ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

فرهنگ تفسیری زبان تاجیکی

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ТОҶИКӢ ЗАБОНИ

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

«…Бигзор ин фарҳанги ҷомеъ ҳамчун мероси азизи гузаштагони мо дастраси ҳар хонадони тоҷик ва китоби рӯимизии ҳар фарди бонангу номуси миллат бошад».

Эмомалӣ Раҳмон

«... بگذار این فرهنگ جامع همچون میراث عزیز گذشتگان ما دسترس هر خاندان تاجیک و کتاب روی میزی هر فرد با ننگ و ناموس ملت باشد»

امام علی رحمان

اکدیمیهٔ علم‌های جمهوری تاجیکستان
پژوهشگاه زبان و ادبیات به نام رودکی

فرهنگ تفسیری زبان تاجیکی

(عبارت از ۲ جلد)

جلد ۲

(آ — یَ)

زیر تحریر

سیف الدین نظرزاده (رئیس)، احمدجان سنگین‌اف،
سید کریم‌اف، میرزاحسن سلطان

دوشنبه – ۲۰۰۸

АКАДЕМИЯИ ИЛМҲОИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ПАЖӮҲИШГОҲИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ БА НОМИ РӮДАКӢ

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

(иборат аз 2 ҷилд)

ҶИЛДИ 2

(О - Я)

Зери таҳрири
Сайфиддин Назарзода (раис), Аҳмадҷон Сангинов,
Саид Каримов, Мирзо Ҳасани Султон

Душанбе – 2008

ББК 92 Я2+81.2 Тоҷик – 4 +81.2 Форс – 4
Ф-41

Тартибдиҳандагон:
С. Назарзода, А. Сангинов, Р. Ҳошим, Ҳ. Рауфзода

Иштирокдорони таҳрир ва такмили аввал:
С. Назарзода, А. Сангинов, А. Маниёзов, С. Каримов, М.-Ҳ. Султон, О. Қосимов, С. Матробов.

Иштирокдорони таҳрири ниҳоӣ:
С. Назарзода, С. Каримов, М.-Ҳ. Султон, А. Сангинов

Ҳамгунсозӣ ва коркарди фарҳангнигорӣ: С. Холматова, С. Каримов

Таҳрири назоратӣ: Ғ. Қодиров, С. Холматова

Фарҳанги тафсирии забони тоҷикӣ беш аз 80 ҳазор вожаву ибора ва таркибҳои забони тоҷикиро фаро гирифта, аз лиҳози сохтор, калимаву таркиб ва истилоҳот ҳам давраи классикии инкишофи забон ва ҳам давраи муосири рушди онро дар бар гирифтааст.

Дар охири фарҳанг мифтоҳи арабӣ замима шудааст.

Фарҳанг барои истифодаи доираи васеи хонандагон пешбинӣ мешавад.

Тасҳеҳот: И. Мискинов, С. Зарафшонӣ, Г. Усмонова, Ч. Назаршоева, С. Некбахтшоева, О. Мирзоева

Чопи компютерӣ:
а) бо хати кириллиасос: Ч. Назаршоева, Н. Ашӯрова, О. Мирзоева,С. Некбахтшоева, Г. Усмонова, М. Раҷабова, Ш. Назарзода, М. Носирова, А. Шералиева;
б) бо хати арабиасос: И. Мискинов, Г. Усмонова, О. Қосимов, С. Матробов.

ISBN 978-99947-715-5-4 (ҷ.1)
ISBN 978-99947-715-7-8

© Пажӯҳишгоҳи забон ва адабиёти Рӯдакӣ, 2008

О

О I *ҳарфи пуздаҳуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калима ба шакли алифи мамдуда* (آ) *омада, дар миёна ва охири калима ба шакли алиф* (ا) *навишта мешавад; дар ҳисоби абҷад ба адади 1 баробар аст; дар навишти имрӯзии калимаҳои арабиасл ба воситаи таркиби* **айн** *(ع) ва* **алиф** *(ا) ифода мегардад*: обид – عابد, маонӣ – معانی, муддао –مدعا.

О II آ *нидо* эй!, ҳон!.

О (Й) (ای)آ *асоси замони ҳозира аз* **омадан**.

ОБ I آب 1. моеи шаффофи беранг, ки дар ҳолати софӣ ва беолоишӣ аз омезиши химиявии як унсури оксиген ва ду унсури ҳидроген иборат аст; **оби маъдан** обе, ки дар таркиби худ маъдан дорад; **оби гарм** *муқоб.* **оби сард**; **оби равон** оби ҷорӣ: *муқоб.* **оби истода; оби хом** оби ноҷӯш, обе, ки онро наҷӯшондаанд; **оби ширгарм** оби нимгарм; **оби ширин** оби софи нӯшокӣ; **оби шифо** оби шифобахш, оби табобатӣ; **оби ях** яхи обшуда, оби хеле сард; **оби ҷӯш** обе, ки дар ҳоли наздик ба ҷӯшидан аст; оби ҷӯшонда, обе, ки ҷӯшонда шудааст; **оби ғӯра** усорае, ки аз ғӯраи ангур тайёр мекунанд; **ба об мондан (чорпоро)** ба обхӯрӣ сар додани чорпо, об додан, об хӯрондан; **об андохтан (ба зарфе)** об пур кардан, об рехтан (*аз зарфе ба зарфе*); **об додан** а) об нӯшондан; б) обёрӣ кардан; **об задан** об пошидан, об афшондан (*ба замин*), обпошӣ кардан; **об зер кардан** *ҷоеро* туғён карда замин ё киштеро пахш кардани оби дарё; **об кардан** а) ба моеъ гардондан, ба об табдил кардан, гудохтан (филизотро); б) чизеро махфиёна фурӯхта пулашро ба киса задан; в) касеро мафтун кардан; **об кашидан** а) об баровардан аз чоҳ; б) обро ҷаббида ба худ гирифтани чизе; **об кашондан** аз ҷое ба ҷое бурдани об бо чалак, машк *ва г.*; **об пошидан** *ниг.* **об задан**; **об рехтан (ба дасти** *касе*) барои дастшӯии касе аз офтоба ё зарфи дигаре об равон кардан; **обро буридан** а) ҷараёни обро қатъ кардан, пеши обро гирифтан; б) ба бар ва ба муқобили ҷараёни об шино карда гузаштан; **об сар додан ба ҷое** об кушодан, об ҷорӣ сохтан ба ҷое, обёрӣ кардан заминеро; **об хӯрдан** а) об нӯшидан (*одам*); б) сероб шудан (*замин*); **аз давлати шолӣ кирмак ҳам об мехӯрад** (*зарб.*). 2. дарё, рӯд; **оби шӯх** дарёе, ки бо шӯру ғалаён равон аст. 3. сиришк, ашк; **оби чашм, оби дида; оби чашм кардан (рехтан)** гиристан, ба гиря омадан; **об чарх задан (дар чашм)** ашк пайдо шудан дар чашм, ҳолати гиря рӯй додан. 4. нутфа, манӣ, оби пушт. 5. *кит.* бавл, шоша, пешоб. 6. мустароҳ, мабраз, обхона. 7. *маҷ.* тароват, тозагӣ; равнақ. 8. обрӯ, эътибор, ҷоҳу манзалат. 9. тоб, тавон. 10. симоб, ҷева, зайбақ. 11. шарму ҳаё: **оби ангур** шираи ангур, шароб; **оби бинӣ** луобе, ки аз димоғи кас мебарояд; **оби дандон** як нав ширавор, чақ-чақи дандон: **оби дарё** обе, ки дар дарё ҷорист, обе, ки аз дарё гирифта шудааст; **оби даҳон** моеи луобдоре, ки аз ғуддаҳои даҳон мебарояд; **оби зери коҳ** *кинояз аз* касе ки худро дар зоҳир сода, некӯкор нишон медиҳаду дар ботин фитнаангез ва маккор аст; **оби зиндагӣ** а) мувофиқи ривоёт чашмае, ки нӯшандаи оби он гӯё зиндагии абадӣ мсёфтааст; б) оби дарёе, ки ба заминҳо таровату ободӣ мебахшад; **оби набот** а) қиёме, ки баъд аз шӯша бастани набот дар деги наботпазӣ таҳнишин мешавад; б) навъе аз ҳалво, ки аз орду шакар мепазанд; **оби никоҳ** *д.* обе, ки вақти хондани хутбаи никоҳ дар зарфе пеши мулло мегузоранд ва баъд онро ҷавонон бо нияти нек менӯшанд; **оби явғон** хӯроки обакии бегӯшт; **оби Хизр** *кит.*, *ниг.* **оби зиндагӣ; оби ҳаёт//оби ҳайвон** *ниг.* **оби зиндагӣ; оби ҷав** пиво; **обу оташ** ду чизи сахт ба ҳамдигар зид, ду чизи оштинопазир; **обу ранг** зебоӣ, ҳусн, латофат; **обу ранги сухан** бадеият дар сухан, ҷозиба ва асари сухан; **обу таом** хӯрок, хӯрданӣ; **обу тоб** ҷило, сафо, дурахшонӣ, тароват; **обу тоб ёфтан**

нашъу намо кардан, пухта шудан, обдида шудан (*мас., пӯлод*); **обу ҳаво** маҷмӯи ходисаҳои атмосферӣ (*хунукӣ, гармӣ, фишори ҳаво ва г.*); шароити иқлими ҷое; **об аз сар гузашт** аз ҳадди чораю тадбир гузаштани кор; **об, ки аз сар гузашт, чи як ваҷаб, чи сад ваҷаб** (*зарб.*); **об аз сар лой будан** а) гилолуд ва тира будани об аз саргаҳи он; б) *киноя аз* ноқису нодуруст будани коре аз ибтидо ва оғози он; ◊ **обашон ба як ҷӯй намеравад** бо ҳамдигар созиш надоштани ду чиз ё ду кас, бо ҳам созгорӣ надоштани ду чиз ё ду кас; ◊ **об ба лаби ҷӯй баробар шудан** ба ҳоли пештарааш даромадани коре; **об баровардан (ба ҷое)** ҷорӣ сохтани об ба ҷои собиқан беоб; **об аз ҷигар бахшидан** чизе ато кардан, чизе бахшидан ба касе; **об дар ҷигар надоштан** сахт мӯҳтоҷу фақир будан; ◊ **об аз даст начакидан** *касеро* сахт хасису мумсик будан; **об бар оташи** *касе* **рехтан** хашми касеро фурӯ нишондан; **об ба ҳован кӯфтан** кори беҳуда ва абас кардан; **об гирифтан** обдору ширадор шудан (*дар бораи мева*); **об гузаштан** (*аз либос ба тан, аз пойафзор ба по*) тар шудан; **оби** *чизе* **гурехтан** (*аз чизе, меваe ё гуле*) тароватн худро гум кардан, тару тозагии худро аз даст додан, хушк ва фарсуда шудан; **об давидан ба устухони** *касе* нашуънамо ёфтан, калонҷуссаву тануманд шудан; **об карда хӯрдан** чизеро нагз донистан, чизеро пурра аз худ кардан; **об шудан** а) ба об мубаддал шудани ягон ҷисми сахт (*ях, филиз*); б) лоғар ва хароб шудан, аз гӯшт фуромадан; в) мафтун, мутаҳайийр шудан дар асари чизе; **оби даҳан рафтан** *ниг.* **даҳан об кушодан; оби рафта ба ҷӯй боз омадан** боз ба даст даромадани давлат, ба бахту иқбол аз нав расидан; **оби таҳорат додан** а) ба касе барои таҳорат об додан; б) дар мавриди ба меҳмонӣ даъват кардан аз рӯи хоксорӣ гуфта мешавад; **об рехтан ба сари** *чизе* (*касе*) сарф кардан, нобуд кардан, сабаби нобудшавии чизе ё касе гардидан; **обро лой кардан** а) оби зулолу софро тира сохтан; б) миёни мардум шӯру фитна ангехтан; в) кореро қасдан чигилу сарбаста кардан (*барои пинҳон доштани сирри худ*); **обро надида мӯза кашидан** а) нафаҳмидаву насанҷида ба коре сар кардан, бемулоҳиза коре кардан; б) дар иҷрои коре шитоб кардан; **обро пуф карда хӯрдан** хеле боэҳтиёт рафтор кардан, эҳтиёткор будан; **обу адо шудан** а) азоб кашидан; б) дар ғам ва ҳасрати касе сӯхтан ва лоғару нотавон шудан; **обу лой кардан** (*чизеро*) чизеро (*мас., моли дуздиро*) ҷобаҷо ва пинҳон кардан ё пинҳонӣ фурӯхта пул кардан; **обу равған кардан (ошро)** зирбаки ошро тайёр кардан; **обу такфин кардан** мурдаро шустан ва ба кафан печондан; **ба дасти** *касе* **об рехта натавонистан** а) лаёқати хизмати касеро надоштан; б) дар коре ба касе баробар шуда натавонистан, дар ҳунар, кор ва ҳоказо аз замин то осмон фарқ доштани ду кас; **ба рӯи об баровардан** *чизеро* фош кардан, равшану бармало намудан; **ба даҳон об гирифтан** хомӯш истодан, гап назадан, сукут кардан; **дар обу арақ ғӯтидан** а) сахт арақ кардан, аракшор шудан; б) сахт дар хиҷолат мондан, шармсор шудан; **даст ба об (хок) кардан** қазои ҳоҷат кардан; **даҳон об кушодан** ҳавас рафтан ба чизе, рағбат ва иштиёқи аз ҳад зиёд пайдо шудан дар кас ба чизе, дил гум задан ба чизе; **дили (ҷигари)** *касеро* **об кардан** а) сахт мутаассир кардан; б) ғамгин ва маҳзун гардонидан; **дил об хӯрдан ба** *касе* эътимод доштан ба касе, мавриди боварӣ қарор гирифтан ба касе; **думчаи** *касе* **об гирифтан** *касеро*; а) қувватнок шудан, ҷон гирифтан; б) ҳавобаланд шудан; **зери обу арақ мондан** а) арақ кардан; б) аз хиҷолат ва шарм сахт арақрез шудан; **майна об кардан** (*дар бораи чизе*) фикри амиқ кардан, сахт фикр кардан; **худро ба обу оташ задан** барои расидан ба мақсаде аз ҳеҷ кори душвору хатарнок сар напечидан; **оби дари хона қадр надорад** (*зарб.*) чизи дастрас беқадр аст.

ОБ II آب *кит.* моҳи ёздаҳуми румӣ, ки ба моҳи август баробар меояд.

ОБАК آبک 1. *шакли тасғири* **об**. 2. симоб. 3. *тиб.* обила.

ОБАКӢ آبکی он чи монанди об аст, моеъ, тунук; *муқоб.* **ғализ** *ва* **ғафсоб.**

ОБАКОН آبکان *тиб.* касалии бачагонае, ки бар асари он дар бадан доначаҳои майда мебарояд.

ОБАНБОР آب انبار махзани об, ҳавз ё кӯли сунъие, ки дар он обро ҷамъ ва аз он ҷо тақсим мекунанд.

ОБАНБОШТ آب انباشت *кит.* 1. захира ва пур кардани об дар махзанҳои бузурги рӯизаминӣ ва зеризаминӣ барои истифодаи минбаъда, обанбор. 2. иншооти махсус барои захира кардани оби обёрӣ ва кам кардани хавфи селобҳо.

ОБАНДОЗ آبانداز обпош, асбоби обандозӣ.

ОБАНДОЗӢ آبانداری об андохтан ба зарф ё чизи дигар; ҷамъоварии об дар хавзу обанборҳо барои истифодаи минбаъда.

ОБАНДОМ آباندام *мач.* обпайкар, нозукандом, латифбадан.

ОБАФКАН آبافکن муҳаррики обафкан, дастгоҳи обпошӣ.

ОБАНҶИР آب انجیر обе, ки дар он анҷири қоқ ва хушкро меҷӯшонанд ва он хусусияти табобатӣ дорад.

ОББАДАЛ آب بدل муовизаи об, табдили об.

ОББАНД آب بند 1. он ки дар пеши об банд ё дарғот месозад. 2. банд, дарғот.

ОББАР آب بر 1. он ки об мебарад, обкаш, машкоб. 2. *мач.* маъшуқ, ки тавассути ҳуснаш обрӯи ошиқи худро зери хавфи коҳиш мегузорад. 3. *тех.* облӯла, лӯлаи обрасонӣ, қубури обгузар.

ОББАРДОР آببردار 1. обро ба худ гиранда, он чи зиёд об талаб мекунад, обталаб; **биринҷи оббардор.** 2. *ниг.* **обчинак.**

ОББАРДОРӢ آببرداری 1. обкашӣ, машкобӣ. 2. об бардоштани чизе (*мас.*, *биринҷ*).

ОББАРДОШТА آب برداشته рахнае, ки бо фишор ё чораёни об ба амал омадааст, оббурда, обшуста (*мас.*, *дар банди об ё замин*).

ОББАРО آب برا ҷои баромади об, ҷое, ки об аз он ҷорӣ мешавад.

ОББАҲО آب بها *кит.* музди об, пули об.

ОББО آبّا *нидо, лаҳҷ.* изҳори таачҷуб ва афсӯс.

ОББОЗ آب باز шиновар, гаввос, обдон, оббур.

ОББОЗИДОРӢ آببازیداری оббозӣ доштан (*мас.*, *кӯдакро, беморро ва г.*)

ОББОЗӢ آببازی шиноварӣ, оббурӣ; **оббозӣ кардан** ба об даромадан ва шустушӯ кардан, шино кардан.

ОББУР آب بر 1. *ниг.* **оббоз.** 2. бахши пеши пояҳои пулу купрукҳо муқобили ҷараёни об, ки нӯгтез буда, мавҷҳои обро тақсим карда, фишори обро бар сутуни пояҳо суст мекунад.

ОББУРДА آب برده 1. ҷои рахна карда хокро шуста бурдани об, ҷои обшустани даргот. 2. ҷар, ҷарӣ, сой.

ОББУРӢ آب بری обро бурида гузаштан, шиноварӣ.

ОБВАРЗ آب ورز обдон, оббоз, шиновар.

ОБВАРЗӢ آب ورزی оббозӣ, шиноварӣ.

ОБГАЗ آبگز осебдида ва зарардида бар асари муддати зиёд зери об мондан.

ОБГАРДИШ آب گردش 1. ҳамгашт (-и дарё). 2. гирдоб. 3. тағйири мусбат ва ё манфии табдили иқлим ба саломатӣ; нотобӣ бар асари табдили иқлим. 4. *кит.* тезрафтор, хушрафтор.

ОБГАРДОН آبگردان обгираки калони дастадор, ки бо он аз зарфҳо об мегиранд, дӯлчаи дастадор, чойкаш: обгардон кардан бо об чайқондани чизеро (*мас. пиёла, либос ва г.*).

ОБГАРДОНЧА آبگردانچه обгардони хурд, чумча.

ОБГАРӢ آبگری *кит.* об додани теғ, ханчар *ва г.*

ОБГАРМКУН(АК) آبگرمکن//آبگرمکنک асбоби махсусе, ки бо қувваи барқ *ва г.* обро гарм мекунад.

ОБГАРМКУНАНДА آب گرمکننده он ки ва ё он чи обро гарм мекунад.

ОБГАРОӢ آبگرائی гароиш ба сӯи об, майли об кардан (*мас., решаи гиёҳҳои обдӯст*).

ОБГИНА آبگینه 1. шиша; булӯр. 2. суроҳӣ ва пиёлаи булӯрин. 3. оина. 4. *мач.* шароб, май, бода; ◊ **обгина шикастан** оби дида рехтан.

ОБГИНАГАР آبگینه گر шишагар, устои шишарез.

ОБГИНАГУҲАР آبگینهگهر 1. аз шиша сохташуда, булӯрин. 2. *мач.* шахси дорои асолати хонаводагӣ ва наҷодӣ.

ОБГИНАРАНГ آبگینهرنگ шишамонанд; ◊ **фалаки обгинаранг** осмони кабуд.

ОБГИНАХОНА آبگینهخانه хонаи шишагӣ ё булӯрӣ; ◊ **(-ии) обгинахонаи гардун** осмон.

ОБГИНАҲИСОР آبگینهحصار 1. қалъаи шишагӣ. 2. *мач.* паноҳгоҳи ноустувор ва зуд вайроншаванда.

ОБГИР آبگیر 1. ҷои махсус дар сари чашма ва рӯдҳо барои об гирифтан, истахр, кӯл. 2. зарф барои об гирифтан аз ҷое. 3. зарфи гулоб, атрдон.

ОБГИРАК آبگيرک *ниг.* **обгир** 2.

ОБГИРӢ آبگيری гирифтани об аз ҷое; **ҷумаки обгирӣ** ҷумак, кран барои об гирифтан аз лӯлаи об *ва г.*

ОБГОҲ آبگاه 1. ҷои об, ҷои гирифтан ё нӯшидани об, обишхӯр. 2. холигоҳ, тиҳигоҳ. 3. *биол.* мезакдон, масона, пешобдон.

ОБГУЗАР آبگذر 1. гузаргоҳ ҷои гузаштан ва ҷорӣ шудани об, маҷро, роҳи дарё. 2. ҷое, ки обро ба воситае ба тарафе мегузаронанд: **нақби обгузар**. 3. он чи аз худ об мегузаронад, таршаванда (*либос, кафш*).

ОБГУЗАРОНӢ آبگذرانی 1. об гузарондан аз ҷое ба ҷое. 2. қобилияти обро ба воситаи худ гузарондан (*мас., хок*).

ОБГУЗАШТА آبگذشته *сифати феълии замони гузашта аз* **об гузаштан;** 1. ҷое ё ашёе, ки аз он об гузаштааст, намнок, тар: **девори обгузашта**. 2. он ки аз об гузаштааст.

ОБГУН آبگون 1. ба монанди ранги об, обранг; кабудтоб, кабуд; сабз. 2. тобон, барроқ; ҷилодор.

ОБГУРЕЗ آبگريز 1. нова, тарнов, ҷой барои ҷорӣ шудани об; қубур, лӯла. 2. ҳавз ва чуқуриҳое, ки дар гузашта махсусан барои аз ҳар сӯ ҷорӣ шуда рехтани оби барфу борон месохтанд.

ОБГУРЕЗДОР آبگريزدار маҳал ва роҳҳое, ки обгурез доранд.

ОБГУРЕЗӢ آبگريزی вазъ ва ҳолати **обгурез** 2.

ОБГӮШТ آبگوشت 1. обе, ки дар он гӯшт пухта шудааст. 2. як навъ хӯрок, ки аз гӯшт, картошка, нахӯд *ва г.* таҳия мешавад, як навъи шӯрбо.

ОБГӮШТӢ آبگوشتی 1. *мансуб ва марбут ба* **обгӯшт**. 2. муносиб барои таҳияи обгӯшт.

ОБҒАЛТ آبغلت ҳамгашти оби дар ҷараён.

ОБДАВ آبدو нишебӣ ё пастхамие, ки об аз он ҷорӣ мегардад, ҷӯйча; **обдави бом** тарзи сохтани сатҳи бом, ки оби барфу борон аз ҳама тараф ба новадон равон мешавад.

ОБДАВАК آبدوک *зоол.* канаи обӣ, канае, ки рӯ-рӯи об шино мекунад.

ОБДАНДОН آبدندان *кит.* 1. як навъ ширинӣ. 2. як навъ амруди ширини обдор. 3. навъе аз анор, ки дона надорад, анори бедона. 4. ҳалвои бисёр латиф ва хушхӯр. 5. *маҷ.* нарм, мулоим. 6. *маҷ.* ҳарифи гӯл, содалавҳ, зуд мағлубшаванда (*дар қимор*).

ОБДАРМОНӢ آبدرمانی *нав., тиб.* табобат ва муолиҷаи баъзе бемориҳо

ОБДАРО آبدرا ҷои ҷорӣ шуда даромадани об, гузаргоҳи об, обмӯрӣ.

ОБДАСТ آبدست 1. обе, ки бо он дасту рӯй мешӯянд. 2. шустушӯй, таҳорат, вузу. 3. таҳорат, тардастӣ, чобукӣ.

ОБДАСТА آبدسته *ниг.* **офтоба**.

ОБДАСТАГАРДОН آبدسته گردان **:обдастагардон кунондан** яке аз тарзҳои ёфтани дузд бо роҳи таъсир ба ҳиссиёти тарси одаме, ки мавриди бадгумонӣ воқеъ гардидааст.

ОБДАСТӢ آبدستی *кит.* чобукӣ, моҳирӣ, устоӣ.

ОБДАСТОН آبدستان *кит.* офтоба, обдон, ибриқ.

ОБДИДА آبديده ҷавҳардода, обдода, ҷилодода.

ОБДИҲӢ آبدهی об додан, таъмини об, обрасонӣ.

ОБДОҒ آبداغ чаманзори соҳили дарё, ки баъзан аз маҷрои об боло мемонад.

ОБДОДА I آب داده обутобёфта, обутоб додашуда (*пӯлод*), ҷавҳардор, тез.

ОБДОДА II آب داده обёришуда, шодобшуда (*замин*).

ОБДОН I آبدان 1. зарфи об, митҳара 2. обхӯра барои мурғон, ки ба қафас гузоранд.

ОБДОН II آبدان шиногар, оббур; касе ки гузаргоҳи дарёро медонад.

ОБДОР I آبدار 1. обомехта: **барфи обдор.** 2. сершира, шодоб, хушоб: **харбузаи обдор, себи обдор**. 3. фасеҳ, равон, пуртаъсир, маънидор: **шеъри обдор, сухани обдор, садои обдор.** 4. об додашуда, ҷавҳардор, тез, буранда: шамшери обдор, теғи обдор. 5. базарба, сахт, кашидаву кушода, задашуда: тарсакии обдор, **тозиёнаи обдор.** 6. дурахшон, соф, беғубор: **алмоси обдор, дурри обдор.** 7. сахт, нешдор: **дашноми обдор; чашми обдор** чашми зинда, ҷаззоб, меҳрангез.

ОБДОР II آبدار мутасаддии обёрии кишт, обмон.

ОБДОРӢ آبداری 1. об додан ба кишт, об мондан, обёрӣ; **обдорӣ кардан** об мондан ба кишт. 2. хушобӣ, тарутозагӣ.

ОБДУЗД آبدزد 1. он ки бе риояти навбат, пинҳонӣ обро ба кишти худ ҷорӣ мекунад; **обдузд гирифтан** *кинояи аз* кори ношоями касеро кашф кардан. 2. рахнаи ноаёни зеризаминӣ, ки об ба он фуру меравад.

ОБДУЗДАК آبدزدک 1. олат барои об кашидан, тулумбаи дастӣ. 2. *тиб.* сӯзандору. 3. *ниг.* **обчинак**.

ОБДУЗДӢ آبدزدی кори обдузд, бе навбат ҷорӣ кардани об ба кишти худ.

ОБДӮҒ آبدوغ дӯғ, мости беравған, дӯғоб.

ОБДӮСТ آبدوست 1. вижагии маводе, ки ҷиҳати ҳал шудан ба об тамоюли зиёд дорад. 2. чизе ё касе ки обро зиёд дӯст медорад (*мас., биринҷ, гаввас*).

ОБДӮСТӢ آب دوستی обдӯст будан.

ОБЁР آبیار 1. обрни, обёрикунанда, обҷорикунанда ба кишт; **обёр шудан** об хӯрдан, сероб шудан (*замин*).

ОБЁРИКУНАНДА آبیاری‌کننده *ниг.* **обёр**.

ОБЁРИШАВАНДА آبیاری‌شونده сифати феълии замони ҳозира аз обёрӣ шудан, замин ва маҳалли мавриди обёрӣ.

ОБЁРӢ آبیاری 1. об додан ба кишт; обдиҳӣ. 2. обёришаванда; **низоми обёрӣ; обёрӣ кардан** об додан, бо об таъмин кардан, сероб кардан; **обёрӣ шудан** об хӯрдан, сероб шудан, об гирифтан (*аз ҷӯйборе, наҳре*).

ОБЗАН آبزن 1. он ки ҷоеро об (*мас., бо мақсади хомӯш кардани оташ*). 2. *маҷ.* таскиндиҳанда, тасаллибахш. 3. тағораи калони баробари қади одам, ки беморонро дар он бо оби гарми дорунок шустушӯй ва муолиҷа мекарданд. 4. ҳавзча.

ОБЗО آبزا *кҳн.* ҳидроген.

ОБИД I *а.* عابد *д.* ибодаткунанда, худоҷӯй, зоҳид.

ОБИД II *а.* آبد ваҳшӣ, даранда (ҳайвон).

ОБИДА *а.* آبده ҳайкали ёдгорӣ.

ОБИДФИРЕБ عابدفریب *кит.* фиребандаи обиду зоҳид, зоҳидфиреб.

ОБИКОРӢ آبی کاری кишти обӣ, зироаткорӣ дар замини обёришаванда.

ОБИЛА آبله 1. варами обгирифта ва қублазадаи пӯст аз сӯхтагӣ, судашавӣ, қубла; **обила кардан** варами обдор баровардан, қубла задани даст, по *ва г.* 2. *тиб.* бемории сироятkунанда, ки дар бадан доначаҳои риму фасоддор пайдо мешаванд, нағзак, чечак.

ОБИЛАГУЗАРОНӢ آبله‌گذرانی дору задан барои пешгирӣ аз обила, нағзак задан, обилакӯбӣ.

ОБИЛАДОР آبله‌دار 1. он чи обила (қубла) дорад: **дасти обиладор**. 2. он ки дар рӯяш осори обила ҳаст, парзадарӯй.

ОБИЛАДОРӢ آبله‌داری обила доштан, нағзак доштан.

ОБИЛАЗАДА آبله زده обиладор, қубладор: **дасти обилазада**.

ОБИЛАЗОР آبله زار пуробила, серобила, баданe, ки обилаву нағзаки зиёд дорад.

ОБИЛАКӮБӢ آبله‌کوبی *ниг.* **обилагузаронӣ**.

ОБИЛАПО آبله‌پا он ки аз бисёр роҳ гаштан пояш обила кардааст.

ОБИЛАРЕЗ آبله ریز пуробила, серобила.

ОБИЛАРӮ(Й) آبله‌رو(ی) парзадарӯй, доги нағзакдор.

ОБИЛАФАРСО آبله‌فرسا *кит.* обиладор, обиланок.

ОБИНАБОТ آبنبات 1. номи ҳалво. 2. навъе аз харбуза; **харбузаи обинабот** навъи хеле ширини харбуза.

ОБИРАНГ//ОБРАНГ آبی‌رنگ//آبرنگ ба ранги об, *маҷ.* кабудранг.

ОБИС I *а.* عابث *кит.* абаскор, беҳудакор, ҳарзакор.

ОБИС II *а.* عابس *кит.* туршрӯй.

ОБИСТАН آبستن *тиб., кҳн.* ҳомила,мезанад, обпош бордор, дуҷон.

ОБИСТАНӢ آبستنی *кҳн.* давраи ҳомилагӣ, бордорӣ, дуҷонӣ.

ОБИШТАНГОҲ آبشتنگاه обхона, мабраз, халоҷо.

ОБИШХӮР//ОБИШХАР//ОБИШХОР آبشخور//آبشخوار 1. ҷои обхӯрӣ ё обгирӣ дар лаби ҳавзу наҳр, обхӯра. 2. ҷои истиқомат, макон, манзил. 3. *маҷ.* қисмат, насиб; рӯзӣ, ризқ.

ОБИҶӮШФУРӮШӢ//ОБҶӮШФУРӮШӢ آبجوش‌فروشی//آب‌جوش‌فروشی об ҷӯшонда фурӯхтан дар бозорҳо ва дар сари роҳҳо ҷиҳати эҳтиёҷоти гуногун.

ОБӢ I آبی 1. *мансуб ба* **об**. 2. замини обёришаванда; *муқоб.* **лалмӣ**; **шавад, обӣ, нашавад, лалмӣ** (*зарб.*). 3. дар об зиндагӣ кунанда ё дар об рӯянда; *муқоб.* **хокӣ**; **парандаи обӣ, савсани обӣ; нақлиёти обӣ** васоили мусофирбарӣ ва боркашонӣ ба воситаи об, киштӣ, *ва г.*; **роҳи обӣ** дарё, ба воситаи наҳр, баҳр, уқёнус ҳамчун василаи рафтуой ва боркашонӣ. 4. кабуд, осмонӣ (ранг).

ОБӢ II آبی *кит.* биҳӣ.

ОБЙЕКТ آبئیکت 1. *фалс.* он чи дар хориҷ аз мо ва берун аз ихтиёри мо вуҷуд дорад, олами берунӣ, олами ҳастӣ. 2. ҳодиса ва ашёе, ки фаъолияти инсонҳо ба он нигаронда шудааст. 3. мавзӯи мавриди баҳс. 4. муассиса, корхона, сохтмон *ва г.*, ки маҳалли фаъолият ва кори одамон аст.

ОБЙЕКТИВ آبئیکتیو *физ.* шишаи (ё якчанд шишаи) пешин дар дастгоҳҳои оптикӣ (*дастгоҳи аккосӣ, заррабин ва г.*); чашми дастгоҳи аккосӣ *ва г.*

ОБЙЕКТИВИЗМ آبئیکتیویزم *фалс.* обйективияти мафҳум, назарияи хилофи моддагирой, ки мувофиқи он ҳодисаҳои воқеӣ гӯё зарурати таърихӣ буда, ғайри қобили таъсир мебошанд.

ОБЙЕКТИВӢ آبئیکتیوی 1. *фалс.* он чи хориҷ аз мо ва иродаи мо мавҷуд аст: **воқеияти обйективӣ; сабаби обйективӣ**. 2. мунсифона, беғаразона, бетарафона 3. холисӣ, беғаразӣ дар баҳо додан ба чизе ё муҳокима рондан дар бораи чизе.

ОБЙЕКТИВОНА آبئیکتیوانه холисона, беғаразона, бетарафона.

ОБКАДУ آب‌کدو кадуи калони дарунхолӣ барои обгирӣ ва обнигаҳдорӣ.

ОБКАНД آبکند *ниг.* **обканда**.

ОБКАНДА آبکنده замине, ки об онро канда чуқур кардааст, ҷои оббурда, селроҳа; магок, ҷарӣ.

ОБКАШ آبکش 1. обкашон, машкоб. 2. дастгоҳи махсус барои об баровардан аз чоҳ, кӯл *ва г.* 3. ҷабандаи оби чизе; **коғази обкаш** коғаз ё пахтае, ки обро ҷаббида ба худ мегирад; **биринҷи обкаш**.

ОБКАШАК آبکشک 1. чӯби камоншакли ду нӯгаш чангакдор барои обкашонӣ. 2. насос барои об баровардан. 3. *ниг.* **обчинак**.

ОБКАШИДА آبکشیده намгирифта, тар.

ОБКАШӢ آبکشی 1. обкашонӣ. 2. об баровардан ба ҷое ба воситаи тулумба: **насоси обкашӣ**.

ОБКАШОНӢ آبکشانی обкашӣ кардан, машкобӣ.

ОБКИШТ آبکشت *кишов.* сабзондан ва рӯёндани гиёҳҳо дар маҳлулҳои обии ғизодор ба ҷои хок.

ОБКОМА آبکامه нонхӯриш, ки аз ҷурғот, шир, тухми сипанд, хамири хушк ва сирко таҳия мегардад.

ОБКОР آبکار 1. обкаш, саққо, машкоб. 2. шаробхӯр, майнӯш. 3. майфурӯш, бодафурӯш.

ОБКОСТ آبکاست камобӣ, кам шудани об, костагии об.

ОБКУРТА آبکرته боронӣ, нимтана, камзӯл.

ОБКӮР آبکور 1. он ки мардум аз нону намаки ӯ баҳравар намешавад. 2. намакношинос, кӯрнамак.

ОБҚАНД آب قند обе, ки дар он қандро ҳал карда менӯшанд, қандоб.

ОБЛУҶ//ОБИЛУҶ آبلوج қанд, набот; калақанд.

ОБМОН آبمان обёрикунандаи кишт, он ки ба кишт об сар медиҳад.

ОБМОНӢ آبمانی обёрӣ, об додан ба кишт.

ОБМӮРӢ آبموری равзанаи обгузарон, ҷои гузариши об: **обмӯрӣ аз об калон** (*мақ.*).

ОБНАБОТ آب نبات навъи ширинӣ, ки булӯршакл буда аз шакари обшуда ва маводи иловагӣ таҳия мешавад.

ОБНАМАК آب نمک обе, ки дар он намак хобонда шудаст, оби намак.

ОБНАМО آب نما *нав.* ҳавзҳои на он қадар чуқури зинатӣ дар назди иншоот ва биноҳо.

ОБНАРАСИДА//ОБНОРАСИДА آبنرسیده// آبنارسیده 1. хушк, тарнашуда; **кӯзаи обнарасида** кӯзаи нави обногирифта. 2. *мач.* тару тоза, нав, **хабари обнарасида** хабари тоза, хабари кас ношунида, хабари шоеънашуда.

ОБНИГОРӢ آب نگاری *ҷуғр.* илм дар бораи андозагирӣ ва тавсифи хусусиятҳои оби обанборҳо, дарёву рӯдҳо ва назорату пажуҳиши онҳо.

ОБНОБАРДОР آب نابردار :**биринчи обнобардор** биринче, ки ҳангоми палавпазӣ обро кам мекашад; *муқоб.* **биринчи оббардор**.

ОБНОГИР آب ناگیر *ниг.* **обногузар**.

ОБНОГУЗАР آب ناگذر он чи ки аз қабати он об намегузарад, он чи ки об ба он нуфуз карда наметавонад; **мӯзаи обногузар**.

ОБНОК آبناک 1. обомехта. 2. *ниг.* **обдор** 2.

ОБНӮС آبنوس 1. дарахте, ки дар мамлакатҳои гарм мерӯяд ва чӯби гаронбаҳои сиёҳ ва сахту вазнин дорад. 2. *киноя аз* ҳар чизи тира ва сиёҳ; **пардаи обнус** торикии шаб.

ОБНӮСӢ آبنوسی 1. аз чӯби дарахти обнӯс сохташуда. 2. *мач.* сиёҳ, сиёҳчурда.

ОБНӮСРАНГ آبنوس رنگ *мач.* сиёҳранг.

ОБО *а* آبا *ҷ.* **аб**; падар, падарон, аҷдод, гузаштагон; **обову аҷдод** падарон ва бобоён.

ОБОВАРД آب آورد он чи онро об овардааст, хасу хошоке, ки ҷӯй ё селоб бо худ овардааст.

ОБОД آباد 1. маъмур, ободон, иморатшуда; *муқоб.* **вайрон**, **хароб**. 2. киштшуда, зироатшуда: **водии обод**, **замини обод**: **обод кардан** маъмур кардан, корам кардан, шукуфон кардан; **обод гардидан (шудан)** маъмуру иморатдору сераҳолӣ шудани ҷое; кишт ва корам шудани замине. 3. басомон, батартиб, хушнамуд, зебо. 4. *ба охири номҳо илова шуда, маконро ифода мекунад*: **Зафаробод**, **Тоҷикобод**.

ОБОДГАР آبادگر он ки ҷоеро обод мекунад, ободкунанда.

ОБОДӢ آبادی 1. ободонӣ; *муқоб.* **вайронӣ**, **харобӣ**. 2. ҷои обод, аҳолинишин (*мас.*, *деҳ*, *шаҳр*).

ОБОДКУНӢ آباد کنی *исми амал аз* **обод кардан**.

ОБОДНИШИН آبادنشین он ки дар ободӣ сокин шудааст, сокини ҷои обод.

ОБОДОН آبادان *ниг.* **обод**.

ОБОДОНИДАН آبادانیدن обод кардан.

ОБОДОНӢ آبادانی 1. ободӣ, маъмурӣ, ободшудан. 2. ҷои иморатдору аҳолинишин, ҷойҳои иборат аз деҳоту қишлоқҳо.

ОБОДСОЗӢ آبادسازی обод кардан, созандагӣ, ободкорӣ.

ОБОӢ آبائی падарӣ, аҷдодӣ, авлодӣ.

ОБОЛУД آبآلود тар, нам, обдор, мартуб: **лойи оболуд**.

ОБОН آبان моҳи ҳаштуми соли шамсӣ, ки мутобиқ бо моҳи дуюми тирамоҳ (аз 23 октябр то 21 ноябр) аст.

ОБОНМОҲ آبان ماه *ниг.* **обон**.

ОБОШНО آبآشنا *киноя аз* **шиновар**; оббоз, оббур.

ОБПАЗ آب پز тавассути об ва бухори он (бидуни равған пухтани чизе).

ОБПАЙКАР آب پیکر *ниг.* **обандом**.

ОБПАР آب پر ҷои обфаро, обшор, шаршара.

ОБПАРТО(В) آب پرتا(و) 1. хандақ ё чуқурии махсус барои ҷорӣ сохтани обҳои ифлос, заҳкаш. 2. ҷӯй барои ҷорӣ сохтани обҳои нодаркору зиёдатӣ, сохтмони махсус дар бандҳо ва махзанҳои об барои ҷорӣ кардани оби зиёдатӣ.

ОБПОШ آب پاش обпошанда, он ки ва он чи ба замин, боғча ё кӯча об мепошад: **мошини обпош**.

ОБПОШАК آب پاشک олати тунукагии дастадори нӯлдароз, ки бо он ба боғча ва гулзор об мепошанд.

ОБПОШАКБОЗӢ آب پاشک بازی бозии бачагона бо об.

ОБПОШӢ آب پاشی исми амал аз об пошидан; пошидани об бо обпошак, бел, мошина *ва ғ.*

ОБРАВ آبرو 1. гузаргоҳи об, роҳи ҷоришудани об. 2. *тиб.* як навъ бемории чашм, ки чашми

мубталои он варам карда, сурх шуда, аз он мудом об мерезад; **чашми обрав ё обравак**.

ОБРАЗ *р.* آبرز 1. *адш.* шакл, тимсол, инъикоси умумият додашудаи воқеият, ки дар шакли бадей тасвир ёфтааст; сурат, симо, қиёфа.

ОБРАЗНОК آبرزناک бо тимсолҳо тасвиршуда, дорои обуранги бадей, бадеъ.

ОБРАЗОФАРӢ آبرز آفری образ офаридан, ба воситаи образ тасвир кардан.

ОБРАНГ آبرنگ ранги обӣ, кабудранг.

ОБРАСИДА آبرسیده тар, намнок, мартуб.

ОБРАСОНӢ آبرسانی аз як ҷо ба ҷое бурдан ва интиқол додани об.

ОБРАФТОР آبرفتار тундрав, тездав, он ки ва он чӣ дар тезравӣ ба об монанд аст.

ОБРАҲА آبرهه роҳи об, маҷрои об, гузаргоҳи об, роҳи селрав, селроҳа.

ОБРЕЗ آبریز 1. чоҳ, чуқурӣ барои партофтану рехтани обҳои партов (*оби ҷомашӯӣ ва г.*). 2. ҷои рехтан ва резиши об. 3. *кит.* обдаста, офтоба.

ОБРЕЗАК ابریزک *ниг.* **обпошак**.

ОБРОН آبران назораткунандаи тақсимоти об; обёрикунандаи кишт, миршаб.

ОБРОНӢ آبرانی 1. тақсими об, назорати тақсими об, обёрӣ кардани кишт. 2. об кушода ҷорӣ кардан ба ҷое.

ОБРОҲА آبراهه *ниг.* **обраҳа**.

ОБРӮ(Й) آبرو(ی) эътибор, иззат, шараф, некномӣ; номус; **обрӯи** *касеро* **бардоштан** боиси обрӯмандӣ, қадру эътибори касе шудан, касеро иззатманд кардан; **обрӯи** *касеро* **бурдан** *ниг.* **обрӯи** *касеро* **рехтан; обрӯ доштан** соҳиби қадру эътибор будан; **обрӯ ёфтан** иззат ёфтан, бақадру баэътибор шудан; **обрӯи** *касе* **оби ҷӯй шудан** бадном шудан, шарманда шудан, хеле беқадр ва беэътибор шудан; **обрӯи** *касеро* **рехтан** касеро беобрӯ ва бадном кардан.

ОБРӮБА(К) آبروبه//آبروبک хасу хошоке, ки об рӯфта дар ҷое ҷамъ кунад.

ОБРӮДОР آبرو دار *ниг.* **обрӯманд**.

ОБРӮМАНД آبرومند боиззат, мӯҳтарам, мукаррам, шарафманд.

ОБРӮМАНДӢ آبرومندی боиззатӣ, боқадрӣ, боэҳтиромӣ.

ОБРӮНОК آبروناک *ниг.* **обрӯманд**.

ОБСАБЗ(А) آبسبز(ه) *бот.* растаниҳое, ки дар об мерӯянд.

ОБСАНҶ آبسنج *тех.* абзор барои паймоиш ва санҷидани баландии сатҳи об ва миқдор.

ОБСОЛ آبسال *кит.* боғ.

ОБСОФКУНАК آبصافکنک софӣ, обполо.

ОБТАҚСИМКУНАК آبتقسیمکنک *ҷуғр.* баландӣ ё кӯҳе, ки ҳавзаҳои якчанд дарёро аз ҳам ҷудо мекунад.

ОБТАЛАБ آب طلب ба обёрӣ мӯҳтоҷ, талабгори об, обхоҳ; **обталаб шудан** обхоҳ шудани кишт.

ОБТАЛОШӢ آب تلاشی ҷангу ҷанҷол барои гирифтани навбати об.

ОБТАРОЗУ آب ترازو олат барои санҷиши вазъи уфуқи хат дар ҳамворӣ, ки дар бинокорӣ ва дуредгарӣ ба кор бурда мешавад.

ОБТОЗА آبتازه он чи оби ба дарунаш буда тоза аст; **чилими обтоза**; **обтоза кардан** либоси шусташударо дар охир бо оби тоза чайқондан; покоб кардан.

ОБУНА *фр.* آبونه пули яксола (ё нимсола)-и рӯзнома ё маҷаллаеро пешакӣ пардохтан барои бо мудовимат гирифтани онҳо.

ОБУНАВӢ آبونوی *мансуб ба* **обуна**.

ОБУНАШАВӢ آبونه شوی *ниг.* **обуна**.

ОБУРАНГ آبورنگ зебоӣ, тароват, ҳусн: **обуранги бадей**; муболиға.

ОБУТОБ آبوتاب тобоварӣ, бо машқу варзиш пухтагардонӣ; баданро обутоб додан, тақвияти бадан бо машқ ва таъсири сармову гармо.

ОБУТОБДИҲӢ آب وتابدهی *ниг.* **обутоб**.

ОБУТОБЁФТА آبوتابیافته каси алоқаманд ва роғиби обутобдиҳӣ, солим, бардам.

ОБУҲАВОСАНҶӢ آب وهواسنجی илми пешгӯии обу ҳаво, ҳавошиносӣ.

ОБФИШОР//ОБАФШОР آب‌فشار//آب‌افشار бо роҳи фишор ба баландӣ баровардани об: **манораи обфишор.**

ОБФУРӮШ آب‌فروش он ки оби нӯшокӣ мефурӯшад.

ОБФУРӮШӢ آب فروشی касбу шуғли обфурӯш.

ОБХАСТ // ОБХУСТ آبخست//آبخوست 1. хушкие, ки дар миёни об воқеъ аст, ҷазира. 2. меваи дар об табоҳшуда, меваи обгазид.

ОБХЕЗ آبخیز туғёни об дар натиҷаи об шудани барфу ях.

ОБХЕЗӢ آبخیزی дар натиҷаи афзоиши оби дарёҳо дар баҳорон дамидан ва туғён кардани онҳо.

ОБХОК آب‌خاک ҳам дар обу ҳам дар хок ба зиндагӣ қобилият ва масуният пайдо кардан.

ОБХОКӢ آب‌خاکی *зоол.* намояндаи обхокиҳо, ба шароити обу хок мусоидшуда.

ОБХОНА آب‌خانه *таър.* 1. номи зиндоне дар арки Бухоро дар давраи амирон. 2. *гуфт.* халоҷо мабраз, мустароҳ.

ОБХОР آبخوار *ниг.* **обхӯр.**

ОБХОРА آبخواره *ниг.* **обхӯрӣ.**

ОБҲАРОС آب هراس он ки аз об меҳаросад, обтарс.

ОБҲАРОСӢ آب‌هراسی *нав.* 1. *тиб.* як навъ беморие, ки гирифтори он аз об метарсад, обтарсӣ.

ОБХОҲ آب‌خواه *кит.*он ки ё он чи талабгор ва хоҳишманди об шудааст, дархосткунандаи об.

ОБХӮР آبخور 1. он ки об менӯшад, обнӯш. 2. *кӯҳ.* он ки рӯзгори худро бо оби машкоб таъмин мекард. 3. ҷамоае, ки аз як ҷӯйбор ё ҳавз об мегирифтанд; заминҳое, ки аз як ҷӯйбор обёрӣ мешуданд.

ОБХӮРА آبخوره1. ҷои махсус барои обхӯрии чорпо. 2. *тиб.* беморие, ки бар асари он дар бофтаҳои бадан об ҷамъ мешавад; истисқо.

ОБХӮРАК آبخورک 1. зарф (обдон) барои обхӯрии мурғон. 2. беморие, ки бар асари он дар бофтаҳои бадан об ҷамъ мешавад; истисқо.

ОБХӮРДА آبخورده 1. он ки об хӯрдааст, ташнагишкаста. 2. *ниг.* **обутобёфта, обдода I; обрасида, обдида; пӯлоди обхӯрда, теғи обхӯрда.**

ОБХӮРӢ آبخوری 1. шуғлу амали обшинос. 2. илме, ки ба омӯзишу пажӯҳиши об машғул аст. 3. ҷои обхӯрии чорпо, ҷои муайян дар канори рӯд ва кӯлҳо барои об хӯрондан ба чорпо.

ОБЧА آبچه кишти растаниҳои полизӣ, полиз; **обча коридан** сабзавот коридан (*аз қабили* сабзӣ, пиёз *ва г.*).

ОБЧАКОР آبچه‌کار деҳқоне, ки сабзавот мекорад, он ки ба кишти полезӣ машғул аст.

ОБЧАКОРӢ آبچه‌کاری сабзавоткорӣ, кишти полизӣ.

ОБЧИН آبچینпорчае, ки бадани мурдаро баъди шустан бо он хушк мекунанд.

ОБЧИНАК آبچینک коғази хеле тунук, коғази папирос; **коғази обчинак** коғази ҷаббандаи об, коғаз барои хушк кардани сиёҳӣ.

ОБЧӮБ آب چوب чӯби зери об, чӯби тар.

ОБҶАББАК ابجبک он чи (*когаз, порча ва г.*), ки обро ҷаббида ба худ мекашад.

ОБҶАВ//ОБИҶАВ آبجو нӯшобае, ки аз афшурдаи ҷав омода мегардад, пиво.

ОБҶАҲӢ آبجهی *варз.* ҷаҳиш ба об.

ОБҶУВОЗ آب جوا ز дастгоҳи равғанкашӣ, ки бо об кор мекунад.

ОБҶӮ(Й) آبجو(ی) *кит.* обталаб, ташна, обхоҳ.

ОБҶӮШ آبجوش оби ҷӯшонидашуда, оби ҷӯшон; **мавизи обҷӯш** мавизи сурхчатобе, ки дар оби ишқордор ҷӯшонда хушконида шудааст.

ОБҶӮШОН آبجوشان зарфе, ки тавассути нерӯи барқ бад-он об меҷӯшонанд, тефал.

ОБҶӮШОНАК آبجوشانک зарфе, ки дар он об меҷӯшонанд.

ОБШАВАНДА آبشونده он чи ки қобили таҳлил ва гудозиш аст.

ОБШАВӢ آبشویҳолати таҳлил ва гудозиш.

ОБШЕБ آب شیب *кит.* 1. ҷараёни об ба нишебии зиёд, ҷараёни тези об. 2. обшори борик ва камиртифоъ.

ОБШИНОС آبشناس 1. *кит.* роҳбалади киштӣ, ки пастию баландии зери обро медонад; шиногар, ғаввос. 2. шахсе, ки замини обнокро аз беоб фарқ мекунад (*ҳангоми кандани чоҳ ва корез*). 3. *мач.* қоидадон, таомулдон, расмшинос. 4. *нав.* он ки ба омӯзишу пажӯҳиши об машғул аст.

ОБШИНОСӢ آبشناسی 1. шуғлу амали обшинос. 2. илме, ки ба омӯзиши пажӯҳиши об машғул аст.

ОБШИРИНКУН(АК) آب‌شیرین‌کن//آب‌شیرین‌کنک дастгоҳи махсус ҷиҳати софу беғаш ва қобили ошомидан гардондани об.

ОБШИША آب شیشه маҳлули ғализе, ки бештар ба сифати ширеш истифода мешавад.

ОБШОР آبشار 1. оби ҷӯйбор ё дарёе, ки аз баландӣ бо шиддат ба поён фурӯ мерезад, шаршара. 2. сероб, фаровон бо об; **замини обшор**.

ОБШОРКУНӢ آبشارکنی сероб гардонидан (*заминро*).

ОБШУСТА آبشسته 1. бисёр ва борҳо шустаишуда, обдида; кӯҳна (*либос*). 2. *мач.* аз даҳан афтода, забонзада: **мазмуни обшуста**.

ОБШУШ آب شش *кит.* андоми нафасгирии моҳиён ва дигар ҷонварони обӣ, ки нафасро ба воситаи об мекашанд.

ОБШӮЙ آبشوی 1. либоси бо собун шусташударо дар охир бо оби тоза шустан, обгардон кардан, бо оби соф шустан (*умуман*); **обшӯй кардан** шустан, обгардон кардан бо оби тоза. 2. намакшӯй, шӯрашӯй; **обшӯй кардани заминҳои шӯр** об ҷорӣ кардан ба замини шӯр, то ки аз шӯра пок ва қабили кишт гардад.

ОВАНГ آونگ 1. ресмон, канаб, лух ва чӯбе, ки ангур ва дигар меваҳоро ба он меовезанд. 2. ҳар чизи овехта, овезон. 3. роҳҳои овезон дар кӯҳсор; рафак. 4. *физ.* ҷисми сангине, ки ба танобе овезон мекунанд ва дар ду тарафи нуқтаи овез ларзишу навасон ба вуҷуд меорад.

ОВАНД آوند 1. *кит.* лӯлаи борике дар соҳаи гиёҳон, ки ба воситаи он обу моводи ғизоӣ ба баргу қисмҳои дигари растанӣ мерасад. 2. *кит.* зарф.

ОВАНДӢ آوندی *мансуб ба* **ованд**; дорои ованд.

овар آور 1. *асоси замони ҳозира аз* **овардан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* оваранда: **шавқовар, боровар, хандаовар...**

ОВАР I آور *кит.* бовар, эътиқод, яқин; яқинан, батаҳқиқ; ҳатман, албатта.

ОВАР II آور *кит.* бадқиёфа, баднамо; кареҳ, бад.

ОВАРАНДА آورنده он ки чизе меоварад; натиҷаи чизе ё коре.

ОВАРД آورد *кит.* ҷанг, корзор, ҷидол, пайкор.

ОВАРДА آورده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **овардан**. 2. *адш.* шеъре, ки бе илҳом ва иҷборан навишта шудааст; *муқоб.* **омада** 3.

ОВАРДАН آوردن 1. чизеро ё касеро аз ҷое ба ҷое нақл ё ҳамл кардан, касеро ба ҷое расондан, ҳозир кардан; *муқоб.* **бурдан**. 2. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ ба маънои* **кардан** (**ҳуҷум овардан, тоқат овардан**); ниҳодан (**рӯ овардан, дар миён овардан**); нишон додан (**далел овардан**); расондан (**ба ёд овардан**); сабаб шудан (**рашки** *касеро* **овардан, ба хашм овардан**) *ва ғ.*; **ба амал (ба ҷо) овардан** иҷро кардан, амалӣ сохтан; **ба забон овардан** а) гуфтан, зикр кардан; б) касеро ба гуфтан водор сохтан; **ба назм овардан** а) ба назм даровардан, ба риштаи назм кашидан; б) ба тартиб овардан **ба ҳуш (худ) овардан** касеро аз ҳолати беҳушӣ ва беҳудӣ хориҷ сохтан.

ОВАРДАШУДА آورده شده *ниг.* **оварда** (1).

ОВАРДГАҲ آوردگه *ниг.* **овардгоҳ**.

ОВАРДГОҲ آوردگاه 1. майдони мубориза, майдони ҷанг, маҳалли муҳориба, ҷанггоҳ; **овардгоҳ ниҳодан** ҷанг кардан. 2. чорогоҳ.

ОВАРДХОҲ آوردخواه *кит.* он ки хоҳони ҷанг аст, овардҷӯй.

ОВАРДҶӮЙ آوردجوی *ниг.* **овардхоҳ**.

ОВАРОНИДАН آورانیدن *феъли бавосита аз* **овардан**; ба воситаи чизе ё касе ба ҷое расондан.

ОВАРИДАН آوریدن *ниг.* **овардан**.

ОВАРӢ آوری 1. *кит.* яқин, аниқ, ба дурустӣ. 2. эътимоднок, боварнок.

ОВАСТО آوستا *ниг.* **Авасто**.

ОВАХ اوه ох, дареғ, афсӯс.

ОВАХ اوه *ниг.* **овах**.

овез آویز 1. *асоси замони хозира аз* **овехтан**. 2. *чузъи пасини калимахои мураккаб ба маънои* овезанда: **диловез, гӯшовез**...

ОВЕЗ I آویز овеза.

ОВЕЗ II آویز *кит.* чанг, пайкор, чидол.

ОВЕЗА آویزه 1. он чи аз сақф, дарахт ё чое овехта шудааст, ашёи зинатии овезон (*аз кабили* шишчилахои булӯрин дар қандилхо). 2. гӯшвора, халқа.

ОВЕЗОН آویزان *феъли хол аз* **овехтан**; дар холи овехтагӣ; **овезон кардан** овехтан; **овезон шудан (аз дунболи** *касе*) *маҷ.* рафтан аз пайи касе, кашол шуда рафтан; **бо кавоки овезон** *маҷ.* туршрӯёна, норозиёна; **лунчи** *касе* **овезон шудан** *маҷ.* табъи касе хира шудан, димоғ сӯхтан.

ОВЕЗОНГӮШ آویزان گوش 1. *маҷ.* бечора, ночор, дар хайратуфтода. 2. *маҷ.* гӯшдароз.

ОВЕХТА آویخته *ниг.* **овезон**

ОВЕХТАН آویختن 1. овезон кардан аз чизе ё аз чое; **бузро ба пои худаш** меовезанд, **гӯсфандро ба пои худаш** (*мақ.*). 2. хамоил кардан (*яъне* *асбоби зинатиро аз гардан*). 3. ба дор кашидан, ба дор кардан (*касеро*), куштан; **дархам овехтан** *маҷ.* ба хамдигар ба чанг даромадан, ба хамдигар часпидан, часпу дарафт кардан, даст ба гиребон шудан.

ОВЕША آویشه *кит.* пудинаи кӯхӣ, хулба.

ОВЕШАН آویشن *ниг.* **овеша**

ОВО آوا 1. *шакли кӯтохшудаи* **овоз**; **ово додан** садо баровардан, хониш кардан; **ово кардан** фарёд кардан, мурочиат кардан; **ово кашидан** бо садои баланд фарёд кашидан, фарёд кардан; **овои нарм** *киноя аз* сухани мулойим, гуфтори форам; **овои сард** *киноя аз* гуфтори зишт, гапи дағал. 2. *ниг.* овоз.

ОВОЗ آواز 1. садо, савт, бонг, нидо. 2. суруд, оханг; **овоз андохтан** нолаву фиғон кардан, бо садои баланд гиристан, навхагаро шудан (*дар мотами ё ёди касе*). 3. раъй, хамфикрӣ; **бо як овоз** бо аксарияти раъй, муттафиқан, бо иттифоқи тамом (*мак.* – *вақти раъйгирӣ*); **овози пой** шарфаи пой; **овози гирифта** садои хиррӣ, овозе, ки аз гулӯ пурра бароямадад; **овози дурушта** овози тағйирёфта нисбат ба аслаш; **овози марғуладор** овози мавчнок (*мас.*, *хангоми суруд*); **овоз баровардан** садо додан, будани худро ба восити садобарорӣ маълум кардан, гап задан; **овоз баромадан** садо шунида шудан, садо ба гӯш расидан, садо баланд гардидан; **овоз додан** а) садо кардан, фарёд задан, нидо кардан (*касеро*), б) эълон кардан, огоҳонидан, хабар кардан; в) раъй додан (*ба тарафдорӣ ё бар зидди касе ё масъалае дар вақти раъйгирӣ*); **аз овоз мондан** садо набаровардан, гап зада натавонистан; **ба овоз мондан** раъй гирифтан (*дар бораи масъалае ё интихоби касе*); **овоз кардан** садо кардан, даъват намудан, фарёд кардан; **овозе нашуд** садое набаромад, касе садо надод; **овози худро сар додан** бо тамоми садо гап задан, фарёд кардан ё суруд хондан, бо авчи боло суруд хондан; **овозатро гир!** *сӯфиё*. хомӯш бош!, хап шав!

ОВОЗА آوازه 1. хабари ба хама чо паҳнгашта шуда (рост ё дурӯғ); шоеа, хангома. 2. шӯхрат, номварӣ; **овоза бардоштан** шӯхрат пайдо кардан, дар коре (хунаре) ном баровардан; **овоза доштан** шӯхрат доштан, машхур будан, дар коре номовар будан; **овоза кардан** гаперо ба хама чо пахн ва хангома кардан; **овозаву дарвоза кардан** гаперо дар хама чо гуфта вохима кардан, шоеа пахн кардан; **овоз пахн кардан** хабареро (*ҳақиқат бе асос*) ба хама чо маълум сохтан; **овоза шудан** машхур шудан, шоеъ гардидан, вирди забонхо гардидан.

ОВОЗААНГЕЗ آوازه انگیز он чи боиси овоза мешавад, шӯхратангез.

ОВОЗАГӮ(Й) آوازه گوی он ки шӯхрату ном баровардан мехохад, овозатал, шӯхраттолаб.

ОВОЗАДОР آوازه دار машхур, шӯхратманд, номбаровардa.

ОВОЗАНДОЗ آوازانداز он ки овоз меандозад, навхагар.

ОВОЗАНДОЗӢ آوازاندازی навхагарӣ.

ОВОЗАНОК آوازه ناک *ниг.* **овозадор**.

ОВОЗГИР آوازگیر он ки овозаш гирифтааст, хиррӣ; **овозгир шудан** хиррӣ шудан, ба хубӣ барнаомадани садо аз гулӯ.

ОВОЗГИРИФТА آوازگرفته *ниг.* **овозгир**

ОВОЗГУЗАРОНАНДА آوازگذراننده нохили садо.

он чи садо аз байни он гузашта метавонад.

ОВОЗҒАФС آوازغفس он ки овози дурушти дағал дорад.

ОВОЗДИҲАНДА آوازدهنده 1. он ки овозаш шунида мешавад, ҳотиф. 2. он ки дар овоздиҳӣ иштирок дорад, раъйдиҳанда.

ОВОЗДИҲӢ آوازدهی раъйдиҳӣ, баёни фикр ва ақида дар ҳалли масъала ё дар интихоби касе.

ОВОЗДОР آوازدار садодор, садодиҳанда: **филми овоздор** филми дорои овоз.

ОВОЗДОРАК آوازدارک *тех.* дастгоҳи садогир.

ОВОЗӢ آوازی *мансуб ба* **овоз**; боовоз: **мусиқии овозӣ**.

ОВОЗНАВИСӢ آوازنویسی сабти садо, сабти овоз.

ОВОЗНОК آوازناک *ниг.* **овоздор**.

ОВОЗРАС آوازرس масофае, ки овоз то он мерасад, масофаи шунидани садо.

ОВОЗХОН آوازخوان сароянда, сурудхон.

ОВОЗХОНӢ آوازخوانی пешаи овозхон.

ОВОӢ آوائی *мансуб ба* **овоз** 2.

ОВОН آوان айём, вақт, замон, даврон, ҳангом; **дар овони...** дар айёми..., дар рӯзгори..., вақти...; **овони ҷавонӣ** айёми ҷавонӣ.

ОВОНАВИСӢ آوانویسی *збш.* навишти овоз, ифодаи хатии овоз.

ОВОНИГОР آوانگار *нав., збш.* 1. он ки ба тахқиқ ва пажӯҳиши овонигорӣ ва овошиносӣ машғул аст. 2. дастгоҳе, ки ба он ташхиси овоӣ гузаронида мешавад.

ОВОНИГОРӢ آوانگاری *збш.* навиштан ва сабти калимаҳо ба шакли овоӣ ва бо хатти овонигорӣ.

ОВОР آوار *кит.* 1. дурафтода аз ватан, ғариб, саргардон. 2. хароб, вайрон. 3. ғорат, яғмо, тороҷ. 4. гард, хок, ғубор. 5. ҳисоб, шумор; **овор доштан** ҳисоб доштан. 6. соз, мувофиқ; **овор омадан** мувофиқ будан, созгор будан.

ОВОРА آواره 1. *ниг.* **овор** 1. 2. саргардон, андармон, гирифтор, машғул, банд; **овора будан** саргардон будан, сарсону дарбадар будан; **овора будан бо** *коре* машғул шудан, андармон будан, гирифтор будан; **овора кардан** саргардон кардан, сарсон кардан; **овора шудан** а) саргардон шудан, дарбадар гаштан, сарсон шудан; б) андармон шудан, банд будан; **овораи ду дунё** сарсону саргардон дар байни ду чиз, аз ин ҷо монда, аз он ҷо ронда. 3. *ниг.* **овор**. 4. ҳисоб, шумор; дафтари ҳисоб.

ОВОРАГАРД آواره‌گرد саргардон, бехонумон, беҷою бекор, бекасукӯӣ; дайду.

ОВОРАГАРДӢ آواره‌گردی бехонумонӣ, сарсонӣ, саргардонӣ.

ОВОРАГӢ آوارگی дурафтодагӣ аз хонаву ҷой, саргардонӣ, бехонумонӣ.

ОВРИНГ آورینگ пайраҳаи танги кӯҳӣ.

ОВУЛ *т.* آول *гуфт.* ҷои нигоҳубини мавсимии чорпо, одатан дар мавзеъҳои серобу алаф.

ОВУЛНИШИН آول‌نشین он ки дар овул ба нигоҳубини чорпо машғул аст.

ОВУЛҶО آولجا *гуфт., ниг.* **овул**.

ОГАНА//ОКАНА آگنه//آکنه он чи миёни абраву астар мегузоранд (*аз қабили* пашм, пахта *ва г.*)

ОГАНДА//ОКАНДА آگنده//آکنده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **огандан**. **оганда кардан** а) пур кардан (*мас., пашм ва пахтаро ба кӯрпа*); б) *маҷ.* гӯрондан, дафн кардан. 2. пур, анбошта. 3. фарбеҳ, сергӯшт. 4. варамнок, омосдор.

ОГАНДАГӢ//ОКАНДАГӢ آگندگی//آکندگی 1. пурӣ, анбуҳӣ. 2. *маҷ.* ҷамъият, якҷоягӣ.

ОГАНДАГӮШ آگنده‌گوش 1. он ки гӯшаш вазнин аст, кар. 2. *маҷ.* гапношунав.

ОГАНДАН//ОКАНДАН آگندن//آکندن *кит.* пур кардан (*даруни чизеро бо чизе, мас., кӯрпаро бо пахта*).

ОГАНДАНӢ//ОКАНДАНӢ آگندنی//آکندنی 1. *сифати феълии замони оянда аз* **огандан**. 2. *маҷ.* асбобу ҷиҳози хона.

ОГАНДАПАР//ОКАНДАПАР آگنده‌پر//آکنده‌پر пурпар, серпар, парнок.

ОГАНДАПАҲЛУ آگنده‌پهلو бисёр фарбеҳ, тануманд, чорпаҳлу.

ОГАНИШ//ОКАНИШ آگنش//آکنش 1. пур кар-

дан, анбоштан; пурӣ, пуршавӣ. 2. он чи бо он даруни чизеро пур мекунанд. 3. чагбут, пахтаи кӯҳна; латтакӯҳна; афганда.

ОГАНҶ آگنج *кит.* ҳасиб; гипо.

ОГАРД آگرد ҷӯя, ҷӯяк; **огард кардан** ҷӯяк кашидан.

ОГАРДКАШ آگردکش ҷӯяккаш, барзкор, деҳқон.

ОГАРДКАШАК آگردکشک василаи ҷӯяккашӣ.

ОГАРДКАШӢ آگردکشی *исми амал аз* **огард кашидан;** ҷӯяк кашидан.

ОГАФТ آگفت *кит.* ранҷ, озор; офат, бало.

ОГАҲ آگه *ниг.* **огоҳ**.

ОГАҲӢ آگهی *ниг.* **огоҳӣ**.

ОГАҲОНИДАН//ОГОҲОНИДАН آگهانیدن//آگاهانیدن хабар додан, хабардор кардан.

ОГИН آگین *кит.* пур, анбошта, мамлӯ, моломол.

ОГОҲ آگاه бохабар, хабардор, воқиф; **огоҳ будан** хабар доштан, воқиф будан, иттиллоъ доштан; **огоҳ кардан (намудан)** хабардор кардан, воқиф намудан, фаҳмондан; **огоҳ шудан** бохабар шудан, хабар ёфтан, хабардор гардидан.

ОГОҲДИЛ آگاه‌دل бохабар, доно, дилогоҳ, соҳибдил.

ОГОҲИДАН آگاهیدن *кит.* огоҳ кардан, хабар кардан; огоҳ шудан.

ОГОҲИНОМА آگاهی نامه нома (коғаз)-и махсус ва марсум барои огоҳонидани касе, ҷиҳати дуввумбора такрор накардани амали нораво дар идора ва корхонаҳо; навъе аз ҳуҷҷат.

ОГОҲӢ آگاهی 1. хабар, иттиллоъ. 2. хабардорӣ, воқифӣ, огоҳӣ доштан аз чизе, донистан чизеро; **огоҳӣ ёфтан** хабардор шудан, фаҳмидан.

ОГОҲМАНД آگاهمند *кит.* хабардор; бохабар.

ОГОҲОНА آگاهانه бохабарона, дониставу фаҳмида, бо вуқуф ва иттиллоъ (*аз пайи чизе ё коре амал кардан*).

ОГОҲОНАНДА آگاهاننده огоҳкунанда, хабаркунанда, эъломдор.

ОГОҲОНИДАН آگاهانیدن огоҳ кардан, хабардор намудан, воқиф намудан, дар иттиллоъ мондан.

ОГУР آگور *кит.* хишти пухта, оҷур.

ОГӮШ آگوش *кҳн., ниг.* **оғӯш**.

ОГӮШИДАН آگوشیدن *кит.* оғӯшидан, дар оғӯш гирифтан, ба бағал кашидан.

ОҒАР آغر *кит.* селроҳаи хушкида, ки баъд аз гузаштани сел ҷо-ҷо оби кӯлмак боқӣ мондааст.

ОҒАРДА آغرده таршуда, намкашида.

ОҒАШТА//ОҒИШТА//ОҒУШТА آغشته олуда, омехта, таршуда; ба хун оғишта.

ОҒАШТАН//ОҒИШТАН//ОҒУШТАН آغشتن 1. олуда кардан, тар кардан. 2. олуда шудан, омехта шудан.

ОҒИЛ I آغل молхона, говхона, сутургоҳ.

ОҒИЛ II آغل аз рӯи хашм ба гӯшаи чашм нигаристан.

ОҒИЛХОНА آغل خانه *ниг.* **оғил** I.

ОҒО//ОҚО *т.* آغا//آقا *калимаи эҳтиромӣ* ҷаноб, соҳиб.

ОҒОЗ آغاز ибтидо, аввали ҳар чиз, шурӯъ; **оғози кор; оғоз кардан (намудан)** сар кардан, шурӯъ намудан.

ОҒОЗИДАН آغازیدن сар кардан, шурӯъ намудан, бунёд намудан.

ОҒОЗИН آغازین аввалин, нахустин; *муқ.* **охирин**.

оғол آغال *асоси замони ҳозира аз* **оғолидан**.

ОҒОЛ I آغال *кит.* фитнагарӣ, шӯрангезӣ.

ОҒОЛ II آغال *ниг.***оғил** 1. 2. *кит.* хонаи занбӯр, занбӯрхона.

ОҒОЛИДАН آغالیدن *кит.* ба якдигар шӯронидан, кина ва хусумат афкандан миёни ду нафар.

ОҒОЛИҚ *т.* آغالیق *таър.* яке аз мансабҳои маъмурӣ дар аморати Бухоро.

ОҒОЛИШ آغالش *кит.* фитнагарӣ, шӯрангезӣ, игвогарӣ.

ОГОЛОНИДАН آغالانیدن *шакли бавоситаи* **оголидан**, ангехтан, таҳрик кардан.

ОГОР آغار *кит.* нам, зах.

ОГОРИДАН آغاریدن 1. *кит.* нам кардан, тар кардан. 2. захидан, таровидан.

огушт آغشت *асоси замони гузаштаи аз* **огуштан**.

ОГУШТА آغشته 1. омехта. 2. таршуда; олуда: **ба хун огушта**.

ОГУШТАГӢ آغشتگی огушта будан, вазъ ва ҳолати огушта.

ОГУШТАН آغشتن 1. омехтан. 2. тар кардан.

ОГӮШ آغوش 1. бағал, бар, канор; **бо огӯши боз** бо меҳрубонӣ, бо меҳру навозиш. 2. *маҷ.* миён, байн, дар қаър; **дар огӯши** дар байни, дар қаъри; **дар огӯши биёбон**; **ба огӯш гирифтан (кашидан)** а) дар бар гирифтан, дар бағал гирифтан; б) ба ҳимояи худ гирифтан; **огӯш кардан** ба бағал гирифтан.

ОГӮШКАШӢ آغوش‌کشی 1. дар канор гирифтан. 2. *маҷ.* оштӣ кардан, сулҳ овардан.

ОД *а.* عاد 1. қабилаи афсонавие аз авлоди Одини Нӯҳи пайғамбар, ки пайғамбар Ҳуд ба рисолати онон омада буд ва барои нофармонӣ бо тӯфони бод ҳалок гаштанд. 2. *маҷ.* ҳар чизи қадимиву бостонӣ.

ОДА آده *кӯҳ.* чӯбе, ки барои нишастани кабӯтарон ва парандагони дигар ба болои ду чӯби рост устувор карда шудааст.

ОДАМ I آدم исми машҳури асотирӣ ва динӣ, нахустинсон, абулбашар, ҳазрати Одам (а), ҷуфти Ҳавво.

ОДАМ II آدم 1. одамизод, инсон, башар, кас, шахс; **хона ба палосу одам ба либос** (*мақ.*). 2. хизматгор, навкар. 3. халоиқ, мардум; **одам шудан** соҳиби маърифат шудан, ба камол расидан.

ОДАМ III آدم гандумгун, сиёҳранг, сиёҳчурда, асмар.

ОДАМБАДБИН آدم‌بدبین одамгурез, каси ба ҷамъият бегона.

ОДАМБАДБИНӢ آدم‌بدبینی бад дидани мардум, кароҳият нисбат ба мардум.

ОДАМБЕЗОР آدم‌بیزار он ки ба одамон кинаву нафрат мепарварад, одамгурез.

ОДАМВОР آدم‌وار чун одам, ба мисли одам, чунонки ба одам шоиста аст.

ОДАМ(Ӣ)ГАРӢ آدم‌گری//آدمی‌گری 1. одамият, одам будан, инсон будан. 2. муносибат ва рафтори нек, одоб, меҳмондорӣ, меҳмоннавозӣ; **одамгарӣ кардан дар ҳаққи** *касе* иззату эҳтиром кардан (касеро).

ОДАМГИЁҲ آدم‌گیاه гиёҳи машҳур, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.

ОДАМГУРЕЗ آدم‌گریز узлатпараст, канорагир, улфатнопазир.

ОДАМГУРЕЗӢ آدم‌گریزی канорагирӣ, узлатпарастӣ, улфатнопазирӣ.

ОДАМДИДА آدم‌دیده 1. он ки бо одамон нишасту бархост кардааст ва одоби муоширатро медонад. 2. *маҷ.* таҷрибадор, таҷрибаандӯхта.

ОДАМДУЗД آدم‌دزد он ки ба дуздӣ ва одамфурӯшӣ (махсусан дуздидани кӯдакон) машғул аст.

ОДАМДУЗДӢ آدم‌دزدی *ҳуқ.* амали одамдузд, одам дуздидан.

ОДАМДӮСТ آدم‌دوست он ки ба одамизод меҳру муҳаббат дорад, инсонгаро.

ОДАМДӮСТӢ آدم‌دوستی инсондӯстӣ, инсонгароӣ, башардӯстӣ.

ОДАМИЁНА آدمیانه мувофиқ ва муносиби одам, инсонвор, он чи лоиқи инсон аст.

ОДАМИЗОД(А) آدمیزاد(ه) зодаи одам, инсон, башар.

ОДАМИНАМО آدمی‌نما ба одам монанд, дар зоҳир монанд ба одам; ◊ **гургони одаминамо** гургтинатони одамшакл.

ОДАМИХОР آدمی‌خوار одамхӯр, ваҳшӣ, хунхор.

ОДАМИЯТ *а.* آدمیت одам будан, инсон будан, доро будан ба хислатҳои неку шоистаи одамӣ, одамгарӣ.

ОДАМӢ آدمی *ниг.* **одамият**.

ОДАМКАШОНӢ آدم‌کشانی бурдан ва нақл кардани одамон аз ҷое ба ҷое.

ОДАМКОРФАРМОӢ آدم‌کارفرمائی ба кор водоштани одамон.

ОДАМКУШ آدم‌کش кушандаи одам, қотил.

ОДАМКУШӢ آدم‌کشی қотилӣ, кушандагӣ.

ОДАММУРӢ آدم مری марг, маргу мири одамон.

ОДАМНАДИДА آدم ندیده *мач.* он ки аз одоби муоширaт, нишасту бархост ва одамгарӣ, рафторҳои иҷтимоӣ дур аст, ваҳшӣ.

ОДАМНАМО آدم‌نما монанди одам, шабеҳи одам, он чи зоҳиран монанди одам аст.

ОДАМНИШИН آدم‌نشین ҷое, ки дар он одам имкони нишастан ё сукунатро дорад.

ОДАМНОГУЗАР آدم‌ناگذر гузаргоҳи ғайри қобили убур, роҳи мӯҳлик.

ОДАМНОШИНОС آدم‌ناشناس бегона бо одамон, неку бади одамро нашиносанда.

ОДАМОНА آدمانه одамвор, инсонвор; *ниг.* **одамиёна**.

ОДАМПАРВАР آدم پرور *ниг.* **инсонпарвар**.

ОДАМРАБО آدم ربا *ҳуқ., ниг.* **одамдузд**.

ОДАМРАБОӢ آدم ربایی *ҳуқ., ниг.* **одамдуздӣ**.

ОДАМСАНҶИДА آدم‌سنجیده *ниг.* **одамдида**; одамшинос.

ОДАМСАР آدم سر тоссар, кал, бемӯй.

ОДАМСУРАТ آدم صورت ба шакли одам, монанд ба одам: **шайтони одамсурат**.

ОДАМХОР//ОДАМХӮР آدم‌خوار//آدم‌خور *мач.* хунхӯр, бадкор, золим; **гурги одамхӯр** а) гурги хунхор б) *мач.* одами золими хунрез.

ОДАМХӮРӢ آدم‌خوری 1. хӯрдани гӯшти одам. 2. *мач.* золимӣ, бераҳмӣ.

ОДАМШАВАНДА آدم‌شونده одами шоёни эҳтиром.

ОДАМШАКЛ آدم شکل *ниг.* **одамсурат**.

ОДАМШИКОР آدم‌شکار :**сайёди одамшикор** касе ки қасди ҷони одамонро дорад, бадкор, бадният.

ОДАМШИНОС آدم‌شناس он ки ва он чи будани касеро аз атвор ва рафтори вай муайян мекунад.

ОДАРМ آدرم *кит.* намади зери зини асп, намадзин.

ОДАТ *а.* عادت 1. хулқ, хӯ, хислат. 2. расм, қоида, таомул; **урфу одат** расму таомул; **аз одат берун** а) бар хилофи одат; б) берун аз ҳадди муқаррарӣ, аз ҳад зиёд; **аз рӯи одат** а) аз рӯи хулқу хислат; б) аз рӯи расму таомул, мувофиқи қоида; **одат кардан** хӯ гирифтан, омӯхта шудан (ба коре, чизе); **одат доштан** омӯхта шудан, омӯхта будан ба коре; **одати худро партофтан** тарки одат кардан; **одат кунондан** омӯхта кардан; **одат шудан** а) ба ҳукми одат даромадани коре дар касе; б) расм шудан, таомул гардидани урфе.

ОДАТАН عادتاً аз рӯи одат, мувофиқи одат; қоидатан, аз рӯи таомул, маъмулан.

ОДАТӢ عادتی одатшуда, муқаррарӣ.

ОДИЛ *а.* عادل адолатнок, боадолат, боинсоф; *муқоб.* **золим**.

ОДИЛОНА عادلانه аз рӯи адлу инсоф, боинсофона, боадолатона.

ОДИНА آدینه *кҳн.* рӯзи ҷумъа. **масҷиди одина** масҷиде, ки дар он намози ҷумъа хонда мешавад.

ОДИЯНДА آدینده *кит.* тиру камон, қавси қузаҳ, рангинкамон, ки агар ҳангоми борон офтоб бароянд, дар осмон намоён мешавад, тирожа.

ОДИЁНА عادیانه *гуфт.* 1. либоси тирaранг, ки одатан вақти озодорӣ ва умуман занҳои солманд пӯшанд (*ғайри сурх*). 2. либоси на хубу на бад, либоси миёна.

ОДӢ عادی муқаррарӣ, сода; **коргари одӣ** коргари қаторӣ, коргари бетахассус; **либоси одӣ** либоси муқаррарӣ, бе ягон ҷиҳати фарқнок аз дигарҳо, бекарру фар.

ОДОБ *а.* آداب 1. *ҷ.* **адаб.** 2. рафтор ва кирдори неку писандида дар зиндагӣ, муомилаи эҳтиромкорона, боназокат ва аз рӯи одоб; **шарти одоб** тақозои рафтори эҳтиромкорона ва боназокат дар муомила бо одамон; **одоби муошират** тарзи муомилаи некӯ дар муносибат бо одамон.

ОДОБДОН آداب‌دان он ки аз одоби муошират, расму анъана ва меъёрҳои ахлоқӣ огоҳ аст.

ОДОБДОНӢ آداب‌دانی донистани одоби муошират, шину хез ва расму русум.

ОДРАМ آدرم *ниг.* **одарм**.

ОДОҒ آداغ *мухаффафи* **ободог**; ду соҳили дарё, ки аз маҷрои он болотар ҷойгир шуда аз об бе-

насиб мемонанд.

ОЁ آیا *ҳиссачаи саволӣ, ки* тааҷҷубро низ ифода мекунад; магар, наход.

ОЁН آیان *феъли ҳол аз масдари* **омадан**.

ОЁНӢ آیانی *кит.* 1. хушояндагӣ. 2. осонӣ.

ОЁТ *а.* آیات *ҷ.* **оят//оя**.

ОЖАДА آژده *кит.* 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **ожадан** 1. 2. рангкарда; музайян. 3. дӯхта, бахя кардашуда. 4. сӯрох кардашуда.

ОЖАДАН//ОЖИДАН//ОЧИДАН آژدن//آژیدن// آجیدن *кит.* 1. халондан; сӯрох кардан (*мас., бо тир, сӯзан ва г.*), хастан. 2. сӯҳон кардан, ҳамвор намудан. 3. *киноя. аз* бахя кардан, дӯхтан.

ОЖАНГ آژنگ чине, ки ба сабаби пирӣ ё хашму ғазаб дар ҷабин пайдо мешавад, чин, оҷинг.

ОЖАНГДОР آژنگ دار чиндор; он ки бар асари пирӣ дар ҷабинаш чин пайдо мешавад.

ОЖАНГЧЕҲР آژنگ چهر он ки рӯяш пурожанг аст, ожангрӯ.

ОЖИДА آژیده *ниг.* **ожада**.

ОЖИДАН آژیدن *ниг.* **ожадан**.

ОЖИР آژیر *кит.* 1. омода, муҳайё, тайёр: хушёр, хабардор. 2. зиёд, бисёр, фаровон.

ОЗ آز тамаъ, ҳирс, тангчашмӣ.

ОЗАР I آذر оташ.

ОЗАР II آذر номи моҳи нӯҳуми солшумории шамсӣ (22 ноябр-21 декабр).

ОЗАР III آذر *шакли кӯтоҳшудаи* **Озарбойҷон**.

ОЗАР IV آذر *шакли дигари* **озор** II.

ОЗАРАНГ//ОДАРАНГ آذرنگ//آدرنگ [*мухаффаф аз* озарранг], ба ранги шӯъла, оташранг, зардранги ба сурхӣ моил; тобон.

ОЗАРАФРӮЗ آذرافروز *ниг.* **оташафрӯз**.

ОЗАРАХШ//ОДАРАХШ آذرخش//آدرخش *кит.* барқ, соиқа.

ОЗАРБОЙҶОНӢ آذربایجانی *мансуб ба* **Озарбойҷон**. 2. аҳли Озарбойҷон.

ОЗАРГОН آذرگان *кит.* ҷашн дар Эрони бостон, ки дар рӯзи нӯҳуми озармоҳ ба муносибати як шудани номи рӯз бо номи моҳ барпо мешудааст.

ОЗАРГУН(А) آذرگون//آذرگونه 1. ба ранги оташ, монанди оташ. 2. гули лола.

ОЗАРГУШАСБ آذرگشسب 1. номи оташкадае аз чор оташкадаи асосии зардуштиён. 2. *маҷ.* барқ. 3. номи фариштаест муваккал бар оташ, ки пайваста бар оташ мақом дорад ва маънии таркибии он оташи ҷаҳанда аст.

ОЗАРӢ I آذری 1. *мансуб ба* **оташ**; оташранг, сурхранг.

ОЗАРӢ II آذری бошандаи Озарбойҷон, озарбойҷонӣ.

ОЗАРКАДА آذرکده *ниг.* **оташкада**.

ОЗАРКЕШ آذرکیش *ниг.* **оташпараст**.

ОЗАРМ آزرم 1. шарм, ҳаё. 2. иззат, ҳурмат; эътибор, бузургӣ. 3. раҳм, меҳр, шафқат; нармӣ, нармдилӣ.

ОЗАРМОҲ آذرماه *ниг.* **озар** II.

ОЗАРМҶӮ(Й) آزرم جو(ی) 1. баинсоф, боадолат; адлпеша. 2. шафиқ. раҳмдил.

ОЗАРПАРАСТ آزرپرست *ниг.* **оташпараст**.

ОЗАХ آزخ донаи сахти гӯштӣ ба қадри мош ва ё нахӯд, ки бештар дар дасту пои инсон ва дар бадани баъзе ҳайвонот мебарояд; севол.

ОЗАХДОР آزخ دار он ки дар даст, по ё ҷои дигари бадан озах дорад.

ОЗВАР//ОЗУР آزور *кит.* ҳарис, тамаъкор; он ки оз дорад.

ОЗДОР آزدار *ниг.* **озвар**.

ОЗИЛ *а.* عازل *кит.* маломатгар; таъназананда, накӯҳишкунанда.

ОЗИМ *а.* عازم *кит.* 1. он ки ба иҷрои коре қасд ва ирода кардааст; қасдкунанда. 2. равона, раҳӣ.

ОЗИН آذین 1. ороиши шаҳр ва роҳҳо, хавоза, чодиру хайма, чорчӯба, тоқи зафар, нишемангоҳ, зебу зинат ва ороиш, ки дар рӯзҳои ид ва гоҳи омадани подшоҳон дар кӯчаву роҳҳо месохтанд; шаҳророӣ; зебу зинат, ороиш; **озин бастан** зинат додан, оро

додан, оростан; **озин кардан** зинат додан, оро додан. 2. олате, ки бо он равғанро аз дуғ ҷудо мекунанд, ширзана, гуппӣ.

ОЗИНБАНДӢ آذین‌بندی оинабандӣ, озин бастан, ороиш додан.

ОЗӢ آزی *ниг.* **озвар**.

ОЗМАНД آزمند ҳарис, тамаъкор.

ОЗМАНДӢ آزمندی ҳирс, тамаъ; пурхоҳӣ.

ОЗМАНДОНА آزمندانه ҳарисона, тамаъкорона, томеона.

ОЗМОИДАН آزمائیدن *ниг.* **озмудан**.

ОЗМОИШ آزمایش санҷиш, имтиҳон: **аз озмоиш гузаштан**.

ОЗМОИШГАР آزمایشگر озмоянда, таҷрибакунанда, имтиҳонкунанда.

ОЗМОИШГОҲ آزمایشگاه макони озмоиш, маҳалли таҷрибаву имтиҳон.

ОЗМОИШГОҲӢ آزمایشگاهی *марбут ба* **озмоишгоҳ**; пажӯҳишгоҳи озмоишгоҳӣ: махсус барои озмоишгоҳ.

ОЗМОИШӢ آزمایشی *мансуб ба* **озмоиш**.

ОЗМОИШКОР آزمایشکار *ниг.* **озмоишгар**.

ОЗМОЯНДА آزماینده санҷанда, имтиҳонкунанда, он ки чизеро таҷриба мекунад.

ОЗМУДА آزموده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **озмудан**; озмудашуда. 2. *маҷ.* кордон, таҷрибанок.

ОЗМУДАКОР آزموده‌کار ботаҷриба, кордида, кордон.

ОЗМУДАН آزمودن санҷидан, санҷида дидан, имтиҳон кардан, таҷриба кардан.

ОЗМУДАНӢ آزمودنی :**озмуданӣ шудан** санҷидан хостан (*касеро*).

ОЗМУДАШУДА آزموده شده *ниг.* **озмуда**.

ОЗМУН آزمون озмоиш, имтиҳон, таҷриба; **озмун кардан** санҷидан, санҷида дидан, имтиҳон кардан, аз таҷриба гузарондан.

ОЗМУНА *нав.* آزمونه 1. ҳар яке аз саволҳо ва маҷмӯи пурсишҳо, ки яке аз онҳо дуруст мебошад, тест. 2. имтиҳон, санҷиш.

ОЗМУНӢ آزمونی *ниг.* **озмоишӣ**.

ОЗОД آزاد 1. раҳошуда, раҳида, новобаста, номуқайяд, фориғ, вораста. 2. он ки бандӣ ва асир нест. 3. *таър.* он ки ғулом нест, мустақил. 4. тамом, пурра, комил; **рӯзи озод** тамоми рӯз. 5. бемалол, бедушворӣ, баосонӣ. 6. фориғболона, бемо̀неа; **сарви озод** а) сарви росту баланд; б) қомати росту мавзуни зебо; **озод будан** а) вобаста набудан, дар қайду банд набудан; б) маоф будан (аз адои ё пардохти чизе); **озод кардан** а) раҳо намудан, ба сари худ вогузоштан, халос намудан, раҳонидан; б) ҷавоб додан; **озод шудан** а) раҳоӣ ёфтан аз банд ва вобастагӣ, халос гардидан; б) фориғ гаштан (*аз кор, аз дарс*).

ОЗОДА آزاده 1. тоза, покиза, ороставу пероста. 2. *таър.* асил ва наҷиб, ҷавонмард; **озодагон** *кит.* эрониёни қадим, яке аз номҳои тоҷикон.

ОЗОДАГАРДӢ آزاده‌گردی рафтори озодона ва беқайду баст.

ОЗОДАГӢ آزاد گی тозагӣ, покизагӣ.

ОЗОДАМАРД//ОЗОДМАРД آزاده‌مرد//آزادمرد марди дорои хислатҳои нек, асил, шариф, наҷиб; ҷавонмард.

ОЗОДАНДЕШ آزاد اندیش он ки афкору андешаи озоду мустақил дорад, озодфикр.

ОЗОДАНДЕШӢ آزاداندیشی *ниг.* **озодфикрӣ**.

ОЗОДВОР آزادوار 1. ҳакимона, донишмандона, оқилона. 2. *мус.* номи навое аз оҳангҳои қадимӣ.

ОЗОДЗИСТӢ آزادزیستی ба таври озод ва бо роҳату осоиш зиндагӣ кардан, осуда зиндагӣ кардан.

ОЗОДИБАХШ آزادی‌بخش озодкунанда, озодиовар.

ОЗОДИДӮСТ آزادی‌دوست 1. он ки озод будан мехоҳад, толиб ва хоҳони озодӣ. 2. он ки афкору андешаҳои озоду мустақил дорад, озодфикр.

ОЗОДИДӮСТӢ آزادی‌دوستی шуғлу амали озодидӯст.

ОЗОДИДӮСТДОР آزادی دوست دار *ниг.* **озодидӯст**.

ОЗОДИНОМА آزادی‌نامه *таър.* ҳуҷҷат дар бораи озодии касе аз қайду бандагӣ, хати озодӣ.

ОЗОДИПАРАСТ آزادی‌پرست *нид.* **озодидӯст**.

ОЗОДИТАЛАБ آزادی‌طلب *нид.* **озодихоҳ**.

ОЗОДИТАЛАБӢ آزادی‌طلبی *нид.* **озодихоҳӣ**.

ОЗОДИХОҲ آزادی‌خواه 1. он ки озодӣ мехоҳад, озодиталаб. 2. *тавр.* гурӯҳ, ҳизб ё созмоне ки бад-ин ном аст.

ОЗОДИХОҲӢ آزادی‌خواهی озодиталабӣ, истиқлолталабӣ, кӯшиш баҳри ба даст овардани озодӣ ва истиқлолият.

ОЗОДИХОҲОНА آزادی‌خواهانه ҳаракати **озодихоҳона** муборизаи озодихоҳӣ.

ОЗОДӢ آزادی 1. халосӣ, раҳоӣ, наҷот. 2. ҳуррият.

ОЗОДКАРД آزادکرد озод кардан.

ОЗОДКУНӢ آزادکنی *нид.* **озодкард**.

ОЗОДМАНИШ آزادمنش *нид.* **озодандеш**.

ОЗОДМАНИШӢ آزادمنشی *нид.* **озодандешӣ**.

ОЗОДМАРД آزادمرد *нид.* **озодамард**.

ОЗОДМОҲӢ آزادماهی моҳии хӯрданӣ, ки дарозиаш то як метр мерасад ва гӯшти хуштаъми сурхтоб дорад.

ОЗОДОНА آزادانه 1. ба озодӣ, бидуни вобастагӣ, ба ихтиёри худ, ба сари худ. 2. *нид.* **озод** 7.

ОЗОДНОМА آزادنامه *кит.* номае, ки барои озодии касе аз ғуломию бандагӣ медоданд.

ОЗОДСАЙР آزادسیر *кит.* озода, озодманиш, озодрафтор.

ОЗОДСАРВ آزادسرو *шоир.*, *маҷ.* сарви озод, сарви рост ва озод аз қайди шоху барг; ишора бар маъшуқи ҷиҳати болобаландӣ ва мавзунии ӯ.

ОЗОДСОЗӢ آزادسازی аз маҳдудият, қайд, маҳбас, юғ ва *ғ.* озод кардани касе ё чизе.

ОЗОДТАБЪ آزادطبع озодтабиат; *нид.* **озодандеш**.

ОЗОДФИКР آزادفکر *нид.* **озодандеш**.

ОЗОДФИКРӢ آزادفکری *нид.* **озодандешӣ**.

ОЗОДЧЕҲР آزادچهر хушодарӯ; хушхулқ, хушфеъл.

ОЗОДШАВӢ آزادشوی аз қайду банд растан, озод шудан.

ОЗОДШУДА آزادشده ба озодӣ расида, озодиёфта, озод.

озор آزار асоси замони ҳозираи аз **озурдан**.

ОЗОР I *а.* آذار моҳи чоруми солшумории румӣ, ки ба моҳи март баробар меояд.

ОЗОР II آزار ранҷ, азоб, азият; **озор додан (расондан)** ранҷондан, боиси ранҷу малоли касе гардидан, азоб додан; **озор дидан** озурда шудан, дар ранҷу азоб будан; **озор ёфтан** озурда шудан, ранҷ дидан, осеб дидан.

ОЗОРДАН آزاردن ранҷондан, озор додан.

ОЗОРДЕҲ آزارده озордиҳанда, ранҷдеҳ, ситамкор.

ОЗОРДИДА آزاردیده он ки озору ранҷ дидааст, ранҷур.

ОЗОРДИҲАНДА آزاردهنده *нид.* **озордеҳ**.

ОЗОРДИҲӢ آزاردهی амали озордеҳ, ранҷдиҳӣ.

ОЗОРИШ آزارش *кит.* озор, ранҷ, азоб, азият.

ОЗОРӢ I آذاری *мансуб ба* **озор I**: **абри озорӣ** абри баҳорӣ; **боди озорӣ** насими баҳорон.

ОЗОРӢ II آزاری 1. озоранда, озурдакунанда, озордиҳанда. 2. ранҷ, азият.

ОЗОРДОДА آزارداده 1. озоркашида, ранҷур. 2. озордеҳ, ранҷдиҳанда.

ОЗОРДОР آزاردار дардманд, ранҷур.

ОЗОРМАНД آزارمند *нид.* **озордеҳ**, ранҷур, хаста.

ОЗОРПАРАСТ آزارپرست *нид.* **озордеҳ**, он ки озори дигаронро хоҳад.

ОЗПАРАСТ آزپرست тамаъкор, ҳарис, гуруснача́шм.

ОЗПАРАСТӢ آزپرستی тамаъкорӣ, ҳарисӣ, гуруснача́шмӣ.

ОЗПИСАНД آزپسند *нид.* **озвар**.

ОЗУҚ//ОЗУҚА *т.* آزوقه، آزوق хӯрокворӣ, хӯрок, хӯрданиҳо.

ОЗУҚАВӢ آزوقوی *мансуб ба* **озуқа**; хӯрокворӣ.

ОЗУҚАВОРӢ آزوقه واری *ниг.* **озуқа**.

ОЗУҚАФУРӮШ آزوقه فروش он ки хӯрокворӣ мефурӯшад.

ОЗУҚАФУРӮШӢ آزوقه فروشی 1. кори озуқафурӯш, фурӯши озуқа. 2. ҷое, ки озуқа мефурӯшанд.

ОЗУРАХШ آزرخش *ниг.* **озарахш**.

ОЗУРДА آزرده 1. ранҷдида, озордида, осебдида. 2. ранҷидахотир, димоғсӯхта; **озурда будан** ранҷур будан, аз ягон чиз ранҷидагӣ доштан; **озурда шудан** ранҷидан, малол шудан.

ОЗУРДАГӢ آزردگی ранҷиш, димоғсӯхтагӣ, ранҷидагӣ.

ОЗУРДАДИЛ آزردهدل ранҷида, ранҷидахотир, озурдахотир.

ОЗУРДАДИЛӢ آزردهدلی ранҷурхотирӣ, озурдахотирӣ.

ОЗУРДАН آزردن ранҷондан, озор додан, хафа кардан.

ОЗУРДАХОТИР آزرده خاطر *ниг.* **озурдадил**.

ОЗУРДАХОТИРӢ آزرده خاطری *ниг.* **озурдадилӣ**.

ОЗУРДАҶОН آزرده جان ранҷур, дардманд, бемор, касалманд.

ОЗФАНДОК آزفنداک *ниг.* **рангинкамон**.

ОИД *а.* عائد 1. роҷеъ, дар бораи..., **оид ба...**; **доир ба...**; **оид будан** мансуб будан, дахл доштан; **оид кардан (намудан)** бурда расондан; **оид шудан (гаштан)** анҷомидан, рафта расидан. 2. аёдаткунанда, зиёраткунанда.

ОИДА *а.* عائده суд, фоида, даромад, мадохил.

ОИДОТ *а.* عائدات *ҷ.* **оид**; манфиат, суд; даромад.

ОИДОТӢ *а.* عائداتی *мансуб ба* **оидот**.

ОИҚ *а.* عائق *кит.* монеъ, боздоранда.

ОИЛ *а.* عائل ниёзманд; аёлманд.

ОИЛА *а.* عائله хонавода, зану фарзанд; хешу табор; **оила барпо кардан (сохтан)** хонавода ташкил кардан; **оила доштан** соҳиби зану фарзанд ва хешу табор будан.

ОИЛАБЕЗОР عائلهبیزار он ки ба хонаводааш дилбастагӣ надорад.

ОИЛАВАЙРОН عائلهویران он ки оилааш ҷудо шудаст, хонавайрон.

ОИЛАВӢ عائلوی *мансуб ба* **оила**; **шабнишинии оилавӣ** нишасте, ки аҳли оила гирди ҳам ҷамъ омада бошанд.

ОИЛАДОР عائلهدار он ки зану фарзанд дорад, зандор; соҳиби хонавода; аёлдор, аёлманд, муаййил.

ОИЛАДОРӢ عائله داری хонадорӣ, фарзанддорӣ.

ОИЛАДӮСТ عائله دوستی марди ба хонаводааш алоқаманд, дилбаста ба хонавода.

ОИЛАДӮСТДОР عائله دوستدار *ниг.* **оиладӯст**.

ОИЛАДӮСТӢ عائله دوستی дӯст доштани оилаву хонавода; майл бар оила ва таоҳул.

ОИЛАНОК عائله ناک *ниг.* **оиладор**.

ОИН I آئین 1. расм, урф, одат, тарзу тариқ, қоида; **оини вафо** расму тарзу қоидаи вафодорӣ; **оини падарон** оини ниёгон; расму одатҳое, ки гузаштагон ба он пайравӣ мекардаанд. 2. шариат, мазҳаб, кеш, дин, суннат, тариқат. 3. ҷашн, сур. 4. шева, оҳанг.

ОИН II آئین ороиш, зинат; оин бастан оростан, зинат додан (*мас., ҷоеро ба муносибати ҷашне*).

ОИН III آئین асбобе, ки бо он мост ва равганро аз ҳам ҷудо мекунанд, ширзана.

ОИНА I آئینه 1. шишаи пушташ сирдавонда, ки сурати чизҳоро дар худ акс мекунад, миръот. 2. *гуфт.* шиша. 3. *гуфт.* тиреза. 4. *адш., маҷ.* дил, қалб. 5. *адш., маҷ.* дили соф; ◊ **оинаи гетинамой** *асот.* оинаи Искандарӣ, **оинаи ҷаҳоннамо**; **оинаи ёд** *киноя аз* хотира; **оинаи нилгун** телевизор; **оинаи огоҳӣ** *киноя аз* ақлу шуур; **оинаи ховар** *киноя аз* хуршед.

ОИНА II آئینه пораҳои оҳан, ки ҷанговарон ба мақсади дифоъ дар пушт, сари сина ва ронҳо насб мекарданд ва онро чоройна низ меномиданд.

ОИНА III عاینه ҳол, сурат, маврид; **ҳар оина** ба ҳар ҳол, дар ҳар сурат.

ОИНАБАНД آئینه بند 1. шишакорӣ; **оинабанд кардан** тирезадор кардан, шиша шинондан (*ба пеш ё атрофи ҷое*). 2. шахси шишакор ва шишабанд. 3. *киноя аз* муҷалло ва музайян кардан.

ОИНАБАНДӢ آئینه بندی амали оинабанд; оинадорӣ: **айвони калони оинабандӣ.**

ОИНАБАНДОН آئینه بندان бо оина зинат додани дару девори хона, айвон *ва г.*

ОИНАБИН آئینه بین он ки бо роҳи ба оина нигоҳ кардан гӯё ҷои шахс ва чизи гумшударо нишон медиҳад.

ОИНАБОЗӢ آئینه بازی ба таври пайваста ва доимӣ ба оина нигоҳ кардан ва худро ороиш додан.

ОИНАВОР آئینه‌وار чун оина, шаффоф ва дурахшон.

ОИНАГАР آئینه‌گر оинабанд, оинакор, шишагар, усто ва косиби кори оинаву шиша.

ОИНАГАРӢ آئینه‌گری *ниг.* **оинасозӣ, оинабандӣ.**

ОИНАГУН آئینه‌گون 1. шаффоф, ҷилодор чун оина. 2. *маҷ.* соф, дурахшон, муҷалло: **осмони оинагун, қалби оинагун.**

ОИНАДОН آئینه دان ҷилди оина, ғилофи оина.

ОИНАДОР آئینه دار 1. он кас ё он ҷое, ки оина дорад. 2. он ки дар пеши касе оина нигоҳ медорад.

ОИНАДӮЗӢ آئینه‌دوزی бо оинаҳои хурд-хурд ороиш додани либосҳо.

ОИНАКИРДОР آئینه‌کردار *ниг.* **оинагун.**

ОИНАКОРӢ آئینه‌کاری 1. оинабандӣ, шишабандӣ. 2. *маҷ.* музайянкорӣ.

ОИНАҚАДӢ آئینه‌قدی оинае, ки дар он тамоми бадан дида мешавад, оинаи қаднамо.

ОИНАРУХСОР آئینه‌رخسار *маҷ.* зебо, хушрӯ, нозанин.

ОИНАРӮ(Й) آئینه رو(ی) *ниг.* **оинарухсор.**

ОИНАСОЗ آئینه ساز *ниг.* **оинагар.**

ОИНАСОЗӢ آئینه سازی оинагарӣ, оинабандӣ.

ОИНАСОН آئینه‌سان 1. чун оина, шаффоф. 2. *маҷ.* муҷалло ва музайян.

ОИНАТОБ آئینه‌تاب *маҷ.* чун оина, тобанда, рахшанда.

ОИННОМА آئین‌نامه маҷмӯи қоидаҳое, ки фаъолияти созмон, ҳизб, муассиса ва мунсибатҳои мутақобилаи онҳоро бо созмону шаҳрвандони дигар танзим менамоянд.

ОИННОМАВӢ آئین ناموی *мансуб ба* **оинннома.**

ОИНПАРАСТ آئین پرست 1. урфпараст, анъанахоҳ, расмпараст. 2. кӯҳнапараст.

ОИС *а.* آیس *кит.* ноумед, маъюс.

ой آی *асоси замони ҳозира аз* **омадан**, биё.

ОЙ آی *нидо* ҳой!, эй!

ОКАСА آکسه *кит.* даровехта, чангзада, овезон.

ОКАЧ آکچ *кҳн.* чангаки оҳанине, ки бо он ях ва киштиро мекашанд, яхгир; қуллоб.

ОКИЛ *а.* آکل хӯранда, хӯрокхӯр.

ОКИЛА *а.* آکله *тиб.* бемории хӯра, хӯрабод.

ОКИФ *а.* عاکف *кит.* 1. бо ҷидду ҷаҳд машғулшаванда ба коре; риёзаткаш. 2. муқим, муваттин, иқоматкунанда дар ҷое. 3. дар масҷид барои ибодат нишаста, гӯшанишин, хилватгузин, мӯътакиф.

ОКСИГЕН *ю.* آکسگین унсури химиявӣ, туршизо.

ОКСИДҲО آکسدها *хим.* омезиши унсурҳо бо оксиген.

ОКТЯБР *ю.* آکتیبر 1. моҳи даҳуми солшумории мелодӣ. 2. *таър.* инқилоби Октябр.

ОКТЯБРӢ آکتیبری *мансуб ба* **октябр**; он чи дар моҳи октябр рӯй додааст.

ОҚ *а.* عاق фарзанде, ки аз фармуди падару модар баромадааст ва эшон аз ӯ рӯ тофтаанд; ба лаънати падару модар гирифторшуда; фарзанди саркаш, нофармон; **оқи ватан** мардуди ватан; **оқи падар** лаънаткардаи падар; **оқ кардан** лаънат кардан (*падар писарро, устод шогирдро*), рад кардан, мардуд кардан.

ОҚИБ عا قب *шакли гуфтугӯии* **ақиб.**

ОҚИБАНДОЗ عاقب انداز *гуфт.* захира, пасандоз, андӯхта; **оқибандоз кардан** пасандоз кардан, захира кардан, андӯхта мондан (*чизеро барои рӯзи мабодо*).

ОҚИБАТ *а.* عاقبت 1. охир, дар охир, ниҳоят. 2. саранҷом, натиҷа; **оқибати кор** анҷоми кор; **оқибаташ ба хайр шавад!** ба некӣ анҷомад (орзуи некӣ).

ОҚИБАТАНДЕШ عاقبت اندیش 1. он ки анҷоми кореро андеша мекунад. 2. *маҷ.* дурбин, мулоҳизакор.

ОҚИБАТАНДЕШӢ عاقبت اندیشی мулоҳиза кардан, охир ва натиҷаи кореро андешидан.

ОҚИБАТУЛАМР *а.* عاقبت الامر саранҷом, интиҳои кор.

ОҚИЛ *а.* عاقل боақл, хирадманд, доно, бофаҳму идрок.

ОҚИЛӢ عاقلی боақлӣ, хирадмандӣ.

ОҚИЛОНА عاقلانه хирадмандона, аз рӯи ақл ва фаросат: **кори оқилона, тадбири оқилона**.

ОҚИЛТАРОШ عاقل تراش *маҷ.* он ки худро доно мешуморад ва худро оқил ба қалам медиҳад.

ОҚИЛТАРОШӢ عاقل تراشی амали оқилтарош; худро оқил вонамудан.

ОҚИПАДАР عاق پدر *ниг.* **оқ**.

ОҚО *т.* آقا *ниг.* **оғо**.

ОҚСАҚОЛ//ОҚСАҚҚОЛ *т.* عاقسقال 1. ришсафед, пирмарди соҳибэҳтиром; калонтари деҳ, сардор. 2. *таър.* сардор, сардори маҳалла, деҳа ё сардори як гурӯҳ косиб ва ҳунарпешагон (*яке аз мансабҳои хурди маъмурӣ дар гузашта*).

ОҚСАҚҚОЛӢ *т.* عاقسقالی 1. кор ва мансаби оқсаққол, он чӣ мансуб ба оқсақол аст. 2. *маҷ.* мағрурӣ: **оқсаққолӣ кардан** даҳанкалонӣ кардан.

ОҚУБАТ عاقبت *шакли гуфтугӯии* **оқибат**.

ОҚШУДА عاق شده *сифати феълии замони гузашта аз* **оқ шудан**; *ниг.* **оқ**.

ОЛ I آل сурхча, гулгун; **ашки ол** ашки сурх, мурод аз гиряи сахти пурсӯзу гудоз.

ОЛ II آل фарзандон, авлод, хонавода; **оли Сомон** авлоди Сомон, Сомониён.

ОЛ III آل 1. мӯҳри подшоҳӣ, сикка, имзо. 2. *таър.* мӯҳри подшоҳони муғул ва элхонон, ки бо ранги сурх зада мешуд .

ОЛАВ آلو *гуфт.*, *ниг.* **алов**.

ОЛАВМОН آلو مان *гуфт.*, *ниг.* **оташмон**.

ОЛАВМОНӢ آلومانی *гуфт.*, *ниг.* **оташмонӣ**.

ОЛАВХОНА آلو خانه *гуфт.*, *ниг.* **аловхона**; ҷое, ки оташ гиронда мешавад, оташдони дегҳои бухорӣ.

ОЛАК آلک 1. сурхча; кафши олак. 2. *гуфт.* бад, ганда.

ОЛАМ *а.* عالم 1. ҷаҳон, дунё. 2. муҳит, вазъият, шароит, ҳолат; **дар олами бехудӣ** дар шароити (ҳолати) бехудӣ; **олами ислом** кишварҳое, ки пайравони дини ислом он ҷо зиндагӣ мекунанд: **олами наботот, олами ҳайвонот** ; **дар олами худ** ба фикри худ, дар хаёли худ, ба таври худ; **рӯи олам** гирду атроф, гӯшаю канор; **як олам, олам-олам** хеле бисёр; **аз олам бехабар** нодон, ҷоҳил, ноогоҳ; **оламу одам дидан** ҷаҳондида будан, таҷрибакор будан, аз ҳама чиз воқиф будан; **аз олам гузаштан** мурдан, фавт кардан; ◊ **олам гулистон** ҳама чиз хуб, ҳама кор ба ҷо; **олами ҳодис** дунёи модӣ, моддиёт, дорулфано.

ОЛАМАФРӮЗ عالم افروز *маҷ.* Офтоб, Хуршед, Меҳр (*сифати Офтоб*).

ОЛАМБИН عالم بین :*маҷ.* **чашми оламбин** чашми бисёр бино (*сифати одами мулоҳизакор, дурандеш*).

ОЛАМГАРД عالم گرد ҷаҳонгард, сайру сафаркунанда, сайёҳ.

ОЛАМГИР عالم گیر 1. он чи тамоми оламро фаро мегирад; шӯҳратёфта, хеле машҳур; **оламгир шудан** ҳама ҷоро фаро гирифтан, машҳуру маъруф гардидан (*дар коре*). 2. ҷаҳонгир.

ОЛАМДИДА عالم دیده *ниг.* **ҷаҳондида**.

ОЛАМИЁН عالمیان 1. аҳли олам, мардумон. 2. *таър.* яке аз мансабҳои рӯҳониён дар Бухорои давраи амирӣ.

ОЛАМНАМО عالم نما *ниг.* **ҷаҳоннамо**.

ОЛАМОРО(Й) عالم آرا(ی) 1. *маҷ.* ҳар кас ва ҳар чиз, ки бар зебоии олам саҳм дорад. 2. *маҷ.* офтоб: **офтоби оламоро**.

ОЛАМОШӮБ عالم آشوب шӯрангез.

ОЛАМПАНОҲ عالم پناه *маҷ.* 1. хуб, нағз, аъло; зебо. 2. муроҷиат ба подшоҳону амирону султонон.

ОЛАМПИСАНД عالم پسند *маҷ.* мақбули ҳама; зебо, хуб, нағз.

ОЛАМСӮЗ عالم سوز *маҷ.* шӯрангез, пуршӯр, ҳасратангез.

ОЛАМТОБ عالم تاب нурбахш, фурӯгафкан ба ҳама (*сифати Офтоб ва Моҳ*).

ОЛАМФУРӮЗ عالم فروز *ниг.* **оламафрӯз**.

ОЛАМШУМУЛ *а.* عالم شمول он чи ба тамоми олам шомил аст, он чи аҳамияти ҷаҳонӣ дорад, умумиҷаҳонӣ.

ОЛАТ *а.* آلت 1. асбоб, анҷом. 2. *маҷ.* восита; **олат шудан (дар дасти** *касе*) бозичаи дасти касе гардидан. 3. узв, андом; узви таносул.

ОЛАШ *т.* آلش *бот.* як навъ дарахти шамшодмонанд, бук.

ОЛАШЗОР آلش زار ҷои анбӯҳи дарахти олаш.

ОЛБОЛУ آلبالو *ниг.* **олуболу**.

ОЛҒУНА آلغونه *кит.* сурхӣ, ки занон ба рӯй мемоланд, ғоза, гулгуна.

ОЛИДАРАҶА عالی درجه он ки мақом ва дараҷаи баланд дорад; он чи сифат ва қурби воло дорад.

ОЛИҚАДР عالی قدر баландмартаба, баландпоя, мӯҳтарам.

ОЛИМ *а.* عالم соҳиби илм, донишманд, доната; **олими беамал** он ки мувофиқи дониши худ кордорӣ намекунад, касе, ки илм дораду амал надорад.

ОЛИМАҚОМ عالی مقام олидараҷа, баландпоя (*дар мансаб*).

ОЛИМАНСАБ عالی منصب он ки мансаб ва мақоми баланд дорад.

ОЛИМАРТАБА عالی مرتبه 1. *ниг.* **олидараҷа**. 2. унвони эҳтиромии мансабдорони баландмартаба.

ОЛИМӢ عالمی донишмандӣ, донандагӣ, вуқуфи зиёд дошта дар соҳае.

ОЛИМНАМО عالم نما он ки худро олим метарошад, он ки олими ҳақиқӣ нест.

ОЛИМОНА عالمانه олимвор, монанди олим: **мунозираи олимона**.

ОЛИМПИАДА *ю.* آلیمپیئده мусобиқаҳои варзишӣ; мусобиқаҳои мактабиён: **олимпиадаи байналхалқӣ**.

ОЛИМПӢ آلیمپی *мансуб ба* **олимпиада**; **бозиҳои олимпӣ** мусобиқаҳои байналхалқӣ дар тамоми навъҳои асосии варзиш.

ОЛИМТАРОШ عالم تراش *ниг.* **олимнамо**.

ОЛИМШАВАНДА عالم شونده он ки дар роҳи олим шудан мекӯшад, он ки аз вай умеди олим шудан ҳаст.

ОЛИНАЖОД عالی نژاد он ки нажоди олӣ дорад, он ки ба хонадони олӣ нисбат дорад; асилзода, озоданажод, шарафманд.

ОЛИНАСАБ عالی نسب *ниг.* **олинажод**.

ОЛИРУТБА عالی رتبه *ниг* .**олимартаба.**

ОЛИСИФАТ عالی صفت дорои сифат ва хислати некӯ ва баланд.

ОЛИТАБИАТ عالی طبیعت он ки дорои сифатҳои нек мебошад, наҷиб.

ОЛИТАБОР عالی تبار *ниг.* **олинажод**.

ОЛИҲА *а.* آلهه 1. *асот.* он чи дар ҷоҳилият парастиш мекарданд, санам, бут. 2. *маҷ.* зебо, ҷамил; ◊ олиҳаи ҳусн, зебосанам.

ОЛИҲАЗРАТ عالی حضرت баландмартаба, олиҷоҳ (*лақаби подшоҳон*).

ОЛИҲАШАМ عالی حشم он ки ҳашамат ва дабдабаи баланд дорад.

ОЛИҲИММАТ عالی همت сахӣ, ҳимматбаланд.

ОЛИҲИММАТӢ عالی همتی ҳимматбаландӣ, саховат.

ОЛИҲИММАТОНА عالی همتانه босаховат, сахиёна, назарбаландона, бузургворона.

ОЛИҶАНОБ عالی جناب 1. баландқадр, арҷманд. 2. олиҳиммат, назарбаланд. 3. *гуфт.* хуб, нагз, сазовори таҳсин ва тақдир: **филми олиҷаноб, асари олиҷаноб**.

ОЛИҶАНОБӢ عالی جنابی 1. бузургӣ. 2. баландҳимматӣ.

ОЛИҶАНОБОНА عالی جنابانه 1. бузургворона. 2. баландҳимматона.

ОЛИҶОҲ عالی جاه *ниг.* **олимартаба**.

ОЛИШАЪН عالی شأن 1. дорои шаън ва мартабаи олӣ, бисёр наҷиб. 2. яке аз унвонҳои ашхоси олитабор.

ОЛИШОН عالی شان *ниг.* **олишаън.**

ОЛИШУКӮҲ عالی شکوه дорои шукӯҳ ва дабдабаи баланд.

ОЛӢ *а.* عالی баланд, бузург; **мактаби олӣ, маълумоти олӣ, Маҷлиси Олӣ; Ҷаноби Олӣ, ҷазои олӣ** ҷазои аз ҳама баландтар.

ОЛИЯ *а.* عالیه 1. *муаннаси* **олӣ**. 2. чизи баланд, олӣ; хислати олӣ.

ОЛЛОҲ *а.* آلله *ниг.* **Аллоҳ**; Худо.

ОЛМОНӢ آلمانی *мансуб ба* **Олмон** (Германия); **забони олмонӣ.**

ОЛОИДАН آلایدن *ниг.* **олудан.**

ОЛОИШ آلایش 1. нопокӣ, олудагӣ. 2. фиску фаҳш.

ОЛОЛА آلاله 1. *кит., бот.* гуле бо рангҳои зард, сафед ё қирмиз, ки дорои навъҳои гуногун ва хусусияти зинатӣ мебошад. 2. хонаводаи ин гиёҳон, алолагон; шақоиқ.

ОЛОН(И)ДАН آلاندن//آلانیدن олуда кардан, ба чизҳои нопок оғушта кардан, олудан.

ОЛОТ *а.* آلات *ҷ.* **олат**; **олоти истеҳсол** воситаҳои истеҳсол; **олоти ҳарбӣ** яроқу аслиҳа.

ОЛОЯНДА آلاینده олудакунанда, олоишгар.

ОЛПАЙКАР آلپیکر *кит.* сурхтан, сурхранг.

ОЛПӮШ آلپوش *кит.* сурхпӯш, он ки либоси сурх ба тан дорад.

ОЛТИНГӮГИРД آلتین گوگرد *ниг.* **гӯгирд**, кибрит.

ОЛУ آلو меваест обдори ширин ба ранги сиёҳ ё сурхтоб.

ОЛУБОЛУ آلوبالو меваест сурхранги туршмаза аз ҷинси гелос.

ОЛУБОЛУГӢ آلوبالوگی *мансуб ба* **олуболу**; **мураббои олуболугӣ.**

ОЛУБОЛУҚОҚ آلوبالوقاق *гуфт.* олуболуи хушкида ё хушконидашуда.

ОЛУБОЛУРАНГ آلوبالورنگ 1. ба ранги олуболу. 2. *маҷ.* сурхранг ва ҷигариранг.

ОЛУҒДА آلغده *кит.* қаҳролуд, хашмгин; ҷангара.

ОЛУҒУНДОР آلوغوندار *ниг.* **олучин.**

ОЛУД آلود *мухаффафи* **олуда**, *ки ҳамчун ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* олуда *меояд*; **ашколуд, заҳролуд, хунолуд**...

ОЛУДА آلوده *сифати феълии замони гузашта аз* **олудан**; он чи ба чизи нопок оғишта шудааст.

ОЛУДАГӢ آلودگی олоиш, оғуштагӣ ба нопокӣ.

ОЛУДАДОМАН آلوده دامن *маҷ.* бадном, тардоман.

ОЛУДАДОМОН آلوده دامان *ниг.* **олудадоман.**

ОЛУДАДОМОНӢ آلوده دامانی олудадомон будан.

ОЛУДАКОРӢ آلوده کاری *кит.* анҷом додани кори зишту ғайриахлоқӣ, зишткорӣ, бадахлоқӣ.

ОЛУДАКУНАНДА آلوده کننده он чи ё он ки муҳити зист ва ҳар унсури моддӣ ё маънавиро олуда мекунад.

ОЛУДАН آلودن олуда кардан, чиркин кардан (ё шудан), ба нопокӣ оғушта кардан чизеро ё оғушта шудани чизе; *муқоб.* **полудан.**

ОЛУДАСОЗ آلوده ساز он ки ё он чи муҳити атроф ё чизи дигарро олуда месозад.

ОЛУЗОР آلوزار ҷои анбӯҳи дарахтони олу, боғи олу.

ОЛУҚ *т.* آلوق *таър.* маблағе, ки амалдорони амир ҳар моҳ ба дарбор мебурданд.

ОЛУҚОҚ آلوقاق *гуфт.* хушкида ва хушккардаи олу.

ОЛУС آلوس коҷ, аҳвал, каҷбин.

ОЛУФТА آلفته 1. ринд, бебок, шӯрида. 2. худоро, худпардоз.

ОЛУФТАБОЗ آلفته باز он ки бо олуфтаҳо (1) сарукор дорад, олуфтаписанд.

ОЛУФТАВОР آلفته وار кирдор ва рафтори чун олуфтагон, риндона, бебокона.

ОЛУФТАГӢ آلفتگی амал ва кирдори олуфта, олуфтагарӣ.

ОЛУФТАНАМО آلفته‌نما олуфтамонанд, зоҳиран чун олуфтаҳо; олуфтатарош.

ОЛУФТАСАТАНГ آلفته ستنگ бисёр олуфта.

ОЛУФТАТАРОШ آلفته تراش *ниг.* **олуфтанамо**.

ОЛУЧА آلوچه як навъ олуи хурди турш аз хонаводаи олу.

ОЛУЧАБАНДАК آلوچه بندک як навъи олуча аз хонаводаи олу.

ОМ(М) *а.* عام 1. ҳамаро фарогиранда, ҳамагонӣ, оммавӣ: **қатли ом, ҳуҷуми ом**. 2. мардум, авом.

омад آمد *асоси замони гузашта аз* **омадан**.

ОМАД آمد 1. омадан; **омади об** рафти об, сӯи ҷараёни оби равон; **омади шамол** самти вазиши бод, тарафе, ки бод аз он мевазад; **дар омади гап** дар рафти гап, дар аснои сухан, зимнан; **омаду рафт** рафтуой; **омаду рафт кардан**. 2. барор, пешрафт, равнақу ривоҷ; **омади кор** пешравии кор, барор гирифтани кор; **омад кардан** барор гирифтан, рӯ ба пешрафт кардани коре; **омад-омад** *гуфт.* дар аснои омадан, пешопеши омадан, дар арафаи омадан.

ОМАДА آمده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омадан**. 2. пешомад, он чи рӯй додааст; **аз омада бояд хушнуд буд; омада-омада** *гуфт.* акнун, ҳоло; то ин вақт дуруст буду акнун дигар шуд.

ОМАДАН آمدن 1. ба ҷое ворид шудан, ба ҷое расидан; *муқоб.* **рафтан**. 2. расидан. 3. фаро расидан. 4. шудан; **лозим омадан, наздик омадан, дучор омадан, ҷамъ омадан.** 5. бо исмҳои маънӣ омада, воқеъ шудани ҳолате ё ҳодисаеро мефаҳмонад; **гиря омадан, ханда омадан, раҳм омадан, қаҳр омадан; рост омадан** а) дучор шудан, вохӯрдан (*бо касе*); б) мувофиқ омадан, муносиб воқеъ шудан; **шинам омадан** ба қаду басти касе зебидан, мувофиқ омадани либосе; **ба миён омадан** пайдо шудан, сар шудан; **ба кор омадан** даркор шудан, мавриди истифода қарор гирифтан; **ба дунё омадан** таваллуд ёфтан, зоида шудан, пайдо шудан, ба вуҷуд омадан; **ба об омадан** обталаб шудан; **барф омадан** ба бориш сар кардани барф; **ба ҳам омадан** пайвастан, пайваст ёфтан, сиҳат шудани ягон ҷароҳат; **хуш омадан (-и коре,** *чизе*) писанд будан, форидан; **хоб омадан** майли хоб пайдо шудан; **ба забон омадан** гап задан, ба гапзанӣ сар кардан, гап мезадагӣ шудан; **ба худ омадан** ҳушёр шудан, аз беҳолӣ хориҷ шудан; **ба ҷон омадан** дар тангӣ мондан, танг шудан, ҷон бар лаб расида; **ба сар омадан** воқеъ шудан; **ба ёд омадан** ба хотир расидан; **аз даст омадан** қудрати иҷрои кореро доштан, тавонистан, қодир будан; **ба ҷӯш омадан** ғалаён кардан (*об*); **хуш омадан** иборае, ки вақти қабули меҳмон мегӯянд.

ОМАДУРАФТ آمدورفت рафтуой, алоқа; **омаду рафт кардан** муносибат, муомила кардан.

ОМАДУРАФТКУНАНДА آمدورفت کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **омадурафт кардан**, он ки ба ҷое доимо омаду рафт дорад.

ОМАДУШУД آمد وشد *ниг.* **омадурафт**.

ОМЕҒ آمیغ *кит.* омезиш, ихтилот, омехтан ба чизе ё ба касе.

ОМЕЗ آمیز 1. *асоси замони ҳозира аз* **омехтан**; **омез додан** омехтан, махлут кардан. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* дар бар доштани чизе: **хандаомез**, **маслиҳатомез**, **гилаомез**...

ОМЕЗА آمیزه омехта, махлут, имтизоҷ, ихтилот.

ОМЕЗГОР آمیزگار омезанда, унсгиранда, хӯгиранда, улфат; хоҳони муошират; шарик, ҳамнишин.

ОМЕЗГОРӢ آمیزگاری унсгирандагӣ, улфатӣ; хушмуомилагӣ.

ОМЕЗИШ آمیزش *грам. исми феълӣ аз* **омез** I; ба ҳамомехтан, омехта шудан, таркиб, **имтизоҷ ёфтан** тамоман омехта шудан, дар чизи омехта ҳал шуда рафтан.

ОМЕЗИШЁБӢ آمیزشیابی *ниг.* **омезиш**.

ОМЕХТА آمیخته 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **омехта**. 2. ихтилотёфта, бо ҳам омезишёфта, махлут: **омехтаи сурбу қалъагӣ; омехта шудан** ба ҳам омехтани ду ё чанд чиз, ихтилот.

ОМЕХТАГӢ آمیختگی 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омехтан**. 2. *ниг.* **омезиш**.

ОМЕХТАН آمیختن омезиш додан, махлут кардан, ихтилот додан.

ОМИЁНА آمیانه авомона, мардумӣ.

ОМИЛ *а.* عامل 1. амалкунанда, иҷрокунандаи коре. 2. *таър.* ҳоким, волӣ, раис. 3. *таър.* андозгир, хироҷгир, ҳисобдор; коргузор. 4. донанда, воқиф; **омил будан** моҳир будан дар кор, кардан; **омил шудан** воқиф гаштан,

маҳорат пайдо кардан дар коре; **омил кардан** *касеро* **ба коре** моҳир кардан, ба иҷрои коре касеро вогузоштан. 5. сабаб, боис.

ОМИН I *а.* آمين *д.* қабул кун, бипазир (*калимаест, ки дар охири дуо гуфта мешавад*); **омин гуфтан (кардан)** қабул бод гуфтан (*дар охири дуо ва фотиҳа*).

ОМИН II *а.* آمين бебим, бетарс, бехавф, эмин.

ОМИНА آمينه 1. *муаннаси* **омин** II. 2. номи модари Муҳаммад пайғамбар.

ОМИНГӮӢ آمين گويي фотиҳа кардан, омин гуфтан, дуову фотиҳа кардан.

ОМИНГӮЙ آمين گوى омингӯянда, даст ба фотиҳа бардоранда.

ОМИР I *а.* آمر амркунанда, фармондеҳ, ҳоким, ҳукмрон.

ОМИР II *а.* عامر 1. таъмиркунанда, ободкунанда; зинатдиҳанда. 2. зиёраткунанда. 3. иқоматкунанда дар маҳалли маъмур.

ОМИР III *а.* عامر номи яке аз қабилаҳои араб, ки Маҷнун ба он мансуб буд.

ОМИРОНА آمرانه ба оҳанги амр, ҳокимона, ҳукмронона.

ОМӢ *а.* عامى 1. авом, мардумӣ. 2. *маҷ.* бесавод, нодон.

ОММА عامه 1. мардум, тӯдаи мардум, умуми мардум; **оммаи аҳолӣ** умуми мардум, аксарияти аҳолӣ. 2. *маҷ.* мардуми бесавод; **забони омма** забони аксарияти мардум, забони мардуми омӣ.

ОММАБОБ عامه باب он чи ба завқ ва талаби оммаи аҳолӣ муносиб ва мувофиқ аст; **молҳои оммабоб** молҳое, ки истеъмоли васеи умумӣ доранд.

ОММАВӢ عاموى 1. *мансуб ба* **омма**, мардумӣ; **оммавиву тарбиявӣ**. 2. *маҷ.* умумӣ.

ОММАГӢ عامگى *ниг.* **оммавӣ**.

ОММАПИСАНД عامه پسند мақбул ва писандидаи умум.

ОММАФАҲМ عامه فهم 1. мафҳум ба тамоми аҳолӣ, дастраси умум. 2. *маҷ.* равон, сода, фаҳмо (*оид ба таҳрир*).

ОММАФАҲМӢ عامه فهمى *мансуб ба* **оммафаҳм**.

ОМОДА آماده муҳайё, тайёр; **омода кардан** тайёр кардан, муҳайё намудан, фароҳам сохтан; **омода гардидан (шудан)** тайёр шудан (*ба иҷрои коре*).

ОМОДАБОШ آماده باش дар ҳолати тайёрӣ, дар ҳолати омодагӣ, тайёршавӣ.

ОМОДАГӢ آمادگى *ниг.* **омодабош**.

ОМОДАГОҲ آماده گاه ҷои тайёрӣ, ҷои тадорукот, маҳали омодабош.

ОМОДАСОЗӢ آماده سازى кор ва амали тайёр кардани касе ё чизе барои иҷрои ягон амал.

ОМОДАШАВӢ آماده شوى омода шудан, тайёр шудан.

ОМОЛ *а.* آمال *ҷ.* **амал**; уммеду орзу.

ОМОНИМ آمانيم *збш.* калимаҳои шаклан бо ҳам монанд. ҳамгун (*збш.*); таҷнис (*адш.*).

ОМОР آمار шумор, ҳисоб, ҳисобу китоб.

ОМОРГАР آمارگر он ки ҳисоби оморро ҷамъоварӣ, гурӯҳбандӣ ва баррасӣ мекунад, оморгир, баҳисобгиранда.

ОМОРГИР آمارگير он ки ба ҷамъоварии омор машғул аст.

ОМОРГИРӢ آمارگيرى амали ҷамъоварии омор.

ОМОРИДАН آماريدن 1. шуморидан, ҳисоб кардан. 2. *маҷ.* аҳамият додан, ба назар гирифтан.

ОМОРӢ آمارى *мансуб ва марбути* **омор**; истифодаи омор дар таҳияи коре: **иттиллооти оморӣ, ҳисоби оморӣ**.

ОМОРШИНОС آمار شناس ҳисобшинос, он ки қобилият ва малакаи шумориданро дорад.

ОМОС آماس дамидагии ягон узви бадан дар натиҷаи беморӣ ё ҷароҳат, варам.

ОМОСДОР آماس دار 1. мубталои омос, дорои омос, варамдор. 2. он чи омосу варам ва бардамидагӣ дорад.

ОМОСИДА آماسيده *сифати феълии замони гузашта аз* **омосидан**; варамкарда.

ОМОСИДАГӢ آماسيدگى омосида будан, вазъ ва ҳолати омосида.

ОМОСИДАН آماسيدن *шакли дигари сифати*

феълии замони гузаштаи **омосида**; варамидан, варам кардан, омос гирифтан.

ОМОСӢ آماسی *ниг.* **омосида** I.

ОМОСКАРДА آماس کرده *ниг.* **омосида;** варамкарда.

ОМОҲ آماه *кит., тиб.* омос, варам, варамкарда, варамида.

ОМОҲИДА آماهیده *кит.* омосида, варам карда, мутаваррим.

ОМОҲИДАН آماهیدن *кит.* омосидан, варам кардан, таваррум.

ОМОҲОНАНДА آماهاننده *кит.* омосонанда, варамкунонанда.

ОМОҲОНИДАН آماهانیدن *кит.* омосонидан, таврим.

ОМОЧ آماچ позаи чӯбин барои рондани замин.

ОМОҶ I آماج *кит.* хоктӯдае, ки нишони тир бар он насб кунанд, омоҷгоҳ.

ОМОҶ II آماج *ниг.***омоч**.

ОМОҶГАҲ آماجگه *ниг.* **омоҷгоҳ**.

ОМОҶГОҲ آماج گاه *кит.* нишонгоҳи тир.

ОМУДА آموده *кит.* ороста, оросташуда, зинатдода, ороишёфта.

ОМУДАН آمودن 1. оростан, пиростан, зиннат додан. 2. сохтан, бино кардан.

ОМУЛА آمله *бот.* дарахтест дар Ҳиндустон, ки аз он доруи дарди чашм тайёр мекунанд.

ОМУННОС *а.*عام الناس авом, мардуми одӣ.

ОМУРҒ آمرغ *кит.* 1. нафъ, суд, фоида. 2. қадр, қимат, арзиш. 3. ночиз, кам, андак.

ОМУРЗГОР آمرزگار *д.* бахшоянда, афвкунанда; бахшандаи гуноҳон (*сифати Худо*).

ОМУРЗГОР آمرزگار амали омурзгор, бахшандагӣ, афв.

ОМУРЗИДА آمرزیده он ки ё он чи мавриди бахшиш ва афв қарор гирифтааст, бахшидагӣ, афвшуда.

ОМУРЗИДАН آمرزیدن ҷурму гуноҳ бахшидан, афв кардан, гузаштан (*аз гуноҳи касе*).

ОМУРЗИШ آمرزش *ниг.* **омурзидан**; бахшидани гуноҳ, афв кардан, бахшидан (*гуноҳи касеро*); **омурзиш талабидан** афв ва бахшиши гуноҳеро пурсидан.

ОМУТ آموت *кит.* ошёни ҷонварони шикорӣ (*ҳамчун боз, шоҳин*); ошёна.

омӯз آموز 1. *асоси замони ҳозира аз* **омӯхтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* омӯзанда (**донишомӯз, коромӯз, худомӯз...**) *ва* омӯзонанда (**адабомӯз, пандомӯз...**).

ОМӮЗА آموزه *нав.* маҷмӯаи андешаҳо ва назарияҳои фалсафӣ, сиёсӣ, илмӣ *ва г.*; назария, ақидаҳо.

ОМӮЗАНДА آموزنده1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **омӯхтан**; ёдгиранда, дарсгиранда, шогирд, талаба. 2. ёддиҳанда, муаллим, устод.

ОМӮЗАНДАГӢ آموزنده گی *шакли дигари сифати феълии замони ҳозираи* **омӯзанда**; омӯзанда будан, ҳолат ва чигунагии омӯзанда.

ОМӮЗГОР آموزگار ёддиҳанда чизеро ба касе, муаллим, дарсгӯй, устод, донишёр.

ОМӮЗГОРӢ آموزگاری шуғл ва кори омӯзгор, муаллимӣ, ёд додани чизе ба касе, донишёрӣ.

ОМӮЗИДАН آموزیدن *кит.* омӯхтан, дониш гирифтан.

ОМӮЗИШ آموزش 1. ёд гирифтан, таълим гирифтан (*чизеро аз касе*). 2. ёд додан, таълим додан, омӯхтан (*чизеро ба касе*).

ОМӮЗИШГОҲ آموزشگاه ҷои омӯхтани илму ҳунаре: **омӯзишгоҳи омӯзгорӣ**.

ОМӮЗИШГОҲӢ آموزشگاهی *мансуб ва марбут ба* **омӯзишгоҳ**.

ОМӮЗИШӢ آموزشی 1. *мансуб ба* **омӯзиш**; он чи мавриди омӯзиш аст; қобили омӯзиш. 2. *кит.* омӯзанда, толиби илм, дӯстдори омӯхтан.

ОМӮЗИШКАДА آموزش كده *ниг.* **омӯзишгоҳ**.

ОМӮЗОНДАН//ОМӮЗОНИДАН آموزاندن//آموزانیدن омӯхтан, ёд додан, таълим додан (*чизеро ба касе*).

ОМӮЗХОНА آموزخانه *кит.* ҷо ва маҳалли омӯзиш, макони таълим, дарсхона.

ОМӮХТА آموخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омӯхтан**. 2. ёдгирифта, таълимги-

рифта, одаткарда(*ба чизе*); **дили омӯхта ба-лон ҷон** (*зарб.*). 3. ромшуда, дастомӯз (чор-по); **аспи омӯхта; омӯхта шудан** одат кардан, хӯ гирифтан, унс гирифтан.

ОМӮХТАГӢ آموختگی 1. одаткарда, хӯ карда. 2. касе, ки чизеро (*илмеро, пешаеро*) омӯхтааст.

ОМӮХТАН آموختن 1. ёд гирифтан, аз худ кардан, фаро гирифтан (*чизеро аз касе*). 2. ёд додан, таълим додан, омӯзондан (*чизеро ба касе*). 3. тадқиқ кардан, таҳқиқ кардан (*масъалаеро*), санҷидан.

ОМӮХТАНӢ آموختنی он чи бояд омӯхта шавад, он чи сазовори омӯхтан аст.

ОМӮХТГОРӢ آموختگاری *кит.* хӯ кардагӣ, одат, хӯгирифтагӣ.

ОМФАҲМ عام فهم *кит., ниг.* **оммафаҳмӣ**.

ОН I آن *ҷонишин* 1. *ҷонишини шахси сеюми танҳо*: вай, ӯ. 2. *ишораҷонишин*, ки ба чизи дур ё шахси ғоиб ё ба чизи номбаршуда ишора мекунад: **он кас**, **он чиз**. 3. *ҷонишини соҳибӣ*, ки бо изофа омада, соҳибиятро ифода мекунад: **(аз) они ту** моли ту, чизи ту; **он гуна**... ба он дараҷа, то ба он андоза, чунин; **они дигар** дигаре, каси дигар, дуюмӣ; **дар он буд, ки**... аз он иборат буд, ки...; **он тараф истад**... сарфи назар аз...; **ҳар он чи**... ҳамаи чизҳоеро ки, маҷмӯи...; **аз они худ кардан** соҳибӣ кардан ба чизе, соҳиб шудан; **ҳар он кас ки**... ҳар касе ки; **аз они худӣ** одами (ба мо) наздик, одами худӣ; **дар он дунё** *д.* дар дунёи дигар, дар охират.

ОН II آن лаҳза, як дам, муддати андак; **дар як он** дар як лаҳза, дар як дам, дар андак муддат; **дар они воҳид** дар айни замон, дар як вақт, дар як лаҳза.

ОНА *т.* آنه *гуфт.* модар; ◊ **онан (зори)** *касеро* **нишон додан** касеро сахт ҷазо додан.

ОНАКАЛОН آنه کلان модаркалон.

ОНАМУРҒ آنه مرغ мурғи чӯҷадор.

ОНВАҚТА آنوقته *мансуб ба* замони гузашта; мансуби он замон: **дар Бухорои онвақта**.

ОНДУН آندون *кит.* 1. он ҷо; он сӯй, он тараф. 2. чунон, ончунон. 3. он гоҳ, он замон.

ОНДУНЁӢ آندنیایی *мансуб ба* **он дунё**.

ОНИН آنین *кит.* хумчае, ки дар он аз ҷурғот равған ҷудо мекунанд; ширзана, наҳра.

ОНИФ *а.* آنف 1. нангдоранда. 2. ром, оҳиста. 3. аввал, пештар, собиқ. 2. бинидард, он ки дарди бинӣ дорад.

ОНИФАН *а.* آنفاً андаке пеш аз ин, собиқан.

ОНКОЛОГИЯ *ю.* آنکالاگیه *тиб., ниг.* **саратоншиносӣ**.

ОНКОЛОГӢ آنکالاگی *мансуб ва марбут ба* **саратоншиносӣ**.

ОНОМАСТИКА *ю.* آناماستیکه *збш.* як соҳаи забоншиносӣ, ки исмҳои хосро меомӯзад, номшиносӣ.

ОНТОЛОГИЯ *ю.* آنتالاگیه *фалс.* (*дар фалсафаи идеалистӣ*) таълимоти метафизикӣ дар бораи ҳастӣ.

ОНУК I *а.* عانک *кит.* сурб, қурғошим.

ОНУК II *а.* عانک 1. регтӯдаи калон. 2. *маҷ.* монеа.

ОПЕРА *ит.* آپیره *санъ.* асари драмавии мусиқавӣ, ки дар он иштироккунандагон бо ҳамоҳангии оркестр месароянд.

ОПЕРАВӢ آپیروی *мансуб ба* **опера**.

ОПЕРАТИВӢ آپیره تیوی фаврӣ, таъҷилӣ; зудамал.

ОПЕРЕТТА *ит.* آپیریتّه *санъ.* яке аз навъҳои операи ҳаҷвӣ, ки иштироккунандагон ҳам гап мезананд ва ҳам месароянд.

ОППОРТУНИЗМ *фр.* آپّارتونیزم *с.* сиёсати созишгарона, ҳамкорӣ ва мурососоҳона бо буржуазия дар ҳаракати коргарӣ.

ОППОРТУНИСТ *фр.* آپّارتونیست *с.* созишгар, муросокор.

ОППОРТУНИСТӢ آپّارتونیستی *с. мансуб ба* **оппортунист**; созишгарона, бо роҳи мувосо.

ОПТИКА *ю.* آپتیکه *физ.* як соҳаи физика, ки ҳодисаҳои оид ба нур ва хосиятҳои нурро меомӯзад.

ОПТИКӢ آپتیکی *физ., мансуб ба* **оптика**: **асбобҳои оптикӣ**.

ОПТИМИЗМ *лот.* آپتیمیزم *фалс.* назари некбинона ба ҳаёт, боварӣ ба ғалабаи некӣ бар бадӣ, хушбинӣ, хушназарӣ.

ОПТИМИСТ *лот.* آپتیمیست *фалс.* некбин, хуш-

назар.

ОПТИМИСТӢ آپتیمیستی *фалс. мансуб ба* **оптимист**; некбинона, бо назари нек.

ор آر *асоси замони ҳозира аз* **овардан.**

ОР *а.* آر ҳаё, шарм; **нангу ор; ор будан** (-и коре, чизе ба *касе*) боиси шармандагӣ ва нанг будан; **ор донистан** нанг ҳисоб кардан, боиси шармандагӣ(-и худ) шумурдани коре; **ор доштан** шарм кардан, боиси нанг шумурдани коре; **ор кардан (намудан)** шарм кардан, чизеро ба худ нанговар донистан; **ор омадан** дар ҳиҷолат мондан.

ОРАЗ *а.* عارض рухсора, ду бари рӯй, рӯй, чеҳра.

ОРАЗӢ عارضی навъе аз гули сурх.

ОРАМИДА آرمیده *ниг.* **оромида**.

ОРАМИДАН آرمیدن 1. ором гирифтан, ором шудан, осудан, хобидан; қарор гирифтан. 2. *кӯҳн.* ром шудан, унс гирифтан.

ОРАНГ I آرنگ *ниг.* **оранҷ**.

ОРАНГ II آرنگ ранг; сурхӣ.

ОРАНГ III آرنگ азоб, машаққат, алам, озор.

ОРАНГ IV آرنگ ҳамоно, гӯё; гӯё, ки.

ОРАНДА آرنده **оваранда**.

ОРАНҶ//ОРИНҶ آرنج бандгоҳи соид ва бозу, оринҷ.

ОРАСТА آرسته ороста, пероста.

ОРАСТАН آرستن оростан.

ОРГАНИКӢ آرگنیکی он чи ба олами ҳайвонот ва наботот дахл дорад, узвӣ: **моддаҳои органикӣ, химияи орғаникӣ**.

ОРД آرد суда ва кӯфтаи галадона; **орди гандум, орди ҷав** *ва г.*; **орд кардан** ба орд мубаддал кардани ғалладона.

ОРДАК آردک хока, суда; **доруи ордак** доруҳои ордмонанд.

ОРДБЕЗ آردبیز 1. он ки ордро элак мекунад. 2. он чи ба воситаи он ордро мебезанд, элак, парвезак.

ОРДБЕЗАК آردبیزک *ниг.* **ордбез** 2.

ОРДБЕЗӢ آردبیزی амали ордбез, орд бехтан.

ОРДБЕЗХОНА آردبیزخانه хонаи махсус дар нонвойхонаҳо барои бехтани орд.

ОРДБИРЁН آردبریان 1. орди бирён, ки барои пухтани атола, ҳалво ва ғайра истифода мекунанд. 2. гардсӯз, ордоб (*навъи хӯрок*).

ОРДВОР آردوار мисли орд, чун орд гардшуда.

ОРДЕН آردین нишони сари сина, ки барои хизматҳои намоён дода мешавад, нишон.

ОРДЕНДОР آردیندار он ки орден (нишон) дорад.

ОРДИНАТОР *лот.* آردیناتر *тиб.* пизишки муолиҷакунанда дар беморхона, дармонгоҳ *ва г.*

ОРДИНАТУРА *лот.* آردینتوره 1. вазифаи ординатор. 2. курси махсуси таҷрибаафзоии пизишкон.

ОРДӢ آردی он чи мансуб ва марбут ба орд аст, он чи аз орд сохта мешавад.

ОРДКАШ آردکش 1. он ки дар осиёб ғалларо орд мекунад. 2. шахсе, ки бо мошин орд мекашонад.

ОРДКАШӢ آردکشی амали ордкаш, орд кашидан.

ОРДОБ(А) آرداب//آردابه *ниг.* **ордбирён**.

ОРДОР آردار он ки ор, нанг, шарм ва ҳаё дорад, баномус.

ОРДСОЗӢ آردسازی орд кардан. табдил додани ғалладона (*ҷав, гандум ва г.*) ба орд.

ОРДФУРӮШ آردفروش он ки ба фурӯхтани орд машғул аст.

ОРДФУРӮШӢ آردفروشی амали ордфурӯш; ҷой ва маҳалли фурӯши орд.

ОРДХАЛТА آردخلته халтае, ки ба он орд мегиранд.

ОРЕ آری *калимаи ҷавобии тасдиқӣ (грам.)* бале, хӯш.

ОРЕҒ آریغ *кит.* кина, адоват; нафрат; дилсардӣ, дилхунукӣ.

ОРЗУ آرزو 1. хоҳиш, майл (-и расидан, ба даст овардани чизе); мурод, мақсад; **баҳори орзу**,

орзу и висол, нияти орзу. 2. умед, армон, чашмдошт, интизорӣ. 3. ҳавас, иштиёқ. 4. матлуб, дилхоҳ (*шахс, маҳбуба*); **орзуи хушк** орзуи ҳавоӣ, орзуи хоми амалинашаванда; **орзуву ҳавас** армон ва иштиёқ (умед); **дар орзуи** *чизе* **будан** умедворӣ доштан(ба чизе); дар хаёли ба даст овардани ягон чизи матлуб ва дилхоҳ будан; **орзу ба хок бурдан** ба мақсад нарасида мурдан; **орзу доштан** хоҳиш ва майли чизеро дар дил парваридан, муштоқ будан ба чизе; **орзу кардан** хоҳиш доштан, майли чизеро дар дил парваридан; **ба орзу расидан** муяссар гардидан ба чизи дилхоҳ(-и касе), ба мақсад расидан, ба муроди худ ноил омадан; **орзуи дӯғро дар маҳтоб шикастан** ба ягон хоҳиш ва матлаби худ норасида, қусури онро аз чизи дигар баровардан; **орзую ҳавас доштан** нияти тӯю тамошо барпо кардан доштан; **орзую ҳавас кардан** тӯю тамошо барпо кардан.

ОРЗУБАХШ آرزو بخش он ки орзуи шахсеро ба ҷо меоварад, орзу ба ҷо оваранда.

ОРЗУДОР آرزودار орзуманд, муштоқ, толиб.

ОРЗУДОРӢ آرزوداری *ниг.* **орзумандӣ**.

ОРЗУКУШ آرزوکش барбоддиҳандаи умеду хоҳишҳо.

ОРЗУМАНД آرزومند *ниг.* **орзудор**; он ки хоҳиш, иштиёқ ва умеди чизеро дорад, муштоқ, умедвор, толиб, хоҳишманд.

ОРЗУМАНДӢ آرزومندی дар дил доштани умеде, мақсаде; орзудорӣ, иштиёқ.

ОРЗУМАНДОНА آرزومندانه ба орзумандӣ, бо иштиёқ, боумед, некбинона.

ОРЗУПАЗИР آرزوپزیر *ниг.* **орзуманд**.

ОРЗУПАРВАР آرزوپرور 1. он ки дар дил орзу мепарварад; *ниг.* **орзудор**. 2. *маҷ.* ҳавасманд, ҳаваскор, булҳавас.

ОРЗУПАРВАРӢ آرزوپروری 1. *ниг.* **орзумандӣ**. 2. *маҷ.* ҳаваскорӣ, булҳавасӣ.

ОРЗУСАНҶ آرزوسنج орзуманд, хоҳон.

ОРИДАН عاریدن ор кардан, нанг доштан, шарм кардан.

ОРИЁ آریا 1. номи қавмҳое, ки аз рӯзгорони бисёр қадим дар Эрон, Ҳинд ва Урупо маскан гирифтаанд, нажоди ҳиндуаврупоӣ. 2. номи кишвари ориёиён.

ОРИЁӢ آریای *мансуб ба* **ориё: нажоди ориёӣ**.

ОРИЁН آریان *ниг.* **ориё** I.

ОРИЁНАЖОД آریانژاد он ки аз нажоди ориёӣ аст, нажоди ориёӣ.

ОРИЁНӢ آریانی *мансуб ба* нажоди ориёӣ.

ОРИЗ *а.* عارض 1. *кит.* аризадиҳанда, арзкунанда, шикоятгар, шиквагар. 2. *кит.* баҳисобгирандаи лашкар; таъмингари сипоҳ. 3. борон. 4. дандон. 5. кӯҳ. 6. рӯйдода, пайдошуда, пайдошаванда, воқеъшаванда; **ориз шудан** рӯй додан, пайдо шудан.

ОРИЗА *а.* عارضه 1. *кит.* пешомад, ҳодиса, воқеа, он чи воқеъ мешавад. 2. *кит.* дард, беморӣ, ранҷ, касолат, мараз. 3. ҳоҷат.

ОРИЗӢ عارضی *кит.* 1. ғайриаслӣ, сохта, сохташуда. 2. ҳисобдорӣ; таъминоти лашкар.

ОРИНҶ آرنج *ниг.* **оранҷ**.

ОРИНҶБАНД آرنج بند 1. он ки соиди бозу (*умуман* даст) мебандад. 2. *маҷ.* табиби устухонбанд. 3. он чи бад-он дасту оринҷро мебанданд.

ОРИНҶМОНАК آرنج مانک он чи дар дасту оринҷ мемонанд ё мебанданд.

ОРИНҶШОР آرنج شار он чи аз оринҷ мешорад ва метаровад; ◊ **палави оринҷшор** палави ниҳоят серравған.

ОРИФ *а.* عارف 1. огоҳ, воқиф, маърифат, доно, шиносанда. 2. порсо, аҳли ирфону тасаввуф.

ОРИФА *а.* عارفه *муаннаси* **ориф**.

ОРИФАНДЕШ عارف اندیش фикри орифона доштан, муҳаққиқ, пажӯҳишгар.

ОРИФӢ عارفی парҳезгорӣ; донишмандӣ, суфигӣ, порсоӣ.

ОРИФОНА عارفانه он чи махсус ва марбут бар орифон аст.

ОРИЯ آریه сӯрохе, ки дандон дар он ҷой дорад.

ОРИЯТ I *а.* عاریت чизеро аз касе барои истифодаи муваққат (*ба шарти пас гардонда додан*) гирифтан: **ба орият гирифтан** барои истифодаи муваққатӣ гирифтан чизеро аз касе; **ба орият додан** *чизеро* барои истифодаи муваққатӣ додани чизе ба касе.

ОРИЯТ II آريت ор, нанг, шарму ҳаё; **орият кардан** ору номус кардан, кореро боиси нанг шумурдан.

ОРИЯТАН *а.* عاريتاً ба таври ориятӣ.

ОРИЯТӢ عاريتى он чи мансуб ва марбут бар орият аст: **ҳуҷраи ориятӣ, китоби ориятӣ**.

ОРИЯТНИШИН عاريتنشين он ки дар ҷое (*ҳуҷрае, хонае*) ба орият (ба таври ориятӣ) истиқомат мекунад.

ОРИЯТНОК عاريتناك он ки орият (II) дорад, баномус.

ОРӢ I آرى *мухаффафи* **ориё**; *ниг.* **ориё**.

ОРӢ II *а.* عارى 1. бараҳна. 2. холӣ, пок, озод, мубарро. 3. сода, нодон. 4. *ниг.* **ордор**.

ОРКЕСТР *фр.* آركستر дастаи мусиқанавозон, ки бо созҳои гуногун якҷоя оҳангеро менавозанд: **оркестри симфонӣ**.

ОРМОН آرمان орзу, умед, ҳасрат.

ОРМОНГАРО آرمان گرا он ки дар тасаввур ва хаёл орзуи ба таври матлуб сохтани зиндагии худро дорад, тасаввурот ва орзуҳое, ки амалӣ шудани он хеле душвор аст, идеалист.

ОРМОНГАРОӢ آرمان گرايى тафаккури ормонгаро, идеалист будан, идеализм.

ОРМОНӢ آرمانى*мансуб ба* **ормон**; он чи дарбаргирандаи орзуву ормон аст; **андешаи ормонӣ** мутобиқ ва созгори ормон.

ОРМОНТАЛАБ آرمان طلب *ниг.* **ормонгаро**.

ОРМОНТАЛАБӢ آرمان طلبى *ниг.* **ормонгароӣ**.

ОРМОНХОҲ آرمان خواه орзуманд, ормонгаро.

ОРМОНХОҲӢ آرمان خواهى орзумандӣ, ормонгароӣ.

оро آرا 1. *асоси замони ҳозира аз* **оростан** (оро додан). 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* ороянда: **базморо**, **суханоро**, **худоро**...

ОРО آرا ороиш, зеб, зиннат; **орову торо** зебу зиннат; **оро додан** зиннат додан, оростан, хушнамо гардонидан..

ОРОГАР آراگر 1. ородиҳанда, ороишгар, ороянда, тазйингар. 2. машшота.

ОРОГАРӢ آراگرى он чи мансуб ва марбут ба орогар аст, зинат додан, оро додан, ороиш додан, тазйин.

ОРОДЕҲ آراده *ниг.* **орогар**.

ОРОДЕҲӢ آرادهى *ниг.* **орогарӣ**.

ОРОИДАН آرايدن 1. зинат додан, ороиш додан. 2. барпо кардан, мураттаб сохтан; **базм ороидан** базм барпо кардан; **саф ороидан** саф бастан; **сӯҳбат ороидан** сӯҳбат барпо кардан, барои сӯҳбат ба даври ҳам ҷамъ шудан.

ОРОИШ آرايش 1. зинат додан, тазйин. 2. зеб, зинат; **ороиш додан** *ниг.* **оро**; **оро додан**, оростан; **ороиш ёфтан** ороста шудан, базебу зинат шудан.

ОРОИШГАР آرايشگر он ки (*касе ё чизеро*) ороиш медиҳад; машшота.

ОРОИШГОҲ آرايشگاه ҷои ороишдиҳӣ, макони махсус барои ороишдиҳӣ; коргоҳи машшота.

ОРОИШДИҲАНДА آرايش دهنده *ниг.* **орогар**.

ОРОИШӢ آرايشى он чи мансуб бар ороиш аст; **асбоби ороишӣ**.

ОРОМ آرام 1. сокит, хомӯш, осуда, бе сару садо, сокин. 2. сукун, субот, қарор, тоқат. 3. оҳиста, ҳамвор, ба як қарор; *муқоб.* **шитоб**. 4. батааннӣ, батамкин, вазнин; **хоби ором** хоби роҳат, хоби осуда ва беташвиш, хоби бароҳат; **ором будан** а) сокит будан, беғалоғула ва беташвиш будан; б) осуда, хотирҷамъ будан; **ором гардидан (ёфтан, шудан)** а) оромидан, осудан; б) аз ҳаракат мондан, боз истодан, қатъ шудан; в) фурӯ нишастан (*хашм, изтироб, ҷӯшу хурӯш*); **ором гирифтан** а) дам гирифтан, орамидан, осудан; б) қатъ шудан, пасанда шудан, хомӯш шудан (садо); в) боз истодан (*аз коре, ҳаракате*); г) таскин ёфтан, осуда шудан, аз ҳолати изтироб ва беқарорӣ баромадан; д) кам шудан ё рафъ гардидани дарди узве (*дарди сар,чашм, по ва г.*); е) барпо шудани тинҷӣ ва амонӣ; **ором гузоштан** *касеро* кордор нашудан, осуда, ба ҳоли худ мондан (касеро); **ором додан** сокит кардан, фурӯ нишондани хашму, изтироби касе ё дарде; **ором додан (нафсро)** гуруснагии худро то ҳадде бартараф кардан; **ором кардан** *касеро* таскин додан, фурӯ нишондани хашм ё изтироби касе, сокит намудан, хомӯш кардан, таскин додан; **ором надоштан** беқарор будан, хотир осуда набудан, сукун ва тоқат надоштан; **ороми дил (хотир)** боиси осудагии хотир, тасаллобахши дил;

ороми ҷон а) боиси тасалло ва таскини дил; б) *маҷ.* маъшуқа; **ором-ором** ба оромӣ, оромона.

ОРОМАФЗО آرام افزا *ниг.* **оромбахш.**

ОРОМБАНД آرامبند *нав.* василае, ки ором баста шудан ва кушода шудани дару дарича ва дигар таҷҳизотро танзим мекунад.

ОРОМБАХШ آرامبخش таскиндиҳанда, оромиовар, он ки ва он чи бар одамӣ оромӣ мебахшад: **табиати оромбахш, доруи оромбахш.**

ОРОМГАҲ آرامگه *ниг.* **оромгоҳ.**

ОРОМГОҲ آرامگاه 1. ҷои осоиш ва истироҳат; хона, маскан. 2. мақбара, дахма, макони фавтидагон.

ОРОМИДА//ОРАМИДА آرامیده //آرمیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **орамидан.** 2. вазнин, бурдбор, ботамкин; ором. 3. хотирҷамъ, беташвиш.

ОРОМИДАН آرامیدن *ниг.* **орамидан.**

ОРОМИШ آرامش 1. беҳаракатӣ, сукунат, сукут. 2. фароғат, роҳат, осоиш, дамгирӣ, таскинёбӣ. 3. амният, эминӣ, тинҷӣ.

ОРОМИШГОҲ آرامشگاه *ниг.* **оромгоҳ.**

ОРОМӢ آرامی 1. осудагӣ, беташвишӣ; **ба оромӣ гузаштан.** 2. хомӯшӣ, сукунат. 3. таскинёбӣ, фурӯ нишастани изтироб, хашм ва асабияту ҷӯшу хурӯш. 4. амният, тинҷӣ; **ба оромӣ** батамкинӣ, бидуни изҳори асабоният, хунсардона, бе изҳори ҷӯшу хурӯш.

ОРОМОНА آرامانه 1. бо сукут, ба оромӣ. 2. бофароғат, бароҳат. 3. бешитоб, ботамкин, хотирҷамъона, бо сукуну қарор.

ОРОМОНДАН آراماندن ором кардан, аз ҳаракат монондан, сокит гардондан.

ОРОМПАЗ آرام پز *нав.* деги барқӣ, ки хӯрокро дар замони муайян ва оҳиставу ором мепазад.

ОРОМСӮЗ آرام سوز он ки ва он чи сабаби нестӣ оромӣ мегардад: **баҳси оромсӯз, бути оромсӯз.**

ОРОМФИЗО//ОРОМАФЗО آرام فزا//آرام افزا *ниг.* **оромбахш.**

ОРОМҶОЙ آرام جای 1. ҷои ором ва осуда. 2. ҷои оромиш, ҷои истироҳат.

ОРОСТА آراسته зинатдодашуда, бо зебу зинат, ороишнок, ба назму ба тартиб оварда; **ороста кардан** чунонки бояду шояд, ба ҷо овардани коре; **ба шариат ороста кардани** *чизе* ба шариат мутобиқ ва мувофиқ гардонидани чизе.

ОРОСТАГӢ آراستگی ороиш; зебу зинат.

ОРОСТАН آراستن 1. зинат додан, ороиш додан. 2. барпо кардан, мураттаб сохтан; **базм оростан** базм барпо кардан; **саф оростан** саф бастан; **сӯҳбат оростан** сӯҳбат барпо кардан, барои сӯҳбат ба даври ҳам ҷамъ шудан.

ОРО-ТОРО آرا تارا *гуфт.* зинат, зеб, ороиш.

ОРОЪ *а.* آرأ *ҷ.* **раъй.**

ОРОЯНДА آراینده *ниг.* **орогар.**

ОРТАЛАБ عارطلب ориятталаб.

ОРУ آرو *гуфт.* занбӯр.

ОРУҒ آروغ боди меъда, ки бо садо аз гулӯ мебарояд: **оруғ додан, оруғ задан.**

ОРУҒДА آروغده хашмгин, ғазабнок.

ОРУХОНА آروخانه 1. хонаи занбӯр. 2. *маҷ.* ҷои сердаробурои сермағал.

ОРФОГРАФИЯ *ю.* آرفاگرفیه *ниг.* **имло.**

ОРФОЭПИЯ *ю.* آرفائیپه қоидаҳои тарзи талаффузи дуруст.

ОРФОЭПӢ آرفائیپی *мансуб ба* **орфоэпия.**

ОС I آس санги гирде, ки ғалларо ба воситаи он орд мекунанд; ин санг агар бо қуввати об кор кунад, «осиё» ё «осиёб»; агар бо қуввак даст кор кунад, «дастос» мегӯянд.

ОС II آس *кит., зоол.* ҷонвари сафедранге, ки нӯги думаш сиёҳ аст ва аз пӯсту мӯи он пӯстин медӯзанд, қоқум.

ОС III آس *кит., бот.* дарахтест ҳамешасабз, ки баландтар аз анор буда, баргу гулаш хушбӯст, дар тиб ҳамчун даво кор фармуда мешавад, мӯрд, ранд, исмор.

ОС IV آس *кит.* 1. қабр. 2. ёр, соҳиб. 3. хокистаре, ки дар оташдон боқӣ монда аст. 4. нишона; нишона ва аломатҳои иморат ва ободӣ.

ОС V آس *кит.* 1. тирандози моҳир, камонвар. 2. камон, силоҳи тирандозӣ.

ОС VI آس *кит.* номи қавми эронии сокини Қафқози Марказӣ, ки ҳамчунин бо номҳои ирун, эсҳо ва осетҳо маълуманд.

ОСА آسه *кит.* замини барои кишт омода; киштзор.

ОСАҒДА آسغده *кит.* муҳайё, тайёр, омода.

ОСАФ آصف*кит.* 1. номи вазири Сулаймон, ки ба доноӣ машҳур будааст. 2. *мач.* вазири доно, вазири ботадбир.

ОСАФӢ آصفی *кит.* вазирӣ, вазирӣ кардан.

ОСЕБ آسیب 1. озор, ранҷ, дард. 2. зарар, зиён, газанд. 3. офат, накбат, бало. 4. зарба, садама, кӯфт; **осеб расондан** зарар расондан, зиён ворид сохтан ба чизе.

ОСЕБДЕҲ آسیبده осебдиҳанда, ранҷдиҳанда, газандрасон.

ОСЕБДИДА آسیبدیده (шахси) зарардида, он ки ба вай газанде расидааст.

ОСЕБДИҲАНДА آسیبدهنده *ниг.* **осебдеҳ**.

ОСЕБРАСОН آسیبرسان касе ва чизе, ки ба дигарон осеб мерасонад; *ниг.* **осебдеҳ**.

ОСЕБШИНОС آسیبشناس *тиб.* пизишки осебшинос.

ОСЕБШИНОСӢ آسیبشناسی *тиб.* як бахши илми тиб, ки осеб, сабаби пайдоиш ва анвои он, ҳамчунин равишҳои пешгирию табобати онро мавриди омӯзиш қарор медиҳад.

ОСЕВАН آسیون *ниг.* **осема**.

ОСЕМА آسیمه парешон, музтариб, мушавваш; саросема; ҳайрон, шефта; саргашта, девонамиҷоз, осеван; **осема гаштан (шудан)** ҳайрон ва парешонхотир шудан; девона шудан.

ОСЕМАНАЗАР آسیمه نظر *кит.* шӯрида, нигоҳ, ошуфтаназар; мадҳуш, азҳушрафта, азҳолрафта.

ОСЕМАСАР//ОСЕМАСОР آسیمه سر// آسیمه سار саргардон, мутаҳайййр, парешонҳол, саросема.

ОСЕТИН آستین миллати эронинажод, ки дар Қафкоз зиндагонӣ мекунад.

ОСЕТИНӢ آستینی *мансуб ба* **осетин; забони осетинӣ**.

ОСИВОР آسیوار *кит.* монанди гунаҳкор, гунаҳгорсифат.

ОСӢ I *а.* عاسی гунаҳкор, нофармон, он ки хилофи нишондоди дину шариат амал мекунад.

ОСӢ II آسی *мансуб ва марбут* ба **ос** VI.

ОСИЁ I آسیا 1. дастгоҳе, ки дар он ғалладонаро орд мекунанд. 2. ҷои ғалла орд кардан; **осиё ба навбат** (*мақ.*) ҳар кор ба навбати худ, ба навбат бояд риоя кард; **санги зерини осиё** *мач.* устувор, барқарор, собит; **як осиё об** обе, ки тавоноии гардондани як осиёберо дорад; **ба осиё(б)и** *касе* **об рехтан** ба пешрафти кори касе боис шудан.

ОСИЁ II *ю.* آسیا яке аз қитъаҳои шашгонаи олам.

ОСИЁБ آسیاب *ниг.* **осиё** I.

ОСИЁБОН آسیابان он ки осиёбонӣ мекунад; соҳиби осиё.

ОСИЁБОНӢ آسیابانی касбу кори осиёбон.

ОСИЁНА عاصیانه нофармонбардорона, исёнкорона, осивор, монанди осӣ.

ОСИЁПУЛӢ آسیاپولی музде, ки ба осиёбон барои орд кардани ғалла дода мешавад.

ОСИЁСАНГ آسیاسنگ 1. санги осиё. 2. *мач.* санги бузург, санги гарон.

ОСИЁХОНА آسیاخانه бинои осиё, ҷои орд кардани ғалла.

ОСИЁЧАРХ آسیاچرخ осиёи бодӣ.

ОСИМ *а.* آثم гунаҳгор, муҷрим, базаҳкор, осӣ.

ОСИМАСАР آسیمه سر *ниг.* **осемасар**.

ОСИФ I *а.* عاصف *кит.* боди сахт, тундбод.

ОСИФ II *а.* عاثف *кит.* пасрав, тобеъ.

ОСМОН آسمان фазои бениҳояти атрофи Замин, ки ба назар кабудранг ва гунбадшакл менамояд, сипеҳр; **аз осмон афтодани** *чизе* ногаҳонӣ ва муфт ба даст даромадани чизе; **осмонро ба сар бардоштан** сахт ва баланд доду фарёд кардан; **осмон ба сари** *касе* **фурӯ рафтан** ба мушкили сахт афтодан, бадбахтии калоне рӯй додан; **ба осмон бардоштан** *касеро*

касеро бисёр ва берун аз ҳад таъриф кардан; **ба осмон дакка задан** хеле баланд бардошта шудан; **ба осмон расидан** бисёр баланд шудан (*мас., овоз*); **осмонро ба замин овардан** иҷро кардани кори маҳоле; **сари** *касе* **ба осмон расидан** хеле сарбаланд ва ифтихорманд шудан; **осмон ба замин начаспидан** ягон ҳодисаи фавқулодда ё исло̣ҳнопазир ба вуқӯъ наомадан; **осмон шудан** *маҷ.* соҳиби мартабаи баланд шудан; ҳавобаланд, мағрур, каснорас, касношинос ва дастнорас шудан; **осмон баланд (дур), замин сахт** дар мавриди ноилоҷ мондан ва ба мушкили худ чора наёфтан гуфта мешавад; **дар ҳафт осмон ситорае надоштан** ниҳоят нодор ва камбағал будан.

ОСМОНА آسمانه *кит.* сақф, шифти хона, шифти бино.

ОСМОНАСОС آسمان اساس *кит.* пуршукӯҳ, бузург, азим, олибунёд.

ОСМОНБӮС آسمان بوس *маҷ.* хеле баланд; **кӯҳҳои осмонбӯс** кӯҳҳои бисёр баланд.

ОСМОНВАШ آسمان وش 1. осмонмонанд. 2. *маҷ.* баланд; бошукӯҳ. 3. *маҷ.* кабуд.

ОСМОНГАР آسمان گر *д., маҷ.* Худованд.

ОСМОНГАРД آسمان گرد он чи дар осмон парвоз мекунад (*паранда, ҳавопаймо*).

ОСМОНГИР آسمان گیر фатҳкунандаи осмон; баландпарвоз, дурпарвоз.

ОСМОНГОҲ آسمان گاه баландмартаба, олигоҳ.

ОСМОНГУН آسمان گون 1. ба ранги осмон. 2. *маҷ.* кабуд, обиранг, лоҷувардӣ.

ОСМОНГУНА آسمانگونه *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНДАРА آسمان دره *нуҷ.* роҳи Каҳкашон, Маҷарра.

ОСМОНЗАДА آسمان زده *кит.* фалокатзада, шӯрбахт, бадбахт, бахтбаргашта.

ОСМОНИРАНГ آسمانی رنگ *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНӢ آسمانی 1. *мансуб ба* **осмон**; **кутуби осмонӣ** *д.* китобҳои муқаддаси динӣ; **қазои осмонӣ** балои ногаҳонӣ; **ҷирмҳои осмонӣ** ҷисмҳои осмонӣ, сайёра ва ситораҳо. 2. *мансуб ба* ранги кабуд; *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНКАФ آسمان کف *маҷ.* хеле баланд ва пурсадо, раъдвор, пурғулғула; **базми осмонкаф** базми хеле пурдабдаба; **осмонкаф доира навохтан** хеле баланду пурғулғула доира задан.

ОСМОННАВАРД آسمان نورد осмонгард, баландпарвоз, ҳавопаймо (*мас., паранда*).

ОСМОННАМО آسمان نما абзоре барои намоиши тасвири ҷирмҳои осмонӣ, ситораҳо *ва г.*, афлокнамо.

ОСМОННИҲОД آسمان نهاد 1. *ниг.* **осмонасос**. 2. *маҷ.* асилзода, покнажод.

ОСМОНПАЙМО(Й) آسمان پیما(ی) осмонсайр, он ки, он чи дар осмон сайр ва гардиш мекунад.

ОСМОНРАНГ آسمان رنگ *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНРАС آسمان رس *ниг.* **осмонбӯс**.

ОСМОНРӮЗ آسمان روز рӯзи 27-уми ҳар моҳи шамсӣ.

ОСМОНСАЙР آسمان سیر *кит.* осмоннавард, осмонгард; баландпарвоз

ОСМОНСАНҶ آسمان سنج мунаҷҷим, ҳайатшинос, ситорашинос.

ОСМОНСОЙ آسمان سای осмонхарош, осмонрас, ниҳоят баланд.

ОСМОНТАХТ آسمان تخت *кит.* баландмартаба, олиҷоҳ.

ОСМОНТОЗ آسمان تاز *ниг.* **осмонгир**.

ОСМОНФАР آسمان فر пуршаъну пуршукӯҳ, бошукӯҳ.

ОСМОНФАРҲАНГ آسمان فرهنگ *кит.* донишманд, доно, пурдон.

ОСМОНХАРОШ آسمان خراش *маҷ.* 1. бисёр баланди сар бар осмон кашида (*мас., қуллаи кӯҳ*). 2. бинои серошёна.

ОСМОНХЕЗ آسمان خیز баланд, пуршукӯҳ.

ОСМОНШИКОФ آسمان شکاف *ниг.* **осмонбӯс**.

ОСМОНШИТОБ آسمان شتاب *киноя аз* тезрав, тундрафтор.

осо آسا 1. *асоси замони ҳозира аз* **осудан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳо мураккаб ба маънои* мисл, монанд, шабеҳ: **барқосо, шеросо, шамъосо**...

ОСО آسا 1. зебу зинат, зевар, ороиш; **осо кардан** оростан, зинат додан. 2. хамёза, даҳондара.

ОСОИДА آسایده *ниг.* **осуда**.

ОСОИДАН آسایدن ором гирифтан, дам гирифтан, истироҳат; **то омадани табар кунда меосояд** (*зарб.*).

ОСОИШ آسایش 1. осудан, роҳат кардан, дам гирифтан. 2. осудагӣ, роҳат, истироҳат. 3. оромӣ, тинҷӣ, амният; **осоиш додан** дам додан; **осоиш доштан** дар роҳат будан, дар фароғат будан, осудаву тинҷ будан; **сулҳу осоиш** оштӣ ва амният.

ОСОИШГОҲ آسایش گاه ҷои дамгирӣ, маҳалли осоиш, истироҳатгоҳ.

ОСОИШТА آسایشته осуда, роҳат, тинҷ, амн.

ОСОИШТАГӢ آسایشتگی осудагӣ, осоиш, оромӣ, тинҷӣ, амният.

ОСОМ آثام *ҷ.* **исм (гунох)**.

ОСОН آسان саҳл, сабук; *муқоб.* **душвор**; **кори осон** кори саҳл, кори сабук; **роҳи осон** роҳи сабукгузар; **осон будан** саҳл будан, мушкил набудан, сабук будан; **осон кардан (кореро, мушкилеро)** саҳл гардондан, сабук кардан; **осон шудан** саҳл шудан, сабук шудан; **осон-осон** ба осонӣ.

ОСОНАКАК آسانککک *гуфт.* хеле сабук, хеле саҳл.

ОСОНӢ آسانی саҳл будан, саҳлӣ, сабукӣ; *муқоб.* **душворӣ**; **ба осонӣ** бе душворӣ.

ОСОНФАҲМ آسان فهم он чи фаҳмидан ва дарк карданаш саҳл ва сабук аст, фаҳмо.

ОСОР *а.* آثار *ҷ.* **асар**; 1. нишонаҳо, аломатҳо, изҳо, нақшҳо (*мас., изи пой ё он чи аз касе боқӣ мемонад*); **осори кӯфтагӣ** нишонаҳои мондагӣ ва афсурдаҳолӣ. 2. таълифот; **осори атиқа** ёдгориҳои айёми қадим.

ОСОРХОНА آثار خانه музей.

ОСТАР//АСТАР آستر//استر матои қисми даруни ҷома, кӯрпа ва дигар либосҳо; *муқоб.* **абра**.

ОСТАРВОР آستروار матои астарбоб, порча ва матоъ, ки барои астар ба кор равад.

ОСТАРДОР آستردار либоси астардор, ҳар либос, ки аз таг астар дорад.

ОСТАРӢ آستری *мансуб ба* **астар**.

ОСТАРШОҲӢ آسترشاهی либосе, ки астараш аз матои абрешим аст.

ОСТИН آستین он қисми либос, ки дастро аз сари китф то панҷа мепӯшонад; **остин афшондан** бо ишораи даст рад кардан коре ё чизеро; **астар бар задан** барои анҷоми коре бо азму ҷазм иқдом кардан.

ОСТИНАФШОНӢ آستین افشانی беэътиноӣ, бепарвоӣ.

ОСТИНДАРОЗ آستین دراز либосе, ки остини дароз дорад.

ОСТИНДОР آستین دار либосе, ки остин дорад; *муқоб.* **беостин**.

ОСТИНКӮТОҲ آستین کوتاه либосе, ки остинаш аз оринҷ болост..

ОСТИНФИШОН آستین فشان хиромон; раққунон.

ОСТИНЧА آستینچه дастаке, ки вақти ба танӯр часпонидани нон то оринҷ мепӯшанд.

ОСТОН آستان *ниг.* **остона**.

ОСТОНА آستانه 1. баландие дар қисми даромадгоҳи хона, поиндарӣ, даромадгоҳи хона; чӯби зерини дар ё дарвоза. 2. даргоҳ, боргоҳ. 3. банди об, монеаи ҷараёни об; **дар остонаи...** а) дар арафаи..., дар оғози...; б) дар даромадгоҳи ҷое...; **остонаи** *касеро* **бӯсидан** таъзим кардан; **аз остонаи** *касе* **пой кандан** бо касе рафтуои худро бас кардан, қатъи муносибат кардан бо касе; **остонаи ҷоеро охурча кардан** ба ҷое бисёр рафтуой кардан; **остонаи** *касе* **аз тилло шудан** хеле давлатманд шудан.

ОСТОНАБАРО آستانه برا **:остонабаро шудан** *маҷ.* ба гаваккашӣ сар кардани бача.

ОСТОНАБӮС آستانه بوس *кит.* зиёрати бузургон.

ОСТОНРӮБ آستان روب *кит.* хизматгор, ходим.

ОСУҒДА آسغده *кит.* ҳезуми нимсӯхта, ҳезуми нимсӯзи сиёҳшуда, осӯхта.

ОСУДА آسوده 1. *сифати феълии замони гузаштаи* **осудан**. 2. беғам, беташвиш, даросоишбуда, хотирҷамъ, ором, тинҷ, роҳат, фориғ; **осуда гардидан (шудан)** ором шудан, тинҷ шудан, аз ташвиш раҳидан, хотирҷамъ шудан; **осуда нафас гирифтан** хотирҷамъ шудан, баъд аз ташвише ба оромӣ расидан, ором

шудан; **осуда гузоштан** *касеро* ба ҳоли худ мондан, кордор нашудан, ташвиш надодан, безобита накардан (касеро); **осуда кардан (намудан)** аз ташвиш раҳонидан, ором кардан, хотирҷамъ намудан.

ОСУДАГӢ آسودگی оромӣ, тинҷӣ, осоиш; фароғат, дар роҳат будан, хотирҷамъӣ.

ОСУДАДИЛ آسوده دل ором, хотирҷамъ, беташвиш, беизтироб.

ОСУДАДИЛОНА آسوده دلانه бaоромӣ, беташвиш.

ОСУДАКОРӢ آسوده کاری *кит.* сусткорӣ, танбалӣ, коҳилӣ.

ОСУДАН آسودن ором гирифтан, дам гирифтан, роҳат кардан; дами беғам задан.

ОСУДАХАЁЛ *ниг.* **осудахотир**.

ОСУДАХОТИР آسوده خاطر *ниг.* **осудадил**.

ОСУДАҲГОҲ آسوده گاه *кит.* маҳал ва макони осоишу истироҳат, осоишгоҳ.

ОСУДАҲОЛ آسوده حال осударӯзгор, он ки вазъаш тинҷу ором аст; **деҳқони осудаҳол**.

ОСУДАҲОЛӢ آسوده حالی осудаҳол будан.

ОСУДАҲОЛОНА آسوده حالانه ба осудагӣ, оромона.

ОСУДАҶОН آسوده جان *ниг.* **осудадил**.

ОСУДАҶОНӢ آسوده جانی *ниг.* **осудадилӣ**.

ОСУРӢ آسوری *мансуб ба* **Осур** (Ошур, Сурия).

ОТА آته *гуфт.* падар.

ОТАНГ آتنگ ресмони аз чарм ё навдаҳои тар бофташуда, ки онро ду карда аз юғ мегузаронанд ва ба воситаи мехи чӯбӣ ба сурохиҳои тири сипор устувор мекунанд.

ОТАШ آتش 1. он чи аз сӯхтани чӯб, ангишт ё газ ба вуҷуд меояд ва дорои гармию равшанӣ мебошад. 2. *маҷ.* ҷӯшу хурӯш; сӯзу гудоз, эҳтироз: **оташи ишқ, оташи ғазаб, оташи дил** сӯзу гудози дил; **оташу об** ду чизи тамоман ба ҳамдигар зид, ду чизи соқиткунандаи якдигар; **оташу дуд** ду чизи ба ҳам тавъам; **оташ набошад, дуд намешавад** (*зарб.*); **оташи ҷудоӣ** *маҷ.* сӯзу гудози ҷудоӣ; **оташ андохтан ба дили** *касе* касеро ба изтиробу хурӯш овардан, касеро ба хашму ғазаб овардан; **оташ афрӯхтан** алав даргирондан; **оташ афтодан ба** *ҷое* даргирифтан, сӯхтан; **оташ афтодан** *ба дили касе* безобита шудан, ҳаросон шудан, бетоқат шудан; **оташ афшондан (фишондан)** оташ пошидан, алав сар додан; **оташ боридан аз чашм** дар ҳолати хашму ғазаб будан; **оташ гирифтан** а) даргирифтан, сӯхтан; **ҷомааш оташ гирифт**; б) *маҷ.* хашмгин шудан, тез ва асабонӣ шудан; **оташ даргирондан** оташ афрӯхтан; **оташ додан** сӯзондан, даргирондан; **оташ задан** сӯзондан, алав мондан, алав сар додан ба ҷое; **оташи** *касеро* **доман задан** *маҷ.* касеро хашмгин кардан, барангехтан; **оташ кушодан (аз тӯп, туфанг)** тир холӣ кардан; **оташ(ро) куштан** оташро хомӯш кардан; **оташ мондан ба** *чизе* даргирондани чизе; **оташ паридан аз чашм** сахт зарба расидан ба чашм; **оташи** *касеро* **паст кардан** хашму ғазаби касеро фурӯ нишондан, ором кардан, таскин додан; **оташ пошидани чашм** барқ задан, дурахшидани чашм; **оташ(ро) фурӯ нишондан** а) оташро куштан, хомӯш кардан; б) *маҷ.* фитнаеро паст кардан; **миёни ду оташ мондан** *маҷ.* чи кор кардан ва ба куҷо рафтани худро надонистан.

ОТАШАК I آتشک 1. *шакли тасғири* **оташ**; лахча. 2. барқ, соиқа.

ОТАШАК II آتشک як навъ бемории мева (*себ, зардолу*), ки дар рӯи он холҳои сиёҳи сахт пайдо мешавад ва мева сахту камоб мегардад.

ОТАШАК III آتشک кирми шабчароғ.

ОТАШАК IV آتشک *тиб.* маразест ки дар олати таносул пайдо мешавад; **обилаи оташак** обилаи фарангӣ.

ОТАШАНГЕЗ آتش انگیز 1. оташафрӯз, оташдиҳанда. 2. *маҷ.* гӯяндаи суханҳои тезу тунд; хашмгин.

ОТАШАНДОЗ آتش انداز он ки дар ҷангҳо оташ ба сӯи душман меандозад; барангезандаи ҷанг.

ОТАШАНДУД آتش اندود 1. оташолуд; оташгун, оташмонанд. 2. *маҷ.* ғамангез, ҳузновар.

ОТАШАРОБА آتش ارابه *кҳн.* қатора.

ОТАШАФРӮЗ آتش افروز 1. оташдиҳанда. 2. *маҷ.* алавмон, суханчин, кинадӯз.

ОТАШАФРӮЗӢ آتش افروزی 1. оташ даргирондан. 2. *маҷ.* фитнаангезӣ, суханчинӣ, барҳам

задани муносибати касон.

ОТАШАФШОН آتش افشان оташпош, оташбор; **кӯҳи оташафшон** вулқон.

ОТАШАФШОНӢ آتش افشانی *мансуб ба* оташ пошидан ба атроф; оташ афшонидан: оташафшони(и вулқон).

ОТАШБАЁН آتش بیان *маҷ.* он ки нутқ ва гуфтори пуртаъсир ва ҷаззоб дорад.

ОТАШБАЁНӢ آتش بیانی гуфтор ва каломи муассиру ҷаззоб, нутқи пурҳарорату ҳаяҷонбахш.

ОТАШБАНД آتش بند фурӯ нишондани оташ; **сеҳри оташбанд** афсуне, ки гӯё бо хондан ва навиштани он оташ фурӯ менишинад.

ОТАШБАРГ آتش برگ чақмоқ; оташзана.

ОТАШБАРДОР آتش بردار тобовар ба оташ; **хишти оташбардор** хиште, ки ба оташ тобовар аст

ОТАШБАС آتش بس қатъ кардани ҷанг; мусолиҳа.

ОТАШБОЗ آتش باز 1. мушакпарон, мушакбоз. 2. он ки дар саҳнаи сирк бо оташ бозӣ мекунад.

ОТАШБОН آتشبان *кит.* нигаҳбони оташкада, нигаҳбони оташ.

ОТАШБОЗӢ آتش بازی 1. мушакпаронӣ, тарфбозӣ. 2. *мансуб ба* **оташбоз** 2.

ОТАШБОР آتش بار 1. он чи оташ меборад, оташпошанда, шӯълавар, сӯзон. 2. *маҷ.* ҷаззоб, шӯрангез, гарму ҷӯшон, дурахшон, ҳаяҷоновар: **нутқи оташбор, табъи оташбор; оҳи оташбор** оҳи пурсӯзу гудоз; **чашми оташбор** чашми барқзан, чашми тобон; **нигоҳи оташбор** нигоҳи ҷаззоб.

ОТАШБОРӢ آتش باری оташафшонӣ (*аз мусалсал ва г.*).

ОТАШБОРОН آتش باران 1. ҳадафи тири зиёд қарор додан ҷоеро: **оташборон кардан** *ҷоеро.* 2. *маҷ.* **бо нутқ оташборон кардан** ба сухани пурҷозиба сомеонро пахш кардан ва тахти таъсир қарор додан; **бо чашм оташборон кардан** тавассути зебоии чашм дили дигаронро тасхир ва ошиқ кардан.

ОТАШВАШ آتشوش *ниг.* **оташгун.**

ОТАШВОР آتش وار чун оташ, оташгун, шабеҳи оташ.

ОТАШГАР آتش گر 1. он ки бо оташ кор мекунад, мисли оҳангар, заргар, мисгар *ва г.* 2. бавуҷудоварандаи оташ.

ОТАШГАРДОН آتش گردان *кит.* зарфи симини ҳалқадор, ки дар он ангиштро даргиронда дар ҳаво чарх мезанонанд, то зудтар даргирад, оташгархоҳ, оташсурхкун.

ОТАШГАРӢ آتش گری 1. кор кардан бо оташ. 2. тез кардан, обутоб додан.

ОТАШГАРХОҲ آتش گرخواه *кит., ниг.* **оташгардон.**

ОТАШГИР آتش گیر 1. оташгиранда, оташангез, зудсӯз, сӯзон. 2. он чи бо он оташ мегиронанд, фурӯзонандаи оташ.

ОТАШГИРА آتش گیره оташдаргирон, пешдаргирон, пешгирон.

ОТАШГИРАК آتش گیرک афзори душоха, ки бо он оташ мегиранд ва ё оташ дуруст мекунанд.

ОТАШГИРАНДА آتش گیرنده *ниг.* **оташгир.**

ОТАШГИРОН آتش گیران 1. *феъли ҳол аз замони ҳозира*: **оташгирон омадан** оташафрӯхта омадан: оташ дар даст омадан. 2. он ки ва он чи оташ мегирад; *ниг.* **оташгир**. 3. *маҷ.* он ки фитнаангезӣ мекунад.

ОТАШГИРОНАК آتش گیرانک он чи ба воситаи он оташ мегиронанд, оташгира.

ОТАШГОҲ آتشگاه оташкада, маъбади оташпарастон, ибодатгоҳи зардуштиён.

ОТАШГУЛ آتشگل навъи гул, аз ҷинси гули сурх.

ОТАШГУН آتشگون арғувонӣ, сурхи баланд; **оби оташгун** майи сурх; **лаъли оташгун.**

ОТАШДАМ آتش دم оташнафас: **мурғи пӯлодболи оташдам** *кинояаз* ҳавопаймо.

ОТАШДЕҲ آتشده *ниг.* **оташдиҳанда.**

ОТАШДИДА آتش دیده 1. ба оташ афтода, ба оташ дучоршуда; сӯхта, алаврасида; **чун мӯи оташдида** аз азоб печутоб хӯрда. 2. таҷрибадида, корозмуда, сӯзу гудоз дида, аз гарму сард огоҳ.

ОТАШДИҲАНДА آتش دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **оташ додан**; оташафрӯз; сӯзонанда (ҷоеро); **оташдиҳандагони чанг** *киноя аз* касони афрӯзандаи ҷанг, ононе ки барои сар кардани ҷанг баҳонае меҷӯянд.

ОТАШДОН آتش دان ҷое, ки оташ афрӯхтаанд, кӯра; манқал, дегдон; **сарфаи сари оташдон беҳ аз савдогари Ҳиндустон** (*зарб.*).

ОТАШЗАБОН آتش زبان *ниг.* **оташбаён**.

ОТАШЗАБОНӢ آتش زبانی *ниг.* **оташбаёнӣ**.

ОТАШЗАН آتش زن оташафрӯз, сӯзонандаи чизе.

ОТАШЗАНА آتش زنه 1. пешдаргирон, алавдаргирон, пешгирон. 2. санги оташ, санги чақмоқ, оташбарг, санг ё оҳане, ки онро ба санге зада, оташ мебароранд.

ОТАШЗАНАНДА آتش زننده *ниг.* **оташангез**.

ОТАШИН آتشین 1. *мансуб ба* **оташ**; чун оташ, ба ранги оташ, аз оташ пайдошуда. 2. *маҷ.* пурҳарорат, оташбор, гарму ҷӯшон, ҳаяҷонангез; **нутқи оташин, оҳи оташин, саломи оташин**. 3. хашмгин, қаҳролуд, ғазабнок; **оташин кардан** *касеро* боиси хашми касе гардидан, ба хашму ғазаб овардан; **оташин шудан** ғазабнок шудан, хашм гирифтан, дар қаҳр шудан.

ОТАШИНӢ آتشینی 1. бадқаҳрӣ, хашмнокӣ, ҳолати хашму ғазаб, хашмгин будан. 2. пурҳароратӣ, пурҳайяҷонӣ.

ОТАШИНҚАЛАМ آتشین قلم қаламдасте, ки суханаш муассир ва ҳаяҷоновар аст: **шоири оташинқалам**.

ОТАШИНМИЗОҶ آتشین مزاج шахси тундхӯ, тез, асабӣ.

ОТАШИНМИЗОҶӢ آتشین مزاجی он чи мансуб ба оташинмизоҷ аст; тундхӯӣ, тезӣ, асабоният.

ОТАШИННАФАС آتشین نفس *ниг.* **оташбаён: адиби оташиннафас**.

ОТАШИНОНА آتشینانه бо хашм, дар ҳолати хашму ғазаб.

ОТАШИНСУХАН آتشین سخن 1. *ниг.* **оташбаён**. 2. *маҷ.* он ки табъу хӯи тез ва хашмгин дорад; *муқ.* **оташинмизоҷ**.

ОТАШИНТАБЪ آتشین طبع шоире, ки пурҳарорат ва таъсирбахш шеър мегӯяд; **шоири оташинтабъ** шоире, ки салиқаи баланд дорад.

ОТАШИНХОНА آتشین خانه :**оташинхонаи сахтҷӯш** *кит. киноя аз* дунё, ҷаҳон.

ОТАШИНХӮ(Й) آتشین خو(ی) *ниг.* **оташинмизоҷ**.

ОТАШИНХӮӢ آتشین خوئی *ниг.* **оташинмизоҷӣ**.

ОТАШӢ آتشی 1. *мансуб ба* **оташ**. 2. *маҷ.* бисёр базеб, назаррас.

ОТАШКАДА آتشکده *таър.* ибодатгоҳи зардуштиён, ки дар он оташ ба таври доимӣ фурӯзон буд.

ОТАШКОВ آتش کاو олати чӯбин ва ё оҳанин барои кофтани оташ.

ОТАШКОВАК آتش گاوک *ниг.* **оташков**.

ОТАШКОР آتش کار он ки бо оташ сару кор дорад; оҳангар, кӯрабон, гӯлахӣ *ва г.*

ОТАШКУШ آتش کش 1. кушандаи оташ, хомӯшкунандаи оташ. 2. *маҷ.* он ки фитнаву машғаларо фурӯ менишонад.

ОТАШКУШАК آتش کشک воситаи оташкушӣ; **асбоби оташкушӣ** воситаи фурӯ нишондани оташ.

ОТАШКУШӢ آتش کشی 1. хомӯш кардани сӯхтор ва оташ. 2. *маҷ.* хомӯш кардани фитнаву маъал.

ОТАШКУШОӢ آتش کشایی оғоз кардан ба тирандозӣ (*аз тӯп, пулемёт, милтиқ ва г.*).

ОТАШҚАЛАМ آتش قلم *ниг.* **оташинқалам**.

ОТАШЛИБОС آتش لباس *кит.* сурхпӯш.

ОТАШМАНИШ آتش منش *кит., ниг.* **оташмизоҷ**.

ОТАШМИЗОҶ آتش مزاج *ниг.* **оташинмизоҷ; инсони оташмизоҷ** инсони тундхӯ ва асабӣ.

ОТАШМИЗОҶӢ آتش مزاجی *ниг.* **оташинмизоҷӣ**.

ОТАШМОН آتش مان 1. он ки ба оташдон оташ мегиронад, он ки дар дегхонаҳо *ва г.* оташ мемонад; гӯлахӣ. 2. *маҷ.*фитнаангез миёни ду кас.

ОТАШМОНӢ آتش مانی он чи мансуб ба оташмон (I, II) аст: **оташмонӣ дар оташдон; оташмонӣ миёни ду кас** (*ду касро ба ҳам душман ва ҷангҷӯ кардан*), суханчинӣ.

ОТАШНАВО آتش نوا *мач.* он ки нолаи пурсӯз дорад; хушовозӣ; хушхонӣ; хониши маҳзунона.

ОТАШНАВОӢ آتش نوائی хушовозӣ, хушхонӣ.

ОТАШНАФАС آتش نفس *ниг.* **оташбаён; шоири оташнафас** сухангӯи пурҳарорат.

ОТАШНИШОН آتش نشان *нав.* 1. фурӯнишонандаи оташ, хомӯшкунандаи оташ, хомӯшкунандаи сӯхтор. 2. *мач.* рофеи шӯру ҳаяҷон, таскинбахш.

ОТАШНИШОНӢ آتش نشانی *нав.* оташнишон будан, идора ё созмоне, ки вазифаи пешгирии сӯхторро дорад: **хадамоти оташнишонӣ, амнияти оташнишонӣ**.

ОТАШНОК آتش ناک *ниг.* **отапин.**

ОТАШОЛУД آتش آلود 1. оташомехта: **хокистари отаполуд.** 2. *мач.* хашмгинона; **нидои отапюлуд** нидои хашмгинона ва пурғазаб; **сухани оташолуд** сухани пурҳарорат.

ОТАШПАРАСТ آتش پرست он ки оташ парастиш мекунад, зардуштӣ.

ОТАШПАРАСТӢ آتش پرستی *мансуб ба* **отапшараст: оини отапшарастӣ; русуми отапшарастӣ.**

ОТАШПАРОН آتش پران *ниг.* **отапафшон: ярокҳои отапшарон.**

ОТАШПО(Й) آتش پا(ی) *мач.* тундрав, тезрав; давон.

ОТАШПОД آتش پاد *нав.* масолеҳи сохтмонии ба оташ тобовар.

ОТАШПОРА آتش پاره лахчаи оташ, ахгар.

ОТАШПОШАНДА آتش پاشنده он чи оташ мефишонад; **силоҳи отапафшонанда** (*навъе аз силоҳ*).

ОТАШРАНГ آتش رنگ 1. ба ранги оташ. 2. *мач.* сурхранг, сурхи баланд.

ОТАШРЕЗ آتش ریز 1. сӯзон, фурӯзон; шӯълавар. 2. *ниг.* **отапафрӯз** II.

ОТАШСУРХКУН آتش سرخکن *кит., ниг.* **оташгардон.**

ОТАШСУХАН آتش سخن *мач., ниг.* **отапбаён: нотиқи отапсухан, шоири отапсухан.**

ОТАШТАБЪ آتش طبع *ниг.* **отапинмизоч.**

ОТАШТОБ آتش تاب *ниг.* **отапшранг.**

ОТАШТОБОВАР آتش تاب‌آور 1. тобовар ба оташсӯзӣ, отапбардор, насӯзанда. 2. *мач.* тобоварандаи сахтиву мушкилот; обутобёфта дар баду неки рӯзгор.

ОТАШФИКАН آتش فکن *ниг.* **отапандоз** I, II.

ОТАШФИШОН آتش فشان *ниг.* **отапафшон.**

ОТАШФИШОНӢ آتش فشانی он чи мансуб ба отапфишон аст; *ниг.* **отапафшонӣ.**

ОТАШФУРӮЗ آتش فروز *ниг.* **отапафрӯз** I, II.

ОТАШХОМӮШКУН آتش خاموشکن кушандаи оташ, барҳамдиҳандаи сӯхтор.

ОТАШХОМӮШКУНАК آتش خاموشکنک олати сӯхторхомӯшкунӣ, абзори отапнишонӣ.

ОТАШХОМӮШКУНӢ آتش خاموشکنی барҳамдиҳии сӯхтор, куштани оташ.

ОТАШХОНА آتش خانه 1. ҷои отапгиронӣ (*дар машина, паровоз, танӯр*); отапдон, кӯра, конун, танӯр. 2. *ниг.* **отапгаҳ** ва **отапкада.**

ОТАШХОР آتش خوار 1. он чи оташ мехӯрад; **мурғи отапхора** мурғи афсонавиест, ки гӯё оташ мехӯрдааст; самандар, қоқнус. 2. *мач.* золим, ситамгор.

ОТАШХОРА آتش خواره *ниг.* **отапхор.**

ОТАШХОРӢ آتش خواری *мансуб ба* **отапхор** II; золимӣ, ситамгарӣ.

ОТАШХОРИГӢ آتش خواریگی *ниг.* **отапхорӣ.**

ОТАШХӮ(Й) آتش خو(ی) *ниг.* **отапинхӯ.**

ОТИБ *а.* عاتب итобкунанда, сарзанишкунанда, маломаткунанда.

ОТИЛ *а.* عاطل 1. бараҳна ва холӣ аз чизе; маҳрум, ҷудо. 2. бекор, беҳуда.

ОТИР *а.* عاطر *кит.* муаттар, атромез, хушбӯй; **хотири отир** хотири беғубор, хотири софу бекудурат.

ОТИФА//ОТИФАТ عاطفه//عاطفت *кит.* меҳрубонӣ, шафқат, илтифот.

ОТИЯ *а.* آتیه *муаннаси* **отӣ.**

ОТӢ *а.* آتی оянда; баъдӣ.

ОТУН *т.* آتون *кӯҳ.* 1. мактабдори мактаби духтарона дар солҳои пешин, бибихалифа. 2. *хитоби эҳтиромӣ ба занони босаводи куҳансол.*

ОФАНД آفند *кит.* ҷанг, ҷидол; хусумат, душманӣ.

ОФАРАНДА آفرنده офаринанда, халққунанда, бавуҷудоваранда.

ОФАРИДА آفریده халқшуда, махлуқ; мавҷуд.

ОФАРИДАГОР آفریده گار *ниг.* **офаридгор**.

ОФАРИДАН آفریدن аз нестӣ ба ҳастӣ овардан, ба вуҷуд овардан, халқ кардан, эҷод кардан; **асар офаридан**.

ОФАРИДГОР آفریدگار 1. офаринанда, падидоваранда. 2. яке аз номҳои Худо.

ОФАРИН I آفرین 1. *асоси замони ҳозира аз* **офаридан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* офаринанда, эҷодкунанда: **суханофарин, ҷаҳонофарин**.

ОФАРИН II آفرین *калимаи нидо,* ки таҳсинро ифода мекунад: аҳсант, боракаллоҳ, бале; **офарин гуфтан (хондан)** таҳсин кардан; дуо, шукр.

ОФАРИНАНДА آفریننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **офаридан**; эҷодкунанда, бавуҷудоваранда.

ОФАРИНАНДАГӢ آفرینندگی *тарзи дигари сифати феълии замони ҳозира аз* **офаринанда**; қобилияти ба вуҷуд овардан, тавоноии офаридан.

ОФАРИНГАР آفرینگر *ниг.* **офарингӯ(й)**.

ОФАРИНГӮ(Й) آفرینگو(ی) таҳсинкунанда, ситоишгар, балегӯй.

ОФАРИНИШ آفرینش хилқат; офаридан.

ОФАРИНСАРОӢ آفرین سرایی таҳсингӯӣ, мадҳу сано гуфтан, ситоиш кардан, саногӯӣ.

ОФАРИНХОН آفرین خوان *ниг.* **офарингӯй**.

ОФАТ *а.* آفت ҳар чизе, ки харобӣ ва табоҳӣ меоварад, осеб, зиён, бало, озор; ҳалокати ногаҳонӣ; **офати табиӣ** зиён дар натиҷаи ҳодисаҳои табиат (*сел, сармои бемаҳал, заминҷунбӣ ва г.*); **офат расидан** зиёну захмат рӯй додан; **офати ҷон** а) он чи боиси озори ҷон аст; б) *киноя аз* маъшуқаи шӯхи ҷафокор.

ОФАТБОР آفت بار офатовар, он чи боиси бало-ву зиён аст.

ОФАТЗАДА آفت زده 1. зиёнрасида, зарардида. 2. ба офатҳои табиӣ (*аз қабили* сел, тагарг, малах *ва г.*) дучоршуда (*дар бораи кишт*).

ОФАТРАСИДА آفت رسیده *ниг.* **офатзада**.

ОФИЯТ *а.* عافیت 1. тандурустӣ, саломатӣ, сиҳатии комил; **офият ёфтан** сиҳат шудан, халос шудан аз беморӣ. 2. оромӣ, амонӣ, осудагӣ.

ОФИЯТТАЛАБӢ عافیت طلبی талаби офият кардан, рӯ ба офият овардан.

ОФОҚ *а.* آفاق 1. *ҷ.* **уфуқ**. 2. олам, дунё; **машҳури офоқ** машҳур дар тамоми олам.

ОФОҚГАРД آفاق گرد ҷаҳонгард.

ОФОҚГИР آفاق گیر *кит., маҷ.* забткунандаи сарзаминҳои дигар, ҷаҳонкушо, фарогирандаи тамоми ҷаҳон.

ОФОҚӢ آفاقی 1. *мансуб ба* **офоқ**. 2. *фалс.* хориҷӣ, берунӣ, обйективӣ; *муқоб.* **анфусӣ**, ки субйективиро ифода мекунад.

ОФТАЛМОЛОГ *ю.* آفتل مالاگ *тиб.* духтури чашм, чашмпизишк.

ОФТАЛМОЛОГИЯ آفتل مالاگیه *тиб.* илми бемориҳои чашм; чашмпизишкӣ.

ОФТОБ آفتاب ситораи нурдиҳанда, маркази низоми шамсӣ, ки равшаниву ҳарорати замин аз он ҷост; Хуршед, меҳр, Шамс; **офтоби озодӣ; офтоби бачакушак** офтоби рӯзҳои зимистонӣ, ки сарди бедавом мешавад; **офтоби лаби бом; офтоби саридеворӣ** чизи бебақо, чизи ба зудӣ аз байнраванда, заволпазир; **пеш аз офтоб** пеш аз тулӯи офтоб, саҳари барвақт; **баланд шудани офтоб** сар задани офтоб, ба қиём омадани офтоб; **баромадани офтоб** тулӯъ; **гирифтани офтоб** *ниг.* **кусуф**; **офтоб додан** ба офтоб баровардан, дар ҷои офтобрӯя паҳн кардани чизе (*мас., кӯрпа ё либосро*) барои хушкондан ё ҳаво хӯрондан; **офтоб задан** аз гармои офтоб осеб дидани бадан (*мас., сар*); **фурӯ рафтани офтоб** ғуруби офтоб, ғуруб; **офтоб хӯрдан** барои гармшавӣ ба офтобрӯя баромадан; **қиёми офтоб** ба самтурраъс омадани офтоб; ◊ **офтоб аз куҷо баромад?** ба маънои чӣ шуд, ки аз мо ёде кардед, шамол шуморо аз куҷо паронда

овард?

ОФТОБА آفتابه зарфи филизӣ ё сафолӣ барои дасту рӯ шустан, обдаста.

ОФТОБАДОР آفتابه دار 1. доранда ва соҳиби офтоба. 2. он ки барои дастшӯии дигарон офтобадорӣ мекунад.

ОФТОБАКАШ آفتابه کش *ниг.* **офтобадор** 2.

ОФТОББАРО آفتاب برا сӯи тулӯи офтоб, шарқ, машриқ.

ОФТОББОЗГАШТ آفتاب بازگشت *ниг.* **офтобгардиш**.

ОФТОБГАРД آفتاب گرد сӯи ғуруби офтоб, мағриб.

ОФТОБГАРДАК آفتاب گردک *ниг.* **офтобпараст**.

ОФТОБГАРДИШ آفتاب گردش инқилоби тобистонӣ ва зимистонӣ, убури офтоб аз дуртарин ё наздиктарин нуқтаи мадор.

ОФТОБГИР آفتاب گیر соябон, чатр, шамсия.

ОФТОБДӮСТ آفتاب دوست он ки дӯстдори гармиву офтоб аст.

ОФТОБЗАДА آفتاب زده *сифати феълии замони гузашта аз* **офат задан**; осебдида аз гармои сахти офтоб; **рӯи офтобзада** сӯхтагии рӯй аз бисёр будан дар офтоб.

ОФТОБЗАДАГӢ آفتاب زدگی *шакли дигари сифати феълии замони ҳозираи* **офтобзада**; нотобӣ бар асари гармои офтоб.

ОФТОБЗОР آفتابزار ҷои пур аз нури офтоб; пурофтоб.

ОФТОБӢ آفتابی 1. *мансуб ба* **офтоб**; офтобнок: **рӯзи офтобӣ**. 2. дар офтоб хушкида, дар офтоб хушкондашуда: **мавизи офтобӣ**.

ОФТОБНАДИДА آفتاب ندیده ҷое, ки нур ва тобиши офтоб ба он намерасад: **хонаи офтобнадида**.

ОФТОБНИШИН آفتاب نشین вақт ё ҷои ғуруби офтоб; самти офтобнишин, ғарб, мағриб.

ОФТОБНОК آفتابناک офтобӣ; **рӯзи офтобнок** рӯзи беабру бебориш, ки офтоб медурахшад.

ОФТОБНОРАС آفتاب نارس ҷое, ки партави офтоб ба он нуфуз намекунад, ҷои сояру.

ОФТОБПАРАСТ آفتاب پرست 1. *кӯҳ.* он ки офтобро парастиш мекунад, зардуштӣ. 2. *бот.* гиёҳи соқабаланди калонбарге, ки сараш ҳамеша ба тарафи офтоб моил аст, донаҳои онро таф дода мехӯранд ё аз онҳо равған мекашанд.

ОФТОБПАРАСТӢ آفتاب پرستی 1. оташпараст; ишорат бар оини зардуштӣ.

ОФТОБПӮШ آفتاب پوش он чи, ки ба он рӯшноиро мепӯшанд, то соя пайдо шавад: **айнаки офтобпӯш, чатри офтобпӯш**.

ОФТОБРАС آفتاب رس ҷое, ки партави офтоб ба он нуфуз дорад, ҷое, ки рӯ ба офтоб воқеъ шудааст; офтобрӯя: **хонаи офтобрас**.

ОФТОБРУХ آفتاب رخ *маҷ.* хушлиқо, хушсимо, зебо, ҷамил.

ОФТОБРӮ(Й) آفتاب رو (ی) *маҷ.* 1. ҷое, ки офтоб метобад ва гарм мекунад, офтобрӯя. 2. *маҷ., ниг.* **офтобрух**.

ОФТОБРӮЯ آفتاب رروبه *ниг.* **офтобрас**.

ОФТОБРӮЯНИШИН آفتاب رویه نشین он ки дар офтобрӯя нишастааст.

ОФТОБСАНҶ آفتاب سنج *нуҷ.* олат ва дастгоҳи санҷиши нерӯи гармии хуршед.

ОФТОБСИМО آفتاب سیما *ниг.* **офтобрух**.

ОФТОБСӮХТА آفتاب سوخته сӯхта аз тафси офтоб, офтобсӯзонда; он ки ва он чи дар офтоб аз таъсири гармии он сӯхтааст.

ОФТОБСӮХТАГӢ آفتاب سوختگی *ниг.* **офтобсӯхта**.

ОФТОБТЕҒА آفتاب تیغه теғаи кӯҳ ё баландие, ки партави офтоб пеш аз ҳама ба он ҷо метобад.

ОФТОБФАРО آفتاب فرا *ниг.* **офтобнишин**.

ОФТОБХӮРДА آفتاب خورده *ниг.* **офтобзада ва офтобсӯхта**.

ОФТОБШИНАМ آفتاب شنم тарафи офтобнишин.

ОХИЗ *а.* آخذ *кит.* дастгир, ёридеҳ, гиранда.

ОХИР *а.* آخر 1. интиҳо, поён. 2. вопасин, охирин, 3. ниҳоят, оқибат; *муқоб.* **аввал, ибтидо**. 4. *ҳиссача* дар мавриди савол, тасдиқ, таъкид ва пуркувват кардани сухан ба ҷумла илова мешавад; **охири кор** поёни кор, оқибати кор,

охируламр; **дар охири кор** дар анчоми кор, баъди тамом шудани кор; **ба охир расидан** тамом шудан, анчом ёфтан, поён ёфтан; **ба охир расонидан** ба анчом расонидан, то интиҳо бурдан; **охир шудан** ба поён расидан, сар омадан; **охири охирон** ниҳоят, дар ниҳояти кор.

ОХИРАН *а.* آخراً дар охир, пас аз ҳама.

ОХИРАНДЕШ آخرانديش он ки охиру анчоми кореро доимо андеша мекунад, оқибатбин.

ОХИРАНДЕШӢ آخرانديشى оқибатандешӣ, оқибатбинӣ.

ОХИРАТ *а.* آخرت *д.* он дунё, чаҳони дигар, сарои дигар, уқбо, олами уқбо, дорулбақо.

ОХИРАТГАРО آخرتگرا он ки ба охират ва парҳезгорӣ дода шудааст, парҳезгор.

ОХИРАТГАРОӢ آخرتگرايى охиратгаро будан, парҳезгорӣ, амали охиратгаро.

ОХИРАТШИНОСӢ آخرت شناسى *д.* чараёни фалсафии диние, ки дар бораи поёни чаҳон сарнавишти башар дар охират баҳс мекунад, меодшиносӣ.

ОХИРБИН آخر بين *мач.* оқибатандеш, дурандеш, дурбин.

ОХИРБИНӢ آخر بينى *мач.* оқибатандешӣ.

ОХИРЗАМОН آخر زمان *д.* давраи охир, давраи вопасини дунё, наздик ба рӯзи қиёмат; **пайғамбари охирзамон** Муҳаммади Мустафо(с); **Маҳдии охирзамон** Маҳдии Мавъуд (а) охирин имом аз имомони дувоздаҳгонаи шиаи имомия, ки ба эътимоди аҳли ташайййуъ пас аз ғайбати кубро дар давраи охири дунё зуҳур мекунад.

ОХИРИН آخرين 1. пасин, вопасин, баъд аз дигарон, баъд аз ҳама, баъдина. 2. ниҳоӣ, интиҳоӣ; **сухани охирин** сухани охир, сухани вопасин; **қарори охирин** қарори вопасин, қарори қатъӣ.

ОХИРИУМРӢ آخرعمرى воқеъгашта дар айёми охирини умр.

ОХИРӢ آخرى охирин, вопасин, аз ҳама баъдина, мансуб ба давраи охири чизе; **амирони охирии Бухоро**.

ОХИРСУХАН آخرسخن сухани вопасин, каломи мунтаҳо.

ОХИРУЗЗАМОН *а.* آخرالزمان *ниг.* **охирзамон**.

ОХИРУЛАМР آخرالامر саранчом, дар поёни кор, ниҳоят.

ОХОЛ آخال *кит.* ҳар чизи афкандани ва нодаркор ба мисли пӯстлох, хасу хошок, хокрӯба; ахлот.

ОХТА آخته 1. *сифати феълии замони гузаштаи* **охтан**. 2. овезон.

ОХТАН آختن 1. *кӯҳ.* кашидан, баровардан (*мас., тегро аз гилоф*). 2. овехтан.

ОХУНД آخوند *таър.* 1. мулло, муаллим, пешвои динӣ. 2. дар Бухорои замони амир яке аз мансабҳои олии динӣ.

ОХУНДНАМО آخوندنما он ки ба зоҳир охунд аст, вале шариатро риоя намекунад, мулло-намо, он ки зоҳиран ба мулло монанд аст.

ОХУР آخر//آخور 1. чои махсуси хӯрокхӯрии чорпоён; **аз охури баланд (боло) ем хӯрдан**; *мач.* ашрофона рӯз гузарондан, назарбаланд будан.

ОХУРА//ОХУРАК آخره//آخرک *тиб.* устухони зери гардану гулӯ.

ОХУРӢ آخرى 1. чорвое, ки аз охур ем мехӯрад. 2. чорвои парвоӣ.

ОХУРСОЛОР آخرسالار *кит.* мирохур, сардори саисхона.

ОХУРЧА آخرچه 1. охури хурд. 2. *мач.* жарфнои хурд; **дари (остонаи)** *чоеро, касеро* **охурча кардан** ба чое бисёр рафту омад кардан, ба чое барои коре бисёр рафтуой кардан, хирагии зиёд кардан. 2. *ниг.* **охурак**.

ОХУРЧӢ آخرچى ходими саисхона, саис, он ки ба охури чорпоён алаф мерезад.

ОХУРЧӮБ آخرچوب чӯби охур, чӯби саис.

ОХШИГ آخشيگ *ниг.* **охшич**.

ОХШИЧ آخشيج 1. зид, мухолиф. 2. *мач.* унсур, ҳар як аз унсурҳои чоргона, ки иборат аз хоку обу боду оташ аст.

ОҲ آه 1. калимае, ки дар пайомади дарду ғам ва пушаймонӣ аз сина мебарояд. 2. *нидо*; вой, воҳ; **оҳ, вой, оҳи оташбор, оҳи сӯзон; оҳи сард** оҳи ҳасратомез; **оҳу воҳ кардан** зорӣ кардан, изҳори дарду ҳасрат кардан; **оҳ кашидан** аз шиддати дарду ҳасрат нафаси чуқур баро-

вардан.

ОҲАК آهک *хим.* моддае, ки аз пухтани санги махсусе ҳосил мешавад ва дар сохтмон ба кор меравад; **оҳаки кушта** *ё* **шукуфта** оҳаки обрасида.

ОҲАКЗАНӢ آهکزنی оҳак задан, оҳак кардан, сафед кардан (-и девор, дарахт *ва г.*).

ОҲАКЗАРНИХ آهک زرنیخ оҳаки бо хокаи зарних омехта барои тоза кардани мӯи бадан.

ОҲАКӢ آهکی оҳакдор; **намади оҳакӣ** намаде, ки пашми он аз пӯсти ҳайвонот ба воситаи оҳакоб ҷудо карда шудааст.

ОҲАКНОК آهکناک он чи бо оҳак омехта аст: **оби оҳакӣ**.

ОҲАКОБ آهک آب обе, ки бо оҳак омехта шудааст.

ОҲАКПАЗ آهک پز он ки сангро сӯзонда оҳак ҳосил мекунад.

ОҲАКПАЗӢ آهک پزی оҳак пухтан; кӯраи махсус барои тайёр кардани оҳак.

ОҲАКСАНГ آهک سنگ *маъд.* санге, ки аз он оҳак мепазанд.

ОҲАН آهن филизи сахти маъруф; **роҳи оҳан** роҳи релс гузошташуда барои ҳаракати қатораҳо; ◊ **оҳани сард кӯфтан** кори бенатиҷа ва беҳуда кардан.

ОҲАНБАДАН آهن بدن *маҷ.* одами қавӣ, пуртоқат.

ОҲАНБУР آهن بر 1. арраи оҳанбурӣ.

ОҲАНБОЛ آهن بال он чи боли оҳанӣ дорад; **мурғи оҳанбол** *киноя аз* ҳавопаймо.

ОҲАНГ I آهنگ *мус.* 1. мавзунии садо. 2. нағма, наво; **оҳанги тор** овози тор: **ба оҳанг андохтан** оҳанг бастан ба шеъре. 3. тарз, равиш, тарзи гуфтор: **бо оҳанги маъюсона, бо оҳанги узрхоҳона, бо оҳанги шодӣ, бо оҳанги шӯхӣ**.

ОҲАНГ II آهنگ қасд, азм, ирода, ният.

ОҲАНГАР آهنگر он ки аз оҳан асбобу анҷоми гуногун месозад: **устои оҳангар**.

ОҲАНГАРӢ آهنگری 1. касбу кори оҳангар, сохтани олату анҷоми гуногун аз оҳан. 2. *мансуб ба* **оҳангар: кӯраи оҳангарӣ, устохонаи оҳангарӣ**.

ОҲАНГАРХОНА آهنگر خانه коргоҳи оҳангар, устохонаи оҳангар.

ОҲАНГДОР آهنگ دار 1. он чи овозу садо дорад. 2. хушовоз, мавзуновоз.

ОҲАНГСОЗ آهنگ ساز он ки оҳанги мусиқӣ эҷод мекунад.

ОҲАНГСОЗӢ آهنگ سازی кору амали оҳангсоз.

ОҲАНГУДОЗ آهن گداز 1. коргари оҳангудозӣ. 2. *маҷ.* сахт гарм, тафсон: **офтоби оҳангудози тобистон**.

ОҲАНГУДОЗӢ آهن گدازی касб ва амали оҳангудоз, гудозиш ё об кардани оҳан.

ОҲАНДИЛ آهن دل 1. *маҷ.* сахтдил, сангдил, бераҳм. 2. *маҷ.* қавиирода; шердил, нотарс.

ОҲАНДОР آهن دار он чи ки оҳан дорад: **чархи оҳандори ароба**.

ОҲАНИН آهنین 1. *мансуб ба* **оҳан**; чизи аз оҳан сохташуда: **белчаи оҳанин, сандуқи оҳанин, қафаси оҳанин**. 2. *маҷ.* сахт, қавӣ, маҳкам, нерӯманд: **азми оҳанин, бозуи оҳанин, дили оҳанин, иродаи оҳанин**.

ОҲАНИНБОЗУ آهنین بازو *маҷ.* қавӣ, зӯр.

ОҲАНИНДИЛ آهنین دل *ниг.* **оҳандил**.

ОҲАНИНИРОДА آهنین اراده *маҷ.* он, ки иродаи қавӣ дорад, матин.

ОҲАНИНПАЙКАР آهنین پیکر 1. он чи аз оҳан сохта шудааст. 2. *маҷ.* қавӣ, мусстаҳкам.

ОҲАНИНПАНҶА آهنین پنجه *маҷ.* боқувват, зӯрманд.

ОҲАНИНРОЙ آهنین رای *маҷ.* сахтирода, қавиирода.

ОҲАНИНТАН آهنین تن *маҷ., ниг.* **оҳанинпайкар**.

ОҲАНӢ آهنی *ниг.* **оҳанин**.

ОҲАНКӮБ آهن کوب бо оҳан пӯшондашуда.

ОҲАНМАЙДА آهن میده резаҳои оҳан, резаҳои сӯҳонхӯрдаи оҳан.

ОҲАНПОРА آهن پاره пораҳои филизи партовшуда.

ОҲАНПОЯ آهن پایه пояи ҳар чиз, ки оҳанин аст.

ОҲАНПӮШ آهن پوش он чи рӯяш ва ё ҳама тарафаш бо қабати оҳан пӯшонда шудааст; он чи зиреҳи оҳанӣ дорад; зиреҳпӯш.

ОҲАНРАБО آهن ربا *тех.* филизе, ки оҳанро ба худ мекашад; миқнотис, магнит.

ОҲАНРЕЗА آهن ریزه *ниг.* **оҳанмайда**.

ОҲАНСОВ آهن ساو 1. сӯҳон. 2. резаҳои оҳан, ки вақти сӯҳон кардани он мерезад.

ОҲАНСОЗ آهن ساز устои оҳансоз, оҳангар.

ОҲАНСОЗӢ آهن سازی амали оҳансоз.

ОҲАНТАН آهن تن *маҷ., ниг.* **оҳанинпайкар**.

ОҲАНТАРОШ آهن تراش он ки бо оҳан чизе метарошад.

ОҲАНТАРОШӢ آهن تراشی амали оҳантарош.

ОҲАНТАСМА آهن تسمه тасмаи оҳанин; **оҳантасмаи танк**.

ОҲАНТАХТА آهن تخته варақҳои оҳан.

ОҲАНФУРӮШ آهن فروش фурӯшандаи оҳан.

ОҲАНҶИДАН آهنجیدن *кит.* кашидан; берун кардан.

ОҲАНҶОМА آهن جامه тунукае, ки барои маҳфуз нигоҳ доштани сандуқ *ва г.* аз рӯй зада мешавад.

ОҲАР آهر моее, ки аз гарди орди гандум ё картошка тайёр мекунанд ва барои шах ва ҷилодор шудан матоъро ба он тар карда мехушконанд.

ОҲАРДОР آهردار дорои оҳар, он чи дар таркибаш оҳар дорад.

ОҲАРЗАДА آهرزده *ниг.* **оҳардор**.

ОҲАРЗАНӢ آهرزنی бо оҳар чизеро (матоеро) шах ва муҷаллал кардан.

ОҲАРӢ آهری *мансуб ба* **оҳар**. 1. оҳардор, оҳар задашуда. 2. тоза, обнарасида (*мас.*, *матоъ, либос*).

ОҲАРМАН آهرمن *ниг.* **аҳриман**.

ОҲГӮЙ آه گوی он ки оҳ мегӯяд; дардманд ва ранҷманд.

ОҲЕХТАН//ОҲИХТАН آهیختن//آهختن *ниг.* **охтан**.

ОҲИДАН آهیدن оҳ кашидан.

ОҲИСТА آهسته 1. ором, сокитона, бесадо, бо овози паст; *муқоб.* **баланд**. 2. бешитоб, тадриҷан; *муқоб.* тез ва босуръат. 3. номаълум, беғалоғула, ба касе нафаҳмонда. 4. суст, аз рӯи мадоро; *муқоб.* **сахт**; **оҳиста-оҳиста** бешитоб; б) кам-кам, андак-андак, тадриҷан, рафта-рафта.

ОҲИСТАГӢ آهستگی 1. оромӣ; сустӣ, бешитобӣ; мулоимат. 2. *маҷ.* ҳилм; бурдборӣ.

ОҲИСТАКАК آهستککک оҳиста, бешитоб, боэҳтиёт, номаълум.

ОҲИСТАКОР آهسته کار 1. он ки корро ба оҳистагӣ ва бешитобзадагӣ ба ҷо меорад; *муқоб.* **тезкор.** 2. *маҷ.* эҳтиёткор, андешакор.

ОҲИСТАКОРӢ آهسته کاری 1. кори бештоб. 2. *маҷ.* эҳтиёткорӣ.

ОҲИСТАРАВ آهسته رو 1. он ки ба оромӣ ва бешитоб роҳ меравад. 2. танбал, коҳил.

ОҲИСТАРОЙ آهسته رای доно, донишманд, пурдон.

ОҲИСТАСУХАН آهسته سخن он ки бо овози паст ва ором сухан мегӯяд.

ОҲИСТАЯК آهسته یک *гуфт., ниг.* **оҳистакак**.

ОҲКАШӢ آه کشی оҳ кашидан.

ОҲМАНД آهمند дурӯғгӯй.

ОҲО آها *калимаи таҳсин* ва *тааҷҷуб*.

ОҲОР آهار *ниг.* **оҳар**.

ОҲОРДОР آهاردار *ниг.* **оҳардор.**

ОҲОРӢ آهاری *ниг.***оҳарӣ**.

ОҲУ I آهو 1. ҷонвари дасту по дарози тездав, ки чашмони зебо дорад, ғизол; **оҳуи чашм**.

ОҲУ II آهو *кит.* айб, нуқсон, хато.

ОҲУ III آهو гуноҳ.

ОҲУБАР(Р)А آهوبره 1. бачаи оҳу. 2. *маҷ.* духтари зебо.

ОҲУБАЧА آهوچه *ниг.* **оҳубара**.

ОҲУВОР آهووار чун оҳу, ба монанди оҳу.

ОҲУДАВ آهودو дар даву тоз чун оҳу; **аспи оҳудав** аспи тезрафтор.

ОҲУДИЛ آهودل *мач.* тарсу, буздил, тарсончак.

ОҲУДИЛӢ آهودلی *мач.* тарсончакӣ, буздилӣ.

ОҲУМАНД آهومند айбдор, нуқсондор; гунаҳкор.

ОҲУН آهون *кит.* 1. ғор. 2. роҳи зеризаминӣ, нақб; **оҳун задан** нақб кандан; сӯрох кардан.

ОҲУТАК آهوتک *киноя аз* аспи даванд.

ОҲУЧАШМ آهوچشم *киноя аз* чашмони зебо, сиёҳчашм.

ОЧА آچه 1. *мач.* модар. 2. модаркалон.

ОЧАКАЛОН آچه کلان *мач.* модаркалон, бибӣ.

ОЧАР *т.* آچر калид, афзор барои мурувват тофтан ва кушодан.

ОЧЕРК *р.* آچیرک *адш.* асари хурди адабӣ, ки дар он воқеаҳои ҳаётӣ баён ва тасвир мешаванд.

ОЧЕРКНАВИС آچیرک نویس нависандаи очерк.

ОЧОР I آچار сабзавоте, ки онро дар сирко хобонда бошанд.

ОЧОР II آچار замини пасту баланд, замини ноҳамвор.

ОЧОРДАН//ОЧОРИДАН آچاردن//آچاریدن 1. очор ба хӯрок задан. 2. дар ҳам омехтани хӯроку очор.

ОЧОРӢ آچاری *мансуб ба* **очор**.

ОҶ *а.* آج 1. устухони фил. 2. дандони фил. 3. *мач.* сафед.

ОҶИЗ I *а.* عاجز нотавон, беқувват; дармонда, бечора; **оҷиз будан** ба иҷрои коре қувват ва тавоноӣ надоштан, қодир набудан ба коре; **оҷиз мондан //оҷиз омадан аз** *чизе* ба иҷрои коре қодир набудан, аз ӯҳдаи коре набаромадан; оҷиз шудан.

ОҶИЗ II عاجز *гуфт.* нобино, кӯр.

ОҶИЗА *а.* عاجزه 1. зани фақир, нотавон. 2. духтар *(падар аз рӯи хоксорӣ ба духтари худ мегӯяд).*

ОҶИЗӢ عاجزی 1. аҷз, нотавонӣ, камзӯрӣ, заъф. 2. нобиноӣ, кӯрӣ.

ОҶИЗКУШ عاجزکش он ки қасди одамони нотавону заифро мекунад.

ОҶИЗНАВОЗӢ عاجزنوازی меҳрубонӣ кардан ба нотавонон, дастгириии бечорагон.

ОҶИЗОНА عاجزانه аз рӯи аҷз, аз рӯи нотавонӣ; **оҷизона хоҳиш кардан** *чизеро* дар ҳолати аҷз ва нотавонӣ пурсидан чизеро.

ОҶИЛ I *а.* عاجل аҷалакунанда, шитобкор.

ОҶИЛ II عاجل 1. донаҳои хӯрданӣ аз қабили писта, бодом *ва ғ.*

ОҶИЛ III *а.* آجل 1. таъхиркунанда, бомӯҳлат, дероянда; *муқ.* **оҷил** I. 2. охират; *муқ.* **дунё I.**

ОҶИЛ IV *а.* آجل 1. боде, ки бо овоз аз гулӯ барояд, оруғ.

ОҶИЛАН *а.* عاجلاً ба таври таъҷилӣ, фавран, ба зудӣ, ба тезӣ, бе даранг.

ОҶИНГ آجنگ *ниг.* **ожанг: оҷинги пешонӣ, оҷинги рӯй.**

ОҶИНГДОР آجنگ دار чиндор, чингирифта.

ОҶУР *а.* آجور [*муарраби* **огур**], хишти пухта.

ОШ I آش 1. хӯроки пухта, таом, хӯроки гарм. 2. палав; **оши дампухт** оши палаве, ки бо алави паст пухта шудааст; **оши кавар** *мач.* оши мурда; **оши кашк** оши суюқе, ки бо ярма, ҷав ё ҷуворӣ пухта ҷурғот ё қурут (кашк) ҳамроҳ мекунанд; **оши кӯҳнадам** палаве, ки аз зарурияш бисёр дам хӯрдааст; **оши ланҷ** палаве, ки бисёр дам хӯрда, биринҷаш аз меъёр мулоимтар шудааст; **оши маслиҳат** зиёфате, ки барои маслиҳатгирӣ аз наздикони худ ороста мешавад (*пеш аз тӯй ё маъракаи дигар*); **оши палав** палав; **оши сол** оши хайроте, ки сари соли вафоти касе дода мешавад; **оши софӣ** палавест, ки биринҷи он алоҳида дар об ҷӯшонида соф карда гирифта мешавад ва пас ба болои он равғани зард рехта дам мекунанд ва гӯшти он низ алоҳида пухта мешавад; **оши явғон** хӯроки бегушт; **оши ҳалолхӯр** *киноя аз* ҷӯпон; **оши ҳарифона** оше, ки бо навбат бо харҷи яке аз иштирокдорони нишасти ҳарифона пухта мешавад, оши бо харҷи шарикона пухташуда; **оши ҷуворӣ** *ниг.* **оши кашк; ош додан** хайрот кардан; **оши** *касеро* **додан** оши соли касеро додан, ба муносибати сари соли касе хайрот

додан; **ош(ро) дам кардан** ошро буғ додан; **ош кардан** а) ош пухтан, палав пухтан; б) *киноя аз* ҳазм кардан, аз худ кардан; **ош кашидан** оши пухташударо аз дег ба табақ гирифтан; **ошу нон додан ба** *касе* хўрондан, ғизо додан, сер кардан, касеро бо хўроки рўзмарра таъмин кардан; **ошу об кардан** меҳмондорӣ кардан, зиёфат додан; **ош пухтан** палав пухтан; **ошро обу равған кардан** зирбаки оши палавро тайёр кардан; **ош шавад!** нўши ҷон бод!, ҳазм шавад!, **ба оши** *касе* **магас афтидан** ба кори касе халал расидан; **оши** *касе ба касе* **напухтан** бо ҳам созгор набудан, муросо ва тавофуқ карда натавонистан ба ҳамдигар; ◊ **ба ҳар ош қайла, ба ҳар коса чазза шудан** *ниг.* **ба ҳар ош қошуқ шудан; ба ҳар ош қошуқ (қатиқ) шудан** ба ҳар кори ба худ дахлдор ё бедахл ҳамроҳ шудан; **ҳамон ош, ҳамон коса** ҳама чиз мисли пештара, бе тағйир; **ба оши тайёр бакавул** толиби чизи муфт, чизи бе дарди миён ба даст омадаро аз худ кардан, тайёрхўр; **айб дар ош ё дар мош?** кӣ айбдор? (*вақти номаълум будани айбдори коре мегўянд*); **оши бибихон** яке аз маросимҳои динӣ, ки занон барпо мекунанд, монанди бибисешанбе. 3. даббоғӣ; **ош додани пўст** бо усули махсусе даббоғӣ кардани пўсти хом. 4. *нидои ом(м)*, ки ҳангоми сурфа кардани касе бар пушти ў меҳрубонона зада, ин калимаро баён мекунанд; зоҳиран маънои «**ҳалолат бод**», «**гулўятро нагирад**»-ро дорад.

ОШДОН آشدان 1. ҷое, ки деги ошпазӣ шинонда шудааст. 2 ошхона.

ОШЁН//ОШЁНА آشیان//آشیانه 1. лона, хонаи парандагон. 2. *маҷ.* хона, маскан, ватан; **ошён доштан** ҷой доштан, ҷойгузин будан; **ошён мондан** лона сохтан, хона кардан. 3. ҳар қабати хона дар хонаҳои чандинқабата.

ОШИҚ *а.* عاشق он ки касе ё чизеро аз ҳад зиёд дўст медорад; дўстдоранда, дилдода, дилбохта; **ошиқи чароғ** парвона; **ошиқи шайдо** ошиқи сахт дилбохта, ошиқи ошуфтаҳол; **ошиқу маъшуқ** а) дўстдоранда ва дўстдошташуда; б) *гуфт.* часпаки дару тиреза **ошиқ шудан.**касеро нағз дидан, ба касе дил бохтан; **ошиқи печон** гули нилуфар.

ОШИҚӢ عاشقی ошиқ шудан, ошиқ будан; он чӣ мансуб ба ошиқ аст.

ОШИҚМИЗОҶ عاشق مزاج ишқварз, ошиқпеша, ошиқ.

ОШИҚНАВОЗ عاشق نواز маъшуқ, он ки ба ошиқи худ навозишу илтифот дорад.

ОШИҚОНА عاشقانه *мансуб ба* **ошиқ;** ошиқвор; **шеъри ошиқона** шеър дар баёни ишқ, шеъри ғиноӣ.

ОШИҚПЕЧОН عاشق پیچان *бот., маҷ.* гули нилуфар.

ОШИҚПЕША عاشق پیشه *ниг.* **ошиқмизоҷ.**

ОШӢ آشی *мансуб ба* **ош: намаки ошӣ.**

ОШКАДУ آش کدو кадуи хўрокӣ.

ОШКОР آشکار ба ҳама маълум, намоён, аён, падидор; *муқоб.* **пинҳон; ошкору ниҳон** аёну пўшида, намоёну махфӣ; **ошкор кардан** аён кардан, маълум кардан, ба рўи об баровардан; **ошкор шудан(гардидан)** маълум гардидан.

ОШКОРБАЁНӢ آشکاربیانی ошкоро баён кардни андешаву афкори худ.

ОШКОРКУНАНДА آشکارکننده он ки чизеро парда аз рух мебардорад ва ошкор мекунад.

ОШКОРО آشکارا ба таври намоён, ба тарзи аён, аёнан; рўирост; *муқоб.* **пинҳонӣ; ба ошкоро** пинҳон накарда, ба тарзи ба ҳама маълум; **ошкоро гуфтан** баръало гуфтан, рўирост гуфтан.

ОШКЎБА آشکوبه 1. сақфи хона; бом. 2. ҳар чинаи девор; похса. 3. ҳар табақаи иморат, ошёна. 4. ҳар табақаи осмон.

ОШКЎХИДАН//АШКЎХИДАН آشکوخیدن//اشکوخیدن лағжидан, лағжида афтодан.

ОШМОЛ آشمال хушомадгў, мутамаллиқ.

ОШМОЛӢ آشمالی он чи мансуб ба хушомадгў аст, чоплусӣ, хушомадгўӣ, тамаллуқ.

ОШНО I آشنا 1. шинос, балад, огоҳ, бохабар. 2. ёр, дўст, улфат; *муқоб.* **бегона: ошнои дерин.** 3. шиносо, маълум; **овози ошно** овози шиносо; **ошно будан** а) шинос будан (бо касе); б) воқиф будан (аз коре); **ошно гирифтан** *касеро* ошноӣ пайдо кардан, дўст шудан бо касе; **ошно кардан** *касеро бо касе ё бо чизе* шиносондан, шинос кардан; **ошно шудан** шинос шудан, шиносоӣ пайдо кардан, воқиф гардидан.

ОШНО II آشنا *кит.* шино, шиноварӣ, оббозӣ, оббурӣ.

ОШНОБЕЗОР آشنابیزار он ки аз ёру дўсти худ

мегурезад.

ОШНОБОЗ آشناباز чӯрабоз, ошнопарвар.

ОШНОБОЗӢ I آشنابازی чӯрабозӣ, ошнопарварӣ, риояткорӣ нисбат ба ёру шиноси худ.

ОШНОБОЗӢ II آشنازی *кит.* шиноварӣ, оббозӣ. 2. шиноварӣ, оббозӣ.

ОШНОВАР آشناور шиновар, оббоз, оббур.

ОШНОЁНА آشنایانه ба чашми ошноӣ, ҳамчун ошно ва шинос.

ОШНОӢ آشنائی 1. ошно будан, шиносоӣ, ошно шудан. 2. илтифоту изҳори шиносоӣ тавассути оғӯш гирифтану бӯсидан; **ба тарзи ошноӣ** дӯстона; **ошноӣ доштан** шинос будан (*бо касе*), воқиф будан, огоҳ будан (*аз коре*); **ошноӣ пайдо кардан** шинос шудан.

ОШНОНАМО آشنانما мисли ошно, монанд ба ошно.

ОШНОРӮ(Й) آشنارو(ی) 1. шинос, ошно, дӯст. 2. *маҷ.* дилнишин, дилпазир (*мас., одам*).

ОШНОХОНА آشناخانه хонаи каси ошно ва шинос.

ОШОЛУД آشآلود *гуфт.* ношуд, миҷморуқ.

ошом آشام 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **ошомидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ошоманда: **хуношом, майошом, дувдошом**...

ОШОМИДАН آشامیدن нӯшидан, хӯрдан (*бештар нисбат ба хӯрокҳои обакӣ*).

ОШОМИДАНӢ آشامیدنی он чи мансуб ба ошомидан аст; **оби ошомиданӣ**.

ОШПАЗ آشپز он ки кораш хӯрок пухтан аст, касе, ки хӯрок мепазад, хӯрокпаз, таббох.

ОШПАЗӢ آشپزی хӯрокпазӣ, касби ошпаз, таббохӣ.

ОШПАЗХОНА آشپز خانه ҷое, ки дар он хӯрок мепазанд, матбах.

ОШТАХТА آش تخته тахтаи махсус, ки ба рӯи вай хамири оширо паҳн карда мебуранд.

ОШТИГӢ آشتیگی 1. оштӣ, мусолиҳа. 2. *маҷ.* дӯстӣ, рафоқат.

ОШТИДИҲАНДА آشتی دهنده он ки мухолифатдоштаро оштӣ медиҳад..

ОШТИДИҲӢ آشتی دهی ду нафари бо ҳам ҷангиро оштӣ додан.

ОШТИНАШАВАНДА آشتی نشونده сулҳнопазир, он чи ки қобили сулҳу оштӣ нест.

ОШТИНОПАЗИР آشتی ناپذیر роҳнадиҳанда ба ҳеҷ гуна созишу сулҳ.

ОШТИНОПАЗИРӢ آشتی ناپذیری мухосимат, душманӣ, адоват.

ОШТИХОҲӢ آشتی خواهی сулҳҷӯӣ, муросо.

ОШТИХӮРА(К) آشتی خوره(ک) зиёфате, ки ба муносибати оштӣ шудани ду кас ё ду тарафи ба ҳам ҷангӣ барпо кунанд.

ОШТИҶӮЁНА آشتی جویانه сулҳҷӯёна.

ОШТӢ آشتی созиш ва оштӣ баъд аз ҷангу низоъ; **оштӣ додан** *касеро бо касе* сулҳ кунонидан; **оштӣ кардан** сулҳ кардан, бас кардани ҷангу низоъ; **ошно шудан** сулҳ кардан, **ошно кунонидан** *ниг.* **оштӣ додан**.

ОШУФТА آشفته 1. парешон, мушавваш, ба ҳам омехта: **зулфи ошуфта, хотири ошуфта**. 2. *маҷ.* парешонҳол, мушаввашхотир. 3. *маҷ.* хашмгин. 4. *маҷ.* дилдода, ошиқ.

ОШУФТАБАХТ آشفته بخت *маҷ.* бадбахт, бетолеъ.

ОШУФТАГӢ آشفتگی 1. парешонӣ, мушаввашӣ, парешонҳолӣ. 2. *маҷ.* шӯридагӣ, ҷунун.

ОШУФТАДИЛ آشفته دل 1. *маҷ.* парешонҳол, парешонхотир; шӯрида, музтариб. 2. ошиқ.

ОШУФТАКОКУЛ آشفته کاکل он ки кокулаш парешон аст.

ОШУФТАМАҒЗ آشفته مغز *кит.* шефта, девона, девонаавзоъ.

ОШУФТАМӮЙ آشفته موی он ки мӯяш дарҳаму барҳам ва шона нокарда аст, парешонмӯй.

ОШУФТАН آشفتن 1. *маҷ.* ба ҳаяҷон омадан, музтариб шудан. 2. *маҷ.* оташин шудан, ба хашм омадан, тезу тунд шудан.

ОШУФТАРӮЗ آشفته روز *кит.* бадбахт, бетолеъ, ошуфтарӯзгор.

ОШУФТАРӮЗГОР آشفته روزگار *кит.* ошуфта-

ҳол, бадбахт, бетолеъ.

ОШУФТАСОМОН آشفته سامان *ниг.* **ошуфтадил**.

ОШУФТАХОТИР آشفته خاطر *маҷ.* парешонхотир, ба ҳаяҷон омада, хашмгин, музтарибҳол.

ОШУФТАҲОЛ آشفته حال *ниг.* **ошуфтадил ва ошуфтахотир.**

ОШУФТАҲОЛӢ آشفته حالی *мансуб ба* **ошуфтаҳол**; парешонҳолӣ, изтироб, шефтагӣ.

ошӯб آشوب 1. *асоси замони ҳозира аз* **ошуфтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шӯрангез: **дилошӯб, шахрошӯб**...

ОШӮБ آشوب гавго, шӯр, фитна, шӯриш; **ошӯб барпо кардан** шӯридан, ба шӯриш бархостан; **ошӯб бархостан** сар шудани шӯриш.

ОШӮБГАР آشوبگر шӯришкунанда, фитнаангез.

ОШӮБГАРӢ آشوبگری исёнкорӣ, фитнаангезӣ.

ОШӮБГАРОНА آشوبگرانه исёнкорона, фитнагарона.

ОШӮБИДАН آشوبیدن шӯридан, фитна кардан.

ОШӮБКОР آشوب کار *ниг.* **ошӯбгар**.

ОШӮҒ آشوغ шахси номаълум, ғайри шинос, ноошно.

ОШХОНА آش خانه 1. ҷое, ки хӯрок мепазанд. 2. ҷое, ки таомҳои гуногун пухта мефурӯшанд.

ОШХОНАДОР آش خانه دار 1. ҷое (ҳавлие), ки ошхона дорад. 2. соҳиби ошхона.

ОШХӮР آش خور 1. он ки ош хӯрданро дӯст медорад. 2. хӯранда; **ошхӯру нонхӯри атроф** ҳамаи сокинони гирду пеши як маҳал.

ОШХӮРА آش خوره зарфе, ки дар он ба сагу гурба хӯрок медиҳанд.

ОШХӮРАК آش خورک дастмоле, ки вақти хӯрокхӯрӣ ба сари синаи кӯдакон мебананд, пешгирак.

ОШХӮРӢ آش خوری хӯрдани таом, сарфи хӯрок (палав); **зарфҳои ошхӯрӣ** зарфҳое, ки таоми тайёрро ба онҳо мекашанд (*табақ, коса ва г.*).

ОЯ I **//ОЯТ** آیه//آیت *кит.* 1. нишон, аломат. 2. далел, ҳуҷҷат, бурҳон. 3. мӯъҷиза, каромат. 4. *д.* як сухани тамом аз Қуръон, ки дар он сураҳо аз оёт таркиб ёфтаанд; ҳар кадом фиқраи Қуръони Маҷид, ки бад-он вақф кунанд.

ОЯ II آیه *гуфт.* 1. модар. 2. муроҷиати муаддабона ба зани солманд.

ОЯНД آیند *шакли шеърии* **оянда**.

ОЯНДА آینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **омадан**; он ки ва он чи меояд; **ояндаву раванда** рафту омадкунанда. 2. дар пеш истода, он чи воқеъ хоҳад шуд; **панҷшанбеи оянда** панҷшанбее, ки дар пеш аст, **фарзанди оянда** фарзанде, ки акнун таваллуд хоҳад ёфт. 3. истиқбол; *муқоб.* **гузашта**; **дар оянда** минбаъд.

ОЯНДАБИНӢ آینده بینی пешбинӣ, пешгӯӣ; дурбинӣ.

ОЯНДАДОР آینده دار он ки ва он чи дорои оянда аст, он ки ояндаи дурахшон дорад, он чи истиқболи равшан дорад; умедбахш.

П

П *ҳарфи бистуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* пе (پ); *дар ҳисоби абҷад монанди ҳарфи* бе (ب) *ба адади 2 баробар аст*

ПАГАҲ پگه *ниг.* **пагоҳ**.

ПАГАҲӢ پگهی *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГАҲХЕЗ پگه‌خیز *ниг.* **пагоҳхез**.

ПАГАҲХЕЗӢ پگه‌خیزی *ниг.* **пагоҳхезӣ**.

ПАГОҲ پگاه 1. аввали саҳар, аввали бомдод; **аввали пагоҳ** субҳи зуд, субҳи барвақт; **ҳар пагоҳ** ҳар саҳар; **(аз) пагоҳ то бегоҳ** аз аввали саҳар то фарорасии шом, тамоми рӯз. 2. рӯзи дигар; фардо; **пагоҳи дигар** рӯзи дигар; **пагоҳ-бегоҳ**, **пагоҳ-фардо** пас аз як-ду рӯз, рӯзҳои наздик.

ПАГОҲИНА پگاهینه *ниг.* **пагоҳӣ** 2: **шабнами пагоҳина**.

ПАГОҲИРӮЗ پگاهی‌روز *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГОҲИРӮЗӢ پگاهی‌روزی *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГОҲӢ پگاهی 1. вақти субҳ, саҳарӣ, субҳгоҳ, саҳаргоҳ; *муқоб.* **бегоҳӣ**; **пагоҳии барвақт** аввали субҳ; **пагоҳии дигар** саҳари рӯзи ди гар; **аввали пагоҳӣ** саҳарии барвақт; **аз пагоҳӣ то бегоҳӣ** аз саҳар то бегоҳии рӯз, тамоми рӯз; **ҳар пагоҳӣ** ҳар саҳар. 2. *мансуб ба* **пагоҳ**: **офтоби пагоҳӣ, насими пагоҳӣ**.

ПАГОҲОН پگاهان субҳгоҳон, саҳаргоҳон, саҳаргоҳон.

ПАГОҲОНӢ پگاهانی 1. вақти саҳар, саҳари барвақт. 2. саҳарӣ, пагоҳӣ, *мансуб ба* **пагоҳ**.

ПАГОҲТАР//ПАГАҲТАР پگاه‌تر//پگه‌تر зудтар, барвақттар.

ПАГОҲХЕЗ پگاه‌خیز саҳархез, барвақтхез.

ПАГОҲХЕЗӢ پگاه‌خیزی саҳархезӣ, барвақт хезӣ.

ПАГОҲШАБ پگاه‌شب фардошаб, шаби оянда.

ПАҒА پغه *кит.* 1. пахтаи як ғӯзаи кушода; *муқ.* **поға**. 2. *маҷ.* резаҳои калон-калони барф: **пағаҳои барфи лаклакӣ, пағa-пағa** а) пағаҳои бисёр; б) *маҷ.* печ дар печ, печон: **пағa–пағa дуд**.

ПАҒАНА پغنه пӯсти барраи пашмдароз.

ПАҒАТОБӢ پغه‌تابی пахтаи ҳаллоҷишударо тофта ба ресидан омода кардан.

ПАҒНА پغنه *меъ.* зинапоя, нардбон.

ПАДА پده *кит.* 1. як навъ дарахт, ки ба бед монанд аст. 2. дарахти хушкшуда. 3. чӯби пешдаргирон.

ПАДАНДАР پداندر *ниг.* **падарандар**.

ПАДАР پدر 1. марде, ки аз вай фарзанд ба

вуҷуд омадааст, соҳиби фарзанд, калони оила нисбат ба зану фарзанд (он); **падару модар** волидон, волидайн; **бар падаратон раҳмат**! *иборaест, ки барои тақдири коре ё изҳори миннатдорӣ бар касе гуфта мешавад*; **оқи падар** *ниг.* **оқ**; **падар шудан** соҳиби фар занд гаштан; **падарони мо** гузаштагони мо. 2. *маҷ.* асосгузор, бунёдгузори чизе, соҳае: **падари таърих**. 3. мурочиати боэҳтиром нисбат ба марди солхӯрда. 4. *маҷ.* роҳбар, роҳнамо: **падари маънавӣ**.

ПАДАРАНДАР پدراندر падари ӯгай, шавҳари модар.

ПАДАРАРӮС پدرعروس падари арӯс, падарзан, хусур.

ПАДАРБЕЗОР پدربيزار 1. аз падари худ безор, падарбадбин. 2. оқи падар, ба ғазаби падар гирифторшуда.

ПАДАРБУЗУРГ پدربزرگ *кит.* падари падар ё модар, бобо, ҷад(д).

ПАДАРВАКИЛ پدروکيل яке аз хешовандони арӯс, ки вақти никоҳ розигии арӯсро пур сида ба домуллои никоҳхон аз номи арӯс ризоият медиҳад.

ПАДАРВОР پدروار мисли падар, монанди па дар, падарона.

ПАДАРДОДА پدرداده бахшидаи падар, падарбахшида, мероси падар.

ПАДАРДОР پدردار 1. он ки падар дорад. 2. *гуфт., маҷ.* тарбиятдида, аз оилаи хуб.

ПАДАРЗАН پدرزن *ниг.* **падарарӯс**.

ПАДАРӢ پدری 1. *мансуб ба* **падар**; **ҳавлии (хонаи) падарӣ**, **номи падарӣ**. 2. мисли падар будан; ғамхорӣ, меҳрубонӣ, роҳнамоӣ; **падарӣ кардан** а) мисли падар ғамхорӣ кардан; б) меҳрубонӣ кардан, ғамхорӣ намудан.

ПАДАРКАЛОН پدرکلان *ниг.* **падарбузург**.

ПАДАРКУШ پدرکش он ки падарашро куштааст.

ПАДАРКУШӢ پدرکشی 1. куштани падар. 2. *маҷ.* душманӣ, хусумат, кинаварзӣ.

ПАДАРКУШТА پدرکشته 1. он ки падарашро кушта бошанд. 2. *маҷ.* шахси хеле бадқаҳру қасосгир.

ПАДАРҚУСУР پدرقسور *гуфт., таҳқ.* 1. кӯтоҳақл, аблаҳ. 2. фиребгар, корчаллон.

ПАДАРЛАЪНАТ پدرلعنت 1. *таҳқ.* фарзанди шахси лаънатшуда, падараш лаънатшуда. 2. *маҷ.* бадкор, зишт, нобакор.

ПАДАРМОДАР پدرمادر *кит.* падари модар, бобои модарӣ.

ПАДАРМУРДА پدرمرده он ки падараш мурда-аст, ятим, сағира, бепадар.

ПАДАРОЗОР پدرآزار он ки падари худро озор медиҳад, озордиҳандаи падар.

ПАДАРОНА پدرانه 1. мисли падар, падарвор; ғамхорона. 2. *мансуб ба* **падар**: падарӣ.

ПАДАРРАҲМАТ پدررحمت 1. падараш раҳмат-шуда, фарзанди шахси лоиқи таъриф (*дар мавриди таҳсин ва тақдир*). 2. *маҷ.* одами хуб, раҳмдил, меҳрубон.

ПАДАРСАГ پدرسگ *таҳқ.* одами бадкешро гӯянд, падарлаънат, ҳангоми қаҳру ғазаб ва аз ҳад норозҳат шудан барои нишон додани пасти ҳақир будани шахсе мегӯянд.

ПАДАРСОЛОР پدرسالار хусусияти ҷомеаи ибтидоӣ, ки дар он падар ё солхӯрдатарин мард сардори авлод буд, падарсолорӣ: **ҷомеаи падарсолор, низоми падарсолор**.

ПАДАРСОЛОРӢ پدرسالاری *ниг.* **падаршоҳӣ**.

ПАДАРСӮХТА پدرسوخته *таҳқ.* ҳангоми асабонӣ шудан ва ба қаҳру ғазаб омадан ба шахси сабабгори ин воқеа гуфта мешавад.

ПАДАРФАРЗАНДӢ پدرفرزندی муносибати (дӯстона) байни падару фарзанд.

ПАДАРХОНД(А) پدرخواند//پدرخوانده касе, ки падар хонда шудааст, шахсе, ки касе ӯро ба ҷойи падар қабул кардааст, ҷойгири падар.

ПАДАРҶАД پدرجد падари бобо, сари аҷдод, ниё.

ПАДАРШАВҲАР پدرشوهر *кит., ниг.* **падар-шӯӣ**.

ПАДАРШОҲӢ پدرشاهی *таър.* даврaи ибти-доии қабилавӣ, ки сардори қабила аз мардҳо (патриарх) буд, падарсолорӣ.

ПАДАРШӮЙ پدرشوی падари шавҳар, хусури зан.

ПАДВОЗ پدواز *кит.* макон ва ҷойи нишастани парандагон (*мас., ду чуби амудӣ ва як чуби уфуқӣ бо ҳам зада мешаванд, то болои он парандагон ҷой гиранд*).

ПАДИД پدید намоён, зоҳир, падидор; ошкоро, ҳувайдо; **падид гардидан (шудан)** а) намоён шудан, ошкор шудан, зоҳир гаштан; б) пайдо шудан, ба вуҷуд омадан; **падид кардан** ошкор кардан, зоҳир кардан, намудор кардан; **падид овардан** пайдо кунондан; ба вуҷуд овардан; **падид омадан** а) намоён шудан; б) пайдо шудан, ба вуҷуд омадан.

ПАДИДА پدیده чизи зоҳиршуда, ҳодиса: **падидаи нодир, падидаҳои адабиёт, падидаҳои нав**.

ПАДИДАШИНОСӢ پدیده‌شناسی *фалс.* таҳқиқ ва пажӯҳиши ҳар он чи дар таҷрибаи ҷаҳонӣ дида мешавад, феноменология.

ПАДИДАШИНОСОНА پدیده‌شناسانی аз рӯи падидашиносӣ, бод иди воқеъбинона.

ПАДИДОВАРАНАДА پدیدآورنده ба вуҷудоваранда, таълифкарда, муаллиф ё нависандаи китоб.

ПАДИДОӢ پدیدائی падид омадан, намудор (зоҳир) шудан; пайдо гаштан.

ПАДИДОР پدیدار ошкор, намоён, намудор, ҳувайдо; **падидор гаштан (гардидан, шудан)** намоён гаштан, зоҳир шудан; пайдо шудан.

ПАДИДОРӢ پدیداری ошкор шудан (гардидан), намоён шудан, ошкор гардидан.

ПАДИДОРШИНОСӢ پدیدارشناسی *ниг.* **падидашиносӣ**.

ПАДРАХТА پدرخته *кит.* ғамгин, андӯҳгин, ҳазин, маҳзун.

ПАДРУД پدرود видоъ, хайрухуш, «хайр» гуфта аз ҳамдигар ҷудо шудан; **падруд гуфтан (кардан)** видоъ кардан, хайрухуш намудан; **ҷаҳонро падруд гуфтан** аз ҷаҳон чашм пӯшидан, мурдан.

ПАДРУДАН پدرودن видоъ кардан, хайрухуш кардан, ҷудо шудан аз ҳамдигар.

ПАЁБ پیاب *кит.* 1. буни ҳавз, тахи об; қаъри об. 2. *маҷ.* нуқтаи интиҳои ҳар чиз; ◊**харобу паёб** тамоман вайрон шудан.

ПАЁМ پیام 1. пайғом, хабар, рисолат. 2. салом, дуруд, таҳният, муборакбодӣ; орзуи нек кардан бар касе; муроҷиат; **паём бурдан** салом расонидан, пайғоми касеро ба касе бурда расондан (*даҳонӣ ё хаттӣ*); **паём гуфтан** салом расонидан; **паём додан** хабар додан, хабар расондан; **паём овардан (расондан)** хабар овардан; таҳнияти касеро расонидан; салом гуфтан (*аз номи касе*); **паём фиристодан** хабар фиристодан

ПАЁМБАР پیامبر 1. *ниг.* **пайғамбар**. 2. пайғомбаранда, хабаррасонанда, хабаррасон, қосид, расул.

ПАЁМБАРГУНА پیامبرگونه *ниг.* **паёмбарона**.

ПАЁМБАРӢ پیامبری 1. *мансуб ба* **паёмбар**. 2. пайғомбарӣ, қосидӣ. 3. расулӣ.

ПАЁМБАРОНА پیامبرانه монанди паёмбар, бо тарз ва шеваи паёмбар.

ПАЁМГИР پیام‌گیر он ки ё он чи, ки паёмро мепазирад; **паёмгири телефон** дастгоҳе, ки ҳангоми набудани соҳиби телефон ба тамосҳо ҷавоб гуфта онҳоро сабт менамояд.

ПАЁМГУЗОР پیام‌گزار он ки паём мебарад, паёмбар, қосид.

ПАЁМГУЗОРӢ پیام‌گزاری *исми амал аз* **паём гузоштан**, қосидӣ, паёмбарӣ, паёмгузор будан.

ПАЁМНАМО پیام‌نما *нав.* телетекст, нишондиҳандаи паём дар наворҳо.

ПАЁМНИГОР پیام‌نگار *нав.* почтаи электронӣ, эмайл.

ПАЁМОВАР پیام‌آور пайғомоваранда, пайғом расонанда, хабаровар, қосид.

ПАЁПАЙ پیاپی 1. паси ҳам, паиҳам, пай дар пай, яке паси дигаре, пайваста. 2. муттасил, беист; **паёпай омадан** паси ҳам омадан, паси якдигар омадан; **паёпай шудан** паси ҳам воқеъ шудан.

ПАЁПАЙӢ پیاپیی 1. пайдарпайӣ, пайҳамӣ, пасиҳамдигарӣ. 2. муттасилӣ, ҳамешагӣ.

ПАЖ پژ *кит.* 1. замини ноҳамвор. 2. кӯтал, теғаи кӯҳ.

ПАЖАН پژن *кит.* заған; парандаи гуштхӯр, ғалевоҷ.

ПАЖАНД پژند *кит., кҳн.* 1. гиёҳи худрӯй ва хушбӯи хӯрданбоб. 2. ҳанзал.

ПАЖВИН پژوین *кит.* чиркин, ифлос.

ПАЖВОК پژواک *кит.* акси садо; овози такрор.

ПАЖМОН پژمان *кит.* ғамгин, андӯҳгин, афсурда.

ПАЖМОНӢ پژمانی *кит.* ғамгинӣ, андӯҳгинӣ, афсурдагӣ.

ПАЖМОНҲОЛ پژمانحال *кит.* афсурдаҳол, хотирпарешон.

ПАЖМУРДА پژمرده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажмур(н)дан**. 2. рӯй ба хушкӣ оварда, афсурдашуда, хазоншуда, бетароват (*дар бораи наботот*): **гули пажмурда**. 3. *мая.* маъюс, ғамгин, андӯҳгин, хаста; **пажмурда гардидан (шудан)** а) *мач.* ғамгин шудан; б) афсурдан, тароват ва равнақи худро аз даст додан, хушк шудан; **пажмурда кардан** а) бетароват сохтан, хушк кардан; б) *мач.* беқуввату суст гардонидан; в) *мач.* ғамгину озурда кардан

ПАЖМУРДАГӢ پژمردگی 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажмурдан**. 2. бетароватӣ, беобутобӣ; афсурдагӣ. 3. *мач.* андӯҳгинӣ, ғамгинӣ.

ПАЖМУРДАДИЛ پژمردهدل афсурдадил, шикастадил, ғамзада.

ПАЖМУРДАН پژمردن 1. беобутоб шудан, бетароват шудан, афсурдан, рӯй ба хушкшавӣ овардан, хазон шудан. 2. *мач.* афсурда шудан, озурда шудан, хаста ва малул шудан, ғамгин шудан.

ПАЖМУРДАНӢ پژمردنی хазоншуданӣ, он чи ё он ки ҳамеша шодобу шукуфон намемонад.

ПАЖМУРДАРӮЙ پژمردهروی он ки рӯяш ожанг дорад (*аз ғам ё аз синну сол*), пир.

ПАЖМУРДАРӮҲ پژمردهروح шикастарӯҳ, афтодарӯҳ, дилмонда; ноумед.

ПАЖМУРДАҲОЛ پژمردهحال афсурдаҳол, ғамгин, малӯл, ошуфтаҳол.

ПАЖМУРИДА پژمریده *кит.* пажмурда.

ПАЖОВАНД پژاوند *кҳн.* чӯбе, ки дар паси дар барои маҳкам кардани он кӯндаланг аз ҳалқа гузаронида мешавад; ғалақа.

ПАЖОГИН//ПАЖОГАН پژاگن *кит.* чиркин, палид, олуда.

ПАЖУЛ پژول шитолинг, буҷулаки пой.

ПАЖӮЛИДА پژولیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажӯлидан**; ошуфта, парешонҳол; рангзард. 2. парешон, бетартиб (*мас., мӯй*).

ПАЖӮЛИДАН پژولیدن 1. пажмурда шудан, пажмурда кардан. 2. *мач.* парешон шудан, ошуфта шудан. 3. *мач.* бетартиб шудан, титу пит шудан.

ПАЖӮЛОН(И)ДАН پژولاندن//پژولانیدن *тарзи бавоситаи* **пажӯлидан**; парешон кардан, ошуфтан.

пажӯҳ پژوه 1. *асоси замони ҳозира аз* **пажӯҳидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* пажӯҳанда *ва* ҷӯянда: **донишпажӯҳ, динпажӯҳ**.

ПАЖӮҲАНДА پژوهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пажӯҳидан**. 2. ҷустуҷӯкунанда, ҷӯянда. 3. муҳаққиқ, таҳқиқгар.

ПАЖӮҲАНДАГӢ پژوهندگی 1. ҷӯяндагӣ. 2. муҳаққиқӣ, таҳқиқгарӣ.

ПАЖӮҲИДА پژوهیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажӯҳидан**. 2. хирадманд, оқил, доно.

ПАЖӮҲИДАН پژوهیدن 1. ҷустуҷӯ кардан, ҷӯё шудан; пурсида фаҳмидан, бозҷӯй. 2. таҳқиқ кардан, баррасӣ кардан.

ПАЖӮҲИШ پژوهش 1. ҷустуҷӯ, кофтуков. 2. омӯзиш, таҳқиқ; **пажӯҳиш кардан** таҳқиқ кардан; тадқиқот бурдан. 3. *кит.* бозпурсӣ, дархост. 4. *кит.* ғамхорӣ, парасторӣ.

ПАЖӮҲИШГАР پژوهشگر 1. ҷустуҷӯкунанда, кобанда. 2. омӯзанда, муҳаққиқ, таҳқиқгар, олим.

ПАЖӮҲИШГОҲ پژوهشگاه муассисаи илмию таҳқиқотӣ, институт.

ПАЖӮҲИШӢ پژوهشی *марбут ва мансуб ба* **пажӯҳиш**; **муассисаи пажӯҳишӣ** муассисаи тадқиқотӣ.

ПАЖӮҲИШКАДА پژوهشکده *нав.* созмон ё муассисаи вобаста ба пажӯҳишгоҳ, ки бахше аз пажӯҳишгоҳи илмӣ дар он ҷо сурат мегирад.

ПАЖӮҲИШКОР پژوهشکار *ниг.* **пажӯҳишгар**.

ПАЖӮҲИШНОМА پژوهشنامه *пав.* навишта ё китоби илмие, ки натиҷаи кори илмиву таҳқиқотӣ доир ба мавзӯе дар як бахши илм мебошад.

паз پز 1. *асоси замони ҳозира аз* **пухтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* пазанда, тайёркунанда; **нонпаз, ошпаз** *ва г.*; **пухту паз** хӯрок тайёр кардан, таом пухтан.

ПАЗАНДА پزنده 1. он ки чизеро мепазанд, пазандаи хӯрок, ошпаз. 2. хӯрокпази моҳир, аҳли ҳунари пазандагӣ; **гандум ҳама ҷо, пазанда ҷо-ҷо** (*мақ.*).

ПАЗАНДАГӢ پزندگی 1. хӯрок пухтан, ҳунари хӯрокпазӣ. 2. касби пазандагӣ.

ПАЗИДАН پزیدن *ниг.* **пухтан.**

пазир پذیر 1. *асоси замони ҳозира аз* **пазируфтан**. 2. *дар ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* қабулкунанда, пазиранда ва мақбулу писандида: **имконпазир**, **ислоҳпазир**, **дилпазир** ва *г.*

ПАЗИРА پذیره 1. *кит.* истиқбол, пешвоз (-и касе); **пазира кардан** пешвоз гирифтан; **пазира шудан** а) истиқбол намудан, пешвоз гирифтан; б) рӯ ба рӯ гаштан барои муқобила; муқобил шудан; в) моил шудан; г) пазируфтан; ғ) ба итоат даромадан. 2. қабул кардан, мақбул донистан, мувофиқ шумурдан.

ПАЗИРАНДА پذیرنده 1. қабулкунанда, истиқболкунанда, (*мас., меҳмонро*). 2. мувофиқ (*бо чизе*).

ПАЗИРИШ پذیرش қабул, пазируфтан, истиқбол.

ПАЗИРО پذیرا 1. *ниг.* **пазиранда**. 2. пешравандa; суханшунаванда; фармонбардор; қабулкунанда.

ПАЗИРОӢ پذیرائی қабул, истиқбол, бо эҳтиром пешвоз гирифтан; **пазироӣ кардан (намудан)** пазируфтан, қабул кардан, меҳмондорӣ кардан.

пазируфт پذیرفت 1. *асоси замони гузаштаи феъл аз* **пазируфтан**; мувофиқа, муоҳида. 2. *кит.* аҳд, ӯҳдадорӣ.

ПАЗИРУФТА پذیرفته 1. қабулшуда, қабулгардида. 2. ба зимма гирифташуда, ба ӯҳда гирифташуда, аҳдшуда; **пазируфта шудан** қабул гардидан, иҷобат ёфтан.

ПАЗИРУФТАН پذیرفتن 1. қабул кардан, гирифтан. 2. ба худ қабул кардан, мақбул доштан (*матлаберо, насиҳатеро, суханеро*). 3. истиқбол кардан, эҳтиром (-и меҳмон)-ро ба ҷо овадан. 4. ҷоиз, шумурдан, писандидан. 5. *кит.* аҳд кардан, ӯҳдадор шудан; **анҷом пазируфтан** ба охир расидан, анҷом ёфтан.

ПАЗИРУФТАНӢ پذیرفتنی қобили қабул, қабул карданӣ, лоиқи қабул.

ПАЗИРУФТГОРӢ پذیرفتگاری *кит.* 1. қабул кардан, тақаббул; **пазируфтгорӣ кардан** қабул кардан, пазироӣ кардан. 2. ба ӯҳда гирифтан, ба кафолат гирифтан.

ПАЗИРУФТОР پذیرفتار *кит.* зомин, кафил, мутасаддӣ.

ПАЗИРУФТОРӢ پذیرفتاری пешвозгирӣ, қабул кардан; **пазируфторӣ кардан** а) пешвоз гирифтан, қабул кардан, б) меҳмондорӣ кардан.

ПАЗИШ پزش 1. пухтан (*мас., хӯрокро*). 2. *тех.* пухтан (*мас., хиштро*).

ПАЗМОН پزمان 1. ёди касе ё чизе кардан, дар ёди касе ё чизе шудан, сахт дар орзуи дидани касе ё чизе. 2. мунтазири чизе, касе, талабгори касе, чизе; **пазмон будан** дар ёди касе, чизе будан; дар интизори (талаби) чизе будан; **пазмон гаштан (шудан)** ёд кардан (касеро, чизеро), ҳаваси дидани касе ё чизеро кардан.

ПАЗМОНӢ پزمانی *ниг.* **пазмоншуда**.

ПАЗМОНШУДА پزمانشده дар ёди касе беқарор шуда, дар талаби дидани касе, чизе буда.

ПАЗО پزا *кит.* он чи зуд дар ҳарорати кам пухта шавад.

ПАЗОН پزان 1. *аз масдари* пухтан *ва* пазондан; дар ҳоли пухтан. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* расидан ва пухтани чизе дар замони муайян ва ё дар маросими хос: **ангурпазон**, **тутпазон**, **ширинипазон**.

ПАЗОНАНДА پزاننده *шакли бавоситаи* пазонда он чи ба пухтагӣ мерасонад, ба қивом расонанда.

ПАЗОН(И)ДАН پزاندن//پزانیدن 1. *шакли бавоситаи феъли* **пухтан.** 2. пухта тайёр кунонидан (*ба воситаи касе*); **хӯрок пазондан**. 3. тайёр кардан, омода сохтан; ёд додан; обу-

тоб додан. 4. омода кардан, ҳал кардан: **пазондани кор**.

ПАЙ I پی *биол.* раг, ришта дар бадани инсон ва ҳайвонот; **рагу пай** ришта ва бофтаҳои бадан.

ПАЙ II پی 1. *шакли дигари* **пой**; **некпай**, **ҳуҷистапай**. 2. нақш, асар, из, нишон, изи пой ё ягон чизи дигар. 3. *кит.* бун, таҳкурсӣ. 4. *мач.* қасд, азм, ирода; **пайи ҷон будан** дар қасди ҷон будан. 5. пас, дунбол; **аз пайи**... аз паси... аз дунболи...; **пайи ҳам** а) паси ҳамдигар, аз дунболи якдигар; б) муттасил, канданашуд; **пай дар пай** паси ҳам; муттасил; **аз пайи** *касе*, *чизе* **афтодан** касеро, чизеро таъқиб кардан; **аз пайи кори худ шудан** ба кори худ машғул шудан, аз дунболи (ақиби) кори худ рафтан; **аз пайи** чизе **рафтан (шудан)** барои ба даст даровардани чизе ё иҷрои коре рафтан; **дар пайи** *касе* **афтодан** а) аз пайи касе рафтан, ба *касе* пайравӣ кардан; б) таъқиб кардан (*мас.*, *дуздро*); **дар пайи чизе рафтан** барои коре (чизе) талаф (қурбон) шудан; **пайи** *касе* (*чизе*) **канда шудан** қатъ шудани рафтуои касе (чизе); барҳам хӯрдани чизе; **пайи коре шудан** барои иҷрои коре кӯшиш кардан; дунболи коре рафтан; **пай афкандан** бино кардан, бунёд намудан; **пай бурдан** донистан, воқиф шудан, огоҳ гаштан, сарфаҳм рафтан; **пай гирифта рафтан** изи (нақши) чизеро таъқиб карда рафтан; **пай гум кардан** а) гум кардани асари (нақши) пои касеро, нишони чизи ҷустаниро гум кардан; б) нақши пайи худро нест кардан; **дар пайи** *чизе* **гаштан** аз пайи чизе шудан; дар сурoғи чизе будан; **на пай ҳасту на Ҳайдар** даракаш нест, тамоман нопадид.

ПАЙ III پی бор, карат, навбат, дафъа.

ПАЙАФКАН پی‌افکن *кит.* он ки бар бино намудани чизе қадами нахустин мегузорад; асосгузор.

ПАЙАФКАНӢ پی‌افکنی 1. пайафкандан. 2. асосгузорӣ, омодагӣ, тайёрӣ, таҳкурсӣ гузоштан.

ПАЙБАРӢ پی‌بری пай бурдан, донистан; хабардор шудан; ҳис кардан.

пайванд پیوند *асоси замони ҳозира аз* **пайвастан**.

ПАЙВАНД پیوند 1. ҳамбаст, пайваст, иттисол, васл, пайвастагӣ. 2. алоқа, муносибат; **пайванд буридан** а) тарки муносибат (алоқа) кардан; б) аз хешу табор даст кашидан. 3. хешу табор, наздик; **хешу пайвандон**. 4. *биол.* пайванд (соқаи гул, навдаи дарахт ва *г.*) бо мақсади ба вуҷуд омадани навъи беҳтар (*пайванд усулҳои гуногун дорад:* баргпайванд, исканапайванд, найчапайванд, муғчапайванд ва *г*). 5. *биол.* банд, буғум; **пайванди даст** буғуми даст, банди даст. 6. *тиб.* як узв ё бофтаи бадани инсонро ба узв ё бофтаи дигараш иваз намудан, трансплантатсия; **пайванд кардан** а) пайвастан, часпондан (чизеро ба чизе); кафшер кардан, алоқаманд намудан; б) узви гиёҳеро ба дигаре пайваста кардан; в) ба ҳам хешу табор кунондан; г) *тиб.* трансплантатсия кардан.

ПАЙВАНДАК پیوندک *збш.* ҳиссаи номустақили нутқ, ки аъзои ҷумларо ба ҳам мепайвандад.

ПАЙВАНДАКДОР پیوندکدار *збш.* дорои пайвандак, ҷумлае, ки бо пайвандак омадааст: **ҷумлаи мураккаби пайвасти пайвандакдор**.

ПАЙВАНДГАР پیوندگر 1. васлгар, кафшергар. 2. он ки бо пайванд кардани растаниҳо машғул аст.

ПАЙВАНДГАРӢ پیوندگری 1. васлгарӣ, кафшергарӣ. 2. машғул ба пайванд кардани растаниҳо ва дарахтон.

ПАЙВАНДГАҲ پیوندگه *ниг.* **пайвандгоҳ**.

ПАЙВАНДГОҲ پیوندگاه 1. ҷои пайванд шудан, ҷои пайваст шудан, ҷои иттисол; ҷои васл шудан. 2. *биол.* буғум, банд.

ПАЙВАНДДОР پیونددار 1. он чи ҷои пайванд дорад. 2. хешу табордор.

ПАЙВАНДИШ پیوندش *кит.* пайвастагӣ, пайванд, иттисол.

ПАЙВАНДӢ پیوندی 1. пайвандшуда, васлшуда, кафшершуда. 2. дарахт ё буттаи пайвандшуда: **зардолуи пайвандӣ**. 3. муносибат, робита: **хешию пайвандӣ**. 4. *тиб.* трансплантатсияшуда.

ПАЙВАНДКОРӢ پیوندکاری *ниг.* **пайванд** 4.

ПАЙВАНДКУНАК پیوندکنک *тех.* васлак, пайвандгар, асбоби васлкунак.

ПАЙВАНДКУНАНДА پیوندکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайванд кардан**. 2. пайвасткунанда, васлкунанда: **бофтаи пайвандкунанда**. 3. *збш.* аъзои ҷумларо ба ҳам пайвасткунанда: **калимаи пайвандкунанда**.

ПАЙВАНДКУНӢ پیوندکنی пайванд кардан,

ба ҳам пайваст кардан, васлкунӣ.

ПАЙВАНДНОПАЗИР پیوندناپذیر пайвандношуданӣ, васлнашаванда, васлнопазир.

ПАЙВАНДХӮРДА پیوندخورده 1. пайвандшуда, васлшуда; кафшершуда. 2. дарахт ё буттаи пайвандӣ.

ПАЙВАНДШАВАНДА پیوندشونده васлшаванда, кафшершаванда.

ПАЙВАНДШАВАНДАГӢ پیوندشوندگی васлшавандагӣ.

пайваст پیوست *асоси замони гузашта аз* **пайвастан**.

ПАЙВАСТ پیوست 1. пайвандшуда, иттисолёфта, басташуда (бо ҳам); **пайваст будан** а) васл будан, пайванд будан; алоқаманд будан; б) робита доштан, наздик будан; **пайваст кардан** пайванд кардан, ҳамроҳ кардан; **пайваст шудан** а) васл шудан, пайванд гаштан, ҳамроҳ шудан; б) алоқаманд гардидан. 2. *збш.* навъи алоқа: **алоқаи пайваст**. 3. *хим.* пайваста; **пайвастҳои химиявӣ** моддаҳои мураккабе, ки аз таркибҳои гуногуни ба таври химиявӣ пайвастшуда таркиб ёфтаанд.

ПАЙВАСТА پیوسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пайвастан**. 2. ба ҳам васлшуда, муттасил, ба ҳам алоқаманд; **абрӯ(вон)-и пайваста** абрӯе, ки миёнаш бо ҳам васл шудааст. 3. ҳамеша, доимо, мудом. 4. пайи ҳам; дам ба дам; **бо ҳам пайваста** бо ҳам пайванд; бо ҳам алоқаманд; **пайваста будан** пайванд будан, иттисол доштан. 5. *хим., ниг.* **пайваст** 3: **пайвастаҳои органикӣ**.

ПАЙВАСТААБРӮ تیوستهابرو он ки абрӯвонаш бо ҳам пайванд аст, қошпайванд, абрӯҳои бо ҳам пайванд.

ПАЙВАСТАГӢ پیوستگی 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пайвастан**. 2. алоқа, робита; иттифоқ, иттиҳод: **пайвастагӣ доштан**. 3. ҳамешагӣ, доимӣ.

ПАЙВАСТАГОН پیوستگان *ҷ.* пайваста; гузаштагон; ◊ **хешону пайвастагон** наздикон, хешу таборҳо.

ПАЙВАСТАН پیوستن 1. пайваст кардан, муттасил намудан, ба ҳам бастан, бо ҳам вобаста кардан. 2. пайваст шудан, иттисол ёфтан. 3. ҳамроҳ шудан, якҷоя гаштан. 4. муттаҳид шудан, иттифоқ кардан. 5. вобаста кардан, мутааллиқ намудан; **ба вуқӯъ пайвастан** воқеъ шудан, ба вуҷуд омадан; рӯй додан; ◊ **ба раҳмати эзидӣ пайвастан, ба ҷавори раҳмати ҳақ пайвастан** мурдан, вафот кардан.

ПАЙВАСТКУНАНДА پیوستکننده 1. *ниг.* **пайвандкунанда**. 2. *збш.* пайвасткунанда; **пайвандаки пайвасткунанда**.

ПАЙВАСТКУНӢ پیوستکنی чизеро ба ҳам пайваст кардан, пайванд кардан, васл кардан.

ПАЙВАСТОР پیوستار *кит.* бо ҳам пайванди зич дошта, пайвасти ҷудонопазир.

ПАЙВАСТШАВАНДА پیوستشونده пайвандшаванда, васлшаванда, кафшершаванда.

ПАЙВАСТШАВӢ پیوستشوی пайвастан, пайваст шудан, пайванд шудан, иттисол.

ПАЙГАРД پیگرد 1. *нав.* таъқиб, ҷустор, кофтуков. 2. *лаҳҷ.* аз роҳи омада ба ақиб рафтан, баргаштан ба роҳи омад; **пайгард рафтан** ба роҳи омада ақиб гаштан, ба роҳи омада гашта рафтан.

ПАЙГИР پیگیر 1. таъқибкунанда, дунболгиранда: **саги пайгир**. 2. пайи чизеро гирифта раванда. 3. пайшинос. 4. ҷустуҷӯкунанда, кофтуковкунанда.

ПАЙГИРӢ پیگیری пай гирифтан, барои фаҳмидани чизе ва донистани воқеае аз паси он шудан; дунболаи чизе рафтан.

ПАЙГИРОНА پیگیرانه 1. доимӣ, бардавом, бетаъхир: **кӯшишҳои пайгиронаи ҳукумат**. 2. пофишорона, якравона.

ПАЙГОР پیگار 1. пай мондан, гузоштани изи чизе 2. пайрав, пайравӣ.

ПАЙГУМ پیگم бенишон, бедаракшуда; **пайгум шудан (гардидан, задан)** бедарак гум шудан, бенишон ғайб задан.

ПАЙГУМКАРДА پیگمکرده 1. он ки изи пойи касе ё чизе гум кардааст: **сайёди пайгумкарда**. 2. роҳгумзада; пешпохӯрда.

ПАЙГУМКУНӢ پیگمکنی 1. асари пойи худро пӯшонидан, изи худро нест кардан. 2. *маҷ.* ба ғалат андохтан, касеро ба иштибоҳ мондан. 3. нишони пои касеро наёфтан.

ПАЙГУСАСТА پیگسسته *кит.* суст, алоқаканда, барканда.

ПАЙГУФТОР پی‌گفتار он чи дар охири китоб ё мақола менависанд, охирсухан.

ПАЙҒАВӢ پیغوی *кит.* 1. *мансуб ба* **пағу**. 2. яке аз намудҳои хати ҳиндӣ.

ПАЙҒАЛАТ پی‌غلط 1. гумроҳӣ, ба роҳи хато афтодан. 2. фиреб, макр, найранг; **пайғалат задан** фиреб додан, гапгалат задан.

ПАЙҒАМБАР پیغمبر фиристодаи Худо, ки амри ӯро ба бандагонаш мерасонад, расул, набӣ; паёмбар.

ПАЙҒАМБАРЗОДА پیغمبرزاده аз насл ва зоти пайғамбар.

ПАЙҒАМБАРӢ پیغمبری амали пайғамбар; рисолат, нубувват, паёмбарӣ.

ПАЙҒАМБАРОНА پیغمبرانه 1. мисли пайғамбар, пайғамбарвор. 2. *мансуб ба* **пайғамбар**; **суханони пайғамбарона** суханони муайянкунандаи пешомадҳо, пешгӯиҳои дуруст дар бораи оянда.

ПАЙҒОЛА پیغاله *кит.* пиёлаи шароб, қадаҳи май.

ПАЙҒОМ پیغام 1. хабари хуш, мужда, башорат; хабар; паём. 2. салом; мактуб; **пайғом бурдан (фиристодан)** хабар расонидан, башорат бурдан; **пайғом додан** хабар расонидан, башорат додан; **пайғом омадан** хабар расидан.

ПАЙҒОМБАР پیغامبر 1. пайғомбаранда, хабарбаранда, паёмбар. 2. *ниг.* **пайғамбар.**

ПАЙҒОМБАРӢ پیغامبری 1. амали пайғомбар, номарасонӣ. 2. пайғамбарӣ; паёмбарӣ, рисолат.

ПАЙҒОМГУЗОР پیغامگزار *кит.* он ки пайғомро мерасонад, фиристода, расул, номарасон.

ПАЙҒОМГУЗОРӢ پیغامگزاری амал ва кори пайғомгузор, номарасонӣ, паёмрасонӣ, расулӣ.

ПАЙҒОМДЕҲ پیغامده *ниг.* **пайғомрасон**.

ПАЙҒОМОВАР پیغام‌آور паёмовар, хабаррасон, номарасон, расул.

ПАЙҒОМРАСОН پیغامرسان расонандаи пайғом, хабароваранда; хабардиҳанда, пайғомдеҳ.

ПАЙҒОМРАСОНӢ پیغامرسانی пайғом овардан, хабар расондан, дарак додан аз чизе.

ПАЙҒОРА پیغاره *кит.* сарзаниш, байғора; **пайғора задан** сарзаниш кардан.

ПАЙҒУ پیغو 1. *кит.* номи парандаи шикорӣ аз ҷинси боша. 2. номи мулке дар Ҳиндустон; подшоҳи ин сарзамин. 3. яке аз намудҳои хати ҳиндӣ.

ПАЙҒУНАЖОД پیغونژاد *кит.* аз насли подшоҳони Пайғу, ки подшоҳи мулк ва номи сулолаи подшоҳӣ дар ин сарзамини Ҳинд.

ПАЙҒӮЛА پیغوله *кит., ниг.* **байғӯла**; ◊ **(ин) пайғӯлаи танг** дунё; **аз пайғӯлаи факр рахт кашидан** вафот ёфтан, мурдан.

ПАЙҒӮЛАНИШИН پیغوله‌نشین *ниг.* **байғӯланишин**.

ПАЙДАРПАЙ پی‌درپی пайи ҳам, паси ҳам; муттасил, давомнок; **боронҳои пайдарпай**.

ПАЙДАРПАЙӢ پی‌درپئی аз пайи ҳам будан, паси ҳам будан, муттасилӣ, давомнокӣ: *риёз.* **пайдарпайии ададӣ, пайдарпайии беохир, пайдарпайии камшаванда**.

ПАЙДАРҲАМ پی‌درهم *ниг.* **пайдарпай**.

ПАЙДАРҲАМӢ پی‌درهمی *ниг.* **пайдарпайӣ**.

ПАЙДО پیدا 1. ошкор, ҳувайдо, возеҳ; *муқоб.* **пӯшида, ниҳон**. 2. зоҳир, намудор, намоён. 3. мавҷуд, вуҷуддошта; **пайдо гардидан (шудан)** а) намудор шудан, намоён гадидан; б) ба вуҷуд омадан, зоҳир шудан; **пайдо кардан** а) ёфтан; б) муҳайё намудан, омода кардан; в) зоҳир кадан; **вусъат пайдо кардан** васеъ шудан, паҳн шудан; **меҳр пайдо кардан** дил бастан.

ПАЙДОВАР پیداور мавҷуд, вуҷуддошта.

ПАЙДОИШ پیدایش пайдо шудан, ба вуҷуд омадан, зоҳир шудан.

ПАЙДОШАВАНДА پیداشونده он чизе, ки пайдо хоҳад шуд, бавуҷудоянда.

ПАЙДОШАВӢ پیداشوی *ниг.* **пайдоиш**.

ПАЙЗАДА پیزده паяш бурида (*бемории аспу хар*).

ПАЙК پیک 1. *кит.* қосид, хабаррасон, номарасон, он ки хабарбару хабарбиёр аст. 2. хабар, паём; ◊ **пайки аҷал** марг.

ПАЙКАНДА پیکنده *тахқ.* гумшуда, бедаракшуда; гумроҳ.

ПАЙКАР پیکر 1. тан, бадан, ҷасад. 2. ҳайкал, муҷассама. 3. *кит., маҷ.* мӯҳра, донаи шатранҷ.

ПАЙКАРА پیکره *ниг.* **пайкар** 2 .

ПАЙКАРАСОЗ پیکره‌ساز *ниг.* **пайкартарош**.

ПАЙКАРАСОЗӢ پیکره‌سازی *ниг.* **пайкартарошӣ**.

ПАЙКАРБУЗУРГ پیکربزرگ 1. бузургҷусса, қавиҳайкал. 2. паҳлавон, баҳодур.

ПАЙКАРДА پی‌کرده пайдошта; асар, осор, нақш, нишона.

ПАЙКАРНИГОР پیکرنگار он ки муҷассама ва тасвирҳои пайкаронро мекашад, наққош, суратгар.

ПАЙКАРОРО(Й) پیکرآرا//پیکرآرای 1. он чи боиси ороиши намуди зоҳирӣ ва берунии касе ё чизе шавад. 2. *маҷ.* зебо, ороста.

ПАЙКАРОРОЙ پیکرآرائی зебосозӣ, зебо кардан, ороишгарӣ, зебу зиннат додан, оростани намуди берунӣ.

ПАЙКАРСОЗ پیکرساز ҳайкалтарош, муҷассамасоз.

ПАЙКАРСОЗӢ پیکرسازی ҳайкалтарошӣ, муҷассамасозӣ.

ПАЙКАРТАРОШ پیکرتراش муҷассамасоз, ҳайкалтарош.

ПАЙКАРТАРОШӢ پیکرتراشی муҷассамасозӣ, ҳайкалтарошӣ.

ПАЙКОВӢ پی‌کاوی пай кофтан, из ва асари чизеро ҷустан, пайҷӯӣ.

ПАЙКОЛ پیکال *лаҳҷ.* қитъаи замин, замини корам.

ПАЙКОН پیکان 1. нӯги тези найза ва тир, синон. 2. найза, тир. 3. *маҷ.* мижгони маҳбуба.

ПАЙКОНА پیکانه нӯги пайкон, қисмати тези пайкон.

ПАЙКОНАСУМ پیکانه‌سم ҳайвоне, ки сумаш монанди пайкон тез бошад.

ПАЙКОНГАР پیکانگر *кит.* тирсоз, хадангсоз.

ПАЙКОНЗАН پیکانزن *кит.* тирзан, тирандоз.

ПАЙКОНӢ پیکانی 1. *кит., мансуб ба* **пайкон**. 2. яке аз хусусиятҳои сангҳои қиматбаҳои лаъл ва фирӯза.

ПАЙКОННИШОН پیکاننشان *кит.* тире, ки ба он пайкон шинонда шудааст.

ПАЙКОНСОЗ پیکانساز *ниг.* **пайконгар**.

ПАЙКОНХӮРДА پیکانخورده *кит.* тирхӯрда, касе, ки ба вай тир расидааст.

ПАЙКОР پیکار *кит.* ҷанг, ҳарб, муҳориба мубориза; **пайкор кардан** а) мубориза намудан, ҷангидан; б) *маҷ.* баҳсу мунозира кардан; **ба пайкор шудан** ба мубориза даромадан, ҷанг сар кардан.

ПАЙКОРГАР پیکارگر *ниг.* **пайкорҷӯӣ** 2.

ПАЙКОРГАҲ پیکارگه *ниг.* **пайкоргоҳ**.

ПАЙКОРГОҲ پیکارگاه майдони ҷанг, майдони ҳарб, ҷанггоҳ.

ПАЙКОРПАРАСТ پیکارپرست ҷангҷӯ, ҷангталаб, ҳарбҷӯӣ, пархошҷӯӣ.

ПАЙКОРСОЗ پیکارساز ҷангҷӯй, пархошталаб, ҷангсоз.

ПАЙКОРҶӮ(Й) پیکارجو(ی) 1. ҷангхоҳ, ҷангҷӯ. 2. ҷанговар, мубориз.

ПАЙМО پیما 1. паймоянда, тайи масофакунанда. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* паймудан, тай кардан: **баҳрпаймо, ҳавопаймо**.

ПАЙМОИШ پیمایش 1. паймудан, масофа тай кардан. 2. андоза гирифтан, чен кардан.

ПАЙМОН پیمان 1. аҳд, шарт, қавлу қарор. 2. қарордод, шартнома, муоҳида; **аҳду паймон** қавлу қарор, шарту аҳд; **паймон бастан** а) аҳд кардан, қавл додан; б) муоҳида намудан, шартнома бастан; **паймон вайрон кардан** *ниг.* **паймон шикастан**; **паймон кардан** *ниг.* **паймон бастан**; **паймон шикастан** аз аҳд рӯй тофтан, аз қавли худ гаштан; **ба паймон вафо намудан** паймон иҷро кардан, ба қавлу аҳди худ содиқ будан. 3. *с.* муоҳида; санади ҳуқуқии байналмилалӣ; **паймони оташбас имзо намудан** сулҳ бастан, оштӣ намудан.

ПАЙМОНА پیمانه 1. зарфи шаробхӯрӣ, қадаҳ, пиёлаи майнӯшӣ. 2. шароб, май. 3. зарфи

андозагирии ҷисмҳои моеъ ва ғалла; **пур шудани паймонаи** *чизе мач.* ба ниҳояти худ расидани чизе.

ПАЙМОНАГУСОР پیمانه‌گسار *кит.* паймонакаш, шаробхӯр; шаробдӯст.

ПАЙМОНАКАШ پیمانه‌کش *ниг.* **паймонагусор**.

ПАЙМОНАКАШӢ پیمانه‌کشی паймонагусорӣ, шаробхӯрӣ, майкашӣ, қадаҳрезӣ.

ПАЙМОНАНӮШ پیمانه‌نوش *мач.* паймонакаш, қадаҳкаш.

ПАЙМОНАШИКАН پیمانه‌شکن 1. он ки зарфи шаробро мешиканад, қадаҳшикан. 2. *мач.* он ки муқобили шаробнӯшист.

ПАЙМОНГУСИЛ پیمان‌گسل *ниг.* **паймоншикан**.

ПАЙМОНДЕҲ پیمانده он ки қавл медиҳад; аҳдкунанда, қавлдиҳанда.

ПАЙМОНДОР پیماندار он ки ба қавли додааш вафо мекунад; бовафо.

ПАЙМОНДОРӢ پیمانداری ба аҳди худ устувор будан; вафодорӣ, садоқатмандӣ.

ПАЙМОНӢ پیمانی *марбут ба* **паймон**; карордодӣ, шартномавӣ: **кори паймонӣ, корманди паймонӣ**.

ПАЙМОНКОР پیمانکار он ки дар асоси шартнома ё қарордод кор мекунад.

ПАЙМОНКОРӢ پیمانکاری кор кардан бо шартнома ё қарордод.

ПАЙМОННОМА پیمان‌نامه 1. ӯҳдадории хаттӣ. 2. қарордод; муоҳида, шартнома.

ПАЙМОНШИКАН پیمان‌شکن аҳдшикан, сартобанда аз қавлу қарор.

ПАЙМОНШИКАНӢ پیمان‌شکنی вафо накардан ба аҳду қарори худ; аҳдшиканӣ.

ПАЙМОНШИКАНОНА پیمان‌شکنانه аҳдшиканона, ба аҳду паймон вафо накарда, аз рӯи бадқавлӣ.

ПАЙМУДАН پیمودن 1. тай кардан (*роҳ, масофаро*). 2. андоза гирифтан, чен кардан, газ кардан. 3. *кит.* озмудан, санҷидан. 4. *кит.* ҷустуҷӯ кардан, кофтуков намудан.

ПАЙПОРА پیپاره *кит.* пораи пай, қисме аз раг.

ПАЙРАВ I پیرو 1. аз қафои ё бо изи пои касе раванда, думрав, думравон. 2. он ки дар шеър, дар масъалаҳои мафкуравӣ ё динӣ аз паси касе меравад ва ба ӯ тақлид мекунад; тарафдор.

ПАЙРАВ II پیرو *збш.* :**аъзои пайрав** нисбат ба сараъзои ҷумла (*дар ҷумлаи сода*); **ҷумлаи пайрав** нисбат ба сарҷумла (*дар ҷумлаи мураккаби тобеъ*).

ПАЙРАВИКУНАНДА پیروی‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайравӣ кардан**. 2. аз пай раванда, тақлидкунанда; давомдиҳанда.

ПАЙРАВӢ پیروی аз пай рафтан; тақлид кардан, тақлид; **пайравӣ кардан** аз паи касе, чизе рафтан; ба касе, чизе тақлид кардан; кор ё фикри касеро давом додан.

ПАЙРАВОНА پیروانه ба касе пайравӣ кардан, аз паи касе, чизе рафтан.

ПАЙРАҲА پیراهه роҳи хурди борики одамгузар ва маркабгузар; **пайраҳаи морпеч** роҳи хурди каҷу килеб.

ПАЙРЕЗӢ پی‌ریزی асос гузоштан, пай афкандан; **пайрезӣ кардан** асос гузоштан, бунёд гузоштан.

ПАЙРОҲА پیراهه *ниг.* **пайраҳа**.

ПАЙСА پیسه 1. пули майда (-и баъзе кишварҳои Шарқ). 2. *таър.* тангаи мисин, ки дар Аморати Бухоро ба 16 пули сиёҳ баробар буд; **як пайса наистодан** ҳеҷ қимат надоштан, як тангаи сиёҳ ҳам арзиш надоштан; ниҳоят беаҳамият будан.

ПАЙСАФЕД پی‌سفید *киноя аз* бетолеъ, бадбахт; шум, номуборак.

ПАЙСИПАР پی‌سپر *ниг.* **пайсипор**.

ПАЙСИПАРӢ پی‌سپری *ниг.* **пайсипорӣ**.

ПАЙСИПОР پی‌سپار 1. раванда, раҳсипор, қадамзананда; мусофир. 2. *кит.* кӯб, лагадкӯб, поймол; **пайсипор шудан** раҳсипор шудан, ба роҳ баромадани касе.

ПАЙСИПОРӢ پی‌سپاری *кит.* 1. роҳпаймоӣ, равандагӣ, гашту гузор; **пайсипорӣ кардан** роҳ тай кардан, роҳ паймудан, гашту гузор кардан. 2. лагадкӯбӣ, поймол кардан, зери по кардан.

ПАЙСУДА پی‌سوده поймол, лагадкӯб.

ПАЙСУКУН پی‌سکون хушпою қадам, некқадам.

ПАЙТ پیت 1. фурсати муносиб, вақти мувофиқ барои иҷрои коре ё гуфтани сухане; **пайт аз даст додан** фурсати муносибро аз даст додан; **пайт**(*-и чизеро*) **ёфтан (гирифтан)** фурсати муносибро ёфтан; вақти мувофиқ ёфтан; **пайт поидан (кофтан, ҷустан)** вақти муносибро мунтазир шудан, фурсати мувофиқ кофтан. 2. даври анҷом ёфтани ягон навъи бозӣ, рақс, мусиқӣ, сурудхонӣ ё базм; навбати иҷро шудани чизе.

ПАЙТЕША پی‌تیشه тешаи калони дастадароз, ки бо вай рост истода ҷӯбро чортарош мекунанд.

ПАЙТОБА پی‌تابه матое, ки пеш аз пӯшидани мӯза ва масҳӣ ба пой мепечонанд; пойпеч; **пайтоба кушодан** *киноя аз* муқим шудан, аз сафар бозмондан; ◊ **патаку пайтоба шудан** а) саросема ба коре машғул шудан; б) гирди касе чарх задан (*барои хизмати вай*); в) қадру қимати худро гум кардани касе ё чизе.

ПАЙӮ پیو бемории ришта.

ПАЙФАРОХ پی‌فراخ васеъқадам, он ки қадамҳои калон дорад, фарохқадам.

ПАЙФАРОХӢ پی‌فراخی васеъқадамӣ, калонқадамӣ.

ПАЙХАС پیخس **:пайхас бурдан (кардан, намудан, рафтан)** ҳис кардан, пай бурдан.

ПАЙХАСТ پیخست 1. девори тагаш кофташуда. 2. замини дар зери пой кӯфта ва нармшуда, лагадмолшуда. 3. *кит.* лагадкӯб, лагадмол, пайсипар.

ПАЙХАСТА پیخسته *кит.* 1. таги по шуда, таги по монда, поймолшуда, лагадмол. 2. дармонда, бечора, кори залил.

ПАЙХАСТАН پیخستن 1. поймол кардан, ба лагад кӯфтан, лагадмол кардан. 2. оҷиз гардонидан, дармонда кардан.

ПАЙХОЛ I پیخال *гуфт.* банд ё дарзаҳои алаф ё гандум, ки барои галагов (кӯфтан) паҳн карда мешавад.

ПАЙХОЛ II پیخال *кит.* саргини парандагон.

ПАЙХУҶАСТА پی‌خجسته *ниг.* **хуҷастапай.**

ПАЙЧИН پی‌چین *ниг.* **пайдор.**

ПАЙШИНОС پی‌شناس 1. он ки изи пойро мешиносад. 2. он ки бо изи пой касе ё ҷоеро меёбад, ҷустуҷӯкунандаи асар (*нишона, аломат, саргузашт*)-и касе, чизе.

ПАЙШИНОСӢ پی‌شناسی 1. изшиносӣ, машғул будан ба омӯзиши изҳо. 2. илм дар бораи изшиносӣ, трассология.

ПАК I پک *кит.* қурбоққа, ғук.

ПАК II پک **:лаку пак** а) чизҳои кӯҳнаю мустаъмал; б) суханҳои беҳудаю бемантиқ; в) рафтуомад ва такопӯй.

ПАКАНА پکنه кӯтоҳқад, одами пастқад, одами ғафсбадани кӯтоҳқад, қадпаст, калта.

ПАКАНД پکند *кит.* нон (*аз забони хоразмӣ*).

ПАКАНӢ پکنی *кит.* навъе аз шароб, бодае, ки аз биринҷ, арзан ва ҷав месозанд.

ПАКАР پکر *гуфт.* 1. ғамгин, малӯл, хастадил. 2. гаранг, ҳайрон; **пакар шудан** а) ғамгин шудан; б) гаранг шудан.

ПАКАРӢ پکری пакар будан, беҳолӣ, сустӣ, бемадорӣ.

ПАЛ I پل қитъаи замини кишт, ки барои обёрӣ атрофи онро қадре баланд мебардоранд; **пал кашидан (гирифтан)** дар замини кишт пал кашидан; **пали сабзӣ, пали пиёз.**

ПАЛ II پل пошнаи пой.

ПАЛ(Л)А پله *кит.* 1. нимаи баробари ягон чиз, (*мас.*, чормағз, хӯрҷин, *ва г.*) : **ҳиссаи баробар.** 2. каффаи тарозу, лаълии тарозу; **паллаи тарозу** каффа ё лаълии тарозу; **ба паллаи тарозу нигоҳ кардан** а) *маҷ.* хотирбинӣ кардан; б) кадом тараф вазн (эътибор) дошта бошад, ба ҳамон тараф майл кардан; *касеро* **бо** *касе* **ба паллаи тарозу нагузоштан** касеро ба касе баробар накардан; **паллаи тухму дон** *бот.* тухмпалла; **паллаи чашм** *биол.* чуқурии чашм, косаи чашм. 3. пояи нардбон. 4. *маҷ.* дараҷа, мартаба.

ПАЛАВ پلو таоме, ки аз биринҷ, равған, сабзӣ ва гушт пухта мешавад: **оши палав; палави оринҷшор** оши палави серравған; **палави дастӣ** палави хоси ягон шахси пазанда ва дар пазандагӣ моҳир.

ПАЛАВКАДУ پلوکدو як навъи кадуи дароз, ки вақти пухта расиданаш зард мешавад; кадуи ғизоӣ.

ПАЛАВПАЗ پلوپز он ки палав мепазад, ошпаз.

ПАЛАВПАЗӢ پلوپزی *исми амал аз* **палав пухтан**; палав тайёр кардан.

ПАЛАВХӮР پلوخور 1. он ки палав мехӯрад. 2. дӯстдори палав.

ПАЛАҒДА پلغده 1. тухми вайроншудаи мурғ. 2. *маҷ.* вайрон, беҳо; **майнаи** *касеро* **палағда кардан** майнаи касеро вайрон (гиҷ) кардан.

ПАЛАК پلک растаниҳои полизӣ, ки тана ва барги онҳо ба замин паҳн шуда мехобад (*бодиринг, каду, тарбуз, харбуза*).

ПАЛАКБОН پلکبان он ки замини палаки тарбузу харбузаро бонӣ мекунад.

ПАЛАКЗОР پلکزار майдони палак, ҷои кишти харбузаву тарбуз *ва г.*

ПАЛАКӢ پلکی *мансуб ба* **палак**; **кишти палакӣ**.

ПАЛАКМУРДА پلکمرده 1. харбуза, тарбуз ва *мисли инҳо*, ки пеш аз пухта расидан палакаш хушк шуда хом мондааст. 2. *маҷ.* одами доимо бемори заиф.

ПАЛАҚ-ПАЛАҚ پلقپلق садо ва овозе, ки бар асари ҷӯшидани моеи ғализ ё афтодани ягон чиз ба об ҳосил мешавад.

ПАЛАНГ پلنگ ҳайвони бузурги ширхори даранда аз ҷинси гурба, ки пӯсташ холдор аст; **соли паланг** соли сеюми солшумории дувоздаҳгона.

ПАЛАНГАФКАН پلنگافکن *киноя аз* паҳлавон; нотарс, далер.

ПАЛАНГВОР پلنگوار 1. мисли паланг; чун паланг, монанди паланг. 2. *маҷ.* нотарсона, ҷасурона, чобукона.

ПАЛАНГИНА پلنگینه аз пӯсти паланг дӯхташуда, пӯстипалангӣ.

ПАЛАНГИНАПӮШ پلنگینه‌پوش он ки либоси аз пӯсти паланг дӯхташуда пӯшида аст: **паҳлавони палангинапӯш**.

ПАЛАНГМУШК پلنگمشک гиёҳе, ки гулаш ба нуқтаҳои хол-холи паланг ва бӯйаш ба бӯи мушк монанд аст.

ПАЛАТА I *лот.* پلته утоқи алоҳида дар беморхона ё муассисаи муолиҷавӣ, хуҷраи беморхона.

ПАЛАТА II *лот.* پلته 1. номи созмони олии қонунбарор. 2. номи созмонҳои ваколатдор дар баъзе мамлакатҳо. 3. номи баъзе идораҳои давлатӣ: **палатаи китоб, палатаи савдо, палатаи болоӣ, палатаи поёнӣ**.

ПАЛАХ پلخ *кит.* ҳалқ, гулӯ.

ПАЛБАНДӢ پلبندی ба палҳо ҷудо кардан, палбандии замин.

ПАЛЕО *ю.* پلیا *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* хеле қадим, то давраи таърихӣ; **палеография** илми тадқиқи хатҳои қадима; **палеолит** аввали асри санг.

ПАЛЕОЗОЙ *ю.* پلی‌آزای *геол.* яке аз давраҳои қадимтарини геологӣ дар таърихи Замин: **давраи палеозой**.

ПАЛЕОЛИТ *ю.* پلی‌آلیت *таър.* марҳилаи аввали давраи санг.

ПАЛЕОНТОЛОГ *ю.* پلی‌آنتالاگ мутахассиси илми палеонтология.

ПАЛЕОНТОЛОГИЯ *ю.* پلی‌آنتالاگیه илмест дар бораи таҳқиқи ҳайвонот ва набототи аз зери замин ёфтшуда, илми таҳқиқ ва пажӯҳиши ҷонварон ва гиёҳҳои қадима.

ПАЛИД پلید 1. мурдор, наҷис, олудаи чиркиниҳо, ҳаром. 2. *маҷ.* бадкор, нобакор, шарир; малъун.

ПАЛИДӢ پلیدی 1. нопокӣ, мурдорӣ, чиркинӣ, ифлосӣ. 2. *маҷ.* бадкорӣ, бадкирдорӣ, хабисӣ.

ПАЛИДКОР پلیدکار *ниг.* **палид**.

ПАЛЛАБАРДОР پله‌بردار *кҳн.* он ки паллаи пурбори тарозуро ба шона меовезад, баркашанда.

ПАЛЛАДИЙ *лот.* پلدیی *хим.* филизи нарми нуқрамонанд, ки аз кони платина ба даст меояд ва дар техника ба кор меравад.

ПАЛЛАК پلک пилк; **паллаки чашм** пилки чашм.

ПАЛМ پلم 1. *кит.* хок; хоки нарм. 2. *гуфт.* саргин: **палми хар**.

ПАЛМИДАН پلمیدن *ниг.* **палмосидан**.

ПАЛМОС پلماس бо даст дошта дидан, дастдаст кардан; ламс кардан; **палмос кардан** даст-даст кардан.

ПАЛМОСИДАН پلماسیدن 1. даст-даст кардан, бо панҷаҳои даст дошта дидан; **палмосида муайян кардан** даст-даст зада муайян кардан. 2. *ниг.* **пармосидан** 2; 3.

ПАЛМУДАН پلمودن *ниг.* **палмосидан.**

ПАЛОЛАК پلالک *ниг.* **палорак.**

ПАЛОЛАКТЕҒ پلالکتیغ *кит.* теғе, ки аз пӯлоди ҷавҳардор сохта шудааст.

ПАЛОНҶ پلانج занҳои як шавҳар, банонҷ (*нисбат ба якдигар*).

ПАЛОРАК پلارک *кит.* 1. шамшер, теғи ҷавҳардор. 2. ҷавҳари шамшер.

ПАЛОРАКХӮР پلارکخور *кит.* нобудкунандаи ҷавҳари теғ ва шамшер.

ПАЛОС پلاس гилем, намад, шол; **палос партофтан (пахн кардан)** гилем андохтан.

ПАЛОСИН پلاسین *ниг.* **палосӣ.**

ПАЛОСӢ پلاسی *мансуб ба* **палос.**

ПАЛОСПӮШ پلاسپوش он ки либоси пашмин мепӯшад, пашминапӯш.

ПАЛПОЯ پلپایه замини кишти шолӣ, замини шоликорӣ.

ПАЛТАР پلتر *кӯҳ.* аспи савории сафарӣ, ки асбоби сафарро ба он бор мекарданд.

ПАЛТАРХӮРҶИН پلترخورجی хӯрҷини аспи палтар, хӯрҷине, ки ба аспи палтар бор карда мешавад.

ПАЛТО *фр.* پلتا либоси гарми дарози болопӯш; **палтои гарм, палтои зимистонӣ.**

ПАЛТОВОРӢ پلتاواری 1. матоъ барои палто дӯхтан. 2. матоъ ба андозаи як палто.

ПАЛЧА پلچه ҷӯяк, қатор, девора(-и гирди чизе).

ПАНАҲ پنه 1. *ниг.* **паноҳ.** 2. аз назар пинҳон; бехавфу хатар, дур аз назари бегона; **панаҳ кардан (сохтан)** а) пӯшондан *чизеро;* б) пардапӯш кардан кореро; **панаҳ кардан рӯйро** рӯй пӯшондан, ба рӯй ҳиҷоб гирифтан; **панаҳ шудан** руст шудан, пинҳон гаштан.

ПАНАҲКОР پنه‌کار *ниг.* **пинҳонкор.**

ПАНАҲКОРӢ پنه‌کاری *исми амал аз* **панаҳ кор кардан;** кореро дар пинҳонӣ анҷом додан; пинҳонкорӣ.

ПАНБА پنبه *ниг.* **пахта.**

ПАНБАДОНА پنبه‌دانه *ниг.* **пунбадона.**

ПАНБАЗАН پنبه‌زن *ниг.* **пахтазан.**

ПАНБАЗАНӢ پنبه‌زنی *ниг.* **пахтазанӣ.**

ПАНБАЗОР پنبه‌زار *ниг.* **пахтазор.**

ПАНБАКОР پنبه‌کار *ниг.* **пахтакор.**

ПАНБАКОРӢ پنبه‌کاری *ниг.* **пахтакорӣ.**

ПАНБАФУРӮШ پنبه‌فروش *ниг.* **пахтафурӯш.**

ПАНД I پند 1. насиҳат, андарз, маслиҳат барои кардани кори нек ё боздоштан аз амали бад. 2. таълимот, омӯзиш; **панд гирифтан** а) насиҳат шунидан; маслиҳат шунидан; б) ибрат гирифтан; **панд гуфтан (додан)** насиҳат кардан; **панд шунидан** насиҳат гӯш кардан.

ПАНД II پند *кит.* калхот, ғалевоҷ, заған, ҷӯҷабарак, ҷӯҷарабо.

ПАНДГӮӢ پندگوئی панд гуфтан, насиҳат кардан, насиҳатгӯӣ, андарзгӯӣ.

ПАНДГӮ(Й) پندگو(ی) он ки панд мегӯяд, насиҳатгӯй, носеҳ, андарзгӯй.

ПАНДДИҲАНДА پنددهنده он ки панд медиҳад; насиҳаткунанда, пандгӯй, пандомӯз.

ПАНДДИҲӢ پنددهی *исми амал аз* **панд додан;** насиҳатдиҳӣ, андарздиҳӣ.

ПАНДӢ پندی *кит.* марбут ба панд, ровии панд, панддор, дорои панд.

ПАНДМАНД پندمند *кит., ниг.* **пандомез.**

ПАНДНОМА پندنامه китоби панду насиҳат, насиҳатнома, андарзнома.

ПАНДНОПАЗИР پند ناپذیر он ки ба панду насиҳат гӯш намедиҳад, насиҳатношунав.

ПАНДОМ پندام *кит.* варам, омос.

ПАНДОМЕЗ پندآمیز дорои панд; насиҳатомез, андарзомез.

ПАНДОМЕЗОНА پندآمیزانه (*суханони*) бо панду насиҳат, насиҳатомезона, пандомез.

ПАНДОМӮЗ پندآموز он ки панд медиҳад, панддиҳанда, андарзомез.

ПАНДОМӮЗӢ پندآموزی панд омӯхтан, насиҳат гуфтан, андарзомӯзӣ.

ПАНДПАЗИР پندپذیر он ки насиҳатро мепазирад, пандгиранда, пандшунав.

ПАНДТӮЗ پندتوز *кит.* пандомӯз, пандшунав.

ПАНДШУНАВ پندشنو *ниг.* **пандпазир**.

ПАНИР پنیر хӯрише аз шири баста, ки бештар аз шири гӯсфанд тайёр мекунанд.

ПАНИРАК پنیرک *кит.* 1. гиёҳи алафӣ, худруй, бо баргҳои куркбастаи дароз, вартоҷ. 2. гул ё меваи ин гиёҳ, ки хушкондани он хусусияти дармонӣ ва табобатӣ дорад.

ПАНИРӢ پنیری *мансуб ба* **панир**; аз панир тайёр шуда.

ПАНИРМОЯ پنیرمایه мояе, ки барои баста шудани шир ба кор мебаранд ва онро аз ширдони гӯсфанд мегиранд.

ПАНИРОБ پنیرآب оби панир, ки баъд аз тайёр шуданаш боқӣ мемонад; зардоб.

ПАНИРПАЗ پنیرپز он ки панир тайёр мекунад.

ПАНИРПАЗӢ پنیرپزی амали панирпаз, панир пухтан.

ПАНОМ پنام 1. таъвиз, тӯмор, ки аз рӯи хурофот барои дафъи чашми бад бо худ гирифта мегарданд: **чашмпаном**. 2. рӯпӯш ё порчае, ки зардуштиён дар вақти хондани «Занд», «Позанд» ва «Авасто» ба рӯи худ мекашиданд. 3. *маҷ.* пӯшида, пинҳон.

ПАНОҲ پناه 1. ҳифз; ҳимоят, муҳофизат; пуштибонӣ. 2. ҳимоятгар, ҳомӣ, нигаҳбон, муҳофиз. 3. пинҳон, пӯшида. 4. паноҳгоҳ, маҳалли пинҳон шудан аз чизе ё касе; ҷои амн; **пушту паноҳ** нигаҳбон, ҳимоятгар, ҳомӣ; **паноҳ ёфтан** а) паноҳгоҳ ёфтан; б) пуштибон ёфтан, ҳимоятгар ёфтан; **паноҳ бурдан** *ниг.* **паноҳ ҷустан**; **паноҳ доштан**, **паноҳ кардан (гирифтан)** пинҳон кардан, руст кардан; **паноҳ овардан ба** *касе* дар ҳимояти касе шудан, худро ба паноҳандагии кас (ҷое) бурдан; **паноҳ шудан** руст шудан, пинҳон гаштан, худро ба паси чизе гирифтан; **паноҳ ҷустан (хостан)** ҳимоят хостан, паноҳ талабидан; **ба паноҳи** *касе* **омадан** ба ҳимояи касе даромадан; **пушту паноҳ шудан ба** касе нигаҳбон ва ҳимоятгари касе гаштан; **Худо паноҳ диҳад** Худо нигаҳ дорад.

ПАНОҲАНДА پناهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паноҳидан**. 2. он ки ба ҷое паноҳ бурдааст, он ки дар ҳимояи касе даромадааст; паноҳбурда, гуреза, муҳоҷир; паноҳгиранда.

ПАНОҲАНДАГӢ پناهندگی ҳолат ва амали паноҳанда; паноҳ бурдан ба касе ё ҷое; **нигоҳи паноҳандагӣ**.

ПАНОҲБАР پناهبر *ниг.* **паноҳанда**.

ПАНОҲГИРАНДА پناهگیرنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **паноҳ гирифтан**; он ки аз чизе ё касе худро паноҳ медорад.

ПАНОҲГОҲ پناهگاه 1. ҷои паноҳ шудан, ҷое, ки барои ҳифзи ҷони худ ба он ҷо паноҳ мебаранд, ҷои амн. 2. ҷои махсус барои кӯчонидани мардум ҳангоми сар задани фалокат (*мас., сӯхтор, зилзила ва г.*). 3. *с.* ҷой барои зисти муваққатии ашхоси кишвари дигар, ки дар кишвари худ таъқиб шудаанд: **паноҳгоҳи сиёсӣ**; **паноҳгоҳи сиёсӣ додан** дар паноҳи худ гирифтан.

ПАНОҲДИҲАНДА پناهدهنده 1. он ки барои паноҳ шудан ҷой медиҳад. 2. ҳомӣ, ҳимоятгар.

ПАНОҲДИҲӢ پناهدهی 1. паноҳ додан, ба паноҳ гирифтан; **ҳуқуқи паноҳдиҳӣ**. 2. ҳимоя кардан; муҳофиз шудан.

ПАНОҲИДАН پناهیدن паноҳ бурдан, ҳимоя ҷустан; паноҳ пурсидан.

ПАНОҲӢ پناهی 1. ҷои паноҳ; ҷои амн. 2. пинҳонӣ, махфӣ, пӯшида.

ПАНОҲҶӮ(Й) پناهجو(ی) он ки паноҳ меҷӯяд, ҷӯяндаи ҷои амн ва бехатар.

ПАНТЕИЗМ *ю.* پنتییزم *фалс.* таълимоти фалсафӣ, ки Худо ва табиатро як чиз мешуморад ва табиатро зуҳури илоҳият медонад; ваҳдати вуҷуд.

ПАНТУРКИЗМ پنترکیزم туркгароӣ, ҷараёни миллатгароӣ дар охирҳои асри XIX ва ибтидои асри XX, ки ба бартариҷӯии туркон нисбат ба халқҳои дигар асос ёфтааст.

ПАНТУРКИСТ *ю.* پنترکیست туркгаро, тарафдори пантуркизм.

ПАНТУРКИСТӢ پنترکیستی *мансуб ба* **пантуркизм**.

ПАНҶ پنج 1. *шумораи миқдорӣ* адади 5, ки баъди адади чор меояд; **панҷ аркон** *д.* панҷ рукни мусулмонӣ (*калимаи шаҳодат, намоз, рӯза, ҳаҷ, закот*); **панҷу чор** а) миқдори номуайяни чизе, пуле; даромади номуайяни ночизе; б) *гуфт.* мубоҳиса намудан; **панҷ вақт намоз** *д.* намози бомдод, пешин, аср, шом ва хуфтан; **панҷ панҷа барин донистан (шинохтан)** хеле хуб ва аниқ донистан (шинохтан) касе, ҷоеро; ◊ **панҷ панҷа баробар намешавад** ҳамаи чизҳо як хел нестанд. 2. номи дарё дар ҷанубу шарқи Тоҷикистон, ки баъди ҳамроҳ шудан бо дарёи Вахш дарёи Амуро ташкил медиҳад. 3. баҳои аъло; **панҷ гирифтан** баҳои аъло гирифтан. 4. *гуфт., маҷ.* оличаноб, бениҳоят нағз, олӣ; **корҳо панҷ!**

ПАНҶА پنجه 1. панҷ ангушти даст ё пой дар як ҷо. 2. даст; **панҷаи гиро** дасти пурқувват, тавоно ва зӯр; **панҷаи даст** панҷ ангушт. 3. чанг, чангол; **панҷа андохтан** муқобилат кардан, ситеза кардан; зӯрозмоӣ кардан бо касе бо панҷа; **панҷа ба панҷа андохтан** мубориза кардан, дарафтодан бо якдигар; **панҷа задан** *бо* (*ба*) *чизе* мубориза кардан *бо чизе*, даст ба гиребон шудан бо чизе; **панҷаи касеро тофтан (тоб додан)** мағлуб кардан, шикаст додан *касеро*. 4. маҳалли ба чандин шоха ҷудо шудани дарахт; **панҷа задан** шоха давондан; шохадор шудан. 5. *маҷ.* қайд, банд; зӯру тавоноӣ; **панҷаи судхӯр**; ◊ **панҷаи Алӣ** *бот.* гули бисёрсолае, ки барги дарозрӯя ва гули калони зард, сафед ва арғувонӣ дорад.

ПАНҶААФКАНӢ پنجه‌افکنی 1. зӯрозмоӣ, қудратнамоӣ. 2. шохафканӣ, хадфа кардан, сабзиши хуби ниҳолҳо, панҷазании ниҳолҳо.

ПАНҶАГИР پنجه‌گیر он ки зӯрозмоӣ мекунад, зӯрозмой.

ПАНҶАГИРӢ پنجه‌گیری зӯрозмоӣ кардан, панҷазанӣ кардан, мубориза кардан.

ПАНҶАДОР پنجه‌دار 1. чанголдор; тезчангол. 2. шохадор (*оид ба* растаниҳо).

ПАНҶАЗАН پنجه‌زن муқобилаткунанда; ситезакор.

ПАНҶАЗАНӢ پنجه‌زنی *ниг.* **панҷаафканӣ**.

ПАНҶАКАШ پنجه‌کش :**панҷакаш кардан** бо панҷа молида ҳамвор кардан (*мас., лойи рӯи деворро*).

ПАНҶАРА پنجره 1. шабакаи чӯбин, оҳанин, гачин *ва г.*: **панҷараи боғ**. 2. дарича, тирезаи хона. 3. *маҷ.* ҳабсхона, маҳбас.

ПАНҶАРАГУЛЧИН پنجره‌گلچین панҷараи дорои нақши гул, панҷараи гулнақш.

ПАНҶАРАДЕВОР پنجره‌دیوار девори иборат аз панҷара, девори шабакадор.

ПАНҶАРАДОР پنجره‌دار панҷаранок, шабакадор; **тирезаҳои панҷарадор** тирезаҳое, ки панҷара доранд.

ПАНҶАРАК پنجرک шабакаи даруни сандалӣ.

ПАНҶАРАНИШИН پنجره‌نشین 1. он ки дар зери панҷара нишастааст. 2. *маҷ.* маҳбус, зиндонӣ.

ПАНҶАРАОҲАНИН پنجره‌آهنین дорои панҷара аз оҳан, оҳанинпанҷара (*мас., тиреза*).

ПАНҶАШАКЛ پنجه‌شکل он чи, ки шакли панҷаи дастро дорад; **баргҳои панҷашакл.**

ПАНҶБОЛОР پنجبالار хонае, ки сақфаш панҷ болор дорад.

ПАНҶБОЛОРА پنجبالاره *ниг.* **панҷболор**.

ПАНҶБОРА پنجباره панҷум маротиба, панҷкарата; бори панҷум.

ПАНҶВАҚТА پنجوقته панҷвақтӣ, панҷнавбата, панҷкарата; **намози панҷвақта** намози бомдод, аср, пешин, шом, хуфтан.

ПАНҶВАҚТӢ پنجوقتی *ниг.* **панҷвақта**.

ПАНҶГОНА پنجگانه панҷтоӣ; панҷвақта; **намози панҷгона** намози панҷвақта; **ҳавоси панҷгона** (*сомеа, босира, зоиқа, ломиса ва шомма*).

ПАНҶГОҲ پنج‌گاه *мус.* яке аз шӯъбаҳои мақоми классикӣ аз силсилаи «Дувоздаҳмақом».

ПАНҶГӮША پنج‌گوشه *ниг.* **панҷкунҷа**. 2. он чи панҷ гӯша дорад: **ситораи панҷгӯша**.

ПАНҶЗАБОНА پنج‌زبانه *кит.* навъи чароғ, ки дорои панҷ шӯълаи оташ будааст, луғати панҷзабона фарҳанге, ки вожаҳои панҷ забонро дар бар мегирад.

ПАНҶЗАРБ پنج‌ضرب *мус.* садои пасти асбобҳои мусиқӣ, ки ба най мувофиқ меояд.

ПАНҶӢ پنجی *ниг.* **панҷтогӣ**.

ПАНҶКАСА پنج‌کسه иборат аз панҷ кас, панҷ-

нафара.

ПАНҶКАСӢ پنج‌کسی иборат аз панҷ кас, панҷнафарӣ.

ПАНҶКУНҶА پنج‌کنجه *риёз.* он чи панҷ кунҷ дорад; панҷгӯша.

ПАНҶҚИРРА پنج‌قیره *ниг.* **панҷгӯша**.

ПАНҶМИСРАЪ پنج‌مصرع *адш.* шеъре, ки панҷ мисраъ дорад; панҷмисраӣ, мухаммас.

ПАНҶНӮШ پنج‌نوش *кит., тиб.* маъҷуне, ки табибон ва пизишкони қадим аз ҷива, мис, оҳан ва пӯлод барои пурқувват кардани бадан дуруст мекарданд.

ПАНҶОБӢ پنجابی 1. *мансуб ба* **Панҷоб**: **забони панҷобӣ**. 2. сокини Панҷоб.

ПАНҶОҲ پنجاه *шумораи миқдорӣ* нимаи сад.

ПАНҶОҲСОЛА پنجاه‌ساله он ки ё он чи панҷоҳ сол умр дорад.

ПАНҶОҲСОЛАГӢ پنجاه‌سالگی ба панҷоҳ даромадан, панҷоҳсола будан: **панҷоҳсолагии рӯзи таваллуд**.

ПАНҶОҲУМ پنجاهم *шумораи тартибӣ аз адади* **панҷоҳ**.

ПАНҶОҲУМИН پنجاهمین *ниг.* **панҷоҳ**.

ПАНҶПАР(Р)А پنج‌پره 1. ҳар чизе ки панҷ пар(р)а дорад. 2. панҷгӯша, панҷқирра. 3. *ниг.* **панҷрӯя**.

ПАНҶПО(Я) پنج‌پا//پنج‌پایه *кит.*1. харчанг, саратон. 2. *нуҷ.* бурҷи Саратон.

ПАНҶРАВӢ پنجروی 1. *гуфт.* бурд дар қартабозӣ. 2. *гуфт., маҷ.* комёбии калон дар коре; **панҷ рафтед**! муваффақ шудед! бурд кардед!.

ПАНҶРАХА پنجرخه он чи панҷ рах дорад, панҷхата.

ПАНҶРУКНА پنج‌رکنه *адш.* шеъре, ки ҳар мисрааш иборат аз панҷ рукн аст.

ПАНҶРӮЗА پنجروزه 1. иборат аз муддати панҷ рӯз. 2. *маҷ.* замон ва муддати андак; **мӯҳлати панҷрӯза** панҷ рӯз вакт; **роҳи панҷрӯза** роҳе, ки дар муддати панҷ рӯз тай мешавад; **захираи панҷрӯза** захирае, ки барои панҷ рӯз кифоят мекунад.

ПАНҶРӮЗӢ پنجروزی 1. пас аз ҳар панҷ рӯз. 2. *ниг.* **панҷрӯза**.

ПАНҶРӮЯ پنجرویه *ҳанд.* шакли ҳандасие, ки панҷ рӯ (ҷиҳат, сатҳ) дорад; панҷсатҳа.

ПАНҶСАД پنجصد *шумораи миқдорӣ* адади 500, панҷ бор сад.

ПАНҶСАДСОЛА پنجصدساله мӯҳлати панҷсад сол, мӯҳлате, ки панҷсад солро дар бар мегирад.

ПАНҶСАДСОЛАГӢ پنجصدسالگی панҷсад солро пур кардан; панҷсадсола шудан.

ПАНҶСАДУМ پنجصدم *шумораи тартибӣ аз адади* **панҷсад**.

ПАНҶСАДУМИН پنجصدمین *ниг.* **панҷсадум**.

ПАНҶСАТҲА پنج سطحه *ниг.* **панҷрӯя**.

ПАНҶСЕР پنج سیر *таър.* андозаи вазн, ки ба як пуд (16 кг) баробар аст.

ПАНҶСИМА پنج سیمه *ниг.* **панҷтор**.

ПАНҶСОЛА پنج ساله 1. мӯҳлати панҷ сол, мӯҳлате, ки панҷ солро дар бар мегирад. 2. нақшаи кори баъзе муассисаҳо, ки барои панҷ сол тасдиқ мешавад; **нақшаи панҷсола**: **панҷсолаи нав.** 3. синнаш ба панҷ расида: **бачаи панҷсола**.

ПАНҶСОЛАГӢ پنجسالگی панҷсола шудан; ба синни панҷсола расидан; **дар панҷсолагӣ** дар синни панҷсолагӣ.

ПАНҶТАГӢ پنج‌تگی *гуфт., ниг.* **панҷто(г)ӣ.**

ПАНҶТИРА پنج‌تیره 1. силоҳи оташфишон, ки дар тирдонаш панҷ тир ҷо мешавад. 2. **милтиқи панҷтира**, **камони панҷтира** туфанге, ки дорои панҷ тир аст.

ПАНҶТО(Г)Ӣ پنج‌تاگی панҷто-панҷто, панҷӣ, панҷ-панҷ; панҷтогӣ; панҷтой.

ПАНҶТОННАГӢ پنج‌تانگی вазнаш иборат аз панҷ тонна; **мошини панҷтоннагӣ** мошинае, ки то панҷ тонна бор мекашонад.

ПАНҶТОР پنج‌تار *мус.* навъе аз асбоби мусиқӣ, ки панҷ тор дорад.

ПАНҶУМ پنجم *шумораи тартибӣ* аз **панҷ**.

ПАНҶУМИН پنجمین *мансуб ба* **панҷум**; панҷумӣ.

ПАНҶХОНАДОР پنج خانه دار дорои панҷ хона;

панҷхонагӣ: **бинои панҷхонадор**, **ҳавлии панҷхонадор**.

ПАНҶҲАЗОРА پنجهزاره иборат аз панҷ ҳазор; панҷҳазорӣ.

ПАНҶҲАЗОРӢ پنجهزاری *таър.* мансабдори лашкар, сардори панҷ ҳазор аскар.

ПАНҶҲАРБА پنجحربه *варз.* навъи варзиш, ки аз пойгаи асп, шамшербозӣ, тир паррондан аз таппонча, шиноварӣ ва давондан иборат аст.

ПАНҶШАНБЕ پنجشنبه номи яке аз рӯзҳои ҳафта, ки баъди чоршанбе ва пеш аз ҷумъа меояд.

ПАНҶШОХА پنجشاخه афзори чӯбин ё оҳанини шохадори дастаашчӯбин, ки барои ҷамъ кардан ё парешон сохтани хас, хошок, алаф, коҳ ва монанди инҳо ба кор бурда мешавад.

ПАНҶЯК پنجیک 1. як ҳисса аз панҷ ҳиссаи чизе. 2. *таър.* андозе, ки ба тариқи пулӣ ё молӣ дар ҳаҷми 1/5 ҳосил ситонида мешуд.

ПАНҶЯККОР پنجیککار *таър.* он ки замини заминдорро барои панҷяки ҳосилаш ба иҷора гирифта кишт мекунад.

ПАНҶЯККОРӢ پنجیککاری *таър.* амали панҷяккор, панҷяккор будан.

ПАНҶЯКХӮР پنجیکخور *таър.* он ки панҷяки ягон чизро аз худ мекунад (мехӯрад).

ПАПИРОС *олм.* پپیراس тамокуи коғазпеч: **папирос кашидан**.

ПАПИРОСДОН پپیراسدان қуттии папирос, портсигор.

ПАПИРОСКАШ پپیراسکش он ки папирос мекашад; сигоркаш.

ПАПИРОСКАШӢ پپیراسکشی *исми амал аз* **папирос кашидан**; сигор кашидан.

ПАПИРУС *ю.* پپیروس 1. як навъ алафи ҷойҳои тропикӣ аз ҷинси чиғ, бардӣ. 2. масолеҳ барои хатнависӣ, ки мисриён ва дигар халқҳои дунёи қадим аз ҳамин гиёҳ тайёр мекарданд.

ПАПЛУС پپلس як навъ таом, ки аз равған, пиёз, об ва нони хушк тайёр мешавад.

пар پر 1. *асоси замони ҳозира аз* **паридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маъноҳои* паранда, парвозкунанда: **худпар**, **дурпар**, **тезпар**.

ПАР I پر парвоз, паридан, париш.

ПАР II پر 1. найчаҳои бо мӯяк ва тибит иҳоташуда, ки тану боли парандагонро мепӯшонад. 2. бол; қанот; **пари коҳ** а) резаи коҳ, коҳреза; б) ночиз, чизи хеле кам; **пари зоғ** *киноя аз* ранги сиёҳ; **чун пари товус**; рангин, рангоранг; **пар бовардан** а) болдор шудан (-и чӯҷа); пар пайдо кардан; б) *маҷ.* ҷасорат пайдо кардан, далер шудан, нотарс шудан; **пар боз кардан** бол кушодан, ба парвоз омода шудан; **пар задан** а) болҳо ба ҳам барзадан; б) паридан, парвоз кардан; **пар кандан** а) найчаҳои мӯякдорро аз тану боли паранда ҷудо намудан, бе бол намудан; б) *маҷ.,ниг.* **пару бол кандан**; **пар кушодан** парвоз кардан, ба парвоз омода шудан; **пар рехтан** а) пар резондан, тулак кардан; б) *маҷ.* оҷизу нотавон гаштан; **локу пар** чизу чора, асбобу анҷом. 3. *кит., маҷ.* пушту паноҳ, ҳимоят; **зери пар гирифтан** а) ба паноҳи худ гирифтан; б) ба итоат даровардан; **пару бол доштан** *киноя аз* пушту паноҳ ва қуввату қудрат доштан; **пар(-и касеро) сӯхтан** аз воситаи амалу ҳаракат маҳрум кардан касеро; **пару бол бахшидан (додан)** рӯҳбаланд кардан; қувваю мадад додан; **пар(-у бол) кандан (шикастан)** оҷизу нотавон гардонидан; ◊ **пашша пар назадан** оромӣ ва хомӯшӣ ҳукмфармоя будан.

ПАР III پر *шакли кӯтоҳшудаи* **парниён**.

ПАР IV پر партав, нур.

ПАРАДОКС *ю.* پرادکس фикре, ки бо афкори дуруст ва хулосаҳои илмӣ мувофиқат намекунад ё аксар вақт зоҳиран ба фикри солим зид мебошад; ҳодисаи тасодуфӣ, ки бо тасаввуроти муқарарӣ мувофиқат надорад.

ПАРАДОКСАЛӢ پرادکسلی *мансуб ба* **парадокс**; ғайриэҳтимолӣ; ғайримумкин; фикри мухолиф ба ақидаи қабулшуда.

ПАРАЗИТ *ю.* پرزیت 1. сохтори наботӣ ва ҳайвоние, ки аз ҳисоби ҷисми дигар зиндагӣ мекунад ва ба он зарар мерасонад; ангал, туфайлӣ. 2. *маҷ., гуфт.* он ки аз ҳисоби меҳнати дигарон рӯз мебинад, муфтхӯр.

ПАРАЗИТОЛОГИЯ پرزیتالاگیه илмест, ки хосияти паразитҳоро меомӯзад, ангалшиносӣ.

ПАРАК I پرک 1. *шакли тасғири* **пар I**, 1. 2. номи дигар ситораи Суҳайл.

ПАРАК II پرک 1. харсанг, шах, сангпораҳои овезон. 2. параи бинӣ, нармаи ду паҳлӯи бинӣ.

ПАРАЛЕЛ *ю.* پرلیل 1. *риёз.* хатти мувозӣ. 2. *ҷугр.* хатти арз. 3. муқоиса, татбиқ.

ПАРАЛЛЕЛӢ پرلیلی *ниг.* **мувозӣ**.

ПАРАЛЛЕЛОГРАММ *ю.* پرلیلاگرم *риёз.* шакли чоргӯшае, ки тарафҳои муқобилаш ба ҳамдигар баробар ва мутавозӣ мебошанд.

ПАРАМ پرم *ниг.* **мушхор**.

ПАРАМЕТР پرمیتر 1. *риёз.* бузургии доимии бо ҳарф ифодашуда, ки қимати ҳамешагии худро фақат дар доираи ҳисоби муайян нигоҳ медорад. 2. мушаххас, бузургӣ.

ПАРАН پرن *шакли кӯтоҳшудаи* **Парвин**.

ПАРАНД I پرند *кит.* як навъ матои абрешимӣ, ҳарир; парниён.

ПАРАНД II پرند *кит.* ҷавҳари теғ, шамшер.

ПАРАНДА پرنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паридан**. 2. парвозкунанда, парвозӣ. 3. мурғ (-и хонагӣ ва ҳавоӣ), мурғи ҳавоӣ.

ПАРАНДАПАРВАР پرنده‌پرور парваришкунандаи паранда, он ки парандаро парвариш мекунад; мурғпарвар.

ПАРАНДАПАРВАРӢ پرنده‌پروری парвариши паранда; мурғпарварӣ.

ПАРАНДАШИНОС پرنده‌شناس мутахассиси соҳаи парандашиносӣ, орнитолог.

ПАРАНДАШИНОСӢ پرنده‌شناسی як соҳаи зоология, ки ба омӯзиши парандаҳо машғул аст, орнитология.

ПАРАНДБОФӢ پرندبافی *кит.* ҳарирбофӣ.

ПАРАНДОХ پرنداخ *кит.* 1. пӯсти бузи даббоғишуда. 2. тасма.

параст پرست 1. *асоси замони ҳозира аз* **парастидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба, маънои* парастанда, дӯстдоранд: **майпараст**, **пулпараст**, **мансабпараст**.

ПАРАСТА پرسته он чи, ки онро мепарастанд, он чи мавриди парастиш аст.

ПАРАСТАНДА پرستنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парастидан**. 2. он ки ба чизе эътиқод дорад ва онро парастиш мекунад, парастишкунанда; **парастандаи хаёл** *киноя аз* шоир.

ПАРАСТИДАН پرستیدن 1. *д.* ибодат кардан, бандагӣ кардан. 2. хеле дӯст доштан (*чизеро*). 3. хизмати бемор кардан.

ПАРАСТИШ پرستش 1. *д.* бандагӣ, ибодат. 2. таъзиму такрим, ситоиш. 3. хизматгорӣ; бемордорӣ; **парастиш кардан** а) ибодат кардан; б) хизмат намудан, парасторӣ кардан, нигоҳубин кардан.

ПАРАСТИШГАР پرستشگر *кит.* 1. обид, парастанда. 2. ходим, чокар.

ПАРАСТИШГАРӢ پرستشگری 1. парастандагӣ, ибодат кардан. 2. хидмат, хидматгузорӣ.

ПАРАСТИШГОҲ پرستشگاه ҷои парастиш, маъбад, ибодатгоҳ.

ПАРАСТИШКАДА پرستشکده *ниг.* **парастишгоҳ**.

ПАРАСТИШХОНА پرستشخانه *ниг.* **парастишгоҳ**.

ПАРАСТОР پرستار 1. нигоҳубинкунанда (-и касе), ёрирасон, мададгор, ғамхор. 2. он ки ба нигоҳубини бемор машғул аст, ҳамшираи шафқат, ҳамшираи тиббӣ. 3. тарбиятгар; мураббӣ. 4. *кит.* хизматгор, ходим.

ПАРАСТОРЗАН پرستارزن ҳамшираи шафқат.

ПАРАСТОРӢ پرستاری нигоҳубин, ғамхорӣ, хизматгузорӣ; **парасторӣ кардан** нигоҳубин кардан, хизмат расондан; **ба парасторӣ гирифтан** ба тарбияи худ гирифтан.

ПАРАСТУ پرستو *зоол.* фароштурук.

ПАРАФШОН پرافشان 1. дар ҳолати парвоз, парвозкунон, болу парзанон. 2. дар ҳолати эҳтизоз (ҷунбиш), *мас.,* парчам; а) **парафшон шудан** парвоз кардан; б) дар ҷунбиш шудан.

ПАРАФШОНӢ پرافشانی 1. бол задан. 2. парвоз кардан, паридан; **парафшонӣ кардан** а) парвоз кардан; б) ҷилвагар будан; в) *маҷ.* барои расидан ба мақсаде кӯшиш кардан.

ПАРАХА پرخه ҷӯбмайдаҳои тунук, ки вақти тарошидани ҷӯб аз дами ранда ё теша мебарояд; ◊ **параха паридан** *аз чизе,* касе аз тарафи касе ё чизе фоидае ба даст омадан.

ПАРАШУТ *фр.* پرشوت асбоби чатрмонанди дар ҳаво кушодашаванда, ки ба воситаи он аз ҳавопаймо меҷаҳанд ё бор мепартоянд.

ПАРБАСТА پربسته :**болу парбаста**; *маҷ.* муқайяд, бандшуда, побанд.

ПАРБИСТАРپربستر навъи болишт, ки аз пари парандагон дӯхта мешавад.

ПАРВА پروه *кит.* 1. чизи аз ҷанг ба даст овардашуда, ғанимат.

ПАРВАЗ پروز *кит.* 1. фаровези ҷома, шероза, зеҳ. 2. аслу насаб; хеш; ◊ **парвази сабза** *кинояи аз* сабзаи нозуки латиф, ки монанди шероза, фаровез дароз кашида мешавад.

ПАРВАНД پروند *кит.* 1. гулобӣ. 2. амруд, мурӯд.

ПАРВАНДА I پرونده *кит.* 1. бастаи ҷома, буғча. 2. хӯрҷин.

ПАРВАНДА II پرونده 1. *ҳуқ.* ҳуҷҷатҳои судие, ки барои маҳкум кардани шахси гунаҳкор тайёр мешаванд: **парвандаи ҷиноӣ**. 2. бастаи ҳуҷҷатҳо: **парвандаи шахсӣ**.

ПАРВАРАНДА پرورنده парваришкунанда, нигоҳубинкунанда; тарбиятгар, мураббӣ.

ПАРВАРД پرورد парвардан, парвариш, парасторӣ, тарбия.

ПАРВАРДА I پرورده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парваридан**. 2. парваришёфта, парваридашуда; нигоҳубиншуда. 3. навдаҳои буридаи баъзе дарахтон (*ток, бед, сафедор ва г.*), ки ба замин гӯронида, баъди реша баровардан дар ҷои дигар мешинонад; ниҳоле , ки дар як ҷо баромадааст ва ба ҷои дигар бурда мешинонанд.

ПАРВАРДА II پرورده 1. як хел ҳалво, ки донадона бурида мешавад. 2. меваи ба шакар хобондашуда: **лимуи парварда**.

ПАРВАРИДА پروریده 1. *кит. сифати феълии замони гузашта аз* **парвар(и)да**. 2. парваришёфта, тарбиятдида; *маҷ.* шогирд, фарзанд.

ПАРВАР(И)ДАН پروردن//پروریدن *кит.* 1. парвариш кардан, парасторӣ намудан, нигоҳубин кардан; ба воя расонидан. 2. тарбия кардан; **ба дил парваридан** *чизеро* дар дил ҳифз кардан; орзу намудан.

ПАРВАРДАХОНА پروردهخانه гармхона, ки ниҳолҳо ва буттаҳои гулро дар он ҷо парвариш мекунанд.

ПАРВАРДИГОР پروردگار 1. *д.* офаридгор, халқкунанда (*сифати Худо*). 2. *кит.* тарбиятгар, мураббӣ.

ПАРВАРИШ پرورش нигоҳубин, тарбият; парасторӣ; **парвариш кардан** а) нигоҳубин кардан, тарбият кардан; б) рӯёнидан, хосил кардан; **парвариш ёфтан (додан)** тарбия гирифтан (додан).

ПАРВАРИШГОҲ پرورشگاه ҷои тарбият; хонаи тарбияи кӯдакон.

ПАРВАРИШЁФТА پرورشیافته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **парвариш ёфтан**; тарбиягирифта. 2. парвариши хуб дода (*оид ба растаниҳо*).

ПАРВАРИШКУНАНДА پرورشکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парвариш кардан**. 2. тарбиятгар, парастор.

ПАРВАРОНИДАН پرورانیدن *шакли бавоситаи* **парвар(и)дан**.

ПАРВАҲОН پروهان *кит.* зоҳир, ошкор.

ПАРВЕЗАН//ПАРВИЗАН پرویزن *кит.* 1. афзорест барои бехтани орд, ғирбол, элак, ордбез. 2. ҳар чизи шабакадор ва тӯршакл.

ПАРВИН پروین 1. *нуҷ.* маҷмӯи ситораҳое, ки дар як ҷо дар бурҷи Савр ҷамъ омадааст; Сурайё, Ҳафтдодарон. 2. *маҷ.* ашк: **хӯшаи парвин**.

ПАРВО پروا 1. андеша, фикр; **парво накардан** а) аҳамият надодан: эътибор надодан; б) фикр накардан; в) натарсидан, наҳаросидан; **парвои фалак надоштан** беғам будан, фикри чизеро накардан; бепарвофалак. 2. рағбат, майл, таваҷҷӯҳ; **ба гапи** касе **парво накардан** ба гапи касе таваҷҷӯҳ надодан. 3. тарс, бим, ҳарос, бок; *муқоб.* **бепарво**; **парво надоштан** а) аҳамият надодан ба эътибор нагирифтан, бок надоштан; б) натарсидан, наҳаросидан. 4. парвариш, нигоҳубин; поидан, чаро; **парво кардан** нигоҳубин кардан, парвариш кардан; фарбеҳ кардан (*чорпоро*).

ПАРВОЗ پرواز 1. пар кушода ва болу пар зада дар ҳаво паридани мурғ. 2. паридан ба воситаи нақлиёти ҳавоӣ: **парвози ҳавоӣ, парвози кайҳонӣ**; **парвоз доштан** дар парвоз будан, парвоз кардан; **парвоз гирифтан**; **ба парвоз даромадан** паридан, дар парвоз шудан; **ба парвоз омадан (шудан)** паридан;

парвоз кардан паридани мурғ дар ҳаво.

ПАРВОЗА پروازه *кит.* 1. *ниг.* **парвоз**. 2. лавозимоти сафар, хӯрокӣ.

ПАРВОЗГАҲ پروازگه *ниг.* **парвозгоҳ**.

ПАРВОЗГОҲ پروازگاه 1. ҷои парвоз, майдони парвоз. 2. маҳалли (майдони) парвози ҳавопаймо ё чархбол.

ПАРВОЗӢ پروازی *мансуб ба* **парвоз**; парвозкунанда.

ПАРВОЗКУНАНДА پروازکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парвоз кардан**. 2. он чи парвоз мекунад, паранда.

ПАРВОЗКУНОН پروازکنان *феъли ҳол аз* **парвоз кардан**; дар ҳолати парвоз.

ПАРВОӢ پروائی парворӣ, парваридашуда, фарбеҳ карда: **гусфанди парвоӣ**.

ПАРВОНА I پروانه *зоол.* 1. ҳашароте, ки дар шаб гирди чароғ, шамъ *ва г.* мегардад ва худро ба онҳо мезанад: **парвонаи чароғ**. 2. *маҷ.* ошиқ; муштоқ; иштиёқманд; **парвона шудан** *ба чизе, касе* а) гирди чизе, касе гаштан, дар атрофи чизе, касе чарх задан; б) ба чизе касе бисёр наздик шудан; дил додан ба касе, чизе.

ПАРВОНА II پروانه 1. *таър.* фармони шоҳ, ҳукм. 2. иҷозатнома; роҳхат, рухсат: **парвонаи духул**.

ПАРВОНА III پروانه *кит., зоол.* сиёҳгӯш, ҳайвони вахшии аз саг калонтар.

ПАРВОНАВОР پروانه‌وار мисли парвона, монанди парвона, парвонасифат.

ПАРВОНАГӢ پروانگی 1. парвона будан. 2. *маҷ.* ошиқӣ.

ПАРВОНАДЕҲ پروانه‌ده амркунанда, фармондеҳ, иҷозатдиҳанда.

ПАРВОНАДОР پروانه‌دار дорои иҷозатнома барои анҷоми коре, дорои рухсатнома, иҷозатдор.

ПАРВОНАК پروانک *ниг.* **парвона III**.

ПАРВОНАСИФАТ پروانه‌صفت *ниг.* **парвонавор**.

ПАРВОНАСОН پروانه‌سان *ниг.* **парвонавор**.

ПАРВОНАЧӢ پروانچی *таър.* 1. яке аз мансабҳои олӣ дар Аморати Бухоро. 2. таҳиякунанда ва ирсолкунандаи фармонҳо.

ПАРВОНЧА پروانچه *ниг.* **парвона II**.

ПАРВОР پروار *кит.* 1. парвариш, парваридан; танпарастӣ; **ба парвор доштан** парвариш намудан, бонӣ кардан. 2. фарбеҳкарда, фарбеҳ; **парвор гирифтан** фарбеҳ шудан. 3. пуштибон, такягоҳ; воситаи дилгармӣ. 4. миҷмараи удсӯз, зарфи удсӯзӣ, манқале, ки ба он уд андохта хонаро хушбӯ мекунанд.

ПАРВОРА I پرواره *кит.* раф, токча.

ПАРВОРА II پرواره *кит.* парваришёфта, парваришдода.

ПАРВОРБАНД پرواربند *кит.* он ки чорво парво карда, фарбеҳ намуда барои гӯшт омода мекунад.

ПАРВОРБАНДӢ پرواربندی *кит.* амал ва кори парворбанд.

ПАРВОРӢ پرواری парвоӣ, фарбеҳкарда, парварида; **гӯсфанди парворӣ** гусфанди парваридашуда.

ПАРВОС پرواس *кит.* озодӣ, растагорӣ.

ПАРВОСИДАН پرواسیدن *кит.* ламс кардан, ба даст судан, даст ба чизе молидан, даст-даст кардан.

ПАРГАНДА پرگنده *шакли кӯтоҳшудаи* **пароганда**.

ПАРГАР پرگر *кит.* гарданбанди мурассаъ, тавқи тилло.

ПАРГАС//ПАРГАСТ پرگس//پرگست *кит.* мабодо, ҳаргиз, ҳошо.

ПАРГОЛА پرگاله *кит.* 1. пина, васла, ямоқ, пора. 2. *маҷ.* нақшу нигори рӯи чизе.

ПАРГОР پرگار 1. афзорест барои кашидани доира, сиркул. 2. доира. 3. *маҷ.* роҳ, равиш; тариқ; чора.

ПАРГОРДОН پرگاردان қуттие, ки дар он паргор нигоҳ дошта мешавад.

ПАРГОРЗАН پرگارزن паргоркаш, доиракаш.

ПАРГОРӢ پرگاری *мансуб ба* **паргор**; хати бо паргор кашида, хати доиравӣ.

ПАРГУСАСТА پرگسسته 1. парканда, бепару бол. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРДА I پرده 1. матое, ки барои пӯшонидани дару тиреза меовезанд; **пардаи тиреза**; матои сербаре, ки пеши саҳнаи театр кашида мешавад: **пардаи саҳна**. 2. чодаре, ки занону духтарон барои аз мардони бегона пинҳон кардани рӯи худ ба сар мегирифтанд, рӯйпӯш, ҳиҷоб, сарандоз. 3. пардаи бисёр нозуки сафед дар таки пӯсти тухми мурғ, байни қисматҳои пиёз ва анор. 4. пӯсти бисёр нозук, ки рӯи баъзе аз аъзои бадани инсонро пӯшондааст: **пардаи гӯш**, **пардаи гурда**. 5. *ба тарзи истиора* ҳар чизи фарогиранда ва иҳотакунанда; **пардаи шаб**; **дар парда**, **зери парда** корҳои пинҳонӣ, номаълум, асрори пӯшида; **пардаи сиёҳ** *киноя аз* фаранҷӣ ва чашмбанд; **парда аз рӯи** *чизе* **афтодан парда-парда** қабат ба қабат, таҳ бар таҳ; ошкор шудани чизе, фош гардонидани чизе; шарманда шудани касе; **парда бардоштан (кушодан) аз рӯи** *чизе* асрори *чизеро* ошкор кардан, фош сохтан чизеро; **парда боз кардан** рӯй намудан, рӯпӯшро гирифтан; **парда даридан**, **пардаи** касеро **дарондан** *мач.* шарманда кардан; фош ва расво кардан; **пардаи гулӯ дарондан** бо овози хеле баланд гап задан; **парда кушодан аз рӯи** чизе ошкор сохтан чизеро, фош намудан чизеро; **парда кашидан** а) парда овехтан; б) *мач.* пинҳон кардан, махфӣ гардонидан; **аз парда озод намудан** озодӣ бахшидан аз зери чодар раҳоӣ додан.

ПАРДА II پرده 1. *мус.* зеҳ ва бандҳое аз пай, рӯда ё филиз, ки ба дастаи дутор, танбӯр ва дигар асбобҳои мусиқии торӣ ба фосилаи муайян мебанданд ва вақти навохтан ангуштро ба болои онҳо зер мекунанд. 2. наво, оҳанг; мақом.

ПАРДААРӮСАК پرده‌عروسک *бот.* як навъ гиёҳи буттааш ба қаланфур монанд, ки меваашдаруни ғӯзаи тунукаш сурх шуда мепазад, ҳамчун меваи табобатӣ истифода мешавад.

ПАРДАБАРДОР پرده‌بردار 1. он ки аз рӯи чизе чодар ё парда мебардорад. 2. ошкоркунанда; **парда бардоштан** а) чодар аз рӯи чизе бардоштан; б) *мач.* ошкор сохтан, намудор кардан.

ПАРДАБАРДОРӢ پرده‌برداری 1. *исми амал аз* **парда бардоштан**. 2. маросими кушодани рӯи ягон ёдгории меъморӣ (*мас. ҳайкал, пиктайкара ва г.*)

ПАРДАБОЛ پرده‌بال *зоол.* **:пардаболҳо** ҳашароти қанотҳояш пардадор.

ПАРДАВОР پرده‌وار *ниг.* **пардаворӣ**.

ПАРДАВОРӢ پرده‌وار(ی) *мансуб ба* **парда**; матоъ барои парда.

ПАРДАГАР پرده‌گر пардасоз, он ки парда таҳия мекунад, дӯзандаи парда, пардасоз.

ПАРДАГИЛЕМ پرده‌گلیم *кит.* навъе аз палос, ки барои хобидан ва рӯ пӯшидан ба кор мебурдаанд; палосе, ки айёрон истифода мекарданд; палоси тунук.

ПАРДАГӢ پردگی 1. дар парда будан. 2. парданишин; пардадор, мастур; пӯшида, пинҳон. 3. *мач.* тоза, покиза; нав. 4. *ниг.* **пардавор(ӣ).**

ПАРДАГОҲ پرده‌گاه ҷои пинҳонӣ, маҳалли пинҳонӣ, маҳрамхона.

ПАРДАДАР پرده‌در 1. ошкоркунанда; фошкунанда. 2. шармандакунанда, беобрӯкунанда. 3. *мач.* айбҷӯ, беҳаё.

ПАРДАДАРИДА پرده‌دریده *сифати феълии замони гузашта аз* **парда даридан**; беобрӯшуда, расвошуда.

ПАРДАДАРӢ پرده‌دری 1. ошкор кардан, фош кардан. 2. расвоӣ. 3. *гуфт.* парда барои дар; матое, ки барои пардаи дарҳо муносиб аст.

ПАРДАДАРОН پرده‌دران *ниг.* **пардадар.**

ПАРДАДОР I پرده‌دار 1. он ки ё он чи рӯйпӯш аст; рӯпӯшкунанда, пинҳонкунанда. 2. *таър.* дарбон, ҳоҷиб (*дар дарборҳо*).

ПАРДАДОР II پرده‌دار *мус.* дорои парда (оид ба асбобҳои мусиқии торӣ).

ПАРДАДӮЗ پرده‌دوز 1. дӯзандаи парда. 2. нигорандаи сирру асрори хеш; ◊ **бар тани худ пардадӯз шудан**.

ПАРДАК پردک *кит.* чистон, луғз; муаммо.

ПАРДАКАШ پرده‌کش *ниг.* **пардадар**.

ПАРДАКУШО پرده‌کشا *киноя аз* ошкоркунанда, намоёнкунанда.

ПАРДАНИШИН پرده‌نشین 1. хилватнишин, гӯшанишин. 2. зан ё духтари мастур ва пасипардагӣ.

ПАРДАНИШИНӢ پرده‌نشینی хилватнишинӣ, гӯшанишинӣ, кунҷи узлат ихтиёр кардан.

ПАРДАПӮШ پرده‌پوش 1. сарпӯш, рӯпӯш. 2. роздор. 3. айбпӯш; **пардапӯш кардан** а)

пинҳон кардан, ошкор нанамудан; б) *маҷ.* хомӯш кардан.

ПАРДАПӮШӢ پرده‌پوشی пинҳон кардан, рӯпӯш намудан, махфӣ нигоҳдорӣ (*чизеро, фикреро*).

ПАРДАПӮШОНА پرده‌پوشانه дар ҳолати пардапӯш будан, пинҳонӣ, нонамоён.

ПАРДАСАРО(Й) I پرده‌سرا(ی) 1. хайма, чодири подшоҳ, саропарда. 2. хаймаи занони подшоҳ.

ПАРДАСАРО(Й) II پرده‌سرا(ی) *кҳн.* сароянда, мутриб.

ПАРДАСОЗ پرده‌ساز *ниг.* **пардадӯз.**

ПАРДАСӮЗ پرده‌سوز 1. сӯзонандаи парда. 2. *киноя аз* ошкоркунандаи розҳо.

ПАРДАХТ پرداخت :**пардахт кардан** *кит.* холӣ кардан, тиҳӣ намудан; **пардахт мондан** *кит.* холӣ мондан, тиҳӣ гаштан; **пардахт шудан** *ниг.* **пардахта шудан**.

ПАРДАХТА پرداخته *сифати феълии замони гузашта аз* **пардахтан**; холӣ, тиҳӣ; **пардахта мондан** холӣ гаштан; ◊ **пардахта шудан** а) фориғ шудан; б) анҷом ёфтан, ба охир расидан.

ПАРДАХТАН پرداختن (*муқ.* **пардохтан**) *кит.* 1. холӣ кардан, тиҳӣ кардан; адо кардан. 2. машғул шудан, андармон шудан. 3. тамом кардан, ба анҷом расонидан; буд кардан, сохтан. 4. фориғ шудан, фароғат ёфтан, осуда гаштан. 5. *маҷ.* мурдан, вафот ёфтан; **пардахтан** *аз касе* ба қатл овардани касе.

ПАРДАШИКОФ پرده‌شکاف *киноя аз* фошкунанда, ошкоркунанда.

ПАРДАШИНОС پرده‌شناس 1. мутриб, навозанда, мусиқидон. 2. *маҷ.* ориф, соҳиби фаҳм.

ПАРДЕВОРӢ پردیواری қисми болоии девор, қабати деворпӯш.

ПАРДЕЗ پردیز *кит.* мамнӯъгоҳ.

пардоз پرداز 1. *асоси замони ҳозира аз* **пардохтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* зебу ородиҳанда, навозанда: **нуктапардоз, нағмапардоз** ва *г.*

ПАРДОЗ پرداز 1. ороиш, зебу зинат. 2. сайқал; **пардозу андоз** а) зебу зинати бисёр, рангу бори аз ҳад афзун; б) муболиға, таърифу тавсиф; **пардоз додан** а) оро додан; сайқал додан; б) суфта кардан: **масолеҳи пардоз**.

ПАРДОЗАНДА پردازنده *итт.* абзоре дар компютер,. ки иттилоотро пардозиш мекунад, протсесор.

ПАРДОЗГАР پردازگر он ки пардоз мекунад, пардоздиҳанда, ороишдиҳанда.

ПАРДОЗГАРӢ پردازگری 1. амали пардозгар. 2. сайқалдиҳӣ, ороишгарӣ; **дастгоҳи пардозгарӣ** дастгоҳи ороишӣ, сайқалдиҳӣ.

ПАРДОЗДИҲАНДА پردازدهنده 1. *сифати феълии замони* ҳозира *аз* **пардоз додан**. 2. пардозгар.

ПАРДОЗДИҲӢ پردازدهی пардоз додан, зебу зинат додан: **корхонаи пардоздиҳӣ**.

ПАРДОЗИДАН پردازیدن *кит.* машғул шудан, ба коре шурӯъ кардан.

ПАРДОЗНОК پردازناک пардоздода, пардозкарда, обурангдор.

ПАРДОР پردار 1. болдор, соҳиби болу пар. 2. *маҷ.* тезрав (*сифати асп*).

ПАРДОХТ پرداخت додани қарз, адои қарз; маблағе, ки ба адои қарз дода мешавад; **пардохти ғайринақдӣ** маблағе, ки ғайринақд дода мешавад; **пардохти меҳнат** музди меҳнат, маош; **қудрати пардохт** қудрати адои қарз; **пардохт кардан** пул супоридан; пул додан, маош додан.

ПАРДОХТАН پرداختن 1. адо намудан (қарзро); супурдани маблағе, ки бояд пардохта шавад. 2. ба коре машғул шудан, оғоз намудан(*кореро*): **ба коре пардохтан**. 3. оростан, перостан. 4. сароидан, хондан, иҷро кардан (сурудро), навохтан (оҳангеро); **пардохта шудан** анҷом ёфтан, иҷро шудан; адо карда шудан (қарз).

ПАРДОХТАНӢ پرداختنی *ниг.* **пардохтшаванда**.

ПАРДОХТГАР پرداختگر *ниг.* **пардохткунанда**.

ПАРДОХТӢ پرداختی *мансуб ба* **пардохт**; пардохтшуда.

ПАРДОХТКУНАНДА پرداخت‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пардохт кардан.** 2. пулдиҳанда; қарздор.

ПАРДОХТШАВАНДА پرداخت‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пардохт шудан**; су-

пурдшаванда.

ПАРЕЗ پریز *кит.* фарёд, наъра, фиғон.

ПАРЕР پریر *шакли кӯтоҳшудаи* **парерӯз**.

ПАРЕРӮЗ پریروز як рӯз пеш аз рӯзи гузашта, рӯзи пеш аз дирӯз, ду рӯз пеш; рӯзи сеюм.

ПАРЕШ پریش *шакли кӯтоҳшудаи* **парешон**.

ПАРЕШАБ پریشب шаби гузашта; як шаб пеш аз шаби гузашта; шаби пеш аз дишаб.

ПАРЕШАН پریشن *ниг.* **парешон**.

ПАРЕШИДАН پریشیدن 1. парешон гардондан, бадҳол намудан, парешон кардан, пароканда сохтан, бар бод додан; афшондан. 2. бехуд гаштан. 3. *маҷ.* ошкор кардан, фош намудан.

ПАРЕШОН پریشان 1. пароканда, дарҳаму барҳам, бетартиб. 2. *маҷ.* ошуфта, мушавваш, ғамгин. 3. *маҷ.* бечора, бенаво, бечиз, камбағал; **мӯи парешон** мӯи ҷӯлида, пахмоқ; **сухани парешон** гапи беҳуда, гапи сафсата; **хоби парешон** хоби бесару нӯг, хоби ошуфта; **ҳоли парешон** дар ҳолати изтироб, ҳолати изтироб, музтариб; **парешон гаштан (шудан)** а) пароканда шудан; б) мушавваш шудан, ошуфта шудан гаштан, парешонхотир шудан; **парешон кардан** а) пароканда кардан, аз ҳам ҷудо намудан мутафарриқ гардонидан; б) ошуфта намудан; **паҳну парешон** титу пит, пароканда; **паҳну парешон шудан** а) паҳн гаштан, ба ҳар тараф овоза шудан, сартосар паҳн шудан; б) тақсим шудан; **титу парешон шудан (гардидан)** паҳну пароканда шудан (гардидан); **хотири** *касе* **парешон шудан** ошуфта шудани *касе*, ғамгин шудани *касе*.

ПАРЕШОНАҲВОЛ پریشاناحوال хотирпарешон, ошуфтаҳол; мушаввашхотир; дар ҳолати ногувор монда.

ПАРЕШОНАҲВОЛӢ پریشاناحوالی парешонҳол будан, хотирпарешонӣ; ошуфтаҳолӣ

ПАРЕШОНГӮӢ پریشانگوئی парешон гуфтан, суханҳои беҳуда гуфтан.

ПАРЕШОНДИЛ پریشاندل парешонхотир, музтариб.

ПАРЕШОНДИМОҒ پریشاندماغ *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНӢ پریشانی 1. парокандагӣ, бетартибӣ; тафриқа. 2. ошуфтагӣ, беқарорӣ, ташвиш, хафагӣ. 3. *маҷ.* тарс, бим, хавф.

ПАРЕШОНКОРپریشانکار *кит.* ошуфтакор, он ки ба парешон ва ошуфта кардан рағбат дорад.

ПАРЕШОНМӮЙ پریشانموی 1. он ки мӯяш дарҳаму барҳам аст. 2. ҷӯлидамӯй, пахмоқмӯй.

ПАРЕШОННАЗАР پریشاننظر 1. дорои назари парешон, ба ҳар сӯй нигаранда, ба ҳар тараф булҳавасона нигаранда. 2. *маҷ.* булҳавас.

ПАРЕШОННАФАС پریشاننفس 1. ошуфта, ҳайрон, парешонхотир. 2. *маҷ.* булҳавас.

ПАРЕШОННИГОҲ پریشاننگاه *ниг.* **парешонназар**.

ПАРЕШОНРӮЗГОР پریشانروزگار 1. овора, сияҳрӯз, сияҳбахт. 2. тангдаст; бесомон, бесараҷом, ошуфтаҳол.

ПАРЕШОНРӮЗГОРӢ پریشانروزگاری оворагӣ, бесомонӣ, бечорагӣ.

ПАРЕШОНСАЙР پریشانسیر парешонгард, ошуфта, бесаранҷом.

ПАРЕШОНСАФАР پریشانسفر саргардон, оворагард.

ПАРЕШОНФИКР پریشانفکر хотирпарешон; ошуфтаҳол.

ПАРЕШОНФИКРӢ پریشانفکری парешонфикр будан; хотирпарешонӣ; ошуфтаҳолӣ.

ПАРЕШОНХАЁЛ پریشانخیال *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНХОТИР پریشانخاطر 1. мушавваш, ошуфта, парешонфикр; парешонхаёл. 2. музтариб; ғамгин; паридахаёл.

ПАРЕШОНХОТИРӢ پریشانخاطری 1. ошуфтагӣ, ошуфтаҳолӣ, ташвиш. 2. хотирпарешонӣ, изтироб.

ПАРЕШОНХОТИРОНА پریشان خاطرانه бо парешонхотирӣ, дар ҳолати изтироб ва ташвиш.

ПАРЕШОНҲАВОС یشانحواس *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНҲОЛ پریشانحال *ниг.* **парешонаҳвол**.

ПАРЕШОНШУДА پریشان‌شده ба ҳар тараф паҳншуда, пароканда, мутафарриқ.

ПАРЕШОНҲОЛӢ پریشان‌حالی хотирпарешонӣ, ошуфтагӣ; хафагӣ.

ПАРЗАДАРӮ(Й) پرزده‌رو(ی) он ки дар рӯяш доғи обила дорад, обиларӯй.

ПАРЗАНӢ پرزنی *исми амал аз* **пар задан**; парафшонӣ, болу пар задан.

ПАРЗАНОН پرزنان *феъли амал аз* **пар задан**; болзанон, парвозкунон.

ПАРИАНДОМ پری‌اندام *ниг.* **парипайкар.**

ПАРИАФСОЙ پری‌افسای *кит.* парихон, афсунгар, ҷодугар.

ПАРИБАНД پری‌بند *ниг.* **париафсой.**

ПАРИВАРА پریوره *гуфт., ниг.* **паризада.**

ПАРИВАШ پریوش 1. паримонанд, чун парӣ, мисли парӣ; паривор. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ПАРИВОР پریوار *ниг.* **париваш.**

ПАРИГИРИФТА پری‌گرفته *ниг.* **паризада.**

ПАРИДА پریده *сифати феълии замони гузашта аз* **паридан**; парвозкунон, парзанон; **парида омадан** парвозкунон омадан, пар зада омадан; **парида рафтан** парзанон рафтан, пар зада рафтан.

ПАРИДА(ГӢ) پریده//پریدگی *шакли дигари сифати феълии* **парида**. 1. *аз чизе* ҷудошуда. 2. *маҷ.* шикаста; *ниг.* **паридан** 9.

ПАРИДАН پریدن 1. ба воситаи пару бол ба ҳаво баланд шудани парандаҳо; парвоз кардан. 2. ба воситаи нақлиёти ҳавоӣ аз ҷое ба ҷои дигар рафтан. 3. ҷастан, хез задан, банохост аз ҷо ҷаста хестан. 4. ларзидан, сахт ҷунбидан. 5. бардошта шудан; боло рафтан; бухор шуда ба ҳаво рафтан (*мас., шабнам*). 6. ҷаҳида ғалтидан, ғалтида рафтан. 7. бартараф шудан, дур шудан (*мас., кайф, мастӣ*). 8. паҳн шудан, пош хӯрдан (*мас., оташ*). 9. шикастан, шикастани лаби зарфи чинӣ ё шишагӣ. 10. *маҷ.* бовар кардан; фирефта шудан ба касе, ба чизе, ба умеди касе болидан; **парида рафтан** а) парвоз кардан, б) ғелида рафтан, ғалтидан, ногаҳонӣ афтидан; **парида хестан** якбора ҷастан, хез зада аз ҷо бархостан; **паридани ранг** а) тағйир ёфтани ранги чизе, (*мас., ранги либос аз офтоб*); б) дигаргун шудани ҳолат аз шодӣ, тарсу ваҳм ё ғаму андӯҳ; **паридани чашм** ҷунбидани мижгон ва пилки чашм аз таъсири асаб; **як қад паридан** аз таъсири чизе якбора тарсида ҷунбида мондан, тарсидан; **хуш (аз сар) паридан** якбора тарсида мондан, сахт тарсидан.

ПАРИДАРАНГ پریده‌رنگ 1. он ки ё он чи рангаш парида бошад. 2. *маҷ.* бемор, касал.

ПАРИДАХАЁЛ پریده‌خیال *ниг.* **парешонхотир.**

ПАРИДОР پریدار он ки ба вай гӯё парӣ асар кардааст; ҷиндор.

ПАРИДУХТ پری‌دخت *ниг.* **паридухтар.**

ПАРИДУХТАР پری‌دختر 1. паризод. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ПАРИЗАДА پری‌زده 1. он ки ба ӯ гӯё парӣ асар кардааст, ҷинзада, паридор. 2. *маҷ.* мушавваш, ошуфта.

ПАРИЗОД(А) پری‌زاد//پری‌زاده 1. зодаи парӣ. 2. *маҷ.* бисёр зебо, бисёр хушрӯ.

ПАРИМОНАНД پری‌مانند *маҷ.* зебо, хушрӯ.

ПАРИНАЖОД پری‌نژاد *ниг.* **паризод.**

ПАРИПАЙКАР پری‌پیکر хушандом, зебоқиёфа; хушрӯ, зебо, париандом.

ПАРИПАШША پرپشه *боф.* як навъ матоъ.

ПАРИПАШШАГӢ پرپشگی *мансуб ба* **парипашша.**

ПАРИР پریر *кит., ниг.* **парер.**

ПАРИРУХ پری‌رخ парирӯй, зебо, хушрӯй.

ПАРИРУХСОР پری‌رخسار *ниг.* **парирӯ(й).**

ПАРИРӮ(Й) پری‌رو(ی) зебо, хушрӯй, соҳибҷамол; паричеҳра.

ПАРИРӮЗ پریروز *ниг.* **парерӯз.**

ПАРИСИМО پری‌سیما *ниг.* **паричеҳра.**

ПАРИСО پری‌سا париосо, париваш, парисон.

ПАРИСО(Й) پری‌سا(ی) *шакли кӯтоҳшудаи* **париафсой.**

ПАРИСУРАТ پری‌صورت паримонанд, зебо, хушрӯй.

ПАРИТЕТ *олм.* پریتیت 1. таносуб; баро-

барнархӣ; таносуби пулҳо (*байни ду асъор*), ба ҳисоби тилло, ки ҳамчун замина барои таъйини қурби асъор истифода мегардад. 2. баробарӣ, муносибати баробарӣ.

ПАРИТОВУСӢ پرطاوسی 1. мисли пари товус, рангоранг, гуногунранг. 2. *боф.* як навъ матои абрешимӣ: **фаранҷии паритовусӣ**.

ПАРИХОН پری‌خوان парибанд, париафсой, соҳир, ҷодугар.

ПАРИХОНА پری‌خانه 1. маскани париҳо, ҷои париҳо. 2. *маҷ.* нигористон, суратхона.

ПАРИХОНӢ پری‌خوانی соҳирӣ, ҷодугарӣ, афсунгарӣ.

ПАРИЧЕҲР(А) پری‌چهر(ه) парирӯй, зебо, хушрӯ, соҳибҷамол.

ПАРИШ پرش 1. *сифати феълӣ аз* **паридан**; парвоз. 2. ҷунбидан, ларзидан; пир-пир паридан. 3. ҷастан, хез кардан, ҷаҳиш.

ПАРИШАБ پریشب *ниг.* **парешаб**.

ПАРИШАМОИЛ پریشمایل *ниг.* **парисурат**.

ПАРӢ پری 1. махлуқи афсонавӣ, ки ба чашм нонамоён, хушрӯю зебо тасаввур карда мешавад. 2. *маҷ.* маъшуқаи зебо.

ПАРК *англ.* پرک 1. боғ, чорбоғ, боғи калон бо хиёбонҳо ва гулзорҳо; боғи фароғатӣ. 2. бунгоҳ; ҷои ист ва таъмири нақлиёти ягон соҳа ё мошинҳои ягон соҳа: **парки мошинҳо, парки трактор**.

ПАРКАМ پرکم *кит.* ночизшуда, бекорагашта, азкор афтода.

ПАРКАНДА پرکنده 1. мурғи болу параш канда, беболу пар. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРКАШӢ پرکشی пар кашидан(-и мургон); парвоз кардан (-и мурғон).

ПАРКОЛА پرکاله *ниг.* **паргола**.

ПАРЛАМЕНТ *англ.* پرلمینت маҷлиси олии қонунбарори намояндагони интихобшуда дар мамлакатҳои конститутсионӣ.

ПАРЛАМЕНТӢ پرلمینتی *мансуб ба* **парламент**.

ПАРЛУМОН پرلمان *ниг.* **парламент**.

ПАРЛУМОНӢ پرلمانی *ниг.* **парламентӣ**.

ПАРМА پرمه афзори оҳанинест барои сӯрох кардани чӯбу тахта *ва г.*

ПАРМАВОР پرمه‌وار монанди парма; тез, сӯрохкунанда.

ПАРМАГАР پرمه‌گر он ки бо парма кор мекунад; пармакунанда.

ПАРМАКУНАНДА پرمه‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парма кардан**. 2. он ки парма мекунад; бо парма сӯрохкунанда, пармагар.

ПАРМАКУНӢ پرمه‌کنی парма кардан: **дастгоҳи пармакунӣ, асбоби пармакунӣ**.

ПАРМАОСО پرمه‌آسا *ниг.* **пармавор**.

ПАРМАСОН پرمه‌سان мисли парма, пармавор, парма барин тезу гузаранда.

ПАРМАХИДА پرمخیده 1. мухолиф; худрой. 2. оқи падару модар, фарзанди нохалаф; лаънатшуда.

ПАРМАЧОҲ پرمه‌چاه чоҳи чуқуртарини мудаварест, ки ба воситаи дастгоҳи пармакунӣ ҳафр шудааст.

ПАРМОС پرماس 1. *кит.* раҳой, халосӣ. 2. ламс, ломиса.

ПАРМОСИДАН پرماسیدن 1. ломиса кардан, бо даст чизеро молидан, даст-даст кардан. 2. ёзидан, дароз кардан. 3. *маҷ.* донистан, шинохтан. 4. *маҷ* . хостан, писандидан.

ПАРНИЁН پرنیان 1. *боф.* шоҳии нозуки нақшдор, матои нафиси абрешимии гулдор. 2. *таър.* коғази нафиси аз ҳарир сохташуда барои навиштани хат.

ПАРНИЁНӢ پرنیانی *кит. мансуб ба* **парниён**; аз парниён дӯхташуда.

ПАРНИЁНПӮШ پرنیان پوش *кит.* ҳарирпӯш, он ки матои нафиси ҳарирӣ пӯшида.

ПАРНО پرنا *кит., ниг.* **паран**.

ПАРНОК پرناک пардор; болдор.

ПАРНУН پرنون *кит.* дебои мунаққаш, ҳарири пурнақш, бисёр нозук ва латиф; парнӯ, парно.

ПАРНӮ پرنو *ниг.* **парнун**.

ПАРОВАР پرآور *кит.* парвозкунанда.

ПАРОКАНДА//ПАРОГАНДА پراکنده//پراگنده

1. *сифати феълии замони гузашта аз* **парокандан**. 2. парешон, мутафарриқ, бетартиб, бенизом: **ашъори пароканда** шеърҳои парешони шоир, ки аз сарчашмаҳои гуногун ҷамъоварӣ шудаанд. 3. бе тартиби муайян, титу пит; ҳарҷо-ҳарҷо; **пароканда гардидан (шудан)** ба ҳар тараф ҷудо шуда рафтан, мутафарриқ шудан (*мас., ҷамъи одамон*); парешон (дарҳаму барҳам) шудан; аз байн рафтан; **пароканда кардан (намудан)** мутафарриқ кардан, парешон кардан, пошида титу пит кардан (чизи тӯбшударо).

ПАРОКАНДААҲВОЛ پراکنده‌احوال парешонҳол, музтариб.

ПАРОКАНДАГӢ پراکندگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **пароკандан**. 2. мутафарриқӣ, парешонӣ; бетартибӣ; бенизомӣ. 3. *маҷ.* вайронӣ, вазнинии аҳвол; нобудшавӣ.

ПАРОКАНДАГӮЙ پراکنده‌گوی беҳудагӯй, парешонгӯй.

ПАРОКАНДАДИЛ پراکنده‌دل парешонхотир.

ПАРОКАНДАКУНӢ پراکندکنی *исми амал аз* **пароканда кардан**; парешон сохтан; аз ҳам ҷудо сохтан; титу пит кардан.

ПАРОКАНДАН پراکندن 1. пароканда кардан, парешон сохтан. 2. мунташир кардан (*мас., хитобномаеро*).

ПАРОКАНДАРИЗҚ پراکنده‌رزق ризқаш парешон; ба ҳар ҷо раванда, ба ҳар ҷо рӯз гузаронанда.

ПАРОКАНДАРӮЗ پراکنده‌روز бадҳол, ошуфтаҳол, парешонрӯзгор.

ПАРОКАНДАХОТИР پراکنده‌خاطر хотирпарешон, мушавваш; парешонхотир.

ПАРОКАНДАХОТИРӢ پراکنده‌خاطری *исми амал аз* **пароканда хотир будан**; парешонхотир будан, парешонхотирӣ.

ПАРОКАНДАҲОЛ پراکنده‌حال *ниг.* **парешонаҳвол**.

ПАРОКАНДАШАВӢ پراکنده‌شوی *исми амал аз* **пароканда шудан**; парешон шудан.

ПАРОКАНИШ پراکنش 1. *исми феълӣ аз* **пароკандан**; пароканда шудан. 2. *риёз.* миқёси пароканда шудан ва аз андозаи миёна дур шудан, дисперсия.

ПАРОКӮҲ پراکوه *кит.* он тарафи кӯҳ.

ПАРОЛАК پرالک *ниг.* **палорак**.

ПАРОМ *р.* پرام як навъ кемаи саҳнвасеъ, ки одамон, ҳайвонот ва воситаҳои нақлиётро аз як тарафи дарё ба тарафи дигараш мегузаронанд; амад.

ПАРОМРОН پرامران он ки паромро идора мекунад.

парон پران 1. *асоси замони ҳозира аз* **парондан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* паронанда: **мӯшакпарон**, **сангпарон**, **магаспарон**.

ПАРОН I پران паранда, парвозкунанда, чизе, ки дар ҳолати паридан аст: **тири парон**, **мушаки парон**; **парон рафтан** а) парида рафтан (*бо шитоб ва бо суръат рафтан*); б) чаққон будани бозори чизе; **парон-парон** тир паронидан, тирандозӣ; тирпаронии бисёр.

ПАРОН II پران :**ҳукми парон** ҳукми парондан.

ПАРОНАНДА پراننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **парондан**; он ки мепаронад.

ПАРОНДАН پراندن 1. андохтан, партофтан, ҳаво додан; задан; **санг парондан**. 2. тирборон кардан, тир андохта куштан. 3. ҷунбондан, ҳаракат додан: **мижа парондан**, **чашм парондан**, **қош парондан**. 4. *маҷ.* овардан, гирифта бурдан; гирифта овардан (*мас., бод чизеро*); ◊ **кадом шамол паронд?** (*дар вақти тасодуфан омадани шахси шинос ва наздик гуфта мешавад*); аз куҷо омадӣ? **гап парондан** гап партофтан, ба касе расонида чизе гуфтан; гапи кинояомез гуфтан; **пинаки** *касеро* **парондан** а) ба пинаки касе монеъ шудан; б) *маҷ.* касеро тарсонда мондан; **хоби** *касеро* **парондан** бедор кардан *касеро*, ба хоб рафтани касе монеъ шудан.

ПАРОН(И)ДАН پراندن//پرانیدن *тарзи бавоситаи* **парондан**.

ПАРОНИШ پرانش *исми феълӣ аз* **парондан**; тирборон кардан.

ПАРОНХӮҶА پرانخوجه *маҷ.* одаме, ки зуд-зуд ҷои кораашро иваз мекунад.

ПАРОНЧА پرانچه парандаи навпарвоз; **парончa шудан** нав ба паридан шурӯъ кардан (паранда).

ПАРОНЧАК پرانچک *шакли тасғири* **пароича**; 1. қудрати парвоз пайдо кардани парандаи

хурд, ба парвоз сар кардани мурғчуча; **пaрончак кардан** паридан омӯхтан; ба парвоз тайёр кардан; **парончак шудан** қобилияти парвоз пайдо кардан. 2. *киноя аз* лаёқат пайдо кардан ба коре; ба воя расидан.

ПАРОШИДАН پراشیدن *кит.* 1. парешон кардан, парокандан. 2. пошидан, афшондан.

ПАРПАНАК پرپنک **:парпанак задан** а) болу пар задан, тапидан (-и парандаҳо); б) аз паи коре бо иштиёқи зиёд шитобкорона рафтан; **парпанак рафтан (задан)** гирди касе даводав кардан.

ПАРПАР پرپر чинчини ҳамвори баробаррах; чиндор: **гиребони парпар**.

ПАР-ПАР پرپر *калимаи тақлидӣ ба маънии* лап-лап, пир-пир; **пар-пар кардан** лап-лап тофтан, намоён шудан.

ПАРПАРА پرپره *кит.* фулус ё тангаи бисёр хурд ва тунук.

ПАРПАРОН پرپران *гуфт.* парон, дар ҳолати паридан; тез босуръат.

ПАРПАҲН پرپهن *бот.* растание, ки дар сари роҳҳо ва ҷойҳои нам мерӯяд ва онро хурфа ҳам мегӯянд.

ПАРПЕЧ پرپیچ матое, ки кӯдаки хурдсолро ба он печонида ба даст мегиранд: **кӯдаки парпеч**.

ПАРПӢ پرپی 1. *бот.* решаи дармана, ки аз он дору тайёр мекунанд: **қивоми парпӣ**. 2. давое, ки табибон барои дарди хала медоданд.

ПАРПО(Й) پرپا(ی) парандае, ки дар пояш пар дорад; **кабӯтари парпой** кабӯтар, ки пойҳояш пардор аст.

ПАР(Р)А پره 1. паҳлӯи тез ё дандонадори ягон чиз, баромадагии рахи ягон чизе; қирра. 2. паҳна, пар; қанот; **парраи осиё** дандонаи чархи осиё; ҳар як аз дандонаи чархи осиё, ки ба чубчак пайваст мешавад. 3. канора, тараф; **парраи бинӣ** нармаи чапу рости бинӣ; канораҳои бинӣ; **парраи гӯш**. 4. забончаи қулф; ◊ **парраи қулф бар калид задан** коре бар хилоф кардан.

ПАР(Р)АДОР پره دار дандонадор; рахдор, қиррадор.

ПАР(Р)АК پرک *шакли тасғири* **пара**: **паракҳои бинӣ**.

ПАРРЕЗӢ پرریزی рехтани пар, пар партофтан (-и парандагон), тулак.

ПАРРЕХТА پرریخته 1. парандае, ки парашро партофта бошад; бепару бол. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРРИК پریک чархест ҷуфтпара барои печонидани ресмон ё калоба дар касби бофандагӣ.

ПАРСИНБАСТА پرسینبسته *ниг.* **парсингбаста**.

ПАРСИНГ پرسینگ *гуфт.* қабати хушкидаи рӯи чизе; хушкида кафидани рӯи чизе; **парсинг бастан** хушкида кафидани рӯи чизе, қабати иловагӣ пайдо карда кафидани рӯи чизе.

ПАРСИНГБАСТА پرسینگبسته *гуфт.* рӯи чизе, ки хушк шуда кафидааст, қабати иловагии хушкидаи рӯи чизе: **лабони парсингбаста**.

ПАРСӮХТА پرسوخته 1. паранда, ки параш сӯхтааст, бепар, бе болу пар. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон; ноумедшуда.

ПАРТ I پرت **:парт кардан** латта ё чармеро аз тафси оташ дарҳам кашидаву нимсӯхта гардонидан; **парту бирён кардан** *киноя аз* нобуд кардан; **парт шудан** а) аз тафси оташ паридаранг ва фасурда шудан; б) парканда шудан, пӯстканда шудан; тит шудан, аз ҳам ҷудо шуда рехтан.

ПАРТ II پرت *кит.* 1. нораво, он чи аз эътибор соқит аст. 2. дурафтода, дур; **парт афтодан** дур афтодан; ◊ **аз роҳ парт**! аз роҳ дур шав! як сӯ шав!

ПАРТАВ I پرتو 1. шуоъ, акс, фурӯғ, нур, шӯъла (-и офтоб, *моҳ, чароғ ва г.*); **партав афгандан (фикандан)** нур пошидан, шӯъла фишондан; **партав пошидан** шӯъла афшондан; **партав афшондан (фишондан)** нур пошидан; **партав додан** шӯъла пошидан. 2. *маҷ.* авҷ; зери..., тахти...; **дар партави шӯҳрат** дар авҷи шӯҳрат; **дар партави** *чизе, касе* дар тахти чизе, касе; ◊ **дар партави ҳидояти устод** дар зери роҳнамоии омӯзгор.

ПАРТАВ II پرتو 1. он чи фурӯшанда баъд аз савдо ба харидор иловагӣ медиҳад, партов; **партав кардан** бепул додан, ба тарзи илова ба чизи харидашуда ҳамроҳ карда додан. 2. ҳар чизи барзиёд партофтанӣ; **оби партав**, **партави ошхона**; **дари партав** дари хурди иловагии хона ё ҳавлӣ.

ПАРТАВАНДОЗ پرتوانداز *ниг.* **партавафшон.**

ПАРТАВАФКАН پرتوافکن *ниг.* **партавафшон.**

ПАРТАВАФКАНӢ پرتوافکنی *ниг.* **партавафшонӣ.**

ПАРТАВАФШОН پرتوافشان 1. нурафшон, рӯшноидиҳанда, нурпош, равшанибахш. 2. дурахшанда, тобон, ҷилодор.

ПАРТАВАФШОНӢ پرتوافشانی нурпошӣ, нурафшонӣ; **партавафшонӣ кардан** нурпошӣ кардан, шӯълаафшонӣ кардан.

ПАРТАВДАРМОНӢ پرتودرمانی *нав., тиб.* ба воситаи нурҳои радиатсионӣ табобат кардани беморон, радиотерапия.

ПАРТАВСАНҶ پرتوسنج *нав.* абзоре, ки партов ва андозаи онро муайян мекунад, радиометр.

ПАРТАВФИКАН پرتوفکن *ниг.* **партавафкан.**

ПАРТАВШИНОС پرتوشناس *тиб.* ихтисосманди риштаи партавшиносӣ, радиолог.

ПАРТАВШИНОСӢ پرتوشناسی *нав., тиб.* таҳқиқ ва пажӯҳиши нурҳои радиатсионӣ, радиология.

ПАРТГОҲ پرتگاه *кит.* 1. ҷои чуқурӣ бетаг, ҷарӣ. 2. *маҷ.* ҷои пурхавфу хатар, ҷои душворгузар. 3. *геол.* беҷошавии табақаи замин уфуқан ё амудан; ярчканд.

парто پرتا *асоси замони ҳозира аз* **партофтан**; **парто-парто** якчанд бор ба рӯи даст бардошта фаровардан; **парто-парто кардан** ба рӯи даст ба ҳаво бардошта фаровардан.

ПАРТОБ پرتاب 1. партофтан, ҳаво додан; **партоб кардан** андохтан, партофтан, ҳаво дода. 2. масофаи байни ҷои тир андохтан ва афтондани он; масофаи тайкардаи тир. 3. тире, ки бисёр дуррав аст. 4. *кит.* париш, парвоз (*сайри хаёлӣ*); **дар партоб будан** дар ҳолати париш, дар асной сайр будан.

ПАРТОБИДАН پرتابیدن *кит.* партоб кардан, партофтан, раҳо намудан, ҳаво додан.

ПАРТОБӢ پرتابی 1. партобшуда, раҳошуда, андохта, ҳаво дода. 2. тирандоз.

ПАРТОБШИНОСӢ پرتابشناسی илме, ки самти партоби тиру гулулаҳоро меомӯзад, баллистика.

ПАРТОВ I پرتاو 1. пасмонда, боқимонда (*пас аз истеъмол*); **партовҳои истеҳсолот**. 2. хасу хошок, ахлот; **партову пасмонда**. 3. партофташуда, ба ҳоли худ мондашуда, бенигоҳубин, бекора: **ҳавлии партов**; **партов шудан** бенигоҳубии шудан; бекора шудан, аз кор баромадан.

ПАРТОВ II پرتاو 1. *ниг.* **партав II**. 2. дари партав.

ПАРТОФТАН پرتافتن 1. андохтан, ҳаво додан. 2. мондан, гузоштан; бор кардан; **ба китф партофтан** (*мас., ҷуволро*). 3. бас кардан, қатъ кардан, тарк кардан: **корро партофтан, одати бадро партофтан, хонданро партофтан**. 4. ҳаво додан, андохтан. 5. поин фаровардан, овезон кардан. 6. густурдан, паҳн кардан: **дастархон партофтан**. 7. пӯшидан, гирифтан. 8. хориҷ кардан, дур кардан. 9. кашидан, нақш кашидан: **гул партофтан, нақш партофтан**. 10. *маҷ.* рондан, пеш кардан: **ба кӯча партофтан**; **партофта рафтан** дар ҷое гузошта рафтан, бе парастор монда рафтан; **ақиб партофтан** а) ба қафо гузоштан; б) кашол додан (*кореро, масъалаеро*); **бурида партофтан** қатъ кардан; **гирифта партофтан** дур кардан, дур андохтан; **лангар партофтан** лангар андохта қарор гирифтан(-и киштӣ); **оварда партофтан** фуровардан, монда рафтан; **пой (қадам) партофтан** қадам мондан, рафтан; **афшонда партофтан** *касеро ба касе* гапҳои сахт гуфта ӯро мулзам сохтан; танбеҳ додан; **бача партофтан** исқот, исқоти ҷанин кардан; **гап партофтан** ба *касе* расонида гап задан; пичинг задан; **луқма партофтан** гап парондан, эрод гирифтан; **шиппонда партофтан** *касеро ниг.* **афшонда партофтан** *касеро*.

ПАРТШУДА پرتشده *сифати феъли замони гузашта аз* **порт шудан**; пашмрехта (*аз таъсири оташ*); титупитшуда.

ПАРУБОЛРЕХТА پروبال‌ریخته *ниг.* **паррехта.**

ПАРУБОЛСӮХТА پروبال‌سوخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пару бол сӯхтан**. 2. *маҷ.* беқарор, боизтироб: ◊ **мисли мурғи паруболсӯхта хеле беқарор.**

ПАРӮ پرو *гуфт.* чаппа, поскуно, сарозер; **парӯ афтодан** чаппа шуда афтодан; **парӯ гузоштан** чаппа гузоштан; **парӯ шудан** чаппа шудан, сарозер гаштан.

ПАРФИШОН پرفشان *ниг.* **парафшон.**

ПАРФИШОНӢ پرفشانی *ниг.* **парафшонӣ.**

ПАРХОШ پرخاش *кҳн.* 1. ҷанг, ҷанҷол. 2. итоб;

гапи сахт; **пархош ҷустан** хусумат кардан. 3. *маҷ.* зулм, ситам.

ПАРХОШГАҲ پرخاشگه *ниг.* **пархошгоҳ**.

ПАРХОШГОҲ پرخاشگاه *кит.* майдони ҷанг, ҷанггоҳ.

ПАРХОШДИДА پرخاشدیده *кит.* он ки таҷриба ва собиқаи зиёди ҷангӣ дорад; ҷангдида, ҷангозмуда.

ПАРХОШКЕШ پرخاشکیش *кит.* ҷанговар, мубориз.

ПАРХОШСОЗ پرخاشساز *кит.* ҷангҷӯй, мубориз.

ПАРХОШҶӮЙ پرخاشجوی *кит.* ҷангҷӯ; ҷангара.

ПАРҲЕЗ پرهیز 1. худдорӣ аз чизе (*аз хӯрдани хӯроке, ё амале*), иҷтиноб, ҳазар, канорагирӣ; **парҳез кардан** худдорӣ кардан аз чизе, нахӯрдани хӯрокие ба сабаби беморӣ; **парҳез шикастан** ба парҳез эътибор надода чизи носозеро хӯрдан. 2. *маҷ.* порсоӣ, тақво.

ПАРҲЕЗГОР پرهیزگار 1. он ки аз корҳои бад худдорӣ мекунад, худдорикунанда. 2. порсо, тақводор.

ПАРҲЕЗГОРӢ پرهیزگاری 1. худдорӣ кардан аз корҳои бад, аз истеъмоли хӯроки зиёд *ва г.* 2. порсоӣ, тақводорӣ; тарки дунё, аскетизм.

ПАРҲЕЗИДАН پرهیزیدن 1. дурӣ кардан, худро дур нигоҳ доштан; худдорӣ кардан. 2. ҳазар кардан, тарсидан.

ПАРҲЕЗӢ پرهیزی 1. парҳезгор; парҳезриоякунанда. 2. чизи барои парҳез истифодашаванда; **тағораи парҳезӣ** тағораи шустушӯ; **ошхонаи парҳезӣ** ошхонае, ки таомҳои хоси беморонро тайёр мекунад; **хӯроки парҳезӣ** хӯроки хос барои бемор.

ПАРҲЕЗКОР پرهیزکار *ниг.* **парҳезгор**.

ПАРҲЕЗКОРӢ پرهیزکاری *ниг.* **парҳезгорӣ**.

ПАРҲЕЗОНА پرهیزانه таоме, ки ба беморон медиҳанд; хӯроке, ки табиб ба бемор фармудааст.

ПАРҲУН پرهون *кит.* доира, ҳалқа, чанбар; ҳар чизи доирашакл, тавқ; ҳола, хирмани моҳ; **парҳун кашидан** доира кашидан, ҳалқа намудан, иҳота кардан.

ПАРЧА I پرچه 1. *ниг.* **порча**. 2. қитъа; **як порча замин** як бӯлак замин. 3. фикра, як ҳисса аз навиштаҷот; **парча-палос** гилему палосҳои кӯҳна; чизу чора, майда чуйдаи хона; **парча-парча** қисм-қисм, ҳисса-ҳисса; **парча-парча кардан** ба ҳиссаҳо тақсим кардан.

ПАРЧА II پرچه *боф.* зарбафт, зарбофт, кинхоб, дебо.

ПАРЧАБУРӢ پرچه‌بری он чи парча мебурад; **қайчии парчабурӣ** қайчие, ки ба воситаи он матоъ бурида мешавад.

ПАРЧАГУЛ پرچه‌گل *боф.* нақши гулаш калон-калон; матое, ки нақши гули калон-калон дорад.

ПАРЧАМ پرچم *кит.* 1. байрақ, ливо. 2. пӯпаки абрешимин, ки ба байрақ баста мешавад.

ПАРЧАМДОР پرچمدار 1. он ки парчам дорад; байрақдор. 2. *маҷ.* пешсаф, пешрав.

ПАРЧАМДОРӢ پرچمداری парчамдор будан, байрақбардорӣ, ҳомии байрақ.

ПАРЧАМӢ پرچمی *мансуб ба* **парчам**; монанд ва ба ранги парчам.

ПАРЧИН I پرچین 1. бо мех сахт часпондашуда, бо мех кӯфта сахт пайвастшуда; **парчин кардан** мех зада часпондан; **ба замин парчин шудан** *маҷ.* ба замин сахт часпидан. 2. *кит.* ҳисор ё деворе, ки ба гирди боғ ё киштзор месозанд; девор.

ПАРЧИН II پرچین *меъ.* сафолпорае ки барои ороиши биноҳо кор мефармоянд.

ПАРЧИНКОР پرچینکار он ки парчин мекунад.

ПАРЧИНКОРӢ پرچینکاری 1. парчин кардан. 2. пайванд бо ёри парчимехҳо.

ПАРЧИНМЕХ پرچینمیخ милаи мудavvаре, ки як нӯгаш аз саракҳои тайёри нимгирда ва нӯги дигараш аз саракҳои парчинкунанда иборат аст.

ПАРЧИНПАЙВАНД پرچینپیوند пайванд намудани чизе бо парчинмех.

ПАРШИКАСТА پرشکسته 1. болу пар шикаста. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон; ноумед, парсӯхта.

ПАС پس 1. ақиб, пушт, қафо; *муқоб.* **пеш**. 2. сонӣ, баъд, баъд аз он; **пас аз...** баъди..., баъд аз...; **пас аз он** баъди он, баъд аз он; **аз**

ин пас, **пас аз ин** баъд аз ин, минбаъд; **як рӯз пас** баъди як рӯз; **пас андохтан (партофтан)** иҷрои кореро ба қафо партофтан, ба таъхир андохтан, дер монондан; **пас гардондан** а) ба ақиб гардондан; б) гардонда додан (*мас., қарзро*); **пас гаштан** баргашта рафтан, ақиб гаштан; **пас нишастан** ақибнишинӣ кардан (*дар ҷанг ё дар масъалае*); **пас омадан** баргаштан, гашта омадан; **пас рафтан** а) ба қафо рафтан, баргаштан; б) ақиб мондан, таназзул кардан; *муқоб.* **пеш рафтан**; **пасу пеш рафтан** ин тарафу он тараф гаштан. 3. *збн. бе изофа ё бо изофа ва пешоянд ҳамчун пешоянди номии таркибӣ маъноҳои гуногунро ифода мекунад;* **паси...** аз ақиби..., дар қафои..., баъди...; **пасу пеш** а) пешу қафо; б) пайи ҳам, аз ақиби якдигар; **паси ҳам** пайи ҳам, пайи якдигар; **аз паси...** а) аз пайи...; аз қафои..., аз ақиби...; б) аз паи..., барои иҷрои....; **аз паси ин** баъд аз ин; **ба (дар) паси...** ба ақиби;... ба пушти, ба қафои; дар пушти...: **дар паси кӯҳ**; **пешу пас** тарафи рӯю тарафи ақиб. 4. аз ин мебарояд, ки..., маълум мешавад, ки..., аз ин рӯ, дар ин сурат. 5. дар охир, оқибат; он гоҳ, он вақт; **пас задан** (*кореро, чизеро*) беэътибор гардонидан, кам шуморидан; **паси сар кардан (мондан)** воқеаро аз сар гузаронидан, марҳилаеро тай кардан; гузашта рафтани ҳодиса; **пас мондан** қафо мондан, ақиб мондан; **паси сар хоридан** ҳайрон мондан; ночор шуда мондан; **пасу пешро дидан** вазъиятро муайян кардан, вазъиятро аз назар гузаронидан ва ба эътибор гирифтан; **аз паси** *касе* **рафтан** ба *касе* пайравӣ намудан; кори касеро давом додан; **дар паси** *касе* **будан** мададгор будан, ҳомӣ будан; **бало ба пасаш**! ҳар балое, ки бошад, ба худаш!

ПАСАЗҶАНГӢ پس‌ازجنگی давраи баъдиҷангӣ (*бештар дар мавриди баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ гуфта мешавад*).

ПАСАНД پسند *ниг.* **писанд**.

ПАСАНДА پسنده :**пасанда кардан** *гуфт.* хобондан, хомӯш кардан; фурӯ нишондан; **пасанда шудан** хобидан, хомӯш шудан, паст шудан.

ПАСАНДЕШ پس‌اندیش 1. он ки дар бораи айёми гузашта андеша мекунад; *муқоб.* **пешбин**. 2. он ки оқибат ваояндаи худро андеша мекунад, оқибатбин, дурбин.

ПАСАНДОЗ پس‌انداز чизи захирашуда, чизи аз хароҷот пас мононда, захира; **пасандоз кардан** захира кардан; сарфаҷӯӣ карда маблағеро барои эҳтиёт нигоҳ доштан.

ПАСАФКАНД پس‌افکند 1. *кит.* пасандоз, андӯхта. 2. натиҷа, паёмад. 3. *ниг.* **пасафканда**.

ПАСАФКАНДА پس‌افکنده саргини чорпо ва парандагон.

ПАСАФТОДА پس‌افتاده 1. ақибафтода, ақибмонда, пасмонда. 2. *маҷ.* ба дунё омада, ба вуҷуд омада.

ПАСАФТОДАГӢ پس‌افتادگی ақибмонда, пасафтода будан.

ПАСВАНД پسوند *збн.* қисми калимае, ки пас аз реша меояд ва маънои онро тағйир медиҳад, пасоянд.

ПАСИН پسین 1. баъдӣ; охир, охирин; **рӯзи пасин** *маҷ.* рӯзи марг, рӯзи вафот. 2. пайравикунанда. 3. вақти рӯз (*мобайни пешин ва гуруби офтоб*); вақти аср.

ПАСИНА پسینه *ниг.* **пасин** 1.

ПАСИНГОҲ پسینگاه *кит.* бегоҳӣ, аср.

ПАСИНИЁН پسینیان *кит., исми ҷомеъ аз* **пасояндагон**; мутааххирин.

ПАСИПАРДАГӢ پسپردگی он чи дар ақиби парда рӯх медиҳад; махфӣ, пӯшида: **гуфтугӯзори пасипардагӣ**.

ПАСИПО پسپا :**пасипо задан** а) ба эътибор нагирифтан, писанд накардан; б) ба ақиби пои касе задан дар мусобиқаҳои варзишии гуштингирӣ ё дар ҷанги тан ба тан.

ПАСИЧ پسیچ *ниг.* **басич**.

ПАСИЧИДАН پسیچیدن *ниг.* **басичидан**.

ПАСКАШ پسکش он ки корро ба ақиб мекашад, ақибкаш; он ки дар масъалаҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ, маданӣ монеи пешравист, муртаҷеъ.

ПАСКАШӢ پسکشی 1. ба қафо кашидан, ақибкашӣ. 2. *маҷ.* иртиҷоъ [консерватизм].

ПАСКӮЧА پسکوچه кӯчаи хурд, кӯчаи танг.

ПАСҚАДАМ پس‌قدم қафомонда; *муқоб.* **пешқадам**.

ПАСМОНДА پس‌مانده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пас мондан**. 2. қафомонда, ақибмонда (аз касе дар коре). 3. боқимонда, боқимондаи хӯрок, пасхӯрда.

ПАСМОНДАГӢ پسماندگی 1. *шакли дигари сифати феълии* **пасмонда**. 2. қафомонӣ, ақибмонӣ.

ПАСНИШИНӢ پس‌نشینی ақибнишинӣ, қафоравӣ.

ПАСНОГАРД پس‌ناگرد он ки ақиб намегардад, он ки ақибнишинӣ намекунад.

ПАСНОКӢ پس‌ناکی ақибнокӣ, пуштнокӣ; ба ақиб: **паснокӣ гурехтан**; **паснокӣ рафтан** ба қафо нигоҳ карда рафтан.

ПАСОБ پس‌آب 1. оби истифодашуда. 2. оби чиркини ҷомашӯӣ.

ПАСОВАНД پساوند 1. *адш.* қофияи шеър. 2. *збш.* пасоянд.

ПАСОВИДАН پساویدن молидан, даст судан, ламс кардан.

ПАСОДАСТ پسادست бо нася, чизе, ки ба нася гирифта мешавад.

ПАСОМАД پس‌آمد паёмад; натиҷа.

ПАСОПЕШ پساپیش аз паси ҳам, яке аз пайи дигаре, пешу дунбол.

ПАСОҲАН پس‌آهن оҳане, ки мӯзадӯзон дар пушти пойафзол барои қолабрезӣ ва васеъ кардани кафш мегузоранд.

ПАСОЧИН پساچین меваҳои дар дарахт пас аз чидан боқимонда.

ПАСОЯНД پساینده он чи баъд меояд; *муқоб.* **пешоянд**. 2. *збш.* як қисми ҳиссаҳои ёварии нутқ, ки барои робитаи ҳиссаҳои мустақили нутқ хизмат мекунанд (*мас., пасоянди* **-ро**, **қатӣ** *ва г.*).

ПАСОЯНДАГОН پسایندگان насли минбаъда, мутааххирин.

ПАСПАГОҲ پس‌پگاه *гуфт., ниг.* **пасфардо**.

ПАСПОРТ *ит.* پسپارت *ниг.* **шиносномa**.

ПАСРАВӢ پس‌روی ақибравӣ; ақибнишинӣ.

ПАСТ پست 1. зер, поён, таҳ; *муқоб.* **боло**. 2. поён, нишеб, пастӣ. 3. кӯтоҳ, калта; **қади паст**. 4. суст, заиф, оҳиста (*дар бораи овоз*); **овози паст**. 5. кам; каммиқдор, **намакаш паст, музди кораш паст**. 6. бадсифат, *муқоб.* **аъло, хуб**; **коғази паст**, **сифаташ паст**. 7. *маҷ.* нокас, ноодам, бад, ногувор; забун; разил, сифла, фурӯмоя (*сифати одам*); **паст омадани ҳаво** сербориш будани ҳаво; **пасту баланд** нишебу фароз, поёну боло, ноҳамвор, ноҳамворӣ, **пасту баланди роҳ, пасту баланди зиндагӣ**; **паст задан** бад кардан, беэътибор гардонидан, ҳақир шуморидан (*касе, чизеро*); **паст кардан** а) оҳиста кардан, костан (*овозеро*); б) суст кардан, фурӯ нишондан; **паст наомадан (нафаромадан)** сустӣ накардан, тан надодан, таслим нашудан (*дар баҳс*); дар гуфтаи худ исрор кардан; **паст рафтан** поён шудан, кам шудан, суст шудан, беравнақ шудан; **паст фуромадан** поён шудан, кам шудан (*доир ба нарх, наво ва г.*); **пасту баланд гап задан** суханҳои сахту ногувор гуфтан; **паст шинондан** хобондан, фурӯ нишондан; **паст шудан** а) кам шудан, фуромадан; б) суст шудан, аз шиддати худ костан; пасанда шудан; **сар паст накардан** а) сар хам накардан; б) таслим нашуда; **паст-паст гап задан** оҳиста-оҳиста, гап задан.

ПАСТАК پستک 1. *шакли тасғири* **паст**; на чандон баланд; **даричаи пастак, хонаи пастак**. 2. кӯтоҳқад, қадкалта; **одами пастак** одами кӯтоҳқад.

ПАСТАКАК پستککک *шакли тасғир ва навозиши* **пастак**: **суфачаи пастакак**.

ПАСТАКЧА پستکچه *шакли навозиши* **пастак**.

ПАСТБОЛО پستبالا пастқад, кӯтоҳқад.

ПАСТГОНӢ پستگانی *кҳн.* маоши лашкар, маблағ ё чизе, ки барои маоши лашкару сипоҳ ҷудо мегардид.

ПАСТЗЕҲН پست‌ذهن кундзеҳн, камзеҳн, дорои дарк ва фаҳмиши суст.

ПАСТӢ پستی 1. поён будан, поёнӣ, фурӯдӣ; *муқоб.* **баландӣ**. 2. чуқурӣ, нишебӣ, пастхамӣ. 3. кӯтоҳӣ: **пастии қад, пастии сақф**. 4. сустӣ, заифӣ; савияи баланд надоштан. 5. *маҷ.* хорӣ, забунӣ, бекадрӣ; разилӣ, сифлагӣ, нокасӣ: **хорию пастӣ**; **пастӣ кардан** сифлагӣ кардан, нокасӣ кардан; ◊ **пастию баландии дунё** баду неки дунё; хушию нохушии зиндагӣ.

ПАСТҚАД پستقد қадпаст, қадаш паст, кӯтоҳқад; калта.

ПАСТҚОМАТ پستقامت *ниг.* **пастқад**.

ПАСТМАЗМУН پست‌مضمون мазмунаш паст ва каммазмун: **иншои пастмазмун**.

ПАСТНАЗАР پستنظر 1. назараш паст. 2. но-

мард, нокас.

ПАСТНАЗАРӢ پستنظری 1. пастназар будан. 2. номардӣ, нокасӣ.

ПАСТНИҲОД پستنهاد *ниг.* **пастфитрат**.

ПАСТОБ پستآب ҷои пасти об.

ПАСТРАВАНДА پسترونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **паст рафтан**; поён шудан; камшаванда, сустшаванда.

ПАСТРАВӢ پستروی 1. паст рафтан, қафо рафтан. 2. таназзул.

ПАСТСАҒРӢ پستسغری 1. сурини паст доштан, рони паст доштан; пасткафал (*нисбат ба асп, хар ва г.*). 2. *маҷ.* пастқад (*нисбат ба асп, хар ва г.*).

ПАСТСАЛИҚА پستسلیقه он ки маҳорати хуби эҷодӣ надорад; камсалиқа, каммаҳорат, камистеъдод.

ПАСТСИФАТ پستصفت бо сифати паст, сифатан бад; бадсифат, дорои кайфияти паст.

ПАСТСИФАТӢ پستصفتی пастсифат будан, бадсифатӣ.

ПАСТТИНАТ پستطینت сифла, нокас, дун, разил, бадниҳод, пастниҳод.

ПАСТТИНАТӢ پستطینتی нокасӣ, разилӣ, лаинӣ, сифлагӣ; пастфитратӣ бадниҳодӣ, пастниҳодӣ.

ПАСТТОЛЕЪ پستطالع он ки кораш кам омад мекунад; назарногир, камбахт, шӯртолеъ.

ПАСТФИТРАТ پستفطرت лаин, разил, сифла; **одами пастфитрат** одами пастниҳод.

ПАСТФИТРАТӢ پستفطرتی лаинӣ, разилӣ, сифлагӣ, пастниҳодӣ.

ПАСТХАМӢ پستخمی хамгашти кӯҳ, девор; ҷое, ки рост набуда, аз назар пинҳон аст.

ПАСТҲИММАТ پستهمت ҳимматаш паст, беҳиммат, хасис.

ПАСТҲИММАТӢ پستهمتی беҳимматӣ, хасисӣ.

ПАСТҶИНС پستجنس аз ҷинси паст; аз мардумони нокас; разил, пастниҳод, пастфитрат.

ПАСТШАВАНДА پستشونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паст шудан**. 2. *збш.* паствраванда, сустшаванда (*нисбат ба овоз*); **задаи пастшаванда**.

ПАСТШАВӢ پستشوی 1. паст шудан; фуромадани чизе (*мас., об*); сустшавӣ. 2. камшавӣ.

ПАСФАРДО پسفردا як рӯз баъд аз пагоҳ.

ПАСХАМ پسخم чуқур, нишеб, пастхам.

ПАСХАМӢ پسخمی *ниг.* **пастхамӣ**.

ПАСХЕЗ پسخیز шогирди гӯштигир, ки баъд аз таълими гӯштигирӣ бо устоди худ гӯштӣ мегирад.

ПАСХӮРДА پسخورده боқимондаи хӯроки хӯрдашуда.

ПАТ پت 1. пашми нарме, ки аз таги мӯи ҳайвонот аз қабили буз ва гӯсфанд мебарояд, тибит. 2. қабати нарми пашммонанд, ки бар рӯи баъзе чизҳои бофта пайваста аст: **пати бахмал**, **пати қолин**. 3. аз пат бофташуда: **гилеми пат**.

ПАТАК پتک порчаи мулоими матоъ ё намад, ки барои нарм доштани пой дар даруни пойафзор гузошта мешавад; ◊ **патаку пайтоба шудан** саросема ба коре машғул шудан; дар атрофи *касе, чизе* чарх задан (барои хизмати вай); **кафшро монда ба патак (патакро пӯшида) гурехтан** сахт саросема шуда гурехтан.

ПАТАКФУРӮШ پتکفروش он ки патак мефурӯшад, фурӯшандаи патак.

ПАТАКЧА پتکچه *биол.* ҷонвари содатарини обӣ.

ПАТАР پتر *кит.* тангаи филизӣ, ки дар он тилисмот накш мекунанд; таъвиз, тӯмор.

ПАТАР-ПАТАР پترپتر *калимаи тақлиди овоз*, ки паси ҳам баромадани овозеро ифода мекунад: **патар-патар кардан**.

ПАТАРРОС پتراس *калимаи тақлиди овоз аз қабили* **патар-патар**; **патаррос задан** патар-патар кардан.

ПАТВОЗ پتواز *кит.* нишемангоҳи кабӯтар, боз ва дигар мурғони шикорӣ, ки аз ду чӯби ба замин кӯфташуда ва чӯби дигари болои он ниҳодашуда иборат аст.

ПАТДОР پتدار бофтае, ки ба рӯяш пат дорад, патнок: **гилеми патдор**.

ПАТЕНТ *лот.* پتینت 1. ҳуҷҷате ки соҳиби ихтироъ будани касеро тасдиқ мекунад. 2. шаҳодатнома барои тиҷорат, харидуфурӯш ва истеҳсоли моле *ва г.*

ПАТЕФОН *фр.* پتیفان *кӯҳ.* граммафони бекарнай.

ПАТЁРА پتیاره 1. офат, бало. 2. зишт, муҳиб, ҳавлнок, бадҳайбат. 3. инод, адоват, душманӣ. 4. *маҷ.* дев.

ПАТИЛА پتیله *ниг.* **фатила**.

ПАТНОК پتناک патдор, дорои пат.

ПАТОЛОГИЯ *ю.* پتالاگیه як қисми илми тиб, ки ҷараёни касалӣ ва ҳолати бадан, иллати пайдоиш ва сабабҳои беморихоро меомӯзад.

ПАТОЛОГӢ پتالاگی *мансуб ба* **патология**.

ПАТФУЗ پتفوز лабу лунҷ, гирдогирди даҳон.

ПАХ پخ *калимаи тақлиди овозе*, ки бо он гурба ва сагро меронанд.

ПАХМОҚ پخماق мӯйсар ва риши шона накарда ва ба ҳам печида.

ПАХМОҚМӮ(Й) پخماق موی) мӯяш пахмоқ, жӯлидамӯй.

ПАХНУ پخنو *кит.* раъд, тундур.

ПАХОЛ پخال хошоки пояи шолӣ ё зағир баъди кӯфта шуданаш.

ПАХОЛӢ//ПАХОЛИН پخالی//پخالین *мансуб ба* **пахол**; аз пахол тайёршуда.

ПАХОЛПӮШ پخالپوش бо пахол пӯшида.

ПАХСОН پخسان *кит.* пажмурда, афсурдашуда (*аз дарду гам*).

ПАХТ پخت *кит.* он чи дар зери пои одам, ҳайвон ё чизи дигар пахш шуда бошад; ◊ **рахту пахт** либосу анҷом, моликият.

ПАХТА پخته 1. гиёҳи алафии яксолаи зироативу коштанӣ бо баргҳои паҳну гулҳои зарду сафедранг ва тухми равғании дона-дона. . 2. ҳосили ин гиёҳ, ки сафедранг буда аз он нах мерасанд ва барои саноати нассоҷӣ ашёи хом буда, аз тухми он равған ва моводи дигари саноатӣ ва хуроки чорво ҳосил мекунанд; нахи аз чигит тозакардаи онро ба кӯрпа, болиш ё ҷома низ меандозанд; **пахта барин** хеле нарм ва сафед; **пахтаи абрешим** *ниг.* **пахтаи маҳиннах**; **пахтаи маҳиннах** пахтае, ки нахаш маҳини борик аст; **пахтаи ҷойдорӣ** пахтаи маҳаллии навъаш тағйирнаёфта, ғӯза; **пахтаи мисрӣ** навъе аз пахта, пахтаи маҳиннах; ◊ **пахта дар гӯш доштан** сухан нашунидан, худро ба карӣ задан; **ба дами** *чизе* **пахта шудан** дами чизеро гардондан; ба чизе монеъ шудан.

ПАХТАГИН پختگین *ниг.* **пахтагӣ**; пахта андохта дӯхташуда, пахтадор, пахтанок: **камзӯли пахтагин**.

ПАХТАГӢ پختگی аз пахта бофташуда: **газвори пахтагӣ**.

ПАХТАҒУНДОРӢ پختهغنداری пахтачинӣ.

ПАХТАДОР پختهدار пахта андохта дӯхташуда, пахтанок: **ҷомаи пахтадор**.

ПАХТАЗОР پختهزار майдони киштзори пахта.

ПАХТАКАШ پختهکش он ки пахтаро аз ғӯза ҷудо карда ҳаллоҷӣ кор карда чигиташро мегирад.

ПАХТАКАШӢ پختهکشی амали аз ғӯза ҷудо карда аз чигит тоза намудани пахта.

ПАХТАКАШОНӢ پختهکشانی аз як ҷо ба ҷои дигар кашондани пахта.

ПАХТАКОР پختکار он ки пахта кишт мекунад, он ки пахта мерӯёнад.

ПАХТАКОРӢ پختکاری соҳаи пахта коридан; кишти пахта, парвариши пахта, пахтарӯёнӣ.

ПАХТАНОК پختناک либоси пахта андохта дӯхташуда: **камзӯли пахтанок**, **ҷомаи пахтанок**.

ПАХТАРЕСӢ پختهریسی пахта ресидан, аз пахта нах тайёр кардан, ресидани нахи пахта.

ПАХТАСЕБ پختهسیب як навъ себи сафедранг.

ПАХТАСОЗӢ پختهسازی бо сабадчӯб зада титу пахмоқ кардани пахта.

ПАХТАСУПОРӢ پختهسپاری супоридани пахта (*ба хирман, ба корхона ва г.*).

ПАХТАТОЗАКУНӢ پختهتازهکنی тоза кардани пахта аз чигит; **корхонаи пахтатозакунӣ** корхонае, ки пахтаро аз чигит тоза карда той мебандад.

ПАХТАХУШККУНАК پختهخشککنک афзоре,

ки бо ёрии он пахтаро хушк мекунанд.

ПАХТАХУШКОНӢ پخته‌خشکانی пахтаи намро хушк кардан.

ПАХТАЧИН پخته‌چین он ки пахта мечинад, он ки ба ҷамъоварии пахта машғул аст.

ПАХТАЧИНӢ پخته‌چینی пахта чидан; пахтағундорӣ; ҷамъоварии пахта; **мошини пахтачинӣ** мошини махсус (комбайн), ки ду ё чор қатори (ҷӯяки) пахтаро якбора мечинад.

ПАХТАЧӢ پختچی *таър.* он ки бо хариду фурӯши пахта машғул мешуд.

ПАХТАҶАЛЛОБ پخته‌جلاب *таър.* ҷаллоби пахта; он ки пахтаро харида бо нархи гарон мефурӯхт, пахтафурӯш.

ПАХТАҶАЛЛОБӢ پخته‌جلابی *таър.* хариду фурӯши пахта бо фоидааш, ки пахтаҷаллобон мекарданд.

ПАХТАШИНОС پخته‌شناس мутахассиси парвариши пахта.

ПАХТАШОНАКУНӢ پخته‌شانه‌کنی шона карда барои ресидан тайёр кардани пахта (*мас., дар корхона*).

ПАХШ I پخش :**пахш кардан** а) зер кардан, пачақ кардан; б) гузоштан, зер карданҳ, часпондан; в) фаро гирифтан, пӯшондан; **рӯдро пахш кардани рег**; г) хобондан, паст кардан; д) паҳн кардан; афшондан; **нур пахш кардан** нур парокандан; **мӯхр пахш кардан** мӯҳр задан; **тухм пахш кардан** болои тухм хобидани мурғ; **хоб пахш кардан** касеро хоб зер кардан, ғалаба кардани хоб ба *касе*; **пахш карда даромадан** зер карда даромадан (*бе иҷозат*); ҳамла кардан; **пахш шудан** а) маҷақ шудан; фишори сахт дидан; б) *маҷ.* мағлуб шудан.

ПАХШ II پخش 1. паҳн кардан, паҳншуда (*мас., садо, овоза, ахбор ва г.*). 2. шунавонидан ё намоиш додани барномаҳо тариқи радио ва телевизион: **пахши ахбор, пахши мустақим, пахш кардан** а) паҳн намудан; б) расонидан (*тавассути радио ва телевизион*).

ПАХШКУНӢ خش‌کنی 1. пахш кардан, ба замин хобонда фишор додан. 2. ҳамла кардан.

ПАХШОПАШ پخشاپش пахш кардани бисёр; бардору зан, талотӯб.

ПАХШХӮРДА پخش‌خورده пахшшуда.

ПАҲЛАВИШИНОС پهلوی‌شناس он ки забони паҳлавиро медонад ва ба таҳқиқу пажӯҳиши он машғул аст, мутахассиси забони паҳлавӣ.

ПАҲЛАВӢ پهلوی 1. *мансуб ба* давраи Ашкониён ва Сосониён ё мардуми он давра (*асрҳои аввали баъд аз милод то асри VII*): **забони паҳлавӣ**. 2. номи хате, ки дар аҳди Сосониён мустаъмал будааст: **хати паҳлавӣ.**

ПАҲЛАВОН پهلوان 1. зӯрманд, пурзӯр; далер. 2. гӯштингир; ◊ **паҳлавони сари деги ош** шахси пурхӯри меҳнатгурез.

ПАҲЛАВОНЗОДА پهلوانزاده фарзанди паҳлавон, он ки аз хонадони паҳлавонон аст.

ПАҲЛАВОНӢ پهلوانی 1. *мансуб ба* **паҳлавон**. 2. пурзӯрӣ, боқувватӣ, шуҷоат, диловарӣ; **доди паҳлавонӣ додан** қаҳрамонӣ ва шуҷоат нишон додан, дар паҳлавонӣ мумтоз будан.

ПАҲЛАВОНОНА پهلوانانه мисли паҳлавон; пурқувват, зӯр: **бозувони паҳлавонона**.

ПАҲЛАВОНПАЙКАР پهلوانپیکر қавиҷусса, тануманд.

ПАҲЛАВОНСУРАТ پهلوان‌صورت *ниг.* **паҳлавонҷусса**.

ПАҲЛАВОНҶУССА پهلوان‌جثه бузургҷусса, қавипайкар; паҳлавонпайкар.

ПАҲЛУ پهلو 1. яке аз ду тарафи сина ва шикам, тарафи рост ва чапи сина ва шикам. 2. тараф, ҷониб. 3. *бо изофа ва пешояндҳои аслӣ омада маънои* тараф, ҷониб, самт; канор, канора, қатор, саф *ва ғайраро* ифода мекунад; **паҳлуи..., аз паҳлуи..., дар паҳлуи...** назди..., қариби..., пеши..., **ба паҳлуи...** ба назди...; **дар паҳлӯ рафиқҳои зӯр доштан.** 4. қисми рост ё чапи лашкар: **паҳлуи чапи лашкар.** 5. *маҷ.* шоха, навда; **паҳлу додан** навда баровардан, шох паҳн кардани растанӣ; **дар паҳлуи** *касе* **даромадан** ба *касе* ёрӣ додан, ба кори касе мадад расонидан; **паҳлу ба паҳлу** паҳлуи ҳам, дар як қатор, баробар; **паҳлу задан** баробар шудан, баробарӣ кардан; муқобилат кардан (бо касе).

ПАҲЛУДАРӢ پهلودری чорчӯбаи атрофи дару тиреза, ки онро нигоҳ медорад.

ПАҲЛУДОР پهلودار 1. *кит.* тануманд, бузургҷусса. 2. дарахти сершоха ва паҳншох. 3.

мач. дутарафа; ду маъно дошта: **суханони паҳлудор**. 4. *кит.* пойдор, устувор.

ПАҲЛУДОРӢ پهلوداری 1. бузургҷуссагӣ, қавиҳайкалӣ, танумандӣ. 2. сершоху сербар бурдан.

ПАҲЛУЗАН پهلوزن паҳлусой, *касе*, ки даъвои баробарӣ ва ҳампоягӣ мекунад.

ПАҲЛУӢ پهلوئی *мансуб ба* **паҳлу**; дар паҳлу воқеъшуда.

ПАҲЛУНИШИН پهلونشین дар паҳлу нишаста; ҳамнишин, мусоҳиб, ҳамдам.

ПАҲЛУЧӮБ پهلوچوب 1. чӯби дар паҳлу воқеъшуда: **паҳлучӯби дарвоза**. 2. *варз.* чӯбҳои паҳлуии дарвоза.

ПАҲЛУШИКОФ پهلوشکاف *кит.* дарандаи паҳлу, шикофандаи паҳлу (*сифати тег ва шамшер*).

ПАҲН پهن 1. васеъ, фарох, ҳамвор, кушода: **дашти паҳн**. 2. сербар: **китфи паҳн, тасмаи паҳн; паҳн гардидан (шудан)** а) густурда шудан; фарох шуда ба ҳар тараф ёзида рафтан; б) ҳар тарафро фурӯ гирифтан, интишор ёфтан: **овоза паҳн шудан, рузнома паҳн шудан; паҳн кардан (намудан)** а) густурдан, кушодан; **дастархон паҳн кардан**; б) ҷорӣ кардан; умумӣ гардонидан, интишор додан: **паҳн кардани таҷрибаи пешқадам**.

ПАҲНА I پهنه арса, соҳат, майдон; **паҳнаи корзор** арсаи ҷанг, майдони муҳориба.

ПАҲНА II پهنه *варз.* 1. кафчае, ки бо он гӯй бозӣ мекунанд, чӯбдасти кафчадор барои гӯйбозӣ (тӯббозӣ), навъе аз чавгон. 2. лавозимоти бозии тенниси рӯимизӣ (ракетка).

ПАҲНБАР پهن بر бари васеъдошта; **матои паҳнбар** матое, ки бари васеъ (паҳн) дорад.

ПАҲНБАРГ پهن برگ баргаш паҳн; *муқоб.* **борикбарг, сӯзанбарг: хонаводаи дарахтони паҳнбарг**.

ПАҲНБОЛ پهنبال боли васеъ дошта; болаш паҳн: **парандаи паҳнбол**.

ПАҲНГӮШ پهن‌گوش дорои гӯши паҳн, гӯшкалон, лапаргӯш.

ПАҲНДАШТ پهن‌دشت дашт ва саҳрои васеи паҳновар.

ПАҲНДӮШ پهن‌دوش чорпаҳлу, шонапаҳн.

ПАҲНӢ پهنی паҳно, бар, васеӣ, паҳноӣ.

ПАҲНКИТФ پهن‌کتف китфаш паҳн, китфвасеъ.

ПАҲНКУНАНДА پهن‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паҳн кардан**. 2. интишордиҳанда, бурдарасонанда; овозакунанда: **паҳнкунандаи гап**.

ПАҲНКУНӢ پهن‌کنی 1. интишордиҳӣ; вусъатдиҳӣ: **паҳнкунии ахбор**. 2. умумигардонӣ; дастрас намудан.

ПАҲНКӮҲ پهن‌کوه *ҷугр.* кӯҳи паҳн, кӯҳи паст, пасткӯҳ, пуштакӯҳ.

ПАҲНО پهنا бар; паҳнӣ; арз; *муқоб.* **тӯл**; **паҳнои замин**.

ПАҲНОБ پهن‌آب обаш паҳн, вусъати обаш зиёд; обаш бисёр (*сифати дарё*): **рӯди паҳноб**.

ПАҲНОВАР پهناور бисёр васеъ, ниҳоят сербар, кушоду фарох: **водии паҳновар.**

ПАҲНОВАРӢ پهناوری васеъ будан, кушод будан, фарох будан, паҳнӣ, паҳноӣ.

ПАҲНОӢ پهنائی 1. паҳно, паҳнӣ, фарохӣ, васеӣ: **паҳноӣ доштан**. 2. арз, бар: **паҳноии замин**.

ПАҲНОНА پهنانه *кит.* маймун, бӯзина.

ПАҲНПЕШОНӢ پهن‌پیشانه пешониаш паҳн, пешонипаҳн, пешонивасеъ.

ПАҲНРИШ پهن‌ریش ришаш паҳн, дорои риши паҳн.

ПАҲНРӮЙ پهن‌روی рӯяш паҳн, васеърӯй, дорои рӯи васеъ.

ПАҲНСИНА پهن‌سینه синааш паҳн, сандуқи синааш васеъ.

ПАҲНШОНА پهن‌شانه паҳндӯш, паҳнкитф, чорпаҳлу.

ПАҲНШУДА پهن‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **паҳн шудан**; интишорёфта; овозашуда: **овозаҳои паҳншуда**.

ПАҲ-ПАҲ په‌په 1. *калимаи нидоӣ барои ифодаи ҳиссиёти хурсандӣ ва навозиш* офарин, таҳсин; **паҳ-паҳ задан** офарин кардан. 2. калимае, ки ҳангоми қароҳат аз чизе гуфта мешавад: **паҳ-паҳ бӯи бад меояд**.

ПАЧАҚ پچق маҷақшуда, фишорхӯрда, задашуда, латхӯрда; **пачақу маҷақ** маҷақшуда.

ПАЧАҚШУДА پچقشده *сифати феълии замони гузашта аз* **пачақ шудан**; мачақшуда.

ПАШ پش 1. мӯи гардани асп, ёли асп. 2. турраи дастор ва камарбанд; *ниг.* **фаш** 1. 3. банди симин ё оҳанин, ки ба тахтаҳои дар ва сандуқҳо барои мустаҳкам кардан мезананд. 4. банде, ки қадоқчиҳо барои пайваст кардани косаҳои шикаста ва мӯякрафта ва ё кафида мезананд. 5. банди ҳалқа, банди камарбанд.

ПАШАНГ پشنگ *кит.* 1. мили оҳании дароз ва сартез, ки ба воситаи он деворро сӯрох мекунанд; дайлам. 2. занбар. 3. борхез, фишанг. 4. оби пошидашаванда; чакра, қатраи чизе. 5. дар асотири Эрони қадимноми бародарзодаи Фаридун ва падари Манучеҳр. 6. номи падари Афросиёб дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ.

ПАШИЗ پشیز *кҳн.* пули сиёҳи камарзиш.

ПАШИЗА پشیزه *кит.* 1. *ниг.* **пашиз**. 2. пулакчаи симин ё оҳанине, ки барои зинат бар камарбанди сипоҳиён ва лаҷоми асп мечаспонанд. 3. пулакчаи пӯсти моҳӣ. 4. чизи оҳанӣ ё биринҷии тунук, ки байни теға ва дастаи корд васл мекунанд, гулӯбанди корд.

ПАШК پشک *кит.* баробарӣ, ҳампоягӣ.

ПАШМ پشم 1. мӯе, ки дар бадани ҳайвонот (*аз қабили* буз, гӯсфанд) мерӯяд ва барои бофтани матоъҳои мӯина истифода мешавад; ◊ **пашму қасаб** тору пур. 2. мӯйи бадани инсон ба ғайр аз мӯйсар. 3. мӯяки болои баъзе меваҳо.

ПАШМАК پشمک як навъ ҳалво, ки аз орд ва шакар мепазанд ва мисли мӯй тор-тор мешавад.

ПАШМБОР پشمبار он чи аз пашм бофта шудааст, он ки ё он чи пашмро мебофад ва аз он матоъҳои пашмӣ омода мекунад.

ПАШМБОРӢ پشمباری амали пашмбоф; бофтаки маснуоти пашмӣ, пашминабофӣ.

ПАШМИБУЗӢ پشمبزی аз пашми буз бофташуда: **чилбури пашмибузӣ**.

ПАШМБУР پشمبر абзори буранда, ки барои буридан ва тарошидани пашм истифода мешавад.

ПАШМДОР پشمدار 1. дорои пашм. 2. бо пашм пӯшонидашуда.

ПАШМИН پشمین 1. аз пашм бофташуда. 2. чакман.

ПАШМИНА پشمینه *ниг.* **пашмин**.

ПАШМИНАБОФӢ پشمینه‌بافی *исми амал* аз **пашмина бофтан**; бофтани матоъҳои пашмӣ.

ПАШМИНАВОР پشمینه‌وار матоъҳои аз нахи пашмӣ бофташуда.

ПАШМИНАПӮШ پشمینه‌پوش 1. пӯшандаи либоси пашмин; чакманпӯш. 2. *кҳн., маҷ.* зоҳид, сӯфӣ.

ПАШМНОК پشمناک *ниг.* **пашмдор**.

ПАШМОГАНД پشم‌آگند ҷул, полон, оганда бо пашм, пуршуда бо пашм, полон ва ҳар чизе, ки бо пашму пашмина ва пахтаву тикапораҳо пур мекарданд ва барои захм набардоштани пушти чорпои боркаш болои он мегузоштанд.

ПАШМОҚ//БАШМОҚ *т.* پشماق//بشماق кафш, пойафзор.

ПАШМОЛУД پشم‌آلود олуда бо пашм, омехта бо пашм.

ПАШМРЕС پشمریس он ки пашмро ба нахи пашмӣ табдил медиҳад, ресандаи пашм.

ПАШМРЕСӢ پشمریسی *исми амал аз* **пашм ресидан;** ресидани пашм барои бофтани матоъҳо.

ПАШМРЕХТА پشمرخته ҳайвоне, ки пашмаш рехтааст, чизҳои пашмнок, ки пашмашон рехтааст.

ПАШМТАРОШАК پشمتراشک абзори махсус барои тарошидани пашм.

ПАШМТАРОШӢ پشمتراشی *исми амал аз* **пашм тарошидан**; тарошидани пашми ҳайвонот (*аз қабили* гӯсфанд, буз *ва г.*) барои саноати бофандагӣ.

ПАШМЧИН پشمچین абзоре, ки бо он пашми баданро мечинанд; он ки пашми ҳайвонро мечинад, пашмтарош.

ПАШМШОНАКУНАК پشمشانکنک афзор барои тоза кардани пашм

ПАШМШӮӢ پشمشوی шустани пашм барои тоза карда ба ресидан тайёр кардани он.

ПАШТУ پشتو 1. як гурӯҳи этникӣ, ки аксария-

ташон дар Афғонистон сукунат доранд. 2. забони халқи пушту (*яке аз забонҳои давлатии Давлати Исломии Афғонистон*).

ПАШША پشه як навъ ҳашароти болдору нешдор; ◊ **пашшаи оши касон** он ки ба кори дигарон ноҳо мудохила мекунад; **пашшаи шилқин** каси безоркунанда, *касе*, ки бо рондан намеравад; **пашша пар намезанад** оромӣ ҳукмрон; **пашшаро озор надодан** беозор будан; **пашша шудан** ба касе чақа шудан; гирди касе чарх зада ӯро безор кардан; **аз пар задани пашша хабардор будан** аз ҳама чиз воқиф будан; ниҳоят кунҷков будан; **аз пашша фил сохтан** чизеро аз будаш зиёд карда нишон додан, муобот кардан; **ба оши** *касе* **пашша шудан** ба *касе* халал расонидан.

ПАШШАБАНД پشه‌بند *ниг.* **пашшахона**.

ПАШШАБАНДӢ پشه‌بندی *марбут ба* **пашшабанд**; муносиби пашабанд.

ПАШШАГИР پشه‌گیر доруи часпаки болои коғаз ё чизи дигар, ки пашша ба он часпида мемонад; **пашшагир шудан** бисёр оҷизу нотавон.

ПАШШАКУШ(АК) پشه‌کش//پشه‌کشک афзоре, ки ба он паша мекушанд.

ПАШШАХОНА پشه‌خانه чодаре, ки барои муҳофизат аз пашша аз матои тунук (дока) дӯхта, тобистон ба даруни он мехобанд, пашшабанд.

ПАШШАХӮРДА پشه‌خورده *тиб.* реше, ки дер давом мекунад ва ба ақидаи халқ гӯё аз газидани пашша пайдо мешавад.

ПАЮГОНӢ پیوگانی *кит.* тӯйи арӯсӣ.

ПАЮСИДАН پیوسیدن *кит.* тавaққӯъ доштан, умедвор шудан, интизор шудан, нигарон будан.

ПАЯМБАР پیمبر *ниг.* **пайғамбар**.

ПАЯМБАРӢ پیبری *ниг.* **пайғамбарӣ**.

ПЕ پ *номи ҳарфи сеюм дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ва дар ҳисоби абҷад бо* **бе** (ب) *баробар буда, шумораи 2-ро ифода мекунад; дар алифбои ҳозираи тоҷикӣ номи ҳарфи бистум* (П).

ПЕДАГОГ *ю.* پیداگاگ *ниг.* **омӯзгор**.

ПЕДАГОГИКА *ю.* پیداگاگیکه илми таълиму тарбия, омӯзгорӣ.

ПЕДАГОГӢ پیداگاگی *мансуб ба* **педагогика**; омӯзгорӣ.

ПЕДАЛ *фр.* پیدل *тех.* фашанги мошин ё олати мусиқӣ, ки вайро бо пой зер карда механизмро ба ҳаракат медароранд: **педали дучарха**.

ПЕДИАТР *ю.* پیدئتر *тиб.* духтури бемориҳои бачагон, кӯдакпизишк.

ПЕНИТСИЛЛИН *лот.* پینیتسیلین *тиб.* як навъ дору, ки аз баъзе хелҳои замбурӯғи мағорбароранда тайёр мекунанд ва барои муолиҷаи сироятҳои фасоднок *ва г.* истифода мешавад.

ПЕНСИН *ю.* پینسین 1. моддаи луоби меъда, ки ба ҳазми хӯрок хизмат мекунад. 2. доруе, ки аз ин моддаи меъдаи баъзе ҳайвонот тайёр карда мешавад.

ПЕНТОН *ю.* پینتان *биол.* маҳсули аввалини ҳазми сафедаҳо дар узви ҳозима.

ПЕРАҲАН پیرهن *ниг.* **пероҳан**.

ПЕРАҲАНДОР پیرهن‌دار он ки курта ба тан дорад; куртадор; куртапӯш: **духтари пераҳандор**.

ПЕРАҲАНПӮШ پیرهن‌پوش он ки курта ба тан кардааст, куртапӯш; пероҳандор.

ПЕРАҲАНЧОК پیرهن‌چاک 1. он ки пераҳанаш дарида аст, пераҳандарида, куртадарида, либосдарида. 2. *маҷ.* ранҷида, ошуфта, зору нотавон.

ПЕРГАМЕНТ *ю.* پیرگه‌مینت 1. мавод барои хатнависӣ, ки пеш аз ихтирои коғаз аз пӯст тайёр карда мешуд. 2. дастнависи дар ин хел коғаз навишта.

ПЕРИГЕЙ *ю.* پیریگیی нуқтаи ба замин наздиктарини мадори моҳ.

ПЕРИМЕТР *ю.* پیریمیتر *риёз.* маҷмӯи дарозии ҳамаи тарафҳои шакли мусаттаҳ.

перо(й) پیرا(ی) *асоси замони ҳозира аз* **перостан**.

ПЕРО(Й) پیرا(ی) зеб, зинат, ороиш; **перо шудан** ороста шудан.

ПЕРОИШ پیرایش зеб додан, оро додан, перостан, ороиш.

ПЕРОМУН پیرامون гирд, гирдогирд, атроф.

ПЕРОР پیرار соли пеш аз порсол, перорсол, пеш аз соли гузашта.

ПЕРОРИН پیرارین *ниг.* **перорина**.

ПЕРОРИНА پیرارینه перорсола, ду сол пешина.

ПЕРОРСОЛ پیرار سال *ниг.* **перор**.

ПЕРОРСОЛА پیرارساله ду сол пеш буда.

ПЕРОСТА پیراسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **перостан**. 2. ороста, зинатёфта.

ПЕРОСТАГӢ پیراستگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **перостан**. 2. оростагӣ, мураттабӣ, зебоӣ.

ПЕРОСТАН پیراستن 1. буридани мӯйҳои барзиёд барои оростан; ороиш додан; зебу зинат додан. 2. буридани шохҳои барзиёди дарахтон барои ба тартиб андохтан ва тезонидани сабзиши онҳо.

ПЕРОҲАН پیراهن курта; либоси тунук, таҳпӯш.

ПЕРОЯ پیرایه ороиш, зебу зинат; **пероя бастан** а) ороиш додан; б) *маҷ.* ба назм даровардани сухан.

ПЕРОЯБАНД پیرایه‌بند ороишгар, зинатдиҳанда.

ПЕРОЯБАНДӢ پیرایه‌بندی амали пероябанд, пероябанд будан, зебу зинат ва ороиш додан.

ПЕРОЯГАР پیرایه‌گر *ниг.* **перояբанд**.

ПЕРОЯДЕҲ پیرایه‌ده *ниг.* **перояբанд**.

ПЕРОЯПӮШ پیرایه‌پوش зеварбаста, ороишдода, бо зару зевар зинатдода.

ПЕРОЯСОЗӢ پیرایه سازی зинат додан, ороиш додан.

ПЕРПЕНДИКУЛЯР *лот.* پیرپیندیکولیر *риёз.* хати амудӣ; **перпендикуляр фуровардан** хати амудӣ кашидан.

ПЕРРОН *фр.* پیران майдони назди истгоҳи роҳи оҳан, ки қатора омада меистад, саҳни вокзал (*ҷои баромадан ва фаромадан*).

ПЕРСОНАЖ *лот.* پیرساناژ *адш.* иштирокчии асари бадеӣ, шахси тасвиршаванда дар асари бадеӣ, қаҳрамони асар: **персонажи манфӣ, персонажи мусбат**.

ПЕС پیس *тиб.* 1. касалии пӯст аст, ки дар бадани инсон ва ҳайвон аз вайрон шудани пигментатсияи доғҳои сафед пайдо мешавад, барас. 2. бемори гирифтори ин касалӣ; ◊ **пес шудани кор** вайрон шудани кор, расво шудани кор; **песи махав** разил, нобакор, сифла..

ПЕСА پیسه 1. сиёҳу сафеди омехта ба ҳам, ало, аблақ, дуранга, мошубиринҷ. 2. *маҷ.* дурӯя, мунофиқ.

ПЕСӢ پیسی мубталои бемории пес, пес будан.

ПЕССИМИЗМ *лот.* پیسیمیزم рӯҳафтодагӣ, ноумедӣ, маъюсӣ; бадбинӣ; *муқоб.* **некбинӣ**.

ПЕССИМИСТ *лот.* پیسیمیست рӯҳафтода, ноумед; бадбин.

ПЕССИМИСТӢ پیسیمیستی *мансуб ба* **пессимизм**; рӯҳафтодагӣ.

ПЕТРОГРАФИЯ *ю.* پیتراگرفییه *геол.* як шӯъбаи геология, ки маъданҳои кӯҳиро аз ҷиҳати таркиби минералӣ, мавқеъ ва таърихи пайдоиши онҳо меомӯзад.

ПЕХ پیخ *ниг.* **пих**.

ПЕХОЛ پیخال *кит.* пасафкандаи парандагон, саргини мурғон.

ПЕХТАН پیختن *кит.* печидан, печондан, тофтан.

ПЕҲ پیه *ниг.* **пих**.

ПЕҲОБА پیه‌آبه *ниг.* **пиёба**.

печ پیچ 1. *асоси замони ҳозира аз* **печидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* печида, печонда: **коғазпеч, оҳанпеч, лӯлапеч** *ва г.*

ПЕЧ پیچ 1. ҳамидагии чизе, тобхӯрдагии чизе; гардиш, **печи роҳ**. 2. тоб, ҳалқа, хам; ҳар як аз хам ва тобхӯрдагиҳои чизе: **печи мӯй, печи сала**; **печ дар печ (печ-печ)** а) хам дар хам, ба ҳам печида, пурпечу хам; б) *маҷ.* душвор, мураккаб: **масъалаи печ дар печ**, **печу тоб**; **печу хам** гардиш ва тобхӯрӣ, каҷу килебӣ; **печу хами роҳ**; **печу тоб хӯрдан** а) печидан, сахт давр зада гирд гаштан; б) ба худ печидан; бетоқату безобита шудан; **печ хӯрдан** а) хамидагӣ пайдо шудан дар чизе; б) хамидан, тоб хӯрдан; **дар печу тоб афтодан (будан)** беқарор шудан, дар изтироб мондан.

ПЕЧА پیچه 1. зулф ва кокули ду тарафи сар: **печа буридан**, **печа баровардан**. 2. рӯйпуш, чашмбанд: **печаву чодир**.

ПЕЧАБАНД پیچه‌بند чашмбанди занон, рӯйбанди занон, ки аз мӯй ё аз ёли асп бофта мешавад.

ПЕЧАК I پیچک 1. *бот.* гиёҳест, ки ба растании дигар печида боло меравад, як навъи он «ашақа» ё «ошиқи печон» ном дорад, бадтаринаш зардпечак аст, ки ба ҳар гиёҳ, ки печад, онро хушк мекунад. 2. *бот.* як навъ меваи нохӯрданӣ аз ҷинси харбуза, ки ба ҳаҷми себ буда зардранги хушбӯй мешавад, дастанбӯ, зомуча. 3. кулӯлаи ресмон ё абрешим: **печаки ресмон**, **печаки абрешим**.

ПЕЧАК II پیچک навъе аз ҳалво, ки аз шакар пухта, орд пошида кулӯла-кулӯла мебуранд; як навъи қанд.

ПЕЧАЛАК پیچه لک *лаҳҷ.* печ-печ, печ дар печ; **печалак задан** печ-печ шудан.

ПЕЧАНДА پیچنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **печидан**; печшаванда, печон (*оид ба растаниҳо*).

ПЕЧАСАФЕД پیچه‌سفید он ки мӯяш сафед шудааст.

ПЕЧБУР پیچ بر мехи печдор.

ПЕЧДАРПЕЧ پیچ در پیچ *ниг.* **печопеч**.

ПЕЧДАРПЕЧӢ پیچ‌درپیچی 1. каҷу килеб шиканҷдор, печида, ҳаму рост, морпеч, ҳалқа-ҳалқа. 2. дарҳам-барҳам, чигил. 3. *маҷ.* мушкил; муаммодор; **масъалаи печдарпеч** масъалаи мушкил; **печдарпеч кардан** мушкил кардан; **печдарпеч шудан** мушкил шудан, печида шудан.

ПЕЧДОР پیچدار ҳар чизи печу тобдор монанди мили милтиқ ё мех, ки печ дорад.

ПЕЧИДА پیچیده *сифати феълии замони гузашта* аз **печидан**; печхӯрда, он чи ба чизе печида бошад.

ПЕЧИДАН پیچیدن 1. тоб хӯрдан, ҳалқа задан, ба таври ҳалқа гирд шудан; **ба (дар) ҳаво печидан** а) ҳалқа зада боло рафтан (*мас., дуд*); б) баланд, танинандоз шудан (-и овоз); **ба фалак печидани овози дойра** баланд шудан ва танинандоз гардидани овози дойра; **печида баромадан** ҳалқа зада боло рафтан (-и дуд); **печида гирифтан** иҳота кардан, печонда гирифтан; **печида мондан** банд шудан, гиреҳ шудан; **печида рафтан** гирд гашта рафтан, ҳаму тоб хӯрда рафтан. 2. ба худ печондан чизеро, дар иҳотаи чизе шудан; **ба кӯрпа печидан**. 3. *маҷ.* гирифтор шудан, банд шудан: **ба ғам печидан**; **ба худ печидан** ба талвоса афтидан, барқарор шудан.

ПЕЧИШ پیچش *исми феълӣ аз* **печидан**; тоб хӯрдан; **печиши шикам** дарди шикам.

ПЕЧОК پیچاک *кит.* печу хам, ҳалқа.

печон پیچان *асоси замони ҳозира аз* **печон(и)дан**.

ПЕЧОН پیچان 1. *феъли ҳол ва сифати феълии замони ҳозира аз* **печидан**; дар ҳолати печидан. 2. каҷу килеб, ҳаму рост; **пайраҳаи печон**. 3. ҳалқашуда, хамида, печ дар печ: **зулфи печон**, **мӯи печон**; **печон шудан** а) печидан, ҳалқа задан; б) печида баромадан; в) гирифтор шудан, банд шудан (*ба чизе*). 4. дар ҳолати печидан (печонидан). 5. *маҷ.* чаққон, чолок, одами корчаллони ӯҳдабаро.

ПЕЧОН(И)ДАН پیچاندن//پیچانیدن *шакли бавоситаи* **печондан**. 1. чизеро ба даруни чизе монда бастан, чизеро бо чизе фаро гирифтан: **ба коғаз печондан**, **ба рӯймол печондан**. 2. иҳота кардан, дар иҳота гирифтан: **ба ҳалқа печондан**; **печон(и)да гирифтан** иҳота кардан, фаро гирифтан; пӯшондан. 3. печидан, ҳалқа кардан, тоб дода шудан; **печонда шудан** *ба чизе.*

ПЕЧОНДАШУДА پیچانده‌شده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **печонда шудан**; басташуда, буғча. 2. маҳкамшуда.

ПЕЧОПЕЧ پیچاپیچ печдарпеч, бисёр печдор, пурпечу тоб.

ПЕЧУТОБ پیچ‌وتاب печ, печу тоб, хамгашт, шиканҷ, ҳалқа; **печутоби дарё** хамгашти дарё; **печу тоб додан** *чизеро* тоб додан *чизеро*; **печу тоб хӯрдан** тоб хӯрдан; хам шудан.

ПЕЧУТОБХӮРДА پیچ‌وتاب‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **печу тоб хӯрдан**; тоб хӯрдан, хам шудан.

ПЕЧУТОБХӮРӢ پیچ‌وتاب‌خوری гирдгардӣ, чархзанӣ, муаллақзанӣ.

ПЕЧХӮРДА پیچ‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **печ хӯрдан**; **тоб хӯрдан**; хам шудан.

ПЕШ I پیش 1. аввал (саф), рӯ ба рӯ (тараф); *муқ.* **пушт**; **қафо**. 2. (дар) гузашта, собиқ,

мукаддам: **зиндагонии пеш, замони пеш, солҳои пеш.** 3. қабл: **чанд сол пеш, чанде пеш, пеш аз милод.** 4. оянда, баъд аз ин; дар пеш, дар оянда, минбаъд. 5. *мац.* пешқадам, пешрав; **дар кор аз** *касе* **пеш будан.** 6. *мац.* дам, теғ(а)-и *чизе*, **пеши об, пеши каланд.** 7. *бо изофа ва пешванд ҳамчун пешванди номии таркибӣ ба маъноҳои гуногун меоянд;* **пеши...** а) назди..., ҳузури...; б) дар муқобили..., рӯ ба рӯи...; **пеши назар, пеши рӯй**; в) дар назди, барои...; **аз пеши...** а) аз назди..., аз муқобили...; б) аз канори...; в) аз ҳузури...; **пасу пеш** а) ин тарафу он тараф, ҳар ду тараф...; б) паи ҳам; пешу қафо: **пасу пеш нишастан; пасу пеш ба нақл сар кардан; ба пеши...** назди..., ба назди..., ба ҳузури...; **дар пеши....** а) дар назди..., назди...; б) дар ҳузури...; в) дар муқобили..., дар рӯ ба рӯи...; **пеш аз...** қабл аз..., ...мукаддам; **пеш-пеш** пешопеш, дар пеш; **аз пеш** аз рӯ ба рӯ, аз тарафи муқобил; **дар пеш** а) рӯ ба рӯ; б) дар оянда; **пеш аз ин (он)** қабл аз ин (он); **пеш аз вақт** қабл аз мӯҳлат, барвақт; **пеш аз ҳама** қабл аз ҳама, дар навбати аввал; **пешу пас** аввалу охир, атроф; **аз ин пеш** пеш аз ин, қабл аз ин, дар гузашта; **аз ҳама пеш** қабл аз ҳама; **гирду (давр) пеш** гирду атроф; **аз пеши худ...** бо ихтиёри худ, бо майлу хоҳиш ва салоҳдиди худ, бо фикру андешаи худ, ба сари худ; **ба пеш**! даъват барои пеш рафтан ва ҳамлаву ҳуҷум; **ду пои пеш** ду пои пеши чорпоён; **пеш аз пода чанг хезондан** қабл аз воқеа шӯру ғавғо бардоштан; **пеш андохтан** а) пеш-пеши худ гирифта бурдан; б) восита кардан, мутасаддии ягон коре кардан (касеро); **пеш бурдан** а) ба пеш ҳаракат додан; б) инкишоф додан, ривоҷ додан; **пеш гирифтан** ихтиёр кардан (чизеро, роҳеро, кореро); **пеш гузаштан** пешқадам шудан, сибқат доштан; **пеш даромадан** пеш аз *касе* ба роҳ даромадан; **пеши гапро гирифтан** монеи гап задан шудан; **пеши** *касе* **сар фуровардан** итоат кардан ва мутеъ шудан ба касе, таслим шудан; **пеши роҳи** *касеро* **бастан (гирифтан)** касеро аз амал боздоштан, ба пешрафти кори касе монеъ шудан; **пеши** *чизеро* **гирифтан** чизеро боздоштан, сади роҳи чизе шудан; **пеш кардан** а) таъқиб кардан, думболагирӣ кардан; б) рондан, дур андохтан, дур кардан; **пеш кашидан** чизеро наздик овардан; **пеш омадан** а) наздик шудан; б) дучор шудан; **пеш рафтан** а) ҳаракат кардан (*ба пеш*); б) тараққӣ кардан; **даст пеш гирифта истодан** эҳтиром ба ҷо оварда, омодаи хизмат будан; **худат пешу-пешу... (чизат) аз пушт** ҳам худат ва ҳам (чизат) корат даркор нест; **қадаме ба пеш** яъне пешравии коре ва муваффақияти муайян; **пеш-пеш** а) аз пеш, пешопеш, пеш аз дигарон; **пеш-пеш рафтан**; б) кам-кам, оҳиста-оҳиста; **пеш-пеш об шудани барф; пеши-пеши...** аз пеши..., пешопеши...: **пеш-пеши дигарон рафтан.**

ПЕШ II پیش *згш.* аломатест, ки барои ифодаи овози «у» (و) дар алифбои арабиасос хизмат мекунад, замма.

ПЕША پیشه 1. шуғл, амал; кор: **пеша доштан** машғули касбу коре будан. 2. касб, ҳунар; ихтисос; **пешаи шоҳибофӣ, пешаи мисгарӣ; пеша кардан** касб кардан, ихтиёр кардан (*кореро*).

ПЕШАВАР پیشه‌ور ҳунарманд, косиб, мутахассиси ягон кор ё касби муайян.

ПЕШАВАРӢ پیشه‌وری ҳунармандӣ, косибӣ.

ПЕШАЗИДӢ پیش‌ازعیدی *мансуб ба* **пеш аз ид**; марҳилаи қабл аз ид, оид ба арафаи ид: **рӯзҳои пешазидӣ.**

ПЕШАЗИНҚИЛОБӢ پیش‌ازانقلابی *таър.* давраи то инқилоб (*то соли 1917 дар назар дошта шудааст*).

ПЕШАЗИНТИХОБОТӢ پیش‌ازانتخاباتی марҳилаи пеш аз интихобот; вақт ва кори оид ба давраи пеш аз интихобот: **марҳилаи пешазинтихоботӣ.**

ПЕШАЗҶАНГӢ پیش‌ازجنگی *мансуб ба* **пеш аз ҷанг**; қаблазҷангӣ.

ПЕШАЙВОН پیش‌ایوان айвони пеши хона, айвони пеши иморат.

ПЕШАЙВОНДОР پیش‌ایواندار дорои пешайвон: **хонаи пешайвондор.**

ПЕШАКӢ پیشکی 1. пеш аз, зудтар аз вақт ва мӯҳлати муқарраршуда. 2. маблағе, ки барои коре ё хариди чизе ё музде пеш аз анҷоми муомила ва кор дода мешавад, бунак; аванс. 3. пешазвақтӣ, аввалӣ, қаблӣ: **чорабиниҳои пешакӣ; пешакӣ гуфтан** аз аввал гуфта мондан, қаблан гап зада огоҳ кардан; **пешакӣ донистан** қаблан огоҳ будан; **пешакӣ хабардор кардан** қаблан огоҳ кардан.

ПЕШАНДЕШ پیش‌اندیش оқибатандеш, пешнигар,ояндабин.

ПЕШАНДЕША پیش‌اندیشی андешаиояндаи коре,ояндабин, фикру андешаи оянда.

ПЕШАНДЕШӢ پیش‌اندیشیояндабинӣ, дурна-

мобинӣ, оқибатандешӣ.

ПЕШАНДОЗ پیشانداز :**пешандоз кардан** пеш андохта бурдан, пеш-пеш дароварда бурдан, пеш-пеш ронда бурдан.

ПЕШАФТОДپیشافتاد *кит.* қисмат, насиб, пешомад.

ПЕШАҲД پیشعهد *кит.* давраи гузашта, пешгузашта, гузашта, пешина.

ПЕШБАНД I پیشبند 1. порчаи махсус дӯхташуда барои ба пеши худ бастан дар вақти кор ё хӯрокпазӣ, пешгир. 2. тасма ё ресмони бофтае, ки аз полон ва зин ба гардани асп ё хар мебананд. 3. *таър.* ба пеш бастани дасти бандиён (-и ба қатл ҳукмшуда).

ПЕШБАНД II پیشبند банди (садди) об, сарбанди об, дарғот.

ПЕШБАНДӢ پیشبندی пеши чизеро бастан, пешгирӣ, дафъ: **нақшаи пешбандии сел**.

ПЕШБАР پیشبر 1. пешбаранда, раҳбар: **пешбари кор**. 2. пешоҳанги ягон кор (мутахассис): **корманди пешбари илмӣ**.

ПЕШБАРАНДА پیشبرنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пеш бурдан**. 2. роҳбар, роҳнамо, ҳодӣ. 3. ҳаракатдиҳанда, инкишофдиҳанда, тараққидиҳанда: **омили пешбарандаи ҳаёт**.

ПЕШБАРӢ پیشبری 1. пеш бурдан, тараққӣ додан, инкишоф додан: **пешбарии кор**. 2. пешниҳод, номзад нишон дода шудан, сазовори ягон кор ё вазифа дониста шудан; **пешбарӣ кардан** пешниҳод кардан; тавсия кардан, сазовор донистан; **пешбарӣ намудан** пешниҳод кардан, тавсия кардан (*барои коре ё дар интихоб*); **пешбарӣ шудан** тавсия шудан.

ПЕШБАСТА پیشبسته пешаш баста, пешаш пӯшида; *муқоб.* **пешкушода**: **куртаи пешбаста, кӯчаи пешбаста**; **ба кӯчаи пешбаста даромада рафтан** банд шуда мондан, банд шуда роҳи баромад ёфта натавонистан.

ПЕШБИН پیشبین дурбин, дурандеш, оқибатандеш.

ПЕШБИНИШУДА پیشبینیشده ба ҳисоб гирифташуда, андешидашуда; муқарраршуда; пешакӣ муайяншуда.

ПЕШБИНӢ پیشبینی дурандешӣ, оқибатандешӣ, пешояндро ба назар гирифта чораи пешгирӣ аз онро дидан; **пешбинӣ кардан** а) ба назар гирифтан, ба ҳисоб гирифтан, пешакӣ дарк кардан; б) муайян кардан, иҷрои коре ё нақшаеро андеша кардан; **пешбинӣ шудан** ба назар гирифта шудан.

ПЕШБИНОНА پیشبینانه дурандешона, эҳтиёткорона; бомулоҳиза.

ПЕШБОДА پیشباده *ниг.* **коҳреза**.

ПЕШБОЗ پیشباز *ниг.* **пешвоз**.

ПЕШБОЛ پیشبال *зоол.* боли пеши парандагон.

ПЕШБУРД پیشبرد 1. роҳбарӣ ба коре. 2. иҷрои коре, амалӣ сохтани ҳадафе.

ПЕШВАНД پیشوند *збш.* ҳиссаи калимае, ки пеш аз реша меояд, пешванд.

ПЕШВО پیشوا роҳнамо, роҳбари бузург, доҳӣ: **пешвои халқ**.

ПЕШВОЗ پیشواز истиқбол; **ба пешвози**... ба истиқболи...; **пешвоз гирифтан** а) ба пеши роҳи *касе*, ки аз ҷое меояд, баромада ӯро пазироӣ кардан; б) ягон чиз ё ҳодисаро қабул кардан; **ба пешвоз рафтан (баромадан)** пешвоз гирифтан; **пешвоз кардан** а) ба истиқболи касе баромадан; б) дучор омадан; **дар пешвози**... ба истиқболи....

ПЕШВОЗГИРАНДА پیشوازگیرنده он ки ба пешвоз ва истиқбол баромадааст.

ПЕШВОЗГИРӢ پیشوازگیری *исми амал аз* **пешвоз гирифтан**; пешвоз, пешвоз гирифтан.

ПЕШВОӢ پیشوائی роҳнамо будан; роҳнамоӣ, ҳидоят, сардорӣ.

ПЕШГАРД پیشگرد 1. пешрави лашкар, тӯдае, ки пеш-пеши лашкар ҳаракат мекунад, авангард. 2. пешқадам: **пешгарди халқ (омма, мардум)**.

ПЕШГАҲ پیشگه *ниг.* **пешгоҳ**.

ПЕШГИР پیشگیر порчаи махсус дӯхташуда, ки дар вақти кор пеши худ мебананд, пешдоман, пешбар, пешбанд.

ПЕШГИРАК پیشگیرک *шакли тасғири* **пешгир**.

ПЕШГИРИФТА پیشگرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш гирифтан**; пешакӣ муқаррар ва муайян кардашуда: **сиёсати пешгирифтаи ҳукумат**.

ПЕШГИРӢ پیش گیری 1. пеши чизеро гириф-

тан, чизеро боздоштан, садди роҳи чизе шудан; **пешгирӣ кардан** илоҷе карда пеши чизеро боздоштан, пешакӣ ҷораи чизеро дидан, пеши роҳи чизеро гирифтан. 2. огаҳӣ: **пешгири беморӣ**.

ПЕШГОҲ پیش گاه 1. тарафи болоии хона; *муқоб.* **пойгоҳ:пешгоҳи хона**. 2. ҷои пеши ҳар чиз, қисми пеши (аввали) ҳар ашё: **пешгоҳи димоғ, пешгоҳи замин (водӣ, воҳа** *ва. г.*). 3. *кит.* тахт. 4. *кит., маҷ.* ҳоким: ◊ **ҳар ҷо меҳмон нишинад, он ҷо пешгоҳ аст** (*зарб.*).

ПЕШГУЗАШТА پیش‌گذشته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш гузаштан**. 2. пешина, собиқ.

ПЕШГУЗОШТА پیش‌گذاشته ба пеш гузошта; ба навбати аввал гузошташуда (*мас., мақсад*).

ПЕШГУФТОРپیش‌گفتار сарсухан, муқаддима: **пешгуфтори китоб, пешгуфтор навиштан**.

ПЕШГӮ(Й) (پیش‌گو(ی пешакӣ хабар (огоҳӣ)-диҳанда аз вуқӯи ҳодисае, пешомадро қаблан гуфтан.

ПЕШГӮӢ پیش‌گویی 1. пешакӣ дар бораи чизе, воқеае фикр баён кардан; **пешгӯии обу ҳаво** маълумоти пешакӣ дар бораи обу ҳаво. 2. *маҷ.* дурандешӣ, оқибатандешӣ; **пешгӯӣ кардан** а) чизеро пешакӣ гуфтан; б) пешакӣ огоҳ кардан; в) *маҷ.* пешакӣ фаҳмидани чизе.

ПЕШДАНДОН پیش‌دندان *кит., ниг.* **пешхӯрд** 1.

ПЕШДАРГИРپیش‌درگیر *ниг.* **пешдаргирон**.

ПЕШДАРГИРОН پیش‌درگیران ягон чизи парахамонанд, ки онро барои даргирондани оташ истифода мекунанд: **парахаҳои пешдаргирон**.

ПЕШДАСТ پیش دست 1. чаққон, чолок, чобуктар аз дигарон; **пешдаст будан** чаққон будан. 2. моҳир, забардаст. 3. ёрдамчӣ, мададгор.

ПЕШДАСТӢ پیش دستی сибқат, пешӣ, чаққонӣ; **пешдастӣ кардан** а) кор ё амалеро нисбат ба каси дигар пештар иҷро кардан, ба кор ё амале нисбат ба дигарон пештар даст задан; б) пешӣ ҷустан; дар иҷрои коре аз дигарон пеш гузаштан.

ПЕШДАҲАН پیش دهن *гуфт.* он ки барои доно нишон додани худ ба гуфтугӯи дигарон дахл мекунад ва аз ҳама пеш гап мезанад.

ПЕШДАҲАНӢ پیش دهنی *гуфт.* пеш аз дигарон гап задан, худро доно тарошида гапфурӯшӣ кардан.

ПЕШДЕВОР پیش دیوار девори пеши бино.

ПЕШДОД پیش داد пуле, ки пеш аз кор ба муздур ва коргар медоданд, бунак.

ПЕШДОДИЁН پیشدادیان яке аз сулолаҳои қадимӣ ва асотирии подшоҳони Ориёи бостон.

ПЕШДОМАН پیشدامن 1. порчаест, ки дар вақти кор ба пеши худ мебандад, пешгир, пешбанд. 2. рӯймоли калон ё пешгири халта ва кисадор, ки пеши худ баста пахта мечинанд.

ПЕШДОР پیش‌دار *кит.* пешрави лашкар, пешгард, ҷилавгард, авангард: **пешдори лашкар**.

ПЕШДӮКОН پیش‌دوکان мизи камбари дарози мағоза ё бозор, ки фурӯшанда дар паси он истода савдо мекунад.

ПЕШЁР پیش یار *кит.* 1. мададгор, ёрирасон, ёвар. 2. пешоб, бавл, шоша, меза.

ПЕШИЗАБОНӢ پیشی‌زبانی *збш.* пеши (нӯги) забон будан; **ҳамсадои пешизабонӣ** ҳамсадое, ки талаффузаш дар пеши забон суръат мегирад.

ПЕШИН پیشین 1. аввал, якум, нахуст. 2. пештара, гузашта, собиқ, қадим; **замони пешин** замони қадим, даври гузашта. 3. нимрӯзӣ, нисфирӯзӣ, вақти қиёми офтоб, зӯҳр: **баъди пешин, то пешин, хӯроки пешин**.

ПЕШИНАپیشینه *ниг.* **пешин** 2.

ПЕШИНГАҲ پیشین‌گه *ниг.* **пешингоҳ**.

ПЕШИНГОҲ پیشین‌گاه вақти пешин, вақти зуҳр, *муқ.* **пешин**.

ПЕШИНЗАМОН پیشین‌زمان замони гузашта, даври пеш.

ПЕШИНИЁН پیشینیان гузаштагон, пешгузаштагон.

ПЕШИНӢ پیشینی нисфирӯзӣ, нимрӯзӣ, вақти пешин: **хӯроки пешинӣ**.

ПЕШИПО پیشپا *ниг.* **пешпо(й)**.

ПЕШӢ پیشی пеш будан, пеш рафтан, пешрав будан, сибқат; **пешӣ доштан** пеш будан,

пешрав будан, сибқат доштан.

ПЕШКАШ پیشکش ҳадя, тӯҳфа; **пешкаш кардан (намудан)** ҳадя кардан, бахшидан чизеро.

ПЕШКИРОЯ پیشکرایه маблағи аз ҳаҷми кироя, ки пештар пардохт мешавад: *муқ.* **паскироя**.

ПЕШКИСВАТ پیشکسوت он ки дар иҷрои коре бартариву пешқадамӣ дорад, пешқадамӣ дар иҷрои коре, пешрав.

ПЕШКОР پیشکار 1. коргари пешқадам. 2. *кӯн.* устои шогирдон ё калонтар аз кормандони устохона. 3. *таър.* пешхизмат, мулозим, навкар, нозир (*дар дарбори амир*).

ПЕШКОРА پیشکاره пешхизмат, хизматгор.

ПЕШКУШОД(А) پیشکساده пешаш кушода; *муқоб.* **пешбаста**; чизҳои пешашон кушода (*мисли курта, яктак, айвон, иморат ва г.*): **куртаи пешкушода**.

ПЕШҚАБЗА پیشقبضه *кит.* ханҷаре, ки ба пеши камар мебананд.

ПЕШҚАДАМ پیشقدم 1. он ки пеш аз дигарон ба коре иқдом кардааст. 2. пешрав, фаъол: **коргари пешқадам, хонандаи пешқадам**. 3. мутараққӣ; равшанфикр: **шахси пешқадам**.

ПЕШҚАДАМӢ پیشقدمی пешрав будан дар иҷрои коре, ташаббускор будан.

ПЕШҚАРОРДОД پیشقرارداد санад ва навиштаи пешакие, ки қабл аз имзои қарордод байни тарафайн мубодила мегардад.

ПЕШЛАШКАР پیشلشکر *ниг.* **пешгард**.

ПЕШМИСРАЪ پیشمصرع мисраи аввали байт.

ПЕШМУЗД پیشمزد музде, ки ҳамчун кироя пеш аз мӯҳлати музддиҳӣ медиҳанд; аванс.

ПЕШНАВИС پیشنویس ғалатнавис, ифлоснавис.

ПЕШНАМОЗ پیشنماز майите, ки ҷанозааш дар намозҳои ҷумъа ё идайн иттифоқ мегардад.

ПЕШНИҲОД پیشنهاد фикре, ки дар пеши касе ё идорае гузошта мешавад; таклиф (нақшае), ки барои муҳокима ба миён гузошта мешавад: **пешниҳод шудан**.

ПЕШНИҲОДӢ پیشنهادی *ниг.* **пешниҳодшуда**.

ПЕШНИҲОДШУДА پیشنهادشده *сифати феълии замони гузашта аз* **пешниҳод шудан**; ба пеш гузошташуда, тавсияшуда: **фикр ё масъалаи пешниҳодшуда**.

ПЕШНОКӢ پیشناکی ба (бо) тарафи пеш.

ПЕШНОФ پیشناف гӯшти атрофии нофи гӯсфанд ё гов (бештар аз он тушбера мепазанд).

ПЕШОБ پیشآب мезак, бавл, шоша; **пешоб кардан** шошидан, мезидан; **маҷрои пешоб** *биол.* найчае, ки ба воситаи он пешоб ҷорӣ мешавад.

ПЕШОББАРОРӢ پیشآببراری пешобкунӣ, шошакунӣ.

ПЕШОБДОН پیشآبدان *биол.* халтачаи пешоб дар бадани одам ва ҳайвон, масона, мезадон.

ПЕШОБОВАР پیشآبآور он чи боиси равон гаштани пешоб мегардад; пешоброн.

ПЕШОБРОН پیشآبرن *тиб.* пешобовар; **доруи пешоброн** доруе, ки равон кардани пешобро осон мекунад.

ПЕШОБРОҲ پیشآبراه *ниг.* **пешоб**: **маҷрои (роҳи) пешоб**.

ПЕШОДАСТ پیشادست *кит.* накд (оид ба пул).

ПЕШОМАД پیشآمد 1. он чи дар пеш аст, он чи дар оянда хоҳад шуд ва касе онро намедонад. 2. ҳодиса, воқеа, рӯйдод. 3. *маҷ.* оқибат; натиҷа, ояндаи нек.

ПЕШОМАДА پیشآمده пешомада, ҷилавмада, пешбаромада.

ПЕШОН پشان 1. ниҳоят, охир, нуқтаи интиҳои масофае. 2. пешиниён, гузаштагон.

ПЕШОНА پیشانه 1. қисмати пеши сар мобайни мӯи сар ва абрӯ. 2. *маҷ.* қисмат, сарнавишт.

ПЕШОНАБОФАК پیشانهبافک *ниг.* **печа**.

ПЕШОНИБАЛАНД پشانیبلند 1. шахси пешонии баланд дошта. 2. *маҷ.* хуштолеъ; хушбахт.

ПЕШОНИБАНД پیشانیبند рӯймоли хурд, ки занон онро якчанд қабат печонида ба пешонаашон мебананд.

ПЕШОНИБАНДАК پیشانیبندک *шакли тасғири* **пешонибанд**.

ПЕШОНИБОРИК پیشانی‌باریک шахси пешониаш борик.

ПЕШОНИВАСЕЪ پیشانی‌وسیع пешонааш васеъ, фарохпешона, пешонипаҳн.

ПЕШОНИДӮНГ پیشانی‌دونگ шахси пешониаш барҷаста.

ПЕШОНИКУШОД پیشانی‌کشاد 1. *ниг.* **пешоникушода**.

ПЕШОНИКУШОДА پیشانی‌کشاده 1. пешонааш кушода, пешонааш ҳамвор. 2. *маҷ.* хушмуомила, хушҳол, хушзабон, ҳамеша хурсанд.

ПЕШОНИҚАШҚА پیشانی‌قشقه 1. ҳайвоне, ки пешонааш қашқа аст: **аспони пешониқашқа**. 2. *маҷ.* нишонадор, ба мардум шинос, маълуму машҳур.

ПЕШОНИНАВИШТ پیشانی‌نوشت тақдир, сарнавишт, қисмати азал.

ПЕШОНИПАҲН پیشانی‌پهن *ниг.* **пешонивасеъ**.

ПЕШОНИСАХТ پیشانی‌سخت бетолеъ, бадбахт, пешонитанг.

ПЕШОНИТАНГ پیشانی‌تنگ *ниг.* **пешонисахт**.

ПЕШОНИФАРОХ پیشانی‌فراخ *ниг.* **пешонивасеъ**.

ПЕШОНӢ پیشانی 1. мобайни абрӯ ва рустангоҳи мӯйсар, ҷабин; **пешонӣ кушода** рӯи хуш, чеҳраи хандон; **пешонӣ дарҳам кашидан (турш кардан)** изҳори норизогӣ кардан, рӯ турш кардан, қавоқ андохтан; **пешонӣ чин кардан//ба пешонӣ гиреҳ андохтан** изҳори норизогӣ кардан; **ба пешонӣ** *касе* **тамғаи** *чизеро* **задан** *касеро* ба айбе (гуноҳе, бадномие) маҳкум кардан. 2. *д., маҷ.* тақдир, сарнавишт; **дар пешонӣ навишташуда** он чи дар тақдир аст; **шӯри пешонӣ** *киноя аз* пасттолеъ будан, толеъи паст.

ПЕШОПЕШ پیشاپیش пеш-пеш, аз пеш.

ПЕШОР پیشار *кит., ниг.* **пешоб**.

ПЕШОҲАНГ پیش‌آهنگ 1. пешрав, пешрави гурӯҳ, пешгард, ҷилавгард, саркардаи лашкар ва мардум. 2. нахустин кас; кушояндаи аввалин. 3. узви созмони талабагон.

ПЕШОҲАНГӢ پیش‌آهنگی пешоҳанг будан, пешқадамӣ, пешсафӣ, дар сафи аввал қарор доштан.

ПЕШОЯНД I پیشایند 1. *збш.* як қисми аз ҳиссаҳои ёридиҳандаи нутқ, ки барои ифодаи муносибатҳои гуногуни грамматикии калимаҳои мустақилмаъно хизмат мекунад.

ПЕШОЯНД II پیشایند оянда, минбаъд: **пешоянди наздик, пешоянди дур**.

ПЕШОЯНДА پیشاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **пеш омадан**. 2. пеш-пеш оянда, пеш ҳаракаткунанда: **мошини пешоянда**.

ПЕШОЯНДДОР پیشایندددار *збш.* дорои пешоянд, бо пешоянд: **ибораи пешояндҷор**.

ПЕШПАЗАК پیش‌پزک 1. чизи пеш мепухтагӣ, чизе ки пештар ва барвақттар мепазад, пешрас; **себи пешпазак** навъи себе, ки нисбат ба ҳамҷинсҳои худ пештар мепазад. 2. *маҷ.* одаме, ки дар коре пешдастӣ мекунад, пеш аз ҳама; саросемавор кореро анҷом додан.

ПЕШПАРДОХТ پیش‌پرداخت музде, ки пеш аз мӯҳлат дода мешавад, байъона, пули пешакӣ, пешдод, бунак.

ПЕШПЕРО پیش‌پیر *кит.* ороишдиҳандаи китобҳои пешина.

ПЕШПО(Й) پیش‌پا(ی) 1. пои худро ногаҳон ба ноҳамворие зада гирифтан; дакка. 2. *маҷ.* саҳв, хато, саҳлангорӣ; **пешпо задан** *киноя* аз рад кардан, дур андохтан; **пешпо хӯрдан** а) дакка хӯрда ба афтидан наздик расидан ё афтидан; б) *маҷ.* саҳв кардан, хато кардан; **пешпо додан** а) касеро ба пой зада афтондан; б) *маҷ.* ба кори *касе* халал расонидан.

ПЕШПОРА پیش‌پاره як навъ ҳалво, ки аз орд, равған ва шарбати мевагӣ пухта мешавад; ҳалвои нарм ва нозук. .

ПЕШПОХӮР پیشپاخور он ки ё он чи пешпо мехӯрад, даккахӯр: **хари пешпохӯр**.

ПЕШПОХӮРӢ پیشپاخوری *исми амал аз* **пешпо хӯрдан**; пешпо хӯрдан, дакка хӯрдан.

ПЕШРАВ پیشرو 1. дар сафи пеш раванда; пешраванда. 2. роҳбалад, роҳнамо. 3. пешқадам, ғолиби мусобиқа.

ПЕШРАВӢ پیشروی 1. *исми амал аз* **пеш рафтан**. 2. тараққӣ, инкишоф, вусъат: **пешравии ҳаёт, пешравии зиндагӣ**.

ПЕШРАВОҚ پیش‌رواق пешайвони пешгоҳаш меҳробшакл; пештоқ.

ПЕШРАС پیشرس 1. зудрас, пеш аз мӯҳлат расидан. 2. *ниг.* пешпазак. 3. тез ба қиём расанда, чизе, ки зуд ба дараҷаи эътидол мерасад (*мас.*, хамир).

ПЕШРАФТ پیشرفت 1. пешравӣ, тараққӣ, инкишоф. 2. муваффақият; **пешрафти кор** муваффақияти кор.

ПЕШРАФТА پیشرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш рафтан**; он ки ё он чи пешрафт кардааст; ба пеш ҳаракат карда.

ПЕШРАФТАГӢ پیش رفتگی *шакли дигари сифати феълӣ аз* **пешрафта**: пешрафта будан; вазъ ва ҳолати пешрафта.

ПЕШРОНДА پیشرانده тароша, параха.

ПЕШРӮБА پیشروبه хокрӯба, хасу хошок, партов.

ПЕШСАФ پیشصف 1. дар сафи пеш раванда, пешрав. 2. пешқадам: **пешсафи гурӯҳ**.

ПЕШСАЛОМ پیشسلام он ки ҳангоми вохурӣ пештар салом медиҳад, ба пешвози касе ба салом баромадан.

ПЕШСАЛОМӢ پیشسلامی пешсалом будан, ҳангоми саломдиҳӣ пешдастӣ кардан.

ПЕШТАР پیشتر 1. *дараҷаи қиёсии* **пеш**. 2. дар гузашта, собиқ; пеш аз ин; қабл: **ин гуна воқеаҳо пештар рӯй медоданд, як рӯз пештар**. 3. наздик, наздиктар.

ПЕШТАРА پیشتره аввала, собиқ, гузашта, пешина: **вазифаи пештара, воқеаи пештара; пештара барин** мисли аввала, ба тариқи собиқ; **аз пештарааш** нисбат ба аввалааш, нисбат ба собиқ, назар ба он чи собиқ буд.

ПЕШТАХТА پیشتخته *ниг.* **пешдӯкон**.

ПЕШТОЗ پیشتاز 1. ба пеш даванда. 2. пешқадам, пешоҳанг.

ПЕШТОҚ پیشطاق *меъ.* тоқи баланде, ки дар даромадгоҳи иморатҳо месозанд, пешравоқ.

ПЕШХАРИД پیشخرید харидани чизе бо пешакӣ пардохтани пул.

ПЕШХЕЗ پیشخیز 1. он ки сухани ҳар касро дуруст ё нодуруст рад карда ба рӯяшон гапҳои сахт мегӯяд. 2. хидматгор, навкар.

ПЕШХЕЗӢ پیشخیزی ба сухани касон гӯш надода, дар ҳама маврид ба гап ҳамроҳ шуда гапҳои сахт гуфтан: **пешхезӣ кардан**; ◊ **ҳам дуздию ҳам пешхезӣ** он ки дуздӣ карда, боз аз ҳама пештар «дуздро доред» гуфта, доду вой мекунад.

ПЕШХИДМАТ پیشخدمت *ниг.* **пешхизмат**.

ПЕШХИЗМАТ پیشخذمت 1. *кӯҳн.* хизматгор, пешкор. 2. он ки дар ошхона, тарабхона *ва г.* ба муштариён хизмат мекунад.

ПЕШХИЗМАТӢ پیشخذمتی 1. *кӯҳн.* пешкорӣ, хизматгорӣ. 2. *навс.* **пешхизматӣ кардан** (*дар ошхона, тарабхона ва г.*)

ПЕШХОН I پیشخوان 1. *мус.* сурудхоне, ки суруд сар мекунад ва дигарон ба вай пайравӣ мекунанд, сарнақш. 2. *кӯҳн.* он ки аслу насаби шахсеро, ки ба маҷлис даромадааст, ба ҳозирон мегӯяд; муарриф.

ПЕШХОН II پیشخوان дастархоне, ки ба рӯяш хамир завола мекунанд.

ПЕШХОНА پیشخانه *кӯҳн.* чодир ва асбоби сафари подшоҳон, ки аз пеш мебурданд.

ПЕШХӮРД پیشخورد 1. таоми ношитой, таоме, ки наҳор бо он мешикананд. 2. *киноя аз* чизи тасарруфшуда.

ПЕШҶАНГ پیشجنگ 1. дар қатори (сафи) пеш ҷанганда, мубориз и сафи аввал. 2. қисме аз лашкар, ки аввалин шуда ба душман ҷанг мекунанд.

ПЕШҶИЛАВ پیشجلو 1. пешрави корвон, сарҷилав. 2. он ки аз ҷилави аспи арӯс гирифта ба хонаи домод мебарад, ҷилавгир.

ПИ *лот.* پی 1. номи ҳарфи алифбои юнонӣ. 2. *риёз.* барои ишора намудани адади муайяни ирратсионалӣ (нисбати дарозии давра ба диаметр) истифода мешавад, ки қимати доимиаш π=3,14 мебошад.

ПИАНИНО *ит.* پیهنینا *мус.* дастгоҳи мусиқавии маъруф.

ПИАНИНОНАВОЗ پیهنینانواز *мус.* он ки пианино менавозад.

ПИВО *р.* پیوا оби ҷав; нӯшокии хуморовар, ки аз оби ҷав тайёр мекунанд.

ПИВОПАЗ پیواپز он ки пиво мепазад пазанда ва омодакунандаи оби ҷав.

ПИВОФУРӮШ پیوافروش фурӯшандаи пиво, он ки ба фурӯши пиво машғул аст.

ПИВОФУРӮШӢ پیوافروشی амали пивофрӯшӣ,

пиво фурӯхтан; ҷой ва маҳали фурӯши пиво.

ПИГМЕНТ *лот.* پیگمینت 1. моддаи рангин, ки дар бофтаи растанӣ ва ҳайвонот мавҷуд аст. 2. *тех.* моддаи рангинкунанда, рангкунанда.

ПИДРОМ پدرام *кит.* 1. ороста, пероста, зинатёфта. 2. шод, хушдил, хуш, хуррам. 3. муборак, фаррух, хуҷаста, хушхосият. 4. шодӣ, хушӣ. 5. саҳеҳ, дуруст, мувофиқ. 6. мунтазам, доимӣ.

ПИДРОМИДАН پدرامیدن *кит.* хуррам кардан; хуррам шудан; неку шудан, хуб шудан.

ПИЁБА//ПЕҲОБА پیابه//پیه‌آبه *хӯр.* шӯрбои бегӯшт, ки аз равғану пиёз мепазанд, пиёзоба.

ПИЁДА پیاده 1. одами бо пои худ раванда; *муқоб.* **савора**; **пиёда рафтан**; **пиёда-пиёда** дар ҳолати пиёда будан, пиёда ва оҳиста; **пои пиёда** ба таври пиёда, бо пои худ; **сарбози пиёда** аскари ғайрисаворӣ; **пиёда шудан** аз василаи нақлиёти саворӣ фуромадан. 2. мӯҳраи одии шоҳмот. 3. гузаргоҳ. 4. *маҷ.* оҷиз; камтаҷриба; каммаҳорат; **пиёда будан** а) пиёда роҳ рафтан; б) *маҷ.* бенасиб, маҳрум; оҷиз.

ПИЁДААСКАР پیاده‌عسکر аскари пиёдагард, ғайрисаворӣ, аскари пиёданизом.

ПИЁДАГАРД پیاده‌گرد 1. пиёдарав; **роҳи пиёдагард** роҳе, ки аз он пиёдаҳо мераванд. 2. пиёда; *муқоб.* **савор** ва **саворарав**; пиёда роҳ раванда. 3. *ҳ.* қӯшуни ғайрисаворӣ: **қӯшуни пиёдагард**.

ПИЁДАГАРДӢ پیاده‌گردی пиёда роҳ гаштан, пиёдаравӣ, пиёдагӣ.

ПИЁДАГӢ پیادگی 1. *ниг.* **пиёдагардӣ**. 2. *маҷ.* бечорагӣ, оҷизӣ.

ПИЁДАГУЗАР پیاده‌گذر гузаргоҳи пиёдагардон.

ПИЁДАҚӮШУН پیاده‌قشون *ҳ.*, *ниг.* **пиёданизом**.

ПИЁДАНИЗОМ پیاده‌نظام *ҳ.* қисми ҳарбии пиёдагард; пиёдақӯшун.

ПИЁДАПОЙГА پیاده‌پایگه мусобиқаи пиёдатозҳо.

ПИЁДАРАВ پیاده‌رو *ниг.* **пиёдагард**.

ПИЁДАРАВӢ پیاده‌روی *ниг.* **пиёдагардӣ**.

ПИЁДАРОҲА پیاده‌راهه роҳи пиёдагард, роҳе, ки ба он пиёдаҳо мераванд.

ПИЁЗ پیاز навъе аз сабзавот, ки бех ва барги тозаи онро дар таом истеъмол мекунанд: **пиёзи кабуд**; **пиёзи бех** бехпиёз; **пиёзи ансул** *бот.* як навъ растании пиёзмонанди кӯҳӣ, ки хусусияти давоӣ дорад.

ПИЁЗАК پیازک 1. *шакли тасғири* **пиёз**. 2. *бот.* пиёзи бех; бехпиёз.

ПИЁЗБЕХ پیازبیخ растаниҳое, ки бехашон пиёзмонанд аст; пиёзакиҳо: **наргис растании пиёзбех аст**.

ПИЁЗБИРЁН پیازبریان *ниг.* **пиёздоғ**.

ПИЁЗДОҒ پیازداغ пиёзи ба равған бирён шуда.

ПИЁЗДОНА پیازدانه тухми пиёз, донаи пиёз.

ПИЁЗИН پیازین пиёздор; хуроки бо пиёз тайёршуда.

ПИЁЗӢ پیازی 1. *мансуб ба* **пиёз**. 2. ҳар чизе, ки ба ранг ва шакли пиёз бошад. 3. номи як навъ матои дастибоф аз пашми шутур; **чакмани пиёзӣ** чакмане, ки аз матои «пиёзӣ» дӯхта шудааст.

ПИЁЗОБА پیازآبه *ниг.* **пиёба**.

ПИЁЗФУРӮШ پیازفروش он ки пиёз мефурӯшад.

ПИЁЗШАКЛ پیازشکل ба монанди пиёз, ҳар чизе, ки шакли пиёзро дорад.

ПИЁЛА پیاله 1. зарфи хурди махрутшакл барои хӯрдани (нӯшидани) чизҳои обакӣ. 2. *кит.* қадаҳ, ҷоми май. 3 *маҷ.* май, шароб.

ПИЁЛАГАРДОН پیاله‌گردان соқӣ, майкаш; шаробхӯр.

ПИЁЛАДОР پیاله‌دار 1. он ки пиёла дар даст дорад. 2. *киноя аз* шаробхӯрӣ.

ПИЁЛАКАШ پیاله‌کش *кит.* соқӣ, майкаш; майнӯш, шаробхӯр.

ПИЁЛАНӮШ پیاله‌نوش бодахор, шаробхӯр.

ПИЁЛАПАЙМО پیاله‌پیما *ниг.* **пиёлакаш**.

ПИЖӮЛИДАН پژولیدن *ниг.* **пажӯлидан**.

ПИЖӮҲИДАН پژوهیدن *ниг.* **пажӯҳидан**.

ПИЗИШК پزشک табиб, духтур.

ПИЗИШКӢ پزشکی табибӣ, духтурӣ.

ПИЙҲ پیه *ниг.* **пиҳ**.

ПИҚИР-ПИҚИР پقرپقر *калимаи тақлиди овоз*, ки тез-тез хандиданро ифода мекунад: **пиқир-пиқир хандидан**.

ПИҚИРРОС پقراس *калимаи тақлиди овози* беихтиёр хандидан.

ПИЛ پیل *кит., ниг.* **фил**; **пили дамон** фили ҷангии ҳуҷумкунанда, фили ғуррон.

ПИЛА I پیله 1. ғӯзаи кирми абрешим, ки аз он торҳои абрешим ҳосил мешавад. 2. лифофаи муҳофизи зоча, ки кирмина онро аз нахи пеш аз мубаддал шуданаш ба зоча ҳосил мекунад; **пилаи абрешим** а) лифофае, ки кирмаки абрешим пеш аз мубаддал шуданаш ба зоча ба он мепечад; б) ашё барои тайёр намудани абрешими табиӣ; ◊ **чун пила ба пои фил афтодан** оҷизу нотавон шудан.

ПИЛА II پیله чирку фасод, чирки дандон.

ПИЛА III پیله пилки чашм.

ПИЛАВАР پیله‌ور майдафурӯш, аттори хонагард, шахсе, ки молҳои майдаро кӯча ба кӯча бардошта мефурӯшад.

ПИЛАСТА پیلسته 1. устухони дандони фил. 2. *киноя аз* соид, миёни оринҷ ва банди даст.

ПИЛАФГАН پیل‌افگن *кит.* 1. қавӣ, зӯр, диловар, баҳодур, паҳлавон. 2. аспи қавӣ.

ПИЛАФКАН پیل‌افکن *ниг.* **пилафган**.

ПИЛАФКАНӢ پیل‌افکنی амали пилафкан, диловарӣ, зӯроварӣ, баҳодурӣ.

ПИЛАФСАР پیل‌افسر дорои қудрату тавоноӣ ва ҷоҳу ҷалолу шавкат.

ПИЛБАНД پیلبند як навъ усули бозии шоҳмот, ки дар паси фил ду пиёда мегузоранд, то ин ки ба омадани мӯҳраи ҳариф монеъ бошад; **пилбанд додан** а) мот кардан ба воситаи ҳаракати фил; б) *маҷ.* мағлуб кардан.

ПИЛБОЛО پیل‌بالا 1. баланд ва азим ҷусса; филқомат, қавиҳайкал. 2. *маҷ.* ба баландии қомати фил, хеле бисёр, туда, хирман.

ПИЛБОН پیل بان бонигари пил, нигоҳубинкунандаи фил, ходими махсуси фил.

ПИЛБОР پیل بار боре, ки бар андозаи бори фил аст.

ПИЛВОР پیلوار 1. монанди фил, фил барин, филмонанд. 2. *маҷ.* қавӣ, андозаи бори як фил.

ПИЛГӮШ پیل‌گوش 1. гули савсан. 2. хокандоз, олатест, ки бо он хокрӯбаҳоро мебардоранд.

ПИЛЗӮР پیل‌زور зӯрманд, қавӣ, пурзӯр.

ПИЛИШК پلشک :**пилишк кардан** *гуфт.* гузарондан *чизеро,* кашидан *чизеро*; **риштаро ба сӯзан пилишк кардан** риштаро аз сӯрохи сӯзан гузаронидан.

ПИЛИШТ//ПАЛАШТ پلشت *кит.* нопок, олуда; **палиду пилишт** нопоку олуда.

ПИЛК پلک пардаи гирдогирди чашм, ки мижгон аз он рӯидааст: **пилки чашм**.

ПИЛКСУРХ پلک‌سرخ он ки пилки чашмонаш сурх аст.

ПИЛЛА I پیله *ниг.* **пила**.

ПИЛЛА II پیله *кит.* пояи зина; зинапоя.

ПИЛЛА III پیله *тиб.* милки дандон, ки дар натиҷаи газак гирифтани нӯги решаи дандон ба вуҷуд меояд.

ПИЛЛАГАР پیله‌گر *ниг.* **пилакаш**.

ПИЛЛАГУЗОРӢ پیله‌گذاری пилла гузоштан, пилла нигоҳ доштан.

ПИЛЛАДОР پیله‌دار *ниг.* **пилакаш**.

ПИЛЛАДОРӢ پیله‌داری *ниг* **кирмакпарварӣ**.

ПИЛЛАКАШ پیله‌کش он ки пилларо ҷӯшонида тоза карда ба ресидан тайёр мекунад, пиллагар.

ПИЛЛАКАШАК پیله‌کشک асбоби махсус, ки нахи абрешими пилларо мекашад.

ПИЛЛА́КАШӢ پیله‌کشی 1. *исми амал аз* **пила кашидан**; пилларо ҷӯшонида ба ресидан тайёр кардан. 2. марҳалаи технологии аз пилла кашидани нахи абрешим; **корхонаи пиллакашӣ** корхонае, ки дар он ҷо пилла мекашанд, пиллагар.

ПИЛЛАПАЗ پیله پز *ниг.* **пиллакаш**.

ПИЛЛАПАЗӢ پیله پزی *ниг.* **пилакашӣ**.

ПИЛЛАПАРВАР پیله پرور он ки пила парвариш мекунад, пиладор; кирмакпарвар.

ПИЛЛАПАРВАРӢ پیله‌پروری *исми амал аз* **пиллапарвар**; пилладорӣ.

ПИЛЛАПОЯ پیله پایه *гуфт.* нардбон; *ниг.* **пила II.**

ПИЛЛАРЕСӢ پیله ریسی *ниг.* **абрешимресӣ**.

ПИЛЛАСУПОРӢ پیله‌سپاری пила супоридан (*ба бунгоҳи қабул*).

ПИЛЛАТАЙЁРКУНӢ پیله‌طیارکنی *исми амал аз* **пилла тайёр кардан**; пиллапарварӣ.

ПИЛЛАХОНА پیله خانه хонаи пиллапарварӣ.

ПИЛЛАХУШККУНАК پیله خشک کنک хона ё асбоб барои буғ ва хушк кардани пилла.

ПИЛЛАХУШКОНӢ پیله خشکانی хушконидани пилла.

ПИЛЛАЧИГӢ پیله‌چیگی *ниг.* **пилладорӣ**.

ПИЛЛАҶО پیله‌جا *варз.* нуқтаи омада расидан дар ягон мусобиқаи давидан; марра, ҷои шарти ҳисоб дар мусобиқа.

ПИЛМИДАН پلمیدن *гуфт.* ҷунбида гаштан; **пилмида гаштан** ба корҳои майдачуйда машғул шудан.

ПИЛМУРҒ پیل‌مرغ хурӯси мурғи марҷон.

ПИЛПАЙКАР پیل‌پیکر 1. филҷусса, пилтан. 2. бузургҷусса, қавиҳайкал.

ПИЛПО(Й) پیل‌پا(ی) *кит.* 1. қадаҳи бузурги шаробхӯрӣ, ратли гарон. 2. номи яке аз абзорҳои ҷангӣ, гурзи оҳанини калон.

ПИЛСӮЗ پیل‌سوز 1. чароғе, ки аз сӯхтани пилта ва равған(-и сиёҳ) равшанӣ медиҳад, чароғи сиёҳ, ҷинчароғ. 2. *ниг.* **пилта**.

ПИЛТА پلته 1. ресмони ғафс ё тасмаи аз пахта тофташуда, ки дар чароғи пилсӯз гузошта мешавад, фатила. 2. ресмони ғафси аз пахта тофта ё коғази борик бурида, ки бо пилтапеч (пилтакаш) ба лагандаи каллапӯш гузаронида мешавад.

ПИЛТАБАХМАЛ پلته‌بخمل як навъ бахмал, ки пилта-пилтаи раҳдор аст.

ПИЛТАГӢ پلتگی 1. *мансуб ба* **пилта**: **чароғи пилтагӣ**.

ПИЛТАКАШ پلته‌کش сими борики махсус, ки ба воситаи он пилта ё коғази борик буридаро печонида ба лагандаи каллапӯш мегузаронанд; пилтапеч.

ПИЛТАН پیل‌تن филпайкар, қавиҷусса, пурзӯр.

ПИЛТАПЕЧ پلته‌پیچ фатилапеч, ҳар чизе, ки мисли фатила тоб дорад; пилтакаш.

ПИЛТАСӮЗ پلتکسوز 1. ҷои сӯхтани (оташ гирифтан) пилта, оташгирии пилта (*дар баъзе асбобҳои оташфишонӣ ва равшанидиҳанда*). 2. пилтагӣ; **милтиқи пилтасӯз** милтиқе, ки ба воситаи сӯхтани пилта оташ мефишонад; **чароғи пилтасӯз** чароғе, ки ба воситаи сӯхтани пилта равшанӣ медиҳад.

ПИЛТАТОБ پلته‌تاب 1. пилтатобанда, пилтакаш. 2. *маҷ.* борик.

ПИЛТАЧАРОҒ پلته‌چراغ чароғи пилтасӯз, чароғи сиёҳ.

ПИЛУСТУХОН پیل‌استخوان 1. оҷ, устухони фил. 2. *маҷ.* қавиҳайкал, бузургҷусса.

ПИМА پیمه мӯзаи намадин; мӯзаи дарунаш пашмин.

ПИНА پینه 1. ямоқ, дарбеҳ. 2. обила: **пинаи даст**.

ПИНАДОР پینه‌دار обиладор; дасти пинадор.

ПИНАДӮЗ پینه‌دوز *кит.* кӯҳнадӯз, порадӯз.

ПИНАДӮЗӢ پینه‌دوزی 1. *кит.* амал ва шуғли пинадӯз. 2. ҷое, ки дар он ҷо пинадӯз кор мекунад.

ПИНАЗАДА پینه‌زده *кит.* пойафзол ё либоси дарбеҳдор.

ПИНАК پینک хоби сабуке, ки одамро дар ҳолати нишастагиаш мебарад ва чашмонаш нимпӯш мешавад, чӯрт, ғанаб; **пинаки** *касеро* **вайрон накардан** а) касеро бедор накардан б) аҳамият надодан, парво надоштан; **пинаки** *касе* **паридан** аз ҳолати нимхобӣ (ғанаб) баромадан; аз ҳолати ғафлат баромадан; **пинаки** *касеро* **паронда**н хушёр кардан касеро; **пинак рафтан** хоб ғалаба кардан бар касе, чӯрт задан.

ПИНАКӢ پینکی пинакзананда, пинакраванда; пинак; **пинакӣ задан** ғунудан, пинак рафтан, хоболуд будан; **дар пинакӣ будан** хоболуд будан, дар ғанаб рафтан.

ПИНАКРАВӢ پینکروی *исми амал аз* **пинак рафтан**; нимхобу нимбедор будан.

ПИНГВИН *лот.* پینگوین *зоол.* ҷонвари калони кӯтоҳболи баҳрӣ, ки болҳояш барои шино кардан хизмат мекунад ва парида наметавонад.

ПИНГОН//БИНГОН پنگان//بنگان *кит.* 1. коса, ҷом. 2. ташт, тос. 3. тоси соат, тоси мисини таҳсурох, ки онро дар миёни тагораи пуроб мегузоранд ва як бор пур шудани он аз об як вақти муайянеро мефаҳмонад.

пиндор پندار *асоси замони ҳозира аз* **пиндоштан**.

ПИНДОР پندار 1. фикр, андеша; гумон, хаёл, тасаввур. 2. гумони бад, шак. 3. *маҷ.* калонгарии аз ҳад зиёд, худро калон гумон кардан, худбинӣ; кибру ғурур.

ПИНДОШТ پنداشت *ниг.* **пиндор** 1.

ПИНДОШТАН پنداشتن 1. тасаввур кардан, гумон кардан, хаёл намудан. 2. ҳисоб кардан, худро калон гирифтан, гумон кардан.

ПИНУ پینو *кит.* дӯғи турши хушкшуда, қурут.

ПИНҲОН پنهان 1. пӯшида, ниҳон, нонамоён; *муқоб.* **ошкор**. 2. махфӣ, рустӣ; **пинҳон гаштан (шудан)** нонамоён шудан, руст шудан; **пинҳон (нигоҳ) доштан** пӯшида доштан, маълум накардан, ошкор накардан, махфӣ нигоҳ доштан; **пинҳон кардан** а) пӯшида нигоҳ доштан, ошкор накардан; б) руст кардан, нопадид гардонидан; **пинҳон мондан** пӯшида мондан, махфӣ боқӣ мондан, ошкор доштан.

ПИНҲОНГОҲ پنهانگاه ҷои пинҳон шудан ё пинҳон кардан.

ПИНҲОНДОРӢ پنهانداری пинҳон доштан, пинҳон кардан.

ПИНҲОНӢ پنهانی 1. пӯшида, махфӣ, мастур; **вазифаи пинҳонӣ**; **сӯҳбати пинҳонӣ** гуфтугӯи пӯшида, сӯҳбати ғайриошкор. 2. ба тарзи пинҳон, махфиёна: **пинҳонӣ амал (кор) кардан**; **супориши пинҳонӣ** супориши махфӣ.

ПИНҲОНКОР پنهانکار 1. пинҳон амалкунанда. 2. ба таври махфӣ коркунанда; амалкунандаи махфӣ: **гурӯҳҳои пинҳонкор.**

ПИНҲОНКОРӢ پنهانکاری 1. пинҳон кардан. 2. махфӣ амал кардан.

ПИНҲОНКОРОНА پنهانکارانه ба таври пинҳонӣ.

ПИНҲОНКУНӢ پنهانکنی пинҳон кардан, руст кардан; аз чашми *касе* ғоиб нигоҳ доштан.

ПИР پیر 1. солхӯрда, умрдида, кӯҳансол; *муқоб.* **ҷавон**. 2. қадим, дерин: **дунёи пир**. 3. *маҷ.* кӯҳна, қафомонда. 4. *кҳн.* шахси таърихӣ ё афсонавие, ки собиқ аҳли касбу пеша ӯро ба худ пешво қарор медоданд; (*мас.,* **пири бофандаҳо**-*Имоми Аъзам,* **пири сансон** *Қанбар-саиси халифа Алӣ ва ғ.).* 5. *д.* муршид, роҳнамо, шайхе, ки ба худ мурид ва эътиқодмандон мегирифт: **пири роҳ, пири тариқат; асои пир ба ҷои пир** (*зарб*). 6. марди ҷаҳонгашта ва кордида, таҷрибанок: **пири хирад, пири ҳунар, пир нест, тадбир нест** (*зарб.*); **пири кор** а) устоди кор, корозмуда, ботаҷриба; б) *киноя аз* шоирони пешина, саромадани сухан; **пири таълим** муаллим, устод; **пири барнодил** кӯҳансоли дилаш ҷавон; **пири майкада (муғон)** соҳиби майхона; **пир кардан** ҷисман заиф гардонидан, аз кор баровардан (*мас., дард, ғами касеро*); **пир шудан** а) кӯҳансол гаштан; б) беравнақ шудан; забун гаштан; **ҳавсала пир шудан** барҳам хӯрдани рағбат, аз байн рафтани майл (ба коре): ◊ **гови пир кунҷора хоб мебинад** (*мақ.*).

ПИРА پیره пир, кӯҳансол.

ПИРАЗАН پیرزن зани пир, зани солхӯрда, кампир.

ПИРАЗОЛ پیرزال пиразан, кампир.

ПИРАК پیرک *шакли тасғир ва навозиши* **пир**.

ПИРАКӢ پیرکی одами пир, пирамард, кӯҳансол.

ПИРАМАРД پیره‌مرد марди пир, кӯҳансол, солхӯрда, мӯйсафед.

ПИРАМИДА *ю.* پیرمیده 1. *ниг.* **аҳром**. 2. шакли ҳандасӣ, аҳром.

ПИРАСАР پیره‌سر пир, солхӯрда, кӯҳансол, мӯйсафед.

ПИРАҲАН پیرهن *ниг.* **пироҳан**.

ПИРБОНУ پیربانو соҳибхоназани пир, хонуми пир.

ПИРГОВ پیرگاو 1. гови пир. 2. *киноя аз* одами бефикр, камандеша, беҳавсала (*дар мавриди таҳқир*).

ПИРДУХТАР پیردختر духтари солхӯрдаи шавҳарнакарда, духтари шавҳарнадида.

ПИРЗАН پیرزن *ниг.* **пиразан.**

ПИРЗОЛ پیرزال *ниг.* **пиразол.**

ПИРИНӢ یرینی *кит.* 1. як навъ хӯроки ширин, ки аз орди биринҷ ва ширу шакар мепазанд; фиринӣ, муқаллабӣ. 2. *киноя аз* маҳбуба.

ПИРӢ پیری 1. кӯҳансолӣ, солхӯрдагӣ, ҳолати солхӯрдагӣ, пир будан. 2. *маҷ.* сустӣ, заифӣ, камқувватӣ.

ПИРМАРД پیرمرد *ниг.* **пирамард.**

ПИРМОМ پیرمام *кит.* момои пир, модари пир.

ПИРОЗА پیرازه *кит.* навъ ва намуди кашидани нах дар шерозаи китоб барои маҳкам кардани он.

ПИРОИШ پیرایش *ниг.* **пероиш.**

ПИРОМУН پیرامون *ниг.* **перомун.**

ПИРОНА پیرانه 1. *мансуб ба* **пир.** 2. муносиби пирон, лоиқи пирон, хоси пирон: **овози пирона, чашмони пирона.** 3. ба тарзи (ҳаракати) пирон, монанди (ҳолати) пирон. 4. *маҷ.* хирадмандона, ботадбирона.

ПИРОНАСАР پیرانه‌سر ҳангоми пиронсолагӣ, айёми пирӣ, дар ҳолати пирӣ.

ПИРОНАСАРӢ پیرانه‌سری *мансуб ба* **пиронасар**; вақти пирӣ.

ПИРОНСОЛ پیرانسال пир, солхӯрда, хеле умрдида.

ПИРОНСОЛАГӢ پیرانسالگی пирӣ, куҳансолӣ; вақти пирӣ: **дар вақти пиронсолагӣ.**

ПИРОНСОЛӢ پیرانسالی *ниг.* **пиронсолагӣ.**

ПИРОСТАН پیراستن *ниг.* **перостан.**

ПИРОҲАН پیراهن *ниг.* **пероҳан.**

ПИРОҲАНГУЛГУН پیراهن‌گلگون *кит.* 1. он ки куртаи гулдор мепӯшад; *маҷ.* маҳбубаи куртасурх, зеболибос. 2. *маҷ.* хунолуд, шаҳидгашта.

ПИРОҲАНДӮЗ پیراهن‌دوز куртадӯз, он ки куртаворӣ медӯзад, дӯзандаи курта.

ПИРОҲАНДӮЗӢ پیراهن‌دوزی 1. амал ва шуғли куртадӯз, пироҳан дӯхтан, куртадӯзӣ. 2. коргоҳ ё дукони пироҳандӯзӣ.

ПИРОҲАНӢ پیراهنی 1. *мансуб ба* **пироҳан.** 2. муносиб барои дӯхтани пироҳан; махсуси пироҳан.

ПИРОҲАНХОБ پیراهن‌خواب либоси хоб, тагпӯш барои хобидан.

ПИРОҲАНЧОК پیراهن‌چاک *ниг.* **пераҳанчок.**

ПИРОЯ پیرایه *ниг.* **пероя.**

ПИРОЯБАНД پیرایه‌بند *ниг.* **пероябанд.**

ПИРОЯБАНДӢ پیرایه‌بندی *ниг.* **пероябандӣ.**

ПИРОЯПӮШ پیرایه‌پوش *ниг.* **перояпӯш.**

ПИРОЯСОЗӢ پیرایه‌سازی *ниг.* **пероясозӣ.**

ПИР-ПИР پر پر *калимаи тақлиди овоз,* ки ларзиш ё паридани чизеро ифода мекунад: **пир-пир паридан.**

ПИРСАГ پیرسگ 1. саги пир. 2. *киноя аз* одами бадфеъли бадкирдор (*дар мавриди таҳқир*).

ПИРСОЛ پیرسال солхӯрда, куҳансол.

ПИРӮЗ پیروز 1. фирӯз; музаффар, ғолиб; **пирӯз гаштан (омадан)** ғолиб гаштан (омадан). 2. комёб, хушу хуррам; **бахти пирӯз** толеи баланд.

ПИРӮЗА پیروزه *ниг.* **фирӯза.**

ПИРӮЗАГУН پیروزگون *ниг.* **фирӯзагун.**

ПИРӮЗАРАНГ پیروزه‌رنگ *ниг.* **фирӯзаранг.**

ПИРӮЗАТАХТ پیروزه‌تخت *кит.* тахти бо пирӯза зинат додашуда.

ПИРӮЗАТАШТ پیروزه‌طشت *кит., киноя аз* осмон.

ПИРӮЗАХТАР پیروزاختر саодатманд, хушбахт, комёб.

ПИРӮЗБАХТ پیروزبخت *кит.* дорои бахти баланд, ботолеъ, баландбахт.

ПИРӮЗБАХТӢ پیروزبختی баландбахтӣ, баландтолеӣ.

ПИРӮЗГАР پیروزگر *кит.* 1. ғолиб, музаффар, фотеҳ. 2. ғолибгардонанда.

ПИРӮЗӢ پیروزی 1. фирӯзӣ, ғалаба, фатҳ. 2.

хушбахтӣ, саодатмандӣ.

ПИРӮЗМАНД پیروزمند ғолиб, музаффар.

ПИРӮЗМАНДӢ پیروزمندی комёбӣ, ғолибият.

ПИРӮЗМАНДОНА پیروزمندانه 1. бо пирӯзӣ, бо ғолибият.

ПИРӮЗРАЗМ پیروزرزم *кит.* дар ҷанг ғолибшаванда, он ки дар набард пирӯз мешавад, пирӯзҷанг.

ПИРӮЗРӮЗ پیروزروز музаффару мансур; комёб, босаодат, хушбахт, саодатманд.

ПИРӮЗҶАНГ پیروزجنگ *ниг.* **пирӯзразм**.

ПИРХАР پیرخر 1. хари пир. 2. *кинояаз* одами камақли беҳавсала (*дар мавриди таҳқир*).

ПИРХОНА پیرخانه *кҳн.* хонаи дуохонии шайх, эшон ва амсоли онҳо.

ПИРШАВӢ پیرشوی пир шудан; кӯҳна шудан, афсурда шудан.

ПИРШУДА پیرشده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пир шудан**; он ки пир шудааст. 2. *маҷ.* сустшуда, заифгашта.

ПИРЯХ پیریخ *геол.* яхҳои доимии қабатғафси болои кӯҳҳо: **пиряххои доимӣ**.

писанд پسند *асоси замони ҳозира аз* **писандидан**.

ПИСАНД پسند дилхоҳ, дилчасп, мақбул, хушоянд; **писанди назар** маъқул, хушоянд; **писанд будан** мавриди назар ва эътибор будан; **писанд гаштан (омадан, шудан)** маъқул шудан, мақбул омадан; **писанд кардан** *ба касе* маъқул кунонидан ба касе, қабул кунонидан чизеро ба касе; **писанд накардан** ба эътибор нагирифтан, аҳамият надодан (касеро, чизеро).

ПИСАНДИДА پسندیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **писандидан**. 2. мақбул, маъқулшуда, хушкарда: **кори писандида**. 3. баргузида, писанд шуда: **писандидаи мардум**.

ПИСАНДИДАКЕШ پسندیده‌کیش 1. он ки дину оини нек дорад. 2. *маҷ.* неккирдор, некрафтор.

ПИСАНДИДАКОР پسندیده‌کار накӯамал, неккирдор: **одами писандидакор**.

ПИСАНДИДАН پسندیدن 1. қабул кардан, пазируфтан, маъқул донистан, хуш кардан; **маслиҳати** *касеро* **писандидан** маслиҳати касеро қабул кардан. 2. интихоб кардан, баргузидан, мақбул донистан: **он чи бар худ написандӣ, ба дигаре написанд** (*мақ.*).

ПИСАНДИДАРОЙ پسندیده‌رای некрой, хуштабиат, некхислат.

ПИСАНДИДАТАБЪ پسندیده‌طبع хуштабъ, нектабъ.

ПИСАНДИДАФИКР پسندیده‌فکر хушзеҳн, хушфикр, некандеш, некрой.

ПИСАНДИДАХУЛҚ پسندیده خلق соҳиби хулқу хислати нек, писандидатабъ.

ПИСАНДИДАХӮ(Й) پسندیده‌خو(ی) некӯхӯй, покизатабъ, хушхулқ, писандидахулқ.

ПИСАР پسر 1. фарзанди нарина; *муқоб.* **духтар**; **писари угай** писари шавҳар аз зани дигар ё писари зан аз шавҳари дигар; писарандар; **писар ёфтан** соҳиби писар шудан. 2. бача. 3. ҷавон (*дар мавриди хитоби одами солдида ба ҷавон*).

ПИСАРАК پسرک 1. *шакли тасғир ва навозиши* **писар**. 2. писарбача.

ПИСАРАНДАР پسراندر писари ӯгай, писари зан аз шавҳари дигар нисбат ба мард ва баръакс.

ПИСАРБАЧА پسربچه писар, писарак, бача.

ПИСАРГИР پسرگیر он ки писари каси дигарро ба писарӣ гирифтааст, он ки хоҳони писархонд кардан аст.

ПИСАРДОР پسردار он ки писар дорад, соҳиби писар, дорои писар.

ПИСАРЗОДА پسرزاده зодаи писар, фарзанди писар, набера.

ПИСАРИНА پسرینه 1. фарзанди нарина. 2. *ниг.* **писарона**.

ПИСАРӢ پسری *мансуб ба* **писар**; **расми писарӣ** одоб ва қоидаи фарзандӣ.

ПИСАРОНА پسرانه бачагона, муносиби писар, лоиқи писар, хоси писарон; ба таври писарон; **либоси писарона** либоси бачагӣ.

ПИСАРНАБЕРА پسرنبیره набераи писар; набераи писарӣ.

ПИСАРХОЛА پسرخاله писари хола, писари хоҳари модар.

ПИСАРХОНД(А) پسرخواند//پسرخوانده писарбачае, ки *касе* ӯро ба писарӣ қабул карда фарзанди худ номидааст.

ПИСАРЧА پسرچه *ниг.* **писарак.**

ПИСК پسک *лаҳҷ.* пасафгандаи буз, гӯсфанд ва монанди инҳо.

ПИСТ پست орд, орди ғаллаи бирён аз қабили гандум, ҷав, нахӯд *ва г.*

ПИСТА پسته донаи мағздоре, ки мағзи сабз дорад ва баъди пухтан даҳон во мекунад: дарахти писта; **пистаи хандон** а) пистаи кушода; б) *киноя аз* лабу даҳони маҳбуба.

ПИСТАГӢ پستگی *мансуб ба* **писта**; **ранги пистагӣ** ранги сабзи мисли ранги мағзи писта, пистоқӣ; **ҳалвои пистагӣ** ҳалвое, ки бо писта пухта мешавад.

ПИСТАДАҲОН پستهدهان даҳонаш танги зебо (*сифати зан*).

ПИСТАЗОР پستهزار ҷои рӯидани дарахти писта, анбӯҳи дарахтони писта.

ПИСТАКОРӢ پستهکاری амали коштани писта, коридани писта, киштукор ва нигоҳубини писта.

ПИСТАҚӢ پستقی *ниг.* **пистоқӣ.**

ПИСТАЛАБ پستهلب *киноя аз* маъшуқа.

ПИСТАМАҒЗ پستهمغز 1. мағзи писта. 2. *маҷ.* мағзи хеле бомазаву серравған.

ПИСТОҚИРАНГ پستاقیرنگ *ниг.* **пистоқӣ** I.

ПИСТОҚӢ I پستاقی пистаранг, сабз.

ПИСТОҚӢ II پستاقی *лаҳҷ., ниг.* **потусқа.**

ПИСТОН I پستان узвест дар синаи занон ё шиками ширхорони модина, ки дар он шир ҳосил мешавад: **нӯги пистон.**

ПИСТОН II پستان *ҳ.* 1. пулакчаи поёни тир (патрон)-и аслиҳаҳои оташфишон, ки барои оташ додани он хизмат мекунад; потусқа. 2. потусқаи коғазӣ барои таппонча ва милтиқҳои бозичаи бачагон.

ПИСТОНАК پستانک 1. *ҳ.* ҷои бо ангушт зер карда оташ додани пистони аслиҳаҳои оташфишон; куланги милтиқ. 2. он чи резинӣ буда барои ором кардан ва шир хӯрондани тифлон ба кор мебаранд, чочак.

ПИСТОНБАНД پستانبند синабанд, синабандак.

ПИСТОНДОР پستاندار *зоол.* ҳайвон аз оилаи пистондорақҳо.

ПИСТОНӢ پستانی *марбут ба* **пистон**; порчаи сафеди нозук, ба даруни он кӯфтаи шириниҳо, масалан, наботро тар карда мебастанд ва ба даҳони навзод мегузоштанд.

ПИСХАНД پسخند лабханди масхараомез, лабханд аз рӯи таҳқир ва истеҳзо, пузханд; **писханд задан (кардан)** лабханди масхараомез кардан; **ба писханд гап задан** бо истеҳзо гап задан.

ПИСХАНДОМЕЗ پسخندآمیز тамасхуромез, масхараомез, истеҳзомез.

ПИСХО پیسخا *д.* иди дини насрониён ва яҳудиҳо.

ПИТИР-ПИТИР پترپتر *калимаи тақлиди овоз*, ки ҷунбиши тезро ифода мекунад.

ПИТОН پیتان *зоол.* мори бузурги безаҳр.

ПИТПИЛИҚ پیتپلیق *калимаи тақлиди овози* бедона (вартишк).

ПИХ I پخ *ниг.* **пах.**

ПИХ II پیخ барҷастагиҳои сахти пойҳои баъзе парандагон (*мас., дар пои хурӯс*), ки вақти ҷангашон кор медодааст.

ПИҲ//ПЕҲ پیه *кит.* равғани рӯи гӯшт, чарбу.

ПИЧА پیچه муй, мӯйсар, қисмати пеш ва бари мӯйсар; *муқ.* **печа.**

ПИЧАБАНД پیچهبند *ниг.* **печабанд.**

ПИЧАН(Д) پیچن//پیچند ғарами беда, алаф, хошок *ва г.*

ПИЧАСАФЕД پیچهسفید *ниг.* **печасафед.**

ПИЧИНГ پچینگ *гуфт.* гаппаронӣ, гап партофтан ба касе гапи нешдор партофтан ба касе; **пичинг задан (кардан)** гапи нешдор гуфтан, мазоҳ карда гап задан; **пичинг парондан** гапи нешдор гуфтан, гаппаронӣ кардан.

ПИЧИНГОМЕЗ پچینگآمیز бопичинг, нешдор, кинояомез (*гап*).

ПИЧИНГОМЕЗОНА پچینگآمیزانه ба таври пичингомез, кинояомезона.

ПИЧИНГПАРОНӢ پچینگپرانی *гуфт.* пичинг парондан, гапи заҳромез гуфтан, гаппаронӣ.

ПИЧИР-ПИЧИР پچیرپچیر *калимаи тақлиди овоз,* ки хеле паст ва оҳиста гап задани як кас ё якчанд касро мефаҳмонад, зери лаб гап задан; **пичир-пичир кардан** зери лаб оҳиста сухан кардан.

ПИЧИРРОС پچیراس пичир-пичир, зери лаб гап задан; **пичиррос задан (кардан)** пичир-пичир гап задан, зери лаб чизе гуфтан.

ПИЧИРРОСӢ پچیراسی *мансуб ба* **пичиррос**; **овози пичирросӣ** овози пичир-пичир.

ПИШАК پشک гурба; **пишаки** *касеро* **пишт (на) гуфтан** *маҷ.* ба касе халал (на) расонидан.

ПИШАКБАЧА پشکبچه бачаи пишак.

ПИШАКШӮ(Й) (پشکشو(ی *маҷ.* шустушӯи нотамом; **пишакшӯ(й) кардан** (*рӯйро*) нотамом шустан (*рӯйро*).

ПИШГИЛ پشگیل саргини ҳайвонот монанди шутур, буз, гӯсфанд *ва г.*

ПИШК پشک *лаҳҷ.* саргини ғелони буз, гӯсфанд, шутур *ва г.,* писк.

ПИШЛОҚ پشلاق *лаҳҷ.* як навъ хӯрок, ки аз шир монади панир пухта мешавад.

ПИШ-ПИШ پش پش *калимаи тақлиди овози* ҷеғ задани гурба.

ПИШТ پشت *калимаи тақлиди овози* пеш кардани гурба; **гурбаи** *касеро* **пишт нагуфтан** ба кори касе дахл (халал) нарасонидан.

ПЛАЗМА *ю.* پلزمه қисми обакии таркибии бофтаҳои органикии гуногун (*мас., хун*).

ПЛАСТИДАҲО *ю.* پلستیدهها *бот.* ҷисмчаҳои беранг ё рангдори протоплазмаи бофтаҳои растаниҳо, ки барои мавҷудияти растаниҳо аҳамияти калон доранд.

ПЛАСТИЛИН *ю.* پلستلین маводи аз гил, мум ва равған тайёршуда барои ҳайкалсозӣ.

ПЛАСТМАССА *ю.* پلستمسه маводи сунъие, ки аз ҳар гуна моддаҳо тайёр мекунанд ва аз он ҳар гуна асбобҳо месозанд.

ПЛАТИНА *исп.* پلتینه филизи сафедранги қиматбаҳои ба гармӣ ниҳоят тобовар.

ПЛАТСКАРТА *олм.* پلتسکرته билети махсус барои ҷои муайян дар вагон.

ПЛОМБА *олм.* پلامبه 1. тамғаи қурғошимӣ, ки ба молҳо ва ба борҳои бастаи вагон, дӯкон ва ғайра овехта мешавад. 2. хамире, ки онро ба сӯрохи дандон мегузоранд: **сӯрохи дандонро пломба кунондан**.

ПЛУГ *олм.* پلوگ абзор ва мошини шудгор, ки ба трактор ё асп баста мешавад, испор.

ПЛУТОНӢ *лот.* پلوتانی унсури химиявии радиоактивӣ, ки аз уран ва торий истеҳсол мекунанд.

ПНЕВМАТИКӢ *ю.* پنیومتیکی ҳар асбоби ба амали фушурдашавии ҳаво асосёфта.

ПО(Й) (پا(ی 1. узви бадани инсон ва ҳайвон, ки воситаи рафтан аст ва бадан дар болои онҳо қарор гирифтааст. 2. *бо изофат* – (*қисми зери чизе*; таг, зер, бун) **пои**... зери…, таги…, буни…. 3. қисми зерини пой, қадам. 4. *маҷ.* тоқаи пойафзол ё як почаи шим, эзор *ва г.* 5. ба тарзи истиора истифода шудааст; **пои кор; по ба по** қадам ба қадам; баробар, ҳамроҳ; **по ба пои** *касе* **роҳ рафтан; гапи подарҳаво** гапи берабт, бемаънӣ, бемантиқ; **сар то по** тамоман, аз аввал то охир; **пои пиёда** пиёда; **ба пои худ** бе воситаи каси дигар, бо майли худ; **бо пои бараҳна** пойлуч, бе пойафзол; **по ба по рафтан** баробар рафтан, аз ҳам канда нашуда рафтан; **по ба лаби гӯр будан** пири фартут шудан, наздик ба марг будани касе; **по бар ҷо будан** устувор будан, собит будан; **пои** *касеро* **аз ҷое кандан** касеро аз ҷое дур кардан, рафтуои касеро қатъ гардонидан (*аз ҷое, ба ҷое*); **пои** *касеро* **аз осмон овардан** касеро ба ҷазояш расондан, несту нобуд кардан; **пои** *касе* **лағжидан** аз ҷо беҷо шудан; дар коре шикаст хӯрдан; **пои рафтуомад бурида гардидан** қатъ гардидани рафтуомад; **пой бар арсаи ҳаёт гузоштан** таваллуд шудан, ба дунё омадан; **пой баромадан** аз ҷояш беҷо шудани устухонҳои пой дар натиҷаи зарб хӯрдан; **пой ба ҷое нагузоштан** ба ҷое нарафтан; тарки равуой кардан; **пой беҷо мондан** аз ҳадди худ гузаштан; кори беҷо кардан; **пой гузоштан (ниҳодан)** қадам мондан; рафтан; ба ҷое дохил шудан; **пой дароз кардан** *маҷ.* мурдан; **пой канда шудан аз ҷое** қатъ гардидани рафтуомад аз ҷое; **пой кашидан аз ҷое** тарки рафтуой кардан аз ҷое; **пой мондан** қадам задан; рафтан; **пой каҷ ниҳодан** нодуруст кор кардан, хилофи қоида амал кардан; **пойро дониста мондан** фикр карда кор кардан, санҷида ва бо мулоҳиза кор кардан; **по кӯфтан** а) кафи пойро ба замин задан; б) рақсидан; **по на-**

кашида мурдан ҷо ба ҷо мурдан, якбора мурдан; **пой накашидан** майли рафтан надоштан; **по шав!** хез! гурез!; **аз по афтодан** а) беҳол шудан, монда шудан (*аз кор, аз роҳгардӣ*); б) ба замин афтодан, мағлуб шудан (*дар ҷанг, гӯштин*); **аз по афтондан** а) ғалтондан, б) ҳалок кардан; **аз пой мондан** хаставу нотавон шудан, тоби роҳгардӣ надоштан; **аз пои** *касе* **гирифтан** ба *касе* қасди бад кардан, дар паи қасди касе шуда; **ба курпа нигоҳ карда пой дароз кардан** мувофиқи қувват ва имкони худ кор кардан; **ба пои худ омадан** (*ба майли худ*) омадан; **ба пой хестан** а) бархостан; б) сиҳат шудан, сиҳат ёфтан; **ба по рост шудан** бархостан, шудан аз ҷои нишаст; **ба по хезондан** барангехтан, баланд шӯронидан; **ба по ҳино баста** *киноя аз* касе ё чизе ниҳоят суст ҳаракаткунанда; **ба як по истодан**; **дасту пой гум кардан** саросема шудан, ихтиёр аз даст додан; **ду пойро ба як мӯза (маҳсӣ) ҷо карда (тиққонда) нишастан** сахт истодагарӣ кардан, исрор кардан ба гуфтаи худ; **дониста по мондан** беҷо кор накардан, бо мулоҳиза ва андеша кору рафтор кардан; **зери по шудан** помол гаштан, хору забун шудан; **зери по кардан** поймол кардан, забун гардонидан; **пушти по задан** даст кашидан, сарфи назар кардан; бекадру эътибор кардан; **сар аз пой фарқ накардан** сахт дар таъсири ҳиссиёти худ будан, дар шавқу ҳаяҷон будан; **як по дар гӯр будан** пиру нотавон шудан, наздик ба марг расидан.

ПОАВРАНҶАН پاورنجن ҳалқаи зарин ё нуқрагин, ки занҳо ба пой мебанданд, халхол.

ПОАНДОЗ پااندز *ниг.* **пойандоз.**

ПОАФШОР پاافشار *боф.* ду тахтачаи хурди ба андозаи кафи пой дар дастгоҳи бофандагӣ, ки бофандагон дар рӯи онҳо по гузошта ба навбат мефишоранд ва дастгоҳро ба ҳаракат медароранд.

ПОБАЛАНД پابلند *кит.* 1. пойдароз (*ҳайвоноти монанди шутур, асп ва* ғ.). 2. *маҷ.* устод, моҳир; машҳур.

ПОБАНД پابند 1. банд, расан *ва г.,* ки ба пои ҳайвонот мебанданд. 2. гирифтор, муқайяд, бандӣ: **побанди зиндон, побанд шудан** а) пои чизеро бо банд бастан; б) гирифтор шудан.

ПОБАРАҲНА پابرهنه 1. бепойафзол, пойлуч. 2. *маҷ.* камбағал, бечора.

ПОБАРАҲНАГӢ پابرهنگی 1. *маҷ.* пойлучӣ. 2. бечорагӣ, камбағалӣ.

ПОБАРҶО(Й) I پابرجا(ی) *кит.* 1. устувор, маҳкам, пойдор: **побарҷо истодан**. 2. дар ҷои худ, беҷунбиш.

ПОБАРҶО(Й) II پابرجا(ی) афсурда, фартут, аз кор баромада, вайроншуда.

ПОБАСТ پابست 1. он ки ё он чи пояш баста шудааст; **побанд будан** а) пои чизе баста будан; б) гирифтор будан, муқайяд будан, побанд. 2. муқайяд, гирифтор. 3. *кит.* таҳкурсӣ, бунёд.

ПОБАСТА پابسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **побаст будан**; пояш баста. 2. гирифтор, маҳбус, бандӣ.

ПОБАСТАГӢ پابستگی *шакли дигари сифати феълӣ аз* **побаста;** побаста будан; гирифтор будан.

ПОБЕЛ پابیل **:побел кардан (задан)** нарм кардани (гардонидани) замин бо бел.

ПОБЕЛКАРДА پابیل‌کرده *сифати феълии замони гузашта аз* **побел кардан.**

ПО(Й)БОЗ پاباز//پای‌باز *кит.* 1. пойкӯб, пойзан. 2. раққос, рақскунанда.

ПОБОЗӢ پابازی *ниг.* **пойбозӣ.**

ПО(Й)БУРИДА پابریده// پای‌بریده он ки ё он чи пояш бурида шудааст, бо пои бурида, бепой.

ПОБӮС پابوس *ниг.* **пойбӯс.**

ПОБӮСӢ پابوسی *кҳн.* барои эҳтиром, пеши пои касе сар хам кардан; таъзим, зону задан дар пеши *касе*.

ПОВАРАҚ پاورق 1. калимаи аввали саҳифаи дуюм, ки барои муреттаб омадани варақаҳо дар охири саҳифаи якум навишта мешавад. 2. эзоҳи ба матни асосӣ дахлдор, ки дар поёни саҳифаи китоб зикр мешавад; ҳошия.

ПОВЕСТ *р.* پاویست асари бадеии аз ҷиҳати ҳаҷм хурдтар аз роман.

ПОГАРОН پاگران *кит., киноя аз* ҳомиладор, дуҷон.

ПОГОН *р.* پاگان парчаи хурди чоркунҷаи дорои нишони фарққунии унвонҳои ҳарбӣ, ки ба китф часпонида мешавад, палит, палитдор.

ПОГОНДОР پاگاندار 1. дорои погон. 2. *маҷ.*

амалдор.

ПОҒА پاغه *ниг.* **поғачӯб.**

ПОҒАМОЛ پاغه‌مال *ниг.* **поғачӯб.**

ПОҒАНД پاغند кулӯлаи пахтаи ҳаллоҷишуда, ки барои ресидан тайёр аст.

ПОҒАЧӮБ پاغه‌چوب чӯби борики махсус, ки ба он пахтаи ҳаллоҷишударо ҷудо-ҷудо печонида барои ресидан тайёр мекунанд.

ПОҒУНДА پاغنده 1. ҳар як пои зина, помонакҳои зинапоя. 2. *кит.* пахтаи ҳаллоҷишуда.

ПОД پاد *кит. ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* зид ва мухолиф *дар истилоҳсозӣ муодили* антӣ *аст*: **подмодда, подзаҳр.**

ПОДА پاده ҷамъи гову гӯсфанду буз *ва г.*, ки аз хонаҳо барои чаро ғун шудааст; ◊ **аз пода пеш чанг хезондан** галоғулаи беҳуда пеш аз ягон кор, воқеа *ва г.*

ПОДАБАРО پاده‌برا вақти баромадани пода.

ПОДАБОН پاده‌بان он ки подаро ба чаро мебарад, подавон.

ПОДАБОНӢ پاده‌بانی пода чаронидан; подачаронӣ кардан, чӯпонӣ.

ПОДАВОН پادوان *гуфт., ниг.* **подабон.**

ПОДАНГ پادنگ *кит.* як намуди василаи биринҷкӯбӣ, ки бо неруи по кор мекунад.

ПОДАРГИЛ پادرگیل 1. пой дар гил; пой дар рег. 2. *маҷ.* побанд, мутеъ, гирифтор.

ПОДАРД پادرد 1. дарди по. 2. он ки пояш дард мекунад.

ПОДАРӢ پادری 1. порчаи матоъ, ки дар поёни дар барои пок кардани по ва надаромадани чиркинӣ ба даруни хона мегузоранд. 2. остони дар, поёни дар, даргоҳ.

ПОДАРОЗ پادراز пояш дароз , он чи ё он ки пои дароз дорад, побаланд.

ПОДАРҲАВО پادرهوا 1. сарнагун, чаппа. 2. *гуфт.* беасос, пуч, суханҳои бемавқеву бебунёд, гапҳои ҳавоӣ, беасл, беасос.

ПОДАХОНА پاده‌خانه ҷои пода, қароргоҳи пода.

ПОДАЧАРО پاده‌چرا *ниг.* **подачо**; ҷои чаронидани пода.

ПОДАҶО پاده‌جا маҳалли ҷамъ омадан ва чарои пода.

ПОДГОН پادگان *ҳ., кит.* маҳалле, ки дар он қисми ҳарбӣ ҷойгир аст, гарнизон.

ПОДЗАҲР پادزهر 1. *тиб.* доруи зидди заҳр, чизе, ки бар зидди заҳр кор фармуда мешавад, заҳрмӯҳра. 2. ҳар чизе, ки асари чизи дигарро хунсо ё кам кунад.

ПОДИР پادیر *кит.* чӯбе, ки барои нигаҳдории девори хамида ё сақфи шикаста гузошта мешавад; тиргак, танба, пуштак, пуштибон.

ПОДОМ پادام *ниг.* **пойдом.**

ПОДОР پادار *ниг.* **пойдор.**

ПОДОРӢ پاداری 1. *кит.* пойдорӣ, муқовимат, барқарорӣ, истодагарӣ. 2. побарҷо, мустаҳкаму устувор будан; **подорӣ кардан** устуворӣ нишон додан, истодагарӣ кардан.

ПОДОШ پاداش 1. ҷазо, сазо. 2. мукофоти амал, музд; **подоши некӣ** мукофоти некӣ; ҷавоби некӣ; **подоши бадӣ** мукофоти бадӣ; ҷавоб ба бадӣ: **кулӯхандозро подош санг аст** (*мақ.*).

ПОДОШДЕҲ پاداشده *кит.* он ки подош медиҳад, подошдиҳанда.

ПОДОШДИҲАНДА پاداشدهنده *ниг.* **подошдеҳ.**

ПОДОШДИҲӢ پاداشدهی 1. ҷазодиҳӣ. 2. муздиҳӣ.

ПОДОШТ پاداشت *лаҳҷ., ниг.* **подош.**

ПОДПОЛКОВНИК پادپالکاونیک *ҳ.* унвони ҳарбӣ мобайни майор ва полковник.

ПОДӮКОНӢ پادکانی *кит.* 1. шахси каммояе, ки дар пои дӯкони дигаре нишаста савдо мекардааст. 2. даллол.

ПОДШАҲ پادشه *ниг.* **подшоҳ.**

ПОДШИПНИК *р.* پادشیپنیک абзори мудаввари мошин, ки гардиши гирдаи оҳани ҳаракаткунандаи меҳварро осон мегардонад.

ПОДШО پادشا *ниг.* **подшоҳ.**

ПОДШОҲ پادشاه 1. ҳукмрони мутлақи як мамлакат ё кишвар, соҳиби тахту тоҷ, шоҳ; **подшоҳ барин рӯз гузаронидан** бе ҳеҷ

камбудӣ зистан; аз ҳар ҷиҳат таъмин будан. 2. *маҷ.* фармонраво, соҳибихтиёр.

ПОДШОҲБОЗӢ پادشاه‌بازی як навъ бозӣ ки бо навбат буҷул партофта яке «подшоҳ» дигаре «вазир» мешавад ва «вазир» ҳукми «подшоҳ»-ро байни дигарон иҷро мекунад.

ПОДШОҲДУХТАР پادشاه‌دختر духтари подшоҳ.

ПОДШОҲЗОДА پادشاه‌زاده шоҳзода, фарзанди подшоҳ.

ПОДШОҲӢ پادشاهی 1. салтанат, ҳукмронӣ, мамлакатдорӣ; подшоҳ будан. 2. *мансуб ба* **подшоҳ; даври подшоҳӣ.** 3. мутааллиқ ба давлат; **подшоҳӣ кардан** а) ҳукмронӣ кардан, салтанат рондан; б) моли подшоҳ гардонидан, давлатӣ кардан, забт карда гирифтан мулку моли касеро; **подшоҳӣ шудан** аз они подшоҳ гардидан, давлатӣ шудан: ◊ **хоби чоштгоҳӣ беҳ аз подшоҳӣ**.

ПОДШОҲОНА پادشاهانه шоистаи подшоҳ, сазовори подшоҳ; шоҳона.

ПОЁ پایا мустаҳкам; сахт.

ПОЁБ پایاب *кит.* 1. обе, ки пой ба таги он мерасад, пастоб, гузаргоҳи об. 2. таги об, қаъри об. 3. *маҷ.* истодагарӣ, муқовимат, тобу тоқат.

ПОЁН پایان 1. поин, паст; *муқоб.* **боло.** 2. интиҳо, охир, анҷом. 3. нишеб, сарнишеб, тарафи паст; *муқоб.* **баланд**. 4. таг, зер, канор; **дар поён...** а) дар канори..., дар қисми поёнии...; б) дар интиҳои..., дар охири... ; **поён ёфтан** ба охир расидан, тамом шудан; **поён рафтан** ба пастӣ фуромадан; **поён фуромадан** паст кардан, ба зер шинондан; **поён фаромадан** ба паст фаромадан, аз боло ба пастӣ фуруд омадан; **аз аспи ҷаҳл поён фуромадан** таскин ёфтан, паст шудани хашми касе; **ба поён омадан (расидан)** анҷом ёфтан, тамом шудан; **сар поён фуровардан** сар хам кардан: ◊ **поёни шаби сиёҳ сафед аст** (*зарб.*).

ПОЁНБИН پایان‌بین дурандеш, дурбин, оқибатбин, оқибатандеш.

ПОЁНБИНӢ پایان‌بینی дурандешӣ, оқибатандешӣ; дурандеш будан.

ПОЁНӢ پایانی 1. дар поён воқеъшуда; зерин. 2. интиҳоӣ, охирин. 3. *муқоб.* **болоӣ**: **синфҳои поёнӣ**.

ПОЁННИШИН پایان‌نشین *кит.* пастнишин, пастмақом, паструба, пастмартаба.

ПОЁННОПАЗИР پایان‌ناپذیر заволнаёбанда, беохир; ҷовидон.

ПОЁНОБ پایان‌آب 1. қисми поёнии (ягон) дарё: **поёноби Сирдарё**. 2. воқеъ дар поёни маҷрои рӯд. 3. гузаргоҳ, убургоҳ. пастоб.

ПОЖАНД پاژند *ниг.* **позанд.**

ПОЖАХ پاژخ *кит.* молиш; озор, азият.

ПОЗА پازه олатест аз оҳан, ки ба нӯги испор маҳкам карда замин шудгор мекунанд; оҳани ҷуфт.

ПОЗАНД پازند шарҳ ба «Занд» – тафсири «Авасто» бо забони форсии миёна (паҳлавӣ) дар замони Сосониён.

ПОЗАРЕЗ پازه‌ریز касе, ки касбаш поза рехтан аст, косиби позасоз.

ПОЗАХ پازخ *кит., ниг.* **пожах**.

ПОЗАҲР پازهر *ниг.* **подзаҳр**.

ПОЗЕР پازیر тиргак; хода; такя, сутунча.

ПОЗИТИВИЗМ *лот.* پازیتویزم ҷараёни фалсафии идеалистӣ, ки имконияти идроки қонуният ва муносибатҳои ҳастиро эътироф намекунад ва роли илмро фақат аз қайди асноду ҳодисаҳо иборат медонад.

ПОЗИТИВӢ پازیتیوی ба таҷриба ва далел асосёфта.

ПОЗОЧ پازاچ *кит.,* доя, дояи ширдиҳанда, дояи тарбиятгар.

ПОИДАН پائیدن 1. истодан, давом кардан, поянда будан, барқарор мондан, пойдор будан, истодагӣ кардан. 2. пинҳонӣ дидбонӣ кардан, посбонӣ кардан. 3. интизор будан, мунтазир шудан. 4. нигоҳубин кардан, парвариш кардан. 5. чаронидан, парво кардани ҳайвонот: **асппой, говпой; поида гаштан** *чизеро, касеро* тахти назар гирифта гаштан касеро, чизеро; пинҳонӣ дидбонӣ кардан; **пайт поидан** фурсати муносиб ҷустан; **поида истодан** мунтазири *касе, чизе* шудан; пинҳонӣ (*касе, чизеро*) таъқиб кардан **роҳи** *касеро* **поидан** интизор шудан *ба касе*. **фурсат поидан** вақти муносиб ҷустан; **поида-поида** пинҳонӣ, рустӣ; почида-почида; **поида-поида рафтан** пинҳонӣ аз қафои касе рафтан; касеро таъқиб кардан.

ПОИЖА پایژه *ниг.* **поиза** 1.

ПОИЗ پاییز фасли хазон, тирамоҳ.

ПОИЗА پایزه *таър.* 1. ҳукму фармони подшоҳ, ки ба касе дода мешуд ва мардум мувофиқи он ба ҳамон шахс итоат мекарданд. 2. нишон ё аломате, ки дар давраи салтанати муғул дар шакли шер ва сари шер ё ҳайвоноти дигар сохта мешуд ва ба ҳокимону элчиён мувофиқи мартабаашон дода мешуд.

ПОИЗГОҲ پایزگاه *кит.* мавсими хазонрезӣ, фасли тирамоҳ, *муқ.* **поиз**.

ПОИЗОН پایزان 1. фасли хазон, мавсими тирамоҳ. 2. *маҷ.* айёми пирӣ.

ПОИН پایین *ниг.* **поён**.

ПОИНГОҲ پایینگاه *кит.* тарафи поин, тарафи зер; **поингоҳи мағриб** мағриб, тарафи ғарб.

ПОИНӢ پایینی *ниг.* **поёнӣ**.

ПОИННИГАР پایین‌نگر дурандеш, оқибатандеш, охирбин.

ПОИНОБ پایین‌آب *ниг.* **поёноб**.

ПОИНПАРАСТ پایین‌پرست *киноя аз* итоаткор, хидматкор, банда.

ПОИНПАРАСТӢ پایین‌پرستی *киноя аз* итоаткорӣ, бандагӣ.

ПОИНТАЛАБ پایین‌طلب зердаст, банда, мутеъ.

ПОИСТА پایسته поянда, доимӣ, барқарор, ҷовид.

ПОИСТАН پایستن 1. поидан, боқӣ мондан, пойдор мондан, доимӣ будан, поянда будан.

ПОӢ پائی *мансуб ба* **по: мошинаи дарздӯзии поӣ**.

пой پای *асоси замони ҳозира аз* **поидан**.

ПОЙ پای *ниг.* **по**.

ПОЙАНДОЗ پای‌انداز 1. фарш ё матое, ки барои иззату эҳтиром ба зери пои арӯсу домод ё меҳмони мӯҳтарам паҳн мекунанд. 2. шол ё гилеми камбар барои густурдан ба роҳрави хона.

ПОЙАФЗОЛ پای‌افزال афзоли по, чизе, ки ба по мепӯшанд (*мӯза, кафш ва г.*).

ПОЙАФЗОЛДӮЗ پای‌افزال‌دوز он ки поафзол медӯзад, кафшдӯз.

ПОЙАФЗОЛДӮЗӢ پای‌افزال‌دوزی 1. шуғл ва амали пойафзолдӯз; пойафзол дӯхтан. 2. ҷой ва макони дӯхтани пойафзол.

ПОЙАФЗОЛФУРӮШ پای‌افزال‌فروش он ки пойафзол мефурӯшад, фурӯшандаи пойафзол.

ПОЙАФЗОЛФУРӮШӢ پای‌افزال‌فروشی 1. шуғл ва амали пойафзолфурӯш. 2. ҷой ва маҳалли пойафзол фурӯхтан.

ПОЙАФЗОР پای‌افزار *ниг.* **поафзол**.

ПОЙБАНД پای‌بند 1. *ниг.* **побанд**. 2. пойдевор, таҳкурсӣ.

ПОЙБАРАҲНА پای‌برهنه *ниг.* **побараҳна**.

ПОЙБАСТ پای‌بست *ниг.* **побаст**.

ПОЙБАСТА پای‌بسته *ниг.* **побаста**.

ПОЙБОЗӢ پای‌بازی 1. покубӣ, пойзанӣ. 2. рақсу бозӣ, раққосӣ.

ПОЙБОРИК پای‌باریک борикпой; пои борикдошта.

ПОЙБӮСӢ پای‌بوسی *ниг.* **побӯсӣ**.

ПОЙГА پای‌گه мусобиқаи аспдавонӣ, мусобиқаи давидан; **пойга мондан** дар давидан мусобиқа кардан; **майдони пойга** майдони мусобиқа.

ПОЙГАВӢ پای‌گوی *мансуб ба* **пойга**: **автомобили пойгавӣ**.

ПОЙГАҲ پای‌گه даромадгоҳи хона (*дар хонаҳои кӯҳна*), ки пойафзолро дар он ҷо мекашанд, поёни хона аз тарафи дар (*барои кашидани пойафзол*), кафшкан; **пойгаҳро холӣ ёфтан** фурсатро ғанимат донистан; **пойгаҳ холӣ шудан** хилват шудан, касе набудан, барои кори махфӣ ё сӯҳбати пӯшида шароит пайдо шудан.

ПОЙГАҲНИШИН پای‌گهنشین он ки дар пойгаҳ нишастааст, поённишин.

ПОЙГАЧӢ پای‌گچی иштирокдор пойга.

ПОЙГОҲ پای‌گاه *ниг.* **пойгаҳ**.

ПОЙДАРОЗ پادراز *ниг.* **подароз**.

ПОЙДЕВОР پای‌دیوار бунёди девор, таҳкурсии девори хона ва иморат.

ПОЙДОМ پایدام навъе аз дом, ки барои сайд кардани ҷонварон ба кор мебаранд; парандае, ки сайёдон барои фиреб дода ба даст даровардани дигар парандагон дар назди дом мебананд.

ПОЙДОН پایدان *кит.* пойафзол, кафш.

ПОЙДОР پایدار 1. устувор, қоим, мустаҳкам. 2. барқарор; мавҷуд; **пойдор гардидан (шудан)** устувор ва мустаҳкам гардидан (шудан), барқарор гардидан; **пойдор истодан** устувор будан; **пойдор кардан** барқарор кардан; **пойдор мондан** барқарор мондан. 3. *маҷ.* нерӯманд, тавоно, пурқудрат, подор.

ПОЙДОРА پایداره *кит.* мададгор, ёридиҳанда; нигаҳдор.

ПОЙДОРӢ پایداری устуворӣ; истодагарӣ, тобоварӣ; барқарорӣ.

ПОЙДОС پای داس доси дастдароз.

ПОЙКОР پایکار 1. *кит.* ходими гузар, маҳалла, ки мардумро ба маъракаҳо хабар мекунад. 2. хизматгор, покор.

ПОЙКӮБ I پایکوب 1. зерипомонда, сумзада, поймол. 2. чӯби ғафси дарози (пои) обҷувоз, ки бо вай шолиро мекӯбанд.

ПОЙКӮБ II پایکوب 1. раққос, рақскунанда. 2. пойбоз, тезҳаракат.

ПОЙКӮБӢ پایکوبی 1. ҷоеро бо пой задан барои шибба кардан. 2. пойро ба замин кӯфта-кӯфта рақсидан; раққосӣ.

ПОЙЛАҒЗ پایلغز 1. ҷои лағжидани по; лағзиш. 2. *маҷ.* хато; гунаҳкор; 3. *маҷ.* осеб, зиён, зарар.

ПОЙЛУЧ پایلچ 1. побараҳна, бараҳнапо, бепойафзол. 2. камбағал, нодор, бечора, бечизу чора.

ПОЙМАРД پایمرد *кит.* 1. мададгор, ёридиҳанда, ёвар, дастгир. 2. шафеъ, шафоаткунанда, восита, миёнарав.

ПОЙМАРДӢ پایمردی *кит.* 1. мададгорӣ, ёрӣ, ёрирасонӣ, дастгирӣ. 2. шафеъ, шафоаткунанда, восита, миёнарав.

ПОЙМОЛ پایمال 1. зери по, лагадкӯб. 2. хароб, вайрон, абгор, зоеъ, нобуд; **поймол гаштан** а) зери по шудан, таги по шудан, лагадкӯб шудан; б) харобу вайрон шудан, зоеъ гаштан; **поймол кардан** а) лагадкӯб кардан, б) хароб гардонидан, зоеъ сохтан, нобуд кардан.

ПОЙМОЛГАШТА پایمالگشته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **поймол гаштан**; зери по шудан, лагадкӯб шудан. 2. *лаҳҷ.* хору зоргашта.

ПОЙМОЛКУНАНДА پایمالکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **поймол кардан**; лагадкӯб кардан; нобуд кардан. 2. вайронкунанда.

ПОЙМОЛКУНӢ پایمالکنی 1. поймол кардан. 2. *маҷ.* вайрон кардан.

ПОЙМОЛШУДА پایمالشده *ниг.* **поймолгашта**.

ПОЙМОНАК پایمانک ҷои пой мондан дар чизе; зинапоя, помонак.

ПОЙМОНӢ پایمانی пой мондан, қадам задан; роҳ гаштан.

ПОЙМУЗД پایمزد ҳаққи ташриф, музди қадам, музде, ки ба табибон, мутрибон *ва г.* барои қадам ранҷа кардан дода мешуд; пойранҷ.

ПОЙМУЗДӢ پایمزدی *мансуб ба* **поймузд**.

ПОЙНАРАСИДА پاینرسیده ҷое, ки қадами кас ба он ҷо нарасидааст.

ПОЙНОРАС پانارس ҷое, ки қадами касе ба он ҷо расида наметавонад; душворгузар; дастнорас.

ПОЙОВАР پای آور *кит.* калон, бузург; қавӣ, боқудрат.

ПОЙПАРТОӢ پای پرتائی *ниг.* **поймонӣ**.

ПОЙПАШ پای پش *кит.* овози пой, шарфаи пой ҳангоми роҳ рафтан.

ПОЙПЕЧ پای پیچ *ниг.* **пойтоба**.

ПОЙПЕЧАК پای پیچک пойро ба пои каси дигар печ додан барои ғалтондани вай, ҳалук; **пойпечак додан** ҳалук андохтан.

ПОЙПӮШ پای پوش *ниг.* **попӯш**.

ПОЙРАНҶ پای رنج *ниг.* **поймузд**.

ПОЙСУТУН پای ستون *меъ.* сутунҳои асоси иморатҳои калон;

ПОЙСӮХТА//ПОСӮХТА پای سوخته//پاسوخته беқарор, беором; ◊ **мурги пойсӯхта барин**

хеле беқарор ва безобита.

ПОЙТАК پای تک *кит.* якказод, яккафарзанд.

ПОЙТАХТ پایتخت 1. марказ; ҷои нишасти роҳбарияти давлат. 2. шаҳре, ки маркази мамлакату давлат интихоб шудааст: **Душанбе - пойтахти Ҷумҳурии Тоҷикистон.**

ПОЙТЕША پای تیشه тешаи калони дастадароз, ки бо вай рост истода чӯб метарошанд.

ПОЙТОБА پای تابه *ниг.* **пайтоба.**

ПОЙХАСТ پای خست лагадкӯб, помол, зери по кардашуда.

ПОЙЧА//ПОЧА پای چه // پاچه 1. *шакли тасғири* **по(ii).** 2. пои чорпоён аз қабили буз, гӯсфанд, гов, ки барои пухтан омода шудааст. 3. қисми поёнии шалвор ё эзор, ҳар ду даҳони эзор ё шалвор аз тарафи поён, эзорпоча.

ПОЙЧАПАЗ//ПОЙЧОПАЗ پایچه‌پز//پای‌چاپز он ки каллаву почаи бузу гӯсфанд ва говро пухта мефурӯшад; каллапаз, почафурӯш.

ПОЙҶОМА//ПОҶОМА پای جامه // پاجامه эзори занона, шалвори занона, лозимӣ.

ПОЙШИКАН پای شکن *маҷ.* боқувват, зӯрманд; сахт.

ПОЙШИКАСТА//ПОШИКАСТА

پای‌شکسته//پاشکسته 1. он ки пояш шикаста бошад. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон, заиф, беқудрат.

ПОЙШӮЙХОНА پای شوی خانه хонаи либоскашӣ дар ҳамом.

ПОК پاک 1. покиза, беолоиш; соф, бағаллу ғаш. 2. бе айбу нуқс; муқаддас. 3. покдоман, афифа; **духтари пок.** 4. тамом, ҳамагӣ; **ишқи пок** ишқи ҳақиқӣ, ишқи соф; **пок-покиза** а) тамоман покиза, беолоиш; б) тамоман, батамом, то охир; **пок-покиза хӯрдан** то охир хӯрдан, ҳеҷ намонда хӯрдан; **пок будан** мубарро будан, олуда ё омехта набудан ба олоише; **пок гардидан (шудан)** тоза шудан; **пок кардан** тоза кардан: ◊ **хас каму ҷаҳон пок.**

ПОКАЛТА پاکلته покӯтоҳ, он ки пояш кӯтоҳ аст.

ПОКАШАК پاکشک бозии бачагона, ки бачаҳо пойҳояшонро дароз карда давра менишинанд ва чун сардори бозӣ ба касе ишора кунад, вай пояшро зуд аз давра мекашад.

ПОКАШАКБОЗӢ پاکشک‌بازی *ниг.* **покашак.**

ПОКАШОЛ پاکشال 1. суст, кашолакор. 2. танбал.

ПОКБИН پاک‌بین *ниг.* **покназар.**

ПОКБОЗ پاکباز 1. касе, ки бе ҳила ва макр қимор мебозад; касе, ки то охирин пули худ қимор мебозад. 2. росткор, ҳалолкор, дуруксткор. 3. ошиқи босадоқат, ошиқи беғараз. 4. порсо, парҳезгор.

ПОКБОЗӢ پاکبازی *кит.* ошиқи садоқатмандона, муҳаббати беғаразона.

ПОКБОТИН پاک‌باطن *ниг.* **покзамир.**

ПОКВИҶДОН پاک‌وجدان виҷдонаш пок, дилсоф; ҳалолкор.

ПОКВИҶДОНӢ پاک‌وجدانی покдилӣ, ҳалолкорӣ, поксиришт, поктинат.

ПОКГАВҲАР پاک‌گوهر 1. покнасл, покнажод, некзод. 2. поксиришт, поктинат, покдил.

ПОКДАСТ پاک‌دست ҳалолкор.

ПОКДАҲОН پاک‌دهان *ниг.* **покзабон.**

ПОКДИДА پاک‌دیده покназар, покчашм, он ки дорои назари беғараз аст.

ПОКДИЛ پاک‌دل он ки дар дил кинаву ғараз надорад, он ки дар дил ҳилаю макр надорад, софдил, покзамир.

ПОКДИЛӢ پاک‌دلی покдил будан, софдилӣ, беғаразӣ, покизадилӣ.

ПОКДИЛОНА پاک‌دلانه софдилона; самимӣ, беғаразона.

ПОКДИН پاک‌دین 1. он ки расму оин ва кешу мазҳаби худро софдилона меписандад; бодин; боимон. 2. *маҷ.* одами бовиҷдон, одами некӯ ва соф, нексират.

ПОКДИНӢ پاک‌دینی покдин будан; эътиқоди қавӣ доштан.

ПОКДОМАН پاک‌دامن боиффат, боисмат.

ПОКДОМАНӢ پاک‌دامنی боисматӣ, боиффатӣ; парҳезгорӣ, порсоӣ.

ПОКЗАБОН پاک‌زبان покгуфтор, поксухан, покизагуфтор, покизасухан.

ПОКЗАБОНӢ پاکزبانی поксуханӣ, покгуфтор будан.

ПОКЗАМИР پاک‌ضمیر покдил, покрайъ, покниҳод, поктинат.

ПОКЗАМИРӢ پاک‌ضمیری пикдилӣ, покниҳодӣ, поктинатӣ.

ПОКЗОД پاکزاد покнажод, асил, покнасл.

ПОКЗОДА پاکزاده *ниг.* **покзод**.

ПОКЗОТ پاکذات *ниг.* **покзод**.

ПОКИЗА پاکیزه 1. пок, озода, тоза, соф: **ҳавои покиза**. 2. беайб, бенуқсон, бегуноҳ. 3. ҳалолкор; софдил. 4. дуруст, равшан; ба хубӣ; ҳаматарафа. 5. тамоман, батамом; то охир; **покиза гап задан** бе хато гап задан, озод сухан рондан; **покиза доштан** тоза нигоҳ доштан; эҳтиёт кардан.

ПОКИЗААНДОМ پاکیزه‌اندام *киноя аз* зебо, боҳусну ҷамол, хушрӯй, хушсурат.

ПОКИЗААХЛОҚ پاکیزه‌اخلاق некахлоқ, рафтораш писандида, боодоб.

ПОКИЗАВИҶДОН پاکیزه‌وجدان *ниг.* **поквиҷдон**.

ПОКИЗАГАВҲАР پاکیزه‌گوهر *ниг.* **покгавҳар**.

ПОКИЗАГӢ پاکیزگی тозагӣ, озодагӣ; софӣ.

ПОКИЗАГӮЙ پاکیزه‌گوی гӯяндаи суханони пок ва шоиста, некгуфтор.

ПОКИЗАДИЛ پاکیزه‌دل покдил, софдил, дилаш беғараз.

ПОКИЗАДИЛӢ پاکیزه‌دلی покдилӣ, софдилӣ.

ПОКИЗАДОМАН پاکیزه‌دامن *ниг.* **покдоман**.

ПОКИЗАДОМАНӢ پاکیزه‌دامنی *ниг.* **покдоманӣ**.

ПОКИЗАКОР پاکیزه‌کار ҳалолкор, дурусткор, дақиқкор.

ПОКИЗАКОРӢ پاکیزه‌کاری ҳалолкорӣ, дурусткорӣ, дақиқкорӣ.

ПОКИЗАКОРОНА پاکیزه‌کارانه ҳалолкорона, дақиқкорона.

ПОКИЗАКУНӢ پاکیزه‌کنی покиза кардан, тоза кардан.

ПОКИЗАҚАВЛ پاکیزه‌قول покгуфтор, ростқавл.

ПОКИЗАМАҒЗ پاکیزه‌مغز ҳушманд, тезҳӯш, соҳиби ақли расо, зирак.

ПОКИЗАНАВИС پاکیزه‌نویس *ниг.* **покнавис**.

ПОКИЗАНАЗАР پاکیزه‌نظر *ниг.* **покназар**.

ПОКИЗАНАФС پاکیزه‌نفس покнафс, парҳезгор.

ПОКИЗАПОСУХ پاکیزه‌پاسخ он ки ҷавоби писандида медиҳад; некӯҷавоб.

ПОКИЗАРОЙ پاکیزه‌رای некраъй, соҳиброй, некандеш; доно.

ПОКИЗАРӮ(Й) پاکیزه‌رو(ی) зебо, хушрӯй.

ПОКИЗАРӮӢ پاکیزه‌روی зебоӣ, хушрӯӣ, хушсифатӣ.

ПОКИЗАСИРАТ پاکیزه‌سیرت *кит.* покизасиришт, поктинат, покдил.

ПОКИЗАСИРИШТ پاکیزه‌سرشت поктинат, покфитрат, софдил.

ПОКИЗАТАБЪ پاکیزه‌طبع *кит.* поктабиат, поктабъ, нексират, некхӯй.

ПОКИЗАТАН پاکیزه‌تن *кит.* поктан.

ПОКИЗАТИНАТ پاکیزه‌طینت *ниг.* **покизасират**.

ПОКИЗАХӮ(Й) پاکیزه‌خو(ی) хушхулқ, некӯкирдор, софтабиат.

ПОКИЗАЧЕҲР پاکیزه‌چهر зебо, хушрӯй.

ПОКИЗАҶОН پاکیزه‌جان *кит.* покизарӯй, равшанравон.

ПОКӢ پاکی 1. тозагӣ, покизагӣ, софӣ. 2. ҳалолкорӣ. 3. *маҷ.* сафедӣ, равшанӣ. 4. *маҷ.* покдоманӣ, иффат.

ПОККИРДОР پاک‌کردار хушрафтор, некӯкор.

ПОККОРӢ پاک‌کاری тозакорӣ, озодагӣ.

ПОКМАҒЗ پاک‌مغز *ниг.* **покизамағз**.

ПОКМАРД پاک‌مرد марди росткор, некмард, марди нектабиат.

ПОКМЕҲР پاک‌مهر покмуҳаббат, садоқатманд.

ПОКНАВИС پاک‌نویس аз нусхаи мусаввада кӯчонидашуда, тозанавис, рӯнависи тоза; **покнавис кардан** аз рӯи мусаввада аз нав навиштан.

ПОКНАВИСӢ پاک‌نویسی аз нав навиштан аз рӯи нусхае; тозанависӣ.

ПОКНАЖОД پاک‌نژاد нажодаш асил, асилзода.

ПОКНАЖОДӢ پاک‌نژادی покзодагӣ, асилзодагӣ.

ПОКНАЗАР پاک‌نظر он ки дорои назари беғараз аст, некбин.

ПОКНАСАБ پاک نسب *ниг.* **покнажод.**

ПОКНАШАВАНДА پاک نشونده 1. тозанашаванда. 2. нестнашаванда.

ПОКНИҲОД پاک نهاد *ниг.* **покизасиришт.**

ПОКНИЯТ پاک نیت нияташ пок; покдил.

ПОКОБ پاک‌آب *гуфт.* оби пок, ки барои охирин бор шустани либос истифода мешавад; **покоб кардан** бори охирин дар оби тоза чайқонда гирифтани либос вақти ҷомашӯӣ.

ПОКОР پاکار *гуфт., ниг.* **пойкор.**

ПОКОРӢ پاکاری :**покорӣ кардан** барои касе бо музди ночизе хизмат кардан; муздурӣ кардан.

ПОК-ПОКИЗА پاک‌پاکیزه 1. тамоман тоза. 2. бе ягон айбу нуқс. 3. беҳад ҳалолкор.

ПОКРАГ پاک‌رگ покхун, покизахун.

ПОКРОЙ پاک‌رای *ниг.* **покизарой.**

ПОКСИРАТ پاک‌سیرت *ниг.* **покизасират.**

ПОКСИРИШТ پاک‌سرشت покдил, тинаташ холӣ аз макр ва ғараз; покизасиришт.

ПОКСИРИШТӢ پاک‌سرشتی поктинатӣ, покдилӣ, покфитратӣ, поксифатӣ.

ПОКТАБИАТ پاک‌طبیعت ахлоқи нағз доштан, хайрхоҳ, накӯкор, беғараз.

ПОКТИНАТ پاک‌طینت *ниг.* **поксиришт.**

ПОКУ پاکو теғи тез, ки бо он ришу мӯйсар метарошанд, устура; **покуи бехатар** асбоби риштарошӣ, ки теғи тунук дорад; **поку задан, поку рондан** бо поку ришу мӯйсар тарошидан.

ПОКУНДА پاکنده *таър.* кундае, ки ба пои зиндониён зада мешуд.

ПОКУШО پاکشا кушодапо, озод, бебанд.

ПОКӮБӢ پاکوبی 1. по кӯфтан, позанӣ. 2. шаттазанӣ, лагадкӯбӣ; лагадкӯбӣ.

ПОКФИТРАТ پاک‌فطرت *кит.* поксиришт; покизатабъ, поктинат.

ПОКҲИСОБ پاک‌حساب *кит.* он ки дар ҳисоб фиреб намекунад; ростькор.

ПОКҶОМА پاک‌جامه покизалибос, хушлибос, озода.

ПОКШӮ(Й) پاک‌شو(ی) мурдашӯй.

ПОЛАҒЗ پالغز *ниг.* **пойлағз.**

ПОЛАНГ پالنگ *ниг.* **полаҳанг.**

ПОЛАҲАНГ پالهنگ *кит.* ресмоне, ки ба ҳалқаи як тарафи лаҷоми асп мебанданд ва аспро бо он ба етак мекашанд, яккаҷилав.

ПОЛВОН پالوان *гуфт.* паҳлавон, гӯштингир.

ПОЛВОНӢ پالوانی *гуфт.* паҳлавонӣ; гӯштингирӣ.

ПОЛВОНКАЧАЛ پالوان‌کچل 1. яке аз қаҳрамонҳои тамошои лухтак. 2. *маҷ.* одами фаҳӯли ношуд, одами забондарози ноӯҳдабаро.

ПОЛГОНА پالگانه дарича, ғурфа; равзан, тиреза, панҷара, тобадон; полигона; балкон.

ПОЛЕЗ پالیز *гуфт., ниг.* **полиз.**

ПОЛИГОНА پالیگانه *кит., ниг.* **полгона.**

ПОЛИГРАФИЯ *ю.* پالیگرفیه саноати корҳои матбаа ва чопи рӯзномаву китоб.

ПОЛИГРАФӢ پالیگرفی *мансуб ба* **полиграфия: саноати полиграфӣ.**

ПОЛИДАН پالیدن 1. ҷустуҷӯ кардан. 2. таровидан, зоҳидан; ҷорӣ шудан, рехтан. 3. ба охир расидан, тамом шудан. 4. пошидан; *муқ.* **полудан.**

ПОЛИЗ پالیز 1. ҷое, ки растаниҳои палакӣ ва сабзавот кошта мешавад. 2. киштзор, мазраа.

ПОЛИЗАК پالیزک 1. *шакли тасғири* **полиз.** 2. *гуфт.* бетартиб кардани зарфу чинигарӣ.

ПОЛИЗБОН پالیزبان он ки полизро посбонӣ мекунад; нигоҳубинкунандаи полиз.

ПОЛИЗГОҲ پالیزگاه киштзор, ҷои полиз.

ПОЛИЗӢ پالیزی *мансуб ба* **полиз**: **зироати полизӣ, растании полизӣ**.

ПОЛИЗКОР پالیزکار он ки дар полиз кор мекунад, сабзаворкор.

ПОЛИЗКОРӢ پالیزکاری шуғли полизкорӣ; зироати сабзавот.

ПОЛИК پالیک *кӯҳн.* чоруқе, ки ресмонҳои он ба банди пойи печонда мешавад.

ПОЛИКЛИНИКА *ю.* پالیکلینیکه *ниг.* **дармонгоҳ**.

ПОЛИКОНА پالیکانه *ниг.* **полигона**.

ПОЛИС *олм.* پالیس *гуфт., ниг.* **политсия**.

ПОЛИСЕМИЯ *ю.* پالیسیمیه *збш.* сер态маъногии калима, сермаъноӣ.

ПОЛИТЕИЗМ *ю.* پالیتییزم *ниг.* **мушрикӣ**.

ПОЛИТЕХНИКӢ پالیتیخنیکی *мансуб ба* соҳаҳои гуногуни техникӣ: **таълими политехникӣ**.

ПОЛИТСИЯ *олм.* پالیتسیه 1. мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва тартиботи дохилии давлатӣ дар баъзе кишварҳо. 2. коркунони политсия: **политсияси андоз**.

ПОЛИФОНИЯ *ю.* پالیفانیه *мус.* бисёрсадогӣ, серовозӣ.

ПОЛИЭТИЛЕН *ю.* پالییتیلین *хим.* моддаи сахти сафедранг.

ПОЛК *р.* پالک *ҳ.* як қисми қӯшун, ки аз чанд баталиён иборат аст: **полки гвардиягӣ, полки савора**.

ПОЛКОВНИК *р.* پالکاونیک 1. унвони афсарӣ, ки баландтар аз подполковник ва пасттар аз генерал-майор аст. 2. шахсе, ки ин унвонро дорад.

ПОЛКОНА پالکانه *кит., ниг.* **полгона**.

поло(й) (پالا(ی 1. *асоси замони ҳозира аз* **полоидан** ва **полудан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънии* **софкунанда**: **майполо** софкунандаи май; **ширполо** полояндаи шир.

ПОЛО پالا *кит.* асп.

ПОЛОИДАН پالائیدن *ниг.* **полудан**.

ПОЛОИШ پالا یش соф шудан, софшавӣ, тозашавӣ. 2. таровидан, қатра-қатра чакидан.

ПОЛОИШГОҲ پالا یشگاه ҷои (муассисаи) дастгоҳҳои полоишкунанда (*мас.,* **нафт**).

ПОЛОН پالان 1. пӯшише, ки болои ҳайвоноти боркаш барои бор ниҳодан ё савор шудан мегузаронанд. 2. асбобест дӯхта, ки борбардорон барои нигоҳ доштани бор ба пушт мегиранд: **хар ҳамон аст, полонаш дигар** (*мақ.*) зоҳиран дигар шуда бошад ҳам, дар асл (моҳиятан) ба ҳоли пештара аст.

ПОЛОНА پالانه бaромадгоҳи хона аз тарафи сақф, бaромадгоҳ.

ПОЛОНБАНД پالانبند тасма ё банде, ки бо он полонро ба пушти чорпои борбар меандозанд.

ПОЛОНГАР پالانگر полондӯз.

ПОЛОНГАРӢ پالانگری амали полондӯз, полондӯзӣ; полон дӯхтан, полон тайёр кардан.

ПОЛОНДӮЗ پالان دوز он ки полон барои ҳайвони боркаш медӯзад (тайёр мекунад).

ПОЛОНДӮЗӢ پالاندوزی *ниг.* **полонгарӣ**.

ПОЛОНӢ پالانی ҳайвони борбардор, ҳайвони боркаш.

ПОЛОПОЛО پالا پالا сахт, мушкил.

ПОЛОЯК پالایک *шакли тасгири* **поло**: **сафедкунак, поккунак** (филтр).

ПОЛОЯНДА پالاینده софкунанда, тасфиякунанда.

ПОЛУҒ پالغ қадаҳи (паймонаи) шароб, ки аз шохи гов, каргадан, устухони фил ва чӯб месохтанд.

ПОЛУДА پالوده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **полудан**. 2. *кит.* шириниест баста, ки аз нишоиста ё орди биринҷ бо шакар ё оби мева мепазанд, мокут. 3. соф, тоза, пок. 4. *маҷ.* табоҳ, зоеъ, бекора.

ПОЛУДАГӢ پالودگی пок будан; соф кардан, пок намудан.

ПОЛУДАМАҒЗ پالودهمغز *кит.* покизамағз, покботин, покзамир, софдил.

ПОЛУДАН پالودن 1. соф кардан, аз софӣ гузаронидан, аз олоиш покиза кардан. 2. гудохтан, об карда тоза намудани зару нуқра *ва ғ.* 3. таровидан, рехтан. 4. зоеъ гардидан, табоҳ шудан.

ПОЛУДАПАЗ پالوده‌پز он ки ҳалвои полуда мепазад, пазандаи полуда.

ПОЛҲАНГ پالهنگ *кит., ниг.* **полаҳанг**.

ПОМАС پامس пойбанд, барҷомонда, дармонда, бечора.

ПОМИДОР *ит.* پامیدار растании яксолаи полизӣ, ки мевааш кулӯлаи сурх аст.

ПОМИРӢ پامیری *мансуб ба* **Помир**; **забонҳои помирӣ** як гурӯҳи забонҳои шарқии эронӣ (*язгуломӣ, рӯшонӣ, шугнонӣ, ишкошимӣ, вахонӣ, сариқулӣ*) :**ҷӯроби помирӣ, рубоби помирӣ**.

ПОМИРШИНОС پامیرشناس мутахассиси соҳаи илми помиршиносӣ.

ПОМИРШИНОСӢ پامیرشناسی як соҳаи илме, ки оид ба забон, этнография, фарҳанг, табиат *ва г-и* Помир тадқиқот мебарад.

ПОМОЛ پامال *ниг.* **поймол**.

ПОМОЛГАШТА پامال‌گشته *ниг.* **поймолгашта**.

ПОМОНАК پامانک *ниг.* **поймонак**.

ПОМОНӢ پامانی *ниг.* **поймонӣ**.

ПОНЗДАҲ پانزده адади маълум, ки баъд аз чордаҳ меояд.

ПОНЗДАҲСОЛА پانزده‌ساله касе ё чизе, ки понздаҳсол умр дорад.

ПОНЗДАҲСОЛАГӢ پانزده‌سالگی ба понздаҳ даромадан, понздаҳсола будан.

ПОНЗДАҲУМ پانزدهم *шумораи тартибӣ аз адади* **понздаҳ**.

ПОНСАД پانصد 1. *ниг.* **панҷсад**. 2. *таър.* яке аз мансабҳои ҳарбӣ дар аморати Бухоро.

ПООҲУ پاآهو *меъ.* хонаи шашпаҳлу (мусаддас); ◊ **(ин) бинои пооҳу** *киноя аз* дунё.

ПОП *ю.* پاپ рӯҳонии христиан, кашиш.

ПОПЕЧ پاپیچ 1. пойпеч; пойтоба. 2. муқайяд, гирифтор.

ПОПӮШ پاپوش кафш, мӯза; пойафзор, ки ба пой мепӯшанд: ◊ **бе попӯш** саросемавор.

ПОПӮШӢ پاپوشی *ниг.* **попӯш**.

ПОР پار *ниг.* **порсол**.

ПОРА I پاره 1. дарида, чокшуда. 2. як ҷузъ, қисми чизе, парча, тикка, лахта; бурда, луқма; **пораи нон** луқмаи нон, бурдаи нон; **пораҳои калони ангишт** лахтаи калони ангишт. 3. гурӯҳ, қисм; баъзе; **пора кардан** а) шикастан, кафондан, майда кадан; б) буридан, реза кардан; в) дарондан; **гиребони куртаашро пора кард; пора шудан** а) шикастан, майда-майда шудан; б) даридан, чок шудан; в) канда шудан (ресмон); **пора-пора** майда-майда, реза-реза; лахт-лахт; **пора-пора кардан** майда-майда кардан, тиккаву пора кардан; **пора-пора шудан (гардидан)** а) майда-майда гаштан, шикаста реза шудан; б) лахт-лахт гаштан, дарида тит шудан.

ПОРА II پاره пул ё чизи дигар, ки ба касе барои иҷрои кори ғайриқонунӣ дода мешавад; ришва; **пора гирифтан** ришва ситондан аз касе; **пора додан** ришва хӯрондан, ришва додан; **пора хӯрдан** ришва гирифтан.

ПОРА III پاره *кит.* паридан, париш, парвоз.

ПОРАГИР پاره‌گیر он ки пора мегирад, ришвахӯр, ришваситон.

ПОРАГИРӢ پاره‌گیری *ниг.* **порахӯрӣ**.

ПОРАДЕҲ پاره‌ده он ки пора медиҳад, ришвадиҳанда.

ПОРАДИҲАНДА پاره‌دهنده *ниг.* **порадеҳ**.

ПОРАДИҲӢ پاره‌دهی пора додан, ришвахӯронӣ; ришвадиҳӣ.

ПОРАДӮЗ پاره‌دوز он ки чизҳои (пойафзоли) даридаро медӯзад; кӯҳнадӯз.

ПОРАДӮЗӢ پاره‌دوزی амали порадӯз; чизҳои пораро дӯхтан; пинадӯз; кӯҳнадӯз.

ПОРАЗАН پاره‌زن *ниг.* **порадӯз**.

ПОРАӢ پاره‌ای *мансуб ба* **пора**; порча-порча, порашуда.

ПОРАХОР پاره‌خوار *ниг.* **порахӯр**.

ПОРАХӮР پاره‌خور он ки ришва мегирад, ришвагир, ришваситон.

ПОРАХӮРӢ پاره‌خوری ришвахӯрӣ, ришваситонӣ.

ПОРАШУДА پاره‌شده 1. дарида, резашуда. 2. ба ҳиссаҳо тақсимшуда, порча-порчашуда.

ПОРГИН پارگین 1. ҷое, ки обҳои чиркин, ганда, пасмонда ҷамъ мешавад, ҳамчун обрези ҳаммом, таҳоратхона; обрези ошхона. 2.

хандақе, ки бо об пур карда мешавад.

ПОРГӢ پارگی пина, дарбеҳ, ямоқ, пора; **поргӣ андохтан** дарбеҳ задан.

ПОРДУМ پاردم тасмаи паҳни чармин ё аз матои мустаҳкам дӯхташуда, ки аз таги думи чорпоёни боркаш гузаронида аз ду сӯ ба ду канори полон ё зин баста мешавад.

ПОРИН پارین *ниг.* **порина**.

ПОРИНА پارینه *мансуб ба* соли гузашта, порсола.

ПОРЛУМОН *англ.* پارلمان *ниг.* **парламент**.

ПОРЛУМОНӢ پارلمانی *ниг.* **парламентӣ**.

ПОРОВ پاراو *кит.* пир, пиразан, кампир.

ПОРС پارس *ниг.* **форс**.

ПОРСАНГ پارسنگ *ниг.* **посанг**.

ПОРСИГӮЙ پارسی‌گوی *ниг.* **форсизабон**.

ПОРСИЁНА پارسیانه 1. пок, покиза, покдоман. 2. шармгинона, боодобона. 3. ба забони порсӣ (суханкунанда), форсизабон.

ПОРСИЗАБОН پارسی‌زبان *ниг.* **форсизабон**.

ПОРСӢ پارسی 1. *мансуб ба* **Порс**, форсӣ. 2. забони форсӣ.

ПОРСО پارسا диндор, парҳезгор; худотарс, зоҳид.

ПОРСОӢ پارسائی 1. покӣ, покизагӣ, покдоманӣ. 2. диндорӣ, парҳезгорӣ, зоҳидӣ.

ПОРСОЛ پارسال соли пеш, соли гузашта.

ПОРСОЛА پارساله *мансуб ба* соли гузашта, порина.

ПОРСОЛИНА پارسالینه *ниг.* **порсола**.

ПОРТ پارت давлате, ки тахминан с. 250 то милод дар ҷануб ва ҷанубу шарқи баҳри Хазар асос ёфта то солҳои 20 асри 3 мавҷуд буд, сулолаи Ашкониён асосгузори ин давлат буданд.

ПОРТӢ پارتی 1. *мансуб ба* **Порт**. 2. забони мардуми Порт (паҳлавӣ), ки яке аз забонҳои мурдаи забонҳои эронӣ аст, дар замони Ашкониён забони идорӣ ва расмии он маҳсуб мешуд.

ПОРУ پارو саргини ҳайвони хонагӣ, ки аксар барои пурқувват кардан ба замин рехта мешавад; нурӣ; **поруи маъданӣ** нурии саноати химиявӣ.

ПОРУАНДОЗӢ پاروانداری *исми амал аз* **пору андохтан**: пору рехтан (*ба замин, ба таги растаниҳо*).

ПОРУЗАНӢ پاروزنی ба замини кишт пору додан, порудиҳӣ.

ПОРУКАШ پاروکش 1. он ки пору мекашонад. 2. тахтаи дастадори каландмонанд, ки бо он пору ва хокрӯбаҳоро ба як тараф мекашанд.

ПОРУКАШӢ پاروکشی пору кашондан, поруро ба замин бурда рехтан.

ПОРУКАШОН پاروکشان :**мошини порукашон** мошине, ки партовро мекашонад.

ПОРУКАШОНӢ پاروکشانی *ниг.* **порукашӣ**.

ПОРУОБ پاروآب поруи дар об тар кардашуда; оби пору, ки ба кишт сар медиҳанд, шарбати пору.

ПОРУПОШӢ پاروپاشی пору рехтан ба замин , пошидани пору.

ПОРУТӮДА پاروتوده тӯдаи пору, партов.

ПОРУХОНА پاروخانه ҷое, ки дар он пору ҷамъ шудааст.

ПОРЧА پارچه 1. як қисми хурди ягон чиз; пораи чизе; қисм, пора. 2. бурда, тика. 3. ҳар чизи бофташуда аз нах ё пашм. 4. қисм, лавҳа, қитъа (*аз навиштаҷот ё чизҳои шунида*); **порча-порча** қисм-қисм, бурда-бурда; пора-пора, лахт-лахт; **порча-порча буридан** бӯлак-бӯлак кардан (*мас., матоъро*); **порча-порча кардан** бурда-бурда кардан, ба қисм (бӯлак)-ҳо тақсим (ҷудо) кардан.

ПОРЧАБОФ پارچه‌باف *кит.* он ки порча ва матоъ мебофад.

ПОРЧАБОФӢ پارچه‌بافی 1. амал ва кори порчабоф. 2. коргоҳе, ки дар он порча мебофанд.

ПОРЧАГУЛ پارچه‌گل *бот.* гулдор, гулаш калон-калон: **рӯймолҳои ранг ба ранги порчагул**.

ПОРЧАФУРӮШ پارچه‌فروش *кит.* он ки ба фурӯши порчаву либосворӣ машғул аст,

баззоз.

ПОРЧАФУРӮШӢ پارچه‌فروشی *кит.* амали порчафурӯш, баззозӣ; ҷои порчафурӯшӣ.

ПОС پاس 1. як ҳисса аз ҳашт ҳиссаи шабонарӯз, ҳиссае аз шаб; як муддати навбатдории посбони шабона. 2. дидбонӣ, посбонӣ. 3. ҳурмат, эҳтиром, иззату икром; **поси хотир** риояи ҳурмат(-и касе), эҳтироми хотир (-и касе); **пос доштан** ҳурмати касеро ба ҷо овардан; **пурсу пос** аҳволпурсӣ.

ПОСАНГ پاسنگ он чи барои баробар ва мувозина кардани ду каффаи тарозу бар як каффаи тарозу мениҳанд, санги тарозу.

ПОСБОН پاسبان 1. дидбон, нигаҳбон, қаровул. 2. муҳофиз, нигаҳдоранда.

ПОСБОНГОҲ پاسبانگاه ҷои посбонӣ, қароргоҳи посбон.

ПОСБОНӢ پاسبانی нигаҳбонӣ, дидбонӣ, муҳофизат; қаровулӣ; **посбонӣ кардан** нигаҳбонӣ кардан, муҳофизат кардан; **ба посбонӣ мондан** қаровул гузоштан, барои дидбонӣ мондан касеро.

ПОСГОҲ پاسگاه ҷои посбонӣ, ҷои посбон, пост: **посгоҳи назорати убур**.

ПОСДОР پاسدار посбон, муҳофиз.

ПОСДОРАНДА پاسدارنده посбон, посбоникунанда, нигаҳдоранда.

ПОСДОРӢ پاسداری нигаҳбонӣ, дидбонӣ, муҳофизат.

ПОСИРА I پاسیره *таър.* 1. қитъаи замине, ки заминдорон ба ятимон медоданд, то ки барои музди хизмати худ кошта, ҳосилашро гиранд. 2. як миқдор ғалла, ки дар сари хирман ба музди кор ё хизматаш дода мешуд.

ПОСИРА II پاسیره *кҳн.* харҷӣ; захира, пасандоз (*пул, ғалла ё чизи дигар*); **посира кардан (намудан)** захира кардан (намудан), пасандоз кардан (намудан).

ПОСИРАКОР پاسیره‌کار *таър.* он ки замини заминдорро ба тариқи посира кишт мекунад.

ПОСКУНА پاسکنه *гуфт.* чаппа, подарҳаво, баръакс.

ПОСКУНО پاسکنا *ниг.* **поскуна**.

ПОСОР پاسار *кит.* лагад, лагадкӯб.

ПОСУХ پاسخ *кит.* ҷавоб; **посух додан** ҷавоб додан; **посух гирифтан** ҷавоб гирифтан.

ПОСУХГӮ(Й) پاسخ‌گو(ی) он ки ба пурсишҳо ва талаботе ҷавобгӯй мебошад, ҷавобгӯ, посухдиҳанда.

ПОСУХГӮӢ پاسخ‌گوئی посух додан, ҷавоб додан, ҷавобгӯ будан, ҷавобгӯӣ.

ПОСУХНОМА پاسخ‌نامه ҷавоби хаттӣ; номаи ҷавобӣ.

ПОСӮХТА پاسوخته *ниг.* **пойсӯхта**.

ПОТАР *ҳ.* پاتر *кит.* зани хушовоз.

ПОТЕША پاتیشه *ниг.* **пойтеша**.

ПОТИЛА پاتیله деги мисини даҳанфарох, ки бештар дар ҳалвогарӣ истифода мешавад.

ПОТУСҚА پاتوسقه моддаи тарканда, моддаи тарконанда; детонатор.

ПОФИШОР پافشار *боф.* тахтачаи помонак дар дастгоҳи бофандагӣ, ки дар натиҷаи паи ҳам зер кардани онҳо гула ба ҳаракат медароянд.

ПОФИШОРӢ پافشاری истодагарӣ, исрор, муқовимат.

ПОХСА پاخسه 1. лой хуб кӯфта пазондашуда, ки аз он девори похса месозанд. 2. деворе, ки бе сангу хишт аз лойи пазондашуда сохта шудааст. 3. ҳар як қатори ин гуна девор, ки баландиаш як оршин мешавад; **хонаи похса** хонае, ки девораш похсагин аст; **похса задан** аз похса девор кардан.

ПОХСАГИН پاخسه‌گین *ниг.* **похсагӣ**.

ПОХСАГӢ پاخسگی бо лойи похса сохташуда, гилин.

ПОХСАДЕВОР پاخسه‌دیوار девори похсагӣ: **хонаи похсадевор**.

ПОХСАЗАН پاخسه‌زن он ки похса мезанад, он ки аз похса девор мебардорад.

ПОЧА پاچه 1. аз зону то панҷаи по, қисми аз зону поёнии пои одам ва ҳайвонот; **каллаю поча** каллаю пойҳои ҷорпоён, ки барои пухтан тайёр шудааст. 2. қисми поёнии шалвор, эзор, эзорпоча; ◊ **поча дароз кардан** мурдан; **поча дароз карда хобидан** бемалол хобидан, кор накардан.

ПОЧАДАРОЗ پاچه‌دراز *ниг.* **подароз**.

ПОЧАК پاچک 1. *шакли тасғири* **пой,** пойча, поча; **почак задан** пой куфтан, тапидан. 2. саргини гов, ки хушк шудааст, таппии гов.

ПОЧАНГ I پاچنگ сӯрохи хона ва кушк, ки ба як чашм аз он ба берун менигаранд; дарича, даричаи хурд.

ПОЧАНГ II پاچنگ *ҳ.* сӯрохи тирандозии истеҳком ё танку киштии ҳарбӣ.

ПОЧАПАЗ پاچه‌پز *ниг.* **пойчапаз**.

ПОЧПОЯ پاچپایه замини гандум ё ҷави дарав кардашуда.

ПОЧТА *лот.*پاچته 1. муассисае, ки мактуб, пул ва ашёи сабукро аз як ҷо ба ҷои дигар мерасонад. 2. биное, ки ин муассиса ҷойгир шудааст; **почтаи марказӣ** почтамт. 3. чизҳое ки ба воситаи почта омадааст: **почтаи пагоҳӣ**, **почтаи саҳроӣ**, **почтаи ҳарбӣ**.

ПОЧТАХОНА پاچته‌خانه биное, ки дар он идораи почта ҷойгир шудааст.

ПОЧ(Ч)О پاچا *гуфт.* шавҳари хоҳар, апа, хола ё амма; шахси домод (*нисбат ба хешони наздик, ки хурд бошанд*), язна.

ПОҶОМА پاجامه эзори занона.

пош پاش 1. *асоси замони ҳозира аз* **пошидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* пошанда: **атрпош**, **обпош**.

ПОШ پاش **пош додан** пошидан, ба ҳар тараф пароканда кардан, паҳну парешон кардан; **пош хӯрдан** титу пит шуда рафтан, парешон шудан, пароканда гардидан; **пош-пош** парокандаву парешон; реза-реза.

ПОШАНГ پاشنگ 1. хӯшаи ангур, сари ангур. 2. харбуза, тарбуз, каду ва бодиринг, ки барои тухм монда шудааст.

ПОШДИҲАК پاشدهک афзоре, ки барои пош додани моддаҳои обакӣ ё хока кор фармуда мешавад.

ПОШИДА پاشیده *сифати феълии замони гузашта аз* **пошидан**: **аз ҳам пошида** аз ҳам ҷудо, пароканда, парешон.

ПОШИДАН پاشیدن 1. афшондан, пош додан, чошидан, пароканда кардан: **барқ пошидан**, **нур пошидан**, **равшанӣ пошидан**, **шӯъла пошидан**. 2. рехтан, чошидан, пош додан; **об пошидан** об рехтан, об задан. 3. *маҷ.* рехтан; нисор кардан; **ба дили** *касе* **оби сард пошидан** касеро фиреб додан; **ба сари** *чизе* **хок пошидан** чизеро барҳам задан, чизеро фурӯ нишондан; **ба чашми** *касе* **хок кашидан** касеро фиреб додан; **ба ҷароҳати** *касе* **намак пошидан** азоби касеро зиёдтар кардан, алами касеро боз ҳам афзудан.

ПОШНА پاشنه 1. қисми интиҳои қафои пои одам. 2. қисми ақиби поёни кафш, мӯза ва пойафзоли дигар; **пошнаи мӯза**; **пошна задан** а) аспро ё ҳайвони дигари савориро бо пошнаи по зада рондан; б) ба ақиб задани тир (*милтиқ, тапонча вақти парондан*); **пошна кӯфтан** по задан, по кӯфтан; **пошна задани кор** ақиб рафтани кор, шикасти кор.

ПОШНАБАЛАНД پاشنه بلند пойафзоли пошнааш баланд.

ПОШНАБОРИК پاشنه‌باریک пойафзоли пошнааш борик.

ПОШНАДОР پاشنه دار бопошна, пойафзоле, ки пошнаи баланд дорад: **туфлии пошнадор**.

ПОШНАПАСТ پاشنه‌پست пойафзоли пошнааш паст.

ПОШНАПАҲН پاشنه‌پهن 1. *гуфт., таҳқ.* пойлуч, одами бечора.

ПОШОН پاشان *феъли ҳол аз* **пошидан**; пошонда.

ПОШХӮРАНДА پاش‌خورنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пош хӯрдан**; паҳну парешоншаванда.

ПОШХӮРДА پاش‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **пош хӯрдан**; паҳну парешон, парокандашуда.

ПОШХӮРӢ پاش‌خوری 1. *исми амал аз* **пош хӯрдан;** чошидан, пароканда шудан. 2. барҳам хӯрдан.

ПОШШО پاشا *гуфт. калимаи эҳтиром ва навозиш нисбат ба зани аз худ калон ё соҳибэътибор вақти муроҷиат.*

ПОШШОБИБӢ پاشابیبی *гуфт.* зани солхӯрда аз оилаи ашрофон.

ПОШШОХОН پاشاخان *гуфт.* зан ё духтари нисбатан калонсол ё соҳибэътибор.

ПОЯ پایه 1. ҳар як паллаи нардбон ва зина,

зинапоя, поғунда. 2. мартаба, мақом, қадр, дараҷа; **ба пояҳои баланд расидан** ба дараҷаи баланд бардошта шудан. 3. бунёд, асос, таҳкурсӣ; **поя маҳкам намудан** мустаҳкам шудан, устувор гаштан. 4. сутун, амуд. 5. зер, таг, поёни чизе, домани чизе; **пояи девор; пояи кӯҳ**. 6. пои чизҳои ғайриҷондор; **пояи миз, пояи кат**. 7. ҷои ягон кишт: **гандумпоя, шолипоя**. 8. қисми аз хок беруни растанӣ, тана– соқаи гиёҳ (*ғайри дарахт*).

ПОЯАФРОЗ پایه‌افراز *кит.* баландкунандаи мартаба, болобарандаи дараҷа.

ПОЯВАР پایه‌ور баландмартаба, баландмақом.

ПОЯГУЗОР پایه‌گذار асосгузор; бунёдгузор: **поягузори адабиёт**.

ПОЯГУЗОРӢ پایه‌گذاری 1. асосгузорӣ, бунёдгузорӣ. 2. оғоз намудан, ифтитоҳ намудан.

ПОЯК پایک 1. *шакли тасғири* **пой; поча; пояк задан** по кӯфтан, тапидан. 2. пиёда. 3. посбон, нигаҳбон.

ПОЯКЗАНӢ پایکزنی пояк задан, поча задан.

ПОЯКӢ پایکی *таър.* он ки ба чилимкашҳо чилим кашонда ба ивази ин хизматаш пул мегирифт.

ПОЯНДА پاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **поидан.** 2. бардавом, ҷовид, абадӣ. 3. пойдор, устувор; боқӣ; **поянда шудан** ҷовид гаштан.

ПОЯНДАГӢ پایندگی поянда будан, бардавомӣ, ҳамешагӣ; бақо, абадият.

ПОЯХАРОБ پایه‌خراب бебунёд, асосаш хароб.

ПРАГМАТИЗМ *ю.* پرگمتیزم 1. яке аз равияҳои фалсафӣ, ки идроки қонунҳои объективии воқеиятро инкор мекунад ва фақат чизи фоиданокро ҳақиқат мешуморад. 2. баёни тасвири воқеаҳои таърихӣ аз ҷиҳати вобастагии зоҳирӣ ва мутақобилии онҳо: **прагматизми миллатгароӣ**.

ПРЕЗИДЕНТ *лот.* پریزیدینت 1. сардори интихобии як қатор мамлакатҳо раиси ҷумҳур, раисҷумҳур: **Президенти кишвар**. 2. сардори интихобии баъзе идора ва созмонҳо: **Президенти Академияи илмҳо, Президенти Кумитаи байналхалқии таҳқиқи фазои кайҳон**.

ПРЕЗИДЕНТӢ پریزیدینتی *мансуб ба* **президент;** аз тарафи президент: **квотаи президентӣ**.

ПРЕЗИДИУМ پریزیدیوم *кҳн., ниг.* **раёсат**.

ПРИНТЕР *лот.* پرینتر *тех.* дастгоҳи компютерӣ, ки ба он васл шуда, навиштаҷоти дар компютер таҳияшударо чоп мекунад; чопкунак, чопгар.

ПРЕФИКС *лот.* پریفیکس *збш., ниг.* **пешванд**.

ПРИЗМА *ю.* پریزمه 1. *ҳанд.* серқирра, серпаҳлӯ; маншур. 2. ҳар чизи шаффоф, ки шакли призмаро дошта бошад.

ПРИНСИП *лот.* پرینسیپ 1. асос, қонун, усул, бунёд, шарт. 2. эътиқод, ақида, нуқтаи назар.

ПРИНСИПНОК پرینسیپناک бо принсип; аз рӯи принсип.

ПРОБЛЕМА پرابلیمه масъалаи муҳим ва мураккаб, ки бояд ҳал карда шавад.

ПРОКУРАТУРА *фр.* پراکورتوره мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ки риояи қонунҳоро назорат мекунад ва вайронкунандагони ин қонунҳоро ба масъулияти судӣ мекашанд, додситонӣ: **прокуратураи генералӣ, прокуратураи шаҳр**.

ПРОКУРОР *фр.* پراکورار шахси аз тарафи давлат таъиншуда, ки риояи қонунҳоро назорат мекунад, додситон.

ПРОКУРОРӢ پراکوراری *мансуб ба* **прокурор; назорати прокурорӣ** назорати додситонӣ.

ПРОРЕКТОР *лот.* پرارکوتار муовини ректор дар мактабҳои олӣ; ноиби ректор.

ПРОТЕЗ *фр.* پراتیز узви сунъӣ ва ориятии бадан, ки ба ҷои узви табиӣ гузошта шудааст (*мас., по, даст, дандон.*).

ПРОТЕСТАНТИЗМ *лот.* پراتیستنتیزم номи умумии таълимоти динии яке аз мазҳабҳои христианӣ аст.

ПРОТЕСТАНТӢ پراتیستنتی *мансуб ба* **протенстантизм**.

ПРОТОКОЛ *ю.* پراتاکال *ниг.* **суратмаҷлис**.

ПРОТСЕССОР پراتسیسار *ниг.* **пардозанда**.

ПРОФЕССОР *лот.* پرافیسار 1. унвони баланди илмӣ, ки ба муаллимони мактабҳои олӣ ва кормандони муассисаҳои илмию таҳқиқотӣ барои соҳиб шуданашон ба ихтисоси ба-

ланди соҳаи кори худ дода мешавад. 2. шахсе, ки ин унвонро дорад.

ПРОФЕССОРӢ پرافیساری *мансуб ба* **профессор**: **унвони профессорӣ**.

ПСИХОЛОГИЯ *ю.* پسیخالاگیه *ниг.* **равоншиносӣ**.

ПУБЛИСИСТИКА *лот.*پوبلیسیستیکه *адш.* адабиёт оид ба масъалаҳои муҳими ҷамъиятию сиёсии ҳозира (*мақола, очерк*).

ПУБЛИСИСТӢ پوبلیسیستی *мансуб ба* **публисистика**: **мақолаи публисистӣ**.

ПУҒАНАК پوغنک *бот.* гиёҳи бисёрсолаи сермӯяки барғаш думчадор ва гулаш сафед.

ПУД I پود *кӯҳ.* наххое, ки дар бофтани матоъ ба паҳноии он ба кор бурда мешавад; *муқоб.* **тор**; ◊ **аз тору пуди** *чизе* **задан** аз ин тарафи чизе дуздидан.

ПУД II *р.*پود ченаки вазн, ки ба 16 кг баробар буд.

ПУД III پود *кит.* пешдаргирон, парахаҳои хушке, ки барои даргиронидани оташ ба кор мебаранд.

ПУДА پده *кит., ниг.* **пада** 3.

ПУДИНА پدینه *бот.* як навъ гиёҳи хушбӯй, ҳулбӯ.

ПУДИНАГӢ پودینگی *мансуб ба* **пудина**; аз пудина пухташуда: **санбӯсаи пудинагӣ**.

ПУК پوک 1. дарунхолӣ, пуч, пӯкка. 2. боде, ки барои даргирондани оташ аз даҳан медамананд, пуф.

ПУККА پوکه тарафи дамидаи пушти буҷул, ки дар буҷулбозӣ бохт ҳисоб меёбад; *муқоб.* **чикка**.

ПУЛ I *ю.* پول 1. филизи сикказадашуда ё коғазҳои ба рӯяшон арзиши муайян нақшёфтаи давлатӣ, ки вақти хариду фурӯш меъёри арзиш мебошад. 2. арзиш, нарх. 3. сармоя; **пули бедардмиён** пули муфт, пуле, ки бе меҳнат ба даст омадааст; **пули нақд(а)** пули мавҷуда; **пули пучак** *ниг.* **пули сиёҳ**; **пули сиёҳ** тангаи мисини аморати Бухоро, ки 64 донааш 50 тини сиккаи русӣ буд; **пули ҳалол** пули меҳнатӣ; **чизи ба пул мерафтагӣ** чизи арзишнок, он чи ба фурӯш рафтанаш мумкин аст; **пул ёфтан** пул ба даст даровардан, даромад кардан, меҳнат карда музд гирифтан; **пули** *касе* **сӯхтан** беҳуда сарф шудани пули касе; беҳуда рафтани пули касе, қарз дода пас гирифта натавонистан, моли қалб харидан *ва г.*; **пул кардан** фурӯхтан чизеро; **пул шудан** ба фурӯш рафтани моле; **ба як пул(-и сиёҳ, пучак) наарзидан** аҳамият надоштан, тамоман беқадр будан; **ба як пул(-и сиёҳ, пучак) нагирифтан** ҳеҷ писанд накардан, асло ба эътибор нагирифтан; **ду (як) пул будан** беқадру қимат будан, арзише надоштан; ◊ **пул додаму дарди сар харидам** (*зарб.*).

ПУЛ II پل гузаргоҳи болои наҳр, рӯд, ҷӯй *ва г.*, кӯпрук: **пули оҳанин**; **пули сирот** *д.* пули ниҳоят борике, ки аз болои дӯзах ба сӯи ҷаннат кашида шудааст; **пул бастан (кашидан)** кӯпрук сохтан, болои дарё.

ПУЛАКӢ پولکی *гуфт.* бо пул; ба ивази пул; пул гирифта: **тамошои пулакӣ, хизматҳои пулакӣ**.

ПУЛАКЧА پولکچه 1. тангачаҳои тунуки бадани моҳӣ. 2. тангачаҳои рӯи баъзе аз асбобҳои ороишӣ ва зинатӣ.

ПУЛАКЧАБОЛ پولکچه‌بال *зоол.* як навъи ҳашарот.

ПУЛАКЧАДОРپولکچه‌دار пулакчанок (*моҳӣ ё асбоби зинат*), дорои пулакча.

ПУЛҒУНДОРӢ پولغنداری пул ҷамъ кардан, сарват ҷамъ кардан, ғундоштани пулу мол.

ПУЛДОН پول دان зарфе, ки дар он пул ҷамъ мекунанд.

ПУЛДОР پولدار он ки пул дорад; серпул, доро, бой; **пулдор шудан** серпул шудан, бой шудан.

ПУЛДОРӢ پولداری серпулӣ, пуд доштан, дорой.

ПУЛДӮСТ پولدوست *ниг.* **пулпараст**.

ПУЛЕМЁТ *р.* پولیمیات аслиҳаи автоматии тезпарони ҷангӣ, мусалсал: **пулемёти дастӣ**.

ПУЛЕМЁТЧӢ پولیمیاتچی он ки аз пулемёт мепаронад.

ПУЛЁБ پولیاب он ки кор карда пул ёфта метавонад, он ки роҳи пул ҷамъ карданро медонад.

ПУЛЁБӢ پولیابی пул ёфтан, пул кор кардан: **роҳи осони пулёбӣ**.

ПУЛӢ پولی *мансуб ба* **пул**; коре ё чизе, ки ба пул вобаста аст: **даромади пулӣ, ёрмандии пулӣ, муомилоти пулӣ**.

ПУЛМАСТ پولمست он ки пули бисёр дорад, серпул; бой.

ПУЛНОК پولناک 1. *ниг.* **пулдор**. 2. *ниг.* **пулакӣ**: **тамошои пулакӣ**.

ПУЛНОСЕР پوله‌ناسیر ҳариси пул, пулпараст, ба пул чашмгурусна.

ПУЛПАРАСТ پولپرست ҳариси пул, пулдӯст, он ки ҷамъ кардани пулро дӯст медорад.

ПУЛПАРАСТӢ پولپرستی пулпараст будан, ҳарисӣ ба пул, пулдӯст.

ПУЛСОЗ پلساز кӯпруксоз.

ПУЛСОЗӢ پلسازی пул (кӯпрук) сохтан.

ПУЛСУПОРАНДА پولسپارنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пул супурдан**. 2. *мол.* пулгузор (*мас., ба хазинаи амонатӣ*).

ПУЛТ *олм.* پولت афзоре, ки бо он чизеро ба тарзи автоматикӣ идора мекунанд.

ПУЛТАЛАБ پولطلب пулхоҳ; коре, ки пул харҷ карданро талаб мекунад.

ПУЛҶАМЪКУНӢ پولجمعکنی *ниг.* **пулғундорӣ**.

ПУЛҶУДОКУНӢ پولجداکنی пул ҷудо кардан барои иҷрои корҳои муҳим (*мас., сохтмон*).

ПУНБА پنبه *ниг.* **пахта**.

ПУНБА(К) پنبه//پنبک доначае, ки баҳорон дар шохаи дарахтон пайдо мешавад ва аз он барг сар мезанад, муғча.

ПУНБАДАРГӮШ پنبه‌درگوش 1. он ки пахта дар гӯш мегузорад. 2. *маҷ.* ғофил, бехабар, кар.

ПУНБАДОНА پنبه‌دانه тухми пахта, чигит, донаи пунба, пунбадона.

ПУНБАЗОР پنبه‌زار *кит.* киштзори пахта, пахтазор.

ПУНБАСИФАТ پنبه‌صفت пунбамонанд, сафед.

ПУНБАЧӮБ پنبه‌چوب чӯби буттаи пунба, ғӯзапоя.

ПУНДОНА پندانه *ниг.* **пунбадона**.

ПУНШ *англ.* پونش нӯшобаи спиртдор, ки аз ром бо қанд, лимон ё шираи меваҳои дигар ҷӯшонида тайёр карда мешавад.

ПУР I پر 1. лаболаб анбошта, *муқоб.* **холӣ, тиҳӣ; пур аз..., пури...** лабрез: **ҳавзчаи пур аз об; пур-пур** ниҳоят пур, саршор, лабрез. 2. тамом, комил; **моҳи пур** моҳи шаби чордаҳ. 3. бисёр, афзун, зиёд; *муқоб.* **кам**. 4. *маҷ.* сер; **серу пур** бе камбудӣ, бо фаровонӣ; **шикам пур кардан** шикам сер кардан; **шикам пур шудан** сер шудан; **пур кардан** а) зарферо аз чизе лаболаб кардан, анбоштан; б) иҷро кардан (*нақшаро*); в) навиштан (*саволномаро*); г) фаро гирифтан, ишғол кардан; д) ҷои чизеро бо чизи дигар гирифтан, талофӣ кардан, иваз намудан; **пур шудан (гаштан, гардидан)** а) лаболаб шудан, ишғол карда шудан, фаро гирифта шудан (*зарф бо об, хона бо дуд*); б) ба анҷом расидан: **як сол (моҳ, ҳафта) пур шуд; паймонаи (рӯзи)** *касе* **пур шуд** умраш ба охир расид. 5. *ҷузъи аввали калимаҳои мураккаб ба маънои* бисёр, бисёрӣ, зиёдӣ: **пурғуй** сергап; **пурдон** бисёрдон, ботаҷриба; **пуркор** бисёркор; **пуралам** алами бисёр; **дили** *касеро* **пур кардан** касеро ба чизе бовар кунонидан, итминон додан; **дил пур будан** боварӣ доштан, эътимод доштан (ба касе, аз чизе); **дилпур шудан** боварӣ ҳосил кардан; **бо даҳони пур, даҳон пур карда** бо итминони тамом, бо ифтихор (гуфтан чизеро).

ПУР II پور *кит.* **писар**.

ПУРАВҶ پراوج дар айни авҷ, дар болоравӣ; ба дараҷаи баланд расида, бо пешрафту комёбӣ.

ПУРАДО پرادا 1. пурноз, пуристиғно, ишвагар: **чашмони пурадо**. 2. баҳонагир.

ПУРАЗАМАТ پرعظمت хеле бузург, боҳашаат; **кохи пуразамат** кохи боҳашамат.

ПУРАЗМ پرعزم азмаш қавӣ, қавиирода, тасмими қатъӣ гирифта.

ПУРАЗОБ پرعذاب пуразият, боранҷ, бомашаққат, бо азоби зиёд.

ПУРАЛАМ پرالم пур аз ранҷу ҳасрат, пурандӯҳ, андӯҳнок, дарднок; **гиряи пуралам** гиряи дарднок.

ПУРАНВОР پرانوار пурнур, дурахшон.

ПУРАНДЕШ پراندیش *ниг.* **пурандеша**.

ПУРАНДЕША پراندیشه 1. хаёломез: **чашмони пурандеша**. 2. пурташвиш, пуризтироб. 3.

оқибатандеш, бомулоҳиза; хирадманд.

ПУРАНДЕШАГӢ پراندیشگی 1. андӯҳгинӣ, ғамгинӣ. 2. хаёломез будан. 3. бомулоҳизагӣ.

ПУРАНДЕШӢ پراندیشی пурандеш будан, хирадмандӣ, бомулоҳиза будан.

ПУРАНДӮҲ پراندوه андӯҳгин, ғамгин, пуралам.

ПУРАРЗИШ پرارزش арзишнок, қиматбаҳо, пурқимат, гаронбаҳо.

ПУРАСРОР پراسرار пур аз муаммо, сирдор: **нигоҳи пурасрор**.

ПУРАФҒОН پرافغان гирён, нолон.

ПУРАФСУН پرافسون пурҳила, фиребанда; мафтункунанда: **олами пурафсуни кӯдакӣ**.

ПУРАФСОНА پرافسانه фиребанда, беҳуда, беасос; пурасрор: ◊**кохи пурафсона** дунё.

ПУРАШК پراشک пурсиришк, гирён: **чашми пурашк**.

ПУРБАР پربر пур аз ҳосил, серҳосил, пурмева, сермева.

ПУРБАРАКАТ پربرکت 1. баракатнок, зиёд, афзун. 2. пурҳосил, пурнеъмат: **замини пурнеъмат**.

ПУРБАРГ پر برگ барги зиёд дошта, сербарг: **дарахти пурбарг**.

ПУРБАРДОШТ پربرداشت 1. бардоштнок, дерпой. 2. пурсабр, пуртоқат, вазнин.

ПУРБАҲО پربها гаронбаҳо, арзишнок; пурарзиш, дорои қимати баланд, ганҷи пурбаҳо.

ПУРБАҲРА پربهره фоидаовар, судманд.

ПУРБИМ پربیم 1. тарснок, ваҳшатангез: **роҳи пурбим, харобаи пурбим**. 2. тарсанда, ба воҳима афтода: **дили пурбим**.

ПУРБИН پربین 1. заррабин. 2. *маҷ.* амиқбин: **чашми пурбин**.

ПУРБОД پرباد 1. пур аз бод, шамол. 2. аз бод пур, аз бод пур карда, аз ҳаво пур кардашуда; **гупсари пурбод**; ◊ **машки пурбод** одами беҳудагӯ, лофзан.

ПУРБОДА پرباده пур аз шароб, лабрез аз май: **қадаҳи пурбода**.

ПУРБОР پربار 1. пур аз бор, чизе, ки бар вай бори бисёр ниҳода шудааст, боркарда: **аробаи пурбор, мошини пурбор.** 2. пур аз ҳосил, серҳосил, пурмева: **дарахти пурбор, хӯшаи пурбор, шохаи пурбор.**

ПУРБОРӢ پرباری 1. пурбор будан. 2. серҳосилӣ, сермевагӣ, зиёда ва вазнинии ҳосил (*меваҳо*).

ПУРВАЗН پروزن беҳад вазнин, дорои вазни зиёд.

ПУРВАЛВАЛА پرولوله серғавғо, пурғавғо, пуршӯр.

ПУРВАСАХ پروسخ пур аз чирк, чиркин, ифлос.

ПУРВАҲШАТ پروحشت пурбим, тарснок, пурҳарос, воҳимаангез: **дашти пурваҳшат**.

ПУРВАҶД پروجد ба ваҷд омада, бо шавқу завқи баланд.

ПУРВИҚОР پروقار бовиқор, ботамкин, босалобат, назарбаланд.

ПУРВОҲИМА پرواهمه воҳиманок, пурваҳшат: **садои пурвоҳима**.

ПУРВУСЪАТ پروسعت бовусъат, васеъ; муфассал.

ПУРГАВҲАР پرگوهر 1. пур аз ҷавоҳирот, бо зару зевар. 2. *маҷ.* асилзода, наҷиб.

ПУРГАП پرگپ он ки зиёд сухан мегӯяд, сергап.

ПУРГАПӢ پرگپی 1. пургап будан, сергапӣ. 2. гапҳои беҳуда гуфтан.

ПУРГАРД پرگرد пур аз гард, гардолуд, гарднок.

ПУРГИЛ پرگل пур аз гил, пур аз хок, пурлой.

ПУРГИРЕҲ پرگره пур аз гиреҳ, пурчин, пуршиканҷ, банддор, ҳалқа-ҳалқа.

ПУРГУЛ پرگل 1. пур аз гул, сергул. 2. шукуфон: **шохаҳои пургул**.

ПУРГӮ(Й) (پرگو(ی 1. он ки бисёр гап мезанад. 2. лаққӣ, сергап: **одами пургап**.

ПУРГӮӢ پرگوئی сергапӣ, бисёргапӣ; лаққигӣ; **пургӯӣ кардан** бисёр гап задан, беҳуда гап задан.

ПУРГӮШТ پرگوشت фарбеҳ, сергӯшт.

ПУРПУРҒАВҒО پرغوغا серғавғо, пуршӯр, пурошӯб, пуризтироб.

ПУРҒАЗАБ پرغضب хашмгин, ғазаболуд, қаҳрнок, пурхашм.

ПУРҒАЙРАТ پرغیرت серҳаракат, кӯшишнок.

ПУРҒАЛАЁН پرغلیان пурҷӯш, пурошӯб, пурхурӯш: **дарёи (оби) пурғалаён, фикри пурғалаён**.

ПУРҒАЛАТ پرغلط пур аз ғалат, ғалаташ бисёр.

ПУРҒАЛОҒУЛА پرغلاغله пурғулғула, пурғавғо.

ПУРҒАМ پرغم пур аз ғам, ғамнок, андӯҳгин, дорои андӯҳи зиёд, пурғусса.

ПУРҒАМЗА پرغمزه нозгар, пурноз, ғамзагар, фаттон.

ПУРҒАШ پرغش пурташвиш, ғазаболуд.

ПУРҒИЗО پرغذا серғизо: **хӯроки пурғизо**.

ПУРҒУБОР پرغبار 1. ғуборолуд. 2. торик.

ПУРҒУЛҒУЛ پرغلغل *ниг.* **пурғулғула**.

ПУРҒУЛҒУЛА پرغلغله пурғавғо, пурғалоғула; пурталотум: **мавҷҳои пурғулғула, мусиқии пурғулғула**.

ПУРҒУРУР پرغرور сертакаббур, ҳавобаланд, бовиқор, сарбаланд.

ПУРҒУССА پرغصه пурғам, ғамнок, пурандӯҳ.

ПУРДАБДАБА پردبدبه дабданок, бошукӯҳ.

ПУРДАРБЕҲ پردربه серямоқ, ямоқин, серпоргӣ.

ПУРДАРД پردرد 1. бисёр дардкунанда; дардманд: **сари пурдард**. 2. аламангез, ғамангез, ҳасратовар: **оҳи пурдард, саргузашти пурдард**.

ПУРДАРОМАД پردرامد сердаромад; дорои фоидаи зиёд.

ПУРДАҲШАТ پردهشت 1. даҳшатнок, пурвоҳима. 2. пурхатар, пурхавф.

ПУРДИДА پردیده бисёрдида, пуртаҷриба, коромӯхта, коромузда: **духтури пурдида**.

ПУРДИҚҚАТ پردقت бодиққат, амиқназар.

ПУРДИҚҚАТӢ پردقتی бодиққат будан, амиқназарӣ.

ПУРДИЛ پردل нотарс, далер, диловар, ҷасур: **мардуми пурдил**.

ПУРДИЛӢ پردلی далерӣ, диловарӣ, шуҷоатмандӣ.

ПУРДОҒ پرداغ 1. пур аз доғ, лаккадор; доғдор; олуда, чиркин. 2. дардманд, пур аз дарду алам; озурда, ранҷида: **қиссаи пурдоғу дард**.

ПУРДОМАНА پردامنه доманадор, густурда, тӯлонӣ.

ПУРДОН پردان бисёр доно; пуртаҷриба, корозмӯда.

ПУРДОШТ پرداشت пуртоқат, сердошт (*доир ба* либос ва пойафзол).

ПУРДУД پردود пур аз дуд, сердуд, дудғала.

ПУРЗ پرز 1. *кит.* хате ё ки риштае ба рӯи матои пашмин ва абрешимин пайдо мешавад. 2. рахнае, ки болои баъзе меваҳо пайдо мешавад.

ПУРЗАБОН پرزبان пургӯй, сергап, бисёргӯй..

ПУРЗАБОНӢ پزبانی пургӯӣ, сергапӣ, бисёргӯӣ.

ПУРЗАВҚ پرذوق пуршавқ, шавқманди зиёд.

ПУРЗАР پرزر пур аз зар, пур аз тилло, сарватманд, доро, бой.

ПУРЗАРАР پرضرر бисёр зарарнок, пур аз зарар.

ПУРЗАХМ پرزخم пур аз захм, бисёр захмнок, пурҷароҳат: **тани пурзахм**.

ПУРЗАҲМАТ پرزحمت 1. пурмашаққат, пуразоб. 2. меҳнатталаб, душвор: **кори пурзаҳмат**.

ПУРЗАҲР پرزهر 1. заҳрдор, заҳрнок. 2. нешдор, сахт таъсиркунанада: **сухани пурзаҳр**.

ПУРЗИЁ پرضیا пурнур, дурахшон.

ПУРЗИЁН پرزیان беҳад зиёновар, зарари зиёд дошта, пурзарар.

ПУРЗИН پرزین *кит.* патнок; дағал, ноҳамвор, дурушт

ПУРЗИНАТ پرزینت зебо, хушнамуд, ороста, пуророиш.

ПУРЗОҲИР پرظاهر *кит.* хеле равшан, возеҳ, маълум; ошкор, ҳувайдо.

ПУРЗӮР پرزور хеле боқувват, қавӣ, нерӯманд; **пӯрзур шудан** қувват гирифтан; шиддат кардан.

ПУРЗӮРӢ پرزوری хеле зӯр будан, боқувват, тавоноӣ.

ПУРИЗТИРОБ پراضطراب пур аз изтироб, изтиробомез.

ПУРИҚТИДОР پراقتدار пурқувват, қавӣ, тавоно, пурқудрат.

ПУРИҚТИДОРӢ پراقتداری пурқувватӣ, тавоноӣ, пурқудратӣ.

ПУРИЛТИФОТ پرالتفات бо таваҷҷӯҳи зиёд, бо эҳтироми беандоза, лутфи аз ҳад зиёд.

ПУРИЛҲОМ پرالهام пур аз илҳом, бисёр илҳомбахш: **мусиқии илҳомбахш**.

ПУРИСТЕЪДОД پراستعداد истеъдоднок, соҳибистеъдод.

ПУРИСТИҒНО پراستغنا пур аз нозу карашма, пурноз.

ПУРИФТИХОР پرافتخار бисёр ифтихорманд, ифтихорнок, пуршараф: **вазифаи пурифтихор, кори пурифтихор**.

ПУРИХТИЛОЛ پراختلال серташвиш, изтиробнок.

ПУРИХТИЛОФ پراختلاف ихтилофнок, зиддиятнок: **фикри пурихтилоф, ҷараёнҳои пурихтилоф**.

ПУРИШТИЁҚ پراشتیاق чизеро беҳад хоҳиш кардан, иштиёқманд.

ПУРИШТИҲО پراشتها иштиҳояш калон, пурхӯр.

ПУРӢ پری пур будан, лабрезӣ, саршорӣ бисёр будани чизе ё чизҳо дар ҷое, фаровонӣ, бисёрӣ; **(бо) сериву пурӣ** (бо) фаровонӣ, бекаму кост, ба қадри кифоя; **саропо пурӣ будан (шудан)** фаровонӣ будан (шудан), арзониву осудагӣ будан (шудан).

ПУРКАРРУФАР پرکروفر пурҳашамат, пурдабдаба, пур аз шаъну шавкат.

ПУРКАФК پرکفک кафкаш бисёр.

ПУРКИБР پرکبر пурғурур, пуртакаббур, беҳад худписанд.

ПУРКИН(А) پرکین//پرکینه пур аз кина ва адоват: **дили пуркина, нигоҳи пуркина**.

ПУРКОР پرکار серкор, он ки ҳамеша машғули кор аст; фаъол; *муқоб.* **камкор**.

ПУРКОРӢ پرکاری серкорӣ; таҷрибанокӣ, пухтакорӣ: **пуркории ҳайратангез**.

ПУРКУЛФАТ پرکلفت пурандӯҳ, пурранҷ, пурмашаққат.

ПУРКУНАНДА پرکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **пур кардан**. 2. *збш.* яке аз аъзоҳои пайрави ҷумла: **пуркунандаи бевосита, пуркунандаи бавосита, ҷумлаи пайрави пуркунанда**.

ПУРҚАҲР پرقهر пурхашм, дар ҳолати ғазаб, ғазабона.

ПУРҚИМАТ پرقیمت 1. қиматбаҳо, пурарзиш, нархаш баланд. 2. нодир, камёб; азиз, мӯътабар: **асари пурқимат, китоби пурқимат**.

ПУРҚУВВАТ پرقوت 1. пурзӯр, нерӯманд, боқувват. 2. пуриқтидор, қудратнок, муқтадир; **пурқувват гардидан (шудан)** пурзӯр гаштан, қувват гирифтан; **пурқувват кардан** пурзӯр намудан, қувват додан.

ПУРҚУДРАТ پرقدرت *ниг.* **пуриқтидор**.

ПУРЛАЗЗАТ پرلذت болаззат, бомаза; хуштамъ.

ПУРЛАТОФАТ پرلطافت бисёр латиф, ботароват.

ПУРЛАЪЛ پرلعل 1. пур аз лаъл. 2. *маҷ.* пурмай, пур аз шароб.

ПУРЛОЙ پرلای пур аз лой; лойолуд: **кӯчаи пурлой**.

ПУРЛОФ پرلاف лофзан; беҳудагӯй, худсито.

ПУРМАВҶ پرموج 1. пур аз мавҷ. 2. чапакзаниҳои бардавом: **дарёи пурмавҷ, чапакзаниҳои пурмавҷ**.

ПУРМАҒАЛ پرمغل пурғалоғула, пурғавғо.

ПУРМАҒЗ پرمغز 1. мағздор (*оид ба* мева). 2. *маҷ.* пурмазмун, асоснок, пурра.

ПУРМАЗМУН پرمضمون 1. пурмаъно, он чи мазмуни бой дорад, сермазмун: **асари пурмазмун, гузориши пурмазмун, шеъри пурмазмун**. 2. маънидор; таъсирбахш: **нигоҳи пурмазмун**.

ПУРМАКР پرمکر хеле ҳилагар, маккор.

ПУРМАЛОЛ پرملال пуразоб, пурозор, аламнок.

ПУРМАЛОМАТ پرملامت пур аз маломату сарзаниш, таънаи сахт, коҳиши зиёд.

ПУРМАНИШ پرمنش *кит.* 1. арҷманд, бузург, олиқадр. 2. хирадманд, доно, донишманд. 3. мағрур, мутакаббир, боғурур. 4. саркаш, гарданшах, нофармон.

ПУРМАНФИАТ پرمنفعت манфиатрасон, фоиданок, судманд: **кори пурманфиат**.

ПУРМАРОРАТ پرمرارت *кит.* пурранҷу сахтӣ, талхии бисёр (ғам, зиндагӣ); **зиндагии пурмарорат** зиндагии талху сахт.

ПУРМАСАРРАТ پرمسرت *кит.* пур аз шодию сурур, хурсандиовар.

ПУРМАСОМ پرمسام пурсӯрох, сӯроххои зиёд дошта.

ПУРМАСЪУЛИЯТ پرمسؤلیت бо масъулияти зиёд, масъулиятнок (*мас., вазифа, кор, супориш*): **кори пурмасъулият**.

ПУРМАТОНАТ پرمتانت устувории сахт, матонати зиёд.

ПУРМАҲОРАТ پرمهارت бисёр моҳир, маҳоратнок; соҳибистеъдод.

ПУРМАҲСУЛ پرمحصول маҳсулнок, сермаҳсул: **меҳнати пурмаҳсул**.

ПУРМАШАҚҚАТ پرمشقت сахтӣ ва ранҷи зиёд, серазоб, хеле сахт, пурранҷ.

ПУРМАШҒАЛА پرمشغله саргарми зиёд будан, гирифтории зиёд: **кори пурмашғала**.

ПУРМАЪНӢ پرمعنی пурмазмун, дорои мазмуни амиқ, амиқмазмун: **сухани пурмаънӣ, фикри пурмаънӣ**.

ПУРМАЪНО پرمعنا дорои маънохои зиёд, сермаъно.

ПУРМАЪНОӢ پرمعنائی дорои мазмуни баланд, мафҳуми бисёр баланд доштан, маънои зиёд доштан.

ПУРМАЪРИФАТ پرمعرفت соҳиби маърифати баланд, маърифатнок, маърифати зиёд доштан, бофазлу дониш.

ПУРМЕВА پرمیوه сермева, серҳосил, пурбор.

ПУРМЕҲР پرمهر бо меҳру муҳаббати зиёд, пурмуҳаббат, меҳрубон: **дили пурмеҳр**.

ПУРМОҶАРО پرماجرا 1. пурҷанҷол, пурғавғо, серташвиш, серҷанҷол, пурхархаша: **зиндагии пурмоҷаро, соли пурмоҷаро**. 2. пур аз воқеаву ҳодисаҳои гуногун.

ПУРМОЯ پرمایه 1. асил, наҷиб. 2. арзишнок, гаронбаҳо. 3. соҳиби илм ва маърифат.

ПУРМУАММО پرمعما пурасрор, пур аз муаммо, беҳад муғлақ.

ПУРМУБОЛИҒА پرمبالغه муболиғанок, сериғроқ.

ПУРМУДДАО پرمدعا пурмақсад, он ки дар дил орзу ва амалҳои бисёре дорад.

ПУРМУСИБАТ پرمصیبت пурбало, пур аз азоб, пурғаму дард, пурандӯҳ.

ПУРМУҲАББАТ پرمحبت *ниг.* **пурмеҳр**.

ПУРМӮҲТАВО پرمحتوا пурмазмун, фарогири мазмуни зиёд; дарбаргирандаи мӯҳтавои бисёр.

ПУРНАВИД پرنوید муждаи бисёр, хабари зиёд, пурхабар.

ПУРНАЗОКАТ پرنزاکت пур аз латофат, нозукии беҳад, зебоии бепоён, пурнафосат.

ПУРНАИМ پرنعیم *кит.* пур аз нозу неъмат, пурнеъмат.

ПУРНАЙРАНГ پرنیرنگ пурҳила, маккор: **хасми пурнайранг**.

ПУРНАКҲАТ پرنکهت пур аз бӯи хуш; **боди пурнакҳат** боди муаттари форам.

ПУРНАҚШ پرنقش *ниг.* **пурнақшунигор**.

ПУРНАҚШУНИГОР پرنقش نگار дорои нақшу нигори зиёд, нақшдор, нақшнок, мунаққаш: **хонаи пурнақшу нигор**.

ПУРНАМ پرنم 1. сернам, намнок: **замини пурнам**. 2. пурашк, ашколуд; гирён:**чашми пурнам**.

ПУРНАМАК پرنمک 1. пур аз намак, намакин.

2. он ки ҳусни бонамак дорад, бомалоҳат, малоҳатнок.

ПУРНАТИҶА پرنتیجه пурҳосил, пурсамар, бо натиҷаҳои хуб.

ПУРНАФОСАТ پرنفاست *ниг.* **пурназокат**.

ПУРНАФЪ پرنفع пурфоида, фоидаовар; фоидарасон.

ПУРНАШЪА پرنشعه пур аз кайф, пуркайф, сархушибахш.

ПУРНЕЪМАТ پرنعمت пур аз неъмат, пур аз нозу неъмат: **дастархони пурнеъмат**.

ПУРНИДО پرندا *кит.* пур аз нидо, пурғулғула, пурсарусадо.

ПУРНИГОР پرنگار бо нақшунигори бисёр, пурзинат, ранг ба ранг; ороставу пероста.

ПУРНИЁЗ پرنیاز бисёр бониёз, ниёзманд, ҳоҷатманд.

ПУРНИҲЕБ پرنهیب пур аз тарс, пур аз ҳавл, ботарсу бим, пурбим.

ПУРНИШОТ پرنشاط пур аз хурсандӣ, хурсандибахш, шодиовар.

ПУРНОЗ پرناز он ки нози зиёд дорад; бокарашмабо ғамзаҳои зиёд, пурғамза.

ПУРНОЗУНУЗ پرنازونوز *ниг.* **пурноз**.

ПУРНОЛА پرناله пур аз нола, пур аз зорӣ, бисёрноланда.

ПУРНУҚСОН پرنقصان он чи нуқсони зиёд дорад, нуқсондор.

ПУРНУРپرنور пур аз нур, бисёр равшан, мунаввар, дурахшон, фурӯзон: **чароғи пурнур, чашмони пурнур**.

ПУРНУФУЗ پرنفوذ 1. пуртаъсир, дахолатдор. 2. боэътибор, соҳибэҳтиром.

ПУРНӮФ پرنوف пур аз овозу садо, пуровоз, пурсадо; пур аз ғалоғулаи акси садо дар кӯҳ ва гунбаз.

ПУРНӮШ پرنوش пур аз ширинӣ, сершеринӣ.

ПУРОБ پرآب 1. пур аз об, саршор аз об; сероб: **дарёи пуроб, косаи пуроб**. 2. пур аз ашк, пур аз сиришк; гирён, ашкрез, ашкбор: **чашми пуроб**.

ПУРОБИЛА پرآبله пур аз обила, аз обила пур, обиладор: **дасти пуробила**.

ПУРОБӢ پرآبی пур аз об будан, серобӣ.

ПУРОВОЗ پرآواز пурғавғо, пурсарусадо, пур аз овоз; пурғулғула.

ПУРОВОЗА پرآوازه 1. пурғулғула, пурҳаёҳу, пурсадо. 2. машҳур, овозадор; ◊ **(ин) кохи пуровоза** *киноя аз* дунё.

ПУРОДАМ پرآدم пур аз одам, серодам, пурнуфус, мардумаш бисёр: **шаҳри пуродам**.

ПУРОЖАНГ پرآژنگ пуроҷинг, пурчин, пуршикан, чин-чин.

ПУРОЗАР پرآذر *кит.* 1. пуроташ; сӯзон. 2. *маҷ.* пурдарду алам.

ПУРОЗАРМ پرآزرم *кит.* пуршарм, шармгин, бо шарму ҳаёи зиёд.

ПУРОЗОР پرآزار сахт озурда, сахт ранҷида, бо ранҷу азоби зиёд.

ПУРОПУР پراپر 1. бисёр пур, лабрез, саршор, чизаш ниҳоят бисёр: **косаи пуропур**, **пиёлаи пуропур.** 2. пурра, ниҳоят ба эътидол расида; **бадани пуропур** бадани пурраи фарбеҳ.

ПУРОРЗУ پرآرزو пурҳавас, пур аз умеду орзу.

ПУРОТАШ پرآتش 1. пур аз оташ, аз оташ пур. 2. гарму сӯзон, пурҳарорат: **дили пуроташ, нутқи пуроташ, синаи пуроташ**. 3. рахшанда, дурахшон: **чашмҳои пуроташ**.

ПУРОҲУپرآهو *кит.* пурайб, пурнуқсон.

ПУРОҶИНГ پرآجنگ *ниг.* **пурожанг**.

ПУРОШӮБ پرآشوب 1. пурғавғо, пурғулғула, бо шӯру ҳаёҳу: **кӯчаҳои пурошӯб**. 2. пур аз фитна: **замони пурошӯб**.

ПУРПЕЧ پرپیچ 1. пур аз печ, пурхам, тобхӯрда. 2. пурхам, пуртоб; **пурпечу тоб** дорои печу тоби зиёд: **пурпечу хам**.

ПУРПИНА پرپینه 1. дорои поргии зиёд, пурдарбеҳ, пурямоқ. 2. *ниг.* **пуробила**.

ПУРРА پرّه 1. тамом, расо, комил, бекаму кост: **боварии пурра, ваколати пурра, маълумоти пурра, се соли пурра, тасаввури пурра, пурра гардонидан (кардан)**. 2. комилан, ба таври мукаммал, ҳарҷониба, бакуллӣ: **пурра воқиф будан, пурра кардан** комил гардонидан, такмил додан, каму

кости чизеро пур кардан. 3. возеҳ, равшан, ҳаматарафа: **пурра фаҳмидан**. 4. то ба охир, сар то по, то ба анҷом; **сурудро (матнро, китобро) пурра хондан.** 5. пуропур, ғафс; фарбеҳ: **бадани пурра**, **гардани пурра**, **рӯи пурра**, **пурра дидан** нағз ва расо дидан; **пурра намудан** пур кардан, комил гардонидан.

ПУРРАБАДАН پرّه‌بدن сергӯшт, фарбеҳ.

ПУРРАВНАҚ پررونق боравнақ, боривоҷ, ривоҷнок.

ПУРРАГӢ پرّگی пурра будан; камолот; муфассалӣ, ҳарҷонибагӣ: **пуррагии ифода.**

ПУРРАНГ پررنگ серранг; **пуррангу бӯй** зебо, мувофиқи табъ.

ПУРРАРӮ(Й) پرّه‌رو(ی) рӯяш пурра, рӯяш расо.

ПУРРАҲУҚУҚ پرّه‌حقوق комилҳуқуқ, соҳибихтиёр, дорои ҳуқуқҳои комил.

ПУРРОЗ پرراز *ниг.* **пурмуаммо**.

ПУРРУТУБАТ پررطوبت пурнамӣ, намнокии зиёд: **замини пуррутубат**.

ПУРСАБЗА پرسبزه пур аз сабза, сабззор.

ПУРСАБР پرصبر сабрнок, пуртоқат, тобовар.

ПУРСАБРӢ پرصبری пуртоқатӣ, тобоварӣ, пурсабр будан.

ПУРСАБРОНА پرصبرانه пуртоқатона.

ПУРСАДО پرصدا пуровоз, пурғулғула.

ПУРСАЛОБАТ پرصلابت пуршукӯҳ, боҳайбат, бовиқор.

ПУРСАМАР پرثمر 1. пурмева, пурҳосил, самаранок. 2. пурмаҳсул, маҳсулнок: **меҳнати пурсамар**, **пурсамар гардидан (гаштан, шудан)** серҳосил шудан.

ПУРСАМАРА پرثمره *ниг.* **пурсамар**.

ПУРСАНГ پرسنگ пур аз санг, сангзор, сангистон, дорои санги зиёд: **замини пурсанг**.

ПУРСАНДА پرسنده суолкунанда, касе, ки чизеро мепурсад, соил.

ПУРСАНЪАТ پرصنعت дорои санъати баланд; пурҳунар, пуристеъдод, пурмаҳорат.

ПУРСАОДАТ پرسعادت саодатманд, пур аз хушбахтӣ: **даврони пурсаодати тифлӣ**.

ПУРСАРВАТ پرثروت бой, ғанӣ, сарватманд.

ПУРСАРЕҲ پرصریح бисёр равшан, ҳувайдо, ошкор.

ПУРСАРМОЯ پرسرمایه он ки сармояи зиёд дорад, бадавлат, пулдор.

ПУРСАФО پرصفا пок ва тоза, равшан; беғаш, беғубор; рӯҳафзо; **боғи пурсафо**.

ПУРСАХОВАТ پرسخاوت он ки бисёр саховатпеша аст; пурҳиммат, сахӣ, ҳиммат-баланд; неъматбахш, файзбахш: **марди пурсаховат**.

ПУРСИДАН پرسیدن 1. суол кардан, пурсиш намудан, пурсон шудан; **пурсида гирифтан** *чизеро* пурсиш карда вазъияти чизеро фаҳмидан; **гап пурсидан** гап кофтан; вазъиятро фаҳмида гирифтан. 2. хостан, хоҳон шудан: **иҷозат пурсидан**, **маслиҳат пурсидан**. 3. хоҳиш кардан, талабидан. 4. ҷӯёи ҳол шудан, ҳолпурсӣ кардан, саломатии касеро пурсон шудан; **пурсида мондан** а) аҳволпурсӣ кардан; б) салом гуфтан. 5. ҷустуҷӯ кардан, таҷассус кардан, кофтан. 6. сардор ё ихтиёрдори ҷое будан, ҷое ё мансаберо идора кардан: ◊ **пурсидан айб нест**.

ПУРСИДАНӢ پرسیدنی 1. пурсидан хостан. 2. лоиқи пурсидан, он чи бояд пурсида шавад: **гапи пурсиданӣ**.

ПУРСИМ پرسیم пур аз сим, пур аз нуқра, пурганҷ.

ПУРСИТОРА پرستاره 1. пур аз ситора, ситораҳои зиёд: **осмони пурситора**. 2. *кинояаз* одами бо вазну тамкин, ситорабаланд.

ПУРСИШ پرسش 1. суол кардан, пурсидан; суол; **ба назари пурсиш** суоломезона нигаристан ба касе. 2. ҳолпурсӣ, аҳволпурсӣ, пурсиши ҳол. 3. хоҳиш, илтимос, талаб. 4. таҳқиқ, истинтоқ, тафтиш, санҷиш; **пурсиш кардан** истинтоқ кардан, гап пурсида тафтиш кардан. 5. бозхост, пурсуков, муохаза; **рӯзи пурсиш** *д.* рӯзи қиёмат: ◊ **аввал пурсиш, баъд кӯшиш** (*зарб.*).

ПУРСИШНОМА پرسش نامه варақаи пурсиш, анкета, баргаи саволу ҷавоб.

ПУРСИШҶОНИШИН پرسش جانشین *збш.* ҷонишини саволӣ (*мас.*, кӣ?, чӣ?, кадом?, куҷо?).

ПУРСОН پرسان *феъли ҳоли замони ҳозира аз*

пурсидан; **пурсон шудан** пурсидан, суол кардан, ҷӯё шудан.

ПУРСОПУРС پرساپرس пурсупоси бисёр, аҳволпурсӣ, суолу ҷавоби зиёд.

ПУРСОЯ پرسایه серсоя (*ҷой*) ҷое, ки дарахтони серсояи зиёд дорад.

ПУРСУКОВ پرس‌وکاو 1. пурсуҷӯ, кофтуков, ҷустуҷӯ. 2. тафтиш, истинтоқ; пурсиш, санҷиш.

ПУРСУПОС پرس‌وپاس аҳволи якдигарро пурсидан, аҳволпурсӣ вақти салому алейк, ҳолпурсӣ; **пурсупос кардан** ҳолпурсӣ кардан.

ПУРСУРАТ پرصورت 1. сурати бисёр. 2. гуногунранг, мунаққаш, нақшунигор.

ПУРСУРУР پرسرور 1. ниҳоят шод, хуррам: **дили пурсурур**, **мардуми пурсурур**. 2. хуррамибахш, шодиовар: **суруди пурсурур**.

ПУРСУТӮҲ پرستوه пуралам, пурдард, пурандӯҳ.

ПУРСУҶӮ(Й) پرس‌وجو(ی) 1. ҷустуҷӯй, пурсуков (*ба воситаи пурсиш аз якдигар*). 2. пурсупос, ҳолпурсӣ, аҳволпурсӣ: **пурсуҷӯи аҳвол**, **ба пурсуҷӯй даромадан**. 3. пурсиш, пурсидан; **пурсуҷӯй кардан** а) пурсиш кардан; б) пурсуков кардан, ҷустуҷӯй кардан.

ПУРСӮЗ پرسوز бо сӯзу гудоз, пургудоз, ба ҷӯши ҳиссиёт, пур аз дарду алам: **оҳи пурсӯз**, **саргузашти пурсӯзу гудоз**; **пурсӯзу гудоз навишта шудани** *чизе* бо дарду алам навишта шудани чизе.

ПУРСӮЗУГУДОЗ پرسوزوگداز пур аз сӯзу гудоз, пурандӯҳ, пурғам, пургудоз.

ПУРТААФФУН پرتعفن бисёр бадбӯй (*хона, ҳаво*), гандида, бӯй гирифта.

ПУРТАБ پرتب пурҳарорат, бо таби баланд; **пуртабу тоб** пурсӯзу гудоз, дардманд, пуралам.

ПУРТАВОН پرتوان тавоно, муқтадир, дорои имконият ва қудрати зиёд.

ПУРТАДБИР پرتدبیر ботадбир, илоҷу чора ёбанда, чораҷӯй, халосгар.

ПУРТАЗВИР پرتزویر пурҳила, пурмакр, пурфиреб.

ПУРТАКАББУР پرتکبر такаббурнок, хеле мағрур ва мутакаббир.

ПУРТАЛАБ پرطلب он ки зиёд талаб мекунад; хоҳишманд, талабгор; серхарид (мол).

ПУРТАЛОТУМ پرتلاطم 1. пуртӯфон, пурҷӯш, пуршӯр, пуртуғён: **баҳри пурталотум**. 2. *маҷ.* пурғавғо, пурмағал, пуршӯр: **айёми пурталотум**, **давраи пурталотум**, **рӯзҳои пурталотум**.

ПУРТАМАЪ پرطمع он ки тамаи зиёд дорад, сахт тамаъкор, ҳарис.

ПУРТАМКИН پرتمکین бовиқор, вазнин: **одами пуртамкин**.

ПУРТАНТАНА پرطنطنه//پرتنتنه 1. тантанок, мутантан: **маҷлиси пуртантана**. 2. боҳашамат, пурдабдаба: **иморати пуртантана**.

ПУРТАРОВАТ پرطراوت бисёр тару тоза, бисёр шодоб: **боғи пуртароват**, **гули пуртароват**.

ПУРТАҲДИД پرتهدید таҳдидомез, даҳшатнок, мудҳишбо таҳдиди муқаррар.

ПУРТАҲЛУКА پرتهلکه серхавфу хатар; хавфнок: **вазъияти пуртаҳлука**.

ПУРТАҶРИБА پرتجربه таҷрибадор, корозмуда, пухтакор, малакадор.

ПУРТАШВИШ پرتشویش серташвиш, сертараддуд; бисёр ошӯфта ва беқарор: **аҳволи пурташвиш**, **рӯзи пурташвиш**.

ПУРТАЪСИР پرتاثیر муассир, таъсирнок, мусмир.

ПУРТОБ پرتاب *кит.* 1. пургиреҳ, пурпеч, пурчин. 2. *маҷ.* пурмакру фиреб. 3. бисёр гарм, сӯзон. 4. *маҷ.* пурхашм, ғазабнок, бурдбор.

ПУРТОҚАТ پرطاقت тоқатнок, пурсабр, тобовар.

ПУРТОҚАТӢ پرطاقتی тоқатнокӣ, пуртоқат будан, пурсабр, бурдборӣ.

ПУРТОҚАТОНА پرطاقتانه пурсаброна, тобоварона, бурдборона.

ПУРТУҒЁН پرطغیان *ниг.* **пурталотум**.

ПУРФАЗАЪ پرفزع *кит.* пурҳарос, пурбим, ваҳшатнок.

ПУРФАЗИЛАТ پرفضیلت фазилатнок, фозил, комил (*оид ба* хислатҳои шоиста, донишмандӣ).

ПУРФАЙЗ پرفیض *ниг.* **пурбаракат**.

ПУРФАН پرفن *кит.* бисёр ҳилагар, маккор, фиребгар; **гамзаи пурфан** ғамзаи фитнаангез.

ПУРФАРАҲ پرفره пур аз шодию хурсандӣ, хурсандибахш, пурсурур.

ПУРФАСОҲАТ پرفصاحت хушбаён, буррусухан, равшанбаён, дақиқбаён.

ПУРФИРЕБ پرفریب ҳилагар, маккор.

ПУРФИТНА پرفتنه *кит.* он ки фитнаангезу вайронкор мебошад, пурфитна, пурфиреб.

ПУРФОИДА پرفایده судманд, баҳрарасон, манфиатнок; сердаромад, судбахш.

ПУРФИТНА پرفطه пурошӯб, пурғавғо, фитнаангез, ҳиллагар.

ПУРФОҶИА پرفاجعه пур аз фоҷиа, пур аз бадбахтӣ.

ПУРФУСУН پرفسون *ниг.* **пурафсун**.

ПУРФУТӮҲ پرفتوح дорои файзу баракат ва кушоиш; **рӯҳи пурфӯтӯҳ** рӯҳи пок.

ПУРХАВОТИР پرخواطر пурхавф, пуризтироб.

ПУРХАВФ پرخوف хавфнок, пурхатар: **пурхавфу хатар**.

ПУРХАЁЛ پرخیال 1. хаёлангез. 2. ҳардамхаёл.

ПУРХАМ پرخم пурпеч, пурчин, пуршикан, ҳалқа-ҳалқа.

ПУРХАНДА پرخنده 1. хандон: **рӯи пурханда**. 2. *маҷ.* зебо; рӯҳбахш: **гули пурханда**.

ПУРХАТАР پرخطر хатарнок, хавфнок, пурхавф.

ПУРХАШМ پرخشم хашмгин, бадқаҳр, ғазабнок.

ПУРХАШМОНА پرخشمانه хашмгинона, бадқаҳрона, ғазаболуд.

ПУРХИРАД پرخرد хирадманд, оқил, бошуур, боақл, ботадбир.

ПУРХОБ پرخواب 1. серхоб, хоболуд. 2. *маҷ.* хуморнок.

ПУРХОК پرخاک серхок, хоки бисёр дошта.

ПУРХОР I پرخار пур аз хор, он чи хор зиёд дорад; хордор: **буттаи пурхор, ҷангали пурхор**.

ПУРХОР II پرخوار пурхӯр, бисёрхӯр, шикампараст, баднафс, шикамбора, шикампараст.

ПУРХОСИЯТ پرخاصیت хосиятнок, нек, фархунда, саодатманд: **рӯзи пурхосият**.

ПУРХОШОК پرخاشاک 1. пур аз хошок, хасу хошокдор. 2. *маҷ.* монеадор, банду бастор.

ПУРХУМОР پرخمار бисёр хуморолуд, хуморнок; **чашми пурхумор** а) чашми хуморолуд; б) чашми зебо.

ПУРХУН پرخون 1. пур аз хун, хунолуд. 2. сурх, суп-сурх: **рӯи сурхчаи пурхун**. 3. *маҷ.* пурандӯҳ, аламзада, ғамгин: **дили пурхун**. 4. *маҷ.* хунгирифта, ғазабнок: **чашми пурхун**.

ПУРХУРӮШ پرخروش серҷӯшу хурӯш.

ПУРХӮР پرخور бисёрхӯр, шикампараст, баднафс.

ПУРХӮРӢ پرخوری шикампарастӣ, баднафсӣ, носерӣ.

ПУРҲАВАС پرهوس пур аз ҳавасу орзу, пуриштиёқ.

ПУРҲАВОДИС پرحوادث пур аз ҳодисаҳо, серҳодиса: **рӯзҳои пурҳаводис**.

ПУРҲАДАС پرحدث бисёр ифлос, бисёр олуда.

ПУРҲАЁҲУ پرهیاهو пурғавғо, пурғулғула, серқилу қол.

ПУРҲАЗАР پرحذر боҳазар, бисёр боэҳтиёт.

ПУРҲАЙБАТ پرهیبت пурбим, пурваҳшат, пурвоҳима.

ПУРҲАЙРАТ پرحیرت пуртааҷҷуб, тааҷҷубовар.

ПУРҲАЛОВАТ پرحلاوت ҳаловатнок, ҳаловатбахш.

ПУРҲАРАКАТ پرحرکت серҳаракат, чобук, чаққон.

ПУРҲАРАҶ پرحرج пур аз сахтӣ, бо душвориҳои бисёр.

ПУРҲАРОРАТ پرحرارت бисёр гарм, пуроташ, оташин; пурҷӯш, пурхурӯш (*ба маънои аслӣ ва маҷозӣ*): **нафаси пурҳарорат, нутқи (суха-**

ни) пурҳарорат.

ПУРҲАСАД پرحسد пуррашк, дорои ҳасаду бадбинӣ.

ПУРҲАСРАТ پرحسرت пур аз ғаму дард, пурандӯҳ, пурғам.

ПУРҲАШАМ پرحشم *кит.* боҷалол, бошукӯҳ, пурдабдаба, боҳашамат.

ПУРҲАШАМАТ پرحشمت дабданок, пуразамат, соҳиби ҷоҳу ҷалоли зиёд.

ПУРҲАЯҶОН پرهیجان ҳаяҷоннок, пуризтироб.

ПУРҲИКМАТ پرحکمت дорои андарзи зиёд, ҳикматомез: **сухани пурҳикмат**.

ПУРҲИЛА پرحیله пурмакр, пур аз фиребу дасиса, бисёр маккору ҳилагар.

ПУРҲИММАТ پرهمت 1. бо азму иродаи қавӣ. 2. босаховат, саховатманд, ҳимматбаланд.

ПУРҲУЗН پرحزن пурандӯҳ, пурғам.

ПУРҲУНАР پرهنر ҳунарманд, соҳибҳунар, моҳир, ҳунарвари панҷ панҷааш ҳунар.

ПУРҲУШ پرهوش ҳушёр, ҳушманд, зирак.

ПУРЧАМИН پرچمین пур аз ифлосӣ.

ПУРЧАНГ پرچنگ чангнок, анголуд, ғуборолуд.

ПУРЧИН پرچین 1. чиндор, очингдор, пурочинг: **пешонаи пурчин**, **рӯи пурчин**. 2. чинчин, гиреҳдор, пуршикан: **мӯи пурчин**.

ПУРҶАДАЛ پرجدل пур аз ҷадал, пурхашхаша, серҳаракат.

ПУРҶАНҶОЛ پرجنجال 1. пурҷанҷол, пур аз ҷангу ҷанҷол. 2. беҳад ҷанҷолӣ, хеле ҷангара.

ПУРҶАСОРАТ پرجسارت ҷасур, нотарс, пуршуҷоат, бод илу гурда.

ПУРҶАФО پرجفا пур аз ранҷу ҷафо, пурмашаққат, пуразоб.

ПУРҶИГАР پرجگر *кит.* пурҷуръат, бисёр нотарсу далер, бод илу ҷигар.

ПУРҶИГАРӢ پرجگری *кит.* пурҷуръатӣ, нотарсӣ, далерӣ.

ПУРҶИЛВА پرجلوه 1. пур аз ҷилва, ҷилвагар. 2. пурҷило, тобон; дилкаш: **манзараи пурҷилва**.

ПУРҶИЛО پرجلا 1. бисёр равшан: 2. дурахшон, тобон: **рангҳои пурҷило**.

ПУРҶОЗИБА پرجاذبه ҷозибанок, ҷозиб, ба худ кашанда: **нигоҳи пурҷозиба**.

ПУРҶУССА پرجثه 1. тануманд, танованд, калонҷусса, бузургҷусса. 2. хеле вазнин.

ПУРҶӮШ پرجوش 1. пурталотум, ҷӯшон, хурӯшон (*мас., дарё*). 2. пуршӯр, пурҳаяҷон; **дили пурҷӯш** дили дар шӯру ҳаяҷон.

ПУРШАВКАТ پرشوکت 1. пурқудрат, пурқувват; 2. баландмартаба, боэътибор; пуршаън; **пуршавкату шон** пурҷоҳу ҷалол, бо эътибори бузург.

ПУРШАВҚ پرشوق соҳиби завқи баланд, соҳибзавқ; **пуршавқу завқ** пурҳавас.

ПУРШАК(К)АР پرشکر бисёр ширин, лазиз, бомазза.

ПУРШАР پرشر **:пуршару шӯр** пур аз ғавғо, пурошӯб, пур аз ғиреву ғалоғула.

ПУРШАРАР پرشرر пуршарора, шарорафишон, шӯълавар: **оташи пуршарар**.

ПУРШАРАФ پرشرف пуршаън, шарофатманд, пурифтихор: **кори пуршараф**, **роҳи пуршараф**.

ПУРШАРМ پرشرم пурҳаё, бо ору номус; **пуршарм будан** беҳад шарм кардан: **духтари пуршарм**.

ПУРШАРОБ پرشراب 1. пур аз шароб, аз шароб саршор. 2. *маҷ.* маст.

ПУРШАРОРА پرشراره пуроташ, шӯълавар: **дили пуршарора**.

ПУРШАРОФАТ پرشرافت бошарофат, бошараф.

ПУРШАФАҚ پرشفق *кит., киноя аз* сурх, суп – сурх

ПУРШАФҚАТ پرشفقت пур аз меҳру шафқат, меҳрубонии беҳад, дилсӯзӣ, ғамхорӣ.

ПУРШАҲД پرشهد пур аз шаҳд, бисёр ширин; болаззат: **харбузаҳои пуршаҳд, пуршаҳду шакар.**

ПУРШАҲОМАТ پرشهامت бузург, далер, нотарс.

ПУРШАЪН پرشأن пуршавкат, пуршараф; баландмартаба: **пуршаъну шавкат, пуршаъну шараф**.

ПУРШЕБ پرشيب пурнишеб, пуркаҷу килеб; **пуршебу фароз** пасту баланд.

ПУРШИДДАТ پرشدت хеле шиддатнок; тезу тунд: **муборизаи пуршиддат, ҷанги пуршиддат**.

ПУРШИКАН پرشکن 1. пурчин, пурхам, пургиреҳ, пурпечу тоб. 2. пурочинг.

ПУРШИКАСТ پرشکست пурпечу тоб, пурхам, пуршикан.

ПУРШИТОБ پرشتاب 1. бошитоб, ботаъҷил, чусту чолок. 2. музтариб, мушавваш, пурошӯб, беқарор.

ПУРШОН پرشان *ниг.* **пуршаън**.

ПУРШУКУФА پرشکوفه шукуфон, пур аз гул.

ПУРШУКӮҲ پرشکوه бисёр бузург, азим, пуршавкат, пурҳашамат: **ҷашни пуршукӯҳ**.

ПУРШУҶОАТ پرشجاعت пур аз шуҷоату, далерӣ, диловарӣ, ҷасорат.

ПУРШӮР پرشور 1. пурталотум, пурғулғула, пурғавғо, пурҳаёҳу. 2. пурошӯб, пуртуғён, пурҷӯшу хурӯш.

ПУРШӮҲРАТ پرشهرت шӯҳратманд, машҳур, пуровоза, овозадор.

ПУРШӮЪЛА پرشعله пур аз шӯъла, пур-аланга, шӯълафишон, фурӯзон: **оташи пуршӯъла**.

ПУРЭҲСОН پراحسان 1. накӯкор, пурлутфу марҳамат. 2. пурнозу неъмат.

ПУРЭҲСОС پراحساس пурҳис, зудфаҳм, ҳасос (*мас., дил, шеър*).

ПУРЭҲТИЗОЗ پراهتزاز 1. пурҷунбиш, беҳад ларзанда (*мас., барги дарахт*). 2. пур аз хушию хурсандӣ.

ПУРЭҲТИРОМ پراحترام пур аз эҳтиром, соҳибэҳтиром.

ПУРЭҲТИРОС پراحتراس бо шавқу завқи бисёр: **каломи пурэҳтирос**.

ПУРЭЪТИМОД پراعتماد боэътимод, эътибornок; боварибахш.

ПУРЭЪҶОЗ پراعجاز *д.* мӯъҷизанок, мӯъҷизакор, пур аз корҳои ҳайратовар.

ПУС پس *шакли кӯтоҳшудаи* **писар**.

ПУСАНДАР پسندر *шакли кӯтоҳшудаи* **пусарандар**.

ПУСАР پسر *ниг.* **писар**.

ПУСАРАНДАР پسراندر *ниг.* **писарандар**.

ПУТ پت **:луту пут** *кҳн.* таомҳои лазиз бо машрубот; хурданӣ ва нӯшиданӣ.

ПУТК پتک болғаи калони оҳангарӣ, чакуши калон; болға.

ПУФ پف дам ё боде, ки барои куштани чароғ, гирондани оташ, сард кардани чизҳои гарм, дур кардани гарди рӯи чизе ё дамондани баъзе чизҳои даманда аз даҳон мебаранд; **пуф карда куштани** *чизе*; **пуф карда дам кардани чизҳои дамандаро**; **пуф-пуф карда** тоза кардан чизеро; ◊ **аз карнайчӣ як пуф** кору ҳаракати андак, ки натиҷа мебахшад ё не (*зарб.*); **ба як пуф маътал** *назири* **ба як ишора маътал**; **оби худро пуф карда хӯрдан** бо эҳтиёт кор кардан.

ПУФАК پفک ҳар чизе, ки даруни онро бо бод пур карда бошанд, ё бо бод пур шуда бошад.

ПУХТА پخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пухтан**. 2. сифати он чи, ки дар оташ мепазанд; *муқоб.* **хом**: **гӯшти пухта**. 3. расида, қобили хӯрдан шуда: **ангури пухта, харбузаи пухта**. 4. дар оташ пазондашуда, дар хумдон тайёршуда: **хишти пухта**. 5. *маҷ.* таҷрибанок, кордида, корозмуда, кордон; оқил, доно: **одами пухта**. 6. ҳар чизе, ки аз рӯи қоида маҳкаму пойдор сохта шуда бошад: **ин иморат бисёр пухта аст**. 7. аниқ, дуруст, мукаммал, комил: **маълумоти пухта, саводи пухта**. 8. оқилона, мӯътабар, ба ҳақиқат наздик: **маслиҳати пухта, сухани пухта, ҷавоби пухта**; **пухта гап задан** оқилона гап задан, бомаънӣ сухан кардан; **пухта кардан** а) ба ҳадди эътидол расонидан; б) дуруст ва бекаму кост гардонидан; аниқ ва равшан кардан; **пухта расидан** тайёр шудан, барои амал омода гаштан, ба воя расидан; **пухта шудан** а) мукаммал шудан, мустаҳкам шудан, бекаму кост шудан; б) таҷриба ҳосил кардан, кор ёд гирифтан; доно гаштан; **корро пухта кардан** ягон амалро хуб фикр карда тайёр кардан, пазондан.

ПУХТАГӢ پختگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **пухта**. 2. пухта будан, расидагӣ. 3. доной, оқилӣ;

таҷрибанокӣ, кордонӣ. 4. комилӣ, мукаммалӣ. 5. ҳал шудагӣ; муайян шудагӣ.

ПУХТАКОР پخته‌کار дар кори худ боэҳтиёт; таҷрибанок; кордон, корозмуда, таҷрибадор.

ПУХТАКОРӢ پخته‌کاری кордонӣ, маҳоратнокӣ, таҷрибадорӣ.

ПУХТАКОРОНА پخته‌کارانه бо кордонӣ, бо пухтакорӣ.

ПУХТАМАҒЗ پخته‌مغز 1. мағзи расида, мағзи пухташуда . 2. *маҷ.* ботаҷриба, оқил, доно.

ПУХТАН پختن 1. чизеро ба воситаи оташ пазондан, ҷӯшондан, нарм кардан барои хӯрдан: **ош пухтан, нон пухтан, хӯрок пухтан**. 2. расидани ҳосил (*аз қабили* меваҳо, ғалладона *ва ғ.).* 3. расида ба кафидан наздик шудан (*-и реш ва монанди инҳо*). 4. тайёр ва омода кардан (шудан); дуруст кардан (шудан); бо фикру мулоҳиза ё бо маслиҳат амале шуғлеро анҷом додан ё тайёр кардан; **корро пухтан** тайёр кардан. 5. обутоб ёфтан (додан), мустаҳкам шудан (кардан); **гап пухтан** ба як қарори муайян омадан, ҳамфикр шудан, мувофиқат кардан; **маслиҳат пухтан** ба қарори муайян омадан; ◊ **бо вай атола пухта намешавад** бо вай кори хурдеро ҳам анҷом додан мумкин нест.

ПУХТАРОЙ پخته‌رای хирадманд, оқил, доно.

ПУХТАСОЗӢ پخته‌سازی пухтакорӣ, кори оқилона ба ҷо овардан.

ПУХТАСУХАН پخته‌سخن он ки суханаш бо мазмуни баланд ва салис аст.

ПУХТАХОР پخته‌خار тайёрхӯр, муфтхӯр.

ПУХТУПАЗ پخت‌وپز хӯрокпазӣ, таомпазӣ.

ПУЧ پوچ 1. дарунхолӣ, бемағз: **пистаи пуч**. 2. бемазмун, бемаънӣ; беҳуда, беасос; **ҳама гапи пучу бекор; пуч баромадан** беасос баромадан, дурӯғ будан; **бағали (домани)** *касеро* **бо чормағзи пуч пур кардан** бо гапҳои дурӯғ касеро бовар кунонидан, ваъдаи хушку беҳуда додан.

ПУЧАК I پوچک 1. пуч, холӣ, дарунхолӣ, бемағз. 2. *маҷ.* беарзиш бекадр; **пули пучак** а) тангаи аз истифода баромада; б) тангаи беарзиш, тангаи камбаҳо; **ба як пули пучак наарзидан** тамоман бекадр ва бекора будан.

ПУЧАК II پوچک *тиб.* думмал, чипқон.

ПУЧАЛА(К) پوچله//پوچلک пажмурда, хазоншуда.

ПУЧИДАН پوچیدن *гуфт.* 1. бо ду ангушти худ ягон ҷои бадани касеро маҳкам гирифта фишор додан, то ки ба дард ояд. 2. нӯги растаниҳоро бо нохун бурида гирифтан, то ки шохаҳои паҳлӯ қувват гиранд.

ПУЧМАҒЗ پوچ‌مغز 1. бемағз. 2. нодон, аҳмақ.

ПУЧМАҒЗӢ پوچ‌مغزی *кит.* нодон будан, нофаҳмӣ, бефаҳмӣ; аҳмақӣ.

ПУЧУҚ *т.* پچق бинии паҳн ва пачақ; бинии пучуқ, он ки бинии паҳн ва пачақ дорад.

ПУЧЧАК پوچک 1. *ниг.* **пучак**. 2. як навъ тугмаи либос.

ПУШАЙМОН پشیمان нохушнудӣ ва афсӯсхӯрӣ аз кори кардаи худ; **пушаймон будан** дар надомат будан, мутаассиф будан (*аз кардаи худ*); **пушаймон шудан** афсӯс хӯрдан, водареғ гуфтан; **аз зоида шуданаш пушаймон** дар ҳаққи касе гӯянд, ки аз ҳама чиз норозӣ бошад.

ПУШАЙМОНИОВАР پشیمانی‌آور он чи боиси пушаймонӣ мешавад.

ПУШАЙМОНӢ پشیمانی надомат, таассуф, афсӯс; нохушнудӣ аз ягон кор ё аз гуфтори худ; **пушаймонӣ хӯрдан** пушаймон шудан: **кори бад пушаймонӣ меоварад** (*зарб.*), **андеша кардан, ки чӣ гӯям, беҳ аз пушаймонӣ, ки чаро гуфтам** (*зарб.*).

ПУШАК پشک *кит.* гурба, пишак.

ПУШК پشک пишк, саргини буз, гӯсфанд, шутур, оҳу *ва ғ.*

ПУШЛАНГ پشلنگ *кит.* бемаънӣ, ҳарза; ноқис, маъюб.

ПУШТ پشت 1. қисми қафои бадан аз миён боло то китфу шона ва гардан; тахтапушт. 2. тарафи ақиби ҳар чиз, қафо, ақиб, пас: **пушти дар, пушти хона, аз пушт** аз пас, аз қафо; **аз пушти** а) аз паси, аз ақиби, баъди; б) дар ғайби, дар набудани (касе). 3. пай, дунбол; **пушти ҳам** паи ҳам; **пушти ҳамдигар** дунболи якдигар, пушт ба пушт; **пушт-пушти**... аз қафои..., ба дунболи.... 4. боло, қисми болои ҳайвонот. 5. пуштибонӣ, ҳимоят; **аз пушти**... аз шарофати, бо мададгарии...; **пушту паноҳ** такягоҳ, мададгор, ҳомӣ; **ба пушти...** а) ба тахтапушти...; б) ба қафои..., ба паси...; **дар пушти**... дар паси..., дар қафои.... 6. насаб, авлод, нажод; **пушташ ба замин нарасида** мағлубнашуда дар гуштин, зӯр, паҳлавон; **пушти сари** *касе* дар ғайби касе, дар набудани касе; **пушт гардонидан** гурехтан; **пушти** *касеро* **дидан** гурехтани касеро дидан; **пушти** *касеро* **хок**

хӯронидан касеро дар гӯштин мағлуб кардан; **пушти корро хунук накардан** кореро дар вақташ иҷро кардан, барои дар вақташ иҷро кардани коре кӯшидан; **пушти ману табари қассоб** (*мақ.*) аз касе чизе парвое накардан, ба гапи *касе* чизе аҳамият надодан, чизеро нодида гирифтан; **пушти по задан** *чизеро* чизеро рад кардан, аз чизе рӯй гардонидан, эътибор надодан; **пушти сарам ҳам набинад** ҳаргиз набинам, безор будан. **пушти сар кардани** *чизеро* а) чизеро аз сар гузаронидан; б) чизеро тарк кардан; **пушти сар хоридан** ҳайрон шудан; **пушт маҳкам будан** пурзӯр ва пурқувват будан, ҳомӣ доштан; **пушт хам шудан** қомат хамидан, қомат дуто шудан (аз *ғам*, аз *ғусса*, *аз* фишору тазйиқ); **ба пушту пеш... (паҳлу) нигоҳ карда гап задан** вазъиятро ба ҳисоб гирифтан гап задан.

ПУШТА پشته 1. баландӣ, тал, теппаи начандон баланд. 2. хоктӯдаи рӯи қабр; қабр; қабристон. 3. болои ҷӯяки растаниҳои палакӣ , ки дар он ҷо шоху навдаҳои онҳо паҳн мешавад: **пуштаи харбуза, пуштаи хок.** 4. баста ё тӯдаи ҳезум, хас, алаф *ва ғ*, ки ба як бор ба пушт бардошта мешавад; пуштора: **як пушта ҳезум, як пушта алаф; пушта-пушта** тӯда-тӯда; пуштора-пуштора.

ПУШТАК I پشتک 1. намадзин. 2. *шакли тасғири* **пушт**: **пуштаки китоб.**

ПУШТАК II پشتک :**пуштак истодан** пушти худро хам карда истодан, то ки лингча, қанор ё чизи дигарро бор кардан, ё каси дигарро бардошта ба ҷое баровардан осон шавад.

ПУШТАКӢ پشتکی *гуфт.* чизе ё касеро ба пушт гирифтан; ба воситаи пушт, тариқи пушт; пуштакӣ; **пуштакӣ хоб рафтан** ба пушт хоб рафтан.

ПУШТАКӮҲ پشته کوه *ҷуғр.* паҳнкӯҳ, ҳамвории баланди сатҳаш тахт, ё каме пасту баланд, ки аз ҳамвориҳои ҳамҳудуд бо зинапояҳо ҷудо мешавад: **пуштакӯҳи пиряхи Помир**.

ПУШТАНГ پشتنگ зин, забартанги зини асп.

ПУШТАЛАНГ پشتلنگ *ниг.* **пушланг**.

ПУШТБАРАҲНА پشتبرهنه қафои баданаш бараҳна.

ПУШТБОЛО پشتبالا пушташ ба тарафи боло, шикам ба замин.

ПУШТБОН پشت بان 1. *ниг.* **пуштибон**. 2. чӯбе, ки барои мустаҳкам нигоҳ доштани дарвоза ба он зада мешавад.

ПУШТБОНӢ پشت بانی *ниг.* **пуштибонӣ.**

ПУШТВОН پشتوان 1. сутун ва чӯбе, ки барои нигоҳ доштани девор ва ё қисмҳои дигари иморат гузошта мешавад; тиргак, пуштак. 2. нигаҳбон, муҳофиз; ҳомӣ, пушту паноҳ.

ПУШТВОРА پشتواره як баста бор, ки бар пушт мебардоранд; пуштӣ; пуштора.

ПУШТГАРМ پشتگرم :**пуштгарм будан** ба мадад ва ҳимояи касе боварӣ дошта ба коре иқдом кардан.

ПУШТГАРМӢ پشتگرمی эътимод, итминон (ба касе, чизе), умеди мададгорӣ аз касе.

ПУШТИБОН پشتی بان ҳомӣ, нигаҳбон, пушту паноҳ, такягоҳ; пуштвон.

ПУШТИБОНДОР پشتباندار он ки пуштибон дорад, ҳомидор.

ПУШТИБОНӢ پشتبانی ҳимоят, мададгорӣ, дастгирӣ, ёрӣ.

ПУШТИВОНӢ پشتیوانی *ниг.* **пуштвон** 1.

ПУШТИГИР پشتی گیر *ниг.* **пуштбон**.

ПУШТИГУЛ پشتی گل монанд ба ранги гул; гулобӣ, пуштӣ.

ПУШТИКОМӢ پشتکامی *збш.* пушти ком будан; қафои ком; **ҳамсадои пуштикомӣ** ҳамсадоҳое, ки дар паси ком талаффуз мешаванд.

ПУШТИПАРДАГӢ پشتپردگی пасипардагӣ; пӯшида, махфӣ.

ПУШТӢ پشتی 1. *мансуб ба* **пушт.** 2. ҷомаи кӯтоҳ, ҷомае, ки то миён меояд. 3. ёрӣ, мададгорӣ, ҳимоят, тақвият; **пуштӣ ёфтан** ёрӣ дидан, кумак гирифтан, ҳимоят доштан, **пуштӣ кардан** ёрӣ додан, ҳимоят намудан; **пуштии** *касеро* **гирифтан** тарафдори касе шудан. 4. порчаи намадини зери зини асп. 5. *гуфт.* зоти, кор ё касбе, ки аз авлод ба авлод меояд.

ПУШТКӮЗ پشت کوز пушти хам дошта, пушти хам, кӯзапушт, хамидақад.

ПУШТНОК پشتناک *гуфт.* гирифтори касалии саръ; девонаавзоъ.

ПУШТНОКӢ I پشتناکی бо пушт, ақибнокӣ: **пуштнокӣ рафтан, пуштнокӣ хобидан, пуштнокӣ ғалтонидан**.

ПУШТНОКӢ II پشتناکی *гуфт.* ҳомӣ доштан, такягоҳ доштан.

ПУШТНОКӢ III پشتناکی саръӣ, девонаавзоӣ, зиёндорӣ; ҳолати касалии девонамизоҷ.

ПУШТОПУШТ پشتاپشت пасиҳам, пайдарпай, пайваст, муттасил.

ПУШТОРА پشتاره бастаи боре, ки ба пушт мебардоранд; пуштаи бор; **пуштора кардан** ба пушт бардоштан; **ба пуштора кашидан (кашондан)** пуштора карда овардан (бурдан), ба пушт бардошта овардан (бурдан).

ПУШТОРАКАШ پشتاره‌کش боркаш, ҳаммол.

ПУШТРЕШ پشت‌ریش захми пушт дошта; он ки пушташ маҷрӯҳ шудааст.

ПУШТСӮХТА پشت سوخته пушташ сӯхта: **нони пуштсӯхта**.

ПУШТУ پشتو *ниг.* **пашту**.

ПУШТХАМЗАДА پشت‌خمزده *ниг.* **пуштхамида**.

ПУШТХАМИДА پشت خمیده хамидақад, миёнхам; **кампири пуштхамида** кампири миёнхам.

ПӮ پو *кит.* 1. пурсиш, тафтиш. 2. давандагӣ: **пӯ гирифтан** давидан, давон шудан.

ПӮ(Й) (پو(ی :**таку пӯй** даводавӣ, шитоб; *муқ.* **так; дав**.

ПӮБ//ПӮП پوب//پوپ *кит.* фарше, ки барои зеб густурда мешавад, густурданӣ.

ПӮЁ پویا *кит.* 1. даванда, бо таъҷил ва шитоб раванда. 2. ҷӯянда; таъқибкунанда, пайгир.

ПӮЁН پویان 1. дар ҳолати давидан; тозон, шитобон. 2. ҷӯён (*касеро*); ҷӯянда.

ПӮЗ پوز гирдогирди даҳон, фук, тумшуқ.

ПӮЗБАНД پوزبند даҳанбанд, банди нӯхтамонанд, ки бар даҳони ҳайвонот баста мешавад.

ПӮЗИШ پوزش *кит.* узрхоҳӣ, маъзарат; **пӯзиш хостан** узр хостан.

ПӮЗИШГАР پوزشگر *кит.* узрхоҳ, маъзаратхоҳ.

ПӮЗИШПАЗИР پوزش‌پذیر *кит.* узр қабулкунанда, бахшанда.

ПӮЗХАНД پوزخند *кҳн.* писханд.

ПӮИШ پوئیش *кит.* 1. давутоз, тараддуд. 2. кофтуков, ҷустуҷӯ.

ПӮЙИДАН پوئیدن *кит.* 1. давидан, шитоб кардан; рафтан. 2. *маҷ.* хостан.

ПӮК I پوک ғаллаи дар чоҳ гӯркарда, ғаллае, ки дар чоҳ рехта болояшро бо хасу хошок ва хок пӯшида бошанд.

ПӮК II پوک 1. дарунхолӣ, дарункововк, пӯсида, миёнхолӣ; пуч: **дарахти пӯк**. 2. *гуфт.* гаранг, каллаварам, бефаҳм.

ПӮКА پوکه даҳанаи чизе; даҳонтиққӣ.

ПӮКДАҲАН پوک‌دهن 1. бефаҳм. 2. лаққӣ.

ПӮКИДАН پوکیدن лаққидан, ғапро бемавқеъ гуфта мондан, нафаҳмида сирреро ифшо кардан.

ПӮКӢ پوکی 1. холигӣ, бемағзӣ. 2. *маҷ.* бемаънигӣ, бемулоҳизагӣ.

ПӮККА پوکه *ниг.* **пӯк**.

ПӮККАШАК پوک‌کشک пармача барои кашида гирифтани пӯка аз даҳони шиша *ва монанди он.*

ПӮККИДАН پوکیدن *ниг.* **пӯкидан**.

ПӮКШАВӢ پوکشوی фартутшавӣ, афсурдагӣ.

ПӮЛА پوله *кит.* 1. кӯфташуда, шикаста, аз зарб мулоимшуда; **пӯла кардан** зада маҷақ кардан. 2. пухта мулоим шудани чизе: **харбузаи пӯла**.

ПӮЛОД پولاد 1. филизи нуқраранги бисёр мустаҳкам, ки аз якҷоя гудохтани он бо миқдори муайяни карбон ҳосил мешавад: **пӯлоди афзорӣ, пӯлоди Димишқ, пӯлоди ҷавҳардор**. 2. *маҷ.* ҳар чизи сахт ва мустаҳкам: **чун пӯлод, дили чун пӯлод, қалъаи чун пӯлод**.

ПӮЛОДБОЛ پولادبال болаш аз пӯлод, оҳанинбол; **мурғи пӯлодбол** ҳавопаймо.

ПӮЛОДВОР پولادوار пӯлодмонанд; чизи сахт ва устувор.

ПӮЛОДГАР پولادگر пӯлодсоз, оҳангар.

ПӮЛОДГУДОЗ پولادگداز он ки пӯлод мегудозад: **устои пӯлодгудоз, коргари пӯлодгудоз**.

ПӮЛОДГУДОЗӢ پولادگدازی пӯлод гудохтан, пӯлод об кардан.

ПӮЛОДДАСТ پولاددست қавидаст, пурзӯр.

ПӮЛОДИН پولادین 1. аз пӯлод, аз пӯлод сохташуда. 2. *маҷ.* сахт ва мустаҳкам: **аспи**

пӯлодин, **мурғи пӯлодин**, **сафи пӯлодин**, **қалъаи пӯлодин**.

ПӮЛОДӢ پولادی *ниг.* **пӯлодин**: **сандуқи пӯлодӣ**.

ПӮЛОДМЕХ پولادمیخ 1. мехи аз пулод сохташуда, пӯлодинмех; сахтнаъл. 2. *маҷ.* сахт, мустаҳкам; побарҷо; аз ҷой наҷунбанда.

ПӮЛОДНАЪЛ پولادنعل пӯлодиннаъл, наъле, ки аз пӯлод сохта шудааст.

ПӮЛОДПӮШ پولادپوش зиреҳпӯш, ҷавшанпӯш, мубориз.

ПӮЛОДРАГ پولادرگ *маҷ.* сахтраг, раги таранг дошта, пурзӯр (*сифати асп.*).

ПӮЛОДРАНГ پولادرنگ ба ранги пӯлод монанд.

ПӮЛОДРЕЗ پولادریز он ки пӯлодро гудохта ба қолаб мерезад: **коргари пӯлодрез**.

ПӮЛОДРЕЗӢ پولادریزی пӯлодро об карда ба қолиб рехтан: **корхонаи пӯлодрезӣ**.

ПӮЛОДСАНҶ پولادسنج 1. он ки сифат ва кайфияти пӯлодро мушоҳида мекунад. 2. *кит. киноя аз* шамшерзан, мубориз, ҷанговар.

ПӮЛОДСОЙ پولادسای пӯлодсоянда, бисёр сахт.

ПӮЛОДСУМ پولادسم *киноя аз* сахтсум (*сифати асп*).

ПӮЛОДХОЙ پولادخای *кит.* ҷанговари пурзӯр ва шуҷоъ.

ПӮПАК پوپک 1. бастаи (бандчаи) бофтаҳои тори абрешимӣ, ресмонӣ ё риштаҳои зарин, ки барои ороиш ба нӯги баъзе чизҳо ё дар атрофи баъзе чизҳо меовезанд: **пӯпаки нӯги дутор**, **пӯпаки лӯлаболишт**. 2. як намуд парандаи зебо, ки ба сараш кокул дорад; шонасарак, ҳудҳуд, пӯптиш.

ПӮПАКДОР پوپک دار пӯпакнок, пӯпакӣ: **гарданбанди пӯпакдор**, **мӯи пӯпакдор**.

ПӮПАКӢ پوپکی :**чойи пӯпакӣ** *гуфт.* чойи (кабуди) хуб дамшуда.

ПӮПАНАК پوپنک 1. мағор; замбурӯғчаҳои беҳад хурди рӯи баъзе чизҳо, ки аз тарӣ, рутубат ва кӯҳнагӣ пайдо мешаванд. 2. зангор; **пӯпанак бастан** а) мағор бастан; б) зангор задан.

ПӮПАНАКБАСТА پوپنکبسته мағорбаста, зангорзада.

б) *маҷ.* **пӯст даридан** несту нобуд кардан,

ПӮПИДОР پوپیدار пӯпинок, тӯғдор: **мокиёни пӯпидор**.

ПӮПИНАМУРҒ پوپینه‌مرغ *ниг.* **шонасарак**.

ПӮПИСА پوپیسه дӯғу даранг, таҳдид; **пӯписа кардан** дӯғ задан, таҳдид кардан.

ПӮПӢ پوپی тӯғи сари баъзе парандаҳо, тоҷ ё кокули сари баъзе парандаҳо.

ПӮПТИШ پوپتیش *ниг.* **шонасарак**.

ПӮПУ پوپو *кит.*, *ниг.* **шонасарак**.

ПӮСАНДАГӢ پوسندگی пӯсиш, фосидшавӣ, вайроншавӣ.

ПӮСИДА پوسیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯсидан**. 2. тосида, вайроншуда, кӯҳнашуда: **сабзавоти пӯсида**. 3. аз ҳам рехта, дарида, порашуда: **чарми пӯсида**. 4. фосидшуда, харобшуда, вайроншуда.

ПӮСИДАГӢ پوسیدگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **пӯсида**. 2. тосида, вайроншуда, фосидшуда.

ПӮСИДАН پوسیدن 1. вайрон шудан, тобоҳ гардидан, тосидан, аз ҳам рехтан. 2. *маҷ.* вайрон шудан, фарсуда гаштан. 3. *маҷ.* зоеъ шудан, беҳуда нобуд шуда рафтан.

ПӮСИШ پوسش 1. пӯсидан, вайроншавӣ, тосидан, зоеъ гаштан. 2. *маҷ.* хароб шудан; инқироз.

ПӮСОНАНДА پوساننده он чи боиси пӯсонидани чизи дигар мешавад.

ПӮСОН(И)ДАН پوساندن//پوسانیدن *шакли бавоситаи феъли* **пӯсидан**; зоеъ гардондан; нобуд кардан.

ПӮСТ پوست 1. он чи рӯи бадани одам ва ҳайвонотро пӯшондааст; ҷилди бадани одам ва ҳайвонот: **пӯсти гӯсфанд**, **пӯсти паланг**, **пӯсти рӯбоҳ**. 2. пардаи берунии баъзе аз сабзавот ва меваҳо аз қабили сабзӣ, пиёз, себ, картошка *ва г.*; **пӯсташ (рафта) ба устухонаш часпидааст** хеле хароб ва лоғар аст; **пӯсташро аз чармгарӣ меёбӣ (мебинӣ)** аз несту нобуд шуданаш дарак ҳам намеёбӣ; тамоман несту нобуд мешавад; **пӯст давид** *бар чизе* пӯст пӯшондан, пӯст гирифтан рӯи чизео;

ташвиш шудани касе.

ПӮСТИНДӮЗ پوستین دوز он ки пӯстин медӯзад, он ки касбаш пӯстиндӯзист.

барҳам задан; зарари калон расонидан;

пӯст кандан а) пӯсти чизеро ҷудо карда гирифтан; б) сахт азоб додан, сахт ҷазо додан; **пӯст партофтан** а) пӯст равондан, аз пӯст берун шудан, *мас.,* мор; б) *маҷ.* шарманда шудан; **пӯстро аз мағз шинохтан** бадунекро фарқ кардан, дӯсту душманро фарқ кардан; **пӯсту гӯшташ аз шумову устухонаш аз мо** *кҳн.* дар вақти ба дасти мактабдор барои таълиму касбомӯзӣ додани бача аз тарафи падару модарон гуфта мешавад; **пӯсту устухон будан** ниҳоят харобу лоғар будан; **ба (дар) пӯсти худ нағунҷидан** ниҳоят хурсанд шудан, хеле болидан; **ба пӯсту гӯшти** *касе* **даромадан** ба касе хеле наздик шуда боварии ӯро ҳосил кардан; **мағзу пӯст будан** ба касе ниҳоят қарин ва дӯсти наздик будан.

ПӮСТАК پوستک пӯсти ҳайвонот, ки ҳамчун палос ё курпача истифода мебаранд; ◊ **пӯстак ба рӯй кашидан** берӯӣ кардан, шарму ҳаёро як сӯ гузоштан.

ПӮСТАКЧА پوستکچه *шакли тасғири* **пӯстак**.

ПӮСТҒАФС پوستغفس 1. он чи пӯсти ғафс дорад: **тарбузи пӯстғафс**. 2. беору номус, бешарм, гарданғафс, гӯшношунав.

ПӮСТДУНБА پوست دنبه пӯсти дунбаи гӯсфанд, ки пашмашро равонда мепазанд.

ПӮСТӢ پوستی *мансуб ба* **пӯст**; *ниг.* **пӯстин**.

ПӮСТИН پوستین либоси болопӯши гарм, ки аз пӯсти пашмдори ҳайвонот дӯхта мешавад; **пӯстинро чапа пӯшидан** а) дар қаҳру ғазаб будан, ба касе ситеза кардан; б) якраҳагӣ кардан; **ба пӯстини** *касе* **кайк даромадан** бесаранҷом шудани касе, безобита ва дар

ПӮСТИНДӮЗӢ پوستین دوزی шуғли пӯстиндӯз; пӯстин дӯхтан: **корхонаи пӯстиндӯзӣ**.

ПӮСТИНПӮШ پوستین پوش он ки пӯстин пӯшидааст:**мардаки пӯстинпӯш.**

ПӮСТИНЧА پوستین چه пӯстини хурди кӯтоҳ: **пӯстинчаи беостин**.

ПӮСТКАНДА پوست کنده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯст кандан**; пӯсташ кандашуда: **гӯсфанди пӯстканда.** 2. сухани кушоду равшан дар бораи айби касе ё муддаои худ; **пӯсткандаи гап ҳамин ки**... гапи кушоду равшан ҳамин ки...

ПӮСТКАНӢ پوستکنی 1. пӯсти ҳайвонеро кандан. 2. пӯсти чизеро гирифтан (тоза кардан).

ПӮСТЛАХТ پوستلخت пораи пӯст, пӯстпора, порчаҳои алоҳидаи пӯст, лахти пӯст.

ПӮСТЛОҚ پوستلاق он чи рӯи танаю шохаи дарахтро пушонидааст; пӯсти рӯи тана ва шохаи дарахт.

ПӮСТЛОҚХӮР پوستلاقخور *зоол.* пӯстхурак (кирм).

ПӮСТЛОХ پوستلاخ *ниг.* **пӯстлоқ**.

ПӮСТМОЛ پوستمال пӯсткан (шудан), пӯстравӣ, пӯстфурӯӣ: **дасташ пӯстмол шуд, пӯстмол кардан** пӯсташро равондан; **пӯстмол рафтан** пӯсташ рафтан.

ПӮСТНАВИШТ پوستنوشت навиштаҳои рӯи пӯст.

ПӮСТПАРДА پوستپرده *биол.* пардаи пӯст(-и одам, растанӣ *ва г.).*

ПӮСТПАРТО پوستپرتا пӯстпартофта, тулаккарда, мӯйрехта; паррехта.

ПӮСТПАРТОӢ پوستپرتائی пӯст партофтан(-и ҳашарот ва хазандаҳо).

ПӮСТПАРТОФТА پوستپرتافته *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯст партофтан.**

ПӮСТПОРА پوستپاره *ниг.* **пӯстлох**.

ПӮСТСАФЕД پوست سفید пӯсташ сафед, сафедпӯст.

ПӮЧОҚ پوچاق пӯсти мева ва баъзе сабзавоти обчакорӣ ва инчунин тухм: **пӯчоқи писта, пӯчоқи тухм, пӯчоқи харбуза, тарбуз** *ва г.*

пӯш پوش 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **пӯшидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* пӯшанда: **дастпӯш, болопӯш, калапӯш**.

ПӮШ پوش худнамоӣ, карруфар.

ПӮШИДА پوشیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯшидан**. 2. пинҳон, нуҳуфта, махфӣ, махфиёна; **пӯшида мабод, ки...** махфӣ намонад, ки...; **пӯшида нест, ки...** махфӣ ва пинҳон нест, ки..., равшан аст, ки...; **пушида мондан** махфӣ мондан, ниҳон мондан. 3. пӯшидагӣ, аз боло фарогирифта; *муқоб* **кушода; долони болояш пӯшида**. 4. баста, маҳкам; *муқоб.* **боз, кушода; дари пӯшида, чашми пӯшида**. 5. баста; анҷомёфта: **маҷлисро пӯшида эълон кардан**.

ПӮШИДАГӢ پوشیدگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **пӯшида**. 2. баста, маҳкам: **дари пӯшида**. 3. фаро гирифташуда, пинҳоншуда: **рӯи бо риш пӯшидагӣ**. 4. либоспӯш: **бачагони сару либос пӯшидагӣ.**

ПЎШИДАН پوشیدن 1. дар бар кардан, ба тан кардан (либосро): **либос пўшидан**. 2. пинҳон кардан, руст кардан; махфӣ кардан. 3. бастан, маҳкам кардан: **дарро пўшидан, даҳонро пўшидан, чашм пўшидан, парда пўшидан.** 4. фаро гирифтан, иҳота кардан (*аз тарафи боло*). 5. фуровардан, партофтан, кашидан (*пардаеро ба рўи чизе*); **аз дунё (ҷаҳон) чашм пўшидан** вафот кардан, тарки ҳаёт кардан; **даҳон пўшидан** хомўш шудан, аз гуфтор боз истодан; **чашм пўшидан** *аз чизе* эътибор надодан ба чизе; надидагӣ барин шудан чизеро, сарфи назар кардан аз чизе; **ҷомаро чаппа пўшидан** дар қаҳру ғазаб шудан, ба гапи касе ҳеҷ розӣ нашудан, дар гуфтаи худ исрор кардан.

ПЎШИДАНӢ پوشیدنی *сифати феълии замони оянда аз* **пўшидан**; лоиқи пўшидан ва ба тан кардан: **либоси пўшиданӣ**.

ПЎШИДАРОЗ پوشیده‌راز розпўш, роздор, сирдон.

ПЎШИДАРОЗӢ پوشیده‌رازی розпўшӣ, сиреро пинҳон доштан.

ПЎШИДАРУХ پوشیده‌رخ *кит.* 1. рўйпўшида, мастур. 2. ниҳон, махфӣ. 3. *маҷ.* маҳҷуба, ҳиҷобнок.

ПЎШИДАЧАШМ پوشیده‌چشم нобино, кўр, бебасират.

ПЎШИДАҲОЛ پوشیده‌حال он ки ҳолаш аз дигарон пўшида аст, вазъияташ ба касе маълум нест.

ПЎШИДАРЎЙ پوشیده‌روی рўяш пўшида, рўяш аз мардони бегона пинҳон кардашуда, бофаранҷӣ.

ПЎШИШ پوشش *кит.* 1. пўшок, либос, рахт. 2. болопўш; сақф, бом. 3. парда, рўйпўш.

ПЎШОК پوشاک либос, пўшиш, рахт; либосворӣ; **пўшок пўшидан** либос пўшидан.

ПЎШОКВОРӢ پوشاکواری матоъ барои либосдўзӣ, чизҳои барои либос сарфшаванда, либосворӣ; пўшокворӣ.

ПЎШОКӢ پوشاکی *мансуб ба* **пўшок**; либосҳои пўшиданӣ, либосворӣ; пўшокворӣ: **чизҳои хўрокӣ ва пўшокӣ, пўшокӣ харидан.**

ПЎШОН(И)ДАН پوشاندن//پوشانیدن 1. *шакли бавоситаи* **пўшидан;** бар тан кунонидан, дар бар кунонидан (*либосро бар касе*); **ба гап ҷома пўшонидан** гапро оро додан, зеб дода сухан кардан. 2. панаҳ кардан, руст кардан, пардапўш кардан: **бо рўймолаш рўяшро пўшонд.** 3. пўшида доштан, ниҳон доштан, махфӣ кардан; **болои кори** *касеро* **пўшондан** кори касеро пинҳон доштан, сирри касеро ошкор накардан. 4. фаро гирифтан, бо чизе фаро гирифтан, болои чизеро ба чизе паҳн карда печонидан.

ПЎШТАХОНА پوشته‌خانه *ниг.* **почтахона**.

ПЎЯ پویه *кит.* 1. дав, тохт, рафти тезу тунд, гашти босуръат; **асп ба пўя фикандан** асп давондан, асп тохтан, асп рондан. 2. хоҳиш, ҳавас, орзу, иштиёқ, ирода, оҳанг.

ПЎЯНДА پوینده *кит.* 1. даванда, бо суръат раванда, тезрафтор. 2. аспи тезрафтор; **пўянда боло** аспи даванда. 3. ҷўянда, ҷўёи чизе.

ПЎЯНДАРОҲ پوینده‌راه роҳнавард, тезрав.

Р

Р *ҳарфи бисту якуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* ре (ر); *дар ҳисоби абҷад ба адади 200 баробар аст.*

РАБ(Б) *а.* رب 1. Худованд, Худо, Парвардигор; **ё раб!** эй Худо!. 2. соҳиб, молик.

РАБАЗ *а.* ربض 1. девор, ҳисори гирди шаҳр, гирдогирди ҳисори шаҳр, девори баланди гирди қалъа ё шаҳр. 2. қисми берунии шаҳрҳои қадимӣ.

РАББАНО *а.* ربّنا *гуфт.* холӣ, одӣ; **оби раббано** оби холӣ.

РАББӢ *а.* ربّی Худои ман.

РАББОНӢ *а.* ربانی 1. *мансуб ба* Худо, Эзид, Худой, Яздонӣ. 2. худошинос.

РАБВ I//РАБВА *а.* ربو//ربوه *кит.* пушта, теппа, баландӣ.

РАБВ II ربو *тиб.* яке аз бемориҳои шуш, ки мубталои он зуд-зуд нафас мекашад: кӯтоҳнафасӣ, зиқуннафас.

РАБЕӢ ربیعی *мансуб ба* **баҳор**.

РАБЕУЛАВВАЛ *а.* ربیع‌الاوّل моҳи сеюми соли қамарӣ, пас аз сафар.

РАБЕУЛОХИР *а.* ربیع‌الآخر *ниг.* **рабеуссонӣ**.

РАБЕУССОНӢ *а.* ربیع‌الثّانی моҳи чаҳоруми солшумории қамарӣ.

РАБЕЪ *а.* ربیع баҳор, баҳорон.

РАБИБ *а.* ربیب *кит.* 1. парварда, дастпарвард; нону намакхӯрда. 2. писари зан аз шавҳари собиқ, писарандар.

РАБИБА *а.* ربیبه 1. *муаннаси* **рабиб**. 2. духтаре, ки зан аз шавҳари собиқ овардааст, духтарандар. 3. доя, парастори кӯдакон.

РАБОИДАН ربائیدن *шакли бавоситаи* **рабудан**.

РАБОИШ ربایش 1. рабудан. 2. *маҷ.* ҷозиба, ҷазобият.

РАБОТ *а.* رباط 1. мусофирхонае, ки дар сари роҳҳои корвонгард бино карда мешуд. 2. ҳавлии деворбаланд дар боғот; ◊ **работи тан** *киноя аз* вуҷуди инсон, ҳастӣ.

РАБОТБОН رباطبان *кит.* нигаҳбони работ, соҳиби корвонсарой, корвоннигаҳдор.

РАБОТӢ رباتی *кит.*, *мансуб ба* **работ**; работбон.

РАБОҲ *а.* رباح *кит.* фоида, суд, манфиат.

РАБОЯНДА رباینده он ки чизеро бирабояд ва соҳиб шавад; сориқ, дузд.

РАБОЯНДАГӢ ربایندگی вазъ ва ҳолати рабоянда, кашиш, ҷозиба, ҷазаба, ҷазбандагӣ.

РАБТ *а.* ربط бастагӣ, пайвастагӣ, алоқа; **рабт доштан**; алоқа, робита доштан; *маҷ.* иттилоъ, огоҳӣ...; **рабт додан** марбут кардан, пайванд додан, нисбат додан; **рабт доштан**; марбут будан, иртибот доштан.

РАБУБӢ *а.* ربوبی *кит. мансуб* ба **раб(б)**, худоӣ, илоҳӣ, рабонӣ.

РАБУДА ربوده дуздида, бурда.

РАБУДАГӢ ربودگی дуздида, сирқатшуда, ғорат;

маҷ. дилбарӣ.

РАБУДАН ربودن чизеро бо чобукдастӣ гирифта бурдан, чанг зада гирифтан, дуздидан, бурдан; **дил рабудан** *маҷ.* дили касеро ба худ ҷалб кардан, касеро ба худ шефтаву ошиқ гардонидан; **хоб рабудан** хоб бурдан.

РАБУН ربون *кит.* пуле, ки пеш аз кор ба коргар дода мешавад; пешмузд, пешпардохт, байъона.

РАБУННОС *а.* ربالنّاس Парвардигори мардум, Худованд, Яздон.

РАБУХА ربوخه *кит.* лаззат, лаззати ҷимоъ, авҷи лаззати ҷинсӣ.

РАБЪ *а.* ربع *кит.* манзил, манзилгоҳ, сарой; маҳалла, кӯй.

рав رو 1. *асоси замони ҳозира аз* **рафтан**; **резу рав** майда-чуйда. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* раванда, ҷой ва маҳалли рафтан, шабрав, миёнарав, тезрав, сабукрав, обрав, мошинрав, пиёдарав.

РАВАН روان *кит.* имтиҳон, озмоиш, таҷриба.

РАВАНД روند *нав.* тамоюл фароянд, равиш, тариқа.

РАВАНДА رونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **рафтан**. 2. он ки роҳ меравад, он ки равона аст, сафаркунанда, мусофир, роҳгузар; **равандаву роҳгузар** роҳгузарон. 3. *маҷ.* қаландар, дарвеш. 4 тезравӣ, тундравӣ.

РАВАНДАНИШИН روندەنشین мусофирсавор.

РАВВОҚ *а.* روّاق *кит.* пок, тоза, зулол, соф, холис (*об, шароб*).

РАВҒАН روغن моддаи чарб, ки аз шир, дунба ё чарбуи чорпоён, аз донаҳои наботӣ ё аз маҳсулоти нафтӣ гирифта мешавад; **равғани ароба** пасмондаи моддаҳои нафт, ки барои молидан ба чархи аробаҳо ба кор мерафт; **равғани доғ** равғани сахт тафсида, равғани ҷӯшида истода; **равғани дунба** равғане, ки дар дунбаи гӯсфанд мавҷуд аст; **равғани зард** равғане, ки аз шири гов гирифта мешавад; **равғани зағир** равғани хӯрокие, ки аз зағирдона кашида шудааст; **равғани зайтун** равғане, ки аз меваи дарахти зайтун гирифта мешавад; **равғани карт** равғани дунбаи обнакардаи бешалха ва бегӯшт; **равғани лампа** карасин; **равғани маска** равғани аз шири гов гирифташудаи бенамак; **равғани пахта** равғане, ки аз пунбадона гирифта мешавад; **равғани сафед** *ниг.* **равғани пахта**; **равғани сиёҳ** мазут, моддаи сӯзандае, ки баъди аз нафт кашида гирифтани бензин, газолин ва карасин боқӣ мемонад; **равғани чароғ** *ниг.* **равғани лампа**; **равған кардан** равған молидан, равған задан ба мошин *ва ғ.*; **равған кардан (гулӯи** *касеро*) ба касе пора додан ё касеро зиёфат кардан бо мақсади анҷом додани кори худ; **равған кашидан** аз шир ба воситаи гуппӣ ё мошин, аз донаҳои наботӣ ба воситаи ҷувоз ва дастгоҳҳои мошинӣ равған ҳосил кардан; **ба равған ғӯтидани нони** *касе* дар равнақу ривоҷ будани кори касе ба оташ; **равған рехтан** гапе зада ё коре карда, ҷанҷоли хобидаро аз нав хезондан ё башиддаттар гардонидан; **равған сӯхтан**; ◊ **аз санг равған тарошидан** иҷро кардани корҳои душвори ношуданӣ.

РАВҒАНАНДОЗ روغنانداز он ки ба мошин равған пур мекунад, пуркунандаи равған.

РАВҒАНБАРОРӢ روغنبراری гирифтани равған, ҳосил кардани равған: **корхонаи равғанбарорӣ**.

РАВҒАНГАР روغنگر он ки дар ҷувозхона равған мекашад, ассор.

РАВҒАНГАРӢ روغنگری кашидани равған, истеҳсоли равған, тавлиди равған.

РАВҒАНГИРӢ روغنگیری истеҳсол кардани равған, гирифтани равған.

РАВҒАНГУЛӢ روغنگلی :**атри равғангулӣ** навъи атр.

РАВҒАНДОҒ روغنداغ равғани доғ, равғани доғшуда, равғани тафсон (*ки маъмулан аз болои баъзе навъи хӯрок, аз ҷумла қурутоб мерезанд*).

РАВҒАНДОН روغندان зарф барои андохтани (пур кардани) равған, зарфи равғангирӣ.

РАВҒАНДОР روغندار дорои равған, он чи дар таркибаш ва ё ба дарунаш равған дорад; ◊ **кори равғандор** кори сердаромад.

РАВҒАНЗАБОНӢ روغنزبانی чарбзабонӣ, нармгуфторӣ, хушгапӣ, хушомадгӯӣ; ◊ **бо равғанзабонӣ мум (бар)афрӯхтан** суханҳои мулоим

ва форам гуфтан, ширинзабонӣ ба кор бурдан.

РАВҒАНЗАДА روغن‌زده он чи бо равған молида шудааст.

РАВҒАНИН روغنین 1. равғанӣ, равғандор, серравған. 2. равғанолуд. 3. *мач*. сердаромад.

РАВҒАНӢ روغنی серравған, равғандор, бо равған сиришташуда; **ҳалвои равғанӣ** яке аз навъҳои марғуби ҳалво; **кори равғанӣ** кори сердаромад; **овози равғанӣ** овози расои форам, овози ғулғуладор.

РАВҒАНКАДУ روغن‌کدو кадуи дарунхолӣ барои нигоҳ доштани равған.

РАВҒАНКАШ روغن‌کش он ки равған мекашад.

РАВҒАНКАШӢ روغن‌کشی гирифтани равған аз донаҳои наботӣ.

РАВҒАНКОРӢ روغن‌کاری бо равғани махсус андудани мошин ва таҷҳизот, равғанмолӣ: **маводи сӯхту равғанкорӣ**.

РАВҒАНМОЛӢ روغن‌مالی молидани равған ба чизе, чарб кардани чизе.

РАВҒАНМОНАНД روغن‌مانند монанди равған будан, чарбмонанд.

РАВҒАНМОҲӢ روغن‌ماهی як навъ моҳии серравған.

РАВҒАННОКӢ روغنناکی дараҷаи равғандорӣ (*мас*., *шир*): **равғаннокии шир**.

РАВҒАНОЛУД روغن‌آلود олуда бо равған, бо равған омехта будан.

РАВҒАНРЕЗӢ روغن‌ریزی *исми амал аз* **равған рехтан**: **ба муҳаррики мошин равған рехтан**.

РАВҒАНСӮЗӢ روغن‌سوزی амали сӯхтани равған; пок кардани баъзе зарфҳо ва таҷҳизоти техникӣ ба воситаи сӯзондани равған.

РАВҒАНФУРӮШ روغن‌فروش фурӯшандаи равған, он ки равған фурӯшад.

РАВҒАНФУРӮШӢ روغن‌فروشی касбу кори равғанфурӯш; ҷои фурӯши равған.

РАВҒАНХОНА روغن‌خانه :**равғанхонаи ҷувоз** ҷои косамонанде, ки равғани кашида дар онҷо ҷамъ меояд.

РАВҒАНХӮР روغن‌خور 1. хӯранда ва истеъмолкунандаи равған. 2. *тех*. даҳана ва ҷои рехтани равған ба муҳаррики мошин ва таҷҳизоти техникӣ.

РАВҒАНХӮРДА روغن‌خورده он чи равған молида бошад; **хумчаи равғанхӯрда** хумчае, ки дар он муддати зиёд равған нигоҳ доштаанд.

РАВҒАНҶАЛЛОБ روغن‌جلاّب он ки равғанро арзон харида, қимат мефурӯшад, савдогари равған.

РАВҒАНШОР روغن‌شار :**ангуштони равғаншор** ангуштоне, ки вақти хӯрдани ош аз онҳо равған мечакад.

РАВЗА *а*. روضه 1. боғ, гулзор; **равзаи ризвон** *д*. ҷаннат, боғи биҳишт. 2. он чи дар маросими сӯгвории аҳли хонаводаи пайғамбар (с), бахусус дар маросими сӯгвории шаҳидони Карбало хонда мешавад. 3. *мач*. маҷлис ва ё маросиме, ки ба ин муносибат барпо мешавад. 4. *мач*. мақбараи одамони бузург.

РАВЗАГОҲ روضه‌گاه *кит*. 1. боғ, сабзазор, марғзор, гулистон. 2. биҳишт. 3. *мач*. мақбара, қабр, гӯр, марқад.

РАВЗАН//РАВЗАНА روزن//روزنه ҷои сӯрох ва ҳаводаро дар сақф ва девори хона, дарича, тирезача: **равзани бом**, **равзани гулхан**.

РАВЗАРАНГ روضه‌رنگ сабзаранг, кабуд.

РАВИШ روش *исми феълӣ аз* **рафтан**; рафтор, тарзи рафтор, тарз, ҷараёни коре, расм; **роҳу равиш** рафти (ҷараёни) коре, тариқа, тарз, усул.

РАВИШОМӮЗ روش‌آموز *нав*. он ки роҳу равиш меомӯзад.

РАВИШОМӮЗӢ روش‌آموزی *нав*. шуғлу амали равишомӯз.

РАВИЯ رویه 1. тарз, вазъ, роҳ. 2. усул, равиш.

РАВӢ *а*. روی 1. *кит*. абри серборон. 2. оби фаровону ширин. 3. соқӣ. 4. *адш*. ҳарфи охирини решагии калима, ки дар қофия нигоҳ доштани он ҳатмист.

РАВНАҚ *а*. رونق 1. фурӯғ, тобиш, тароват. 2. пешрафт, тараққӣ, ривоҷ; **равнақ доштан** дар тараққӣ ва пешрафт будан; **равнақ ёфтан** тараққӣ кардан, пеш рафтан, дар авҷ будан; **аз равнақ афтодан** ривоҷ надоштан, аз пеш-

рафт бозмондан.

РАВНАҚАНГЕЗ رونق‌انگیز равнақбахш, дурахшу зебоидиҳанда; пешбаранда.

РАВНАҚГАРӢ رونق‌گری *кит.* 1. ҷилодиҳӣ; фурӯғ, тобиш, дурахш. 2. инкишофдиҳӣ, дорои қобилияти равнақгароӣ.

РАВО روا ҷоиз, коре, ки карданаш аз рӯи қонун мумкин аст; **раво будан** ҷоиз будан; ◊ **зарур бошад раво бошад; раво будани ҳукм** ҷорӣ будани ҳукм, эътибор доштан (*ҳукми касе дар ҷое*); **раво дидан** ҷоиз донистан, муносиб шумурдан, сазовор донистан, мувофиқ донистан; **раво доштан** лоиқ ва ҷоиз донистан, роҳ додан, розӣ шудан ба вуқӯи коре; **раво кардани ҳоҷати** *касе* матлаби (хоҳиши) касеро ба амал овардан; **раво шудан** амалӣ шудан, ба амал омадан.

РАВОБИН روا بین он ки раво мебинад, он ки лоиқ медонад, он ки мувофиқ мешуморад.

РАВОБИТ روابط *ҷ.* **робита**; робитаҳо.

РАВОДИД روادید иҷозати расмие, ки дар шиносномаи хориҷӣ барои ворид шудан ба кишваре ё хориҷ шудан аз он қайд мешавад, иҷозатномаи хуруҷу вуруд; он чи лоиқ ва ҷоиз дониста шудааст, маслиҳат.

РАВОЕҲ *а.* روایح *ҷ.* **роиҳа**.

РАВОКОМ رواکام он ки ба муродаш расидааст; одами некбахт, комёб, комраво.

РАВОҚ *а.* رواق 1. пешайвон, даромадгоҳе, ки ба шакли нимдоира сохта шудааст, арк. 2. гунбаз, гунбад.

РАВОҚДОР رواق‌دار дорои равоқ, пешайвондор, биное, ки аз тарафи пеш бо пештоқҳо зинат ёфтааст, гунбаздор.

РАВОҚӢ *а.* رواقی гунбаздор, гунбазшакл, ба шакли гунбаз монанд будан.

РАВОН I روان 1. *феъли ҳол аз* **рафтан**. 2. раванда, дар ҳоли рафтан, раҳсипор. 3. ҷорӣ; **оби равон**; **реги равон** реги кӯчанда; **ҳукми равон** ҳукми дар амал, ҳукми ҷорӣ. 4. салис, мавзун: **услуби равон, шеъри равон**; **равон будан** а) раҳсипор будан (*ба ҷое*); б) ҷорӣ будан; **равон кардан** а) фиристодан, ирсол намудан (*мактубро*); б) ҷорӣ сохтан; **равон шудан (гаштан)** а) раҳсипор гардидан, рӯ ба роҳ шудан, рафтан, ба роҳ афтодан (даромадан); в) ҷорӣ шудан (*об*).

РАВОН II روان ҷон, рӯҳ; **равон бахшидан** ҷон бахшидан; рӯҳбаланд гардонидан.

РАВОНА روانه роҳӣ, раванда, равон, раҳсипор; **равона кардан** а) фиристодан, ирсол кардан (*мас., мактубро*); б) нигаронидан (*мас., нигоҳи худро ба сӯе*); **равона шудан** (гардидан) раҳсипор гардидан, рафтан.

РАВОНАК روانک *нав.* қуттӣ ва ё бастае, ки ба воситаи почта равона карда мешавад.

РАВОНАКУНАНДА روانه‌کننده роҳикунанда, фиристанда, ирсолкунанда.

РАВОНБАХШ روان‌بخش ҷонбахш; рӯҳафзо.

РАВОНБЕМОР روان‌بیمار *нав.* он ки мубталои бемории равонист, бемори рӯҳӣ.

РАВОНБЕМОРӢ روان‌بیماری *нав.* бемории рӯҳӣ, бемории равонӣ.

РАВОН(И)ДАН رواندن//روانیدن 1. равон кардан. 2. чизеро аз рӯи чизе пок карда дур сохтан, нест кардан; аз ҳол равондан.

РАВОНДАРМОНӢ روان‌درمانی *тиб.* дармон ва табобати беморӣ бо роҳи муайян кардани хусусиятҳои равонӣ ва таъсири табобатӣ ба рӯҳияву равони онҳо.

РАВОНӢ I روانی *мансуб ба* **равон**; **бемории равонӣ** бемории рӯҳӣ.

РАВОНӢ II روانی 1. равон будан, ҷорӣ будан, ҷараён. 2. салосат, салисӣ, мавзунӣ.

РАВОНОСО(Й) روان‌آسا(ی) осоишдиҳандаи ҷон, роҳатбахш, оромбахш, рӯҳбахш, равонбахш.

РАВОНПАРВАР روان‌پرور нерӯдиҳандаи зеҳн, парваришдиҳандаи зеҳн, ҷонпарвар, зиндагибахш, фараҳовар, дилкушо.

РАВОНПАРДОЗ روان‌پرداز он ки ҷони худро фидои коре ё чизе мекунад, ҷонфидо.

РАВОНПИЗИШК روان‌پزشک пизишки бемориҳои рӯҳӣ (равонӣ).

РАВОНПИЗИШКӢ روان‌پزشکی *нав.* соҳаи илми тиб, ки ба ташхис ва дармони бемориҳои равонӣ машғул аст.

РАВОНТАБЪ روان‌طبع он ки фасеҳу салис шеър

мегӯяд, дорои табъи равон.

РАВОНХОН روانخوان он ки буррою равон мехонад.

РАВОНХОНӢ روانخوانی *мансуб ба* **равонхон**.

РАВОНХОҲ روانخواه *кӯҳн.* гадо, садақаталаб, соил, дарюзагар.

РАВОНШИНОС روانشناس *нав.* дорои тахассус ё таҷрибаи равоншиносӣ.

РАВОНШИНОСӢ روانشناسی *нав.* илм оид ба падидаҳо ва коркардҳои равонӣ ва муолиҷаи нобасомониҳои равонӣ.

РАВОНШИНОХТӢ روانشناختی *нав.* донишҳои марбут ба равоншиносӣ.

РАВОНШОД روانشاد шодравон (*нисбат ба шахси фавтида мегӯянд*).

РАВОРАВ رواروو рафтуой, аснои рафтан, рафтагоршавӣ.

РАВОРАВӢ رواروی рафту омад, омаду рафт.

РАВОҲ *а.* رواح бегоҳӣ, шом, аввали шаб, шомгоҳ.

РАВОҲИЛ *а.* رواحل *ҷ.* **роҳила**.

РАВУО//РАВУОЙ رووآ//رووآی рафтуомад; **равуой кардан** бисёр рафтуомад кардан.

РАВҲ *а.* روح хушӣ, шодӣ, хурсандӣ, осоиш.

РАВҲАНАТ *а.* روحنت хубӣ, хуррамӣ, шодӣ, хурсандӣ.

РАВШАН روشن 1. ҷое, ки ба он нур тобидааст, мунаввар, тобон, дурахшон. 2. фурӯзон, афрӯхта; **чароғи равшан**. 3. возеҳ, ошкор. 4. соф, шаффоф, беғубор; **равшан будан** а) тобон (мунаввар, фурӯзон) будан; б) возеҳ (ошкору ҳувайдо) будан; **равшан кардан** а) мунаввар сохтан, даргирондан (*мас.*, *чарогро*); б) аниқ кардан, возеҳ баён кардан; **равшан шудан** мунаввар гардидан, рахшидан, тобон гардидан; **равшан шудани рӯз** дамидани субҳ, фаро расидани рӯшноӣ; ◊ **равшан шудани чашм** зоидан, бача таваллуд кардан; **чашматон равшан**! дар мавриди табрик ба муносибати рӯй додани хурсандие, аз ҷумла омадани азизи касе аз сафар гуфта мешавад.

РАВШАНБАЁН روشنبیان он ки навишта ва таҳрири возеҳу равшан дорад, возеҳбаён, дақиқбаён.

РАВШАНБАСАР روشنبصر доно, хирадманд, закӣ, зирак, тезфаҳм.

РАВШАНБИН روشنبین 1. он ки чизҳоро возеҳ мебинад. 2. *маҷ.* бино, доно, он ки дид ва фикри возеҳу равшан дорад.

РАВШАНБИНӢ روشنبینی назари тозаву фикри возеҳ доштан.

РАВШАНГАР//РӮШАНГАР روشنگر 1. афрӯзанда, тобонкунанда. 2. *маҷ.* сайқалдиҳанда, ҷилодиҳанда; равшанфикр, зиёӣ.

РАВШАНГУҲАР روشنگهر асилзода, поктинат, дорои зоти пок, боасолат.

РАВШАНДИЛ روشن دل покдил, доно, дилогоҳ, огоҳ, равшанзамир.

РАВШАНДИЛӢ روشندلی равшанзамирӣ, доноӣ, огоҳӣ, дилогоҳӣ.

РАВШАНЗАМИР روشنضمیر *ниг.* **равшандил**.

РАВШАНИБАХШ روشنیبخش мунавваркунанда, фурӯзанда, нурбахш, нурафзо.

РАВШАНИДИҲАНДА روشنیدهنده *ниг.* **равшанбахш**.

РАВШАНИНОГУЗАР روشنیناگذر он чи равшаниро аз худ намегузаронад.

РАВШАНӢ روشنی рӯшноӣ, нур, фурӯғ; *муқ.* торикӣ, зулмат; **равшанӣ бахшидан** бо фурӯғи худ дурахшону тобон кардан; **равшанӣ додан** нур бахшидан, фурӯзон кардан; **равшанӣ пошидан** нур парокандан, тобидан.

РАВШАНҚИЁС روشنقیاس *кит.* бофаросат, дуруст муҳокимакунанда, соҳиби тадбири дуруст.

РАВШАННАМОӢ روشنمائی :**муассисаҳои равшаннамоӣ** идораҳое, ки ба гузаронидани чорабиниҳои фарҳангӣ ва паҳн кардани ғояҳои пешқадами илмию маърифатӣ дар байни омма машғуланд.

РАВШАННАФАС روشننفس 1. покнафас. 2. *маҷ.* адолатпеша.

РАВШАННИҲОД روشننهاد соҳиби сиришт ва табъи неку, покдил, хайрандеш, амин, равшантинат.

РАВШАНОӢ روشنايى *ниг.* **рӯшноӣ**.

РАВШАНРАВОН روشنروان он ки дорои дилу равони пок аст, поктинат, софдил.

РАВШАНРАВОНӢ روشنروانى поктинатӣ, доноӣ, ҳушёрӣ, софдилӣ.

РАВШАНРОЙ روشنراى он ки фикри дурусту равшан дорад; мутафаккир.

РАВШАНТОБ روشنتاب дурахшон, тобанда, тобон.

РАВШАНФИКР روشنفکر он ки вазъу андешаи возеҳу равшан дорад, покандеш.

РАВШАНФИКРӢ روشنفکرى амалу ҳолати равшанфикр, равшанфикр будан.

РАВШАНҶАБИН روشنجبين 1. зебо, хушрӯ, кушодарӯй. 2. *маҷ.* хандонрӯ, хушхӯ.

РАВШАНШАВӢ روشنشوى равшан шудан, дурахшонӣ, тобандагӣ.

РАГ رگ 1. маҷрои лӯлашакле дар аъзои бадан, ки дар он хун ва лимфа ҷорист: **рагу пай**; **раги чизе** одате, хислате ба ҳаракат омадан ва таҳрик шудани яке аз хислатҳои табии инсон; **аз раги гардан наздиктар** дар мавриди хеле наздик будани чизе гуфта мешавад; **раги даст кашидан** рағбату хоҳиш надоштан (*ба иҷрои коре*); **раг задан** хун гирифтан аз раг ба воситаи амали махсус; **раги** *касеро* **ёфтан** аз нуқтаи заъфи касе пай бурдан, нуқтаи таъсирбахш ба чизеро ёфтан; **ба рагу пайи** *касе* **нохун задан** касеро ба ҳаяҷон овардан. 2. *маҷ.* аслу насаб: **рагу реша**. 3. *маҷ.* ғайрат, таассуб, нуқтаи заифи касе: **раги хоб**.

РАГА رگه риштаи кони маъдане, ки чун раг ба таги замин ҷой гирифтааст.

РАГБАНД رگبند ришта ва ё тасмае, ки бо он рагҳоро баста хунравиро боз медоранд.

РАГБАНДӢ رگبندى бастани раг.

РАГДОР رگدار дорои рагҳои барҷаста.

РАГЗАН رگزن он ки шуғлаш раг задан (хун гирифтан) аст, ҳаҷҷом, хунгир.

РАГЗАНӢ رگزنى раг задан, ҳаҷҷомӣ, хунгирӣ.

РАГКАШ رگکش :**рагкаш шудан** дар натиҷаи изтиробу ҳаяҷони зиёд кашидани рагҳо.

РАГКАШӢ رگکشى баногоҳ ба таври дардовар дарҳам кашида шудани рагҳо.

РАГМОЛ رگمال он ки рагҳои шахшудаи одам ва ҳайвонотро молида муолиҷа мекунад.

РАГМОЛӢ رگمالى амалу шуғли рагмол.

РАГШИНОС رگشناس мутахассиси соҳаи раг.

РАГШИНОСӢ رگشناسى амалу шуғли рагшинос; илме, ки рагҳоро меомӯзад.

РАГУ *фр.* رگو *хӯр.* як навъ хӯроки аврупоӣ.

РАҒБАТ *а.* رغبت майл, хоҳиш, кашиши дил ба чизе, орзу; **бо камоли рағбат** ба майл ва хоҳиши тамом; **рағбат кардан** майл намудан, моил будан.

РАҒБАТАНГЕЗ رغبتانگيز шавқовар, ҳавасовар, завқангез.

РАҒБАТНОК رغبتناک дорои шавқу рағбат, шавқу рағбат доштан.

РАҒБАТНОКӢ رغبتناکى ҳаваснокӣ, майл доштани чизе, шавқмандӣ.

РАҒБАТОВАР رغبتآور шавқовар, рағбатангез.

РАҒЗА رغزه матои дурушти дастӣ бофташудаи шол, ки аз он деҳқонон либоси корӣ медӯзанд.

РАҒЗАБОФӢ رغزهبافى бофтани рағза.

РАҒИФ *а.* رغيف қурси нон, нони гирда.

РАҒМ *а.* رغم 1. ҳақиру хор нигаристан, ба назар нагирифтан. 2. *маҷ.* баръакс кардани коре, амал намудан бар хилофи майли касе; **ба (дар, бар) рағми**... бар хилофи хоҳиши..., бар зидди..., дар муқобили...

РАД(Д) I رد *кит.* бузург, хирадманд, мӯбад, рӯҳонии зардуштӣ. 2. *кит.* паҳлавон, далер.

РАД(Д) II *а.* رد напазируфтан, гардондан, қабул накардан; **радду бадал** гуфтугузори зидди якдигар, гуфтан ва шунидани ҷавоб, мубоҳиса, мунозира; **рад кардан (намудан)** а) напазируфтан, гардондан, қабул накардан; б) қай кардан; **рад шудан** гардонда шудан, қабул карда нашудан, дафъ карда шудан; **радду бадал шудан (пул)** аз як даст ба дасти каси дигар гузаштан; **радди маърака** аз маърака (*маросимҳои тӯй, азо ва ҷамъомадҳои дигари мардум*) рондашуда (*ба-*

рои ягон рафтор ва кирдори носазои худ); **радди маърака шудан (гардидан)** барои ягон рафтори ношоиста аз қатори ҷамъият хориҷ карда шудан. 2. *кит.* паҳлавон, далер.

РАД(Д) III رد накши чизе дар замин, асар, пай; **радди по** паи по.

РАДА رده саф, қатор, раста (*одамҳо, дарахтҳо ва г.*).

РАДАР *англ.* ردر кӯтоҳшудаи radio delection and ranging (radar) – ёфтан ва муайян намудани масофа бо ёрии радио номи мухтасар ва кӯтоҳшудаи таҷҳизоти радиолокатсионӣ.

РАДДИЯ *а.* ردّیه эътирознома, ҳуҷҷати расмие, ки дар он хабаре ё даъвое рад ва такзиб мешавад, ботил кардани чизе ба тариқи эътироз.

РАДИАТОР *лот.* ردیئتار асбоби махсуси хунуккунандаи об дар муҳаррикҳои дарунсӯз.

РАДИАТСИОНӢ ردیتسیانی *мансуб ба* **радиатсия**.

РАДИАТСИЯ *лот.* ردیتسیه афкандани нур, нурафшонии моддаҳои радиоктивӣ.

РАДИЙ *лот.* ردیی унсури химиявӣ, филизе, ки хосияти радиоактивӣ дорад.

РАДИКУЛИТ *лот.* ردکولیت навъи бемории торҳои асаби ҳароммағз, ки бо дарди сахти миён, тахтапушт, гардан зоҳир мегардад.

РАДИО ردیا *лот.* 1. ба воситаи мавҷ, бе сим ба масофаи дур фиристодан ва гирифтани овоз. 2. дастгоҳи гирандаи овоз аз масофаи дур.

РАДИОАКТИВ *лот.* ردیااکتیو *ниг.* **радиоактивӣ**.

РАДИОАКТИВИЯТ ردیااکتیویت аз ҳам пошхӯрии ҳастаҳои баъзе унсурҳои химиявӣ, ки кувваи шуодиҳии фаъол доранд.

РАДИОАКТИВӢ ردیااکتیوی аз ҳам пошида шудани ҳастаҳои баъзе унсурҳои химиявӣ бо кувваи шуои фаъол.

РАДИОАЛОҚА ردیاعلاقه алоқаи радиоӣ, иртиботи садоӣ, робитаи бесим.

РАДИОГРАММА *лот.* ردیاگرمّه хабаре, ки ба воситаи радиотелеграф дода шудааст.

РАДИОГУЗАРОНӢ ردیاگذرانی сохтани нуктаҳои радиошунавонӣ.

РАДИОӢ ردیائی *мансуб ба* **радио**; ба воситаи радио, тавассути радио.

РАДИОМАВҶ ردیاموج мавҷҳои радио, мавҷҳои гунгогунбасомади радио.

РАДИОСТАНСИЯ *лот.* ردیاستنسیه марказ барои додан ва гирифтани садоҳо ва ишораҳои дигари радио.

РАДИОСТУДИЯ *лот.* ردیاستودیه маркази пахнкунандаи садоҳои радио.

РАДИОТЕХНИК *лот.* ردیاتخنیک мутахассиси техникаи радио.

РАДИОТЕХНИКА *лот.* ردیاتخنیکه техникаи соҳаи радио, таҷҳизоти радиоӣ.

РАДИОХОНА ردیاخانه марказ ва ё муассисае, ки дар байни аҳолӣ нуқтаҳои радио таъсис мекунад.

РАДИОШУНАВОНӢ ردیاشنوانی шуна-вонидан ба воситаи радио: **шабакаи радиошунавонӣ**.

РАДИСТ *лот.* ردیست мутахассиси додан ва гирифтани хабарҳо бо радио.

РАДИУС *лот.* ردیوس *риёз.* хатти росте, ки марказн доира ё кураро бо ҳар ду нуқтаи интиҳои он мепайвандад.

РАДИФ *а.* ردیف 1. саф, қатор, рада. 2. ду нафаре, ки паси ҳам ба як асп савор бошанд, паҳлӯи ҳам ё паси ҳам қарор гирифтан. 3. *адш.* калима ё ибора, ки дар охири ҳар байти шеър пас аз қофия такрор меёбад.

РАДНАШАВАНДА ردنشونده он чи қобили рад набошад, раднопазир.

РАДНОПАЗИР ردناپذیر раднашаванда, собитшуда, мувассақ.

РАДОАТ *а.* ردائت *кит.* бадӣ, пастсифатӣ, табоҳӣ.

РАДОН *лот.* ردان унсури химиявии радиоактив, ки дар техника ва тиб ба кор меравад.

РАЁСАТ//РИЁСАТ *а.* ریاست раисӣ, сардорӣ, садорат, мақоми болотарини идора дар муассиса, корхона, созмон, ҳизб *ва г.*, саридора; **раёсат кардан** сардор будан, идора кардан; **ҳайати раёсат** мақоми идоракунанда.

РАЁҲИН *а.* ریاحین *ҷ.* **райҳон**; испаргам, номи умумӣ барои гиёҳҳои хушбӯ.

РАЖА رژه 1. ресмон, танобе, ки бинокорон барои рост гирифтани девор ба кор мебаранд, ресмони шоқул. 2. торе, ки либоси шусташударо барои хушконидан меовезанд.

РАЖД رژد *кит.* бисёрхӯр, пурхӯр; ҳарис дар ҳама чиз.

РАЗ رز *кит.* ток; **духтари раз** *маҷ.* ангур.

РАЗБОН رزبان боғбон, боғбони токзор, нигоҳбони боғи ангур.

РАЗЕЪ *а.* رضيع *кит.* 1. ширхор. 2. ҳамшир.

РАЗЗОҚ *а.* رزّاق ризқдиҳанда, серкунанда, (*сифати Худо*).

РАЗИДАН رزيدن *кит.* ранг кардан, ранг задан.

РАЗИЛ *а.* رذيل паст, нокас, ноодам, фурӯмоя.

РАЗИЛАТ *а.* رذيلت пастӣ, нокасӣ, фурӯмоягӣ.

РАЗИЛӢ *а.* رذيلى пастӣ, нокасӣ, ноодамӣ, фурӯмоягӣ, пастфитратӣ.

РАЗИЛОНА رذيلانه ноодамона, нокасона, душманона.

РАЗИН *а.* رزين *кит.* маҳкам, устувор, матин, бовиқор.

РАЗӢ *а.* رضى *кит.* ризоманд, розӣ, мамнун, хушнуд.

РАЗМ رزم *кит.* 1. ҷанг, набард. 2. *гуфт.* вазн, оҳанг.

РАЗМА *а.* رزمه *кит.* бухча, баста, асбобу абзори дар бухча басташуда.

РАЗМАНДА رزمنده ҷанганда, ҷанговар, ҷангҷӯй, мубориз.

РАЗМГАР رزمگر ҷанговар.

РАЗМГАҲ//РАЗМГОҲ رزمگه//رزمگاه майдони ҷанг, набардгоҳ, нарбгоҳ.

РАЗМДӮСТ رزمدوست он ки толиби ҷанг аст, он ки аз ҷанг рӯ намегардонад.

РАЗМИДАН رزميدن ҷангидан, ҳарб кардан, разм кардан, набард кардан.

РАЗМӢ رزمى *марбут ба* **разм**; ҷангҷӯ, ҷанганда, аҳли ҷангу пайкор.

РАЗМОВАР رزمآور ҷанговар, размандa.

РАЗМҶӮ(Й) رزمجو(ى) он ки толиби ҷангидан аст, хоҳони пайкор, ҷанговар.

РАЗОЛАТ *а.* رذالت пастӣ, фурӯмоягӣ, ноодамӣ, пасттинатӣ.

РАЗОНАТ *а.* رزانت устуворӣ, пойдорӣ, мустаҳкамӣ; виқор, вазнинӣ, оромӣ, оҳистагӣ.

РАИЙЯ//РАИЙЯТ *а.* رعيه//رعيت мардуми тобеи мамлакат, табаа, аҳолии фармонбардор, шаҳрванд.

РАИС *а.* رئيس 1. сардор, сарпараст ва идоракунандаи муассиса, корхона, созмон *ва г.* 2. *таър.* дар аморати Бухоро соҳибмансаби рӯҳоние, ки ба иҷрои қоидаю қонунҳои шариат назорат мекард; **раиси ҷамоа** раиси шӯрои деҳа ва ё деҳот.

РАИСБОБ رئيسباب он ки ба раисӣ мувофиқ ва муносиб аст; он чи ба раис муносиб аст.

РАИСИКУНАНДА رئيسيكننده он ки дар идора ё дар маҷлисе вазифаи сардориро ба ҷо меорад.

РАИСӢ رئيسى сардорӣ, ба ҷо овардани вазифаи раис; **раисӣ кардан** вазифаи раисии муассисаеро ба ҷо овардан ё маҷлисро идора кардан.

РАИСХОНА رئيسخانه *таър.* маҳкамаи раис дар аморатӣ Бухоро.

РАИСШИНОС رئيسشناس он ки бо раисон рафтуой ва шину хез мекунад, раисбоз.

РАИЯТ *а.* رعيت *ниг.* **раийя//раийят**; фуқаро, табаа; шаҳрвандӣ.

РАИЯТӢ رعيتى табааӣ, шаҳрвандӣ.

РАИЯТНАВОЗ رعيتنواز фуқаропарвар.

РАИЯТНАВОЗӢ رعيتنوازى фуқаропарварӣ.

РАИЯТПАРВАР رعيتپرور ғамхорикунанда нисбат ба фуқаро, фуқаропарвар.

РАИЯТПАРВАРӢ رعيتپرورى мардумпарварӣ, фуқаропарварӣ.

РАЙБ *а.* ريب *кит.* дудилагӣ, шак, шубҳа.

РАЙЁН *а.* ريان сероб, пуроб, сабзу хуррам, тару тоза.

РАЙҲОН *а.* ريحان гиёҳе аз хонаводаи наъно, ки баргҳо ва шохаҳои муаттари он барои хӯрок истифода мешавад, испарғам, нозбӯй.

РАЙҲОНӢ ريحانى 1. бо ранги райҳон, сабзранг. 2. шароби сабзранги хушбӯй. 3. навъе аз навишти хатти арабӣ, ки одатан аввали калима ва сатрҳоро бо он менавиштанд.

РАЙЪ *а.* ريع афзунӣ, фаровонӣ, зиёдшавӣ (-и ҳосил, фоида *ва г.*).

РАЙЪОН *а.* ريعان 1. аввали ҳар чиз, оғози ҳар чиз. 2. қисми беҳтарини чизе; **райъони ҷавонӣ** давраи аввали ҷавонӣ, навҷавонӣ.

РАКИК *а.* ركيک 1. ҳақир, паст, забун. 2. суст, заиф. 3. зишт, дағал, қабеҳ.

РАКИН *а.* ركين *кит.* маҳкам, устувор, собит, барқарор; **рукни ракин** сутуни собиту устувор, пояи асосӣ; *маҷ.* шахси умда.

РАКОКАТ *а.* رکاکت *кит.* сустӣ, заъф.

РАКУ(К) (ک)رکو *кҳн.* порчаи кӯҳна, латта.

РАКЪАТ *а.* رکعت *д.* як бор рукӯъ кардан дар намоз; ҳар қисмат аз намоз, ки дорои рукӯъ ва суҷуди ҷудогона аст.

РАҚАБА *а.* رقبه *кит.* 1. гардан. 2. банда, ғулом. 3. замин ва мулке, ки бо касе то охири умр барои истифода дода мешуд.

РАҚАМ *а.* رقم 1. хат, навишта; **рақам задан (кардан)** навиштан, чизеро ба қалам овардан. 2. адад, шумора. 3. аломате, ки чандин ададро (шумораро) нишон медиҳад.

РАҚАМГУЗОРӢ رقمگذارى рақами тартибӣ гузоштан (*мас., ба хонаҳо*).

РАҚАМДОР رقمدار дорои рақам, борақам.

РАҚАМЗАН رقمزن нависанда, китобаткунанда, котиб.

РАҚАМӢ رقمى ададӣ, шуморавӣ.

РАҚИБ *а.* رقيب 1. мубориэабаранда ва мусобиқакунанда бо касе барои пеш гузаштан дар коре ё ба даст овардани чизе; ҳар яке аз ду шахсе, ки ба як чиз толиб бошанд. 2. ҳариф, душман.

РАҚИҚ I *а.* رقيق банда, ғулом, абд, мамлук.

РАҚИҚ II *а.* رقيق 1. нозук, маҳин, тунук; мулоим, нарм. 2. *маҷ.* меҳрубон, шафиқ, нармдил.

РАҚИМ *а.* رقيم *кит.* 1. рақамшуда, мактуб навишта. 2. номи ғоре, ки асҳоби Каҳф дар он паноҳ бурда буданд.

РАҚҚОС *а.* رقّاص 1. рақскунанда, бозингар. 2. *ниг.* **раққосак**.

РАҚҚОСАК *а.* رقّاصک овезае, ки гашти соатро ба назм медарорад.

РАҚҚОСӢ *а.* رقّاصى амал ва касби раққос, рақс, бозӣ, пойкӯбӣ.

РАҚОБАТ *а.* رقابت 1. рақибӣ кардан. 2. мубориза барои ба даст овардани фоидаи калон ё имтиёзҳо.

РАҚОБАТДОР رقابتدار *ниг.* **рақобатнок**.

РАҚОБАТКУНАНДА رقابتکننده *ниг.* **рақиб**; талошкунанда, мубориз.

РАҚОБАТНОК رقابتناک дорои рақобат, рақобатпазир, борақобат.

РАҚОБАТНОКӢ رقابتناکى дорои рақобат будан, рақобатпазирӣ, рақобатнок будан.

РАҚОБАТПАЗИР رقابتپذير дорои тавоноии рақобат, қобили рақобат; **моли рақобатпазир**.

РАҚОБАТНОПАЗИР رقابتناپذير ғайри қобили рақобат: **моли ракобатнопазир**.

РАҚОҚАТ *а.* رقاقت тунукӣ, нозукӣ; нозукдилӣ, ҳассосӣ.

РАҚС *а.* رقص мувофиқи оҳанги мусиқӣ иҷро кардани ҳаракати мавзун, дастафшонию пойкӯбӣ, усул; **рақс кардан** мувофиқи оҳанг дастафшонию пойкӯбӣ кардан, рақсидан; **ба рақс овардан** ба усул даровардан, рақсонидан (*касеро*); **ба рақс омадан (даромадан)** рақсидан, ба рақс сар кардан.

РАҚСИДАН رقصيدن иҷро кардани ҳаракати мавзуни даст, по ва бадан мувофиқи оҳанги мусиқӣ ва суруд, пой куфтан, бозӣ кардан бо оҳанги мусиқӣ; **ба доираи** *касе* **рақсидан** *маҷ.* тобеи касе будан, бо нишондоди касе амал кардан.

РАҚСОН رقصان рақсанда, рақскунон, дар ҳоли рақсидан.

РАҚСОН(И)ДАН رقصاندن//رقصانيدن ба рақс овардан.

РАМ I رم тарс, гурез, ҳарос, тарсидаву ҳаросида гурехтан ё хӯсидан; **рам хӯрдан** гурехтан,

ҳаросида гурехтан (*аз чизе*), хӯсидан; **рам додан** тарсонидани ягон ҳайвон ва ё ягон ҷонваре монанди асп, оҳу *ва г.*

РАМ II رم *шакли кӯтоҳшудаи* **рама**.

РАМА رمه тӯда ва анбӯҳи чорпои хурд: **рамаи гӯсфандон; рама рондан** гӯсфандонро равона кардан (ба рафтан водоштан).

РАМАБОН//РАМАВОН رمه‌بان//رمه‌وان гӯсфандбон, чӯпони мол ва чорвои майда.

РАМАД *а.* رمد *тиб.* навъе аз дарди чашм, ки чашм сурх ва обрав мешавад.

РАМАЗОН *а.* رمضان моҳи нӯҳум аз солшумории қамарӣ; **моҳи рӯза** моҳи сиюм; **моҳи рамазонро дидан** дар осмон пайдошавии ҳилоли моҳи навро дидан, ки оғози моҳи рамазон, саршавии рӯзадорӣ мебошад.

РАМАҚ *а.* رمق тобу тавони охирин, нафаси вопасин; **рамақи** *касеро* **кашидан (гирифтан)** *маҷ.* тобу тавони ӯро гирифтан; **рамақ гирифтан** ҷон гирифтан: **рамақ ёфтан** рамақ гирифтан: **то рамақи охирин** то қувва ва тобу тавони вопасин, то дами нафаси охирин; **ҷон дар рамақ доштан** дорои тобу тавони охирин будан.

РАМАЛ *а.* رمل *адш.* яке аз нуздаҳ баҳри арӯз; **рамали мусамман** баҳри пурраи рамал, ки дар ду мисраи он «фоилотун» ҳашт бор такрор мешавад.

РАМАНДА رمنده он ки ё он чи аз чизе ва ё аз касе рам мехӯрад.

РАМАНДАГӢ رمندگی дурӣ ҷустан, канора гирифтан, рам хӯрдан.

РАМАПО(Й) رمه‌پا(ی) он ки рамаро посбонӣ мекунад, нигаҳбони рама, чӯпон, шӯбон.

РАМА-РАМА رمه‌رمه гала-гала, бисёр (*гов, гӯсфандон*), даста-даста, пода-пода.

РАМАРОН رمه‌ران он ки рамаро аз ҷое ба ҷое мебарад, чӯпон, шӯбон.

РАМЕҲ *а.* رمیح *кит.* найза, синон.

РАМЗ *а.* رمز 1. сухани маънояш пӯшида, фаҳмонидани матлабе бо ифодаи чашм, лаб, абрӯ *ва г.*; имо, ишора. 2. нишонаи махсусе, ки матлаберо мефаҳмонад.

РАМЗАН *а.* رمزاً ба сурати рамз, монанди рамз, рамзӣ, ба тариқи рамз.

РАМЗГАР رمزگر *ниг.* **рамзкушо**.

РАМЗДОР رمزدار дорои рамз, борамз.

РАМЗӢ رمزی рамзнок, бо рамзу ишора навишташуда.

РАМЗКУШО رمزکشا он ки маънии рамзро мефаҳмад ва мефаҳмонад; ҳалкунандаи масъалаҳои мушкил ва муаммову чистонҳо.

РАМЗКУШОӢ رمزکشایی маъникушоӣ, ошкор кардани рамз, кушодани рамз.

РАМЗНАВИС رمزنویس он ки бо рамзу аломати хос менависад, нависанда ва тартибдиҳандагони рамз.

РАМЗНАВИСӢ رمزنویسی амалу шуғли рамзнавис, навиштан ва тартиб додани рамз.

РАМЗНОК رمزناک дорои рамз, бо рамз навишташуда.

РАМЗОМЕЗ رمزآمیز рамзнок, бо рамз.

РАМЗОШНО رمزآشنا он ки ошно ба рамз ва имост, рамузфаҳм.

РАМЗХОНӢ رمزخوانی хондану дарк кардани рамз.

РАМИДА رمیده рам хӯрда, ҳаросон, тарсидаю гурехта, хӯсида; **дили рамида** дили ҳаросон, дили боваҳму ҳарос.

РАМИДАН رمیدن рам хӯрдан, ҳаросидан, тарсидану гурехтан, хӯсидан, эҳтироз кардан.

РАМЛ *а.* رمل 1. рег. 2. илме, ки гӯё ба воситаи он толеи касонро муайян мекунанд ва аз оянда хабар медиҳанд; **рамл андохтан** бо усули рамл фол дидан; ◊ **рамл задан** андохтани донаҳои рег ё мӯҳраҳои махсуси рамл ва пешгӯӣ кардани оянда.

РАММОЛ *а.* رمّال донандаи илми рамл, фолбинанда ба воситаи рамл, фолгир.

РАММОЛӢ *а.* رمّالی кор ва шуғли раммол, касби фолбинӣ.

РАМОД *а.* رماد *кит.* хокистар.

РАМОНДАН رماندن хӯсондан, рам додан, тарсондан, ба гурез водоштан.

РАМОРАМ رمارم *кит.* гуногун, аз ҳар гуна; паёпай, пайваст.

РАМУЗ *а.* رموز *ҷ.* **рамз**; рамзҳо, ишораҳо, асрор; **рамуз гирифтан** матлаби пӯшидаеро дарк кардан.

РАМУЗФАҲМ رموزفهم зирак, бофаросат, нуктафаҳм.

РАМУЗФАҲМӢ رموزفهمی зиракӣ, фаросат, нуктафаҳмӣ, маънифаҳмӣ.

РАМХӮРДА رمخورده рамида, хӯсида: **аспи рамхӯрда**.

РАМҲ رمح *кҳн.* найза, сипоҳ.

РАНГ I رنگ 1. намуди зоҳирии ҳар чиз, ки ба чашми бинанда сафед, сурх, сабз *ва г.* меномоянд. 2. моддаҳои рангини маъданӣ, химиявӣ ва наботӣ, ки бо равған омехта барои тобиши дигар додан ба чизҳо мемоланд. 3. сиёҳӣ барои навиштан. 4. шакл, намуд; **ранги дигарро гирифтани хона** намуди дигарро гирифтани хона. 5. тарз, равиш; **ранг ба ранг** гуна-гуна, ба ҳар ранг, ба рангҳои гуногун, ҳар хел; **ба ранги**... мисли..., монанди...; **дигар ранг** дигар хел, ба тарзу шакли дигар; **як ранг** як тарз, як навъ, ба навъе; **рангу бӯ** тароват, обу тоб; **ранг-ранг** гуногунранг, гуногун, ҳар хел, навъ ба навъ; **рангу рӯ** ранг, вазъ, авзоъ; **ранг дигаргун шудан** тағйир ёфтан (*намуди зоҳирӣ*); **ранги дигар гирифтан** ба шакли дигар даромадан, тағйир ёфтан; **ранг кандан** дигар шудани ранги рӯи кас дар натиҷаи заъфи беморӣ, тарс ё хабари ногувори ногаҳонӣ; **ранг кардан** рӯи чизеро бо ранге пӯшондан, ранг задан, матоъ ё ресмонро ба воситаи моддаҳои табиӣ ё химиявӣ ба лавни дигар даровардан; **ранг надоштан** бе обу тоб будан, равнақ надоштан; **ранг овардан** ранги нав пайдо кардан; **ранг (аз рӯ) паридан** *ниг.* **ранг кандан**; **ранг бину ҳол пурс** (*зарб.*); ◊ **ранг зард кардан** эҳтиёҷманд шудан, мӯҳтоҷӣ кашидан.

РАНГ II رنگ *зоол., кит.* бузи кӯҳӣ.

РАНГА رنگه дорои рангҳои гуногун, рангдор, рангин; **филми ранга** филми гуногунранг (на сиёҳ-сафед).

РАНГАНГЕЗӢ رنگ‌ریزی 1. ба кор бурдани рангҳои гуногун. 2. *маҷ.* наққошӣ.

РАНГБАРАНГ رنگ‌برنگ рангоранг, гуногун.

РАНГБАСТ رنگ‌بست ранги собит, ранге, ки зуд аз байн намеравад, ранги асили пойдор.

РАНГБОХТА رنگ‌باخته паридаранг, камранг, рангпарида.

РАНГВОР رنگوار *марбут ба* **ранг**; ранг.

РАНГВОРФУРӮШ رنگوارفروش фурӯшандаи ранг.

РАНГВОРФУРӮШӢ رنگوارفروشی фурӯхтани рангҳои гуногун, фурӯши ранг.

РАНГГАР رنگگر рангкунанда, он ки чизеро ранг мекунад, рангрез.

РАНГДИҲАНДА رنگ‌دهنده диҳандаи ранг, рангдеҳ.

РАНГДИҲӢ رنگ‌دهی ранг додан, ранг кардан, обуранг кардани чизе.

РАНГДОН رنگ‌دان сиёҳидон.

РАНГДОР رنگ‌دار дорои ранг, рангин.

РАНГЗАН رنگ‌زن 1. *ниг.* **рангмол**. 2. рассом, наққош.

РАНГЗАНӢ رنگ‌زنی 1. *ниг.* **рангмолӣ**. 2. ранг кардан, рангкорӣ.

РАНГЗАРД رنگ‌زرد он ки ранги чеҳрааш парида аст, заҳир, бетоб, бемадор.

РАНГЗАРДӢ رنگ‌زردی 1. заҳирӣ, нотавонӣ, бетобӣ. 2. *маҷ.* эҳтиёҷмандӣ, хиҷолат.

РАНГИН رنگین дорои ранг, мулавван, ранг зада, ранг ба ранг; *маҷ.* сурх, гулгун, рангоранг; **хони рангин** хони пурнозу неъмат.

РАНГИНАДОӢ رنگین‌ادائی ишваву ноз ва карашмаҳои рангоранг, лаҳза ба лаҳза бо рангҳои дигар ҷилвагар шудан.

РАНГИНБОЛ رنگین‌بال боли рангин доштан, гуногунрангии бол.

РАНГИНӢ رنگینی рангорангӣ, ҳархелагӣ, ба тарзи гуногун; **ҳаётро бо рангиниҳояш тасвир кардан**.

РАНГИНКАМОН رنگین‌کمان камони ҳафтранге, ки аз таҷзияи нури Хуршед дар қатраҳои оби борон ва фаввораи об падид меояд, қавси кузаҳ, камони рустам, тирукамон.

РАНГИНО//РАНГИНОН رنگینا//رنگینان як навъ шафтолуи як тарафаш сурх ва як тарафи дигараш сафед.

РАНГИНХАЁЛ رنگین‌خیال шоир ва ё санъаткоре, ки доираи тасаввури эҷодии рангину васеъ дорад.

РАНГИСТОН رنگستان *кит.* нигористон, хонаи махсус барои намоиши нақшу нигораҳои гуногун.

РАНГКАНДА رنگ‌کنده паридаранг, заҳир, нотоб, бемор.

РАНГКАНДАГӢ رنگ‌کندگی рангпаридагӣ, рӯҳафтодагӣ, нотобӣ.

РАНГКОР رنگ‌کار 1. рангмол. 2. *кит.* ҳилагар, фиребгар.

РАНГКУНӢ رنگ‌کنی ранг кардан, рангу бор намудан.

РАНГМОЛ رنگ‌مال он ки шуғлу пешааш молидани ранг аст, шахси рангкунанда.

РАНГМОЛӢ رنگ‌مالی ранг молидан, ранг кардан.

РАНГОВАР رنگ‌آور *кит.* 1. он ки худро ҳар дам бо ранге нишон медиҳад. 2. фиребанда, фиребо.

РАНГОМЕЗ I رنگ‌آمیز 1. он ки рангҳоро бо ҳам меомезад. 2. наққош, рассом.

РАНГОМЕЗ II رنگ‌آمیز 1. рангомехта. 2. нақшкарда.

РАНГОМЕЗӢ رنگ‌آمیزی 1. омехтани рангҳо. 2. наққошӣ.

РАНГОРАНГ رنگارنگ 1. ба ҳар ранг, ҳарранга. 2. ҳархел, гуногун, навъ ба навъ.

РАНГОРАНГӢ رنگارنگی рангҳои гуногунро доро будан, алвон, мухталифӣ, гуногунӣ.

РАНГПАР رنگ‌پر чизе, ки рангаш зуд меравад.

РАНГПАРИДА رنگ‌پریده рангаш рафта, камранг, заҳир.

РАНГПАРИДАГӢ رنگ‌پریدگی камрангӣ, паридани ранг, рафтани ранг.

РАНГПОШАК رنگ‌پاشک дастгоҳи рангпошӣ.

РАНГПӮШ رنگ‌پوش *кит.* жандапӯш, дарвеш; **рангпӯши сафо** *киноя аз* дарвеш, қаландар.

РАНГРАВ رنگ رو *ниг.* **рангпар**.

РАНГРАЗ رنگرز *кит.* рангрез, ранга, кабудгар.

РАНГРАФТА رنگ‌رفته рангпарида.

РАНГРЕЗ رنگ‌ریز он ки матоъ, нах ва монанди инҳоро ранг мекунад.

РАНГРЕЗӢ رنگ‌ریزی 1. амал ва шуғли рангрез. 2. ҷои ранг кардани матоъ, нах *ва ғ.*, коргоҳи рангрез, шуғли рангрез.

РАНГРЕЗХОНА رنگ‌ریزخانه ҷое, ки матоъҳоро рангу бор медиҳанд, ҷой ва мақоми рангрезӣ.

РАНГСАНҶ رنگ‌سنج он ки чигунагии рангро месанҷад.

РАНГСОВ رنگ‌ساو совандаи ранг, нармкунандаи ранг.

РАНГСОЗ رنگ‌ساز он ки ранг тахия мекунад, созандаи ранг.

РАНГСОЗӢ رنگ‌سازی амал ва шуғли рангсоз, сохтан ва тахияи ранг.

РАНГУБОР رنگ‌وبار ҳар гуна рангҳои хушк ва моеъ; **рангубор додан** ранг кардан, обуранг додан.

РАНГУБОРДИҲӢ رنگ‌وباردهی обуранг додани чизе, бо рангҳои гуногун ороиш додани чизе ё касе.

РАНГУБОРФУРӮШ رنگ‌وبارفروش он ки ранг мефурӯшад, фурӯшандаи рангубор.

РАНГУБОРХОНА رنگ‌وبارخانه коргоҳи рангрезӣ.

РАНГЧАШМ رنگ‌چشم *кит.* оҳучашм, он ки чашмаш ба чашми оҳу монанд аст.

РАНГШИНОСӢ رنگ‌شناسی шинохтани анвои ранг, илми шинохтани мувофиқати рангҳо.

ранд رند *асоси замони ҳозира аз* **рандидан**.

РАНД I *а.* رند дарахти мӯрд, дарахти ҳамешасабз, ки ширай он дар дорусозӣ истифода мешавад.

РАНД II رند 1. тарошаи чӯб, параха. 2. *ниг.* **ранда I**.

РАНДА I رنده афзори дуредгарон барои таро-

шида ҳамвор кардани тахта; **ранда кардан** тарошидан, тарошида ҳамвор кардан (*чӯбу тахтаро*).

РАНДА II رنده *кҳн., бот.* як навъ гиёҳи баҳорӣ, ки гӯсфанд аз хӯрдани он фарбеҳ мешавад.

РАНДАГАР رنده‌گر он ки бо ранда кор мекунад, рандакунанда.

РАНДАГАРӢ رنده‌گری бо ранда кор кардан, рандагир будан.

РАНДАКОРӢ رنده‌کاری ҳамвору сайқал додани чӯбу тахта, рандагирӣ.

РАНДАКУНӢ رنده‌کنی ранда кардан, ҳамвор кардани чӯбу тахта.

РАНДИДАН رنديدن 1. бо дастафзори махсус тарошида ҳамвор кардан, ранда кардан. 2. бо ноз хиромидан.

РАНҶ رنج 1. заҳмат, машаққат, азоб. 2. дард, озор. 3. меҳнат, кор; **ранҷ бурдан (дидан)** машаққат кашидан; **ранҷ кашидан** гирифтори азобу дард будан, дар азобу машаққат будан; **нобурда ранҷ, ганҷ муяссар намешавад** (*зарб.*).

РАНҶА رنجه ранҷур, азобдида, дар азоб; **қадам ранҷа кардан** омадан, лутфу меҳрубонӣ карда ба дидани касе омадан, ба худ ранҷ раво дида, ба ҷое рафтан.

РАНҶБАР رنجبر меҳнаткаш, коргар, он ки бо меҳнати сахту кори пурмашаққат зиндагиашро пеш мебарад, заҳматкаш, коргар.

РАНҶБАРДОР رنج‌بردار *кит.* 1. таҳаммулкунандаю тоқаткунандаи ранҷу заҳмат, азоббардор. 2. ранҷбар.

РАНҶБАРЗОДА رنجبرزاده фарзанди коргар, он ки аз коргар таваллуд ёфтааст, авлоди коргар.

РАНҶБАРӢ رنجبری амали ранҷбар, коргарӣ, заҳматкашӣ.

РАНҶБУРД رنجبرد *кит.* 1. ҳосили заҳмат, он чи аз меҳнати касе ба даст меояд, дастранҷ. 2. ранҷ бурдан, заҳмат кашидан.

РАНҶБУРДА رنجبرده ранҷкашида, заҳматкашида, таҳаммулкунандаи сахтиву душвориҳо.

РАНҶЗО رنجزا *кит.* он чи ё он ки боиси пайдо шудани ранҷу азоб мешавад, мӯҷиби ранҷу андӯҳ, сабабгори ғаму андӯҳ.

РАНҶДИДА رنجدیده азобкашида, сахтикашида, касе, ки дар зиндагӣ сахтиҳо дидааст.

РАНҶИДА رنجیده озурда, дилтангшуда, дилгир; **ранҷида будан** озурдадил будан, ба ягон сабаб озурдагӣ доштан (аз касе).

РАНҶИДАГӢ رنجیدگی *гуфт.* 1. озурдахотирӣ. 2. он ки озурдахотирӣ дорад, ранҷида.

РАНҶИДАН رنجیدن озурда шудан, дилгир шудан, хафа шудан.

РАНҶИДАХОТИР رنجیده‌خاطر озурдадил, дилгир, хафа; **ранҷидахотир гаштан (шудан)** озурдадил шудан, хафа шудан, озурдахотир шудан.

РАНҶИШ رنجش озурдагӣ, дилтангӣ, хафагӣ; **ранҷиши хотир** озурдадилӣ, хафагӣ, малол; **ранҷиш доштан** озурдадил будан, малоли хотир доштан.

РАНҶИШОМЕЗ رنجش‌آمیز 1. тавъам бо ранҷиш. 2. озурдакунанда, малолатовар.

РАНҶКАШ رنج‌کش меҳнаткаш, заҳматкаш, ранҷдида, кордида.

РАНҶМАНД رنجمند *кит.* ранҷур, дардманд.

РАНҶМАНДӢ رنجمندی *кит.* ранҷурӣ.

РАНҶОВАР رنج‌آور он чи ранҷ эҷод мекунад, машаққат ва заҳматафзо.

РАНҶОН(И)ДАН رنجاندن//رنجانیدن ранҷ додан, озурдан, хафа кардан, боиси дилгирии касе шудан.

РАНҶУР رنجور 1. ранҷдида, машаққаткашида. 2. дардманд, бемор.

РАНҶУРӢ رنجوری беморӣ, дардмандӣ.

РАОЁ *а.* رعایا *ҷ.* **раийя(т)**; табаа, фуқаро.

РАПСОДИЯ *ю.* رپسادیه 1. *таър.* достон, ривоят (*дар Юнони қадим*). 2. *мус.* асари мусиқӣ, ки дар ҳавои суруду рақсҳои халқӣ офарида мешавад.

РАСАД I رسد он чи аз рӯи тақсим ба касе мерасад, ҳисса, саҳм, расама.

РАСАД II *а.* رصد мушоҳида, таҳти назар ва

мушоҳида қарор додани ситораҳо.

РАСАДБАНД رصدبند *кит.* касе, ки вазъияти сайёра, ситорагон ва паймоиши масофати онҳоро ҳисоб мекунад, мунаҷҷим, ситорашинос, ахтаршинос.

РАСАДБАНДӢ رصدبندی *кит.* муайян кардани вазъ ва ҳолати ситораҳо, ситорашиносӣ, мунаҷҷимӣ, ахтаршиносӣ, танҷим.

РАСАДБИН رصدبين *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДДОН رصددان *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДДОР رصددار *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДГОҲ//РАСАДГАҲ رصدگاه//رصدگه *нуҷ.* ҷое дар баландӣ, ки мунаҷҷимон нишаста, вазъияти сайёра ва ситорагонро мушоҳида мекардаанд, расадхона.

РАСАДНИШИН رصدنشين *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДХОНА رصدخانه ҷое ки аз он ҷо ситора, сайёра ва дигар ҷирмҳои осмониро мушоҳида мекунанд.

РАСАМА *а.* رسمه он чи аз рӯи тақсим ба касе мерасад, ҳақ, ҳисса, саҳм, расад.

РАСАН *а.* رسن ресмон, таноб, арғамчин; ◊ **расан барзадан** бо таноб андоза гирифтан; **расан сохтан** андоза гирифтан; **дар расани** *касе* **будан** гирифтори касе будан.

РАСАНБОЗ رسن‌باز дорбоз, касе, ки рӯи арғамчин дар ҳаво мегардад ва бозӣ мекунад.

РАСАНБОЗӢ رسن‌بازی шуғлу амали расанбоз, дорбозӣ.

РАСАНБУР رسن‌بر 1. он ки расан мебурад. 2. *маҷ.* нобудкунанда, ба хатар афкананда.

РАСАНВАР رسن‌ور *кит.* **:замзами расанвар** *кинояаз* офтоб.

РАСАНГАР رسنگر он ки расан мебофад, арғамчинбоф, бандбоф.

РАСАНДА رسنده он ки ба касе ва ё ба чизе бирасад; басанда, кофӣ.

РАСАНТОБ رسن‌تاب он ки расан метобад, ресмонтоб, бандинабоф.

РАСАНТОБӢ رسن‌تابی 1. ресмон бофтан, арғамчинбофӣ. 2. *маҷ.* осебу зарар расонидан ба касе.

РАСВО رسوا он ки ба сабаби ягон амали ношоям бадном шудааст, бадном, беобрӯ; **расво гардидан (шудан)** бадном шудан, шарманда (беобрӯ) шудан; **расво кардан** а) бадном намудан; б) *гуфт.* хароб кардан, вайрон намудан; **расвои** *касеро* **баровардан (кашидан)** касеро дар назари умум бадному шарманда намудан; **расвои кор баромад** сир фош шуд, коре, ки бояд пинҳон мемонд, ба ҳама аён гашт; ◊ **расвои олам (ҷаҳон) шудан** дар назари ҳама ба бадӣ шинохта шудан.

РАСВОӢ رسوایی шармандагӣ, беобрӯӣ, бадномӣ, вазъу ҳолати расво; **ба расвоӣ кашидани кор** боиси бадномию шармандагӣ шудани коре.

РАСИД رسيد *нав.* навиште, ки пас аз дарёфт кардани чизе аз касе ба унвони санад ба ӯ дода мешавад.

РАСИДА رسيده 1. омада, ворид, даромада. 2. ба ҳадди балоғат расида (*бача*). 3. пухта, тамом пухта (*мева*), ба воя расида; **расида гирифтан** омада баробар шудан бо касе, ки пеш рафтааст; **мӯи расида** мӯи дарозшуда, ки вақти гирифтанаш (тарошиданаш) расидааст; **ба қад расида** болиғшуда, қадрас.

РАСИДАГӢ رسيدگی 1. расида, пухта (*мева*). 2. балоғат. 3. назорат ба иҷрои коре, ниговхубин аз болои чизе; **расидагӣ кардан** ба иҷрои коре назорат кардан, хабар гирифта истодан (*аз вазъи коре*).

РАСИДАН رسيدن 1. омадан, ворид шудан; **расида омадан** дар вақт ва мавриди даркорӣ ба ҷое ворид гардидан. 2. васл шудан, ноил гардидан, даст ёфтан; **ба хурсандӣ расидан**. 3. бархӯрдан, тамос ёфтан, дакка хӯрдан (*чизе ба чизе*). 4. наздик шудан, фаро расидан. 5. дастрас шудан, маълум гардидан, шунида шудан; **даҳон ба даҳон ба ҳар кас расидани хабаре**. 6. кифоя кардан, басанда будан. 7. бархӯрдан (*мас., тир ба ҳадаф*), задан. 8. даромадан (*аз синне ба синне*). 9. камол ёфтан, болиғ шудан; **расида шудан** ба балоғат расидан. 10. пухтан (*мева, ҳосили кишт*); **ҳосил расидан**. 11. фарбеҳ (солим) шудан. 12. зан шудан, ба издивоҷи касе даромадан. 13. дамидан, ба тоб омадан (*мас., хамир, замини корам*); **расида гирифтан** омада баробар шу-

дан бо касе, ки пеш рафтааст; **расидан ба** *касе* баробар шудан, ҳамто шудан ба касе; **ба доди** *касе* **расидан** ба касе мадад кардан, мушкили касеро осон намудан, додрасӣ кардан (*ба касе*); **дандон ба дандон расидан** сахт ба ларза афтодан; **аҷал расидан** омадани вақти марг; **ба гӯш расидан** шунида шудан; **ба давлат расидан** соҳиби молу сарват гардидан; **ба дидор расидан** ба дидани касе ноил шудан; **ба ёд (хотир) расидан** ба ёд омадан; **ба** *касе* **расидан** (*дар коре*) баробар шудан, ҳамтову монанд шудан; **ба мурод расидан** ба мақсад ноил шудан, ба амал омадани орзу; **ба назар расидан** дида шудан, намоён будан; **ба охир расидан** тамом шудан, итмом ёфтан; **ба пирӣ расидан** пир шудан; **ба синни мактабӣ расидан** мактабхон шудан, мактабрав шудан; **ба сӯҳбати** *касе* **расидан** бо касе ҳамсӯҳбат шудан, ба шарафи мулоқоти касе ноил шудан; **ба шахсияти** *касе* **расидан** касеро таҳқир кардан, сухани таҳқировар гуфтан; **ба ҳалокат расидан** нобуд шудан, ҳалок гардидан; **ба ҳамдигар расидан** бо якдигар вохӯрдан, бо ҳам мулоқот доштан, ба воситаи якдигар расидан; **ба ҷазои худ расидан** сазои амали бади худро дидан; **ба ҷон расидан** безор шудан, ниҳоят дилгир шудан; **гап расидан ба** *касе* мавриди маломат қарор гирифтан, коҳиш шунидан, мавриди эрод шудан; **даст нарасидан ба коре** фурсати ба ҷо овардани кореро надоштан; **ба сархорӣ ҳам дасташ намерасад**; **ёрӣ расидан** омадани имдод аз ҷое, мадад расидан; **зарар расидан** осеб ворид омадан; **ришу мӯйлаб расидан** зиёд шудани мӯи риш ва мӯйлаб; ◊ **сар ба осмон расидан** ба ниҳояти хурсандӣ ва ифтихор ноил шудан, хеле хушбахт шудан; **ба як ҷо расида мондани синну сол** куҳансол шудан (солхӯрда) шудан, пир шуда мондан; **сахт расидан** боиси малоли хотир ё ранҷиш шудани сухани касе ба касе; **ҳақ ба ҳақдор расидан** ғалаба кардани ҳақиқат, ҳақ барқарор шудан; **мо худ нарасидем, ту шояд бирасӣ** (*зарб*.).

РАСИДАНГОҲ رسیدنگاه *кит.* ҷои мулоқот, макони расидан.

РАСИДАНӢ رسیدنی қобили расидан, он ки ё он чи бояд бирасад; пухтанӣ, наздики пухтани мева.

РАСИН *а.* رصین *кит.* мустаҳкам, устувор, побарҷой, мазбут.

РАСИШ I رسش *исми феълӣ аз* **расидан**; нашъунамо; **расиши кишт**.

РАСИШ II رسش *тех.* расидани садамавии симҳои ноқили барқ; **расиши кӯтоҳ** ба ҳам расидан ва хароб гаштани симҳои ноқили барқ.

РАСМ I *а.* رسم 1. оин, урфу одат, таомул. 2. тарз, тариқ; **расми кор** тарзи кор; **расм будан** маъмул будан, одат будан; **расм кардан** ба таомул даровардан, маъмул гардонидан; **расм шудан** маъмул гардидан.

РАСМ II *а.* رسم 1. сурат, тасвир, сурати бо қалам кашидашуда. 2. умуман сурат, сурати аккосӣ; **расм гирифтан** сурат гирифтан, акс бардоштан бо дастгоҳи аккосӣ; **расм кашидан** наққошӣ кардан, сурати чизе ё касеро бо қалам нақш кардан. 3. андоз, хироҷ.

РАСМАН *а.* رسماً аз рӯи қоидаву тартиби маъмул, аз рӯи риояти расмият, аз нуқтаи назари давлатӣ ва хидматӣ; ба таври расмӣ.

РАСМБОЗ رسمباز *кит.* маккор, фиребгар.

РАСМГИР رسمگیر суратгир, аккос, суратбардор.

РАСМДОР رسمدار он чи сурат дорад, суратнок, дорои сурат.

РАСМИГУЗАШТ رسمیگذشت *нав.* дар маросимҳои расмӣ саф ороста аз майдон гузаштани сарбозону афсарон *ва г.*

РАСМИЯТ رسمیت 1. расмӣ шинохта шудан, расмӣ ҳисоб кардан; **расмият додан ба** *коре* кореро расмӣ шинохта, онро мавриди иҷрои умумӣ гардонидан. 2. риоят ба зоҳири русум, риояти расмӣ, қоидаву тартиб; **аз рӯи расмият** барои зоҳиран риоят кардани қоидаву тартиб; **ба расмият даровардан** расмӣ гардонидан, тамоми талаботи расмии кореро иҷро кардан.

РАСМИЯТДӮСТ رسمیتدوست шахсе, ки корҳои зоҳирпарастиро дӯст медорад, он ки расмият ва таоруфро дӯст медорад ва риоят мекунад.

РАСМИЯТДӮСТӢ رسمیتدوستی расмиятдӯст будан, расмиятпарастӣ, зиҳирпарастӣ.

РАСМИЯТПАРАСТ رسمیتپرست он ки ба шак-

ли зоҳирии кор аҳамият медиҳад ва иҷрои расмии корро талаб мекунад, формалист, зоҳирпараст.

РАСМИЯТПАРАСТӢ رسمیت‌پرستی шуғлу амали расмиятпараст, зоҳирпарастӣ.

РАСМИЯТЧИГӢ رسمیتچیگی *ниг.* **расмиятпарастӣ**.

РАСМИЯТЧӢ رسمیتچی *ниг.* **расмиятпараст**.

РАСМӢ رسمی 1. давлатӣ, вазифадор, масъул: **намояндаи расмӣ**. 2. қонунишуда, ба расмият даромада: **вазифаи расмӣ**. 3. муқаррарӣ, маъмулӣ: **суханҳои расмӣ; дарси расмӣ** дарсҳое, ки дар мадрасаҳои Бухоро таълимашон ҳатмӣ буд; **уламои расмӣ** уламои мансуб ба дарбор; **шоири расмӣ** шоири аз тарафи ҳама шинохташуда, шоири пухтаю расида; **қабули расмӣ** ба ҳузури худ пазируфтани шахси давлатӣ, гурӯҳи касонро, ки ин пазирой аз рӯи муқаррарот ва маросими муайян гузаронида мешавад; **ҳуҷҷати расмӣ** ҳуҷҷате, ки аз тарафи ягон идораи салоҳиятдори давлатӣ содир мешавад; **расмӣ кунонидан** ба шакли қонунӣ даровардан, ба қонуну қоида мувофиқ гардонидан. 4. зоҳирӣ, тазоҳурӣ, барои намоиш ба дигарон, рӯякӣ.

РАСМКАШ رسم‌کش он ки сурат мекашад, рассом.

РАСМКАШӢ رسم‌کشی сураткашӣ, рассомӣ.

РАСМНОК رسمناک суратдор, мусаввар.

РАСМУЛХАТ *а.* رسم‌الخط 1. тарзи навишти калимаҳо. 2. хушхатнависӣ. 3. имло.

РАСМШУДА رسم‌شده он чи маъмул мебошад, маъмулӣ, расмӣ.

РАСО رسا 1. расанда. 2. баланд, шунаво: **овози расо**. 3. қадрас, ба воя расида: **ҷавонони пурқуввати расо**. 4. пурра, комил, тамом: **се соли расо, ақли расо, дасти расо**. 5. хеле, аҷаб, тамоман.

РАСОИЛ *а.* رسائل *кит.* номаҳо, мактубҳо.

РАСОНА رسانه восита, васила; **расонаҳои ахбор** воситаҳои ахбор, расонаҳои гурӯҳӣ.

РАСОНАНДА رساننده он ки ва ё он чи чизеро ба ҷое бурда мерасонад.

РАСОНАТ *а.* رسانت мустаҳкамӣ, устуворӣ, маҳкамӣ.

РАСОН(И)ДАН رساندن//رسانیدن 1. касеро ба ҷое ё назди касе бурдан, чизеро то ҷое овардан. 2. чизеро ба чизе пайвастан, чизеро ба чизе наздик кардан, тамос додан. 3. кифоя кунондан, басанда гардонидан. 4. ноил гардонидан (*чизеро ба касе*); **ба орзу расондан**. 5. маълум кардан, иблоғ кардан (*хабар, нома ё салом*). 6. парварондан, парвариш, (тарбия) кардан. 7. пазондан (*мас., меваро*). 8. зиёд кардан (*мас., ришу мӯйлабро*). 9. дар феълҳои таркибӣ ба ҷои **кардан, овардан** меояд: **мадад расондан, зарар расондан; даст расондан** а) даст наздик кардан, даст-даст карда дидан; б) таарруз кардан, задан; **ба гӯш расондан** шунавонидан, маълум гардонидан; **ба ёд расондан** гӯшрас кардан, ба хотири касе овардан; **ба қатл расондан** куштан; **ба анҷом (поён, итмом) расондан** итмом кардан, анҷом додан; **ба субут расондан** исбот кардан.

РАСОӢ رسائی пуррагӣ, комилӣ, пухтагӣ.

РАСОҚОМАТ رساقامت дорои қаду қомати баланду боло, баландқад, баландқомат, коматбаланд.

РАСОРАСӢ رسارسی нашъунамо; баҳамрасӣ, ба ҳамдигар расидан.

РАСОС *а.* رصاص *кит.* қалъагӣ, арзиз.

РАСОСА *а.* رصاصه як қитъа қалъагӣ.

РАССОМ *а.* رسّام сураткаш, суратгир, наққош, мусаввир.

РАССОМӢ *а.* رسّامی сураткашӣ, наққошӣ.

РАСТ رست *кит.* раста, саф.

РАСТА I رسته 1. раҳошуда, халосшуда, он ки наҷот ёфтааст. 2. аз замин рӯида (баромада).

РАСТА II رسته 1. дӯконҳои дар як қатор сохташуда, қатори дӯконҳо дар бозор. 2. роҳи зери токҳои бо хавоза бардошташуда.

РАСТАГОР رستگار халосшаванда, халосиёбанда, халосшуда, раҳоёфта.

РАСТАГОРӢ رستگاری раҳоӣ, халосӣ, наҷот.

РАСТАН I رستن раҳо шудан, халос гардидан, наҷот ёфтан, раҳидан.

РАСТАН II رستن [*аслаш* **рустан**] рӯидан, болидан.

РАСТАНИПАРВАР رستنی‌پرور он ки ба парвариши растаниву гиёҳон машғул аст.

РАСТАНИПАРВАРӢ رستنی‌پروری шуғлу пешаи растанипарвар; парвариш ва нигоҳубини растаниҳо.

РАСТАНИШИНОС رستنی‌شناس *ниг.* **гиёҳшинос**.

РАСТАНИШИНОСӢ رستنی‌شناسی *ниг.* **гиёҳшиносӣ**.

РАСТАНӢ I رستنی аслаш рустанӣ, он чи аз замин мерӯяд, гиёҳ, алаф, набототот.

РАСТАНӢ II رستنی он ки растан (раҳо шудан) мехоҳад, халос шуданӣ, раҳо шуданӣ.

РАСТАЧА رسته‌چه бозорча, дӯконча.

РАСТОХЕЗ رستاخیز 1. *д.* рӯзи қиёмат; рӯзи маҳшар. 2. *маҷ.* ҳангома, шӯру ғавго, ғалоғула.

РАСУЛ *а.* رسول 1. фиристода, қосид. 2. *д.* пайғамбар, паёмбар; **расули Акрам** (с) унвони Муҳаммад(с), пайғамбар (с).

РАСУЛДОР رسولدار 1. *кит.* он ки ҳамроҳи расул мегардад, хидматгузори расул. 2. он ки дар дарбор маъмури қабули сафирону расулон аст.

РАСУЛӢ رسولی 1. қосидӣ, пайкрасонӣ. 2. пайғамбарӣ, паёмбарӣ.

РАСУЛХОНА رسولخانه *кит.* маҳал ва маконе, ки дар он ҷо сафирону фиристодагон пазирой шуда истироҳат мекунанд.

РАТБ *а.* رطب 1. яке аз мизоҷҳои чаҳоргона, тар; **ратбу ёбис** а) тару хушк; б) *киноя аз* ҳарзагӯй, суханҳои пасту баланд; *муқ.* **ёбис (ёбису ратб)**. 2. тоза, нав.

РАТИБ *а.* رطیب *кит.* тар, намнок, мартуб.

РАТЛ I *а.* رطل *кҳн.* воҳиди андозагирии вазн, ки ба 449,28г баробар аст.

РАТЛ II *а.* رطل пиёла, паймона, ҷом, қадаҳ, пиёлаи шароб; **ратли гарон** ҷоми калони пур аз шароб.

РАТСИЯ *лот.* رتسیه *кӯтоҳшудаи* радиостансия; дастгоҳи радиоии хурди сайёр.

РАФ رف 1. ҷои махсус дар девори хонаҳо барои чида мондани зарфҳо, тоқча. 2. китобмонак, қафасаи тахтагӣ барои чидани китоб, дар дӯконҳо барои чидани молҳо. 3. суфаи нишаст дар пеши дарвоза.

РАФАК رفک *маҷ.* барҷастагие дар биноҳо, ки новадон, пешайвон ва ғайраро нигоҳ медорад.

РАФЕЪ *а.* رفیع 1. баланд, олӣ, афрошта. 2. *маҷ.* боаҳамият, арзишманд.

РАФИДА رفیده болиштчаи гирде, ки хамири нонро ба болои он монда ба танӯр мечаспонанд.

РАФИДАМОҲӢ رفیده ماهی як навъи моҳӣ.

РАФИДАПО رفیده‌پا пойи гирди паҳн, пойи шутур.

РАФИДАРӮЙ رفیده‌روی гирдарӯй, дорои рӯи калони гирд.

РАФИҚ *а.* رفیق дӯст, ҳамдам, ҳамнишин; **рафиқ шудан** дӯст шудан, дӯстӣ кардан.

РАФИҚӢ رفیقی *ниг.* **рафоқат**.

РАФИҚОНА *а.* رفیقانه чун дӯст, чун ёр ва ҳамнишин; дӯстона: **муносибати рафиқона**.

РАФОҚАТ *а.* رفاقت дӯстӣ, ёрӣ, рафиқ шудан, ҳамроҳӣ кардан, ҳамроҳӣ.

РАФОҲ//РИФОҲ *а.* رفاه *кит.* осудагӣ, осоиш, роҳат; рафоҳи ҳол, некӯаҳволӣ.

РАФОҲАТ//РАФОҲИЯТ *а.* رفاهت//رفاهیت осудагӣ, осоиш, роҳат, некӯаҳволӣ.

РАФРАФ *а.* I رفرف *кит.* 1. болҷунбонии мурғ ҳангоми фуруд омадан. 2. ҷунбиши мавҷи тез.

РАФРАФ II *а.* رفرف *кит.* фарш, бисот; ҳар чизи густурданӣ.

рафт رفت *асоси замони гузашта аз* **рафтан**; ҷараён, равиш (об, кор); **дар рафти**... дар аснои...; **то рафт** рафта-рафта, ба тадриҷ.

РАФТА رفته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **рафтан**. 2. равоншуда, гузашта, сипаришуда; **аз рафта маяндешу аз оянда матарс** (*мақ.*). 3. аз даст баромада.

РАФТАГОР رفته‌گار раванда, он ки рафтан

мехоҳад, роҳӣ, озим; **рафтагор будан** равона будан, хаёли рафтан доштан; **рафтагор шудан** равона гардидан, рафтан хостан.

РАФТАГӢ رفتگی он ки рафтааст, рафта.

РАФТАН رفتن 1. қадам бардошта роҳӣ шудан; *муқоб.* **истодан**, равона гардидан; *муқоб.* **омадан**. 2. ҷой ва макони худро дигар кардан, кӯчидан, сафар кардан. 3. гузаштан, сипарӣ шудан, тай шудан. 4. баромадан, хориҷ шудан. 5. сарф шудан. 6. давом кардан, идома доштан, ба вуқӯъ пайвастан, рӯй додан. 7. мурдан. 8. дар феълҳои таркибӣ ба ҷои **шудан** ва **кардан** меоянд: **ба ғорат рафтан, барбод рафтан, хоб рафтан; рафта истодан** дар ҳини рафтан будан; **берун рафтан** баромадан, хориҷ шудан; **гумон рафтан** пиндоштан, тахмин кардан; **аз даст рафтан** гум (нест) шудан; **дил рафтан ба** *чизе* сахт майл ва рағбат пайдо шудан ба *чизе*; **аз дунё рафтан** мурдан; **аз ёд рафтан** фаромӯш шудан; **аз миён рафтан** барҳам хӯрдан, нест шудан; **об рафтан аз чашм** ҷорӣ шудани ашк; **(ба) пинак рафтан** дар ҳолати нимхобу нимбедорӣ будан, ғанаб кардан; **роҳ рафтан** роҳ гаштан; **сарфаҳм рафтан** фаҳмидан, дарёфтан, дарк кардан; **фурӯ рафтан** ба таги об ғӯтидан, ғуруб кардан (Офтоб, Моҳ); **пеш аз фурӯ рафтани Офтоб**; **чашм сиёҳ рафтан** сахт ошуфта ва ҳайрон шудан, дар пеши назар чизеро надида мондан (*аз ҳаяҷон ё сабаби дигар*); **ба хаёл рафтан** ғарқи фикру хаёл гардидан; **ба хато рафтан (тир)** ба ҳадаф нарасидан; **аз худ рафтан** мағрур (худписанд) шудан, касонро писанд накардан; **хун рафтан** ҷорӣ шудани хун аз ягон ҷои бадан; **ба ҳаво рафтан** пучу бесамар гардидан, ҳадар шудан; **аз ҳол рафтан** бемадор шудан, бетобу тавон гардидан; **аз худ рафтан** беҳуш шудан, ғаш кардан; **аз мо чӣ меравад**... ба маънои «аз карнайчӣ як пуф»; **даст ба кор нарафтан** ба иҷрои кор майлу рағбат надоштан; **рафту (раваду)**... мабодо..., балки... гирем, ки..., фарз кунем, ки...

РАФТАНӢ رفتنی он ки рафтагор аст, он чи бояд биравад, рафтагор; **рафтанӣ шудан** қасди рафтан доштан, рафтан хостан.

РАФТА-РАФТА رفته‌رفته бо мурури замон, тадриҷан, андак-андак, оҳиста-оҳиста, оқибат.

РАФТОВАРӢ رفت‌آوری *кит.* мулоқот, зиёрат: **рафту омад**.

РАФТОР رفتار 1. равиш, гашт, тарзи роҳравӣ; **рафтор кардан** муомила кардан. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маъниҳои* сифат *ва* чигунагии рафтор: **хушрафтор**, **бадрафтор**, **тезрафтор**.

РАФТУО(Й) رفت‌وآ(ی) 1. рафтан ва омадан аз ҷое ба ҷое, робита, рафтуомад. 2. бо ҳам дӯстӣ ва омаду рафт доштан, улфатӣ, нишастухез; **рафтуой доштан** робита доштан, бо касе дӯстӣ ва рафтуомади доимӣ доштан. 3. ҳаракати нақлиёт, алоқа бо воситаҳои нақлиёт: **рафтуойи мошинҳо**.

РАФТУОМАД رفت‌وآمد равуой, рафтан ва омадан, дӯстӣ, наздикӣ; **рафтуомад доштан (кардан)** алоқаманд будан, муносибати дӯстӣ доштан, ҳамнишин будан.

РАФЧА رفچه тоқча, тахтабанди махсус дар девор барои мондани зарф, китоб *ва г.*; тахтабанди қатора дар дӯконҳо барои чидани молҳо.

РАФЪ *а.* رفع аз байн бурдан ё бартараф кардани монеае; **рафъ шудан** аз байн рафтан, рафъи оқибатҳои офати табиӣ.

РАФЪАТ//РИФЪАТ *а.* رفعت баландқадрӣ, баландӣ, бузургворӣ, ҷоҳу ҷалол, улвият.

РАХ رخ хати борики рост дар болои коғаз *ва г.*; **рах кашидан** хати борик нақш кардан ба болои чизе; **рах задан** болои ҳам чидани кӯрпаву болиштҳо *ва г.*

РАХАПЕЧ رخه‌پیچ *тех.* 1. дандона. 2. дорои дандона; **ҳалқаи рахапеч** ҳалқаи дандонадор.

РАХБАРОР رخبرار хаткаш, хаткашанда.

РАХБАРОРӢ رخبراری хат кашидан, рах баровардан.

РАХБИН رخبین *кит.* дӯғи турши сахтшуда, қурут.

РАХБОРИК رخباریک дорои хатҳои борик: **ҷомаи алочаи рахборик**.

РАХДОР رخدار 1. он чӣ дар болояш хатҳои борики ба ҳамдигар мувозӣ дорад. 2. қиррадор: **санги рахдор**.

РАХНА رخنه 1. шикофе, ки дар девор пайдо

мешавад, шикоф, чок. 2. халал ва нуқсоне, ки ба ягон чиз мерасад; **рахна задан** а) шикофтан, шикоф ба амал овардан, ҷоеро шикофта роҳ кушодан; б) осеб расондан, зарба задан; **рахна кардан** а) шикоф кардан; сӯрохӣ ба вуҷуд овардан, роҳ кушодан; б) нуфуз кардан, даромада гирифтан.

РАХНАГАР رخنه‌گر рахнакунанда, зараррасон.

РАХНАГӢ رخنگی *кит.* айбҷӯ, хурдагир.

РАХНАГОҲ رخنه‌گاه ҷои сурох, ҷое, ки дар дар он сурох мавҷуд аст.

РАХНАДОР رخنه‌دار он чӣ шикоф дорад, шикофнок, сӯрохшуда.

РАХНАК رخنک шикофии хурди махсус барои ҷой кардани доруи тарканда ҳангоми кандани кон ва ё нақб.

РАХНАКУНӢ رخنه‌کنی *исми амал аз* **рахна кардан**; сӯрох кардан, шикофтан; сафи муқовимати душманро шикастан.

РАХО *а.* رخا *кит.* 1. айш; осудаҳолӣ, фаровонӣ. 2. нармӣ, сустӣ.

РАХОВАТ *а.* رخاوت мулоимӣ, нармӣ; сустӣ.

РАХПЕЧ رخ پیچ он чи раххои печдарпеч дорад.

РАХ-РАХ رخ‌رخ порча ё коғазе, ки ба рӯяш хатҳои мувозӣ кашида шудааст, рахдор.

РАХТ رخت 1. либос, пӯшокӣ. 2. асбобу анҷом, коло, асбобу анҷоми сафар; **рахти хоб** васоили даркорӣ барои хоб (*кӯрпа, болишт, кампал ва г.*), ҷойгоҳи хоб; **рахт бастан (барбастан)** а) равона шудан, сафар кардан, ба сафар омодагӣ дидан, рафтан; б) *маҷ.* мурдан. 3. *маҷ.* реш, ҷароҳат. 4. *маҷ.* айб, нуқсон, камбудӣ. 5. *кит.* бемор; хаста, маҷрӯҳ.

РАХТАК رختک *кит.* либоси камарзиш ва камаҳамият.

РАХТДОР رختدار *нав.* парасторе, ки дар бемористон ба беморон либос ва рахти хоб медиҳад.

РАХТКАШ رختکش 1. боркаш, чорпо. 2. касе, ки ба сафар равона мешавад, роҳӣ, мусофир.

РАХТОВЕЗ رخت‌آویز *кит.* ҷои овезон кардани либосҳо, ҷолибос.

РАХТХОНА رختخانه ҷои нигаҳдории либос.

РАХТШУР رختشور *ниг.* **рахтшӯй**.

РАХТШӮ(Й) رختشو(ی) он ки либос мешӯяд, либосшӯй; касе, ки дар бемористон ба шустани либосҳо машғул аст.

РАХЧА رخچه рахи майда, рахи хурд.

РАХШ I رخش дурахш, тобандагӣ.

РАХШ II رخش ранги сурху сафеди ба ҳам омехта; **себи рахш** себи сафеду сурхи тобон.

РАХШ III رخش 1. асп, аспи зотӣ. 2. номи аспи Рустам.

РАХШАНДА رخشنده тобанда, дурахшон, тобон, мунаввар.

РАХШИДАН رخشیدن тобидан, дурахшидан, равшан шудан.

РАХШОН رخشان рахшанда, дурахшанда, тобон.

РАХШОНДАГӢ رخشاندگی дурахшандагӣ, равшанӣ.

РАХШОНӢ رخشانی дурахшонӣ, равшанӣ.

РАҲ ره 1. *ниг.* **роҳ**. 2. дафъа, бор, карат; **раҳ то раҳ** *гуфт.* дар тамоми тӯли роҳ.

РАҲАБА//РАҲБА *а.* رهبه 1. замини кушоду фарох. 2. саҳни ҳавлӣ. 3. корвонсарой.

РАҲАКӢ رهکی *гуфт.* он чи ва он ки ба ҷое равон аст, раванда: **одами раҳакӣ**, **мошини раҳакӣ**; **раҳакӣ шудан** равона гардидан, ба роҳ даромадан, роҳсипор шудан (гардидан).

РАҲАНҶОМ ره‌انجام *кит.* аспи сафарӣ.

РАҲБАЛАД//РОҲБАЛАД رهبلد//راه‌بلد роҳдон, роҳнишон–диҳанда, он ки чигунагии роҳро нағз медонад.

РАҲБАР رهبر *ниг.* **роҳбар**.

РАҲБАРИКУНАНДА رهبری‌کننده роҳбар, роҳнамо: **мақоми роҳбарикунанда**.

РАҲБАРИЯТ رهبریت фаъолияти раҳнамоикунандагии сардоре, ки дар сари коре истодааст; умуман роҳбарӣ, роҳнамоӣ; гурӯҳе, ки дар сари коре истода, ба он раҳнамоӣ ва сардорӣ мекунад.

РАҲБАРӢ رهبری *ниг.* **роҳбарӣ**.

РАҲГАРД ره‌گرد *гуфт.* он ки дар роҳгардӣ

таҷрибаи зиёд дорад, раҳнавард.

РАҲГАРДӢ رهگردی *гуфт.* роҳравандагӣ, равандагӣ, роҳнавардӣ.

РАҲГАРОЙ//РАҲГИРОЙ رهگرائی *кит.* раванда, азиматкунанда, роҳраванда, озим.

РАҲГУЗАР I رهگذر он ки аз роҳе гузашта меравад, мусофир, гузаранда.

РАҲГУЗАР II رهگذر гузаргоҳ, роҳи гузар, роҳ, кӯча.

РАҲГУМ رهگم он ки роҳро гум кардааст, раҳгумзада.

РАҲГУМЗАДА رهگمزده он ки роҳро гум кардааст.

РАҲГУМКАРДА رهگمکرده *ниг.* **роҳгумкарда**.

РАҲДАВАК رهدوک *бот.* як навъ гиёҳ, ки дар рӯи роҳҳо мерӯяд.

РАҲЗАН رهزن *ниг.* **роҳзан**; ғоратгар.

РАҲЗАНӢ رهزنی *ниг.* **роҳзанӣ, ғоратгарӣ**.

РАҲИДАН رهیدن раҳоӣ ёфтан халос шудан, наҷот ёфтан (*аз банду қайд*).

РАҲИҚ *а.* رحیق *кит.* 1. холис, соф, беғаш. 2. шароби соф, шароби бедурд, шароби ноб.

РАҲИЛ *а.* رحیل кӯч кардан, кӯчидан, ба сафар (ба роҳ) баромадан, аз ҷое ба ҷое рафтан.

РАҲИМ I *а.* رحم 1. бачадон, заҳдон. 2. хешӣ, хешутаборӣ, қаробат.

РАҲИМ II *а.* رحیم меҳрубон, раҳмкунанда, бахшоянда (*сифати Худо*).

РАҲИН *а.* رهین *кит.* 1. гарав мондашуда, гаравӣ. 2. *маҷ.* мамнун, мадюн, миннатдор ва шукргузор.

РАҲӢ I رهی *ниг.* **роҳӣ**.

РАҲӢ II رهی 1. банда, ғулом, чокар. 2. *ҳамчун нишони хоксорӣ ба ҷои ҷонишини шахсии* «ман» *кор фармуда мешавад.*

РАҲКУШО رهکشا он ки роҳ мекушояд ё аввалин бор ба тай кардани роҳе иқдом мекунад, оғозкунанда.

РАҲКӮФТАГӢ رهکوفتگی мондашавӣ (лакотшавӣ) ба сабаби дурии роҳ.

РАҲЛ I *а.* رحل *кит.* маскан, манзил; **раҳли иқомат** афкандан ҷойгузин шудан, манзил кардан.

РАҲЛ II *а.* رحل лавҳи китобхонӣ, курсичаи хурди китобмонӣ махсусан барои гузоштани Қуръони Шариф.

РАҲМ *а.* رحم меҳрубонӣ, дилсӯзӣ, шафқат, ғамхорӣ; **раҳм доштан** дилсӯзӣ (меҳр, шафқат) доштан; **раҳм кардан (намудан)** дил сӯхтан, дилсӯзӣ кардан; **раҳм овардан** дилсӯзӣ кардан; **раҳм омадан** *ниг.* **раҳм кардан**; **раҳм хӯрдан** *ниг.* **раҳм кардан**.

РАҲМАНГЕЗ رحمانگیز *ниг.* **раҳмовар**.

РАҲМАТ *а.* رحمت 1. меҳрубонӣ, шафқат, бахшоиш, афв. 2. ташаккур, таҳсин (*дар мавриди изҳори миннатдорӣ гуфта мешавад*); **раҳмат ба шумо** ташаккур ба шумо, миннатдорам аз шумо, аҳсан ба шумо (*дар мавриди изҳори миннатдорӣ гуфта мешавад*); **раҳмат гуфтан** миннатдорӣ баён кардан; **Худо раҳмат кунад**! Худо бахшояд! (*дар мавриди ба хайр ёд кардани мурдагон гуфта мешавад*); **ба раҳмати эзидӣ пайвастан** вафот кардан.

РАҲМАТӢ رحمتی марҳум, шодравон.

РАҲМАТНОМА رحمتنامه номае, ки дар он сипосгузорӣ ва таҳсин баён шудааст.

РАҲМДИЛ رحمدل нармдил, дилсӯз, меҳрубон, навозишкор.

РАҲМДИЛӢ رحمدلی нармдилӣ, дилсӯзӣ, меҳрубонӣ, навозишкорӣ.

РАҲМДИЛОНА رحمدلانه дилсӯзона, меҳрубонона.

РАҲМОВАР رحم آور он чи боиси тараҳҳум аст, он чи ҳисси тараҳҳум падид меорад.

РАҲМОН *а.* رحمان *д.* бахшоянда, раҳмкунанда (*сифати Худо*).

РАҲМХӮР رحمخور дилсӯз, мушфиқ, меҳрубон.

РАҲМХӮРӢ رحمخوری тараҳҳум, дилсӯзӣ, шафқат.

РАҲН *а.* رهن *кит.* он чи ба гарав монда шудааст, гаравгон.

РАҲНАВАРД رهنورد *ниг.* **роҳнавард**.

РАҲНАВАРДӢ رهنوردی роҳгардӣ, роҳпаймоӣ.

РАҲНАМО رهنما *ниг.* **роҳнамо.**

РАҲНАМОӢ رهنمایی *ниг.* **роҳнамоӣ**; далолат, роҳнишондиҳӣ; **раҳнамоӣ кардан** роҳ нишон додан, ба коре ё ҷое ҳидоят намудан.

РАҲНАМУН رهنمون роҳнамо, роҳбар.

РАҲННОМА رهن‌نامه хати гарав, ҳуҷҷат оид ба гарав мондани чизе, гаравнома.

РАҲНОРАФТА ره‌نارفته 1. он ки роҳ нарафтааст, одами сафарнакарда. 2. *маҷ.* бетаҷриба, хом.

РАҲО رها наҷотёфта, халосшуда, озодӣ, наҷот; **раҳо кардан** халос (озод) кардан, сар додан; **раҳо гардидан (шудан)** халос шудан, наҷот ёфтан.

РАҲОВӢ رهاوی *кит., мус.* навое аз мусиқӣ.

РАҲОВАРД ره‌آورد *ниг.* **роҳовард**.

РАҲОИШ رهایش халосӣ, наҷот.

РАҲОИБАХШ رهائی‌بخش раҳонанда, озодибахш, наҷотбахш.

РАҲОӢ رهائی халосӣ, озодӣ, наҷот (*аз қайду банд*); **раҳоӣ додан** наҷот додан, халос кардан, озод намудан; **раҳоӣ ёфтан** наҷот ёфтан, халос шудан.

РАҲОМӮЗ ره‌آموز он ки роҳу равиш меомӯзад, устод, ҳодӣ, роҳбар.

РАҲОН(И)ДАН رهاندن//رهانیدن наҷот додан, халос кардан, раҳо кардан.

РАҲОНАНДА رهاننده наҷотдиҳанда, озодкунанда, халосгар.

РАҲОРАҲ رهاره *гуфт.* дар аснои роҳ, роҳравон, ҳангоми роҳ рафтан.

РАҲОСОЗӢ رهاسازی раҳо сохтан, раҳо кардан, халос кардан, озодсозӣ.

РАҲОШУДА رهاشده озодшуда, халосшуда, он ки аз банде ё қайде халос шудааст.

РАҲПАЙМО ره پیما роҳраванда, равона.

РАҲПАЙМОӢ ره‌پیمایی роҳрафтан, азиматкунанда, раҳфарсоӣ; **раҳопаймоии эътирозӣ** изҳори эътироз аз сиёсати давлатӣ ба воситаи роҳпаймоӣ, ки бо гузаштан аз хиёбоне ва додани шиорҳои эътирозӣ хатм мешавад.

РАҲПОӢ ره‌پائی чашм ба роҳ будан, интизорӣ.

РАҲПУЛӢ ره‌پولی роҳкиро, пуле, ки барои харҷи роҳ сарф мешавад, роҳхарҷӣ.

РАҲРАВ رهرو 1. раванда, роҳнавард, тайкунандаи роҳ. 2. даромадгоҳи болопӯшидаи ҳавлӣ (*аз дарвоза то рӯи ҳавлӣ*), долон.

РАҲРАВОН رهروان дар аснои роҳгардӣ, роҳрафтаистода, дар ҳолати роҳравӣ.

РАҲ-РАҲ ره‌ره дорои нақши ҷадвали мувозӣ, рах-рах, раҳдор.

РАҲСИПОР//РОҲСИПОР رهسپار//راهسپار равона, он ки озими сафар аст, роҳгард, роҳнавард, роҳнавардӣ.

РАҲСИПОРӢ رهسپاری роҳ паймудан, роҳгардӣ.

РАҲТӮША ره‌توشه *ниг.* **роҳтӯша**.

РАҲФАРСО رهفرسا роҳпаймо, роҳгард, раҳнавард.

РАЧАК//РАЧУК رچک оруғ, ҳиққак, ҳиқичоқ.

РАҶАБ *а.* رجب моҳи ҳафтуми солшумории қамарии ҳиҷрӣ.

РАҶАЗ *а.* رجز *адш.* 1. шеъре, ки шоир ё гӯянда дар таърифи худ мехонад. 2. яке аз вазнҳои баҳри арӯз, ки ҳар мисраъ аз 3 ё 4 рукни «мустафъилан» иборат аст.

РАҶАЗХОНӢ رجزخوانی таъриф ва мубоҳот кардани ҳунар ва диловариҳои худ; *маҷ.* лофзанӣ.

РАҶИМ *а.* رجیم 1. ронда, рондашуда, сангсор шуда. 2. лаънатӣ, малъун (*сифат ва лақаби шайтон*).

РАҶО//РИҶО *а.* رجا//رجاء *кит.* умед, орзу, чашмдошт: **умедвор будан**.

РАҶУЛИЯТ//РУҶУЛИЯТ *а.* رجولیت *кит.* 1. мардӣ. 2. мардонагӣ, мард будан.

РАҶҶА رجّه танобе, ки бо вай ҳамвории чӯбҳои тарошидашуда, ростии деворҳо, заминро дар соҳаи сохтмон ва деҳқонӣ месанҷанд; **раҷҷа кашидан** хатти рост кашидан, хатти қатораҳоро муайян кардан.

РАҶҶАЧӮБ رجّه‌چوب ҷадвал барои раҷҷакашӣ.

РАШ I رش *кит.* фосилаи миёни ду дасти аз ҳам кушода шуда, қулоч; газ; **раш-раш** газ-газ.

РАШ II رش *кит.* замини пуштадор; пушта, теппа.

РАШ III *а.* رش *кит.* боридан, чакидан, рехтан; пош хӯрдан, пошидан.

РАШ IV رش *кит.* рӯзи ёздаҳуми ҳар моҳи шамсӣ.

РАШИД *а.* رشید 1. раванда бо роҳи рост. 2. ба синни рушд расида, далер, шуҷоъ, дорои қомати баланд.

РАШК رشک ба касе ҳасад бурдан, ҳасадбарӣ; **рашк бурдан** ҳасад кардан; **ба рашк овардан** боиси рашки касе шудан, дар касе ҳисси ҳасад барангехтан.

РАШКАНГЕЗ رشک‌انگیز боиси ҳасад, рашковар, ангезандаи рашк.

РАШКДОР رشک دار *ниг.* **рашкин**.

РАШКИН رشکین касе, ки рашк мебарад, рашкдор.

РАШКНОК رشکناک *ниг.* **рашкин**.

РАШКОВАР رشک‌آور он чи боиси ҳасад мебошад, ҳасадангез, ангезандаи ҳасаду рашк.

РАШКОМЕЗ رشک‌آمیز рашковар, ҳасудона: **нигоҳи рашкомез**.

РАШОД *а.* رشاد *кит.* 1. бо роҳи рост рафтан, дар роҳи рост будан; ростӣ; росткорӣ. 2. пойдорӣ, субот.

РАШОДАТ *а.* رشادت *кит.* далерӣ, диловарӣ, шуҷоат.

РАШОША//РИШОША *а.* رشاشه қатраҳои ягон чизи обакӣ, қатраҳои борони реза.

РАШТ رشت хок, хокрӯба, чангу ғубор; чизе, ки аз кӯҳнагӣ ва пӯсидагӣ аз ҳам рехта мешавад.

РАШҲ *а.* رشح *кит.* таровидан, таровида баромадан; арақ кардан.

РАШҲА *а.* رشحه он чи аз ҷое таровида баромадааст, чакра, қатра.

РАЪД *а.* رعد ғуррише, ки аз ҳаракати абр шунида мешавад, тундар; **раъду барқ** тундар ва чароғак дар ҳаво.

РАЪДБОНГ رعدبانگ он ки овозе монанди овози раъд дорад, дорои овози хеле баланд.

РАЪДВОР رعدوار мисли раъду барқ, раъдмонанд.

РАЪДОВАР رعدآور чун раъд, монанди тундар; хеле баланд, ғуранда (*овоз*).

РАЪДОСО رعدآسا мисли раъд, раъдвор, ба сони раъд.

РАЪЙ I رأی 1. андеша, фикр, ақида, овоз; **раъйи разин** фикр ва ақидаи матину устувор; **раъй додан** розӣ шудан, овоз додан. 2. хоҳиш, майл; **бар хилофи раъй** ба рағми хоҳиш ва майл; **раъй доштан ба** *чизе* хоҳишманд будан, хостан, моил будан.

РАЪЙ II *а.* رعی *кит.* 1. чарон(и)дан, чорпоёнро ба чарогоҳ бурдан.

РАЪНО *а.* رعنا 1. номи навъи гули сурхтоб, ки дарунаш сурху берунаш зард аст. 2. зебо, хубрӯй, дилкаш; зане, ки ба ҳусни худ мағрур аст. 3. заиф, нарм, мулоим.

РАЪНОӢ رعنایی 1. зебоӣ, хубӣ, дилкаш будан. 2. худоройӣ, худнамоӣ.

РАЪС رأس 1. сар. 2. болои ҳар чиз. 3. аввали ҳар чиз.

РАЪША *а.* رعشه 1. ларза. 2. бемории асаб, ки бадани мубталои ин беморӣ бар он меларзад.

РЕ ر *ҳарфи дувоздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 200 баробар аст.*

РЕАКТИВ *лот.* ریاکتیو моддае, ки дар омезиш бо моддаи дигар реаксияи химиявӣ ба вуҷуд меорад.

РЕАКТИВӢ ریاکتیوی 1. он чи вақти таҳлилҳои химиявӣ чун реактив амал мекунад. 2. *тех.* он чи дар асоси истифодаи қувваи вокуниш сохта шудааст: **ҳавопаймои реактивӣ**.

РЕАКТОР *фр.* ریاکتار дастгоҳе, ки дар асоси типҳои гуногуни реаксияҳои физикию химиявӣ кор мекунад.

РЕАЛИЗМ *фр.* ریالیزم 1. дуруст фаҳмидан ва ба ҳисоб гирифтани воқеият. 2. *адш.* ба воситаи образҳои бадеӣ дуруст ва ҳаққонӣ тасвир кардани воқеият бо хусусиятҳои типии он, воқеънигорӣ.

РЕВ ریو *кҳн.* фиреб, макр, тазвир, ҳила.

РЕВА ریوه *кит.* пушта, теппа.

РЕВМАТИЗМ *ю.* ریومتیزم тарбод, беморие, ки бар асари он буғумҳои пову миён *ва г.* ба дард медарояд.

РЕВОС I ریواس растании хӯрдании туршмазаи панҷашакл, чукрӣ; **ревоси таҳсангӣ** ревосе, ки ба таври махсус парварда ва соқааш обдори хушхӯр мешавад: **ревоси зерисангӣ**.

РЕВОС II ریواس ҳила, макр, дурӯягӣ.

РЕВОҶ ریواج *ниг.* **ревос**.

РЕГ I ریگ резаҳои майдаи шорандаи кварс ва дигар маъданҳои сахт, ки бо таъсири боду бориш, селоб ва ҷараёни оби дарёҳо дар натиҷаи аз ҳам пошида ва майдашавии сангҳо пайдо мешавад, сангреза; **реги равон** регҳое, ки дар дашту биёбонҳо бо вазиши бод аз ҷое ба ҷои дигар кӯчида, пуштаҳои регӣ ба вуҷуд меоранд.

РЕГ II //РЕК ریگ//ریک *кит.* некбахт, хушбахт.

РЕГБӢ *англ.* ریگبی яке аз бозиҳои варзишӣ бо тӯби калон, ки онро чун футбол ба дарвозаҳои махсус фақат бо даст бо даст задан лозим меояд.

РЕГБОЗӢ ریگبازی бозие, ки одатан бачагон бо сангрезаҳо анҷом медиҳанд.

РЕГБУМ ریگبوم *ниг.* **регзор**.

РЕГДОҒ ریگداغ реги дар оташ гарм карда бо мақсади муолиҷаи дарди миён *ва г.*

РЕГДОР ریگدار хоке, ки дар таркиби худ рег дорад, хоки омехта бо рег.

РЕГЗАРДАК ریگزردک *гуфт.* сабзии худрӯй.

РЕГЗАРРА ریگذره зарраи рег, реги хеле реза.

РЕГЗОР ریگزار замини пур аз рег, биёбони регӣ.

РЕГИСТОН ریگستان 1. регзор, ҷои пур аз рег. 2. номи майдоне дар пеши арки Бухоро; номи майдон дар Самарқанд, ки дар се тарафаш мадрасаҳои машҳури Улуғбек, Шердор ва Тиллокорӣ воқеанд.

РЕГӢ ریگی *мансуб ба* **рег**; пайдошуда ва таркибёфта аз рег.

РЕГКӮЧӢ ریگکوچی дар асари вазиши бод дар биёбон ва даштҳо аз ҷое ба ҷое равон шудани хомаҳои рег.

РЕГЛАМЕНТ *фр.* ریگلامنت дастур, тартиби кор, тартибӣ будани маҷлис, анҷуман *ва г.*

РЕГЛОЙ ریگلای омехтаи рег, хок ва масолеҳи дигари сохтмонӣ барои гилкорӣ, андоваи деворҳо *ва г.*

РЕГМАЙДА ریگ میده *ниг.* **регреза**.

РЕГОМЕЗ ریگآمیز омехта бо рег.

РЕГПАХШКУНӢ ریگپخشکنی дар натиҷаи кӯчидани хомаҳои рег ба зери реги равон мондани киштзор, маҳалли иқомат ё маҷрои об.

РЕГПУШТА ریگپشته пушта ё теппае, ки бар асари ҷамъ шудани регҳо ба вуҷуд меояд.

РЕГРЕЗА ریگریزه заррахои хеле майдаи гардмонанди рег.

РЕГСАНГ ریگسنگ сангҳои регмонанд, регзор.

РЕГСАНГӢ ریگ سنگی *мансуб ба* **регсанг**.

РЕГСОР ریگسار *кит.* регзор, регистон.

РЕГТӮДА ریگتوده хомаи рег, тӯдаи регӣ, тӯдаи реги дар як ҷо ҷамъ шуда.

РЕГФАРШ ریگفرش фарше, ки ба сангрезаҳо пӯшида шудааст, ҷое, ки дар он сангрезаву рег фарш шудааст.

РЕГХОК ریگخاک регдор.

РЕГХОНА ریگخانه *кҳн.* номи яке аз зиндонҳои арки амир дар Бухоро.

РЕГШӮ(Й) ریگشو(ی) 1. он ки дар ҷойҳои зархез регро шуста, зарраҳои зарро мегирад, заршӯй. 2. шустани наску лӯбиё ва дигар навъҳои ғалладона барои тоза кардани онҳо аз наху сангрезаҳо *ва г.*

РЕГШӮР ریگشور *ниг.* **регшӯ(й)**.

РЕҒ ریغ *кит.* душманӣ, кина, адоват.

РЕЖ ریژ *кит.* ком, мурод, мақсад, ҳавас.

РЕЖА ریژه *ниг.* **расмигузашт**.

РЕЖИССЁР *фр.* ریژسیار *ниг.* **коргардон**.

рез ریز 1. *асоси замони ҳозираи феъл аз* **рехтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* резанда: **ашкрез, хунрез**.

РЕЗ ریز 1. хурд, майда, реза. 2. тарзи навохтани

босуръати оҳанги мусиқӣ; **ҳавои рез** оҳанги тезу босуръат; **бе резу чош овардан** чизеро пурра, нобуд нокарда оварда расондан; **рез кардани дард** шиддат гирифтани дард. 3. рафтори асп, йўрға: **корҳои резу ров** корҳои майда-чуйда; **рез кардан** йўрға гирифтан, тез роҳ рафтан; **рез-рез шудан** пора-пора шудан; майдаборон, резаборон.

РЕЗА ریزه майда, хурд; **реза кардан** майда (пора-пора) кардан; **хурду резаҳо** бачагони хурдсол; **реза-реза** хурд-хурд, майда-майда, пора-пора.

РЕЗААНДОМ ریزه‌اندام хурд, хароб; лоғар, лоғарбадан.

РЕЗАБОЗ ریزه باز хасис, мумсик.

РЕЗАБОРОН ریزه‌باران бороне, ки майда-майда, сим-сим меборад.

РЕЗАВОР ریزه وار молҳои гуногуни атторӣ.

РЕЗАВОРФУРЎШ ریزه‌وارفروش савдогари бозоргарде, ки резавор ва молҳои гуногуни атторӣ мефурўшад.

РЕЗАВОРФУРЎШӢ ریزه‌وارفروشی савдо бо молҳои резавор.

РЕЗАДАНДОН ریزه‌دندان он ки дандонҳои майда-майдаи зебо дорад.

РЕЗАДОНА ریزه‌دانه дорои донаҳои майда- майда.

РЕЗАКОРӢ ریزه‌کاری диккат ва ҳунарнамоӣ дар майдатарин чузъиёти корҳои дастӣ (*дўзандагӣ, рассомӣ, заргарӣ, хаттотӣ ва г.*).

РЕЗАКУНӢ ریزه‌کنی майда кардан, хурд кардан.

РЕЗАМЎҲРА ریزه‌مهره мўҳраи майда, гарди хазана.

РЕЗАНДА ریزنده пошхўранда; шоранда, моеъ.

РЕЗАНДАГӢ ریزندگی *мансуб ба* **резанда**; резанда будан.

РЕЗАСАНГ ریزه سنگ сангмайда, сангреза.

РЕЗАХОР//РЕЗАХЎР ریزه‌خوار//ریزه‌خور он ки бо пасмондаи дастархони касон рўз мегузаронад, он ки саркути касонро мехўрад; *мач.* пасттинати дунтабиат.

РЕЗАЧИН ریزه‌چین *ниг.* **резахор**.

РЕЗАЧИНӢ ریزه‌چینی 1. хушачинӣ. 2. *мач.* хасисӣ, пасттинатӣ.

РЕЗАЧОРПО ریزه‌چارپا тарзи тохти асп, лўкка.

РЕЗБАРГА ریزبرگه баргаи хурди реза.

РЕЗБИН ریزبین он ки хурдтарин чузъиёти чизеро мебинад ё дарк мекунад, дақиқбин, борикбин, дақиқпазир.

РЕЗБИНӢ ریزبینی дақиқбинӣ, борикбинӣ, назари дақиқ доштан.

РЕЗБОФ ریزباف матоъ ё порчае, ки тору пўди он бо торҳои борик бофта шудааст.

РЕЗБОФТ ریزبافت *ниг.* **резбоф**.

РЕЗГӢ ریزگی он чи вақти буридани пўст, матоъ ё чарм боқӣ мемонад, пораҳои майдаи чарм, матоъ *ва г.* 2. хурд, майда, камсинну сол.

РЕЗЕРВАТСИЯ *лот.* ریزیروتسیه мавзеи иқомати мачбурии ҳиндуёни маҳаллӣ дар Амрико, Канада *ва г.*

РЕЗИДАН ریزیدن рехтан, рехта шудан; *мач.* аз ҳам чудо рехтан, фарсуда шуда рехтан.

РЕЗИДЕНТ *лот.* ریزیدینت 1. намояндаи дипломатии давлате дар мамлакати дигар; шаҳрванди ягон мамлакат, ки дар мамлакати хоричӣ сокини муқимӣ шудааст. 2. намояндаи махфии чосусии давлати хоричӣ дар дохили мамлакати дигар, чосуси амалкунанда дар чои муайяни мамлакате.

РЕЗИН//РЕЗИНА *лот.* ریزین//ریزینه маводи чандире, ки аз каучук *ва г.* ба даст меояд.

РЕЗИНВОР ریزینوار монанди резин, кашишдор, чандир, ёзанда.

РЕЗИНӢ ریزینی *мансуб ба* **резин**; аз резин сохта-шуда: **дастпўшаки резинӣ**.

РЕЗИНПЎШ ریزینپوش он чи болояш бо резин пўшида шуда ё ба ғилофи резинӣ печонда шудааст; **сими резинӣ** симе, ки лифофаи резинӣ дорад.

РЕЗИШ ریزش 1. *исми феълӣ аз* **рехтан**; амали рехтан, рехташавӣ. 2. реше, ки аз он ҳамеша зардоб ва чирк меояд.

РЕЗИШГОҲ ریزشگاه чои резиши об, чое ки оби дарё омада, ба кўл ё баҳр ҳамроҳ мешавад.

РЕЗОН ریزان *феъли ҳоли замони ҳозира аз* **рехтан**; дар ҳолати резиш, рехта истода; **фурӯрезанда** 2.

РЕЗОНАНС *фр.* ریزانس тағйир, инъикос, бозтоб.

РЕЗОНДАН ریزاندن 1. *феъли бавосита аз* **рехтан**. 2. рехтани чизҳои обакӣ ва шоранда. 3. рехтани касе ин чизҳоро бо амри каси дигар; **обрӯи** *касеро* **резондан** касеро беҳурмат кардан, расвову бадном намудан.

РЕЗМАВҶ ریزموج *нав.* мавҷ ва лаппишҳои ноаёни физикӣ.

РЕЗПАРДОЗАНДА ریزپردازنده *нав., итт.* резтарошае (*обзори компютер*), ки ҳангоми барномарезӣ аз он барои корҳои ҳисобу китоб ва дигар барномаҳои худкори компютерӣ истифода мешавад; микропротсессор.

РЕЗСАНГ ریزسنگ *нав.* микрометр, андозагири хурдтарин ченаки масофа.

РЕЗТАРОША ریزتراشه *нав., итт.* тикаи бисёр хурди резин аз ҷинси силисиум ва маводи монанди он барои барномарезии компютерӣ, микрокип.

РЕЗФИЛМ ریزفیلم *нав.* микрофилм.

РЕЙС *олм.* ریس роҳе, ки киштӣ, ҳавопаймо ё автомобил аз оғоз то охири хати сайри муайяне тай мекунад, рафтуомад.

РЕЙТИНГ *англ.* ریتینگ эътибор, мақом, обрӯ, дараҷаи маҳтубият ва машҳур будани шахсиятҳои барҷаста.

РЕКЛАМА *фр.* ریکلمه бо роҳҳои гуногун таъриф ва таблиғ намудани моле ва ё чизи дигаре барои ҷалби назари харидорон, тамошобинон *ва ғ.*, паёми бозаргонӣ, эълони тиҷоратӣ.

РЕКЛАМАДИҲАНДА ریکلمه‌دهنده эълондиҳанда, эълонкунанда.

РЕКОРД *англ.* ریکارد ҳадди баландтарини муваффақияти ба даст даровардашуда дар истеҳсолот, варзиш *ва ғ.*; **рекорд гузоштан дар коре** гӯи сибқат рабудан, пешӣ гирифтан.

РЕКОРДӢ ریکاردی он чӣ ба дараҷаи рекорд расидааст, дараҷаи аз ҳама баландтарини коре ё муваффақияте: **ҳосли рекордӣ**.

РЕКОША//РЕКОСА ریکاشه//ریکاسه *кит.* хорпушт, хорпушти калон.

РЕКТОР *лот.* رکتار сардор ё роҳбари мактаби олӣ, раиси мактаби олӣ.

РЕКТОРАТ *лот.* رکتارت маъмурияти идораи мактаби олӣ, ки ба он ректор сардорӣ мекунад.

РЕЛЕ *фр.* ریلی *тех.* асбоби пайвасти худкори занҷири барқӣ ҳангоми таъсири амали берунӣ.

РЕЛЙЕФ *фр.* ریلیف 1. нақши барҷаста дар сатҳи ҳамвор. 2. сохти сатҳи Замин ва сайёраҳои дигар.

РЕЛС *англ.* ریلس милҳои оҳании роҳи оҳан, ки қатора аз болои онҳо ҳаракат мекунад.

РЕЛССОЗӢ ریلس‌سازی истеҳсоли релсҳои (милҳои) оҳании роҳи оҳан.

РЕНТГЕН *олм.* رنتگین *тиб.* муоинаи бадан бо шуоъҳои рентгенӣ.

РЕНТГЕНӢ رنتگینی *мансуб ба* **рентген**; **шуоъҳои рентгенӣ** шуоъҳои диданашавандае, ки дорои мавҷҳои электромагнитӣ буда, аз даруни ашёи ғайришаффоф гузашта метавонад.

РЕПЕРТУАР *фр.* ریپرتوئر 1. маҷмӯи асарҳое, ки дар театре ба саҳна гузошта мешаванд. 2. маҷмӯи ролҳо ва асарҳои мусиқӣ, ки як ҳунарпеша иҷро мекунад.

РЕПОРТАЖ *фр.* رپارتژ хабар дар бораи ҳодисаҳои рӯзмарра, ки дар рӯзномаҳо нашр ё бо радио ва телевизион пахн карда мешавад, хабарнигорӣ, воқеанигорӣ.

рес ریس 1. *асоси замони ҳозираи феъл аз* **ресидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ресанда: **пашмрес**, **ресмонрес**, **калобарес**.

РЕС ریس нахи бофта.

РЕСАНДА ریسنده он ки ресмон метобад, нахрес.

РЕСАНДАГӢ ریسندگی амали ресанда, пашм ё пахтаро тофта ба шакли ресмон даровардан.

РЕСИДАН ریسیدن риштан, тобидан, пахта ё пашмро тобида ресмон кардан.

РЕСМОН ریسمان риштаи тобидашуда аз пашм,

пахта *ва г.*

РЕСМОНБАНД ریسمان‌بند бо ресмон басташуда, дар банд баста.

РЕСМОНБОЗ ریسمان‌باز дорбоз, касе, ки болои ресмон бозӣ ва рақс мекунад.

РЕСМОНБОЗӢ ریسمان‌بازی *ниг.* **дорбозӣ**.

РЕСМОНБОФ ریسمان‌باف он ки риштаҳои пашм ва рахташро бо ҳам метанад.

РЕСМОНБОФӢ ریسمان‌بافی корва амали ресмонбоф, бофтани ресмон, риштан ва ё тобидани ресмон.

РЕСМОНӢ ریسمانی *мансуб ба* **ресмон**; нахӣ, аз пахта ришташуда, аз ҷинси ресмон.

РЕСМОНМОНАНД ریسمان‌مانند монанди ресмон, шабеҳи ресмон.

РЕСМОНПЕЧОНӢ ریسمان‌پیچانی печонидани ресмон, тоб додани ресмон.

РЕСМОНРЕС ریسمان‌ریس он ки аз пахта, пашм *ва г.* ришта (нах) мересад, ресанда.

РЕСМОНРЕСӢ ریسمان‌ریسی тайёр кардани ришта ва нах аз пахта, пашм *ва г.*; **чархи ресмонресӣ** олати нахресии дастӣ, ки дар он нахи тобидашуда ба даври чархи чӯбин мепечад.

РЕСМОНТОБ ریسمان‌تاب он ки ришта мересад, нахрес, ресанда.

РЕСМОНҶАЛЛОБ ریسمان‌جلاّب *кҳн.* он ки мол ё маҳсули ресмониро аз ресмонбофон харида, ба нархи гаронтар мефурӯшад.

РЕСМОНШАКЛ ریسمان‌شکل ба ресмон монанд.

РЕТСЕПТ *лот.* رتسیپت рукъаи духтур ба дорусоз дар бораи дору ва миқдори он, ки бояд тайёр карда шавад, бо нишондоди тарзи истеъмоли он барои бемор.

РЕФЕРАТ *лот.* ریفیرت баёни мухтасари лафзӣ ё хаттии асари илмӣ, мазмуни мухтасари китобе.

РЕФЕРЕНДУМ *лот.* ریفیریندم овоздиҳии умумихалқӣ барои ҳалли ягон масъалаи муҳимми давлатӣ, ҳамапурсӣ.

РЕФЕРЕНТ *лот.* ریفیرنت 1. он ки реферат мехонад. 2. он ки аз рӯи масъалаҳои муайян маърӯза мекунад ё мушовир мебошад.

РЕФЛЕКС *лот.* ریفلکس *ниг.* **бозтоб**.

РЕХАН//РИХАН ریخن касе ё ҳайвоне, ки бемории исҳол дорад, дарунрав.

РЕХТА ریخته 1. *феъли ҳол ва сифати феълии замони гузашта аз* **рехтан**. 2. чизҳои обакӣ ё шоранда, ки ба ҷое рехтааст. 3. зарфҳои филизӣ, ки бо роҳи филизро гудохта, ба қолиб рехтани он сохта шудаанд. 4. одам ё аспе, ки аз ҳамнавъони худ хурдтар, хушнамотар ва пургӯшттар мебошад; **пайкари рехта**; **рехта омадан** сарозер гаштан, зер карда омадан, тӯб шуда омадан (*ба сари чизе*).

РЕХТАГАР ریخته‌گر он ки филизотро гудохта, ба қолибҳо рехта, асбоби гуногун месозад, оҳангудоз.

РЕХТАГАРӢ ریخته‌گری 1. амали рехтагар, гудохтани филиз ва сохтани асбобу дастгоҳҳои филизӣ, оҳангудозӣ. 2. корхонаи рехтагарӣ, рехтагархона.

РЕХТАГАРХОНА ریخته‌گرخانه *ниг.* **рехтагарӣ** 2.

РЕХТАГӢ ریختگی шоридагӣ, рафтагӣ (*барои моеот*), вазъ ва ҳолати рехта, резиш; оҳане, ки дар шакли гудохта ба қолаб рехта абзоре аз он сохта мешавад.

РЕХТАН ریختن 1. равон шудан, ҷорӣ гаштан: **ашк рехтан** оби дида равон кардан, гиристан. 2. чизҳои обакӣ ва шорандаро аз зарфе ба зарфе гардондан ё ба замин пошидан (пароканда кардан), ҷорӣ кардан. 3. сарозер шудан, пошида шудан, аз ҳам пошида фурӯ афтодан; **рехтани хок**. 4. чизеро пошидан, андохтан: **нурӣ рехтан**. 5. филизеро гудохта, ба қолибҳои гуногун андохта сохтан (*чизеро*); **хишт рехтан** лойро ба қолиби махсус андохта хишт сохтан; **об рехтан ба сари** *касе* (*чизе*) нобуд кардан касеро (чизеро); **ба сари мардум рехтан** баногоҳ ҳуҷум кардан, пахш карда омадан.

РЕХТАПАЙКАР ریخته‌پیکر одами хурдҷуссаи фарбеҳи тановар.

РЕХТАПО ریخته‌پا аспе, ки поҳояш хубу мутаносиб афтодааст.

РЕХТШИНОСӢ ریخت‌شناسی *бот.* бофтшиносӣ, морфология, ҳуҷайрашиносӣ.

РЕҲ *а.* ريح 1. бод, шамол. 2. бӯй.

РЕҲЛАТ *а.* رحلت 1. кӯчидан, кӯч кардан. 2. *маҷ.* аз ин дунё рафтан, мурдан; **реҳлат кардан** аз дунё рафтан, даргузаштан, мурдан.

РЕЧОР//РЕЧОЛ ريچار//ريچال *кит.* 1. мураббо, мураббои меваҳои гуногун, ки дар шинни пухта шудааст. 2 *маҷ.* гапи беҳуда, гапи беҷо, сафсата, гапи бесару нӯг.

РЕҶА ريجه накша, барнома; **реҷа кашидан** нақшаеро пешбинӣ кардан, барнома сохтан.

РЕШ ريش ҷароҳате, ки дар бадан пайдо мешавад (*бе захм задан*); **реши равон** ҷароҳате, ки аз он чирку хун ҷорист, захми беҳнашаванда; **дили реш** дили дардманд, синаи маҷрӯҳ, **синаи реш**; **дили** *касе* **реш шудан** азоб кашидан, азият додан; **реш-реш гардидан (шудан)** чок шудан, маҷрӯҳу абгор гардидан.

РЕША ريشه 1. қисми зерихокии растаниҳо, ки аз хоку об моддаҳои ғизоиро ҷаббида мегирад, бех, бун. 2. сабаби аслӣ, моҳияти ҳар чиз. 3. асли калима бе ванд (пешванд, пасванд ва миёнванд); **реша давондан** а) бехи худро паҳн кардан; б) мустаҳкам шудан, устувор ҷой гирифтан (*дар маҳалле*); **решаи чизеро кандан** чизеро тамоман барҳам додан, нобуд кардан; **ба решаи** *касе* (*чизе*) **теша задан** ба нобудии касе ё чизе кӯшидан; **то реша дар об аст, умеди самаре ҳаст** (*зарб.*).

РЕШАБАРАНДОЗ ريشه‌برانداز *маҷ.* нобудкунанда, аз реша нобудкунанда, аз бехи бун канда партоянда.

РЕШАГӢ ريشگى *мансуб ба* **реша**.

РЕШАДОР ريشه‌دار 1. гиёҳе, ки бехи паҳни устувор дорад. 2. *маҷ.* мустаҳкам, пойдор.

РЕШАЁБӢ ريشه‌يابى 1. пайдо кардани аслу сабаби пайдоиши чизе. 2. *збш.* таҳқиқ ва пайдо кардани решаи вожаҳо ва калимаҳо.

РЕШАӢ ريشه‌ئى *ниг.* **решагӣ**.

РЕШАКАН ريشه‌كن :**решакан кардан (намудан)** а) дарахте ё гиёҳеро аз бех канда бурида партофтан; б) нобуд кардан, барҳам додан, нест кардан.

РЕШАКАНӢ ريشه‌كنى аз байн бурдан, аз беху бун баркандан.

РЕШАКАШ ريشه‌كش *тиб.* дар дандонпизишкӣ абзоре, ки бо он решаи дандонҳоро мекашанд.

РЕШАКОВ ريشه‌كاو :**решаков кардан** а) дарахт ё гиёҳеро аз бех канда партофтан; б) чизеро тамоман несту нобуд кардан.

РЕШАКОВӢ ريشه‌كاوى амали решаков, аз бех ва аз реша канда гирифтани дарахт.

РЕШАСӮЗ ريشه‌سوز он чи решаи гиёҳеро сӯзонда нобуд мекунад.

РЕШАЧА ريشچه решаи хурд.

РЕШИН ريشين *кит.* озурда, андӯҳгин, ғамгин.

РЕШАШИНОС ريشه‌شناس *нав., збш.* мутахассис ва коршиноси шинохти решаи калимаву вожагон.

РЕШАШИНОСӢ ريشه‌شناسى *нав., збш.* бахши илми забоншиносӣ, ки шаклҳои таърихии калимаҳо ва тағйиру таҳаввули онҳоро меомӯзад.

РЕШАШИНОХТӢ ريشه‌شناختى *нав. марбут ба* **решашиносӣ**.

РЕШИДА I ريشيده *кит.* 1. фаши сала. 2. матои абрешимии нақшин.

РЕШИДА II ريشيده 1. *феъли ҳол ва сифати феълии* **решидан**. 2. *маҷ.* рангпарида.

РЕШИДАН ريشيدن *кит.* захмӣ шудан, маҷрӯҳ шудан.

РЕЪДА//РАЪДА *а.* رعده *кит.* ларза, ҷунбиш.

РИБҚА *а.* ربقه *кит.* 1. ҳалқаи ресмон, ҳалқаи ришта. 2. юғ, гарданбанд.

РИБО *а.* ربا суд, фоидае, ки қарздиҳанда аз қарзгиранда меситонад, судхӯрӣ.

РИБОХОР//РИБОХӮР رباخوار//رباخور он ки пул ба қарз дода ва аз он фоида мегирад, судхӯр.

РИБОХОРӢ رباخوارى шуғлу амали рибохор, судхӯрӣ.

РИБОХӮР رباخور *ниг.* **рибохор**.

РИБОХӮРӢ رباخورى судхӯрӣ.

РИВОҶ *а.* رواج 1. равнақ, пешрафт, тараққӣ. 2. равоӣ; *муқоб.* **касод**; ривоҷ гирифтан (ёфтан) пеш рафтан, равнақ пайдо кардан, тараққӣ

кардан, зиёд шудан; **ривоҷ додан** пеш бурдан, тараққӣ кунондан, равнақ додан; **ривоҷ доштан** дар ҳоли равнақ ва пешравӣ будан; **ривоҷ гирифтани бозори** *чизе* зиёд будани талаб ба чизе, серхаридор ва часпон будани бозори чизе; маъмул будан, роиҷ будан, мутадовил: **ривоҷ ёфтан** ривоҷ гирифтан.

РИВОҶДИҲАНДА رواج‌دهنده он ки ва ё он чи боиси тараққӣ ва пешрафти коре мешавад, пешбаранда.

РИВОҶНОК رواج‌ناک равнақнок, тараққикунанда.

РИВОЯТ *а.* روایت 1. нақл кардани сухане ё хабаре аз қавли касе, нақл. 2. *таър.* санади навиштаи муфтӣ дар асоси қонунҳои шариат дар бораи ягон масъалаи мурофиавӣ, ки қозӣ истинодан бар он ҳукм мебаровард; **ривоят додан** аз рӯи қонунҳои шариат барои ҳукмбарорӣ асос нишон додани муфтӣ; **ривоят кардан** а) сухане ё хабареро аз қавли касе нақл намудан; б) мувофиқи қонунҳои шариат барои ҳукме асос нишон додан; сухане ё хабареро аз гузаштагон нақл кардан; нақли сухан ё ҳадисе аз зиндагӣ ё суннати пайғамбар, бозҷӯ.

РИВОЯТКУНАНДА روایت‌کننده нақлкунанда, қиссакунанда; бозҷӯкунанда.

РИВОЯТНИГОР روایت‌نگار нигорандаи нақлу ҳодисаҳо.

РИВОЯТМАҲЗАР *а.* روایت‌محضر ривояте, ки муфтӣ дар асоси шариат менавишт.

РИДАК ردک *кит.* ғулом, ғуломи ҷавон.

РИДДАТ *а.* ردت аз дин гаштан, махсусан аз дини ислом.

РИДО *а.* رداء *кҳн.* ҷомае, ки дар қадим аз болои либосҳои дигар мепӯшиданд, болопӯш, або.

РИЁ *а.* ریا худро некӯкор ва покдоман ба қалам додан, ба ҷо овардани коре барои худнамоӣ ва намуди зоҳирӣ, дурӯягӣ, мунофиқӣ; **рӯю риё кардан** а) поси хотири касеро нигоҳ доштан; б) дурӯягӣ (мунофиқӣ) кардан.

РИЁВАРЗ ریاورز шахсе, ки покдоманӣ ва накӯкорӣ мекунад.

РИЁВАРЗӢ ریاورزی *мансуб ба* **риёварз**; риёварз будан.

РИЁЗАТ *а.* ریاضت 1. тоб овардан ба ранҷу машаққат, сахтӣ, азоб; машқи варзишӣ, таълим додани ҷонварон, махсусан асп; **риёзат додан** *маҷ.* ранҷу азоб додан касеро, **риёзат кардан** ранҷу заҳмат кардан: **риёзати шоққа** меҳнати сахт, порсой, зоҳидӣ. 2. гӯшанишинӣ, парҳезгорӣ бо мақсади ибодат, зоҳидӣ; **риёзат кашидан** ранҷ бурдан, ба машаққат тоб овардан дар роҳи расидан ба мақсаде.

РИЁЗАТКАШ ریاضت‌کش он ки бо мақсади расидан ба камолот ба худ ранҷу машаққатро раво мебинад, азобкашанда, ранҷкашанда.

РИЁЗАТКАШӢ ریاضت‌کشی азобкашӣ, ранҷкашӣ.

РИЁЗИДОН ریاضی‌دان шахсе, ки илми риёзиро медонад.

РИЁЗИЁТ *а.* ریاضیات илми адад, математика, шумор, шуморнома.

РИЁЗӢ *а.* ریاضی *мансуб ба* **риёзиёт**; *мансуб ба* **шумор**.

РИЁКОР ریاکار он ки худро дар зоҳир порсову покдоман нишон медиҳад, дурӯя, мунофиқ, порсои зоҳирпараст.

РИЁКОРӢ ریاکاری амал ва ҳолати риёкор, мунофиқӣ, дурӯягӣ.

РИЁКОРОНА ریاکارانه аз рӯи зоҳирфиребӣ, дурӯягӣ ва мунофиқӣ.

РИЁЛ ریال воҳиди пулӣ дар Эрон ва як қатор мамлакатҳои араб.

РИЗВОН *а.* رضوان 1. хушнудӣ, хурсандӣ, ризомандӣ. 2. *маҷ.* биҳишт.

РИЗҚ *а.* رزق хӯрок, қути ҳар рӯза; **ризқ ёфтан** барои худ хӯрокӣ ба даст овардан; васоили зиндагӣ фароҳам кардан; **ризқи мақсум** ризқи қисматшудаи рӯзмарра, насиб.

РИЗО *а.* رضا 1. хушнудӣ, хурсандӣ, розигӣ, қаноатмандӣ. 2. хушнуд, хурсанд, розӣ, қаноатманд; **ризо ба қазо додан** таслим шудан ба пешомад, ба сарнавишти худ қонеъ будан; **ризо шудан** розӣ будан, тан додан; **барои ризои хотири** *касе* барои хурсандии касе; **ризо додан** розигӣ додан, қаноат кардан; ◊ **дар мақоми ризо будан** ба сарнавишти худ розӣ будан.

РИЗОИЯТ *а.* رضائیت *ниг.* **ризоӣ**.

РИЗОӢ رضائی ризомандӣ, розигӣ, хушҳолӣ, хушнудӣ; **ризоӣ додан** розӣ шудан, розигии худро изҳор кардан.

РИЗОМАНД رضامند розӣ будан, хушҳол будан.

РИЗОМАНДӢ رضامندی розигӣ, хушнудӣ, хурсандӣ.

РИЗОҶӮ رضاجو он ки хушнудии касеро мехоҳад, хоҳони ризояти касе.

РИЗОҶӮӢ رضاجویی хостани ризои хотири касе, ба ҷо овардани коре барои ризоманд гардонидани касе, кӯшидан ба хурсандии касе; **ризоҷӯӣ кардан** барои ба даст овардани ризомандӣ ва хурсандии касе кӯшидан.

РИЗОЪ *а.* رضاع ширхорагӣ, давраи ширхӯрии кӯдак.

РИЗОЯТ رضایت ризомандӣ, розигӣ, хушнудӣ, хурсандӣ, розӣ шудан.

РИЗОЯТМАНД رضایتمند *ниг.* **ризоманд**.

РИЗОЯТМАНДӢ رضایتمندی *ниг.* **ризомандӣ**.

РИЗОЯТНОМА رضایت نامه номае, ки дар он ризоятмандӣ оид ба чизе баён ёфтааст, хати розигӣ.

РИКОБ I *а.* رکاب ҳалқаи оҳанӣ, ки аз ду тарафи зини асп ё хар овезон карда, вақти саворӣ панҷаҳои поро ба он медароранд, узангу; **дар рикоби**... дар ҳузури..., дар мулозимати... (*амир, ҳукмрон*); **дар рикоб будан** дар мулозимат ва ҳузури амир ё ҳукмроне будан; **ба рикоб омадан** ба дарбори ҳукмрон ҳозир шудан.

РИКОБ II *а.* رکاب *кит.* пиёла, ҷом, қадаҳ, соғар, май.

РИКОБДОР رکاب دار *кит.* мулозиме, ки вақти аспсавории бузургон узангуи аспро нигоҳ медошт ва дар савор шудани вай ёрӣ медод.

РИҚБА//РИҚБАТ *а.* رقبه//رقبت чизеро ба таҳти назорат ва мушоҳида гирифтан, дар паи чизе шудан.

РИҚҚАТ *а.* رقت меҳрубонӣ, нармдилӣ, шафқат.

РИҚҚАТАНГЕЗ رقّت انگیز он чи ҳисси дилсӯзӣ ва шафқат ба амал меорад.

РИҚҚАТОВАР رقّت آور *ниг.* **риққатангез**.

РИҚОҚ//РУҚОҚ *а.* رقاق нони тунук, нони нозук.

РИҚОЪ *а.* رقاع *таър.* яке аз тарзҳои навишт дар хатти арабӣ.

РИМ I ریم чирки ҷароҳат: **рим кардан** чирк кардан, чирк гирифтан.

РИМ II ریم навъи сафедор, рем.

РИМА ریمه чирки кунҷи чашм ва бехи мижгонҳо, хилд, хилдиқ.

РИМДОР ریم دار дорои рим, чиркдор.

РИМӢ ریمی *мансуб ба* **Рум**; **рақамҳои римӣ**.

РИМКАШ ریمکش чирк гирифтан, фасод гирифтан.

РИМНОК ریمناک *ниг.* **римдор**.

РИНГ *англ.* رینگ майдончаи муштзанӣ.

РИНД رند 1. зирак, хушёр, бебок. 2. он ки нисбат ба фармудаҳои шариат ва оину русуми ҷории ҷамъиятӣ бепарво мебошад, лоқайд, озодфикр.

РИНДӢ رندی кирдор ва рафтори ринд, лоқайдӣ, айёшӣ, озодфикрӣ.

РИНДОНА رندانه риндӣ; бебокона.

РИОЯ//РИОЯТ *а.* رعایه//رعایت посдорӣ, нигоҳдорӣ, мулоҳиза; эҳтиром, нигоҳ доштани поси хотири касе; **риояти интизом** нигоҳдории тартибу қоида; **риоят кардан** пос доштан, нигоҳ доштан, мулоҳиза кардан, меҳрубонӣ изҳор намудан, тарафгирӣ ва ҳимоя кардан; **риоят кардан** поси хотири касеро нигоҳ доштан, навозиш ва меҳрубонӣ кардан дар ҳаққи касе.

РИСОЛА *а.* رساله 1. мактуб, нома, хат; китоби хурд, китобча. 2. асар, асари илмӣ оид баягон масъала. 3. *таър.* маҷмӯаи оину қоидаҳои косиб ва ҳунармандон.

РИСОЛАТ *а.* رسالت *ниг.* **рисола**; 1. сафирӣ. 2. *д.* нубувват, пайғамбарӣ, расулӣ аз тарафи Худо ба бандагон.

РИТЛ *а.* رطل *ниг.* **ратл** II.

РИТМ *ю.* ریتم такрори мунтазами унсурҳои (ҷузъҳои) маълум дар садо, оҳанг, зарб, ки

дар мусиқӣ мавзуният ба вуҷуд меорад.

РИФҚ *а.* رفق *кит.* нармӣ, мулоимат, мадоро, меҳрубонӣ, лутф.

РИФОҲ *а.* رفاه *ниг.* **рафоҳ**.

РИХ ریخ 1. саргини обакии одам ва ҳайвонот, пасафканд. 2. чирки чашм, хилм.

РИХИН ریخین шикамрав, олуда ба пасафканд; **як гӯсолаи рихин подаро ҳаром мекунад** (*зарб.*).

РИХИНАК ریخینک доначаҳои майда дар пӯсти одам, гармича.

РИХИНАКДОР ریخینک дорои гармича, гармича доштан.

РИҶО *а* رجاء *кит.* умед, орзу, умедворӣ, чашмдошт.

РИШ ریش мӯйҳои рӯй ва зери манаҳи мардон; **риши кулӯта** риши лӯнда ва гирда; **ришу фаш** салобатнокӣ ва синну сол; **риш мондан** мӯйҳои рӯйро натарошида нигоҳ доштан; **риши худро дар роҳи** *чизе* **сафед кардан** дар расидан ба мақсаде бисёр кӯшиш карда таҷрибаи зиёд андӯхтан.

РИШВА(Т) *а.* رشوه//رشوت пул ё чизе ки барои пеш бурдани коре ё баровардани ҳукме бар хилофи қонун ба каси мансабдоре дода мешавад, пора; **ришва гирифтан (хӯрдан)** пора ситондан, аз касе чизе ё маблағе гирифта кореро бар хилофи қонун ба ҷо овардан; **ришва додан** барои пеш бурдани коре ба мансабдоре пул ё чиз додан, пора додан.

РИШВАГИР رشوه‌گیر гирандаи пора, ришвахӯр, порахӯр.

РИШВАГИРӢ رشوه‌گیری ришвахӯрӣ, порагирӣ, порахурӣ, ришваситонӣ, коррупсия.

РИШВАДИҲАНДА رشوه‌دهنده порадиҳанда, диҳандаи пора.

РИШВАСИТОН رشوه‌ستان *ниг.* **ришвагир**.

РИШВАСИТОНӢ رشوه‌ستانی *ниг.* **ришвагирӣ**.

РИШВАХОР//РИШВАХӮР رشوه‌خوار//رشوه‌خور он ки пора мегирад, порагиранда, порхӯр, порагир, порахор.

РИШВАХӮРӢ رشوه‌خوری порагирӣ, порахӯрӣ, гирифтани ришва, гирифтани пора, коррупсия.

РИШГИРАК ریش‌گیرک мошинаи барқии махсуси ришгирӣ (риштарошӣ).

РИШГОВ ریش‌گاو *кит.* аҳмақ, аблаҳ, гоҷ; хомтамаъ.

РИШДАРОЗ ریش‌دراز марде, ки дорои риши дароз аст, дорандаи риши дароз, дарозриш.

РИШДОР ریش‌دار он ки риш баровардааст ё ришаш нотарошида аст, дорандаи риш.

РИШК رشک тухми шабуш, гардак, сабӯсак.

РИШКАЛОН ریش‌کلان марде, ки риши калону анбӯҳ дорад, дорандаи риши анбӯҳ ва калон.

РИШҚА رشقه *гуфт.* алафи беда, юнучқа.

РИШНОК ریشناک ришдор, дорои риш.

РИШСАФЕД ریش‌سفید дорои риши сафед, сафедриш, мӯйсафед, батаҷриба, ба обурӯй.

РИШСИЁҲ ریش‌سیاه марде, ки мӯйҳои ришаш ҳанӯз сафед нашудааст.

РИШТ رشت *кит.* табиат, ниҳод, сиришт.

РИШТА I رشته ресида, тобидашуда; ресмон, нах; **риштаи марворид** ресмоне, ки ба он донаҳои марворид чида шудааст, шаддаи марворид; **сари риштаи худро гум кардан** чӣ кор кардани худро надониста мондан; **риштаи дӯстиро буридан** бо касе тарки робита кардан, алоқаи улфат ва рафоқатро кандан; **ба риштаи назм кашидан** ба назм даровардан, мавзӯеро дар шакли манзум баён кардан; **риштаи фикри (хаёли)** *касеро* **буридан (кандан)** ба фикрронии касе халал расонидан; **риштаи дӯстӣ** пайванди рафоқат.

РИШТА II رشته *тиб.* пайдо шудани чизи кирммонанди сафеди сард дар зери пӯсти бадан дар натиҷаи нӯшидани обҳои истодаи гандида ва табоҳшуда: **бемории ришта**.

РИШТААЛАФ رشته‌علف алафҳои риштамонанд.

РИШТАӢ رشته‌ئی *мансуб ба* **ришта**.

РИШТАКАШ رشته‌کش он ки кирми риштаро аз таги пӯст кашида мегирад.

РИШТАМОНАНД رشته‌مانند монанди ришта, ба сони ришта.

РИШТАН رشتن ресидан, тобидан (*пашм ё пахтаро*), тофтан.

РИШТАРОШ ریش تراش тарошандаи риш, он ки ё он чи барои риштарошӣ истифода мешавад.

РИШТАРОШАК ریش‌تراشک поку, асбоби риштарошӣ.

РИШТАРОШИДА ریش‌تراشیده марде, ки ришаш тарошида аст.

РИШТАРОШӢ ریش‌تراشی амали риштарош, тарошидани мӯҳои рӯй бо поку *ва г.*

РИШТАШАКЛ رشته‌شکل ба шакли ришта, монанди ришта.

РИШТУНУК ریش‌تنک камриш, бузриш; кӯса.

РИШХАНД ریش‌خند масхара, истеҳзо, мазоҳ.

РИШХАНДОМЕЗ ریش‌خندآمیز масхараомез, истеҳзоомез.

РИШҶУНБОНӢ ریش‌جنبانی *маҷ.* тамаллуқ, рафтори хушомадомез, балегӯӣ.

РОБИТА رابطه бастагии байни ду чиз, пайванд, бастагӣ, алоқа.

РОБОТ *ч.* رابات дастгоҳи маснӯии шабеҳ ба одам, ки ин ё он корро тибқи барнома иҷро мекунад.

РОВ راو растании кӯҳии соқааш ғафси сафед, ки хӯроки чорпост.

РОВАД راود *кит.* ҷое, ки маргзор, обҳои равон ва пуштаҳо дорад.

РОВАК راوک *кит.* соф, пок, холис, софу беғубор.

РОВАКӢ راوکی *кит.* соф, беғаш, холис, тоза.

РОВАРО//РААВРО راورا//رأورا хорпушт, ҷайра.

РОВӢ *а.* راوی он ки хабар ё суханеро аз қавли дигаре нақл (ривоят) мекунад, ривояткунанда; **ровиёни ахбор** ривояткунандагони хабарҳо.

РОҒ I راغ шикофи байни ду табақаи дар.

РОҒ II راغ домани кӯҳ, чаманзор, марғзор.

РОҒА-РОҒА راغه راغه ҳалқа-ҳалқа.

РОҒДАНДОН راغدندان он ки дар байни дандонҳояш фосила мавҷуд аст.

РОҒДОР راغ دار шикофдор.

РОҒИБ *а.* راغب моил, хоҳон, толиб, рағбатдор (*ба ягон чиз*).

РОҒӢ راغی *мансуб ба* **Роғ (маҳал).**

РОД راد *кит.* сахӣ, ҳимматбаланд, ҷавонмард.

РОДӢ رادی *кит.* олиҳимматӣ, олиҷаноб, сахӣ.

РОДМАНИШ رادمنش табиати мардона, ҷавонмардона, ҷавонмард, озодмард.

РОДМАНИШӢ رادمنشی *мансуб ба* **ҷавонмардӣ**; ҷавонмардӣ озодагӣ.

РОДМАРД رادمرد марди сахӣ, дасткушод, баландҳиммат, ҷавонмард, озодмард.

РОДМАРДӢ رادمردی ҷавонмардӣ, олиҳимматӣ.

РОЗ راز он чӣ дар замири дил аст, матлаби пинҳонӣ, сирри дил.

РОЗАК رازک гиёҳи бисёрсолаи муаттар, ки дар баъзе аз кишварҳо парвариш карда мешавад.

РОЗАККОР رازک‌کار он ки розак кошта парвариш мекунад.

РОЗАККОРӢ رازک‌کاری коштан ва парвариши розак.

РОЗГӮЙ رازگوی гӯяндаи роз.

РОЗДОН رازدان он ки сирри ниҳони касеро медонад, воқиф ба сирру асрори касе, дӯсти содиқ, ҳолдон.

РОЗДОНӢ رازدانی сирдонӣ, ҳолдонӣ, аз ҳолу аҳволи касе хабардор будан.

РОЗДОР رازدار рознигаҳдор, он ки сирри касеро медонад, шахси мӯътамад, одами дилпур.

РОЗДОРӢ رازداری сирнигоҳдорӣ, доштани сир.

РОЗИГӢ راضیگی ризоят, розӣ будан, қонеъшавӣ, хурсандӣ.

РОЗИЁНА راضیانه тухми растании хушбӯи ба зира монанд, ки дар тиб ба кор меравад, бодиён.

РОЗИҚ *а.* رازق рӯзидиҳанда, расонандаи тӯшаи ҳарруза (яке аз сифатҳои Худо).

РОЗӢ *а.* راضی хушнуд, хурсанд, қонеъ.

РОЗКУШО رازکشا кушояндаи роз, асроркушо.

РОЗКУШОӢ رازکشائی кушодани роз, ифшонроз.

РОЗНИГАҲДОР رازنگهدار *ниг.* **роздор**.

РОИЗ *а.* رایض *кит.* тарбияткунанда ё ромкунандаи асп ва монанди он.

РОИҚ *а.* رایق олӣ, хушоянд, пешрафта, мутараққӣ, устувор.

РОИҲА *а.* رایحه бӯй, бӯи хуш.

РОИҶ(А) *а.* رایج//رایجه ҷорӣ, равон, мутадовил, он чи ки дар истеъмол бошад (*мас.*, *пул*).

РОӢ *а.* راعی 1. чӯпон, подабон, галабон. 2. *маҷ.* ҳоким, амир.

РОЙ I رای раъй, фикр, ақида.

РОЙ II رای *ниг.* **роча**; лақаби ҳукмдорон ва ашрофони Ҳинд.

РОЙГОН رایگان муфт ба даст даромада, муфт, бепул.

РОЙЗАН رایزن мушовир, маслиҳатдиҳанда, гӯяндаи фикр ва мулоҳизаи нек.

РОЙЗАНӢ رایزنی машваратхона, масли-ҳатхона, ҷойи рой задан.

РОЙСОЗ رایساز *кит.* маслиҳатгар, машваратдиҳанда, корсоз.

РОЙШИНОС رایشناس *кит.* касе, ки баду неки корро дониста, маслиҳатҳоро мулоҳиза мекунад.

РОК//РОГ I راک//راگ *мус.* яке аз оҳангҳои шашмақом.

РОК II راک *кит.* кӯчқор.

РОКИБ *а.* راکب *кит.* савор, саворшуда; савораи асп, ароба ё киштӣ.

РОКИД *а.* راکد истода ва беҳаракат, *маҷ.* бедуни фаъолият.

РОҚИМ *а.* راقم нависанда, нигоранда; **роқими ин сатрҳо** нигорандаи ин сатрҳо (нигоранда дар ҳаққи худ мегӯяд).

РОҚӢ I *а.* راقی *кит.* болораванда, тараққикунанда, касе, ки дар соҳае тараққӣ мекунад.

РОҚӢ II *а.* راقی афсунгар, азоимхон, дуохон.

РОЛ *фр.* رال 1. ифодаи рафтор ва гуфтори яке аз ашхоси намоишнома дар саҳна аз тарафи ҳунарпеша, нақш. 2. тарз, андоза ва мавқеи иштироки касе дар коре, мавқеъ.

РОМ I رام омӯхта, дастомӯз, улфатгирифта, мутеъшуда; **ром кардан** дастомӯз кардан, мутеъ намудан.

РОМ II رام рӯзи бисту якуми ҳар моҳи шамсӣ.

РОМ III رام *англ.* як навъ шароби сахттаъсир.

РОМАН *фр.* رامن 1. *адш.* достони бадеии мансур, ки ягон раванди мураккаби ҳаётӣ ё чандин ҳодисаи аз зиндагӣ гирифташуда ва инкишофи онҳоро тасвир мекунад. 2. муносибати ошиқона дар байни зану мард.

РОМАННАВИС رامن‌نویس он ки роман таълиф мекунад, нависанда ва эҷодкунандаи роман.

РОМАНС *фр.* رامنس *мус.* оҳанг ё суруди ошиқонаи ҳиссиётангез.

РОМАНТИЗМ *фр.* رامنتیزم *адш.* яке аз равияҳои адабӣ дар Аврупо, ки аввалҳои асри 19 дар Олмон ташаккул ёфта, баъдтар дар Фаронса ва мамлакатҳои дигар низ мавқеъ пайдо кардааст.

РОМАНТИК *фр.* رامنتیک 1. пайрави романтизм дар адабиёт ва санъат. 2. хаёлпарвар.

РОМБ *ю.* رامب *риёз.* чоркунҷае, ки ҳама тарафҳояш баробар буда, аммо гӯшаҳояш баробар намебошанд.

РОМБШАКЛ رامبشکل ромбмонанд, шабеҳи ромб.

РОМГАШТА رامگشته дастомӯзшуда, омӯхта; *муқоб.* **ваҳшӣ**.

РОМИШ رامش 1. оромӣ, дамгирӣ, роҳат; шодӣ, хушӣ, тараб. 2. лаззат. 3. суруд, нағма.

РОМИШГАР رامشگر хонанда ва навозанда, мутриб, сурудхон, муғаннӣ.

РОМИШГАРӢ رامشگری *мансуб ба* **ромишгар**; амали ромишгар.

РОМИШГОҲ رامشگاه ҷои шодию тараб.

РОМИШӢ رامشی *кит.* 1. ромишгар, созанда, мутриб, ҳофиз. 2. хурсандӣ, шодӣ, хушҳолӣ, шодмонӣ.

РОМКУНАНДА رامکننده он ки чизе ё касеро ба худ ром мекунад.

РОМКУНӢ رامکنی дастомӯз кардан, улфат кардан, хӯчир кардан.

РОМНАШАВАНДА رام‌نشونده ҳайвоне, ки ром (дастомӯз) намешавад, *мач.* фармоннобардор, мутеънашаванда.

РОМРӮЗ رام‌روز *кит.* рӯзи ром, рӯзи бисту якуми ҳар моҳи шамсӣ.

РОМШУДА رامشده аҳлишуда, хонагишуда.

рон ران 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **рондан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои,* ронанда (*воситаҳои нақлиётӣ ё сухангӯй*): **киштирон**, **суханрон**.

РОН ران қисми болоии пои инсон ё ҳайвон аз камар то зону, сон; **рони малах** *мач.* чизи бисёр ками назарногиру камарзиш.

РОНАНДА راننده он ки чизе ё ҷонвареро меронад, он ки воситаи нақлиётро меронад, шофёр.

РОНАНДАГӢ رانندگی касб (шуғл ва кори) ронанда, ронанда будан, рондани воситаҳои нақлётӣ.

РОНДА رانده берун карда, матруд, бадарғашуда.

РОНДАН راندن 1. равондан, ба ҳаракат водор сохтан, ба роҳ андохтан (*чорпо ё мошинро*). 2. берун кардан, пеш кардан, ҳай карда бароварда фиристодан. 3. бадарға (табъид) кардан. 4. исҳол кардан (*меъда ё шикамро*). 5. шудгор кардан: **бо трактор заминро рондан**. 6. нутқ кардан (намудан), баён кардан: **сухан рондан**.

РОНДАШУДА رانده‌شده таркшуда, бадарғашуда, пешкарда.

РОНИШ رانش *исми амал аз* **рондан**; рондан.

РОНОНДАН رانانذن *тарзи бавоситаи* **рондан**; ба рондан водоштан.

РОСИД *а.* راصد *кит.* муроқиб; расадкунанда, мунаҷҷиме, ки ситора ва ё сайёраҳоро мушоҳида мекунад.

РОСИЛ *а.* راسل *кит.* ирсолкунанда, фиристанда, роҳикунанда.

РОСИМ *а.* راسم *кит.* баҷоорандаи расму одат.

РОСИХ *а.* راسخ *кит.* мустаҳкам, устувор, побарҷо; **имони росих** имони мустаҳкам.

РОСИХДАМ راسخ‌دم *кит.* он ки фикру андешааш собит мебошад, он ки дар фикраш устувор аст.

РОСИХҚАДАМ راسخ‌قدم *кит.* собитқадам, устуворқадам.

РОСТ راست 1. он чи дар тарафи рост воқеъ бошад; *муқоб.* **чап**; **дасти рост** а) дасте, ки дар тарафи рости бадан воқеъ аст; б) ҷониби рост. 2. мустақим, бе печу хам; *муқоб.* **кач**; **хати рост**. 3. сухани дуруст, саҳеҳ; ҳақ; *муқоб.* **дурӯғ**; **он чӣ гуфтам ҳақ асту рост**. 4. баробар, расо. 5. муносиб, мувофиқ, мутобиқ: **рост омадан** мувофиқ омадан, дуруст омадан. 6. *ба шакли ҷамъ* **ростон** одамони поку покниҳод. 7. *мус.* яке аз мақомҳои классикӣ.

РОСТА راسته *ниг.* **рост**; *муқоб.* **чаппа**.

РОСТБАРОМАДА راست‌برآمده он чи бе печу хам сар ба боло кашидааст.

РОСТБИН راست‌بین беғараз, он ки ба масъалае холисона назар мекунад, ҳақиқатбин.

РОСТГАРО راست‌گرا *мач.* узв ё дорои гироиш ба ҷиноҳи рост; *муқоб.* **чапгаро**.

РОСТГУФТОР راست‌گفتار *ниг.* **ростгӯ(й)**.

РОСТГӮ(Й) راست‌گو(ی) он ки сухани дуруст ҳаққонӣ мегӯяд; *муқоб.* **дурӯғгӯй** *ва* **каззоб**.

РОСТГӮША راست‌گوشه *риёз.* он чи гӯшаҳои рост (қоима) дорад, чоркунҷае, ки гӯшаҳояш росткунҷаанд.

РОСТДИЛ راست‌دل поквиҷдон, некфитрат; содиқ, вафодор.

РОСТИН راستین *гуфт.* ҳақиқӣ, воқеӣ.

РОСТӢ راستی 1. сидқ, садоқат, дурусткори. 2. мустақимӣ; *муқоб.* **качи**. 3. ростгӯӣ, дурусткорӣ.

РОСТКИРДОР راست‌کردار *ниг.* **росткор**.

РОСТКИРДОРӢ راست‌کرداری *ниг.* **росткорӣ**.

РОСТКОР راست‌کار дурусткор, одами амин, содиқ дар муомила ва рафтор.

РОСТКОРӢ راست‌کاری дурустӣ дар муомила бо одамон ва дар муносибат ба кор ва вазифа.

РОСТКУНҶА راست‌کنجه *ниг.* **ростгӯша**.

РОСТҚАВЛ راست‌قول дурустрафтор, ростгӯ.

РОСТҚАВЛӢ راست قولی қавлу гуфтори рост ва дуруст.

РОСТҚАЛАМ راست قلم он ки дуруст ва саҳеҳ менависад; *мач.* одами ростгӯ, бовиҷдон.

РОСТНАМО راستنما он чи дар зоҳир дуруст ба назар меояд.

РОСТНОКӢ راست ناکی *гуфт.* 1. рост. 2. рост истода.

РОСТО راستا дуруст, саҳеҳ, рост; **ба росто** дуруст, ҳақиқатан, ба ростӣ.

РОСТОӢ راستائی тасодуф, бо ҳам нохост рӯ ба рӯ омада мондан.

РОСТРАВ راسترو дурусткор, одами нек, одил.

РОСТФИКР راستفکر он ки фикру андешаи рост дорад, ростандеш.

РОСТФИКРӢ راستفکری андешаи дуруст рондан, ростандешӣ.

РОСТХАТТА راستخطّه дорои хати рост, бо хати рост.

РОСТХАТТӢ راستخطّی хати рост доштан.

РОСУ راسو ҳайвонест калонтар аз муши хонагӣ, рангаш хокистарии зардчатоб, ки мор ва муши одиро шикор мекунад, онро мири мушон ё муши хурмо низ меноманд.

РОТА *фр.* راته қисми ҳарбӣ, ки аз се взвод иборат буда, ба ҳайати баталион ворид мегардад.

РОТИБ I *а.* راتب собит, устувор, барқарор, мустаҳкам.

РОТИБ II *а.* راتب ҳаққи муқаррарӣ; миқдори муайяни хӯроквории якрӯза; маош, қарорӣ.

РОТИБА *а.* راتبه *муаннаси* **ротиб** II; маош, нафақа; стипендия.

РОТИБАХӮР راتبه‌خور *кҳн.* он ки маоши муқаррарии моҳона ё солона мегирад, нафақагир.

РОТИҚ *а.* راتق *кит.* идоракунанда, касе, ки ҳалли масъала дар дасти ӯст; **ротиқу фотиқ** иҷрокунанда, коргузори соҳибтадбир.

РОТОР *лот.* راتار чарх ё қисми ҳаракаткунанда (гарданда) дар мошинҳо.

РОФА رافه *бот.* гиёҳи кӯҳсор, ки ба сири кӯҳӣ монанд аст.

РОФАТ *а.* رافت *ниг.* **раъфат**.

РОФЕЪ *а.* رافع 1. касе, ки чизеро баланд мебардорад, баландкунанда. 2. он ки арзу дод пеши ҳокиму қозӣ мебарад; касе, ки пайғом бурда меорад.

РОФИЗӢ *а.* رافضی 1. гурӯҳе аз лашкар ё одамони одӣ, ки сардори худро тарк карда, рафта бошанд. 2. *д.* як гурӯҳ аз пайравони мазҳаби шиа, ки бо сабаби низое сардори худ Зиёд ибни Алиро тарк карданд. 3. *киноя аз* аҳли ташайюъ.

РОҲ I راه 1. ҷое, ки мардум аз он рафтуой мекунанд, ҷода, гузаргоҳ. 2. равиш, тарз; **роҳу расм**.

РОҲ II راه мақом, нағма, оҳанг, наво.

РОҲ III *а.* راح 1. шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ. 2. шароб, май.

РОҲАКӢ راهکی *гуфт.* роҳгузар, роҳакӣ, пиёдагард, сафаркунанда; **роҳакӣ шудан** равона шудан, ба роҳ баромадан.

РОҲАТ *а.* راحت осудагӣ, осоиш, истироҳат; *муқоб.* **азоб ва машаққат**.

РОҲАТАНГЕЗ راحتانگیز роҳатбахш, он чи боиси осудагӣ гардад; **роҳатангези рӯҳ** *киноя аз* **шароб**.

РОҲАТАФЗО راحتافزا *ниг.* **роҳатфазо**.

РОҲАТБАХШ راحتبخش он чи боиси осоишу фароғати кас мебошад.

РОҲАТИҶОН راحتجان барфшира, хӯрише, ки ба барфу ях ширинӣ рехта тайёр мекунанд.

РОҲАТӢ راحتی 1. истироҳат, осоиш, фароғат. 2. *гуфт.* бемори роҳатӣ, беморе, ки солҳо дар бистари беморӣ мехобад.

РОҲАТКУРСӢ راحتکرسی курсии роҳат, курсии нарм.

РОҲАТОВАР راحتآور *ниг.* **роҳатбахш**.

РОҲАТОМЕЗ راحتآمیز осоишбахш, хушҳолангез; омехта ба осоиш.

РОҲАТУЛҲУЛҚУМ *а.* راحتالحلقوم ширинне, ки аз нашоиста, орд, қанд ва мағзи бодому ҷавз

тайёр карда мешавад.

РОҲАТФАЗО(Й) راحت‌فزا(ی) он чи фароғату осоиши касро зиёд мекунад.

РОҲБАЛАД راه‌بلد роҳдон, он ки чигунагии роҳро медонад ва касонро роҳнамоӣ мекунад.

РОҲБАНД راه‌بند он чи пеши роҳи чизеро мегирад.

РОҲБАНДОН راه بندان оини роҳбандӣ дар туйи арӯсиву домодӣ ва маросимҳои дигар.

РОҲБАР راهبر 1. он ки роҳ нишон медиҳад, он ки касонро дар роҳе ҳидоят мекунад, ҳодӣ, роҳнамо. 2. сардор, мудир; роҳбари идора.

РОҲАТТАЛАБ راحت‌طلب 1. он ки осоишу фароғат мехоҳад. 2. он ки бекориро дуст медорад.

РОҲАТТАЛАБӢ راحت‌طلبی осудагӣ хостан, фароғат хостан, оромӣ талабидан.

РОҲБАРЗЕБ راهبرزیب ба роҳбарӣ лоиқ, он ки сазовори роҳбар шудан аст.

РОҲБАРИКУНАНДА راهبری‌کننده он ки дар сари идора ё муассисае истода, онро идора мекунад, роҳнишондиҳанда, дастурдиҳанда, роҳнамоикунанда.

РОҲБАРИЯТ راهبریت *ниг.* **ҳайати роҳбарият**.

РОҲБАРӢ راهبری роҳнишондиҳӣ, роҳнамоӣ, ҳидоят.

РОҲБИН//РАҲБИН راه‌بین//ره‌بین роҳшинос, роҳдон, роҳбалад.

РОҲБОН راهبان нигоҳубинкунандаи роҳ, посбони роҳ, роҳдор.

РОҲБОНӢ راهبانی посбонӣ ва муҳофизати роҳ.

РОҲВОР I //РАҲВОР راهوار//رهوار 1. маркаби хушрафтор, аспи тезрав. 2. *маҷ.* тезрав, зудрав, зудсайр.

РОҲВОР II //РОҲВАР راهوار//راهور *кит.* осон, салис, фаҳмо, возеҳ, равон.

РОҲГАРД راه‌گرد он чи роҳ мегардад, роҳрав.

РОҲГАРДӢ راه‌گردی гашт, роҳравӣ.

РОҲГУЗАР راه‌گذر *ниг.* **раҳгузар**.

РОҲГУЗОР راه گذار 1. *ниг.* **раҳгузар**. 2. роҳ, кӯча, гузаргоҳ.

РОҲГУМ راه‌گم бероҳашуда, гумкардаи роҳ; **роҳгум задан** роҳро гум кардан, бероҳа шудан.

РОҲГУМЗАДА راه‌گم‌زده бероҳашуда, роҳгумкарда.

РОҲГУМКАРДА راه‌گم‌کرده он ки бероҳа шудааст ё роҳи рафтаниашро намедонад.

РОҲДАВАК راه‌دوک *ниг.* **раҳдавак**.

РОҲДИДА راه‌دیده :**чашми роҳдида** чашме, ки хаёлолуд ба роҳ дӯхта шуда бошад.

РОҲДОН راه‌دان *ниг.* **роҳбалад**.

РОҲДОР راه‌دار 1. нигоҳбони роҳ. 2. рах-рах.

РОҲДОРӢ راه داری посбонӣ ва назорати роҳҳо.

РОҲЁБ راه‌یاب 1. он ки роҳро медонад. 2. *маҷ.* чорасоз, илоҷёбанда, мушкилкушои кор.

РОҲЁБӢ راه‌یابی роҳ ёфтан, пайдо кардани роҳ барои иҷрои коре.

РОҲЁФТА راه‌یافته он ки роҳи мақсудро пайдо кардааст; *маҷ.* ҳидоятшуда, ростагар.

РОҲЗАН راه‌زن дузди сари роҳ, он ки дар роҳҳо роҳгузаронро ғорат мекунад, дузд.

РОҲЗАНӢ راه‌زنی дуздӣ дар сари роҳҳо, ғоратгарӣ, дуздӣ.

РОҲЗАНОНА راه‌زنانه ба тариқи роҳзанӣ, дуздӣ, ғоратгарӣ, дуздона, ғоратгарона.

РОҲИБ *а.* راهب рӯҳонии дайрнишини масеҳиён, ки тарки дунё кардааст.

РОҲИБИЯТ راهبیت *мансуб ба* **роҳибӣ**.

РОҲИБӢ راهبی *мансуб ба* **роҳиб**; порсоӣ, тарки дунё кардан, дайрнишинӣ, роҳиб будан.

РОҲИЛ *а.* راحل *кит.* вафотёфта, даргузашта.

РОҲИЛА *а.* راحله :**зоду роҳила** он чи дар сафар аз ашёву хӯрокворӣ бо худ гиранд, тӯша.

РОҲИН *а.* راهن гаравгузоранда, гаравгузор, гаравмон; *маҷ.* миннатгузор.

РОҲИОҲАНЧӢ راه‌آهنچی он ки дар наклиёти роҳи оҳан хидмат мекунад, ходими роҳи оҳан.

РОҲӢ راهی раванда, сафаркунанда, сафаракӣ,

равона; **роҳӣ кардан** равона кардан, фиристодан; **роҳӣ шудан** равона шудан, ба роҳ даромадан.

РОҲКИРО راه‌کرا музде, ки ҳангоми сафар барои воситаи нақлиёт пардохта мешавад, пули кирояи нақлёт.

РОҲКУШО//РОҲКУШОЯНДА راه‌کشا//راه‌کشاینده он ки роҳи бастаро боз мекунад; *маҷ.* мушкилкушо, чорасоз; кушояндаи роҳ, он ки роҳ мекушояд.

РОҲКУШОӢ راه‌کشایی *маҷ.* чораандешӣ, мушкилкушоӣ.

РОҲКУШОЯНДА راه‌کشاینده *ниг.* **роҳкушо**.

РОҲНАВАРД راه‌نورد 1. мусофири пиёдарав, роҳпаймо. 2. *маҷ.* маркаб, асп.

РОҲНАВАРДӢ راه‌نوردی пиёдагардӣ, пиёдаравӣ.

РОҲНАМО(Й) راه‌نما(ی) он ки роҳ нишон медиҳад, роҳбар, пешво.

РОҲНАМОӢ راه‌نمائی роҳнишондиҳӣ, роҳбарӣ, ҳидоят.

РОҲНАМУН راه‌نمون роҳнамо, роҳбар, роҳнамоӣ.

РОҲНИШИН راه‌نشین он ки дар сари роҳи мардум менишинад, гадои сари роҳ; *маҷ.* ғариб, бехонумон.

РОҲНИШОНДИҲӢ راه‌نشان دهی *ниг.* **роҳнамоӣ**.

РОҲНОМА راه‌نامه китоби роҳнамоии мусофирон ё киштибонон.

РОҲОВАРД راه‌آورد тӯҳфае, ки аз сафар чун ҳадя меоранд, савғотӣ.

РОҲПАЙМО راه‌پیما 1. роҳраванда, сафаркунанда. 2. он ки бо мақсади иброз намудани мақсади сиёсии худ бо гурӯҳе аз мардум дар хиёбон ё кӯчае роҳпаймоӣ мекунад.

РОҲПАЙМОӢ راه‌پیمایی амали роҳпаймо; **даст ба роҳпаймоӣ задан** ба тариқи роҳпаймоӣ эътироз баён кардан.

РОҲПОЙ راه‌پای посбони роҳ, нигоҳубинкунанда ба тартибу дурустии роҳҳо.

РОҲПУЛӢ راه‌پولی 1. маблағе, ки барои убур аз роҳҳо гирифта мешавад. 2. *ниг.* **роҳкиро**.

РОҲПӮЙ راه‌پوی 1. он ки роҳ меравад, роҳраванда. 2. *маҷ.* асп, маркаб.

РОҲРАВ//РАҲРАВ راه‌رو//ره‌رو 1. роҳраванда, роҳпаймо. 2. гузаргоҳ, долон.

РОҲРАВӢ راه‌روی пиёда сайру гашт намудан.

РОҲРАВОН راه‌روان дар ҳолати роҳравӣ, роҳ гашта истода.

РОҲСАНҶ//РАҲСАНҶ راه‌سنج//ره‌سنج он ки роҳро ба хубӣ ва дурустӣ медонад ва ба осонӣ тай мекунад, роҳпаймо.

РОҲСИПОР راه‌سپار тайкунандаи роҳ, раванда.

РОҲСОЗ راه‌ساز он ки роҳ (ҷода) дуруст мекунад, мутахассиси роҳсозӣ, ҷодасоз.

РОҲСОЗӢ راه‌سازی сохтани роҳ, ҷодасозӣ.

РОҲТӮША//РАҲТӮША راه‌توشه//ره‌توشه тӯшаи роҳ, захираи хӯрок барои роҳ, зоди сафар.

РОҲХАРҶӢ راه‌خرجی маблағе, ки барои масорифи роҳ вақти сафар бо худ гирифта мешавад.

РОҲХАТ راه‌خط ҳуҷҷат ё рухсатномаи сафар.

РОҲХАТӢ راه‌خطی *ниг.* **роҳхат**.

РОҲҶӮ(Й) راه‌جو(ی) он ки роҳ меҷӯяд; *маҷ.* ҷӯяндаи илоҷи коре, илоҷёб.

РОҲШИНОС راه‌شناس он ки роҳро нағз медонад, роҳдон, роҳбалад.

РОҶА *ҳ.* راجه ҳукмдор дар Ҳиндустон.

РОҶЕУННАҚД *а.* راجع‌النقد нақд баргардондашаванда; қарзе, ки нақдан баргардонда мешавад.

РОҶЕЪ *а.* راجع 1. *кит.* бозгашткунанда, баргарданда. 2. оид..., доир...,оид ба..., доир ба..., дар хусуси...

РОҶӢ *а.* راجی умедвор, нигарон, таваққӯъкунанда.

РОШ راش 1. канорҳои баланд кардашудаи кишт, ки онро аз қитъаҳои дигар ҷудо мекунад, вод, марза. 2. як навъ дарахти булутмонанд.

РОШИД *а.* راشد 1. касе, ки бо роҳи рост меравад, бо роҳи рост раванда, он ки рост ва ҳақро ёфтааст. 2. нишондиҳандаи роҳи рост, роҳнамои тариқи роҳи рост; **хулафои роши-**

дин чор нафари наздиктарин пайравони Муҳаммади пайғамбар (с) (Абӯбакр, Умар, Усмон ва Алӣ); *маҷ.* шахси диндор.

РОШКАШ راشکش он ки ва ё он чи марзаи қитъаи заминро мекашид, водкаш.

РОШКАШӢ راشکشی амали рошкаш, водкашӣ.

РОЯЛ *фр.* رایل асбоби мусиқӣ, ки ба воситаи ангуштҳо навохта мешавад.

РОЯТ *а.* رایت парчам, байрақ, алам, ливо.

РУАСО *а.* رؤسا *ҷ.* **раис**, сарон, сардорон, бузургон.

РУБ(Б) *а.* رب *кит.* оби (шираи) меваҳо, шираи ҷӯшонда ғализ кардаи анор, олуболу *ва ғ.*

РУБЛ *р.* روبل номи пули собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ва Русияи имрӯза.

РУБОБ رباب олати мусиқии торӣ, ки бо мизроб навохта мешавад.

РУБОБНАВОЗ ربابنواز навозандаи рубоб, рубобӣ.

РУБОИЁТ *а.* رباعیات *ҷ.* **рубоӣ**, рубоиҳо.

РУБОӢ *а.* رباعی *адш.* шеъри чормисраие, ки мисраъҳои якум, дуюм ва чорумаш ҳамқофия мебошанд (*рубоӣ дар 24 вазни шаҷараи ахрабу ахрами баҳри ҳазаҷ суруда шуда, аз дубайтӣ бо ҳамин вазни худ фарқ мекунад*).

РУБЪ *а.* ربع чоряк, яке аз чор ҳиссаи ягон чиз; **рубъи маскун** қисми хушкӣ ва маскуни замин, ба эътибори он ки аз чор се ҳиссаи сатҳи кураи Замин об ва як ҳиссааш хушкӣ аст.

РУД رود *мус.* яке аз олатҳои мусиқии тории қадим.

РУДЗАН رودزن руднавоз, касе, ки руд менавозад.

РУДНАВОЗ رودنواز рудзан, оҳангнавоз, мусиқинавоз.

РУИН رویین *ниг.* **рӯин**; он чи аз филизи рӯй (руҳ) сохта шуда бошад; *маҷ.* маҳкам, сахт, бабардошт.

РУИНТАН رویینتن *ниг.* **рӯинтан**; 1. он ки бадани қавӣ ва тобовар дорад ва зарби ярок ба вай асар намекунад; 2. руинтан-лақаби яке аз паҳлавонони «Шоҳнома»-Исфандиёр.

РУЙ//РӮЙ روی филизи сафеди кабудтоб, рӯҳ.

РУКН *а.* رکن 1. сутун, поя. 2. қисми бузургтар ва муҳимтари чизе, узви асосӣ. 3. *адш.* дар арӯз қолибҳои муайян, ки вазнҳои асосии арӯзро ташкил медиҳанд.

РУКУД *а.* رکود 1. истодан, осудан. 2. ором шудан, ором гирифтан. 3. карахтӣ: **солҳои рукуд**.

РУКУН *а.* رکون *кит.* майл кардан, эътимод кардан.

РУКӮЪ *а.* رکوع 1. хам шудан, яке аз шартҳои намоз, ки намозхон то расидани ду кафи даст ба сари ду зону хам мешавад. 2. *маҷ.* таъзим, тавозӯъ.

РУҚАБО *а.* رقبا *ҷ.* **рақиб**.

РУҚАОТ *а.* رقعات маҷмӯаи навиштаҳо (мактубҳо).

РУҚЪА *а.* رقعه коғазе, ки бар он чизе навишта бошанд, номаи кӯтоҳ, мактубча; дорухат.

РУҚИЯ *а.* رقیه *кит.* сеҳр, афсун, таъвиз.

РУЛ *ҳол.* رول олате, ки ронанда ба воситаи он мошин, киштӣ ё ҳавопайморо идора мекунад, фармон.

РУМӢ I رومی аҳли Рум; сохташуда дар Рум.

РУМӢ II رومی *киноя аз* ранги сафед: **румӣ ва зангӣ** а) *киноя аз* ранги сафед ва сиёҳ; б) рӯзу шаб. 3. лақаб ва тахаллуси Мавлоно Ҷалолуддини Балхӣ.

РУММОН *а.* رمان *кит.* анор.

РУМУЗ *а.* رموز *ҷ.* **рамз**.

РУМҲ *а* رمح *кит.* найза, синон.

РУН رون *кит.* сабаб, иллат, ҷиҳат; **ба руни…**, **аз руни…** ба сабаби…

РУНОС روناس *кит.* решаи як навъ гиёҳ, ки аз он ранги сурх тайёр мекунанд.

РУОФ *а.* رعاف *кит.* хун рафтан аз бинӣ, хуни бинӣ.

РУПИЯ روپیه воҳиди пули Ҳиндустон.

РУС I روس номи халқ ва мамлакати Русия.

РУС II رس касе, ки бисёр хӯрок мехӯрад, пурхӯр, шикампарвар; ҳарис.

РУС III **//РУСТ** رس//رست маҳкам, мустаҳкам, сахт.

РУСБӢ//РУСПӢ روسبی//روسپی фоҳиша, зани сабукпо, зани ҳарҷогард.

РУСЗАБОН روسزبان он ки бо забони руси гап мезанад.

РУСИДОН روسیدان касе, ки забони русиро медонад.

РУСӢ روسی 1. *мансуб ба* **халқи рус**. 2. забони халқи рус.

РУСПИЗОДА روسپیزاده писари зани фоҳиша, ҳаромзода.

РУСПӢ روسپی *ниг.* **русбӣ**.

РУСТ I رست ниҳон, пинҳон, пӯшида; **руст кардан** пинҳон кардан, пӯшидан; **духтар рӯяшро руст кард; руст шудан** пинҳон шудан.

РУСТ II رست *ниг.* **рус** III.

РУСТА I رسته *сифати феълӣ аз* **рустан**; рӯида, болида, сабзида.

РУСТА II رسته ҳалвое, ки аз қанд ва мағзи бодому дона тайёр мекунанд.

РУСТАМ رستم 1. номи паҳлавони асосии «Шоҳнома». 2. *маҷ.* далер, шуҷоъ, паҳлавон, тануманд.

РУСТАМДИЛ رستمدل далер, шуҷоъ.

РУСТАМОНА رستمانه чун Рустам, далерона, бо шуҷоат.

РУСТАН رستن рӯидан, сабзида баромадан, кабуд шудан.

РУСТАНӢ رستنی рӯиданӣ, он чи аз замин рӯида мебароядь, гиёҳ, набот (**растанӣ** *шакли маъмулии нодурусти ин калима аст*).

РУСТӢ رستی пинҳонӣ, махфиёна.

РУСТО روستا деҳ, деҳа, қишлоқ.

РУСТОӢ روستایی деҳотӣ, қишлоқӣ, он ки дар деҳ зиндагӣ мекунад.

РУСТОҚ روستاق *шакли муарраби* **русто//рӯсто**.

РУСУЛ *а.* رسول *ҷ.* **расул**.

РУСТ-РУСТАКОНБОЗӢ رسترستکانبازی бозии бачагонае, ки яке аз бозикунандагон иштироккунандагони дигари бозиро, ки дар ҳар ҷо-ҳар ҷо пинҳон шудаанд, меҷӯяд, баҷошавакон.

РУСУМ *а.* رسوم *ҷ.* **расм**; расмҳо, оинҳо, қонуну қоидаҳо, урфу одатҳо.

РУТАБ I *а.* رتب *ҷ.* **рутба//рутбат**.

РУТАБ II *а.* رتب *кит.* хурмо, хурмои тару тоза.

РУТБА *а.* رتبه дараҷа, мартаба, мақом, дараҷаи ҳарбӣ ё маъмурӣ.

РУТБАПАРАСТ رتبهپرست он ки ҷоҳу ҷалол, мартабаро меписандад, мансабпараст.

РУТБАПАРАСТӢ رتبهپرستی *мансуб ба* **рутбапараст**; мансабпарастӣ, рутбапараст будан.

РУТУБАТ *а.* رطوبت намӣ, тарӣ, намнокӣ; **рутубати ҳаво** миқдори намнокӣ дар ҳаво.

РУТУБАТНОК رطوبتناک тар, нам, намнок; *муқоб.* **хушк**.

РУТУБАТНОКӢ رطوبتناکی тарӣ, намӣ, намнокӣ.

РУТУБАТНОПАЗИР رطوبتناپذیر он чи намиро ба худ намегирад.

РУТУБАТОМЕЗ رطوبتآمیز рутубатнок, нам: **боди рутубатомез**.

РУТУБАТПАЗИР رطوبتپذیر он чи намиро зуд ба худ мегирад.

РУТУБАТСАНҶ رطوبتسنج асбоби андозагири рутубат, намсанҷ.

РУФАҚО *а.* رفقا *ҷ.* **рафиқ**, рафиқон.

РУФОТ *а.* رفات чизҳои шикаста, реза- реза шуда, пӯсида, аз ҳам рехта (*мас.*, *устухони пӯсида*).

РУФӮ رفو *кҳн.* баҳам дӯхтан ё танидани сӯрохӣ ё ҷои пораи матоъ, гилем *ва ғ.* ба тавре ки ҷои ислоҳшуда ба осонӣ маълум нагардад, поргӣ, дарбеҳ.

РУФӮГАР//РАФӮГАР رفوگر он ки руфӯ мекунад, руфӯкунанда, поргидӯз.

РУФӮГАРӢ رفوگری касбу амали руфӯгар; поргӣ кардан, дарбеҳ кардан.

РУХ I رخ рӯй, ҳар як аз барҷастагиҳои ду ҷониби рӯй, гуна, чеҳра ораз, рухсора; **рух додан** рӯй додан, воқеъ шудан.

РУХ II رخ *варз.* мӯҳрае аз мӯҳраҳои шоҳмот, ки ба шакли бурҷ аст.

РУХ III رخ парандаи афсонавии мавҳум ва бисёр бузург.

РУХАК رخک яке аз навъҳои зардолу.

РУХЗАРД رخزرد 1. он ки рӯяш зард метобад. 2. *маҷ.* заҳир, рангпарида, беморгун.

РУХОМ *а.* رخام санги мармари аълои рангдор.

РУХОМӢ رخامی *мансуб ба* **рухом.**

РУХСАТ *а.* رخصت изн, иҷозат.

РУХСАТӢ *а.* رخصتی таътили корӣ, истироҳат баъди чанд вақти кор: **ба рухсатӣ баромадан**.

РУХСАТНОМА رخصتنامه хатте, ки дар асоси он ба даромадан (рафтан) ба ҷое ё ба иҷрои коре изн ва имкон дода шудааст.

РУХСАТТАЛАБӢ رخصتطلبی пурсидани изн, иҷозат хостан ба коре.

РУХСОР(А) رخسار(ه) як тарафи рӯй, рух, гуна, чеҳра.

РУХСОРАГУЛГУН رخسارهگلگون *ниг.* **рухсорасурх**.

РУХСОРАСУРХ رخسارهسرخ 1. он ки гунаҳои гулгун дорад. 2. *маҷ.* шод, фараҳманд, сарафроз.

РУҲ I *а.* روح равон, ҷон.

РУҲ II روح рӯй, филиз.

РУҲИН روحین монанди рӯҳ.

РУҲИЯ روحیه *ниг.* **рӯҳия**.

РУҲӢ//РӮҲӢ *а.* روحی оид ба рӯҳ, равонӣ; бемории рӯҳӣ, касалии равонӣ.

РУҲПАРВАР روحپرور ҳаловатбахш, илҳомбахш, равонбахш.

РУҲУЛЛОҲ *а.* روحالله лақаби Исои Масеҳ.

РУҶӮЪ *а.* رجوع бозгашт, баргашт, муроҷиат; **руҷӯи лирикӣ** *адш.* аз тасвири воқеаҳои асар боз истода, фикру мулоҳиза ва ҳиссиётҳаяҷони худро баён кардани шоир ё нависанда.

РУШД *а.* رشد нумӯ, сабзиш, болидагӣ. тараққӣ, инкишоф.

РУШДИЯ رشدیه *кҳн.* мактаби миёна (мактабҳои дараҷаи 2 дар солҳои аввали инқилоби Октябр).

рӯ//рӯй رو//روی *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб, ба маънои* сабзанда, рӯянда, сабзида, рӯида: **худрӯй, зудрӯй**.

РУ//РӮЙ رو//روی 1. чеҳра, рух. 2. сатҳ, сафҳа, рӯя; **рӯи замин** сатҳи замин. 3. тарафи берунӣ ва болоии чизе; *муқоб.* **пушт**; **рӯи даст, рӯи хона, рӯи ҳавлӣ**. 4. сабаб, боис; **аз ин рӯ** аз ин ҷиҳат, аз ин сабаб, бино бар ин; **аз рӯи...** мувофиқи..., мутобиқи..., ба сабаби...; **рӯй андохтан** *чизеро* аз касе пурсидан, хоҳиш кардан; **ба рӯи** *касе* **задан** камбудии (айби) касеро беибо ба худаш гуфтан; **рӯ ба роҳ шудан** ба ҷое рафтагор шудан; **ба ҷое рӯ ниҳодан (рафтан)**; **рӯй додан** воқеъ шудан, ба амал омадан; **рӯи** *чизеро* **надидан** аз чизе маҳрум будан, ба чизе дастрасӣ надоштан; **рӯ овардан** а) муроҷиат кардан (ба касе, ба чизе); б) раҳсипор шудан (ба ҷое); **рӯ тофтан аз** *касе* тарк кардан, **рӯй гардондан**; рӯй турш кардан, абрӯ пурчин кардан, норизоӣ изҳор кардан; **рӯи хуш надодан ба** *касе* муомилаи хуб накардан, илтифот накардан; **рӯяш сиёҳ**! нанг бар вай!

рӯб روب 1. *феъли амр ва асоси замони ҳозира аз* **руфтан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* **рӯбанда**: **хонарӯб, ҳавлирӯб**.

РӮБАНД//РӮЙБАНД روبند//رویبند порча ё тӯри аз мӯй бофтае, ки занон рӯи худро мепӯшонданд, чашмбанд, никоб.

РӮБАНДА روبنده ҷорӯбкунанда, ҷорӯбкаш.

РӮБАРДОР روبردار :**рӯбардор кардан** аз рӯи навиштае нусха бардоштан.

РӮБАРӮ(Й) روبرو(ی) он чи дар муқобили чизе воқеъ аст; **рӯбарӯ кардан** *касеро* **ба** *касе* бо ҳамдигар бархӯронидан, дучор овардан (*ду касро бо ҳам*); **рӯ ба рӯ шудан** бо касе рӯ ба рӯ истодан, дучор омадан.

РӮБАРӮКУНӢ روبروکنی баробари ҳамдигар қарор додани касе.

РӮБАРӮШАВӢ روبروشوی рӯ ба рӯ афтодан.

РӮ(Й)БАСТА رو(ی)بسته болопӯшида, ниқобдор, дар зери ҳиҷоб.

РӮБАҲ روبه *ниг.* **рӯбоҳ**.

РӮБАҲМИЗОҶ روبه‌مزاج *маҷ.* ҳилагар, хушомадгӯй, маккор.

РӮБАҲОНА روبهانه чун рӯбоҳ, ҳилагарона, хушомадгӯёна.

РӮБАҲСИФАТ روبه‌صفت хушомадгӯй, бесамимият, маккор, ҳилагар.

РӮБИДАН روبیدن *ниг.* **рӯфтан**.

РӮБИН//РӮЙБИН روبین//روی‌بین он ки рӯйбинӣ мекунад, он ки аз рӯи касе гузашта натавониста ноилоҷ ба коре розӣ мешавад, хушомадгӯӣ.

РӮБИНАК روبینک он чи дар рӯбинон ба арӯс тӯҳфа меоранд.

РӮБИНӢ روبینی касеро рӯи хотир кардан, хотир дидан, хотирбинӣ.

РӮБИНОН//РӮЙБИНОН روبینان//روی‌بینان маросими махсуси пас аз тӯй бори аввал дидани арӯсу домод аз тарафи хешовандонашон.

РӮБИНОНА روبینانه хушомадгӯёна, ғайрисамимона.

РӮБОЗ روباز он ки рӯяш боз аст, бениқоб, рӯйкушода.

РӮБОЛИН روبالین рӯйболишт, ғилофи болишт, ки одатан аз матои сафед медӯзанд.

РӮБОЛО//РӮЙБОЛО روبالا//روی بالا рӯ ба боло (*ҳолати хобидан ба тахтапушт*).

РӮБОНДАН روباندن 1. *шакли бавоситаи* **рӯфтан**. 2. ба касе фармуда ҷоеро ҷорӯб кунонидан.

РӮБОРӢ روباری *гуфт.* як пора, як тикка, порча.

РӮБОҲ//РӮБАҲ روباه//روبه ҷонвари гӯштхор аз навъи саг, ки думи калони сермӯй дорад ва ба ҳилагарӣ машҳур аст.

РӮБОҲБАЧА روباه‌بچه бачаи рӯбоҳ.

РУБОҲБОЗ روباه‌باز *маҷ.* маккор, ҳилагар, фиребгар.

РӮБОҲБОЗӢ روباه‌بازی маккорӣ, ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

РӮБОҲВОР روباه‌وار чун рӯбоҳ, ҳилагар (-она).

РӮБОҲӢ روباهی монандӣ ба рӯбоҳ, ҳилагарӣ, хушомадгӯӣ.

РӮБОҲМИЗОҶ روباه‌مزاج *ниг.* **рӯбоҳсифат**.

РӮБОҲОНА روباهانه монанди рӯбоҳ.

РӮБОҲСИФАТ روباه‌صفت маккор, ҳилагар, фиребгар.

РӮБОҲСИФАТӢ روباه‌صفتی маккорӣ, ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

РӮБОҲТАБИАТ روباه‌طبیعت *ниг.* **рӯбаҳмизоҷ**.

РӮБУЧИН روبچین рӯфтан ва ба тартиб андохтани хона, ҳавлӣ *ва г.*: **рубучин кардан**.

РӮБӮСӢ روبوسی бӯсидани рӯ.

РӮВАРАҚ(А) رووَرق//رووَرقه ҷилди коғазие, ки аз болои муқова ба китобҳо пӯшонда мешавад.

РӮГАР//РӮЙГАР روگر//رویگر касе, ки рӯҳ ё қалъагӣ медавонад, сафедкунандаи мис бо рӯҳ ва ё қалъагӣ; саффор, мисгар.

РӮГАРДОН//РӮЙГАРДОН روگردان//روی‌گردان 1. он ки рӯяшро аз чизе ё касе гардонда, онро тарк кардааст. 2. либосе, ки тарафи дарунишро гардонда аз нав дӯхта бошанд.

РӮГАРДОНШУДА روگردان‌شده либосе, ки тарафи даруниашро гардонидаанд, чаппагардон карда.

РӮГАРМ روگرم одами дилгарм, ситорагарм, хушхулқ.

РӮҒЕЗА روغیزه *геол.* фишори уфуқӣ ё паҳлӯӣ.

РӮД رود дарё, наҳр, ҷӯйбори калон, рӯдхона.

РӮДА روده найчаи мулоими дароз дар шиками инсон ва ҳайвонот, ки хӯрокӣ аз меъда ба он мегузарад.

РӮДАБАНД روده‌بند *тиб.* банде, ки рӯдаи борикро ба девори шикам васл мекунад, банди рӯда.

РӮДАВӢ رودوی касеро писанд накарда гап задан ё коре кардан.

РӮДАҒАФС روده‌غفس *маҷ.* одами танбал, одами сусткор.

РӮДАҒАФСӢ رودەغفسی *мансуб ба* **рӯдағафс**; танбалӣ, сусткорӣ.

РӮДАДАРОЗ رودەدراز *маҷ.* одами сергап, лаққипургӯй, сергап.

РӮДАЙ رودەای *мансуб ба* **рӯда**; тавассути рӯда.

РӮДАКАН رودەکن :**рӯдакан шудан** *гуфт.* сахт ва дуру дароз хандидан.

РӮДАКАНАК رودەکنک :**рӯдаканак кардан** хеле мондаву шалпар кардан.

РӮДАКАФ رودەکف аз хандаи бисёр, аз хӯрдани бисёр кафидани рӯда.

РӮДАПО رودەپا ҷонвари биёбонии афсонавие, ки гӯё поҳои рӯдамонанди дарозе дорад ва сайди худро бо пойҳояш печонда мехӯрад.

РӮДБОР رودبار ҷое, ки дар он ҷӯйҳои калон бисёр аст, наҳр, дарёи калон.

РӮДКОВӢ رودکاوی кофтани ҷӯи нав ва аз гилу лойқа тоза кардани он.

РӮДНАВОЗ رودنواز *ниг.* **руднавоз**.

РӮДХОНА رودخانه 1. маҷро ё ҷараёнгоҳи рӯд (дарё). 2. рӯди (наҳри) калон.

РӮЁ رویا рӯянда, сабзанда, қобили сабзиш.

РӮЁН(И)ДАН رویاندن//رویانیدن 1. ба сабзиш водоштан, сабзондан. 2. ситондан, гирифтан; **қарзро рӯёндан** қарзро ситондан.

РӮЗ روز 1. фосилаи байни баромадан ва нишастани Офтоб, ки ҳаво равшан аст, аз дами субҳ то шом; *муқоб.* **шаб**; **рӯзи бозор** рӯзе, ки дар он бозор барпо мешавад; **рӯзи сиёҳ** рӯзи бад, рӯзи пурғаму кулфат ва маҳрумӣ; **ба рӯзи сиёҳ афтодан** ба сахтию маҳрумӣ ва ба азобу укубат дучор шудан; **ба** *касе* **рӯз нишон надодан** касеро ҳама вақт азоб додан, дар сахтӣ нигоҳ доштан; **рӯзи равшан надидан** ҳамеша дар сахтию бадбахтӣ рӯз гузаронидан.

РӮЗА روزه *д.* худдорӣ аз хӯрдану нӯшидан аз дамидани субҳ то фурӯ рафтани Офтоб дар моҳи рамазон.

РӮЗАДОР روزەدار он ки рӯза гирифтааст.

РӮЗАДОРӢ روزەداری *д.* худдорӣ аз хӯрок ва нӯшидан дар моҳи рамазон.

РӮЗАКУШОӢ روزەکشایی *д.* хӯрдан ва нӯшидан баъд аз гуруби Офтоб дар моҳи рамазон, ифтор, ифтор кардан.

РӮЗАФЗУН روزافزون он чи рӯз ба рӯз зиёд мешавад, мудом афзоянда.

РӮЗАФРӮЗ روزافروز *кит.* тобон, дурахшон.

РӮЗАХӮР روزەخور он ки дар моҳи рамазон рӯза намедорад.

РӮЗБАЙЪ روزبیع мӯзддиҳӣ ё ҳисобгирии кор аз рӯи кори ҳаррӯза.

РӮЗБЕҲ روزبه некрӯз, хушбахт; рӯз ба рӯз беҳтар шудан.

РӮЗБОН روزبان *кит.* 1. дарбон, зинҳор. 2. сарҳанг, фармондеҳи лашкар.

РӮЗГАРД روزگرد *кит.* 1. касе, ва ё чизе, ки рӯзона мегардад. 2. *киноя аз* Офтоб.

РӮЗГОР روزگار 1. замон, айём; **рӯзгори ҷавонӣ** давраи ҷавонӣ. 2. гузариши зиндагонии ҳаррӯза, гузашти рӯзгор.

РӮЗГОРДИДА روزگاردیده он ки гарму сарди зиндагиро чашидааст, пуртаҷриба аз гузашти рӯзгор.

РӮЗГОРДОР روزگاردار он ки зану бачаву оила дорад, соҳиби аҳлу аёл, он ки таъмини ризқу рӯзии оила дар ӯҳдаи вай аст.

РӮЗГОРДОРӢ روزگارداری идора кардани таъминоти хонавода, кору бори ҳаррӯзаи оила.

РӮЗГУЗАРОНӢ روزگذرانی имрори ҳаёт, зиндагӣ, гузаронидани ҳаёт, маишати ҳаррӯзаи зиндагиро таъмин намудан.

РӮЗГУН روزگون рӯзмонанд, равшан; *маҷ.* зебо, хушрӯй, равшанталъат.

РӮЗҒОР روزغار *ниг.* **рӯзгор**.

РӮЗҒОРДОРӢ روزغارداری *ниг.* **рӯзгордорӣ**.

РӮЗҒОРКАШӢ روزغارکشی *ниг.* **рӯзгордорӣ**.

РӮЗДАРМИЁН روزدرمیان як рӯз пас, баъди як рӯз.

РӮЗДИДА روزدیده умрдида, он ки гармию сардии рӯзгорро чашидааст.

РӮЗИБАХШ روزیبخش 1. рӯзидиҳанда, розиқ. 2. *маҷ.* Худо, Офаридгор.

РӮЗИДЕҲ روزیده он ки ризқи (хӯроки) касеро таъмин мекунад, рӯзибахш.

РӮЗИНА روزینه *гуфт.* рӯзона.

РӮЗӢ روزی 1. хӯроки ҳаррӯза. 2. насиба, қисмат, ризқ.

РӮЗКӮР روزکور 1. он ки рӯзона дида наметавонад. 2. *маҷ.* одами нодону бехабар.

РӮЗҚАРОР روزقرار *ниг.* **рӯзбайъ**.

РӮЗМАРРА روزمره ҳаррӯза, ҳамарӯза; **кори рӯзмарра** а) кори ҳаррӯза; б) коре, ки ба он аз ҳисоби маҳсули ҳаррӯза музд дода мешавад.

РӮЗМУЗД روزمزد *ниг.* **рӯзбайъ**.

РӮЗНОДИДА روزنادیده он ки дар зиндагӣ хушию хуррамӣ надида ба азобу эҳтиёҷ умр гузаронидааст, бенасиб.

РӮЗНОМА روزنامه 1. дафтари ёддоште, ки дар он воқеаҳои ҳаррӯза қайд мешавад. 2. номгӯи масъалаҳое, ки дар маҷлисе бояд муҳокима шаванд. 3. варақҳои бидуни ҷилд ва саҳифаҳо, ки дар замони муайян ба сурати рӯзнома ва ё ҳафтанома интишор мешаванд, ҷарида. 4. дафтари қайди хонандагони мактаб.

РӮЗНОМАВӢ روزناموی *мансуб ба* **рӯзнома**; тариқи рӯзнома.

РӮЗНОМАНАВИС روزنامه‌نویس рӯзноманигор, нигорандаи рӯзнома.

РӮЗНОМАНАВИСӢ روزنامه‌نویسی рӯзноманигорӣ, навиштани рӯзнома.

РӮЗНОМАНИГОР روزنامه‌نگار он ки мақола ва ахбори рӯзномаро менависад, таҳияи мақолаю ахбори рӯзнома.

РӮЗНОМАНИГОРӢ روزنامه‌نگاری шуғлу амали рӯзноманигор.

РӮЗНОМАФУРӮШ روزنامه‌فروش фурӯшандаи рӯзнома, ҷаридафурӯш.

РӮЗНОМАФУРӮШӢ روزنامه‌فروشی шуғлу амали фурӯшандаи рӯзномаю маҷаллаҳо; ҷои фурӯши рӯзномаю маҷаллаҳо.

РӮЗНОМАХОН روزنامه‌خوان хонандаи рӯзнома, он ки ба мутолиаву хондани рӯзнома майл дорад.

РӮЗНОМАХОНӢ روزنامه‌خوانی хондани рӯзнома, қироати рӯзнома.

РӮЗОНА روزانه 1. дар рӯз, ҳангоми рӯз. 2. ҳаррӯза, рӯзмарра: **кори рӯзона**, **хоби рӯзона**.

РӮЗСИЁҲ روزسیاه талхрӯзгор, он ки рӯзгори хушу осудае надорад, бадбахт.

РӮЗШУМОРӢ روزشماری шуморидани рӯз, пойидани рӯз.

РӮИДА روئیده сабзида, баромада, дамида.

РӮИДАН روئیدن сабзидан, аз замин сарзада баромадан (-и наботот), рустан, нумӯ кардан.

РӮИДАРИЧА رویدریچه қитъаи замини хурде, ки дар паҳлу ё пеши хонаи иқоматӣ воқеъ аст.

РӮИДИЛАКӢ رویدلکی ғайрисамимӣ, на бо майлу рағбати тамом, хоҳаму нохоҳам.

РӮИЗАМИНӢ رویزمینی он чи дар рӯи (сатҳи) замин воқеъ аст.

РӮИМИЗӢ رویمیزی он чи дар болои миз меистад, он чи ҷояш рӯи миз аст.

РӮИН رویین *ниг.* **руин**.

РӮИНА روینه он чи дар рӯи (сатҳи) чизе воқеъ аст.

РӮИН(А)ТАН روینتن // روییتن *ниг.* **руинтан**.

РӮИОБӢ روی‌آبی он чи дар сатҳи об воқеъ аст.

РӮИОСТИНӢ روی‌آستینی он чи дар тарафи берунии остин аст.

РӮИРОСТ روی‌راست ба таври рост рафтор кардан, беибо.

РӮИСАҲНӢ روی‌صحنی он чи дар саҳни ҷое воқеъ аст (*мас.*, *дар саҳни мадраса*).

РӮИСИНАГӢ روی‌سینگی он чи дар рӯи сина қарор дорад, он чи болои сина аст (*мас.*, *нишон*).

РӮИУСТУХОНӢ روی‌استخوانی дар болои устухон, болои устухонӣ.

РӮИХОТИР روی‌خاطر эҳтиром; **барои рӯихотири шумо** ба ҳурмати шумо, барои поси хотири шумо; **рӯихотир кардан** иззат ва ҳурмати касеро дар назар доштан.

РӮИХУШ روی‌خوش :**рӯи хуш додан ба** *касе* муомилаи нағз кардан, бо меҳрубонӣ рафтор намудан.

РӮИҲАВЛИГӢ روی‌حولیگی он чи дар саҳни ҳавлӣ воқеъ аст.

РӮИҲАВЛИХОБӢ روی‌حولی‌خوابی хобидан дар саҳни ҳавлӣ (*дар ҳавои кушода*).

РӮИҲАМ روی‌هم болои ҳам, болои ҳамдигар, боло-болои ҳам, ҷамъан, маҷмӯан.

РӮИҶО(Й) روی‌جا(ی) бистар; **касалии рӯиҷо** бемори бистарӣ.

РӮЙ روی *ниг.* **рӯ**.

РӮЙАНДУД روی‌اندود 1. чизҳои мисин ё биринҷӣ, ки ба рӯяшон оби тилло ё нуқра давонида шудааст. 2. *маҷ.* кори қалбакӣ.

РӮЙБАНД روی‌بند *ниг.* **рӯбанд**.

РӮЙБАСТ روی‌بست пӯшида, рӯяш бо чизе пӯшонидашуда; қабати филизи қиматбаҳое, ки бо он рӯи ягон асбоби филизиро пӯшонда бошанд.

РӮЙБАСТКУНӢ روی‌بست‌کنی болои чизеро бо як қабат чизи дигар пӯшондан, рӯкаш кардан.

РӮЙБАСТШУДА روی‌بست‌شده рӯи чизеро пӯшонидан, бастан.

РӮЙБИН روی‌بین *ниг.* **рӯбин**.

РӮЙБИНӢ روی‌بینی *ниг.* **рӯбинон**.

РӮЙБИНОН روی‌بینان *ниг.* **рӯбинӣ**.

РӮЙБОРИК روی‌بارک он ки рӯяш борики дароз аст; *муқоб.* **кулчарӯй**.

РӮЙГАРДОН//РӮГАРДОН رو(ی)گردان 1. ҷомае, ки баъди чиркин шуданаш абраашро рӯгардон карда, аз нав дӯхта бошанд. 2. он ки аз касе ё чизе нафрат карда аз он рӯ тофта бошад.

РӮЙГАРДОНӢ روی‌گردانی рӯй тофтан аз касе ё аз чизе.

РӮЙГАРДОНШУДА روی‌گردان‌شده *мансуб ба* **рӯйгардонӣ**; рӯйгардонкарда.

РӮЙДАРОЗ روی‌دراز он ки қолаби рӯяш дароз бошад.

РӮЙДОД روی‌داد воқеа, ҳодиса, ҳодиса ё аҳволе, ки ногаҳонӣ воқеъ шудааст.

РӮЙДОДА روی‌داده воқеъшуда, он чи ба амал омадааст.

РӮЙЗАРД روی‌زرد 1. он ки рӯяш зард аст, зардрӯй. 2. *маҷ.* хароб, лоғар, рангпарида аз ғам ва ғамхӯрӣ. 3. *маҷ.* шармгин, хиҷил.

РӮЙИНТАН روئین‌تن дорои тани қавӣ ва паҳлавон.

РӮЙИНТАНӢ روئین‌تنی паҳлавонӣ, нерӯмандӣ.

РӮЙКАНӢ روی‌کنی харошидани рӯй дар мотам ва азои касе; ҷанҷол ва рӯйканиву мӯйкании занҳо.

РӮЙКАШ روی‌کش 1. он чи барои нигаҳдорӣ аз гарду ғубор ба рӯи чизе пӯшида бошанд (*мас.*, *ҷилди кӯрпа*); **рӯйкаш кардан** болои (рӯи) чизеро бо матое,чарме ё чизи дигаре пӯшондан (*мас.*, *мизро бо матоъ, сандуқро бо тунукаи рангӣ ва г.*). 2. он чи зоҳири он бо

ботинаш якранг нест.

РӮЙКАШБОБ رویکشباب матое, ки барои рӯй кашидани чизе лоиқ аст, мувофиқ ва муносиби болои чизе.

РӮЙКАШКУНӢ رویکشکنی пӯшидани чизе бо матоъ ё чарм.

РӮЙКАШШУДА رویکششده чизе, ки рӯпӯш шудааст.

РӮЙКУРТА رویکرته куртае, ки аз болои зерпероҳан пӯшида мешавад.

РӮЙКУШОДА رویکشاده 1. он ки рӯяш ба ҳиҷоб (ниқоб) бошад. 2. хандонрӯй.

РӮЙМОЛ رویمال *ниг.* **рӯмол**.

РӮЙМОЛЧА رویمالچه *ниг.* **рӯмолча**.

РӮЙНАВИС//РӮНАВИС روینویس//رونویس нусхае, ки аз рӯи чизи навишташудае бардошта шудааст, нусха.

РӮЙНАВИСӢ روینویسی нусха бардоштан аз рӯи навиштае, нусхабардорӣ.

РӮЙНАВИШТ روینوشت *ниг.* **рӯйнавис**.

РӮЙНАМО روینما 1. *ниг.* **рӯнамо** 1. 2. муаррифӣ.

РӮЙНАМОӢ روینمائی муаррифии китоб ё рӯйдоди нави фарҳангӣ, шинос кардани аҳли зиё ё ҷомеа бо ягон рӯйдоди нав.

РӮЙНОДИД روینادید *гуфт.* :**рӯйнодид шудан** ҷангӣ шудан (бо касе), алоқа ва рафтуои худро қатъ кардан.

РӮЙНОКӢ روینا کی рӯ ба замин, парӯ.

РӮЙОВАР رویآور рӯйоваранда, таваҷҷӯҳкунанда.

РӮЙПАҲН رویپهن рӯи гирд, кулчарӯ, рафидарӯй.

РӮЙПӮШ رویپوش 1. он чи бо он болои чизе пӯшонда мешавад. 2. ниқоб. 3. пинҳон; **рӯйпӯш кардан** пинҳон намудан.

РӮЙПӮШӢ//РӮПӮШӢ رویپوشی//روپوشی 1. пӯшидани рӯи худ ё болои чизе. 2. ҷомае, ки аз рӯи (болои) либосҳои дигар мепӯшанд.

РӮПӮШКУНӢ روپوشکنی пинҳон кардан, пинҳонкунӣ.

РӮЙРОСТ رویراست кушоду ошкор, он чи кушоду рост ба рӯи кас гуфта мешавад.

РӮЙСИЁҲ روی سیاه *ниг.* **рӯсиёҳ**.

РӮЙТАРОШИДА رویتراشیده он ки ришаш тарошида аст.

РӮЙХАТ رویخط навиштае, ки дар он номгӯи касон ё чизҳо як ба як қайд ёфтааст, феҳрист, номгӯй.

РӮЙХАТКУНӢ رویخطکنی номгӯи касон ва чизҳоро навиштан, номи чизон ва касонро рӯнавис кардан.

РӮЙХАТЧӢ رویخطچی *гуфт.* он ки рӯйхат тартиб медиҳад, баҳисобгиранда, тартибдиҳандаи рӯйхат.

РӮЙҶОЙ رویجای матои сафеде, ки аз болои рахти хоб меандозанд.

РӮМОЛ//РӮЙМОЛ رویمال//رومال 1. порчае, ки бо он рӯй ва дастро баъди шустан хушк мекунанд. 2. матои чоркунҷае, ки занҳо ба сар мебанданд.

РӮМОЛЧА//РӮЙМОЛЧА رومالچه//رویمالچه даструймол, рӯймоли хурд, дастмол.

РӮНАВИС رونویس *ниг.* **рӯйнавис**.

РӮНАВИСӢ رونویسی рӯйбардор намудан.

РӮНАМО//РӮЙНАМО رونما//روینما 1. тӯҳфае, ки одамони домод ба арӯс дар рӯзи рӯбинон меоранд. 2. муаррифӣ.

РӮНАМОӢ رونمایی *ниг.* **рӯйнамоӣ**.

РӮНОС روناس решаи як навъ гиёҳе, ки аз он ранги сурх омода месозанд.

РӮНОСӢ روناسی *мансуб ба* **рӯнос**; ранги сурх, дорои ранги сурх.

РӮПАНАҲ روپنه рӯпӯшида, ниқобдор, он ки

рӯяш намоён нест.

РӮПӮСТ روپوست *тиб.* қисмати сатҳии пӯст.

РӮПӮШ روپوش *ниг.* **рӯйпӯш**. 1. либоси кушоде, ки маъмулан занон рӯи либосҳои дигар мепӯшанд. 2. либосе, ки одатан ҳангоми кору фаъолият мепӯшанд.

РӮПӮШАК روپوشک ниқоб.

РӮПӮШӢ روپوشی *ниг.* **рӯйпӯшӣ**.

РӮПӮШКУНӢ روپش‌کنی чизеро пинҳон кардан, далелеро рӯпӯш кардан.

РӮС روس чашмгурусна, ҳарис, касе, ки бисёр хӯрок мехӯрад, шикампарвар.

РӮСАРӢ روسری *ниг.* **рӯймол**, порчаи маъмулан чаҳоргӯша, ки занон барои пӯшиши сар аз он истифода мекунанд.

РӮСАФЕД روسفید беайб, бегуноҳ, он ки бадномие надорад; **рӯсафед шудан** бегуноҳ шудан, аз айб пок гардидан, некном шудан.

РӮСАФЕДӢ روسفیدی беайбӣ, бегуноҳӣ, некномӣ.

РӮСИЁҲ روسیاه 1. он ки чеҳрааш сиёҳранг бошад. 2. бадкор, бадном, гунаҳгор; **рӯсиёҳ кардан** *касеро* бадном ва шарманда кардан; **рӯсиёҳ шудан** бадном (шарманда) шудан.

РӮСИЁҲӢ روسیاهی бадномӣ, шармандагӣ.

РӮСУРХ روسرخ 1. сурхинарӯиӣ, сурхина. 2. *маҷ.* сарбаланд.

РӮТУРШ روترش туршрӯ, ғазаболуд, хиратабъ.

РӮФТА روفته ҷорӯб шуда, аз хасу хошоку партов тоза шуда.

РӮФТАН روفتن рӯбидан, ҷорӯб кардан, пок кардан (*ҷоеро аз партов*).

РӮФТУРӮБ روفت‌وروب ҷорӯбкунӣ, ғунучини хона; **руфтурӯб кардан** ҷорӯб (рӯбучин) кардан.

РӮФТУЧИН روفت‌وچین *ниг.* **руфтурӯб**.

РӮХУНУК روخنک 1. безеб, дилнокаш; *муқоб.* **рӯгарм; ситорагарм**. 2. шарманда, муттаҳам.

РӮҲ روح 1. равон, ҷон. 2. ҳолати ботинии (қалбии) одам.

РӮҲАН *а.* روحاً аз ҷиҳати рӯҳӣ, аз ҷиҳати маънавӣ аз ҷиҳати равонӣ: **рӯҳан қавӣ**.

РӮҲАФЗО//РӮҲФИЗО روح‌افزا//روح‌فزا ҷонбахш, ҳаловатовар, зиндадилкунанда.

РӮҲАФЗОӢ روح‌افزایی ҷонбахшӣ, ҳаловатоварӣ, зиндадилӣ.

РӮҲАФТОДА روح‌افتاده он ки кайфияташ хуб нест, маъюс, ноумед.

РӮҲАФТОДАГӢ روح‌افتادگی маъюсӣ, ноумедӣ.

РӮҲБАЛАНД روح‌بلند он ки кайфияти хушу фараҳнок дорад.

РӮҲБАЛАНДӢ روح‌بلندی шавқ, ҷӯшу хурӯш, зиндадилӣ.

РӮҲБАЛАНДКУНӢ روح‌بلندکنی ба касе қуввати дил додан, рӯҳан дастгирӣ намудан, дилбардорӣ, зиндадилкунӣ.

РӮҲБАЛАНДОНА روح‌بلندانه боумедона, зиндадилона.

РӮҲБАХШ روح‌بخش қуввати дилдиҳанда, дилбардоранда, далеркунанда.

РӮҲБОН *а.* رهبان *ҷ.* **роҳиб**.

РӮҲБОНИЯТ//РАҲБОНИЯТ *а.* رهبانیت тарки дунё ва тарки алоиқи дунё барои ибодат, гӯшанишинӣ, ибодат барои омурзиш.

РӮҲИЯ//РӮҲИЙЯ *а.* روحیه кайфияти рӯҳӣ, кайфият, ҳолат; **аҳволи рӯҳия** кайфияти ботинии касе.

РӮҲӢ روحی *мансуб ба* **рӯҳ**; **бемориҳои рӯҳӣ** бемориҳои равонӣ.

РӮҲҚА *а.* روحقه холис, ноб, беғаш (*дар бораи май ва тилло*).

РӮҲМУРДА روح‌مرده маъюс, ноумед.

РӮҲНАВОЗ روح‌نواز ҳаловатбахш, рӯҳбахш, рӯҳафзо.

РӮҲОНИЯТ *а.* روحانيت *мансуб ба* **рӯҳонӣ**, рӯҳонӣ будан.

РӮҲОНӢ *а.* روحانی 1. *мансуб ба* **рӯҳ**. 2. олими динӣ, пешвои динӣ.

РӮҲПАРВАР روحپرور ҳаловатовар, хурсандкунанда.

РӮҲУЛҚУДС *а.* روح‌القدس рӯҳи пок, ки гӯё Исои Масеҳ аз осмон ба шогирдони худ фиристод.

РӮҲФАРСО روحفرسا он чи рӯҳро хаста мекунад, хастакунандаи рӯҳ, мояи азоби рӯҳ, озордиҳанда.

РӮҲШИНОС روحشناس он ки ба рӯҳия (кайфияти ботинии) касон пай мебарад, *ниг.* **равоншинос**.

РӮҲШИНОСӢ روحشناسی *ниг.* **равоншиносӣ**.

РӮШАН روشن *ниг.* **равшан**.

РӮШИНОС روشناس 1. ошно, шинос. 2. бошараф, номдор, машҳур, бошаъну шараф. 3. қиёфашинос.

РӮШИНОСӢ روشناسی 1. маърифат, шинохт. 2. қиёфашиносӣ.

РӮШНОИГУЗАР روشنایی‌گذر он чи аз худ нурро мегузаронад, нургузар, нургузарон.

РӮШНОИДАРО روشنایی‌درا шикоф, рахнае, ки ба воситаи он ба ҷое нур медарояд.

РӮШНОИДИҲАНДА روشنایی‌دهنده манбае, ки аз он нур мебарояд.

РӮШНОИДИҲӢ روشنایی‌دهی рӯшноӣ додан, пахши рӯшноӣ.

РӮШНОИДӮСТ روشنایی‌دوست он ки ва ё он чи рӯшноиро дӯст дорад.

РӮШНОИНОГУЗАР روشنایی‌گذر он чи пеши рӯшноиро мегирад ва онро ба тарафи дигар намегузаронад.

РӮШНОИТАРСӢ روشنایی‌ترسی *ниг.* **рӯшноиҳаросӣ**.

РӮШНОИҲАРОСӢ روشنایی‌هراسی *тиб.* як навъ бемории равонӣ, ки мубталои он аз рӯшноӣ меҳаросад.

РӮШНОӢ روشنایی равшанӣ; *муқоб.* **торикӣ**; фурӯғ, нур; рӯшноӣ додан равшанӣ кардан.

РӮЪБ *а.* رعب тарс, бим, ҳарос, воҳима.

РӮЪЁ *а.* رؤیا хоббинӣ, он чи дар хоб дида мешавад.

РӮЪЯТ *а.* رؤیت 1. дидан, ба чашм дидан, мушоҳида; биниш. 2. ҳолати тобонӣ ва дидашавандагии қурси моҳ дар осмон.

РӮЯ رویه 1. сурат, чеҳра, рӯй. 2. шакл, ҳайат. 3. зоҳири ҳар чиз, намо. 4. сатҳ.

РӮЯКИБИН رویکی‌بین он ки ба коре ё ба масъалае ғайриҷиддӣ (сатҳӣ) нигоҳ мекунад.

РӮЯКИБИНӢ رویکی‌بینی хотирбинӣ кардан, чизеро сатҳӣ додан.

РӮЯКИКОР رویکی‌کار нисбат ба кор лоқайд, бепарво, саҳлангор.

РӮЯКИФАҲМӢ رویکی‌فهمی чизеро сатҳӣ фаҳмидан, ба мафҳуми чизе амиқ фурӯ нарафтан.

РӮЯКӢ رویکی 1. он чи дар рӯй аст, он чи дар рӯи чизе воқеъ мешавад. 2. сатҳӣ, он чи ба моҳияти коре дахл намекунад, ғайриҷиддӣ.

РӮЯН روین гиёҳе, ки баргҳои нӯгтез ва гулҳои майдаи зард дорад ва аз решаи он моддаи сурхранге ҳосил мешавад, ки дар рангрезӣ ба кор меравад, рӯнос.

РӮЯНӢ روینی сурхранг, мисли сурх.

РӮЯНРАНГ روین‌رنگ монанди рӯян, мисли рӯян.

С

С *ҳарфи бисту дуюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо се* (ث), *син* (س) *ва сод* (ص) *ифода меёбад, дар ҳисоби абҷад мутаносибан ҳарфи се* (ث) *ба адади* 500, *ҳарфи син* (س) *ба адади* 60 *ва ҳарфи сод* (ص) *ба адади* 90 *баробаранд.*

САБ(Б) سب *кит.* дашном, таҳқир; **саб(б) кардан** дашном, таҳқир кардан.

САБАБ *а.* سبب 1. боис, иллат, мӯҷиб. 2. васила; **аз сабаби...** бинобар..., барои...; **аз чӣ сабаб** ба чӣ иллат, барои чӣ; **аз ин (ба ин) сабаб** аз боиси ин; бинобар ин, ба ин тариқ, аз ин рӯ; **сабаб доштан** асос доштан; **сабаб нишон додан** баҳона кардан; **сабаб шудан ба** *чизе* боиси чизе шудан; **сабаб гардидан** сабаб шудан.

САБАБГОР سببگار боис, омил.

САБАБДОР سببدار дорои сабаб, сабаб доштан.

САБАБИЯТ *а.* سببيت *фалс.* сабабгорӣ; робитаи мутақобили рӯйдодҳо, ки яке сабаби вуқӯи дигаре мегардад.

САБАБӢ I سببی *мансуб ба* **сабаб**; **робитаи сабабӣ** *фалс.* робитаи ба воситаи сабаб муқарраршуда.

САБАБӢ II سببی *гуфт.* ӯгай; додар ё хоҳари номида, додархонд ё хоҳархонд.

САБАБНОК سببناک босабаб, дорои сабаб.

САБАБНОКӢ سببناکی босабаб будан, сабаб доштан.

САБАБХОҲ سببخواه он ки муайян намудани сабаби рух додани ҳодиса ё амалеро талаб мекунад.

САБАБҶӮӢ سببجوئی ҷӯяндаи сабаб, ҷӯяндаи баҳона, баҳонаҷӯ.

САБАБҶӮЙ سببجوی сабаб ҷустан, баҳона ҷустан.

САБАД سبد зарфе, ки аз химчаҳои борики дарахт мебофанд (*бештар барои гирифтани мева, сабзавот ва г.*); ◊ **гули сари сабад** кас ё чизе беҳтарин, писандидатарин; он ки ородиҳандаи ягон маҷлис ё маҳфил бошад.

САБАДБОФ سبدباف он ки аз навда ва химчаҳои дарахт сабад дуруст мекунад.

САБАДБОФӢ سبدبافی 1. амали сабадбоф. 2. ҷои мебофтани сабад, дӯкони сабадбофӣ.

САБАДПӮШ سبدپوش он чи сабадро бо он пӯшонанд.

САБАДТӮР سبدتور асбоби сабадмонанд, ки барои моҳигирӣ истифода мешавад.

САБАДЧА سبدچه *шакли тасғири* **сабад**, сабади хурд.

САБАДЧИН سبدچين ангуре, ки баъд аз кандан дар ток ҷо-ҷо мемонад, лошӣ.

САБАДЧӮБ سبدچوب *ниг.* **савачӯб**.

САБАҚ I *а.* سبق 1. дарс, як миқдори китоб, ки дар муддати як дарс хонда шавад. 2. ибрат; **сабақ гирифтан** а) таълим гирифтан, омӯхтан; б) ибрат гирифтан, аз чизе барои худ хулоса баровардан; **сабақ додан** *ба касе* а) таълим додан, дарс омӯхтан ба касе; б) дар коре хеле моҳир будан, ибрат бахшидан в) танбеҳ додан; **сабақ шудани** *чизе ба касе* дарси ибрат шудани коре ба касе; танбеҳ шудани коре ба касе.

САБАҚ II //**САБҚ** *а.* سبق гузашта, кор ва амале,

ки дар гузашта воқеъ шудааст; собиқа.

САБАҚГИРӢ سبق‌گیری *исми амал аз* **сабақ гирифан**; таълим гирифтан, омӯхтан.

САБАҚДИҲӢ سبق‌دهی *исми амал аз* **сабақ додан**; таълим додан.

САБАҚОМӮЗ سبق‌آموز 1. дарсдиҳанда, таълимдиҳанда, муаллим. 2. дарсгиранда.

САБАҚОМӮЗӢ سبق‌آموزی амалу шуғли **сабақомӯз** 1, 2.

САБАЛ سبل *тиб.* бемории чашм, ки рагҳои чашм сурх мегардад ва чашм хориш пайдо карда обрав мешавад.

САБАЛАТ *а.* سبلت *ниг.* **саблат**.

САББ *а.* سب *ниг.* **саб(б)**.

САББОБА *а.* سبّابه *кит.* ангушти паҳлуи сарангушт, ангушти шаҳодат, ангушти ишорат.

САББОҒ *а.* صبّاغ рангрез, кабудгар.

САББОҒӢ صبّاغی рангрезӣ, кабудгарӣ.

САББОК *а.* سبّاک *кит.* рехтагар; заргар.

САББОР *а.* صبّار *кит.* 1. пурсабр, бурдбор.

САББОҲ *а.* سبّاح *кит.* 1. шиновар, бисёр шинокунанда. 2. *мач.* киштирон.

САББОҲӢ سبّاحی *кит.* шиноварӣ, ободонӣ.

САБЕҲ *а.* صبیح *кит.* зебо, хушрӯй.

САБЗ سبز ба ранги гиёҳи тару тоза; **сабз шудан** рӯидани гиёҳ, барг баровардани дарахт, сабзидан; **мӯйлаб сабз кардан** нав мӯйлаб баровардан.

САБЗА سبزه гиёҳи тару тозаи ба гандум ва ҷави навхез монанд, ки аз замин чида нашуда бошад; **сабзаи навхез** гиёҳи акнун нешзада ва сабзида.

САБЗАБАНДӢ سبزه‌بندی бо сабзаҳо ороста (*мас., тоқ, дарвоза*).

САБЗАВОТ سبزوات маҳсули обчакорӣ (*сабзӣ, пиёз, карам ва дигар гиёҳҳои хӯрокӣ*).

САБЗАВОТӢ سبزواتی *мансуб ба* **сабзавот**; **киштҳои сабзавотӣ**.

САБЗАВОТКОР سبزوات‌کار он ки сабзавот парвариш мекунад, обчакор.

САБЗАВОТКОРӢ سبزوات‌کاری обчакорӣ.

САБЗАВОТФУРӮШ سبزوات‌فروش он ки сабзавот мефурӯшад.

САБЗАВОТФУРӮШӢ سبزوات‌فروشی 1. шуғли сабзавотфурӯш. 2. ҷое, ки сабзавот мефурӯшанд, дӯкони фурӯши сабзавот.

САБЗАЗОР سبزه‌زار замини сергиёҳи сабзу хуррам, марғзор, чаман: **сабзазор кардани роҳравҳо**.

САБЗАЗОРКУНӢ سبزه‌زارکنی саҳро ё ҷоеро об дода сабзазор кардан.

САБЗАК I سبزک *ниг.* **сабзина**.

САБЗАК II سبزک 1. сабзаҳои навруста. 2. *гуфт.* резакардаи хушкондаи барги пиёз, кашнич ва *мон. ин*, ки ба хӯрок меандозанд (асосан дар зимистон).

САБЗАК III سبزک номи парандае, ки парҳои сабз дорад, сабзқабо.

САБЗАХӮР سبزه‌خور ҳайвони алафхор.

САБЗГУН//САБЗГУНА سبزگون//سبزگونه сабзранг.

САБЗИДАН سبزیدن 1. рӯидан, неш зада баромадан (гиёҳ). 2. расидан, ба воя расидан, авҷ гирифтан.

САБЗИДОН سبزی‌دان ҷои махсус барои нигоҳ доштани сабзӣ; **зағомаи сабзидон**.

САБЗИКАҲАК سبزی‌کهک *бот.* сабзии худрӯй.

САБЗИНА سبزینه сабзранг; гандумгун.

САБЗИНАГӢ سبزینگی сабзранг будан, пӯсти бадани гандумгун доштан.

САБЗИНАРАНГ سبزینه‌رنگ *ниг.* **сабзина**.

САБЗИНАРӮ(Й) سبزینه‌رو(ی) гандумирӯй.

САБЗИНАЧЕҲРА سبزینه‌چهره *ниг.* **сабзинарӯ**.

САБЗИПОРАКУНӢ سبزی‌پاره‌کنی *ниг.* **сабзирезакунӣ**.

САБЗИРАНГ سبزی‌رنگ зарди сурхранг, ранги сабзимонанд.

САБЗИРЕЗАКУНАК سبزی‌ریزه‌کنک асбоб махсус барои реза (пора) кардани сабзӣ.

САБЗИРЕЗАКУНӢ سبزی‌ریزه‌کنی сабзӣ пора кар-

дан: **тахтаи сабзирезакунӣ**.

САБЗИФУРӮШ سبزی‌فروش фурӯшандаи сабзӣ.

САБЗИФУРӮШӢ سبزی‌فروشی 1. шугли сабзифурӯш. 2. дӯкони фурӯши сабзӣ.

САБЗИҶОТФУРӮШ سبزی‌جات‌فروش *ниг.* **сабзавотфурӯш**.

САБЗИҶОТФУРӮШӢ سبزی‌جات‌فروشی *ниг.* **сабзавотфурӯшӣ**.

САБЗИШ سبزش 1. сабзидан, рӯидан, нашъунамо. 2. *маҷ.* тараққӣ, пешрафт, шукуфоӣ.

САБЗӢ I سبزی сабз будан, ба ранги алаф.

САБЗӢ II سبزی *бот.* навъе аз бехмеваҳо –зардак, бехӣ.

САБЗКОРӢ سبزکاری сабз кардан, кабудизор намудан.

САБЗҚАБО سبزقبا қабои сабз пӯшанда; *муқ.* **сабзпӯш**.

САБЗНАМО سبزنما 1. сабзгуна. 2. сабзина, гандумгун.

САБЗОБ سبزآب нӯшокии масткунандае, ки дар Ҳиндунстон аз як навъ алафи баргаш канабмонанд мекашанд.

САБЗОН(И)ДАН سبزاندن//سبزانیدن рӯёнидан, сабз кардан; ба воя расидан.

САБЗПОЙ سبزپای шумқадам, бадбахтиовар.

САБЗПӮШ سبزپوش 1. он ки либоси сабз пӯшидааст. 2. ҳирқапӯш; шайх, зоҳид; фариштагон; ◊ **сабзпӯшони нӯҳ хонақоҳ**.

САБЗРАНГ سبزرنگ ба ранги сабз монанд.

САБЗТОБ سبزتاب моил ба ранги сабз, сабз- намо.

САБЗФОМ سبزفام *ниг.* **сабзранг**.

САБЗХАТ سبزخط ҷавони навхат, навҷавон.

САБЗЧА سبزچه *гуфт.* сабзтоб.

САБЗЧАШМ سبزچشم он ки чашми сабзранг дорад.

САБЗЧЕҲРА سبزچهره *ниг.* **сабзинарӯ(й)**.

САБИКА *а.* سبیکه тилло ва ё нуқраи дар қолаб рехта; ◊ **сабикаи сухан** сухани зебои пурмаъно.

САБИЛ I *а.* سبیل роҳ, тариқ; **бар сабили**… ба роҳи…

САБИЛ II *а.* سبیل *гуфт.* афганда дар роҳ, фурӯмонда, бесоҳиб; **сабил монад** бесоҳиб монад!, бало ба сараш!, зор монад! (*дар мавриди дилхункӣ аз касе ё чизе гуфта мешавад*).

САБИЛМОНДА I سبیل‌مانده 1. дар роҳ монда; овора, саргардон, бесоҳиб. 2. зормонда, бозмонда.

САБИЛМОНДА II سبیل‌مانده *ниг.* **сабил** II.

САБИР *а.* صبیر *кит.* собир, сабркунанда.

САБИЯ *а.* صبیه *кит.* духтар, духтарча.

САБӢ *а.* صبی *кит.* писарбача.

САБК I *а.* سبک 1. тарз, равиш. 2. услуб, тарзи баён, тарзи ифодаи фикр.

САБК II *а.* سبک 1. қолаби рехтагарӣ. 2. ба қолаб резондани филизи ҷӯшон.

САБКШИНОСӢ سبک‌شناسی *адш.* услубшиносӣ.

САБҚАТ *а.* سبقت 1. пешдастӣ кардан, пеш гузаштан (*аз касе дар коре*). 2. мусобиқа; **шарти сабқат** шарти мусобиқа.

САБҚУЛЛИСОН *а.* سبق‌اللسان сухани ба ногоҳ сарзада, гапи бадоҳатан гуфташуда.

САБЛАТ *а.* سبلت 1. мӯйлаб, бурут. 2. *маҷ.* сермӯйлаб, бадҳайбат. 3. *маҷ.* хашму ғазаб.

САБО I *а.* صبا боде, ки аз ҷониби шарқ мевазад; боди серуни пагоҳонӣ; **боди сабо** боди саҳаргоҳӣ.

САБО II *а.* صبا *кҳн.* кӯдакӣ, бачагӣ; **айёми сабо** даврони бачагӣ.

САБОЁ I *а.* صبایا *ҷ.* **сабӣ** I.

САБОЁ II *а.* صبایا *ҷ.* **сабия** (духтарбачаҳо).

САБОСУРЪАТ صباسرعت чун боди сабо, бодрафтор, тезрафтор.

САБОТ *а.* ثبات пойдорӣ, устуворӣ; қарор.

САБОТКОРӢ ثبات‌کاری пойдор ва устувор дар иҷрои коре, собитқадам.

САБОТКОРОНА ثبات‌کارانه бо собит ва истодагарӣ.

САБОҲ *а.* صباح бомдод, сапедадам, субҳгоҳ.

САБОҲАТ I *а.* صباحت 1. зебой, хубрӯӣ. 2. шиноварӣ.

САБОҲАТ II //**СИБОҲАТ** *а.* صباحت шино кардан, шиноварӣ; **сабоҳат кардан** шино кардан, шиноварӣ намудан, оббурӣ кардан.

САБОҲӢ صباحی саҳаргоҳӣ; **насими сабоҳӣ** боди саҳаргоҳӣ, боди сабо.

САБР I *а.* صبر бурдборӣ; бардошт, тоқат; **сабр аз даст додан** дигар тоқат карда натавонистан; **сабр кардан** тоқат кардан, бардошт кардан; **косаи сабр лабрез шудан** *маҷ.* дигар тоқату бардошт намондан.

САБР II *а.* صبر *бот.* 1. гиёҳест бо баргҳои теғдор, ки дар миёнаи соқаи дарозе руста дар нӯги он гул пайдо мешавад, алоэ. 2. ширеи гиёҳи сабр, ки дар тиб(б) ба сифати дору истифода мешавад.

САБРНОК صبرناک *ниг.* **босабр.**

САБТ I *а.* ثبت навиштан, қайд кардан, зикр намудан; **сабт будан** навишта будан, қайд ёфтан, зикр шудан; **сабт кардан** навиштан, қайд кардан, зикр намудан, дарҷ намудан (*чизеро дар ҷое*); **сабт шудан** навишта шудан, зикр ёфтан.

САБТ II *а.* سبت *кит.* шанбе; **асҳоби сабт** қавми яҳуд.

САБТДОРУ ثبت‌دارو моддаи кимиёвӣ барои чопи сурат.

САБУ//**САБӮ(Й)** *а.* (سبو//سبو(ی *кит.* кӯза барои об, шароб *ва г.*

САБУК سبک 1. камвазн; *муқоб.* **вазнин, гарон.** 2. андак, кам; **лабханди сабук, изтироби сабук, табассуми сабук; ҷазои сабук** ҷазои андак, ҷазои начандон сахт; **сабук шудани гуноҳ** кам шудани гуноҳ. 3. хафиф; нарм, мулоим: **боди сабук.** 4. осон; ба осонӣ; *муқоб.* **душвор; кори сабук, сабук бардоштан; сабук нафас гирифтан.** 5. чусту чолок (*дар рафтор ва кор*), чобук; чобукона; тез, басуръат. 6. *маҷ.* бетамкин, бемулоҳиза (*нисбат ба одам*); *муқоб.* **вазнин, батамкин; сабук будан** а) камвазн будан; б) *маҷ.* бемулоҳиза ва беандеша будан, бетамкин будан (одам); **сабук кардан** кам кардан (*бор, харҷ, қарз ва м.* инҳо); **сабук шудан** а) аз зери бор ва вазнинии чизе раҳо шудан, камбор шудан, зоидан; в) *маҷ.* беандеша будан, бемулоҳиза кору рафтор кардан; г) *маҷ.* аз шиддати беморӣ раҳо ёфтан, аз беморӣ ба по хестан, худро каме беҳтар ҳис кардан, рӯ ба беҳбудӣ овардан аз беморӣ; **бемории сабук** касалии на он қадар хавфнок, касалии андак; **хӯроки сабук** хӯроки зудҳазм; **сабук(тар) карда гуфтан** бе воҳима гуфтани чизе ба касе; **худро сабук ҳис кардан** а) худро озод ва беғам ҳис кардан; фориғбол будан, камташвиш шудан; б) беҳтар шудани саломатӣ, шифо ёфтан. **сабук-сабук** а) андак-андак, кам-кам; б) нармнарм, бомулоимат.

САБУКАК سبکک *шакли тасғири* **сабук**; хеле сабук.

САБУКАНДЕШ(А) سبک‌اندیش//سبک‌اندیشه он ки бемулоҳиза кор мекунад; он ки ҳама ҷониби корро насанҷида ба он иқдом меварзад; *муқоб.* **дурандеш.**

САБУКАШ سبوکش кӯзакаш; аз сабу нӯшида.

САБУКБОЛ سبکبال тезпар (паранда).

САБУКБОР سبکبار 1. он ки бораш сабук ва ё кам аст. 2. *маҷ.* фориғбол, осуда, бехаёл, бепарво.

САБУКБОРӢ سبکباری 1. бори кам ва сабук бар дӯш доштан. 2. бемулоҳизагӣ, беғамӣ, бепарвой.

САБУКВАЗН سبک‌وزن 1. он ки (ё он чи) вазнаш кам ва сабук аст. 2. *варз.* варзишгари камвазн.

САБУКВАЗНӢ سبک‌وزنی вазни сабук доштан, камвазнӣ.

САБУКВОР سبک‌وار чобукона, бо чобукӣ, бо чолокӣ.

САБУКГАРД سبک‌گرد *ниг.* **сабукрав.**

САБУКДАВ سبک‌دو он ки дар давидан чусту чолок аст; тезгард.

САБУКДАСТ سبک‌دست 1. чобукдаст; тезкор, моҳир. 2. *маҷ.* он ки дасташ кушоиш мебахшад, яъне ҳар кор, хусусан савдо, аз вай кушоиш меёбад; (*байъкушо дар харидуфурӯш*).

САБУКДАСТӢ سبک‌دستی чобукӣ, чолокӣ; байъкушоӣ.

САБУКДӮШ سبک‌دوش **:аз вазифа сабукдӯш кардан** аз вазифаи ишғолкарда озод намудан.

САБУКЗАБОН سبک‌زبان сергап, лаққӣ.

САБУКИРОДА سبک‌اراده он ки иродааш суст аст.

САБУКӢ سبکی 1. сабук будан, вазни зиёд надоштан, камвазнӣ. 2. осонӣ, саҳлӣ (*дар коре*). 3. имтиёз додан, гузашт кардан. 4. *маҷ.* бетамкинӣ, бемулоҳизагӣ; рафтори ношоями бачагона; **бо сабукӣ** ба осонӣ, бедушворӣ, бахайр; **сабукӣ кардан** рафтори кӯтоҳандешона (бемулоҳиза, бетамкинона) кардан.

САБУКҚАДАМ سبکقدم фархундапай, хуҷистапай, муборакқадам.

САБУКЛИҚО سبکلقا кушодарӯй; хушандом.

САБУКМАҒЗ سبکمغز кӯтоҳандеш, саҳлангор.

САБУКМАҒЗӢ سبکمغزی кӯтоҳандешӣ, саҳлангорӣ.

САБУКМИЗОҶ سبکمزاج суст, ноустувор, калаванда.

САБУКМОЯ سبکمایه 1. беқадр, арзон. 2. фурӯмоя, паст. 3. ҷоҳил, камсавод.

САБУКМОЯГӢ سبکمایگی ҷаҳолат, камсавод.

САБУКПАР سبکپر *ниг.* **сабукпарвоз**.

САБУКПАРВОЗ سبکپرواز тезпар, зудпар.

САБУКПО(Й) سبکپا(ی) 1. тезрафтор, зудгард, чолок, чаққон. 2. *маҷ.* бадахлоқ, бероҳа, фоҳиша.

САБУКРАВ سبکرو 1. тезгард, чобукрафтор. 2. **мошин** (-и сабукрав).

САБУКРАВӢ سبکروی тезравӣ, тезрафторӣ, осонравандагӣ.

САБУКРАФТОР سبکرفتار 1. чобукгард, тезгард. 2. *маҷ.* он ки бемулоҳиза рафтор намояд.

САБУКРАЪЙ سبکرأی *ниг.* **сабукрой**.

САБУКРОЙ سبکرای кӯтоҳандеш, каммулоҳиза.

САБУКРӮЙ سبکروی 1. самимӣ, дидадаро. 2. *ниг.* **сабукхез** 2.

САБУКРӮҲ سبکروح хушҳол, шодон.

САБУКРӮҲӢ سبکروحی хушҳолӣ, шодӣ, хуррамӣ, хурсандӣ, зиндадилӣ.

САБУКСАВОР سبکسوار аспсавори чобуку чолок.

САБУКСАЙР سبکسیر тезрафтор, тезгард.

САБУКСАНГ سبکسنگ камвазн; *ниг.* **сабук** 1.

САБУКСАР سبکسر камақл, кӯтоҳандеш.

САБУКСАРӢ سبکسری 1. сабукӣ, дарунхолигӣ. 2. *маҷ.* сабукмағзӣ; камақлӣ, беандешагӣ. 3. бетоқатӣ, беҳушона сафсата гуфтани бемор аз шиддати таб.

САБУКСОР سبکسار *ниг.* **сабуксар**.

САБУКСОРӢ سبکساری *ниг.* **сабуксарӣ**.

САБУКТАН سبکتن *ниг.* **сабукҷусса**.

САБУКТОЗ سبکتاز 1. чобуксавор. 2. бодпо, тездав. 3. пойгачӣ.

САБУКФИКР سبکفکر кӯтоҳандеш, бемулоҳиза.

САБУКФИКРӢ سبکفکری кӯтоҳандешӣ, бемулоҳизагӣ.

САБУКФИКРОНА سبکفکرانه кӯтоҳандешона, бемулоҳиза.

САБУКХЕЗ سبکخیز тезрафтор; чолок, чобук.

САБУКҶИЛАВ سبکجلو *ниг.* **сабукъинон**.

САБУКҶОН سبکجان *кит.* 1. беҷуръат, тарсончак. 2.ором, безарар.

САБУКҶОНӢ سبکجانی 1. беҷуръатӣ, тарсончакӣ. 2. оромтабиатӣ, безарарӣ.

САБУКҶУССА سبکجثّه одами ҷуссааш на чандон калон; *муқоб.* **қавиҷусса**.

САБУКШАВӢ سبکشوی 1. рӯ ба беҳбудӣ овардан аз беморӣ. 2. зоидани зан.

САБУКЪИНОН سبکعنان тезрав, чусту чолок, чаққон.

САБУР صبور сабркунанда, тобовар, пуртоқат.

САБУРӢ صبوری бардошт, таҳаммул, бурдборӣ, тоқат.

САБӮ سبو *ниг.* **сабу**.

САБӮЙ سبوی *ниг.* **сабу**.

САБӮКАШ سبوکش *ниг.* **сабукаш**.

САБӮС سبوس пӯсти резашудаи гандум, ҷав *ва г.*, ки пас аз бехтани орди онҳо дар ордбезак боқӣ мемонад.

САБӮСАК سبوسک резачаҳои сафед, ки дар мӯй пайдо мешавад; **сабӯсаки сар**.

САБӮСДОҒ سبوسداغ сабӯсе, ки онро (бо намак) гарм карда дар халтачае ба ҷойи дардноки бадан мегузоранд.

САБӮСНОК سبوسناک орди сабӯсдор.

САБӮСТАРИТ سبوستریت сабӯси обомехта барои хӯроки чорпо ва мурғон.

САБӮҲ *а.* صبوح он чи субҳ (субҳона, ношто) хӯранд ё нӯшанд.

САБӮҲӢ صبوحی шаробе, ки субҳи барвақт хӯранд.

САБҲА//СУБҲА *а.* سبحه мӯҳраҳои ба ришта чидашуда, тасбеҳ; **сабҳаи саддона** тасбеҳе, ки сад мӯҳра дорад.

САБЧА سبچه ҳосили навбастаи харбуза ва дигар киштҳои полезӣ: **сабча бастан.**

САБЪ I *а.* سبع ҳайвони ваҳшии даранда.

САБЪ II *а.* سبع ҳафт (адад).

САБЪӢ سبعی 1. *мансуб ба* **сабъ** I; *мансуб ба* ҳайвони даранда. 2. *маҷ.* ҳайвонӣ, ваҳшигарӣ.

САБЪСИРАТ سبع‌سیرت *маҷ.* ҳайвонсират, дарандатабъ.

САВА سوه :**сава кардан** *гуфт.* а) бо савачӯб пахта ё пашмро зада тит кардан; б) *маҷ.* кӯфтан, танбеҳ кардан.

САВАЧӮБ سوه‌چوب *гуфт.* химчае, ки бо он пахта ё пашмро сава мекунанд.

САВБ I *а.* صوب *кит.* тараф, ҷониб, сӯй.

САВБ II *а.* ثوب либос, пӯшок.

САВБА//СӮБА *а.* صوبه вилоят, қисми муайяне аз мамлакат, ноҳия (*дар Ҳиндустон*).

САВБАДОР//СӮБАДОР صوبه‌دار ҳокими вилоят (дар Ҳиндустон).

САВГАНД سوگند қасам; ваъдаи тантанавӣ барои садоқат ва коре ва ё қавле; **савганд додан** қасам додан, ба қасамхӯрӣ маҷбур кардан; **савганд ёд кардан** ба таври тантанавӣ ва расман ваъда додан барои садоқат ва коре (*мас., ҳарбиён*); **савганд хӯрдан** қасам хӯрдан; **савганди сарбоз** савганде, ки сарбоз барои садоқат ба халқу Ватан ёд мекунад.

САВГАНДНОМА سوگندنامه савганди навишта, матни савганд.

САВГАНДШИКАН سوگندشکن он ки қасам хӯрда, ба он амал накардааст, беаҳд.

САВГАНДШИКАНӢ سوگندشکنی шикастани савганд, қасам шикастан.

САВҒО(Т) *т.* سوغا(ت) тӯҳфаи сафар, раҳовард, дастовез.

САВҒОТӢ سوغاتی *ниг.* **савғо(т)**.

САВДО I سودا 1. хариду фурӯш, бозоргонӣ, тиҷорат. 2. байъ, муомила, дар сари кам кардани нархи чизе бо фурӯшанда гуфтугузор кардан; **савдои берунӣ** тиҷорат бо мамлакатҳои хориҷӣ; **корманди савдо** касе, ки дар муассисаи савдо кор мекунад; **савдо пухтан** муомила анҷом ёфтан, мувофиқат кардани харидору фурӯшанда дар сари нарх; **савдо кардан** а) байъ кардан, дар бораи нархи чизе ба як қарор омадан; б) фурӯхтан, харидан; хариду фурӯш кардан; **савдоро баробар кардан** дар бораи баҳои чизе ба созиш омадани тарафайн; **савдо шудан** ба фурӯш расидан; ◊ **савдои умр** аҳду паймони якумрӣ, зану шавҳар шудан;

САВДО II *а.* سودا 1. хаёл, орзу, хоҳиш. 2. орзуи амалинашаванда, хаёли хом; **савдои хом** хаёли хом, орзуи амалинашаванда. 3. ғам, ғусса, ташвиш; **як сару ҳазор савдо**. 4. *маҷ.* ошуфтагии фикр, молихулёӣ; **ба сари савдои** *чизе* **гузаштан** аз баҳри коре (чизе) гузаштан, дигар орзуи он чизро накардан; **савдои** *чизеро* **ба сар доштан** дар орзуи ба даст даровардани чизе будан, хоҳони чизе будан.

САВДОВИЯТ *а.* سوداویت гирифторӣ ба савдо, молихулиёӣ, девонаҳолӣ.

САВДОВӢ سوداوی *ниг.* **савдоӣ**.

САВДОГАР سوداگر он ки касбаш хариду фурӯш аст, тоҷир.

САВДОГАРБАЧА سوداگربچه фарзанди савдогар, тоҷирзода.

САВДОГАРӢ سوداگری шуғли савдогар; хариду фурӯш кардан, тиҷорат; **савдогарӣ кардан** бо хариду фурӯш шуғл доштан.

САВДОЗАДА سودازده 1. молихуёӣ; девонавазъ. 2. *маҷ.* шайдоӣ.

САВДОИМИЗОҶ سودای‌مزاج мизоҷаш номӯътадил, он ки ҳолати рӯҳияш ба як қарор нест.

САВДОИЯТ *а.* سودائیت *ниг.* **савдовият**.

САВДОЙ سودائی мубталои бемории савдо; савдозада, девонавазъ, молихулёӣ.

САВИҚ *а.* سویق 1. машрубот. 2. орди гандум ва ё ҷави бирёнкарда; хӯрокӣ.

САВИ(Й)Я سویه сатҳ, дараҷа; **савияи маданӣ** дараҷаи рушди фарҳангӣ; **савияи фикрӣ** дараҷаи инкишофи фикрӣ.

САВҚ I *а.* سوق майл, рағбат, кашиш; **савқи табиӣ** тақозои табиӣ.

САВҚ II *а.* سوق рондан, рониш, савқ додан, равон кардан, фиристодан.

САВЛАТ I *а.* صولت ҳайбат, салобат: **аз савлаташ об ях мекунад** (*мақ.*). 2. ҳашамат, шукӯҳ, виқор; калонгирӣ; **бо савлат** бо виқор: **бо савлат қадам ниҳодан.**

САВЛАТ II *а.* صولت ҳамлаи бо хашму ғазаб, бо қаҳр ҳуҷум кардан; хашмгинӣ, қаҳру ғазаб.

САВЛАТДОР صولتدار *ниг.* **савлатманд.**

САВЛАТДОРӢ صولتداری *ниг.* **савлатмандӣ.**

САВЛАТМАНД صولتمند магрур, мутаккабир, ҳавобаланд.

САВЛАТМАНДӢ صولتمندی мағрурӣ, мутаккабирӣ, босалобатӣ.

САВЛАҶОН صولهجان *кит. муарраби* **чавгон**; ◊ **сар аз савлаҷони** *касе* **тобидан** саркашӣ кардан, итоат накардан.

САВМ *а.* صوم *кҳн.* рӯза, рӯзадорӣ.

САВМАА صومعه 1. ибодатхонаи насоро, дайр. 2. хонақоҳи шайхон ва зоҳидон.

САВМААНИШИН صومعهنشین 1. зоҳид, обид. 2. роҳиб, шайх.

САВО *а.* سوا 1. мобайн, миёна. 2. баробар, яксон. 3. ҷуз, магар, ғайр.

САВОБ I *а.* ثواب 1. подош (*барои кори нек*). 2. кори нек, кори хайр; *муқоб.* **гуноҳ, убол**; **(аз) барои савоб!** дар мавриди илтимосу илтиҷо гӯянд; **кори савоб** кори хайр, кори нек; **аз савоб намон!** кори савобе кун!

САВОБ II *а.* صواب рост, дуруст; *муқоб.* **хато**; **савоб дидан** дуруст донистан,

САВОБАНДӮЗӢ ثواباندوزی бисёр кори хайр намудан, амали нек анҷом додан, савоби бисёр гирифтан.

САВОБДИД صوابدید фикру раъйи рост ва дуруст; маслиҳат; роҳнамоӣ.

САВОБИҚ سوابق *ҷ.* **собиқа.**

САВОБИТ ثوابت *ҷ.* **собита.**

САВОБӢ ثوابی кори нек, некукорӣ, хайру эҳсонкорӣ.

САВОБКОР ثوابکار он ки кори нек ва савоб мекунад.

САВОБКОРӢ ثوابکاری кору амали савоб кардан.

САВОБТАЛАБ ثوابطلب он ки савоб мехоҳад, савобхоҳ.

САВОБҶӮ ثوابجو ҷӯяндаи савоб; *ниг.* **савобталаб.**

САВОД I *а.* سواد 1. хонда ва навишта тавонистан; **савод баровардан** хондаву навиштанро ёд гирифтан; **савод доштан** соҳиби хату савод будан, хатхон ва хатнавис будан; **савод омӯхтан** ёд гирифтани хат ва хатнависӣ. 2. сиёҳӣ, сиёҳрангӣ. 3. торикӣ, зулмот, саводи шом, торикии аввали шаб. 4. торикии чизе, ки аз дур маълум мешавад, суроб. 5. нусха, рӯнавис, навишта. 6. сиёҳнавис, мусаввада. 7. гирд, атроф; маҳал; қаламрав; кишвар.

САВОД II *а.* سواد *кит.* сиёҳӣ, сиёҳрангӣ.

САВОДКОРӢ سوادکاری 1. бо сири сиёҳ дар рӯи чизе нақшкӯбӣ кардан. 2. зарфе, ки бар рӯи он бо сиёҳӣ нақш кӯбида шудааст.

САВОДНОК سوادناک он ки навиштан ва хондан метавонад, хатхон; **саводнок кардан** *касеро* савод омӯхтан ба касе.

САВОДНОКӢ سوادناکی хондан ва навишта тавонистан, хатхон будан.

САВОДОМӮЗ سوادآموز он ки хондан ва навиштан меомӯзад.

САВОДОМӮЗӢ سوادآموزی 1. хондану навиштан омӯхтан ба касе. 2. хондану навиштан омӯхтани касе.

САВОИҚ *а.* صواعق *ҷ.* **соиқа.**

САВОЛ *а.* سوال *шакли дар талаффуз маъмулшудаи* суол (*ниг.*); **саволу ҷавоб** а) пурсидан ва ба пурсиш посух гирифтан; б) гуфтугӯ, гуфту-

гузор; **саволи дандоншикан** саволи душвор; **савол додан (кардан)** пурсидан чизеро аз касе.

САВОЛБОРОН سوالباران :**саволборон кардан** *касеро* аз касе паиҳам ва аз ҳад зиёд пурсидан дар бораи чизе.

САВОЛДОР سوالدار гуфтор ё навиштае, ки дар он пурсише ҳаст: **ҷумлаи саволдор** *збш.* ҷумлаи суолӣ.

САВОЛӢ سوالی *мансуб ва марбут ба* **савол; ҷумлаи саволӣ** *збш.* ҷумлае, ки хусусияти саволӣ дорад.

САВОЛНОМА سوالنامه варақае, ки дар он чандин пурсишу дархост оварда шудааст, пурсишнома.

САВОЛОМЕЗ سوالآمیز :**нигоҳи саволомез** нигоҳи пурсишомезона.

САВОМЕЪ *а.* صوامع *ҷ.* **савмаа.**

САВОНЕҲ *а.* سوانح *ҷ.* **сониҳа.**

САВОР//СУВОР سوار 1. он ки бо асп ё дигар воситаи нақлиёт аз ҷое ба ҷое меравад; *муқоб.* **пиёда**. 2. аспсавор, аспакӣ; **савор кардан** шинондан касеро ба ягон воситаи нақлиёт; **савор шудан** ба ягон воситаи нақлиёт нишастан бо мақсади рафтан ба ҷое (*ба асп, ароба, киштӣ, ҳавопаймо*).

САВОРА//СУВОРА I سواره 1. аспсавор, аспакӣ, харакӣ; **пиёдаю савора**. 2. аскари аспсавор.

САВОРА II سواره яке аз навоҳои шашмақом.

САВОРАГАРД سواره‌گرد :**роҳи саворагард** роҳи махсус барои саворагардон; *муқоб.* **пиёдагард**.

САВОРАГАРДӢ سواره‌گردی савори асп, шутур ва хар роҳ рафтан.

САВОРАНИЗОМ سواره‌نظام аскари савора, ҷузъи томи савора.

САВОРАҲУҶУМ سواره‌حجم ҳуҷуми дастаҳои аспсавор дар ҷанг, аспсавор ҳуҷум кардан.

САВОРГАРД سوارگرد он ки савора ба ҷойе меравад.

САВОРӢ//СУВОРӢ سواری 1. савор будан; савор шудан; **аспи саворӣ** аспи барои саворшавӣ; *муқоб.* **аспи боркаш**; **вагони саворӣ** вагони мусофирбар. 2. чорпое, ки ба он савор мешаванд, улов. 3. савора; *муқоб.* **пиёда**.

САВОРШАВӢ سوارشوی *исми амал аз* **савор шудан**; бар чизе савор шудан.

САВОҲИЛ *а.* سواحل *ҷ.* **соҳил**.

САВР *а.* ثور *нуҷ.* 1. номи бурҷи дувум аз 12 бурҷи фалак, бурҷи гов. 2. моҳи дуюми солшумории шамсӣ, ки тақрибан ба 21 апрел – 21 май рост меояд.

САВРАТ *а.* سورت тезӣ ва тундии ҳар чиз, шиддат; қувват ва зӯрӣ.

САВРИНҶОН سورنجان *бот.* як навъи растании гулаш зард.

САВРӢ I ثوری *мансуб ба* **савр**; **гелоси саврӣ** гелосе, ки моҳи савр мепазад, гелоси тезпазак.

САВРӢ II ثوری сурх, сурхранг; гули сурх.

САВСАН سوسن *бот.* гули пиёзбехи рангоранг аз ҷинси занбақ; **савсани обӣ** нилуфар.

САВСАНӢ سوسنی *мансуб ба* **савсан**.

САВСОР سوسار *зоол.* гурбаи саҳрой, ки пӯсти нарм дорад, далв.

САВТ I *а.* صوت 1. садо, овоз; 2. яке аз оҳангҳои шашмақом.

САВТ II *а.* سوط тозиёна, қамчин.

САВТИЁТ صوتیات овошиносӣ.

САВТИЯ *а.* صوتیه савтӣ, овозӣ; **усули савтия** тарзи таълими навомӯзон бо усули овоӣ.

САВТӢ صوتی 1. *мансуб ба* **савт**. 2. сароянда, хонандаи оҳангҳои классикӣ.

САВТХОН صوت‌خوان *кит.* хонандаи оҳангҳои классикӣ.

САВТХОНӢ صوت‌خوانی *кит.* хондани оҳангҳои классикӣ; умуман сурудхонӣ.

САВУМ سوم *ниг.* **сеюм**.

САВУМИН سومین *ниг.* **сеюмин**.

САГ سگ ҳайвони хонагии маълум; **саги бӯгир** саге, ки қувваи бӯёии баланд дорад ва изи пои касро гирифта метавонад; **саги обӣ** *ниг.* **сагобӣ; саги сӯзанхӯрда** а) саги беором, саросема; б) *мағ.* одами беқарору беором; **саги тозӣ** ҷинсе аз сагҳои шикорӣ; **саги ҷӯпонӣ** саге, ки гала ва рамаро посбонӣ мекунад; **саги даргоҳи** *касе* **будан** *мағ.* ғуломи ҳалқабаргӯши (мутеъ ва фармонбардори) касе будан; **саг**

соҳибашро намешиносад *мач.* бетартибию бесаранҷомӣ, ҳар кас дар паи кори худ, ҳама дар ташвиши худ.

САГАК I سگک *шакли тасғири* **саг**; сагча.

САГАК II سگک ҳалқача, ки ба ҷои тугма ба курта (*махсусан занона*) медӯзанд.

САГАК III سگک *бот.* ангури сагак, сагангур, растании худрӯи мевааш хурди кишмишмонанди сурхранг.

САГАКХОР سگک‌خوار *бот.* як навъ растании ботлоқии гулҳояш зард.

САГБАЧА سگ‌بچه 1. бачаи саг. 2. *таҳқ.* калимаи қабеҳ нисбат ба одами бадзот.

САГБОЗ سگ‌باز 1. дӯстдори саг. 2. омӯзандаи саг.

САГБОН سگ‌بان бонигари сагон, он ки ба бонӣ кардани сагон машғул аст.

САГДИДА سگ‌دیده :**гурбаи сагдида** ҳаросон, ба воҳимаафтода.

САГДИЛ سگ‌دل *киноя аз* бераҳм, сангиндил.

САГДИЛӢ سگ‌دلی *киноя аз* сахтдилӣ, озордиҳандагӣ; бадфеълӣ.

САГДОР سگ‌دار соҳиби саг.

САГЗАН سگزن *кит.* тири майда, ки пайконаш бисёр борик ва тез будааст.

САГЗӢ//СИГЗӢ//САКЗӢ سگزی//سکزی *таър.* 1. *мансуб ба* **сагзистон**. 2. *мансуб ба* **сакҳо** (*қавми қадими эронитабор*). 3. сокини Сиистони қадим. 4. лақаби Рустами Достон. 5. лаҳҷаи систониён, ки яке аз забонҳои қадими эронист.

САГӢ سگی 1. амали саг чун газидан ва даридан ба дандон; **сагӣ кардан** рафтори ношоиста кардан. 2. *мач.* ҷанҷолу хархаша ва додуфарёд карда. 3. чизи паст ва бекора, пастсифат.

САГМАГАС سگ‌مگس *ниг.* **хармагас.**

САГМАНИШ سگ‌منش *ниг.* **сагмизоҷ**.

САГМИЗОҶ سگ‌مزاج он ки хӯи сагона дорад; бадхашм.

САГМОҲӢ سگماهی *зоол.* моҳии калони дарёӣ, ки дарозиаш то ба 3-5 метр мерасад, сараш ба сари саг монанд аст.

САГОБӢ سگ‌آبی ҳайвони обии пӯсташ пурқимат.

САГПАРАСТ سگ‌پرست дӯстдори саг, сагбоз.

САГПАРВАРӢ سگ‌پروری парвариши саг, нигоҳубини саг.

САГСОР سگسار 1. сагмонанд. 2. одами сагсар, одаме, ки сараш чун сари саг будааст. 3. *мач.* ҳарис; ҳариси дунёву мол.

САГХОНА سگ‌خانه хона барои саг, катаки саг.

САГЧА سگچه *ниг.* **сагбача** 1.

САГҶОН سگ‌جان ҷонсахт, пуртоқат.

САГҶОНӢ سگ‌جانی ҷонсахтӣ, пуртоқатӣ.

САҒАЛ سغل *гуфт.* устухони калони ҳайвони хонагӣ (*ки дар шӯрбо ёош пухта бошад*).

САҒИР *а.* صغیر хурд, майда; хурдсол; *муқоб.* **кабир, калон; сағиру кабир** хурду калон, ҳама; **сағир мондан** бе падару модар шудан.

САҒИРА صغیره 1. духтари хурдсол. 2. ятима, духтари бе падару модар. 3. умуман кӯдак, бачаи бе падару модар.

САҒИРАМОНДА صغیره‌مانده ятиммонда, бепадару модар монда.

САҒИРАПАРВАР//САҒИРПАРВАР صغیره‌پرور//صغیرپرور 1. ғамхори ятимон. 2. тарбиягари ятимон.

САҒИРАХОНА صغیره‌خانه *ниг.* **сағирхона**.

САҒИРӢ صغیری 1. хурдсолӣ, норасидагӣ ба балоғат. 2. ятимӣ.

САҒИРХОНА صغیرخانه парваришгоҳи кӯдакони бе падару модар; *муқ.* **ятимхона**.

САҒОНА سغانه мақбарае, ки дар болои қабрҳо аз хишту санг созанд; гӯри аз хишту санг сохта.

САҒОНАШАКЛ سغانه‌شکل монанди сағона, ба шакли сағона.

САҒР I *а.* ثغر *кит.* дандон(ҳо)и пеш.

САҒР II *а.* ثغر *кит.* 1. тангно, гузаргоҳи танг. 2. марз, сарҳад, ҳудуд; замини сарҳадӣ.

САҒРИБОРИК سغری‌باریک майдакафал (*ки аз сифатҳои хуби асп аст*).

САҒРИВАСЕЪ سغری‌وسیع аспе, ки кафали васеъ дорад, асп ё ҳайвоне, ки қисми ақибаш калону

васеъ аст.

САҒРИПАҲН سغری‌پهن *ниг.* **сағривасеъ.**

САҒРИПӮШ سغری‌پوش кафалпӯш, матоъ ки бо он сағрии асп, хар, гов *ва г.-ро* мепӯшонанд.

САҒРӢ سغری кафал (*қисми пасини тана*(-*и асп, хар ва г.*).

САД صد *шумора* даҳ карат даҳ.

САД(Д) سد банд, девора; девор; монеа дар сари роҳи чизе; **садди роҳ** монеа дар сари роҳ; **садди Чин** девори машҳури хитойӣ; **сад бастан (кашидан)** банд сохтан (дар сари роҳи об).

САДА I سده *бот.* гуҷум, қайрағоч; ◊ **сада соя диҳад, бед хода** (*зарб.*).

САДА II صده сад сол, аср, қарн; садсолагӣ.

САДА III صده гурӯҳи саднафара; дастаи садкаса.

САДА IV سده яке аз ҷашнҳои қадими миллии мо, ки рӯзи даҳуми баҳманмоҳ (29-30 январ) баргузор мегардид, аз Сада то Наврӯз панҷоҳ шаб ва панҷоҳ рӯз будааст.

САДА Vسده *таър.* воҳиди марзбандии баъзе аз ноҳияҳои кӯҳӣ дар аморати Бухоро.

САДАБЕД سده‌بید *ниг.* **сурхбед.**

САДАД *а.* سدد *кит.* ният, қасд, азм; майл; **дар садади** ... дар нияти..., дар пайи...

САДАҚА *а.* صدقه пул ё чизе, ки ба мӯҳтоҷон ва бенавоён чун хайрот дода мешавад; хайрот; **садақа додан (кардан)** хайрот додан; **садақа пурсидан (талабидан)** хайрот талаб кардан; **садақа радди бало** мақолест, ки садақаталабҳо мегӯянд.

САДАҚАХӮР صدقه‌خور он кӣ бо садақагирӣ (чиз пурсидан аз касон) умр мегузаронад.

САДАҚАХӮРӢ صدقه‌خوری садақаталабӣ, садақагирӣ.

САДАМА//САДМА صدمه осеб, зарар; зарба, лат; **садама задан** *ба чизе, коре* осеб расондан, зарба задан.

САДАРАЙҲОН سده‌ریحان *бот.* навъи райҳон, ки ба сада монанд аст.

САДАФ *а.* صدف моддаи дурахшдори қиматбаҳост, ки аз он тугма, дастаи корд ва ҳар гуна ашёи зинатӣ месозанд.

САДАФГУН صدف‌گون садафранг.

САДАФДАНДОН صدف‌دندان он ки дандонҳои чун садаф сафед дорад (*сифати маҳбуба*).

САДАФИН صدفین аз садаф сохташуда; монанди садаф: **дандонҳои садафин.**

САДАФӢ صدفی *ниг.* **садафин.**

САДАФКОРӢ صدف‌کاری садафмонанд, мисли садаф.

САДАФОСО صدف‌آسا садафмонанд, мисли садаф.

САДАФПОРА صدف‌پاره пораи садаф, қисмати ночизи садаф.

САДАФРАНГ سدف‌رنگ *ниг.* **садафгун.**

САД(Д)БАНДӢ سدبندی бунёди садд, сохтани обанд.

САДБАРГ صدبرگ гули сербарги хушбӯй.

САДБАРГЗОРصدبرگ‌زار ҷое, ки садбарг бисёр аст.

САДГЕС سدگیس *ниг.* **садкес.**

САДГУНА صدگونه ҳархела, гуногун

САДДОНА صددانه шадда ё риштае, ки ба он сад мӯҳра гузаронда шуда бошад; **тасбеҳи саддона** а) тасбеҳи садмӯҳра; б) *маҷ.* аломати зӯҳди риёкорона.

САДИД *а.* سدید *кит.* устувор; маҳкамирода; соҳибэҳтиром.

САДИҚ صدیق *ниг.* **содиқ.**

САДӢ صدی 1. аз сад (100) иборатбуда. 2. садсӯма.

САДКЕС//САДГЕС سدکیس//سدگیس *кит.* тиру камон, рангинкамоне, ки ҳангоми офтобборон дар осмон пайдо мешавад.

САДКОРА صدکاره 1. он ки аз дасташ чандин кор меояд. 2. он ки дар як вақт ба чандин кор иқдом меварзад. 3. *маҷ.* одами дар кор ноустувор, бесубот; **Салими садкора - ҳама кораш нимкора** (*зарб.*).

САДҚА *а.* صدقه *гуфт.* қурбон, фидо; **садқа шудан** фидо гардидан (*барои касе*); **садқаи сарат шавам!** қурбонат шавам!, фидоят гардам!; **садқаи гап шав!** дар ҳаққи одами кундфаҳм гӯянд; **садқаи сар!** бало ба пасаш!

САДО I صدا савт, овоз; **акси садо** овозе, ки аз инъикоси овоз дар кӯҳ ё ҷои дигар пайдо шуда дубора ба гӯш мерасад; **садои по** шарфаи по; **садои баромадан** овоз шунида шудан; **садо додан** а) овоз баровардан, ба ҷеғи касе ҷавоб гардондан; б) шунида шудан; **садо кардан** ҷеғ задан.

САДО II *а.* صدا *маҷ.* радио; **садову симо** радио ва телевизион.

САДОБАРДОР صدابردار он ки дар таҳияи намоиш ё филме вазифаи танзими овозро ба ӯҳда дорад, танзимгари овоз.

САДОГИР صداگیر гирандаи садо, қабулкунанда ё ба худ кашандаи садо.

САДОГИРИФТА صداگرفته он ки овозаш гирифта бошад.

САДОГУЗАРОН صداگذران гузаронандаи садо, он чи садоро аз тариқи худ мегузаронад.

САДОД *а.* سداد *кит.* 1. ростӣ, дурустӣ. 2. адолат.

САДОДЕҲ صداده садодиҳанда, овоздиҳанда.

САДОДИҲӢ صدادهی садо додан, овоз баровардан.

САДОДОР صدادار дорандаи садо, овоздиҳанда: **зангулачаи садодор**.

САДОҚАТ *а.* صداقت дӯстии самимӣ, дӯстӣ аз рӯи ростӣ ва дурустӣ; самимият; вафодорӣ; **бо садоқат** самимона, аз тахти дил; **бо камоли садоқат** аз рӯи ихлосу самимият, бо самимияти комил; **садоқат доштан** *ба касе* самимӣ будан, вафодор будан ба касе.

САДОҚАТКОР صداقتکار *ниг.* **садоқатманд**.

САДОҚАТМАНД صداقتمند самимӣ, вафодор, ихлосманд.

САДОҚАТМАНДӢ صداقتمندی самимият, ихлосмандӣ, вафодорӣ.

САДОҚАТМАНДОНА صداقتمندانه аз рӯи ихлос, аз тахти дил, бо самимият, самимона, ихлосмандона.

САДОНИШОН صدانشان фурӯнишони садо.

САДОНОГУЗАР صداناگذر хосияти нагузаронидани садо.

САДОНОГУЗАРӢ صداناگذری нагузаронидани садо, қобилияти садо ё овозро нагузаронидан.

САДОНОГУЗАРОНӢ صداناگذرانی *шакли бавоситаи* **садоногузаронӣ**.

САДОНОК صداناک 1. садодор. 2. *збш.* як қисм овозҳои забон ғайр аз ҳамсадоҳо ва нимсадоҳо.

САДОНОКӢ صداناکی *мансуб ба* **садонок**.

САДОПАРДА صداپرده *анат.* торҳои тавлиди овоз: **садопардаи гӯш** пардаи овозии гӯш.

САДОРАС صدارس масофае, ки дар он овоз шунида мешавад.

САДОРАТ *а.* صدارت 1. раис будан, раисӣ кардан. 2. ҳайати раёсат, раёсати маҷлис. 3. *таър.* сарвазирӣ, вазорат. 4. яке аз мансабҳои динӣ дар аморати Бухоро.

САДОФУРУБАРӢ صدافروبری садонишон будан.

САДОСАНҶ صداسنج андозагири садо, андозагири овоз.

САДПОРА صدپاره чок-чок, реш-реш (*дил, ҷигар аз таъсири ишқ, ғаму андӯҳ*); **дили садпора** дили пора – пора.

САДР *а.* صدر 1. сина. 2. аввал, оғоз, авали чизе. 3. нишастагоҳи боло, пешгоҳ. 4. *маҷ.* миёна; марказ. 5. болонишин, раис, сардор, пешво; вазир; сарвазир. 6. *таър.* олитарин унвони илмӣ дар Бухорои асрҳои охир, ки пас аз ӯроқ ва судур меояд.

САДРАНГ صدرنگ рангин, гуногунранг, рангоранг.

САДРЕШ صدریش бисёр решдор, чок-чок (*дил, сина*).

САДРӢ صدری 1. раисӣ, раёсат, сардорӣ. 2. мансаби садорат.

САДРНИШИН صدرنشین болонишин, пешгоҳнишин.

САДСОЛА صدساله 1. он ки сад сол умр дидааст; пир, куҳансол. 2. қадим, дерин: **қиссаи садсола**.

САДСОЛАГӢ صدسالگی :**ҷашни садсолагӣ** ҷашне, ки ба ифтихори садсолагӣ баргузор мешавад.

САДТО صدتا сад дона; **садто-садто** сад-сад, садтогӣ.

САДТӮ صدتو *кит.* садқабат, серқабат, қабатқабат.

САДУМ صدم *рақами тартибӣ аз* **сад.**

САДУМИН صدمین *ниг.* **садум.**

САДЧАНД صدچند сад баробар, аз аввалааш сад бор зиёдтар.

САДЧОК صدچاک сахт чок – чок; реш– реш.

САДШИКАН سدشکن он чи банд, монеаҳоро аз байн мебардорад.

САДЯК صدیک аз сад ҳисса як ҳисса, кам, ночиз.

САДЯМОҚ صدیماق *гуфт.* 1. ҷома ва ё либосе, ки бисёр васла-ямоқ дорад. 2. хеле кӯҳна, фарсуда, дарбеҳдор, ямоқдор..

САДЯМОҚӢ صدیماقی ҷомаи фарсудаи бисёрвасла.

САЁҚ سیاق *гуфт.* **:саёқ-саёқ гаштан** овора гаштан, бекору беҳуда гаштан (дар ҷое).

САЁҲАТ *а.* سیاحت сайр, гардиш, сафар (*бо мақсади тамошо*); ҷаҳонгардӣ; **саёҳати фаннӣ** экскурсия.

САЁҲАТГОҲ سیاحتگاه ҷои гардиш, ҷои сайру тамошо.

САЁҲАТДӮСТ سیاحتدوست он ки сайру саёҳатро дӯст дорад.

САЁҲАТНОМА سیاحتنامه сафарнома, китоб ё дафтаре, ки дар он воқеаҳои сафаре баён ёфтааст, хотироти сафар.

САЗИДАН سزیدن *кит.* сазовор (лоиқ) будан, арзидан; раво (ҷоиз) будан.

САЗО سزا 1. сазовор, лоиқ, шоиста. 2. музд, подош, подоши некӣ ё бадӣ; ҷазо; **сазои** *касеро* **додан** касеро ба подоши амалаш расондан; ҷазо додан; **ба сазои худ расидан** ҷазои худро дидан.

САЗОВОР سزاوار лоиқ, шоиста, муносиб: **сазовори таҳсин, сазовори танбеҳ, сазовор будан, сазовор шудан.**

САЗОӢ سزای *таър.* 1. дар гузашта як навъ ҷазои ҷисмонӣ, ки гунаҳкорро дар назди ҷамоат ҷӯб мезаданд. 2. он чи бо он ҳукми ҷазо ба иҷро мерасид (*мас.,* **ҷӯби сазоӣ**).

САИД *а.* سعید саодатманд, хушбахт, бахтиёр; нек, муборак; **рӯзи саид, иди саиди Рамазон.**

САИДТОЛЕЪ سعیدطالع фархундатолеъ, некбахт.

САИР *а.* سعیر *кит.* 1. оташи шӯълавар. 2. *маҷ.* дӯзах.

САИС *а.* سئیس аспбон.

САИСӢ سئیسی шуғли саис, аспбонӣ.

САИСХОНА سئیسخانه аспхона.

САЙД *а.* صید 1. шикор кардан, шикор. 2. он чи онро шикор мекунанд, ҷонвари шикоршаванда; **ба як тир ду сайд задан** (*мақ.*); **ба сайди** *касе* **афтодан** ба доми касе гирифтор шудан.

САЙДАФКАН صیدافکن сайёди моҳир.

САЙДГИР صیدگیر 1. шикоркунанда, шикорӣ. 2. сайёд.

САЙДГОҲ صیدگاه ҷои шикор.

САЙДОЗМУД صیدآزمود шикорчии ботаҷриба, сайёди таҷрибадор.

САЙДПАРАСТ صیدپرست шикорчии ашаддӣ, сайёди боиштиёқ.

САЙЁД *а.* صیاد сайдкунанда, шикорчӣ.

САЙЁДӢ صیادی шуғли сайёд; шикор кардан.

САЙЁЛ *а.* سیال равон (*дар бораи моеот*).

САЙЁР *а.* سیار 1. сайркунанда, гарданда. 2. он чи аз ҷое ба ҷое кӯчида меистад: **китобхонаи сайёр, кинои сайёр, суди сайёр, маҷлиси сайёр**. 3. он чи аз дасте ба дасте гузашта меистад: **байрақи сайёр**.

САЙЁРА *а.* سیاره *нуҷ.* ҷирми осмонӣ, ки гирди офтоб чарх мезанад ва аз он нур ва гармӣ мегирад.

САЙЁРАШИНОС سیارهشناس он ки ба омӯзишу пажӯҳиши сайёраҳо машғул аст.

САЙЁРАШИНОСӢ سیارهشناسی илми шинохти сайёраҳо.

САЙЁФ *а.* سیاف *кит.* 1. шамшерзан. 2. *таър.* ҷаллод.

САЙЁҲ *а.* سیاح саёҳаткунанда, сафаркунанда бо мақсади омӯзиш, ҷаҳонгард, гардишгар, гардишгарой.

САЙЁҲӢ سیاحی ҷаҳонгардӣ.

САЙИБ *а.* ثیب *кит.* марди зандида, бевамард.

САЙИБА *а.* ثیبه зани шавҳардида, бева.

САЙИД *а.* سید 1. *д.* он ки аз хонаводаи пайғамбар бошад, он ки шаҷарааш ба Муҳаммад (с) мерасад. 2. бузург, сардор, пешво.

САЙИДА//САЙИДАТ سیده//سیدة бону, хотун.

САЙИН *а.* صین мустаҳкам, маҳкам, устувор.

САЙҚАЛ *а.* صیقل занги чизеро равондан; ҷило додан; ҷило, пардоз; **сайқал додан** а) ҷило додан, суфта кардан, пардоз додан, б) *маҷ.* губори чизеро равондан (*мас.*, *дилро*); **сайқал задан** пардоз додан, ҷилодор кардан; **сайқал ёфтан** ҷилодор шудан, аз губору занг пок гардидан; тезу буранда шудан, обутоб ёфтан (*мас., корд, шамшер*).

САЙҚАЛГАР صیقل گر он ки ба корҳои ҷилодиҳӣ ва зангзудоӣ машғул аст.

САЙҚАЛГАРӢ صیقل گری амали ҷило додан ва занг зудудан.

САЙҚАЛДИҲӢ صیقل دهی зудудани занг ва ҷилодиҳӣ (*ба оина, шамшер ва г.*).

САЙҚАЛДОР صیقل دار ҷилонок, пардоз додашуда.

САЙҚАЛӢ صیقلی 1. *мансуб ва марбут ба* **сайқал**. 2. сайқалдиҳанда, косиб ва ҳунарманди сайқалдиҳанда. 3. сайқал додашуда, ҷилоёфта.

САЙҚАЛКОР صیقل کار *ниг.* **сайқалӣ**.

САЙЛ I //СЕЛ *а.* سیل ҷараёни оби борон, оби зиёде, ки ба сабаби боришҳои зиёди паёпай ва об шудани яхҳо бо шиддат ва суръат ҷорӣ мегардад.

САЙЛГОҲ//СЕЛГОҲ سیلگاه селтоз, маҷрои сел, ҷараёнгоҳи сел.

САЙЛОБ//СЕЛОБ سیلاب оби тунду тез, оби сел, обе, ки бар асари баланд шудани оби дарёҳо ва дар кӯҳу даштҳо аз сабаби боронгарӣ ё офати дигар (*канда шудани сад, об шудани яхҳо*) пайдо мешавад.

САЙЛОН *а.* سیلان [*аслаш* **саялон**] ҷоришавӣ, ҷоришавии об, хун ё моеи дигар; **оби сайлон** оби ҷорӣ.

САЙЛОНИЯТ *а.* سیلانیت *физ.* маҷрои ҳаракати ҷисмҳои моеъ, газ ва ё барқ.

САЙЛРАФТОР//СЕЛРАФТОР سیلرفتار тезрафтор, тундрав (*сифати асп*).

САЙР سیر 1. гардиш, сафар, саёҳат, тамошо; **сайри боғ** гардишу истироҳат дар боғот. 2. тамошои идона; **сайр кардан** а) гардиш кардан; б) аз назар гузарондан; **сайри сулук** тай кардани марҳилаҳои гуногун дар тасаввуф; **сайри таърихӣ** назар афкандан ба таърих ва рӯйдодҳои гузашта.

САЙРА سیره парандае аз ҷинси гунҷишк буда, монанди ҷур (ҷул) ва булбул хушовоз аст.

САЙРАФӢ صیرفی он ки пули сараро аз носара ҷудо мекунад, заршинос, касе, ки касбу кораш додугирифти пул ва ё иваз кардани пул бо пул аст, сарроф.

САЙРГОҲ سیرگاه ҷои сайру гардиш; ҷое, ки сайр барпо мешавад.

САЙРОН//САЯРОН سیران *кит.* сайр, гашт, гардиш, рафтор.

САЙТ I صیت *кит.* овоза, шӯҳрат; овози нек.

САЙТ II سیت *итт.* нишонии махсуси як шахс ва ё як корхона дар шабакаи интернет.

САЙФ I سیف *кит.* шамшер; **соҳиби сайф ва қалам** он ки ҳам шамшерзан асту ҳам қаламзан.

САЙФ II صیف *кит.* тобистон, фасли гармо.

САЙФИЯ صیفیه *кит.* ҷое, ки тобистонро он ҷо гузаронанд; бустонсаро.

САЙФӢ صیفی *кит.* тобистонӣ, ҳар чизи мансуб ба тобистон.

САЙФУР سیفور *кит.* матои абрешимини нафис.

САЙҲА//САЙҲАТ صیحه//صیحت *кит.* ҷеғ, бонг ва фарёди даҳшатангез.

САЙҲУН سیحون *кит.* номи таърихии дарёи Сир.

САКАЛТУ سیکلتو *гуфт.* бекорагард, сарсарӣ, муфтхӯр.

САКАНА//САКАНАТ سکنه//سکنت 1. оромӣ, сукунат, дар ҷое қарор ва ором гирифтан. 2. сокинон, бошандагон.

САКАРОТ *а.* سکرات *ҷ.* **сакрат**; 1. беҳушӣ ва мастиҳо. 2. талвоса, ҷонканӣ; **сакароти марг (мавт)** талвосаи пеш аз марг, ҳолати ҷонканӣ, ҳолати назъ.

САКАРОТУЛМАВТ *а.* سکرات‌الموت ҳолати пеш аз марг, ҳолати назъ.

САКИНА//САКИНАТ *а.* سکینه//سکینت оромӣ, осудагӣ, ором.

САКИЧ سکچ *кит.* ангури хушкшуда, мавиз.

САККОК *а.* سکّاک *кит.* 1. он ки пули танга сикка мезанад, дар рӯи танга дарҷ мекунад. 2. кордгар, кордсоз.

САККОКӢ *а.* سکّاکی *кит.* амал ва шуғли саккок.

САКОҲАН سکاهن *ниг.* **сикоҳан**.

САКР *а.* سکر пеши роҳи чизеро бастан, аз пеши чизе садд мондан, садди роҳ кардан.

САКРАТ *а.* سکرت *кит.* беҳушӣ, аз тарс шах шудан; мастӣ; **сакрати ҷавонӣ** *маҷ.* гурури ҷавонӣ.

САКРОН *а.* سکران *кит.* маст.

САКСАВУЛ سکسوول дарахти кӯтоҳқад ё буттаҳои калон, ки дар биёбонҳои Осиёи Марказӣ мерӯяд ва гармии ҳезумаш хеле баланд мешавад, **тоғ** ва **туғ** ҳам меноманд; **ангишти саксавул** ангишти беғубори серҳарорат, ки аз чӯби саксавул тайёр карда мешуд ва барои гарм кардани сандалӣ ба кор мерафт.

САКСАВУЛЗОР سکسوولزار анбӯҳи дарахти саксавул.

САКСОФОН *лот.* سکسافان *мус.* асбоби мусиқии дамӣ.

САКТА *а.* سکته *тиб.* 1. фалаҷи қалб, резиши хун ба мағз, ё баста шудани раги хун, ки боиси марги ногаҳонӣ мешавад; **сактаи қалб** фалаҷи дил **сакта кардан** а) ба фалаҷи дил гирифтор шудан, ногаҳонӣ мурдан; б) таваққуф, ист, суст шудани ҳаракати чизе; **сакта овардан** боиси таваққуфи коре гардидан, аз ҳаракат боз доштан; халал расонидан. 2) *адш.* зиёдатӣ ё камии ҳарфе дар мисраъ, ё калимаи душворталаффуз, ки ба вазни шеър халал мерасонад.

САКТАМАЛЕҲ سکته‌ملیح сактаи малеҳ, ҳиҷои зиёдатӣ дар вазни мисраъ, ки чандон халале намерасонад ва ҷоиз дониста мешавад.

САКТАХОНӢ سکته‌خوانی ист ва таваққуфи беҷо вақти хондани чизе ба сабаби нағз надонистани матн.

САКУБО//СУКУБО *ю.* سکوبا *кит.* рӯҳонии олирутба дар дини насронӣ, асқуф.

САҚАВ سقو *гуфт.* он ки забонаш гирифта гап мезанад, тутила.

САҚАМ *а.* سقم беморӣ, касалӣ; нотобӣ.

САҚАНҚУР سقنقور *зоол.* ҷонвари сусмормонанд бо чор дасту по, ки дар об ва хушкӣ зиндагӣ мекунад.

САҚАР *а.* سقر *д.* дӯзах, ҷаҳаннам.

САҚАТ *а.* سقط 1. ҳар чизи вайрон, бефоида, ноқис, паст. 2. дашном, фаҳш; **сақат гуфтан** дашном додан; **сақат шудан** мурдан, нобуд шудани чорпо.

САҚАТҲИММАТ سقطهمّت пастҳиммат, беҳиммат, дунҳиммат.

САҚИЛ I *а.* ثقیل вазнин, гарон; *муқоб.* **хафиф, сабук**; **иборати сақил** ҷумлаи душворфаҳми ғализ.

САҚИЛ II *а.* صقیل сайқал додашуда, ҷилоёфта, ҷилонок.

САҚИМ *а.* سقیم 1. бемор, касал, мариз, ранҷур; оҷиз, дармонда. 2. нодуруст, хато, ғалат.

САҚИРЛОТ *а.* سقرلاط//سقرلات матои нафисе, ки бештар ба ранги сурх ё кабуд будааст; як навъ матои зардӯзӣ, ки дар қадим онро дар Бағдод мебофтаанд.

САҚИЧ سقیچ самғи дарахте, ки онро ба таври махсусе тайёр карда мехоянд; чизе ки аз мум пухта ба даҳон гирифта мехоянд; **сақичро аз даҳон бе қил кашидан** *киноя аз* хеле маккору ҳилагар будан.

САҚИЧАК سیچک *гуфт.* часпак, часпанда (*мас.*, *лой*).

САҚӢ *а.* سقی оббёрӣ, обдиҳӣ.

САҚҚО I *а.* سقا *кит.* обоваранда, обкашон, машкоб.

САҚҚО II *а.* سقا курача, гулӯлача.

САҚҚО III *а.* سقا *ниг.* **сафил**.

САҚҚО IV *а* سقا як навъ мурғ, ки дар русӣ пеликан гӯянд.

САҚҚО V *а.* سقا 1. дар бозии қимор пули ҷамъшударо гӯянд. 2. як навъ бозӣ дар карта.

САҚҚОБОЗӢ سقابازی курачабозӣ, гулӯлачабозӣ.

САҚҚОДОР سقادار он чи сақҷо ё сақҷоча дорад.

САҚҚОЙ سقائی машкобӣ, обкашӣ.

САҚҚОЛ *а.* صقّال сайқалдиҳанда, он ки чизҳоро сайқал диҳад.

САҚҚОМОНАНД سقامانند ҳар чизи кулулаи ба саққо монанд.

САҚҚОХОНА سقاخانه машкобхона.

САҚЛОБ//САҚЛАБ *а.* سقلاب//صقلاب//سقلب//صقلب 1. нажоди славянҳо. 2. мамлакати славяннишин.

САҚЛОБӢ//САҚЛАБӢ سقلابی//صقلابی سقلبی//صقلبی *мансуб ба* **Сақлоб**, славянӣ.

САҚЛОТУН *ю.- а.* سقلاطون 1. *ниг.* **сақирлот**. 2. *мач.* кабудранг.

САҚМУНИЁ *а.* سقمونیا ширати решаи гиёҳест, ки дар кӯҳҳо ва заминҳои санглох мерӯяд, барои муоличаи баъзе бемориҳои меъда ҳамчун дафъи кичча *ва г.* ба кор меравад ва талхмаза буда, исҳоли сафро меорад; *муқ.* **маҳмуда** 2.

САҚОЛАТ *а.* ثقالت вазнинӣ, гаронӣ.

САҚОМ *а.* سقام беморӣ, касалӣ, ранчурӣ.

САҚОМАТ *а.* سقامت *кит.* беморӣ, бемор шудан.

САҚОЯ *а.* سقایه 1.обёрӣ. 2. зарфи обнӯшӣ; пиёла, чом.

САҚР *а.* صقر *кит.* боз, шоҳин.

САҚФ *а.* سقف шифти хона, пӯшиши болои хона.

САҚФДОР سقف‌دار дорои шифт.

САЛ//СОЛ سل//سال намад барои гузаштан аз об.

САЛАБ سلب *кит.* 1. либоси чангӣ. 2. либос, пӯшок.

САЛАВОТ صلوات *д. ч.* **салот**; дуо; намоз; **салавот фиристодан** *д.* дуо дуруд, ки вақти зикри номи пайғамбар Муҳаммад (с) ба овози баланд гуфта мешавад; **ба гузашта салавот** кори гузаштаро набояд ёд кард.

САЛАНГ سلنگ *бот.* растание аз чинси хоршутур ва шӯра, ки дар регзорҳо мерӯяд.

САЛАНГ-САЛАНГ سلنگ سلنگ :**саланг-саланг гаштан** *гуфт.* бекор гаштан.

САЛАСУЛБАВЛ *а.* سلس‌البول *тиб.* нигоҳ дошта натавонистани бавл, чакмезак.

САЛАТ سلط 1. коҳу. 2. нуқл ва газаке, ки аз коҳу ва сабзавоти дигар тайёр мекунанд.

САЛАФ I *а.* سلف *кит.* ачдод, пешинагон, гузаштагон; *муқобили* **халаф**.

САЛАФ II *а.* صلف лоф задан, худнамоӣ кардан.

САЛАФИЯ *а.* سلفیه (*аз вожаи* **салаф** пешиниён, гузаштагон) номи умумии арбоби дини ислом, ки дар давраҳои мухталифи таърихи ислом шеваи зиндагӣ ва дину ойини пешвоёни давраи аввал (ас-салаф-у-солеҳун)-ро тарғиб карда, ҳамаи навгониҳои баъдиро бидъат маънидод мекарданд; Ибни Ҳанбал, аш-Шофеӣ, Ибни Таймия, ваҳҳобиён, фарандиён, иттиҳодияи ал-Ихвон-ул-муслиминро ба аҳли салаф нисбат медиҳанд; дар таҳқиқоти муҳаққиқони Ғарб салафия бо бунёдгароӣ ва суннатгароӣ муродифи ҳам дониста шудаанд.

САЛАФӢ سلفی аз аҳли салаф, он ки давраи аввали исломро қабул дошта, дар баъзе нукоти исломи имрӯз мухолифат дорад, пайрави исломи бунёдӣ.

САЛАФУТ *а.* سلفوت олами гузаштагон, замони қадим, замони гузаштагон.

САЛБ I *а.* سلب 1. чудо кардани чизе аз чизе. 2. рабудан; дуздидан, ғорат. 3. *фалс.* нафй, инкор; *муқоб.* **эчоб**.

САЛБ II *а.* صلب ба дор кашидан, ба дор задан.

САЛБӢ سلبی манфӣ; **чавоби салбӣ** чавоби манфӣ.

САЛВАТ//СУЛВАТ *а.* سلوت хурсандӣ, хушнудӣ, шодкомӣ; тасаллӣ, ором.

САЛВӢ *а.* سلوی *ниг.* **салво I**.

САЛВО I *а.* سلوی асал, ангубин, шаҳд.

САЛВО II *а.* سلوی бедона, вартишк.

САЛИБ *а.* صلیب *д.* хоч, хоч, чалипо, чӯб ва ё филизи чорчиллик, ки аҳли насоро бар вай ибодат кунанд; **Салиби Сурх** созмони хайрияи байналмилалӣ.

САЛИБДОР صلیب‌دار дорандаи салиб; аҳли насоро.

САЛИБӢ صلبی 1. чалипоӣ; салибшакл. 2. насронӣ.

САЛИБКАШӢ صلیب‌کشی *д.* салиб кашидан, ба чо овардани расми салиб кашидан.

САЛИБШАКЛ صلیب شکل ба салиб монанд.

САЛИҚА *а.* سلیقه 1. табиат, сиришт; завқ, қобилият. 2. тарз, услуби баён.

САЛИҚАДОР سلیقه‌دار 1. соҳибзавқ. 2. қобилиятнок.

САЛИҚАНОК سلیقه ناک *ниг.* **салиқадор**.

САЛИМ *а.* سلیم солим, саломат, сиҳҳат.

САЛИМДИЛ سلیم‌دل 1. софдил. 2. содадил.

САЛИМҚАЛБ سلیم قلب *ниг.* **салимдил**.

САЛИМУЛФИТРА(Т) *а.* سلیم الفطره// سلیم الفطرة покфитрат, некӯсиришт.

САЛИС *а.* سلیس равон, мавзун (*сухан*).

САЛИТА *а.* سلیطه зани пургӯй; ҷангара, пургӯй.

САЛКАШ سلکش 1. паромчӣ, ронандаи киштии гузора. 2. амадрон, салчӣ.

САЛҚ//СИЛҚ *а.* سلق лаблабуи қанд.

САЛҚИН سلقین *гуфт.* ҳавои сарди форам, серун.

САЛҚИНӢ سلقینی ҳавои соруни форам.

САЛҚИНШАВӢ سلقین‌شوی серуншавии ҳаво.

САЛҚУД *т.* سلقود *лаҳҷ.* сустшуда; *муқоб.* **таранг**.

САЛЛА *а.* سله дастор, аммома: **саллаи афғонӣ**, **саллаи занбарӣ**, **саллаи каловабаст**, **саллаи муллобачагӣ**, **саллаи шалғамӣ**, **аҳли салла шудан** ба бастани саллаи муллогӣ сазовор шудан, муллои хатмкарда шудан.

САЛЛАБАНДОН سله‌بندان *таър.* дар гузашта иде будааст, ки барои зани соҳиби се фарзанд ва ё зани синнаш аз сӣ гузаштаи бефарзанд салла мебастанд.

САЛЛАДОР سله‌دار он ки салла бандад; шахси салла дар сар.

САЛЛАКОСА سله‌کاسه ҷиҳозест аз шохчаҳои навдаи дарахт, ки бофта шудаанд ва барои овехта нигаҳдории хӯроквории истифода мешавад.

САЛЛАМНО سلمنا *гуфт.* аҳсан, офарин.

САЛЛОТ سلات 1. *шакли гуфтугӯии* **солдат**. 2. *дар бозии қарта* валет.

САЛЛОҲ *а.* سلاخ он ки гӯсфанд ё чорпои дигаро кушта пӯст меканад; қассоб (*дар кушишхона*).

САЛЛОХӢ سلاخی амал ва шуғли саллох.

САЛЛОХХОНА سلاخ‌خانه кушторгоҳи чорпоён, кушишхона.

САЛМА سلمه чизи нодаркор, ки боиси ташвиши касе шудааст; **салмаи сақат** бори зиёдатӣ, боиси ташвиш дарди сар; **салмаи сар шудан** боиси ташвиш, дарди сар, бори зиёдӣ шудан ба касе.

САЛМАКӢ سلمکی *мус.* номи оҳанг аз навоҳои бостонӣ.

САЛМО سلما *кит.* 1. номи зани зебое дар араб. 2. *маҷ.* маъшуқа.

САЛО *а.* صلا калимаест, ки вақти даъвати ҷамоа барои зиёфат, тӯй ё анҷоми коре гуфта мешавад; ҷеғ, нидо; даъват; **салои ом** даъват кардани ҳамаи мардум, даъвати умумӣ; **сало задан** ҷеғ задан, нидо кардан; даъват кардан.

САЛОБАТ *а.* صلابت 1. сахтӣ, мустаҳкамӣ, қоимӣ. 2. савлат, маҳобат, ҳашамат; **салобати** *касе* **зер кардан** касеро аз ҳашамат ва салобати касе худро гум кардан. 3. *кит.* тарс, ваҳм.

САЛОБАТДОР صلابت‌دار боҳайбат, ҳайбатнок, босалобат, дорои салобат.

САЛОБАТНОК صلابت‌ناک *ниг.* **салобатдор**.

САЛОИҚ *а.* سلایق *ҷ.* **салиқа**.

САЛОМ *а.* سلام 1. сулҳ, амну амон, амон. 2. дуруд, таҳният; **салому алайк** дуруд бар ту! (*ибораест, ки вақти вохӯрӣ бо касе гӯянд*); **саломи низомӣ** саломи ҳарбиён бо қоидаи махсус; **саломи оташин** дуруди самимӣ; **саломи хушк** салом додан бидуни аҳволпурсӣ; **салом-алайк будан (доштан)** бо касе шинос будан, шиносоӣ доштан; **салом додан // салом кардан** вақти вохӯрӣ салому алайк гуфтан; ба салом(и) касе омадан ба зиёрати касе омадан; **саломи** *касеро* **алайк нагуфтан** (нагирифтан) ба касе илтифот накардан, ҳавобаланд ва касношинос шудан; **саломи алайк барҳам хӯрдан** қатъи робита кардан, ногап шудан (*ду кас байни ҳам*); **саломро нася кардан** салом надодан, илтифот накардан; **салом расонидан** *ба касе* аз тарафи касе ба касе салом гуфта, ҳолпурсӣ кардан; **ҷавоби саломро гардондан** (додан) ба саломи касе алайк гуфтан.

САЛОМАТ *а.* سلامت тандурустӣ; **гӯшаи саломат**

ҷои амн, ҷои бехавфу хатар; **ҷон ба саломат бурдан** аз таҳлукае сиҳат ва бе осебу офат халос шудан; **саломат ёфтан** сиҳат шудан, офият ёфтан; **саломат мондан** зинда будан, сиҳат будан; беосеб мондан, нобуд нашуда мондан; **саратон саломат бошад...** саломат бошед..., осебе набинед..., зинда бошед.

САЛОМАТӢ سلامتی тандурустӣ, сиҳат будан.

САЛОМАТМОНДА سلامت‌مانده он ки аз хавфу хатаре эмин ва солим мондааст, ҷон ба саломатбурда.

САЛОМНОМА سلام‌نامه суруди махсусе, ки вақти ба хонаи домод омадани арӯс хонда мешавад.

САЛОМОНА سلامانه ҳадя ё туҳфа, ки ба бузургон ҳангоми зиёрати онҳо дода мешуд.

САЛОМХОНА سلام‌خانه *кҳн.* толори қабулгоҳи амир.

САЛОСА *а.* ثلاثه сегона, сенафарӣ.

САЛОСАТ *а.* سلاست нармӣ, ҳамворӣ, равонӣ, мавзунӣ (*сифати сухан*).

САЛОСАТНОК سلاست‌ناک дорои салосат, равон, мавзун(сифати сухан).

САЛОСИЛ *а.* سلاسل *ҷ.* **силсила**.

САЛОТ *а.* صلوة//صلات *д.* намоз; **салоти ҷаноза** намозе, ки вақти дафни мурда хонда мешавад; **савму салот** рӯзаву намоз.

САЛОТАТ *а.* سلاطت *кит.* забондарозӣ, серҷоғӣ, ҷангара будан (*оид ба зан*).

САЛОТИН *а.* سلاطین *ҷ.* **султон**.

САЛОҲ *а.* صلاح хайр, некӣ; **салоҳи кор** хайрияти кор; **салоҳ будан** нек будан; раво будан; **салоҳ дидан** росту дуруст шуморидан, раво донистан; маслиҳат дидан, муносиб донистан.

САЛОҲДИД صلاحدید некшуморӣ, муносибдонӣ раводид.

САЛОҲИЯТ *а.* صلاحیت лоиқ будан, сазовор будан; шоистагӣ, сазоворӣ.

САЛОҲИЯТДОР صلاحیت‌دار босалоҳият, он ки салоҳияти коре ё чизеро дорад.

САЛОЯ *а.* صلایه санге, ки дар болояш чизеро (*мас., ранг ё доруеро*) монда месоянд; **салоя кардан** соидан, майда (хока) кардан (*дар байни ду санг*).

САЛРОНӢ سلرانی амадронӣ, рондани сал барои гузаштан аз дарё.

САЛСАБИЛ *а.* سلسبیل *кит.* 1. оби гуворо, оби софи равону хушхӯр. 2. *д.* номи чашмае дар биҳишт.

САЛСОЛ I *а.* سلسال оби равони соф ва гуворо.

САЛСОЛ II صلصال 1. гиле, ки барои сохтани сафол тайёр карда мешавад. 2. *д.* гиле, ки Худо одамро аз он сириштааст.

САЛТ سلت *гуфт.* холӣ, бебор (*мас., асп*); **аспи салт** аспи зинкардаи бебор ва бесаворае, ки йетак карда баранд; **салт бурдан** асп ё харро бе бор ё бе савора бурдан.

САЛТАНАТ *а.* سلطنت подшоҳӣ, фармонравоӣ, ҳукмронӣ; подшоҳӣ кардан.

САЛТАНАТХОҲ سلطنت‌خواه он ки толиби тоҷу тахт аст, тахтталаб.

САЛТАНАТХОҲӢ سلطنت‌خواهی талабгори тоҷу тахт будан.

САЛТСАВОР سلت سوار савори аспи бебор.

САЛХ I *а.* سلخ *кит.* рӯзи охирини ҳар як моҳи қамарӣ; *муқоб.* **ғурра**.

САЛХ II *а.* سلخ *кит.* пӯст кандан.

САЛЧӮБ سلچوب чӯбе, ки аз он амад тайёр мекунанд.

САЛҶ *а.* ثلج барф.

САЛҶУҚИЁН سلجقیان *ҷ.* **салчуқӣ** *таър.* 1. иттиҳоди қавмҳои туркӣ. 2. сулолае бо номи ин қабоил; қабоили туркнажод, ки баъдан ба номи пешвои онҳо Салчуқ машҳур гардиданд.

САЛҶУҚӢ سلجقی аз аҳли салчуқиён.

САМ(М) *а.* سم *кит.* заҳр.

САМАД *а.* صمد поянда, ҳамеша, ҷовид (*яке аз сифатҳои Худо*).

САМАДИЯТ *а.* صمدیت *кит.* абадият, ҷовидонӣ; **боргоҳи самадият** даргоҳи Худованд.

САМАК *а.* سمک *кит.* моҳӣ; **аз само то самак** аз авҷи осмон то қаъри Замин, дар ҳама ҷо.

САМАН I ثمن *кит.* баҳо, нарх, арзиш.

САМАН//СУМАН II سمن *ниг.* **ёсуман.**

САМАНБАР//СУМАНБАР سمنبر гуландом; зебо, хушрӯй.

САМАНБАРГ//СУМАНБАРГ سمنبرگ мисли гули саман; сафедбарг.

САМАНБӮ//СУМАНБӮ(Й) سمنبو(ی) 1. дорои бӯи саман. 2. *маҷ.* хушбӯй, муаттар.

САМАНД سمند 1. аспи рангаш моил ба зардӣ, булутиранг. 2. умуман асп; **саманди бодпо** аспи тезрафтор.

САМАНДАР سمندر 1. ҷонвари калтакалосмонанд, ки ҳам дар об ва ҳам дар хушкӣ зиндагӣ мекунад. 2. ҷонвари афсонавие, ки гӯё дар оташ намесӯзад.

САМАНЗОР//СУМАНЗОР سمنزار ёсуманзор, гулзор.

САМАНСО(Й)//СУМАНСО(Й) سمنسا(ی) *киноя аз* атрпош, атрафшон; хушбӯй, муаттар.

САМАР I *а.* ثمر 1. мева, бор, бори дарахт; **то реша дар об аст, умеди самаре ҳаст** (*зарб.*). 2. *маҷ.* ҳосил, натиҷа; **самар додан** а) бор овардан, мева кардан, борвар шудан; б) *маҷ.* натиҷа бахшидан.

САМАР II *а.* 1. бегоҳӣ, торикии шаб. 2. сухан; афсона ва ҳикояи шабона; афсона; ҳикоя.

САМАРА *а.* ثمره *ниг.* **самар I.**

САМАРАБАХШ//САМАРБАХШ ثمره‌بخش//ثمربخش 1. ҳосилдиҳанда, боровар. 2. *маҷ.* натиҷанок.

САМАРАДОР ثمره‌دار *ниг.* **самаранок.**

САМАРАНОК ثمره‌ناک 1. боровар, ҳосилдиҳанда. 2. натиҷадиҳанда; судманд, фоидаовар.

САМАРАНОКӢ ثمره‌ناکی боровари, фоидаовар будан.

САМАРАОВАР ثمره‌آور *ниг.* **самаранок.**

САМАРҚАНДӢ سمرقندی ҳар кӣ ва ҳар чизи *мансуб ба* **Самарқанд**: **нони самарқандӣ.**

САМБО *р.* سمبا *варз.* як навъ гӯштини маъмул.

САМБОЧӢ سمباچی он ки ба самбо машғул аст.

САМБӮСА سمبوسه *ниг.* **санбӯса.**

САМБӮСАПАЗ سمبوسه‌پز *ниг.* **санбӯсапаз.**

САМБӮСАПАЗӢ سمبوسه‌پزی *ниг.* **санбӯсапазӣ.**

САМБӮСАФУРӮШ سمبوسه‌فروش *ниг.* **санбӯсафурӯш.**

САМБӮСАФУРӮШӢ سمبوسه‌فروشی *ниг.* **санбӯсафурӯшӣ.**

САМҒ *а.* صمغ шилм, моддаи часпандае, ки дар танаю шохи дарахт пайдо мешавад ва бештар каҳрабо дорад.

САМҒӢ صمغی *мансуб ба* **сағм.**

САМДОР سمدار заҳрдор, олуда бо заҳр.

САМЕЪ *а.* سمیع шунаванда, гӯшкунанда; **самеъ ва басир** шунаванда ва бинанда (*киноя аз* доною зирак).

САМИМ *а.* صمیم 1. миёнаи ҳар чиз, миёнгоҳ; даруни ҳар чиз; **аз самими қалб** аз тахти дил. 2. *кит., маҷ.* таҳи дил.

САМИМИЯТ صمیمیت сидқӣ будан, садоқат.

САМИМӢ صمیمی сидқӣ, аз тахти дил; **дӯсти самимӣ** дӯсти содиқ.

САМИМОНА صمیمانه аз сидқи дил, бо садоқат.

САМИН I *а.* ثمین *кит.* гаронбаҳо, пурқимат.

САМИН II *а.* سمین фарбеҳ, чоқ; ғафс; **нони самин** нони ғафси фахин.

САММ *а.* سم *ниг.* **сам(м).**

САММИТ سمیت ҷаласаи якҷояи сарони якчанд кишвари иттиҳод.

САММО *а.* صماء *муаннаси* **асамм**; 1. санги сахт. 2. номи санге дар Байтулмуқаддас.

САММУЛХИЁТ *а.* سم‌الخیاط сӯрохи сӯзан.

САМО *а.* سما осмон.

САМОВӢ سماوی осмонӣ, *мансуб ба* **осмон**; **ҷисмҳои самовӣ.**

САМОВОР *р.* سماوار 1. зарфи филизии ҷумакдори махсус барои ҷӯшонидани об. 2. самоворхона, чойхона; **самовор мондан** об ҷӯшондан дар самовор барои чой, оташ мондан ба самовор.

САМОВОРХОНА سماوارخانه 1. ҷое, ки самовор ҷӯшонда мешавад. 2. чойхона.

САМОВОРЧӢ سماوارچی 1. он ки самовор

мечӯшонад. 2. соҳиби чойхона.

САМОВОТ *а.* سماوات *ҷ.* **само**.

САМОӢ I سمائی *ниг.* **самовӣ**.

САМОӢ II //СИМОӢ سماى *мансуб ба* **самоъ** // **симоъ**.

САМОНА *а.* ثمان//ثمانه ҳашт (*дар ададҳои таркибии арабӣ дар солшуморӣ истеъмол меёбад*).

САМОРИС سمارس *зоол.* як навъ моҳӣ, ки дар русӣ сарделка гӯянд.

САМОРУҒ *а.* سمارغ занбӯруғ.

САМОҲ *а.* سماح саховат, ҷавонмардӣ, кушодадастӣ, олиҳимматӣ.

САМОҲАТ *а.* سماحت некӯкорӣ, саховат, ҷавонмардӣ.

САМОҶАТ *а.* سماجت зиштӣ, густохӣ; шилқинӣ; бешармӣ.

САМОҶАТПЕША سماجت‌پیشه зишткор; густох, беҳаё, бешарм.

САМОЪ *а.* سماع *кит.* 1. шунидан. 2. шунидани нағмаи суруд. 3. ваҷду сурур ва пойкӯбию дастафшонии сӯфиён.

САМСОМ *а.* صمصام шамшери тезу бурон.

САМТ *а.* سمت 1. тараф, ҷониб, сӯ; ҷиҳат. **самти рост, самти қибла.** 2. роҳ, равиш, тариқ.

САМТГИРӢ سمت‌گیری самт ва тарафро муайян кардан, ҳадафро муайян кардан.

САМТЁБӢ سمت‌یابی пайдо намудани роҳи мувофиқ.

САМТУРРАЪС *а.* سمت‌الرائس *нуҷ.* нуқтае аз осмон, ки рост дар болои сари одам воқеъ мешавад, нисфуннаҳор.

САМУМ *а.* سموم 1. боди гарму сӯзон, ки гиёҳҳоро месӯзонад; гармсел; тафбод. 2. *маҷ.* офати ногаҳонӣ.

САМУР سمور *зоол.* 1. ҷонвари монанди рӯбоҳ, ки пӯсти сурхи моил ба сиёҳӣ дорад. 2. пӯсти ин ҷонвар, ки аз он пӯстин медӯзанд.

САМУРАЙ *яп.* سموری 1. он ки мансуб ба табақаи имтиёзноки феодалии Япония аст. 2. *маҷ.* ҷангҷӯй, ҷангӣ.

САМУРИН//САМУРӢ سمورین//سموری *мансуб ба* **самур**; аз пӯсти самур.

САМЪ *а.* سمع 1. гӯш. 2. қувваи шунавоӣ; **ба самъи** *касе* **расондан** гаперо ба касе шунавондан.

САНА *а.* سنه сол, таърих; **санаи таърихӣ** солгарди ягон ҳодисаи таърихӣ.

САНАВБАР *а.* صنوبر *бот.* дарахте аз ҷинси коҷ.

САНАВБАРЗОР صنوبرزار ҷои анбӯҳи дарахти санавбар.

САНАВБАРҚАД صنوبرقد *ниг.* **санавбарқомат**.

САНАВБАРҚОМАТ صنوبرقامت санавбарқад, болобаланд.

САНАВБАРХИРОМ صنوبرخرام хушрафтор.

САНАД *а.* سند ҳуҷҷат, далели навишта барои исботи даъво ё муддаое; ҳуҷҷат, далел; **санади қарз** дастхате ки қарзгиранда ба қарздиҳанда медиҳад; **санад овардан** барои исботи даъво ё муддаое ҳуҷҷат овардан.

САНАДДОР سنددار исботшуда, далелдошта.

САНАДИЯТ سندیت ҳақиқӣ, асоснок.

САНАДӢ سندی ҳуҷҷатӣ, бо ҳуҷҷат асоснокшуда.

САНАДСОЗ سندساز он ки ҳуҷҷати қалбакӣ месозад.

САНАДСОЗӢ سندسازی амали санадсоз.

САНАМ *а.* صنم 1. бут; ҳайкале, ки аз санг тарошида, ё аз чӯбу филиз сохта, онро мепарастанд. 2. *маҷ.* маъшуқа, зани зебову дилбар.

САНАМПАРАСТ صنم پرست бутпараст.

САНАМХОНА صنم خانه бутхона, буткада, ибодатгоҳи бутпарастон.

САНАТОРИЯ *лот.* سنتاریه *ниг.* **осоишгоҳ**.

САНБӮСА سنبوسه таоми хамирие, ки ба даруназш гӯшт, алаф ё сабзавот андохта мепазанд; **санбӯсаи варақӣ** самбӯсае, ки хамираш тунуки равғании қабат-қабат аст.

САНБӮСАПАЗ سنبوسه‌پز он ки санбӯса мепазад.

САНБӮСАПАЗӢ سنبوسه‌پزی 1. ҷои пухтани санбӯса. 2. пухтани санбӯса.

САНБӮСАФУРӮШ نبوسه‌فروش он ки санбӯса мефурӯшад.

САНБӮСАФУРӮШӢ سنبوسه‌فروشی 1. фурӯши санбӯса. 2. ҷои фурӯши санбӯса.

САНГ I سنگ 1. ҷисми сахти кӯҳӣ. 2. санге, ки бо он корд ва дигар олатҳои бурандаро тез мекунанд. 3. санги тарозу, вазна; **санги вазнинро об намебарад** (*зарб.*); **ҳар куҷо санг аст, бар пои ланг аст** (*зарб.*); **санги мазор** катибаи болои қабр; **санги масона** *тиб.* санге, ки дар шошадон пайдо мешавад; **санги маҳак** а) санги сиёҳ барои муайян кардани иёри тилло; б) *маҷ.* он чи бо он чизе санҷида мешавад; **санги осиё** санги гирдаи осиё, ки бо қуввати об ба гардиш даромада ғалларо орд мекунад; **санги хоро** санги хеле сахт; **санги маломат** *маҷ.* сухани маломатомез; **санги маломат задан** сухани маломатомез гуфтан; **сангу шиша** ду чизи тамоман ба якдигар зид; **аз дунболи** *касе* **санг андохтан(ҳаво додан)** дар ғайби касе аз вай бадгӯӣ кардан; **санг болои санг нагузоштан** ҷоеро тамоман вайрону фатарот кардан; **санг об шудан** (*ба ҳоли касе аҳволи хеле бад доштан*); **санги роҳи (сари роҳи)** *касе* **будан** монеа ва халалрасони пешрафти кори касе будан, пеши роҳи касеро гирифтан; **ба шикам санг бастан** ба гушнагӣ тоқат кардан; ба кам қаноат кардан; **ба санг бархӯрдани тири** *касе* ба мақсад нарасидан, ба кори умеддоштаи худ ноил нагардидан; **ба сари** *касе* **санг борондан** касеро ба азобу фалокат андохтан; **санг дар бағал доштан** ниҳонӣ кина парвардан барои ниқор фурсат ҷустан; **ҷони** *касе* **аз санг будан** хеле ҷонсахт будан, хеле пуртоқат будан; **сар ба санг задан** аз пушаймонӣ чӣ кор кардани худро надонистан; **санг бардоштан** камвазн будан.

САНГ II سنگ *шакли кӯтоҳшудаи* **фарсанг**.

САНГАК سنگک 1. *ниг.* **сангча**. 2. *кит.* жола, яхча.

САНГАНДОЗ سنگ‌انداز 1. он ки санг меандозад. 2. *таър.* олати қалъашикан, манҷаниқ.

САНГАНДОЗӢ سنگ‌اندازی санг андохтан, санг партоб кардан (*ба сӯи касе, чизе*).

САНГАР سنگر истеҳкоми муваққат дар майдони ҷанг, шинак.

САНГАРБАНДӢ سنگربندی сохтани хандақҳо дар майдони ҷанг.

САНГАРГОҲ سنگرگاه ҷойҳои хандак сохташуда дар майдони ҷанг; ҷойи панаҳ.

САНГБАҚА سنگ‌بقه *гуфт.* сангпушт.

САНГБОРОН سنگ‌باران :**сангборон кардан(ҷоеро)** санги бисёр ҳаво додан ба ҷое.

САНГБУР سنگبر дастгоҳ ё касе, ки (аз кӯҳ) санг мебурад.

САНГБУРӢ سنگبری бурида гирифтани санг (*аз кӯҳсангҳо*): **асбоби сангбурӣ**.

САНГҒЕЛОН سنگ‌غیلان ғелидани сангҳо аз кӯҳ; ғелонидани санг аз кӯҳ.

САНГҒЕЛОНӢ سنگ‌غیلانی аз болои кӯҳ сангпораҳоро бо мақсаде ба поён ғелондан.

САНГДЕВОР سنگ‌دیوار деворе, ки аз санг бунёд шудааст.

САНГДИЛ سنگدل сахтдил, бераҳм, золим.

САНГДИЛӢ سنگدلی сахтдилӣ, бераҳмӣ, зулм.

САНГДОН سنگدان халтачае, ки байни ҳалқ ва меъдаи мурғон қарор дорад ва донаи хӯрдаи мурғ ба он медарояд, чинадон.

САНГЗАН سنگزن 1. сангпартоянда, бо санг заннада; **сангзанро сангшикан бош** ба бадӣ муқобалати бимисл кун, бо бад бад бош. 2. *маҷ.* таъназан.

САНГЗАНӢ سنگزنی 1. амали сангзан. 2. айбдор кардан ба чизе.

САНГЗОР سنگزار ҷои серсанг, санглох.

САНГИН سنگین 1. аз санг сохташуда, сангӣ. 2. гарон, вазнин; *муқоб.* **сабук** 1. 3. *маҷ.* бовиқор, ботамкин, вазнин; *муқоб.* **сабук** 6.

САНГИНБАҲО سنگین‌بها гаронбаҳо, қиматбаҳо.

САНГИНБОР سنگین‌بار пурбор; вазнинбор.

САНГИНДАСТ سنگین‌دست он ки дасташ вазнин аст, яъне ширкати ӯ дар анҷоми коре мушкилӣ эҷод мекунад.

САНГИНДИЛ سنگین‌دل сахтдил, бераҳм, бешафқат, золим.

САНГИНДИЛӢ سنگین‌دلی сахтдилӣ, бераҳмӣ, бешафқатӣ.

САНГИНИРОДА سنگین‌اراده қавиирода, собитрой.

САНГИНӢ سنگینی 1. вазнинӣ, вазндорӣ. 2. *маҷ.* тамкин пуртоқатӣ.

САНГИНҶОН سنگین‌جان 1. ҷонсахт. 2. *маҷ.* паж-

мурда ва беобуранг.

САНГИСТОН سنگستان сангзор, замини санглох.

САНГӢ سنگی 1. *мансуб ба* **санг**. 2. аз санг сохташуда; **чопи сангӣ** чопи литографӣ.

САНГКАШОНӢ سنگ‌کشانی ба ҷои даркорӣ санги лозимаро бурдан.

САНГКОР سنگ‌کار он ки ба сангкорӣ машғул аст.

САНГКОРӢ سنگ‌کاری амалу шуғли сангкор.

САНГКӮБАК سنگ‌کوبک путки сангшикан.

САНГЛОХ سنگلاخ замини серсанг, сангзор.

САНГМАЙДА سنگ‌میده сангреза, санги майдашуда.

САНГМАЙДАКУНАК سنگ‌میده‌کنک :**мошини сангмайдакунак** *тех.* мошине, ки барои санг майда кардан ихтисос дода шудааст.

САНГМОНАНД سنگ مانند *ниг.* **сангсон**.

САНГНАВИШТ(А) سنگ‌نوشت//سنگ‌نوشته санге, ки дар он чизе ҳак шудааст, дар санг навишта.

САНГНАМАК سنگ‌نمک намаке, ки дар кӯҳҳо ба ҳолати яклухт вомехӯрад ва онро канда мегиранд; *муқ.* **намаксанг**.

САНГОБ سنگ‌آب *гуфт.* санглохи соҳили рӯд ва анҳор; обраҳа, селхона.

САНГОБАК سنگ‌آبک *лаҳҷ.* пӯсти шахшудаи пой

САНГОБДАВАК سنگ‌آبدوک *зоол.* парандаи соҳили рӯдхонаҳо, зоғобӣ.

САНГОВЕЗ سنگ‌آویز таноби ба ду тарафаш санговехтае, ки тори бофта нашударо кашида меистад (*дар дастгоҳи бофандагии дастӣ*).

САНГОЗМОЙ سنگ‌آزمای бардорандаи сангҳои вазнин ҳамчун варзишгар.

САНГОСАН سنگاسن *кит.* каҷова.

САНГПАР سنگ‌پر ҷое, ки аз он санг мерезад (*дар кӯҳистон*).

САНГПАРОНӢ سنگ‌پرانی санг андохтан (*ба чизе, касе*), сангандозӣ.

САНГПАХТА سنگ‌پخته *маъд.*асбест, маъдани ба оташ тобовари гармию барқро нагузаранда.

САНГПОРА سنگ‌پاره порае аз санги калон.

САНГПОЯ سنگ‌پایه пояи сангин, пояе, ки аз санг бунёд шудааст.

САНГПУЛ سنگ‌پل пули сангин.

САНГПУХТ سنگ‌پخت навъе аз нон, ки рӯи сангрезаҳои тафсида мепазанд.

САНГПУШТ سنگ‌پشت *зоол.* ҷонвари хазандаи сустрафторе, ки баданаш дар ғилофи устухоние ҷо гирифтааст.

САНГПУШТВОР سنگ‌پشتوار чун сангпушт (*дар сустрафторӣ*); **сангпуштвор роҳ гаштан** хеле суст роҳ гаштан.

САНГПУШТМОНАНД سنگ‌پشت‌مانند ба монанди сангпушт, мисли сангпушт.

САНГРЕЗ سنگ‌ریز 1. резиши санг; **ин сангрез** *кипоя аз* дунё. 2. ҷое, ки ба он санги бисёре рехта аст.

САНГРЕЗА سنگریزه резаи санг, резасанг, сангҳои хурду майда.

САНГРЕЗӢ سنگ‌ریزی 1. аз болои кӯҳ ба поён рехтани сангҳо. 2. рехтани санг дар ягон ҷои муайян, (*мас., роҳ, бунёди хона ва г.*).

САНГСОН سنگسان 1. сангмонанд. 2. *маҷ.* вазнин, босубот, устувор.

САНГСОР سنگسار1. сангандозӣ, сангпартоӣ. 2. *таър.* як тарзи ҷазо, ки гунаҳкорро то миён ба замин гӯр карда, аз ҳар сӯ ҷониби ӯ санг меандохтанд: **сангсор кардан**.

САНГТАРОШ سنگ‌تراش он ки сангро тарошида аз он ягон чиз месозад.

САНГТАРОШӢ سنگ‌تراشی 1. тарошидани санг. 2. касбу кори сангтарош.

САНГТӮДА سنگ‌توده сангҳои болои ҳам рехта, тӯдаи санг.

САНГУЛА سنگوله *кҳн.* нони орди сӯк, нони арзан.

САНГФАРСО سنگ‌فرسا сангшикан, сангсой.

САНГФАРШ سنگ‌فرش роҳе ё ҷое, ки ба заминаш санг чида шудааст: **роҳи сангфарш**.

САНГХОР سنگ‌خوار *зоол.* парандаи ботлоқии дарознӯл, кабки мисрӣ.

САНГХӮРАК سنگ‌خورک *ниг.* **сангхор**.

САНГЧАБОЗ سنگچه‌باز *гуфт.* 1. шахси эҳтиёткор. 2. *маҷ.* мумсик.

САНГЧАБОЗӢ سنگچه‌بازی бозии бачагона бо сангчаҳо.

САНГЧИН سنگ‌چین 1. он ки аз замин санг мечинад. 2. устои деворзан бо санг.

САНГЧИНӢ سنگ‌چینی 1. тоза кардани замин аз санг. 2. деворзанӣ аз санг.

САНГЧОЛ سنگ‌چال сангрезаҳои майда, сангмайдаҳои аз сангтарошӣ баромада.

САНГШИКАН سنگ‌شکن он ки (ё он чи) санг мешиканад: **мошини сангшикан**.

САНГШИКАНӢ سنگ‌شکنی амали сангшикан (*мас., шуғле дар сохтмон*).

САНГШИНОС سنگ‌شناس *геол.* он ки ба омӯзиши навъу таркиби сангҳо машғул аст.

САНГШИНОСӢ سنگ‌شناسی илми шинохти санг ва таркиби он.

САНГШУДА سنگ‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **санг шудан;** он чи дар натиҷаи гудохтан ва ё шароити дигари табиӣ шах ва сахт мегардад.

САНДАЛ I *а.* صندل *бот.* дарахти ҳамешасабзе, ки дар мамлакатҳои гарм мерӯяд, чӯбаш хушбӯй буда хосияти давоӣ дорад.

САНДАЛ II *ю.* صندل навъе аз пойафзор, кафши сабуки хонапӯш.

САНДАЛАК سندلک *гуфт.* такони сахти ғайриихтиёрии одам, чорпо ва ароба вақти роҳ рафтан; **сандалак додан** пешпо задан, дакка додан; **сандалак хӯрдан** пешпо хӯрдан, ба ҷое дакка зада сахт такон хӯрдани одам, чорпо, ароба дар аснои роҳ.

САНДАЛИЧА صندلیچه *шакли тасғири* **сандалӣ**; чорпояи хурд барои нишаст.

САНДАЛӢ صندلی чорпояи махсусе, ки болои лахча (нимсӯхтаи чӯб, ангишт) гузошта, ба рӯяш кӯрпа андохта дар гирдогирдаш мешинанд; 2. курсӣ.

САНДАЛНИШИН صندل‌نشین он ки дар курсии махсуси ҷамъомаде нишаста бошад, он ки ҷашн дорад.

САНДАЛСАРОЙ صندلسرای :**ин сандалсарои обнусӣ** *киноя аз* **дунё**.

САНДАЛСОЙ صندلسای 1. сояндаи сандал; сандалмол. 2. *маҷ.* хушбӯ.

САНДАРУС *ю.* سندروس 1. навъе аз моддаи шилиммонади зардранги шабеҳ ба қаҳрабо, ки аз дарахт ҳосил мешавад. 2. *киноя аз* **зард**; зарди моил ба сурхӣ.

САНДИД *а.* صندید марди бузург, диловар.

САНДОН *а.* سندان оҳани калони рӯяш паҳн, ки оҳангарон ба рӯи он оҳани сӯзонро монда бо путк ё болға ба шакли даркорӣ медароранд.

САНДОНШИКАН سمدانشکن *кит.* 1. сахт, маҳкам. 2. *маҷ.* вазнин, гарон.

САНДОНШИКОФ سندانشکاف *кит.* 1. шикофандаи сандон; 2. *маҷ.* тез, буранда.

САНДУҚ *а.* صندوق 1. қуттии калони филизӣ ё чӯбӣ барои нигоҳ доштани чизҳо. 2. хазина; **сандуқи пасандоз**. 3. бунёд, фонд: **сандуқи хайрия**; ◊ **сандуқи фалак** осмон.

САНДУҚА صندوقه он чи ба шакли сандуқ бошад; **сандуқ(а)и сина** қафас(а)и сина.

САНДУҚЗАДА صندوقزده он чи ки дар даруни сандуқ ҷо шудааст (*аз қабили* либосворӣ).

САНДУҚСОЗ صندوقساز устое, ки сандуқ месозад.

САНДУҚСОЗӢ صندوقسازی ҳунару кори сандуқсоз.

САНДУҚЧА صندوقچه сандуқи хурд барои нигоҳ доштани пул, асбоби зинатӣ *ва ғ.*

САНДУС سندوس *кит.* зарбофт; шоҳии зарбофт.

САНДУСӢ سندوسی он чи аз сандус тайёр шудааст.

САНДУФ سندوف навъе аз матои ҷомаворӣ (*аз қабили* сатин, лас).

САНЕЪ *а.* صنیع *ниг.* **сонеъ**.

САНИН I *а.* سنین *кит.* тез, тез кардашуда (*оид ба* теғ).

САНИН II *а.* سنین *ҷ.* **сана**.

САНИТАРИЯ *лот.* سنیتریه *ниг.* **беҳдошт**.

САНИТАРӢ سنیتری *ниг.* **беҳдоштӣ**.

САНИЯ *а.* ثنیه яке аз чор дандони пеш.

САНӢ *а.* سنی 1. баланд, олӣ. 2. баландмартаба, оличоҳ.

САННОЪ *а.* صناع санъаткор, сонеъ, ҳунарманд, пешавар, косиб.

САНО I *а.* ثنا 1. мадҳ, таҳсин, ситоиш; **ҳамду сано** сипосу ситоиш; **сано гуфтан** касеро мадҳу ситоиш кардан.

САНО II *а.* ثنا *тиб.* як навъ гиёҳ, ки дар тиб истифода мешавад; **санои маккӣ** барги борики ҳиноиранги гиёҳи сано, ки дар тиб ҳамчун дору ба кор меравад.

САНОАТ *а.* صناعت истеҳсолот ва тавлидоте, ки молҳои хомро ба тариқи ҷараёни истеҳсоли кор карда мебарояд; **саноати вазнин, саноати маъдан, саноати маҳаллӣ, саноати сабук** *ва г.*

САНОАТВАР صناعتور ҳунарманд, пешрав.

САНОАТӢ صناعتی *мансуб ба* **саноат**; **молҳои саноатӣ, саноатӣ кардан**.

САНОАТПЕША صناعتپیشه *кит.* ҳунарманд, косиб.

САНОАТЧӢ صناعتچی *ниг.* **санъаткор**.

САНОБИЛ *а.* سنابل *ҷ.* **сунбул**.

САНОГАР ثناگر санохон, мадҳ ва ситоишкунанда.

САНОГУСТАР ثناگستر *ниг.* **саногӯй**.

САНОГӮӢ ثناگوئی дуогӯӣ, миннатдорӣ.

САНОГӮЙ ثناگوی ситоишгар; миннатдор; дуогӯй.

САНОДИД *а.* صنادید *ҷ.* **сандид**.

САНОДИҚ *а.* صنادق *ҷ.* **сандуқ**.

САНОЕЪ *а.* صنایع *ҷ.* **санъат**; **саноеи нафиса** санъатҳои нафиса.

САНОЁ *а.* ثنایا *ҷ.* **сания**; чор дандони пеш, ду дандони боло ва ду аз поён.

САНОР//СИНОР سنار ҷои пасти дарё, ки киштӣ дар он ҷо ба лаю гил дармонда аз ҳаракат бозмемонад.

САНОХОН ثناخوان 1. ситоишгар, мадҳкунанда; 2. шукркунанда, сипосгузор.

САНОХОНӢ ثناخوانی шукргузорӣ кардан, дуогӯӣ намудан.

САНОЧ سناچ 1. хӯрҷин. 2.халтаи чармини бо ҳаво пур, ки барои аз дарё гузаштан истифода шавад.

САНОЧАК سناچک 1. халтаи чармии сафарӣ. 2. пулдони чармӣ.

САНОҶ سناج халтаи чармӣ (*ки дар гузашта ба он пулҳои филизӣ меандохтанд*).

САНОҶИҚ *а.* سناجق *ҷ.* **санҷақ**.

САНСКРИТ *ҳ.* سنسکریت забони қадимаи ҳиндӣ.

САНСКРИТӢ *ҳ.* سنسکریتی *мансуб ба* **санскрит**.

САНСКРИТШИНОС سنسکریتشناس он ки ба омӯзиши санскрит машғул аст, олими санскритшинос.

САНСКРИТШИНОСӢ سنسکریتشناسی илми махсуси таҳқиқ ва омӯзиши забон ва хати давраи бостонии забони ҳиндӣ ки санскрит ном дорад.

САНТИМЕТР *фр.* سنتمتر садяки метр (*воҳиди паймоиши дарозӣ*).

САНТУР سنتور *мус.* асбоби мусиқии чангмонанд.

САНТУРЗАН سنتورزن он ки сантур менавозад.

САНТУРӢ سنتوری ҳунарманди сантурнавоз.

САНҶ سنج [*муарраби* **чанг**], *мус.* лаълии мисини дар пасаш дастадоре, ки дуи онро мувофиқи оҳанг ба ҳам мезананд; лаълича, лаълӣ.

САНҶИД سنجید *бот.* меваи челонмонанд мағзи сафеди ордвор ва пӯсти сурхи тунук дошта, ҷигда.

САНҶИДАГӮӢ سنجیده‌گوئی санҷидаву бомулоҳиза сухан гуфтан.

САНҶИДАГӮЙ سنجیده‌گوی он ки санҷидаву бамулоҳиза сухан мегӯяд.

САНҶИДАКОР سنجیده‌کار пухтакор, озмудакор.

САНҶИДАН سنجیدن 1. баркашидан, вазн кардан, паймудан. 2. озмудан, имтиҳон кардан; таҳқиқ кардан, тафтиш кардан. 3. андоза гирифтан, муқоиса кардан, қиёс намудан чизеро бо чизе,

САНҶИДАШУДА سنجیده‌شده таҷрибашуда, озмуда.

САНҶИШ سنجش *исми феълӣ аз* **санҷидан**; озмо-

иш; баркаш; имтиҳон.

САНҶОБ سنجاب *зоол.* ҷонвари ҷангалии ҷаҳандаи хурдтар аз гурба, ки думи дароз ва пӯсти пурмӯю нарми хокистариранг дорад.

САНҶОБӢ سنجابی *мансуб ба* **санҷоб.**

САНҶОҚ *т.* سنجاق *гуфт.* сарсӯзани як нӯгаш тугмачадор.

САНЪ *а.* صنع *ниг.* **сунъ.**

САНЪАТ *а.* صنعت 1. пеша, ҳунар, касб, шуғл. 2. инъикоси бадеии воқеият ба воситаи образҳо; **санъати меъморӣ; санъати мусиқӣ, санъати наққошӣ** (ё **тасвирӣ**); **санъати шеърӣ** вуқуфи ҳаматарафа ба қавоид ва нозукиҳои шеър; **аҳли санъат** ҳунарпешагон (*дар забонҳои ҳозира хоси санъатҳои нафис*).

САНЪАТГАР صنعت‌گر *ниг.* **санъаткор.**

САНЪАТГАРӢ صنعت‌گری *ниг.* **санъаткорӣ.**

САНЪАТДӮСТ صنعت‌دوست дӯстдори санъат.

САНЪАТКОР صنعت‌کار 1. он ки дар санъати худ устоди моҳир аст. 2. устоди соҳаи санъати бадей.

САНЪАТКОРӢ صنعت‌کاری маҳорат, устодӣ (*дар коре*).

САНЪАТКОРОНА صنعت‌کارانه коре, ки нафис ва хеле моҳирона, бо риояти бадеият ба ҷо оварда шудааст.

САНЪАТШИНОС صنعت‌شناس таҳқиқгари санъатҳои нафиса, ҳунаршинос.

САНЪАТШИНОСӢ صنعت‌شناسی таҳқиқи санъатҳои нафиса, ҳунаршиносӣ.

САОДАТ *а.* سعادت хушбахтӣ, некбахтӣ; бахт.

САОДАТБАХШ سعادت‌بخش хушбахтиовар, бахтовар.

САОДАТЁР سعادت‌یار он ки бахту иқбол бо вай ёр аст, бахтиёр, саодатманд.

САОДАТМАНД سعادتمند масъуд, хушбахт, босаодат, боиқбол.

САОДАТМАНДӢ سعادتمندی хушбахтӣ, боиқболӣ, босаодатӣ.

САОДАТМАНДОНА سعادتمندانه хушбахтона, хурсандона, боиқболона.

САОДАТМАОБ سعادت مآب *ниг.* **саодатманд.**

САОДАТНИШОН سعادت‌نشان он ки нишонаҳои саодат аз ӯ ҳувайдост, хушбахт.

САОЛИБ *а.* ثعالب *ҷ.* **саълаб.**

САОЛИК *а.* صعالیک *ҷ.* **саълук.**

САПАЛ سپل *гуфт.* 1. панҷаи пову дасти шутур ё фил. 2. *маҷ.* панҷаҳои пахни даст ё пой.

САПАЛПО(Й) سپل‌پا(ی) он ки пову панҷаи калони зишт дорад.

САПЕД سپید *ниг.* **сафед.**

САПЕДА سپیده 1. равшании пеш аз баромадани офтоб. 2. як навъ хокаи сафедранг, оҳак.

САПЕДАДАМ سپیده‌دم субҳдам, бомдод, саҳари барвақт.

САПЕДАДАМОН سپیده‌دمان 1. ҳангоми дамидани субҳ, субҳгоҳон. 2. бомдод, субҳидам.

САПЕДГОР سپیدگار *ниг.* **сапедкор.**

САПЕДГОРӢ سپیدگاری *ниг.* **сапедкорӣ.**

САПЕДДАСТ سپیددست 1. сахӣ, ҷавонмард, он ки дасташ некӣ орад. 2. *киноя аз* мӯъҷизакор.

САПЕДӢ//САФЕДӢ سپیدی//سفیدی 1. *марбут ба* **сапед** ва **сафед**; дорои ранги сафед будан, сафедрангӣ. 2. *маҷ.* некӣ, росткорӣ, кори нек, хубӣ.

САПЕДКОР//САПЕДГОР سپیدکار//سپیدگار некӯкор; хушбахт.

САПЕДКОРӢ//САПЕДГОРӢ سپیدکاری//سپیدگاری некӯкорӣ; хушбахтӣ.

САПЕДНОМ//САФЕДНОМ سپیدنام//سفیدنام некном; соҳибобрӯ..

САПЕДОР سپیدار *ниг.* **сафедор.**

САПЕДҶОМА سپیدجامه *ниг.* **сафедҷома.**

САП-САФЕД سپ‌سفید сафеди сафед, сафеди мутлақ.

САР I سر 1. узви бадани инсон ва ҳайвон, ки мағз, чашм, гӯш, бинӣ ва даҳон дар он қарор дорад, кала. 2. оғоз, аввал, ибтидо; **сари бозор, сари кӯча, сари таҳсил, сари тобистон, сари шаб**. 3. боло, рӯи; **сари болин, сари кӯҳ, сари сина**. 4. нӯг; **сари ришта**. 5. хӯша; **як сар ангур, як сар ҷуворӣ.** 6. раис, сардор: **сари қавм.** 7. *маҷ.* майл, рағбат, ҳавас. 8. шумораи асп, ҳар

(*нумератив*): **се сар буз**. 9. нафар, кас; **сари**… а) ҳангоми…, вақти…; б) дар бобати…, аз ваҷҳи…; **сари вақт** дар айни вақти…, бевақт нашуда, фурсат аз даст нарафта; **сари роҳ** он чи дар имтидоди роҳ воқеъ аст; **сари офтоб** бо тулӯи офтоб, офтоб тулӯъ кардан ҳамон; **сари ҳавз** дар гирди ҳавз, дар канори ҳавз; **ба сари**… а) **ба болои**…, дар айни вуқӯи воқеае…; б) дар бораи…, дар хусуси…; **ба сари худ** мустақилан, худ бо худ, бе иштирок ва ёрии каси дигар; **ба сари** *касе* ба ҳар як кас; **аз сари**… аз баҳри…, аз фикри…; **саратро хӯрад** вақти дашном мегӯянд: аз сарат монад; **як сари либос** як маҷмӯаи пурраи либос; **як сару ду гӯш** танҳо, муҷаррад; **аз як сар** ҳама, бе истисно; **як сари мӯй** чизе намондан, ҳеҷ чиз надоштан; **баъд аз сари**…, пас аз марги…, баъд аз вафоти…; баъд аз сари ман, пас аз марги ман; **дар сари**… а) барои…, аз барои…; **ҷанҷол дар сари чист?**; б) дар болои…, дар назди…, дар пеши…; дар гирди…; **дар сари ваъда** дар вақти ваъда кардан; **ба сарат зан!** бало ба пасаш, аз они худат шавад! **(аз) сар то по** аз аввал то охир, тамом, ҳама, ҳамагӣ; **сар ба сар** саросар, аз як сар то сари дигар; **аз сари нав** дубора, аз нав…, аз ибтидо…; **як сари қадам** барои андак вақт, сари роҳ; **ба сари зону** ба зону такя карда; **аз ҳар сар** аз ҳар як; **як сари қоқ** танҳо, якка, бекас; **дарди сар** а) бемории сар; б) *маҷ.* кулфат, ташвиш; **сари обро гирифтан** чорае, кореро ба вақташ дидан, иловҷи воқеаро пеш аз рӯй додани он кардан; **сари** *касеро* **хӯрдан** марги касеро дидан; боиси марги касе шудан; марги касеро дида, баъди вай зинда мондан; **сар (сари** *касе*) **рафтан** ҳалок шудан, нобуд гардидан; **сар раваду обрӯ наравад, сар раваду сир наравад** (*зарб*); **аз як гиребон сар баровардан** муттафиқ будан, ҳамраъй будан, якдилу якзабон будан; муттафиқона ба коре оғоз кардан; **аз сар дур кардан** рафъ кардан, бартараф кардан, монеаеро аз худ дафъ кардан; **сари кореро гирифтан** аз пайи коре шудан, бо коре машғул гардидан; **ба ҳар дар сар задан** ба ҳама ҷо муроҷиат кардан; **аз сар гирифтан** (*кореро*) аз нав шурӯъ кардан (ба коре); **сар тарошидан** мӯи худ (*ё касеро*) бо асбоби сартарошӣ гирифтан, мӯйсар гирифтан (*бо асбоб*); **сари калоба(и) (худ)-ро гум кардан** чи кор кардани худро надониста мондан; **сари калобаи** чизеро **ёфтан** роҳи халли мушкилеро ёфтан, кори худро ба роҳ мондан; **сари худро гирифта рафтан** аз баҳри ҳама касу ҳама чиз гузашта танҳо ба ҷои монда рафтан; **сар тофтан** *ниг.* **сар печидан**; **сар печидан** гарданкашӣ кардан, итоат накардан; **гапро ба сари** *касе* (*чизе*) **овардан** дар бораи касе (чизе) гап кушодан; **ба сари** *касе* **дод задан** дӯғу пӯписа кардан ба касе; **сари роҳро гирифтан** пеши роҳро банд кардан; **сари фуровардан пеши** *касе* изҳори итоат кардан, таслим шудан; **сар гаштан, сар чарх задан** чарх задани сар; гардидани сар аз беморӣ ва беқувватӣ; **сару кор доштан** *бо касе, чизе* кордор будан; муомила доштан; **сар кардан** оғоз намудан, ибтидо кардан кореро; **дар сари ҳукумат нишастан** зимоми ҳукуматдориро ба даст гирифтан; **ба сари** *касе* **рехтан** ба касе якбора, нохост ҳуҷум кардан, касеро аз пой даровардан; **ба сар давидан** а) бо саъй ва кӯшиши тамом дар пайи иҷрои коре шудан; б) бо суръати тамом рафтан; **аз дӯст як ишорат, аз мо ба сар давидан** (*зарб.*); **сар кашидан** а) сар барафроштан, қад баланд кардан; б) нофармонӣ кардан, сар тофтан; **ба сар кашидан** якбора чизи обакиеро нӯшидан (*аз зарф*); **сар ба зону ниҳодан (мондан)** ба фикр ғӯтавар шудан; **ба сари худ шудан** ба ҳоли худ мондан; бесоҳиб мондан, худсар шудан; **ба сар омадан** ба ёд омадан, ба хотир расидан; **ба сар афтодан** (*фикре*) ба хаёл расидани фикре, пайдо шудани фикре; **ба сар афтодани воқеае ё коре)** пеш омадани коре барои касе; **сар ба осмон расидан** бисёр сарфароз ва сарбаланд шудан; ниҳоят шод гардидан; **сар ҷунбондан** бо ҷунбонидани сар ризогӣ ё норизогии худро изҳор кардан, аломати тасдиқ ё рад баён кардан; **сар карда** *касеро* **ба ҷойе бурдан** ҳамроҳ гирифта бурдан, роҳнамо шудан; **ба сар хоридан даст нарасидан** хеле серкор будан; **ба сар бардоштан** а) ҳурмату иззат кардан касеро; б) шӯру ғавғо кардан, сахт овоз баровардан (*дар ҷое*); **сар бастан** ҳосил овардан (*доир ба растанӣ*); **сари** *касе* **ба девор расидан** азоб кашида, танбеҳ дида хатои худро фаҳмидан; **сари** *касе* **ба осмон расидан** ниҳоят хурсанд шудан (аз чизе), сарафроз ва мамнун будан; **сари худро гирифта рафтан** ба ҷое ҳама касу чизро партофта, якка ба ҷойе баромада рафтан; **сар банд будан** а) бо коре машғул будан, саргарми коре будан; б) номзад доштан (*духтар*); **ба сари гапи худ истодан** дар гуфтаи худ собиту устувор будан; ба аҳду қавли худ сахт истодан; **сари кореро гирифтан** аз паи касбу коре шудан; **сари** *касеро* **дуто кардан** касеро зандор ё шавҳардор кардан; **аз сарат (саратон) гардам** фидоят шавам, қурбон шавам, садқа шавад; **сар шудан** а) шурӯъ ёфтан, оғоз ёфтан; б) роҳбар шудан; **як сару гардан баланд будан** аз *касе* хеле бартарӣ доштани касе нисбат ба дигаре; **аз паси (пушти) сари** *касе* дар ғоиби касе, дар вақти ҳозир набудани касе; **сарамро ба кадом дар занам?** ба куҷо равам?, ба мушкили худ чӣ чора ҷӯям; ба кӣ муроҷиат кунам?; **сар ба санг задан** бисёр зӯр задан, ҷидду ҷаҳд кардан, барои ба даст овардани чизе ҳар сахтиро ба худ раво дидан; **ба сари** *касе* **рӯзи сахт омадан** дар сахтӣ ва тангӣ мондан, ба бадбахтӣ, кулфате гирифтор шудан, ба фалокате гирифтор шудан; **сар омадан** тамом шудан, ба охир расидан; **ба сари итоат омадан** итоат кардан, нофармон-бардориро бас кардан; **аз сар гузарондан** (*воқеаеро*) дар воқеае шахсан иштирок доштан; **сарам дилам кор кардан** бо дили нохоҳам кор кардан, кореро бе рағбат,

мусолиҳакорона ба ҷо овардан; **сар ба зер афкандан** сар хам кардан (*аз хиҷолат*); **аз сар берун кардан фикреро** аз худ дур кардан, дигар дар пайи он фикр (кор) нашудан; **ба сар бурдан** ба охир расондан, гузарондан, тай кардан; **умр ба сар бурдан** зиндагӣ кардан, умр гузарондан; **сар хоридан** а) ба фикр рафтан, тааммул кардан; б) мутараддид шуда мондан, чи кор кунам, гуфта фикр карда мондан; **сар додан** а) раҳо кардан (*мас., гӯсфандро ба чаро*); б) худро фидо кардан, аз ҷони худ гузаштан); в) талоқ додан (*зани худро*); г) озод кардан (аз *банду қайд*); д) дар феълҳои таркибӣ омада якбора рӯй додани амалеро нишон медиҳад; **овози худро сар додан** бо тамоми қувва овоз баровардан; **сари аспро сар додан** аспро ба рафтори худаш мондан (лаҷомро раҳо карда); **сар задан** а) сарро аз тан ҷудо кардан, куштан; б) воқеъ гаштан, рӯй додан, пайдо шудан; в) неш зада баромадан (*сабза аз хок*); г) баромадан, тулӯъ кардан; **сару кала задан** *бо касе* панҷа бар панҷа задан, баҳсу талош кардан; **сар бардоштан** а) сарро боло кардан (*мас., ҳангоми хондан ё аз болишт*); б) *маҷ.* муқобил баромадан, исён кардан; **сар халондан** (*ба ҷое*) сар даровардан ба ҷое, сар паноҳ кардан; **як сару ҳазор савдо** фикру хаёли бисёр; ташвиши зиёд; **бо сар рафтан** (*ба ҷое*) бо майл ва рағбати тамом рафтан ба ҷое; **сар бохтан** ҷон додан барои мақсаде; **сар аз пой нашинохтан** бехуд будан (*бештар аз шодӣ*); **сар сари...** (кӯҳ) аз боли кӯҳҳо; **ба сари** *касе* **об рехтан** боиси фалокат ё ҳалокати касе шудани чизе; **сар дар каф будан** бо ҷоннисорӣ тайёр будан; **аз саратон монад!** ба худатон насиб шавад!; **ба сари худ бардоштан** (*ҷоеро*) доду фарёд кардан, мағал кардан.

САР II سر 1. хӯшаи ангур: **як сар ангур**. 2. хӯшаи гандум.

САРА I سره 1. хуб, нағз, чидаю баргузида, беайб. 2. холис, беғаш, тамомиёр (*тилло, нуқра*); **сара кардан** интихоб карда гирифтан, чида гирифтан.

САРА II سره *ниг.* **сар** II.

САРАВВАЛ سراول сарогоз, аввали аввал; пеш аз ҳама.

САРАВЛОД سراولاد бунёдгузори авлод, падаркалони қавм.

САРАГРОНОМ سراگرانام сардори агрономҳо; агрономи калон, саркишоварз.

САРАЁН سریان *кит.* ҷорӣ шуда омехтан ба чизе, ба ҳама ҷо расидан; сироят кардан (*беморӣ*).

САРАК سرک 1. қисми болоии растаниҳои донадор (*гандум, ҷуворӣ*), хӯша; **сарак бастан** ҳосил бастан. 2. қисми болоии сархонаи чилим

САРАКБАНДӢ سرکبندی хӯша бастан, ҳосил бастан.

САРАКЧИНӢ سرکچینی чидани хӯшаҳои боқимондаи гандум, ҷав, ҷуворӣ баъди дарав.

САРАМАРД سره‌مرد *кит.* некмард, марди нек, марди боақлу зирак.

САРАНГУШТ سرانگشت 1. нӯги нохунрустаи ангуштони даст, сари ангушт. 2. ангушти калони панҷаҳои даст ва по, нарангушт.

САРАНДОЗ I سرانداز 1. барбоддиҳандаи сар, бебок, далер; **сарви сарандоз** *киноя аз* маҳбуба. 2. порчае, ки занон ба сари худ нобаста меандозанд.

САРАНДОЗ II سر انداز рӯймол, саргирак.

САРАНҶОМ سرانجام 1. поён, ниҳоят, охири коре, оқибат; саранҷом додан (-и коре) ба ҷо овардан, сариштa кардан; **саранчом ёфтан** ба охир расидан, ба хубӣ ба итмом расидани коре; **саранчом кардан** а) каму кости кореро дуруст кардан, кореро буд кардан; б) сариштa кардан, идора кардан.

САРАНҶОМДИҲӢ سرانجام‌دهی ҷамъкунӣ, ба охир расондан.

САРАСКАР سرعسکر 1. сардори сипоҳ, саркарда, фармондеҳи як даста сипоҳ. 2. *таър.* мансаби олии ҳарбӣ дар аморати Бухоро.

САРАСПАКӢ سراسپکی :**ваъдаи сараспакӣ** *киноя аз* ваъдаи нӯги забонӣ, ваъдаи дурӯғ.

САРАТОН I سرطان *нуҷ.* 1. номи яке аз бурҷҳо аз 12 бурҷи фалак, харчанг. 2. номи моҳи чоруми солшумории шамсӣ (22 июн – 21 июл).

САРАТОН II سرطان *пуҷ.* 1. харчанг (*ниг.*). 2. номи як навъ шапалаки сиёҳи тортанакмонанд, ки ба овози пасттар аз овози занбӯр садо медиҳад. 3. *тиб.* бемории, ки бар асари он дар бадан ҷароҳат, варам ва ба мисли пои харчанг пайдо мешавад.

САРАТОНЗО سرطانزا он чи боиси пайдоиши бемории саратон мешавад: **омили саратонзо**.

САРАТОНШИНОС سرطانشناس пизишки бемориҳои саратон.

САРАТОНШИНОСӢ سرطانشناسی илме, ки ба омӯзишу пажӯҳиш ва табобати бемориҳои

саратон машғул аст.

САРАФГАНДА//САРАФКАНДА سرافگنده//سرافکنده 1. сар хамкарда. 2. *маҷ.* хиҷил, мунфаил, шармсор. 3. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор; фурӯтан, хоксор.

САРАФГАНДАГӢ//САРАФКАНДАГӢ سرافگندگی//سرافکندگی 1. итоат, фармонбарӣ. 2. *маҷ.* фурӯтанӣ, тавозӯъ, хоксорӣ.

САРАФЗОЛ سر افزال афзоли асп, ҷиҳози асп.

САРАФКАНДА سرافکنده *ниг.* **сарафганда.**

САРАФКАНДАГӢ سرافکندگی *ниг.* **сарафгандагӣ.**

САРАФКАНӢ سرافکنی тавозӯъ, хоксорӣ, фурӯтанӣ.

САРАФРОЗ سرافراز 1. сарбаланд, сар ба боло кашида. 2. ифтихорманд; **сарафроз гардидан (шудан)** ифтихорманд гаштан; **сарафроз кардан** сарбаланду ифтихорманд гардонидан (*касеро*).

САРАФРОЗӢ سرافرازی сарбаландӣ, ифтихормандӣ.

САРАФСОР سرافسار нӯхта, яккаҷилави аспу хару хачир.

САРАФШОН سرافسان сарафкан.

САРАХБОР سراخبار 1. *мус.* қисми муқаддимавии асари мусиқавӣ. 2. муқаддима, оғоз.

САРАХС سرخس *бот.* як навъ растании худрӯйи доругӣ ва хӯрданӣ.

САРАЪЗО سراعضا *збш.* аъзои асосии ҷумла; **сараъзои ҷумла** (*мубтадо ва хабар*).

САРБАДОРОН سربداران *таър.* исёнгарони зидди хонадонҳои феодалӣ дар асри XIV.

САРБАЛАНД سربلند 1. сарафроз; ифтихорманд. 2. *маҷ.* мағрур, ба худ боланд.

САРБАЛАНДӢ سربلندی 1. баландӣ, сарафрозӣ. 2. *маҷ.* ифтихор.

САРБАЛАНДОНА سربلندانه муваффақона, бо сарбаландӣ.

САРБАМӮҲР سربمهر мӯҳр задашуда, мӯҳрнок; сарбаста, кушоданашуда.

САРБАНД I سربند рӯмоли сари занон.

САРБАНД II سربند банди асосии пеши об, дарғот; сари об.

САРБАНДАК سربندک рӯмоли хурди сарбанди занон.

САРБАРАҲНА سربرهنه сарлуч, бе рӯймол ё тӯппӣ.

САРБАРҲАВО سربرهوا *маҷ.* баланд, хеле баланд.

САРБАСТА سربسته 1. чизе, ки сари он бастагӣ бошад (*шиша, қуттӣ, лифофа ва г.*); *муқоб.* **саркушода, яла.** 2. *маҷ.* пӯшида, пинҳон; муаммоомез.

САРБАХШ سربخش 1. бахра, ҳисса. 2. қурбон, фидо.

САРБОҒӢ سرباغی пардохти маблағ барои боғи ба иҷора гирифташуда.

САРБОЗ I سرباز саркушода; *муқоб.* **сарбаста.**

САРБОЗ II سرباز *ҳ.* аскар, аксари қатории пиёда; **сарбози сешанбегӣ** *таър.* аскари мансуб ба яке аз дастаҳои ҳарбӣ дар Бухоро.

САРБОЗГИРӢ سربازگیری даъват кардани ҷавонон барои хизмат дар қувваҳои мусаллаҳ, аскаргирӣ.

САРБОЗӢ سربازی 1. *мансуб ба* **сарбоз.** 2. хизмати аскарӣ: **хизмати сарбозӣ.**

САРБОЗХОНА سربازخانه ҷойи исти умумии сарбозҳо, казарма.

САРБОЛО سربالا 1. сар ба боло; *муқоб.* **сарозер.** 2. сарбаланд.

САРБОР سربار *ниг.* **сарборӣ.**

САРБОРӢ سرباری 1. боре, ки аз болои ду той бори асосӣ ба болои аспу хар гузоранд. 2. кори аз ҳадди муқаррарӣ зиёда. 3. одами туфайлӣ, он ки бори зиндагиаш ба гардани дигаре афтода бошад.

САРБУЗУРГ سربزرگ 1. соҳиби сари калон, каллакалон. 2. *маҷ.* сардор, сардори бузург.

САРБУЗУРГӢ سر بزرگی сардорӣ, сарварӣ.

САРБУНА سربنه 1. ҷой, макон, хона. 2. сардори хонавода.

САРБУР سربر он ки сар мебурад, ҷаллод, каллабур; **дузди сарбур** дузди одамкуш.

САРБУРИДА سربریده *сифати феълии замони гузашта аз* **сар буридан** кушта шудан бо роҳи

буридани сар, саргирифта, он ки сараш бурида шудааст.

САРБУРӢ سربری буридани сар, куштан.

САРВ سرو 1. дарахти махрутишакли сӯзанбарги ҳамешасабзи рости баланд. 2. *маҷ.* аз қомати рости мавзун (*сифати маҳбуба*); **сарви озод** а) сарви баланду боло; б) *киноя аз* ёри хушқад; **сарви равон** *киноя аз* ёри хушқаду қомат, хушрафтор; **сарви хиромон** *киноя аз* ёри қадбаланди хушрафтор; **сарви қабопӯш** *киноя аз* маҳбубаи хушқад.

САРВАЗИР سروزیر 1. *таър.* сардори вазирон, вазири аввал. 2. дар баъзе давлатҳои имрӯзаи хориҷӣ сардори ҳукумат, сардори ҳайати вазирон.

САРВАҚТ سروقت *кит.* дидор, дидан; **ба сарвақти** *касе* **расидан** ба суроғи касе омадан.

САРВАНДОМ سرو اندام *ниг.* **сарвқад.**

САРВАР سرور сардор, пешво, бузурги қавм.

САРВАРӢ سروری сардорӣ, сарӣ, бузургӣ, пешвоӣ; **сарварӣ кардан** сардор будан ба гурӯҳи одамон ё ба коре.

САРВАТ *а.* ثروت 1. мол, давлат, доропӣ. 2. боигарӣ, ғановат; **сарвати кӯҳистон, сарвати миллӣ**; **аҳли сарват** соҳибони молу давлат, давлатмандон.

САРВАТДОР ثروتدار молдор, пулдор, давлатманд.

САРВАТМАНД ثروتمند *ниг.* **сарватдор.**

САРВАТМАНДӢ ثروتمندی молдорӣ, пулдорӣ, тавонгарӣ, давлатмандӣ.

САРВАТХЕЗ ثروتخیز 1. ҳосилхез: **замини** ҳосилхез. 2. аз сарватҳои зеризаминӣ бой.

САРВБОЛО سروبالا *киноя аз* ростқомат, баландқомат (*сифати маҳбуба*).

САРВБУН سروبن дарахти сарв.

САРВИН سروین *мансуб ба* **сарв.**

САРВИСТОН سروستان бешаи сарвдор.

САРВҚАД سروقد соҳиби қади баланду рост; ростқад.

САРВҚОМАТ سروقامت *ниг.* **сарвқад.**

САРВО سروا *кит.* ҳикоя, афсона.

САРВОД سرواد *кит.* шеър, суруд.

САРВОДА سرواده *кит.* шеър; қофияи шеър.

САРВОДАХОН سروده‌خوان *кит.* шеърхон, сурудхон.

САРВОЛ سروال эзор, лозимӣ, поҷома.

САРВРАФТОР سرو رفتار хушрафтор, хиромон.

САРВХИРОМ سروخرام *киноя аз* хушрафтор.

САРГАЗИТ سرگزیت *таър.* ҷизя, андози сарикасӣ, ки дар мамлакатҳои исломӣ ва ғайримусулмон гирифта мешуд, боҷ.

САРГАЛА سرگله *кит.* пешрави гала.

САРГАРАНГ سرگرنگ он ки сараш гиҷ шудааст, гаранг.

САРГАРАНГӢ سرگرنگی ҳолат ва вазъи саргаранг.

САРГАРДӢ سرگردی ҳолате, ки дар вақти беморӣ сар чарх мезанад.

САРГАРДОН I سرگردان 1. саргашта, овора. 2. ҳайрон, сарсон, бесару сомон; **саргардон будан** овора будан; банд ва андармон будан; **саргардон кардан** *касеро* бесару сомон кардан, ба ташвиш монондан; **саргардон шудан** а) овора шудан, сарсон шудан; б) машғул шудан, банд шудан.

САРГАРДОН II سرگردان 1. дилгир, малул, нохушнуд. 2. маст.

САРГАРДОНӢ سرگردانی сарсонӣ, оворагӣ, саргаштагӣ, бесарусомонӣ.

САРГАРМ سرگرم бо хушу диққати тамом ба коре машғулшуда, сахт машғул (*ба коре*).

САРГАРМӢ سرگرمی ҳолати ба коре сахт машғул шудан.

САРГАРМКУНАНДА سرگرم کننده шавқовар, аҷоиб.

САРГАРОН سر گران 1. маст, махмур. 2. норозӣ, ошуфтахотир, хафа.

САРГАРОНӢ سر گرانی ҳолат ва вазъи **саргарон.**

САРГАҲ سرگه 1. қисми болоии ҷое (рӯде). 2. аввал, ибтидо, ҷои саршавӣ.

САРГАШТА سرگشته саргардон, овора, дарбадар; ошуфта, ҳайрон.

САРГАШТАГӢ سرگشتگی оворагӣ, сарсонӣ, саргардонӣ.

САРГИН سرگین пасафканди ҳайвоноти чорпо.

САРГИНДОН سرگیندان ҷои ғарами саргин.

САРГИРАК سرگیرک рӯймоли хурде, ки занҳо ба сарашон партофта мегарданд.

САРГИРЕҲ سرگره гиреҳе, ки бар сари тасбеҳ мекунанд; укдаи тасбеҳ.

САРГИРИФТА سرگرفته 1. мағрур, саркаш; якрав. 2. *маҷ.* бо ҷушу хурӯш, оташин.

САРГИҶ سرگج *ниг.* **саргаранг**.

САРГОҲ سرگاه *ниг.* **саргаҳ**.

САРГУЗАШТ سرگذشت 1. он чи бо касе рӯй додаст, воқеа ва ҳодисаи аз сар гузаронидани касе. 2. шарҳи ҳол, баёни аҳвол.

САРГУЗАШТА سرگذشته он ки об аз сари вай гузаштааст, касе ки дар об ғарқ шудааст.

САРГУМ سرگم 1. печдарпеч, сару нӯгаш нопайдо. 2. саргаранг, ҳайрон, ошуфта.

САРГУМӢ سرگمی ошуфтагӣ, бесарусомонӣ.

САРГУМШУДА سرگم شده он ки душвории зиёд дорад, ҳайрон, ошуфта.

САРГУРД سرگرد фармондеҳи дастае аз лашкар.

САРГУРЕЗ سرگریز гуреза, гурезашуда; **саргурез кардан** *касеро* ба гуреза шудан водор кардан; **саргурез шудан** *аз чизе* норозӣ шуда гурехта рафтан ба ҷое.

САРГУРӮҲ سرگروه сардори гурӯҳ ё ҳайати хурд.

САРГӮШӢ سرگوشی гӯшакӣ гуфтан, ба гӯши ҳамдигар оҳиста гап задан.

САРҒАЛТОН سرغلتان сарғалтон рафтан, сарнокӣ афтидан.

САРД سرد 1. хунук; *муқоб.* **гарм**; **оҳи сард**. 2. *маҷ.* бемеҳрона, номеҳрубонона; **оҳанги сард, ҷавоби сард; сард шудан** а) хунук шудан (*мас., об, ҳаво*), б) *маҷ.* суст шудан, вайрон шудан (*мас., робита, муносибат*).

САРДАБИР سردبیر *ниг.* **сармуҳаррир**.

САРДАРАХТӢ سردرختی 1. меваи начандон бисёри дарахт дар соли камҳосилӣ. 2. шох ё меваи нӯги дарахти мевадор.

САРДАРГУМ سردرگم бесару нӯг, дарҳаму барҳам; овора, саргардон.

САРДАРГУМӢ سردرگمی бесару нӯгшуда, оворагӣ, саргардонӣ.

САРДАРД سردرد дарди сар.

САРДАРӢ سردری чӯбест, ки аз болои болодарии дар ду тарафашро дар девор гузаронида мемонанд, то ки ба болодарӣ вазнинӣ наафтад.

САРДАРҲАВО سردرهوا беаҳамият, бедиққат; бепарво.

САРДАСТА سردسته сардори як даста аз мардум ё гурӯҳе аз сипоҳиён.

САРДАСТӢ سردستی чизе ва ё коре, ки дарҳол ва ба зудӣ тайёр ва иҷро мешавад; **ба сардастӣ** ба зудӣ, ба осонӣ.

САРДАФТАР سردفتر *адш.* поягузор, оғозкунанда, асосгузор (*дар адабиёт*).

САРДГӮЙ سردگوی баддаҳан, бадгап.

САРДДАМ سرددم хунсард, беэҳтироз, афсурдадил.

САРДӢ سردی 1. хунукӣ, сармо. 2. *маҷ.* каммеҳрӣ, беилтифотӣ; дуруштӣ, дағалӣ.

САРДЛАБ سردلب *маҷ.* баддаҳон, бадгап, хунукгап; шумнафас.

САРДМЕҲР سردمهر бемеҳр, беилтифот; дурушт.

САРДМЕҲРӢ سردمهری бемеҳрӣ, беилтифотӣ; дуруштӣ.

САРДМУОМИЛА سردمعامله дурушт, дағал, дуруштмуомила, дағалгап.

САРДМУОМИЛАГӢ سردمعاملگی дағалӣ кардан, муносибати дурушт, дуруштгапӣ.

САРДОБ سرداب 1. оби хунук. 2. *ниг.* **сардоба** 2.

САРДОБА سردابه 1. хонаи зеризаминӣ. 2. обанбори болопӯшида.

САРДОВАР سرداور довари асосӣ, ҳаками асосӣ.

САРДОР سردار 1. раис ва бузургтари дастае ё тоифае, роҳбар. 2. саркарда, фармондеҳи сипоҳ.

САРДОРӢ سرداری кор ва вазифаи сардор; роҳбарӣ, солорӣ; **бо сардории...** бо пешвоии..., дар таҳти роҳбарӣ ва солории...;

сардорӣ кардан ба гурӯҳе раёсат кардан, сардор шудан.

САРДСЕР سردسير минтақаи хунук, иқлими хунук; мамлакатҳои дорои иқлими хунук.

САРДСЕРӢ سردسيرى *мансуб ба* **сардсер**.

САРДУХТУР سردختور *ниг.* **сарпизишк**.

САРДӮЗ سردوز **:ресмони сардӯз** ресмони ғафсе, ки бо он сари тӯрбаҳоро медӯзанд ё мебананд.

САРДХОНА سردخانه 1. ҷои сард барои нигоҳ доштани маводи фосидшаванда (*гӯшт, мева, сабзавот*). 2. *тиб.* ҷои нигаҳдории мурда.

САРДХУН سردخون *ниг.* **хунсард**.

САРДШАВӢ سردشوى хунукшавӣ (*мас., ҳаво.*).

САРЕУЗЗАВОЛ *а.* سريع‌الزوال тез заволёбанда, зуд нестшаванда, бебақо.

САРЕУЛИНТИҚОЛ *а.* سريع‌الانتقال тез нақлшаванда; нопойдор, ноустувор, бебақо.

САРЕУЛКИТОБАТ *а.* سريع‌الكتابت 1. тезнавис, дар гузашта шахсе буд, ки навиштаеро(пора ё китоби мукаммал) зуд ва беғалат рӯйнавис мекард. 2. зуд иншокунанда, зуднавис.

САРЕУЛКИТОБАТӢ سريع‌الكتابتى тезнависӣ.

САРЕУССАЙР *а.* سريع‌السير тезҳаракат, тезрафтор.

САРЕҲ *а.* صريح возеҳ, равшан, ошкор, аниқ; **ҷавоби сареҳ**.

САРЕҲӢ صريحى равшан шудани чизи нофаҳмо, ошкор гардидан.

САРЕЪ *а.* سريع 1. босуръат, тез, тезрафтор. 2. *адш.* яке аз нуздаҳ баҳри арӯз (*муфтаилун, фоилун*).

САРЗАДА I سرزده 1. сар бурун оварда. 2. руста, сабзида.

САРЗАДА II سرزده 1. саркӯфта, сарнагуншуда, чаппагардон. 2. *маҷ.* девонаавзоъ.

САРЗАДА III سرزده 1. якбора, ба ногоҳ. 2. бе рухсат, густохона.

САРЗАМИН سرزمين ҷои иқомати қавме ё қабилае, кишвар, мамлакат.

САРЗАНИШ سرزنش 1. никӯҳиш, коҳиш, маломат, таъна; **сарзаниш кардан**. 2. *кит.* халидан, хастан.

САРЗИЁД سرزياد зиёдати, барзиёд (*нисбат ба одам*): **нонхӯри сарзиёд**.

САРЗИНДА سرزنده хушнуд, шодмон, масрур.

САРИВАҚТӢ سروقتى дар вақташ, дар вақти заруриаш дер накарда: **маслиҳати саривақтӣ.**

САРИГӮШӢ سرگوشى сарпӯшаке, ки ба сари асп пӯшанд (*барои муҳофизат аз сармо*).

САРИДАРВАҚТ سردروقت дар сари вақт, вақт ва мӯҳлати чизе ё кореро нагузаронда.

САРИДАСТӢ سردستى 1. коре, ки дар зимни корҳои дигар карда мешавад; зимнӣ. 2. он чи дар таги даст тайёр бошад; таоме, ки масолеҳаш омода буда, ба осони тайёр шавад. 3. рӯидастӣ (*мас., кӯдаки ширхор*).

САРИДЕВОРӢ سرديوارى *маҷ.* муваққат, нопойдор, зудгузар: **офтоби саридеворӣ**.

САРИДОРА سراداره идораи асосии ягон муассиса.

САРИЗАМИНӢ سرزمينى *таър.* пардохти маблағи барои замини иҷора муайянгардида.

САРИКАСӢ سركسى аз ҳар як одам, сари ҳар одам.

САРИҚТИСОДДОН سراقتصاددان сардори иқтисоддонони як муассиса.

САРИМСОҚ سرمساق *лаҳҷ., ниг.* **сир** III.

САРИН سرين болин, болишт.

САРИПОЙ سرپائى нӯгипой, ҷапсӣ; **кафши сарипой** кафши нимдошти хонапӯшӣ.

САРИР I *а.* سرير *кит.* 1. ҷойгоҳ, бистар, ҷои хоб. 2. тахт, маснад.

САРИР II سرير *кит.* 1. овози ғиҷирроси найқалам вақти навиштан.

САРИРОҲӢ سرراهى 1. он чи дар сари роҳ воқеъ аст: **дарахти сарироҳӣ, сутуни сарироҳӣ**. 2. дар аснои роҳ воқеъшуда, роҳравон ба миён омада.

САРИСИНАГӢ سرسينگى он чи дар сари сина воқеъ аст, он чи ба сари сина насб кунанд; **кисаи сарисинагӣ** (*дар либос*); **нишони сарисинагӣ**.

САРИЧА سريچه *зоол.* мурғест хурдҷусса, ки би-

сёртар бар лаби обхо нишаста думҷунбонӣ мекунад, саъва, фотимачумчуқ.

САРИШТА سرشته *гуфт.* 1. тартиб, сомон; ӯҳдабароӣ. 2. сарфакорӣ; **саришта кардан** а) ба сомон овардан, идора кардан, аз ӯҳда баромадан; б) эҳтиёт карда мондан, нигоҳ доштан; сарфакорӣ кардан.

САРИШТАКОР سررشته‌کار сарфакор.

САРИШТАКОРӢ سررشته‌کاری сарфакорӣ, эҳтиёт карда мондан чизеро.

САРИШТАКОРОНА سررشته‌کارانه сарфакорона, боэҳтиёт.

САРӢ I سری *ниг.* сардорӣ, пешвоӣ.

САРӢ II سری он чи ба болои тӯдаи чизе барои намуна гузошта шавад.

САРКАЛОН سرکلان бузургсар, каллакалон он ки дар гузаронидани тӯйу маърака ё ягон чорабиние сардорӣ мекунад.

САРКАРДА سرکرده 1. *кит.* сардор, фармондеҳ; сардори лашкар. 2. роҳбари даста ё гурӯҳи ғайриқонунӣ.

САРКАРДАГӢ سرکردگی сардорӣ; фармондеҳӣ, роҳбарӣ.

САРКАФТА سرکفته **:саркафта шудан** *кит.* во шудан, кушода шудан; шукуфтан (-и гул).

САРКАҶ سرکج он чи нӯгаш каҷ шуда бошад: оҳани саркаҷ.

САРКАШ سرکش 1. сар ба боло фарозанда, сарафрохта: **кӯҳи саркаш**. 2. сар аз итоат печанда, нофармонбардор, итоатнокунанда; гарданкаш; якрав: **аспи саркаш, рӯди саркаш, табиати саркаш**. 3. ёғӣ. 4. чӯбе, ки аз сари тавора зада ба ҷое бо мех парчин кунанд, то ки тавора ба як сӯ хам нахӯрад (дар бинокорӣ).

САРКАШӢ سرکشی нофармонбардорӣ, беитоатӣ; **саркашӣ кардан** сар аз итоат печидан; якраҳагӣ кардан.

САРКАШОНА سرکشانه аз рӯи саркашӣ, саркашикунон, аз рӯи нофармонбардорӣ: **ҷавоби саркашона**.

САРКОНСУЛ سرکانسول консули генералӣ (*дар вазорати хориҷа*).

САРКОР سرکار ғозгари коре, сардори коре; нозир, корфармо.

САРКОТИБ سرکاتب сардори котибон, котиби аввал: **саркотиби илмӣ.**

САРКУШОДА سرکشاده он чи сараш пӯшида нест, болояш нопӯшида; **мактуби саркушода** номаи боз, бознома.

САРКӮБ سرکوب 1. шикаст, мағлуб; **саркӯб кардан** шикаст додан, мағлуб сохтан. 2. *таър.* ҷои баланди истеҳкомёфтае, ки аз он ҷо душманро тирборон ё сангборон мекардаанд. 3. *маҷ.* сарзаниш, маломат, таъна. 4. таёқи махсусе, ки бо он пояи ҷуворӣ ё шолиро зада донаҳояшро ҷудо мекунанд.

САРКӮБӢ سرکوبی 1. кӯфтани ғалладона. 2. паи ҳам ба сар задан. 3. таъна, маломат, сарзаниш; танбеҳ.

САРКӮФТА سرکوفته :сараш кӯфташуда; зарбахӯрда: **мори саркӯфта**.

САРКӮЧАК سر کوچو 1. он ки ё он чи сараш хурд бошад. 2. *маҷ.* камбағал, нодор.

САРКӮЧАКӢ سرکوچکی камбағалӣ, нодорӣ.

САРҚАБИЛА سرقبیله сардори қабила, пешвои қавм.

САРҚАНД سرقند каллақанди махрутишакл; **қуллаи ба сарқанд монанд** қуллаи махрутишакл.

САРҚАТА سرقه *ниг.* **сирқат**.

САРҚОНУН سرقانون қонуни асосии давлат, конститутсия.

САРҚОФИЛА سرقافله сардор, пешрави корвон.

САРҚУТ سرقوت пасмондаи хӯрок; **оши сарқут** оши аз пеши хӯрандагон бозгашта, оши таги табақ.

САРЛАВҲА سرلوحه унвон (*китоб, мақола*).

САРЛАВҲАДОР سرلوحه دار китоб ё мақолае, ки унвон доранд.

САРЛАШКАР سرلشکر фармондеҳи лашкар; фармондеҳи артиш.

САРЛУЧ سرلوچ сарбараҳна, бе пӯшиши сар (*бе руймол...*).

САРМАД سرمد *кит.* ҳамеша, пайваста, доим.

САРМАДӢ سرمدی абадӣ, ҳамешагӣ, ҷовидон.

САРМАҚОЛА سرمقاله мақолаи аввали рӯзнома

ва ё маҷалла, ки асосан аз ҷониби идора навишта мешавад.

САРМАНБАЪ سرمنبع 1. сарчашма. 2. омили асосӣ, сабаби аввалин.

САРМАНЗИЛ سرمنزل манзили асосӣ, макон, ҷой.

САРМАНШАЪ سرمنشأ 1. баромадгоҳ, ҷои оғоз, мабдаъ. 2. боис ва оғозгар.

САРМАСТ سرمست 1. маст, сархуш. 2. *маҷ.* мағрур, болида.

САРМАСТӢ سرمستی сархушӣ, мастӣ.

САРМАШҚ سرمشق 1. намунае, ки муаллим ба шогирд навишта медиҳад, то аз рӯи он хатнависӣ омӯзад. 2. *маҷ.* намунаи ибрат, намунае, ки ба он пайравӣ карда мешавад: **сармашқи кори худ кардан**.

САРМЕХАНИК سرمیخنیک сардори механикҳо.

САРМЕЪМОР سرمعمار сардори меъморон, вазифае дар ҳукумати шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ, ки ба танзим ва назорати сохтмон машғул аст.

САРМО سرما хунукии ҳаво, ҳавои хунук; *муқоб.* **гармо**; **сармо задан** а) якбора сар шудани хунукии ҳаво; б) аз таъсири шиддати хунукӣ пажмурдаву нобуд шудан (*дарахт, меваи дарахт, сабзавот ва г.*); в) шамол хӯрдан бо таъсири ҳаво, гарму хунук шудани бадан; **сармо хӯрдан** *ниг.* **сармо задан** в).

САРМОБАРДОР سرمابردار ба сармо тоб оваранда (*мас., наботот*): **навъҳои сармобардори зардолу**.

САРМОБАРДОРӢ سرمابرداری қобилияти ба сармо тоб овардан (-и *мас.*, наботот).

САРМОЗАДА سرمازده *сифати феълии замони гузашта аз* **сармо задан**. 1. мева ё дарахти аз хунукӣ офатрасида; 2. узви аз хунукӣ офатдида (*даст, по ва г.*).

САРМОЗАДАГӢ سرمازدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **сармозада**; сармозада будан.

САРМОНАК سرمانک *сифати феълии замони гузашта аз* **сармо хӯрдан**; ҷои сар мондан, такягоҳи курсӣ.

САРМОХӮРДА سرماخورده он ки хунук ба ӯ таъсир кардааст.

САРМОХӮРДАГӢ سرماخوردگی *ниг.* **сармохӯрда**.

САРМОЯ سرمایه 1. мол ва пули аслии ягон савдогар ё тиҷоратхона. 2. сарват, пул, дорой. 3. капитал, *киноятан* олами сармоядорӣ; **олами сармоя** ҷаҳони сармоядорӣ. 4. бонкӣ. моликияте, ки даромад меорад; маблағи асосии қарз бидуни баҳра.

САРМОЯГУЗОР سرمایه‌گذار *мол.* шахси ҳуқуқӣ ва ё ҳақиқӣ, ки бо мақсади гирифтани даромад ин ё он лоиҳаро маблағгузорӣ мекунад, маблағгузор.

САРМОЯГУЗОРӢ سرمایه‌گذاری *мол.* гузоштани маблағ бо мақсади дарёфти даромади изофа, маблағгузорӣ.

САРМОЯДОР سرمایه‌دار 1. пулдор, молдор, бой, сарватманд. 2. капиталист.

САРМОЯДОРӢ سرمایه‌داری 1. пулдорӣ, молдорӣ, дорой. 2. олами сармоядорӣ, капитализм.

САРМУНШӢ سرمنشی *кит.* сардори муншиён – котибон.

САРМУТАХАССИС سرمتخصّص мутахассиси асосӣ.

САРМУҲАНДИС سرمهندس муҳандиси олимақом; сардори муҳандисон.

САРМУҲАРРИР سرمحرر муҳаррири калон; сардори муҳаррирони ягон рӯзнома, маҷалла ё донишнома.

САРМУҲОСИБ سرمحاسب сардори ҳисобдорон дар ҳисобдорӣ, сарҳисобдор.

САРМУШОВИР سرمشاور мушовири олимақом; сарвари мушовирон.

САРНАВИШТ سرنوشت 1. он чи Худованд аз рӯзи азал барои ҳар як инсон таъйин карда аст. 2. тақдир, қисмат, насиб.

САРНАВИШТСОЗ سرنوشت‌ساز таъйинкунандаи сарнавишт; *маҷ.* ниҳоят муҳим, тақдирсоз.

САРНАГУН سرنگون сар ба поён, сарозер; вожгун; **сарнагун гаштан (шудан)** а) сарозер афтодан, каллапо афтидан; б) *маҷ.* барбод рафтан, нобуд шудан; аз мансабе, фаровардан; **сарнагун кардан** а) афтодан, барбод додан; б) фуровардан (*мас., амиреро аз тахти подшоҳӣ*).

САРНАГУНӢ//САРНИГУНӢ سرنگونی чаппа будан, вожгунӣ, ворунагӣ.

САРНАГУНСОЗӢ سرنگونسازی сарнагун кардан, нобуд намудан.

САРНАГУНСОР//САРНИГУНСОР سرنگونسار чаппа, вожгун.

САРНАГУНШАВӢ سرنگونشوی *ниг.* **сарнагунӣ**.

САРНАЙЗА سرنیزه оҳани нӯгтезе, ки ба сари найза шинонда мешавад, теғаи туфанг.

САРНАҚШ سرنقش *мус.* нақшхон, саркунандаи суруд – нақш.

САРНАСЛ سرنسل 1. бунёдгузори насл. 2. фарзанди аввалини оила.

САРНАХ سرنخ 1. сари нах, нӯги нах. 2. абрешиме, ки аз қабати болои пила гирифта мешавад (*нисбатан дағалтар вале маҳкамтар аст*).

САРНИҲОН سرنهان аз мардум пинҳонӣ, паноҳпаноҳ зиндагӣ кардан.

САРНИШЕБ سرنشیب *ниг.* **сарошеб**.

САРНИШИН سرنشین 1. болонишин, пешгоҳнишин. 2. он ки савори киштӣ, қатора, мошин ё ҳавопаймо аст: **сарнишини киштӣ**.

САРНОКӢ سرناکی *гуфт.* сар ба поён, бо сар; **сарнокӣ афтидан** каллапой афтидан.

САРНОМА سرنامه аввали нома; унвони нома.

САРСОНӢ سرسانی гарангшуда, гиҷ (*одам*).

саро سرا 1. *асоси замони ҳозира аз* **сароидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сароянда: **ғазалсаро, навҳасаро…**

САРО سرا *ниг.* **сарой**.

САРОБ I سراب сари об, болоҷои дарё, ҷӯй, манбаъ.

САРОБ II سراب 1. *тиб.* ҳодисаи оптикӣ, ки бо таъсири шуои офтоб дар биёбон шӯразори дур ба назари кас чун об менамояд, фиреби назар. 2. *маҷ.* хаёли хом, чизи нобуда, ки кас беҳуда ба он умед мебандад.

САРОБИСТАР سرا بستر ҷои хоб, ҷогаҳ, бистари хоб.

САРОБӢ سرابی ба назар намудан, рӯъё.

САРОБОН سرابان парастор, нигоҳубинкунанда; сариштакунанда (*кореро*); сардори хонавода.

САРОБОНӢ سرابانی парасторӣ, нигаҳбонӣ; **саробонӣ кардан** нигаҳбонӣ кардан, парастор шудан ба касе.

САРОБӮСТОН سرابوستان *ниг.* **бӯстонсаро(й)**.

САРОВОЗ سرآواز 1. он ки аз ҳама пештар садо мекунад. 2. сурудхон, ки сари овозро мегирад, яккахон.

САРОВОН سراوان *ниг.* **саробон**.

САРОҒОЗ سرآغاز 1. аввалу ибтидо, шурӯъи чизе: **сароғози зиндагӣ**. 2. муқаддима: **сароғози асар**.

САРОҒӮШ سر آغوش сарбанде, ки занон гесӯро дар миёни он мегузоранд, баъзе бо тилло ва ҷавоҳир мурассаъ низ мешавад, гесупӯш.

САРОДИҚ//СУРОДИҚ *а.* سرادق саропарда, хайма, чодар.

САРОДОР سرادار хӯҷаин, нигаҳбони корвонсаро.

САРОДОРӢ سراداری *кит.* қасрдорӣ, боргоҳдорӣ.

САРОЗЕР سرازیر сар ба поён, сар ба нишеб, сарнагун; нагунсор; **сарозер овехтан** сар ба поён овехтан (*касе, чизеро*); **сарозер шудан** сар ба нишеб рафтан.

САРОИДАН سرائیدن 1. *ниг.* **сурудан**. 2. васф кардан.

САРОЙ سرای 1. хона, манзил. 2. қаср, дарбор, ҷои нишасти шоҳон. 3. корвонсарой. 4. тиҷоратгоҳ; сарои пила, сарои сандуқ. 5. ҷои бастани аспу хар.

САРОЙБОН سرای‌بان нигаҳбон, посбони корвонсарой.

САРОЙБОНӢ سرای‌بانی кор ва вазифаи саройбон.

САРОЙНИШИН سرای‌نشین он ки дар корвонсарой иқомат дорад; савдогари саройнишин.

САРОЙПАРДА سرای‌پرده 1. хаймаи бузурги шоҳона,чодири подшоҳӣ, шомёна. 2. *киноя аз* нишемангоҳ.

САРОМАД سرآمد 1. болотар аз дигарон, мумтоз, баргузида, бартарин; сардафтар; **сароmади адабиёти тоҷик**. 2. сардор, пешво.

САРОМАТ صرامت *кит.* далерӣ, шуҷоат, диловарӣ, ҷасорат: **шаҳомату саромат** ҷасорату шуҷоат.

САРОМОС سراماس *тиб.* яке аз бемориҳои сироятии пӯсти бадан.

САРОН سران сардорон, пешвоён: **сарони давлатҳо**.

САРОНА سرانه 1. аз сари ҳар кас, ба ҳар сари кас. 2. *таър.* андоз ва хироҷе, ки аз ҳар сар (кас) гирифта мешудааст.

САРОНРӮسرانرو **:раги саронрӯ** *гуфт.* раги хун, шараён.

САРОПАРДА سراپرده *таър.* хаймаи бузургон, боргоҳ, чодири шоҳон.

САРОПО(Й) (سراپا(ی 1. аз сар то по, сар то қадам. 2. ҳама, ҳамагӣ; тамоман; **саропо гӯш шудан** бо диққат ва ҳуши тамом ба гапе гӯш додан.

САРОСАР سراسر аз як сар то сари дигар, сартосар; ҳамагӣ, саропо.

САРОСАРӢ سراسری сартосарӣ, комил; **сулҳи саросарӣ** сулҳи ҳамагонӣ.

САРОСЕМА سراسیمه харосон, ошуфтаҳол, парешонхотирона; бо шитобу ҳарос; **саросема кардан** (*касеро*) а) ба изтироб андохтан; б) шитоб кунондан; **саросема шудан** ба изтироб афтодан, ошуфтаҳол гардидан; ба ҳарос (талвоса) афтодан.

САРОСЕМАВОР سراسیمه‌وار дар ҳолати саросемагӣ, ҳаросон шуда, бесаришта шуда, ҳаросону шитобон.

САРОСЕМАГӢ سراسیمگی 1. ошуфтагӣ, ҳаросонӣ, ҳолати изтироб. 2. шитобкорӣ, таъҷил.

САРОСТИН سراستین нӯги остин, сари остин.

САРОФАТ صرافت майлу андеша, рағбат.

САРОҲАНГ سرآهنگ пешво, роҳбар; сарҳанг, фармондеҳ; пешрави лашкар.

САРОҲАТ *а.* صراحت *кит.* ошкорӣ, равшанӣ, возеҳӣ (*дар гуфтор ва навишт*).

САРОҲАТАН *а.* صراحتاً ба таври ошкор, возеҳу равшан баён кардан.

САРОЧАسراچه *кит.* хонаи хурд; кӯшк; ҳавлии дарун.

САРОҶА سراجه занбар, занбари чӯбин; **сароҷа бастан** занбар сохтан.

САРОШЕБ سراشیب нишебдор, сар ба зер; роҳе, ки аз баландӣ ба пастӣ мебарад.

САРОШПАЗ سرآشپز сардори ошпазҳо.

САРОЯНДА سراینده 1. сурудхон, овозхон, ҳофиз. 2. *маҷ.* вассоф; шоир.

САРОЯНДАГӢ سرایندگی сурудхонӣ, ҳофизӣ.

САРПАНОҲ سرپناه 1. паноҳгоҳ. 2. *маҷ.* ҷои болопӯшида, хона, ҷой. 3. *маҷ.* ҳимоятгар, пушту паноҳ.

САРПАНҶА سرپنجه 1. панҷаи даст; даст. 2. *маҷ.* зӯр, қувват.

САРПАРАСТ سرپرست 1. парастор, нигаҳбон; бузурги оила. 2. *мол.* шахси мӯътамад, ки моликияти шахси эътимодбастаро ба манфиати ӯ ихтиёрдорӣ мекунад.

САРПАРАСТӢ سرپرستی нигаҳбонӣ, парвариш, тарбия.

САРПАРАСТОР سرپرستار сардори касоне, ки дар беморхонаҳо ба беморон нигоҳубин – парасторӣ мекунанд, сардори парасторон.

САРПАРАСТОРӢ سرپرستاری нигоҳубин кардани беморон.

САРПАРТО(ЯК) (سرپرتا(یک *лаҳҷ., ниг.* **саргирак**.

САРПАСТ سرپست 1. сархам. 2. *маҷ.* забонкӯтоҳ; ҳақир; **сарпаст кардан** *касеро* шарманда кардан, забонкӯтоҳ намудан.

САРПАСТӢ سرپستی *маҷ.* сархамӣ, шармандагӣ; забонкӯтоҳӣ; ҳақирӣ.

САРПАСТОНА سرپستانه дар ҳолати шарманндагӣ, ҳақирона.

САРПЕЧ سرپیچ 1. он чи ба сар мебананд (*дастор, рӯмол ва г.*). 2. маҳкам, мӯҳрзада. 3. *маҷ.* муғлак, мубҳам, печдарпеч: **муаммои сарпеч, сухани сарпеч**. 4. *маҷ.* гарданшах, саркаш, якраҳа.

САРПЕЧАК سرپیچک *зоол.* парандаи хурде аз ҷинси эзорсурхакҳо.

САРПЕЧИДА سرپیچیده саргум, бесару нӯг, дарҳам барҳам; гаранг: **риштаи сарпечида**.

САРПЕЧӢ سرپیچی нофармонӣ, сар тофтан; **сарпечӣ кардан** нофармон кардан, сар тофтан.

САРПИЗИШК سرپزشک сардори як гурӯҳ пизишкон, пизишки калони бемористон.

САРПИЁЗ سرپیاز бехпиёз.

САРПОЁН I سرپایان сар ба поён афканда, сархам.

САРПОЁН II سرپایان *кит.* 1. *ниг.* **сала**. 2. каллапӯши мулоим, ки аз зери тоскулоҳ мепӯшанд.

САРПОС سرپاس *кит.* лахт, гурз, кӯпол.

САРПОСБОН سرپاسبان сардори посбонҳо.

САРПӮШ(АК) سرپوش//سرپوشک он чи бо он боло ё сари чизе пӯшонда мешавад; болопӯш: **сарпӯши дег**, **сарпӯши чойник**.

САРПӮШДОР سرپوشدار бо сарпӯш маҳкам, дорои сарпӯш.

САРПӮШИДА سرپوشیده 1. сарбаста. 2. *маҷ.* пӯшида, нухуфта, пинҳон.

САРРАДА سررده қатори якум дар сафорои ҳарбӣ.

САРРИШТА سررشته 1. сари ришта, сари калова, нӯги ресмон. 2. *маҷ.* роҳи ҳалли ягон масъала; **сарриштаи кори худро гум кардан** бесаранҷом шудан, чи кор кардани худро надониста мондан.

САРРО *а.* سرّا шодмонӣ, шодкомӣ; некӯаҳволӣ; **саррову зарро** хушҳолӣ ва бадҳолӣ, хушбахтӣ ва бадбахтӣ.

САРРОФ *а.* صرّاف *кҳн.* 1. он ки пулеро бо пуле иваз мекунад. 2. касе, ки пули сараро аз носара (қалб) фарқ карда метавонад.

САРРОФӢ صرّافی 1. шуғли сарроф. 2. ҷой, макони як ё якчанд сарроф.

САРРОФХОНА صرّافخانه *кҳн.* хонаи пуливаз кунӣ, ҷои табдили арз, ҷои ивази асъор.

САРРОҶ *а.* سرّاج *кит.* он ки асбобу анҷоми ба асп даркориро (*аз қабили* зин, лаҷом, нӯхта *ва г.*) тайёр мекунад ва мефӯрӯшад; зингар.

САРРОҶӢ سراجی 1. зингарӣ. 2. ҷои зинфурӯшӣ: **дӯкони сарроҷӣ**, **растаи сарроҷӣ**.

САРСАБАД سرسبد сарпӯши сабад, қисми болоии сабад, ки аз сабад ҷудо мешавад.

САРСАБЗ سرسبز 1. тару тоза, сабзу хуррам, боторoват. 2. *кит.*, *маҷ.* одами солиму шод, хушбахт ва осудаҳол. 3. ҳамешабаҳор, зебоманзар, дар ҳоли рушду нумӯъ: **кишвари сарсабз**; **ҷавони сарсабз** ҷавони хушбахт ва хушҳол.

САРСАБЗӢ سرسبزی 1. тарию тозагӣ, сабзию хуррамӣ, тароватнокӣ. 2. *маҷ.* пешрафт, тараққӣ, авҷу камолот.

САРСАР *а.* صرصر боди тези хунук, шамоли сахти пурсадо.

САРСАРИГАРД سرسری گرد ҳарҷогард, оворагард, дарбадар, саргашта, саргардон, бекорхӯҷа.

САРСАРИГАРДӢ سرسری گردی оворагӣ, оворагардӣ, дарбадарӣ.

САРСАРИЁНА سرسریانه 1. бо сустӣ, руякӣ, бо саҳлангорӣ. 2. дарбадарона, чун саргаштагон, бе мақсади муайян.

САРСАРӢ I سرسری овора, саргардон, бекоргард, дайду; **сарсарӣ гаштан** дарбадар гаштан, бекору бе мақсади муайян гаштан.

САРСАРӢ II سرسری рӯякӣ, бо саҳлангорӣ; бедиққат (*мас.*, *хондан чизеро*).

САРСАРӢ III صرصری :**боди сарсарӣ** *ниг.* **сарсар**.

САРСАТР سرسطر 1. сари хат, ҷои холӣ пеш аз сар шудани матн. 2. қисми матн, ки дорои маънои ягона аст.

САРСАФЕД سرسفید он ки ва он чи сари сафед дорад, мӯйсафед, дорои мӯи сафед.

САРСАФҲА سرصفحه варақаи унвонӣ, саҳифае, ки номи асар муаллифи он, муҳаррир.

САРСАХТ سرسخت шумтолеъ, бадбахт, он ки дар азобу уқубат умр ба сар мебарад.

САРСИЛОҲ سرسلاح *ниг.* **сарлашкар**.

САРСИНА سرسینه болои сина, рӯи сина.

САРСОМ سرسام *тиб.* бемории илтиҳоби мағзпарда, менингит.

САРСОМӢ سرسامی гирифтори бемории сарсом.

САРСОН سرسان 1. саргардон, дарбадар, саргашта, овора. 2. ҳайрон; **сарсон шудан** овора шудан, саргардон шудан.

САРСОНӢ سرسانی оворагӣ, саргардонӣ.

САРСУЛОЛА سرسلاله бунёдгузори сулола, сарвари хонадон.

САРСУПУРДА سرسپرده вафодор, содиқ.

САРСУТУН سرستون сутуни калон ва асосӣ.

САРСУТУРДА سرسترده *кит.* сартарошида, он ки сараш тарошида аст.

САРСУХАН سرسخن пешгуфтор, муқаддима (*дар гуфтор ва таълиф*).

САРСӮЗАН سرسوزن сӯзантугма.

САРТАГ سرتگ *лаҳҷ.* сар ба поён, сархам, малул.

САРТАРОШ سرتراش устои мӯйсаргир, он ки мӯи сар ва риш метарошад.

САРТАРОШӢ سرتراشی 1. тарошидани мӯи сар. 2. кор ва шуғли сартарош; **сартарошӣ кардан** машғул будан ба шуғли сартарошӣ.

САРТАРОШОН سرتراشان 1. маросими тарошидани сари кӯдак ҳангоми хатнасур. 2. маросими тарошидани сари домод дар базми арӯсӣ (*ҳоло дар аксар манотиқи ҷумҳурӣ аз байн рафтааст*).

САРТАРОШХОНА سرتراشخانه устохонаи (ҷои кори) сартарош, сартарошӣ.

САРТЕЗ سرتیز он чи нӯги тези буранда ва халанда дорад, нӯгтез.

САРТОБ سرتاب гардантоб, саркаш, нофармон.

САРТОПО سرتاپا *ниг.* **саропо(й)**.

САРТОРИК سرتاریک *маҷ.* зани ҳомиладор.

САРТОС سرطاس бемӯй, каммӯй.

САРТОСАР سرتاسر *ниг.* **саросар**.

САРТОСАРӢ سرتاسری *ниг.* **саросарӣ**.

САРТӮЙӢ سرتوئی чизҳое, ки пеш аз тӯй ба тариқи тӯёна дода мешаванд; **сартӯйӣ додан** пеш аз тӯй фиристодани чизу чора ба хонаи арӯс.

САРУЛИБОС سرولباس маҷмӯи пӯшиданӣ.

САРУН سرون шохи ҳайвонот.

САРУПО سروپا либос; хилъат; сарулибос, як даст либос; хилъате, ки аз тарафи амир бахшиш мешуд; **сарупо кардан** анъанаи либос пӯшондан ба меҳмонба ягон муносибате (*мас., дар маросимҳои тӯёна*).

САРУПОПӮШОНӢ سروپاپوشانی 1. *таър.* маросими пӯшондани либосҳои тақдимкардаи амир. 2. дар рӯзи тӯй пӯшондани либосҳои домод ё арӯсро.

САРУТАН سروتن *ниг.* **сарулибос**.

САРФ I *а.* صرف *збш.* морфология.

САРФ II *а.* صرف харҷ. хароҷот; **сарф кардан** харҷ кардан, истифода бурдан; **сарф шудан** харҷ шудан; **сарфи назар** *аз чизе* аз чизе чашм пӯшида..., чизеро ба эътибор нагирифта...; **сарфи назар (кардан)** *аз чизе* чашм пӯшидан аз чизе; ба эътибор нагирифтан, аз баҳри чизе гузаштан.

САРФА *а.* صرفه 1. фоида, манфиат, суд. 2. зиёдтар аз андози даркорӣ харҷ ва сарф нашудани чизе, худдорӣ дар сарфи чизе, эҳтиёткорӣ ҳангоми харҷ; **сарфаи сари оташдон, савдогари Ҳиндустон** (*зарб.*); **сарфа кардан** (*дар харҷи чизе*) зиёдахарҷӣ накардан; миқдоре аз чизеро сарф накарда нигоҳ доштан.

САРФАБАР صرفهبر *кит.* 1. фоидабар, судбар. 2. сарроҳ.

САРФАГАР صرفهگر он ки аз харҷи зиёд худдорӣ мекунад, он ки исрофкор нест; сарфаҷӯй.

САРФАГАРӢ صرفهگری *ниг.* **сарфаҷӯӣ**.

САРФАКОР صرفهکار сарфакунанда дар харҷи чизе; *муқоб.* **исрофкор** ва **бадхарҷ**.

САРФАКОРӢ صرفهکاری эҳтиёткорӣ дар харҷ; *муқоб.* **исрофкорӣ**.

САРФАКОРОНА صرفهکارانه аз рӯи сарфа; худдорӣ аз харҷи барзиёд.

САРФАНОК صرفناک зиёд сарфнашаванда; мусоид аз ҷиҳати камхарҷӣ.

САРФАРМОНДЕҲ سرفرمانده фармондеҳи кулли қувваҳои ҳарбӣ.

САРФАРОЗ سرفراز 1. сарболо, сарбаланд, боифтихор. 2. он ки ба гирифтани мукофоти давлатӣ сазовор гардидааст; **сарфароз кардан** *касеро* бо инъом ё унвон сарбаланду ифтихорманд гардонидани касе; боиси сарбаландии касе шудан, боиси мамнунии касе гардидан; **сарфароз шудан** ифтихорманд гардидан.

САРФАРОЗӢ سرفرازی сарбаландӣ; ифтихормандӣ, ифтихор.

САРФАҲМ سرفهم :**сарфаҳм (на)рафтан** *ба чизе*

(на)фаҳмидан (чизеро).

САРФАҶӮ صرفه‌جو *ниг.* **сарфакор**.

САРФАҶӮЁНА صرفه‌جویانه *ниг.* **сарфакорона**.

САРФАҶӮӢ صرفه‌جوئی зиёдтар аз ҳадди даркорӣ сарф накардани чизе, чизеро харҷ накарда эҳтиёт карда мондан.

САРФИКАНДА سرفکنده *ниг.* **сарафканда**.

САРФИШОН سرفشان сарафшон, сар фидо кардан, сар бохтан.

САРФӢ صرفی *збш.* морфологӣ.

САРФКУНАНДА صرف‌کننده он ки чизеро харҷ мекунад.

САРФШАВАНДА صرف‌شونده он чи харҷ мешавад.

САРХАЙЛ سرخیل *кҳн.* сардори даста, сарвари тоифа, авлод.

САРХАЙЛӢ سرخیلی сардорӣ, сарварӣ, роҳбарӣ.

САРХАЛОНӢ سرخلانی 1. гузашта истода ба ҷое сари қадам даромадан, аз касе дидан кардан. 2. *маҷ.* сар панаҳ кардан; **ҷои сархалонӣ** ҷои сар панаҳ кардан.

САРХАМ سرخم 1. он чи нӯгаш хамидагӣ дошта бошад. 2. сарро хам карда, бо сари хам, бо сари хамида. 3. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор.

САРХАМӢ سرخمی 1. сархам будан. 2. *маҷ.* фармонбардорӣ, итоаткорӣ.

САРХАМОНА سرخمانه 1. бохурматона, эҳтиромона. 2. *маҷ.* итоаткорона, мутеона.

САРХАТ I سرخط 1. намунаи хате, ки устод дар аввали варақ навишта ба шогирд медиҳад, ки аз рӯи он хат машқ кунад, сармашқ. 2. *маҷ.* ҳар чизе, ки барои кардани коре намуна мешавад. 3. хати асосӣ, роҳи асосӣ.

САРХАТ II سرخط фикри нав дар матн, ки аз сари сатр то 1см. ҷой монда нависанд, абзатс.

САРХЕЛ I سرخیل *ниг.* **сархайл**.

САРХЕЛ II سرخیل навъи беҳтарини мева.

САРХИРМАНӢ سرخرمنی 1. барои огози хирманкӯбӣ дар сари хирман додани зиёфат. 2. тӯҳфа дар шакли гандуми нав хирманкӯбшуда.

САРХОН سرخوان яккахон, саровоз.

САРХОНА سرخانه зарфе, ки ба он тамоку андохта ба сари чилим мегузоранд ва оташ медиҳанд.

САРХОР سرخار бутаҳои хор, ки бар сари деворҳо маҳкам карда мемонанд (*барои дер поидани девор*).

САРХОРА سرخواره сӯзани тилло барои зинати мӯи занон ё барои банд кардани миқнаа бо рӯймол.

САРХОРӢ I سرخاری 1. хоридани сар. 2. *маҷ.* даранг дар иҷрои коре, баҳонаҷӯӣ барои сар тофтан аз коре; **ба сархорӣ вақт надоштан** хеле серкор будан, вақти холӣ аз кор надоштан.

САРХОРӢ II سرخاری *гуфт.* коре (касе, янтоқе, пахоле *ва г.*), ки барои эмин доштан аз борон сари девор мегузоранд.

САРХУШ سرخوش сармаст, андак маст; кайфдор (*одам аз май*).

САРХУШӢ سرخوشی сармастӣ, ҳолати ним мастӣ.

САРХУШК سرخشک дарахте, ки шохаҳои болояш хушкида бошад.

САРХӮР سرخور 1. ба касе гӯянд, ки наздиконаш мурда худ зинда монда бошад. 2. *маҷ.* бе пайи қадам, номубораққадам; **сағираи сархӯр**; **сархӯрат шавад**! саратро хӯрад (*пулат, чизат*).

САРҲ *а.* صرح *кит.* қаср, бинои боҳашамат.

САРҲАВЗ سرحوض 1. ҳавзи калон дар чорбоғҳо. 2. нишастангоҳ дар атрофи ҳавз дар чорбоғҳо.

САРҲАВЗДОР سرحوض‌دار чорбоғе, ки сарҳавз ва нишастангоҳи сариҳавзӣ дорад.

САРҲАД *а.* سرحد хат ва нишонае, ки мулке ё заминеро аз ҳам ҷудо мекунад; хати шартӣ дар байни ду мамлакат; марз, карона, ҳудуд; **сарҳадро бастан** ба рафтуой аз мамлакате ба кишвари дигар роҳ надодан; **сарҳадро вайрон кардан** аз ҳудуд – каронаи замине ё мамлакате убур кардан бе рухсати соҳиби он.

САРҲАДБОН سرحدبان посбони сарҳад – марзи байни ду замин ё мамлакат, марзбон.

САРҲАДБОНӢ سرحدبانی посбонии сарҳад, марзбонӣ.

САРҲАДДОР سرحددار *ниг.* **сарҳадбон**.

САРҲАДДОРӢ سرحدداری кор ва вазифаи сарҳаддор, посбони сарҳад.

САРҲАДӢ سرحدی *мансуб ба* **сарҳад**; воқеъ дар сарҳад: **ноҳияҳои сарҳадӣ**.

САРҲАДЧӢ سرحدچی *ниг.* **сарҳадбон**.

САРҲАДШИКАН سرحدشکن он ки аз марзи мамлакате бидуни иҷозат убур кунад.

САРҲАДШИКАНӢ سرحدشکنی убури беиҷозат аз марзи ягон кишвар.

САРҲАКАМ سرحکم ҳаками асосӣ (*дар шоҳмот, футбол ва ғ.*), сардовар.

САРҲАЛҚА سرحلقه садрнишинӣ, раисии

маҳфил; сардор, пешво.

САРҲАЛҚАГӢ سرحلقه садрнишин, раиси маҳфил; сардорӣ, пешвоӣ.

САРҲАНГ سرهنگ *кит.* сардори як қисми муайяни лашкар; фармондеҳи ҳанг (*қисми низомӣ, ки ба полк баробар аст*).

САРҲАРФ سرحرف ҳарфи калон.

САРҲИСОБ سرحساب 1. *кит.* воқиф, огоҳ, бохабар. 2. оғози ҳисоб; нуқтаи сарҳисоб. 3. шумора, теъдод: **сарҳисоби чорво**.

САРҲИСОБДОР سرحسابدار ҳисобдори кулли идорае, сармуҳосиб.

САРҲОЛ سرحال саргардон, саргашта.

САРҲОСИЛ سرحاصل 1. тез пухта расанда, тезпазак. 2. ҳосили аввалини пухта расида.

САРЧАРХ سرچرخ *тех.* чархи асосӣ дар муҳаррик, ки дигар қисмҳоро чарх мезононад; чархи калон, гардона, маховик.

САРЧАРХАК سرچرخک *гуфт.* бемории чарх задани сар.

САРЧАШМА سرچشمه 1. аввали чашма, чашма. 2. манбаъ, ҷойи оғоз ва пайдоиши чизе.

САРЧИН سرچین интихобшуда, баргузида, зубда.

САРЧӮПОН سرچوپان сардори чӯпонон (-и хоҷагӣ, ноҳия…).

САРҶАМЪ سرجمع ҳама дар як ҷо ҷамъ, ба як ҷо тӯбшуда; сарҷамъ шудан ҳама ҷамъ омадан барои ҳалли ягон масъала.

САРҶАМЪӢ سرجمعی муттаҳидӣ, якҷоягӣ, ягонагӣ.

САРҶАНГ سرجنگ 1. сабабгори асосии ҷанг. 2. оғозкунандаи ҷанг. 3. сарфармондеҳи ҷанг.

САРҶАРИДА سرجریده сарсухан, муқаддима.

САРҶИК سرجیک *ниг.* **сарҳанг** 1.

САРҶИЛАВ سرجلو он ки ҷилави аспи саворадореро гирифта мебарад (*мас. аспи домод ва арӯсро*), ҷилавдор; он ки паҳлуи ронандаи мошини домоду арӯс нишаста, арӯсро то хонаи домод роҳбаладӣ мекунад (*асосан тағои арӯс*).

САРҶИЛАВДОР سرجلودار сардори парсторони аспҳои подшоҳӣ, сардори саисон.

САРҶИН سرجین 1. (аз сажени русӣ) воҳиди дарозӣ, ки ба 3 аршин ё 2, 134 м. баробар аст. 2. ҳезуми дар як ҷо ҷамъоваришуда.

САРҶУМЛА سرجمله *збш.* ҷумлаи асосӣ дар ҷумлаҳои мураккаб.

САРҶУНБОНӢ سرجنبانی 1. алвонҷ додан, афшондани сар (*мас., вақти рақс*). 2. бо ҳаракат додани сар тасдиқ ё рад кардан суханеро.

САРҶӮБОР//САРҶӮЙБОР سرجوبار//سرجوی‌بار ҷӯйи калон, ҷӯйи асосӣ.

САРҶӮЙ سرجوی 1. ҷӯи калон ва асосӣ. 2. сари (ибтидои) ҷӯй, ҷои саршавии ҷӯй.

САРҶӮШ سرجوش кафке, ки дар аввали ҷӯши гӯшт дар рӯи об пайдо мешавад.

САРҶӮШӢ سرجوشی :**сарҷӯшӣ намудан** ҷӯшидан; расидан (*дар бораи май*).

САРШИКАН سرشکن 1. чизе, ки боиси кафондани сар шуда метавонад (*мас., ях*). 2. *маҷ.* муаммо, масъалаи душвор.

САРШИКАСТА سرشکسته он чи сараш (нӯгаш) шикаста бошад: **қалами саршикаста**.

САРШИНОС سرشناس он ки ӯро аксари мардум мешиносанд, маъруф, номӣ: **марди саршинос**.

САРШИР سرشیر қаймоқ, рӯи шир.

САРШОР سرشار 1. пур, лаболаб, лабрез. 2. *маҷ.* хеле зиёд, фаровон; **муҳаббати саршор, табъи саршор; саршор кардан** а) лаболаб пур кардан; б) маҷроб сохтан, фаровон кардан.

САРШОХ سرشاخ 1. нӯги шохаи дарахт; нав-да, шохи майда. 2. васса, дастак, чӯбҳое, ки бомро бо он мепӯшонанд.

САРШУБОН//САРШАБОН سرشبان *ниг.* **сарчӯпон**.

САРШУМОР سرشمار теъдоди чизҳо (*бештар оид ба чорпо*): **саршумори гӯсфандон**.

САРШУМОРӢ سرشماری ба ҳисоб гирифтан, шумури якояки нуфус (*одам ё чорво*).

САРШӮЁН سرشویان маросими махсуси духтарон пеш аз арӯсии духтаре.

САРШӮӢ سرشوئی шустани сар; шустани сару тан.

САРШӮӢ سرشوی як навъ гили сафед, ки дар об ҳал карда, бо оби он сар мешӯянд.

САРЪ صرع *тиб.* беморни асаб, ки дар он рагу мушакҳо мекашад, эпилепсия: **гирифтори бемории саръ**.

САРЪЗАДА صرعزده *тиб.* гирифтори бемории саръ.

САРЪӢ صرعی 1. *мансуб ба* **саръ**. 2. мубталои бемории саръ.

САТАНГ ستنگ *гуфт.* 1. танноз, пурнозу ишва. 2. олуфта.

САТАНГНАМО ستنگنما *гуфт.* олуфтанамо; пурнозунуз.

САТАРВАН سترون *ниг.* **сутурван**.

САТВАТ سطوت *кит.* 1. шавкат, дабдаба, виқор. 2. сахтгирӣ, қувват. 3. ҳамла, ҳуҷум.

САТИЛ *а.* سطيل *ниг.* **сатл**.

САТИЛСОЗ سطيلساز устос, ки аз тунука сатил месозад.

САТИН ستين навъе аз газвори гулдор ё бегули ҷилодор: **куртаи сатин**.

САТИР *а.* ستير 1. он ки хато ва айби дигареро мепӯшонад. 2. пӯшида, пинҳон.

САТИР(А) ستير(ه) мастура, зан ва ё духтари паси парда; зан ё духтари писандидаахлоқ.

САТӢ I *а.* ستی *кит.* оҳан; фӯлод.

САТӢ II *а.* ستی *шакли кӯтоҳшудаи* **сайидатӣ**; *ниг.* **сайида**.

САТӢ III *ҳ.* ستی зане, ки аз рӯи одати яке аз қабилаҳои ҳиндӣ худро бо ҷасади шавҳараш дар оташ месӯзонд.

САТЛ *а.* سطل зарф барои кашондани об, сатил.

САТ(Т)ОРА *а.* سطاره *кит.* мистар, хаткаш.

САТР I *а.* ستر 1. пӯшондан, пӯшидан (*мас., рӯйро*). 2. ҳиҷоб, парда.

САТР II *а.* سطر як қатори хат, як рахи навишташуда.

САТРАНГ سترنگ *биол.* гиёҳе, баргҳои ба барги анҷир монанд ва гулҳои сафед дорад, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.

САТТОР *а.* ستّار *кит.* пӯшанда, пардапӯшкунанда, пӯшандаи айбу гуноҳ (*яке аз сифатҳои Худо*).

САТҲ *а.* سطح 1. рӯи чизе, болои чизе, ки паҳну ҳамвор бошад: **сатҳи замин, сатҳи об**. 2. масоҳат.

САТҲӢ سطحی рӯякӣ, сарсарӣ.

САФ *а.* صف қатор, рада; **сафи ҷанг** майдони ҷанг; **саф бастан** дар як рада – қатор истодан; **саф кашидан** қатор шудан; **саф оростан** а) қатор шуда истодан; б) барои ҷанг омода шудан; **аз саф баромадан** аз сафи ҷанговарон хориҷ шудан, қобилияти ҷангии худро аз даст додан; **саф – саф** қатор-қатор.

САФАВӢ صفوی *таър.* ҳар кӣ ва чизи ба сулолаи сафавиҳо марбут.

САФАН *а.* سفن пӯсти моҳӣ ё наҳанг *ва г.*, ки барои нағз доштан ба рӯи қабзаи шамшер мечаспонанд.

САФАР I سفر 1. рафтан аз шаҳре ба шаҳре; равонашавӣ, мусофират. 2. саёҳат аз шаҳре ба шаҳре; **сафари охират** *киноя аз* мурдан; **сафари ҳарбӣ** лашкар рондан бо мақсади ҷанг; **сафару ҳазар** вақти мусофират ва дар ҷое муқимӣ будан; **ба сафар баромадан** равона шудан аз шаҳре ба шаҳре ё аз ҷое ба ҷое; **сафар кардан** а) рафтан, раҳсипор шудан; б) юриш кардан (*бо мақсади ҷанг*); **сафар бахайр** дуое, ки ба касони ба сафар раванда гуфта мешавад; **сафари хушку холӣ** *киноя аз* сафари бесуду манфиат.

САФАР II *а.* سفر *гуфт.* дафъа, бор; **ин сафар** ин бор.

САФАР III *а.* صفر моҳи дуюми солшумории

ҳиҷрии қамарӣ.

САФАРБАР سفربر :**сафарбар кардан** касеро ба иҷрои коре ё супорише омода намудан.

САФАРБАРӢ سفربری ба иҷрои кори муҳиме сафарбар кардан.

САФАРӢ سفری 1. *мансуб ба* **сафар**: **либоси сафарӣ**. 2. ба сафар равона, сафаркунанда.

САФАРКАРДА سفرکرده он ки ба сафар баромадааст.

САФАРКУНАНДА سفرکننده *ниг.* **сафарӣ**.

САФАРНОМА سفرنامه рисола ё китобе, ки дар он воқеоти сафар баён ёфтааст.

САФАРХАТ سفرخط ҳуҷҷате, ки барои сафари хориҷа ё сафари расмӣ аз тарафи мақомоти дахлдор дода мешавад.

САФАРҶАЛ *а.* سفرجل *кит., ниг.* **биҳӣ**.

САФАРҶАЛРАНГ سفرجلرنگ биҳиранг, зардранг.

САФАҲ سفه *кит.* 1. аблаҳӣ, нодонӣ. 2. аблаҳ, нодон.

САФБАНДӢ صفبندی сафорой, дар саф истодан, қатор шуда ба тартиб истодан.

САФВАТ *а.* صفوت *кит.* покизагӣ; баргузидагӣ; баргузида; **сафвати одамиён** пайғамбар Муҳаммади Мустафо (с).

САФВОН *а.* صفوان равшанӣ, беолоишӣ; ҳамвор.

САФДАР صفدر 1. сафшикан, торуморкунандаи сафи душман. 2. *маҷ.* далер, паҳлавон, пурзӯр, шуҷоъ.

САФДАРӢ صفدری далерӣ, паҳлавонӣ, пурзӯрӣ, сафшиканӣ.

САФДОР صفدار дар роҳпаймоии ҳарбӣ будан, дорои саф.

САФЕД سفید 1. яке аз рангҳои асосӣ, ранги шир ё барф; *муқоб.* **сиёҳ**; **бахтат сафед бод!** хушбахт бош!; **дили сафед** дили пок аз ғараз ва кина, дили некхоҳ; **рӯяш сафед бод!** дар мавриди тақдири касе гӯянд, ки кори неке кардааст; **тиллои сафед** *киноя аз* пахта; **роҳи сафед!** роҳи бахайр, роҳи нек, роҳи бехавфу хатар (**вақти сафар рафтани касе гуянд**); **шеъри сафед** шеъри озод; **сафед кардан устухони** *касеро* ҷони касеро ба лаб расондан, касеро безор кардан; **байрақи сафед бардоштан** а) ҳоҳони тарки ҷанг ва хусумат шудан; б) таслим шудан; **сафед кардан** а) оҳак ё гаҷ молидан ба девор; б) оби қӯрғошим давондан ба рӯи зарфҳои мисин; в) *маҷ.* беайб шуморидан, бегуноҳ эълон кардани касе; **сафед шудан** а) ранги сафед пайдо кардан; равшан шудан; б) *маҷ.* бегуноҳ шумурда шудан; **сафед шудани рӯз** дамидани субҳ; **сафед шудани чашм** дар роҳи касе бисёр интизорӣ кашида нобино шудан; **сурху сафед шудан** *бо касе* дар бораи коре бо касе ба мунокаша ва мунозира пардохтан; **сурху сафед шудан (аз шарм)** тағйир ёфтани ранги рӯй аз хиҷолат.

САФЕД(ҲО) سفید(ها) *таър.* тарафдорони ҳукумати подшоҳии рус дар арафаи инқилоби Октябр; *муқоб.* **сурхҳо**: **лашкари (ӯрдуи) сафед**.

САФЕДА I سفیده 1. моддаи сафеде, ки даруни тухми мурғ дар атрофии зарда воқеъ аст. 2. моддаи сафеда.

САФЕДА II سفیده хокаи сафед барои ороиши занон.

САФЕДАГАР سفیده گر *ниг.* **сафедгар**.

САФЕДАДАМ سفیده دم *ниг.* **сапедадам**.

САФЕДАК سفیدک 1. сафеди тозаву озода, ки нисбат ба духтарон ва кӯдакон гуфта мешавад. 2. як навъ гандум.

САФЕДБАДАН سفیدبدن он ки тани сафеди тару тоза дорад.

САФЕДБАХТ سفیدبخت *маҷ.* хушбахт, баландиқбол; *муқоб.* **сиёҳбахт**.

САФЕДБАХТӢ سفیدبختی *маҷ.* хушбахтӣ, хушиқболӣ, некбахтӣ.

САФЕДБЕД سفیدبید *бот.* беди сафед.

САФЕДБО سفیدبا шӯрбое, ки танҳо аз гӯшти дар об ҷӯшонда иборат аст.

САФЕДБОД سفیدباد варами сафедгун.

САФЕДГАР//САФЕДАГАР سفیدگر//سفیده گر он ки зарфҳои мисинро сафед мекунад; он ки дару девор ва хонаро сафед мекунад.

САФЕДГАРӢ سفیدگری амалу кори сафедгар.

САФЕДГИЛ سفیدگل хоки сафед, ки дар сохтмон ва барои сохтани зарфҳо низ ба кор бурда мешавад, сафедхок.

САФЕДГУЛ سفیدگل *бот.* гули бобуна.

САФЕДГУН(А) سفیدگون(ه) сафедранг, сафед.

САФЕДДЕГ سفیددیگ он ки дегаш ҳамеша холист, бенаво, камбағал.

САФЕДӢ سفیدی 1. ранги сафед доштан, сафедрангӣ. 2. рӯшноӣ. 3. пудра, сафеда; **сафедӣ афтодан** (ба мӯй, риш) ба сафедшавӣ сар кардани муй.

САФЕДКОР سفیدکار 1. *ниг.* **сафедгар**. 2. накӯкор.

САФЕДКОРӢ سفیدکاری 1. сафед кардан, гачкорӣ. 2. накукорӣ намудан.

САФЕДКОСА سفیدکاسه *киноя аз* ҷавонмард, соҳибҳиммат; *муқоб.* **сияҳкоса**.

САФЕДКУНАНДА سفیدکننده 1. *ниг.* **сафедгар**. 2. *ҳуқ.* додвар, адвокат.

САФЕДКУНӢ سفیدکنی 1. сафед кардан (*бо оҳак ё ранг*). 2. *маҷ.* ба беайбӣ баровардан, бегуноҳ шумурдани маҳкама маҳкумеро.

САФЕДМОЛ سفیدمال чарми сафеди аълосифат, ки аз пӯсти гӯсфанд тайёр мешавад.

САФЕДМОҲӢ سفیدماهی *зоол.* як навъ моҳии сафед, ки аслан дар дарёҳои кӯҳӣ зиндагӣ мекунад.

САФЕДМӮЙ سفیدموئی пирӣ.

САФЕДМӮЙ سفیدموی 1. он ки мӯи сафед дорад. 2. мӯйсафед, пир.

САФЕДМӮҲРА سفیدمهره мӯҳраи сафед; мӯҳраҳои сафеди шоҳмот.

САФЕДНАЖОД سفیدنژاد он ки ба нажоди сафедпӯстон мансуб аст.

САФЕДНОМ سفیدنام *ниг.* **некном**.

САФЕДОБ سفیداب 1. қӯрғошими сӯхта, ки ҳамчун ранги сафед, барои рангу борп чизҳои чӯбин истифода мешавад. 2. оби (шарбати) бодом, ки дар тиб истифода мешавад. 3. гарди сафеда, ки занон барои ороиш истифода мебаранд.

САФЕДОР سفیدار *бот.* дарахти росту баланди танасафеди бемева.

САФЕДОРЗОР سفیدارزار ҷои анбӯҳи дарахти сафедор.

САФЕДПЕШОНӢ سفیدپیشانی ҳайвоне, ки пешонияш сафед аст.

САФЕДПӮСТ سفیدپوست он ки ва он чи пӯсти сафед дорад.

САФЕДПӮЧОҚ سفیدپوچاق он чи пӯсташ сафед аст (*мас., картошка*).

САФЕДПӮШ سفیدپوش он ки либоси сафед дар бар дорад.

САФЕДПӮШОН سفیدپوشان маросими махсуси иваз кардани либоси мотамӣ ба либоси одӣ, аз мотамдорӣ баромадан.

САФЕДРАНГ سفیدرنگ ба ранги барф, сафед.

САФЕДРИШ سفیدریش марде, ки риши сафед дорад.

САФЕДРУХСОР سفیدرخسار 1. сафедчеҳра. 2. *маҷ.* хушрӯй.

САФЕДРӮ(Й) سفیدرو(ی) 1. он ки ранги рӯяш сафед бошад. 2. он ки беайб буда, наз-ди касе забонкӯтоҳ нест; *муқоб.* **сиёҳрӯй**.

САФЕДТОБ سفیدتاب 1. ранги ба сафедӣ моил. 2. он чи ба назар сафед метобад.

САФЕДФОМ سفیدفام *ниг.* **сафедтоб**.

САФЕДХУНӢ سفیدخونی *тиб.* бемории сафед шудани хун, лейкоз.

САФЕДЧА سفیدچه *ниг.* **сафедтоб**.

САФЕДЧАРАНГ سفیدچه‌رنگ камтар сафед, ба сафедӣ моил.

САФЕДЧАРӮ(Й) سفیدچه‌رو(ی) он ки ранги рӯяш ба сафедӣ моил аст.

САФЕДЧАТОБ سفیدچه‌تاب *ниг.* **сафедчаранг**.

САФЕДЧЕҲРА سفیدچهره *ниг.* **сафедрӯй** 1.

САФЕДҶОМА سفیدجامه он ки ҷома – либоси сафед дар бар дорад.

САФЕДҶОМАГОН سفیدجامگان *таър.* пайрави ҳаракати зидди истилогарони араб дар Осиёи Миёна, ки ба он Муқаннаъ роҳбарӣ мекард.

САФЕДШУДА سفیدشده 1. он чи сафедгарӣ шудааст. 2. *ҳуқ.* он ки бегуноҳ будани вай исбот шудааст.

САФЕҲ *а.* سفیه *кит.* ноқисулақл, бехирад, аблаҳ, нодон, бефаросат.

САФЕҲӢ سفیهی бехирадӣ, нодонӣ, бефаросатӣ.

САФЕҲОНА سفیهانه аҳмақона, аз рӯи аблаҳӣ ва нодонӣ.

САФИЛ I *а.* سفیل *кит.* пастфитрат, дун, нокас, фурӯмоя.

САФИЛ II سفیل *гуфт.* сари девор, ки бо хасу чизи дигар пӯшонда шудааст: **сафили девор**.

САФИЛӢ سفیلی пастӣ, забунӣ.

САФИНА I *а.* سفینه киштӣ.

САФИНА II *а.* سفینه *кит.* маҷмӯаи ашъори шоирони гуногун, баёз.

САФИР I *а.* سفیر намояндаи як давлат дар давлати дигар, фиристода; **сафири кабир** олитарин намояндаи сиёсии як мамлакат дар мамлакати дигар.

САФИР II *а.* صفیر *кит.* хониш ва садои парандаҳо; садои ҳуштак.

САФИР III *а.* سفیر *маъд.* ёқути кабуд.

САФӢ *а.* صفی 1. соф ва холиси ҳар чиз, баргузида; пок, поктинат. 2. дӯсти мухлис ва якдил.

САФКАШӢ صفکشی саф оростан, саф кашидан дар урдуҳои талабагӣ ва ҳарбӣ; бо тартиб ва низом қатор шудан.

САФНИШИН صفنشین ҳамқатор, ҳамсаф; дар як қатор нишастан.

САФО I *а.* صفا 1. покӣ, бегуборӣ, софӣ; равшанӣ. 2. хушӣ, хуррамӣ, шодмонӣ, хушдилӣ; **бо сафои хотир** бо хотири хуш, бо ризою рағбат, аз дилу ҷон; **кайфу сафо** кайфу дилхушӣ, айшу ишрат. 3. равнақ, ривоҷи кор; **сафо бахшидан** равшан кардан, нур бахшидан, хушу хуррам намудан.

САФО II *а.* صفا *кит.* оштӣ, сулҳ, осоиш: **сидқу сафо, сулҳу сафо**.

САФОБАХШ صفابخش хушиовар, дилхушкунанда.

САФОБАХШАНДА صفابخشنده *ниг.* **сафобахш**.

САФОВА(Т) *а.* صفاوه//صفاوت сафват, тозагӣ; покизагӣ.

САФОИН I *а.* سفائن *ҷ.* **сафина** I.

САФОИН II *а.* سفائن *ҷ.* **сафина** II.

САФОКЕШ صفاکیش покитинат, некӯсират, покмаслак.

САФОЛ سفال зарфи гилие, ки дар хумдон пухта шудааст.

САФОЛАК I سفالک қабати болоии хок, ки баъди борон хушк шуда кафида хезад; **сафолак бастан** пайдо шудани қабати хушк рӯи замин пас аз боришот.

САФОЛАК II سفالک *мус.* баланд ва бо суръати тез задани доира.

САФОЛАТ *а.* سفالت пастӣ, нокасӣ, фурӯмоягӣ (*аз сифатҳои бади инсонӣ*).

САФОЛГАР سفالگر он ки зарфҳои сафолин месозад.

САФОЛГАРӢ سفالگری амал ва шуғли сафолгар.

САФОЛГАРХОНА سفالگرخانه корхонае, ки дар он аз сафол зарф месозанд.

САФОЛИН سفالین аз ҷинси сафол; кӯзаи сафолин, табақи сафолин, гулбаи сафолин.

САФОЛИНЛАБ سفالینلب *ниг.* **суфолинлаб**.

САФОЛӢ سفالی *ниг.* **сафолин**.

САФОЛПОРА سفالپاره як парча сафол.

САФОЛПӮШ سفالپوش :**боми сафолпӯш** боми бо тахтачаҳои сафолӣ пӯшондашуда.

САФОРА سفاره 1. заминҳои зери буғ монда; 2.заминҳои навкорам.

САФОРАТ *а.* سفارت 1. кор ва вазифаи сафир. 2. намояндагӣ: **сафорати Тоҷикистон дар Ирон**.

САФОРАТХОНА سفارتخانه бино–идораи сафири як давлат дар давлати дигар.

САФОРОӢ صفآرائی 1. саф бастан. 2. ба ҷанг омода шудан.

САФОҲАТ *а.* سفاهت *кит.* сафоҳӣ, ноқисулақлӣ, аблаҳӣ; кор ва рафтори беақлона.

САФОҲАТОМЕЗ سفاهتآمیز аблаҳона, беақлона.

САФРО *а.* صفراء *тиб.* дар тибби қадим яке аз чаҳор хилти таркибии бадани инсон, ки онро талха ва заҳра низ гӯянд; моеи талхи зард, ки дар халтачаи заҳра ҷамъ мешавад.

САФРОБАР صفرابر он чи сафроро кам кунад ё

равонад.

САФРОВИМИЗОҶ صفراوی‌مزاج *ниг.* **сафроимизоҷ.**

САФРОВӢ *а.* صفراوی *ниг.* **сафроӣ.**

САФРОЗАДА صفرازده *тиб.* он ки ба сабаби зиёд ғуншавии хилти сафро мизоҷаш аз ҳолати эътидол баромада зудхашм ва асабонӣ шудааст.

САФРОӢ صفرائی *тиб.* гирифтори бемории сафро; сафромизоҷ.

САФРО(И)МИЗОҶ صفرامزاج//صفرایمزاج *тиб.* 1. гармизоҷ (*аз нуқтаи назари тибби қадим*). 2. *маҷ.* тундхӯ, зудхашм, асабонӣ.

САФРОСӮХТА صفراسوخته 1. он ки заҳрааш иллат дорад. 2. тундмизоҷ.

САФСАТА *а.* سفسطه 1. гапҳои беҳуда, сухани бемаза ва берабт; **гапи сафсата**. 2. ҳазён, он чи бемор дар ҳолати таби баланд гӯяд; **сафсата гуфтан** ҳазён гуфтан, гапи беҳуда, беасос ва бемаънӣ задан; **сафсата фурӯхтан** а) гапи беҳуда задан; б) бо гапҳои беҳуда маҳмадонӣ кардан.

САФСАТАГӮӢ سفسطه‌گوئی гуфтани суханони бемаънии берабт, ҳазёнгӯӣ.

САФСАТАГӮЙ سفسطه‌گوی беҳудагӯй, лаққӣ, ҳарзагӯй.

САФСАТАОМЕЗ سفسطه‌آمیز суханони бемаънӣ ва берабт.

САФСАТАФУРӮШ سفسطه‌فروش *ниг.* **сафсатагӯй.**

САФСАТАФУРӮШӢ سفسطه‌فروشی гапи беҳуда задан, гапи дурӯғу беасосро рост ба қалам додан.

САФСАТАХОНӢ سفسطه‌خوانی *ниг.* **сафсатафурӯшӣ.**

САФФОК *а.* سفّاک *кит.* хунрез, одамкуш; золим, бераҳм.

САФФОР *а.* صفّار *кит.* мисгар.

САФФОРӢ صفاری мисгарӣ.

САФҲ *а.* صفح *кит.* афви гуноҳ, бахшидани гуноҳ.

САФҲА *а.* صفحه 1. рӯй, руя, рӯи мусаттаҳи чизе, саҳифа. 2. қартаи граммофон.

САФЧА صفچه *кит.* харбузаи хом ва норасида, тарак, ки аз он косаи шароб ҳам месохтанд.

САФШИКАН صفشکن *маҷ.* далер, шуҷоъ, ҷасур, баҳодур.

САФШИКАНӢ صفشکنی далерӣ, шуҷоатмандӣ, ҷасурӣ.

САХИГӢ سخیگی *ниг.* **саховат.**

САХӢ سخی саховатманд, кушодадаст, ҷавонмард: **инсони сахӣ.**

САХЛАВ سخلو *таър.* гурӯҳи сарбозон, ки дар ҷойе иқомат дошта маъмури муҳофизати он ҷой буданд.

САХО *а.* سخا *ниг.* **саховат.**

САХОВАТ *а.* سخاوت кушодадастӣ, ҷавонмардӣ, ҳимматбаландӣ, карам, сахигӣ; **хайру саховат** хайру эҳсон.

САХОВАТМАНД سخاوتمند *ниг.* **сахӣ.**

САХОВАТМАНДӢ سخاوتمندی кушодадастӣ ва некӣ, хайру эҳсон кардан.

САХОВАТМАНДОНА سخاوتمندانه ҷавонмардона, некӯкорона.

САХОВАТПЕША سخاوت‌پیشه *ниг.* **саховатманд.**

САХОПЕША سخاپیشه *ниг.* **сахӣ.**

САХОФАТ *а.* سخافت сабукӣ, заъф; сабуксорӣ.

САХР(А) *а.* صخر(ه) харсанг, кӯҳпора; санги калони сахт.

САХТ سخت 1. маҳкам, мустаҳкам, устувор, шах; *муқоб.* **суст, мулоим, нарм; ҷисми сахт; одам аз гул нозук, аз санг сахт аст** (*мақ.*). 2. душвор, мушкил; **кори сахт**. 3. вазнин; **кори сахт; хоби сахт** хоби вазнин; хобе, ки кас аз он бедор нашавад. 4. шадид, бошиддат; **зимистони сахт, мубориза сахт, ҷазои сахт, ҷанги сахт.** 5. қатъӣ: **чораи сахт, эътирози сахт**. 6. тунд, тез; дағалона, дурушт; **боди сахт, гапи сахт**. 7. баланд: **овози сахт**. 8. хасис, мумсик, лаим; **дили сахт** дили бетараҳҳум; **рӯзи сахт** тангӣ, душворӣ, бадии рӯзгор; **сари сахт** бадбахт, шӯрбахт; **сахт будан** а) хасис будан, мумсик будан; б) устувор будан, побарҷо будан; **сахт гап задан** бо дуруштӣ сухан гуфтан; **сахт гирифтан** сахтгирӣ кардан, муомилаи дурушт кардан; **сахт карда гуфтан** бо тундию тезӣ гап задан ба касе, бо дуруштӣ гап задан; **сахт истодан** устувор истодан, исрор дар гуфтаи худ; **сахт кардан** пӯшондан, маҳкам кардан; **сахт**

кашидан таранг кардан; **сахт омадан** душвор будан, ногувор будан; **сахт шудан** а) душвор шудан (*мас., кор*), б) дурушт шудан (мас. пӯсти бадан); **нафаси сахт** кашидан бо душворӣ нафас кашидан; **сахт – сахт** хеле сахт (ба маънохои 1, 2, 3 **сахт**).

САХТАН سختن *кит.* 1. вазн доштан. 2. санҷидан, баркашидан.

САХТБАРГ растаниҳое, ки дорои баргҳои дурушти сахт мебошанд.

САХТБОЗУ سخت‌بازو қавидаст, одами танумандӣ пурзӯр; тавоно, зӯр.

САХТБОЛ سخت‌بال дорои боли сахт.

САХТБУНЁД سخت‌بنیاد он чи асос ва пояи маҳкаму устувор дорад.

САХТБУНЁН سخت‌بنیان *ниг.* **сахтбунёд**.

САХТГАП سخت‌گپ дурушттап, талхзабон.

САХТГИР سخت‌گیر он ки бо қатъият ва диққат корбарӣ мекунад, дақиқ, серталаб.

САХТГИРӢ سخت‌گیری серталаб, дақиқ ва интизомдӯст будан дар коре, бо қатъият талаб кардани иҷрои коре.

САХТГӮ(Й) سخت‌گو(ی)он ки дурушт ва қатъӣ гап мезанад.

САХТДАСТ سخت‌دست *маҷ.* хасис, мумсик; *муқоб.* **кушодадаст**.

САХТДИЛ سخت‌دل сангдил, бераҳм.

САХТДИЛӢ سخت‌دلی бераҳмӣ кардан, ноинсофӣ.

САХТИГАРӢ سخت‌گیر хасисӣ, мумсикӣ.

САХТИДИДА سختی‌دیده азобкашида, он ки дар зиндагӣ азобу машаққат ва маҳрумияти зиёд кашидааст.

САХТИЁН سختیان *кҳн.* пӯсти ошдодашуда; чарми нозук ва мулоими буз, сафён.

САХТИКАШ سختی‌کش 1. тобовар, тоқатовар; меҳнаткаш. 2. *маҷ.* диловар, шуҷоатнок.

САХТИРОДА سخت‌اراده қавиирода, он ки дар азми худ ҷазм ва устувор аст.

САХТӢ سختی 1. маҳкамӣ, устуворӣ, шахӣ. 2. душворӣ, вазнинӣ; *муқоб.* **осонӣ**. 3. дуруштӣ, дағалӣ. 4. хасисӣ, мумсикӣ; **сахтӣ дидан (кашидан)** азобу уқубат дидан, бо қашшоқӣ ва эҳтиёҷ умр гузарондан.

САХТКАМОН سخت‌کمان *кит.* тирандози моҳир.

САХТКӮШ سخت‌کوش кӯшо, боғайрат.

САХТЛАҶОМ سخت‌لجام *ниг.* **сахтҷилав**.

САХТМУОМИЛА سخت‌معامله дағал, дуруштрафтор (*одам*).

САХТПАНҶА سخت‌پنجه *ниг.* **сахтдаст**.

САХТПО(Й) سخت‌پا(ی) собитқадам.

САХТРӮ(Й) سخت‌رو(ی) беибо, бешарм, густох.

САХТРӮЗ سخت‌روز он ки рӯзгораш ба сахтӣ мегузарад; фақир, қашшоқ; бетолеъ.

САХТРӮЙ سخت‌روئی 1. истодагар, устувор. 2. *маҷ.* бешарм, густох; дурушт.

САХТСАР سخت‌سر саркаш, гарданкаш, якраха, инодкор.

САХТСАРӢ سخت‌سری саркашӣ, гардантобӣ.

САХТУ سختو *кҳн., ниг.* **ҳасиб**.

САХТЧАШМ سخت‌چشم шӯх.

САХТҶИЛАВ سخت‌جلو 1. нооромм, саркаш (*асп*). 2. *маҷ.* инодкор, якраха, гапнодаро (*одам*).

САХТҶОН سخت‌جان тобовар, сертоқат, таҳаммулкунанда, бурдбор; бадмур.

САХТҶОНӢ سخت‌جانی тобоварӣ, шикебоӣ, бурдборӣ.

САХТҶӮШ سخت‌جوش бисёр ҷӯшзананда; пуршур, пурҳаяҷон, ◊ **ин оташин хонаи сахтҷӯш** дунё.

САХТШАВӢ سخت‌شوی шах шудан: **сахтшавии ширеш**.

САХТШУДА سخت‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **сахт шудан**; шахшуда, мустаҳкамшуда: **гаҷи сахтшуда**.

САХТЭЪТИҚОД سخت‌اعتقاد дорои эътиқоду ихлоси сахт.

САХУН سخن *ниг.* **сухан.**

САҲАР I *а.* سحر сапедадам, бомдод, замони акнун кушода шудани чашми рӯз; **шаб то саҳар** тамоми шаб.

САҲАР II *а* سهر *кит.* бехобӣ, бедорӣ; касалии бехобӣ.

САҲАРА *а.* سحره *ҷ.***соҳир** I.

САҲАРГАҲ//САҲАРГОҲ سحرگه//سحرگاه ҳангоми саҳар, бомдод, сапедадам.

САҲАРГАҲӢ سحرگهی *ниг.* **саҳаргоҳӣ**.

САҲАРГАҲОН سحرگاهان *ниг.* **саҳаргоҳӣ**.

САҲАРГОҲ سحرگاه *ниг.* **саҳаргаҳ**.

САҲАРГОҲӢ سحرگاهی 1. *мансуб ба* **саҳаргоҳ//саҳаргаҳ**. 2. саҳаргоҳон, вақти бомдод.

САҲАРГОҲОН//САҲАРГАҲОН سحرگاهان// سحرگهان дар ҳангоми саҳар, бомдодон.

САҲАРӢ سحری 1. *мансуб ба* **саҳар**; бомдодӣ: **насими саҳарӣ, шабнами саҳарӣ**. 2. таоме, ки рӯзадорон пеш аз сапедадам (бомдод) мехӯранд.

САҲАРХЕЗ سحرخیز он ки саҳари барвақт аз хоб мехезад.

САҲАРХЕЗАК سحرخیزک *гуфт., ниг.* **авсарӣ**.

САҲАРХЕЗӢ سحرخیزی одати саҳари барвақт аз хоб хестан.

САҲАРХОН سحرخوان вақти саҳар хонишкунанда; **мурғи саҳархон** булбул; қумрӣ; хурӯс.

САҲАТ صحت *шакли гуфтугӯии* **сиҳ(ҳ)ат**.

САҲБО صهبا *кит.* шароби сурх, май.

САҲВ I سهو хато, иштибоҳ.

САҲВ II صحو ҳушёршавӣ, ҳушёрӣ, бартараф шудани мастӣ.

САҲВА *а.* صهوه *кит.* пушти асп, ҷои нишасти савора дар пушти асп.

САҲВАН *а.* سهواً бархато, аз рӯи иштибоҳ.

САҲВНОК سهوناک дорои саҳву хато.

САҲВРАВӢ سهو روی роҳгум задан, ба роҳи хато рафтан, хато шудан.

САҲЕҲ *а.* صحیح 1. тандуруст, солим, беайбу нуқс; **саҳеҳу солим** сиҳату саломат. 2. дуруст, рост, аниқ; **саҳеҳу ғалат** дуруст ва хато; **ҷавоби саҳеҳ додан** дуруст ҷавоб гардондан.

САҲЕҲӢ صحیحی 1. солимӣ, саломати хуб. 2. дурустӣ, ростӣ.

САҲЕҲУЛАЪЗО *а.* صحیح‌الاعضا солимбадан, тандуруст.

САҲЕҲУЛМИЗОҶ *а.* صحیح‌المزاج саломатии хуб дошта, тансиҳат, тандуруст.

САҲЕҲУННАФС *а.* صحیح‌النفس солим, тандуруст.

САҲЕҲУТТАБЪ *а.* صحیح‌الطبع солимтабъ, дурусттабъ, соҳиби табъи мавзун.

САҲИБОЛО سهی‌بالا 1. ростқомат, мавзунқомат, хушқомат. 2. *маҷ.* маъшуқа.

САҲИҚАД سهی‌قد *ниг.* **саҳиболо**.

САҲИҚОМАТ سهی‌قامت *ниг.* **саҳиболо**.

САҲИЛ *а.* صهیل 1. шеҳаи асп, овози асп. 2. бонг, наъра.

САҲИМ *а.* سهیم *кит.* он ки бо дигаре дар коре шарик аст, саҳмдор.

САҲИФА//САФҲА *а.* صحیفه//صفحه як рӯи варақ: **дар сафҳаи дил навиштан** *маҷ.* бар рӯи дил нақш кардан; **саҳифаи нав кушодан** *маҷ.* ҷиҳати нави кореро оғоз кардан.

САҲИФАБАНД صحیفه‌بند он ки дар матбаа аз маводи чидашуда саҳифа мебандад.

САҲИФАБАНДӢ صحیفه بندی ҷузвабандӣ, амал ва шуғли саҳифабанд.

САҲӢ سهی 1. рост, баланд; **сарви саҳӣ, саҳисарв** а) сарви рост ва баланд, сарви рострафтаи зебо; сарви наврас; б) *киноя аз* қади рост, қомати рост. 2. номи зани Эраҷ, ки писари хурди Фаридун буд.

САҲҚ *а.* سحق соидан, кӯфтан, реза кардан.

САҲЛ I *а.* سهل 1. осон; сабук, нодушвор; *муқоб.* **саъб** (*душвор*); **кори саҳл** кори осон; **агар ёр аҳл аст, кор саҳл аст** (*зарб.*); **саҳл гирифтан** (*кореро*) осон шумурдан, дуруст аҳамият надодан, бепарвоёна рафтор кардан (*ба коре*). 2. андак, каме.

САҲЛ II *а.* سهل *кит.* замини ҳамвор; **саҳлу ҷабал** замини ҳамвор ва кӯҳҳо; пасту баланд.

САҲЛАНГОР سهلنگار он ки ҳар кореро саҳлу осон мепиндорад, саҳлгир; бепарво.

САҲЛАНГОРӢ سهلنگاری саҳлгирӣ кореро, бепарвоӣ, бедиққатӣ (*дар иҷрои коре*).

САҲЛАНГОРОНА سهلنگارانه бедиққатона, бепарвоёна; сабукфикрона.

САҲЛГИР سهل گیر *ниг.* **саҳлангор.**

САҲЛГИРӢ سهل گیری кореро осон пиндоштан, бепарвоӣ.

САҲЛГӮӢ سهل گوئی мулоимсуханӣ, нармгуфтор.

САҲЛГӮЙ سهل گوی нармгуфтор, мулоимсухан.

САҲЛӢ سهلی 1. осонӣ. 2. мулоимӣ, хушмуомилагӣ; **бо саҳлӣ** а) ба осонӣ; б) бо мулоиматӣ.

САҲМ I *а.* سهم тарс, ваҳм, бим, ҳарос.

САҲМ II *а.* سهم ҳисса, баҳра; **саҳм гузоштан** (*ба коре, чизе*) ҳисса ҳамроҳ кардан.

САҲМ III *а.* سهم *кит.* тир, тире, ки бо камон андохта мешавад.

САҲМГИН سهمگین воҳиманок, тарсовар, хавфнок.

САҲМГИР سهمگیر иштироккдор, саҳмгузор, саҳмдор.

САҲМГИРӢ سهمگیری иштирок намудан дар ичрои коре, ҳисса гузоштан.

САҲМГУЗОР سهمگذار иштирокдор, ҳиссагузор.

САҲМГУЗОРӢ سهمگذاری иштирок, ширкат, ҳиссагузорӣ.

САҲМДОР I سهمدار тарсончак, воҳимазада.

САҲМДОР II سهمدار он ки дар коре саҳм – ҳисса дорад, соҳибҳисса, баҳрадор; шарики бонкӣ, дорандаи саҳм, яъне дорандаи қисми сармояи бонк, ки ҳақ дорад дар идораи бонк ширкат варзад ва фоида ба даст орад.

САҲМДОРӢ سهمداری *ниг.* **саҳмгузорӣ.**

САҲМИЯ سهمیه саҳм, яке аз ҳиссаҳои баробари сармояи саҳомии бонк.

САҲМНОК سهمناک 1. *ниг.* **саҳмгин.** 2. ҳиссадор.

САҲН *а.* صحن 1. соҳат, рӯй (замин, хона); **саҳни мадраса** рӯи ҳавлии мадраса; **саҳни ҳавлӣ** рӯи ҳавлӣ. 2. саҳна, майдон.

САҲНА I صحنه 1. замини ҳамвор, чои васеъ, майдон, арса. 2. ҷойи намоиш ва бозӣ дар театр. 3. намоише аз як пиеса ё роман, ҳикоя ва достон; манзара; дар паси саҳна дур аз чашми мардум, ноаён.

САҲНА II صحنه рӯй, ораз, симо.

САҲНАВӢ صحنوی *мансуб ба* **саҳна.**

САҲНАЗЕБ صحنه‌زیب саҳнабоб, муносиби саҳна.

САҲНАОРО صحنه‌آرا он ки саҳнаро барои намоиш оро медиҳад.

САҲНАСОЗ صحنه‌ساز *ниг.* **саҳнаоро.**

САҲНАСОЗӢ صحنه‌سازی сохтани саҳна.

САҲНАЧА صحنچه саҳнаи хурд; **саҳначаи ҳаҷвӣ.**

САҲОБ صحاب абр, миғ.

САҲОБА صحابه *д.* ҳамсӯҳбат, ёр, ҳамнишин, ҳамдам, ҳамсӯҳбатони Муҳаммади пайғамбар (с).

САҲОИФ صحائف *ҷ.* **саҳифа.**

САҲОМ سهام саҳмгузор.

САҲОМӢ سهامی саҳмгузорӣ.

САҲРО *а.* صحرا 1. дашти беобу алаф, биёбони бедолу дарахт, чӯл. 2. атрофи шаҳр, боғоти гирди шаҳр; замини кишт.

САҲРОГАРД صحراگرد биёбонгард; кӯчманчӣ.

САҲРОГАРДӢ صحراگردی биёбонгардӣ, кӯчманчигарӣ.

САҲРОӢ صحرائی 1. *мансуб ба* **саҳро; бошишгоҳи саҳроӣ.** 2. саҳронишин, деҳотӣ.

САҲРОНАВАРД صحرانورد биёбонгард.

САҲРОНАВАРДӢ صحرانوردی саҳротайкунӣ, саҳрогардӣ.

САҲРОНИШИН صحرانشین 1. он ки дар беруни шаҳр зиндагӣ мекунад. 2. *киноя аз* турк; *муқоб.* **шаҳрнишин.** 3. *маҷ.* одами омӣ, содадил.

САҲРОРАВ صحرارو саҳрогард, биёбонӣ, бодиянишин, кӯчманчӣ.

САҲУР//СУҲУР *а.* سحور *д.* вақти пеш аз дамидани субҳ, ки мусулмонон дар моҳи рамазон барои рӯзагирӣ охирин бор хӯрок хӯрда метавонанд.

САҲУРӢ سحوری *д.* хӯроке, ки дар моҳи рамазон саҳаргоҳон мехӯранд; **саҳурӣ задан** саҳур

хӯрдан, саҳарӣ хӯрдан.

САҲҲОР *а.* سحار бисёр сеҳру ҷодукунанда, соҳир, ҷодугар.

САҲҲОФ *а.* صحاف ҷузъбанд, мӯқовабанди китоб, ҷилдсоз.

САҲҲОФӢ صحافی касбу кори саҳҳоф.

САЧОҚ سچاق *гуфт.* он чи бо он дасту рӯ пок кунанд.

САҶДА *а.* سجده 1. пешонӣ бар замин гузоштан; таъзим (*дар ибодат ё аз рӯи аҷз ва фурӯтанӣ*). 2. *д.* пешонӣ, ду кафи даст, ду зонуро ба замин ниҳода зикрҳои муқаррарро гуфтан дар намоз.

САҶДАГОҲ سجده‌گاه ҷое, ки Худоро саҷда кунанд, маҳалли ибодат; масҷид, меҳроб.

САҶИЙЯ *а.* سجیه *кит.* сиришт, табиат; хислат.

САҶҶОДА *а.* سجاده ҷойнамоз, мусалло.

САҶҶОДАНИШИН سجاده‌نشین *д.* 1. он ки ҳамеша рӯи саҷҷода менишинад ва намоз мехонад. 2. *маҷ.* шайх, порсо, зоҳид.

САҶҶОДАПАРАСТ سجاده‌پرست он ки пайваста намоз мегузорад: шайх, зоҳид.

САҶЪ *а.* سجع *адш.* сухани қофиядор, дар наср овардани калимаҳои ҳамвазну ҳамоҳанг.

САЪБ *а.* صعب душвор, мушкил, сахт.

САЪБА صعبه *гуфт.,ниг.* **саъва**.

САЪВА *а.* صعوه парандаест хурдтар аз гунҷишк.

САЪД *а.* سعد бахосият, муборак, хуҷаста, бахтовар; *муқоб.* **наҳс**; **саъду наҳс** бахосияту бехосият, муборак ва шум; **саъди акбар** *нуҷ.* сайёраи Муштарӣ–Ҳурмузд; **саъди асғар** сайёраи Зуҳра – Ноҳид.

САЪДӢ سعدی 1. хушбахтӣ, муборакӣ; хушбахт. 2. хуҷаста, муборак; **рӯзи саъдӣ** рӯзи нек.

САЪЙ *а.* سعی кӯшиш, ҷидду ҷаҳд, ғайрат; **саъй доштан (кардан)** кӯшидан, ғайрат кардан.

САЪҚА *а.* صعقه *кит.* 1. барқ задан, оташак задан. 2. оташ.

САЪЛАБ I *а.* ثعلب *кит., ниг.* **рӯбоҳ**.

САЪЛАБ II *а.* ثعلب *бот.* як навъ растании худрӯи кӯҳӣ.

САЪЛУҚ *а.* صعلوک *куҳ.* фақир, нодор, дарвеш.

САЪТАР سعتر//صعتر *кит., биол.* кокутӣ.

САЪТАРИМАНЗАР سعتری‌منظر зебо, хушрӯй.

САЯЛОН *а.* سیلان ҷараён, равоншавии чизҳои моеъ.

САЯРОН *а.* سیران *ниг.* **сайрон**.

СЕ I سه шумораи миқдорӣ, ки баробари ду ҷамъи як (2+1) аст.

СЕ II سه *номи ҳарфи панҷуми алифбои арабии тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба 500 баробар аст.*

СЕАНС *фр.* سئانس ҳар давраи замоне, ки дар он як филм, як намоиш нишон дода мешавад.

СЕАСПА سه‌اسپه 1. ароба ё васитаи нақлиётии дигаре, ки ба он се асп баста шудааст. 2. *маҷ.* бо аҷала, шитобон.

СЕБ سیب 1. меваи хуштамъ ва хушбӯйи хушхӯр, ки навъҳои гуногун дорад. 2. дарахти ин мева; **себи занах** *киноя аз* габгабаи маҳбуба.

СЕБАК سیبک 1. себи хурд, себча. 2. порчаи гулӯлаи хамир ба андозаи як нон, зувола; **себак гирифтан** хамирро зувола кардан.

СЕБАНД سه‌بند *таър.* калтак, калтаки дароз, ки дар аморати Бухоро навкарони миршаб гирифта мегаштанд.

СЕБАНДДОР سه‌بنددار шабгардони ба даст себанд гирифта.

СЕБАРА سه بره себардор, он чи се бар дорад.

СЕБАРГА سه‌برگه *биол.* гиёҳест монанди юнучқа, вале пояи дароз надорад ва камбарг аст.

СЕБАРГАЗОР سه‌برگه‌زار ҷои анбӯҳии себарга.

СЕБЗОР سیب‌زار анбӯҳи дарахтони себ.

СЕБӢ سیبی аз себ тайёршуд: **мураббои себӣ**.

СЕБҚОҚ سیب‌قاق себи хушккарда; себе, ки бурида хушк мекунанд.

СЕБОРА سه‌باره сеюмбора; бори сеюм.

СЕБОФА(К) سه بافه//سه بافک як навъи мӯйбофӣ, ки мӯйро ба се қисм ҷудо карда мебофанд.

СЕБУРҶА سه‌برجه *ҳанд.* шакли ҳандасие, ки се кунҷ – зовия дорад.

СЕБЧА سیبچه 1. *ниг.* **себак**. 2. як навъ ҳалвое, ки ба шакли гулӯла – лӯнда сохта мешуд.

СЕБЧИНӢ سیبچینی *исми амал аз* **себ чидан**; чидани себ.

СЕБЧОЙ سیبچای чойе, ки аз себи реза буридашудаи хушк дам карда шудааст.

СЕВАНЧӢ سیونچی *гуфт.* мукофот ё ҳадя, ки ба овардани хабари хуш дода мешавад, мужда, муждагонӣ; **севанчӣ гирифтан** хабари хуше оварда аз касе подош дарёфт кардан.

СЕВОҒАР سیواغر *зоол.* парандаи хурди хокиранги синасурх аз ҷинси гунҷишк.

СЕВОЛ سیوال донача, қуббачаи хурду сахти бедарде, ки дар пӯсти бадан пайдо мешавад, озах.

СЕГАЗА//СЕГАЗӢ سه‌گزه//سه‌گزی он чи се газ дарзӣ дорад: **чӯбдасти чӯпонии сегаза**.

СЕГОНА سه‌گانه секаса; сеҷониба; сеқисма: **асари сегона, иттиҳоди сегона**.

СЕГОНАГӢ سه‌گانگی сегона будан, хусусияти сегона доштан.

СЕГОҲ سه‌گاه *мус.* яке аз мақомҳои таркибии Шашмақом.

СЕГӮША سه‌گوشه *ниг.* **секунҷа**.

СЕДАНДОНА سه‌دندانه дорои се дандон, дорои се дандона.

СЕЗАБОНА سه‌زبانه ба се забон таълифшуда: **луғати сезабона**.

СЕЗАНА سه‌زنه марди дорои се зан.

СЕЗДАҲ سزده шумораи миқдорӣ иборат аз 10 ҷамъи 3.

СЕЗДАҲБОЛОР سزده‌بالار хонае, ки сақфаш сездаҳ болор дорад (*фосилаи ҳар болор аз якдигар тақрибан 50 – 70 см мешавад*).

СЕЗДАҲСОЛА سزده‌ساله он ки аз умраш 13 сол пур шуда бошад.

СЕЗДАҲСОЛАГӢ سزده‌سالگی синни сездаҳсола; **дар сездаҳсолагӣ** ҳангоми сездаҳсола будан

СЕЗДАҲУМ سزدهم рақами тартибии 13.

СЕЗДАҲУМИН سزدهمین *ниг.* **сездаҳум**.

СЕЗИЙ *лот.* سیزیی моддаи химиявӣ, ки рақами тартибиаш дар ҷадвали даврӣ ба 55 баробар аст(Cs).

СЕЙ سه‌ئی варақаи се холдор дар қарта.

СЕЙМ *пол.* سیم номи парламенти баъзе давлатҳо.

СЕЙСМОГРАФ *ю.* سیسما گرف *ниг.* **зилзиланигор**.

СЕЙСМОГРАФИЯ *ю.* سیسما گرفیه *ниг.* **зилзиланигорӣ**.

СЕЙСМОЛОГ *ю.* سیسمالاگ *ниг.* **зилзилашинос**.

СЕЙСМОЛОГИЯ *ю.* سیسمالاگیه *ниг.* **зилзилашиносӣ**.

СЕЙУМ سه یم *ниг.* **сеюм**.

СЕЙУМИН سه یمین *ниг.* **сеюмин**.

СЕЙФ *англ.* سیف сандуқи оҳании насӯзанда барои нигаҳ доштани пул ва ҳуҷҷатҳо, ганҷа, сандуқи носӯз.

СЕКАРАТА سه‌کرته *ниг.* **себора**.

СЕКАРАТӢ سه کرتی се бор-се бор, се-се.

СЕКАСА//СЕКАСӢ سه‌کسه//سه‌کسی иборат аз се нафар, сенафарӣ.

СЕКИН سکین *гуфт.* оҳиста, явош; бешитоб.

СЕКУНҶА سه‌کنجه *ҳанд.* шакле, ки аз се хати рости ҳамдигарро буранда иборат буда, се кунҷи дохилӣ ба вуҷуд меорад.

СЕҚАБАТА سه قبطه 1. он чи се қабат дорад: **бинои сеқабата**. 2. сеошёнадор; **андоваи сеқабата**.

СЕҚИРРА سه‌قره *ҳанд.* шакле ки се рӯ дорад.

СЕЛ سیل 1. ҷараёни оби борони бисёр ки ба сабаби боришҳои зиёди паёпай ва об шудани яххо бошиддат ва суръат ҷорӣ мешавад, селоб. 2. *маҷ.* он чи босуръат ва ба ҳеҷ монеа нигоҳ накарда ҷорӣ мешавад; **борони сел** борони сахтборанда; **сел задан** боридани борони сахт ва омадани сел; ◊ **сели ашк** ашкрезии бисёр.

СЕЛА سیله гурӯҳи парандагон: **селаи гунҷишкон, селаи зоғон, селаи кабӯтарон**.

СЕЛБОР سیلبار *ниг.* **сайлбор**.

СЕЛБОРИШ سیلبارش боронгарии сахт, борони сел.

СЕЛБОРОН سیله‌باران борони селосо, борони бошиддат.

СЕЛВОР سیلوار ҷоришаванда чун сел.

СЕЛГОҲ سیلگاه *ниг.* **сайлгоҳ**.

СЕЛЕКСИОНЕР *лот.* سلیکسئانیر мутахассиси соҳаи селексия.

СЕЛЕКСИЯ *лот.* سلیکسیه илми беҳтар гардонидани навъи растанӣ ё ҷинси ҳайвонот (чорпоён) ва ба вуҷуд овардани навъ ва ҷинсҳои нав бо роҳҳои сунъӣ.

СЕЛИТРА *лот.* سلیتره *хим.* моддаи мураккаб аз калий, натрий, аммоний, ки дар техникаи моддаҳои тарканда ва дар соҳаи кишоварзӣ барои қувватнок кардани хок ба кор меравад.

СЕЛЛОИД *лот.* سلاید моддаи сахти қаишу шаффоф, ки барои сохтани навор *ва г.* истифода мешавад.

СЕЛЛОФАН *лот.* سلافن навори шаффофи тунук, ки аз сабаби обногузар буданаш барои печонидани чизҳо истифода мешавад; *гуфт.* салафан.

СЕЛЛОФАНӢ سلافنی *мансуб ба* **селлофан**; аз селлофан сохташуда; **халтаҳои селлофанӣ**.

СЕЛЛЮЛОЗА *лот.* سلیولازه бофтаи пӯсти берунии ҳуҷайраи растаниҳо, ки аз он бо роҳи кимиёвӣ коғаз, селлофан, маводи тарканда *ва г.* тайёр мекунанд.

СЕЛОБ سیلاب 1. оби тезу тунд ҷоришавандаи борони сел. 2. *маҷ.* он чи бо суръату қувват ба ҳеҷ мамониат нигоҳ накарда зоҳир мешавад; **селоби хашм, селоби ғазаб, селоби ғам**.

СЕЛОБА سیل آبه *ниг.* **сел** 2.

СЕЛОБКАНД سیلاب‌کند *ниг.* **селроҳа**.

СЕЛОВАРД سیل‌آورد *ниг.* **сайловард**.

СЕЛОН سیلان 1. пӯлодиранг, хокистарранг. 2. шакли матои ҷилодори пӯлодранг.

СЕЛРАФТОР سیل رفتار *ниг.* **сайлрафтор**.

СЕЛРОҲА سیلراهه ҷараёнгоҳи сел, роҳе, ки сел ҷорӣ гашта хокро шуста бурдааст.

СЕМАНТИКА سیمنتکه *зби.* маънои калимаи алоҳида ва тарзи таркиб ёфтани он.

СЕМАНТИКӢ سیمنتکی *мансуб ба* **семантика**; маъно.

СЕМАСИОЛОГИЯ *ю.* سیمسیالاگیه *зби.* як соҳаи вожашиносӣ, ки дар бораи хусусияти маънои калимаҳо баҳс мекунад.

СЕМАФОР *ю.* سیمفار дастгоҳи сигналдиҳанда дар сари роҳҳо (*дар бораи баста ё кушода будани гузаргоҳ*).

СЕМЕНТ *олм.* سیمنت моддаи хокамонанди сохтмонӣ, ки вақти ба об омехтан хамири шуда барои рехтани бетон, чидани хишт *ва г.* истифода мешавад: **корхонаи семент**, **истеҳсоли семент, хамираи семент**.

СЕМЕНТБАРОРӢ سیمنت‌براری истеҳсол кардани семент.

СЕМЕНТӢ سیمنتی *мансуб ба* **семент**: **фарши сементӣ, зинаи сементӣ**.

СЕМЕНТКАШ سیمنت‌کش кашонандаи семент; **мошини сементкаш**.

СЕМЕНТКОРӢ سیمنت‌کاری андова кардан бо семент.

СЕМЕНТПӮШ سیمنت‌پوش бо семент пӯшидан; **нақбро сементпӯш кардан**.

СЕМЕНТРЕЗӢ سیمنت‌ریزی сементи шӯридаро ба ҷое рехташуда.

СЕМЕСТР *лот.* سیمستر муддати нимсолаи таҳсил дар мактабҳои олӣ.

СЕМИНАР *лот.* سمینر 1. машғулияти амалии гурӯҳи хонандагон таҳти роҳбарии муаллим дар мактабҳои олӣ. 2. машғулияти гурӯҳӣ барои боло бурдани савияи дониш.

СЕМИОТИКА *ю.* سیمیاتکه 1. маҷмӯи назарияҳои илмӣ, ки хосиятҳои гуногунро тадқиқ мекунад. 2. фасли ташхиси тиббӣ, ки аломатҳои касалиро меомӯзад

СЕМИСРАЪГӢ سه‌مصرعگی шеъре, ки ҳар як бандаш аз се мисраъ иборат бошад.

СЕМОҲА سه‌ماهه ҳар ки ё ҳар чи ки барои ба вуҷуд омаданаш се моҳ шуда бошад.

СЕМОҲАГӢ سه‌ماهگی *мансуб ба* **семоҳа**.

СЕНАТ *лот.* سنت 1. маҳкамаи олии мурофиавӣ – маъмурӣ дар Русияи подшоҳӣ. 2. палатаи олии қонунгузорӣ дар ИМА, Фаронса *ва г.*

СЕНАТОР سناتر узви сенат.

СЕНЗДАҲ سنزده *ниг.* **сездаҳ**.

СЕНСУАЛИЗМ سنسآليزم *фалс.* яке аз равияҳои фалсафӣ, ки ҳиссиётро ягона манбаи идрок медонад.

СЕНТИМЕНТАЛИЗМ *фр.* سنتمنتليزم *адш.* яке аз равияҳои адабӣ, ки тасвири олами ботинии одами одӣ, тасвири рӯҳияро пеш меронад.

СЕНТНЕР *лот.* سنتنير воҳиди андозаи вазн, баробар ба 100кг. (0,1 тонна).

СЕНТРИФУГА *олм.* سنترفوگه 1. дастгоҳест барои таҷзияи таркиби махлулҳо бо таъсири қувваи марказгурез. 2. иншоотест барои ба вуҷуд овардани вазнинии зарурӣ барои озмоиши асбобҳо ва санҷиши кайҳоннавардон.

СЕНТЯБР *лот.* سنتيبر моҳи нуҳуми солшумории милодӣ.

СЕНУҚТА سه‌نقطه аломати китобатист, ки барои муносиб надонистани давом додани фикр ва дигар маъноҳои дастурӣ хизмат мекунад.

СЕОВОЗ سه‌آواز мусиқӣ ё суруде, ки бо иштироки се асбоби мусиқӣ ё се овозхон ичро мешавад.

СЕОШЁНА سه‌آشيانه сетабақа, биное, ки аз се табақа – ошёна иборат аст.

СЕПАР سه‌پر сепара, он чи се пара дорад; **хаданги сепар** тири сепара.

СЕПАРА سه‌پره сепарадор (*ниг.* **пара**).

СЕПАРАТИЗМ *лот.* سه‌پرتيزم *ниг.* **ҷудоиталабӣ**.

СЕПАРАТОР *лот.* سپرتار *тех.* дастгоҳ барои берун кашидани моддае аз таркиби чизе (*мас., маска аз шир*).

СЕПОЯ سه‌پايه ҳар чизи сешоха – поядоре, ки бо ҳар сеи онҳо бар замин устувор аст.

СЕР I سير 1. он ки нав хӯрок хӯрда шикамаш пур аст ва майли хӯрокхӯрӣ надорад; *муқоб.* **гурусна**. 2. *маҷ.* пур, саршор. 3. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* зиёд ва фаровон будани чизе: **серкор, серталаб, сергайрат, серташвиш, сероб** *ва г.*; **сер дидан** аз дидори касе хуб бахраманд; **сер шудан** а) ба қадри пурии шикам таом хӯрдан, дигар майли хӯрокхӯрӣ надоштан; б) *маҷ.* безор шудан, ба танг омадан аз чизе; **аз хоб сер шудан** мувофиқи табъ, чунон ки бояд хоб карда хестан, аз хоб қонеъ шудан.

СЕР II سير *кӯҳ.* миқёси паймоиш, ки ҳар панҷ сер як пуд (16 кг) аст.

СЕРАБР سيرابر пурабр, пӯшида ба абр (*осмон*).

СЕРАВЛОД سيراولاد 1. серфарзанд. 2. сернасл (*нисбати инсон*).

СЕРАВЛОДӢ سيراولادى серфарзандӣ ва сернаслӣ.

СЕРАВҶ سيراوج 1. инкишофи тез ва пурҷӯш. 2. пурҷӯшу хурӯш ва тезу тунд (*мас., бозор*).

СЕРАДАД سيرعدد бисёр, зиёд; шумораи зиёд.

СЕРАЗОБ سيرعذاب он чи азобу меҳнати зиёд дорад.

СЕРАЙБ سيرعيب он ки ва он чи камбудӣ, норасоӣ нуқсону хатои зиёд дорад.

СЕРАЛАФ سيرعلف марғзоре, ки алафу гиёҳаш зиёд аст: **дашти сералаф**.

СЕРАМАЛ سيرعمل серкор, серҳаракат; фаъол.

СЕРАМАЛӢ سيرعملى серкорӣ, серҳаракатӣ; фаъол будан.

СЕРАНГА سه‌رنگه дорои се ранг (*мас., парчам*).

СЕРАНДЕША سيرانديشه фикру хаёли зиёд (дар сар) доштан; дар шубҳаву гумон ғарқ шудан.

СЕРАРАҚ سيرعرق он ки баданаш зуд арақ мекунад, бисёр арақкунанда.

СЕРАХА سه‌رخه се хат дошта; серӯя.

СЕРАҲА سه‌رهه ҷои ҷудошавии се роҳ; ҷойе ки роҳ ба се тараф меравад.

СЕРАҲАМИЯТ سيراهميت дорои аҳамияти калон: мавзӯи сераҳамият.

СЕРАҲОЛӢ سيراهالى ҷое, ки аҳолӣ – бошандаи зиёд дорад, пурнуфус, сернуфус, бисёраҳолӣ.

СЕРБАР سيربر 1. он чи бари зиёд дорад: **матои сербар**. 2. он чи вусъати калон дорад: **кӯчаи сербар, роҳи оҳани сербар**.

СЕРБАРАКАТ سيربركت он чи фоидаи калон орад, зиёдшаванда, пурбаракат.

СЕРБАРГ سيربرگ дарахте, ки шохаю барги зиёд дорад: **тути сербарг**.

СЕРБАРДОШТ سيربرداشت *ниг.* **пурбардошт**.

СЕРБАРӢ سيربرى бар ва паҳноии калон дошта.

СЕРБАЧА سيربچه *ниг.* **серфарзанд**.

СЕРБАЧАГӢ سیربچگی *ниг.* **серфарзандӣ**.

СЕРБЕША سیربیشه минтақаи серҷангал, макони сердарахт.

СЕРБОР سیربار 1. он чи бори зиёди гарон дорад, гаронбор: мошини сербор. 2. дарахте, ки меваи фаровон дорад.

СЕРБОРИШ سیربارش зиёдии боришот (борон, барф): **зимистони серборш**.

СЕРБОРИШӢ سیربارشی бориши зиёди барф ё борон.

СЕРБОРОН سیرباران ҷое, ки бориши борон зиёд аст; мавсиме, ки борон зиёд меборад: **баҳори серборон**.

СЕРБОРОНӢ سیربارانی боронгарии зиёд.

СЕРБОТЛОҚ سیرباتلاق ботлоқзор, замине, ки ботлоқаш зиёд аст.

СЕРБУТТА سیربته буттазор, аз бутта пур.

СЕРГАП سیرگپ он ки зиёд гап мезанад; серҷоғ, пургӯй, лаққӣ (*аз сифатҳои манфӣ*).

СЕРГАПӢ سیرگپی амалу сифати сергап.

СЕРГАШТУГУЗОР سیرگشت‌وگذار ҷое, ки мардуми бисёр дар гаштугузор ва омадурафтанд.

СЕРГИРЯ سیرگریه кӯдаке, ки гиряи бисёр мекунад.

СЕРГУЛБАРГ سیرگل‌برگ гуле, ки барги гулаш бисёр аст (*мас., садбарг*).

СЕРГУНҶОИШ سیرگنجایش гунҷоиши калон дошта: **зарфи сергунҷоиш**.

СЕРГӮШТ سیرگوشت 1. хӯроке, ки гӯшти зиёд дорад: **оши сергӯшт**. 2. ғафс, фарбеҳ, бо танутӯш.

СЕРГӮШТӢ سیرگوشتی он ки ва он чи гушти бисёр дорад, фарбеҳӣ.

СЕРҒАВҒО سیرغوغا ҷое, ки ҳаёҳу зиёд аст, ҷое ки шӯру фарёд зиёд аст: **маҷлиси серғавғо, хонадони серғавғо**.

СЕРҒАЙРАТ سیرغیرت кӯшо, боҷидду ҷаҳд, фаъол: **ҷавони сарғайрат**.

СЕРҒАЙРАТӢ سیرغیرتی кӯшишу ҷидду ҷаҳд кардан.

СЕРҒАЛЛА سیرغله ҷой, минтақае, ки ғалла асоси хоҷагидориашро ташкил медиҳад: **кишвари серғалла**.

СЕРҒАЛОҒУЛА سیرغلاغله ҷои серодам ва ягон маъракa, ки мардум он ҷо бо овози баланд сӯҳбат ва муносибат мекунанд (*мас., тӯй, бозор ва г.*).

СЕРҒАМЗА سیرغمزه *ниг.* **серишва**.

СЕРҒИЗО سرغذا хӯроке, ки гизояш бисёр бошад.

СЕРҒИЗОӢ سیرغذای гизонокии баланд дошта.

СЕРҒОРسیرغار кӯҳ ё теппае, ки ғори бисёр дорад.

СЕРҒУЛҒУЛА سیرغلغله *ниг.* **серғалоғула**.

СЕРҒУРБАТ سیرغربت он ки бисёр ғурбат кунад.

СЕРҒУРБАТӢ سیرغربتی бисёр ғурбаткунанда.

СЕРДАРАХТ سیردرخت ҷое, ки дарахт зиёд дорад, дарахтзор: **ҷангали сердарахт**.

СЕРДАРБЕҲ سیردربه либосе, ки ямоқи зиёд дорад, либоси пур аз дарбеҳ.

СЕРДАРДИСАР سیردردسر коре, ки ташвиши зиёд дорад.

СЕРДАРОМАД سیردرامد ҷое ва коре, ки аз он даромад – фоидаи зиёд ба даст медароядм, даромаднок, сер фоида: **кори сердаромад, хоҷагии сердаромад**.

СЕРДАСТЁР سیردستیار он ки кӯмакгарони зиёд дорад (*дар оила, ҷои кор ва г.*) ёрдамчии бисёр доштан.

СЕРДАЪВО سیردعوا *ниг.* **сериддао**.

СЕРДОШТ سیرداشت *ниг.* **пурдошт**.

СЕРДУД سیردود бисёр дудкунанда: **мошини сердуд, ҳезуми сердуд**.

СЕРЖАНТ *фр.* سرژنت *ҳ.* унвони ҳайати хурди фармондеҳи дар артиш ва милитсия.

СЕРЖАНТӢ سرژنتی *марбут ба* **сержант**: **рутбаи сержантӣ**.

СЕРЗАМИН سیرزمین он ки ва ҷое, ки замини корами зиёд дорад: **хоҷагии серзамин**.

СЕРЗАН سیرزن марде, ки зани бисёр дорад.

СЕРЗАНӢ سیرزنی зани бисёр доштан; *муқ.* **бисёрзанӣ**.

СЕРЗАҲ سیرزه пурнам, сернам: **замини серзаҳ**.

СЕРЗАҲМАТ سیرزحمت меҳнату азоб ва ранҷи бисёр кашида.

СЕРЗИЛЗИЛА سیرزلزله зилзилахез, минтақаи зилзилахезии зиёд: **ноҳияҳои серзилзила**.

СЕРЗИНА سیرزینه дорои зинаҳои зиёд.

СЕРИДДАО سیرادعا даъвою иддаои зиёдкунанда; пур аз даъво: **мактуби сериддао**.

СЕРИЛТИФОТ سیرالطفات бо лутфу меҳрубонии фаровон, саршор аз лутфу меҳрубонӣ.

СЕРИНОПАЗИР سیری‌ناپذیر сернашуданӣ, носер: **нафси сиринопазир**.

СЕРИСТЕЪМОЛ سیراستعمال он чи доираи истеъмол ва харидори зиёд дорад: **моли серистеъмол, бозори серистеъмол**.

СЕРИШВА سیرعشوه он ки нозу ишва ва карашмаи бисёр дорад (*оид ба* зан).

СЕРӢ سیری 1. пурии шикам, сер будан; дигар хӯрок нахостан; *муқоб.* **гушнагӣ**. 2. фаровонӣ, зиёдӣ, бисёрӣ; **серию пурӣ** фаровонӣ; **хӯроки серӣ** хӯроки то сершавӣ хӯрдашуда; **рӯи серӣ надидан** доимо шикамносер будан, ҳамеша гушна будан; **серӣ надонистан** сер нашудан, сер набудан; пурхӯр будан, гушназада.

СЕРКА سیرکه бузи нари ахтакарда, ки пеш – пеши рама меравад.

СЕРКАФК سیرکفک пур аз кафк бо кафк зиёд (*кафки собун, айна, кафки рӯи деги шӯрбо ва м.ин*).

СЕРКАШМАКАШ سیر کشمکش он чи боиси баҳсу талош ва хархашаю норизогии бисёр шавад: **масъалаи серкашмакаш**.

СЕРКОР سیرکار 1. он ки машғулият – кори зиёд дорад, он ки доим андармони кор аст. 2. коре, ки анҷом доданаш меҳнати зиёд металабад.

СЕРКОРӢ سیرکاری кори зиёд доштан, ба корҳо андармон будан.

СЕРКӮҲ سیرکوه минтақаи кӯҳсор, кӯҳистон.

СЕРҚАБАТА سیر قبطه 1.қабати бисёр дошта; 2. бисёрошёна.

СЕРҚИЛТИҚ سیرقلتق **серсӯк** (*нисбати хӯшаи гандум ё ҷав гӯянд*); **хӯшаи серқилтиқ** хӯшаи серсӯк.

СЕРҚИЛТИҚӢ سیرقلتقی серсӯкӣ, хӯшаҳои бисёрқилтиқа.

СЕРҚИР(Р)А سرقره *ҳанд.* бисёррӯя.

СЕРҚИР(Р)АГӢ سیرقرگی **бисёррӯягӣ**.

СЕРЛОЙ سیرلای *ниг.* **пурлой**.

СЕРМАҒАЛ سیرمغل ҷое, ки шӯру ғавғо зиёд аст; ҷои пурҷанҷол ва пурташвиш, серғавғо.

СЕРМАҒЗ سیرمغز дарунпур, дорои мағзи пурра ва расидагӣ: **гандуми сермағз**.

СЕРМАЗМУН سیر مضمون баландмазмун.

СЕРМАНАҲ سیرمنه *ниг.* **сергап, лаққӣ**.

СЕРМАСРИФ سیرمصرف *ниг.* **серистеъмол**.

СЕРМАҲСУЛ سیرمحصول ҳосили зиёддиҳанда; **нависандаи сермаҳсул** нависандае, ки асари зиёд навиштааст.

СЕРМАҲСУЛӢ سیرمحصولی ҳосил ва фоидаи зиёддошта.

СЕРМАШАҚҚАТ سیرمشقت *ниг.* **пурмашаққат**.

СЕРМАЪНО سیرمعنا калимае, ки маъноҳои гуногун дорад: **калимаи сермаъно** (*збш.*).

СЕРМАЪНОЙ سیرمعنائی маъноҳои гуногун дошта: **сермаъноии калима** (*збш.*).

СЕРМЕВА سیرمیوه дарахте, ки меваи зиёд ба бор меорад, боғе ки меваащ зиёд аст.

СЕРМЕВАГӢ سیرمیوگی давра, сол ва ё фасле, ки дар он дарахтони мевадор ҳосили зиёд медиҳанд.

СЕРМЕҲВАР سیرمحور сертира.

СЕРМЕҲНАТ سیرمحنت коре, ки сарф шудани меҳнати зиёдеро металабад; серзаҳмат.

СЕРМИЛЛАТ سیرملت мутташаккил аз миллатҳои гуногун; **кишвари сермиллат** мамлакате, ки дар он миллатҳои гуногун зиндагӣ мекунанд.

СЕРМОЛ سیرمال дорои молу мулки зиёд, сарватманд, соҳибмулк, бой.

СЕРМОЛӢ سیرمالی молу мулки зиёд доштан, сарватмандӣ.

СЕРМОҲӢ سیرماهی дорои моҳии зиёд: **дарёи**

сермоҳӣ.

СЕРМОШИН سیرماشین пур аз мошин, дорои мошини зиёд: **роҳи сермошин**.

СЕРМУТОЛИА سیرمطالعه он ки китоб, рӯзнома, маҷалла *ва г.* зиёд мехонад; касе ки доираи маълумоти васеъ дорад.

СЕРМӮ(Й) سیرموی) 1.мӯи зиёд ва анбӯҳ доштан: **абрӯвони сермӯй**. 2.серпашм.

СЕРНАҚШУНИГОР سیرنقش‌ونگار бо нақшу нигор ва кандакорӣ ороёфта.

СЕРНАМ سیرنم ҷое, ки рутубат ва намиаш зиёд бошад.

СЕРНАМАК سیرنمک он чи дар таркиби худ зиёд намак дорад (*мас., хок*); шӯр.

СЕРНАМӢ سیرنمی намнокии бисёр дошта, пурнам.

СЕРНАСЛ سیرنسل дорои насли зиёд; серфарзанд.

СЕРНАСЛӢ سیرنسلی серфарзандӣ, насли зиёд доштан.

СЕРНАШУДАНӢ سیرنشدنی он ки ғизои бисёр хӯрад, аммо боз хӯрдан хоҳад, чашмгурусна, гурусначашм, ҳарис.

СЕРНОЗ سیرناز он ки нозу карашма ва дилрабоии зиёд дорад.

СЕРНОЗУНУЗ سیرنازونوز *ниг.* **серноз**.

СЕРНОЛИШ سیرنالش он ки доим шикоят дорад, ҳамеша норозӣ.

СЕРНУҚТА سیرنقطه дорои нуқтаи бисёр, бисёрнуқта.

СЕРНУСХА سیرنسخه он чи нусхаашро зиёд кардаанд: **рӯзномаи сернусха**.

СЕРНУФУЗ سیرنفوذ он чи таъсиру мудохилааш зиёд гашта бошад.

СЕРНУФУС سیرنفوس сераҳолӣ, пуродам: **маҳаллаи сернуфус**.

СЕРОБ سیرآب 1. он ки ва он чи, ки аз об сер шуда бошад. 2. ҷое, ки пуроб бошад. 3. *маҷ.* ҳар чизе, ки дар ҷое бисёр бошад; **имсол мева сероб** аст имсол соли фаровонҳосилист.

СЕРОБӢ سیرآبی фаровонии об (-и ҷорӣ, оби мева *ва г.*).

СЕРОВОЗ سیرآواز дар мусиқӣ овози бисёри бо ҳам ҷӯршудаи асбоб ва ҳунармандон.

СЕРОВОЗӢ سیرآوازی серовоз будан.

СЕРОДАМ سیرآدم зиёдии одамон дар ҷое; ҷамъомади серодам.

СЕРОДАМӢ سیرآدمی бисёрии одамон.

СЕРОЖАНГ سیرآژنگ рӯе, ки чину ожанги зиёд дорад.

СЕРОЗАХ سیرآزخ бадане, ки озахи бисёр дорад.

СЕРОРОИШ سیرآرایش чиз ё ҷое, ки зебу оро дода шуда бошад.

СЕРОРОИШӢ سیرآرایشی зебу зинати бисёрдошта.

СЕРОФТОБ سیرآفتاب ҷои офтобӣ, минтақае, ки ҳавояш соф ва гарму офтобист.

СЕРОҲА سه‌راهه 1. сари се роҳ. 2. секарата, се бор гаштаву баргашта.

СЕРОҶИНГ سیرآجنگ *ниг.* **серожанг**.

СЕРОШЁН//СЕРОШЁНА سیرآشیان//سیرآشیانه бинои ҷандошёнадор, бисёрошёна.

СЕРОШӮБ سیرآشوب серғавғо, нооором, пурталотум (*мас., баҳр*).

СЕРПАЙ سیرپی нисбати бадан ё гӯште гӯянд, ки рагу пайяш бисёр аст.

СЕРПАХТА سیرپخته пахтааш зиёд, қабати пахтагиаш ғафс: **кӯрпаи серпахта, ҷомаи серпахта**.

СЕРПАҲЛУ سیرپهلو одами ғафси тануманд.

СЕРПАШМ سیرپشم пашми баданаш зиёд ва ғулӣ: **гӯсфанди серпашм**.

СЕРПАШМӢ سیرپشمی серпашм будан, пашми зиёд доштан.

СЕРПУЛ سیرپول пулдор; давлатманд.

СЕРПУЛӢ سیرپولی пули зиёд доштан.

СЕРРАВҒАН سیرروغن равғандор, равғани зиёд: **оши серравған, шӯрбои серравған**.

СЕРРАВҒАНӢ سیرروغنی хосияту аломати он чи равғани бисёр дорад.

СЕРРАНГ سیررنگ он чи барои оро доданаш

ранги зиёд ба кор бурда шудааст.

СЕРРАНГУБОР سیررنگ‌وبار *ниг.* **серранг**.

СЕРРАФТУОЙ سیررفت‌وآی *ниг.* **серрафтуомад**.

СЕРРАФТУОМАД سیررفت‌وآمد ҷое, киояндаю равандааш зиёд аст; роҳе, ки дар он рафтуомад (ҳаракат) зиёд аст.

СЕРРАХА سیررخه дафтар ё вараќе, ки рахи бисёр дорад.

СЕРРАХӢ سیررخی дорои рахи бисёр буда.

СЕРРЕША سیرریشه дорои решаи зиёд (*дарахт*).

СЕРРИШ سیرریش он ки риши зиёд дорад.

СЕРСАБЗА سیرسبزه ҷои сабзаву гиёҳаш зиёд, сабзазор: **майдони серсабза**.

СЕРСАБЗӢ سیرسبزی хӯроке, ки сабзии зиёд дорад: **оши серсабзӣ**.

СЕРСАМАРА سیرثمره ҳосили зиёд оваранда; фойдаовар.

СЕРСАНГ سیرسنگ ҷои сангаш зиёд: **замини серсанг, роҳи серсанг**.

СЕРСАФЕДА سیرسفیده ғизое, ки дар таркибаш сафеда зиёд аст.

СЕРСОҲА سیرساحه хоҷагие, ки соҳаҳои зиёде дорад.

СЕРСОЯ سیرسایه ҷои сердарахте, ки офтобро пӯшонда, ҳама ҷоро соя мекунад.

СЕРСӮРОХ سیرسوراخ он чи сӯрохаш бисёр бошад.

СЕРТАКАЛЛУФ سیرتکلف он ки нозунузи зиёд дорад.

СЕРТАКАЛЛУФӢ سیرتکلفی мурооти барзиёддошта.

СЕРТАЛАБ سیرطلب 1. он чи толиб – харидори зиёд дорад; (*мас., мол*). 2. сахтгир: **сардори серталаб.**

СЕРТАЛАБӢ سیرطلبی амалу сифати серталаб.

СЕРТАМАЪ سیرطمع он ки доимо барои ба даст даровардани чизи бисёр саъйу талош дорад.

СЕРТАРАДДУД سیرتردد *гуфт.* серҳаракат, сердавуғеҷ; беором: **камкори сертараддуд**.

СЕРТАРАДДУДӢ سیرترددی серҳаракатӣ, ноороми.

СЕРТАРАФА سیرطرفه он чи ки тараф, ҷониб ва паҳлуи бисёр дорад.

СЕРТАРКИБ(А) سیرترکیب// سیرترکیبه он чи ки аз ҷузъҳои гуногуни зиёд таркиб ёфтааст.

СЕРТАРҚИШ سیرترقش он чи шикофӣ ва кафидаҳои бисёр дорад.

СЕРТАҶРИБА سیرتجربه соҳибтаҷриба, таҷрибадида, кордида.

СЕРТАҶРИБАГӢ سیرتجربگی таҷрибаи бой дошта, соҳибтаҷрибагӣ.

СЕРТАШАББУС سیرتشبس ташаббускори сахт, он ки аз худ ибтикор нишон медиҳад.

СЕРТАШВИШ سیرتشویش коре, ки давуғеҷ ва заҳмату дахмасааш зиёд аст.

СЕРТЕППА سیرتپه минтақае, ки дорои тепа ва пуштаи бисёр аст.

СЕРТЕЪДОД سیرتعداد китоб ва рӯзномае, ки адади нашраш зиёд аст.

СЕРТОР سیرتار он чи тору сими бисёр дорад, *мас.* рубоби сертора.

СЕРТУХМ سیرتخم нисбати ҳайвонот, ҳашарот ва набототе гӯянд, ки тухми бисёр мегузоранд.

СЕРУКНА سه‌رکنه дар арӯз шеъреро гӯянд, ки ҳар як мисрааш ба се қисм тақтеъ шавад.

СЕРУН سیرون ҳавои мӯътадил, на гарму на сард ва форам, салқин.

СЕРУНӢ سیرونی салқинӣ.

СЕРӮЗА سیروزه он ки ва он чи ки барои ба вуҷуд омаданаш се рӯз шуда бошад.

СЕРӮЗАГӢ سه‌روزگی се рӯз шуда; рӯзи сеюм: **дар серӯзагӣ**.

СЕРӮЯ سه‌رویه *ҳанд.* шакле ки се рӯй дорад, сераха, дорои се қирра.

СЕРФАРЗАНД سیرفرزند он ки фарзанди зиёд дорад, дорои фарзандони бисёр.

СЕРФАРЗАНДӢ سیرفرزندی фарзанди бисёр доштан.

СЕРФОИДА سیرفایده сердаромад, даромаднок.

СЕРХАРИД سیرخرید он чи ки харидораш бисёр аст.

СЕРХАРИДОР سیرخریدار *ниг.* **серхарид**.

СЕРХАРОҶОТ سیرخراجات дорои харҷи зиёд, пурхарҷ.

СЕРХАРҶ سیرخرج *ниг.* **серхароҷот**.

СЕРХОБ سیرخاب он ки зиёд хоб мекунад, он ки хобаш зиёд аст, хоболуд.

СЕРХОБӢ سیرخابی бисёр хоб кардан, пурхобӣ.

СЕРХОК سیرخاک замине ки сангу шағалаш камтар ва хокаш бисёр аст.

СЕРХОКИСТАР سیرخاکستر ҳезуме, ки баъди сӯхтани он хокистари зиёд боқӣ монад.

СЕРХОНА سیرخانه ҳавлӣ ё манзиле, ки хона (ӯтоқ)-и зиёд дорад.

СЕРХУН سیرخون ҳар чизи зинда, ки дар баданаш хуни зиёд дошта бошад.

СЕРХУНӢ سیرخونی зиёд будани хун дар бадан.

СЕРХӮША سیرخوشه ҳар чизи хӯшадор, ки хӯшааш бисёр аст.

СЕРҲАВАС سیرهوس он ки орзую ҳаваси бисёре дорад.

СЕРҲАВСАЛА سیرحوصله он ки кореро бо сабру тоқат, бо меҳр, баҷо меорад, пуртоқат (*дар иҷрои коре*).

СЕРҲАРАКАТ سیرحرکت 1. ҷое, ки дар он рафтуой ва ҷунбуҷӯл зиёд аст (*роҳ, кӯча*). 2. касе, ки ҷунбуҷӯли зиёд дорад; чуст, чобук, зудкор, тезрафтор ва фаъол.

СЕРҲАРАКАТӢ سیرحرکتی доим дар ҳаракат будан, тезрафторӣ, чобукӣ, чаққонӣ.

СЕРҲИҶО سیرهجا калимае, ки аз ҳиҷоҳои зиёд таркиб ёфтааст.

СЕРҲИҶОӢ سیرهجائی хосияти калима.

СЕРҲОСИЛ سیرحاصل 1. зиёд маҳсулдиҳанда. 2. *маҷ.* он чи аз он натиҷаи маълуме ба даст медарояд: **замини серҳосил, меҳнати серҳосил**.

СЕРҲОСИЛӢ سیرحاصلی хосияту аломати ҳар чизи ҳосилдиҳанда.

СЕРҲУҶАЙРА سیرهجیره таркиби бофтаҳо, ки аз ҳуҷайраҳои бисёр иборат бошад.

СЕРЧИМ سیرچیم чимдор, чимтол: **замини серчим**.

СЕРҶАБҲА سیرجبهه серпаҳлу, дорои ҷабҳаҳои бисёр, гуногунҷабҳа.

СЕРҶАНГАЛ سیرجنگل минтақае, ки ҷангали бисёр дорад, пурҷангал, ҷангалдор.

СЕРҶАНҶОЛ سیرجنجال он ки ё он чи ташвишу дахмасаи зиёд дорад, пурҷанҷол.

СЕРҶОҒ سیرجاغ сергап, лаққӣ, пургӯй.

СЕРҶОҒӢ سیرجاغی сергапӣ, пургӯйӣ.

СЕРҶУНБУҶӮЛ سیرجنبوجول *ниг.* **серҳаракат**.

СЕРШАВӢ سیرشوی истеъмоли ғизо ба таври кифоя, сер шудан, қонеъ шудани нафс.

СЕРШАҒАЛ سیرشغل замине, ки хокаш бо сангреза махлут аст.

СЕРШАКЛ سیرشکل ҳар он чи намудҳои гуногун дорад, гуногуншакл.

СЕРШАКЛӢ سیرشکلی шаклҳои зиёди гуногун доштан, гуногуншаклӣ.

СЕРШАМОЛ سیرشمال 1. шамолрав, бодраҳа. 2. пуршамол: **рӯзи сершамол**.

СЕРШАҲВАТ سیرشهوت он ки зуд-зуд майли ҷуфтшавӣ дорад.

СЕРШИЛМ سیرشلم дарахте, ки шилми зиёд хориҷ кунад, бисёршилм.

СЕРШИЛМӢ سیرشلمی шилми бисёрдошта, бисёршилмӣ.

СЕРШИР سیرشیر чорпое, ки шир зиёд дорад (*гов, буз ва г.*).

СЕРШИРА سیرشیره нисбат ба мева, хӯрок *ва г.* гӯянд, ки шираи зиёд дорад.

СЕРШИРӢ سیرشیری шири зиёд дошта, дорои шири фаровон будани мол.

СЕРШОХ سیرشاخ дарахте, ки шоху барги зиёд дорад.

СЕРШУМОР(А) سیرشمار(ه) ададан зиёд, бо шумораи бисёр.

СЕРЯМОҚ سیریماق *ниг.* **сердарбеҳ**.

СЕРЯХ سیریخ минтақае, ки бо ях пӯшонда шудааст, минтақае, ки яхи зиёд дорад.

СЕСАД سه صد шумораи микдории адади 300, се-то сад.

СЕСАДУМ سه صدم шумораи тартибии 300.

СЕСАДУМИН سه صدمین *ниг.* **сесадум**.

СЕСОАТА سه ساعته амале, ки иҷрошавиаш се соат тӯл мекашад.

СЕСОАТИНА سه ساعتینه *ниг.* **сесоата**.

СЕСОЛА سه ساله 1. он ки ва он чи ки ба арзи вуҷуд карданаш се сол шуд. 2. муддати замон барои ба иҷро расидани коре: **кори сесола**.

СЕСОЛАГӢ سه سالگی се сол дошта; синни сесо-ла: **дар сесолагӣ**.

СЕСӮ سه سو сепаҳлу, секунҷа, сегӯша, мусаллас, яке аз шаклҳои ҳандасӣ, ки се гӯша дорад.

СЕТАБАҚАسه طبقه *ниг.* **сеқабата**.

СЕТАЛОҚАسه طلاقه талоқи ниҳоӣ нисбат ба зан; зане, ки аз тарафи шавҳараш се талоқ гириф-тааст.

СЕТАРАФА سه‌طرفه аз се ҷониб, бо ширкати се ҷониб: **шартномаи сетарафа**.

СЕТИРА I سه‌تیره камоне, ки дар тирдонаш се тир ҷой мегирад: **камони сетира**.

СЕТИРА II سه‌تیره дорои се меҳвар: **мошини боркаши сетира**.

СЕТОГӢ سه تاگی сето-сето, се-се.

СЕТОӢ سه تائی *ниг.* **сетогӣ**.

СЕТОР سه‌تار *мус.* олати тории мусиқӣ аз қабили танбӯр, ки се тор дорад.

СЕТОРӢ سه‌تاری он ки сетор менавозад, сеторна-воз.

СЕТӮسه‌تو *кит.* сеқабат; себаробар, сечанд.

СЕУЗВА سه‌عضوه *риёз.* **муодилаи сеузва**.

СЕФАЗА سه‌فزه *физ.* хати интиқоли қувваи барқ, ки се ноқили асосии барқӣ дорад: **пайвасти сефаза**.

СЕҲАЗОРӢ سه‌هزاری 1. *таър.* фармондеҳи лаш-кари сеҳазорнафара. 2. се ҳазор–се ҳазор ҷудо кардани чизе, ҳар се ҳазор.

СЕҲР I *а.* سحر 1. афсун, ҷоду. 2. *маҷ.* кори хориқулода; **сеҳри сухан** сухани зебо ва дило-вез; сухани ҷозибадори ҳаяҷонбахш.

СЕҲР II سهر гов, бақар.

СЕҲРА سهره тоҷе аз тилло ва ҷавоҳирот, ки дар ҷашни арӯсӣ (дар Ҳиндустон) ба сари арӯсу домод мегузоранд.

СЕҲРАНГЕЗ سحرانگیز *маҷ.* ҷозибадор, мафтун-кунанда; дилрабо: **шеъри сеҳрангез**, **чашми сеҳрангез**.

СЕҲРАБОЗ سحرباز *ниг.* **соҳир, ҷодугар**.

СЕҲРАБОЗӢ سحربازی *ниг.* **ҷодугарӣ**.

СЕҲРБАНД سحربند он ки сеҳру ҷодуро барта-раф мекунад, фолбин.

СЕҲРБОФ سحرباف сеҳркунанда.

СЕҲРГАР سحرگر ҷодугар, соҳир, афсункунанда.

СЕҲРГАРӢ سحرگری соҳирӣ, ҷодугарӣ.

СЕҲРЗАДА سحرزده он ки сеҳру ҷоду шудааст.

СЕҲРИЧ *а.* صهریج обанбор, бирка.

СЕҲРИЯТ *а.* صهریت қаробат, хешигарӣ.

СЕҲРКИРДОР سحرکردار фусункор ва муассир, мафтункунанда, ҳайратовар, мӯъҷизакор.

СЕҲРКОР سحرکار 1. сеҳркунанда, ҷодугар. 2. *маҷ.* корнамоӣ нишондиҳанда дар сухан, он ки суханаш баланд ва ҳайратовар аст.

СЕҲРКОРӢ سحرکاری *ниг.* **соҳирӣ**.

СЕҲРНАМО سحرنما он ки сеҳру ҷоду нишон медиҳад, соҳир, ҷодугар.

СЕҲРНИГОР سحرنگار муассир, афсункунанда, муъҷизаофар: **қалами сеҳрнигор**.

СЕҲРОФАРИН سحرآفرین офаринандаи сеҳр, сеҳргар, ҷодугар; ғамзаи сеҳрофарин нозу ишваи мафтункунанда.

СЕҲРСОЗ سحرساز 1. сеҳркунанда, соҳир, ҷодугар. 2. *маҷ.* мафтункунанда. 3. *маҷ.* гӯяндаи шеърҳои мавзун ва баландмазмун.

СЕҲРУЛБАЁН *а.* سحرالبیان сухангӯи тасхир-кунанда, ҷаззоб.

СЕЧАНД سه چند се баробар, се маротиба.

СЕЧАНДӢ سه چندی себаробарӣ.

СЕЧАРХА سه چرخه воситаи наклиёт, ки се чарх (ғилдирак) дорад.

СЕҶ //СЕЧ سیچ//سیج муҳайё, омода тайёр.

СЕҶОЯ سه جایه дорои се ҷой, якбора дар се ҷой.

СЕШАНБЕ سه‌شنبه номи рӯзи чоруми ҳафта (баъд аз душанбе) дар ҳисоби кӯҳна ва номи рӯзи дуюми ҳафта дар ҳисоби имрӯза.

СЕШАНБЕГӢ سه‌شنبگی *таър.* номи яке аз тудаҳои сарбозон дар аморати Бухоро.

СЕШОХА سه‌شاخه чӯб ё оҳани сешохдори дастадор аст, ки бо он вақти хирманкӯбӣ коҳро такурӯ мекунанд.

СЕЮМ سه‌یم рақами тартибӣ аз се.

СЕЮМИН سه‌یمین ифодакунандаи тартиби сеюм.

СЕЯК سه‌یک аз се яке ҳиссаи чизе.

СЕЯКӢ سه یکی сеяк-сеяк.

СИБҒАТ *а.* صبغت 1. ранг. 2. дин, тариқат; **сибғатул-лоҳ** роҳи Худо, дини ҳақ.

СИБЁН *а.* صبیان *ҷ.* **сабӣ.**

СИБИЛ *а.* سبیل *кит., ниг.* **мӯйлаб.**

СИБҚАТ *а.* سبقت *ниг.* **сабқат.**

СИБЛАТ *а.* سبلت *ниг.* **саблат.**

СИБО *а.* صبا//صبی *кит.* кӯдакӣ, бачагӣ; **ҳангоми сибо** даврони бачагӣ.

СИБОЛ *а.* سبال *ҷ.* **саблат//сиблат.**

СИБОЪ سباع *ҷ.* **сабъ;** дарандагон, ҷонварони даранда.

СИВО سوا ғайр, дигар; **сивои...** ба ғайри..., ба ғайр аз...

СИВОР *а.* سوار дастбанд, дастпона.

СИГАРЕТ *фр.* سیگریت *ниг.* **сигор.**

СИГЗӢ سگزی *ниг.* **сагзӣ.**

СИГНАЛ سگنل 1. аломати шартӣ барои ба масофаи дур расонидани хабар ё маълумоте. 2. огоҳӣ, пешакӣ огоҳонидан дар бораи имкони рӯй додани ҳодисае; **сигнал додан** огоҳонидан.

СИГНАЛДИҲАНДА سگنل‌دهنده он чи сигнал медиҳад.

СИГНАЛДИҲӢ سگنل‌دهی сигнал додан, огоҳ кардан.

СИГОЛ سگال *кит.* 1. фикр, андеша, ният. 2. фикр ва қасди бад.

СИГОЛИДАН سگالیدن 1. фикр кардан, андешидан; машварат кардан. 2. чора ҷустан.

СИГОЛИШ سگالش андешидан дар бораи чизе; машварат, чораҷӯӣ.

СИГОЛИШГАРӢ سگالش‌گری фикру мулоҳиза кардан; машварат ва маслиҳат кардан.

СИГОР *фр.* سیگار барги сахт печонда лӯла кардашудаи тамоку барои кашидан.

СИГОРӢ سیگاری *ниг.* **сигоркаш.**

СИГОРКАШ سیگارکش он ки сигор кашад.

СИГОРКАШӢ سیگارکشی амали сигоркаш.

СИГОРФУРӮШ سیگارفروش он ки сигор фурӯшад.

СИГОРФУРӮШӢ سیگارفروشی 1. амали сигорфурӯш. 2. ҷои фурӯши сигор, дукони сигорфурӯшӣ.

СИГУСТАН//СУГУСТАН سیگوستن//سگوستن гусастан, пора шудан.

СИҒА *а.* صیغه *зби.* муносибати амал нисбат ба воқеият, ки аз тарафи гӯянда баён карда мешавад; **сиғаи хабарӣ; сиғаи шартӣ – хоҳишмандӣ; сиғаи амрӣ; сиғаи эҳтимолӣ...**

СИҒАР *а.* صغر *кит.* хурдӣ; кӯдакӣ: **сиғари син** хурдсолӣ.

СИҒОР صغار *ҷ.* **сағир; сиғору кибор** хурдону бузургон; ҳама.

СИДДИҚ *а.* صدیق 1. марди бисёр ростгӯй, садоқатманд. 2. *д.* боваркунанда, имон оваранда ба Худо, он ки ба Худо садоқат дорад. 3. лақаби Юсуф – писари Яъқуб. 4. лақаби Абӯбакр – халифаи якуми Муҳаммад пайғамбар (с).

СИДИРК سدرک *зоол.* навъе аз ҷинси растаниҳои лӯбиёӣ.

СИДҚ *а.* صدق 1. ростӣ, садоқат, тандурустӣ. 2. самимият, ихлос; **аз сидқи дил** аз самими дил, аз тахти дил; **сидқу вафо** садоқат ва вафо-

дорӣ.

СИДҚӢ صدقی аз рӯи садоқат, самимӣ, аз тахти дил; **кореро сидқӣ ба ҷо овардан** кореро самимона аз таҳти дил ба ҷо овардан.

СИДОҚ *а.* صداق *ниг.* **садоқ**.

СИДРА *а.* سدره *кит.* дарахти сӯзанбарги ба коҷ монанд, вале аз коҷ танумандтар.

СИЁДАТ//САЁДАТ سیادت *кит.* сарварӣ, пешвоӣ хоҷа будан.

СИЁҚ *а.* سیاق 1. тартиб, тарзу равиши чизе; **ба (бар) ин сиёқ**. 2. афту башара, шаклу шамоил.

СИЁҚАТ *а.* سیاقت 1. рондан(-и сухан), адо, баён. 2. тартиб, қоида; тарз ва равиш.

СИЁМ *а.* صیام *ниг.* **савм**; **айёми сиём** моҳи рӯза.

СИЁН سیان *кит., бот.* ашақа, ошиқпечон, ишқандарпечон.

СИЁНАТ صیانت *кит.* муҳофизат, нигаҳбонӣ, мудофиа.

СИЁР سیار кашк, кашки соида; оши кашк, қурутоба.

СИЁСАТ *а.* سیاست 1. фаъолияти давлат, ягон ҳизб ё гурӯҳи ҷамъиятӣ дар корҳои дохилӣ ё муносибатҳои хориҷӣ: **сиёсати дохилӣ, сиёсати нави иқтисодӣ, сиёсати миллӣ, сиёсати хориҷӣ**. 2. идора кардани халқ ва мамлакат; тарзи идоракунӣ, кордорӣ. 3. дӯғу пӯписа, тарсондан ва сахтгирӣ; **сиёсат кардан** сахтгирона рафтор кардан бо мақсади тарсонидан, ҷазо дидан.

СИЁСАТБОЗ سیاستباز *мач.* одаме, ки аз рӯи манфиати ҷузъӣ ва шахсии худ кор мебарад.

СИЁСАТБОЗӢ سیاستبازی амали сиёсатбоз.

СИЁСАТБОФ سیاستباف он ки худро сиёсатдон ба қалам медиҳад ва ҳар корро ба сиёсат дахлдор менамояд.

СИЁСАТГОҲ سیاستگاه ҷои ҷазо, майдони ҷазо.

СИЁСАТДОН سیاستدان он ки аз сиёсат бохабар аст; касе, ки дар корҳои сиёсӣ ва мамлакатдорӣ омил аст.

СИЁСАТМАДОР سیاستمدار аҳли сиёсат, алоқаманд ба корхои сиёсӣ.

СИЁСАТМАДОРӢ سیاستمداری сиёсатмадор будан.

СИЁСАТМАДОРОНА سیاستمدارانه ба мисли сиёсатмадор.

СИЁСАТНОК سیاستناک ҷиддии ҳавлнок, бимнок, босалобат.

СИЁСАТШИНОС سیاستشناس он ки ба омӯзишу пажӯҳиши сиёсат машғул аст.

СИЁСАТШИНОСӢ سیاستشناسی илми сиёсат.

СИЁСИГАРДОНӢ سیاسیگردانی сиёсат ҷорӣ кардан.

СИЁСӢ سیاسی *мансуб ба* **сиёсат**; дахлдор ба сиёсат: **адабиёти сиёсӣ, саводи сиёсӣ, шӯъбаи сиёсӣ, гумоштаи сиёсӣ, шореҳи сиёсӣ**.

СИЁҲ I سیاه 1. ҳар он чи ба ранги ангишт бошад; *муқоб.* **сафед**. 2. торик, тира; *муқоб.* **равшан**. 3. одами сиёҳпӯст; **абри сиёҳ** абри бороновар; **зоғи сиёҳ** ҷинси маълуми акка; **кори (меҳнати) сиёҳ** кори меҳнатталаби ҷисмонӣ, кори коргари бетахассус; **моли сиёҳ** барзагов ва гови калони шохдор; **пули сиёҳ** сиккаи мисӣ, пули майдаи камқимат; **равғани сиёҳ** мазут; **рӯзи сиёҳ** рӯзи бадбахтӣ ва фалокат, рӯзи пур кулфату андӯҳ, умуман азоб, машаққат, бадбахтӣ, тангдастӣ; **зари сурхам ба рӯзи сиёҳам** (*зарб.*); **тахтаи сиёҳ** а) тахтаи хатнависӣ дар синф; б) тахтае ки номи қафомондагони кор навишта мешавад. **хати сиёҳ** хате, ки хабари марг ё кушта шудани касеро (*хусусан дар ҷанг*) мерасонад, хати мотам; **чароғи сиёҳ** чароғи пилтасӯз, ҷинчароғ; **дил сиёҳ будан** а) бадхоҳ, бадандеш будан; б) хафа ва дилгир будан; **дили** *касеро* **сиёҳ кардан** ба касе хабари нохуше расонда, ё гапи ноҷӯре зада ӯро дилгир кардан; **як пули сиёҳ надоштан** ҳеҷ пул надоштан; **сиёҳ задан(чашм)** якбора чизеро дида натавонистан; **чашм сиёҳ рафтан** пеши чашм тираву тор шадан; **рӯ сиёҳ шудан** шарманда ва бадмон шудан; **сиёҳ кардан** а) бо ранги сиёҳ ранг додан; ба сиёҳӣ олонидан; б) айбдор кардан, бадном кардан; **сиёҳ пӯшидан** мотам гирифтан.

СИЁҲ II *а.* صیاح 1. бонг, чеғ, фарёд, овози баланд. 2. бонги хурӯс.

СИЁҲ III سیاه зангӣ, сиёҳпӯст.

СИЁҲАБРӮ سیاهابرو он ки абрӯи сиёҳ дорад.

СИЁҲАК سیاهک *бот.* офати киштҳои ғалладонагӣ (гандум ва ҷав), ки мағзи он ба гарди сиёҳ мубаддал мешавад.

СИЁҲАКДОР سیاهکدار ғаллае, ки омехта бо сиёҳак мебошад.

СИЁҲАЛАФ سیاهعلف *бот.* навъе аз алафи кӯҳии баргаш ба барги пиёз монанд, ки баҳорон аз он таоми чурғотӣ мепазанд ё ба таом андохта мехӯранд.

СИЁҲАЛО سیاهعلا сиёҳу сафед, омехта (*ранги пӯсти асп, гов ва г.*), алобуло, песа.

СИЁҲАНДОМ سیاهاندام сиёҳчеҳра, сиёҳбадан.

СИЁҲАХТАР سیاهاختر бетолеъ, бадбахт, ноком, номурод.

СИЁҲБАДАН سیاهبدن *ниг.* **сиёҳандом.**

СИЁҲБАНД سیاهبند 1. фиребгар, маккор, сиёҳкор. 2. ёр (*дар бозии қимор*).

СИЁҲБАХТ سیاهبخت бадбахт, бетолеъ, тираҷӯзгор.

СИЁҲБАХТӢ سیاهبختی бадбахтӣ, бетолеӣ.

СИЁҲБЕД سیاهبید беди танасиёҳ, ки чӯби сахт дорад.

СИЁҲБОД سیاهباد боди тӯфонхез.

СИЁҲБОЛ سیاهبال парандае, ки пару болаш сиёҳ бошад.

СИЁҲБОТИН سیاهباطن *ниг.* **сиёҳдил.**

СИЁҲБУРД سیاهبرد сиёҳлибос.

СИЁҲБУРУТ سیاهبروت он ки мӯйлаби сиёҳ дорад.

СИЁҲГИЛЕМ سیاهگلیم *кит.* сиёҳбахт, ноком, номурод.

СИЁҲГУН(А) سیاهگون//سیاهگونه сиёҳранг; сиёҳпӯст.

СИЁҲГӮШ سیاهگوش 1. *зоол.* ҷонварест даранда аз ҷинси гурба, ки чашми хеле тезбин дорад. 2. *бот.* гули аввали баҳор.

СИЁҲДАРУН سیاهدرون *ниг.* **сиёҳдил.**

СИЁҲДИЛ سیاهدل бадсират, бадният, бадгумон; *муқоб.* **софдил.**

СИЁҲДИЛӢ سیاهدلی бадтинатӣ, бадният будан.

СИЁҲДОНА سیاهدانه донаест аз арзани калонтари сиёҳ, ки ба рӯи нон мепошанд.

СИЁҲДУК سیاهدوک танбал, коҳил, ноӯҳдабаро.

СИЁҲЗАМИН سیاهزمین хоки ҳосилхези сиёҳранг, ки моддаҳои ба кишт ғизодеҳи зиёд дорад.

СИЁҲЗУЛФ سیاهزلف он ки зулфи сиёҳ дорад.

СИЁҲИДОН سیاهیدان зарфи хурд барои сиёҳӣ – ранги хатнависӣ, давот.

СИЁҲӢ سیاهی 1. дорои ранги сиёҳ будан; муқоб. **сафедӣ; сиёҳӣ нагардад ба шустан сафед** (*зарб.*). 2. *маҷ.* торикӣ, зулмот. 3. *маҷ.* ҷаҳолат. 4. ранги хатнависӣ. 5. суроби чизе, ё тарҳи чизе ё касе, ки аз дур сиёҳ намояд, вале кӣ ва чӣ буданашро фарқ кардан мумкин нест. 6. кобус, хоби даҳшатнок, ҳолати бим ва ҳаросе, ки дар хоб ба кас рӯй медиҳад; **сиёҳии дег** дудаи дег; **сиёҳии чашм** мардумак (гавҳарак)–и чашм; **сиёҳӣ задан** (чашм) банохост торикӣ пахш кардан пеши чашмро; **сиёҳӣ пахш кардан** хоби даҳшатнок дидан.

СИЁҲКОР سیاهکار бадкирдор, бадкор.

СИЁҲКОРӢ//СИЯҲКОРӢ سیاهکاری//سیهکاری бадкирдорӣ; ситамгарӣ.

СИЁҲКОСА سیاهکاسه *кит., маҷ.* бахил, хасис, мумсик; сифла.

СИЁҲҚАЛАМӢ سیاهقلمی санъати тасвири ашё ба воситаи хат ва хатча, нигора, ангораи қаламӣ.

СИЁҲҚОШ سیاهقاش *ниг.* **сиёҳабрӯ.**

СИЁҲМИЛЛА سیاهمله сиёҳзулф.

СИЁҲМУШКИН سیاهمشکین сиёҳи хушбӯ (*сифати мӯй*): **аспи сиёҳмушкин.**

СИЁҲМӮ(Й) سیاهمو(ی) он ки мӯи сиёҳ дорад, мӯяш сиёҳ.

СИЁҲНАВИС سیاهنویس *шакли аввали* навиштаи матне, мусаввада.

СИЁҲНОМ سیاهنام *ниг.* **бадном.**

СИЁҲНОМА سیاهنامه *кит.* он ки номаи аъмолаш сиёҳ бошад, бадкирдор.

СИЁҲНОМӢ سیاهنامی *кит.* бадномӣ, бадбахтӣ.

СИЁҲОБ سیاهآب оби дарё, ки аз ғояти боронгарӣ ва обшавии барфҳо лой мешавад.

СИЁҲОЛУ سیاهآلو олуи сиёҳи хушк.

СИЁҲПАШМ سیاهپشم :**гӯсфанди сиёҳпашм**

гӯсфанди пашмаш сиёҳ.

СИЁҲПИР سیاه‌پیر касе, ки бо вуҷуди пиронсолагӣ мӯяш сафед нашудааст, гандапир.

СИЁҲПӮСТ سیاه‌پوست касе, ки пӯсти баданаш сиёҳранг аст; *муқоб.* **сафедпӯст**.

СИЁҲПӮШ سیاه‌پوش он ки барои азодории касе либоси сиёҳ пӯшидааст; азодор.

СИЁҲПӮШӢ سیاه‌پوشی *марбут ба* **сиёҳпӯш**.

СИЁҲРАГ سیاه‌رگ рагҳое, ки хунро аз бадан ба дил бармегардонанд; *муқоб.* **сурхрагҳо**, ки хунро аз дил ба аъзои бадан мерасонанд.

СИЁҲРАНГ سیاه‌رنگ дорои ранги сиёҳ.

СИЁҲРИШ سیاه‌ریش он ки риши сиёҳ дорад.

СИЁҲРӮ(Й)//СИЯҲРӮЙ سیاه‌رو(ی)// سیه‌روی 1. он ки рӯяш сиёҳ аст. 2. *маҷ.* шарманда, шармсор; расво, беобрӯ; *муқоб.* **сурхрӯ(й)** 2.

СИЁҲРӮЗ سیاه‌روز бадбахт, фалокатзада, мусибатрасида.

СИЁҲРӮЗГОР سیاه‌روزگار *ниг.* **сиёҳрӯз**.

СИЁҲРӮЗӢ سیاه‌روزی бадбахтӣ, мусибатзадагӣ.

СИЁҲРӮИ سیاه‌روئی бадномӣ, беобрӯӣ.

СИЁҲРӮЙ سیاه‌روی 1. он ки ранги рӯяш сиёҳ аст. 2. *маҷ.* бадном, беобрӯ, муттаҳам.

СИЁҲСАНГ سیاه‌سنگ санги сиёҳ.

СИЁҲСАР سیاه‌سر *маҷ.* 1. бадбахт, шӯртолеъ. 2. зани бенаво, зани муштипар.

СИЁҲСУРФА سیاه‌سرفه *ниг.* **сулфакабутак**.

СИЁҲТИНАТ سیاه‌طینت баддил, бадкор, бадният.

СИЁҲТОБ سیاه‌تاب ранги ба сиёҳӣ моил; сабзина (*оид ба* ранги рӯй).

СИЁҲТОЛЕЪ سیاه‌طالع *ниг.* **сиёҳбахт**.

СИЁҲТУТ سیاه‌توت тути сиёҳ (меваи тут).

СИЁҲТӮРУҚ سیاه‌توروق сурхи ба сиёҳӣ моил (*ранги асп*).

СИЁҲФОМ سیاه‌فام *ниг.* **сиёҳтоб**.

СИЁҲФОМӢ سیاه‌فامی сиёҳтоб, сиёҳӣ.

СИЁҲХОК سیاه‌خاک хоки сиёҳ; замини хокаш сиёҳ.

СИЁҲХОЛ سیاه‌خال 1.бо холи сиёҳ, холи сиёҳ дошта. 2.матои холчадор.

СИЁҲЧА سیاهچه *ниг.* **сиёҳтоб**.

СИЁҲЧАРАНГ سیاهچه رنگ *ниг.* **сиёҳчатоб**.

СИЁҲЧАРДА//СИЁҲЧУРДА سیاه‌چرده он ки ранги рӯяш сиёҳтоб бошад; гандумгун, сабзинапӯст (*одам*).

СИЁҲЧАТОБ سیاه‌چتاب ранги ба сиёҳӣ моил.

СИЁҲЧАШМ سیاه‌چشم 1. он ки чашмони сиёҳ дорад. 2. *маҷ.* зебо (*мас., духтар*).

СИЁҲЧЕҲРА سیاه‌چهره гандумгун, сабзинарӯй.

СИЁҲЧУРДА سیاه‌چورده *аслаш* **сиёҳчарда**.

СИЁҲШАВӢ سیاه شوی аз гояти гармӣ ё гузашти вақт тадриҷан сиёҳ шудани чизе.

СИЁҲШУДА سیاه شده *сифати феълии замони гузашта аз* **сиёҳ шудан**; сӯхтан ё вайрон шуда сиёҳ шудани чизе.

СИКАНГУБИН سکنگبین *ниг.* **сиканҷабин**.

СИКАНҶ سکنج *ниг.* **сирко**.

СИКАНҶА سکنجه асбобе, ки дар корхонаҳои оҳангарӣ барои маҳкам нигоҳ доштани маводи корӣ истифода мешавад.

СИКАНҶАБИН سکنجبین сиркоангубин, шарбате, ки аз сирко ва асал (ё шакар) дуруст мекунанд.

СИККА I *а.* سکّه пули зарбшудаи филизӣ; **сиккаи қалб** пули филизии (тилло ва нуқраи) қалбакӣ; **сикка задан** филизотро ба шакли пул даровардан, пул баровардан; **сикка ба номи худ задан** *таър.* а) бо тамға – унвони худ пул зарб задан; б) худро подшоҳ ё амири мустақил эълон кардан; ◊ **сиккаву суммот** афту башара.

СИККА II سکّه роҳи росту ҳамвор; кӯча, маҳалла; раставу бозор.

СИККАДОР سکّه‌دار тангаи тамғадор.

СИККАДУРУСТ سکّه‌درست *кит.* дурустрафтор, росткор, он кӣ қавлаш ба кораш баробар аст.

СИККАЗАН سکّه‌زن устои тангасоз.

СИККАЗАНӢ سکّه زنی тангабарорӣ.

СИККАХОНА سکّه‌خانه ҷое, ки танга сикка мезананд. **сиккахонаи Санкт – Петербург.**

СИКЛОН *ю.* سکلان *гуфт.* гирдбоди ҳаҷман ниҳоят калон, ки садҳо ва ҳазорҳо километрро фаро гирифта ҳаворо тағйир медиҳад.

СИКОҲАН سکاهن *кит.* ранги сиёҳе, ки аз сирко, хокаи оҳан ва пӯсти анор тайёр карда барои ранг кардани чарм, либос *ва г.* ба кор мебурданд.

СИҚА *а.* ثقه мӯътамад, марди шоёни бовар.

СИҚҚОНДАН سقّاندن *гуфт.* 1. фушурдан. 2. фишор додан, фишор овардан (ба касе).

СИҚЛ *а.* ثقل *кит.* вазн, вазнинӣ.

СИҚЛАТ *а.* ثقلت *кит.* вазнинӣ, гаронӣ.

СИҚОЛ *а.* صقال сайқал, сайқал додан; **димоғро сиқол додан** димоғро равшан кардан, димоғ чоқ кардан.

СИҚОЯ(Т) *а.* سقایه//سقایت обдиҳӣ; амали обдиҳӣ.

СИЛ سل *тиб.* бемори шуш, сил будан; **сил кардан** *касеро* касеро безор кардан, ба ҷон расонидан; **сил шудан** а) ба бемории шуш гирифтор шудан; б) *маҷ.* безор шудан, ба танг омадан.

СИЛА سیله молиш, молидан; сила кардан, бо даст навозиш кардан; **риши худро сила кардан** изҳори меҳрубонӣ намудан; **сари** *касеро* **сила кардан.**

СИЛА(Т) صله//صلت *кит.* 1. инъом, бахшиш. 2. музд, ҳақ; подош, мукофот; ◊ **силаи раҳм** иртибот бо хешу табор ва меҳрубонӣ бо онҳо.

СИЛАВСИН سلوسن *зоол.* ҳайвони дарандаи аз гурба калонтар ва аз паланг хурдтар.

СИЛААНДЕШ صله‌اندیش *кит.* талабгори мукофоту бахшиш; умедвори ҳаққи қалам.

СИЛАҲ سلح *ниг.* **силоҳ.**

СИЛАҲШӮР سلحشور *кит.* марди ҷангӣ, ҷангозмуда.

СИЛБОДА سلباده *ниг.* **ғамбода.**

СИЛИКАТ *лот.* سلکت 1. *маъ.* номи умумии маъданҳои, омехта. 2. шиша, чинивор, семент *ва г.*, ки аз ин гуна омехтаҳо сохта мешавад.

СИЛИҚ سلق *гуфт.* ҳамвори ялаққосӣ мисли рӯи шиша, чиниворӣ *ва г.*

СИЛИНДР *ю.* سلیندر 1. *ниг.* **устувона.** 2. кулоҳи устувонашакли аврупоӣ

СИЛӢ I سلی гирифторӣ ба бемории сил, касалии сил.

СИЛӢ II سلی *кит.* шаппотӣ, торсакӣ; **силӣ хӯрдан** тарсакӣ хӯрдан, шатта хӯрдан.

СИЛК *а.* سلک *кит.* 1. ришта, ресмоне, ки ба он шаддаи марворид *ва г.* чида бошанд. 2. *маҷ.* саф, қатор, рада.

СИЛКАСАЛ سل‌کسل *гуфт.* бемории сил; **силкасал шудан** мубталоӣ ба бемории сил.

СИЛҚ سلق *ниг.* **салқ.**

СИЛЛОГИЗМ *ю.* سلاگیزم *ман.* хулосае, ки дар асоси ду фикри маълум бароварда мешавад, қиёси мантиқӣ.

СИЛОС *исп.* سیلاس хӯроки ҳайвонот; алаф, барг ва соқаи туршонида; **силос хобондан** гиёҳ, барг, пояи растаниҳоро барои туршидан ба СИЛҷои махсус зер карда мондан.

СИЛОСХОБОНӢ سیلاس‌خابانی тайёр кардани силос.

СИЛОҲ *а.* سلاح олати ҷанг, яроқ; **ба даст силоҳ гирифтан** ба ҷанг омода шудан; **халъи силоҳ** беяроқ кардан, яроқи ҷангии касеро аз дасташ гирифтан; ба зери силоҳ гирифтан силоҳдор кардан; ба хизмати ҳарбӣ даъват кардан.

СИЛОҲБАДАСТ سلاح به‌دست *ниг.* **силоҳдор.**

СИЛОҲБАРДОР سلاح‌بردار он ки силоҳи ҷангиро бо худ барад

СИЛОҲБАРОРӢ سلاح‌براری *ниг.* **силоҳсозӣ.**

СИЛОҲДОР سلاح‌دار мусаллаҳ, яроқнок.

СИЛОҲДОРӢ سلاح‌داری яроқ доштан, мусаллаҳ будан.

СИЛОҲНОК سلاح‌ناک *ниг.* **силоҳдор.**

СИЛОҲПАРТОӢ سلاح‌پرتائی яроқпартоӣ, аз аслиҳаи ҷанг даст кашидан.

СИЛОҲСОЗ سلاح‌ساز он ки силоҳ месозад, устои силоҳ.

СИЛОҲСОЗӢ سلاح‌سازی истеҳсоли силоҳ, сохтани силоҳ: **корхонаи силоҳсозӣ.**

СИЛОҲФУРӮШ سلاح‌فروش фурӯшандаи силоҳ.

СИЛОҲФУРӮШӢ سلاح‌فروشی фурӯши силоҳ: **мағозаи силоҳфурӯшӣ**.

СИЛОҲХОНА سلاح‌خانه аслиҳахона, яроқхона, анбори аслиҳа.

СИЛОҲЧАЛЛОБ سلاح‌جلاب он ки аслиҳаро арзон харида қимат фурӯшад.

СИЛОҲЧАЛЛОБӢ سلاح‌جلابی *мансуб ба* **сиёҳчаллоб** амали сиёҳчаллоб.

СИЛОҲШӮР سلاح‌شور *ниг.* **силаҳшӯр**.

СИЛСИЛА *а.* سلسله 1. ҳар чизи монанди занҷир пайи ҳам бо ҳам пайваста. 2. занҷир, банд, баст. 3. қатор, пайи ҳам қаторшуда; **силсилаи абрҳои боронӣ**; **силсилаи кӯҳсор** катораи паёпайи кӯҳҳо; **силсилаи мақолаҳо** мақолаҳое, ки пайи ҳам оид ба масъалаҳои ба ҳам марбут навишта мешаванд. 4. *маҷ.* авлод, хонадон.

СИЛСИЛАБАНД سلسله‌بند ба занҷир баста, занҷирбанд.

СИЛСИЛАБАНДӢ سلسله‌بندی занҷирбандӣ кардан.

СИЛСИЛАДОР سلسله دار 1. дорои силсила. 2. *маҷ.* давомдор, бардавом.

СИЛСИЛАЗУЛФ سلسله‌ذلف *ниг.* **силсиламӯй**.

СИЛСИЛАКӮҲ سلسله‌کوه қаторкӯҳ.

СИЛСИЛАМӮ(Й) (سلسله‌مو(ی ҷингиламӯй, печидамӯй.

СИЛСИЛАНОМА سلسله‌نامه *ниг.* **насабнома**.

СИЛСИЛАПАЙВАНД سلسله‌پیوند пайвасти занҷирмонанд.

СИЛСИЛАЧУНБОН سلسله‌جنبان ба ҳаракатоваранда; сабабгор; боиси коре.

СИЛТАВ سلتو *гуфт.* якбора кашидан (афшондан) чизеро: **силтав додан**.

СИМ I سیم 1. нуқра; **симу зар** нуқраю тилло. 2. пули нуқра.

СИМ II سیم банди филизӣ; **сими барқ**, **сими телеграф**, **сими телефон**; **сим задан** *гуфт.* телефон кардан.

СИМАНДОМ سیم‌اندام он ки бадани чун нуқра сафед дорад.

СИМАНДУД سیم‌اندود ба рӯяш нуқра давонида, нуқраолуд.

СИМАНДУДА سیم‌اندوده нуқрапӯш карда, бо нуқра олуда.

СИМАРРА سیم اره аррачаи заргарӣ.

СИМАТ *а.* سمت доғ, нишон, нақш, аломат; сифат.

СИМБАЁЗ سیم‌بیاض 1. сафед ба мисли нуқра, нуқрамонанд. 2. гардани нуқраранг.

СИМБАР سیم‌بر 1. сафедбадан. 2. *маҷ.* хушрӯй, зебо.

СИМБОЗ سیم‌باز он ки дар болои сими таранг-кашидашуда ҳар навъ бозиҳо иҷро мекунад, дорбоз.

СИМБОР سیم بار 1. нуқрабор, нуқрарез. 2. *маҷ.* ашкафшон, ашкрез.

СИМБУР سیم‌بر анбӯр барои буридани сим, анбури симбурӣ.

СИМГУН سیم‌گون ба ранги сим, нуқрагун, сафедранги тобон.

СИМГУНА سیم‌گونه нуқрамонанд, нуқрагун.

СИМДОР سیم‌دار 1. нуқрадор. 2. пулдор, бадавлат.

СИМДӮЗӢ سیم‌دوزی 1. бо риштаи нуқрагӣ дӯхтан, нақшу нигор бастан дар рӯи порчае. 2. амали симдӯз.

СИМИЁ سیمیا *кӯҳ.* яке аз илмҳои хурофии асримиёнагӣ – илми тилисм, ҷоду; найранг.

СИМИН سیمین 1. нуқрагӣ, нуқрагин, нуқрамонанд. 2. *маҷ.* сафед; **бозуи симин** бозуи сап – сафед. 3. аз сим бофта ё сохташуда; **қафаси симин**.

СИМИНА سیمینه симин, нуқрагин; (асбоби) аз нуқра сохташуда.

СИМИНАНДОМ سیمین‌اندام *ниг.* **симинбадан.**

СИМИНБАДАН سیمین‌بدن нуқраандом; сафедбадан, хушрӯй.

СИМИНБАНД سیمین‌بند сафедтан, зебо.

СИМИНБАР سیمین‌بر *ниг.* **симинбадан**.

СИМИНПАЙКАР سیمین‌پیکر *ниг.* **симинбадан**.

СИМИНРАНГ سیمین رنگ *ниг.* **симгун.**

СИМИНТАН سیمین‌تن *ниг.* **симинбадан.**

СИМИНФОМ سیمین فان *ниг.* **симгун.**

СИМӢ سیمی *мансуб ба* **сим**; аз сим сохташуда.

СИМКАШ سیم‌کش 1. устои заргар, ки бо кирётахта аз тилло ву нуқра симришта месозад. 2. касе, ки симҳои телефон, телеграф ва ғайраро аз ҷое ба ҷое кашида дар сари сутунҳо устувор мекунад.

СИМКАШӢ سیم‌کشی 1. сохтани риштаҳои симӣ дар заргарӣ. 2. гузаронидани симҳо аз ҷое ба ҷое.

СИМКОР سیم‌کار он ки аз нуқра ҳар чизи ороишӣ месозад.

СИМКОРӢ سیم‌کاری амал ва шуғли симкор.

СИМКУШ سیم‌کش исрофкор, он ки пулро дареғ намедорад.

СИМКӮБ سیم کوب *ниг.* **симкорӣ.**

СИММОҲӢ سیم‌ماهی *зоол.* як навъ моҳӣ, ки дар русӣ «леш» гӯянд.

СИМО سیما 1. рӯй, чеҳра; шамоил, шакл, қиёфа. 2. шахсият. 3. образ, тип. 4. *маҷ.* телевизион.

СИМОБ سیماب *маъ.* унсури кимиё, филизи моеи нуқра, ранги ҷева; **симоб андохтан ба гӯши** *касе* кар кардан касеро.

СИМОБВОР سیماب‌وار чун симоб, монанди симоб.

СИМОБДИЛ سیماب‌دل беқарор, музтариб.

СИМОБИРАНГ سیمابی‌رنگ нуқраранги бӯр.

СИМОБИЧАШМ سیمابی‌چشم чашмони хокистарранг.

СИМОБӢ سیمابی *мансуб ба* **симоб**; симобмонанд. хокистарранги осмонӣ.

СИМОӢ سیمائی ба худ хос, махсус; якранг, якхела, типӣ.

СИМОМ *а.* صمام сарпӯш, даҳантиққӣ.

СИМОР *а.* ثمار *ҷ.* **самар** I.

СИМОТ *а.* سماط *кит.* дастурхон.

СИМОХ *а.* صماخ//سماخ сӯрохи гӯш, даруни гӯш.

СИМОЪ *а.* سماع *ниг.* **самоъ.**

СИМПАЙКАР سیم‌پیکر *ниг.* **симинбадан.**

СИМПЕЧ سیم پیچ бо сим печондашуда.

СИМПОЗИУМ *ю.* سمپازیوم ҷамъомад барои баҳс дар масъалаҳои илмӣ.

СИМПОЛО سیمپالا 1.асбоб барои об кардани нуқра. 2. устои нуқрагар.

СИМСИМ *а.* سمسم кунҷид; тухми кунҷид.

СИМ – СИМ سیم سیم *гуфт.* оҳиста – оҳистаи бетаваққуф (*нисбат ба дард, борон*): **сим–сим боридани борон.**

СИМСОР سمسار *кит.* 1. даллол; 2. он ки чизи мардумро фурӯхта музд мегирад.

СИМТАН سیم‌تن *ниг.* **симандом.**

СИМТАНӢ سیم‌تنی сафедбаданӣ, зебоӣ.

СИМТӮР سیم‌تور тӯри аз сим бофташуда.

СИМУРҒ سیمرغ мурғи мавҳуми афсонавӣ, ки гӯё дар баландтарини қуллаи кӯҳи Қоф мезистааст.

СИМФОНИЯ سمفانیه *мус.* 1. асари бузурги мусиқӣ барои оркестр. 2. *маҷ.* ба як ҷо ҷамъ омадани чизҳои зебои ҳамоҳанг ва ба ҳамдигар наздик: **симфонияи гулҳо, симфонияи рангҳо.**

СИМФОНӢ سمفانی *мансуб ба* **симфония**; **оркестри симфонӣ** оркестри якҷояи асбобҳои торӣ, дамӣ ва зарбӣ.

СИМХОР سیمخار сими хордор барои тавора ва чапарак.

СИМЧӮБ سیم‌چوب сутун(ҳо)и махсус барои гузаронидани сими барқ, телефон *ва ғ.*

СИМЪИЗОР سیم عذار он ки рӯяш мисли нуқра сафед аст, сафедчеҳра, хушрӯ.

СИМЭЛАК سیم ایلک элаке, ки торҳои симӣ дорад.

СИН سین *номи ҳарфи понздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби* абҷад *ба адади* 60 *баробар аст.*

СИН(Н) سن 1. теъдоди солҳо (-и умр), муддати умр; сол. 2. дандон.

СИНА سینه 1. қисми болоии тарафи пешини та-

на, тӯш. 2. холигии қафасаи сина; **сандуқи сина** холигии қисми пешинии болоии бадан; **даст бар сина ниҳодан** самимият ва эҳтиром изҳор кардан бар касе; **сина сипар кардан** ба пешвози хатар нотарсона баромадан, ба мудофиаи касе пеш баромадан. 3. *маҷ.* дил; **сина дар назди** *касе* **суфра кардан** рози дили худро дар назди касе кушодан. 4. пистони занон; **сина додан** шир макондан аз пистон ба тифл; **аз сина ҷудо кардан** кӯдаки ширхорaро аз пистони модар ҷудо кардан.

СИНААФГОР سینه‌افگار *маҷ.* дилреш, дилозурда.

СИНАБАНД سینه‌بند порчаи ба шакли махсус дӯхташудае, ки занҳо ба ду пистон мебанданд, пистонбанд, базаранг.

СИНАБИРЁН سینه‌بریان *маҷ.* 1. дилозурда; доғдида. 2. ташналаб, ташна, беоб: **дашти синабирён**.

СИНАГУДОЗ سینه‌گداز дилгудоз; дилсӯз.

СИНАДАРД سینه‌درد 1. дард дар қафаси сина. 2. *тиб.* ихтилоҷи рагҳои дил, стенокардия.

СИНАДӮЗ سینه‌دوز *кит.* ғамовар; дардовар.

СИНАЗАНӢ سینه‌زنی аз дарду алам муштзанӣ бар сари сина.

СИНАКАБОБ سینه‌کباب доғдида, аламзада.

СИНАКАЛОН سینه‌کلان он ки ё он чи пистонҳояш бузург аст: **гови синакалон**.

СИНАКӮБ سینه‌کوب 1. он кӣ ба синаи худ зада, навҳа мекунад; синазан, ба сина зананда. 2. *маҷ.* зиқ ва тангкунанда, дилтангкунанда.

СИНАМАК سینه‌مک кӯдаки ширхора аз пистони модар.

СИНАМО سینما кино, филм: **синамои тоҷик**.

СИНАМОӢ سینمائی *марбут ба* **синамо**.

СИНАПАҲН سینه‌پهن паҳлавонҷусса, синафарох.

СИНАРЕШ سینه‌ریش дилреш; аламрасида, доғдида.

СИНАСАФЕД سینه‌سفید он ки ё он чи сина ё қафаси синааш сафед аст: **хирси синасафед**.

СИНАСИПАР سینه‌سپر он ки ба ҳимояи касе ё чизе пеш баромадааст.

СИНАСОФ سینه‌صاف покдил, равшанзамир.

СИНАСӮЗ سینه‌سوز аламнок, пурдард: **оҳи синасӯз**.

СИНАТАХТ سینه‌تخت синаи паҳну ҳамвор.

СИНАФАРОХ سینه‌فراخ он ки сандуқи синааш калону васеъ аст.

СИНАХАЛТА سینه‌خلته халтачае, ки ба пистони буз ё гӯсфанд мебананд то бачааш ширро намакад.

СИНАХАРОШ سینه‌خراش дилхарош, дилрешкунанда, синачок.

СИНАХУРӮШ سینه خروش *ниг.* **синахарош**.

СИНАХҶ سنخج *ниг.* **санахҷ**.

СИНАЧОК سینه‌چاک 1. дилреш. 2. *маҷ.* озурдадил, мотамзада.

СИНАШИКОФ سینه‌شکاف маҷрӯҳкунандаи дил: **тири синашикоф**.

СИНГА I سنگه :**нони синга** нони нағз пухташуда, тафтон.

СИНГА II سنگه бемориест, ки аз нарасидани витаминҳои С сар мезанад ва боиси рехтани дандон мешавад, зангила.

СИНГАК سنگک :**сингак зада дард кардан** *гуфт.* сахт дард кардан.

СИНГОР سنگار *гуфт.* монанд, мисл, ҳамчун, **сингори...** мисли ..., монанди...

СИНД سند *кит.* ҳаромзода, фарзанди беникоҳ.

СИНДИКАЛИЗМ *фр.* سندیکلیزم *с.* ҷараёнест, ки зарурати муборизаи сиёсиро инкор карда, фақат муборизаи иқтисодиро дар чорчӯбаи иттиҳодияҳои касабавӣ лозим мешуморад.

СИНДИКАЛИСТ *фр.* سندیکلیست тарафдори синдикализм.

СИНДИКАТ *фр.* سندیکت 1. иттиҳодияи калони инҳисории соҳибони муассисаҳои бузург барои гаронтар фурӯхтани маҳсулоти худ ва барҳам задани рақобат. 2. номи иттифоқҳои касаба дар баъзе мамлакатҳо.

СИНДОН سندان *ниг.* **сандон**.

СИНӢ سینی зарфи гирди мусаттаҳ аз тилло, нуқра, мис ва ё биринҷӣ, ки дар он табақ ва хӯрданиҳои дигарро мегузоранд, лаълӣ.

СИНК سنک *ниг.* **руҳ**.

СИННИМАКТАБӢ سن‌مکتبی синни ба мактабравии бача: **бачагони синнимактабӣ**.

СИНОАТ *а.* صناعت *ниг.* **саноат**.

СИНОН سنان сарнайза, оҳани тезе, ки ба нӯги найза шинонанд; умуман найза.

СИНОНГУЗОРӢ سنان‌گذاری найзаандозӣ.

СИНОНИМ *ю.* سینانم *збш., ниг.* **муродиф**.

СИНОР سنار *ниг.* **санор**.

СИНТАГМА *ю.* سنتگمه *збш.* айнан пайваст шудани воҳидҳои семантикӣ-синтаксисӣ дар таркиби ҷумла, ки аз калима ё гурӯҳи калимаҳо иборат аст.

СИНТАКСИС *ю.* سینتکسیس *ниг.* **наҳв**.

СИНТАКСИСӢ سینتکسیسی *ниг.* **наҳвӣ**.

СИНТЕЗ *ю.* سینتیز 1. методи таҳқиқи ягон ҳодиса дар шакли куллии он ва дар алоқаи мутақобили ҷузъҳои он, маҷмӯи таҳлилоти ба дастомада. 2. ба вуҷуд овардани таркибҳои химиявӣ аз ҳиссаҳои таркибӣ ба воситаи реаксияи химиявӣ; таркиб.

СИНТЕТИКА *ю.* سینتیتیکه *техн.* бо роҳи синтез ҳосил кардани чизҳо.

СИНТЕТИКӢ سینتیتیکی 1. *фалс.* асосёфта ба синтез. 2. *хим.* ҳосилшуда ба воситаи синтез; таркибӣ.

СИНУС سینس *риёз.* яке аз амалҳои тригонометрия (мусалисот).

СИНФ I صنف *с.* 1. хел, навъ; табақа, қисм, гурӯҳ (*дар таснифоти чизҳо*). 2. гурӯҳи калони ҷамъиятӣ, ки аз рӯи манфиатҳои иҷтимоӣ, истеҳсолӣ, меҳнат *ва г.* муттаҳид шудааст. 3. гурӯҳи мактаббачагони ҳамсинну сол, ки дар мактаб якҷоя як давраи таҳсилро мегузаронанд. 4. хонаи дарсхонӣ дар мактаб.

СИНФ II صنف *биол.* ба гурӯҳҳои калон ҷудокунии мавҷудоти зинда: **синфи ширхӯрон**.

СИНФӢ صنفی *мансуб ба* **синф: душмани синфӣ, муборизаи синфӣ, кори синфӣ**.

СИНХРОНИЯ سنخرانیه *збш.* мутобиқат ва аз ҳамдигар вобастагии ҳодисаҳои забонӣ.

СИНХРОНӢ سنخرانی *мансуб ба* **синхрония**.

СИНЧА سنچه **:синча кардан** *гуфт.* бодиққат нигаристан ва санҷидан чизеро.

СИНЧАКОР سنچه‌کار *гуфт.* бодиққат, дақиқназар.

СИНЧАКОРОНА سنچه‌کارانه *гуфт.* бодиққатона, санҷида, дақиқназарона.

СИНҶ I سنج *бинокорӣ* зеррав (зерчӯб) дар иморатҳои чӯбкорӣ.

СИНҶ II سنج *мус.* табақчаҳои филизӣ.

СИОЯТ *а.* سعایت *кит.* бадгӯӣ, суханчинӣ, тӯҳмат кардан.

СИОНИЗМ سیانیزم *с.* идеологияи буржуазияи калони яҳуд, ки асоси сиёсати давлати Исроил мебошад, саҳюнизм; (*аз номи кӯҳи Сион, дар Иерусалим*).

СИОЯТНАМО سعایتنما сиояткунанда, бадгӯй, тӯҳматгар.

СИПАНД سپند 1. *бот.* тухми гиёҳи ёбоие (рута), ки сиёҳранг ва хушбӯй буда, барои дафъи уфунат, захми чашм *ва г.* дуд карда мешавад, ҳазорсипанд. 2. номи кӯҳе дар Систон.

СИПАНДДОНА سپنددانه *ниг.* **испанддона**.

СИПАНДОН سپندان *бот.* 1. гиёҳи худрӯе, ки донаҳои майдаи сиёҳ дорад, сипанд. 2. сипанддона, тухми сипанд, ҳазорсипанд; ҳазорисфанд; *ниг.* **сипанд** 1.

СИПАНДОРМУЗ سپندآرمز *ниг.* **сифандормуз**.

СИПАНҶ سپنج *кӯн.* гузаранда, нопойдор, муваққатӣ; ◊ **ин сарои сипанҷ** дунёи даргузар.

сипар سپر 1. *асоси замони ҳозира аз* **сипардан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* раванда, тайкунанда: **раҳсипар**.

СИПАР سپر 1. олати ҷангии қадима барои ҳимояи сар ва бадан аз зарби шамшер ё тири душман. 2. монеа аз ҳуҷуми чизе ё барои боздоштани пеши чизе. 3. тахтае, ки дар кӯчаҳо ва саҳни муассисаҳо шинонда, ба он суратҳо ё эълонҳо мечаспонанд; **сипар кардан** *чизеро* дар панаҳи чизе будан.

СИПАРАМ سپرم *шакли кӯтоҳшудаи* **сипарғам**.

СИПАРБОЗ سپرباز ҷусту чолок дар сипардорӣ; ҷанговар.

СИПАРБОЛАК سپربالک як намуд ҳашароти зараровар.

СИПАРҒАМ سپرغم *ниг.* **испарғам.**

СИПАР(И)ДАН سپردن//سپریدن гузаштан, тай кардан (*роҳро*).

СИПАРДЕВОР سپردیوار 1. монеа, девор барои муҳофизат. 2. *ҷ.* гурӯҳи аскарон, ки барои аз душман панаҳ кардани амалиёти ҳарбӣ таъйин мешавад.

СИПАРДЕВОРА سپردیواره монеаҳои сунъӣ барои гирифтани пеши чизе (*мас., дар ду ҷониби роҳи оҳан барои гирифтани пеши тӯфонҳои барфӣ*).

СИПАРДОР سپردار 1. сипар дар даст дошта. 2. маҳфуз, ҳимоятгардида.

СИПАРДОРӢ سپرداری бо сипар мудофиа кардан; мудофиа, муҳофиза; **сипардорӣ кардан** муҳофизат намудан, мудофиа кардан.

СИПАРӢ I سپری **:сипарӣ шудан** гузаштан (*вақт, масофа*); ба охир расидан, тамом шудан.

СИПАРӢ II سپری *мансуб ба* **сипар**.

СИПАРМОНАНД سپرمانند 1. ба сипар монанд. 2. *тиб.* **ғадудҳои сипармонанд.**

СИПАРЧАГУЛ سپرچه‌گل *биол.* як навъ гули ороишӣ.

СИПАРҶӢ سپرجی хуррамӣ, хурсандӣ, айшу ишрат.

СИПАРШАКЛ سپرشکل *ниг.* **сипармонанд.**

СИПАС سپس пас, баъд, сонӣ; пас аз он...

СИПАҲ سپه *ниг.* **сипоҳ.**

СИПАҲБАД//СИПАҲБУД سپهبد сипаҳсолор, сарлашкар, сарфармондеҳи лашкар; соҳиби лашкар, султон, подшоҳ.

СИПАҲДОР سپه‌دار он ки сипоҳ дорад, соҳиби лашкар; сарлашкар.

СИПАҲДОРӢ سپه‌داری сардории лашкар, фармондиҳӣ, лашкардорӣ.

СИПАҲКАШ سپه‌کش лашкаркаш, сардории лашкар.

СИПАҲСАРВАР سپه‌سرور сардори сипоҳ, сарлашкар.

СИПАҲСОЛОР سپه‌سالار *кҳн.* сардор, фармондеҳи олии сипоҳ, сарфармондеҳ.

СИПАҲСОЛОРӢ سپه سالاری фармондеҳӣ.

СИПАҲШИКАН سپه‌شکن лашкаршикан, мағлубкунанда ва торуморкунандаи лашкар.

СИПЕҲР سپهر осмон; фалак.

СИПЕҲРВОР سپهروار монанди осмон, мисли фалак.

СИПЕҲРСОЙ سپهرسای *кит.* осмонрас, осмонхарош.

сипор سپار *асоси замони ҳозира аз* **сипордан.**

СИПОР سپار 1. асбоби шудгорпоза. 2. асбобу анҷоми хона, ҷиҳоз, абзор.

СИПОРА سپاره санги фасон; санг, қайроқсанг.

СИПОС سپاس 1. ҳамду сано, шукр. 2 миннат, шукрона.

СИПОСА سپاسه лутф, марҳамат, шафқат; миннат.

СИПОСГУЗОР سپاسگذار шукркунанда, касе, ки ба лутфу эҳсони касе ташаккур мекунад; баёнкунандаи миннатдорӣ, миннатдор.

СИПОСГУЗОРӢ سپاسگذاری 1. ҳамду сано гуфтан. 2. миннатдорӣ.

СИПОСГӮ(Й) سپاسگو(ی) *ниг.* **сипосгузор.**

СИПОСДОР سپاسدار миннатдор, ҳақшинос.

СИПОСТАН سپاستن *кит.* таъриф кардан, ҳамду сано гуфтан, шукргузорӣ кардан.

СИПОҲ I سپاه 1. лашкар, артиш. 2. ҳар як аз афроди лашкар, лашкарӣ, сипоҳӣ. 3. *гуфт.* далер, нотарс, пурҷасорат. 4. *маҷ.* мӯҳраҳои шатранҷ, донаҳои шоҳмот.

СИПОҲГАРӢ سپاه‌گری ҷанговарӣ сипоҳигарӣ, аскарӣ; **олоти сипоҳгарӣ** абзори ҷанг, созубарги ҷангӣ.

СИПОҲГАРОНА سپاه‌گرانه сипоҳиёна, ба мисли сипоҳиён.

СИПОҲИГАРӢ سپاهیگری *таър.* 1. хизмат дар сипоҳ; ◊ **сипоҳигарӣ сӣ пой дорад** (*зарб.*). 2. *гуфт.* сиёсат, сиёсат кардан; калонгарӣ, мағрурӣ, кибру ғурур.

СИПОҲӢ سپاهی 1. *мансуб ба* **сипоҳ**; лашкарӣ, ҳарбӣ. 2. ҳар як аз афроди сипоҳ, аскар. 3. он ки дар хизмати дарбор аст (*дар амороти собиқи Бухоро*). 4. *ниг.* **сипоҳигарӣ.**

СИПОҲОНА سپاهانه чун сипоҳ, ба мисли сипоҳон.

СИПОҲСОЛОР سپاه سالار *ниг.* **сипаҳсолор**.

СИПОҲСОЛОРӢ سپاه سالاری сардорӣ, сарлашкарӣ.

СИП-СИЁҲ سیپ سیاه бисёр сиёҳ, сиёҳи сиёҳ.

СИПУРДАН سپردن *ниг.* **супурдан**.

СИПУРЗ سپرز *биол.* яке аз аъзои дарунии бадан, ки лӯндачаҳои хунро ҳосил мекунад, испурч.

СИПӮЗГОР سپوزگار *ниг.* **сипӯзкор**.

СИПӮЗИДАН سپوزیدن *ниг.* **сипӯхтан**.

СИПӮЗКОР سپوزکار *кит.* 1. таъхирдиҳандаи кор. 2. коҳил, танбал.

СИПӮХТАН//СИПӮЗИДАН سپوختن//سپوزیدن *кит.* 1. зӯран ворид кардани чизе ба чизе, халондан. 2. *маҷ.* баровардан (*чизеро аз чизе*); нобуд кардан, дур намудан. 3. *кит.* алоқаи ҷинсии нару мода.

СИР I سر моддаи таркибии ҷилодиҳандае, ки маҳсулоти кулолӣ ё тунукагиро бо он ранг карда мепазанд; **сир давондан (додан)** бо моеи ҷилодиҳанда пӯшондани сафол ва дигар маҳсулоти кулолӣ.

СИР II سیر *бот.* бехмеваи пиёзмонанди таъму бӯяш тез, саримсоқ.

СИР(Р) *а.* سر кори пӯшида ва ниҳонӣ, кор ва амале, ки ба як ё чанд кас маълум мебошад, роз; **сир бой додан** ягон гап ё кори ниҳониро банохост ошкор сохтан; **сир додан** рози худ ё касеро ошкор сохтан; **сар додану сир надодан** (*зарб.*); **сир нигоҳ доштан** кор ё гапи пинҳонии худ ё касеро ба касони дигар нагуфта махфӣ ниҳон кардан; **сир кушода (фош) шудан** маълум гардидани он чи пинҳон нигоҳ дошта мешуд; **сир пӯшидан** рози ниҳонии касеро дониста истода ба касе нагуфтан.

СИРАК سیرک тунук, кушод; *муқоб.* **зич, ғулӣ**.

СИРАКӢ سیرکی тунукӣ, камӣ.

СИРАТ *а.* سیرت хосият, хислат, хулқ.

СИРАТАН *а.* سیرتاً табиатан, ботинан, аз ҷиҳати хулқу хислат.

СИРБОЛ سربال пероҳан, курта.

СИРГАР سرگر он ки зарфҳои филизиро сир медавонад.

СИРДАВОНӢ سردوانی амалиёти давонидани сир ба зарфиёт.

СИРДИҲӢ I سردهی розеро ошкор сохтан, сир бой додан.

СИРДИҲӢ II سردهی *ниг.* **сирдавонӣ**.

СИРДОН سردان 1. огоҳ аз рози касе, роздон. 2. маҳрами роз, рафиқи нозук.

СИРДОР I سردار 1. он ки дар замири худ сире, розе дорад. 2. асрорангез.

СИРДОР II سردار ба рӯяш сир давондашуда.

СИРДОШТ سرداشت одами наздик, ҳамроз, сирдон.

СИРЕШ//СИРИШ سریش баргҳои кӯфта бехтаи як навъ гиёҳе, ки онро бо об омехта, ҳамчун часпак кор мефармоянд.

СИРЕШИМ سریشم моддаи часпандае, ки аз ҷӯшонидани устухон, тагояк, пӯсти баъзе аз ҳайвонот ҳамчун гов ва моҳӣ ҳосил мешавад ва дар дуредгарӣ, зингарӣ, камонгарӣ ва ғайра истифода мебурданд.

СИРИШК I سرشک қатраи оби чашм вақти гиристан, ашк.

СИРИШК II سرشک 1. зирк, анбарборис, барбарис. 2. дарахти гул, ки онро озоддарахт низ мегӯянд ва гулаш низ сурхтоб аст.

СИРИШКРЕЗ سرشک ریز ашкбор, ашкрез.

СИРИШТ سرشت тинат, ниҳод, табиат, хулқ (дар одам).

СИРИШТА سرشته хамиршуда; омехта; **сиришта будан** сохта шудан, таркиб ёфтан.

СИРИШТАН سرشتن 1. хамир кардан, омехтан. 2. сохтан, таркиб додан; сохта шудан, таркиб ёфтан.

СИРИШТӢ سرشتی фитрӣ, табиатӣ ва азалӣ.

СИРК *лот.* سرک бинои мудаввари саҳнааш воқеъ дар мобайн ва гирдогирдаш нишастгоҳ, ки дар он ҳар гуна машқҳо нишон медиҳанд ва ҳайвонҳоро бозӣ медоронанд: **ҳунарпешаи сирк, саҳнаи сирк, сирки тоҷик**.

СИРКА سرکه *ниг.* **сирко**.

СИРКАНҶАБИН سرکنجبین шарбати омехта ҷӯшонидаи сирко бо асал, ки ширинии давоӣ ҳисоб меёбад.

СИРКАПЕШОНӢ سرکه پیشانی *маҷ.* туршрӯй ва бедимоғ.

СИРКБОЗ سیرک باز ҳунарманди сирк.

СИРКБОЗӢ سیرک بازی бозӣ, хунарнамоӣ дар сирк.

СИРКО سرکا моеи тунди туршмазае, ки аз шираи ангур бо роҳи туршонидани он ба вуҷуд меояд.

СИРКОӢ سرکائی 1. ҳар чизи сиркодор. 2. сиркофурӯш.

СИРҚАТ *а.* سرقت *кит.* 1. дуздӣ. 2 асардузӣ.

СИРҚАТӢ سرقتی дуздидашуда.

СИРҚОТ//САРИҚОТ//САРАҚОТ *а.* سرقات 1. *ҷ.* **сирқат//сарқат //сариқат**. 2. шеърдуздиҳо.

СИРНОК سرناک сирдавонидашуда (*зарф, дег ва ғ.*).

СИРОТ *а.* صراط *кит.* 1. роҳ, тариқ. 2. *д.* пули мавҳум аз болои дӯзах, ки (пули сирот) номида мешавад.

СИРОҶ سراج *муарраби* **чароғ**.

СИРОЯТ *а.* سرایت гузаштани чизе (*мас.*, бемориe) ба чизе ё аз касе ба касе; **сироят кардан** гузаштан (*мас., бемории гузаранда аз касе ба касе*).

СИРОЯТӢ سرایتی сирояткунанда, гузаранда.

СИРОЯТКУНАНДА سرایت‌کننده *ниг.* **сироятӣ**.

СИРОЯТНОПАЗИР سرایت ناپذیر таъсирнопазир.

СИРПИЁЗ سیرپیاز сир, пиёзи сир.

СИРПӮШӢ سرپوشی роз нигоҳ доштан, сир пинҳон кардан.

СИРР *а.* سر *ниг.* **сир** I; **сирри давлатӣ**, **сирри ҳарбӣ**.

СИРРАН *а.* سراً ба таври махфӣ, пинҳонӣ.

СИРРӢ سری пинҳонӣ, махфӣ.

СИРФ *а.* صرف 1. холис, соф: **шароби сирф**. 2. тамоман, бакуллӣ; маҳз; **сирф ғалат** тамоман ғалат.

СИРФАН *а.* صرفاً тамоман, куллан.

СИРФОШКУНАНДА سرفاشکننده касе ё чизе, ки сабаби ифшои роз мешавад, сир ошкоркунанда.

СИСАНБАР *ю.* سیسنبر гиёҳе монанди наъно дорои баргҳои хушбӯй, гулҳояш сафеди моил ба сурхӣ, тухмҳояш монанди тухми райҳон.

СИСОЛА سی‌ساله он ки сӣ сол дорад; он чи аз пайдоишаш сӣ сол гузаштааст.

СИСОЛАГӢ سی سالگی сисола шудан, сӣ солро пур кардан: **дар синни сисолагӣ**.

СИСТЕМА *ю.* سیستیمه 1. тартиби муайяни дар ҷобаҷогузорӣ ва алоқаи ҷузъҳои чизе; **ба система даровардан** ба як тартиби муайян даровардан. 2. тартиб, низом, сохт, тарзи идора кардан, сохти ҷамъиятӣ, шакли тартиботи ҷамъиятӣ; **системаи буржуазӣ, системаи кӯҳна, системаи нав**. 3. маҷмӯи муассисаҳое, ки аз ҷиҳати созмонӣ дар як воҳид – иттиҳодия ҷамъ омадаанд: **системаи маориф, системаи савдо**. 4. ягонагӣ ва бо ҳам вобастагии ҷузъҳои аз рӯи қонуни муайян ҷойгирифта ва бо ҳам мутақобилан алоқаманд; **системаи асаб, системаи даврии унсурҳо дар химия, системаи офтобӣ.** 5. сохти техникӣ, соза.

СИСТЕРНА *лот.* سیستیرنه 1. зарфи бузурги оҳанӣ, ки дар он моеъро нигоҳ медоранд; махзан. 2. мошини махзандор ё вагон барои кашонидани моеъ.

СИСТЕМАТИКӢ سیستیمتیکی 1. аз рӯи система – қоида ва тартиби муайян. 2. ба таври доимӣ, доимо такроршаванда, истимрорӣ.

СИТ *а.* صیت *кит.* 1. овоз, садо, савт. 2. овоза, шӯҳрат.

СИТАБР سطبر//ستبر *кит.* ғафс, фарбеҳ, калон; бақувват: **абри ситабр, бабри ситабр**.

СИТАБРӢ ستبری ғафсӣ, кулуфтӣ; андозаи кулуфтӣ ва ғафсӣ.

СИТАД ستد :**доду ситад** доду гирифт, муомилаи тиҷоратӣ, тиҷорат.

СИТИДАН ستیدن *ниг.* **ситондан**.

СИТАМ ستم зулм, ҷабру ҷафо, бедодгарӣ, ноинсофӣ дар ҳаққи касе.

СИТАМАНДЕШ ستم‌اندیش он ки дар пайи зулму

ситам кардан аст, зулмандеш, бадандеш, мардумозор, ҷафопеша.

СИТАМГАР//СИТАМГОР ستمگر//ستمگار золим, ҷабркунанда, бедодгар.

СИТАМГАРӢ ستمگری зулм, бедодгарӣ.

СИТАМГОР(А) ستمگار(ه) ситамкунанда, мардумозор, золим.

СИТАМГОРӢ//СИТАМГАРӢ ستمگاری//ستمگری золимӣ, ҷаврпешагӣ, беадолатӣ, бераҳмӣ.

СИТАМДИДА ستمدیده ситамкашида, касе, ки ба ӯ зулму ҷабр шуда бошад, мазлум.

СИТАМЗАДА ستمزده *ниг.* **ситамдида.**

СИТАМКАДА ستم کده *киноя аз* **дунё.**

СИТАМКАШ ستمکش он ки ба зулму ситам гирифтор шудааст, ситамдида, ҷафокашида.

СИТАМКАШИДА ستمکشیده зулмдида, ҷафокашида, ситамрасида.

СИТАМКОР ستمکار *ниг.* **ситамгар.**

СИТАМКОРӢ ستم کاری *ниг.* **ситамгарӣ.**

СИТАМПЕША ستمپیشه *ниг.* **ситамгар.**

СИТАМПЕШАГӢ ستمپیشگی ҷафопешагӣ, ситамгарӣ, озордиҳӣ.

СИТАМРАСИДА ستمرسیده *ниг.* **ситамдида.**

СИТАНБА ستنبه 1. қавӣ ва калонҷусса. 2. қареҳманзар, зишт, хунукшакл, бадафт.

СИТЕҒ ستیغ 1. *кит.* рост; боло. 2. қуллаи кӯҳ.

СИТЕЗ ستیز 1. ҷанг, ҷидол, хусумат. 2. инод, саркашӣ, носозгорӣ, якраҳагӣ, бо қасди касе коре кардан, хашму ғазаб (*ба ин маънӣ бештар дар шакли* ***ситеза*** *кор фармуда мешавад*).

СИТЕЗА ستیزه *ниг.* **ситез; ситеза кардан** муқобилият кардан, ҷангу ҷидол кардан, инод варзидан; **бо худодода ситеза макун, ки худододаро Худо додаст** (*зарб.*).

СИТЕЗАНДА ستیزنده *ниг.* **ситезаҷӯ(й).**

СИТЕЗАКОР ستیزه‌کار инодкор, якраҳа, ситезанда; ҷангара.

СИТЕЗАКОРӢ ستیزه‌کاری 1. ҷангу хусумат. 2. носозгорӣ, мухолифат варзидан. 3. ситам, таадӣ.

СИТЕЗАРОЙ ستیزه رائی хусуматандешӣ; якравӣ, инодкорӣ.

СИТЕЗАРӮ(Й) ستیزه‌رو(ی) ситезакор, якрав; гаҷир, бадхулқ.

СИТЕЗАҶӮ(Й) ستیزجو(ی) он ки шуғлаш ҷангу хусумат бошад.

СИТЕЗИДАН ستیزیدن 1. ҷангу ҷидол кардан. 2. якраҳагӣ кардан, нофармонӣ кардан.

СИТЕМ ستیم *кит.* 1. рим, мадда, фасоди ҷароҳат. 2. газак кардани ҷароҳат.

СИТЕР ستیر миқёси вазн, чиляки ман, ки дар ҳар ҷо ҳар хел буд.

СИТЕҲИДАН ستیهیدن *ниг.* **ситезидан.**

сито ستا *асоси замони ҳозира аз* **ситудан//сутудан.**

СИТО ستا ситоиш, мадҳу сано.

СИТО(Й) ستا//ستای 1. *мус.* яке аз лаҳнҳои мусиқӣ. 2. *мус.* номи созе ҳамчун танбӯр, сетор.

СИТОҒ ستاغ аспе, ки ҳанӯз зин надидааст, той, курраи асп.

СИТОҒКУРРА ستاغ کره *ниг.* **ситоғ.**

СИТОД ستاد 1. маркази фармондеҳии артиш ё ягон воҳиди низомӣ, ки таҳияи нақшаҳои амалиёт дар замони осоишта ва ҷанг, ҳамчунин назорати иҷрои онҳо ба зиммаи ӯст. 2. маркази амалиёт дар ҳолатҳои фавқулода.

СИТОДАН ستادن *ниг.* **истодан.**

СИТОЗАН ستازن сеторнавоз, навозандаи сетор.

СИТОИДАН ستایدن *ниг.* **ситудан.**

СИТОИШ ستایش 1. мадҳ, сано. 2. тавсиф, таъриф; **ситоиш кардан** сутудан, хубии касеро гуфтан, таъриф кардан.

СИТОИШГАР ستایشگر *ниг.* **ситоишкор.**

СИТОИШГОҲ ستایشگاه *адш.* гурезгоҳи қасида, гузариш аз тасвири умумӣ (ташбиб) ба мадҳ.

СИТОИШКОР ستایشکار ситоишкунанда, таърифу тавсифкунанда, мадҳгӯй.

СИТОИШСАРО ستایشسرا санохон, таърифкунанда, вассоф.

СИТОК ستاک навда, нарт, шохи наврустаи да-

рахт ва ток.

СИТОМ ستام *кҳн.* лачоми асп.

СИТОН ستان *кит.* рӯболо хобида, ба пӯшт хобида; *мубоқ.* **нигун.**

СИТОНА ستانه *шакли дигари* **остона.**

СИТОНАНДА ستاننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ситондан**. 2. гиранда.

СИТОН(И)ДАН ستاندن//ستانیدن 1. гирифтан, ба зӯр гирифтан, кашида гирифтан. 2. рӯёндан (қарзро), ба даст даровардан.

СИТОНИШ ستانش 1. *ниг.* **ситонидан** 1, 2. 2. ба даст даровардан, тасарруф кардан.

СИТОПЛАЗМА *ю.* سیتاپلزمه *зоол.* як қисми протолазмаи бофтаи ҳайвонот ва растанӣ, ки ба ҳастаи он дохил намешавад.

СИТОРА I ستاره 1. ҷирми осмоние, ки дар осмон шабона чун нуқтаи дурахшоне дида мешавад, кавкаб; ахтар; **ситораи думдор** ҷирми осмоние, ки дар пасаш дунболаи туманмонанде дорад, **ситораи корвонкуш** ситораи ҳурмузд, ки нисфи шаб дар ҷои ноҳид – ситораи саҳарӣ баромада корвонро ба иштибоҳ меандозад. 2. шакли парадори ситорамонанд; **ситораи панҷгӯша;** «**Ситораи сурх**» яке аз орден – нишонҳои олии ҳарбии собиқ шӯравӣ. 3. *маҷ.* шахси мумтоз дар соҳае (*бештар дар соҳаи илм ва санъат*); **ситораи илм, ситораи олами санъат; ситораи раҳнамо** а) ситораи қутбӣ; б) *маҷ.* роҳбар, пешрав; **аз ситора афзун (зиёд) будан** хеле зиёд будан, бешумор будан; **ситора шумурдан** *кинояи аз* шабҳо бедор будан, бехоб будан, шабзиндадорӣ кардан; **ситорааш гарм** одами дӯстрӯ, дилчасп, он ки дар бинанда ҳусни таваҷҷӯҳ бармеангезад; **ситораи** *касе бо касе* **рост (хуш) наомадан** тавофуқ надоштан, созгор набудан, писанд нашудан.

СИТОР(А) II ستار(ه) *кит.* парда, чодир.

СИТОРАБОР ستاره‌بار *кит.* 1. афтиши ситораҳо. 2. *маҷ.* ашкрез, гирён.

СИТОРАВОР ستاره‌وار монанди ситора; дуррахшон, тобон.

СИТОРАГАРМ ستاره‌گرم дилкаш, ҷалбкунанда, ҷозибадор (одам), мафтункунанда.

СИТОРАГАРМӢ ستاره‌گرمی дилкашӣ, мафтункунандагӣ.

СИТОРАЗОР ستاره‌زار пурситора: **осмони ситоразор.**

СИТОРАМОНАНД ستاره مانند ба ситора монанд, мисли ситора.

СИТОРАСИПОҲ ستاره سپاه фаровонсипоҳ, сарлашкар, дорои лашкари бешумор.

СИТОРАСӮХТА ستاره سوخته бадбахт, бадтолеъ.

СИТОРАТӮДА ستاره‌توده ситоразор, пур аз ситора.

СИТОРАХУНУК ستاره‌خنک дилнокаш, безеб, *муқоб.* **ситорагарм.**

СИТОРАШАКЛ ستاره شکل ба шакли ситора, монанди ситора.

СИТОРАШИНОС ستاره‌شناس донишманди илми ҳайат, мунаҷҷим, ахтаршинос.

СИТОРАШИНОСӢ ستاره‌شناسی 1. илми ахтаршиносӣ, илми нуҷум. 2. илми аҳкоми нуҷум.

СИТОРАШУМОР ستاره‌شمار *ниг.* **ситорашинос.**

СИТОРАШУМОРӢ ستاره‌شماری 1. машғулӣ бо илми ҳайат; шумурдан ва ҳисоб кардани ситораҳо. 2. бедорхобӣ, шабзиндадорӣ.

СИТР *а.* ستر *кит.* 1. парда. 2. шарму ҳаё; **ситри исмат** кинояаз иффат, покдоманӣ.

СИТВУС ستوس *биол.* дарахт ва буттаи мевадор аз навъи лиму, афлесун *ва г.*

СИТРУС سیترس *биол.* дарахт ва буттаи мевагии гармсер аз қабила афлесун, лиму *ва г.*

СИТРУСӢ سترسی *мансуб ба* **ситрус**: **меваи ситрусӣ.**

СИТРУСПАРВАР سترس‌پرور парваришкунандаи ситрус.

СИТРУСПАРВАРӢ سترس‌پروری парвариши ситрус: **соҳаи ситруспарварӣ.**

СИТУДА//СУТУДА ستوده 1. мадҳ кардашуда, таъриф кардашуда. 2. писандида.

СИТУДАМАОШ ستوده معاش писандидарафтор, хушмуомила.

СИТУДАН ستودن таъриф кардан, мадҳ намудан, ситоиш кардан.

СИТУДАХИСОЛ ستوده‌خصال он ки дорои хислатҳои писандида аст.

СИТУРГ ستر گ *ниг.* **сутург.**

СИТУРДАН//СУТУРДАНستردن 1. тарошидан, пок ва тоза кардан(дар бораи мӯй, риш *ва г.*). 2. тоза кардан, пок кардан (*мас., қашав кардани асп*).

СИФАТ *а.* صفت 1. хусусияти аз дигарҳо фарқкунандаи касе ё чизе, бартарӣ, дараҷаи бакороии чизе, чигунагӣ; **ба сифати...** ҳамчун, ба монанди... 2. хосият, хислат, кайфият, хусусият; **сифат кардан** *чизе, касеро* тавсиф кардан касеро, чизеро. 3. *збш.* ҳиссаи нутқ, ки чигунагӣ, хусусият ва мансубияти ашёро ифода мекунад.

СИФАТАН *а.* صفتاً аз ҷиҳати сифат: **сифатан беҳтар шудани коре**.

СИФАТӢ صفتی *мансуб ба* **сифат**; оид ба сифат: **таҳлили сифатӣ**.

СИФАТНОК صفتناک дорои хосият ва кайфияти хуб, беҳтар.

СИФЛА *а.* سفله пастфитрат, ноодам, нокас, дун.

СИФЛАГӢ سفلگی нокасӣ, пастфитратӣ, дунӣ.

СИФЛАПАРВАР سفله‌پرور он ки ё он чи нокасонро мепарварад; **гардуни сифлапарвар**.

СИФЛАТАБЪ سفله طبع пасттабиат, бадсиришт; дунҳиммат: хасис.

СИФЛӢ *а.* سفلی *кит.* пастӣ; поинӣ, олами сифлӣ; *муқоб.* **улвӣ**.

СИФОТ *а.* صفات *ҷ.* **сифат**; сифатҳо.

СИФР I *а.* صفر 1. холӣ; ҳеҷ. 2. аломатест дар ҳисоб, ки ба танҳоӣ қимат надорад, аломати ҳеҷӣ.

СИФР II *а.* سفر 1. китоб; китоби мӯътабар; китоби муқаддас. 2. ҷилд, пора ва қисми муайяни китоб; қисме аз қисмҳои Таврот: **сифри таквин, сифри тасния** *ва г.*

СИФРВОР صفروار сифрмонанд, холӣ, тиҳӣ, ҳеҷ.

СИХ I سیخ 1. мили борики оҳании нӯгтез, мили оҳание, ки парчаҳои гӯштро ба он гузаронда дар оташ кабоб мекунанд; **на сих сӯзад, на кабоб** (*зарб.*); **сихи тилло** тиллое, ки онро гудохта ба қолиби новамонанд рехта ба шакли мила дароварда бошанд, ки инро шимш меноманд; **ба сих задан** гӯштро барои кабобкунӣ ба мила гузаронидан; **сих кардани гӯш** гӯши худро сих барин рост кардани чорпоён; мутаваҷҷеҳ кардани гӯш барои беҳтар шунидани садое; **сих шудан** а) сих барин рост хестани мӯй (*аз хаим, тарс ва г.*); б) барои нағз шунидани гуфтаи касе бо диққат гӯш фаро додан. 2. дандонаҳон тези борик (*мас., дар сихмола*); **сих задан** хала зада дард кардани узве; **сих мондан** а) ҳайрон шудан; б) раҳ – раҳ шудан, торҳо пайдо кардан.

СИХ II سیخ 1. чубчаи майдаи нӯгтез. 2. асбоби дастбофӣ. 3. сихчаҳои оҳанӣ барои бастани мӯи сар. 4. сихи нӯгтез барои сайди паранда.

СИХГӮШ سیخ گوش *маҷ.* тезшунав, зудшунав.

СИХКАБОБ سیخ‌کباب гӯшти ба сих кашида дар оташ пухташуда, кабоби сихпаз.

СИХКАБОБПАЗ سیخ‌کباب‌پز шашликпаз, он ки кабоби сихӣ мепазад.

СИХМОЛА سیخ‌ماله молаи дандонаҳояш оҳанӣ.

СИХМОЛАКУНӢ سیخماله‌کنی *кишов.* баъди ҷуфтронӣ пӯшондани тухмӣ ва ҳамвор кардани кишт.

СИХМОЛАРОНӢ سیخماله‌رانی *ниг.* **сихмолакунӣ**.

СИХПАР سیخپر парандаи акнун болу пар баровварда истода; **сихпар шудан** нав болупар баровардан.

СИХРОҲА سیخ‌راهه пайраҳаи борик.

СИХРӮДА سیخروده *анат.* рӯдаи ғафс.

СИХЧА سیخچه сихи майда, сихи калта, сихи хурд; **сихча зада баромадани мӯй** нав неш зада баромадани муй.

СИҲАТ صحت 1. тандурустӣ саломатӣ. 2. тандуруст, саломат; **сиҳату саломат** тандуруст ва баофият; **сиҳат ёфтан (шудан)** тандуруст шудан, аз беморӣ шифо ёфтан.

СИҲАТБАХШ صحت‌بخش он ки ва ё он чи дармон мебахшад.

СИҲАТЁБАНДА صحت‌یابنده он ки ва ё он чи сиҳат меёбад.

СИҲАТЁБӢ صحت‌یابی шифо ёфтан, сиҳат шудан.

СИҲАТӢ صحتی саломатӣ, тандурустӣ.

СИҲАТКУНАНДА صحت‌کننده *ниг.* **сиҳатбахш.**

СИҲАТШАВАНДА صحت‌شونده *ниг.* **сиҳатёбанда**.

СИҲАТШАВӢ صحت شوی шифоёбӣ, тандуруст

шудан.

СИҲҲАТ *а.* صحت *ниг.* **сиҳат**.

СИҲИҚАД سهی‌قد *кит.* соҳиби қомати баланди зебо.

СИҲИСАРВ سهی‌سرو *ниг.* **сиҳиқад**.

СИҲӢ//САҲӢ *а.* صحی *кит.* рост, баланд, ростқомат; **сарви сиҳӣ** сарви рости баланд.

СИҲОМ *а.* سهام *ҷ.* **саҳм**.

СИҶИЛ سجل *кҳн.* санади расмӣ, ҳукми қозӣ; **хати сиҷил** хати расмӣ дар бораи бартарафшавии мурофиае.

СИҶН *а.* سجن *кит.* зиндон, маҳбас.

СИЮМ سیوم *шумораи тартибӣ аз* сӣ.

СИЮМИН سیومین *ниг.* **сиюм**.

СИЮРҒОЛ *т.* سیورغال *таър.* замини аз тарафи подшоҳон ба касони алоҳида бахшидашудаи озод аз хироҷ.

СИЯР *а.* سیر 1. *ҷ.* **сират**. 2. шарҳи ҳол ва сифоти гузаштагон (*бештар авлиё*).

СИЯҲ سیه *ниг.* **сиёҳ**.

СИЯҲАК سیهک *ниг.* **сиёҳак**.

СИЯҲБАХТ سیه‌بخت *ниг.* **сиёҳбахт**.

СИЯҲБОДОМ سیه‌بادام чашмони бодомшакли сиёҳ.

СИЯҲГИЛЕМ سیه‌گلیم *ниг.* **сиёҳгилем**.

СИЯҲГӮШ سیه گوش *ниг.* **сиёҳгӯш**.

СИЯҲДИЛ سیه‌دل *ниг.* **сиёҳдил**.

СИЯҲДИЛӢ سیه‌دلی *ниг.* **сиёҳдилӣ**.

СИЯҲӢ سیهی *ниг.* **сиёҳӣ**.

СИЯҲКОМ سیه‌کام бадбахт, бебахт, бетолеъ,бетавфиқ.

СИЯҲКОМӢ سیه‌کامی бадбахтӣ, бетолеъгӣ.

СИЯҲКОР سیه‌کار *ниг.* **сиёҳкор**; бадкор, фосиқ, бадтинат; золим.

СИЯҲКОРӢ سیه‌کاری *ниг.* **сиёҳкорӣ**.

СИЯҲКОСА سیه‌کاسه *ниг.* **сиёҳкоса**.

СИЯҲКӮШ سیه کوش бадхоҳ, бадкор, ҷинояткор.

СИЯҲМАСТ سیه‌مست масти аласт, масту мадҳуш.

СИЯҲНОМ سیه‌نام *ниг.* **сиёҳном**.

СИЯҲНОМА سیه‌نامه *ниг.* **сиёҳнома**.

СИЯҲНОМӢ سیه‌نامی *ниг.* **сиёҳномӣ**.

СИЯҲОЛУ سیه‌آلو олуи сиёҳ.

СИЯҲПИСТОН سیه‌پستان *кит.* зане, ки кӯдаконаш дар тифлӣ мемиранд.

СИЯҲПӮШ سیه‌پوش *ниг.* **сиёҳпӯш**.

СИЯҲРАНГ سیه‌رنگ *ниг.* **сиёҳранг**.

СИЯҲРИШ سیه ریش *ниг.* **сиёҳриш**.

СИЯҲРӮЗ سیه‌روز *ниг.* **сиёҳрӯз**.

СИЯҲРӮЗГОР سیه روزگار *ниг.* **сиёҳрӯзгор**.

СИЯҲРӮЗӢ سیه روزی *ниг.* **сиёҳрӯзӣ**.

СИЯҲРӮ(Й) سیه‌رو(ی)*ниг.* **сиёҳрӯй**.

СИЯҲСАР سیه‌سر *ниг.* **сиёҳсар**.

СИЯҲСИТОРА سیه ستاره бадбахт, бетолеъ.

СИЯҲТОБ سیه‌تاب *ниг.***сиёҳтоб**.

СИЯҲФОМ سیه فام *ниг.* **сиёҳфом**.

СИЯҲХОК سیه‌خاک *ниг.* **сиёҳхок**.

СИЯҲЧАРДА سیه‌چرده *ниг.* **сиёҳчарда**.

СИЯҲЧАШМ سیه‌چشم *ниг.* **сиёҳчашм**.

СИЯҲЧЕҲРА سیه‌چهره *ниг.* **сиёҳчеҳра**.

СИЯҲЧОЛ سیه چال 1. чоҳи торик; зиндони чоҳмонанди торик. 2. *маҷ.* лойи бисёр сиёҳ, сияҳлой.

СИЯҲҶОМА سیه‌جامه 1. дорои ҷомаи сиёҳ, он ки ҷомаи сиёҳ пӯшидааст. 2. *кит.*, *маҷ.* азодор, мотамгирифта.

СӢ سی адад, се карат даҳ, 30.

СКАФАНДР *фр.* سکفندر либоси махсуси ғаввосон ва кайҳоннавардон.

СКЕПТИТСИЗМ *ю.* سکیپتتسیزم *фалс.* равияи фалсафӣ, ки ҳама гуна имконияти дарк ва дарёфти воқеияти обективиро инкор мекунад.

СКИПИДАР *р.* سکپیدر моеи тундбӯе, ки аз тақтири самғи дарахтони сӯзанбарг ҳосил мешавад.

СКЛЕРОЗ *ю.* سکلیراز *тиб.* беморие, ки аз иллатёбии (сахтшавии) бофтаи баъзе узвҳо пайдо мешавад.

СКРИПКА *р.* سکریپکه *мус.* навъе аз ғиҷҷак.

СЛАВЯНӢ سلوینی *мансуб ба* **славянҳо**: **забонҳои славянӣ**.

СЛАВЯНШИНОС سلوینشناس мутахассиси забоншинос, ки забонҳои славяниро меомӯзад ва таҳқиқ мекунад.

СЛАВЯНШИНОСӢ سلوینشناسی илме, ки забонҳои славяниро меомӯзад.

СЛОВАКӢ سلاوکی *мансуб ба* **словакҳо**.

СМЕТА سمیته *ниг.* **баровард, харҷнома**.

СНАЙПЕР *англ.* سنیپر тирандози моҳир, нишонзан, ҳадафгир.

СОАТ *а.* ساعت 1. асбоб барои паймоиши вақт дар тӯли як шабонарӯз, вақтсанҷ: **соати бағалӣ, соати деворӣ, соати дастӣ, соати обӣ, соати регӣ** *ва ғ.* 2. миқёси замон, як ҷузъ аз бисту чор ҷузъи як шабонарӯз, ки 60 дақиқа аст; **соат ба соат** ҳар дам, ҳар замон, дам ба дам; **ҳамон соат** ҳамон дам, дарҳол.

СОАТБАЙЪ ساعتبیع аз ҳисоби ҳар соати коре; **музди соатбайъ** музде, ки ба ҳар соати коре пардохта мешавад.

СОАТКИСА ساعتکیسه кисаи хурди бағалӣ дар либос барои нигоҳ доштани соат.

СОАТСОЗ ساعتساز устои созандаи соат ва таъмиркунандаи он.

СОАТСОЗӢ ساعتسازی амал ва шуғли соатсоз.

СОБИҚ *а.* سابق 1. гузашта, пешина, пештара. 2. дар замони пеш, дар гузашта.

СОБИҚА *а.* سابقه гузашта, рӯйдода, воқеъшуда; пештара; **одати собиқа** одати пештара; **собиқа надоштан** дар собиқ (гузашта) маъмул ва ҷорӣ набудан.

СОБИҚАН *а.* سابقاً дар собиқ, пеш, дар гузашта.

СОБИҚУЗЗИКР *а.* سابقالذکر зикрёфта пеш аз чизе, дар гузашта зикршуда.

СОБИР *а.* صابر сабркунанда, батоқат, бобардошт, шикебо.

СОБИРӢ صابری сабру тоқат, шикебоӣ.

СОБИРОНА صابرانه аз рӯи сабру тоқат, батоқат.

СОБИТ *а.* ثابت 1. устувор, маҳкам, мустаҳкам, пойдор. 2. барқароршуда, исботёфта; **собит будан** а) аниқ маълум будан; б) пойдор будан, барқарор истодан. 3. *нуҷ.* ситора ва ё ҷирми осмоние, ки беҳаракат аст. *муқ.* **сайёра**; **собит кардан (намудан)** чизеро ба санад ва далелҳо тайид кардан, ба субут расонидан; **собит шудан** исбот ёфтан.

СОБИТАЗМ ثابتعزم он ки дар азми худ устувор бошад.

СОБИТҚАДАМ ثابتقدم пойдор, матин, устувор (касе дар коре ё фикре).

СОБИТҚАДАМӢ ثابتقدمی устуворӣ, пойдорӣ, матонат (*дар иҷрои коре*).

СОБИТҚАДАМОНА ثابتقدمانه бо пойдорӣ, бо устуворӣ

СОБИТРОЙ ثابترأی он, ки дар ақидаи худ побарҷост.

СОБОТ ساباط бинои тарафи пешинаш кушода; ҷои болопӯшидаи чор сӯяш кушода.

СОБОТНОК ساباتناک дорои собот, пешайвондор.

СОБУН *ю.* صابون ҷисми сахте, ки аз чарбу ва ишқорҳои гуногун тайёр карда бо он дастурӯ ва либос мешӯянд; **собуни алкундӣ** боқимондаи собуни истеъмол шуда; **собуни мушкин** собуни атр; **бо собуни** *касе* **ҷомашӯӣ кардан** а) кореро бо дасти (воситаи) касе иҷро кардан; б) бо касе сару кор доштан.

СОБУНАК صابونک *ниг.* **буғма** II.

СОБУНГАР صابونگر *ниг.* **собунпаз**.

СОБУНГАРӢ صابونگری *ниг.* **собунпазӣ**.

СОБУНПАЗ صابونپز он ки собун истеҳсол мекунад.

СОБУНПАЗӢ صابونپزی 1. амал ва шуғли собунпаз. 2. ҷое ё муассисае, ки дар он ҷо собун истеҳсол карда мешавад.

СОБУНПАЗХОНА صابونپزخانه биное, ки дар он собун пазанд.

СОБУНШӮЙ صابونشوئی **:собуншӯӣ кардан** бо собун шустан.

СОБУТА صابوته//سابوته зани пир, пиразан.

СОВ ساو филизмайдае, ки дар натиҷаи совидани оҳан бо суҳон пайдо мешавад, оҳансов.

СОВ(А) ساو//ساوه холис (*дар бораи тилло*); тиллои реза–реза.

СОВАРӢ ساوری тӯҳфа, ато, инъом, ҳадя.

СОВЕТӢ ساویتی *кҳн., ниг.* **шӯравӣ**.

СОВИДАН ساویدن *ниг.* **соидан, судан**.

СОВЛИҚ *т.* ساولق *гуфт.* гӯсфанди мода, меш.

СОВХОЗ ساوخاز *кҳн.* хоҷагии шӯравӣ–муассисаи сотсиалистии давлатӣ дар кишоварзӣ.

СОҒ ساغ *гуфт.* солим, саломат, тандуруст.

СОҒАР ساغر зарфи шаробнушӣ, пиёла, қадаҳ.

СОҒАРКАШ ساغرکش он ки май ба соғар мерезад.

СОҒАРКАШӢ ساغرکشی майхӯрӣ, майкашӣ.

СОҒУ ساغو 1. зарфи чӯбин барои гирифтани об, лабаниёт *ва г.* 2. ченаки ҳаҷм: **як соғу орд** даҳ соғу чой.

СОҒУТАРОШ ساغوتراش он ки аз чӯб соғу месозад.

СОҒУТАРОШӢ ساغوتراشی кор ва амали соғутарош.

СОД صاد *номи ҳарфи ҳабдаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 90 баробар аст.*

СОДА I *ит.* ساده *хим.* моддаи сафеди ишқордор.

СОДА II ساده 1. бенақшу нигор, бeороиши зиёдатӣ, соф; ғайримураккаб, одӣ. 2. бетакаллуф, бедабдаба, одӣ; муқаррарӣ. 3. покдил, поктинат; *муқоб.* **ҳилагар.** 4. *маҷ.* нодон, гӯл, содалавҳ, камақл, зудбовар. 5. *маҷ.* ҷавони ришу мӯйлаб набароварда, бериш; **ҷумлаи сода** *збш.* ҷумлаи ғайримураккаб; **сода кардан** осон кардан; сахл гардонидан.

СОДАГӢ سادگی 1. одигӣ, бетакаллуфӣ. 2. содадилӣ, нофаҳмӣ, гӯлӣ; **содагӣ кардан** содалавҳона рафтор кардан, нодонӣ кардан.

СОДАДИЛ ساده‌دل *ниг.* **сода** 3, 4.

СОДАДИЛӢ ساده‌دلی 1. покдилӣ, софтинатӣ. 2. нодонӣ, гӯлӣ.

СОДАДИЛОНА ساده‌دلانه 1. аз рӯи покдилӣ ва софтинатӣ. 2. аз рӯи нодонӣ ва зудбоварӣ.

СОДАЗАНАХ ساده‌زنخ *кит.* ҷавоне, ки ҳанӯз ришу мӯйлаб набаровардаст.

СОДАИЗОР ساده‌عذار 1. содарӯй, софрӯй. 2. *маҷ.* зебо.

СОДАИЗОРӢ ساده‌عذاری 1. содарӯӣ, тозарӯӣ, софрӯӣ. 2. *маҷ.* хушрӯӣ.

СОДАЛАВҲ ساده لوح *киноя аз* содадил, нодон, гӯл.

СОДАЛАВҲӢ ساده لوحی содадилӣ; гӯлӣ.

СОДАЛАВҲОНА ساده لوحانه *ниг.* **содадилона**.

СОДАНАВИСӢ ساده‌نویسی фикри худро бе ороиши печдарпечи лафзӣ соф ва фаҳмо ба қалам овардан.

СОДАРАФТОР ساده‌رفتار 1. он ки холисона муносибат мекунад, беғараз. 2. бефикр, камақл.

СОДАРАФТОРӢ ساده رفتاری *исми амал аз* **содарафтор**.

СОДАРӮ(Й) ساده‌رو(ی) *кит., маҷ.* зебо, хушрӯй.

СОДАРӮӢ ساده روئی зебоӣ, хушрӯӣ.

СОДИҚ *а.* صادق 1. ростгӯй, росткор; самимӣ, вафодор; **дӯсти содиқ, субҳи содиқ** сапедаи саҳарӣ.

СОДИҚҚАВЛ صادق‌قول ростгӯй; ба гуфтаи худ устувор.

СОДИҚОНА صادقانه аз рӯи ростию дурустӣ, вафодорона, бо садоқат, бо самимият.

СОДИҚУЛҚАВЛ *а.* صادق القول ростгӯй, ростгуфтор, мӯътамад, ростқавл.

СОДИР *а.* صادر 1. берун бароянда, берунраванда; *муқоб.* **ворид**. 2. баромада, рӯйдода, воқеъгардида; **содир шудан** а) рӯй додан, воқеъ гардидан, ба амал омадан; б) баромадан.

СОДИРА *а.* صادره *муаннаси* **содир**; номаи берунраванда; *муқоб.* **ворида**.

СОДИРКУНАНДА صادرکننده кишваре, ки амвол ё дигар доропи худро ба кишварҳои дигар содир мекунад: **созмони кишварҳои содиркунан-**

даи нафт.

СОДИРОТ *а.* صادرات молхое, ки аз мамлакате ба мамлакати дигар ирсол мешавад.

СОДИРОТӢ صادراتی содиршуда, содиршаванда; **амволи содиротӣ**.

СОДОТ *а.* سادات *ҷ.* **сайид.**

соз ساز 1. *асоси замони ҳозира аз* **сохтан**; асбоб, анҷом; об ҷиҳоз, сомон **созу барг** асбобу анҷом, лавозимот, **созу барги ҷанг** аслиҳа ва лавозимоти ҷанг. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* кунанда, созанда: **соатсоз, роҳсоз**.

СОЗ I ساز *мус.* 1. номи умумии асбобҳои **торӣ** (*танбӯр, дутор ва г.*). 2. *умуман* асбоби мусиқӣ. 3. оҳанг, наво; **созу овоз, созу суруд** навохтан ва сурудан; **ба сози** *касе* **рақсидан** *маҷ.* ба гуфтаи касе кӯркӯрона тобеъ шуда коре кардан, беирода будан.

СОЗ II ساز 1. тайёр, омода. 2. муносиб, мувофиқ, хуб; **соз будан** мувофиқ будан, мусоид будан; **соз кардан (намудан)** а) тайёр кардан, омода намудан; б) ба тартиб даровардан, мувофиқ гардонидан (*чизеро бо чизе*); ҷӯр кардан; в) кореро чусту чолок ва нағз ба ҷо овардан; г) боб кардан; кореро хеле моҳирона ба ҷо овардан; д) подоши кори бади касеро додан, адаби касеро додан.

СОЗАНДА I سازنده он ки чизеро сохтааст ё месозад, бинокунанда, эҷодгар.

СОЗАНДА II سازنده living созанда...

СОЗАНДАГӢ سازندگی амали созанда I , II.

СОЗАНДАКОР سازنده کار корсоз, таҷрибакор.

СОЗВАР سازور сохта ва омода, ба тартиб овардашуда; созгор, мувофиқ.

СОЗВОР سازوار *ниг.* **созгор**.

СОЗВОРӢ سازواری *ниг.* **созгорӣ**.

СОЗГОР سازگار муносиб, мувофиқ, боб; **созгор омадан** мувофиқ будан, боб будан.

СОЗГОРӢ سازگاری созиш, мувофиқат, боб будан.

СОЗИДАН سازیدن тайёр кардан, фароҳам овардан; сохтан.

СОЗИШ سازش 1. *исми феълӣ аз* **сохтан**. 2. муросо. 3. мувофиқат, дар бораи коре ба як қарор омадан; **созиш кардан** мувосо кардан, мувофиқат кардан, дар бораи масъалае ба як фикр (қарор) омадан.

СОЗИШГАР سازشگر *ниг.* **созишкор**.

СОЗИШГАРӢ سازشگری *ниг.* **созишкорӣ**.

СОЗИШГАРОНА سازشگرانه *ниг.* **созишкорона**.

СОЗИШКОР سازشکار он ки дар коре роҳи муросо ва созишро пеш мегирад, бо роҳи муторикаву мусолиҳа раванда, созишкунанда, мувосокунанда.

СОЗИШКОРӢ سازشکاری 1. муросогарӣ. 2. мувофиқат.

СОЗИШКОРОНА سازشکارانه бо роҳи мувосо ва созиш.

СОЗИШКУНӢ سازشکنی *ниг.* **созишкорӣ.**

СОЗИШНОМА سازشنامه ҳуҷҷат дар бораи созиш дар масъалае.

СОЗИШНОПАЗИР سازشناپذیر мувофиқанашаванда; ба созиш нарасанда.

СОЗМОН سازمان маҷмӯи дастгоҳ, шӯъба ва кормандони як идора ё як ташкилот, муассиса: **Созмони Милали Муттаҳид, созмони ғайридавлатӣ, созмон додан** ташкил кардан, таъсис намудан; **созмон ёфтан** ташкил гардидан, таъсис ёфтан.

СОЗМОНДЕҲ سازمانده ташкилкунанда, таъсисдиҳанда.

СОЗМОНДИҲАНДА سازماندهنده *ниг.* **созмондеҳ.**

СОЗМОНДИҲӢ سازماندهی созмон додан, ташкил намудан.

СОЗОНДАН سازاندن *феъли бавосита аз* **сохтан**; чизеро ба касе фармуда сохтан.

СОЗУ سازو *кит.* 1. лифи хурмо. 2. ресмони маҳкаме, ки аз лифи хурмо мебофанд.

СОИБ *а.* صایب//صائب *кит.* рострав, раванда бо роҳи рост, бо ростӣ ба мақсад расанда.

СОИБРАЪЙӢ صائبرأیی дурустмулоҳиза, хирадманд.

СОИБРОЙ//СОИБРАЪЙ صائبرای//صایبرأی дурустрой, дурустфикр, он ки мулоҳизаи дуруст

дорад; доно.

СОИБТАДБИР صائب‌تدبیر дурусттадбир; доно, хушёр.

СОИҒ *а.* صایغ *кит.* ҷавҳарӣ; ҷавоҳирфурӯш; заргар.

СОИД I *а.* صاعد банди даст то оринҷ.

СОИД II *а.* صائد сайёд, шикорчӣ.

СОИД III *а.* ساعد болораванда, суудкунанда.

СОИДАН سائیدن *ниг.* **судан.**

СОИДСАФЕД ساعدسفید сафедбозу.

СОИҚ *а.* سائق савқдиҳанда, ронанда; баранда; тарғибкунанда.

СОИҚА I *а.* صاعقه *кит.* оташак, барқ.

СОИҚА II *а.*سائقه баранда, савқдиҳанда; сабабгор.

СОИҚАБОР صاعقه بار оташбор; кушанда.

СОИЛ I *а.* سایل//سائل *кит.* 1. суолкунанда, пурсанда. 2. *маҷ.* садақапурс, гадо.

СОИЛ II *а.* سائل саялонкунанда, равон ва ҷоришаванда.

СОИЛӢ سائلی гадоӣ, садақапурсӣ.

СОИМ I *а.* صایم *кит.* 1. он ки рӯза гирад, рӯзагир, рӯзадор. 2. яке аз рӯдаҳо, ки пас аз рӯдаи дувоздаҳангӯшта қарор дошта ба он пайваст аст, кӯрруда.

СОИМ II *а.* سائم *кит.* чаранда, алафхӯр.

СОИН *а.* صائن сиёнаткунанда, нигаҳбоникунанда, нигоҳдоранда.

СОИР I *а.* سایر дигар, боқимондаи гурӯҳе ё чизе; **сайри** ... дигар, боқӣ.

СОИР II *а.* سائر 1. сайркунанда, раванда; **соиру тоир** а) раванда ва парвозкунанда; б) *маҷ.* махлуқот. 2. *маҷ.* машҳур, шоеъ.

СОИС *а.* سائس 1. идоракунанда. 2. он ки ба ҷазои сахт (*ҳамчун куштан*) мерасонад, ҷаббор, ҷаллод.

СОИШ سایش *исми феълӣ аз* **соидан, судан.**

сой سای *асоси замони ҳозира аз* **соидан, судан.**

СОЙ سای *гуфт.* 1. наҳр, ҷуи калон, ҷӯйбор. 2. маҷро, селроҳа, ҷарӣ.

СОКИБ *а.* ساکب резанда; резон, ҷорӣ; **дамъи сокиб** ашки равон.

СОКИН ساکن 1. беҳаракат, наҷунбанда, ором, сокит. 2. бошанда, иқоматкунанда дар ҷое; **сокини Бухоро; сокини хонақоҳ; сокин шудан** (*дар ҷое*) ҷой гирифтан, муқимӣ шудан. 3. *кит.* аломати сокин (ْ), ки болои ҳарфҳои ҳамсадои арабӣ гузошта шуда, ҳиҷоро мебандад.

СОКИНАК ساکنک *кит.* оҳиста, оҳистакак, секинак.

СОКИНРАГ ساکنرگ ором, ром, явош (*дар бораи асп*).

СОКИТ ساکت хомӯш, ором, овоз набароварда, бесадо; **сокит мондан** аз гап боз истодан, гап назадан; **сокит шудан** хомӯш шудан, аз сухан боз истодан, дам фурӯ бастан.

СОКИТӢ ساکتی оромӣ, хомӯшӣ.

СОКИТОНА ساکتانه ба хомӯшӣ, овоз набароварда; оромона.

СОКӮЛ ساکول *лаҳҷ.* 1. машғул, андармон, саргарм (*бо коре, ё тамошои манзарае*). 2. машғулият, василаи андармонӣ ва саргармӣ; **сокӯл будан** машғул будан, андармон будан.

СОҚ I *а.* ساق аз сари буҷул то сари зонуи одам; **соқи по, соқи мӯза**.

СОҚ II *а.* ساق *ниг.* **соқа I.**

СОҚА I *а.* ساقه 1. пояи растанӣ (гандум, гул *ва г.*), тана. 2. поя (*мас., пояи чорпоя*).

СОҚА II *а.* ساقه *кит.* қисми ақибгарди лашкар, он қисми лашкар, ки аз ақиби қисми асосӣ меояд, ақибгард.

СОҚА III *а.* ساقه *кит.* зонубанди оҳанин.

СОҚИБ *а.* ثاقب равшан, дурахшон.

СОҚИНОМА ساقی‌نامه *адш.* маснавӣ дар васфи май.

СОҚИТ ساقط 1. афтода. 2. бекоршуда, ба ҳисоб гирифтанашаванда; **соқит кардан** бекор кардан, ба ҳисоб нагирифтан; **аз гардан соқит кардан** коре ё масъулияти чизеро аз зиммаи худ дур кардан.

СОҚИЯ *а.* ساقیه *ниг.* **соқа** II.

СОҚӢ *а.* ساقی 1. *кит.* обдеҳ. 2. майкаш, шаробкаш.

СОЛ I سال 1. муддати як бор давр задани Замин ба даври Офтоб, ки 12 моҳи тақвимист ва ба чаҳор фасл тақсим мешавад; **соли нав** оғози соли тақвимӣ, ки одатан чашн гирифта мешавад; **соли кабиса** соли пурраи шамсӣ – мелодӣ, ки 366 рӯз буда дар чор сол як бор такрор меёбад, соли кабиса моҳи феврал 29 рӯз мешавад; **сол аз сол** аз як сол то соли дигар ; то рафт; **он солҳо** дар он айём, дар он даврон; **солҳои сол** солҳои гузаштаи бисёр, муддати зиёд; **сол (аз) дувоздаҳ моҳ** дар муддати тамоми сол, доимо, ҳамеша; **оши сол** маросиме, ки ба муносибати солгарди аввали мурдаи касе дода мешавад; **сол додан** маросими сари соли вафоти касеро қайд кардан. 2. син, синну сол. 3. сана, таърих: **соли вафот, соли таваллуд, соли қаҳт(ӣ)**.

СОЛ II سال *ниг.* **сал**.

СОЛБАНД سالبند *ниг.* **солбар**.

СОЛБАР سالبر дарахте, ки солдармиён бор меоварад ва як сол бор намеоварад.

СОЛГАРД سالگرد гузашти сол; сари сол; **солгарди чашни истиқлол, 800–умин солгарди таваллуди Мавлоно Ҷалолиддини Балхии Румӣ**.

СОЛГАРДОНӢ سالگردانی ҳисоби солшумории умри касе аз рӯи ҳисоби бурҷҳо (*даври солшумории ҳайвонот*).

СОЛГАШТ سالگشت *ниг.* **солгард**.

СОЛҒУТ سالغوت *ниг.* **солиғ**.

СОЛДИДА سالدیده одами миёнасол на ҷавону на пир.

СОЛДОР سال دار *ниг.* **солхӯрда**.

СОЛЕҲ *а.* صالح *кит.* покдил, покдоман, парҳезгор, нек, некӯкор.

СОЛЕҲОНА صالحانه покдилона, бовиҷдонона.

СОЛИБ *а.* سالب инкоркунанда, нафйкунанда, мункир.

СОЛИҒ *а.* سالغ *таър.* андози даромади ҳарбиёт.

СОЛИЁН سالیان *ҷ.* **сол**; солҳо, солҳои бисёр.

СОЛИЁНА سالیانه 1. *ниг.* **солона**. 2. маоше, ки сole як бор пардохта мешавад.

СОЛИК *а.* سالک *кит.* 1. раванда, роҳрав. 2. пайрави тариқати сӯфия.

СОЛИМ *а.* سالم сиҳат, саломат, тандуруст; дуруст, беайб; **солим мондан** сиҳату саломат будан, беайбу нуқсон баромадан (*аз беморӣ ё фалокате*).

СОЛИМАҚЛ سالم‌عقل он ки дуруст фикр ва муҳокима меронад, он ки фаъолияти ақлониаш нуқсе надорад.

СОЛИМАҚЛӢ سالم عقلی дурустфикрӣ, ростандешӣ.

СОЛИМАН *а.* سالماً ба саломатӣ, дар ҳолати тандурустӣ; бе айбу бе офате.

СОЛИМГАРДОНӢ سالم‌گردانی беҳбудӣ бахшидан, беҳтар кардан: **солимгардонии иқтисод**.

СОЛИМӢ سالمی сиҳатӣ, тандурустӣ, саломатӣ, дурустӣ, беайбу бенуқсонӣ.

СОЛИМФИКР سالم‌فکر он ки фикри солим дорад.

СОЛИМФИКРӢ سالم‌فکری *ниг.* **солимақлӣ**.

СОЛИНАВӢ سالنوی *мансуб ба* соли нав; **тӯҳфаи солинавӣ**.

СОЛИС *а.* ثالث *кит.* *шумораи тартибӣ* сеюм.

СОЛИСАН *а.* ثالثاً *кит.* сеюм, сеюм ин ки…

СОЛИФ *а.* سالف *кит.* гузашта, пешина, собиқ.

СОЛМАНД سالمند *ниг.* **солхӯрда**.

СОЛНОМА سالنامه 1. китобчае, ки дар он хулосаи ахбор ва маълумоти яксола қайд ёфтааст. 2. тақвим.

СОЛНОМАНАВИС سالنامه‌نویس он ки ахбор ва воқеаҳоро сол ба сол қайд ва сабт мекунад, воқеанигор.

СОЛНОМАНАВИСӢ سالنامه‌نویسی солнома навиштан, воқеанигорӣ кардан.

СОЛОЗМОЙ سال آزمای корозмуда, таҷрибадор.

СОЛОНА سالانه 1. яксола: **нақшаи солона, ҳисоботи солона**. 2. ҳарсола, он чи ҳар сол дода ё гирифта мешавад: **андози солона, музди солона**.

СОЛОР سالار сардор, бузурги қавм, пешво.

СОЛРӮЗ سالروز *ниг.* **солгард.**

СОЛУ سالو *кӯҳ.* порчаи сафеди тунук, ки барои либоси занона ва дастор ба кор мерафтааст, дока

СОЛУК *а.* سالوک *кит.* раванда, мусофир, сайёҳ.

СОЛУС سالوس *кит.* 1. риёкор, фиребгар. 2. риё, фиреб.

СОЛУСӢ سالوسی риёкорӣ, фиребгарӣ, маккорӣ.

СОЛХӮРДА سالخورده солдида, кӯҳансол, пир.

СОЛХӮРДАГӢ سالخوردگی пирӣ, кӯҳансолӣ.

СОЛШУМОРӢ سالشماری мизони гузашти солҳо аз як вақти маълум: **солшумории мелодӣ, солшумории ҳиҷрӣ.**

СОМ I سام *кӯҳ.* варам, омос, сарсом, барсом.

СОМ II سام воҳиди пули Қирғизистон.

СОМ(М) *а.* سام *кит.* заҳролуда, олуда бо заҳр, заҳрогин.

СОМЕА *а.* سامعه 1. шунавоӣ, қувваи шунавоӣ. 2. гӯш.

СОМЕҲ *а.* سامح ҷавонмард, сахӣ, саховатманд.

СОМЕЪ *а.* سامع 1. шунаванда, гӯшкунанда. 2. дар баъзе мактабҳои олӣ талабаи ғайрирасмӣ.

СОМИН *а.* ثامن *кит. шумораи тартибӣ* ҳаштум.

СОМИТ *а.* صامت 1. хомӯш, сокит. 2. ҳарфи бе ҳаракат

СОМӢ I سامی 1. *мансуб ба* **сом**; **забонҳои сомӣ** - гурӯҳи забонҳои ба ҳам наздики халқҳои сокин дар ҷануби ғарбии Осиё ва Шимоли Африқо (*арабӣ, сурӣ, яҳудӣ ва ғ.*).

СОМӢ II سامی олӣ, олидараҷа, олимиқдор.

СОМОН سامان 1. тартиб, интизом; **ба сомон** батартиб, мунтазам, дуруст. 2. молу мулк, дороӣ асбобу ускуна. 3. макон, маҳал, ҷой; **бо сару сомон** батартиб, сариштакор, осуда; **ба сомон шудан** ба назму интизом даромадан, осуда гардидан; **бе сару сомон шудан** а) назму тартиби худро гум кардан, бесаришта шудан; б) бехонаю ҷой шудан.

СОМОНА سامانه *итт.* сайти интернетӣ, шабакаи иттилоотии ягон муассиса ё марказ ва ё шахси воқеӣ.

СОМОНИЁН سامانیان *ҷ.* **сомонӣ**: **давлати Сомониён.**

СОМОНӢ I سامانی *мансуб ба* **Сомониён.**

СОМОНӢ II سامانی воҳиди пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки 1 сомонӣ ба 100 дирам баробар аст.

СОМОНОЛОТ سامان‌آلات асбоб, таҷҳизот.

СОМОНСӮЗ سامانسوز *кит.* харобиовар, ҳалокатовар.

СОН I سان 1. даст. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ҳамсонӣ: **девсон.**

СОН II سان 1. тавр, навъ, тарз, хел, гуна. 2. монанд, мисл; **ба сони...** ба монанди..., **ин сон** ин хел, ин тавр; **чӣ сон** чи хел, чигуна; **як сон** як хел.

СОН III سان *гуфт.* рони гӯсфанд, гов *ва ғ.*

СОН IV سان як навъ матоъ, сатини сафед.

СОН V سان санги фасон, санге, ки бо он корд, шамшер *ва ғ.* тез мекунанд; санг задан **сон задан** қайроқ задан,.

СОНАТА *ит.* سناته *мус.* навъе аз асари мусиқавӣ, ки аз се ё чор қисми гуногун ва оҳанг таркиб меёбад.

СОНЕТ *ит.* سانیت *адш.* дар назми аврупоӣ шеъри 14 мисраие, ки аз ду банди чормисраӣ ва ду банди семисраӣ таркиб меёбад.

СОНЕЪ *а.* صانع созанда, бавуҷудоранда, эҷодгар, офаринанда.

СОНЕҲА *а.* سانحه *кит.* ҳодиса, воқеа.

СОНИЯ *а.* ثانیه шастяки дақиқа.

СОНИЯВӢ ثانیوی сония ба сония.

СОНИЯГАРД ثانیه‌گرد дар соат ақрабак ё оинаест, ки шумори сонияҳоро нишон медиҳад.

СОНИЯН *а.* ثانیاً 1. сонӣ, баъд, баъд аз ин. 2. дуюм ин ки...

СОНИЯСАНҶ ثانیه‌سنج олоте, соате, ки гузашти вақтро бо сонияҳо нишон медиҳад.

СОНИЯШУМОР ثانیه‌شمار *ниг.* **сониясанҷ.**

СОНӢ *а.* ثانی баъд, пас, пас аз он; сонитар

баъдтар, баъди гузашти замоне…

СООТ *а.* ساعات *ҷ.* **соат**.

сор سار *збш.* 1. *пасванд.* 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* зиёдии чизе дар ҷое: **кӯҳсор, сангсор, чашмасор**. 3. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб, ки сифат месозад, ё ба калима маънои монандиро медиҳад:* **шармсор, хоксор, девсор**. 4. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сар: **нагунсор**.

СОР I سار номи парандаи хурдҷуссаи ҳашаротхӯр; соч.

СОР II *а.* سار *кит.* шутур, нока.

СОРАНГ سارنگ *мус.* 1. созест чун ғиҷҷак, ки бо камон навохта мешавад. 2. яке аз оҳангҳои дувоздаҳмақом.

СОРАНҶ سارنج *ниг.* **сор I**.

СОРБОН ساربان галабони шутурҳо, шутурбон.

СОРБОНСАРОЙ ساربان سرای *ниг.* **корвонсарой**.

СОРБОНХОНА ساربانخانه ҷои нигоҳбонии шутурҳо.

СОРВОН ساروان *ниг.* **сорбон**.

СОРИҚ *а.* سارق дузд.

СОРИМ *а.* صارم тез, бурро.

СОРИФ *а.* صارف сарфкунанда, харҷкунанда.

СОРӢ *а.* ساری *кит.* сирояткунанда, гузаранда (беморӣ).

СОРУҶ سارج омехтаи оҳак бо хокистар, ки дар бинокорӣ чун семент ба кор меравад.

СОСКАН ساسکن ходаи дарози чангчадор, ки бо он моҳиро зада сайд мекунанд: **соскан хӯрдан** *маҷ.* зарба хӯрдан, лат хӯрдан; дар вазъияти ногувор мондан.

СОСОНИЁН ساسانیان сулолаи шоҳаншоҳии Эрон, ки аз асрҳои I-II мелод то нимаи асри VI пеш аз Сомониён ҳукмронӣ карда буданд.

СОСОНӢ ساسانی *мансуб ба* **Сосониён**.

СОТГИН ساتگین *кҳн.* пиёлаи майнӯшӣ, қадаҳи калони майрезӣ.

СОТЕЪ *а.* ساطع *кит.* 1. дурахшон, габан. 2. ошкор, возеҳ, бурро.

СОТИР ساتر *кит.* пӯшонанда, пинҳонкунанда, рӯпӯшкунанда.

СОТСИАЛИЗМ *лот.* ساتسیئلیزم сохти ҷамъиятӣ ва низоми давлатдорӣ, ки адолати иҷтимоиро дар байни ҳамаи табақаҳои ҷомеа тарғиб мекунад.

СОТСИАЛИСТ *лот.* ساتسئلیست узви ҳизби сотсиалист; пайрави маслаки сотсиалистӣ.

СОТСИАЛИСТӢ ساتسیئلیستی *мансуб ба* **сотсиализм**, бар усули сотсиалистӣ асосёфта: **давлати сотсиалистӣ, сохти сотсиалистӣ**.

СОТУР ساطور 1. қайчии токбурӣ; дасткола. 2. корди калони устухоншикани қассобон.

СОФ صاف 1. беғубор, беғаш, зулол, тоза, покиза: **оби соф, ойинаи соф, осмони соф, ҳавои соф; дили соф** дили пок ва беғараз. 2. тамоман, пурра; холис; **соф кардан** а) тоза ва пок кардан; б) тамом кардан; **соф шудан** а) тоза ва пок гаштан; б) тамом шудан.

СОФГАВҲАР صافگوهر поктинатӣ, равшанзамирӣ, покдилӣ, ростӣ; беғашӣ, содиқӣ.

СОФДИЛ صافدل он ки дилаш аз ғараз ва кина пок аст, покдил, бекина.

СОФДИЛӢ صافدلی покдилӣ, бекинагӣ, беғаразӣ.

СОФДИЛОНА صافدلانه бо дили пок ва беғараз.

СОФЗАМИР صافضمیر *ниг.* **софдил**.

СОФИЛ *а.* سافل *кит.* паст; *муқоб.* **олӣ**.

СОФИСИРАТ صافیسیرت покботин, поксират, софзамир, софдил.

СОФИТИНАТ صافی طینت *ниг.* **софтинат**.

СОФИХАМИР صافی خمیر поксиришт, поктинат.

СОФИЯТ *а.* صافیت покӣ, тозагӣ, беолоишӣ, беғашӣ; ҳалолӣ, поктинатӣ.

СОФӢ صافی 1. соф будан, зулолу пок будан, холисӣ, беолоишӣ. 2. асбоби соф кардан, поло. 3. оше, ки биринҷашро алоҳида ҷӯшонда, аз софӣ гузаронда, баъд дам мекунанд.

СОФКОРӢ صافکاری аз поло гузаронидан, беғаллу ғаш гардонидан, зулол кардан (*мас. об*): **софкорӣ кардан**.

СОФҚАЛБ صاف قلب *ниг.* **софдил**.

СОФМАШРАБ صافمشرب *кит.* софтинат, пок-

табиат, некӯсират.

СОФТИНАТ صاف‌طینت софдил, поктинат.

СОХТ I ساخت 1.тарзи сохташудани чизе. 2. рехт, сохтор: **сохти бадан**. 3. низоми таркиби ҷамъиятӣ, давлатӣ: **сохти сармоядорӣ, сохти сотсиалистӣ**. 4. тайёр кардан, омода кардан, истеҳсол намудан, **пухту сохт** пухтану тайёр кардан. 5. *дар калимаҳои мураккаб тарз ва чигунагии сохта шудани чизеро нишон медиҳад*: **бадсохт, хушсохт**.

СОХТ II ساخت омодагӣ, тайёрӣ; тайёрӣ дидан, тайёр кардан.

СОХТА ساخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сохтан**. 2. дуруст кардашуда, сохташуда, омода тайёркардашуда. 3. сунъӣ, ҷаълӣ, қалбакӣ, дурӯғӣ; **номи сохта; ҳуҷҷати сохта; сохтаву бофта** ба тарзи дурӯғу қалбакӣ.

СОХТАГӢ ساختگی қаллобӣ, сохта будан, қалб будан.

СОХТАКОР ساخته‌کار он ки кори сохта мекунад; қаллоб, фиребгар.

СОХТАКОРӢ ساخته‌کاری қаллобӣ, фиребгарӣ.

СОХТАКОРОНА ساخته‌کارانه бо роҳи сохтакорӣ, бо қаллобӣ.

СОХТАН ساختن 1. бино кардан, бунёд намудан. 2. тайёр кардан, омода намудан; дуруст кардан. 3. тартиб додан, мураттаб намудан. 4. созиш кардан, мувосо кардан; сабру тоқат кардан. 5. *чун феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ ба ҷои* кардан, намудан *омада метавонад:* **вонамуд кардан, вонамуд сохтан**.

СОХТМОН ساختمان 1. бино, иморат. 2. бино кардан, барпо намудан; бинокорӣ: **Вазорати сохтмон**.

СОХТМОНӢ ساختمانی *мансуб ба* **сохтмон**; барои сохтмон.

СОХТОР ساختار сохт, тартиб: **сохтори давлатӣ, сохторҳои қудратӣ**.

СОХТУК ساختوک *лаҳҷ.* поза, сипор, омоч.

СОҲА *а.* ساحه 1. майдон, ҷои фароху паҳновар, саҳни чизе. 2. ҳудуд, доира, гирдогирди ҷое (чизе). 3. арсаи хоси ягон фаъолият, илм, истеҳсолот *ва ғ.*: **соҳаи адабиёт, соҳаи назм, соҳаи савдо, соҳаи саноат, соҳаи чорводорӣ**.

СОҲАВӢ//СОҲАГӢ ساحوی//ساحگی *мансуб ба* **соҳа**.

СОҲИБ *а.* صاحب 1. дорандаи чизе, молик; **соҳиби хату савод** хатхон ва хатнавис, босавод; **соҳиб будан** *ба чизе* доро будан ба чизе, молик будан; *ба чизе* **соҳиб доштан** ба касе тааллуқдор будан, аз они касе будани чизе. 2. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* дорандаги: **соҳибдавлат, соҳибдевон (шоир), соҳибкор, соҳибҷамол.**

СОҲИБАДОЛАТ صاحب‌عدالت боадолат, адолатпеша.

СОҲИБАЁЛ صاحب‌عیال 1. кадхудо, дорои зану фарзанд. 2. он ки хонаводаи бузург дорад.

СОҲИБАҚЛ صاحب‌عقل боақл, хирадманд.

СОҲИБАФСАР صاحب‌افسر *кит.* дорандаи тоҷ, тоҷдор, шоҳ.

СОҲИБАХЛОҚ صاحب اخلاق хушахлоқ, боодоб, аз ҷиҳати маънавӣ устувор.

СОҲИББАРИД صاحب‌برید хабаррасонанда; воқеанавис, маъмуре, ки подшоҳро аз воқеаҳои мамлакат огоҳ мекунад.

СОҲИБҒАРАЗ *а.* صاحب غرض одами ғаразнок, бадхоҳ; фитнаангез.

СОҲИБДАВЛАТ صاحب‌دولت бадавлат, давлатманд, сарватманд.

СОҲИБДЕВОН صاحب‌دیوان 1. *кӯҳ.* шахси амалдори олии молия. 2. шоире, ки ашъораш дар китобҳои алоҳида бо низоми муайян ҷамъ оварда шудаанд.

СОҲИБДИЛ صاحب‌دل 1. покдил, нексират; боинсоф, раҳмдил. 2. далер, ҷасур, нотарс.

СОҲИБЗАВҚ صاحب‌ذوق 1. соҳибистеъдод. 2. хушзавқ.

СОҲИБЗАМИН صاحب‌زمین заминдор, молики замин.

СОҲИБИДРОК صاحب‌ادراک боидрок, хушфаҳм, зирак.

СОҲИБИҚБОЛ صاحب اقبال хушбахт, хуштолеъ.

СОҲИБИҚТИДОР صاحب‌اقتدار 1. соҳиби қудрату қувват. 2.арҷманд.

СОҲИБИМЗО صاحب امضا 1. шахсе, ки ҳуҷҷатеро имзо карда бошад. 2. ҳуқуқи дар ҳуҷҷатҳои давлатӣ имзогузорӣ дошта.

СОҲИБИМТИЁЗ صاحب‌امتیاز он ки имтиёзи корхона, ширкат ва монанди онро дорад. **соҳибимтиёзи маҷалла (рӯзнома)** касе, ки имтиёзи нашри маҷалла (рӯзнома)-ро дошта, масъули матолиби дар он дарҷшуда аст.

СОҲИБИНОЯТ صاحب عنایت меҳрубон, мададгор, накӯкор.

СОҲИБИНТИЗОМ صاحب‌انتظام боодоб, нексиришт.

СОҲИБИРОДА صاحب اراده иродаи қавӣ дошта, боирода, қавиирода.

СОҲИБИСТЕЪДОД صاحب‌استعداد қобилиятнок, мустаид, қобил.

СОҲИБИСТИҚЛОЛ صاحب‌استقلال озод, соҳибихтиёр, мустақил.

СОҲИБИХТИЁР صاحب‌اختیار он ки бо майлу хоҳиши худ кореро мекунад, он ки ихтиёраш ба дасти худи ӯст, ихтиёрдор, мустақил.

СОҲИБИХТИЁРӢ صاحب‌اختیاری мустақилӣ, ихтиёрдорӣ.

СОҲИБИХТИСОС صاحب‌اختصاص дорои ихтисос, мутахассис.

СОҲИБӢ I صاحبی соҳиб будан, моликият (ба чизе); **соҳибӣ кардан** ба чизе соҳиб шудан, ба ихтиёри худ чизеро даровардан, ба моликияти худ даровардан.

СОҲИБӢ II صاحبی як навъ ангури сурхчатоб, ки донаҳои калон дорад.

СОҲИБКАЛОМ صاحب‌کلام 1. он ки қудрати суханварӣ дорад, сухандон. 2. адиби маъруф.

СОҲИБКАМОЛ صاحب‌کمال он ки дар илму дониш ва фазлу адаб ба пояи баланд расидааст, бомаърифат.

СОҲИБКАРАМ صاحب‌کرم бокарам, саховатманд, саховатпеша.

СОҲИБКАРОМАТ صاحب‌کرامت 1. он ки корҳои мӯъҷиза анҷом медиҳад, мӯъҷизакор. 2. *маҷ.* ғайбдон, ғайбгӯй.

СОҲИБКИТОБ صاحب‌کتاب 1. *д.* дорандаи китоби муқаддас. 2. муаллифи китоб.

СОҲИБКОР صاحبکار 1. сардори кор, корфармо, хӯҷаин. 2 он ки кореро ба роҳ мемонад.

СОҲИБКОРӢ صاحب‌کاری 1. корфармоӣ. 2. ба роҳ мондани ягон кор.

СОҲИБКУЛОҲ صاحب‌کلاه 1. *кит.* тоҷдор, подшоҳ. 2. *маҷ.* сарбаланд, сарфароз.

СОҲИБҚАЛАМ صاحب‌قلم 1. он ки тарзи таҳрири нағз дорад. 2. нависанда.

СОҲИБҚИРОН صاحب‌قران *таър.* 1. он ки дар вақти наздик шудани сайёраи Зӯҳра бо Муштарӣ, ё Зӯҳра бо Офтоб таваллуд ёфтааст, ки ин дар илми аҳкоми нуҷум аломати хушбахтӣ ба шумор мерафт. 2. *маҷ.* хушбахт, саодатманд; зафарманд. 3. лақаби баъзе подшоҳони қадим.

СОҲИБҚУВВАТ صاحب‌قوت қавӣ, зӯр, пурзӯр.

СОҲИБЛИСОН صاحب‌لسان *кит.* суханвар, нотиқ.

СОҲИБМАНЗАЛАТ صاحب منزلت мӯътабар, соҳибэҳтиром.

СОҲИБМАНСАБ صاحب‌منصب дорои мансаби калон, мансабдор; амалдор.

СОҲИБМАСЛИҲАТ صاحب مصلحت доно, хирадманд.

СОҲИБМАЪЛУМОТ صاحب‌معلومات маълумотнок, бомаърифат.

СОҲИБМОЯ صاحب مایه бой, давлатманд.

СОҲИБНАЗАР صاحب‌نظر равшанзамир, бофаросат, нозуксанҷ.

СОҲИБНЕЪМАТ صاحب‌نعمت сарватманд, бадавлат.

СОҲИБНОМ صاحب‌نام номдор, маъруф; баэътибор, баобрӯ.

СОҲИБНОМУС صاحب ناموس поктинат, росткор, бонангу номус.

СОҲИБНУФУЗ صاحب‌نفوذ он ки нуфузу эътибор дорад, мӯътабар.

СОҲИБРАЪЙ صاحب رعی *ниг.* **соҳибтадбир**.

СОҲИБСАЛИҚА صاحب‌سلیقه *ниг.* **соҳибзавқ**.

СОҲИБСАЛТАНАТ صاحب‌سلطنت подшоҳ, ҳоким.

СОҲИБСАОДАТ صاحب‌سعادت *ниг.* **соҳибиқбол**.

СОҲИБСАРИР صاحب‌سریر *кит.* соҳиби тахт, подшоҳ, тахтнишин.

СОҲИБСАРМОЯ صاحب‌سرمایه соҳиби сармоя, давлатманд, ғанӣ, сармоядор.

СОҲИБСАХО صاحب سخا *ниг.* **соҳибэҳсон**.

СОҲИБСИМОЪ صاحب‌سماع 1. гӯшкунанда. 2. *маҷ.* тобеъ, мутеъ, фармонбардор.

СОҲИБСУКУН صاحب سکون устувор; тобовар, тоқатнок.

СОҲИБСУҚ صاحب سوق раиси бозор, сардори бозор.

СОҲИБСУХАН صاحب‌سخن 1. суханвар. 2. адиб.

СОҲИБТАБЪ صاحب‌طبع 1. он ки табъи баланд дорад, сухандон. 2. хуштабъ, хушгӯй; зарофатгӯй.

СОҲИБТАДБИР صاحب‌تدبیر 1. донишманд. 2. дурбин. 3. чорасоз.

СОҲИБТАРАДДУД صاحب‌تردد он ки барои анҷоми коре кӯшишу ҳаракат дорад.

СОҲИБТАФАККУР صاحب تفکر хирадманд, мутафаккир, заковатманд.

СОҲИБТАФАРРУС صاحب تفرس соҳиби фаросат, бофаҳм, боидрок.

СОҲИБТАХТ صاحب تخت шоҳ, ҳоким, шаҳаншоҳ, соҳиби тахти шоҳӣ.

СОҲИБТАҶАММУЛ صاحب‌تجمل бошаъну шукӯҳ, бокарру фар.

СОҲИБТАҶРИБА صاحب‌تجربه кордида, таҷрибанок, ботаҷриба, таҷрибадор.

СОҲИБТАҶРИБАГӢ صاحب‌تجربگی таҷрибаи бой доштагӣ.

СОҲИБТОҶ صاحب تاج *ниг.* **соҳибтахт**.

СОҲИБУЛҶАЙШ *а.* صاحب‌الجیش соҳиби лашкар, сипоҳсолор; подшоҳ.

СОҲИБФАРОСАТ صاحب‌فراست 1. он ки дорои фаросат аст; боҳуш, зирак. 2. донандаи фани қиёфа, қиёфашинос.

СОҲИБФАҲМ صاحب‌فهم хушфаҳм, зеҳнтез, зирак.

СОҲИБФИКР صاحب فکر донишманд, бохирад.

СОҲИБФИРОШ صاحب فراش *кит.* бистарӣ, бемор, касал.

СОҲИБХАБАР صاحب خبر 1. огоҳ, хабардор. 2. *маҷ.* қосид, фиристода, хабаррасон.

СОҲИБХИРАД صاحب خرد хирадманд, боақл, бохирад, донишманд.

СОҲИБХОНА صاحب‌خانه молики хона, хӯҷаини хона, мизбон.

СОҲИБХОНАЗАН صاحب‌خانه‌زن зани соҳибхона.

СОҲИБҲАШАМАТ صاحب‌حشمت соҳиби шукӯҳу дабдаба, соҳиби ҷоҳу ҷалол.

СОҲИБҲИММАТ صاحب‌همت олиҳиммат, ҷавонмард, сахӣ.

СОҲИБҲУҚУҚ صاحب‌حقوق он ки ба муайян кардани ҳаққу ҳуқуқи худ соҳиб аст, баҳраманд аз ҳама ҳуқуқҳо.

СОҲИБҲУНАР صاحب‌هنر ҳунарманд, соҳиби ягон ҳунар.

СОҲИБЧАНГОЛ صاحب‌چنگال парандаи даранда, дорои чанголи қавӣ; ваҳшӣ: **парандаи соҳибчангол**.

СОҲИБҶАМОЛ صاحب‌جمال хушрӯ, зебо, некрӯй.

СОҲИБҶАШН صاحب‌جشن он ки ҷашни ӯ гузаронида мешавад.

СОҲИБҶОҲ صاحب‌جاه баландмартаба, олимақом.

СОҲИБЪИЁР صاحب عیار 1. санҷишгари пули тиллои холис ва сақат, фарққунандаи пули сара ва носара, дорои санги маҳак. 2. *маҷ.* фарққунандаи неку бад.

СОҲИБЭҲСОН صاحب‌احسان *ниг.* **соҳибкарам**.

СОҲИБЭҲТИРОМ صاحب‌احترام мӯҳтарам, соҳиби иззату икром.

СОҲИБЭЪТИБОР صاحب‌اعتبار 1. мӯҳтарам, муаззам. 2. шоистаи эътимод.

СОҲИЛ ساحل замини лаби дарё, канори дарё, лаби баҳр; соҳили наҷот.

СОҲИЛБАНДӢ ساحل‌بندی мустаҳкам кардани соҳил; **корҳои соҳилбандӣ**.

СОҲИЛНИШИН ساحل‌نشین он ки дар соҳил зиндагӣ мекунад.

СОҲИР I *а.* ساحر сеҳркунанда, ҷодугар.

СОҲИР II *а.* ساهر бехоб, шаббедор; бедор.

СОҲИРА I ساهره 1. сатҳ ва рӯи замин. 2. чашмаи равон.

СОҲИРА IIساحره *муаннаси* **соҳир** I.

СОҲИРӢ ساحری ҷодугарӣ, сеҳркорӣ.

СОҲИРОНА ساحرانه 1. ба таври ҳайратангез, аҷоиб. 2. мафтунона, ҷозибакорона.

СОҲӢ I *а.* ساهی *кит.* он ки фикраш ба ҷои дигар аст, ғофил, бепарво; мусоҳилакор.

СОҲӢ II *а.* صاحی 1. бедор, бедоршуда. 2. ҳушёр.

СОЧ ساچ *ниг.* **соҷ.**

СОЧМА ساچمه сурбрезаҳои гирд–гирд, ки дар камони шикорӣ барои оташ додан мерезанд.

СОЧМАДОН ساچمه‌دان халтачае, ки дар он сочма мегиранд.

СОЧМАРЕЗ ساچمه‌ریز он ки дар қолиби махсус сочма мерезад.

СОЧМАРЕЗӢ ساچمه‌ریزی амали рехтани сочма.

СОҶ I ساج 1. дарахти баланди рост, ки дар Ҳиндустон мерӯяд ва онро булути ҳиндӣ низ мегӯянд. 2. як навъи дарахт, ки чӯбаш сиёҳи сахт аст ва дар гузашта барои сохтани киштиҳо истифода мегардид.

СОҶ II ساج парандаи сиёҳчаи зоғчамонанди хурдтар аз зоғ, ки бештар малахро шикор кунад.

СОҶГУН ساج‌گون *кит.* тира, сияҳгун.

СОҶИД *а.* ساجد саҷдакунанда, он ки пешонӣ бар замин ниҳода саҷда кунад.

СОЪ *а.* صاع паймонаи галла, тақрибан се килограмм.

СОЪХОҲ صاع خواه садақахӯр; қаландар, дарвеше, ки дар сари хирмани ғалла ҳақ металабад.

СОЯ سایه 1. сиёҳии ҷисми инсон ё ҳар ҷисми дигаре, ки дар рӯшноии офтоб ё нури чароғ ба замин ё болои чизи дигар меафтад. 2. ҷои офтобнорас, ҷои панаҳ аз офтоб; **аз (ба) сояи...** дар паноҳи..., ба зери...; **дар сояи...** а) ба шарофати..., ба туфайли..., аз боиси..., ба сабаби ...; б) дар ҳимояти... дар паноҳи; **сояи ӯ аз сари мо кам мабод (нашавад)** ҳамеша дар паноҳ ва ҳимояти ӯ бошем, илтифоту меҳрубониаш аз мо кам мабод; **сояи** *касе* **шудан** ҷонишини касе шудан, мислу монанди касе шудан; **сояи касеро аз девор тарошидан** касеро сахт бад дидан, касеро чашми дидан надоштан; **аз сояи худ тарсидан** хеле тарсончак будан; **чу соя аз паси (дунболи)** *касе* **гаштан** касеро беист таъқиб кардан.

СОЯАНДОЗ سایه‌انداز он чи бар чизе соя афкандааст.

СОЯАФКАН سایه‌افکن *ниг.* **сояандоз.**

СОЯБОН سایه‌بان 1. парда ё чодире, ки барои панаҳ кардан аз офтоб болои сар мекашанд. 2. чатр; **кафи даст ба чашм соябон кардан** бо кафи даст чашмро аз рӯшноии чароғ ё шуои офтоб панаҳ кардан (*вақти нигаристан ба чизе*).

СОЯБОНГУЛ سایه‌بان‌گل *бот.* як навъ гули чатрмонанд, ки тӯдагул ҳам мегӯянд.

СОЯБОНШАКЛ سایه‌بان‌شکل ба монанди чатр, ба шакли соябон.

СОЯГАРД سایه گرد ҷое, ки соя барвақт афтад.

СОЯГАҲ//СОЯГОҲ سایه‌گه//سایه‌گاه ҷойи соя; соягаҳи бед.

СОЯГИР سایه‌گیر болои тиреза аз берун барои аз шуои рости офтоб нигоҳ доштан васл мекунанд.

СОЯГӢ سایگی 1. он чи дар сояҷой парвариш ёфта бошад. 2. меваи дар соя хушк карда шуда: **мавизи соягӣ**.

СОЯГОҲ سایه گاه соянок, соядор.

СОЯГУСТАР سایه‌گستر *кит.* 1. сояандоз, сояафкан. 2. *маҷ.* одами меҳрубон, ҳимоягар ва паноҳгоҳи мардуми бечора.

СОЯДАСТ سایه‌دست навишти дастии хатиравии муаллиф ё мусанниф, ба дасти муаллиф.

СОЯДОР سایه‌دار 1. ҳар чизе ки сояаш ба замин меафтад; сояафкан. 2. ҷои аз шуои офтоб панаҳ: **дарахти соядор**, **сарҳавзи соядор**.

СОЯДӮСТ سایه‌دوست дӯстдори соя; гиёҳи соядӯст.

СОЯЗАДА سایه زده аз рӯи ақидаи хурофӣ – касе, ки ба ӯ деву парӣ таъсир карда, зиён расондааст, ҷинзада, зиёндор.

СОЯМАНД سایه مند соядор, босоя, чизе, ки соя бар он афтодааст; *муқ.* **серсоя**.

СОЯНАМО سایه نما 1. ба соя монанд, соятоб. 2.ҳангоми тулӯъ соя партофтани дарахт, бино ва дигар чизҳои баланд.

СОЯНИШИН سایه‌نشین 1. он ки дар саяҷой нишастааст. 2. касе, ки боғеро барои иқомат дар мавсими тобистон ба иҷора мегирифт.

СОЯНОК سایه ناک соядор.

СОЯПАРАСТ سایه‌پرست сояро дӯст дорад, соядӯстдор.

СОЯПАРВАРД سایه‌پرورد *ниг.* **сояпарварда**.

СОЯПАРВАРДА سایه‌پرورده 1. ба воя расида, тарбияёфта дар сояҷой. 2. *маҷ.* касе, ки дар нозу неъмат тарбия ёфтааст.

СОЯРАВ سایه‌رو ҷои офтобнорас, ҷои соянок.

СОЯРАВШАН سایه‌روشن *санъ.* ҷой додани рангҳои гуногуни тира ва равшан дар асари рассомӣ ва графикӣ.

СОЯРӮ سایه‌رو *ниг.* **сояров**.

СОЯСИФАТ سایه‌صفت монанди соя, чун соя.

СОЯФИКАН سایه‌افکن *ниг.* **сояандоз**.

СОЯЧАШМ سایه سایه моводи рангкунӣ, ки бо он мижгонро ранг кунанд.

СПАРТАКИАДА *лот.* سپرتکیئده мусобиқаи оммавии варзишӣ, ки дар он ҳама навъҳои варзиш намоиш дода мешавад.

СПЕКТАКЛ *фр.* سپیکتکل намоиши театрӣ, намоиш, намоишнома.

СПЕКТР *лот.* سپیکتر *физ.* маҷмӯи партавҳои ранга, ки вақти аз маншур гузаштани нур ба вуҷуд меоянд.

СПИКЕР *англ.* سپیکر сардори парламент.

СПИРТ *лот.* سپیرت моеи сӯзанда ва мастиовар, ки аз моддаҳои канддор ва крахмалдор кашида мешавад, ҷавҳари арақ.

СПИРТДОР سپیرت دار дорои спирт; **нӯшокиҳои спиртдор**.

СПИРТӢ سپیرتی *ниг.* **спиртдор**.

СПИРТНОК سپیرت ناک *ниг.* **спиртдор**.

СПОРТ *англ.* سپارت *ниг.* **варзиш**.

СПОРТЛОТО سپارت لاتا бозии лотереяи бурднок, ки барои инкишофи корҳои варзишӣ ташкил карда мешавад.

СТАДИОН *ю.* ستدئان *ниг.* **варзишгоҳ**.

СТАКАН *р.* ستکان зарфи устувонаки шакли бедастаи шишагӣ барои нӯшидани моеот; истакон.

СТАНДАРТ *англ.* ستندرت 1. намуна, меъёр, маҳак. 2. навъи махсуси мол, ки нисбат ба сифат, таркиб, миқдор ва вазн муайян шуда бошад.

СТАНДАРТОНӢ ستندرتانی ба меъёр даровардан, ба навъи махсуси ҷавобгӯи меъёри муайян ҷудо кардан

СТАРШИНА *р.* ستршینه рутбаи ҳарбӣ, ки аслан корҳои хоҷагидории рота бар дӯши вай аст.

СТЕНОГРАММА *ю.* ستیناگرمه *ниг.* **зуднавишт**.

СТЕНОГРАФИЯ *ю.* ستیناگرفیه *ниг.* **зуднависӣ**.

СТЕРИЛИЗАТСИЯ *лот.* ستیرلیزتسیه 1. дафъ кардани микробҳои зарарнок ва сирояткунанда, соф ва безараркунӣ (*мас., обро*). 2. ба воситаи ҷарроҳӣ, ба бача зоидан ё зоёнидан ноқобил гардонидани одам ё чорпо.

СТЕТОСКОП *ю.* ستیتاسکاپ *тиб.* олати махсусе, ки духтурҳо ба воситаи он дил ё шуши беморро месанҷанд.

СТОМАТОЛОГИЯ ستامتالاگیه *ниг.* **даҳонпизишкӣ**.

стон//истон ستان//استان *пасванди исмсоз, ки ба калима маънои* афзунии он чизро дар *ҷое медиҳад*: **гулистон, кӯҳистон, чаманистон**.

СТРАТЕГИЯ *ю.* ستریتیگیه 1. санъати ҷанг. 2. ҳунари роҳбарӣ, санъати роҳбарӣ.

СТРАТЕГӢ ستریتیگی санъати ҷангӣдошта; муҳим.

СТРАТОСТАТ *лот.* ستراتستت кура барои парвоз ба стратосфера.

СТРАТОСФЕРА *лот.* ستراتسفیره табақаи болои атмосфера – ҷавви ҳаво.

СТУДЕНТ *лот.* ستودینت *ниг.* **донишҷӯ**.

СТУДИЯ *ит.* ستودیه 1. коргоҳи рассом ё ҳайкалтарош. 2. мактаби ҳунарпешагӣ. 3. муассисае, ки кинофилм тайёр мекунад. 4. хонаи махсус барои намоишҳои телевизионӣ.

СТЮАРДЕССА *англ.* ستیواردیسّه ходими ҳавопай-

мо, зане ки дар салони ҳавопаймо ба мусофирон хизмат мекунад.

СУ I //СУЪ а. سوء//سو 1. бадӣ, зиён ва мазаррат. 2. бад; бадхоҳ.

СУ II //СУВ سو *шакли дигари* **сӯ(й)**.

СУАДО *а.* سعدا *ҷ.* **саид**.

СУБЙЕКТ *лот.* سبئیکت 1. *фалс.* он ки идрок, фикр ва амал мекунад. 2. *збш.* мубтадо. 3. шахс, кас, одам.

СУБЙЕКТИВИЗМ *лот.* سبئیکتیویزم 1. *фалс.* равияи фалсафӣ, ки мавҷуд будани оламии моддии беруниро инкор мекунад ва онро фақат дарки шуури шахс мешуморад. 2. шахсият, ғаразнокӣ.

СУБЙЕКТИВӢ سبئیکتیوی 1. хоси шахси муайян, хусусӣ, шахсӣ. 2. ғайри мунсифона, шахсӣ; **баҳодиҳии субективӣ (субективона)**.

СУБОТ *а.* ثبات *ниг.* **сабот**.

СУБОТКОР ثبات کار 1. сахт, маҳкам, мустаҳкам. 2. боирода, дар азмаш устувор.

СУБОТКОРӢ ثبات کاری 1. мустаҳкамӣ, сахтӣ. 2. собитқадамӣ, боиродагӣ.

СУБОТКОРОНА ثبات کارانه собитқадамона,

СУБСТАНСИЯ *лот.*سبستنسیه *фалс.* 1. ҷавҳар, моҳият, асоси ҳамаи чиз ва ходисаҳо. 2. дар фалсафаи метафизикӣ моҳияти тағйирнаёбандаи ашё.

СУБСТРАТ *лот.* سبسترت 1. *фалс.* асоси умумии ҳодисаҳои гуногун. 2. *збш.* боқимондаи унсурҳои забони мағлуб дар таркиби забони ғолиб.

СУБТРОПИКӢ سبتراپکی *мансуб ба* субтропикҳо – ба минтақаи наздик ба тропикҳо (*аз шимол ва ҷануб*), ки обу ҳавояш гарм аст, минтақаи гармсер.

СУБУЛ *а.* سبل *ҷ.* **сабил**.

СУБУР *а.* ثبور вайронӣ; ҳалокат.

СУБУТ *а.* ثبوت исбот ва аниқ кардан; **ба субут расидан** собит шудан; **ба субут расондан** а) исбот кардан бо далелу ҳуҷҷатҳо; б) ба анҷом расондан, тамом кардан.

СУБӮҲ *а.* صبوح *кит.* пагоҳӣ, субҳ, субҳгоҳ.

СУБҲ *а.* صبح 1. вақти сафед шудани рӯз, бомдод, сапедадам; **субҳ то шом** аз дамидани сапеда то фурӯ нишастани торикӣ, тамоми рӯз. 2. *маҷ.* оғоз, ибтидо, аввали саршавии чизе, **субҳи мурод, субҳи умед, субҳи шодӣ; субҳи содиқ** пурра дамидани сапедаи саҳарӣ; *муқоб.* **субҳи козиб**, ки нимаравшании пеш аз дамидани сапедаи ҳақиқист.

СУБҲА *а.* سبحه тасбеҳ, донаҳое, ки ба ришта кашида шудааст ва рӯҳониён теъдоди зикри Худованд карданро ба он мешумуранд.

СУБҲГОҲ(ОН) صبحگاه//صبحگاهان *ниг.* **субҳдам**.

СУБҲГОҲӢ صبحگاهی *мансуб ба* **субҳгоҳ**.

СУБҲГОҲОН صبحگاهان саҳаргоҳон.

СУБҲДАМ صبحدم ҳангоми субҳ, бомдод, сапедадам.

СУБҲИДАМ صبحدم *ниг.* **субҳдам**.

СУБҲОН *а.* سبحان пок, муназзаҳ.

СУБҲОНА سبحانه хуроки субҳ.

СУБҲОНАЛЛОҲ سبحان الله *калимаи нидо.* 1. *д.* Худованд пок аст, муназзаҳ аст Худо! 2. аҷабо! (*дар вақти изҳори тааҷҷуб гуфта мешавад*).

СУБЪ *а.* سبع 1. аз ҳафт як қисм, ҳафтяк. 2. ҳафтяки Қуръон, Ҳафтяк.

СУВАР I *а.* صور *ҷ.* **сурат** I.

СУВАР II *а.* سور *ҷ.* **сура**.

СУВАРӢ *а.* صوری зоҳирӣ, берунӣ.

СУВАРНИГОР صورنگار нигорандаи суратҳо, сураткаш, офаринандаи пайкар ва чеҳраҳо

СУВВОЛ *а.* سوال *ҷ.* **соил** I.

СУВОР سوار *ниг.* **савор**.

СУВОРА سواره *ниг.* **савора**.

СУВОРӢ سواری *ниг.* **саворӣ**.

СУГУСТАН سگستن *ниг.* **сигустан**.

СУҒБА سغبه *кит.* фирефта, фирефташуда, фиреб додашуда; масхарашуда.

СУҒДӢ سغدی 1. *мансуб ба* **Суғд**, бошандаи Суғд. 2. забони суғдӣ, ки ба гурӯҳи забонҳои эронӣ шомил аст.

СУҒУД سغود замини нишебе, ки оби борон дар он ҷамъ шавад; ҷои обшор ва обод.

СУҒУР سغر *зоол.* ҷонвари гурбамонанди сурхчамӯй, ки аз пӯсташ пӯстин дӯзанд.

СУҒУРТА سغرته *ниг.* **бима**; аз зарарӣ эҳтимолӣ бо пул таъмин кардани худ бо роҳи ҳақгузории мунтазам ба муассисаи дахлдор,

ки ҳангоми рӯй додани чунин зарар пардохти ҳаҷми маблағи зарарро ба ӯҳда гирифтааст: **суғуртаи давлатӣ,суғуртаи иҷтимоӣ**, **суғуртаи молу мулк**, **суғуртаи ҳаёт**.

СУҒУРТАПУЛӢ سغرته پولی маблағи суғурташаванда.

СУД I سود фоида, нафъ, манфиат; **суд бахшидан** нафъ доштан.

СУД II سود мақоми давлатӣ, ки мурофиаҳои шаҳрвандӣ ва ҷиноятиро мебинад, додгоҳ; **суди халқӣ, суди олӣ; ба суд додан** *касеро* барои мурофиа ба суд кашидан; **суд кардан**.

СУДА سوده *сифати феълии замони ҳозира аз* **судан**; соидашуда, майдашуда; **намаки суда** намаки кӯфта, чун хока нармкарда; **суда шудан** а) дар асари соиш ва молиш нарм шудан; б) дар натиҷаи соиш хӯрда шудан (*мас., пойафзол*).

СУДАД *а.* سودد *кит.* сардорӣ, пешвоӣ, роҳбарӣ.

СУДАН سودن 1. молидан, ба ҳам молидани ду чиз, соидан. 2. соида нарм кардани чизе.

СУДБАХШ سودبخش нафъовар, фоиданок.

СУДБОЗ سودباز ҷанҷолӣ, тез-тез ба суд мурочиаткунанда.

СУДБОЗӢ سودبازی :**судбозӣ кардан** бисёр ба суд рафтуой кардан аз пайи ҷанҷол, мурофиае ба судҳо даводавӣ кардан.

СУДДА I سده *кит.* остона.

СУДДА II سده *тиб.* бастагӣ ва гирифтагӣ, гиреҳ, ки дар рӯдаҳо, рагҳо *ва г.* пайдо мешавад.

СУДӢ سودی *мансуб ба* **суд**, додгоҳӣ.

СУДМАНД سودمند фоиданок, натиҷадиҳанда, муфид.

СУДМАНДӢ سودمندی фоидагирӣ, фоиданокӣ.

СУДОБ سوداب *бот.* гиёҳи пудинамонандест, ки гулҳои зард дорад ва дар тиб ба кор меравад.

СУДОБӢ سودابی 1. *мансуб ба* **судоб.** 2. сабзранг; ◊ **чархи судобӣ** осмон.

СУДОВАР سود آور фоиданок, муфид.

СУДОНӢ سودانی 1. *мансуб ба* **Судон**. 2. аз табааи Судон.

СУДОЪ *а.* صداع *кит.*, *тиб.* дарди сар.

СУДОЪПАЗИР صداع پذیر тобовар ба дарди сар; сабур, батоқат.

СУДПАРАСТ سودپرست тамаъкор.

СУДПАРАСТӢ سودپرستی тамаъкорӣ.

СУДПАРАСТОНА سودپرستانه тамаъкорона.

СУДРА *а.* صدره 1. болои сина, сари сина. 2. синапӯш, синабандак.

СУДУР I *а.* صدور содир шудан, рӯй додан, воқеъ гардидан; **судур ёфтан** навишта шудан, содир гардидан (*мас., фармон*).

СУДУР II *а.* صدور *ҷ.* **садр**. 1. болонишинон. 2. *таър.* яке аз унвонҳои илмие буд дар аморати Бухоро, ки пас аз ӯроқ, пеш аз садр ҷой дошт.

СУДХӮР سودخور он ки маблағеро бо гирифтани фоидаи зиёде ба қарз медиҳад.

СУДХӮРӢ سودخوری кори судхӯр, ки пул ба фоида медиҳад.

СУДШАВАНДА سودشونده он ки ҷинояти ӯ дар суд муҳокима мешавад.

СУДЯ سودیه 1. он ки суд мекунад, раиси суд; довар, додвар. 2. ҳакам дар бозиҳои варзишӣ, довар.

СУИЗАН(Н) *а.* سوءظن бадгумонӣ, гумони бад бурдан.

СУИИДОРА *а.* سوءاداره *кит.* бадрафторӣ, дар идора кардани коре; идоракунии бад.

СУИИСТЕЪМОЛ *а.* سوءاستعمال ба бадӣ кор фармудан, чизеро нобаҷо ва нодуруст ба кор бурдан.

СУИИСТИФОДА *а.* سوءاستفاده аз мансаб ё коре нодуруст фоида бурдан.

СУИҚАСД *а.* سوءقصد қасди бад; қасди ҷони касеро кардан, қасди куштан.

СУККОН I *а.* سکان дунболаи киштӣ; рули киштӣ.

СУККОН II *а.* سکان *ҷ.* **сокин**.

СУККОНДОР سکاندار идоракунандаи сукон, он ки дар сари суккони киштӣ меистад.

СУКНО *а.* سکنی *кит.* сокин будан, истиқомат; сукно доштан дар ҷое муқимӣ будан.

СУКР *а.* سکر *кит.* мастӣ, ҳолати мастӣ, мадҳушӣ.

СУКРАНГЕЗ سکرنگیز масткунанда, мадҳушкунанда.

СУКРОВАР سکر آور *ниг.* **сукрангез**.

СУКУН *а.* سکون оромӣ, қарор; *муқоб.* **ҳаракат**.

СУКУНАТ *а.* سکونت 1. иқомат, манзил кардан; сукунат доштан, муқимӣ будан дар ҷое. 2. оромӣ, хомӯшӣ.

СУКУРРА//СУКРА سکره косаи сафол.

СУКУТ سکوت хомӯш шудан, хомӯшӣ; **сукут кардан** хомӯш шудан, гап назадан, аз гап бозистодан; **сукут аломати ризо** (*мақ.*).

СУҚ I سوق *гуфт.* кина; бухл, ҳасад, кина ва ҳасаде, ки гӯё аз касе ба каси дигар вақти хӯрок хӯрдан ё кори бобаракаташ мегузарад; **суқ – суқ кардан** бо молиш гӯё суқи даромадаро баровардан; **суқ афтодан**; **суқи чашм** аз нигоҳи ҳасадхӯронаи касе гӯё зараре дидан.

СУҚ II *а.* سوق *кит.* бозор.

СУҚБА *а.* ثقبه *кит.* сӯрох.

СУҚИ(Й)Я *а.* سوقیه аҳли бозор, аҳли хариду-фурӯш.

СУҚОТ *а.* سقاة *ҷ.* **соқӣ**.

СУҚУТ سقوط 1. афтиш, афтодан ба замин. 2. ҷойҳои афтода дар китоб ё вақти навиштан. 3. аз сари ҳокимият рафтани давлате ё мансабдори калоне; **суқути Салҷуқиён**. 4. аз даст рафтани ҷое (шаҳре) дар ҷанг.

СУЛ(Л) *а.* سل *кит.* шуш, рия.

СУЛАҲФОТ *а.* سلحفات *кит.* кашаф, сангпушт.

СУЛБ I *а.* صلب 1. сахт, шах, дурушт, сахтмодда. 2. устувор, мустаҳкам. 3. *маҷ.* мутаасиби гузаро, сахт, мутаассиб.

СУЛБ II *а.* صلب 1. тахтапушт, амуди фиқарӣ. 2. камар, пушт. 3. миёни чизе, мағзи чизе.

СУЛБИЯ *а.* سلبیه *кит.* пардаи чашм.

СУЛБӢ صلبی пуштикамарӣ, наслӣ, зурриётӣ; зотӣ; **фарзанди сулбӣ** фарзанди худӣ.

СУЛВАТ *а.* سلوت *ниг.* **салват**.

СУЛЛАМ *а.* سلم нардбон.

СУЛЛОБ صلاب *гуфт.* 1. *шакли кӯтоҳшудаи* **устурлоб**. 2. *маҷ.* беруй, густох, бемулоҳиза.

СУЛМА(Т) *а.* ثلمت//ثلمه шикоф, рахна.

СУЛОЛА *а.* سلاله 1. насл, фарзанд, авлод. 2. хонадон: **сулолаи Сомониён.**

СУЛОЛАВӢ سلالوی *мансуб ба* **сулола.**

СУЛС *а.* ثلث *кит.* 1. сеяк, аз се як ҳисса. 2. навъи хати арабӣ.

СУЛСУЛ *а.* صلصل *кит.* фохта.

СУЛТОН *а.* سلطان 1. ҳоким, фармонраво, подшоҳ. 2. *таър.* унвони подшоҳон дар баъзе мамлакатҳои Шарқ.

СУЛТОНӢ سلطانی 1. *мансуб ба* **султон**. 2. подшоҳӣ, салтанат.

СУЛУК *а.* سلوک *кит.* 1. роҳ рафтан, роҳ паймудан. 2. равиш, рафтор; муомила. 3. тарзи зиндагии аҳли тасаввуф, дарвешона ва парҳезгоронаи сӯфиён.

СУЛФА سلفه *тиб.* бемории узвҳои нафасгирӣ, садои раъшадоре, ки бо роҳи гулӯ барояд; **сулфаи хушк** сулфа бе ҷудошавии балғам.

СУЛФАКАБУТАК سلفکبوتک *тиб.* касалии сулфа, ки асосан тифлон ба он дучор мешаванд, коклюш.

СУЛФАТ *лот.* سلفت *кит.* номи умумии намакҳои туршии гӯгирд.

СУЛФИД *лот.* سلفید номи умумии таркибҳои содаи гӯгирд бо унсурҳои дигар.

СУЛФИДАН سلفیدن ба бемории сулфа мубтало будан, сулфа кардан.

СУЛФУР *лот.* سلفور яке аз унсурҳои кимиёвӣ, ки ранги зард дошта дар об ҳал намешавад.

СУЛФУРДОР سلفوردار маҳлули химиявие, ки дар таркибаш сулфур дорад.

СУЛУК *а.* سلوک *кит.* 1. рафтор, равиш. 2. дар тасаввуф тарзи рафтори сӯфиён; тариқат; **сайри сулук кардан** марҳилаҳои гуногуни тасаввуфро паймудан.

СУЛУҚ سلوق оҳани занҷирмонанди лаҷоми асп, ки вақти лаҷом задан дар даҳони асп меистад; **сулуқ хондан(-и асп)**.

СУЛҲ صلح оштӣ; осоиштагӣ, амонӣ; *муқоб.* **ҷанг**.

СУЛҲДӮСТ صلحدوست тарафдори оштӣ ва осоиштагӣ, сулҳпарвар.

СУЛҲДӮСТӢ صلحدوستی кӯшиш ба ҳифзи оштӣ ва осоиштагӣ, сулҳпарварӣ.

СУЛҲДӮСТОНА صلح دوستانه бо сулҳу салоҳ.

СУЛҲИЯ صلحیه куллиёти ашъор, ки мазмуни сулҳ дошта бошад.

СУЛҲНОМА صلحنامه ҳуҷҷате, ки дар он шароити оштӣ ва сулҳ қайд ва сабт шудааст.

СУЛҲНОПАЗИР صلحناپذیر ҷанҷоле, ки бо роҳи сулҳ (мусолимат) рафъ карданаш аз имкон берун аст, сулҳнашаванда.

СУЛҲОВАР صلح‌آور он чи сулҳ меорад, оваран-

даи сулҳ: **нерӯҳои сулҳовар**.

СУЛҲПАРАСТ صلح پرست *ниг.* **сулҳдӯст**.

СУЛҲПАРАСТӢ صلح پرستی *ниг.* **сулҳдӯстӣ**.

СУЛҲПАРВАР صلحپرور *ниг.* **сулҳдӯст**.

СУЛҲПАРВАРӢ صلح پروری *ниг.* **сулҳдӯстӣ**.

СУЛҲТАЛАБ صلح طلب ба сулҳ даъваткунанда, сулҳхоҳ.

СУЛҲТАЛАБӢ صلح طلبی амали сулҳталаб, сулҳхоҳӣ..

СУЛҲТАЛАБОНА صلح طلبانه сулҳ талабкарда, бо сулҳхоҳӣ.

СУЛҲХОҲ صلحخواه *ниг.* **сулҳталаб**.

СУЛҲХОҲӢ صلح خواهی барои сулҳу оромӣ кӯшиш кардан.

СУЛҲФУРӮШ صلحفروش он ки бо нияти баде худро сулҳҷӯй вонамуд мекунад; ◊ **ин сулҳфурӯш** дунёи бевафо.

СУЛҲҶӮ صلحجو *ниг.* **сулҳталаб**.

СУЛҲҶӮЁНА صلحجویانه ба тариқи оштихоҳӣ ва осоиштагӣ: **сиёсати сулҳҷӯёна**.

СУЛҲҶӮӢ صلح جوی тарафдори сулҳу салоҳ.

СУМ سم сумҷ, хонаи зеризаминӣ.

СУМ(М) I سم нохуни дасту пои чорпоён.

СУМ(М) II *а.* سم *кит.* сӯрохии гӯш; гӯш.

СУМ(М) III *а.* صم кар; **сумму(н) букм** кару гунг.

СУМАЛАК سملک *ниг.* **суманак**.

СУМАН سمن *наб.* гулест сафедбарги хушбӯй, саман, ёсумин.

СУМАНАК سمنک *гуфт.* хӯрокии ҳалвомонанде, ки аз шираи донаҳои сабзонидашудаи гандум мепазанд (асосан дар Наврӯз), саман(н)у, суманак.

СУМАНБАР سمنبر гуландом, хушрӯ, зебо, сафедтан.

СУМАНБАРГ سمن برگ *ниг.* **саманбарг**.

СУМАНБӮ(Й) سمنبو(ی) хушбӯ (*васфи мӯй, зулф*).

СУМАНСО(Й) سمنسا(ی) *ниг.* **самансо(й)**.

СУМБА سمبه *ниг.* **сунба**.

СУМБАГӢ سمبگی *ниг.* **сунба**.

СУМБОДА سمباده *ниг.* **сунбода**.

СУМБУЛ سمبل *ниг.* **сунбул**.

СУМБУЛА سمبله *ниг.* **сунбула**.

СУМДОР سمدار ҷинси чорпоёне, ки сум доранд.

СУМКАШ سمکش бадрафтор, гарданшах, (*сифати хар*).

СУМКӮБ سم کوب **:сумкӯби асп шудан** зери суми (лагади) асп мондан.

СУМ(М)ОҚ سماق меваи туршмазаи қарақотмонанд, ки куфтаву соидашудаи онро ба хӯрок меандозанд.

СУМ(М)ОТ سمات *гуфт.* афт, башара, андом, қиёфа (тобиши таҳқирӣ дорад).

СУМРА *а.* سمره тирарангӣ, қаҳварангӣ; гандумгунӣ.

СУМТАРОШ سم تراش олоти махсӯсе, ки наългарон пеш аз задании наъли нав суми аспро бо он тарошида тоза мекунанд.

СУМУВ(В) *а.* سمو *кит.* баландӣ, иртифоъ.

СУМУМ سموم *ҷ.* **самм**.

СУМУТ I *а.* صموت хомӯшӣ, хомӯш будан.

СУМУТ II *а.* سموت *ҷ.* **самт**.

СУМҶ سمج хонаи зеризаминӣ; нақб; роҳи зеризаминӣ, сум.

СУН سون *гуфт.* сӯй, ҷониб, тараф.

СУНАМИ *яп.* سنمی мавҷҳои азими фалокатбор, ки дар натиҷаи зилзилаҳои зериобӣ, фаъолияти вулқонҳои зериобӣ ва ҷазираҳо пайдо шаванд.

СУНБ سنب 1. *ниг.* **сум(м) I**. 2. пошнаи пойафзол. 3. *маҷ.* пой.

СУНБА سنبه милаи оҳанине, ки бо он чизеро сӯрох кунанд ё милаи милтиқро тоза кунанд; **милтиқи сунбагӣ** милтиқи қадимаи даҳанпур, ки борутро бо сунба ҷо мекарданд; **сунба задан** бо сунба тоза кардани мили камон, тӯп *ва г.*

СУНБАГӢ سنبگی *мансуб ба* **сунба**.

СУНБИДАН سنبیدن 1. сӯрох кардан; кофтан, шикофтан. 2. бо сум помол кардан, зери по намудан, маҷақ кардан.

СУНБОДА سنباده санги сайқал, санги махсуси сайқалдиҳӣ.

СУНБОНИДАН سنبانیدن *ниг.* **сунба задан**.

СУНБУЛ سنبل 1. гиёҳи пиёзбеха, ки гули

ҳалқавори хушбӯй дорад. 2. *маҷ.* зулфи (мӯи) маъшуқа. 3. *ниг.* **сунбула**.

СУНБУЛА I سنبله хӯшаи ҷав, гандум *ва г.*

СУНБУЛА II سنبله 1.бурҷи шашум аз 12 бурҷи фалакӣ. 2. номи яке аз моҳҳои шамсӣ, ки ба август-сентябр рост меояд.

СУНБУЛИСТОН سنبلستان гулзори сунбул.

СУНҒУР *т.* سنغر *ниг.* **сунқур**.

СУНДУС *а.* سندس навъе аз дебо ва ҳарир, ки бисёр нафис ва нозук аст, тафта.

СУНИШ سونش резаҳои филизӣ, ки дар вақти сӯҳон кардан мерезад, резгӣ, оҳансов.

СУНҚУР *т.* سنقر мурғи шикорӣ аз ҷинси чарғ, ки бисёр тезпар ва тезгир аст ва мурғи шикории подшоҳон будааст.

СУННАТ سنت *д.* 1. роҳ, равиш; одат. 2. ибодат ва маросими диние, ки пайравони мазҳаби суннат ва ҷамоат онҳоро ба ҷо меоварданд, вале ба ҷо овардани онҳо фарзу воҷиб нест; **аҳли суннат ва ҷамоат** пайравони мазҳаби суннӣ дар ислом. 3. урф, одат, расм, қоида; анъана: **тӯйҳои суннатӣ**.

СУННАТГАРОӢ سنتگرای пайравии шадид аз урфу одатҳо ва анъанаҳои мардумӣ, анъанапарастӣ, суннатпарастӣ.

СУННАТӢ سنتی *мансуб ба* **суннат**.

СУННИМАЗҲАБ سنی‌مذهب пайрави мазҳаби сунния дар ислом.

СУННӢ سنی *мансуб ба* **суннимазҳаб**.

СУННОЪ صناع *ҷ.* **сонеъ**.

СУНУФ صنوف *ҷ.* **синф**; синфҳо.

СУНӮҲ I *а.* سنه зани писар, арӯс.

СУНӮҲ II *а.* سنوح сонеҳ шудан, рӯй додан, воқеъ шудан.

СУНЪ *а.* صنع эҷод, офариниш, он чи сохта шудааст.

СУНЪИСОХТ صنعی‌ساخت он чи ба таври маснуӣ сохта шудааст; қалбакӣ.

СУНЪӢ صنعی 1. он чи ба тақлиди асли чизе сохта шудааст. 2. сохта, ғайритабиӣ, дастӣ сохташуда; **гули сунъӣ**, **табассуми сунъӣ**, **холи сунъӣ**, **шаршараи сунъӣ**.

СУОЛ I *а.* سؤال 1. пурсиш. 2. дархост. хоҳиш, илтимос; **суолу ҷавоб** пурсиш ва посух; муколама.

СУОЛ II *а.* سعال *кит.* сурфа, сулфа.

СУПАРЕҒ سپریغ *кит.* хӯшаи ангур.

супор سپار 1. *асоси замони ҳозира аз* **супурдан** ва **супоридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* супоранда: **андозсупор**, **пулсупор**.

СУПОР //**СИПОР** سپار чархишт (чорхишт).

СУПОРАНДА سپارنده он ки чизеро ба касе месупорад.

СУПОРИДАН//**СУПУРДАН** سپاریدن//سپردن 1. додан; **имтиҳон супоридан, ҷон супоридан**. 2. вогузор кардан, ҳавола намудан. 3. таслим кардан. 4. чизеро барои нигаҳдорӣ (*ба ҷое, чизе*) додан.

СУПОРИШ سپارش 1. фармоиш, фармон. 2. кори фармудашуда; корфармоӣ; **супориш додан (кардан)** иҷрои кореро ба касе вогузор кардан. 3. вазифа, вазифаи ба касе супоридашуда. 4. дарс, дарсе, ки бояд берун аз мактаб иҷро карда шавад.

СУПОРИШГАР سپارشگر *ниг.* **супоришдиҳанда**.

СУПОРИШДИҲАНДА سپارش‌دهنده 1. он ки супориш медиҳад, он ки фармоиш медиҳад. 2. фармоишгар, фармоишдиҳанда.

СУПОРИШӢ سپارشی 1. супоришшуда, фармоишшуда. 2. фармоишӣ.

СУПОРИШНОМА سپارشنامه коғазе, ки дар он иҷрои коре ба касе вогузор карда ё фармуда шудааст.

СУП-СУРХ سپ سرخ *гуфт.* сурхи-сурх, сурхи баланд.

СУПУРДАН سپاردن *ниг.* **супоридан**; **ҷон супурдан** ҷон додан.

СУПУРЗ سپرز *ниг.* **испурз**.

СУР I سور 1. ҷашн, шодӣ. 2. зиёфат; тӯй.

СУР II سور яке аз навъҳои пӯсти қароқӯлӣ, ба ранги қаҳваӣ.

СУР III سور асп ё харе, ки дар пушти худ аз ёл то дум хати сиёҳе дорад.

СУР IV سر *гуфт.* рондан, таъқиб кардан; **сур кардан** дунбола, пеш кардан

СУР V *а.* سور *кит.* девори қалъа, ҳисор ва ё шаҳр.

СУР VI *а.* صور *кит.* буқ, шайпур, шохи дарунхолие, ки ба он медаманд ва аз он садо мебарояд; сурнай; **сури Исрофил** *д.* суре, ки он замон

аз фаро расидани рӯзи маҳшар хабар медиҳад.

СУРА سوره *д.* ҳар яке аз 114 боби (фасли) Қуръони маҷид.

СУРАЙЁ ثریا *нуҷ.* 1. чанд ситораи хурд, ки дар як ҷо гала шуда меистанд ва як ситора барин менамоянд, Парвин. 2. баландии осмон.

СУРАЙЁМАКОН ثریا مکان *киноя аз* олиҷоҳ, баландмартаба.

СУРАЙЁМАҚОМ ثریا مقام *киноя аз* олидараҷа, баландмартаба.

СУРАЙЁСАРИР ثریا سریر олитахт, олиҷоҳ; подшоҳи олимартаба.

СУРАНҶОН سرنجان *ниг.* **суринҷон**.

СУРАТ *а.* صورت 1. шакл, намуд; намуди зоҳирӣ, қиёфа; **сурат гирифтан** ба амал омадан, ба вукуъ пайвастан. 2. тавр, тарз; **ба сурати...** а) ба шакли...ба намуди..., ба ҳоли...; б) ба таври...; **дар сурати...** дар мавриди...; ба вақти..., дар ҳолати...; **дар ҳар сурат** ба ҳар ҳол, чи тавре ки набошад...; **дар ин (он) сурат** дар ин (он) маврид, ин (он) тавр ки бошад. 3. рӯй, чеҳра; **сару сурат** сару рӯй, афту башара. 4. тасвир, расм; **сурати девор** *маҷ.* чизи беҷон, маҳрум аз рафтор ва ҷунбиш; **сурат кашидан** расм-нақши чизеро ба рӯи коғаз овардан; **сурат бастан** нақш ёфтан, ба тасаввур даромадан. 5. чигунагӣ, вазъ, кайфият; **сурати воқеа (ҳол)** тафсили воқеа, чигунагии воқеа; 6. *риёз.* дар касри одӣ рақаме, ки болои хатча навишта мешавад (*мас., дар 2 ду сурат ва 5 махраҷ аст*).

СУРАТГАР صورتگر сураткаш, рассом, мусаввир.

СУРАТГАРӢ صورتگری рассомӣ, наққошӣ, сураткашӣ.

СУРАТГИР صورتگیر суратбардор, аксгар, аккос.

СУРАТГИРӢ صورتگیری 1. бо дастгоҳи суратгирӣ гирифтани расми чизе. 2. амал ва кори суратгир, суратбардорӣ.

СУРАТДОР صورتدار расмдор (*мас., китоб*).

СУРАТЗЕБ صورتزیب он ки сурати хуб дошта ҳангоми суратгирӣ сураташ зебо мебарояд.

СУРАТКАДА صورت کده нигористон, суратхона, ҷои суратбардорӣ, аксбардорӣ, аккосӣ.

СУРАТКАШ صورتکش рассом, мусаввир, суратгар.

СУРАТКАШӢ صورتکشی рассомӣ; кори рассом, суратгарӣ.

СУРАТМАҶЛИС صورتمجلس сабти хатии рафти ҷаласа, протокол.

СУРАТНИГОР صورت نگار *ниг.* **суратгар**.

СУРАТНИГОРӢ صورت نگاری *ниг.* **суратгарӣ**.

СУРАТНОК صورتناک *ниг.* **суратдор**.

СУРАТНОПАЗИР صورتناپذیر он чи ки иҷрои он ғайриимкон аст.

СУРАТНОПАЗИРӢ صورتناپذیری имконнопазирӣ, иҷронашавандагӣ.

СУРАТПАЗИР صورتپذیر имконпазир, амалишаванда.

СУРАТПАЗИРӢ صورتپذیری имконпазир будан, иҷрошаванда.

СУРАТПАРАСТ صورتپرست 1. зоҳирпараст, шаклпараст, зоҳирбин. 2. он ки чеҳраи зеборо дӯст медорад. 3. *маҷ.* бутпараст.

СУРАТПАРАСТӢ صورتپرستی ибодат кардан ба сурат ва ҳайкал, дӯстдории чеҳраи зебо; бутпарастӣ.

СУРАТСОЗ صورت ساز *ниг.* **суратгир**.

СУРАТХОНА صورتخانه *ниг.* **нигористон**.

СУРАТҲИСОБ صورتحساب *мол.* ҳисоб, ҳисобнома, ҳисоби шахсӣ.

СУРАТЧИСТОН صورتچستان муаммоёбӣ аз рӯи расм.

СУРБ سرب *маъд.* филизи нисбатан нарми хеле вазнини хокистарранг, ки барои сохтани сочма, тир, ҳарфҳои матбаа *ва г.* ба кор меравад, қӯрғошим.

СУРБИН سربین аз сурб сохташуда.

СУРБӢ سربی *ниг.* **сурбин**.

СУРҒУЧ سرغوچ моддаи сахти самғдоре, ки онро дар оташ нарм карда барои бастани лифофаҳо ва пахш кардани мӯҳр ба кор мебаранд.

СУРҒУЧӢ سرغوچی *марбут ба* **сурғуч**; аз сурғуч.

СУРИЁНӢ سوریانی 1. *мансуб ба* **Сурия**. 2. сокини Сурия.

СУРИН سرین кафал, сон; дунба, қисми аз зону болои пой.

СУРИНҶ سرنج *ниг.* **суғур**.

СУРӢ I سوری 1. сурх, сурхранг. 2. гули садбарги сурх.

СУРӢ II سوری қавми қадимаи эроннажоде дар Афғонистон.

СУРМА سرمه гарди сиёҳранге, ки аз хокаи қалъагӣ бо омехтаи моддаҳои дигар сохта, онро барои зебоӣ ва ё ҳамчун дору ба чашм мекашанд; **сурма хӯрдан** *маҷ.* гап назадан, сирреро ниҳон доштан.

СУРМАГУН سرمه گون *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАДОН سرمه‌دان зарфчае, халтачае, ки дар он сурма нигоҳ медоранд.

СУРМАӢ سرمه ای *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАКАШ سرمکش он ки ба чашми худ ё дигаре сурма мекашад.

СУРМАКАШАК سرمکشک мили борике, ки бо он ба чашм сурма мекашанд.

СУРМАКАШӢ سرمه کشی сурма кашидан.

СУРМАНОК سرمه ناک сурмакашида.

СУРМАРАНГ سرمه‌رنگ монанди сурма, сиёҳранг, ба сони сурма сиёҳ.

СУРМАСО سرمه‌سا 1. сурмакашида. 2. монанди сурма.

СУРМАСОН سرمه سان *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАФОМ سرمه فام *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАХОК سرمه خاک хоки маҳин, хоки соида.

СУРМАЧӮБ سرمه چوب мили сурмакашӣ, миле, ки бо он ба чашм сурма мекашанд.

СУРНАЙ سرنی нойи сур, сурной, ки дар тӯй, ҷашн ва идҳо ба ҳамроҳии созҳои дигар менавозанд.

СУРНАЙНАВОЗ سرنی‌نواز он ки сурнай менавозад.

СУРНАЙНАВОЗӢ سرنی نوازی сурнай навохтан, навозиши сурнай.

СУРНАЙЧА سرنیچه найи хурд.

СУРНАЙЧӢ سرنیچی *ниг.* **сурнайнавоз**.

СУРНОӢ سرنائی 1. сурнайнавоз. 2. сурнайнавозӣ.

СУРНОЙ سرنای *ниг.* **сурнай**.

СУРОБ سراب 1. намуд, шакл, поза. 2. намуди чизе, ки дар торикӣ ва ё туман аз дур ба назар менамояд.

СУРОҒ سراغ 1. ҷустуҷӯ, пурсуков, пурсиш (*ҷои чизе, ё касеро*) хабаргирӣ. 2. нишон, аломат, дарак, хабар; **суроғ доштан** *аз чизе* нишону ҷои чизеро донистан, хабардор будан; **суроғ кардан** пурсуҷӯ кардан, пурсон шудан; кофтан; **суроғу пай кардан** ҷою хабари касеро ҷустан.

СУРОҒА *т.* سراغه *ниг.* **нишонӣ**.

СУРОН سران *гуфт.* бо шавқун ва ғалоғулаву доду фарёд, ҳамдигарро пеш кардан.

СУРОСУР سراسور *гуфт.* гурезогурез ва таъқиб.

СУРОҲ *а.* صراح *кит.* 1. холис, беғаллу ғаш, беолиш. 2. номи китоби луғате аз арабӣ ба тоҷикӣ.

СУРОҲӢ صراحی кӯза ё шишаи гардандарози махсус барои шароб.

СУРРА *а.* صره *кӯҳ.* ҳамёни тангаву тилло.

СУРРИЯ(Т) *а.* سریه//سریت зани ғайриникоҳӣ; канизаки махсус барои айшу ишрат ва ҳамхобагӣ.

СУРУ سرو *кит.* шохи гов, буз *ва ғ.*, сарун.

СУРУД سرود 1. хониши одам ё парандаҳо, нағма, тарона; **суруд гуфтан** тарона хондан, ҳофизӣ кардан. 2. шеъре, ки махсус барои сароидан гуфта шудааст: **суруди озодӣ**.

СУРУДА سروده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сурудан**. 2. шеър: **сурудаҳои шоирони халқӣ**.

СУРУДАН سرودن 1. суруд хондан, нағмасароӣ кардан, бо оҳанг хондан. 2. *маҷ.* хониши парандагон. 3. шеър гуфтан.

СУРУДГӮӢ سرودگوئی овозхонӣ, нағмасароӣ, ғазалхонӣ.

СУРУДДӮСТ سرود دوست он ки дӯстдори сурудхонӣ бошад.

СУРУДНАВИС سرودنویس шоире, ки шеърҳои сурудаӣ (тарона) менависад.

СУРУДНАВИСӢ سرودنویسی суруд навиштан, сурудnaвисӣ кардан.

СУРУДСАРО(Й) سرودسرا(ی) *ниг.* **сурудхон**.

СУРУДХОН سرودخوان он ки бо оҳанг суруд мехонад, ҳофиз.

СУРУДХОНӢ سرودخوانی ҳофизӣ, ғазалсароӣ, овозхонӣ.

СУРУК سروک рама, рамаи бузу гӯсфанд.

СУРУН سرون *ниг.* **сурин.**

СУРУР *a.* سرور шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ, нишот.

СУРУРАНГЕЗ سرورانگیز шодибахш, хурсандиовар.

СУРУРБАХШ سروربخش хурсандкунанда, шодиовар.

СУРУРОВАР سرورآور *ниг.* **сурурбахш.**

СУРӮШ سوروش *кит.* фариштаи пайгомовар; фаришта.

СУРФА I سرفه садои раъшадоре, ки ба сабаби сармохӯрдагӣ ва беморӣ шуш ва аъзои нафасгирӣ аз сина ва гулӯ мебарояд, сулфа.

СУРФА II سرفه *гуфт., ниг.* **суфра** 1.

СУРФИДАН سرفیدن сурфа кардан.

СУРХ سرخ 1. ба ранги хун, кирмизӣ, гулгун; **гули сурх, шароби сурх.** 2. *кҳн. мансуб ба* инқилоби октябр ва ба сохти шуравӣ: **аскари сурх, байрақи сурх, инқилоби сурх, чойхонаи сурх; калтакдорони сурх** номи дастаҳои фидоӣ дар Тоҷикистон, ки ба муқобили аксулинқилобчиён меҷангиданд; **корвони сурх** қатори воситаҳои нақлиёт, ки молҳои зарури аҳолиро меоварданд ё ҳосили навро аввалин шуда ба марказҳои кабул мебурданд; **тӯи сурх** *таър.* ҷашни арӯсие, ки на бо урфу одати суннатӣ, балки бо тартиботи нави шӯравӣ гузаронида мешуд; **сурх кардан** а) ба ранги сурх даровардан, ранги сурх (сурхӣ) молидан (*мас., занҳо лаби худро*); б) *маҷ.* касеро ба хиҷолат монондан; **сурх шудан** а) ба ранги сурх даромадан; б) дар оташи тафсон пухта кабоб шудан (*мас., гӯшт*); в) *маҷ.* шарм доштан, хиҷолат кашидан; **сурх шудани чашм** сурхӣ дамидан ба сафедаи чашм аз бедорхобӣ ё беморӣ; **сурху сафед шудан** *бо касе* дар баҳс дар сари масъалае баҳсу мунозира кардан; оташин шудан, гап гурехтан байни ду кас; **сурх шудан, сафед шудан** ба изтироб афтодан, аз ҳаяҷон тағир ёфтани ранги рӯй; **забони сурх** гапи бемулоҳиза ва бемаврид гӯянда (*сифати забони бад*); **забони сурх сари сабзро медиҳад барбод** (*зарб.*); **бо рӯи сурх** бе хиҷолатмандӣ ва бе кӯтаҳзабонӣ, сарбаландона.

СУРХАК سرخک 1. сурхтоб, ба сурхи моил (*ранг*). 2. як навъ ангури тезпазак. 3. як навъ гандум. 4. *тиб.* бемории гузарандае дар бачагон (сурхча, сурхакон).

СУРХАКОН سرخکان *ниг.* **сурхак** 4.

СУРХБЕД سرخبید навъе аз дарахти бед; маҷнунбед.

СУРХБИНӢ سرخ بینی он ки бинияш ҳамеша сурх бошад.

СУРХЗАМИН سرخ زمین замине, ки хокаш сурхранг аст.

СУРХИНА سرخینه сурхтоб, сурхча (*ранг*).

СУРХИНАРӮЙ سرخینه‌روی он ки ранги рӯяш ба сурхӣ моил аст.

СУРХӢ سرخی 1. сурхрангӣ. 2. ранги сурх барои хатнависӣ. 3. ғоза, гулгуна, ки занҳо ба рухсора моланд; **сурхӣ давидан** ба рӯй аз ҳаяҷон, шодӣ *ва г.* сурхчатоб шудани рӯй.

СУРХМӮ(Й) (سرخمو(ی он ки мӯи ба сурхӣ моил дорад.

СУРХНОЙ سرخنای *ниг.* **сурхрӯда.**

СУРХОБ I سرخآب 1. оби сурх, оби лойолуд. 2. гулгуна, ғоза, сурхӣ, ки занҳо ба рухсора меморланд.

СУРХОБ II سرخآب навъе аз мурғобии сурхранг, харчал.

СУРХПӮСТ سرخپوست он ки пӯсти баданаш сурхранг бошад.

СУРХПӮШ سرخپوش он ки либоси сурх дар бар дорад.

СУРХРАНГ سرخرنگ ба ранги сурх.

СУРХРӮДА سرخروده *анат.* рӯдаи пайвасткунандаи меъда ва даҳон, сурха.

СУРХРИШ سرخ ریش дорои риши сурхранг; он ки риши худро бо ҳино ранг кардааст, он кӣ ришашро хизоб кардааст.

СУРХРӮЙ سرخروی 1. он ки ранги рӯяш моил ба сурхист. 2. *маҷ.* баобрӯ, баэътибор, сарбаланд, боифтихор; **сурхруй шудан** аз хиҷолатмандӣ баромадан, аз забонкӯтоҳӣ баромадан.

СУРХРУХСОР سرخرخسار *ниг.* **сурхрӯй.**

СУРХТОБ سرختاب ба сурхӣ моил, сурхранг.

СУРХХОК سرخ خاک *ниг.* **сурхзамин.**

СУРХҲО سرخها *таър.* шӯравиён; аскарони сурхи шуравӣ.

СУРХЧА سرخچه 1. ба сурхи моил, сурхтоб. 2. *тиб.* касалии гузарандаи бачагон, ки дар бадан доначаҳои сурх мебарояд, сурхак, сурхакон.

СУРХЧАТОБ سرخچه‌تاب сурхча, моил ба сурхӣ, сурхтоб.

СУРХЧАШМ سرخچشم 1. он ки чашмаш сурх аст. 2. *мач.* маст; ошиқ.

СУРХЧЕҲРА سرخ چهره *ниг.* **сурхрӯй.**

СУРЪАТ *а.* سرعت 1. тезӣ, зудӣ дар рафтор ва фаъолият, дарачаи тезии ҳаракати чизе ё коре; **ба суръат** ба тезӣ, бо шитоб. 2. дар механика нисбати роҳи тайкардаи ҷисм ба воҳиди вақт.

СУРЪАТАФЗО سرعت‌افزا *ниг.* **суръатфазо.**

СУРЪАТНОК سرعتناک босуръат, тез.

СУРЪАТНОКӢ سرعتناکی суръат, тезӣ, зудӣ.

СУРЪАТФАЗО سرعتفزا суръатбахшанда, тақвиятдиҳандаи суръат.

СУРЪАТФИЗО سرعت فزا *ниг.* **суръатфазо.**

СУС I سوس *бот.* растании худрӯи зардгулест, ки дар решааш ғуддаҳо мерӯяд, бия; **суси талх** суси баргҳояш хокистарӣ ранги ғуддаҳояш хеле талх, ки ба ғайр аз сӯхтан ба чизе кор намеояд; **суси ширин** суси баргҳояш сабзи баланди сурхчатоб, ки ғуддаҳои решааш ширин мешавад ва шираи он дар тиб ба кор меравад, ширинбия.

СУС II سوس *кит., зоол.* шапалаки майдаи зараррасон, ки матоъҳои пашмиро мехӯрад ва ба ғалладона меафтад, куя, митта.

СУСЗОР سسزار биязор, макони бия.

СУСМОР سوسمار *зоол.* ҷонвари хазандаи баданаш дарозрӯяи думдароз, калтакалос.

СУСТ سست 1. беҳол, бекувват, бемадор, заиф. 2. оҳиста, камсуръат; *муқоб.* **тез, сареъ.** 3. он чи таранг кашида нашуда бошад; *муқоб.* **сахт кашидашуда, таранг; суст мондан** сахтгирӣ накардан дар коре, пешгирӣ накардан, аҳамият надодан, бепарвоӣ кардан дар коре; **суст омадан** муқобилат накардан, шиддат ва қатъият нишон надодан; **суст шудан** а) беҳол, бемадор шуда мондан; б) камшавии шиддати чизе; беқатъиятӣ дар коре.

СУСТАҚИДА سست عقیده *ниг.* **сустэътиқод.**

СУСТАНДЕШ سست‌اندیش кундзеҳн, дар мулоҳизаронӣ дарангкунанда; каммулоҳиза.

СУСТАРКОН سست‌ارکان он чи дар болои поя ва ё сутунҳои номустаҳкам қарор дорад, он чи пояҳову бунёдаш заиф аст, ноустувор.

СУСТАСОС سست‌اساس он чи далелу бурҳони қотеъ надорад.

СУСТАҲД سست‌عهد он ки дар қавли худ устувор ва пойдор нест; паймоншикан.

СУСТАҲДӢ سست عهدی бевафоӣ, ваъдахилофӣ.

СУСТБОЗУ سست‌بازو заиф, камқувват, он ки бозуи қавӣ надорад.

СУСТБУНЁД سست‌بنیاد он чи таҳкурсии мустаҳкам надорад; ноустувор, номаҳкам.

СУСТГАРД سست‌گرد оҳистагард; сустрафтор; *муқоб.* **тезрафтор.**

СУСТГИРӢ سست‌گیری мусолиҳакорӣ дар диққат ва назорат ба корҳо; *муқоб.* **сахтгирӣ.**

СУСТДИЛ سست دل 1. дили суст, дили дардманддошта, он ки кори дилаш ғайримуътадил ва суст аст. 2. *мач.* беғайрат, сустирода.

СУСТИРОДА سست‌اراده камирода, беқатъият, ноустувор дар кор.

СУСТИРОДАГӢ سست‌ارادگی ноустуворӣ, камиродагӣ.

СУСТӢ سستی 1. камқувватӣ, беҳолӣ, нотавонӣ; заъф, оҷизӣ. 2. мусоҳилакорӣ, ноустуворӣ, саҳлгирӣ; таъхир. 3. кундӣ ва оҳистагӣ (дар кор, рафтор). 4. мулоимӣ, мулоимтабиатӣ, нармхӯӣ; **сустӣ кардан** а) мусоҳила кардан, саҳл гирифтан; б) тезу чаққон набудан.

СУСТКАМАР سست‌کمر он ки ҷимоъ карда натавонад, бемиён, бепушт.

СУСТКОР سست‌کار танбал, коҳил; *муқоб.* **чаққон, чобук** (*дар иҷрои корҳо*).

СУСТКОРӢ سست‌کاری кундӣ ва оҳистагӣ дар иҷрои коре.

СУСТКӮШ سست‌کوش сустсаъй, сусткор, беғайрат, мусоҳилакор.

СУСТҚАДАМ سست‌قدم 1. он ки оҳиста роҳ меравад, оҳистарав. 2. сусткор.

СУСТМАҒЗ سست‌مغز камақл, ноқисақл; бедимоғ.

СУСТМИЗОҶ سست‌مزاج *кит.* камқатъият, камирода; ноустувор.

СУСТНИҲОД سست‌نهاد *ниг.* **сустбунёд.**

СУСТОВОЗ سست‌آواز он ки овози пасти тез хасташаванда дорад.

СУСТПАЙ سست‌پی *киноя аз* сустбунёд; ноасл, пастнажод.

СУСТПАЙМОН سست‌پیمان *ниг.* **сустаҳд.**

СУСТРАВ سست‌رو *ниг.* **сустгард.**

СУСТРАГ سسترگ *киноя аз* беаҳамият, бегайрат, бепарво.

СУСТРОЙ سسترای сустандеш, хомфикр, камфаросат.

СУСТҲАРАКАТ سستحرکت 1. суст ҳаракаткунанда. 2. сусткор.

СУСТҲАРАКАТӢ سستحرکتی *исми амал аз* **сустҳаракат**.

СУСТҲИММАТ سستهمت сустирода, беҷуръат.

СУСТҶАВЛОН سستجولان сустҳаракат, сустрафтор.

СУСТШАВӢ سست شوی 1.дар ҳаракат пастшавӣ. 2. заифшавӣ, оҷиз шудан.

СУСТЭЪТИҚОД سستاعتقاد он ки эътиқод надорад; ноустувор.

СУТ سوت ҳуштак; гудок; **сут задан** ҳуштак кашидан.

СУТОМ سوتام *кит.* андак, кам.

СУТРА ستره *кит.* либос, пӯшок.

СУТУДА ستوده *ниг.* **ситуда**.

СУТУДАГУЗИН ستوده گذین он ки интихобаш писандида аст, некинтихоб; *муқ.* ситудагузин.

СУТУДАН ستودن *ниг.* **ситудан**.

СУТУДОН ستودان дахма, гӯрхонаи габрон, гӯрхонаи оташпарастон; гӯристон.

СУТУН ستون 1. чӯби ғафси дароз, ки онро рост мегузоранд ва он сақфро нигоҳ медорад; (*сутун сангӣ, хиштӣ ва оҳанӣ ҳам мешавад*), поя; **сутуни киштӣ** чӯби ғафси баланд дар киштиҳо. 2. қатораҳои як саҳифаи рӯзнома ё китоб. 3. *маҷ.* пуштибон, пуштупаноҳ, ҳимоя; воситаи пойдории чизе.

СУТУНБАНДӢ ستونبندی матнро дар ҷадвал ҷо додан, ба сутунҳо ҷудокунии матн.

СУТУНГӮША ستونگوشه сутун ва пояҳои кунҷӣ.

СУТУНДОР ستون دار бинои сутундошта.

СУТУНМӮҲРА ستونمهره риштаи устухонҳои ҳалқашакл, ки дар инсон аз таги гардан то миён ҷо дорад ва аз 33 мӯҳра иборат аст.

СУТУНЧА ستونچه сутуни майда; хатчаҳои амудии ҷадвал.

СУТУР I ستور *кит.* чорпои саворӣ ё боркаш, чун асп, хар, хачир.

СУТУР II سطور *ҷ.* **сатр** (сатрҳо); **роқими сутур** нависандаи ин сатрҳо.

СУТУРА ستوره устура, теғи мӯйсартарошӣ, покӯ.

СУТУРВАН//САТАРВАН ستورن зане, ки кӯдак намезояд, зани нозо, ақим.

СУТУРГ سترگ *кит.* 1. бузург, калон. 2. қавӣ, тануманд.

СУТУРГӢ سترگی бузургӣ ва ҳайбат.

СУТУРГОҲ سترگاه *кит.* истабл, тавила, аспхона.

СУТУРДАНستردن тарошидан, пок кардан (*муйро*); кӯр кардан (*хатро*).

СУТУРЛОБ//СИТУРЛОБ *ю.* صطرلاب//سترلاب *шакли дигараш* **устурлоб**.

СУТУРЛОБДОН//СИТИРЛОБДОН صطرلابدان мунаҷҷим, ҳайатшинос, ситорашинос.

СУТУРЛОБНИГАР سطرلابنگر//صطرلابنگر мунаҷҷим, ситорашинос, расадкунанда.

СУТУРЛОБСАНҶ سطرلابسنج//صطرلابسنج *ниг.* **сутурлобнигар**.

СУТУХОН ستوخوان (*шакли шеърӣ*) *ниг.* **устухон**.

СУТХОН ستخوان устухон (*шакли шеърӣ*).

СУТӮҲ I ستوه *кит.* 1. дилтангӣ, дармондагӣ, малулӣ; **ба сутӯҳ омадан** ба танг омадан, безор шудан; 2. озор, хастагӣ; **сутӯҳ додан** ранҷ расонидан, азоб додан.

СУТӮҲ II *а.* سطوح *ҷ.* **сатҳ**.

СУТӮЪ *а.* ستوع *кит.* боло рафтан ва паҳн шудан (*гарду губор*).

СУУБАТ *а.* صعوبت *кит.* сахтӣ, душворӣ, мушкилӣ.

СУУД I *а.* صعود *кит.* баромадан ба боло, боло рафтан.

СУУД II *а.* سعود *ҷ.* **саъд**.

СУФ I *а.* صوف порчаи нахии сафед барои либосвории так *ва г.*; **суфи хом** суфи дастибоф.

СУФ II *а.* صوف **:суфу куф кардан** *д.* дуохонии азоимхонон.

СУФА صفه нишастангоҳе, ки дар пеши хонаҳо ё дар майдонҳои боғ аз замин баландтар (бештар аз лой) сохта мешавад.

СУФАКӮҲ صفه کوه *ҷугр.* ҷое, қитъае, ки аз сатҳи баҳр нисбат ба ҳамвориҳои дигар баландтар воқеъ гашта ва аз атрофи худ бо ҷарӣ ва шаххо бурида шудааст.

СУФАРО *а.* سفرا *ҷ.* **сафир**.

СУФАСТОӢ سوفسطای ҷараёни фалсафӣ дар Юнони қадим, ки олам ва мавҷудотро хаёлӣ ва мавҳум медонистанд.

СУФЛ *а.* ثفل 1. дурда, таҳнишаста. 2. ахлот.

СУФЛӢ I ثفلی дурдӣ.

СУФЛӢ II سفلی *ниг.* **сифлӣ**.

СУФМОҲӢ سفماهی як намуд моҳии паҳншикам, судак.

СУФОЛ//СИФОЛ//САФОЛ سفال зарфи гилӣ, ки дар хумдон пухта шудааст (*мас., коса, кӯза, гулдон ва г.*)

СУФОЛИН سفالین *мансуб ба* **суфол**; сафолӣ.

СУФОЛӢ//СИФОЛӢ//САФОЛӢ سفالی *мансуб ба* **сафол**; сафолин.

СУФПӮШ صوف‌پوش *кит.* 1. он ки суф пӯшад пашминапӯш (либоси сӯфиён). 2. сӯфӣ, дарвеш.

СУФР *а.* صفر миси зард, ҳарииру суфру тилло оҳану мису тилло.

СУФРА سفره 1. дастархон. 2. пӯсте, ки дар он хамир рост кунанд; суфраи мешӣ; **дил (сина)-и худро** *пеши касе* **суфра кардан** замири дили худро ба касе гуфта додан, чизеро аз касе пинҳон накардан.

СУФРА(Т) *а.* صفرت//صفره зардӣ.

СУФРАМОҲӢ سفره‌ماهی гурӯҳе аз моҳиҳои болдори паҳншикам.

СУФТ سفت *кит.* 1. китф, дӯш, шона; **ёлу суфт** китфу гардан(-и асп). 2. сӯрох, рахна; сӯрохи сӯзан. 3. *маҷ.* паҳлу, бари чизе: **суфи кӯҳ**.

СУФТА سفته 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **суфтан**. 2. сӯрох кардашуда. 3. *гуфт.* ҳамвор, ҷилодор, шаффоф; **санги суфта** санги ҳамвор. 4. *маҷ.* тир, пайкони тир. 5. тез, тезкарда, тезнӯг: суфта кардан а) ҳамвор кардан; б) ҷилодор кардан; в) сӯрох кардан.

СУФТАГАР سفتگر касе ки марворид, марҷон ва гайраро соида суфта ва сӯрох мекунад.

СУФТАГАРӢ سفته‌گری амал ва кори суфтагар.

СУФТАГӮШ سفته‌گوش *кит.* 1. он ки гӯшаш сӯрох карда шудааст, сӯрохгӯш. 2. *маҷ.* фармонбардор, ғулом.

СУФТАКУНАНДА سفته کننده *ниг.* **суфтагар**.

СУФТАН سفتن 1. сӯрох кардан; **дурр суфтан** а) марворидро барои ҳамел кардан дар ришта сӯрох кардан; б) *маҷ.* сухани зебои пурмаъно гуфтан, шеър гуфтан. 2. соида шудан; соида ҳамвор шудан, шаффоф шудан.

СУФУЛ *а.* سفول пастӣ, чуқурӣ, умқи чизе.

СУФУН *а.* سفون *ҷ.* **сафина**.

СУФУФ *а.* صفوف *ҷ.* **саф**.

СУФФА صفه *ниг.* **суфа**.

СУФЧА سوفچه *кит.* шӯшаи тилло ва ё нуқра; резаи тилло ё нуқра.

СУХ سوخ *кит., ниг.* **пиёз**.

СУХАН سخن гап, калом, гуфтор; **сухани бемаънӣ** сухани бемағз; **сухани обдор** гапи таъсирбахш, гапи фасеҳу балеғ; **сухани охирин** а) сухани баъди ҳамаи гапҳо гуфтаи касе; б) сухани баъди музокира ва фикррониҳо эродкардаи соҳиби маърӯза; **сухани подарҳаво (ҳавоӣ)** гапи беасос, гапи бедалелу субут; **сухани сарбаста** гапи мубҳам ва муғлақ, гапи муаммоомез; **сухани талх** гапи нешдор, гапи ногувор; **сухани сахт** гапи тунду тез, гапи сахт таъсиркунанда; **сухани ширин** гапи дилнишин, гапи бо мулоимат гуфташуда, гапи нағзу форам; **ба сухан баромадан** дар маҷлис ё ҷамъомаде баромада гап задан; **сухани** *касеро* **буридан** гуфтори касеро қатъ кардан, ба охир расонидани сухани касе фурсат надода ба гап даромадан; **сухани** *касеро* **гардондан** илтимоси касеро рад кардан; **сухан гирифтан** ба сухангӯӣ дар маҷлис иҷоза хостан; **ба сухан даромадан** гап сар кардан; **ба сухани** *касе* **даромадан** ба гуфтаи касе итоат кардан, гапи касеро кабул ва иҷро кардан; гапдаро будан; **сухани** *касеро* **аз даҳонаш гирифтан** сухани касеро бурида худ ба гап даромадан, сухани касе тамом нашуда ба гап даромадан; **сухан додан** дар маҷлисе ба касе навбати суханронӣ додан; **доди сухан додан** бо маҳорати баланд сухан гуфтан, хеле фасеҳу маънодор гап задан; **сухани** *касеро* **ба замин задан (андохтан, мондан)** ба гапи касе эътибор надодан, гуфтаи касеро ба инобат нагирифтан; **сухан кардан** гап задан; **сухан кушодан** дар бораи чизе гап сар кардан, аввалин шуда дар масъалае гап ба миён овардан; **аз сухан мондан** гап зада натавонистан (*мас., одами бемор дар ҳолати назъ*); **сухан ба (дар) даҳон мондан** гапи касе ногуфта, нотамом мондан; **ба сухани** *касе* **лаб мондан** гапи касеро тасдиқ ва таъкид кардан, гуфтаи касеро қувват додан; **сухан ба миён овардан** дар бораи масъалае гап кушодан; **сухан пурсидан (хостан)** барои суханронӣ дар маҷлисе иҷозат талабидан; **сухан рафтан** *дар бораи чизе* зикр ёфтани чизе, гап сар шудан дар бораи чизе;

сухан рондан гап задан; **сухани** *касеро* **шикастан** гапи касеро рад кардан, гуфтаи касеро қабул накардан; **ба сухан (гап) чома пӯшондан** бо обу ранг гап задан, гаперо бо алфози пуртумтароқ ифода кардан, муболиға ба кор бурдан.

СУХАНБОЗ سخن‌باز 1. бо сухан моткунанда, чарбзабон. 2. беҳудагӯй, лофзан.

СУХАНБОЗӢ سخن‌بازی суханони бечавобу моткунанда гуфтан, лофзанӣ кардан.

СУХАНБОФ سخن‌باف суханпардоз, сухандон.

СУХАНБОФӢ سخن‌بافی суханпардозӣ, сухандонӣ.

СУХАНВАР سخنور 1. соҳиби гуфтори фасеҳу балеғ, гапдону натток, хушгуфтор. 2. шоир, адиб.

СУХАНВАРӢ سخنوری сухангӯӣ бо фасоҳату балоғат, суханорой, суханвар будан.

СУХАНВАРОНА سخنورانه шоирона, аз рӯи суханварӣ.

СУХАНГАР سخن‌گر суханвар, гӯяндаи сухани фасеҳ ва балеғ; нотиқ.

СУХАНГУЗОР سخن‌گزار сухангӯй, гӯянда.

СУХАНГУСТАР سخن‌گستر тафсиркунандаи сухан; суханпардоз, суханвар.

СУХАНГУСТАРӢ سخن‌گستری суханварӣ, шоирӣ.

СУХАНГӮ(Й) سخنگو(ی) 1. гапзананда, гӯянда; гапзан, нотиқ; **лаъли сухангӯ** *мач.* лаби маҳбуба. 2. шореҳ, муфассир; **сухангӯи дафтари матбуот** (*маъмулан дар назди вазорати корҳои хориҷӣ*).

СУХАНГӮӢ سخن‌گوئی натток, гапзананда, маърӯзакунанда.

СУХАНДАРОӢ سخن‌درائی сухангӯӣ, сухансарой, ба сухангӯӣ оғоз кардан.

СУХАНДАРОЙ سخن‌درای сухангӯй, сухансарой.

СУХАНДОН سخندان 1. гапдон, гапзан; сухансанҷ. 2. адиб, шоир.

СУХАНДОНӢ سخندانی гапдонӣ, расидан ба қадри сухани баланд, моҳир дар таҳрир ва таҳияи матн.

СУХАНДӮСТ سخن‌دوست дӯстдори суханони бадеъ.

СУХАННОШУНАВ سخن‌ناشنو он ки маслиҳат ва насиҳатро ба инобат намегирад, гапногир.

СУХАННОШУНАВӢ سخن‌ناشنوی насиҳату пандро гӯш накардан, гапногирӣ.

СУХАНОВАР سخن آور *ниг.* **суханвар.**

СУХАНОРО(Й) سخن آرا(ی) он ки хубу фасеҳ гап мезанад ё менависад, суханвар.

СУХАНОРОӢ سخن‌آرائی амалу сифати суханоро.

СУХАНОФАРИН سخن‌آفرین *кит.* эҷодкунандаи сухан; шоир.

СУХАНПАЙВАНД سخن پیوند суханвар, нозими сухан, шоир.

СУХАНПАРАСТ سخن‌پرست парастандаи сухан, дӯстдори каломи бадеъ.

СУХАНПАРВАР سخن پرور суханвар, шоир.

СУХАНПАРВАРӢ سخن پروری суханварӣ, шоирӣ.

СУХАНПАРДОЗ سخن‌پرداز *ниг.* **суханоро.**

СУХАНПАРДОЗӢ سخن‌پردازی суханоройӣ, зебо сухан гуфтан; ородиҳии сухан, суханварӣ.

СУХАНПАРДОЗОНА سخن پردازانه суханпардозӣ карда гап задан.

СУХАНПАРОКАНӢ سخن‌پراکنی 1. сухангӯӣ, сухан гуфтан. 2. пахши гуфтор ба воситаи барномаҳои радиоӣ.

СУХАНРЕЗА سخن‌ریزه *киноя аз* сухани пуч, сухани бемағз.

СУХАНРОН سخنران 1. гапзананда, гӯянда. 2. нутқкунанда, нотиқ, сухангӯй.

СУХАНРОНӢ سخنرانی гапзанӣ, нотиқӣ, гӯяндагӣ.

СУХАНСАВОР سخن‌سوار *киноя аз* суханвар, нотиқи моҳир.

СУХАНСАНҶ سخن‌سنج 1. гапфаҳм, гапшинос. 2. адиб, мунаққид, адабиётшинос.

СУХАНСАНҶӢ سخن‌سنجی сухандонӣ, расидан ба қадри сухан; огоҳӣ аз рамузи сухан; мунаққидӣ.

СУХАНСАРО(Й) سخن‌سرا (ی) шеъргӯй, шоир.

СУХАНСАРОӢ سخن‌سرائی шеъргӯӣ, шоирӣ.

СУХАНСОЗ سخن‌ساز эҷодкунандаи сухан, суханпардоз; шоир.

СУХАНТАЛАБ سخن طلب донандаи қадри сухан; шеърдӯст.

СУХАНТИРОЗ سخن‌طراز *мач.* суханоро; суханпардоз, шоир.

СУХАНФАҲМ سخن‌فهم 1. гапшинос; нуктафаҳм; 2. *маҷ.* тезфаҳм, зирак.

СУХАНФАҲМӢ سخن‌فهمی маънои сухани пӯшидаро зуд фаҳмидан.

СУХАНЧИН سخن‌چین он ки гапи касеро ба дигарон расонда боиси низоъ мешавад, хабаркаш, иғвогар.

СУХАНЧИНӢ سخن‌چینی хабаркашӣ, иғвогарӣ.

СУХАНШИНОС سخن‌شناس он ки аз нозукиҳои калом огоҳ аст; гапфаҳм; адиб, шеърнавис, нуктадон.

СУХАНШУНАВ سخن‌شنو 1. он ки ба гап (насиҳат) гӯш медиҳад ва амал мекунад. 2. *маҷ.* тарбиятпазир; **гӯши суханшунав** он ки ба сухани (насиҳати) дигарон гӯш меандозад.

СУХРА I سخره *кит.* 1. масхара кардан. 2. боиси масхара ва истеҳзо, хандахариш, расвошуда; **сухраи олам** расвои олам.

СУХРА II سخره кори маҷбурии бемузд.

СУХРИЯ(Т) *а.* سخریه//سخریت тамасхур, истеҳзо, ришханд, хандахариш.

СУХСУР سخسور *зоол.* тазавр, титав.

СУХУН سخون *ниг.* **сухан.**

СУХУНАТ I *а.* سخونت гармӣ, таф, ҳарорат.

СУХУНАТ II *а.* ثخونت дуруштӣ; ғафсӣ.

СУҲАЙЛ *а.* سهیل *ниг.* номи ситорае, ки дар шабҳои охири тобистон дида мешавад.

СУҲУБ *а.* سحب *ҷ.* **саҳоб.**

СУҲУЛ *а.* سهول *ҷ.* **саҳл.**

СУҲУЛАТ *а.* سهولت саҳл будан, душвор набудан, осонӣ.

СУҲУР//САҲУР *а.* سحور 1. вақти пеш аз дамидани субҳ. 2. *д.* хӯроке, ки рӯзадорон дар айёми рамазон пеш аз дамидани субҳ мехӯранд, саҳурӣ.

СУҲУФ *а.* صحف *ҷ.* **саҳифа.**

СУҶУД *а.* سجود пешонӣ бар замин мондан барои ибодат ё изҳори итоат саҷда кардан; **рукӯъ ва суҷуд** ҳам шуда саҷда кардан вақти намоз.

СУЪ *а.* سوء *ниг.* **су I.**

СУЮД *а.* صیود *ҷ.* **сайд.**

СУЮРҒОЛ *м.* سیورغال иқтоъ, замине, ки аз тарафи подшоҳ ба таври бахшиш ба амалдорон дода мешуд.

СУЮФ *а.* سیوف *ҷ.* **сайф I.**

СУ(Й) سو(ی) тараф, ҷониб, ҷиҳат.

СӮБА *а.* صوبه *ниг.* **савба.**

СӮБАДОР صوبه دار *ниг.***савбадор.**

СӮГ سوگ *кит.* мотам азо; мусибат, андӯҳ.

СӮГВОР سوگوار *кит.* азодор, мотамдор; мусибатзада.

СӮГВОРӢ سوگواری *кит.* мотамдорӣ, азодорӣ; андӯҳгинӣ.

СӮГДОР سوگ دار *ниг.* **сӯгвор.**

СӮГДОРӢ سوگ داری *ниг.* **сӯгворӣ.**

СӮГЗАДА سوگ زده азодор, он ки мотам дорад.

СӮГНОК سوگ ناک *ниг.* **сӯгзада.**

СӮГНОМА سوگنامه таъзияnома, номаи таъзият.

сӯз سوز 1. асоси замони ҳозира аз **сӯхтан**; 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сӯзонанда: **дилсӯз, хонумонсӯз, ҷигарсӯз...**

СӮЗ سوز 1. *исми масдар аз* **сӯхтан**; сӯзиш. 2. *маҷ.* дард, алам, андӯҳ; **сӯзу гудоз** сӯхтану гудохтан, ғаму алами сахт; **сӯзу соз** сӯхтану тоқат кардан (*ба дарде, мусибате, ғам аламе*); дарду гусса; **ба сӯзу гудоз афтодан** ба изтироб афтодан, дар ғаму андӯҳ мондан.

СӮЗАН سوزن 1. олати фулодини борики нӯгтези думсӯрох, ки ресмон гузаронда либос *ва ғ.* медӯзанд: **сӯзани мошини дарздӯзӣ.** 2. милаи хеле борики дарунхолӣ барои дору гузарондан ба бадан, сузандору; **сӯзан задан** а) сӯзан халондан ба ҷое, бо сӯзан сӯрох – сӯрох кардан чизеро; бо сӯзан дору гузарондан ба бадан; **аз сӯрохи сӯзан гузарондан** *касе ё чизеро* а) хеле сахт тафтишу таҳқиқ кардан; б) сахт маломату коҳиш кардан; **ҷои сӯзан задан набудан** дар ҳолати одам хеле зиёд будан гуфта мешавад; **сӯзан партоед, ба замин намеғалтад** дар мавриди ҷамъшавии зиёди одамон дар як ҷой гӯянд; ◊ **саги сӯзанхӯрда** беқарор ноором, дар талвоса.

СӮЗАНАК I سوزنک як хел малах, думи борики сӯзанмонанд дорад.

СӮЗАНАК II سوزنک *гуфт.* сабӯси орди ҷав, ки нӯгтез мешавад.

СӮЗАНАК III سوزنک *гуфт.* сарсӯзан, ки барои ду лаби гиребонро(*ё ду сари чизеро*) ба ҳам наздик овардан (пайвастан) ё чизеро(*мас., тӯмор, тугма ва ғ.*) дар либоси тан овехтанки истифода мешавад.

СӮЗАНАК IV سوزنک *бот.* як хел алафи кӯҳӣ, ки ба бадан расад хориш ва сӯзиш меорад, юған.

СӮЗАНБАНД سوزنبند чизе, ки дар он сӯзан нигаҳдорӣ шавад.

СӮЗАНБАРГ سوزنبرگ *бот.* дарахтоне, ки баргҳои сӯзан барин борики тез доранд (*аз дарахтони маҳаллӣ бурс (арча) сӯзанбарг аст*).

СӮЗАНВОР سوزن وار чун сӯзан, сӯзан барин.

СӮЗАНГАР سوزن گر 1. устои сӯзансоз. 2. *мач.* устои корҳои диққатталаб; **як задани оҳангар, сад задани сӯзангар** (*мақ.*).

СӮЗАНГАРӢ سوزن گری кору амали сӯзангар.

СӮЗАНДА سوزنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **сӯхтан**; сӯхта шаванда, қобил ва сӯхтан. 2. сӯзонда, ба сӯзиш оваранда.

СӮЗАНДОН سوزندان чилд ё қутичаи махсус барои нигоҳ доштани сӯзан.

СӮЗАНДОРУ سوزندارو 1. доруе, ки бо сӯзан ба бадан гузаронда мешавад. 2. сӯзане, ки ба воситаи он дору мегузаронанд.

СӮЗАНДӮЗӢ سوزن دوزی *ниг.* **гулдӯзӣ кардан**.

СӮЗАНЗАДАسوزن زده сӯзан халондашуда.

СӮЗАНЗАНӢ سوزنزنی 1. сӯзандармонӣ. 2. гузаронидани дору бо сӯзандору ба бадан.

СӮЗАНИДӮЗ سوزنی‌دوز он чи ва он ки гулдӯзӣ мекунад.

СӮЗАНИДӮЗӢ سوزنی دوزی шуғли сӯзанидӯз.

СӮЗАНӢ سوزنی матоъ ё порчаи гулдӯзишуда.

СӮЗАНКАРДА سوزنکرده бо сӯзан гулдузӣ шуда.

СӮЗАНКОБ سوزنکاب :**сӯзанкоб кардан** хеле бодиққат кофтани чизе.

СӮЗАНКОРӢ سوزن کاری гулдӯзӣ.

СӮЗАНХӮРДА سوزنخورده :**саги сӯзанхӯрда** саги беқарор ва дар талвосаи ҷонканӣ.

СӮЗИШ سوزش 1. сӯхтан, сӯхта истодан, ҳолати сӯхтани ягон чиз. 2. дард кардани ягон узви бадан, ки дардаш ба сӯхтани пӯсти бадан монанд бошад; сӯзондан. 3. сӯзу гудози дарунӣ, дарду аламн сахт; изтироб; **сӯзиши ишқ**; **сӯзиш кардан** сӯзандавор дард кардан, сӯхтан.

СӮЗИШВОРӢ سوزش واری чизҳои сӯзанда, чизе, ки онро барои ҳосил кардани ҳарорат месӯзанд (*нафт, ангишт, ҳезум ва г.*)., маводи сӯхт.

СӮЗИШНОК سوزش ناک сӯзонанда: **дарди сӯзишнок**.

СӮЗНОК سوزناک сӯзишдор, сӯзонанда; пурдарду алам; пуртаъсир ва ба сӯзиш оваранда (*оҳ, нола*).

СӮЗОК سوزاک *тиб.* яке аз бемориҳои гузарандаи таносулӣ, гонорея.

СӮЗОН سوزان 1. сӯзанда, сӯхтаистода; **шамъи сӯзон**. 2. хеле тафсон, сӯзонанда, сахт гарм; **офтоби сӯзон, таби сӯзон**. 3. пурдарду алам, бо доғу ҳасрат: **оҳи сӯзон, синаи сӯзон, дили сӯзон**. 4. *мач.* самимӣ, пурҷӯшу хурӯш: **вохӯрдии гарму сӯзон, суҳбати гарму сӯзон**.

СӮЗОН(И)ДАН سوزاندن//سوزانیدن 1.оташ задан, дар оташ андохтан (*барои он ки сӯзад*), оташ дардодан, сӯхтан. 2. боиси сӯзиш шудан, ба сӯзиш овардан. 3. ба ғаму ҳасрат андохтан, боиси дарду алам (-и касе) гардидан. 4. боиси зиён ва хисорат шудан, боиси аз байн рафтани нафъи касе гардидан. 5. *мач.* нест кардан, нобуд кардан; **хонаи** *касеро* **сӯзондан** касеро хонавайрон кардан, боиси барбодию нобудшавии касе гардидан.

СӮЗОСӮЗ سوزاسوز сӯхтор, оташ гирифта сӯхтан.

СУИИДОРА سوءاداره *ниг.* **суиидора**.

СУИИСТЕЪМОЛ *а.* سؤاستعمال *ниг.* **суиистеъмол**.

СУИИСТИФОДА سؤاستفاده *ниг.* **суиистифода**.

СУИҚАСД *а.* سوءقصد *ниг.* **суиқасд**.

СӮЙ سوی *ниг.* **сӯ(й)**.

СӮК I سوک сиххои хӯшаи гандуму ҷав, хасҳои сари хӯшаи гандуму ҷав; устухони хеле борики моҳӣ.

СӮК II سوک арзани муқашшар, ярмаи арзан.

СӮҚУМ *т.* سوقوم *гуфт., ниг.* **суқумӣ**.

СӮҚУМӢ سوقومی гов ё буққа барои кушта зиёфат додан парво кардан.

СӮЛ سول чорвои хокистарранги ба сиёҳӣ моиле, ки аз кокул то думаш хати сиёҳе дошта бошад.

СӮЛАК سولک *гуфт.* доғи зардча, ки дар кишти ғалладона меафтад (*аз офатҳои кишт*).

СӮЛАМА *т.* سولمه *гуфт.* ба балоғат расидан, бӯзбала.

СӮЛУҚ سلوق *ниг.* **сулуқ**.

СӮМ سوم номи тоҷикии рубл – воҳиди асосии пулӣ дар ИҶШС, ки баробар ба 100 тин буд.

СӮМИА//САВМАА *а.* صومعه *д.* ибодатгоҳи роҳибон, дайр.

СӮНА سونه *гуфт., ниг.* **хармагас**.

СӮПЧАК سوپچک рафчаҳои болоиҳам дар корхонаҳо.

СӮР سور ромношуда, ваҳшӣ.

СӮРӢ سوری 1. хавоза; кати калони болопӯш. 2. айвон.

СӮРОҒ *т.* سوراغ ҷустуҷӯ, кофтуков.

СӮРОХ سوراخ рахна, шикоф(ӣ), ковокӣ (*мас., дар дарахт*): **сӯрохи бинӣ ё гӯш; сӯрох кардан сӯрох – сӯрох** он чи сӯрохи зиёд дорад (*мас., ғалбер*).

СӮРОХДОР سوراخ دار он чи сӯрохӣ, шикофӣ ва рахна дорад.

СӮРОХӢ سوراخی *ниг.* **сӯрох**; шикофӣ, рахна.

СӮРОХКУНӢ سوراخ‌کنی сӯрох кардан, рахна задан, шикоф кардан.

СӮСАН سوسن *ниг.* **савсан**.

СӮТА I سوته *кӯҳ.* асои ғафси харротишуда, ки нӯги оҳанини тез дорад, асои дарвеш ва қаландарон.

СӮТА II سوته сараки донадор ё донааш рехтаи ҷуворӣ.

СӮФ *а.* صوف 1. пашм, мӯина. 2. навъи матои пашмин.

СӮФИГАРӢ صوفی‌گری *фалс.* ҷараёне дар ислом, ки пайравони он хоҳишҳои нафсонии худро пок нигоҳ медоштанд, олам ва табиатро маҳалли зуҳури худо дониста, либоси пашмина пӯшида ба зӯҳду тақво машғул мешуданд.

СӮФИЁНА صوفیانه мисли сӯфӣ, сӯфивор.

СӮФИГӢ صوفیگی 1. тасаввуф. 2. пайрави тасаввуф будан: **ба сӯфигӣ баровардан** зани солхӯрдаро барои минбаъд чун хидматгор нигоҳ доштан аз никоҳи шаръӣ баровардани одами бисёрзана.

СӮФИТӮРҒАЙ صوفی‌تورغی *зоол.* парандаест аз ҷинси гунҷишкҳо, ки ҳашаротро шикор мекунад ва ба зироат фоиданок аст.

СӮФӢ I صوفی 1. пайрави тариқати тасаввуф; *ниг.* **суфигарӣ**. 2. ходими масҷид, азонгӯи масҷид, муаззин. 3. зане, ки аз никоҳ бароварда шуда, ба сифати хидматгор нигоҳ дошта мешавад.

СӮФӢ II صوفی ходими масҷид, ки тозагӣ ва тартиби онро назорат кунад.

СӮФӢ III صوفی *кит.* зани талоқшудае, ки дар хонаи собиқ шавҳараш зиндагӣ мекунад.

СӮФОР سوفار 1. чоки буни тир, ки ба зеҳи камон гузошта мешавад. 2. сӯрох, сӯрохи сӯзан.

СӮХТ سوخت 1. сӯзишворӣ, маводи сӯхт. 2. сӯхтан.

СӮХТА سوخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сӯхтан**. 2. аз оташ сӯхтаи бадан: **болои сӯхта намакоб** (*зарб.*). 3. пахтаи нимсӯз, ки ба ҷароҳатҳои тоза барои нигоҳ доштани хун мебастанд. 4. чағбат ё пахтаи дар оташ нимсӯз карда, ки чақмоқ зада вайро дармегиронанд; ◊ **димоғи сӯхта** дилгир, хафа ва норозӣ аз чизе.

СӮХТАГӢ سوختگی ҳар чизи сӯхташуд; **сӯхтагиҳои чӯб** боқимондаи чӯб баъди сӯхтан, нимсӯхтаҳо.

СӮХТАДИЛ سوخته‌دل мусибатзада, ғамзада; музтариб, беқарор.

СӮХТАМАҒЗ سوخته‌مغز пучмағз, беақл, нодон.

СӮХТАН سوختن 1. оташ гирифтан, даргирифтан. 2. оташ задан, сӯзондан, даргирондан. 3. аз расиши оташ, оби ҷӯш ё дигар моддаи сӯзонанда осеб дидани ягон узв; сӯзиш кардан. 4. даргирифта равшанӣ додан (*мас., чароғ, шамъ*). 5. *маҷ.* талаф шудани мол, пул ва меҳнати касе; нобуд шудан, аз байн рафтан, барбод рафтан. 6. аз беобӣ хушк ва нобуд шудан (*кишт*). 7. афсӯс хӯрдан, ҳайфу дареғи касе ба чизе; ғусса кашидан, аз дарду алам дилафгор шудан. 8. рашк бурдан, ҳасад кардан; **сӯхтану сохтан** ба дарду мусибат ва ба ҳасрату гам тоб овардан; **дил сӯхтан** (ба касе ё чизе) афсӯс хӯрдан, раҳм омадан, тараҳҳум кардан; димоғ сӯхтан (аз чизе) дилгир шудан, хафа шудан; **дар офтоб сӯхтан** гандумгун шудани пӯсти бадани одам аз зиёд истодан дар зери офтоб **хонаат сӯзад!** хонавайрон шав!.

СӮХТАНБОБ سوختن‌باب мувофиқ барои сӯхтан; сӯхтанӣ, муносиби сӯхтан.

СӮХТАНӢ I سوختنی он чи барои сӯхту сӯз ба кор меравад, сӯзишворӣ (*ҳезум, ангишт, керосин ва г.*), маводи сӯхт.

СӮХТАНӢ II سوختنی *тиб.* бемориест, ки ба тарзи обила дар бадани одам пайдо мешавад, агар саривақт бо оҳани тафсон доғ карда, ё ҷораи тиббии дигар андеша нашавад, одамро ҳалок мекунад, *муқ.* **доғӣ**.

СӮХТАХИРМАН سوخته‌خرمن он кӣ ба фалокат ё бадбахтӣ дучор омадааст.

СӮХТАҶИГАР سوخته جگر *ниг.* **сӯхтадил**.

СӮХТОР سوختار оташ афтода сӯхтанӣ ҷое, ҳариқ.

СӮХТОРНИШОН سوختارنشین 1. дастгоҳи оташнишонӣ. 2. он ки ва ё он чи сӯхторро хомӯш мекунад: **дастаи сухторнишон, мошини сӯхторнишон**.

СӮХТОРНИШОНӢ سوختارنشانی хомӯш кардани оташ, оташнишонӣ.

СӮХТУСӮЗ سوخت و سوز мавод барои сӯхтан.

СӮҲБАТ صحبت 1. мусоҳиба, гуфтугӯ, гуфтугузор. 2. нишаст, давра; **сӯҳбат кардан** гап задан, гуфтугӯ кардан.

СӮҲБАТБАРОР صحبت برار ҳамсӯҳбат.

СӮҲБАТОРО صحبت‌آرا хушсӯҳбат, хушгап, маҳфилоро.

СӮҲБАТОРОӢ صحبت‌آرائی оро додани сӯҳбат, хушсӯҳбатӣ, маҳфилороӣ.

СӮҲОН سوهان олати фӯлодии майдарах барои суда сайқал додани маснуоти оҳанӣ ва тез кардани асбоб (*корд, арра ва г.*); **сӯҳони умр** *киноя аз* касе ва ё чизе, ки тадриҷан умри касро фано мекунад.

СӮҲОНСАНГ سوهانسنگ санге, ки ба он асбоб тез мекунанд.

СӮҲОНЧА سوهانچه сӯҳони хурд.

СӮЪБОН *а.* ثعبان мори калони афсонавӣ, аждаҳо.

СӮЪБОНӢ ثعبنی аждаҳомонанд.

СӮЪЛУК *а.* صعلوک *кит.* 1. фақир, нодор. 2 оворагард, роҳзан.

СӮЪР *а.* سعر :**сӯъри соир** оташи фурӯзон.

СӮЯ سویه *бот.* сохторҳои одатан якҳуҷайрагӣ барои бе таносул афзудан, ки баъзан ба сохтори мукаммал табдил меёбанд, спора.

СӮЯН سوین *ниг.* **сӯҳон**.

СӮЯНСОВ سوین‌ساو оҳансов, резаҳои филизӣ, ки ҳангоми сӯҳон кардан мерезад.

СӮЯСАНГ سویه‌سنگ *ниг.* **сӯҳонсанг**.

СЮРТУК *фр.* سیورتک камзӯли домандарози дубара (*ба монанди он ки дириҷёрҳо мепӯшанд*).

Т

Т *ҳарфи бисту сеюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи те (ت); дар ҳисоби абҷад ба адади 400 баробар аст.*

ТА ته *шакли гуфтугӯии* **то**; дона, адад: **якта, чорта, 5-та.**

ТААБ *а.* تعب ранҷ, сахтӣ, мондагӣ; **тааб кашидан** ранҷ кашидан.

ТААББУД *а.* تعبّد 1. бандагӣ; ибодат, парастиш, ибодат кардан: **тааббуди ӯ аз рӯи халосу ихлос набуд**. 2. итоати мутлақи бечуну чаро.

ТААВВУД *а.* تعوّد *кит.* одат кардан, хӯ гирифтан, худро ба коре одат кунонидан.

ТААДДӢ *а.* تعدّی зулм, ҷабру ситам; таҷовуз, зӯроварӣ, дастандозӣ, таҷовуз кардан ба ҳуқуқи дигарон.

ТААДДУД *а.* تعدّد афзунӣ дар адад, бисёрӣ, шумораи зиёд; **тааддуди завҷот** бисёр зан доштан, якчанд зан доштан.

ТААЗЗУР *а.* تعذّر *кит.* 1. сахтӣ, душворӣ; номумкинӣ, маҳолу душвор будани чизе. 2. узр овардан.

ТААЛЛУҚ *а.* تعلّق 1. алоқамандӣ, вобастагӣ; дилбастагӣ; **тааллуқ доштан** нисбат доштан, дахлдор будан, аз они касе будан. 2. ҷузви амволи касе будан. 3. вобаста будан ба умури моддӣ ва дунёие, ки ба чизе монеъ аст.

ТААЛЛУҚДОР تعلّقدار ба касе тааллуқ доштан, алоқадор, дахлнок, мансуб,

ТААЛЛУҚДОРӢ تعلّقداری таааллуқ доштан, мансубият.

ТААЛЛУЛ *а.* تعلّل баҳонаҷӯӣ, бо баҳонае ба қафо андохтани коре.

ТААЛЛУМ I *а.* تألّم ғаму дард, азоб, ҷафо.

ТААЛЛУМ II *а.* تعلّم омӯхтан, ёд гирифтан, илмомӯзӣ, омӯзиш, таҳсили илм, ёд гирифтан.

ТААММУҚ *а.* تعمّق чуқур фикр кардан, ба ҳақиқати чизе расидан, бо диққат андеша кардан.

ТААММУЛ I *а.* تأمّل фикр, мулоҳиза; андешидан дар бораи чизе; **тааммул кардан** ба фикр фурӯ рафтан, андеша кардан, даранг кардан, ранҷ кашидан, сахтӣ кашидан дар коре, дурандешӣ.

ТААММУЛ II *а.* تعمّل саъю кӯшиш, ғайрат; бо душворӣ ба коре пардохтан ва сахтӣ кашидан.

ТААННӢ *а.* تأنّی 1. ба оҳистагӣ, бе шитоб; сустӣ, таъхир. 2. ранҷ кашидан.

ТААРРУЗ *а.* تعرّض таҷовуз, дастдарозӣ, ҳуҷум; **таарруз кардан (намудан)** таҷовуз кардан, ба молу мулки касе даст дароз намудан. 2. ҳамла кардан. 3. эътироз ва пархош кардан.

ТААРРУЗНОПАЗИР تعرّضناپذیر он чи ба он дастдарозӣ мумкин набошад.

ТААССУБ *а.* تعصّب 1. тарафдорӣ ё душмании бисёр нисбат ба шахсе. 2. ҳимоят ва ҷонибдорӣ, орият (аз чизе). 3. тарафдорӣ аз

ақоиди динӣ ва маросими кӯҳнаи миллӣ; фанатизм, кинаҷӯӣ; **таассуб кардан** орият кардан, аз рӯи орият касе ё чизеро ҳимоя кардан.

ТААССУР I *а.* تأثّر 1. таъсирпазирӣ, дар зери таъсири чизе мондан. 2. андӯҳ, андӯҳгинӣ.

ТААССУР II *а.* تعسّر душворӣ, сахтӣ, мушкилӣ.

ТААССУРАНГЕЗ تأثّرانگيز ғамангез.

ТААССУРОВАР تأثّرآور андӯҳовар.

ТААССУРОТ *а.* تأثّرات таъсир, асароте, ки аз ягон ҳодиса ё саргузашт дар рӯҳияи кас боқӣ мемонад; **таассурот бахшидан** таъсир кардан, дар рӯҳияи касе таъсир гузоштан; **таассурот гузоштан** дар таҳти таъсир ё ҳолате ё воқеае будан, мутаассир шудан аз коре.

ТААССУФ I *а.* تأسّف афсӯс, дареғ, афсӯс хӯрдан, аз рӯи тараҳҳум нигаристан, надомат.

ТААССУФ II *а.* تعسّف 1. баромадан, бероҳа шудан. 2. ситам кардан, гумроҳ шудан.

ТААССУФАНГЕЗ تأسّفانگيز он чи боиси таассуф мегардад, афсӯсовар.

ТААССУФБОР تأسّفبار дар ҳолати ғамгинӣ қарор доштан.

ТААССУФКУНОН تأسّفكنان бо таассуф, дар ҳолати афсӯсу надомат.

ТААССУФОВАР تأسّفآور боиси афсӯс; боиси андӯҳу ҳасрат, андӯҳовар.

ТААССУФОМЕЗ تأسفآميز бо афсӯс, ҳолате, ки афсӯс ва надоматро ифода мекунад.

ТААФДОН تعفدان чуқурӣ, (чоҳ) барои рехтани хокрӯба ва ахлот.

ТААФФУН *а.* تعفّن бадбӯй шудан, гандидан, бадбӯӣ, гандидагӣ, вайрон шудан.

ТААФФУНӢ تعفّنى ганда шудан, гандидан, бадбӯӣ.

ТААҲҲУД *а.* تعهّد бар ӯҳда доштан, масъулият доштан.

ТААҲҲУДНОМА تعهّدنامه навиштае, ки ба воситаи он шахсе кореро ба ӯҳда мегирад ва ӯро анҷом медиҳад.

ТААҲҲУЛ *а.* تأهّل *кит.* хонадор шудан, зангирӣ; **тааҳҳул кардан** зан гирифтан.

ТААҶҶУБ *а.* تعجّب ҳайронӣ, шигифт, таассурот аз ягон воқеаи аҷиб ва ғайриинтизорӣ; **бо тааҷҷуб** дар ҳолати шигифтӣ ва таҳайюр; **тааҷҷуб кардан**; ҳайрон шудан, шигифтӣ изҳор кардан; **дар тааҷҷуб афтодан** ҳайрон шудан.

ТААҶҶУБАНГЕЗ تعجّبانگيز шигифтовар, ҳайратангез, он чи боиси тааҷҷуб мешавад, тааҷҷубовар.

ТААҶҶУБКОРОНА تعجّبكارانه бо ҳайрат, дар ҳолати тааҷҷуб.

ТААҶҶУБОВАР تعجّبآور он чи боиси ҳайрат мешавад, ҳайратангез.

ТААҶҶУБОМЕЗ تعجّبآميز бо ҳайрат; тааҷҷубнок.

ТАБ تب *тиб.* ҳолати беморе, ки ҳарорати баданаш баланд мешавад; **табу тоб** сӯзу гудоз, сӯзу азоб; **шабро дар табу тоб гузаронидан** шабро бо азоб рӯз кардан; **таб баровардан** зиёд шудани ҳарорати бадан аз ҳадди одияш; **таб гирифтан** оғози афзоиши навбатии ҳарорати бадани беморони вараҷадор; **таб кардан** зиёд шудани ҳарорати бадан; **таб омадан** сар шудани вараҷа (*таби навбатӣ*); **таб паст шудан** кам шуда, ба ҳолати одӣ расидани ҳарорати бадан; **ба таб сӯхтан** сахт таб кардан, бисёр баланд шудани дараҷаи ҳарорати бадан; **дар табу тоб афкандан** *маҷ.* дар печу тоб андохтан, беқарор кардан.

ТАБАА *а.* تبعه 1. *ҷ.* **тобеъ**. 2. он ки шаҳрванди давлате мебошад, фуқаро, раият, шаҳрванд, тобеон.

ТАБААГӢ تبعگى тобеият, фуқарой, шаҳрвандӣ.

ТАБАДДУЛ *а.* تبدّل табдилёбӣ, табдил шудагӣ; дигаргунӣ, тағйирёбӣ.

ТАБАДДУЛОТ *а.* تبدّلات 1. тағйирот, дигаргунӣ. 2. дигаргунии қатъӣ ва якбора дар инкишофи чизе; **табаддулоти сиёсӣ** тағйирот дар корҳои давлатӣ, тағйироти сиёсӣ; **табаддулоти таърихӣ** дигаргунӣ дар ҳайати ҷамъият, ки аҳамияти таърихӣ дорад.

ТАБАИЯТ *а.* تبعيت *кит.* 1. тобеӣ, пайравӣ. 2. шаҳрвандӣ, шаҳрванди ягон давлат будан, **табаият доштан** тобеият доштан, итоат кардан.

ТАБАҚ *а.* طبق 1. зарфи паҳн барои кашидани хӯрокҳои ғализ; **табақи лангарӣ** табақи калон; **табақи чӯбин** табақи аз чӯб тарошидашуда; **дегу (косаву табақ)** зарфҳои хӯрокпазӣ ва хӯрокхӯрӣ. 2. ҳар як аз ду нимаи кушода ва басташавандаи дар, тиреза *ва г.*

ТАБАҚА *а.* طبقه 1. қабат. 2. гурӯҳи мардум, гурӯҳи маълуми ҷамъият. 3. *ниг.* **табақ**; **табақа ба табақа** қабат ба қабат.

ТАБАҚАБАНДӢ طبقه‌بندی табақа ба табақа ҷудо намудан, гурӯҳбандӣ.

ТАБАҚАВӢ طبقوی *мансуб ба* **табақа**; қабат ба қабат.

ТАБАҚБАР طبق‌بر *гуфт.* он ки дар маъракаву чорабиниҳо табақ бурда меорад.

ТАБАҚБАРӢ طبق‌بری *гуфт.* бурда овардани табақ дар маъракаву чорабиниҳо.

ТАБАҚКАШОНӢ طبق‌کشانی овардан ва бурдани табақҳои таоми кашида ва холӣ.

ТАБАҚМОНАК طبق‌مانک ҷои махсус барои гузоштани табақҳо.

ТАБАҚТАРОШ طبق‌تراش шахсе, ки ба сохтани табақ шуғл дорад, табақсоз, касби табақсоз.

ТАБАҚТАРОШӢ طبق‌تراشی амали тарошидани табақ аз чӯб.

ТАБАҚЧА طبقچه зарфи чӯбӣ, чинӣ ва филизӣ барои кашидани таом.

ТАБАЛЛУР تبلّر *кит.* 1. булӯрӣ шудани ҷисм, ба шакли кристалл даромадани ҷисм. 2. *маҷ.* зоҳир шудани бахши муҳиму аслӣ ё хулосаи чизе.

ТАБАНГ تبنگ *кит.* табақи чӯбин, карсон.

ТАБАНГА تبنگه *ниг.* **табанг**.

ТАБАНГУ تبنگو сабад; сандуқ; сандуқчаи пул.

ТАБАР تبر олати оҳании дастадори дамаш тез барои шикастан, буридан ва кафонидани дарахт ва ҳезум; **табар ба кунда расидан** *маҷ.* таъсир бахшидан, сахт асар кардан; **ба решаи** касе (чизе) **табар задан** *маҷ.* маҳву нобуд кардан; **худро ба тегу табар задан** *маҷ.* ба ҳар азобу машаққат тоб овардан, аз ҳеҷ сахтӣ рӯ нагардондан.

ТАБАРДАСТА تبردسته қисми чӯбини табар, ки онро ба даст гирифта кор мекунанд.

ТАБАРЗА تبرزه *кит.*, 1. *ниг.* **табарзад**. 2. навъе аз ангури ҳусайнӣ.

ТАБАРЗАД تبرزد//طبرزد наботи сафеду шаффофи хеле сахт, ки аз ғояти сахтӣ бо табар шикастан лозим меомадааст.

ТАБАРЗИН تبرزین олати ҷангии қадимаи табармонанд, ярок, яроқи табаршакле, ки онро сипоҳиён дар пеши зини асп овезон мекарданд ва қаландарон ба даст гирифта мегаштанд.

ТАБАРРО//ТАБАРРӢ *а.* تبرّا//تبرّی безорӣ, дурӣ ҷустан.

ТАБАРРУК *а.* تبرّک 1. муборак, баракатовар, баракатдор; **рӯзи табаррук** рӯзи муборак, рӯзи ба хайрият, муборакӣ. 2. ҳадя, тӯҳфа.

ТАБАРРУКӢ تبرّکی муборак.

ТАБАРРӮЪ *а.* تبرّع бахшидани чизе ва холисона некӯӣ кардан.

ТАБАРТАҚСИМ تبرتقسیم *маҷ.* тақсими ноодилона.

ТАБАССУМ *а.* تبسّم нимханда, лабханд; хандидани оҳиста; **табассуми заҳрнок** заҳрханд; **табассуми писхандомез** лабханди кинояомез; **табассуми сохта** лабханди ғайрирасмӣ; **табассум кардан** лабханд задан, номаълумона нимхандае кардан; **ба рӯи** *касе* **табассум давидан** дар чеҳраи касе осори табассум зоҳир шудан; **дар табассум будан** табассум кардан, лабханд задан; **табассум кардан** лабханд задан, беовоз ханда кардан; **табассуми барқ**.

ТАБАССУМОМЕЗ تبسّم‌آمیز бо лутф, бо табассум; **нигоҳи табассумомез** нигоҳи болутф.

ТАБАҲ تبه *ниг.* **табоҳ**.

ТАБАҲКОР تبه‌کار *ниг.* **табоҳкор**.

ТАБАҲРӮЗГОР تبه‌روزگار рӯзгори табоҳ доштани касе.

ТАББАТ *а.* تبّت *сигаи амр дар забони арабӣ* бурида бод!, ҳалок шавад!

ТАБГАРДОН تب‌گردان доруе, ки табро мегардонад, табшикан.

ТАБГИРИФТА تب‌گرفته мубталои таб, варачадор.

ТАБДИЛ *а.* تبدیل 1. бадал кардани чизе ба чизе. 2. дигар (дигаргун) кардан, тағйир; **табдил**

кардан дигар кардан, иваз кардан.

ТАБДИЛДИҲАНДА تبدیل‌دهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил додан**. 2. ивазкунанда, тағйирдиҳанда.

ТАБДИЛДИҲӢ تبدیل‌دهی *ниг.* ба **табдил**.

ТАБДИЛЁБАНДА تبدیل‌یابنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил ёфтан**; он чизе, ки ҳар вақт тағйир меёбад.

ТАБДИЛЁБӢ تبدیل‌یابی *исми амал аз* **табдил ёфтан**; мубаддал шудан, дигар шудан.

ТАБДИЛӢ تبدیلی табдил додан, иваз кардан; **кишти табдилӣ** ба навбат (иваз карда) киштани замин.

ТАБДИЛНАШАВАНДА تبدیل‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил нашудан**; ивазнашаванда, тағйирнаёбанда.

ТАБДИЛШАВАНДА تبدیل‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил шудан**; ивазшаванда, дигаргуншаванда.

ТАБДОР تب‌دار он ки ҳарорати баданаш баланд аст.

ТАБИАТ I *а.* طبیعت мавҷудоти зинда ва ғайризиндаи олам.

ТАБИАТ II *а.* طبیعت сиришт, ниҳод, тинат; хулқ, хислат, одат, хӯ; **табиати...** *касе* **гирифт кардан** димоғсӯхта шудани касе, хафа будани касе; **табиати шӯх** *маҷ.* зиндадилӣ, кушодарӯӣ.

ТАБИАТАН *а.* طبیعتاً ба иқтизои сиришт (ниҳод), дар асл.

ТАБИАТДӮСТ طبیعت‌دوست он ки табиатро (манзараи табиии муҳитро) дӯст медорад.

ТАБИАТДӮСТӢ طبیعت‌دوستی дӯст доштани табиат.

ТАБИАТШИНОС طبیعت‌شناس 1. донишманди илмҳои табиӣ, донандаи табиат. 2. *киноя аз* табиби боҳунар, табиби моҳир.

ТАБИАТШИНОСӢ طبیعت‌شناسی илмҳо оид ба омӯхтани табиат.

ТАБИБ *а.* طبیب донандаи илми тиб; он ки беморонро муолиҷа мекунад, муолиҷакунанда, ҳаким, пизишк.

ТАБИБӢ طبیبی муолиҷа кардани беморон, шуғли табиб, табобат; **табибӣ кардан** табобат, муолиҷа кардани беморон.

ТАБИИЁТ *а.* طبیعیات илми табиатшиносӣ, илме, ки ҳодисаҳои табииро меомӯзад, илме, ки аз олами зинда, аз он чи ки дар ҷунбишу гардиш аст, баҳс мекунад.

ТАБИӢ طبیعی 1. *мансуб ба* **табиат**, *марбут ба* табиати зинда; дар ҳолате, ки дар табиат вомехӯрад; ғайрисунъӣ. 2. зотӣ, фитрӣ; **сарватҳои табиӣ** сарватҳои моддие, ки дар табиат мавҷуданд; сарватҳои зеризаминӣ; **офати табиӣ** офате, ки бо қувваи табиат рӯ медиҳад (*сел, обхез ва г.*); **ҳикмати табиӣ** дар фалсафаи қадима илми омӯхтани ҳақиқати ашё; **табиӣ будан** сохта (сунъӣ) набудан, ҳақиқӣ ва ё аслӣ будан.

ТАБИР تبیر *ниг.* **табира**.

ТАБИРА تبیره *кит.* табл, нақора, дуҳул.

ТАБИРАЗАН تبیره‌زن *кит.* таблнавоз, нақоразан, дуҳулзан.

ТАБИХ *а.* طبیخ 1. табх кардашуда, пухташуда; ҳар таоме ки ба воситаи бирён кардан ва ҷӯшонидан тайёр шудааст. 2. *тиб.* доруи дар об ҷӯшонидашуда, *мас.*, **табихи афсантин** (явшон), **табихи чой** *ва г.*

ТАБИШ تبش *кит.* 1. тобиш, фурӯғ, партав. 2. гармӣ.

ТАБЙИН *а.* تبیین баён кардан, ошкор сохтани чизе.

ТАБЛ *а.* طبل нақора, дуҳул; **табли раҳил** нақорае, ки барои огоҳонидани аҳли корвон аз фаро расидани вақти сафар навохта мешавад; **табли реза (қаторак)** табли махсусе, ки дар Бухорои амирӣ миршаб ва саршабгардҳо шабона, вақти даврзанӣ менавохтанд; **табли кӯч задан** задани нақорае, ки ба сафар баромадани корвонро хабар медод; **табл кӯфтан** нақора ба оҳанге, ки сар шудани ҷангро хабар медодааст; **табли аттор** қуттии атр дар дӯкони атрфурӯшон; **табли батн** *киноя аз* шиками калон; **табли лоҷвард** *киноя аз* осмон; ◊ **табли ноқа** дам кардани шикам, ки дар натиҷаи касалии обхӯра пайдо мешавад; **табли тиҳӣ** лофи бемаъни, ҳавобаландии беасос; **таблаш дарида шуд** сирраш фош шуд, расво гашт; **табл пинҳон задан; табл(дар) зери гилем задан** ко-

ри маълум ва ошкорро пинҳон доштан.

ТАБЛАК طبلک *мус.* табли хурд, нақорача; нақорачаи сафолии думдароз, ки ба зери бағал гирифта менавозанд, думбак.

ТАБЛАКЗАН طبلکزن касе, ки таблак мезанад, таблакнавоз, нақоранавоз.

ТАБЛАКЗАНӢ طبلکزنی таблакнавозӣ, таблак задан.

ТАБЛАРЗА تب لرزه аз шиддати сардӣ ба ларза даромадани бадан пеш аз оғози таб, варача; **табларза гирифтан** саршавии варача, ларзиш.

ТАБЛАРЗАДОРӢ تبلرزه‌داری *мач.* беқарорӣ, беоромӣ.

ТАБЛЗАН طبلزن нақоранавоз, таблнавоз.

ТАБЛЗАНӢ طبلزنی табл задани касе.

ТАБЛИҒ *а.* تبلیغ ба маълумоти касе расонидани ақидае, дар зеҳни умумӣ ҷойгир кардани фикре; **таблиғ кардан** даъват кардан бо роҳи фаҳмонидани ғоя ва ақидае, тарвиҷ, ташвиқ.

ТАБЛИҒКУНАНДА تبلیغ کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **таблиғ кардан;** он ки таблиғ ва ташвиқ мекунад, тарвиҷкунанда, ташвиқгар.

ТАБЛИҒОТ *а.* تبلیغات *ҷ.* **таблиғ**; фаҳмондани ғоя ва мақсаде; **таблиғот бурдан** машғул шудан ба таблиғи (фаҳмондани) ғояе, ташвиқот.

ТАБЛИҒОТӢ تبلیغاتی *мансуб ба* **таблиғот**: **фаъолияти таблиғотӣ**.

ТАБЛИҒОТЧӢ تبلیغاتچی *гуфт., ниг.* **таблиғкунанда**.

ТАБЛКӮБ طبلکوب 1. чӯби нақоразанӣ. 2. нақоранавоз.

ТАБЛО *фр.* تبلا лавҳаи махсус барои овехтани эълонномa ва огоҳиномаҳо; тасвире, ки наққошӣ шудааст, тахтаи сиёҳ.

ТАБЛХОР طبلخوار *кит.* 1. пурхӯр, шикампараст. 2. *мач.* муфтхӯр.

ТАБНОК تبناک хароратдор, мубтало ба таб.

ТАБОБАТ *а.* طبابت амали табиб, муолиҷа, даво кардани беморҳо; **табобат кардан (намудан)** муолиҷа кардан.

ТАБОБАТӢ طبابتی давоӣ, доруӣ, василаи табобаткунанда.

ТАБОБАТКУНАНДА طبابت‌کننده он ки муолиҷа мекунад, табиб, муолиҷакунанда.

ТАБОБАТХОНА طبابتخانه ҷое, ки беморон муолиҷа карда мешаванд, муолиҷахона.

ТАБОДУЛ *а.* تبادل мубодила кардани чизе, (бо касе ё бо чизе); **табодул кардан** иваз кардан; **табодули афкор** матраҳ шудани афкор байни ду ё чанд нафар; **табодули назар** бозҷӯӣ кардани назарҳои гуногун бо якдигар ва ё машварат дар бораи мавзӯе.

ТАБОР تبار хешовандон, хешон, наздикон, аҳли як хонадон; **хешу табор** хешон ва наздикон.

ТАБОҲ تباه хароб, фосид, вайроншуда; **ҳоли табоҳ** ҳоли хароб; фақирию нодорӣ; **табоҳ шудан** нобуд шудан.

ТАБОҲӢ تباهی харобӣ, нобудӣ; нодорию фақирӣ; **табоҳӣ кардан** вайронкорӣ кардан.

ТАБОҲКОР تباه‌کار вайронкор, бадкор.

ТАБОҲРӮЗГОР تباه‌روزگار тирарӯз; он ки рӯзгораш ба сахтӣ мегузарад

ТАБОШИР I طباشیر//تباشیر *маъд.* моддаи сафеди кӯҳӣ, бӯр; **табошири фарангӣ** магнезия; моддаи сафеди ба кабудӣ монанд, ки аз мағзи як навъ найи ҳиндӣ – хайзарон мегиранд ва хосияти давоӣ дорад.

ТАБОШИР II تباشیر *мач.* сапедадам; **табошири субҳ** сафедии аввали саҳарӣ; субҳи барвақт.

ТАБРИК *а.* تبریک муборакбодӣ, таҳният; **табрик гуфтан (кардан)** муборакбод гуфтан, шодбош.

ТАБРИКӢ تبریکی *мансуб ба* **табрик**: **номаи табрикӣ, сухани табрикӣ**; **сухани табрикӣ гуфтан** табрик кардан.

ТАБРИКНОМА تبریکنامه номаи табрикие, ки ба касе менависанд.

ТАБРИКОТ *а.* تبریکات *ҷ.* **табрик**.

ТАБРИКОТӢ تبریکاتی *мансуб ба* **табрикот**; табрикиҳо.

ТАБСИРА *а.* تبصره ҳар навъ матлаби изофӣ ё тавзеҳӣ, ки бар маводи қонунҳо ва монанди онҳо барои равшан шудани мавзӯъ меафзо-

янд.

ТАБХ *а.* طبخ пухту паз, пухтан, пазиш.

ТАБХИР *а.* تبخیر бухор кардан; буғ додан, сӯзонида дуд кардан.

ТАБХОЛ تبخال *ниг.* **табхола**.

ТАБХОЛА تبخاله гармичаҳои атрофии лаб, ки аз шиддати таб ё ки тарс пайдо мешаванд.

ТАБШИКАН تب‌شکن доруе, ки табро паст мекунад, табгардон.

ТАБШИР *а.* تبشیر башорат додан, мужда овардан; башорат, мужда.

ТАБЪ I *а.* طبع 1. сиришт, феъл, табиат. 2. истеъдод дар чизе (*бештар дар шеъргӯӣ*); **табъи оташбор** қувваи шеъргӯйии баланди пуртаъсир; **табъи хуш доштан** истеъдоди шеъргӯйии хубу дилкаш доштан. 3. завқ, майл, рағбат; **табъи дил** мувофиқ ба завқи дил, дилхоҳ; **мувофиқи табъ** мувофиқи майлу хоҳиш; **табъ кашидан (хӯрокро)** рағбат кардан ба хӯрдани таоме; гуворо омадани таоме. 4. кайфият, ҳолат; димоғ; **табъи хира** кайфияти нохуш, димоғсӯхтагӣ; **табъи чоқ** кайфияти хурсандона; **табъи** *касе* **болидан** хуш шудани табъ, чоқ шудани димоғ; **табъ кушода шудан** рӯй додани кайфияти хуш, рафъ шудани ҳолати ногувор; **табъи** *касе* **ланҷ шудан** рӯй додани ягон бемори ё ягон димоғсӯхтагӣ.

ТАБЪ II *а.* طبع чоп кардан, нашр, чоп; мӯҳр кардан, нақш кардан.

ТАБЪАН *а.* طبعاً табиатан, аз ҷиҳати ниҳод ва тинат, зотан.

ТАБЪИД *а.* تبعید *кит.* дур кардан, рондан аз ҷое, бадарға

ТАБЪИДГОҲ تبعیدگاه ҷое, ки касе ба он бадарға карда шудааст, ҷои иқомати табъидшудагон.

ТАБЪИЗ *а.* تبعیض ҷудо кардани гурӯҳе аз гурӯҳи дигар, ба гурӯҳе имтиёз дода, гурӯҳи дигарро паст шуморидан; **табъизи нажодӣ** нажодҳоро бартар ё бадтар ҳисоб кардан, нобаробарии ҳуқуқи нажодҳо.

ТАБЪНОЗУК طبع‌نازک касе, ки завқи (табиати) нозук дорад; нозуктабиат.

ТАБЪОЗМОЙ طبع‌آزمایی озмоиши истеъдоди шоирӣ, имтиҳони қобилияти шеъргӯӣ.

ТАБЪЧОҚ طبع‌چاق *гуфт.* он ки димоғи чоқ дорад.

ТАБЪЧОҚӢ طبع‌چاقی *гуфт.* димоғи чоқ доштан, шод будан, хурсандӣ, шодмонӣ.

ТАВАККАЛ//ТАВАККУЛ *а.* توکّل умед бастан, эътимод кардан бе боварии комил; **таваккал кардан** ба комёбии худ боварии комил надошта ба кор сар кардан.

ТАВАККАЛАН *а.* توکّلاً таваккал карда, ба муваффақияти тасодуфӣ умед баста.

ТАВАККАЛӢ توکلی *мансуб ба* **таваккал**; **кори таваккалӣ** кори ба рафти худ вогузор кардашуда, кори шудан ё ношуданаш номаълум.

ТАВАККУЛ *а.* توکّل *ниг.* **таваккал**.

ТАВАҚ توق *гуфт., ниг.* **табақ**.

ТАВАҚҚУД *а.* توقّد оташ афрӯхтан ва афрӯхташудаи он.

ТАВАҚҚУФ *а.* توقّف ист, истодан; маътал шудан, таъхир, даранг; **таваққуф кардан** истодан, ист кардан.

ТАВАҚҚУФГОҲ توقّفگاه ҷои истодан.

ТАВАҚҚӮЪ *а.* توقّع *кит.* 1. чашмдошт, умед. 2. хоҳиш, илтимос.

ТАВАЛЛО *а.* تولی//تولا илтимос, илтиҷо, зорӣ; **таваллo кардан** ба таваллo даромадан, орию илтиҷо кардан.

ТАВАЛЛООМЕЗ تولی‌آمیز бо зорию илтиҷо, илтимосу хоҳишкунон.

ТАВАЛЛУД *а.* تولّد зоиш, зоида шудан; **таваллуд ёфтан (шудан)** зоида шудан, вилодат.

ТАВАЛЛУДГОҲ تولّدگاه маҳалли таваллуд, зодгоҳ.

ТАВАЛЛУДХОНА تولّدخانه зоишгоҳ.

ТАВАРРУМ *а.* تورّم 1. варам кардан. 2. беқурб шудан (-и пул).

ТАВАССУЛ I توسل *кит.* восита шудан, ба чизе наздик шудан.

ТАВАССУЛ II *а.* توصّل васл шудан ба чизе, кӯшиш кардан барои расидан ба чизе ё касе.

ТАВАССУТ *а.* توسّط ба восита, бо роҳи; **тавас-**

сути... ба воситаи...

ТАВАҲҲУМ *а.* توهّم 1. воҳима; ваҳм, тарс, бим. 2. гумон, тасаввур, хаёл.

ТАВАҲҲУШ *а.* توحّش 1. рамидан аз одамон, ваҳшӣ шудан. 2. тарсидан, ваҳшат доштан.

ТАВАҶҶӮҲ *а.* توجّه 1. рӯ овардан ба сӯи касе (чизе); дилсӯзӣ ва ҳамдардӣ. 2. *маҷ.* ба чизе нигаронидани диққати худ; диққат додан, лутф кардан, меҳрубонӣ; **ҳусни таваҷҷӯҳ** майлу рағбати нек доштан нисбат ба касе; **таваҷҷӯҳи** *касеро* **ба худ кашидан** диққати касеро ба сӯи худ кашидан.

ТАВБА *а.* توبه бозгаштан аз гуноҳ; пушаймонӣ аз гуноҳ; пушаймон шудан аз кардаи худ; **тавбаву зорӣ** пушаймонию илтиҷо; **тавба додан** *касеро*, касеро ба даст кашидан аз ягон кори бад маҷбур кардан; **тавбаи гург додан** ҷазои сахт додан ба касе, то ки дигар бадкорӣ накунад; **тавба кардан** аз кори бади кардаи худ пушаймон шудан.

ТАВБАГАР توبه‌گر он ки тавба мекунад, узрхоҳ; он ки касеро ба тавба кардан маҷбур мекунад.

ТАВБАКОР توبه‌کار тавбакунанда; **тавбакор шудан** тавба кардан, баргаштан, пушаймон шудан.

ТАВБАКУНАНДА توبه‌کننده тавбакор, шахсе, ки тавба мекунад.

ТАВБАХОНА توبه‌خانه ҷое, ки онҷо тавба медиҳанд, ҷои тавбаву надомат ва пушаймонӣ.

ТАВБАШИКАН توبه‌شکن шиканандаи тавба, он ки ё он чи боиси шикастани тавбаи касе мегардад.

ТАВЗЕҲ *а.* توضیح эзоҳ, равшан кардан, маънидод, шарҳ.

ТАВЗЕҲӢ توضیحی шарҳу эзоҳӣ.

ТАВЗЕҲОТ *а.* توضیحات *ҷ.* **тавзеҳ**.

ТАВЗЕЪ *а.* توزیع *кит.* 1. тақсим, ҷудо кардан ба қисматҳо. 2. ба ҳар тараф пароканда карда фиристодани чизе.

ТАВИЛ I *а.* طویل 1. *кит.* дароз; **баҳри тавил** номи яке аз баҳрҳои арӯз.

ТАВИЛ II *а.* تویل тоссар, касе, ки болои пешониаш мӯй надорад.

ТАВИЛА *а.* طویله оғил; саисхона, аспхона.

ТАВИЛАБАНД طویله‌بند дар тавила парвошуда (*асп*).

ТАВҚ *а.* طوق доираи гирди гардан, ҳалқа, гарданбанд; **тавқи бандагӣ** банди асорат; ҳар чизи доирашакл.

ТАВҚБАНД طوق‌بند 1. бо тавқ басташуда. 2. рахи сиёҳ, ки дар гардани баъзе парандагон дида мешавад.

ТАВҚДОР طوق‌دار 1. он ки ба гарданаш тавқ дорад. 2. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор, итоаткунанда.

ТАВҚЕЪ *а.* توقیع *кит.* мӯҳри подшоҳӣ; фармони бомӯҳр; ҳукм.

ТАВҚИР *а.* توقیر *кит.* иззату ҳурмат кардан, мӯҳтарам шумурдан; эҳтиром.

ТАВҚИФ *а.* توقیف *кит.* боздорӣ, дар ҷое нигоҳ доштан; аз ҳаракат боздорондан; тавaққуф; **ба тавқиф андохтан** ба таъхир андохтан, дер мондан.

ТАВЛИД *а.* تولید 1. бача овардан, зоидан, зоёнидан. 2. падид овардан, ба вуҷуд овардан, пайдо кунонидан; **тавлид кардан** ба вуҷуд овардан.

ТАВЛИДӢ تولیدی *марбут ба* **тавлид**: **воҳидҳои тавлидӣ**.

ТАВЛИДКУНАНДА تولیدکننده падидоваранда, бавуҷудоваранда, бароранда.

ТАВЛИДОТ تولیدات 1. *ҷ.* **тавлид**. 2. истеҳсолот.

ТАВЛИДОТӢ تولیداتی истеҳсолӣ, бавуҷудоваранда.

ТАВОБЕЪ *а.* توابع 1. *ҷ.* **тобеъ**. 2. қаламрав; **Кӯлоб ва тавобеи он** Кӯлоб ва маҳалҳое, ки ба доираи маъмурии он дохиланд.

ТАВОЗӮЪ *а.* تواضع хоксорӣ, фурӯтанӣ; **сари тавозӯъ хам кардан** изҳори итоат ва ҳурмат кардан.

ТАВОЗӮЪКОР تواضع‌کار хоксор, фурӯтан; он ки эҳтироми касонро ба ҷо меорад.

ТАВОЗӮЪКОРОНА تواضع‌کارانه аз рӯи хоксорӣ, бо фурӯтанӣ.

ТАВОЗӮЪПЕША تواضع‌پیشه он ки доимо хоксор

аст, хоксор, фурӯтан.

ТАВОЗӮЪШЕВА تواضعشیوه *ниг.* **тавозӯъпеша.**

тавон توان *асоси замони ҳозираи феъли* **тавонистан.**

ТАВОН توان 1. қувват, қудрат, тавоноӣ; **тавон ёфтан** зӯру қувват пайдо кардан. 2. тоб, тоқат, бардошт; **ба қадри тавон** ба қадри ҳол; **тобу тавон** тоқат, бардошт.

ТАВОНБАХШ توانبخش қувватбахш, нерӯдиҳанда.

ТАВОНГАР توانگر 1. давлатманд, ғанӣ; **синфи тавонгар** табақаи давлатмандон; **тавонгар кардан** соҳиби молу давлат гардонидан касеро. 2. тавоно, бақувват, зӯр.

ТАВОНГАРДИЛ توانگردل *кит.* босаховат, кушодарӯ, сахӣ, саховатпеша.

ТАВОНГАРДИЛӢ توانگردلی *кит.* босаховат будан, кушодарӯӣ, саховатмандӣ.

ТАВОНГАРӢ توانگری давлатмандӣ, сарватдорӣ.

ТАВОНИСТАН توانستن қудрат (тавоноӣ) доштан, қудрати кардани кореро доштан, қобил будан.

ТАВОНИШ توانش нерӯ, қудрат, тавоноӣ.

ТАВОНО توانا 1. соҳиби қудрат, боқувват, зӯрманд, қодир; **тавоно кардан** бо қуввату қудратманд гардонидан; **тавоно шудан** соҳиби қувват шудан, қудратманд гардидан. 2. қобил, муқтадир.

ТАВОНОЗМОӢ توانآزمایی санҷидани қудрат, озмудани қувва.

ТАВОНОӢ توانائی 1. зӯрмандӣ, қувват. 2. иқтидор, қудрат, бузургӣ, давлатмандӣ.

ТАВОРА تواره девор (*аз чӯб, хишт, лой*); **тавора кашидан** девор сохтан (ба атрофи ҷое), девора.

ТАВОРАБАНД توارهبند бастан ва ё сохтани тавора.

ТАВОРАГИРӢ توارهگیری девор кашидан ба атрофи ҷое.

ТАВОРИХ *а.* تواریخ *ҷ.* **таърих.**

ТАВОФ *а.* طواف 1. гаштан дар гирди чизе. 2. *д.* маросими махсуси гардидан дар атрофи Каъба дар вақти ҳаҷ.

ТАВОФУҚ *а.* توافق бо ҳам мувофиқат кардан, бо якдигар ҳамфикр будан; мувофиқат, созиш, ба як фикр омадан.

ТАВОФУР *а.* توافر *кит.* фаровонӣ, зиёдӣ, бисёрӣ.

ТАВР *а.* طور тарз, хел, навъ, равиш; **ба таври расмӣ** расман; **ба таври худ** ба тарзи худ, ба усули худ, ба тарзи ба худаш хос; **ин тавр, ҳамин тавр** ин хел, ба ин тариқ; **чи тавре ки...** чунон ки...; **чӣ тавр?** аҳволат чӣ хел аст?, дар чӣ аҳвол ҳастӣ?

ТАВРОТ *я.* تورات *д.* китоби муқаддаси яҳудиён.

ТАВСАН توسن асп; аспи саркаш ва ромнашуда, гарданкаш.

ТАВСАНДИЛӢ توسندلی саркашӣ, саркаштабъӣ, нофармонӣ, гарданшахӣ, якравӣ.

ТАВСЕА *а.* توسعه фарохӣ, вусъат, кушодӣ; **тавсеа додан** вусъат (ривоҷ) додан.

ТАВСЕАТАЛАБӢ توسعهطلبی *с.* паҳноҷӯӣ; фоидаҷӯӣ аз кишварҳои дигар.

ТАВСИФ *а.* توصیف 1. васф кардан, таъриф намудан, ситоиш, таъриф; **тавсиф кардан** ситоидан, таъриф кардан. 2. баён, шарҳ.

ТАВСИФНОМА توصیفنامه таърифнома (ҳуҷҷат), хислатнома.

ТАВСИЯ *а.* توصیه 1. маслиҳат, салоҳдид; **тавсия кардан (намудан)** маслиҳат додан. 2. баён кардани фикри мусбат дар ҳаққи касе ё чизе.

ТАВСИЯКУНАНДА توصیهکننده он ки дар ҳаққи касе (чизе) фикри мусбат баён карда ё навиштааст.

ТАВСИЯНОМА توصیهنامه санаде, ки дар он дар ҳаққи касе (чизе) фикри мусбат навишта шудааст.

ТАВТЕА *а.* توطئه заминасозӣ кардан барои ҳадафҳои хиёнаткорона.

ТАВТЕАКОР توطئهکار хиёнаткор, экстремист.

ТАВТЕАОМЕЗ توطئهآمیز хиёнатомез, ба таври хиёнаткорона.

ТАВФ *а.* طوف *ниг.* **тавоф.**

ТАВФИҚ *а.* توفیق 1. мадад кардани бахт (ба касе), мувофиқ, созгор омадан (-и шароити коре). 2. муваффақият; **тавфиқ ёфтан** муваф-

фақ гардидан, пешрафт, комёбӣ.

ТАВФИР *а.* توفیر *кит.* 1. зиёд шудан. 2. зиёд кардан, ҷамъ кардан, фоида, суд.

ТАВФИРСАНҶ توفیرسنج *кит.* фоидасанҷ, он ки фоидаву зарари худро месанҷад.

ТАВҲИД *а.* توحید 1. ягонагӣ, ваҳдат. 2. *д.* эътиқод ба ягонагии Худо.

ТАВҶЕҲ *а.* توجیه *кит.* 1. рӯ овардан ба сӯи чизе, мурочиат. 2. шарҳ, тафсир, тавзеҳ кардан. 3. ҳисоб кардан, шумурдан, ҳисоб.

ТАВЪАМ *а.* توأم *кит.* 1. ҳамзод, дугона, дупайкар. 2. ҳамроҳ, якҷоя; он чи якҷоя ба вуҷуд меояд, ҷуфт.

ТАВЪАМОН *а.* توأمان *шакли дугонаи* **тавъам**; ҳар яке аз ду бачае, ки аз як шикам дар як вақт зоида шудаанд.

ТАВЪАН *а.* طوعا *кит.* аз рӯи ихтиёр, аз рӯи майлу рағбат; **тавъан ва карҳан** хоҳӣ нахоҳӣ; хушу нохуш.

ТАГ I تگ 1. зер, буни ҳар чиз: **таги бом, таги дег, таги чоҳ, таги дарахт**. 2. пеш, назд; **таги гап (хабар, кор)** моҳият ва асли матлаб; **аз таги дил** аз сидқи дил, аз замири дил; **аз таги чашм** нигоҳ кардани пинҳонӣ, duздида нигаристан; **куртаи таг** таҳкурта; куртаи шабпӯшак; **хонаи таг**; таҳхона; **таг бастан** ба соқи кӯҳна кафакии нав дӯхтан; **таг задан** пинҳон кардан, аз худ кардан (*мас., пулро*); **таги по кардан** помол кардан, нест кардан; **тагу рӯ шудан** зеру забар шудан, чаппаву роста шудан; **таги чашм кардан** чизеро ё касеро барои мақсаде тахти назар қарор додан; ◊ **аз таги дор гурехта(гӣ)** одами бадкор, ҷинояткор; **таг кашидани дил** суст (беҳол) шудани дил; **аз таги дунё нагиред**! бисёр пулпараст нашавед, аз паи молу давлат набошед! **каждуми таги бурё** он ки пинҳонӣ ва хомӯшона бадкорӣ мекунад, зарар мерасонад.

ТАГ II تگ 1. тохтан, давидан, дав, давиш. 2. задан, зарба.

ТАГАКӢ تگکی пинҳонӣ, рустӣ, ба касе нафаҳмонда.

ТАГАЛ تگل гӯсфанде, ки шохҳои тобдори каҷ дорад; қӯчқор.

ТАГАЛАК تگلک думчаи хӯшаи ҷувории сафед.

ТАГАЛБАРРА تگلبره барраи нар.

ТАГАЛОВӢ تگلاوی хасу тарошаи хушк барои даргирондани ҳезум, пешдаргирон.

ТАГАЛҶАНГ تگلجنگ қӯчқорҷанг, ҷанги гӯсфандони нар.

ТАГАЛҶАНГАНДОЗӢ تگلجنگاندازی қӯчқорҷангандозӣ, ҷанг андохтани қӯчқор бо қӯчқор.

ТАГАРГ تگرگ жола, яхча, қатраҳои борон, ки бар асари сардӣ ях мешавад.

ТАГАС تگس 1. донаки ангур. 2. шохчаи хӯшаи ангур, ки баъд аз чида гирифтани донаҳои ангур ё мавиз боқӣ мемонад.

ТАГГИРӢ تگگیری 1. буридани чарм барои пойафзол ва ба қолиб кашидани он. 2. пеш аз гаҷкорӣ ё сафед кардан ҳамвор андовидани девор.

ТАГДОН تگدان сухансанҷ, гапдон; он ки аз асли матлаб воқиф аст.

ТАГДОР تگدار :**гапи тагдор** гапе, ки дар зераш маънии дигаре ниҳон аст.

ТАГДӮЗӢ تگدوزی :**тӯппии тагдӯзӣ** навъи тӯппии тоҷикӣ.

ТАГИДАН//ТАКИДАН تگیدن//تکیدن давидан, даводав кардан, тохтан.

ТАГИДЕГӢ تگدیگی 1. он чи дар таги дег мондааст, таҳдегӣ, тагдегӣ. 2. *маҷ.* мағзи (моҳияти) масъала.

ТАГИЗАМИНӢ تگزمینی зеризаминӣ, он чи ба зери замин аст: **сарватҳои тагизаминӣ**.

ТАГИН//ТИГИН *т.* تگین *кит.* 1. қаҳрамон, паҳлавон, баҳодур. 2. камар, миён.

ТАГИПО تگپا 1. он чи ба зери по афтодааст; **тагипо кардан** помол кардан чизеро. 2. *маҷ.* ҳақиру забун пиндоштан, хор кардан (*касеро*), **тагипо шудан** помол шудан, фарсуда гаштан.

ТАГИПОЙМОНӢ تگپایمانی помол шудан.

ТАГИСАРӢ تگسری *ниг.* **тагсарӣ**.

ТАГИЧАШМ تگچشم :**тагичашм кардан** чизеро ба мадди назар гирифтан, чизеро таги чашм кардан.

ТАГИШИФТӢ تگشفتی наздик ба шифти хона,

дар зери шифт буда.

ТАГКАШ تگ‌کش он чизе ки дар зер кашида мешавад.

ТАГКОБӢ تگ‌کابی кунҷковӣ, кӯшиш ба фаҳмидани асли матлаб аз касе.

ТАГКУРСӢ تگ‌کرسی *ниг.* **таҳкурсӣ**.

ТАГЛАМА تگ‌لمه таг ва рӯи нав бастан (дӯхтан) ба соқи мӯзаи кӯҳна.

ТАГЛАМАДӮЗ تگ‌لمه‌دوز устое, ки ба соқи мӯзаи кӯҳна таглама медӯзад.

ТАГМОНАК تگ‌مانک он чи ба зери чизе монда (гузошта) мешавад.

ТАГНИШИН تگ‌نشین хилт, дурда, ки ба таги моеот мехобад, таҳнишин, таҳшонии ҳар чизе.

ТАГНОКӢ تگ‌ناکی пинҳонӣ, махфӣ, ба касе аёну ошкор накарда; **тагнокӣ ҳал шудани коре**.

ТАГОБ تگاب *ниг.* **такоб**.

ТАГОБӢ تگابی навъи ангур.

ТАГПАҲН تگ‌پهن он чи тагаш паҳн аст; **завраки тагпаҳн, деги тагпаҳн**.

ТАГПУРСӢ تگ‌پرسی кунҷковӣ кардан барои фаҳмидани асли гап.

ТАГПӮШ تگ‌پوش зерпироҳан; он чи аз таг ба тани бараҳна пӯшида мешавад.

ТАГПӮШӢ تگ‌پوشی аз таг пӯшидашаванда.

ТАГРЕХТА تگ‌ریخته меваи пухтаи ба таги дарахт рехта: **себҳои тагрехта**.

ТАГСАРӢ تگ‌سری болишт, лӯла; таҳсарӣ; **тагсарӣ кардан** болишт кардан, лӯла кардан.

ТАГСИНҶ تگ‌سنج синҷи таҳкурсии бинои қаламакорӣ.

ТАГ-ТАГИ تگ‌تگی зер-зери (девор, бино), поён-поёни.

ТАГУРӮ تگ‌وررو :**тагурӯ кардан** зеру рӯ кардан.

ТАГХОНА تگ‌خانه хонаи зерини бино, қабати поёнии (тагизаминии) бино, таҳхонаи бино.

ТАГЧАРМ تگ‌چرم 1. пойафзоли тагаш аз чарм. 2. кафакӣ, таги пойафзол.

ТАГҶОЙ تگ‌جای муқимӣ, доимӣ, таҳҷоӣ; **аҳолии тагҷоӣ** мардуми маҳаллӣ, муқимӣ ва доимӣ дар ҷое, бумӣ, таҳҷойӣ.

ТАҒАЗЗУЛ *а.* تغزل *кит.* 1. шеъри ғиноии ишқӣ; ғазалгӯӣ, шеърҳои ошиқона. 2. ишқбозӣ кардан.

ТАҒАЙЮР *а.* تغیر дигаргуншавӣ, табдилёбӣ, аз ҳоли худ баргаштан.

ТАҒАННӢ *а.* تغنی сурудхонӣ, таронасароӣ.

ТАҒЗИЯ *а.* تغذیه ғизо додан, хӯрок додан, хӯрондан; ғизо хӯрдан.

ТАҒМА *т.* تغمه *ниг.* **тамға**.

ТАҒЙИР *а.* تغییر дигаргунӣ; дигаргун шудан; **тағйир додан** дигар кардан, аз ҳоле ба ҳоли дигар гардондан; **тағйир ёфтан** дигар шудан, дигаргун гардидан.

ТАҒЙИРДИҲӢ تغییردهی дигаргун гардондани коре ё чизе.

ТАҒЙИРЁБАНДА تغییریابنده дигаргуншаванда.

ТАҒЙИРЁБӢ تغییریابی дигаргун шудан.

ТАҒЙИРЁФТА تغییریافته дигаргуншуда.

ТАҒЙИРНОПАЗИР تغییرناپذیر дигаргуннашаванда, собит, барқарор.

ТАҒЙИРНОПАЗИРӢ تغییرناپذیری дигаргуннашавандагӣ.

ТАҒЙИРОТ تغییرات *ҷ.* **тағйир**; тағйирот даровардан, қисман, дигаргун кардан (*мас.*, *лоиҳаеро*).

ТАҒЙИРПАЗИР تغییرپذیر он чизе ки қобили тағйир аст.

ТАҒЙИРПАЗИРӢ تغییرپذیری қобил будан ба тағйирёбӣ ва дигаргунӣ, дигаргуншавандагӣ.

ТАҒО(Й) تغا//تغائی бародари модар.

ТАҒОБАЧА تغابچه фарзанди таго (бародари модар) чи духтар ва чи писар.

ТАҒОЙ تغائی *ниг.* таго.

ТАҒОР تغار *ниг.* **тағора**.

ТАҒОРА تغاره зарфи калони сафолӣ, филизӣ ё чӯбӣ (*барои ҷомашӯӣ ва хамиргирӣ*); **тағораи обрезӣ** зарфи обрезӣ.

ТАҒОРАЧА تغاره‌چه тағораи хурд.

ТАҒОФУЛ *а.* تغافل худро ба нодонӣ задан; бе-

парво нишон додани худ; чашмпӯшӣ, ғафлат; **тағофул кардан (намудан)** ғафлат кардан, чашм пӯшидан (аз чизе); ба ғафлат мондан.

ТАҒОФУЛПЕША تغافلپیشه он ки худро ба нодонӣ мезанад; бепарво.

ТАҒОЯК تغایک нарма, қисмҳои нисбатан нарми бадани одам ва ҳайвон, ки унсурҳои онро ба ҳам мепайванданд; **тағояки бинӣ, тағояки гӯш**.

ТАҒОЯКДОР تغایکدار дорандаи тағояк, дорои тағояк.

ТАДАББУР *а.* تدبر *кит.* нек андешидани оқибати коре; тадбир кардан, илоҷ ёфтан.

ТАДБИР *а.* تدبیر 1. чора дидан, илоҷ андешида; чора, чорабинӣ; **тадбир ба кор бурдан** андешидан; машварат карда роҳ ёфтан ба коре. 2. ҳила, фанд.

ТАДБИРСОЗ تدبیرساز чораандеш; оқил, он ки роҳҳои ҳал карданро медонад.

ТАДБИРШИНОС تدبیرشناس донандаи роҳи чора.

ТАДВИН *а.* تدوین гирдоварӣ, ба тартиб даровардан (*мас., маҷмӯаи шеърҳои худ ё касеро*); таълиф.

ТАДВИР *а.* تدویر гирд гардонидан, давр задан, чархзанӣ.

ТАДҚИҚ *а.* تدقیق диққат карда амиқ омӯх- тани чизе, борикбинона кофтуков карда дидани чизе; **тадқиқ кардан (намудан)** омӯхтан, бо диққат ва борикбинона омӯхтан.

ТАДҚИҚГАР تدقیقگر шахсе, ки касе ё чизеро меомӯзад.

ТАДҚИҚӢ تدقیقی *мансуб ба* **тадқиқ**: **корҳои тадқиқӣ**.

ТАДҚИҚКУНАНДА تدقیقکننده он ки таҳлилу баррасӣ (тадқиқ) мекунад.

ТАДҚИҚОТ *а.* تدقیقات маҷмӯаи санҷишҳо, омӯзишҳо, пажӯҳиш.

ТАДҚИҚОТӢ تدقیقاتی *ниг.* **тадқиқӣ**.

ТАДҚИҚОТЧӢ تدقیقاتچی *гуфт.* тадқиқкунанда, омӯзанда, муҳаққиқ.

ТАДЛИС *а.* تدلیس *кит.* фиреб, фиребгарӣ; авомфиребӣ.

ТАДОВӢ *а.* تداوی даво кардан, муолиҷа, табобат.

ТАДОРУК *а.* تدارک 1. фароҳам кардан, омода сохтан; тайёрӣ, омодагӣ; **тадорук дидан** тайёрӣ дидан, омода шудан. 2. чора, тадбир, илоҷ, чорабинӣ.

ТАДОХУЛ *а.* تداخل *кит.* мудохила, ба якдигар даромадан.

ТАДРИС *а.* تدریس *кит.* дарсдиҳӣ, таълим, омӯзиш.

ТАДРИСГОҲ تدریسگاه ҷои дарсгӯӣ ва дарсгирӣ.

ТАДРИСӢ تدریسی дарсдиҳӣ, маводи дарсӣ, таълим.

ТАДРИҶ *а.* تدریج дараҷа ба дараҷа пешравӣ ва поя ба поя болобарой; **ба тадриҷ** дараҷа ба дараҷа; ба оҳистагӣ, оҳиста-оҳиста.

ТАДРИҶАН *а.* تدریجاً оҳиста–оҳиста, дараҷа ба дараҷа.

ТАДРИҶӢ تدریجی оҳистагӣ, ба оҳистагӣ; **такомули тадриҷӣ**.

ТАДФИН *а.* تدفین дафн кардан, гӯр кардан.

ТАЁҚ تیاق *гуфт.* калтак, чӯбдаст; **алифро таёқ гуфтан** *гуфт., маҷ.* тамоман бехату савод будан.

ТАЗАВВУҶ *а.* تزوج зангирӣ; зан гирифтан; шӯй кардан, ба шавҳар расидан, издивоҷ кардан.

ТАЗАККУР *а.* تذکر ба ёди худ овардан, ба хотири худ овардан; ёдоварӣ, хотиррасонӣ.

ТАЗАЛЗУЛ *а.* تزلزل *кит.* ларза, ларзиш.

ТАЗАЛЗУЛНОПАЗИР تزلزلناپذیر таконнахӯранда; устувор, барқарор, матин.

ТАЗАЛЛУМ *а.* تظلم додхоҳӣ, шикоят аз беадолатии касе; **тазаллум кардан** додхоҳӣ пурсидан.

ТАЗАРВ تذرو мурғи даштӣ; **мурғи тазарв**; **тазарви зарин** *киноя аз* ангишти афрӯхта, лахча; **тазарви зарринпар** *киноя аз* офтоб ва оташ.

ТАЗАРРӮЪ *а.* تضرع зорӣ, тавалло, илтиҷо; изҳори фурӯтанӣ.

ТАЗВИР *а.* تزویر фиреб, макр, ҳила.

ТАЗВИРГАР تزویرگر фиребгар, маккор, ҳилагар; риёкор, дурӯя.

ТАЗВИҶ *а.* تزویج *кит.* заношӯӣ; зангирӣ; хонадор шудан; **тазвиҷ кардан** ба занӣ додан; хонадор кардан.

ТАЗЙИД *а.* تزیید *кит.* зиёд кардан, афзун кардан, афзудан.

ТАЗЙИҚ//ТАЗЪИҚ *а.* تضییق танг кардан ё фишор овардан ба чизе, фишор; **тазйиқи хун** зиёд шудани фишори хун дар бадани инсон; дар тангӣ қарор додан, сахт гирифтан, сахтгирӣ; **ба тазйиқ кашидан** фишор додан; исроркорона талаб кардан.

ТАЗЙИН *а.* تزیین *кит.* 1. зинатдиҳӣ; зеб, зинат, ороиш; **тазйин ёфтан** зинат додан. 2. оростан.

ТАЗКИРА I *а.* تذکره 1. маҷмӯи ашъори шоирон ва тарҷумаи ҳоли онҳо. 2. ёддошт, ёдоварӣ. 3. рӯйхат.

ТАЗКИРА II *а.* تذکره *кит.* гувоҳинома, ҳуҷҷати шахсӣ, шиноснома.

ТАЗКИРАНАВИС تذکره‌نویس тартибдиҳандаи маҷмӯаи ашъори шоирон.

ТАЗКИЯ(Т) I *а.* تذکیه//تذکیت занозанӣ, кушокушӣ; сар буридан, зибҳ кардан.

ТАЗКИЯ(Т) II *а.* تزکیه//تزکیت 1. поксозӣ, тоза кардан, софкорӣ. 2. сутудан, ситоиш.

ТАЗЛИЛ I *а.* تذلیل хору залил кардан.

ТАЗЛИЛ II *а.* تضلیل ба залолат андохтан, гумроҳ кардан.

ТАЗМИН *а.* تضمین *кит.* 1. ба ӯҳда гирифтани товон, зомин шудан; замонат, зоминӣ, кафолат. 2. *адш.* даровардани ягон мисраъ ё байти шоири дигаре ба шеъри худ.

ТАЗМИНӢ تضمینی замонатшуда, зомин-шуда.

ТАЗМИНОТ *а.* تضمینات *кит.* маблағе, ки давлати мағлуб ба давлати ғолиб бояд пардозад, ҷаримаи ҳарбӣ.

ТАЗОД(Д) *а.* تضاد *кит.* 1. зиддият, мухолифат, душманӣ, ноҷӯрӣ. 2. *адш.* бо ҳам зид гузошта шудани ду ҳодиса дар асари бадеӣ, *мас.* суду зиён, некиву бадӣ, наздику дур, шабу рӯз.

ТАЗОҲУР *а.* تظاهر 1. ошкор шудан, зоҳир шудан. 2. худнамоӣ, ба худ нисбат додани сифати дар худ набуда. 3. ба ҳам ёрӣ расондан, ба ҳамдигар пуштибонӣ кардан.

ТАЗОҲУРОТ *а.* تظاهرات *ниг.* **тазоҳур**.

ТАЗОЮД *а.* تزاید *кит.* зиёд шудан, афзоиш, афзоиш ёфтан.

ТАЗРИҚ *а.* تزریق дохил кардан, ворид кардани дору ё моеъи дигар ба бадан.

ТАЗҲИБ *а.* تذهیب *кит.* зарандуд кардан, тил(л)окорӣ, заркорӣ, бо зар нақш бастан.

ТАЗЪИД *а.* تزئید *ниг.* **тазйид**.

ТАЗЪИН *а.* تزئین **тазйин**.

ТАЙ *а.* طی 1. гузаштан, сипарӣ кардан (-и вақт ва роҳ); **тай кардан** гузаштан, гузашта рафтан. 2. номи қабилае аз араб, ки Той ҳам мегӯянд ва Ҳотами Той аз он қабила будааст...; ◊ **тайи лисон** ба кор бурдани фасоҳат дар таҳрир ва гуфтор.

ТАЙАРОН *а.* طیران парвозкунанда, паранда; **тайарон шудан** ба париш даромадан; **аз тайарон мондан** аз парвоз бозмондан.

ТАЙГАШТА طی‌گشته :**роҳи тайгашта** роҳи сипаришуда.

ТАЙЁР I *а.* تیار 1. омода, ҳозир, муҳайё; **тайёр истодан** омода будан, муҳайё будан; **тайёр кардан** омода кардан, муҳайё кардан; **тайёр шудан** омода шудан, муҳайё будан. 2. пухтан.

ТАЙЁР II *а.* تیار *таър., кҳн.* унвони дараҷагии олуфтаҳои Бухоро.

ТАЙЁР III *а.* طیار паранда, парвозкунанда.

ТАЙЁРА *а.* طیاره 1. *ниг.* **ҳавопаймо**. 2. *маҷ.* асп.

ТАЙЁРИБИНӢ تیاری‌بینی омодагӣ, омода шудан ба коре.

ТАЙЁРӢ تیاری омодагӣ, ҳозирӣ; **тайёрӣ дидан** омода шудан; **тайёрӣ доштан** омода будан.

ТАЙЁРКУНАНДА تیارکننده он ки чизеро омода ва ҳозир мекунад.

ТАЙЁРФУРӮШ تیارفروش он ки чизҳои сохтаву дӯхтаи дигаронро мефурӯшад.

ТАЙЁРХӮР تیارخور он ки ба чизи тайёру омода шарик мешавад; муфтхӯр.

ТАЙЁРХӮРӢ تيارخورى он ки чизи омодашударо мехӯрад.

ТАЙИБ *а.* طيب 1. пок, покиза, озода, тоза. 2. форам, матлуб.

ТАЙЛАСОН *а.* طيلسان як навъ ҷомаи васеъи дарозу беостин, ки рӯҳониён ва қозиён мепӯшанд.

ТАЙЛОҚ *т.* طيلاق *кит.* шутурбача.

ТАЙР *а.* طير *кит.* мурғ, паранда.

ТАЙСАЛ *а.* تيسل *:кит.* **тайсал додан** ба кафо андохтан, кашол додан.

ТАЙШУДА طى شده сипаришуда.

ТАК I تک *ниг.* **таг.**

ТАК II تک давиш, дав; **таку дав, таку тоз.**

ТАКА I تکه бузи нар.

ТАКА II تکه яке аз қабилаҳои туркман.

ТАКАББУР *а.* تكبّر мағрурӣ, худписандӣ, ҳавобаландӣ; **такаббур доштан** мағрур (ҳавобаланд) будан.

ТАКАББУРӢ تكبّرى мағрурӣ, ҳавобаландӣ.

ТАКАББУРНОК تكبّرناک мағрур, худписанд, ҳавобаланд.

ТАКАББУРОНА تكبّرانه мағрурона, ҳавобаландона.

ТАКАББУРФУРӮШӢ تكبّرفروشى ғурур, ҳавобаландӣ.

ТАКАБУЗ تکه‌بز бузи нар.

ТАКАГӢ تکگى *мансуб ба* **така**; **қолини такагӣ** қолине, ки ба аҳли қабилаи такаҳо мансуб аст.

ТАКАЛЛУМ *а.* تكلم гапзанӣ, суханронӣ; **такаллум кардан** гап задан.

ТАКАЛЛУФ *а.* تكلّف 1. ба зимма гирифтани ранҷи зиёдатӣ, бо машаққат анҷом додани коре. 2. худнамоӣ, нишон додани худ дар ягон сифати дар худ набуда.

ТАКАСАЛТАНГ تکه‌سلتنگ *гуфт.* бекорхӯча.

ТАКБАНД تک‌بند камарбанди маҳмалӣ ва абрешимии (ё махсусан) бофтаи зардӯзии занона.

ТАКБАНДБОФ تک‌بندباف косибе, ки такбанд мебофад.

ТАКБАРГ *а.* تک‌برگ барги поёнӣ.

ТАКБИР *а.* تكبير *д.* такрор намудани ибораи «аллоҳу акбар» дар вақти намоз; **такбир фуровардан** дар вақти намоз ё азон «аллоҳу акбар» гуфтан. 2. бузург шумурдан.

ТАКГИР تک‌گير устои бурандаи чарм (*истилоҳи пойафзолдӯзӣ*).

ТАКГИРӢ تک‌گيرى буридани чарм ва қолиб кашидани он дар пойафзолдӯзӣ.

ТАКДАВ تک‌دو ба қабати хок даромадани об.

ТАКЗИБ *а.* تكذيب *кит.* ба дурӯғ даровардани гапе; рад кардани он, дурӯғ будани матлаберо нишон додан, *муқоб.* **тасдиқ.**

ТАКИДЕГӢ تک‌ديگى оши аз ҳама тагтари дег.

ТАККА تکّه *ниг.* **така I.**

ТАККУРСӢ تک‌کرسى пойдевор, бунёд асос (дар бино), *мук.* **таҳкурсӣ.**

ТАКЛИФ *а.* تكليف 1. заҳмат, азият додан. 2. пешниҳод. 3. даъват кардан касеро ба ҷое, даъват; **таклиф кардан** а) пешниҳод кардан; б) даъват кардан (*мас.,ба меҳмонӣ*); **таклифи шаръӣ** *д.* он чи аз рӯи шариат ба ҷо овардаанаш зарурист.

ТАКМИЛ *а.* تكميل пурра гардонидан, мукаммал кардан; **такмили ихтисос** боло бардоштани дараҷаи ихтисоси худ; **такмил додан** пурра кардан, мукаммал кардан; **такмил ёфтан** пурра шудан, мукаммал шудан.

ТАКМИЛДИҲӢ تكميل‌دهى *исми амал аз* **такмил додан.**

ТАКМИЛЁБӢ تكميل‌يابى *исми амал аз* **такмил ёфтан;** пурра шудан, такмил ёфтан.

ТАКМИЛӢ تكميلى пуррагӣ, баркамолӣ.

ТАКНИШИН تک‌نشين таҳнишин, чизе, ки дар таги моеот менишинад (дурда, лойқа).

ТАКНИШОН تک‌نشان :**такнишон кардан** фикреро ба касе илқо кардан, чизеро дар хотири касе ҷойгир намудан.

ТАКОБ تکاب ҷои пасти обгузари байни ду кӯҳ, ҷои обканда, дара.

ТАКОВАР تکاور *кит.* тезрав, тезрафтор, даванд (*асп*).

ТАКОВАРӢ تکاوری *кит.* тездавӣ, тезрафторӣ, давандӣ.

ТАКОМУЛ تکامل ба камол расидан, ба воя расидан, ба тадриҷ комил шудан: **такомули тадриҷӣ**.

ТАКОН تکان ҳаракат, ҷунбиш; ларза; **такон додан** ҷунбондан, ҳаракат додан; таконидан; **такон хӯрдан** ҳаракат кардан, ҷунбидан.

ТАКОН(И)ДАН تکاندن//تکانیدن ҷунбондан, ҳаракат додан, ба ҳаракат овардан, ларзондан; афшондан.

ТАКОНХӮРӢ تکانخوری ларзиш, такон.

ТАКОПӮ(Й) تکاپو(ی) даводав, омадурафти бошитоб; такудав; **ба такопӯ будан** рафтуой доштан, дар такудав будан; **дил дар такопӯӣ будан** дар ташвиш будан, мушаввашхотир будан.

ТАКПОӢ تکپائی *кит.* тездав, тезрафтор, сабукрафтор, даванд.

ТАКПУРСӢ تکپرسی :**такпурсӣ кардан** *маҷ.* моҳияти гапе, кореро фаҳмиданӣ шудан.

ТАКРИМ *а.* تکریم *кит.* кироми доштан; ҳурмат, эҳтиром, иззат; **такрим кардан** ҳурмат кардан, иззат кардан, мӯҳтарам донистан.

ТАКРОР *а.* تکرار 1. гаштаву баргашта кардани коре. 2. гаштаву баргашта хондани чизе барои нағз аз худ кардани он; **такрори дарс** тайёр кардани дарс дар мактаб; **такрор ёфтан** гаштаву баргашта рӯй додани воқеае; **такрор кардан** а) дубора гуфтан, чанд бор гуфтан (*гаперо*); б) гаштаву баргашта анҷом додан кореро; **такрор шудан** гаштаву баргашта рӯй додан (*воқеае*).

ТАКРОРАН *а.* تکراراً гаштаву баргашта, дубора ё чандин бор (рӯй додани коре).

ТАКРОРИСТЕҲСОЛ تکراراستحصال такрор ба такрор истеҳсол намудан.

ТАКРОРӢ تکراری *мансуб ба* **такрор**; **китоби такрорӣ, курсҳои такрорӣ**.

ТАКРОРШАВАНДАГӢ تکرارشوندگی аз нав такрор шудан.

ТАКСИНҶ تکسنج *ниг.* **тагсинҷ**.

ТАКСИР I *а.* تکثیر бисёр кардан, зиёд намудан; афзоиш; **дастгоҳи таксир** дастгоҳи нусхабардорӣ.

ТАКСИР II *а.* تکسیر шикастан, кафондан; хароб кардан, вайрон кардан.

ТАКСӢ تکسی мошини сабукрав барои мусофирбарӣ

ТАК-ТАК تک تک 1. **так-таки по** овози пой дар вақти роҳ рафтан; **так-таки по рафтан** *киноя аз* тарсондан бо садои пой, шӯҳрат ва ё қудрати худро таъриф кардан. 2. *гуфт., маҷ.* олам, дунё, ҷою макон; **дар ин так-так** а) дар ин дунё; б) дар ин атроф, дар ин гирду миён.

ТАКТИКА *а.* تکتیکه 1. санъати бурдани ҷанг. 2. маҷмӯи восита ва роҳҳо барои расидан ба мақсаде, хатти ҳаракати муайяни асоснок; **тактика доштан** роҳу равиши муайян ё хатти ҳаракати аниқ доштан.

ТАКТИКӢ تکتیکی *мансуб ба* **тактика**: **вазифаи тактикӣ, ҳамияти тактикӣ**.

ТАКТОЗ تکتاز такопӯ, даву тоз, босуръат ва бошитоб кореро анҷом додан.

ТАКУДАВ تکودو *ниг.* **такопӯ**; **такудав кардан** дар пайи ҷустуҷӯи чизе давидан; **ба такудав афтодан** ба ҷустуҷӯ даромадан, ба ин сӯ он сӯ давидан, тараддуд кардан.

ТАКУПӮ تکوپو *ниг.* **такопӯ(й)**.

ТАКУРӮ(Й) تکورو(ی) :**такурӯй кардан** чаппаву роста (зеру забар) кардан (гардондан); **такурӯй шудан** чаппаву роста шудан, зеру забар гаштан.

ТАКУТОЗ تکوتاز даводавӣ; ҷӯстуҷӯ; **такутоз кардан** даводавӣ кардан; ҷӯстуҷӯ намудан; **дар такутоз шудан** даводавӣ кардан.

ТАКФИН *а.* تکفین кафан кардан, кафан пӯшонидан (*ба мурда*); **асбоби такфин** чизҳои даркорӣ барои шустан ва ба кафан пӯшондани мурда; **обу такфин кардан** шустан ва кафан кардан (*мурдаро*).

ТАКФИР *а.* تکفیر :**такфир кардан** *кит.* ба бединӣ нисбат додан, кофир шуморидан, бедин ҳисоб кардан.

ТАКФИРӢ تکفیری бединӣ, кофирӣ.

ТАКХОНА تکخانه *ниг.* **таҳхона**.

ТАКЧАРМ تکچرم *ниг.* **тагчарм**.

ТАКҶОЙ تکجای маҳаллӣ, бошандаи ҷои

маълум, ҳаминҷоӣ; *ниг.* **тагҷой**.

ТАКҶОЙ تک‌جای бозорпулӣ, маблағе, ки фурӯшанда бояд барои дар бозор барои чиз фурӯхтанаш пардозад; **такҷойи бозор**

ТАКШИН I تک‌شین замине, ки ба сабаби шибба задан ва кӯфтан сахт шудааст; тахшин, охири чизе.

ТАКШИН II تک‌شین :**такшин карда гуфтан** бо таъкид гуфтан.

ТАКЯ *а.* تکیه *кит.* 1. он чи бар он пушт ниҳода мешавад. *2. маҷ.* пушту паноҳ; **такя кардан** *ба чизе, ба касе* а) пушт ниҳодан; б) ба касе умед доштан, ба умеди касе шудан, ба чизе умедвор шудан; **такя кардан** *чизеро* ба ҷое ҷафс карда мондан, то ки наафтад. 3. *кит.* хонақоҳ; макони дарвешон. 4. *маҷ.* маскан, бошишгоҳ.

ТАКЯГАҲ تکیه‌گه 1. ҷои такя додан, чизе, ки ба он пушт гузошта мешавад (*мас., девораи пушти курсӣ*). 2. касе, ки ба мадади вай умедвор шуда кореро мекунанд, пушту паноҳ, ҳомӣ.

ТАКЯГОҲ تکیه‌گاه *ниг.* **такягаҳ**.

ТАКЯДОР تکیه‌دار *кит.* 1. гӯшанишинӣ, дарвешу қаландар, он ки гӯшанишиниву хилватнишиниро ихтиёр кардааст. 2. *маҷ.* ҳар ки пушту паноҳ дорад; соҳибдор.

ТАКЯКАЛОМ تکیه‌کلام вожа, калима ё иборае, ки дар гуфтор бе назардошти маънии такроран истифода кунанд; калимае, ки дар гуфтори шахсе бисёр во мехӯрад.

ТАКЯНИШИН تکیه‌نشین он ки дар хонаҳо ва маконҳои муқаддас хилватнишинӣ кунад, хилватнишинии зоҳидону дарвешон ва мазҳабиён.

ТАКЯҶОЙ تکیه‌جای ҷои осоишу роҳат, паноҳгоҳ, такягоҳ.

ТАҚАББУЛ *а.* تقبّل *кит.* қабул кардан ё ба зимма гирифтани чизе, бар ӯҳда гирифтани коре, пешкаш, ҳадя, тӯҳфа.

ТАҚАДДУС *а.* تقدّس *кит.* порсоӣ, муқаддасӣ, покӣ; парҳезкорӣ; ◊ **олами тақаддус** а) олами покӣ ва порсоӣ; б) *маҷ.* олами боло, осмон; **тақаддус фурӯхтан** худро порсо нишон додан, худро зоҳид тарошидан.

ТАҚАЙЮД *а.* تقید гирифторӣ ба қайди чизе, бастагӣ; вобастагӣ; **тақайюд кардан** (*ё намудан*) ба қайд овардан, ба банд андохтан.

ТАҚАЛ *а.* تقل *гуфт.* фаъолият ва ҷунбуҷӯш ё дасту по задан барои раҳоӣ ёфтан аз вазъияти нохуш, ҳила, найранг, баҳонаҷӯӣ бо мақсади накардани коре; **тақал кардан** баҳонаҷӯӣ кардан, бо баҳонае кореро ба қафо андохтан.

ТАҚАЛКОРӢ تقل‌کاری *гуфт.* ҳилагарӣ, баҳонаҷӯӣ.

ТАҚАЛЛО *а.* تقلا *кит.* кӯшиш, талош, саъй.

ТАҚАЛЛУБ *а.* تقلب *кит.* қаллобӣ,

сохтакорӣ.

ТАҚАЛЛУБӢ تقلبی тақаллубкорӣ, сохтакорӣ.

ТАҚАЛЛУБКОР تقلب‌کار қаллоб, сохтакор.

ТАҚАЛЛУБКОРӢ تقلب‌کاری сохтакорӣ.

ТАҚАР تقر :**тақар - тукур кардан** баланд садо додан; **тақар-тақари чархи ароба** садои ба санг бархӯрдани чархи ароба.

ТАҚАРРОС تقراس :**тақаррос задан** садои баланди ба ҳам бархӯрдани ҷисмҳои сахт (*мас. чархи ароба ба санг*) тақар-тақар кардан; *ниг.* **тақар-тақар**.

ТАҚАРРУБ *а.* تقرب наздик шудан, наздик омадан, наздикӣ; хешӣ; ◊ **тақарруб фармудан** иҷозати наздикӣ додан, наздик гардонидан.

ТАҚАР-ТАҚАР تقرتقر *калимаи тақлиди овозӣ* садои баланди ба ҳам бархӯрдани ҷисмҳои сахт.

ТАҚАР-ТУҚУР تقرتقور *ниг.* **тақар-тақар**.

ТАҚВИМ *а.* تقویم 1. ҳисоби рӯзу моҳҳо дар сол рост кардан. 2. солнома. 3. баҳо додан, нарх додан, қимат гузоштан.

ТАҚВИЯ(Т) *а.* تقویه//تقویت қувватдиҳӣ; дастгирӣ; **тақвият додан** қувватнок кардан; **тақвият ёфтан** қувватнок шудан; қувват гирифтан қувват додан; тасдиқ ва таъкид намудан.

ТАҚВИЯТКУНАНДА تقویت‌کننده қувватдиҳанда, қувваткунанда.

ТАҚВО *а.* تقوی //تقوا порсоӣ, парҳезгорӣ.

ТАҚВОДОР تقوادار порсо, мӯъмин, парҳезгор.

ТАҚВОДОРӢ تقواداری порсоӣ, парҳезгорӣ.

ТАҚВОФУРӮШ تقوافروش зоҳиднамо, он ки худро порсо метарошад; авомфиреб.

ТАҚДИМ *а.* تقدیم пешкаш кардан, ҳадя додан; пешкаш; **тақдим кардан (намудан)** пешкаш кардан.

ТАҚДИР I *а.* تقدیر сарнавишт; қисмат, насиба, қазо, қадар; **аз тақдирам** ҳар чӣ дар қисматам бошад (мебинам...); **бар тақдири...** дар мавриди..., дар сурати...; **бар тақдири гурехтан ҳам халосӣ набуд; тақдир медонад...** вобаста ба қисмату насиба аст; **ба дасти тақдир супурдан** ба қисмату сарнавишт ҳавола кардан (касеро); **ба тақдир тан додан** ба сарнавишт таслим шудан; **дар тақдир будан** ногузир будан; **тақдир доштан** он чи дар тақдир ба касе муқаррар шудааст, он чи дар қисмати касе ҳаст; насиб кардан. 2. оянда чизе.

ТАҚДИР II تقدیر қадршиносӣ; таҳсин, таъриф, эҳтиром; **тақдир кардан** қадрдонӣ кардан (*кору хизмати касеро*); таҳсин кардан.

ТАҚДИРНОМА تقدیرنامه коғазе, ки аз тарафи идорае дар бораи қадрдонӣ ва таҳсин аз хизмати касе дода мешавад.

ТАҚДИРПАРАСТ تقدیرپرست он ки ба тақдир бовар ва эътиқод дорад, он ки сарнавишту тақдирро марому асоси зиндагӣ медонад.

ТАҚДИРПАРАСТӢ تقدیرپرستی бовару эътиқод ба тақдир.

ТАҚДИРСОЗ تقدیرساز 1. сарнавиштсоз; *киноя аз* Худованд. 2. амал ё чорабиние, ки барои ҳал шудани масъалае нақши асосӣ дорад.

ТАҚДИРЧУНБОН تقدیرجنبان 1. *киноя аз* Худованд. 2. *маҷ.* боис, сабабгор.

ТАҚДИС *а.* تقدیس муқаддас шумурдан, ба покӣ нисбат додан, ба покӣ ёд кардан.

ТАҚЛИД *а.* تقلید 1. пайравӣ ба амалу рафтори касе (*бе он ки донистани некӣ ё бадии он*). 2. айнан такрор кардани рафтор ва тарзи гуфтори касе. 3. ба гардани касе гарданбанд андохтан. 4. касеро ҳукмдор кардан.

ТАҚЛИДГАР تقلیدگر он ки дигареро пайравӣ мекунад.

ТАҚЛИДГАРӢ تقلیدگری тақлидкорӣ кардан.

ТАҚЛИДӢ تقلیدی *мансуб ба* **тақлид**; тақлидкорона, аз рӯи пайравии кӯркӯрона ба касе бе доштани истеъдоди ҳақиқӣ.

ТАҚЛИДКОР تقلیدکار он ки дар кору кирдор ва рафтор ба касе кӯр-кӯрона пайравӣ мекунад; тақлидкунанда.

ТАҚЛИДКОРӢ تقلیدکاری пайравӣ кардан.

ТАҚЛИДКОРОНА تقلیدکارانه пайравона, аз рӯи тақлидкорӣ.

ТАҚЛИДКУНАНДА تقلیدکننده *ниг.* **тақлидкор**.

ТАҚЛИДНОПАЗИР تقلیدناپذیر коре, ки онро айнан такрор кардан номумкин аст.

ТАҚЛИДЧӢ تقلیدچی *гуфт.* он ки кору рафтори касеро айнан нишон медиҳад; тақлидкори кору рафтори касе.

ТАҚЛИЛ *а.* تقلیل *кит.* кам кардан ё костани ягон чиз.

ТАҚОБУЛ *а.* تقابل *кит.* баробарӣ, баробар шудан.

ТАҚОЗО *а.* تقاضا хоҳиш, дархост; **бо тақозои...** бо талаби...; **тақозо кардан (намудан)** а) хоҳиш кардан; майл доштан ба коре; б) талаб кардан.

ТАҚОЗОГАР تقاضاگر он ки талаб мекунад, талабкунанда, хоҳанда.

ТАҚОРУБ I *а.* تقارب *кит.* ба ҳам наздик шудан, наздикӣ, қаробат; **тақоруб кардан** наздик шудан (*ба чизе*).

ТАҚОРУБ II *а.* تقارب *адаб.* номи яке аз вазнҳои арӯз; *ниг.* **мутақориб**.

ТАҚРИБ *а.* تقریب 1. наздик гардонидан; наздикӣ; **ба ин тақриб** ба ин тариқ, ба ин тарз, ба ин минвол. 2. восита, баҳона.

ТАҚРИБАН *а.* تقریباً тахминан, қариб ки..., қарибӣ.

ТАҚРИБӢ تقریبی тахминӣ, тақрибан.

ТАҚРИЗ I *а.* تقریض *кит.* 1. буридан, қатъ кардан. 2. *адаб.* шеър гуфтан дар мадҳ ё мазаммати касе.

ТАҚРИЗ II *а.* تقریظ 1. баёни фикр дар бораи асаре, баҳо додан ба асаре. 2. мақолае, ки дар он дар бораи асаре фикр баён ёфтааст; **тақриз навиштан** дар бораи асаре изҳори

ақида кардан.

ТАҚРИЗНАВИС تقریظنویس он ки тақриз навиштааст; он ки оид ба асаре изҳори ақида кардааст, муқарриз.

ТАҚРИР *а.* تقریر *кит.* гуфтани муддао бо забон, баён, гуфтор, муқаррар кардан, тасдиқ кардан.

ТАҚРИРАН *а.* تقریراً шифоҳӣ, даҳанакӣ.

ТАҚСИМ *а.* تقسیم 1. ҷудо кардан ба қисмҳо, қисм-қисм кардани чизе. 2. яке аз чор амали арифметикӣ, ки тақсим кардани ададро нишон медиҳад; **тақсим кардан (намудан)** ҳисса намудан, ба қисмҳо ҷудо кардан; **тақсим шудан** ҷудо шудан, қисм-қисм шудан; **тақсими хотир** парешонхотирӣ.

ТАҚСИМБАНДӢ تقسیمبندی ба қисмҳо ҷудо намудан, гурӯҳбандӣ.

ТАҚСИМГАР تقسیمگر шахси тақсимкунанда.

ТАҚСИМӢ تقسیمی *ниг.* **тақсимча**.

ТАҚСИМКУНАНДА تقسیمکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тақсим кардан**; он ки ба қисмҳо ҷудо мекунад.

ТАҚСИМНАШАВАНДА تقسیمنشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тақсим нашудан**; ададе, ки тақсим намешавад, тақсимнопазир.

ТАҚСИМНОПАЗИР تقسیمناپذیر ададе, ки қобили тақсим нест.

ТАҚСИМОТ *а.* تقسیمات тақсим шудан; марзбандӣ: **тақсимоти миллии Осиёи Миёна**.

ТАҚСИМЧА تقسیمچه табақча.

ТАҚСИМШАВАНДА تقسیمشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тақсим шудан**; он чи ба ҳиссаҳо тақсим карда мешавад; қобили тақсим; **адади тақсимшаванда** ададе, ки бояд ба ҳиссаҳо тақсим мегардад.

ТАҚСИМШАВАНДАГӢ تقسیمشوندگی ба гурӯҳҳо тақсимшаванда, тақсимпазир будан.

ТАҚСИР I *а.* تقصیر 1. *кит.* кӯтоҳӣ, сустӣ (*дар коре*). 2. хато, гуноҳ.

ТАҚСИР II تقصیر *гуфт. калимаи хитобӣ дар вақти муроҷиат ба соҳибмансабон ва муллоён гуфта мешавад*; ба ин маънӣ «тақсирам» *низ мегӯянд.*

ТАҚСИРБИН تقصیربین нуқсонбин, он ки камбудиву хатоҳоро мебинад.

ТАҚСИРГӮӢ تقصیرگوئی *маҷ.* тамаллуқкорӣ, хушомадгӯӣ.

ТАҚ-ТАҚ تق‌تق *тақлиди овози* садои кӯфта шудани дар; **тақ-тақ кардан** кӯфтан, задан (дарро;) **тақ -тақ шудан** зада шудани дар; **бе тақ-тақ** дарро нокӯфта, хабар надода (*даромадан ба хонае*).

ТАҚТЕЪ *а.* تقطیع *адш.* ҷудо кардани мисраи шеър ба рукнҳои арӯз; санҷидани вазни шеър, оҳанг.

ТАҚТИР I *а.* تقتیر сахтӣ кардан дар нафақа, хасисӣ дар харочот.

ТАҚТИР II *а.* تقطیر *кит.* 1. қатра-қатра чакондани моеот, соф кардан моеот бо софӣ. 2. ба воситаи бӯғронӣ соф кардани чизе.

ТАЛ (Л) I *а.* تل пушта, теппа, кӯҳи паст; **тали реги равон** хомаи рег дар регзорҳо.

ТАЛ(Л) II *а.* طل 1. шабнам. 2. борони реза.

ТАЛА I تله *кит.* дом, қапқон.

ТАЛА II تله *гуфт.* толон, тороҷ, горат; **тала кардан** горат (тороҷ) кардан; **тала шудан** горат шудан, ба тороҷ рафтан.

талаб طلب 1. *асоси замони ҳозира аз* **талабидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* талбанда ва хоҳанда: **озодиталаб, ҳангоматалаб**...

ТАЛАБ *а.* طلب 1. пурсидаву хостани чизе; дархост, илтимос; **талаби** *кассро* **қабул кардан** хоҳишу дархости кассро қабул кардан. 2. ҷустуҷӯ, кофтуков. 3. маблағе, ки аз касе даъво карда мешавад, маблағе, ки қарздиҳанда аз қарздор металабад; **талаб кардан (намудан)** а) хостан; б) чизи додашударо гашта гирифтанӣ шудан. 4. эҳтиёҷи харидорон ба моле дар бозор. 5. кофтуков, ҷустуҷӯ.

ТАЛАБА *а.* طلبه 1. *ҷ.* **толиб**. 2. толиби илм, хонанда, шогирд.

ТАЛАБАНДА طلبنده пурсанда, талабкунанда (чизеро), талбанда.

ТАЛАБГОР طلبگار 1. хоҳон, хоҳанда; дархосткунанда. 2. хостгор; **талабгор баромадан** то-

либ шудан, хостан; **талабгор шудан** хостгор шудан.

ТАЛАБИДАН طلبیدن 1. пурсидан, хостан (*чизеро*). 2. талаб кардан; орзу намудан. 3. даъват кардан, ҷеғ задан. 4. хоҳиш кардан. 5. ҷустуҷӯ кардан, кофтан.

ТАЛАБИДАНӢ طلبیدنی пурсиданӣ.

ТАЛАБКОРОНА طلبکارانه муддаиёна; **талабкорона ба майдон даромадан**.

ТАЛАБКУНАНДА طلب‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **талаб кардан**; дархосткунанда, хоҳишкунанда.

ТАЛАБНОМА طلبنامه санаде, ки аз касе чизе дархост карда мешавад.

ТАЛАБОТ *а.* طلبات *ҷ.* **талаб**.

ТАЛАВВУН *а.* تلون *кит.* рангоранг шудан; рангорангӣ; **талаввуни мизоҷ** тағйир ёфтани мизоҷ, ранг ба ранг шудан, бесуботӣ.

ТАЛАҚҚӢ *а.* تلقی қабул кардан, пазируфтан.

ТАЛАТТУФ *а.* تلطف *кит.* меҳрубонӣ, лутф, навозиш, дилнавозӣ.

ТАЛАФ *а.* تلف нобуд шудан, табоҳ шудан; нест шудан; **кишт аз беобӣ талаф шуд, талаф кардан** нобуд (нест) кардан; **талаф шудан (гардидан)** нобуд шудан, аз байн рафтан.

ТАЛАФГОР//ТАЛАФКОР تلف‌گار//تلفکار нобудкунанда, гум ва несткунанда.

ТАЛАФКОРӢ تلفکاری талафкор будан, хароҷот кардан.

ТАЛАФОТ *а.* تلفات *ҷ.* **талаф**; **талафоти зиёд** нобуд шудани чизи бисёр, кушта шудани одами бисёр; **талафот додан** кушта шудан, аз байн рафтан(-и одамон); **талафот расондан** *ба касе* нобуд (нест) кардан, зиён расондан ба касе.

ТАЛАФФУЗ تلفظ тарзи гапзанӣ, тарзи адои (гуфтани) калимаҳо; **талаффузи қориги** *кит.* тарзи ифодаи (адои) калимаҳо мувофиқи қоидаи (таҷвиди) арабӣ.

ТАЛАФШУДА تلفشده нобудшуда.

ТАЛБАНДА طلبنده *гуфт., ниг.* **талабанда**.

ТАЛБИДАН طلبیدن *ниг.* **талабидан**.

ТАЛБИС *а.* تلبیس *кит.* 1. маккорӣ, фиребгарӣ, ҳилагарӣ; сохтакорӣ (*дар ҳуҷҷатҳои навишта*); **васиқаи талбис** ҳуҷҷати қалбакӣ, ҳуҷҷати сохта; **хати талбис** номаи сохта. 2. пӯшидан, либос пӯшидан.

ТАЛБИСӢ تلبیسی иблисӣ, маккорӣ, фиребгарӣ, ҷодугарӣ.

ТАЛБИСКОР تلبیس‌کار фиребгар, маккор.

ТАЛБИСКОРӢ تلبیس‌کاری маккорӣ, ҳилагарӣ, қаллобӣ; сохтакорӣ (*дар ҳуҷҷатҳо*).

ТАЛБОН طلبان маросими аввали меҳмон шудани арӯсу домод дар хонаи падару модари арӯс.

ТАЛВЕҲ *а.* تلویح ишора кардан, матлаберо бо ишора фаҳмондан, суханеро сарбаста гуфтан.

ТАЛВИН *а.* تلوین бо ранги дигар даровардан, гуногунранг кардан.

ТАЛВОСА تلواسه нооромӣ, беқарорӣ, изтироб; **талвосаи ҷон** ҷонканӣ; **ба талвоса афтодан** дар ташвиш мондан; **дар талвоса будан** дар ташвиш (ноором) будан; **талвоса доштан** беқарор (дар изтироб) будан; **талвоса кардан** беқарор (дар ҳолати изтироб) будан.

ТАЛҚИН *а.* تلقین ёд додан, омӯзиш; таъсиргузаронӣ ба рӯҳияи касе; андохтани фикре ба дили касе; **талқин кардан (намудан)** ёд додан, хуб фаҳмонда додан.

ТАЛҚОН تلقان 1. орде, ки аз майда кардани нон, меваҳои хушк тайёр карда мешавад. 2. орди дар равған бирёншуда. 3. хокаи тамоку); **талқони нони хушк; талқон шудан(-и чизе)** майда–майда шудан, орд шудан, ба гард мубаддал шудан; **кӯҳро талқон кардан** *маҷ.* а) кори сахтеро ба ҷо овардан; б) пурқувват будан.

ТАЛЛОҒУ تلاغو *гуфт.* ниҳоят талх; **заҳру таллоғу шавад** дуои бад, яъне ҳазм нашуда заҳр шавад.

ТАЛЛОН تلان бӯр (*ранги асп*).

ТАЛМЕҲ *а.* تلمیح 1. ишора, нигоҳи сабук ба сӯи чизе. 2. *адш.* ишора кардани шоир дар шеъри худ ба қисса ё масали маъруфе.

ТАЛМУД تلمود китоби муқаддаси яҳудиён.

ТАЛОҚ *а.* طلاق раҳонидани зан аз қайди никоҳ, ҷудо шудан аз зан, ҷудоӣ; **талоқи боин** *д.*

талоқе, ки аз рӯи шариат пас аз он баъд аз гузаштани муддати ду моҳ ба зани пештара баргаштан мумкин нест; **талоқи раҷъӣ** талоқе, ки дар муддати муайян баргаштан ба зани пештара бе никоҳ мумкин аст; **талоқ гирифтан** ҷудо шуда рафтани зан аз шавҳар; **талоқ кардан** талоқ додан, аз зан ҷудо шудан, бо қоидаи шариат занро сар додан; **хати талоқ** ҳуҷҷат дар бори ҷудо шудани зану шавҳар.

ТАЛОҚАТ *а.* طلاقت *кит.* хушбаёнӣ, суханварӣ, фасоҳати гуфтор, ҳунари нотиқӣ: **талоқати лисон** хушзабонӣ, фасоҳат.

ТАЛОҚХАТ طلاقخط *гуфт.* хати талоқ.

ТАЛОН I *фр.* تلان нисфи варақаи ҳуҷҷате, хатча ё варақае, ки ба ҷойи пул истифода мешавад, ки ба дасти кас дода шуда, нисфи дигараш дар идора мемонад.

ТАЛОН II تلان *ниг.* **толон**.

ТАЛОТУМ *а.* تلاطم 1. ба ҳам задани мавҷҳои баҳр. 2. *маҷ.* шӯру ғавғо, мағал; **талотум задан** ба ҳам задани амвоҷи дарё; **ба талотум даромадан** ба мавҷзанӣ сар кардани оби баҳр; **талотум кардан** мавҷ задан.

ТАЛОТУФ *т.* تلاتوف 1. шӯру ғавғо, мағал. 2. он ки худро чиркин нигоҳ дорад, касиф.

ТАЛОТӮБ *т.* تلاتوب *гуфт.* ғавғо, мағал, тӯпаланг; **талотӯб кардан** ғавғо (тӯпаланг) кардан, талотуф.

ТАЛОФӢ *а.* تلافی *кит.* пур шудани ҷои чизи талафшуда, ҷуброн, товон, иваз, қусур; **талофӣ кардан** ҷуброн кардан, қусури чизи аз- дастрафтаро баровардан.

ТАЛОШ تلاش 1. саъю кӯшиш; ҷидду ҷаҳд, ҷадал; тараддуд. 2. даст ба гиребон шудани ду ё чанд кас, кашмакаш, кашокаш; **талоши маош** мубориза барои зиндагӣ; **талоши ҳаёт** ташвиши (кашмакаши) зиндагӣ; **дар талош афтодан** ба кашмакаш даромадан, кашокаш кардан; **талош доштан** ҷадал кардан, мунозира доштан; **талош кардан** кашмакаш (ҷадал) кардан.

ТАЛОШИДАН تلاشیدن *кит.* ҷустуҷӯ кардан, кофтан; паҳну парешон кардан, пошидан.

ТАЛОШӢ تلاشی 1. нестӣ, нобудӣ. 2. паҳну парешон кардан.

ТАЛОЯ *а.* طلایه гурӯҳи пешгарди лашкар; аскароне, ки вақти шаб лашкарро посбонӣ мекунанд.

ТАЛОЯГӢ طلایگی дар талоя будан, пешгарди лашкар будан, посбонии шабонаи лашкар.

ТАЛХ تلخ 1. он чи мазаи тунду тез дорад; *муқоб.* **ширин**. 2. ногувор, сахт (сухан); **талх шудани зиндагӣ** мушкил шудани зиндагӣ; **ҷавоби талх** ҷавоби сахтрасанда; **талх гуфтан** сухани дурушту ногувор гуфтан; **авқот талх намудан** димоғи касеро сӯзондан.

ТАЛХА I تلخه 1. моеи зарди сабзинатоби талх, ки аз ҷигари одам ҷудо шуда меистад; сафро, заҳра. 2. халтачае, ки ин моеъ дар даруни он ҷамъ мешавад, заҳрадон; ◊ **талха кафидан** тарсидан, сахт ба тарс афтодан, заҳракаф шудан.

ТАЛХА II تلخه *бот.* алафи бисёр талх, ки ба димоғи кас расад, талхиаш ба зудӣ намеравад, талхак; **талха чашидан** талхком шудан, ба сахтию душворӣ мондан.

ТАЛХАДОН تلخه‌دان заҳрадон.

ТАЛХАК تلخک *ниг.* **талха** II.

ТАЛХАКАФ تلخه‌کف :**талхакаф шудан** сахт тарсидан.

ТАЛХГУФТОР تلخ‌گفتار *ниг.* **талхсухан**.

ТАЛХГУФТОРӢ تلخ‌گفتاری *ниг.* **талхсуханӣ**.

ТАЛХГӮӢ تلخ‌گوئی гуфтани гапҳои талх, нешзабонӣ, бадзабонӣ.

ТАЛХГӮЙ تلخ‌گوی он ки сухани нешдор мегӯяд, бадзабон.

ТАЛХЗАБОН تلخ‌زبان он ки гапҳои дурушту нофорам мегӯяд, бадзабон.

ТАЛХЗАБОНӢ تلخ‌زبانی гуфтани гапҳои дурушти нешдор, бадзабонӣ.

ТАЛХИПИСАНД تلخی‌پسند *кит.* он ки сахтиву ногувориро қабул мекунад ва аз он гила намекунад; тобовар, пазирандаи сахтиву мушкилӣ.

ТАЛХИС *а.* تلخیص гузориши кӯтоҳ, мухтасар, хулоса, ихтисора.

ТАЛХӢ تلخی 1. бадмазагӣ, мазаи талху ногувор: дар даҳон **талхӣ ҳис кардан**. 2. сахтӣ, ногуворӣ, душворӣ; *муқоб.* **хушӣ: талхии**

рӯзгор, талхии танҳоӣ, талхии ятимӣ; талхию ширинии зиндагиро чашидан гармию сардии ҳаётро аз сар гузарондан, неку бади зиндагиро дидан; **талхии ком** ногуворни аҳвол, димогсӯхтагӣ.

ТАЛХКАШ تلخکش *кит.* он ки ба азобу машаққат тоб меорад.

ТАЛХКОМ تلخکام он ки зиндагониаш сахт мегузарад; он ки ба матлабу орзуяш нарасидааст.

ТАЛХКОМӢ تلخکامی маъюсӣ, нарасидан ба орзуи худ.

ТАЛХМАЗА تلخمزه 1. мазаи талх доштан. 2. *маҷ.* нофорам.

ТАЛХМИЗОҶ تلخمزاج дорои мизоҷи талх.

ТАЛХНАМО تلخنما каме талх, қариб талх: **оби талхнамо.**

ТАЛХОБ تلخآب сафро, зардоб.

ТАЛХОБА تلخآبه 1. *ниг.* **талхоб.** 2. *маҷ.* май.

ТАЛХСИРИШТ تلخسرشت он ки тинати бад дорад, бадасл, бадгуҳар, бадхӯ.

ТАЛХСУХАН تلخسخن он ки суханони баду нофорам мегӯяд, бадсухан, бадгап, дурўштсухан.

ТАЛХСУХАНӢ تلخسخنی бадгапӣ, дурўштсуханӣ, талхгӯӣ, талхгуфторӣ.

ТАЛХФОМ تلخفام *кит.* тиранг, хиранг, нософ.

ТАЛЧА تلچه теппаи хурд.

ТАЛЪАТ *а.* طلعت рӯй, чеҳра, симо, дидор; **талъати гарро** чеҳраи зебо, симои хуб.

ТАМАВВУЛ *а.* تمول *кит.* молдорӣ, давлатмандӣ.

ТАМАДДУН *а.* تمدن 1. шаҳрнишин шудан. 2. доро шудан ба илму фанни замонӣ; маданияти бузург.

ТАМАЙЮЗ *а.* تميز фарқ пайдо кардан; фарқ доштан.

ТАМАЛЛУК *а.* تملک молик шудан, зӯран аз они худ кардан, тасарруф кардан.

ТАМАЛЛУҚ *а.* تملق хушомадгӯӣ, лаганбардорӣ, чоплусӣ; ҳурмати риёӣ; **тамалуқ кардан** хушомад кардан.

ТАМАЛЛУҚГӮ(Й) تملق گو (ی) он ки тамаллуқ мегӯяд, чоплус, хушомадгӯй, лаганбардор.

ТАМАЛЛУҚГӮӢ تملق گوئی хушомадгӯӣ, чарбзабонӣ.

ТАМАЛЛУҚКОР تملق کار лаганбардор, хушомадгӯй.

ТАМАЛЛУҚКОРӢ تملق کاری лаганбардорӣ, хушомадгӯӣ.

ТАМАЛЛУҚКОРОНА تملق کارانه хушомадгӯёна, аз рӯи тамаллуқ ва риё.

ТАМАЛЛУҚОМЕЗ تملق آمیز тамаллуқдор; хушомадгӯёна; **сухани тамаллуқомез.**

ТАМАЛЛУҚПЕША تملق پیشه хушомадгӯй, он ки кораш тамаллуқ аст.

ТАМАННО *а.* تمنا//تمنی 1. орзу, ҳавас, умед, хоҳиш. 2. *гуфт.* ноз, карашма, ишва; **бо таманнои ғурур** бо нозу карашма, бо такаббур; **таманно доштан** хоҳишманд будан, илтимос кардан; **таманнои** *касе ё чизе* **бар сар кардан** орзуи касеро ё чизеро кардан, орзуи чизеро ба дил парвардан; **таманно кардан** ноз (карашма) кардан.

ТАМАРКУЗ *а.* تمرکز *кит.* марказият додан, марказонидан, ба як марказ ҷамъ овардан.

ТАМАСХУР *а.* تمسخر масхара кардан; ришханд задан; масхара, ришханд; **бо чашми тамасхур нигоҳ кардан** беэътиноёна (ришхандомез) нигаристан ба чизе ё касе; **тамасхур кардан** масхара кардан.

ТАМАСХУРОМЕЗ تمسخرآمیز масхараомез, бо тамасхур, бо ришханд.

ТАМАТТӮЪ *а.* تمتع *кит.* баҳравар шудан, манфиат бурдан, фоида, баҳра.

ТАМАЪ *а.* طمع бо ҳирс чашм дӯхтан ба чизе; умеди чизе аз касе доштан аз рӯи ҳирс; **тамаъ бурдан** аз касе ба чизе чашм доштан; **тамаъ доштан** умедвори чизе будан; **тамаъ кардан** умед кардан; чашмдор будан; **чашми тамаъ дӯхтан** *ба касе ё чизе*; *ниг.* **тамаъ доштан.**

ТАМАЪВАРЗӢ طمعورزی чашмтангӣ, гуруснагӣ, тамаъкорӣ, тамаъварз будан.

ТАМАЪДОР طمعدار шахсе, ки тамаъ дорад, он

ки аз рӯи ҳирсу тамаъ ба чизе ё касе менигарад.

ТАМАЪКОР طمعکار ҳарис, ҳорис, озманд.

ТАМАЪКОРӢ طمعکاری ҳарисӣ, озмандӣ.

ТАМАЪКОРОНА طمعکارانه аз рӯи тамаъ (ҳирс), бо ҳирсу оз.

ТАМАЪҶӮ(Й) (طمعجو(ی он ки аз паи тамаъ мегардад.

ТАМАЪҶӮӢ طمعجوئی озмандӣ, ҳарисӣ.

ТАМБА تمبه *ниг.* **танба**.

ТАМБАЛ تمبل *ниг.* **танбал**.

ТАМБАЛӢ تمبلی *ниг.* **танбалӣ**.

ТАМБАЛОНА تمبلانه *ниг.* **танбалона**.

ТАМБУР *ф.* تمبور *р.оҳ.* айвончаи пешидарӣ дар даромадгоҳи вагонҳои мусофирбар.

ТАМҒА//ТАМҒО *т.* تمغه//تمغا мӯҳре, ки ба ҳайвонот ва тойҳои ҳар гуна мол мезананд; нишон, аломат; **тамға задан** мӯҳр (аломати махсус) задан ба чизе.

ТАМҒО *т.* تمغا *ниг.* **тамға**.

ТАМДЕҲ *а.* تمدیح *кит.* мадҳ кардан касеро, ситоиш, таъриф.

ТАМДИД تمدید дароз кардани муддат ва мӯҳлат.

ТАМИЗ *а.* تمیز бартарӣ додан чизеро бар чизе, фарқ карда тавонистан нагзро аз бад; **тамиз додан** фарқ кардан, ташхис додан; **тамиз доштан** фарқ карда тавонистан (*нагзро аз бад*); **арбоби хирад ва тамиз** аҳли оқил ва фарққунандаи нек аз бад.

ТАМЙИЗ *а.* تمییز солимфикрӣ, покизагӣ, ақлу ҳуш.

ТАМКИН *а.* تمکین 1. виқор, вазнинӣ, нигоҳ доштани қадру иззати худ ва дигарон; **бо камоли тамкин** бо виқор ва вазнинии тамом; **сабру тамкин** тоқат ва вазнинӣ (*дар муомила ва рафтор бо касон*); **тамкин карда истодан** худдорӣ карда истодан. 2. ҷо додан, побарҷо кардан.

ТАМЛИК *а.* تملیک *кит.* 1. молик (соҳиб) гардонидан *касеро* ба мулке. 2. мулки касе; **тамлики** *касе* **шудан** ба мулкияти касе даромадани чизе.

ТАММОЪ *а.* طماع пуртамаъ, тамаъкор, тамаъкунанда.

ТАМОИЛ *а.* تمایل *ниг.* **тамоюл**.

ТАМОКУ تماکو барги гиёҳи тамоку, ки онро хушк карда бурида мекашанд (*дар чилим ё ба когаз печонда*); **тамокуи духтарпеч** навъи аълои чилимтамокуи ҷойдорӣ; **тамокуро партофтан** тамокукаширо бас кардан.

ТАМОКУДОН تماکودان қуттӣ ё халтачаи махсус барои нигоҳ доштани тамоку.

ТАМОКУЗОР تماکوزار ҷойе, ки тамоку мешинонанд.

ТАМОКУКАШ تماکوکش он ки папирос ё чилим мекашад.

ТАМОКУКАШӢ تماکوکشی сигоркашӣ, чилимкашӣ.

ТАМОКУКОР تماکوکار парварандаи тамоку, коранда ва нигоҳубинкунандаи тамоку.

ТАМОКУКОРӢ تماکوکاری киштү кори тамоку, шинондани тамоку.

ТАМОКУҚУТТӢ تماکوقطی *ниг.* **тамокудон**.

ТАМОКУПАРВАР تماکوپرور он ки ба парвариши тамоку машғул аст, шахсе, ки тамоку мекорад.

ТАМОКУПАРВАРӢ تماکوپروری парвариданн тамоку, тамокупарвар будан.

ТАМОКУФУРӮШӢ تماکوفروشی ҷое, ки дар он ҳар гуна тамоку ва маснуоти он фурӯхта мешавад.

ТАМОКУХАЛТА تماکوخلته *ниг.* **тамокудон**.

ТАМОЛУК *а.* تمالک худро дошта тавонистан, ба нафси худ молик будан.

ТАМОМ *а.* تمام 1. ҳама, ҳамагӣ, пурра, комил, саросар. 2. пурра, комил; **бо суръати тамом, бо ҳозирии тамом, баъд аз тамом сер шудани шикамаш**. 3. басанда, кофӣ. 4. ба поён расидани чизе, оқибат, анҷом, интиҳо; **тамом кардан** а) ба охир расонидан, буд кардан (*кореро*); б) хатм кардан (*мактабро*); **тамом шудан** а) ба итмом (ба охир) расидан; б) *маҷ.* мурдан.

ТАМОМАН *а.* تماماً пурра, комилан.

ТАМОМИЯТ *а.* تمامیت пуррагӣ, комилӣ, му-

каммалӣ: **тамомияти арзӣ**.

ТАМОМӢ تمامی пуррагӣ, ҳамагӣ.

ТАМОМКУНАНДА تمام‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тамом кардан**; хатмкунанда (*мактаберо*).

ТАМОМНАШАВАНДА تمام‌نشونده бардавом, итмомнашаванда.

ТАМОМНАШУДАНӢ تمام‌نشدنی ба охир нарасиданӣ.

ТАМОМРУХ تمام‌رخ *мач.* зебо, хушрӯй.

ТАМОМТАЪРИХ *а.* تمام‌تأریخ *кҳн.* қасидае, ки аз ҳар байташ таърихи матлуб мебарояд.

ТАМОМШУДА تمام‌شده ба охир расида,

ТАМОМШУДАНӢ تمام‌شدنی он чи ки ба охир мерасад.

ТАМОМИЁР *а.* تمام‌عیار комил, пурарзиш, холис.

ТАМОРУЗ تماروض *кит.* худро бардурӯғ ба беморӣ задани одами солим, беморангорӣ.

ТАМОС *а.* تماس наздикӣ, пайвастагӣ; алоқа: **нуқтаи тамос**, **тамос гирифтан**, **дар тамос будан**.

ТАМОСУК *а.* تماسک 1. худдорӣ, хештандорӣ. 2. *мач.* сабру таҳаммул.

ТАМОШО *а.* تماشا 1. дидани чизе, назар кардан ба ягон чизи аҷиб: **тамошои идгоҳ**. 2. сайр, гашт, саргарми сайру гашт, ҷаҳон-гардӣ; **тамошо додан** нишон додан, ҷоеро сайр кунондан, намоиш додан; **тамошо доштан** тамошобоб будан, диданбоб будан; **тамошо кардан** дидан, сайр кардан, нигоҳ кардан, аз назар гузарондан; **тӯю тамошо** ҷашну хурсандӣ.

ТАМОШОБИН تماشابین он ки маърака, бозӣ ё мусобиқаеро тамошо мекунад; **тамошобин шудан** аз дур воқеаеро нигаристан.

ТАМОШОБИНӢ تماشابینی амали тамошобин, тамошо кардан.

ТАМОШОБОБ تماشاباب он чи кирои дидан мекунад, диданӣ: **чизи тамошобоб**.

ТАМОШОГАР تماشاگر он ки ба ҳодисае аз дур нигоҳ мекунад, бинанда, тамошобин.

ТАМОШОГАРӢ تماشاگری амали тамошогар, ба тамошо машғул будан, тамошо кардан.

ТАМОШОГАҲ//ТАМОШОГОҲ تماشاگه//تماشاگاه ҷойи тамошо, ҷойе, ки чизе намоиш дода мешавад.

ТАМОШОДӮСТ تماشادوست он ки сайру гашт ва дидани чизҳои аҷиброӣ дӯст медорад.

ТАМОШОЙ تماشائی аҳли тамошо, тамошокунанда.

ТАМОШОКАДА تماشاکده *кит., ниг.* **тамошогоҳ**.

ТАМОШОКАДУ تماشاکدو 1. кадуи гирдаи паҳн. 2. ҳар чизи боиси тамошо.

ТАМОШОКУН تماشاکن *ниг.* **тамошогар**.

ТАМОШОКУНОН تماشاکنان дар ҳоли тамошо, дар ҳоли нигаристан ба манзарае.

ТАМОШОТАЛАБ تماشاطلب *ниг.* **тамошодӯст**.

ТАМОШОХОНА تماشاخانه ҷое, ки дар он бозие намоиш дода мешавад; театр.

ТАМОЮЛ *а.* تمایل моил шудан, майл, майлон, изҳори майл ва рағбат.

ТАМОЮЛОТ *а.* تمایلات *ҷ.* **тамоюл**.

ТАМР I *а.* تمر хурмо; **тамри ҳиндӣ** меваи туршест дар Ҳиндустон, ки мазаи моил ба ширинӣ дорад.

ТАМР II //ТИМР تمر *тиб.* бемории чашм, ки ба кӯрӣ сабаб мешавад ва онро оби марворид ҳам мегӯянд.

ТАМРИН *а.* تمرین *кит.* машқ карда худро одат кунонидан ба коре; машқ, варзиш.

ТАМС *а.* طمث 1. хуни ҳайз, ҳайз дидани занон. 2. рим, чирку фасод.

ТАМСИЛ *а.* تمثیل 1. мисол овардан, монанд кардан. 2. *адш.* достонеро чун масал нақл кардан; номи жанри адабӣ.

ТАМСИЛӢ تمثیلی *мансуб ба* **тамсил**: **ҳикояти тамсилӣ**.

ТАМТАМӢ تمتمی *кит.* сатангӣ, худро бологирӣ, кибру таманно.

ТАМУЗ تموز 1. *таър.* моҳи даҳуми суриёнӣ, ки ба моҳи июл рост меояд. 2. аввали тобистон, саратон. 3. рӯзҳои бисёр гарм, гармои сахт.

ТАМУК تموک *кит.* 1. нишонаи тир, ҳадаф. 2. як навъ тири нӯгпаҳн, ки аз тан ба осонӣ

намебарояд. 3. *маҷ.* ҳар чизи фурӯраванда ба чизе, ки бароварданаш душвор аст.

ТАМҲИД *а.* تمهيد *кит.* 1. густурдан, ҳамвор кардан. 2. фароҳам кардан, омода кардан; муҳодима. 3. суханҳое, ки пеш аз баёни матлабе чун муқаддима гуфта мешавад; муқаддима; **тамҳиди муқаддимот** тайёр кардани замина барои иҷрои коре.

ТАМҶИД *а.* تمجيد *кит.* мадҳ, ситоиш, таъриф; **тамҷид кардан** мадҳ кардан, ситудан.

ТАМЪ *а.* طمع *ниг.* **тамаъ**.

ТАН I تن 1. бадан, ҷисм (*гайр аз дасту по ва сар*). 2. кас, шахс, нафар; **тани ба курта** бо як пероҳан, бо як курта: **тан ба тан** (ҷанг ва мубориза) якка ба якка, яке ба муқобили дигаре; **тани танҳо** якка, ба танҳоӣ; **тану ҷон** ҷисм ва рӯҳ; **маҳрами тан** зан; **тан додан** а) ҷон додан, худро фидо кардан; б) розӣ шудан; таслим шудан; қоил шудан; **тан додан ба тақдир** розӣ (таслим) шудан ба пешомадҳо; **тан гирифтан** ба ҳисоби худ қабул кардан, ба гардан гирифтан; **тан гирондан** ба гардани касе мондан; **тан додан** розӣ шудан, таслим шудан; **тан дардодан** розӣ шудан ба сахтиҳо; **тан обод будан** аз сару либос таъмин будан, либоси кофӣ доштан; **тани пӯшида** сару либоси зарурӣ доштан, бараҳна набудан; **аз тан кашидан** либосеро баровардан; **ҳама тан гӯш гардидан** бо диққати тамом гӯш кардан (*ба сухани касе*); **як тан шудан, як тану як ҷон шудан** муттафиқ шудан, бо иттифоқ кор кардан.

ТАН II تن қисмати аслӣ, нархи аслӣ; **тани пул** маблағи аслии пул; **тани харид** маблағи аслӣ вақти харид; **тани мо** ба ҳисоби мо, ба мо қабул.

ТАНА I تنه 1. бадан, ҷасад (*ҷасади одам баъд аз мурдан*). 2. бадани (пояи) дарахт (*аз рӯи замин то ҷои рӯиши шохаҳо*); **танаи кӯҳ** баданаи кӯҳ.

ТАНА II تنه :**танаи анкабӯт** танидаи тортанак, тори тортанак.

ТАНАБАСТА تنه‌بسته он ки ё он чи тана баста бошад.

ТАНАВВӮЪ *а.* تنوع гуногунӣ, ҳархелагӣ.

ТАНАВОР تنه‌وار чарм барои пойафзолдӯзӣ.

ТАНАЗЗУЛ *а.* تنزل поин омадан; пастравӣ; *муқоб.* **тараққӣ; таназзул кардан** фуромадан, поин омадан.

ТАНАКОР تنه‌کار 1. *мин.* намаки натрии кислотаи борӣ, ки барои кафшери оҳан ба кор меравад; бура. 2. миёнрав, миёнчӣ.

ТАНАФФУР *а.* تنفر 1. нафрат, доштан, безор будан, нафрат, кароҳат; **танаффур кардан** нафрат кардан. 2. рамидан.

ТАНАФФУРОМЕЗ تنفرآميز нафратнок; **нигоҳи танаффуромез**.

ТАНАФФУС *а.* تنفس 1. нафас кашидан, нафасгирӣ. 2. дамгирӣ, фосила (*байни дарсҳо, дар вақти маҷлисҳо*); **ба танаффус баромадан.**

ТАНАУМ *а.* تنعم парвариш ёфтан бо нозу неъмат; таносоӣ.

ТАНБА تنبه 1. чизест барои маҳкам нигоҳ доштан, ки аз қафои чизе мегузоштанд, тиргак; **танба мондан** тиргак гузоштан (*мас. ба пушти дар*). 2. дар як ҷо тӯб шудани чизи (одами) зиёде.

ТАНБАЛ تنبل он ки кор кардан намехоҳад, танпарвар, коҳил, коргурез, бекорхоб.

ТАНБАЛӢ تنبلی коҳилӣ, бемайлӣ ба кор; танпарварӣ; **танбалӣ кардан** ба коре коҳилона рафтор кардан, кардани кореро нахостан.

ТАНБАЛОНА تنبلانه коҳилона; оҳиста, бемайлона.

ТАНБАРАҲНА تن‌برهنه 1. луч, бараҳна. 2. *маҷ.* **камбағал**.

ТАНБЕҲ *а.* تنبيه 1. огоҳӣ, сарзаниш, огоҳонидан, ҳушдор додан. 2. огоҳонидан ба воситаи ҷазодиҳӣ, ҷазо; **танбеҳ кардан (намудан)** а) огоҳ кардан; б) гӯшмол (ҷазо) додан; **танбеҳ дидан** ҷазо дидан, ба ҷазо гирифтор шудан; **танбеҳ додан** ҷазо додан.

ТАНБЕҲДИҲӢ تنبيه‌دهی *исми амал аз* **танбеҳ додан**; огоҳ намудан, ҷазо додан.

ТАНБЕҲКОРОНА تنبيه‌کارانه ба таври огоҳона ҷазо додан.

ТАНБОКУ تنباکو *ниг.* **тамоку**.

ТАБОН تبان *ниг.* **тунбон**.

ТАНБӮР تنبور *мус.* яке аз олатҳои мусиқии торӣ, ки дастаи дарозу косаи хурд дорад; ◊ **шикам танбӯр навохтан** сахт гурусна будан.

ТАНБӮРӢ تنبوری танбӯрнавоз.

ТАНБӮРНАВОЗ تنبورنواز он ки танбӯр менавозад; танбӯрӣ.

ТАНБӮРНАВОЗӢ تنبورنوازی амали танбӯрнавоз, навохтани танбӯр.

ТАНВИР *а.* تنویر *кит.* равшан кардан, мунаввар гардонидан; **танвири афкор** бедор кардани фикрҳо.

ТАНВИРГАР تنویرگر равшанидиҳанда, нурпош, нурдиҳанда.

ТАНВИРӢ تنویری *марбут ба* **танвир**, равшан, бедорӣ.

ТАНГ I تنگ 1. ҷои камғунҷоиш. *муқоб* **васеъ**; **майдони танг, хонаи танг**. 2. камбар; *муқоб.* **кушод: кафши танг, кӯчаи танг; тангу тор** камбару торик; **чашми танг** а) чашми майдаи борик; б) чашми носер; **танг будан** а) камғунҷоиш будан; камбар будан; б) ба сахтӣ гузаштан (-и рӯзгор); **танг кардан** а) дар вазъияти сахти ноилоҷона монондан; б) безор кардан; ◊ **дилатро танг накун!** хафа нашав!, ғам нахӯр!; **ба танг овардан** безор кардан; ба вазъияти сахт монондан; **ба танг омадан** безор шудан; **танг шудани аҳвол** сахт (тоқатфарсо) шудан; **танг шудани дил** дилгир ва хафа будан; **танг шудани майдон** кам шудани имконият; **танг шудани нафас** дучор будан ба бемории зиққи нафас, нафастангӣ; **танг шудан** пайдо шудани тақозои қазои ҳоҷат; **танг будани қофия** а) ёфт нашудани қофия; б) *маҷ.* чӣ гуфтани худро надониста мондан, дар ҷавоб дармондан; **танг дар бағал гирифтан** сахт оғӯш кардан.

ТАНГ II تنگ 1. дараи кӯҳ, роҳи миёни ду кӯҳ (тангно). 2. *маҷ.* сахт, маҳкам, зич.

ТАНГ III تنگ 1. аили асп, аили рӯй, ки аз болои аили зер кашида мешавад; пуштанг. 2. **Танги Лӯшо** китоби Лӯшо ном наққоши машҳури румӣ, ки онро бо Аржанг (Артанг) ном китоби Монӣ баробар мекунанд.

ТАНГА I تنگه пули майдаи филизӣ; **бист танга** баробар ба се сӯм; **тангаи бухорӣ** пули филизии зарби Бухорои амирӣ; **дари тангаро кӯфтан** *маҷ.* барои пул худро ба ҳар сӯ задан.

ТАНГА II تنگه гулӯгоҳ.

ТАНГА III تنگه **тангаи буғро** оши ришта, оши лағмон; ◊ **тангаашро наметавон хурд кард** (*зарб.*) дар бораи одами тавоною боқувват гуфта мешавад.

ТАНГАДОН تنگه‌دان қабати махсус барои андохтани танга дар ҳамёнҳои аз матоъ дӯхтаи қадима.

ТАНГАЙШ تنگ‌عیش фақир, нодор, мӯҳтоҷ.

ТАНГАЙШӢ تنگ‌عیشی фақирӣ, нодорӣ, мӯҳтоҷӣ.

ТАНГБАХТӢ تنگ‌بختی бадбахтӣ, сахтӣ, тиҳидастӣ.

ТАНГБАСТА تنگ‌بسته бисёр сахтбастагии чизе: **миёни тангбаст**.

ТАНГБАҲР تنگ‌بهر *кит.* камфоида, камсуд, моле, ки фоидаи кам меорад.

ТАНГДАР تنگ‌در хонае, ки дари даромадаш камбари хурд бошад.

ТАНГДАРЗ تنگ‌درز либосе, ки ба дарзи зичу танг дӯхта шудааст.

ТАНГДАРЗӢ تنگ‌درزی пайваста будани дарзҳои либос, пайвастагии зичи дарзҳо дар либосдӯзӣ.

ТАНГДАСТ تنگ‌دست фақир, камбағал, кашшоқ, бечиз, камбағал.

ТАНГДАСТӢ تنگ‌دستی фақирӣ, нодорӣ, эҳтиёҷмандӣ; **тангдастӣ кашидан** дар эҳтиёҷ будан, дар сахтӣ рӯз гузаронидан.

ТАНГДАҲАН تنگ‌دهن 1. он ки даҳани хурд дорад; *киноя аз* лабу даҳони маҳбуба. 2. *маҷ.* маҳбуба, маъшуқа.

ТАНГДИЛ تنگ‌دل андӯҳгин, хафа, зиқ.

ТАНГДИЛӢ تنگ‌دلی хафагӣ, дилтангӣ, андӯҳгинӣ, ғамгинӣ.

ТАНГЗАҲРА تنگ‌زهره тарсӯ, тарсончак, буздил, тарсанда.

ТАНГЗАРФ تنگ‌ظرف *киноя аз* одами бетоқат, ки худро дошта наметавонад ва беқарорӣ мекунанд.

ТАНГӢ تنگی 1. камвусъатӣ, камбарӣ. 2. сахтӣ,

душворӣ; **тангии вақт** камфурсатӣ; **тангӣ кардан** ба зӯр ғунҷонидан, ғунҷоиш надоштан, ҳамаро нағунҷонидан; **дили** *касе* **тангӣ кардан** дилгир (зиқ) будани касе; **тангӣ кашидан** дар эҳтиёҷ будан, ба сахтӣ рӯз гузаронидан; **ба тангӣ афтодан** дар сахтӣ мондан, ба аҳволи сахт афтодан.

ТАНГКӮЧА تنگ‌کوچه кӯчаи танги камбар.

ТАНГҚАБО تنگ‌قبا 1. он ки либоси танг пӯшидааст; 2. *маҷ.* маъшуқ.

ТАНГМАҒЗ تنگ‌مغز сабукмағз, камақл.

ТАНГМАЙДОН تنگ‌میدان 1. майдони танг ва маҳдуд. 2. *маҷ.* оҷиз, суст ва камтаъсир; ◊ **тангмайдон будан** маҳдуд будан дар коре, соҳаи васеъ ва паҳновар надоштан.

ТАНГМАОШ تنگ‌معاش он ки маоши ночиз мегирад, тиҳидаст, фақир, бенаво.

ТАНГМИЗОҶ تنگ‌مزاج гарммиҷоз; зудхашм.

ТАНГМОЯ تنگ‌مایه он ки сармояи молӣ ё фикрии маҳдуд дорад.

ТАНГНАЗАР تنگ‌نظر он ки доираи дониш ва бинишаш танг ва маҳдуд бошад.

ТАНГНАЗАРӢ تنگ‌نظری вазъу ҳолати тангназар, тангназар будан.

ТАНГНАЗАРОНА تنگ‌نظرانه бо ҳолати тангназарӣ.

ТАНГНАФАС تنگ‌نفس он ки расо нафас гирифта наметавонад, калтанафас, тангии нафас.

ТАНГНО(Й) تنگ‌نا(ی) 1. гузаргоҳи ниҳоят танги байни ду кӯҳ, дараи танг. 2. *маҷ.* сахтӣ, душвориҳои зиёди зиндагонӣ: **тангнои зиндагӣ**.

ТАНГОҒӮШӢ تنگ‌آغوشی сахт ба оғӯш гирифтани ҳамдигар; сахт ба ҳам печидан.

ТАНГОСТИН تنگ‌آستین 1. он ки остинаш танг аст. 2. *маҷ.* часпида, зич.

ТАНГОТАНГ تنگاتنگ *гуфт.* бисёр сахт ва зич бо ҳам печидан, бисёр наздик.

ТАНГПЕШОНӢ تنگ‌پیشانی 1. пешонии танг. 2. *маҷ.* бахти бад доштан, камбахт, беризқу рӯзӣ.

ТАНГРАВ تنگ‌رو он ки оҳиста роҳ меравад, сустрав; *муқоб.* тундрав.

ТАНГРӮЗӢ تنگ‌روزی бечиз, фақир, мискин, дармонда, тангпешонӣ.

ТАНГСОЛ تنگ‌سال соли қаҳтӣ, хушксолӣ.

ТАНГСОЛӢ تنگ‌سالی қаҳтӣ, хушксолӣ; соли гаронии озуқа.

ТАНГ-ТАНГ تنگ‌تنگ :**танг-танг қадам мондан** кӯтоҳ-кӯтоҳ қадам партофтан.

ТАНГТОБ تنگ‌تاب *кит.* бесабру тоқат, зудхашм.

ТАНГУТОР تنگ‌وتار тангуторик, беравшаниву камвусъат.

ТАНГХИРАД تنگ‌خرد *кит.* камақл, сабукфикр.

ТАНГХИРАДӢ تنگ‌خردی *кит.* камақлӣ, сабукфикрӣ.

ТАНГҲАВСАЛА تنگ‌حوصله тангдил; камбардошт, камҳавсала.

ТАНГҲАВСАЛАГӢ تنگ‌حوصلگی тангҳавсала будан, камбардошт будан.

ТАНГЧАШМ تنگ‌چشم 1. он ки чашми танг дорад. 2. *маҷ.* ҳарис, гурусначашм, хасис, мумсик.

ТАНГЧАШМӢ تنگ‌چشمی ҳарисӣ, хасисӣ, мумсикӣ.

ТАНДЕС تندیس 1. танмонанд, монанд, шабеҳ, назир. 2. сурат, тимсол, тасвир.

ТАНДИДАН تندیدن *кит., ниг.* **тундидан**.

ТАНДИҲӢ تندهی ба коре ё чизе тан додан, иқрор шудан.

ТАНДОР تندار *кит.* 1. нигаҳдорандаи тандурустӣ, муҳофизаткунандаи тан. 2. *маҷ.* ботамкин, бовиқор, боэҳтиром, мӯҳтарам.

ТАНДУРУСТ تندرست солим, саломат.

ТАНДУРУСТӢ تندرستی сиҳатӣ, солимӣ: **вазорати тандурустӣ**.

ТАНЗ *а.* طنز тамасхур, ришханд, истеҳзо, пичинг.

ТАНЗЕҲ تنزیه пок ва муназзаҳ кардан, покдоманӣ.

ТАНЗИЛ I *а.* تنزیل *кит.* 1. фуруд овардан, поён фиристодан. 2. ваҳӣ; Қуръон.

ТАНЗИЛ II *а.* تنزيل суд, даромад аз пули ба қарз додашуда, рибо.

ТАНЗИМ *а.* تنظيم ба интизом (тартиб) андохтан ва муназзам кардани корҳо; **танзим додан** ба тартиб андохтан, муназзам кардан: танзими оила, танзими ҷашну маъракаҳо.

ТАНЗИМГАР تنظيم‌گر шахси масъули танзим.

ТАНЗИМГАРӢ تنظيم‌گرى ба тартибу низомдарорӣ; ҷой ва маҳалли танзим кардан.

ТАНЗИМКОРӢ تنظيم‌كارى корҳои тартибиву танзимӣ.

ТАНЗИМКУНАНДА تنظيم‌كننده он ки корҳоро ба тартиб медарорад.

ТАНЗИМНАШАВАНДА تنظيم‌نشونده он чи ба тартибу низом намедароянд.

ТАНЗИМОТ *а.* تنظيمات *ҷ.* **танзим.**

ТАНИДАН تنيدن 1. бофтан, тобидан. 2. тор бофтани тортанак ва кирми абрешим. 3. печондан; **танидан гаштан, тор танидан** *ба гирди чизе, касе*; *маҷ.* ба атрофи касе гаштан барои фиреб додан ва ба доми худ даровардани он кас.

ТАНИН *а.* طنين 1. садои ғинг-ғинги магас ва занбӯру пашша. 2. садои ҷирингоси чизе.

ТАНИНАНДОЗ طنين‌انداز **:танинандоз шудан** ҷарангос задан, ғулғула андохтан.

ТАНИНДОР طنين‌دار ғулғуладор, ҷарангосӣ.

ТАНӢ تنى аз як падару модар будан, ҳолати тан ва ҷисмоният.

ТАНК *англ.* تنک мошини тасмачархи худгарди зиреҳпӯш, ки ҳомили яроқҳои қавист.

ТАНКЕР *англ.* تنكير киштии боркаши махсус ба кашондани моеот.

ТАНКЗАН تنک‌زن бо танк задан, аслиҳаи танкзанӣ.

ТАНКӢ تنكى *мансуб ба* **танк.**

ТАНКРОН تنک‌ران он ки танк меронад, ронандаи танк.

ТАНКРОНӢ تنک‌رانى рондани танк.

ТАНКСОЗ تنک‌ساز созандаи танк, мутахассиси соҳаи танксозӣ.

ТАНКСОЗӢ تنک‌سازى сохтани танк: **корхонаи танксозӣ.**

ТАНКЧӢ تنک‌چى *гуфт.* он ки танк меронад, он ки бо танк сару кор дорад.

ТАНКШИКАН تنک‌شکن **:минаи танкшикан** минае, ки бо он танкро зада нобуд мекунанд.

ТАНҚЕҲ *а.* تنقيح пок кардан, тоза кардани чизе аз айбҳо; пок кардани асар аз суханҳои қабеҳ.

ТАНҚИД *а.* تنقيد муҳокима ва таҳлили ягон асар ё кори касе бо мақсади аён сохтани комёбӣ ва камбудиҳои он; фикррониии манфӣ дар бораи асаре; **танқиди ёрона** бо ғамхорӣ ва хайрхоҳӣ нишон додани камбудии асаре ё касе; **танқид кардан** камбудӣ ва нуқсони кори касеро нишон додан; интиқод; **танқидро намебардорад** ба шунидани нуқсону камбудии худ тоқат надорад.

ТАНҚИДАН *а.* تنقيداً ба таври танқидӣ.

ТАНҚИДӢ تنقيدى *мансуб ба* **танқид.**

ТАНҚИДКОРОНА تنقيدكارانه ба таври танқидӣ.

ТАНҚИДКУНАНДА تنقيدكننده он ки нуқсон ва камбудии касеро нишон медиҳад.

ТАНҚИДОМЕЗ تنقيدآميز ба тариқи сарзаниш.

ТАНҚИС *а.* تنقيص 1. нақсдор кардани чизе; нақсдорӣ; **танқиси рӯзгор** нуқсони (камбудиҳои) рӯзгор. 2. камёб шудани чизе.

ТАНҚИСӢ تنقيصى камёб шудан, камчинӣ; **танқисӣ кашидан** эҳтиёҷ доштан.

ТАНҚИЯ//ТАНҚИЯТ *а.* تنقيه//تنقيت 1. тоза кардан, пок кардан, *мас.*, ҷӯйро аз лойқа. 2. *тиб.* ба воситаи доруҳо мусҳил пок ва тоза кардани даруни бемор.

ТАНЛУЧ تن‌لچ бараҳна.

ТАНМИЯ//ТАНМИЯТ *а.* تنميه//تنميت нумӯъ додан; сабзонидан, рӯёндан.

ТАННОЗ *а.* طناز пурноз, хушрафтор, шӯх; *маҷ.* дилрабо.

ТАННОЗӢ *а.* طنازى ноз, ишва.

ТАНОЗОД تن‌آزاد *кит.* осуда, ором, роҳат, тандуруст.

ТАНОБ I *а.* طناب ресмон, арғамчин; **танобн**

чарх ресмоне, ки ба чархи ресмонресӣ барои гардондани дук меандозанд; **таноби гап кан-да шудан** бурида шудани риштаи сухан; **таноби** *чизе ё касеро* **кашидан** боздоштани *касе ё чизе* аз коре; **таноб партофтан** (палак) навда додан.

ТАНОБ II طناب *таър.* ченаки паймоиши масоҳати замин, чоряки гектар.

ТАНОББОЗ طنابباز он ки машғули таноббозӣ аст.

ТАНОББОЗӢ طنابباز‌ی як навъи машғулият.

ТАНОББОФ طنابباف бофандаи таноб.

ТАНОББОФӢ طنابباف‌ی машғулият ё касби таноббофӣ.

ТАНОБКАШ طنابکش он ки барои чен кардани масоҳати замин таноб мекашад.

ТАНОБКАШӢ طنابکشی чену паймоиш кардани масоҳати замин.

ТАНОБОНА طنابانه *таър.* навъи андоз дар аморати Бухоро барои паймоиши замин.

ТАНОБПЕЧ طنابپیچ :**танобпеч кардан** дасту пои касеро бо таноб бастан.

ТАНОБПУЛӢ طنابپولی *ниг.* **танобона**.

ТАНОБРОҲА طنابراهه андози замин, ҳаққи замин.

ТАНОБТОБАК طنابتابک он чизе, ки танобро метобад.

ТАНОБЧӢ طنابچی *гуфт.* он ки заминро чен (масоҳат) мекунад; танобкаш.

ТАНОВАР تناور *кит.* ғафс, фарбеҳ, танумаид, бузургҷусса.

ТАНОВУЛ *а.* تناول хӯрдан ё ошомидани таом.

ТАНОЗӮЪ *а.* تنازع *кит.* бо ҳам низоъ кардани ду кас ё ду чиз; **танозӯи бақо** мубориза барои идомаи зиндагӣ.

ТАНОҚУЗ *а.* تناقض мухолифат, ба ҳамдигар зид будан.

ТАНОҚУС *а.* تناقص рақобат, фахрфурӯшӣ ва худнамоӣ.

ТАНОРО(Й) تنارا(ی) ороядаи тан.

ТАНОРОЙ تنارا ئی ороишдиҳии худ, худороӣ.

ТАНОСО تناسا 1. роҳатбахшанда ба тан. 2. он ки фақат осоиши тани худро мехоҳад. танпарвар.

ТАНОСОЙ تنآسائی танро осоиш додан.

ТАНОСУБ *а.* تناسب 1. нисбати ду чиз ба ҳамдигар; **таносуби андом** ба ҳамдигар муносиб ва шинам будани аъзои бадан. 2. *риёз.* баробарии ду нисбати риёзӣ.

ТАНОСУБАН *а.* تناسباً нисбатан, дар нисбат ба чизе ё касе.

ТАНОСУБНОК تناسبناک нисбатдошта, монандбуда.

ТАНОСУЛ *а.* تناسل овардани наслу авлод; **узвҳои таносул** олати ниҳонии мардона ё занона.

ТАНОСУЛӢ تناسلی *марбут ба* **таносул**, насл-диҳанда.

ТАНОСУХ *а.* تناسخ *д.* нақл ёфтани рӯҳи одами мурда ба тани каси дигар (*ақидаи динҳои бараҳмания ва ҳиндуия*), кӯчидани рӯҳҳо.

ТАНОФУР *а.* تنافر аз якдигар дурӣ ҷустан, нафрат кардан; *адш.* **танофури ҳуруф** овардани чанд овозе, ки махраҷи онҳо ба якдигар наздик буда, талаффузашон душвор аст ва ба гӯш сахт мерасад.

ТАНПАРАСТ تنپرست *ниг.* **танпарвар**.

ТАНПАРАСТӢ تنپرستی **танпарварӣ**.

ТАНПАРВАР تنپرور 1. он ки ҳамеша дар фикри осош ва парвариши тани худ мебошад. 2. *маҷ.* аз меҳнат гурезанда, фароғатталаб.

ТАНПАРВАРӢ تنپروری амал ва ҳолати танпарвар; роҳатталабӣ, танбалӣ, коҳилӣ.

ТАНПОККУН تنپاککن матое, ки баъд аз шустушӯ баданро бо он пок ва хушк мекунанд.

ТАНПӮША تنپوشه либос, ҷома.

ТАНСИҲАТ تنصحت солим, тандуруст.

ТАНСИҲАТӢ تنصحتی солимӣ, тандурустӣ.

ТАНТАНА *а.* تنتنه//طنطنه 1. дабдаба, шукӯҳ. 2. муваффақият, ғалаба, болодастӣ. 3. ҷашн, ҷашнгирӣ.

ТАНТАНАВӢ تنتنوی дабдабанок, ботантана, бо фарру шукӯҳ: **маҷлиси тантанавӣ**.

ТАНТАНАНОК تنتنه‌ناک пурдабдаба, бокарруфар: **маросими тантананок.**

ТАНТАНАНОКӢ تنتنه‌ناکی ботантана будан.

ТАНТЕҲ تنته *гуфт.* тандиҳанда, пурсубот дар коре.

ТАНУМАНД تنومند қавичусса, баландболо; зӯр, тавоно.

ТАНУМАНДӢ تنومندی зӯрӣ, тавоноӣ, боқувватӣ.

ТАНӮР تنور кӯраи махсуси нонпазӣ; **танӯри сина** синаи пурсӯзу гудоз; ◊ **танӯри бадан** *тиб.* навъе аз бемории махав.

ТАНӮРА I تنوره 1. ҳар чизи оташдоре, ки ба танӯр монанд бошад; **танӯраи кӯҳи оташфишон**. 2. як навъ либоси зиреҳдори ҷангӣ.

ТАНӮРА II تنوره сӯрохи болои осиё, ки об аз он ҷо ба парраҳои чархи осиё мерезад; ◊ **танӯра задан** ҳалқа–ҳалқа боло рафтан; чарх задан, гирд гаштан.

ТАНӮРКАБОБ تنورکباب гӯште, ки дар дохили танӯр ё бо усули танӯрӣ пухта шудааст.

ТАНӮРСОЗ تنورساز устое, ки танӯр месозад.

ТАНӮРСОЗӢ تنورسازی амал ва шуғли танӯрсоз.

ТАНӮРХОНА تنورخانه ҷое, ки танӯр шинонда шудааст.

ТАНХАРОБ تن‌خراب лоғар.

ТАНХОҲ تن‌خواه 1. пули нақд, зар, мол, давлат; маош, музд, дастмузд. 2. *таър.* замин ва обе, ки амир ихтиёр ва даромади онро ирсан ба касе вогузор мекард; **танхоҳ додан** заминеро ирсан ба ихтиёри касе вогузор кардан; **танхоҳ хӯрдан** бо даромади танхоҳ рӯз гузарондан.

ТАНХОҲДОР تنخواهدار соҳиби замини танхоҳ.

ТАНҲО تنها 1. якка; **бо сари танҳо** худ бо худ, якка; **танҳо ба танҳо** якка ба якка; **яккаву танҳо** бекас. 2. фақат; **на танҳо** на фақат, ҷисми холӣ; **танҳо-танҳо** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, ба яккагӣ.

ТАНҲОГАРД تنهاگرد он ки танҳо роҳ мепаймояд; **ҷавони танҳогард.**

ТАНҲОГАРДӢ تنهاگردی сайру гашт ба сари худ (*ба танҳоӣ*).

ТАНҲОДАСТ تنهادست якка, бедастёр; **одами танҳодаст.**

ТАНҲОДАСТӢ تنهادستی яккагӣ, дастёр надоштан.

ТАНҲОӢ تنهائی яккагӣ, якка будан; бекасӣ, дастёр надоштан, бекас будан;

ТАНҲОНИШИНӢ تنهانشینی як гӯшаи танҳоиро ихтиёр кардан, хилватнишинӣ, гӯшанишинӣ.

ТАНШАРИК تنشریک шарик дар коре.

ТАНШӮӢ تنشوئی шустушӯ, шустани тамоми бадан.

ТАНШӮӢ تنشوی дар хонаҳои пештара санги миёнсӯрохе буд, ки бар болои вай истода шустушӯ мекарданд.

ТАНШӮЯК تنشویک *лиг.* **таншӯӣ.**

ТАОҚУБ *а.* تعاقب *кит.* таъқиб (дунбол) кардан, дунболагирӣ.

ТАОЛО *а.* تعالی баланд шуд! (*баъд аз номи Худо меояд*).

ТАОЛӢ *а.* تعالی *кит.* баланд шудан, тараққӣ; баландӣ, бартарӣ.

ТАОМ *а.* طعام ҳар чизи хӯрданӣ, хӯрок; **таоми гарм; обу таом** нӯшокӣ ва хӯрокӣ; **пас аз обу таом** баъди хӯрдан ва нӯшидан.

ТАОМНОМА طعامنامه феҳристи (рӯйхати) хӯрокиҳое, ки дар як ошхона барои хӯранда муҳайёст, рӯйхати таомҳо.

ТАОМПАЗ طعامپز ошпаз, хӯрокпаз.

ТАОМПАЗӢ طعامپزی ошпазӣ, хӯрокпазӣ.

ТАОМУЛ *а.* تعامل расм, қоида, одат.

ТАОМФУРӮШ طعامفروش он ки хӯроки пухта мефурӯшад.

ТАОМФУРӮШӢ طعامفروشی амали хӯроки пухтаро фурӯхтан.

ТАОМХОНА طعامخانه ҷое, ки хӯрок мехӯранд.

ТАОМХӮРӢ طعامخوری хӯрок хӯрдан.

ТАОРУФ *а.* تعارف *кит.* «хуш омадед» гуфтан ва ба ҷо овардани ҳурмати меҳмон.

ТАОРУФОТ *а.* تعارفات *ҷ.* **таоруф.**

ТАОҲУД *а.* تعاهد *кит.* ба ҳам аҳд бастан, ҳампаймон шудан.

ТАПАНДА تپنده дар ҳолати тапиш; музтариб, беқарор.

ТАПАРРОС تپرّاس **:тапаррос задан** тапар–тапар карда садо баровардан.

ТАПАР–ТАПАР تپرتپر садои поймонӣ, тапар-тупур.

ТАПИДАН تپیدن 1. беқарор шудан, ба изтироб афтодан; печутоб хӯрдан, тапидани дил; **ба хун тапидан** ба хун оғӯштан; **дар оташи интизор тапидан** сахт интизорӣ кашидан.

ТАПИШ تپش *исми феълӣ аз* **тапидан.**

ТАПОНДАН تپاندن ба тапиш андохтан.

ТАП(П)ОНЧА I طپانچه аслиҳаи оташбори дастии милкӯтоҳ.

ТАП(П)ОНЧА II تپانچه торсакӣ, шаппотӣ, шаллоқ **тапонча задан** *маҷ.* торсакӣ задан, шаппотӣ задан.

ТАППА تپه **:таппа тайёр** комилан тайёр; **тапа тар** комилан тар; **таппа тахт** баробар, дуруст.

ТАППАК تپک *ниг.* **тапӣ.**

ТАППАС تپس *калимаи тақлиди овози* афтиши чизе ба замин; **таппас зада афтодан.**

ТАПӢ I تپی саргини хушконидашудаи чорво; **тапӣ задан** тапиро барои хушконидан тайёр кардан.

ТАППӢ II تپی *тақлиди овози* яку якбора афтиши чизе, банохост афтодани чизе.

ТАП-ТАП تپ تپ *тақлиди овози* паиҳами чизе.

ТАПУР تپور **:хоки тапур** хоки лагадмолшудаи нарм, тапурхок.

ТАПУРКУЛӮХ تپورکلخ кулӯхмайда.

ТАПУРХОК تپورخاک хоки нарми роҳи муқаррарӣ.

ТАР تر 1. он чи бо моеот омехта шуда бошад, нам; *муқоб.* **хушк.** 2. тоза, нав, обдор; **гулбарги тар, меваи тар, чашми тар** чашми ашколуд; **тару тоза** а) нав; бо тароват; сабзу хуррам; б) *маҷ.* хуб, фасеҳу обдор; *чизеро* **тар кардан** чизеро ба моеъ ғӯтондан, чизеро ба об задан, нам кардан; **тар шудан** оболуд (нам) шудан; **унноби тар** *кинoя аз* лаби маҳбуба, **ёқути тар** ёқути обдор, аълосифат; **анбари тар** *киноя аз* зулф, ҳалқаи зулф.

ТАР(Р)А تره барги баъзе аз наботот, ки барои нонхӯриш ба кор мебаранд, сабзавоти хӯрокӣ.

ТАРАБ *а.* طرب шодӣ, хушӣ, хушдилӣ; ҳаракатҳои шодиёна; **асбоби тараб** он чи барои айш ва хушӣ лозим аст; **тараб ангехтан** шод кардан, хурсанд кардан; **тараб кардан** хурсандиву шодӣ кардан.

ТАРАБАНГЕЗ طربانگیز он чи боиси айшу хушҳолӣ аст, шодиовар, хурсандибахш.

ТАРАБАФЗО طرب‌افزا шодиовар.

ТАРАБГОҲ طربگاه ҷои базм, макони айшу шодмонӣ.

ТАРАБЗО طربزا зоянда тарабу сурур, тарабовар.

ТАРАБНОК طربناک шодиовар, хурсандиовар.

ТАРАБОВАР طرب‌آور шодибахш, хурсандиовар.

ТАРАБПЕША طرب‌پیشه он ки ҳамеша шоду хуррам мебошад.

ТАРАБСАРО(Й) طربسرا(ی) ҷои хушҳолӣ ва сурур, макони хурсандӣ.

ТАРАБХЕЗ طربخیز хурсандиовар, шодиафзо.

ТАРАБХОНА طربخانه *ниг.* **тарабсаро(й)**; ресторан.

ТАРАДДУД *а.* تردد 1. рафтуой кардан, рафтуой. 2. кӯшиш; ҷустуҷӯ. 3. тадорук, тайёрӣ, омодагӣ; **ба тараддуди** *чизе* **афтодан** дар тадоруки чизе шудан. 4. дудилагӣ, шакку шубҳа; ташвиш; **ба тараддуд андохтан** *касеро* боиси ташвиши касе гардидан.

ТАРАК ترک як навъ ҳалво, ҳалвои тар, тарҳалво.

ТАРАКА *а.* ترکه 1. молу мулке, ки пас аз марги касе аз вай боқӣ мондааст, мерос. 2. тақсими молу мулки меросӣ байни меросхӯрҳо; **тарака кардан** мероси мондаро тақсим кардан; **хати тарака** ҳуҷҷате, ки дар он тақсими мерос байни меросхӯрон қайд шудааст, таракахат.

ТАРАКАЧӢ ترکچی *таър.* маъмури расмӣ дар

аморати Бухоро, ки меросро тақсим мекард.

ТАРАҚҚИЁТ *а.* ترقیات *ҷ.* **тараққӣ.**

ТАРАҚҚИПАРВАР ترقی‌پرور он ки толиби тараққӣ ва пешравӣ аст, пешқадам, кушодафикр.

ТАРАҚҚИХОҲ ترقی‌خواه *ниг.* **тараққипарвар.**

ТАРАҚҚИХОҲӢ ترقی‌خواهی тараққипарварӣ, пешравихоҳӣ.

ТАРАҚҚИХОҲОНА ترقی‌خواهانه бо таври тараққихоҳӣ.

ТАРАҚҚӢ *а.* ترقّی расидан ба пояи баланди чизе; болоравӣ, пешрафт; **тараққӣ кардан (намудан)** пеш рафтан.

ТАРАҚҚО ترقّا **тараққо-турук** тарақ-турук.

ТАРАҚҚОС ترقّاس *калимаи тақлиди овози* садои баланди ҷисми сахт; **тараққос задан** баланд садо додан.

ТАРАҚҚОСЗАНОН ترقاس‌زنان садои чизеро баровarda.

ТАРАҚОТУРУҚ ترقاترق садои баланди чизе.

ТАРАҚ-ТУРУҚ ترق ترُق *тақлиди овози* садои баланди ба ҳам расидани ҷисмҳои сахт.

ТАРАНГ ترنگ сахт кашидашуда, қаиш, чандир, шах; **таранг кардан** а) сахт кашидан, ба сахт кашида шудан водоштан, (*мас., пӯсти даф ё нақораро*); б) бо исрор чизеро аз касе талаб кардан, ба иҷрои амале водор кардан; **таранг кашидан** сахт кашидан, шах кардан (*мас., ресмон, тор, банд ва г.*); **миёнро таранг бастан** камарро сахт кашида бастан.

ТАРАНГӢ ترنگی чандирӣ, қаишӣ, ҳолати сахт кашида шудан.

ТАРАНДОМ تراندام дорои намуди латиф ва пайкари тару тоза.

ТАРАННУМ *а.* ترنم сароидан; сурудхонӣ; нағма, суруд; **тараннум кардан (намудан)** суруд хондан, замзама кардан.

ТАРАНҶАБИН ترنجبین ширае, ки дар болои барг ва соқаҳои хоришутур пайдо мешавад ва дар таркибаш қанду шираҳои табобатӣ дорад.

ТАРАССУД *а.* ترصد 1. *кит.* зери чашм доштан, дидбонӣ; муроқибат; камин кардан. 2. интизорӣ кашидан, мунтазир будан.

ТАРАССУЛ *а.* ترسل 1. номанависӣ; рисола навиштан. 2. номанигорӣ, **илми тарассул** маҷмӯи равишҳои номанигорӣ дар асрҳои миёна.

ТАРАТЕЗАК تره‌تیزک номи гиёҳ.

ТАРАФ *а.* طرف 1. ҷониб, самт, сӯй; **тарафи рост, тарафи чап, аз ҳар тараф.** 2. бар, канор. 3. он ки дар масъалае ё коре дар ҷониби дигар (*дар муқобил*) истодааст; ҳариф (*дар бозӣ, мусобиқа*); **тарафи сӯҳбат** мусоҳиб, ҳамгап: **тарафи шом** ҳангоми шом, наздикии шом: **тарафҳои манфиатдор; дар тарафҳои шумо...** дар мамлакати шумо, дар диёри шумо; **бисту шаш сол ин тараф** бисту шаш сол боз..., **ин тараф он тараф** ҳама ҷонибҳо, атроф; **он тарафаш** ҷиҳатҳои дигараш; қисми дигараш, боқимондааш; **он тараф истад...** қатъи назар, аз он..., як тараф монед; **ин тараф шудан** аз бозе, ки... шудааст; **ба тарафи худ кашидан** ба сӯи худ ҷалб намудан; **тарафи** *касеро* **гирифтан** дар коре аз касе ҷонибдорӣ намудан, ҳикоят кардан (касеро).

ТАРАФАЙН *а.* طرفین ҳар ду тараф, ҳар ду ҷониб.

ТАРАФГИР طرفگیر он ки аз касе ҷонибдорӣ мекунад, тарафдор, ҳимоягар, ҳомӣ.

ТАРАФГИРӢ طرفگیری ҷонибдорӣ, тарафдорӣ, ҳимоят; **тарафгирӣ кардан** касеро ҳимоя кардан.

ТАРАФДОР طرفدار ҷонибдор; он ки касеро ҳимоя мекунад; **тарафдор шудан** розӣ шудан, мувофиқат кардан.

ТАРАФДОРӢ طرفداری ҳимоя, ҷонибдорӣ; **тарафдорӣ кардан (намудан)** ҷониби касеро гирифтан, кор ё сухани касеро дуруст донистан.

ТАРАФКАШӢ طرفکشی якеро тарафгирӣ намудан, ба як сӯ майл кардан.

ТАРАФОНА طرفانه *гуфт.* бо роҳи мусобиқа ё аз рӯи рақобат кореро кардани ду ё чанд кас: **тарафона шеър хондан**.

ТАРАҲҲУМ *а.* ترحم раҳм; навозиш, меҳрубонӣ; **тараҳҳум кардан (намудан)** раҳм кардан, дилсӯзӣ нишон додан.

ТАРАҲҲУМОВАР ترحم‌آور он чи боиси

дилсӯзӣ ва раҳму шафқат мешавад.

ТАРАҲҲУМОМЕЗ ترحم‌آمیز дилсӯзона, аз рӯи навозиш; **бо назари тараҳҳумомез**.

ТАРАШШӮҲ *а.* ترشح таровидан, чакидан, заҳида баромадан (*мас., об аз кӯза*).

ТАРБАНДӢ تربندی ба ҷароҳат ё ба ягон ҷои озордидаи бадан бастани латтаи тар.

ТАРБЕЪ *а.* تربیع 1. ба чор зарб кардан, чорта кардан. 2. ба чизе шакли чоргӯшагӣ додан. 3. *риёз.* зарби адад ба худаш. 4. *нуҷ.* муқобили ҳамдигар истодани ду ситора ба тавре, ки фосилаи мобайни онҳо аз ҳиссаи чаҳоруми (рубъи) фалак, яъне аз се бурҷ иборат бошад; ин вазъият наҳс ба шумор меравад.

ТАРБИЯ//ТАРБИЯТ *а.* تربیه//تربیت малакаҳо оид ба рафтор ва кирдор, ки ба воситаи мактаб, оила ва муҳит ба кас талқин мешаванд; омӯхтани адаб; омӯзиш, парвариш; **тарбияи бадан** ба воситаи машқҳои ҷисмонӣ такомул ва парвариши бадан, варзиш; **тарбияи меҳнатӣ** ба кор одат кунонидан ё ба корҳои ҷисмонӣ омӯхта гардонидани касе; **тарбияи сиёсӣ** омӯзиши илмҳои сиёсӣ; **тарбияи ҷисмонӣ** *ниг.* **тарбияи бадан; таълиму тарбия** омӯзиш ва парвариш; **тарбия додан** омӯхтан, парваридан, одобу ахлоқ ёд додан; **тарбия гирифтан** одобу ахлоқ омӯхтан; **ба тарбия (-и худ) гирифтан** омӯхтан ва ба воя расонидани касеро ба зиммаи худ гирифтан; **тарбия кардан** а) омӯхтан, ёд додан; ба воя расонидан, парвариш додан; б) парво кардан.

ТАРБИЯВӢ تربیوی *мансуб ба* **тарбия**; оид ба омӯзиш ва парвариш; **аҳамияти тарбиявӣ доштан** аз ҷиҳати омӯзиш ва парвариш муҳим будан.

ТАРБИЯ(Т)ГАР تربیه‌گر//تربیت‌گر он ки парвариш мекунад; мураббӣ, муаллим, тарбиякунанда, омӯзгор.

ТАРБИЯ(Т)ГИРАНДА تربیه‌گیرنده//تربیت‌گیرنده он ки дар ҷое, ба омӯзиш машғул аст.

ТАРБИЯГИРӢ تربیه‌گیری омӯхтан, одобомӯзӣ.

ТАРБИЯТ *а.* تربیت *ниг.* **тарбия**.

ТАРБИЯТДИДА تربیت‌دیده парваришёфта; баодоб.

ТАРБИЯТДИҲАНДА تربیت‌دهنده он ки ба таълиму тарбия машғул аст.

ТАРБИЯТЁФТА تربیت‌یافته шахси ботарбия, боодоб.

ТАРБИЯТӢ تربیتی вобаста ба тарбия ва таълим.

ТАРБИЯТКУНАНДА تربیت‌کننده омӯзгор, устод, муаллим.

ТАРБИЯТНОПАЗИР تربیت‌ناپذیر он ки тарбияро қабул намекунад.

ТАРБИЯТПАЗИР تربیت‌پذیر қобили тарбия будан.

ТАРБОДترباد 1. бемориe, ки аз рутубат бештар дар пой ва миён пайдо мешавад. 2. шамоли рутубатнок; **тарбоди тобистонӣ**.

ТАРБОДЗАДА تربادزده хунукзада; он ки ба бемории тарбод мубтало шудааст.

ТАРБОДШИНОС تربادشناس донандаи бемории тарбод.

ТАРБОДШИНОСӢ تربادشناسی бахши тиб(б), ки ба пешгирии бемориҳои тарбод дахл дорад.

ТАРБУЗ تربوز навъе аз меваҳои палакии маълум ва машҳур, ҳиндувона; ◊ **тарбуз аз бағал афтидан** ноумед шудан, маъюс гаштан.

ТАРВИҶ *а.* ترویج *кит.* ривоҷдиҳӣ, ривоҷ додан, паҳн кардан.

ТАРҒИБ *а.* ترغیب 1. рағбатнок гардонидан; чуқур ва ҳаматарафа фаҳмонда додани масъалае, ташвиқ; **тарғиб кардан (намудан)** ташвиқ кардан, майлу рағбат бедор кардан (ба коре, чизе). 2. барангехтан, таҳрик кардан.

ТАРҒИБОТ *а.* ترغیبات *ҷ.* **тарғиб**.

ТАРҒИБОТӢ ترغیباتی *мансуб ба* **тарғиб**; ташвиқотӣ.

ТАРҒИБГАР ترغیب‌گر он ки бо тарғиби коре (маслаке) машғул аст, ташвиқгар; ташвиқу тарғибкунанда.

ТАРҒИБКУНАНДА ترغیب‌کننده *ниг.* **тарғибгар**.

ТАРД طرد *кит.* 1. рондан, дур кардан. 2. табъид, бадарға кардан.

ТАРДАСТ تردست 1. чолок, чобук, чаққон, зирак. 2. моҳир дар ягон ҳунари дастӣ (*дар хат, наққошӣ ва г*).

ТАРДАСТӢ تردستی чолокӣ, зиракӣ, чобукӣ.

ТАРДИД تردید *кит.* дудилагӣ; шакку шубҳа; **ба тардид андохтан** дудила кардан; **тардид доштан** дудила будан, шак доштан.

ТАРДИДНОПАЗИР تردیدناپذیر бешубҳа, бедудилагӣ.

ТАРДИМОҒ تردماغ ниммаст, ширакайф.

ТАРДОМАН تردامن 1. он ки доманаш нам бошад, намнок, сернам. 2. *маҷ.* бадахлоқ, фосиқ, фоҷир.

ТАРДОМАНӢ تردامنی бадахлоқӣ, фосиқӣ.

ТАРЕВА تریوه *кит.* роҳи ноҳамвор, роҳи пасту баланд.

ТАРЁК تریاک 1. давои зидди захр, позахр. 2. афюн, чакида, кӯкнор; **тарёк кашидан** дуди тарёкро фурӯ бурдан (*бо мақсади нашъамандӣ*).

ТАРЁКӢ تریاکی *ниг.* **тарёккаш**.

ТАРЁККАШ تریاککش он ки тарёк мехӯрад ё дуди онро фурӯ мекашад.

ТАРЁККАШӢ تریاککشی амали тарёккаш; тарёк кашидан.

ТАРЁКХОНА تریاکخانه хонае, ки дар он ҷо тарёк мекашанд.

ТАРЗ طرز тавр, тариқа, равиш; услуб; **ба тарзе ки...** чи тавре ки, ... чунон ки... **ба тарзи...** ба тариқи..., ба таври...

ТАРЗАБОН ترزبان он ки суханони тару тоза мегӯяд; нотиқ; хушгап, суханвар.

ТАРЗАБОНӢ ترزبانی нотиқӣ, хушгапӣ, суханварӣ.

ТАРЗАХМА ترزخمه мизроби нав.

ТАРИД I ترید *ниг.* **тарит**.

ТАРИД II *а.* طرید 1. рондашуда, дуркарда, хориҷкарда. 2. ҳамла, ҳуҷум, таарруз.

ТАРИДГОҲ طریدگاه ҷои ҳамла, ҳамлагоҳ, ҷои ҳуҷум.

ТАРИНА ترینه *кит.* хӯроке, ки бо гӯшт, сабзавот, гандум ва сирко пухта мешавад.

ТАРИҚ *а.* طریق 1. роҳ, роҳи одӣ; **ба ҳар тариқ** ба ҳар роҳ. 2. тарз, равиш, расм; қоида.

ТАРИҚА I *а.* طریقه *ниг.* **тариқ**; **ба тариқаи** ... ба таври

ТАРИҚА II //**ТАРИҚАТ** *а.* طریقه//طریقت 1. оин, маслак; мазҳаб. 2. роҳи арбоби тасаввуф: **тариқати нақшбандия**. 3. навъ, хел.

ТАРИҚАТШИНОС طریقتشناس суфӣ, солик, аҳли тасаввуф.

ТАРИТ تریت 1. реза кардани нон дар шир, ҷурғот, шӯрбо. 2. нимтар кардани сабӯс ё орд барои хӯроки чорпо.

ТАРИФ I *фр.* تریف *ниг.* **таърифа**.

ТАРИФ II *а.* طریف 1. *кит.* нодир, камёб. 2. *маҷ.* бегона, хориҷӣ.

ТАРӢ تری 1. намӣ, обдорӣ. 2. тароват, тозагӣ. 3. ботароват, тару тоза ва нав; **сарсабзиву тарӣ**.

ТАРК I ترک дасткашӣ, гузаштан аз бахри чизе, партофтан ё раҳо кардани чизе; **бе тарк** ба таври доимӣ, доимо; **тарки дунё кардан** аз вобастагиҳои дунё даст кашидан, узлатнишин шудан; **тарки силоҳ кардан** яроқи худро партофтан; **тарки адаб** беадабӣ, бешармӣ, бадмуомилагӣ; **тарки муҳиммот** партофтани лавозимоти ҷангӣ.

ТАРК II ترک тоскулоҳ, кулоҳи ҷангӣ.

ТАРКАНДА ترکنده моддае, ки таркиш ба амал меорад.

ТАРКИБ *а.* ترکیب омехтани чанд чиз, омезиш, омехтагӣ; он чи аз омезиши чанд модда ба вуҷуд омадааст.

ТАРКИБАН *а.* ترکیباً аз ҷиҳати сохти худ, аз рӯи таркиб.

ТАРКИББАНД ترکیببند *адш.* яке аз шаклҳои шеъри тоҷикӣ, ки шоир чанд байтро дар як қофия гуфта, дар охири банд байтеро бо қофияи дигар ба тариқи нақарот меорад.

ТАРКИББАНДӢ ترکیببندی таркиббанд гуфтан.

ТАРКИБӢ ترکیبی таркибёфта, пайдошуда аз омезиш ва ба ҳам омадани чанд ҷузъ: **қисми таркибӣ**.

ТАРКИБОТ *а.* ترکیبات *ҷ.* **таркиб.**

ТАРКИДАН ترکیدن кафидан бо қувваи моддаҳои тарканда, мунфаҷир гардидан.

ТАРКИШ ترکش кафиш бо зӯри моддаи тарканда.

ТАРКОНАНДА ترکاننده моддае, ки таркиш ба амал меорад.

ТАРКОНДАН//ТАРКОНИДАН ترکاندن//ترکانیدن таркиш ба амал овардан, мунфаҷир сохтан; **дили** *касеро* **таркондан** *маҷ.* касеро сахт тарсондан.

ТАРКОНИШ ترکانش таркондан, мунфаҷирсозӣ.

ТАРКУНАНДА ترکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тар кардан** нам кунондан.

ТАРҚИШ ترقش роғ, рахна, ҷои кафидагӣ: **тарқиши дар**.

ТАРҚИШДОР ترقشدار роғдор, шикофдор.

ТАРМА ترمه тӯдаи сахтшудаи барф, ки аз кӯҳ канда шуда меафтад; яхпора; **тарма кӯчидан** лағжида фурӯ рехтани барф ё яхпора.

ТАРМАДАВ ترمه‌دو ҷои тармафурой.

ТАРМАДАВӢ ترمه‌دوی вақти тармафурой.

ТАРМАКАН ترمه‌کن *нав.* асбоб ё мошину олоте, ки тармаро меканад.

ТАРМАТАРИД ترمه‌ترید *гуфт.* бориши омехтаи барфу борон.

ТАРМАФУРОЙ ترمه‌فرای замони фуромадани тарма.

ТАРМАХЕЗ ترمه‌خیز ҷой ва маҳалле, ки дар он эҳтимоли фуромадани тарма зиёд аст.

ТАРМАХЕЗӢ ترمه‌خیزی фасли фуромадани тарма.

ТАРМЕВА ترمیوه меваи нав аз дарахт кандашуда, меваи тар.

ТАРМИМ *а.* ترمیم таъмир кардан, ислоҳ кардан, дуруст кардан.

ТАРМИМГАР ترمیم‌گر устое, ки ба таъмири асбобҳои гуногун машғул аст.

ТАРМИМГАРӢ ترمیم‌گری касби тармимсозӣ, ҷои таъмир, таъмиргоҳ.

ТАРМИМӢ ترمیمی *марбут ба* **тармим**; таъмирбоб, тармимталаб.

ТАРНАШАВАНДА ترنشونده обнагузаранда.

ТАРНОВ ترناو нов, нова, новадон; **тарнови чӯбӣ** чӯби миён кофташудае, ки дар обгузарҳо кор мефармоянд.

ТАРНОВЧА ترناوچه новаи хурд, обгузарони хурд.

ТАРОВАТ طراوت тарию тозагӣ, шодобӣ; **тароватӣ ҷавонӣ** *маҷ.* латофат ва зебоии айёми ҷавонӣ.

ТАРОВАТАФЗО طراوت‌افزا шодобфазоянда, афзудани тарию тозагӣ.

ТАРОВАТБАХШ طراوت‌بخش бахшандаи тароvату тозагӣ, тарӣ.

ТАРОВАТНОК طراوتناک тару тоза, шодоб.

ТАРОВЕҲ *а.* تراویح :**намози таровеҳ** *д.* намози махсусе, ки шабҳои моҳи рамазон, баъди ифтор мехонанд ва он бист ракъат намози нафл аст.

ТАРОВИДАН تراویدن заҳидан, қатра-қатра баромадани об аз ҷои тар.

ТАРОВИШ تراوش заҳидан ё чакида баромадани моеот.

ТАРОВИШӢ تراوشی *мансуб ба* **таровиш**; баромадан, берун шудан.

ТАРОЗ//ТИРОЗ تراز//طراز 1. зинат, ороиш, нақшу нигор, нақши ҷома. 2. номи як шаҳри қадимист дар ҳудуди Туркистон ва Чин, ки бо соҳибҷамолии духтарони худ машҳур буд.

ТАРОЗИДАН//ТИРОЗИДАН ترازیدن//طرازیدن *кит.* 1. ороиш додан, оростан, перостан, бо зеҳ ва зеҳак зинат додани чизе, махсусан матоҳои нафис. 2. нигоштан, навиштан.

ТАРОЗӢ ترازی//طرازی *мансуб ба* **зебу зинат**; зинат, ороиш; ҳусн.

ТАРОЗУ ترازو асбоби баркашидани чизҳо, мизон; **тарозуи каппон** тарозуи паллакалони овеза барои баркашидани ғалла, пахта *ва ғ.*; **тарозуи мизон** *д.* тарозуи мавҳуме, ки бо он тибқи ривоёти динӣ рӯзи қиёмат савобу гуноҳи мардумро бармекашанд; **тарозуи мисколӣ** тарозуе, ки бо он чизҳои камвазни

гаронқадрро месанчанд; тарозуи дақиқ; **сан-гу тарозу** тарозу ва вазна барои баркашида-ни чизҳо; **шохини тарозу** чӯбе, ки дар тарозуҳои дастӣ паллаҳо аз он овехта шуда-анд; **аз тарозу задан** *мач.* кам баркашида, ха-ридорро фиреб додан; **гапро ба тарозу бар-кашидан** санчида, мулоҳиза карда гап задан.

ТАРОЗУБОН ترازوبان *ниг.* **тарозудор**.

ТАРОЗУДОР ترازودار он ки дар бозорҳо дар сари тарозу меистад.

ТАРОЗУДОРӢ ترازوداری касб ё шуғли тарозу-дор.

ТАРОЗУКАШ ترازوکش он ки бо тарозу вазни борҳоро мекашад, тарозубон.

ТАРОЗУКАШӢ ترازوکشی амал ва шуғли таро-зукаш; ҷои вазни борҳоро кашидан.

ТАРОЗУМИСҚОЛ ترازومثقال тарозуи хурде, ки бо он асосан вазни ҷавоҳирот, тил(л)о, моддаҳои доруворӣ *ва г.* кашида мешавад.

ТАРОЗУСАНҶ ترازوسنج санҷандаи тарозу, та-розубон.

ТАРОЗУХОНА ترازوخانه 1. ҷое дар бозорҳо, ки тарозуҳоро нигоҳ медоронад. 2. кафаи таро-зу, паллаи тарозу.

ТАРОЗУҶОЙ ترازوجای дар бозорҳо ҷое, ки та-розу меистад.

ТАРОЗУШИКАН ترازوشکن шиканандаи таро-зу, бор ё вазне, ки дар санҷиш тарозуро ши-канад.

ТАРОКУМ *а.* تراکم 1. ҷамъ шудан, анбӯҳии чи-зе. 2. тазйик, фишор. 3. *мач.* шӯру ошӯб.

ТАРОНА ترانه 1. суруд, нағма. 2. суруде, ки дар поёни ҳар як мақоми шашмақом муносиби он навохта ва хонда мешавад; суруди рақсӣ; фуровард, хотима; **тарона гуфтан (хондан)** суруд хондан.

ТАРОНАГӮ(Й) ترانه‌گو(ی) сурудхон, гӯяндаи тарона.

ТАРОНАГӮӢ ترانه‌گوئی таронагӯӣ кардан.

ТАРОНАНАВИС ترانه‌نویس эҷодкунандаи таро-на.

ТАРОНАНАВИСӢ ترانه‌نویسی тарона навиш-тан.

ТАРОНАСАРО(Й) ترانه‌سرا(ی) ҳофиз, сурудхон, сурудгӯй, шоир.

ТАРОНАСАРОӢ ترانه‌سرائی нағмасозӣ, сурудхонӣ.

ТАРОНАСОЗ ترانه‌ساز *ниг.* **таронасаро**(й).

ТАРОНАСОЗӢ ترانه‌سازی таронанависӣ, тарона навиштан.

ТАРОНАХОН ترانه‌خوان *ниг.* **таронасаро(й)**.

ТАРОНАХОНӢ ترانه‌خوانی *ниг.* **таронасароӣ**.

ТАРОТАР تراتر дар ҳолати тарӣ, ҳанӯз хушк-ношуда.

ТАРОШ تراش 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **тарошидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* тарошанда: **сангтарош, сартарош, чӯбтарош**.

ТАРОШ تراش 1. тарошидан, амали тарошидан. 2. *гуфт.* маърака ва ҷорабиниҳои умумии тароши бузу гӯсфандон дар муассисаҳои чорводорӣ; **тароши қалам** он чи ки нави-санда ифода кардан мехоҳад.

ТАРОША تراشه 1. пораҳое, ки аз тарошидани чӯб бо табар ва теша пайдо мешаванд. 2. ҳезуми шикаста ва кафондашуда барои сӯхтан дар оташдон; **тарошаи аз бом афтида** ҳодисаи ногаҳонӣ, ба таври ғайриинтизорӣ.

ТАРОШАКАФОНӢ تراشه‌کفانی ҳезумшиканӣ.

ТАРОШАНДА تراشنده он ки ба тарошидан машғул аст, сартарош.

ТАРОШАЧИН تراشه‌چین он ки тароша ҷамъ мекунад, резачин.

ТАРОШИДА تراشیده тарошидашуда, аз тарош баромада, рандашуда; сутурда; **сари таро-шида** сари мӯяш бо поку сутурда; **аз хотир тарошида партофтан** *мач.* аз лавҳи хотир та-моман нест кардан (*фикреро*).

ТАРОШИДАН تراشیدن 1. сутурдани мӯй аз ба-дан ба воситаи теғ (поку); поку суфта кар-дан. 2. чизеро, ҷоеро бо олатҳои нӯгтез суф-та кардан (*мас., чӯбро ба воситаи ранда, за-минро бо каланд*). 3. *мач.* сифат кардан касе-ро ё чизеро, ки дар ҳақиқат лоиқи он нест: **сояи** *чизеро, касеро* **аз девор тарошидан** чизе-ро касеро тамоман несту нобуд кардан; чи-зеро ё касеро бисёр бад дидан.

ТАРОШИДАНӢ تراشیدنی лоиқ ва қобили тарошидан, он чи ки бояд тарошида шавад.

ТАРОШКОР تراشکار он ки касби тарошиданро дорад.

ТАРОШКОРӢ تراشکاری касби тарошкор, амали тарошкор.

ТАРРАК ترک *гуфт.* харбузаи норасида ва нопухта.

ТАРРОР *а.* طرار 1. теззабон; он ки гапи ҳарифи худро бурида мепартояд. 2. кисабур, дузд; каллабур.

ТАРРОРӢ طراری дуздӣ, айёрӣ, ҳилагарӣ.

ТАРРОҲ *а.* طراح *кит.* тарҳкаш, лоиҳакаш; нақшакаш.

ТАРРОҲӢ طراحی санъати тарҳкашӣ, ҳунари тарҳсозӣ, лоиҳасозӣ.

ТАРС ترس хавф, бим; **аз тарси ҷон** аз хавфи ворид омадани осебе ба тан (*ба зиндагӣ*); **дар тарс афтодан** тарсидан; **тарс хӯрдан** рамидан, ба бим афтодан.

ТАРСАБЗА ترسبزه сабзаи тар.

ТАРСАКӢ ترسکی зарбае, ки бо кафи даст (панҷа) ба рӯи кас зананд, шапалоқ, силӣ, торсакӣ; **тарсакии обдор** силии сахт, шапалоқи кашидаю кушода; **як тарсакӣ задан (фуровардан)** силӣ задан, ба кафи даст ба рӯи касе зарба задан; **тарсакӣ хӯрдан** шатта хӯрдан.

ТАРСАНДА ترسنده он ки аз чизе бим дорад.

ТАРСГОР ترسگار *кит.* тарснок; **тарсгор будан** дар хавф будан.

ТАРСГОРӢ ترسگاری *ниг.* **тарскорӣ**.

ТАРСЕЪ *а.* ترصیع 1. нигинкорӣ кардан, бо ҷавоҳирот зинат додан (*мас., камарбанд, дастаи корд ва г.*). 2. *адш.* дар як байт ба таври мувозӣ ва дар баробари ҳам овардани калимаҳои ҳамқофия.

ТАРСИДА ترسیده ба хавф афтода, бимгирифта; **тарсида-тарсида** дар ҳолати хавф, ҳаросон, тарсон-тарсон.

ТАРСИДАН ترسیدن бим доштан, хавф кардан, ба тарс афтодан, дар хавф мондан; **аз сояи худ тарсидан** хеле тарсидан, камҷуръат ва буздил будан, тарсончак будан.

ТАРСИМ *а.* ترسیم расм кардан, нақш кардан.

ТАРСИМӢ ترسیمی *марбут ба* **тарсим**.

ТАРСКОР ترسکار *ниг.* **тарсгор**.

ТАРСКОРӢ ترسکاری тарсгорӣ, тарс аз Худо, парҳезкорӣ.

ТАРСНОК ترسناک бимнок, хавфангез; он чи дар он хавфу бим ҳаст.

ТАРСО ترسا 1. тарсанда, бимбаранда. 2. пайравӣ дини Исо, насронӣ, масеҳӣ.

ТАРСОЗОДА ترسازاده бачаи насронӣ, тарсобача, насронизода.

ТАРСОН ترسان дар ҳолати биму ваҳм, тарсидаистода, тарсомез; **тарсон-тарсон** *ниг.* **тарсида (тарсида-тарсида)**.

ТАРСОНАНДА ترساننده он ки дигареро ба ваҳм меандозад.

ТАРСОН(И)ДАН ترساندن//ترسانیدن бим додан, тарс ба вуҷуд овардан, ба тарс андохтан.

ТАРСОНДАНӢ ترساندنی **:тарсонданӣ шудан** касеро ваҳмонидан хостан.

ТАРСОНДИЛ ترساندل буздил, тарсончак, тарсу.

ТАРСОНЧАК ترسانچک тарсу, камҷуръат, буздил.

ТАРСОНЧАКӢ ترسانچکی тарсугӣ, камҷуръатӣ, буздилӣ.

ТАРС-ТАРС ترس ترس *тақлиди овози* садои задани чӯб.

ТАРСУ ترسو тарсончак, камҷуръат, буздил.

ТАРСХОНА ترسخانه ҷой ва маҳалле, ки эҳсоси тарсу бим ба вуҷуд меорад.

ТАРСХӮРДА ترسخورده рамида, ба ваҳм афтода.

ТАРТИБ *а.* ترتیب 1. ниҳодани ҳар чиз дар ҷойҷойи худ; назм, низом, сомон; интизом. 2. тарз, усул, тариқ; **бо тартиб** бо интизом; **ба ҳамин тартиб** ба ин тарз, ба ин тариқ; **бо тартиби синну сол** мувофиқи синну сол, ба синну сол нигоҳ карда; **тартиби рӯз** муқаррар кардани тарзи (рафти) корхое, ки бояд дар як рӯз иҷро шавад; **ба тартиб андохтан** ба интизом даровардан, муназзам кардан; ба роҳ мондан; ғуну чин кардан

(*мас., чизу чораи хонаро*); **тартиб додан** а) барпо кардан, оростан; б) ба вуҷуд овардан, сохтан (чизеро): таълиф; **тартиб ёфтан** навишта шудан.

ТАРТИБДИҲАНДА ترتیب‌دهنده муаллиф, мусанниф, мураттиб.

ТАРТИБДИҲӢ ترتیب‌دهی *исми амал аз* **тартиб додан**; ба тартиб овардан, ба танзим даровардан.

ТАРТИБӢ ترتیبی **:шумораи тартибӣ** *грам.* шуморае, ки тартиби ашёро нишон медиҳад.

ТАРТИБНОК ترتیب‌ناک боинтизом, аз рӯи қоидаву усул, мураттаб.

ТАРТИБОТ *а.* ترتیبات 1. *ҷ.* **тартиб**. 2. маҷмӯи қоида, низом ва роҳу равиши муқарраршуда.

ТАРТИЛ *а.* ترتیل хондан бо оҳистагию оромӣ ва мувофиқи қоида.

ТАРФ I *а.* طرف гӯша, канор; **тарфи гулистон** як гӯшаи гулистон; **тарфи чаман** гӯшаву канори чаман, чамангоҳ.

ТАРФ II طرف зарфи чӯяние, ки ба дарунаш борут ҷо карда, дар тамошоҳои шабона оташ медоданд.

ТАРФ III *а.* طرف камарбанд, банди зарин ва нуқрагин, ки ба камар мебанданд; ◊ **тарф бастан** а) ба чизе камар бастан; б) омода шудан, азму оҳанги чизе кардан.

ТАРФ IV *а.* طرف нигоҳ, назар; чашм, дида; ҷунбонидани пилки чашм.

ТАРФ V ترف *кит.* мост, ҷурғот, қурут.

ТАРФА//ТАРФАТ *а.* طرفه//طرفت *кит.* як лаҳза, як чашм задан;

ТАРФАТУЛЪАЙН *а.* طرفةالعین *кит.* ба як чашм задан, дар як он, фавран.

ТАРФБОЗӢ طرف‌بازی ду гурӯҳ шуда ба муқобили ҳамдигар тарфҳоро оташ дода бозӣ кардан.

ТАРХИС *а.* ترخیص рухсат додан, иҷозат додан.

ТАРХОН *т.* طرخان//ترخان *таър.* он ки подшоҳ ӯро барои ягон хизматаш аз боҷу хироҷ озод мекард; аз гуноҳи касе гузаштани ҳоким, подшох *ва г.*; бахшиш; **тархон кардан** бахшидан, афв кардан; аз боҷу хироҷ озод намудан.

ТАРХУН ترخون гиёҳи алафӣ, ки баргҳои муаттари он бӯйи тунд дорад, хусусияти доруӣ низ дорад.

ТАРХӮРӢ ترخوری хӯрдани мева дар ҳолати тару тозагиаш.

ТАРҲ I طرح 1. нақшаи аввалини чизе (*мас. сохтмон*); лоиҳа, нақша. 2. шакли рӯи ҳар чиз; **тарҳаш якбора шакли ҷиддӣ гирифт; тарҳ афкандан (рехтан)** нақша кашидан (*ба иморат*).

ТАРҲ II طرح *риёз.* амали дуюм аз чор амали ҳисоб; аз адади зиёд кам кардани адади хурд.

ТАРҲКАШ طرحکش лоиҳакаш, нақшакаш.

ТАРҲКАШӢ طرحکشی лоиҳакашӣ, нақшакашӣ, наққошӣ.

ТАРҲРЕЗ طرح‌ریز лоиҳакаш.

ТАРҲРЕЗӢ طرح‌ریزی нақшакашӣ, пайрезӣ, бунёдгузорӣ.

ТАРҲСОЗ طرحساز лоиҳасоз, нақшасоз.

ТАРҲСОЗӢ طرحسازی лоиҳасозӣ.

ТАРҲШАВАНДА طرحشونده ададе, ки тарҳ мешавад.

ТАРҶЕҲ *а.* ترجیح бартар донистани чизе, бартарӣ, афзалӣ; **тарҷеҳ додан** беҳтар (волотар) шумурдани чизе нисбат ба чизи дигар.

ТАРҶЕЪ *а.* ترجیع *кит.* такрор, баргашт.

ТАРҶЕЪБАНД ترجیع‌بند *адш.* манзумае, ки дар он байти муайяне дар охири ҳар бандаш такрор меёбад.

ТАРҶИМА *а.* ترجمه *ниг.* **тарҷума**.

ТАРҶИМАИҲОЛӢ ترجمهٔحالی он чи ба нақли аҳвол дахл дорад.

ТАРҶИМОН ترجمان *ниг.* **тарҷумон**.

ТАРҶУМА *а.* ترجمه гардонидани мазмуне аз як забон ба забони дигар; **тарҷимаи аҳвол** (ҳол) нақли шарҳи ҳаёт ва фаъолияти касе, шарҳи ҳол; **тарҷима кардан** аз забоне ба забони дигар гардонидани матне.

ТАРҶУМАВӢ ترجموی тарҷумашаванда.

ТАРҶУМАИҲОЛӢ ترجمهٔحالی *ниг.* **тарҷиман-**

ҳолӣ.

ТАРҶУМАШУДА ترجمه‌شده маводе, ки аз як забон ба забони дигар гардонда шудааст.

ТАРҶУМОН *а.* ترجمان 1. аз забон ба забоне гардонанда; мутарҷим. 2. гӯянда, баёнгар, ифодакунанда.

ТАРҶУМОНӢ ترجمانی гардондан аз забоне ба забони дигар; кору касби тарҷумон; **тарҷумонӣ кардан** бо тарҷума машғул будан, аз забоне ба забони дигар гардонидан.

ТАСАВВУР *а.* تصور шакл ва ё сурати чизеро дар фикру хаёли худ муайян намудан, ангоштани чизе, пиндор; **тасаввур кардан (намудан)** пиндоштан, ба хаёл овардан.

ТАСАВВУРӢ تصوری тасвиршуда, инъикосшуда.

ТАСАВВУРНАШАВАНДА تصورنشونده он чи ки дар хаёли кас намеғунҷад.

ТАСАВВУРНОПАЗИР تصورناپذیر тасаввурнашаванда, аз тасаввур берун, он чи ба гумону хаёл намеояд.

ТАСАВВУРОТ *а.* تصورات *ҷ.* **тасаввур**.

ТАСАВВУРШАВАНДА تصورشونده қобили тасаввур.

ТАСАВВУФ *а.* تصوف 1. пӯшидани либоси пашмин. 2. *фалс.* ҷараёне, ки пайравони он барои пок шудан аз хоҳишҳои нафсонӣ кӯшида, ашёи олам ва табиатро мазҳари (маҳалли зуҳури) ҳақ(қ) (Худо) медонистанд, либоси пашмина пӯшида, ба зуҳду тақво машғул мешуданд, сӯфигарӣ: **аҳли тасаввуф**.

ТАСАВВУФӢ تصوفی *мансуб ба* **тасаввуф**.

ТАСАДДӢ *а.* تصدی *кит.* ба зимма гирифтани иҷрои коре, мутасаддӣ шудан ба касе (чизе).

ТАСАДДУҚ *а.* تصدق садақа додан барои дафъи бало ба мӯҳтоҷон, садақа, хайрот; балогардон; **тасаддуқ кардан** *таър.* барои садақаи сари амир куштани касе, ки ба ӯ муқобилате карда ё боиси норизогии вай шуда бошад; **очаат тасаддуқ!** (*дар мавриди навозиши фарзанд мегӯянд*); очаат балогардони ту шавад!, модарат ба ту қурбон! **тасаддуқатон шавам!** қурбон шавам!, балогардонатон шавам! (*вақти хитоб ба бузургон гуфта мешуд*).

ТАСАЛЛИБАХШ//ТАСАЛЛОБАХШ تسلی‌بخش//تسلابخش дилдоридиҳанда, оромкунанда, оромибахш.

ТАСАЛЛИДИҲАНДА تسلی‌دهنده *ниг.* **тасаллибахш**.

ТАСАЛЛИДИҲӢ تسلی‌دهی таскин кардан, ором намудан, дилбардорӣ, хотирнавозӣ.

ТАСАЛЛИЁБ تسلی‌یاب **:тасаллиёб шудан** ором шудан, таскин ёфтан.

ТАСАЛЛИЁБӢ تسلی‌یابی ором шудан, таскин ёфтан.

ТАСАЛЛИОВАР تسلی‌آور тасаллибахшанда.

ТАСАЛЛИОМЕЗ تسلی‌آمیز дилбардорона, оромибахш.

ТАСАЛЛӢ *а.* تسلی *ниг.* **тасалло**.

ТАСАЛЛО//ТАСАЛЛӢ *а.* تسلا//تسلی оромӣ ёфтан аз андӯх; хушнуд кардани хотири касе; дилдорӣ, дилҷӯӣ; **тасаллои дил (хотир)** таскини хотир, боиси оромии дил; **тасаллӣ додан** дилдорӣ додан, ором намудан, аз андӯх раҳоӣ додан (*мас., вақти қазо*). дилхушӣ, шодкомӣ, хушнудӣ, дилосоӣ; **тасалло ёфтан** ором шудан.

ТАСАЛЛУТ *а.* تسلط бартарӣ, даст ёфтан, ғалаба кардан, чира шудан (*ба касе ё ба мамлакате*); зердаст кардан (*мамлакатеро*).

ТАСАЛСУЛ *а.* تسلسل ҳалқа-ҳалқа, печ-печон; паиҳам, пайвастагӣ; бефосилагӣ.

ТАСАННУН *а.* تسنن *д.* пайравӣ ва суннат, суннигарӣ.

ТАСАННӮЪ *а.* تصنع сохтагӣ, маснӯъӣ, сунъӣ будан.

ТАСАРРУФ *а.* تصرف соҳибӣ кардан, даровардан ба ихтиёри худ (*мамлакате ё мулки касеро*); **аз (тахти) тасарруфи** *касе* **баромадан** соҳибихтиёри худ шудан; **ба тасарруфи** *касе* **даромадан** ба тахти итоати касе даромадан; **тасарруф кардан (намудан)** ба даст даровардан, тахти ҳокимияти худ овардан.

ТАСАРРУФӢ تصرفی соҳибият, ихтиёрӣ кардан.

ТАСАР-ТУСУР تسرتسر *тақлиди овози* садои задани химчаю чӯб.

ТАСБЕҲ *а.* تسبیح *д.* донаҳои ба ришта кашидашуда, ки диндорон вақти зикру аврод якяк мегардонанд; **тасбеҳи саддона** тасбеҳе, ки

сад дона дорад; **тасбеҳ гардонидан** *д.* тасбеҳ дар даст зикру аврод хондан.

ТАСБЕҲГАРДОНӢ تسبیح‌گردانی донаҳои тасбеҳро бо зикри Худо дона-дона гардондан.

ТАСБИТ *а.* تثبیت собит кардан, барқарор намудан, побарҷо кардан.

ТАСБИТГАР تثبیت‌گر собиткунанда, барқароркунандаи суботу ороиш.

ТАСВИБ *а.* تصویب *кит.* тасдиқ, маъқул (рост ва дуруст) шуморидани чизе.

ТАСВИД *а.* تسوید *кит.* мусаввада, пешнавис; таълиф кардани асаре, нусхабардорӣ.

ТАСВИР *а.* تصویر 1. кашидани сурати чизе. 2. бо қалам навиштани шакл ва манзараи чизе. 3. сурат, расм. 4. баён кардани ягон фикр ё ҳодиса бо забон; **тасвир ёфтан** баён карда шудан; **тасвир кардан (намудан)** баён кардан.

ТАСВИРЁФТА تصویریافته *ниг.* **тасвиршуда**.

ТАСВИРӢ تصویری *мансуб ба* **тасвир** 3; **санъати тасвирӣ** рассомӣ; **филми тасвирӣ** филме, ки барои кӯдакон таҳия мегардад.

ТАСВИРНАШАВАНДА تصویرنشونده ғайри қобили тасвир, он чи қобили тасвир нест.

ТАСВИРНОК تصویرناک расмдор, суратдор, мусаввар.

ТАСВИРНОПАЗИР تصویرناپذیر баённашаванда, берун аз шарҳу тафсир, он чи аз имкони тасвиру баён берун аст.

ТАСВИРОТ *а.* تصویرات *ҷ.* **тасвир**.

ТАСВИРШАВАНДА تصویرشونده қобили тасвир.

ТАСВИРШУДА تصویرشده *сифати феълии замони гузашта аз* **тасвир шудан**; баён кардашуда.

ТАСВИЯ//ТАСВИЯТ *а.* تسویه//التسویت ба як савия овардан, баробар кардан, тартиб додан, мураттаб кардан.

ТАСДЕЪ *а.* تصدیع *кит.* ташвишдиҳӣ; касеро дарди сар додан, ба ташвиш андохтан.

ТАСДИҚ *а.* تصدیق рост донистан ё таъкид кардани чизе, иқрор кардан ба дурустии чизе; *муқоб.* **такзиб**; **тасдиқ кардан (намудан)** дуруст донистан; **тасдиқ ёфтан (шудан)** дуруст дониста шудан, ҳақ шумурда шудан, қабул шудан; **ҷавоби тасдиқ додан** розигӣ баён кардан.

ТАСДИҚКУНАНДА تصدیق‌کننده иқрор шудан, рост ҳисоб кардан.

ТАСДИҚНОМА تصدیق‌نامه ҳуҷҷат дар бораи дуруст донистани коре.

ТАСКИН *а.* تسکین ором кардан, сокин намудан, паст кардан (*мас., газабро*); тасаллодиҳӣ; дилбардорӣ; **таскини фитна** паст кардан ва хобондани фитна; **таскин додан** ором кардан, тасалло додан, хобондан, пасанда кардан (*мас., ҷанҷолро*); **таскин ёфтан** ором шудан, паст шудан (*мас., ҷанҷол*); тасалло ёфтан.

ТАСКИНБАХШ تسکین‌بخش оромкунанда, таскиндиҳанда, тасаллобахш.

ТАСКИНДИҲАНДА تسکین‌دهنده *ниг.* **таскинбахш**.

ТАСКИННАЁБАНДА تسکین‌نیابنده ғайри қобили таскин ва тасалло, таскиннопазир.

ТАСКИННОПАЗИР تسکین‌ناپذیر таскиннаёбанда.

ТАСКИНОМЕЗ تسکین‌آمیز ба таври тасаллӣ, омехта бо тасаллову таскин.

ТАСЛИМ *а.* تسلیم супурдан; гардан ниҳодан; тандиҳӣ бо фармони касе ё пешомаде; **сари таслим фикандан** итоат ва фармонбардорӣ изҳор кардан; **таслим кардан** супурдан, тамоми ихтиёри чизеро ба касе вогузор намудан; **таслим гаштан (шудан)** тан додан, ихтиёри худро супурдан, сари итоат фуруд овардан.; ◊ **ба таслим оромидан** итоат кардан.

ТАСЛИМКОРОНА تسلیم‌کارانه бо таслимкорӣ ба таври таслим шудан.

ТАСЛИЯТ *а.* تسلیت *кит.* дилдорӣ додан; дилдорӣ; дилбардорӣ (*вақти мусибат, таъзия*).

ТАСЛИЯТБАХШ تسلیت‌بخش дилдоридеҳ, дилбардор, тасаллобахшанда.

ТАСМА تسمه 1. чарм ё матои камбари дароз барои бастани чизе. 2. камарбанд. 3. навор; **тасмаи кино**; **тасма-тасма** рах-рах, монанди тасмаҳо.

ТАСМААРРА تسمه‌اره *тех.* аррае, ки ба воситаи

тасмаи оҳанин кор мекунад.

ТАСМАВОР تسمه‌وار чун тасма, мисли тасма.

ТАСМАГӢ تسمگی *марбут ба* **тасма**; чармӣ, тасмаӣ.

ТАСМАДОР تسمه‌دار чармдор, дорои тасма.

ТАСМАҚАМЧИН تسمه‌قمچین қамчини чармӣ.

ТАСМАЧАРХ تسمه‌چرخ занҷири сербаре, ки чархи трактор ё танк бо он пӯшонда мешавад.

ТАСМАШАКЛ تسمه‌شکل монанди тасма, шакли тасма дошта.

ТАСМИМ *а.* تصمیم дар коре қарори қатъӣ кардан; **тасмим гирифтан** қарор додан барои анҷоми коре, азми қатъӣ кардан; **тасмим ёфтан** қарор гирифтан.

ТАСНИФ *а.* تصنیف 1. ба навъҳо ҷудо кардани чизҳо. 2. таълиф кардани китоб (рисола). 3. эҷоди тарона, суруд.

ТАСНИФГАР تصنیفگر он ки ба гурӯҳбандӣ, табақабандӣ ва ё таҳияву таснифот машғул аст.

ТАСНИФОТ *а.* تصنیفات *ҷ.* **тасниф**.

ТАСОВӢ *а.* تساوی баробар будан, баробарӣ.

ТАСОДУМ *а.* تصادم задани ду чиз ба ҳамдигар, ба ҳам задан, дучор шудан.

ТАСОДУФ *а.* تصادف 1. ба ҳам дучор шудан, бо ҳам бархӯрдан, иттифоқи ба чизе ё касе рост омадан. 2. воқеаи ғайриинтизорӣ рӯйдода, ногаҳонӣ. 3. пешомад; **ба ҳар тасодуф ҳозир бошед; тасодуф кардан** дучор омадан бо касе, банохост дида мондан.

ТАСОДУФАН *а.* تصادفاً иттифоқо; ногаҳон.

ТАСОДУФӢ تصادفی он чи баногоҳ (ба таври ғайриинтизорӣ) рӯй додаст, вобаста ба тасодуф.

ТАСОДУФОТ *а.* تصادفات *ҷ.* **тасодуф**.

ТАСРЕҲ *а.* تصریح баён кардан, кушодаву равшан кардан, ошкор кардан, сареҳ ифода кардан, равшан ифода кардан.

ТАСРИФ *а.* تصریف 1. гардонидан, тағйир додан. 2. *грам.* аз рӯи шахс ва шумора тағйир ёфтани феъл.

ТАСРИФНАШАВАНДА تصریف‌نشونده феъле, ки тағйир намеёбад, ғайри қобили тасриф.

ТАСРИФШАВАНДА تصریف‌شونده тағйирёбии шакли феъл, қобили тасриф.

ТАСФ تسف 1. *ниг.* **тафс**.

ТАСФИДАН تسفیدن гармӣ, гарм шудан.

ТАСФИЯ *а.* تصفیه *кит.* соф (тоза, покиза) кардани чизе; **тасфияи ботин** пок кардани дарун, покизагии ботинӣ ё маънавӣ (истиллоҳи тасаввуф).

ТАСХИР *а.* تسخیر истило, забт, даровардан ба итоати худ (*мас., мамлакатеро*); **тасхир кардан** забт кардан, ба даст даровардан, тасарруф кардан; **дуои тасхир** *д.* дуои ром кардан ва ба итоати худ даровардани аҷинаҳо.

ТАСХИРКУНАНДА تسخیرکننده *маҷ.* мафтункунанда; забткунанда; **маҳорати баланди тасхиркунанда**.

ТАСХИРНОПАЗИР تسخیرناپذیر қобили тасхир набуда, таслимнопазир; мағлубнопазир.

ТАСХИРШУДА تسخیرشده таслимшуда; мафтуншуда.

ТАСҲЕҲ *а.* تصحیح ислоҳ ё дуруст кардани хатоҳои чизи навишташуда.

ТАСҲЕҲГАР تصحیحگر мусаҳҳеҳ, ислоҳгар.

ТАСҲЕҲОТ *а.* تصحیحات *ҷ.* **тасҳеҳ**.

ТАСҲИЛ *а.* تسهیل *кит.* осонгардонӣ, осонӣ, сабукӣ.

ТАСҲИФ *а.* تصحیف хато дар навиштан, хато хондан ва навиштани чизе, хато хондани калима ба тавре, ки маънӣ тағйир ёбад.

ТАТАББӮЪ *а.* تتبع *кит.* 1. аз паи чизе рафтан, ҷустуҷӯ, таҳқиқ. 2. *маҷ., адб.* ба вазн ва қофияи шеъре тақлид карда гуфтани шеър; тобеӣ, пайравӣ.

ТАТАВВУР *а.* تطور *кит.* 1. тадриҷан гузаштан аз ҳоле ба ҳоле. 2. гуногунӣ.

ТАТБИҚ *а.* تطبیق 1. бо ҳам мутобиқ (қиёс) кардан ду чиз. 2. ҷорӣ кардан ё ба амал овардани ихтирое ё фикри наве.

ТАТВИЛ *а.* تطویل *кит.* дароз кардан, дуру дароз шудан.

ТАТОВУЛ *а.* تطاول *кит.* дароз кардан; таҷовуз,

таарруз; **дасти татовул** *ба касе ё ба чизе* **дароз кардан** ҷабр (таарруз) намудан ба ҳаққи касе, дастдарозӣ кардан.

ТАТҲИР *а.* تطهير *кит.* пок (тоза, покиза) кардан, ба покӣ баровардан.

ТАФ(Ф) تف гармӣ, ҳарорат, бухор; **таф додан** сурх кардан, зирбондан.

ТАФАЗЗУЛ *а.* تفضل *кит.* лутфу марҳамат, меҳрубонӣ; **тафаззул намудан** меҳрубонӣ карда, чизеро ба касе лутфан додан (бахшидан).

ТАФАККУР *а.* تفکر андеша, фикр; ба хаёл (андеша) гарқ шудан.

ТАФАҚҚУД *а.* تفقد 1. меҳрубонӣ, пазирой, меҳрубонӣ кардан. 2. ҷустуҷӯ, кофтуков; пурсупос, аҳволпурсӣ.

ТАФАРРУҚ *а.* تفرق аз ҳам ҷудо шудан, парокanda гардидан, парешон шудан; парокандагӣ, парешонӣ.

ТАФАРРУҶ *а.* تفرج *кит.* 1. сайру гашт, саёҳат, тамошо. 2. хушҳолӣ, дилхушӣ ва лаззат аз дидани чизе.

ТАФАРРУҶГОҲ *а.* تفرجگاه ҷои сайругашт.

ТАФАҲҲУМ *а.* تفهم *кит.* фаҳмидан, дарк кардан, дарёфтан, пай бурдан.

ТАФАҲҲУС *а.* تفحص тафтиш кардан, ҷустуҷӯ кардан, кофтуков кардан; тафтиш, ҷустуҷӯ, кофтуков, ҷустор.

ТАФБОД تف باد гармсел.

ТАФОВУТ *а.* تفاوت фарқ; дурии байни ду чиз; **бубин тафовути раҳ аз куҷост то ба куҷо** (*зарб.*).

ТАФОВУТНОК تفاوتناک фарққунанда, фарқшаванда.

ТАФОЛА تفاله бахши боқимондаи моддае монанди меваe, ки ошира ё равғани он гирифта шудааст.

ТАФОУЛ *а.* تفاؤل фол гирифтан, фол дидан.

ТАФОХУР *а.* تفاخر нозидан ба худ, фахр; **тафохур кардан (намудан)** фахр кардан, болидан ба чизе.

ТАФОҲУМ *а.* تفاهم мақсади якдигарро фаҳмидан, ҳамдигарро фаҳмидан; ◊ **ҳусни тафоҳум** мувофиқату созиши пурраи ду тараф, ҳамфикрии ду кас.

ТАФРЕҲ *а.* تفريح *кит.* вақтхушӣ, хушӣ.

ТАФРЕҲОТ *а.* تفريحات *ҷ.* **тафреҳ**.

ТАФРИҚА *а.* تفرقه 1. ҷудо кардан; ҷудой андохтан; ҷудой, парокандагӣ. 2. *маҷ.* парешонӣ.

ТАФРИҚААНДОЗ تفرقه‌انداز ҷудоиандоз, парокандасоз.

ТАФРИҚААНДОЗӢ تفرقه‌اندازی ҷудоандозӣ.

ТАФРИТ *а.* تفريط кӯтоҳӣ кардан, бепарвой кардан дар коре.

ТАФС تفس 1. гармӣ, ҳарорат. 2. гармогармӣ, шиддат, авҷ; **тафси бадан** ҳарорати бадан; **тафс доштан** таб доштан; **тафсидани бозори** *чизе* дар ривоҷу равнақ будани чизе, гарму часпон шудани харидорон ба матое.

ТАФСИДА تفسيده гармшуда (*аз гармии офтоб ё аз оташ*); **санги тафсида, дойраи тафсида** доираи бо гармӣ тарангшуда.

ТАФСИДАН تفسيدن 1. гарм шудан. 2. дар авҷ будан, авҷ гирифтан: **тафсидани сӯҳбат**. 3. оташин шудан, дар (ба) ғазаб омадан.

ТАФСИЛ *а.* تفصيل баёни муфассал, бо тамоми ҷузъиёташ гуфтани чизе, шарҳдиҳӣ; шарҳ; **тафсили воқеа** баёни воқеа бо тамоми ҷузъиёташ; **ботафсил** муфассалан; ҳамаҷониба баён кардан ё шарҳ додан.

ТАФСИЛАН *а.* تفصيلاً бо пуррагӣ, бо шарҳу эзоҳ.

ТАФСИЛӢ تفصيلی *марбут ба* **тафсил**, пуррагӣ.

ТАФСИЛНОК تفصيلناک ботафсил, муфассалтар, бо шарҳу баён.

ТАФСИЛОТ *а.* تفصيلات *ҷ.* **тафсил**; ҳамаҷониба баён кардани воқеаe, баёни муфассал.

ТАФСИР *а.* تفسير 1. шарҳдиҳӣ, маънидод; шарҳ, баён. 2. тарҷима ва маънидоди Қуръон.

ТАФСИРА *а.* تفسيره шарҳи воқеаву рӯйдодҳо дар радиову телевизион ва фарҳангу матбуот.

ТАФСИРӢ تفسيری **фарҳанги тафсирӣ** фарҳанге, ки дар он калимаҳо шарҳу эзоҳ дода шуда-

анд; луғат бо шарҳ.

ТАФСИРКУНАНДА تفسیرکننده шарҳу эзоҳдиҳанда.

ТАФСИШ تفسش гармӣ, ҳарорати баланд: **тафсиши офтоби нимрӯзӣ.**

ТАФСОН تفسان 1. тафсида, гарм, ниҳоят гарм; гармшуда (*аз гармии офтоб ё оташ*). 2. авҷ гирифта, гарму ҷӯшон; **тафсон будани суҳбат** гарму ҷӯшон (дар авҷ) будани суҳбат.

ТАФСОНДАН تفساندن 1. аз ҳад зиёд гарм кардан. 2. ба авҷ расондан; **базмро тафсондан** базмро гарм кардан, ба авҷ овардан; **таги гӯши** *касеро* **тафсондан** *маҷ.* ба таги гӯш сахт задан.

ТАФСОНДАШУДА تفسانده‌شده гарм шуда, аз ҳад зиёд гармшуда.

ТАФСОНИДАН تفسانیدن *ниг.* **тафсондан**.

тафт تفت *асоси замони гузаштаи феъл аз* **тафтан**.

ТАФТ تفت 1. гармӣ, ҳарорат. 2. *маҷ.* шитобон, бо шитоб.

ТАФТА تفته сахт гармшуда, сӯзон, бирён, гудохташуда.

ТАФТАДИЛ تفته‌دل 1. он ки дилаш гарм бошад; дилгарм. 2. ғамнок, дилсӯхта, дилафгор, дилфигор, тангдил, он ки дили пур-оташу сӯзон дорад. 3. *маҷ.* ошиқ, дилбаста.

ТАФТАН تفتن 1. гарм шудан; тарсон шудан. 2. шитобидан, ба суръат роҳ рафтан.

ТАФТАҶИГАР تفته‌جگر *кит.* 1. он ки гирифтори бемориҳои диқ ва таб аст. 2. *маҷ.* ошиқ, ошиқи дилсӯхта ва маҷҳур.

ТАФТБОД تفت‌باد *ниг.* **тафбод**.

ТАФТИШ *а.* تفتیش 1. кофта дидани чизе; кофтуков; санҷиш. 2. таҳқиқ, истинтоқ, бозпурсӣ.

ТАФТИШӢ تفتیشی боби тафтиш, қобили тафтиш.

ТАФТИШКУНАНДА تفتیش‌کننده он ки тафтиш мекунад.

ТАФТИШОТ *а.* تفتیشات *ҷ.* **тафтиш**.

ТАФТИШОТӢ تفتیشاتی *марбут ба* **тафтиш**, шӯъбаҳои масъули тафтиш.

ТАФТОН تفتان :**нони тафтон** нони тунуке, ки дар оташи тафсон бирён карда мепазанд.

ТАФӮР تفور ҷойи гилнок, ҷойи серлой; ботлоқ.

ТАФҲИМ *а.* تفهیم фаҳмондан, фаҳмонда додан; омӯхтан.

ТАФШИЛА تفشیله як навъ хӯрокест, ки аз гӯшту пиёз, чормағзу тухму асал тайёр мекунанд.

ТАХАЙЮЛ *а.* تخیل *кит.* хаёл, тасаввур; орзу.

ТАХАЙЮЛОТ *а.* تخیلات *ҷ.* **тахайюл**.

ТАХАЛЛУС *а.* تخلص номи махсус, ки шоир ё нависанда барои худ баргузидааст; лақаб; **тахаллус кардан** дар шеър номи махсуси шеърии худро зикр намудан.

ТАХАЛЛУФ *а.* تخلف *кит.* вайрон кардани ваъда, хилофи ваъда, гаштан аз ваъдаи (қавли) худ; **тахаллуф кардан** бар хилофи ваъда амал кардан.

ТАХАЛЛУФНОПАЗИР تخلف‌ناپذیر ғайри қобили хилофи ваъда.

ТАХАЛЛУФПАЗИР تخلف‌پذیر қобили хилофи ваъда.

ТАХАЛХУЛ *а.* تخلخل ҷудо шудани ҷузъҳои чизе аз якдигар, аз ҳам пошида шудан.

ТАХАССУС *а.* تخصص дар коре малакаву истеъдод пайдо кардан, ихтисос пайдо кардан дар соҳае, ихтисос.

ТАХАССУСӢ تخصصی *марбут ба* **тахассус**; касбӣ, ихтисосӣ.

ТАХАССУСТАЛАБ تخصص‌طلب коре, ки тахассус (маҳорати махсус) металабад.

ТАХИР تخیر явшон, дармана (*як хел растании худрӯи давоӣ*).

ТАХЛИС *а.* تخلیص *кит.* халос кардан, раҳонидан; раҳоӣ, халосӣ.

ТАХЛИТ *а.* تخلیط 1. омехтан, омезиш кардан. 2. ба каломи худ суханони бофта ва дурӯғ омехта гуфтан.

ТАХЛИЯ *а.* تخلیه холӣ кардан; *маҷ.* пок кардан.

ТАХМИН *а.* تخمین 1. он чи ба гумон гуфта шуда бошад. 2. андоза кардани чизе ба ҳадде бидуни тафтишу таҳқиқ ва паймоиши махсус; **аз рӯи тахмини**... ба гумон, аз рӯи ҳадде;

тахмин кардан (намудан) қиёс кардан, ба гумон чизеро муайян кардан.

ТАХМИНАН *а.* تخميناً тақрибан; аз рӯи гумон ва ҳисоби тахминӣ: **ҷавони тахминан бистсола.**

ТАХМИНӢ تخمينى тақрибӣ.

ТАХМОН تخمان тоқҳои калону сербари девори пешгоҳи хона, ки дар он ҷо сандуқ ва дар болои он кӯрпаҳо гузошта мешаванд.

ТАХОРӢ تخارى *мансуб ба* **Тахор**; тахористонӣ: **забони тахорӣ.**

ТАХРИБ *а.* تخريب *кит.* хароб (вайрон) кардани чизе, ҷое.

ТАХРИБКОР تخريبکار тахрибкунанда, харобкор, вайронкор.

ТАХРИБКОРӢ تخريبکارى вайронкорӣ, харобкорӣ.

ТАХСИС *а.* تخصيص махсус, хос; **тахсис кардан** махсус гардонидан, хос кардан; **ба тахсис** хусусан, алалхусус; **тахсиси маблағ** ҷудо кардани маблағ.

ТАХТ I تخت 1. курсӣ ё нишемангоҳи чорпоя аз оҳан ва чӯб. 2. нишемангоҳи махсусе, ки подшоҳ дар маросимҳо бар он менишаст; **тахти равон** тахти махсусе, ки пирон ва беморонро хобонда, чор кас бардошта мебурданд; **аз тахт фуровардан** аз подшоҳӣ бекор кардан; **ба тахт нишастан** ба подшоҳӣ сар кардан.

ТАХТ II تخت ҷои ҳамвор ва мусаттаҳ.

ТАХТ III تخت *гуфт.* омода, тайёр, муҳайё; **ҳамаи чизҳои даркорӣ тахт шуд; тахт кардан** тайёр кардан, омода намудан; **тахт истодан** *мас.*, рост истодан.

ТАХТА تخته 1. чӯби рост буридашудаи ҳамвор. 2. ҳар чизи мусаттаҳ ва ҳамвор (*мас.*, *санг*, *оҳан*). 3. сафҳа, варақ (коғаз). 4. қитъа (*замини кишт*). 5. фарши чӯбини хона. 6. лавҳаи девории хатнависӣ дар дарсхона: тахтаи синф; **тахтаи ифтихор** лавҳаи чӯбине, ки ба девори муассисаҳо зада, дар он номи коргарони пешқадамро менависанд; **тахтаи фармон** тахтае, ки дар муассиса ва идораҳо фармонҳои гуногун барои шиносоии умум дар он овехта мешавад; **ба тахта гирифтан** мавриди маломату сарзаниш қарор додан, танбеҳ кардан; **ба рӯи тахта гирифтан (мурдаро барои шустан)** ба рӯи тахтаи мурдашӯӣ гузоштан (*мурдаро*); ◊ **тахтаю тираки худро гундоштан** аз коре даст кашидан, кореро бас кардан; **тахта шудан (шуда мондан)** шах шуда мондан, мабҳуту мутаҳайир мондан.

ТАХТАБАНД تختهبند 1. бо тахта басташуда, бо тахта иҳота кардашуда; **тахтабанд кардан дар миёни чор дарё** дар вазъияти ноилоҷонае монондан. 2. *маҷ.* бандӣ, зиндонӣ.

ТАХТАБАНДӢ تختهبندى 1. бо тахта басташуда. 2. сар то сар баста будани дӯконҳои як шаҳр.

ТАХТАБАСТ تختهبست *ниг.* **тахтабандӣ.**

ТАХТАБЕТОН تختهبيتان қитъаҳои аз сангу бетон рехташуда барои сохтмон.

ТАХТАБОЗӢ تختهبازى шоҳмотбозӣ.

ТАХТАБУР تختهبر бурандаи тахта, устои бо буридани тахта сару кор дошта.

ТАХТАБУРӢ تختهبر бурида тайёр кардани тахта аз чӯб.

ТАХТАВАРҒ تختهورغ банди об аз чӯб ё аз санг.

ТАХТАГИН تختهگين *ниг.* **тахтагӣ.**

ТАХТАГӢ تختگى аз тахта сохташуда, чӯбин.

ТАХТАДЕВОР تختهديوار девори аз тахта сохташуда, девори тахтагӣ.

ТАХТАКАНА تختهکنه ҳашарае аз ҷинси кана, ки бо хуни инсон, ҳайвонот ва шираи растаниҳо зиндагӣ дорад.

ТАХТАКАТ تختهکت кати чӯбин.

ТАХТАКУНҶОРА تختهکنجاره кунҷорае, ки корхонаҳои равған мебарорад.

ТАХТАКУЛОҲ تختهکلاه *кҳн.* кулоҳи чӯбин, ки ба сари гунаҳкорон пӯшонда, ба хар савор карда барои расво кардан дар кӯчаҳо мегардонданд.

ТАХТАКӮБ تختهکوب ҷое, ки бо тахта кӯбида шудааст ё фарши хона, ки бо тахта пӯшонида шудааст.

ТАХТАНАРД تختهنرد *ниг.* **нард.**

ТАХТАПОРА تختهپاره пораҳои майдаи тахта.

ТАХТАПУЛ تختهپل 1. пуле, ки аз чӯбу тахта

сохта шудааст. 2. номи даромадгоҳи арки Бухоро.

ТАХТАПУШТ تخته‌پشت қисми болои ақиби бадан, пушт.

ТАХТАПӮСТ تخته‌پوست *кит.* пӯсти ҳайвон, ки дарвешон ва қаландарон ҳамчун зерандоз истифода мебурданд, пӯстахта, пӯстак.

ТАХТАПӮШ تخته‌پوش он чи ба тахта пӯшонида шудааст; ◊ **тахтапӯш шудан** дафн шудан (*дар тобут*).

ТАХТАРАВОҚ تخته‌رواق ток ва равоқи аз чӯбу тахта сохташуда.

ТАХТАСАНГ تخته‌سنگ санги калони паҳни ҳамвор.

ТАХТАСУФА تخته‌سفه суфаи аз чӯбу тахта сохташуда.

ТАХТА-ТАХТА تخته تخته варақ-варақ; қабат-қабат.

ТАХТАФАРШ تخته‌فرش фарши бо тахта пӯшондашуда, фарши тахтагӣ.

ТАХТАЧА تختچه тахтапора; **тахтачаи таълимӣ** тахтачае, ки дар мактабҳои кӯҳна ба рӯи он ҳарфҳоро навишта ба бача меомӯхтанд.

ТАХТАЧАБАНДӢ تختچه‌بندی бастани даст ё пои шикаста бо тахтачаҳо.

ТАХТАЧАХОНӢ تختچه‌خانی омӯхтани алифбо (*ҳарфҳои ба тахтача навишташуда*) дар мактаби кӯҳна.

ТАХТАЧОЙ تخته‌چای резаҳои ба шакли тахтача фишурдаи чой.

ТАХТАЧӮБ تخته‌چوب асо, таёқ, чӯбдаст.

ТАХТБОМ تخت‌بام *лаҳҷ.*, *ниг.* **тахмон.**

ТАХТГИР تخته‌گیر *кит., киноя аз* подшоҳи қудратманди тавоно, ки тахтҳоро гираду подшоҳӣ кунад.

ТАХТГИРӢ تخته‌گیری *кит.* тахт гирифтан, ба подшоҳӣ расидан.

ТАХТГОН تخت‌گان *кит.* 1. маҳал ва ҷойи ҷулуси подшоҳ, тахтахона. 2. *маҷ.* пойтахт, ҷои шаҳнишин.

ТАХТГОҲ تخت‌گاه *ниг.* **тахтгон.**

ТАХТӢ تختی ҳамворӣ; ҷои мусаттаҳ.

ТАХТМОН تخت‌مان *ниг.* **тахмон.**

ТАХТНИШИН تخت‌نشین подшоҳ, амир.

ТАХТНИШИНӢ تخت‌نشینی маросими ба тахт нишастан.

ТАХФИФ *а.* تخفیف сабук кардан; кам кардан.

ТАҲ I ته *ниг.* **таг, тахт; аз таҳти дил** аз сидқи дил; **то таҳ** то охир, то қатраи охирин; **дил таҳ кашидан** дил аз хонааш баромадан; тарсидан; **таҳ ғӯтидан** ба таги об рафтан.

ТАҲ II ته :**таҳ ба таҳ** қабат ба қабат; **таҳ кардан** пӯшок, кӯрпа ва либосро ҳамвор қат карда мондан; **таҳ карда мондан** а) қат карда (пеҷонда) ба як сӯ гирифта мондан; б) кореро қатъ кардан; **таҳ шудан** қабат ба қабат болои ҳам хобидани чизе; **мижа таҳ кардан** андаке хобидан.

ТАҲАВВУЛ *а.* تحول *кит.* гузаштан аз ҳоле ба ҳоле, тағйирёбӣ, дигаргунӣ.

ТАҲАВВУЛӢ تحولی дар ҳолати инкишофёбӣ.

ТАҲАВВУЛОТ *а.* تحولات *ҷ.* **таҳаввул.**

ТАҲАВВУР *а.* تهور *кит.* шуҷоат, далерӣ, далерии аз ҳад зиёд.

ТАҲАЙЮР *а.* تحیر ҳайронӣ, тааҷҷуби сахт, ҳайрат, ошуфтагӣ.

ТАҲАЙЮРАНГЕЗ تحیرانگیز ҳайратангез, тааҷҷубангез.

ТАҲАЙЮРОМЕЗ تحیرآمیز ҳайратомез.

ТАҲАККУМ *а.* تحکم *кит.* ҳукмравоӣ бо қувва, ба кор бурдани зӯрӣ; тааддӣ; **таҳаккум доштан** ҳукмраво будан; фармонравоӣ (зӯроварӣ) кардан.

ТАҲАҚҚУҚ *а.* تحقق ба исбот расидан, ҳақиқат шудан, дуруст баромадан (*мас., хабар амалӣ шудан*).

ТАҲАММУЛ *а.* تحمل *кит.* тоб овардан ба сахтию душворӣ; тоқату бардошти фавқулода; **таҳаммул доштан** сабр кардан, шикебо будан; **таҳаммул кардан (намудан)** тоқат кардан, тоб овардан.

ТАҲАММУЛНОПАЗИР تحمل‌ناپذیر он чи тоқат кардан ба он номумкин ё сахт душвор аст.

ТАҲАМТАН تهمتن 1. пурзӯр, танумаңд. 2. лақаби Рустам – қаҳрамони «Шоҳнома».

ТАҲАРРУК *а.* تحرک ҷунбиш, ҳаракат; кору кӯшиш.

ТАҲАССУР *а.* تحسر *кит.* таассуф кардан; дареғ гуфтан; ранҷу андӯҳ бурдан аз ҳасрату дареғ, ғаму ғусса.

ТАҲБАҒАЛӢ تهبغلی :**таҳбағалии дарахт** шохча ва навдаҳои зиёдатӣ.

ТАҲВИЛ I *а.* تحویل *кит.* 1. супурдан, ҳавола кардан, интиқол додан; **таҳвил додан** супурдан (*мас., кор ё вазифаи худро ба каси дигар*). 2. интиқол ёфтани офтоб аз бурҷи Ҳут ба бурҷи Ҳамал, ки оғози соли нави шамсӣ аст ва дар ин рӯз Наврӯз мешавад; **таҳвили сол** гузаштани соли кӯҳна ба соли нав.

ТАҲВИЛ II *а.* تهویل ҳавл ангехтан, тарсондан, ба воҳима андохтан.

ТАҲВИЛӢ تحویلی *мансуб ба* **таҳвил** I.

ТАҲВИЯ *а.* تهویه расондан ва тағйир додани ҷараёни ҳаво, ҳавохӯрӣ.

ТАҲГИР تهگیر 1. бо лой ва гаҷ ҳамвор кардани девор пеш аз андовакунӣ. 2. ранги аввалии пеш аз ранги асосӣ додаи наққош ва рангрезон.

ТАҲҒАЛБЕР تهغلبیر он чи зери ғалбер меистад.

ТАҲДАР تهدر таги дар: **таҳдари бино**.

ТАҲДЕВОР تهدیوار пойдевор.

ТАҲДИД I *а.* تهدید тарсондан; дӯғу пӯписа; **таҳдид кардан (намудан)** тарсонидан, ба хавф андохтан;

ТАҲДИД II تحدید 1. тез кардан, (*мас., кордро бо санг ё сӯҳон*). 2. ҳадди чизеро нишон додан, ҳадди чизеро маҳдуд кардан, маълум намудан.

ТАҲДИДГАР تهدیدگر он ки ё он чизе, ки дигаронро таҳдид менамояд.

ТАҲДИДКОРОНА تهدیدکارانه ба таври тарсондан, бо таҳдид, аз рӯи таҳдидкорӣ.

ТАҲДИДКУНАНДА تهدیدکننده 1. он чи боиси тарсу ҳарос мешавад, он чи хавфи ҳуҷумоварӣ дорад. 2. он ки дӯғу пӯписа мекунад.

ТАҲДИДКУНОН تهدیدکنان тарсонида, дӯғу пӯписа карда; бо таҳдид.

ТАҲДИДОМЕЗ تهدیدآمیز бо дӯғу пӯписа.

ТАҲДИДОМЕЗОНА تهدیدآمیزانه бо таври таҳдидомез.

ТАҲДОН تهدان ҷевон, шкаф.

ТАҲДОР تهدار маънодор, пурмаъно; гапи духӯра.

ТАҲЗИБ *а.* تهذیب *кит.* 1. ислоҳ (покиза) кардани чизе; **таҳзиби ахлоқ** ислоҳи ахлоқ. 2. номи китоби дарсие дар мадрасаҳои динӣ.

ТАҲИЯ *а.* تهیه омода (тайёр) кардани лавозими ягон кор (*мас., асбоби ҷанг*); **таҳия дидан** тайёрӣ дидан, омода шудан; **таҳия кардан (намудан)** тайёр кардан, омода намудан.

ТАҲИЯГАР تهیه‌گر 1. омодакунанда. 2. танзимгар.

ТАҲИЯКУНАНДА تهیه‌کننده омодакунанда, омодасозанда, таъмингар.

ТАҲКАШ ته‌کش он чи шотуи аробаро бо он аз таги дили асп мебанданд.

ТАҲКИМ *а.* تحکیم *кит.* маҳкам кардан ё мустаҳкам намудани чизе; **таҳкими робитаҳои дӯстона**; **таҳким шудан** мустаҳкам гардидан.

ТАҲКИМОТ *а.* تحکیمات *ҷ.* **таҳким**.

ТАҲКИМОТӢ تحکیماتی *мансуб ба* **таҳкимот**.

ТАҲКУРСӢ ته‌کرسی қисми таҳихокии девор (бино); бунёд, асос.

ТАҲҚИҚ *а.* تحقیق тафтиш намудан; ҳақиқат ва воқеияти чизеро муайян кардан; тафтиш; пажӯҳиш.

ТАҲҚИҚГАР تحقیقگر ҷӯянда, илмҷӯ, пажӯҳишгар.

ТАҲҚИҚӢ تحقیقی *мансуб ба* **таҳқиқ**; ҷӯёӣ, таҳқиқотӣ, пажӯҳишӣ.

ТАҲҚИҚКУНАНДА تحقیق‌کننده пажӯҳанда, ҷӯяндаи дониш.

ТАҲҚИҚОТ تحقیقات *ҷ.* **таҳқиқ**; тафтишот, пажӯҳишҳо.

ТАҲҚИҚОТӢ تحقیقاتی *мансуб ба* **таҳқиқот**; илмӣ, асоснокӣ.

ТАҲҚИР *а.* تحقیر хор доштан, хор шумурдан, ҳақир гирифтан; ҳақорат, хорӣ.

ТАҲҚИРДИДА تحقیردیده он ки таҳқиру тааддӣ дидааст, шахсе, ки ҳақорат шунидааст.

ТАҲҚИРОМЕЗ تحقیرآمیز ҳақирона, таҳқирона.

ТАҲҚИРШУДА تحقیرشده хоршуда.

ТАҲЛИКА *а.* تهلکه *ниг.* **таҳлука**.

ТАҲЛИЛ *а.* تحلیل усул ва равиши таҳқиқи илмӣ бо роҳи санҷидани ҷиҳатҳои ҷудогона, хосият ва ҷузъҳои таркибии чизе; **таҳлил кардан (намудан)** санҷидан, анализ кардан.

ТАҲЛИЛГАР تحلیلگر *ниг.* **таҳлилкунанда**.

ТАҲЛИЛӢ تحلیلی *мансуб ба* **таҳлил**: **химияи таҳлилӣ**.

ТАҲЛИЛКУНАНДА تحلیلکننده он ки санҷиш ва таҳлили амалеро анҷом медиҳад, таҳлилгар.

ТАҲЛИЛОТ *а.* تحلیلات *ҷ.* **таҳлил**.

ТАҲЛУКА *а.* تهلکه коре, ки ба ҳалокат боис шуда метавонад; тарс, ҳалокат, нобудӣ; **дар таҳлука андохтан** дар хавфу хатар андохтан; сахт ба ташвиш монондан касеро.

ТАҲЛУКААНГЕЗ تهلکه‌انگیز хавфнок, боиси ташвиш ва хатар.

ТАҲЛУКАНОК تهلکه‌ناک хавфнок, ташвишнок.

ТАҲЛУКАОВАР تهلکه‌آور хавфовар, хатарнок.

ТАҲЛУКАОМЕЗ تهلکه‌آمیز хавфомез.

ТАҲМИЛ *а.* تحمیل 1. бор кардан, ба зери бор даровардан. 2. *маҷ.* ба касе зиёда аз қувваташ коре фармудан.

ТАҲМИЛӢ تحمیلی ба зери бор дароваранда, боршуда; он чи бар хилофи майли касе бар ӯҳдаи ӯ гузошта мешавад.

ТАҲМОН ته‌مان ҷои махсуси ковоки девори хона барои мондани сандуқ ва кӯрпаҳо.

ТАҲНИШАСТА ته‌نشسته *ниг.* **таҳнишин**.

ТАҲНИШИН ته‌نشین 1. лой ва ғуборе, ки ба таги моеот нишастааст. 2. дурда.

ТАҲНИЯТ *а.* تهنیت муборакбодӣ гуфтан; табрик, муборакбод; **таҳният гуфтан** табрик кардан.

ТАҲОРАТ *а.* طهارت шустушӯи махсус пеш аз намоз; **таҳорат гирифтан (кардан)** шустушӯ кардан пеш аз намоз; **таҳорати тоза кардан** аз нав таҳорат кардан; **оби таҳорат додан** *маҷ.* иззати касеро ба ҷо овардан.

ТАҲОРАТХОНА طهارتخانه 1. ҷои махсус дар шафати масҷидҳо барои таҳорат. 2. мабраз.

ТАҲОҶУМ *а.* تهاجم *кит.* ҳуҷум ба ҳамдигар.

ТАҲОҶУМӢ تهاجمی *мансуб ба* **ҳуҷум**, ҳуҷумӣ.

ТАҲПӮШ ته‌پوش либосе, ки аз таҳ ба тани бараҳна пӯшанд.

ТАҲПӮШӢ ته‌پوشی :**ҷомаи таҳпӯшӣ** ҷомаи нисбатан тунуке, ки аз таги ҷома ё чакман мепӯшиданд.

ТАҲРАНГ ته‌رنگ ранге, ки бо он ҷои аслии унсурҳо наққошӣ карда мешавад.

ТАҲРИБ *а.* تحریب *кит.* барангехтан, ба хашм овардан.

ТАҲРИК *а.* تحریک 1.ҷунбондан ё ба ҳаракат овардан чизеро. 2. игводиҳӣ, барангехтан ё барошӯбонидан касеро бар зидди касе; фитна, игво; **таҳрик кардан** барангехтан, игво кардан.

ТАҲРИКӢ تحریکی барангезанда, барошӯбанда.

ТАҲРИКОМЕЗ تحریک‌آمیز фитнаомез.

ТАҲРИМ *а.* تحریم *кит.* ҳаром гардонидани чизе; манъ кардан ё боздоштан аз коре.

ТАҲРИМӢ تحریمی *мансуб ба* **таҳрим**; манъкардашуда.

ТАҲРИР *а.* تحریر 1. навиштани чизе, ба қалам овардани чизе. 2. дида баромадан ваислоҳи чизи навишташудае аз ҷиҳати услуб, иборапардозӣ *ва г.*

ТАҲРИРАН *а.* تحریراً ба таври ислоҳӣ.

ТАҲРИРИЯ تحریریه :**ҳайати таҳририя** гурӯҳи нависандагони як рӯзнома ё маҷалла. гурӯҳи муҳаррирон, ки мутасаддии таҳрир ва ислоҳи асаре мебошанд.

ТАҲРИРӢ تحریری *марбут ба* **таҳрир**, ислоҳӣ.

ТАҲРИРОТ *а.* تحریرات *ҷ.* **таҳрир**.

ТАҲРИРТАЛАБ تحریرطلب асаре, ки аз ҷиҳати забон ва тарзи таҳрир ислоҳ талаб мекунад.

ТАҲРИС *а.* تحریص *кит.* ба ҳирс андохтан; толиб ва роғиб гардонидани касе ба коре, шавқ ва рағбат пайдо кунонидан, таргиб;

тахрис кардан (намудан) ҳавасманд (рағиб) гардонидан.

ТАҲРИФ *а.* تحریف барқасд иваз кардани ҳарфҳои калима, табдил ва тағйир додани сухани (навиштаи) касе.

ТАҲРИФГАР تحریف‌گر шахсе, ки калимаҳоро нодуруст иваз мекунад; ивазкунанда, табдилгар.

ТАҲРИФГАРӢ تحریف‌گری амали таҳрифгар; калимаҳоро нодуруст иваз кардан; вайронкорӣ дар сохти калима.

ТАҲРИФКОР تحریف‌کار *ниг.* **таҳрифгар**.

ТАҲРИФКОРӢ تحریف‌کاری амали таҳрифкор; дар калима ва сухан ба таври нодуруст тағйирот ворид сохтан; таҳрифгарӣ.

ТАҲСИЛ *а.* تحصیل 1. ба даст овардан ё ҳосил кардани чизе. 2. донишомӯзӣ, омӯхтани илм; **соли таҳсил** соли хониш (*аз аввали сентябр то июн, ки мавсими дарсхонӣ дар мактабҳост*); **таҳсил кардан (намудан)** хондан, дарс омӯхтан.

ТАҲСИЛДИДА تحصیل‌دیده хонда; он ки мактабро тамом кардааст, бомаълумот, соҳибмаълумот.

ТАҲСИЛӢ تحصیلی *марбут ба* **таҳсил**, омӯзишӣ.

ТАҲСИЛКАРДА تحصیل‌کرده *ниг.* **таҳсилдида**.

ТАҲСИЛОТ *а.* تحصیلات *ҷ.* **таҳсил**.

ТАҲСИН *а.* تحسین таъриф; офарингӯӣ, некӯ гуфтан дар ҳаққи чизе ё касе; **таҳсин гуфтан (кардан)** таъриф кардан, офарин хондан, сутудан.

ТАҲСИНКОРОНА تحسین‌کارانه таърифкорона.

ТАҲСИНОМЕЗ تحسین‌آمیز бо оҳанги таъриф ва офарингӯӣ.

ТАҲСИНОНА تحسینانه ба таври таҳсину таъриф.

ТАҲСУФА ته‌سفه суфаи поён.

ТАҲТ *а.* تحت зер, таг; **таҳти гап** моҳияти гап, мазмун ва маънои аслии гап; **аз таҳти дил** самимона, сидқӣ.

ТАҲТАР ته‌تر чуқуртар.

ТАҲТОНӢ تحتانی поёнӣ, зер.

ТАҲТУЛЛАФЗ *а.* تحت‌اللفظ калима ба калима, айнан (*мас., тарҷума*).

ТАҲТУЛЛАФЗӢ تحت‌اللفظی айнан, калима ба калима: **тарҷумаи таҳтуллафзӣ**.

ТАҲТӮЛ تحتول субҳона, субҳонаи сабук, **таҳтӯл кардан** субҳона хӯрдан.

ТАҲТХОНА تحت‌خانه *ниг.* **таҳхона**.

ТАҲУР *а.* طهور 1. пок, покиза, тоза. 2. *маҷ.* муқаддас.

ТАҲХОНА ته‌خانه зербинои хона, хонаи поён, зерхона.

ТАҲХОНАГӢ ته‌خانگی *мансуб ба* **таҳхона**.

ТАҲХОНАДОР ته‌خانه‌دار хонае, ки таҳхона дорад.

ТАҲЧӮБКОРӢ ته‌چوبکاری 1. чизе ва хусусан биное, ки аз зераш чӯбкорӣ кардаанд. 2. *кинояаз* касе, ки дониши рӯякӣ дорад, вале чунин вонамуд мекунад, ки гӯё асоси донишаш мустаҳкам аст.

ТАҲҶОЙ ته‌جای мардуми бумӣ, аслӣ, муқимӣ.

ТАҲШИН ته‌شین боқимондаи ягон чиз, моеъ, таҳшиншудаи ягон моеъ.

ТАҲШИНӢ ته‌شینی таҳнишаста.

ТАҲШИНОТ ته‌شینات *ҷ.* **таҳшин**; он чи аз ҳама охир, масалан дар равғанкашӣ гирифта мешавад, ки бисёр бомаза аст.

ТАҲШИР ته‌شیر боқимонда.

ТАҲШИРӢ ته‌شیری бақия, охири чизе.

ТАҶАДДУД *а.* تجدد *кит.* навӣ, тозагӣ, нав шудан.

ТАҶАДДУДПАРВАР تجددپرور тозапарвар, навпарвар.

ТАҶАДДУДХОҲ تجدّدخواه навхоҳ.

ТАҶАЛЛИГОҲ تجلی‌گاه ҷилвагоҳ, ҷои зуҳур ва ошкор шудани чизе.

ТАҶАЛЛӢ *а.* تجلّی ҷилва кардан, ошкору падидор шудан; ҷилва, тобиш.

ТАҶАЛЛО *а.* تجلّی *ниг.* **таҷаллӣ**.

ТАҶАММУЛ *а.* تجمّل соҳиби молу давлат ва шаъну шавкат нишон додани худ; ҳашамат, шукӯҳ, дабдаба, ҷоҳу ҷалол; **асбоби**

таҷаммул воситаҳои шукӯҳу дабдаба, чизу чораи ороишӣ.

ТАҶАММУЛӢ تجمّلی ба таври дабдабанок.

ТАҶАММУЛОТ *а.* تجمّلات *ҷ* **таҷаммул**.

ТАҶАММӮЪ *а.* تجمّع ҷамъ шудан, гирд омадан; маҷлис.

ТАҶАНГ تجنگ *гуфт.* оташин, асабӣ; **таҷанг кардан** оташин (асабонӣ) кардан; **таҷанг шудан** асабӣ шудан.

ТАҶАН (Д) تجند // تجن *ниг.* **таҷанг**.

ТАҶАРРУД *а.* تجرّد *кит.* 1. танҳоӣ. 2. *маҷ.* муҷаррадӣ, безанӣ. 3. гӯшагирӣ, гӯшанишинӣ.

ТАҶАССУМ *а.* تجسّم шакли моддӣ (мушаххас) пайдо кардани ғояе, фикре, орзуе; **таҷассум ёфтан** падидор шудан, шакл пайдо кардан; **таҷассум кунондан** равшан ва ошкор (намоён) сохтан.

ТАҶАССУС *а.* تجسّس *кит.* ҷустуҷӯ, кофтуков; **таҷассус кардан** ҷустуҷӯ (кофтуков) кардан.

ТАҶВИД *а.* تجوید *д.* мувофиқи қоидаҳои талаффузи араб хондани Қуръон ва116 иборадҳои динии арабӣ.

ТАҶВИЗ *а.* تجویز 1. рухсат додан, иҷозат додан, ҷоиз донистан, раво доштан. 2. озмоиш кардан, озмудан; озмоиш.

ТАҶВИФ *а.* تجویف миён холӣ кардан, ковок кардан, шикофтан; кофтан (*мас., заминро*).

ТАҶДИД *а.* تجدید *кит.* аз нав сохтани чизе, нав кардани чизи мавҷуд.

ТАҶЗИЯ تجزیه ба ҷузъҳо ҷудо кардан, ҷудо шудан як ҷисм ба чанд ҷисми содатар.

ТАҶЗИЯКУНАНДА تجزیه‌کننده ҷудокунанда, таҳлилкунанда.

ТАҶЗИЯХОНА تجزیه‌خانه ҷое, ки моддаҳоро месӯзонанд.

ТАҶЛИЛ *а.* تجلیل эҳтиром кардан, бузург шумурдан, бузургдошт.

ТАҶНИС *а.* تجنیس 1. ҳамҷинс кардан, монанд кардан. 2. *адш.* овардани ҷинс, истифодаи калимаҳои дар шакл ва талаффуз ба ҳам монанди дорои маънои мухталиф дар як мисраъ ё байт.

ТАҶОВУЗ *а.* تجاوز 1. гузаштан аз ҳадди худ, аз андоза хориҷ шудан. 2. мудохилаи мусаллаҳона ба хоки мамлакати дигар. 3. *маҷ.* дасти зӯр кардан.

ТАҶОВУЗГАР تجاوزگر ҳамлагар, тааррузгар.

ТАҶОВУЗКОР تجاوزکار он ки таҷовуз мекунад (*ба сарзамину хоки бегона*).

ТАҶОВУЗКОРӢ تجاوزکاری амали таҷовузкор; таҷовуз кардан.

ТАҶОВУЗКОРОНА تجاوزکارانه ба таври таҷовуз, ҳамла.

ТАҶОРИБ *а.* تجارب *ҷ.* **таҷриба**.

ТАҶОҲУЛ *а.* تجاهل *кит.* худро ба нодонӣ задан ё дониста истода худро бехабар нишон додан; **таҷоҳули ориф** *адш.* тарзи худро қасдан ба нодонӣ зада савол кардани нависанда дар асари бадеӣ.

ТАҶРИБА *а.* تجربه озмоиш, санҷиш; озмуда дидани коре; амал; **таҷриба доштан** корозмуда будан; **таҷриба кардан** озмудан, санҷидан, озмуда дидан; **таҷриба ҳосил (пайдо) кардан** маҳорат пайдо кардан, кордида ва корозмуда шуда (*дар соҳае*).

ТАҶРИБАВӢ تجربوی озмоишӣ, барои озмоиш.

ТАҶРИБАГУЗАРОНӢ تجربه‌گزرانی дар муассиса ё корхонае муддати маълуме кор кардан барои коромӯзӣ; мавриди таҷриба қарор додан.

ТАҶРИБАДИДА تجربه‌دیده корозмуда, кордида.

ТАҶРИБАДОР تجربه‌دار он ки дар коре омӯхта мебошад; аз моҳияти кор хабардор, корозмуда.

ТАҶРИБАКОР تجربه‌کار *ниг.* **таҷрибадида**: **деҳқони таҷрибадида** деҳқони кордон.

ТАҶРИБАНОК تجربه‌ناک корозмуда, кордон.

ТАҶРИБАОМӮЗ تجربه‌آموز он ки дар корхонае ба коромӯзӣ машғул аст.

ТАҶРИБАОМӮЗӢ تجربه‌آموزی амал, касбу пешаи худро дар амал аз худ кардан.

ТАҶРИБАХОНА تجربه‌خانه ҷойе, ки он ҷо таҷриба меомӯзанд.

ТАҶРИД *а.* تجرید аз дигарон дур кардан, аз дигарон дур гаштан, танҳо мондан.

ТАҶРИДӢ تجریدی танҳоӣ.

ТАҶҲИЗ *а.* تجهیز чиҳозонидану оростан ё омода кардани асбобу лавозимоти коре; **таҷҳиз ёфтан** ҷиҳозонида шудан, бо асбобу анҷоми даркорӣ ороста шудан.

ТАҶҲИЗОНИДАН تجهیزانیدن бо таҷҳизоти (асбобу анҷоми) даркорӣ оростан.

ТАҶҲИЗОНИДАШУДА تجهیزانیده‌شده муҷаҳҳаз, бо чизҳои даркорӣ таъминшуда: **аз ҷиҳати техникӣ таҷҳизонидашуда**.

ТАҶҲИЗОТ *а.* تجهیزات маҷмӯи асбобу анҷом, созу барги даркорӣ.

ТАШ I تش *шакли кӯтоҳшудаи* **оташ**.

ТАШ II تش *лаҳҷ.* каланд; тешаи калон, пойтеша, табар.

ТАШАББУС *а.* تشبث барои иҷрои коре сахт часпидан, бо қатъият аз паи коре шудани касе, ибтикор.

ТАШАББУСКОР تشبّث‌کار иқдомкунанда ба иҷрои коре, он ки аз худ ташаббусу ибтикор нишон медиҳад.

ТАШАББУСКОРӢ تشبّث‌کاری амали ташаббускор.

ТАШАВВУҚ *а.* تشوّق шавқмандӣ, иштиёқ.

ТАШАДДУД *а.* تشدّد сахтгирӣ, шиддат; тундӣ.

ТАШАККУЛ *а.* تشکّل шакл пайдо кардан ё ба як шакл даромадани чизе.

ТАШАККУЛЁБӢ تشکّل‌یابی рушд, инкишофёбӣ.

ТАШАККУР *а.* تشکّر шукргузорӣ, сипосгузорӣ, изҳори миннатдорӣ.

ТАШАККУРНОМА تشکّرنامه номае, ки дар он барои иҷрои коре сипосгузорӣ баён шудааст.

ТАШАННУҶ *а.* تشنّج 1. ларзиш ва ҳаракати беихтиёронаи бадан. 2. *маҷ.* чину оҷинг.

ТАШАННУҶОВАР تشنّج‌آور ба ларза оваранда.

ТАШАТТУТ *а.* تشتّت *кит.* парешонӣ, парокандагӣ; **ташаттути хотир** парешонии хотир.

ТАШАФФӢ *а.* تشفّی *кит.* шифо ёфтан, шифоёбӣ.

ТАШБЕҲ *а.* تشبیه монанд кардани чизе ба чизе (*яке аз санъатҳои бадеӣ*); **ташбеҳ кардан** чизеро ба чизе монанд кардан; **ташбеҳи измор** навъи ташбеҳ аст, ки дар он чунин ба назар мерасад, ки нависанда ғайр аз ташбеҳ қасди дигаре дорад, аммо баъд аз диққат маълум мешавад, ки қасдаш ҳамон ташбеҳ будааст.

ТАШБИБ *а.* تشبیب *адш.* қисми оғози қасида, ки шоир дар он майю маҳбуба, сӯзу гудози ишқро тасвир намуда, ёде аз ҷавонӣ мекунад.

ТАШВИҚ *а.* تشویق овардани шавқу ҳавас; роғиб гардонидан ба коре.

ТАШВИҚКУНАНДА تشویق‌کننده рағбаткунанда, шавқангез.

ТАШВИҚОТ *а.* تشویقات *ҷ.* **ташвиқ**; тарғиб; **ташвиқот бурдан (кардан)** тарғиб кардан, таблиғот.

ТАШВИҚОТГАР تشویقاتگر тарғибгар, таблиғгар.

ТАШВИҚОТӢ تشویقاتی таблиғотӣ.

ТАШВИР *а.* تشویر 1. шармсорӣ, шармгинӣ. 2. шӯриш, талотум, изтироб, ба ҳаяҷон омадан.

ТАШВИШ *а.* تشویش ноороми, парешонӣ, ошуфтагӣ; заҳмат; **ба ташвиш андохтан** *касеро* боиси заҳмат ва ошуфтагии касе шудан; **ташвиш додан** бесаранҷом кардан; **ба ташвиш мондан** нотинҷ шудан, парешонхотир шудан.

ТАШВИШАНГЕЗ تشویش‌انگیز ба ошуфтагӣ андозанда.

ТАШВИШДИҲАНДА تشویش‌دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ташвиш додан**; чизе ё касе, ки бесаранҷомӣ меорад.

ТАШВИШДИҲӢ تشویش‌دهی *исми амал аз* **ташвиш додан**; қобили ташвиш.

ТАШВИШКАШӢ تشویش‌کشی *исми амал аз* **ташвиш кашидан**; бесаранҷомӣ, ошуфтагӣ.

ТАШВИШНОК تشویشناک бесаранҷом; заҳматталаб.

ТАШВИШОВАР تشویش‌آور он чи бесаранҷом ва ошуфта мекунад.

ТАШВИШОМЕЗ تشویش‌آمیز ташвишнок.

ТАШДИД *а.* تشدید 1. шиддатнок кардан, сахтгирӣ. 2. *грам.* аломати ташдид дар алифбои арабӣ, ки шиддатнок талаффуз

кардани овоз, ду бор талаффуз кардани онро нишон медиҳад.

ТАШКИЛ *а.* تشکیل шакл ва сурат додан ба коре, ё чизе; дуруст кардан, созмон додан **ташкил додан (кардан)** ба вуҷуд овардан, фароҳам овардан; **ташкил ёфтан** ба вуҷуд омадан.

ТАШКИЛДИҲАНДА تشکیل‌دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ташкил додан;** созмондиҳанда.

ТАШКИЛДИҲӢ تشکیل‌دهی *исми амал аз* **ташкил додан**; созмондиҳӣ.

ТАШКИЛӢ تشکیلی **:кори ташкилӣ** корҳои оид ба созмондиҳӣ.

ТАШКИЛОТ تشکیلات идора ё муассисаи давлатӣ ё ҷамъиятӣ; созмонҳои гуногуни ҷамъиятӣ ё давлатӣ.

ТАШКИЛОТЧИГӢ تشکیلاتچیگی қобилияти созмон додан ба коре.

ТАШКИЛОТӢ تشکیلاتی *мансуб ба* **ташкилот**; ташкилӣ.

ТАШНА تشنه 1. он ки ба нӯшидани об эҳтиёҷ дорад. 2. *маҷ.* муштоқ, хоҳон, толиб; **ташна кардан** касеро ба обнӯшӣ роғиб гардонидан (*мас., хӯроки шӯр*); **ташна мондан** об талаб шудан; **ташна шудан** *ба чизе маҷ.* толиб ва роғиб шудан ба коре, ба чизе.

ТАШНАГИШИКАН تشنگی‌شکن рафъкунандаи ташнагӣ.

ТАШНАГӢ تشنگی 1. ташна будан, эҳтиёҷ ба об доштан; аташ. 2. беобӣ, хушкӣ. 3. иштиёқ; **ташнагии фаъолият**; **ташнагиро шикастан** рафъи аташ (эҳтиёҷи об) кардан.

ТАШНАДИЛ تشنه‌دل он ки ба чизе рағбати зиёд дорад.

ТАШНАДИЛӢ تشنه‌دلی орзумандӣ, иштиёқ доштан.

ТАШНАЗАБОН تشنه‌زبان *ниг.* **ташналаб.**

ТАШНАЗАДА تشنه‌زده муштоқи об, иштиёқманд ба об.

ТАШНАКОМ تشنه‌کام *ниг.* **ташналаб.**

ТАШНАКОМӢ تشنه‌کامی орзумандӣ, ташнадилӣ, хоҳон ва иштиёқманди чизе будан.

ТАШНАЛАБ تشنه‌لب ташна, обталаб; **биёбони ташналаб** дашти беоб.

ТАШНАХОР تشنه‌خوار он чи ташнагон фурӯ мебарад, бисёр сӯзон, ташнакаш.

ТАШНАХУН تشنه‌خون ташна ба хун, хунхор.

ТАШНАҲОЛ تشنه‌حال гурусначашм, ҳарис.

ТАШНАЧАШМ تشنه‌چشم *кит.* ҳарис, гурусначашм, озманд.

ТАШНАҶИГАР تشنه‌جگر он ки иштиёқи аз ҳад зиёд дорад.

ТАШНАШИКАН تشنه‌شکن 1. рафъкунандаи ташнагӣ. 2. *маҷ.* ҳар чизи андаке, ки иштиёқи ба он чиз бударо андак кам мекунад.

ТАШНОБ تشناب ҷои обравдори махсус дар даҳлези хонаҳо барои шустушӯ.

ТАШРЕҲ *а.* تشریح 1. шарҳ додан, баён кардан. 2. колбудшиносӣ, анатомия.

ТАШРЕҲӢ تشریحی *марбут ба* **ташреҳ**; қобили шарҳу баён, тавзеҳ шуда.

ТАШРИК *а.* تشریک *кит.* шарикӣ, ширкат; шарик кунонидан; ҳамдастӣ, ҳамфикрӣ.

ТАШРИФ *а.* تشریف бузург доштан, бузургкадр гардонидан; **ташриф овардан** омадан, бо омадани худ сарфароз гардонидан; **ташриф додан** ҷома пӯшонидан, ҷома бахшидан: **ташриф бурдан** рафтан (*дар бораи одами мӯҳтарам*).

ТАШРИФОВАР تشریف‌آور *ниг.* **ташриффармо.**

ТАШРИФОВАРӢ تشریف‌آوری қадам ранҷа карда омадан.

ТАШРИФОТ *а.* تشریفات маросими пазироии пуршукӯҳ, пазироӣ.

ТАШРИФОТӢ تشریفاتی *марбут ба* **ташрифот.**

ТАШРИФФАРМО تشریف‌فرما ташрифовар, он ки бо омадани худ касеро сарфароз мегардонад.

ТАШТ تشت//طشت дастшӯй, лаган, тос; **ташти** *касе* **аз бом афтодан** расвои ом шудан, фош гардидани чигунагии касе.

ТАШТАК تشتک *тасғири* **ташт**; дастшӯяк, лаган, тос.

ТАШТГАР تشتگر *кит.* он ки ташт месозад.

ТАШХИС *а.* تشخیص *кит.* муайян кардан ё дониста гирифтани чизе; **ташхиси беморӣ, ташхис додани дард.**

ТАШХИСОТ *а.* تشخیصات *ҷ.* **ташхис.**

ТАШҲИР *а.* تشهیر машҳур гардонидан; **ташҳир кардан** *д.* расвои ом кардан, гунаҳкорро ба хар ё гов савор карда, дар шаҳр намоиш додан.

ТАЪБИР *а.* تعبیر 1. баён. 2. иборате, ки матлаберо баён мекунад; **ба таъбири дигар** ба ибораи дигар, дигар хел карда гӯем. 3. хоби дидаи касеро тафсир кардан: **таъбири хоб.**

ТАЪБИРГАР تعبیرگر баёнгари хоб.

ТАЪБИРГӮЙ تعبیرگوی он ки хобро таъбир мекунад.

ТАЪБИРДИҲАНДА تعبیردهنده шарҳдиҳандаи хоби касе.

ТАЪБИРДОН تعبیردان донандаи баёни хоб.

ТАЪБИРКУНАНДА تعبیرکننده тафсирдиҳандаи хоб.

ТАЪБИРНОМА تعبیرنامه *кӯҳн.* китоб ё рисолае, ки дар он чӣ гуна таъбир кардани хоб баён ёфтааст.

ТАЪБИЯ *а.* تعبیه *кит.* 1. оростан ё омода кардан (-и сипоҳ ба ҷанг). 2. нишондан, ҷой додан, ҷойгирӣ.

ТАЪВИЗ I *а.* تعویذ дуоҳои бар коғаз навиштае, ки аҳли хурофот барои дафъи бало ё захми чашм ба бозу ё гардан мебанданд, тӯмор, бозубанд.

ТАЪВИЗ II *а.* تعویض *кит.* 1. иваз. 2. товон; мукофот.

ТАЪВИҚ *а.* تعویق бо таъхир андохтан, таъхир, дермонӣ.

ТАЪВИЛ I *а.* تأویل *кит.* тафсир, баён.

ТАЪВИЛ II *а.* تعویل 1. бо садои баланд гиря кардан, мадад хостан. 2. такя кардан ба чизе.

ТАЪДИБ *а.* تأدیب *кит.* адабомӯзӣ; тарбия; гӯшмол (*барои кори баде*).

ТАЪДОД//ТЕЪДОД *а.* تعداد шумор, ҳисоб; миқдор.

ТАЪЗИМ *а.* تعظیم иззат, ҳурмат; хам шуда салом додан ба бузургон.

ТАЪЗИР *а.* تعزیر *кит.* ҷазодиҳӣ (бо задан); коҳиш кардан; **таъзир кардан** ҷазо додан, задан.

ТАЪЗИЯ(Т) *а.* تعزیه//تعزیت 1. тасаллӣ додан ба муносибати мотам; ҳамдардӣ баён кардан ба мотамзадае; **таъзият баён кардан** ба мотамзадае тасалло баён кардан (дилдорӣ додан). 2. азодорӣ, мотам гирифтан.

ТАЪЙИД *а.* تأیید *кит.* қувватдиҳӣ, мададрасонӣ; тасдиқ; **таъйид кардан** қувват додан, тасдиқ кардан.

ТАЪЙИН *а.* تعیین 1. муайян кардан(-и ҳадди фосила). 2. касеро гумоштан ба коре; **таъйин кардан (намудан)** а) касеро ба коре гумоштан б) муқаррар намудан; **таъйин шудан** а) гумошта шудан (*ба иҷрои вазифае*); б) муқаррар карда шудан; **таъйин будан** ҳатмӣ (аниқ, ногузир) будан.

ТАЪЙИННОМА تعییننامه ҳуҷҷат дар бораи гумошта шудани касе ба коре.

ТАЪЙИНОТ *а.* تعیینات 1. муайян кардани одамон ба вазифаҳо. 2. супоришҳо ва таъкидҳо.

ТАЪКИД *а.* تأکید 1. аниқ кардани фикр ё сухане бо такроран гуфтани он, собит кардани сухани пеш гуфташуда бо далелҳо; **таъкид ёфтан** ба такрор аниқ ва қувватноктар шудан (-и фикре); **таъкид кардан (намудан)** дубора аниқтар карда гуфтан (*суханеро*). 2. исрор кардан, истодагарӣ кардан.

ТАЪКИДАН *а.* تأکیداً бо таври ҷиддӣ гуфтан.

ТАЪКИДӢ تأکیدی *марбут ба* **таъкид**, ба таври таъкидона.

ТАЪҚИБ *а.* تعقیب афтодан аз паи коре (чизе), дунболагирӣ; пайгирӣ: **таъқиб кардан.**

ТАЪҚИБКУНАНДА تعقیبکننده дунболагиранда, поянда, аз паи касе раванда.

ТАЪҚИБОТ *а.* تعقیبات *ҷ.* **таъқиб.**

ТАЪҚИБОТӢ تعقیباتی ба таври дунболагарӣ.

ТАЪЛИМ *а.* تعلیم омӯхтани дониш, ёд додани чизе ба касе; **таълим гирифтан** аз касе чизеро ёд гирифтан; **таълим додан** ба касе чизе ёд додан; **асбоби таълим** асбоб ва таҷҳизоте, ки дар мактабҳо барои омӯзиши аёнӣ лози-

манд.

ТАЪЛИМГИРИФТА تعلیم‌گرفته соҳиби маълумот буда, донишгирифта.

ТАЪЛИМГИРӢ تعلیم‌گیری омӯзиш.

ТАЪЛИМГОҲ تعلیم‌گاه ҷое, ки дарс мехонанд, мактаб.

ТАЪЛИМДИДА تعلیم‌دیده шахси маълумотдор.

ТАЪЛИМДИҲӢ تعلیم‌دهی таълим додан, ёд додан, омӯзиш.

ТАЪЛИМӢ تعلیمی *мансуб ба* **таълим**: **барномаи таълимӣ**.

ТАЪЛИМОТ *а.* تعلیمات 1. *ҷ.* **таълим.** 2. нишон додани роҳ ва тариқаи амал; нишондоди амалкард; **таълимот гирифтан** *аз касе* дар бораи коре нишондоди даркорӣ гирифтан; **таълимот додан** тариқи чӣ гуна амал карданро ба касе нишон додан. 3. ақида, ғоя.

ТАЪЛИМХОНА تعلیم‌خانه ҷое, ки таълим медиҳанд, мактабхона; ◊ **таълимхонаи адаб** зиндон, ҳабсхона.

ТАЪЛИФ *а.* تألیف 1. фароҳам овардан ва ба ҳам пайвастани чанд чиз. 2. навиштани ягон асари илмӣ ё адабӣ.

ТАЪЛИФКУНАНДА تألیف‌کننده шахсе, ки асар менависад, эҷод мекунад.

ТАЪЛИФОТ *а.* تعلیفات *ҷ.* **таълиф**; маҷмӯи навиштаҳои касе.

ТАЪМ *а.* طعم маза, мазаи чизе, ки аз чашидани он пайдо мешавад (талхӣ, ширинӣ, шӯрӣ *ва г.*) **таъми** *чизеро* **чашидан**.

ТАЪМИД I *а.* تعمید :**ғусли таъмид** *д.* мувофиқи маросими махсус дар калисо ғусл додан.

ТАЪМИД II *а.* تعمید қасд кардан, қасдан коре кардан.

ТАЪМИМ *а.* تعمیم *кит.* умумиятдиҳӣ, умумӣ гардонидан, ба ҳам шомил гардондани чизе.

ТАЪМИН *а.* تأمین 1. омин гуфтан ба дуои касе. 2. амният додан ба касе, хотирҷамъ кардани касе; **таъмини маош (маишат)** омода сохтани васоили зиндагӣ; **таъмин будан** муҳайё будани васоили кор ва зиндагӣ барои касе; **таъмин кардан (намудан)** эмин ва хотирҷамъ гардонидан касеро ба васоили зиндагӣ ё аз рӯи додани хатаре; **таъмин шудан (гардидан)** эмин ва осуда шудан; ба воситаҳои кор ва зиндагӣ соҳиб шудан.

ТАЪМИНГАР تأمینگر он ки таъмин мекунад.

ТАЪМИНКУНАНДА تأمین‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **таъмин кардан**; амнияти касеро ҳифз кардан, таъмингар.

ТАЪМИНОТ *а.* تامینات 1. *ҷ.* **таъмин**: амният, бехавфӣ; хотирҷамъ кардани касе: **таъминоти иҷтимоӣ**. 2. барои касе, коре чизҳои заруриро муҳайё кардан.

ТАЪМИНОТӢ تامیناتی *мансуб ба* **таъминот**; амниятӣ, хотирҷамъӣ.

ТАЪМИР *а.* تعمیر 1. обод (иморат) кардан. 2. ислоҳ кардани шикасту рехти бино; **таъмир кардан**.

ТАЪМИРБОБ تعمیرباب таъмирталаб.

ТАЪМИРГАР تعمیرگر он ки таъмир мекунад.

ТАЪМИРГОҲ تعمیرگاه ҷое, ки баъзе дастгоҳҳоро таъмир мекунанд.

ТАЪМИРОТ *а.* تعمیرات *ҷ.* **таъмир**.

ТАЪМИРТАЛАБ تعمیرطلب эҳтиёҷманд ба таъмир: **иморати таъмирталаб**.

ТАЪН *а.* طعن айбгирӣ: сарзаниш, коҳиш: **таъну лаън** коҳиш ва маломат.

ТАЪНА *а.* طعنه сарзаниш, маломат, коҳиш; **таъна задан (кардан)** айб гирифтан, маломат кардан; сарзаниш ва хоҳиш кардан; **таъна шунидан** мавриди коҳишу маломат гаштан.

ТАЪНАБОРОН طعنه‌باران :**таънаборон кардан** коҳишу маломати зиёд кардан касеро.

ТАЪНАЗАН تعنه‌زن он ки таъна мезанад, маломатгар, айбҷӯй, бадгӯй.

ТАЪНАЗАНӢ طعنه‌زنی таъна кардан.

ТАЪНАОМЕЗ طعنه‌آمیز бо коҳишу маломат.

ТАЪНАОМЕЗОНА طعنه‌آمیزانه маломатомезона.

ТАЪНАСОР طعنه‌سار маломати мардум шудан.

ТАЪРИФ *а.* تعریف 1. ситоиш, таҳсин. 2. шиносондан ё огоҳонидан (*дар бораи чизе*), бо шарҳу эзоҳ чизеро шиносонидан.

ТАЪРИФА *а.* تعریفه низоми меъёрбандӣ, ки аз рӯи он барои хизматрасонӣ маблағ ситонида мешавад.

ТАЪРИФГАР تعریفگر таърифкунанда.

ТАЪРИФДӮСТ تعریفدوست он ки сутуда шуданро (таърифро) нағз мебинад.

ТАЪРИФӢ تعریفی шоёни таъриф, сазовори таърифу ситоиш.

ТАЪРИФНОМА تعریفنامه хислатнома (ҳуҷҷат); тавсифнома.

ТАЪРИФОТ *а.* تعریفات *ҷ.* **таъриф**.

ТАЪРИХ *а.* تأریخ 1. илм дар бораи инкишофи ҷамъият ва табиат; шарҳу баёни силсилаи воқеа ва ҳодисаҳо бо тартиби санаи вуқӯи онҳо. 2. китобе, ки дар он воқеаҳо бо тартиби вуқӯъ зикр ёфтаанд; **Таърихи Бухоро, Таърихи Табарӣ**. 3. санаи вуқӯи ҳодисае; **таърихи фармон; таърихи навишта шудани асар**. 4. *маҷ.* саргузашт.

ТАЪРИХАН *а.* تأریخاً аз рӯи таърих.

ТАЪРИХДОН تاریخدان воқиф аз воқеоти гузашта, касе, ки таърихро хуб медонад.

ТАЪРИХДОР تأریخدار ҳуҷҷате, ки таърихи (соли навишти) он маълум мебошад; **марсияи таърихдор** марсияе, ки дар он солу моҳи вафоти касе зикр ёфтааст.

ТАЪРИХӢ تأریخی 1. *мансуб ба* **таърих**, баҳскунанда аз таърих: **романи таърихӣ**. 2. ҳодисаи қобили зикр дар таърих; **ҳуҷҷати муҳимми таърихӣ; аҳамияти таърихӣ доштан** дорои аҳамият будан, қобили зикр дар таърих будан. 3. таърихдор; **одами таърихӣ** одами дар гузашта машҳур; **бинои таърихӣ** бинои қадимае, ки аз ҷиҳати таърихи гузашта аҳамият дорад.

ТАЪРИХНАВИС تأریخ نویس он ки воқеаҳои гузаштаро қайд мекунад, муаллифи асари таърихӣ.

ТАЪРИХНАВИСӢ تأریخ نویسی ба навиштани воқеаҳо машғул шудан.

ТАЪРИХНИГОР تأریخنگار *ниг.* **таърихнавис**.

ТАЪРИХНИГОРӢ تأریخنگاری *ниг.* **таърихнависӣ**.

ТАЪРИХНОМА تأریخنامه номаи таърихӣ, китобе онд ба воқеаҳои гузашта.

ТАЪРИХЧӢ تأریخچی *гуфт.* муаррих, таърихнавис; мутахассиси фанни таърих.

ТАЪРИХШИНОС تأریخشناس мутахассиси илми таърих, таърихдон.

ТАЪРИХШИНОСӢ تأریخشناسی илме, ки таърихро меомӯзад.

ТАЪСИР I *а.* تأثیر 1. асар ва нишона гузоштан дар чизе; нуфуз. 2. зарб, асар. 3. амал; **таъсир бахшидан** асар гузоштан, асар кардан; **таъсир гузоштан** *ниг.* **таъсир бахшидан; таъсир кардан (намудан)** асар (нуфуз) кардан, корӣ шудан.

ТАЪСИР II *а.* تعسیر *кит.* душвор сохтан, мушкил кардан.

ТАЪСИРБАХШ تأثیربخش асаркунанда, амалкунанда, муассир.

ТАЪСИРБАХШО تأثیربخشا *ниг.* **таъсирбахш**.

ТАЪСИРНОК تأثیرناک муассир, нуфузнок.

ТАЪСИРНОКӢ تأثیرناکی ботаъсир, асарбахш.

ТАЪСИРНОПАЗИР تأثیرناپذیر бетаъсир, беасар.

ТАЪСИРНОПАЗИРӢ تأثیرناپذیری таъсирнобахшанда.

ТАЪСИРОТ *а.* تأثیرات *ҷ.* **таъсир**.

ТАЪСИРПАЗИР تأثیرپذیر таъсиргиранда, мутаассиршаванда.

ТАЪСИРПАЗИРӢ تأثیرپذیری таъсиргирандагӣ, таъсир пазируфтан.

ТАЪСИРРАСОНАНДА تأثیررساننده таъсирбахшанда.

ТАЪСИРРАСОНӢ تأثیررسانی расонидани таъсири худ ба чиз ё воқеаи дигар.

ТАЪСИС *а.* تأسیس бино кардан, бунёд гузоштан ва чизе; **таъсис ёфтан (шудан)** бино шудан; барпо гардидан; **таъсис кардан (намудан)** бино кардан, барпо намудан.

ТАЪСИСДИҲАНДА تأسیسدهنده бинокунанда, барпокунанда, муассис.

ТАЪТИЛ *а.* تعطیل истироҳат, ба муддати маълум мутаваққиф шудани машғулиятҳо дар мактабҳо барои дамгирӣ; **рӯзи таътил** рӯзи истироҳат; **таътил шудан** мутаваққиф шудан (*кор, машғулият*).

ТАЪХИР *а.* تأخیر ба қафо андохтани коре; дер кашидан (дер омадан) ба ҷое, дермонӣ, да-

ранг; **ба таъхир андохтан** ба қафо монон-дан (*ичрои кореро*); **таъхир кардан** дер мондан, дер омадан.

ТАЪХИРНОПАЗИР تأخیرناپذیر он чи ба қафо андохтанаш номумкин аст.

ТАЪХИРНОПАЗИРӢ تأخیرناپذیری ба қафо андохтанашаванда.

ТАЪҶИЛ *а.* تعجیل шитоб кардан; шитоб, аҷала.

ТАЪҶИЛӢ تعجیلی шитобталаб, фаврӣ; таъхирнопазир; **ёрии таъҷилии тиббӣ** дастаи махсуси тиббӣ барои фавран мадад расонидан дар мавриди фалокатҳои ногаҳонӣ; **чораи таъҷилӣ** чораи фаврӣ, илоҷи таъхирнопазир.

ТАЯММУМ *а.* تیمم *д.* ба ҷо овардани таҳорат бо хок ё рег дар мавриди набудани об.

ТАЯММУН *а.* تیمن ба фоли нек гирифтану муборак донистани чизе.

ТЕ ت *номи ҳарфи чоруми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба 400 баробар аст.*

ТЕАТР *лот.* تأتر 1. санъати намоиш додани асари драмавӣ дар саҳна. 2. биное, ки дар он асари драмавӣ ба намоиш гузошта мешавад.

ТЕАТРДӮСТ تأتردوست он ки тамошои асарҳои саҳнавиро дӯст медорад.

ТЕАТРӢ تأتری *мансуб ба* **театр**.

ТЕАТРШИНОС تأترشناس мутахассис ва коршиноси риштаи театршиносӣ.

ТЕАТРШИНОСӢ تأترشناسی илме, ки бо омӯхтани масъалаҳои санъати театрӣ машғул аст.

ТЕБ تیب *кит.* саргашта, овора, ҳайрон, шитобзада.

ТЕВ تیو *кит.* тоб, тавоноӣ, қувват, қудрат, тоқат.

ТЕВАНА تیونه *гуфт.* сӯзани калон барои дӯхтани чизҳои дурушт, ҷуволдӯз.

ТЕГИН تگین *гуфт.* муфт, бепул, ройгон.

ТЕГИНХӮР تگین‌خور *гуфт.* муфтхӯр, туфайлӣ.

ТЕҒ تیغ 1. шамшер, ханҷар. 2. поку, устураи сартарошӣ; **теғу ташт** *маҷ.* нур ва офтоб. 3. лабаи тез ва бурандаи шамшер, корд, поку *ва ғ*; дами тези олатҳои буранда. 4. шона дар дастгоҳи бофандагӣ, ки торҳои чизи бофтанӣ аз даруни он мегузарад; **аз дами теғ гузарондан** куштан, қатл кардан; **теғ задан** а) бо шамшер зада қатл кардан, шамшер задан; б) ҷангидан; **худро ба теғу табар задан** ба ҳеҷ сахтӣ ва монеа нанигариста, ба коре иқдом кардан, худро ба обу оташ задан; **теғ кашидан** шамшер аз ғилоф баровардан, ба ҷанг баромадан; **теғ рондан** теғ (поку) ба кор бурдан, бо устура тарошидан (*мӯйро*); **теғ кашида нигоҳ кардан** бо нигоҳи тунду тез бар касе (чизе) нигаристан.

ТЕҒА تیغه 1. ҳар чизи монанди теғ тез ва буранда; дами корд, ханҷар *ва ғ.*. 2. баландии кӯҳ, нӯги кӯҳ, қулла. 3. ҷои баланди ҳар чиз: **теғаи бинӣ, теғаи рег.** 4. шуоъ, партав; **теғаи офтоб** шуои офтоб, партави хуршед. 5. дами корд, дами шамшер.

ТЕҒАДОР تیغه‌دار қулладор; **бинии теғадор** бинии уқобӣ.

ТЕҒАКМОНАНД تیغک‌مانند монанд ба устура, покушакл.

ТЕҒАФРӮЗ تیغ‌افروز *кит.* ҷилодиҳандаи шамшер, шамшеррез, кордсоз.

ТЕҒАФШОН تیغ‌افشان *кит.* афшонандаи шамшер, шамшерзани моҳир.

ТЕҒБАНД تیغبند он ки теғ ба камар мебандад, ҳарбӣ, сипоҳӣ.

ТЕҒБАЛАНД تیغبلند дорои теғаи калон будан, қуллаи баланд доштан (кӯҳ).

ТЕҒБОЗ تیغباز *кит.* теғзан, шамшербози моҳир, кордбоз.

ТЕҒБОЗӢ تیغبازی *кит.* шамшербозӣ, кордзанӣ, бо шамшер ҷангидан.

ТЕҒБОРОН تیغباران *кит.* ҷангу набарди сахт бо шамшер, бороне аз шамшеру теғ.

ТЕҒДОР تیغدار дорандаи теғ, аҳли шамшер; ҷанговар.

ТЕҒЗАН تیغزن *кит.* шамшерзан, кордзан, ҷанговар.

ТЕҒӢ تیغی *мансуб ба* **теғ**; дорои теғу корд.

ТЕҒКАШӢ تیغکشی аз ғилоф баровардани шамшер, баромадан ба ҷанг.

ТЕҒОЗМОЙ تیغ‌آزمای *кит.* шамшерзан,

чанговар.

ТЕҒОРОЙ تیغ‌آرای *кит.* моҳиру чобук дар шамшерзанӣ.

ТЕҒПАРТОФТА تیغ‌پرتافته тегдоршуда, кирра-доршуда.

ТЕЗ تیز 1. бурро, буранда (корд, шамшер); *муқоб.* **кунд.** 2. нӯги ҳар чизе, ки борик ва тунук тарошида шуда бошад. 3. зуд, боши-тоб; **тезтар биёед** ҳаял накунед. 4. сареъ; са-реъгуфтор, суръатнок. 5. он чӣ таъм ва бӯяш забон ва димоғро ба сӯзиш меорад, тунд. 6. *мач.* одами тундмиҷоз, зудхашм; он ки зуд аз ҳолати эътидол баромада, асабӣ мешавад; **тезу тунд** бо касе бо хашм рафтор кардан, бо муҷодала пардохтан бо касе; **ақли зеҳни тез** зудфаҳм, ҳушёр, зуд дарёбанда; **бозори тез** бозори часпон, серхаридор; **забони тез** *мач.* гуфтори тунду талхи нешдор; **нигоҳи тез** нигоҳи гиро, нигоҳи пуртаъсир; нигоҳи тун-ди хашмолуд; **нури тез** рӯшноии баланди нуфузкунанда, рӯшноии баланд; **оташи тез** оташи баланд, оташи сӯзон; **куллаи тез** куллаи нӯгборик; **тез кардан** а) чарх доштан, сӯҳон кардан, бурро гардонидан (*лаб ё нӯги чизеро монанди корд, найза ва г.*); б) баран-гехтан, шӯрондан касеро бар зидди касе; хашмгин (асабонӣ) кардан; **тез шудан** а) бур-ро шудан, буранда гардидан; б) ба шӯр ома-дан, хашмгин шудан; оташин шудан.

ТЕЗБИН تیزبین бодиққат, ҳамаро зуд фароги-ранда; *мач.* мушоҳидакор, дақиқназар; **чаш-ми тезбин.**

ТЕЗБИНӢ تیزبینی зудбинандагӣ, зудбинӣ.

ТЕЗБОЛ تیزبال тезпар, парандае, ки парвози сареъ дорад, тезпарвоз.

ТЕЗБОЗОР تیزبازار бозори гарму пурмуштарӣ, бозоре, ки серодаму пурбор аст, бозори боравнақ.

ТЕЗБОЗОРӢ تیزبازاری *мач.* гарм будани бозор, пурравнақии бозор.

ТЕЗБӮ(Й) تیزبو(ی) он чи бӯйи тез дорад, монан-ди сирпиёз, пиёз *ва г.*

ТЕЗВАҶД تیزوجد зуд ба ваҷд оянда, он ки зуд ба ҷӯшу хурӯш меояд.

ТЕЗВИР تیزویر *кит.* тезҳуш, баҳуш, тезфаҳм.

ТЕЗГАЗАК تیزگزک ҳашараи сиёҳчаи хурд-тараке, ки ба бадани одам сахт неш мезанад.

ТЕЗГАР تیزگر устои тезкунанда.

ТЕЗГАРД تیزگرد тезрафтор, сареърафтор; бо суръати зиёд рохраванда: **катораи тезгард**.

ТЕЗГАРДӢ تیزگردی сареърафторӣ, чолокӣ дар рафтор.

ТЕЗГИР تیزگیر он ки ва он чи чизеро ба чолокӣ ба даст медарорад; тезчангол (*паранда*).

ТЕЗГОМ تیزگام *кит.* тезрафтор, чобукрав, тун-драфтор.

ТЕЗГУДОЗ تیزگداز зуд гудохташаванда, осон-гудоз, зудгудоз.

ТЕЗГУЗАР تیزگزر зуд гузаранда, зуд тайша-ванда; нопойдор.

ТЕЗГУФТОР تیزگفتار он ки бо шитоб ва зуд-зуд гап мезанад.

ТЕЗГӮШ تیزگوش он ки гӯши шунаво дорад; он, ки ҳама чизро ба гӯш мегирад; **суханчинони тезгӯш.**

ТЕЗГӮША تیزگوشه *риёз.* дорои гӯшаи тез, тезкунҷа.

ТЕЗДАВ تیزدو даванд, зуд даванда.

ТЕЗДАМ تیزدم 1. касе ё ҳайвоне, ки нафасаш тезу сӯзон аст. 2. корд ё асбобе, ки дамаш тез аст.

ТЕЗДАНДОН تیزدندان он ки дандони буранда (гузаранда) дорад.

ТЕЗДАРГИРАНДА تیزدرگیرنده тезоташгиранда.

ТЕЗДАСТ تیزدست чолок, чобук, ӯҳдабаро.

ТЕЗДАСТӢ تیزدستی чолокӣ, чобукӣ, ӯҳдабароӣ.

ТЕЗЗАБОН تیززبان он ки забонаш (гуфтораш) тунду нешдор аст, тундгуфтор.

ТЕЗЗАБОНӢ تیززبانی тундгуфторӣ, сахтгуфторӣ, сахтгӯӣ.

ТЕЗЗЕҲН تیزذهن бофаросат, зирак, ҳушёр.

ТЕЗЗЕҲНӢ تیزذهنی фаросатнокӣ, зиракӣ, хушёрӣ.

ТЕЗИС *ю.* تزیس фикри асосие, ки муаллиф ё нотиқ дар таълиф ё баромади худ онро ис-бот, таъкид, ё рад кардан мехоҳад; баёни мухтасари фикр ва мулоҳизаҳои асосии як

асар ё суханронӣ.

ТЕЗӢ تیزی 1. бурроғӣ, бурандагӣ. 2. суръат. 3. тундӣ (*дар таъм ва бӯ*). 4. баландӣ, нуфузкунандагӣ (*овоз, рушноӣ*). 5. *маҷ.* тундмиҷозӣ, асабоният, ғазабнокӣ, хашмгирӣ; **ба тезӣ, бо тезӣ** а) бо суръат; б) бо зудӣ, бо шитоб; **тезӣ кардан** хашмгин шудан, дурушт-рафторӣ кардан, асабонӣ шудан.

ТЕЗКИН تیزکین бадкина, бадҷаҳл, кинагир.

ТЕЗКОР تیزکار чобукдаст; он, ки дар иҷрои кор чолоку чаққон аст.

ТЕЗКОРӢ تیزکاری корро тез анҷом додан, чолокӣ.

ТЕЗКУНАНДА تیزکننده тезонанда касеро бар зидди касе.

ТЕЗКУНҶА تیزکنجه кунҷи тез.

ТЕЗМАҒЗ تیزمغز зудранҷ, зуд хашмгиншаванда.

ТЕЗМИЗОҶ تیزمزاج зудхашм, тундмизоҷ.

ТЕЗНАВИС تیزنویس он ки бо суръат менависад, дар навиштан чобукдаст.

ТЕЗНАВИСӢ تیزنویسی тез китобат кардан.

ТЕЗНИГОҲ تیزنگاه он ки нигоҳи тезу гиро дорад.

ТЕЗНОХУН تیزناخون *ниг.* **тезчангол**.

ТЕЗНӮЛ تیزنول тезминқор, парандае, ки минқори буррову гузаро дорад.

ТЕЗОБ I تیزآب оби тез, оби чараёнаш босуръат, оби тез ҷоришаванда.

ТЕЗОБ II تیزآب асид, кислота, маҳлули кислота; кислотаи азотӣ.

ТЕЗОБА تیزآبه *ниг.* **тезоб I**.

ТЕЗОБДИҲАНДА تیزآبدهنده 1. тез об додан. 2. он ки филизотро бо кислота обутоб медиҳад.

ТЕЗОБДИҲӢ تیزآبدهی тезоб додани филизҳо.

ТЕЗОБӢ تیزآبی *мансуб ба* **тезоб**; тезобзада.

ТЕЗОБХӮРДА تیزابخورده асидхӯрда: **филизи тезобхӯрда**.

ТЕЗОН(И)ДАН تیزاندن//تیزانیدن 1. суръати чизеро афзудан, сареътар гардонидан. 2. *маҷ.* шӯронидан (*касеро ба муқобили касе*).

ТЕЗПАЗ تیزپز зудпаз: **хӯроки тезпаз, меваи тезпаз**.

ТЕЗПАЗАК تیزپزک мевае, ки нисбат ба ҳамнавъони худ зудтар мепазад.

ТЕЗПАЙКОН تیزپایکان *кит.* пайкони тез ва зуд фурӯраванда, пайконе, ки нӯгаш бисёр борику тез аст.

ТЕЗПАР تیزپر *ниг.* **тезпарвоз**.

ТЕЗПАРВОЗ تیزپرواز он чи бо суръат мепарад.

ТЕЗПО تیزپا *ниг.* **тезрафтор**.

ТЕЗРАВ تیزرو он ки тез роҳ меравад; зудгарданда, бо суръат ҳаракаткунанда (*мас., мошин*).

ТЕЗРАВӢ تیزروی зудравӣ, тундравӣ, зудгардандагӣ, тез роҳ гаштан.

ТЕЗРАНҶ تیزرنج зудранҷ; он ки аз чизе хеле ба осонӣ ва зуд озурдахотир мешавад.

ТЕЗРАФТОР تیزرفتار *ниг.* **тезрав**.

ТЕЗСАЙРОН تیزسیران *ниг.* **тезрафтор**.

ТЕЗСУРЪАТ تیزسرعت баландсуръат, он чи суръати зиёд дорад (*мас., ҳавопаймо*).

ТЕЗТАК تیزتک тезрафтор (асп), бодпо, даванд.

ТЕЗ-ТЕЗ تیزتیز 1. зуд-зуд, бо суръат; шитобон. 2. дам ба дам; бисёр.

ТЕЗУТУНД تیزوتند 1. шадид, муташанниҷ. 2. хашмгин, ғазаболуд.

ТЕЗФАҲМ تیزفهم ҳушёр, заковатманд.

ТЕЗФАҲМӢ تیزفهمی қобиляти зуд дарк кардани матлабе, заковатмандӣ, ҳушёрӣ.

ТЕЗФИКР تیزفکر *ниг.* **тезфаҳм**.

ТЕЗФИКРӢ تیزفکری *ниг.* **тезфаҳмӣ**.

ТЕЗХАШМ تیزخشم он ки зуд хашм мегирад, тундхӯй.

ТЕЗҲАРАКАТ تیزحرکت зудҳаракат.

ТЕЗҲАРАКАТӢ تیزحرکتی зудҳаракатӣ.

ТЕЗҲУШ تیزهوش ҳушёр, зирак, зудфаҳм, заковатманд.

ТЕЗЧАНГ تیزچنگ 1. *ниг.* **тездаст**. 2. *ниг.* **тезчангол**.

ТЕЗЧАНГОЛ تیزچنگال дорои панчаи сахту гиро (*сифати парандаи гӯштхӯр*).

ТЕЗЧАШМ تیزچشم *ниг.* **тезбин**.

ТЕЗЧАШМӢ تیزچشمی чашми тез (бино) доштан.

ТЕЗЧОП تیزچاپ он чи ки тез чоп карда мешавад.

ТЕЗҶАРАЁН تیزجریان сифати дарё, ки обаш босуръат ҷараён дорад: **тезоб**.

ТЕЗШИКАН تیزشکن зудшикан.

ТЕЗШИКАНӢ تیزشکنی ба зудӣ шикастан.

ТЕЗШУНАВ تیزشنو *ниг.* **тезгӯш**.

ТЕКТОНИКА *ю.* تیکتانیکه *геол.* яке аз соҳаҳои илми геология, ки бо омӯхтани сох-ти қишри Замин, қонунияти ҳаракат ва тағйироти он машғул аст.

ТЕКТОНИКӢ تیکتانیکی *геол. мансуб ба* сохти қишри Замин ва ҳодисаҳое, ки дар он рӯй медиҳад: **ҳодисаи тектоникӣ** зилзила.

ТЕЛА تیله *гуфт.* такон; **тела додан (кардан)** такон додан.

ТЕЛАДИҲӢ تیله‌دهی *гуфт.* тела додан, (*махсусан, дар издиҳоми зиёди одамон, дар ҷойҳои ҷамъиятӣ*).

ТЕЛБА تلبه *гуфт.* 1. саросема, шитобкор. 2. ноқисулақл; **телба кардан** касеро саросема кардан, ҳадаҳа кунонидан; **телба шудан** саросема шудан, сари ҳисоби худро гум кардан, чӣ кор кардани худро надониста мондан.

ТЕЛБАГӢ تلبگی *гуфт.* саросемагӣ, ҳаросонӣ; шитобкорӣ.

ТЕЛБАКОР تلبه‌کار *гуфт.* он ки дар иҷрои коре саросема мешавад ва шитоб мекунад; он ки кореро бемулоҳиза, насанҷида ва ҳадаҳа ба ҷо меорад.

ТЕЛБАКОРӢ تلبه‌کاری кори ҳадаҳа, саросема.

ТЕЛЕБАРНОМА تله‌برنامه барномаи симоӣ (телевизионӣ).

ТЕЛЕВИЗИОН *лот.* تلویزیان соҳаи илм, техника ва фарҳанг, ки барои тавассути дастгоҳҳои радиоэлектронӣ ба масофа интиқол додани тасвир мусоидат мекунад.

ТЕЛЕВИЗИОНӢ تلویزیانی он чи ки тариқи телевизион пахш мегардад.

ТЕЛЕВИЗОР *лот.* تلویزار дастгоҳи экрандор барои гирифтани намоишҳои телевизионӣ.

ТЕЛЕГРАММА *ю.* تلگرمه *ниг.* **барқия**.

ТЕЛЕГРАФ *ю.* تلگرف системаи дастгоҳҳои техникии махсус барои мухобира (хабардиҳӣ) аз масофаи дур (*дастгоҳи фиристанда, дастгоҳи гиранда ва симҳои васл*).

ТЕЛЕГРАФӢ تلگرفی 1. *мансуб ба* **телеграф**. 2. ба воситаи телеграф; **агентии телеграфӣ** муассисаи додан ва гирифтани ахбор ба воситаи телеграф; **алоқаи телеграфӣ** мухобира ба воситаи телеграф. **мухобироти телеграфӣ** алоқаи телеграфӣ; хабар фиристодан ва гирифтан ба воситаи телеграф.

ТЕЛЕГРАФХОНА تلگرفخانه ҷое, ки дастгоҳҳои телеграфӣ насб шудааст ва ахбори телеграфӣ қабул карда мешавад.

ТЕЛЕДАСТГОҲ تله‌دستگاه дастгоҳи телевизионӣ.

ТЕЛЕМАНОРА تله‌مناره манораи телевизионӣ.

ТЕЛЕМЕТР *ю.* تله‌متر дурсанҷ, асбоб барои андозагирии масофа.

ТЕЛЕМЕТРӢ تله‌متری *мансуб ба* **телеметр**.

ТЕЛЕМЕХАНИКА *ю.* تله‌مخنیکه идора кардани амалиёти истеҳсолӣ ва назорат бар онҳо аз масофаи дур ба воситаи васоили махсус; соҳаи илме, ки бо ин кор машғул аст.

ТЕЛЕМЕХАНИКӢ تله‌مخنیکی *мансуб ба* **телемеханика**.

ТЕЛЕСКОП *ю.* تلسکاپ дурбини калони астрономӣ барои расад кардани ситораҳо ва ҷисмҳои осмонӣ.

ТЕЛЕСКОПӢ تلسکاپی *марбут ба* **телескоп**.

ТЕЛЕСТУДИЯ *ю.* تله‌ستودیه студияи телевизион; маркази намоишҳои телевизионӣ.

ТЕЛЕТАЙП *англ.* تله‌تیپ дастгоҳе аз қабили мошинкаи хатнависӣ, ки ахбори телеграфиро худ менависад.

ТЕЛЕТАЙПӢ تله‌تیپی ба таври худнависӣ.

ТЕЛЕФОН *ю.* تلفان дастгоҳи махсус барои интиқоли овоз аз масофаи дур ба воситаи симҳо ва қувваи барқ; **телефон гузарондан**

алоқаи телефонӣ барпо кардан; **телефон кардан** гап задан бо телефон; ◊ **телефони дастӣ** дастгоҳи махсусе, ки алоқаро бе сим пайваст мекунад.

ТЕЛЕФОНӢ تلفانی *мансуб ба* **телефон**; ба воситаи телефон; **алоқаи (гуфтугӯи) телефонӣ** гуфтугӯ, мухобира ба воситаи телефон.

ТЕЛЕФОННИГОШТ تله‌فان‌نگاشت хабари расмӣ, ки мазмуни он ба воситаи телефон дода мешавад; хабари телефонӣ.

ТЕЛЕФОНЧӢ تلفانچی *гуфт.* корманди телефон; он ки дар сари дастгоҳи робитаи телефонӣ кор мекунад ва мухобиракунандагонро бо ҳам мепайвандад.

ТЕЛПАК تلپک каллапӯши пӯстӣ (*аз мӯина*).

ТЕЛПАКДОР تلپک‌دار дорои телпак, он ки дар сар телпак дорад: **телпаки қароқӯлӣ** каллапӯши аз пӯсти қароқӯлӣ дӯхташуда.

ТЕЛПАКДӮЗ تلپک‌دوز дӯзандаи каллапӯшҳои пӯстӣ.

ТЕЛПАКДӮЗӢ تلپک‌دوزی амали (кори) телпакдӯз, дӯзандае, ки аз пӯст ва мӯина пӯшиши сар медӯзад.

ТЕЛПАКМӮЙ تلپک‌موی он ки мӯи ғулии телпакшакл дорад.

ТЕМОР تیمار 1. ғам, андӯҳ, ғусса. 2. ғамхорӣ, парасторӣ, нигоҳубин: **темор кашидан** ғам хӯрдан, андӯҳгин шудан.

ТЕНДЕР *англ.* تندر ба даст овардани шартнома ба воситаи гузаронидани музоядаҳо.

ТЕНДЕРӢ تندری *мансуб ба* **тендер**, ба воситаи тендер.

ТЕННИС *англ.* تینس *варз.* бозии варзишӣ байни ду кас бо ракетка ва тӯбчаи майда.

ТЕННИСБОЗ تینسباز иштироккунанда дар бозии теннис, бозингари теннис.

ТЕННИСБОЗӢ تینسبازی бозии теннис.

ТЕНОР *ит.* تنار 1. баландтарин овози мардона. 2. соҳиби чунин овоз.

ТЕОДОЛИТ *ю.* تیآدالیت асбоби геодезии зовиясанҷ, кунҷсанҷ.

ТЕОКРАТИЯ *ю.* تیآکرتیه як тарзи давлатдорӣ, ки дар он ҳокимияти сиёсӣ дар дасти руҳониён мебошад.

ТЕОЛОГИЯ *ю.* تئالاگیه илми илоҳиёт, илми дин; фиқҳ, диншиносӣ.

ТЕОРЕМА *ю.* تیاریمه 1. фикр кардан, дида баромадан. 2. *риёз.* даъво ва иддаое, ки ба далелҳо исбот мешавад; қазия.

ТЕППА تپه 1. баландӣ, пуштаи баланд баромада аз замин, тал. 2. болои (фарқи) чизе; **теппа-теппа** талу теппаҳои ба таври пайҳам омада.

ТЕППАДОР تپه‌دار дорои баландӣ, дорои теппаҳо, пуштаву баландиҳо.

ТЕППАКӮҲ تپه‌کوه талу теппаи доманаи кӯҳмонанд.

ТЕППАЧА تپه‌چه тали на чандон баланд.

ТЕРАПЕВТ *ю.* ترپوت *тиб.* пизишки бемориҳои дарунӣ, пизишки бемориҳои дохили бадан, дармоншинос.

ТЕРАПЕВТӢ تراپوتی *тиб.* дармоншиносӣ, оид ба касалиҳои дарунӣ: **шӯъбаи терапевтӣ.**

ТЕРАПИЯ *ю.* تراپیه *тиб.* яке аз соҳаҳои асосии тиб, ки бе доруи дармон муолиҷа кардани касалиҳои даруниро меомӯзад.

ТЕРГАВ *т.* ترگو *гуфт.* истинтоқ, бозпурсӣ, тафтиш ва маълум кардани шароити вуқӯи ҷинояте; **тергав кардан** аз касе гап гирифтан; **ба тергав афтодан** мавриди истинтоқ ва бозпурсӣ қарор гирифтан, ба маҳкамаи дахлдори тафтиш ҷалб карда шудан (*барои истинтоқ*).

ТЕРМЕКС *ю.* ترمیکس дастгоҳи гармидиҳанда.

ТЕРМИТ *лот.* ترمیت 1. *зоол.* мӯрчёна. 2. *тех.* омехтаи алюминӣ бо оксиди оҳан, ки аз сӯзондани он ҳарорати баланд ҳосил мешавад.

ТЕРМИН *лот.* ترمین *ниг.* **истилоҳ.**

ТЕРМОГРАФ *ю.* ترماگرف гармосанҷ, асбоб барои ба таври автоматӣ қайд кардани тағйироти ҳарорат.

ТЕРМОГРАФИЯ *ю.* ترماگرفیه гармосанҷӣ.

ТЕРМОДИНАМИКА *ю.* ترمادینمیکه *физ.* фасли физика, ки хосиятҳои умдаи мувозинати ҳарорати системаҳо, ҷараёни мувозинат ва ба намудҳои дигар табдил ёфтани энергияи

ҳароратро тадқиқ менамояд.

ТЕРМОДИНАМИКӢ *ю.* ترمادنمیکی *мансуб ба* **термодинамика**.

ТЕРМОМЕТР *ю.* ترمامتر ҳароратсанҷ.

ТЕРМОС *ю.* ترماس обдони махсус барои дар як ҳарорати муайян нигоҳ доштани гармии моеи дарунаи он.

ТЕРМОЯДРОӢ ترمایدرای :**реаксияи термоядроӣ** реаксияи табдили ҳастаҳои ҳидроген (обзо) ба ҳастаҳои унсурҳои муқтадиртари дигар: **яроқи термоядроӣ**.

ТЕРРАКОТА *ит.* تره‌کاته маснуоти сафолӣ.

ТЕРРАРИУМ تره‌ریوم бино барои ҳифзи хазандаҳо.

ТЕРРОР *лот.* ترار ситам ва ҷазои ҷисмонӣ (*куштан, ҳабс ва бадарға*) бар муқобили мухолифони сиёсӣ; кору амали бераҳмона (*бар муқобили мухолифони сиёсӣ*); ҷабру фишор, нобуд ва зӯроварӣ барои мағлуб кардани мухолифони сиёсӣ.

ТЕРРОРИЗМ *лот.* ترار یزم сиёсати тарсондан ва фурӯ нишондани душманони сиёсӣ, мазҳабӣ *ва г.* бо роҳи зӯрӣ, нобудсозӣ ва куштор.

ТЕРРОРИСТ *лот.* تراریست тарафдор ё иштироккунанда дар нобудсозӣ ва дигар амалиёти террористӣ.

ТЕРРОРИСТӢ ترارستی *мансуб ба* **террорист**; **амали террористӣ**.

ТЕХНИК *ю.* تخنیک 1. мутахассиси соҳаи техника. 2. мутахассисе, ки маълумоти миёнаи техникӣ дорад.

ТЕХНИКА *ю.* تخنیکه 1. маҷмӯи воситаҳои фаъолияти инсон, ки дар ҷараёни инкишофи истеҳсолот дар ҷомеа ҷамъ шудааст. 2. *тех.* маҷмӯи техника, мошину таҷҳизот *ва г.* 3. маҷмӯи малака, намуд ва тарзҳои пешбурди истеҳсолоти риштаи муайян: **техникаи сохтмон, техникаи ҷамъоварии ҳосил**.

ТЕХНИКАДОН تخنیکه‌دان мутахассиси яке аз соҳаҳои техника.

ТЕХНИКАПАРАСТ تخنیکه‌پرست он ки техникаро мепарастад.

ТЕХНИКАПАРАСТӢ تخنیکه‌پرستی парастиши техника, дӯст доштани техника.

ТЕХНИКӢ تخنیکی *мансуб ба* **техника**; **адабиёти техникӣ** китобҳо оид ба техника; **муҳаррири техникӣ** он ки масъули сохти техникии китоб аст.

ТЕХНОЛОГ *ю.* تخنالاگ мутахассиси соҳаи технология дар истеҳсолот, фановар.

ТЕХНОЛОГИЯ *ю.* تخنالاگیه маҷмӯи донишҳо оид ба тарз ва василаҳои ҷорӣ кардани ҷараёнҳои истеҳсолӣ; фановарӣ.

ТЕХНОЛОГӢ تخنالاگی *мансуб ба* **технология**.

ТЕША تیشه афзори оҳании болғашакли дамаш тез (*барои чӯбтарошӣ ё заминканӣ*); **теша задан** бо теша кор кардан (*чӯб тарошидан ва г.*); **ба пои (решаи)** *касе* **теша задан** *маҷ.* ба нобудии касе кӯшидан; **теша ба сӯи худ задан** *маҷ.* тамаъкор будан; ҳар корро ба нафъи худ кардан.

ТЕЪДОД/ТАЪДОД *а.* تعداد *ниг.* **таъдод**.

ТИБ(Б) *а.* طب маҷмӯи донишҳо оид ба бемориҳо, тарзи муолиҷа ва роҳҳои пешгирии онҳо, пизишкӣ.

ТИБ طب 1. бӯи хуш, форам; ◊ **бӯи тиб** бӯи хуш, хушбӯй. 2. покӣ, покизагӣ: **тиби хулқ** покизагии хулқ, хушхулқӣ.

ТИББӢ طبی *мансуб ба* **тиб**; **ҳамшираи тиббӣ** зане, ки дар касалхона беморонро парасторӣ мекунад, парастор; **ёрии тиббӣ** ташкилоте, ки дар мавриди рӯй додани ягон фалокат ё бемории ногаҳонӣ ба имдоди тиббӣ мешитобад.

ТИБИТ تبیت мӯи нарму нозуке, ки дар зери пари мурғон ё зери пашми бағали чорпоён мерӯяд ва аз нахи он матоъҳои латифу нозук мебофанд.

ТИБИТӢ تبیتی аз тибит бофташуда.

ТИБҚ *а.* طبق мувофиқ, мутобиқ: **тибқи**... мувофиқи... аз рӯи...

ТИЗ تیز *кит.* боде, ки аз шимол мебарояд, боди шикам.

ТИК تک матои бадошти ғафси нахӣ, ки раҳҳои рангоранг дорад.

ТИККА I تکه порае аз чизе, пора, парча; **як тикка нон, тикка-тикка** пора-пора: **тикка-тикка кардан** *чизеро* пора-пора кардан, ба порчаҳои майда ҷудо намудан: **тикка-тикка**

шудан пора-пора шудан; ◊ **тиккаи муҳаббат** он чи аз хӯрокворӣ ба касе дода мешавад (*барои бурдан ба хона*), залла.

ТИККА II تكه *гуфт.* рост; фароз; *муқоб.* **нишеб.**

ТИҚҚОНДАН تقاندن *гуфт.* зӯран даровардан, фурӯ бурдан (*чизеро ба ҷойе*) чизеро бо зӯр ва фишор ба ҷойе ҷо кардан; даровардан.

ТИҚҚОНЧ تقانچ *гуфт.* даҳанбанди шиша.

ТИҚ-ТИҚ طق-طق *тақлиди овозӣ*, садои пасти чизе; **тиқ-тиқи соат** садои кор кардани соат; **тиқ-тиқ кардан дарро** оҳиста задан (кӯбидан) дарро.

ТИЛИМ طلم *гуфт.* як қисми буридашудаи на чандон калони харбуза ё тарбуз, карч; **як тилим харбуза** як карч харбуза.

ТИЛИСМ *а.* طلسم таъвиз ва ҷодуе, ки фолбин ва ҷодугарон навишта медиҳанд ва ба эътиқоди хурофотӣ гӯё он дорандаашро аз балову озор нигоҳ медорад ё ба вай бахт ва кушоиши кор меорад; **тилисми** *чизеро* **шикастан** а) ботил ва бетаъсир гардонидани тилисм (ҷоду); б) *мач.* душвории кореро бартараф кардан; **тилисм бастан** ҷоду кардан: **тилисми ҳайрати авҳом** а) лавҳаҳои фикру хаёлот; б) олами ваҳмҳои ботил.

ТИЛИСМБАНД طلسم‌بند ҷодугар.

ТИЛИСМБОН طلسمبان он ки сирри тилисмро (ҷодуро) дар даст дорад; **аждаҳои тилисмбон** аждаҳои мавҳуме, ки гӯё посбони ганҷҳои тилисм аст.

ТИЛИСМШИКАН طلسم‌شکن он ки тилисмро бетаъсир ва бекор мегардонад; **Эраҷи тилисмшикан** қаҳрамони достони халқӣ.

ТИЛ(Л)О طلا 1. унсури химиявӣ, филизи гаронбаҳои зарддранг; зар, зари холис, зари сурх; **тил(л)ои рег** тил(л)ое, ки заршӯён ба воситаи шустани рег ҳосил кардаанд; **тил(л)ои сафед** *мач.* пахта; **тил(л)ои сиёҳ** *мач.* нафт ва ангиштсанг. 2. *таър.* воҳиди пул.

ТИЛ(Л)ОБАРКАШ طلابرکش *гуфт.* хеле гаронбаҳо ва баландқадр, он чи баробари зар қадр дорад, бисёр қимат; **тил(л)обаркаш кардан** хеле дақиқ вазн кардан.

ТИЛ(Л)ОВОРӢ طلاوارى асбобҳои зиннат ва ороиши аз тил(л)о сохташуда.

ТИЛ(Л)ОГИН طلاگين аз тил(л)о сохташуда.

ТИЛ(Л)ОГУН طلاگون монанди тил(л)о.

ТИЛ(Л)ОДОР طلادار он ки тил(л)о дорад ва он чи дар таркиби худ тил(л)о дорад; **реги тил(л)одор** реге, ки дар он зарраҳои тил(л)о омехтааст.

ТИЛ(Л)ОЗАМИН طلازمين *мач.* замини ҳосилхези пурбаракат.

ТИЛ(Л)ОЙ طلائى *мансуб ба* **тил(л)о**; аз тил(л)о сохташуда; **асри тил(л)ой** даврони равнақу дурахшандагӣ.

ТИЛ(Л)ОКАМАР طلاکمر 1. камарбанди тил(л)ой. 2. он ки камарбанди тил(л)ой бастааст. 3. *мач.* мансабдор.

ТИЛ(Л)ОКОВ طلاکاو 1. он ки бо кофтан ва ёфтани тил(л)о машғул аст. 2. коргари кони тил(л)о; заршӯй.

ТИЛ(Л)ОКОВӢ طلاکاوى кофтани тил(л)о, ҷустуҷӯи тил(л)о.

ТИЛ(Л)ОКОР طلاکار 1. устои асбобу анҷоми зинатии тил(л)ой; заркӯб. 2. он чи бо тил(л)о оро дода ё андуда шудааст.

ТИЛ(Л)ОКОРӢ طلاکارى заркӯбӣ, ба рӯяш оби тил(л)о давондашуда, зарандуд.

ТИЛ(Л)ОКӮБ طلاکوب 1. бо тил(л)о оростда-шуда, зарандуд; **зулфҳои тил(л)окӯб** овезаҳои зарандуди лаҷоми асп. 2. кӯбандаи тил(л)о, устои зарандудкор, тил(л)окор, заркӯб.

ТИЛ(Л)ОКӮБӢ طلاکوبى заркӯбӣ, тил(л)окорӣ.

ТИЛ(Л)ОНОК طلاناک дорои тил(л)о: он чи дар таркибаш тил(л)о ҳаст (*мас., рег.*) дорад.

ТИЛ(Л)ОРАНГ طلارنگ ба ранги тил(л)о, зард; **мӯи тил(л)оранг** мӯи зарди рахшон.

ТИЛ(Л)ОХЕЗ طلاخيز ҷое, ки аз он тил(л)о ба даст меояд; **водии тил(л)охез** минтақае, ки хоки ҳосилноки пурманфиате дорад.

ТИЛЛО طلا *иг.* **тил(л)о.**

ТИЛМОЧ *т.* تيلماچ *гуфт.* тарҷумон, бештар тарҷумони лафзӣ.

ТИЛЛОАНДУД طلااندود он чи ба рӯяш оби тил(л)о давонда шудааст, зарандуд.

ТИЛЛОВАТ تلاوت бо оҳанг ва қироати махсус

хондани Қуръон; **тилловат кардан**.

ТИЛЛОЯ طلایه 1. *ниг.* **талоя**. 2. чизи молидашаванда, марҳам.

ТИМ I تیم 1. растаи болопӯшида. 2. корвонсарой.

ТИМ II تیم ғам, андӯҳ.

ТИМ III *англ.* تیم дастаи варзишӣ: **тими мунтахаби футбол**.

ТИМОҒ//ТИМОҚ *т.* تماغ//تماق *гуфт.* илтиҳоби пардаи луобии димоғ, ки боиси гирифтагии бинӣ ва резиши об аз он мешавад, зуком, назла; **тимоғ шудан** зуком шудан.

ТИМОР تیمار *кит.* парасторӣ ва нигоҳубин ба одами бемор; *ниг.* **темор**.

ТИМОҶ تیماج пӯсти перосташуда, навъи чарми нозук.

ТИМСОЛ *а.* تمثال 1. сурат, расм. 2. монанд кардан чизеро ба чизи дигаре; **тимсоли...** ба мисли..., ба монанди.. .

ТИМСОҲ *а.* تمساح сусмори калонҷуссаи обӣ.

ТИМЧА تمچه растаи танг ва хурди болопӯшида.

ТИН I *а.* تین анҷир.

ТИН II *т.* تین *кҳн.* тангаи хурдтарини пул дар муомилот, садяки сӯм; **тин ба тин** хеле аниқ ва муайян; **як тин ҳам нест** пул тамоман нест; **ба як тин ҳам намеарзад** хеле беқадр аст.

ТИН III *а.* طین хок, гил, лой.

ТИНАТ *а.* طینت ниҳод, табиат; хулқ, сиришт.

ТИНГ-ТИНГ تنگ تنگ *тақлиди овози* асбобҳои торӣ (*мас.*, *танбӯр*); **тинг-тинг кунондан танбӯрро** танбӯрро оҳиста-оҳиста ба садо дароварда

ТИНҶ *т.* تنچ *гуфт.* осуда, осоишта; ором; **тинҷ будан** осуда будан; осудаҳол будан; **тинҷ кардан** касеро ором кардан, осуда гардонидан: **тинҷ шудан** осуда шудан.

ТИНҶӢ تنچی *гуфт.* осудагӣ, осоиштагӣ; оромӣ; сулҳ.

ТИП I *ю.* تیپ *кҳн.* 1. навъ, хели чизе, ки аломатҳои хос дорад (*мас., тип – навъҳои асосии муносибатҳои истеҳсолӣ*). 2. образи бадеие, ки хислатҳои характерноки умумиятдодашудаи як гурӯҳ одамонро дарбар дорад.

ТИП II تیپ :**тип-торик** тамоман торик.

ТИПОЛОГИЯ *ю.* تیپالاگیه таснифот аз рӯи ин ё он аломату нишонаҳои умумӣ; умумият.

ТИПОЛОГӢ تیپولوژی *мансуб ба* **типология**.

ТИПСОЗӢ تیپسازی *адш.* офарандаи об- разҳои типии бадеӣ.

ТИР I تیر 1. чӯби рости борике, ки ба як нӯгаш оҳани нӯгтезе шинонда, бо камон мепартофтанд. 2. гулӯлае, ки бо милтиқ, тӯп *ва г.* партоб мекунанд, (мепарронанд); **тир андохтан** а) партоб кардани тир (*ба воситаи камон, милтиқ, тӯп ва г.*); б) *маҷ.* таъна задан, пичинг, гап паррондан; **тир задан** парронидан, холӣ кардан (тирро аз туфанг); **тир бар санг расидан (хурдан)** ба мақсад ноил нашудан; аз коре ноумед шудан; **тир хӯрдан** маҷрӯҳ шудан; **тир ба нишон расидан** ҳосил шудани мақсад, ба даст даромадани чизи матлуб; **ба як тир ду нишон (сайд, шикор) задан** дар айни замон ду корро кардан; **тир хок хӯрдан** ба ҳадаф нарасидани тир; ба даст надаромадани мақсад; **тир аз камон ҷаст–ҷаст** кор, ки аз кор гузашт, пушаймонӣ ва чораҷӯӣ фоида надорад: **тири ахтардӯз** тири дуррав; **тиру камон** а) қавси қузаҳ; б) абрӯву мижгони ёр.

ТИР II تیر 1. чӯби ғафси дарозе, ки дар бинокорӣ ба кор меравад, болор. 2. меҳвар; **тири ароба** оҳане, ки чархҳои ароба ба ду тарафи он гузаронида мешавад: **тириош** чӯби дарози лӯндаи тарошидашудае, ки бо он хамирро мекушоянд, тирак; **ё тир мекафад ё ҷувоз** (*зарб.*).

ТИР III تیر *нуҷ.* 1. сайёраи Уторид, ки дар илми ситорашиносии бостон ба шакли котиб, дабир тасвир мегардид; **тири фалак** *киноя аз* Уторид. 2. моҳи чоруми соли шамсӣ, ки ба 22 июн – 22 июл рост меояд.

ТИР IV تیر фасли сол, ки баъд аз тобистон ояд, тирамоҳ.

ТИР V تیر ҳисса, баҳра, насиба, қисмат.

ТИР VIتیر биёбон.

ТИРА I تیره 1. торик, тор; сиёҳ. 2. гилолуд,

ғайрисоф (*об*); **бахти тира** бахти сиёҳ, бахти бад, бахти шум; **хоки тира** хоки сиёҳ; **чашми тира** чашми хира; чашми қувваи бинояш кам; **ҳавои тира** ҳавои гирифта (абрнок); **тира гаштан (шудан)** а) торик (хира) шудан; б) гилолуд шудан; в) бад шудан, шиддат пайдо кардан (муносибат, робита); **тира гаштани ақл** халал пайдо намудани ақл, ошуфтагии ақл; **тира кардан** торик кардан; гилолуд кардан; **тираву тор** сахт торик, торику сиёҳ.

ТИРА II طيره *кит.* 1. сабукӣ. 2. хиҷил, шарманда.

ТИРААҚЛ تيره‌عقل ошуфтаақл, он ки қувваи ақлиаш халал пайдо кардааст.

ТИРАБАХТ تيره‌بخت бадбахт, шумтолеъ, сиёҳбахт, беақл, камақл.

ТИРАБАХТӢ تيره‌بختى бадбахтӣ, сиёҳбахтӣ, шумтолеӣ; носозгории бахт.

ТИРАБЕРУН تيره‌بيرون он ки зоҳираш торик аст, одаме, ки зоҳиран бадқавоқ аст.

ТИРАГӢ تيرگى торикӣ, сиёҳӣ, хирагӣ; носозӣ; шиддат ва кашидагӣ (*дар робитаҳо*); кудурат.

ТИРАГУН تيرگون хираранг, сиёҳтоб, хира.

ТИРАДИЛ تيره‌دل сиёҳдил, баддил, бадхоҳи мардум.

ТИРАДИЛӢ تيره‌دلى бадхоҳӣ, сиёҳдилӣ, бадхоҳ будан.

ТИРАЗАМИР تيره‌ضمير тирадил, сиёҳдил.

ТИРАЖ *фр.* تيرژ *кҳн.* 1. адади нашри рӯзнома, китоб *ва г.*; адади дар як бор чоп кардашудаи рӯзнома, китоб *ва г.* 2. як давраи бозии вомбарг.

ТИРАК تيرک 1. тири ош, чӯби махсус барои кушодани хамир; **тахтаву тирак** *маҷ.* молу мулк, бисот; **тахтаву тираки худро гундоштан** кореро бас кардан, бисоти кори худро барчидан. 2. дарахти ар-ар, як навъ сафедор.

ТИРАМАҒЗ تيره‌مغز тиработин, тиранихҳод, дарунсиёҳ.

ТИРАМОҲ تيره‌ماه фасли сеюми сол, фасли паси тобистон, фасли хазон, пойиз.

ТИРАМОҲӢ تيره‌ماهى 1. *мансуб ба* **тирамоҳ**. 2. мевае, ки дар тирамоҳ мепазад, меваи дерпаз: **себи тирамоҳӣ**; **кишти тирамоҳӣ** киште, ки дар тирамоҳ, пас аз ғундоштани ҳосил анҷом дода мешавад. **чави тирамоҳӣ** чави дар тирамоҳ кишташуда.

ТИРАМОҲРӮЯ تيره‌ماهرويه қарибии тирамоҳ; айёми тирамоҳ;

ТИРАНДОЗ تيرانداز он ки дар тир андохтан моҳир аст.

ТИРАНДОЗӢ تيراندازى тирпаронӣ, тирзанӣ.

ТИРАНИҲОД تيره‌نهاد бадсиришт, тирагуҳар, тираравон.

ТИРАРАНГ ترەرنگ хира, сиёҳтоб, сиёҳранг.

ТИРАРОЙ تيره‌راى бадният, сиёҳдил.

ТИРАРӮ(Й) تيره‌رو(ى) он ки чеҳрааш хираву гирифта аст.

ТИРАРӮЗ تيره‌روز сиёҳрӯз, бадбахт, сияхрӯзгор.

ТИРАРӮЗГОР تيره‌روزگار *ниг.* **тирарӯз**.

ТИРАРӮЗӢ تيره‌روزى бадбахтӣ, сиёҳрӯзгорӣ, шумтолеӣ.

ТИРАСӮЗ تيره‌سوز он чи хира месӯзад, он чи рӯшноии баланди расо надорад (*чароғ*).

ТИРАФКАН تيرافکن он ки тир меафканад, тирандоз.

ТИРАФОМ تيره‌فام тираранг, сиёҳфом.

ТИРАЧАШМ تيره‌چشم он ки чашмаш хира мебинад; он ки биниши чашмаш кам аст; нобино.

ТИРАШАБ تيره‌شب шаби торик, шаби зулмонӣ.

ТИРАШАБӢ تيره‌شبى дар тирашаб, дар торикӣ.

ТИРБАНД تيربند *кит.* камарбанд ё миёнбанди бофта аз пашми шутур, ки ба он тир ва ҳар гуна асбоби сафар овезон кунанд.

ТИРБАРГ تيربرگ барги дорои нӯгҳои тез.

ТИРБОЛ *а.* طربال бурҷи баланд дар болои теппа; бинои баланд, иморати баланд.

ТИРБОРОН تيرباران пайдарҳам (бефосила) фурӯ рехтани тир аз ҳар тараф; **тирборон кардан** якбора тири бисёре холӣ кардан ба ҷое ё тарафи касе; бо тир куштан касеро, эъдом бо тир; ба зери оташи тир гирифтан (*ҷоеро*); **тирборон шудан** эъдом шудан; бо

тир кушта шудани одами маҳкум ба эъдом.

ТИРВОР تيروار чун тир, монанди тир; хеле тез ва босуръат.

ТИРГАК تيرگک чӯбе, ки онро ба чизе чун такя мегузоранд, такя, тамба, тирак; **тиргак кардан** тирак (тамба) кардан.

ТИРГАКМОН تيرگکمان тамбамон, тамбагузар, такягузар.

ТИРГОН تيرگان дар Эрони қадим ҷашне, ки дар сездаҳуми Тир ба муносибати як шудани номи рӯз бо номи моҳ баргузор мешуд.

ТИРДОН تيردان ҷои тирмонӣ, тиркаш.

ТИРЕ تيره хатчаи уфуқӣ (-), ки рабт ва алоқаи зичи ду калимаро байни ҳамдигар нишон медиҳад (*мас., иҷтимоӣ-сиёсӣ*).

ТИРЕЗ//ТИРИЗ تيريز порчаи сегӯша буридашудае, ки ба ду тарафи доман ё таги бағали ҷома гузошта дӯхта мешавад.

ТИРЕЗА تيريزه даричае дар девори хона барои даромадани ҳаво ва рушноӣ; чорчӯбаи шишадоре, ки ба ин дарича шинонда мешавад.

ТИРЕЗАКОРӢ تيريزه‌کاری хонае, ки деворҳояш тирезабанд аст, хонаи сертиреза.

ТИРЕЗАЧА تيريزه‌چه тирезаи хурд.

ТИРЗАН تيرزن 1. он ки тир мезанад, тирандоз. 2. *маҷ.* маҳбубае, ки нигоҳаш шӯху тез мебошад.

ТИРЗАНӢ تيرزنی амали тирзан, тирандозӣ.

ТИРИСТ تيرست *кит.* сесад.

ТИРКАШ تيرکش 1. тирдон. 2. зеҳи камон, ки онро кашида тирро партоб мекунанд. 3. сӯрохи тирандозӣ дар девори қалъаҳои қадим.

ТИРКАШОН تيرکشان он ки ба майдони ҷанг барои силоҳҳо тир мекашонад.

ТИРКИШ تيرکش тасмае, ки вақти ба ароба бастани асп аз як шоту ба шотуи дигар меравад (*ба воситаи ҳалқаи зинча*).

ТИРКИШӢ تيرکشی *мансуб ба* **тиркиш**.

ТИРКИШТАСМА تيرکش‌تسمه тасмаи тиркиш.

ТИРМЕХ تيرميخ *мансуб ба* **тири мехмонанд**.

ТИРМИЗАК تيرمزک бачаи шӯхи гапдон.

ТИРМОНАНД تيرمانند ба монанди тир, ба сони тир.

ТИРМОР تيرمار навъи мор, ки чун тир рост парида – парида меравад ё ҳуҷум мекунад.

ТИРМОРВОР تيرماروار чун тирмор; рост.

ТИРНОГУЗАР تيرناگذر он чи тир ва гулӯла ба он асар намекунад; зиреҳпӯш.

ТИРНОРАС تيرنارس ҷое, ки ба он тир намерасад.

ТИРОЗ تيراز зеб, зинат, ороиш; нақшу нигор; **тирози ҷаҳон** унвони қадимаи шаҳри Хуҷанд.

ТИРОЖА تيراژه *кит., ниг.* **тироза**.

ТИРОЗА تيرازه *кит.* рангинкамон, тирожа, қавси қузаҳ, камони Рустам.

ТИРОЗАНДА تيرازنده зебо ороишдиҳанда, зеббахш, зинатбахш.

ТИРПАРВОЗ تيرپرواز тезпарвоз чун тир.

ТИРПАРРОНӢ تيرپرانی тирандозӣ: **тирпарронӣ кардан** тир андохтан (*аз ду ҷониб ба сӯи ҳамдигар*).

ТИРРАС تيررس ҷое, ки тир омада мерасад, масофае, ки тир омада ба ҳадаф расида метавонад.

ТИРРОМ تيررام *гуфт.* маккор, фиребгар.

ТИРРОМӢ تيررامی *гуфт.* маккорӣ, фиребгарӣ.

ТИРРОНЧА(К) تيرانچه//تيرانچک тирмизак, маҳмадонои якрав.

ТИРСОЗ تيرساز 1. он ки тир месозад. 2. *маҷ.* мизроб, захма.

ТИРУКАМОН تيروکمان нимдоираи рангоранге, ки вақти борон дар осмон намудор мешавад, камони Рустам, қавси қузаҳ.

ТИРХОНА تيرخانه *гуфт.* тирдон, магазин (*дар милтиқ*).

ТИРХӮРДА تيرخورده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тир хӯрдан**; захмдор, захмӣ, маҷрӯҳ.

ТИРҶӮЙ تيرجوی ҷӯи рости асосӣ дар пахтазор, шолизор ва майдонҳои дигари кишти обӣ.

ТИТ تيت *гуфт.* пош, пароканда, дарҳаму барҳам, зеру рӯ; **тит кардан** пароканда кардан, пош додан, зеру рӯ намудан; **титу ғози касе, чизеро баровардан** *маҷ.* расво кардан, сирри касеро фош кардан; **титу пит** пароканда, рехтаву пошида; **тит кардан** пароканда

кардан, рехтану пошидан; **титу ғоз кардан** зеру рӯ (дарҳаму барҳам) кардан; **тит шудан** пароканда шудан, пош хӯрдан; парешону дарҳаму барҳам шудан.

ТИТАВ تیتو тазарв, мурғи даштӣ.

ТИТОЛ تیتال суханҳои мутоибаомез; ибора ва ҷумлаҳои ширинкоронаи муаммоомези зоҳиран ба ҳамдигар зид ва ночаспон, ки маънои маҷозӣ ва киноявии иҷтимоӣ дорад. беҳтарин намунаи титол тарзи нигориши Шамсиддини Шоҳин дар «Бадоеъуссаноеъ» аст.

ТИТОЛБОФӢ تیتال‌بافی муаммогӯӣ, суханони зоҳиран ночаспони муаммоомез гуфтан.

ТИТР *фр.* تیتر унвони як навиштае, ки қабл аз шурӯи матлаб маъмулан бо ҳуруфи дурушттар аз матн чоп мешавад.

ТИТШУДА تیت‌شده парокандашуда.

ТИФЛ *а.* طفل кӯдаки навзод; кӯдак; бача кӯдак; **тифли разеъ** бачаи ширхор; **тифли ашк** донаи ашк, қатраи оби дида; **тифли резон** *киноя аз* шароби ангур.

ТИФЛДОР طفلدار кӯдакдор, зане, ки бачаи ширмак дорад.

ТИФЛДӮСТ طفل‌دوست бачадӯст, кӯдакдӯст.

ТИФЛӢ طفلی бачагӣ, хурдӣ, кӯдакӣ.

ТИФЛОНА طفلانه бачагона, кӯдакона.

ТИФОҚ *а.* تفاق иттифоқ, муттафиқ; мувофиқат, якдилӣ

ТИФОҚАН *а.* تفاقاً *гуфт.* тасодуфан; баногоҳ, ноҳост.

ТИФОҚӢ تفاقی ягонагӣ, ваҳдат.

ТИФОҚО تفاقا *ниг.* **тифоқан.**

ТИФОҚОНА تفاقانه дӯстона.

ТИҲИГОҲ تهی‌گاه 1. қисми бадан байни шикам ва паҳлу; тарафи рост ва чапи шикам. 2. *маҷ.* дарун.

ТИҲИДАСТ تهی‌دست нодор, бечиз, камбағал; бепул.

ТИҲИДАСТӢ تهی‌دستی нодорӣ, тангдастӣ, камбағалӣ, бепулӣ.

ТИҲИМАҒЗ تهی‌مغز бемағз, беақл; аблаҳ.

ТИҲӢ تهی 1. холӣ, холӣ будани даруни чизе; *муқоб.* **пур**; **тиҳӣ кардан** холӣ кардан; **қолаб тиҳӣ кардан** *маҷ.* ҷон додан, мурдан. 2. соф, пок, барӣ.

ТИҲУ تیهو бедона.

ТИҶОРАТ *а.* تجارت доду гирифт, хариду фурӯш; савдо; **тиҷорат кардан** хариду фурӯш кардан, савдогарӣ кардан.

ТИҶОРАТӢ تجارتی *мансуб ба* **тиҷорат**, марбут ба корҳои хариду фурӯш: **муносибати тиҷоратӣ**.

ТИҶОРАТХОНА تجارتخانه муассисаи тиҷоратӣ, ҷои савдо ва хариду фурӯш.

ТО I تا 1. *пешоянд* ҳадди масофа ва вақтро ифода мекунад: **аз кӯҳ то ба кӯҳе, аз дашт то ба дашти**; **аз аввал то охир**; **сар то сар**; **то дидан** то мулоқоти дигар.

ТО II تا 1. *пайвандак* модоме ки, агар, вақте ки… 2. ҳамин ки, ба маҳзи он ки, ба муҷарради он ки. 3. ба қадре... ки; ба андозае ки…. 4. иллат, сабаб ва боисро мефаҳмонад; **то ки** барои он ки; ба хотири он ки...; **то ҳол**, **то ба ҳол** то ин вақт.

ТО III تا *калимаи таъкид ва нидо*: 1. ҳаргиз, асло. 2. боэҳтиёт бош!, ҳазар кун!, зинҳор!. 3. охир, ниҳоят (дар хитоб ва савол). 4. ҳатто.

ТО IV // ТА تا//ته *пасванди нумератив* адад, дона.

ТОАТ *а.* طاعت 1. итоат, фармонбардорӣ. 2. *д.* ибодат, парастидан; **тоату ибодат**.

ТОАТВАРӢ طاعتوری ибодатгарӣ.

ТОАТГАҲ طاعتگه *ниг.* **тоатгоҳ.**

ТОАТГОҲ طاعتگاه ибодатгоҳ.

ТОАТФУРӮШ طاعت‌فروش он ки ба ибодат кардан худнамоӣ мекунад.

ТОАТПЕША طاعت‌پیشه он ки пайваста ба тоату ибодат машғул аст.

тоб تاب 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **тобидан** ва **тофтан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* тобдиҳанда; (*мас.* **ресмонтоб)** тобон, фурӯзон; (*маҷ.* **оламтоб, шабтоб...**).

ТОБ II تاب тоқат, бардошт, сабр, ором, қудрат, тавоноӣ; **тоб овардан** тоқат (бардошт, истодагӣ, пойдорӣ) кардан; **тоб надоштан** тоқат надоштан, бардошт карда ната-вонистан; б)

бемор будан, ранҷур будан; **тоб гурехтан** бемор (ранҷур) шудан.

ТОБ III تاب печ, печу хам (*дар таноб, мӯй*); **тоб додан** тофтан, печ додан, печухамдор кардан (*ресмон, мӯйро*): **гӯши** *касеро* **тоб додан** а) гӯши касеро бо даст тофтан, печ додан; б) *маҷ.* касеро танбеҳ кардан; **тоб хӯрдан** а) печиш пайдо кардан, тофта шудан, тобида шудан; б) печу хамдор шудан, каҷу килеб шудан; в) ба печутоб афтодан, музтариб шудан; г) гаштан, гардиш кардан ба тарафе; **ба тоб гирифтан** танбеҳ кардан; ҷазо додан, сахт гирифтан; **тоб партофтан** хушкида каҷ шудан (*мас., тахта, ҷӯб*).

ТОБ IV تاب тобиш, нур, дурахш, рушноӣ, фурӯғ, гармӣ; **ба тоб будан** дурахшону тобанда будан; **дар тоб будан** фурӯзон будан; шӯълавар будан; **обу тоб** а) дурахшонӣ, шукуфоӣ; б) *маҷ.* равнақ, ривоҷ, хуррамӣ; **ба обу тоб омадан** сабзу хуррам ва шукуфон шудан; **обу тоб ёфтан** пухта шудан.

ТОБА//ТОВА تابه // تاوه зарфи филизие, ки дар он гӯшт, моҳӣ ё тухмро бирён мекунанд; **тоба гирифтан** қатор шудан, саф кашидан вақти иҷрои кори дастҷамъӣ (*мас., ҳангоми дарав*); ◊ **тобаи зар** *киноя аз* офтоб.

ТОБАДОН//ТОБДОН تابه‌دان||تابدان равзанае, ки аз он ҷо ба хона ҳаво ва рӯшноӣ медарояд.

ТОБАК تابک *гуфт.* дард; печиш; **тобаки шикам** дарди шикам.

ТОБАНДА تابنده 1. тобдиҳанда. 2. дурахшанда, рӯшноидиҳанда, рахшанда, тобон.

ТОБАНДАГӢ تابندگی дурахшандагӣ, тобиш, тобонӣ; **давраи тобандагӣ** *маҷ.* давраи шукуфоӣ (*авҷ ва тараққӣ*).

ТОБАСАНГ تابه‌سنگ санги рӯяш ҳамвору паҳн, санги мусаттаҳ.

ТОБҒУЛА تاب‌غوله печу тоби чизе; он чи печу тоб хӯрдааст; **тобғула кардан** печ додан.

ТОБДИҲӢ تابدهی тофтан, тоб додан, печу тоб додани чизе.

ТОБДОДА تابداده тофташуда, ба ҳам бофташуда (*мас., мӯй*).

ТОБДОН تابدان *ниг.* **тобадон**.

ТОБДОР I تابدار печу хамдор, чиндор; **гесӯи (мӯи) тобдор** мӯи фатила.

ТОБДОР II تابدار дурахшон, тобнок, тобишнок.

ТОБЕИН *а.* تابعین тобеъ; тобеот; **тобеин будан** тобеъ будан, фармонбардор будан; тобеъ будан ба марказе.

ТОБЕИЯТ *а.* تابعیت 1. итоат кардан. 2. фуқарои (райяти) давлате будан.

ТОБЕОТ *а.* طابعات деҳа ва ҷойҳои маскуне, ки тобеи як маркази маъмурӣ мебошанд.

ТОБЕЪ *а.* تابع фармонбардор, итоаткунанда, мутеъ; **тобеъ будан** фармонбардор будан, дар таҳти итоати касе ё ҷое будан; **тобеъ гардидан (шудан)** мутеъ шудан, дар итоати касе ё марказе будан; фармонбардор гаштан; пайравӣ кардан.

ТОБЕЪКУНАНДА تابع‌کننده тобеъ кардан.

ТОБИДАН I تابیدن 1. тоб додан, тофтан, печидан, печондан. 2. *маҷ.* гардондан, рӯ гардондан, баргаштан, итоат накардан.

ТОБИДАН II تابیدن 1. дурахшидан, нур додан, рӯшноӣ додан. 2. сахт тафсидан, тафсондан, сӯзондан. 3. *маҷ.* озурда шудан, ғамгин шудан, парешон шудан.

ТОБИДАН III تابیدن тоб овардан, тоқат кардан, бардошт кардан.

ТОБИСТОН تابستان фасли дувуми сол, ки баъди баҳор меояд; фасли гармо, тамуз.

ТОБИСТОНА تابستانه *мансуб ба* **тобистон**; тобистонӣ.

ТОБИСТОНБОБ تابستان‌باب тобистонӣ, муносиби тобистон; **молҳои тобистонбоб** молҳое, ки мавриди истеъмол ва мавсими фурӯшашон фасли тобистон аст.

ТОБИСТОНӢ تابستانی *мансуб ба* **тобистон**; **хонаи тобистонӣ**; **либоси тобистонӣ**.

ТОБИШ تابش дурахш, рахшандагӣ, партав, ҷило.

ТОБИШНОК تابشناک тобон, ҷилодор, дурахшон.

ТОБНОК تابناک 1. тобон, рахшон, дурахшон. 2. тафсон, тафсанда, сӯзон.

ТОБОВАР تاب‌آور бардоштнок, тоқаткунанда.

ТОБОВАРӢ تاب‌آوری тоқат, таҳаммул, бардошт,

истодагарӣ дар пеши чизе; **тобоварӣ кардан** тоқат кардан, сабру таҳаммул доштан.

ТОБОВАРОНА تاب‌آورانه аз рӯи тобоварӣ.

ТОБОН تابان дурахшон, мунаввар, рахшон; **моҳи тобон** моҳи мунаввар; **рухсори тобон** рӯи зебо; **тобон будан** дурахшидан, дурахшон ва рахшанда будан; **тобон шудан** дурахшон (равшан) шудан.

ТОБОНӢ تابانی дурахшонӣ, фурӯзонӣ.

ТОБСИТОН تابستان бетобу тавонкунанда, тоқатрабо.

ТОБУТ تابوت сандуқи чӯбин, ки мурдаро дар он гузошта ба қабристон мебаранд.

ТОБУТКАШ تابوت‌کش он ки тобутро ба дӯш бардошта ба гӯристон мебарад.

ТОБУТСОЗ تابوتساز устое, ки тобут месозад.

ТОБУТХОНА تابوتخانه ҷои махсус дар назди масҷидҳо, ки дар он ҷо тобут нигоҳ дошта мешавад.

ТОБХОНА تابخانه гармхона; гулхона, хонаи зимистона.

ТОБХӮРДА تاب‌خورده тоб додашуда; печдор шуда, тобидашуда.

ТОВ تاو *шакли дигари* **тоб**.

ТОВА تاوه *ниг.* **тоба**.

ТОВАЛ تاول *кит.* гӯсола; курра.

ТОВАСАНГ تاوه‌سنگ *ниг.* **тобасанг**.

ТОВИДАН تاویدن тоб овардан, сабру тоқат кардан.

ТОВОН تاوان ҷаримае, ки дар бадали зарари воридшуда гирифта мешавад, бадал ва ивазе, ки бояд барои чизи талафшуда пардохта шавад; ғаромат; **товон додан** ҷарима (иваз) додан.

ТОВОНГИРӢ توان‌گیری товон гирифтан.

ТОВОНДИҲӢ تواندهی додани товон, супурдани товон.

ТОВОТОВ تاواتاو қудрат, тавоноӣ, қувват.

ТОВУС طاوس 1. мурғе, ки парҳои рангоранги зебо дорад. 2. *маҷ.* одами зебо, хушрӯ; **товуси маст** *кинoя аз* маҳбуба.

ТОВУСӢ طاوسی аз пари товус сохташуда.

ТОВУСХИРОМ طاوس‌خرام *маҷ.* хушрафтор.

ТОҒӢ *а.* طاغی туғёнкунанда, саркаш, аз ҳад таҷовузкунанда, нофармон; гарданкаш.

ТОҒУТ *а.* طاغوت 1. бут, дар эътиқоди мусулмонон ба ғайр аз Худо ҳар чизе, ки онро парастиш мекунанд. 2. иблис, шайтон.

ТОҒУТПАРАСТ طاغوت‌پرست 1. бутпараст. 2. девпараст, иблиспараст.

ТОҒУТПАРАСТӢ طاغوت‌پرستی девпарастӣ, бутпарастӣ, иблиспарастӣ.

ТОЖ تاژ *кит.* хайма, чодар, хиргоҳ.

ТОЖИК تاژیک *ниг.* **тоҷик**.

тоз تاز *асоси замони ҳозира аз* **тохтан**, тозидан; амр ба давидан.

ТОЗ I تاز *шакли кӯтоҳшудаи* **тоза**.

ТОЗ II تاز тохт, дав; **тозу дав**; **дар този асп** асп тозондан, асп давондан; **ба тоз** тозон, давон.

ТОЗ III تاز *кит.* ниёи бузург, саравлод; Тоз аз рӯи хабарҳои “Бундаҳишн” ниёи бузург ва саравлоди қабилаи эрониён бо номи тозӣ, ё тозик аст, ки ба номи тоҷик алоқаманд дорад.

ТОЗА I تازه 1. нав, ҷадид; *муқоб.* **кӯҳна**. 2. покиза, пок, беолоиш; соф; **тозаву тар**, **тару тоза** нав, ботароват, сабзу хуррам; **ҳавои тоза** ҳавои бегарду ғубор, ҳавои соф; **тоза кардан** а) нав кардан; б) покиза кардан; **тоза шудан** а) нав шудан, таҷдид ёфтан; б) покиза гардидан, поку ороста шудан; **тоза-тоза** нав ба нав; **тоза ба тоза** паи ҳам омадани чизҳои нав, нав ба нав, зебо; **топ-тоза** тамоман тоза, бе ҳеҷ гуна гарду олоиш.

ТОЗА II تازه **:тоза ҳам** *гуфт.* аҷаб, хело, ниҳоят, расо ҳам.

ТОЗААНДЕША تازه‌اندیشه навандеш, андешаи тоза.

ТОЗАБАР تازه‌بر он чи меваи нав медиҳад.

ТОЗАБАРГ تازه‌برگ пуртароват, ҷавон, хуррам, пурнишот.

ТОЗАБАҲОР تازه‌بهار навбаҳор, баҳори ботароват.

ТОЗАБУМ تازه‌بوم ҷо ва макони нав.

ТОЗАБУНЁД تازه‌بنیاد нав сохташуда, нав эҷодёфта.

ТОЗАВОРИД تازه‌وارید навдаромада.

ТОЗАГӢ تازگی покизагӣ, озодагӣ; тароват, **ба тозагӣ** навӣ; ба қарибӣ, ба наздикӣ, андаке пеш.

ТОЗАГУЛ تازه‌گل 1. гули навшукуфта, гули пуртаровaт. 2. *мач.* навҷавони зебо.

ТОЗАЗУҲУР تازه‌ظهور навпайдо.

ТОЗАКОР تازه‌کار нававар.

ТОЗАКОРӢ تازه‌کاری навигарӣ, наворӣ; форамсозӣ.

ТОЗАМУСУЛМОН تازه‌مسلمان навмусулмон, он ки ба тозагӣ дини исломро пазируфтааст.

ТОЗАНАФАС تازه‌نفس навомада, нав ба кор даромада, ҳанӯз монданашуда; **қувваи ҳарбии тозанафас**.

ТОЗАНАШАВАНДА تازه‌نشونده он чи ки бетағйир мемонад.

ТОЗАНДА تازنده даванда, батохт раванда, тездав.

ТОЗАНИҲОЛ تازه‌نهال ниҳоли нав шинондашуда, ниҳоли навруста.

ТОЗАПАЙКАР تازه‌پیکر навҷавон, хушандом.

ТОЗАПАРВОЗ تازه‌پرواز нав ба парвоз омада, нав пару бол кушода.

ТОЗАРАС تازه‌رس наврас, навҷавон.

ТОЗАРУХ تازه‌رخ *ниг.* **тозарӯ(й)**.

ТОЗАРУХСОР تازه‌رخسار *ниг.* **тозарӯ(й)**.

ТОЗАРӮ(Й) تازه‌رو(ی) 1. наврӯида, нав ба зуҳуромада. 2. хушрӯй, ботаровaт, зебо, хандон, шодон, кушодарӯй.

ТОЗАСОЗ تازه‌ساز навсоз, навсохта.

ТОЗАСУХАН تازه‌سخن *мач.* хушсухан, навпардоз, некгуфтор.

ТОЗАХАТ تازه‌خط он ки ба тозагӣ ришу мӯйлаб баровардааст, навҷавон, навхат.

ТОЗАҶАВОН تازه‌جوان ҷавони наврасида, навҷавон.

ТОЗАҶАНГ تازه‌جنگ он ки нав ба ҷанг даромадааст, ҷангнадида, ноозмуда.

ТОЗИЁНА تازیانه он чи чорпоёнро бо вай зада меронанд, қамчин; **тозиёна хӯрдан** шаллоқ хӯрдан, маҳкум ба ҷазо шудан.

ТОЗИЁНАЗАНӢ تازیانه‌زنی қамчинзанӣ.

ТОЗИШ تازش тохт, дав, такудав; **тозиши асп.**

ТОЗӢ I تازی *мансуб ба* **араб**, арабӣ; **аспи тозӣ** аспи арабинажод.

ТОЗӢ II تازی саги шикорӣ, саги даванд.

ТОЗОН تازان *феъли ҳол* **аз тохтан;** дар ҳоли тохтан, давида-давида, давон, **тозон-тозон** давида–давида, батохт, босуръат.

ТОЗОН(И)ДАН تازاندن//تازانیدن давондан, ба тоз даровардан, ба суръат рондан (*аспро*).

ТОИР *а.* طائر//طایر *кит.* парвозкунанда; паранда, мурғ.

ТОИФА *а.* تائفه//طایفه гурӯҳе аз мардум; қабила.

ТОИФӢ طائفی//طایفی навъе аз ангур, ки пӯсташ сурхтоб ва донаҳояш калон мешавад.

ТОЙ I تای курраи асп, аспи ҷавон.

ТОЙ II تای бори баста; **той бастан** молеро ба таври хоса бастан (*мас.*, *пахтаи тозашуда*); **той-той** тойҳои зиёди як навъи мол.

ТОЙБАНД تای‌بند он чи ки бо он тойро мебананд.

ТОЙБАНДӢ تای‌بندی бастани той.

ТОК I تاک дарахти ангур; ◊ **ток фурӯхтану чархушт харидан** чизи асосиро дода, чизеро, ки бе он чизи асосӣ ба кор намеравад, гирифтан; **ток аз сояву аз ҳамсоя метарсад** (*мақ.*) ток ҷои васеи офтобрасро мехоҳад.

ТОК II تاک рафчаи девори хона барои гузоштани чизҳо.

ТОК III تاک ҷараёни барқ дар ноқил.

ТОКБУР تاکبر қайчии токбурӣ.

ТОКБУР(Р)Ӣ تاکبری буридани навдаҳои беҳосили токи ангур.

ТОКГӮРКУНӢ تاک‌گورکنی ба хок пӯшондани ток дар охири тирамоҳ барои аз яхбандони зимистон нигоҳ доштани он.

ТОКДОН تاکدان *ниг.* **ток, токча**.

ТОКДОР تاکدار хонае, ки токча дорад.

ТОКДОРӢ تاکداری токпарварӣ.

ТОКЗОР تاکزار чойе, ки дар он токи зиёде шинонда шудааст.

ТОКИСТОН تاکستان *ниг.* **токзор**.

ТОККУШОӢ تاککشائی дар баҳорон аз таги хок баровардани ток.

ТОКПАРВАР تاکپرور ангурпарвар.

ТОКПАРВАРӢ تاکپروری *ниг.* **токдорӣ**.

ТОКПИЛЛА تاکپله навдаҳои буридашудаи ток.

ТОКСИКОЛОГ *ю.* تاکسیکالاگ мутахассиси токсикология, шахсе, ки хусусияти заҳрҳо ва таъсири онҳоро ба организм меомӯзад, заҳршинос.

ТОКСИКОЛОГИЯ *ю.* تاکسیکالاگیه илм дар бораи заҳрҳо ва таъсири онҳо ба бадан ва мубориза бо заҳролудӣ, заҳршиносӣ.

ТОКСИН *ю.* تاکسین токсин, моддаи заҳрдор, ки аз микроорганизмҳо, инчунин аз ҳайвонот ва растаниҳо пайдо шуда, боиси бемориҳо мешавад.

ТОКЧА طاچه рафи махсуси девори хона барои чидани чинивор, китоб *ва г.*, раф, рафча.

ТОҚ I طاق 1. сақфи камоншакли қуббадор, сақфи осмоншакл. 2. равоқ, айвон, **тоқи нусрат** иншооти тоқмонанде, ки ба муносибати ҷашне сохта мешавад. 3. тоқча, раф; **тоқи абрӯ** *маҷ.* хамидагии абрӯ. 4. *маҷ.* баландӣ, иртифоъ; **тоқи фалак** *киноя аз* осмон.

ТОҚ II طاق 1. фард, якто; *муқоб.* **ҷуфт**; **тоқ шудани тоқати** *касе* ба ниҳояти бетоқатӣ расидани касе, дигар сабру таҳаммул карда натавонистани касе; лабрез шудани косаи сабри касе. 2. *маҷ.* танҳо, якка, беҷуфт, бемонанд; **тоқ афтодан** а) дур мондан, танҳо мондан; ҷудо шудан; б) *бемислу мақсад* будан. 3. як тоқа, як ҷура, як либосвор (*мас., шоҳӣ, беқасаб ва г.*).

ТОҚ III طاق *кит.* ҷомаи рӯпӯш, ҷомае, ки аз болои дигар либосҳо мепӯшанд.

ТОҚА *а.* طاقه 1. якто, як донаи чизҳои ҷуфт. 2. танҳо; **тоқа-тоқа** якто–якто, ҷудо – ҷудо.

ТОҚАСУМ طاقهسم чорпос, ки як сум дорад; чорпое, ки ҷуфтсум нест (*мас., асп.*)

ТОҚАТ *а.* طاقت бардошт, таҳаммул, тоб, тавон; **тоқат доштан (кардан, овардан)** тоб овардан, бардошт кардан, таҳаммул доштан.

ТОҚАТГУДОЗ طاقتگداز таҳаммулпазир, он чи бар он тоб овардан мумкин аст, он чи сабру бардоштро аз байн мебарад.

ТОҚАТНОК طاقتناک тобовар, бобардошт, таҳаммулкунанда.

ТОҚАТНОКӢ طاقتناکی босабрӣ, бардоштнокӣ, тобоварӣ (*ба коре ва ба ҳоле*).

ТОҚАТОВАР طاقتآور тобовар, бобардошт, таҳаммулнок.

ТОҚАТОВАРӢ طاقتآوری батоқат будан, тобоварӣ.

ТОҚАТПАЗИР طاقتپذیر он чи ба он тоқат кардан (тоб овардан) мумкин аст.

ТОҚАТПАЗИРӢ طاقتپذیری қобили тоқат будан, тоқатпазир будан.

ТОҚАТФАРСО طاقتفرسا он чи сабру бардоштро аз байн мебарад, он чи тобу тавони касро мебарад.

ТОҚАТШИКАН طاقتشکن тоқат карданаш номумкин, тобу тавонбаранда.

ТОҚДОР طاقدار он чи дорои тоқ аст, бинои сақфаш тоқшакл.

ТОҚДЕС طاقدیس 1. *кит.* тоқмонанд, тоқшакл. 2. номи тахти Хусрави Парвиз –шоҳаншоҳи Сосонӣ, ки аз Фаридун мерос монда буд.

ТОҚИЯ *а.* طاقیه *ниг.* **тоқӣ**.

ТОҚИЯДӮЗ طاقیهدوز кулоҳдӯз, тоқидӯз.

ТОҚИЯДӮЗӢ طاقیهدوزی касб ва кори тоқидӯз.

ТОҚӢ I *а.* طاقی кулоҳ, каллапӯш.

ТОҚӢ II طاقی тоқ будан, ҷуфт надоштан.

ТОҚЧА طاقچه *ниг.* **токча**.

ТОЛ I تال *гуфт.* дарахти бед.

ТОЛ II تال *кит.* толу мол, парешон, пароканда, аз ҳам пошида, торумор.

ТОЛВОСА تالواسه *ниг.* **талвоса**.

ТОЛЕЪ *а.* طالع бахт, иқбол; тақдир, қисмат; **толеи бад (паст)** бахти носозгор, бебахтӣ; **толеи баланд** бахти нек; **толеаш баландӣ кард** кораш омад кард, бахтиёр шуд; **толеаш тофт** кораш барор гирифт, кораш баногоҳ омад кард; тулӯъкунанда, бароянда (*оид ба* офтобу моҳ); ◊ **толеъ шудан** баромадан (*оид ба* офтобу

моҳтоб); **толеи Савр** касе, ки дар вақти намоён шудани бурҷи Савр зоида шуда бошад; *маҷ.* хушбахт. 3. *маҷ.* бахт, иқбол, тақдир: **толеи саъд** *киноя аз* бахти баланд, бахти нек: **толеи шӯрида** бахти баргашта, бахти бад.

ТОЛЕЪБИН طالعبین мунаҷҷими пешгӯикунандаи толеъ; фолбин, фолгир.

ТОЛЕЪБИНӢ طالعبینی фолбинӣ.

ТОЛЕЪДОН طالعدان он ки чигунагии бахту иқболи касеро медонад, фолгир.

ТОЛЕЪНОМА طالعنامه номае, ки дар он чигунагии толеъ навишта шудааст, китоби таъбири толеъ.

ТОЛЕЪШИНОС طالعشناس бахту тақдиршинос.

ТОЛЕЪШИНОСӢ طالعشناسی *мансуб ба* **толеъшинос**; кору шуғли толеъшинос.

ТОЛИБ *а.* طالب хоҳон, хоҳишманд; талабкунанда, талабгор; **толиби илм** а) донишҷӯй; б) *кҳн.* муллобачаи мадраса.

ТОЛИБА *а.* طالبه *муаннаси* **толиб**, хонандаи дабиристон; хонанда.

ТОЛИБИЛМ طالبعلم толиби илм, илмҷӯ.

ТОЛИШ طالش яке аз қавмҳои эронӣ.

ТОЛИШӢ طالشی *мансуб ба* **толиш**: **забони толишӣ**.

ТОЛОБ تالاب ҳавзи калон; ҷои ҷамъ шудани оби борон ва оби рӯдҳо, кӯли хурд.

ТОЛОН تالان тороҷ, ғорат, яғмо; **толон кардан** ба яғмо бурдан, тороҷ кардан; **толон шудан** ба тороҷ рафтан (*чизу чора*).

ТОЛОНГАР تالانگر тороҷгар, ғоратгар.

ТОЛОНГАРӢ تالانگری тороҷгарӣ, ғоратгарӣ.

ТОЛОНДИДА تالاندیده тороҷшуда; он ки чизу чора ва молу мулкаш ба тороҷ рафтааст.

ТОЛОР تالار хонаи калон, зал; хонаи бузург барои ҷамъомадҳои калон.

ТОЛУМОЛ تالومال *ниг.* **торумор**.

ТОМ (М) *а.* تام 1. пурра, комил, тамом; **адади том** адади пурра, адади бекаср. 2. мутлақ: **ҳокимияти том, хомӯшии том**.

ТОМГАРОӢ تامگرائی мутлақгароӣ.

ТОМАКТАБӢ تامکتبی *мансуб ба* давраи то ба мактабравии бача; **муассисаҳои томактабӣ** кӯдакистонҳо ва боғчаҳои бачагон.

ТОМАРҚА *т.* تامرقه *гуфт.* қитъаи замин ё боғи назди хона.

ТОМАТ *ит.* تامات шираи ҷӯшонида қиём кардаи помидор.

ТОМЕЪ *а.* طامع тамаъкор, ҳарис, озманд.

ТОМИА *а.* طامعه *муннаси* **томеъ**, қувваи томеъ, томеъкорӣ, ҳирс.

ТОМОТ *а.* طامات суханони бесару бун, даъвоҳои беасос, ҳазён; лофу газоф.

ТОННА تانه воҳиди вазн, баробар ба 1000 килограм(м).

ТОННЕЛ *англ.* تونل *ниг.* **нақб**.

ТОПОГРАФ *ю.* تاپاگرف мутахассиси соҳаи топография, хаританигор.

ТОПОГРАФИЯ *ю.* تاپاگرفیه яке аз соҳаҳои илми геодезия, ки ба андозагирии сатҳи замин ва нақшакашии он машғул аст.

ТОПОГРАФӢ تاپاگرافی *мансуб ба* **топография**; **харитаи топографӣ.**

ТОПОНИМИКА *ю.* تاپانیمیکه 1. маҷмӯи номҳои ҷуғрофии ягон мамлакат ё мавзӯъ. 2. *збш.* як қисми вожашиносӣ, ки номҳои ҷуғрофиро меомӯзад.

ТОР I تار 1. риштаи дарози борик аз мӯй, абрешим, пахта ва нах. 2. мӯй, як дона (тора) мӯй; **ришаш ягон тор ҳам сафедӣ надошт, тори анкабут** риштае, ки тортанак аз луоби худ метанад ва бо он магас ва ҳашаротҳоро шикор мекунад; **тор танидан** тор бофтани тортанак ва кирми абрешим. 3. риштаи олати мусиқӣ, ки аз рӯдаи ҳайвонот ё аз аз филизот сохта мешавад, сим. 4. асос, замина дар бофандагӣ, қатори наххо, ки ба дарозии матои бофташуда қарор мегирад; *муқоб.* **пуд; тору пуд** нахҳое, ки дарозӣ ва бари матоъро ташкил медиҳанд. 5. таноби аз як нуқта ба нуқтаи дигар кашидашуда барои овехтани либосворӣ ё чизҳои шусташуда; **(ба) тор кашидан** ба ришта чидан (овехтан) барои хушк кардан (*мас.*, *гӯштро*); **тори фиреб** доми фиреб; **тори** *чизеро* **кашидан** чизеро миқдоран кам кардан, аз вуқӯи коре пешгирӣ кардан; **ба як тори мӯ банд будан** дар доми марг истодан; **тор-тор**

тора–тора, мӯй–мӯй; ба тартиб.

ТОР II تار олати мусиқии торӣ, ки панҷ сим дорад ва бо мизроб навохта мешавад.

ТОР III تار тира, торик, зулмонӣ; **шаби тор** шаби торик; **тор шудани чашм** коста шудани қувваи биниши касе, тираву тор, сиёҳ.

ТОР IV تار фарқ, боло, тепа; **тори сар** фарқи сар, торак.

ТОРА تاره *ниг.* **тор** 1.

ТОРАК تارک фарқи сар, теппаи сар; нӯг, сари чизе.

ТОРАМ تارم 1. хонаи чӯбини тоқдор; хиргоҳ, шипанг. 2. хавоза; **торами ток** хавоза, хавозаи ток. 3. девора, шиғ (чиғ), тавора. 4. гунбаз; ◊ **торами атлас** осмон.

ТОРАФТ تارفت рафта-рафта, бо гузашти замон.

ТОРГИР تارگیر гирандаи тор.

ТОРДОН تاردان зарфе, ки дар он торҳои соз нигоҳдорӣ мешавад.

ТОРЗАН تارزن торнавоз.

ТОРИК تاریک 1. тира, тор; *муқоб.* **равшан**. 2. *маҷ.* номаълум, ноошкор, маҷҳул; **ин тарафи масъала ба ман торик аст; торик шудан (гардидан, гаштан)** тира шудан, тор гардидан.

ТОРИКИСТОН تاریکستان ҷои саросар торик.

ТОРИКӢ تاریکی 1. тирагӣ, сиёҳӣ; зулмат. 2. *маҷ.* ҷаҳолат, нодонӣ, бехабарӣ.

ТОРИКШАБ تریکشب шаби тираву торик, шаби зулмонӣ.

ТОРӢ I تاری *шакли кӯтоҳшудаи* **торик**.

ТОРӢ II *а.* تاری ба ногоҳ воқеъшаванда, рӯйдиҳанда; **торӣ шудан** рӯй додан, воқеъ шудан.

ТОРӢ III تاری *мансуб ба* **тор**; **созҳои торӣ** асбобҳои мусиқие, ки тор доранд.

ТОРМОЗ *ю.* تارماز олати суст кардани суръат ё тамоман аз ҳаракат боздоштани автомобил, қатора *ва г.*; **тормоз додан** ба воситаи тормоз суст кардани суръати автомобил (ё мошини дигар) ё тамоман аз ҳаракат боздоштани он.

ТОРМОЗДИҲӢ تارمازدهی ба воситаи тормоз суст кардан ё боздоштани ҳаракати автомобил, велосипед *ва г.*

ТОРНАВОЗ تارنواز навозандаи тор (*олати мусиқӣ*).

ТОРНАВОЗӢ تارنوازی навохтани тор, торзанӣ.

ТОРОН تاران *бот.* навъи растанӣ.

ТОРОҶ تاراج ғорат, яғмо; **ба тороҷ бурдан** ғорат кардан, бо ҷабру зӯрӣ кашида гирифтан (*чизеро аз касе*); **тороҷ кардан** яғмо (ғорат) кардан; **ба тороҷ рафтан** *ниг.* **тороҷ шудан; тороҷ шудан (гардидан)** ғорат шудан, тороҷу толон шудан; бе чизу чора мондан.

ТОРОҶГАР تاراجگر ғоратгар, толонкунанда.

ТОРОҶГАРДИДА تاراج گردیده *сифати феълии замони гузашта аз* **тороҷ гардидан**; ғоратшуда, толонгардида.

ТОРОҶГАРӢ تاراجگری тороҷ кардани чизе, бо зӯр кашида гирифтани молу чизу ҷораи касе.

ТОРОҶГАШТА تراج گشته *сифати феълии замони гузашта аз* **тороҷ гаштан**; он ки мол ва мулкашро ғорат кардаанд; ҷойе, ки ғорат шудааст.

ТОРОҶДИДА تاراجدیده он ки молу мулкашро ғорат карданд, тороҷгашта.

ТОРОҶӢ تاراجی *мансуб ба* **тороҷ**; **пулҳои тороҷӣ** пулҳои бо роҳи ғорату тороҷ ба даст даромада.

ТОРОҶКУНАНДА تاراجکننده тороҷгар, ғораткунанда.

ТОРОҶШУДА تاراجشده толоншуда, ғоратшуда.

ТОРС تارس *тақлиди овози* садои кафидан ва таркидани чизе, якбора кафида роғ–роғ шудани чизе; **торс-торс** роғ–роғ, кафида роғ–роғ шудани чизе.

ТОРСАКӢ تارسکی зарбае, ки бо кафи даст ба рӯи касе зада шавад, шаппотӣ; **торсакии обдор** шаппотии сахт; **торсакӣ задан (фуровардан)** ба рӯи касе бо кафи даст шаппотӣ задан.

ТОРТАНАК تارتنک анкабут.

ТОРТАНАНДА تارتننده тор кашидан, танандаи тор.

ТОРТАНӢ تارتنی тор танидан.

ТОРТУҚ *т.* تارتوق *кӯҳ., таър.* он чи зердаст ба забардаст тақдим мекард, пешкаш, ҳадя;

тортуқ кардан пешкаш кардан, ҳадя тақдим кардан.

ТОРУМ طارم хонаи чӯбини тоқдор, хиргоҳ, шипанг.

ТОРУМОР تارومار пароканда, аз ҳам пошидашуда, зерузабаршуда; несту нобуд; **торумор кардан** аз ҳам пошидан, несту нобуд кардан; **торумор гардидан (шудан)** зеру забар шудан, несту нобуд гардидан.

ТОРФ *о.з.и.* تارف қабати ғафси боқимондаи растаниҳои нимпӯсида дар ботлоқзор, ки барои пору, сӯзишворӣ истифода мешавад.

ТОРФДОР تارفدار чойе, ки торфи зиёд дорад.

ТОРФЗОР تارفزار *ниг.* **торфдор**.

ТОРФӢ تارفی *мансуб ба* **торф**; аз торф тайёршуда.

ТОРФКАНӢ تارفکنی кандани торф барои сӯзишворӣ ё пору.

ТОС I طاس навъи матои ҷилодор.

ТОС II طاس лаган, тагораи мисӣ ё биринҷӣ, коса; ташт.

ТОС III طاس бемӯ, мӯяш рехта; **сари тос** сари бемӯ, сартос, кал.

ТОС IV تاس *кит.* қубба ва овезаҳое, ки ба нӯги найза ё парчам овехта мешавад.

ТОС V طاس//تاس *кит.* мӯҳраи нард.

ТОС VI تاس *ниг.* **тоса I**.

ТОСА I تاسه бемории сарӯ; **тоса гирифтан** пайдо шудани бемории сарӯ.

ТОСА II تاسه андӯҳ, малол, нороҳатӣ, нотинҷӣ; изтироб, бекарорӣ.

ТОСАЗАДА تاسزده мубталои бемории тоса, гирифтори бемории тоса.

ТОСБОЗ طاسباز шӯъбадабоз.

ТОСБОЗӢ طاسبازی шӯъбадабозӣ.

ТОСИДА *а.* تاسیده 1. пӯсида, буйгирифта. 2. хаставу ташна, кӯфта, дилгир.

ТОСИДАН تاسیدن 1. пӯсидан. 2. музтарибу андӯҳнок будан; ғамноку дилгир будан; хаставу кӯфта будан. 3. пай дар пай нафас кашидан.

ТОСИНФӢ تاصنفی томактабӣ.

ТОСИШ تاسش пӯсиш.

ТОСӢ طاسی сартосӣ, бемӯӣ, калӣ.

ТОСКУЛОҲ طاسکلاه кӯлоҳи филизӣ, ки барои аз зарба нигоҳ доштани сар мепӯшанд, *каска*.

ТОСМОҲӢ تاسماهی навъи моҳӣ.

ТОССАР طاسسر он ки сараш мӯ надорад.

ТОССАРӢ طاسسری сари бе мӯй доштан, калӣ, бемӯӣ.

ТОТ تات *гуфт., шакли кӯтоҳшудаи* **тоат**; то ба ту; то туро.

ТОТ تات номи яке аз қавмҳои эронинажод.

ТОТАЛИТАРӢ تاتلیتری тоталиторӣ, томравоӣ, яккасолорӣ.

ТОТӢ تاتی *мансуб ба* **тот**: **забони тотӣ** як шохаи забонҳои эронӣ.

ТОТОР تاتار 1. халқе ки забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ аст ва қисми асосии аҳолии Тотористонро ташкил медиҳад. 2. *кит.* муғул.

ТОТОРӢ تاتاری *мансуб ба* **тотор**.

ТОТУ تاتو аспи майдаҷуссаи кӯтоҳқад; ёбу.

ТОТУЛА تاتوله *бот.* 1. гиёҳи баландсоқаи калонбарги заҳрдор. 2. *ниг.* **тотура**.

ТОТУРА تاتوره *кит.* банде, ки бо он дасту пои чорпоён, махсусан асп ва хачирро мебанданд; ◊ **тотура ба ҳаво пошидан** чизи диданиро надидан ва фаҳмиданиро нафаҳмидан.

ТОУН *а.* طاعون *тиб.* бемории хеле сирояткунанда, навъи вабо.

ТОУНЗАДА طاعونزده он ки мубталои касалии тоун шудааст.

ТОУНӢ طاعونی *мансуб ба* **тоун**.

ТОФТА تافته 1. *сифати феълии замони гузашта* аз феъли **тофтан**. 2. навъи матои маҳини абрешимӣ.

ТОФТАБАНД تافتهبند банди тофта.

ТОФТАБАНДӢ تافتهبندی *мансуб ба* **тофтабанд**; тофтабанд тофтан.

ТОФТАН I تافتن тоб додан, печидан, ресидан; гардондан; **сар (гардан) тофтан** сар печидан,

нофармонӣ (саркашӣ) кардан; **рӯ тофтан** а) рӯй гардонидан, рӯйиро ба сӯи дигар гардондан; б) рӯйгардон шудан, нигаристан нахостан; нафрат кардан.

ТОФТАН II تافتن 1. тобидан, дурахшидан, барафрӯхтан, рушноӣ афкандан, партав андохтан. 2. гарм кардан; **бахт тофтан** омад кардани бахт, рӯ овардани хушбахтӣ; **хушаш тобад...** майл кунад..., дилаш хоҳад...

ТОХТ تاخت 1. дав, рафтори тез; тозиш, давиш. 2. ҳамла овардан бар касе ё ба ҷое бо қасди ҷанг ё толону тороҷ, ҳуҷум.

ТОХТА تاخته 1. давида; давонда (аспро). 2. толоншуда, тороҷдида; **ғуломи тохта** *кҳн.* одами дар вақти тохт дастгир ва ба ғуломӣ фурӯхта шуда.

ТОХТАН تاختن 1. давидан, ба тоз рафтан, тозондан. 2. ҳуҷум овардан, ҳамла кардан. 3. ғорат кардан, ба тороҷ бурдан. 4. ба суръат овардан, ба тохт овардан.

ТОХТУТОЗ تاختوتاز давутоз, даводавӣ.

ТОҲИР *а.* طاهر покӣ, покиза.

ТОҶ تاج 1. кӯлоҳи бо ҷавоҳирот зинатдодашудае, ки шоҳу амирон дар маросимҳои расмӣ ба сар мегузоштанд. 2. ҳар чизи тоҷмонанд; **тоҷи сар** бузург, иззатманд, киромӣ (*дар мавриди ҳурмат ба касе гуфта мешавад*); **тоҷи сар кардан** *касеро*; бузург доштан, ҳурмат кардан касеро **тоҷи хурӯс** а) як порча гӯшти сурх, ки дар сари хурӯсҳост; б) номи гули сурхи машҳур; **тоҷу тахт** подшоҳӣ, ҳукмравоӣ, салтанат, соҳиби тоҷ: **тоҷи бузургӣ** *кипоя аз* мартабаи подшоҳӣ; **тоҷи зар** тоҷе, ки шоҳон ба сифати тӯҳфа ба сарлашкарон медоданд. 3. *маҷ.* сар, сардор, пешвои баргузида.

ТОҶВАР تاجور тоҷдор, подшоҳ.

ТОҶВАРӢ تاجوری тоҷдорӣ, подшоҳӣ, шоҳӣ, соҳибтоҷ будан.

ТОҶГУЗОРӢ تاجگزاری маросими махсуси тоҷ ба сар ниҳодани подшоҳон.

ТОҶГУЛ تاجگل чанбари гул, ки барои эҳтиром бар сари касе гузоранд.

ТОҶДОР تاجدار он ки тоҷ бар сар дорад, подшоҳ.

ТОҶИК تاجیک 1. номи яке аз қадимитарини халқҳои Осиё, ки дар рушду такмили илму фарҳанги умумибашарӣ саҳми сазовор гузоштааст, тозак, тозик, тожик. 2. халқи таҳҷоии тамаддунофари Осиёи Марказӣ, ки кишвари Тоҷикистон бо номи он номгузорӣ шудааст. 3. *таър.* ғайритурк, он ки турку муғул набошад: турку тоҷик. 4. *таър.* ғайриараб, ғайритозӣ: тоҷику тозӣ. 5. *таър.* умуман эронӣ, мардуми форсизабон. 6. *маҷ.* тоҷдор, тоҷвар, соҳибтоҷ. 7. *таър., маҷ.* озода, озодаманиш. 8. *нав.* он чи сохта ва парвардаи зеҳни тоҷикон аст: **адабиёти тоҷик**, **фарҳанги тоҷик**, **санъати тоҷик**, **ҳунари тоҷик**; *миг.* **тоҷикӣ** 1.

ТОҶИКЗАБОН تاجیکزبان он ки забони тоҷикӣ забони модарии ӯст.

ТОҶИКИДОН تاجیکیدان он ки забони тоҷикиро медонад, он ки забони тоҷикиро мефаҳмад ва ба он гап мезанад.

ТОҶИКИСТОНӢ تاجیکستانی *мансуб ба* **Тоҷикистон**; бошанда ва сокини Ҷумҳурии Тоҷикистон.

ТОҶИКӢ تاجیکی 1. *мансуб ба* **тоҷик**: **ҷомаи тоҷикӣ**. 2. *маҷ.* нармӣ, ҳалимӣ, хушмуомилагӣ; *муқоб.* **туркӣ**.

ТОҶИКНИШИН تاجیکنشین кишвар, шаҳр ва ноҳияе, ки тоҷикон дар он иқомат доранд.

ТОҶИКОНА تاجیکانه *мансуб ба* **тоҷик**; монанди тоҷикон; **рӯйи тоҷикона** *маҷ.* чеҳраи ниҳоят зебои тоҷикӣ.

ТОҶИКШИНОС تاجیکشناس олиме, ки бо тоҷикшиносӣ машғул аст (*асосан дар ҳаққи олимони ғайритоҷик гуфта мешавад*).

ТОҶИКШИНОСӢ تاجیکشناسی илме, ки ба омӯхтани ҳаёти сиёсию иқтисодӣ, таърих ва маданияти гузаштаю ҳозираи тоҷикон машғул аст.

ТОҶИР *а.* تاجر тиҷораткунанда, савдогар.

ТОҶИРӢ تاجری савдогарӣ, бозаргонӣ.

ТОҶИХУРӮС تاجخروس 1. гӯште, ки дар болои сари мурғ аст. 2. номи чанд навъ алафи зинатие, ки ба тоҷи хурӯс шабоҳат доранд

ТОҶИЛМУЛУК تاجالملوک//تاجالملک гиёҳи алафӣ, зинатӣ ва коштанӣ ё худрӯй.

ТОҶХОҲ تاجخواه тоҷталаб, даъвогари тоҷу тахти шоҳӣ.

ТОЧХОҲӢ تاج‌خواهی точталабӣ.

ТОШ تاش 1. доғи сурхест, ки бар рӯи одам пайдо мешавад. 2. *гуфт., шакли кӯтоҳшудаи* **тоаш**; то ба ӯ, то ӯро (*ба охири исмҳо ҳамроҳ шуда ҳамроҳиро мефаҳмонад*). 3. унвони амирони турк.

ТРАЕКТОРИЯ *лот.* ترئکتاریه 1. роҳи ҳаракати ягон ҷисм ё нуқта. 2. хати парвози тир.

ТРАКТОР *англ.* ترکتار мошини худгард барои кор дар соҳаҳои гуногуни кишоварзӣ (*мас., кашидани мошинҳои гуногун, ҳамвор кардан, кофтан ва г.*).

ТРАКТОРРОН ترکتارران ронандаи трактор.

ТРАКТОРРОНӢ ترکتاررانی рондани трактор.

ТРАКТОРСОЗӢ ترکتارسازی сохтану дуруст кардани трактор.

ТРАНЗИТ *лот.* ترنزیت ҳамлу нақли мусофирон, мол ва васоили нақлиёт аз як мамлакат ба мамлакати дигар аз дохили кишваре, ки дар байн воқеъ аст, гузар.

ТРАНЗИТӢ ترنزیتی *мансуб ба* **транзит**.

ТРАНСКРИПСИЯ *лот.* ترنسکریپسیه *збш.* ҳарф ё ишораҳои махсус барои ифодаи нозукиҳои тарзи талаффузи садоҳои забонҳо ва лаҳҷаҳо, овонависӣ, овонавишт.

ТРАНСФОРМАТОР *лот.* ترنسفارمتار дастгоҳ (аппарат) барои зиёд ё кам кардани шиддати қувваи барқ.

ТРАПЕТСИЯ *ю.* ترپتسیه трапетсия, мунҳариф, чоркунҷае, ки ду тарафаш байни худ мутавозӣ ва ду тарафи дигараш ғайримутавозӣ мебошанд.

ТРАХОМА *а.* ترخامه дарди гузаранда ва кашолёбанда дар пилкҳои чашм.

ТРИАДА *ю.* تری‌آده сегона.

ТРИБУНА *лот.* تریبونه минбар, минбари сухандарон.

ТРИБУНАЛ *лот.* تریبونل маҳкамаи олии қазоӣ (судӣ): **трибунали ҳарбӣ** суди ҳарбӣ.

ТРИГОНОМЕТРИЯ *ю.* تریگانامتریه як қисми ҳандаса, боби таносуби тарафҳо ва кунҷҳо (зовияҳои секунҷа); мусалласот.

ТРИКО *фр.* تریکا 1. як навъ матои пашмин. 2. либоси махсуси ҳунарварон ва варзишгарон.

ТРИКОТАЖ *фр.* تریکاتژ матои бо мошин бофташуда ва либосҳое, ки аз ин қабил матоъ дӯхта шудаанд, матои кашбофт, кашбоф.

ТРИКОТАЖБОФӢ تریکاتژبافی истеҳсоли матоъҳои бофтаи мошинӣ; корхонаи кашбофӣ.

ТРИОД *ю.* تریاد лампаи электронии сеэлектродӣ.

ТРИПСИН *ю.* تریپسین *анат.* ферменти ҳозима.

ТРИТИЙ *лот.* تریتی *хим.* унсури химиявӣ, изотопи ҳидроген.

ТРИФТОНГ *ю.* تریفتانگ *збш.* як шуда омадани се овози садонок дар як ҳиҷо.

ТРОЛЛЕЙБУС *англ.* تراليبوس нақлиёти дохилишаҳрӣ, ки бо қувваи барқ кор мекунад; автобуси барқӣ.

ТРОЛЛЕЙБУСРОН تراليبوس‌ران ронандаи троллейбус.

ТРОМБОН *ит.* ترامبان як навъи карнаи мисӣ.

ТРОМБОННАВОЗ ترامبان‌نواز навозандаи тромбон (карнай).

ТРОПИКӢ تراپیکی минтақаи гармсер.

ТРОПОСФЕРА *ю.* تراپاسفیره қабати поёнии ҳаво.

ТУ تو ҷонишини шахси дуюми танҳо; **ту (ту-ту) гуфтан** ба касе «ту» гуфта муроҷиат кардан; касеро писанд ва эҳтиром накардан.

ТУБАК توبک 1. зарфи сафолине, ки гулҳои хонагиро дар он парвариш медиҳанд, гулдон:; **тубаки гул**. 2. зарфи махсус барои шонан кӯдакон дар гаҳвора.

ТУБО//ТУБӢ *а.* طوبی *ниг.* **тӯбо**.

ТУБОН توبان *кит.* шалвори махсуси чармӣ, ки гӯштингирон дар вақти варзиш мепӯшанд.

ТУВАРА تواره *ниг.* **тавора**.

ТУГМА تگمه 1. пулаки устухонӣ, филизӣ *ва г.* барои ба ҳам бастани гиребон, барои либос ва чизҳои дигар истифода мешавад. 2. пахшаки махсус барои пайвастани қувваи барқ ба нуқтаи даркорӣ (*мас., ба чароғ, занг ва г.*).

ТУГМАБАНД تگمه‌بند бо тугма бастан.

ТУГМАДОР تگمه‌دار дорои тугма.

ТУГУН *т.* تگن *гуфт.* 1. гиреҳ. 2. бӯгча, бастаи рӯмол *ва г.*; **тугун кардан** гиреҳ задан, баста (печонда) мондан; (чизеро); ҷамъ ва захира карда мондан.

ТУГУНЧА تگنچه *гуфт.* бӯғчаи хурд, бастаи хурд.

ТУГУНЧАК تگنچک *ниг.* **тугунча**.

ТУҒ I طوغ мӯи думи асп, ки ба нӯги чӯби байрақ мебастанд; байрақ.

ТУҒ II *т.* توغ 1. гиёҳи алафӣ ва худрӯй, ки баргҳои байзавии хордор дорад; тӯғ. 2. дарахтест, ки ҳезуми он муддати дароз месӯзад.

ТУҒАК توغک байрақча.

ТУҒБАРДОР توغبردار байрақбардор.

ТУҒЁН توغیان 1. аз андоза берун баромадан, аз ҳадди худ таҷовуз кардан. 2. аз ҳад зиёд боло омадани оби дарё, обхез. 3. *маҷ.* нофармонбардорӣ, саркашӣ, шӯриш, қиём; **туғён кардан** а) аз ҳад зиёд боло омадани оби дарё; б) шӯридан.

ТУҒРО *т.* طغرا 1. *таър.* гулхате, ки аз ҳарфҳои аввали ном ва лақаби шоҳ дар сари фармонҳои шоҳон навишта мешуд; *маҷ.* фармони шоҳ. 2. навъе аз хатти насх.

ТУҒРОКАШ طغراکش он ки ба хатти туғро менависад; туғронавис.

ТУҒРОНАВИС طغرانویس *ниг.* **туғрокаш**.

ТУК تک *кит.* 1. нӯли паранда. 2. нӯги корд, ханҷар.

ТУҚАЙЗОР *т.* طوقیزار *гуфт.* бешазор, ҷангалзор; буттазор, найзор

ТУЛАК تولک резиши пари парандагон, пари худро иваз кардани парандагон; **тулак кардан** пар рехтани парандаҳо.

ТУЛАНГ تلنگ *кит.* орзу; эҳтиёҷ, ниёз, зарурат.

ТУЛУМ تلم *гуфт.* зарфи чармине, ки дар он об, равған, шиннӣ *ва г.* нигоҳ медоранд, хик, машк; **ангури тулум** донаи ангури дарунаш мулоим ва вайроншуда.

ТУЛӮЪ *а.* طلوع баромадани офтоб ё ситора; зоҳир ва намоён шудани чизе; **тулӯъ кардан** баромадан, зоҳир шудан: **тулӯи субҳ** сар шудани саҳар.

ТУЛӮЪКУНАНДА طلوعکننده бароянда.

ТУЛФОР تلفار 1. аспи тунди камқувват. 2. *маҷ.* одами ношуд, ноӯҳдабаро. 3. *маҷ.* бачаи нозуки нозпарвард барои шахсони наздикаш.

ТУМАН I تومن бухоре, ки дар ҳавои боронӣ ва рутубатнок пайдо шуда, ҳаворо тира мекунад, ҳавои ғайришаффофи пур аз буғҳои об ва олуда бо гард.

ТУМАН//ТУМОН II *т.* تومن//تومان воҳиди ҳудуди тақсимоти маъмурӣ дар Бухорои амирӣ, музофот, ноҳия; **тумани Шофирком**, **тумани Вобканд**.

ТУМАНОЛУД تمن‌آلود олудаи дуд, олудаи чангу ғубор.

ТУМТАРОҚ طمطراق *гуфт.* бо карру фар, бо шукӯҳу дабдаба; печида ва муғлақ: **суханҳои тумтароқ**.

ТУМШУҚ *т.* تمشق *гуфт.* гирдогирди даҳони ҳайвоноти чорпо; фук, пуз, қисми поёни манаҳ; **тумшуқ кардан** *бар касе*: **тумшукаш овезон** *маҷ.* ранҷидахотир, гирифтарӯй, дилгир.

ТУМШУҚБАНД تمشقبند *гуфт.* тӯри аз сим ё тасма бофташудае, ки ба даҳони саг ва ҳайвоноти дигар мебанданд, то касеро нагазад; даҳонбанд, фукбанд.

ТУНБОН تنبان эзор, шалвор.

ТУНГ تنگ кӯза, кӯзаи об, зарфи шишагин бо гардани танги дароз барои об, шароб *ва г.*

ТУНД تند 1. тез, бошиддат, бошитоб. 2. мазаи тез, таъми тезу сӯзон (*мас., мазаи мурч*); **боди тунд** боди сахт, боди бошиддат вазанда; **миҷози тунд** *маҷ.* табиати зуд асабонӣ ва хашмгиншаванда, хулқи тез; **тунд шудан** талхмаза шудан (*мас., бо зиёдии мурч ва г.*); **тезу тунд** бо шиддат; **тунд шудан (тунду тез шудан)** *бо касе* муомилаи дурушт кардан; ба ҷаҳл омада гапи сахт задан ба касе; бо қаҳру хашм гап задан; **тунди халахӯр** одами зудранҷи бадҷаҳл, гапнодаро, бадзабони зудхашм. 3. *маҷ.* хашмгин, ғазабнок. 4. *маҷ.* сахт, бошиддат. 5. *маҷ.* фароз чарми рост буридашуда. 6. *маҷ.* талх, тезтаъм, сӯзон.

ТУНДА تنده муғҷаи дарахт.

ТУНДАК تندک тезак.

ТУНДАР//ТУНДУР تندر ғурриши абр, раъд.

ТУНДБОД تندباد боди сахти башиддат; гирдбод.

ТУНДБӮ تندبو бӯи тунд.

ТУНДГАП تندگپ бадгап, сахтгап.

ТУНДГАПӢ تندگپی бадгапӣ.

ТУНДЗЕҲН تندذهن зеҳни тез.

ТУНДЗАБОН تندزبان сахтгап, бадгап, дурுштгӯй, теззабон.

ТУНДИДАН I تندیدن сабзидан, муғча бастан.

ТУНДИДАН II تندیدن тезӣ кардан, оташин шудан, хашмгин шудан.

ТУНДӢ تندی 1. тезӣ, шиддат, ҳиддат, суръат; тезӣ дар таъм ва маза.

ТУНДМАЗА تندمزه ҳар чизе, ки мазаи он тунд мебошад, тезмаза.

ТУНДНАВИС تندنویس он ки тез менависад, касе, ки ҷараёни ҷаласаеро менависад.

ТУНДНАВИСӢ تندنویسی тез навиштан, тезнависӣ, амали тунднавис.

ТУНДМИҶОЗ تندمجاز бадхӯ, хашмгин, бадзабон, бадрафтор, бадфеъл.

ТУНДМИҶОЗӢ تندمجازی бадрафторӣ, хашмгинӣ, бадфеълӣ, оташинӣ.

ТУНДПАРВОЗ تندپرواز тезпарвоз, ба шитоб ва тез парвозкунанда.

ТУНДРАВ تندرو он ки тез роҳ меравад; тезрав, тезтак; *муқоб.* **танграв**, **кундрав**.

ТУНДРАВӢ تندروی тез рафтан, якравӣ.

ТУНДРАФТОР تندرفتار 1. бадрафтор, бадмуомила, дағал дар муомила бо касон (*нисбат ба одам*). 2. тезгард (асп).

ТУНДРАФТОРӢ تندرفتاری бадмуомила будан, рафтори бад доштан, бадрафторӣ.

ТУНДРОӢ تندرائی *кит.* беандешагӣ, саросемакорӣ.

ТУНДРОЙ (ی)تندرو беандеша, саросемакор, рафтори беандеша, муносибати саросеманок.

ТУНДРӮ(Й) (ی)تندرو туршрӯй.

ТУНДТОЗ تندتاز он ки тез метозад, тезрав, тезрафтор.

ТУНДУР تندر *ниг.* **тундар**.

ТУНДФЕЪЛ تندفعل хислати бад, тез доштан, бадхӯ, тундхӯ.

ТУНДФЕЪЛӢ تندفعلی феъли тунд доштан.

ТУНДХАШМӢ تندخشمی бадҷаҳлӣ, бадқаҳрӣ.

ТУНДХЕЗ تندخیز тундрав, ба суръат ва бошитоб ҷаҳанда.

ТУНДХУЛҚ تندخلق хулқи бад, бадхулқ, бадхулқӣ.

ТУНДХУЛҚӢ تندخلقی хӯи бад доштан, тундхулқ будан.

ТУНДХӮ(Й) (ی)تندخو бадхулқ, оташмизоҷ, тезхашм.

ТУНДХӮӢ تندخوئی бадҷаҳлӣ, тезхашмӣ, бадхулқӣ.

ТУНЕЛ *англ.* تنل нақб, долони дар зери замин ва ё аз байни кӯҳҳо канда ва махсусан таҷҳизонидашуда барои гузариши қатори роҳи оҳан, роҳи автомобилӣ, оби иншоотҳои обрасонӣ *ва г.*

ТУНЕЛСОЗ تنلساز он ки дар сохтмони роҳи зеризаминӣ иштирок менамояд.

ТУНЕЛСОЗӢ تنلسازی *мансуб ба* **сохтани роҳи зеризаминӣ**.

ТУНТОБ تونتاب *кит.* касе, ки дар оташдони ҳаммом оташ меафрӯзад, гулахӣ.

ТУНӢ تونی *кит.* 1. гулханӣ, гулхантоб, гулахӣ. 2. айёр, дузд.

ТУНУК تنک 1. паҳни нозук, маҳин, латиф; *муқоб.* **ғафс**; **нони тунук** нони паҳни нозук. 2. сирак; кам, андак; *муқоб.* **анбӯҳ ва гулӣ**; **хоби тунук** *муқоб.* **хоби сахт; шӯрбои тунук** шӯрбои суюқ (рақиқ), *муқоб.* **ғализ**.

ТУНУКА تنکه оҳани паҳну тунуки варақ – варақ, ки бо он бомҳоро мепӯшанд ва асбобу анҷоми гуногун месозанд.

ТУНУКАГӢ تنکگی аз тунук сохташуда.

ТУНУКАКОРӢ تنکه‌کاری бо тунука пӯшонида.

ТУНУКАПОРА تنکه‌پاره пораи тунука.

ТУНУКАПӮШ تنکه‌پوش бо тунука пӯшонидашуда.

ТУНУКАСОЗ تنکه‌ساز он ки аз тунука асбобҳои гуногун месозад.

ТУНУКАСОЗӢ تنکه‌سازی амал ва шуғли тунукасоз, устохонаи (коргоҳи) тунукасоз.

ТУНУКБИЗОАТ تنک‌بضاعت *кит.* камбағал, қашшоқ.

ТУНУКДИЛ تنک‌دل *киноя аз* раҳмдил, нармдил.

ТУНУКЗАРФ تنک‌ظرف *кит.* 1. дорои зарфи тунук. 2. *киноя аз* камтоқат, бетоқат.

ТУНУКӢ تنکی нозукӣ, маҳинӣ, ғафсу анбӯҳ набудан.

ТУНУКҚАБАТ تنک‌قبت қабати тунук ва маҳин.

ТУНУКМАҒЗ تنک‌مغز *кит., киноя аз* одами сабук, сабукмағз, камақл.

ТУНУКМОЯ تنک‌مایه *кит.* камсармоя, камбизоат, камбағал.

ТУНУКОБ تنک‌آب дарё, наҳр, ҷӯй, ки обаш зиёд нест; камумқ, камоб; ҷои камоби дарё, ки аз он ҷо гузаштан мумкин аст.

ТУНУКОБА تنک‌آبه ҷойи камоби дарё.

ТУНУКПӮСТ تنک‌پوست он чи пӯсти тунук дорад: **лимӯи тунукпӯст**.

ТУНУКРИШ تنک‌ریش он ки мӯи ришаш анбӯҳ нест, камриш.

ТУНУКРӮЙ تنک‌روی *кит.* шармгин, маҳҷуб.

ТУНУКРӮШНОӢ تنک‌روشنائی *кит.* нимравшанӣ, нимторикӣ; он чи рӯшноии кам дорад.

ТУНУКШАРОБ تنک‌شراب *кит.* он ки зуд маст мешавад.

ТУППА توپه *лаҳҷ.* угро; навъи таоми хамирӣ, ки он паҳн-паҳн бурида мешавад.

ТУППАКАШАК توپه‌کشک он чи бо он туппаро мекашанд.

ТУР تر калимае, ки вақти рондани саг гуфта мешавад.

ТУРБ ترب решаи хӯрокии сабзаи полизӣ, ки маза ва бӯи тунд дорад.

ТУРБАТ *а.* تربت 1. хок. 2. *маҷ.* қабр, гӯр.

ТУРБАТХОНА تربت‌خانه хонаи охират.

ТУРБИНА *фр.* تربینه муҳаррики паррадоре, ки дар он қувваи буғ, газ ё оби равон ба қувваи механикӣ табдил меёбад.

ТУРБИНАСОЗӢ تربینه‌سازی сохтани турбин.

ТУРБОГЕНЕРАТОР *фр.* ترباگنیرتار генератори барқӣ, ки бо қувваи турбинаи газ ё бухор кор мекунад.

ТУРБТАРОШ ترب‌تراش асбоби филизӣ, ки сӯрохчаҳои майда-майдаи зиёде дорад, турб, сабзӣ ва ғайраро ба он суда майда мекунанд.

ТУРБЧА تربچه аз сабзавоти хӯрданӣ, турби хурд, ки сурхранг мешавад; шалғамча.

ТУРИЗМ *фр.* ترزم *ниг.* **ҷаҳонгардӣ**.

ТУРИСТ *фр.* تورست *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ТУРК ترک халқи забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ, ки сокинони асосии Туркияро ташкил медиҳад.

ТУРКЗАБОН ترک‌زبان халқе ё касе, ки ба забони туркӣ гуфтугӯ мекунад.

ТУРКИДОН ترکی‌دان он ки забони туркиро мефаҳмад ва бо он гап мезананд.

ТУРКӢ ترکی 1. *мансуб ба* **турк**. 2. забони туркон. 3. *маҷ.* ҳуҷуми ногаҳонӣ, ғоратгарӣ, зулму ситам. 4. *маҷ.* тундӣ, тундхӯӣ.

ТУРКМАН ترکمن халқи забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ, мардуми асосии Туркманистон.

ТУРКОНА ترکانه ба мисли туркон, ба расму оини туркон, турквор.

ТУРКОНХИДЕВ ترکان‌خدیو *кит.* шоҳи туркон.

ТУРКТОЗ ترک‌تاز *кит.* ба мисли туркон ҳуҷум кардан, ба ногоҳ ҳуҷум кардан, ҳамлаи ногаҳонӣ барои торочу куштор.

ТУРКҶӮШ ترک‌جوش *кит.* гӯшти нимпухта, ки хӯрдани он одати туркон аст; **туркҷӯш кардан** а) гӯштро андак ҷӯшондан; б) *киноя аз* саросемавор ва нимкола анҷом додани коре.

ТУРКШИНОС ترکشناس он ки забону таъриху маданияти туркҳоро меомӯзад.

ТУРКШИНОСӢ ترک‌شناسی як соҳаи илм, ки за-

бон, адабиёт, иқтисод, таърих ва дигар масъалаҳои халқҳои туркро таҳқиқ менамояд.

ТУРМ ترم пояи дар; он қисми дар, ки ба остонаю болодарӣ банд мешавад.

ТУРНА ترنه куланг.

ТУРНАҚАТОР ترنه‌قطار *маҷ.* сафкашида, қаторшуда, паси ҳам.

ТУРОБ *а.* تراب хок; замин; **хоку туроб кардан** несту нобуд (помолу маҳв) кардан; **хоку туроб шудан** тамоман несту нобуд шудан.

ТУРОНӢ تورانی *мансуб ба* **тур**; аҳли Турон.

ТУРРА طره 1. фаши салла. 2. дастаи мӯи тобида дар канори пешонӣ, зулф; **турраи сунбул** хӯшаи сунбул; *маҷ.* зулфи маҳбуба

ТУРС I ترس *кит.* маҳкам, сахт, устувор.

ТУРС II ترس *кит.* сипар.

ТУРУНҶ ترنج 1. меваи аз ҷинси лиму ва афлесун. 2. *маҷ.* занахдон, занахдони ёр.

ТУРУШ ترش *ниг.* **турш.**

ТУРФА *а.* طرفه чизи тоза, нав; аҷиб, хушоянд, шигифтовар; камёб.

ТУРШ//ТУРУШ ترش он чи мазаи лиму ё сирко дорад; **турш кардан рӯй (пешона)**-ро пешонӣ ва рӯйро пурчин кардан ба аломати норизоӣ ё ғазаб.

ТУРШАК ترشک навъи ғӯлинг.

ТУРШИДАН ترشیدن турш шудан, туршӣ пайдо кардан; туршида вайрон шудан (*мас., шир*).

ТУРШӢ ترشی 1. ҳолати чизи турш, сиркодорӣ. 2. сабзавоти ба сирко хобонидашуда; **туршии меъда** дараҷаи турш будани (оби) меъда; сӯзиши меъда.

ТУРШМАЗА ترش‌مزه он чи таъми турш дорад.

ТУРШМОНАНД ترش‌مانند ба сони турш, дорои мазаи турш.

ТУРШОН(И)ДАН ترشاندن//ترشانیدن турш кардан, ба ҳоли туршӣ расондан.

ТУРШРӮ(Й) ترشرو(ی) он ки рӯи пурчин дорад; бадқавоқ, тирарӯй.

ТУРШРӮЁНА ترشرویانه тирарӯёна.

ТУРШРӮӢ ترشروی бадқавоқӣ, тирарӯӣ, тундхӯӣ.

ТУТ توت дарахти машҳур, ки баргаш ғизои кирми пилла аст ва меваи ширини он хӯрданист; **тути балхӣ** тути калон – калони сершираи ширин; **тути марворид** тути майдамайдаи сафеди ширин; **тути хасак** тути ёбоӣ, тути бепайванди камшира ва фаҷ; **тут барин рехтан** якбора ва паёпай афтодан, кушта шудан (*мас., аз тирборон*).

ТУТАНҶИР توت‌انجیر анҷири тутмонанд.

ТУТАФШОНӢ توت‌افشانی шохи дарахти тутро таконда ба рӯи бофҷома резондани донаҳои пухтаи он.

ТУТЗОР توت‌زار ҷои анбӯҳии дарахтони тут, тутистон.

ТУТИЛА توتیله он ки вақти гап задан забонаш гирифта ҳарфҳоро дуруст талаффуз карда наметавонад; он ки забонаш лакнат дорад; алкан, кундзабон, сақав.

ТУТИЛАГӢ توتیلگی тутила будан, гирифтани забон, кундзабонӣ.

ТУТМАВИЗ توت‌مویز донаҳои хушк кардашудаи тут.

ТУТПАЗ(Ӣ) توت‌پز(ی) мавсими пухтани тут.

ТУТПАРВАРӢ توت‌پروری парвариши дарахтони тут барои хӯроки кирми пилла.

ТУТХӮРӢ توت‌خوری меваи тутро хӯрдан; **ба тутхурӣ баромадан** ба сайри тутзор баромадан бо мақсади чида хӯрдани тут.

ТУТШИНОНӢ توت‌شنانی амали шинондани ниҳоли тут.

ТУФ تف оби даҳон, оби даҳон, ки аз даҳон берун андозанд; **туфи лаънат** ба аломати нафрин ва изҳори танаффур оби даҳон андохтан ба касе; **туф кардан (ба рӯи** *касе*) изҳори нафрат кардан; **туф бар ту!** лаънат бод бар ту!.

ТУФАЙЛ *а.* طفیل 1. **аз (ба) туфайли...** дар сояи..., ба сабаби..., барои..., аз боиси..., ба воситаи... 2. меҳмони нохонда, меҳмоне, ки бо меҳмони хонда омадааст; *маҷ.* муфтхӯр.

ТУФАЙЛИХӮР طفیلی‌خور муфтхӯр.

ТУФАЙЛӢ طفیلی 1. нохонда, ногаҳонӣ омада. 2. *маҷ.* муфтхӯр; **меҳмони туфайлӣ** он ки бе даъват ба дигарон ҳамроҳ шуда ба меҳмонӣ омадааст.

ТУФАНГ تفنگ милтиқ.

ТУФАНГДОР تفنگ‌دار он ки милтиқ ба даст ё ба дӯш дорад; соҳиби милтиқ.

ТУФАНГПАРОНӢ تفنگ‌پرانی тир холӣ кардан.

ТУФАНГСОЗ تفنگ‌ساز милтиқсоз.

ТУФАНГЧА تفنگچه таппонча.

ТУФДОН تفدان зарфи махсус барои андохтани оби даҳон, балғам *ва ғ.*

ТУФУЛИЯТ *а.* تفولیت тифлӣ, кӯдакӣ, бачагӣ.

ТУХМ تخم 1. донаи наботот, ки кошта мешавад. 2. байзаи мокиён ва парандагони дигар; **аз тухм баромадан** тухмро шикаста баромадани чӯҷа; **тухми** *чизеро* **нест кардан (кандан)** бунёди чизеро барандохтан, асли чизеро нест кардан, чизеро тамоман нест кардан; донаи гиёҳи рӯяндаеро коштан; **тухм пахш кардан** а) ба рӯи тухм (байза) хобидани мургон; б) *маҷ.* муддати дароз аз хона набаромадан; **тухми** *чизеро* **коштан** бунёд гузоштан ба коре ё чизе; **тухми нимдунбул** тухми нимпухтаи сахтношуда. 3. *маҷ.* нутфа, манӣ; асл, нажод.

ТУХМА تخمه ҷанин; насаб, нажод.

ТУХМБИРЁН تخم‌بریان дар равған бирён кардани тухм (байза).

ТУХМБОЗӢ تخم‌بازی бозӣ кардан бо байзаи пухтаи мурғ, бозӣ ба воситаи ба ҳам задани нӯги ду тухм аз тарафи ду ҳариф то шикастани яке аз тухмҳо.

ТУХМГУЗОРӢ تخم‌گزاری **:айёми тухмгузорӣ** мавсими барои ҷӯҷабарорӣ тухм мондани паранда ва мурғон.

ТУХМДОН تخم‌دان узве, ки ҷанини ҷонварон ва растаниҳо дар дохили он нашъунамо мекунад; қисми узви ҷинсии занон (модина), ки ҳуҷайратухм дар он ба вуҷуд меояд.

ТУХМЗО تخم‌زا мурғе ё парандае, ки тухм мекунад.

ТУХМЗОӢ تخم‌زائی зоидани тухм, тухм кардан.

ТУХМИКОР تخمی‌کار он ки тухм мепошад, деҳқон, барзгар.

ТУХМИКОРӢ تخمی‌کاری *мансуб ба* **тухм**.

ТУХМИПАРВАР تخمی‌پرور ҳоҷагии ба таври махсус ба кишт омодакунандаи донаҳои тухмӣ.

ТУХМИПАРВАРӢ تخمی‌پروری *мансуб ба* парваридани тухм

ТУХМӢ تخمی ғалла ё пунбадонаи махсус барои кишт ҷудо шуда.

ТУХММОНӢ تخم‌مانی тухмгузорӣ; **тухммонии моҳиён** барои давом додани насл тухм гузоштани моҳиён.

ТУХММУҒҶА تخم‌مغجه ҷанини тухм.

ТУХМПАРТОӢ تخم‌پرتائی партофтани тухм.

ТУХМПОШАК تخم‌پاشک мошин барои пошидан (киштани дона).

ТУХМПОШӢ تخم‌پاشی афшонидани тухм (базр) дар кишт, зироат.

ТУХМҲУҶАЙРА تخم‌هجیره ҳуҷайратухм.

ТУХМҶАНГ تخم‌جنگ *ниг.* **тухмбозӣ**.

ТУХМШАКЛ تخم‌شکل *ҳанд.* байзавӣ, эллипсӣ (*яке аз шаклҳои ҳандасӣ*).

ТУҲАФ *а.* تحف *ҷ.* **тӯҳфа**.

ТУҶҶОР تجار *ҷ.* **тоҷир**.

ТУШ توش 1. тӯша. 2. қувва, қудрат.

ТУШБЕРА توشبیره гӯшти кӯфтаи ба хамири тунуки чоркунҷаи майда буридашудаи ба тарзи махсусе печондашуда, ки дар об ҷӯшонда пухта мехӯранд, ҷӯшбара; ◊ **тушбераро хом шумурдан** хаёли хом шумурдан, кореро саҳл шумурдан, бемулоҳизагӣ кардан; **ғараз аз тушбера гӯшт хӯрдан аст** василаҳои гуногун баҳонаеанд барои ба даст овардани мақсади асосӣ.

ТУШБЕРАГИРАК توشبیره‌گیرک асбобе, ки бо он тушберара мегиранд.

ТӮ I تو *кит.* 1. қабат, ло; **тӯ ба тӯ** қабат ба қабат, печ дар печ, дарун ба дарун. 2. дарун, дохил, андарун.

ТӮ II تو *кит.* саршир, қаймоқ.

ТӮБ I توب *гуфт.* 1. гурӯҳ, даста, издиҳом. 2. ғарам, ғун, чош; **тӯб кардан** ҷамъ кардан; ғарам (ғун) кардан; **тӯб шудан** ҷамъ шудан; ғарам (ғун шудан).

ТӮБ II توب бастаи чизе, даста (*мас., матои либосворӣ*); **тӯб-тӯб** даста-даста, тӯда-тӯда.

ТӮБ III توب ҳаппак (*асбоби бозӣ*); **тӯби футбол**.

ТӮББОЗӢ توببازی бозӣ бо тӯб.

ТӮБӢ *а.* طوبی дарахти серсояи афсонавӣ дар ҷаннат, ки гӯё меваҳои гуногун ва хушбӯй доштааст.

ТӮБО طوبی *ниг.* **тубӣ.**

ТӮБРА توبره 1. тӯрба, емхалта, халтае, ки ба он коҳу алафу ҷав мегиранд ва бар сари асп, хар *ва ғ.* меовезанд. 2. халта, халтаи бенавоён.

ТӮБСАДА توبسده навъе аз дарахти сада, ки намуди даврашакл дорад.

ТӮБЧА توبچه *шакли тасғири* **тӯб**, тӯби хурд.

ТӮҒ توغ *ниг.* **туғ**.

ТӮҒРӢ *т.* توغری *гуфт.* рост, дуруст; **тӯғрӣ омадан** мувофиқ ва баробар воқеъ шудан.

ТӮДА توده 1. ҳар чизе, ки болои ҳам рехта тӯб карда шуда бошад, анбӯҳ, ғарам. 2 тал, пушта.

ТӮДАБАРГ تودهبرگ баргтӯда.

ТӮДАБОЗ تودهباز ҳизббоз, гурӯҳбоз.

ТӮДАБОЗӢ تودهبازی ҳизббозӣ.

ТӮДАГУЛ تودهگل тӯдаи гулҳо.

ТӮДАКАШ تودهکش аз паси худ баранда.

ТӮДАСИТОРА تودهستاره ҷамъи ситораҳо.

ТӮЁНА طویانه ҳадяи тӯй.

ТӮЙ *т.* توی//طوی ҷашн, ид: **тӯйи арусӣ, тӯйи хатна**.

ТӮЙГАРДӢ تویگردی тӯй ба тӯй гаштан.

ТӮЙФУРОРӢ تویفراری арӯсфурорӣ.

ТӮЙХАБАР تویخبر он ки ба тӯй хабар мекунад.

ТӮЙХОНА تویخانه хонаи тӯйдор.

ТӮЙХӮР تویخور иштирокдори тӯй.

ТӮЙЧА تویچه тӯйи хурд.

ТӮЗ توز *кит.* пӯсти дарахти сахт, ки бар камон, зини асп *ва ғ.* мепечонданд.

ТӮЗИДАН توزیدن 1. андӯхтан, ҷамъ кардан. 2. тороҷ кардан, тала кардан.

ТӮҚАЙЗОР طوقیزار *гуфт.* бешазор, ҷангалзор.

ТУҚСАБО *т.* توقسبا *таър.* яке аз мансабҳои олии сипоҳӣ дар аморати Бухорои давраи амирӣ.

ТӮҚ-ТӮҚ توق توق *тақлиди овоз* садои паи ҳам задании чизи сахт. (*мас., путк*)

ТӮҚУМ *т.* توقم полони хар, **тӯқум кардан** (**задан)** полон гузоштан.

ТӮҚУМДӮЗ توقمدوز он ки тӯқум (полони хар) медӯзад.

ТӮҚУМШУЛЛУК توقمشلک *зоол.* навъи шуллук.

ТӮЛ I *а.* طول 1. дарозӣ. 2. давомнокӣ; **дар тӯли...** (сол, моҳ), дар давоми..., дар муддати..., **тӯл кашидан** дароз давом кардан, кашол ёфтан. 3. *ҷугр.* масофа аз меридиани муайян, ки ба дараҷа (градус) муайян карда мешавад; **арз ва тӯл**.

ТӮЛ II طول давраи наслдиҳии умумии гӯсфандон, ки ба моҳи ҳамал (март-апрел) рост меояд.

ТӮЛА *а.* طوله *ниг.* **тавила**.

ТӮЛГИРӢ طولگیری давраи баррагирии гӯсфандон.

ТӮЛӢ طولی *мансуб ба* тӯл додан.

ТӮЛОНӢ طولانی дароз.

ТӮМОР طومار *д.* дуои навиштаи дар коғази секунҷа печонида, ки ба бозу ва гардан баста ё ҷои дигари либос овехта мешавад (*барои дафъи бало ё нохушиҳои дигар*); бозубанд.

ТӮМОРШАКЛ طومارشکل ба шакли тӯмор сегӯша.

ТӮП توپ олати ҷангии дарозмили **чархдор**, зам-

барак: **тӯпи дурзан, тӯпи зиддитанкӣ**.

ТӮПАНДОЗ توپانداز андохтани тӯп.

ТӮПАЛАНГ توپلنگ ғавғо, ошӯб, дарҳаму барҳамӣ.

ТӮПЗАНӢ توپزنی тӯппаронӣ.

ТӮППАРОНӢ توپپرانی паррондани тӯп.

ТӮППИДӮЗ توپیدوز он ки каллапӯш медӯзад, кулоҳдӯз

ТӮППӢ توپّی *гуфт.* кулоҳ, каллапӯш.

ТӮПСАЛОМ توپسلام маросими идона, мотамӣ ё қабулу гусели меҳмонони фахрӣ бо туппаронии ташрифотӣ.

ТӮПСОЗӢ توپسازی сохтани тӯп.

ТӮПХОНА توپخانه 1. ҷои нигаҳдории тӯпҳо. 2. он дастаи аскарӣ, ки бо тӯп сару кор дорад.

ТӮПЧИБОШӢ توپچیباشی *таър.* сардори тӯпҳо (*мансаби ҳарбӣ дар Бухорои амирӣ*).

ТӮПЧӢ توپچی он ки ба тӯп сару кор дорад..

ТӮР تور 1. бофтаи шабака (сӯрох-сӯрох) аз ресмон ё сими нозук: **тӯри моҳигирӣ**, **тӯр бофтан.**

ТӮРА توره *таър.* унвони валиаҳдон – фарзандони амирони Бухоро. 2. *кҳн.* унвони эҳтиромии эшонҳо. 3. *кҳн.* унвони амалдорони ҳукумати подшоҳии рус дар Туркистон. 4. *маҷ.* мансабпараст, калонгир.

ТӮРАГӢ تورهگی *гуфт.* калонгарӣ.

ТӮРБА توربه *ниг.* **тӯбра**.

ТӮРБОФ تورباف бофандаи тӯр.

ТӮРБОФӢ تورباقی *мансуб ба* **тӯрбоф**; амали тӯрбоф.

ТӮРДОР توردار дорои тӯр.

ТӮРДӮЗӢ تردوزی дӯхтани тӯр.

ТӮРӢ توری тӯрдор, бо тӯр сохташуда.

ТӮРКАДУ توركدو қафаси тагаш аз чӯбкаду сохташуда (*барои бедона*).

ТӮРСАБАД تورسبد сабади тӯрӣ.

ТӮРУҚ تورق : **аспи тӯруқ** аспи сурхранг.

ТӮРХАЛТА تورخلته халтачаи тӯрин.

ТӮРШАКЛ تورشكل шаклан тӯрмонанд.

ТӮС توس навъи сафедор.

ТӮСЗОР توسزار ҷое, ки тӯс бисёр дорад, дашти тӯс.

ТӮСӢ طوسی номи матоест, ки дар шаҳри Тӯс бофта мешавад; матои сурх ё ҷигарӣ.

ТӮТИБАЁН طوطیبیان *маҷ.* ширинсухан, хушзабон.

ТӮТИБУРУТ طوطیبروت марди мӯйлабхояш ба боло тофташуда.

ТӮТИВОР طوطیوار чун тӯтӣ; **тӯтивор такрор кардан** омӯхтаи худро чун тӯтӣ такрор кардан.

ТӮТИЁ توتیا 1. санги сурма, ки соида ба чашм мекашанд. 2. *маҷ.* чизи камёб.

ТӮТӢ طوطی парандаи сабзранги минкоркач, ки гуфтори одамиёнро тақлид мекунад.

ТӮФАЛАНГ توفلنگ *ниг.* **тӯпаланг**.

ТӮФИДАН توفیدن *кит.* ларзидан, ҷунбидан.

ТӮФОН طوفان боди сахт, тундбод; бӯрон, обхез, гирдоб: **тӯфони Нӯҳ**.

ТӮХТАН توختن *кит.* 1. ҳосил кардан, ба даст овардан, пайдо кардан. 2. пардохтан, қарзро адо кардан.

ТӮҲМАТ *а.* تهمت ба касе нисбат додани коре, ҷинояте, ки вай накардааст; бӯҳтон; **тӯҳмат задан (кардан)** ба касе бӯҳтон кардан, бо гумони бад касеро айбдор кардан; **ба таги тӯҳмат мондан** бо гумони бад ё ноҳақ муттаҳам шудан.

ТӮҲМАТАНГЕЗ تهمتانگیز бӯҳтонангез.

ТӮҲМАТБОР تهمتبار дорои бӯҳтон.

ТӮҲМАТБОФӢ تهمتبافی айбдор кардани бардурӯғ.

ТӮҲМАТГАР تهمتگر бӯҳтонгар.

ТӮҲМАТГАРОНА تهمتگرانه ба таври айбҷӯёна.

ТӮҲМАТЗАДА تهمت‌زده бо тӯҳмат ё ноҳаққона гунаҳкор шуда.

ТӮҲМАТӢ تهمتی тӯҳматгар, бӯҳтонкор.

ТӮҲМАТОЛУД تهمت‌آلود ба тӯҳмат олуда, бад-ном, айбдор, беасос гунаҳгор шуда.

ТӮҲМАТОЛУДА تهمت‌آلوده *ниг.* **тӯҳматолуд**.

ТӮҲМАТОМЕЗ تهمت‌آمیز айбҷӯёна.

ТӮҲМАТЧӢ تهمتچی *гуфт.* тӯҳматкунанда, тӯҳматгар.

ТӮҲФА تحفه ҳадя, бахшиш; раҳовард, савғот.

ТӮШ توش *гуфт.* 1. сина. 2. қувват; **тану тӯш** қуввату иқтидор.

ТӮША توشه зоди сафар, хӯрокие, ки дар сафар бо худ гиранд; захираи сафар: **тӯшаи роҳ**.

ТӮШАК توشک кӯрпачас, ки одатан ба зери ҷои хоб партоянд.

ТӮШДОР توشدار *гуфт.* 1. фарохсина (одам). 2. боқувват.

ТӮЪМА *а.* طعمه хӯрданӣ, таом; хӯрок, луқма; **тӯъмаи оташ шудан** сӯхта нобуд шудан.

ТӮЪМАХОР طعمه‌خوار хӯрандаи хӯрок, хӯрокхӯр, насибахӯр.

ТЮЛЕН تیولن саги дарёӣ.

У

У *ҳарфи бисту чоруми алифбои тоҷикӣ; ҳарфи у дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимаҳо ба воситаи ҳарфҳои* алиф (ا), айни пешдор (عُ), алифу вов (او) ва айну вов (عو), *дар байн ва дар охири калима бо ҳарфи* вов (و) *навишта мешавад, мас.*, **умед** - امید, **умр** - عمر, **уфтодан** - اوفتادن , **ур** - عور, **нур** - نور, **дору** - دارو.

- У و *шакли дигари* **ва**: **китобу дафтар**, **ману ту**, **обу ҳаво**.

УБАЙД *а.* عبید *кит., шакли тасғири* **абд**; ғуломи хурд.

УБАР(А) ابر(ه) *ниг.* **хубара**.

УББАҲАТ *а.* ابهت *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, шавкат, азамат.

УББОД *а.* عباد *ҷ.* **обид**.

УБНА *а.* ابنه *кит.* як навъ бемории хориш, ки дар мақъад пайдо мешавад.

УБОБ *а.* عباب *кит.* сели калон; селоб; борони сел.

УБОЛ *а.* اوبال *гуфт.* [*аслаш* **вабол**] 1. гуноҳ: **савобу убол**. 2. бечора; хору зоргашта: **бачаҳои уболу берузӣ; уболи** *касе* ҳайфи касе; вой бар ҳоли касе; **уболи** *касе ё чизе* **гирифтан** гирифтори гуноҳу азоб шудан (*дар натиҷаи рафтори бади худ нисбат ба касе ё чизе*).

УБОЛАК اوبالک *гуфт., шакли тасғир ва навозиши* **убол**; ◊ **мусичаи уболак** а) шахси бегуноҳ, безарар; б) одами бечора, хору зоргашта; *муқ.* **мусичаи бегуноҳ**.

УБРА ابره *кит.* он чи бӯи бад дорад, бадбӯй.

УБУВВАТ *а.* ابوت *кит.* падарӣ: **шафқати убувват**.

УБУДИ(Й)ЯТ *а.* عبودیت *кит.* бандагӣ; **тоату ибодат**; хидматгузорӣ.

УБУР *а.* عبور гузаштан, тай кардан, гузаштан аз об (ҷӯй, дарё *ва ғ.*); гузариш: **вақти убур, ҷои убур; убур кардан** гузаштан оберо; паймудан роҳеро; ◊ **убуру мурур** рафту омад.

УБУРГОҲ عبورگاه ҷои гузаштан, гузаргоҳ.

УБУРНОПАЗИР عبورناپذیر ҷое, ки аз он имкони убур вуҷуд надорад.

УБУС *а.* عبوس *кит.* туршрӯӣ, чини абрӯ.

УБУСАТ *а.* عبوست *кит.* туршрӯӣ кардан, абрӯ чин намудан.

УБУҲҲАТ ابهّت *ниг.* **уббаҳат**.

УВАЙС *а.* اویس *кит.* гург.

УВВОС اوّاس *ниг.* **уллос**.

УВОЛ اوال *гуфт., ниг.* **убол**.

УГРО اگرا навъе аз ош, ки хамирро тунук карда, дароз-дароз чун тор бурида мепазанд: **оши угро, угро буридан**.

УҒЛУТА *а.* اغلوطه *кит.* сухани шубҳаноки ба ғалат андозанда; сухани ғалат.

УҒНИЯ *а.* اغنیه *кит.* 1. нағма, замзама, тағаннӣ. 2. созӣ ғайринафасӣ (*аз қабили* чанг, рубоб).

УҒУР اوغر зарфест ҷӯбӣ ё филизӣ барои кӯфтану орд кардани гандум, намак, суманак *ва ғ.*, ҳован.

УҒУРАК اوغرک уғури хурд.

УҒУРДАСТА اوغردسته дастаи уғур, ки бо он чизи дар уғур бударо кӯфта майда мекунанд.

УҒУРЧА اوغرچه *ниг.* **уғурак**.

УД I *а.* عود дарахтест, ки ҷӯби сиёҳранг дорад ва

дар вақти сӯзондан бӯи хуш медиҳад.

УД II *а.* عود *мус.* навъи асбоби торӣ, ки косахонаи мурудшакли калон ва дастаи начандон дароз дорад.

УДАБО ادبا *ҷ.* **адиб**.

УДАЙЧӢ ادیچی *таър.* яке аз мансабдорони олирутбаи дарбори аморати Бухоро, ки ба тартибу иҷрои маросимҳои ташрифот, қабул, зиёфат *ва г.* роҳбарӣ ва назорат мекард.

УДБЕЗ عودبیز *кит.* боде, ки бӯи хуши сӯзондаро ба машом мерасонад

УДВОН *а.* عدوان *кит.* 1. адоват, душманӣ. 2. зулм, ҷабр.

УДДӢ *а.* عدی *кит.* душман, адӯ, хасм.

УДӢ عودی 1. *мансуб ба* **уд**; аз чӯби уд сохташуда. 2. шабеҳ ба ранги уд; ранги сиёҳи моил ба ранги уд.

УДМУРТ ادمورت номи халқест, ки аҳолии асосии Удмуртистонро (дар ҳайати Русия) ташкил медиҳад.

УДМУРТӢ ادمورتی *мансуб ба* **удмурт**: **забони удмуртӣ**.

УДНАВОЗ عودنواز он ки уд менавозад, мутриби навозандаи уд.

УДНАВОЗӢ عودنوازی навохтани уд; ҳунари уднавоз.

УДСӮЗ عودسوز 1. сӯзонандаи уд. 2. бухурдон, миҷмар, манқалдони махсуси удсӯзӣ.

УДУЛ *а.* عدول *кит.* 1. аз ҳадди муайян гузаштан, таҷовуз намудан аз доираи муайян. 2. *маҷ.* реҳлат кардан; вафот кардан. 3. беитоатӣ, саркашӣ; гардантобӣ намудан.

УЗАМО *а.* عظما//عظمی *кит.* 1. *ҷ.* **азим**. 2. одамони бузург, бузургон.

УЗАНГУ ازنگو ҳалқаи филизӣ, ки бо тасма аз ду тарафи зин овезон аст ва савора пояшро дар он мегузорад, рикоб; **аз асп фуруояд ҳам, аз узангу намефуруояд** (*мақ.*) аз мансабе рафта бошад ҳам, калонигариро тарк намекунад; мартабааш поён шуда бошад ҳам, мисли пештара гирумон дорад.

УЗБАК ازبک *пиг.* **ӯзбак**.

УЗБАКӢ ازبکی *пиг.* **ӯзбакӣ**.

УЗВ عضو 1. як қисми бадан (*аз қабили* даст, пой, китф, сар): **узви шунавоӣ**. 2. он ки ба ҳайати ягон созмон, иттиҳодия *ва г.* дохил аст ё пазируфта шудааст; **узви Иттифоқи нависандагон, узви оила, узви ҷомеа, узви вобастаи Академияи илмҳо, узви пайвастаи Академияи илмҳо**.

УЗВАН *а.* عضواً табиатан; бевосита; **узван пайваста будан бо** *чизе*.

УЗВИЯТ عضویت аъзогӣ, узв шудан, дохил шудан ба ҳайати ягон ташкилот ё иттиҳодия, узв шудан, аъзогӣ.

УЗЕЛ اوزیل *баҳр.* андозаи суръати ҳаракати киштӣ, ки ба адади милҳои баҳрии дар як соат тайкардаи он баробар мебошад.

УЗЛАТ عزلت *кит.* гӯшанишинӣ; танҳоиҷӯӣ; хилват: **кунҷи узлат ихтиёр кардан**.

УЗЛАТНИШИН عزلت‌نشین *кит.* гӯшанишин, хилватнишин.

УЗЛАТНИШИНӢ عزلت‌نشینی *кит.* гӯшанишинӣ, хилватгузинӣ.

УЗМО عظمی *кит. муаннаси* **аъзам**: **саодати узмо** саодати бузург, хушбахтии калон.

УЗН *а.* اذن *кит.* гӯш.

УЗОДА//ИЗОДА عضاده *кит.* паҳлударӣ; бозуи дар.

УЗОР *а.* عذار [*аслаш* **изор**] рухсора, ораз.

УЗОТ ازات :**узот кардан (намудан)** *гуфт.*, *маҷ.* пеш кардан, гусел кардан, гуселонидан; равон кардан.

УЗР *а.* عذر 1. сабаб ва далеле, ки пас аз рафтори нодурусте ё барои афви гуноҳе оварда мешавад; бахшоиш пурсидан, маъзарат, пӯзиш; **узри тақсир** узрхоҳӣ барои гузаштан аз гуноҳ, маъзарат пурсидан; **узр овардан** сабаб ва делел нишон додан барои сафед кардани худ аз гуноҳ; маъзарат хостан; **узр хостан (пурсидан, гуфтан)** афви гуноҳ талабидан, маъзарат хостан, бахшоиш пурсидан (*барои ягон амали ношоистаи худ*); **узри** *касеро* **қабул кардан (писандидан)** сабаб ва далели нишондодаи касеро асоснок ҳисоб кардан, пазируфтан; **узри** *касеро* **рад кардан** сабаб ва

баҳонаи касеро барои иҷро накардани коре беасос донистан. 2. баҳона, сабаби беасос барои сафед кардани худ: **дили нохоҳам, узри бисёр** (*мақ.*); **узри бадтар аз гуноҳ** (*мақ.*) узре, ки гуноҳро сабук накарда, боз вазнинтар мекунад, узре, ки овардани он нисбат ба гуноҳи содиршуда гуноҳи калонтар ҳисоб меёбад.

УЗРГӮӢ عذرگوئی *исми амал аз* **узр гуфтан**.

УЗРНОК عذرناک қобили бахшиш, бахшидашаванда; **ғоибӣ бо сабаби узрнок** ғоибии сабаби асосноккдошта, бо узри мувачҷаҳ ғоиб будан (*мас., дар дарсҳо*).

УЗРНОПАЗИР عذرناپذیر ғайри қобили бахшиш, бахшиданашаванда, афвнопазир.

УЗРОВАР عذرآور узргӯй, маъзаратпурс.

УЗРОВАРӢ عذرآوری узргӯӣ, маъзарат–пурсӣ.

УЗРОМЕЗ عذرآمیز *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗРОМЕЗОНА عذرآمیزانه *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗРПАЗИР عذرپذیر *ниг.* **узрнок**.

УЗРПУРСӢ عذرپرسی *ниг.* **узрхоҳӣ**.

УЗРСОЗ عذرساز *кит.* баҳонаҷӯй.

УЗРХОҲ عذرخواه бахшоишпурсанда, маъзаратхоҳ, афвпурсанда.

УЗРХОҲӢ عذرخواهی *исми амал аз* узр хостан, маъзарат пурсидан, афв талабидан, **бо оҳанги узрхоҳӣ, узрхоҳӣ кардан, ба узрхоҳӣ даромадан**.

УЗРХОҲОНА عذرخواهانه аз рӯи узрхоҳӣ, узрхоҳӣ карда; бахшишхоҳона, маъзаратпурсона; бахшоишталабона: **узрхоҳона нигоҳ кардан, узрхоҳона ҷавоб додан, бо оҳанги узрхоҳона гуфтан, табассуми узрхоҳона кардан**.

УЗРҶӮЁНА عذرجویانه *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗУБАТ *а.* عذوبت *кит.* 1. гуворой(-и об, шароб *ва ғ.*), ширин будан. 2. матбуӣ ва хушояндӣ (-и сухан).

УЙҒУР اویغر 1. номи халқе, ки аҳолии вилоятҳои мухтори Синзян ва Уйғури Ҷумҳурии Халқии Хитойро ташкил медиҳад. 2. нафаре аз халқи уйғур.

УЙҒУРӢ اویغری *мансуб ба* **уйғур**: **забон уйғурӣ, рақси уйғурӣ**.

УКА//УКО اکه//اکا *гуфт.* 1. бародари хурдӣ додар. 2. калимаи мурочиат аст, ки калонсолон ва ҷавонон ва мардон мегӯянд.

УКРАИН اکرئین 1. номи халқе аз халқҳои славянӣ, ки аҳолии асосии Украинаро ташкил медиҳад. 2. нафаре аз халқи украин.

УКРАИНӢ اکرئینی *мансуб ба* **украин**: **забони украинӣ, либоси украинӣ**.

УҚАД *а.* عقد *кит.*, *ҷ.* **уқда**.

УҚАЛО *а.* عقلا *кит.*, *ҷ.* **оқил**.

УҚБО *а.* عقبی *кит.*, *д.* охират, он дунё.

УҚДА *а.* عقده *кит.* 1. гиреҳ, банд. 2. *маҷ.* душворӣ, мушкилот; **уқда кушодан** а) гиреҳ кушодан, банд кушодан; б) *маҷ.* монеаҳоро дур кардан, мушкилиро бартараф карда, корҳои душворро осон кардан.

УҚДАКУШО عقده‌کشا 1. гиреҳкушо. 2. *маҷ.* мушкилкушо, осонкунандаи корҳои мушкил, кордон ва чорасоз.

УҚЁНУС *ю.* اقیانوس сатҳи яклухти оби Замин, ки қитъаву ҷазираҳоро иҳота кардааст, баҳри муҳит, океан: **уқёнуси Ором, уқёнуси Атлантик, уқёнуси Ҳинд, уқёнуси Яхбастаи Шимолӣ**; ◊ **он сӯи уқёнус** *киноя аз* Америко.

УҚЁНУСГАРД اقیانوس‌گرد киштии калон, ки дар уқёнус шино мекунад: **киштии уқёнусгард**.

УҚЁНУСӢ اقیانوسی *мансуб ба* уқёнус: **ҷонварони уқёнусӣ**.

УҚЁНУСНАВАРД اقیانوس‌نورد 1. *ниг.* уқёнусгард. 2. муҳаққиқи қаъри уқёнус.

УҚЁНУСПАЙМО اقیانوس‌پیما *ниг.* уқёнусгард: **киштии уқёнуспаймо** киштии бузурги дар уқёнусҳо шинокунанда.

УҚЁНУСШИНОС اقیانوس‌شناس олими илмҳои уқёнуснигорӣ ва уқёнусшиносӣ (океанография ва океанология).

УҚЁНУСШИНОСӢ اقیانوس‌شناسی 1. як соҳаи фани ҷуғрофияи табиӣ, ки ба омӯхтани хусусияти физикӣ ва қонунияти химиявии муҳити обии уқёнусҳо дар алоқамандӣ бо ҳаво, хушкӣ *ва ғ.* машғул аст, океанография. 2. маҷмӯи илмҳое, ки ҷараёнҳои физикӣ

химиявӣ, геологӣ ва биологии укёнусҳоро меомӯзад, океонология.

УҚНУМ *ю.* اقنوم *д.* 1. асл, зот. 2. дар ақидаи насрониён яке аз се намуди асосии тазоҳури Худованд, ки падар, писар, рӯҳулқудс (рӯҳи муқаддас) аст; **се уқнум** асли ҳар чиз (*дар тасаввури аҳли насоро*).

УҚОБ *а.* عقاب *зоол.* парандаи чанголдори минқорсахти бузургҷусса ва баландпарвоз, ки бо шикори ҷонварҳои хурд рӯз мегузаронад, бургут: **уқоби кӯҳӣ, ошёни уқоб**; ◊ **уқоби фӯлодин** ҳавопаймо.

УҚОББИНӢ عقاب‌بینی дорои бинии ба минқори уқоб монанд: **марди уқоббинӣ**.

УҚОБВОР عقاب‌وار мисли уқоб, ба монанди уқоб; **уқобвор пахш кардани сайд** монанди уқоб боҷуръат ва якбора ба зер гирифтани сайд.

УҚОБӢ عقابی *мансуб ба* **уқоб**: **бинии уқобӣ** биние, ки қисми болояш ба минқори уқоб монанд аст; ◊ **уқобӣ шудан** *киноя аз* талабгор шудан; муштоқ шудан.

УҚОБМОНАНД عقاب مانند *ниг.* **уқобвор**.

УҚОБОНА عقابانه 1. *мансуб ба* **уқоб**; **нигоҳи уқобона** нигоҳи тез ва дурбинонаи ба уқоб хос. 2. мисли уқоб, уқобвор.

УҚУБАТ *а.* عقوبت 1. азоб, машаққат; ранҷ, кулфат: **уқубат кашидан (дидан)**. 2. *кит.* ҷазои ягон кори бад ё гуноҳ; **уқубат кардан** ҷазо додан барои кори бад ё гуноҳе.

УҚУБАТДИҲАНДА عقوبت‌دهنده азобдиҳанда, озордиҳанда; ситамгар.

УҚУҚ *а.* عقوق *кит.* нофармонӣ кардан, итоат накардан (*ба падару модар*).

УҚУЛ *а.* عقول *ҷ.* **ақл**.

УЛАВ//УЛОВ اولاو//الاو чорпои саворӣ ва боркаш (*махсусан хар ва асп*), маркаб, сутур.

УЛАВДОР الودار он ки ҳайвони саворӣ дорад, соҳибулав.

УЛАМО *а.* علما 1. *ҷ.* **олим**. 2. *д.* олимони соҳаи дини ислом; табақаи олии рӯҳониёни ислом.

УЛВИНАЖОД علوی‌نژاد *кит.* баландпоя, олимартаба.

УЛВИЯТ *а.* علویت *кит.* бартарӣ, баланд.

УЛВӢ علوی *кит.* 1. боло, баланд; болоӣ, фавқонӣ. 2. он чи дар осмон аст, осмонӣ; *муқоб.* **сифлӣ**; **олами улвӣ** олами боло.

УЛЁ *а.* علیا *муаннаси* **аъло**.

УЛЁҲАЗРАТ *а.* علیاحضرت *муаннаси* **аълоҳазрат**: унвони малика ва зани шоҳ.

УЛОҒ *т.* الاغ улав, маркаб, сутур.

УЛОҚ *т.* الاق 1. *ниг.* улоғ; бузе, ки кӯбкорӣ мекунанд, куштаи танаи буз ё гӯсолаи дар бузкашӣ кашидашаванда. 2. *гуфт.* бузкашӣ, кӯбкорӣ; **улоқ додан** бузкашӣ барпо кардан.

УЛЛОС الاس *калимаи тақлиди овоз* 1. бонгу нулаи саг, шағол, гург *ва г.*: **уллос задан, уллос кашидан**. 2. садои вазидани боди сахт, ғурриш.

УЛЛОСЗАНАНДА الاس‌زننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **уллос задан**. 2. он чи уллос мезанад.

УЛЛОСЗАНӢ الاس‌زنی *исми амал аз* **уллос задан**; уллос кашидан.

УЛЛОСӢ الاسی 1. ҷонваре, ки бисёр уллос мекашад. 2. *маҷ.* шахси баландгирянда.

УЛЛОСКАШАНДА الاس‌کشنده *ниг.* **уллосзананда**.

УЛЛОСКАШӢ الاس‌کشی *ниг.* **уллосзанӣ**.

УЛТИМАТУМ التمتم *лот.* талаботи қатъии давлате ба давлати дигар, ки дар сурати иҷро нашудани ин талабот бо қатъ кардани муносибатҳои дипломатӣ ва истифодаи қувва (эълони ҷанг *ва г.*) таҳдид мекунад, итмоми ҳуҷҷат.

УЛТРА *лот.* اولتره *ҷузъи аввали калимаҳои мураккаб, ки маънои* аз ҳад зиёд зоҳир шудани чизеро *ифода мекунад*: **ултрабунафш, ултрасадо** *ва г.*

УЛТРАБУНАФШ اولتره‌بنفش **:шуоъҳои ултрабунафш** *физ.* шуоъҳои мавҷашон кӯтоҳи диданашаванда, ки дар спектр (тайфнигорӣ) баъд аз нурҳои бунафш ҷой мегиранд.

УЛТРАОВОЗ اولتره‌آواز *ниг.* **ултрасадо**.

УЛТРАСАДО اولتره‌صدا *физ.* садое, ки гӯши инсон онро намешунавад ва асбобҳои махсус

лаппишҳои ниҳоят тези онро нишон медиҳад.

УЛУ *а.* اولو *кит.* **соҳиб**.

УЛУВ(В) *а.* علو *кит.* баландӣ, бартарӣ; бузургии қадр; **улувви ҳиммат** ҳимматбаландӣ.

УЛУҒ *т.* الغ *кит.* калон, бузург, кабир.

УЛУЛАМР *а.* اولوالامر *кит.* соҳиби ҳукму фармон, амир.

УЛУЛХАМР *а.* اولوالخمر *кит.* шаробхӯр, майхора.

УЛУМ *а.* علوم *ҷ.* **илм**: **улуми шеър, таърихи улум, таҳсили улум**; **талабаи улум** *кҳн.* толибилм (*дар мадраса*)

УЛУС *м-т.* الوس *таър.* қабила, қавм ва сарзамини он: **соҳиби элу улус**.

УЛУФ *а.* الوف *ҷ.* **алф** (ҳазорҳо, ҳазорон).

УЛУФА *а.* علوفه 1. хӯроки ҳайвонот, ему хошок. 2. *кит.* хӯрокворӣ, ғизо.

УЛФАТ *а.* الفت 1. хӯ гирифтан, унс пайдо кардан бо касе; дӯстӣ, ошноӣ. 2. ҳамнишин, ҳамсӯҳбат, ҳамқадаҳ: **улфат шудан бо касе**; ◊ **улфат шудан** *бо чизе* одат кардан ба *чизе*, мубтало шудан.

УЛФАТӢ الفتی 1. дӯстӣ, ошноӣ; ҳамқадаҳ будан: **улфатӣ доштан** *бо касе*. 2. зуд улфатшаванда, хушмуоширaт, ба одам часпон: **одами улфатӣ, ҷавони улфатӣ**.

УЛФАТПАЗИР الفتپذیر унсгиранда, улфатшаванда; одамдӯст, ба одам часпон.

УЛҶА *т-м.* الجه *ниг.* **ӯлҷа**.

УМ(М) *а.* ام *кит.* **модар**.

УМАМ *а.* امم *кит.*, *ҷ.* **уммат**.

УМАРО *а.* امرا *кҳн.*, *ҷ.* **амир**; **умарои лашкар** фармондеҳони лашкар.

УМДА *а.* عمده *кит.* 1. муҳим; асосӣ: **масъалаи умда, вазифаи умда**. 2. аксар, бештар: **қисми умда**.

УМДАФУРӮШ عمده فروش фурӯшандаи яклухти молу чиз, кӯтафурӯш.

УМДАФУРӮШӢ عمدهفروشی фурӯши яклухт, кӯтарафурӯшӣ.

УМЕД امید 1. чашмдошт, интизор, таваққӯъ, омол. 2. эътимод, боварӣ; **ба (бо) умеди** ... а) бо орзуи..., бо таваққуи...; б) бо нияти..., бо мақсади...; **бо биму умед//бо тарсу умед** дар ҳолате ки аз як тараф, тарсу хавф таҳдид кунад ва аз тарафи дигар, умеди беҳбудӣ дида шавад, гуфта мешавад; **умед бастан** *ба касе, ё чизе* а) чашм доштан, орзу кардан; б) эътимод кардан, бовар кардан (*хусусан ба мадади касе*); **умед бахшидан** умедвор кардан; **умед кардан** *аз касе ё чизе маҷ.* чашм доштан; орзу кардан; дар интизори коре будан аз касе ё чизе; **умеди худро кандан** *аз касе ё чизе* ноумед шудан аз касе ё чизе (*хусусан аз сиҳат шудани бемор*); **ба умеди касе шудан** умедвори ёрӣ ё дастгирии касе шудан; ба мадади касе нигарон шудан; ба касе бовар карда, фаъолияти худро суст кардан бо умеди ёрӣ ё дастгирии касе; ◊ **умед аст, ки**... а) чашм доштан мумкин аст, ки...; б) бовар кардан мумкин аст, ки...; **умед доштан** а) чашм доштан, интизор будан; орзу доштан; б) боварӣ (эътимод) доштан; **(ҳеҷ) умед надоштам, ки** ... (ҳеҷ) интизор набудам, ки..., (ҳеҷ) умедвор набудам, ки...; умеде дар дил бедор кардан; **ба умеди оши ҳамсоя турб натарош** (*мақ.*) ба ёрию мадади касе умедвор нашуда аз пайи корат шав, **дунё ба умед (аст)** то вақте ки инсон зинда аст, дар интизори некӣ аст.

УМЕДБАХШ امیدبخش 1. он ки ё он чи аз он умеди неке ҳаст; **ҷавони умедбахш** ҷавони истеъдодноке, ки аз ӯ дар ягон соҳаи илму ҳунар комёбиеро чашм доштан мумкин аст; **паҳлавони умедбахш** паҳлавони нав, ки аз ӯ ғалабаҳои ояндаро умедвор шудан мумкин аст.

УМЕДВОР امیدوار 1. чашмдоранда, интизорикашанда, нигарон; орзукунанда, орзуманд. 2. *гуфт.*, *маҷ.* ҳомила; **умедвор будан**: чашм доштан; орзу доштан; интизор будан; **умедвор кардан** умед додан; ваъда дода интизор кардан касеро...; **умедвор шудан** интизор (нигарон) шудан, чашм доштан.

УМЕДВОРКУНАНДА امیدوارکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **умедвор кардан**; *ниг.* **умедбахш**.

УМЕДВОРОНА امیدوارانه бо умеду орзу; орзумандона: **як нигоҳи умедворона кардан**.

УМЕДВОРӢ امیدواری 1. умедвор будан, умед доштан, орзумандӣ; *муқоб.* **навмедӣ; ҷои умедворӣ** ҷои ба орзу расидан; манбаи мададу ёрмандӣ. 2. *маҷ.* ҳомилагӣ, дуҷонӣ.

УМЕДГОҲ امیدگاه ҷои расидан ба орзуҳо, умедхона, кӯи умед, хонаи умед.

УМЕДКАДА امیدکده *ниг.* **умедгоҳ**.

УМЕДХОНА امید خانه *ниг.* **умедгоҳ**.

УМҚ *а.* عمق *кит.* жарфӣ, жарфо, чуқурӣ: **умқи дарё**.

УМҚСАНҶ عمقسنج жарфандеш, баланднигоҳ, дурбин.

УММАТ *а.* امت *кит.* 1. мардум, ҷамоат, гурӯҳи одамон. як миллат ва як дин; **уммати марҳума**. 2. пайрави ислом ва мусулмонон.

УММАҲАТ *а.* امهت *кит., ниг.* **ум(м)**.

УММАҲОТ *а.* امهات *кит., ҷ.* **ум(м), уммаҳат**; ◊ **уммаҳоти арбаа** *ниг.* **чаҳор унсур**.

УММЕД امید *шакли дигари* **умед**, ки бештар хоси забони назм аст.

УММЕДВОР امید وار *ниг.* **умедвор**.

УММӢ *а.* امی 1. *мансуб ба* **ум**; модарӣ. 2. он ки дар тарбияи модар мондааст. 3. нохонда, бесавод; он ки соҳиби илму дониши худодод аст, соҳиби илми ладуннӣ.

УММОЛ عمال *ҷ.* **омил** (амалкунандагон, коркунон...).

УММУЛАМРОЗ *а.* ام الامراض *киноя аз* асос ва сабаби бемориҳо.

УММУЛКИТОБ *а.* ام الکتاب *кит.* 1. китоби муҳим ва асосӣ; китоби китобҳо. 2. Қуръон. 3. матлабҳои асосӣ ва муҳими як китоб, ҷавҳари китоб.

УММУЛҚУРОЪ *а.* ام القراء *кит.* 1. модари шаҳрҳо, шаҳри шаҳрҳо. 2. *маҷ.* Макка.

УММУЛХАБОИС *а.* امالخبایث падари палидиҳо, *киноя аз* **шароб**.

УММУЛХАЛОИҚ *а.* ام الخلائق *кит.* 1. *д.* модари мардумон. 2. лақаби Ҳаввo, ки мувофиқи ривояти китобҳои динӣ аввалин зане дар рӯи олам будааст.

УММУЛҲАВОДИС *а.* ام الحوادث *кит.* 1. модари ҳодисаҳо; сарчашмаи ҳаводис (-и олам); *маҷ.* ронда шудани Одам (а) аз биҳишт. 2. *киноя аз* олам, ҷаҳон.

УМНИЯ *а.* امنیه *кит.* мақсад, матлаб, орзу.

УМОЧ اماچ *ниг.* **ӯмоч**.

УМР *а.* عمر 1. муддати зиндагӣ ва дар ҳаёт будан (-и инсон, ҳайвон ва ашёи дигар); ҳаёт, зиндагӣ; даври мавҷудият: **умри дароз** *(дидани касе ё талабидан ба касе)*: **дар умраш, дар охири умр, то охири умр, умраш кӯтоҳ будааст**. 2. умрҳо, муддатҳо, замони зиёде; **умри ҷавонӣ** овони ҷавонӣ, айёми ҷавонӣ; **умри ҷовид (абад)** ҳаёти дарози беинтиҳо, зиндагии ҳамешагӣ, ҳаёти абадӣ; **тамоми умр** ҳамаи муддати зиндагӣ, ҳамеша, доим; **умр дидан** дар ҳаёт будан, зиндагӣ кардан, умр ба сар бурдан; **умри дароз дидан** дер зистан, дарозумр будан; умр ба сар бурдан; **умри** *касе* **гузаштан дар ҷое ё бо коре** а) тамоми муддати зиндагии касе дар ҷое ба охир расидан, тамоми умри касе алоқаманд будан бо ҷое: **умри мо дар саҳро гузашт**; б) сарфи коре шудани ҳаёти касе; **умр ба охир расидан** *маҷ.* тамом шудани умри касе; пиру нотавон шудан; **умри дубора** *киноя аз* пас аз бемории вазнин дубора сиҳат ёфтан; наҷот ёфтан аз ягон гирифтории вазнин ё шикасту мушкили саъб; **савдои умр** *киноя аз* хонадор шудан. интихоби зан ё шавҳар; **як умр** а) тамоми умр; б) *киноя аз* асло, ҳаргиз; *бо касе* **умр гузаронидан** бо касе ҳамроҳ зистан; бо касе ҳамхона шуда ҳаёт ба сар бурдан; **умр ба сар бурдан** зистан, зиндагӣ кардан; **риштаи умри касеро буридан (баркандан)** куштан, қатл кардан; **умр боқӣ бошад**... агар зинда бошем; **умр вафо кунад**... агар зинда монем..., агар дар ҳаёт бошем... **умрашро диҳад// умрашро монад** умри зиёд бинад умраш дароз шавад; (*таъбири хоҳиш ва таҳсин*); **умрашро ба шумо дод** мурд, вафот кард.

УМРА *а.* عمره *д.* ҳаҷҷи асғар, як қисми ҳаҷ, ки маросими махсус дорад.

УМРАФЗОЙ عمرافزای *кит.* дарозкунандаи умр.

УМРБОД عمرباد як умр, тамоми умр, ҳамеша: **умрбод миннатдор будан**.

УМРБОҚӢ عمر باقی *лаҳҷ.* навъи харбуза.

УМРВАР عمرور соҳиби умр, умрдида, зинда ва

поянда.

УМРГУЗАРОНӢ عمرگذرانی зиндагонӣ, ҳаёт, зисту зиндагонӣ; рӯзгузаронӣ.

УМРДАРОЗӢ عمردرازی дарозумрӣ, умри зиёд дидан.

УМРДИДА عمردیده умри зиёд дида, синну солаш ба ҷое расида; солхӯрда.

УМРЗОЙ عمرزای *кит.* умрдиҳанда, дарозкунандаи умр.

УМРӢ عمری якумра, умрбод, ба таври доимӣ; **рафиқи умрӣ** а) рафиқи абадӣ, рафиқи доимӣ; б) *мач.* ҳамсар, ҳамхона.

УМРКОҲ عمرکاه кӯтоҳкунандаи умр; озордиҳандаи ҷон.

УМРКӮТОҲ عمرکوتاه *ниг.* **кӯтоҳумр.**

УМРКӮТОҲӢ عمرکوتاهی *ниг.* **кӯтоҳумрӣ.**

УМРОН *а.* عمران ободонӣ, ободӣ.

УМРПАЙМОЙ عمرپیمایی *кит.* умргузаронӣ, рӯзшуморӣ.

УМРФАРСОЙ عمرفرسای *кит. киноя аз* нопойдор, бебақо.

УМРҶӮ عمرجو *кит.* умрхоҳ, орзукунандаи умри дароз.

УМУМ *а.* عموم 1. ҳама, ҷумла, кул(л), тамом: **умуми аҳолӣ, умуми иштироккунандагони бозӣ, умуми навъи башар; дар ҳузури умум** дар пеши назари ҷамъият, дар ҳузури омма; **дар маркази диққати умум истодан** барои ҳама диққатҷалбкунанда будан. 2. *ниг.* **умумӣ: забони умум, роҳи умум, хасми умум.**

УМУМАН عموماً 1. ба таври умум; куллиятан, дар аксари мавридҳо, ба эътибори аксарият, асосан; одатан. 2. *гуфт., калимаи туфайлӣ* хулоса, хулосаи калом.

УМУМИАВРУПОЙ عمومی‌اوروپائی тамоми Аврупоро фарогиранда; барои ҳамаи кишвару давлатҳои Аврупо ягонабуда.

УМУМИАРТИШӢ عمومی‌ارتشی барои артиш умумӣ ва ягона; ба тамоми армия тааллуқдошта.

УМУМИАСКАРӢ عمومی‌عسکری ягона барои ҳамаи қисмҳои ҳарбӣ: **ойинномаи умумиаскарӣ.**

УМУМИБАШАРӢ عمومی‌بشری барои умуми башарият хос; барои ҷомеаи инсоният ягона ва яксон, умумиинсонӣ: **қонуни умумибашарӣ.**

УМУМИДАВЛАТӢ عمومی‌دولتی мутааллиқ ба тамоми давлат; ягона барои миқёси тамоми давлат.

УМУМИДЕМОКРАТӢ عمومی‌دیماکرتی ҳамаи қувваҳои демократиро фарогиранда; барои ҳамаи созмонҳои демократӣ ягона ва яксон.

УМУМИДУНЁӢ عمومی دنیائی *ниг.* **умумиҷаҳонӣ.**

УМУМИИНСОНӢ عمومی‌انسانی *ниг.* **умумибашарӣ.**

УМУМИИТТИҲОДӢ عمومی‌اتّحادی ба тамоми иттиҳод тааллуқдошта.

УМУМИИТТИҲОДИЯВӢ عمومی‌اتحادیوی *ниг.* **умумииттиҳодӣ.**

УМУМИМАКТАБӢ عمومی‌مکتبی тамоми мактабҳоро фарогиранда; ягона барои тамоми мактабҳо.

УМУМИХАЛҚӢ عمومی‌خلقی умумӣ ва ягона барои ҳамаи халқ; ба ҳар як фарди халқ тааллуқдошта: **иди умумихалқӣ; кори умумихалқӣ** коре, ки ба ҳама тааллуқ дорад, коре, ки бо иштироки тамоми халқ иҷро мешавад; **ҳаракати умумихалқӣ** ҳаракате, ки дар он тамоми халқ иштирок мекунад, ҳаракате, ки тамоми халқро фаро гирифтааст.

УМУМИҲИЗБӢ عمومی‌حزبی ба тамоми ҳизбе тааллуқдошта, тамоми ҳизбро фарогиранда, фарогирандаи тамоми ҳизб.

УМУМИҶАҲОНӢ عمومی‌جهانی дар тамоми ҷаҳон нуфузу эътибордошта; ба ҳамаи кишварҳои ҷаҳон тааллуқдошта; намояндагони ҳамаи кишварҳои ҷаҳонро дарбаргиранда: **адабиёти умумиҷаҳонӣ, бозори умумиҷаҳонӣ, сулҳи умумиҷаҳонӣ.**

УМУМИҶУМҲУРИЯВӢ عمومی جمهوریوی *ниг.* **умумиҷумҳурӣ.**

УМУМИҶУМҲУРӢ عمومی‌جمهوری умумӣ ва ягона барои тамоми ҷумҳурӣ; ба тамоми ҷумҳурӣ алоқадошта; он чи бо иштироки намояндагони ҳамаи вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ мегузарад.

УМУМИШАХС عمومی شخص **:ҷумлаи умумишахс** *грам.* ҷумлаи яктаркибаи бемубтадо, ки иҷрокунандаи амал бо хабари феълӣ ифода ёфта, ба ҳамаи шахсҳо (*гӯянда, шунаванда, гоиб*) як хел муносибат дорад, *мас.,* **аввал бубин ҷои худ, баъд бимон пои худ** (*фолк.*).

УМУМИШАҲРӢ عمومی شهری умумӣ ва ягона барои тамоми шаҳр; ба тамоми шаҳр алоқадошта; он чи бо иштироки намояндагони ҳамаи муассисаҳову ташкилотҳои шаҳр мегузарад: **ҳашари умумишаҳрӣ**.

УМУМИШУДА عمومی شده ҷамъиятишуда, ба ҷамъият тааллуқдошта; барои истифодаи умум гузошташуда: **қоидаи умумишуда, русуми умумишуда**.

УМУМИЯТ عمومیت умумӣ будан, ягонагӣ, муштаракӣ; **умумияти манфиатҳои марду зан**.

УМУМӢ عمومی ҳамагӣ, тамомӣ, ҳамагонӣ: **амалҳои умумӣ; афви умумӣ** аз гуноҳи гунаҳгорони маҳкумшуда гузаштан, қисман ё пурра озод кардани онҳо бо фармони ҳукумат; **кори умумӣ** а) кори ба ҳама тааллуқдошта, кори ба ҳама дахлдор; б) кори ҷамъиятӣ, кор барои манфиати халқ ва ҷамъият; **таълимоти умумӣ** таҳсил ва таълимгирӣ дар ҳаҷми мактаби миёна, ки барои ҳамаи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дастрас ва ҳатмӣ мебошад; **маҷлиси умумӣ** маҷлисе, ки дар он ҳамаи кормандони ягон муассиса бояд иштирок кунанд, ҷаласаи якҷояи ҳамаи созмонҳои ҷамъиятӣ ва маъмурияти муассисае; **хобгоҳи умумӣ** биное, ки дар он коргарони одатан муҷарради як муассиса ё донишҷӯёни ягон муассисаи таълимӣ ва миёнаи махсус зиндагӣ мекунанд; **шӯъбаи умумӣ** шӯъбае дар идораҳои калон, ки мукотиба ва додугирифти ҳуҷҷатҳои расмӣ *ва г.* ба зиммаи он аст; **хулосаи умумӣ баровардан** хулосаи ҷамъбасткунанда баровардан.

УМУР *а.* امور 1. *кит. ҷ.* амр (корҳо): **вазорати умури хориҷӣ**. 2. *пав.* ягон соҳаи хизматрасонӣ: **умури шуғли аҳолӣ**.

УНВОН *а.* عنوان 1. сарнома, сарлавҳа; номи китоб ё ягон қисми он, номи мақола ва ё навиштаҳои дигар: **бо унвони ..., дар зери унвони..., таҳти унвони ....** 2. навиштаи рӯи лифофа ва дигар чизҳои ба воситаи почта фиристодашаванда, ки ном ва ҷои истиқомати гиранда ва фиристандаро дар бар мегирад, нишонӣ: **унвони мактуб**; ба касе ё ҷое нома ва чизи дигар равон (ирсол) намудан; ба унвони касе чизе фиристодан. 3. номи ба шахсе расман додашудае, ки дараҷаи ихтисоси дар соҳае дошта рутба, дараҷаи мақом ва чигунагии хизматҳои ӯро ифода мекунад: **унвони илмӣ, унвони ҳарбӣ, унвони фахрӣ, унвон гирифтан, унвон додан, ба унвоне сазовор шудан, соҳиби унвон шудан.**

УНВОНӢ عنوانی **:ҷумлаи унвонӣ** *грам.* ҷумлаи содае, ки дар он ашё ё воқеа номбар шуда, вале дар бораи он чизе гуфта намешавад.

УНИВЕРСАЛӢ *лот.* انیورسلی ҳамакора, ҳамаҷиҳата; **дастгоҳи универсалӣ** *тех.* дастгоҳе, ки дар он қисмҳои гуногун ва маснуоти хурду калонро тайёр кардан мумкин аст; умумӣ: **мағозаи универсалӣ** фурӯшгоҳи калони молҳои мухталифи саноатӣ.

УНИВЕРСИТЕТ *лот.* انیورسیتیت *ниг.* **донишгоҳ**.

УНҚ *а.* عنق *кит.* гардан.

УНҚУД *а.* عنقود *кит.* хӯшаи ангур, сари ангур; ангур.

УННОБ *а.* عنّاب *кит.* 1. *ниг.* **ҷелон**. 2. *маҷ.* лаби маъшуқа.

УННОБГУН عنابگون монанди унноб, сурхранг, сурх.

УННОБӢ عنابی 1. *мансуб ба* **унноб**. 2. *маҷ.* сурх.

УННОБРАНГ عناب رنگ *ниг.* **уннобгун**.

УНС *а.* انس хӯгирӣ; ошноӣ, улфат: **унсу улфат, унсу ошноӣ; унс гирифтан // унс пайдо кардан** *ба (бо) касе ё чизе* хӯ гирифтан, улфат пайдо кардан, омӯхта шудан, одат кардан ба касе ё чизе.

УНСГИРӢ انس‌گیری *исми амал аз* **унс гирифтан**; улфат гирифтан; омӯхта шудан, одат кардан ба касе ё чизе.

УНСО *а.* انثا *кит.* мода; зан.

УНСУР *а.* عنصر 1. *кит.* асл, асос, бун. 2. *фалс.* ба ақидаи файласуфҳои Юнони қадим ва Машриқзамин ҳар яке аз чаҳор моддае (яъне хок, об, бод ва оташ), ки асоси дунёро таш-

кил медиҳад; **чор (чаҳор) унсур**. 3. *хим.* моддае, ки дар таркиби ҷисмҳои мураккаб мавҷуд аст ва ба моддаҳои аз худ содатар тақсим намешавад, элемент: **ҷадвали даврии унсурҳои химиявии Менделеев**. 4. *маҷ.* намояндаи гурӯҳи ба ҷамъият мухолиф: **унсури бегона** а) намояндаи гурӯҳи ғайр; б) шахси барои доирае номатлуб.

УНСУРӢ عنصری 1. *мансуб ба* **унсур,** моддӣ. 2. номи яке аз шоирони давраи Ғазнавиён (соли вафоташ - 431х//1040м.).

УНФ *а.* عنف *кит.* дуруштӣ, дағалӣ; тундӣ, сахтгапӣ; **бо унфу итоб** бо хашму ғазаб; бо тундӣ, ситезакорона.

УНФӢ عنفی *кит.* дурушт, дағал.

УНФУВОН *а.* عنفوان *кит.* аввали ҳар чиз; **унфувони шубоб** оғози ҷавонӣ; давраи аввали ҷавонӣ.

УПО اپا хокаи хӯшбӯи сафедранг, ки одатан занон ба рӯй мемоланд: **упо задан (молидан)**.

УР عور *кӯтоҳшудаи* **урён**.

УРАН ازن *хим.* унсури химиявии сафедранг, ки хосияти радиоактивӣ дорад.

УРАФО عرفا *ҷ.* **ориф**.

УРБОН *а.* عربان *кит.* арабҳои бодиянишин, арабҳои кӯчманчӣ, аъробӣ.

УРВА *а.* عروه *кит.* 1. дастгирак; дастаи ҳар чиз (*мас., кӯза, офтоба..*); **урваи вусқо** а) дастгираки маҳкам; б) *маҷ.* эътимодгоҳ, маҳалли эътимод; такягоҳ. 2. ресмони киштӣ.

УРДАК *т.* اوردک//اردک *ниг.* **ӯрдак**.

УРДИБИҲИШТ اردیبهشت 1. *кит.* моҳи дуюми соли ҳиҷрии шамсӣ (мутобиқи савр), ки ба 21 апрел – 21 май рост меояд. 2. *маҷ.* баҳор.

УРДИБИҲИШТӢ اردی بهشتی 1. *кит. мансуб ба* **урдибиҳишт**. 2. баҳорӣ.

УРДУ//ӮРДУ I *т-м.* اردو **1.** лашкар, сипоҳ, қӯшун. 2. *ниг.* **урдугоҳ**.

УРДУ II اردو номи забони асосии аҳолии Покистон ва як қисми Ҳиндустон.

УРДУГОҲ اردوگاه лашкаргоҳ, қароргоҳи лашкар.

УРДУЗАБОН اردو زبان он ки забони модариаш забони урду аст.

УРЕБ اوریب каҷ, каҷу нороcт, мунҳариф, ба боло ё ба поён майлкарда; вуреб; **уреб-уреб** каҷ-каҷ.

УРЕБЧА اوریبچه *гуфт.* сарбандаки сегӯшаи занон.

УРЕБЧАШМ اوریب چشم *гуфт.* чашмкаҷ; олус.

УРЁН عوریان 1. луч, лухт, луччак, бараҳна: **тани урён, ханҷари урён**. 2. *маҷ.* нодор, камбағал; **гурӯснаю урён**; **дашти урён** дашти бедарахту гиёҳ; **урёну бирён будани ҷое** бедарахту бегиёҳу беоб ва тафсон будани ҷое.

УРЁНӢ عوریانی урён будан; бараҳнагӣ, лучӣ.

УРМУЗД اردمزد 1. номи форсии сайёраи Муштарӣ. 2. номи рӯзи аввали ҳар моҳи форсӣ. 3. моҳи якуми соли шамсӣ, ки ба 21 март–21 апрел рост меояд.

УРОҚ//ӮРОҚ *т.* اوراق *таър.* яке аз унвонҳои фахрӣ, ки аз тарафи дарбори амир ба донишмандон дода мешуд.

УРОЛОГ ارالاگ *тиб.* мутахассиси урология; пешобшинос; духтури табобаткунандаи касалиҳои урологӣ.

УРОЛОГИЯ ارالاگیه *тиб.* соҳаи илми тиб оид ба бемориҳои узвҳои пешоб ва таносул ва роҳҳои муолиҷаю пешгирии онҳо.

УРОЛОГӢ ارالاگی *тиб. мансуб ба* **урология**: **бемориҳои урологӣ, ҳуҷраи урологӣ**.

УРУҒ//УРУҚ I اروغ//اروق 1. қавм, қабила. 2. хешон, ақрабо.

УРУҚ II *а.* عروق 1. *ҷ.* **ирқ** (рагҳо). 2. реша(-и дарахт).

УРУПО اروپا *гуфт., ниг.* **Аврупо**.

УРУС اروس *гуфт., ниг.* **рус**.

УРУҶ *а.* عروج *кит.* болоравӣ; **уруҷ ёфтан** боло рафтан (*бештар дар мансабу мақом*).

УРФ *а.* عرف одат, расм, таомул: **урфу одат, урфу одати кӯҳна; дар урф (урфият) мегӯянд, ки**... одатан мегӯянд, ки...; ба қавли мардум...

УРФАН *а.* عرفاً *кит.* аз рӯи таомул, дар урфу расми мардум.

УРФИЯТ *а.* عرفيت *ниг.* **урф**.

УРФӢ عرفى маъмулӣ, одӣ, муқаррарӣ.

УРҶУН *а.* عرجون *кит.* шохи хушкидаи кӯҳна ва солхӯрдаи дарахт.

УС(С) *а.* اس *кит.* бунёд, асос, поя, бех.

УСАРО *а.* اسرا *кит., ҷ.* **асир** (асирон, бандиён).

УСКУНА اسكونه чизҳои дар замин барпокардашуда (*иморат ва г.*), мулки ғайриманқул, **асбобу ускуна** асбобу анҷом.

УСҚУФ *ю.* اسقوف кашиши бузурги исавиён (*яке аз рутбаҳои олии калисои насрониён*).

УСЛУБ *а.* اسلوب 1. тарз, тариқ, роҳ, равиш: **услуби ифода, услуби кор, услуби меъморӣ, услуби сохт ва ороиши бино; услуби одоб** таомул, муқаррарот. 2. *адш.* сабк, равия ва симои хоси эҷодии шоиру нависандаи ҷудогона ё гурӯҳи шоиру нависандагон, ки дар шакли мазмун ва забони асарҳояшон зоҳир мегардад: **услуби фардии нависанда, услуби адабию бадеӣ, услуби хос, услуби бедилӣ**. 3. *збш.* тарзу равиши баёни сухан, ки вобаста ба чигунагии истифодаи хусусиятҳои забонӣ аз ҳам фарқ мекунад: **услуби илмӣ, услуби бадеӣ, услуби бадеӣ, услуби публисистӣ**.

УСЛУБШИНОС اسلوبشناس олиме, ки бо таҳқиқи услубҳои забонӣ ва тарзи ифодаву воситаҳои бадеии асарҳои адабӣ машғул мегардад.

УСЛУБШИНОСӢ اسلوب شناسى *адш.* илме, ки аз услубҳои забонӣ ва тарзи ифодаву воситаҳои бадеии асарҳо баҳс мекунад, сабкшиносӣ, стилистика.

УСМА//ӮСМА اسمه *гуфт.* гиёҳи махсуси сабзранги ороишӣ, ки занон онро афшурда бо он абрӯвони худро мероянд (*аслан* **вусма** ва **васма**).

УСОРА *а.* عصاره *кит.* шира, шарбат, оби мевае, ки бо афшурдан ҳосил мешавад.

УСПУШ اسپش *кит.* 1. *ниг.* **куя**. 2. *ниг.* **митта**.

УСРАТ *а.* عسرت *кит.* 1. машаққат, сахтӣ, душворӣ. 2. тангдастӣ, фақр, тиҳидастӣ.

УСТО استا *шакли ихтисоршудаи* **устод**. 1. донандаи коре; моҳир дар ҳунаре; мутахассис дар пешае: **устои бинокор (дуредгар, роҳсоз, челонгар); усто шудан** маҳорат пайдо кардан; **усто будан ба коре** моҳиру чирадаст будан дар коре; ӯҳдабаро будан. 2. омӯзгори ҳунар (касб, пешае). 3. шахсе, ки ба корҳои маъмурӣ ва техникии коргоҳ, баст ва ё шӯъбаи кори сохтмон сардорӣ мекунад. 4. *гуфт., маҷ.* айёр, ҳилагар.

УСТОҒӢ استاگى *ниг.* **устой**.

УСТОД استاد 1. муаллим ва омӯзгори бузург: **турфа шогирде, ки дар ҳайрат кунад устодро** (*зарб.*). 2. ихтисосманде, ки дар соҳаи худ ба ҳадди камолот расидааст, доно ва тавоно дар илм ё ҳунаре; **устоди кори худ будан** донандаи кори худ будан; дар кори худ ҷусту чолок будан, маҳорат доштан; **устоди сухан** суханвар; адиби номдор; **устоди санъат** санъаткори номдор. 3. унвони фахрӣ, ки ба пешқадамони ягон соҳаи кору фаъолият дода мешавад: **устоди санъати Тоҷикистон, устоди варзиш**.

УСТОДӢ استادى 1. *мансуб ба* **устод**; амалу вазифаи устод; муаллимӣ, омӯзгорӣ; роҳбарӣ. 2. маҳорат; ҳунармандӣ; **устодӣ кардан** роҳбарӣ кардан, муаллим будан.

УСТОДОНА استادانه 1. ба устод хос(с), махсуси устод; устодвор: **маҳорати устодона**. 2. устокорона, моҳирона; **устодона тасвир кардан, устодона иҷро кардан кореро**.

УСТОЗ استاذ *ниг.* **устод**.

УСТОЙ استائى маҳорат, кордонӣ; **бо устой** моҳирона, устокорона.

УСТОКОР استاکار 1. соҳибҳунар, донандаи касбу коре; мутахассис дар соҳае; бомаҳорат, моҳир. 2. омӯзанда, ёддиҳанда. 3. *таър.* соҳиби устохона ва корхонаи пешаварӣ, он ки дар зери дасташ чанд нафар шогирд кор мекард.

УСТОКОРӢ استاکارى устоӣ, ҳунармандӣ; маҳорат; **устокорӣ кардан** маҳорат нишон додан, бо кордонию гапдонӣ амал кардан; чаққонию чолокӣ кардан.

УСТОКОРОНА استاکارانه ҳунармандона; моҳирона; бо маҳорати том.

УСТОХ اوستاخ//استاخ *кит.* далер, ҷасур; нотарс, беибо, густох.

УСТОХӢ اوستاخی густохӣ, далерӣ, ҷасурӣ.

УСТОХОНА استاخانه 1. муассисаи ҳунармандӣ, ки дар он чизҳоро таъмир ва дуруст мекунанд ё чизҳои нав месозанд; бинои корхона: **устохонаи оҳангарӣ, устохонаи пойафзолдӯзӣ**. 2. шӯъбаи коргоҳ: **устохонаи харротӣ, устохонаи дуредгарӣ; устохонаи таълимию истеҳсолӣ** муассисаи махсус ё шӯъбае дар мактабҳо, ки талабагон дар он ҷо ҳам касбу ҳунар меомӯзанд ва ҳам маҳсулот тайёр мекунанд.

УСТУВО *а.* استواء *ниг.* **истиво**.

УСТУВОН *а.* استوان *кит.* **сутун**.

УСТУВОНА استوانه 1. *кит.* ҳар чизе, ки сутунмонанд аст; сутун. 2. *ҳанд.* ҷисмҳое, ки ду сари онҳо аз ду доираи ба ҳам мувозӣ иборат буда, онҳоро ду ҳамвории мувозӣ ба ҳам мепайвандад, силиндр. 3. *тех.* яке аз қисмҳои асосии муҳаррики поршендори мошинҳо, ки шакли устувонаӣ дорад.

УСТУВОНАӢ استوانه‌ای 1. *мансуб ба* **устувона**. 2. ҳар чизе ки шакли устувонаро дорад; устувонамонанд, устувонашакл.

УСТУВОР استوار 1. пойдор, побарҷо; маҳкам, мустаҳкам: **қалъаи устувор; сулҳи устувор** сулҳи пойдор, сулҳи бардавом, **таҳкурсии устувор** таҳкурсии мустаҳкам, таҳкурсии бақувват; **устувор бастан** маҳкам бастан *чизеро*; **устувор кардан** а) пойдор кардан; барқарор (барпо) кардан; б) рост кардан; шинондан, гузоштан, нишондан, насб кардан, афрохтан; **устувор шудан** пойдор шудан, мустаҳкам шудан, қавӣ гардидан, боқувват шудан. 2. *маҷ.* суботкор, собитқадам, боматонат, қавиирода; **азми (иродаи) устувор** азми қавӣ, азму иродаи мусстаҳкам; **бо қадамҳои устувор** дилпурона, боэътимод; **устувор будан** (*ба аҳду паймон, дар ваъда*) собитқадам (қатъӣ) будан; содиқ будан (дар ваъда, аҳду паймон ва ё дар ишқ); **устувор истодан** а) собитқадам будан, боматонат будан; б) истодагарӣ кардан.

УСТУВОРӢ استواری 1. пойдорӣ; мустаҳкамӣ. 2. собитқадамӣ, суботкорӣ, матонат; истодагарӣ дар аҳди худ ё расидан ба мақсаде.

УСТУВОРОНА استوارانه 1. собитқадамона, суботкорона; бо матонати том. 2. аз рӯи боварӣ ва эътимод, бо боварии том; бо қатъият.

УСТУР استور *кит.* сутур, улов, маркаб.

УСТУРА I استوره поку, тег.

УСТУРА II *а.* اسطوره афсона, хурофот.

УСТУРБОН استوربان *кит.* сутурбон; он ки ба сутурон нигоҳубин мекунад, саис.

УСТУРВАН استوروان *ниг.* **сутурван**.

УСТУРДАН استردن *шакли дигари* **сутурдан**.

УСТУРЛОБ *ю.* اسطرلاب [*аслаш.* **аступлоб**] *кӯҳ.* асбоби кунҷсанҷ, ки ба воситаи он мавқеъ ва баландии ситораҳо ва дигар ҷирмҳои осмониро муайян мекарданд.

УСТУХОН I استخوان 1. моддаи сахт дар бадани инсону ҳайвон, ки устувории андом ва ҷузъҳои онро таъмин мекунад: **устухони даст, устухонҳои сутунмӯҳра**. 2. донаки меваҳо (*аз қабили* донаки хурмо, анор, ангур), ҳаста; ◊ **устухони** *касе* **сафед шудан** *маҷ.* азоби сахт кашидан; **устухони** *касе* **сахт шудан** (гаштан) а) ба воя расидан; б) бо коре зиёд машғул шудан; ба коре одат кардан, омӯхта шудан, корозмуда шудан; **корд ба устухон расидан** сахт ба танг омадан, ба ҷон расидан, тоқатшикан шудан (*азобу уқубати касе*); аз шиддати азобу машаққат аз ҷон безор шудан; **дар коре устухон надоштан** дар коре ниҳоят моҳир ва чусту чолок будан; **дар коре устухон сафед кардан** дар натиҷаи зиёд машғул шудан дар коре маҳорат пайдо кардан, корозмуда шудан.

УСТУХОН II استخوان *кӯҳ.* навъе аз аслиҳаи ҷангии қадим.

УСТУХОНБАНД استخوان بند *ниг.* **шикастабанд**.

УСТУХОНБАНДӢ استخوان بندی 1. маҷмӯи устухонҳо, ки танаи инсону ҳайвон бо воситаи он қоиму устувор аст, склет. 2. *тиб.* бо тартиби муайян тахтачабанд кардани ҷои шикастаи устухонҳо, шикастабандӣ; ◊ **устухонбандии асари бадеӣ** тарзи ҷобаҷогузории силсилаи воқеаҳои ба ҳам вобаста ва иштироккунандагони асари бадеӣ, бандубасти асари бадеӣ, композитсия.

УСТУХОНБУЗУРГ استخوانبزرگ *кит.* асилзода, наҷиб, калонзода.

УСТУХОНДАРД استخوان درد дарди устухон.

УСТУХОНДОР استخواندار 1. ҳар чизе ки устухон дорад: **гӯшти устухондор, моҳии устухондор**. 2. *гуфт., маҷ.* дорои эътибор, соҳибэътибор, пуркудрат.

УСТУХОНПАРДА استخوان پرده пардаи устухон.

УСТУХОНПОРА استخوانپاره як порчаи устухон; пораи устухони шикаставу майдашуда.

УСТУХОНРАБО استخوانربا 1. *маҷ.* саг. 2. мурғи афсонавии Ҳумо, ки гӯё устухон мехӯрдааст.

УСТУХОНРЕЗА استخوان ریزه 1. устухонпора. 2. *маҷ.* хурдҷусса: **одами устухонреза**.

УСТУХОНРЕЗАГӢ استخوانریزگی хурдҷуссагӣ, резаандомӣ.

УСТУХОНСОЗӢ استخوانسازی *биол.* табдили хуҷайраҳои мулоим ва бофтаҳои ҳуҷайравӣ ба устухон ва таркибҳои устухонӣ.

УСТУХОНТАЛОШӢ استخوان تلاشی часпочаспӣ ва талош барои устухон: **устухонталошии сагон**.

УСТУХОНФУРӮШӢ استخوان فروشی *кит., маҷ.* таъриф ва ситоиши гузаштагони худ.

УСТУХОНХОӢ استخوانخائی чида хӯрдани гӯшт аз устухони дар таоме пӯхташуда, хоидани устухон.

УСТУХОНӢ استخوانی 1. *мансуб ба* **устухон**. 2. аз устухон сохташуда: **шонаи устухонӣ, корди досташ устухонӣ**.

УСТУХОНХОР استخوانخوار 1. *кит.* устухонхӯр, дорои тавоноии устухон хӯрдан. 2. *маҷ., кит.* мурғи Ҳумо.

УСТУХОНХОРӢ استخوانخواری *кит.* амал ва кори устухонхӯр.

УСТУХОНХӮР استخوانخور парандае, ки хӯрокаш устухон аст (*мас., мурғи Ҳумо*).

УСТУХОНХӮРӢ استخوانخوری устухон хӯрдан; устухонхӯр будан.

УСТУХОНШИНОС استخوانشناس *тиб.* мутахассиси устухоншиносӣ, остеолог.

УСТУХОНШИНОСӢ استخوانشناسی *анат.* як соҳаи анатомия, ки ба омӯзиши сохт, шакл ва таркиби устухонҳои бадан машғул аст, остеология.

УСУЛ *а.* اصول 1. *ҷ.* **асл** (аслҳо): тарз, тариқ, равиш, роҳ; тартиб: **мактаби усули нав (ҷадид), усули нави табобатӣ, усули кор; ба усули** ... ба тартиби ..., ба шакли ...; **бо усули** ..., ба тариқи ..., ба тарзи...: **усулеро ба кор бурда, бо усули литографӣ чоп кардани китоб, бо усули чоркунҷа коштани пахта**. 2. *маҷ.* таърих ва моҳияти пайдоиши беморӣ. 3. нағма, наво, оҳанги мусиқӣ. 4. ҳаракати мавзун; рақс; **усул кардан** рақсидан; **нағмаву усул** рақсу наво, мусиқинавозию рақс. 5. номи яке аз нағмаҳои ҳафтдаҳгонаи мусиқии классикӣ. 6. қоидаи асосии ҳар илм; асосҳои ҳар илм: **усули шеър, усули калом**.

УСУЛАН اصولاً аслан, асосан.

УСУЛӢ اصولی аслӣ, решагӣ; асосӣ.

УСУР *а.* عثور *кит.* лағзиш, афтодан.

УСФУР *а.* عصفور *кит.* гунҷишк.

УТЛАТ *а.* عطلت *кит.* бекорӣ; **дар утлат мондан** бекор мондан.

УТОҚ *т.* اطاق ҷои алоҳидаи аз ҳам бо деворҳо ҷудокардашуда дар дохили бино ё иморат, хона; ҳуҷра: **утоқи кор, утоқи хоб**.

УТОҚА *т.* اطاقه *шакли тасғири* **утоқ**; утоқи хурд, хонача.

УТОПИЯ *ю.* اتاپیه 1. хаёл, тасаввур; хаёли хом. 2. *фалс.* таълимот дар бораи дигаргунсозии иҷтимоӣ барпо кардани сохти идеалии ҷамъият, бе назардошти қонуниятҳои объективии тараққиёти он, хаёлпарастӣ: **утопияи иҷтимоӣ**.

УТОРИД *а.* عطارد *ниг.* **Аторуд**.

УТОС *а.* عطاس *кит.* атса.

УТРОР *т.* اترار алафзор, марғзор, чарогоҳ.

УТТӢ اتی *ниг.* **дарзмол**.

УТУ اتو *ниг.* **дарзмол**.

УТУКАШ اتوکش он ки либосҳоро дарзмол мекунад, то ки ҳамвор бошанд, дарзмолкунанда.

УТУФАТ *а.* عطوفت меҳрубонӣ, шафқат, тавачҷӯҳ.

УФ اوف 1. *ҳиссачаи таассуф*. 2. *нидо* оҳ!, вой! (*дар мавриди норозӣ будан ва монда шудан гуфта мешавад*): **уф гуфтан**; **уф-пуф кардан** оҳу воҳ гуфтан.

УФАР افر *мус*. шакли шӯхи оҳангиест, ки дар шӯъбаҳои шашмақом ҳамчун қисми хотимавии мавзӯъҳои асосӣ меояд: **уфари ушшоқ**, **уфари сегоҳ**.

уфт افت *асоси замони ҳозира аз* **уфтодан**.

УФТ افت :**уфту андози нигоҳ** ҳаракати хушоянд ва мавзуни нигоҳ.

УФТОДА اوفتاده//افتاده *ниг*. **афтода**.

УФТОДАГӢ افتادگی *ниг*. **афтодагӣ**.

УФТОДАН افتادن *ниг*. **афтодан**.

УФТУХЕЗ افت وخیز *ниг*. **афтухез**.

УФУҚ *а*. افق 1. он ҷо ки гӯё осмон ба замин мерасад, канораи осмон; фазои ба назар намоёни рӯи Замин; **дар уфуқи дур, уфуқи кабуд (нилуфарӣ)**. 2. *маҷ*. олам, дунё, офоқ.

УФУҚӢ افقی *мансуб ба* **уфуқ**; **хати уфуқӣ** хате, ки мувозӣ ба сатҳи Замин мебошад; *муқоб*. **амудӣ**.

УФУЛ *а*. افول *кит*. 1. ғуруб, фурӯ рафтан (-и ситора). 2. *маҷ*. мурдан, фавтидан.

УФУНАТ *а*. عفونت 1. бадбӯ шудан, бадбӯи пайдо кардан; тааффун, бадбӯӣ, бӯйнокӣ. 2. *тиб*. вайроншавӣ ва фасод кардани захмҳо, варамҳо ва дигар иллатҳои аъзои бадан дар натиҷаи афтодани микробҳо, инфексия.

УХ اخ *нидо* барои изҳори тааҷҷуб ва таассуф.

УХРАВӢ *а*. اخروی *кит*. 1. *мансуб ба* **ухро**. 2. *д*. охиратӣ, ондунёӣ.

УХРО *а*. اخری *кит*. 1. дигар, дувум, сонӣ. 2. охирин, вопасин. 3. *д*. *маҷ*. охират, он дунё.

УХТ *а*. اخت *кит*. хоҳар, ҳамшира.

УХУВВАТ *а*. اخوت бародарӣ, дӯстӣ.

УҲУ اهو *нидои* тааҷҷуб ва ҳайрат.

УҲУ-УҲУ اهو اهو садои сулфа; **уҳу-уҳу кардан** сулфа кардан, сулфидан.

УЧОҚ اجاق дегдон, оташдон.

УҶБ *а*. عجب *кит*. худписандӣ, ғурур, ҳавобаландӣ: **уҷбу нахват**.

УҶМ *а*. عجم аломат ва ишораҳое, ки дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ба зеру болои ҳарфҳо мегузоранд.

УҶМАТ *а*. عجمت *кит*. 1. кундзабонӣ, лакнати забон. 2. новозеҳӣ, бефасоҳатӣ.

УҶОБ *а*. عجاب *кит*. аҷиб, шигифт, тааҷҷубангез.

УҶОҶ *а*. اجاج *кит*. (намаки) талх, (оби) шӯр.

УҶР *а*. اجر *ниг*. **уҷра(т)**.

УҶРА(Т) *а*. اجره//اجرت *кит*. 1. подош; музд, ҳақ(қ). 2. иҷорапулӣ, ҳаққи кироя, маблағи иҷораи чизе.

УҶРАТГИР اجرت گیر *кит*. 1. гирандаи иҷорапулӣ, ситонандаи маблағи кирояи чизе. 2. уҷратхӯр, нафақагир, муздгиранда, маошгиранда.

УҶРАТХӮР اجرت‌خور *кит*. нафақахӯр, вазифахӯр; маошгиранда.

УҶРИХОР//УҶРИХӮР اجری‌خوار//اجری‌خور *ниг*. **уҷратхӯр**.

УҶРО *а*. اجرا *кит*. ротиба ва маоши рӯзмарра: таоми ҳаррӯза, ки ба мӯҳтоҷон медиҳанд.

УҶУР *а*. اجور *ҷ*. **аҷр** (подошҳо, муздҳо).

УШКУФА اشکوفه *шакли дигари* **шукуфа**.

УШНА اشنه навъи гиёҳест, ки дар биёбон ва ҷойҳои гарм вомехӯрад ва гулу реша надорад.

УШНАБАСТА اشنه بسته бо ушна фарогирифта, ҷои ушназеркарда.

УШНАГИЁҲ اشنه‌گیاه *ниг*. **ушна**.

УШНАДОР اشنه دار ҷои дорои гиёҳи ушна.

УШНОН اشنان *ниг*. **ушна**.

УШПУЛАК اشپلک ҳуштакчаи бачагонаи сафолин.

УШР *а*. عشر 1. *кит*. даҳяк. 2. *таър*. андозе, ки аз заминҳои корам ба миқдори даҳяки ҳосили онҳо гирифта мешуд. 3. *д*. даҳяки Қуръон. 4. даҳаи аввали моҳи рамазон; **ушри ашир** а) садяк, аз сад як; б) *маҷ*. чизи андак.

УШРА *а*. عشره *кит*. номи як ҷинс дарахти талх-

мева.

УШРИЯ عشریه *ниг.* **ушр** 2.

УШРӢ عشری *кит.* 1. он, ки ба миқдори даҳяк хироҷ медиҳад. 2. тифли навомӯзи қуръонхон.

УШРХОН عشرخوان 1. қуръонхон. 2. *киноя аз* одами маъзул ва бекормонда.

УШТУЛУМ اشتلم *кит.* 1. тундӣ, дағалӣ, дуруштӣ, хушунат; **ба уштулум** тундхӯёна; дағалона. 2. шӯру ғафғо, ҷангу ҷанҷол. 3. зӯрӣ, зулм, таадӣ.

УШТУР اشتر *шакли дигари* **шутур**.

УШТУРАК اشترک 1. шутури майда; шутурбача. 2. *маҷ.* мавҷи дарё.

УШТУРБОН اشتربان *ниг.* **шутурбон**.

УШТУРГИЁҲ اشتر گیاه *ниг.* **янток**.

УШТУРҒОЗ اشترغاز гиёҳест монанди коҳу.

УШТУРПОЙ اشترپای гиёҳе, ки барги он ба кафи пои шутур монанд аст.

УШТУРХОР اشترخار *ниг.* **янток**.

УШШОҚ *а.* عشّاق 1. *ҷ.* **ошиқ**. 2. номи яке аз мақомҳои мусиқии «Шашмақом»; савти калон.

УЮБ *а.* عیوب *ҷ.* **айб**.

УЮН *а.* عیون *ҷ.* **айн** I (чашмҳо).

Ӯ

Ӯ I *ҳарфи бисту панҷуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимаҳо ба воситаи* алифу вов (او) (*мас.*, اورده ӯрда) *ва дар мобайн ва охири калимаҳо бо* вови маҷҳул (و) (*мас.*, гӯл گول гулӯ گلو) *ифода мегардад; дар ҳиҷоҳои баста пеш аз* «ҳ» (ه) *ва пеш аз* айн (ع) *меояд* (*мас.*, мӯҳтарам محترم, мӯъҷиза معجزه); *дар аввали калимаҳо ҳарфи* айн (ع) *агар замма қабул кунад, ӯ хонда мешавад* (*мас.*, **ӯҳда** عهده).

Ӯ II او *ҷонишини шахси сеюми танҳо*; аз ӯ, ба ӯ.

ӮБА *т.-м.* اوبه *кҳн.* хаймаи истиқоматии кӯчманчиён, юрт, бошишгоҳи кӯчманчиён.

ӮБАДА اوبده *гуфт.* дарида, порашуда, либоси пахтаҳояш баромадаи овезон.

ӮГАЙ *т.* اوگی *гуфт.* ғайрихунӣ, ғайрихудӣ; **духтари ӯгай** духтарандар, рабиба; **додари ӯгай** додарандар, додари сababӣ; **модари ӯгай** модарандар; **падари ӯгай** падарандар; **фарзанди ӯгай** писар ё духтари ба зан ё шавҳари пештара тааллуқдошта, рабиб, рабиба.

ӮҒУР اوغر *ниг.* **уғур**.

ӮҒУРАК اوغرک *ниг.* **уғурак**.

ӮҒУРДАСТА اوغردسته *ниг.* **уғурдаста**.

ӮҒУРКӮБӢ اوغر کوبی дар ӯғур чизеро кӯфтан.

ӮҒУРЧА اوغر چه *ниг.* **уғурак**.

ӮҒУРЧАДАСТА اوغرچه‌دسته дастаи ӯғурак; *мұқ.* **ӯғурдаста**.

ӮҒУРШАКЛ اوغرشکل ҳар чизи ба ӯғур монанд; **гардани ғафси ӯғуршакл** гардани ғафси безеб.

ӮЗАК *т* اوزک *гуфт.* мағзи миёни танаи дарахт ва ғайри қобили хӯрдании миёни баъзе сабзавот: **ӯзаки карам; ӯзаки сабзӣ: сабзии ӯзак** сабзии сахти ба реша табдилшуда.

ӮЗБАК اوزبک номи халқи туркизабон, ки аҳолии асосии Ҷумҳурии Ӯзбакистони ҳамсояро ташкил медиҳад.

ӮЗБАКӢ اوزبکی *мансуб ба* **ӯзбак: забони ӯзбакӣ**.

ӮЗБЕК اوزبیک *ниг.* **ӯзбак**.

ӮЗБЕКӢ اوزبیکی *ниг.* **ӯзбакӣ**.

ӮЙ اوی I *шакли шеърии* **ӯ**; **андар ӯй** дар вай.

ӮЙ II *нидо* ой, ҳой (*дар вақти мурочиат, хабардор кардани касе гуфта мешавад*).

ӮЛАНГ I *т.* اولنگ суруде, ки дар байни халқҳои туркизабон дар тӯйҳо ва маросимҳо асосан

ба тариқи дастҷамъӣ хонда мешавад.

ӮЛАНГ II *т.* اولنگ сабзазор, марғзор.

ӮЛАТ *т.* اولت *гуфт.* муромурӣ, вабо (-и ҳайвонот).

ӮЛПОН *т.* اولپان *таър.* як навъи андоз аз замин, хироҷи замин.

ӮЛПОНПУЛӢ اولپان پولی *таър.* пули андози замин; маблағи аз пардохти андози замин ҷамъшуда.

ӮЛЧАК *т.* اولچک *гуфт.* андоза, ченак, чен; **ӯлчак кардан** андоза кардан, ченаки чизеро гирифтан.

ӮЛЧАКЧӮБ اولچک چوب *гуфт.* чӯби ченакаш муайян, ки бо он чизеро чен мекунанд ё масофаи чизеро андоза мегиранд.

ӮЛҶА//УЛҶА *т.-м.* اولجه чизу чора ё моле, ки аз (майдони) ҷанг ба даст даровардa мешавад, ғанимати гирифташуда аз душмани мағлуб: **ӯлҷа гирифтан; ба ӯлҷа бурдан** ғанимат гирифтан, ба ғорат бурдан.

ӮМОЧ اوماچ *хӯр.* як навъ таоми обдор, ки бо хамири реза-резаи тухми мурғ ва равған омехта тайёр мекунанд.

ӮРА اوره 1. чоҳи одатан начандон чуқури хуммонанд, ки барои нигоҳ доштани ғалла, сабзӣ, картошка *ва ғ.* дар ягон гӯшаи саҳни ҳавлӣ канда мешавад. 2. хандақ, канда; заминкан (барои мудофиаи ҳарбӣ), **ӯра кандан** (ба ҳар ду маъно). 3. *кҳн.* дара, сой.

ӮРАМОНАНД اوره مانند монанд ба ӯра, мисли ӯра.

ӮРДА I اورده *т. таър.* 1. номи давлат, иттиҳоди қабилаҳо ва қароргоҳи хонҳои тотору муғул. 2. бошишгоҳи хону амир ва ҳокимон: қалъаву ҳисори ҳокимнишон.

ӮРДА II *т.* اورده *кҳн.* ҳарамхонаи хон, амир, подшоҳ ва ҳокимон.

ӮРДАК *т.* اوردک *гуфт.* мурғобӣ.

ӮРДАКПАРРОНӢ اوردک پرانی *киноя аз* истеҳзо ва масхара: **ӯрдакпар(р)онӣ кардан.**

ӮРДУ اوردو *ниг.* **урду** I; **ӯрдуи ситам** лашкари ғаму андӯҳ; **ӯрду задан** истеҳком гирифтан пеш аз ҷанг, лашкаргоҳ сохтан.

ӮРДУГОҲ اوردوگاه *ниг.* **урдугоҳ.**

ӮРМУЗ اورمز *ниг.* **хурмуз(д).**

ӮРМУЗД اورمزد *ниг.* **хурмуз(д).**

ӮРОҚ اوراق *таър., ниг.* **урок.**

ӮСАЛ اوسل *гуфт.* **ӯсал кардан** хиҷолат додан; ба ҳолати ногувор монондан; **ӯсал шудан** ба ҳолати ногувор мондан, хиҷолат кашидан, шармсор шудан.

ӮСМА اوسمه гиёҳи сабзрангест, ки духтарону занон онро фишурда, оби онро барои ороиш ба абрувон мемоланд (*аслаш* **васма** ва **вусма**).

ӮСМАКАШӢ اوسمه‌کشی ба абрувон ӯсма молидан.

ӮТОВ *т.* اوتاو *гуфт.* хонаи тобистонаи кӯчманчиёни чорводор, ки дар чарогоҳ месозанд.

ӮҲ اوه *нидо калимае,* ки тарс, ҳайрат, афсӯс, мондагӣ, ғамзадагӣ *ва ғ.-ро ифода мекунад.* эх, ох, вой ; уф.

ӮҲБАТ *а.* اهبت *кит.* созу сомон; таҷҳизот ва силоҳи лашкар.

ӮҲДА *а.* عهده таахҳуд, зимма; ҷавобгарӣ, масъулият; **ӯҳда карда тавонистан** а) иҷро (*анҷом, буд*) карда тавонистан; б) идора карда тавонистан, ба даст гирифта тавонистан: ба тартибу низом андохта тавонистан; **аз ӯҳдаи коре баромадан** кореро иҷро карда тавонистан, ба ҷо оварда тавонистан; **аз ӯҳдаи кори** *касе* **баромадан** кори касеро анҷом ва буд карда тавонистан; **ба ӯҳдаи худ гирифтан** ӯҳдадор шудан, ба зимма гирифтан, масъули иҷрои коре шудан; **ба ӯҳдаи** *касе* **будани коре** ба зиммаи касе будани иҷрои коре: **кореро ба ӯҳдаи** *касе* **гузоштан** иҷрои кореро ба касе супоридан, масъулияти кореро ба касе вогузор кардан.

ӮҲДАБАРО عهده‌برا моҳир, лаёқатнок, чолок дар ҳар кор.

ӮҲДАБАРОЁНА عهده‌برایانه бо ӯҳдабароӣ, бо кордонӣ, моҳирона, лаёқатмандона.

ӮҲДАБАРОӢ عهده برایی аз ӯҳдаи анҷом додани корҳо ба хубӣ баромада тавонистан: кор-

донӣ; лаёқатнокӣ; чустучолокӣ дар иҷрои корҳо.

ӮҲДАДОР عهده‌دار вазифадор, муваззаф, масъул; ҷавобгар, кореро (чизеро) бар ӯҳда гиранда; **ӯҳдадор кардан** барои коре масъул гардонидан, вазифадор кардан, кореро ба зиммаи касе гузоштан; **ӯҳдадор шудан** вазифадор шудан, масъули коре шудан, ба зимма гирифтан.

ӮҲДАДОРӢ عهده داری иҷрои чизеро ё кореро ба зимма гирифтан, маҷбурият; вазифадор шудан (барои иҷрои коре), вазифадорӣ: **ӯҳдадории ҳарбӣ**.

ӮҲДАНОБАРО عهده‌نابرا он ки аз ӯҳдаи коре намебарояд: белаёқат, ноӯҳдабаро.

ӮҲДАНОБАРОӢ عهده‌نابرایی ноӯҳдабароӣ, белаёқатӣ.

ӮҲӮ-ӮҲӮ اوهو اوهو *калимаи тақлиди овоз*, ки сурфаи сахтро ифода мекунад.

ӮҲҲӮ اوهّو *нидо* ҳайронӣ, тааҷҷуб, таъриф, таҳсин, норизоӣ *ва г.-ро ифода мекунад*: эҳе, эҳа; аҷаб!

ӮЪҶУБА *а.* اعجوبه *ниг.* **аъҷуба**.

Ф

Ф *ҳарфи бисту шашуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи фе* (ف)*; дар ҳисоби абҷад ба адади 80 баробар аст.*

ФААММО *а.* فاما пас, аммо, валекин.

ФАБИҲО *а.* فبها пас хубтар, боз беҳтар, боз хуштар.

ФАБРИКА *лот.* فبریکه муассисаи саноатӣ барои коркарди мошинии ашёи хом; корхона.

ФАБРИКӢ فبریکی *мансуб ба* **фабрика**; моле, ки дар фабрика истеҳсол шудааст, на дар коргоҳҳои пешаварӣ; **моли истеҳсоли фабрикӣ**.

ФАВВОРА *а.* فواره шарраи об ё моеъ, ки аз сӯрохӣ ё лӯлае бо қувваи фишор ҷӯш зада, баланд мебарояд; **фаввора задан** ҷӯш зада баромадани об, хун ва моеоти дигар; ◊ **фаввораи нур** чашмаи нур, ҷараёни нур.

ФАВВОРАЗАНӢ فوارەزنی ҷӯш задани об аз фаввора.

ФАВЗ *а.* فوز *кит.* 1. ғалаба, пирӯзӣ, нусрат. 2. раҳоӣ, растагорӣ; наҷот, халосӣ; **фавзи азим** саодати бузург.

ФАВҚ *а.* فوق 1. боло, забар, фарози чизе, рӯи чизе; *муқоб.* **тахт, зер**. 2. берун аз..., зиёда аз ..., зиёдтар, болотар.

ФАВҚАН *а.* فوقاً дар боло, он чи марбут ба фавқ аст .

ФАВҚИЯТ *а.* فوقیت боло будан, бартарӣ, баландӣ нисбат ба чизе.

ФАВҚӢ فوقی болоӣ, фарозӣ.

ФАВҚОНӢ فوقانی *ниг.* **фавқӣ**.

ФАВҚУЗЗИКР *а.* فوق‌الذّکر дар боло зикршуда; зикре, ки дар боло шудааст; мазкур.

ФАВҚУЛВАСФ *а.* فوق‌الوصف *кит.* болотар аз ҳадди тавсиф.

ФАВҚУЛИҚТИДОР *а.* فوق‌الاقتدار болотар аз иқтидор, бениҳоят муқтадир.

ФАВҚУЛМИЛЛӢ فوق‌الملّی болотар аз манфиатҳои миллӣ.

ФАВҚУЛОДА *а.* فوق‌العاده аз одат берун, берун ва зиёда аз ҳадди муқаррарӣ, берун аз доираи одоту муқаррарот; дорои ҳуқуқи мустасно: **сафири фавқулода ва мухтор, анҷумани фавқулода**.

ФАВҚУЛОДАГӢ فوق‌العادگی фавқулода будан; берун аз ҳадди муқаррарӣ будан; ҳуқуқу салоҳиятҳои истисноӣ доштан.

ФАВҚУЛФАВҚ *а.* فوق‌الفوق аз ҳад берун, аз ҳад афзун, бисёр.

ФАВҚУЛХОЛИС فوق‌الخالص бениҳоят холис: аз ҳадди муқаррарӣ холистар.

ФАВҚУЛҲАД *а.* فوق‌الحد аз ҳад берун, аз ҳад афзун, бисёр.

ФАВҚУЛҲАССОС *а.* فوق‌الحساس бурун аз ҳиссиёт, аз доираи эҳсос берун, ҳиссношаванда.

ФАВҚУННОҚИЛ *а.* فوق‌الناقل ноқили ғайримуқаррарӣ; ноқили дорои қобилияти аз ҳад зиёд.

ФАВҚУННОҚИЛИЯТ فوق‌الناقلیت ноқилияти ғайримуқаррарӣ; дорои қобилияти гузаронандагии аз ҳад зиёд будан.

ФАВҚУССАДО *а.* فوق‌الصدا *физ.* берун аз ҳадди садо: суръати фавқуссадо.

ФАВҚУССУРЪАТ *а.* فوق‌السرعت берун аз ҳадди суръат, барои муқарраротӣ суръат.

ФАВҚУТТАБИАТ فوق‌الطبیعت 1. берун аз табиат; *ниг.* **метафизика.** 2. *мансуб ба* **илоҳиёт.**

ФАВҚУТТАБИӢ فوق‌الطبیعی ғайримуқаррарӣ: **ҳисси фавқуттабиӣ.**

ФАВҚУТТАМОМ *а.* فوق‌التمام аз ҳама болотар, афзалтар, тамомтар, чизе, ки нисбат ба чизҳои дигар дар сатҳи баланд қарор дорад; чизи беҳтарин дар навъи худ.

ФАВҚУТТАСАВВУР *а.* فوق‌التصور болотар ё хориҷ аз ҳадди тасаввур ва андеша.

ФАВҚУШШИДДАТ *а.* فوق‌الشدت *физ.* болотар аз қувваи шиддат.

ФАВОЕҲ *а.* فوائح *ҷ.* **фоеҳ**; он чизҳое, ки бӯйҳои хуш паҳн мекунанд (гул, райҳон...).

ФАВОЗИЛ *а.* فواضل 1. *ҷ.* **фазилат**. 2. *кит.* чизҳои изофӣ, зиёдӣ, зиёдатӣ. 3. некиҳо, бахшишҳо.

ФАВОИД *а.* فوائد *ҷ.* **фоида**.

ФАВОКЕҲ *а.* فواکه *ҷ.* **фокиҳа** (мева).

ФАВОТ *а.* فوات *кит.* 1. фавтидан, даргузаштан, мурдан. 2. гум шудан, талаф шудан.

ФАВОТЕҲ *а.* فواتح *ҷ.* **фотиҳа(т)**.

ФАВОҲИШ *а.* فواحش *ҷ.* **фоҳиша** II.

ФАВР *а.* فور 1. ҷӯшиш. 2. зудӣ ва тезӣ, суръати тамом, бошитоб.

ФАВРАН *а.* فوراً дарҳол, базудӣ, батезӣ.

ФАВРАТ *а.* فورت шиддати чизе (*кор, ҳарорат хашм*).

ФАВРӢ فوری он чи бояд бетаъхир ва босуръат анҷом гирад, таъҷилӣ: **ҷавоби фаврӣ**.

ФАВТ *а.* فوت 1. даргузаштан, мурдан, вафот. 2. зоеъ шудан, талаф шудан; **фавти вақт** гузаштани вақт, зоеъ шудани вақт; **фавт кардан** даргузаштан, мурдан, вафот кардан; **фавт шудан** а) мурдан, даргузаштан; б) аз байн рафтан, аз даст рафтан.

ФАВТИДАН فوتیدن фавт кардан, даргузаштан, мурдан.

ФАВҲ *а.* فوح паҳн шудани бӯй (махсусан бӯи хуш).

ФАВҶ *а.* فوج гурӯҳ, даста, гурӯҳе аз мардум; дастаи муайяни аскар: **фавҷи силоҳ**; **фавҷ-фавҷ** анбӯҳи одамон, аскарон, лашкариён, ки паиҳам меоянд.

ФАВҶДОР فوج دار сардори фавҷе аз лашкар.

ФАГОНА فگانه *кит. шакли дигари афгона* ба маънии норасида, норасо, фиганда, партофта.

ФАҒ فغ 1. *кит.* бут, санам. 2. *маҷ.* маъшуқа.

ФАҒА فغه *ниг.* **поға**.

ФАҒАНД فغند *кит.* ҷаҳиш, ҷастухез.

ФАҒВОРА فغواره *кит.* шахшуда чун бути сангин, санами беҷон, он ки аз хиҷолат ё аз дилтангӣ мабҳут ва ҳайрон монда сухан гуфта натавонад.

ФАҒЁЗ فغیاز *кит.* ато, бахшиш, сила.

ФАҒИСТОН فغستان *кит.* буткада, санамхона.

ФАҒОК فغاک *кит.* аблаҳ, нодон, гӯл; ҳаромзод.

ФАҒОН فغان 1. *ниг.* **фиғон**. 2. бутҳо, санамҳо. 3. *маҷ.* маъшуқон.

ФАҒОНА فغانه *ниг.* **фиғон**: баланд шудани овоз: **фағона кардан** фарёд кашидан, шӯру ғавғо баровардан.

ФАҒФУР فغفور 1. (*айнан* фарзанди Худо), лақаби подшоҳони қадими Чин. 2. зарфҳои чинӣ, чинивор; ◊ **ҳафт фағфур** *киноя аз* ҳафт сайёра.

ФАҒФУРӢ فغفوری 1. он чи мансуб ба фағфур аст; **хонадони фағфурӣ, подшоҳони фағфурӣ**. 2. зарфҳои чинӣ (*коса, пиёла*).

ФАДАВИЁНА فدویانه *кит.* фидоивор, фидокорона.

ФАДАВӢ *а.* فدوی *кит.* фидоӣ, он ки дар роҳи мазҳаб ё маслаке ҷоннисорӣ мекунад, ҷонсупор.

ФИДОМАТ *а.* فدامت *кит.* дағалӣ, муомилаи дурушт.

ФАДФАД *а.* فدفد *кит.* саҳро ва замини ҳамвор, дашт.

ФАЁЛ فیال *кит.* 1. оғоз, шурӯъ, аввал. 2. замине, ки аввалин бор кишт шудааст, замини навкорам.

ФАЁР فیار *кит.* шуғл, кор, пеша.

ФАЖА فژه *кит.* палид, зишт; олуда.

ФАЖҒАНД فژغند палид; ифлос; зишт.

ФАЖОГИН فژاگین *ниг.* **фажа**.

ФАЖОК فژاک мурдор, ганда, зишт, палид.

ФАЗАЪ *а.* فزع 1. тарс, бим, ваҳм, даҳшат хавф. 2. фарёд, ғулғула, нолаву зорӣ, ғирев.

ФАЗИЛАТ *а.* فضیلت 1. бартарӣ, болотарӣ, афзалият. 2. бартарӣ дар фазл, дониш ва камол, дорои сифатҳои нек будан.

ФАЗИЛАТГУСТАР فضیلت‌گستر 1. он ки дар тарвиҷу вусъати фазлу дониш кӯшиш мекунад. 2. *маҷ.* фозил ва донишманд.

ФАЗИЛАТНОК فضیلتناک фозил, донишманд.

ФАЗИЛАТОИН فضیلتآئین *кит.* соҳиби фазилат, соҳиби маърифат ва камол.

ФАЗИЛАТОМЕЗ فضیلتآمیز 1. он ки бо фазилат омезиш ёфтааст. 2. *маҷ.* фозил.

ФАЗИҲ *а.* فضیح расво, шарманда, беобрӯ.

ФАЗИҲАТ *а.* فضیحت расвоӣ, шармандагӣ, беобрӯӣ, ошкор кардани кори бад; ◊ **фазиҳат кардан** шарманда кардан, маломат кардан; **фазиҳат шудан** расво шудан, шарманда шудан.

ФАЗЛ *а.* فضل 1. бартарӣ, афзунӣ. 2. дониш, илм, маърифат, камол; **изҳори фазл** фазлу дониши худро зоҳир кардан; доноии худро нишон додан.

ФАЗЛА فضله *а.* 1. зиёдатӣ, бақия, пасмонда. 2. пасхӯрда, саркут. 3. он чи пас аз хӯрдан аз инсон ва ё ҳайвон берун мешавад, ифрозот, саргин. 4. *маҷ.* гапи беҳудаи барзиёд; **фазлаоб** оби ифлос ва чиркин.

ФАЗЛПАРВАР فضلپرور 1. ихлосманди фазлу дониш. 2. *маҷ.* фозил ва донишманд.

ФАЗЛПЕША فضل پیشه *ниг.* **фазлпарвар**.

ФАЗЛФУРӮШӢ فضل فروشی худнамоӣ бо фазлу дониши худ.

ФАЗО *а.* فضا 1. ҷои васеъ, макони фарох; майдон, соҳа, арса. 2. фалак, осмон, ҳаво. 3. холигӣ, ковокии даруни чизе. 4. макone, ки кураи Замин дар он ҷо гирифтааст ва аз ҳеҷ тараф маҳдуд нест; ◊ **фазои хок** *киноя аз* дунё.

ФАЗОЕҲ *а.* فضائح *ҷ.* **фазиҳат**.

ФАЗОИЛ فضائل *ҷ.* **фазилат**.

ФАЗОИШ فزایش *ниг.* **физоиш**.

ФАЗОЛИК *а.* فذلک ҳосил, натиҷа, ҷамъбаст, хулоса.

ФАЗОТРОН *ю.* فزاتران *физ.* суръатфизои заррахои барқадори вазнин.

ФАЙ *а.* فی *кит.* соя, сояҳокӣ; сояи баъд аз пешин, сояи Офтоб дар гашти пешин; **фай гаштан** ҳеҷ шудан, нобуд шудан.

ФАЙЁЗ *а.* فیاض файздиҳанда, бисёр бахшанда, пурхайр, файзбахш.

ФАЙЗ *а.* فیض 1. бахшиш, ато. 2. бисёрӣ, фаровонӣ дар бахшиш ва ато; баракат.

ФАЙЗБАХШ فیض‌بخش атокунанда, баракатдеҳ.

ФАЙЗБАХШӢ فیض‌بخشی лутфу марҳамати бисёр кардан; бахшиш ва хайру барака расонидан.

ФАЙЗБОР فیض‌بار пурбаракат, хайру бахшишкунанда: **борони файзбор** борони баҳор.

ФАЙЗГИРӢ فیض‌گیری баҳраи моддиву маънавӣ гирифтан, баҳрагирӣ.

ФАЙЗЁБ فیض‌یاب баракатбинанда, баҳравар; **файзёб гардидан (шудан)** баҳраманд гардидан (*мас., аз сӯҳбати каси аз худ бузург ё донишманд*).

ФАЙЗЁБӢ فیض‌یابی баҳраи моддиву маънавӣ гирифтан, баҳрагирӣ.

ФАЙЗПАРВАР فیض‌پرور файзбахш, пурбаракат.

ФАЙЛ *англ.* فیل *тех.* маҷмӯаи додаҳо ва барномаҳои мураттаб, ки дар компютер бо як ном шинохта мешавад; маҷмӯи ёддоштҳо дар доираи як санад дар компютер.

ФАЙЛАСУФ *а.* فیلسوف фалсафадон, дӯстдори илму ҳикмат, ҳаким.

ФАЙЛАСУФӢ فیلسوفی *мансуб ба* **файласуф**: **амали файласуфӣ**.

ФАЙЛАСУФМАОБ فیلسوف‌مآب он ки дорои гуфтор ва рафтори шабеҳи файласуфон аст, файласуфмонанд.

ФАЙЛАСУФОНА فیلسوفانه чун файласуфон, ба

тарзи файласуфон.

ФАЙСАЛ *а.* فیصل 1. анҷом додан, қатъ кардан. 2. ҷудо кардани ҳақ аз ботил, ҳукми байни ҳақ ва ботил; қазоват, ҳакамӣ; **файсал ёфтан** ҳал шудан, яктарафа шудан, ба поён расидан; **файсал кардан** яктарафа кардани масъала, ҳаллу фасл кардани мурофиае (коре).

ФАК(К) فک 1. ҷудо шудани ду чизи ба ҳам вобаста. 2. ҳар кадом аз устухонҳои ҷоғ, ки дандонҳо ба он пайвастанд; **факки барин** ҷоғи боло; **факки зерин** ҷоғи поён, чона; **факки изофат** *грам.* афтодани изофа, партофтани бандаки изофии «и» (бештар дар шеър ба тақозои вазн); **соҳибхона, соҳибзавқ**. 3. бахши гирандаи абзорҳои дастиву мошинӣ монанди анбӯр, гира *ва г.* 4. ҷудо кардани чизе аз чизи дигар. 5. *кит.* раҳоӣ, озодӣ.

ФАКОҲАТ *а.* فکاحت 1. ширингуфторӣ, зарофат. 2. мазоҳ, масхара.

ФАКС *англ.* فکس *тех.* василае, ки ба кӯмаки он нусхаи ҳар навъи навишта ё тасвиреро ба таври электронӣ бо кӯмаки хатҳои телефон ирсол ё дарёфт мекунанд; намобар; дурнавис, дурнигор.

ФАКТ *лот.* فکت кори дар ҳақиқат воқеъшуда, ҳодисаи воқеӣ, ҳақиқат, амри воқеъ.

ФАКУЛТА *фр.* فکلته шӯъбаи мактаби олӣ, ки дар он илмҳои соҳаи муайяне таълим дода мешавад: **факултаи физика, факултаи химия**.

ФАКУЛТАТИВӢ فکلتتیوی ғайримаҷбурӣ, ихтиёрӣ; **машғулиятҳои факултативӣ** дарсҳои ғайрирасмӣ ва берун аз нақшаи таълим.

ФАКУЛТЕТ *фр.* فکلتیت *ниг.* **факулта**.

ФАҚАТ *а.* فقط танҳо; мунҳасиран; бас.

ФАҚЕҲ *а.* فقیه донишманди илмҳои шаръӣ; донандаи қонун ва аҳкоми шариати ислом, қонуншиноси шариат.

ФАҚИР *а.* فقیر 1. камбағал, бенаво, қашшоқ, тиҳидаст, нодор. 2. аз рӯи хоксорӣ аз тарафи шахси аввал нисбати худ гуфта мешавад, камина; шахси якуми шумораи танҳо.

ФАҚИРОНА فقیرانه камбағалона; итоаткорона, хоксорона: **фақирона зиндагӣ кардан**.

ФАҚИРӢ فقیری камбағалӣ, нодорӣ, бечизӣ.

ФАҚОҲАТ *а.* فقاهت *кит.* фақеҳӣ, фақеҳ будан, олим будан дар қавонини шаръӣ.

ФАҚР *а.* فقر *кит.* камбағалӣ; фақирӣ, нодорӣ, тиҳидастӣ.

ФАЛАК I *а.* فلک *кит.* 1. осмон, сипеҳр. 2. дар истилоҳи илми нуҷуми қадим ҳар як аз қисмҳои осмон, ки ҷои яке аз сайёраҳост. 3. *маҷ.* қазову қадар, сарнавишт, тақдир, қисмат; **гардиши фалак** гардиши замона, гузашти рӯзгор; тақдир, қисмат; **додаш ба фалак баромад** (печид, расид) сахт ба фиғон омад; **сар ба фалак кашида** … хеле баланд, хеле боло. 4. *маҷ.* улвият ва баландии чизе.

ФАЛАК II فلک бахше аз мусиқии мардумӣ ва суннатии халқи тоҷик.

ФАЛАКВОР فلکوار *кит.* фалакмонанд, ба сони фалак, чархзанандаву мудаввар.

ФАЛАКЗАДА فلکزده *маҷ.* ситамзада, бадбахт, бетолеъ.

ФАЛАКЗАДАГӢ فلکزدگی *маҷ.* бадбахтӣ, бетолеӣ.

ФАЛАКИЁТ *а.* فلکیات *нуҷ., кҳн.* кайҳоншиносӣ; илми шинохти ситораҳову кайҳон, илми коинотшиносӣ.

ФАЛАКӢ فلکی 1. *мансуб ба* **фалак**. 2. сокини фалак, бурҷи фалак; осмонӣ. 3. мусиқӣ ва суруди мардумӣ, фалакхонӣ.

ФАЛАКМАРТАБА فلکمرتبه *кит.* баландмартаба, баландпарвоз.

ФАЛАКПАЙМО فلکپیما осмоннавард, осмонгард: **киштии фалакпаймо**.

ФАЛАКПЕЧ فلکپیچ *маҷ.* ба фалак бароянда, то ба фалак расанда, хеле баланд: **фарёди фалакпеч** фарёди сахт, баланд.

ФАЛАКПОЯ فلکپایه *маҷ.* ниҳоят баланд, хеле баланд.

ФАЛАКСАЙР فلکسیر 1. зудрав, тезпарвоз. 2. *маҷ., ниг.* фалакпеч.

ФАЛАКСАРО فلکسرا сароядаи сурудҳои фалак, овозхони фалаксаро.

ФАЛАКСАРОӢ فلکسرایی кор ва шуғли ҳунарманди фалаксаро.

ФАЛАКСО(Й) (فلکسا(ی ба фалак расанда, он чӣ сараш ба фалак расидааст; *киноя аз* бисёр баланд, *ниг.* **фалакпеч**.

ФАЛАКТАВОН فلکتوان *кит.* фалакқувват, фалакнерӯ; *мач.* бисёр зӯр, боқувват, тавоно.

ФАЛАКТОЗ فلکتاز *кит.* парвозкунанда; баландпарвоз.

ФАЛАКУЛАФЛОК *а.* فلک‌الافلاک *нуҷ.* фалаке, ки онро фарогир ва муҳити олами ҷисмонӣ медонистанд; фалаке, ки ҳар шабонарӯз як давр гирди меҳвари худ мегардад ва афлоки дигарро бо худ ҳаракат медиҳад.

ФАЛАКУЛМУҲИТ فلک‌المحیط *кит.* фалаки баландтарин, фалаки нӯҳум.

ФАЛАКФАРСО فلکفرسا *ниг.* фалакпаймо. 2. *мач.* олиқадр.

ФАЛАКХОН فلکخوان *ниг.* **фалаксаро**.

ФАЛАКХОНӢ فلکخوانی *ниг.* **фалаксароӣ**.

ФАЛАҚ I *а.* فلق *кит.* сапеда, сапедадам, субҳдам.

ФАЛАҚ II *а.* فلق *кӯн.* олати ҷазодиҳӣ дар мактабҳои кӯҳна, ки ба чӯбе пои гунаҳгорро баста, аз ду тараф мебардоштанд ва мактабдор ё халифаи мактаб ба кафи пои ӯ чӯб мезад.

ФАЛАРЗ فلرز *ниг.* **фаларзанг**.

ФАЛАРЗАНГ فلرزنگ *кит.* хӯроке, ки аз тӯй ва ё меҳмонӣ бо худ мебаранд.

ФАЛАХМОН فلخمان олати сангандозӣ, ки аз ресмони тобдода иборат буд ва бо он санг меандохтанд; фалохан.

ФАЛАҶ *а.* فلج 1. аз кор мондани дасту по дар натиҷаи беморӣ, шалӣ. 2. одами гирифтор ба фалаҷ, шал; **фалаҷ шудан** аз кор мондани дасту по ё қисме аз бадан, шал шудан.

ФАЛАҶЗАДА فلجزده бемори фалаҷ, он ки гирифтори фалаҷ гардидааст.

ФАЛАҶӢ فلجی *ниг.* **фалаҷзада**.

ФАЛАҶШАВӢ فلجشوی фалаҷ шудан, ҳангоми гирифторӣ ва бемории фалаҷ.

ФАЛАҶШУДА فلج شده *ниг.* **фалаҷ** 2.

ФАЛЕВ فلیو *кит.* 1. беҳуда, бефоида. 2. аҳмақ.

ФАЛЛА *а.* فلّه шири аввали ҳайвони навзоида (гов, гӯсфанд), ки чун ба оташ гузоранд, зуд баста мешавад.

ФАЛҒАНД فلغند *кит.* похсаи девор, похсадевор.

ФАЛҚ *а.* فلق *кит.* шикоф, шикофтан; **замин фалқ кардан** замин шудгор кардан, замин гардондан.

ФАЛМОХАН فلماخن *ниг.* **фалахмон**.

ФАЛЛОҲ *а.* فلاح *кит.* 1. деҳқон, барзгар, кишоварз. 2. киштибон. 3. кироядиҳандаи шутурон.

ФАЛОД فلاد *кит., ниг.* **фалода**.

ФАЛОДА فلاده *кит.* бефоида, беҳуда.

ФАЛЛОҚ *а.* فلاق *ниг.* **фалақ** II.

ФАЛОКАТ *а.* فلاکت накбат, бадбахтӣ, ҳодисаи шуми накбатовар; бало, мусибат, фалакзадагӣ; **фалокат рӯй додан** воқеъ шудани ягон ҳодисаи бадбахтона.

ФАЛОКАТБОР فلاکتبار пур аз бадбахтӣ ва накбат; бадбахтиовар, он чи ки фалокат меоварад.

ФАЛОКАТЗАДА فلاکتزده ба бадбахтӣ дучор гардида, шумтолеъ.

ФАЛОКАТӢ فلاکتی бадбахт, фалокатзада, ба фоҷиа дучоршуда.

ФАЛОКАТОВАР فلاکتآور он чи боиси бадбахтӣ, сиёҳрӯзгорӣ, бало ва мусибат аст.

ФАЛОКАТОМЕЗ فلاکتآمیز пур аз фалокату бадбахтӣ ва накбат, манҳус, фалокатбор.

ФАЛОКАТОФАР فلاکتآفر 1. он ки ва он чи сабаби пайдоиши фалокат мегардад. 2. *мач.* шахси наҳс ва бадбахт, шумқадам.

ФАЛОН فلان *ҷонишини номуайянӣ*, шахс ё чизи номаълум ва номуайян, фалон шахси гоиб;

фалону бисмадон фалонӣ ва фалонӣ (*шахс ва ё чизи ноаниқ, маҷҳул ва номуайян*).

ФАЛОНАК فلانک *шакли тасғири* **фалон**, ишора ба шахс ё чизе, ки ночиз менамояд.

ФАЛОНӢ فلانی он шахси номаълум, касе, шахсе.

ФАЛОСАНГ فلا سنگ *ниг.* фалахмон.

ФАЛОСИФА *а.* فلاسفه *ҷ.* **файласуф.**

ФАЛОТ *а.* فلات саҳро, биёбон.

ФАЛОТУНСИРАТ فلاطونسیرت *кит.* он ки ботину андешааш ба Афлотун монанд аст, афлотунниҳод.

ФАЛОТУНҲИКМАТ فلاطونحکمت *кит.* бо ақлу хиради афлотунӣ, афлотунхирад.

ФАЛОХАН//ФАЛОХУН فلاخن *ниг.* **фалахмон.**

ФАЛОҲ *а.* فلاح *кит.* наҷот, растагорӣ, комёбӣ, некӯаҳволӣ, салоҳи ҳол, хайрият ва офиятмандӣ.

ФАЛОҲАТ *а.* فلاحت *кит.* 1. кишоварзӣ, деҳқонӣ, барзгарӣ. 2. чарбзабонӣ ва фиреб дар хариду фурӯш.

ФАЛОҲАТӢ فلاحتی 1. он чи марбут ба кишоварзӣ аст. 2 кишоварз, деҳқон.

ФАЛОҶАРАМ *а.* فلاجرم *кит.* пас бинобар ин, пас аз ин сабаб; пас.

ФАЛС *а.* فلس 1. сиккаи мисӣ, пули сиёҳ. 2. пулакчаи моҳӣ.

ФАЛСАФА *ю.* فلسفه 1. илм дар бораи умумитарин қонунҳои рушду инкишофи табиат, ҷамъият ва тафаккур; илме, ки аз мабдаъҳо ва ҳақиқати ашё ва сабаби мавҷудияти онҳо баҳс мекунад; философия. 2. *киноя аз* мулоҳизаронҳои муҷарради ғайриамалӣ.

ФАЛСАФАБОФ فلسفه‌باف он ки суханҳои беработ ва бемантиқи дур аз зеҳният мегӯяд.

ФАЛСАФАБОФӢ فلسفه‌بافی бо суханпарозиҳои беработ ва бемантиқ машғул будан.

ФАЛСАФАВӢ فلسفوی *марбут ба* **фалсафа.**

ФАЛСАФАДОН فلسفه‌دان файласуф, олими фалсафа.

ФАЛСАФАРОНӢ فلسفه‌رانی 1. машғул будан бо муҳокимаҳои фалсафӣ. 2. *маҷ., ниг.* фалсафабофӣ.

ФАЛСАФАФУРӮШӢ فلسفه‌فروشی *ниг.* **фалсафабофӣ.**

ФАЛСАФИЁТ *а.* فلسفیات 1. *ҷ.* **фалсафа.** 2. *ниг.* **фалсафабофӣ.**

ФАЛСАФӢ فلسفی 1. *мансуб ба* **фалсафа.** 2. файласуф.

ФАЛХАМ فلخم олати ҳаллочии камоншакл, олати пунбатозакунӣ, асбоби пахтатозакунӣ.

ФАЛХАМДОР فلخمدار он ки бо фалхам пахта тоза мекунад, ҳаллоҷ.

ФАЛХАМДОРӢ فلخمداری амалу шуғли фалхамдор.

ФАЛҶ فلج *кит.* фалҷам, ғалақаи дар, занҷири дар.

ФАМ *а.* فم даҳон.

ФАММУЛАСАД *а.* فم‌الاسد 1. *кит.* даҳани шер. 2. *маҷ.* ҷои хатарнок.

ФАН(Н) *а.* فن 1. фиреб, макр; ҳила ва найранг, бозӣ, найрангбозӣ. 2. ҳунар, касб, пеша. 3. илм, соҳае аз илм; бештар илмҳои техникӣ; **илму фан** илму техника.

ФАНАК فنک *кит.* дала, гурбаи саҳроӣ, гурбаи ёбоӣ, ки мӯяш сафед буда, аз он пустин месозанд.

ФАНАКПӮШ فنک‌پوش *кит.* пӯшандаи пӯстине, ки аз пӯсти фанак дӯхта шудааст.

ФАНАН *а.* فنن *кит.* шохи дарахт.

ФАНД فند макру ҳила; найранг, фиреб: **фанд додан** фиреб додан; **фанд хӯрдан** фиреб хӯрдан; фирефта шудан, ба доми фиреби касе афтодан.

ФАНДХӮРӢ فندخوری фиребхӯрӣ, фирефта шудан, ба доми макр гирифтор шудан.

ФАНЕР *олм.* فنیر тахтаи тунуке, ки аз часпонидани чанд қабат варақаи тунук ҳосил мешавад, сепӯст.

ФАНЕРӢ فنیری аз фанертахта сохташуда: **тавораи фанерӣ.**

ФАНЕРТАХТА فنیرتخته тахтаи тунук, ки бештар ба сақфи хонаҳо зада мешавад.

ФАНО *а.* فنا нест шудан, нестӣ, завол, нобудӣ; **фано гаштан (шудан)** несту нобуд гардидан, завол ёфтан; **ба боди фано рафтан** несту нобуд шудан, беҳуда нобуд шудан.

ФАНОНАШАВАНДА فناشونده нестинопазир, мондагор, абадӣ.

ФАНОНОПАЗИР فناناپذیر *ниг.* **фанонашаванда.**

ФАНОНОПАЗИРӢ فناناپذیری нестнопазирӣ, мондагорӣ, абадият, фанонашавандагӣ.

ФАНОПАЗИР فناپذیر нестшаванда, рафтагор, маргпазир, фаношаванда.

ФАНОПАЗИРӢ فناپذیری нестшавандагӣ, рафтагорӣ, маргпазирӣ, фаношавандагӣ.

ФАНОХОНА فناخانه *киноя аз* **дунё**.

ФАНОШАВАНДА فناشونده *ниг.* **фанопазир**.

ФАНОШАВӢ فناشوی *ниг.* **фанопазирӣ**.

ФАНТАСТИКА *фр.* فنتستیکه 1. чизи аҷибу ғарибе, ки маҳсули тасаввуроти беасос мебошад. 2. асари бадеӣ дар мавзӯи фантастикӣ.

ФАНТАСТИКӢ فنتستیکی монанд ба фантазия, маҳсули тасаввуроти ғайривоқеӣ, аҷибу ғариб: **мавзӯи фантастикӣ, филми фантастикӣ**.

ФАНФУРӮШ فنفروش *кит.* нишондиҳандаи илму фан; ҳилагар, фиребгар, маккор.

ФАНШИНОС فن شناس олим ва донишманд дар риштае аз улуми техникӣ.

ФАНШИНОСӢ فنشناسی шуғлу амали фаншинос.

ФАР(Р) فر 1. нур, дурахш, рахшандагӣ. 2. зебоӣ, ҳусн, барозандагӣ. 3. шаън, шавкат, дабдаба; **карру фар** шаъну шавкат, тавоноию ҳашамат.

ФАРА فره *ниг.* **фараҳ** II.

ФАРАЗАН فرضاً аз рӯи фараз (фарз), аз рӯи тахмин, ба таври гумон ва қиёс; тахминан; **фаразан гӯем, ки** ..., гирем, ки ... пиндорем, ки ...

ФАРАМ فرم дилтангӣ ва фурӯмондагӣ дар ғам; ғаму андӯҳ.

ФАРАНГ فرنگ 1. Фарангистон (аз номи Франсия), Аврупо; *мансуб ба* **Фарангистон**, фарангӣ. 2. навъе аз матои абрешимӣ; **даҳани фаранг** купороси мис.

ФАРАНГИЗОДА فرنگی زاده аврупоизод.

ФАРАНГИМАОБ فرنگی‌مآب фарангихислат, фарангихӯ, фарангисифат.

ФАРАНГИТАЛЪАТ فرنگی‌طلعت *маҷ.* сафедгуна, сафедчеҳра.

ФАРАНГӢ فرنگی 1. *мансуб ба* **Фаранг**. 2. навъе аз матои абрешимӣ; **рӯймоли фарангӣ** сарбанди занона аз матои абрешимии фарангӣ.

ФАРАНҶИНОК فرنجی‌ناک зане, ки ба сар фаранҷӣ дорад, фаранҷипӯш.

ФАРАНҶИПӮШ فرنجی‌پوش зане, ки фаранҷӣ дар сар дорад.

ФАРАНҶИПӮШӢ فرنجی‌پوشی амали фаранҷипӯш.

ФАРАНҶӢ فرنجی чодари махсусе, ки занони муслима дар сар мекунанд.

ФАРАНҶМУШК فرنجمشک як навъ гиёҳ.

ФАРАСБ *а.* فرسب *кит.*, *ниг.* **фарасп**.

ФАРАСНИҲОДА فرس‌نهاده *кит.*, *варз.* мағлубшуда, оҷиз гардида (*дар бозии шатранҷ*).

ФАРАСП فرسب чӯби дарози болорбоб; шоҳпул, шоҳтир, болори хона.

ФАРАХША فرخشه *хӯр.* навъе аз нонҳои вараҷин, кулчаи равғанини вараҷини лавзинадор.

ФАРАҲ I *а.* فرح шод шудан, хурсанд гардидан; шодӣ, сурур, хурсандӣ.

ФАРАҲ II **//ФАРА//ФАРЕҲ//ФИРЕҲ** فره *кит.* 1. афзунӣ, фарвонӣ. 2. фирӯзӣ, ғалаба, пешӣ, сабқат, бартарӣ; **фирез бурдан** пешӣ намудан, бартарӣ нишон додан. 3. бисёр фаровон афзун, зиёда. 4. афзал, хубтар, олӣ. 5. фарох. 6. ширин. 7. сабаб, боис.

ФАРАҲАНГЕЗ فرح‌انگیز шодибахш, масарратовар, хушҳолкунанда, сурурбахш, хурсандиовар.

ФАРҲАНГЕЗӢ فرح‌انگیزی шодиангезӣ, сурурбахшӣ.

ФАРАҲАФЗО فرح‌افزا он чи шодиро зиёд кунад, он чи бар сурур биафзояд.

ФАРАҲАФЗОӢ فرح‌افزای шодиафзоӣ, фузудани сурур.

ФАРАҲБАХШ فرح بخش *ниг.* **фараҳангез**.

ФАРАҲБАХШӢ فرح بخشی *ниг.* **фараҳангезӣ**.

ФАРАҲЗО فرحزا *ниг.* **фараҳбахш**.

ФАРАҲМАНД فرحمند хушҳол, хурсанд, шод,

масрур.

ФАРАҲМАНДӢ فرحمندی хушҳолӣ, шоддилӣ, хурсандӣ, сурур, нишот, шодмонӣ

ФАРАҲМАНДОНА فرحمندانه бо хушҳолӣ, бо сурур, шодон, хуррам, хушҳолона, масссрурона.

ФАРАҲНОК فرحناک хурсанд, шод, хушҳол, масрур, сурурманд.

ФАРАҲОВАР فرح‌آور *ниг.* **фараҳбахш**.

ФАРАҲФИЗО فرح‌فزا *ниг.* **фараҳафзо**.

ФАРАҶ *а.* فرج 1. кушоиш, кушоиши кор ва аҳвол. 2. раҳоӣ ва халосӣ аз сахтӣ ва ғам; осоиш.

ФАРАҶӢ فرجی *кит.* либоси боло ҳамчун яктак.

ФАРБЕҲ فربه сергӯшт, серравған, ғафсбадан; *муқоб.* **лоғар**.

ФАРБЕҲӢ فربهی сергӯштӣ, серравғанӣ; *муқоб.* **лоғарӣ**.

ФАРБЕҲТАН فربه‌تن фарбеҳ, сергӯшту серравған, ғафс ва захим.

ФАРБӢ فربی *шакли дигари* **фарбеҳ**.

ФАРВАДИН فروَدین *шакли кӯтоҳшудаи* **фарвардин**.

ФАРВАЗ فروز фаровез.

ФАРВАРДИН فروردین моҳи якуми соли шамсӣ, ки ба 21 март - 20 апрел рост меояд, моҳи аввали баҳор.

ФАРВИЗ فرویز *ниг.* **фарваз**.

ФАРВОР فروار хонаи тобистонӣ, болохона.

ФАРҒАНД فرغند печак, гиёҳест печанда, ки ба ниҳолон ва сабзавот печида онҳоро хушк мекунад, зарпечак.

ФАРҒАР فرغر 1. селроҳа ё ҷӯе, ки оби он дар як ҷо каме ҷамъ шудааст. 2. ҷӯи майда, ки аз дарё ҷудо мешавад.

ФАРҒАРДАН فرغردن *кит.* тар кардан, оғушта кардан; ба ҳам сириштан.

ФАРҒЕШ فرغیش ҷомаи кӯҳна, пӯстини кӯҳнаи чиркини дарида.

ФАРД *а.* فرد 1. якка, танҳо. 2. ягона, беҳамто, бемисл. 3. *адш.* як байти ҷудо, байти мумтоз; **фард будан (дар коре)** бемисл будан, мислу ҳамто надоштан. 4. ҷудо, дур аз касе ё чизе. **фард-фард** як-як, ҷудо-ҷудо, танҳо-танҳо, ягон-ягон.

ФАРДАН *а.* فرداً **:фардан-ваҳидан** ба таври якка ва ягона, ба таври танҳо.

ФАРДАРА فرده чӯбе, ки дар паси дарвоза барои сахт баста будани он гузоранд, танба.

ФАРДАРӢ فردری *ниг.* **фардара.**

ФАРДБАЙТ فردبیت *ниг.* **фард** 3.

ФАРДИЯТ *а.* فردیت 1. яктоӣ, ягонагӣ. 2. *адш.* хусусият ва рӯҳияи фардӣ, ки шахсеро аз дигаре фарқ мекунонад.

ФАРДӢ فردی *мансуб ба* **фард**; танҳоӣ, ягонагӣ.

ФАРДНАВО فردنوا касе, ки танҳо менавозад ва эҳтиёҷ ба ёридиҳандаи дигаре надорад, ҳофизи яккахон.

ФАРДО فردا 1. пагоҳ, рӯзи оянда, рӯзи баъди имрӯз. 2. оянда, мустақбал; **пагоҳ – фардо** ба қарибӣ, анқариб, дарояндаи наздик. 3. *маҷ.* растохез, қиёмат.

ФАРДОИНА فردائنه *мансуб ба* **фардо**; рӯзи дигар, рӯзи оянда.

ФАРДРАВ فردرو он ки танҳо меравад ва мӯҳтоҷи ҳамроҳ ва раҳбар нест, яккарав; солики муҷаррад (*дар тасаввуф*).

ФАРЕШ فریش *кит.* тохтутоз, тороҷ, яғмо, ғорат.

ФАРЁД فریاد овози баланд, бонг, наъра; ёрӣ хостан бо овози баланд, додгӯӣ бо овози баланд; **фарёд задан** *маҷ.* бонг бардоштан, дод задан, оҳу фиғон кардан; **фарёд кардан** а) бо овози баланд бонг бардоштан; оҳу фиғон кардан; б) овоз додан (касеро); **ба фарёди** *касе* **расидан** ба имдоди касе расидан, дармондаеро ёрӣ додан.

ФАРЁДЗАН فریادزن он ки фарёд мезанад, додхоҳ, доду фиғонкунанда.

ФАРЁДЗАНОН فریادزنان дар ҳоли фарёдзанӣ, фарёдкунон.

ФАРЁДКАШОН فریادکشان *ниг.* **фарёдкунон**.

ФАРЁДКУН فریادکن 1. *ниг.* **фарёдзан.** 2. *маҷ.* аҳли доду бедод, он ки доим мағал мекунад.

ФАРЁДКУНОН فریادکنان *ниг.* **фарёдзанон**.

ФАРЁДНОМА فریادنامه *кит.* номаи доду бедод, номае, ки дар он аз касе ёриву кӯмак хоҳанд.

ФАРЁДРАС فریادرس ба доди касе расанда, ёридиҳанда; имдодгар, мададгор, дастгирикунанда.

ФАРЁДРАСӢ فریادرسی ёрӣ, мадад, дастгирӣ.

ФАРЁДХОҲ فریادخواه *маҷ.* додхоҳ, мададхоҳ, имдодталаб.

ФАРЁДХОҲӢ فریادخواهی талабу дархости ёрмандӣ кардан, додхоҳӣ, ёрихоҳӣ.

ФАРЗ I *а.* فرض 1. *д.* аҳкоми дини ислом, ки иҷрояш ба ҳар як мусулмон ҳатмист. 2. ҳар чизи (вазифаи) иҷрояш зарур, ҳатмӣ.

ФАРЗ II *а.* فرض пиндошт, тасаввур; гумон, тахмин; **фарз кардан** пиндоштан, тасаввур кардан, тахмин кардан.

ФАРЗ III *а.* فرز замини ҳамвори паст, ҳамвории байни ду кӯҳ.

ФАРЗ IV *а.* فرز роҳ бар пушта, ҷ. **афроз**.

ФАРЗАН *а.* فرضاً ба таври тахминӣ, аз рӯи тасаввур ва пиндор, тахминан, эҳтимолан.

ФАРЗАНД فرزند писар ё духтар нисбат ба падару модар, валад, зода; **фарзанд дидан** фарзандор шудан, соҳиби фарзанд гардидан.

ФАРЗАНДБЕЗОР فرزندبیزار **:зан ё марди фарзандбезор** зан ё марде, ки фарзанд доштан намехоҳад ё аз фарзанди худ рӯй метобад.

ФАРЗАНДВОР فرزندوار чун фарзанд, ба мисли фарзанди худ.

ФАРЗАНДДОР فرزنددار соҳиби фарзанд, зану марде, ки аз онҳо фарзанд ба дунё омадааст.

ФАРЗАНДДОРӢ فرزنداری доштани фарзанд, насл ва авлод.

ФАРЗАНДДӮСТ فرزنددوست он, ки ба фарзанд муҳаббат дорад, хоҳони авлод.

ФАРЗАНДДӮСТӢ فرزنددوستی дӯст доштани фарзанд.

ФАРЗАНДӢ فرزندی *мансуб ба* **фарзанд; меҳри фарзандӣ** меҳри падару модар ва фарзанд нисбат ба якдигар.

ФАРЗАНДТАЛАБ فرزندطلب он ки фарзанддор шудан мехоҳад.

ФАРЗАНДХОНДА فرزندخوانده фарзандандар, шахси ба фарзандӣ қабулшуда.

ФАРЗАНДХОНӢ فرزندخوانی бачаи касро ба фарзандии худ қабул кардан.

ФАРЗИЁТ فرضیات маҷмӯи он чи фарз ва тахмин карда мешавад, гипотеза.

ФАРЗИН فرزین яке аз мӯҳраҳои асосии шатранҷ, мӯҳраи муҳим баъд аз шоҳ, вазир, ферз.

ФАРЗИНБАНД فرزین‌بند *кит.* навъе аз равишҳои бозии шатранҷ, ки ҳимояро хеле қавӣ мегардонад.

ФАРЗИНВАШ فرزین‌وش *кит.* фарзинрух, фарзинмонанд.

ФАРЗИЯ *а.* فرضیه ҳадс ва тахмине, ки вақти таҳлили илмӣ барои шарҳ ва эзоҳи ягон ҳодиса оварда мешавад, пиндор, гипотеза.

ФАРЗӢ فرضی 1. зарурӣ, ҳатмӣ. 2. тахминӣ. эҳтимолӣ.

ФАРЗОМ فرزام сазовор, шоиста, лоиқ.

ФАРЗОН فرزان оқил, донишманд, ҳаким.

ФАРЗОНА فرزانه *ниг.* **фарзон**.

ФАРЗОНАГӢ فرزانگی оқилӣ, донишмандӣ.

ФАРИД *а.* فرید ягона, якто, бемисл, бемонанд; **фариди аср** дар замони худ беҳамто.

ФАРИЗА *а.* فریضه 1. *д.* супориш ва вазифаҳои фармудаи Худо, ки иҷрои он фарз ва ҳатмӣ аст, ҳамчун намоз, рӯза *ва г.* 2. он чи иҷрояш воҷиб ва ҳатмист, вазифаи ҳатмӣ.

ФАРИҚ *а.* فریق 1. ҷамоате аз мардум, тоифа; гурӯҳ, тӯда. 2. қисм, ҳисса, гурӯҳ.

ФАРИШТА فرشته 1. *д.* мавҷуди малакутӣ, ки оқилтар ва бартар аз инсон аст, малак. 2. *маҷ.* беайбу нуқсон, зебо; **худро фаришта тарошидан** худро бе айбу нуқсон вонамуд кардан, худро поку тақводор нишон додан.

ФАРИШТАНИҲОД فرشته‌نهاد он ки ниҳод ва ботини комилу болиғ дорад, накӯхӯй.

ФАРИШТАХИСОЛ فرشته‌خصال *ниг.* **фариштаниҳод**.

ФАРИШТАХӮ فرشته‌خو *ниг.* **фариштанихол.**

ФАРӢ فری *кит.* 1. офарин, зиҳӣ. 2. писандида, некӯ. 3. хуб, дуруст.

ФАРКАН فرکن *кит.* 1. селроҳае, ки дар он оби сел ҷамъ шуда бошад, гузари об, ҷӯи об; селоб. 2. он чи бо гузашти замон фартут шуда фурӯ рехта бошад, хароб, вайрон.

ФАРКАНД فرکند *ниг.* **фаркан.**

ФАРҚ I فرق *бот.* дарахти клён, ки баргҳояш паҳни зебост.

ФАРҚ II *а.* فرق 1. ҷудо кардани ду чиз аз ҳамдигар, имтиёзи чизе ва ҳаммонанди худ; номонандии ду чиз аз ҳам, тамоиз миёни ду кас ё ду чиз; тафовут; **фарқ доштан** тафовут доштан, мутамайиз будан; **фарқ кардан** а) тафовут доштан; б) тамйиз миёни ду кас ё ду чиз, чизеро аз чизе ҷудо кардан, ташхис додан. 2. *маҷ.* тори сар, торак, болои сар. 3. васат, нӯк ва болои (теппаи) ҳар чиз; **фарқи сар** тори сар. 4. хати рост, ки бар асари шона задани мӯи сар дар он пайдо мешавад.

ФАРҚ III *а.* فرق 1. сапедадам, субҳ; сапедии аввали субҳ. **2.** паймона, қадаҳ

ФАРҚИЯТ *а.* فرقیت тамйиз, ҷудоӣ миёни ду чиз.

ФАРҚКУНАНДА فرق‌کننده тамйиздиҳанда, ҷудокунанда, мумаййиз.

ФАРҚНОК فرقناک мутафовит, касе ё чизе, ки аз дигаре тавофут дошта бошад.

ФАРҚПАЗИР فرق پذیر он ки ва он чи қобили тамйииз бошад, пазирои фарқ.

ФАРМАКОЛОГИЯ *ю.* فرمکالاگیه *ниг.* **дорушиносӣ.**

ФАРМАНД فرمند бо фар(р), бошукӯҳ, шукӯҳманд.

ФАРМОИШ فرمایش *исми феълӣ аз* **фармудан** амр, фармон, ҳукм; сухан ё фармудаи одами бузург.

ФАРМОИШГАР فرمایشگر фармоишдиҳанда, амрдиҳанда, ҳукмдиҳанда.

ФАРМО(Й) فرما(ی) *асоси замони ҳозира аз* **фармудан.**

ФАРМОН فرمان амр, ҳукм, ҳукме, ки аз тарафи идораи олӣ ё шахси воломақоме содир мешавад; **фармон додан** ҳукм кардан, ҳукм содир намудан, ба каси дигар кореро ба таври ҳукм фармудан.

ФАРМОНБАР فرمانبر он ки фармудаи аз худ бузургтареро иҷро мекунад; мутеъ, итоаткор.

ФАРМОНБАРДОР فرمانبردار *ниг.* **фармонбар.**

ФАРМОНБАРДОРӢ فرمانبرداری итоат, мутеъ будан, тобеӣ, тобеият.

ФАРМОНБАРДОРОНА فرمانبردارانه мутеона, итоаткорона, бегуфтугӯ ва бечуну чаро иҷро кардани коре.

ФАРМОНБАРӢ فرمانبری фармонбардорӣ, мутеӣ, маҳкумӣ.

ФАРМОНГУЗОР I فرمانگذار 1. фармондеҳ. 2. фармондиҳанда, амрдиҳанда; *маҷ.* Худо.

ФАРМОНГУЗОР II فرمانگذار *кит.* он ки ба фармони касе итоат кунад, фармонбардор, мутеъ.

ФАРМОНДЕҲ فرمانده 1. он ки фармон медиҳад, он ки дар коре омир ва ҳукмкунанда аст. 2. соҳибмансаби ҳарбӣ, командир.

ФАРМОНДЕҲӢ فرماندهی 1. фармон содир кардан; амал ва кори фармондеҳ. 2. ҳайате, ё касе, ки дар сари лашкар истодааст; **фармондеҳӣ кардан** фармон додан, ба лашкар ё гурӯҳи маълуми аскарон роҳбарӣ намудан.

ФАРМОНДОР فرماندار ҳоким, ҳукмрон.

ФАРМОНПАЗИР فرمانپذیر он ки фармонро қабул дорад; *ниг.* **фармонбар.**

ФАРМОНПАЗИРӢ فرمانپذیری *ниг.* **фармонбарӣ.**

ФАРМОНРАВО فرمانروا касе, ки иҷрои фармонаш ҳатмӣ бошад, он ки ҳукмаш дар ҳама ҷо мегузарад.

ФАРМОНРАВОӢ فرمانروایی *маҷ.* ҳукуматдорӣ, ҳукмронӣ.

ФАРМОНФАРМО فرمانفرما фармондиҳанда, ҳукмдор, ҳукмфармо.

ФАРМОНФАРМОӢ فرمانفرمایی ҳукмронӣ, фармонравоӣ.

ФАРМОНШИКАН فرمانشکن он ки сар аз фармону итоат мепечад, нофармонбар.

ФАРМОНШИКАНӢ فرمانشکنی нофармонбарӣ, сарпечӣ.

ФАРМОЯНДА فرماینده он ки фармон ё амр медиҳад, фармондиҳанда, амркунанда.

фармуд فرمود *асоси замони гузашта аз* **фармудан**.

ФАРМУД فرمود фармоиш, супориш, амр.

ФАРМУДА فرموده фармон, дастур, супориш.

ФАРМУДАН فرمودن 1. амр додан, фармон додан, ҳукм кардан, дастур додан. 2. гуфтан (*аз рӯи ҳурмат нисбат ба сухани каси бузургвор гуфта мешавад*). 3. супориш додан. 4. феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ; **кор фармудан** ба кор бурдан, истеъмол намудан.

ФАРМУШ فرمش *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРМУШӢ فرمشی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРМӮШ فرموش *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРМӮШӢ فرموشی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРМӮШКОР فرموشکار *кит. шакли кӯтоҳшудаи* **фаромӯшкор**.

ФАРМӮШКОРӢ فرموشکاری *кит. шакли кӯтоҳшудаи* **фаромӯшкорӣ**.

ФАРНАБЕРА فرنبیره фарзанди абера, чабера.

ФАРНОД فرناد *кит.* гузар, гузаргоҳи дарё, ҷои камоб, ки аз он ҷо пиёда гузаштан мумкин аст, пойоб.

ФАРНОС فرناس *кит.* ғофил, нодон; коҳил.

ФАРО فرا *пешоянд* 1. ба; дар; ба даруни... 2. ба назди..., пеши..., назди...; **фаротар** а) болотар; (аз ин) зиёдтар; б) дуртар; **фаро кардан** а) наздик бурдан, расондан, фурӯ оврардан; б) равон кардан, фиристодан; **фаро гирифтан** дар бар гирифтан, иҳота кардан, ишғол намудан; **фаро расидан** наздик омадан, ба пеши касе, чизе омадан **фаро рафтан** а) пеши касе рафтан, назди касе омадан; б) баромадан, ба боло рафтан. 3. *ҷузъи аввали баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* дуртар, болотар; фаросавтӣ, фаросадо, фарозаминӣ. 4. *ҷузъи аввали баъзе феълҳо ба маънои* ба, бар, болои фаро хестан, фаро рафтан, фаровардан *ва г.*

ФАРОВАРД فراورد 1. анҷом; **дар фароварди сухан** дар хотимаи сухан. 2. *асоси замони гузашта аз* **фаровардан**.

ФАРОВАРДАН فراوردن 1. фуровардан, аз боло ба поин овардан, поин овардан. 2. *маҷ.* мушт ё силӣ задан, сахт задан; **гардан фаровардан** итоат кардан, тан додан, таслим шудан, розӣ шудан.

ФАРОВЕЗ فراویز 1. ҳиҷоби либос, пардаи либос, аз миён пойини курта. 2. *маҷ.* шарму ҳаё, **шахси бефаровез** бешарму ҳаё. 3. ҳошия, канора, зеҳе, ки ба бар ва домани ҷома дӯхта мешавад; **даҳони бефаровез** пургӯӣ, бемулоҳиза сухан гуфтан.

ФАРОВЕЗДОР فراویزدار 1. куртаи дароз. 2. башарм, боҳаё, шармгин.

ФАРОВОН فراوان бисёр, зиёд, серҳосил, афзун; **фаровон шудан** афзун шудан, зиёд шудан.

ФАРОВОНӢ فراوانی серобӣ; серию пурӣ, бисёрӣ, афзунӣ, серҳосилӣ.

ФАРОВОНСУХАН فراوان سخن бисёргӯй, пургӯй, сергап.

ФАРОВОНҲОСИЛ فراوانحاصل серҳосил, пурмаҳсул, зиёд ҳосилдиҳанда.

ФАРОВОНҲОСИЛӢ فراوان حاصلی зиёд шудани ҳосил, серҳосилӣ.

ФАРОВОНШИКЕБ فراوانشکیب *кит.* бисёр шикебо, бисёр сабркунанда, бурдбор, сабур.

ФАРОГИР فراگیر дарбаргиранда, шомил, фарогиранда, муҳиб.

ФАРОГИРАНДА فراگیرنده *ниг.* **фарогир**.

ФАРОГИРӢ فراگیری дар бар гирифтан, иҳота кардан, дарбаргирӣ; омӯзиш; ёдгирӣ чизеро.

ФАРОҒ *а.* فراغ 1. осуда шудан, роҳат шудан (аз коре); осоиш, роҳат, оромӣ; **дар фароғати кор** ҳангоми холӣ будан аз кор, баъди кор. 2. озод шудан аз қайди чизе, фориғ шудан.

ФАРОҒАТ *а.* فراغت осудагӣ, роҳат, оромӣ, осоиш, истироҳат.

ФАРОҒАТБАХШ فراغتبخش оромиовар, осоишбахш, оромиш, роҳатбахш, роҳатовар.

ФАРОҒАТГОҲ فراغتگاه осоишгоҳ, истироҳатгоҳ.

ФАРОҒАТХОНА فراغتخانه хилватхона, шаб-

истон; ишратхона.

ФАРОҒБОЛ فراغبال он ки бе ташвиш зиндагӣ мекунад, осудахотир, фориғбол.

ФАРОЗ فراز боло, баланд, баландӣ; *муқоб.* **нишеб**; **фарозу нишеб** баландию пастӣ, баланду паст, болову поин.

ФАРОЗӢ فرازی баландӣ, иртифоъ; *муқоб.* **нишебӣ**.

ФАРОЗАНДА فرازنده 1. баланд бардоранда. 2. барозанда, лоиқ, сазовор, шоиста.

ФАРОЗИДАН فرازیدن баланд бардоштан; **гардан фарозидан** сар баланд кардан; *маҷ.* ифтихор намудан, фахр кардан.

ФАРОЗӢ فرازی баландӣ, ҷои баланд.

ФАРОЗМАНД فرازمند 1. боло, баланд, рафеъ. 2. *маҷ.* баландмақом, воломартаба.

ФАРОЗСАНҶ فرازسنج олати махсус барои андоза кардани баландӣ; иртифоъсанҷ.

ФАРОИЗ *а.* فرائض *ҷ.* **фариза**.

ФАРОМАДАН فرامدن фурӯ омадан, поин шудан.

ФАРОМАДГОҲ فرامدگاه ҷои фаромад(ан), манзили нузул.

ФАРОМАРЗӢ فرامرزی он чи марбут ба хориҷ аз марзҳои як кишвар аст, бурунмарзӣ.

ФАРОМУШТ فرامشت *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРОМУШТӢ فرامشتی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРОМӮШ فراموش аз ёд рафта, аз хотир баромада, чизе ки аз ёд рафтааст; **фаромӯш кардан** аз ёд баровардан, дар хотир надоштан; **фаромӯш шудан** аз ёд рафтан, аз хотир баромадан, дар ёд намондан.

ФАРОМӮШӢ فراموشی *мансуб ба* **фаромӯш**; фаромӯшхотирӣ.

ФАРОМӮШКОР فراموشکار он ки фаромушхотир аст ва ҳама чизро аз ёдаш мебарорад.

ФАРОМӮШКОРӢ فراموشکاری фаромӯшхотирӣ, азёдбарорӣ.

ФАРОМӮШНАШАВАНДА فراموش نشونده он чи фаромӯш намешавад ва дар ёд мемонад.

ФАРОМӮШНАШУДАНӢ فراموشنشدنی *ниг.* **фаромӯшнашаванда**.

ФАРОМӮШНОШУДАНӢ فراموشناشدنی *ниг.* **фаромӯшнашаванда**.

ФАРОМӮШПЕША فراموشپیشه *ниг.* **фаромӯшкор**.

ФАРОМӮШСОЗ فرامش ساز *ниг.* **фаромӯшкор**.

ФАРОМӮШХОНА فراموش خانه *маҷ.* ҷое ки бар асари он ҳама кас ва ҳама чиз фаромӯш мешавад.

ФАРОМӮШХОТИР فراموشخاطر *ниг.* **фаромӯшкор**.

ФАРОМӮШХОТИРӢ فراموشخاطری *ниг.* **фаромӯшкорӣ**.

ФАРОМӮШШУДА فراموش شده аз ёд рафта, ба гӯшаи фаромӯшӣ афтода.

ФАРОНАВАЙШТА فرانوشته *кит.* печидашуда, печонда, лӯлашуда.

ФАРОНИҲОДАН فرانهادن *кит.* дар миён гузоштан, пеш гузаштан.

ФАРОНСАВӢ فرانسوی *мансуб ба* **Фаронса**; **забони фаронсавӣ**, **олими фаронсавӣ**.

ФАРОРАСӢ فرارسی наздик омадани чизе.

ФАРОРӮ(Й) فرارو(ی) дар пеш; **фарорӯйи** *чизе* дар пеши чизе.

ФАРОРУН فرارون пешгӯикунандаи некӯӣ, башоратдиҳанда аз хушбахтӣ ва саодат; саъд.

ФАРОСАТ I *а.* فراست 1. идрок, дарёфт. 2. зиракӣ, хушёрӣ; **ба фаросат дарёфтан** аз сари заковат чизеро пай бурдан, моҳияти чизеро фаҳмидан.

ФАРОСАТ II *а.* فراست 1. аспсаворӣ. 2. аспшиносӣ.

ФАРОСАТМАНД فراستمند дорандаи фаросат, ҳушёр, зирак, закӣ, даррок, фаҳим.

ФАРОСАТМАНДӢ فراستمندی ҳушёрӣ, зиракӣ, заковатмандӣ.

ФАРОСИХ *а.* فراسخ *ҷ.* **фарсах**.

ФАРОСТУК فراستک парасту, фароштурук.

ФАРОХ فراخ кушод, васеъ, паҳновар, паҳноманд.

ФАРОХАНДЕШ فراخاندیش *ниг.* **фарохбин**.

ФАРОХАНДЕШӢ فراخاندیشی *ниг.* **фарохбинӣ**.

ФАРОХБАРВЕЗАН فراخبرویزن *ниг.* **фарохбез**.

ФАРОХБЕЗ فراخبیز парвозане, ки сӯрохиҳои васеъ дорад.

ФАРОХБИН فراخبین он ки дид ва назари кушод дорад, он ки ҷаҳонбинии васеъ дорад.

ФАРОХБОЛ فراخبال *кит., маҷ.* бахшанда, дасткушод.

ФАРОХДАСТ فراخدست кушодадаст, сахӣ, соҳибҳиммат, олиҳиммат, ҷавонмард.

ФАРОХДАСТӢ فراخدستی кушодадастӣ, олиҳимматӣ, саховат, ҷавонмардӣ, саховатпешагӣ.

ФАРОХДАҲАН فراخدهن 1. он ки ва он чи даҳонаш калон аст, бузургдаҳон. 2. *маҷ.* бефаровезгӯӣ, беҳаёгӯ.

ФАРОХДАҲАНӢ فراخدهنی бефаровезии даҳон, беҳаёгӯӣ.

ФАРОХДИДА فراخدیده 1. *маҷ.* баландҳиммат, саховатманд. 2. ҳарис, нодида, гурусначашм.

ФАРОХДИДАГӢ فراخدیدگی 1. *маҷ.* баландҳимматӣ, саховатмандӣ. 2. ҳарисӣ, нодидагӣ.

ФАРОХДИЛ فراخدل олиҳиммат, сахӣ, ҷавонмард.

ФАРОХДИЛӢ فراخدلی олиҳимматӣ, ҷавонмардӣ.

ФАРОХДОМАН فراخدامن 1. фарохдаст, кушодадаст, сахӣ, ҳимматбаланд. 2. *маҷ.* сабукпо, тардоман.

ФАРОХДОМАНӢ فراخدامنی *мансуб ба* **фарохдоман** 1, 2. 1. саховатмандӣ. 2. *маҷ.* сабукпоӣ, тардоманӣ.

ФАРОХДӮШ فراخدوش васеъпушт, *маҷ.* бузургҷусса.

ФАРОХӢ فراخی вусъат, кушодӣ, паҳноварӣ.

ФАРОХМАЙДОН فراخمیدان васеъ, паҳновар.

ФАРОХНЕЪМАТ فراخنعمت он ки неъматаш зиёда аст; наим; *маҷ.* меҳмоннавоз, сахӣ.

ФАРОХНО(Й) فراخنا(ی) 1. ҷои яла, васеъ, кушод; ялангӣ, кушодагӣ. 2. вусъатнокӣ; паҳноварӣ.

ФАРОХО فراخا 1. фарохӣ, кушодӣ, фарохно; ҷои яла. 2. *маҷ.* осудаҳолӣ.

ФАРОХОН فراخوان фаро хондан, даъвати мардум барои анҷоми коре.

ФАРОХОНД فراخواند ба ҳузур талабидан, касеро ба куҷое даъват кардан, бозпас хондан: **фарохонди намоянда**; **фарохонди сафир**.

ФАРОХОНӢ فراخوانی даъват, муроҷиат.

ФАРОХОСТИН فراخآستین *маҷ.* олиҳиммат, ҷавонмард; карим.

ФАРОХОҲАНГ فراخآهنگ *кит.* дурраванда, оҳанге, ки аз дуриҳо шунида мешавад.

ФАРОХПАЛЛА فراخپله тарозуе, ки паллаҳояш калону васеъ аст.

ФАРОХПЕШОНӢ فراخپیشانی дилвасеъ, олиҳиммат, сахӣ.

ФАРОХРАВ فراخرو 1. бисёр роҳраванда, зиёд роҳ тайкунанда. 2. *маҷ.* беҳуда сарфкунандаи вақт. 3. *маҷ.* жарфбин, дурандеш.

ФАРОХРАВӢ فراخروی 1. бисёр роҳ рафтан. 2. *маҷ.* исрофкорӣ, хароҷоти беҷо кардан.

ФАРОХРӮ(Й) فراخرو(ی) *маҷ.* 1. *ниг.* **фарохостин**. 2. аз ҳад гузаранда, ифроткор.

ФАРОХРӮЗӢ فراخروزی *маҷ.* серризқ, серрӯзӣ.

ФАРОХРӮӢ فراخرویی 1. *маҷ., ниг.* фарохдастӣ. 2. аз ҳад гузаштан андар коре, ифроткорӣ.

ФАРОХСУХАН فراخسخن пурҳарф, сергап.

ФАРОХТА فراخته *кит., ниг.* **фарошта**.

ФАРОХТАН فراختن 1. *шакли дигари феъли* **афрохтан**. 2. *маҷ.* васеътан, танбузург.

ФАРОХУД فراخود *кит.* он ки ба ғайр аз худ касеро писанд намекунад, бузургманиш, худманиш, худгаро.

ФАРОХУР فراخور мувофиқ, лоиқ, сазовор; **фарохури ҳол** муносиби ҳол, ба қадри ҳол.

ФАРОХЧАШМ فراخچشم *ниг.* **фарохдида**.

ФАРОХШИКАМ فراخشکم *маҷ.* бисёрхӯр, бузургшикам, носерам.

ФАРОХШОНА فراخشانه *ниг.* **фарохдӯш**.

ФАРОҲАМ فراهم ҷамъшуда, гирдомада; **фароҳам овардан** гирд овардан, ба як ҷо ҷамъ намудан; муҳайё кардан *мас.* шароити кореро; **фароҳам омадан** ҷамъ омадан; гирд омадан, ба ҳам баста шудан, пайванд ёфтан;

фароҳам шудан.

ФАРОҲАМОВАРӢ فراهم‌آوری ҷамъоварӣ, гирдоварӣ; **фароҳамоварии мавод**, **фароҳамоварии шароит**.

ФАРОША *а.* فراشه 1. *биол.* парвона. 2. ҷорӯб, олати рӯбучин.

ФАРОШО فراشا *кит.* ҳолате, ки аз гирифтани табларза пайдо мешавад. (*хамёза, кашиши пӯсти бадан ва г.*); **фарошо баровардан** ба табларза дучор шудан.

ФАРОШТАН فراشتن *ниг.* **афроштан**.

ФАРОШТУРУК فراشتروک парасту.

ФАРРА فره *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, азамат, шавкат, ҷалол.

ФАРРАМАНД فره‌مند *кит.* бошукӯҳ, боҷалол, боазамат.

ФАРРАҲӢ فرهی *кит.* шукӯҳ, азамат, шаъну шавкат, ҷалол ва бузургӣ.

ФАРРОС فراس *гуфт.*, *маҷ.* тез, босуръат, оҷилан, саросема: **фаррос зада гузаштан** хеле зуд, ба суръати зиёд гузашта рафтан.

ФАРРОШ *а.* فراش 1. рубӯчинкунанда, ҷорӯбкаш: **фарроши бозор**, **фарроши кӯча**. 2. хизматгор, хизматгузор.

ФАРРОШЗАН فراش‌زن 1. зане, ки амалаш фаррошист. 2. *маҷ.* каниз, ходима.

ФАРРОШӢ فراشی кор ва вазифаи фаррош; хизматгорӣ; навкарӣ, дарбонӣ.

ФАРРУХ فرخ 1. некӯ, зебо. 2. ҳуҷаста, фархунда.

ФАРРУХАХТАР فرخ‌اختر *кит.* хушбахт, саодатманд.

ФАРРУХЗОД فرخ‌زاد 1. фаррухнажод; *маҷ.* олинажод, асилзода. 2. *маҷ.* хушбахт, хуштолеъ.

ФАРРУХӢ فرخی муборакӣ, хушбахтӣ, масъудӣ.

ФАРРУХҚАДАМ فرخ‌قدم муборакқадам, некқадам.

ФАРРУХЛИҚО فرخ‌لقا *маҷ.* муборакрӯ, зебочеҳра.

ФАРРУХНАЖОД فرخ نژاد *ниг.* **фаррухзод**.

ФАРРУХНИҲОД فرخ‌نهاد *ниг.* **фаррухсиришт**.

ФАРРУХПАЙ فرخ‌پی *маҷ.* ҳуҷастапай, муборакқадам, некқадам.

ФАРРУХРӮЙ فرخ روی *ниг.* **фаррухлиқо**.

ФАРРУХРӮЗ فرخ روز *мус.* мақоми 18-ум аз сӣ мақоми Борбади Марвазӣ.

ФАРРУХРӮЗГОР فرخ روزگار некрӯзгор, *маҷ.* хушбахт, хуштолеъ, муқбил.

ФАРРУХСИМО فرخ سیما *ниг.* **фаррухлиқо**.

ФАРРУХСИРИШТ فرخ‌سرشت *маҷ.* покнажод, муборакхилқат, асилзода, некӯсират, озоднажод.

ФАРРУХТАЛЪАТ فرخ‌طلعت *маҷ.* хуштолеъ, некбахт, мақбул.

ФАРРУХФОЛ فرخ فال *маҷ.* хуштолеъ, хушбахт.

ФАРРУХФОЛӢ فرخ فالی хуштолеӣ, хушбахтӣ.

ФАРС *а.* فرث он чи дар даруни рӯдаҳо ва меъда мебошад.

ФАРСАНГ فرسنگ воҳиди масоҳат, ки наздик ба шаш километр аст.

ФАРСАНГСОР فرسنگسار аломат ва нишона, ки дар роҳҳо дар паи ҳар фарсанг гузошта мешуд.

ФАРСАХ *а.* فرسخ *ниг.* **фарсанг**.

ФАРСОИДАН فرسائیدن *ниг.* **фарсудан**.

ФАРСОИШ فرسایش фарсудан, фарсуда шудан.

ФАРСУДА فرسوده 1. соидашуда, кӯҳнашуда, пӯсида, аз ҳам рехта ва пошидашуда. 2. *маҷ.* паймудашуда, тайшуда: **роҳи фарсудаи умр**.

ФАРСУДАГӢ فرسودگی 1. кӯҳнагӣ, аз ҳам рехтагӣ, пӯсидагӣ, пажмурдагӣ. 2. *маҷ.* хастагӣ, мондагӣ.

ФАРСУДАН فرسودن молида ва соида шудан, пора-пора шудан, аз ҳам рехтан, *маҷ.* кӯҳна шудан, пӯсидан.

ФАРСУДАХОТИР فرسوده‌خاطر *маҷ.*, *ниг.* **фаромӯшхотирӣ**.

ФАРСУДАХОТИРӢ فرسوده‌خاطری *маҷ.*, *ниг.* **фаромӯшхотирӣ**.

ФАРТ *а.* فرط аз ҳад гузаштан, зиёдаравӣ, ифрот; **аз фарти шодӣ** аз ниҳояти шодӣ.

ФАРТУР فرتور акс, сурати касе ё чизе, ки дар

об, оина ва дигар чизҳои шаффофи соф акс мешавад.

ФАРТУТ فرتوت *мач.* солхӯрда; аз кор монда; пири солхӯрдаи аз кор монда, кӯҳансоли сусту нотавон.

ФАРТУТӢ فرتوتی 1. кӯҳнагӣ, фарсудагӣ, фарсудагӣ. 2. пирӣ, нотавонӣ, солхӯрдагӣ.

ФАРТ–ФАРТ فرت‌فرت бо шитоб, ба чобукию чолокӣ.

ФАРФАР فرفر бо шитоб, чобукона, чолокона, тезу чолок; **фарфар паридан** тез ва беист паридан; беист бо ларзиш ҷунбидан.

ФАРФУР فرفور *кит.* теҳу, парандаест кабкмонанд, вале аз он хурдтар.

ФАРХ فرخ *кит.* ҷӯҷаи мурғи хонагӣ ва дигар парандаҳо.

ФАРХАВ فرخو *кит.* хишоваи сабзавот, кандани алафҳои бегона; перостани ток ва буридани шохҳои зиёдатии дарахтон.

ФАРХАСТ فرخست *кит.* ҷоду, сеҳр, афсун.

ФАРХАСТА فرخسته *кит.* захмӣ ва бар замин афтида.

ФАРХАНҶ فرخنج насиб, баҳра.

ФАРХАША فرخشه *ниг.* **фарахша**.

ФАРХОРДЕС فرخاردیس 1. *кит.* фархормонанд, монанди бутхона. 2. *мач.* бисёр зебо ва ороста.

ФАРХУНДА فرخنده муборак, нек; фаррух, саодатманд; хушқадам, ҳумоюн.

ФАРХУНДАБАХТ فرخنده‌بخت хушбахт, масъуд.

ФАРХУНДАБАХТӢ فرخنده‌بختی хушбахтӣ, хуштолеӣ, масъудӣ.

ФАРХУНДАГӢ فرخندگی муборакӣ, некӣ, некбахтӣ.

ФАРХУНДАКЕШ فرخنده‌کیش *мач.* фархундаоин, дорои маслак ва одати мубораку нек.

ФАРХУНДАПАЙ فرخنده‌پی *мач.* мубораккадам, некқадам.

ФАРХУНДАРОЙ فرخنده‌رای муборакандеш, некрой, некандеш.

ФАРХУНДАТОЛЕЪ فرخنده‌طالع хушбахт, масъуд.

ФАРХУНДАФАРҶОМ فرخنده‌فرجام *мач.* муборакоқибат, некоқибат.

ФАРХУНДАФОЛ فرخنده فال *мач.* муборакфол, некбахт, нектолеъ, хуштолеъ.

ФАРХУНДАФОЛӢ فرخنده‌فالی некбахтӣ, хуштолеӣ.

ФАРХУНДАҲОЛ فرخنده‌حال *мач.* некавзоъ, осудаҳол, оромвазъ.

ФАРҲАНГ فرهنگ 1. маҷмӯи дастовардҳои инсоният дар соҳаи муносибатҳои истехсолӣ, ҷамъиятӣ ва ахлоқӣ, маданият; яке аз вазоратҳо ва шӯъбаҳои ҳукуматии вилояту шаҳру ноҳия, ки ба корҳои маданию равшаннамоӣ назорат ва роҳбарӣ мекунанд: **вазорати фарҳанг, шӯъбаи фарҳанг**. 2. *збш.* китобе, ки дар он вожаҳо ва таркибҳои забоне ҷамъоварӣ, тафсир ва ба ягон забон ё чанд забон тарҷума мешавад. 3. одоб, шуур, тарбияи иҷтимоӣ. 4. илм, маърифат. 5. ақл, хирад. 6. тадбир, чора.

ФАРҲАНГДӮСТ فرهنگ‌دوست 1. дӯстдори илму донишу фарҳанг. 2. алоқаманд ба баланд бардоштани сатҳи фарҳангии мардум ва ҷомеа, фарҳангпарвар.

ФАРҲАНГДӮСТӢ فرهنگ‌دوستی дӯстдорӣ ва алоқамандӣ ба илму маърифат, фарҳангпарварӣ.

ФАРҲАНГИСТОН فرهنگستان созмон ё анҷумани расмие, ки дар кишварҳои мухталиф барои рушди соҳаҳои муайяни илму фарҳанг таъсис мешаванд, Академияи илмҳо; **Фарҳангистони забон ва адабиёти Ҷумҳурии Исломии Эрон**.

ФАРҲАНГИСТОНӢ فرهنگستانی 1. *марбут ба* **Фарҳангистон**. 2. он ки дар Фарҳангистон фаъолият дорад.

ФАРҲАНГӢ فرهنگی 1. *марбут ба* **фарҳанг**. 2. хусусияти он чи, ки мавзӯъ ё меҳвари фаъолияти он ба фарҳанг марбут аст. 3. боодоб, ботарбия, маданӣ. 4. таълимдиҳандаи одобу фанҳо, омӯзгор, мураббӣ.

ФАРҲАНГНАВИС فرهنگ‌نویس *ниг.* **фарҳангнигор**.

ФАРҲАНГНАВИСӢ فرهنگ‌نویسی *ниг.* **фарҳангнигорӣ**.

ФАРҲАНГНИГОР فرهنگ‌نگار он ки ба таҳия,

ҷамъоварӣ ва сабти калимаву вожаҳо ва истилоҳоти забон машғул аст, фарҳангсоз, луғатнигор, фарҳангнавис.

ФАРҲАНГНИГОРӢ فرهنگ‌نگاری кор ва шуғли фарҳангнигор, луғатнигорӣ, вожанигорӣ, фарҳангнависӣ.

ФАРҲАНГНОМА فرهنگ‌نامه 1. китобе, ки дорои истилоҳоти махсуси соҳае мебошад; луғатнома, вожанома. 2. номае, ки дорои матлабҳои илмиву адабӣ мебошад.

ФАРҲАНГОФАРИН فرهنگ‌آفرین бавуҷудоварандаи фарҳангу тамаддун, тамаддунофарин.

ФАРҲАНГОФАРИНӢ فرهنگ‌آفرینی эҷод ва офариниши фарҳанг, тамаддунофаринӣ.

ФАРҲАНГПАЗИР فرهنگ‌پذیر он ки истеъдод ва ҳунари адабомӯзӣ ва донишандӯзӣ дорад.

ФАРҲАНГПАЗИРӢ فرهنگ‌پذیری вазъ ва ҳолати фарҳангпазир, қобилияти ҳунаромузӣ.

ФАРҲАНГПАРВАР فرهنگ‌پرور *ниг.* **фарҳангдӯст.**

ФАРҲАНГПАРВАРӢ فرهنگ‌پروری *ниг.* **фарҳангдӯстӣ.**

ФАРҲАНГСАРО فرهنگ‌سرا макон ва ҷои фарҳанг, фарҳангистон.

ФАРҲАНГСОЗ فرهنگ ساز 1. он чи дар бунёд ва сохтани тамаддуну фарҳанг нақше дорад, унсури фарҳангсоз. 2. луғатнигор, фарҳангнигор. 3. *маҷ.* донишманд, хирадманд.

ФАРҲАНГСОЗӢ فرهنگ‌سازی 1. эҷоди фарҳанг, сохтан ва бунёд кардани фарҳангу тамаддун. 2. таҳияи луғату фарҳангномаҳо.

ФАРҲАНГҶӮЙ فرهنگ‌جوی ҷӯяндаи илму фарҳанг, ҷӯёи илм, маърифат, дониш ва фарҳанг, фарҳангдӯст.

ФАРҲАНҶ فرهنج фарҳанг.

ФАРҲАНҶИДАН فرهنجیدن *кит.* 1. тарбият намудан, одоб додан. 2. танбеҳ ва ҷазо додан.

ФАРҲАХТА فرهخته *ниг.* **фарҳехта.**

ФАРҲЕХТА فرهیخته 1. соҳибмаърифат, бархурдор аз маърифат, донишманд. 2. омӯхта, ром, дастомӯз.

ФАРҲЕХТАГӢ فرهیختگی вазъ ва ҳолати фарҳехта, фарҳехта будан, донишмандӣ.

ФАРҲЕХТАН فرهیختن *кит.* тарбия кардан, омӯзондан, парваридан.

ФАРҶ *а.* فرج 1. сӯрох, шикоф. 2. андоми ниҳонии зан. 3. фосила, мобайн, танаффус.

ФАРҶА فرجه *ниг.* **фарҷ.**

ФАРҶОД فرجاد *кит.* ҷадди аълои падарӣ ё модарӣ, бобо ё саравлоди муборaки модарӣ ё падарӣ.

ФАРҶОМ فرجام 1. поён, охир, оқибат, анҷом. 2. лаёқат.

ФАРҶОМИДАН فرجامیدن поён додан, ба анҷом расондан, анҷом додан, тамом кардан.

ФАРҶОМИН فرجامین охирин *муқоб.* **аввалин.**

ФАРҶОМҶӮЙ فرجام‌جوی *маҷ.* дурандеш, оқибатандеш.

ФАРҶОМГОҲ فرجامگاه 1. *маҷ.* қиёмат. 2. гӯр, қабр, оромгоҳ.

ФАРШ *а.* فرش 1. ҳар чизе, ки ба замин густурда мешавад (*бурё, намад, гилем ва г.*). 2. қолин. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* густурда (замини, хона, кӯча *ва г.*); **мумфарш, сангфарш, тахтафарш.**

ФАРЪ *а.* فرع 1. он чи аз асл ҷудо шуда аст. 2. шохаи дарахт.

ФАРЪӢ فرعی *мансуб ба* **фаръ**; он чи аҳамияти дуюмдараҷа дорад, камаҳамият, иловагӣ; вобаста: **ширкати фаръӣ.**

ФАРЯ فریه лаънат, нафрин, дуои бад.

ФАС(С) *а.* فص санги қиматбаҳо, ки дар нигин устувор карда мешавад.

ФАСАҚА *а.* فسقه *ҷ.* **фосиқ.**

ФАСД *а.* فصد *тиб.* хунгирӣ, рагзанӣ, раг задан, ки дар тибби қадим барои гирифтани хуни фосид амалӣ мегардид.

ФАСЕҲ I *а.* فسیح фарох, васеъ, паҳновар.

ФАСЕҲ II *а.* فصیح касе, ки суханаш равону зебо бошад; хушсухан, хушқалам, салисбаён; **бо фасоҳат** салису равон (оид ба калом).

ФАСЕҲАТ *а.* فصیحت *шакли дигари* **фасоҳат.**

ФАСЕҲБАЁН فصیح بیان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲБАЁНӢ فصیح بیانی *ниг.* **фасоҳат.**

ФАСЕҲЗАБОН فصیح زبان *ниг.* **фасеҳӣ.**

ФАСЕҲЗАБОНӢ فصیح زبانی *ниг.* **фасоҳат.**

ФАСЕҲӢ فصیحی *ниг.* **фасоҳат.**

ФАСЕҲКАЛОМ فصیح کلام *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲСУХАН فصیح سخن *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲУЛБАЁН *а.* فصیح البیان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲУЛЛИСОН *а.* فصیح اللسان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСИЛ *а.* فصیل 1. он чӣ ки дар миёни ду чиз фосила мегузорад. 2. девори қалъа ва ҳисор; девори гирдогирди шаҳр.

ФАСИЛА فسیله *кит.* гала, рама; галаи асп.

ФАСИЛАГОҲ فسیله گاه чарогоҳи галаи аспон.

ФАСЛ *а.* فصل 1. қисме аз чизе, қисмат, ҳисса. 2. як қисм аз чаҳор қисмати сол, мавсим; **чор фасл** баҳор, тобистон, тирамоҳ, зимистон. 3. як қисми муайяни асар ё рисола (фасл аз боб хурдтар аст). 4. айём, давр; **фасли гул** айёми шукуфтани гул. 5. як ҳиссаи муайян аз калом, гуфтор. 6. вақт, муддат; **фасле** муддате, замони каме. 7. ҷудоӣ, фосилапазирӣ, **фасл кардан** ҷудо намудан.

ФАСЛӢ فصلی *мансуб ба* **фасл**; мавсимӣ.

ФАСЛУЛХИТОБ *а.* فصل‌الخطاب каломи фасеҳ ва равшанмаъни, ҷудокунандаи ҳақ аз ботил; сухани қатъӣ, ки масъаларо файсал медиҳад.

ФАСОД *а.* فساد 1. табоҳӣ, вайронӣ, зишткорӣ, бадахлоқӣ; **фасоди ахлоқ** вайронии ахлоқ, бадахлоқӣ; **фасоди хун** фосид шудани хун, вайроншавии хун; **фиску фасод** бадкорӣ ва бадахлоқӣ. 2. фитна, ошӯб, фитнаву фасод; 3. чирк, маддаи ҷароҳат ва реш, рим; **фасод кардан** чирк ва мадда ҷамъ шудан ба ҷароҳат. 4. *иқт.* коррупсия.

ФАСОДАНГЕЗ فسادانگیز он чи сабаби эҷоди фасод мегардад; он чи фасод меорад.

ФАСОДАТ *а.* فسادت фасодӣ, табаҳкорӣ, бадкирдорӣ.

ФАСОДДОР فساددار римдор, чиркдор (ҷароҳат, обила).

ФАСОДКАШ فسادکش *тиб.* ҷароҳате, ки бо худ фасод (*рим, чирк*) мекашад.

ФАСОДКОР فسادکار табаҳкор, бадкирдор, фитнаангез, иғвогар.

ФАСОДКОРӢ فسادکاری табаҳкорӣ, бадахлоқӣ, фитнаангезӣ, зиёнкорӣ.

ФАСОДКОРОНА فسادکارانه вайронкорона, фитнаангезона.

ФАСОДНОК فسادناک он чи фасоду рим дорад: **ҷароҳати фасоднок**.

ФАСОДОЛУДА فسادآلوده римолуд, чиркдор.

ФАСОДОМЕЗ فسادآمیز *ниг.* **фасоднок**.

ФАСОН I فسان 1. *кит.* санге, ки бо он корд, теғ *ва г.* тез мекунанд, қайроқсанг. 2. тез кардан бо санги фасон.

ФАСОН II *фр.* فسان ягон тарзи буриши либосе, намунаи буриш ва дӯхти либосе; **фасон будан** ба мӯди охирин либос пӯшидан, олуфтаёна либос пӯшидан; **фасон шудан** ба мӯди охирин либос пӯшидан.

ФАСОНА فسانه афсона, қисса, ҳикоя; **фасона шудан** вирди забонҳо гардидан, овоза шудан, боиси гапу гузори мардум шудан.

ФАСОНАПАРДОЗ فسانه پرداز 1. қиссагӯй, афсонагӯй. 2. сафсатагӯй, беҳудагӯй, дурӯғгӯй.

ФАСОНАХОН فسانه‌خوان афсонахон, афсонагӯй, қиссагӯй.

ФАСОНАШУМОР فسانه‌شمار 1. афсонашумор. 2. *маҷ.* афсонахон, донандаи афсонаҳои бешумор.

ФАСОНАСАРО فسانه سرا афсонахон, қиссахон, афсонагӯй.

ФАСОНГАР فسانگر бо санги фасон (қайроқ) тезкунандаи теғ *ва г.*, чархӣ, тезкунанда, қайроқзан.

ФАСОНГАРӢ فسانگری *гуфт.* 1.зебову хушнамуд гаштан, худро бо либосҳои ҳозиразамон зебову ороиш додан. 2.шуғли чархгарӣ, қайроқзанӣ доштан.

ФАСОНӢ فسانی *гуфт., ниг.* **фасонгарӣ** 1.

ФАСОР فسار *шакли дигари* **афсор**.

ФАСОРОҲЕХТА فسارآهیخته 1. *кит.* ҷилавгусехта, озодҷилав, ҷилавсардода. 2. *маҷ.* худсар, саркаш.

ФАСОҲАТ *а.* فصاحت сухани бурро доштан,

равшанбаёнӣ; ба салосат ва равонӣ сухан гуфтан; баёни салису зебо доштан.

ФАССОД *а.* فصاد фасдкунанда, хунгиранда, рагзан, ҳаҷҷом.

ФАСУРДАГӢ فسردگی афсурдагӣ; афсурда будан; ҳолати пажмурдагӣ, дилсардӣ, андӯҳгинӣ.

ФАСУРДАН فسردن *ниг.* **афсурдан**.

ФАСХ *а.* فسخ *кит.* ботил кардан, барҳам задан, аз эътибор соқит шумурдан (шартнома, байъ *ва г.*) **фасх кардан** бекор кардан, ботил намудан, барҳам задан (байъ, муомиларо).

ФАТАЛИЗМ *фр.* فتلیزم эътиқод ба қазову қадар, эътиқод ба ногузир будани он чи гӯё дар сарнавишт муқаррар шудааст.

ФАТАЛИСТ *фр.* فتلیست он ки ба ногузирии қазову қадар ва сарнавишт эътиқодманд аст.

ФАТАРОТ *а.* فترات 1. *ҷ.* **фатрат**, вайрона, хароба, фарсуда, харобазор. 2. суст, заиф; **фатарот будан** вайрона ва дар ҳоли хароб будан; нообод будан; **фатарот шудан** вайрона шудан, хароб шудан (бино).

ФАТВО//ФАТВӢ *а.* فتوا//فتوی 1. ҳукми шаръӣ, санади навиштаи муфтӣ доир ба ягон масъалаи динӣ ё мурофиа дар асоси аҳкоми шариат; **фатво баровардан (додан, навиштан)** райъ додан ва асоси шаръӣ нишон додани муфтӣ ва мутасаддии аҳкоми шариат оид ба ягон масъала ё мурофиа; **фатво пурсидан (ё хостан)** доир ба масъалае райъ ва ҳукми шаръӣ пурсидан аз муфтӣ. 2. *маҷ.* иҷозат, рухсат, раъю фикр.

ФАТВОНОМА فتوی‌نامه ҳуҷҷати навиштаи муфтӣ оид ба ягон масъалаи шаръӣ.

ФАТВОТАЛАБ فتوی‌طلب он ки дар бораи масъалае аз муфтӣ ҳукми шаръӣ мепурсад.

ФАТИЛА *а.* فتیله ресмони пахтагини тофташудае, ки дар чароғи пилтасӯз ё ба даруни шамъ гузошта нӯги онро меафрӯзанд, ки рӯшноӣ диҳад, пилта.

ФАТИЛАМӮ(Й) فتیله مو(ی) *маҷ.* он ки мӯи тобхӯрда дорад; мӯи дарҳаму барҳамшуда, мӯи шонанадида, ҷаъдмӯй, муҷаъъад.

ФАТИЛАСӮЗ فتیله‌سوز чароғдоне, ки фатила гузошта афрӯхта мешавад; шамъдон.

ФАТИН *а.* فطین *кит.* фусуншуда, афсуншуда, сеҳрзада, шефта, мафтун.

ФАТИР *а.* فطیر нонс, ки аз хамири бемоя (хамиртуруш) пухташуда ё хамири он дуруст нарасида бошад; **аз нӯги хамир фатир** (*зарб.*).

ФАТИРМАСКА فطیر مسکه хӯроке, ки аз фатиру маска иборат аст.

ФАТИРХАМИР فطیرخمیر хамири фатир; **карсони фатирхамир**.

ФАТӢ *а.* فتی *ниг.* **фато**.

ФАТҚ *а.* فتق 1. *тиб.* баромадагие, ки бар асари хуруҷи аҳшо аз маҳалли аслии худ дар бадан (ноф, болои ноф, рон, хоя) пайдо мешавад. 2. шикаст, рахна; кушудан, шикофтан.

ФАТО *а.* فتی 1. ҷавон ҷавонмард. 2. футувват, ҷавонмардӣ.

ФАТОЛИДА فتالیده пароканда, парешон.

ФАТОЛИДАН فتالیدن 1. парокандан, парешондан. 2. рехтан, пошидан, пароканда кардан. 3. даридан, аз ҳам кандан, гусехтан.

ФАТОНАТ *а.* فطانت дарк кардан, дарёфт; зиракӣ.

ФАТТОК *а.* فتّاک ба ногоҳ ҳамлакунанда; бебок ва ҷасур дар бадкорӣ.

ФАТТОН *а.* فتّان фитнаангез, фитнакор, *маҷ.* он ки бо ҳусну ҷамоли худ мардумро мафтун мекунад, дилрабо; **чашми фаттон** чашми шӯх, чашми дилфиреб (*сифати чашми зебо*).

ФАТТОНӢ فتّانی фитнаангезӣ; дилбарӣ, дилфиребӣ, мафтункунандагӣ; **фаттонӣ кардан** дилрабоӣ кардан.

ФАТРАТ *а.* فترت 1. фосилаи байни ду давр ё чиз. 2. сустӣ, нотавонӣ, заъф.

ФАТТОҲ *а.* فتّاح 1. фатҳкунанда, кушоянда, коркушо. 2. сифати Худованд.

ФАТҲ *а.* فتح 1. кушодан, боз кардан, кушоиш. 2. тасхир кардан, зафар ёфтан; зафар, ғалаба; фирӯзӣ: **фатҳ кардан** тасхир кардан, шаҳреро ё кишвареро ба зӯрӣ ба даст даровардан; ғалаба кардан, фирӯз шудан. 3. *ниг.* **фатҳа**. 4. сураи чиҳилу ҳаштум аз Қуръони карим.

ФАТҲА *a.* فتحه забар, аломат дар ҳуруфи араб.

ФАТҲНОМА فتحنامه 1. номае, ки аз фатҳу зафар хабар медиҳад. 2. китоби пирӯзиҳо, зафарнома.

ФАТҲОВАР فتحآور он чи боиси ғалаба ва фирӯзӣ аст, он ки ғолиб ва фирӯз гаштааст.

ФАХ فخ *гуфт.* 1. сихшуда; **фах кардан** сих кардан. 2. бо бинӣ овоз баровардан, сурфаи бинӣ.

ФАХАМ فخم 1. боғчома, чодире, ки дар вақти афшондани мева, ҳамчун тут, зардолу *ва г.* ба зери дарахт медоранд. 2. чодире, ки барои ғун кардани нисор (пулу қанду қурс) дар тӯйҳо ва ҷашнҳои хурсандӣ ба рӯи даст нигоҳ дошта мешавад.

ФАХАН فخن *кит.* миёнаҷои боғ, даруни боғ, саҳни боғ.

ФАХИДАН فخیدن 1. сих кашидан (и чизе). 2. бо бинӣ овоз баровардан; сурфа аз роҳи бинӣ.

ФАХМ فخم *ниг.* **фахам.**

ФАХМИДАН فخمیدن тоза кардан, пахтаро аз пунбадона ҷудо кардан.

ФАХН فخن *ниг.* **фахан.**

ФАХОМАТ *a.* فخامت *кит.* бузургвор шудан, бузургворӣ.

ФАХР *a.* فخر 1. нозидан, болидан бо доштани чизе, мубоҳот кардан; **фахр кардан** болидан, нозидан, мубоҳот кардан, ба сарфарозӣ ва бартарии худ бузургӣ кардан. 2. боиси нозиш ва ифтихор.

ФАХРИДАН فخریدن фахр кардан, ифтихор намудан, аз чизе нозиш намудан.

ФАХРИЯ *a.* فخریه *адш.* навъе аз қасида, ки мавзӯи мавриди баҳсаш ифтихори шахсӣ аст, монанди ифтихор аз аслу насаб, аз нажод, аз миллат, аз донишу истеъдод *ва г.*

ФАХРИЯСАРОӢ فخریه‌سرائی сароидан ё сурудани қасидаи фахрия.

ФАХРӢ فخری он чи боиси ифтихор ва мубоҳот аст, он чи ба нишонаи тақдир ва эҳтиром дода мешавад; **унвони фахрӣ**.

ФАХРОВАРӢ فخرآوری ифтихор кардан; нозиш.

ФАХРФУРӮШӢ فخرفروشی фахр фурӯхтан, *маҷ.* изҳори фахри зиёд кардан аз чизе, масалан аз амалу насаб, аз нажод *ва г.*

ФАХФАРА فخفره сабӯси орди гандум ё орди ҷав; **нони фахфара** ноне, ки аз сабӯси орди гандум ё ҷав пухта шудааст.

ФАХФУР فخفور *ниг.* **фағфур.**

ФАХФУРӢ فخفوری *ниг.* **фағфурӣ.**

ФАХ-ФАХ فخ فخ **:фах-фах кардан** бо нафаскашии сахт дам аз дарун баровардан (*мас.*, асп).

ФАХХАК فخّک дамида баландшуда мисли пахта ва мӯй.

ФАХХАС فخّس овози ғулғуладори чизе (*аз давидан, аз ҳаракат, аз баланд-баланд нафас кашидан*).

ФАХХОС فخّاس **:фаххос задан** аз давидан, аз ҳаракати зиёд ё фарбеҳӣ баланд–баланд нафас гирифтан.

ФАХХОСӢ فخّاسی дамида, баландшуда (*мас. пахта, мӯй*).

ФАҲВО *a.* فحوی//فحوا *кит.* мазмун, маънӣ; мадлул, далелнок; тафсир.

ФАҲЛ فحل 1. нар; *муқоб.* **мода.** 2. марди бообрӯ, мӯътабар ва барҷаста дар ягон соҳа; саромад.

ФАҲЛАВӢ فهلوی *ниг.* **паҳлавӣ.**

ФАҲЛАВИЁТ فهلویات *кит.* шеъре, ки дар яке аз лаҳҷаҳои маҳаллии форсӣ гуфта шудааст, паҳлавиёт.

ФАҲЛӢ فحلی 1. мардӣ; **фаҳлӣ овардан** кори мардона кардан, кори шоистаи мардон ба ҷо овардан. 2. далерӣ, диловарӣ.

ФАҲМ *a.* فهم дарк кардан, дарк, дарёфт, фаросат, донистан; **ба фаҳми** *касе* аз рӯи фаҳмиши *касе*, чунон ки *касе* медонад; **ба фаҳми** *чизе* **нарафтан** моҳият ва маънои чизеро дарнаёфтан, надонистан; бефаросат будан.

ФАҲМИДАН فهمیدن дарёфтан, дарк кардан, расидан ба маънои чизе.

ФАҲМИДАНӢ فهمیدنی 1. он ки хостори фаҳмидани чизе аст. 2. он чи сазовор ва шоистаи фаҳмидану донистан аст.

ФАҲМИШ فهمش идрок, дарёфт.

ФАҲМО فهما мафҳум, фаҳмидашаванда, қобили фаҳм.

ФАҲМОН(И)ДАН فهماندن//فهمانیدن матлаберо ба касе ироа кардан, боиси фаҳмидани каси дигар шудан, матлаберо ба касе маълум ва тафсир намудан.

ФАҲӮЛ *а.* فحول 1. *маҷ.* баргузидагон, барҷастагон. 2. диловарон, шуҷоон.

ФАҲӮЛЛИБОС فحول لباس он ки либоси ба тани худ васеъ ва ношинам дорад.

ФАҲҲОД *а.* فهّاد *кит.* омӯзондани шикор ба юз.

ФАҲҲОШ *а.* فحّاش бисёр бадзабон, хоридиҳанда, дашномдиҳанда.

ФАҲҲОШӢ فحّاشی бадзабонӣ, бадгӯӣ, фаҳшгӯӣ.

ФАҲШ *а.* فحش 1. дашном, носазо; сухани зишт. 2. кори зишт, кори берун аз ахлоқу одоб.

ФАҲШИЁТ فحشیات гапҳои носазо, корҳои зишту носазо, гап ва амалҳои берун аз ахлоқу одоб.

ФАҲШКОРӢ فحشکاری корҳои бо фаҳш омехта, амали зишту нораво.

ФАЧ فچ 1. *гуфт., маҷ.* бемазза, камнамак. 2. *маҷ.* бемаънӣ; **гапи фач** сухани бемаънӣ ва беҳуда; **одами фач** одами беидрок, кундфаҳм.

ФАЧ-ФАЧ فچ فچ *гуфт.* 1. сухани беҳуда ва газофа гуфтан. 2. чизеро дар даҳон хоидан.

ФАЧГӮӢ فچ‌گوئی *маҷ.* беҳудагӯӣ, газофпардозӣ.

ФАЧӢ فچی *маҷ.* пастӣ, залилӣ, газофгӯӣ.

ФАҶАРА *а.* فجره *ҷ.* **фоҷир**.

ФАҶЕОНА فاجیعانه ба таври фоҷиаомез, ба таври дарднок, аламангез, бо сахтӣ ва мусибат, ба таври риққатангез.

ФАҶЕЪ *а.* فجیع *кит.* дарднок, ҷонгудоз, риққатовар, фоҷиаовар, фоҷиазой.

ФАҶИАТ *а.* فجیعت мусибат, ҳодисаи дарднoки андӯҳгин ва аламбахш, фалокат, фоҷеа.

ФАҶО *а.* فجا ногаҳон, банохост; **марги фаҷо** марги муфоҷо, марги ногаҳон.

ФАҶОАТ *а.* فجاءة ҳодисаи ногаҳон, воқеаи банохост, рухдоди ногаҳонӣ.

ФАҶОАТАН *а.* فجاءتاً ба таври ногаҳонӣ ногаҳонӣ, банохост.

ФАҶОӢ فجائی ногаҳон, банохост.

ФАҶР *а.* فجر 1. *кит.* сапедаи саҳарӣ; бомдод. 2. сураи ҳаштоду нуҳӯми Қуръони Карим.

ФАШ فش 1. нӯги овезони салла; **марди бо ришу фаш** *маҷ.* одами калонсол, солхӯрда, мӯътабар. 2. ёли асп.

ФАШАНГ فشنگ милаи оҳание, ки дар болои нуқтаи такяи худ ҳаракат мекунад ва ба воситаи он ҷисми вазнине бо қувваи кам бардошта мешавад, аҳрам.

ФАШИЗМ *фр.* فشیزم *с.* ҷараёни иртиҷоии сиёсӣ, хоҳони бартарии миллӣ ва нажодӣ аст ва шовинизми ифротӣ, ирқпарастӣ, маҳв намудани озодиҳои демократӣ ва ангехтани ҷангҳои истилогарона аз мушахассоти фашизм аст.

ФАШИСТ *фр.* فشیست пайрави маслаки сиёсии фашизм.

ФАШИСТӢ فشیستی *мансуб ба* **фашизм**; фашистона, дорои низоми фашизм.

ФАШ-ФАШ فش فش :**фаш-фаш кардан** тез-тез бо овоз нафас гирифта; тез-тез ва саросема хӯрок хӯрдан.

ФАШШАС//ФАШШОС فشّس//فشّاس фашшос задан, тез-тез ва бо овоз дам баровардан.

ФАШШОСЗАНӢ فشّاسزنی *маҷ.* тез-тез ва баланд-баланд нафас кашидан.

ФАШШОСӢ فشّاسی махсусияти он ки ва он чи фашшос мезанад ва овози баланд мебарорад.

ФАЪЛА *а.* فعله *кит.* коргар, муздур.

ФАЪОЛ *а.* فعال 1. бисёр коркунанда, серҳаракат, коркун, пуркор. 2. *маҷ.* он ки худро назди ҷомеа ва дар ҷои фаъолият ба рафтори хуб мусбат пешниҳод мекунад.

ФАЪОЛИЯТ *а.* فعالیت кӯшиш, серҳаракатӣ ва ҷиддият дар иҷрои коре, ғайрат ва ҷидду ҷаҳд дар кор.

ФАЪОЛИЯТНОКӢ فعالیتناکی *гуфт.* фаъол будан дар коре.

ФАЪОЛӢ فعالی *маҷ.* хуб ба ҷо овардани коре; ташаббускор будан.

ФАЪОЛОНА فعالانه бо фаъолият, ба таври фаъол, бо ҷидду ҷаҳди тамом.

ФАЯЗОН а. فیضان сероб кардан, обшор кардан: **фаязони саҳро**.

ФЕВРАЛ *лот.* فیورل моҳи дуюм аз тақвими милодӣ.

ФЕДЕРАЛИЗМ *фр.* فیدیرلیزم сохти давлатӣ, ки ба федератсия асос ёфтааст.

ФЕДЕРАЛӢ فیدیرلی *мансуб ба* мақомоти федератсия.

ФЕДЕРАТИВӢ فیدیرتیوی *мансуб ба* **федератсия**.

ФЕДЕРАТСИЯ *фр.* فیدیرتسیه 1. дар доираи як давлати бузурги ягона муттаҳид шудани якчанд давлатҳои мустақил. 2. иттиҳодияи якчанд ҷамъият ва ташкилотҳои ҷудогона.

ФЕЛДЕГЕР *фр.* فیلدیگیر *с.* қосиди ҳукуматӣ, ки кораш аз расонидани ҳуҷҷатҳои муҳим ва махфӣ иборат аст.

ФЕЛДЕГЕРӢ فیلدیگیری амали фелдегер.

ФЕЛДМАРШАЛ *фр.* فیلدمرشل *ҳарб.* мансаби олии ҳарбӣ дар Олмон ва Инглистон.

ФЕЛДШЕР *фр.* فیلدشیر *тиб.* дастёри пизишк, пизишкёр; корманди тиббӣ бо маълумоти тиббии миёна.

ФЕЛДШЕРӢ فیلدشیری *мансуб ба* **фелдшер**.

ФЕЛЕТОН *фр.* فیلیتان мақолаи танқидии ба тарзи бадеӣ ва҆ ҳаҷвомез навишташуда (*барои рӯзнома ё маҷалла*) дар мавзӯи муҳимми рӯз.

ФЕЛЕТОННАВИС فیلیتان‌نویس он ки барои газета ва маҷаллаҳо ба тарзи ҳаҷвия мақолаҳо менависад, ҳаҷвиянавис.

ФЕОДАЛ *фр.* فیآدل *с.* 1. намояндаи синфи ҳоким дар сохти феодалӣ; заминдори калоне, ки меҳнати деҳқонони ба худ тобеъро истисмор мекунад. 2. *маҷ.* одами худраъй, ситамгар.

ФЕОДАЛИЗМ *фр.* فیآدلیزم *с.* сохти ҷамъиятӣ, ки дар он замин, воситаҳои истеҳсолот ва деҳқонон дар моликияти феодал–заминдори калон буд ва ӯ дар қаламрави ба худ тобеъ идораи давлатиро низ дар даст дошт.

ФЕОДАЛӢ *а.* فیآدلی *мансуб ба* **феодализм** *ва* **феодал**.

ФЕРМА *фр.* فیرمه 1. хоҷагии ҷудогонаи соҳаи махсус ба чорводорӣ. 2. хоҷагии деҳқонии хусусӣ дар заминҳои шахсӣ ё иҷора.

ФЕРМАДОРӢ فیرمه‌داری хусусияти он ки соҳиби ферма аст.

ФЕРМЕНТ *фр.* فیرمنت *биол.* моддаи органикие, ки аз ҳуҷайраҳои зинда ба даст меояд ва дар организм бо мубодилаи моддаҳо ёрӣ медиҳад.

ФЕРМЕР *фр.* فیرمیر соҳиб ё иҷорадори ферма.

ФЕРМЕРӢ فیرمیری *мансуб ба* **фермер**.

ФЕСТИВАЛ *фр.* فیستیول намоиши комёбиҳои кино, театр, мусиқӣ *ва г.* ки дар мавридҳои муайян гузаронида мешавад, ҷашнвора.

ФЕЪЛ *а.* فعل 1. *грам.* яке аз ҳиссаҳои нутқ, ки тарзи амал ё ҳолатеро дар гузашта, ҳозира ва оянда нишон медиҳад. 2. кор, амал. 3. хулқ, хислат, атвор, одат; **феъли бад** а) хӯи бад, одату кирдори бад; б) бадҷаҳлӣ, тундмиҷозӣ; якраҳагӣ, инодкорӣ; **феъли** *касеро* **донистан** аз рафтору кирдор, хулқу хӯ ва табиати касе воқиф будан; **аз феъли худ намондан** аз хӯю одати худ даст накашидан, тарки одат накардан.

ФЕЪЛАН *а.* فعلاً 1. амалан, аз рӯи кор ва амал. 2. *маҷ.* ҳозир, ҳоло, ҳозир.

ФЕЪЛӢ فعلی амалӣ, воқеӣ.

ФЕҲРАСТ فهرست *ниг.* **феҳрист**.

ФЕҲРИСТ فهرست 1. ҷадвал. 2. рӯйхати боб ва фаслҳо ё сарлавҳаҳои ҷудогонаи дохили китоб, ки дар аввал ё дар охири китоб дода мешавад; рӯйхати номгӯи чизе.

ФИБРИН *фр.* فبرین *биол.* моддаи сафеда, ки дар хун ҳосил мешавад.

ФИБРИНОГЕН *фр.* فبریناگین *биол.* ба вуҷудоварандаи фибрин.

ФИГАНДАН فگندن *ниг.* **афкандан**.

ФИГОР فگار *ниг.* **афгор**.

ФИГУРА *фр.* فگوره 1. *риёз.* шакл, шакли ҳандасӣ. 2. шахс, кас, симо; шахсият. 3. мӯҳраҳои қудратманди шоҳмот

ФИҒОН فغان *ниг.* **афғон**, фарёд, нола, зорӣ; **фиғон бардоштан (баровардан)** *маҷ.* фарёду нола кардан, дод гуфтан; **фиғон кардан** нолидан, бо зорӣ фарёд бардоштан; **фиғон кашидан** *ниг.* **фиғон бардоштан; ба фиғон омадан** нолидан, фарёди зорӣ баровардан, ба танг омада, нола кардан.

ФИДИЯ *а.* فدیه *ниг.* **фидя**.

ФИДИЯДИҲАНДА فدیه‌دهنده *ниг.* **фидядиҳанда**.

ФИДИЯДИҲӢ فدیه دهی *ниг.* **фидядиҳӣ**.

ФИДО *а.* فدا 1. *кҳн.* додани пул ё чизе барои халосии худ ё касе; фидя, сарбаҳо, қурбонӣ. 2. *маҷ.* барои касе чизе харҷ ё сарф кардан; **фидо гаштан /шудан/** дар роҳи касе ё коре ҷони худро додан; қурбон шудан; **фидо кардан** чизеро қурбон ва садақа кардан; ба хотири касе (ё чизе) аз баҳри чизе гузаштан.

ФИДОГАШТА فداگشته *маҷ.* он ки худро дар роҳи мақсаде қурбон кардааст.

ФИДОИВОР فدایی وار *маҷ.* довталабона, мисли фидоиён амал кардан.

ФИДОӢ فدایی 1. *маҷ.* он ки худро қурбони дигаре мекунад. 2. он ки ба ихтиёр ва хоҳиши худ кореро ба зимма гирифтааст, довталаб, ихтиёрӣ.

ФИДОКОР فداکار он ки дар роҳи коре ҷони худ, манфиати худро дареғ намедорад; аз худ гузашта барои коре.

ФИДОКОРӢ فداکاری аз ҷон гузашта дар роҳи коре; дареғ надоштани ҷон ё манфиати худ дар роҳи коре.

ФИДОКОРОНА فداکارانه чун фидоӣ (амал кардан), қаҳрамонона: **меҳнати фидокорона**.

ФИДЯ *а.* فدیه *таър.* мол ё чизе, ки барои халосии ҷони худ ё каси дигар дода мешуд; сарбаҳо, сархарид.

ФИДЯДЕҲ فدیه ده *ниг.* **фидя диҳанда**.

ФИДЯДИҲАНДА فدیه دهنده он ки барои харидани ҷони худ ё касе дигар пул медиҳад.

ФИДЯДИҲӢ فدیه دهی амали фидядиҳанда.

ФИЗЗА *а.* فضه *кит.* нуқра, сим.

ФИЗИК *ю.* فیزیک мутахассиси илми физика, физикадон.

ФИЗИКА *ю.* فیزیکه илме, ки аз хосият ва сохти модда, аз шаклҳои ҳаракат ва тағйироти онҳо баҳс мекунад, табииёт.

ФИЗИКӢ فیزیکی 1. *мансуб ба* **физика**. 2. ҷисмонӣ.

ФИЗИН فیزین истеҳзо, масхара, пастзанӣ.

ФИЗИОЛОГ *ю.* فیزیالاگ олим ва мутахассиси соҳаи физиология.

ФИЗИОЛОГИЯ *ю.* فیز یالاگیه 1. илме, ки оид ба вазифаҳои аъзои бадани ҷонварон баҳс мекунад. 2. маҷмӯи амалиёти ҳаётие, ки дар аъзои бадан ба вуқӯъ меояд.

ФИЗИОЛОГӢ *фр.* فیزیالاگی *мансуб ба* **физиология**.

ФИЗИОТЕРАПИЯ *ю.* فیزیاتیرپیه *тиб.* муолиҷа ба воситаҳои физикӣ (*бо нур, ҳарорат, ҳаво, қувваи барқ ва г.*).

ФИЗИОТЕРАПИСТ *ю.* فیزیاتیرپیست *тиб.* мутахассиси физиотерапия.

ФИЗОИШ فزائیش *шакли дигари* **афзоиш**.

ФИКАНДАН فکندن *ниг.* **афкандан**.

ФИКР *а.* فکر андеша, тааммул. 2. хаёл; мулоҳиза; **ба фикри ман...** бино ба мулоҳизаи ман, аз рӯи пиндошти ман, чунон ки ман меандешам; **фикр аз як ҷо баромадан** *маҷ.* ҳамфикр ва ҳамақида будани ду кас дар бораи масъалае; **фикр давондан** фикр кардан, мулоҳиза рондан дар бораи масъалае; **фикр доштан** *маҷ.* дар хаёли чизе будан; **ба як фикр омадан** дар бораи масъалае ба қарори маълум расидан; **ба (дар) фикр рафтан (фурӯ рафтан)** андеша кардан; ғарқи андеша (хаёл) шудан; **фикр кардан** *маҷ.* андеша кардан, андешидан; **фикри** *чизеро* **дидан** *маҷ.* дар бораи чизе мулоҳиза ва фикр рондан; ғами чизеро хӯрдан; роҳи ҳалли масъалаеро андешидан; **фикри** *чизеро* **кардан** дар бораи коре (чизе) ба як фикр омадан; ғами чизеро хӯрдан.

ФИКРАН *а.* فکراً дар олами фикру хаёл; дар хаёл ва фикри худ, дар ҳолати фикр будан.

ФИКРАТ *а.* فکرت 1. андеша, андешидан дар бораи коре ё чизе, тааммул. 2. хирад, ақл.

ФИКРДАВОНӢ فکردوانی *маҷ.* мулоҳизаву андеша кардан дар бораи чизе.

ФИКРӢ فکری 1. *марбут ба* **фикр**; *мансуб ба* **андеша**; **инқилоби фикрӣ** табадуллот дар фикрҳо, бедории фикрҳо; **кори (меҳнати) фикрӣ** коре, ки ба воситаи фаъолияти ақлӣ ба амал меояд; *муқоб.* **кори ҷисмонӣ**. 2. *маҷ.* шахси хаёлӣ, вижагии шахси фикркунанда.

ФИКРРАСО فکررسا он ки қувваи андеша ва мулоҳизаронии комил дорад.

ФИКРРОНӢ فکررانی *маҷ.* дар бораи коре, масъалае андеша кардан, мулоҳиза ва тааммул намудан.

ФИКДОН *а.* فقدان *ниг.* **фуқдон**.

ФИКРА *а.* فقره 1. банде аз бандҳои сутуни тахтапушт; мӯҳраи тахтапушт. 2. як ҷумла ё ибора; як порча аз сухан; як банд, ҷуфт.

ФИК-ФИК فق فق *гуфт.*, *маҷ.* гиристан, бо овози паст гиря кардан.

ФИКҲ *а.* فقه илм доир ба аҳкоми шариати ислом, илми аҳкоми шариат.

ФИЛ فیل *муарраби* **пил** ҳайвони (хушкигарди) калонҷуссаи хартумдор; пил.

ФИЛАФКАН فیل افگن *маҷ.* зӯрманд, боқуввват (одам).

ФИЛБОН فیل بان он ки ба филҳо нигоҳубин мекунад, филпой.

ФИЛБОНӢ فیل بانی амали филбон, бонӣ кардан ва тарбияти фил.

ФИЛВОҚЕЪ *а.* فی الواقع воқеан, дар ҳақиқат.

ФИЛГӮШ فیل گوش *бот.* яке аз навъҳои гули савсан.

ФИЛИЗ(З) *а.* فلز *хим.* унсури химиявии содаи дорои ҷилои махсус, ки нақили гармо ва қувваи барқ аст, ҳар ҷисми маъдание, ки хосияти ҷилодиҳӣ ва ёзандагӣ дошта, гузаронандаи ҳарорат ва ҷараёни барқ аст.

ФИЛИЗГУДОЗ فلزگداز 1. он ки филиз мегудозад. 2. он чи бад-он филизро мегудозанд.

ФИЛИЗГУДОЗӢ فلزگدازی гудохтани филиз.

ФИЛИЗӢ فلزی он чи аз филиз аст; он чи аз филиз сохта мешавад; он чи мансуб бар филиз аст.

ФИЛИЗШИНОСӢ فلزشناسی илме, ки бо омӯхтани сохт ва хосияти физикии филизот машғул аст.

ФИЛИЗОТ *а.* فلزات *ҷ.* **филиз(з)**.

ФИЛИЗСОЗ فلزساز он ки бо филиз кору бор дорад; он ки аз филиз чизҳо месозад.

ФИЛИҚ-ФИЛИҚ فلق فلق *лаҳҷ.* *тақлиди овози* гиряи бардавом.

ФИЛМ *фр.* فیلم *санъ.* 1. навори селлулоидӣ барои сабти лаҳзаҳои кино; аккосӣ, навори хассос ва қобили инъитоф. 2. маҷмӯи лаҳзаҳои як намоиши кино, синамо.

ФИЛМАСАЛ *а.* فی المثل 1. масалан. 2. ҳарчанд, агарчи, ҳатто.

ФИЛМБАРДОР فیلم بردار *санъ.* наворбардор, наворгир; аккос, синамогар, сабткунандаи филм.

ФИЛМБАРДОРӢ فیلم‌برداری *санъ.* суратгирӣ барои филм, сабти тасовир.

ФИЛМНОМА فیلم نامه *санъ.* навиштае, ки аз рӯи он филм таҳия мешавад, сенария.

ФИЛМОНАНД فیل مانند филнамо, шабеҳи фил, ба монанди фил.

ФИЛМОТЕКА *фр.* فیلماتیکه *санъ.* идорае, ки филмҳоро ҷамъ ва нигоҳ медорад.

ФИЛМСОЗӢ فیلم سازی 1. таҳия ва омодасозии филм. 2. идораи махсус барои таҳияи филм.

ФИЛОЛОГ *ю.* فلالاگ *адш.* олим ва мутахассиси соҳаи филология, суханшинос.

ФИЛОЛОГИЯ *ю.* فلالاگیه *адш.* маҷмӯи илмҳое, ки соҳаи забон ва эҷодиёти адабиро меомӯзад, суханшиносӣ.

ФИЛОЛОГӢ فلالاگی *адш.*, *мансуб ба* **филология**.

ФИЛОСОФ *ю.* فلاساف *ниг.* **файласуф**.

ФИЛОСОФИЯ *ю.* فلاسافیه *ниг.* **фалсафа**.

ФИЛОСОФӢ فلاسافی *ниг.* **фалсафӣ**.

ФИЛПОЙ فیل پای *ниг.* **филбон**.

ФИЛПОЙӢ فیل پائی *ниг.* **филбонӣ**.

ФИЛТАН فیل تن *маҷ.* бузургҷусса, калонҷусса, таҳамтан.

ФИЛТР *англ.* فیلتر *физ.* олат барои соф кардани

моеот, софӣ, софкунак, поло.

ФИЛТРАТСИЯ *англ.* فیلترتسیه *физ.* амалиёти соф кардани моеот, софкорӣ, полоиш.

ФИЛФАВР *а.* فی الفور фавран, дарҳол, дарзамон, бетаъхир.

ФИЛФИЛ فلفل мурчи сиёҳ, мурч.

ФИЛҲОЛ *а.* فی الحال даррав, фавран, базудӣ.

ФИЛХОНА فیل خانه хонае, ки дар он филро нигаҳбонӣ мекунанд; макони нигоҳдошти фил.

ФИЛҲАҚИҚАТ *а.* فی الحقیقت дар ҳақиқат, ҳақиқатан.

ФИЛҶУМЛА *а.* فی الجمله 1. хулласи калом. 2. аз ҷумла. 3. умуман.

ФИНАЛ *фр.* فنل 1. охир, анҷом, хотима; қисми хотимавии чизе. 2. *варз.* қисми охирини мусобиқаҳои варзишӣ, ки баранда ва ғолиб маълум мешавад.

ФИНАЛӢ فنلی охирин, хотимавӣ, **вохӯрии финалӣ** вохурии ниҳоӣ.

ФИНДУҚ فندق *кит.* пунбаки гул ва дарахтон аст, ки аз он ҷо барг ва ғунча расида мебарояд; **финдуқ бастан** дар баҳорон амал сар кардани гул ва дарахтон.

ФИНДУҚЗОР فندقزار анбӯҳи финдуқ.

ФИНИҚӢ فینیقی он ки ва он чи мансуб ба Финиқия аст.

ФИНҶОН فنجان [*муарраби* **пингон**] пиёлаи дастадори чой ё қаҳвахӯрӣ, шабеҳи истакон ё пиёлаи кӯчак.

ФИНҶОНӢ فنجانی *мансуб ба* **финҷон**.

ФИОЛ *а.* فعال *ҷ.* **феъл**.

ФИРДАВС فردوس 1. боғ, боғи хушу хуррам. 2. биҳишт, ҷаннат.

ФИРДАВСӢ فردوسی 1. *мансуб ба* **фирдавс**. 2. аҳли биҳишт, биҳиштӣ. 3. тахаллуси шоири ҷаҳоншумули тоҷику форс Абулқосими Фирдавсӣ, муаллифи «Шоҳнома».

ФИРЕБ I فریب 1. *асоси замони ҳозира аз* **фирефтан//фиребидан**. 2. *ҷузъи баъдинаи баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* фиребо, фиребанда: дилфиреб, назарфиреб.

ФИРЕБ II فریب макр, ҳила; **фиреб хӯрдан**; фирефта шудан; дар натиҷаи макру ҳилаи касе гумроҳ шудан; **фиреб додан** фирефтан, гӯл задан.

ФИРЕБАНДА فریبنده 1. фиребдиҳанда. 2. *маҷ.* дилфиреб, фаттон.

ФИРЕБАНДАГӢ فریبندگی 1. фиребдиҳӣ. 2. *маҷ.* дилфиребӣ, фаттонӣ.

ФИРЕБГАР فریبگر маккор, ҳилакор, фиребдиҳанда.

ФИРЕБГАРӢ فریبگری маккорӣ, ҳиласозӣ, фиребдиҳандагӣ.

ФИРЕБГАРОНА فریبگرانه ба роҳи фиребдиҳӣ, фиребона.

ФИРЕБДИҲАНДА فریب دهنده *ниг.* **фиребгар**.

ФИРЕБДИҲӢ فریب دهی фиреб додан.

ФИРЕБИДАН فریبیدن фиреб додан, гӯл задан, дурӯғ гуфтан.

ФИРЕБКОР فریب کار *ниг.* **фиребгар**.

ФИРЕБКОРӢ فریب کاری *ниг.* **фиребгарӣ**.

ФИРЕБКОРОНА فریب کارانه *ниг.* **фиребгарона**.

ФИРЕБНОК فریبناک фиребдиҳанда, фиребанда.

ФИРЕБО فریبا 1. *маҷ.* бисёр зебо, дилписанд. 2. фирефта.

ФИРЕБОН فریبان *ниг.* **фиребонидан**.

ФИРЕБОНИДАН فریبانیدن *кит.* фиреб додан.

ФИРЕБХӮРДА فریب خورده он ки фиреб хӯрда аст.

ФИРЕБХӮРӢ فریب خوری фиреб хӯрдан, ба доми фиреб афтодан.

ФИРЕФТА فریفته фиребхӯрда, зиёндида; **фирефта кардан** а) *маҷ.* шефта кардан, мафтун кардан; б) фиреб додан; **фирефта шудан** (ба касе, чизе) а) *маҷ.* шефта шудан, мафтун гардидан; шайдо шудан; б) фиреб хӯрдан.

ФИРЕФТАН فریفتن *ниг.* **фиреб додан**.

ФИРИНӢ فرینی хӯрокие монанди ҳалво, ки аз шир, орди биринҷ ва шакар пухта мешавад.

ФИРИСНОФА فرسنافه *кит.* шаби Наврӯз, шаби соли нав (дар аҳди бостон шаби Наврӯз

фиристодани мушк бар дӯстон одат будааст ва чунин ба назар мерасад, ки ин калима аз фиристнофа яъне **нофа (мушк) фиристодан** ҳосил шудааст).

ФИРИСТА فرسته равонакарда, фиристода, вакил, сафир, расул, гумошта, қосид.

ФИРИСТАНДА فرستنده он ки касеро ва чизеро ба ҷое мефиристад.

ФИРИСТОДА فرستاده *ниг.* **фириста**.

ФИРИСТОДАН فرستادن равона кардан, гусел доштан, роҳӣ намудан, ирсол намудан.

ФИРИСТОНАНДА فرستاننده *ниг.* **фиристанда**.

ФИРИСТОДАНӢ فرستادنی он чи бояд равона карда шавад; **фиристоданӣ шудан** равона кардан хостан, дар фикри фиристодан будан.

ФИРИСТОН/И/ДАН فرستاندن فرستانیدن *ниг.* **фиристодан**.

ФИРИШТА فرشته *ниг.* **фаришта**.

ФИРҚА *а.* فرقه 1. даста, гурӯҳ, ҷамоате аз мардум, тоифа. 2. *кӯҳн.* *ниг.* **ҳизб**.

ФИРҚАБОЗӢ فرقه بازی *маҷ.* 1. гурӯҳбозӣ, тоифагарой. 2. ҳизбгарой.

ФИРҚАВӢ فرقوی *мансуб ба* **фирқа**, хоси фирқа.

ФИРК-ФИРК فرق فرق *наҷ.* *маҷ.* гиристан; **фирк-фирк кардан** гиря кардан (оҳиста ва бо алам) *ниг.* **фик-фик**.

ФИРМА *фр.* فیرمه *иқт.* муассисаи тиҷоратӣ ё саноатӣ.

ФИРОҚ *а.* فراق ҷудой, дурӣ; *муқоб.* **висол**.

ФИРОҚНОМА فراق نامه шеъре, ки мӯҳтаво ва мазмунаш иборат аз ҳасрати ҷудой аз ёру диёр аст.

ФИРОР *а.* فرار гурехтан, гурез, гурезиш; **фирор кардан** гурехтан.

ФИРОРӢ فراری гуреза; **фирорӣ шудан** гуреза шудан.

ФИРОСАТ *а.* فراست *ниг.* **фаросат**.

ФИРРОС فراس *маҷ.* овози маҳини чизе.

ФИРОШ *а.* فراش *ниг.* **фарош**.

ФИРОША *а.* فراشه *ниг.* **фароша**.

ФИРОШХОНА فراشخانه хонаи нигаҳдории фаршҳо (палосҳо, қолинҳо).

ФИРУН فیرون бадбахт ва манҳус, идборовар.

ФИРӮЗ فیروز 1. комёб, муваффақ, ғолиб, музаффар. 2. муборак, хуҷаста. 3. номи мардона; **бахти фирӯз** *маҷ.* бахти нек ва баланд, иқболи хуҷаста; **рӯзи фирӯз** рӯзи муборак, рӯзи неку хушбахтона; **фирӯз будан** муваффақ будан, комёб будан, ғолиб будан; **фирӯз шудан** муваффақ шудан, комёб гардидан, ғолиб шудан, фотеҳ шудан.

ФИРӮЗА فیروزه 1. санги гаронбаҳои осмониранг, ки аз он бештар нигини ангуштар мекунанд. 2. номи занона.

ФИРӮЗАГУН فیروزه‌گون *маҷ.* кабудранг, осмониранг.

ФИРӮЗАНИШОН فیروزه‌نشان 1. заргаре, ки санги фирӯзаро мечаспонад. 2. *ниг.* **фирӯзагун**.

ФИРӮЗАРАНГ فیروزه‌رنگ *ниг.* **фирӯзагун**.

ФИРӮЗАФОМ فیروزه‌فام *маҷ.* кабудранг, осмониранг; **(ин) чархи фирӯзафом** *киноя* аз осмон.

ФИРӮЗААХТАР فیروزه‌اختر *маҷ.* хушбахт, некӯтолеъ.

ФИРӮЗАЧАШМ فیروزه‌چشم *маҷ.* кабудчашм; **ҷавони фирӯзачашм**.

ФИРӮЗӢ فیروزی муваффақият, комёбӣ, музаффарият, ғалаба.

ФИРӮЗМАНД فیروزمند бамуродрасида, комёбгардида, фотеҳ, музаффар, ғолиб.

ФИРӮЗМАНДӢ فیروزمندی *ниг.* **фирӯзӣ**.

ФИРӮЗМАНДОНА فیروزمندانه вижагии он ки ғолиб ва комёб аст, фирӯзӣ ва ғолибият.

ФИРӮЗРӮЗ فیروزروز *маҷ.* рӯзи саъд ва хуҷаста.

ФИРФИРАК فرفرک *наҷ.* қоғазпорае, ки бачаҳо онро ба нӯги чӯбе нишонда рӯ ба бод меистанд ё медаванд ва бод онро мегардонад.

ФИРФИРАКБОЗӢ فرفرک بازی бозии бачагона.

ФИРЪАВН *а.* فرعون 1. унвони подшоҳони Мисри Қадим. 2. *маҷ.* одами золиму ситамкор.

ФИРЪАВНӢ فرعونی он чи мансуб ба фиръавн

аст: **даъвои фиръавнӣ кардан** такаббур кардан, худнамоӣ кардан; худро калон нишон додан.

ФИС فس луобе, ки аз димоғ мешорад; **фиси бинӣ** оби бинӣ.

ФИСАД فی‌صد ҳисса, қисм, фоиз, дарсад.

ФИСАДӢ فی‌صدی *мансуб ба* **фисад**.

ФИСИН فسین 1. *лаҳҷ.* он ки оби димоғаш мерезад, фисаш резон. 2. *маҷ.* ҳақир, нотавон.

ФИСҚ *а.* فسق берун шудан аз роҳи ҳақ ва дуруст, кардани корҳои ношоям, бадахлоқӣ, зинокорӣ; **фиску фуҷур** бадахлоқӣ ва табаҳкорӣ.

ФИСЛИҚ فسلق *гуфт., маҷ.* оби бинӣ.

ФИСМИРӢ فسمیری *гуфт.* маблағи хеле кам, маблағи ночиз.

ФИСФИСАК فسفسک *гуфт. , маҷ.* шахси содаи ҳақир; ◊ **фисфисаки мавизкӯбак** *гуфт.* хаппаки ба кори худ ҳушёр, маккори зоҳиран содадил, муғамбири дарундори зоҳиран ором.

ФИТНА *а.* فتنه 1. ошӯб, балво, ситеза. 2. игво, иғвогарӣ. 3. иғвогар; **фитнаи ғайбаткор**; **фитна хестан** ошӯб барпо шудан, балво сар шудан.

ФИТНААНГЕЗ فتنه انگیز он ки ва он чи муҷиби эҷоди фитна мешавад, ошӯбгар, вайронкор.

ФИТНААНГЕЗӢ فتنه انگیزی ошӯбгарӣ, иғвогарӣ, вайронкорӣ.

ФИТНАГАР فتنه گر *ниг.* **фитнаангез**.

ФИТНАГАРӢ فتنه گری *ниг.* **фитнаангезӣ**, амали фитнагар; иғвоангезӣ, вайронкорӣ, ошӯбгарӣ.

ФИТНАКОР فتنه کار *ниг.* **фитнагар**.

ФИТНАХОНА فتنه خانه *маҷ.* маҳал ва манбаи фитна.

ФИТНАҶӮ فتنه جو он ки дар пайи ошӯб барангехтан аст, он ки ҷӯёи ошӯб аст; фитнаангез.

ФИТОДА فتاده 1. афтода, аз боло ба поён фурӯшуда. 2. *маҷ.* очиз, нотавон, забун.

ФИТОДАН فتادن *ниг.* **афтодан**.

ФИТР *а.* فطر кушодани рӯза: **иди фитр** иди тамом шудани моҳи шарифи рамазон; **фитри** рӯза он чӣ аз садақот, ки рӯзадорон ба рӯзи иди фитр ба муҳтоҷон бидиҳанд.

ФИТРАТ I *а.* فطرت 1. офариниш, хилқат. 2. табиат, сифат ва хислати табиии инсон; сиришт. 3. ақл, заковат.

ФИТРАТ II *а.* فترت *ниг.* **фатрат** 2.

ФИТРӢ فطری зотӣ, табиӣ, ҷибиллӣ: **фаросати фитрӣ**, **хислати фитрӣ**.

ФИТРОК فتراک *кит.* тасмаи чармине, ки барои бастани ҷонварони шикоршуда ва ё чизҳои дигар аз росту чапи зини асп меовезанд.

ФИХ-ФИХ فخ فخ *ниг.* **фиқ-фиқ**, бо овози паст гиристан.

ФИШАНГ فشنگ *ниг.* **фашанг**.

ФИШОНДАН فشاندن *ниг.* **афшондан**.

фишор فشار *асоси замони ҳозира аз* фишурдан // фишордан.

ФИШОРفشار 1. вазнинӣ ва тазйиқе, ки бар рӯи чизе фурӯ омада бошад. 2. *маҷ.* зӯр, ҷабр, ситам; **фишори ҳаво** тазйиқи ҳаво; **фишори хун** тазйиқи хун, ғалаёни хун; **фишор додан** фишурдан, тазйиқ ворид овардан, зеру пахш кардан; **фишор овардан** зӯрӣ кардан, пахш кардан, ба зӯрӣ ба иҷрои коре водор сохтан.

ФИШОРДАН فشاردن *ниг.* **фишурдан**.

ФИШОРДИҲАНДА فشاردهنده тазйиқдиҳанда; зӯроваранда ба чизе, тангкунанда.

ФИШОРДИҲӢ فشاردهی фишор додан, тазйиқ додан, зер кардан, танг овардан.

ФИШОРНИГОР فشارنگار *физ.* асбобе, ки фишорро сабт мекунад, василаи сабти фишор.

ФИШОРОВАРӢ فشارآوری 1. *физ.* *мансуб ба* **қувваи фишор**. 2. *с.* зӯроварӣ, тазйиқ.

ФИШОРСАНҶ فشارسنج *физ.* василаи ченкунӣ ва андозагирии фишор.

ФИШУРДА فشرده 1. тазйиқдода, зеркарда, батанговарда: **гази фишурда**. 2. баёни мухтасар, мухтасар, **фишурдаи мақола**.

ФИШУРДАН فشردن *ниг.* **фушурдан**.

ФИШУРДАШАВАНДАГӢ فشرده‌شوندگی вижагии он чи ки қобили фишурдан аст.

ФИШ-ФИШ فش فش *лаҳҷ., овози тақлидии тасвири* нафасгирӣ.

ФИШШОС فشاس *овози тақлидии* нафасгирӣ ё нафасбарории чизе, ки ба талаффузи давомдори садои «ш» монанд аст (*мас. садои мор, садои об*): **фишшос задан**.

ФИШШОСЗАНӢ فشاس زنی вижагии он ки ва он чи фишшос мезанад: **фишшосзании мор**.

ФЛЕГМАТИК *ю.* فليگمتيک *тиб.* 1. як навъи миҷоз. 2.одами карахти дар рафтор вазнин, балғаммизоҷ.

ФЛЕКСИЯ *лот.* فليکسيه *збш.* 1. ҳиссаи охири тағйирёбандаи калима, бандак. 2. тасриф, қоидаи калимасозӣ бо роҳи тағйир додани бандакҳо.

ФЛЕКТИВӢ فليکتيوی он чи мансуб ба флексия аст; **забонҳои флективӣ** забонҳое, ки ба воситаи таркибҳои дохили калима маъноҳои нав месозанд.

ФОЕҲ *а.* فائح 1. бӯихушдиҳанда, хушбӯибахш. 2. *маҷ.* паҳнкунанда, мунташир.

ФОЖ(А) فاژ//فاژه хамёза.

ФОЖИДАН فاژيدن хамёза кашидан.

ФОЗИЛ *а.* فاضل 1. соҳиби фазилат, фазилатманд, донишманд, доно. 2. барзиёд, афзун. 3. афзалтар, беҳтар.

ФОИДА *а.* فائده 1. суд, нафъ, манфиат. 2. *иқт.* баҳрае, ки қарздиҳанда аз қарзгиранда изофа мегирад, рибо, суд; **фоидаи пул** маблағе, ки суддиҳанда аз судгиранда меситонад, рибо; **фоида бахшидан** нафъ расондан; судманд шудан; **фоида бурдан** истифода кардан, манфиатдор шудан; фоида дидан нафъ бурдан, фоидаманд шудан; **фоидаи худро дидан** дар коре манфиати худро ба назар гирифтан, ба эътибори нафъи худ кореро анҷом додан; **фоида дидан** *ниг.* **фоида бахшидан**; **ба фоида додан** маблағеро ба касе бо изофаи суд ба қарз додан; **фоида доштан** нофеъ будан, судманд будан; **фоида кардан** суд бахшидан, манфиат расондан, нафъ дидан; **ба фоида мондан** (маблағеро) *ниг.* **ба фоида додан**; **фоидаи** *касе* **ба** *касе* **расидан** барои касе аз ягон ҷиҳат нафърасон будан; расидани нафъ ба касе; **фоида расондан** барои коре нофеъ ва судманд будан; **аз фоида холӣ набудан** фоиданок будан, фоидае доштан, бенафъ набудан.

ФОИДАБАРДОР فائده بردار он ки аз коре нафъе ба даст медарорад; **фоидабардор шудан** аз коре манфиат гирифтан, истифода кардан.

ФОИДАБАРӢ فائده‌بری судбарӣ, манфиатситонӣ.

ФОИДАБАХШ فائده بخش судманд, нафърасон, натиҷаи хубдиҳанда, он ки ё он чи аз он суде ба даст меояд.

ФОИДАБАХШӢ فائده‌بخشی суддиҳӣ, манфиатрасонӣ.

ФОИДАГАРӢ فائده گری *ниг.* **фоидабарӣ**.

ФОИДАДЕҲ فائده ده *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАДИҲАНДА فائده دهنده *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАДОР فائده دار он ки ва он чи бар касе ва бар чизе фоида мерасонад, манфиатбахш.

ФОИДАДОРӢ فائده داری вижагии он ки ва он чи фоида дорад.

ФОИДАКОР فائده کار *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАМАНД فائده‌مند *ниг.* **фоидабахш**; **фоидаманд шудан (аз** *чизе*) истифода кардан, кор фармуда нафъ ба даст даровардан.

ФОИДАНОК فائده ناک судманд, нафърасон; **кори фоиданок** коре, ки аз он нафъе ба даст меояд.

ФОИДАНОКӢ فائده ناکی *ниг.* **фоидабахшӣ**.

ФОИДАОВАР فائده آور он ки ва он чи бар касе ва бар чизе фоида меоварад.

ФОИДАОВАРӢ فائده آوری вижагии он ки ва он чи фоида меоварад.

ФОИДАРАСОН فائده رسان *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАРАСОНӢ فائده رسان *ниг.* **фоидабахшӣ**.

ФОИДАСИТОН فائده ستان фоидагир, гирандаи фоида, судситон.

ФОИДАСИТОНӢ فائده‌ستانی фоидагирӣ, ба даст овардани фоида, судситонӣ.

ФОИДАТАЛАБ فائده‌طلب он ки ба коре бо мақсади ҳосил кардани суде иқдом мекунад, нафъҷӯй.

ФОИДАХӮР فائده خور рибохор, ба суддиҳандаи

пул, судхӯр.

ФОИДАХӮРӢ فائده خوری рибохорӣ, судхӯрӣ.

ФОИДАҶӮӢ فائده جوئی вижагии он ки дар коре ҷиҳати фоидаи ҷустан иқдом мекунад.

ФОИДАҶӮЙ فائده جوی он ки дар ҳама ҷо дар пайи нафъе, фоидае мебошад, *ниг.* **фоидаталаб.**

ФОИДАШАРИК فائده شریک муомилае, ки дар он нафъи ҳосилшуда дар байни шарикон тақсим меёбад.

ФОИЗ I *а.* فائض 1. *иқт.* барзиёд, зиёдатӣ, дарсад; саршор, лабрез; фаровон. 2. файзбахш. 3. файзёб, баҳравар.

ФОИЗ II *а.* فائز 1. расанда, ноилшаванда; **фоиз шудан (гаштан)** муваффақ шудан, комёб шудан. 2. раҳоиёфта, растагор, халосшуда.

ФОИҚ *а.* فائق 1. он ки фавқи ҳама чиз бошад, болотар, бартар; беҳтарин, баргузидатарин; беҳтар, афзал. 2. ғолиб, забардаст.

ФОИЛ *а.* فاعل 1. кунанда, омил, соҳиби ҳаракату кор, анҷомдиҳандаи кор. 2. *грам.* мубтадо (субъект); *муқоб.* **мафъул**; **фоилу мафъул** мубтадо ва пуркунанда; **фоилу мунфаил** фоилу мафъул, кунанда ва кардашуда.

ФОЙТУН *ю.* فایتون *кӯҳ.* аробаи чорчархаи одамкашонӣ, ки онро асп мекашад.

ФОЙТУНЧӢ فایتونچی *кӯҳ.* ронандаи фойтун.

ФОКУС *фр.* فاکس *санъ.* найранг, шӯъбада, ки тарзи иҷрояш тамошобинро ба ҳайрат меандозад, чашмбандӣ, сеҳр, соҳирӣ.

ФОҚА *а.* فاقه *кит.* фақр; камбағалӣ, нодорӣ, тангдастӣ, мӯҳтоҷӣ, тиҳидастӣ, эҳтиёҷмандӣ.

ФОЛ *а.* فال 1. амали хурофие, ки ба воситаи он кор ё ҳоле (ба некӣ ё бадӣ) гӯё пешбинӣ карда мешавад. 2. шугун; бовар; чизе ё ҳодисаеро нишони некӣ ё бадӣ шумурдан; **фоли нек гирифтан (шумурдан)** шугуни нек ҳисоб кардан; **фол дидан** бо амали махсус оядаи касе ё кореро пешгӯӣ кардан; **фол задан** *маҷ.* тасодуферо пешакӣ нишонаи оқибати нек ё бади коре ҳисоб кардан; **фол кушодан** *ниг.* **фол дидан**; **фол кушоёндан** *маҷ.* ба назди фолбин рафта фол дидан (бинондан).

ФОЛБИН فال بین он ки фол мегӯяд, баёнкунандаи фол, шугунгӯ, шугунгар.

ФОЛБИНӢ فال بینی фолгӯӣ, амали фолбин.

ФОЛГИР فال گیر *ниг.* **фолбин.**

ФОЛГИРӢ فال گیری *ниг.* **фолбинӣ.**

ФОЛГӮӢ فال گویی *ниг.* **фолбинӣ.**

ФОЛГӮЙ فال گوی *ниг.* **фолбинӣ.**

ФОЛЗАН فال زن *ниг.* **фолбин.**

ФОЛЗАНӢ فال زنی *ниг.* **фолбинӣ.**

ФОЛИҶ *а.* فالج 1. гирифтори бемории фалаҷ, он ки қисме ё ҷузве аз танаш фалаҷ шуда аз ҳиссу ҳаракат бозмондааст.

ФОЛКЛОР *англ.* فالکلار 1. эҷодиёти даҳонии халқ. 2. маҷмӯи одатҳо, маросимҳо, афсона ва сурудҳои оммаи мардум.

ФОЛКЛОРӢ فالکلاری *мансуб ба* **фолклор**; адабиёти шифоҳии халқ.

ФОЛКЛОРШИНОС فالکلارشناس мутахассиси эҷодиёти шифоҳии халқ.

ФОЛКЛОРШИНОСӢ فالکلارشناسی илм дар бораи эҷодиёти даҳонии халқ ва одобу русуми он; илме, ки мавзӯи мавриди баҳси он фолклор аст.

ФОЛКУШО فال کشا *ниг.* **фолбин.**

ФОЛКУШОӢ فال کشایی *ниг.* **фолбинӣ.**

ФОЛНОМА فال نامه китоб ё рисолае, ки дар он роҳу тариқи фолгирӣ навишта шудааст.

ФОМ I فام ранг, намо; сиёҳфом, сиёҳранг.

ФОМ II فام *шакли дигари* **вом**; **фом тӯхтан** қарзро пардохтан.

ФОМИЛ//ФОМИЛӢ *англ.* فامیل//فامیلی *гуфт.* навъе аз чой, чои сиёҳ.

ФОН *фр.* فان он қисми сатҳ, ки дар он унсур ё ашёи асосӣ тасвир кашида мешавад.

ФОНА فانه 1. оҳани нӯктезе, ки барои осонтар кафондани ҳезум ва ғӯлаҷӯб кор фармуда мешавад. 2. ҷӯбаке, ки барои устувории сутун, қолиби кафш ва *г.* ба зер ё мобайни онҳо зада мешавад; **фона задан** бо воситаи фона сахт ҷафс ё устувор кардани чизе.

ФОНАЗАНӢ فانه زنی ба чӯб, ҳезум *ва г.* фона гузошта таранг кардан.

ФОНАМОНАНД فانه مانند он чи шабеҳи фона аст; чӯби фонамонанд.

ФОНАШАКЛ فانه شکل *ниг.* **фонамонанд**.

ФОНЕМА *ю.* فانیمه *збш.* овоз, ки дар калима маъноро дигар мекунад.

ФОНЕНДОСКОП *ю.* فانینداسکاپ *тиб.* абзоре, ки ба воситаи он задани дил ва садои ҳаракати шушро гӯш мекунанд.

ФОНЕТИКА *ю.* فانیتیکه *збш.* як соҳаи илми забоншиносӣ, ки сохти овозии забонро меомӯзад; таркиби садоии забон; савтиёт, овошиносӣ.

ФОНЕТИКӢ فانیتیکی он чи мансуб ба фонетика аст.

ФОНИД//ФОНИЗ *а.* فانید//فانیذ қанди сафед, шакари сафед, навъе аз ҳалво.

ФОНӢ *а.* فانی фаношаванда, нестшаванда, нобудшаванда, заволпазир, бебақо; **дунёи фонӣ** дунёи бебақо.

ФОНОЛОГИЯ *ю.* فانالاگیه илм дар бораи ташхиси овоз.

ФОНУС *ю.* فانوس олате, ки аз филиз, шиша *ва г.* сохта ба дарунаш шамъ ё чароғ афрӯхта дар ҷое меовезанд ё бо худ мебаранд; ◊ **фонуси хаёл** а) фонусе, ки ба даруни он суратҳо мекашанд ва он суратҳо бо таъсири гармӣ ва дуд ба ҳаракат меоянд; б) *адш., маҷ.* санъати истиора дар маънои хаёлоти рангин ва хуби шоирона.

ФОРАМ فارم гуворо, дилкаш, дилнишин; **боди форам** боди хуш, боди дилнишин.

ФОРАМӢ فارمی гуворо будан, дилкашӣ, дилнишинӣ.

ФОРИҒ *а.* فارغ 1. халосшуда, наҷотёфта, озод, осуда, ором; **фориғ кардан** осуда кардан, хотирҷамъ кардан. 2. бепарво, бехабар. 3. осуда, хуш, осудахотир, хотирҷамъ; **фориғ шудан** озод шудан аз чизе, осуда шудан аз ташвиш.

ФОРИҒБОЛ فارغبال *маҷ.*, осудахотир, осудадил, хотирҷамъ.

ФОРИҒБОЛӢ فارغبالی *маҷ.* осудахотирӣ, хотирҷамъӣ, осудадилӣ.

ФОРИҒБОЛОНА فارغبالانه *маҷ.* бо хотири ҷамъ, бо хотири осуда, осудадилона.

ФОРИҒДИЛ فارغدل *маҷ.* осудадил, хушдил, бепарво.

ФОРИҒДИЛӢ فارغدلی осудадилӣ, оромӣ, бепарвоӣ.

ФОРИҒӢ فارغی 1. осудагӣ, хотирҷамъӣ. 2. бепарвоӣ, оромӣ.

ФОРИҒУТТАҲСИЛ *а.* فارغ التحصیل он ки аз таҳсил озод гаштааст, хатмкардаи таҳсил.

ФОРИДАН فاریدن хуш омадан, гуворо будан.

ФОРИҚ *а.* فارق аз ҳам ҷудокунанда, фарқ гузоранда, тамйиздиҳанда. миёни ҳақ ва ботил.

ФОРИС *а.* فارس *кит.* асптоз, аспсавор.

ФОРИСӢ فارسی аспсаворӣ, асптозӣ.

ФОРМАЛИЗМ *лот.* فارملیزم 1. риояти шакли берунӣ дар ягон кор ба зарари моҳияти он. 2. *санъ., адш.* ҷараёне дар санъат, адабиёт ва илмҳои дигар, ки фақат ба шакл аҳамияти асосӣ дода, мазмуни ғоявиро ба эътибор намегирад; шаклпарастӣ, зоҳирписандӣ, шаклгароӣ.

ФОРМАЛИН *фр.* فارملین *хим.* моддаи зидди уфунӣ, ки бӯи тунде дорад.

ФОРМАЛИСТ *фр.* فارملیست пайрави ҷараёни формализм, шаклгаро, зоҳирпараст.

ФОРМАЛИСТӢ فارملیستی *мансуб ба* **формализм**.

ФОРОНИДАН//ФОРОНДАН فارانیدن//فاراندن 1. *тарзи бавоситаи* **форидан**. 2. хуш қабул кардан.

ФОРС فارس 1. он ки ба забони порсӣ - форсӣ гап мезанад. 2. як қисми сарзамини ҳозираи Эрон, вилояти Форс, ки аз халиҷи Форс сар карда Кирмон, Хузистон, Язд, Исфаҳон ва чанд ноҳияти дигарро дар бар мегирад.

ФОРСИГӮЙ فارسی گوی он ки бо забони форсӣ такаллум мекунад, форсизабон.

ФОРСИЗАБОН فارسی زبان *ниг.* **форсигӯй**.

ФОРСӢ فارسی [*муарраби* **порсӣ**] 1. *мансуб ба* **форс**; **забони форсӣ**. 2. мансуб ба Эрон ва

қавмҳои эронинажод.

ФОРТЕПИАНО *ит.* فارتيپيَنا *санъ.* олати мусиқавии торӣ, ки ба воситаи зер кардан ба клавишҳо ба садо медарояд.

ФОРУМ *лот.* فارم 1. майдони баромадҳои оммавӣ дар Рими қадим. 2. ҷамъомад, анҷуман, ҷашнвора.

ФОРУҚ *а.* فاروق *ниг.* **форик**.

ФОСИД *а.* فاسد вайроншуда, гандида; фасодёфта.

ФОСИҚ *а* فاسق бадахлоқ, бадкор; бадкирдор.

ФОСИҚӢ فاسقى бадкорӣ, табаҳкорӣ, бадахлоқӣ; зинокорӣ.

ФОСИҚОНА فاسقانه бадкорона, бо ахлоқи бад, фосиқвор, ҳамчун фосиқ: **амали фосиқона, рафтори фосиқона**.

ФОСИЛА *а.* فاصله вақт ва масоҳати байни ду чиз, масофати миёни ду чиз.

ФОСИЛАВӢ فاصلوى ҳар чи ки бо фосила аст, фосиладор, масофадор.

ФОСИЛАДОР فاصله دار дорои фосила, ду ё чанд чиз, ки аз ҳам фосила доранд.

ФОСИЛАСАНҶ فاصله سنج дастгоҳи махсус барои муайян кардани мизони дурӣ ва масофа.

ФОСФОР *ю.* فاسفار унсури химиявӣ, ки зуд шӯълавар мешавад; моддаи дар торикӣ равшанидиҳанда, ки дар баъзе маъданҳо ва устухони ҷисмҳои зинда мавҷуд аст.

ФОСФОРИТ *ю.* فاسفاريت *хим.* як хел маъдани зардча ё бӯрранг, ки дар таркибаш оҳаки асиди фосфат дорад ва дар зироат ҳамчун нурӣ кор фармуда мешавад.

ФОТЕҲ *а.* فاتح 1. фатҳкунанда, кушоянда. 2. ғолиб, зафарёб; **фотеҳ шудан** ғалаба кардан, музаффар гардидан (ба душман).

ФОТЕҲА//ФОТИҲА *а.* فاتحه 1. оғоз ва ибтидои коре, аввали ҳар чизе; **фотеҳа гирифтан** дар оғози коре барои пешрафти он дуои хайр гирифтан; **фотеҳаи сафед (додан)** нияти нек, дуои хайр кардан барои пешрафт ва хайрияти коре дар оғози он; **фотеҳа кардан** духтареро ба ҷавоне номзад кардан; **фотеҳа хондан** дар маҷлиси сӯгворӣ дар ҳаққи арвоҳи гузаштагон дуои хайр кардан.

ФОТЕҲОНА فاتحانه фирӯзмандона, бо музаффарият, ғолибона.

ФОТИҚ *а.* فاتق 1. шикофанда, кушоянда. 2. *маҷ.* ҳалкунанда, иҷрокунандаи тадбирҳо ва умурот.

ФОТИН *а.* فاتن *кит.* дилбар, дилкаш, дилрабо, ҷозиб, фаттон.

ФОТИР I *а.* فاتر суст, забун, нотавон; **хотири фотир** зеҳни кунд, хотир ва зеҳни заиф.

ФОТИР II *а.* فاطر холиқ, халқкунанда, халлоқ, офаринанда, офаридгор ҳаётбахш; **саҳоби фотир** абри ҳаётбахш .

ФОТИҲА *а.* فاتحه *д. ниг.* **фотеҳа**.

ФОТИҲАДИҲАНДА فاتحه دهنده дуодиҳанда, дуогӯй.

ФОТИҲАХОНӢ فاتحه خوانى хондани дуои хайр дар хаққи рӯҳи марҳум.

ФОТОНАВОР فاتانوار *санъ.* навор ва аксе, ки тавассути дастгоҳи аккосӣ бардошта мешавад.

ФОТОНУСХА فاتانسخه нусхае, ки аксбардорӣ шудааст.

ФОТОСИНТЕЗ *фр.* فاتاسينتيز *бот.* падидае, ки дар он гиёҳони сабз бо истифода аз нерӯи офтоб моддаҳои органикӣ тавлид мекунанд.

ФОТОСФЕРА *фр.* فاتاسفيره *нуҷ.* равшантарин қисмати дидории Офтоб, ки то умқи 400 км. аз сатҳи он имтидод дорад.

ФОТОХИМИЯ *фр.* فاتاخيميه *хим.* соҳае аз илми химия, ки асари нурро бар вокунишҳо – аксуламалҳои химиявӣ баррасӣ мекунад.

ФОХИР(А) *а.* فاخر(ه) 1. фахркунанда. 2. *маҷ.* ҳар чизи нағз ва гаронбаҳо, ки боиси фахр аст; олӣ, бошукӯҳ: либоси фохир.

ФОХТА فاخته мусича, қумрӣ, куку.

ФОҲИШ *а.* فاحش қабеҳ, зишт, дар бадӣ аз ҳад гузаранда; **ғалати фоҳиш** ғалати бисёр ошкор.

ФОҲИША I *а.* فاحشه *муаннаси* **фоҳиш**; зани сабукпо, зани зинокор, тардоман.

ФОҲИША II *а.* кори зишт, кори бад, бадкорӣ.

ФОҲИШАБОЗ فاحشه‌باز марде, ки бо фоҳишаҳо зинокорӣ мекунад.

ФОҲИШАГӢ فاحشگی фаҳш, бадахлоқӣ, машғул будан бо зинокорӣ.

ФОҲИШАХОНА فاحشه‌خانه маконе, ки дар он занони фоҳиша фаъолият мекунанд.

ФОЧЕА *а.* فاجعه *ниг.* **фоҷиа**.

ФОҶИА *а.* فاجعه 1. бало, мусибат, ҳодисаи ногувор, фалокати андӯҳовар. 2. *адш.* асари драмавие, ки қаҳрамони он дар мубориза нобуд мешавад, трагедия.

ФОҶИААНГЕЗ فاجعه‌انگیز мусибатнок, андӯҳовар.

ФОҶИАВӢ فاجعوی *мансуб ба* **фоҷиа**; фоҷианок, андӯҳовар.

ФОҶИАГОҲ فاجعه‌گاه ҷое, ки фоҷиае воқеъ гардидааст.

ФОҶИАНАВИС فاجعه‌نویس муаллифе, ки ба эҷоди асарҳои фоҷиавӣ машғул аст.

ФОҶИАНОК فاجعه‌ناک андӯҳовар, мудҳиш, пур аз бало ва азобу уқубат.

ФОҶИАОВАР فاجعه آور он чи мӯҷиби эҷод ва ҳастии фоҷиа мегардад.

ФОҶИАОМЕЗ فاجعه آمیز *ниг.* **фоҷиаангез**.

ФОҶИОНА فاجعانه ваҳшатнок; *ниг.* **фоҷианок**; **манзараи фоҷиона** манзарае, ки боиси ваҳшат ва андӯҳ мегардад ва фоҷеаро намудор мекунад.

ФОҶИР *а.* فاجر *кит.* табаҳкор, бадкор, бадахлоқ, фосиқ, зинокор.

ФОҶИРӢ فاجری бадахлоқӣ, фосиқӣ.

ФОШ فاش ошкоро, зоҳир; машҳуршуда, маъруф; **фош гардидан (шудан)** ошкор шудан, ба ҳама маълум гардидан, интишор ёфтан; **фош гуфтан** суханеро бе ибо ошкоро баён кардан: **фош кардан** ошкор кардан, кушода ба майдон ниҳодан, паҳн кардан (сирре, хабареро).

ФОШКУНАНДА فاش‌کننده он ки ошкор ва маълум мекунад (сирре ё ҷиноятерро).

ФОШОФОШ فاشافاش ошкоро, рӯирост, кушод; **фошофош гуфтан** (суханеро) бе ибо кушоду ошкоро ба ҳама маълум кардан.

ФРАГМЕНТ *фр.* فرگمینت порча, пора; парда.

ФРАЗЕОЛОГИЗМ *ю.* فرزیالاگیزم ибора ва таркибҳои рехта.

ФРАЗЕОЛОГИЯ *ю.* فرزیالاگیه соҳаи илми забоншиносӣ, ки ибора ва таркибҳои устувори рехтаро меомӯзад.

ФРАЗЕОЛОГӢ فرزیالاگی *мансуб ба* **фразеология**.

ФРАКСИЯ *фр.* فراکسیه *с.* дастае аз аъзои як ҳизб ё гурӯҳи сиёсии ҳамфикр, ки барои дастёбӣ ба ҳадафҳои муайян фаъолият мекунанд; гурӯҳи ҷудошуда дар дохили ҳизби сиёсӣ.

ФРУКТОЗА *лот.* فروکتازه *хим.* қанди мева, навъи қанди шашкарбона, ки дар меваҳои ширин ва расида, асал ва шохаи гул ба мушоҳида мерасад.

ФТОР *ю.* فتار *хим.* унсури химиявӣ.

ФУ *ю.* فو 1. *бот.* гиёҳи сунбулуттиб. 2. *гуфт.* *кӯтоҳшудаи* **туфу**.

ФУВОҚ *а.* فواق ҳиққос, ҳиққичоқ.

ФУГОН فوگان нӯшокии кайфовар, ки аз ҷав ва биринҷ тайёр мешавад.

ФУЗАЛО *а.* فضلا *ҷ.* **фозил**.

ФУЗОЛА *а.* فضاله чизи зиёдатӣ, боқимондаи чизе.

ФУЗУДАН فزودن *ниг.* **афзудан**.

ФУЗУЛ *а.* فضول он ки бесабаб ба кори дигарон мудохила мекунад; забондароз, пургӯй.

ФУЗУЛӢ فضولی *кит.* сергапӣ, забондарозӣ.

ФУЗУН فزون *ниг.* **афзун**; **аз ҳад фузун** аз ҳад зиёд.

ФУЗУНГӮӢ فزونگویی сергапӣ, сухан бисёр гуфтан.

ФУК فوک *гуфт.* гирдогирди даҳони чорпоён, пӯз, пӯза.

ФУҚАРО *а.* فقرا 1. *ҷ.* **фақир**. 2. раийят, тобеъ, табаа (и як давлат ё мамлакат).

ФУҚАРОӢ فقرایی *мансуб ба* **фуқаро**; одамони одӣ.

ФУҚАРОПАРВАР فقراپرور раийятнавоз, он ки ғами фақирон ва тобеони худро мехӯрад.

ФУҚАҲО *а.* فقها *ҷ.* **фақеҳ.**

ФУҚДОН فقدان 1. гум кардан, аз даст додан; гум шудан, аз даст рафтан. 2. набудан, дастнорас будан.

ФУҚОЪ *а.* فقاع *ниг.* **фуғон.**

ФУЛК *а.* فلک *кит.* киштӣ.

ФУЛОД فولاد *муарраби* **пӯлод.**

ФУЛОН فلان *ниг.* **фалон.**

ФУЛС *а.* فلس *ниг.* **фалс.**

ФУЛУС *а.* فلوس *ҷ.* **фалс;** пули сиёҳ, сиккаи мисӣ.

ФУЛФУЛ فلفل *ниг.* **филфил.**

ФУНДУҚ فندق донаи гирди майда аз ҷинси ҷавз; мағзи донаи фундуқ.

ФУНКСИЯ *лот.* فونکسیه кори узви бадан; *маҷ.* кор, вазифа, ӯҳдадорӣ.

ФУНУДАН فنودن фанд кардан, фиребидан, фирефтан.

ФУНУН *а.* فنون *ҷ.* **фан, фанҳо.**

ФУОД *а.* فؤاد *кит.* дил, қалб.

ФУРЗА(Т) *а.* فرضه//فرضت 1. ҷои даромадани киштӣ ба дарё, ҷои савор шудан ба киштӣ, бандар. 2. боҷхона, гумрук.

ФУРҚАТ *а.* فرقت 1. *кит.* ҷудоӣ, дурӣ, фироқ, ҳиҷрон.

ФУРОВАРД فراورد *ниг.* **фаровард; дар фуро-варди маҷлис** дар хотимаи маҷлис, дар поён ва анҷомёбии маҷлис.

ФУРОВАРДАН فراوردن 1. поин овардан, фурӯ овардан; пиёда кардан (чизе ё касеро аз ҷое, масалан асп ё ароба *ва ғ.*). 2. *маҷ.* хатм кардан, хонда ба итмом расонидан; **Қуръон фуровардан** хатми Қуръон; **гардан (сар) фуровардан** *маҷ.* таслим шудан; итоат кардан; **келин фуровардан** *маҷ.* ба хонаи худ арӯс овардан, писари худро зандор кардан; **аз мансабе (вазифае) фуровардан** аз коре холӣ кардан, маъзул намудан, аз вазифае барканор намудан; **мушт фуровардан** мушт задан.

ФУРОМАД فرامد 1. *асоси замони гузашта аз* **фуромадан.** 2. пастӣ, хамӣ, нишебӣ.

ФУРОМАДАН فرامدن 1. фурӯ омадан, аз боло поин шудан, ба зер омадан. 2. ба хонаи касе ворид шудан, дар ҷое манзил кардан. 3. паст шудан, пасанда шудан, кам шудан *мас.,* оби дарё; **аз шаст (ғазаб, ҷаҳл) фуромадан** *маҷ.* паст шудани шаст, таскин ёфтани ғазаб; **аз қувват фуромадан** *маҷ.* камқувват шудан, нотавон шудан; **торикӣ фуромадан** торик шудани осмон, шаб шудан.

ФУРОМАДГОҲ فرامدگاه 1. маҳалли поин фуромадан. 2. *маҷ., ниг.* **фурудгоҳ.**

ФУРС فرس эронӣ; форсӣ; забони форсӣ.

ФУРСАТ *а.* فرصت 1. вақти мусоид барои анҷом додани коре, лаҳзаи мувофиқ, ҳангоми муносиб. 2. вақт, муддат, як қадар вақт; **дар андак фурсат** ба гузашти андак вақт; **фурсатро гузарондан** вақтро талаф кардан, мавриди муносибро аз даст додан, кореро дар мавриди мусоид иҷро накардан; **фурсат додан** имкон додан, ба касе барои адои коре вақти мусоид фароҳам овардан; **фурсатро аз даст додан** аз шароити мусоид истифода набурдан, мавриди муносибро беҳуда талаф кардан; **фурсат донистан** ғанимат шумур-дани вақт ва имкониятеро ба иҷрои коре; **фурсат ёфтан** мавқеи муносиб пайдо кардан ба иҷрои коре; даст ёфтан; **фурсат расидан** вақти мусоид фароҳам омадан барои иҷрои коре; **фурсатро ғанимат донистан (шумурдан)** вақти мусоидро аз даст надодан ва ба ҳисоб гирифтан.

ФУРСАТТАЛАБ فرصت طلب он ки барои иҷро ё ба итмом расонидани коре вақт талаб мекунад.

ФУРСАТТАЛАБӢ فرصت طلبی амали фурсатта-лаб.

ФУРСАТТАЛАБОНА فرصت طلبانه хусусияти он ки ҷиҳати иҷрои коре фурсат мехоҳад.

ФУРСАТҶӮӢ فرصت‌جویی **:фурсатҷӯӣ кардан** барои иҷро коре дар кофтукови вақт ва шароити мусоид будан.

ФУРСАТҶӮЙ فرصت‌جوی он ки вақт ва ша-роити мусоиде меҷӯяд;

ФУРСОН *а.* فرسان *ҷ.* **форис.**

ФУРУД فرود зер, поён; *муқоб.* **боло; сар фуруд овардан** а) сар ба поён кардан, сар хам кардан; б) *маҷ.* таъзим ва итоат кардан;

фуруд овардан поин овардан, пиёда кардан; поин кардан; *муқоб.* **баровардан** (ба боло) **фуруд омадан** а) фуромадан, поин омадан, аз чизе ва ҷое поин шудан; б) ба зер омадан (аз асп *ва ғ.*); в) нузул кардан, тавaққуф намудан (ба хонаи касе).

ФУРУДГОҲ فرودگاه 1. макон ва ҷои фуруд омадан. 2. ҷои бархостан ва фуруд омадани ҳавопаймоҳо.

ФУРУДОӢ فرودآئی фуруд омадан, поён шудан.

ФУРУДХОНА فرودخانه бошишгоҳи муваққатӣ, хобгоҳ, хобҷой.

ФУРУЗД فرزد *ниг.* **фаразд.**

ФУРУНҶ فرنج атрофи даҳан, лунҷ, пӯз.

ФУРУСАТ *а.* فروست асптозӣ, аспронӣ.

ФУРУСИЯТ *а.* فروسیت *ниг.* **фурусат.**

ФУРУШ *а.* فروش *ҷ.* **фарш** 1.

ФУРӮ فرو 1. зер поён. 2. пеш аз калимаҳо ба вазифаи пешоянд омада, ба онҳо маъниҳои нав медиҳад; **фурӯ афкандан** ба поён андохтан; **фурӯ нишондан** а) *маҷ.* паст кардан, *мас.* оташро; б) *маҷ.* паст кардан, таскин додан, хомӯш кардан (хашм, шӯриш, балворо); **фурӯ омадан; фурӯ рафтан;** в) дохил, дарун; **фурӯ бурдан, фурӯ кашидан; фурӯ фиристодан** (мехро); **фурӯ афтодан (ғалтидан)** сарозер афтодан, аз боло ба поин ғалтидан; **фурӯ бурдан (додан)** *маҷ. чизеро* балъидан; **фурӯ гирифтан** печонда гирифтан, иҳота кардан, муҳосира кардан; **фурӯ додан** а) *маҷ.* фурӯ бурдан, балъидан; б) ба поён афкандан; **фурӯ кашидан** ба дарун кашидан, фурӯ бурдан; **фурӯ мондан** *маҷ.* ҳайрон шудан, моту мабҳут шудан, чи кардани худро надониста ноилоҷ мондан; **фурӯ нишастан** *маҷ.* таскин ёфтан, паст шудан; ором гардидан; хомӯш шудан(*и оташ*); **фурӯ омадан** а) поин шудан, ба зер омадан, нузул кардан; б) *маҷ.* тавaққуф намудан; в) фурӯ рафтан, ғуруб кардан; **фурӯ рафтан** *маҷ.* ба даруни чизе даромадан; ғӯтидан, ғарқ шудан, тамоман дода шудан (ба хоб, ба хаёл); **фурӯ рехтан** *маҷ.* аз боло ба рӯи чизе рехтан, рехта болои чизеро пахш кардан; **лаб фурӯ бастан** хомӯш мондан, гап назадан, сукут кардан; **сар фурӯ овардан**, таъзим кардан; *маҷ.* итоат кардан, таслим шудан, сар хам кардан **фурӯ нишастан (рафтан)**-и офтоб, гуруби офтоб, фаромадани офтоб.

ФУРӮБАРӢ فروبری *маҷ.* балъидан, хӯрдан.

ФУРӮБАСТА فروبسته 1. ба ҳам баста, пӯшида. 2. *маҷ.* чигилшуда; сарбаста, мушкил.

ФУРӮГУЗОР فروگذار :**фурӯгузор кардан** дареғ доштан (коре, чизеро аз касе); кӯтоҳӣ, саҳлгирӣ кардан (дар коре).

ФУРӮГУЗОШТ فروگذاشت 1. ғафлат, сустӣ (дар коре); ба ҳоли худ гузоштани коре. 2. гузашт, чашмпӯшӣ (аз коре); **фурӯгузошт шудан** сустӣ рӯй додан, саҳлангорӣ ва ғафлат дар иҷрои коре, кӯтоҳӣ рӯ додан (аз тарафи касе дар коре).

ФУРӮҒ فروغ 1. рӯшноӣ, тобиш, партав, нур, тобиши офтоб, оташ *ва ғ.* 2. латофат, обу ранг, зебоӣ.

ФУРӮҒБАХШ فروغبخش 1. нурдиҳанда, рӯшноидиҳанда. 2. обурангдиҳанда, оропшдиҳанда, музаййин.

ФУРӮҒМАНД فروغمند 1. дорои нуру ҷило. 2. *маҷ.* зебо, бо обу ранг, музайян.

ФУРӮҒМАНДӢ فروغمندی 1. дурахшонӣ, тобандагӣ. 2. *маҷ.* зебоӣ, бообурангӣ, тазайюн.

ФУРӮДАСТ فرودست *маҷ.* зердаст, заиф, забун, оҷиз, дастнигар.

ФУРӮЗ فروز 1. равшанӣ, рӯшноӣ; фурӯзонӣ, тобиш. 2. равшанидиҳанда, рушноидиҳанда фурӯзанда.

ФУРӮЗАНДА فروزنده *ниг.* **афрӯзанда.**

ФУРӮЗАНДАГӢ فروزندگی хусусияти он чи ки фурӯзанда ва дурахшон аст; ҷило, таҷалло.

ФУРӮЗИНА فروزینه чӯбпора, параха, коғазу пахта ва хасу хошок, ки воситаи даргиронидани оташ мегардад, пешдаргирон.

ФУРӮЗОН فروزان 1. дурахшон, тобон, равшан, шӯълавар, барафрӯхта. 2. *маҷ.* пурхашму кина, барои хусумат омода: **оташи фурӯзон** а) оташи афрӯхта; б) *маҷ.* барои ҷангу кинаҷӯӣ омода.

ФУРӮЗОНДАН//ФУРӮЗОНИДАН فروزاندن// فروزانیدن афрӯхтан, равшан кардан, шӯълавар намудан (оташро).

ФУРӮЗОНӢ فروزانی равшанӣ, рӯшноӣ, шӯълаварӣ.

ФУРӮКАШ فروکش *кит.* аз сафар бозистодан, манзил кардан; иқомат; **фурӯкаш кардан** манзил кардан, иқомат намудан.

ФУРӮКАШӢ فروکشی 1. манзилу иқомат ихтиёр кадан. 2. фурӯбарӣ, дамкашӣ.

ФУРӮМОНДА فرومانده *мац.* 1. ҳайрон, ҳайратзада, мутаҳаййир. 2. дармонда, ба вазъи танг дучоршуда, оҷиз, дармонда.

ФУРӮМОНДАГӢ فروماندگی *мац.* ба аҳволи танг мондан, дармондагӣ, оҷизӣ.

ФУРӮМОЯ فرومایه дун, паст, разил, пастфитрат, бадасл; беқадру қимат, хор, залил, хасис, мумсик.

ФУРӮМОЯГӢ فرومایگی пастӣ, разолат, пастфитратӣ.

ФУРӮНИШОНӢ فرونشانی 1. *мац.* хомӯш кардан, паст кардан (*оташро*). 2. ором кардан, хобондан (*шӯришро*).

ФУРӮРАВАНДА فرورونده ғутаваршаванда (ба зер), поёнраванда, фурӯнишинанда, нопадидшаванда (офтоб, моҳ).

ФУРӮРАВӢ فرووری 1. фурӯ ғалтидан, резиш, чӯкиш (нисбат ба қисми ҷудошудаи кӯҳ, тарма, кон). 2. поёнравӣ, нишаст, ғуруб; **фурӯравии офтоб** ғуруби офтоб, нопадид шудани офтоб.

ФУРӮРАФТА فرورفته 1. рехта, харобшуда, азҳамрехта. 2. ғарқшуда, ғӯтаваршуда; **чашмони фурӯрафта** чашмони чӯкида (аз беморӣ, заъф *ва г.*).

ФУРӮРАФТАГӢ فرورفتگی *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮТАН فروتن *мац.* хоксор, шикастанафс, бетакаббур, тавозӯъкор.

ФУРӮТАНӢ فروتنی *мац.* хоксорӣ, тавозӯъ, шикастанафсӣ.

ФУРӮТАНОНА فروتنانه *мац.* бо тавозӯъ, бо хоксорӣ, хоксорона.

ФУРӮХАМИДА فروخمیده *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮХАМИДАГӢ فروخمیدگی хусусияти он ки ва он чи фурӯ мехамад; *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮХАМӢ فروخمی 1. фурӯ хамидан, нишеб шудан, поин шудан. 2. ҷой ва макони поин шудан, нишебӣ.

ФУРӮХТ فروخت 1. *асоси замони гузашта аз* **фурӯхтан**. 2. фурӯш, фурӯхтан; **хариду фурӯхт** хариду фурӯш, додугирифт.

ФУРӮХТА فروخته чизе, ки дар бадали пул ба касе вогузор карда шудааст; фурӯхташуда.

ФУРӮХТАН فروختن 1. ба фурӯш расонидан, ба ивази пул моле ё чизеро ба дигаре вогузор намудан, байъ; **фурӯхтани гуноҳ** маросими хоси динӣ дар вақти дафни мурдагон. 2. *мац.* хиёнат кардан, кӯрнамакӣ кардан: фурӯхта шудан, хиёнат кардан (ба коре, ба касе дар бадали гирифтани пул аз тарафи муқобил).

ФУРӮХТАНАШУДА فروخته نشده нафурӯхта, ба фурӯш нарафта.

ФУРӮХТАШУДА فروخته شده 1. он чи аз молу мавод, ки ба фурӯш рафтааст. 2. *мац.* ба хиёнат дучоргардида.

ФУРӮҲАР فروهر *д.* дар дини зардуштия сурати ғайримоддии ҳар як махлуқот, ки барои муҳофизат аз осмон фуруд меояд.

ФУРӮҲИДА فروهیده писандида, мақбул.

ФУРӮҲИШТА فروهشته сарозер, овезон, овехта.

ФУРӮҲИШТАН فروهشتن овезон ва сарозер кардан, овехтан.

фурӯш فروش *асоси замони ҳозира аз* **фурӯхтан**.

ФУРӮШ فروش 1. *чун ҷузъи баъдинаи калимаҳои мураккаб омада* маънои фурӯшандаи чизеро дорад: **китобфурӯш, матоъфурӯш**. 2. фурӯхтан, **фурӯши дона-дона** донабайъ фурӯхтани чизе; **барои фурӯш** барои фурӯхтан; **ба фурӯш гузоштан (мондан)** чизе ё молеро барои фурӯхтан ба харидор манзур кардан, фурӯхтанӣ шудан; **ба фурӯш расидан (рафтан)** *мац.* фурӯхта шудан; **фурӯш ёфтан** ба фурӯш расидан; **фурӯш шудан** фурӯхта шудан.

ФУРӮШАНДА فروشنده 1. он ки молеро ба фурӯш мерасонад. 2. молфурӯш, корманди муассисаи тиҷоратӣ, ки молро ба харидор манзур мекунад.

ФУРӮШАНДАГӢ فروشندگی амалу шуғли фурӯшанда, молфурӯшӣ.

ФУРӮШГОР فروشگار *ниг.* **фурӯшанда**; *муқоб.* **харидор**.

ФУРӮШГОҲ فروشگاه макони фурӯш, ҷои фурӯхтани молу маҳсулот: **фурӯшгоҳи марказӣ**.

ФУРӮШӢ فروشی чизи ба фурӯш гузошташуда, фурӯхтанӣ; **ҳавлии фурӯшӣ** ҳавлие, ки соҳибаш онро ба фурӯш мондааст.

ФУРҶА *а.* فرجه 1. *ниг.* **фарҷа**. 2. *маҷ.* вақт, фурсат.

ФУСАҚО *а.* فسقا *ҷ.* **фосиқ**.

ФУСАҲО *а.* فصحا *ҷ.* **фасеҳ**.

ФУСУҚ *а.* فسوق фисқ, фосиқӣ, бадахлоқӣ.

ФУСУН فسون *шакли дигари* **афсун**, макр, ҳила, тазвир; ҷоду, сеҳр, азоим; **фусун кардан** ҳила кардан, макр ба кор бурдан, сеҳр кардан, ҷоду кардан.

ФУСУНБАЁН فسون بیان *маҷ.* он ки истеъдоди балеғи суханбаёнӣ дорад; нотиқи сомеонро ба худ сахт ҷазбкунанда.

ФУСУНБАЁНӢ فسون بیانی *маҷ.* амали фусунбаён; тавассути нутқ ва баёни ҷозиб ҷалб кардан.

ФУСУНГАР فسونگر 1. он ки афсун мекунад; ҷодугар, соҳир. 2. *маҷ.* ҳилагар, маккор.

ФУСУНГАРӢ فسونگری амалу шуғли фусунгар, афсунгарӣ, ҷодугарӣ, соҳирӣ.

ФУСУНКОР فسون کار ҳилагар, маккор.

ФУСУНКОРӢ فسون کاری ҳилагарӣ, маккорӣ.

ФУСУНПАРДОЗ فسون پرداز *маҷ., ниг.* **фусунгар**.

ФУСУНПАРДОЗӢ فسونپردازی *маҷ., ниг.* **фусунгарӣ**.

ФУСУРДА فسرده *ниг.* **афсурда**, **фасурда**.

ФУСУРДАГӢ فسردگی *ниг.* **афсурдагӣ**.

ФУСУРДАДИЛ فسرده دل *маҷ.* ғамгин, ноумед, афсурдадил, дилмурда.

ФУСУРДАН فسردن *ниг.* **афсурдан**.

ФУСӮС فسوس 1. *ниг.* афсӯс. 2. тамасхур, истеҳзо.

ФУСҲАТ *а.* فسحت 1. вусъат, фароҳӣ, кушодагӣ, паҳноварӣ. 2. *маҷ.* дилкушодагӣ, хушвақтӣ, тафарруҳ (-и хотир).

ФУТ فوت бод ё ҳавое, ки аз миёни ду лаб беруи биёяд.

ФУТА فوته//فوطه 1. миёнбанде аз матоъ, ки ҷузъи либоси сӯгвории занон дар маросими азо мебошад. 2. дасторча. 3. рӯймол. 4. лӯнгӣ, ки дар вақти оббозӣ ва дар ҳаммом ба камар мебанданд.

ФУТБОЛ *англ.* فوتبال *варз.* бозиест бо тӯб байни ду гурӯҳ, ки дар майдон ёздаҳнафарӣ бо ҳам мусобиқа мекунанд.

ФУТБОЛБОЗ فوتبالباز бозингари мусобиқаи футбол; он ки бо футбол ҳамчун намуди варзиш машғул аст.

ФУТБОЛБОЗӢ فوتبال بازی машғул будан бо бозии футбол; як навъи машҳуртарини варзиш, ки мусобиқоти он дар сатҳҳои гуногун то миқёси ҷаҳонӣ баргузор мегардад.

ФУТУР *а.* فتور 1. сустӣ, заъф, афсурдагӣ, беҳолӣ; харобӣ, вайронӣ; **футур расонидан** хароб кардан, осеб расонидан; **футур рафтан** (*аз чизе*) рӯ додани заъфу харобӣ ба чизе.

ФУТУРИЗМ *фр.* فتوریزم ҷараёне дар адабиёт ва санъат, ки воқеиятро рад ва тамоми анъанаҳоро инкор мекунад.

ФУТУРИСТ *фр.* فتوریست *адш.* пайрави футуризм дар адабиёт ва санъат.

ФУТӮҲ *а.* فتوح 1. *ҷ.* **фатҳ**. 2. *маҷ.* кушоиши кор, пешрафт дар корҳо.

ФУТӮҲОТ فتوحات *ҷ.* футӯҳ ё *ҷамъулҷамъи* **фатҳ**.

ФУҲУЛ *а.* فحول *ҷ.* **фахл** 1.

ФУЧФУЧ//ФУҶФУҶ فجفج//فچفچ *гуфт., маҷ.* 1. пичир-пичир гап задан, зери лаб гап задан, бо овози паст, пинҳон гап задан. 2. *маҷ.* бӯсадиҳӣ.

ФУҶОАТ فجائة *ниг.* **фаҷоат**.

ФУҶУР *а.* فجور баромадан аз роҳи рост, бадкорӣ, бадахлоқӣ, зинокорӣ: **фисқу фуҷур**.

ФУҶҶОР *а.* فجّار *ҷ.* **фоҷир**.

ФУШОР فشار 1. гапи фаҷ, бемаза, ҳазён, сафсата. 2. дашном, ҳақорат.

ФУШУРДА فشرده 1. пахшшуда, зеркардашуда; **фушурда шудан** пахш ва зер шудан, дар таъзиқ ва фишор мондан. 2. мухтасар, кӯтоҳ; **фушурдаи мақола** мухтасари мақола, тезис.

ФУШУРДАН فشردن фишор додан, дар тазйиқ гирифтан, зер ва пахш кардан, ҷафидан; **даст фушурдан** дасти ҳамдигарро фишор дода вохӯрӣ кардан.

ФӮЗИДАН فوزيدن оруғ додан, *ниг.* **пӯзидан**.

ФӮЛА فوله дар даруни пӯст мулоимшуда (*мас. харбуза ва монанди ин*); **фӯла кардан** сусту пачақ кардан.

ФӮЛОД فولاد *ниг.* **пӯлод**.

ФӮЛОДБОЗУ فولادبازو *маҷ.* маҳкамбозу, қавибозу, зӯрманд.

ФӮЛОДГУДОЗӢ فولادگدازی *хим.* гудохтан ва об кардани фӯлод.

ФӮЛОДӢ//ФӮЛОДИН فولادی//فولادين аз пӯлод сохташуда, он чи аз пӯлод сохта мешавад.

ФӮЛОДРЕЗӢ فولادريزی *ниг.* **пӯлодрезӣ**.

ФӮТА فوته//فوطه *ниг.* **фута**.

ФӮТАБОФ فوته باف он ки фӯта тайёр мекунад.

ФӮТАБОФӢ فوته‌بافی амалу шуғли фӯтабоф, фӯта бофтан.

ФӮҲШ فحش *ниг.* **фаҳш**.

Х

Х *ҳарфи бисту ҳафтуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* «хе, хо», *(خ); дар ҳисоби абҷад ба адади 600 баробар аст.*

ХАБА//ХАФА خبه//خفه гулӯфишурдагӣ: **хаба кардан** буғӣ кардан.

ХАБАБ *а.* خبب 1. ба навбат бар сари як пой истодан. 2. навъе аз тохтани асп.

ХАБАЗДӮ//ХАБАЗДӮК خبزدو//خبزدوک *кит.* гамбуск.

ХАБАК خبک *кит.* фишурда шудани гулӯ, ғиҷовак.

ХАБАР *а.* خبر 1. огоҳӣ, дарак, иттилоъ. 2. матлабе, ки барои огоҳии умум дар матбуот, радио *ва г.* дода мешавад. 3. *грам.* он ҷузъи ҷумла, ки кору ҳаракат, амалу ҳолат ё чигунагии муносибати мубтадоро ифода мекунад; аз ҷиҳати сохту таркиб ва воситаи ифода хелҳои гуногун дорад: **хабари сода, хабари таркибӣ, хабари феълӣ, хабари номӣ** *ва г.*; **хабар гирифтан** аҳвол пурсидан, сиҳату саломатии касеро ҷӯё шудан; **хабар додан** дарак додан, огоҳ кардан; **хабар доштан** огоҳ будан, дараки чизеро донистан; **хабар ёфтан** огоҳ шудан, донистан, фаҳмидан, иттилоъ пайдо намудан; **хабар кардан** а) огоҳ кардан, дарак додан ба касе чизеро; б) даъват кардан, ҷеғ задан, таклиф намудан; **хабар кашидан** матлаберо ба касе расондан, суханчинӣ кардан, сухани касеро ба назди касе рафта гуфтан; **хабар овардан** матлаберо ба касе расондан; **хабар расонидан** касеро аз коре огоҳ сохтан, хабари чизеро ба касе дарак додан.

ХАБАРБАР خبربر 1. он ки хабар, паём мебарад. 2. хабаркаш; суханчин.

ХАБАРБАРӢ خبربری 1. *ниг.* **хабардиҳӣ**. 2. *ниг.* **хабаркашӣ**.

ХАБАРБИЁР خبربیار *гуфт., ниг.* **хабаровар**.

ХАБАРБИЁРӢ خبربیاری *гуфт., ниг.* **хабароварӣ**.

ХАБАРГИР خبرگیر 1. он ки аз аҳволи касе хабар мегирад, он ки дараки чизеро мегирад, аҳволпурс. 2. ҷосус.

ХАБАРГИРӢ خبرگیری 1. хабар гирифтан, аҳволи чизеро фаҳмидан. 2. ҷосусӣ.

ХАБАРГИРОН خبرگیران хабар гирифта истодан, доимо ба хабаргирӣ рафтан (омадан).

ХАБАРГУЗОР خبرگذار *кит.* оваранда, расонанда ва ё фиристонандаи хабар.

ХАБАРГУЗОРӢ خبرگذاری 1. созмон ва идорае, ки ба гирдоварӣ ва пахши хабарҳо барои расонаҳои гурӯҳӣ машғул аст: **хабаргузории ховар**. 2. гумоштагӣ, вакилӣ. 3. дастнишондагӣ, ҷосусӣ.

ХАБАРДИҲАНДА خبردهنده хабаррасон, ахбордиҳанда, огоҳкунанда.

ХАБАРДИҲӢ خبردهی хабаррасонӣ, ахбордиҳӣ, огоҳ кардан.

ХАБАРДОР خبردار бохабар, огоҳ, воқиф, мутталеъ; **хабардор кардан** огоҳ намудан, воқиф

сохтан (*касеро аз коре ё ҳодисае*), маълум кардан (*чизеро ба касе*); **хабардор шудан (гардидан)** огоҳ шудан, воқиф гардидан; **хабардор бош**! огоҳ бош!, эҳтиёт шав!, дар ғафлат намон!.

ХАБАРДОРӢ خبرداری огоҳӣ, воқифӣ, огоҳ будан; **хабардорӣ кардан** хабар гирифта истодан.

ХАБАРДОРКУНАНДА خبردارکننده *ниг.* **хабардиҳанда.**

ХАБАРӢ خبری даъватшуда, хабар карда (*ба ҷое*); **хабарӣ будан** хабаршуда будан.

ХАБАРКАШ خبرکش он ки гапи касеро ба мақсади низоъандозӣ ба каси дигаре мерасонад; гапчин, суханчин, ҷосус.

ХАБАРКАШӢ خبرکشی гапи касеро рафта дар назди касе гуфтан, суханчинӣ; **хабаркашӣ кардан** суханчинӣ кардан, гапи касеро рафта ба касе расондан (*бо мақсади вайронкорӣ*).

ХАБАРНАВИС خبرنویس он ки барои рӯзнома дар бораи ҳодисае маълумоти мухтасар менависад, мухбир.

ХАБАРНАВИСӢ خبرنویسی ба рӯзнома ва дигар расонаҳои гурӯҳӣ ва ё барои хабаргузорӣ аз маҳалҳо хабар навиштан, ахбордиҳӣ.

ХАБАРНИГОР خبرنگار он ки дар бораи ҳодисае барои рӯзнома хабар мефиристонад; ахборнавис, мухбир.

ХАБАРНИГОРӢ خبرنگاری 1. касб ва шуғли хабарнавис, мухбирӣ, навиштани ахбор барои рӯзнома, радио *ва ғ.* 2. хабаргузорӣ.

ХАБАРНОМА خبرنامه 1. огоҳинома, барои анҷоми коре хабари хаттӣ фиристодан. 2. нашрия ё расонае, ки гузоришҳои хабарии ягон муассисаро пахш мекунад.

ХАБАРОВАР خبرآور он ки хабареро аз касе ё ҷое ба касе ё ба ҷое овардааст.

ХАБАРОВАРӢ خبرآوری расондани хабар, овардани маълумот.

ХАБАРПАРОКАНӢ خبرپراکنی 1. пароканиши хабарҳо, паҳн кардани хабар. 2. паҳн кардани хабарҳои бардурӯғ.

ХАБАРПУРС خبرپرس он ки хабар мепурсад, хабаргир, аҳволпурс.

ХАБАРПУРСӢ خبرپرسی хабаргирӣ, аҳволпурсӣ, пурсидани ҳолу аҳволи касе.

ХАБАРРАСОН خبررسان 1. муждарасон, пайк. 2. маълумотдиҳанда, ахбордиҳанда, мухбир; хабаркаш.

ХАБАРРАСОНӢ خبررسانی 1. муждарасонӣ. 2. маълумотдиҳӣ; хабаркашӣ.

ХАБАРХОН خبرخوان он ки дар шабакаи хабарӣ барои ислоҳ кардани хабар онро баланд мехонад.

ХАБАРЧИН خبرچین суханчин, хабаркаш.

ХАБАРЧИНӢ خبرچینی суханчинӣ, хабаркашӣ.

ХАБАРЧӢ خبرچی 1. хабаровар, хабаррасонанда, огоҳ ва воқифкунанда. 2. он ки касонро ба тӯй ё маъракае даъват мекунад; даъваткунанда.

ХАББОЗ *а.* خباز нонвой, нонпаз; нонфурӯш.

ХАББОЗӢ خبازی нонвойӣ, нонпазӣ; нонфурӯшӣ

ХАБЕРА خبیره *кит.* ҷамъ, ҷамъи ҳисоб; **хабера шудан** ҷамъ шудан, фароҳам омадан.

ХАБИР *а.* خبیر бисёр огоҳ ва хабардор; бисёр доно ва кордон.

ХАБИС *а.* خبیث палид, паст, бадкирдор, лаим.

ХАБИСӢ خبیثی палидӣ, пастӣ, лаимӣ, бадтинатӣ, разолат.

ХАБОК خباک *кит.* чордевори саркушода, ки чорворо шабҳо дар он нигоҳ медоранд.

ХАБОСАТ *а.* خباثت палидӣ, нопокӣ, бадкирдорӣ.

ХАВ I خو алафи бегонае, ки дар миёни ғалла *ва ғ.* мерӯяд, алафи печак.

ХАВ II خو хараки чӯбин барои болои он истодан дар вақти кор кардани гилкор.

ХАВЗ *а.* خوض ба коре бо диққат машғул шудан; **хавз кардан** (*ё* **намудан**) а) чуқур рафтан дар коре, чуқур фикр кардан; машғул ва саргарми чизе будан; б) тӯҳмат кардан, бӯҳтон кардан, бадӣ кардан; фитна кардан, игво кардан.

ХАВИД//ХАВЕД//ХИВЕД//ХЕД خوید//خید *бот.* сабза ва гиёҳ, пояҳои ҷав ва гандуми ҳанӯз сарак набаста.

ХАВОЗА خوازه чӯбҳои бар сари сутунҳо баста, ки

дар бинокорӣ дар болои вай бинокорон истода кор мекунанд; **хавозаи ангур** чӯбҳои бар сутунҳо гузошта, ки навдаҳои токро ба болои он мегиранд.

ХАВОЗАБАРДОРӢ خوازه بردارى сохтани хавоза барои навдаҳои ток.

ХАВОНИН *а.* خوانين *ҷ.* **хон** I.

ХАВОРИҚ *а.* خوارق *ҷ.* **хорик** 2.

ХАВОС(С) I *а.* خواص *ҷ.* **хосият**; хосиятҳо, хислатҳо; табиат, мизоҷ.

ХАВОС(С) II *а.* خواص *ҷ.* **ҳосса**; қувваи дарк, қувваи дарёфт; зеҳн, ҳуш; **хавоси парешон** хотири парешон, дили ноором; хавос шудан, парешонхотир шудан

ХАВОТИР *а.* خواطر *ҷ.* **хотир**; мушаввашхотирӣ; ҳаяҷон, изтироб, безобитагӣ; **ба хавотир афтодан** ба ташвиш афтодан, аз чизе нохотирҷамъ шудан; **хавотир кардан** ба ҳаросу ташвиш андохтан (*касеро*), мушаввашхотир гардонидан; **хавотир кашидан** ба дил ваҳм афтодан, нохотирҷамъ будан, ваҳму хавф доштан.

ХАВОТИРӢ خواطرى нохотирҷамъӣ, ташвишнокӣ.

ХАВОТИРКАШОНА خواطرکشانه бо хавотиркашӣ.

ХАВОТИРНОК خواطرناک мушаввашхотирона.

ХАВОТИРОМЕЗ خواطرآميز бо тарсу ҳарос, бо мушаввашхотирӣ.

ХАВФ *а.* خوف бим, тарс, воҳима, хатар; **дар хавф будан** тарс доштан, дар ҳолати ваҳму бим воқеъ шудан; **хавф доштан** аз касе, чизе тарсидан, дар ҳарос будан.

ХАВФДОР خوف دار *ниг.* **хавфнок.**

ХАВФНОК خوفناک тарснок, бимнок, хатарнок, ҳавлнок.

ХАВФНОКӢ خوف ناکی хатарнокӣ, бимнокӣ.

ХАВФОВАР خوف‌آور хавфэҷодкунанда, хатаровар.

ХАД I خد *ниг.* **худ** 1.

ХАД II *а.* خد рухсора, гуна, сурат.

ХАДАМ *а.* خدم *ҷ.* **ходим.**

ХАДАМОТ خدمات *ҷ.* **хидмат**, хизмат.

ХАДАМОТӢ خدماتى *мансуб ба* **хадамот.**

ХАДАНГ خدنگ 1. дарахте бисёр сахт, ки аз чӯби он тир, найза ва зини асп месохтанд. 2. тире, ки аз чӯби ин дарахт месохтанд.

ХАДАНГАФКАН خدنگ‌افکن *кит.* тирандоз.

ХАДАНГДОР خدنگ‌دار :**тири хадангдор** тири аз хаданг сохташуда.

ХАДАНГЗОР خدنگ‌زار ҷангали дарахтони хаданг, анбӯҳи дарахтони хаданг.

ХАДАР *а.* خدر 1. сустии узви бадан, карахт шудани бадан, шах шудан. 2. торикӣ, ҷои торик.

ХАДЕВ خديو 1. подшоҳ; сардор, соҳиб. 2. Худо. 3. лақаби подшоҳони Миср.

ХАДЕВӢ خديوى подшоҳӣ, сардорӣ, соҳибӣ.

ХАДЕШ خديش *кит.* 1. молик; подшоҳ. 2. кадбону, соҳиби хона.

ХАДРА خدره *гуфт.* навда, шохча.

ХАДУК خدوک халал, монеа; **хадук додан** халал расонидан; **хадук хӯрдан** халал ёфтан.

ХАЁЛ *а.* خيال 1. фикр, андеша. 2. пиндошт, гумон, зан(н). 3. орзу, тасаввур: **хаёлҳои ширини ҷавонӣ**. 4. он чи дар хоб дида шуда дар андешаи кас пайдо мешавад; он чи аз дида дар хотир мемонад; **ба хаёлам...** ба фикри ман, аз рӯи пиндор ва гумони ман; **хаёли хом** фикри беасос, орзуи ношуданӣ, пиндори нодуруст; **ба хаёли** *касе, чизе* **афтодан** орзуманди касе, чизе шудан; **аз хаёл гузарондан** фикри чизеро кардан; **хаёл доштан** орзу доштан, дар фикри чизе будан; **хаёл кардан** фикр кардан, тасаввур кардан, пиндоштан; **хаёл паридан** парешонхотир шудан, мушавваш будан; **ба хаёл расидан** ба хотир овардан, ба ёд омадан; **ба хаёл (фурӯ) рафтан** ғарқи фикру андеша шудан.

ХАЁЛАН *а.* خيالاً дар олами хаёл; дар олами тасаввур ва пиндошт.

ХАЁЛАНГЕЗ خيال انگيز он чи боиси хаёл мешавад; он чи касро ба хаёл меандозад.

ХАЁЛАНДЕШ خيال انديش касе, ки бисёр фикру хаёл мекунад; он ки нақшаҳои бисёри ғайриамалӣ мекашад.

ХАЁЛАНДЕШӢ خيال‌انديشى бисёр фикру хаёл

кардан; нақшаҳои ғайриамалӣ кашидан.

ХАЁЛАТӢ خیالتی *ниг.* **хаёлотӣ**.

ХАЁЛБОФ خیالباف он ки дар зеҳни худ фикру андешаҳои ғайриамалӣ мепарварад.

ХАЁЛБОФӢ خیالبافی фикру андешаҳои ғайр-амалӣ парваридан.

ХАЁЛӢ خیالی 1. тасаввурӣ, ғайриҳақиқӣ, тахайюлӣ. 2. одами хаёлотӣ, савдоӣ.

ХАЁЛМАНД خیالمند бо фикру хаёл, ғарқи фикру андеша, хаёломез.

ХАЁЛМАНДОНА خیالمندانه дар ҳолати фикру андеша, ғарқи фикру андеша, андешакунон.

ХАЁЛОЛУД خیال آلود ғарқи фикру андеша, хаёл-мандона.

ХАЁЛОМЕЗ خیال آمیز омехтаи хаёл, хаёлманд.

ХАЁЛОТ خیالات *ҷ.* **хаёл**; фикру андешаҳо, тасав-вурот.

ХАЁЛОТӢ خیالاتی он ки ба фикру пиндорҳои ғайриодӣ дода мешавад; савдоӣ; **хаёлотӣ шу-дан** эътидол ва мувозинати фикрии худро аз даст додан, савдоӣ шудан.

ХАЁЛПАРАСТ خیالپرست одами хаёлотӣ, сав-доӣ, мутахайййл.

ХАЁЛПАРАСТӢ خیالپرستی дар банди хаёл шу-дан, побанди фикру андешаҳои ғайривоқеӣ будан.

ХАЁЛПАРВАР خیال پرور хаёлотӣ, он ки хаёлан иҷрои амалҳои худро орзу мекунад.

ХАЁЛПАРЕШОН خیال پریشان мушаввашхотир, он ки хотири парешон дорад.

ХАЁЛПАРЕШОНӢ خیالپریشانی мушаввашхоти-рӣ, андешаи парешон доштан.

ХАЗ *а.* خز ҷонвари хурдҷусса аз ҷинси самур; **пӯстини хаз** пӯстине, ки аз пӯсти хаз дӯхта шудааст.

ХАЗАНДА خزنده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **хазидан**. 2. ҷонваре, ки дасту по надорад ва хазида роҳ мегардад (*мисли мор, сусмор ва г.*).

ХАЗАР I خزر кӯр будани яке аз ду чашм; қинҷир. 2. танг ва хурд гаштани чашм; дидан бо гӯшаи чашм.

ХАЗАР II خزر 1. номи дигари баҳри Каспий, баҳри Хазар. 2. *таър.* вилояте дар соҳили баҳри Хазар ва ҳудуди Гелони Эрон. 3. *кӯҳн.* номи мардуме, ки дар навоҳии Хазар дар соҳилҳои баҳри Каспий дар асрҳои миёна зиндагӣ мекарданд, қавме, ки номи ин баҳр аз номи он гирифта шудааст.

ХАЗАР III *а.* خزر 1. тозагӣ, кабудӣ. 2. сабза. 3. сабзавот.

ХАЗАРӢ خزری *кит. марбут ба* **хазар**.

ХАЗАФ *а.* خزف сафол; сафолин, зарфи сафолин, ҳарчизи сафолин.

ХАЗАФПОРА خزف پاره сафолпора.

ХАЗИБ خزیب рангкарда (*мас., бо ҳино*).

ХАЗИДАН خزیدن 1. ба сина ва шикам дароз ка-шида пеш рафтан, гавак кашидан. 2. оҳиста, ниҳонӣ ба ҷое даромадан; **хазида-хазида** га-вак кашида, гаваккашон.

ХАЗИНА *а.* خزینه ҷои нигоҳ доштани пул ва ҷавоҳирот; сандуқи давлатӣ; ганҷина.

ХАЗИНАДОР خزینه‌دار нигаҳбони хазина; мута-саддии хазина, сандуқдор.

ХАЗИНАДОРӢ خزینه‌داری 1. шуғл ва амали хази-надор. 2. маҳал ва ҷои ҷамъшудаи молу сар-ват ва хазина. 3. идораи хазинадорӣ дар Ва-зорати молия.

ХАЗИНАДУЗД خزینه‌دزد он ки молу мулк ва пулу сарватро аз худ мекунад; ғоратгари хазина.

ХАЗИНАДУЗДӢ خزینه‌دزدی молу мулк ва пулу сарватро аз худ кардан, рабудан; ғоратгарӣ кардан.

ХАЗИНАХОНА خزینه خانه ҷое, ки пули нақд ва чизҳои қиматбаҳо нигаҳдорӣ мешавад, хази-на, ганҷхона, ганҷина.

ХАЗОИН خزاین *ҷ.* **хазина**.

ХАЗОН خزان 1. яке аз чор фасли сол, тирамоҳ, пойиз. 2. баргҳои зарду хушкшуда, барги хушкидаю рехта; **мавсими (фасли) хазон** фас-ли тирамоҳ, фасли хушкида рехтан ва хазон шудани барги дарахтон; **хазон шудан** а) паж-мурдан, зард шудан, хушкидан; б) *маҷ.* рӯ ба завол рафтан, нобуд гаштан, ҳалок гардидан.

ХАЗОНА *а.* خزانه *ниг.* **хазина**.

ХАЗОНАДОР خزانه‌دار *ниг.* **хазинадор**.

ХАЗОНАДОРӢ خزانه‌داری *ниг.* **хазинадорӣ**.

ХАЗОНАК خزانک :**хазонак кардани харбуза**.

ХАЗОНАХОНА خزانه‌خانه *ниг.* **хазинахона**.

ХАЗОНБАРГ خزان برگ барги зардшуда, хазонгардида.

ХАЗОНДИДА خزاندیده он чи фасли тирамоҳро аз сар гузаронидааст; ба офати хазон гирифторшуда; афсурда, пажмурда.

ХАЗОНЗАДА خزان زده *ниг.* **хазондида**.

ХАЗОНИЯ خزانیه *адш.* шеъре, ки дар васфи тирамоҳ, пойиз суруда мешавад.

ХАЗОНКАРДА خزان‌کرده *ниг.* **хазонрасида**.

ХАЗОНРАСИДА خزانرسیده он чи бар асари беобӣ ё омадани фасли тирамоҳ хазон шудааст; пажмурда ва бетароват.

ХАЗОНРЕЗ خزانریز :**фасли хазонрез** фасли тирамоҳ, мавсими баргрезон.

ХАЗОНРЕЗӢ خزانریزی мавсими зард шуда, хушкида рехтани барги дарахтон; тирамоҳ.

ХАЗХАЗОН خزخزان *кит.* дар ҳоли хазидан.

ХАЙЁМ *а.* خیام 1. устои хаймадӯз, хаймасоз, чодирдӯз. 2. тахаллуси шоир ва риёзидони машҳури форсу тоҷик Умари Хайём (соли вафоташ 1123).

ХАЙЁТ *а.* خیات либосдӯз, дӯзанда, дарзӣ; **хайёти азал** *киноя аз* Худо.

ХАЙЁТӢ خیاتی либосдӯзӣ, дӯзандагӣ, дарзигӣ.

ХАЙЗУРОН *а.* خیزران як навъ най, бамбук.

ХАЙЛ *а.* خیل 1. *кит.* гурӯҳ, ҷамоа, тоифа; *муқ.* **хел**. 2. аскарони савора, саворон. 3. галаи аспҳо.

ХАЙЛТОШ خیلتاش *кит.* ҳамхайл, ҳамгурӯҳ, аз як тоифа, ҳамқабила.

ХАЙЛХОНА خیلخانه макони як гурӯҳи одамон, хона.

ХАЙМА *а.* خیمه чодир, хиргоҳ; **хайма задан** чодир барпо кардан, чодир шинондан.

ХАЙМАГӢ خیمگی 1. *марбут ба* **хайма**, он чи махсуси хайма аст. 2. *кит.* он ки кораш задан ва ҷамъ кардани хайма аст. 3. он ки дар хайма ҷойгир шудааст; *маҷ.* духтар, зан.

ХАЙМАГОҲ خیمه‌گاه ҷои чодир, хиргоҳ: бошишгоҳ, қароргоҳ.

ХАЙМАДӮЗ خیمه‌دوز хайём, чодирдӯз, хиргоҳдӯз.

ХАЙМАДӮЗӢ خیمه‌دوزی хайёмӣ, чодирдӯзӣ, хиргоҳдӯзӣ.

ХАЙМАШАҲРАК خیمه شهرک шаҳрчаи хаймаҳишинон.

ХАЙМАЗОР خیمه‌زار ҷое, ки хаймаи зиёде барпост.

ХАЙР *а.* خیر 1. некӣ, хубӣ, нағзӣ; *муқоб.* **шар**, бадӣ. 2. эҳсон, кори неке, ки нафъаш ба мардум мерасида бошад; **амри (кори) хайр** а) кори нек, некӣ ба мардум; б) *маҷ.* тӯй. 3. хуб, нағз (*ифодаи ризоӣ*); **хайр гуфтан** розӣ шудан, розигӣ додан, розигӣ баён намудан; **хайра мақдам гуфтан** хуш омадед гуфтан, омадан ва ташрифи касеро табрик кардан; **хайру хуш (маъзур) кардан** видоъ намудан.

ХАЙРА *а.* خیره :**хайра мақдам**! қадам ба хайр бод!, хуш омадед!

ХАЙРАНДЕШ خیراندیش он ки дар фикри некӣ ба касон аст, неххоҳ, хайрхоҳ.

ХАЙРАНДЕШӢ خیراندیشی майл ва рағбат ба некии касон, хостори нағзии касон будан.

ХАЙРАНДЕШОНА خیراندیشانه хайрхоҳона, аз рӯи хайрандешӣ.

ХАЙРБОД خیرباد видоъ, орзуҳои нек баён кардан вақти видоъ; **хайрбод гуфтан (кардан)** некӣ хостан вақти видоъ.

ХАЙРГАРД خیرگرد он ки ба ҳар ҷо гашта хайрот ҷамъ мекунад, гадо, садақаталаб.

ХАЙРГӮЙ خیرگوی гуфтани суханҳои хайр–хоҳона ва таскинбахш; видоъгӯӣ, хайрухуш кардан.

ХАЙРИЯ *а.* خیریه он чи нафъ ва хайри халқ дар он аст; **ҷамъияти хайрия** иттиҳодияи одамони хайрхоҳ бо мақсади ёрӣ расондан ба мӯҳтоҷон.

ХАЙРИЯТ *а.* خیریت хубӣ, некӣ; салоҳ, офият; **кор ба хайрият гузашт** кор ба некӣ анҷомид, оқибати кор нағз шуд; **хайрият ки**... нағз ки.... хуб аст ки...

ХАЙРИЯТАСАР خیریت اثر хайриятовар, кори ба

некӣ анҷоманда.

ХАЙРӢ خیری **:гули хайрӣ** гули маъруфе, ки бештар сафед, сурх ва кабудранг мешавад ва дар тиб истифода мешавад.

ХАЙРКУНАНДА خیرکننده эҳсонкунанда, карим.

ХАЙРОТ *а.* خیرات 1. эҳсон, садақа, худоӣ. 2. пул, йиртиш *ва г.*, ки вақти ҷаноза тақсим карда мешавад.

ХАЙРОТӢ خیراتی ҳар чизе, ки барои хайрот пешниҳод шудааст.

ХАЙРУХУШ خیروخوش *ниг.* **хайр**.

ХАЙРХОНА خیرخانه 1. макони хайру эҳсон. 2. ҷои буду боши муваққат ва додани хӯрду хӯрок барои бенавоён.

ХАЙРХОҲ خیرخواه он ки некӣ ва беҳбудии дигаронро хоҳон аст, некандеш; **хайрхоҳ будан** нисбат ба касе ё коре некхоҳ будан.

ХАЙРХОҲӢ خیرخواهی хайр хостан ба дигарон, некӯкорӣ; **хайрхоҳӣ кардан** толиби некии касе будан, тарафдорӣ кардан.

ХАЙРХОҲОНА خیرخواهانه аз рӯи хайрхоҳӣ, бо мақсади некиталабӣ.

ХАКАС خکس хакасҳо (*халқи сокини* вилояти мухтори Хакасияи Федератсияи Русия).

ХАКАСӢ خکسی *мансуб ба* **Хакас**.

ХАЛА I خله дарди сахти халандаи дарунӣ дар паҳлӯ, шикам *ва г.*; **хала задан** дард кардани ягон ҷои бадан, пайдоиши халиш дар ягон узви бадан; **хала шудан** гирифторӣ ба дарди хала.

ХАЛА II خله **:хала кардан** халачӯб халонидан, нихта кардан (*ба хар*).

ХАЛА III خله *кит.* ҳарза, ёва, сафсата, гапи бемаънӣ; қилуқол.

ХАЛА IV خله *кит.* суккони киштӣ.

ХАЛАК خلک 1. сарсӯзан. 2. аломат, нишоне ё сурате, ки ба воситаи сӯзан ба сари сина халонда мешавад.

ХАЛАҚ *а.* خلق кӯҳна, кӯҳнашуда; либоси жанда ва фарсуда.

ХАЛАҚПӮШ *а.* خلق پوش кӯҳнапӯш, жандапӯш.

ХАЛАЛ *а.* خلل 1. рахна, шикофӣ байни ду чиз. 2. нуқсон, монеа; зарар, зиён; **халал расидан ба** *чизе* зиён расидан, нуқсондор шудан; **халал додан (расондан)** монеъ шудан, рахна задан ба коре.

ХАЛАЛДОР خلل دار нуқсондор, зиёндор; **халалдор будан** айбнок будан, нуқсондор будан.

ХАЛАЛДОРШАВӢ خلل دارشوی халалёбӣ.

ХАЛАЛНОПАЗИР خلل ناپذیر он чи қобили халал ва зиён нест, устувор, собит, вайроннашаванда.

ХАЛАЛНОПАЗИРӢ خللناپذیری устувор, тасбият, зиённопазир будан.

ХАЛАЛПАЗИР خللپذیر ноустувор, нопойдор.

ХАЛАЛРАСОН خللرسان ба амал ё коре халал расондан, монеъ шудан, зараррасон.

ХАЛАЛРАСОНАНДА خللرساننده монеъшаванда, зиёновар, монеарасонанда.

ХАЛАЛРАСОНӢ خللرسانی монеъ шудан, зиёноварӣ, зараррасонӣ.

ХАЛАНДА خلنده 1. *сифати феъли замони ҳозира аз* **халидан**. 2. фурӯраванда, тез.

ХАЛАНОК خلهناک халонанда, халазананда; дарди хала.

ХАЛАНҶ خلنج *бот.* навъи буттаи майдабарги ҳамешасабз.

ХАЛАНҶӢ خلنجی *мансуб ба* **халанҷ**.

ХАЛАФ *а.* خلف аз пас оянда; ворис, писар; писари нек, фарзанди сазовор; ҷонишин; *муқоб.* **салаф I**.

ХАЛАХӮР خلهخور 1. зудмутаассиршаванда; зудранҷ, оташиншаванда. 2. *маҷ.* он ки бе тазйиқ коре намекунад, он ки ба нихта кардан одат кардааст.

ХАЛАЧӮБ خلهچوب чӯбдасти нӯгтез барои рондани чорпоён.

ХАЛАҶОН خلهجان ҳаяҷон, изтироб, такон хӯрдан.

ХАЛИДАДИЛ خلیدهدل *кит., киноя аз* дилшикаста; хаста, ранҷида, дилозурда.

ХАЛИДАН خلیدن фурӯ рафтан, фурӯ рафтани чизи нӯгтезе (*хор, сӯзан ва г.*) ба бадани кас ё ба чизи дигар.

ХАЛИДАРАВОН خلیده‌روان *кит.* рӯхафтода, рӯхафсурда; ранчур.

ХАЛИҚ *а.* خلیق 1. лоиқ, сазовор. 2. хушхӯй, хушахлоқ; 3. чизи офаридашуда, махлуқ.

ХАЛИҚАТ *а.* خلیقت 1. табиат, сиришт, ниҳод, хулқ. 2. чизи офаридашуда, офаранда, махлуқ.

ХАЛИЛ *а.* خلیل 1. дӯст, дӯсти меҳрубон, дусти наздик. 2. *д.* шакли кӯтоҳи Халилуллоҳ лақаби Иброҳими пайғамбар аст.

ХАЛИЛИХӮРАК خلیلی‌خورک *гуфт.* номи хашарае.

ХАЛИЛӢ خلیلی навъе аз ангури тезпаз.

ХАЛИФА *а.* خلیفه *таър.* 1. ҷонишин, касе, ки ҷонишини каси дигаре бошад. 2. лақаби подшоҳони ислом, ки ноиби Муҳаммади пайғамбар (с) ва пешвои мусулмонон маҳсуб мегаштанд. 3. ҷонишин, дастёри усто, косиб.

ХАЛИФАГАРӢ خلیفه‌گری 1. халифагӣ; устое, ки дар касби худ роҳбарӣ ва сарпарастии шогирдонро дар ӯҳда дорад. 2. мақоми пешвоӣ дар бархе аз фирқаҳо ва гурӯҳҳои масеҳият. 3. маҳорати халифа.

ХАЛИФАЗОДА خلیفه‌زاده 1. фарзанди халифа, бузургзода, калонзода. 2. *маҷ.* инсон.

ХАЛИФАКОР خلیفه‌کار шахсе, ки дар устохона халифа шуда кор мекунад.

ХАЛИФАКОРӢ خلیفه‌کاری коргарӣ дар устохонаҳои косибӣ.

ХАЛИФАНИШИН خلیفه‌نشین дорулхилофа, ҷой ва мақоми нишасти халифа, нишастгоҳи халифа.

ХАЛИҶ خلیج *ҷуғр.* қисме аз дарё (баҳр), ки ба хушкӣ фурӯ рафта аз се тараф бо хушкӣ иҳота шудааст.

ХАЛИШ I خلش *исми феълӣ аз* **халидан**.

ХАЛИШ II خلش ғавғо, ошӯб, шӯру ғавғо.

ХАЛИШ III خلیش лойи часпанда, гили часпак, лачан.

ХАЛҚ *а.* خلق 1. офаридан, ба вуҷуд овардан; **халқ кардан** ба вуҷуд овардан. 2. мардум, тӯдаи одамон; аҳолии як мамлакат.

ХАЛҚДӮСТ خلق دوست *ниг.* **халқпарвар**.

ХАЛҚДӮСТӢ خلق دوستی *ниг.* **халқпарварӣ**.

ХАЛҚИЯ *а.* خلقیه халқи одӣ, мардуми авом.

ХАЛҚИЯТ *а.* خلقیت 1. халқӣ будан, ба халқ тааллуқ доштан. 2. гурӯҳ; қавм, халқ.

ХАЛҚӢ خلقی 1. *мансуб ба* **халқ**, аз они халқ; мувофиқ бо рӯҳи халқ, бо маданият ва ҷаҳонбинии халқ. 2. *мансуб ба* **мамлакат**, ба давлат.

ХАЛҚОЗОР خلق‌آزار он ки бо мардум бадрафторӣ мекунад, мардумозор, золим, ситамгар.

ХАЛҚОЗОРӢ خلق‌آزاری мардумозорӣ, ситамгарӣ, золимӣ, бадрафторӣ нисбат ба халқу мардум.

ХАЛҚПАРАСТ خلق پرست *ниг.* **халқпарвар**.

ХАЛҚПАРАСТӢ خلق پرستی *ниг.* **халқпарварӣ**.

ХАЛҚПАРВАР خلق‌پرور дӯстдори халқ, ғамхори халқ, он ки ба осоиш ва некаҳволии халқ мекӯшад.

ХАЛҚПАРВАРӢ خلق‌پروری дӯстдорӣ аз халқ, тарафдорӣ ва ғамхорӣ ба халқ.

ХАЛҚЧИГӢ خلق‌چیگی *таър.* ҷараёне дар ҳаракати инқилобии рус дар нимаи дуюми асри 19, ки нақши раҳбарии синфи коргарро дар инқилоб инкор мекард.

ХАЛҚЧӢ خلقچی *таър.* тарафдори ҷараёни халқчигӣ.

ХАЛЛОҚ *а.* خلاق офаринанда, халқкунанда; *д.* яке аз сифатҳои Худо.

ХАЛО *а.* خلا 1. ҷои холӣ, ҷои хилват, ҷое, ки дар он касе набошад. 2. ҳоҷатхона, мабраз; ҷои қазои ҳоҷат; **барои хало** барои қазои ҳоҷат.

ХАЛОБ خلاب *кит.* замини серлой, сероб, ки пой дар он мефурӯд, ботлоқ, ботлоқзор.

ХАЛОИҚ *а.* خلائق 1. *ҷ.* **халиқат** 2. 2. халқ, мардум, одамон.

ХАЛОЛӮШ خلالوش *кҳн.* ғавғо, шӯр; ошуфтагӣ, изтироб.

ХАЛОН(И)ДАН خلاندن/خلانیدن *шакли бавоситаи* **халидан**; фурӯ кардан, даровардани чизи борики нӯгтез ([illegible]) ба ҷое, хастан.

ХАЛОС *а.* خلاص 1. раҳоӣ, раҳоӣ ёфтан, наҷот.

наҷотёбӣ; **халос кардан** раҳонидан, озод намудан, наҷот додан; **халос шудан** раҳоӣ ёфтан, наҷот ёфтан, озод шудан. 2. дар охири ҷумлаҳо бо феъл омада тамом шудани амал ё кореро ба тарзи хулоса ифода мекунад: тамом, бас: **ин гапро фақат шуниду халос**.

ХАЛОСГАР خلاص گر *ниг.* **халоскунанда**.

ХАЛОСӢ خلاصی наҷот, раҳоӣ, озод шудан; **халосӣ ёфтан** наҷот ёфтан, раҳо шудан, озод гардидан.

ХАЛОСКОР خلاصکار раҳокунанда, наҷотбахш, озодкунанда.

ХАЛОСКОРӢ خلاصکاری раҳо кунонидан, наҷотбахшӣ, озодкунандагӣ.

ХАЛОСКУНАНДА خلاصکننده *ниг.* **халоскор.**

ХАЛОСШУДА خلاصشده раҳошуда, озодшуда, наҷотёфта.

ХАЛОҶО(Й) خلاجا(ی) хало, ҳоҷатхона, обхона, мабраз.

ХАЛТА خلته матои дурушите, ки аз се тарафаш дӯхта ба дарунаш чизҳои резандаро (*гандум, ҷав ва г.*) меандозанд; линга, тӯрба; **халта шудан** суст шуда овезон гаштани чизе.

ХАЛТАБИСТАР خلته بستر *ниг.* **хобхалта**.

ХАЛТАДОР خلتهدار *зоол.* дорои халта: **кенгуруи халтадор**.

ХАЛТАЧА خلتچه халтаи хурд барои андохтани чизҳои резанда.

ХАЛТАШУДА خلتهشده 1. дар халта гирифташуда. 2. омосӣ, варамида.

ХАЛХОЛ *а.* خلخل ҳалқаи тилло ё нуқра, ки занон барои зинати пой мебанданд.

ХАЛЪ *а.* خلع бекор кардан, баровардан, азл кардан, дур кардан аз коре ё ҷое; **халъи силоҳ (кардан)** беяроқ гардонидан, яроқи касеро аз дасташ гирифтан.

ХАМ خم 1. каҷ, моил ба тарафе; *муқоб.* **рост**. 2. каҷӣ, хамидагӣ, печутоб; **хаму печ (-и роҳ)** каҷу килебӣ, печутоб хӯрдани роҳ; **хам кардан** каҷ кардан, дуқат кардан; **сар хам кардан** сар ба поин андохтан; *маҷ.* таслим шудан, фармонбардорӣ кардан; **хам шудан** қаҷ шудан, дуқат шудан; **хаму рост шудан** каҷу рост шудан (*мас., дарахт аз вазиши бод*); **хам хӯрдан** печутоб хӯрдан, каҷ шудан, ба як тараф моил гаштан.

ХАМБА//ХУМБА خمبه хуми калон; чуқурӣ ё чағораи бо чор девора иҳоташуда барои нигаҳдории ғалладона; **хамбаи орд** ҷои махсус барои нигоҳ доштани орд; **хамбаи ҳаммом (обдон)** ҷои махсус дар ҳаммомҳои қадима.

ХАМБИДАН خمبیدن *ниг.* **ханбидан.**

ХАМГАШТ خمگشت гардишгоҳ, ҷои печхӯрӣ; **хамгашти зону** хами зону, ҷои қат шудани зону; **хамгашти роҳ** ҷои печутобхӯрии роҳ, ҷои гардиши роҳ.

ХАМГАШТА خمگشته хамида, дуқатшуда, қатшуда.

ХАМГИРИФТА خمگرفته хамшуда, мунҳанӣ, каҷ, хамида.

ХАМЁЗА خمیازه беихтиёр кушода шудани даҳон (*ҳолате, ки дар натиҷаи мондагӣ, бехобӣ рӯй медиҳад*); **хамёза кашидан** рӯй додани ҳолати хамёза ба кас.

ХАМЁЗАКАШӢ خمیازه کشی хамёза кашидан.

ХАМЁЗАКАШОН خمیازهکشان дар ҳоли хамёзакашӣ.

ХАМИДА خمیده хамшуда, дуқатшуда, каҷшуда, моилшуда ба як сӯ.

ХАМИДАГӢ خمیدگی ҷои хамхӯрии чизе, ҷои каҷшуда, каҷӣ.

ХАМИДАҚАД خمیدهقد он ки қадаш хам шудааст, он ки пушташ аз пирӣ хамида бошад, хамидапушт.

ХАМИДАҚОМАТ خمیده قامت *ниг.* **хамидақад**.

ХАМИДАН خمیدن 1. хам шудан, дуқат шудан, каҷ шудан. 2. аз боло ба поён омадан.

ХАМИДАПУШТ خمیده پشت *ниг.* **хамидақад**.

ХАМИР *а.* خمیر орди омехташуда дар об барои пухтани нон; **хамири расида** хамири тайёршуда ба пухтан; **аз нӯги хамир – фатир** (*зарб.*) яъне ин намуна аз ибтидои кор; **хамир гирифтан(кардан)** ордро бо обу намак сиришта барои нонпазӣ тайёр кардан.

ХАМИРА خمیره хамирмоя, хамиртуруш; **хамираи дандон** хамираи дорои моддаҳои тозакунанда, табобатӣ, зиддиуфунӣ, муаттар барои шустану мисвок кардани дандон.

ХАМИРВОР خمیروار *мач.* бисёр мулоим; **хоки хамирвор** хоки нарм.

ХАМИРГИР خمیرگیر хамиркунанда, он ки дар нонвойхонаҳо хамир мекунад.

ХАМИРИН خمیرین *ниг.* **хамирӣ**.

ХАМИРӢ خمیری 1. ордӣ; аз хамир тайёршуда. 2. *ниг.* **хамирмонанд**.

ХАМИРМОЯ خمیرمایه *ниг.* **хамира**.

ХАМИРТУРУШ خمیرترش хамира, хамирмоя, як порча хамири туршида, ки ба хамир барои расидани он ҳамроҳ мекунанд.

ХАМИРХОБОНӢ خمیرخوابانی хамир кардан ва барои расидан онро чанд муддат нигаҳдорӣ кардан.

ХАМИРХОНА خمیرخانه ҷои махсус барои хамиргирӣ дар нонвойхонаҳо.

ХАМИРШӮРӢ خمیرشوری хамир мушт кардан, хелидани хамир.

ХАМӢ خمی каҷӣ, хамшавӣ, мунҳанӣ.

ХАМКОРӢ خمکاری амали хам ва каҷ кардани оҳану филиз, мила *ва г.* ба андозаи дилхоҳ.

ХАММА خمّه *ниг.* **хамба, ханба**.

ХАММОР *а.* خمّار 1. майфурӯш, шаробфурӯш. 2. касе, ки бисёр шароб мехӯрад, майхӯр, шароб.

ХАМОН خمان хамидагӣ, дар ҳоли хам будан.

ХАМОН(И)ДАН خماندن//خمانیدن хам кардан, каҷ кардан, дуқат кардан.

ХАМР *а.* خمر май, шароб, бода.

ХАМСА *а.* خمسه 1. панҷ, панҷгона. 2. *адш.* маҷмӯаи иборат аз панҷ достони манзум.

ХАМУПЕЧ خموپیچ печ дар печ, печу тобдор, каҷу килеб.

ХАМУТ//ХОМУТ خموت//خاموت афзори юғмонанде, ки вақти ба ароба бастан бар гардани асп андохта мешавад.

ХАМӮШ خموش *ниг.* **хомӯш**.

ХАМӮШИДАН خموشیدن хомӯш шудан, орому сокит истодан, сухан нагуфтан, гап назадан.

ХАМӮШӢ خموشی *ниг.* **хомӯшӣ**.

ХАМӮШОНА خموشانه *ниг.* **хомӯшона**.

ХАМХӮРДА خم خورده каҷшуда, каҷу килебшуда, ба як сӯ моилгашта.

ХАН خن 1. *кит.* хона, манзил. 2. бахше аз баданаи киштӣ байни кафи уфуқӣ ва девораҳои он. 3. пойинтарин бахши дохилии баданаи киштӣ.

ХАНБ خنب *кит.* айвони болопӯшида, айвони сақфдор; суфа.

ХАНБА خنبه *кит.* хамба, табоҳӣ, фасод.

ХАНБИДАН خنبیدن хамбидан, сарозер шудан.

ханд خند *асоси замони ҳозира аз* **хандидан**.

ХАНД خند *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* хандон, ханданда: **лабханд, ришханд, шакарханд** *ва г.*

ХАНДА خنده ифодаи хушҳолӣ, шодмонӣ ва ё истеҳзо дар одам, ки бо садои махсусе зоҳир мегардад; **ханда гирифтан** *касеро* пайдо шудани ҳолати ханда ба касе; **ханда кардан** хандидан.

ХАНДАДАРМОНӢ خنده‌درمانی *тиб.* як намуди равондармонӣ, ки ба воситаи ханда ва хандондани бемор фишори дарди рӯҳии ӯро коҳиш медиҳанд ва таскин мебахшанд.

ХАНДАЗОР خنده‌زار мавриди ханда, мавриди мазоҳ қарор гирифта; **хандазор кардан** мавриди ханда ва мазоҳ қарор додан касеро; **хандазор шудан (гардидан)** боиси хандаву масхараи касон гардидан, масхара шудан.

ХАНДАКУНОН خنده‌کنان дар ҳолати ханда, дар асnои хандидан, хандида истода.

ХАНДАҚ خندق *кҳн.* 1.чуқурие, ки дар гирдогирди шаҳрҳо, қалъаҳо канда ба он об пур мекарданд. 2. шинак; чуқурие, ки барои камин гирифта нишастан мекананд. 3. чуқурие, ки барои рехтани об истифода мебаранд: **оби ганда ба хандақ** (*зарб.*).

ХАНДАҚКОВӢ خندق‌کاوی кофтани хандақ.

ХАНДАОВАР خنده‌آور он чи боиси ханда мешавад, он чи ханда тавлид мекунад; *мач.* ғалатӣ, аҷиб.

ХАНДАОВАРӢ خنده‌آوری боиси хандашавӣ, хандазо, ба ханда овардан.

ХАНДАОВАРОНА خنده آورانه 1. ба таври хандаовар. 2. *ниг.* **хандаовар**.

ХАНДАОМЕЗ خنده‌آمیز бо истеҳзо, бо ришханд, масхаракунон.

ХАНДАРИШ خنده ریش *ниг.* **хандахариш.**

ХАНДАСОР خنده سار *ниг.* **хандахариш.**

ХАНДАХАРИШ خنده‌خرش он чи боиси хандаву масхара мешавад, мавриди ханда ва истеҳзо; он ки мавриди ханда ва масхараи касон шудааст.

ХАНДИДА خندیده **бо ханда, бо табассум: хандида-хандида** хандакунон, бо чеҳраи хандон.

ХАНДИДАН خندیدن ханда кардан, ханда задан.

ХАНДОН خندان 1. хандакунанда, дар ҳоли хандидан. 2. ҳар чизи шукуфта ва кушодашуда: **гули хандон, пистаи хандон**.

ХАНДОН(И)ДАН خنداندن//خندانیدن касеро ба ханда овардан, боиси хандидани касе шудан.

ХАНДОНЛАБ خندانلب он ки лабаш ба ханда боз аст, хурсанд, табассумкунанда.

ХАНДОНРӮ(Й) خندانرو(ی) бо чеҳраи хандон, табассумкунанда.

ХАНДОНРӮЙӢ خندانروئی кушодачеҳрагӣ, гармрӯӣ.

ХАНДОНРӮЯК خندانرویک шод, хушҳол, мағрур; ҷолиб, дилчасп (*оид ба кӯдак*).

ХАНДОНЧАК خندان چک хандонрӯй.

ХАНДОХАНД خنداخند хандаи давомдор, хандаи баланд, қаҳ-қаҳа.

ХАНОЗИР *а.* خنازیر *тиб.* бемориест, ки ғадудҳои сахт дар таги гулӯ ва гардан пайдо шуда, мадда карда, ҷароҳат ба вуҷуд меоранд.

ХАННОС خنّاس *а. кит.* аҳриман, шайтон; шайтонсифат; бадкор.

ХАНҶ I خنج *гуфт.* хароше, ки бо нохун дар ҷое мезананд, харошидан.

ХАНҶ II خنج *кит.* 1. суд, фоида, нафъ, даромад. 2. осоиш, шодиву шодмонӣ, роҳат.

ХАНҶАК خنجک *кит., бот.* як навъ гиёҳи биёбонии худрӯй, ки дар тибби қадим барои куштани кирми рӯда ба кор мерафт, дармана; хори сегӯша, хори сепаҳлу, хасак.

ХАНҶАР خنجر силоҳи кордмонанди дудамаи нӯгтез.

ХАНҶАРБОЗӢ خنجربازی кордбозӣ, мусобиқа дар ҳунари ханҷарзанӣ.

ХАНҶАРГУЗОР خنجرگذار *кит.* ханҷаркаш.

ХАНҶАРӢ خنجری *марбут ба* **ханҷар**; муносиби ханҷар; ба шакли ханҷар.

ХАНҶАРКАШ خنجرکش ханҷарзан, бо ханҷар амалкунанда.

ХАНҶИР خنجیر *кит.* бӯи тунде, ки аз сӯхтани устухон ё чизи дигар пайдо мешавад.

ХАНҶОЛ خنجال бо нохун чанг зада харошидан; **ханҷол кардан** бо панҷаи даст чанг зада харошидан.

ХАНҶОЛКАШ خنجالکش ханҷолкаш кардан, ба рӯи чизе ханҷол кашидан.

ХАП خپ сокит, хомӯш, ором; **хап шудан (нишастан)** сокиту хомӯш шудан.

ХАПГИР خپ‌گیر **:саги хапгир** саги ногаҳонӣ хуҷумкунанда, саге, ки хапу дам ва ногаҳонӣ мегирад.

ХАП(П)АК خپک камгап, хомӯш, сокит, камгапзананда.

ХАП(П)АКӢ خپکی бегапу садо (хомӯшона), пинҳонӣ корбудкунанда.

ХАП(П)Й خپی *ниг.* **хаппак.**

хар خر 1. *асоси замони ҳозира аз* **харидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* харанда: **китобхар**, **хонахар**, **арзонхар** *ва г.*

ХАР I خر 1.чорпои боркаши маълум. 2. *маҷ.* одами аҳмақ, аблаҳ; **хар барин кор кардан** бисёр кор кардан; **хараш аз лой гузашт** кораш буд шуд.

ХАР II خر *кит.* лой, гили часпанда; ботлоқзор.

ХАРА I خره дар буҷулбозӣ як паҳлуи буҷул, ки муқобили паҳлуи дигараш – аспа воқеъ мешавад; **хара баромадан** бо паҳлуи хара истодани буҷул.

ХАРА II خره 1. тӯби баланди чизе, хирмани чизе; **хара кардан** хирман кардан, чош кардан, боло-болои ҳам чидан. 2. *кит.* таҳнишин, лойоб, шароб, равған *ва г.*; лой, лачан.

ХАРАД//ХАРРАД//ХАРД خرد *кит.* лой, гил, гили часпанда.

ХАРАЗ *а.* خرز он чи ба ресмон кашида мешавад,

(*мас., марҷон, мӯҳра ва г.*).

ХАРАК I خرک 1. *шакли тасгири* **хар**; хари хурд; **хараки хокӣ** ҳашараи майдаи харчангмонанад, ки дар ҷойҳои нам мешавад. 2. чорпояи чӯбӣ барои нишасти якчанд кас, нимкат. 3. *варз.* чорпояи дарозрӯя, ки барои машқҳои варзишӣ истифода мешавад.

ХАРАК II خرک олати хурди устухонӣ ё чӯбӣ, ки дар болои косаи танбур ё дутор шинонда симҳоро аз рӯи он мегузаронанд.

ХАРАКӢ خرکی 1. савори хар, ба хар саворшуда. 2. харсавор, он ки ба хар савор аст.

ХАРАКТЕРНОК خرکتیرناک хос, хислатҳои хос, ҷиҳатҳои барҷаста.

ХАРАНБОР خرنبار *кит.* шахсе, ки ӯро бо сабаби гунохе ба хар чаппа савор карда, дар кӯчаву бозор мегардонанд.

ХАРАНДА خرنده он ки чизе мехарад, он ки чизеро хариданӣ аст, харидор, муштарӣ.

ХАРАРОБА خرارابه аробае, ки ба он хар бастаанд.

ХАРБАНДА خربنده *кит.* соҳиби хар; **харбанда ба хонаи шутурбон ояд** (*зарб.*) ҳамҷинс ба ҳамҷинс наздик аст.

ХАРБАНДАГӢ خربندگی *кит.* 1. соҳиби хар будан; кирокашӣ, ба кироя додани хар. 2. *маҷ.* ходими хар будан, кори паст кардан.

ХАРБАНДӢ خربندی *гуфт.* бастани хар, лангор кардани хар; **ба харбандӣ роҳ надодан** *кинояаз* одами беҳунар, ки ягон кор аз дасташ намеояд.

ХАРБАТ I خربط *кит.* аблаҳ, аҳмақ, нодон.

ХАРБАТ II خربط *кит.* мурғобии калон.

ХАРБАҲО خربها *кит.* нодон, аҳмақ, камҳуш.

ХАРБЕВОЗ خربیواز *кит.* кӯршабпарак, хуффош.

ХАРБОЗОР خربازار 1. бозори хар. 2. *гуфт.* ҷои серғавғо, ҷои серҷанҷол, ҷойи бенизому бетартиб.

ХАРБОН خربان нигаҳбони хар; соҳиби хар.

ХАРБОР خربار *ниг.* **хирвор**.

ХАРБУЗА خربزه меваи калони ширину обдор аз ҷинси каду.

ХАРБУЗАЗОР خربزه‌زار пайколи харбуза, замини харбузакишта, полези харбуза.

ХАРБУЗАКОР خربزه‌کار он ки харбуза мекорад, корандаи харбуза.

ХАРБУЗАКОРӢ خربزه‌کاری харбузапарварӣ.

ХАРБУЗАПАЗ خربزه‌پز мавсими пухтани харбуза.

ХАРБУЗАФУРӮШ خربزه‌فروش он ки харбуза мефурӯшад, фурӯшандаи харбуза.

ХАРБУЗАФУРӮШӢ خربزه‌فروشی кори харбузафурӯш; ба харбузафурӯшӣ машғул будан: **харбузафурӯшӣ кардан**.

ХАРВОР خروار 1. чун хар, мисли хар. 2. боре, ки як хар бардошта метавонад. 3. *кит.* ченаки вазн баробар ба сад мани Табрез, 300 кг.

ХАРГАЛА خرگله галаи хар.

ХАРГАВОЗ خرگواز *кит., ниг.* **харгувоз**.

ХАРГАДО خرگدا он ки дар иҷрои коре хеле шилқин аст, гадои шилқин, гадои хира.

ХАРГИР خرگیر *кит.* амалдори подшоҳӣ, ки харони мардумро маҷбуран мегирифт.

ХАРГАҲ خرگه *ниг.* **хиргоҳ**.

ХАРГОҲ خرگاه *ниг.* **хиргоҳ**.

ХАРГУВОЗ خرگواز чӯбе, ки бо он харону говонро меронанд, халачӯби говронӣ.

ХАРГӮШ خرگوش ҷонвари хурди алафхӯри дорои гӯшҳои дароз, ки дастҳояш кӯтоҳтар аз пояш буда, хеле чолок ва даванда аст.

ХАРГӮШАК خرگوشک *ниг.* **харгӯшбача**.

ХАРГӮШБАЧА خرگوشبچه бачаи харгӯш, харгӯши майда.

ХАРГӮШДОРӢ خرگوش داری *ниг.* **харгӯшпарварӣ**.

ХАРГӮШӢ خرگوشی *мансуб ба* **харгӯш**.

ХАРГӮШПАРВАР خرگوشپرور он ки харгӯш мепарварад.

ХАРГӮШПАРВАРӢ خرگوشپروری парвариши харгӯш: **хоҷагии харгӯшпарварӣ** хоҷагие, ки дар он харгӯш парварида мешавад.

ХАРД خرد *кит.* хӯрок, хӯрданӣ

ХАРДАЛ خردل донаи бисёр хурди зардранги як навъ гиёҳ, ки мазаи тунду тез дорад, онҳоро

соида дар об ё сирко тар карда барои кушодани иштиҳо бо ғизо мехӯранд.

ХАРДАНДОН خردندان 1. *гуфт.* он ки дандонҳои ниҳоят калон дорад. 2. *биол.* номи гиёҳи биёбонӣ, аз қабили явшон, хоршутур *ва г.*

ХАРЕШИДАН خریشیدن *кит.* хурӯшидан, шӯру ғавғо кардан.

ХАРЗ *а.* خرز *кит.* дӯхтан, халонда дӯхтан; пӯстиндӯзӣ, мӯзадӯзӣ.

ХАРЗАН خرزن тозиёна, қамчин.

ХАРЗИН خرزین *кит.* 1. як навъ чӯби дароз барои овезон кардани зин. 2. полон.

ХАРЗАҲРА خرزهره *биол.* дарахти баргзаҳр, ки баргаш ба барги бед монанд аст.

ХАРИГАРӢ خری‌گری *маҷ.* аблаҳӣ, ҳамоқат, нодонӣ, нофаҳмӣ.

харид خرید *асоси замони гузашта аз* **харидан**.

ХАРИД خرید 1. амали харидани чизе, байъ; *муқоб.* **фурӯш**. 2. он чи харида шудааст; **хариду фурӯш** доду ситад; **харид кардан** харидан, гирифтани чизе аз касе бо додани баҳои он.

ХАРИДА خریده харидашуда, байъшуда; он чи дар бадали пул ба даст дароварда шудааст; **гувоҳони харид** гувоҳи сохтаи ба пул фурӯхташуда, шоҳиди бардурӯғ.

ХАРИДАН خریدن чизеро аз касе дар бадали пардохти баҳои он гирифтан, байъ; *муқоб.* **фурӯхтан**.

ХАРИДАФУРӮШ خریده فروش тоҷир; ҷаллоб, ҳаннот.

ХАРИДАХӮР خریده خور касе, ки хӯроквории мавриди эҳтиёҷи худро истеҳсол накарда, аз бозор мехарад: **шаҳрнишини харидахӯр**.

ХАРИДАНӢ خریدنی он чи қобили харидан аст; **хариданӣ шудан** ба чизе толиб шудан, ба фикри харидани чизе афтодан.

ХАРИДКУНАНДА خریدکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **харид кардан**, он ки харид мекунад, харидор.

ХАРИДОР خریدار харидкунанда, толиб ба харидани чизе, талабгор; **харидор шудан** толиб шудан ба харидани чизе.

ХАРИДОРӢ خریداری моилӣ ба харид, харидор будан; **қобилияти харидорӣ** имконияти хариди чизе, қудрати харидан; **бо чашми харидорӣ нигаристан** ба чизе толиб шудан, чизеро аз ҳар ҷиҳат санҷидан бо мақсади харидани он.

ХАРИДОРТАЛАБ خریدارطلب он ки харидор меҷӯяд, он ки чизеро ба фурӯш гузоштааст, ҷӯёи муштарӣ.

ХАРИДУФУРӮХТ خریدوفروخت харидану фурӯхтан.

ХАРИДУФУРӮШ خریدوفروش тоҷирӣ; ҷаллобӣ, ҳаннотӣ; савдо.

ХАРИТА خریطه нақшаи ҷуғрофӣ, нақшаи рӯи замин, мамлакат ё ҷое.

ХАРИТАКАШ خریطه کش он ки нақшаи ҷуғрофӣ мекашад, тарроҳи харита, нақшакаш.

ХАРИТАКАШӢ خریطه‌کشی амали харитакаш, кашидани тарҳ (нақшаи) ҷое.

ХАРИТАНАВИС خریطه نویس *ниг.* **харитакаш**.

ХАРИТАНАВИСӢ خریطه نویسی *ниг.* **харитакашӣ**.

ХАРИФ I *а.* خریف касе, ки ақлаш аз пирӣ суст шудааст; парешонхотир, фартут.

ХАРИФ II *а.* خریف тирамоҳ, поиз, хазон, мавсими баргрезон, фасли дарав.

ХАРӢ خری *ниг.* **харигарӣ**.

ХАРКАЛЛА خرکله нодон, нофаҳм, бефаросат, каллаварам.

ХАРКОР خرکار 1. он ки тавоноии анҷоми корҳои душворро дорад, пуркор. 2. *маҷ.* дорои қудрат ва мустаҳкамии зиёд.

ХАРКАМОН خرکمان 1. камони калон. 2. доме, ки ба шакли камон аст ва онро дар сари роҳи гургу шағол *ва г.* гузошта, дар он тире пинҳон мекунанд, қапқон.

ХАРКУРРА خرکره курраи хар, бачаи хар.

ХАРҚ *а.* خرق сурох, рахна, шикоф.

ХАРМАГАС خرمگس навъе аз магас, ки хеле калон буда, нештари дароз дорад; ◊ **хармагаси маърака** касе ки нохонда ба ҷое омада боиси дарди сар шудааст.

ХАРМАҒЗ خرمغز аблаҳ, нодон, гӯл.

ХАРМИЗОҶ خرمزاج *маҷ.* одами якраҳа, инодкор.

ХАРМУРД خرمرد **:хармурд кардан** касеро афтонида чандкаса кӯфтан (задан), касеро сахт ва бисёр задан; **хармурд кунондан** ба касе фармуда касеро сахт кӯфтан; **хармурд шудан** аз чанд кас шаллоқ хӯрдан.

ХАРМӮҲРА خرمهره мӯҳра, минчоқи калони арзонбаҳо, ки онро ба гардани аспу хар меовезанд.

ХАРНОЙ خرنای *ниг.* **карнай**.

ХАРНУБ خرنوب *бот.* як навъ рустанӣ, ки донаҳои онро мехӯранд; ҷавдор.

ХАРОБ خراب 1. вайрон, вайрона, валангор; *муқоб.* **ободд**. 2. лоғар, шалпар; *муқоб.* **фарбеҳ**; **хароб кардан (намудан)** вайрон кардан, табоҳ сохтан; **хароб шудан** а) вайрон шудан, табоҳ сохтан; б) лоғар шудан, бетобу тавон шудан.

ХАРОБА خرابه 1. вайрона, ҷои вайроншуда. 2. осори ободонии қадима.

ХАРОБАЗОР خرابه زار ҷои вайрона; **харобазор шудан** вайрона шудан.

ХАРОБАК(АК) خرابکک //خرابک лоғар, шалпару камқувват.

ХАРОБАНДАРУН خراباندرون *кит.* парешонхотир, мушавваш, ранҷидахотир.

ХАРОБАНИШИН خرابه نشین сокини харобаҳо, сокини маҳалҳои нообод.

ХАРОБИОВАР خرابی آور он ҷи боиси вайронии ободиҳо мегардад.

ХАРОБӢ خرابی 1. вайронӣ, вайронагӣ, табоҳӣ; *муқоб.* **ободӣ, ободонӣ**; **ба харобӣ рӯ овардан** вайрона шудан (*ба сабаби бенигоҳубинӣ*); **харобӣ овардан** боиси вайронӣ гардидан.

ХАРОБКОР خراب‌کار он ки боиси вайронию табоҳӣ мешавад.

ХАРОБКОРӢ خراب‌کاری зараррасонандагӣ, боиси вайронии чизе шудан.

ХАРОБКОРОНА خراب‌کارانه аз рӯи харобкорӣ, боиси харобкорӣ.

ХАРОБКУНАНДА خراب‌کننده вайронкунанда, вайронкор, вайронгар.

ХАРОБОБОД خراب آباد 1. ҷое, ки ободониаш аз харобазорҳо иборат аст. 2. *киноя аз* ин дунё.

ХАРОБОТ خرابات 1. харобиҳо, харобаҳо, вайрониҳо. 2. *маҷ.* майхона, майкада.

ХАРОБОТГАРДӢ خرابات‌گردی *кит.* гардиш дар харобот.

ХАРОБОТӢ خراباتی *мансуб ба* **харобот**; сокини харобот; *маҷ.* майпараст.

ХАРОБОТНИШИН خراباتنشین *кит.* хароботӣ.

ХАРОБХОНА خراب‌خانه *кит.* харобот.

ХАРОБШУДА خراب شده 1. вайронгардида, ба ҳоли вайрона афтода, рехта, фарсуда. 2. лоғаршуда.

ХАРОМОЧ خرآماچ позае, ки ба қуввай хар кор фармуда мешавад.

ХАРОС خرآس осиёе, ки бо қувваи хар кор мекунад, харосиё: **аспи харос**.

ХАРОСБОН خرآسبان соҳиби харос, осиёбон.

ХАРОТИН خراطین //خراتین кирми хокӣ, кирми лойхӯрак.

ХАРОҶ *а.* خراج *ниг.* **хироҷ**; ◊ **хароҷи сар** андози сарона; **хароҷ аз хароб нахоҳанд** (*зарб.*) аз нодорон чизе талабидан норавост.

ХАРОҶОТ خراجات 1. *ҷ.* **харҷ**. 2. харҷ, сарф, бароmад; *муқоб.* **даҳл, даромад**; **хароҷот кардан** сарф кардан, харҷ кардан, маблағеро сарф намудан.

ХАРОҶОТПУЛӢ خراجات‌پولی маблағи барои харҷ истифодашаванда.

ХАРОШ خراش асаре, ки аз нохун ё ягон чизи нӯгтез ба рӯи чизе пайдо мешавад.

ХАРОШДОР خراشدار ханҷол кашида, дорои харошида, харошхӯрда.

ХАРОШИДАН خراشیدن 1. пӯсти бадан ё рӯи чизи дигареро ба нӯги нохун ё ягон чизи нӯгтез хастан. 2. озор додан, осеб расондан.

ХАРОШИДАШУДА خراشیده‌شده *ниг.* **харошхӯрда**.

ХАРОШХӮРДА خراش‌خورده харошидашуда, харошдор.

ХАРПАНҶА خر پنجه *гуфт.* панҷаҳои ҳарду дастро ба ҳам андохта фишурдан.

ХАРПОЯ خرپایه харак, хавоза.

ХАРПУШТА خرپشته 1. пуштаи калон. 2. *маҷ.* боми гумбазшакл.

ХАРРА خره чош, гарам, хирвор; *нг.* **хара** 2; **харра задан** чош кардан, гарам кардан, болои ҳам чида баланд бардоштан.

ХАРРОЗ *а.* خراز *кит.* мӯзадӯз, машкдӯз.

ХАРРОЗӢ خرازی *кит.* мӯзадӯзӣ, машкдӯзӣ.

ХАРРОТ *а.* خرات чӯбтарош, он ки ба воситаи олати махсус чӯбу ашёи дигарро тарошида аз он ҳар гуна ашё месозад.

ХАРРОТӢ خراتی 1. *мансуб ба* **касби харрот**: **таҷҳизоти харротӣ**, **кӯбачаи харротӣ**. 2. касбу кори харрот. 3. устохонаи харрот;

ХАРРУБ خرّوب *кит.* гиёҳе, ки дар вайронаҳо мерӯяд.

ХАРСАВОР خرسوار он ки савори хар аст.

ХАРСАВОРА خرسواره ба хар саворшуда.

ХАРСАВОРӢ خرسواری ба хар савор шудан; **харсаворӣ кардан** ба хар савор шудан, ба хар тохтан.

ХАРСАНГ خرسنگ санги калон, санги калони нотарошида.

ХАРСАНГДЕВОР خرسنگ‌دیوار девори харсангӣ.

ХАРТАБИАТ خرطبیعت он ки аз ахлоқ ва одоби одамгарӣ бенасиб аст, ноодам; аҳмақ, аблаҳ.

ХАРТИЯ *ю.* خرتیه 1. дастнависи қадим. 2. ҳуҷҷат.

ХАРТОЗ خرتاز :**хартоз шудани роҳ** аз барфу ях пок ва тоза шудани роҳҳои кӯҳӣ, кушода шудани роҳ пас аз зимистон.

ХАРТОЗӢ خرتازی 1. хардавонӣ, мусобиқаи хардавонӣ; пойгаҳи хардавонӣ. 2. *маҷ.* кори бачагона; ◊ **пириву хартозӣ**.

ХАРТОЛ خرطال *кит.* киса ё халтае аз пӯсти гов, ки аз нуқра ё тило пур мекарданд.

ХАРТУМ خرطوم бинии фил, ки дароз ва овезон аст.

ХАРТУМДОР خرطوم دار дорандаи хартум; **гамбуски хартумдор** *зоол.* ғалламус, митта.

ХАРТУМӢ خرطومی монанди хартум.

ХАРТУМЧА خرطوم چه хартуми майда.

ХАРХАША خرخشه ҷанҷол, кашмакаш, даъво, низоъ, муҷодала; **хархаша кардан** ҷанҷол кардан, кашмакаш кардан.

ХАРХАШАҶӮӢ خرخشه جوئی хурдагирӣ, айбҷӯӣ, ҷанҷолҷӯӣ, арбадаҷӯӣ.

ХАРХАШАҶӮЙ خرخشه‌جوی арбадакор, ҷанҷолӣ, ҷангара, шӯрапушт.

ХАРХОНА خرخانه 1. оғили хар. 2. *маҷ.* ҷои ҷамъомади аблаҳ ва нодонҳо.

ХАРХУТӮК خرخوتوک курраи хар, хутӯк.

ХАРХӮР خرخور меваи ёбоии бемаза (*мас., тути хасак, себи хасак ва ғ.*).

ХАРЧАНГ خرچنگ ҷонвари буғумпой, ки ҷанголҳои дароз дорад, асосан дар об зиндагонӣ мекунад, дар хушкӣ ҳам мегардад, панҷпо, саратон.

ХАРЧАНГГИР خرچنگ گیر шикорчии харчанг.

ХАРЧОЛ خرچال *кит., зоол.* парандаи обии кабудранг; мурғобии калон.

ХАРҶ خرج сарф, хароҷот; **харҷ кардан** сарф намудан; **ба харҷ додан** сарф кардан.

ХАРҶАЛЛОБ خر جلاب касе ки ба мақсади фоидабинӣ ба хариду фурӯши хар машғул аст.

ХАРҶБАРДОР خرج بردار серхарҷ, он чи харҷи зиёд талаб мекунад.

ХАРҶИДАН خرجیدن 1. сарф кардан, харҷ кардан. 2. гиря кардан, гиристан.

ХАРҶӢ خرجی маблағ барои хароҷоти майдачуйда, маблағи хароҷотӣ; **харҷӣ додан** додани пул барои маош, додани маблағе барои масрафи ҳаррӯза.

ХАРҶКУНӢ خرج‌کنی сарфкардан, харҷ кардан.

ХАРШАЛҒАМ خر شلغم *бот.* карамшалғам.

ХАС خس 1. хошок, коҳ ва алафи хушк. 2. *маҷ.* ночиз, беарзиш, одами паст ва фурӯмоя; **хас каму ҷаҳон пок** (*зарб.*).

ХАСАК خسک 1. *нг.* **хас**. 2. меваи ёбоӣ. 3. хорҳои сегӯшаи аз оҳан сохташуда, ки ба сари роҳи душман андохта мешуд, то гузашта натавонад.

ХАСАКӢ خسکی ёбоӣ, худрӯй ва маҳсули он.

ХАСАКХОР خسک خوار *нг.* **хорхасак**.

ХАСБЕДА خس بیده бедаи алафҳои худрӯй.

ХАСБУР خس بور :**хасбур кардан** *кҳн.* тахминан

муайян кардани ҳосили ҳанӯз надаравида ва ғундоштанашуда.

ХАСГӮГИРД خس گوگرد гӯгирди ҷойдорӣ, ки ба оташ дошта дармегиронанд.

ХАСДУЗД خسدزد касе ки майда-чуйда ва чизҳои беарзишро медуздад.

ХАСИН خسین *марбут ба* **хас**, аз хас бофта ё сохташуда.

ХАСИС خسیس лаим, мумсик, одами дар харҷ сахт.

ХАСИСӢ خسیسی лаимӣ, мумсикӣ, сахтӣ; **хасисӣ кардан** мумсикӣ кардан, дар харҷ сахтӣ кардан.

ХАСИСОНА خسیسانه лаимона, мумсикона, аз рӯи сахтӣ.

ХАСӢ I خسی фурӯмоягӣ, пастӣ, қабоҳат.

ХАСӢ II *а.* خصی он ки хояҳояш кашида шуда бошад, ахта.

ХАСӢ III خسی *ниг.* **хасин**.

ХАСКАППА خسکپه шипанги хасин, козаи калони хасин.

ХАСКАШ خس کش он ки хасу хошок мекашонад.

ХАСКАШАК خسکشک панҷшоха (ё сешоха) барои бардоштани хасу хошок.

ХАСКУЛОҲ خس کلاه кулоҳи хасин, кулоҳи аз хас бофташуда.

ХАСМ *а.* خصم душман, душманикунанда.

ХАСМАЙДА خس میده рехтаву майдаҳои гиёҳ.

ХАСМГИР خصم گیر он ки душманро мегирад, гирандаи душман, мағлубкунандаи душман.

ХАСМОЛ خس مال касалии устухонхора, ки дар нӯги ангуштони даст пайдо мешавад, панаритсия.

ХАСМОНА خصمانه душманона, аз рӯи душманӣ, ах рӯи хусумат, чун хасм.

ХАСМСӮЗ خصم سوز он ки душманро нобуд мекунад.

ХАСОРАТ *а.* خسارت *кит.* зиён дидан; зарар, зиён, осеб; **хасорат дидан** зарар дидан, ба зарар дучор шудан.

ХАСОСАТ *а.* خساست хасисӣ, лаимӣ, мумсикӣ, сахтӣ.

ХАСПАРВАР خس پرور дунпарвар, нокаспарвар.

ХАСПАРДА خس پرده пардаи хасин.

ХАСПОЯ خس پایه пояи хас ё ягон гиёҳ.

ХАСПУЛӢ خس پولی *кӯҳ.* навъе аз андози замони амирӣ (*барои заминҳои киштношуда*).

ХАСПӮШ خس پوش бо хас пӯшондашуда; боми хаспӯш, боме, ки бо хас пӯшонда шудааст; **хаспӯш кардан** а) бо хошок пӯшонидан болои чизеро; б) *маҷ.* пӯшондан, махфӣ нигоҳ доштан сирро ё гуноҳеро; **хаспӯш шудан** пӯшида шудани сирре, пинҳон мондан, фош нашуданисирре, рӯпӯш карда шудани гуноҳ ё ҷинояте.

ХАСРӮБА خس روبه хасу хошоки рӯфта ба як ҷо ҷамъ кардашуда; ахлот.

ХАСРӮБАДОН خس روبه دان ахлотдон, ҷои рехтани хасрӯбаҳо.

ХАСТА I خسته 1. харошёфта, озурда. 2. дардманд, бемор. 3. ранҷдида, фарсуда, шалпаршуда, кӯфта (*аз коре ё аз паймудани роҳи дур*); **овози хаста** садои гирифта; **хаста кардан** а) озурдан, маҷрӯҳ кардан; б) мондаву фарсуда кардан; в) харошидан; **хаста шудан** а) харош ёфтан; б) монда шудан, шалпар шудан, озурда шудан.

ХАСТА II خسته донак, мағзи донак; **хастаи зардолу** донаки зардолу.

ХАСТАГӢ خستگی 1. беморӣ, касалӣ, ранҷурӣ. 2. мондагӣ, бемадорӣ, шалпарӣ (*аз кори зиёд ё роҳи дур*).

ХАСТАДИЛ خسته‌دل 1. он ки дилаш маҷрӯҳ шуда бошад; ғамгин, андӯҳгин; озурдадил, ранҷида. 2. *маҷ.* ошиқ.

ХАСТАДИЛӢ خسته دلی 1. ғамгинӣ, озурдадилӣ, ранҷидагӣ. 2. *маҷ.* ошиқӣ.

ХАСТАКУНАНДА خسته‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **хаста кардан**; дилгиркунанда; дурудароз; тӯлонӣ; чизе, ки боиси мондашавӣ мегардад.

ХАСТАН خستن 1. харошидан, ханҷол кардан; озурдан, маҷрӯҳ кардан. 2. халондан.

ХАСТАНАШАВАНДА خسته‌نشونده монданашаванда, дилгирнашаванда.

ХАСТАНОПАЗИР خسته ناپذیر *ниг.* **хастагинопазир.**

ХАСТАХОТИР خسته خاطر *ниг.* **хастадил.**

ХАСТАҲОЛ خسته حال 1. озурда, бетобу тавон. 2. ғамдида.

ХАСТАҲОЛӢ خسته‌حالی дилшикастагӣ, озурдагӣ, ранҷидагӣ.

ХАСТАҲОЛОНА خسته حالانه шалпарона, бемадорона.

ХАСТАҶИГАР خسته جگر *ниг.* **хастадил.**

ХАСТАҶОН خسته جان *ниг.* **хастадил.**

ХАСТАҶОНӢ خسته جانی *ниг.* **хастаҳолӣ.**

ХАСТАШАВӢ خسته‌شوی монда шудан, шалпар шудан.

ХАСТУВОНА//ХУСТУВОНА خستوانه либоси пашмини дарвешон.

ХАСТУТ خستوت тути хасак, тути ёбоии пайвандиашуда.

ХАСУР خسور зиёндида, зарардида.

ХАСФ *а.* خسف 1. фурӯравӣ ба зери замин, **хасф кардан** фурӯ бурдан, пинҳон кардан. 2. гирифтани Моҳ, гирифта шудани Моҳ.

ХАСХОНА خسخانه коза, чайла, каппа, хонаи хасин.

ХАТ I خط 1. фосилаи байни ду нуқта, он чи (кашиши қалам ё дигар) байни ду нуқтаро бо ҳам мепайвандад; **хати рост** хате, ки кӯтоҳтарин фосилаи байни ду нуқтаро бо ҳам мепайвандад; **хати устуво** доираи тасаввурӣ, ки кураи заминро ба ду нимкура (шимолӣ ва ҷанубӣ) ҷудо мекунад, экватор; **хат кашидан** а) ҷадвал кашидан, хатдор кардан; б) ботил кардан, нест кардан, хат задан, аз эътибор соқит шумурдан. 2. *маҷ.* тарз, роҳ, равиши пешгирифташуда дар коре; **хати сайр** сайрхат; **хати ҳаракат** тарзи амал.

ХАТ II خط 1. он чи навишта шудааст, навишта. 2. маҷмӯи аломатҳое, ки дар як забон вақти навиштан ба кор меравад (*ҳарфҳо ва аломатҳои дигар*): **хати русӣ**, **хати арабӣ**; **хати арабиасоси тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои арабӣ таҳияшудаи тоҷикӣ (форсӣ); **хати лотинии тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои лотинӣ таҳияшудаи тоҷикӣ, ки аз соли 1930 то соли 1940 ҷорӣ буд; **хати русиасоси тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои кириллӣ таҳияшудаи тоҷикӣ; 3. тарзи навишт: **хати хуб**, **хати хоно**; **хату савод** хондан ва навиштан; **хату савод доштан** хондан ва навиштан тавонистан; **ҳусни хат** зебоии тарзи навишт, санъати зебонависӣ, хушнависӣ. 4. мактуб, нома; **хати сиёҳ** хате, ки вақти ҷанг дар бораи кушта шудани касе ба наздиконаш фиристода мешуд; **хат гирифтан** нома гирифтан, омадани мактуб аз ҷое ба касе; **хат задан** хат кашида ботил кардани он чи навишта шудааст, аз эътибор соқит кардан; **хат кардан** нома навиштан, нома фиристодан, мактуб навиштан; **хату мӯҳр карда додан** дар бораи масъалае ба касе хати (ҳуҷҷати) расмӣ додан.

ХАТАК خطک 1. ҷӯяк, шиёр. 2. *маҷ.* оҷанг.

ХАТАНАК ختنک як хел дарахти буттагии кӯҳӣ, ки меваи ширини сиёҳи хурдтар аз олуболу дорад; *номи дигараш* **яхманак.**

ХАТАР *а.* خطر ҳолати хавфнок, хавф, бим; бими нобудшавии чизе; **бонги хатар** огоҳӣ дар бораи эҳтимоли рӯй додани хавфе; **хатари ҷанг** хавфи сар задани ҷанг.

ХАТАРАНГЕЗ خطرانگیز *ниг.* **хатаровар.**

ХАТАРНОК خطرناک хавфнок, пурхатар, бимнок.

ХАТАРНОКӢ خطرناکی имконияти таҳдид ва рӯй додани ягон ҳодисаи хавфнок ва ҳалокатовар.

ХАТАРОВАР خطرآور хатарангез, хатарэҷод кунанда, хатарзо.

ХАТБАР خط بر он ки аз як кас ба каси дигар мактуб мебарад, қосид, пайк.

ХАТБАРАК خط برک *ниг.* **хатбар.**

ХАТБАРДОР خط بردار хатбар, хатбаранда.

ХАТБАРДОРӢ خط برداری хатбарандагӣ.

ХАТБАРӢ خط بری хаткашонӣ, номабарӣ, номарасонӣ.

ХАТБИЁР خط بیار хатовар, номаовар; номарасон.

ХАТБОРОН خط باران ба касе бисёр ва паи ҳам мактуб навиштан; **хатборон кардан** бисёр ва ба такрор ба касе ё ба ҷое нома навиштан.

ХАТВА//ХАТВАТ *а.* خطوه//خطوت қадам, фосилаи

байни ду по.

ХАТДОН خطدان хатхон, босавод, соҳиби хату савод; **хатдон шудан** босавод шудан, хату савод баровардан.

ХАТДОР خطدار хаткашида, рахдор, рах-рах (*когаз, дафтар*).

ХАТИАТ *а.* خطیئت гуноҳ, хато, ҷурм, айб.

ХАТИБ *а.* خطیب он ки дар масҷидҳо хутба мехонад, хутбахон: **хатиби масҷид**.

ХАТИР *а.* خطیر калон, бузург; муҳим.

ХАТКАШ خطکش хат кашанда; хатбар.

ХАТКАШАК خطکشک ҷадвал, абзори чӯбин ё филизӣ, ки бо он хати рост кашида мешавад.

ХАТКАШӢ خطکشی хат кашидан ба рӯи когаз ба воситаи хаткашак-ҷадвал.

ХАТКАШОН خطکشان хатбар, пайк, номарасон, қосид.

ХАТКӮРКУНАК خطکورکنک порчаи махсуси резинӣ барои кӯр кардани хати навишташуда, хатпок.

ХАТЛИХИРОМ ختلیخرام *киноя аз* аспе, ки монанди аспи хатлонӣ мехиромад.

ХАТЛӢ ختلی *мансуб ба* **Хатлон**, ки аспони хуб он ҷо парвариш меёфтанд.

ХАТМ *а.* ختم 1. *кит.* мӯҳр задан, мӯҳр гузоштан; мӯҳр; **хатм будан** *маҷ.* мансуб будан, муайян будан. 2. поён, анҷом, тамом, хатми таҳсил, хонданро дар ягон мактаб ба анҷом расондан; **хатми Қуръон** Қуръонро аз аввал то ба охир хонда тамом кардан. 3. маросими фотиҳахонӣ барои мурдагон, ки хатми Қуръон карда мешавад.

ХАТМАШҚКУНӢ خطمشقکنی тамрин дар хатнависӣ, омӯзиши хат, машқи навиштани хат.

ХАТМӢ خطمی гули шайпуршакл, ки гул ва решаи он дар тиб ба кор меравад.

ХАТМКАРДА ختمکرده 1. муллое, ки дарсҳои расмии мадрасагиро хонда ба итмом расонидааст. 2. касе ки ягон мактабро тамом кардааст.

ХАТМКУНАНДА ختمکننده тамомкунандаи мактаб, он ки дар остонаи тамом кардани таҳсил қарор дорад.

ХАТНА *а.* ختنه 1. буридани пӯсти сари олати мардинаи бача. 2. маросими махсусе, ки ба муносибати буридани пӯсти сари олати мардинаи бача барпо карда мешавад: **тӯи хатна, хатна кардан**.

ХАТНАВИС خطنویس он ки хатнависиро омӯхтааст, бохату савод; **хатнавис шудан** хат навишта тавонистан, хатнависиро омӯхтан.

ХАТНАВИСӢ خطنویسی навиштани хат, номанигорӣ, мактубнависӣ; асбоби хатнависӣ, лавозими хат, нигориши хат (*қалам, когаз, сиёҳӣ*).

ХАТНАКУНӢ ختنهکنی маросими хатна, хатна кардан.

ХАТНАСУР ختنهسور маросим (тӯе), ки ба муносибати хатна кардани кӯдакон барпо карда мешавад.

ХАТНАТӮЙ ختنه طوی *ниг.* **хатнасур**.

ХАТНОК خطناک босавод, хатхон ва хату саводнок.

ХАТО خطا саҳв, галат, иштибоҳ, кори нодуруст, гуноҳи гайрибарқасд; **хато гузаштан аз** *касе* рӯй додани иштибоҳ аз касе, содир шудани хатое аз касе; **хато кардан** саҳв кардан, иштибоҳ намудан; **чашми** *касеро* **хато кардан** касеро ба гафлат монда кореро анҷом додан; **хато хӯрдан (тир)** ба ҳадаф нарасидан; *маҷ.* ҳосил нашудани муддаои мавриди назар.

ХАТОБАХШ خطابخش он ки хатову саҳви касеро мебахшад; он ки гуноҳи содиршуда аз касеро афв мекунад.

ХАТОБАХШӢ خطابخشی гуноҳбахшӣ, афвкунӣ, аз гуноҳи касе гузаштан.

ХАТОБИН خطابین айббин, бадбин; айбҷӯ, нуқсонбин.

ХАТОВАР خطآور *киноя аз* ҷавоне, ки ришу мӯйлаб нав бароварда бошад, ҷавони навхат.

ХАТОӢ خطائی нодурустӣ, иштибоҳ, галат; гуноҳ.

ХАТОКОР خطا کار касе ки хато мекунад, касе ки аз вай хатое содир шудааст; гумроҳ, гунаҳкор.

ХАТОКОРӢ خطاکاری гумроҳӣ, гунаҳкорӣ, иштибоҳ кардан.

ХАТОПЕША خطا پیشه касе, ки бисёр хато мекунад, хатокор.

ХАТОПӮШ خطا پوش касе, ки гуноҳи дигареро авф мекунад ва мепӯшонад.

ХАТОРАВӢ خطاروی гумроҳшавӣ, ғалатравӣ, каҷравӣ, бо роҳи хато рафтан.

ХАТОФАҲМӢ خطافهمی нодуруст фаҳмидан; хатоандешӣ, мулоҳизаи нодуруст.

ХАТОШУНАВӢ خطاشنوی ғалатшунавӣ, нодуруст шунидан, галат фаҳмидан.

ХАТ(Т)Ӣ خطی бо ҳарф навишташуда; аз рӯи хат; дар шакли навишта.

ХАТТОТ خطات хатнавис, хушхат.

ХАТТОТӢ خطاطی шуғли хаттот, хатнависӣ.

ХАТХОН خط خوان босавод, дорои хату савод, он ки хонда метавонад.

ХАТЧА خطچه мактубча, арзнома.

ХАТЧӮБ خطچوب 1. чарм, чӯбча ё коғазпорае, ки барои ёфтани саҳифаҳои даркор байни саҳифаҳои китоб гузошта мешавад. 2. ҳисобчӯби чор тарафаш тарошидае, ки барои нигоҳ доштани ҳисоби чизе ба ҳар воҳиди муайян дар рӯи он бо корд рахнае зада ё ишорате карда мешавад.

ХАТШИНОС خط شناس шиносандаи хат, огоҳ аз хусусиятҳои хушнависӣ.

ХАТШИНОСӢ خطشناسی хатшинос будан, амали хатшинос.

ХАФ خف гиёҳе, ки зуд оташ мегирад; пахта ё латтае, ки барои даргирондани алав истифода мешавад, пешгирон.

ХАФА خفه ғамгин, озурда, дилгир, дилтанг, зиқ; **хафа кардан** а) ранҷондан, боиси ранҷиш ва озори касе гардидан; б) буғӣ кардан; **хафа шудан** гамгин шудан, озурда шудан, ранҷидан, зиқ шудан, дилтанг шудан.

ХАФАБУҒ خفه بغ буғикарда, хафакарда; **хафабуғ кардан** буғӣ карда куштан.

ХАФАГӢ خفگی 1. ғамгинӣ. 2. озурдагӣ, озурдахотирӣ, дилмондагӣ, дилтангӣ.

ХАФАКУНАНДА خفه‌کننده 1. зиққунанда, озордиҳанда. 2. буғикунанда.

ХАФАҚОН خفه قان *тиб.* бемории таппиши дил; **хафақон гирифтан** таппиши дил пайдо шудан, ҳамлаи (авҷгирии) бемории дил.

ХАФАНАМО خفه نما ғамгин барин, дар намуд дилтанг ва озурда.

ХАФИФ *а.* خفيف 1. *кит.* сабук; *муқоб.* **сақилвазнин**; **овози хафиф** овози паст, овози нарму оҳиста. 2. нарм, оҳиста. 3. яке аз баҳрҳои вазни арӯз (фоилотун мустаъфилун фоилотун).

ХАФӢ خفی пӯшида, ниҳон; *муқоб.* **ошкор**; **хафӣ ва ҷалӣ** пинҳону ошкор.

ХАФО *а.* خفا пӯшидагӣ, мастур, пинҳон ва махфӣ будан.

ХАФТОН خفتان *кит.* ҷомаи сипоҳиён, ки аз таги зиреҳ мепӯшиданд.

ХАФФОШ *а.* خفاش кӯршапарак, муши паррон, шабпарак.

ХАФЧА خفچه *кит.* шӯша, порчаи рехтаи тилло ё нуқра.

ХАЧИР خچير ҳайвонест, ки аз насли хар ва модиёни асп ба вуҷуд меояд, ҳайвони хеле борбардор ва пуртоқат.

ХАЧИРБОН خچيربان нигаҳбони хачирҳо, нигоҳубинкунандаи хачир, соҳиби хачир.

ХАФҶА خفجه 1. *кит.* дарахте аз ҷинси дарахти дӯлона. 2. *маҷ.* зулф, кокул.

ХАШ I خش **:либоси хашу бархаш** либоси пуркарру фар.

ХАШ I خش модарзан, модарарӯс; модаршавҳар, хушдоман.

ХАШАБ *а.* خشب чӯб, тахта.

ХАШАН خشن як навъи гиёҳе, ки аз он ҷома мебофтанд ва онро камбағалону қашшоқон мепӯшанд.

ХАШАНСОР خشنسار *кит.* навъе аз мурғобӣ, ки ранги баданаш тира ва сараш сафед аст.

ХАШАР-ХАШАР خشرخشر овозе, ки аз ба ҳам расидани матои абрешимӣ, коғаз *ва г.* ҳосил мекунад.

ХАШИН *а.* خشين сахт, дурушт, зумухт, ноҳамвор; бадхӯ, бадмуомила.

ХАШИНА خشينه *кит.* хокистарранг, хокистаррангӣ, сиёҳтоб.

ХАШМ خشم қаҳр, ғазаб, ҷаҳл; **дар сари хашм** ҳангоми қаҳру ғазаб, аз рӯи хашм ва итоб; **хашм гирифтан** хашмгин шудан, ғазабнок

шудан; **хашм кардан бар** *касе* ғазабнок шудан, аз рӯи қаҳр итоб кардан; **ба хашм овардан** *касеро* касеро ғазабнок кардан; **ба хашм омадан** хашмгин шудан, ғазабнок шудан, барошуфтан; **дар хашм шудан** хашм гирифтан, ба қаҳру ғазаб омадан, ғазабнок шудан; **хашмро фурӯ бурдан** хашми худро паст кардан, аз изҳори ғазаб худдорӣ намудан.

ХАШМАНГЕЗ خشم انگیز *ниг.* **хашмовар**.

ХАШМГИН خشمگین оташин, ғазабнок, дар ҳолати хашм; **хашмгин шудан** ба ғазаб омадан, оташин шудан.

ХАШМГИНӢ خشمگینی хашмнокӣ, ғазабнокӣ, оташинӣ.

ХАШМГИНОНА خشم گینانه дар ҳолати қаҳру ғазаб, бо қаҳру ғазаб, қаҳролуд.

ХАШМИН خشمین *ниг.* **хашмгин**.

ХАШМНОК خشم ناک *ниг.* **хашмгин**.

ХАШМНОКӢ خشمناکی ғазабнокӣ, ғазаболудагӣ, хашмгинӣ.

ХАШМОВАР خشمآور хашмангез, хашмэҷодкунанда, хашмзо.

ХАШМОЛУД خشمآلود бо осори қаҳру ғазаб, ғазабнок, хашмгин.

ХАШУК//ХУШУК خشوک *кит.* 1. фарзанди ҳаромӣ, ҳаромзода. 2. *маҷ.* одами бад, зишт.

ХАШ-ХАШ خش خش хашмолуд нафас гирифтан, канда-канда бо овоз нафас кашидан.

ХАШХОШ خشخاش кӯкнордона, донаҳои майдаи сафеди ғӯзаи кӯкнор, ки аз онҳо равған мекашанд.

ХАШШОС خشاس овози хаш-хаш; **хашшос задан** садои хаш-хаш баровардан, гирифтани гулӯ ва хиррӣ шудани овоз.

ХВАШ خوش *ниг.* **хуш**.

ХЕ خ *номи ҳарфи нӯҳуми алифбои арабии тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 600 баробар аст.*

хез خیز 1. *асоси замони ҳозира аз* **хестан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* фаровонии чизе, рӯянда, бароянда, хезанда: **саҳархез, ҳосилхез, нафтхез, зархез** *ва г.*

ХЕЗ خیز 1. ҷаҳиш, аз ҷой баланд паридан бо як ҷаст; **хез задан (кардан)** ҷастан, ҷаҳидан; **бо як хез** бо як ҷаҳиш. 2. хезидан, бархостан, баланд шудан.

ХЕЗЗАНАНДА خیززننده ҷаҳанда, аз ҷой болопаранда.

ХЕЗЗАНӢ خیززنی ҷаҳиш, ҷастан, болопарӣ.

ХЕЗОБ خیزآب ҷаҳиши об, мавҷи об.

ХЕЗОН خیزان дар ҳолати хестан; **афтону хезон** афтодаву хеста, афтидан ва бархостан.

ХЕЗОН(И)ДАН خیزاندن//خیزانیدن 1. аз ҷои нишаст баланд кардан, сари по гузоштан. 2. барпо кардан, сабабгор ва ангезонандаи коре шудан, шӯронидан: **ҷанҷол хезондан, балво хезондан**.

ХЕКИРТАК خیکرتک гулӯ, нои гулӯ.

ХЕЛ I خیل навъ, гуна; **хел ба хел** гуна-гуна, навъ ба навъ; **ҳамин хел** ин тавр, ин тариқ, ин гуна, ин қабил.

ХЕЛ II خیل *ниг.* **хайл**; даста, гурӯҳ, тӯда, тоифа, қабила.

ХЕЛЕ خیلی зиёд, бисёр, фаровон, анча.

ХЕЛМАХЕЛ خیلمخیل рангоранг, гуногун.

ХЕЛО خیلا *ниг.* **хеле**.

ХЕСИДАН خیسیدن *кит.* 1. тар кардан, намнок кардан. 2. тар шудан, намнок шудан, хес (хис) шудан.

ХЕСОНИДАН خسانیدن *кит. шакли бавоситаи* **хесидан**, тар кардан, намнок кардан.

ХЕСТАН//ХЕҶИДАН خیستن//خیجیدن 1. баланд шудан аз ҷо. 2. бархостан, сар шудан, оғоз ёфтан. 3. бедор шудан (*аз хоб*). 4. қиём кардан, шӯридан. 5. пайдо шудан, баромадан

ХЕШ I خویش 1. худ, аз они худ. 2. касе ки бо касе нисбате дорад; **аввал хеш, баъд дарвеш** (*зарб.*); **хешу табор** хешовандон, ақрабо; **хеши дур** ақрабои дур; *муқоб.* **хеши наздик**; **хеш будан** нисбати ақрабоӣ доштан; **хеш шудан** бо ҳам ба нисбати ақрабо шудан, хешӣ пайдо кардан.

ХЕШ//ХАЙШ II خیش *кит.* матои дағали зағирпоягӣ, ки аз он парда, қолин *ва г.* тайёр мекунанд.

ХЕШ III خویش *кит.* чӯбе, ки бар гардани гов мебастанд.

ХЕШБАЧА خویش‌بچه фарзанди яке аз хешон ва ақрабо.

ХЕШБИН خویش‌بین худбин, худписанд, мағрур, мутакаббир.

ХЕШИГАРӢ خویشی‌گری таборӣ, хешовандӣ, ақрабоӣ.

ХЕШӢ خویشی таборӣ, ақрабо будан, наздикӣ; **хешӣ доштан** бо ҳам нисбати ақрабогӣ доштан, хешу табор будан.

ХЕШКОМ خویش‌کام худсар, инодкор, худрой.

ХЕШКОР خویش‌کار деҳқон, барзгор, кишоварз.

ХЕШНАШИНОС خویش‌نشناس беҳаё, беадаб, беобрӯ.

ХЕШОВАНД خویشاوند касе, ки бо касе нисбати хешу таборӣ дорад, яке аз хешон.

ХЕШОВАНДӢ خویشاوندی таборӣ, қаробат, хешӣ.

ХЕШТАН خویشتن *ниг.* **хеш** 1.

ХЕШТАНБИН خویشتن بین *ниг.* **хешбин**.

ХЕШТАНБИНӢ خویشتن بینی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХЕШТАНПАРАСТ خویشتن پرست *ниг.* **худпараст**.

ХЕШТАНПАРАСТӢ خویشتن‌پرستی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХЕШТАНШИНОС خویشتن شناس худшинос.

ХЕШТАНШИНОСӢ خویشتن شناسی худшиносӣ.

ХЕШУАҚРАБОӢ خویش و اقربائی *ниг.* **хешовандӣ**.

ХЕШУТАБОРБОЗӢ خویش‌وتباربازی хешовандбозӣ, хешовандпарастӣ.

ХЕШУТАБОРӢ خویش و تباری *ниг.* **хешовандӣ**.

ХИБРАТ *а.* خبرت дониш, дониши расо; доноӣ, таҷрибанокӣ.

ХИДМАТ *а.* خدمت *ниг.* **хизмат**.

ХИДМАТГОР خدمت‌گار ходим, он ки хизмат мекунад, он ки ба касе кор мекунад.

ХИДМАТГУЗОР خدمت‌گذار хидматкунанда, хидматгор, ходим.

ХИДМАТГУЗОРӢ خدمت‌گذاری хизматкунӣ, ходимӣ, хизматгузорӣ.

ХИДМАТӢ خدمتی 1. хизматгорӣ, ба ҷо овардани хизмати касе, навкарӣ. 2. он ки дар сафари хидматӣ аст, он ки барои кори идорӣ ба ҷое фиристода шудааст: **сафари хидматӣ**.

ХИДМАТПАНОҲ خدمت‌پناه *ниг.* **хизматгузор**.

ХИДР *а.* خدر 1. парда барои духтарон дар гӯшаи хона; ҷойгоҳ барои занон дар манзил; 2. парда, чодир, ниқоб; ◊ **хидри муалло** ибораи лақабмонанд, ки дар ҳаққи зани мӯҳтарам гуфта мешавад.

ХИЁБОН خیابان роҳи рости васеъ ва дароз дар шаҳр.

ХИЁМ *а.* خیام *ҷ.* **хайма**.

ХИЁНАТ *а.* خیانت нақзи аҳду паймон, аҳдшиканӣ, бевафоӣ; **хиёнат бар амонат** мол ё чизи барои нигоҳдорӣ супурдашударо дуруст нигоҳ надоштан; **хиёнат кардан** нисбат ба касе, ё вазифае, ё ватани худ бевафоӣ ва аҳдшиканӣ кардан.

ХИЁНАТГАР خیانت گر *ниг.* **хоин**.

ХИЁНАТГАРӢ خیانت گری хиёнаткорӣ, хоинӣ.

ХИЁНАТГАРОНА خیانت گرانه *ниг.* **хоинона**.

ХИЁНАТКОР خیانت کار *ниг.* **хоин**.

ХИЁНАТКОРӢ خیانت کاری хиёнат, аҳдшиканӣ, бевафоӣ ба аҳду паймон.

ХИЁНАТКОРОНА خیانت‌کارانه бевафоёна; бо макру фиреб.

ХИЁНАТПЕША خیانت پیشه *ниг.* **хиёнаткор**.

ХИЁР I *а.* خیار бодиринг; як навъ бодиринг.

ХИЁР II *а.* خیار ирода, ихтиёр.

ХИЁРА *а.* خیاره чизи ихтиёр карда, баргузида, интихобшуда, хушкарда; **хиёра кардан** хуш кардан, баргузидан.

ХИЗМАТ//ХИДМАТ خدمت//خدمت 1. кор кардан барои касе. 2. кор, фаъолият. 3.вазифа, коре, ки инсон ё чизи дигар ба иҷрои он ӯҳдадор аст: **хизмати ҳарбӣ, хизмати нақлиёт**. 4. кор ва фаъолияти шоёни эҳтиром ва сазовори таҳсини умум; **ҳаққи хизмат** музди кор; **ба хизмат гирифтан** касеро барои иҷрои коре қабул кардан; **ба хизмат камар бастан** ба иҷрои коре омода будан; **хизмат кардан** кор кардан, вазифаеро ба ҷо овардан, супоришеро иҷро кардан.

ХИЗМАТГОР خدمت گار пешхизмат, он ки барои

касе кор мекунад: **хизматгори дари хона, хизматгори халқ.**

ХИЗМАТГОРЗАН(АК) خدمت‌گارزن//خدمت‌گارزنک зане, ки хизматгор аст, он ки дар хонаи касе ба хидматгузорӣ машғул аст.

ХИЗМАТГОРӢ خدمت‌گاری навкарӣ, хизматгузорӣ.

ХИЗМАТГУЗОР خدمت‌گذار хизматкунанда, ходим, хизматгор.

ХИЗМАТГУЗОРӢ خدمت‌گذاری *ниг.* **хидматгузорӣ.**

ХИЗМАТӢ خدمتی *ниг.* **хидматӣ.**

ХИЗМАТНИШОНДОДА خدمت نشانداده касе, ки хизматҳои намоён кардааст: **ходими хизматнишондодаи илм, муаллими хизматнишондода.**

ХИЗМАТОНА خدمتانه музди хизмат, ҳаққи кори кардашуда.

ХИЗМАТПЕША خدمت پیشه *ниг.* **хидматпеша.**

ХИЗМАТРАСОН خدمت رسان *ниг.* **хидматрасон.**

ХИЗМАТРАСОНӢ خدمت‌رسانی эҳтиёҷи зиндагии мардумро ба ҷо овардан.

ХИЗМАТЧӢ خدمتچی корманди идораи давлатӣ, корманди соҳаи меҳнати ақлонӣ.

ХИЗОБ *а.* خضاب ранг, ҳино, вусма, ҳар ранге, ки мӯй, панҷаи дасту поро бо он барои ороиш ранг мекунанд.

ХИЗОНА *а.* خزانه *ниг.* **хазина.**

ХИЗР *а.* خضر 1. сабзазор, ҷои серсабза. 2. мувофиқи ривоёти динӣ номи пайғамбарест, ки оби ҳаётбахш нӯшида, умри абадӣ ёфтааст.

ХИК خیک зарфи чармини калоне, ки дар он об, равған ва моеоти дигар нигоҳ медоранд.

ХИКГАРДАН خیک گردن гарданғафс, дорои гардани пургӯшти фарбеҳ.

ХИЛВАТ *а.* خلوت 1. танҳоӣ, гӯшанишинӣ. 2. ҷои танҳонишинӣ, ҷои холӣ аз бегонагон.

ХИЛВАТГОҲ خلوت گاه *ниг.* **хилватхона.**

ХИЛВАТГУЗИН خلوت‌گزین он ки ҷои хилват, танҳоиро ихтиёр мекунад.

ХИЛВАТГУЗИНӢ خلوت‌گزینی ҷои хилват, танҳоиро ихтиёр кардан.

ХИЛВАТӢ خلوتی касе, ки дар хилват нишастааст, гӯшанишин, парданишин.

ХИЛВАТКАДА خلوت‌کده хилватхона, ҷои осоиш; ҷое, ки суфиён гӯшагиру узлатнишин мешуданд.

ХИЛВАТНИШИН خلوت نشین он ки дар гӯшаи танҳоӣ менишинад, он ки танҳоӣ ихтиёр кардаст.

ХИЛВАТНИШИНӢ خلوت‌نشینی танҳоӣ, гӯшанишинӣ, узлат.

ХИЛВАТСАРОЙ خلوت سرای *ниг.* **хилватхона.**

ХИЛВАТХОНА خلوت‌خانه 1. ҷои хилват, ҷои танҳо ва холӣ аз бегонагон. 2. ҷои осоиш.

ХИЛҚАТ *а.* خلقت офариниш, пайдоиш, ба вуҷуд омадан; **хилқати олам** офариниши олам.

ХИЛМ I خلم хашм, ғазаб.

ХИЛМ II *а.* خلم дӯст, рафиқ.

ХИЛМ III خلم оби (фиси) бинӣ; **хилми бинӣ** а) фиси бинӣ; б) *маҷ., гуфт.* наарзанда, паст (*оид ба инсон*).

ХИЛМ IV خلم чирк, фасод, хилд, рим; **хилми чашм** рими чашм.

ХИЛОЛ خلال 1. байни ду чиз, фосила дар миёни ду чиз; **дар хилоли...** дар байни..., дар фосилаи... 2. дандонхилол, чӯби махсуси дандонковӣ; **хилол кардан** ду чизро аз ҳам ҷудо кардан, мӯи ришро тор-тор кардан.

ХИЛОФ *а.* خلاف зид, муқобил, мухолиф, зиддият, носозгорӣ; ношоиста (амал, рафтор); **ба хилофи...** бар акси..., бар зидди..., ба муқобили...

ХИЛОФАТ *а.* خلافت 1. ба ҷои касе баъд аз вай нишастан, ҷонишин шудан. 2. халифа будан, халифагӣ кардан (*ниг.* **халифа**).

ХИЛОФӢ خلافی 1. муқобилӣ, носозгорӣ. 2. *збш.* як навъи пайвандакҳо. 3. *збш.* як навъи ҷумлаҳои пайрав

ХИЛОФКОР کارخلاف касе ки аз вай корҳои ношоиста содир мешавад.

ХИЛТ *а.* خلط 1. ҳар чизе, ки бо чизи дигар омехта шудааст, таркиб, омезиш. 2. *тиб.* яке аз модаҳои чоргона; хун, балғам, сафро ва савдо, ки гӯё ҳама бемориҳо аз онҳо сар мезадааст.

ХИЛЪАТ خلعت 1. ҷома, сарулибосе, ки подшоҳ, амир ё калоншавандае ба касе мебахшид. 2. ҷома, сарулибос.

ХИЛЪАТПӮШОНӢ خلعت‌پوشانی 1. хилъат пӯшондан; ҷомапӯшонӣ. 2. *кҳн.* маросими инъоми хилъати қиматбаҳо ва бошукӯҳ, ки амирону шоҳон мебахшанд. 3. *кҳн.* дар тасаввуф маросими ба муриди бакамолрасида пӯшондани хилъат чун нишонаи мустақил гардидани ӯ.

ХИМ I خیم 1. *кит.* ифлосӣ, чиркинӣ, чирке, ки дар гӯшаи чашм пайдо мешавад, хилд. 2. ҷароҳат, яра, захм.

ХИМ II خیم *кит.* хӯи бад, хӯ, атвор, феъли бад.

ХИМ III خیم *кит.* ҷуволе, ки аз нахи пахта бофта мешавад.

ХИМИЁВӢ خیمیاوی *мансуб ба* **химия**.

ХИМИЗАТСИЯ *лот.* خیمیزتسیه бо лавозимоти химия таъмин кардан: **химизатсияи кишоварзӣ**.

ХИМИКАТ خیمیکت *лот.* маҳсулоти саноати химиявӣ, моддаҳои таркибии химиявӣ.

ХИМИКӢ خیمیکی *мансуб ба* **химия**; *мансуб ба* ҳодисаҳо ва амалиёти химиявӣ.

ХИМИЯ *лот.* خیمیه яке аз илмҳои асосии табиатшиносӣ, ки таркиб, сохти дохилӣ, тағйирот ва таҳаввулоти моддаро меомӯзад, кимиё, шимӣ.

ХИМИЯВӢ خیمیوی *ниг.* **химикӣ**.

ХИМОР *а.* خمار парда, чодар, ҳиҷоб, фаранҷӣ.

ХИМЧА خیمچه шохаи борику дарози баргҳояш кандашудаи дарахт.

ХИМЧАБАДАН خیمچه بدن мавзунбадан, дорои қаду қомати зебову чандир.

ХИМЧАГИН خیمچه‌گین аз химча, шоха, навда сохташуда.

ХИМЧАГӢ خیمچگی 1. лоғарӣ, лоғарандомӣ. 2. бачагӣ, кӯдакӣ.

ХИМЧАКОРӢ خیمچه‌کاری *ниг.* **химчакӯб**.

ХИМЧАКӮБ خیمچه‌کوب :**химчакӯб кардан** шаллоқ задан, ҷазодиҳӣ бо химча.

ХИМЧАМИЁН خیمچه‌میان нозукмиён, борикмиён; танноз, зебо, хушқаду қомат, хушандом, зариф.

ХИНА خینه хинин, гина-гина (*доруи зидди вараҷа, ки аз пӯсти дарахти хина тайёр карда мешавад*).

ХИНГ خنگ асп, аспи сафеду хокистарранг; **хинги хатлӣ** аспи хатлонӣ, аспи кӯлобӣ; ◊ **хинги магасӣ** аспи сафед, ки холҳои сиёҳ дорад; **хинги айём дар рон будан** соҳибихтиёр, фармонраво, комрон ва бахтиёр будан.

ХИНГИЛ خنگل :**хару хингил** чорпоёни савориву боркаш, хар бо бору бунааш.

ХИНЗИР *а.* خنزیر хук, ҳайвони машҳури хонагӣ ва ёбоӣ.

ХИРА خیره 1. тира, тор, торик; **ғубори хира**. 2. камнур, норавшан, бефурӯғ, беҷило: **равшании хира, чашми хира**. 3. *маҷ.* гирифта, афсурда, нохуш; **табъи хира, табъи** *касеро* **хира кардан** дили касеро сиёҳ кардан, кайфияти касеро нохуш кардан. 4. бешарм, беҳаё, густох; **хира шудан** а) тира шудан, тор шудан; б) камнур шудан, бефурӯғ шудан; в) гирифтан, нохуш шудан (*аҳвол, кайфият*); **хира-хира** тира-тира, хеле норавшан, базӯр намоён; **хира-хира нигоҳ кардан** тираҷӯёна нигаристан; **хира-хира сӯхтан** тира сӯхтан, камнур сӯхтан (*чароғ*).

ХИРАБИН خیره بین он ки чашмаш нағз намебинад, пеши чашмаш тор аст; наздикбин.

ХИРАГӢ خیرگی 1. тирагӣ, торӣ, камнурӣ: **хирагии чашм**. 2. густохӣ, бешармӣ, хархаша, безоригӣ; **хирагӣ кардан** густохӣ кардан, безор кардан.

ХИРАД خرد ақл, ҳуш, зеҳн; идрок, дарёфт.

ХИРАДЁФТА خردیافته оқил, доно, хирадманд.

ХИРАДМАНД خردمند боақл, боҳуш, бозаковат, бофаҳм, боидрок.

ХИРАДМАНДӢ خردمندی оқилӣ, заковатнокӣ, боҳушӣ, боандешагӣ, мулоҳизанокӣ.

ХИРАДМАНДОНА خردمندانه аз рӯи хирадмандӣ, оқилона; зиракона, боҳушона.

ХИРАДНОМА خردنامه дастури зиндагӣ, номаи ҳикматомез, осори панду ахлоқӣ.

ХИРАДПАРВАР خردپرور одил, доно, бохирад, боақлу дониш.

ХИРАДПАРВАРД جردپرورد аз рӯи аҳли хирад парваришёфта, боаклу хирад.

ХИРАДПЕША خردپیشه *кит.* хирадманд, одил, доно.

ХИРАДСӮЗ خردسوز *киноя аз* оҷиз ва забункунандаи аҷлу хирад.

ХИРАКУНАНДА خیره‌کننده 1. чашмбар, дурахшон; *маҷ.* дилрабо, бехудкунанда. 2. кӯркунанда.

ХИРАНАМО خیره نما *ниг.* **хиратоб.**

ХИРАРАНГ خیره رنگ тиранг, норавшан.

ХИРАРӮЙ خیره‌روی 1. густох, бешарм. 2. гирифтарӯй, туршрӯй, тирачабин, абус, чин дар абрӯ.

ХИРАРӮЙӢ خیره‌روئی 1. бешармӣ, беҳаёӣ; саркашӣ, нофармонӣ, густохӣ. 2. гирифтарӯӣ, туршрӯӣ.

ХИРАСАР خیره سر 1. кундзеҳн, аҳмақ, аблаҳ. 2. густох, худсар.

ХИРАСАРӢ خیره‌سری 1. кундзеҳнӣ, нодонӣ, аблаҳӣ. 2. ошуфтагӣ, парешонӣ.

ХИРАСАРОНА خیره‌سرانه 1. аблаҳона, аҳмақона. 2. парешонҳолона.

ХИРАСӮЗ خیره‌سوز тира, норавшан, камнурдиҳанда: **чароғи хирасӯз**.

ХИРАТАБИАТ خیره طبیعت *ниг.* **хиратабъ.**

ХИРАТАБИАТӢ خیره طبیعتی *ниг.* **хиратабъӣ.**

ХИРАТАБЪ خیره طبع бо табъи гирифта, хафа, ғамгин, ношод.

ХИРАТАБЪӢ خیره طبعی бо табъи гирифта будан, хафагӣ, ғамгинӣ, ношодӣ.

ХИРАТОБ خیره تاب норавшан, тира.

ХИРАЧАШМ خیره‌چشم 1. он ки чашмаш норавшан аст, чашмаш камнур; наздикбин. 2. *маҷ.* кӯтоҳбин.

ХИРАЧАШМӢ خیره‌چشمی 1. норавшан дидан, наздикбинӣ. 2. *маҷ.* кӯтоҳбинӣ.

ХИРАШАВӢ خیره‌شوی тирашавӣ (*мас.*, чашм); **хирашавии пардаи шабакаи чашм.**

ХИРВОР خروار *ниг.* **харвор 3; хирвор-хирвор** *маҷ.* хеле зиёд, бисёр.

ХИРГАҲ خرگه *ниг.* **хиргоҳ.**

ХИРГОҲ خرگاه хайма, чодир, шомёна; **хиргоҳ задан** чодир барпо кардан, хайма задан.

ХИРГОҲӢ خرگاهی 1. *мансуб ва марбут ба* **хиргоҳ**. 2. он ки дар хиргоҳ сукунат дорад, хиргоҳнишин.

ХИРҚА خرقه 1. либоси дарвешон, либоси аз пораҳои гуногун дӯхташуда, либоси қуроқ. 2. *маҷ.* либоси тазвиру риё.

ХИРҚАПӮШ خرقه پوش он ки хирқа пӯшидааст; қаландар, зоҳид, сӯфӣ; зоҳиднамо, зоҳидтарош.

ХИРМАН خرمن 1. тӯдаи ғаллаи нокӯфта ва бод доданашуда; ҷои хирманкӯбӣ. 2. тӯда, тӯб, ҳар чизи дар як ҷо тӯб ва тӯдакарда: **хирмани гул, хирмани пахта; хирман кардан** тӯда кардан, тӯб кардан; **хирман бод кардан** ғалларо аз коҳ ҷудо намудан; **хирман кӯфтан** бо қувваи гову асп ё мошин ғалларо аз хӯшаҳо ҷудо кардан; **хирман-хирман** тӯб-тӯб, гала-гала, бисёр, фаровон.

ХИРМАНГОҲ خرمن‌گاه ҷое, ки хирманро барои кӯфтан тӯб кардаанд, ҷои хирманкӯбӣ.

ХИРМАНКӮБ خرمن‌کوب 1. хирманкӯбанда. 2. олат ва воситаи хирманкӯбӣ: **мошинаи хирманкӯбӣ**.

ХИРМАНКӮБӢ خرمن‌کوبی амал ва кори хирманкӯб, он чи мансуб ба хирманкӯбист.

ХИРМАНСӮХТА خرمن سوخته *маҷ.* касодшуда, бенавошуда, муфлисшуда.

ХИРМАНҶО(Й) خرمن جا(ی) *ниг.* **хирмангоҳ.**

хиром خرام 1. *асоси замони ҳозира аз* **хиромидан**. 2. рафтори оҳиста бо нозу виқор. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хушрафторӣ: **хушхиром, кабкхиром**.

ХИРОМАНДА خرامنده хусусияти зебову хуб ва бо ишваву ноз роҳ рафтани касе.

ХИРОМАНДАГӢ خرامندگی хиромида будан, вазъ ва ҳолати хиромон доштан.

ХИРОМИДАН خرامیدن роҳ рафтан бо нозу виқор.

ХИРОМИШ خرامش *исми амал аз* **хиромидан**, хиромон роҳ рафтан, хиромидан.

ХИРОМВАР خرام‌آور **:хиромвар шудан** роҳ раф-

тан, гузар кардан.

ХИРОМОН خرامان раванда бо нозу виқор; бо хиром раванда; **хиромон шудан** болида, бо нозу истиғно ба роҳ даромадан.

ХИРОҶ//ХАРОҶ *а.* خراج андозе, ки аз замин ва маҳсулоти замини гирифта мешуд; **хироҷ додан** андоз пардохтан; **ба хироҷи як мамлакат меарзад** хеле гаронқадр ва қиматбаҳост.

ХИРОҶГУЗОР خراجگذار хироҷдеҳ, андоздиҳанда, андозсупор, андозсупоранда.

ХИРОҶҒУНДОР خراجغندار он ки хироҷ ҷамъ меоварад, омил.

ХИРОҶДИҲАНДА خراج دهنده *ниг.* **хироҷгузор.**

ХИРОҶДИҲӢ خراج دهی ҳаққи замин ё аз ҳосил андоз дидан, андозсупорӣ.

ХИРРИГӢ خریگی гирифтани овоз.

ХИРРИОВОЗ خری آواز он ки овозаш гирифта бошад, хиррӣ.

ХИРРӢ خرّی он ки овозаш гирифта аст, он ки буғӣ шуда бо хир-хир нафас мегирад; **овози хиррӣ** садои хирросӣ.

ХИРРОС خرّاس **:хиррос задан** хир-хир нафас гирифтан, канда-канда нафас кашидан.

ХИРС خرس ҳайвони дарандаи гӯштхори пурпашм ва танумaнд.

ХИРСАК خرسک *ниг.* **хирсбача, бачаи хирс.**

ХИРСАКМУРӮД خرسکمرود *бот.* як навъи мурӯд.

ХИРСБАЧА خرس بچه бачаи хирс.

ХИРСБОЗ خرس باز ромкунандаи хирс (*дар сирк*), он ки бо хирс тамрин ва онро нигоҳубин мекунад.

ХИРСБОЗӢ خرس بازی ромкунии хирс, тамрин кардан бо хирс.

ХИРСБОН خرس بان *ниг.* **хирсбоз.**

ХИРСГИР خرسگیر дом барои хирс; сайёди хирс.

ХИРСОНА خرسانه чун хирс, хирсвор, ба мисли рафтори хирс; **хизмати хирсона** хизмате, ки аз он ба ҷои нафъ зарар ё натиҷаи ногувор расад, хизмати ноӯҳдабароёна.

ХИРСХОНА خرس خانه ҷой, қафас, панҷара барои хирс.

ХИРСШИКОР خرسشکار сайди хирс, шикор кардани хирс.

ХИРУРГ *ю.* خیرورگ *ниг.* **ҷарроҳ.**

ХИРУРГИЯ *ю.* خیرورگیه соҳаи илми тиб, ки бо усули ҷарроҳӣ ва амалиётӣ муолиҷа мекунад; ҷарроҳӣ.

ХИР-ХИР خرخر *калимаи тақлиди овоз, ки* садои аз гулӯи фишурда ё аз гулӯи одами хобида баромадаро ифода мекунад; **садои хир-хир** овози гирифта, овози одами буғишаванда; **хир-хир кардан** а) банд шудани роҳи нафас дар гулӯ; б) гирифтани роҳи нафас, танг шудани роҳи нафас.

ХИСИР-ХИСИР خسیرخسیر *калимаи тақлиди овозӣ, ки* байни хасу хошок хазидани ҷонвареро ифода мекунад.

ХИСЛАТ *а.* خصلت хосият, одат, тинат.

ХИСОИДАН خسائیدن *ниг.* **хисонидан.**

ХИСОЛ *а.* خصال *ҷ.* **хислат.**

ХИСОНИДАН خسانیدن *ниг.* **хесонидан.**

ХИСОРАТ *а.* خسارت зиён, зарар, нуқсон.

ХИСРАВӢ I خسروی 1. мутааллиқ ба Хисрав, аз они подшоҳ. 2. подшоҳӣ, подшоҳ будан.

ХИСРАВОНӢ//ХУСРАВОНӢ خسروانی 1. аз они подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои бостонии эронӣ.

ХИССАТ *а.* خسّت хасисӣ, бахилӣ; фурӯмоягӣ.

ХИТ خیت *гуфт.* **:хит кардан** (*касеро*) хафа кардан, ранҷондан, малӯл кардан; **хит шудан** а) ранҷидан, малӯл гаштан; б) оҳиста, номаълум ғоиб шудан.

ХИТО ختا *ниг.* **хато II.**

ХИТОБ *а.* خطاب сухане, ки рӯ ба рӯи касе ё ба касе нигаронида гуфта мешавад; **аломати хитоб (!)** аломате, ки дар охири ҷумлаҳои хитобӣ гузошта мешавад; **хитоб кардан (намудан)** ба касе рӯ оварда гап задан, ба касе муроҷиат намудан.

ХИТОБА *а.* خطابه 1. *ниг.* **хитоб.** 2. ваъзхонӣ, хутбахонӣ.

ХИТОБӢ خطابی даҳанакӣ, шифоҳӣ.

ХИТОБАН *а.* خطاباً ба касе муроҷиат карда гуфтан.

ХИТОБНОМА خطاب نامه варақае, ки дар он доир ба масъалае ба халқ мурочиат карда мешавад, баённома, мурочиатнома.

ХИТОЙ ختائی *мансуб ба* **Хитой**, дар Хитой сохташуда.

ХИТОЙ ختای 1. аз мардуми Хитой, аҳли Хитой; 2. мамлакати Хитой (Чин).

ХИТОЙШИНОС ختای شناس мутахассис, ки роҷеъ ба Хитой (Чин) таҳқиқот менамояд.

ХИТОЙШИНОСӢ ختای شناسی бахши илм, ки ба таҳқиқи масъалаҳои таърих, фарҳанг, тамаддун ва ҳунари мардуми Хитой дахл мекунад

ХИТОМ ختام поён, охир, анҷом, тамом, тамомшавӣ; **хитом додан** тамом кардан, ба итмом расонидан; **хитом ёфтан** анҷом пазируфтан, ба охир расидан, тамом шудан.

ХИТТА *а.* خطّه 1. замине, ки барои иморат гирдогирди он хат кашидаанд. 2. мамлакат, сарзамин.

ХИФФАТ *а.* خفّت сабукӣ, камвазнӣ (*ҷисман, ақлан ё аз ҷиҳати коре*).

ХИҶИЛ *а.* خجل ба хиҷолат монда, шармзада; **хиҷил кардан** *касеро* ба хиҷолат монондан; **хиҷил шудан** шарманда шудан, ба хиҷолат мондан; **дил хиҷил шудан** дил зиқ шудан, дил нороҳат шудан.

ХИҶЛАТ *а.* خجلت *ниг.* **хиҷолат**; **арақи хиҷлат** арақрезӣ аз шиддати шармсорӣ ва хиҷолатзадагӣ.

ХИҶЛАТЗАДА خجلت‌زده хиҷил, шармдорондашуда, шармсор.

ХИҶОЛАТ *а.* خجالت шармзадагӣ, шармсорӣ, шарм, ҳаё; **аз хиҷолат баровардан** касеро аз вазъияти шармзадагӣ раҳо кардан; **дар хиҷолат будан (мондан)** шармзада будан, хиҷил будан; **хиҷолат додан** касеро шарм дорондан; **хиҷолат кашидан** шармсор шудан, хиҷил ва шармзада будан аз рафтор ва кирдори хеш; **дар хиҷолат мондан** хиҷил шудан, хиҷолат кашидан.

ХИҶОЛАТЗАДА خجالت‌زده шармсор, хиҷил, шарманда.

ХИҶОЛАТКАШӢ خجالت‌کشی *ниг.* **хиҷолатмандӣ**.

ХИҶОЛАТМАНД خجالت‌مند хиҷил, шармзада, дар хиҷолат монда; **хиҷолатманд будан** хиҷил будан, шармзадагӣ; **хиҷолатманд шудан** дар хиҷолат мондан.

ХИҶОЛАТМАНДӢ خجالت‌مندی хиҷилӣ, шармзадагӣ, изокашӣ.

ХИҶОЛАТМАНДОНА خجالت‌مندانه дар ҳолати шарму хиҷолат, шармгинона, дар ҳолати хиҷолаткашӣ.

ХИҶОЛАТОВАР خجالت‌آور он чи боиси шарм ва хиҷолат мешавад, шармовар.

ХИҶОЛАТОМЕЗ خجالت‌آمیز шармгинона, бо шармсорӣ.

ХИШИРОС خشراس *калимаи тақлиди овоз* аз қабили **хишир-хишир**, **хиширос задан** овози хазидан ё молиши чизеро зоҳир кардан;

ХИШИР-ХИШИР خشرخشر *ниг.* **хиширос**.

ХИШОБА//ХИШОВА خشابه//خشاوه киштзорро аз гиёҳҳои бегона тоза кардан; **хишоба кардан** аз гиёҳҳои бегонаи зарарнок тоза кардани кишт.

ХИШТ I خشت лойе, ки ба қолиби махсус андохта хушконда шудааст ва масолеҳи асосии бинокорист, оҷур; **хишти пухта** хиште, ки дар хумдон пухта бошанд; **хишти хом** хишти дар хумдон пухтанашуда; **хишт рехтан** лойро ба қолиби махсус рехта хишт сохтан; **хишт-хишт** қабат-қабат.

ХИШТ II خشت навъи қарта, ки дар шакли хишт аст.

ХИШТ III خشت навъе аз найзаи хурди кӯтоҳ.

ХИШТ IV خشت номи қисме (наск) аз 21 қисми “Занду Позанд” аст.

ХИШТ V خشت навъе аз ҳалвост, ки ба шакли порча ва қурс тайёр мекунанд..

ХИШТАК خشتک порчаи чоргӯшае, ки зери бағали ҷома ё миёни ду пои тунбон дӯхта мешавад.

ХИШТБАНД خشت‌بند 1. хиштбасткунанда. 2. маҳкам кардан бо хишт.

ХИШТБАСТ خشت بست бо хишт маҳкам карда, деворкарда.

ХИШТБАСТКУНАНДА خشت‌بستکننده он ки ҷоеро хиштбанд мекунад; хиштчин, хиштков.

ХИШТДЕВОР خشت دیوار девори хиштӣ, аз хишт сохташуда.

ХИШТЗАН خشت زن хиштрез.

ХИШТЗАНӢ خشت زنی хиштрезӣ.

ХИШТИН خشتین *ниг.* **хиштӣ.**

ХИШТӢ خشتی аз хишт; **девори хиштин** девори аз хишт сохташуда.

ХИШТКАШОН خشت کشان он ки ба ҷои сохтмон хишт мекашонад.

ХИШТКАШОНӢ خشت کشانی кор ва шуғли касе, ки дар бинокорӣ хишт мекашонад.

ХИШТКОР خشت‌کار коргари хиштчин дар бинокорӣ.

ХИШТКОРӢ خشت‌کاری коре, ки ба хишт рехтан ва чидани он вобастагӣ дорад; бинои аз хишт сохташуда.

ХИШТҚОЛИБ خشت‌قالب чорчӯбаи дарозрӯя барои хиштрезӣ.

ХИШТПАЗ خشت پز он ки дар хумдони хишт кор мекунад, пазандаи хишт.

ХИШТПАЗӢ خشت‌پزی кор ва шуғли коргари хумдони хишт; **корхонаи хиштпазӣ** корхонае, ки дар он амалиёти хиштрезӣ ва хиштпазӣ анҷом меёбад.

ХИШТПАРЧА خشت‌پرچه *ниг.* **хиштпора.**

ХИШТПОРА خشت‌پاره порае аз хишт, хишти шикаста.

ХИШТРЕЗ خشت ریز он ки лойро ба қолиб зада хишт тайёр мекунад, резандаи хишт.

ХИШТРЕЗӢ خشت ریزی кор ва шуғли хиштрез.

ХИШТСОВ خشت ساو белчаи хиштрезон.

ХИШТФАРШ خشت فرش ҷое, ки ба заминаш хишти пухта чида шудааст, фарши бо хишт чидашуда.

ХИШТХОЛ خشت خال холи хиштмонанди қартаи бозӣ.

ХИШТЧИН خشت چین он ки дар бинокорӣ хишт мечинад, устои хишткор.

ХИШТЧИНӢ خشت چینی кор ва касби хиштчин, устои хишткор.

ХИШШОС خشّاس *калимаи тақлиди овоз аз қабили* хиширрос; **хишшос задан** ба зӯрӣ нафас кашидан, дар нафаскашӣ овози хиш-хиш баровардан.

ХЛОР *ю.* خلار унсури химиявӣ, гази нафасгардон, ки дар беҳдоштӣ ҳамчун воситаи пешгирикунанда аз касалиҳои сироятӣ ва дар саноати ҳарбӣ барои сохтани моддаҳои заҳролуд кор фармуда мешавад; **хлор задан** хлор пошидан бо мақсадҳои зиддисироятӣ.

ХЛОРДОР خلاردار *ниг.* **хлорнок.**

ХЛОРЗАНӢ خلارزنی *ниг.* **хлоронӣ.**

ХЛОРИД *ю.* خلارید *хим.* пайвастаҳои хлорӣ.

ХЛОРНОК خلارناک хлоромез; **оҳаки хлорнок.**

ХЛОРОНИДАН خلارانیدن коркарди (шустан, безарар кардан, тамиз додан) ҳар чизе бо маҳлули хлор.

ХЛОРОНӢ خلارانی хлорзанӣ, бо хлор тамиз додан.

ХЛОРОФОРМ *фр.* خلارافارم моеи беранге, ки дар такиби худ хлор дорад ва дар амалиёти ҷарроҳӣ чун моддаи беҳушкунанда кор фармуда мешавад.

ХОБ I خواب 1. ҳолати осоиш ва оромии бадан, ки бо фосилаҳои маълум рӯй медиҳад ва дар асрои он фаъолияти шуур тамоман ё қисман қатъ мегардад; *муқоб.* **бедорӣ.** 2. он чи дар олами хоб ба хобанда зоҳир мегардад. 3. *маҷ.* ғафлат, бехабарӣ; **хоби гарон (вазнин, сахт)** хоби амиқ, хобе, ки аз он кас зуд бедор намешавад; **хобатон хуш!** ором ва осуда бихобед! (*дар мавриди орзуи хоби нағзи роҳат гуфта мешавад*); **хобу хаёл** чизи ғайримумкин, чизи маҳол; **хоб бурдан** ба хоб рафтан, хуфтан, хоб кардан; **хоби** *касеро* **гурезондан (парондан)** боиси хоб карда натавонистани касе гардидан; **хоб дидан** дар хоб ба кас намудани чизе, рӯъё; **худро ба хоб задан** худро бардурӯғ хобида вонамуд кардан; **хоб кардан** а) хобидан, хуфтан; б) карахт шудани даст ё по аз беҳаракатӣ; в) аз кор мондани ягон корхона, соат, машина *ва ғ.*; **ба (дар) хоб мондан** бисёр хоб кардан, дар вақташ бедор нашуда мавриди кореро гузарондан; **хоб омадан** хобидан хостан, хоб пахш кардан; **хоб паридан** хоб набурдан, ба сабаби монеае хобида натавонистан; **аз хоб сер шудан** ба қадри кифоя ва осуда хоб карда хестан; **аз хоб хестан** бедор шу-

дан; **хобатро ба об гӯй!** ин хаёли хом аст, он чи ту меҳоҳӣ шуданӣ нест.

ХОБ II خواب//خاب моилии пати матоъҳои патдор ё қолин ба як сӯ.

ХОБАНДА خوابنده он ки дар хоб аст, касе ки хоб кардааст, одами дар хоб; дар ҳоли хобида.

ХОББИНӢ خواب بینی хоб дидан.

ХОББУРДА خواببرده хобида, пинакрафта, хуфта; *маҷ.* шах (карахт) шудани по ё даст, бехабар, ногоҳ.

ХОБВОРА خوابواره ба монанди хоб, хоби кӯтоҳ; ба хоб водоршуда, гипноз, хоби сунъӣ.

ХОБГАРД خوابگرد шабгард; он ки шаб дар ҳолати хоб будан бе ихтиёри худ роҳ меравад.

ХОБГАРДӢ خوابگردی як навъ бемории рӯҳие, ки гирифтори он дар ҳолати хоб роҳ мегардад ё коре мекунад.

ХОБГОҲ خوابگاه ҷои хоб, хонаи хоб; **хобгоҳи умумӣ**, иқоматгоҳи якҷояи одамоне, ки дар як муассиса кор мекунанд ё дар як ҷо мехонанд.

ХОБДӮСТ خواب دوست он ки хоб карданро дӯст медорад; танбал; фароғатҷӯй.

ХОБГУЗОР خوابگذار муаббир, касе, ки хобро таъбир мекунад.

ХОБГУЗОРӢ خوابگذاری муаббирӣ, таъбир кардани хоб.

ХОБИДА خوابیده дарозкашида, ёзида, ғелида; кӯфта.

ХОБИДАН خوابیدن 1. хуфтан, хоб кардан. 2. будан, зиндагӣ кардан, иқомат доштан (*дар беморхона, ҳабсхона*). 3. кор накардан, аз кор мондан, аз кор боз истодан, таваққуф кардан (*соат, корхона ва ғ.*). 4. ором ёфтан, паст ё тамом шудан, фурӯ нишастан (*шӯриш ё ягон норозигӣ*). 5. ҷӯлидан, афтода мондан. 6. аҳамияти худро гум кардан, фаромӯш шудан; **ин масъала ҳанӯз мехобад**. 7. истодан, бекор истодан; мавҷуд будан; ба фурӯш нарасида мондан (*моле*); **дар анбор чизҳои бисёр хобидаанд**. 8. дар ҳабс будан, маҳбус шудан; **як сол хобида баромад**. 9. карахт шудани дасту по аз беҳаракатӣ: **дастам хобида мондааст**.

ХОБИШ I خوابش самти хобидани тор, мӯяк; **ба хобиши пат** ба самти хобидани пати матоъ.

ХОБИШ II خوابش *геол.* партов (*замин*); кӯҳна (*молу маҳсулот*).

ХОБКАРДА خواب کرده *ниг.* **хобида**.

ХОБКУНӢ خواب کنی хобравӣ, хуфтан.

ХОБНОК خوابناک *ниг.* **хоболуд**.

ХОБНОМА خواب نامه китоб ё рисолае, ки аз рӯи он хобро таъмир мекунанд.

ХОБОВАР خواب آور хоб тавлидкунанда, чизи боиси хоб: **доруи хоб**.

ХОБОЛУД خواب آلود он ки аз хоб сер нашуда хеста бошад, он ки ба сабаби сер нашудан аз хоб карахт бошад: **чашми хоболуд**.

ХОБОЛУДӢ خواب آلودی серхобӣ, хоб пахш кардан.

ХОБОЛУДОНА خواب آلودانه пинакравона, *маҷ.* карахтона.

ХОБОН خوابان *сохт.* болиштаки чӯбине, ки дар сохтмонҳо – дар айвонҳо дар сари сутун гузошта аз болои он пешхариро мегузоранд.

ХОБОНАК خوابانک навъе аз бозии бачагон, ки яке рӯяшро бо дастон мепӯшонад, то дигарон аз ӯ дур раванд, сипас кадомеро ёфта даст гирад, ҳамон ба ҷои ӯ меистад.

ХОБОН(И)ДАН خواباندن//خوابانیدن *тарзи бавоситаи феъли* **хобидан** 1, 2, 3, 4; 2. тар карда мондан; захира кардан. 3. гузарондан, шинондан. 4. ба зону зада маҷбур намудан.

ХОБПАР خواب پر бехоб, бедорхоб; **хобпар шудан** бедорхоб шудан, хоб наомадан, хобида натавонистан.

ХОБРАВӢ خواب روی *ниг.* **хобкунӣ**.

ХОБУХЕЗ خواب وخیز истиқомат, рӯзгузаронӣ; **хобухез кардан** истиқомат кардан, манзил кардан.

ХОБХАЛТА خواب خلته халтае, ки ба он даромада мехобанд.

ХОБШИНОС خواب شناس *ниг.* **хобгузор**.

ХОБШИНОСӢ خواب شناسی *ниг.* **хобгузорӣ**.

ХОВАР خاور 1. шарқ. 2. тарафи офтоббаро.

ХОВАРОН خاوران 1. ховар, машриқ. 2. ғарб, мағриб. 3. *таър.* номи вилояте дар Хуросон.

ХОВАРШИНОС خاور شناس *ниг.* **шарқшинос**.

ХОВАРШИНОСӢ خاورشناسی шарқшиносӣ, соҳае, ки ба таҳқиқи мамолики Шарқ машғул аст.

ХОВАРЗАМИН خاور زمین шарқ, Машриқ.

ХОГ خاگ 1. *биол.* ташкилаҳои одатан якҳуҷайрагӣ, ки барои бе таносул афзудани бактерияҳо мусоидат мекунанд. 2. *кит.* тухм, тухми мурғ.

ХОГИНА خاگینه *хӯр.* навъе аз таом, ки аз тухми мурғ ва сабзавот пухта мешавад, тухмбирён, омлет.

ХОГИНАКАРАМ خاگینه‌کرم *хӯр.* таоме, ки аз тухми мурғ ва карам пухта мешавад.

ХОД خاد *кит.* заған.

ХОДА خاده чӯби дарози рост; ◊ **дум хода кардан** тез гурехтан аз ҷое.

ХОДИМ *а.* خادم 1. хидматкунанда, хизматчӣ; корманд: **ходими хизматнишондода**. 2. зане, ки дар маъракаҳо (*тӯй, азо ва г.*) хизмати мардумро адо менамояд. 3. *кит.* касе, ки дар ҳаммом мардумро молиш дода шустушӯ мекунад.

ХОДИМӢ خادمی 1. вазифаи ходим, хидматгузорӣ. 2. амали ходим дар ҳаммом; **ходимӣ кардан** муштумол карда шустушӯ додан дар ҳаммом.

ХОЗА I خازه *кит.* гиле, ки ба он деворҳоро андова мекунанд, лойи андова, ҳар чизе, ки бо ҳам омехта шудааст.

ХОЗА II خوازه *ниг.* **хавоза**.

ХОЗЕЪ *а.* خاضع фармонбардор, мутеъ, итоаткор.

ХОЗИН *а.* خازن хазинадор, хазиначӣ, нигаҳбони хазина, анбордор.

ХОИДАН خائیدن 1. бо дандон фишурда нарм кардан, ҷавидан. 2. *маҷ.* касеро бисёр таънаву маломат кардан, бадгӯӣ кардан, носазо гуфтан: **ӯро ин қадар нахоед; забон хоидан** дар бораи ину он гап зада ба асли матлаб дахл накардан.

ХОИДАШУДА خائیده شده он чи онро хоидаанд (*мас., устухон*); **сухани хоидашуда** сухани такрорёфта, забонзадашуда.

ХОИН خائن хиёнаткунанда, хиёнаткор.

ХОИНӢ خائنی хиёнат, хиёнатӣ, фурӯхтани манфиатҳои ватан ва мамлакат ба душман.

ХОИНОНА خائنانه *ниг.* **хиёнаткорона**.

ХОИСАК خایسک хоиски хурд, болғача.

ХОИСК خایسک путк, болға, чаккуш.

ХОИСКЗАН خایسک زن путкзан, болғазан, чаккушзан.

ХОИШ خاییش хоидан, ҷавиш.

ХОК خاک 1. қабати болоии қишри сайёраи замин, ки дар он гиёҳу дарахт мерӯяд; замин. 2. мамлакат, кишвар; **хоки Тоҷикистон** кишвари Тоҷикистон; **ба хок рафтан** мурдан, фавтидан; **ба хок супурдан** дафн кардан, гӯрондан; **хок шудан** ба хок мубаддал гаштан, нест гардидан, маҳв шудан; **бо хок яксон кардан** *чизеро* несту нобуд кардан, маҳв сохтан; **хок ба сараш!** рӯзи нек набинад!; **хокашро гардам...** дар мавриди қайд кардани муқаддасӣ ва табаррукии ҷое гуфта мешавад; **хоки поят шавам** фидоят шавам.

ХОКА خاکه хокмонанд, чизи нарми соидашуда: **хокаи ангишт** ангишти майда (гарди ангишт).

ХОКАНДОЗ خاک انداز белчаи оҳанӣ, мисӣ ё тунукагӣ, ки бо он хок, хокистар *ва г.* мебардоранд.

ХОКАҚАНД خاکه قند қанди хока, хокаи қанд, орди қанд, судаи қанд.

ХОКБАРДОРӢ خاک برداری хок бардоштан; хок канда баровардан.

ХОКБАРСАР خاک برسر ғамгин, андӯҳгин; *маҷ.* пажмурда; мурда.

ХОКБЕЗ خاک بیز 1. тӯр барои хок бехтан. 2. он ки хокро мебезад.

ХОКБОД خاک باد чангбод, шамоли пурчангу ғубор, хок.

ХОКБОЗӢ خاک بازی бозӣ бо хок; ба хок оғушта шуда бозӣ кардан: **хокбозӣ кардан**.

ХОКБОН خاک بان нигоҳубинкунандаи хок; *маҷ.* деҳқон, кишоварз.

ХОКБОРИШ خاک بارش *ниг.* **хокборон**.

ХОКБОРОН خاکباران тумани хоколуд, гирдубоди гардовар, бӯрони хокӣ.

ХОКБӮС خاکبوس *кит.* 1. он ки хокро мебӯсад. 2. *маҷ.* таъзимкунанда.

ХОКБӮСӢ خاکبوسی *кит.* 1. амал ва кори хокбӯс. 2. *маҷ.* таъзим кардан, сар ба таъзим фурӯ овардан.

ХОКГАРДОН خاکگردان 1. он қисми испор, ки қабати заминро канда мегардонад. 2. тагу рӯ кардани қабати болои замин.

ХОКДОН خاکدان 1. ҷои рехтани хоку хокрӯба. 2. *маҷ.* дунё, олами хокӣ.

ХОКДОР خاکدار бо хок омехташуда, хокомехта, хоколуд.

ХОКЗАН خاکزن *гуфт.* тамаллуккор, хушомадгӯй, лаганбардор.

ХОКЗАНӢ خاکزنی *гуфт.* тамаллуқкорӣ, хушомадгӯӣ, лаганбардорӣ.

ХОКЗОД خاکزاد чизи аз хок ва дар хок пайдошуда; *маҷ.* ҳақир, забун.

ХОКЗОР خاک زار *ниг.* **хокистон**.

ХОКИН خاکین *ниг.* **хокӣ**.

ХОКИНИҲОД خاکینهاد хоксор, фурӯтан, инсони хушхулқу ботарбия.

ХОКИРАНГ خاکی رنگ ба ранги хок, хокмонанд аз ҷиҳати ранг.

ХОКИСТАР خاکستر гарде, ки баъд аз сӯхтани чӯб, ангишт *ва г.* боқӣ мемонад; **хокистар** *касе, чизеро* **ба бод додан** нобуд кардан *чизе ё касеро*; **хокистар шудан** сӯхта тамом шудан, сӯхта нест шудан.

ХОКИСТАРДОН خاکستر دان зарфи махсус барои андохтани хокистари тамоку ва пасмондаи сигор.

ХОКИСТАРИРАНГ//ХОКИСТАРРАНГ خاکستری رنگ//خاکستررنگ ба ранги хокистар, мисли хокистар.

ХОКИСТАРӢ خاکستری *ниг.* **хокистариранг**.

ХОКИСТАРНИШИН خاکسترنشین *маҷ.* одами бечизу чора ва бехонаву ҷой; **хокистарнишин шудан** хонавайрон шудан, бечизу бехонумон гардидан.

ХОКИСТАРОБ خاکسترآب обе, ки бо хокистар омехта шудааст.

ХОКИСТАРОЛУД خاکسترآلود он чизе, ки бо хокистар омехта шудааст.

ХОКИСТАРРАНГ خاکسترنگ *ниг.* **хокистариранг**.

ХОКИСТОН خاکستان ҷое, ки хок бисёр аст; *маҷ.* дунё, гетӣ.

ХОКӢ خاکی *мансуб ба* **хок**; заминӣ, дар хок зиндагикунанда; **ҷонварони хокӣ** *муқоб.* **ҷонварони обӣ**.

ХОККАШӢ خاک کشی кашидан ва бурдани хок аз ҷое ба ҷои дигар.

ХОККАШОНӢ خاککشانی кашондани хок аз ҷое ба ҷое.

ХОККЕЙ *англ.* خاکیی *варз.* навъе аз чавгонбозӣ, ки дар рӯи ях бо пойафзоли теғшакли яхдав (конки) бозӣ мекунанд.

ХОККЕЙБОЗ خاکیی باز *варз.* иштирокчӣ дар бозии хоккей.

ХОККЕЙБОЗӢ خاکیی بازی чавгонбозии рӯи ях.

ХОКМОЛ خاکمال 1. он ки чизеро ба хок мемолад. 2. молидани чизе ба хок. 3. *киноя аз* кори залилу паст кардан.

ХОКМОНАНД خاکمانند мисли хок; майда, сӯда; ранги хокмонанд.

ХОКНИГОҲДОРАНДА خاکنگاهدارنده заминнигоҳдоранда.

ХОКНИҲОД خاک نهاد *ниг.* **хоксор**.

ХОКНИШИН خاک نشین 1. он ки ба рӯи хок менишинад. 2. *маҷ.* хоксор, ҳақир; мутеъ, итоаткор.

ХОКНУРӢ خاکنوری поруи бо хок омехта, омехтаи хок бо пору, ки барои қувват гирифтан ба замини кишт андохта мешавад.

ХОКОБ خاک آب обёрии аввалин.

ХОКОЛУД خاکآلود олуда бо хок, омехта бо хок, он чи бо гарду хок пӯшида шудааст.

ХОКПАРТО خاک پرتا 1. ҷои махсус барои партофтани хок ва хокрӯба. 2. белча барои гирифта партофтани хоку хокистар.

ХОКПОРУ خاک پارو *ниг.* **хокнурӣ**.

ХОКПОШ خاک پاش *кҳн.* камбағалтарин табақаи деҳқонон дар замони гузашта.

ХОКПОШӢ خاکپاشی 1. пошидани хок, хокро ба ҳаво кардан. 2. *соҳавӣ* дар кӯҳҷойҳо ба рӯи барфи замини кишт пошидани хок барои те-

зондани обшавии барф.

ХОКПУР خاکپر 1. чангу хоколуд. 2. бо хок пуркарда: **хандақро хокпур кардан**.

ХОКПУШТА خاکپشته хоктӯда, тали хокӣ, теппа.

ХОКПӮШ خاکپوش бо хок пӯшондани чизе, ба зери хок пинҳон кардани чизе; **хокпӯш кардан** а) бо хок пӯшондан болои чизеро; б) *мач*. кореро болопӯш кардан, сирреро махфӣ нигоҳ доштан.

ХОКРАНГ خاک رنگ *ниг*. **хокиранг**.

ХОКРЕЗ خاکریز хоки рехта, хоки тал карда, тали хоки сунъӣ; **хокрез кардан** хок рехта тал кардан; **хокрез шудан** а) бо хок пӯшида шудан, хок рехта пур шудан, хокандуд гардидан; б) рехтани хок ё андоваи хокии ҷое.

ХОКРЕЗА خاک ریزه резаи хок, резиши хок.

ХОКРЕЗӢ خاک ریزی рехтани хок, пур кардан бо хок.

ХОКРӮБ خاکروب он ки хок ё хокистарро мерӯбад.

ХОКРӮБА خاکروبه хок, хасу хошоке, ки дар натиҷаи рӯфтан ҷамъ мешавад.

ХОКРӮБАДОН خاک روبه دان ҷое, ки хасу хоки рӯфташударо мепартоянд.

ХОКРӮБӢ خاک روبی ҷорӯбкашӣ, фаррошӣ дар ҷое; хизмати ҳақиртарин дар ҷое.

ХОКСАНГ خاکسنگ санги хокакарда, ки дар сохтмон истифода мешавад.

ХОКСИРИШТ خاک سرشت аз хок сохташуда, бо хок саришта.

ХОКСОР خاک سار 1. монанди хок, бо хок яксон; беқадр, беэътибор. 2. фурӯтан, камтар.

ХОКСОРӢ خاکساری фурӯтанӣ, камтаринӣ; **хоксорӣ кардан** худро кам гирифтан, фурӯтанӣ кардан.

ХОКСОРОНА خاکسارانه аз рӯи хоксорӣ, бо хоксорӣ.

ХОКТАПУР خاک تپور хоки майда, гардхок.

ХОКТЕППА خاک تپّه хокпушта, тали хокӣ.

ХОКТӮДА خاک توده *ниг*. **хоктеппа**.

ХОКТӮФОН خاک طوفان хокборон, гирдбоди ховар.

ХОКХОР خاکخوار 1. ҷондороне, ки хӯрокашон хок аст. 2. *мач*. он ки ба корҳои беарзиш аҳамият медиҳад.

ХОКХӮРДА خاک خورده 1. хокшуда, ба хок табдилёфта. 2. ба ҳадаф нарасида: **тири хокхӯрда**.

ХОКҶОЙ خاکجای гӯристон, қабристон.

ХОКШИНОС خاکشناس мутахассиси соҳаи хокшиносӣ, олиме, ки хосияти хокҳои гуногунро меомӯзад.

ХОКШИНОСӢ خاکشناسی илме, ки хосияти хокҳои гуногунро барои истифодаи дуруст аз он меомӯзад.

ХОКШИР خاکشیر *бот*. гиёҳи буттамонанд, ки донаҳои сурхи майдааш дар тиб ба кор мӗравад.

ХОҚОН *т*. خاقان *таър*. лақаби подшоҳони турк ва муғул.

ХОҚОНӢ خاقانی *мансуб ба* **хоқон**.

ХОЛ I خال 1. нуқтаи сиёҳи модарзод ё сунъӣ дар пӯсти рӯй ё ҷои дигари бадан. 2. обила, *мач*. обила; табхол.

ХОЛ II خال нақшу нигори кабуд ё сабзранге, ки бар тани одамӣ бо сӯзан ба мақсади зинат кунанд; *ниг*. **холкӯбӣ**; **хол задан** а) бо сӯзан нақшу нигор задан бар тани одамӣ ба мақсади зинат; б) қисман пухтану расидани мева; **хол-хол** а) холдор, доғдор, бо холҳои пароканда; **хол-хол ба назар тофтан**; **хол-хол** б) чипор, доғдор, ало.

ХОЛ III خال воҳиди ҳисоб барои муайян кардани миқдори афзалиятҳо дар варзиш ва дигар анвои мусобиқа.

ХОЛ IV خال *кит*. бародари модар, тағо.

ХОЛА خاله 1. хоҳари модар. 2. *калимае, ки ба номи занони калонсол ба нишонаи эҳтиром илова карда мешавад*: **Ҳусниняхола, Робиахола** *ва г*.

ХОЛАБАЧА خالهبچه писар ё духтари хола.

ХОЛАБЕҒАМ خالهبیغم бепарво, саҳлангор, фориғбол, лоқайд.

ХОЛАБЕҒАМӢ خالهبیغمی бепарвоӣ, лоқайдӣ, саҳлангорӣ, фориғболӣ, лоуболӣ.

ХОЛАБОЗӢ خالهبازی 1. бозии бачагон, ки ҷоеро

хона таъйин карда, ба хонаҳои ҳамдигар меҳмонӣ мераванд. 2. ба кори беҳудаву пуч машғул шудан.

ХОЛАХАМИР خاله خمیر 1. мисли хамир суст. 2. фарбеҳи нофармон.

ХОЛДОР خالدار он ки хол дорад, дорои холҳои зиёд.

ХОЛЕСТЕРИН *ю.* خالیسترین моддаест аз гурӯҳи стеринҳо, ки дар бофтаҳои бадан ва раги хун мавҷуд аст.

ХОЛИБЕХ خالی بیخ сирак, ба фосилаи зиёд аз ҳам воқеъшуда; *муқоб.* **зич** (*дар кишт*).

ХОЛИГАРДӢ خالی گردی холӣ гаштан, бор нагирифта гаштани мошинҳо.

ХОЛИГӢ خالیگی 1. ҷои холӣ, ҷои тиҳӣ; ҷои холигии ҳаво, фазои беҳаво. 2. аз кор холӣ будан; бекорӣ: **вақти холигӣ**.

ХОЛИД *а.* خالد ҷовид, доимӣ, намиранда, боқӣ.

ХОЛИҚ *а.* خالق 1. халқкунанда, офариننда, эҷодкунанда. 2. яке аз сифатҳои Худованд, Яздон.

ХОЛИҚӢ خالقی холиқ будан, офаринанда будан.

ХОЛИҚИЯТ *а.* خالقیت холиқӣ, офаринандагӣ.

ХОЛИМОНДА خالی مانده холӣ, тиҳӣ, ҷои бо чизе ишғолшуда.

ХОЛИС خالص 1. беомезиш, беолоиш, бегаш, соф, пок, сара. 2. *маҷ.* беғараз, бетараф; **одами холис** одами бетараф; **оби холис** оби соф; **фоидаи холис** фоидаи нақд, он чи нақд дар даст мондааст.

ХОЛИСАНЛИЛЛОҲ خالصاًلله беғараз, бетамаъ, бе чашмдошти фоидае, холисона, дар роҳи Худованд.

ХОЛИСОНА خالصانه беғаразона, бетарафона, ба таври объективӣ.

ХОЛӢ خالی тиҳӣ, бекасу бечиз; *муқоб.* **пур**; **ҷуволи холӣ рост намеистад** (*зарб.*); **холӣ кардан** а) тиҳӣ гардонидан, бебор кардан, бори чизеро фуровардан; б) аз кору хизмат баровардан, озод кардан, бекор кардан; в) андохтан, холӣ кардан (*мас., тир*); **холӣ шудан** а) тиҳӣ шудани ҷое аз чизе; б) фориғ шудан (*аз коре*); в) озод шудан, баромадан (*аз кор*); ◊ **каллаи холӣ** сари бемағз.

ХОЛКӮБӢ خالکوبی нақше, ки дар бадан бо сӯзанзанӣ кашида мешавад.

ХОЛЧА خالچه доғ, холи майда: **куртаи холча**.

ХОЛШАПАЛАК خال شپلک *зоол.* шапалаки сафеди болҳояш холи сиёҳдор.

ХОМ خام 1. нопухта, норасида. 2. дар ҳоли табиӣ, коркарданашуда: **ашёи хом, моли хом**; **чарми хом** чарми даббоғӣ нашуда. 3. беасос, ҳавоӣ, ношуданӣ: **ваъдаи хом**, **гапҳои хом**, **хаёли хом**. 4. *маҷ.* бетаҷриба, корноозмуда(*одам*); *муқоб.* **пухта**; **хом будан** дар коре бетаҷриба ва навкор будан.

ХОМА I خامه он чи бо он менависанд, найқалам, қалам; **хома давондан** хат навиштан.

ХОМА II خامه тӯда, пушта, тали хурд, тӯдаи рег: **хомаи барф, хомаи рег**.

ХОМАДӮЗӢ خامه‌دوزی гулдӯзӣ.

ХОМАЗАН خامه‌زن 1. лавҳачаи устухоне, ки нӯги қаламҳои наиро ба болои он гузошта бо кордча дукафон мекарданд, қатзан. 2. он ки қаламро кор мефармояд, нависанда.

ХОМАК خامک нопухта, норасида: **харбузаи хомак**.

ХОМАКӢ خامکی чала; тахминӣ; рӯякӣ; пешакӣ, ғайрирасмӣ.

ХОМАКЧА خامکچه *шакли тасғири* **хомак**.

ХОМАНДЕШ خام اندیش он ки хаёли хом мепарварад ва беасос фикр меронад.

ХОМАНДЕШӢ خام‌اندیشی беҳудаандешӣ, хаёлпарастӣ, ботиландешӣ.

ХОМАРОН خامه‌ران қаламзан, қаламкаш; нависанда.

ХОМАРОНӢ خامه‌رانی навиштан, қаламзанӣ, нависандагӣ.

ХОМГӮИ خام‌گوئی нопухтагӯӣ, ҳарзагӯӣ, беҳудагӯӣ.

ХОМГӮЙ خام‌گوی нопухтагӯй, ҳарзагӯй, беҳудагӯй.

ХОМДАРОН خام دران бемаҳал, пеш аз расидани вақт.

ХОМДАСТ خام‌دست одами бетаҷриба, танбал, мусоҳилакор.

ХОМДАСТӢ خام‌دستی бетаҷрибагӣ, хомӣ; беҳунарӣ.

ХОМДӮЗ خام‌دوز либоси пешакӣ ва ба таври муваққат, хомдӯзӣ шудааст: **куртаи хомдӯз**.

ХОМДӮЗӢ خام‌دوزی либосеро пешакӣ ва тахминӣ дӯхтан барои санҷиш, дӯхти хомакӣ; дӯхти бахяи калон-калони муваққатӣ.

ХОМИГАРӢ خامی‌گری нопухтагӣ, норасидагӣ; *маҷ.* дар коре озмуда ва таҷрибанок набудан, дар коре ба саҳлангорӣ роҳ додан.

ХОМӢ خامی нопухтагӣ, норасидагӣ; *муқоб.* **пухтагӣ**; **хомӣ кардан** корноозмуда ва камтаҷриба будан, кореро нағз саришта карда натавонистан.

ХОМКАЛЛА خام‌کلّه *маҷ.* корноозмуда, бетаҷриба, корнодида.

ХОМКОР خام‌کار он ки корро пухта ба ҷо намеорад ва кореро чала ва нимкола мекунад; камтаҷриба.

ХОМКОРӢ خام‌کاری дар коре пухта набудан, кореро чалаву нимкора ба ҷо овардан; камтаҷрибагӣ, корноозмудагӣ.

ХОМКӮК خام کوک *ниг.* **хомдӯзӣ**.

ХОМҚАЙМОҚ خام قیماق саршир, қаймоқи нав аз рӯи шир гирифташуда.

ХОМНАВИС خام نویس сиёҳнавис, мусаввада.

ХОМОХОМ خاماخام нопухта, норасида, дар ҳолати хомӣ; **хомохом хӯрдан** чизи ҳанӯз нопухта ва норасидаро хӯрдан.

ХОМПАЗ خام پز *ниг.* **хомпазак**.

ХОМПАЗАК خام پزک 1. пухта расидан ва пухтани чизҳои нимхом. 2. нимпухта, нимрасида, ҳанӯз норасида.

ХОМРИШТА خام رشته риштаи хом, калова.

ХОМРОЙ خام رای нопухтафикр; нодон, беҳудаандеш.

ХОМСУФ خام صوف 1. суфи дар дастгоҳи дастӣ бофташуда. 2. навъи дурушти суф.

ХОМСӮЗ خام سوز нопухта, нагз сурхнакарда, сурхнашуда (гӯшт), нимбирён.

ХОМТАБЪ خام طبع нодон, аҳмақ, аблаҳ, он ки андешаҳои фосид ва бад дорад.

ХОМТАБЪӢ خام طبعی нодонӣ, аҳмақӣ, аблаҳӣ.

ХОМТАЛОШ خام تلاش *д.* қурбоние, ки гӯшташро нопухта тақсим карда ба мардум медиҳанд.

ХОМТАМАЪ خام طمع он ки орзуҳои ношуданӣ мепарварад, касе, ки ба чизи нобуда ва дастнорас тамаъ дорад.

ХОМТОК خام تاک :**хомток кардан** барг ва навдаҳои зиёдатии токро канда партофтан (*бо мақсади аз нурҳои офтоб баҳра бурдани хӯшаи ангур*).

ХОМӮШ خاموش 1. сокит, бесадо, он ки овозе намебарорад, ором, хап. 2. оташ ё чароғ, ки рӯшноияш кушташуда ё мурда бошад; **хомӯш кардан** а) ба сукут водоштан; б) куштан (*чароғро*); в) хобондан, фурӯ нишондан (*шӯришро*); **хомӯш мондан (гаштан, шудан)** сукут кардан, хап кардан, аз гап бозистодан.

ХОМӮШАК خاموشک ҳашараи майдаи нешдароз, ки нешаш дардовар аст.

ХОМӮШӢ خاموشی хомӯш будан, сукут, оромӣ, сукунат; **хомӯширо вайрон кардан** хомӯширо халалдор намудан; **хомӯшӣ ҳукмфармо шудан** сокит шудан, оромӣ ва сукунат барқарор гаштан.

ХОМӮШКУНАК خاموش‌کنک асбоби махсус барои кам кардани овози муҳаррики механизмҳо.

ХОМӮШНАШАВАНДА خاموش نشونده 1. ором-нашаванда, хап ва сокинагарданда (*садо*), нооором. 2. куштанашаванда, намиранда (*оташ, нур*).

ХОМӮШОНА خاموشانه бо хомӯшӣ, бесадо, овозе набароварда, оромона.

ХОМӮШШУДА خاموش‌شده сокитшуда, оромшуда, хапшуда, орамида, сокит.

ХОМФАРБЕҲ خام فربه *гуфт.* фарбеҳи номавзун, он ки фарбеҳиаш номутаносиб аст.

ХОМФИКР خام فکر он ки фикраш асоснок ва пухта нест, он ки ҳавои фикр меронад.

ХОМФИКРӢ خام فکری *ниг.* **хомандешӣ**.

ХОМХАЁЛ خام خیال *гуфт.* он ки хаёли хом мепарварад.

ХОМХАЁЛӢ خام‌خیالی хаёлпарастӣ, орзупарварӣ.

ХОМХАЁЛОНА خام‌خیالانه хаёлпарастона, орзупарварона.

ХОМХАШАК خام خشک пуч, дарунхолӣ.

ХОМХОБА خام خوابه :**хомхоба шудан** *гуфт.* аз хоб сер нашудан.

ХОМ-ХОМ خام‌خام *ниг.* **хомохом**.

ХОМЧӮТ *гуфт.* خام‌چوت ҳисоби тахминӣ, тақрибӣ, ба гумон.

хон خوان 1. *асоси замони ҳозира аз* **хондан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* хонанда: **китобхон**, **овозхон**, **сурудхон**...

ХОН I *т.* خان 1. *таър.* лақаби подшоҳон ва сардорони қавм: **хони хонон** шоҳи шоҳон, шоҳаншоҳ, подшоҳи подшоҳон. 2. *ҳиссачаи эҳтиром, ки ба охири номҳои мардона ва занона ҳамроҳ мешавад*: **Аҳмадхон**, **Розияхон**.

ХОН II خوان дастархон, суфра, монда.

ХОН III خان хона, даргоҳ, маскан.

ХОНА خانه 1. маскан, як истиқоматгоҳ дар ҳавлӣ. 2. иморат, ҳавлӣ, ки чанд ҳуҷра дорад. 3. макон, ҷой, ошён; **хонаи бачагон** муассисаи нигоҳубини кӯдакон; *кҳн.* **хонаи маданият** муассисаи маданият ва равшаннамонии байни мардум; **хона кардан** макон кардан, хона сохтан; ошён кардан, ҷо гирифтан; **хона мондан (дар ҷое)** хона сохтан, ошён сохтан, лона сохтан (*парандаҳо, ҳашарот*); **хона сохтан** хона бино кардан; **хонаи** *касеро* **сӯхтан (сӯзондан)** касеро хонавайрон кардан, ба касе сахт шикаст додан; **хона ба хона шудан** пароканда шуда ҳар кас ба хонаи худ рафтан; **хонаат обод**! офарин ба ту!, раҳмат ба ту!; **хонааш сӯзад**! ба бало гирифтор шавад!, хонавайрон шавад!; **хона-хона** ба ғунҷоиши чандин хона; зиёд, бисёр, фаровон.

ХОНАБАРАНДОЗ خانه‌برانداز он ки хонаву хонумони касеро барбод медиҳад.

ХОНАБАРБОД خانه‌برباد хонавайроншуда, бечизу чора ва бехонаву ҷой монда, шикастхӯрда.

ХОНАБАРДӮШ خانه بردوش одами бехона, касе ки хонаву ҷои муайяне надорад, дарбадар, овора; **хонабардӯш гардидан (шудан)** аз хонаву ҷо ҷудо шудан, бехонаю ҷой мондан, дарбадар гардидан.

ХОНАБАРОРӢ خانه براری *гуфт.* рӯбучини пурраи хона, тоза кардани ҳама ҷои хона (*хусусан пеш аз иду маросим*).

ХОНАБЕЗОР خانه‌بیزار он ки дар хона нишастанро дӯст намедорад; касе ки барои хонаи худ ва оилаи худ кори фоиданоке намекунад.

ХОНАБОФ خانه‌باف *ниг.* **хонабофт**.

ХОНАБОФТ خانه بافت чизе, ки дар хона, бо дасти аҳли хонавода бофта шудааст.

ХОНАВАЙРОН خانه ویران хонааш барбод рафта, оилааш пароканда гардида; **хонавайрон кардан** зиндагии оилавии касеро барбод додан; **хонавайрон шудан** вайрон шудани зиндагии касе.

ХОНАВАЙРОНӢ خانه‌ویرانی хонабардӯшӣ, бехонумонӣ, дарбадарӣ, саргаштагӣ.

ХОНАВОДА خانواده хонадон, оила, аҳли хона, зану фарзанд.

ХОНАВОДАГӢ خانوادگی оилавӣ; **номи хонаводагӣ**, номи хонаводаӣ.

ХОНАВОР خانوار маҷмӯи касоне, ки дар як хонавода зиндагӣ мекунанд, нуфуси як хонавода, хона ё хоҷагӣ.

ХОНАГАДО خانه گدا бепаноҳ, ҷӯён хона, мӯҳтоҷи паноҳгоҳ.

ХОНАГИРӢ خانه گیری хона гирифтан, соҳиби манзил шудан.

ХОНАГИҲО خانگی ها дар хона будагон, аҳли хона, онҳое, ки дар хона ҳастанд.

ХОНАГӢ خانگی 1. чизе ки дар хона тайёр мешавад: **нони хонагӣ**. 2. он чи дар хона парварда шудааст; **мурғи хонагӣ**; *муқоб.* **мурғи ваҳшӣ**; **ҳабси хонагӣ** дар хонаи шахсии худ таҳти назорат қарор гирифтани касе.

ХОНАГУРЕЗ خانه‌گریز он ки бо сабабе аз хонаи худ гурезон аст; **хонагурез шудан** аз хонаи худ бо сабабе гурезон гаштан.

ХОНАҒУНДОРӢ خانه‌غنداری рӯбучини хона, тоза кардан ва ба тартиб овардани асбобу анҷоми хона.

ХОНАДОМОД خانه‌داماد домоде, ки дар хонаи падару модари арӯс истиқомат мекунад; **хонадомод кардан** ҷавонеро домод карда ба хонаи худ овардан; **хонадомод шудан** домоде, ки

дар хонаи арӯс истиқомат дорад.

ХОНАДОН خاندان *ниг.* **хонавода**.

ХОНАДОР خانه‌دار 1. он ки хона дорад, соҳибхона. 2. он ки кору бори хонаро сариш-та мекунад; **хонадор кардан** зан гирифта додан, зандор кардан (касеро); **хонадор шудан** зан гирифтан, шавҳардор шудан. 3. марди зандор, зани шавҳардор.

ХОНАДОРӢ خانه داری 1. оиладоршавӣ, соҳиби хонаводашавӣ, зандоршавӣ ё шавҳардорӣ. 2. идора кардани кори рӯзгор, саришта кардани кори хона.

ХОНАДОРШАВӢ خانه‌دارشوی зандоршавӣ, оиладорӣ.

ХОНАДУШМАН خانه‌دشمن касе, ки хонашиниро дӯст намедорад; *муқ.* **хонашин**.

ХОНАЗОД خانه زاد 1. дар хонаводаи маълум зоидашуда. 2. чизи зотии як хонавода: **гови хоназод, мурғи хоназод**.

ХОНАКОВАК خانه‌کاوک :**хонаковак кардан** хона ба хона чизеро ҷустуҷӯ кардан, барои ёфтани чизе дар хонаҳо ковиш ба амал овардан.

ХОНАКОВӢ خانه‌کاوی 1. барои худ хона ҷустан, дар тараддуди ёфтани хонаи иқоматӣ будан. 2. дар хонаи касе кофтуков кардан; **хонаковӣ кардан** а) барои худ ҷои истиқомат ҷустуҷӯ намудан; б) дар хонае барои ёфтани чизе кофтуков кардан.

ХОНАКОР خانه‌کار он ки дар хона ба иҷрои коре машғул аст.

ХОНАКӮЧ خانه‌کوچ бо ҳамаи кӯч, бо тамоми анҷому ускунаи хона, хонахез.

ХОНАҚОҲ خانقاه 1. нишемангоҳи шайх ва эшонон, ки дар он ҷо иқомат ва ибодат мекарданд. 2. ҳуҷрае дар паҳлуи масҷидҳо.

ХОНАҚОҲӢ خانقاهی *мансуб ба* **хонақоҳ**.

ХОНАҚОҲНИШИН خانقاه‌نشین он ки дар хонақоҳ иқомат дорад; зоҳид; обид; шайх.

ХОНАМОНДА خانه‌مانده :**духтари хонамонда** духтари шавҳар накарда дар хонаи падар зиндагикунанда.

ХОНАНДА خواننده 1. китобхон, мутолиакунанда. 2. талаба, шогирди мактабхон. 3. сурудхон, ҳофиз.

ХОНАНИШИН خانه نشین он ки дар хона мешинад; гӯшанишин; **хонанишин шудан** аз хонаи худ берун набаромадан, гӯшанишинӣ ихтиёр кардан.

ХОНАНИШИНӢ خانه‌نشینی бештар дар хона нишастан ба берун набаромадан; мунзавӣ будан, гӯшанишинӣ.

ХОНАОБОД خانه آباد 1. хонаи обод доштан. 2. дуои ободиву осоиш дар мавриди таҳсин ва тақдир дар ҳаққи касе гуфта мешавад.

ХОНАПАРВАРД خانه‌پرورد касе, ки дар хона парвариш ёфтааст.

ХОНАПОЙ خانه‌پائی хонаро посбонӣ кардан, дар хона нишастан, хонаро муҳофизат намудан.

ХОНАПОЙ خانه‌پای хонашин, хонабон.

ХОНАПУЛӢ خانه‌پولی маблағи манзил: иҷорапулӣ.

ХОНАПУРӢ خانه‌پوری пуркунии хонаҳо (*катакчаҳо, хатҳо, сатрҳо*).

ХОНАРАВШАНКУНӢ خانه‌روشنکنی лаҳазоте пеш аз марг, ки дар бемор осори беҳбудӣ пайдо мешавад: **хонаравшанкунии пеш аз марг**.

ХОНАРАС خانه‌رس мевае, ки аз шохи дарахти хом канда мешавад ва дар муҳити хона баъдан мепазад.

ХОНАРӮБАК خانه‌روبک чизе ва касе ки хона мерӯбад; василае, ки бо он хонаро рӯбучин мекунанд.

ХОНАРӮБӢ خانه‌روبی рӯбучин дар хона, ҷорубкунӣ, тозакунии хона, рӯфтурӯби хона.

ХОНАСАЛОТ خانه‌سلات *гуфт.* хонавайрон, муфлису ночиз; **хонасалот кардан** касеро ночизу муфлис ва хонахароб кардан; **хонасалот шудан** хонавайрон шудан, хонабардӯш гардидан.

ХОНАСОЗ خانه‌ساز бинокор, устои бинокор, он ки дар хонасозӣ мутахассис шудааст.

ХОНАСОЗӢ خانه‌سازی бино кардани хона, бинокории хонаю ҷой.

ХОНАСӮЗ خانه‌سوز он ки хонаи касонро месӯзонад, он ки касонро дарбадару хонавайрон мекунад.

ХОНАСӮХТА خانه‌سوخته дуои бад; дар ҳаққи ка-

си нобакор.

ХОНАТЛАС خان اطلس навъе аз атласи куртаворӣ (хоматлас); *муқоб.* **атласи пухта**, ки нахи абрешими онро дар об меҷӯшонанд.

ХОНАХАРОБ خانه‌خراب 1. хонавайрон, муфлису дарбадар. 2. хонасӯхта; **хонахароб кардан** касеро бехонаву ҷой, бечизу дарбадар кардан; **хонахароб шудан** дарбадар ва бехонаю ҷой шудан, хонавайрон гардидан.

ХОНАХЕЗ خانه خیز бо тамоми аҳли хона, ҳама, якбора; **хонахез омадан** ҳама якбора омадан; **хонахез куч кардан** бо тамоми хонавор аз як ҷо ба ҷои дигар рафтан.

ХОНАХУДО خانه خدا соҳиб ва хӯҷаини хона, худованди хона.

ХОНАЧА خانچه хонаи майда, катак, катакча.

ХОНАҶОЙ خانه‌جای хонаи истиқоматӣ, бошишгоҳ, ҷои хонасозӣ.

ХОНАШЕР خانه شیر :**хонашери майдонғариб** касе, ки дар гуфтор калонгап ва мағрур, аммо дар амал тарсончак ва оҷиз аст; лофӣ, ёвагӯй, даҳанкалони беҳунар.

ХОНАШИКАСТА خانه شکسته касе, ки хонааш шикаста шуда бошад, хонавайрон.

ХОНАШИН خانه شین 1. касе, ки дар хона менишинад ва аз паи касбу коре намеравад. 2. иҷоранишин.

ХОНАШИНӢ خانه‌شینی хонанишинӣ, хонашин будан.

ХОНДА خوانده 1. хондашуда, мутолиашуда: **мактуби хонда, китоби хонда**. 2. мактабрафта, таҳсилкарда, маълумотнок, он ки чизеро хондааст; таҳсилдида. 3. даъватшуда.

ХОНДАГӢ خواندگی 1. хондашуда, қироатшуда. 2. хонда, таҳсилдида, бохату савод.

ХОНДАН خواندن 1. қироат кардан, мутолиа кардан навиштаеро, китоберо *ва г.* 2. таҳсил кардан, дарс гирифтан, омӯхтан (*дар мактаб*). 3. хонда додан, хонда шунавондан. 4. номидан, шумоnatidan; **бародар хондан** касеро ба худ бародар ҳисоб кардан, касеро ба бародарӣ баргузидан. 5. ба назди худ даъват кардан, ҷег задан. 6. суруд хондан, сароидан; сухан гуфтан суханронӣ кардан оид ба ягон мавзӯи илмӣ дар мактаби олӣ ё барои гурӯҳи шунавандагон; **намоз хондан** ба ҷо овардани намоз; **фотиҳа хондан** а) дуо хондан дар ҳаққи касе; б) “омин” гуфта даст ба рӯй кашидан: **хонда баромадан** сартосари чизеро хондан; хонда, мутолиа карда ба охир расонидан.

ХОНДАНБОБ خواندن باب хоно, хонданӣ, ҷолиб, шавқовар: **асари хонданбоб**.

ХОНДАШУДАНӢ خوانده شدنی он чи бояд хонда, мутолиа карда шавад; дарсе, ки бояд омӯхта шавад.

ХОНЗОДА خانزاده *мансуб ба* **хонадони хон**; авлоди хон (*писар ё духтар*).

ХОНИГАРӢ خانیگری хонӣ; ҳукмравои хонҳо, давлатдорие, ки ҳукмронӣ дар дасти хонҳо бошад.

ХОНИМ *т.* خانم *ниг.***хонум**.

ХОНИШ خوانش 1. хондан, мутолиа кардан. 2. таълим гирифтан, дарс гирифтан; **китоби хониш** китоби дарсии махсус барои машқ дар забони модарӣ. 3. тараннум, сароидан, сурудан, нағмасароӣ: **хониши булбул**.

ХОНИШГОҲ خوانشگاه *кит.* ҷои хониш, ҷои таълим, мактаб, дабистон, дабиристон.

ХОНӢ خانی хон будан, ҳукмронӣ кардан; **ба хонӣ бардоштан** касеро хони ҳукмрон эълон намуда ба вай изҳори тобеият кардан.

ХОНО خوانا ба осонӣ хондашаванда, равшан, ошкор(*хат*); **хати хоно** хати ба осонӣ хондашаванда.

ХОНОНДАН خواناندن 1. ба хондан водоштан (*мас., мактуберо*). 2. ба дарсхонӣ мондан, омӯхтан, таълим додан, соҳиби маълумот гардонидан.

ХОНСОЛОР خوان‌سالار сардори дастархон, тартибдиҳандаи дастархон; ошпаз, таббох; ◊ **хонсолори қудрат** Худо.

ХОНСОҲИБ خان‌صاحب унвони муроҷиат ба аъёни афғонӣ дар собиқ.

ХОНТАХТА خوان تخته мизи пояҳояш паст, ки ба рӯяш дастархон андозанд.

ХОНУМ//ХОНИМ *т.* خانم унвони эҳтиромӣ, ки ба номи занон илова карда ё вақти муроҷиат ба онон гуфта мешавад.

ХОНУМОН خانمان//خان ومان хона ва бисоти он;

хона ва бошандагони он, аҳли хона, зану фарзанд.

ХОНУМОНСӮЗ خانمان‌سوز хонавайронкун, барбодгар; коре, ки боиси барбодии хонумон, сабаби хонавайронӣ гардад; **ҷанги хонумонсӯз** ҷанги хонаводаҳоро вайрон ва дарбадаркунанда.

ХОНАЧА خانچه хонаи хурд, ҳуҷраи майда; катакча.

ХОНХОНӢ خان خانی ба сари худ ҳукмрон доштани хону феодалҳо, феодализм.

ХОНЧА خان چه хонаи хурд; катак.

ХОР I خار 1. гиёҳе, ки дорои неши тези халанда ва харошанда аст. 2. сихчаҳои нӯгтези халанда ва харошандаи дарахт, хасак; **хори шутур** навъи гиёҳи хордор, ки шутур онро ба майли тамом мехӯрад; хори сари роҳ монеа, хала дар пешрафти коре. 3. устухони майдаи халанда (*мас., дар моҳӣ, қилтиқ*).

ХОР II خوار залил, паст, забун, ҳақир, беқадру эътибор; **хор доштан** *касеро* ҳақир шумоидан, ба касе бо назари таҳқир нигаристан; **хор кардан** *касеро* маломат ва сарзаниш кардан, паст задан; **хор шудан** залил шудан, беқадру эътибор гардидан.

ХОР III *ю.* خار гурӯҳи сарояндагон, ки якҷоя суруд мехонанд: **хори умумӣ**.

ХОРА خاره *ниг.* **хоро**.

ХОРАЗМӢ خوارزمی 1. *мансуб ба* **Хоразм**. 2 сокини Хоразм.

ХОРАК خارک хори майда, хорча.

ХОРАСУМ خاره‌سم сахтсум, *киноя аз* аспи тездав.

ХОРАШИКАН خاره‌شکن шикофкунандаи санги хоро; сахт.

ХОРБАНД خار بند *ниг.* **хорбаст**.

ХОРБАСТ خار بست чапар, девораи пасте, ки ба даври боғ ё мазрае созанд, ки чорпо надарояд, хорбанд; девора аз сими хордор.

ХОРБИНӢ خواربینی кам дидан, бад дидан, паст шумурдан, ҳақир донистан.

ХОРБОР خواربار хӯрокворӣ, озуқа.

ХОРБУН خاربن//خاربون буттаи хор, буттаи хордор.

ХОРБУТТА خاربته буттаи хор, гиёҳи хордор.

ХОРВОР خاروار чун хор, ба мисли хор тез ва халанда.

ХОРГУЛ خارگل *бот.* хуч, ҳулӯл, настаран; насрин.

ХОРДОР خاردار хорнок; **сими хордор** симе, ки сихҳои хормонанд дорад.

ХОРЕОГРАФИЯ *ю.* خاریاگرفیه санъати рақс ва балет, ба саҳнагузории рақсҳои балетӣ.

ХОРЕОГРАФӢ خاریاگرفی *мансуб ба* **хореография**; *мансуб ба* санъати рақс ва балет.

ХОРЗОР خارزار хористон, ҷои пурхор, ҷои зиёд рӯидани буттаҳои хордор.

ХОРИДАН خاریدن хориш кардан пӯсти баданро; **хоридани пушти (паси) сар** ба фикр фурӯ рафтан, фикр кардан.

ХОРИҚ *а.* خارق 1. харқкунанда, поракунанда, шикофанда. 2. *маҷ.* чизе, ки одату тартиботи муқаррариро вайрон мекунад; **хориқи одат** берун аз одат (*ба амал оварандаи чизе*).

ХОРИҚУЛҚОИДА *а.* خارق‌القاعده ғайриодӣ, ғайримаъмулӣ, аз ақл берун, хилофи қоида.

ХОРИҚУЛОДА *а.* خارق‌العادة кори ғайриодӣ, хилофи одат, ҳодисаи ғайриодӣ.

ХОРИСТОН خارستان *ниг.* **хорзор**.

ХОРИҶ *а.* خارج 1. берун, дар берун буда; *муқоб.* **дохил**. 2. дар беруни мамлакате; **дар хориҷи**... дар беруни...; **хориҷ кардан(намудан)** берун кардан, баровардан (аз ҷое), пеш кардан, бекор кардан (*аз коре*); **хориҷ шудан (гаштан)** баромадан, аз ҷое берун шудан.

ХОРИҶА خارجه беруна, берунӣ; берун аз кишвари худӣ.

ХОРИҶАПАРАСТ خارجه‌پرست он ки фарҳангу зиндагии хориҷиро дӯст медорад, бегонапараст, аҷнабипараст.

ХОРИҶАПАРАСТӢ خارجه‌پرستی хориҷадӯстӣ, бегонапарастӣ, аҷнабипарастӣ.

ХОРИҶӢ خارجی 1. *мансуб ба* **хориҷа**; аз хориҷа омада, тобеи мамлакати беруна. 2. беруна, берунӣ; *муқоб.* **дохилӣ**; **сиёсати хориҷӣ** сиёсати дахлдор ба мамлакатҳои беруна.

ХОРИҶОҲАНГӢ خارج‌آهنگی 1. *мус.* берун шуда-

ни нағма аз парда ва аз баҳру қоидаҳои худ. 2. *маҷ.* носозгорӣ, мухолифат.

ХОРИШ خارش *ниг.* **хоридан**. 2. бемории гузарандаи пӯстӣ, ки боиси хоридани сахти бадан мегардад; **хориш кардан** хориш пайдо кардани пӯсти бадан; **хориши гулӯ** *маҷ.* тамаъкорӣ, чашмдошти пора, пора гирифтанӣ шудан.

ХОРИШАК خارشک бемории пӯстие, ки боиси пайдоиши хориш мешавад; *ниг.* **хориш** 2.

ХОРИШАНГЕЗ خارشانگیز хориш ба амал оваранда, хоронанда.

ХОРИШДОР خارشدار 1. мубтало ба бемории хориш, он ки хориш дорад. 2. хоришкунанда, хориш ба амаловаранда; дамидагиҳои хоришдор.

ХОРИШОВАР خارشآور таҳриккунандаи хориш.

ХОРӢ خواری хор будан, залилӣ, ҳақирӣ, забунӣ; **ба (дар) хорӣ** дар ҳолати забунӣ, дар забунию ҳақирӣ; **хорӣ додан** ба *касе* таҳқир кардан, маломат кардан; **хорӣ кашидан** дар зиллат мондан, хорузор шудан.

ХОРКАШ خارکش касе ки хор мекашонад, касе, ки аз саҳро хор ғундошта мефурӯшад, хоркан.

ХОРКАШАК خارکشک *ниг.* **хаскашак**.

ХОРКАШӢ خارکشی кор ва амали хоркаш, овардани хор барои фурӯш ё барои аловӣ.

ХОРМЕЙСТЕР *ю.* خارمییستیر *мус.* роҳбари хор.

ХОРМОҲӢ خارماهی *зоол.* моҳиҳои хурд, ки дар пеши болҳои пушти онҳо хорҳое вуҷуд доранд, ки теъдодашон вобаста ба андозаи моҳӣ тағйир меёбад.

ХОРНОК خارناک хордор.

ХОРО خارا санги хоро.

ХОРОЙ خارایی 1. аз санги хоро. 2. *маҷ.* сахтӣ, қувватнокӣ.

ХОРОН خاران *феъли ҳол аз* **хоридан; хорон-хорон** хорида истода..., дар ҳолати хоридан.

ХОРОН(И)ДАН خارانیدن//خاراندن ба хориш овардан, тақозои хориш пайдо кунонидан, хориш додан.

ХОРОСАНГ خاراسنگ санги хеле калони сахт, санги хоро.

ХОРОТАРОШ خاراتراش он ки ба тарошидан ва суфта кардани саису хоро машғул аст, сангтарош.

ХОРОШИКАН خاراشکن он чи хороро мешиканад, олати қавӣ, абзори тавоно ва сангшикан.

ХОРПУЛӢ خارپولی *таър.* навъи андоз дар амороти Бухоро, ки дар мавриди кишта нашудани заминҳои амлок ва хорзор шудани онҳо аз соҳибони он заминҳо гирифта мешуд.

ХОРПУШТ خارپشت ҷонвари майдаи пистондори ҳашарахӯр, ки пӯсташ хордор аст.

ХОРПУШТАК خارپشتک *зоол., ниг.* **хорпушт**.

ХОРПУШТӢ خارپشتی *мансуб ба* **хорпушт**; он чи пушташ ба мисли хорпушт аст.

ХОРПӮСТОН خارپوستان навъе аз ҷонварони дарёӣ, ки баданашон хордор аст.

ХОРСИМ خارسیم симҳои хордор, симхор.

ХОРТУТ خارتوت *бот.* як навъи тут, бектошӣ.

ХОРТӮДА خارتوده тӯдаи (ғарами) хор.

ХОРУЗОР خواروزار залил, ҳақир, беқадру эътибор; **хорузор кардан** касеро беқадру эътибор гардонидан; **хорузор шудан** беқадру эътибор шудан.

ХОРУЗОРӢ خواروزاری пастӣ, зиллат, беэътиборӣ, номӯътабарӣ, хорӣ.

ХОРУМОЛ خارومال хорумол кардан чизеро, чорпоеро молида навозиш кардан.

ХОРХАСАК خارخسک гиёҳи яксола аз оилаи ҳазориспандҳо, ки донаҳои он хусусияти давоӣ доранд.

ХОР-ХОР خار خار ҳолати хориши бадан; ҳолате, ки дар натиҷаи талаб ва ҳавас ба чизе дар одам пайдо мешавад; **забон хор-хор кардан** гуфтан хостан, гуфтанӣ шудан, хоҳиши чизеро гуфтан пайдо кардан.

ХОРШАКАР خارشکر *бот.* шакарак, шираи шахшудаи баъзе гиёҳҳо.

ХОРШУТУР خارشتر буттаи баланди хордор, ки дар биёбон мерӯяд.

ХОС *а.* خاص 1. махсус, хос будан; **хос будан ба** *касе ё чизе* махсус будан. 2. баргузида, имтиёзнок; **хосу ом** одамони баргузида ва одӣ, ҳамагӣ, ҳама.

ХОСА I *а.* خاصه 1. хос, махсус. 2. баргузида, як-

качин; имтиёзнок. 3. муқарраб, наздик (*ба амир ё ҳоким*), надим; **саворони хоса** саворони яккачин, муҳофизони хос (-и амир ё ҳоким).

ХОСА II *а.* خاصه матои нафиси тунуки сафед.

ХОСАБОФ خاصه باف бофанда; истеҳсолкунандаи матои ҳарир, дока.

ХОСАБОФӢ خاصه‌بافی бофандагӣ; ҳарирбофӣ, докабофӣ.

ХОСАГӢ خاصگی 1. хос, махсус, баргузида. 2. ҳар чизи аъло, нафис, мумтоз; **базми хосагӣ** базми махсус ва маҳдуд, базм бо иштироки одамони баргузида.

ХОСИЯТ *а.* خاصیت 1. хислат, одат, табиат, кирдор, сифати (хулқи) ба ягон кас хос. 2. хислати нек, хусусияти хуб, неккадамӣ; **хосият доштан** нек будан, бо пойи қадам будан.

ХОССА *а.* خاصه 1. он чи махсуси касе ё чизе бошад. 2. махсус, махсусан.

ХОСТ خواست хоҳиш, майл, ирода, ихтиёр; **ба хости худ** ба хоҳиши худ, бо майли худ.

ХОСТАГИРӢ خواسته گیری интихоб карда гирифтан, хуш (ҷудо) карда гирифтан.

ХОСТАН I خواستن хоҳиш кардан, орзу доштан, талаб крдан; **хоста гирифтан** интихоб карда гирифтан; **сухан хостан** ба гап задан рухсат пурсидан.

ХОСТАН II خاستن *ниг.* **хестан**, бархостан.

ХОСТГОР خواستگار хоҳанда, толиб, толиби издивоҷ; **хостгор фиристодан** завчӣ фиристодан, ба воситаи касе ба духтаре толиб шудан(ба занӣ), кас мондан; **хостгор шудан** толиб шудан, духтареро ба занӣ хостан.

ХОСТГОРӢ خواستگاری завчагӣ, толибшавӣ ба издивоҷ; **ба хостгорӣ рафтан** завчӣ шуда рафтан ба духтаре.

ХОСТГОРШАВАНДА خواستگارشونده *ниг.* **хостгор**.

ХОСТОР خواستار хоҳон, толиб, хоҳанда.

ХОТАМ I *а.* خاتم ангуштарӣ; ангуштарии мӯҳрадор; нигин; мӯҳр.

ХОТАМ II *а.* خاتم поён, оқибат.

ХОТАМБАНД خاتم بند касе, ки аз дандони фил, устухони уштур ва ё аз чӯб кандакорӣ ва нақшу нигор мебандад.

ХОТАМБАНДӢ خاتم‌بندی санъати аз дандони фил, устухони уштур ва ё аз чӯб кандакорӣ ва нақшу нигор бастан.

ХОТАМКОР خاتم کار он ки шуғлаш хотамкорӣ аст.

ХОТАМКОРӢ خاتم‌کاری ба вуҷуд овардани гулҳо ва нақшҳо аз устухон, чӯб *ва г.* дар рӯи чизе.

ХОТАМСОЗ خاتم ساز *ниг.* **хотамкорӣ**.

ХОТАМСОЗӢ خاتم سازی *ниг.* **хотамкорӣ**.

ХОТАМУЛАНБИЁ خاتم‌الانبیا 1. охирин пайғамбар, пайғамбари охир (замон), расули ниҳоӣ. 2. нигини анбиё, пайғамбарон (*лақаби Муҳаммад* (с.)).

ХОТИМ *а.* خاتم *ниг.* **хотам** II.

ХОТИМА *а.* خاتمه 1. поён, анҷом, охир. 2. охири китоб, поёни гуфтор; **хотима додан** ба поён расонидан кореро, анҷом додан ба коре; **хотима ёфтан** тамом шудан, ба анҷом расидани коре.

ХОТИМАВӢ خاتموی қисми охирини чизе, анҷом ва охири чизе; **сухани хотимавӣ** сухани охирин, сухани ҷамъбастӣ.

ХОТИР *а.* خاطر 1. ёд, ҳофиза. 2. он чи дар дил гузарад, дил, замир; **лавҳи хотир** замири дил; **ба хотир; барои хотир; ба ризои хотири...** барои, ба ҳурмати..., барои хурсандии...; **ба (барои) поси хотир** барои ҳурмат ё хурсандии касе; **хотири ҷамъ** бе ташвиш, бо дили осуда; **аз хотир баромадан (рафтан)** фаромӯш шудан; **аз хотир гузаронидан** аз дил гузаронидан, дар бораи чизе фикр кардан; **ба (аз) хотир гузаштан** ба ёд омадан; **дар хотир доштан** фаромӯш накардан, дар ёд нигоҳ доштан; **ба хотир овардан** ёдрас кардан; **хотири** *касеро* **риоя кардан** поси ҳурмати касеро нигоҳ доштан; **хотири** *касеро* **ҷамъ кардан** хавотиру ташвиши касеро бартараф сохтан.

ХОТИРА *а.* خاطره 1. ҳофиза, ёд: **хотираро қувват додан**. 2. ёдбуд, ёдоварӣ, ёд: **хотираи рӯзҳои гузашта**. 3. ёддошт, он чи барои ёдоварӣ ва фаромӯш нашудан навишта шудааст; **дафтари хотира** дафтаре, ки дар он ёддоштҳои касе қайд карда шудааст.

ХОТИРАВӢ خاطروی хотировар, фаромӯш–

нашаванда, ёддоштӣ.

ХОТИРАГӮӢ خاطره‌گویی нақлу ривояти хотираҳо, ёдоварии гузаштаҳо.

ХОТИРАНАВИС خاطره نویس нависандаи хотира, ёддоштнигор, ёддоштнавис.

ХОТИРАНАВИСӢ خاطره نویسی қайд кардан, ба қалам овардани ёддоштҳо ва гузоришоти гузашта.

ХОТИРАНИГОРӢ خاطره‌نگاری *ниг.* **хотиранависӣ**.

ХОТИРАФСУРДА خاطرافسرده афсурдахотир, хотирпарешон; он ки хотири ҷамъ ва оромӣ надорад.

ХОТИРБИНӢ خاطربینی нигоҳдории иззату ҳурмати касе, ҳурмату эҳтироми касеро ба ҷо овардан.

ХОТИРДОРӢ خاطرداری алоқа, майл доштан ба касе, поси хотир.

ХОТИРДОШТ خاطرداشت эътибор; эҳтиром, ҳусни таваҷҷӯҳ, мавқеъ.

ХОТИРМУШАВВАШ خاطرمشوش хотирпарешон, ноосудахотир, парешонҳол, шӯридааҳвол.

ХОТИРНАВОЗ خاطرنواز мувофиқи табъ; хушоянд; он ки ё он чи касеро хурсанд мекунад.

ХОТИРНИШИН خاطرنشین ҷойгиршуда дар хотир, фаромӯшнашаванда; **хотирнишин сохтан** дар хотири касе ҷойгир кардан (*фикре, воқеаеро*).

ХОТИРНИШОН خاطرنشان нишонакунанда дар хотир, фаромӯшнашуданӣ; ёдоварӣ, бахотиргирӣ; **хотирнишон кардан (намудан)** ба хотири касе овардан, ёдовар кардан, гӯшрас намудан.

ХОТИРОЗОР خاطرآزار мушаввашкунанда, боиси ошуфтагӣ ва парешонӣ, он чи дили касро нороҳат ва озурда месозад.

ХОТИРОЗУРДА خاطرآزرده озордида, ситамкаш.

ХОТИРОТ *а.* خاطرات *ҷ.* **хотира** 3; ёддошти гузаштаҳо, зикри он чи дар ёди кас боқӣ мондааст.

ХОТИРОШУФТА خاطرآشفته *ниг.* **хотирпарешон**.

ХОТИРПАЗИР خاطرپذیر чизе, ки ба касе маъқул аст, писандида, маргуб.

ХОТИРПАРЕШ خاطرپریش 1. он чи фикру хотирро парешон мекунад. 2. он ки фикраш парешон аст.

ХОТИРПАРЕШОН خاطرپریشان касе, ки ҳавосаш ошуфта бошад, мушавваш, нотинҷ; **хотирпарешон будан** аз ҷиҳате дар изтироб будан, хавотир доштан.

ХОТИРПАРЕШОНӢ خاطرپریشانی ошуфтадилӣ, ноосудахотирӣ; *муқоб.* **хотирҷамъӣ**.

ХОТИРРАС//ХОТИРРАСОН خاطررس//خاطررسان ёдрас, ёдовар; **хотиррас кардан** *чизеро ба касе* ёдовар шудан, ба ёди касе овардан чизеро.

ХОТИРПИСАНД خاطرپسند дилкаш, табъи дил, матбӯъ, дилпазир, дилнишин.

ХОТИРРАСОН خاطررسان *ниг.* **хотирнишон**.

ХОТИРРАСОНӢ خاطررسانی хотиррасон кардан, ба ёд овардан.

ХОТИРФИРЕБ خاطرفریب дилфиреб, дилрабо, зебо, дилкаш.

ХОТИРХОҲ خاطرخواه маъқул ва дилхоҳи касе, дилписанд, мувофиқи табъ ва майли кас.

ХОТИРХОҲӢ خاطرخواهی анҷоми коре ба хотири касе, барои ризоӣ ва хурсандии касе, ба риояти хотири касе.

ХОТИРҶАМЪ خاطرجمع дилосуда, беташвиш; **хотирҷамъ будан** осудадил будан, ташвиш ва хавотирӣ надоштан; **хотирҷамъ кардан** *касеро* касеро дилосуда кардан, дилпур кардан; хотирҷамъ шудан аз коре, осуда шудан.

ХОТИРҶАМЪӢ خاطرجمعی осудагии хотир, ташвишу дилбеқарорӣ надоштан, осуда будан.

ХОТИРҶАМЪОНА خاطرجمعانه ба оромӣ, ба осудагӣ, бо фароғи хотир, бе ҳеҷ нигаронӣ ва изтироб.

ХОТИФ *а.* خاطف дурахшанда, ҷилодор.

ХОТӢ *а.* خاطی касе, ки хато мекунад, хатокор, хатокунанда, гунаҳкор.

ХОТУН *т.* خاتون хонум, бону, кадбону.

ХОХОМ خاخام пешвои дини яҳудӣ, раввин.

хоҳ خواه 1. *асоси замони ҳозира аз* **хостан.** 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хоҳанда, толиб: **хайрхоҳ, озодихоҳ...**

ХОҲ خواه 1. *пайвандаки ихтиёр, ки интихобро ифода мекунад*; ё..., ё...; **хоҳ ин, хоҳ вай.**

ХОҲАМ-НОХОҲАМ خواهم‌ناخواهم бо дили нохоҳам, бе майлу рағбат.

ХОҲАНДА خواهنده 1. хоҳишкунанда, дархосткунанда, пурсанда. 2. моил, роғиб, толиб.

ХОҲАР خواهر ҳамшира, духтаре, ки бо писар ё духтари дигар аз як падару модар зоида шуда бошад.

ХОҲАРАНДАР خواهراندر хоҳари ӯгай.

ХОҲАРАРӮС خواهرعروس хоҳари зан.

ХОҲАРЗАН خواهرزن *ниг.* **хоҳарарӯс**.

ХОҲАРЗОДА خواهرزاده фарзанди ҳамшира (*писар ё духтар*).

ХОҲАРӢ خواهری хоҳарона; хоҳар будан.

ХОҲАРОНА خواهرانه мисли хоҳар; хоҳарӣ.

ХОҲАРХОНД خواهرخواند *ниг.* **хоҳархонда**.

ХОҲАРХОНДА خواهرخوانده духтар ё зане, ки касе вайро ба хоҳарӣ қабул карда бошад.

ХОҲАРЧА خواهرچه хоҳари хурдсол, хоҳари хурдӣ.

ХОҲАРШӮ(Й) خواهرشو(ی) духтар ё зане, ки хоҳари шавҳари зане бошад.

ХОҲИШ خواهش 1. хостан, пурсидан, дархост; илтимос. 2. майл, рағбат, орзу.

ХОҲИШГАР خواهشگر хоҳишкунанда, пурсанда, илтимоскунанда.

ХОҲИШДОР خواهش دار *ниг.* **хоҳишманд**.

ХОҲИШМАНД خواهش مند хоҳишкунанда, дархосткунанда, хоҳишдор.

ХОҲ-НОХОҲ خواه ناخواه хоҳӣ нахоҳӣ, ба майл ва бар хилофи майл; ба ҳар ҳол, ба ҳар сурат.

ХОҲОН خواهان хоҳанда, толиб, муштоқ, орзуманд.

ХОЧ خاچ *бот., гуфт.* занбӯруғ, қорч.

ХОҶ خاچ салиб, чалипо; **хоҷ кашидан** бо ангуштон дар рӯи сина аломати салибро ифода кардан, ки аз маросимоти дини насронист.

ХОҶА خواجه 1. бузург, соҳиб, соҳибкор, хӯҷаин. 2. *мансуб ба* **насли хоҷагон**.

ХОҶАГИДОР خاجگیدار сарвари хоҷагӣ, сариштакунандаи корҳои хоҷагӣ.

ХОҶАГИДОРӢ خواجگیداری идора кардани хоҷагӣ, саришта намудани хоҷагӣ.

ХОҶАГӢ خواجگی 1. хоҷа будан, мансубият ба хоҷаҳо. 2. хоҷагидории воҳид, воҳиди хурди иқтисодии як оила ё якчанд оила: **хоҷагидории дастаҷамъӣ**; **мудири хоҷагӣ** касе, ки мутасаддии корҳои хоҷагии муассиса ё корхонаест; **хоҷагии коммуналӣ** *мансуб ба* хоҷагии шаҳр ё ноҳия.

ХОҶАЗОДА خواجه زاده фарзанди хоҷа.

ХОҶАСАРОЙ خواجه سرای *кҳн.* навкар, маҳрам, хизматгор дар ҳарами подшоҳ ва амирон.

ХОШОК خاشاک 1. хору хас, алафи хушк, резаи беда, коҳ *ва г.* 2. хӯроки чорво.

ХОШОКДАРАВӢ خاشاک‌دروی даравидани алафҳои худрӯ барои хӯроки чорпо.

ХОЯ خایه тухми инсон ё ҳайвони нар, байза, хуся.

ХОЯНДА خاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **хоидан**. 2. бо дандон резакунанда (*мас., муш, кӯрмуш ва г.*).

ХОЯРЕЗ خایه‌ریز *кит.* нонхӯрише, ки аз тухми мурғ тайёр мешавад, ки онро хогина ҳам мегӯянд.

ХРИСТИАНӢ خرستیانی *мансуб ба* **дини Исо**, исавӣ.

ХРЕСТОМАТИЯ *ю.* خرستامتیه китоби таълимӣ, ки осори мунтахаб ва ё намунаҳо аз осори ягон соҳаи илм аст.

ХРОМ *ю.* خرام 1. унсури химиявӣ. 2. навъе чарми нарми тунук; **мӯзаи хром** мӯзае, ки аз чарми хром дӯхта шудааст.

ХРОМГАР خرام گر *кит., тех.* хромкор, он ки бо хром кор мекунад.

ХРОМДОР خرام دار ҳар чизе, ки дар таркибаш хром дорад, хромандуда.

ХРОМОСОМА *ю.* خراماسامه *биол.* қисми ҳастаи ҳуҷайраи бадани ҳайвоноту наботот, ки шомили маълумоти ирсӣ мебошад.

ХРОНОЛОГИЯ *ю.* خرانالاگیه қайди ҳодисаҳо бо тартиби рӯй додани онҳо, зикри воқеаҳо аз рӯи таърих санаи рӯйдоди онҳо.

ХРОНОЛОГӢ خرانالاگی *мансуб ва оид ба* **хронология**.

ХУБ خوب 1. нағз, нек; *муқоб.* **бад**. 2. зебо, хушрӯй; *муқоб.* **зишт**. 3. пас аз шунидани амр ё супорише мегӯянд “хуб”, яъне «қабул дорам», «розӣ ҳастам»; ҳо, оре, бале. 2. *маҷ.* мустаҳкам.

ХУБӢ خوبی 1. некӣ, нағзӣ, некӯӣ; *муқоб.* **бадӣ.** 2. хушрӯӣ, зебоӣ; **ба хубӣ** а) дар хубӣ, дар некӯӣ, дар ҳусну зебоӣ. 3. хуб, нағз; **ба хубӣ дар ёд дорам, ки ...**

ХУБКИРДОР خوبکردار дорои кирдори накӯ, накӯхирад.

ХУБКОР خوبکار он ки хуб кор мекунад, он ки хубкор аст, он ки хубӣ мекунад.

ХУБМАНЗАР خوبمنظر хушнамуд, хушшакл, хубсурат.

ХУБНИҲОД خوب نهاد *ниг.* **хубсират**.

ХУБОНӢ خوبانی 1. зардолуе, ки бо мағзи бодом хушконида шудааст. 2. *маҷ.* лаби хурморанг. 3. як навъи себ, ки бо номи себи хубонӣ машҳур аст.

ХУБРӮӢ خوب روئی зебо, дилкаш, хушсурат.

ХУБРӮЙ خوبروی зебо, хушрӯй, қашанг, дилписанд.

ХУБС *а.* خبث бадтинатӣ; бадӣ, бадҷинсӣ, палидӣ.

ХУБСИМО خوب سیما *ниг.* **хубрӯй**.

ХУБСИРАТ خوبسیرت он ки хулқу хӯйи нек дорад.

ХУБСИРИШТ خوبسرشت *ниг.* **хубсират**.

ХУБСУРАТ خوب صورت *ниг.* **хубрӯй**.

ХУБФАРҶОМ خوب فرجام коре, ки оқибаташ нек аст, касе, ки оқибати кораш нек аст.

ХУБХАД خوبخد *кит.* хубрӯй, хубрухсор, нексурат.

ХУБЧЕҲРА خوب چهره хушрӯ, зебо, соҳибҷамол, соҳибҳусн.

ХУВОРА خواره *кит.* таом, ғизо; нӯшиданӣ.

ХУД خود 1. *ҷонишини* **хеш**, **хештан**. 2. ба ҷои ҷонишинҳои шахсӣ низ кор фармуда мешавад: **агар худ ин ҷо бошӣ** агар ту ин ҷо бошӣ; **худ аз худ** ба сари худ; **худ ба худ** а) ба майл ва иродаи худ, ба ихтиёри худ; б) бе ягон сабаб; в) дар замири дили худ; **аз худ кардан** соҳиб шудан, дар тасарруфи худ даровардан; **худро ба нодонӣ задан (андохтан)** худро бехабар вонамуд кардан; **худро нишон додан** дар коре маҳорат ва қобилияти худро зоҳир сохтан; **ба худ омадан** ҳушёр шудан; **аз худ рафтан** а) беҳуш шудан; б) мағруру худписанд шудан; **худро даст гирифтан** худдорӣ карда тавонистан; **худро шинохтан** а) шуурнок шудан, неку бадро фарқ карда метавонистагӣ шудан; б) мавқеъ ва қадру қимати худро муайян карда тавонистан.

ХУДАЗОБДИҲӢ خودعذابدهی худро ранҷу заҳмат додан.

ХУДАМАЛКУНАНДА خودعملکننده худсарӣ, худраъй; абзоре, ки ба тáври худкор худ ба худ амал мекунад.

ХУДАНГЕЗӢ خودانگیزی ба ҷунбиш (ҳаракат) овардани худ, шӯрондани худ.

ХУДАФРӮЗ خودافروز худ аз худ даргиранда, худ аз худ равшаншаванда.

ХУДАФРӮЗИШ خودافروزش худ аз худ даргирӣ, худ аз худ равшаншавӣ.

ХУДБИН خودبین мағрур, мутакаббир, худпараст, худхоҳ.

ХУДБИНӢ خودبینی мағрурӣ, такаббур, худпарастӣ, худхоҳӣ.

ХУДБИНОНА خودبینانه бо ғуруру такаббур, худхоҳона.

ХУДБОВАР خودباور он ки ба дигарон беэътиноӣ карда, ба худ аз ҳад зиёд боварӣ дорад.

ХУДБОВАРӢ خودباوری эътимоди афрод ба худ; мағрурӣ, такаббур.

ХУДБОВАРОНА خودباورانه бо итминон ва боварӣ ба худ, мағрурона.

ХУДВИЖА خودویژه хосса, махсус, ба худ хос.

ХУДВИЖАГӢ خودویژگی хоссагӣ, махсусият, хос будан, хусусияти хос доштан.

ХУДГАРД خودگرد мошини худҳаракаткунанда: **техникаи худгард**.

ХУДГУДОЗӢ خودگدازی бисёр ғам хӯрдан, бисёр азоб кашидан, худхӯрӣ.

ХУДГУМКУНӢ خودگمکنی худфаромӯшӣ, худро аз даст додан.

ХУДДАРГИР خوددرگیر худ ба худ даргиранда, худсӯзанда, худсӯз.

ХУДДАРГИРӢ خوددرگیری худ ба худ дар гирифтан, худсӯзандагӣ, *маҷ.* бе ихтиёр ба ҳаяҷон, ба шӯр омадан.

ХУДДОН خوددان он ки танҳо худ ва манфиати худро дар назар мегирад, худдонам.

ХУДДОНАМ خوددانم худсар, ҳавобаланд, маслиҳатногир, бебок, густох.

ХУДДОНАМӢ خوددانمی ҳавобаландӣ, худситоӣ, якравӣ, худкомӣ.

ХУДДОР خوددار он ки аз корҳои нораво худро боз медорад, хештандор, парҳезгор, батоқат, бошикеб.

ХУДДОРӢ خودداری таҳаммул, бурдборӣ, худро ба даст гирифтан, худнигаҳдорӣ; **худдорӣ кардан (намудан)** худро аз коре боз доштан, худро даст гирифтан.

ХУДДӮСТ خوددوست худбин, худпараст, худхоҳ, он ки танҳо худ ва манфиати худро ба эътибор мегирад.

ХУДДӮСТӢ خوددوستی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХУДИДОРА خوداداره ҳуқуқи ҳаллу фасл ва идораи корҳо дар дохили як воҳиди миллӣ - территориавӣ; мухторият.

ХУДӢ خدی 1. *мансуб ба* **худ**. 2. бегона набудан, ошно; **одами худӣ** одами ошно, одами боэътимод.

ХУДКАРДА خودکرده он чи ё коре, ки аз дасти худи кас меояд; **худкардаро даво нест**, **вовайлои пинҳонӣ** (*мақ.*). он ки худаш боиси бадбахтӣ ва фалокати худ гардидааст.

ХУДКИФОӢ خودکفائی *ниг.* **худмаблағгузорӣ**.

ХУДКОМ//ХУДКОМА خودکام//خودکامه худсар, худхоҳ, якрав, маслиҳатношунав.

ХУДКОМӢ خودکامی худсарӣ, якраҳагӣ, ҳавопарастӣ, магрурӣ.

ХУДКОР خودکار дастгоҳ ва олате, ки ба худии худ кор мекунад, автомат.

ХУДКУШӢ خودکشی ба воситае ба ҳаёти худ хотима додан, худро куштан.

ХУДМАБЛАҒГУЗОРӢ خودمبلغ گذاری худкифоӣ, ҳисоби хоҷагӣ.

ХУДМАНИШӢ خودمنشی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХУДМАҲДУДКУНӢ خودمحدودکنی маҳдуд ва танг кардани доираи ихтиёри худ.

ХУДМУРДА خودمرده чорпое, ки сақат шуда ҳаром мурдааст: **гӯсфанди худмурда**.

ХУДМУХТОР خود مختار соҳибихтиёр, автономӣ.

ХУДМУХТОРӢ خود مختاری истиқлол дар идораи дохилии кишвар, вилоят ё ноҳияе, автономия, мухторият.

ХУДНАВИС خودنویس қаламе, ки сиёҳии он аз маҳзани махсус ба таври автоматӣ меояд.

ХУДНАМО خودنما он ки худро таъриф мекунад, худсито, мағрур.

ХУДНАМОӢ خودنمایی худро беш аз он ки ҳаст ба қалам додан, худситоӣ, ғурур; **худнамоӣ кардан** худро ва кору бори худро таъриф кардан, ман-манӣ кардан, худситоӣ кардан.

ХУДО خدا 1. *д.* халқкунанда, холиқ, Аллоҳ. 2. соҳиб, молик; **ба умеди Худо ҳам шавӣ, буттаро маҳкам дор** (*мақ.*); **Худо медонад** дар мавриди саҳеҳ маълум набудани коре гуфта мешавад; **аз барои Худо, ба Худо** дар мавриди қасам гуфта мешавад; **Худо раҳмат кунад** дар мавриди ба некӣ ёд кардани мурдагон гӯянд; **Худо хоҳад** агар насиб бошад (*дар мавриди орзу кардани чизе ё коре гӯянд*).

ХУДОБЕЗОР خدابیزار касе, ки аз вай некӣ намебарояд, одами бадкор, бадтинат.

ХУДОБЕХАБАР خدابیخبر дар ҳаққи одами беинсофу золим ва бемулоҳиза гӯянд.

ХУДОВАНД خداوند *ниг.* **Худо**.

ХУДОГОҲ خداگاه шахси аз таъриху сарнавишту фарҳанг ва тамаддуни миллати худ огоҳ, бафарҳанг.

ХУДОГОҲӢ خداگاهی аз таъриху сарнавишт ва тамаддуни миллати худ ва кишвари хеш огоҳ будан: **худогоҳии миллӣ**.

ХУДОДОД خداداد *ниг.* **худодода**.

ХУДОДОДА خداداده 1. он чи ки гӯё аз тарафи Худо дода шудааст. 2. фитрӣ, модарзод; табиӣ (*мас., қобилияти худодод*).

ХУДОЗАДА خدازده 1. ба ғазаби Худо гирифторшуда. 2. шарманда, расво, беобрӯю беэътибор.

ХУДОЗАДАГӢ خدازدگی *ниг.* **худозада**.

ХУДОЗМОӢ خودآزمائی худсанчӣ, худро имтиҳон кардан.

ХУДОӢ خدائی 1. *мансуб ба* **Худо**. 2. эҳсон ва хайроте, ки дар роҳи Худо дода мешавад. 3. бемузд, муфт; **худоӣ додан(кардан)** хайрот кардан (*барои мурда*).

ХУДОЙ خدای *ниг.* **Худо**.

ХУДОЙГОН خدایگان *кит.* подшоҳи бузург, подшоҳи муқтадир.

ХУДОЙНАМО خدای نما **:оинаи худойнамо** *кипоя аз* оинае, ки саҳеҳу дуруст нишон медиҳад.

ХУДОМӮЗ خودآموز 1. он ки чизеро худаш бе муаллиму устод омӯхтааст. 2. китоб барои омӯхтани чизе бе ёрдами роҳбаре.

ХУДОМӮЗАНДА خودآموزنده он ки чизеро бе кумаку роҳбарии касе ёд мегирад; омӯхта истода.

ХУДОМӮЗӢ خودآموزی ёдгирии чизе ба сари худ, бе ёрдами роҳбаре.

ХУДОНОТАРС خداناترس он ки аз Худо боке надорад; дар ҳаққи одами беинсоф, бемулоҳизаю бебок гӯянд.

ХУДОНОТАРСӢ خداناترسی аз Худо боке надоштан, худоношиносӣ.

ХУДОНОШИНОС خداناشناس *ниг.* **худонотарс**.

ХУДОНОШИНОСӢ خداناشناسی *ниг.* **худонотарсӣ**.

ХУДОПАРАСТ خداپرست мӯътақид ба Худо, диндор, итоаткор ба фармудаҳои дин.

ХУДОПАРАСТӢ خداپرستی мӯътақидӣ, диндорӣ, мӯъминӣ.

ХУДОПИСАНД خداپسند савоб, мақбул, кори хайр.

ХУДОРАҲМАТӢ خدارحمتی шодравон, равоншод, раҳматӣ.

ХУДОРО خودآرا он ки худашро барои намоиш орову торо медиҳад.

ХУДОРОӢ خودآرائی ороиш додани худ барои намоиш ва худнамоӣ.

ХУДОТ خدات унвони подшоҳони Осиёи Миёна қабл аз ислом, маънои соҳиброифода мекунад.

ХУДОТАРС خداترس он ки аз Худо метарсад, он ки ба сабаби худотарсӣ аз корҳои баду нохушоянд худдорӣ мекунад.

ХУДОТАРСӢ خداترسی аз Худо тарсидан, парҳезгорӣ аз амали нораво ба сабабе.

ХУДОҲОФИЗӢ خداحافظی хайру хуш, видоъ, падруд гуфтан.

ХУДОҶӮ(Й) خداجو(ی) *ниг.* **худопараст**.

ХУДОШИНОС خداشناس он ки худотарсу парҳезгор аст, худопараст, диндор.

ХУДОШИНОСӢ خداشناسی худопарастӣ, диндорӣ; худошинос будан.

ХУДПАРАСТ خودپرست мутакаббир, худхоҳ, худбин.

ХУДПАРАСТӢ خودپرستی худхоҳӣ, худбинӣ, такаббур.

ХУДПАРАСТОНА خودپرستانه худбинона, бо ғуруру такаббур.

ХУДПИСАНД خودپسند худбин, калонгир, мутакаббир,.

ХУДПИСАНДӢ خودپسندی амали худписанд, худхоҳамӣ, такаббур.

ХУДПИСАНДОНА خودپسندانه худбинона, бо ғурур ва такаббур нисбат ба бартарии шахсии худ.

ХУДПУР خودپر худпуршаванда, милтиқи худпур.

ХУДРАВ خودرو худ аз худ раванда, худ аз худ ҳаракаткунанда, мошин, автомобил.

ХУДРАСТА خودرسته растание, ки ба сурати ёбоӣ мерӯяд ва ниёз ба парваришу нигоҳубин надорад, худрӯй, ёвоӣ.

ХУДРАЪЙ خودرأی *ниг.***худрой**.

ХУДРЕЗ خودریز худхоликунанда; **мошини худрез**.

ХУДРОЙ//ХУДРАЪЙ خودرای//خودرأی он ки ҳар корро ба фикри худ карда ба маслиҳати дигарон эътино намекунад; гапнодаро; маслиҳатношунав; худсар, худком, якрав.

ХУДРӮ(Й) خودرو(ی) гиёҳе, ки худ аз худ рӯидааст, ёбоӣ.

ХУДСАР خودسر худрой, бебок, худком, нофар-

монбардор.

ХУДСАРӢ خودسری худроӣ, сарпечӣ аз қонун, кардани коре ба майли худ.

ХУДСАРОНА خودسرانه ба майл ва хоҳиши худ, бе маслиҳату машварат.

ХУДСИТО خودستا касе, ки кору кирдори худро таъриф мекунад ва худро аз дигарон беҳтар мешуморад, мағрур ба худ, таърифӣ.

ХУДСИТОЁНА خودستایانه ба тарзи худситоӣ, худхоҳона.

ХУДСИТОӢ خودستایی худтаърифкунӣ, ғуруру такаббур ба худ, фахркунии беҳуда.

ХУДСОЗӢ خودسازی зоҳири худро оростан; дуруст кардани хулқу рафтор, дуруст кардани корҳои худ.

ХУДСОХТ خودساخت он чи кас худаш бо дасти худ сохтааст.

ХУДСӮЗӢ خودسوزی *ниг.* **худсӯзонӣ**.

ХУДСӮЗОНӢ خودسوزانی 1. худро ба оташ сӯзондан. 2. *маҷ.* худро ба ғаму ғусса ва ранҷи бардавом гирифтор кардан.

ХУДФАОЪЛИЯТӢ خودفعالیتی бо ташаббуси шахсии худ кореро анҷом додан.

ХУДФАЪОЛӢ خودفعالی ташаббускорӣ, фаъолият нишон додан.

ХУДФИРЕБДИҲӢ خودفریبدهی *ниг.* **худфиребӣ**.

ХУДФИРЕБӢ خودفریبی худро фиреб додан, ба худ нисбат додани чизе, ки дарвоқеъ вуҷуд надорад, беасос тасаллову таскин додан ба худ.

ХУДФУРӮЗ خودفروز *ниг.* **худафрӯз**.

ХУДФУРӮШ خودفروش 1. худсито, худпараст, худнамо, мутакаббир. 2. фоҳиша, танфурӯш.

ХУДФУРӮШӢ خودفروشی 1. худситоӣ; **худфурӯшӣ кардан** худро таърифу тавсиф кардан, худнамоӣ ва худситоӣ кардан. 2. танфурӯшӣ, фоҳишагӣ.

ХУДХИЗМАТГУЗОРӢ خودخدمتگذاری *ниг.* **худхизматрасонӣ**.

ХУДХИЗМАТРАСОНӢ خودخدمترسانی хизматеро худ барои хеш ба ҷой овардан.

ХУДХОҲ خودخواه худпараст, худбин, мутакаббир.

ХУДХОҲӢ خودخواهی худбинӣ, худпарастӣ, такаббур.

ХУДХОҲОНА خودخواهانه худбинона, худпарастона, такаббурона.

ХУДХӮР خودخور касмадеҳ, *маҷ.* тамаъкор, хасис; худбин.

ХУДҲАРАКАТ خودحرکت *ниг.* **худрав**.

ХУДЧАРХЗАНӢ خودچرخ زنی ғайри таҳрики беруна худ чарх задан.

ХУДШИНОС خودشناس 1. худхоҳ, худбин. 2. қадру қимати худро шинохтан.

ХУДШИНОСӢ خودشناسی 1. қадру қимати худро шинохтан. 2. худбинӣ, худхоҳӣ; **худшиносии миллӣ** худогоҳии миллӣ

ХУДШОР خودشار худаш ҷоришаванда, ба таври механикӣ (*аз мошин ё ягон механизм),* шоранда(*об*).

ХУДЪА *а.* خدعه фиреб, макр, ҳила.

ХУК خوک 1. ҳайвони хонагӣ ва ваҳшии пистондори серғӯшту равған. 2. номи як сол аз даври солшумории дувоздаҳгона бо номи ҳайвонот.

ХУКБАЧА خوک بچه бачаи хук, хукча.

ХУКБОН خوک بان он ки хук мепояд, хукпарвар.

ХУКБОНӢ خوک بانی хукпоӣ, хукпарварӣ.

ХУКДОРӢ خوک داری *ниг.* **хукпарварӣ**.

ХУКӢ خوکی аз хук, аз гӯшт (равған)-и хук; бадрафтор, бадфеълӣ.

ХУКПАРВАР خوک پرور он ки мутасаддии нигоҳубини хук аст, хукбон.

ХУКПАРВАРӢ خوک پروری парвариши хук ҳамчун як соҳаи чорводорӣ.

ХУКПОӢ خوک پایی ба хукҳо нигоҳубин кардан, хукбон.

ХУКТИНАТ خوک‌طینت бадфеъл, баддил, бадтинат.

ХУКСИФАТ خوک‌صفت бадфеъл, бадрафтор; касиф, хуктинат.

ХУКХОНА خوک‌خانه ҷои парвариши хукҳо, бино барои нигоҳубини хукҳо.

ХУЛАФО *а.* خلفا *ҷ.* **халифа**; халифаҳо –

ҷонишинони Муҳаммади пайғамбар (с), ки чор нафар буданд: Абӯбакр, Умар, Усмон ва Алӣ.

ХУЛД *а.* خلد 1. бақои доим, ҷовидонӣ. 2. биҳишт, ҷаннат, фирдавс.

ХУЛЁ *а.* خليا *кит.* хаёлот, хаёлпарварӣ.

ХУЛҚ *а.* خلق хӯй, одат, хислат, сират.

ХУЛҚАН *а.*خلقاً аз рӯйи хулқ, хислат; феълан, табиатан.

ХУЛҚОН *а.* خلقان 1. *ҷамъ* **халақ**. 2. кӯҳна, фарсуда.

ХУЛЛАС *а.* خلص холис, хулоса; **хулласи гап (калом)** хулосаи гап, фишурдаи сухан.

ХУЛОСА *а.* خلاصه 1. кӯтоҳшудаи матлабе ё навиштае, мазмуни мухтасари чизе. 2. дар мавриди ҷамъбасти каломе гуфта мешавад: алқисса, кӯтоҳи гап ин ки...; **хулоса баровардан** ҷамъбаст кардан (*матлаберо*), ба ягон натиҷа омадан; **ба хулоса омадан** дар ниҳояти кор ё сухане ба қароре омадан; **хулоса кардан** ҷамъбаст кардан.

ХУЛОСАВӢ خلاصوى ҷамъбасткунанда, аз ҷамъбаст ҳосилшуда.

ХУЛОСАТАН *а.* خلاصتاً мухтасаран, ҷамъбаст.

ХУЛУС *а.* خلوص *кит.* холисӣ, покӣ, беолоишӣ, самимият; **хулуси қалб** покии дил, софии дил.

ХУЛФ *а.* خلف вафо накардан ба ваъда, ваъдахилоф.

ХУМ خم зарфи сафолини калон барои нигоҳ доштани об ва дигар моеот; [*аслаш* **хунб**].

ХУМДОН خمدان коргоҳи сафолпазӣ, кӯраи хиштпазӣ.

ХУМИСТОН خمستان *кит.* ҷое, ки хумҳои май гузошта мешавад.

ХУМКАЛЛА خم كله каллакалон.

ХУММОНАНД خم مانند ба шакли хум, *маҷ.* шикамкалон.

ХУММОР خمار *ниг.* **хумор**.

ХУМО خما *бот.* зағосаи чилбуғум.

ХУМОР//ХУММОР خمار 1. ҳолати баъд аз мастӣ; **чашми хумор** чашми ниммаст, чашми пурноз. 2. майл ва рағбати зиёд ба чизи одатшуда вақти тарки он; **хумор(и)** *чизе* **гирифтан** майл ва рағбат доштан ба чизи одатшуда вақти тарк ё дастрас набудани он.

ХУМОРГИРИФТА خمارگرفته *ниг.* **хуморӣ**.

ХУМОРИН خمارين хуморӣ, хуморнок; *маҷ.* фаттон.

ХУМОРӢ خمارى 1. ҳолати хумор. 2. ба ҳолати хумор афтода; одаткарда ба чизе; **хуморӣ шудан** хоҳиши сахт ба истеъмоли чизе (*май, папирос ва г.*).

ХУМОРОЛУД(А) خمارآلود(ه) хуморзада, шикастагӣ ва кӯфтагии аъзо(*пас аз мастӣ*).

ХУМОРОНА خمارانه *ниг.* **хуморин**; **нигоҳҳои мастона ва хуморона**.

ХУМОХИСРАВ خماخسرو *кит.* яке аз оҳангҳои мусиқии бостонӣ.

ХУМОҲАН//ХУМОҲОН خم‌آهن//خم‌آهان санги сахти сиёҳи моил ба сурхӣ, ки дар қадим онро дар тиб ва дар ороиш кор мефармуданд; ақиқ; кони ин маъдан.

ХУМОРЧАШМ خمارچشم он ки чашмони сиёҳ дорад.

ХУМОРШИКАН خمارشكن он чи ҳолати хуморро дафъ мекунад.

ХУМОРШИКАНӢ خمارشكنى дафъи хумор, дур кардани ҳолати хумор.

ХУМС *а.* خمس 1. панҷяк, аз панҷ як. 2. панҷяки даромад, ки мувофиқи қонуни шариат одамони бой бояд ба қашшоқон диҳанд; панҷяки ғаниматҳое, ки дар ҷанг ба даст омадааст ва бояд ба одамони камбағали авлоди пайғамбар бирасад.

ХУМРА *а.* خمره 1. хумча, хуми хурд. 2. хуми калон, кӯзаи калон; **сари гов дар хумра мондааст** (*зарб*) дар мавридҳое гуфта мешавад, ки кор бисёр чигил шудааст ва ҳал кардани он ба мушкилӣ ба даст меояд.

ХУМСИТОН خم ستان *ниг.* **хумистон**.

ХУМУЛ *а.* خمول 1. гумномӣ, зиллат, пастӣ, беномунишонӣ. 2. *маҷ.* торикӣ, зулмат.

ХУМХОНА خمخانه *кит.* майкада, майхона, шаробхона.

ХУМЧА خمچه хуми майда.

ХУМЧОЙНИК خم چاینک чойники калон.

ХУН خون 1. моеи сурхранге, ки дар бадани ҷондорон ҷараён дорад ва ба ҳамаи бофтаҳои бадан гизо медиҳад; **гардиши хун** ҳаракати хун дар рагҳо. 2. ирқ, нажод; **хун як будан** яъне аз як нажод будан; **бо хуни ҷигар** бо азобу машаққати зиёд; **вайрон шудани хун** фосид шудани хун, вайрон шудани таркиби хун дар бадан; **хун ба хун** қасос аз кушанда ба воситаи куштани он ё яке аз наздиконаш; **бо хуни дил навиштан** чизеро бо андӯҳ, ҳасрат ва аламми зиёде навиштан; **хуниноф рехтан дар ҷое** зоида шудан дар ҷое; **хун хӯрдан** а) сахтӣ ва азоби зиёд кашидан; б) ғам хӯрдан, сахт дар андӯҳ будан; **хуни ҷигар кардан** касеро ба танг овардан, ба ҷон расондан, безор кардан; **хуни ҷигар (дил) хӯрдан** а) азобу машаққат кашидан; б) бисёр ғаму ғусса хӯрдан; **хуни** *касеро* **макидан** дар ҳаққи касе ҷабри беҳад кардан, касеро истисмор кардан.

ХУНАФШОН خون افشان хуншор, хунолуд, хунбор.

ХУНБ خنب *ниг.* **хум**.

ХУНБА خنبه хуми калон аз гил ё чӯб сохташуда, ки дар он ғалла, орд *ва г.* нигоҳ медоранд.

ХУНБАНД خون بند *тиб.* он чи ҷараёни хунро нигоҳ медорад.

ХУНБАҲО خون بها чиз ё пуле, ки ба ивази хуни одами кушташуда ба ворисони ӯ медиҳанд.

ХУНБОР خون بار он чи аз он хун мечакад, хунчакон; **чашми хунбор** чашми сахт гирён, гиряи аламангез.

ХУНГАРД خون گرد хунгузарон, шарён: **рагҳои хунгард**.

ХУНГАРДӢ خون گردی гардиши (ҷараёни) хун.

ХУНГАРМ خون گرم 1. ҷонваре, ки хуни баданаш гарм аст ва бо тағйири дамо ва ҳарорати муҳити атроф дигар нашуда собит мемонад. 2. *маҷ.* одами меҳрубон, бомуҳаббат; серғайрат. 3. зуд хашмгиранда, зуд аз ҳолати эътидол бароянда.

ХУНГАРМӢ خونگرمی 1. хунгарм будан. 2. серғайратӣ. 3. бадқаҳрӣ , зуд хашмгиншавӣ.

ХУНГАШТА خون گشته хуншуда, хунолуд, бо хун омехташуда.

ХУНГИРИФТА خون گرفته 1. он ки аз ӯ хун гирифта бошанд. 2. он ки рехтани хуни дигарон худ ба гардани ӯст; хунолуд, хунин; **вазири хунгирифта** вазире, ки боиси рехтани хуни зиёд шудааст.

ХУНГИР خون گیر рагзан, ҳаҷҷом.

ХУНГИРӢ خونگیری амали хунгирӣ, рагзанӣ, ҳиҷомат.

ХУНГУЗАРОН خونگذران 1. хунгард, гузаронидани хун: **раги хунгузарон**. 2. он ки ба касе хун мегузаронад.

ХУНГУЗАРОНӢ خونگذرانی хуни аз ҷиҳати таркиб мувофиқи каси сиҳатро ба одами бемор ё захмдор гузарондан.

ХУНДОР خون دار 1. серхун. 2. *маҷ.* пуртароват, пуршира, тару тоза. 3. маҷ. ҷавонмард. 4. маҷ. қотил. 5. ворис ва бозмондаи мақтул.

ХУНДОРӢ خون داری хуни касе ба гардани касе будан, хундор будан.

ХУНЁ خنیا суруд, нағма, оҳанг.

ХУНЁГАР خنیاگر сурудхон, овозхон, хонанда, мутриб.

ХУНЁГАРӢ خنیاگری сурудхонӣ, овозхонӣ, мутрибӣ.

ХУНИМАРДУМХӮР خونمردمخور золим, ситамгар, бераҳм, он ки дигаронро бераҳмона истисмор мекунад.

ХУНИН خونین хунолуд, оғушта ба хун.

ХУНИНДИЛ خونین دل *ниг.* **хуниҷигар**.

ХУНИНҶИГАР خنینجگر 1. *киноя аз* бисёр андӯҳгин, ғамнок, сахт ғамгин. 2. *киноя аз* ошиқ.

ХУНИҶИГАР خونجگر сахт аламзада ва ғамгин.

ХУНӢ خونی 1. хунин, хунолуд. 2. *маҷ.* сурх. 3. хунрез, қотил, одамкуш.

ХУНКАШӢ خون کشی кашида гирифтани хун аз раг ба воситаи олате; **шохи хункашӣ** шохи ҳаҷҷомат, ки ба воситаи он аз раг хун мекашанд.

ХУННОҚ *а.* خناق *ниг.* **хуноқ**.

ХУНМАК خون مک хунхӯр, хуношом; *маҷ.* золим, бераҳм, хунрез.

ХУНМАСТ خون مست он ки масту мағрур аз хунрезиҳои худ аст.

ХУНОБ//ХУНОБА خون آب// خون آبه хуни омехта ба об; *маҷ.* ашки хунин, ашки сахт аз ҳасрату ғам.

ХУНОҚ *а.* خناق *тиб.* як навъ бемориест, ки гулӯро мегирад, дифтерия.

ХУНОЛУД خون آلود олуда бо хун, доғдор шуда аз хун, омехта бо хун, хунолуда.

ХУНОЛУДАГӢ خون آلودگی бо хун олуда будан, доғи хун доштан.

ХУНОСО خناثا *ниг.* **хунсо**.

ХУНОФАР خون آفر хунҳосилкунанда; **узвҳои хунофар** узвҳои хунзо.

ХУНОШОМ خون آشام хунхӯр, хунрез; *маҷ.* бераҳм, сангдил.

ХУНОШОМӢ خون آشامی 1. хунхӯрӣ, хунрезӣ. 2. *маҷ.* бераҳмӣ, сангдилӣ.

ХУНПАРТОӢ خون پرتایی хун қай кардан, баромадани хун аз роҳи гулӯ.

ХУНПОЛО(Й) خون پالا(ی) *кит.* хуношом, хунрез, хунафшон.

ХУНПОШ خون پاش хунпошанда, пошандаи хун.

ХУНРАВ خون رو :**хунрав шудан** ҷорӣ шудани хун аз бадан (*бемории занона*), ҳайз.

ХУНРАВӢ خون روی берун рехтани хун аз ягон узв, резиши хун.

ХУНРАНГ خون رنگ сурх, ранги монанд ба хун, хуносо, ба сони хун.

ХУНРЕЗ خون ریز касе, ки хуни мардумро мерезад; қотил, *маҷ.* саффок, бераҳм.

ХУНРЕЗӢ خون ریزی кушокушӣ, қатлу куштор.

ХУНСАРД خون سرد касе, ки асабашро ором нигоҳ дошта метавонад ва зуд хашмгин намешавад, ором.

ХУНСАРДӢ خون سردی оромӣ, бурдборӣ, худро дар ҳолати эътидол нигоҳ доштан.

ХУНСАРДОНА خون سردانه оромона, ботамкин.

ХУНСО *а.* خنثا он ки ё он чи ҳам аломати занӣ ва ҳам аломати мардӣ дошта бошад, наромода.

ХУНТАВОН خون توان *ниг.* **хунбаҳо**.

ХУНТАЛАБ خون طلب он ки ба хунрезӣ толиб аст ва қурбонӣ металабад (*аз рӯи ақидаҳои хурофии куҳан*), қасосгир.

ХУНТАЛАБӢ خون طلبی хоҳишу талаби хунрезӣ ва қурбонӣ доштан; талабгори хун, қасосгирӣ.

ХУНТАШНА خون‌تشنه хостори хунрезӣ, он ки хун рехтан мехоҳад, ташнаи хун.

ХУНУК خنک 1. сард; *муқоб.* **гарм**. 2. нозеб, дилнокаш; **гапи хунук** гапи нохуш; **нафаси хунук** нафаси шум; **хунук задан** а) офат расидан ба сабаби сармо ба дарахтон ва ба меваи онҳо; б) сармо хӯрдан, осеб дидани бадан аз сармо; **хунук хӯрдан** таъсири сарморо ҳис кардани бадан; **хунук шудан** сард шудани чизи гарм; **хунук шудани дил** *маҷ.* нисбат ба касе бемеҳру беоқибат шудан; **хунукро хунук мебурад** *мақ.* ба бадӣ бадӣ рост меояд.

ХУНУКАНДОМ خنک اندام бадафт, безеб; шаклу шамоили зиштдошта.

ХУНУКБАШАРА خنک‌بشره он ки симояш дилнокаш аст, нозебо, безеб, бадрӯй.

ХУНУКЗАДА خنک‌زده сардзада, сармохӯрда, сармозада, хунукӣ гирифта.

ХУНУКЗАДАГӢ خنک‌زدگی сармозадагӣ, сармохӯрдагӣ, сардзадагӣ, хунукзадагӣ.

ХУНУКӢ خنکی сармо, сардӣ.

ХУНУККУНАНДА خنک کننده сардкунанда: **дастгоҳи хунуккунанда**.

ХУНУКҚИЁФА خنک قیافه *ниг.* **хунукбашара**, **безеб, бадқиёфа**.

ХУНУКНАЗАР خنک‌نظر бемасъулият, мулоимхунук.

ХУНУКНАЗАРӢ خنک‌نظری муносибати дилсардона ба коре, бемасъулиятӣ.

ХУНУКРӮЙ خنک‌روی *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКСИТОРА خنک‌ستاره он ки шамоилаш ҷаззобу дилкаш нест.

ХУНУКСУХАН خنک سخن дағал, баддаҳон.

ХУНУКТАРҲ خنک طرح *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКХОНА خنک‌خانه қисми нисбатан хуниктар дар ҳаммомҳои қадима.

ХУНУКХӮР خنک خور касе ки сармо ба вай зиёд таъсир мекунад.

ХУНУКХӮРДА خنکخورده он ки аз таъсири ҳавои сард сахт хунук хӯрдааст, сармохӯрда.

ХУНУКХӮРӢ خنک خوری сармохӯрӣ.

ХУНУКШАКЛ خنک شکل *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКШАМОИЛ خنک شمایل *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНФИШОН خون فشان он чи ки аз он хун мечакад; хунрез (*мас., шамшер*).

ХУНХОР خون خوار *ниг.* **хунхӯр**; золим, бедодгар.

ХУНХОРА خون خواره *ниг.* **хунхор**.

ХУНХОРӢ خون خواری *ниг.* **хунхӯрӣ**.

ХУНХОРОНА خون خوارانه *ниг.* **хунхӯрона**.

ХУНХОҲ خون خواه интиқомҷӯянда; хунталаб (*барои хуни рехташуда*).

ХУНХОҲӢ خون خواهی *ниг.* **хунталабӣ**.

ХУНХӮР خون خور 1. он ки хун менӯшад. 2. *маҷ.* золим, саффок, хунрез.

ХУНХӮРӢ خون خوری хунрезӣ, саффокӣ, бераҳмӣ.

ХУНХӮРОНА خون خورانه золимона, бераҳмона.

ХУНЧАКОН خون چکان 1. *ниг.* **хунбор**. 2. пурхун.

ХУНҶӮШ خون جوش хуншор, узве, ки аз зарбу лат осеб дида, ба андак расидан хуншор мешавад: **хунҷӯш шудан**.

ХУНҶУШӢ خون جوشی хуни мурда; доғи кабуд, доғи нофармон.

ХУНШИНОС خون شناس *тиб.* касе, ки ба таҳлилу таҷзияи хун машғул аст, гематолог.

ХУНШИНОСӢ خون شناسی *тиб.* соҳае, ки хунро таҳлилу таҷзия мекунад, гематология.

ХУНШОР خون شار он чи аз он хун мечакад, чакидани хун; **хуншор кардан** хунолуд кардан.

ХУНШОРӢ خون شاری хунчакӣ, рехтани хун, шоридани хун, чакидани хун.

ХУР خور *ниг.* **хуршед**.

ХУРД خرد 1. майда, камҷусса; *муқоб.* **калон, бузург**. 2. хурдсол, кӯдак; **хурду калон** хурдсолу калонсол, ҳама, ҳамагӣ; **хурд-хурд** майда-майда, реза-реза; кам-кам.

ХУРДА خرده резаи ҳар чиз, чизи майда.

ХУРДАБИН خرده بین борикбин, дақиқ; ҳушманд.

ХУРДАБИНӢ خرده بینی борикбинӣ, дақиқ будан, ҳушмандӣ.

ХУРДАГИР خورده گیر айбҷӯ, эродгир.

ХУРДАГИРӢ خورده گیری айбҷӯӣ, эродгирӣ.

ХУРДАГИРОНА خورده گیرانه айбҷӯёна, эродгирона.

ХУРДАКАК خوردکک хеле хурд, майда.

ХУРДАКОР خورده کار ҳунарманд, касе, ки бо корҳои дастии зариф ва асбоби зинатӣ машғул аст (*мас., заргар*).

ХУРДАМЛОК خرد املاک майдамулк, мулк (моликият)-и хурд дошта, заминдори хурд.

ХУРДАНДЕШ خرداندیش майдабин, кӯтоҳбин, кӯтоҳфикр.

ХУРДАНДОЗА خرداندازه майда, бо андозаи майда, дорои ҳаҷми кам.

ХУРДАФУРӮШ خرده فروش фурӯшандаи чизҳои майдачуйда, чаканафурӯш, фурӯшандаи дона.

ХУРДАФУРӮШӢ خرده فروشی фурӯхтани чизҳои майдачуйда, чаканафурӯшӣ, фурӯши донаӣ.

ХУРДӢ خردی 1. майдагӣ, хурдсолӣ. 2. хурдсол, хурдтар аз дигарон: **духтари хурдӣ, писари хурдӣ**.

ХУРДКАЛЛА خردکله он ки каллааш ба нисбати танаш хурдтар аст.

ХУРДМАНИШ خردمنش пасттинат, пастҳиммат.

ХУРДОД خرداد 1. моҳи сеюми солшумории эронӣ (23 июн – 22 июл). 2. номи яке аз оташкадаҳои қадим.

ХУРДСОЛ خردسال камсин(н), майда, кӯдак; *муқоб.* **калонсол**.

ХУРДСОЛӢ خردسالی камсолӣ, кӯдакӣ, айёми кӯдакӣ.

ХУРДҲАҶМ خردحجم ҳаҷман хурд, он чи ғунҷоиши зиёде надорад.

ХУРДҶУССА خردجثه он ки тануманду калонбадан нест; ҷуссааш хурд.

ХУРЁК خریاک *лаҳҷ.* як навъ алафи кӯҳӣ, ки мар-

думи кӯҳистон бо он мастоба, угро ва дигар таомҳои обакиро тайёр мекунанд.

ХУРМА خرمه зарфи даҳанфарохи гӯшакдори сафолин барои говдӯшӣ.

ХУРМАЧА خرمچه хурмаи хурди говдӯшӣ.

ХУРМО خرما дарахти мевадор, ки дар мамлакатҳои гармсер мерӯяд.

ХУРМОЗОР خرمازار ҷос, ки дарахти хурмо зиёд бошад, нахлистон.

ХУРМОИМӮЙ خرمایی‌موی он ки мӯяш қаҳваранг аст.

ХУРМОИРАНГ خرمایی‌رنگ ранги сурхи сиёҳтоб, қаҳваранг.

ХУРМОЙ خرمایی *ниг.* **хурмоиранг**.

ХУРНОЙ خرنای гулӯ, хекиртак.

ХУРОСОНӢ خراسانی 1. *мансуб ба* **Хуросон**. 2. сабки шеърӣ.

ХУРОФӢ خرافی *ниг.* **хурофотӣ**.

ХУРОФОТ خرافات ақида ва фикрҳои пучу беасос, мавҳумот.

ХУРОФОТӢ خرافاتی *мансуб ба* **хурофот**.

ХУРОФОТПАРАСТ خرافات‌پرست он ки ақидаҳои хурофиро мепарастад.

ХУРОФОТПАРАСТӢ خرافات پرستی пайравӣ ва боварӣ ба ақидаҳои мавҳуму хурофӣ.

ХУРРАК//ХУРРОК خرک//خراک овоз, ки аз гулӯи фишурдашуда ё аз гулӯи одами хобида ё ҳайвонот (*аз қабили* пишак) мебарояд.

ХУРРАМ خرم 1. шод, хурсанд, хандон: **шоду хуррам, хушу хуррам**. 2. босафо, хушнамо, дилкаш: **сабзу хуррам**.

ХУРРАМДИЛ خرم دل шодмон, фараҳнок.

ХУРРАМӢ خرمی шодӣ, хурсандӣ, тароват.

ХУРРАМОНА خرمانه шодона, хурсандона, бо фараҳ.

ХУРРОК خراک *ниг.* **хуррак; хуррок кашидан** дар хоб аз гулӯ хир-хир садо баровардан.

ХУРРОККАШӢ خراک کشی хуррак кашидан.

ХУРРОС خراس *ниг.* **хуррок; хуррок задан** *ниг.* **хуррок кашидан**.

ХУРСАНД خرسند 1. хушнуд, шод. 2. розӣ, қонеъ; **хурсанд кардан** *касеро* дилхуш ва шод гардонидан, розӣ ва мамнун гардонидан; **хурсанд шудан (гардидан)** а) шод гаштан; б) розӣ шудан.

ХУРСАНДИБАХШ خرسندی‌بخش шодиовар, хушҳолкунанда.

ХУРСАНДИОВАР خرسندی‌آور *ниг.* **хурсандибахш**.

ХУРСАНДӢ خرسندی шодмонӣ, хуррамӣ, ризоият; **хурсандӣ кардан** шодӣ ва хурсандӣ изҳор намудан.

ХУРСАНДКУНАНДА خرسندکننده хушҳолкунанда, масруркунанда.

ХУРСАНДОНА خرسندانه ба хурсандӣ, шодмон, дар ҳолати хушию хуррамӣ.

ХУРУҶ خروج 1. берунравӣ, берун шудан; *муқоб.* **духул**. 2. исён карда баромадан, саркашӣ кардан, шӯриш, исён, қиём.

ХУРӮС خروس мурғи нари хонагӣ; ◊ **хурӯс чеғ задан** дамидани субҳ наздик шудан, субҳ дамидан; **хурӯс дар ҳама ҷо баробар чеғ мезанад** вазъият дар ҳама ҷо як хел аст.

ХУРӮСАК خروسک *тиб.* касалии гузарандае, ки бештар кӯдакон ба он мубтало мешаванд; касалро маврид ба маврид сулфаи сахт мегирад ва садои мисли хурӯс аз гулӯи вай мебарояд; сулфаи кабудак.

ХУРӮСБОЗ خروس‌باز он ки хурӯсҳои ҷангиро парво карда бо ҳам меҷангонад.

ХУРӮСБОЗӢ خروس‌بازی ҷанг андохтани хурӯсҳо бо якдигар.

ХУРӮСБОНГ خروس بانگ ҳангоми бонг задани хурӯс,саседаи саҳарӣ.

ХУРӮСВОР خروس‌وار 1. монанди хурӯс, чун хурӯс. 2. *маҷ.* калонгир, ҷангара.

ХУРӮСӢ خروسی *маҷ.* калонгирӣ, ҷангарагӣ.

ХУРӮСЧӮҶА خروس چوجه чӯҷаи нарина.

ХУРӮСҶАНГ خروس‌جنگ навъе бозӣ, ки маъмулан хурӯсҳои ҷангӣ ва ваҳширо ба таври мусобиқа ҷанг меандозанд.

ХУРӮШ خروش 1. бонг, фарёд, бонгзанӣ. 2. шӯр, ғавғо; **ба хурӯш овардан** ба шӯру ғалаён овардан; **ба (дар) хурӯш омадан** шӯридан, ба шӯр

омада бонг задан.

ХУРӮШИДАН خروشیدن бонг задан, шӯридан.

ХУРӮШОН خروشان фарёдкунон, наъразанон; пуршӯру ғулғула, бо ҷӯшу хурӯш.

ХУРӮҶ *а.* خروج *ниг.* **хуруҷ**.

ХУР-ХУР خرخر хуррок, садои хуррок.

ХУРФА خرفه як навъ гиёҳи худрӯй, ки тухми он дар тиб ба кор меравад.

ХУРШЕД خورشید офтоб, меҳр, шамс.

ХУРШЕДВАШ خورشیدوش ба мисли офтоб, тобону дурахшон; зебо, хушрӯй, рӯи монанди офтоб.

ХУРШЕДВОР خورشیدوار чун офтоб, тобон, дурахшон, файзовор.

ХУРШЕДӢ خورشیدی офтобӣ; **солшумории хуршедӣ** ҳисоби сол аз рӯи офтоб.

ХУРШЕДНАМО خورشیدنما *кит.* рахшон, тобон, дурахшон, монанди офтоб.

ХУРШЕДПАРАСТ خورشیدپرست 1. офтобпараст; оташпараст. 2. *маҷ.* ошиқ.

ХУРШЕДРӮЙ خورشیدروی хушрӯй, зебо.

ХУРШЕДСАВОР خورشیدسوار 1. он ки субҳи барвақт аз хоб мехезад, саҳархез. 2. *маҷ.* одами баландмартаба.

ХУРШЕДСИМО خورشیدسیما хушрӯй, зебо.

ХУРШЕДТАЛЪАТ خورشیدطلعت *ниг.* **хуршедсимо**.

ХУРШЕДТОБ خورشیدتاب он чи ё он ки монанди хуршед тобону дурахшон бошад.

ХУРШЕДФОМ خرشیدفام хуршедранг, хуршедгун; **лаъли хуршедфом** *киноя аз* шароб.

ХУРШЕДҲУШ خورشیدهوش хушёр, бедор, бедорфикр.

ХУСБИДАН خسبیدن *ниг.* **хуспидан**.

ХУСПИДАН خسپیدن хобидан, хоб рафтан, хуфтан.

ХУСРАВ خسرو 1. шоҳ, подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои қадим.

ХУСРАВӢ I خسروی *ниг.* **хисравӣ** I.

ХУСРАВӢ II خسروی *ниг.* **хисравӣ** II.

ХУСРАВОНА خسروانه шоҳона, мӯҳташамона.

ХУСРАВОНӢ خسروانی 1. лоиқи подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои қадим.

ХУСУМАТ *а.* خصومت адоват, душманӣ.

ХУСУМАТГАРӢ خصومتگری адоватгарӣ, душмангарӣ.

ХУСУМАТОМЕЗ خصومتآمیز адоватомез, душманомез.

ХУСУР خسر падаршавҳар, падарарӯс.

ХУСУС *а.* خصوص бобат, ҷиҳат, бора; **аз (дар) хусуси**... дар бораи..., дар ҳаққи..., оид ба...; **аз (дар) ҳар хусус** дар ҳар бобат..., дар ҳар бора, аз ҳар ҷиҳат.

ХУСУСАН *а.* خصوصاً хоса, махсусан, алалхусус.

ХУСУСИГАРДОНӢ خصوصیگردانی аз худ кардан, шахсигардонӣ.

ХУСУСИШУДА خصوصی شده аз худ шуда, шахсӣ гардида.

ХУСУСИЯТ *а.* خصوصیت ҷиҳати хоси чизе, сифати махсуси чизе.

ХУСУСӢ خصوصی 1. хос, хосси касе, чизе. 2. шахсӣ, *мансуб ба* **як кас** (*ғайри ҷамъиятӣ*); **моликияти хусусӣ** моликияти шахсӣ (*моликияти ғайридавлатӣ ва ғайриҷамъиятӣ*).

ХУСУФ *а.* خسوف гирифтани моҳ, байни моҳ ва офтоб қарор гирифтани замин.

ХУТАБО *а.* خطبا *ҷ.* **хатиб**.

ХУТБА *а.* خطبه *д.* мавъизае, ки дар намози ҷумъа ва дар идҳо хонда мешавад; умуман, ваъз, мавъиза. 2. муқаддима, сарогози китобҳо, ки дар ҳамду наът баён меёбад; **хутба хондан** ваъз кардан; **хутба ба номи** *касе* **хондан** дар хутбаҳо зикр кардани номи подшоҳе (*бо баромадани ҳар як подшоҳи нав ба тахт хутба бо номи он хонда мешуд*).

ХУФА خوفه *лаҳҷ.* сулфа; **хуфа кардан (задан)** сулфа кардан.

ХУФИЯ *а.* خوفیه пинҳонӣ, махфӣ будан: **ба хуфия; дар хуфия** ба таври пинҳонӣ.

ХУФИЯГӢ خوفیگی ба таври пинҳонӣ, махфигӣ.

ХУФИЯТ *а.* خوفیت *ниг.* **хуфя(т)**.

ХУФИЯТАН *а.* خوفیتاً *ниг.* **хуфиягӣ**.

хуфт خفت *асоси замони гузашта аз* **хуфтан**.

ХУФТ خفت хоб; **хуфту хоб** хобидан, хоб кардан; **хуфту хоб кардан дар ҷое** хобидан, истиқомат кардан.

ХУФТА خفته хобида, ба хоб рафта, хобкарда.

ХУФТААРКОН خفته‌ارکان *кит.* беҳаракат, ноҷунбон, карахт.

ХУФТАГӢ خفتگی хоб будан, хобида.

ХУФТАН خفتن 1. хобидан, хоб кардан, хоб рафтан. 2. посе аз шаб, баъд аз якуним соати фурӯ рафтани офтоб.

ХУФТИДАН خفتیدن *ниг.* **хуфтан**.

ХУФТУХЕЗ خفت و خیز 1. сӯҳбат, муошират; наздикӣ бо зан, ҷимоъ. 2. *маҷ.* ҳаяҷон, беқарорӣ, изтироб. 3. *маҷ.* оҳистагӣ, тадриҷ.

ХУФТУХОБ خفت و خواب *ниг.* **хуфтухез**.

ХУФЯ(Т) *а.* خفیه//خفیة *кит.* 1. пинҳон, пӯшида; пинҳонӣ, махфӣ. 2. агенти политсияи махфӣ; **ба таври хуфя** пинҳонӣ, пӯшида.

ХУЧ I خوچ 1. гӯштпораи сурхе, ки ба сари хурӯс аст, тоҷи хурӯс. 2. порчаи сурхе, ки ба сари найзаҳо мехалондаанд.

ХУЧ II خوچ *бот.* настаран, насрин.

ХУЧДОР خوچدار *бот.* гули шоҳписанд, чашми гунҷишк.

ХУҶАСТА//ХУҶИСТА خجسته 1. нек, хуб, хуш. 2. муборак, хушшавгун, некӯибовар.

ХУҶАСТААХТАР خجسته اختر хушахтар, хуштолеъ.

ХУҶАСТАЛИҚО خجسته لقا муборакчеҳра, хубрӯй, хушрӯй, зеборӯй.

ХУҶАСТАНОМ خجسته نام некном, номдор; шӯҳратманд, номвар.

ХУҶАСТАПАЙ خجسته پی он ки пайи қадами нек дорад, муборакқадам, хуҷастафол.

ХУҶАСТАТОЛЕЪ خجسته طالع *ниг.* **хуҷастаахтар**.

ХУҶАСТАФАРҶОМ خجسته فرجام некфарҷом, хубанҷом.

ХУҶИСТА خجسته *ниг.* **хуҷаста**.

ХУШ خوش 1. хуб, нек, некӯ, зебо; дилкаш, ширин, форам. 2. шод, хурсанд, хушвақт, хуррам; **забони хуш** забони ширин ва форам; **овози хуш** овози форам; **рӯи хуш додан ба** *касе* муомилаи хуб кардан, меҳрубонӣ изҳор намудан; **хуш кардан** а) писандидан, маъқул кардан; б) интихоб кардан, баргузидан; хуш омадан (-и чизе ба касе) маъқул шудан, писандида шудан.

ХУШАДО خوش‌ادا 1. хубрафтор, некукирдор, хушфеъл. 2. касе ки тарзи баён ва ифодаи дилписанд дорад.

ХУШАДОӢ خوش ادایی 1. дорои нозу ғамзаи дилнишин будан, хушрафторӣ; некӯкирдорӣ, хушфеълӣ. 2. хушовозӣ, хушсадо.

ХУШАНДОМ خوش اندام он ки қомати мутаносиб дорад, сарвқомат, сарвқомат, сарвқад.

ХУШАНДОМӢ خوش‌اندامی қадду қомати мутаносиб доштан, ҷуссаи зебо доштан, мавзунӣ.

ХУШАТВОР خوش اطوار хушрафтор, хушкирдор, малеҳ, хушфеъл.

ХУШАТВОРӢ خوش‌اطواری хушрафторӣ, хушкирдорӣ; хушандомӣ, малеҳӣ, хушфеълӣ.

ХУШАХЛОҚ خوش‌اخلاق он ки хулқ, рафтори нек ва писандида дорад.

ХУШАХЛОҚӢ خوش‌اخلاقی некӯхӯй, дорои ахлоқи писандида.

ХУШАХТАР خوش‌اختر *ниг.* **хуҷастаахтар**.

ХУШАХТАРӢ خوش‌اختری хуштолей, хушбахтӣ; иқболи хуб доштан.

ХУШБАЁН خوش‌بیان он ки тарзи баёни хубу дилкаш дорад; хушгап, хушсухан.

ХУШБАЁНӢ خوش‌بیانی хушсуханӣ, хушгапӣ; хушовозӣ.

ХУШБАСТ خوش‌بست хушандом, хушқаду қомат, хуштарҳ.

ХУШБАХТ خوش‌بخت некбахт, саодатманд; **хушбахт кардан** *касеро* боиси хушбахтии касе шудан, ба воситаи касеро шоду саодатманд кардан.

ХУШБАХТӢ خوش‌بختی некбахтӣ, саодатмандӣ, нектолеӣ, хушиқболӣ.

ХУШБАХТОНА خوش بختانه боиси хушбахтӣ аст, ки..., бо хушбахтӣ.

ХУШБАҲР خوش‌بهر дилкушо, фараҳбахш.

ХУШБИН خوش‌بین он ки ба корҳо ва рӯйдодҳо бо назари нек менигарад, оптимист; *муқоб.* **бадбин**.

ХУШБИНӢ خوش بینی *ниг.* **некбинӣ**.

ХУШБИНОНА خوش‌بینانه некбинона, некназарона; *муқоб.* **бадбинона**.

ХУШБОВАР خوش‌باور он ки ба гапи касон зуд ва бечуну чаро бовар мекунад, зудбовар.

ХУШБОД خوش باد хушбоду ҳаво, ҷое, ки иқлими хубу форам дорад.

ХУШБОДУҲАВО خوش‌بادوهوا дорои иқлими хушоянд (*оид ба* ҷой, мавзеъ).

ХУШБОР خوش بار форам, гуворо, ширин; **лаълии хушбор** лаълии пур аз чизҳои фораму ширин.

ХУШБОФТ خوش بافت нағз, бо сифати хуб бофташуда.

ХУШБОШ خوش باش хушҳол, шод, беларво.

ХУШБОШӢ خوش باشی видоъ; "Роҳатон бехатар бод" гуфтан ба одами сафарӣ; **хушбошӣ кардан** видоъ кардан, орзуҳои нек баён намудан.

ХУШБӮГУЛАК خوش بوگلک як навъ гули даштӣ.

ХУШБӮЙ خوش بویی 1. бӯи хуб доштан. 2. атриёт.

ХУШБӮ(Й) خوش بو(ی) муаттар, дорои бӯи хушу форам.

ХУШВАҚТ خوش وقت шод, хурсанд, хушхол; **хушвакт бош!**.

ХУШВАҚТӢ خوش‌وقتی шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ.

ХУШГАП خوش‌گپ ширинсухан, хушчақчақ, некӯгуфтор, сергап.

ХУШГАПӢ خوش گپی 1. хушсуханӣ; *маҷ.* меҳрубонӣ. 2. сергапӣ.

ХУШГИЛ خوش گل зебо, хубчеҳр, хушрӯй.

ХУШГИЛӢ خوش‌گلی зебоӣ, хубчеҳра будан, хушрӯӣ.

ХУШГУВОР خوش گوار ғизое, ки зуд ва осон ҳазм мешавад; лазиз, хушмаза, форам.

ХУШГУВОРӢ خوش‌گواری лазизӣ, хушмазагӣ, форам будан.

ХУШГУЗАРОНӢ خوش‌گذرانی бо хоҳишу хушӣ гузаронидани зиндагӣ, вақт.

ХУШГУФТОР خوش گفتار *ниг.* **хушгап**.

ХУШГУФТОРӢ خوش گفتاری *ниг.* **хушгапӣ**.

ХУШГӮ(Й) خوش گو(ی) хушгуфтор, ширинбаён.

ХУШДАРОМАД خوش درامد сердаромад, он чи даромади зиёд дорад.

ХУШДИЛ خوش‌دل шодмон, хурсанд, масрур.

ХУШДИЛӢ خوش‌دلی шодӣ, шодмонӣ, фароғи хотир, хурсандӣ.

ХУШДИМОҒӢ خوش‌دماغی хушҳолӣ, димоғчоқӣ, вақти чоқ доштан.

ХУШДОМАН خوش دامن модарзан; модаршавҳар, зан нисбат ба мард.

ХУШДОР خوش دار ошиқ; **хушдор шудан ба** *касе* нағз дидан, ошиқ шудан, касеро дӯст доштан.

ХУШДӮХТ خوش‌دوخت нағз ва шинам дӯхташуда (*либос*).

ХУШЗАБОН خوش زبان хушгап, ширинсухан.

ХУШЗАБОНӢ خوش‌زبانی гуфтори хушу писандида ва дилкаш.

ХУШЗАВҚ خوش ذوق соҳиби завқ ва салиқаи хуб, соҳиби қувваи дарки фасоҳат ва баён (*дар ҳаққи шоир*).

ХУШЗАВҚӢ خوش ذوقی доштани завқу салиқаи хуб, соҳиби эҳсосу дарки фасоҳат ва баён будан.

ХУШЗЕБ خوش‌زیب шинам, зебанда, зебо (*оид ба* либос).

ХУШЗЕҲН خوش‌ذهن бозаковат, тезфаҳм, зудрас ба асл ва маънии чизе.

ХУШЗЕҲНӢ خوش‌ذهنی заковат, тезфаҳмӣ, зудрасӣ ба маънии чизе.

ХУШЗОТ خوش ذات он ки ва он чи аз зоти хубу асил рӯидааст; **асли хушзот** асли зотӣ.

ХУШЗОТӢ خوش ذاتی аз нажоду асли хуб будан.

ХУШЗОТКУНӢ خوش‌ذات‌کنی зоташро беҳтар гардонидан, хушзот кардан (*мас., чорвои хонагиро*).

ХУШИБОРА خوش عباره фасеҳ, осон, равон.

ХУШИҚБОЛ خوش‌اقبال толеъбаланд, хушбахт, саодатманд.

ХУШИЛҲОН خوش الحان хушовоз, он ки овози хубу дилкаш дорад; **мурғи хушилҳон** мурғи хушовоз.

ХУШИСТЕЪДОД خوش‌استعداد дорои истеъдоди баланд.

ХУШИФОДА خوش افاده дорои тарзи баёни хуб.

ХУШИҶОРА خوش اجاره он чи иҷорааш зиёд ва бозоргир аст.

ХУШӢ خوشی 1. некӣ, хубӣ. 2.шодӣ, хурсандӣ, хушнудӣ; **хушӣ ба хушӣ** бо майлу рағбат, бо хост ва хоҳиши худ.

ХУШК خشک 1.чизе ки об ва намӣ надорад, беоб; *муқоб.* **тар**. 2. хушкида, пажмурдашуда аз беобӣ; **дарахти хушк, алафи хушк**. 3. беобу алаф, бедолу дарахт; **биёбони хушк**. 4. хушконидашуда, қоқ: **меваи хушк, себи хушк**. 5. бебориш; **сол хушк омад**. 6. беасос, беисбот; **тӯҳмати хушк; гапи хушк; ваъдаи хушку холӣ** ваъдаи пуч ва ҳавоӣ; **хушк кардан** бо гармии офтоб ё оташ намии чизеро аз байн бурдан, хушкондан; **хушк мондан** бебаҳра мондан, бенасиб шудан; **(бо) дасти хушк омадан** а) бо худ чизе наовардан; б) барои чизе ба ҷое рафта онро наёфта омадан; **хушк шудан** а) аз ҳолати тарӣ баромадан, қоқ шудан; б) пажмурдан, афсурда шудан, аз беобӣ сӯхтан (гиёҳ); в) қатъ гардидан (*об дар ҷӯй, қатъ шудани шир дар пистон*); **хушку холӣ** бе одам, бе долу дарахт, бе чиз; **хушку тар** а) беобу обдор; б) *маҷ.* бефарқ, ҳамагӣ.

ХУШКА خشکه 1. параха, пешдаргирон. 2. навдаҳои хушкшудаи дарахт.

ХУШКАНДОМ خشک‌اندام хароб, логар, камгӯшт, қоқина.

ХУШКАНОР خوش‌کنار *кипоя аз* **маҳбуба**.

ХУШКАЛОМ خوش‌کلام хушгап, хушгуфтор, некӯмуомила.

ХУШКАЛОМӢ خوش کلامی хушгапӣ, хушгуфторӣ, хушмуомилагӣ.

ХУШКАШӮӢ خشکه شوئی бо буғ ва моводи химиявӣ шустани либос.

ХУШКБАДАН خشک بدن қоқина, логарандом, камгӯшт; *муқоб.* **фарбеҳ**.

ХУШКБАНД خشک بند хушк бастан; бастан ва табобати захме бе марҳаму давоҳои табобатӣ.

ХУШКБОРГИР خشک بارگیر бори хушкгиранда; **киштии хушкборгир** киштии бораш хушк.

ХУШКДАСТ خشک دست бо дасти холӣ, бе чизу чора; **хушкдаст баргаштан** ба ҷое аз пайи чизе рафта дастхолӣ баргаштан.

ХУШКИГАРД خشکی گرد он чи дар хушкӣ,- дар рӯи замин амал мекунад (*артиш*): **нерӯҳои хушкигард**.

ХУШКИДА خشکیده хушкшуда, беоб монда; қоқ, афсурда, пажмурда (*гиёҳ, мева*) : **гиёҳҳои хушкида, ҷӯи хушкида**.

ХУШКИДАН خشکیدن хушк шудан, беоб мондан, афсурдан ва пажмурдан, қоқ шудан (*мас., лаб*).

ХУШКИТОБОВАР خشکی‌تاب‌آور гиёҳ ва киштҳое, ки дар хушксолӣ ба беобӣ тобоваранд ё умуман дар ҷойҳои камоб пашвунамо меёбанд.

ХУШКИТОБОВАРӢ خشکی‌تاب‌آوری ба хушкӣ, беобӣ тоб овардан.

ХУШКИТФ خوش‌کتف хушкитфу бозу, хушандом, хушқиёфа, мутаносибандом.

ХУШКӢ خشکی 1. хушк будан; *муқоб.* **тарӣ**. 2. барр; *муқоб.* **баҳр**.

ХУШККОМ خشک‌کام ташна, лабташна.

ХУШККУНАК خشک‌کنک абзори хушксозии пахта ва дигар зироатҳои кишоварзӣ.

ХУШКЛАБ خشک لب лабташна; **хушклаб рафтан** чизе нахӯрда, чизе начашида рафтан аз ҷое.

ХУШКМАҒЗ خشک‌مغز *кипоя аз* аҳмақ, аблаҳ; девона.

ХУШКМОНДА خشک‌مانده :**замини хушкмонда** замини нокорам, замини киштнашуда.

ХУШКОМӢ خوش کامی хушбахтӣ, некбахтӣ; шодмонӣ, хурсандӣ.

ХУШКОН(И)ДАН خشکاندن//خشکانیدن хушк гардонидан, ҳолати тарии чизеро гирифтан.

ХУШКОНҶ خشک‌آنج *кит.* хушкандом, логар, хароб, камгӯшт.

ХУШКОР//ХУШКОРД خوش‌کار//خوش‌کارد *кит.* орди нобехта, орде, ки сабӯсаш ногирифта бошад.

ХУШКПАҲЛУ خشک‌پهلو шахси бесамар, он ки аз ӯ фоидае нест, одами бехайр.

ХУШКПОЙ خشک‌پای бехосият, бепою қадам.

ХУШКРӮД خشک‌رود рӯд ва ҷӯи хушкида, ки дар он дер боз об ҷорӣ нест, маҷрои хушкмонда.

ХУШКСАР خشک‌سر *ниг.* **хушкмағз**.

ХУШКСОЛ خشک‌سال соли бебориш, соли камнам, беҳосил, соли қаҳтӣ.

ХУШКСОЛӢ خشک‌سالی беборишӣ, кам ё ҳеҷ на-

боридани боронҳо, ки боиси нобудии зироат мешавад.

ХУШКСОР خشکسار ҷое, ки борон намеборад, минтақаи бебориш.

ХУШКТИНАТ خشکطینت бадсиришт, хушкисиришт, шахсе, ки ниҳодаш паст аст, хушкниҳод.

ХУШКТИНАТӢ خشکطینتی бадсириштӣ, хушкниҳодӣ.

ХУШКШУДА خشک شده хушк, қоқ, пажмурда, бенамшуда.

ХУШҚАВЛ خوش قول ростқавл, ростгӯ, пухтакор, дақиқ.

ХУШҚАД خوش قد он ки соҳиби қомати зебост: **хушқаду баст, хушқаду қомат**.

ХУШҚАДАМ خوش قدم некпай, он ки пайи қадамаш аст (*эътиқоди хурофӣ*).

ХУШҚАЛАМ خوش قلم 1. касе, ки иншои хуб дорад, дорои ҳусни навиштор аст. 2. *ниг.* **хушхат**.

ХУШҚАЛАМӢ خوشقلمی 1. иншои хуб доштан, ҳусни навишт доштан. 2. *ниг.* **хушхатӣ**.

ХУШҚАРИҲА خوش قریحه соҳиби завқ ва истеъдод, хуштабъ, хушидрок (*дар шеъргӯӣ ва китобат*); **муншиҳои хушқариҳа** котибони суханоро.

ХУШҚИЁФА خوش قیافه *ниг.* **хушқад**.

ХУШҚОМАТ خوش قامت *ниг.* **хушқад**.

ХУШЛАҲН خوش لحن *ниг.* **хушовоз**.

ХУШЛАҲҶА خوش لهجه 1. хушсухан, хушгӯ. 2. *ниг.* **хушзабон**.

ХУШЛИБОС خوش لباس он ки либосҳои нағз мепӯшад, он ки бо завқ либос мепӯшад, он ки либоси шинами базеб дорад.

ХУШЛИҚО خوش لقا *ниг.* **хушрӯ(й)**.

ХУШМАЗА خوش مزه он чи тамъи форам ва гуворо дорад, болаззат.

ХУШМАЗАГӢ خوش مزگی *ниг.* **хуштаъмӣ**.

ХУШМАЗМУН خوش مضمون дорои мазмуни хубу дилписанд.

ХУШМАИШАТ خوشمعیشت маишати хуб, маишатпараст.

ХУШМАҚОЛ خوش مقال *ниг.* **хушгап**.

ХУШМАҚОЛӢ خوش مقالی хушгӯйӣ, хушгапӣ.

ХУШМАНЗАР خوش منظر хушнамуд, базеб, мутаносиб, хубрӯй, некӯчеҳра.

ХУШМАНЗАР(А) خوش منظر(ه) хушнамуд, базеб.

ХУШМАНЗАРӢ خوش منظری хушнамудӣ, базебӣ, хубрӯӣ, некӯчеҳрӣ, некманзарӣ.

ХУШМАНИШ خوشمنش *кит.* некниҳод, хуштабиат, хушфикр, хушниҳод.

ХУШМАНИШӢ خوشمنشی *кит.* некниҳодӣ, хуштабиатӣ, хушниҳодӣ.

ХУШМАОШ خوشمعاش *кит.* он ки аз лаззатҳои дунё баҳравар аст, хушгузарон.

ХУШМАҲЗАР خوشمحضر меҳрубон, хушмуомила; одамдӯст.

ХУШМАШОМ خوشمشام хуштабъ, хушзавқ.

ХУШМИЗОҶ خوشمزاج софдил, нармдил, ҳалим.

ХУШМУОМИЛА خوشمعامله хушрафтор, хушхулқ, боодоб, тарбиятдида.

ХУШМУОМИЛАГӢ خوش معاملگی хушрафторӣ, некӯхислатӣ, меҳрубонӣ.

ХУШМУОШИРАТ خوشمعاشرت *ниг.* **хушмуомила**.

ХУШМУОШИРАТӢ خوشمعاشرتی *ниг.* **хушмуомилагӣ**.

ХУШМӮЙЛАБ خوشمویلب он ки мӯйлаби зебову зебанда дорад.

ХУШНАВИС خوشنویس *ниг.* **хушхат**: **котиби хушнавис**.

ХУШНАВИСӢ خوشنویسی хушхатӣ, дорои хати хуб; *муқоб.* **бадхат**.

ХУШНАВО خوش نوا хушовоз, хушхон, соҳиби овози фораму дилкаш: **булбули хушнаво**.

ХУШНАВОЗ خوشنواز касе, ки хуб менавозад, навозандаи моҳир, созандаи хуб.

ХУШНАВОӢ خوشنوایی хушовозӣ, хушсадоӣ, хушоҳангӣ.

ХУШНАЗАР خوشنظر некбин.

ХУШНАҚШ خوش نقش он чи нақшу нигори зебову дилкаш дорад.

ХУШНАМАК خوشنمک мувофиқ, мӯътадил, ба қадри даркорӣ намак карда (*оид ба* маҳсулоти хӯрокворӣ).

ХУШНАМО خوش نما он ки ё он чи зоҳири зебову дилнишин дорад, хушнамуд, хушманзар.

ХУШНАМОӢ خوش نمایی хушнамудӣ, зебоӣ.

ХУШНАМУД خوش نمود *ниг.* **хушманзара**.

ХУШНАМУН خوش نمون *ниг.* **хушнамуд**.

ХУШНАСЛ خوش نسل *ниг.* **хушзот**.

ХУШНИГОҲ خوش نگاه зебочашм.

ХУШНИҲОД خوش نهاد *ниг.* **хуштинат**.

ХУШНИЯТ خوش نیت некандеш, хайрхоҳ, хайрандеш.

ХУШНОМ خوش نام некном, обрӯманд.

ХУШНОМӢ خوش نامی некномӣ, обрӯмандӣ.

ХУШНУД خوشنود шод, шодмон, хурсанд; мамнун, розӣ: **хушнуд гаштан**.

ХУШНУДӢ خوشنودی шодӣ, хурсандӣ, мамнуният.

ХУШНУДОНА خوشنودانه бо хушнудӣ, бо хурсандӣ, шодмон.

ХУШО خوشا чи хуш!, чи қадар хуб! (*дар мавриди таҳсин гуфта мешавад*).

ХУШОБ خوشآب обдор, ҷилодор (*дар бораи сангҳои пурбаҳо*): **дурри хушоб; лаъли хушоб**.

ХУШОБУНАМАК خوشآب و نمک *ниг.* **хушнамак**.

ХУШОБУРАНГ خوشآب و رنگ зебо, хушнамуд, хушсурат.

ХУШОБУҲАВО خوشآب وهوا ҷое, ки иқлими фораму дилнишин дорад, хушбаҳр.

ХУШОВО خوشآوا *ниг.* **хушовоз**.

ХУШОВОЗ خوشآواز он ки садои дилнишин дорад, хушхон: **ҳофизи хушовоз**.

ХУШОВОЗӢ خوش آوازی хушлаҳнӣ, хушхонӣ.

ХУШОДОБ خوشآداب дорои ахлоқи неки писандида.

ХУШОДОБӢ خوش آدابی боодобӣ, одоби писандида, ахлоқӣ.

ХУШОМАД خوشآمد 1. табрик, таҳният. 2. чоплусӣ, тамаллуқ, лаганбардорӣ; **хушомад гуфтан (кардан, гуфтан)** чоплусӣ ва тамаллуқ кардан ба касе.

ХУШОМАДГӮ(Й) خوشآمدگو(ی) чоплус, лаганбардор.

ХУШОМАДГӮЁНА خوشآمدگویانه аз рӯи чоплусӣ ва тамаллуқу лаганбардорӣ.

ХУШОМАДГӮӢ خوشآمدگویی чоплусӣ, тамаллуқ.

ХУШОМАДОМЕЗ خوشآمدآمیز тамаллуқомез, хушомадгӯёна, чоплусона, лаганбардорона.

ХУШОҲАНГ خوش آهنگ *ниг.* **хушнаво**.

ХУШОҲАНГӢ خوش آهنگی доро будан ба садо ва оҳанги хубу дилкаш.

ХУШОЯНД خوشآیند мақбул, дилпазир, писандида.

ХУШПАЗИРӢ خوشپذیری меҳрубонӣ, навозиш, илтифот, меҳмоннавозӣ.

ХУШПАРВОЗ خوش پرواز мурғе, ки парвози зебо дорад.

ХУШПОИҚАДАМ خوشپایقدم хушшавгун, бахосият, он ки омаданаш хуҷиставу муборак ва некӯиовар аст.

ХУШПУЛ خوش پول серпул, пулдор.

ХУШПУЛӢ خوشپولی серпулӣ, пулдорӣ; карру фари пулбозӣ.

ХУШПӮШОК خوشپوشاک он ки либосҳои зебову зебанда пӯшидааст.

ХУШРАВИШ خوشروش хушрафтор, хуб саворӣ кардашуда (*оид ба* асп).

ХУШРАНГ خوش رنگ он чи ранги хубу дилкаш дорад; **хушрангу бӯй** пуртароват, тару тоза (*гул*).

ХУШРАНГӢ خوشرنگی ранги зебо доштан, ҷилонокӣ, дурахшонӣ.

ХУШРАФТОР خوش رفتار он ки рафтори зебо ва мавзун дорад, хушхиром.

ХУШРАФТОРӢ خوشرفتاری рафтори зебову мавзун доштан, хушхиромӣ.

ХУШРЕХТ خوشریخت неккиёфа, хушандом; хушсохт, он чи сохту намуди зебо ва дилкаш дорад.

ХУШРОҲ خوش راه хушрафтор (*асп*).

ХУШРӮ(Й) خوشرو(ی) зебо, хубчеҳр, соҳибҷамол.

ХУШРӮЗӢ خوشروزی некрӯзӣ, хушвақтӣ, хушбахтӣ.

ХУШРӮӢ خوش رویی зебоӣ, ҳусн.

ХУШРӮЙБОЗ خوش‌روی‌باز он ки зеборӯёнро дӯст медорад.

ХУШСАВОД خوش‌سواد босавод, дорои саводи пухта.

ХУШСАДО خوش صدا *ниг.* **хушовоз.**

ХУШСАДОӢ خوش صدایی *ниг.* **хушовозӣ.**

ХУШСАЛИҚА خوش سلیقه касе, ки соҳиби завқ ва табиати хубу некӯст.

ХУШСАРАНҶОМ خوش‌سرانجام неканҷом, нек-оқибат.

ХУШСАРУЛИБОС خوش سرولباس *ниг.* **хушлибос.**

ХУШСИМО خوش سیما *ниг.* **хушрӯй.**

ХУШСИФАТ خوش صفت он чи аз ҷиҳати сифат хубу олист.

ХУШСОХТ خوش‌ساخت он чи сохти (таркиби) хубу зебо дорад, дорои сохти дилпазиру шинам, хуштарҳ.

ХУШСОХТӢ خوش‌ساختی хушсохт будан, зебогӣ ва хубии сохт, хуштарҳӣ.

ХУШСУЛУК خوش سلوک хушмуомила, ҳалим.

ХУШСУРАТ خوش صورت он ки зоҳир ва намуди хубу зебо дорад, хубрӯй, хубшакл.

ХУШСУХАН خوش‌سخن хушгап, он ки фасеҳ, ширин ва форам сухан меронад, некгуфтор, хушзабон.

ХУШСӮҲБАТ خوش‌صحبت сӯҳбаторо, сухандон, хушрафтор ва некгуфтор.

ХУШТАБИАТ خوش طبیعت *ниг.* **хуштабъ.**

ХУШТАБИАТӢ خوش طبیعتی *ниг.* **хуштабъӣ.**

ХУШТАБЪ خوش‌طبع хушзавқ, ширинзабон; **шоири хуштабъ** шоири хушзавқ ва соҳибистеъдод.

ХУШТАБЪӢ خوش‌طبعی некӯсиратӣ, ширинзабонӣ.

ХУШТАВОЗӮЪ خوش‌تواضع хоксор, соҳиби хислати шикастанафсӣ.

ХУШТАКАЛЛУМ خوش‌تکلم хушгап, хушсухан, ширингуфтор.

ХУШТАРБИЯ خوش‌تربیه он ки нағз тарбия дидааст, боодоб.

ХУШТАРҲ خوش‌ترح хушсохт, хуштаркиб, хушнамуд.

ХУШТАЪМ خوش‌طعم он чи таъм ва мазаи хуб дорад, бомаза, хушхӯр.

ХУШТАЪМӢ خوش‌طعمی бомазагӣ, хушхӯр будан.

ХУШТИНАТ خوش‌طینت наҷиб, олиҳиммат, некӯахлоқ.

ХУШТИНАТӢ خوش‌طینتی наҷибӣ, олиҳимматӣ, некӯахлоқӣ.

ХУШТОЛЕЙ خوش‌طالعی хушбахтӣ, саодатмандӣ, некиқболӣ.

ХУШТОЛЕЪ خوش‌طالع хушбахт, саодатманд, некиқбол.

ХУШУ خشو *кит.* модарзан, модарарӯс; модаршӯй.

ХУШУНАТ *а.* خشونت дағалӣ, дур囚штӣ.

ХУШУНАТОМЕЗ خشونت‌آمیز дағалона, дурушт-омез, беилтифотона.

ХУШФАҲМ خوش‌فهم заковатнок, боҳуш, нуқтарас, хушзеҳн.

ХУШФЕЪЛ خوش فعل хушрафтор, некмуомила.

ХУШФЕЪЛӢ خوش‌فعلی хушрафторӣ, некмуомилагӣ.

ХУШФИТРАТ خوش فطرت *ниг.* **хуштинат.**

ХУШФИТРАТӢ خوش فطرتی *ниг.* **хуштинатӣ.**

ХУШХАБАР خوش‌خبر хабари хуш, хабари матлуби шодиовар.

ХУШХАНДА خوش خنده он ки хандаи зебо дорад, табассуми малеҳ (*ширин*) дорад.

ХУШХАТ خوش خط касе ки хаташ нағз ва зебост.

ХУШХАТӢ خوش خطی хушхат будан, хатро хубу зебо навиштан.

ХУШХИРОМ خوش‌خرام хубрафтор, хушрафтор, касе, ки рафтори хубу мавзун дорад.

ХУШХИРОМӢ خوش‌خرامی хушрафторӣ, мавзунӣ.

ХУШХИСОЛ خوش‌خصال некӯхислат, соҳиби рафтор ва муомилаи хубу дилкаш.

ХУШХОК خوش‌خاک :**замини хушхок** замине, ки хокаш ҳосилхез аст.

ХУШХОН خوش‌خان хубовоз, он ки садои дилкашу матбӯъ дорад: **булбули хушхон, ҳофизи хушхон.**

ХУШХУЛҚ خوش خلق хушахлоқ, он ки ахлоқи хубу писандида дорад.

ХУШХУЛҚӢ خوش خلقی хушахлоқӣ.

ХУШХӮ خوش خو *ниг.* **хушхулқ.**

ХУШХӮР خوش خور дилкаш, матбӯъ, писандида(*таом*).

ХУШХӮРАК خوشخورک *гуфт.* зуккахӯр, бомазахӯрак.

ХУШХӮРОК خوشخوراک он ки иштиҳои хуб дорад; ҳама чиз хӯранда, ҳар чиз хӯранда.

ХУШҲАВО خوش هوا 1. ҷое, ки обуҳавои матбӯъу дилкаш дорад. 2. суруде, ки оҳанги дилкашу хуб дорад.

ХУШҲАВСАЛА خوشحوصله он ки дар анҷом додани коре майлу рағбат ва тоқату бардошти хуб дорад, баҳавсала.

ХУШҲОЛ خوشحال шод, хурсанд, хушнуд, масрур; **хушҳол шудан** хурсанд гардидан, шод шудан.

ХУШҲОЛӢ خوشحالی хурсандӣ, шодмонӣ, масрурӣ.

ХУШҲОЛКУНАНДА خوشحالکننده шодкунанда, хурсандкунанда, хушнуд, хурсанд, масрур мекардагӣ.

ХУШҲОЛОНА خوشحالانه шодона, хурсандона, хушнудона, масрурона.

ХУШЧАҚЧАҚ خوشچق چق хушгап, ширингуфтор, сӯҳбаторо.

ХУШЧОП خوشچاپ нагз чопшуда; нағз чопкунанда.

ХУШҶИНС خوشجنس *ниг.* **хушзот.**

ХУШҶИҲОЗ خوشجهاز муҷаҳҳаз, ороста бо воситаҳои даркорӣ.

ХӮД خود *кит.* кулоҳи ҷангӣ, ки аз филиз сохта мешавад.

ХӮ(Й) خو(ی) табиат, тинат, хулқ, хислат; одат; **феълу хӯй** хислат ва табиат; **хӯй гирифтан (кардан)** одат кардан, омӯхта шудан, унс гирифтан.

ХӮЙГИР خوی گیر хӯгирифта, одаткарда, мӯътод.

ХӮЛ خول парандаи гунҷишкмонанди хушовоз; **хӯле ба кафам беҳ, ки куланге ба ҳаво** (*зарб.*).

ХӮЛА خوله 1. филизи омехтаи гудохташуда. 2. бринчӣ.

ХӮЛАГӢ خولگی хӯла будан, аз хӯла сохташуда.

ХӮЛАГИН خولگین *ниг.* **хӯлагӣ.**

хӯр خور 1. *асоси замони ҳозираи* **хӯрдан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хӯранда: **чойхӯр, арақхӯр, меросхӯр.**

ХӮР خور хуршед, офтоб.

ХӮРА خوره касалии ҷузом, махав.

ХӮРАНДА خورنده 1. он ки хӯрок мехӯрад. 2. аъзои оила, фарзанд.

хӯрд خورد *асоси замони гузашта аз* **хӯрдан.**

ХӮРД خورد хӯрок, таом, хӯрданӣ: **хӯрду хӯрок.**

ХӮРДА خورده :**хӯрда шудан** соида шудан (*аз расиши доимӣ бо чизе*), суда шудан; хӯрда-хӯрда; **хӯрда-хӯрда** хӯрда истода, дар ҳолати хӯрдан.

ХӮРДАГИРӢ خوردهگیری айбҷӯӣ, эродгирӣ ба ҷузъиёт, ба ҳар чиз айбёбанда будан.

ХӮРДАН خوردن 1. аз гулӯ ба дарун фурӯ бурдан, тановул кардан; **нон хӯрдан, ош хӯрдан.** 2. ошомидан, нӯшидан; **об хӯрдан.** 3.тасарруф кардан, аз худ кардан; сарф кардан (*молу пули мардумро*). 4. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ:* **қасам хӯрдан, шикаст хӯрдан, фиреб хӯрдан; офтоб хӯрдан** дар таги офтоб бисёр мондан; **тир хӯрдан** захмдор шудан бо тири силоҳи оташфишон; **сари** *касе* (*чизе*)**-ро хӯрдан** нобуд кардан, боиси нест шудани чизе гардидан; **хато хӯрдан** (*мас., тир, чашм*) ба ҳадаф нарасидан; **хунук хӯрдан** сардӣ ҳис кардани бадан; **шамол хӯрдан** беморӣ дар асари сармо расидан ба яке аз аъзои бадан (*асосан шуш*); **гами худро хӯрдан** дар фикри худ будан, дар бораи худ андешидан; **гами** *чизеро* **хӯрдан** дар фикри чизе будан, чизеро тадорук кардан ва муҳайё намудан.

ХӮРДАНБОБ خوردنباب хӯрданӣ, хӯрдашаванда, ба хӯрдан муносиб.

ХӮРДАНӢ خوردنی чизе ки қобили хӯрдан бошад. хӯрок; озуқа.

ХӮРДАШУДА خورده شده 1. он чи ки онро хӯрда тамом кардаанд. 2. соидашуда (*аз бисёр расидани чизе*), судашуда.

ХӮРДХОН خوردخوان *кит.* дастархон, суфра, хони таом.

ХӮРДУХОБ خوردو خواب зиндагӣ, маишат.

ХӮРДУХӮРОК خوردوخوراک чизҳои хӯрданӣ, таом, хӯрокӣ.

ХӮРИШ خورش 1. *исми феълӣ аз* **хӯрдан.** 2. хӯрок, ғизо, он чи ки бо нон хӯранд; газак.

ХӮРИШГАР خورشگر *кит.* ошпаз, таббох, таомпаз, пазанда.

ХӮРИШХОНА خورشخانه *кит.* ошхона, таомхона, ошпазхона.

ХӮРӢ خوری *гуфт.* алам кардан, ба дили кас сахт расидани рафторе ё гуфторе; забунӣ, тавҳин; **хӯрӣ омадан** дар дил алам омадан.

ХӮРОБА خورابه *кит.* оби яхдон, ки аз ҷое таровиш мекунад, оби яхдон барои нӯшидан.

ХӮРОК خوراک 1. таом, хӯрданӣ, ғизо: **хӯроки нимрӯзӣ, хӯроки пагоҳонӣ, хӯроки шом**. 2. ем, бедаву хошоки чорво.

ХӮРОКВОРӢ خوراکواری хӯрду хӯрок, чизҳои хӯрданӣ, озуқа.

ХӮРОКДИҲӢ خوراکدهی хӯрок додан; бедаву хошок додан ба чорво.

ХӮРОКӢ خوراکی чизҳои хӯрданӣ, хӯрданвор, он чи ба тан ғизо медиҳад.

ХӮРОКНОМА خوراک نامه суратғизо, таомнома, номгӯи анвои хӯрок.

ХӮРОКПАЗ خوراکپز ошпаз; он ки таом, ғизо, хӯрданӣ мепазад, таббох.

ХӮРОКПАЗӢ خوراکپزی таббохӣ, ошпазӣ, пухтани таоми гарм.

ХӮРОКХӮРӢ خوراک خوری истеъмоли таом.

ХӮРОН(И)ДАН خوراندن//خورانیدن 1. ба хӯрдан водор кардан, ғизо додан. 2. ҷои муносиби гапро ёфта гуфтан; **гапро хӯрон(и)дан**.

ХӮРХӮРАК خورخورک он чи дар сари шасти моҳигирӣ барои доштани моҳӣ мегузоранд.

ХӮРҶИН خورجین ду халтаи ба ҳам пайваста бофта, ки бар болои хар ё асп гузошта дар вай чиз андозанд; **думаш дар хӯрҷин** *маҷ.* кори бесару нӯг, кори хом.

ХӮСА خوسه ҳайкали одаммонанде, ки аз чӯбу латта сохта, дар боғҳо ва полезҳо барои тарсондани парандагон мешинонанд.

ХӮСИДАН خوسیدن тарсидан, рамидан, кебидан.

ХӮСОНДАН خوسانیدن боиси тарс ва рамиши касе шудан, касеро тарсондан, рамондан.

ХӮТИК خوتک бачаи хар, курраи хар.

ХӮҶА خوجه *ниг.* **хоҷа**.

ХӮҶАИН خوجئن соҳиб, молик, соҳибкор.

ХӮҶАИНӢ خوجئنی соҳибкорӣ, хоҷагӣ, калонӣ.

ХӮҶАИНШИНОС خوجئنشناس он ки бо хӯҷаинҳо сару кор ва нишасту хез дорад; **хӯҷаиншинос шудан** бо хӯҷаинҳо рафтуой пайдо кардан.

ХӮШ خوش 1. калимаест, ки дар ҷавоби чег заданн касе гуфта мешавад; **хӯш гуфтан** розӣ шудан, розигӣ баён намудан, маъқул донистан (*чизеро, гаперо*). 2. ба маънои хуб; **хӯш, ба ин шумо чи мегӯед; хӯш ки бошад** ин тавр ки бошад, пас.

ХӮША خوشه чанд донаи мева ё ғалладона, ки дар як банд ба ҳам пайваста бошад; **хӯшаи ангур, хӯшаи ҷав; хӯша бастан** пайдо шудани хӯшаи ҳосилдор дар шохи дарахт ё соқаи гиёҳ.

ХӮШАБАНДӢ خوشهبندی сарбандӣ (*оид ба* зироатҳои ғалла).

ХӮШАВОР خوشهوار монанди хӯша, бо донаҳои бо ҳам часпида, зич.

ХӮШАГУЛ خوشهگل *бот.* тӯдагул, хӯшаи гул, тӯдаи гул.

ХӮШАДОР خوشهدار растаниҳои ҳосилаш дар хӯша ҷамъшаванда, мисли гандум, ҷав *ва г.*

ХӮШАЧИН خوشهچین 1. касе ки баъд аз дарав боқимондаҳои ғалладонаҳоро ҷамъ мекунад. 2. *маҷ.* касе ки аз ҳар дар ва аз ҳар ҷо барои худ чизе меандӯзад (*хоҳ моддӣ, хоҳ маънавӣ*).

ХӮШАЧИНӢ خوشه چینی амали хӯшачин.

ХӮШИДАН خوشیدن *кит.* хушк шудан, хушкидан, қоқ шудан.

ХӮШОНИДАН خشانیدن хушк кунондан, хушконидан

Ҳ

Ҳ *ҳарфи бисту ҳаштуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ҳарфҳои* ҳои ҳут(т)ӣ (ح) ва ҳои ҳа(в)ваз (ه) *ифода меёбад; ҳарфи* ح *(ҳои ҳуттӣ) дар ҳисоби абҷад ба адади 8 баробар буда, дар калимаҳои баргирифта аз забони арабӣ истифода мешавад; ҳарфи* ه *(ҳои ҳавваз) дар ҳисоби абҷад ба адади 5 баробар аст.*

ҲА I هه *ҳиссачаи тасдиқӣ* оре, бале: **ҳа, ҳамин тавр; ҳа нагуфта** зуд, фавран, тез; **то ҳа гуфтан** дар муддати кӯтоҳ, зуд, дар фосилаи кӯтоҳи вақт.

ҲА II هه *ҳиссача* хуш, бале.

ҲАБ(Б) *а.* حب 1. дона, ғалладона. 2. доруҳои кӯфтаи лунда ва мудаввар, ки дар ҳаҷмҳои гуногун (ба қадри донаи мош то нахӯд) тайёр мекунанд.

ҲАБАК هبک *кит.* каф, кафи даст.

ҲАБАШ حبش 1. Ҳабашистон. 2. ҳабашӣ, аз мардуми Ҳабашистон. 3. *киноя аз* сиёҳпӯст.

ҲАБАШИЗОДА حبشی زاده 1. фарзанди ҳабашӣ. 2. *маҷ.* ғуломи сиёҳпӯст.

ҲАБАШӢ حبشی *мансуб ба* **Ҳабашистон**; аҳли Ҳабашистон, ҳабаш.

ҲАББ حب *а. ниг.* **ҳаб(б)**.

ҲАББА//ҲАББАТ *а.* حبه//حبة *кҳн.* 1. як доначаи ғалла. 2. *маҷ.* миқдори бисёр кам аз чизе. 3. *таър.* воҳиди вазн, ки баробари 1/48 дирҳам мебошад (миқдори як ҷави миёна); воҳиди хурди пул. 4. паймоиши масоҳат дар баъзе мамлакатҳои араб (1/72 фаддон ё 58, 3 метри мураббаъ).

ҲАББАЗО *а.* حبذا *кит., калимаи нидо* офарин, аҳсант, марҳабо, чӣ хуб.

ҲАББАТ *а.* حبة *ниг.* **ҳабба**.

ҲАББОТ *а.* حبات *ҷ.* **ҳабба//ҳаббат**.

ҲАБДАҲ هبده *шумораи миқдорӣ* адади 17

ҲАБДАҲСОЛА هبده ساله он ки (чи) ҳабдаҳ сол дорад.

ҲАБДАҲСОЛАГӢ هبده سالگی ба синни ҳабдаҳ расидан; ҳабдаҳ сол доштан.

ҲАБДАҲУМ هبدهم дар тартиби (ҷои) ҳабдаҳум қарор доштани касе ё чизе

ҲАБДАҲУМИН هبدهمین *ниг.* **ҳабдаҳум**

ҲАБИБ *а.* حبیب дӯстдошта, дӯстдор, маъшуқ; маҳбуб.

ҲАБИБА *а.* حبیبه *муаннаси* **ҳабиб**.

ҲАБК هبک *ниг.* **ҳабак**.

ҲАБЛ *а.* حبل *кҳн.* 1. таноб, расан, ресмон, банд. 2. *биол.* раги варид. 3. алоқа, пайванд

ҲАБЛУЛВАРИД *а.* حبل الورید *биол.* раги гардан, шоҳраги гардан.

ҲАБЛУЛМАТИН *а.* حبل المتین *кҳн.* ресмони маҳкам; **ҳаблулматини гесу** *киноя аз* таноби

гесӯ, тори мӯй.

ҲАБО(Ъ) *а.* (هبا(ء *кҳн.* 1.чанг, гард, ғубори ҳаво, зарраи чанг дар ҳаво, ки аз равзан ба воситаи тобиши офтоб дида мешавад. 2. *маҷ.* ночиз, чизи хеле майда; бебақо, нопойдор. 3. *фалс.* ҳаюло.

ҲАБОБ *а.* حباب *ниг.* **ҳубоб.**

ҲАБОИЛ *а.* حبائل *ҷ.* **ҳибола//ҳиболат.**

ҲАБОК//ҲАПОК هباک//هپاک *кҳн.* фарқи сар, тораки сар.

ҲАБОЛА حباله 1. *кит.* тӯр, шабака. 2. *маҷ.* алоқа, ақд; **ба ҳаболаи никоҳ даровардан** хонадор шудан, ба никоҳ даровардан.

ҲАБР *а.* حبر *ниг.* **ҳибр.**

ҲАБС *а.* حبس 1. боздоштан, дастгир кардан. 2. дастгирӣ, тавқиф; дар зиндон будан; **ҳабс кардан** маҳбас кардан, зиндонӣ кардан.

ҲАБСГОҲ حبسگاه*ниг.* **ҳабсхона.**

ҲАБСХОНА حبس خانه ҷои ҳабс шудан, маҳбас, зиндон.

ҲАВАЛ *а.* حول *кит.* олусӣ, дубинӣ.

ҲАВАС *а.* هوس орзу, майл, шавқ, иштиёқ, хоҳиш.

ҲАВАСАКӢ هوسکی *гуфт.* боҳавас, ҳаваскорона, дӯстдорона; аз рӯи ҳавою ҳавас.

ҲАВАСАНГЕЗ هوس انگیز 1. ба вуҷудоварандаи ҳавас, хоҳиш. 2. шавқовар, ҷозиб, дилкаш; **бозиҳои ҳавасангез** бозиҳои шавқангез, ҷолиб.

ҲАВАСАНГЕЗОНА هوس‌انگیزانه шавқоварона, ҷозибона, дилкашона.

ҲАВАСБОЗ هوس‌باز он ки аз хоҳишҳои нафсонӣ ва шаҳвонӣ пайравӣ мекунад.

ҲАВАСБОЗӢ هوس‌بازی амали ҳавасбоз, ҳавасбоз будан, пайрави ҳавову ҳавас ва орзуву майлҳои нафсонӣ.

ҲАВАСДОР هوس‌دار рогиб, моил, иштиёқманд.

ҲАВАСКОР هوس‌کار 1. ҳавасманд, иштиёқманд; хоҳон, моил, дӯстдор, ишқбоз. 2. ҳунарпешаи ғайрикасбӣ, ҳунарпешаи ғайриҳирфаӣ.

ҲАВАСМАНД هوسمند *ниг.* **ҳаваскор; ҳавасманд кардан** моил ва иштиёқманд намудан.

ҲАВАСМАНДӢ هوسمندی ҳаваснокӣ, ҳавасдорӣ.

ҲАВАСМАНДГАРДОНӢ هوسمندگردانی майл ва иштиёқ ба вуҷуд овардан дар касе ба коре.

ҲАВАСНОК هوسناک он ки нисбат ба коре ё чизе шавқ дорад, шавқманд.

ҲАВАСНОКӢ هوسناکی ҳаваснок будан, шавқмандӣ.

ҲАВАСОБОД هوس‌آباد 1. ҷои ҳавас, макони орзуҳо. 2. *киноя аз* дили ошиқ.

ҲАВАСОРОӢ هوس‌آرائی ҳавову ҳавас кардан, дар орзу ва ҳаваси чизе будан.

ҲАВАСПЕША هوس پیشه ҳаваспарвар; он ки орзую хоҳишаш бисёр аст.

ҲАВАСРОН هوس‌ران *кит., ниг.* **ҳавасбоз.**

ҲАВАСРОНӢ هوس‌رانی *кит., ниг.* **ҳавасбозӣ.**

ҲАВВАЗ I هوز **:ҳои ҳавваз** а) *номи ҳарфи 31-уми алифбои арабиасоси тоҷикӣ; б)* ҳои дучашм, ҳои гирда; *муқоб.* **ҳои ҳуттӣ.**

ҲАВВАЗ II هوز дувумин сурат аз сурати ҳаштгонаи ҳуруфи ҷумал (абҷад), ки аз ҳарфҳои ҳ, **в** ва **з** иборат аст ва онҳо мутаносибан ба ададҳои 6, 7 ва 8 баробаранд.

ҲАВВО حوا *д.* Ҳавво (*ба маънои* «зиндагӣ»), тибқи таълимоти динӣ, модари инсонҳо, уммулбашар, ҳамсари Одам алайҳиссалом, ки дар фарҳанги аврупоиён ба шакли Ева маъмул аст.

ҲАВДАҶ *а.* هودج тахти равон, каҷовае, ки ба асп ё шутур баста ба дарунаш нишаста сафар мекунанд, аморӣ.

ҲАВЗ *а.* حوض чуқурии махсус кандашуда барои ҷамъ шуда истодани об, обгир.

ҲАВЗА I حوزه қитъае аз мамлакат, ноҳия; миёни мамлакат, даруни мамлакат.

ҲАВЗА II حوضه 1. заминҳое, ки аз як дарё ё шохобаҳои он обёрӣ мешаванд; **ҳавзаи дарёи Зарафшон.** 2. *геол.* маҳалли таҷаммӯи ягон ҷинси кӯҳӣ (маъдан); **ҳавзаи ангишти Шӯроб.**

ҲАВЗАВӢ حوزوی *мансуб ба* **ҳавза** I.

ҲАВЗАК حوضک яке аз шаклҳои кандакорӣ дар чӯб.

ҲАВЗАН هوزن гарду губор, чанг.

ҲАВЗГАРДАК حوض‌گردک *зоол.* навъи ҷонвари нармбадани беаррапушт, ки маъмулан дар ҳавзҳо мегардад.

ҲАВЛ هول хавф, тарс, бим, ваҳшат; **ҳавлу ҳарос** тарсу бим.

ҲАВЛАК هولک 1. мавиз, кишмиш. 2. обила (*дар кафи даст ё пой*).

ҲАВЛАНГЕЗ هول انگیز даҳшатовар, хавфнок, ба тарс андозанда; **овози ҳавлангез, хоби ҳавлангез**.

ҲАВЛИБОН حولی بان посбоникунандаи ҳавлӣ.

ҲАВЛИБОНӢ حولی‌بانی посбонӣ кардани ҳавлӣ.

ҲАВЛИДАРМИЁН حولی‌درمیان :**ҳамсояи ҳавлидармиён**.

ҲАВЛИДОР حولی دار он ки ҳавлӣ дорад.

ҲАВЛИПОЙ حولی پای *ниг.* **ҳавлибон.**

ҲАВЛИПОЙӢ حولی پائی *ниг.* **ҳавлибонӣ.**

ҲАВЛИРӮБӢ حولی روبی рӯбу чини саҳни ҳавлӣ.

ҲАВЛИСОЗӢ حولی‌سازی сохтани манзили истиқоматӣ.

ҲАВЛӢ حولی иқоматгоҳи гирдогирдаш девор кашидаи саҳндори иборат аз чанд хона.

ҲАВЛНОК هولناک тарсовар, ваҳшатнок.

ҲАВО I هوا 1. бухори газмонанди беранг, бебӯ ва беталъм, ки кураи Заминро иҳота кардааст ва он асосан аз нитроген ва оксиген таркиб ёфтааст, атмосфера. 2. бод; насим. 3. фазои болои замин, осмон; **рӯи ҳаворо абр гирифт; боду (обу) ҳаво** иқлим; **аз ҳаво гирифтан** чизеро беасос, беҳисоб, тахминӣ гуфтан; **ҳаво додан** партофтан, гуррондан; **аз ҳаво омадан** муфт, беранҷу меҳнат ба даст даромадани чизе; **ҳаво хӯрдан** бо ҳавои тоза нафас гирифтан, дар ҳавои тоза гардиш кардан.

ҲАВО II هوا оҳанг, наво, лаҳн, нағма.

ҲАВО III هوی//هوا 1. иштиёқи зиёд, орзу, ишқ. 2. ҳавас, майли (хоҳиши) нафс; **ҳавои** *чизеро* **дар нафс доштан** дар иштиёқу орзуи чизе будан; **ҳавои даҳан кардан** ҳавобаландӣ кардан, фахр кардан; **ҳаво пухтан** ба фикри чизе будан, орзуи чизе кардан.

ҲАВО IV هوا 1. *ҷ.* **аҳвия**. 2. миёни осмону замин, холо; холигии ҳар чизе. 3. тарсу, буздил, холӣ аз ҷуръат.

ҲАВОАНГЕЗ هوا‌انگیز *кит.* таҳриккунандаи ҳавову ҳавас ва рағбату ишқу шавқ.

ҲАВОБАЛАНД هوابلند калонгир, мағрур, мутакаббир.

ҲАВОБАЛАНДӢ هوابلندی калонгирӣ, такаббур, ғурур.

ҲАВОБАЛАНДОНА هوابلندانه калонгирона, ботакаббур.

ҲАВОБАРО هوابرا равзана; бодгир, мӯрӣ.

ҲАВОБОРА هواباره ҳавопараст, пайрави ҳавову ҳавас; ҳавасбоз.

ҲАВОБОРОНАК هواباراناک *бот.* як навъи гул.

ҲАВОБУРД هوابرد *кит.* қувваҳои низомие, ки бо ҳамлу нақли ҳавоӣ ва чатрбозӣ фаъолият мекунанд.

ҲАВОГАРМКУНАК هواگرمکنک *тех.* асбоби махсуси гармкунандаи ҳаво.

ҲАВОГИР هواگیر *кит.* 1. парвозкунанда, болопаранда. 2. *маҷ.* беҳад хоҳишдошта.

ҲАВОГИРИФТА هواگرفته 1. парвозкарда, авҷгирифта. 2. *маҷ.* илҳомёфта, илҳомгирифта.

ҲАВОГИРӢ هواگیری сайругашт дар ҳавои тоза.

ҲАВОГУЗАР هواگذر ҷое ё чизе, ки аз он ҳаво мегузарад.

ҲАВОГУЗАРӢ هواگذری ҷой ё чизи қобили ҳаво гузаштан.

ҲАВОГУЗАРОН هواگذران ҷой ё чизе, ки ҳаворо мегузаронад.

ҲАВОГУЗАРОНӢ هواگذرانی гузаронидани ҳаво.

ҲАВОДАМАК هوادمک *тех.* мошине, ки фазои фишурдаро ба печи филизгудозӣ мефиристад.

ҲАВОДАРОЯК هوادرایک чои махсус дар сақф ё девор барои ба хона даромадани ҳавои тоза.

ҲАВОДИС *а.* حوادث *ҷ.* **ходиса**.

ҲАВОДИҲӢ هوادهی 1. ҳаво додан; нафас додан; шамол додан. 2. партофтан, партоиш. 3. *маҷ., гуфт.* кашидан, ҷалб кардан, гирифтор кардан, аралаш кардани касе ба ягон коре.

ҲАВОДОР هوادار тарафдор, хайрхоҳ; пуштибон.

ҲАВОДОРӢ هواداری тарафдорӣ, пуштибонӣ.

ҲАВОЗАДАГӢ هوازدگی 1. ҳолате, ки дар он шахс ба баландкӯҳҳо рафта эҳсоси камии ҳаво ва нафастангӣ мекунад. 2. маҷмӯи таъсири ҳаво (*гармо, сармо, бод ва г.*) ба санг ва ашёи дигар, ки бар асари онҳо хурда суфта мешаванд.

ҲАВОИҶ *а.* حوائج *ҷ.* **хоҷат**.

ҲАВОӢ هوائی 1. *мансуб ба* **ҳаво**; **киштии ҳавоӣ**. 2. аз ҳаво омада. 3. *маҷ.* муфт ба даст даромада. 4. беасос, бедалел: **суханҳои ҳавоӣ**.

ҲАВОКАШ هواکش 1. бодкаш, ғуборкаш, ҳавотозакунак. 2. сӯрох, тарқиши ҳавотозакунӣ. 3. дудкаш, дудбаро.

ҲАВОЛА *а.* حواله кореро ба каси дигар вогузор кардан, супурдан, вогузоштан; ба зиммаи касе гузоштан; **ҳавола кардан** а) вогузор кардан; б) равона кардан, бо қиёс ҳалли чизеро ба сӯи чизи дигар бурдан.

ҲАВОЛАГАҲ هوالهگه *кит., ниг.* **ҳаволагоҳ**.

ҲАВОЛАГОҲ هوالهگاه *кит.* ҷои муроҷиат; паногоҳ.

ҲАВОЛАДИҲӢ حواله دهی 1. ҳаво додан, партофтан. 2. *маҷ.* вогузор кардан.

ҲАВОЛАДОР حوالهدار *кит.* маъмур, мутасаддӣ, касе, ки коре ба ӯ вогузор шуда бошад.

ҲАВОЛӢ حوالی *кит.* 1. гирду атроф; **дар ҳаволии... наздики, қариби**. 2. хонаҳои гирду атрофаш девор гирифташуда; қӯрғон, работ.

ҲАВОМ(М) *а.* هوام *ҷ.* **ҳомма**.

ҲАВОН *а.* هوان *кит.* хорӣ, пастӣ, зиллат.

ҲАВОНАВАРД هوانورد тайкунандаи ҳаво; ронандаи ҳавопаймо.

ҲАВОНАВАРДӢ هوانوردی *ниг.* **ҳавопаймоӣ**.

ҲАВОНОГУЗАР هواناگذر чиз ё ҷои ҳаворо аз худ хориҷ накунанда.

ҲАВОНОГУЗАРӢ هواناگذری ҳавоногузар будан.

ҲАВОПАЙМО هواپیما тайёра.

ҲАВОПАЙМОБАР هواپیمابر ҳамлкунандаи ҳавопаймо: **киштии ҳавопаймобар**.

ҲАВОПАЙМОЗАДАГӢ هواپیمازدگی ҳол ва вазъияти беморгунаи шахсе, ки бо ҳавопаймо сафар мекунад.

ҲАВОПАЙМОӢ هواپیمائی 1. *мансуб ба* ҳавопаймо: **мактаби ҳавопаймоӣ, ҳавопаймоии низомӣ, ҳавопаймоии ғайринизомӣ, ҳавопаймоии мулкӣ**. 2. амали ҳавопаймо.

ҲАВОПАЙМОРАБО هواپیماربا он ки бо истифода аз силоҳ ва дигар воситаҳо сарнишинони ҳавопайморо ба мақсади ноил шудан ба ҳадафҳои хеш ба тағйири хати сайр маҷбур мекунад.

ҲАВОПАЙМОРАБОӢ هواپیماربائی амали ҳавопайморабо, набудани ҳавопаймо.

ҲАВОПАРАСТ هواپرست ҳавасрон, ба кайфу сафо додашуда, шаҳватпараст; пайрави ҳавас, ҳавасбоз.

ҲАВОПАРАСТӢ هواپرستی шаҳватпарастӣ, ҳавасронӣ, дода шудан ба кайфу сафо.

ҲАВОПАРВАР هواپرور *кит.* ҳавобаланд, аз худ раванда, мағрур; ба ҳавову ҳавас додашуда.

ҲАВОРАНГ هوارنگ кабуд, осмонӣ.

ҲАВОРИЮН *а.* حواریون 1. ёрон, шогирдони Исо, ки 12 нафар буданд; асҳоби Исо. 2. *маҷ., кит.* тарғибгарон, мубаллиғон, паҳнкунандагон, пайравон.

ҲАВОС(С) *а.* حواس *ҷ.* **ҳосса**; қувваҳои ҳискунанда; **ҳавос парешон будан** парешонхотир будан; **ҳавоси худро ҷамъ кардан** худро даст гирифтан.

ҲАВОСАНҶ هواسنج асбоби андозагирии фишори ҳаво; барометр.

ҲАВОСАНҶӢ هواسنجی чен кардани фишори ҳаво.

ҲАВОСИДА هواسیده *кит.* хушку пажмурда.

ҲАВОСИДАН هواسیدن *кит.* хушку пажмурда шудан.

ҲАВОСИЛ I *а.* حواصل *ҷ.* **ҳосил**.

ҲАВОСИЛ II *а.* حواصل *ҷ.* **ҳавсала** I.

ҲАВОСИЛ III *а.* حواصل *зоол.* мурғи саққо, мурғи калони сафед аст, ки дар канори обҳо менишинад, пеликан.

ҲАВОСОФКУНАК هواصافکنک *ниг.* **ҳавотозакунак**.

ҲАВОТОЗАКУНАК هواتازه‌کنک ҳавософкунак.

ҲАВОФИШОР هوافشار ҳавофиристанда, ҳавофишоранда.

ҲАВОФИШОРӢ هوافشاری ҳаво фиристодан, ҳаво фишоридан.

ҲАВОХОҲ هواخواه тарафдор, ҳомӣ.

ҲАВОХОҲӢ هواخواهی дӯстдорӣ, хайрхоҳӣ, тарафгирӣ.

ҲАВОХӮРӢ هواخوری сайругашт дар ҳавои тоза.

ҲАВОҶИБ حواجب *ҷ.* **ҳоҷиб**.

ҲАВОҶИС هواجس *кит.* орзу ва хоҳишҳои нафсонӣ.

ҲАВОҶӮӢ هواجوئی ноустуворӣ, булҳавасӣ; сабукфикрӣ.

ҲАВОҶӮЙ هواجوی ноустувор, булҳавас; сабукфикр.

ҲАВОШИНОС هواشناس мутахассиси обу ҳавосанҷӣ.

ҲАВОШИНОСӢ هواشناسی соҳаи обу ҳавосанҷӣ.

ҲАВОШӢ *а.* حواشی *ҷ.* **ҳошия** (шарҳҳо).

ҲАВОШУДА هواشده *кит.* бухоршуда; буғшуда, ҳеҷшуда.

ҲАВОЯКӢ//ҲАВОАКӢ هوایکی//هوائکی беасос, бедалел: **гапи ҳавоякӣ**.

ҲАВР *а.* حور 1. буғ, бухор: **ҳаври даҳон, ҳаври замин.** 2. тафс, тафт: **ҳаври оташ, ҳаври танӯр; ҳаври дилро баровардан (паст кардан)** таскин додани ҷӯшу хурӯш.

ҲАВСАЛА I *а.* حوصله чинадон, ҷоғар, чиғирдон (ҷиғилдон)-и мурғ, меъдаи парандагон.

ҲАВСАЛА II *а.* حوصله бардошт, тоқат, таҳаммул; хоҳиш кардани коре, майл, рағбат; **ҳавсала надоштан** тоқат ва майли анҷом додани кореро надоштан, майл надоштан; **ҳавсала кардан** бо майл ва рағбат ба коре иқдом кардан.

ҲАВСАЛАНОК حوصله‌ناک 1. боғайрат, бочидду ҷаҳд. 2. босабр, ботаҳаммул, пуртоқат.

ҲАВУҶ *т.* هوج қабза, мушт: **як ҳавуҷ гандум**.

ҲАД(Д) *а.* حد 1. канор, канораи чизе, интиҳо; **ҳадду канор** ниҳоят, охир. 2. андоза, ҳисоб; **аз ҳад берун (зиёд)** беандоза, хеле, бисёр; **ҳадди аксар** ҳадди аз ҳама баланд; **ҳадди ақал** ҳадди аз ҳама паст; **то ҳадди имкон** ба қадри имкон. 3. салоҳият, иқтидор, ҷуръат; **аз ҳад гузаштан** а) аз доираи салоҳияти худ берун шудан; б) аз андоза зиёд шудан; **ҳад надоштан** а) ҷуръат надоштан, ҳақ надоштан; б) зиёд будан.

ҲАДАБА *а.* حدبه *кит.* 1. кӯҳон, кӯз, кӯж. 2. барҷастагӣ, дунгӣ. 3. баландӣ, теппа.

ҲАДАҚА//ҲАДҚА *а.* حدقه 1. сиёҳии чашм, мардумаки чашм. 2. косахонаи чашм; **аз ҳадақа баромадани чашм** хашмгин шудан.

ҲАДАР *а.* هدر зоеъ, абас; ботил, кори беҳуда, кори бефоида; **ҳадар рафт** зоеъ шудан.

ҲАДАФ *а.* هدف 1. нишона, нишонаи тир; **ба ҳадаф расидани тир**. 2. *маҷ.* мαром, мақсад: **ҳадафи шеъри шоир**.

ҲАДАФГИРӢ هدف‌گیری нишонгирӣ (аслиҳа), ба ҳадаф рост кардан.

ҲАДАФДОР هدف‌دار дорои ҳадаф ва мақсади муайян, боҳадаф, ҳадафнок.

ҲАДАФМАНД هدفمند ҳадафдор, боҳадаф.

ҲАДАФМАНДӢ هدفمندی дорои ҳадаф будан, ҳадафманд будан, ҳадафдорӣ.

ҲАДАХА هدهه *гуфт.* зуд, базудӣ, бошитоб.

ҲАДБАНДӢ حدبندی муқаррар кардани меъёр, миқдор, ҳадди чизе, ҳад гузоштан.

ҲАДАЛИМКОН *а.* حتی الامکان ба қадри қувва.

ба қадри имкон, ҳатталимкон.

ҲАДГУЗОР حدگذار марзакаш, танобкаш, рошкаш, воткаш, заминпаймо.

ҲАДГУЗОРӢ حدگذاری 1. муқаррар намудани марз, ҳудуд. 2. маҳдудият.

ҲАДДОД *а.* حداد *кит.* оҳангар.

ҲАДДОДӢ حدادی *кит.* оҳангарӣ; дӯкони оҳангарӣ.

ҲАДЗАДА حدزده *кӯҳ.* ҷазодида, сазо кардашуда, ба ҷазо гирифташуда.

ҲАДИД *а.* حدید 1. филиз, оҳан. 2. *маҷ.* тез, буранда.

ҲАДИДА *а.* حدیده 1. тахтаи симкашӣ. 2. печбарорак.

ҲАДИДАКАШАК حدیده‌کشک *тех.* симкаш, коргари симкаш.

ҲАДИДАКАШӢ حدیده کشی *тех.* **симкашӣ**.

ҲАДИҚА *а.* حدیقه боғ; боғи атрофаш девор кардашуда.

ҲАДИС *а.* حدیث *кит.* 1. нав, тоза. 2. сухане, ки аз қавли касе нақл шудааст, нақл, ривоят. 3. суханоне, ки аз қавли Муҳаммади пайғамбар (с) нақл шудаанд.

ҲАДИЯ//ҲАДЯ هدیه чизи тӯҳфа кардашуда, тӯҳфа, бахшиш, савғо (*бо феълҳои гирифтан, додан, кардан, овардан меояд*).

ҲАДМ *а.* هدم *кит.* вайрон кардан, хароб кардан, инҳидом, несту нобуд сохтан.

ҲАДОЁ *а.* هدایا *ҷ.* **ҳадия**.

ҲАДОИҚ *а.* حدایق *ҷ.* **ҳадиқа**.

ҲАДОСАТ *а.* حداثت *кит.* аввали ҳар чизе; аввали ҷавонӣ; ҷавонӣ.

ҲАДС *а.* حدس тахмин, фарз; **ҳадс задан** пай бурдан, фаҳмидан, дарёфтан.

ҲАЁ حیا шарм, хиҷолат; **ҳаё кардан** шарм доштан; **ҳаё дар чашм аст** (*мақ.*).

ҲАЁЗАДА حیازده шармсор, шарманда; хиҷил.

ҲАЁТ I حیات 1. умр, зист, зиндагӣ; зинда будан, зиндагӣ кардан; **ҳаёту мамот** зиндагӣ ва марг. 2. фаъолияти ҷамъият ва инсонҳо дар соҳаҳои гуногун: **ҳаёти адабӣ, ҳаёти фарҳангӣ**.

ҲАЁТ II *а.* حیاط замини атрофаш девор кашида, ҳавлӣ, саҳни ҳавлӣ.

ҲАЁТАН حیاتاً аз ҷиҳати ҳаёт, барои ҳаёт; **ҳаётан зарур** он чи барои ҳаёт зарур аст.

ҲАЁТБАХШ حیات‌بخش зиндагибахш, зиндакунанда; рӯҳафзо.

ҲАЁТБАХШАНДА حیات بخشنده *ниг.* **ҳаётбахш.**

ҲАЁТДӮСТ حیات دوست дӯстдори ҳаёт, зиндадил.

ҲАЁТДӮСТӢ حیات دوستی дӯст доштани ҳаёт.

ҲАЁТӢ حیاتی *мансуб ба* **ҳаёт**; аз ҳаёт гирифташуда; **таҷрибаи ҳаётӣ**.

ҲАЁТОЗМУДА حیات آزموده дунёдида, гарму сарди зиндагиро чашида (одам).

ҲАЁТФАҲМӢ حیات فهمی фаҳмидан, донистани ҳаёт, зиндагӣ.

ҲАЁТШИНОС حیات شناس мутахассиси илми ҳаётшиносӣ, биолог.

ҲАЁТШИНОСӢ حیات‌شناسی илме, ки мавҷудоти зиндаро меомӯзад, биология.

ҲАЁҲУ هیاهو ғавғо, доду фарёд, талотӯб, ғалоғула.

ҲАЁҲУКУНОН هیاهوکنان *феъли ҳол аз* **ҳаёҳу кардан;** бо ҳамҳамаву сару садоҳои зиёд, бо доду фарёд ва ғавғову ғалоғулаи зиёд.

ҲАЖДАҲ هژده *шумораи миқдорӣ* адади 18.

ҲАЖДАҲСОЛА هژده ساله он ки (чи) ҳаждаҳ сол дорад.

ҲАЖДАҲСОЛАГӢ هژده‌سالگی ба синни ҳаждаҳ расидан, ҳаждаҳ сол доштан; синни ҳаждаҳ.

ҲАЖДАҲУМ هژدهم дар тартиби (ҷои) ҳаждаҳум қарор доштани касе ё чизе.

ҲАЖДАҲУМИН هژدهمین *ниг.* **ҳаждаҳум**.

ҲАЖИР//ҲУЖИР هژیر *кит.* нек, хуб, нағз; дилкаш, хубу хуррам.

ҲАЗАЁН *а.* هذیان 1. сафсата, суханҳои беҳуда. 2. суханони бераб ҳ гуфтани бемор аз шиддати таб ва дар беҳудӣ.

ҲАЗАР *а.* حذر парҳез, канорагирӣ, худдорӣ; **ҳазар кардан** парҳез кардан, худро ба канор гирифтан.

ҲАЗАҶ *а.* هزج *адш.* вазне аз вазнҳои арӯз, ки дар он дар як байт ҳашт бор "мафоилун" такрор мешавад.

ҲАЗЁН هذيان *ниг.* **ҳазаён.**

ҲАЗЁНГӮ(Й) هذيان‌گو(ى) ҳазён гуфтан, суханҳои бемаънӣ гуфтан.

ҲАЗЁНОМЕЗ هذيان‌آميز омехта бо ҳазён, ҳамроҳ бо ҳазён, суханҳои бемаънӣ.

ҲАЗЁНСАРО هذيان‌سرا *маҷ.* беҳудагӯ, гӯяндаи суханҳои пучу бемаънӣ.

ҲАЗИН *а.* حزين андӯҳгин, ғамгин, ғамангез.

ҲАЗИНОНА حزينانه ғамгинона.

ҲАЗЛ *а.* هزل сухани шӯхиомез, сухани ғайриҷиддӣ; мазоҳ, шӯхӣ; **ҳазл кардан** бо касе шӯхӣ кардан, сухани ҳазломез гуфтан.

ҲАЗЛБАРДОР هزل‌بردار ба шӯхӣ тобовар: **ҳазлро ба ҳазлбардор кун** (*зарб.*)

ҲАЗЛБОЗ هزل‌باز шӯхикунанда, шӯхидӯст, шӯх (*сифати одам*).

ҲАЗЛБОЗӢ هزل‌بازى шӯхӣ.

ҲАЗЛГӮӢ هزل‌گويى суханбозӣ кардан, ба ҳамдигар суханони ҳазломез гуфтан.

ҲАЗЛГӮЙ هزل‌گوى он ки суханони ҳазломез мегӯяд.

ҲАЗЛДӮСТ هزل‌دوست он ки аз ҳазл хушаш меояд.

ҲАЗЛИЁТ هزليات *адш.* шеърҳои ҳазломез, шеър ё асари ҳаҷвӣ.

ҲАЗЛКАШ هزل‌كش ҳазлбоз, ҳазлгӯй; ҳазлбардор.

ҲАЗЛОМЕЗ هزل‌آميز шӯхиёна, ширинкорона (*гап*).

ҲАЗМ *а.* هضم ҳал шудани таом дар меъда: **ҳазм шудан.**

ҲАЗОҚАТ *а.* حذاقت маҳорат; зиракӣ, доноӣ (*махсусан дар соҳаи тиб*); ҳозиқ будан.

ҲАЗОР I هزار даҳ бор сад.

ҲАЗОР II هزار булбул.

ҲАЗОРДАСТОН هزاردستان *ниг.* **ҳазор II.**

ҲАЗОРИСПАНД هزاراسپند *ниг.* **сипанд.**

ҲАЗОРПО هزارپا *зоол.* ҳашараест дарози зардранг, ки баданаш аз ҳалқаҳои зиёд иборат буда, дар зери ҳалқа бисту ду по дорад.

ҲАЗОРСОЛА هزارساله он чи таърихаш ба ҳазор сол мерасад; қадим, қадима; **маданияти ҳазорсола.**

ҲАЗРАТ *а.* حضرت 1.ҳузур, ҳозир шудан. 2. даргоҳ, остона. 3. калимаи таъзим ва эҳтиром дар мавриди зикри номи шахсони бузург.

ҲАЙ I هى 1. *калимаи танбеҳ ва огоҳонидан* ҳой! 2. дар мавриди таъриф ва таҳсин гуфта мешавад **ҳай дареғ!**, **ҳай бале!** ва баъзан таассуф.

ҲАЙ II هى бисёр, такрор ба такрор, паиҳам, пайваста, доим.

ҲАЙ III هى :**ҳай кардан** а) пеш кардан, рондан рамаро аз ҷое ба ҷое, одамро аз ҷое; б) рондан, шудгор кардан (заминро).

ҲАЙ IV هى ҳаст, мавҷуд.

ҲАЙ(Й) V *а.* حى 1. *ҷ.* **аҳё.** 2. зинда; *муқоб.* **майт** (мурда). 3. зинда, ҷовид, ҳамеша (*яке аз ном ва сифоти Худованд*).

ҲАЙАТ *а.* هيئت// هيأت 1. шакл, сохт, кайфияти чизе: **тасвири ҳайати масъала.** 2. таркиб. 3. илме, ки дар бораи ситораҳо баҳс мекунад; **илми ҳайат** ситорашиносӣ.

ҲАЙАТШИНОС هيأت‌شناس мунаҷҷим, ситорашинос, ахтаршинос.

ҲАЙБАТ *а.* هيبت 1. тарсоварии намуди зоҳирии касе, чизе. 2. савлат, калонӣ, шукӯҳ, воҳима.

ҲАЙБАТАНГЕЗ هيبت‌انگيز воҳимадор, ба воҳимаандозанда.

ҲАЙБАТНОК هيبت ناك бадвоҳима, тарсангез.

ҲАЙВОН حيوان 1. ҷондор, зинда, ҷонвар, чорпо. 2. *киноя аз* одами нофаҳм, бефаросат; ◊ **ҳайвони нотиқ** одам.

ҲАЙВОНӢ حيوانى *мансуб ба* **ҳайвон**; **нафси ҳайвонӣ.**

ҲАЙВОНМУРӢ حيوان‌مرى офати муромурии чорпо.

ҲАЙВОНОТ *а.* حيوانات *ҷ.* **ҳайвон**; **ҳайвоноти корӣ** чорпои коркунанда.

ҲАЙВОНОТДОРӢ حیواناتداری *ниг.* **ҳайвонотпарварӣ**.

ҲАЙВОНОТПАРВАРӢ حیواناتپروری чорводорӣ.

ҲАЙВОНСИРАТ حیوان سیرت касе ки табиати ғайри инсонӣ дорад, ҳайвонтабиат.

ҲАЙВОНСИФАТ حیوان صفت *ниг.* **ҳайвонсират**.

ҲАЙДАР *а.* حیدر 1.шер. 2. лақаби Алӣ (р) - домоди Муҳаммади пайғамбар (с).

ҲАЙДАХ هیدخ *кит.* аспи ҷавон ва тезу тундрав, ки ба сахтӣ ром шавад, аспи ҷангӣ.

ҲАЙЗ *а.* حیض хунравии ҳармоҳаи зан.

ҲАЙЗБИНӢ حیضبینی марҳилаи ҳайз дидани зан.

ҲАЙКАЛ *а.* هیکل 1. пайкар, ҷуссаи одам. 2. сурат, пайкари аз санг тарошида ё аз филизот ё гаҷ рехташуда, муҷассама; **ҳайкал гузоштан** муҷассама сохтан ба ёди воқеае ё касе; **ҳайкали ёдгорӣ**.

ҲАЙКАЛДОР هیکل دار тануманд, қавиҳайкал, бо тану туш.

ҲАЙКАЛӢ هیکلی *мансуб ба* **ҳайкал**; тануманд.

ҲАЙКАЛСОЗ هیکل ساز пайкарасоз.

ҲАЙКАЛСОЗӢ هیکلسازی пайкарасозӣ, пайкартарошӣ, муҷассамасозӣ.

ҲАЙКАЛТАРОШ هیکلتراش устое, ки аз санг ҳайкал метарошад, пайкартарош.

ҲАЙКАЛТАРОШӢ هیکلتراشی ҳайкалсозӣ аз санг, гаҷ *ва г.;* пайкартарошӣ.

ҲАЙРАТ *а.* حیرت ҷи кор кардани худро надониста мондан, таҳайюр, ҳайронӣ; **дар ҳайрат афтодан** чизе нафаҳмида, ҳайрон шуда истодан; **ба ҳайрат андохтан** дар тааҷҷуб монондан.

ҲАЙРАТАНГЕЗ حیرتانگیز ҳайратовар, ҳайронкунанда, аҷиб.

ҲАЙРАТАФЗО حیرت افزا *ниг.* **ҳайратангез**.

ҲАЙРАТБАХШ حیرت بخش *ниг.* **ҳайратовар**.

ҲАЙРАТГАҲ حیرتگه *ниг.* **ҳайратгоҳ**.

ҲАЙРАТГОҲ حیرتگاه *кит.* ҷои тааҷҷуб, макони таҳайюр.

ҲАЙРАТЗАДА حیرتزده ҳайрон, мутаҳаййир, сахт ба ҳайратафтода.

ҲАЙРАТКАДА حیرتکده *кит.* ҷои таҳайюр, ҳайратгоҳ.

ҲАЙРАТНИГОР حیرت نگار *кит.* он ки нақшу сурати ҳайратбахш мекашад; **хомаи ҳайратнигор** қаламе, ки осори мӯъҷизакорона эҷод мекунад.

ҲАЙРАТОВАР حیرتآور ба тааҷҷуб андозанда, аҷиб.

ҲАЙРАТФИЗО حیرتفزا сахт ҳайронкунанда, боиси тааҷҷуби зиёд.

ҲАЙРОН *а.* حیران мутаҳаййир, ба ҳайрат афтода; ҳайрон мондан (шудан) ҷӣ кор кардани худро надониста мондан.

ҲАЙРОНӢ حیرانی дар ҳайрат будан, ҳайратзадагӣ.

ҲАЙС *а.* حیث :**аз ҳайси**... аз ҷиҳати..., аз нуқтаи назари...; **ба ҳайси** ...; ба сифати ...

ҲАЙСИЯТ *а.* حیثیت шоистагӣ, эътибор, нуфуз; қудрату тавоноии маънавӣ.

ҲАЙТАЛ//ҲАЙТОЛ هیطل//هیطال қабилаҳои кӯчии эронӣ, ки дар асрҳои V Осиёи Миёнаро ишғол карданд, яке аз қабилаҳои эфталитҳо.

ҲАЙФ *а.* حیف афсӯс, дареғ, таассуф; **ҳайф шудан** беҳуда нобуд шудан; **ҳайфи ту** дар мавриди маломат ва мазаммат гӯянд; навъи ҷазо.

ҲАЙФО حیفا афсӯс.

ҲАЙҲОТ هیهات калимае, ки дар мавриди тааҷҷуб ва афсӯс гӯянд; дареғ, афсӯс.

ҲАК(К) *а.* حک *кит.* тарошидан, (харошида) нест кардан (*мас., хатро аз болои санг*), соидан, сутурдан.

ҲАКАМ *а.* حکم касе (ҳайате), ки барои ҳукм баровардан дар бораи низое интихоб карда мешавад, довар.

ҲАКАМИЯТ *а.* حکمیت ҳакамӣ, доварӣ, қазоват.

ҲАКИМ *а.* حکیم 1. донандаи илмҳои ҳикмат, донишманд. 2. табиб, пизишк.

ҲАКИМОНА حکیمانه аз рӯи ҳикмат; донишмандона: **сухани ҳакимона.**

ҲАККОК *а.* حکاک нигинтарош, он ки навишта (ё нақше)-ро ба рӯи филиз ё нигин меканад.

ҲАҚ(Қ) *а.* حق 1. рост, дуруст; **гапи ҳақ** гапи рост, гапи дуруст. 2. ростӣ, дурустӣ, ҳақиқат. 3. баҳра, музд, ҳисса; **ҳаққи меҳнат** музди кор; **ҳақ додан** музд додан; **дар ҳаққи...** а) дар бораи..., оид ба...; б) барои; **ба ҳаққи Худо** қасам; **ҳаққ асту рост** *ибораест, ки вақти атса задани касе гӯянд*; **ҳаққи намак** миннатдорӣ дар муқобили некии касе.

ҲАҚБИН حق‌بین бовиҷдон, бошараф, одил, адолатнок.

ҲАҚВАР حق ور *ниг.* **ҳақдор**.

ҲАҚГУЗОР حق‌گذار 1. он ки қадру арзиш ва некии дигаронро медонад ва сипосгузори онон аст. 2. *ниг.* **ҳақшинос**.

ҲАҚГУЗОРӢ حق‌گذاری 1. қадрдонӣ; шукргузорӣ. 2. *ниг.* **ҳақшиносӣ**.

ҲАҚГӮ(Й) حق‌گو(ی) он ки ҳаққи гапро мегӯяд, ҳақиқатгӯй, ростгӯй.

ҲАҚГӮӢ حق‌گویی гуфтани ҳақиқат, ростгӯӣ.

ҲАҚДЕҲ حق‌ده ҳақдиҳанда, боздиҳандаи музд; *маҷ.* довари ҳақиқат, ростӣ.

ҲАҚДИҲӢ حق‌دهی пардохтани ҳақ, боздиҳандагии музд, додани ҳаққулхизмат.

ҲАҚДОР حق دار 1. он ки ҳақ ба ҷониби ӯст. 2. он ки ба коре ҳуқуқ дорад. 3. сазовор.

ҲАҚДӮСТ حق دوست *ниг.* **ҳақиқатдӯст**.

ҲАҚИҚ *а.* حقیق *кит.* лоиқ, сазовор, шоиста, муносиб.

ҲАҚИҚАТ *а.* حقیقت 1. ростӣ, дурустӣ. 2. асли ҳар чиз, моҳият. 3. воқеият; **ҳақиқати таърихӣ** он чи дар таърих рӯй додааст; **дар ҳақиқат** аз рӯи ростӣ ва дурустӣ.

ҲАҚИҚАТАН حقیقتاً дар ҳақиқат, дар воқеъ.

ҲАҚИҚАТБИН حقیقت بین он ки ба ҳама чиз аз назари ҳақиқат менигарад, воқеъбин.

ҲАҚИҚАТГӮӢ حقیقت‌گویی ростқавлӣ, ростгӯӣ.

ҲАҚИҚАТГӮЙ حقیقت‌گوی он ки сухани рост мегӯяд, ҳақгӯй.

ҲАҚИҚАТДӮСТ حقیقت‌دوست ҳақдӯст, ростидӯст, адолатдӯст, ҷонибдори ҳақиқату адолат.

ҲАҚИҚАТДӮСТӢ حقیقت‌دوستی ҳақдӯстӣ, ростидӯстӣ, адолатдӯстӣ, ҷонибдори ҳақиқату ростӣ.

ҲАҚИҚАТНАЗАР حقیقت‌نظر он ки фикру мулоҳизаҳои дуруст дорад, дурустфикр.

ҲАҚИҚАТНИГОР حقیقت نگار он ки рост ва дурустии воқеаро тасвир мекунад.

ҲАҚИҚАТПАРДОЗ حقیقت‌پرداز он ки ҳақиқатро мегӯяд, ростгӯй.

ҲАҚИҚАТҶӮӢ حقیقت جویی аз пайи барқарор намудани ҳақиқату адолат будан.

ҲАҚИҚАТҶӮЙ حقیقت‌جوی он ки аз пайи барқарор намудани ҳақиқату адолат аст, хоҳанда ва ҷӯяндаи ҳақиқат.

ҲАҚИҚАТШИНОС حقیقت‌شناس он ки аз ҳақиқат огоҳ аст, шиносандаи ҳақиқат; одил: **ҳақиқатшиноси боинсоф**.

ҲАҚИҚАТШИНОСӢ حقیقت‌شناسی донистани ҳақиқат; одилӣ, боинсофӣ.

ҲАҚИҚӢ حقیقی аслӣ, воқеӣ.

ҲАҚИР *а.* حقیر 1. залил, хор, забун, паст; назарногир: **одами ҳақир**. 2. дар мавриди худро камтар шуморидан нисбат ба худ гуфта мешавад; *муқ.* **банда, камина**.

ҲАҚИРӢ حقیری хорӣ, пастӣ, забунӣ.

ҲАҚИРОНА حقیرانه назарногир, камқадр; **кулбаи ҳақирона**.

ҲАҚҚ *а.* حق *ниг.* **ҳақ**.

ҲАҚҚАН *а.* حقاً боростӣ ва дурустӣ.

ҲАҚҚИМАРДУМХӮР حق‌مردم‌خور он ки мол, музди кори касони дигарро аз худ мекунад.

ҲАҚҚО حقا ба ростӣ, ба дурустӣ.

ҲАҚҚОБА حق آبه музд ба баҳои об; ҳиссае аз об, ки ба касе ё ба ҷое мерасад.

ҲАҚҚОНИЯТ حقّانیت ҳақ будан, дурустию ростӣ.

ҲАҚҚОНӢ حقانی аз рӯи ҳақ, рост, дуруст.

ҲАҚҚУЗЗАҲМАТ *а.* حق الزحمت музд, подоши меҳнат, кор (*бештар дар мардикорӣ*).

ҲАҚҚУЛАМАЛ *а.* حق‌العمل ширинкома, даллолона, ҳаққи даллолӣ.

ҲАҚҚУЛҚАДАМ *а.* حق‌القدم *кит.* поймузд, музди пой, ки ба табиб ё қосид медоданд.

ҲАҚҚУЛҚАЛАМ *а.* حق‌القلم ҳаққи қалам, музди асари чопшуда.

ҲАҚҚУЛЛОҲ *а.* حق الله *таър.* ҳиссае, ки имоми деҳа дар сари хирман аз ҳосили деҳқон мегирифт.

ҲАҚҚУЛУБУР *а. кит.* حق العبور 1. хироҷ, боҷ, ки барои гузаштани одамон ё гузаронидани мол аз як мамлакат ба мамлакати дигар пардохта мешавад. 2. ҳуқуқ доштан барои аз як марз ба марзи дигар гузаштан.

ҲАҚҚУССАҲМ *а.* حق‌السهم ҳаққи саҳм, фоидаи саҳмдорон, ки мувофиқи сармояи худ аз ширкат мегиранд.

ҲАҚНАШИНОС حق‌نشناس *ниг.* **ҳақношинос**.

ҲАҚНАВОЗ حق‌نواز он ки ҳақро мӯҳтарам мешуморад.

ҲАҚНОГУЗОР حق‌ناگذار *ниг.* **ҳақношинос**.

ҲАҚНОШИНОС حق‌ناشناس носипос, ношукр, кӯрнамак.

ҲАҚНОШИНОСӢ حق‌ناشناسی ношукрӣ, кӯрнамакӣ, носипосӣ.

ҲАҚОИҚ *а.* حقایق *ҷ.* **ҳақиқат**.

ҲАҚОИҚПАЗИР *а.* حقایق‌پذیر *ниг.* **ҳақиқатшинос**.

ҲАҚОИҚШИНОС حقایق شناس *ниг.* **ҳақиқатшинос**.

ҲАҚОИҚШУНАВ حقایق‌شنو он ки ба суханони рост гӯш медиҳад.

ҲАҚОРАТ *а.* حقارت дашном, таҳқир; **ҳақорат додан (кардан)** дашном додан.

ҲАҚОРАТОМЕЗ حقارت‌آمیز таҳқиркунанда; **ҷавоби ҳақоратомез**.

ҲАҚПАРАСТ حق پرست 1. тарафдори ҳақиқату адолат, пуштибони ҳақиқат ва адолат. 2. диндор, тақводор, порсо.

ҲАҚПАРАСТӢ حق‌پرستی 1. тарафдорӣ, пуштибонии ҳақиқату адолат кардан. 2. диндорӣ, тақводорӣ, порсоӣ.

ҲАҚРАВӢ حق‌روی росткорӣ, дурусткорӣ, адлу инсоф.

ҲАҚТАЛАБ حق‌طلب он ки музди кор, ҳаққи худро талаб мекунад.

ҲАҚҶӮ حق جو ҷӯяндаи ҳақиқат.

ҲАҚШИНОС حق شناس он ки ба қадри некии касе мерасад, вафодор, сипосгузор.

ҲАҚШИНОСӢ حق شناسی ба қадри некии касе расидан, вафодорӣ, сипосгузорӣ.

ҲАЛ(Л) I *а.* حل кушодан, кушода шудан; бартараф кардан, файсал; **ҳалли масъала** файсал ёфтани масъала.

ҲАЛ(Л) II *а.* حل об шудани чизе дар дохили чизе (*мас., намак ё доруи хока дар об, хӯрок дар меъда*).

ҲАЛ(Л) III *а.* حل хокаи зар (нуқра), ки бо он чизҳоро зарандуд мекунанд ё бо моеи он менависанд; **ҳалл давондан** бо зар (нуқра) андудан болои чизеро.

ҲАЛАКИШ هلکیش :**ҳалакиш додан** *гуфт.* 1. киш-киш кардани саг сари касе ё чизе. 2. *маҷ.* касеро тез карда ба касе барангехтан,

ҲАЛАПАНД هلپند *кит.* коҳил, танбал, бебанду бар.

ҲАЛВО *а.* حلوا хӯрдании ширине, ки аз орд равған ва шира тайёр мекунанд, ширинӣ.

ҲАЛВОГАР حلوا گر *ниг.* **ҳалвопаз**.

ҲАЛВОГАРӢ حلوا گری *ниг.* **ҳалвопазӣ**.

ҲАЛВОГАРХОНА حلواگرخانه коргоҳи ҳалвогар.

ҲАЛВОӢ حلوا یی дастовезе аз ширинӣ ва нон, ки ба тӯҳфа мебаранд.

ҲАЛВОМАҒЗӢ حلوا مغزی ҳалвое, ки аз мағзи бодом, писта *ва м. ин* омода мешавад.

ҲАЛВОПАЗ حلواپز он ки ҳалво мепазад.

ҲАЛВОПАЗӢ حلواپزی ҳалво пухтан, касби ҳалвопаз.

ҲАЛВОТАРОШ حلواتراش корде, ки дар мавриди тайёр кардани ҳалво истифода мешавад.

ҲАЛВОФУРӮШ حلوافروش фурӯшандаи ҳалво.

ҲАЛВОФУРӮШӢ حلوافروشی фурӯхтани ҳалво; ҷои фурӯши ҳалво.

ҲАЛИЛ *а.* هليل *гуфт.* хуб пухташуда, дампаз (*оид ба* гӯшт).

ҲАЛИЛА I *а.* حليله зан, завҷа, зани қонунӣ.

ҲАЛИЛА II *а.* هليله *бот.* як навъ растании талхмаззае, ки аз он барои рафъи касалиҳои меъда дору тайёр мекунанд.

ҲАЛИЛОБ(А) هليلآب//هليلآبه *хӯр.* як навъ таоме, ки аз обу орд бо иловаи андаке равған ҷиҳати нигоҳдошти қуввату дармон ба маризон медиҳанд.

ҲАЛИМ I *а.* حليم одами нармдил, хушхулқ.

ҲАЛИМ II *а.* حليم оше, ки аз гандуми пӯстканда ва гӯшт мепазанд, ярма.

ҲАЛИМӢ حليمی нармдилӣ, хушхулқӣ.

ҲАЛИМОНА حليمانه хушҳолона, мулоимона; бурдборона, таҳаммулкорона.

ҲАЛИСА//ҲАРИСА هليسه//هريسه хӯрокест, ки аз ярмаи гандум ва гӯшти пухта тайёр мешавад.

ҲАЛКУНАНДА حل کننده асосӣ, муҳим, қатъӣ.

ҲАЛҚ *а.* حلق гулӯ; **ҳалқ тар кардан** об хӯрдан.

ҲАЛҚА *а.* حلقه 1. ҳар чизи давра ва доирашакл, ки дарунаш холӣ бошад: **ҳалқаи дар.** 2. давра, доира; **ҳалқаи иҳота** доираи муҳосира. 3. гӯшвора. 4. печутоби мӯй; **ҳалқа-ҳалқа** доира-доира, гирд-гирд, гиреҳ-гиреҳ.

ҲАЛҚАБАНДӢ حلقه‌بندی ҳалқа андохтан, гиреҳбандӣ; ҳалқа задан (*ба панҷаи паранда ва моҳиҳо*).

ҲАЛҚАБАГӮШ حلقه‌بگوش мутеъ, фармонбардор; **ғуломи ҳалқабагӯш.**

ҲАЛҚАБАРГӮШ حلقه برگوش *ниг.* **ҳалқабагӯш.**

ҲАЛҚАВӢ حلقوی 1. ҳалқагӣ, пархунӣ. 2. доирашакл, мудаввар; **роҳи ҳалқавӣ** роҳи давродавр.

ҲАЛҚАВОР حلقه‌وار доирашакл, ҳалқазада, гиреҳмонанд.

ҲАЛҚАГӢ حلقگی *ниг.* **ҳалқавӣ.**

ҲАЛҚАДАВАК حلقه‌دوک ҳалқаи нӯги арғамчин, ки вақти аз он ҳалқа гузаронида кашидан арғамчин тез мегузарад.

ҲАЛҚАДАВОНАК حلقه‌دوانک *ниг.* **ҳалқадавак.**

ҲАЛҚАДОР حلقه دار ҳалқанок, ҳалқа-ҳалқа, аз ҳалқаҳо иборат.

ҲАЛҚАМОНАНД حلقه مانند *ниг.* **ҳалқавор.**

ҲАЛҚАНОК حلقه ناک *ниг.* **ҳалқадор.**

ҲАЛҚАПЕЧ حلقه‌پيچ :**ҳалқапеч кардан** иҳота кардан, давродаври чизеро печонда гирифтан.

ҲАЛҚАПУШТ حلقه‌پشت *кит.* 1. пуштхамида. 2. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор, банда.

ҲАЛҚАШАКЛ حلقه شکل *ниг.* **ҳалқамонанд.**

ҲАЛҚБИН حلق بين *тиб.* асбоби муоинаи гулӯ.

ҲАЛҚӢ حلقی *мансуб ба* **ҳалқ**; **овози ҳалқӣ** *збш.* овозҳое, ки дар ҳалқ ҳосил мешаванд (чун овози "ҳ").

ҲАЛҚУМ حلقوم ҳалқ, гулӯ.

ҲАЛҚУМӢ حلقومی *ниг.* **ҳалқӣ.**

ҲАЛЛ *а.* حل *ниг.* **ҳал** 1, 2.

ҲАЛЛОЛ *а.* حلال кушояндаи гиреҳ, осонкунандаи коре; **ҳаллоли мушкилот** гиреҳкушои мушкилиҳо.

ҲАЛЛОС هلاس ҳаллос задан, ҷаҳидан, ҷаҳида гузаштан аз болои чизе.

ҲАЛОҲИН هلاهين *кит.* ҳон, огоҳ бош.

ҲАЛЛОҶ حلاج касе, ки пахтаро аз пунбадона ҷудо мекунад

ҲАЛЛОҶИХОНА حلاجی‌خانه хонаи махсус, ки дар он дастгоҳи ҳаллоҷӣ кор мекунад.

ҲАЛЛОҶӢ حلاجی чархи дастӣ барои ҷудо кардани пунба аз пунбадона; **аз ҳаллоҷӣ гузаронидан** *маҷ.* касеро ҳаматарафа таҳқиқу тафтиш кардан.

ҲАЛОВАТ *а.* حلاوت ширинӣ, лаззат; хузуру ҳаловат, роҳату лаззат; **ҳаловат бурдан** лаззат бурдан аз чизе.

ҲАЛОВАТБАХШ حلاوت بخش лаззатбахш.

ҲАЛОК *а.* هلاک 1. нест шудан, нобуд шудан,

мурдан дар натиҷаи ягон ҳодисаи баду ногувор. 2. *гуфт.* монда шудан; **ҳалок кардан** а) нобуд кардан, талаф намудан; б) монда кардан касеро бо коре; **ҳалок шудан** а) нобуд шудан, мурдан; б) монда шудан.

ҲАЛОКАТ *а.* هلاکت нобуд шудан, талаф шудан, марг (*дар натиҷаи ягон фалокат*).

ҲАЛОКӢ هلاکی мондагӣ, касолат.

ҲАЛОКАТАНГЕЗ هلاکت‌انگیز несткунанда; марговар; **хатари ҳалокатангез**.

ҲАЛОКАТОВАР هلاکت‌آور нобудкунанда, несткунанда, ҳалокгардонанда.

ҲАЛОЛ *а.* حلال 1. раво, ҷоиз, иҷозатдода; *муқоб.* **ҳаром**. 2. чизе, ки пок ва хӯрданаш раво бошад; **одами ҳалол** одами пок, ростгӯй ва дурусткор; **нони ҳалол** а) нони бо меҳнат бадастомада; б) *маҷ.* нони чӯпонӣ.

ҲАЛОЛА *а.* حلاله ба марди дигар никоҳ кардан зани сеталоқшуда, ки пас аз ҳамхобагӣ ва дубора талоқ гирифтан никоҳи ӯ ба завҷи аввалаш раво мешавад.

ҲАЛОЛЗОДА حلال‌زاده 1. фарзанде, ки аз падару модари қонунӣ зоида шудааст. 2. *маҷ.* одами пок, ростқавл, амин.

ҲАЛОЛКОР حلال کار дурусткор, бовиҷдон.

ҲАЛОЛКОРӢ حلال‌کاری дурусткорӣ, бовиҷдонӣ.

ҲАЛОЛКОРОНА حلال‌کارانه дурусткорона, бовиҷдонона.

ҲАЛОЛӢ حلالی ҳалол будан аз нуқтаи назари шариат ва қонун, қонунӣ будан; **ба ҳалолӣ** мувофиқи шариат ва қонун; **ҳалолӣ кардан** маросиме, ки барои аз нав ба никоҳ даровардани зани талоқшуда сурат мегирад.

ҲАЛОЛНАМАКӢ حلال‌نمکی миннатдорӣ, сипосгузорӣ дар бадали некӣ.

ҲАЛОҲИЛ *а.* هلاهل заҳри кушанда.

ҲАЛПАЗИР حل پذیر *ниг.* **ҳалшаванда** 1.

ҲАЛТАЛАБ حل‌طلب он чи бояд ҳал ва файсал ёбад: **масъалаи ҳалталаб**.

ҲАЛФО *а.* حلفا *кит.* гиёҳе, ки аз он бурё (ҳасир) мебофанд.

ҲАЛҲАЛА هلهله *кит.* фарёди шодӣ, ғалоғула ва ғавғои шодиомез, ғавғои бо шӯру шавқ ва шодӣ.

ҲАМ هم 1. *пайвандак* дигар, ҳамдигар, боз, низ; **аз паҳлӯи ҳам; аз ин ҷо ҳам мегузарем; ҳам... ва ҳам** низ... ва низ; **ҳам инаш ва ҳам онашро мебарем**. 2. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* дар як кор ё чиз шарик будани ду кас ё ду чиз: **ҳамзабон, ҳамкор, ҳамнишин; ба (бо) ҳам** бо якдигар, дар як ҷо, ҳамроҳ.

ҲАМ(М) *а.* هم *кҳн.* 1. андӯҳ, ғусса, ғам. 2. обшаванда, маҳлулшаванда. 3. бартарафсозӣ, дурсозӣ.

ҲАМА همه *ҷонишини муайянӣ* тамомӣ, ҷумлаи; **ҳама шаб** тамоми шаб; **ҳама одамонро** ҷумлаи одамонро; **ҳамаи мардум ва ашёро**.

ҲАМАБИН I همه‌بین чашме, ки доираи биниш васеъ аст *сифати чашм*.

ҲАМАБИН II همه بین каси доираи биниш васеъ, васеъбин.

ҲАМАБОБ همه باب боби ҳама, маъқули ҳама.

ҲАМАВЛОД هم اولاد *мансуб ба* **авлод** (насл); ба як авлод (насл) тааллуқдошта.

ҲАМАВЛОДӢ هم اولادی мутааллиқ ба як авлод (насл) будан.

ҲАМАГӢ همگی ҳама, тамомӣ.

ҲАМАГОН همگان ҳама, умум; **моли ҳамагон.**

ҲАМАГОНӢ همگانی мутааллиқ ба ҳама, умумӣ, саросарӣ.

ҲАМАГУНА همه‌گونه ҳар хел, ҳарранг, гуногун.

ҲАМАДОН همه دان доно.

ҲАМАКНУН هم‌اکنون ҳоло, акнун, дар ҳоли ҳозир.

ҲАМАКОРА همه‌کاره он ки ҳама кор аз дасташ меояд; он ки ба ҳама кор мечаспад (*сифати манфӣ*).

ҲАМАҚИДА هم عقیده ду нафари дорои як маслаку як ақида, ҳамфикр.

ҲАМАНДЕШ هم اندیش ҳамфикр, ҳамақида.

ҲАМАНДЕШӢ هم اندیشی ҳамфикрӣ, ҳамақидагӣ.

ҲАМАПУРСӢ همه پرسی назархоҳии умумӣ, референдум.

ҲАМАЛ *а.* حمل 1. барра, бачаи гӯсфанд. 2. моҳи аввали солшумории шамсӣ (22 март-22 апрел).

ҲАМАМОҲА همه ماهه ҳармоҳа, ҳар моҳ.

ҲАМАНДОЗА هم اندازه 1. аз рӯи андоза баробар. 2. аз рӯи шакл якхела. 3. мувофиқ, муносиб, мутаносиб.

ҲАМАНДОМ هم اندام ҳамафт, одаме, ки ба каси дигар бисёр монанд бошад.

ҲАМАРЗ I هم ارز арзиши якхела доштан, ҳамарзиш.

ҲАМАРЗ II همعرض фароҳӣ ва васеии якхела дошта.

ҲАМАРЗИШ هم ارزش арзиши ягона дошта, баробараҳамият, баробарқимат.

ҲАМАРЗИШӢ همارزشی арзиши якхела доштан, баробараҳамиятӣ, баробарқиматӣ.

ҲАМАРЗӢ هم ارزی *ниг.* **ҳамарзишӣ**.

ҲАМАРӮЗА همه روزه ҳаррӯза.

ҲАМАСОЛА همه ساله ҳарсола, солона.

ҲАМАСР هم عصر муосир, ҳамзамон.

ҲАМАТАН همه تن *кит.* аз сар то по, тамоман, комилан.

ҲАМАТАРАФА همه طرفه 1. аз ҳар тараф; **ҳаматарафа фикр кардан** ҳама ҷониби корро мулоҳиза кардан. 2. ҳамаро дарбаргиранда, ҷомеъ; **дар ин кор дониши ҳаматарафа лозим аст**.

ҲАМАФАҲМ همه فهم 1. донанда ва фаҳмандаи ҳама чиз. 2. барои ҳама фаҳмо, оммафаҳм; **забони содаи ҳамафаҳм, калима ва ибораҳои ҳамафаҳм.**

ҲАМАҶОГАРД همه جا گرد ҳарҷогард.

ҲАМАҶОНИБА همه جانبه *ниг.* **ҳаматарафа**.

ҲАМАҶОЯ همهجایه 1. ҳарҷоӣ, умумӣ. 2. ҳамаҷо, дар ҳама ҷо, дар ҳар макон.

ҲАМБАЗМ هم بزم ҳамтабақ.

ҲАМБАНД همبند дар як банд буда, бандиёне, ки дар як зиндон ва бандихона будаанд.

ҲАМБАНДӢ همبندی *мансуб ба* **ҳамбанд**; ҳамбанд будан.

ҲАМБАР همبر баробар, қарин; монанд, назир.

ҲАМБАРӢ همبری баробарӣ, қаринӣ; монандӣ, ҳамназир; баробарӣ аз рӯи фароҳӣ, васеӣ.

ҲАМБАСТА هم بسته дорои як таркиб; вобаста бо ҳам; алоқаманд.

ҲАМБАСТАГӢ هم بستگی алоқа, робита.

ҲАМБАТН همبطن ҳамшикам, модаряк, таваллудшуда аз як модар.

ҲАМБИСТАР هم بستر зан нисбат ба шавҳар ва шавҳар нисбат ба зан.

ҲАМБОЗ هم باز ҳамто, ҳариф.

ҲАМБОЗӢ همبازی бо якдигар дар ҳоли бозӣ будан, ҳарифӣ.

ҲАМБОЛИН هم بالين *ниг.* **ҳамбистар**.

ҲАМБОЛӢ همبالی ҳампарвозӣ, ҳамроҳӣ дар паридан.

ҲАМБОЛО هم بالا *ниг.* **ҳамқад**.

ҲАМБОЛОӢ همبالایی ҳамқадӣ, қаду қомати якхела доштан.

ҲАМВАЗН هم وزن ду чизи аз ҷиҳати вазн бо ҳам баробар.

ҲАМВАТАН هم وطن нисбати ду нафари дар як маҳал зоидашуда ба ҳамдигар.

ҲАМВАТАНӢ هم وطنی аз як ватан будан.

ҲАМВИЛОЯТ هم ولایت *ниг.* **ҳамватан**.

ҲАМВИСОҚ هموثاق *кит.* 1. ҳамхона, ҳамманзил. 2. ҳамбистар, ҳамхоба; мард, ҳамсар, зан. 3. ҳамсоя, ҳамҳуҷра.

ҲАМВОР هموار 1. мусаттаҳ, тахт; **ҳамвор кардан** тахт ва мусаттаҳ кардан. 2. ба як қарор, мавзун; **ҳамвор ҳаракат кардан**.

ҲАМВОРА همواره ҳамеша, пайваста, пай дар пай, доим.

ҲАМВОРГАРД هموارگرد он ки ё он чи ором ҳаракат мекунад; муназзам, мавзун раванда.

ҲАМВОРӢ همواری мусаттаҳӣ; замини тахти текис.

ҲАМВОРКӮҲ هموارکوه паҳнкӯҳ, пуштакӯҳ.

ҲАМВОРСОЗӢ همواری‌سازی тахт кардан, баробар кардан.

ҲАМГАВҲАР هم گوهر ҳамзод, ҳамавлод, аз як дудмон, дорои як оин; ҳамасл, ҳамзот, ҳамнажод.

ҲАМГАП همگپ мусоҳиб, ҳамсуҳбат; **ҳамгап шудан** (*бо касе*) бо касе суҳат кардан, бо касе шинос шудан.

ҲАМГАР همگر бофанда, руфугар, пинадуз.

ҲАМГАРДАН همگردن *кит.* ҳамкор, шарик.

ҲАМГАРӢ همگری бофандагӣ, руфугарӣ, пинадузӣ.

ҲАМГИНОН همگینان ҳама, ҳамагӣ; ҳамҷинсон, ҳамкорон.

ҲАМГИР همگیر бо ҳам вохуранда, бо ҳам дучоршаванда.

ҲАМГИРО همگیرا дарбаргирандаи якчанд соҳа, фарогирандаи чанд самту мазмун; **таълими ҳамгиро** таълим бо фарогирии ду ва бештар фан.

ҲАМГИРОӢ همگیرایی якҷоя кардан, бо ҳам омадан; **ҳамгироии иқтисодӣ**.

ҲАМГУЗАР هم گذر нисбати ду нафари дар як гузар зиндагикунанда ба ҳамдигар, ҳаммаҳалла.

ҲАМГУН(А) همگون//همگونه *ниг.* **ҳамранг**.

ҲАМГУНӢ همگونی *ниг.* **ҳамрангӣ**.

ҲАМГУНСОЗӢ همگون سازی якхелакунӣ, ба як шакл даровардан, як хел кардан.

ҲАМГУРУҲ هم گروه 1. мутааллиқ ба як гуруҳ. 2. ҳамроҳ, якҷоя. 3. муттафиқона.

ҲАМГУРУҲА همگروهه *ниг.* **ҳамгуруҳ**.

ҲАМГУША هم گوشه 1. ҳамсоя. 2. баробар, ягона, ҳамҷинс.

ҲАМГУШТ همگوشت рафиқ, шарик, пуштибони ҳамдигар; пайваст, муттаҳид.

ҲАМД *а.* حمد ситудан, ситоиш, сипос; **ҳамду сано** ситоиши бисёр.

ҲАМДАВРА هم دوره *ниг.* **ҳамаср**.

ҲАМДАМ همدم ҳамнафас, дусти бисёр наздик, ҳамнишин.

ҲАМДАМӢ همدمی ҳамнафасӣ, дустии бисёр наздик доштан, ҳамнишинӣ.

ҲАМДАРД همدرد он ки шарики ғаму дарди дигарӣ бошад, ду нафаре, ки ба як дард ё кулфат дучоранд.

ҲАМДАРДӢ همدردی ба ғаму дарди касе шарик будан; **ҳамдардӣ изҳор кардан** ба сабаби руй додани мусибате касеро дилбардорӣ кардан.

ҲАМДАРДОНА همدردانه хайрхоҳона, бошафқатона, дилсузона.

ҲАМДАРС هم‌درس нисбати ду нафаре, ки дар як ҷо дарс мехонанд ё хондаанд, шарикдарс.

ҲАМДАРСӢ هم‌درسی ҳамдарс будан, ҳамсинфӣ.

ҲАМДАСТ هم دست шарик ва ҳамроҳ дар коре; ду нафаре, ки кореро якҷоя ба ҷо меоранд; **ҳамдаст шудан** *(бо касе)* рафиқ, ҳамкор шудан бо касе.

ҲАМДАСТӢ هم‌دستی мадад ва ёрӣ ба ҳамдигар дар иҷрои коре, ҳамкорӣ.

ҲАМДАСТОН هم دستان *ниг.* **ҳамдостон**.

ҲАМДЕҲА هم دهه ду нафари сокини як деҳа, ҳамқишлоқ.

ҲАМДИГАР همدیگر яке бо дигаре, якдигар; **бо ҳамдигар** яке бо дигаре.

ҲАМДИГАРӢ همدیگری бо ҳамдигар будан, муносибати ҳамдигарӣ.

ҲАМДИГАРФАҲМӢ همدیگرفهمی бо ҳамдигар муросо кардан, ҳамдигарфаҳм будан.

ҲАМДИЁР هم دیار *ниг.* **ҳамватан**.

ҲАМДИЛ همدل дорои як маслак ва маром; муттафиқ.

ҲАМДИЛӢ همدلی якдилӣ, дар фикру ақида бо ҳам шарик ва муттафиқ будан.

ҲАМДИН هم‌دین пайрави як дин, онҳое, ки ба як дин эътиқод доранд.

ҲАМДОМОН همدامان яке аз онҳое, ки ду хоҳарро ба занӣ гирифтаанд, боҷа.

ҲАМДОСТОН هم‌داستان *кит.* ҳамкор, ҳамақида, шарик, улфат.

ҲАМДОСТОНӢ همداستانی *кит.* ҳамкорӣ, ҳамақидагӣ, шарикӣ, улфатӣ.

ҲАМДУНА *а.* حمدونه маймун, бӯзина.

ҲАМДУРУД هم درود ду ё якчанд кас, ки ба ҳамдигар ҳамсалом ҳастанд 2. *маҷ.* ду ё якчанд каси бо ҳам ошно.

ҲАМДӮКОН هم دوکان 1. он ки бо дигаре дар як дӯкон кор мекунад. 2. *маҷ.* ҳамнишин, қарин, дӯсти наздик.

ҲАМДӮШ همدوش 1. ду нафари ба қаду баст бо ҳам баробар. 2. баробар, шарик, ҳамкор.

ҲАМДӮШӢ همدوشی баробарӣ, шарикӣ, ҳамкорӣ.

ҲАМЕ همی *кит. пешванд ва пасванди феълие, ки бо феълҳо омада* давомнокии амалро ифода мекунад.

ҲАМЕДУН همیدون *кит.* 1. инчунин, ҳамчунин. 2. акнун, ҳоло, дарҳол.

ҲАМЕЛ *а.* حمیل чизҳои ба ришта кашидашуда.

ҲАМЕША همیشه доимо, ҳамавақт, ҳамвора.

ҲАМЕШАБАҲОР همیشه‌بهار 1. гулест зардранги кӯтоҳпоя. 2. *маҷ.* доим шукуфон, сабзу хуррам: **диёри ҳамешабаҳор**.

ҲАМЕШАГӢ همیشگی доимӣ; одати ҳамешагӣ, ба таври доимӣ.

ҲАМЕШАСАБЗ همیشه‌سبز ҳамешабаҳор: **рустаниҳои ҳамешасабз**.

ҲАМЕШАҲОЗИР همیشه‌حاضر ҳамеша омода, ҳамеша ҳузурдошта.

ҲАМЁН همیان 1. халтачае, ки ба он пул андохта ба миёнбанд мебастанд, пулхалта. 2. асбоби чандвароқаи кисагӣ, ки дар он пул, муаррифинома (визитка) ва дигар коғазҳои тунукро нигоҳ медоранд. 3. камарбанд, эзорбанд.

ҲАМЁРӢ همیاری ҳамдигарфаҳмӣ, ёрии (дастгирии) ҳамдигарӣ, муовинат; **Шӯрои ҳамёрии иқтисодӣ**.

ҲАМЗА I همزه яке аз аломатҳои хати арабӣ, ки сактаро ифода мекунад ва ба шакли нишон дода мешавад.

ҲАМЗА II *а.* حمزه 1. *кит.* тартезак, як навъ алафи тундмазаи хӯрданӣ. 2. номи амаки Муҳаммади пайғамбар (с), ки яке аз нахустин муҷоҳидон буд.

ҲАМЗАБОН هم زبان 1. касоне ки дар як забон гап мезананд. 2. ба як забон, забон як карда; муттафиқ.

ҲАМЗАБОНӢ هم زبانی 1. умумӣ, забони ягона доштан. 2. *маҷ.* муттафиқӣ, ягонагӣ.

ҲАМЗАМОН همزمان зиндагикунанда дар як замон, муосир.

ҲАМЗИСТӢ همزیستی дар як замон ва дар як ҷо зистан бо ҳам; **ҳамзистии мусолиматомез** бо ҳам дар як ҷо, бо сулҳу мусоламат зиндагӣ кардан.

ҲАМЗОД همزاد 1. ҳамсин, ҳамсол. 2. ду бачаи аз як батн зоидашуда.

ҲАМЗОНУ همزانو 1. ҳамнишин. 2. *маҷ.* ҳамсӯҳбат.

ҲАМЗОТ همذات *ниг.* **ҳамгавҳар**.

ҲАМЗӮР همزور онҳое, ки зӯри неру ва қувваташон ба ҳам баробар аст, бароборқувват.

ҲАМИД *а.* حمید *кит.* писандида, хуб, нек, сутуда.

ҲАМИДА *а.* حمیده *муаннаси* **ҳамид**.

ҲАМИМ *а.* حمیم *кит.* 1. оби гарм, ба вижа оби гарми ноғувори дӯзах. 2. бисёр самимӣ, содиқ.

ҲАМИ(Й)ЯТ *а.* حمیت ғайрат, орият, нангу ор.

ҲАМИН همین *ҷонишини ишоратӣ* ишора ба чизи наздик – ин, худи ин **ҳамин ки** вақте ки, дар баробари...: **ҳамин ки дидед, чеғ занед**.

ҲАМИНРӮЗ(А) همین روزه имрӯза.

ҲАМИНҶО(Й)Ӣ همین جایی бумӣ, ватандор.

ҲАМИНШАБА همین شبه мутааллиқ ба ҳамин шаб.

ҲАМИРС هم ارث ҳаммерос.

ҲАМКАСБ هم کسب ду нафаре, ки бо касбу кори якхела машғуланд.

ҲАМКАСБӢ هم کسبی умумияти касбӣ, якхела будани навъи фаъолият.

ҲАМКЕШ همکیش *ниг.* **ҳаммазҳаб.**

ҲАМКЕШӢ همکیشی *ниг.* **ҳаммазҳабӣ.**

ҲАМКИСА همکیسه *ниг.* **ҳамкоса** 2.

ҲАМКИТФ همکتف *ниг.* **ҳамдӯш.**

ҲАМКОР همکار ду нафаре, ки як касбу пеша доранд, рафиқи корӣ, ҳамкасб.

ҲАМКОРӢ همکاری кор ва фаъолияти якҷоя; дастгирии кори якдигар.

ҲАМКОСА همکاسه 1.ҳамтабақ. 2. *маҷ.* шарик, рафиқ, дӯсти наздик.

ҲАМКУРС همکورس нисбати донишҷӯёни як курси мактаби олӣ ба ҳамдигар, ҳамҷамоа.

ҲАМҚАБИЛА همقبیله мансубони як қабила.

ҲАМҚАВМ همقوم *ниг.* **ҳамқабила.**

ҲАМҚАД همقد ду нафари дар қад бо ҳам баробар; ҳамсол.

ҲАМҚАДАМ همقدم нисбати касоне, ки роҳеро якҷоя мепаймоянд, шарики сафар, ҳамроҳ; **ҳамқадами замон.**

ҲАМҚАДАМӢ همقدمی ҳамроҳӣ, ҳамсафарӣ, ҳамсафӣ; баробарӣ.

ҲАМҚАДАҲ همقدح нисбати ду нафаре, ки дар як ҷо май ба ҳамдигар менӯшанд.

ҲАМҚАЛАМ همقلم 1.ду нафаре, ки дар навиштани як асар ё мақола ширкат варзидаанд. 2. *маҷ.* ҳамкасб, ҳампеша.

ҲАМҚАРИН همقرین бо ҳам наздик; дӯст, шарик.

ҲАМҚАТОР همقطار *ниг.* **ҳамсаф.**

ҲАМҚИРОН همقران *кит.* наздик, ҳамроҳ; ҳамсоя.

ҲАМҚИСМАТ همقسمت касоне, ки қисмат ва тақдирашон як аст.

ҲАМҚИШЛОҚ(Ӣ) همقشلاق//همقشلاقی нисбати зода ва бошандагони як қишлоқ ба якдигар.

ҲАМҚОФИЯ همقافیه шеъри дар як қофия гуфташуда.

ҲАМЛ *а.* حمل 1. аз ҷое ба ҷои дигар бурдан ё кашондани касе ё чизе: **ҳамлу нақл.** 2. *маҷ.* ҳомилагии зан; бордории дарахт.

ҲАМЛА *а.* حمله ҳуҷум, тохт; **ҳамла кардан (овардан)** ҳуҷум кардан.

ҲАМЛАГАР حمله‌گر ҳуҷумовар, ҳуҷумкунанда.

ҲАМЛАОВАР حمله‌آور ҳамлакунанда, ҳуҷумоваранда.

ҲАМЛАФЗ هملفظ *ниг.* **ҳамзабон** 1.

ҲАМЛАХТ هملخت *кит.* 1. мӯза, кафш. 2. чарми зери кафш, тагчарм.

ҲАМЛКУНАНДА حمل کننده он ки мол мекашонад, кашонандаи бор, ҳаммол.

ҲАММАЗМУН هممضمون ду асари дорои як мазмун.

ҲАММАЗҲАБ هممذهب ҳамдин, ҳамойин.

ҲАММАЗҲАБӢ هممذهبی ҳамдинӣ, ҳамойинӣ.

ҲАММАКТАБ هممکتب нисбати рафиқоне, ки дар як мактаб дарс мехонанд, рафиқи мактабӣ.

ҲАММАНЗИЛ هممنزل ду ё якчанд кас, ки бо ҳам дар ҷое истиқомат мекунанд, ҳамхона.

ҲАММАНСАБ هممنصب вазифаи якхела дошта, рутба ё мартабаи якхела дошта.

ҲАММАРЗ هممرز *ниг.* **ҳамҳудуд.**

ҲАММАРКАЗ هممرکز *риёз.* дорои мар-кази умумӣ.

ҲАММАРКАЗОНӢ هممرکزانی *тех.* умумӣ гардонидани марказ; мутамарказонӣ.

ҲАММАРТАБА هممرتبه 1. баробар аз рӯи мартаба ва вазифа. 2. баробар аз рӯи эътибор, қадру қимату манзалат.

ҲАММАРТАБАГӢ هممرتبگی 1. баробар будан аз рӯи мартаба, вазифа. 2. баробарэътиборӣ, баробарқадрӣ.

ҲАММАСЛАК هممسلک дорои як ақида ва як маром.

ҲАММАСЛАКӢ هممسلکی ҳамақидагӣ, ҳаммаромӣ.

ҲАММАХРАҶ هممخرج 1. *риёз.* касрҳое, ки махраҷи умумӣ доранд. 2. *збш.* овозҳое, ки артикулятсияи умумӣ (якхела) доранд.

ҲАММАҲАЛЛА هممحله аз як маҳалла будан, аз як ҷо будан.

ҲАММАҲАЛЛӢ هم محلی касоне, ки дар як маҳалла зиндагӣ мекунанд.

ҲАММАШРАБ هم‌مشرب 1. ҳамхислат. 2. ҳамақида.

ҲАММАЪНО هم‌معنا *збш.* дорои як маънӣ, муродиф.

ҲАММАЪНОӢ هم‌معنایی *збш.* якмаъноӣ, муродифӣ.

ҲАММЕҲАН هم میهن *ниг.* **ҳамватан.**

ҲАММЕҲАНӢ هم میهنی *ниг.* **ҳамватанӣ.**

ҲАММИЛЛАТ هم ملت ду каси мансуб ба як миллат.

ҲАММИЛЛАТӢ هم ملتی мансубият ба як миллат, аз як миллат будан.

ҲАММОЛ حمال боркаш, борбардор, борбар.

ҲАММОЛӢ حمالی борбарӣ, боркашӣ, борбардорӣ бар дӯши худ.

ҲАММОМ حمام ҷое, ки дар он шустушӯ мекунанд, гармоба.

ҲАММОМӢ حمامی соҳиби ҳаммом, ходими ҳаммом.

ҲАММОМЧӢ حمامچی *гуфт., ниг.* **ҳаммомӣ.**

ҲАММОНАНД هم‌مانند монанд, шабеҳ, мушобеҳ, ҳамонанд.

ҲАММОНАНДӢ هم مانندی монандӣ, шабеҳӣ, мушобеҳат, ҳамонандӣ.

ҲАММУАЛЛИФ هم مؤلف шарик дар таълифи асар.

ҲАММУАЛЛИФӢ هم مؤلفی шарикӣ дар таълифи асаре.

ҲАММУСОБИҚА هم مسابقه ду кас (ё ду гурӯҳ), ки бо якдигар мусобиқа доранд.

ҲАМНАБАРД هم نبرد нисбати ду нафаре ба якдигар, ки дар як ҷо меҷанганд, ҳаммайдон.

ҲАМНАВАРД هم‌نورد ҳамсаф, ҳамнабард, ҳамкор.

ҲАМНАВОЛА هم نواله *ниг.* **ҳамкоса** 1.

ҲАМНАВО هم نوا ҳамдард, ҳамфикр; ҳамовоз.

ҲАМНАВОЗ همنواز ҳамнаво, он ки дар ичрои мусиқие ё суруде бо дигарон ҳамнавоз мешавад.

ҲАМНАВОЗӢ همنوازی ҳамнавоз будан, бо ҳам иҷро кардан таронае омехтан.

ҲАМНАВЪ هم نوع *ниг.* **ҳамҷинс.**

ҲАМНАВЪӢ هم نوعی *ниг.* **ҳамҷинсӣ.**

ҲАМНАЖОД هم نژاد 1. аз як нажод. 2. ҳамқабила, ҳамтоифа.

ҲАМНАЗАР هم نظر дид ва ақидаи монанд доштан, ҳамақида, ҳамандеша.

ҲАМНАҚШ هم نقش ба ҳам монанд, шабеҳ, ҳамназир.

ҲАМНАМАК هم نمک ҳамнону намак; тарафҳои нону намакхӯрда.

ҲАМНАРХ هم نرخ қимат ва арзиши якхела дошта.

ҲАМНАФАС هم نفس ҳамдам, дӯст, дӯсти наздик.

ҲАМНИҲОД هم نهاد *ниг.* **ҳамтинат.**

ҲАМНИШАСТ هم نشست *ниг.* **ҳамнишин.**

ҲАМНИШИН همنشین ҳамдам, ҳамсӯҳбат, рафиқ.

ҲАМНИШИНӢ همنشینی ҳамдамӣ, ҳамсӯҳбатӣ, рафиқӣ.

ҲАМНОМ همنام ду нафаре, ки айни як номро доранд.

ҲАМНОМӢ همنامی номи якхела доштан.

ҲАМОВАРД هم‌آورد *кит.* рақиб, мухолиф, ҳариф.

ҲАМОВЕЗ هم‌آویز *кит.* ҳамнабард, ҳариф; ҳамто.

ҲАМОВО هم‌آوا *ниг.* **ҳамовоз.**

ҲАМОВОЗ هم‌آواز ҳамоҳанг, ҷӯр; мувофиқ, ҳамраъй; **ҳамовоз шудан (будан)** а) ҳамоҳанг шудан, ҷӯр шудан (*дар мусиқӣ*); б) муттафиқ ва ҳамраъй шудан.

ҲАМОВОЗӢ هم‌آوازی 1. ҷӯрӣ ва ҳамоҳангӣ. 2. ҳамраъйӣ, мувофиқат.

ҲАМОВОӢ هم آوائی *ниг.* **ҳамовозӣ.**

ҲАМОҒӮШ هم‌آغوش ду нафар, ки даст дар гардани якдигар андохта бошанд, ҳамдигарро дар бағал карда; **ҳамоғӯш**

шудан якдигарро дар бағал гирифтан.

ҲАМОҒӮШӢ همآغوشی дар оғӯши якдигар будан, дар ҳам омехта будан; якҷо будан.

ҲАМОИЛ *а.* حمایل 1. овезон, банде, ки бо вай шамшерро аз гардан овезанд. 2. шаддаи ҷавоҳирот, марҷон *ва г.* ки аз гардан овезанд; **ҳамоил кардан** овехтан.

ҲАМОИШ همایش даври ҳам ҷамъ шудани касоне дар ҷое барои анҷоми амре, гирдиҳамоӣ.

ҲАМОӢ همایی ҳамоянд будан, бо ҳам омадани ду кас ё ду чиз дар канори ҳам.

ҲАМОҚАТ *а.* حماقت аҳмақӣ, беақлӣ.

ҲАМОЛ همال 1. қарин, ҳамнишин, дӯст, ҳамкор. 2. ҳамто, назир, монанд.

ҲАМОМ *а.* حمام кабӯтар.

ҲАМОМА حمامه *кит.* 1. як кабутар; кабӯтар; 2. *маҷ.* соҳибҷамол, зани зебову хушрӯй.

ҲАМОМӮЗ همآموز ҳамдарс, якҷоя омӯхтани коре ё касбе.

ҲАМОМӮЗӢ هم آموزی ҳамдарсӣ, бо ҳам хондан, хондан ва таҳсили якҷоя, ҳамомӯз будан.

ҲАМОМЕЗӢ هم آمیزی алоқаи ҷинсӣ, ҷимоъ.

ҲАМОН همان 1. *ҷонишини ишоратӣ* он, худи он (ишора ба чизи дур). 2. *кӯтоҳшуда аз* **ҳам он**: филфаврӣ, вақт нагузаронида.

ҲАМОНАНД همانند *ниг.* **ҳаммонанд**.

ҲАМОНАНДӢ همانندی *ниг.* **ҳаммонандӣ**.

ҲАМОНО همانا 1. гумони ғолиб аст, ки..., гӯӣ, пиндорӣ; **ҳамоно ин корро кардаанд**. 2. дарҳол; **гузаштан ҳамоно** дарҳол баъди гузаштан.

ҲАМОНСОН همان سان ҳамонтавр, чунон ки...

ҲАМОРА هماره *ниг.* **ҳамвора**.

ҲАМОСА *а.* حماسه эпос, асари эпикӣ.

ҲАМОСАВӢ حماسوی шеъри размӣ, эпикӣ.

ҲАМОСАСАРОӢ حماسه‌سرایی шоире, ки шеъри размӣ мегӯяд.

ҲАМОХӮР هم آخور *гуфт.* ҳампоя, он ки бо дигаре дар як сатҳу як рутба қарор дорад.

ҲАМОҲАНГ هماهنگ мувофиқ, бо ҳамсоз, ҷӯр; **ҳамоҳанг шудан** мувофиқат кардан, ҷӯр шудан (*дар суруд, наво*).

ҲАМОҲАНГӢ هماهنگی ҳамнавоӣ, ҷӯр будан; мувофиқӣ, ҳамсозӣ.

ҲАМОҲАНГСОЗ هماهنگ‌ساز мутобиқсоз, мувофиқкунанда.

ҲАМОҲАНГСОЗӢ هماهنگ‌سازی мутобиқсозӣ, мувофиқ кардан.

ҲАМОШ هماش касоне, ки бо ҳам якҷоя ош (хӯрок) пухта мехӯранд, ҳамтабақ, шарик.

ҲАМОШЁН همآشیان 1. дар як лона зиндагикунанда (парандагон). 2. сокинони як хона.

ҲАМОШЁНА هم آشیانه ҳамсоя (*дар қабат*).

ҲАМОЯНД همایند хусусияти ду ё чанд усуле, ки якҷоя истифода мешаванд.

ҲАМПАЙВАНД همپیوند якҷоя, вобаста, бо ҳам аз як пайванд будан, хешу табор.

ҲАМПАЙВАНДӢ هم پیوندی ба ҳам якҷоя будан, вобаста будан, пайваст будан, тавъам будан; хешиву таборӣ.

ҲАМПАЙМОН هم پیمان 1. ду нафар (ё тараф), ки бо ҳам аҳду паймон бастаанд, шарик дар шартнома. 2. иттифоқӣ, иттифоқчии ширкаткунанда дар шартнома.

ҲАМПАЙМОНӢ هم پیمانی иттифоқ, иттиҳод.

ҲАМПАНҶА هم پنجه он ки бо каси дигар ба зӯрозмоӣ даромадааст, ҳариф.

ҲАМПАНҶАГӢ همپنجگی ҳамдастӣ, баробарӣ, зӯрозмоӣ бо ҳамдигар, ҳарифӣ.

ҲАМПАР هم پر он ки бо дигаре ҳамроҳ парад, ҳампарвоз; *маҷ.* баробар

ҲАМПАРВОЗ همپرواز бо ҳам паридан, ҳамбол.

ҲАМПАРВОЗӢ همپروازی ҳампарвоз будан, ҳамболӣ.

ҲАМПАҲЛУ هم پهلو :**ҳампаҳлу рафтан** бо ҳам паҳлу ба паҳлу роҳ рафтан.

ҲАМПЕША هم پیشه *ниг.* **ҳамкасб**.

ҲАМПЕШАГӢ هم پیشگی *ниг.* **ҳамкасбӣ**.

ҲАМПИЁЛА هم پیاله ҳамнишин дар майнӯшӣ; *маҷ.* дӯст ва рафиқи самимӣ шудан.

ҲАМПО(Й) (هم‌پا(ی) ҳамроҳ, бо ҳам баробар; **ҳампо шудан** ҳамроҳ рафтан.

ҲАМПОЯ هم‌پایه ҳаммартаба, ду нафаре, ки дар мартаба ва мақом баробаранд; баробар.

ҲАМПУШТӢ هم‌پشتی аз якдигар пуштибонӣ ва ҳимоя кардан, бо ҳам муттаҳид ва якҷоя шудан.

ҲАМРАВ همرو рафиқ, ҳамсафар, ҳамроҳ.

ҲАМРАДИФ هم‌ردیف **1.**баробар, ҳампаҳлӯ, дар як қатор раванда. 2. *адш.* дорои радифи ягона.

ҲАМРАЗМ هم‌رزم бо ҳам ҷангганда, душман, ҳариф.

ҲАМРАНГ هم‌رنگ чизҳои дорои як ранг; монанд, шабеҳ.

ҲАМРАНҶ هم‌رنج он ки бо дигаре як ранҷ мекашад.

ҲАМРАҲ هم ره *ниг.* **ҳамроҳ**.

ҲАМРАЪЙ هم‌رأی дорои як фикр ва маром, доштани фикру ақидаи ба ҳам мувофиқ, доштани нуқтаи назари ягона дар масъалае.

ҲАМРИКОБ هم رکاب ҳамсафари савора.

ҲАМРИШТА هم‌رشته ҳамсаф, ҳамрадиф, ҳамкор, ҳамкасб.

ҲАМРОЗ هم‌راز роздон, маҳрами асрор; ду нафаре, ки рози дили худро ба ҳам мегӯянд.

ҲАМРОЙ هم رای *ниг.* **ҳамраъй**.

ҲАМРОҲ همراه 1. ду касе, ки ба як роҳ мераванд, ҳамсафар. 2. дар як ҷо, бо ҳам; **ҳамроҳи ӯ омад**. 3. шарик; **ҳамроҳи ӯ ҳам дар ҳамин кор буд; ҳамроҳи худ** бо худ; **ҳамроҳ шудан** а) як шудан, дохил шудан; б) илова шудан, зам шудан.

ҲАМРОҲАК همراهک *тиб.* рудапайвасте, ки бо навзод аз батни модар мебарояд.

ҲАМРОҲӢ همراهی 1. якҷоягӣ, шарокат; **ҳамроҳӣ кардан** иштирок кардан. 2. ҳамовоз шудан (*дар суруд бо касе*), якҷоя амал кардан (бо касе). 3. *грам.* : **алоқаи ҳамроҳӣ**.

ҲАМРУТБА هم رتبه *ниг.* **ҳаммартаба**.

ҲАМРӮЗГОР هم روزگار *ниг.* **ҳамаср**.

ҲАМРӮЙ هم روی ду чизи воқеъ дар як сатҳ, баробар бо чизе, сатҳан баробар.

ҲАМСАБАҚ هم سبق *ниг.* **ҳамдарс**.

ҲАМСАДО هم صدا 1. *ниг.* **ҳамовоз**. 2. *збш.* яке аз гурӯҳҳои овозҳо, ки ҳангоми тавлид гаштан ба монеа дучор меоянд; *муқоб.* **садонок**.

ҲАМСАНГ هم‌سنگ баробарвазн; ду чизи ё каси бо ҳам баробар (*дар мақом ва мартаба*).

ҲАМСАНГАР همسنگر чанд нафар, ки дар як сангар ва дар канори ҳам биҷанганд; ҳамразм, ҳамёроқ.

ҲАМСАР همسر 1. баробар, ҳамқаду баст. 2. завҷ, завҷа, ҷуфт, зан ё шавҳар нисбат ба ҳамдигар.

ҲАМСАРӢ همسری баробар, якхела, баробармартаба; ҷуфтӣ, заношӯӣ.

ҲАМСАРО(Й) همسرا(ی) *кит.* дар як ҷо истиқоматкунанда, ҳамхона, ҳаммманзил.

ҲАМСАРҲАД هم سرحد *ниг.* **ҳамҳудуд**.

ҲАМСАТҲ هم سطح баробар, якхела, баробармартаба.

ҲАМСАФ هم صف ҳамкор, ҳамқатор.

ҲАМСАФАР هم سفر ҳамроҳ, шарики сафар.

ҲАМСАФАРӢ هم سفری ҳамроҳӣ, шарикӣ дар сафар.

ҲАМСАФИР هم صفیر *кит.* ҳамовоз, ҳамсадо.

ҲАМСИН(Н) هم سن ду нафаре, ки дар як сол таваллуд ёфтаанд, ҳамсол.

ҲАМСЕЛА هم سیله аз як тӯда, гала, села (*оид ба паранда ва ҳайвонот*).

ҲАМСИЛК هم سلک *ниг.* **ҳаммаслак**.

ҲАМСИЛОҲ هم سلاح чанд нафар, ки дар як қисми низомӣ меҷанганд; ҳамнабард.

ҲАМСИННУСОЛ هم سن وسال *ниг.* **ҳамсол.**

ҲАМСИНФ هم صنف шарики дарс, ҳамдарс.

ҲАМСОЗ همساز шарик, ҳамдаст, ҳамоҳанг, созгор.

ҲАМСОЗӢ همسازی шарикӣ, ҳамдастӣ, ҳам-

оҳангӣ, созгорӣ.

ҲАМСОЛ همسال ду нафари дар синну сол баробар.

ҲАМСОН همسان ҳаммонанд, мисли ҳам.

ҲАМСОНӢ همسانی ҳаммонандӣ, мисли ҳам будан.

ҲАМСОҲА همساحه *мансуб ба* **як соҳа** (*мас., дар саноат*).

ҲАМСОЯ همسایه ду касе ки дар паҳлӯи ҳамдигар хона доранд.

ҲАМСОЯГӢ همسایگی ҳамсоя будан; **муносибатҳои неки ҳамсоягӣ**.

ҲАМСОЯГУЗАР همسایه‌گذر кӯчаҳои ҳамсоя ва ба ҳам наздик.

ҲАМСОЯЗАМИН همسایه‌زمین ду қитъа замини воқеъ дар паҳлӯи ҳам.

ҲАМСОЯҚИШЛОҚ همسایه‌قشلاق деҳаҳои ҳамсоя ва ба ҳам наздик.

ҲАМСУХАН هم سخن *ниг.* **ҳамсӯҳбат**.

ҲАМСУФРА همسفره ҳамхӯрок, ҳамтаом, ҳамдастархон.

ҲАМСӮҲБАТ همصحبت мусоҳиби ҳамдигар, дӯсти наздик, ҳамнишин, ҳамсухан.

ҲАМСӮҲБАТӢ هم صحبتی дӯсти наздик будан, ҳамнишинӣ, ҳамсуханӣ.

ҲАМТАБАҚ هم طبق касоне, ки аз як зарф бо ҳам таом хӯранд; *маҷ.* дӯст ва рафиқи хеле наздик.

ҲАМТАВИЛА همطویله дар як тавила буда, аз як рама ва гала; *маҷ.* монанд, назир, дар қадру мартаба баробар.

ҲАМТАГ//ҲАМТАК همتگ//همتک *кит.* дар давутоз баробар, ҳамтоз, ҳамдав.

ҲАМТАГӢ همتگی ҳамтаг будан, ҳамроҳӣ.

ҲАМТАК هم تک *кит., ниг.* **ҳамтаг**.

ҲАМТАҚДИР هم تقدیر касоне, ки сарнавишташон як аст.

ҲАМТАН هم تن ду нафари аз як падару модар зоидашуда, одами хеле наздик.

ҲАМТАНА همتنه 1. ҳамандоза, дар ғафсию бузургӣ баробар (*оид ба* дарахт). 2. ҳамқад (*оид ба* одам).

ҲАМТАНГ همتنگ *кит.* наздик, ба ҳам наздик, дорои як ранг, якрӯ, яктабиат.

ҲАМТАРОЗУ همترازو 1. ҳамвазн. 2. баробар, мусовӣ. 3. *кит., маҷ.* ҳарифи ҷанг, тарафи муқобил, душман.

ҲАМТАРҲ همطرح дар шаклу кайфа монанд, назир, ҳамто.

ҲАМТО همتا мисл, баробар, монанд; **ҳамто надоштан** мислу монанд надоштан.

ҲАМТОБ هم تاب баробарқувва.

ҲАМТОИФА هم طایفه ҳамқабила.

ҲАМТУ همتو *гуфт.* шакли гуфтугӯии **ҳамин тавр**.

ҲАМУТОҚ هم اطاق *ниг.* **ҳамхона**.

ҲАМФИКР همفکر одамоне, ки бо якдигар ақида ва нуқтаи назари наздик доранд.

ҲАМФИКРӢ هم فکری доро будан ба як ақида ва фикр.

ҲАМХАРҶ هم خرج хусусияти ду ё чанд нафар, ки дар зиндагӣ корҳо ва хароҷоти умумӣ доранд.

ҲАМХИЗМАТ هم خدمت касоне, ки дар як ҷо хизмат мекунанд.

ҲАМХИСЛАТ هم خصلت *ниг.* **ҳамхӯ**

ҲАМХОБ(А) همخواب//همخوابه 1. ҳамхона, ҳамманзил; зан. 2. ошиқ, хушдор, ёр.

ҲАМХОБАГӢ همخوابگی 1. ҳамхонагӣ, ҳамманзилӣ; заношӯӣ. 2. ошиқӣ, хушдорӣ, ёр будан.

ҲАМХОК همخاک ҳамватан, ҳаммеҳан.

ҲАМХОНА هم خانه 1. бо ҳам иқоматкунанда дар як хона. 2. *маҷ.* зан, завҷа, ҳамсар.

ҲАМХОНАГӢ همخانگی дар як хона зистан; заношӯӣ.

ҲАМХУН همخون ҳампадар, ҳамнажод, ҳамқавм; **бародари ҳамхун**.

ҲАМХУНӢ همخونی ҳамхун будан, пайвандӣ хешу таборӣ доштан, хешовандӣ.

ҲАМХӮ همخو ҳамхислат, рафтору одоби якхела дошта.

ХАМХӮЙ همخوی хамхислатӣ, одобу рафтори якхела доштан.

ХАМХАМА همهمه садохои дархаму бархами одамон ё хайвонот, шавкун, ғавғо.

ХАМХУДУД همحدود нисбати ду давлате, ки хамсояи якдигаранд.

ХАМХУДУДӢ همحدودی хамсархадӣ, хаммарзӣ, хамчаворӣ.

ХАМХУҚУҚ همحقوق баробархуқуқ.

ХАМХУҚУҚӢ همحقوقی баробархуқуқӣ.

ХАМЧАРО همچرا дар як чо чаронидани молу гов, хамчаро кардани рама за пода *ки с.*

ХАМЧАШМ همچشم 1.рақиб, душман, хариф 2. дӯст, рафиқ.

ХАМЧАШМӢ همچشمی 1.рақибӣ, душманӣ, харифӣ. 2. дӯстӣ, рафиқӣ.

ХАМЧУ(Н) همچون монанди..., мисли..., чун.

ХАМЧУНИН همچنین хамин гуна, ин тавр, ин хел, низ.

ХАМЧУНОН همچنان хамон тавр, хамон хел.

ХАМЧАВОР همجوار хамсоя, хамхудуд.

ХАМЧАВОРӢ همجواری хамсоягӣ, хамхудудӣ.

ХАМЧИНС همجنس аз як чинс, ба хам монанд.

ХАМЧИНСӢ همجنسی аз як чинс будан, монандӣ.

ХАМЧИХАТ همجهت пайрави як рох ва максад.

ХАМЧУРМ همجرم шарики чиноят.

ХАМШАКЛ همشکل монанд, шабех.

ХАМШАКЛӢ همشکلی монандӣ, шабохат.

ХАМШАХР(Ӣ) همشهری зодагони як шахр дар нисбати якдигар.

ХАМШЕВАН همشیون якчоя бо каси дигар нолаю фарёд кунанда, хамнола, хамфиғон.

ХАМШИКАМ همشکم дугоник, хамзодаи модарӣ.

ХАМШИНО همشنا баробар якчоя шинокунанда.

ХАМШИР همشیر бародари ширхӯра.

ХАМШИРА همشیره хохар.

ХАМШИРАЗОДА همشیره زاده хохарзода.

ХАМШУҒЛ همشغل *нис.* **хамкасб**

ХАМШУҒЛӢ همشغلی *нис.* **хамкасбӣ**

ХАМШУМОР همشمار *нис.* **хаммартаба**.

ХАМЪИНОН همعنان 1. хамрох, хамсафар, хамрикоб 2. дӯст, рафиқ, хамдам.

ХАМЪИНОНӢ همعنانی 1. хамрохӣ, хамсафарӣ, хамрикобӣ. 2. дӯстӣ, рафиқӣ, хамдамӣ.

ХАМЯРОҚ همیراق *нис.* **хамсилох**.

ХАН هن *кит.* навъи феъли рабтӣ ба маънии **хастанд**.

ХАНАФИЯ *а.* حنفیه *с.* яке аз чор мазхаби динӣ, ки дар дини ислом эътироф шудааст.

ХАНАФӢ حنفی *с.* пайрави равияи ханафия дар дини ислом.

ХАНБАЛИЯ *а.* حنبلیه *с.* яке аз мазхабхои чахоргонаи ахли суннат.

ХАНБАЛӢ *с.* حنبلی пайрави равияи ханбалия.

ХАНБОЗ هنباز *кит.* анбоз, шарик, хамбоз.

ХАНБОЗГӮ هنبازگو *кит.*, *маҷ.* мушрик, худонашинос.

ХАНБОЗӢ هنبازی *кит.* шарикӣ, анбозӣ, мушорикат.

ХАНГ I هنگ 1. доноӣ, хушёрӣ, фахм, дониш, эътибор, виқору маҳобат 2. тавоноӣ, зӯрӣ, қудрат.

ХАНГ II هنگ касд, ирода, азм.

ХАНГ III هنگ сипох, лашкар, полк.

ХАНГ IV هنگ дароки нормонанди кӯх, шикофи кӯх.

ХАНГ V هنگ як қулт об, як чуръа об.

ХАНГ VI هنگ *гуфт.* хуш; **хангаш канд** хушаш парид, хайрон шуд; **хангу манг шудан** хайрон шудан, моту мабхут шудан, саросема шудан, хайратзада шудан.

ХАНГ VII هنگ *кит.* хайрон, ғурӯмонда, дармонда, саргашта.

ХАНГ VIII هنگ бонги хар, хангос. **ханг задан**

ҳангос кашидани хар.

ҲАНГӢ هنگی :**хари ҳангӣ** хари зиёд ҳангос зананда.

ҲАНГОМ هنگام бахше аз вақт, замон; мавсим; **ҳангоми саҳар** саҳаргоҳ.

ҲАНГОМА هنگامه 1. ҷамъомади мардуми бисёр дар ҷое; маърака, гапу сӯҳбати мардуми бисёр дар ҷое. 2. воқеа, моҷаро.

ҲАНГОМАГИР هنگامه گیر *кит.* маъракагир, бозигар; азоимнок.

ҲАНГОМАДОР هنگامه‌دار бошукӯҳ, пурдабдаба, бо азамат (*дар сифати тӯй ва иморат*); **ҳавлии дарун - беруни ҳангомадор**.

ҲАНГОМАНОК هنگامه ناک *ниг.* **ҳангомадор**.

ҲАНГОМАОРО هنگامه آرا кит. базморо, касе, ки дар ҷамъомад суруд мехонад.

ҲАНГОМАТАЛАБ هنگامه‌طلب он ки маърака ва ҷамъомадҳои пурмоҷароро дӯст медорад, моҷароҷӯ.

ҲАНГОМАТАЛАБӢ هنگامه‌طلبی моҷароҷӯӣ, хоҳони ҳангома будан.

ҲАНГОМАҶӮЙ هنگامه جوی *ниг.* **ҳангоматалаб**.

ҲАНГОМАҶӮӢ هنگامه‌جویی *ниг.* **ҳангоматалабӣ**.

ҲАНГОМАШУДА هنگامه شده *сифати феълии замони гузашта аз* **ҳангома шудан**; овоза ёфта, аз ҳад зиёд овоза кардашуда.

ҲАНГОМҶӮ(Й) هنگام‌جو(ی) он ки вақти муносиб меҷӯяд, фурсатталаб.

ҲАНГОС هنگاس бонги хар.

ҲАНГУФТ هنگفت ғафс, дурушт, зиёд, бисёр.

ҲАНД هند *кӯҳ., кит.* 1. расм, тартиб, урфу одат, дастур. 2. ҳастанд.

ҲАНДАЛАК هندلک харбузаи кулӯлаи хурди тезпазак.

ҲАНДАСА *а.* هندسه шохае аз риёзиёт, ки ба омӯхтани хосиятҳои андозагирӣ, робитаҳои байни нуқтаҳо, хатҳо, кунҷу зовияҳо, сатҳу ҳаҷми ҷисмҳо машғул аст, геометрия.

ҲАНДАСӢ هندسی *мансуб ба* **ҳандаса**; геометрӣ.

ҲАНЗАЛ *а.* هنظل як навъ кадуи ёбоӣ, кадуи талх.

ҲАНИН *а.* حنین *кит.* гиря, нола.

ҲАНИФ *а.* حنیف *д.* касе, ки дар ақидаи худ, махсусан дар ақидаи динӣ пойдор ва побарҷо мебошад; пойдор, побарҷо, устувор, ҳақиқӣ.

ҲАНӢ *а.* هنی *кит.* гуворо, хуш, матбӯъ; *маҷ.* он чи ки бе ранҷу машаққат ба даст медарояд.

ҲАННОТ *а.* حناط 1. харидафурӯш, ҷаллоб. 2. *киноя аз* фурӯшандаи бисёр ноинсоф.

ҲАННОТӢ حناطی 1. харидафурӯшӣ, ҷаллобӣ. 2. *маҷ.* ноинсофӣ, фиребгарӣ.

ҲАНУТ//ҲУНУТ *а.* حنوط *кӯҳ.* хушбӯиҳое, ки барои пошидан ба бадан ва кафани мурда тайёр мекунанд, монанди кофур, мушк *ва г.*

ҲАНӮЗ هنوز *зарфи замон* то ҳол, то ин вақт, то акнун, ҳоло ҳам.

ҲАНҶАРА حنجره ҳалқ, гулӯ.

ҲАНҶАРӢ حنجری ҳалқӣ.

ҲАНҶИДАН هنجیدن берун кашидан, бароварда.

ҲАНҶОР//ҲИНҶОР هنجار роҳ, тариқ, қоида, андоза; роҳи рост.

ҲАПАЛ هپل лаванд, ноӯҳдабаро.

ҲАПАЛАК هپلک сифати рӯй.

ҲАППАК هپک тӯпи бозӣ.

ҲАППАКБОЗӢ هپک بازی тӯббозӣ.

ҲАПОК هپاک *ниг.* **ҳабок**.

ҲАР هر *ҷонишини таъинӣ* **ҳар кас, ҳар кор, ҳар ҷо** (*бо калимаҳои* кас, чиз, кор *ва г. меояд*).

ҲАР(Р) حر *кит.* гармӣ, ҳарорат, тасф; **ҳару тоб** гармои сахт.

ҲАРАБ *а.* هرب гурехтан, гурез, фирор.

ҲАРАКАТ حرکت 1. ҷунбиш, ҷунбидан; *муқоб.* **сукун**; рафту омад, ҷунбуҷӯл. 2. фаъолияти сиёсӣ, ҷамъиятӣ барои расидан ба ягон мақсади муайян; **ҳаракати миллӣ-озодихоҳӣ**. 3. кӯшиш, саъй, тараддуд; барои ин ҳеҷ ҳаракат лозим нашуд. 4. аломатест, ки дар хатти арабӣ барои нишон додани садонокии ҳарф гузошта мешавад,

аломатҳои диакритӣ; **ҳаракат кардан** а) ҷунбидан; б) равона шудан; в) дар рафтуой будан; г) кӯшиш ва тараддуд кардан.

ҲАРАКАТДИҲАНДА حرکت‌دهنده бо ҳаракат оваранда.

ҲАРАКАТКУНАНДА حرکت‌کننده раванда, ҷунбанда; *маҷ.* он чи саъю кӯшиш мекунад.

ҲАРАКАТОВАР حرکت‌آور *тех., ниг.* **ҳаракатдиҳанда.**

ҲАРАКОТ *а.* حرکات *ҷ.* **ҳаракат**. 1. рафтор, амалу кирдорҳо. 2. *кит., збш.* аломатҳое, ки дар хатти арабӣ барои нишон додани садонокии ҳарфҳо гузошта мешаванд; хелҳои ҳаракот: зер, забар, пеш.

ҲАРАМ I *а.* حرم 1. ҳавлии дарун, ки махсуси занон буд. 2. иҳотаи гирдогирди чизе. 3. зан, ҷои муқаддас.

ҲАРАМ II *а.* هرم 1. заъфу нотавонӣ; пирӣ. 2. пирамида. 3. *таър.* мақбараи азиму сангини фиръавнҳои Мисри Қадим.

ҲАРАМГОҲ حرمگاه *кит.* ҷои ҳарам, ҳарамхона.

ҲАРАМНИШИН حرم‌نشین парданишин, пинҳонбуда.

ҲАРАМСАРОЙ حرم سرایی бошишгоҳи занон дар қасри подшоҳӣ.

ҲАРАМХОНА حرم خانه *ниг.* **ҳарамсарой**.

ҲАРБ *а.* حرب ҷанг, набард; **ҳарбу зарб** ҷангу кушокушӣ, задухӯрд.

ҲАРБА *а.* حربه асбоби ҷанг, силоҳ (*шамшер, ханҷар, милтиқ ва г.*).

ҲАРБГОҲ حربگاه майдони ҷанг, арсаи набард.

ҲАРБДИДА حرب دیده касе ки дар майдони ҷанг буда, худ ҷангидааст.

ҲАРБИВОР حربی وار *ниг.* **ҳарбиёна.**

ҲАРБИЁНА حربیانه мисли ҳарбиён, чун ҳарбӣ.

ҲАРБИКУНОНӢ حربی کنانی 1. тақвият додани ҷанбаи низомии рушди кишвар; аз ҷиҳати низомӣ устувор кардани мамлакат. 2. майл кардан ба сиёсати ҷангхоҳона.

ҲАРБӢ حربی 1. *мансуб ба* **ҳарб**; низомӣ: **интизоми ҳарбӣ, қувваҳои ҳарбӣ, хизмати ҳарбӣ.** 2. касе, ки дар хизмати ҳарбӣ мебошад.

ҲАРВАҚТА هروقته доим ба вуқӯъ оянда; доимӣ, мунтазам.

ҲАРВОНА هروانه 1. ҷазо, уқубат, шиканҷа. 2. *маҷ.* бемористон; девонахона, дорушшифо.

ҲАРВОНАГАҲ هروانگه *ниг.* **ҳарвонагоҳ.**

ҲАРВОНАГОҲ هروانگاه ҷои шиканҷа, ҷои ҷазодиҳӣ.

ҲАРГАП هر گپ *ниг.* **ҳаргап.**

ҲАРГИЗ هرگز ҳеҷ вақт, асло, ҳеҷ.

ҲАРГОҲӢ هرگاهی ҳарзамонӣ.

ҲАРДАҚИҚАГӢ هردقیقگی ҳар лаҳза, ҳар дам; дам ба дам.

ҲАРДАМАФЗОЯНДА هردم افزاینده мунтазам инкишофёбанда, пайваста зиёдшаванда.

ҲАРДАМХАЁЛ هردم خیال он ки фикри қатъӣ ва устувор надорад, касе, ки ҳар замон фикраш дигар мешавад.

ҲАРДАМХАЁЛӢ هردم خیالی фикри қатъӣ ва устувор надоштан, ҳар замон аз фикри худ гаштан.

ҲАРДАРӢ هردری *кит.* меҳмони нохонда.

ҲАРЗА هرزه беҳуда, беҷо; ёва, сафсата.

ҲАРЗААМАЛ هرزه‌عمل он ки амали (кори) беҳуда, беҷо мекунад.

ҲАРЗАБОФ هرزه باف ёвагӯй, сафсатагӯй.

ҲАРЗАГАРД هرزه‌گرد беҷогард, беҳудагард, бекорхӯҷа, оворагард.

ҲАРЗАГАРДӢ هرزه‌گردی беҷогардӣ, беҳудагардӣ, бекорхӯҷагӣ, оворагардӣ.

ҲАРЗАГУФТОР هرزه گفتار *ниг.* **ҳарзагӯ(й).**

ҲАРЗАГӮ(Й) هرزه‌گو(ی) сафсатагӯй, ёвагуфтор, лофзан.

ҲАРЗАГӮӢ هرزه‌گویی бемаънигарӣ, бемазагӯӣ, ёвасароӣ.

ҲАРЗАДАРО(Й) هرزه‌درا(ی) *кит., ниг.* **ҳарзагӯ(й).**

ҲАРЗАДАРОӢ هرزه درایی *ниг.* **ҳарзагӯӣ.**

ҲАРЗАТОЗ هرزه تاز *ниг.* **ҳарзагард.**

ҲАРЗАКОР هرزه‌کار бехудакор, бекора, бемаънӣ.

ҲАРИҚ *а.* حریق *кит.* оташсӯзӣ, сӯхтор, забонаи оташ; сӯзон.

ҲАРИНА هرینه 1. одами гапнафаҳм, гапнашунав, якраҳа. 2. кори саргум; **дарди ҳарина** дарди чи буданаш номаълум.

ҲАРИНАГӢ هرینگی гапношунавӣ, якраҳагӣ; бефаҳмӣ.

ҲАРИР I هریر *кит.* нолаи саг, фарёди саг, уллоси саг аз сармо.

ҲАРИР II *а.* حریر 1. абрешим, парниён. 2. порчаи абрешимии нафис.

ҲАРИРА I حریره *хӯр.* 1. ордҳола (атола), таоми рақиқе, ки аз орду ширу равған пазанд. 2. як намуди полуда, навъи таоме, ки ба он кӯбидаи бодом, шакар, нашоиста ҳамроҳ мекунанд; **ҳарираи бодом**.

ҲАРИРА II حریره навъе аз ҷомаи абрешимин.

ҲАРИРБАР حریر بر *кит.* мулоимсина, нармоғӯш.

ҲАРИРБОФ حریرباف шоҳибоф.

ҲАРИРБОФӢ حریربافی шоҳибофӣ.

ҲАРИРИН حریرین *ниг.* **ҳарирӣ**.

ҲАРИРӢ حریری аз мӯина сохташуда, абрешимӣ.

ҲАРИРНАМО حریرنما абрешиммонанд.

ҲАРИРФУРӮШ حریرفروش фурӯшандаи абрешим, шоҳифурӯш.

ҲАРИРФУРӮШӢ حریرفروشی абрешим фурӯшӣ, шоҳифурӯшӣ.

ҲАРИС *а.* حریص 1. тамаъкор, он ки фузунӣ ва зиёдатӣ талабад. 2. чашмгурусна, озвар, озманд.

ҲАРИСА//ҲАЛИСА هریسه//هلیسه хӯроке, ки аз гӯшт ва гандуми муқашшар мепазанд.

ҲАРИСАПАЗ هریسه پز *кит.* он ки ҳариса мепазад, пазандаи ҳариса.

ҲАРИСӢ حریصی гушначашмӣ, тамаъкорӣ.

ҲАРИСОНА حریصانه бо ҳарисӣ, бо гушначашмӣ, тамаъкорона.

ҲАРИФ حریف 1. ҳампеша, ҳамкор. 2. рақиб дар коре, тарафи муқобил дар бозӣ, дар ҷанг ва дар қимор.

ҲАРИФӢ حریفی 1. ҳампешагӣ, ҳамкорӣ. 2. рақобат.

ҲАРИФОНА حریفانه дӯстона, шарикона.

ҲАРКОРА I هرکاره 1. он ки ҳар кор аз дасташ меояд (чи нек, чи бад). 2. қосид, номабар.

ҲАРКОРА II هرکاره 1. деги сангӣ, ки дар он таом мепухтанд. 2. зарфи оҳание, ки ҳалвогарон дар он ҳалво мепухтанд.

ҲАРМАЛ(А) حرمل//حرمله *кит.* испанд.

ҲАРМОҲА هرماهه 1. моҳвора. 2. моҳе як бор; **маҷаллаи ҳармоҳа**.

ҲАРОИНА هرآئینه 1. агар, ҳар гоҳ. 2. ночор, ба ҳар тариқ, ки бошад.

ҲАРОМ حرام 1. манъ кардашуда; *муқоб.* **ҳалол**. 2. ношоиста, нопок.

ҲАРОМЗОДА حرام زاده 1. фарзанде, ки аз падари ғайриқонунӣ зоида шудааст, фарзанди номашрӯъ. 2. қаллоб, маккор, фиребгар, ҳиллагар.

ҲАРОМЗОДАГӢ حرامزادگی фиребгарӣ, қаллобӣ, duздӣ.

ҲАРОМӢ حرامی 1. фарзанди аз падари ғайриқонунӣ зоидашуда. 2. дузд, роҳзан; **ҳарому ҳариш** бетартибӣ, чатоқкорӣ.

ҲАРОМКОР حرامکار порахӯр, касе ки бо роҳҳои ғайримеҳнатӣ ва қаллобӣ пул меёбад.

ҲАРОМКОРӢ حرام کاری қаллобӣ, порахӯрӣ.

ҲАРОММАҒЗ حرام مغز моддаи нарму чарби сафедранг, ки ба даруни сутунмӯҳраи пушт ҷо дорад.

ҲАРОММУРДА حراممرده ҳайвони худмурда (*нисбат ба чорпои ҳалолгӯшт*).

ҲАРОММУРӢ حرام مری ҳаром мурдан (*оид ба* ҳайвонот); *маҷ., гуфт.* аз касофатии худ ба ҳалокат расидан..

ҲАРОМРИЗҚ حرام رزق *ниг.* **ҳаромхӯр**.

ҲАРОМТӮША حرام توشه *ниг.* **ҳаромхӯр**.

ҲАРОМХИШТАК حرام خشتک зинокор.

ҲАРОМХӮР حرامخور касе, ки ризқу рӯзиашро

бо корҳои нораво ба даст меорад; порахӯр.

ҲАРОМХӮРӢ حرامخوری амали ҳаромхӯр.

ҲАРОРАТ حرارت гармӣ, температура.

ҲАРОРАТБАРДОР حرارتبردار тобовар ба гармӣ.

ҲАРОРАТБАХШ حرارت بخش гармкунанда.

ҲАРОРАТӢ حرارتی марбут ба ҳарорат; тавлидкунандаи гармову ҳарорат.

ҲАРОРАТСАНҶ حرارتسنج гармисанҷ, тафсанҷ.

ҲАРОРАТСАНҶӢ حرارتسنجی гармосанҷӣ, тафсанҷӣ; муоинаи ҳарорати бадан ва ҳаво.

ҲАРОС هراس тарс, бим, ваҳм, ҳавл; **ба ҳарос афтодан** дар воҳима мондан.

ҲАРОСА هراسه 1. чизи тарсонанда, восита барои тарсонидан. 2. хӯса.

ҲАРОСАНГЕЗ هراسانگیز ҳароснок, тарсон, ларзон, ангезандаи тарсу бим, ҳавлангез.

ҲАРОСАНГЕЗӢ هراسانگیزی ҳавлангезӣ, тарсангезӣ.

ҲАРОСАНДАهراسنده *кит.* тарсанда, тарсон.

ҲАРОСАТ حراست нигаҳбонӣ, нигоҳдорӣ, муҳофизат; посбонӣ, муроқибат.

ҲАРОСЗАДА هراسزده тарсида, ваҳшатзада, бимзада.

ҲАРОСИДА هراسیده тарсида, дар ҳолати тарсу ҳарос.

ҲАРОСИДАН هراسیدن тарсидан, ба ваҳм афтодан.

ҲАРОСНОК هراسناک боиси тарсу ваҳм, тарснок, бимнок.

ҲАРОСНОКӢ هراسناکی боиси тарс будан, тарснокӣ, бимнокӣ.

ҲАРОСОВАР هراسآور тарсонанда, тарснок, бимнок, ҳавлангез.

ҲАРОСОМЕЗ هراسآمیز ҳамроҳ бо тарсу ҳарос, тарсомез, бо тарсу бим.

ҲАРОСОН هراسان дар ҳолати тарсу бим, тарсон, тарсида; **ҳаросон шудан** ба тарсу ваҳм афтодан.

ҲАРОСОН(И)ДАН هراساند//هراسانیدن ваҳмондан.

ҲАРОСОНӢ هراسانی тарсандагӣ, бимнокӣ, дар ҳолати тарсу бим будан.

ҲАРОСЗО هراس زا тарсзо, зояндаи тарсу ваҳм,

ҲАРРАНГА هررنگه дорои рангҳои гуногун.

ҲАРРИН هرین *кҳн.* овози муҳиб, наъра, садо, ғурриш.

ҲАРРОҚ *а.* حرّاق 1. оташдиҳанда, он ки оташ афрӯзад, сӯзонанда. 2. оташгиранда, сухташаванда.

ҲАРРОҚА *а.* حرّاقه 1. олати оташзанӣ, оташзананда. 2. киштие, ки аз он бар душман нафти сӯзон ва моддаҳои оташин меандохтаанд.

ҲАРРӮЗА هرروزه чизе, ки ҳар рӯз вокеъ мешавад; **кори ҳаррӯза**.

ҲАРС I *а.* حرث зироат, киштукор, заминкорӣ, деҳқонӣ.

ҲАРС II *а.* حرس нигаҳбон, нигаҳбонӣ кардан.

ҲАРСОАТА هر ساعته дар як соат, дар фосилаи як соат, дар ҳар як соат.

ҲАРСОАТӢ هر ساعتی *ниг.* **ҳарсоата**.

ҲАРСОЛА هر ساله он чи ҳар сол рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар як сол.

ҲАРСОЛИНА هر سالینه *ниг.* **ҳарсола**.

ҲАРСОНИЯГӢ هر ثانیگی он чи дар ҳар сония рух медиҳад, дар ҳар сония.

ҲАРСОС هرساس **ҳарсос задан** ба сахтӣ нафас гирифтан (*аз даводав ё талвоса*).

ҲАРТАРАФА هر طرفه аз ҳар тараф, аз ҳар бобат, аз ҳар ҷиҳат; **ҳартарафа омӯхтан**.

ҲАРУН *а.* حرون *кҳн.* 1. саркаш, ноором. 2. аспи саркаш, нофармон.

ҲАРФ حرف 1. аломатҳои алифбо, ки ҳар кадом садои муайянро ифода мекунад. 2. сухан, гап; **ҳарф задан** сухан гуфтан; **ҳарф ба ҳарф** айнан.

ҲАРФГИР حرفگیر хурдагир, айбҷӯй, нуктагир.

ҲАРФГИРӢ حرفگیری хурдагирӣ, айбҷӯӣ, нуктагирӣ.

ҲАРФӢ حرفی *мансуб ба* **ҳарф**; бо ҳарф навишташуда.

ҲАРФНАВИШТ حرف‌نوشت *збш.* навиштани ҳарфҳои як алифбо бо ҳарфҳои алифбои дигар.

ҲАРФПАРАСТ حرف‌پرست зоҳирбин, расмиятчӣ.

ҲАРФПАРАСТӢ حرف‌پرستی зоҳирбинӣ, расмиятгарӣ.

ҲАРФЧИН حرف‌چین коргари матбаа, ки ҳарфҳоро барои чоп мечинад.

ҲАРФЧИНӢ حرف‌چینی кори ҳарфчин дар матбаа.

ҲАРФШИНОС حرف‌شناس 1. суханшинос, сухансанҷ, нуктафаҳм. 2. саводбароварда, хатхон.

ҲАРХЕЛА هرخیله гуногун, гуногуннавъ, гуногунҷинс.

ҲАРХЕЛАГӢ هرخیلگی гуногунӣ, гуногуннавъӣ, гуногунҷинсӣ.

ҲАРҲАФТ هر هفت маҷмӯаи ҳафт навъ ороиши занона, шомили ҳино, зирк, сурхӣ, сафедӣ, сурма, усма ва ғолия (мушку анбар).

ҲАРҲАФТАГӢ هر هفتگی *ниг.* **ҳарҳафтаина**.

ҲАРҲАФТАИНА هر هفته‌ئینه он чи ҳар ҳафта рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар ҳафта.

ҲАРЧАНД هرچند агарчи, гарчи, бо вуҷуди он ки; ҳар қадар.

ҲАРҶ هرج :**харҷу марҷ** дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ, мағал.

ҲАРҶИҲАТА هرجهته *ниг.* **ҳартарафа**.

ҲАРҶОГАРД هرجاگرد беҳудагард, бехонаву ҷойу сарсаригард.

ҲАРҶОЙ هرجائی касе ки дар ҷое ё ба сари коре барқарор ва дер намеистад.

ҲАРҶОНИБА هرجانبه аз ҳар тараф, аз ҳама тараф.

ҲАРҶО-ҲАРҶО هرجا هرجا ҷо-ҷо.

ҲАРҶУМАРҶ هرج ومرج *ниг.* **харҷ**.

ҲАРҶУМАРҶӢ هرج ومرجی дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ.

ҲАРҶУМАРҶТАЛАБ هرج‌ومرج‌طلب ошӯбталаб, он ки ошӯбу гавғо ва бе сарусомониро мехоҳад.

ҲАРҶУМАРҶТАЛАБӢ هرج ومرج طلبی хоҳони дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ.

ҲАРШАБА هرشبه он чи ҳар шаб рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар шаб.

ҲАРШАБОНАРӮЗӢ هرشبانه‌روزی он чи дар ҳар бисту чор соат рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар 24 соат.

ҲАСАБ *а.* حسب бузургӣ ва ифтихор ба туфайли фазл, илму дониш; *муқоб.* **насаб, ки** ифтихор кардан ба насл – падару бобо мебошад.

ҲАСАД *а.* حسد рашк бурдан ба мол ва обрӯю эътибори касе ва аз даст рафтани онро хостан, рашк, бадхоҳӣ, нотавонбинӣ; **ҳасад бурдан** рашк бурдан, нотавонбинӣ кардан.

ҲАСАДАНГЕЗ حسدانگیز ҳасадовар.

ҲАСАДБАР حسدبر ҳасуд, ҳасудхӯр, бахил.

ҲАСАДБАРӢ حسدبری ҳасудӣ, хасудхӯрӣ, бахилӣ.

ҲАСАДВАР حسدور *ниг.* **ҳасадбарӣ**.

ҲАСАДВАРӢ حسدوری *ниг.* **ҳасадбарӣ**.

ҲАСАДНОК حسدناک рашкин, нотавонбин.

ҲАСАДОВАР حسدآور *ниг.* **ҳасадангез**.

ҲАСАДПЕША حسدپیشه *ниг.* **ҳасадбар**.

ҲАСАДХӮР حسدخور ҳасуд, рашкбаранда, нотавонбин.

ҲАСАДХӮРӢ حسدخوری *ниг.* **ҳасудӣ**.

ҲАСАДХӮРОНА حسدخورانه *ниг.* **ҳасудона**.

ҲАСАН *а.* حسن 1. *кит.* соҳиби ҳусн, зебо, хуб, некӯ. 2. номи яке аз наберагони Муҳаммад пайғамбар(с).

ҲАСАНА *а.* حسنه кори нек, амали хайрхоҳона; **қарзи ҳасана** қарзе, ки қарздиҳанда ба он фоида намегирад.

ҲАСАНАК حسنک *бот.* як намуди ҳашарот.

ҲАСАНОТ *а.* حسنات некӯиҳо, корҳои нек.

ҲАСБ *а.* حسب мувофиқи, тибқи...; **бар ҳасби...**

мувофиқи...; **ҳасби ҳол** баёни аҳвол, тафсилоти аҳвол, тарҷумаи ҳол.

ҲАСБА *а.* حسبه 1. доначаҳое, ки дар бадан пайдо мешаванд. 2. тифи ҳасбадор, арақи ҳасбадор.

ҲАСБАДОР حسبه دار дорои ҳасба.

ҲАСИБ I *а.* حسیب гўшти кўфтаи дар даруни рўдаи моли ҳалол пухташуда.

ҲАСИБ II *а.* حسیب 1. ҳисобкунанда, ҳосиб. 2. соҳиби ҳасаб, бузургвор, соҳиби фазилат.

ҲАСИН *а.* حصین *кит.* устувор, мустаҳкам, дастрас; **ҳусни ҳасин** қалъаи дастнорас, мустаҳкам.

ҲАСИР حصیر *а. кҳн.* бўрё.

ҲАСИРБОФ حصیر باف бўрёбоф.

ҲАСИРБОФӢ حصیر بافی бўрёбофӣ.

ҲАСНО *а.* حسنا зебо, зани хушрў.

ҲАСОДАТ *а.* حسادت рашк бурдан; ҳасаднокӣ, нотавонбинӣ.

ҲАСОНАТ//ҲИСОНАТ *а.* حصانت мустаҳкамӣ, устуворӣ, пойдорӣ, истеҳком.

ҲАСР حصر *кҳн.* 1. иҳота, муҳосира, гирдогирди чизеро печонда гирифтан. 2. ҳад, андоза, ҳисоб; ҳисоб кардан, андоза гирифтан.

ҲАСРАТ *а.* حسرت 1. афсўс, дареғ, пушаймонӣ. 2. ғам, ғусса, андўҳ; **ҳасрат кардан** дарди дил гуфтан; орзу ва хоҳиши дил баён кардан.

ҲАСРАТАНГЕЗ حسرت‌انگیز аламовар, ҳасратовар.

ҲАСРАТМАНД حسرت مند озурда, аламзада.

ҲАСРАТНОК حسرت ناک ҳасратомез, бо дареғу афсўс, бодарду алам; **нигоҳи ҳасратнок**.

ҲАСРАТОВАР حسرت آور *ниг.* **ҳасратангез**.

ҲАСРАТОМЕЗ حسرت آمیز *ниг.* **ҳасратнок**.

ҲАСРАТКАДА حسرت‌کده *кит.* ҷои ҳасрат, ғамхона: 2. *маҷ.* дунё, ҷаҳон.

ҲАСРАТПАРВАР حسرت پرور он чи, ки боиси ҳасрат мешавад, ҳасратовар, ба вуҷуд оварандаи ҳасрат.

ҲАСРАТХЎР حسرت خور 1. ғамнок, андўҳгин, маҳзун. 2. ҳасуд, бахил.

ҲАССОД I *а.* حساد *кҳн.* ҳасуд, ҳасудхўр, бахил.

ҲАССОД II *а.* حصاد *кҳн.* даравгар, доскаш.

ҲАССОН *а.* حسان бисёр зебо, хуб, ғалатӣ.

ҲАССОНА *а.* حسانه хушёрона, зиракона; бофаросатона, нуктасанҷона.

ҲАССОС *а.* حساس ҳискунанда, нагз пайбаранда, дарёбанда, зудранҷ; **дили ҳассос.**

ҲАССОСИЯТ حساسیت ҳассос будан, ҳассосӣ; қобилияти ҳискунӣ; вокуниш, аксуламал.

ҲАССОСӢ حساسی ҳиссиётнокӣ, доро будан ба қувваи ҳис кардан баланд.

ҲАСТ هست мавҷуд; *муқоб.* **нест**; **ҳасту нест** тамоми доройи касе; **ҳасту нест кардан** ҳозиргоиб кардан аз рўи рўихат.

ҲАСТА هسته донаи мева (*шафтолу, хурмо ва м. ин*).

ҲАСТАӢ هسته‌ای ядроӣ: **бомбаи ҳастаӣ**.

ҲАСТАК هستک :**ҳастаку нестак** кам, ночиз, нокифоя.

ҲАСТИСЎЗ هستی‌سوز несткунанда, қиркунанда.

ҲАСТӢ هستی зиндагӣ, зиндагонӣ; мавҷудият, вуҷуд доштан; **олами ҳастӣ** тамоми мавҷудот.

ҲАСТУ I هستو *кит., ниг.* **ҳаста**.

ҲАСТУ II هستو *кит.* қоил, эътирофкунанда.

ҲАСТУ III هستو дурустӣ, ҳақиқат, ҳақоиқи ашё.

ҲАСУД حسود рашкбаранда, нотавонбин.

ҲАСУДӢ حسودی ҳасудхўрӣ, ҳасадбарӣ, бахилӣ.

ҲАСУДОНА حسودانه ҳасудхўрона, ҳасадбарона, бахилона.

ҲАСУДХЎР حسودخور *ниг.* **ҳасуд**.

ҲАСУДХЎРӢ حسودخوری *ниг.* **ҳасудӣ**.

ҲАТАБ *а.* حطب ҳезум, чўби сўхтанӣ.

ҲАТК *а.* هتک пора кардан, парда даридан, бадному расво кардан касеро; **ҳатки номус**

пардаи номуси касеро даронидан.

ҲАТМАН *а.* حتماً қатъан, маҷбуран, албатта.

ҲАТМӢ حتمی маҷбурӣ, зарурӣ, ногузир.

ҲАТТАЛИМКОН *а.* حتی الامکان то ҷое, ки имкон ҳаст, ба қадри имкон.

ҲАТТО حتا *пайвандаки халофӣ* ба дараҷае ки..., то ҳадде ки...

ҲАТӮЛ هتول *гуфт.* суст, ноӯҳдабаро.

ҲАТӮЛКОР هتول کار *гуфт.* сусткор, лаванд.

ҲАТӮЛКОРӢ هتول کاری сусткорӣ, лавандӣ.

ҲАФДАҲ هفده *ниг.* **ҳабдаҳ**.

ҲАФИЗ *а.* حفیظ *кит.* нигаҳбон, нигаҳдор, ҳимояткунанда.

ҲАФИД حفید 1. набера, фарзанди фарзанд; 2. хидматгор, ходим, ёригар.

ҲАФР *а.* حفر кофтан, кандан (заминро).

ҲАФРИЁТ *а.* حفریات ковишҳо барои тадқиқот ва ёфтани осори қадима.

ҲАФТ هفت 1. *шумораи миқдории* ҳафт. 2. *киноя аз* ҳафт сайёра.

ҲАФТА هفته воҳиди шумори рӯзҳо, ки аз ҳафт рӯз иборат аст.

ҲАФТАВОР هفته‌وار 1. ҳарҳафтаина, ҳафтаина. 2. *ниг.* **ҳафтанома**.

ҲАФТАВРАНГ هفتاورنگ *кит.*, *ниг.* **ҳафтдодарон**.

ҲАФТАГӢ هفتگی ҳафтае як бор.

ҲАФТАИНА هفته ئینه ҳафтагӣ, ҳарҳафтагӣ.

ҲАФТАЙ هفته ای *ниг.* **ҳафтанома**.

ҲАФТАК هفتک **ҳафтак шудан** дар кӯдакӣ мурдан.

ҲАФТАФАҲМ هفته فهم кундзеҳн, камфаросат.

ҲАФТБАР هفت بر *ниг.* **ҳафткунҷа**.

ҲАФТБОЛОР هفت بالار хонаи ҳафтболор хонае, ки сақфаш ҳафт болор дорад.

ҲАФТГАРДОН هفت‌گردان *кишов.* майдони зироатро ба ҳафт тақсим карда ва ҳар китъаро бо навбат дам дода кишт кардан.

ҲАФТГОНА هفتگانه 1. аз ҳафт воҳид, қисман иборат. 2. рақами ҳафт: **ҳафтгонаи аъзам** (*сарварони ҳафт давлати бузург*).

ҲАФТДОДАРОН هفت دادران *нуҷ.* гурӯҳи ситорагоне, ки бо ҳам ҷамъ меистанд, Дубби Акбар.

ҲАФТКАСА هفت‌کسه ҳафт нафар, ҳафт кас шуда.

ҲАФТКАСӢ هفت‌کسی *ниг.* **ҳафтнафарӣ**.

ҲАФТКУНҶА هفت‌کنجه шакли ҳандасӣ, ки ҳафт кунҷ дорад.

ҲАФТҚАБАТА هفت‌قبطه ҳафтошёна, ҳафттабақа; **биноя ҳафтқабата**.

ҲАФТМЕВА هفت میوه ҳафт навъ меваи тар, ки дар иди Наврӯз ба дастархон мениҳоданд.

ҲАФТМОҲА هفت ماهه он чи ки ҳафт моҳ дорад; дар моҳи ҳафтум; **кӯдаки ҳафтмоҳа**.

ҲАФТНАФАРӢ هفت نفری ҳафткасӣ, иборат аз ҳафт кас.

ҲАФТОД هفتاد ҳафт бор даҳ.

ҲАФТОДСОЛА هفتادساله он чи ё он ки умраш ба ҳафтод расида бошад.

ҲАФТОДСОЛАГӢ هفتادسالگی ба синни ҳафтод расидан, ҳафтод сол доштан.

ҲАФТОДУМ هفتادم дар шумори (тартиби) ҳафтод қарор дошта.

ҲАФТОДУМИН هفتادمین *ниг.* **ҳафтодум**.

ҲАФТОШЁНА هفت آشیانه *ниг.* **ҳафттабақа**.

ҲАФТПАҲЛУ هفت پهلو *ниг.* **ҳафткунҷа**.

ҲАФТПУШТ هفت پشت ҳафт насли гузашта.

ҲАФТПӮСТ هفت پوست *тиб.* ҷароҳате, ки решааш монанди пиёз қабат-қабат мешавад.

ҲАФТРАНГ هفت رنگ 1. ҳафт ранг дошта; гуногунранг, рангоранг. 2. як навъ гул, ки ҳафт ранг дорад. 3. ҳафт ранги гуногун, ки ба ҳафт сайёра нисбат дода мешавад; сиёҳ ба Зуҳал, ҷигарӣ ба Муштарӣ, сурх ба Миррих, зард ба Офтоб, сафед ба Зӯҳра, кабуд ба Уторид, сабз ба Моҳ.

ҲАФТРӮЗА هفت روزه ҳафт рӯз дошта; барои ҳафт рӯз.

ҲАФТРӮЯ هفت رویه ҳафт теға, ҳафтқира.

ҲАФТСАД هفت صد адади маълум: ҳафт бор сад.

ҲАФТСАДУМ هفت صدم дар шумори (тартиби) ҳафтсад қарордошта.

ҲАФТСАДУМИН هفت صدمين *ниг.* **ҳафтсадум.**

ҲАФТСАР هفتسر *асот.* дорои ҳафт сар; аждаҳои ҳафтсар.

ҲАФТСИН هفت سين ҳафт чизи бо ҳарфи "син" саршаванда, ки бо онҳо дастархони навр̣ӯзӣ меоянд.

ҲАФТСОАТА هفتساعته муддати ҳафт соат дошта.

ҲАФТСОАТӢ هفتساعتى ба муддати ҳафт соат.

ҲАФТСОЛА هفت ساله дорои ҳафт сол; ба муддати ҳафт сол; **мактаби ҳафтсола; аз ҳафтсола то ҳафтодсола** ҳамаи мардум, хурду калон.

ҲАФТСОЛАГӢ هفتسالگى ба синни ҳафт расидан, ҳафт сол доштан.

ҲАФТТОРА هفت تاره ҳафт тор дошта, иборат аз ҳафт тор; сози торие, ки дорои ҳафт тор аст.

ҲАФТУМ هفتم дар шумори (тартиби) ҳафт қарордошта.

ҲАФТУМИН هفتمين вақт ва соати муайян, ки аз ҳафтуним соат иборат аст.

ҲАФТФАРСАНГӢ هفت فرسنگى дар масофаи 7 фарсанг қарордошта (тахминан 42 км).

ҲАФТФАРСАХӢ هفتفرسخى *ниг.* **ҳафтфарсангӣ.**

ҲАФТЧАНД هفتچند ҳафт баробар, ҳафт карат, ҳафт бор.

ҲАФТҶӮШ هفتجوش 1. филизи бисёр сахти маҳкам. 2. *кинояи аз* одами ҷонсахти пуртоқат; **ҳафтҷӯш шудан** устувору мустаҳкам шудан.

ҲАФТШАНБЕ هفت شنبه рӯзи набудаи ҳафта; **ба умеди рӯзи ҳафтшанбе шудан** барабас интизор шудан.

ҲАФТШИН هفتشين ҳафт чизи бо ҳарфи "шин" саршаванда, ки бо онҳо дастархони Наврӯзӣ меоянд.

ҲАФТЯК هفت يک *д.* аз ҳафт як ҷузъи Қуръон, ки барои таълим дар мактабҳо алоҳида чоп мешуд (*асосан сураҳои хурд*).

ҲАЧЧА هچه ходаи нӯгаш душохае, ки ба зери шохаҳои пурбор чун такя мегузоранд.

ҲАҶ حج *д.* маросими зиёрати Каъба, ки яке аз рукнҳои дини ислом ба шумор меравад.

ҲАҶАР *а.* حجر *кит.* санг; **ҳаҷари масона** санги шошадон .

ҲАҶАРУЛАСВАД *а.* حجرالاسود *д.* санги сиёҳи муқаддаси Каъба (дар Макка).

ҲАҶРУЛҚАМАР حجرالقمر *маъд.* санги қамарӣ, моҳсанг.

ҲАҶВ I *а.* حجو 1. истодан, иқомат ихтиёр кардан дар ҷое. 2. подош додан. 3. нигаҳдорӣ, **ҳаҷви сир** роздорӣ. 4. ғолиб омадан дар мусобиқаи чистон.

ҲАҶВ II هجو 1. баён кардани айби касе ё чизе ба таври шӯхиомез. 2. накӯҳиш; бад гуфтан ва дашном додан касеро бо шеър; **ҳаҷв кардан** айби касеро мавриди ханда қарор додан.

ҲАҶВГӮӢ هجو گويى ҳаҷв гуфтан, ҳаҷв кардан.

ҲАҶВГӮЙ هجو گوى ҳаҷвкунанда.

ҲАҶВИЁТ هجويات маҷмӯаи ашъори ҳаҷвии шоире.

ҲАҶВИЯ هجو يه шеъри ҳаҷвӣ дар ҳаққи касе.

ҲАҶВӢ هجوى *мансуб ба* **ҳаҷв; маҷаллаи ҳаҷвӣ, шеъри ҳаҷвӣ.**

ҲАҶВНАВИС هجونويس нависандаи асарҳои ҳаҷвӣ (нависанда, шоир ё рассом).

ҲАҶВНАВИСӢ هجونويسى навиштани асарҳои ҳаҷвӣ.

ҲАҶВНИГОР هجونگار *ниг.* ҳаҷвнавис.

ҲАҶВНОМА هجونامه 1. номаи ҳаҷвӣ, ҳаҷвия. 2. силсилаи асарҳои ҳаҷвӣ.

ҲАҶВОМЕЗ هجوآميز *ниг.* **ҳаҷвӣ.**

ҲАҶЛА//ҲИҶЛА حجله 1. хонаи ороставу муҷаҳҳаз барои арӯсу домод. 2. иморати мудаввар ва гунбадмонанд.

ҲАҶМ I *а.* حجم 1. он миқдори фазо, ки дар ихтиёри ҷисм қарор дорад; он ҳудуде, ки аз зарби дарозӣ, бар ва баландии ашё ба миён

меояд ва он бо воҳиди мукааб (куб) андоза карда мешавад; захомат, ҷасомат, гунҷ, гунҷоиш. 2. *умуман* андоза, миқдор; **ҳаҷми кор, ҳаҷми умумии маҳсулот**.

ҲАҶМ II حجم 1. боздоштан, манъ кардан аз чизе. 2. нештар зада хун макидан бо шиша ва шох; хиҷомат.

ҲАҶМАН حجما аз ҷиҳати ҳаҷм, бо ҳаҷми худ.

ҲАҶМӢ حجمی ҳаҷмдор, калон, ғафс, бузург, васеъ; таҳлили ҳаҷмӣ *физ.* таҳлили васеъ.

ҲАҶОМАТ *а.* حجامت хун гирифтан аз бадан ба воситаи шох; **шохи ҳаҷомат** шохе, ки ба воситаи он аз бадан хун кашида мегирифтанд.

ҲАҶР *а.* هجر ҷудоӣ, дурӣ, фироқ (*аз ёр, маҳбуба*).

ҲАҶҶОМ *а.* حجام 1. табибе, ки хун мегирад. 2. ҷарроҳ.

ҲАШАМ *а.* حشم хидматгорон ва асбоби шукӯҳу дабдаба.

ҲАШАМАТ//ҲАШМАТ *а.* حشمت дабдаба, шукӯҳу ҷалол; бузургӣ.

ҲАШАМАТНОК حشمتناک бо ҳашамат, пуршукӯҳ, дабдабадор (*мас.,бино*).

ҲАШАР *а.* حشر кори умумӣ бо мақсади ёрӣ ба якдигар (*мас.,барои ҷамъоварии ҳосил, сохтмони роҳ, тоза кардани ҷӯйборҳо ва г.*).

ҲАШАРА *а.* حشره ҷонвари майда аз қабили мӯр, малах, магас, занбӯр *ва г.*

ҲАШАРӢ حشری 1. *мансуб ба* **ҳашар**. 2. *таър.* сарбозе, ки силоҳи сабук дорад; аҳли силоҳ, пиёданафар.

ҲАШАРОТ حشرات *ҷ.* **ҳашара**.

ҲАШАРОТХӮР حشرات‌خور **парандаҳои ҳашаротхӯр** парандаҳое, ки ҳашаротро мехӯранд.

ҲАШАРОТШИНОС حشرات شناس мутахассисе, ки ба таҳқиқи ҳашарот машғул аст.

ҲАШАРОТШИНОСӢ حشرات شناسی соҳае, ки ба шинохту таҳқиқи ҳашарот машғул аст.

ҲАШАРҶӢ حشرچی иштирокдор дар ҳашар.

ҲАШАРҶОЙ حشرجای ҷое, ки маъракаи ҳашар барпо мегардад.

ҲАШВ *а.* حشو 1. *кӯн.* он чи ки чизеро ба он пур мекунад; пур кардани абраву астари либос, кӯрпа, болишт *ва г.* бо пахта, пашм ва чизҳои дигар. 2. нуқтаҳои дағали гиреҳмонанд дар тору пуди матои абрешимӣ, ки баъд аз бофта шудани он намоён шуда меистад. 3. гапи зиёдӣ, сухани зиёди бемаънӣ. 4. *адш.* сухани зиёде, ки дар миёни ҷумла бошад, ҷумла ё калимаи туфайлӣ.

ҲАШИВОР//ҲУШИВОР هشیوار *кит.* хирадманд, оқил, ҳушёр.

ҲАШИШ *а.* حشیش 1. алаф; алафи хушк; гиёҳ; гиёҳи хушк; хас. 2. моддаи ҳисбар ва масткунанда, ки аз барги канаб тайёр мешавад, чарс, банг.

ҲАШМАТ *а.* حشمت *ниг.* **ҳашамат**.

ҲАШМАТПАРАСТ حشمت پرست мақомпараст, ҷоҳпараст, мансабпараст.

ҲАШР *а.* حشر 1. ҷамъ кардан, ғун кардан; ҷамъомад, маҷлис, растохез. 2. *маҷ.* қиёмат.

ҲАШРГОҲ *а.* حشرگاه 1. ҷое, ки қиёмат барпо мешавад; майдони қиёмат. 2. *киноя аз* майдони ҷанг.

ҲАШТ هشت шумораи миқдории ҳашт; ◊ **ҳашт боғ (ё бӯстон)** ҳашт боғи биҳишт: **ҳашт ганҷ** номи ганҷҳои Хисрави Парвиз; Ганҷи Арӯс, Ганҷи Бодоворд, Ганҷи Деба, Ганҷи Афросиёб, Ганҷи Сӯхта, Ганҷи Хазро, Ганҷи Шодоворд, Ганҷи Бор; *муқ.* **ҳафт ганҷ.**

ҲАШТАК هشتک 1. бурҷест, ки дар боми ошхонаҳо барои дудбаро месозанд. 2. зардолуҳои қоқ, ки ба дарунаш ба ҷои донак мағзи дона андохта мехушконанд.

ҲАШТКУНҶА هشت‌کنجه *ҳанд.* сурати ҳандасӣ, ки ки ҳашт кунҷ дорад.

ҲАШТМОҲА هشت ماهه он чи ё он ки ҳашт моҳ умр дорад; ҳар чизе, ки аз пайдоишаш ҳашт моҳ гузаштааст.

ҲАШТОБГАРӢ هشتاب‌گری пиллакашӣ, бофандагӣ.

ҲАШТОД هشتاد рақами маълум, ҳашт бор даҳ.

ҲАШТОДУМ هشتادم дар шумори (тартиби) ҳаштод қарордошта.

ҲАШТОДУМИН هشتادمین *ниг.* **ҳаштодум.**

ҲАШТРӮЯ هشت رویه *ҳанд.* он чи ҳашт рӯ дорад.

ҲАШТОДСОЛА هشتادساله он чи ё он ки умраш ба ҳаштод расида бошад.

ҲАШТОДСОЛАГӢ هشتادسالگی ба синни ҳаштод расидан; ҳаштод сол доштан.

ҲАШТСАД هشتصد рақами маълум ҳашт маротиба сад.

ҲАШТСАДСОЛА هشتصدساله он чи ё он ки умраш ба ҳашсад расида бошад.

ҲАШТСАДСОЛАГӢ هشتصدسالگی ба синни ҳашсад расидан; ҳаштсад сол доштан.

ҲАШТСАДУМ هشت صدم дар шумори (тартиби) ҳаштсад қарор дошта.

ҲАШТСАДУМИН هشت صدمین *ниг.* **ҳаштсадум.**

ҲАШТСОАТА هشت ساعته ҳаштсоатӣ; амале ё ҳар чизе, ки мӯҳлаташ ҳашт соат муқаррар шудааст.

ҲАШТСОАТӢ هشت ساعتی *ниг.* **ҳаштсоата.**

ҲАШТСОЛА هشتساله он ки ё он чи аз ҳастиаш ҳашт сол гузашта бошад.

ҲАШТСОЛАГӢ هشتسالگی ба синни ҳашт расидан; ҳашт сол доштан.

ҲАШТУМ هشتم дар шумори (тартиби) ҳашт қарордошта.

ҲАШТУМИН هشتمین *ниг.* **ҳаштумин.**

ҲАШТЯК هشتیک 1. аз ҳашт як ҳисса. 2. аз ҳашт як ҳиссаи мероси мард, ки аз рӯи шариат ба занаш мерасид.

ҲАШ-ҲАШ هش هش *садои тақлидии* нафасгирии вазнин дар давидан.

ҲАЮЛО *ю.-а.* هیولا 1. *фалс.* модда, моддаи аслӣ, моҳияти ҳар чиз, гавҳар, материя. 2. мусаввада, ангора.

ҲАЮЛОӢ هیولایی 1. *фалс.* моддӣ, ҷисмонӣ. 2. дар шакли мусаввада, ангора.

ҲАЮН هیون *кӯн.* шутур, шутури тезрав.

ҲАЯВОН *а.* حیوان 1. мавҷуд, ҷондор, зинда. 2. чорпо, ҳайвон.

ҲАЯЛ *а.* حیل **:ҳаял кардан** таъхир кардан, дер мондан.

ҲАЯҶОН *а.* هیجان ҷӯшиши даруни одамӣ аз шавқ, шодӣ ё ғазаби аз ҳад зиёд; ба ҷӯшу хурӯш омадан, ҳолати изтироб.

ҲАЯҶОНАНГЕЗ هیجانانگیز ба ҳаяҷон оваранда, музтарибкунанда.

ҲАЯҶОНБАХШ هیجان بخش *ниг.* **ҳаяҷонангез.**

ҲАЯҶОННОК هیجان ناک *ниг.* **ҳаяҷономез.**

ҲАЯҶОНОВАР هیجانآور боиси ҳаяҷоншаванда, музтарибкунанда.

ҲАЯҶОНОМЕЗ هیجانآمیز дар ҳолати ҳаяҷон ва изтироб.

ҲЕ ح//ه *ниг.* **ҳавваз; ҳуттӣ.**

ҲЕЗ هیز он ки мубталои беқувватии таносулист, муханнас

ҲЕЗАЛАК هیزلک *гуфт.* 1. *ниг.* **ҳез.** 2. *киноя аз* марди ноӯҳдабаро, он ки аз дасташ кор намеояд.

ҲЕЗӢ هیزی беқувватии таносулӣ, хунсо будан, маҳрум будан аз қобилияти мардӣ.

ҲЕЗУМ هیزم чӯб ё шохаи хушк, ки барои сӯзишворӣ тайёр карда мешавад.

ҲЕЗУМАРРАКУН هیزم اره کن он ки бо арра ҳезум майда мекунад.

ҲЕЗУМАРРАКУНӢ هیزم اره کنی бо арра майда кардани ҳезум.

ҲЕЗУМБУР هیزم بر касе, ки ҳезум мебурад.

ҲЕЗУМБУРӢ هیزم بری ҳезум буридан, амали ҳезумӣ.

ҲЕЗУМКАФОН هیزمکفان он ки бо табар ҳезум майда мекунад.

ҲЕЗУМКАФОНӢ هیزمکفانی ҳезум кафондан; ҳезум майда кардан, кори ҳезумкафон.

ҲЕЗУМКАШ هیزمکش он ки ҳезум мекашонад.

ҲЕЗУМКАШӢ هیزمکشی аз ҷое ба ҷое бурдани ҳезум, кори ҳезумкаш.

ҲЕЗУМКАШОНӢ هیزمکشانی бурдани ҳезум аз ҷое ба ҷое.

ҲЕЗУМХОНА هیزمخانه ҷои махсус барои нигоҳдории ҳезум.

ҲЕЗУМЧИНӢ هیزمچینی ҷамъ кардани чӯбу

шохаҳои хушк барои ҳезум.

ҲЕЗУМШИКАН هیزم شکن *ниг.* **ҳезумкафон**.

ҲЕЗУМШИКАНӢ هیزم شکنی *ниг.* **ҳезум кафонӣ**.

ҲЕЗЧАШМ هیزچشم ҳарза; он ки покии чашмро нигаҳ намедорад.

ҲЕЙ هی *нидо* ҳой, гӯш кун; огоҳ бош! **ҳей, ба по бархез.**

ҲЕЛ I هیل чинсе аз дорувори хушбӯй, монанд ба лиму.

ҲЕЛ II هیل *гуфт.* чои нигоҳдории тобистонаи чорвои майда (*буз, гӯсфанд*); оғил.

ҲЕЛ-ҲЕЛ هیل هیل **:ҳел-ҳел гаштан** бекор, сарсон гаштан.

ҲЕМА هیمه *кит.* 1. ҳезум, чӯби сӯхт, чуб барои сӯзишворӣ; **ҳемаи тар фурӯхтан** *киноя аз* фиреб додан, ҳуққабозӣ кардан. 2. *хӯр.* гӯштоба, хомшӯрбо.

ҲЕМАДОН هیمه‌دان *кит., ниг.* **ҳемахона**.

ҲЕМАКАШ هیمه کش *кит.* ҳезумкаш, ҳаммоли ҳатаб; хоркаш

ҲЕМАКАШӢ هیمه‌کشی *кит.* ҳезумкашӣ, бо ҳезумкашӣ машғул будан

ҲЕМАХОНА هیمه خانه *кит.* чои нигаҳ доштани ҳезум, ҳезумхона, маҳтаб.

ҲЕРБАД//ҲАРБУД هیربد//هربد *кит.* 1. хидматгузори оташкада. 2. қозии зардуштиён.

ҲЕРБАДХОНА هیربد خانه *кит.* оташкада.

ҲЕРБУД هیربد *ниг.* **ҳербад**.

ҲЕЧ هیچ *чонишини инкорӣ*: 1. ҳаргиз, асло. 2. ягон. 3. *ҳиссачаи саволӣ* оё. 4. ҳамчун чузъи таркибҳо ба онҳо маънои инкорӣ медиҳад: **ҳеч вақт, ҳеч гоҳ, ҳеч гуна, ҳеч кас, ҳеч кадом;** 5. беқадр; **ҳеч аст** аҳамияте надорад, арзише надорад.

ҲЕЧКОРА هیچ کاره бекор, бекорхӯча.

ҲЕЧМАДОН هیچ مدان нодон.

ҲИБОЛА *а.* حباله қайд, банд; **ба ҳиболаи никоҳ даровардан** ба занӣ гирифтан.

ҲИБР I *а.* حبر сиёҳӣ, сиёҳии давот ва қалам.

ҲИБР II *а.* حبر *кҳн.* олим, хирадманд, доно, донишманд.

ҲИДДАТ *а.* حدت тезӣ, тундӣ.

ҲИДОЯТ *а.* هدایت роҳи рост нишон додан, роҳнамоӣ.

ҲИДОЯТГАР هدایت раҳнамоикунанда, раҳнамо.

ҲИЗАБР//ҲИЖАБР هزبر//هژبر *кит.* 1. шери даранда; шер. 2. *мач.* далер, шуҷоъ. нотарс.

ҲИЗАБРАВЖАН هزبراوژن *кит., ниг.* **ҳизабрандоз**.

ҲИЗАБРАНДОЗ هزبرانداز *кит.* шерафкан, шерандоз, далер, диловар.

ҲИЗБ *а.* حزب 1. гурӯҳи одамон, ки бо як мақсад муттаҳид шудаанд; фирқа, партия. 2. гурӯҳ, даста, фавҷ. 3. сипоҳ, лашкар; тобеин, мададгорон. 4. воҳиди тақсим кардани Қуръон, ки ба чаҳоряки ҷузъ ё пора баробар аст ва дар маҷмӯъ Қуръон аз 120 ҳизб иборат аст. 5. дар тасаввуф ва футувват тоифаест, ки ба як шахс мансуб аст.

ҲИЗБӢ حزبی *мансуб ба* **ҳизб**; узви ҳизб; мутаассиби ҳизб.

ҲИЗБПАРАСТ حزب‌پرست мӯътақид ба ҳизб; мутаассиби ҳизб.

ҲИЗБУЛЛОҲ حزب الله 1. ҳизби Худованд. 2. мӯъминон; гурӯҳи солеҳон.

ҲИЗБПАРАСТӢ حزب پرستی эътиқоди ҳизбӣ, таассуби ҳизбӣ.

ҲИККАК//ҲИҚҚАК هکّک//هقّک *ниг.* **ҳиккак**.

ҲИКАМ *а.* حکم *ҷ.* **ҳикмат**.

ҲИКМАТ I *а.* حکمت 1. илм, дониш. 2. доноӣ. хирадмандӣ, фазилат. 3. ҳилм, бурдборӣ, таҳаммул. 4. адл, адолат, дод. 5. Қуръон, китоби муқаддас. 6. панд, андарз, сухани пандомез; **ба Луқмон ҳикмат омӯхтан** омӯхтани чизе ба касе, ки аъламтар аст. 7. сабаб ва иллати ягон ҳодиса, сирри ягон ҳодиса; **арзон бе иллат нест, қимат бе ҳикмат;**

ҲИКМАТ II *а.* حکمت 1. *фалс.* илмест, ки дар он аз ҳақиқати ашё баҳс меравад. 2. дар тасаввуф сиррест, ки ошкор кардани он байни авом норавост ва оқибати ногувор

дорад.

ҲИКМАТНОК حکمت ناک : **сухани ҳикматнок** сухане, ки дар он панду насиҳате ҳаст ва ё моҳияти масъалае баён ёфтааст.

ҲИКМАТОМЕЗ حکمت آمیز *ниг.* **ҳикматнок.**

ҲИКМАТОМӮЗ حکمت آموز пандомӯз.

ҲИКМАТОРО حکمت آرا орояндаи ҳикмат, зебдиҳандаи ҳикмат.

ҲИКМАТШИНОС حکمت‌شناس оқил, хирадманд, файласуф.

ҲИКМАТШИНОСӢ حکمت‌شناسی оқилӣ, хирадмандӣ, файласуфӣ.

ҲИКОЁТ حکایات *ҷ.* **ҳикоя** (достонҳо, қиссаҳо).

ҲИКОЯ(Т) حکایه//حکایت 1. нақл кардани воқеае ё достоне. 2. асари бадеии мансури ҳаҷман хурд, ки дар он воқеа ё саргузаште баён меёбад; қисса, саргузашт; **ҳикоя кардан** нақл кардан, саргузаштеро ривоят кардан.

ҲИКОЯБАНДӢ حکایه‌بندی сохтани ҳикоя аз воқеаи дида ё шунидашуда.

ҲИКОЯГӢ حکایگی нақлӣ, қиссагӣ; **ҷумлаи ҳикоягӣ** ҷумлае, ки дар бораи воқеае ё ҳодисае маълумот медиҳад.

ҲИКОЯГӮЙ حکایه گوی қиссагӯй.

ҲИКОЯНАВИС حکایه‌نویس касе, ки қисса (ҳикоя) менависад.

ҲИКОЯНАВИСӢ حکایه نویسی машғул будан ба эҷоди қиссаву ҳикоя.

ҲИКОЯТ حکایت *ниг.* **ҳикоя.**

ҲИҚҚАК هقک садои канда – кандаи беихтиёре, ки бар асари нуқси меъда пай дар ҳам аз даҳон мебарояд, ҳиқак, саксака.

ҲИҚҚАҚ هقق *ниг.* **ҳиққак.**

ҲИҚҚӢ هقّی :**ҳиққӣ карда натавонистан** дар ҷавоби касе чизе гуфта натавонистан, садо баровარда натавонистан.

ҲИҚҚОС هقّاس *ниг.* **ҳиқ-ҳиқ; ҳиққос задан.**

ҲИҚ-ҲИҚ هق هق ҳиққос, фиқ-фиқ; **ҳиқ-ҳиқ гиристан** фиқ-фиқ гиря кардан.

ҳил هیل *асоси замони ҳозираи феъли* **ҳилидан** // **ҳиштан.**

ҲИЛ I *а.* هیل як навъ доруворӣи хушбӯ.

ҲИЛ II حیل *ниг.* **ҳила.**

ҲИЛА حیله 1. макр, фиреб, тазвир. 2. чора, тадбир.

ҲИЛАБОЗ حیله باز *ниг.* **ҳилагар.**

ҲИЛАГАР حیله گر фиребгар, маккор.

ҲИЛАГАРӢ حیله گری маккорӣ, фиребгарӣ.

ҲИЛАГАРОНА حیله‌گرانه маккорона, фиребгарона.

ҲИЛАКОР حیله کار *ниг.* **ҳилагар.**

ҲИЛАКОРӢ حیله کاری *ниг.* **ҳилагарӣ.**

ҲИЛАКОРОНА حیله کارانه *ниг.* **ҳилагарона.**

ҲИЛАОМЕЗОНА حیله آمیزانه *ниг.* **ҳилагарона.**

ҲИЛАСОЗ حیله ساز *ниг.* **ҳилагар.**

ҲИЛАҶУ(Й) حیله جو(ی) *ниг.* **ҳилагар.**

ҲИЛИДАН هیلیدن *ниг.* **ҳиштан.**

ҲИЛМ حلم нармӣ, мулоимат; **ҳилм-ҳилм мулоим** нарм; **ҳилм-ҳилм пухта** нағз, мулоим пухта (*маъмулан, дар мавриди гӯшт мегӯянд*).

ҲИЛОЛ هلال моҳи нав (*то шаби севум*).

ҲИЛОЛАБРӮ هلالابرو абрӯвони ба шакли моҳи нопурра, камонӣ, хамида.

ҲИЛОЛӢ هلالی ба шакли моҳи нопурра, досмонанд, камонмонанд, хамида.

ҲИЛПИРОС *гуфт.* هلپراس ҷунбидан, ба ҷунбиш омадан (*мас., байрақ аз вазиши бод*), эҳтизоз; **ҳилпирос задан.**

ҲИМЕЛ حمیل *ниг.* **ҳамоил.**

ҲИММАТ همّت 1. қасд, ирода, азми қавӣ, ҷаҳд, кӯшиш. 2. саховат, ҷавонмардӣ; **камари ҳиммат бастан** ба коре сахт азму ирода кардан.

ҲИММАТБАЛАНД همّت‌بلند олиҳиммат, назарбаланд.

ҲИММАТБАЛАНДӢ همّت بلندی саховатпешагӣ; назарбаландӣ.

ҲИМОЯ(Т) حمایه//حمایت нигаҳбонӣ, ҳафозат; мудофиа, пуштибонӣ; **ба зери ҳимоят гирифтан** пушту паноҳ шудан (*ба касе*); **ҳимоя**

кардан муҳофизат кардан, мудофиа кардан.

ҲИМОЯГАР//ҲИМОЯТГАР حمایه‌گر//حمایت‌گر ҳимоякунанда, мудофеъ, пушту паноҳ, пуштибон.

ҲИМОЯКУНАНДА حمایه کننده *ниг.* **ҳимоятгар**.

ҲИМОЯТ حمایت *ниг.* **ҳимоя**.

ҲИМОЯЧӢ حمایه‌چی мудофиакунанда, пуштибон.

ҲИМОЯШАВАНДА حمایه‌شونده ҳар касе ё чизе, ки мавриди ҳимоя, дифоъ, нигаҳбонӣ қарор мегирад..

ҲИН I هین *кит. калимаи нидо* 1. ана, инак; огоҳ бош, эҳтиёт шав. 2. шитоб кун, зуд.

ҲИН II حین вақт, ҳангом, дам, лаҳза; **дар як ҳин** дар як дам.

ҲИН III *а.* هین сел, селоб.

ҲИНДБО هند با коснӣ.

ҲИНДБОЙ هندبایی мутааллиқ ба ҳиндбо, аз коснӣ тайёршуда: **қаҳваи ҳиндбоӣ**.

ҲИНДӢ هندی мардуми Ҳиндустон, аҳли Ҳинд; **ҳинду эронӣ** *мансуб ба* **ҳиндӣ ва эронӣ**; **забонҳои ҳинду эронӣ**.

ҲИНДУ هندو 1. аҳли Ҳиндустон, ҳинду. 2. пайраи дини ҳиндувон. 3. посбон. 4. ғулом, банда, зархарид. 5. *маҷ.* сиёҳ; **холи ҳинду** холи сиёҳ.

ҲИНДУАВРУПОӢ هندواوروپایی *мансуб ба* **минтақаи Ҳинд ва Аврупо; забонҳои ҳинду-аврупоӣ, халқҳои ҳиндуаврупоӣ**.

ҲИНДУАВРУПОШИНОСӢ هندواوروپاشناسی соҳае, ки таҳқиқи минтақаи Ҳинд ва Аврупо машғул аст.

ҲИНДУВОНА I هندوانه ба тариқи ҳиндӣ, ба ҳиндӣ, ҳиндигӣ, монанди ҳинду.

ҲИНДУВОНА II هندوانه *кит.* тарбуз; ◊ **ҳиндувона зери бағали** *касе* **додан** касеро бо чизе мағрур кардан, ки ӯ лоиқи он набошад.

ҲИНДУИЯ هندوئیه мазҳаби ҳукмрон дар Ҳиндустон, ки ба бараҳманизм ва буддизм асос ёфтааст.

ҲИНДУӢ هندویی *мансуб ба* **ҳиндӣ**; *гуфт., маҷ.* одами дамдузд, канораҷӯй.

ҲИНДУСТОНӢ هندوستانی *мансуб ба* **Ҳиндустон**; сокини Ҳиндустон; забони мардуми Ҳиндустон.

ҲИНДУХИТОЙӢ هندوختایی *мансуб ба* минтақаи Ҳинду Ҳитой; мардуми минтақаи Ҳинду Хитой.

ҲИНДШИНОС هندشناس муҳаққиқи Ҳиндустон ва мардуми он.

ҲИНО I حنا растаниест буттамонанд дорои гулҳои сафед, ки бо кӯфтаи он мӯй, дасту поро ранг мекунанд; **ҳино бастан** (мондан) гарди ҳиноро тар карда ба дасту по бастан, ки ранг гирад; ◊ **ба по ҳино бастан** суст рафтор кардан.

ҲИНО II هناء 1. қатрон. 2. хӯшаи борондидаи хурмо.

ҲИНОБАНДӢ حنابندی *ниг.* **ҳинобандон**.

ҲИНОБАНДОН حنابندان маросимест, ки дар арафаи арӯсӣ арӯсшаванда бо дугонаҳояш мегузаронад.

ҲИНОГУЛ حناگل номи навъе аз гул.

ҲИНОКОР حناکار касе, ки ҳино мекорад, корандаи ҳино.

ҲИНОҲИН هیناهین *кит.* дар ҳоли шитоб, шитобзадагӣ, саросема, саросемакорӣ.

ҲИНҶОР هنجار *ниг.* **ҳанҷор**.

ҲИРҚА(Т) حرقه//حرقت сӯзиш, сӯхтан.

ҲИРМОН *а.* حرمان ноумедӣ, маҳрумӣ, бенасибӣ.

ҲИРМОНЗАДА حرمانزده ноумедшуда, бенасибгардида, бенасиб.

ҲИРОСАТ I *а.* حراست муҳофиза, нигаҳбонӣ, посбонӣ.

ҲИРОСАТ II *а.* حراثت киштукор, зироат, деҳқонӣ.

ҲИРОСАТПЕША حراست پیشه нигаҳбон, посбон, мудофеъ.

ҲИРС حرس тамаи аз ҳад зиёд; гушначашмӣ; **ҳирси мол** орзӯи аз ҳад зиёди молгундорӣ.

ҲИРСБАЛАНД حرس بلند гурусначашм, хасис, тамаъкор.

ҲИРФА(Т) حرفه//حرفت касб, ҳунар, пеша;

аҳли ҳирфа косиб, ҳунарманд.

ҲИС(С) حس қобилияти дарки таассуроти берунӣ, дарк, дарёфт, пайбарӣ; қувваи дарёфт; **ҳисси сомеа** қувваи шунавоӣ; **ҳис кардан** пай бурдан ба чизе.

ҲИСН *а.* حصن паноҳгоҳ, қалъа; **ҳисни ҳасин** қалъаи дастнорас.

ҲИСОБ *а.* حساب 1. шумур, шумурдан, миқдор. 2. муҳосиба, доду гирифти пулӣ; **ба ҳисоб гирифтан** а) шуморидан, шумораи чизеро муайян кардан; б) чизеро ба назари эътибор гирифтан; **ҳисоб ёфтан** шумурда шудан, ба шумор рафтан; **ҳисоби корсеро ёфтан** чорае ёфтан, роҳи ҳалли масъалаеро ёфтан; **ҳисоб кардан** а) шумурдан; пиндоштан; кори худро дуруст ҳисоб мекард. 3. илми ҳисоб, арифметика; **ҳисоби абҷад** *ниг.* **абҷад**, бо ҳарфҳои арабӣ, ки ҳар як рақами муайянро ифода мекунад, моддаҳои таърихи ҳодисаеро баён кардан ва баровардан.

ҲИСОББАРӢ حساب بری ҳисоб бурдан; **мошини ҳисоббарӣ** дастгоҳе, ки танзими ҳисобу китоб ва назорати муттасили онро ба зимма дорад.

ҲИСОББАРОР حساببرار мошини ҳисоббарор, мошини ҳисобкунанда.

ҲИСОББАРОРӢ حساب برآری ҳисоб кардан, ҳисоб карда баровардан.

ҲИСОБГАР حساب گر 1. ҳисобкунанда, *маҷ.* он ки ба ҳисоб мегирад. 2. босарфа, сарфакор; боандеша, дурандеш, эҳтиёткор.

ҲИСОБГАРӢ حسابگری 1. ҳисобкор будан, ҳисобкунандагӣ. 2. *маҷ.* сарфакорӣ; боандешагӣ; дурандешӣ, эҳтиёткорӣ.

ҲИСОБГИР حساب گیر баҳисобгиранда.

ҲИСОБГИРӢ حسابگیری аз касе шумури чизеро гирифтан.

ҲИСОБГОҲ حسابگاه ҷой ва макони ҳисоб, **ҳисобгоҳи ҳашр** майдони қиёмат.

ҲИСОБДОН حسابدان каси аз илми ҳисоб хабардор; касе ки муҳосиба карда метавонад.

ҲИСОБДОНӢ حساب دانی аз илми ҳисоб бохабар; донандаи ҳисоб.

ҲИСОБДОР حساب دار касе ки муомила, даxлу харҷи муассисаеро идора мекунад.

ҲИСОБДОРӢ حساب داری 1. кор ва вазифаи ҳисобдор. 2. ҷои ҳисобдорӣ, шӯъбаи муассиса, ки ҳисобу китоби онро мебарад.

ҲИСОБӢ حسابی муҳосиба, ҳисоботи даxлу харҷ, ҳисобдиҳӣ ва ҳисобгирӣ; **ҳисобӣ кардан** яктарафа кардан, ба миён гузоштани даxлу харҷ ё кор ва музд.

ҲИСОБКОР حسابکار нархгузор, нархмонанда, мошини ҳисобу китобгар.

ҲИСОБКОРӢ حسابکاری нархгузорӣ, нархмонӣ.

ҲИСОБКУНАК حسابکنک асбоб барои шумурдани чизе; ҳисобкунаки газ, ҳисобкунаки барқ, ҳисобгар .

ҲИСОБКУНАНДА حساب کننده 1. ҳисобгар. 2. *ниг.* **ҳисобкор**.

ҲИСОБКУНӢ حسابکنی шумурдан, ҳисобу китоб кардан.

ҲИСОБОТ *а.* حسابات 1. муҳосиба. 2. хулосаи кор ва фаъолияти касе ё муассисае; **ҳисобот додан** дар бораи кори кардашуда ё даxлу харҷ маълумот додан (ё маърӯза кардан).

ҲИСОБОТДИҲАНДА حسابات دهنده касе ки аз кор ва фаъолияти худ гузориш медиҳад.

ҲИСОБОТДИҲӢ حساباتدهی ҳисобот додан, оид ба анҷом ё иҷрои коре маълумот додан.

ҲИСОБОТӢ حساباتی *мансуб ба* **ҳисобот**; **маҷлиси ҳисоботӣ** маҷлисе, ки касе аз кори худ ё фаъолияти ташкилоте гузориш медиҳад.

ҲИСОБРАС حساب رس *иқт.* аудитор.

ҲИСОБРАСӢ حساب رسی *иқт.* аудит.

ҲИСОБЧӢ حسابچی ҳисобдор, ҳисобгар; ба ҳисобгирандаи коре.

ҲИСОБШАВАНДА حسابشونده шумурдашаванда.

ҲИСОМ//ҲУСОМ *а.* حسام *кит.* шамшер, тег.

ҲИСОР *а.* حصار 1. девор, девори даври қалъа. 2. қалъа; **ҳисори баланд** девори баланд.

ҲИСОРДОРӢ حصارداری *кит.* нигаҳдории қалъа, қалъабонӣ.

ҲИСОРӢ حصاری 1. бо девор иҳоташуда. 2. *мансуб ба* **қалъа**; қалъавӣ. 3. шаҳр ё одами муҳосирашуда.

ҲИСРИМ *а.* حصرم ғӯраи ангур; меваи норасида, *мас., хурмо.*

ҲИСС *а.* حس *ниг.* **ҳис**.

ҲИССА حصه як қисм аз чизе; баҳра, саҳм; **ҳиссаҳои нутқ** *грам.* ҳиссаҳои морфологии нутқ (забон).

ҲИССАБАХШ حصه‌بخش тақсимкунандаи баҳра, саҳм.

ҲИССАГӢ حصگی *мансуб ба* **ҳисса**; шарикӣ.

ҲИССАГУЗОР حصه‌گذار касе ки дар коре ҳиссае дорад.

ҲИССАГУЗОРӢ حصه گذاری дар коре шарикӣ кардан, саҳм гузоштан.

ҲИССАДОР حصه دار саҳмдор, шарик.

ҲИССАДОРӢ حصه داری ширкат, саҳмдорӣ.

ҲИССАЧА حصه چه 1. зарра, ҷузъ. 2. ҳиссаи нутқ.

ҲИССИЁТ *а.* حسیات *ҷ.* **ҳис**; эҳсос, мушоҳидаҳои ҳиссӣ.

ҲИССИЁТПАРАСТ حسیات پرست ба таъсири ҳиссиёт додашаванда.

ҲИССӢ حسی 1. *мансуб ба* **ҳис**. 2. лирикӣ ҳиссиётпарвар.

ҲИСШАВАНДА حس‌شونده эҳсосшаванда, қобили ҳис.

ҲИФЗ *а.* حفظ нигаҳдорӣ, нигаҳбонӣ, муҳофизат; **ҳифзи сиҳат** нигаҳдории тандурустӣ; **ҳифз кардан** а) нигаҳдорӣ (нигаҳбонӣ) кардан; б) ёд кардан аз бар кардан.

ҲИФОЗАТ *а.* حفاظت нигаҳдорӣ, муҳофизат.

ҲИФОЗАТДОР حفاظتدار муҳофизатдор; бехатар.

ҲИҶЛА *а.* حجله *ниг.* **ҳаҷла**.

ҲИҶО I *а.* هجا 1. *збш.* ҳар банди овози садонокдори як калима (*мас., калимаи пахта аз ду ҳиҷо иборат аст: пах-та*); 2. *адш.* воҳиди вазни шеър.

ҲИҶО II *а.* هجا асаре (*бештар манзум*), ки дар он касе ё ҳодисае сахт масхара карда шудааст, ҳаҷв, сатира.

ҲИҶОБ حجاب 1. парда. 2. ниқоб, рӯпӯш, рӯпӯшондан (*мас., зан аз мард*).

ҲИҶОӢ هجایی :шеъри ҳиҷоӣ шеъре, ки асоси вазни он ба эътибор гирифтани ҳиҷоҳост.

ҲИҶР *а.* هجر *ниг.* **ҳаҷр**.

ҲИҶРАТ *а.* هجرت 1. кӯчидан, аз шаҳре ба шаҳри дигар кӯчида ҷойгир шудан; **ҳиҷрат кардан** кӯчида рафтан аз ватан ба ҷои дигар. 2. аввали солшумории қамарии исломӣ (16 июли соли 622 мелодӣ), ки аз кӯчидани Муҳаммади пайғамбар (с) аз Макка ба Мадина ибтидо гирифтааст.

ҲИҶРӢ هجری солшумории қамарӣ; *ниг.* **ҳиҷрат** 2.

ҲИҶРОН هجران ҷудоӣ, дурӣ аз ёру дӯстон, махсусан аз маъшуқ.

ҲИҶРОНЗАДА هجرانزده гирифтори ҳиҷрон, дурафтода аз ёру диёр; ғариб.

ҲИҶРОНДИДА هجران دیده касе, ки дурӣ, ҷудоиро дидааст, аз сар гузаронидааст.

ҲИҶҶА هجه усули алифбоомӯзии кӯҳна, ки ҳарфҳои ҳиҷоҳоро бо якдигар чанг андохта аз ҳиҷоҳо калима сохта мехонданд; (*мас., барои хондани калимаи Аҳмад: алиф бо ҳе забар "аҳ" мим бо дол забар – "мад" – Аҳмад*).

ҲИШТАН هشتن 1. тарк кардан, партофтан, мондан. 2. гузоштан, сар додан, раҳо кардан.

ҲИЯЛ *а.* حیل *ҷ.* **ҳила**.

ҲО I ها *ниг.* **ҳавваз**; хуттӣ.

ҲО II ها *ҷонишини ишоратӣ* ана, ин, он; **ҳо дар он ҷо**.

ҲО III ها *нидо* ҳой, ой, эй; **ҳо, бачаҳо, куҷо меравед?**

ҲО IV ها *ҳиссачаи тасдиқ* оре, бале, ҳа; ҳо, бале: **ҳо, ҳамин тавр буд**.

ҲОВАН هاون зарфест аз санг ё филиз, ки дар он чизеро андохта кӯфта майда мекунанд, уғур.

ҲОВАНДАСТА هاون دسته дастаи ҳован, ки бо он чизеро дар ҳован андохта мекӯбанд.

ҲОВИЯ *а.* هاویه *д.* номи табақаи ҳафтуми дӯзах, дӯзах.

ҲОВИЯБАНД هاویه بند махбус дар дӯзах, гирифтори дӯзах.

ҲОВИЯМИСОЛ هاویه مثال 1. монанди дӯзах. 2. дӯзахӣ, ҷаҳаннамӣ.

ҲОВӢ *а.* حاوی *кит.* иҳотакунанда, дарбаргиранда; **ҳовии чанд масоил**.

ҲОД(Д) *а.* حاد *кит.* бурро, тез (*корд ва г.*).

ҲОДИС *а.* حادث чизе ки нав пайдо шудааст, нав пайдошуда; *муқ.* **қадим**; **оламу ҳодис; одаму ҳодис** ибораҳое, ки эҳтимоли шудани ҳар гуна ҳодисаҳоро ифода мекунанд; **ҳодис шудан** пайдо шудан, рӯй додан.

ҲОДИСА *а.* حادثه 1. воқеа, воқеаи нав. 2. пешомад, рӯйдод, тасодуф; **ҳодисаи ногаҳонӣ** воқеаи нохост ва ғайри чашмдошт.

ҲОДИСАПАРВАРД حادثه‌پرورد он ки дар натиҷаи аз сар гузаронидани ҳодисаҳо ботаҷриба шудааст.

ҲОДИСАХЕЗ حادثه خیز ҷое, ки дар он ҳодисаҳо бисёр рух медиҳад; **базмгаҳи ҳодисахез** *киноя аз* **дунё**.

ҲОДӢ *а.* هادی *кит.* роҳнишондиҳанда, роҳнамо, ҳидояткунанда.

ҲОЖ هاژ ҳайрон, фурӯмонда, дармонда, саргашта.

ҲОЖИДАН هاژیدن 1. нигаристан, нигоҳ кардан. 2. фарёд кардан.

ҲОЖУИДАН هاژوئیدن *кит.* ҳайрон мондан, саргардон шудан.

ҲОЗИҚ *а.* حاذق устоди комил, доно, моҳир (*дар илми тиб*); **табиби ҳозиқ**; **ҳакими ҳозиқ**.

ҲОЗИЛ *а.* هازل шӯхикунанда, ҳазлбоз.

ҲОЗИМ حاضم ҳар чизи ҳазмкунандаи хӯрок.

ҲОЗИМА هاضمه ҳазми хӯрок, қувваи ҳазмкунандаи хӯрок дар меъда: **узвҳои ҳозима, қувваи ҳозима**.

ҲОЗИР حاضر 1. ҳузурдоранда, ҳузурдошта; *муқоб.* **ғоиб**. 2. омода, тайёр. 3. мавҷуд, ҳозира, муҳайё. 4. алъон, ҳамин вақт; **ҳозир меояд; ҳозирғоиб кардан** будагон ва набудагонро санҷидан (*мас., дар синф*); **ҳозир будан** а) тайёр будан, омода будан; б) ҳузур доштан; **ҳозир кардан (намудан)** тайёр кардан, омода гардонидан; **ҳозир шудан** а) тайёр шудан, омода шудан; б) омадан, пайдо шудан.

ҲОЗИРА حاضره *мансуб ба* вақти ҳозир; ҳозиразамон, кунунӣ; **адабиёти ҳозира; шароити ҳозира; замони ҳозира** а) вақти ҳозира; б) *грам.* замони ҳозираи феъл.

ҲОЗИРАЗАМОН حاضره زمان *мансуб ба* **замони ҳозира**; чизи нав, кас ва чизи кунунӣ, муосир; **бинои ҳозиразамон; илми ҳозиразамон; шаҳри ҳозиразамон.**

ҲОЗИРАКАК حاضرکک *гуфт.* худди ҳозир, алъон, навакак.

ҲОЗИРАНГӢ حاضرنگی *гуфт.* ҳар чиз ва амали ҳозир дидашуда ё ҳозир ба вуқӯъ пайваста.

ҲОЗИРҒОИБ حاضر غایب номбар кардан, як ба як чеғ задан.

ҲОЗИРИН *а.* حاضرین ҳозир будагон, ҳозирон, ҳузур доштагон.

ҲОЗИРӢ حاضری тайёрӣ, омодагӣ; **бе ҳозирӣ** бе тайёрӣ; **ҳозирӣ дидан** тайёрӣ дидан, тайёр шудан.

ҲОЗИРХИДМАТ حاضرخدمت ба хидмат ҳозир, шахси ҳамеша ба хидмат тайёр.

ҲОЗИРХИДМАТӢ حاضرخدمتی хизматрасонӣ, боилтифотӣ.

ҲОЗИРҶАВОБ حاضرجواب каси омодаи ҷавоб, он ки бадоҳатан ҷавоб медиҳад.

ҲОЗИРҶАВОБӢ حاضرجوابی ҳозирҷавоб будан, бадоҳатан ҷавоб дода тавонистан.

ҲОЗИРШАВӢ حاضرشوی 1. ҳозир шудан, омадан; **ба маҷлис ҳозиршавӣ**. 2. тайёр шудан, омодагӣ.

ҲОИЛ//ҲОЙИЛ حائل//حایل *кит.* 1. монеъшаванда, боздорандаи миёни ду чиз, монеъ ба пайвастани ду чиз. 2. чизе ки байни ду чиз истода онҳоро аз ҳам ҷудо мекунад.

ҲОИТ حائط девор, боғи атрофаш деворкашида.

ҲОЙ های *нидо* эй, ой, огоҳ бош! **ҳой бача! ҳой, мардум!**

ҲОЙ-ҲОЙ های های 1. садои гиряи баланд ва

сахт; ҳой-ҳой гиря кардан. 2. чи хуш, чи қадар нагз (*дар мавриди таъриф*).

ҲОЙ-ҲУЙ//ҲОЮ-ҲУЙ های هوی//هایوهوی шӯру ғавғо, ғалоғула; **ҳой-ҳуи бачагон; ҳой-ҳуй бардоштан; ҳой-ҳуй кардан**.

ҲОКАЗО *а.* هکذا ҳамин хел, ба ин тартиб, ҳамин тавр, ғайраву ғайра; **ва ҳоказо** ва ғайра.

ҲОКИМ حاکم ҳукмкунанда, фармонфармо.

ҲОКИМИЯТ حاکمیت ҳукумат, ҳукмронӣ; **ҳокимияти сиёсӣ**; ҳокимият доштан.

ҲОКИМИЯТДӮСТ حاکمیتدوست *ниг.* ҳокимиятпараст.

ҲОКИМИЯТДӮСТӢ حاکمیتدوستی *ниг.* **ҳокимиятпарастӣ**.

ҲОКИМИЯТПАРАСТ حاکمیتپرست ҳокимиятдӯст, мансабпараст, риёсатталаб.

ҲОКИМИЯТПАРАСТӢ حاکمیتپرستی ҳокимиятдӯстӣ, мансабпарастӣ, риёсатталабӣ.

ҲОКИМӢ حاکمی ҳукмронӣ, ҳукумат рондан (ҳамчун ҳоким); **ҳокимӣ кардан** ҳукмронӣ кардан.

ҲОКИМНИШИН حاکم نشین *таър.* мавзее, ки дар он ҳоким қарор мегирифт ва фармонфармоӣ мекард; музофот ё вилояте, ки ба ҳокиме вобаста карда шудааст.

ҲОКИМХОНА حاکم خانه 1. *таър.* идораи маъмурии ҳоким. 2. хонаи ҳоким.

ҲОКӢ *а.* حاکی баёнкунанда, ҳикояткунанда, гӯянда.

ҲОЛ *а.* حال 1. аҳвол, вазъият чигунагӣ, чигунагии чизе; **арзи ҳол** баёни ҳолу вазъият; **тарҷумаи ҳол** шарҳи аҳвол, **шарҳи ҳол** баёни ҳол, тафсилоти авҳол; **ҳақиқати ҳол** чигунагии ҳақиқати вазъият; **ҳасби ҳол** чигунагии аҳвол, шарҳи аҳвол. 2. қувват, дармон; **ба қадри ҳол** ба қадри қуввату тавон; 3. вазъи саломатӣ, тандурустӣ; **ҳолаш беҳтар гардид; ҳолу аҳвол** саломатӣ, вазъу ҳолат; **ранг бину ҳол пурс** (*зарб.*). 4. минвол, вазъ; **бо ин ҳол** ба ин минвол. 5. замони ҳозир, ҳозир; **дар айни ҳол** дар айни замон, вобаста ба ин; **то (ба) ҳол** ҳанӯз, то ин дам; **дар ҳар ҳол; ба ҳар ҳол** ба ҳар сурат, ҳар чи ҳам бошад; **(ва) ҳол он ки** дар сурате ки; аз ҳол рафтан суст шудан, бехуд гаштан; **ба ҳоли худ гузоштан** (мондан) ба ихтиёри худ мондан (касеро, чизеро), кордор нашудан.

ҲОЛА هاله доираи ғуборолуд дар гирди моҳ, хирмани моҳ.

ҲОЛАТ *а.* حالت 1. чигунагӣ, вазъият, ҳол; **ҳолати аввала** вазъияти пештара; **ҳолати рӯҳӣ** чигунагии вазъи рӯҳӣ; **дар ҳолате ки** дар сурате ки, дар вазъияте ки. 2. вазъият, ҳодиса, воқеа. 3. вақт, замон; **дар ҳолати...** дар вақти..., дар шароити.... 4. мадор, қувват, маҷол, дармон; **ҳолати бевазнӣ** вазъияти набудани вазн (*дар сурати озод будан аз қувваи кашиши замин*).

ҲОЛДОН حالدان 1. донандаи ҳолу аҳвол, огоҳ, бохабар; воқиф аз чигунагии воқеа. 2. ҳамроз, ҳамадам; **дӯсти ҳолдон ва ҳамдам; ҳолдон будан** бохабар аз ҳолу аҳвол будан, хуб шинос будан; **ҳолдон шудан** аз ҳолу аҳвол хабардор шудан, шинос шудан.

ҲОЛИБ *а.* حالب 1. дӯшанда, ширдӯш. 2. роҳе, ки шоша ба воситаи он аз гурда ба шошакдон меояд; роҳи бавл.

ҲОЛИЁ حالیا *кит.* ҳоло, акнун.

ҲОЛӢ *а.* حالی ороишёфта, ороста, зинатёфта (*бо тилло ва ҷавоҳир*), зарандуд.

ҲОЛО حالا 1. ҳозир, алҳол, дар вақти ҳозира. 2. акнун, кунун. 3. ҳанӯз, дар ин дам; **ҳоло ин масъала давом дошт; аз ҳоло** аз ҳозир, аз ҳамин дам.

ҲОЛПУРСӢ حال پرسی аҳвол пурсидан, ҳолу аҳвол пурсон шудан, саломатӣ ва чигунангии кору бори касеро пурсидан; хабар гирифтан аз ҳоли бемор.

ҲОЛҶӮӢ حال جوئی *ниг.* **ҳолпурсӣ**.

ҲОМИГӢ حامیگی ҳомӣ будан; ҳимоятгарӣ, пуштупаноҳ будан.

ҲОМИД *а.* حامد шукркунанда, ситоишгар, санохон.

ҲОМИЗ *а.* حامض 1. *кит.* турш, туршмаза. 2. туршӣ, кислота; **ҳомизи азот** кислотаи (туршии) азот; **ҳомизи кибрит** туршии гӯгирд.

ҲОМИЛ *а.* حامل баранда, барорандаи бор;

бордор.

ҲОМИЛА *а.* حامله зани бордор, обистан, дуҷон; **ҳомила будан** дар батн бача доштан, дуҷон будан; **ҳомила шудан** дуҷон шудан.

ҲОМИЛАГӢ حاملگی дуҷонӣ, давраи ҳомилагӣ.

ҲОМИЛАДОР حامله دار *ниг.* **ҳомила.**

ҲОМИЛАДОРӢ حامله داری *ниг.* **ҳомилагӣ.**

ҲОМӢ I *а.* حامی *мансуб ба* **Ҳом**; яке аз писарони Нӯҳ (а).

ҲОМӢ II *а.* حامی ҳимоятгар, пуштибон, тарафгир, мададгор.

ҲОМӢ III هامی *кит.* саргардон, ҳайрон.

ҲОММА هامه *кит.* 1. ҳайвони хазанда ва газандаи заҳрнок, махсусан мор. 2. хазанда, ҳашарот.

ҲОМУНБУР هامون بر 1. тайкунандаи ҳомун, он ки аз биёбон мегузарад. 2. *маҷ.* тезрав, сабуксайр.

ҲОМУННАВАРД هامون‌نورد тезрав (*оид ба асп*).

ҲОН هان *нидо* огоҳ бош, хабардор бош, ҳуш дор.

ҲОНИС *а.* حانث шикананда, вайронкунанда (қасамро): **ҳонисн қасам.**

ҲОНУТ *а.* حانوت 1. дӯкон. 2. дӯкони майфурӯшӣ.

ҲОР هار девона; **саги ҳор; ҳор шудан** девона шудан чун саг.

ҲОРӢ هاری девонагӣ.

ҲОР(Р) *а.* حار гарм, сӯзон.

ҲОРРА *а.* حاره *кит.* гарм, сӯзон; **минтақаи ҳорра** минтақаи гармсер.

ҲОРИС I *а.* حارث деҳқон, барзгар, зореъ, зироаткунанда.

ҲОРИС II *а.* حارس посбон, нигоҳдоранда.

ҲОРИС III *а.* حارص *ниг.* **ҳарис.**

ҲОСИД *а.* حاسد ҳасадбаранда, нотавонбин, ҳасуд.

ҲОСИДӢ حاسدی нотавонбинӣ, ҳасудӣ.

ҲОСИДОНА حاسدانه бо ҳасадбарӣ, нотавонбинона.

ҲОСИЛ *а.* حاصل 1. бор, самар, маҳсул, ки аз зироат, боғдорӣ, чорводорӣ, истеҳсолот *ва г.* ба даст оварда мешавад; **ҳосили баланд, ҳосили бисёр, ҳосили фаровон.** 2. натиҷа, маҳсул, ҳар чизе ки аз кору амал ба даст меояд. 3. нафъ, фоида, суд; **ҳосили кор** маҳсули кор, натиҷаи кор; **ҳосили меҳнат** самараи кор; **ҳосил бардоштан** ҳосил ғундоштан (гирифтан), самара ба даст овардан; **ҳосил гирифтан** маҳсул ба даст овардан; **ҳосил кардан** ба даст овардан; **ҳосил шудан** а) ба даст омадан; б) ба вуҷуд омадан, пайдо шудан; **қаноат ҳосил кардан** қонеъ шудан. 4. *риёз.* натиҷаи амалиёти арифметикӣ: **ҳосили зарб, ҳосили тарҳ, ҳосили ҷамъ, ҳосили тақсим.**

ҲОСИЛБАНДӢ حاصل‌بندی ҳосил бастан, ба ҳосил даромадан.

ҲОСИЛБАРДОРӢ حاصل‌برداری ғунучини ҳосил, ҷамъоварии ҳосил.

ҲОСИЛГАРАВ حاصل‌گرو *таър.* ҳосили замин, ки барои адои қарзи гирифташуда ба гарав монда мешуд; **ҳосилгарав кардан** маҳсули заминеро пешакӣ ба гарав мондан; **ҳосилгарав шудан** ба гарав монда шудани ҳосили оянда.

ҲОСИЛҒУНДОР حاصل‌غندار ғундорандаи ҳосил, ҷамъоварандаи ҳосил; **техникаи ҳосилғундор.**

ҲОСИЛҒУНДОРӢ حاصل‌غنداری ғундоштани ҳосил, ҷамъоварии ҳосил.

ҲОСИЛДЕҲ حاصل ده ҳосилдиҳанда, ҳосилдор, серҳосил; **замини ҳосилдеҳ; навдаи ҳосилдеҳ.**

ҲОСИЛДИҲАНДА حاصل دهنده *ниг.* **ҳосилдеҳ.**

ҲОСИЛДИҲӢ حاصل‌دهی ҳосил додан, ҳосил овардан.

ҲОСИЛДОР حاصل دار *ниг.* **ҳосилдеҳ.**

ҲОСИЛКУНАНДА حاصل‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳосил кардан.**

ҲОСИЛНОК حاصل ناک 1. самаранок, серҳосил. 2. маҳсулдор, сермаҳсул. 3. натиҷабахш, натиҷадор.

ҲОСИЛНОКӢ حاصل‌ناکی 1. серҳосилӣ, ҳосило-

варӣ: **ҳосилнокии зироат**. 2. самаранокӣ, маҳсулнокӣ: **ҳосилнокии меҳнат**.

ҲОСИЛОВАР حاصل آور ҳосилдиҳанда.

ҲОСИЛХЕЗ حاصلخیز ҳосилдеҳ, ҳосиловар; **замини ҳосилхез**.

ҲОСИЛХЕЗӢ حاصلخیزی ҳосиловарӣ, серҳосилӣ.

ҲОСИЛШАВАНДА حاصلشونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳосил шудан**. 2. чизе, ки ҳосил мешавад; ба вуҷуд меояд: **ғаллаи ҳосилшаванда, таассуроти ҳосилшаванда**.

ҲОСИЛШУДА حاصلشده ба вуҷудоамада, пайдошуда: **таассуроти ҳосилшуда**.

ҲОССА *а.* حاسه қуввае, ки ба воситаи он чизеро ҳис мекунанд ва дармеёбанд.

ҲОТА حاطه *гуфт.* 1. замини ҳавлӣ, замини гирдаш иҳоташудаи ҳавлӣ ё боғча; ҳаёт. 2. девори атрофи замини ҳавлӣ ё боғча.

ҲОТАМ *а.* حاتم дар адабиёти классикӣ номи шахсе аз қабилаи Тайи араб, ки дар саховату бахшиш машҳур шудааст; накӯкор, сахӣ, ҷавонмард; **ҳотами даврон; ҳотами замон**; ◊ **гӯри Ҳотамро лагад зад** камоли саховатмандӣ нишон додани касеро таъкид кардан.

ҲОТАМӢ حاتمی саховатмандӣ, бахшояндагӣ, мисли Ҳотам сахӣ будан.

ҲОТАМОНА حاتمانه монанди Ҳотам; саховатмандона, бахшишкорона.

ҲОТИФ *а.* هاتف *кит.* овоздиҳанда, ҷеғзананда, нидокунанда; касе, ки овозаш шунида мешаваду худаш дида намешавад.

ҲОФИЗ حافظ 1. чизеро аз ёд кардан; ҳофизи Қуръон, касе, ки Қуръонро ёд кардааст. 2. сароянда, сурудхон: **ҳофизи халқ**.

ҲОФИЗА حافظه қобилияти дар ёд нигоҳдории таассурот, ёд; **қувваи ҳофиза** лаёқати дар ёд нигоҳ доштан.

ҲОФИЗӢ حافظی 1. сурудхонӣ, мутрибӣ, сарояндагӣ: **ҳофизӣ кардан**. 2. суруд.

ҲОҶ(Ҷ) *а.* حاج *ниг.* **ҳоҷӣ**.

ҲОҶАТ *а.* حاجت 1. эҳтиёҷ, ниёзмандӣ, зарурат; **ба ин ҳоҷати эзоҳ нест**. 2. даркор, зарур, лозим; **чизе, ки аён аст, ҳоҷат ба баён нест** (*зарб.*); **ҳоҷати** *касеро* **баровардан** эҳтиёҷи касеро қонеъ кардан.

ҲОҶАТБАРОР حاجت برار он ки эҳтиёҷи касеро баҷо меоварад, қонеъкунандаи ҳоҷати касе.

ҲОҶАТБАРОРӢ حاجت برآری ҳоҷати касеро баровcovered, ҳоҷатбарор будан.

ҲОҶАТМАНД حاجت مند касе, ки ба чизе, коре ҳоҷат дорад, эҳтиёҷманд, мӯҳтоҷ.

ҲОҶАТМАНДӢ حاجتمندی эҳтиёҷмандӣ, мӯҳтоҷӣ, ҳоҷатманд будан.

ҲОҶАТХОНА حاجتخانه ҷои қазои ҳоҷат, обрез.

ҲОҶИБ I *а.* حاجب парда, чодар.

ҲОҶИБ II *а.* حاجب *кит.* дарбон, пардадор.

ҲОҶИБ III *а.* حاجب абрӯ; **қавси ҳоҷиб** камони абрӯ.

ҲОҶИБ IV *а.* حاجب *адш.* як навъи радиф; радифи дохилӣ.

ҲОҶИЗ *а.* حاجز он чи ба миёни ду чиз даромада бошад, монеъ, ҳоил; **ҳиҷоби ҳоҷиз** *ниг.* **ҳиҷоб**.

ҲОҶИГӢ حاجیگی *мансуб ба* **ҳоҷӣ**; **номи ҳоҷигӣ**.

ҲОҶӢ I حاجی он ки зиёрати Каъба дар Макка карда бошад.

ҲОҶӢ II هاجی ҳаҷвкунанда, ҳаҷвгӯй.

ҲОШАЛИЛЛОҲ//ҲОШОЛИЛЛАҲ حاشالله 1. дур дорад Худо аз бадӣ!; Худо нигаҳ дорад, паноҳ бар ту Худоё!. 2. ҳаргиз, ҳеҷ вақт, мабодо.

ҲОШИЯ حاشیه 1. канори ҳар чиз, канори саҳифаҳои китоб, ки қайду шарҳ навиштан мумкин бошад. 2. шарҳ доир ба матн ё оид ба тафсири ягон китоб.

ҲОШИЯБАНДӢ حاشیه‌بندی 1. танзим ва дуруст кардани ҳошияи чизе. 2. ҷӯяккашӣ, деворбандии атрофи пал.

ҲОШИЯБОФ حاشیه باف чевари тӯрбоф, ки дар канораи гиребон ё остину домон *ва г.* нақшу нигори тӯршакл мебофад.

ҲОШИЯБОФӢ حاشیه‌بافی бофтани ҳошия, канора, зеҳ, лабакӣ.

ҲОШИЯГУЗОР حاشیه‌گذار касе, ки дар канора, атрофи чизе ҷойи холӣ мегузорад.

ҲОШИЯГУЗОРӢ حاشیه‌گذاری ҷойи холӣ гузоштан (*дар китоб, дафтар*).

ҲОШИЯДОР حاشیه‌دار ҳар чизе ки гирдогирдаш нақшу нигор дошта бошад, зеҳдор.

ҲОШИЯДӮЗӢ حاشیه دوزی дӯхтани ҳошия бар канори либос, матоъ ва монанди инҳо.

ҲОШИЯКАШ حاشیه کش *ниг.* **ҳошиябоф**.

ҲОШИЯКАШӢ حاشیه کشی *ниг.* **ҳошиябофӣ**.

ҲОШИЯНАВИС حاشیه نویس он ки дар шарҳу тафсири китоб ҳошия навиштааст.

ҲОШИЯНИШИН حاشیه نشین 1. он ки дар канори шаҳрҳо ва деҳаҳо зиндагӣ мекунад, он ки зиндагии фақирона дорад. 2. нишастагони гирди чизе ё каси воломақом.

ҲОШИЯНИШИНӢ حاشیه نشینی ҳошиянишин будан, дар атрофи шаҳрҳо ва деҳаҳои бузург зиндагӣ кардан.

ҲОШИЯСОЗӢ حاشیه سازی *ниг.* **ҳошиябандӣ**.

ҲОШО I *а.* حاشا 1. ҳаргиз, ҳеҷ вақт, ҳеҷ гоҳ, ҳеҷ. 2. албатта, ҳатман.

ҲОШО II *а.* حاشا *калимаи нидо* 1. Худо нигоҳ дорад, дур бод, пок бод. 2. ҳаргиз, абадан, ҳеҷ гоҳ.

ҲОШОКАЛЛОҲ حاشاکالله ҳатман, албатта (*бо исрори бисёр*).

ҲОЮҲУ هایو هو *ниг.* ҳаёҳу.

ҲУ//ҲУВ هو *калимаи ишорат* он, дар он, ба он, ана он: **ҳу ба он хона, ҳу дар он майдон, ҳу ба он дарахт**.

ҲУБАРА هبره *ниг.* **ҳуборӣ**.

ҲУББ *а.* حب меҳр, муҳаббат, дӯстӣ; **ҳубби ватан** меҳру муҳаббати ватан; **ҳубби нафс** иззати нафс.

ҲУББУЛВАТАН حب الوطن муҳаббат ба ватан, ватандӯстӣ.

ҲУББУЛМАЛИК حب‌الملک номи як навъ доруи исҳоловар.

ҲУБОБ *а.* حباب қуббачаҳои рӯи об, ки вақти ба ҷӯш омадани он, вақти борон ё собунро кафк кунондан пайдо мешавад; **ҳубоби об; ҳубоби кафки собун**.

ҲУБОБОСО حباب آسا монанди ҳубоб.

ҲУБОРӢ//ҲУБОРО هوباری//هوبارا *кит.* як навъ мурги ёбоӣ ба бузургии мургобӣ.

ҲУБУБ *а.* حبوب *ҷ.* ҳаб(б).

ҲУБУБОТ *а.* حبوبات растаниҳои донагӣ.

ҲУБУР *а.* حبور 1. шодӣ, шодмонӣ. 2. доноён.

ҲУБУТ *а.* هبوط фуруд омадан, фурудоӣ; нишебӣ.

ҲУВ هو *нидо, ниг.* ҳу; **ҳув онҳоро дидӣ?**

ҲУВАЙДО هویدا равшан, зоҳир, ошкор, намоён, аён.

ҲУВВАС//ҲУВВОС هوّس//هوّاس *калимаи тасвирӣ*, ки тамом, холӣ шуда мондани ҷоеро ифода мекунад: **хона ҳуввас карда монд, аз беодамӣ ҳуввас мезад**.

ҲУВИЯТ *а.* هویت *кит.* моҳияти шахсе ё чизе, шахсият.

ҲУВ-ҲУВ هوهو *калимаи тақлиди* овоз.

ҲУДА هده ҳақ, рост, дуруст; фоида.

ҲУДАЙЧӢ هدیچی пешхизмати дарбори амирони Бухоро; сардори пешхизматон.

ҲУДО I *а.* حدی//حدا бо суруд рондани шутур; суруди уштуракиҳо; умуман суруд.

ҲУДО II *а.* هدا 1. ростӣ; роҳи рост. 2. ҳидоят, раҳнамунӣ.

ҲУДУД حدود *ҷ.* ҳад; 1. канорҳои чизе, интиҳои ҷое. 2. доираи сарзамине; **ҳудуди ҷумҳурӣ**. 3. сарҳад, марз. 4. ҳад, поён, охир, интиҳо; **ин кор ҳудуд надорад; ҳудуд гузоштан** ҳад гузоштан, ҷудо кардан; **ҳадду ҳудуд надоштан** интиҳо надоштан, калон ва беохир будан.

ҲУДУДГУЗОР حدودگذار касе, ки барои ҳар чизе ё коре ҳад ва меъёр муқаррар мекунад.

ҲУДУДГУЗОРӢ حدودگذاری ҳад, меъёр гузоштан.

ҲУДУДӢ حدودی *ниг.* **сарҳад(д)ӣ**.

ҲУДУС *а.* حدوث *кит.* пайдоиш, нав ба вуҷуд омадан, рӯй додан.

ҲУДҲУД *а.* هدهد як навъ парандаи тоҷдор,

шонасарак, пӯпишак.

ҲУЖАБР//ҲУЗАБР هژبر//هزبر 1. шери даранда. 2. *мач.* паҳлавон, далер.

ҲУЖИР//ҲАЖИР هژیر хуб, нек, нагз; дилкаш, хушу хуррам.

ҲУЖИРӢ هژیری 1. хушзеҳнӣ, хушфаҳмӣ, фаросат. 2. кору рафторҳои нек.

ҲУЗ I هوز овози тезу тунд монанди овози лаганду тоси филизӣ.

ҲУЗ II هوز *ҷ.* **аҳвоз**; ҳуз, номи мардуми сокини Хузистони Эрон.

ҲУЗАРБ هوزرب паҳлавон, боқувват. *ниг.* **ҳужабр**.

ҲУЗВОРИШ هزوارش 1. идеограмма, аломат ва нишонаҳо дар забони форсии қадим, ки ба як тарз навишта мешуд, вале ба тарзи дигар қироат мегашт. 2. баён кардан, шарҳ додан, тафсир намудан.

ҲУЗЗОР *а.* حضار *ҷ.* **ҳозир**; ҳозирон.

ҲУЗН حزن ғам, ғусса, андӯҳ, ғамгинӣ.

ҲУЗНАНГЕЗ حزنانگیز андӯҳовар, ғамангез: **манзараи ҳузнангез**.

ҲУЗНОВАР حزنآور андӯҳовар, ғамангез: **манзараи ҳузновар; оҳанги ҳузновар**.

ҲУЗНОМЕЗ حزنآمیز андӯҳгин, ғамгинона; **табассуми ҳузномез**.

ҲУЗОК//ҲАЗОК *а.* هزاک *кит.* аблаҳ ва нодон, касе, ки зуд фиреб мехӯрад.

ҲУЗОЛ *а.* هزال харобӣ, лоғарӣ.

ҲУЗУР *а.* حضور 1. ҳозир будан, ҳозир шудан (*дар назди касе*). 2. *бо пешванд ва изофа ба маънои* назд, пеш меояд: **аз ҳузури...** аз назди..., аз пеши...; **ба ҳузури**... ба назди..., ба пеши...; **дар ҳузури**... дар назди.., дар пеши...; **ҳузур доштан** ҳозир будан, иштирок доштан. 3. осудагӣ, фароғат, ҳаловат, осоиш, роҳат; **ҳузуру ҳаловат** роҳату фароғат; **ҳузур кардан** кайф кардан, ҳаловат бурдан.

ҲУКАМО *а.* حکما *ҷ.* **ҳаким**.

ҲУККОМ *а.* حکام *ҷ.* **ҳоким**.

ҲУКМ حکم 1. амр, фармон, фармоиш. 2. қарор, қарори маҳкама, органҳои судӣ *ва г.* 3. қоида, қонун, чизи ба сифати қоида ва қонун фармуда; **ҳукми шариат; ҳукм баровардан** а) фармон баровардан; б) қонуну қоида баровардан; в) ба як фикре омадан, баҳо додан; **ҳукм кардан** фармон баровардан, қарор додан; **ҳукм рондан** а) фармонфармоӣ кардан, ҳукумат кардан; б) барқарор будан, устувор будан; **ба ҳукми** (*касе, чизе*) **даромадан** а) ба ихтиёри чизе (касе) даромадан, тобеъ шудан; б) ба мисли ҳамон чиз шудан, шакл ё расми ҳамон чизро гирифтан.

ҲУКМАНДОЗ حکم انداز тирандози моҳире, ки ҳаргиз нишонаро хато накунад, устоди тирандозӣ.

ҲУКМАНДОЗӢ حکم اندازی иштибоҳ накардан, хато накардан дар тирандозӣ.

ҲУКМБАРОРӢ حکمبرآری ҳукм баровардан. ҳукм кардан.

ҲУКМДОР حکمدار ҳоким, ҳукмрон, ҳукмфармо: **табақаи ҳукмдор**.

ҲУКМКАШ حکمکش мутеъ, фармонбардор; *муқоб.* **ҳукмрон**.

ҲУКМКУНАНДА حکمکننده он ки ҳукм мекунад.

ҲУКМНОМА حکمنامه қарори маҳкамаҳои судӣ.

ҲУКМРАВО حکم روا *ниг.* **ҳукмрон**.

ҲУКМРАВОӢ حکم روایی *ниг.* **ҳукмронӣ**.

ҲУКМРОН حکمران 1. ҳоким, ҳукмфармо, фармонраво: **синфи ҳукмрон, табақаи ҳукмрон**. 2. ҷорӣ, ҳукмфармо: **ин қоида чанде ҳукмрон буд**.

ҲУКМРОНӢ حکمرانی ҳокимӣ, фармонфармоӣ, ҳукмфармоӣ; **ҳукмронӣ кардан** ҳукмфармо будан.

ҲУКМФАРМО حکم فرما 1. ҳоким, ҳукмрон, фармонфармо. 2. соҳиб, ғолиб, соҳиби вазъият ва шароит.

ҲУКМФАРМОӢ حکمفرمایی ҳокимӣ, ҳукмронӣ.

ҲУКУМАТ حکومت 1. ҳукмронӣ, фармонфармоӣ, ҳокимӣ; **ҳукумат кардан (рондан)**

ҳукмронӣ кардан. 2. мақоми олии иҷроия ва фармонбарорандаи ҳокимияти давлатӣ дар мамлакат. 3. идораҳое, ки ваколати идоракунии маъмурии маҳалҳоро доранд; **ҳукумати маҳаллӣ.**

ҲУКУМАТДОР حکومت‌دار *таър.* ҳукмрон, ҳукмфармон, соҳибҳукумат: **ҳукуматдорони Бухоро, ҳукуматдорони подшоҳӣ.**

ҲУКУМАТДОРӢ حکومت‌داری ҳукмронӣ, соҳиби ҳукумат будан; **ҳукуматдории амирон; ҳукуматдории подшоҳӣ; ҳукуматдории мутлақа.**

ҲУКУМАТӢ حکومتی *мансуб ба* **ҳукумат; ахбори ҳукуматӣ.**

ҲУКУМАТПАРАСТ حکومت پرست он ки ҳаваси зиёди ҳукмрон будан дорад, ҳукуматхоҳ.

ҲУҚҚА *а.* حقّه *кит.* 1. қуттича, сандуқча, қуттичаи ҷавоҳирот *ва г.*; **ҳуққаи дур(р); ҳуққаи лаъл.** 2. *маҷ.* даҳони маҳбуба. 3. қуттичаи найрангбоз; найранг, чашмбандӣ; **ҳуққа задан** найранг кардан, ҳилагарӣ кардан.

ҲУҚҚАБОЗ حقّه‌باز 1. найрангбоз. 2. фиребгар.

ҲУҚҚАБОЗӢ حقّه‌بازی 1. найрангбозӣ. 2. фиребгарӣ.

ҲУҚНА *а.* حقنه имола.

ҲУҚУҚ *а.* حقوق *ҷ.* ҳақ; маҷмӯи меъёр, рафтор ва муносибатҳои ҷамъиятию иҷтимоии одамон, ки аз тарафи давлат муайян гардида ва муҳофизат карда мешаванд: **ҳуқуқи шаҳрвандӣ, ҳуқуқи занон, баробарии ҳуқуқи марду зан, ҳуқуқи интихоботӣ; ҳуқуқ доштан** а) соҳибҳуқуқ будан; б) ҳақ доштан; **аз ҳуқуқ маҳрум кардан (шудан)** бинобар ҷинояте аз ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ маҳрум шудани касе ба ҳукми суд.

ҲУҚУҚӢ حقوقی *мансуб ба* ҳуқуқ; оид ба ҳуқуқ: **масъалаҳои ҳуқуқӣ.**

ҲУҚУҚШИНОС حقوق‌شناس мутахассиси соҳаи ҳуқуқ, ҳуқуқдон.

ҲУҚУҚШИНОСӢ حقوق شناسی маҷмӯи илмҳо оид ба ҳуқуқ.

ҲУҚУҚДОР حقوق‌دار соҳибҳуқуқ, он ки ба коре қонунан ҳақ дорад.

ҲУҚУҚДОРӢ حقوق‌داری ҳуқуқ доштан, соҳибҳуқуқ будан.

ҲУЛБА هلبه *ниг.* **ҳулбӯ(й).**

ҲУЛБӮ(Й) هلبو(ی) пудина.

ҲУЛҚУМ *а.* حلقوم *ниг.* **ҳалқум.**

ҲУЛЛА *а.* حلّه *кит.* либос, курта.

ҲУЛЛАБОФ حلّه باف *кит.* ҷомабоф, либосбоф, бофанда.

ҲУЛЛАПӮШ حلّه پوش *кит.* пӯшандаи либоси нав.

ҲУЛӮЛ *а.* حلول *лаҳҷ.* гулхор, ҳуҷ.

ҲУМО(Й) هما(ی) мурғи афсонавие, ки рамзи давлату бахт аст; **мурғи Ҳумо** мурғи бахт.

ҲУМОМ *а.* همام *кит.* шахси бузурги қавм, бузургвор; далер, қаҳрамон.

ҲУМООСО هماآسا *кит.* монанди ҳумо, ба сони ҳумо.

ҲУМОЮН همایون *кит.* муборак, фархунда, хуш.

ҲУМОЮНБАХТ همایون‌بخت *кит.* хушбахт, некбахт.

ҲУМОЮНГОН همایونگان *кит.* пойтахт, шоҳнишин.

ҲУМОЮНӢ همایونی *кит. мансуб ба* **ҳумоюн**; муборакӣ, фархундагӣ; **зоти ҳумоюнӣ** зоти муборак (*нисбат ба каси олимартаба, асосан подшоҳон*).

ҲУМОЮНФОЛ همایون فال хушбахт, некбахт.

ҲУМРО//ҲУМРА حمری//حمره *кит.* сурх.

ҲУМУМ *а.* هموم *ҷ.* **ҳам II//ҳамм.**

ҲУНАР هنر 1. касб, пеша, шуғл. 2. иҷрои коре мувофиқи қонуну қоидаҳои он, санъат, маҳорат. 3. кордонӣ, истеъдод, лаёқат;

ҳунар ба кор бурдан; аҳли ҳунар ҳунармандон, пешоварон, косибон; **ҳунар омӯхтан** кор омӯхтан, касб ёд гирифтан (ёд додан); **даҳ (панчааш) дасташ ҳунар; панҷ ангушташ ҳунар** моҳир дар ҳама корҳо; **ба як ҷавон чиҳил ҳунар кам аст** *(мақ.)*.

ҲУНАРВАР هنرور *ниг.* **ҳунарманд**.

ҲУНАРВАРӢ هنرورى *ниг.* **ҳунармандӣ**.

ҲУНАРГОҲ هنرگاه *ниг.* **ҳунаристон**.

ҲУНАРИСТОН هنرستان мактаби ҳунаромӯзӣ.

ҲУНАРӢ هنرى 1. *мансуб ба* **ҳунар**. 2. аҳли ҳунар, ҳунарманд: **дастаи ҳунарӣ**.

ҲУНАРМАНД هنرمند 1. косиб, пешавар. 2. боистеъдод, моҳир, санъаткор; **ҳунарманди моҳир**.

ҲУНАРМАНДӢ هنرمندى 1. косибӣ, пешоварӣ. 2. кордонӣ, маҳорат: **дар ин кор ҳунармандӣ нишон дод**.

ҲУНАРМАНДОНА هنرمندانه бо ҳунармандӣ, моҳирона.

ҲУНАРНАМО هنرنما ҳунарманд, пурҳунар; **дасти ҳунарнамо**.

ҲУНАРНАМОӢ هنرنمايى ҳунар нишон додан, санъату маҳорат нишон додан.

ҲУНАРОЗМОӢ هنرآزمايى ҳунар ба кор бурдан, қобилияти худро санҷида дидан.

ҲУНАРОМӮЗ هنرآموز 1. он ки ҳунар меомӯзад, касбомӯз, коромӯз, азхудкунандаи шуғле. 2. он ки ба дигарон ҳунар меомӯзад; **муаллимҳои ҳунаромӯз**.

ҲУНАРОМӮЗӢ هنرآموزى ҳунар омӯхтан, касбе ё кореро аз худ кардан.

ҲУНАРПАРВАР هنرپرور ҳунардӯст, он ки ба инкишофи ҳунару санъат таваҷҷӯҳи зиёд дорад.

ҲУНАРПАРВАРӢ هنرپرورى ҳунардӯстӣ, барои инкишофи ҳунару санъат таваҷҷӯҳ кардан.

ҲУНАРПЕША هنرپيشه 1. ҳунарманд, косиб, пешавар. 2. санъаткор, аҳли санъат.

ҲУНГАС//ҲУНГОС هنگس//هنگاس овози гиряи баланд; **ҳунгас зада гиристан**.

ҲУНГ-ҲУНГ هنگ هنگ *калимаи тақлиди овоз*, ки овози гиряи пасиҳамро ифода мекунад: **ҳунг-ҳунг гиря кардан**.

ҲУНУД *а.* هنود *ҷ.* **ҳиндӣ**; сокинони мулки Ҳинд.

ҲУНУТ *а.* حنوط *ниг.* **ҳанут**.

ҲУР//ҲУРР I حر озод; *муқоб.* **ғулом**; асир; **мулки ҳур** *таър.* заминҳои аз андоз озод дар аморати Бухоро.

ҲУР II هور офтоб, хуршед.

ҲУР III حور зани бисёр хушрӯй, ки тибқи таълимоти дини ислом дар биҳишт маскун аст: **ҳурони биҳишт**.

ҲУРЗОД حورزاد *kиноя аз* соҳибҷамол.

ҲУРҚА(Т) حرقت//حرقه *ниг.* **ҳирқа(т)**.

ҲУРМ هرم *лаҳҷ.* гавр, буғи гармии чизе.

ҲУРМАТ *а.* حرمت 1. азиз доштан, арҷмандӣ, иззат, эҳтиром. 2. обрӯ, эътибор; **ба ҳурмати** а) ба хотири; б) ба эҳтироми, ба иззату икром; **ба ҳурмати муаллим аз ҷо хестан; ҳурмат доштан** эҳтиром доштан; **ҳурмати касеро ба ҷо овардан** касеро иззату икром кардан; **ҳурмат кардан** эҳтиром кардан, азиз доштан.

ҲУРМАТГУЗОРӢ حرمت گذارى ҳурмат кардан, иззати касеро ба ҷо овардан.

ҲУРМАТДОН حرمتدان он ки ҳурмату эҳтироми касро ба ҷо меоварад.

ҲУРМАТДОШТ حرمتداشت *кит.* иззат, эҳтиром.

ҲУРМАТКОРОНА حرمتكارانه бо ҳурмат, эҳтиромона.

ҲУРМАТНОК حرمتناک мӯҳтарам, шоёни ҳурмат.

ҲУРРИЯТ حرّيت озодӣ, соҳибихтиёрӣ.

ҲУРРИЯТПАРВАР حرّيت‌پرور озодипарвар, озодихоҳ.

ҲУРРИЯТТАЛАБ حرّيت طلب озодиталаб, озодихоҳ.

ҲУРРИЯТЧӢ حرّيتچى *ниг.* **ҳуррриятпарвар**.

ҲУРРӢ حرّى озодӣ, озод будан.

ҲУРМУЗ(Д) هرمزد 1. Аҳурамаздо (*Худои хайру некӣ дар дини Зардушт*). 2. ҳурмузд (*рӯзи аввали ҳар моҳи солшумории шамсӣ*). 3. *нуҷ.* Муштарӣ (сайёра).

ҲУРНАЖОД حورنژاد *ниг.* **ҳурзод**.

ҲУРРО هرا *кит.*, *нидо* урра; **ҳурро кашидан** нидои бардавоми “урра” задан.

ҲУРПАЙКАР حورپيكر зебо, зебопайкар; ҳурқомат.

ҲУРСИРИШТ حورسرشت ҳуртабиат; *маҷ.* бисёр зебо, хушрӯй.

ҲУРТУМОН هرتمان як навъи ҷав, ҷави русӣ.

ҲУРУФ حروف *ҷ.* ҳарф: **ҳуруфи арабӣ**.

ҲУРУФИЯ حروفيه *д.* номи яке аз равияҳои динӣ, ки дар қарни XVI асос ёфтааст.

ҲУРУФЧИН حروف‌چين касе ки дар матбаа ҳарфҳоро (*барои чоп кардан*) мечинад.

ҲУРУФЧИНӢ حروف‌چينى ҳуруф чидан, ҳарфҳоро чидан (*барои чоп*): **касби ҳуруфчинӣ**.

ҲУРЧАШМ حورچشم он ки чашмони зебо дорад, дорои чашмони шаҳло, сиёҳчашм шаҳлочашм

ҲУСАЙНӢ I حسينى номи яке аз оҳангҳо аз «Шашмақом».

ҲУСАЙНӢ II حسينى номи як навъ ангури нозуки сафеди дарозрӯя.

ҲУСН حسن 1. зебой, хушрӯӣ, ҷамол; **ҳусни табиӣ** зебоии аслӣ. 2. хубӣ, имтиёз, бартарӣ, афзалӣ; **ҳусни таваҷҷӯҳ** майлу рағбат ва назару ақидаи нек нисбат ба касе ё чизе; **ҳусни хат** хубӣ ва зебоии хат.

ҲУСОМ//ҲИСОМ *а.* حسام шамшери тез, теғи бурро.

ҲУСОТ *а.* حصاة *тиб.* санги гурда ё шошадон, сангреза, ки дар масона аст.

ҲУСУЛ حصول 1. ҳосил кардан, ба даст даровардан. 2. расидан ба мақсад.

ҲУТ حوت 1. моҳӣ. 2. номи моҳи дувоздаҳуми солшумории шамсӣ (20 феврал- 22 март).

ҲУТТӢ *а.* حطى **:ҳо – и ҳуттӣ** номи ҳарфи 8-уми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби ҷумалу абҷад адади 8-ро ифода мекунад, онро ҳои мӯҳмала ва ҳои ғайриманкута низ меноманд ва хоси калимаҳои арабӣ аст.

ҲУФРА *а.* حفره замини кофташуда, чуқурӣ.

ҲУҶАЙРА حجيره *биол.* одитарин воҳиди сохти бадани зинда, ки мавҷудияти аъзо ба вай вобаста аст: **ҳуҷайраи асаб, ҳуҷайраи мушак, ҳуҷайраи хун**.

ҲУҶАЙРАВӢ حجيروى *мансуб ба* **ҳуҷайра**; ҳуҷайрагӣ.

ҲУҶАЙРАДОР حجيره دار *биол.* дорои ҳуҷайра.

ҲУҶАЙРАТУХМ حجيره‌تخم *биол.* тухмҳуҷайра, ҳуҷайраи ҷинси модинаи ҳайвонот ва наботот.

ҲУҶАЙРАШАКЛ حجيره‌شكل *биол.* мисли ҳуҷайра, монанди ҳуҷайра.

ҲУҶБ *а.* حجب шарм, ҳаё, шармгинӣ.

ҲУҶЛА *а.* حجله *гуфт.* чодар, пардае, ки арӯсро паси он мешинонад.

ҲУҶРА *а.* حجره **1.**хоначаҳои хурди мадрасаҳо, ки талабаҳои мадраса мезистанд. 2. умуман хонаи хурд.

ҲУҶРАДОР حجره دار соҳибҳуҷра, дорои ҳуҷра.

ҲУҶРАНИШИН حجره‌نشين дар ҳуҷра истиқоматкунанда, сокини ҳуҷра.

ҲУҶУМ هجوم 1. ҳамла, тааррuз. 2. пахш кардан, зер кардан; **ҳуҷуми асосӣ** *ҳарбӣ.* ҳуҷуми бисёр калон ва асосӣ бо ҳама

навъҳои силоҳи ҷангӣ; **ҳуҷум кардан** ҳамла овардан, тохт кардан; **ҳуҷум овардан** ҳамла овардан, тохт овардан.

ҲУҶУМКУНАНДА هجومکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳуҷум кардан**. 2. ҳамлаовар, ҳамлакунанда, зарбазананда.

ҲУҶУМОВАР هجومآور ҳуҷумкунанда, ҳамлаовар.

ҲУҶҶАТ حجّت 1. далел, бурҳон. 2. асос; *маҷ.* сарчашма, санад: **ҳуҷҷатҳои қадимӣ**. 3. навиштаҷот оид ба сифат, тасдиқи коре, тасдиқу тавсифи ҳоли касе ё чизе: **ҳуҷҷати бойгонӣ, ҳуҷҷати расмӣ, ҳуҷҷати шахсӣ, ҳуҷҷати технологӣ**.

ҲУҶҶАТДОРӢ حجتداری ҳуҷҷатдор будан, асоснок кардан.

ҲУҶҶАТӢ حجتی *мансуб ба* **ҳуҷҷат**; ба ҳуҷҷат таалуқдошта: **филми ҳуҷҷатӣ**.

ҲУҶҶАТНИГОР حجتنگار 1. он ки ба тартибу танзими ҳуҷҷату санадҳо дар идораҳо машғул аст. 2. ҳуҷҷаткунанда; **ҳуҷҷатнигори филм** он ки масъули далелу асноди филмҳо аст.

ҲУҶҶАТНИГОРӢ حجّتنگاری 1. навиштани аснод. 2. ҳуҷҷатнигор будан. 3. ҷараёни таҳияи санаду ҳуҷҷатҳо.

ҲУҶҶАТНОКӢ حجّتناکی дорои ҳуҷҷат, санаду далелдошта.

ҲУҶҶАТНОМА حجّت نامه *ниг.* **ҳуҷҷат**.

ҲУҶҶОҶ *а.* حجاج *ҷ.* **хоҷ(ҷ)**.

ҲУШ هوش//هش 1. шуур, идрок, фаҳм, зиракӣ, дарёфт. 2. хотир. 3. ақл, фаросат. 4. фикр, ёд; **ҳуш аз сар паридан** беҳуд шудан, карахт гаштан; **аз ҳуш рафтан** беҳуш шудан; **ба ҳуш омадан** ба худ омадан, ҳушёр шудан (*аз ҳолати беҳушӣ*).

ҲУШДОР هوشدار//هشدار огоҳӣ, таъкид; **ҳушдор додан** огоҳ кардан.

ҲУШЕВОР//ҲАШИВОР هشيوار хирадманд, оқил, ҳушёр.

ҲУШЁР هوشيار//هشيار 1. боҳуш, бофаросат, тезфаҳм: **бачаи ҳушёр**. 2. огоҳ, зирак, тезфаҳм. 3. ҳушнабохта; *муқоб.* **маст**. 4. бедор; *муқоб.* **хоб**; **ҳушёр будан** зирак будан, омодаи ҳар пешомад будан; **ҳушёр шудан** а) ба ҳуш омадан, ба худ омадан; б) зирак ва огоҳ гардидан.

ҲУШЁРӢ هوشياری//هشياری 1. дорои ҳуш будан, огоҳ будан ва бохабар будан, ба ҳар эҳтимол тайёр будан; **ба ҳушёрӣ даъват кардан**. 2. зиракӣ, оқилӣ, фурсатмандӣ, эҳтиёткорӣ: **ҳушёрии сиёсӣ**.

ҲУШЁРОНА هشيارانه//هوشيارانه 1. бо ҳушёрӣ, бо зиракӣ. 2. оқилона, мулоҳизакорона, огоҳона.

ҲУШЁРХОНА هوشيارخانه//هشيارخانه ҷое, ки мастонро то ҳушёр шуданашон нигоҳ медоранд.

ҲУШМАНД هوشمند//هشمند зирак, оқил.

ҲУШМАНДӢ هوشمندی//هشمندی зиракӣ, оқилӣ.

ҲУШРАБО هوشربا//هشربا рабояндаи ақлу ҳуш, мафтункунанда (*аз зебоӣ*); **манзараи ҳушрабо, ҳусни ҳушрабо**.

ҲУШТ هشت *ниг.* **ҳуштак**.

ҲУШТАК هشتک 1. садое, ки аз даҳон кашишнок ё канда-канда бароварда мешавад. 2. чизи хурдест найчадор, ки посбонон ё бачагон онро ба даҳон монда садо мебароранд: **ҳуштаки посбон, ҳуштаки бачагон, ҳуштаки милитсионер**.

ҲУШТАКВОР هشتکوار ҳуштакмонанд: **садои ҳуштаквор**.

ҲУШТАККАШОН هشتککشان бо ҳуштаккашӣ; *маҷ.* озод ва бекор гаштан.

ҲУШТАККАШӢ هشتککشی ҳуштак кашидан; ҳуштакзанӣ.

ҲУШТАКСОЗ هشتکساز он ки ҳуштак месозад; **устои ҳуштаксоз**.

ҲУШТУТБОЗӢ هشتوتبازی як навъ бозии бачагона, руст-рустакон.

ҲУШТ-ҲУШТ هشت هشت садои паси ҳам паридани тир ва монанди ин: **ҳушт-ҳушти тир**.

ҲӮ هو *ниг.* **ҳу, ҳӯ ана вай! ҳӯ вайро бинед!**.

ҲӮҚҚӢ هوقّی *гуфт.* дағал, бадмуомила, бетарбия, беадаб.

ҲӮП هوپ *лаҳҷ.* ҷуфти гов ё аспу хар, ки онро болои хирмани ғалла гардонида ғалла мекӯбанд; **ҳӯп бастан** аспу гов ва дигар ҳайвони калони хонагиро бо ҳам оварда хирман кӯфтан.

ҲӮППАК//ҲӮППОҚ هوپّک//هوپّاق бо ангушт ба пушти дар, пиёла ё ба пешонӣ задан: **ҳӯппоқ задан.**

ҲӮПРОНӢ هوپرانی :**ҳӯп рондан** галагов кардани хирман, хирман кӯфтан.

ҲӮР هور 1. офтоб. 2. *маҷ.* бахт, толеъ.

ҲӮРТ هورت *калимаи тақлиди овоз*, ки садои як бор ба як дам дар кашидани моеотро ифода мекунад; **ҳӯрт-ҳӯрт дам кашидан, ҳӯрт-ҳӯрт карда хӯрдан**.

Ч

Ч *ҳарфи бисту нуҳуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* чим (چ); *дар ҳисоби абҷад монанди* ҷим (ج) *ба адади 3 баробар аст.*

ЧАББИН//ЧАППИН چبّین//چپّین табақ ё сабаде, ки аз навдаҳои дарахти бед мебофанд; **чаббин ниҳодан** табақ гузоштан.

ЧАБЕРА چبیره фарзанди оила дар насли чорум, набераи набера.

ЧАБИРА//ЧАПИРА چبیره//چپیره *кит.* ҷамъ омадан ва издиҳоми мардум барои коре: **чабира шудан** ҷамъ шудан, омода ва ҳозир шудан, гирд омадан.

ЧАВ//ЧОВ چو//چاو *гуфт.* овоза, шоеа, хабари беасос; **чав андохтан** паҳн кардани хабар (-и беасос).

ЧАВГОН I چوگان 1. чӯбдастаи саркаҷ, ки бо он дар чавгонбозӣ гӯйро мезананд. 2. бозии чавгон, бозии гӯй ва чавгон, чавгонбозӣ. 3. *маҷ.* хамида, дуто, кӯж, мунҳанӣ. 4. чӯбе, ки бо он нақора, дуҳул мезананд, чӯбдасти дуҳулнавозӣ ва нақоразанӣ: **чавгони табл.** 5. ҳар гуна чӯбдастаи саркаҷ ва хамида; **аз зулф чавгон сохтан** сари зулфро печу тоб додан, сари зулфро хам кардан; **аз хами чавгон берун шудан** раҳо шудан, озодӣ ёфтан, халосӣ пайдо кардан; **ба чавгон афтодан** асиру гирифтор шудан; насиб ва баҳраи касе шудан; **ба чавгон андохтан** бо чавгон задан, тавассути чавгон партоб кардан; **ба чавгоне** *касе ё чизе* **гӯй будан** мутеъ ва фармонбардори касе ё чизе шудан, дар асирӣ ва сарпанҷаи қудрати касе будан; **ба чавгон гирифтан** а) гӯйро бо чавгон боздоштан; б) *маҷ.* ба даст овардан, боздоштан; **дар чавгони** *касе* **гаштан** дар итоату тасарруфи касе будан; **дар хами чавгон фикандан** ром кардан, ба фармон овардан, мутеъ кардан; **дар хами чавгони** *касе* (*чизе*) **будан (мондан)** ба фармони касе будан (шудан), мутеъ ва фармонбардори касе будан (шудан), асиру ромгаштаи касе будан (шудан); **гӯй дар чавгон фикандан** *касеро* касеро ба мурод расонидан, касеро ба муваффақият ноил кардан; **захм аз чавгони** *касе* **хӯрдан** аз касе осебу азият дидан, азобу машаққати касеро таҳаммул кардан; **қадди** *касеро* **чавгон кардан** *маҷ.* пир кардан касеро, қомати касеро дуто кардан; **чавгони (сари) зулф** ҳалқаи сари зулф, хамидагии сари зулф; **чавгони зар** а) чавгони тиллоӣ, чавгони заррин; б) *киноя аз* шамшеру теғ; **чавгони каҳрабоӣ** а) чавгони зардранг; б) *киноя аз* моҳтоб, моҳи ҳилол **чавгони мушкин** а) чавгони сиёҳранг; б) *киноя аз* зулфу гесӯи анбарин; **чавгони сунбул** *киноя аз* зулфу гесӯи маҳбуба; **захми чавгон** зарбаи чавгон; **чавгони симин** *киноя аз* моҳтоб, моҳи ҳилол; **фалаки чавгонӣ** фалаки бозигар, дунёи ҳиласоз, чархи каҷрафтор.

ЧАВГОН II چوگان :**чавгони бед** гули (шукуфаи) бед.

ЧАВГОН III چوگان номи яке аз оҳангҳои мусиқӣ.

ЧАВГОНБОЗ چوگان‌باز бозингари чавгон, касе, ки чавгонбозӣ мекунад; **фалаки чавгонбоз**; **сипеҳри чавгонбоз** *маҷ.* дунёи рангоранги чорагар, чархи каҷрафтору ҳилагар.

ЧАВГОНБОЗӢ چوگان‌بازی бозии чавгон; яке аз бозиҳои қадим аст, ки дар Эронзамин пайдо шуда, тадриҷан ба кишварҳои дигари Осиё ва Аврупо интишор ёфтааст ва ҳоло дар барномаи бозиҳои тобистонаи олимпӣ низ (бо номи хоккеи рӯи алаф) дохил аст.

ЧАВГОНЗАН چوگان‌زن воридкунандаи зарба бо чавгон; он ки бо чавгон зарба мезанад, чавгонбоз.

ЧАВГОНӢ چوگانی 1. *мансуб ба* **чавгон;** муносиб ва мувофиқ ба чавгон; **аспи чавгонӣ** аспе, ки барои чавгонбозӣ муносиб аст. 2. хамида, дуто, мунҳанӣ, хамгашта.

ЧАВГОНМОНАНД چوگان‌مانند монанд ба чавгон, чӯби мисли чавгон саркаҷ.

ЧАВГОНПАРАСТ چوگان‌پرست 1. касе, ки шавқу ҳаваси беандоза ба чавгон дорад. 2. *киноя аз* олам, дунё, чарх, сипеҳр аст, ки бозингариву нопойдорӣ сифати он бошад; **чархи чавгонпараст**.

ЧАВКАНД//ЧАВКАНДӢ چوکند//چوکندی *гуфт.* айвони ё шипанги баланди атрофаш кушодаи тобистона, ки бештар дар ҷойҳои васеъ сохта мешавад.

ЧАВКАНДӢ چوکندی *ниг.* чавканд.

ЧАВКАР چوکر *кит.* 1. ало, чипор, ранга (*ранги асп*). 2. ҳаррангалибос.

ЧАВКӢ *ҳ.* چوکی 1. *кҳн.* нигаҳбонӣ, посбонӣ, қаровулӣ. 2. *таър.* базми умумӣ, ки шабона дар ҷойҳои кушод ташкил карда мешуд.

ЧАВЛИГӮШТАК چولیگوشتک *бот.* хурфа, навъи растании хӯрданӣ ва ороишӣ.

ЧАВЛӢ *т.* چولی асбоби махсуси сӯрох-сӯрохи дастадор барои аз дег бардоштани тушбера, баракгирак, чӯлпӣ.

ЧАВОТӢ چواتی *ниг.* **чаппотӣ**.

ЧАВПОРА *ҳ.* چوپاره навъе аз бозӣ дар Ҳинд аз қабили нард бо мӯҳраҳои рангоранг.

ЧАВТОРА *ҳ.* چوتاره ду суфачаи яккасаи рӯ ба рӯ дар пахлӯи дарвоза.

ЧАГАС چگس *ниг.* **чакас**.

ЧАГОМА//ЧАКОМА چگامه//چکامه шеър, қасидае, ки зиёда аз ҳабдаҳ байтро дар бар мегирад; чома, суруд.

ЧАҒ//ЧУҒ چغ як навъ чӯб, ки ба обнус монандӣ дорад.

ЧАҒАЛ چغل 1. чин, шикан. 2. зарфе ҷумакдор, ки онро аз чарми ошдодашудаи булғорӣ медӯхтанд ва мусофирону шикорчиён ҳамроҳ доштанд, матҳара.

ЧАҒАТОӢ چغتائی *мансуб ба* **чағатой**.

ЧАҒАТОЙ *т.* چغتای 1. номи қавме аз қавмҳои туркнажод. 2. номи яке аз писарони Чингизи муғул аст, ки дар Хуросон ва Мовароуннаҳр ҳукмронӣ кардааст.

ЧАҒБУТ چغبوت пашму пахтаи кӯҳнашудаи миёни кӯрпаву болишт *ва ғ.*, пахтакӯҳнаи обшуста ва обрасида.

ЧАҒДЕГ چغدیگ *лаҳҷ.* кӯзаи сафолини даҳанфароҳ, ки дар он аз ҷурғот равған мекашанд.

ЧАҒЗ I چغز *кит.* ҷароҳати даҳонбаста, ки ба дарунаш риму мадда ҷамъ мешавад.

ЧАҒЗ II چغز қурбоққа, гук, вазаг.

ЧАҒЗ III چغز бутаи гиёҳест бағоят сафед ва шабеҳи ҷорӯб.

ЧАҒЗАК چغزک *лаҳҷ.* касалии гулӯ дар баъзе парандагон.

ЧАҒИДАН چغیدن *ниг.* **чахидан**.

ЧАҒОЗ چغاز полони шутур.

ЧАҒОНА چغانه 1. асбоби мусиқӣ, ки аз як чӯби дар сараш зангӯлачаҳо овехта иборат буд ва онро ҳаракат дода оҳанг нигоҳ медоштанд; умуман сози мусикист дорои се тор ва бештар аз он. 2. номи парда ва оҳанги мусиқиест. 3. қасида, шеър, чакома, чағома.

ЧАҒОНАЗАН چغانه‌زن навозандаи чағона, мутриб, хунёгар; касе, ки дар навохтани чағона моҳир ва устод аст.

ЧАҒОНИЁН چغانیان 1. минтақае буд дар қисми ғарбии Мовароуннаҳр дар қарибиҳои Тирмиз, ки марказаш низ бо ҳамин ном ёд мешуд. 2. подшоҳони (амирони) Чағонӣ.

ЧАҒОНИРӮД چغانيرود *кӯҳ.* рӯде, ки аз минтақаи Чағониён мегузашт.

ЧАҒОНӢ چغانی 1. *мансуб ба* **Чағон ва аҳли Чағон**, ки шаҳре дар Мовароуннаҳр будааст (ҳудуди кунунии Сурхондарёи Ҷумҳурии Ӯзбекистон). 2. *мансуб ба* подшоҳони сулолаи Чағониён.

ЧАҒОР چغار 1. овози созу мусиқӣ. 2. садои ҳаёҳу ва ғавғо дар ҷанг.

ЧАҒОРА چغاره 1. навъи гиёҳи хӯрданӣ, занбуруғ, қорч. 2. хумба, ҷой ва зарфи калони гилии ғалланигоҳдорӣ; анбори зеризаминӣ; **чағора кандан**.

ЧАҒУ چغو 1. навъе аз чуғз аст, ки парандаи наҳс ва номуборак маҳсуб мешавад; бум. 2. *шакли кӯтоҳшудаи* **чағук**.

ЧАҒУК چغوک *кит.* гунҷишк, чумчуқ.

ЧАДИР چدير пойбанди асп, хар *ва ғ.*, ки бо он ду пои ҳайвонро мебанданд, то ки лагад назанад ё нагурезад.

ЧАЙҚА چيقه :**чайқа кардан** *гуфт.* чайқондан, обгардон кардан, шустан.

ЧАЙҚОВБОЗОР چيقاوبازار *гуфт.* бозоре, ки бо ибтикори фурӯшандагон ба вуҷуд омадааст ва дар он асосан амволи кӯҳнаву истифодашуда муомила мешавад; кӯҳнабозор, кӯҳнафурӯшӣ.

ЧАЙҚОНДАН چيقاندن *гуфт.* обгардон карда шустан: **пиёла чайқондан; дар ҷомашӯӣ либосро чайқондан**.

ЧАЙЛА چيله хоначаи аз шохҳои дарахт ва алафу хас сохташудаи сари кишт, полиз *ва ғ.*, коза.

ЧАЙНВОРД *англ.* چينوارد навъи бозӣ-чистон (*аз қабили* кроссворд).

ЧАК I چک 1. қатра. 2. садое, ки аз афтидани қатраи об ба вуҷуд ояд.

ЧАК II چک *гуфт.* 1. ҳисса, қисм; **чак кардан** тақсим кардан. 2. қуръа; **чак партофтан** қуръа партофтан.

ЧАК III چک *кӯҳ.* навиштаҳои ҳуҷҷатӣ, васиқа, санад: **хату чак карда гирифтан, хату чак карда додан, чак навиштан**.

ЧАК IV چک *кит.* олате, ки се ва ё зиёда шоха дошта, барои бод додани ғалла ва ҷудо кардани коҳ аз дона истифода мегардад.

ЧАК V چک буридани навдаҳои ангур ба мақсади боровар кардани дарахт, хомток.

ЧАК//ЧИК VI چک//چک аз чаҳор як тарафи буҷул аст, ки онро дар буҷулбозӣ «дузд» низ мегӯянд; *муқ.* **пук**.

ЧАКАК I چکک 1. *ниг.* **чакка I**. 2. ҷоғ, манаҳ; **чакак боз шудан** ҷоғ тафсидан, бисёр гап задан; **чакак тафсидан** сергапӣ кардан, лаққидан; **чакак шах шудан** ҷоғ беҳаракат шудан, гап зада натавонистан.

ЧАКАК II چکک номи наво, нағма ва оҳангест аз мусиқӣ.

ЧАКАЛАК چکلک ҷои анбӯҳи дарахтони бемева, хусусан сафедор; ҷое, ки дарахтони бемева бисёр бошад, чакалакзор.

ЧАКАЛАКЗОР چکلکزار *ниг.* **чакалак**.

ЧАКАМУҒ چکموغ *бот.* як навъи растанӣ, ки чинорак ва гули арӯсак низ меноманд.

ЧАКАН چکن навъе аз кашидадӯзӣ, ки бо абрешими ранга дар матоъ *ва ғ.* нақш медӯзанд.

ЧАКАНА چکنه 1. навъи савдо ва тиҷорати мол; савдои дона-дона, ба миқдори кам фурӯхтани молҳо; *муқоб.* **яклухт**; **савдои чакана**. 2. беруна, ғайрихудӣ; **одами чакана**. 3. майда, хурд, назарногир.

ЧАКАНАФУРӮШ چکنه‌فروش майдафурӯш, донафурӯш; *муқоб.* **яклухтфурӯш**.

ЧАКАНАФУРӮШӢ چکنه‌فروشی дона-дона фурӯхтани молҳо, майда карда фурӯхтани мол; *муқоб.* **яклухтфурӯшӣ**.

ЧАКАС چکس 1. чӯби пойдор, ки бар вай мурғони шикориро мешинонанд. 2. ҳар чизи хурду кӯчак. 3. вақти кам.

ЧАКИДА I چکيده қиёми афюн, ки аз шираи ғӯзаи кӯкнор тайёр мекунанд.

ЧАКИДА II چکيده 1. шираву шарбати ҳар чиз. 2. ҳар чизе, ки шираву шарбати он тавассути ҷӯшонидан ва ё тақтир (қатрачинӣ) гирифта шавад; **чакидаи косиӣ, чакидаи бед; чакидаи ҷигар** *киноя аз* хуни ҷигар; **чакидаи мижа** *киноя аз* ашк; **чакидаи хафқон** *киноя аз* нолаи дардомез. 3. мост.

чурғот ва панире, ки дар машк ё халта овехта, обашро чудо карда гирифтаанд, *ниг.* **чакка**.

ЧАКИДА III چکیده *кит.* гурз ва амуд.

ЧАКИДА IV چکیده қатра; *мач.* қатраи пурфайзи ҳар чизи хуб ва муборак: **чакидаи қалам**.

ЧАКИДА V چکیده *сифати феълии замони гузашта аз* **чакидан** II; макида; чашида, чўшида.

ЧАКИДАН I چکیدن 1. қатра-қатра резон шудан, қатра-қатра рехтани об *ва г.* аз чое; **оби даҳон чакидан** сахт дар ҳаваси чизе шудан, чизеро бисёр ҳавас кардан. 2. *мач.* берун шудан, баромадан.

ЧАКИДАН II چکیدن макидан; чўшидан, чашидан.

ЧАКИДАХЎР چکیده‌خور он ки чакида истеъмол мекунад, тарёкӣ, афюнӣ.

ЧАКИДАХЎРӢ چکیده‌خوری истеъмоли чакида, хўрдани чакида.

ЧАКИШ چکش *исми амал аз* **чакидан**.

ЧАК(К)А I چکه чои устухони барчаста, ки дар байни чашму гўш чой гирифтааст; **даст ба чакка бурдан** ба тарзи низомиён салом додан ва изҳори итоат кардан.

ЧАК(К)А II چکه чурғоти зардобаш заҳида ғафсшуда.

ЧАК(К)А III چکه чакра, қатра, андаке аз чизе.

ЧАК(К)А IV چکه *гуфт.* канор, гўшаи чизе; **рафта дар як чакка истод**.

ЧАК(К)АК چککک :**чаккак задан** дар талвоса шудан, тапидан.

ЧАК(К)АХАЛТА چکه‌خلته халтае, ки дар он чурғотро андохта, зардобашро заҳонда чакка мекунанд.

ЧАК(К)Ӣ چکی *гуфт.* 1. беҳуда, бечо; **гапҳои чаккӣ**. 2. андак-мундак, назарногир; **чаккӣ не ҳазл не, аноӣ не**.

ЧАККУШ چکّش *ниг.* **чакуш**.

ЧАКМА *т.* چکمه *кит.* мўза.

ЧАКМАН چکمن чомаи рўйпўше, ки аз матои пашмин дўхта мешавад; **чакмани босма** либоси болопе, ки аз моҳут бофта мешавад: **чакмани мовут; чакмани пиёзӣ; чакмани қоқма**.

ЧАКМЕЗАК چکمیزک беморие, ки гирифтори он пешоби худро нигоҳ дошта наметавонад.

ЧАКОВАК چکاوک парандаи хурди хушовоз, ки точ дорад, сўфитўрғай.

ЧАКОД چکاد *ниг.* **чакода**.

ЧАКОДА چکاده 1. болои сар; фарқи сар; болои пешонӣ. 2. сари кўҳ, қуллаи кўҳ.

ЧАКОМА چکامه *ниг.* **чагома**.

ЧАКОМАГЎ(Й) چکامه‌گو(ی) *ниг.* **чакомасаро(й)**.

ЧАКОМАГЎӢ چکامه‌گویی *ниг.* **чакомасароӣ**.

ЧАКОМАСАРО(Й) چکامه‌سرا(ی) сарояндаи чакома, эчодгари чакома, қасидасаро.

ЧАКОМАСАРОӢ چکامه‌سرائی шоирӣ, қасидасароӣ, эчоди чакома; сурудани чакома.

ЧАКОН(И)ДАН چکاندن//چکانیدن 1. шакли гузаранда ва бавоситаи феъли чакидан. 2. чакра-чакра резондан, қатра-қатра рехтани моеъ. 3. *мач.* расондан, як ба як хабар додан; ба гўши касе гап чакондан.

ЧАКОЧАК//ЧАКОЧОК چکاچک//چکاچاک садои пайдарпай ба ҳам бархўрдани шамшер ва мисли ин силоҳҳои дигари чангӣ.

ЧАКРА چکره қатраи чизҳои моеъ, рашҳа **чакраи арақ, чакраи борон, чакраи об, чакраи мум; чакра-чакра** қатра-қатра.

ЧАКРАРЕЗ چکره‌ریز *тиб.* абзори хурде, ки ба воситаи он доруҳои обакиро қатра-қатра мечаконанд.

ЧАКРАШУМОР چکره‌شمار *ниг.* **чакрарез**.

ЧАКУК چکوک *шакли кўтоҳшудаи* **чаковак**.

ЧАК(К)УШ چکش асбоби дастиест, ки оҳангарон, заргарон, мисгарон ва дигар косибон истифода мебаранд; болға, путк, митрақа.

ЧАКУШЗАН چکش‌زن болғазан, он ки бо болға кор мекунад.

ЧАКУШКОРӢ چکش‌کاری кўбидан ва соф кардани зар, нукра, мис, оҳан *ва г.*; кўби-

дани филизи тобдида бо мақсади поксозӣ ва шакл додан.

ЧАКУШПАЗИР چکش‌پذیر хосияти кӯбишпазирии филиз; чакушхӯр, кӯфташаванда.

ЧАКУШПАЗИРӢ چکش‌پذیری кӯбишпазир будани филиз; чакушхӯрӣ, кӯфташаванда будани филиз.

ЧАКУШХӮР چکش‌خور *ниг.* **чакушпазир**.

ЧАКУШХӮРӢ چکش‌خوری *ниг.* **чакушпазирӣ**.

ЧАКЧАК چکچک 1. буттаи канабдона. 2. *хӯр.* шириние, ки бо чакондани хамираи орду тухм ба равғани доғ тайёр карда мешавад.

ЧАК–ЧАК چک‌چک *калимаи тақлиди овози* боридани борон, чакидани об ва дигар моеъ.

ЧАК(Қ)А چقه *гуфт.* шилқинӣ, кашолшавӣ; **чаққа шудан** шилқинӣ кардан, аз дунболи касе афтода ӯро безор кардан, чақидан.

ЧАҚАЛДОҚ *т.* چقلداق 1. *кӯҳн.* асбоби дастадори овоздиҳандае, ки посбонон дар шаб онро ҳаракат дода мегаштанд. 2. *гуфт.* навъи бозичаи бачагона.

ЧАҚАЛОҚ *т.* چقلاق *лаҳҷ.* тифли навзод.

ЧАҚАЛОҚБИНӢ چقلاقبینی *лаҳҷ.* барои дидани тифли навзод ба меҳмонӣ рафтан.

ЧАҚАР چقر *кит.* шаробхона, майхона, майкада.

ЧАҚАРСАНГ چقرسنگ *лаҳҷ.* санги сахти сафеди зардрах; *ниг.* **чақир**.

ЧАҚАР-ЧУҚУР چقرچقر *гуфт.* ноҳамвор, нобаробар (*сифати роҳ*).

ЧАҚИДАН//ЧАҚҚИДАН چقیدن *гуфт.* ба касе пайваста расидан, касеро гаранг кардан, безор кардан, чаққа шудан.

ЧАҚИЛДОҚ *т.* چقلداق 1. *ниг.* **чақалдоқ**. 2. чӯбаки санги осиё, ки ба поёни дӯл баста мешавад, то ки бо пайваста ҷунбидани худ якранг рехтани ғалларо нигоҳ дорад.

ЧАҚИР چقیر чашмсафед (*асп*); **санги чақир** санги сахти сафеди зардрах, чақирсанг.

ЧАҚҚОН چقّان *гуфт.* 1. чуст, чолок, сабук, чобук, зудкор. 2. тез, босуръат, бошаст. 3. чолокона, чобукона; **чаққон шудан** а) омода шудан, тайёр шудан (*ба иҷрои коре, амале*); б) суръат гирифтан, чусту чолок гаштан. 4. *маҷ.* гарм, боавҷ, зудрав. 5. *маҷ.* шинам, муносиб, мувофиқ, базеб (*либос*); **чаққон-чаққон** *гуфт.* тез-тез, чобукона, чолокона.

ЧАҚҚОНӢ چقّانی *гуфт.* чобукӣ, чолокӣ, зудкорӣ; **ба чаққонӣ** чолокона, чобукона, ба тезӣ, зуд.

ЧАҚМОҚ چقماق 1. санги сахте, ки онро ба ҳам ё ба оҳан зада, оташ мебароранд. 2. *маҷ.* оташаки барқ, чарогак, оташак. 3. бо корд каме буридани харбуза ё тарбуз барои фаҳмидани сифати он. 4. як қисми милтиқ, ки тирро дармегиронад. 5. *кит.* асо, чӯбдаста.

ЧАҚМОҚАК I چقماقک оташак, чароғак, барқ.

ЧАҚМОҚАК II چقماقک ҳашароти зарарноки меваи дарахт (*мас., зардолу*).

ЧАҚМОҚДОР چقماقدار 1. он ки чақмоқ мезанад, касе, ки чақмоқ дорад. 2. дорои чақмоқ; **милтиқи чақмоқдор** силоҳе, ки бо чақмоқ фаъол мешавад.

ЧАҚМОҚЗАНӢ چقماق‌زنی 1. задани санги чақмоқ бо мақсади оташ гирондан. 2. паридани оташаки барқ дар ҳаво.

ЧАҚМОҚӢ چقماقی *мансуб ба* **чақмоқ**; гиронандаи оташ ба воситаи чақмоқ.

ЧАҚРИМ چقریم воҳиди ченаки масофа, ки аз як километр андак зиёдтар аст, фарсах, фарсанг.

ЧАҚЧАҚ چقچق *ниг.* **чакчак 2.**

ЧАҚ-ЧАҚ چق‌چق *гуфт.* сӯҳбат ва гуфтугӯи ду ё якчанд кас; **чақчақ кардан** сӯҳбати хуш кардан, хушҳолона гуфтугӯ кардан.

ЧАҚЧАҚӢ چقچقی *гуфт.* хушсӯҳбат, сӯҳбатдӯст: **одами чақчақӣ**.

ЧАЛА I *т.* چله *гуфт.* нотамом, ба анҷом нарасида, нимкора; **чала мондан** нотамом мондан.

ЧАЛА II چله *гуфт.* нимсӯхта, чаласӯхта (*доир ба ҳезум*).

ЧАЛА III چله *гуфт., ниг.* **ангуштарин**.

ЧАЛА IV چله *кӯҳн.* яҳудии исломро қабул-

карда.

ЧАЛАБ//ЧАЛАП چلب//چلپ 1. *мус.* як навъ олати мусиқӣ, ду порчаи биринҷии тунуки паҳн монанди паллаи тарозу, ки дар бозигоҳҳо ва нақорахонаҳо ба ҳам зада садо мебароранд, санҷ, синҷ. 2. *кит.* шӯру ғавғо, ошӯбу фитна; хаёҳуй, ҷанҷол, шағаб.

ЧАЛАБАНДАК چله‌بندک оҳани тасмашакли мудаввар, ки бо мақсади мустаҳкам кардан ба даври бочкаҳои чӯбӣ мегузаронанд.

ЧАЛАВ چلو 1. оши софӣ, палави эронӣ. 2. кабоби махсус, ки бо палави софӣ мехӯранд.

ЧАЛАВИДАН چلویدن як тарзи бо даст таом хӯрдан.

ЧАЛАВКАБОБ چلوکباب ғизое, ки он аз биринҷи дар об пухташуда ва гӯшти қима ё пораи гӯшти бирён таркиб ёфтааст.

ЧАЛАВМАСТӢ چلومستی ҳаловат бурдан аз тановули чалав, кайфбари аз хӯрдани чалав.

ЧАЛАВПАЗХОНА چلوپزخانه ҷое, ки дар он ҷо чалав пазанд ва фурӯшанд.

ЧАЛАВХӮРИШ چلوخورش навъи хӯроке, ки аз биринҷи дар об пухта ва хӯриш бо гӯшт ё сабзавот иборат аст.

ЧАЛАК چلک 1. зарфи калони тунукагӣ ё оҳанӣ, барои нигоҳ доштани чизҳои моеъ; бочка. 2. *лаҳҷ.* сатил.

ЧАЛАКОР چله‌کار *гуфт.* он ки кори сар кардаашро ба анҷом намерасонад, одами кораш нотамом ва хом, нимкора.

ЧАЛАКОРӢ چله‌کاری хомкорӣ; *муқоб.* **пухтакорӣ**.

ЧАЛАКСОЗ چلکساز он ки чалак месозад, созандаи зарфҳо барои нигоҳ доштани чизҳои обакӣ.

ЧАЛАКСОЗӢ چلکسازی *исми амал аз* **чалак сохтан**; машғулияти сохтани чалак, касбу кори чалаксоз.

ЧАЛАМУЛЛО چله‌ملا муллои чаласавод, муллои саводаш нопурра, муллое, ки саводи кофии динӣ надорад.

ЧАЛА-ПАЛА چله‌پله нимкора, нотамом, ниму нимкора, чала-чулпа.

ЧАЛАППАС//ЧАЛАППОС چلپّس//چلپّاس *калимаи тақлидӣ* овоз, ки ҳангоми ба чизҳои обакӣ бархӯрдани чизи дигар ҳосил мешавад: **чалаппас задан.**

ЧАЛАП-ЧАЛАП چلپ‌چلپ 1. *ниг.* **чалаппас**. 2. садое, ки ҳангоми роҳ рафтан ё давидан дар замини обнок ҳосил мешавад

ЧАЛАСАВОД چله‌سواد шахси саводаш нопурра, саводаш нима, камсавод.

ЧАЛАСАВОДӢ چله‌سوادی камсавод будан. саводи нопурра доштан.

ЧАЛАУСТО چله‌استا устои камҳунар, устои кораш нотамом ва нуқсдор.

ЧАЛБАК چلبک *гуфт.* нони тунуке, ки дар арафаву айёми идҳои мусулмонӣ ҳамчун хайру садақа ба хотири омӯрзиши гузаштагон мепазанд; *ниг.* **чалпак**.

ЧАЛВОР چلوار *кҳн.* 1. нимтанаи аз матои ғафс ё чарм дӯхташуда, ки бештар аз рӯи либоси дигар пӯшида мешуд. 2. матои пахтагини сафеди оҳордоре, ки аз он пироҳан, зерҷома ва дигар либосҳо медӯзанд; матои салла.

ЧАЛВОРБОФӢ چلواربافی 1. дастгоҳ ва коргоҳе, ки дар он ҷо чалвор мебофанд; коргоҳи чалворбофӣ. 2. машғулияти вобаста бо бофтани чалвор, амал ва шуғли чалворбоф.

ЧАЛВОРӢ چلواری матои пахтагини сафеди нозук, ки барои дӯхтани пираҳан, либоси зер. рӯиҷову рӯболиш *ва г.* истифода мегардад.

ЧАЛҒӮЗА چلغوزه 1. навъи дарахт, ки ба санавбар (қарағай) монанд аст. 2. меваи ғӯзамонанди баъзе дарахтон (*аз қабили* булут, арча *ва г.*).

ЧАЛИДАН I چلیدن ба кор рафтан, дар гардиш будан (*мас., пул*); **чалидани кори** *касе* пеш рафтани кори касе, равнақ ёфтани кори касе.

ЧАЛИДАН II چلیدن равон шудан, рафтан.

ЧАЛИДАН III چلیدن сазовор будан, арзидан, шоиста будан.

ЧАЛИПО چلیپا *д.* салиб; салиби насоро, ки

мувофиқи таълимоти дини насронӣ Исои Масеҳро ба дори чорғӯшае монанд ба он кашида буданд.

ЧАЛИШ چلش 1. гиреҳ, тугун: **чалиш афтодан ба ресмон**. 2. *маҷ*. нобарорӣ, барор накардани кор. 3. *ниг*. **дурага**.

ЧАЛКАШ چلکش *гуфт*. дарҳам-барҳам, бесару нӯг, омехта.

ЧАЛЛА چلّه *ниг*. **чилла**.

ЧАЛМА چلمه **:нони чалма** *лаҳҷ*. ноне, ки дар он каду, пиёз ё қаланфур андохта пухта шудааст.

ЧАЛМАҚ چلمق *т. гуфт*. 1. кори дарҳаму барҳам, бесарунӯг, бетартиб. 2. хат ё нақши норавшани дарҳаму барҳам.

ЧАЛМАФАТИР چلمه‌فتیر *ниг*. **чалма**.

ЧАЛОБ چلاب *ниг*. **чолоб**.

ЧАЛ(Л)ОНДАН چلاندن дар муомила (савдо) ба кор бурдан пулро; бо хариду фурӯш пулро зиёд кардан.

ЧАЛОЧУЛ(Ӣ) چلاچول//چلاچولی *гуфт*. галоғула, магал, фиғон, доду фарёд.

ЧАЛПАК چلپک нонест, ки аз хамири тунук рост карда дар равған пазанд; *ниг*. **чалбак**; **чалпак кардан (сохтан)** *маҷ*. пахшу пачақ кардан; **чалпак шудан** *маҷ*. пахшу пачақ шудан.

ЧАЛПАКПАЗ چلپکپز пазандаи чалпак, он ки чалпак мепазад.

ЧАЛПАКПАЗӢ چلپکپزی пухтани чалпак, чалпак пухтан, кор ва амали чалпакпаз.

ЧАЛПАКХӮР چلپکخور он ки чалпак мехӯрад, хӯрандаи чалпак.

ЧАЛПАС چلپس ноӯҳдабаро, ноқобил, чалфас.

ЧАЛПОНГӮШ چلپانگوش *гуфт*. калонгӯш, лапаргӯш.

ЧАЛПОС چلپاس садои сахт бӯсидан ё лесидани чизе.

ЧАЛУЧ چلوچ асбоби нӯктезу дастадоре аст, ки осиёбонон санги осиёро бо он тез кунанд.

ЧАЛФАС چلفس *ниг*. **чалпас**.

ЧАЛ-ЧАЛ چل چل *гуфт*. мағал, ғулоғула, доду фарёд; **чал-чал кардан** мағал кардан, фарёду фиғон бардоштан.

ЧАЛП–ЧАЛП چلپ‌چلپ садое, ки ҳангоми хӯрдани таом, бӯсидани касе ё чизе ба миён меояд; **чалп-чалп хӯрдан** ҳангоми хӯрдан садои нохушоянд баровардан.

ЧАЛЧИҚ چلچیق *гуфт*. оби тираи лойолуди дар ягон ҷо ҷамъшуда, толоб.

ЧАМ I چم хиром ва рафтори баноз; ҳаракати бо нозу адо; бо нозу карашма ва такаббур роҳ рафтан; *ниг*. **чамидан I**.

ЧАМ II چم *кит*. 1. назму тартиб дар кор; ба сомон даровардани корҳо; **ба чам будани (гаштани) кор** муназзаму ороста ва ба сомон будани (гаштани) кор. 2. равнақ, барор. 3. рафтор; саъй, кӯшиш; **чаму хам** а) хаму печи ҳар коре, ки эҳтиёҷ ба дарёфтан дорад; б) изҳори адаб бо забон ва ишорати лабу рӯй.

ЧАМ III چم *кит*. 1. маънӣ ва мазмун дар сухан, нутқ ё калима; ифода ва ҷанбаи маънавии вожа; *муқ*. **лафз**. 2. тамиз, маънӣ, шарму хаё.

ЧАМ IV چم 1. саҳву хато; ҷурм, гуноҳ, базаҳ. 2. ҷои сусту заифи касе; раги хоби касе; он чи ки бо донистану ба даст овардани он тасаллут ва нуфуз бар касе пайдо кардан мумкин аст; **чами** *касеро* **ба даст овардан** *киноя аз* раги хоби касеро донистан, ҷиҳати сусти касеро ошкор сохтан ва истифода намудан.

ЧАМ V چم каҷӣ, инҳироф; каҷроҳа, хамгашт; печу хами роҳ.

ЧАМ VI چم сина, садр; сари сина, пеши бар.

ЧАМ VII چم 1. обгардони бузурги чӯбин; кафлес; асбоби чӯбин барои аз зарф гирифтани об, ки хурди онро чамча // чумча мегӯянд. 2. табақи пахне, ки аз най ё навда мебофиданд ва бо он ғалларо аз хасу хошок ва регу хок тоза мекарданд.

ЧАМ VIII چم *мухаффаф ва кӯтоҳшудаи* **чашм**.

ЧАМАН I چمن 1. замини сабзу хуррам, марғзор, боғу бӯстон. 2. гулзори шукуфон. 3. хиёбоне, ки ҳар тарафи он дарахтон шинонда шуда бошад; қисме дар боғ ё бӯстон, ки замини онро ҷо-ҷо сабзаву гул

кошта бошанд ва ду тараф дарахтони сабз ё мевадор шинонда бошанд. 4. номи сабза ва гиёҳест, ки дар қитъаҳои замини хиёбону майдонҳо ва боғҳои шаҳр мекоранд, то бардавомиву хуррамии сабзазорро бештар кунад; **чаман-чаман** ифодаи фаровонии гулҳои шукуфта.

ЧАМАН II چمن аспи хушрафтору роҳвора.

ЧАМАНАНДУД چمن اندود чаманзор, чаманхез, чаманпӯш.

ЧАМАНАФРӮЗ چمن افروز 1. равшанкунандаи боғу бӯстон. 2. *киноя аз* гулҳои сурхранг, ки дар боғу чаман кошта шудаанду рустаанд. 3. *бот.* гули тоҷи хурӯс.

ЧАМАНБУР چمنبر 1. чаманперо(й), чаманзан. 2. асбоб барои буридани чаман ва кӯтоҳ кардани сабзаву сабзбуттаҳо.

ЧАМАНГАРД چمنگرد касе, ки дар боғу чаман сайру гардиш мекунад.

ЧАМАНГАРДӢ چمنگردی гаштугузор кардан дар боғу чаман; чамансайр.

ЧАМАНГОҲ چمنگاه *ниг.* **чаманзор**.

ЧАМАНГУМКАРДА چمنگمکرده дурмонда аз чаман; маҳрумгашта аз боғу чаман; *маҷ.* ғариб, мусофир, дар ҳиҷрат қарордошта.

ЧАМАНД چمند *кит.* 1. аспи коҳили пурхӯру кундрафтор. 2. одами танбалу ҳеҷкора ва беҳосил.

ЧАМАНДА چمنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **чамидан**; хироманда, касе ё чизе, ки хиромон роҳ меравад. 2. сифати асп ва дигар савориҳои хушрафтор.

ЧАМАНДОРӢ چمنداری нигоҳубини чаман ва сабзазор.

ЧАМАНЗАН چمنزن 1. буранда ва перояндаи чаман; чаманперой. 2. асбоб барои перостан ва кӯтоҳ кардани чаман; қайчии чаманзанӣ, миқрози чаманбурӣ. 3. мошини чаманзанӣ, ки сабзаи чаман ва варзишгоҳҳоро кӯтоҳ мекунад.

ЧАМАНЗАНӢ چمنزنی буридани зиёдатиҳои чамани боғ; амали боғбон дар перостани чаман.

ЧАМАНЗОР چمنزار 1. маҳалли чаманҳои бисёр, чаманистон, боғу бӯстон, гулзор. 2. *киноя аз* рухсори маъшуқа.

ЧАМАНИСТОН چمنستان *ниг.* **чаманзор**.

ЧАМАНӢ چمنی 1. *мансуб ба* **чаман**. 2. сабзранг, ранге ба монанди ранги сабзаи чаман; **сабзи чаманӣ** ранги сабзи шабеҳ ба чаман.

ЧАМАНКОРӢ چمنکاری машғул будан бо парвариши сабзаву ороиши чаману бӯстон.

ЧАМАНОРО(Й) چمنآرا(ی) 1. боғбон. 2. ороишгар ва зинатдиҳандаи чаман, он ки гулҳо ва дарахтони боғу гулистонро ороиш ва пероста кунад, боғбон. 3. *маҷ.* Худованд, Офаридгор. 4. сифати маҳбуба.

ЧАМАНОРОЙ چمنآرائی боғбонӣ ва амали боғбон; оростан ва перостани дарахтон ва гулҳои боғу бӯстон; зинатдиҳии чаман, чаманперой.

ЧАМАНОСУДА چمن آسوده озод, эмин аз қайди дому қафас; *киноя аз* мурғони озод дар муқобили мурғони гирифтори дому қафас.

ЧАМАНПАРДОЗ چمنپرداز чаманоро, ороишдиҳандаи чаман.

ЧАМАНПАРДОЗӢ چمنپردازی чаманорой, зинат додани чаман.

ЧАМАНПЕРО(Й) چمنپیرا(ی) 1. он ки мутасаддии ороиши боғу чаман аст, боғбон, гулбон. 2. асбоб барои буридану баробар кардани сабзаҳои чаманзор; чаманбур.

ЧАМАНПӮШ چمنپوش чаманзор, чаманхез; ҷое, ки бо сабзаву гулу гиёҳ пӯшида аст.

ЧАМАНРАМИДА چمنرمیده фироркарда аз боғу бӯстон; маҳрумгашта аз бӯстон; *муқоб.* **чаманосуда.**

ЧАМАНСАРОЙ چمنسرای дар чаман сароянда, илҳом ва навокунанда.

ЧАМАНСИМО چمنسیما 1. *кит., киноя аз* маҳбуб. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ЧАМАНСОЗ چمنساز боғбон, чаманорой, чамантироз.

ЧАМАНТАБЪ چمنطبع *кит.* он ки табъи хушу латиф дорад, хуштабъ, хушсалиқа.

ЧАМАНТИРОЗ چمن طراز 1. чамансоз, чаманорой, чаманперой, зинатдиҳанда ва орояндаи чаман. 2. он чи боғу чаманро биорояд ва зебу зинат диҳад.

ЧАМАНТИРОЗӢ چمن‌طرازی оростан ва зинат додани чаман; чамансозӣ, чаманорой.

ЧАМАНФУРӮЗ چمن‌فروز *ниг.* **чаманафрӯз**.

ЧАМАНХЕЗ چمن‌خیز 1. замин ё ҷое, ки қудрати рӯёнидани сабзаву гулу гиёҳ дорад. 2. чаманзор, ҷое, ки дар он сабзаву гул фаровон аст.

ЧАМАНЧЕҲР چمنچهر он ки чеҳраи мисли боғ шукуфтаву пуртароват дорад, зеборух.

ЧАМБАР چمبر *ниг.* **чанбар**.

ЧАМБАРПЕЧ چمبرپیچ *гуфт., ниг.* **чанбарпеч**.

ЧАМБАРШОХ چمبرشاخ *ниг.* **чанбаршох**.

ЧАМИДАН I چمیدن 1. хиромидан, бо ноз роҳ гаштан, хиромон роҳ рафтан; мағрурона ва нарм-нарм қадам гузоштан; рафтан ва сайру тамошо кардан; **андар чамидан** а) гузаштан, сипарӣ шудан; б) тохт овардан, ҳуҷум кардан. 2. дар роҳгардӣ печу хам хӯрдан.

ЧАМИДАН II چمیدن қад кашидан, болидан; ҷилвагарӣ кардан.

ЧАМИДАН III چمیدن *кҳн.* ҷавлон задан дар майдон ва рақиб хостан; талаби разм кардан.

ЧАМИДАН IV چمیدن печу тоб хӯрдан, даромехтан, оғушта гардидан.

ЧАМОН I چمان хиромон, равон бо нозу хиром ва зебоӣ.

ЧАМОН II چمان 1. пиёлаи шароб; *ниг.* **чамона**. 2. чаман, маргзор, сабзазор, боғу бӯстон.

ЧАМОНА چمانه *кит.* 1. кадуе, ки дар он шароб нигаҳ медоштанд. 2. нимкадуи мунаққашe, ки бо он шароб мехӯрданд.

ЧАМОН(И)ДАН چماندن//چمانیدن 1. *шакли гузарандаи феъли* **чамидан**. 2. ба сайру хиром овардан, хиромонидан, ба нозу хиромиш водор кардан.

ЧАМОНӢ چمانی соқӣ; бодапаймо, майгусор.

ЧАМОНЧӢ چمانچی кӯзаи сартангу шикамвасеи пур аз шароб; тунги шароб, ибриқи май, сурохӣ.

ЧАНА چنه воситаи нақлиёт, ки ба ду чӯби ҳамвор қарор гирифтааст ва дар рӯи хок, барф ё ях ҳаракат медиҳанд.

ЧАНАБ چنب *д.* ба маънии суннат ва мустаҳаб аст; *муқоб.* **фарз** ва **воҷиб**.

ЧАНАБОЗӢ چنه‌بازی 1. шуғлу бозии кӯдакон бо чана. 2. *варз.* намуди зимистонаи варзиш аст, ки варзишгарон бо чана аз рӯи суръат сабқат мекунанд.

ЧАНАСАВОРӢ چنه‌سواری сайр кардан бо чана.

ЧАНАСОЗӢ چنه‌سازی сохтани чана.

ЧАНБАР چنبر 1. доира, ҳалқа, ҳар чизи доирашакл ва ҳалқамонанд; **чанбари зулф** ҳалқаи зулф; **чанбар кардан** доирашакл кардан, ҳалқа кардан; **чанбари ханҷар** чанбаре, ки дар тарафи дохилии он ханҷарҳо гузошта мешуд ва дорбозону чашмбандон аз он мегузаштанд; **чанбари дӯлобӣ** *киноя аз* фалак, осмон; **чанбари кабуд** *киноя аз* осмон; **чанбари осмон** *киноя аз* ҳалқаи осмон, уфуқ; **чанбари аҷал** *киноя аз* **марги ногузир; чанбари чарх** *киноя аз* олам, гетӣ, дунё. 2. гарданбанд, тавқ, қилода; **чанбари меҳвар** доираи уфуқ, меҳвари уфуқ, гирдогирди уфуқ; **чанбари гарданда, чанбари гардун, чанбари даф, чанбари дойира; чанбар задан** ҳалқа задан; ҳалқа ба вуҷуд овардан; **чанбар кардан** ҳалқа кардан чизеро; чанбар сохтан аз чизе; **аз сарв чанбар кардан** *киноя аз* хам кардан, мунҳанӣ ва дуто сохтани чизи рост. 3. *биол.* устухони гардан, тавқи гардан, чанбари дӯш, тарқуҳ; **чанбари гардан** устухони гардан. 4. банд, каманд, гарданбанди асир; ҳалқаи дор; **чанбари ишқ** *киноя аз* доми ишқ, гирифтории ишқ; **чанбари анкабут** *киноя аз* доми анкабут, тори анкабут; **чанбар андохтан** каманд партофтан. 5. ҳалқас, ки барои бозӣ дорондани маймун, сағ, асп ва дигар ҳайвонот истифода мебаранд; **чун дафи лӯлӣ дарид, аз баҳри маймун чанбар аст** (*зарб.*). 6. ҳалқаи чӯбӣ ва ё филизӣ, ки ба шакли доира ё байзавӣ сохта шудааст ва бо он бозигарони ҳавоии сирк ва варзишгардухтарон ҳунарнамоӣ мекунанд; *ниг.* **чанбарбозӣ.** 7. *маҷ.* қайд, банд, гирифторӣ, қафас; **дар чанбари итоат даровардан (доштан)** дар қайди итоати худ гирифтан; **гардан (сар) ба чанбари итоат даровардан** ба итоат даромадан, тобеъ шудан; **сар аз чанбари итоат кашидан** аз

итоат баромадан, саркашӣ кардан; **чанбар-чанбар** ҳалқа-ҳалқа, гирда-гирда.

ЧАНБАРА چنبره 1. доира, даф. 2. гардиши миёнхолии чизе; тиреза. 3. *ниг.* **чанбар** 1; **чанбари гул**. 4. асбоби ҳалқамонанде, ки аз порчаҳои матои тофта ва ба ҳам печида тайёр мекунанд ва ҳангоми бо сар кашонидани зарф барои осеб надидан рӯи сар мегузоранд: **чанбараи гардан** *ниг.* **чанбари гардан**.

ЧАНБАРАК چنبرک 1. чӯбҳои аз ҳам гузаронидашудаи панҷарамонанд, ки дар пояҳои сандалӣ аз поён барои пой монда нишастан ва аз боло барои гарм нигоҳ доштани хӯрок устувор кардаанд: **чанбараки сандалӣ.** 2. шабакаи чӯбин, ки ҳамчун асбоби кор дар баъзе соҳаҳои ҳунармандӣ (*мас., кашидадӯзӣ*) истифода мешавад. 3. дом барои парандагон. 4. панҷара; девори панҷарашакл. 5. ҳалқае, ки аз навдаҳои дарахт бофта шуда барои нигаҳдорӣ ва интиқоли маҳсулоти ширӣ истифода мегардад.

ЧАНБАРАКШАКЛ چنبرکشکل мудаввар, ҳалқамонанд.

ЧАНБАРБОЗ چنبرباز касе, ки бо ҳалқаву чанбар ҳунарнамоӣ мекунад.

ЧАНБАРБОЗӢ چنبربازی 1. ҳунарнамоие, ки ҳунармандони сирк ва варзишгар-духтарон бо ҳалқаҳои ба шакли доира ё байзавӣ сохта шуда мекунанд. 2. *варз.* яке аз анвои гимнастикаи занон, ки дар русӣ бо номи «обруч» маъмул аст. 3. *киноя аз* рақс кардан ва чарх задан.

ЧАНБАРДОН چنبردان тӯр, дом барои шикор кардани баъзе парандаҳо.

ЧАНБАРИН چنبرین чанбарӣ, чанбаршакл; каҷ ва хамида.

ЧАНБАРӢ چنبری 1. мудаввар, гирд, доирашакл; хамида, чанбармонанд, ҳалқамонанд. 2. қавсмонанд, камоншакл, ҳилолмонанд; хамида ва мунҳанӣ; ҳар чизе, ки ба шакли камон аст; **чанбарӣ шудан (гаштан)** мунҳанӣ, хамида шудан; **чанбарӣ кардан** хам кардан, камонӣ кардан.

ЧАНБАРКАШ چنبرکش *кит.* камандафкан, афкананда ва кашондани каманд.

ЧАНБАРПЕЧ چنبرپیچ 1. сахт печондашуда (*бо банд, ресмон ё чизҳои дигар*). 2. сахт иҳоташуда (*мас., бо симхораҳо*).

ЧАНБАРСОЗ چنبرساز созандаи чанбар, бунёдгари чанбар; **чанбар сохтан** тавқу қилода ва гарданбанд сохтан.

ЧАНБАРФУРӮШ چنبرفروش касе, ки доира, ғалбер, ордбез ва чанбар мефурӯшад, фурӯшандаи чанбар.

ЧАНБАРЧАСП چنبرچسپ хеле маҳкам, хеле устувор.

ЧАНБАРШОХ چنبرشاخ ҳайвони шохҳояш хамидаи ба ҳам монанди доирашакл; **гови (ҳайвони) чанбаршох**.

ЧАНГ I چنگ гард, ғубор; хоки ба ҳаво бардошташуда; гарди рӯи чизе нишаста; ◊ **чангашро аз осмон овардан** хоку туроб кардан, несту нобуд кардан; **пеш аз пода чанг хезондан** дар бораи коре ё воқеае пеш аз вуқӯъ ҳаёҳу бардоштан.

ЧАНГ II چنگ 1. панҷаи даст бо ангуштони хамидаи нохундор. 2. панҷаи ҳайвонот ва мурғҳои даранда, чангол. 3. даст, қайд, гирифторӣ; **чанг андохтан** *ниг.* **чанг задан**; **чанг андохтан ба дили** *касе* рози дили *касеро* фаҳмидан хостан; **чанг задан** а) ба чанг гирифтан (*чизеро*), чанг андохтан (*ба чизе*), дошта гирифтан бо панҷаи даст; б) даст задан, машғул шудан, ташаббус кардан; ба коре чанг задан; **ба чанг гирифтан** (*чизеро*) ба даст гирифтан чизеро, ба ихтиёри худ даровардани чизеро.

ЧАНГ III چنگ 1. нӯки найза; пайкони тир. 2. минқори парандагон, нӯли парандагон.

ЧАНГ IV چنگ *мус.* 1. номи асбоби камоншакли мусиқӣ, ки дорои тор аст, ба монанди уд, чағона *ва ғ.*; номи асбоби мусиқии тордор, ки бо ду чӯбча менавозанд. 2. як навъи даф, ки аз ду сафҳаи биринҷӣ иборат буда, онҳоро ба ҳам мезананду оҳанг ба вуҷуд меоваранд. 3. **чанги даҳонӣ** *ниг.* **лабчанг**.

ЧАНГАК چنگک 1. оҳани сархамида, ки бо вай чизҳоро банд карда мегиранд, оҳани сартези махсус; қуллоб. 2. оҳани сархамида барои овехтани чизе; **чангаки гӯштовезӣ, чангаки лойкашӣ**. 3. оҳанчаи сархамида

барои бастани дар. 4. қисми оҳании шасти моҳигирӣ, ки сайд ба он гирифтор мешавад.

ЧАНГАКӢ چنگکی 1. *мансуб ба* **чангак**; қуллобӣ. 2. *биол.* номи устухонест, ки ба таркиби гурӯҳи устухонҳои банди даст дохил мешавад.

ЧАНГАЛ چنگل 1. чанги тези бозу шоҳин ва дигар парандагони шикорӣ. 2. нохуни тези панҷаи ҳайвонот, ки дар шикор истифода мебаранд. 3. хори нӯгтези баъзе растаниҳо; **ба таги думи** *касе* **чангал бастан** касеро ба изтироб андохтан, касеро барои ба ҳаракат андохтан таҳрик кардан.

ЧАНГАЛУК چنگلوک *кӯн.* инсон ва ҳайвоне, ки дасту пояш кач, маъюб ва чангак аст.

ЧАНГАР-ЧУНГУР چنگرچنگور садои ба ҳам бархӯрдани зарфҳои гуногун ё лаъличаҳои (санҷҳои) мусиқӣ.

ЧАНГБОРОН چنگباران хокбод, гирдбоди чангу ғубор.

ЧАНГДОР چنگدار 1. дорои нохуну чанголи тез. 2. омехта бо гарду чанг.

ЧАНГЗАН چنگزن 1. чангнавоз, чангӣ. 2. *киноя аз* сайёраи Зӯҳра (Ноҳид).

ЧАНГЗАНӢ چنگزنی навохтани чанг; ҳунарнамоӣ кардан бо чанг.

ЧАНГЗАНОН چنگزنان *шакли феъли ҳол аз* **чанг задан**: 1. дар ҳоли чанг задану гирифтан. 2. дар ҳоли навохтани чанг.

ЧАНГӢ چنگی навозандаи чанг, чангнавоз, мутриб.

ЧАНГКАШ چنگکش дастгоҳе, ки чангу ғуборро мекашад ва ҳавои муҳитеро тоза мекунад.

ЧАНГКАШАК چنگکشک асбоби барқии рӯзгор, ки онро барои тоза кардани гарду чанги хона *ва ғ.* истифода мебаранд.

ЧАНГКАШӢ چنگکشی пок гардонидани манзил ё макони аз гарду чанг.

ЧАНГҚОВУЗ چنگقاوز *гуфт., ниг.* **лабчанг**.

ЧАНГНАВОЗ چنگنواز *ниг.* **чангзан**.

ЧАНГНАВОЗӢ چنگنوازی *ниг.* **чангзанӣ**.

ЧАНГОЛ چنگال 1. панҷаи дасти инсон; даст, мушт; **чанголи шер** соҳиби қудрат ва тавоноӣ; **чангол зада гирифтан** якбора ба даст даровардан, қапида гирифтан; **аз чанголи** *касе* **растан** аз дасти касе халос шудан, аз қайду гирифтории касе озод гардидан; **чангол дароз кардан** даст ёзидан, дароздастӣ кардан; **чанголи шер хоридан** ба амали хатарнок даст задан, бо думи шер бозӣ кардан; **чангол кунд шудан** аз кор мондан, дармондаву нотавон шудан; **чангол хоидан** а) *киноя аз* хашмгин шудан; б) дучори ҳасрат ва афсус шудан; в) изҳори нотавонӣ кардан. 2. нохунҳои хамидаи тези ҷонварон ва мурғони даранда. 3. қабза, даста, мушт, ба андозаи як қабза, чени як мушт; **чангол задан** *чизеро* сахт доштан (гирифтан) чизеро, ҳамла кардан; **аз чанголи** *касе, чизе* **раҳоӣ ёфтан** аз қайди *касе чизе* халос шудан; **ба чанголи** *касе, чизе* **гирифтор шудан** ба дасти (қайди) *касе ё чизе* афтодан. 4. асбобест, ки барои хӯрдани ғизои сахт (дувум) таъин гадидааст; шоха. 5. *хӯр.* ғизое, ки аз нони гарми резакарда, равғани дунба ё зард ва ягон намуди ширинӣ (шакар, асал ё харбуза) тайёр менамоянд ва онро бо чангол омехта мекунанд, чангола.

ЧАНГОЛА چنگاله *ниг.* **чангол** 4, 5.

ЧАНГОЛАК چنگالک *бот.* як навъи растанӣ.

ЧАНГОЛДОР چنگالدار ҳар чизе, ки дорои чангол аст.

ЧАНГОЛЗАН چنگالزن он ки ва ё он чи чангол мезанад.

ЧАНГОЛӢ چنگالی *хӯр.* хӯроки иборат аз нони гарми фатир, ки ба болояш равғани зард мерезанд.

ЧАНГОЛТЕЗ چنگالتیز 1. тезнохун, тезчангол. 2. *мац.* қавипанҷа, омода барои пайкору набард.

ЧАНГОЛУД چنگآلود чанггирифта, чанг пахшкарда, чангнишаста.

ЧАНГОЛХ(В)АСТ چنگالخوست *ниг.* **чангол** 7.

ЧАНГОЛХУШ چنگالخوش *ниг.* **чангол** 7.

ЧАНГОН(И)ДАН چنگاندن//چنگانیدن чанг кардан, чанг бардоштан.

ЧАНГОР چنگار *кит.* харчанг, саратон.

ЧАНГПУШТ چنگپشت *кит.* хамидапушт, хамидақомат, кӯжпушт.

ЧАНГЧА چنگچه 1. оҳанчаи сархамида барои бастани дар; **чангчаи дар**. 2. оҳани сархамида барои аз танӯр кандани нон. 3. оҳани сархамида барои овехтани чизҳо, чангак.

ЧАНҒАЛОК چنغلاک пӯчоқи ғӯзаи пахта, ки нахаш аз он гирифта шуда бошад, чаноқ; **чанғалоки пахта**.

ЧАНД چند 1. миқдори номуайян; **чанд нафар**; **ба чанд** ба якчанд, ба чандин; **ба чанд нафар** бо якчанд нафар. 2. муддати номуайян, мӯҳлати номуайян; **якчанд вақт** дақиқае чанд; **чанд гоҳ (вақт)** якчанд муддат, муддате. 3. *ҷонишини саволӣ, ки ба чӣ миқдор, чӣ қадар, ба чӣ андоза буданро ифода мекунад.* 4. бор, карат, маротиба; **дучанд, даҳчанд; чанд бор** ба маротиб, борҳо; **то чанд** то кай; **ҳар сари чанд гоҳ** баъзан, замон то замон; **чанд-чанд** борҳо; ба маротиб, чандин маротиба.

ЧАНДАЛ *х.* چندل *ниг.* **чандан**.

ЧАНДАН چندن 1. *ниг.* **сандал**. 2. хушранг ва устувор.

ЧАНДАНДЕШӢ چنداندیشی гуногунандешӣ, мавҷуд будани якчанд ақида оид ба масъалае.

ЧАНДАР چندر :**чандар кардан** ду пои пеши ҳайвони савориро ба ҳам бастан, то ки гурехта натавонад, ишкел.

ЧАНДАСРА چندعصره чизе, ки ба чандин аср ё давр тааллуқ дорад, бисёрасра.

ЧАНДАСРИНА چندعصرینه *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДАСРӢ چندعصری *мансуб ба* якчанд аср, якчандасрӣ.

ЧАНДБАРНОМАВӢ چندبرنامه‌وی чизе, ки дорои чандин барнома мебошад; бисёрбарномавӣ.

ЧАНДБОРА//ЧАНДБОРӢ چندباره//چندباری якчанд бор, борҳо: **кори чандбора, замин чандборӣ ронда шуд**.

ЧАНДВАҚТА چندوقته 1. давомкунанда дар якчанд муддат. 2. барои якчанд муддат. 3. кӯҳна, қадима, пешина.

ЧАНДВАҚТИНА چندوقتینه *ниг.* **чандвақта**.

ЧАНДГОНА چندگانه дорои чанд унсур, шакл ва сифат.

ЧАНДГУНА چندگونه ҳаргуна, ҳархел.

ЧАНДГӮША چندگوشه 1. *ҳанд.* бисёргӯша; бисёркунҷа, чандкунҷа. 2. чизе, ки дорои якчанд гӯша аст.

ЧАНДЗАБОНА چندزبانه 1. *марбут ба* **якчанд забон; луғатҳои чандзабона**. 2. донандаи якчанд забон.

ЧАНДЗАБОНӢ چندزبانی *ниг.* **чандзабона**.

ЧАНДЕ چندی 1. як муддати номуайян, якчанд вақт. 2. якчанд, як миқдори номуайян.

ЧАНДИН چندین 1. адади бисёри номуайян, якчанд. 2. муддати номуайян, замони номуайян; **чандин сол** якчанд сол, солҳои бисёр. 3. чӣ қадар, чӣ миқдор.

ЧАНДИНАСРА چندین‌عصره *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДИНАСРИНА چندین‌عصرینه *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДИНБОРА چندین‌باره якчанд маротиба, такрор ба такрор, чандбора.

ЧАНДИНКАРАТА چندین‌کرته *ниг.* **чандинбора**.

ЧАНДИНРӮЗА چندین‌روزه бисёррӯза, дар муддати чандин рӯз мавҷудбуда; **хӯроки чандинрӯза, пазироии чандинрӯза** пазироии давомкарда дар муддати чанд рӯз.

ЧАНДИНСОЛА چندین‌ساله 1. давомкарда дар тӯли чандин сол, бисёрсола; **ошноии чандинсола**. 2. тааллуқдошта ба якчанд сол; **кори чандинсола**.

ЧАНДИНҶИЛДА چندین‌جلده иборат аз якчанд ҷилд; бисёрҷилда.

ЧАНДИР چندیر *гуфт.* 1. қисме аз гӯшти пуррагу пай, ки пухтану хоидан мушкил аст. 2. ҳар чизи сахти таранг ва қаиш, ки кандан, шикастан тоб додан ё қат кардани он душвор аст.

ЧАНДИРГӮШТ چندیرگوشت гӯште, ки серрагу пай ва сахту душворпаз аст.

ЧАНДИРӢ چندیری 1. устуворӣ, мустаҳкамӣ (*дар мавриди ашё*). 2. *физ.* қуввае, ки пас аз қатъ гардидани фишор ашёро ба шаклу

ҳолати пештара бармегардонад, хосияти фишорпазирӣ; сахт, маҳкам.

ЧАНДИРМУШАК چندیرموشک дорои мушакҳои чандирӣ, сахтмушак.

ЧАНДИРПОЙ چندیرپای дорои пойҳои устувору боқувват; соҳиби пойҳои пурпай.

ЧАНДӢ چندی миқдор ва камияти чизе; *муқоб.* **чунӣ**, ки кайфият ва сифати чизеро ифода мекунад.

ЧАНДКАНАЛА چندکنله *ниг.* **чандшабакавӣ**.

ЧАНДКАРАТӢ چندکرتی *ниг.* **чандинбора**.

ЧАНДКИЛОМЕТРА چندکلامتره 1. масофае, ки ба чандин километр тӯл мекашад; **пойгаи чандкилометра**. 2. чизе ё иншооте, ки чандин километр дарозо дорад; **хатти чандкилометраи об**.

ЧАНДКОРА چندکاره он ки корҳои зиёде дошта, маъмуран ҳамаи корҳояш нимкора ва ба анҷом нарасида мебошад.

ЧАНДКОРПУСА چندکارپوسه 1. созмон ё муассисае, ки дорои якчанд бинову (корпус) иморат аст. 2. сохтори низомие, ки аз воҳидҳои (корпусҳои) сершумор иборат аст.

ЧАНДКУНҶА چندکنجه *ниг.* **чандгӯша**.

ЧАНДҚАБАТА چندقبطه дорои қабатҳои бисёр.

ЧАНДМЕТРА چندمتره дорои якчанд метр дарозӣ; иборат аз якчанд метр масофа.

ЧАНДМИЛЛИОНА چندملّیانه дорои якчанд миллион (*аҳолӣ, маблағ ва ғ.*).

ЧАНДМОҲА چندماهه 1. давомкунанда ба муддати якчанд моҳ. 2. мӯҳлат ба ҳисоби моҳ (пурсиш): **бачаатон чандмоҳа шуд?**

ЧАНДНАФАРА چندنفره дорои ҷой барои якчанд нафар; бисёрҷоя.

ЧАНДНАФАРӢ چندنفری дар ҳайати якчанд нафар.

ЧАНДНИШОНӢ چندنشانی дорои якчанд нишониву суроға.

ЧАНДНУҚТАӢ چندنقته‌ای 1. бисёрнуқта. 2. дорои якчанд бахш ё шӯъба дар нуқтаҳои гуногун.

ЧАНДОДАМА چندآدمه *ниг.* **чанднафара**.

ЧАНДОМАД چندآمد *ниг.* **басомад**.

ЧАНДОН چندان 1. он қадар, бисёр, ба он дараҷа; ин чиз чандон бад не. 2. бор, маротиба; **корро ду чандон зиёд кардан**.

ЧАНДОШЁНА چندآشیانه бисёрқабата, серошёна, бисёрошёна.

ЧАНДПОҒУНДАГӢ چندپاغندگی иборат аз якчанд погунда (зинапоя).

ЧАНДРАҚАМА چندرقمه серрақама, бисёррақама, иборат аз якчанд рақам; **ададн чандрақама**.

ЧАНДРӮЗА چندروزه 1. давомкарда дар якчанд рӯз, чандинрӯза: **ташвиши чандрӯза**. 2. ба (барои) чанд рӯз; **чандрӯза меравед**?

ЧАНДСАДОӢ چندصدائی 1. чандовоза, омадани садои бисёр. 2. равише дар оҳангсозӣ, ки барои чанд нафар оҳанге таҳия мегардад.

ЧАНДСАДСОЛА چندصدساله бисёрасра.

ЧАНДСАР چندسر *бот.* маъсар.

ЧАНДСАРА چندسره дорои якчанд сар; бисёрсара; **аждаҳои чандсара**.

ЧАНДСОАТА چندساعته коре ё фаъолияте, ки дар давоми якчанд соат сурат мегирад, бисёрсоата.

ЧАНДСОАТӢ چندساعتی дар муддати якчанд соат.

ЧАНДСОЛА چندساله 1. давомкарда дар чанд сол. 2. *чизе* ё *шахсе*, ки аз мавҷудияташ якчанд сол сипарӣ шудааст. 3. барои чанд сол.

ЧАНДСОЛӢ چندسالی дар муддати якчанд сол.

ЧАНДТАБАҚА چندطبقه *ниг.* **чандошёна**.

ЧАНДТАРАФА چندطرفه бисёртарафа, бисёрҷиҳата.

ЧАНДУМ چندم ҷонишини саволӣ, ки барои муайян кардани тартиби мафҳуму ашё ба кор меравад; **чандум бор, дар синфи чандум**?

ЧАНДУМИН چندمین *ниг.* **чандум**.

ЧАНДФАЗА چندفزه хатти барқис, ки дорои якчанд фаза мебошад; бисёрфаза.

ЧАНДХЕЛА چندخیله гуногун, ҳархела, бисёрхела, гуногуннавъ.

ЧАНДҲАЗОРА چندهزاره иборат аз якчанд ҳазор.

ЧАНДҲАЗОРӢ چندهزاری ба якчанд ҳазор; мансуб будани якчанд ҳазор ба ҷонибе.

ЧАНДҲАЗОРСОЛА چندهزارساله бисёрҳазорсола; **таърихи чандҳазорсола**.

ЧАНДҲИҶОӢ چندهجائی бисёрҳиҷоӣ; иборат аз якчанд ҳиҷо будан.

ЧАНДҲОЛАТӢ چندحالتی бисёрҳолатӣ, сермавқеӣ, доро будан ба якчанд ҳолат.

ЧАНДҶИЛДА چندجلده *ниг.* **чандинҷилда**.

ЧАНДҶИЛДӢ چندجلدی аз ҳар кадом чанд ҷилд.

ЧАНДҶОНИБА چندجانبه бисёртарафа, серҷониба; **шартномаи чандҷониба** шартномае, ки ба чандин тараф дахл дорад.

ЧАНДҶОЯ چندجایه *ниг.* **чанднафара**.

ЧАНДШАБАКАВӢ چندشبکه‌وی 1. дорои шабакаҳои зиёд. 2. хосияти дастгоҳе, ки тавассути шабакаҳои сершумор мавҷ қабул карда метавонанд.

ЧАНОҒ چناغ *зоол.* навъе аз моҳии баҳрӣ, ки аррамоҳӣ низ мегӯянд.

ЧАНОР چنار *ниг.* **чинор**.

ЧАНОРАК چنارک *ниг.* **чинорак**.

ЧАП چپ 1. *муқоб.* **рост**, он тарафи бадан, ки дар он дил воқеъ аст; ясор (*муқоб.* **ямин**), майсара (*муқоб.* **маймана**); **хоби зан чап аст** а) *киноя аз* ғайривоқеӣ ва амалинашаванда будани хоҳиши майли ҷониби дигар (*ба мусоҳиб дар гуфтугӯ мегӯянд*); б) баръакс воқеъ гардидани ҳодиса ё воқеаи мавриди интизории касе; **аз паҳлӯи чап офарида шудан** *киноя аз* макру ҳила доштан ва фиребгар будан; **чап аз рост надонистан** а) тифли ноболиғ будан; б) ақлу тамиз надоштан, ҷоҳил ва бесавод будан; **роҳ чап кардан** *киноя аз* беэътиноӣ кардан, эътибор надодан, ташриф наовардан. 2. роҳи каҷи ғайримаъруф ва дуртар; **роҳи чап**. 3. *с.* равияе, ки нисбат ба ҳокимияти кишвар ё сиёсати давлатӣ мувофиқ нест ва тарафдори тағйироту таҳаввулоти куллӣ мебошад; **чапу чилеб** каҷу килеб, бетартибона; **чап будан бо** *касе* дар муносибати бад будан бо касе, бо касе носозгор будан; **бо** *касе* **чап додан** якбора ба тарафе гашта, аз ҳамла худро халос кардан; **чап нигоҳ кардан** а) яктарафа нигаристан; б) бад нигоҳ кардан, бад муносибат кардан; **чап фаҳмидан** нодуруст фаҳмидан, баръакс фаҳмидан; **чап шудан** а) номувофиқ шудан; б) дар муносибат бад шудан; **ба чапу рост гардондан** ба ҳар тараф бурдан, бо ғараз ё мақсади муайян рафти чизеро дигар кардан; **бо дасти чап бархестан** а) муваффақ нагаштан дар корҳо; б) кайфияти нохуш доштан; **чашми (абрӯи) чап паридан** боварест, ки тибқи он гӯё касро ногуворӣ дар пешаст. 4. касе, ки бо дасти чап бештару беҳтар кор мекунад, чапдаст, чаппадаст; **чап-чап нигоҳ кардан** а) тарсида-тарсида нигоҳ кардан; б) бад-бад нигоҳ кардан; в) пурмаънӣ нигаристан.

ЧАП(П)А چپه 1. дар ҳолати акс воқеъ шудани чизе, сараш поён ва пояш боло воқеъ шудани чизе; вожгун хобидан, афтидан, воқеъ шудани чизе; *муқоб* **роста**; **чаппа гузоштан** рӯ ба поин гузоштан. 2. вожгун, баръакс. 3. рӯгардон; чаппа кардан, зеру рӯ кардан; **чаппа шудан** вожгун шудан, сар ба поин афтидан; **чаппаю посгуна (поскуна) шудан** рӯгардон шудан, тамоман зеру рӯ шудан; **чаппаю роста кардан** ба ҳам омехтан, дарҳаму барҳам кардан, рӯгардон кардан; **рӯ чаппа кардан** рӯй гардондан (тофтан); **ҷома(пӯстин)ро чаппа пӯшидан** барқасд кор кардан, ба коре (*чизе*) муносибати акс нишон додан (*бо ҳисси хашм, ғазаб ва г.*).

ЧАП(П)АГАРДОН چپه‌گردان ба тарафи акс гардондан, зер ба рӯ кардан; **чаппагардон шудан** чаппа шуда афтидан.

ЧАПАК چپک ду кафи дастро ба ҳам зада садо баровардан (*дар вақти табрик кардан, маъқул донистан ва изҳори ҳаяҷони худ*), қарсак, кафкӯбӣ; **чапак задан** а) кафкӯбӣ кардан (*бо як оҳанг дар ягон ҳавои махсус*); б) кафкӯбӣ кардан барои изҳори ҳаяҷон аз чизе ё табрик ва таҳсини касе (чизе).

ЧАПАКЗАНӢ چپکزنی чапак задан, қарсакзанӣ, каф кӯфта садо баровардан барои ҳаяҷон ё изҳори ҳиссиёти дигар: **чапакзаниҳои пурмавҷ**.

ЧАПАН چپن *гуфт.* 1. бесавод, ҷоҳил. 2. одами беодоб.

ЧАПАНА چپنه *гуфт.* 1. чапдаст, чаппадаст. 2. чап, чаппа.

ЧАПАНДОЗ I چپانداز аспсавори моҳир, савори дар бузкашӣ ҳунарманд.

ЧАПАНДОЗ II چپانداز 1. тирандози моҳире, ки ба дасти чап тир мепаронад. 2. фиребгар, ҳилагар, маккор.

ЧАПАНДОЗ III چپانداز номи оҳанге аз оҳангҳои «Шашмақом».

ЧАПАНДОЗӢ I چپاندازی бузкашӣ; машқи аспдавонӣ.

ЧАПАНДОЗӢ II چپاندازی фиребгарӣ, ҳилагарӣ, маккорӣ.

ЧАП(П)АПЕЧ چپّه‌پیچ 1. *кӯҳ., грам.* вергул, мумайииз. 2. *тех.* мурвати печаш (рахаш) чаппа буридашуда.

ЧАПАР I چپر 1. хона ва деворе, ки аз шоху навда ва наю хошок сохта мешавад. 2. доира ва ҳалқа; ҳалқаи одамон, ки дар гирди касе ҷамъ меоянд. 3. деворе, ки барои паноҳ бурдан аз хоку об дар муқобили қалъа барои тасхири он созанд. 4. шохаҳои дарахти ба ҳам сахт басташудаи паҳн ё шохаҳои оҳании ба андозаи муайян сохта, ки ба рӯи хирмани ғалла барои майда кардани хӯшаҳои ғалла ва барои ҳамвор кардани замин баъд аз шудгор ва кишт баста мегардонанд; **чапар бастан, чапар гардонидан**.

ЧАПАР II چپر 1. қосид, он ки аз як ҷо ба як ҷои дигар фиристода мешавад, мухаффафи чопор. 2. хабаргир, он ки барои фаҳмидани вазъият ба ҷое фиристода мешавад, ҷосус, мукташиф.

ЧАПАРАК I چپرک *ниг.* **чапар** I. 1.

ЧАПАРАК II چپرک бофтае аз шохҳои дарахт, ки дар шустани рег дар заршӯӣ истифода мекунанд.

ЧАПАРАК III چپرک дом барои парандагон, ки аз чоҳ ва болопӯши он дар шаклӣ навдабӯрё иборат аст.

ЧАПАРАК IV چپرک девори аз наю навда бофташуда, шиғ, тавора.

ЧАПАРБОФ چپرباف ҳар чизе, ки ба тариқи чапар ва тавора бофта шавад.

ЧАПАРГАРДОНӢ چپرگردانی ба рӯи хирман бо гов гардонидани чапар.

ЧАПАРГӮШ چپرگوش *лаҳҷ.* калонгӯш, гӯшлаққа.

ЧАП(П)АШАВӢ چپّه‌شوی чаппагардон шудан, чаппа шудан.

ЧАПГИР چپ‌گیر 1. он ки сухани касеро барқасд нодуруст мефаҳмад ва нодуруст эзоҳ медиҳад. 2. касе, ки муносибати боғараз зоҳир мекунад.

ЧАПГИРӢ چپ‌گیری 1. барқасд нодуруст фаҳмидан ва нодуруст маънидод кардани сухани касе. 2. муносибати боғараз зоҳир кардан

ЧАПҒАЛАТ چپ‌غلط дар ҷанг ё вақти гурез чапу рост рафта ҳарифро ба ғалат андохтан; **чапғалат додан** ба чапу рост гашта, дигаронро ба ғалат андохтан, қасдан ба иштибоҳ монондан касеро.

ЧАПДАР چپ‌در аспи пурзӯри тездав.

ЧАПДАСТ چپ‌دست 1. он ки бо дасти чап кор мекунад, чаппадаст. 2. *маҷ.* он ки дар кор бештар ба ҳилагарӣ ва қаллобӣ моил аст.

ЧАПДАСТӢ چپ‌دستی 1. кор кардан бо дасти чап. 2. ба қаллобию ҳилагарӣ майл доштан (моил будан) дар кор.

ЧАПИГАРӢ چپیگری *с., ниг.* **чапӣ**.

ЧАПИРА چپیره ҷамъ, ҷамъият, гурӯҳи аз мардум, ки дар як ҷо ҷамъ шуда бошанд. **чапира шудан** ҷамъ шудан, ғун шудани гурӯҳе аз мардум.

ЧАПӢ چپی *с. мансуб ба* **ҷараёни чап**.

ЧАПКӮЧА چپکوچه *ниг.* **паскӯча**.

ЧАПОН *т.* چپان либоси пахтаноки болопӯш, ҷомаи пахтанок; **чапони беқасаб; чапони сатин**.

ЧАПОТӢ چپاتی *хӯр.* нони тунук.

ЧАППИН چپّین *ниг.* **чаббин**.

ЧАППОТӢ چپّاتی *хӯр., ниг.* **чапотӣ**.

ЧАПРАВ چپرو *с.* моил ба ҷараёни чап.

ЧАПРАВӢ چپروی *с.* майл кардан ба ҷараёни чап.

ЧАПЧАК چپچک *гуфт., ниг.* **чапотӣ**.

ЧАРАҚСА//ЧАРАКСА چرقسه//چرکسه *гуфт.* қатраҳои об, лой ё шарораи оташ, ки бо таъсири чизе мепарад ва ба ашёву ашхоси атроф мерасад.

ЧАРАҚСОН(И)ДАН چرقساندن//چرقسانیدن қатраҳои об ё лойи обакро пароканда карда ба атроф пош додан.

ЧАРАҚ-ЧАРАҚ چرقچرق *калимаи тақлиди овоз,* ки садои ба ҳам бархӯрдани чизҳои оҳаниро ифода мекунад.

ЧАРАНГ چرنگ *кӯҳ.* 1. овозе, ки ба сабаби пайдарпай ба ҳам бархӯрдани шамшеру гурз *ва г.* ҳосил мешавад, чакочок, ҷаранг. 2. инъикоси акси садо дар кӯҳ, гунбад, ҳаммом *ва г.* 3. овозе, ки ҳангоми тир парондан аз камон ҳосил мешавад.

ЧАРАНГАК چرنگک *зоол.* парандаест ниҳоят хурду кӯчак.

ЧАРАНГИДАН رنگیدن 1. *кӯҳ.* овоз баровардани гурзу шамшер ва монанди он ҳангоми бархӯрдан ба чизе, ҷарангидан. 2. садои зангу овози зангӯла,ҷарас.

ЧАРАНД چرند 1. сухани пучу бемаънӣ, ёва, ҳарза, ҳазён; **чаранд гуфтан** ёва гуфтан, сухани ҳарзаву бемаънӣ гуфтан; **чаранду паранд** ҳарза, ҳазён, гуфтори беҳуда. 2. ҳайвон, чаранда, чорпо.

ЧАРАНДА چرنده чорпои алафхор, ки ҷаро мекунад; *муқоб.* паранда; ҳайвони гиёҳхор; **чарандаву паранда** чизе, ки дар замин ҷаро мекунад ва чизе, ки дар ҳаво парвоз мекунад, *киноя аз* мавҷудоти зинда.

ЧАРАНДГӮЙ چرندگوی ҳарзагӯй, ёвагӯй, гӯяндаи суханҳои беҳудаву бемаънӣ.

ЧАРАНДГӮӢ چرندگوئی 1. ҳарзагӯӣ, ёвагӯӣ, беҳудагӯӣ. 2. гуфтори берабту бемантиқ, сафсата.

ЧАРАНДУ چرندو устухони нарме, ки онро хӯрда мешавад, ба мисли устухони шона, гӯш, параҳои димоғ *ва г.*; ғузруф, тағояк.

ЧАРАС I چرس *кит.* зарф ё ҳавзест, ки дар он ангур рехта бо пой фишоранд, то шираи он чудо гардад, чархушт, чархуст, чурух.

ЧАРАС II چرس *кит.* чарогоҳ, чарогоҳи чорпоён, мартаъ.

ЧАРАС III چرس *кит.* 1. банд, зиндон, маҳбас. 2. шиканҷа, озор, азобу машаққат.

ЧАРАС IV چرس *кит.* чизҳое, ки дарвешон ва соилон бо гадоӣ ҷамъ меоранд; хайрот ва садақа.

ЧАРАСДОН چرسدان рӯмоли калоне, ки дарвешон чор гӯшаи онро баста ба дӯш мегирифтанд ва моли ба гадоӣ омадаро дар он ҷамъ мекарданд.

ЧАРАХСА چرخسه *ниг.* **чаракса**.

ЧАРБ چرب 1. равған, пиҳ, ба хусус равғани даруни. 2. равғанин; *муқоб.* хушк ва равғаннадида: серравған; **хӯроки чарб** таоми серравған; **дасти чарб ба сари касе молидан** ба касе аз молу дороии худ насибае додан; **чарбу хушк** а) *киноя аз* баду нек; б) *киноя аз* зиёду кам; в) *киноя аз* саховату хасисӣ. 3. равғанолуд, ифлос, чарболуд, чиркин. 4. *маҷ.* нарм, мулоим, латиф, матбӯъ: **гуфтори чарб, забони чарб, сухани чарб**. 5. беш аз вазну миқдори муайян, каме вазнинтар аз миқдори қарордодшуда.

ЧАРБА چربه 1. коғази бисёр нафиси чарбшуда, ки наққошон ва рассомон рӯи саҳифаи мунаққаш мегузоранд ва нақши онро мебардоранд; когази тунуке, ки меъморон ва тарроҳон рӯи нақшаи дигар гузошта рӯбардор мекунанд. 2. пардае, ки дар рӯи шир бандад; саршир, қаймоқ.

ЧАРБАК I چربک 1. *ниг.* **чарба** 2. 2. нони тунуке, ки дар равған бирён мекунанд ва ба арвоҳи гузаштагон садақа мекунанд ва онро маъмулан бо ҳалво мехӯранд; чалпак.

ЧАРБАК II چربک 1. сухани дурӯғе, ки ба рост монанд аст. 2. танзу масхарае, ки фасодовар бошад, ҳаҷви бемаврид; шӯхии ноҷову беасос. 3. тӯҳмат, бӯҳтон. 4. чистон, лағв.

ЧАРБАНДА چربنده *маҷ.* бартаридошта, дорандаи бартарӣ дар вазн; дорандаи бартарӣ дар вазн нисбат ба чизи дигаре; бештар, беҳтар.

ЧАРББОЛО چرببالا *кит.* хушқаду қомат,

мавзунқомат, хушандом, чарбқомат.

ЧАРБГУФТОР چرب‌گفتار чарбзабон, хушсухан, ширинзабон.

ЧАРБГУФТОРӢ چرب‌گفتاری чарбзабонӣ, хушсуханӣ, ширинзабонӣ.

ЧАРБГӮ(Й) چرب‌گو(ی) 1. нармгӯй, хушзабон, хушсухан; фасеҳ. 2. чоплус, хушомадгӯй, тамаллуқкор. 3. фиребгар, фиребанда.

ЧАРБГӮӢ چربگوئی 1. ширинзабонӣ, хушзабонӣ, хушсуханӣ; фасоҳат. 2. чоплусӣ, хушомадгӯӣ, тамаллуқкорӣ, забонбозӣ. 3. фиребгарӣ, фиребандагӣ.

ЧАРБДАСТ چربدست 1. чусту чолок; моҳир кордон, тардаст. 2. ширинкор; ҳуққабоз. 3. боҳунар; устод, санъатгар, мутахассис. 4. хирадманд, оқил, доно, донишманд.

ЧАРБДАСТӢ چربدستی 1. тездастӣ, чустию чолокӣ; **чарбдастӣ кардан** чустию чолокӣ кардан. 2. ширинкорӣ, тардастӣ; ҳуққабозӣ. 3. ҳунармандӣ, чирадастӣ; маҳорат. 4. хирадмандӣ, оқилӣ, донишмандӣ.

ЧАРБЗАБОН چرب‌زبان 1. *ниг.* **чарбгӯй**. 2. он ки бо нармсуханӣ ва хушзабонӣ ҳар касро ба худ моил карда тавонад. 3. *киноя аз* чоплусу тамаллуқкор, хушомадгӯй. 4. фиребгар, фиребанда бо забони нарму ширин. 5. фасоҳат ва балоғат дар сухан.

ЧАРБЗАБОНӢ چرب‌زبانی 1. хушсуханӣ, чарбгуфторӣ, ширинсуханӣ. 2. тамаллуқ, чоплусӣ, хушомадгӯӣ; **чарбзабонӣ кардан** хушомадгӯӣ кардан.

ЧАРБИДАН چربیدن 1. ғолиб омадан, пирӯз гардидан, музаффар шудан. 2. бартар омадан; афзунӣ доштан дар мартабаву мақом. 3. *гуфт.* ҳазм шудан, дар бадани касе ҳал шудан. 4. вазнин будан, сангин омадан, зиёд омадан (*дар вазн*).

ЧАРБИШ چربش 1. чизи чарб мисли дунба, пиҳ ва амсоли он; чарбу, равған, чарбии рӯи гӯшт. 2. зиёдшавӣ, афзоиш, фузунӣ, бештарӣ (*аз нигоҳи вазн*); *ниг.* **чарбидан**.

ЧАРБИШДОР چربشدار фарбеҳ, равғандор, чарбудор.

ЧАРБИШФУРӮШ چربشفروش чарбуфурӯш, равғанфурӯш, фурӯшандаи анвои чарбиҳо.

ЧАРБӢ چربی 1. пиҳ ва равғани даруни гӯсфанд, буз, гов *ва ғ.*, ки аз ғайри дунба мебошад. 2. фарбеҳӣ, танпарварӣ. 3. *мач.* мулоимат, нармӣ; хушӣ, латофат, форамӣ; **ба чарбӣ** бо лутфу хушӣ ва мулоимат.

ЧАРБОНИДАН چربانیدن 1. афзудани миқдори чизе ҳангоми баркашидан, паллаи бор вазнин кардан дар тарозу. 2. нархи чизи фурӯширо аз будаш зиёд кардан. 3. баҳраву ҳиссаи касеро зиёд кардан.

ЧАРБОХУР چربآخور 1. фарохии айшу неъмат, вусъати фароғат ва айшу неъмат; охури чарб. 2. касе, ки рӯзгораш пурнозу неъмат аст. 3. чорпое, ки обу алафаш фаровон аст.

ЧАРБОХУРӢ چرب‌آخوری 1. фаровоннеъматӣ, айшу фароғати комил доштан, нозу неъмати фаровон доштан. 2. фаровонии обу алафи чорво.

ЧАРБПАҲЛУ چرب‌پهلو 1. фарбеҳ; *муқоб.* **лоғар**. 2. он кас, ки мардум аз ӯ баҳраманд шаванд, доро, сарватманд.

ЧАРБРАБО چرب‌ربا 1. зиёдрабо, афзунрабо. 2. рабояндаи ғизову таом, рабояндаи хӯроки чарбдор. 3. рабояндаи чизи нарму матбӯъ; *киноя аз* шахси ғоратгар.

ЧАРБРӮД چرب‌رود *ниг.* **чарбрӯда**.

ЧАРБРӮДА چرب‌روده 1. рӯдае, ки даруни онро чарбӣ, пиҳ ва гӯшт пур карда пазанд, ҳасиб, чуҳудона. 2. чарбии рӯи рӯдаҳо.

ЧАРБСУХАН چرب‌سخن 1. он ки ба суханони нарму диловез шунавандаро ҷазб кунад, чарбгуфтор, хушгуфтор, хушсухан, чарбзабон. 2. чоплус, забонбоз, тамаллуқкор, мардумфиреб.

ЧАРБСУХАНӢ چرب‌سخنی 1. хушсуханӣ, чарбзабонӣ, нармгуфторӣ. 2. забонбозӣ, мардумфиребӣ. 3. чоплусӣ, хушомадгӯӣ, тамаллуқ.

ЧАРБТАРОЗУ چرب‌ترازو 1. фурӯшандае, ки ба манфиати харидор тарозу вазнин мекунад. 2. *мач.* касе, ки тарозуи аъмолаш вазнин аст; касе, ки корҳои савоб аз кори бад бештар кардааст.

ЧАРБУ چربو равғани дарунии ҳайвонот, пиҳ.

ЧАРБУБАСТА چربوبسته фарбеҳшуда, равғангирифта.

ЧАРБУГӢ چربوگی *мансуб ба* **чарбу**; аз чарбу тайёр кардашуда.

ЧАРБУДОР چربودار дорои чарбу, чарбубаста, равғангирифта аз дарун.

ЧАРБУЗ چربز навъе ҳайвони хурди хокиранг, ки пойҳояш аз дастҳояш баландтар ва кафи пояш паҳн асту думи дароз дорад, дар дашту саҳроҳои васеъ зиндагӣ мекунад, ҳангоми ҳаракат ҷаҳишҳои баланд мекунад, муши саҳроӣ, калокмуш, барбуъ.

ЧАРБХЕЗ چرب‌خیز *кит.* он ки дорои файзу неъмати фаровон аст, мунъим.

ЧАРБХӮРИШ چرب‌خورش хӯрандаи хӯроки равғанин ва гуворо; хӯроки равғанин ва болаззат.

ЧАРБ-ЧАРБ چرب‌چرب 1. *киноя аз* гуфтору рафтори нарму фиребо. 2. меҳрубонӣ ва чоплусӣ дар изҳори муҳаббат.

ЧАРБШИР چرب‌شیر инсон ё ҳайвоне, ки равғаннокии шираш баланд аст.

ЧАРВИДА چرویده *кит.* 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **чарвидан**. 2. равоншуда, рафта.

ЧАРВИДАН چرویدن *кит.* 1. чора ҷустан, чора андешидан, чораҷӯӣ кардан. 2. давидан, равон шудан.

ЧАРГАР چرگر *кҳн.* ҳофиз, сурудхон, муғаннӣ, хунёгар, овозхон.

ЧАРҒ چرغ *зоол.* парандаи сиёҳранги зӯрчанголи шикорӣ аз ҷинси уқоб, сақар; шоҳин, шаҳбоз.

ЧАРҒАНД چرغند *кҳн.* 1. чароғ. 2. чароғдон, чароғпоя.

ЧАРҒАНДА چرغنده *ниг.* **чарғанд**.

ЧАРҒДОР چرغدار он ки чарғу бозро ҳангоми шикор дар даст нигаҳ медорад, саққор.

ЧАРД I چرد *кит.* остонаи хона.

ЧАРД II چرد ранги моил ба сурхӣ, ки ба аспу шутур ва хару астар хос аст.

ЧАРДА چرده *кит.* 1. ранг, лавн. 2. пӯсти рӯй ва бадани инсон.

ЧАРДОН چردان 1. тос ва кашкӯле, ки соилон ҳангоми гадоӣ ба даст гиранд ва дар он чизи ба гадоӣ омадаро оваранд. 2. ҳалқаи дар.

ЧАРЗ چرز *зоол.* **дуғдоғ**.

ЧАРИДАН چریدن 1. гардиш кардану алаф хӯрдани ҳайвонот дар чарогоҳ ва маргзор, чаро кардан. 2. хӯрдан.

ЧАРИК چریک лашкаре, ки барои мадад ва ёрии лашкари дигар аз ҷое ба ҷое фиристонда мешавад.

ЧАРИШ چرش *исми масдар аз* **чаридан**.

ЧАРМ چرم 1. пӯсти даббоғӣ шудаи ҳайвонот, ки барои дӯхтани пойафзору либосу кулоҳ *ва г.* истифода мекунанд: **чарми хом, чарми пухта, чарми сунъӣ; ба рӯи худ чарм кашидан** шарму ҳаёро як сӯ гузоштан. 2. *кит.* пӯст, пӯсти бадани инсон ва ҳайвон.

ЧАРМГАР چرمگر он ки касбаш чарм омода кардан аст.

ЧАРМГАРӢ چرمگری 1. кор, касби чарм тайёр кардан. 2. корхона ва коркарди чарм; **пӯсташро аз чармгарӣ меёбӣ** а) дар бораи ҳайвоне, ки ҳатман кушта мешавад; б) дар бораи чизе, ки ба нест шудан маҳкум аст.

ЧАРМДАСТАК چرمدستک пойафзол, ки дасташ аз чарм аст.

ЧАРМДАСТАКДӮЗӢ چرمدستکدوزی дӯхтани дастаки чармини пойафзол.

ЧАРМИН چرمین аз чарм дӯхта ё тайёр кардашуда; **палтои чармин, дӯлчаи чармин**.

ЧАРМИНАПӮШ چرمینه‌پوش дорои либоси чармин, бо либоси чармӣ.

ЧАРМӢ چرمی *мансуб ба* **чарм**; он чи аз чарм дӯзанд; чармина,

ЧАРМОЛОТ چرمالات молу маҳсулоти чармӣ.

ЧАРО I چرا *ҷонишини саволӣ* барои чӣ? ба чӣ сабаб?; **чаро ки**... барои он ки..., зеро ки, азбаски...; **чуну чаро** саволи бисёр, пурсиши бисёр; **бе чуну чаро** бе шакку шубҳа, бе ҳеҷ гап, ҳатман.

ЧАРО II چرا 1. чаридан, алаф хӯрдани ҳайвонот дар чарогоҳ; ба чаро бурдан, ба чаро сар додан, аз чаро баргаштан. 2. алаф, гиёҳе, ки ҷонвар дар чарогоҳ мехӯрад.

ЧАРОГАР چراگر чаранда, алафхӯр.

ЧАРОГОҲ چراگاه маҳалли чаридани ҳайвоноти алафхор.

ЧАРОГОҲӢ چراگاهی *мансуб ба* **чарогоҳ**.

ЧАРОҒ چراغ 1. асбоби равшанидиҳандаест, ки чароғи равғанӣ, нафтӣ (карасинӣ), газӣ ва барқӣ навъҳои мухталифи он мебошад; **чароғи сиёҳ** чароғи иборат аз фатила ва равған, ки дар зарфи махсуси сафолӣ ё чӯянӣ месӯхт; **чароғи худафрӯз** *мач.* чароғи барқӣ; **чароғи** *касеро* **афрӯхтан** рӯҳи касеро шод кардан, кори касеро давом додан; **чароғи** *касеро* **хомӯш накардан** ӯро фаромӯш накардан, кори касеро давом додан; **рӯзона бо чароғ кофта наёфтан** *мач.* а) нодир будани чизе; б) камнамо будани касе. 2. лампаи барқӣ, лампочкаи электрикӣ ҳар чиз. 3. *мач.* фарзанди азиз, нури чашми падару модар.

ЧАРОҒАК چراغک 1. соиқа, оташак, барқ, чақмоқ. 2. чароғи хурд; **чароғаки сиёҳ** пилсӯз, милмилак. 3. кирми шабтоб.

ЧАРОҒАНДА چراغنده *ниг.* **чароғпоя**.

ЧАРОҒАФРӮЗ چراغافروز 1. чароғдаргирон, он ки чароғро равшан мекунад. 2. *мач.* нурбахш равшанидиҳанда, равшанбахш.

ЧАРОҒБОНА چراغبانه *ниг.* **чароғпоя**.

ЧАРОҒВОНӢ چراغوانی оини пеш аз ҷашне бастани кӯю барзани шаҳр бо чароғи бисёр ва равшан кардан.

ЧАРОҒВОР چراغوار монанди чароғ.

ЧАРОҒВОРА چراغواره қандил, ки дар он чароғро гузошта меафрӯзанд, чароғпоя.

ЧАРОҒВОСА چراغواسه *кит.* парвонае, ки дар атрофи чароғ давр мезанад.

ЧАРОҒДОН//ЧИРОҒДОН چراغدان зарфи чароғи сиёҳ, ки дар он равғани зағир *ва г.* рехта мешавад.

ЧАРОҒДОР چراغدار 1. нигаҳдорандаи чароғ; ходиме, ки нигоҳубини чароғҳо ба ӯҳдаи ӯст. 2. дорои чароғ ва мабдаи равшанӣ.

ЧАРОҒИНА چراغینه кирми хурди сабзранг, ки дар шаби торик чун чароғ медурахшад, кирми шабтоб, кирми шабчароғ.

ЧАРОҒИСТОН چراغستان 1. маҳалле, ки ба мақсади баргузории ҷашне бо чароғҳо ороиш дода шудааст. 2. ҷое, ки бо чароғи бисёр равшан карда шудааст.

ЧАРОҒӢ چراغی *кҳн.* 1. ходим ва шогирд дар хонақоҳ. 2. музде, ки ба ходим ва шогирди хонақоҳ медоданд; замине, ки ба масҷид вақф шудааст. 3. садақае, ки ба дарвешони шабгард медоданд.

ЧАРОҒКУШ چراغکوش он ки чароғро хомӯш кунад, кушандаи чароғ.

ЧАРОҒКУШОНӢ چراغکوشانی 1. амали қабеҳ, кирдори зишт; ҳар амали зиште, ки ҳангоми содир кардани он аз равшанӣ сарфи назар кунанд. 2. чароғро хомӯш кардан.

ЧАРОҒМУРДА چراغمرده торик, зулмонӣ, бенур, бефурӯғ.

ЧАРОҒОВЕЗ چراغآویز он чи ба он чароғ овезанд; **мехи чароғовез**.

ЧАРОҒОН چراغان 1. чароғи бисёр афрӯхтан дар хона ё дар шаҳр ба муносибати ҷашне. 2. равшан, пурнур, мунаввар; **чароғон кардан** а) пурчароғ кардан, бо чароғи бисёр равшан кардан; б) пурнур ва мунаввар кардан; **чароғон шудан** пурнур гаштан, мунаввар гардидан.

ЧАРОҒОНӢ چراغانی *ниг.* **чароғон**.

ЧАРОҒПОЯ چراغپایه 1. ҷой ё асбобе, ки ба болои он чароғ гузошта мешавад. 2. ду пои пешашро бардошта, ба ду пои ақиб рост истодани асп.

ЧАРОҒСОЗ چراغساز 1. созандаи чароғ. 2. касе, ки бо таъмири чароғ машғул аст, чароғчӣ.

ЧАРОҒСОЗӢ چراغسازی 1. тайёр кардани чароғ ва асбобҳои равшанидиҳанда; корхонаи чароғсозӣ. 2. дӯкони таъмири чароғ.

ЧАРОҒЧА چراغچه чароғи хурд: **чароғчаи милмилак, чароғчаи электрӣ, чароғчаи кисағӣ**.

ЧАРОҒФУРӮШ چراغفروش фурӯшандаи чароғ.

ЧАРОҒФУРӮШӢ چراغفروشی 1. фурӯши чароғ. 2. ҷое, ки дар он ҷо чароғу лампаҳои гуногун мефурӯшанд.

ЧАРОЗОР چرازار замини чаро, чарогоҳ, чарохор.

ЧАРОЙ I چرائی чаранда, ҳайвони гиёҳхор.

ЧАРОЙ II چرائی *аз ҷонишини саволии* **чаро** *ва пасванди исмсози – ӣ сохта шудааст, ба маънии пурсиш, чаро гуфтан, сабабиятро муайян кардан.*

ЧАРОН چران 1. дар ҳолати чаридан. 2. дар ҳолати хӯрдан. 3. *маҷ.* дар ҳоли хӯшгузаронӣ, айшкунон.

ЧАРОНАНДА چراننده он ки чорпоро мечаронад, шубон, чӯпон.

ЧАРОН(И)ДАН چرانیدن//چراندن *шакли бавоситаи феъли* **чаридан**. 2. дар чарогоҳ ҳайвонотро алаф хӯрондан, ҳайвонотро ба чаро доштан.

ЧАРОПУЛӢ چراپولی *таър.* навъи андоз барои чаронидани ҳайвонот, ки соҳиби чарогоҳ аз соҳиби чорпо мегирифт.

ЧАРОСАК چراسک ҷондоре, ки аз малах хурдтар асту шабҳо бо овози борики тӯлонӣ чиррос мезанад, чирчирак.

ЧАРОСИТОН چراستان чарогоҳ, ҷои чаридан, чарозор.

ЧАРОХВОРА چراخواره *ниг.* **чарогвора**.

ЧАРОХОР چراخوار 1. чарогоҳ, мартаъ, чаридангоҳ. 2. чаранда, хурандаи алаф.

ЧАРОҶО(Й) چراجا(ی) *ниг.* **чарогоҳ**.

ЧАРС I چرس раманда, унснагирифта, ромнашуда.

ЧАРС II چرس зудшикан, нозук.

ЧАРС III چرس гарди банг аст, ки ҷамъ карда ба сигор ё қалён ниҳода мекашанд ва он тарсу ваҳм ва иштиҳоро меафзояд, ҳашиш, наша.

ЧАРСДОН چرسدان қуттӣ ё халтачае, ки нашъамандон дар он чарс нигоҳ медоранд.

ЧАРСӢ چرسی *кӯҳ.* он ки чарс мекашад, бангӣ.

ЧАРС-ЧАРС چرسچرس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои сӯхтани ҳезум ё шикастани чизеро ифода мекунад.

ЧАРТЕР *англ.* چرتیر шартномаи ҳамлу нақл тавассути киштӣ ва ё ҳавопаймо.

ЧАРТЕРӢ چرتیری *марбут ба* **чартер**.

чарх چرخ *асоси замони ҳозира аз* **чархидан**.

ЧАРХ چرخ 1. ҳар чизи гирд, ки ба даври меҳвари худ мегардад, ғилдирак; **чарх задан**; а) гирд гаштан, давр задан; б) гардиш кардан, роҳ рафта тамошо кардан; **чарх задани сар** гирд гаштани сар (*аз беҳолӣ, мастӣ ва г.*); **об чарх задан (дар чашм)** ашк пайдо шудан дар чашм. 2. асбобҳои бо чарх коркунанда; **чархи кулолгарӣ; чархи ресмонресӣ; чарху** дук асбоби ресмонресии дастӣ; **чарх ресидан** дар чарх ресмон риштан. 3. номи дастгоҳи чархдоре, ки дар он асбобҳои теғадорро дошта тез мекунанд; **кордро чарх доштан** кордро дар чарх тез кардан. 4. *маҷ.* осмон, сипеҳр, фалак; **чархи ахзар** осмони кабуд; **чархи барин** осмони баланд; **чархи миноӣ** осмони кабуд. 5. *маҷ.* гардиш: **чархи айём** гардиши рӯзгор, гузашти замон; **чархи каҷрафтор** *маҷ.* дунёи ҷафопеша; **чархи фалак** а) гардиши рӯзгор; б) чархи калоне, ки ба гирдаш нишастгоҳҳо насб карда, бачаҳоро шинонда онро мегардонанд.

ЧАРХА چرخه 1. чарх. 2. чархи ресмонресӣ. 3. *бот.* гиёҳе, ки пояи борики ноустувор дорад; чарха, коснӣ.

ЧАРХАГАРДОН چرخه‌گردان дастаи чархи ресмонресӣ.

ЧАРХАК چرخک 1. *шакли тасғири* **чарх**. 2. чархҳои хурде, ки ҳаракати механизми соат ба туфайли ҳаракати онҳо сурат мегирад.

ЧАРХАЛА چرخله *бот.* гиёҳе, ки пояи борик дорад ва онро дар арабӣ шакоӣ меноманд; чарха, коснӣ.

ЧАРХБОД چرخباد 1. чархи сабуке, ки ба воситаи бод ба ҳаракат меояд. 2. гирдбод, боди бисёр шадид, ки дар худ мечархад, вочарха, сиклон.

ЧАРХБОЛ چرخبال навъе аз ҳавопаймои гирдбол, ки ҳангоми боло шудан ва фуруд омадан метавонад ба тариқи амудӣ парвоз кунад, вертолёт, ҳуликуптар.

ЧАРХГАР چرخگر филизтарош; он ки корду қайчӣ ва дигар асбобҳоро дар чарх тез мекунад, чархкор.

ЧАРХГАРДОН چرخگردان гардонандаи чарх, чизе, ки чархро мегардонад.

ЧАРХДЕГ چرخدیگ дастгоҳи хурди равғанкашӣ, ки бо неруи даст ба ҳаракат меояд.

ЧАРХДОР چرخدار дорои чарх 1.

ЧАРХЗАН چرخزن 1. гирд гардонда чархзанон. 2. рақскунон.

ЧАРХЗАНӢ چرخزنی чарх задан, тоб хӯрдан, гирд гаштан.

ЧАРХЗАНОН چرخزنان дар ҳолати чархидан, дар ҳолати рақс кардан.

ЧАРХЗОНУ چرخزانو бо зону чархидан (*дар вақти рақс*); **чархзону рафтан**.

ЧАРХИДАН چرخیدن чарх задан, гирд гаштан, давр задан.

ЧАРХИНТАБАҚ چرخینطبق *лаҳҷ.* табақи чинии калон.

ЧАРХИОСИЁТАРОШӢ چرخ آسیاتراشی тарошидани чархи осиё, шуғли тарошандаи чархи осиё.

ЧАРХИШ چرخش чархзанӣ, чархидан.

ЧАРХИШРАВОН چرخشروان чархзанон.

ЧАРХӢ چرخی 1. ба шакли чарх, мудаввар ва гирда. 2. чархдошта, ба чарх шинондашуда; **трактори чархӣ**. 3. *кӯҳ.* тарзи махсуси бастани салла.

ЧАРХКАШ چرخکش он ки корду қайчӣ ва дигар асбобҳоро дар чарх тез мекунад, чархгар.

ЧАРХКАШӢ چرخکشی тез кардани корду қайчӣ ва дигар асбобҳо тавассути чарх, чархгарӣ.

ЧАРХМОЛА چرخماله молае, ки ҳаракаташ бо воситаи чарх аст.

ЧАРХОБ چرخاب гирдоб, чархе, ки тавассути неруи об ба ҳаракат меояд.

ЧАРХОБА چرخابه ҷои гирдоби дарё, гирдоб.

ЧАРХОН(И)ДАН چرخاندن//چرخانیدن чарх занондан, гирд гардондан, тоб хӯрондан (*чизеро монанди чарх*).

ЧАРХОФАЛАК چرخافلک чархи бузурге, ки бо нишастгоҳҳо таъмин гардида дар боғи истироҳат ва дигар маҳалҳои фароғатӣ гузошта мешавад ва мардум ба он бо мақсади истироҳат ва аз баландӣ назора кардани шаҳр истифода мебаранд.

ЧАРХПОЯ چرخپایه пояе, ки чархи ресмонресӣ бар вай шинонда шудааст.

ЧАРХРЕСАК چرخریسک *зоол.* парандаи хурди думаш борики дароз аз ҷинси гунҷишк, санговдавак, думҷунбон.

ЧАРХРЕСӢ چرخریسی ресидан дар чарх, ресидани калоба дар чарх.

ЧАРХРИШТ چرخرشت он чи ба чарх ришта шуда бошад; *муқ.* **дастришт**.

ЧАРХСАНГ چرخسنگ санг барои тезу бурро кардани корд, дос *ва г.*, қайроқ, санги фасон, қайроқсанг.

ЧАРХСОЗ چرخساز он ки чарх месозад, созандаи чарх.

ЧАРХСОЗӢ چرخسازی сохтани чарх, тайёр кардани чарх.

ЧАРХУШТ چرخشت зарф ё ҳавзи махсусе, ки дар он ангурро фушурда обашро мегиранд.

ЧАРХЧӢ چرخچی 1. он ки дар чарх корд ва монанди ин чизҳои теғдорро тез мекунад. 2. чархандоз.

ЧАРХЧӮБ چرخچوب дастгоҳи чӯбинест, ки барои ҷудо кардани равған аз анвои маҳсулоти ширӣ истифода мегардад.

ЧАРЧИН چرچین *пиг.* **чарчинворӣ**.

ЧАРЧИНВОРӢ چرچینواری молҳои ороишӣ ва дӯзандагӣ аз қабили тугма, шона, ҳамён *ва г.*: **молҳои чарчинворӣ**.

ЧАРЧИНФУРӮШ چرچینفروش он ки чарчинворӣ мефурӯшад, фурӯшандаи молҳои чарчинворӣ.

ЧАРЧИНФУРӮШӢ چرچینواری 1. фурӯхтани чарчинворӣ, савдо кардан бо молҳои чарчинворӣ. 2. фурӯшгоҳи чарчинворӣ.

ЧАСАР-ЧУСУР چسرچسر *калимаи тақлиди овоз, ки* садои сӯхтани ҳезуми хушк, доғ шудани равған ва монанди инҳоро ифода мекунад.

ЧАСП چسپ 1. часпидан, талош; часпу талош, дарафтодан бо якдигар, занозанӣ. 2. ширеш, модаи часпанда.

ЧАСПАК چسپک часпанда, ба чизи дигар зуд

пайвастшаванда; **лойи часпак**.

ЧАСПАКӢ چسپکی часпанда, часпак будан, хусусияти часпандагӣ доштан.

ЧАСПАНДА چسپنده *ниг.* **часпак**.

ЧАСПИДА چسپیده пайвастшуда, васлшуда.

ЧАСПИДАН چسپیدن 1. пайвастан (*як чиз ба чизи дигар ё ду чиз ба ҳамдигар*), муттасил шудан (*ду чиз ба ҳамдигар*), часпидани коғаз; **кана барин часпидан** сахт дошта гирифтан чизеро. 2. якҷоя шудан, омезиш ёфтан; **гӯшту нохун барин часпиданд**. 3. дошта гирифтан (чизеро), маҳкам доштан (касеро, чизеро); **бача ба модараш часпида гирифт**. 4. дарафтодан, ҳамла кардан, ҳуҷум кардан. 5. *маҷ.* муносиб омадан, зебидан; **ба кор часпидан** сахт аз паи иҷрои коре шудан; **пӯст рафта ба устухон часпидан** ниҳоят хароб ва лоғар будан.

ЧАСПОН I چسپان *ниг.* **часпак**.

ЧАСПОН II چسپان чаққон, ба ҳар кас ва ҳар чиз зуд унсгиранда.

ЧАСПОН(И)ДАН چسپاندن//چسپانیدن 1. бо ширеш ё бо чизи дигар чизеро ба чизи дигар ё ба ҷое пайвастан; **эълон часпондан**. 2. умуман, чизеро ба чизе пайваст кардан. 3. нисбат додан (*чизеро ба касе*), марбут сохтан: **ин гапро ба ӯ часпониданд**.

ЧАСПОЧАСПӢ چسپاچسپی афтударафт, часпу талош, занозанӣ.

ЧАТАН چتن *биол.* байни олати таносул ва маъқад.

ЧАТМА *ҳ.* چتمه милтиқҳои ба якдигар такя дода рост гузошта; **чатма бастан (кардан)** милтиқҳоро ба ҳам такя дода рост гузоштан.

ЧАТР چتر 1. обзоре, ки аз нури офтоб ва барфу борон муҳофизат мекунад, соябон. 2. офтобгир, сояафкан, пардаи сутундори болои сар, ки зераш менишинанд ё коре анҷом медиҳанд. 3. пардаи кушодашавандаи парашут. 4. *кит.* хайма, хиргоҳ.

ЧАТРАК I چترک *шакли тасғири* **чатр**; чатри хурд.

ЧАТРАК II چترک *бот.* номи гиёҳест табобатӣ, ки баргҳои хурди он буридагиҳои зиёд доранд; ғоғу.

ЧАТРБОЗ چترباز 1. он ки бо чатр бозиҳои гуногунро намоиш медиҳад; он ки бо чатри наҷот аз ҳавопаймо ва воситаи дигар фуруд меояд ва гоҳе дар осмон машқҳои намоишӣ анҷом медиҳад. 2. неруҳои ҳавобурди махсус, воҳиди низомии чатрбоз.

ЧАТРБОЗӢ چتربازی амал ва шуғли чатрсоз.

ЧАТРДОР چتردار касе, ки чатр дар даст дорад, он ки ба болои сари худ ва ё сари касе соябон нигоҳ медорад.

ЧАТРДОРӢ چترداری амали чатрдор, чатр дар даст доштан.

ЧАТРӢ چتری ба шакли чатр, чатршакл, нимдоира.

ЧАТРКАШ چترکش *ниг.* **чатрдор**.

ЧАТРҚОҚУ چترقاقو *бот.* растаниест аз ҷумлаи гулҳо, ки тохаш (гулаш) ба шакли чатр аст.

ЧАТРМАН چترمن дорандаи аломатҳои чатр аз аҳли салотин, аз ҷумлаи подшоҳон; чатрмон.

ЧАТРМОН چترمان *ниг.* **чатрман**.

ЧАТРСОЗ چترساز 1. он ки чатр месозад. 2. чатрдор, чатркаш.

ЧАТРСОЗӢ چترسازی 1. амал ва кори чатрсоз. 2. ҷои фурӯш ва таъмири чатрҳо.

ЧАФСИДАН چفسیدن *ниг.* **часпидан**.

ЧАФТ چفت *кит.* 1. чӯббанд, ҳавозае ки шохҳои токро ба болои он мегузоранд. 2. толор, иморате, ки аз чӯбу тахта сохта мешавад ва сақфаш хамидааст.

ЧАФТА چفته 1. хамида. 2. *ниг.* **чафт**. 3. тӯҳмат, бӯҳтон.

чах چخ *асоси замони ҳозира аз феъли* **чахидан**.

ЧАХ چخ 1. ғилофи корду шамшер. 2. ҷанг, тааддӣ, хусумат.

ЧАХДЕГ چخدیگ *ниг.* **чархдег**.

ЧАХИДАН چخیدن ҷангидан, ситеза кардан.

ЧАХМОҚ چخماق *гуфт.* 1. барқи абр, тироза, оташак, чароғак. 2. санге, ки бо он оташ мегиронданд, чақмоқ.

ЧАХС چخس *гуфт.* ҳезуммайда, чӯбчаву пара-ха; **чӯбу чахс**.

ЧАХТ چخت *лаҳҷ.* ҳалқаи чӯбин, ки ба як сари ресмони арғамчин барои маҳкам кашида бастани бор банд карда мешавад.

ЧАХТАКПАЙ چختک‌پی *лаҳҷ.* қапқон, дом.

ЧАХЧӮБ چخچوب чӯби асбоби равғанкашӣ, чӯби гуппӣ.

ЧАҲ چه *ниг.* **чоҳ**.

ЧАҲКАН چهکن *ниг.* **чоҳкан**.

ЧАҲКАНӢ چهکنی *ниг.* **чоҳканӣ**.

ЧАҲОР چهار адади маълум, ки баъд аз се ва пеш аз панҷ меояд, чор.

ЧАҲОРАСПА چهاراسپه аробае, ки бо қувваи чор асп ҳаракт мекунад.

ЧАҲОРБАР چهاربر *ниг.* **чорпаҳлу**.

ЧАҲОРБАРГА چهاربرگه *бот.* дорои чаҳор барг.

ЧАҲОРБОҒ چهارباغ *ниг.* **чорбоғ**.

ЧАҲОРГОНА چهارگانه 1. аспи роҳвораи тез-қадам. 2. чаҳор унсур; **унсури чаҳоргона** (*об, оташ, хок, бод*).

ЧАҲОРГОҲ چهارگاه *ниг.* **чоргоҳ**.

ЧАҲОРГӮША چهارگوشه он чи дорои чаҳор гӯша бошад.

ЧАҲОРГӮШАГӢ چهارگوشگی дорои чаҳор гӯша будан.

ЧАҲОРДАРА چهارده‌ره *ниг.* **чордара**; хонаи то-бистона дар байни боғ ё гулзор.

ЧАҲОРДАҲСОЛА چهارده ساله *ниг.* **чордаҳсола**.

ЧАҲОРДАҲСОЛАГӢ چهارده‌سالگی *ниг.* **чордаҳ-сола**.

ЧАҲОРДАҲУМ چهاردهم *ниг.* **чордаҳум**.

ЧАҲОРДАҲУМИН چهاردهمین *ниг.* **чорда-ҳумин**.

ЧАҲОРЗАРБ چهارضرب *ниг.* **чорзарб**.

ЧАҲОРЗОНУ چهارزانو *ниг.* **чорзону**.

ЧАҲОРКАСӢ چهارکسی *ниг.* **чоркаса**.

ЧАҲОРКИТОБ چهارکتاب *ниг.* **чоркитоб**.

ЧАҲОРКУНҶА چهارکنجه *ниг.* **чоркунҷа**.

ЧАҲОРҚАБАТА چهارقبته *ниг.* **чорқабата**.

ЧАҲОРМАВҶА چهارموجه *кит.* гирдоб, варта.

ЧАҲОРМАҒЗ چهارمغز *ниг.* **чормағз**.

ЧАҲОРМЕХ چهارمیخ *таър.* чормех, як навъ ҷазо, ки дасту пойҳои гунаҳкорро мехкӯб мекарданд; **чаҳормех кардан** *кипоя аз* куштан бо азоби сахт.

ЧАҲОРОШЁНА چهارآشیانه *ниг.* **чорошёна**.

ЧАҲОРПАҲЛӮ چهارپهلو *ниг.* **чорпаҳлӯ**.

ЧАҲОРПО(Й) (چهارپا(ی чорпо, чорво, ҳай-воне, ки чаҳор пой дорад, ҳамчун асп, гов, хар, шутур *ва г.*

ЧАҲОРПОЯ چهارپایه *ниг.* **чорпоя**.

ЧАҲОРРАХА چهاررخه *ниг.* **чорраха**.

ЧАҲОРСАД چهارصد *ниг.* **чорсад**.

ЧАҲОРСАДУМ چهارصدم *ниг.* **чорсадум**.

ЧАҲОРСАДУМИН چهارصدمین *ниг.* **чорса-думин**.

ЧАҲОРСОАТА چهارساعته *ниг.* **чорсоата**.

ЧАҲОРСОАТӢ چهارساعتی *ниг.* **чорсоатӣ**.

ЧАҲОРСОЛА چهارساله *ниг.* **чорсола**.

ЧАҲОРСОЛАГӢ چهارسالگی *ниг.* **чорсола**.

ЧАҲОРСОЛИНА چهارسالینه *ниг.* **чорсола**.

ЧАҲОРСӮ چهارسو *ниг.* **чорсӯй**.

ЧАҲОРТАРАФА چهارطرفه *ниг.* **чортарафа**.

ЧАҲОРУМ چهارم *ниг.* **чорум**.

ЧАҲОРУМИН چهارمین *ниг.* **чорумин**.

ЧАҲОРЧАРХА چهارچرخه *ниг.* **чорчарха**.

ЧАҲОРЧӮБА چهارچوبه *ниг.* **чорчӯба**.

ЧАҲОРҶОНИБА چهارجانبه *ниг.* **чортарафа**.

ЧАҲОРШАНБЕ چهارشنبه *ниг.* **чоршанбе**.

ЧАҲОРШОХ چهارشاخ *ниг.* **чоршох**.

ЧАҲОРЯК چهاریک *шуморан касрӣ* аз чаҳор як ҳиссаи чизе, чоряк.

ЧАҲ-ЧАҲ چه‌چه *калимаи тақлиди овоз, ки* хониши булбулро ифода мекунад; **чаҳ-чаҳ задан (кардан)** хониши булбул ва дигар

мурғони хушовоз.

ЧАҲ-ЧАҲА چهچهه *ниг.* **чаҳ-чаҳ.**

ЧАШАНДА چشنده касе, ки таом ё шаробро мечашад ва таъми онро муайян мекунад, чошнигир.

ЧАШИДАН چشیدن 1. барои донистани мазаи чизе аз он андак хӯрда дидан, мазаи таомро санҷидан. 2. андаке хӯрдан аз чизе. 3. *маҷ.* дидан, ҳис кардан, аз сар гузаронидан; **талху ширинии** *чизеро* **чашидан** неку бади чизеро дидан (*аз сар гузаронидан*), аз гармию сардии чизе огоҳ будан.

ЧАШИЁӢ چشیائی қувваи чашидан.

ЧАШМ چشم 1. узви биниш дар инсон ва ҳайвон; **чашм(он)и бодомӣ** чашми бодомшакл; **чашми тар** дидаи гирён; **чашми тира** чашми камнур ва хира; **чашм(он)и мешӣ** чашмони калон-калони сиёҳ; **чашмони шаҳло** чашми сиёҳи моил ба кабудӣ, ки бисёр зебо ҳисоб меёбад; **ба чашми мардум хуб намудан; пеши чашми...** дар назари..., дар мадди назари... 2. назар, нигоҳ. 3. *маҷ.* умед, интизорӣ. 4. ҳар паҳлуи хурҷин; ҳар қабати ҳамёни бисёрқабата. 5. сӯрохии баъзе чизҳо: **чашми сӯзан, чашми ғалбер; чашми дарахт (чӯб)** ҷои укдаи дарахт ва чӯб; **чашми бад** чашме, ки аз нигоҳаш озору нуқсон расида метавонад; ◊ **чашми бад дур!** иборае, ки барои чашми бад нарасидан гуфта мешавад, балову офат дур бод! **чашми бедор** чашми кушода ва хушёр; **чашми бино** чашми равшан ва ҳамабин; **чашми булбул** а) номи нақше дар ҳунари гулдӯзӣ; б) дараҷаи қиёми ширеи ангур, ки ҷӯшида ҳубобҳои монанди чашми булбул пайдо мекунад; **чашми гурусна** ҳарис, носер; чашми гуруснаро хок ҳам сер карда наметавонад: *мақ.*; **чашми маст** а) чашми пурхумор: б) чашми шӯх; **чашми оташбор** чашми барқпош, чашми дурахшон; **чашми рӯз** *маҷ.* офтоб; **чашми пурбин** чашми дақиқнигоҳ, ҳақиқатбин; **чашми (пур) хумор** чашми хуморолуд, чашми пурноз; **чашми тамаъ** ҳарисӣ, тамаъкорӣ; **чашми танг** ҳарис, хасис, бахил; **чашми танги дунёдорро хоки гӯр пур мекунад** (*мақ.*); **чашми шутур** дараҷаи охирини қиёми ширеи ангур, ки ҷӯшида, ҳубобҳои калон-калони монанди чашми шутур пайдо мекунад; **чашми ҷаҳонбин** чашми бино, чашми пурхирад; **чашми ҷоду** чашми пурафсун, чашми пурсеҳр, чашми зебо; **чашмони дурахшон** чашмони барқпош; **чашм(он)и меҳрангез** дидаи пурмеҳр, нигоҳи пурмеҳру муҳаббат; **чашмони пурандӯҳ** чашме, ки аз он осори ғаму андӯҳ пайдост; **чашмони оташбор** чашми дурахшон, чашми барқафшон; **чашмони шӯх** чашмони фаттон, ҷозибадор; **чашм(он)и ҳаросон** чашме, ки аз осори тарсу ҳарос пайдост; **имои чашм** ишора ба чашм; **нури чашм** *маҷ.* фарзанд; **ҳаққи чашм** миқдоре аз таом, ки барои шиносоии тасодуфан ба сари таом ҳозир шуда дода мешавад; **ба чашм, болои чашм** дар мавриди қабул ва итоат ба гуфта ё супориши касе гӯянд, бо ҷону дил; **чашм аз нигоҳи** *касе* **гурезондан** кӯшидан барои ба нигоҳи он касе рӯбарӯ нашудан; **чашм ало кардан, чашм песондан** бад-бад нигоҳ кардан; **чашм андохтан (афкандан)** нигоҳ кардан; **чашм афтодан ба** *чизе, касе* дидан, дида мондан (чизе, касеро); **чашм ба замин (зер) дӯхтан** сархам нишастан, ба замин нигоҳ карда истодан (*аз рӯи эҳтиром, содир кардани гуноҳ, оҷиз омадан ва ғ.*); **чашм ба** *касе* **будан** ба касе умед бастан; **чашм ба косахонааш фурӯ рафтан** хароб, лоғар шудан (*аз бемори ва ғ.*); **чашм ба омадани** *касе* **дӯхтан** роҳи касеро поидан, сахт интизор шудан ба омадани касе; **чашм ба роҳ чор шудан** интизор шудан, сахт интизор ба омадани касе будан; **чашм ба роҳ дӯхтан** интизор шудан, раҳи касеро поида нишастан; **чашм барқ задан** дурахшидани чашм аз шодӣ; **чашм ба чашми** *касе* **афтидан** ба ҳам бархӯрдани нигоҳи ду кас; **чашм ба чашм шудан** рӯ ба рӯ шудан, нигоҳи ду кас рост омадан; **чашм** *ба чизе* **афтидан** чизеро ногоҳ дидан, ба чизе назар афкандан; **чашм ба як нуқта бастан (дӯхтан)** ба як нуқта бодиққат нигоҳ карда истодан; **чашм ба ҳар тараф давондан** ҳар тарафро як-як аз назар гузаронидан; **чашм ба ҷое афтидан** ногоҳ ба ҷое нигоҳ кардан; **чашм ба ҷояш афтидан** ҷазо дида, танбеҳ дида хатоеро ислоҳ кардан; **чашм бегона шудан** *аз чизе* аз чизи одаткарда дур шудани чашм, хато рафтани чашм; **чашм бечо шудан** а) бо назари дигар нигоҳ кардан, аз итоат берун рафтанӣ шудан; б)

тағйири ҳолати чашм аз ғазаб, хашм ё аз таъсири чизи дигар; **чашм давондан** дида баромадан, аз назар гузаронидан (*чизеро*); **чашм дар роҳ будан** интизор будан, раҳи касеро поидан; **чашм доштан** а) умед доштан, интизор доштан; б) тахмин кардан; **чашм дӯхтан** а) бодиққат нигоҳ кардан (ба чизе, ба касе); б) бо ғараз нигоҳ кардан, тамаъ доштан; **чашм заиф будан** чашм суст (хира) будан; **чашми бад расидан** захми чашм асар кардан, аз сабаби нигоҳи чашми ҳасад ба чизе расидани балову офат; **чашми дидан надоштан** хеле бад дидан, сахт нафрат доштан аз касе; **чашми** *касе* **ба хонааш афтодан** танбеҳ дида рафтору кирдори худроислоҳ кардани касе; **чашми** *касе* **мош барин гардидан** *ниг.* **чашм мисли мош кушода шудан; чашми** *касеро* **бастан** касеро ба ғалат андохтан, касеро фиреб кардан; **чашми** *касеро* **ба хонааш фуровардан** ҷазо дода, ба итоат даровардан, адабашро додан; **чашми** *касеро* **во кардан** *ниг.* **чашми** *касеро* **кушодан; чашми** *касеро* **кофтан** *маҷ.* сахт рашк ва бахилӣ зоҳир намудан; **чашми** *касеро* **кушодан** касеро ҳушёр кардан, касеро омӯзондан; **чашми** *касеро* **тарсондан** ба ваҳму бим андохтан (касеро), ба тарс андохтан; **чашми** *касеро* **хато кардан** аз ғафлати касе истифода бурдан; **чашми** *касеро* **хато хӯрондан** *ниг.* **чашми** *касеро* **хато кардан; чашми** *касеро* **шира гирифтан (бастан)** ҳавобаланд шудан, мағрур гаштан, саргаранг шудан аз муваффақияте; **чашми** *касе* **танг будан** хасис будан; **чашми** *касе* **шудан** ба ҷои касе назорат карда истодан ба коре; **чашми корро донистан** қобилияти пеш бурдани корро доштан, дар кор таҷриба ва тахассус доштан; **чашми некӣ умед кардан** дар интизори некӣ будан; **чашми рӯз накафида** Офтоб набаромада, рӯз нашуда; **чашми рӯз кушода шудан** рӯз шудан, дамидани субҳ; **чашми тез доштан** борикбин (дурбин) будан; **чашми хат доштан** савод доштан, хондан ва навиштан тавонистан; **чашми худро ба чашми** *касе* **дӯхтан** ба чашмони касе мижа назада, нигоҳ кардан; **чашми ҳасад дӯхтан** бо ҳасад нигоҳ кардан; **чашм кандан аз** *чизе* нигоҳи худро гурезондан, қатъи назар кардан (*аз чизе*); **чашм канда шудан** сахт чашм дӯхтан ба роҳи касе, сахт интизорӣ кашидан; **кушода будани чашм** а) бедор будан; б) дар ҳаёт будан, зинда будан; **чашм кушодан** а) бедор шудан; б) арзи ҳастӣ кардан, ба дунё омадан; **чашм кушода шудан** ҳушёр шудан, некро аз бад фарқ кардан; **чашм кӯр шудан** нобино гаштан; **чашм мисли мош кушода шудан** аз ғафлат берун шуда, якбора огоҳ шудан аз моҳияти масъалае (*коре, ҳодисае*); **чашм нагузаштан** заиф шудани қувваи биноӣ, хира шудани чашм; **чашм нарасидан** бовар надоштан ба мумкин будани чизе; **чашм об додан** ба чизе нигоҳ карда лаззат бурдан, аз тамошои чизе кайф кардан; **чашм ошно намудан** шинос намудан, шинос будан; **чашм паридан** ҷастани пилкҳои чашм, ки дар урфият гӯё фоли нек ё бад аст; **чашм парондан** бо чашм ишора кардан; **чашм партофтан** лаҳзае нигоҳ кардан; **чашм песондан** *лаҳҷ.* чашм ало кардан; **чашм пухта шудан** чашм одат кардан, таҷриба ҳосил кардан, ба кор омӯхта шудан; **чашм пӯшида гузаштан** аҳамият надодан, сарфи назар кардан, нодида гирифтан; **чашм пӯшидан** а) хобидан, хуфтан, б) нодида гирифтан; **чашм пӯшидан аз дунё** мурдан: **чашм пӯшида шудан** хоб бурдан, хоб ғалаба кардан; **чашм пӯшидан аз** *чизе* ба чизе эътибор надодан, сарфи назар кардан аз чизе; **чашм равшан шудан** зоидан; **чашм расидан** *ниг.* **чашми бад расидан; чашмро бурдан** чашмро хира кардан (*рӯшноии баланд*); **чашмтанг будан** ҳарис будан, гуруснаҷашм будан; **чашмро гармӣ бурдан** хоби сабук будан; **чашмро хира кардан** чашмро бурдан; **чашм роғ рафтан** чашм нимпӯш шудан; **чашм сер шудан** қонеъ шудан (*аз чизе*); **чашм сиёҳ рафтан (задан)** торик шудани пеши чашм аз таъсири хабари нохуш ва дард; **чашм чашмро надидан** ниҳоят торик будан; **чашм чор шудан** сахт интизор шудан; **аз таги чашм нигоҳ кардан** номаълум назар афгандан; **аз чашм гузарондан** дида баромадан, тафтиш кардан; **аз чашм гурезондан** а) надида мондан; б) ба қадри даркорӣ диққат накардан ба чизе; **аз чашм дур мондан** пинҳон мондан, номаълум мондан; **аз чашм дур накардан** ҳамеша дар пеши назар нигоҳ доштан (*касеро*); **аз чашм мондан** қобилияти дидан надоштан, нобино шудан; **аз чашм оташ боридан** хашмгин будан; **аз чашм пинҳон мондан** нонамоён мондан, маълум

нашудан; **аз чашм ғоиб шудан** нопадид гаштан, нонамоён шудан; **ба чашм вохӯрдан** дида шудан, намоён будан; **ба чашм гарм тофтан (намудан)** а) ба чашм шинос (барин) намудан; б) маъқул шудан, ба дида нишастан; **ба чашми кам дидан** ҳақир шумоΡидан, ба назари таҳқир нигоҳ кардан; **ба чашми** *касе* **хок пошидан** *касеро* фиреб кардан; **ба чашми худ бовар накардан** дар ниҳояти ҳайрат шудан, дида истода ба ҳақиқати он бовар надоштан; **ба чашм напамудан** худро нишон надодан; **ба чашм расидан** дида шудан, ба нигоҳ бархӯрдан; **ба гӯшаи чашм дидан (нигоҳ кардан)** номаълум нигоҳ кардан; **бо чашми бад нигоҳ кардан** қасди бад кардан; **бо чашми душманӣ нигоҳ кардан** душманона муносибат кардан; **бо чашми умед нигоҳ кардан** умедвор шудан, умедворӣ зоҳир кардан; **бо чашми харидорӣ нигоҳ кардан** бо диққат, ҳаматарафа аз назар гузарондан чизеро; **бо чашми худ дидан** аниқ дидани худро таъкид кардан, худ нозири воқеа будан; **бо чашми ҳайрат нигаристан** бо таҳайюр нигоҳ кардан, ҳайрон шуда назар кардан; **бо қирраи чашм нигоҳ кардан** *ниг.* **бо гӯшаи чашм нигоҳ кардан; дар пеши чашм дидан** наздик тасаввур кардан, манзараеро пеши назар овардан; **дар як чашм задан** ниҳоят тез, да як лаҳза; **(ба) зери чашм гирифтан (кардан)** назорат кардан, таъқиб кардан рафтору кирдори касеро; **чашми гандум** чоке, ки дар донаи гандум ба назар мерасад.

ЧАШМА چشمه 1. обе, ки бо роҳи табиӣ аз зери замин ҷӯшида мебарояд, ҷои ҷӯшида баромадани об аз зери замин; **чашмаи маъданӣ** чашмаи оби маъдан; **чашмаи ҳайвон** *д.* мувофиқи таълимоти дини ислом чашмаи афсонавиест, ки Ҳазрати Хизр аз оби он нӯшида, умри абадӣ ёфтааст, чашмаи ҳаёт, чашмаи Хизр; **чашма барин ҷӯшида баромадан** фаровон ҷорӣ шудан. 2. *маҷ.* манбаъ, саргаҳ, ҷои пайдоиши чизе.

ЧАШМАДОР چشمه‌دار ҷое, ки чашма дорад, чашмасор.

ЧАШМАК چشمک 1. *шакли хурдӣ ва навозиши* **чашм**. 2. бо чашм имову ишора кардан, маънидорона бо чашм ишорат кардан; **чашмак задан** а) барои ифодаи ягон маънӣ (*хурсандӣ, қаноатманд, майлу ҳавас ва г.*) бо гӯшаи чашм ишорат кардан; б) милт-милт кардан, дурахшида намоён шудан; **чашмаки ман чашмаки ту** ба якдигар нигоҳ карда, гап назада нишастани ду кас; *кинояз* бефаъолиятӣ.

ЧАШМАКБОЗӢ چشمکبازی бозие, ки дар он ду кас ба чашмони якдигар мижа назада, нигоҳ карда меистанд, ҳар кас мижа занад, мағлубшуда ҳисоб мешавад.

ЧАШМАКДОР چشمکدار 1. дорои сӯрохӣ ва равзана барои нигаристан: **дари чашмакдор**. 2. дорои гиреҳ ва нақс (*дар бораи чӯб*): **чӯби чашмакдор** тахта ё болоре, ки гиреҳ ё чашмаке дорад.

ЧАШМАКЗАНӢ چشمکزنی 1. чашмак задан, ишора кардан бо чашм. 2. милт-милт тофтан; **чашмакзании ситора** дурахшида намоён шудан (-и ситора).

ЧАШМАКӢ چشمکی имои чашм, ишора бо гӯшаи чашм; **чашмакӣ задан** бо гӯшаи чашм маънидорона ишора кардан.

ЧАШМАЛО چشم‌الا алочашм, шокосачашм.

ЧАШМАНДОЗ چشم‌انداز доираи назар, масоҳате, ки чашм онро фаро гирифта метавонад; дурнамо, чашмафкан; манзара.

ЧАШМАНДОЗӢ چشم‌اندازی биниш, дид, назар.

ЧАШМАСОН چشمه‌سان чашмавор.

ЧАШМАСОР چشمه‌سار ҷои серчашма, маҳалле, ки дар он чашма фаровон аст.

ЧАШМБАНД I چشم‌بند тӯр, бофтае аз мӯи думи асп, ки бо он занон рӯи худро мепӯшониданд; рӯйбанд, рӯйпӯш.

ЧАШМБАНД II چشم‌بند сеҳргар, найрангбоз; ҳилагар, фиребгар.

ЧАШМБАНДАК چشم‌بندک *ниг.* **чашмбандакбозӣ**.

ЧАШМБАНДАКБОЗӢ چشم‌بندکبازی бозиест байни тифлон, ки мувофиқи қоидаҳои он чашми яке аз кӯдакон мебанданд, то муддате, ки дигарон пинҳон мешаванд, сипас ин кӯдак чашмашро кушода ба ҷустуҷӯи дигарон мепардозад.

ЧАШМБАНДӢ چشم‌بندی ҷодугарӣ, найрангбозӣ, соҳирӣ; ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

ЧАШМБАНОМ//ЧАШМПАНОМ چشم‌بنام//چشم‌پنام дуо ва тӯморе, ки барои дафъи захми чашм диҳанд; дуову тӯмори ботил гардонидани сеҳр; таъвиз, тӯмор.

ЧАШМБАРОҲ چشم‌براه интизор, мунтазир, нигарон; он ки нигарони омадани касе ё хабаре бошад.

ЧАШМБАРОҲӢ چشم‌براهی интизорӣ, нигаронӣ, мунтазир будан.

ЧАШМБАСТА چشم‌بسته 1. бо чашмони баста. 2. бетаҷриба, ҷоҳил, нодон.

ЧАШМБЕҶО چشم‌بیجا *маҷ.* баднният, бадкор.

ЧАШМБИНО چشم‌بینا 1. басир, дорои чашми солим; *муқоб.* **нобино**, **кӯр**. 2. дурбин; тезбин. 3. равшанбин, дурнигар, оқибатбин.

ЧАШМБОДОМ چشم‌بادام бодомчашм, зебочашм.

ЧАШМБОЗ چشم‌باز чашмкушода; *муқоб.* **чашмбаста**.

ЧАШМГАШТА چشم‌گشته каҷназар, каҷбин, аҳвал, олус.

ЧАШМГУРУСНА چشم‌گرسنه гурусначашм, тамаъкор, ҳариси ҳар чиз, носер; *муқоб.* **чашмсер**.

ЧАШМГУРУСНАГӢ چشم‌گرسنگی тамаъкорӣ, носерӣ, ҳарисии аз ҳад зиёд; *муқоб.* **чашмсерӣ**.

ЧАШМГУШНА چشم‌گشنه *ниг.* **чашмгурусна**.

ЧАШМГУШНАГӢ چشم‌گشنگی *ниг.* **чашмгурУснагӣ**.

ЧАШМДАРД چشم‌درد дарди чашм, бемории чашм.

ЧАШМДАРИДА چشم‌دریده 1. интизоршуда, интизорикашида. 2. *маҷ.* бешарм, беҳаё, беадаб. 3. густох, шӯхчашм..

ЧАШМДИД چشم‌دید 1. дидашуда, пеш аз ин дидашуда, шинос: **одами чашмдид, чашмдид будан**. 2. тахминан муайян кардан бо чашм; тахмин бо нигоҳ. 3. намоён, дидашаванда.

ЧАШМДОР چشم‌دار 1. бочашм, соҳибчашм. 2. мунтазир, интизор, умедвор; **чашмдор будан** мунтазир будан; **чашмдор шудан** мунтазир шудан. 3. одами чашмбеҷо, бадчашм. 4. касе, ки хавфи захми чашм кардан дорад.

ЧАШМДОРӢ چشم‌داری мунтазирӣ, интизорӣ.

ЧАШМДОШТ چشم‌داشت 1. интизорӣ; умедворӣ, мунтазир будан ба чизе. 2. пиндошт, тахмин; **бар хилофи (акси) чашмдошт**... бар хилофи он чи интизор мерафт..., бар акси он чи тахмин карда мешуд....

ЧАШМЗАД چشم‌زد 1. лаҳза, андак вақт; **як чашмзад** як лаҳза, як дам. 2. чашмрасида, захми чашмрасида, чашми бад расида.

ЧАШМЗАДА چشم‌زده 1. чашмрасида, захми чашм хӯрда. 2. маъюс, ноумед.

ЧАШМЗАН چشم‌زن 1. чашмрасонанда, он ки ба касе ё чизе захми чашм расонад. 2. доруи чашм, қатраҳое, ки ба чашм мечаконанд.

ЧАШМЗАНӢ چشم‌زنی 1. мижа ба ҳам задан. 2. мамониат кардан, манъ кардан.

ЧАШМЗАХМ چشم‌زخم чашмрасӣ, расидани чашми бад.

ЧАШМИКОРДОН چشم‌کاردان донандаи кор, таҷрибадор: **одами чашмикордон**.

ЧАШМИМУРҒӢ چشم‌مرغی монанд ба чашми мурғ, хурд-хурд.

ЧАШМКАБУД چشم‌کبود дорои чашми кабуд, кабудчашм.

ЧАШМКАЛОН چشم‌کلان дорои чашми калон, он ки чашми калон-калон дорад.

ЧАШМКАҶ چشم‌کج дорои чашми каҷ, олус.

ЧАШМКУШОДА چشم‌کشاده *маҷ.* он ки неку бадро дидааст ва медонад, таҷрибадор, ботаҷриба.

ЧАШМНАДИДА چشم‌ندیده чизе, ки онро чашм ҳаргиз надидааст, ғайримуқаррарӣ.

ЧАШМНАМО چشم‌نما *ниг.* **чашмдид**.

ЧАШМНАМОӢ چشم‌نمائی *киноя аз* таҳдид, изҳори хашму норизоӣ.

ЧАШМНОГУЗАР چشم‌ناگذر нодиданӣ, ниҳоят торик, ноаён, нонамоён: **торикии чашмногузар**.

ЧАШМНОК چشم‌ناک 1. он чи чашм дорад. 2. он чи гиреҳ ва уқда дорад.

ЧАШМОЛУС چشم‌آلوس *ниг.* **чашмалус**.

ЧАШМПИЗИШК چشم‌پزشک *тиб.* духтури чашм; пизишки чашм, офталмолог, окулист.

ЧАШМПИЗИШКӢ چشم‌پزشکی 1. *тиб.* пажӯҳиш ва табобати бемориҳои чашм, машғул будан бо табобати чашми беморон; офталмология. 2. дармонгоҳи чашм.

ЧАШМПӮШ چشم‌پوش 1. ғамзагар; беэътино, бепарво. 2. авфкунанда, бахшанда, гузаштkунанда.

ЧАШМПӮШӢ چشم‌پوشی 1. чашм пӯшидан. 2. нодида ангоштан, мисли нодида гузаштан.

ЧАШМРАС چشم‌رس дидашаванда, ба чашм намоён.

ЧАШМРАСИДА چشم‌رسیده аз захми чашм зарардида, чашмкарда.

ЧАШМСЕР چشم‌سیر қонеъ, қаноатманд; *муқоб.* **чашмгурусна**.

ЧАШМСЕРӢ چشم‌سیری қаноатмандӣ, қонеъ будан; *муқоб.* **чашмгуруснагӣ**.

ЧАШМСИЁҲ چشم‌سیاه он ки дорои чашмони сиёҳ аст, сиёҳчашм, соҳиби чашмони сиёҳ.

ЧАШМТАНГ چشم‌تنگ 1. сохти чашмонаш танг, тангчашм. 2. *мач.* хасис, чашмгурусна, бахил.

ЧАШМТАНГӢ چشم‌تنگی 1. тангчашм будан. 2. *мач.* хасисӣ, чашмгуруснагӣ, бахилӣ.

ЧАШМТАР چشم‌تر гирён, ашкрез, бо чашми ашкбор.

ЧАШМТЕЗ چشم‌تیز тезчашм, дорои чашмони дақиқбин.

ЧАШМХАРОШ چشم‌خراش рангс, ки ба чашм таъсири ногувор мерасонад; рангҳои баланди ногувор; *муқ.* **гӯшхарош**.

ЧАШМХИРАКУНАНДА چشم‌خیره‌کننده чашмбаранда, чашмгир (нур).

ЧАШМХОНА چشم‌خانه косахонаи чашм.

ЧАШМЧУҚУР چشم‌چقور дорои чашмони фурӯрафта.

ЧАШМШАҲЛО چشم‌شهلا шаҳлочашм, он ки чашми зебои дилфиреб дорад.

ЧАШОН(И)ДАН چشاندن//چشانیدن аз чизе андак нӯшонидан ё хӯрондан барои донистани мазаи он.

ЧЕВАР چیور 1. дӯзанда. 2. шахси моҳир дар кори дӯзандагӣ ва кашидадӯзӣ.

ЧЕВАРА چیوره *гуфт.* фарзанди абера нисбат ба бобо ва модаркалон, *ниг.* **чабера**.

ЧЕВАРӢ چیوری 1. соҳибмаҳорат будан дар кори дӯзандагӣ. 2. дӯзандагӣ, кашидадӯзӣ: **маҳфили чеварӣ, касби чеварӣ**.

ЧЕҒ//ЧИҒ چیغ навъе аз бурё, ки дар он навда ё най бо ресмонҳо ба ҳамдигар зич пайванд карда мешавад ва ҳамчун парда дар пеши хонаҳо ва айвонҳо гузошта мешаванд.

ЧЕҒӢ چیغی як навъи матои рах-рахи дуранг.

ЧЕК *англ.* چک 1. ҳуҷҷате, ки барои пул гирифтан аз банк ва хазина аз тарафи маблаггузор навишта мешавад: **чеки пулгирӣ**. 2. ҳуҷҷате, ки барои арзиши муайяни ягон хизмат ба ивази пул дода мешавад: **чеки бозор, чеки тарозу дар бозор**.

ЧЕКАНА *р.* چکنه *кишов.* бурида гирифтани нуги навда ва растаниҳо, бо мақсади бештар ба ҳосил равона кардани қувва: **чеканаи пахта, чекана кардан**.

ЧЕКИСТ *р.* چکیست *таър.* ходими чека, корманди хадамоти амниятии собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ.

ЧЕЛОН I چیلان 1. дарахти хордор, ки меваащ ба санҷид монанд аст. 2. меваи ин дарахт, унноб.

ЧЕЛОН II چیلان асбобҳои хурди оҳанӣ аз қабили занҷиру зулфин, ҳалқа *ва г.*

ЧЕЛОНГАР چیلانگر устои оҳангар, ки асбобҳои майдаи оҳанӣ месозад.

ЧЕЛОНГАРӢ چیلانگری *мансуб ба* челонгар: **устохонаи челонгарӣ, асбобҳои челонгарӣ, корхонаи челонгарӣ, коргоҳи челонгарӣ, касби челонгар**.

ЧЕМПИОН *англ.* چمپئان *кӯн.* 1. варзишгаре, ки голиби мусобиқа гаштааст; қаҳрамони мусобиқа. 2. дастаи варзишӣ, ки дар мусобиқа ҷои якумро гирифта аст; дастаи қаҳрамони мусобиқа.

ЧЕМПИОНАТ *англ.* چمپئانت мусобиқа ё

қувваозмоӣ барои муайян кардани ғолибон дар ягон намуди варзиш.

ЧЕН چن *гуфт.* андоза, миқёс, (барои муайян кардани дарозӣ, масофа ва ҳаҷми чизе); **чен кардан** андоза кардан: **хафт бор чен куну як бор бур** (*мақ.*).

ЧЕНАК چنک воҳиди андоза ва қиёси чизҳо; воҳиди андозаи дарозӣ ё ҳаҷми чизе.

ЧЕНКУНАК چنکنک 1. *тех.* андозагир. 2. андоза.

ЧЕНКУНӢ چنکنی андозагирӣ; муайян кардани андозаҳо ё нишондодҳо.

ЧЕР//ЧЕРА چیر// چیره *ниг.* **чира**.

ЧЕРВОНЕС *р.* چروانس 1. тангаи тиллои русӣ бо арзиши 3,5 ва 10 рубл дар давраҳои гуногун. 2. дар Иттиҳоди Шӯравӣ дар солҳои 1922–1947 пули коғазии арзишаш ба даҳ сӯм баробар.

ЧЕСУЧА *кит.* چسوچه навъи матои сафеди зардчатоби абрешимӣ.

ЧЕТ چت *гуфт.* 1. канор, паҳлӯ. 2. дур. 3. дурдаст, канорӣ.

ЧЕТГИР چتگیر 1. касе, ки худро канор мегирад, гӯшанишин, канoранишин. 2. човандозе, ки дар канор истода лаҳзаи мувофиқро интизор мешавад ва ҷасади бузро аз дигар бозингар кашида гирифта ба марра мерасонад.

ЧЕТКАШ چتکش *ниг.* **четгир**.

ЧЕХ چخ номи яке аз халқҳои славянӣ, ки бештар сокини Ҷумҳурии Чехия мебошанд.

ЧЕХӢ چخی 1. *мансуб ба* **Чехия**. 2. *мансуб ба* **чехҳо**; **забони чехӣ** яке аз забонҳои оилаи ҳинду аврупоӣ, ки бо он намояндагони миллати чех ҳарф мезананд.

ЧЕҲР چهر *ниг.* **чеҳра**.

ЧЕҲРА چهره рӯй, рухсор, лиқо, ораз, симо: **чеҳраи гандумгун, чеҳраи зебо, чеҳраи сафед, чеҳраи сиёҳчатоб, чеҳраи хандон; чеҳраи гарм** рӯи писандида, рӯи зебо ва дилкаш; **бо чеҳраи кушод(а)** бо рӯи хандон, хушҳолона; **чеҳраи** *касе* **кушода шудан** табъи касе хуш гардидан, хушҳол гардидан; **чеҳраи** *касе* **равшан гардидан** хушҳол шудан, шод гаштани касе; **чеҳраи** *касе* **гирифтан** андӯҳгин шудан; **чеҳра кушодан (намудан)** рӯй нишон додан, намоён гаштан.

ЧЕҲРААФРӮЗӢ چهره‌افروزی *кит.* нурпошӣ, нурафрӯзӣ; равшан кардан.

ЧЕҲРАГАРМ چهره‌گرم рӯйгарм, гармрӯй, писандидарӯй, ситорагарм, зебо: **одами чеҳрагарм**.

ЧЕҲРАГУЛГУН چهره‌گلگون рӯсурх, зеборӯй, соҳибҷамол, сурхинарӯй.

ЧЕҲРАГУЛНОР چهره‌گلنار сурхрӯй, шукуфтарӯй, дорои чеҳраи, дорои чеҳраи ба сони гули анор.

ЧЕҲРАКУШОДА چهره‌کشاده хандонрӯй, кушодарӯй, хушмуомила.

ЧЕҲРАОРО چهره‌آرا зинатдиҳанда, ороишгар.

ЧЕҲРАПАРДОЗ چهره‌پرداز 1. наққош, суратгар. 2. он ки дар театр чеҳра ва рӯйи ҳунарваронро оро медиҳад ва ба сурати нақшҳо мувофиқ мегардонад, чеҳрасоз. 3. нависандае, ки чеҳраҳоро хеле хуб тавсиф мекунад, офарандаи чеҳраҳои хуб.

ЧЕҲРАПАРДОЗӢ چهره‌پردازی 1. суратгарӣ, наққошӣ, рассомӣ. 2. чеҳрасозӣ, мувофиқ кардани чеҳраи ҳунарпеша ба чеҳраи нақши бозикардаи ӯ. 3. тавсиф, тавсифи чеҳраи қаҳрамонон аз тарафи нависанда.

ЧЕҲРАХАНДОН چهره‌خندان хандонрӯй, чеҳракушод, хушҳол.

ЧЕЧАК چیچک *гуфт., ниг.* **нағзак**.

ЧИ I چه *пайвандак* пан ҳам омада, баробариро ифода мекунад: чи… чи… ҳам… ҳам…, хоҳ… хоҳ…: **чи дар шаҳр, чи дар қишлоқ, чи дар кор, чи дар хона**.

ЧИ II چه кӯтоҳшудаи **чиз**; **ҳар чи** ҳар чиз; **ҳеҷ чи** *гуфт.* ҳеҷ чиз; ҳеҷ чи нагуфт; чиҳо чигуна, чизҳо.

ЧИГИЛ چگل 1. ба ҳам печида, печ дар печ, гиреҳ дар гиреҳ, бетартиб ва бесару нӯг (*мас., ришта, мӯй ва г.*). 2. *маҷ.* печ дар печ, мушкил, ба ҳам омехта, саргумшуда. 3. гил, лой, лаҷан; **чигили** *чизеро* **кушодан** гиреҳ ва банд аз коре (масъалае) боз кардан, бесару нӯгии кореро бартараф кардан; **чигил кардан** печ дар печ гардонидан, саргум

кардан; **чигил шудан** бесару нӯг гаштан, печ дар печ шудан, мушкил гаштан; **ба чигил андохтан** саргум гардонидан. печ дар печ сохтан.

ЧИГИЛӢ چگلی бесару нӯг будан, печдарпечӣ, саргумӣ, номафхумӣ, мушкилӣ.

ЧИГИЛШУДА چگل‌شده бесару нӯгшуда, дархамшуда, сару нӯг надошта, мураккабшуда.

ЧИГИНА چگینه навъи воситаи наклиёти чанамонанд, ки дар дехот бо он ғаллаи нокӯфта ё коху хошок мекашонанд.

ЧИГИНАКАШ چگینه‌کش касе, ки чигинаро идора мекунад, ронандаи чигина.

ЧИГИНАКАШӢ چگینه‌کشی чигина кашидан, чиз кашондан бо чигина.

ЧИГИТ چگت тухми пахта, пунбадона: **чигит коштан**.

ЧИГӢ-ЧИГӢ چگی‌چگی *калимаи такрор*, ки барои чеғ задани буз истифода мешавад.

ЧИГУНАГӢ چگونگی 1. кайфият, чунӣ, чи хел будан, чи тавр будан; *муқоб.* **камият**. 2. вазъият, холат. 3. шарху тафсир, тавзех. 4. хакикат, баёни вокеият.

ЧИҒ چیغ 1. найи борик. 2. чизи бурёмонанде, ки аз найи борик ё навдахои нозук мебофанд ва барои фарш ва ё ихота кардани чое истифода мекунанд. шиғ.

ЧИҒАЗАН چیغه‌زن 1. диловар. часур. 2. чанговар, набарда, касе, ки хариф ба набард даъват мекунад: *ниг.* **чеғ**, **чеға**.

ЧИҒБОФ چیغباف касе, ки ба бофидани бӯрё аз чиғ машғул аст.

ЧИҒБОФӢ چیغبافی шуғли бӯрёбофӣ, ба бофидани бӯрё машғул будан.

ЧИҒИЛ I چغل гилу лой; реги дурушт, реги сурхи калон-калон: чагал. шағал.

ЧИҒИЛ II چغل ғалбери калонсӯрох. ки бештар бо вай рег мебезанд.

ЧИҒИР I چغر чархи калони ба гирдаш зарфхо (дӯлчахо) басташуда. ки бо он аз нахр ё чӯйхои калон об мебароранд.

ЧИҒИР II چغر ғавғо, доду фарёд, сару садо.

ЧИҒИР III چغر 1. гӯшти сахти серрагу пай. 2. хӯрдание, ки сахт ва ғайри кобили хоидан аст. 3. номи гиёхест биёбонӣ.

ЧИҒПАРДА چغپرده пардае, ки аз чиғ сохтаву овехта шудааст.

ЧИДА چیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **чидан**. 2. *грам.* хамвазифа, якхела: **аъзои чидаи чумла**. 3. *мач.* баргузида, хоста, интихобшуда, сара. 4. ороста ба назму тартиби хос. 5. ғуншуда, чамъшуда; фарохамомада.

ЧИДААЪЗО چیده‌اعضا *грам.* чумлае, ки аъзои хамгунаш паи хам омадаанд: **чумлаи чидааъзо**.

ЧИДАН چیدن 1. як-як канда гирифтан, кандан; гул чидан. 2. якто-якто гирифтан, якто-якто чамъ кардан. чиндан. 3. чамъ кардан: **пахта чидан**. 4. ба тартиб андохтан катор карда ё болои хам бо тартиб гузоштан; **чида гирифтан** чамъ кардан. ғун карда *(чизхои парокандаро)*, интихоб карда гирифтан: **чида шудан** ба тартиб гузошта шудан, чоп шудан. 5. оростан, ба назму тартиб овардан; **рӯфтаву чида** рӯфта ва ба тартиб андохташуда. 6. гирифтан, хосил кардан; **чидани нонреза аз дастурхони** *касе мач.* бахра бурдан аз касе, резахӯри касе будан: **чида-чида** а) дар холати чидан (чизеро); б) якто-якто. охиста-охиста. интихобан 7. пахлуи хам гузоштани харфхо дар матбаа, дастгохи чоп ва ё компютер; навиштани калима ва матн бо рохи хуруфчинӣ.

ЧИЗ I چیز он чи вучуд дорад ва мавчуд аст, шайъ, ашё, предмет; падида, мавчуд.

ЧИЗ II چیز 1. мол. сарват, дорой. молу мулк. хоста. 2. хар чисми бечон; **чизу чора** асбоб, анчом, масолехи даркорӣ: **як чиз** предмети номуайян; **як чиз як чиз** чизхои чудогона. чизхои гуногун, чизе; **хама чиз** хама. беистисно, хар он чи буд ё хаст; **аз хеч чиз камбудӣ надоштан** хама чиз доштан, эхтиёче надоштан; **ба назар хеч чиз нанамудан** аз паи фикре шуда, ба чизе ахамият надодан: **ба хеч чиз мӯхточ набудан** эхтиёче надоштан; **кам-кам чиз хӯрдан** андак-андак хӯрок хӯрдан: **ягон чиз шудан** кадр пайдо кардан; **чизе** а) як чизи номуайян; б) он чи ки хаст. хар он чи ; в) ягон чиз. хеч чиз; чизе нафахмид; г) андаре. андаке, як микдор; **чизе ки** .. он чи ки, ба

чизе ба ягон чиз; **ҳар** *чизе* ҳар он чӣ; чизе гуфтан гап задан, ҳарфе гуфтан. 3. кас, шахс.

ЧИЗА چیزه асбоби мӯчинии занона, мӯчинак, микқшата.

ЧИЗДОР چیزدار сарватманд, доро, давлатманд, тавонгар, бой.

ЧИЗКАШОНӢ چیزکشانی аз ҷое ба ҷои дигар бурдани молу ашё, интиқоли бор.

ЧИЗОМӮЗӢ چیزآموزی омӯхтани ягон чиз, ёд гирифтан, аз худ кардани чизе.

ЧИЗПАРАСТ چیزپرست 1. он ки ҳамеша дар ҳавову ҳаваси молу мулк аст. 2. хасис, ҳарис, чашмтанг, носер.

ЧИЗПАРАСТӢ چیزپرستی 1. ҳамеша дар ҳавову ҳаваси молу сарват будан. 2. хасисӣ, ҳарисӣ, чашмтангӣ, носерӣ.

ЧИЗУ چیزو хорпушт; хорпушти калон.

ЧИККА چکه *гуфт.* тарафи фурӯхамидаи бучул, ки дар вақти бозӣ бурдро ифода мекунад; *муқоб.* **пукка**.

ЧИКОРА چکاره бо шугле ва коре машгул будани касе.

ЧИК-ЧИК چکچک *калимаи тақлиди овоз*, ки садои қатра-қатра чакидани об ё гаштани раққосаки соатро ифода мекунад.

ЧИҚИЛ چقل *ниг.* **чиғил** I.

ЧИҚ-ЧИҚ چقچق садои ба ҳам бархӯрдани ду зарфи чинӣ, ҳаракати раққосаки соат ва монанди инҳо.

ЧИЛ چل 1. адади маълум, ду карат бист, чиҳил; **ба чил гӯлах оташ сар додан** ниҳоят бадкор ва бадамал будан. 2. маросими ёдбуд ва талаби омӯрзиш, ки рӯзи чилуми марги касе барпо карда мешавад; **чил додан** маросими рӯзи чилуми марҳумро қайд кардан.

ЧИЛ(Л)А I چله 1. муддати чил рӯзи баъд аз таваллуд барои зан ва кӯдаки навзод, чил рӯзи навхонадорон баъди арӯсӣ, ки ҳам аз ҷиҳати ҷисмонӣ ва ҳам аз нигоҳи рӯҳонӣ давраи хатарнок ҳисобида мешавад. 2. муддати чил рӯзе, ки дарвешон гӯшанишинӣ мекунанд ва ба тоату ибодат машгул мебошанд; муддати чил рӯзе, ки сӯфиён тарки нафсоният менамоянд ва риёзату машаққат ихтиёр мекунанд; **чилла нишастан** а) чил рӯз гӯшанишин будан ва ибодат кардан; б) гӯшанишин шудан, аз одамон канораҷӯӣ кардан. 3. чиҳилуми рӯз баъди вафоти шахсе, ки дар ин рӯз барои талаби омурзиши ӯ маросиме барпо кунанд.

ЧИЛ(Л)А II چله қисме аз фасли зимистон ва ё тобистон аст, ки чил рӯзи мобайнии онро дар бар мегирад; **чиллаи зимистон** а) фосилаи чилрӯзаи зимистон, ки айёми сардтарини ин фасл буда, аз 25 декабр огоз меёбад ва тақрибан то аввали моҳи феврал давом мекунад; б) *маҷ.* давраи сардиҳои зимистон; **чиллаи тобистон** а) фосилаи чилрӯзаи тобистон, ки айёми гармтарини ин фасл буда, аз 25 июн то аввали моҳи август давом мекунд; б) *маҷ.* давраи гармиҳои шадиди тобистон; **чиллаи калон** *ниг.* **чиллаи зимистон; чиллаи хурд** давраи бистрӯзаи хунукиҳои сахттарин, ки ба ду даҳаи аввали моҳи феврал рост меояд.

ЧИЛ(Л)А III چله *боф.* 1. кулӯлаи асосии абрешим, ки аз он торҳо ресида мешаванд, торҳои барои бофтан тайёр шуда дар шоҳибофӣ. 2. торҳои аз бофт боқимондаи бофандагӣ.

ЧИЛ(Л)А IV چله зеҳи камон, ресмони камон; **чилла афшондан** зеҳи онро ба ҳаракат даровардан ва такон додан; чиллаи камонро кашидан ва раҳо кардан.

ЧИЛАВ چلو навъе аз палав.

ЧИЛАВКАБОБ چلوکباب чалаве, ки бо кабоб ва равгани маска меҳӯранд.

ЧИЛ(Л)АНИШИН چله‌نشین он ки чил рӯз нишаста ба тоату ибодат машгул мешавад; он ки чил рӯз аз дигарон дурӣ меҷӯяд, махсусан зани зоида ва навхонадорон.

ЧИЛ(Л)АНИШИНӢ چله‌نشینی чил нишастан, чил рӯз гӯшанишинӣ ихтиёр кардан; ибодат кардан, риёзат кашидан.

ЧИЛБАНД چلبند 1. *ниг.* **чилбуғум**. 2. либоси раққосони лӯлӣ, ки чинҳои домани он ба рангҳои мухталиф ба зери якдигар аст.

ЧИЛБУҒУМ چلبغم *бот.* навъи растании бегули пулакчабарг.

ЧИЛБУР چلبر арғамчини бориктари бештар аз пашм ресидашуда, расан, ресмон.

ЧИЛГАЗА چلگزه баландӣ ё дарозо ба андозаи чил газ (*як газ тақрибан муодили як метр аст*).

ЧИЛГАЗАМӮЙ چلگزه‌موی духтари дорои гесувони дароз, мӯйдароз.

ЧИЛҒӮЗА چلغوزه 1. меваи дарахти санавбар; мевае ба монанди писта; чалғӯза. 2. дарахти санавбар, ки ба сабаби фаровон будани ғӯзааш онро чилғӯза гуфтаанд.

ЧИЛДАРА چلدره минтақаи кӯҳистон, ки дар он дараҳои танги кӯҳӣ зиёд аст.

ЧИЛДАРАЧАГӢ چلدرجگی ба андозаи чил дарача; **гармии чилдарачагӣ** гармие, ки ба чил дарача баробар аст.

ЧИЛДУРӮҒ چلدروغ он ки бисёр дурӯғ мегӯяд; дурӯғгӯи гузаро, каззоб.

ЧИЛДУХТАРОН چلدختران *афсонавӣ* 1. гурӯҳи духтарони зебо, ки чил нафар будаанд. 2. номи мавзеъ.

ЧИЛЁСИН چلیاسین *д.* чил бор хондани сураи «Ёсин» аз Қуръон аз тарафи як ё чанд кас.

ЧИЛ(Л)ИК I چلک *лаҳҷ., ниг.* **ангуша**.

ЧИЛИМ چلیم асбоби найнӯли сархонадор, ки дар дарунаш об андохта, дар сархонааш тамоку даргиронда, аз нӯлаш мекашанд.

ЧИЛИМАНДОЗ چلم‌انداز он ки чилимро барои кашидан омода мекунад, чилимдор.

ЧИЛИМДОР چلمدار *ниг.* **чилимандоз**.

ЧИЛИМКАДУ چلم‌کدو кадуи пӯсташ сахт, ки барои сохтани ҳар гуна зарф истифода мебаранд.

ЧИЛИМКАШ چلم‌کش он ки чилим мекашад, кашандаи чилим.

ЧИЛИМКАШӢ چلم‌کشی 1. амали кашидани чилим, қалёнкашӣ. 2. ҷой ва макони чилимкашӣ.

ЧИЛКОКУЛ چلکاکل дорои мӯи бофтаи зиёд (*сифати духтар*).

ЧИЛКОФХОН چلکافخوان *кӯн.* он ки чилкоф мехонад, соҳири деву аҷинаҳо.

ЧИЛЛАГИЁҲ چلّه‌گیاه *ниг.* **чил(л)адору**.

ЧИЛЛАГӢ چلّگی навъе аз ангур, ки дар чиллаи тобистон мепазад.

ЧИЛЛАГУРЕЗОН چله‌گریزان маросими ба хонаи яке аз хешу таборон бурдани тифли навзод ба муносибати чилрӯзагии ӯ.

ЧИЛЛАДОРУ چلّه‌دارو *бот.* як навъ растании шифобахш.

ЧИЛЛАК چلّک *ниг.* **аққол**.

ЧИЛЛАКБОЗӢ چلّک‌بازی *ниг.* **аққолбозӣ**.

ЧИЛЛАНИШИН چلّه‌نشین *ниг.* **чил(л)анишин**.

ЧИЛЛАНИШИНӢ چلّه‌نشینی *ниг.* **чил(л)анишинӣ**.

ЧИЛЛАНОК چلّه‌ناک ҳанӯз чил рӯзаш нагузашта (*арӯс баъд аз никоҳ ё тифли навзод*).

ЧИЛЛАОБ چلّه‌آب обе, ки дар чиллаи зимистон ба замин мемонанд: **чиллаоб додан** бо оби чилла замин обёрӣ кардан.

ЧИЛЛАПЕЧ چلّه‌پیچ *боф.* чӯбе, ки торҳои барои бофтан тайёршудаи абрешим ба вай печонида шудааст.

ЧИЛЛАХОНА چلّه‌خانه хонае, ки дар он ба чилла нишаста, ибодат ба ҷо меоваранд.

ЧИЛЛИК I چلّک ду чӯби аз болои якдигар гузаронидашуда, чалипо, салиб.

ЧИЛЛИК II چلّک ду чӯби аз болои ҳам салибмонанд гузаронидашудаи тирдор, ки бо вай панба ва ресмон мересанд; **чиллик ресидан (риштан)** ба чилик пашм ё панбаро дастӣ риштан.

ЧИЛЛИК III چلّک *лаҳҷ.* ангушти даст.

ЧИЛЛИК IV چلّک 1. зарфи чӯбин барои нигаҳ доштани шаробу сирко, ки ду тарафи он мудаввар аст ва онҳо бо тахтаҳо (-и фурӯхамида) ба ҳамдигар васл гардидаанд, *ниг.* **бочка**, **бӯшка**. 2. зарфи филизӣ, ки барои нигаҳ доштани нафт, равған *ва г.* истифода баранд.

ЧИЛЛИКБОЗӢ چلّک‌بازی навъе аз бозии кӯдакон, ки бо дастаи чӯбин чиллики чӯбини тақрибан 20-25 сантиметраи аз ду тараф сартезро ба мақсади ҳарчи дуртар фиристодан мезананд ва анвои гуногуни ин бозӣ вуҷуд дорад; чиллакбозӣ, чилликдангал.

ЧИЛЛИКДАСТА چلّکدسته чӯбдастае, ки бо он чилликро мезананд, дангал.

ЧИЛЛИКӢ چلّکی ба шакли чиллик, чилликшакл, салибмонанд.

ЧИЛЛИКРЕС چلّکریس он ки бо чиллик пашм мересад, он ки касбаш дар чиллик пашм ресидан аст.

ЧИЛЛИКРЕСӢ چلّکریسی бо чиллик пашм ресидан.

ЧИЛЛИКХОЛ چلّکخال навъи қартабозӣ; **қартаи чилликхол** қартае, ки нақши сиёҳи чилликмонанд дорад.

ЧИЛЛИКШАКЛ چلّکشکل салибшакл, салибмонанд, салибӣ.

ЧИЛОЛАК چلالک 1. гирдачӯби яклухти аз танаи дарахт буридашуда. 2. чархе, ки аз гирдачӯби яклухт сохта шудааст. 3. чархи ароба: **чилолаки ароба**. 4. сатҳи доирашакли асбоби кулолгарӣ, ки гилро дар он гузошта, ба қолаб меандозанд.

ЧИЛПО چلپا *зоол.* навъи ҳашароти хурди бисёрпо, ҳазорпо.

ЧИЛПО(Й) چلپا(ی) *бот.* номи гиёҳи тобобатиест, ки дорои танаи ғафси зерихокӣ ва баргҳои калони яклухти дароз аст, дар минтақаҳои мӯътадил мерӯяд, номҳои дигари он зангидору, усқулуқиндриюн (scolopўndrium) мебошад.

ЧИЛСОЛА چلساله 1. он ки синнаш ба чил расидааст, он ки ба чил даромада бошад. 2. дар муддати чил сол ичрошуда, ба ичрояш чил сол сарфшуда.

ЧИЛСОЛАГӢ چلسالگی 1. давраи зиндагӣ, ки ба чил сол баробар аст: **ҷашни чилсолагӣ**. 2. синни муайяни зиндагӣ, айёми чилсолагии ҳаёт: **дар синни чилсолагӣ**.

ЧИЛСУТУН چلستون толор, бино ё қасри серсутун, бисёрсутун.

ЧИЛТАН چلتن *д.* мувофиқи ривоёти динӣ, чиҳил нафаре, ки ҳамроҳи Мӯсо-пайғамбар ба Кӯҳи Тур рафта буданд.

ЧИЛТАНОН چلتنان *д.* мувофиқи таълимоти дини ислом, гурӯҳе аз солеҳон ва хосони худованд, ки ҳеҷ гоҳ ҷаҳон аз онҳо холӣ нест ва замин ҳамеша ба онон барпост ва ҳар гоҳ, ки яке аз онҳо бимирад, худованд дигареро ба ҷои ӯ вогузорад.

ЧИЛТОР چلتار *мус.* асбоби мусиқии бисёрторaест аз қабили тор, дутор, думбра *ва г.*

ЧИЛТОРА چلتاره бисёртора, майдабоф (*нисбат ба мӯй*).

ЧИЛУМ چلم *шумораи тартибӣ аз* **чил**.

ЧИЛЧАРОҒ چلچراغ чароғи овезаи булурӣ, ки чанд шоха дорад ва дар ҳар кадоми онҳо чароғе месӯзад, қандил.

ЧИЛЧӮБ چلچوب дастаи химчаҳои басташуда, ки онро дар тайёр кардани нишолло истифода мекунанд.

ЧИЛЯМОҚ چلیماق либосе, ки дарбеху бахяи бисёр дорад, либосе, ки поргии зиёд дорад.

ЧИМ I چم 1. қабати болои замини сабзапӯш бо решаҳои фаровону устувори алафи бисёрсола. 2. пораҳои буридашудаи қабати болоии замини сабзадори серреша, ки онро барои алафпӯш кардани варзишгоҳҳо, бастани сари ҷӯй *ва г.* истифода мекунанд.

ЧИМ II چم чизи сабзтобест шабеҳ ба абрешим, ки дар рӯи об пайдо мешавад, ҷули вазағ, хонаи қурбоққа, ҷомаи ғук, базағсама.

ЧИМ III چم мухаффаф аз «чӣ маро» аст ба маънии «ҳар чӣ ба ман», ба монанди **чи-т, чи-ш, к-ат, к-аш**.

ЧИМ IV چ *номи ҳарфи ҳафтумини алифбои арабиасоси тоҷик аст, ки аз ҷумлаи ҳарфҳои хоси тоҷикӣ буда, дар асоси ҳарфи ҷим бо иловаи ду нуқтаи дигари тахтонӣ сохта шудааст.*

ЧИМ V چم *ниг.* **чам** III.

ЧИМБУР چمبر касе, ки мутахассиси буридану задани чим аст.

ЧИМЗОР چمزار 1. замине, ки қабати болои он бо сабзаи фаровони серрешаву устувори бисёрсола пӯшида аст. 2. ҷое, ки барои канда гирифтани чим мувофиқ аст.

ЧИМИЛИҚ *т.* چملق пардае, ки дар шаби арӯсӣ барои мулоқоти кӯтоҳи арӯсу домод кашида мешавад; чодари арӯс, арӯспарда.

ЧИМПӮШ چمپوش маҳалле, ки бо чим пӯшо-

нидаву ороста шудааст.

ЧИМХӮР چمخور камхур, майдахур, беиштиҳо.

ЧИМХӮРӢ چمخوری камхурӣ, беиштиҳоӣ.

чин چین 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **чидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* чидашуда (**гулчин, дастчин, таҳчин...**) чинанда, ҷамъоваранда (**суханчин, пахтачин...**), ба худ гиранда, ҷаббанда (**аракчин, обчин**...).

ЧИН I چین 1. шикан, баҳамкашидагӣ дар пӯсти рӯй, оҷанг. 2. печ, гиреҳ, хаму тоб дар мӯй, абрӯ: **чини зулф, чини абрӯ**. 3. шикан ва қати либос: **чинҳои курта; чин дар чин** печ дар печ, хам андар хам; **чин ба абрӯ овардан (фикандан)** абрӯ ва пешонаро чиндор, оҷангдор кардан, осори хашм ва норозигӣ зоҳир кардан; **абрӯ чин кардан** хашмгин шудан, ҳолати ғазаб ба худ гирифтан; **чин ба абрӯ фитодан** а) *киноя аз* андӯҳгин шудан, маҳзун гаштан; б) *киноя аз* пиру нотавон шудан; **чин ба ҷабин** хашмгин, ғазабнок; **чин-чин** чиндор, оҷангдор, сероҷанг.

ЧИН II چین 1. сулолае аз подшоҳони Чин, ки солҳои 321-207 то мелод ҳукмфармоӣ кардаанд. 2. қисмате аз Осиёи Марказӣ дар ҳудуди байни кӯҳҳои Тиёншон, Олой ва Помир, ки Туркистони Шарқӣ ё Туркистони Чин номида мешуд ва музофоти Кошғар ва Хутанро дар бар мегирифт; вилояти *Шинҷони* (Синтсзяни) Хитои имрӯза; **хоқони Чин** номи умумии фармонравоёни Туркистони Шарқӣ.

ЧИНА I چینه 1. дона, ки мурғу парандаҳо чида мехӯранд. 2. хӯроки мурғону парандагон. 3. чинадон, ҷиғилдони мурғону парандагон; жоғар, ғарғараи парандагон.

ЧИНА II چینه *сохт.* 1. девори пахса; девори гилӣ бидуни хишту санг. 2. ҳар як қабати девори пахса. 3. анбори ғалла.

ЧИНА III چینه *геол.* қабати сангини замин, ки сатҳи он нисбатан ҳамвор ва аз қабатҳои фавқониву таҳтонӣ мушаххасу фарққунанда аст.

ЧИНАДОН چینه‌دان ҷиғилдони мурғон, жоғар.

ЧИНАК چینک давраи муайяни чидани пахта ва зироатҳои дигари чидашаванда: **чинаки аввал, чинаки охирин**.

ЧИНАКЧӢ چینکچی он ки пахта, мева ва зироатҳои дигари чидашавандаро мечинад. пахтачин, хӯшачин *ва г.*

ЧИНАНДА چیننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **чидан**. 2. ҷамъоваранда, оне, ки ба ғунучини ҳосил машғул аст.

ЧИН(А)ВАД چینود мувофиқи таълимоти динӣ зардуштӣ пули сирот аст, ки некӯкорон онро мегузаранд ва бадкорон аз он сарозер ба дӯзах меафтанд.

ЧИН(А)ВАТ چینوت *ниг.* **чин(а)вад**.

ЧИНГА چنگه пораҳои хурди чӯб, ки ҳангоми шикастани ҳезум ба вуҷуд меоянд.

ЧИНГАК چنگک хушкшуда, қоқ; оҷангзада, пажмурда.

ЧИНГ-ЧИНГ چنگ‌چنگ *калимаи тақлиди овоз*, ки садои борику гӯшхароши чизеро (*мас., полиши сагро*) ифода мекунад.

ЧИНДАН چیندن *ниг.* **чидан**.

ЧИНДОР چین‌دار дорои печу хам, гиреҳнок, оҷангнок, тобдор, рах-рах, печ-печ.

ЧИНДОРКУНӢ چین‌دارکنی *тех.* 1. пайдо кардани чин дар қаду бари чизе. 2. баровардани рах ва печ дар қисму олатҳо.

ЧИНИБАНД چینی‌بند устое, ки пораҳои шикастаи зарфҳои чиниро бо бандҳои филизӣ ба ҳам мепайвандад, косадӯз, қадоқгар.

ЧИНИБАНДӢ چینی‌بندی ба ҳам пайваст кардани пораҳои шикастаи зарфҳои чинӣ бо бандҳои филизӣ, косадӯзӣ, қадоқгарӣ.

ЧИНИВОР چینی‌وار зарфҳои чинӣ.

ЧИНИВОРӢ چینی‌واری *ниг.* **чинивор**.

ЧИНИВОРФУРӮШ چینی‌وارفروش он ки зарфҳои чинӣ мефурӯшад, фурӯшандаи чиниворӣ.

ЧИНИВОРФУРӮШӢ چینی‌وارفروشی 1. ҷои фурӯхтани зарфҳои чинӣ. 2. амали фурӯши чиниворӣ

ЧИНИГУЛ چینی‌گل 1. *бот.* гули чатршакли майдабарг. 2. навъи нақши гулҳои калон-калон дар ҳунари гулдӯзӣ.

ЧИНИГУЧУМ چینی‌گجم *бот.* навъи дарахти сада; *ниг.* **чинӣ** 2.

ЧИНИКУЛОҲ چینی‌کلاه 1. кулоҳе, ки сохти Чин ё маъмули Чин аст. 2. касе, ки кулоҳи сохти Чин ба сар дорад.

ЧИНИНИГОР چینی‌نگار 1. сохтаву пардохтаи Чин. 2. бо нақшу нигори чинӣ.

ЧИНИПАРАНД چینی‌پرند ҳарирy парниёни бофтаи Чин, матои нафиси истеҳсоли Чин.

ЧИНИСАДА چینی‌سده 1. *ниг.* **чинигуҷум**. 2. *ниг.* **чинӣ** 2.

ЧИНИСИРИШТ چینی‌سرشت он чизе, ки бунёду аслаш ба Чин тааллуқ дорад.

ЧИНИСОЗ چینی‌ساز касе, ки ба сохтани зарфҳои чинӣ машғул аст.

ЧИНИСОЗӢ چینی‌سازی ҳунар ё санъати сохтани зарфҳои ҷилодори чинӣ.

ЧИНИТАРОЗ چینی‌طراز бо ороишу зинати чинӣ.

ЧИНИТОҶ چینی‌تاج тоҷе, ки сохти Чин аст.

ЧИНИФУРӮШ چینی‌فروش *ниг.* **чиниворфурӯш**.

ЧИНИФУРУШӢ چینی‌فروشی *ниг.* **чиниворфурӯшӣ**.

ЧИНИХОНА چینی‌خانه ҳуҷра ё маконе, ки дар он ҷо зарфҳои чинӣ нигаҳ доранд.

ЧИНИҲАРИР چینی‌حریر матои нафису қимате, ки дар Чин мебофиданд.

ЧИНИШ چینش 1. *исми амал аз* **чидан**: **ҷамъоварӣ, ғунучин**. 2. ба тартиб гузоштан, муназзам ҷобаҷо гузоштан.

чинӣ چینی *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб, ки аз асоси замони ҳозираи феъли* **чиндан** *ва пасванди исмсози* **-ӣ** *таркиб ёфтааст ва дар калимасозӣ сермаҳсул аст*: **пахтачинӣ, ангурчинӣ, себчинӣ, хӯшачинӣ, пулчинӣ, гапчинӣ** *ва г.*

ЧИНӢ I چینی навъе аз зарфҳои шикастпазири пурҷило, ки дар кӯра пазанд ва ба сабаби аввалин бор дар Чин ихтироъ гаштанаш чунин ном гирифтааст: **косаи чинӣ, табақи чинӣ**.

ЧИНӢ II چینی 1. *мансуб ба* **кишвари Чин**. 2. аз аҳли Чин, сокини Чин; хитоӣ. 3. *мансуб ба* **мардуми Чин**; **забони чинӣ, алифбои чинӣ**.

ЧИНӢ III چینی :**гуҷуми чинӣ** навъе аз дарахти сада (қарағоч), ки сершоху хушсурат аст.

ЧИНӢ IV چینی бофта, матоъ, мансуҷ.

ЧИНӢ V چینی :**чӯби чинӣ** пораҳои чӯби сурхранг аст, ки дар Чини қадим оби бо ушбаи чинӣ ҷӯшондаи онро барои тасфияи хун ва бемориҳои сӯзок чун дору истифода мебурданд.

ЧИНОР چنار *бот.* дарахти бемева, бисёрумр ва пуршоху барги тануманд, ки баргаш панҷамонанд ва чӯбаш мавҷдори сахт аст; ◊ **аз худ оташ гирифтани чинор** худ аз худ сар задани коре, ки ба оташ гирифтан худ аз худи чинор монанд аст; **чинору каду** набудани таносуб ва баробарӣ дар шакл ё маънӣ байни ду кас ё ду чиз, ки ин маънӣ аз масали ҳамноми Мавлавӣ пайдо гардидааст; **чинору манор кардан** а) дашноми қабеҳ, ҳақорати сахт; б) оввораву саргардон.

ЧИНОРАК چنارک *бот.* гиёҳи даштии чинорбарги зардгули заҳрнок.

ЧИНОРЗОР چنارزار 1. он ҷо, ки дарахти чинор фаровон аст. 2. ҷои коштан ва парвариш кардани чинор.

ЧИНОРИСТОН چنارستان *ниг.* **чинорзор**.

ЧИНОРӢ چناری *мансуб ба* **чинор**; аз чӯби чинор сохташуда.

ЧИНХӮРДА چین‌خورده 1. чиндор, ожангдор, гиреҳдор. 2. *геол.* қабат-қабат.

ЧИНШИНОС چین‌شناس мутахассиси соҳаи чиншиносӣ, муҳаққиқ ва донишманди соҳаҳои мухталифи ҳаёти иқтисодӣ ва иҷтимоии Чин.

ЧИНШИНОСӢ چینشناسی омӯзиши соҳаҳои гуногуни кишвари Чин, таҳқиқи ҷанбаъҳои мухталифи иқтисод ва соҳаи дигари давлати Чин.

ЧИПҚОН *т.* چپقان *гуфт.* захми фасоддор, ки дар ҷойҳои мухталифи бадан пайдо мешавад, пучак.

ЧИПОР چپار ду ранги хол-холи ба ҳам омехта: **мори чипор, мурғи чипор**.

ЧИПОРӢ چپاری дурангӣ, омехта ҷой гирифтани холҳои ду ранги гуногун.

ЧИПТА I چپته 1. матои дуруштбоф, ки аз вай бештар канор ё ҷувол медӯзанд. 2. канор ё фарши аз лиф бофташуда.

ЧИПТА II چپته гуфт. билети вагонҳои нақлиёт, бештар нақлиёти роҳи оҳан.

ЧИПТАБОФ چپته‌باف он ки ба бофтани матои дурушт аз лиф машғул аст.

ЧИПТАБОФӢ چپته‌بافی бофтани матои дурушт аз лиф, ки асосан барои дӯхтани ҷувол, халта истифода мешавад.

ЧИПТАГИН چپته‌گین аз матои дурушти чипта сохташуда.

ЧИПТАГӢ چپتگی аз чипта дӯхташуда: *халтаи чиптагӣ*.

ЧИПТАФАРШ چپته‌فرش фарше, ки ба он матои дурушти чипта густурда шудааст.

ЧИПТАФУРӮШ چپته‌فروش он ки шуғлаш фурӯхтани чипта аст, билетфурӯш.

ЧИПТАФУРӮШӢ چپته‌فروشی шуғли фурӯхтани чипта, билетфурӯшӣ.

ЧИПТОРА چپتاره кулоҳи настӯшӣ, ниг. **чӯбтора**.

ЧИР چر садои гӯшхароши боридани касе ё чизе: *чир задан* садо, чиррос кардан.

ЧИРА چیره кит. ғолиб, фирӯз, музаффар.

ЧИРАДАСТ چیره‌دست кит. 1. забардаст, ғолиб. 2. моҳир.

ЧИРАДАСТӢ چیره‌دستی 1. ғолибият, забардастӣ, тасаллут. 2. маҳорат, ҳунармандӣ.

ЧИРАЗАБОН چیره‌زبان кит. гӯяндаи бофасоҳат, балеғгӯян, чарбзабон, суханвар.

ЧИРАЗАБОНӢ چیره‌زبانی истеъдоди суханварӣ, забон ва баёни равон, балоғат дар гуфтан.

ЧИРГИН چرگین ифлос, чиркин.

ЧИРГӢ چرگی намад ё матои ғафси дӯхта, ки аз зери зини асп гузошта мешавад.

ЧИРИККОС چرقس ниг. **чирик-чирик**.

ЧИРИК-ЧИРИК چرق‌چرق садои гунҷишк ва парандагони дигари монанди он: *чирик-чирик кардан*.

ЧИРИНГ چرنگ ниг. **чаранг**.

ЧИРК چرک 1. моддаи тира ва чиркин, ки дар бадан ва либос пайдо мешавад. 2. рим ва фасоди реш дар ҷароҳатҳо. 3. [illegible]

ЧИРКБАРДОР چرک‌بردار либосворие, ки сафед набошад ва нишастани гард ва чиркӣ дар он зуд маълум нагардад.

ЧИРКИН چرکین 1. чиркгирифта, олудаи чирк, донгирифта, касиф, нопок, нопокиза, ифлос: *тоза чиркин кардан, чиркин шудан*. 2. маҷ. бадкор, бадният, олудаи бадӣ, ифлос. 3. маҷ. *моли дунё, сарват*.

ЧИРКИНӢ چرکینی ифлосӣ, олудагӣ, касифӣ.

ЧИРКНОБАРДОР چرک‌نابردار зудифлосшаванда, чизе, ки олудагии он зуд маълум мешавад.

ЧИРКОБ چرکاب 1. оби чирколуд, оби касиф, оби олудаи чирку чарбӣ. 2. рими ҷароҳат.

ЧИРКОБА چرکابه оби чиркин, оби истифодашуда [illegible].

ЧИРКОЛУД چرک‌آلود олудаи чирк, ифлос, чиркин.

ЧИРОҒ چراغ ниг. **чароғ**.

ЧИРОҒАК چراغک ниг. **чароғак**.

ЧИРОҒВОРА چراغواره ниг. **чароғвора**.

ЧИРОҒОН چراغان ниг. **чароғон**.

ЧИРОҒПОЯ چراغپایه ниг. **чароғпоя**.

ЧИРОҒЧӢ چراغچی гуфт. чароғбардор.

ЧИРРАС/ЧИРРОС چرّس چرّاس овози чир-чири чизе, ки бориши гӯшхарош аст: *чиррас задан*.

ЧИРРОСЗАНОН چرّاس‌زنان дар ҳолати чиррос задан.

ЧИРРОСЗАНӢ چرّاس‌زنی баровардани садои бориши гӯшхарош.

ЧИРРОСӢ چرّاسی садои бориши гӯшхарош: *овози чирросӣ*.

ЧИР-ЧИР چرچر ниг. **чиррос**.

ЧИРС-ЧИРС چرس‌چرس садои сӯхтани чизе ба чизи гарм расидани чизе.

ЧИРЧИРАК چرچرک зоол. навъи малах, ки бештар дар гандумзорҳо мебарояд ва дар

гармо дуру дароз чир-чир мекунад.

ЧИСТ چیست *шакли пайваста ва ихтисоршудаи* **чӣ аст; номат чист?**

ЧИСТОН چیستان тасвири ягон муаммо ба воситаи ҷумла ё шеър, ки ҷавобро талаб мекунад; чист он?

ЧИСТОНГӮӢ چیستانگوئی 1. гуфтани чистон; ёфтани чистон. 2. мусобиқаи чистонгӯиву чистонёбӣ байни ду ва ё зиёда ашхос.

ЧИСТОНГӮЙ چیستانگوی он ки чистон мегӯяд, гӯяндаи чистон.

ЧИСТОНГӮЯК چیستانگویک *ниг.* **чистонгуй.**

ЧИСТОНЁБӢ چیستانیابی пайдо кардани ҷавоби муаммои ба воситаи чистон додашуда.

ЧИТ چیت 1. газворе, аз нахи пахта бофта мешавад. 2. *шакли мухаффаси* **чият** чӣ чизат.

ЧИТГАР چیتگر бофанда, он ки ба чит нақшу нигор меандозад (*дар бофандагии дастӣ*).

ЧИТГАРӢ چیتگری бофандагӣ, нақшу нигор андохтан ба чит: **сехи читгарӣ**.

ЧИТФУРӮШ چیتفروش фурӯшандаи чит, он ки газвор савдо мекунад.

ЧИТФУРӮШӢ چیتفروشی фурӯши чит, савдои газвор ва матоъ.

ЧИХ I چیخ он ки аз чашмаш оби чиркин меравад, касе, ки аз сабаби об рафтан аз чашмаш мижаҳояш рехтаанд, касе, ки чашмаш шилпуқ аст.

ЧИХ II چخ 1. садое, ки бо он сагро дур кунанд; овозе барои рондани саг, дур шав, тур. 2. *гуфт.* садое, ки барои ба зону нишондани уштур гуфта мешавад: **чих-чих**.

ЧИҲИЛ چهل *ниг.* **чил.**

ЧӢ I چه//چی 1. *ҷонишини саволӣ* барои ашё, предмет, ҳама чиз (*ба ғайр аз инсон*); **ин чист?, чӣ мекунӣ?, чӣ дорӣ?, чӣ гуфтӣ?, чӣ тавр?, чӣ хел?, чӣ гуна?, чӣ навъ?; чӣ қадар** ба кадом миқдор, чӣ андоза (*барои ифодаи чизи бисёр ва бисёрии чизе*) **чӣ шуд?** куҷо шуд?. 2. барои чӣ?, аз чӣ? барои чӣ? бо кадом сабаб?. 3. бо кадом мақсад?. 4. чӣ чиз, кадом чиз?. 5. чӣ хел?, чӣ навъ?, иборат аз чӣ?. 6. магар, оё (*тааҷҷуб*).

ЧӢ II چه *ҳиссачаи пурсиш*: **чӣ хел?, чӣ навъ ?.**

-ЧӢ I چه *гуфт. ҳиссачаи саволии хоҳишмандӣ*: **шумо ҳам як фикр карда бинед-чӣ, ба вай як гуфта бинед-чӣ.**

-ЧӢ II چی *пасванди калимасоз*: **аълочӣ, нақорачӣ, тракторчӣ.**

ЧОБА//ЧОВА چابه//چاوه зарфи тунукагии равғанандозии ҷувозкашҳо, чалаки равған.

ЧОБУК چابک 1. чаққон, чусту чолок, зудкор; **одами чобук**. 2. тез, босуръат; **чобук роҳ рафтан** тез ва чаққон роҳ гаштан.

ЧОБУКАНДЕШ چابکاندیش *кит.* зирак, тезфаҳм, ҳушёр, бозаковат.

ЧОБУКАНДЕША چابکاندیشه *ниг.* **чобукандеш.**

ЧОБУКДАСТ چابکدست моҳир дар кори худ, бомаҳорат, тезкор.

ЧОБУКДАСТӢ چابکدستی маҳорат, моҳирӣ, чаққонӣ.

ЧОБУКӢ چابکی чолокӣ, чаққонӣ.

ЧОБУКҚАДАМ چابکقدم тезрав, тезрафтор, сабукпай.

ЧОБУКҚАЛАМ *ит.* چابکقلم тезнавис, зуднавис.

ЧОБУКОНА چابکانه 1. тез, босуръат, чолокона. 2. моҳирона, бомаҳорат.

ЧОБУКПАР چابکپر тезпарвоз, зудпарвоз.

ЧОБУКПО(Й) چابکپا(ی) тезрав, тездав; аспи чобукпой.

ЧОБУКРАВ چابکرو тезрав, чобукрафтор.

ЧОБУКРАФТОР چابکرفتار тезрав, тездав (*сифати асп*).

ЧОБУКСАВОР چابکسوار савори моҳир, савори бомаҳорат; аспрон дар пойга ва мусобиқаҳои аспдавонӣ.

ЧОБУКСАВОРӢ چابکسواری моҳирона идора кардани асп дар пойга.

ЧОБУКСАРОЙ چابکسرائی *кит.* бо маҳорат сароянда, фасеҳбаён, хушсухан.

ЧОБУКҲАРАКАТ چابکحرکت тезрафтор, чаққон.

ЧОВ I *х.* چاو пули когазии чоркунҷаи дарозрӯя.

ЧОВ II چاو овози парандагон ҳангоми тарс ва хавфу хатар.

ЧОВА چاوه *ниг.* **чоба.**

ЧОВАНДОЗ چاوانداز асптоз, савори моҳир, чопандоз.

ЧОВАНДОЗӢ چاواندازی асптозӣ кардан, маҳорати аспсаворӣ нишон додан, чопандозӣ.

ЧОВАЧА چاوه‌چه чалакча, чобаи хурд.

ЧОВИДАН چاویدن 1. фарёд кардани парандагон ҳангоми тааррузи ба ошёнаи онҳо. 2. бонг задани инсону ҳайвонот. 3. тавалло ва зорӣ кардан.

ЧОВОЛА چاواله як навъ гули садбарги сурхи хушранг.

ЧОВУШ *т.* چاوش *таър.* 1. сарҳанги лашкар, пешрави лашкар. 2. шотир, хизматгоре, ки пешопеши ҳоким ё амалдор ҳаракат мекунад.

ЧОВУШӢ چاوشی ҳаракат кардан пешопеши рикоби подшоҳ ё корвон.

ЧОВ–ЧОВ چاوچاو *овози парандагон*; **чов–човон** чов-човкунон, чи-чикунон.

ЧОДАР//ЧОДИР//ЧОДУР چادر 1. пардае, ки занон ба сар гирифта, ба воситаи он худро аз мардон мепӯшонанд, фаранҷӣ; **чодари сиёҳ** рӯйпӯши занон, фаранҷӣ; **чодар партофтан** рӯй кушодан, фаранҷӣ партофтан. 2. хайма, хиргоҳ; **чодир задан** хайма барпо кардан. 3. парда, чимилиқ. 4. рӯпӯш, лиҳоф; ҳиҷоб; **чодари сиёҳ пахн кардани шаб** *маҷ.* фаро расидани шаб.

ЧОДАРБАСАР چادربسر зане, ки ба сар фаранҷӣ дорад.

ЧОДАРНИШИН چادرنشین 1. он ки дар чодар менишинад, сокини хайма. 2. кӯчманчӣ.

ЧОДАРНИШИНӢ چادرنشینی 1. хайманишинӣ. 2. саҳронишинӣ, бодиянишинӣ.

ЧОДАРПӮШ چادرپوش он ки ба сар чодар дорад, фаранҷипӯш.

ЧОДАРХАЁЛ چادرخیال 1. *маҷ.* чизи пӯшида ва пинҳон, ки зераш бозиву найранг дошта бошад. 2. *маҷ.* чизи ҳаррангаи назарфиреб. 3. театри лӯхтак.

ЧОДИР چادر 1. *ниг.* **чодар.** 2. пардаи тутшипонӣ, богҷома.

ЧОДИРНИШИН چادرنشین *ниг.* **чодарнишин.**

ЧОДИРХАЁЛ چادرخیال *ниг.* **чодархаёл.**

ЧОДИРШАБ چادرشب матое, ки бо он болои чизеро мепӯшанд.

ЧОЙ *х.* چای 1. растании хушбӯй, ки барги сабзи хушконидаи онро ба оби ҷӯш андохта дам карда мепӯшанд: **чойи кабуд, чойи маҳин, чойи сиёҳ.** 2. нӯшобае, ки аз барги чой ва оби ҷӯш тайёр карда шудааст; **чойи хунук** чои сардшуда; **чой гардонидан** а) чой рехтан; б) чои дамкардаро якчанд бор ба пиёла рехта ба чойник гардондан; **чой дам кардан** ба чойи хушк оби ҷӯш рехта дам кардан; **чой кашидан** чой рехтан; **чой мондан** ҷӯшондани об барои дам кардани чой; **чой ҷӯшондан** ҷӯшондани об барои дам кардани чой. 3. чойнӯшӣ.

ЧОЙБОДКАШ چای‌بادکش *ниг.* **чойгардон.**

ЧОЙГАРДОН چای‌گردان 1. кафлези калон барои рехтану кашидани ширчой ва таомҳои моеъ ва *м.ин.* 2. гардонида рехтани чой баъд аз дам кардани он.

ЧОЙДОН چای‌دان зарф барои андохтани чои хушк, зарфи чойгирӣ.

ЧОЙЗОР چایزار киштзоре, ки дар он чой парвариш карда мешавад.

ЧОЙИСТОН چایستان *ниг.* **чойзор.**

ЧОЙКАҲАК چای‌کهک *бот.* як навъ гиёҳи бисёрсола, ки чун дору истифода мешавад.

ЧОЙКАШ چای‌کش он ки чой кашида медиҳад, чойрез.

ЧОЙКАШӢ چای‌کشی 1. кашидани чой, рехта додани чой. 2. кашондани чой, бурдани чой.

ЧОЙКОР چای‌کار он ки чой кишт мекунад, корандаи чой.

ЧОЙКОРӢ چای‌کاری машгул будан бо киштукори чой.

ЧОЙҚУТТӢ چای‌قتی 1. *ниг.* **чойдон.** 2. қуттии чой.

ЧОЙНАК چاینک *ниг.* **чойник.**

ЧОЙНИК چاینک зарфи чинӣ, ки дар он чой дам мекунанд.

ЧОЙНИКМОНАК چاینک‌مانک 1. раф ё тоқе, ки дар он чойник ва дигар зарфҳои чиниро нигоҳ медоранд. 2. он чизе, ки болояш чойникро мегузоранд.

ЧОЙНИКПӮШАК چاینک‌پوشک чизи пахтагин аз матоъ дӯхта, ки чойникро барои гарм нигоҳ доштани чой бо он мепӯшанд.

ЧОЙНӮШ چای‌نوش он ки чой менӯшад, чойхӯр.

ЧОЙНӮШӢ چای‌نوشی нӯшидани чой.

ЧОЙПУЛӢ چای‌پولی пули андаке, ки ба сифати хизматона медиҳанд.

ЧОЙФУРӮШ چای‌فروش он ки чой мефурӯшад, фурӯшандаи чой.

ЧОЙФУРӮШӢ چای‌فروشی 1. фурӯхтани чой, савдои чой. 2. ҷои фурӯши чой.

ЧОЙХАЛТА چای‌خلته халтача барои нигоҳ доштани чой, халтаи чой.

ЧОЙХОНА چای‌خانه бино ё ҷои махсус, ки барои нишаста чой нӯшидан ва истироҳат истифода мешавад.

ЧОЙХОНАГӢ چای‌خانگی *мансуб ба* **чойхона**, муносиби чойхона: **чойҷуши чойхонагӣ.**

ЧОЙХОНАДОР چای‌خانه‌دار ходими чойхона, чойхоначӣ, соҳиби чойхона.

ЧОЙХОНАЧӢ چای‌خانچی *ниг.* **чойхонадор.**

ЧОЙХӮР چای‌خور *ниг.* **чойнӯш.**

ЧОЙХӮРАК چای‌خورک 1. *кӯҳ.* танаффус барои чойхӯрӣ (*дар мактаби кӯҳна*). 2. дӯстдори чой, мухлиси чойнӯшӣ.

ЧОЙХӮРӢ چای‌خوری нӯшидани чой, чойнӯшӣ.

ЧОЙҶУВОРӢ چای‌جواری *бот.* растании калонхӯшаи тӯдагул, ки барои хӯрок ва эҳтиёҷоти техникӣ ба кор мебаранд.

ЧОЙҶӮШ چای‌جوش зарфи филизие, ки дар он барои чой дам кардан об меҷӯшонанд.

ЧОЙҶӮШОНӢ چای‌جوشانی ҷӯшондани чой, ҷӯшонда тайёр кардани чой.

ЧОК چاک 1. шикоф, даридагии ягон чиз, пора; **дили чок** дили ҷароҳатнок, дили пураламу озор. 2. ҷои буридашуда, буриш; **чок задан** шикоф кардан, даронидан, пора кардан; **чок кардан** а) шикофтан, сӯрох кардан; б) харошидан, дарондан, пора кардан; **чок шудан (гардидан, гаштан)** шикоф шудан, даридан; чок-чок шудан пора-пора шудан; **гиребон (курта, ҷома) чок кардан** аз сахтии ғаму алам нолаву фиғон кардан. 3. ҷои дӯхт, ҷое, ки бояд дӯхта шавад. 4. сӯзанӣ, як навъ чодари мунаққаши дастдӯз, ки дар ороиши хонаву маросими арӯсӣ истифода мебаранд.

ЧОКАР چاکر навкар, хизматгор, фармонбардор; **чокар кардан** мутеъ ва фармонбардор гардонидан.

ЧОКАРӢ چاکری 1. чокар будан, хидматгорӣ. 2. фармонбардорӣ, мутеъ будан.

ЧОКАРОНА چاکرانه 1. хизматгорона, бандавор. 2. фармонбардорона, мутеона.

ЧОКБУР چاکبر он ки андоза гирифта матоъ мебурад (*дар дӯзандагӣ*).

ЧОКБУРАК چاکبرک қайчии матоъбурӣ.

ЧОКБУРӢ چاکبری андозагирӣ ва буридани матоъ барои дӯхтани либос.

ЧОКДӮЗ چاک‌دوز 1. дӯзанда, либосдӯз. 2. касе, ки чок ва сӯзаниҳои махсус медӯзад.

ЧОКДӮЗӢ چاک‌دوزی 1. либосдӯзӣ, дӯзандагӣ. 2. дӯхтани чок ва сӯзаниҳои махсус.

ЧОКӢ چاکی сӯрохӣ, шикофӣ.

ЧОККУНӢ چاک‌کنی 1. пора кардан, даридан, шикофтани чизе. 2. буридани бадан ба мақсади ошкор кардани бемории, иллати марг ё гузаронидани ҷарроҳӣ.

ЧОКУПОРАДӮЗ چاک‌وپاره‌دوز *гуфт.* он ки чоку пора (-и либос, пойафзорро) медӯзад, ямоқдӯз, пинадӯз.

ЧОКУПОРАДӮЗӢ چاک‌وپاره‌دوزی *гуфт.* дӯхтани чоку пора, дӯхтани ямоқ (пина).

ЧОК–ЧОК چاک‌چاک 1. пора–пора, дарида–дарида, лахт–лахт. 2. *ниг.* **чакочак.**

ЧОҚ *т.* چاق *гуфт.* 1. фарбеҳ, сергӯшт, ғафс. 2. сиҳат, тандуруст. 3. *маҷ.* болида, болон, хуррам; **димоғ чоқ будан** табъ хуш будан, хурсанд будан; **вақт чоқ шудан** хушҳол

шудан; **димоғ(и)** *касеро* **чоқ кардан** хурсанд кардан, хушҳол гардонидан касеро; **димоғ чоқ шудан** хушҳол гардидан, хурсанд шудан; **кайф (табъ) чоқ кардан** хушҳол кардан. 4. мамнун, қонеъ.

ЧОҚУ چاقو кордча, қаламтарош.

ЧОЛ I *т.* چال *гуфт.* мўйсафед, пирамард; **чолу кампир** пирмард ва пиразан.

ЧОЛ II چال хўшаҳои кўфтнахўрдаи галла; пасмондаи гандум ё ҷави кўфта дар ғалбер баъди бехтан, чор.

ЧОЛ III چال 1. чуқурӣ, мағок; гудол. 2. чоҳе, ки ба он бандиёнро меандохтанд, сияҳчол. 3. чоҳ барои нигоҳ доштани гандуму ҷав, силу. 4. чоҳ барои нигоҳ доштани ях, яхчол.

ЧОЛ IV چال аспе, ки мўи сурху сафеди омехта дорад.

ЧОЛ V چال 1. гараве, ки қиморбозон бо ҳам мебастанд. 2. маҳалле (чоҳе), ки қиморбозон пинҳонӣ дар он ҷо қимор мезаданд.

ЧОЛА چاله 1. чоҳи хурд. 2. *ниг.* **чол** III; **аз чола гурехта ба чоҳ афтодан** аз борон гурехта ба новадон дучор шудан.

ЧОЛВОР چالوار 1. матои пахтагини сафеди оҳорӣ, ки аз он пироҳан ва либоси зер омода мекунанд. 2. шалвор, шим.

ЧОЛИШ *т.* چالش 1. мубориза, ҷангу ҷидол, задухўрд, ҳамлаву ҳуҷум. 2. ҳаракат, рафтор; хиромиш, рафтори ба нозу такаббур.

ЧОЛИШГАР چالشگر *кит.* 1. ҷанговар, мубориз, ҳамлагар. 2. он ки бо нозу такаббур роҳ мегардад.

ЧОЛИШГАРӢ چالشگری *кит.* ҷанговарӣ, ҳарбу зарб, ҳамлагарӣ.

ЧОЛОБ چالاب чакаи дар об омехта, ки ҳамчун нўшоба истифода мебаранд.

ЧОЛОК چالاک 1. чуст, чаққон, чобук; **чусту чолок** чобук, чаққон. 2. моҳир. 3. ҳушёр, зирак.

ЧОЛОКГАРД چالاکگرد тезгард, тезрав.

ЧОЛОКДАСТ چالاکدست тезкор, моҳир, боғайрат: **духтари чолокдаст**.

ЧОЛОКДАСТӢ چالاکدستی тезкорӣ, моҳирӣ, ғайратмандӣ.

ЧОЛОКӢ چالاکی 1. чобукӣ, чаққонӣ. 2. моҳирӣ, кордонӣ.

ЧОЛОКОНА چالاکانه чаққон, чобукона.

ЧОМ چام печу хами кўҳ ва дара; **чом-чом** роҳҳои каҷу килеб ва пасту баланд.

ЧОМА چامه *кўҳ.* шеър, ғазал.

ЧОНА I چانه гирдогирди даҳон, манаҳ, зақан, колинг.

ЧОНА II چانه *кит.* наср; *муқ.* **чона;** ◊ **чонаи беҷо задан** беҳуда гапӣ кардан, ҳарзагўӣ кардан.

ЧОНАБАНД چانهبند *кит.* манаҳбанд, порчае, ки бо он манаҳи мурдаро мебанданд.

ЧОНАГЎӢ چانهگوئی *кит.* 1. ғазалсаро, шоир. 2. ҳофиз. 3. сурудхон, овозхон.

ЧОП *ҳ.* چاپ 1. паҳлуи ҳам чидани ҳарфҳо дар матбаа, дастгоҳи чоп ва ё компютер; навиштани калима ва матн бо роҳи ҳуруфчинӣ. 2. бо роҳи нусхабардорӣ дар мошини махсус зиёд кардани миқдори навишта; **мошини чоп** дастгоҳи табъи китоб, рўзнома *ва ғ.*; **чоп шудан** ба табъ расидан, нашр шудан; **аз чоп баромадан** нашр шудан, ба табъ расидан; **ба чоп додан** барои нашр ба матбаа супоридан; **ба чоп тавсия кардан** (намудан) ба нашр пешниҳод кардан; **чопи сангин** чопи литографӣ. 3. дурўғ, ғазофа, игроқ.

ЧОПА چاپه *ниг.* **чопӣ**: **девони чопаи Ҳофиз**.

ЧОПАНДОЗ چاپانداز *ниг.* **чавандоз**.

ЧОПАР چاپر *ниг.* **чопор**.

ЧОПАРХОНА چاپرخانه истгоҳ ё манзил барои қосидону чопарон.

ЧОПГАР چاپگر 1. касе, ки чоп мекунанд, ҳуруфчин. 2. ба табърасонанда, ношир.

ЧОПИДАН چاپیدن *кит.* ба зўрӣ гирифтани моли касе, ғорат кардан, ба яғмо бурдан.

ЧОПӢ چاپی 1. *мансуб ба* **чоп**: **ҷузъи чопӣ**. 2. чопшуда, матбўъ, табъшуда; *муқоб.* дастӣ.

ЧОПКУНАНДА چاپکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **чоп кардан**; он ки ва он чи чоп мекунад.

ЧОПКУНӢ چاپ کنی 1. чоп кардан, хуруфчинӣ. 2. ба табъ расонидан, нашр кардан, интишор кардан.

ЧОПЛУС چاپلوس хушомадгӯи фиребгар, тамаллуқкор, забонбози фиребгар.

ЧОПЛУСӢ چاپلوسی хушомадгӯӣ, тамаллуқ, забонбозӣ барои фирефтан.

ЧОПЛУСОНА چاپلوسانه хушомадгӯёна, тамаллуқкорона.

ЧОПНАВИС چاپنویس чопӣ, тавассути дастгоҳи ҳарфчин навишташуда; *муқоб.* **дастнавис**.

ЧОПОР *т.* چاپار *таър.* қосиди тезрав, пайк, хабаррасон.

ЧОПОРӢ چاپاری қосидӣ, хабаррасонӣ ва хабарбиёрӣ.

ЧОПХОНА چاپخانه ҷои чоп, матбаа.

ЧОР I چار *шакли кӯтоҳи шумораи миқдории* **чаҳор; чор кас медидагӣ** писанди умум, намоён, чизи маъқул ва назаргир; **чор тараф қибла** бе ҳеҷ монеа, роҳ кушода ва бемонеа; **чор-чор** чортоӣ, чоркасӣ, иборат аз чор; **чор даҳан гап задан** каме сӯҳбат кардан; **чашм чор будан** сахт дар интизор будан; **чашми** *касеро* **чор кардан** хеле интизор ва чашмбароҳ кардан; **ба чор танга намеарзад** ҳеҷ қадр ва арзиш надорад.

ЧОР II چار *ниг.* **чол** 2.

ЧОР III چار *шакли кӯтоҳи* **чора; чору ночор** хоҳу нохоҳ, ноилоҷ.

ЧОРА چاره 1. илоҷ, тадбир; чораи маъмурӣ; **чораву тадбир** илоҷ; **чӣ чора** чӣ илоҷ; **чора андешидан** илоҷ ҷустан, тадбир кофтан; **чора дидан** а) илоҷ ёфтан, тадбир ҷустан; б) ҷазо муайян кардан, ҷазо додан; **чора доштан** илоҷ доштан, имконият доштан; **чора ёфтан** илоҷ пайдо кардан, роҳ ёфтан; **чора намондан** илоҷ набудан, роҳ намондан. 2. даво, дармон, илоҷ; **дарди ман чора надорад; чора кардан** даво кардан; **чизу чора** асбобу анҷом.

ЧОРААНДЕШ چاره‌اندیش он ки барои ҳалли корҳо чораву тадбирҳо меандешад, чорагар, тадбирсоз.

ЧОРААНДЕШӢ چاره‌اندیشی 1. илоҷ пайдо кардан, ҷустани роҳу равиши ҳалли мушкилӣ, чорагар. 2. ҷазо муқаррар кардан.

ЧОРАБЗОЛ چارابزال 1. асбобҳо, абзолҳо, таҷҳизот. 2. рандаи теғаш чорпара, ки дар чӯб ҷадвали чорқатора мебарорад.

ЧОРАБИН چاره‌بین тадбирандеш, илоҷгар, чораҷӯй.

ЧОРАБИНӢ چاره‌بینی ҷустуҷӯи чора ва илоҷи коре, тадбир.

ЧОРАГАР چاره‌گر чораҷӯй, чорабин, тадбирандеш, чорасоз.

ЧОРАГАРӢ چاره‌گری тадбирандешӣ, чорасозӣ.

ЧОРАКОР چاره‌کار *ниг.* **чорасоз**.

ЧОРАКОРӢ چاره‌کاری *ниг.* **чорасозӣ**.

ЧОРАНГУШТ(Ӣ) چارانگشت//چارانگشتی *гуфт.* воҳиди ченак, аз сари ангушти ишорат то сари ангушти хурд.

ЧОРАНОПАЗИР چاره‌ناپذیر 1. илоҷнопазир; 2. ислоҳнопазир.

ЧОРАПАЗИР چاره‌پذیر дорои роҳи ҳал; тадбирпазир, қобили ба кор бурдани илоҷи ислоҳ, ислоҳпазир.

ЧОРАПАЗИРӢ چاره‌پذیری 1. мавҷуд будани роҳи ҳал. 2. мавҷуд будани илоҷи ислоҳ.

ЧОРАРКОН چارارکان 1. чор унсур, яъне об, хок, бод ва оташ. 2. навъе аз хаймаи чаҳоргӯша аст, ки онро шарвонӣ низ мегӯянд, чаҳоройин. 3. айвони кушоде, ки ба чаҳор сутун (рукн) устувор аст. 4. чаҳор тарафи олам, яъне шарқу ғарбу ҷанубу шимол.

ЧОРАСОЗ چاره‌ساز чорагар, чоракунанда.

ЧОРАСОЗӢ چاره‌سازی чорабинӣ, тадбирёбӣ, илоҷёбӣ.

ЧОРАСПА چاراسپه пайваст ба чор асп, бо чор асп кашидашаванда: **аробаи чораспа**.

ЧОРАҶӮЙ چاره‌جوئی тадбирҷӯӣ, илоҷёбӣ, кофтани роҳи иҷрои коре ё пешгирӣ аз коре.

ЧОРАҶӮ(Й) چاره‌جو(ی) тадбирҷӯ, чораандеш.

ЧОРБАНД چاربند 1. пайвандгоҳи чоргонаи тана ба ду дасту ду пой; **устухони чорбанд**. 2. *киноя аз* дунё ва олам. 3. *киноя аз* аносири чоргона, чор унсур. 4. бо ресмон ё банди

дигар аз чаҳор тарафаш печонда бастани чизе: **чорбанд карда бастан**.

ЧОРБАНДӢ چاربندی 1. ресмон ё танобе, ки тифли навомӯзро ҳангоми саворӣ ба асп устувор мекунанд. 2. борхалта, кӯлборе, ки мусофир бо ду банд аз зери бағал ва ду банд аз рӯи шона ба танаш устувор мекунад. 3. *мансуб ба* **чорбанд**.

ЧОРБАРГА چاربرگه иборат аз чор барг; **чорбарга шудан** чор барг баровардан (*оид ба* растаниҳои навруста).

ЧОРБАРӮЙ چاربروی рӯ ба рӯ шудан ё дар як ҷо ҳозир шудани ду ё чанд кас барои ҳалли баҳс ё мунокишае.

ЧОРБЕЛА چاربیله 1. мутаҳаррик бо чор бел. 2. завраке, ки барои ҳаракати он чор бел муқаррар гардидааст. 3. намуди варзиш дар қаиқронӣ, ки дар он завракро чор нафар ба ҳаракат медароранд.

ЧОРБЕХ چاربیخ он чи чор реша дорад; ◊ **дарахти чорбех** дунё, ки тибқи баъзе аз таълимот аз чор унсур (об, хок, бод, оташ) таркиб ёфтааст.

ЧОРБОҒ I چارباغ 1. боғи калони зебо бо дарахтони соядор ва боровар. 2. боғҳои чоргона дар канори ҳамдигар, ки бо хиёбон аз ҳам ҷудо шудаанд. 3. қаср, кӯшк; бӯстонсаро.

ЧОРБОҒ II چارباغ номи яке аз оҳангҳои қадимии тоҷикӣ, чаҳорбоғ.

ЧОРБОҒНОК چارباغناک чорбоғдор.

ЧОРБОҒЧА چارباغچه чорбоғи хурд.

ЧОРБОЗОРГАРД چاربازارگرد *кҳн.* савдогаре, ки ба навбат дар рӯзҳои бозор деҳаҳоро гашта моли худро мефурӯшад.

ЧОРБОЛИШТ چاربالشت 1. тахти шоҳӣ. 2. дорои чор болишт (*мас.*, *тахти хоб*).

ЧОРБОРА چاربار 1. чор баробар, чор бор зиёдтар. 2. маротибаи чорум.

ЧОРБУРҶА چاربرجه иборат аз чор бурҷ, чорбурҷнок.

ЧОРВО چاروا ҳайвоноти чорпои хонагӣ, аз қабили гов, асп, гӯсфанд *ва ғ.*: **маҳсулоти чорво, парвариши чорво, хӯроки чорво**.

ЧОРВОДОР چاروادار 1. чорвопарвар, нигоҳубинкунандаи чорво. 2. соҳиби чорво.

ЧОРВОДОРӢ چارواداری нигоҳубини чорво, чорвопарварӣ.

ЧОРВОПАРВАР چارواپرور *ниг.* **чорводор**.

ЧОРВОПАРВАРӢ چارواپروری *ниг.* **чорводорӣ**.

ЧОРГОН چارگان *кит.* чортагӣ, чорта-чорта, чортоӣ; **баҳои чоргона** ба ивази чор (танга, дирам).

ЧОРГОНА چارگانه 1. иборат аз чор, чортоӣ: **сарнишини чоргона, комиссияи чоргона, фаслҳои чоргона**. 2. чортарафа, чорҷониба: **аҳдномаи чоргона**.

ЧОРГОҲ چارگاه номи яке аз навоҳои мусикии классикии тоҷик.

ЧОРГУЛ چارگل дорои нақши чоргул (*мас.*, *тӯппӣ*).

ЧОРГУЛА چارگله *ниг.* **чоргул**.

ЧОРГӮША I چارگوشه 1. чоркунҷа; бинои чоргӯша; тахтаи чоргӯша. 2. *ҳанд.* шакли ҳандасаӣ чоркунҷа, мураббаъ. 3. тахти подшоҳӣ, сарир. 4. хонаи хурд, чордевор. 5. *киноя аз* тобут. 6. чор самт, чор тараф, чор ҷониб.

ЧОРГӮША II چارگوشه зарфе, ки чор даста дорад, чизе, ки чордастгирак дорад: **деги чоргӯша, кӯзаи чоргӯша**.

ЧОРДАРА چاردره 1. хонаи дорои чор дар, ки ду дар аз шимол ва дутои дигараш аз ҷануб бошад. 2. автомашинаи дорои чор дар.

ЧОРДАРД چاردرد охирин ва сахттарин дарди занон ҳангоми (пеш аз) таваллуд кардан; дарди шадиди зоиш.

ЧОРДАСТА چاردسته 1. он чи чор даста дорад: **хуми чордаста**. 2. бо чор даст, бо истифода аз чор даст.

ЧОРДАҲ چارده шумораи микдорие, ки аз даҳ бо заммн чор иборат аст; **чордаҳсола** он чи ва он ки чордаҳ сол дошта бошад; **чордаҳшаба** он чи чордаҳ шабро гузаронида бошад; **моҳи шаби чордаҳ** а) маҳтоб, ки чордаҳшаба шуда бошад; б) *маҷ.* духтари соҳибҷамол, арӯси нозанин.

ЧОРДАҲУМ چاردهم *шумораи тартибӣ аз* **чордаҳ**.

ЧОРДАҲУМИН چاردهمین *ниг.* чордаҳумин.

ЧОРДЕВОР چاردیوار 1. ҷои чор тарафаш деворнок, ҳавлӣ. 2. ҳавлӣ ё мавзеи хароба. 3. хонаи хурд, *ниг.* **чоргӯша**.

ЧОРДЕВОРӢ چاردیواری *ниг.* **чордевор**.

ЧОРДОРУ چاردارو давое, ки аз чор унсур таркиб ёфтааст.

ЧОРЁР چاریار *д.* чаҳор халиф, ҷонишинони Муҳаммад пайғамбар, хулафои рошидин, ки Абубакр, Умар, Усмон ва Алӣ мебошанд.

ЧОРЗАБОН چارزبان пургӯй, пурҳарф, сергап.

ЧОРЗАБОНӢ چارزبانی 1. пургӯӣ, пурсадоӣ. 2. *киноя* аз чаҳор унсур: обу хок ва боду оташ. 3. *киноя* аз чаҳор унсур, ки ба чаҳор забонаи дӯзах ташбеҳ шудаанд.

ЧОРЗАРБ چارضرب номи яке аз навоҳои мусиқии классикии тоҷик.

ЧОРЗИД چارضد чор падидаи сифатӣ, ки иборатанд аз гармӣ, сардӣ, тарӣ ва хушкӣ.

ЧОРЗОНУ چارزانو тарзи нишастан, пойҳоро қат карда, андар якдигар гузаронида нишастан: **чорзону нишастан**.

ЧОРӢ چاری 1. чортогӣ. 2. чорсола (*нисбат ба ҳайвонот, хусусан гӯсфанд*): **гӯсфанди чорӣ**.

ЧОРКАСА چارکسه 1. муносиб ва мувофиқ ба чор кас; барои чор нафар: **дивани чоркаса**. 2. чорнафара, дар ҳайати чор нафар: **чоркаса омадан, чоркаса рафтан**.

ЧОРКАСӢ چارکسی *ниг.* **чоркаса** 2.

ЧОРКАФОН چارکفان чорпора; **чоркафон кардан** ба чор пора ҷудо кардан (*ҳезумро*).

ЧОРКИТОБ چارکتاب 1. рисола дар бораи усул ва роҳҳои иҷрои талаботи дини ислом, ки чор китобро дар бар гирифта, яке аз воситаҳои асосии дарсии мадрасаҳо пешина будааст. 2. чаҳор китоби муқаддаси ба пайғамбарон нозилгашта, ки иборатанд аз «Забур»-и Довуд, «Таврот»-и Мӯсо, «Инҷил»-и Исо ва «Қуръон»–и Муҳаммад.

ЧОРКУНҶ(А) چارکنج//چارکنجه *ҳанд.* шакли ҳандасавӣ чоркунҷа, мураббаъ; шакли ҳандасавӣ, ки чор кунҷ дорад.

ЧОРҚАБ چارقب *таър.* либоси махсуси подшоҳон ва амирон.

ЧОРҚАБАТА چارقبته 1. иборат аз чор қабат. 2. чорошёна.

ЧОРҚАРС چارقرس навъи рақс ба ҳавои доира.

ЧОРҚАТ چارقت 1. чизи ба чор ҳисса қат шуда, ба чор таҳ кардашуда. 2. хамшуда, дутошуда; **чорқат гардидан** миёнро бисёр хам кардан; **чорқат зада нишастан** миён хам карда нишастан.

ЧОРҚАТОРА چارقطاره иборат аз чор қатор, дорои чор қатор.

ЧОРҚАТОРӢ چارقطاری ба тариқи чор қатор, дар шакли чор қатор, дар ҳайати чор қатор.

ЧОРҚИРРА چارقرّه дорои чор қирра.

ЧОРМАҒЗ چارمغز меваи гирдае бо пӯстлохи сахт, ки дар дарунаш чор пора мағзи серравған дорад: **дарахти чормағз, равғани чормағз**; ◊ **ба сари** *касе* **чормағз шикастан** касеро сахт азоб додан; **бо чормағзи пуч бағал (доман) пур кардан** бо ваъдаҳои дурӯғ фиреб додан, бо гапу сафсата умедвор кардан.

ЧОРМАҒЗБОЗӢ چارمغزبازی бозиест, ки бачагон аз масофаи гуногун чормағзи ҳамдигарро бо чормағз нишон мегиранд ва дар сурати ба нишон расидан аз худ мекунанд.

ЧОРМАҒЗЗОР چارمغززار боғ ё ҷое, ки дарахти чормағзи бисёр дорад.

ЧОРМАҒЗРАНГ چارمغزرنگ ба ранги чормағз; дорои ранги дарахти чормағз.

ЧОРМЕХ چارمیخ *таър.* ҷазои давраи амирӣ, ки бандиро ба замин хобонда, дасту пояшро кашида ба чор мех баста, мезаданд.

ЧОРМОҒАК چارماغک *бот.*, *ниг.* **шумтол, шунг**.

ЧОРМОТОРА چارماتاره дорои чор муҳаррик: **ҳавопаймои чормотора**.

ЧОРМОҲА چارماهه 1. ба муддати чор моҳ: **курси чормоҳа, кори чормоҳа**. 2. дарбаргирандаи чор моҳ, дорои замони иборат аз чор моҳ: **кӯдаки чормоҳа**.

ЧОРМОҲАГӢ چارماهگی овони чормоҳа будан, ҳангоми моҳи чорумини ҳаёт.

ЧОРМУҲАРРИКА چارمحرّکه *ниг.* **чормотора**.

ЧОРНАЪЛ(А) چارنعل//چارنعله чорхез, бо суръати тамом; **чорнаъла тохтан** бо суръати тамом тохтани асп.

ЧОР-НОЧОР چارناچار хоҳу ноҳоҳ, ноилоҷ.

ЧОРОВОЗА چارآوازه бо иштироки чор овоз; **суруди чоровоза** суруде, ки дар иҷрои он чор овоз иштирок мекунад.

ЧОРОИНА چارآئینه *ниг.* **чоройна**.

ЧОРОЙНА چارآینه 1. дорои чор оина, чор тарафаш оинадор: **хонаи чороина**. 2. *кӯн.* ҷазои давраи амирӣ, ки ба бадани гунаҳгор 75-чӯб зада мешуд.

ЧОРОШЁНА چارآشیانه чорқабата, иборат аз чор ошёна (табақа): **бинои чорошёна**.

ЧОРПАР چارپر дорои чаҳор пар, тире, ки чор пар дорад.

ЧОРПАРА چارپره 1. иборат аз чор пара, дорои чор пара. 2. *тех.* асбоб, олот ва қисми ягон механизм, ки чор пара дорад.

ЧОРПАҲЛУ I چارپهلو 1. он чи чор паҳлу дорад. 2. қадкӯтоҳи фарбеҳ. 3. китфвасеъ, тануманд.

ЧОРПАҲЛУ II چارچهلو :**чорпаҳлу задан** *гуфт.* баҳузур дароз кашида ҷой гирифтан, бофароғат дароз кашидан.

ЧОРПО چارپا 1. ҳайвоне, ки чор пой дорад. 2. ҳайвоноти хонагӣ, чорво: **чорпоя давидан**.

ЧОРПОДОР چارپادار *ниг.* **чорводор**.

ЧОРПОДОРӢ چارپاداری *ниг.* **чорводорӣ**.

ЧОРПОРА چارپاره 1. як навъи тир, сочмаи туфанги сарбур, ки чоряки гулӯлаи муқаррарӣ аст. 2. як навъ рақс. 3. як ҷуфт занги раққосӣ. 4. номи асбоби мусиқиест, ки аз чор пора васл гардидааст.

ЧОРПОРАЗАН چارپاره‌زن 1. навозандаи сози махсус, ки чорпора ном дорад. 2. касе, ки дар тӯй ва маъракаҳо чор чӯбро ба ҳамдигар зада оҳанги мавзун мебарорад.

ЧОРПОЯ چارپایه 1. он чи чор поя орад, тез, ба ҳеҷ чиз нигоҳ накарда давидан. 2. мизе, ки чор поя дорад: **мизи чорпоя**. 3. курсӣ.

ЧОРРАХ(А) چاررخ//چاررخه он чи чор рах дорад, чорраха; **шишаи чорраха** зарфи шишагии чор тарафаш ҳамвор.

ЧОРРАҲА چارره ҷои ҳамдигарро бурида гузаштани якчанд роҳ.

ЧОРРОҲА چارراهه *ниг.* **чорраҳа**.

ЧОРРУКНА چاررکنه 1. дорои чор рукн; **шеъри чоррукна** шеъре, ки дорои чор рукн аст. 2. *ниг.* **чораркон**.

ЧОРРӮЗА چارروزه 1. ба муддати чор рӯз. 2. *маҷ.* кӯтоҳ, кӯтоҳмуддат, гузарон, бебақо.

ЧОРРӮЗАГӢ چارروزگی синни мусовӣ ба чор рӯз.

ЧОРРӮЯ چاررویه 1. чортарафа, чорпаҳлу. 2. *мат.* чорпаҳлу.

ЧОРСАД چارصد *шумораи миқдорӣ*, чор бор сад.

ЧОРСАДӢ چارصدی 1. *мансуб ба* **чорсад**. 2. ба тариқи (андозаи) чорсад.

ЧОРСАДСОЛА چارصدساله чизе, ки ба будани он чорсад сол шудааст.

ЧОРСАДСОЛАГӢ چارصدسالگی зикр ё ёдоварии гузаштани муддати чорсад сол бар чизе.

ЧОРСАДУМ چارصدم касе ё чизе, ки рақами тартибиаш чорсад аст.

ЧОРСАДУМИН چارصدمین *ниг.* **чорсадум**.

ЧОРСИНФА چارصنفه иборат аз чор синф, дорои чор синф: **мактаби чорсинфа**.

ЧОРСИНФДОР چارصنف‌دار *ниг.* **чорсинфа**.

ЧОРСОАТА چارساعته 1. чор соат давомкунанда. 2. ба муддати чор соат.

ЧОРСОАТИНА چارساعتینه *ниг.* **чорсоата**.

ЧОРСОАТӢ چارساعتی ба муддати чор соат; ба миқдори чор соат.

ЧОРСОЛА چارساله 1. ба синни чор сол расида. 2. дар муддати чор сол, барои чор сол: **кори чорсола**.

ЧОРСОЛАГӢ چارسالگی 1. синни чорсола. 2. гузаштани муддати чор сол бар чизе.

ЧОРСӮ I چارسو чорроҳа, ҷои ҳамдигарро бурида гузаштани чанд роҳ ё роҳҳои асосӣ.

ЧОРСӮ II چارسو бозори болопӯшида, ки дорои чор даромадгоҳ аст.

ЧОРСӮ III چارسو 1. миёнбанди гулдӯзӣ, яккабанд. 2. сарандози чоркунҷаи занон.

ЧОРТАГӢ//ЧОРТОГӢ چارتگی//چارتاگی он чи аз чор адад иборат бошад: **чортагӣ қалам, чортагӣ дафтар**.

ЧОРТАРАФА چارطرفه 1. чорҷониба, ба иштироки чор тараф: **созиши чортарафа**. 2. аз чор тараф; **чортарафа печонда гирифтан** аз чор тараф иҳота кардан.

ЧОРТАРК چارترک телпак ё калапӯши чоргӯша, чоркунҷа.

ЧОРТАРОШ چارتراش чор тарафаш тарошидашуда: **болори чортарош, чӯби чортарош**.

ЧОРТАҲ چارته ба чор қисм таҳ шуда, чорқат карда: **чортаҳ кардан**.

ЧОРТОБА چارتابه чор бор тофташуда (*мас., банд, аргамчин*): **банди чортоба**.

ЧОРТОГӢ چارتاگی *ниг.* **чортоӣ**.

ЧОРТОӢ چارتائی ба миқдори чор, ба андозаи чор.

ЧОРТОҚ I چارطاق сақф ё гунбазе, ки ба болои чаҳорпоя сохта шуда бошад.

ЧОРТОҚ II چارطاق нишастангоҳи ба болои чор сутун устуворкардаи баланд дар киштзор ё тамошогоҳҳо.

ЧОРТОР I چارتار *мус.* асбоби мусиқии кӯтоҳтар аз танбӯр, ки чор тор дорад.

ЧОРТОР II چارتار абрешими навъи аъло, ки ресмонаш аз чор тор тофта шуда бошад.

ЧОРУҒ چارغ *ниг.* **чоруқ**.

ЧОРУҚ چارق пойафзоли бепошнаи дастдӯхт аз чарми хоми гов (*бештар аз пӯсти каллаи гов*), ки бандҳояшро ба соқи по мепечанд.

ЧОРУҚДӮЗ چارقدوز устои дӯзандаи чоруқ.

ЧОРУҚДӮЗӢ چارقدوزی шуғли дӯхтани чоруқ.

ЧОРУҚПӮШ چارقپوش 1. он ки чоруқ пӯшидааст. 2. *маҷ.* камбағал, нодор.

ЧОРУМ چارم *шумораи тартибӣ аз* **чор**; **ҳокимияти чорум** восити ахбори омма, ки яке аз қувваҳои муассири ҷомеа аст.

ЧОРУМИН چارمین *ниг.* **чорум**.

ЧОРУМӢ چارمی касе ё чизе, ки рақами тартибиаш чорум аст.

ЧОРФОИЗА چارفائضه иборат аз чор фоиз, иборат аз чордарсад.

ЧОРХЕЗ چارخیز сахт давидани асп, ба чор по сахт тохтани асп.

ЧОРХИШТ چارخشت охури аз санг ё хишт сохташуда, ки дар он ангурро зер карда, шираашро мегиранд, чархушт.

ЧОРХОНА چارخانه ҳар чизи катакнусха: **нақши чорхона, чити чорхона**.

ЧОРХОНАГӢ چارخانگی дорои чор хона; **ҳуҷраи чорхонагӣ** ҳуҷраи (квартираи) иборат аз чор хона.

ЧОРҲАД چارحد *кит.* чор тарафи аслӣ: шарқ, ғарб, шимол ва ҷануб.

ЧОРҲАЗОРА چارهزاره иборат аз чор ҳазор.

ЧОРҲАРБА چارحربه *варз.* намуди варзиш, ки чор навъ мусобиқаро дар бар мегирад.

ЧОРҲИҶОӢ چارهجائی *грам.* иборат аз чор ҳиҷо.

ЧОРҲОКИМ چارحاکم *таър.* номи чор намояндаи ҳукумат дар аморати Бухоро: қозӣ, раис, амлокдор ва миршаб.

ЧОРЧАНД چارچند чор маротиба бештар.

ЧОРЧАРХА چارچرخه он чи чор чарх дорад: **аробаи чорчарха**.

ЧОРЧАШМА چارچشمه 1. ҳар чизе, ки ба назар чор чашм дорад. 2. хеле бодиққат; **чорчашма шудан** а) ба чизе (касе) бодиққат нигоҳ кардан; б)мунтазир шудан, нигарон.

ЧОРЧИЛ(Л)А چارچله *ниг.* **чорзону**.

ЧОРЧИЛ(Л)ИК چارچلک 1. гузаронидашуда аз болои ҳам, ба тарзи салиб. 2. асбоби салибмонанди тирдор, ки тоб дода ба он ресмон мепечонанд.

ЧОРЧИЛ(Л)ИКШАКЛ چارچلکشکل ба шакли чорчиллик, салибнусха.

ЧОРЧИЛОЛАК چارچلالک аробаи чорчарха, фойтун.

ЧОРЧӮБ چارچوب чор чӯби тарошидаи ба ҳам пайванд, ки дар он дар ё тиреза шинонда мешавад ва ё сурат гузошта мешавад.

ЧОРЧӮБА چارچوبه 1. *ниг.* **чорчӯб**. 2. *маҷ.* доира, ҳудуди амал ё нашъунамои чизе.

ЧОРЧӮККА چارچوکه чор пои худро қат карда, хобидани ҳайвонот: **шутурро чорчӯкка шинондан**.

ЧОРҶИЛДА چارجلده иборат аз чор ҷилд: **фарҳанги чорҷилда**.

ЧОРҶОНИБА چارجانبه *ниг.* **чортарафа**.

ЧОРҶОЯ چارجایه дорои ҷой барои чор кас.

ЧОРШАНБЕ چارشنبه яке аз рӯзҳои ҳафта, ки байни сешанбе ва панҷшанбе меояд.

ЧОРШАРБАТ چارشربت 1. давое, ки аз чор навъ шарбат таркиб ёфтааст. 2. чор навъ ширинӣ ё ҳалвою меваҷот, ки бар лаълӣ рӯи дастурхон мегузоранд.

ЧОРШОНА چارشانه 1. касе, ки қадаш кӯтоҳу шонаҳояш паҳну тануманд аст. 2. тануманд, қавиҳайкал, ситабр. 3. номавзун ва бадандом.

ЧОРШОХА چارشاخه асбоби оҳании дастадор, ки чор шоха дорад ва барои ғундоштани алафу хасу хошок истифода мешавад.

ЧОРЯК چاریک 1. аз чор як ҳиссаи ягон чиз, аз чор як қисми ягон чиз: **чоряки соат, чоряки сол, чоряки роҳ** *ва г.* 2. *кӯҳ.* воҳиди вазн, ки ба 2 кг баробар буд. 3. яке аз чор давраи соли таҳсил дар мактабҳои низоми таҳсилоти умумии Тоҷикистон: **чоряки аввал, чоряки чорум**.

ЧОРЯКАСРА چاریکعصره бистулунҷсола.

ЧОРЯКӢ چاریکی баҳоҳои ҷамъбастии мактабиён дар яке аз чор давраи соли таҳсил дар мактабҳои низоми таҳсилоти умумӣ.

ЧОРЯККОР چاریککار *таър.* он ки замини мулкдорро барои чоряки ҳосилаш кишт мекард.

ЧОРЯККОРӢ چاریککاری кишт кардани замини шахсони доро аз тарафи камбағалон ба музди чоряки ҳосили кишт: **чоряккорӣ кардан**.

ЧОРЯКФИНАЛ چاریکفنل яке аз ҳафт давраи мусобиқоти ниҳоӣ, ки дар он 8 даста ё ҷониб иштирок мекунанд ва баъди хатми он 4 даста ё варзишгари ғолиб мусобиқаро давом медиҳанд; мусобиқоти байни ҳаштякфинал ва нимфинал.

ЧОРЯКФИНАЛӢ چاریکفنلی *мансуб ба* **чорякфинал**: **бозии чорякфиналӣ**.

ЧОҲ چاه 1. чуқурии рост кандашуда, ки аз он об мекашанд, қудуқ. 2. ҳар чуқурӣ, ки канда шуда ё худ ба худ ба вуҷуд омада бошад: **чоҳи нафт, чоҳи артезианӣ, чоҳи ғалла**. 3. *кӯҳ.* зиндон. 4. *кит., маҷ.* бадбахтӣ, номад. 5. *кит., маҷ.* хавф, хатар; **чоҳи Нахшаб** чоҳи Муқаннаъ, ки ӯ аз он чоҳ равшание намудор кардааст; **чоҳи хаспӯш** чуқурии рӯяш тунук пӯшида, ки бо нияти ба даст афтондани чизе ё чун воситаи монеа канда мешавад; **ба сари роҳи** *касе* **чоҳ кандан** ба касе қасди бад кардан.

ЧОҲБУН چاهبن зери чоҳ, таги чоҳ, буни чоҳ.

ЧОҲДОР چاهدار он ки дар чоҳ нишаста аст, зиндонӣ, маҳбус.

ЧОҲКАН چاهکن 1. он ки чоҳ меканад, канандаи чоҳ. 2. *маҷ.* бадқасд, бадният; **чоҳкан зери чоҳ** (*зарб.*) касе, ки ба дигаре қасди бад мекунад, худ ба мусибат гирифтор мешавад.

ЧОҲКАНӢ چاهکنی чоҳ кандан, чоҳ кофтан.

ЧОҲКОВӢ چاهکاوی *ниг.* **чоҳканӣ**.

ЧОҲСОР چاهسار 1. ҷое, ки чоҳ дар он ҷо бисёр аст. 2. чоҳ; чоҳи бисёр чуқур.

ЧОҲЧА چاهچه 1. чоҳи хурд. 2. чуқурие, ки дӯкони бофандагӣ болои вай шинонда мешавад.

ЧОЧ چاچ шаҳре будааст бо камонҳои худ машҳур, дар Тошканд, шаҳри Шош.

ЧОЧӢ چاچی *мансуб ба* **Чоч**, умуман ва камони чочӣ хусусан.

чош چاش *асоси замони ҳозира аз* **чошидан**.

ЧОШ I چاش 1. тӯдаи кӯфтаву ғалбершудаи ғалла. 2. чизи дар як ҷо тӯдашуда: **чошҳои калони пахта; чошу пош; резу чош** паҳну парешон, титу пит; **бе резу чош** нарезондаву начаконда; **чошу пош кардан (додан)** паҳну пароканда кардан, титу пит кардан.

ЧОШҒАЛБЕР چاشغلبیر ғалбери махсус барои бехтани гандум ва ҷав дар хирмангоҳ.

ЧОШИДАН چاشیدن рехтан, пошидан, паро-

канда кардан, пош додан.

ЧОШНИГИР چاشنی‌گیر 1. чашанда. 2. *таър.* шахсе, ки мутасаддии чашидани хўроки подшоҳ ва санҷидани он буд. 3. баҳраваршаванда, насибахўр.

ЧОШНИГИРӢ چاشنی‌گیری чашидани тамъи таоми подшоҳ ва санҷидани он бо мақсади ошкор кардани заҳролуд будан ё набудани он.

ЧОШНӢ چاشنی 1. андаке аз таом ва нўшиданӣ, ки барои фаҳмидани мазаву санҷидани он ба даҳон мебаранд. 2. намуна: **чошнӣ гирифтан; чошнии субҳ** сапедаи субҳ, аввали субҳ.

ЧОШТ چاشت охири ҳиссаи якум аз чор ҳиссаи рўз, ки вақти паҳн шудани офтоб аст.

ЧОШТГОҲ چاشتگاه *ниг.* **чошт; чоштгоҳи калон** қарибии пешин.

ЧОШТГОҲӢ چاشتگاهی 1. *мансуб ба* **чоштгоҳ**: **чойнўшии чоштгоҳӣ, хоби чоштгоҳӣ беҳ аз подшоҳӣ** (*мақ.*).

ЧУ چو *шакли кўтоҳи* **чун**; 1. монанди, мисли. 2. ҳамин ки…, даме ки…

ЧУББИН چوبّین *ниг.* **чаббин.**

ЧУБУҚ چبق асбоби сархонадори тамокукашӣ, ки ба он тамоку андохта оташ медиҳанду мекашанд; **чубуқ кашидан** бо чубуқ тамоку кашидан.

ЧУБУҚКАШ چبق‌کش он ки чубуқ мекашад, кашандаи чубуқ.

ЧУВАШ چوش *номи* яке аз халқҳои туркзабони сокини Россия, ки асосан дар Чувашистон зиндагӣ мекунанд.

ЧУВАШӢ چوشی *мансуб ба* **чуваш**; **забони чувашӣ** забони халқи чуваш, ки ба гурўҳи забонҳои туркӣ мансуб аст.

ЧУВВАС//ЧУВВОС چوّس//چوّاس овози баланди борики гурўҳи ягон чиз ё бачагон: **чуввас задан, чуввас кардан.**

ЧУВВАСЗАНӢ چوّس‌زنی ғалоғула барпо кардан, овози борик баровардани гурўҳи парандагон, бачагон *ва ғ.*

ЧУГУТ چگوت хуштаке, ки тавассути он сайдро ба назди сайёд мехонанд.

ЧУҒ چغ пораи ангишти фурўзон (*аз ангиштсанг ё аз чўб*), лахчаи оташ.

ЧУҒАЛ چغل либоси ҷангӣ, ҷавшан, навъе аз силоҳ, ки ҳангоми ҷанг мепўшиданд; зиреҳ, ҷомае, ки аз ҳалқаҳои оҳанин тартиб дода шудааст.

ЧУҒЗ//ЧУҒД چغز//چغد 1. парандаест аз бум хурдтар ва бадовоз, ки онро маъмулан манҳус ва бехосият мешуморанд. 2. кунгура, ҳисор, қалъа.

ЧУҒУ چغو гунҷишк, чумчуқ.

ЧУҒУЛ چغل *гуфт.* суханчин, хабаркаш, ғайбаткунанда, моҷароҷў.

ЧУҒУЛӢ چغلی хабаркашӣ, ғайбат, иғвогарӣ; розу асрори касеро ифшо кардан: **чуғулӣ кардан.**

ЧУҒУЛХЎР چغل‌خور суханчин, хабаркаш, касе, ки бо хабаркашӣ умр ба сар мебарад.

ЧУҒУНДАР چغندر лаблабу.

ЧУҒУР-ЧУҒУР چغرچغر *калимаи тақлиди овоз аз қабили* садои мурғон.

ЧУҒУРЧУҚ چغرچق 1. *зоол.* навъе парандаест аз оилаи гунҷишк. 2. *маҷ.* зани серманаҳ, зани серҷоғ.

ЧУК I چوک олати таносули тифлон.

ЧУК II چک 1. зону задан, ба зону нишастан. 2. зону задани шутур.

ЧУКБУР چکبور устое, ки маросими хатнаи тифлонро ба ҷой меорад.

ЧУКБУРӢ چکبوری шуғли касе, ки тифлонро хатна мекунад.

ЧУКБУРОН چکباران қисми маросими тўи суннатӣ, ки ҳангоми он тифлро хатна мекунанд.

ЧУКРӢ چکری *бот.* растании хўрданибоби паҳнбарги ғафспоя, ки аввали баҳор дар кўҳҳо мерўяд ва дар тиб, қаннодӣ истифода мешавад, ревоч, ревос.

ЧУҚУР چقور *гуфт.* 1. амиқ, жарф: **чоҳи чуқур.** 2. ҳаматарафа: **чуқур омўхтан.**

ЧУҚУРИКОВӢ چقوری‌کاوی кофтани жарфо, гўдол, чоҳ.

ЧУҚУРӢ چقوری 1. ҷои фурўрафта ё канда-

шуда, ҷои аз сатҳи муқаррарӣ поён ва паст, чуқур. 2. умқ, амиқӣ, жарфо.

ЧУҚУРОБ چقورآب :**замини чуқуроб** замине, ки аз сатҳи об пасттар қарор дорад.

ЧУҚУРРАВӢ چقورروی фурӯ рафтан ба умқ, дохил шудан ба умқ.

ЧУҚУРРАФТА چقوررفته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **чуқур рафтан**. 2. ба умқ расида, фурӯрафта.

ЧУҚУРЧА چقورچه *шакли мусаггари* **чуқур**; чуқурии хурд.

ЧУЛАК چولک *лаҳҷ.* 1. таноби абрешим, ресмон. 2. калоба.

ЧУЛБУЛА چلبله 1. *лаҳҷ.* шитоб, изтироб, беқарорӣ. 2. шитобкор, музтариб, шитобзада.

ЧУМАК چمک нӯли офтоба, ҷумаки чойник *ва г.*

ЧУМОҚ *т.* چماق гурзи оҳанине, ки шаш пара дорад, шашпар.

ЧУМЧА چمچه қошуқ.

ЧУМЧУҚ *т.* چمچق *лаҳҷ.* гунҷишк: **аз чумчуқ тарсӣ, арзан накор** (*зарб.*).

ЧУН چون *пайвандак* азбаски, бинобар ин ки, аз сабаби он ки. 2. вақте ки, ҳангоме ки, ҳамин ки. 3. агар, гар. 4. чӣ гуна, чӣ тавр, чӣ хел; **чуну чаро** а) баҳс, мунокиша; б) суол, пурсуҷӯ; **чуну чаро гуфтан** баҳс кардан, сабаб пурсидан; **бе чуну чаро** бе ҳеҷ гап, бешубҳа, ҳатман. 5. мисли, монанди, ҳамчун. 6. мувофиқи, аз рӯи.

ЧУНА چونه хамири ба андозаи як нон буридашуда, завола, гирдаи хамир.

ЧУНБА چنبه 1. чӯбдаст, калтак, таёқ. 2. чӯбе, ки занон дар вақти ҷомашӯӣ бо он либосро мекӯбанд. 3. чӯбе, ки аз паси дар гузошта мешавад. 4. *маҷ.* одами гафси дағал.

ЧУНБАК چنبک 1. оҳанрабо, санги оҳанрабо, миқнотис. 2. ҷасту хез, ҷунбидан.

ЧУНГ I چنگ сухан ва гуфтор; *ниг.* **чунгидан**.

ЧУНГ II چنگ 1. киштии бузург. 2. ҷиҳози фаровон.

ЧУНГ III چنگ аз замин дона чидани мурғон.

ЧУНГ IV چنگ *лаҳҷ.* дурушт.

ЧУНГУРАК چنگرک *лаҳҷ.* чангак, печалак; **чунгурак шудан** чангак шудан, печалак задан; **чунгурак шиштан** бо ду зону, нӯги ду пой нишастан.

ЧУНДАК چندک *лаҳҷ.* сархонаи чизе, нӯги кунгурадори чизе: **чундаки манора**.

ЧУНДАР چندر *мухаффафи* **чуғундар**, лаблабу.

ЧУНИН چنین ин тавр, ин гуна, ин хел, мисли ин, монанди ин.

ЧУНӢ چونی чигунагӣ, кайфият.

ЧУНКИ چنکه *пайвандак* зеро ки, азбаски, барои ин ки.

ЧУНОГ چناگ қафас, қафаси мокиён.

ЧУНОН چنان 1. он гуна, ҳамон тавр, он тавр. 2. ба дараҷае, он қадар, ба ҳадде. 3. тавре, ба тарзе. 4. пайваста, паёпай, бетанаффус, лоянқатъ; ◊ **чунону чунин** а) ону ин, фалону баҳмон, ину он; б) таҳқиру тазлил, дашноми қабеҳ.

ЧУНОНКИ چنانکه он гуна ки..., тавре ки..., монанди он ки..., мисли он ки...

ЧУНОНЧИ چنانچه он тавр ки..., он гуна ки..., масалан.

ЧУНОНЧУН چنانچون 1. чунонки, ҳамчунонки, ба монанди, мисли. 2. он гуна, он сон, ба тавре ки.

ЧУППИН چپّین *ниг.* **чаббин**.

ЧУРАК چرک навъи ноне, ки хоси мардуми Кавказ аст.

ЧУРБАК چربک 1. дурӯғи ростмонанд, дурӯғ. 2. игво, суханчинӣ, дурӯягӣ; тӯҳмат, бӯҳтон.

ЧУРГАР چرگر 1. муфтӣ, фатводиҳанда. 2. пешнамоз, имом.

ЧУРРА I چرّه *тиб.* боди фатақ, дабба.

ЧУРРА II چرّه чолок, чаққон, тезгард.

ЧУРРАК چرّک ҳуштак; **чуррак кашидан** сахт ҳуштак кашидан.

ЧУРТ چرت ғанаб, пинак, ҳолати байни хобу бедорӣ, нимхобӣ.

ЧУРУК چروک *лаҳҷ.* 1. фарсуда, ба даридан

наздикшуда. 2. хаста, азҳолрафта.

ЧУРУҚҚОС چروقّاس *калимаи тақлиди овоз*, ки чириқ-чириқи парандагонро ифода мекунад.

ЧУСТ چست 1. чаққон, чобук, чолок; **чусту чолок** хеле чаққон, чусту чобук. 2. зуд, тез, басуръат.

ЧУСТАК چستک анбӯри хурди нӯгборики ҳамвор, ки бо он қисмҳои хеле резаро ҷо ба ҷо мекунанд.

ЧУСТӢ I چستی 1. чолокӣ, чобукӣ, чаққонӣ. 2. хушёрӣ.

ЧУСТӢ II چستی *мансуб ба* **Чуст**, ки мавзеест дар водии Фарғона: **тӯппии чустӣ**.

ЧУСТХЕЗ چستخیز чаҳанда, тезрафтор, чобукрав.

ЧУСУНЧА چسونچه *шакли тағйирёфтаи* чесунча, *ки матои сафеди зардтоби абрешимӣ аст.*

ЧУФТ چفت танг, часпон, зич.

ЧУХА چخه *ниг.* **чухо**.

ЧУХО چخا як навъ либоси пашмини кӯтоҳи беостин; як навъ ҷомаи насрониён.

ЧӮБ چوب 1. тана, навда ва шохаи ғафси дарахт, ки баъд аз буридан барои сӯзишворӣ, бинокорӣ ва сохтани чизҳои дигар истифода мешавад. 2. чӯбдаста, калтак. 3. қуфл, ғалақаи дар, занҷиру зулфини дар. 4. калтак; адабчӯб; қамчин: **то набошад чӯби тар, фармон нагирад гову хар** (*зарб.*). 5. *маҷ.* хароб, хушк, логар: **хирс мулло мешавад аз зарби чӯб** (*зарб.*); **чӯбу чахс** *гуфт.* ҳезуммайда, чӯбҳои майда-чуйдаи шикаста; **чӯб хӯрдан** бо чӯб зада шудан, шатта хӯрдан; **ба сари** *касе* **чӯб шикастан** ҷазо додан, сахт азоб додан касеро; **гӯру чӯб кардан** дафн кардан мурдаро; **чӯби тар ба** *касе* **фурӯхтан** *касеро* фиреб додан; **чӯби нармро кирм мехӯрад** ба одами нарму бурдбор озор бештар мерасад; **чӯб пеши** *касе* **гузошта** ба касе монеае сохтан; **чӯби сӯрохи занбур** нғвогар, шӯрангез; **чӯби Мӯсо** *киноя аз* асои Мӯсо пайғамбар; **чӯби худо садо надорад, хар ки хурад, даво надорад** (*зарб.*).

ЧӮБА چوبه 1. тири тахтаи ош, ки бо вай хамирро тунук мекунанд. 2. чӯби чизҳои дигар, ки он чизҳо ба он чӯб шинонда ё баста мешавад: **чӯбаи байрақ, чӯбаи дор**.

ЧӮБАК چوبک *гуфт.* чӯбчае, ки бо онҳо нақора менавозанд.

ЧӮБАКЗАН چوبکزن 1. попдори шабгард, ки шақиллоқ зада посбонӣ мекунад. 2. *маҷ.* ғайбаткунанда, паҳнкунандаи овозаҳои росту дурӯғ.

ЧӮББАНДӢ چوببندی 1. девора ё монеаи аз чӯб сохташуда. 2. қисми бо чӯб мустаҳкам кардашудаи кӯпрук, хона ва монанди инҳо. 3. пояҳои чӯбин ё оҳанини болои ҳам басташуда, ки барои сохтан ё таъмири иморат муваққатан шинонда мешавад.

ЧӮББОЗ چوبباز он ки болои пои чӯбин бозӣ мекунаду мерақсад.

ЧӮББОЗӢ چوببازی ба бадан пои чӯбин баста, бозӣ кардани бозингар.

ЧӮББУР چوببر он ки чӯб мебурад.

ЧӮББУРӢ چوببری буридани чӯб: **корхонаи чӯббурӣ**.

ЧӮБГАЗ چوبگز *кӯҳ.* чӯби андоза барои чен кардани дарозӣ ва масофа.

ЧӮБГАРӢ چوبگری коркард ва истеҳсоли чӯб: **саноати чӯбгарӣ**.

ЧӮБДАСТ چوبدست асо, таёқ; калтак.

ЧӮБДАСТА چوبدسته 1. *ниг.* **чӯбдаст**. 2. дастаи чӯбини ягон олат.

ЧӮБДОР چوبدار *ниг.* **калтакдор**.

ЧӮБЗАН چوبزن он ки чӯб мезанад, ҷазодиҳанда бо чӯб.

ЧӮБЗАНӢ چوبزنی задан (ҷазо додан) бо чӯб.

ЧӮБИН چوبین он чи аз чӯб бошад, ҳар чизи аз чӯб сохташуда: **кати чӯбин, сандуқи чӯбин, мехчаи чӯбин; пои чӯбин** пои сунъӣ; **аспи чӯбин** *маҷ.* тобут.

ЧӮБКАДУ چوبکدو навъи каду, ки пӯсти ғафси сахт дорад ва онро ба сифати зарф барои андохтани об ва чизҳои моеъ истифода мекунанд.

ЧӮБКАШ چوبکش мошине, ки барои интиқоли чӯб таъйин гардидааст.

ЧӮБКАШӢ چوبکشی интиқоли чӯб ва масолеҳи чубӣ.

ЧӮБКОР چوبکار он ки аз чӯб ҳар гуна лавозимот месозад.

ЧӮБКОРӢ چوبکاری 1. аз чӯб сохташуда, сохтмоне, ки дар он чӯб истифода шудааст. 2. дуредгарӣ, аз чӯб чизе сохтани дуредгар. 3. задан бо чӯб; задан бо калтак; **чӯб кардан** бо чӯб ё калтак лат кардан. 4. *мач.* суст, холӣ, беасос: **айбномаи тагаш чӯбкорӣ**.

ЧӮБМОНАНД چوبمانند шабеҳи чӯб, чизе, ки ба чӯб монандӣ дорад.

ЧӮБПОРА چوبپاره пораи аз чӯб кандашуда, тароша, пораха.

ЧӮБРОСТ چوبراست *кит., бот.* извичи печон, гиёҳи часпандаву печон, ки дар иқлими ҷануб парвариш меёбад, лиана.

ЧӮБРОҲА چوبراهه мавзеъ ва роҳе, ки бо он чӯбҳои буридашударо ба минтақаи интиқолпазир мерасонанд.

ЧӮБСО(Й) چوبسا(ی) асбоби оҳанин барои соидан ва суфта кардани чӯб; сӯҳони чӯб.

ЧӮБТАРОШ چوبتراش *гуфт.* дуредгар.

ЧӮБТАРОШӢ چوبتراشی *гуфт.* дуредгарӣ.

ЧӮБТОРА چوبتاره *лаҳҷ.* 1. шипанги бо ходачаҳо ё чӯб пӯшидашуда. 2. қисми хона аз шифт то бом, чортоқ; чердак.

ЧӮБХӮРАК چوبخورک *зоол.* 1. ҳашаротест, ки чӯбро хӯрда сурох-сӯрох мекунад, мӯрёна. 2. ҷонварест, ки қисмҳои чӯбии киштӣ ва бандарро хӯрда нобуд мекунад, мӯрёна, чӯбхора; **мӯрёна ҳама чизи хонаро хурад, ҷуз ғами соҳиби хона** (*зарб.*).

ЧӮБХӮРДА چوبخورده бо чӯб задашуда, калтакхӯрда.

ЧӮБЧА چوبچه *шакли мусаггари* **чӯб**, чӯби хурд.

ЧӮБЧАК چوبچک чӯбҳои хурду резу шикаста барои сӯзондан.

ЧӮБШАВӢ چوبشوی раванди мубаддал гаштан ба чӯб.

ЧӮБШИНОС چوبشناس касе, ки дар шинохтани анвои чӯб мутахассис аст, шиносандаи чӯб.

ЧӮБШИНОСӢ چوبشناسی илм дар бораи чӯб ва анвои он.

ЧӮЗА چوزه *ниг.* **чӯча**.

ЧӮК(К)А چوکه *гуфт.* ҳолати ба зону истодан; **чӯкка задан** ба зону истодан; **чӯкка зада нишастан** ба зону нишастан.

ЧӮКИДА چوکیده ба таг нишаста, фурӯрафта: **чашмони чӯкида**.

ЧӮКИДАН چوکیدن 1. фурӯ рафтан. 2. *мач.* хамидан, паст шудан.

ЧӮК(К)ОНДАН چوکاندن ба зону шинондан.

ЧӮЛ چول дашт, биёбон, саҳрои беоб.

ЧӮЛИСТОН چولستان биёбони васеъ, дашти холӣ ва беодаму беоб.

ЧӮЛӢ چولی *мансуб ба* **чӯл**; биёбонӣ.

ЧӮЛМАРГ چولمرگ *гуфт.* 1. фавтида дар чӯл. 2. *мач.* сарсон, саргардон.

ЧӮЛОҚ *т.* چولاق *гуфт.* 1. он ки меланғад, ланг. 2. маъюб (*мас., дасташ аз кор баромада*).

ЧӮЛПӢ چولپی *ниг.* **чавлӣ**.

ЧӮНГ چونگ *гуфт.* 1. дароз, қадбаланд. 2. дағал, ноҳамвор, номавзун.

ЧӮПОН چوپان нигаҳбон ва чаронандаи рамаи гӯсфанд ва буз, шубон, рамабон, подабон.

ЧӮПОНБАЧА چوپانبچه бачае, ки шубонӣ мекунад, рамабони ҷавон.

ЧӮПОНӢ چوپانی 1. кори чӯпон, рамабонӣ, дахмардагӣ; **чӯпонӣ кардан** чӯпон шуда кор кардан, бо касби чӯпонӣ машғул будан. 2. *мансуб ба* **чӯпон**; мутааллиқ ба чӯпон: **калтаки (чӯбдастаи) чӯпонӣ, наи чӯпонӣ, саги чӯпонӣ**.

ЧӮПОНПИСАР چوپانپسر писарбачае, ки чӯпон бошад, чӯпони ҷавон.

ЧӮПЧИЛЛА چوپچلّه *боф.* чиллаи торҳои барои бофтан тайёршуда.

ЧӮРИГӢ چوریگی чӯрӣ будан, канизӣ.

ЧӮРӢ چوری ғуломзан, канизак.

ЧӮРТАКИГӮЙ چورتکیگوی *гуфт.* касе, ки беибо, лучу пӯстканда гап мезанад.

ЧӮТ چوت 1. асбоби чоркунҷаи симу мӯҳрадор барои ҳисобу китоб. 2. шакли дигаргуншудаи калимаи русии «счет»; **чӯт задан** ҳисоб кардан.

ЧӮТАЛ چوتل пуле, ки дар сари қимор аз бурд ва касони берун аз бозӣ медиҳанд; **чӯт гирифтан** аз бурди қимор ҳисса гирифтан (бидуни иштирок дар бозӣ).

ЧӮТАЛГИР چوتل‌گیر он ки чӯтал мегирад.

ЧӮТАЛПУЛӢ چوتل‌پولی пули чӯтал.

ЧӮТЗАН چوت‌زن касе, ки бо чӯт амал иҷро мекунад.

ЧӮТКА *р.* چوتکه олати аз мӯй ё қил бастаашуда, ки барои тоза кардани либос ё чизи дигар ва барои молидани ранг *ва г.* истифода мешавад, ки он шакли дигаргуншудаи калимаи русии «щетка» мебошад: **чӯтка задан, бо чӯтка тоза кардан, бо чӯтка молидан.**

ЧӮТУР چوتور *лаҳҷ., гуфт.* оне, ки рӯяш доғи нағзак дорад, он ки бар рӯяш доғҳои нағзак бокӣ мондааст: **одами чӯтур, рӯи чӯтур**.

ЧӮТУРӢ چوتوری чӯтур будан.

ЧӮҶА چوجه бачаи мург, мурғбача, дурусташ ҷӯҷа; **чӯҷа баровардан** аз тухми хобондашуда чӯҷа баровардан; **чӯҷа хобонидан** зери мурғи курк барои чӯҷа баровардан тухмҳоро гузоштан: **чӯҷаро дар тирамоҳ мешуморанд** (*мақ.*).

ЧӮҶАБАРОРАК چوجه‌برارک *ниг.* чӯҷабарорак.

ЧӮҶАБАРОРӢ چوجه‌براری *ниг.* **чуҷабарорӣ**.

ЧӮҶАХУРӮС چوجه‌خروس хурӯсчӯҷа, хурӯси ҷавон.

ЧӮЯН چوین 1. гудохтаи маъдании оҳан омехта бо углерод, ки аз пӯлод нозук буда, дар саноат ашёи муҳим ҳисоб мёёбад: **чӯян гудохтан, чӯян рехтан**. 2. аз чӯян сохташуда: **деги чӯян**.

ЧӮЯНГУДОЗ چوین‌گداز он ки чӯян мегудозад.

ЧӮЯНГУДОЗӢ چوین‌گدازی гудохтани чӯян, об кардани чӯян.

ЧӮЯНИН چوینین чизе, ки аз чӯян аст.

ЧӮЯНӢ چوینی *мансуб ба* **чӯян**; аз чӯян сохташуда: **деги чӯянӣ, офтобаи чӯянӣ, бухории чӯянӣ**.

ЧӮЯНПОРА چوین‌پاره пораи чӯян, резаи чӯян.

ЧӮЯНРЕЗ چوین‌ریز он ки чӯянро об карда ба қолаб мерезад, рехтагар.

ЧӮЯНРЕЗА چوین‌ریزه заррахо ва пораҳои хурди чӯян.

ЧӮЯНРЕЗӢ چوین‌ریزی 1. об кардани чӯян. 2. ба қолаб рехтани олоти чӯянӣ.

Ҷ

Ҷ *ҳарфи сиюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* чим (ج); *дар ҳисоби абҷад ба адади 3 баробар аст.*

ҶАБАЛ *а.* جبل кӯҳ; **ҷабали росих** кӯҳи устувор, кӯҳи побарҷо.

ҶАБАЛӢ جبلی *мансуб ба* **ҷабал**; кӯҳистонӣ, кӯҳӣ.

ҶАБ(Б)АНДА حبنده хосияти он чизе, ки чизи моеъро ба худ кашида мегирад.

ҶАБАРИЯ *а.* جبریه *д.* фирқае (мазҳабе) аз ислом, ки ба эътиқоди пайравони ин фирқа тамоми корҳои инсон бе ихтиёр ва иродаи ӯ ба хости Худо рӯй медиҳад.

ҶАБАРӢ//ҶАБРӢ جبری *мансуб ба* **ҷабария**.

ҶАБАРУТ *а.* جبروت *кит.* қудрат, азамат, бузургӣ.

ҶАББА جبّه *ниг.* **ҷубба**.

ҶАББИДАН جبّیدن *ниг.* **ҷабидан**.

ҶАББОР *а.* جبّار 1. соҳиби тавоноӣ, соҳиби қудрат (*сифати Худо*); **ҷонро ба ҷаббор супоридан** *кинoя аз* мурдан. 2. ҷабркунанда, зулмкунанда, золим.

ҶАББОРӢ جبّاری 1. соҳибиқтидорӣ, тавоноӣ. 2. зулму ҷабркунандагӣ; зӯроварӣ.

ҶАБҒАТ//ҶАБҒУТ جبغت//جبغوت латта, пахта, пашм *ва г.*, ки ба даруни кӯрпа, болишт ва монанди он меандозанд.

ҶАБДУҚ جبدق *гуфт.* олати зинат, бештар барои асп: **ҷабдуқи нуқракӯб**; **ҷабдуқи сафарро муҳайё кардан** тайёрии сафарро дидан.

ҶАБИДАН جبیدن ба худ кашида гирифтан (обро, намиро), макида гирифтан.

ҶАБИН *а.* جبین пешонӣ, ҷабҳа, носия; **ҷабин пурчин кардан** бадқаҳр шудан, хафа шудан; **аз ҷабин чин кушодан** чеҳра кушода кардан, аз қаҳр фуромадан; **арақи ҷабин рехтан** бисёр меҳнат кардан, арақ рехта кор кардан; **бо арақи ҷабин ёфтан** бо меҳнати бисёр ба даст овардан (чизеро).

ҶАБИНГИРИФТА جبین‌گرفته туршрӯй, қаҳрӣ, бадқавоқ; ғамгин.

ҶАБИРА I جبیره :**ҷабира шудан** ҷамъ шудан, гирд омадан.

ҶАБИРА II *а.* جبیره *кит., д.* вузӯ ё ғусл, ки дар он агар ҷое аз аъзои бадан ҷароҳат ё захме дошта бошад, бе расонидани об ба ҷои ин захм ғусл ё таҳорат кардан мумкин аст.

ҶАБ(Б)ИШ جبش *ниг.* **ҷабидан**.

ҶАБОБИРА *а.* جبابره 1. *ҷ.* **ҷаббор**. 2. тоғиён, гарданкашон, исёнгарон. 3. нирумандон, қавиён, зӯрмандон, бақувватон.

ҶАБОН *а.* جبان тарсу, тарсончак, буздил.

ҶАБОНАТ *а.* جبانت тарсончакӣ, буздилӣ; тарс.

ҶАБР I *а.* جبر 1. касеро бо зӯр ба коре водор кардан. 2. зулм, ситам, зӯрӣ, ҷавр; **ҷабру зулм** зулму ситам; **ҷабр дидан** ситам кашидан, зулм дидан; **ҷабр кардан** зулму ситам кардан; **ҷабр шудан дар ҳаққи** *касе* беадолатӣ нисбат ба касе, зӯр афтодан ба касе; **ба ҷони худ ҷабр кардан** ба худ ситам кардан, худро ба азоб монондан.

ҶАБР II *а.* جبر 1. *кит.* устухонбандӣ кардан. 2. *кит.* дуруст кардан, ба ҳоли аввала овардан.

ҶАБР III *а.* جبر илми ҷабр, алҷабр, алгебра.

ҶАБРАИЛ *а.* جبرئیل *д.* номи яке аз фариштагон, ки оварандаи ваҳйи илоҳӣ ба пайғамбарон аст.

ҶАБРАН *а.* جبراً бо зӯрӣ, бо зулму ситам зӯран маҷбуран.

ҶАБРДИДА جبردیده 1. ситамкаш, мазлум, ситамдида. 2. зарардида, ранҷдида.

ҶАБРИЯ *а.* جبریه :**қувваи ҷабрия** қувваи маҷбуркунандаи ҳокима.

ҶАБРӢ جبری *ниг.* **ҷабарӣ**.

ҶАБРКУНАНДА جبرکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷабр кардан**. 2. ситамкунанда, золим, ҷобир.

ҶАБРПЕША جبرپیشه золим, ҷафокор, ситамгар.

ҶАБРРАСИДА جبررسیده *ниг.* **ҷабрдида**.

ҶАБУН جبون *кҳн.* тарсончак.

ҶАБҲА I *а.* جبهه пешонӣ, ҷабин; **ҷабҳаи пурчин** пешонаи чиндор.

ҶАБҲА II *а.* جبهه 1. хатти пеши ҷанг; майдони пеши ҳарбу зарб; **ҷабҳаи меҳнат (кор)** саҳни меҳнат. 2. соҳа, арса.

ҶАБҲАСОӢ جبهه‌سائی пешонӣ ба замин мондан, саҷда кардан, изҳори итоат.

ҶАВ I جو ғаллае, ки бештар ба чорпоён медиҳанд ва аз ордаш нон ҳам мепазанд; **орди ҷав; ҷави баҳорӣ** ҷаве, ки баҳор кишт мешавад; **ҷави тирамоҳӣ** ҷаве, ки дар тирамоҳ кишт мегардад; **ҷаве, як ҷав** каме, андаке, ба қадри як ҷав; **аз охури баланд ҷав хӯрдан** бо имтиёз зиндагӣ кардан, ба зиндагии имтиёзнок одат кардан; **як ҷав наарзидан** ҳеҷ арзиш надоштан; **ҳисоб ҷав-ҷав, бахшиш лаг-лаг** (*зарб.*) ҳисоби аниқ дар ҷои худ, бахшиш ҳам ба ҷои худ; ҷав-ҷав *маҷ.* кам-кам.

ҶАВ II //**ҶАВВ** *а.* جو *кит.* қабати ҳаво, ки Заминро иҳота кардааст, фазо, атмосфера; **ҷавви ҳаво** байни замину осмон.

ҶАВБЕД جوبید як навъ беди чӯбаш сахт: **асои ҷавбед, чӯбдасти ҷавбед**.

ҶАВБЕДӢ جوبیدی аз чӯби ҷавбед сохташуда: **асои ҷавбедӣ**.

ҶАВВОЛ *а.* جوّال 1. ҷавлонкунанда. 2. *маҷ.* ҷаҳанда.

ҶАВВОЛА *а.* جوّاله *кит.* ҷаҳанда; гирдгарданда; машъали фурӯзони даврзананда, ки мисли доираи оташ менамояд.

ҶАВГИР جوگیر *лаҳҷ.* иллати пои асп, ки дар натиҷаи тасфи аспро хунук накарда бо ҷав сер кардани он пайдо мешавад.

ҶАВДАРАВ جودرو вақти расидани ҷав ва даррави он, замони дарави ҷав.

ҶАВДАРАВӢ جودروی *ниг.* **ҷавдарав**.

ҶАВДАТ *а.* جودت некӣ, хубӣ, некӯ шудан; фазилат, бартарӣ.

ҶАВДОН جودان *кит.* доғ ва лаккаи сиёҳранг дар дандони асп ва дигар чорпоён, ки аз рӯи он синну соли онҳоро муайян мекунанд.

ҶАВДОНА جودانه 1. *кит., бот.* навъи бед, ки аз чӯби он дастаи белу каланд месозанд. 2. як навъ бофт дар бофандагӣ, ки монанди донаи ҷав аст. 3. *кит.* навъи кофури муаттар ва марғуб.

ҶАВДОР جودار 1. гандуми сиёҳранги борик, ки дар байни гандумпоя мерӯяд. 2. навъе аз ғаллаи ҷавмонанд, ки ба чорпоён медиҳанд ва аз ордаш нон низ мепазанд.

ҶАВЗ جوز 1. *кит., муарраби* **гавз**; чормағз; **ҷавзи бӯё** ҷавзи мускат; **ҷавзи ҳиндӣ** норгил, чормағзи ҳиндӣ. 2. навъе аз ангури сафеди ба зардӣ моили хеле ширин: **ангури ҷавз**.

ҶАВЗАК جوزک хекиртак, қуртак.

ҶАВЗБУН جوزبن дарахти чормағз.

ҶАВЗИНА جوزینه ҳалвои чормағздор.

ҶАВЗӢ جوزی *мансуб ба* **ҷавз**; ба ранги чормағз, чормағзӣ.

ҶАВЗО *а.* جوزا *нуҷ.* 1. номи бурҷи сеюм аз дувоздаҳ бурҷи фалак, Дупайкар. 2. яке аз моҳҳои шамсӣ (23 май–24 июн), ки мавсими дарави ҷаву гандум аст.

ҶАВЗОР جوزار ҷое, ки ҷав коштаанд, майдони кишти ҷав.

ҶАВИН جوین *мансуб ба* **ҷав**; аз ҷав пухташуда: **нони ҷавин**.

ҶАВӢ جوی *ниг.* **ҷавин**.

ҶАВКӮБ جوکوب кӯфташуда, майдашуда, резашуда, ҷави кӯфта, ҷави кӯбида шуда.

ҶАВҚ *а.* جوق *кит.* гурӯҳ, тӯда, дастае аз мар-

дум; села.

ҶАВЛАҚ جولق *муарраби* **ҷавлах.**

ҶАВЛАҚӢ جولقی *муарраби* **ҷавлахӣ.**

ҶАВЛАХ جولخ *кит.* матои пашмин, ки аз он хӯрҷину ҷувол медӯзанд.

ҶАВЛАХӢ جولخی *кит.* ҷавлахпӯш, пашминапӯш, қаландари жандапӯш.

ҶАВЛОН *а.* جولان 1. ҳаракатҳои пай дар пай, ҷунбиши пай дар пай, тоб хӯрда ҳаракат кардан. 2. давидан, тохтан, тез ҳаракат кардан; **мардро майдон нишон медиҳад, харро ҷавлон** (*мақ.*). 3. ҳаракати тез, хез кардан. 4. рафтори хиромон; **ҷавлон рафтан** хиромон рафтан; **ҷавлон додан** ба ҳар тараф ҳаракат додан, гирд гардондан; **ҷавлон задан** а) тоб хӯрда ҳаракат кардан, хез кардан; б) гирд гаштан, давр задан; в) давидан, тохтан, ҳуҷум кардан; **ҷавлон кардан (намудан)** а) ҳаракатҳои сахт ва тез кардан; б) тоб хӯрда давидан, гирд гашта ҳаракат кардан; в) сахт давидан, ҳуҷум кардан; **ба ҷавлон даромадан (омадан)** тез ҳаракат кардан, тез ва паи ҳам ҷунбидан.

ҶАВЛОНГАР جولانگر ҷавлонкунанда, ҳаракаткунанда.

ҶАВЛОНГАҲ//ҶАВЛОНГОҲ جولانگه//جولانگاه ҷои ҷавлон кардан, ҷои ҳаракат, майдони ҳаракат ва давидан.

ҶАВЛОНШИТОБ جولانشتاب *кит.* зудсайр, тезҳаракат.

ҶАВМАСТ جومست бо ҷав парваришёфта, ҷав хӯрда қувватгирифта, масти ҷав: **аспи ҷавмаст, хари ҷавмаст.**

ҶАВОБ *а.* جواب 1. сухан ё гапе, ки дар посухи (ё ба ивази) пурсише гуфта мешавад, посух; **суолу ҷавоб** пурсишу посух: **ҷавоби хаттӣ, ҷавоби шифоҳӣ.** 2. пайравӣ, назира (ба ягон шеър, ғазал *ва ғ.*); **ҷавоб гуфтан** а) посух додан ба пурсиши касе; б) назира навиштан ба шеъри касе. 3. муқобилат ба кор ё ба сухан; **ба ҷавоби..., дар ҷавоби...** дар ивази, дар посухи, дар муқобили... 4. *маҷ.* ҳисоб, ҳисобот (барои амали худ, барои кирдору рафтори худ): **ҷавоби кирдори худ, ҷавоби рафтори худ; ҷавоб гардондан** а) ҷавоб додан; б) ҳамроҳ шудан, пайравӣ кардан, дастгирӣ кардан кори касеро; в) муқобилат кардан; **аз ҷавоб оҷиз омадан** гапи ҷавобӣ ёфта натавонистан; **ба салом ҷавоб додан, ҷавоби саломро гардонидан** алайк гуфтан; **ба талаб(от) ҷавоб додан** мувофиқи талаб(от) будан, талаб(от)ро қонеъ кунондан; **ҷавоб ёфта натавонистан** гап ёфта натавонистан, ба пурсиши касе посух дода натавонистан; **бе ҷавоб мондан** ҷавоб надодан, иҷро накардан; **ҷавоби** *касеро* **дода натавонистан** а) ба пурсиши касе посух дода натавонистан; б) қудрати муқобилати касе (чизе)-ро надоштан; **гап пурсу ҷавоб шунав** дар мавриде гуфта мешавад, ки тараф дар посухи савол сухани ғайриқаноатбахш, лофи беҳуда гуфта бошад. 5. рухсат, иҷозат, озод кардан (аз коре); **ҷавоб гирифтан** рухсат гирифтан, иҷозат гирифтан (барои озод шудан, барои аз кор рафтан); **ҷавоб додан** а) ба суоли касе посух додан; б) касеро аз кор, озод кардан, ба касе барои рафтан рухсат додан; в) муқобилат кардан; г) ҳисобот додан (дар бораи кирдор, рафтор, кор ва амали худ), масъул шудан; **ҷавоб шудан** озод шудан, иҷозати рафтан гирифтан. 6. *маҷ.* ҷонибдорӣ, пайравӣ, дастгирӣ; **дар ҷавоби кори пешқадамон, дар ҷавоби даъвати сарвари давлат.**

ҶАВОБАН *а.* جوابا ба ҷавоб, дар ҷавоб: **ҷавобан** *чизе* **гуфтан.**

ҶАВОБГАР جوابگر 1. масъул, мутасаддӣ ва масъули коре. 2. ӯҳдадор. 3. гунаҳгор, айбдор, ҷавобдиҳанда (дар мурофиа); **ҷавобгар будан** масъул будан, гунаҳгор будан; **ҷавобгар кардан** масъул гардонидан, ӯҳдадор кардан, гунаҳгор кардан; **ҷавобгар шудан** масъул шудан, гунаҳгор шудан.

ҶАВОБГАРӢ جوابگری 1. масъул будан, масъулият, ҷавобгар будан. 2. гунаҳгорӣ, айбдорӣ; **ҷавобгариро ба гардан гирифтан** масъулиятро ба зимма гирифтан; **ҷавобгарӣ доштан** масъулиятнок будан, масъулият доштан (кор, вазифа); **ба ҷавобгарӣ кашидан** гунаҳгор кардан, масъул гардонидан (касеро барои коре): **ҷавобгарии маъмурӣ, ҷавобгарии моддӣ.**

ҶАВОБГӮ(Й) جوابگو(ی) 1. мувофиқи чизе (талаботе) будан: **ба талабот ҷавобгӯй будан.** 2. *ниг.* **ҷавобгар** 1.

ҶАВОБГӮӢ جوابگوئی ҷавоб гуфтан, ҷавоб додан.

ҶАВОБДИҲАНДА جواب‌دهنده 1. он ки ҷавоб медиҳад. 2. ҷавобгар.

ҶАВОБИЯ *а.* جوابیه ҷавоб, посух, ки ба тарзи хаттӣ навишта шуда бошад.

ҶАВОБӢ جوابی 1. дар ҷавоби чизе гуфташуда: **мактуби ҷавобӣ, ғазали ҷавобӣ**. 2. дар ҷавоби (муқобили, баробари) чизе коре кардан: **хуҷуми ҷавобӣ, ҳамлаи ҷавобӣ, ташрифи ҷавобӣ, зарбаи ҷавобӣ**.

ҶАВОД I *а.* جواد *кит.* асп, аспи хушзот, аспи тездав, аспи даванди зотӣ.

ҶАВОД II *а.* جواد *кит.* сахӣ, саховатманд, ҷавонмард.

ҶАВОЗ *а.* جواز 1. иҷозат, рухсат, изн. 2. иҷозатнома, коғаз барои озодона сафар кардан, гузарнома. 3. раҳоӣ, рухсати раҳоӣ.

ҶАВОЗНОМА جوازنامه *ниг.* **ҷавоз** 2.

ҶАВОМЕЪ *а.* جوامع *ҷ.* **ҷомеа**.

ҶАВОН//ҶУВОН جوان 1. одам, ҳайвон ва ё дарахт, ки ба ҳадди миёнаи умри табиии худ ҳанӯз нарасида бошад, барно; *муқоб.* **пир**. 2. нав, навбунёд: **шаҳри ҷавон**; **насли ҷавон** насли наврас; **пиру ҷавон**, **ҷавону пир** ҳама, ҷумла; **ҷавон мондан** ҳамеша ҷавон мондан; **аз нав ҷавон гаштан (шудан)** тару тоза шудан, намуди тоза гирифтан, ҷавонии нав пайдо кардан; **ба ҷони ҷавонат зарар нарасад (ҷабр нашавад)** умри ҷавонат бадиро набинад.

ҶАВОНА جوانه 1. гови ҷавони нар, гӯсолаи нар, навбас. 2. муғҷа, мугҷаи дарахт.

ҶАВОНАГОВ جوانه‌گاو гӯсолаи мода, гови ҷавони мода.

ҶАВОНАК جوانک *шакли навозиши* **ҷавон**.

ҶАВОНАКАК جوانککک *шакли тасғири* **ҷавон**.

ҶАВОНБАХТ جوانبخت хушбахт, некбахт, навбахт.

ҶАВОНБУХОРИЁН جوانبخاریان *таър.* созмони инқилобӣ дар Бухорои амирии охири асри XIX ва ибтидои асри XX.

ҶАВОНБУХОРӢ جوانبخاری *таър.* узви созмони ҷавонбухориён.

ҶАВОНВОР جوانوار ҷавонмонанд, мисли ҷавон: **ҷавонвор кор кардан**.

ҶАВОНГАШТА جوانگشته ба ҳолати ҷавонӣ баргашта (расида): **кишвари кӯҳансоли ҷавонгашта, пири ҷавонгашта, шаҳри қадимаи ҷавонгашта**.

ҶАВОНДИЛ جواندل дилаш ҷавон, бардам: **пири ҷавондил**.

ҶАВОНДУХТАР جواندختر духтари наврасида, духтари ҷавон.

ҶАВОНЗАН جوانزن зани ҷавон.

ҶАВОНИБ *а.* جوانب *ҷ.* **ҷониб**.

ҶАВОНИМАРГ جوانیمرگ *ниг.* **ҷавонмарг**.

ҶАВОНИМАРГБОБ جوانیمرگباب *гуфт., таҳқ.* касе ки сазовори ҷавонимарг шудан бошад.

ҶАВОНӢ جوانی барноӣ, шабоб; айёми ҷавон будани одам ва ҳар чизи дигар; *муқоб.* **пирӣ**: **айёми ҷавонӣ, замони ҷавонӣ, солҳои ҷавонӣ, муҳаббати ҷавонӣ, зӯри ҷавонӣ**; **ҷавонӣ доштан** ҷавон будан.

ҶАВОНМАРГ جوانمرگ 1. он ки дар ҷавонӣ мурдааст; **ҷавонмарг кардан** дар ҷавониаш нобуд кардан; **ҷавонмарг шудан** дар ҷавонӣ мурдан. 2. калимаи дашном, ки дар вақти изҳори норизоӣ аз касе гӯянд.

ҶАВОНМАРГӢ جوانمرگی дар ҷавонӣ вафот кардан.

ҶАВОНМАРД جوانمرد 1. марди ҷавон, одами ҷавон. 2. ҳимматбаланд, олиҳиммат, бомурувват, сахӣ.

ҶАВОНМАРДӢ جوانمردی 1. мардонагӣ, диловарӣ, далерӣ. 2. ҳимматбаландӣ, олиҳимматӣ, саховат, футувват.

ҶАВОНМАРДОНА جوانمردانه 1. мардона, ба тарзи ҷавонмард, қаҳрамонона. 2. ҳимматбаландона, саховатмандона, меҳрубонона: **рафтори ҷавонмардона, ҳиммати ҷавонмардона**.

ҶАВОННАМО جوان نما он ки синнаш аз ҷавонӣ гузашта, аммо зоҳиран ё ба рафтор ба ҷавон монанд аст: **чеҳраи ҷавоннамо**.

ҶАВОННАМОӢ جواننمائی амали он ки синнаш аз ҷавонӣ кайҳо гузашта, аммо онро зоҳир кардан намехоҳад ва ё зоҳиран ҷавон ба на-

зар мерасад.

ЧАВОНОНА جوانانه 1. чавонвор(она); **зиндагии чавонона** мисли зиндагии чавонон. 2. чавонвор, дар ҳолати барной ва чавонӣ.

ЧАВОНПАҲЛАВОН جوانپهلوان паҳлавони чавон, чавони қавӣ, пурзӯр.

ЧАВОНПИСАР جوانپسر писаре, ки чавон аст, писари чавон, наврас.

ЧАВОНРОЙ جوانرای *кит.* дорои ақли солим, солимақл.

ЧАВОНСОЛ جوانسال *ниг.* **чавон**.

ЧАВОНТАРОШ جوانتراش одами солхӯрдае, ки худро чавон нишон медиҳад.

ЧАВОНФИКР جوانفکر касе, ки нисбат ба сохти мавчуда ба тарзи нав фикр мекунад, равшанфикр, навчӯй.

ЧАВОР *а.* جوار *кит.* ҳамсоягӣ, наздикӣ; **то чавори**... то наздики...; **ба (дар) чавори**... ба (дар) наздикии..., ба (дар) ҳамсоягии...

ЧАВОРИМАККА جوارمکّه *ниг.* **чуворимакка**.

ЧАВОРИШ جوارش *муаррабн* **гувориш**, доруи мураккаби хушмаза ва тезҳазм.

ЧАВОСИС *а.* جواسیس *ч.* **чосус**.

ЧАВОҲИР *а.* جواهر *ч.* **чавҳар**; гавҳарҳо, марворидҳо, сангҳои қиматбаҳо.

ЧАВОҲИРДОР جواهردار дорои чавоҳир.

ЧАВОҲИРДОРУ جواهردارو навъи сурмае, ки ба чашм қувват мебахшад ва ба он чавоҳиротро ҳал мекунанд.

ЧАВОҲИРКОР جواهرکار бо чавоҳир ороста шуда: **чомаи чавоҳиркор**.

ЧАВОҲИРКОРӢ جواهرکاری бо чавоҳир оросташуда, чавоҳирдор, чавоҳирнишон: **дастпонаи чавоҳиркорӣ, точи чавоҳиркорӣ**.

ЧАВОҲИРНИГОР جواهرنگار гавҳарнишонда, гавҳаркӯб, мурассаъ ба чавоҳир.

ЧАВОҲИРНИСОР جواهرنثار *кит.* чавоҳирпош; ◊ **килки чавоҳирнисор** қалам.

ЧАВОҲИРНИШОН جواهرنشان чавоҳиршинондашуда, чавоҳиркорӣ.

ЧАВОҲИРОЛОТ جواهرآلات *ниг.* **чавоҳирот**.

ЧАВОҲИРОТ *а.* جواهرات чавоҳир, сангҳои қиматбаҳо.

ЧАВОҲИРСОЗ جواهرساز он ки аз чавоҳирот ҳар чи месозад, заргар.

ЧАВОҲИРСОЗӢ جواهرسازی 1. шуғлу амали чавоҳирсоз, заргарӣ кардан. 2. маҳал ва макони чавоҳирсозӣ, дӯкони заргарӣ.

ЧАВОҲИРФУРӮШ جواهرفروش он ки чавоҳирот савдо мекунад, фурӯшандаи чавоҳирот.

ЧАВОҲИРФУРӮШӢ جواهرفروشی чавоҳир фурӯхтан, бо чавоҳир савдо кардан, хариду фурӯши чавоҳирот.

ЧАВОҲИРШИНОС جواهرشناس он ки чавоҳирро нагз мешиносад, шиносандаи сангҳои қиматбаҳо, гавҳаршинос.

ЧАВПАЗ جوپز *ниг.* **чавпазак**.

ЧАВПАЗАК جوپزک навъи мевае, ки дар чинси худ пештар мепазад; меваҳои пешпаз, меваҳои пешпазак.

ЧАВР *а.* جور зулм, ситам, чафо, озор, бедод; *муқоб.* **адл: чавру чафо, чавру зулм, чавру ситам; чавр дидан (кашидан)** зулму ситам дидан (кашидан); **ба худ чавр кардан** худро азоб додан, худро ба азоб монондан, сахтиеро ба зимма гирифтан.

ЧАВРПЕША جورپیشه золим, ситамгар.

ЧАВСАҚ *а.* جوسق *кит.* кӯшк, қаср.

ЧАВСАНГ جوسنگ санге, ки ҳамвазни як дона чав аст, чизе, ки ба вазн ва бузургӣ ба андозаи як дона чав аст.

ЧАВСАР جوسر гандуме, ки хӯшааш мисли хӯшаи чав сӯзандор мешавад, монанд ба чавдор.

ЧАВФ *а.* جوف ковокӣ, миёнхолигии даруни чизе.

ЧАВФУРӮШ جوفروش он ки ба хариду вурӯши чав машғул аст, фурӯшандаи чав; ◊ **гандумнамои чавфурӯш** ҳилагар, дағобоз.

ЧАВФУРӮШӢ جوفروشی 1. амали чавфурӯш; фурӯхтан ва харидани чав. 2. *мач.* ҳилагарию фиреб кардан.

ЧАВҲАР جوهر [*муаррабн* **гавҳар**] 1. санги қиматбаҳо (алмос, марворид, ёқут *ва г.*). 2.

фалс. асли ҳар чиз, асли ҳар чизе, ки вуҷуди мустақил дорад; *муқоб.* **араз**; асл. 3. моҳият: **ҷавҳари маънӣ**, **ҷавҳари сухан**. 4. *хим.* асид, кислота, шира, эссенсия: **ҷавҳари лиму, ҷавҳари сирко**. 5. обутоби силоҳи буранда (корд, шамшер *ва г.*).

ҶАВҲАРДОР I جوهردار обутобёфта; обдида: **шамшери ҷавҳардор**.

ҶАВҲАРДОР II جوهردار дорои асид, дорои ширai чизе.

ҶАВҲАРИЁТ جوهریات давоҳое, ки аз ҷавҳарҳои доругӣ тайёр карда мешаванд.

ҶАВҲАРӢ جوهری он ки ҷавоҳиротро мешиносад, ҷавҳаршинос, гавҳаршинос: **қадри зар заргар шиносад, қадри ҷавҳар ҷавҳарӣ** (*зарб.*).

ҶАВҲАРШИНОС جوهرشناس *ниг.* **ҷавҳарӣ.**

ҶАВ –ҶАВ جو جو *ниг.* **ҷав.**

ҶАВШАН جوشن 1. *кҳн.* як навъ либоси ҷангии қадима, ки аз ҳалқаву порчаҳои оҳан сохта мешуд, зиреҳ; *ба тарзи истиора*: **ҷавшани дил, ҷавшани тан, ҷавшани ҷон**. 2. *зоол.* косахонаи сангпушт.

ҶАВШАНВАР جوشنور ҷавшандор, ҷавшанпӯш.

ҶАВШАНГУЗАР جوشن‌گذر *кит., ниг.* **ҷавшангузор.**

ҶАВШАНГУЗОР جوشن‌گذار *кит.* сӯрохкунандаи ҷавшан (*сифати* тир, найза *ва г.*).

ҶАВШАНПӮШ جوشن‌پوش касе, ки ҷавшан пӯшидааст, зиреҳпӯш.

ҶАВШАНХОЙ جوشن‌خای *кит.* ҷавшаншикан, ҷавшанфарсо.

ҶАВШАНШИКАН جوشن‌شکن *кит., ниг.* **ҷавшангузор.**

ҶАҒАЛЛИҚ *т.* جغلّق ду болиштчаи намадӣ, ки аз ду тараф ба зери зин гузошта мешавад.

ҶАҒБУТ جغبوت *ниг.* **ҷабғат.**

ҶАҒИДАН جغیدن 1. саъю кӯшиш кардан. 2. дам задан; **ҷағидан наёристан** ёрои дам задан надоштан. 3. гуфт. кафидан, пора шудан, ҷағ ёфтан.

ҶАҒОЛА//ЧАҒОЛА جغاله//چغاله *кит.* дастае аз мурғон, гурӯҳе аз парандагон: **ҷағола-ҷағола** даста–даста, гурӯҳ–гурӯҳ.

ҶАҒОЗ جغاز болопӯши шутур монанди зин ё полон, ки вақти савор шудан ё бор кардан ба он мениҳанд, полони шутур; **ҷағоз пахш кардан** ҷағоз ниҳодан ба шутур.

ҶАҒҶАҒ جغجغ *бот., лаҳҷ.* як навъ гиёҳ, ки аввали баҳор гул мекунад, қоқу.

ҶАД(Д) *а.* جد 1. падари падар, бобо; **ҷадди аъло** бобокалон, падари бобо. 2. ба шакли *ҷамъ* **ҷаддон** гузаштагон.

ҶАДАЛ *а.* جدل 1. ҷанг, ҳарб, набард, ҷидол: **ҷангу ҷадал**. 2. баҳсу мунозира; муноқиша, хархаша, кашмакаш, бигӯ–магӯ. 3. саъю кӯшиш, мубориза; **бо ҷадал** а) бо саъю кӯшиш, бо ғайрат, бо ҳаракати зиёд; б) бо шитоб, бо суръат; **ҷаҳду ҷадал** саъю кӯшиш, кӯшишу талош: **ҷадал доштан** саъю кӯшиш доштан, мубориза кардан; **ҷадал кардан (намудан)** а) саъю кӯшиш кардан; б) мубориза бурдан. 4. *кит.* илмест, ки ба воситаи он усулу шароит ва чигунагии мунозира шинохта мешавад.

ҶАДАЛА *а.* جدله *гуфт.* шитоб, суръат, талотӯб, хурӯш.

ҶАДАЛӢ *а.* جدلی 1. *марбут ба* **ҷадал**. 2. баҳсу мунозиракунанда. 3. *фалс.* диалектик. 4. ҷангӣ.

ҶАДАР *а.* جدر 1. варам, омос. 2. *тиб.* ҷоғар, ғуррӣ.

ҶАДАРӢ *а.* جدری *кит., тиб.* як навъ бемории нағзак.

ҶАДВАЛ *а.* جدول 1. хати рост, раҳи хат дар китоб ё дафтар. 2. олате, ки ба воситаи он хати рост кашида мешавад. 3. намудор, нақша, рӯйхате, ки барои ҳисоби давомоти кор, дарс, иҷрои кор ва бо тартиб нишон додани вақт ва хусусияти чизҳои дигар тартиб дода мешавад: **ҷадвали дарс**, **ҷадвали имтиҳонот**, **ҷадвали машғулият**, **ҷадвали кор, ҷадвали ҳаракати автобус**, **ҷадвали зарб** *риёз.* ҷадвали зарб задани рақамҳо; **ҷадвал кашидан** а) хат кашидан; б) ҷадвали кор, дарс, машғулият *ва г.*, тартиб додан.

ҶАДВАЛБАНДӢ جدولبندی 1. ҷадвал кашидан. 2. ба воситаи кашидани хатҳои уфуқӣ ва

амудӣ тақсим кардани замин, сохтмон *ва г.* ба андозаҳои мушаххас. 3. гурӯҳбандӣ ва тақсими иттилооти муайян ба шакли ҷадвал.

ҶАДВАЛВОР جدولوار ҷадвалмонанд, рост, ба сони ҷадвал.

ҶАДВАЛДОР جدولدار хати рост кашида, ҷадвал кашидашуда (барои коре, машғулияте, ҳисобе *ва г.*).

ҶАДВАЛКАШ جدولکش 1. хаткаш, хати рост кашанда. 2. нақшакаш, тарҳсоз, лавҳнигор.

ҶАДВАЛКАШӢ جدولکشی амали мансуб ба ҷадвалкаш.

ҶАДВАЛСОЗӢ جدولسازی *ниг.* **ҷадвалбандӣ**.

ҶАДВОР جدوار *бот.* решаи дармана.

ҶАДД *а.* جدّ *ниг.* **ҷад(д)**.

ҶАДДА *а.* جدّه модаркалон, бибӣ.

ҶАДИД *а.* جدید 1. *кит.* нав, тоза. 2. *таър.* пайрави ҳаракати ҷадидӣ, тарафдори ҷадидия.

ҶАДИДАН *а.* جدیداً аз нав, такроран.

ҶАДИДИЯ *а.* جدیدیه *таър.* ҷараёни сиёсии байни табақаҳои буржуазияи маҳаллӣ ва зиёиёни Осиёи Марказӣ, ки шиораш ислоҳталабӣ буд.

ҶАДИДӢ جدیدی *ниг.* **ҷадидия**.

ҶАДИДКУШӢ جدیدکشی ҳаракат барои нест кардани ҷадидон дар аморати Бухоро дар солҳои 1918-1920.

ҶАДИДТАРОШ جدید تراش он ки даъвои ҷадидӣ мекунад, он ки худро ҷадид нишон медиҳад.

ҶАДИР *а.* جدیر шоён, сазовор, лоиқ.

ҶАДӢ *а.* جدی *нуҷ.* номи бурҷи даҳум аз бурҷҳои дувоздаҳгонаи фалакӣ, ки Офтоб 22 декабр то 21 январ ба он дохил мешавад, дар китобҳои нуҷуми қадим ин бурҷ ба шакли бузғола тасвир шудааст, Бузғола, Бузак.

ҶАДОВИЛ *а.* جداول *ҷ.* **ҷадвал**.

ҶАДР جدر *кит.* девор.

ҶАЗ *фр.* جز *мус.* оркестри махсуси мусиқӣ, ки аз асбобҳои нафасӣ, тордор ва баландовоз ташкил ёфтааст.

ҶАЗ(З) جز боқимондаи бирёни равғани дунбаи гӯсфанд, баъд аз гудохтан (об кардан), ҷazza.

ҶАЗАБА جزبه *гуфт.* хашм, ғазаб, қаҳр, тундӣ; тарсондан, дӯғу пӯписа.

ҶАЗАБАДОР جزبه‌دار 1. сахтгир, ҷиддӣ. 2. пурхашм, хашмгин; тарсовар.

ҶАЗАК جزک номи иллат ва марази мурғон аст, ки бар асари он аз бехи пар то ба устухони онҳо сӯрох мешавад.

ҶАЗАЪ *а.* جزع 1. бесабрӣ, бетоқатӣ, беқарорӣ; нола ва зорӣ; **ҷазау фазаъ** гиряву зорӣ, оҳу шеван. 2. тарс, бим. 3. илтимос, тазарруъ, таваллo.

ҶАЗБ *а.* جذب 1. ба худ кашидан, кашиш; **қувваи ҷазби Замин**. 2. кашиш (*диққатро*), дилрабоӣ, ҷалб; **ҷазб кардан (намудан)** кашидан, ба худ ҷалб кардан.

ҶАЗБА *а.* جذبه кашиш, кашиши қалбӣ; **аҳли ҷазба** сӯфиён.

ҶАЗБКУНАНДА جذب کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷазб кардан**. 2. ҷалбкунанда (ба худ), кашанда; дилрабо.

ҶАЗБМАНД جذبمند *гуфт.* сахт азмкарда, касе ки бо азм ва қатъият ба коре иқдом мекунад, иштиёқманд.

ҶАЗЗАГИН//ҶАЗЗАГӢ جزّه‌گین//جزگی ҷаззадор, омехта ба ҷazza; **нони ҷаззагин** ноне, ки дар таркибаш ҷazza – порчаҳои равғани дунба баъди бирёнро дорост.

ҶАЗЗАДОР جزّه‌دار *ниг.* **ҷаззагин**.

ҶАЗЗАС جزّس *калимаи тақлиди овоз;* 1. садои бирён шудани чизе. 2. дард ё сӯзиш кардани ягон узви баданро ифода мекунад: **ҷаззас задани гӯшт дар вақти бирён кардан**, **ҷаззас зада дард кардани даст ё ҷои дигари бадан**.

ҶАЗЗИН جزّین *ниг.* **ҷаззагин**.

ҶАЗЗӢ جزّی *гуфт.* сӯзиш ё дарди ногаҳонӣ; **дилам ҷаззӣ карда монд**.

ҶАЗЗОБ *а.* جذّاب *кит.* ба худ кашанда, ҷазбкунанда.

ҶАЗЗОБИЯТ جذّابیت он ки ва он чи хусусияти ба худ ҷалб карданро дорад.

ҶАЗИЛ *а.* جزیل 1. бисёр, фаровон. 2. бузург. 3. маҳкам, устувор, дуруст.

ҶАЗИР جزیر 1. хушк (аз беобӣ), сӯхта, бирёншуда, хароб, валангор (замин). 2. *гуфт.* ифлос, чиркин; **ҷазир кардан** ифлос кардан.

ҶАЗИРА *а.* جزیره хушкӣ дар миёни об (*хоҳ хурд бошад хоҳ калон*), ки об аз ҳар сӯ онро иҳота кардааст.

ҶАЗИРАВӢ جزیروی *мансуб ба* **ҷазира**.

ҶАЗИРАГӢ جزیرگی *мансуб ба* **ҷазира**; воқеъ дар ҷазира: **давлати ҷазирагӣ**.

ҶАЗИРАНИШИН جزیره‌نشین сокини ҷазира, аҳли ҷазира.

ҶАЗМ *а.* جزم қарори қатъӣ, қарори ҳатмӣ; қатъият, ҷиддият; **азми ҷазм** азми қатъӣ, қасди ҷиддӣ, хоҳиши қатъӣ; **ҷазм кардан** азми ҷиддӣ намудан, қатъиян қарор додан.

ҶАЗМАНД جزمند *гуфт., ниг.* **ҷазбманд**; **харидори ҷазманд** харидори бисёр толиб, харидори бисёр борағбат ва иштиёқманд.

ҶАЗМӢ جزمی қатъӣ, ҷиддӣ, устувор, ҳатмӣ: **ваъдаи ҷазмӣ**; **иродаи ҷазмӣ**.

ҶАЗО *а.* جزا 1. мукофоти бадӣ, сазои кори бад ё гуноҳе; подош, музд; **ҷазои олӣ, ҷазои марг** ҳукми қатл; **рӯзи ҷазо** а) рӯзи азобу машаққат, рӯзи сазодиҳӣ, рӯзи ҳисобот барои кирдорҳои худ; б) *д.* рӯзи қиёмат, рӯзи маҳшар, рӯзи ҳисоби бандагон аз кардаи худ назди Худо; **ҷазо гирифтан** ба ҷазо расидан, ба ҷазо маҳкум шудан; **ҷазо дидан** ба ҷазо расидан барои кори кардаи худ; **ҷазо додан** сазо додан барои кору кирдори бад; **ҷазои** *касеро* **додан** барои кирдораш ба ҷазо расонидан; **ҷазои худро дидан** ба ҷазои кори бади кардаи худ расидан; **ҷазо кашидан** ҷазо дидан; **ба ҷазо гирифтор кардан** ба ҷазо расонидан; **ба ҷазои худ расидан** барои амали бад сазои худро дидан; **ба ҷазояш расондан** ба ҷазои муносибаш гирифтор кардан. 2. ҷаримаи нақдӣ.

ҶАЗОБИНӢ جزا بینی ҷазо дидан, маҳкум шудан ба ҷазо.

ҶАЗОГИРӢ جزاگیری ҷазо гирифтан, ҷазо дидан.

ҶАЗОГОҲ جزاگاه *таър.* ҷои қатл, ҷои ҷазо.

ҶАЗОДИДА جزا دیده он ки ба ҷазо маҳкум шудааст.

ҶАЗОДИҲАНДА جزادهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷазо додан**. 2. он ки ҷазо медиҳад.

ҶАЗОДИҲӢ جزا دهی ҷазо додан.

ҶАЗОИЛ جزایل *кҳн.* як навъ тӯпи ҷангии қадима, ки ба асп ё шутур баста аз ҷое ба ҷое мебурданд ва кор мефармуданд: **тӯпи ҷазоил**.

ҶАЗОИР I جزائر *ниг.* **ҷазоил**.

ҶАЗОИР II *а.* جزایر *ҷ.* **ҷазира**.

ҶАЗОИР III جزایر номи яке аз оҳангҳои мусиқии тоҷикӣ.

ҶАЗОӢ جزائی 1. ҷиноятӣ: **қонуни ҷазоӣ**. 2. қасдгирӣ, қасос.

ҶАЗОНОМА جزانامه 1. *таър.* қарори қозӣ барои ҷазо. 2. фармони хаттии ҷазо.

ҶАЗР I *а.* جذر 1. бех, реша. 2. *риёз.* ададест, ки онро ба худаш зарб мезаданд, масалан, адади се ба худаш зарб шавад, адади нӯҳ ҳосил мешавад, ки ин се ҷазри нӯҳ аст: **ҷазри муказаб, ҷазри мураббаъ; ҷазр гирифтан** аз реша баровардан.

ҶАЗР II *а.* جزر 1. *ҷугр.* кам шудан ва аз соҳил дур рафтани оби баҳр бо таъсири қувваи кашиши Офтобу Моҳ, ки дар шабонарӯз ду бор такрор меёбад; *муқоб.* **мад(д)**. 2. *маҷ.* пасту баланд шудани чизе.

ҶАЗ-ҶАЗ جزجز *гуфт.* дард, озор (*аз сӯхтани ягон узви бадан ё газак гирифтани ҷароҳате*): **ҷаз-ҷаз сӯхтан**.

ҶАЗЪ *а.* جزع 1. навъе аз сангҳои ороишӣ, ки сафеду сиёҳ аст ва мӯҳраи сулаймонӣ ё яманӣ ҳам номида мешавад. 2. *маҷ.* чашм; **ҷазъи дида** *киноя аз* чашм.

ҶАЙБ *а.* جیب 1. кисаи либос, кисаи бағалӣ; **аз ҷайби худ пул додан** пули худро сарф кардан. 2. гиребон, гиребони курта.

ҶАЙБӢ جیبی кисагӣ: **соати ҷайбӣ**.

ҶАЙЛИҚ *т.* جیلق болиштакҳои махсус, ки аз ду тарафи зини асп мемонанд, чиргӣ, арақчини асп; *муқ.* **ҷағаллиқ**.

ҶАЙЛОВ جیلاو *гуфт.* ҷарогоҳ, ҷои ҷорпочаронӣ.

ҶАЙРА جیره *зоол.* ҷонвари ширхора аз гурӯҳи

хояндаҳо, ки пушту паҳлӯяш бо хорҳои сӯзанмонанд иҳота шудааст.

ЧАЙРОН جيران *зоол.* як навъи оҳу.

ЧАЙШ *а.* جيش *кҳн.* лашкар, қӯшун.

ЧАЙЪАТ *а.* جيعت омада расидан, ворид шудан.

ЧАЛ جل *кит.* парандаи хушовоз аз хонаводаи гунҷишкҳо, ки аз гунҷишк бузургтар ва аз сор хурдтар аст, чаковак, нору.

ЧАЛАБ I جلب 1. ғалоғула, ғавғо. 2. аспҷаллоб, гӯсфандҷаллоб, он ки барои фоида аспу гӯсфанд *ва г.* харида мефурӯшад.

ЧАЛАБ II *а.* جلب зани бадахлоқ, қаҳба, фоҳиша; руспӣ.

ЧАЛАБӢ جلبی ҳилагарӣ, бадҷинсӣ, фоҳишагарӣ, бадахлоқӣ, руспигарӣ.

ЧАЛАБХОНА جلبخانه фоҳишахона, руспихона.

ЧАЛАСА *а.* جلسه маҷлис, ҷамъомад.

ЧАЛБ *а.* جلب ҷазб, кашиш, кашидан ба сӯи худ; **ҷалб кардан (намудан)** касеро ҷазб намудан, кашидан (ба иҷрои вазифае); **диққат ҷалб кардан** ба чизе диққат додан, диққат ҷазб кардан ба чизе; **диққат ҷалб шудан** диққат равона шудан ба чизе.

ЧАЛБКУНАНДА جلبکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷалб кардан.** 2. ҷазбкунанда, кашанда (ба худ, ба ягон чизи дигар).

ЧАЛВИЗ جلويز *кит.* муфсид, ғаммоз.

ЧАЛҒӮЗА جلغوزه гӯзаи дарахти санавбар, умуман ғӯзаи дарахтони сӯзанбарг, чалғӯза.

ЧАЛД *а.* جلد *кит.* ҷусту чолок, чобуку чаққон; зирак.

ЧАЛДӢ جلدی 1. чобукӣ, чаққонӣ; зиракӣ. 2. тезӣ, тундӣ.

ЧАЛДКОР جلدکار тезкор, зудкор, чаққон.

ЧАЛДУ جلدو тӯҳфа, подош, ато; ҳадяи молӣ аз тарафи амалдори олӣ, инъом.

ЧАЛИДИЯ *а.* جلديه зуҷоҷа; адасӣ.

ЧАЛИЛ *а.* جليل бузург, азим, мӯҳтарам.

ЧАЛИС *а.* جليس *кит.* ҳамнишин, ҳамсӯҳбат; рафиқ.

ЧАЛӢ *а.* جلی *кит.* равшани калон-калон (дар боран хат); **хати ҷалӣ; қалами ҷалӣ** қалами махсус, ки бо он хати ҷалӣ менавиштанд ё машқ мекарданд.

ЧАЛЛА *а.* جلّ :**Худои азза ва ҷалла** Худованди бузургу олӣ.

ЧАЛЛОБ *а.* جلّاب касе, ки молҳоро харида бо фоидааш қимат мефурӯшад, аз қабили говҷаллоб, гӯсфандҷаллоб, мавизҷаллоб *ва г.*

ЧАЛЛОБӢ جلّابی чизҳоро арзон харида бо фоидааш қимат фурӯхтан, кор ва амали шахси ҷаллоб: **ҷаллобӣ кардан**.

ЧАЛЛОД *а.* جلّاد 1. касе, ки ҳукми куштанро ба иҷро мерасонад, одамкуши расмӣ (*дар давраҳои пешин*). 2. *маҷ.* ситамгар, золими гузаро.

ЧАЛЛОДӢ جلّادی 1. *мансуб ба* **ҷаллод**: **теғи ҷаллодӣ, кори ҷаллодӣ**. 2. амали ҷаллод, шуғли ҷаллод. 3. *маҷ.* бераҳмӣ, ситамгарӣ, ҷафокорӣ, хунхорӣ.

ЧАЛО *а.* جلا *ниг.* **ҷило** II.

ЧАЛОДАТ *а.* جلادت ҷустӣ, чолокӣ, далерӣ, ҷасорат.

ЧАЛОЛ *а.* جلال 1. бузургӣ, бузургворӣ. 2. иззат, шавкат; **чоҳу ҷалол** мартаба ва базургӣ.

ЧАЛОЛАТ *а.* جلالت *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, азамат.

ЧАЛОЛАТМАОБ جلالتمأب ҷаноб, ҳазрат.

ЧАЛОЧИЛ *а.* جلاجل *ҷ.* **ҷулҷул**.

ЧАЛОЧИН جلاجين *гуфт.* пиразани фартути баднамои ҳилагар: **кампири ҷалоҷин**.

ЧАЛОЧИНКАМПИР جلاجين‌کمپير кампири ҷалоҷин.

ЧАЛОЧУЛ *а.* جلاجل 1. ҳалқачаҳои оҳанин, ки гирдогирди ҷанбари доира овехта мешавад. 2. зангӯлачаҳое, ки ба тасмаи гардани шутур ё асп баста мешавад, ё раққосагон ба дасту пои худ мебанданд.

ЧАЛҲУНДӢ جلهندی *ниг.* **ҷулҳундӣ**.

ЧАМАЛ *а.* جمل шутури нар.

ЧАМАЛҒА جملغه *гуфт.* воситаҳои таъмини рӯзгор, харҷу ташвиши оила; **ҷамалға каши-**

дан хонаводаро таъмин кардан, дар ташвиши воситаҳои рӯзгузаронӣ шудан.

ҶАМБӮС جمبوس *гуфт.* як навъ пойафзор.

ҶАМЕАН *а.* جميعاً *ниг.* **ҷамъан**.

ҶАМЕЪ *а.* جميع ҳама, ҳамагӣ, ҷамоат, мардум.

ҶАМИЛ *а.* جميل хушрӯ, зебо, соҳибҷамол, некӯсурат.

ҶАМИЛА جميله *муаннаси* **ҷамил**; зан ё духтари хушрӯй.

ҶАМИЛӢ جميلی зебоӣ, хушрӯӣ.

ҶАМОА *а.* جماعه 1. гурӯҳ, тӯда, гурӯҳи мардум. 2. гурӯҳи талабагони дар як ҷо таҳсилкунанда дар мадрасаҳои собиқ. 3. табақа, тоифа, қабила. 4. деҳшӯро, деҳаҳое, ки тобеи як деҳшӯроанд: **идораи ҷамоа, раиси ҷамоа, котиби ҷамоа**.

ҶАМОАТ *а.* جماعت 1. *ниг.* **ҷамоа**. 2. ҷамъият, умум.

ҶАМОАТӢ جماعتی 1. *мансуб ба* **ҷамоат**. 2. ҷамъиятӣ, умумӣ: **вазифаи ҷамоатӣ, кори ҷамоатӣ**.

ҶАМОД *а.* جماد *кит.* чизи беҷон, санг, маъдан, канданиҳои ғайриорганикӣ.

ҶАМОДОТ *а.* جمادات *ҷ.* **ҷамод**; чизҳои беҷон, сангҳо, маъданҳо; ғайри ҳайвонот ва наботот: **олами ҷамодот**.

ҶАМ(М)ОЗА *а.* جمازه шутури тезрафтор.

ҶАМОЛ *а.* جمال 1. хушрӯӣ, зебоӣ, ҳусн; хубии сурат ва сират; **ҳусну ҷамол** зебоӣ, хушрӯии комил. 2. *маҷ.* рӯи зебо, чеҳраи тобону дурахшон; **ҷамоли ҷаҳоноро** чеҳраи тобон, рӯи зебо.

ҶАМОЛАК جمالک кокули сохтаи абрешимӣ ё аз чизҳои дигар бофта, ки ба мӯй баста ба пушт мепартоянд: **ҷамолак бофтан, ба мӯй ҷамолак андохтан**.

ҶАМОЛАККОКУЛ جمالککاکل кокулҳои ҷамолакдор.

ҶАМОҲИР *а.* جماهير 1. *ҷ.* **ҷумҳур**; мардуми бисёр, умум. 2. ҷумҳуриятҳо, давлатҳо; **Иттиҳоди Ҷамоҳири Шӯравӣ** *таър.* давлати шӯравии собиқ, ки аз иттиҳоди 15 ҷумҳурӣ иборат буд.

ҶАМ(М)ОШ *а.* جماش *кит.* 1. шӯх. 2. фусункор (*бештар ҳамчун сифати маҳбуб ё чашми ӯ*).

ҶАМР *а.* جمر *исми ҷомеъ* ахгарҳо, лахчаҳо.

ҶАМРА *а.* جمره оташпора, лахча, ахгар.

ҶАМӮҲ *а.* جموح *кит.* якраҳа, якрав, саркаш, инодкор, гарданшах.

ҶАМШЕДӢ جمشيدی :**базми ҷамшедӣ**; базми пурдабдаба, базми бошукӯҳ.

ҶАМЪ *а.* جمع 1. фароҳам, гирду ғун: **ҳама ҷамъ будан**. 2. ғундоштан, тӯб кардан. 3. гурӯҳе аз мардум, ҷамоат: **гузаштани ҷамъе аз кӯча**. 4. ҳама, умум; **ҷамъе** гурӯҳе, ҷамоате; **ҷамъ гардидан** ғун шудан, гирд омадан; **ҷамъ кардан** фароҳам овардан, гирд овардан; **ҷамъ омадан** фароҳам омадан, ғун шудан, тӯб шудан ба як ҷо; **ҷамъ шудан** гирд омадан, ғун шудан; **ақлу хуш ҷамъ кардан** хушёр шудан; **ҳавоси худро ҷамъ кардан** осуда ва ором шудан, ҳушёр шудан; **хотири ҷамъ** осуда, бе ташвиш, бе нигаронӣ ва ошуфтагии хотир; **хотир ҷамъ кардан** осуда будан, безобита нашудан. 5. *риёз.* яке аз чор амали ҳисоб, афзудани як адад ба адади дигар, зам кардани ду ва ё чанд адад ба якдигар. 6. *грам.* аломати ҷамъ дар забони тоҷикӣ бо «-он» ва «-ҳо» ифода мегардад; *муқоб.* **танҳо**.

ҶАМЪАН *а.* جمعاً 1. ба тарзи ҷамъ, дар ҳолати ҷамъ кардан. 2. ҳамагӣ, якҷоя.

ҶАМЪБАНДӢ جمعبندی *грам.* ҷамъ бастани калима.

ҶАМЪБАСТ جمعبست 1. ҷамъ кардан. 2. натиҷа, хулоса: **ҷамъбасти корҳои яксола**; **ҷамъбаст кардан** а) ҳисоб кардан, шумурда хулоса кардан; б) натиҷа баровардан, ба як натиҷа омадан, хулоса баровардан аз кори кардашуда ё фикрҳои гуногун.

ҶАМЪБАСТӢ جمعبستی ҷамъбаст шуда, натиҷагӣ: **маълумоти ҷамъбастӣ**.

ҶАМЪБАСТКУНАНДА جمعبستکننده *ниг.* **ҷамъбастӣ**; он ки ё он чи ҷамъбасти коре ё амале бошад.

ҶАМЪБАСТШАВАНДА جمعبستشونده он чи натиҷааш дар якҷоягӣ маълум шавад.

ҶАМЪБАСТШУДА جمعبست شده *ниг.* **ҷамъбастӣ.**

ЧАМЪДАСТӢ جمعدستی муттафиқӣ, аҳлона, дастачамъӣ: **бо ҷамъдастӣ кор кардан.**

ҶАМЪИҶАМЪ *ниг.* **ҷамъулҷамъ.**

ҶАМЪИЯТ *а.* جمعیت 1. маҷмӯи мардум, ки дар шароити муайяни тараққиёти таърихӣ дар асоси тарзи истеҳсоли неъматҳои моддӣ ва муносибатҳои муайяни истеҳсолӣ ба ҳам омадаанд, ҷомеа: **ҷамъияти ибтидоӣ, ҷамъияти ғуломдорӣ, ҷамъияти феодалӣ.** 2. гурӯҳи одамон, ки аз рӯи мақсад, манфиат, ихтисос ё ягон ҷиҳати дигар ҷамъ омадаанд, созмон: **ҷамъияти ихтиёрӣ, ҷамъияти саҳомӣ, ҷамъияти китобдӯстон.** 3. доираи одамон, ки бо умумияти шароити иҷтимоӣ, баромад ва мансубияти табақавӣ муайян шудааст: **ҷамъияти коргарон.** 4. нуфус, аҳолии шаҳре ё маҳаллае. 5. гурӯҳ, тӯда, доира, иҳота: **ҷамъияти дӯстон; ҷамъияти хотир** хотири ҷамъ.

ҶАМЪИЯТӢ جمعیتی *мансуб ба* **ҷамъият**; ҷамоатӣ, иҷтимоӣ, умумӣ: **афкори ҷамъиятӣ, вазифаи ҷамъиятӣ, идораҳои ҷамъиятӣ, кори ҷамъиятӣ, моликияти ҷамъиятӣ, сохти ҷамъиятӣ, тақсимоти ҷамъиятии меҳнат, илмҳои ҷамъиятӣ; ҷамъиятӣ кардан** барои истифодаи умум якҷоя кардан.

ҶАМЪИЯТШИНОС جمعیتشناس он ки ба омӯзиши илмҳои ҷамъиятӣ машғул аст, он ки дар шинохти ҷамъият собиқаю салиқа дорад, ҷомеашинос.

ҶАМЪИЯТШИНОСӢ جمعیتشناسی илмҳое, ки соҳаҳои гуногуни ҷамъиятро меомӯзанд, ҷомеашиносӣ: **илмҳои ҷамъиятшиносӣ.**

ҶАМЪӢ جمعی ҳамагӣ, дастаҷамъона.

ҶАМЪКУНАНДА جمعکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷамъ кардан.** 2. он ки чизҳоро ҷамъ мекунад, гирдоваранда.

ҶАМЪОВАРӢ جمعآوری 1. ҷамъ кардан, ҷамъ овардан, гирд овардан, ғун кардан. 2. ғундоштан, бардоштан, чидан: **ҷамъоварии пахта, ҷамъоварии ғалла, ҷамъоварии ҳосил.**

ҶАМЪОМАД جمعآمد 1. ҷамъ омадан, ҷамъ шудан, дар як ҷо ғун шудан: **ҷойҳои ҷамъомади мардум.** 2. нишаст, маҷлис, маҳфил; **ҷамъомади дӯстон.**

ҶАМЪОМАДА جمعآمده ҷамъшуда, ғундошта, гирдомада: **одамони ҷамъомада** ҷамъомадагон.

ҶАМЪОМАДГОҲ جمعآمدگاه 1. ҷои ҷамъ омадан, ҷои ҷамъ шудан. 2. маҷлисгоҳ, маҳфил.

ҶАМЪУЛҶАМЪ *а.* جمعالجمع 1. ҷамъи умумӣ, ҷамъиҷамъ, ҳосили умумии ҷамъ, ҳамагӣ: **ҷамъулҷамъи даромад.** 2. бо аломати ҷамъ овардани калимас, ки худаш дар шакли ҷамъ бошад; *мас.*, ахбор-ахборот.

ҶАМЪШАВАНДА جمع شونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷамъ шудан.** 2. *риёз.* ададе, ки ба адади дигар ҷамъ мешавад.

ҶАНБ *а.* جنب паҳлу, тараф: **андар ҷанби..., ба ҷанби...**

ҶАНБА *а.* جنبه хислат ва хусусиятҳои хос, сифат; асос.

ҶАНВАР جنور *ниг.* **ҷонвар.**

ҷанг جنگ 1. *асоси замони ҳозира аз* **ҷангидан.** 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* ҷанганда: **хурӯсҷанг, сагҷанг...**

ҶАНГ جنگ 1. ҳарб, набард, муҳориба байни ду тарафи мутақобил, задухӯрд ва кушокушии ду лашкари тарафҳо ё давлатҳои ба ҳам муқобил. 2. бо ҳам дастбагиребон шудан ва ҳамдигарро дашному ҳақорат додани ду кас ё ду гурӯҳ, занозанӣ ва задухӯрди ду ҳайвон бо ҳам. 3. ҷабҳа, фронт. 4. дашном, сарзаниш, носазо: **ҷангу сарзаниш; ҷанги беяроқ** *ниг.* **ҷанги сард; Ҷанги Бузурги Ватанӣ** ҷанги халқи шӯравӣ дар солҳои 1941-1945 ба муқобили Олмони фашистӣ; **ҷанги дохилӣ** ҷанги байни гурӯҳҳои ба ҳам муқобили як мамлакат; **ҷанги дастбагиребон** бо душман омехта шуда ҷангидан, ҷанги тан ба тан; **ҷанги даҳонакӣ** ҷанҷолу хархашаи лафзӣ, дашномдиҳӣ (якдигарро); **ҷанги гораттгарона; ҷанги кӯчагӣ** ҷанге, ки дар кӯчаҳо бурда мешавад; **ҷанги мағлуба** ба ҳам омехта бо якдигар задухӯрд ва кашокаш кардани ду лашкар (ду тараф); **ҷанги сард** низоъ ва душманӣ кардан бе кор фармудани аслиҳа, хархаша ва кашмакаши сиёсӣ; **ҷанги синфӣ** ҷанги байни синфҳои ҷамъият, муборизаи синфӣ; **ҷанги тан ба тан** ҷанги якка ба якка, ҷанги даст ба гиребон; **ҷанги хунин** задухӯрди хунин, ҷанги сахт; **ҷанги ҳамватанӣ** *ниг.* **ҷанги дохилӣ; ҷанги ҷаҳонӣ** ҷанге, ки як қатор давлатҳоро

ба гирдоби худ кашида бошад; **ҷангу ҷанҷол** кашмакашу хархашаи байни ду тараф, ду кас; **ҷангу ҷидол** а) ҳарбу зарб, муҳориба; б) мубориза; в) хархаша, кашмакаш; **машқи ҷанг** машқи ҷанг кардан, тамрини ҷанг, омӯхтани тарпқаҳои ҷанг; **ҷанг андохтан ду тараф ё ду касро** ҷанг кунондан ду тараф ё ду касро, боиси ҷанги ду тараф гардидан (*беш-тар бо игво*); **ҷанг кардан** а) муҳориба кардан, ҷангидан (бо силоҳ); б) ба якдигар дарафтодан, занозанӣ кардан, ҳамдигарро дашном додан, хархашаи лафзӣ кардан; в) ҷанҷол кардан, сарзаниш ва маломат кардан (касеро); **ҷанг хезондан** ҷанҷол бардоштан; боиси ҷанг ва хархаша гардидан; **ба ҷанг даромадан** ба ҳарбу зарби байни давлатҳо дохил шудани давлате, ҷанг сар кардан.

ҶАНГАЛ جنگل 1. дарахтзори зич ва ба ҳам печида, беша: **ҷангали дарахтони сӯзанбарг, ҷангали касногузар, хоҷагии ҷангал, саноати ҷангал; пул бошад, дар ҷангал шӯрбо** (*мақ.*). 2. як хел растании паттагии хордор, ки хорҳои тез дорад.

ҶАНГАЛБОН جنگلبان посбони ҷангал, бониқунандаи ҷангал.

ҶАНГАЛБОНӢ جنگلبانی шуғл ва амали ҷангалбон; бонӣ кардани ҷангал.

ҶАНГАЛБУРӢ جنگلبری буридани дарахтони ҷангалӣ.

ҶАНГАЛДАШТ جنگلدشت *ҷуғр.* даште, ки ҷангал дорад.

ҶАНГАЛДАШТӢ جنگلدشتی ҳар чизи мансуб ба ҷангалдашт.

ҶАНГАЛДОР جنگلدار ҷое, ки ҷангал дорад; дорандаи ҷангал, ҷангалбон, ҷангалпарвар.

ҶАНГАЛДОРӢ جنگلداری нигоҳубини ҷангал, ҷангалпарварӣ.

ҶАНГАЛЁЛ جنگلیال дорои ёли дарозу зич, ки нисбат ба асп ё шер истифода мешавад.

ҶАНГАЛЗОР جنگلزار ҷое, ки ҷангали бисёр дорад, ҷои дарахтони буттагӣ, бешаи дарахтони хордор.

ҶАНГАЛИСТОН جنگلستان *ниг.* **ҷангалзор**.

ҶАНГАЛӢ جنگلی *мансуб ба* **ҷангал**; рӯида дар ҷангал, бошанда дар ҷангал: **буттаҳои ҷангалӣ, парандагони ҷангалӣ**.

ҶАНГАЛНИШИН جنگلنشین он ки дар ҷангал зиндагӣ мекунад, сокини ҷангал, бошандаи ҷангал.

ҶАНГАЛПАРВАР جنگلپرور он ки нигоҳубини ҷангал бар дӯши ӯст, посбони ҷангал, парварандаи ҷангал.

ҶАНГАЛПАРВАРӢ جنگلپروری ҷангал парвариш кардан, ҷангал рӯёндан, сабзондани ҷангал.

ҶАНГАНДОЗӢ جنگاندازی ҷанг андохтани ду тараф ё ду кас, ҷанг хезондан байни ду тараф ё ду кас, низоъандозӣ.

ҶАНГАРА جنگره 1. одам ё ҳайвоне, ки бе ҷанг истода наметавонад, касе ё ҳайвоне, ки ҳамеша майли ҷангидан дорад: **бачаи ҷангара, тагали ҷангара**. 2. ҷанҷолӣ, серғавғо, серхархаша.

ҶАНГАРАГӢ جنگرگی ҷангара будан, ҷанҷолӣ будан.

ҶАНГАРОС جنگراس *калимаи тақлиди овоз*, ки афтида овоз баровардани чизҳои филизӣ ва тунукагиро мефаҳмонад.

ҶАНГАР-ҶУНГУР جنگرجنگر *калимаи тақлиди овоз*, ки садои зангӯла ё чизҳои ба ин монанд-дро ифода мекунад.

ҶАНГАФЗОР جنگافزار василаҳои ҷангӣ, воситаҳои размӣ, силоҳу ярок, аслиҳа.

ҶАНГАФРӮЗ جنگافروز он ки боиси ҷанг мешавад, афрӯзандаи ҷанг.

ҶАНГБОЗӢ جنگبازی 1. ҷанг кардан ба тариқи бозӣ. 2. ба ду тараф ҷудо шуда, ба тақлид бо ҳам ҷангидани бачаҳо.

ҶАНГВАР جنگور 1. ҷангхоҳ. 2. сарбоз, аскар, марди ҷангӣ.

ҶАНГГОҲ جنگگاه ҷои ҷанг, майдони ҷанг, набардгоҳ, маҳали муҳориба.

ҶАНГДИДА جنگدیده иштирокдори ҷанг, дар ҷанг таҷрибаҳосилкарда, ҷангозмуда.

ҶАНГДӮСТ جنگدوست 1. ҷангхоҳ. 2. ҷангара.

ҶАНГИДАН جنگیدن 1. ҷанг кардан, ҳарб намудан, набард кардан, дар ҷанг ширкат кардан. 2. занозанӣ кардан, дастбагиребон шудан; **бо**

дандону нохун чангидан сахт чангидан, то охирин қуввати худ чангидан; **бо ҳам чангидан** бо ҳам ҷанҷол кардан, бо ҳам ситезидан.

ҶАНГӢ جنگی 1. *мансуб ба* **ҷанг: кулоҳи ҷангӣ, лавозимоти ҷангӣ, нишони ҷангӣ, таҷрибаи ҷангӣ, техникаи ҷангӣ.** 2. ҷанговар, мубориз: **ҷавонони ҷангӣ**. 3. ҷангара, ҷангҷӯ: **хурӯси ҷангӣ**. 4. ҷанговарӣ, ҳарбӣ: **маҳорати ҷангӣ**. 5. ҳолати ноoштӣ будани ду кас, ногап будани ду кас; **ҷангӣ будан** ногап будан; **ҷангӣ шудан** ногап шудан, қаҳрӣ шудан.

ҶАНГКУНАНДА جنگ‌کننده *ниг.* **ҷангӣ** 2. 3.

ҶАНГНОДИДА جنگ‌نادیده бе таҷрибаи ҷангӣ, дар ҷанг набуда.

ҶАНГНОМА جنگنامه китоб ё асаре, ки дар он ҷангҳо тасвир шудаанд, китоби корномаҳои ҷангӣ: **ҷангномаи Рустам, ҷангномаи Абумуслим.**

ҶАНГНОМАХОНӢ جنگنامه‌خوانی хондани китоби ҷангнома, қироати ҷангномаҳо.

ҶАНГОВАР جنگ‌آور 1. аскар, сипоҳӣ, сарбоз, марди ҷангӣ, муборизи майдони ҷанг. 2. мубориз, шуҷоъ, диловар дар ҳама корҳо.

ҶАНГОВАРӢ جنگ‌آوری ҷанговар будан, қаҳрамонӣ, шуҷоат, далерӣ (*дар ҷанг*).

ҶАНГОВАРОНА جنگ‌آورانه ба тарз ва рафтори ҷанговар, ба тарзи ҷангӣ ва ҷанговарӣ; **корнамоиҳои ҷанговарона; рӯҳи ҷанговарона.**

ҶАНГОЗМО(Й) جنگ‌آزما(ی) ҷанговари ботаҷриба.

ҶАНГОЗМУДА جنگ‌آزموده ҷангдида, дар ҷанг иштироккарда.

ҶАНГОНДАН جنگاندن *шакли бавоситаи* **ҷангидан**; ҷанг андохтан (ду касро), боиси ҷанг шудан.

ҶАНГСИГОЛ جنگ‌سگال ҷангандеш, ҷангҷӯй.

ҶАНГСОЗ جنگ‌ساز он ки омодаи ҷанг аст, ҷангхоҳ.

ҶАНГТАЛАБ جنگ‌طلب ҷангхоҳ, ҷангҷӯ.

ҶАНГТАЛАБӢ جنگ‌طلبی амалу хислати ҷангталаб, ҷангталаб будан.

ҶАНГТАЛАБОНА جنگ‌طلبانه ҷангхоҳона, ҷангҷӯёна.

ҶАНГХОҲ جنگ‌خواه ҷангҷӯ, ҷангталаб, ҷангара.

ҶАНГХОҲӢ جنگ‌خواهی ҷангҷӯӣ, ҷангталабӣ.

ҶАНГХОҲОНА جنگ‌خواهانه ҷангталабона, ҷангҷӯёна.

ҶАНГҶӮ(Й) جنگ‌جو(ی) 1. ҷангхоҳ, ҷангталаб; *муқоб.* **сулҳҷӯ.** 2. баҳонаталаб барои ҷанг кардан бо касе.

ҶАНГҶӮЁНА جنگ‌جویانه дар ҳолати ҷангҷӯӣ, ҷангталабона: **сиёсати ҷангҷӯёна.**

ҶАНГҶӮӢ جنگ‌جوئی 1. ҷангхоҳӣ, ҷангталабӣ. 2. ҷанҷолкобӣ, хархашаталабӣ, баҳона кофтан ба ҷанг: **ҷангҷӯӣ кардан**.

ҶАНДА جنده *ниг.* **жанда.**

ҶАНДАЛА جندله ҷидду ҷаҳд, саъю кӯшиш; **ҷандала кардан (намудан)** кӯшиш кардан.

ҶАНДАПӮШ جنده‌پوش *ниг.* **жандапӯш.**

ҶАНИБА(Т) *а.* جنیبه//جنیبت *кит.* асп; аспи кӯтал, аспи етакӣ (*бештар аспи махсуси подшоҳ*); аспи радиф, аспе, ки саворон ҳамроҳи худ мебаранд.

ҶАНИБАБАР جنیبه‌بر *кит.* барандаи ҷаниба, ҷанибаткаш, мирохур; саис.

ҶАНИБАТДОР جنیبت‌دار *ниг.* **ҷанибаткаш**: **ҷанибатдори нури субҳгоҳӣ** *киноя аз* Офтоб.

ҶАНИБАТКАШ جنیبت‌کش *кит.* мирохур, саис.

ҶАНИН *а.* جنین 1. бачае, ки дар шиками модар аст. 2. *маҷ.* ибтидои ҳар чиз, оғози ҳар чиз.

ҶАНИНДОН جنین‌دان ҷои ҷанин дар шикам, бачадон, раҳмадон.

ҶАНИНДОР جنین‌دار зан ё ҳайвоне, ки дар шикам ҷанин дорад.

ҶАНИНӢ جنینی 1. дар ҳолати ҷанин будан. 2. *маҷ.* шакли ибтидоӣ, ҳолати оғози ҳар чиз: **дар ҳолати ҷанинӣ**.

ҶАНИНШИНОС جنین‌شناس *тиб.* мутахассиси илми ҷаниншиносӣ, эмбриолог.

ҶАНИНШИНОСӢ جنین‌شناسی *тиб.* илм дар бораи пайдоиш ва афзоиши ҷанин, эмбриология.

ҶАННАТ *а.* جنّت 1. *миг.* **биҳишт**. 2. *маҷ.* макони озодӣ ва хушбахтӣ.

ҶАННАТӢ جنّتی 1. *мансуб ба* **ҷаннат**. 2. лоиқи ҷаннат; **одами ҷаннатӣ** одами пок ва бегуноҳ.

ҶАННАТКАДА جنّتکده ҷой монанди ҷаннат.

ҶАННАТМАКОН جنّتمکان *миг.* **ҷаннатӣ** 2.

ҶАНОБ I *а.* جناب калимае, ки барои иззату эҳтиром нисбат ба касе гуфта мешавад, ҳазрат: **ҷанобн олӣ**.

ҶАНОБ II *а.* جناب *кит.* остона.

ҶАНОБАТ *а.* جنابت *д.* ҳолати пеш аз ғусл, ҷунубӣ, нопокӣ, нопокии пас аз ҷимоъ ва эҳтилом, ки барои тоза шудан аз он ғусл зарур аст.

ҶАНОЗА *а.* جنازه 1. мурда, ҷасади мурда. 2. тобут бо ҷасади мурда.

ҶАНОЗАХОНӢ جنازه‌خوانی *д.* хондани намози ҷаноза.

ҶАНОН *а.* جنان *кит.* дил, қалб.

ҶАНОҲ *а.* جناح 1. бол, қаноти паранда. 2. қисми паҳлӯии лашкар, яке аз ду тарафи лашкар, ки маймана ё майсара мебошад.

ҶАНОҲАЙН *а.* جناحین ду паҳлуи лашкар; маймана ва майсара.

ҶАНОҲӢ جناحی *ҳ.* *мансуб ба* **ҷаноҳ** 2.

ҶАНУБ *а.* جنوب яке аз тарафҳои чоргона; тарафи муқобили шимол.

ҶАНУБӢ جنوبی *мансуб ба* **ҷануб**: воқеъ дар тарафи ҷануб; **канори ҷанубии...**, **тарафи ҷанубии....**

ҶАНҶОЛ جنجال ҷанг, хархаша, кашокаш, кашмакаш, низоъ, ғавғо; **ҷанҷоли забонӣ** ғавғо, дашному ҳақорат; **ҷанҷолу занозанӣ** кашмакаш ва дастбагиребон шудан; **ҷанҷол афтидан (миёни ду кас)** низоъ пайдо шудан; **ҷанҷол бардоштан (баровардан)** ғавғо сар кардан, низоъ ангехтан; **ҷанҷол кардан** низоъ ва хархаша кардан; **ҷанҷол баромадан (хестан)** низоъ бархостан (дар сари чизе); **ҷанҷол яктарафа шудан** низоъ аз байн рафтан, хотима ёфтани ғавғою низоъ; **дар ҷанҷол мондан** дар бало мондан, ба низоъ ва ғавғо дуҷор шудан.

ҶАНҶОЛӢ جنجالی 1. масъалае, ки дар атрофи он низоу хархаша меравад, баҳснок: **масъалаи ҷанҷолӣ**. 2. ҷанҷолбардор, ҷанҷолхезонанда, он ки ҳамеша майли ҷанҷол кардан дорад. 3. ҷанҷолӣ, он ки ҷанҷол мекунад: **одами ҷанҷолӣ**.

ҶАНҶОЛТАЛАБ جنجال‌طلب ҷанҷолӣ, ҷанҷолхоҳ, пархошгар.

ҶАР(Р) *а.* جر 1. кашиш, кашидан ба сӯи худ; **ҷарри сақил** а) асбоб барои бардоштан ё кашидани борҳои вазнин; б) *куҳ.* механикаи назарӣ. 2. *грам.* ҳаракати зер, касра.

ҶАР جر 1. ҷои чуқури ба ҷӯи калон монанд, ки аз кофтани об, фурӯравии замин *ва г.* ҳосил шудааст, чуқуриҳои табиии замин; **ҷар кардан** аз баландӣ ба поён андохтан (касе, чизеро); **ҷар шудан** ба зер афтидан, аз баландӣ ба поён ғелида афтодан. 2. хандақ.

ҶАРАБ *а.* جرب яке аз бемориҳои пӯст, хориш.

ҶАРАЁН *а.* جریان 1. ҷорӣ шудан, равон шудан: **ҷараёни об, ҷараёни хун, ҷараёни ҳаво.** 2. гузориш, мурур, рафт; **ҷараёни воқеа**; **ҷараён доштан** гузаштан, ҷорӣ будан, давом ёфтан. 3. ҳаракат, амалиёт, равия: **ҷараёни нави адабӣ.**

ҶАРАЁНГОҲ جریانگاه ҷои ҷараёни чизе, маҷро: **ҷараёнгоҳи дарё, ҷараёнгоҳи об**.

ҶАРАҚҚА جرقّه ҷастани оташ, ба ҳаво ҷаҳидани оташи фурӯзон, барқи оташ, якбора дурахшидан.

ҶАРАҚҚИДАН جرقّیدن якбора дурахшидан, якбора ҷило додан.

ҶАРАҚ–ҶАРАҚ جرقجرق *гуфт.* дурахш(идан), ҷило додан, барқ задан: **ҷарақ-ҷарақ тофтан**.

ҶАРАНГАС جرنگس *калимаи тақлиди овоз*, ки аз якбора ба ҳам задани чизи филизӣ ҳосил мешавад.

ҶАРАНГДОР جرنگدار 1. чизе ки садои ҷаранг дорад. 2. ҷарангосӣ, ҷарангкунанда; **ҳамсадои ҷарангдор** (*мас.*, б, в, г).

ҶАРАНГДОРӢ جرنگداری овози ҷарангосӣ доштa.

ҶАРАНГОС جرنگاس *миг.* **ҷарангас**; овози баланди чизҳои сахт ва таранг; **ҷарангоси тор;**

гӯш ҷарангос задан *ё* **дар гӯш ҷарангос задан** аз овози баланд ба танг омадани гӯш, сахт садо додан.

ҶАРАНГОСЗАНӢ جرنگاس‌زنی ҷарангос задан, овози ҷарангоси чизе: **садои ҷарангосзании тангаҳо**.

ҶАРАНГОСЗАНОН جرنگاس‌زنان дар ҳолати ҷарангос задан.

ҶАРАНГОСӢ جرنگاسی овози ҷарангдор доштан, ҷаранги карда садодиҳанда (*мас.*, филизот): **овози ҷарангосӣ, овози ҷарангосӣ баровардан**.

ҶАРАНГ-ҶАРАНГ جرنگ‌جرنگ овози ҷарангоси давомдор.

ҶАРАС *а.* جرس *кит.* занге, ки бар гардани чорпоён, хусусан шутур мебанданд, зангӯла.

ҶАРАСҶУНБОН جرس‌جنبان *кит.* зангӯлаҷунбон; посбон, посдори шаб, ки дар кӯчаҳо зангӯла ва ё шақшаққа ҷунбонда мегардад, то дуздҳо кӯчаро хилват наёбанд.

ҶАРИБ *а.* جریب 1. масоҳате тақрибан баробари даҳ ҳазор метри мураббаъ. 2. паймонаи ғалла.

ҶАРИБКАШ جریب‌کش он ки замин андоза мекунад.

ҶАРИБОНА جریبانه *кӯҳ.* як навъ андоз, ки барои ҳар як ҷариб замин мегирифтанд.

ҶАРИД *а.* جرید танҳо; он ки ба танҳоӣ кор мекунад.

ҶАРИДА *а.* جریده 1. *кит.* дафтар, китоб. 2. рӯзнома.

ҶАРИДАНАВИС جریده نویس *ниг.* **рӯзноманигор**.

ҶАРИДАНАВИСӢ جریده‌نویسی *ниг.* **рӯзноманигорӣ**.

ҶАРИДАНИГОР جریده‌نگار рӯзноманигор, аҳли матбуот.

ҶАРИДАНИГОРӢ جریده‌نگاری амалу шуғли ҷариданигор, навиштани матолиб (хабари гузориш *ва ғ.*) барои рӯзнома ва ороишу таҳияи онҳо.

ҶАРИМА *а.* جریمه ҷазои пулӣ, ҷазои молӣ: **ҷарима андохтан, ҷарима гирифтан, ҷарима додан, ҷарима бастан**.

ҶАРИМАБАНДӢ جریمه‌بندی ҷарима ситондан, ҷарима кардан, ҷарима бастан.

ҶАРИМАВӢ جریموی *мансуб ба* **ҷарима: тӯби ҷаримавӣ.**

ҶАРИМАПУЛӢ جریمه‌پولی *нав.* пули ҷарима.

ҶАРИНОК جریناک ҷое, ки ҷарӣ дорад, ҷое, ки ҷарҳои бисёр дорад.

ҶАРӢ I جری 1. *ниг.* **ҷар: дар ҷарӣ, ҷарии чуқур, ҷои ҷарӣ, аз ҷариҳо гузаштан**. 2. *ба тарзи истиора* ҷои пурхатар, пурбим.

ҶАРӢ II *а.* جری ҷуръаткор, шуҷоъ, далер.

ҶАРОД *а.* جراد *кит.* малах; **ҷароди афсар** малахи зард.

ҶАРОДУЛБАҲР *а.* جرادالبحر *зоол.* харчанги хурди баҳрӣ.

ҶАРОИД *а.* جرائد//جراید *ҷ.* **ҷарида**.

ҶАРОИМ *а.* جرائم//جرایم *ҷ.* **ҷарима**.

ҶАРОСАК جراسک чирчирак, малахи сиёҳ.

ҶАРОҲАТ *а.* جراحت захм, реш, ки дар бадани инсон ё ҳайвон худ аз худ ё аз асари чизе пайдо шавад; **ҷароҳати баҳамомада** реши сиҳатшуда ё ба сиҳат шудан наздик; **ҷароҳати омоскарда** захми варамида ва газакгирифта; **ҷароҳати ҷанг** *маҷ.* осебҳое, ки дар натиҷаи ҷанг ба ҷое расидааст; **ба ҷароҳати касе намак пошидан** дарду алами касеро бо гапе ё коре боз ҳам афзудан.

ҶАРОҲАТБАНД جراحت‌بند дока ва ё чизе, ки бо он ҷароҳат банданд, бандина.

ҶАРОҲАТБАНДӢ جراحت‌بندی 1. ҷароҳатро бастан. 2. **ҷои ҷароҳатбандӣ**.

ҶАРОҲАТДИДА جراحت‌دیده ҷароҳатдор.

ҶАРОҲАТДОР جراحت‌دار захмдор, ярадор.

ҶАРОҲАТНОК جراحت‌ناک *ниг.* **ҷароҳатдор**.

ҶАРРА *а.* جرّه *кит.* кӯза, сабӯ.

ҶАРРОР *а.* جرّار 1. ба сӯи худ кашанда. 2. анбӯҳ, бисёр: **лашкари ҷаррор**. 3. *маҷ.* далер, нотарс; **каждуми ҷаррор** як навъ каждуми калони зардранги пурзаҳри кушанда.

ҶАРРОҲ *а.* جرّاح *тиб.* муолиҷакунандаи ҷароҳатҳо, пизишке, ки бо усули ҷарроҳӣ ба бе-

мор шифо бахшад.

ҶАРРОҲИЯ *а.* جراّحیه *ниг.* **ҷарроҳӣ.**

ҶАРРОҲӢ جراّحی 1. касб ва амали ҷарроҳ. 2. он чи ки ба кори ҷарроҳӣ мансуб аст: **амалиёти ҷарроҳӣ, асбоби ҷарроҳӣ, утоқи ҷарроҳӣ.**

ҶАРРУЛАСҚОЛ جرالاثقال *физ.* механика, илми бардоштан ва бурдани чизҳои вазнин; ҷарри сақил, ҷарри асқол.

ҶАРЧӢ جرچی касе, ки дар кӯчаву бозорҳо фармони ҳукумат, гум шудан ё ёфт шудани чизеро бо овози баланд эълон мекард, ҷорчӣ, мунодӣ.

ҶАСАД *а.* جسد 1. бадан, тан, ҷисми одам. 2. тани шахси мурда, наъш.

ҶАСИМ *а.* جسیم *кит.* бузурҷусса, калонҷусса, ҷисман бузург: **кӯҳи ҷасим.**

ҶАСК جسک *кит.* ранҷ, бало.

ҶАСОМАТ *а.* جسامت *кит.* калонӣ, бузургӣ, азимӣ, танумандӣ.

ҶАСОРАТ *а.* جسارت 1. ҷасурӣ, далерӣ, шуҷоат. 2. нотарсии густохона, густохӣ, бебокӣ; **ҷасорат кардан** ҷуръат нишон додан, дилу гурда кардан.

ҶАСОРАТМАНД جسارت‌مند ҷасур, шуҷоъ, далер, шуҷоатманд.

ҶАСОРАТНОК جسارتناک *ниг.* **ҷасоратманд.**

ҶАСОРАТНОКӢ جسارتناکی шуҷоатмандӣ, нотарсӣ, далерӣ.

ҶАСТ جست ҷаҳиш, ҷаҳидан; ҷасту хез.

ҶАСТА جسته ҷаҳида, якбора аз ҷо баромада: **тири аз камон ҷаста; ҷаста-ҷаста** ҳаракати ҷаҳишдори пайваста ва давомдор.

ҶАСТАН جستن 1. хез задан, паридан, ҷаҳидан, якбора аз ҷо баланд шудан. 2. халос шудан, раҳо шудан, раҳоӣ ёфтан; **аз ҷой ҷастан** а) аз ҷой ҷаҳидан; б) аз ҷой канда шудан; **берун ҷастан** берун шудан, тохта баромадан.

ҶАСТАНГОҲ جستنگاه *ниг.* **ҷастгоҳ.**

ҶАСТУХЕЗ جستوخیز ҳаракати ҷаҳишдор, ҷастану хез задан (*ҳаракати тези об, мавҷ, този асп ва ғ.*).

ҶАСТГОҲ جستگاه *нав.* теппача, суфача ё ҷои баланди махсус барои ҷаҳидани варзишгари лижарон ё шиновар.

ҶАСУР *а.* جسور далер, шуҷоъ, нотарс, пур- дил.

ҶАСУРӢ جسوری ҷасорат, нотарсӣ, далерӣ.

ҶАСУРОНА جسورانه далерона, шуҷоатмандона, нотарсона, пурдилона.

ҶАФАНГ جفنگ *кит.* беҳуда, гапи бемаънӣ, ёва.

ҶАФН *а.* جفن *кит.* пилки чашм, милки чашм.

ҶАФО *а.* جفا ситам, зулм, ҷабр, озор; **ҷафову зорӣ** зулму машаққат, азобу озор; **ҷабру ҷафо** зулму ситам, азобу озор; **теғи ҷафо** шамшери зулму тааддӣ; **ҷафо кардан** озор додан, зулму ситам кардан; **ҷафо кашидан** азоб кашидан, ҷавр дидан, ситам дидан; **ба ҷони худ ҷафо кардан** худро ба азоб мондан, ба худ ситам кардан.

ҶАФОАНДЕШ جفااندیش бадандеш, он ки нияти ҷафо кардан дорад.

ҶАФОБИН جفابین ҷафокаш, ситамкаш.

ҶАФОГАР جفاگر *ниг.* **ҷафокор.**

ҶАФОГУСТАР جفاگستر зулму ситамкарда ба халқ.

ҶАФОДИДА جفادیده ситамкашида, озордида, азобдида.

ҶАФОКАШ جفاکش ситамкаш, мазлум.

ҶАФОКАШӢ جفاکشی *марбут ба* **ҷафокаш.**

ҶАФОКЕШ جفاکیش *ниг.* **ҷафокор.**

ҶАФОКОР جفاکار ситамгар, золим.

ҶАФОКОРӢ جفاکاری зулмпешагӣ, золимӣ, ситамгорӣ, ҷафопешагӣ.

ҶАФООМЕЗ جفاآمیز кирдор ва рафторе, ки аз раҳму шафқат дур аст, омехта ба ҷафо.

ҶАФОПЕША جفاپیشه ҷафокор, золим, ситампеша, ситамгор.

ҶАФОПИСАНД جفاپسند раводорандаи зулму ситам, он ки бадкориву ҷафокорӣ амали писандидаи ӯ мебошад.

ҶАФОҶӮЙ جفاجوی ҷафокор, ситамгор, ситамгар, зулмпеша.

ҶАФС جفس ба ҳамдигар пайваст, ба ҳамдигар

хеле наздик, зич; **чафс-чафс** зич, ба якдигар хеле наздик; **чафс кардан (намудан)** чизеро ба чизе пайваст кардан, чизеро ба чизе сахт часпондан, зич шудан, ба якдигар расида истодан.

ҶАФСӢ جفسی зичӣ, ҳолати пайвастагии чизе.

ҶАФСРАНДА جفسرنده як навъ рандаи дарози дуредгарон.

ҶАФТА جفته *кит.* хамида, дуто, дуқад; кач.

ҶАФТАН جفتن *кит.* хамидан, хам шудан, дуто шудан.

ҶАХ//ЧАХ جخ//چخ *кит.* ғилоф, ғилофи корд, шамшер *ва г.*

ҶАХШ جخش гуррӣ, буқоқ.

ҷаҳ جه *асоси замони ҳозира аз* **частан, ҷаҳидан**.

ҶАҲАНДА جهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷаҳидан**. 2. частухезкунанда, хеззананда, паранда (аз болои чизе, *мас.*, дар варзиш).

ҶАҲАННАМ *а.* جهنّم 1. дӯзах, ҷое, ки дар он ҷо гунаҳгорон месӯзанд. 2. *маҷ.* ҷои бисёр гарми пуразобу пуразият; **ба ҷаҳаннам!** ибораи дашном барои ифода кардани номатлубии чизе; **ба ҷаҳаннам рафтан** несту нобуд шудан; **ба ҷаҳаннам фиристодан** нест кардан, кушта нобуд кардан (дар ҳаққи одами бадкор); **алавмони ҷаҳаннам** *киноя аз* одами ниҳоят бадкор.

ҶАҲАННАМӢ جهنّمی 1. *мансуб ба* **ҷаҳаннам**; ҷаҳаннамбоб. 2. *маҷ.* одами хеле бад.

ҶАҲД *а.* جهد 1. саъй, кӯшиш, ғайрат. 2. зӯрзанӣ барои иҷрои коре: **ҷаҳду кӯшиш (ғайрат), азму ҷаҳд; ҷаҳду ҷадал** ҷаҳди бисёр, кӯшиш ва ҷандала; **ҷаҳд доштан** кӯшиш кардан; **ҷаҳд кардан (намудан)** а) кӯшиш кардан; б) ғайрат кардан, саъй кардан.

ҶАҲИДАН جهیدن 1. частан, хез задан, паридан (аз ҷое ба ҷое дар замин); **ҷаҳида (берун) баромадан** ҷаста баромадан, ҷаста берун шудан; **ҷаҳида гузаштан** хез карда гузаштан, парида гузаштан; **ҷаҳида баромадан** хез карда баромадан ба болои *мас.*, асп; **ҷаҳида хестан** якбора частан аз ҷои худ, бо шиддат аз ҷо хестан; **берун ҷаҳидан** бо суръат берун шудан (аз ҷое). 2. берун шудан, частан, тез баромадан, парида баромадан. 3. паридан, бо суръат рафтан; **бо як ҷаҳидан** *маҷ.* бо андак кӯшиш.

ҶАҲИМ *а.* جحیم *д.* дӯзах, номи яке аз ҳафт қисми дӯзах; **нори ҷаҳим** оташи дӯзах.

ҶАҲИШ جهش 1. ҷаҳидан, хез задан, ҳаракати якбора аз ҷое ба ҷое. 2. *маҷ.* пешрафти бузург, пешравии хеле суръатнок.

ҶАҲЛ *а.* جهل 1. нодонӣ, ҷаҳолат, беилмӣ; **ҷаҳли мураккаб** нодонии худро надониста худро доно шуморидан, нодонии аз ҳад зиёд; **аз сари ҷаҳл** ба сабаби нодонӣ. 2. *гуфт.* хашм, қаҳр, ғазаб; **ҷаҳли касеро овардан** касеро ба ғазаб овардан, хашмгин кардан; **аз аспи ҷаҳл фуровардан** қаҳру ғазаби касеро паст кардан; **аз ҷаҳл фуромадан** ором шудан, таскин ёфтани хашмгинии касе; **ба аспи ҷаҳл савор шудан** ғазабнок шудан; **гардани ҷаҳл шиканад!** дар мазаммати хашм барои паст кардани хашми касе гуфта мешавад.

ҶАҲЛОМЕЗ جهل‌آمیز хашмомез, боғазаб, қаҳролуд.

ҶАҲОЗ *а.* جهاز 1. *ниг.* **ҷиҳоз**. 2. полони шутур.

ҶАҲОЛАТ *а.* جهالت нодонӣ, бехабарӣ, ғафлат.

ҶАҲОЛАТПАРАСТ جهالت‌پرست 1. мутаассиб, ҷоҳил. 2. маърифатбезор, душмани фарҳанг, иртиҷопараст.

ҶАҲОЛАТПАРАСТӢ جهالت‌پرستی 1. мутаассибӣ, ҷоҳилӣ. 2. маърифатбезорӣ, иртиҷоӣ.

ҶАҲОЛАТПЕША جهالت‌پیشه *ниг.* **ҷаҳолатпараст**.

ҶАҲОН I جهان *феъли ҳоли замони ҳозираи* **частан, ҷаҳидан**.

ҶАҲОН II جهان 1. дунё, гетӣ, олам, рӯи Замин, кураи Замин. 2. *киноя аз* ҳамаи халқ, тамоми мардум. 3. ҷамъият, сохти ҷамъиятӣ; **ҷаҳони сармоядорӣ**; **ҷаҳони ботинӣ** олами ботинӣ, замири дил; **ҷаҳони бекасӣ** танҳоӣ, надоштани ҳамдам; **ҷаҳони гузарон** дунёи гузаранда; **аҳли ҷаҳон** мардум, мардуми рӯи Замин; **ду ҷаҳон** *д.* ду дунё, ин дунё ва охират; **ҷаҳон ба** *касе* **танг шудан** *киноя аз* сахт дилтанг шудан, ба худ ҷо ёфта натавонистан; **як ҷаҳон** хеле бисёр, ниҳоят фузун; **ҷаҳон-ҷаҳон** як дунё, хеле бисёр; **аз ҷаҳон чашм пӯшидан** вафот

кардан, мурдан; **ба ҷаҳон омадан** таваллуд ёфтан; **машҳури ҷаҳон будан** шӯҳрати калон доштан; **овораи ду ҷаҳон гардидан** овора шудан, саргардон шудан, ба худ ҷо ёфта натавонистан, аз ҷое ронда ва аз ҷои дигар монда будани касе.

ҶАҲОНАФРӮЗ جهان‌افروز равшанкунандаи ҷаҳон, нурбахш ба ҷаҳон: **хуршеди ҷаҳонафрӯз**.

ҶАҲОНБАХШ جهان‌بخش саховатманд, ниҳоят саховатпеша,

ҶАҲОНБИН جهان‌بين 1. он ки ё он чи ҷаҳон ва ҳодисоти онро мебинад: **ақли ҷаҳонбин**. 2. сифати чашм: **дидаи ҷаҳонбин**. 3. сайёҳ, ҷаҳонгард.

ҶАҲОНБИНӢ جهان‌بينى доираи назар, доираи назари ҳар кас нисбат ба табиат ва ҷамъият, мафкура: **ташаккули ҷаҳонбинӣ; васеъ шудани ҷаҳонбинӣ.**

ҶАҲОНБОН جهان‌بان 1. Худованд, Офаридгор. 2. *маҷ.* нигаҳбони ҷаҳон; подшоҳ.

ҶАҲОНБОНӢ جهان‌بانى ҷаҳонбон будан, ҳукмрони ҷаҳон будан, ихтиёри ҷаҳонро дар даст доштан.

ҶАҲОНГАРД جهان‌گرد ҷаҳонпаймо, сайёҳ, гардишгард.

ҶАҲОНГАРДӢ جهان‌گردى ҷаҳонро гаштан, ҷаҳонро сайру саёҳат кардан, сайёҳӣ, гардишгарӣ.

ҶАҲОНГАРОӢ جهان‌گرائى бо пешрафти илму техникаи дунё ҳамқадам будан, глобализатсия, ҷаҳонишавӣ, ҷаҳоншумулӣ.

ҶАҲОНГАШТА جهان‌گشته он ки бисёр сафар карда бисёр ҷоҳоро дидааст, дунёдида, ҷаҳондида.

ҶАҲОНГИР جهانگير 1. тасхиркунандаи ҷаҳон, истилогар; фотеҳ (*сифати подшоҳон*). 2. *маҷ.* машҳур ва шӯҳратманд бо ягон хислати худ: **шӯҳрати ҷаҳонгир**.

ҶАҲОНГИРӢ جهانگيرى истилогарӣ, тасхир кардани ҷаҳон.

ҶАҲОНДАН جهاندن *ниг.* **ҷаҳонидан**.

ҶАҲОНДИДА جهان‌ديده 1. он ки бисёр сафар кардааст, пурдида, ботаҷриба, пурдон. 2. он ки бисёр сафар карда ҷаҳонро дидааст, сайёҳи ҷаҳонгард.

ҶАҲОНДОР جهان‌دار *кҳн.* соҳиб ва нигаҳбони ҷаҳон (*лақаби подшоҳон*).

ҶАҲОНДОРӢ جهان‌دارى 1. идора кардани ҷаҳон. 2. *маҷ.* подшоҳӣ.

ҶАҲОНИДАН جهانيدن 1. рондан, давондан. 2. гурезондан. 3. партоб кардан. 4. ба паридан аз ҷое маҷбур кардан; пойга давондан.

ҶАҲОНИЁН جهانيان *ниг.* **ҷаҳонӣ**; аҳли ҷаҳон, мардуми ҷаҳон.

ҶАҲОНИШАВӢ جهانى شوى *ниг.* **ҷаҳонгароӣ**.

ҶАҲОНӢ جهانى *мансуб ба* **ҷаҳон**; сазовори ҷаҳон, лоиқи ҷаҳон, хоси ҷаҳон: **мусобиқаи ҷаҳонӣ, рекорди ҷаҳонӣ, сулҳи ҷаҳонӣ, файласуфи ҷаҳонӣ, шӯҳрати ҷаҳонӣ; ҷаҳониён** аҳли ҷаҳон; мардуми ҷаҳон: **ҷаҳонӣ шудан**.

ҶАҲОНКУШО جهان‌كشا *кҳн.* тасхиркунандаи олам (*лақаби подшоҳон*).

ҶАҲОНКУШОӢ جهان‌كشائى амалу сифати ҷаҳонкушо.

ҶАҲОННАВАРД جهان نورد *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ҶАҲОННАМО جهان‌نما нишондиҳандаи ҷаҳон, акскунандаи ҷаҳон; **ҷоми ҷаҳоннамо** *асот.* ҷоми Ҷамшед, ки гӯё чун оина ҳама ҳодисаҳои оламро дар худ муъакис мекардааст; **оинаи ҷаҳоннамо** *киноя аз* телевизор.

ҶАҲОНОЗМУДА جهان‌آزموده *ниг.* **ҷаҳондида**.

ҶАҲОНОРО جهان‌آرا *кит.* зебдиҳандаи дунё, зеби ҷаҳон, зебо: **Офтоби ҷаҳоноро, моҳи ҷаҳоноро, рӯи (чеҳраи, ҷамоли) ҷаҳоноро.**

ҶАҲОНОФАРИН جهان‌آفرين 1. офарандаи ҷаҳон. 2. *маҷ.* Худо, Офаридгор.

ҶАҲОНПАЙМО جهان پيما *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ҶАҲОНПАҲЛАВОН جهان‌پهلوان паҳлавони ҷаҳон, паҳлавони машҳури ҷаҳон (*лақаби Рустам аз «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ*).

ҶАҲОНРАВОӢ جهان‌روائى *ниг.* **ҷаҳондорӣ**.

ҶАҲОНСИТОН جهان‌ستان *ниг.* **ҷаҳонгир**.

ҶАҲОНСОЛОР جهان‌سالار сардору пешвои ҷаҳон; *киноя аз* подшоҳ.

ҶАҲОНСӮЗ جهان‌سوز 1. сӯзонандаи ҷаҳон, зо-

лим, ситамгор; истилогар. 2. ҷонгудоз (*дар бораи оҳ, нола, фиғон, фарёд*).

ҶАҲОНТОБ جهانتاب ҷаҳонафрӯз, оламафрӯз, равшанкунандаи ҷаҳон: **офтоби (хуршеди, шамси) ҷаҳонтоб**.

ҶАҲОНФАҲМӢ جهانفهمی *ниг.* **ҷаҳонбинӣ**. 2. дарк ва фаҳмидани ҳодисаву воқеаҳои ҷаҳон.

ҶАҲОНҶӮЙ جهانجوی ҷаҳонхоҳ, ҷаҳонгир; *киноя аз* подшоҳ.

ҶАҲОНҶӮЁНА جهانجویانه 1. ҷанговарона. 2. ҷангҷӯёна.

ҶАҲОНШУМУЛ جهانشمل дорои аҳамияти ҷаҳонӣ, ба ҷаҳон машҳур; машҳури ҷаҳон: **асари ҷаҳоншумул, олими ҷаҳоншумул**.

ҶАҲР I *а.* جهر 1. бо овози баланд дод зада хондани чизе. 2. овоз андохта, калимаҳоеро такрор кардани шайхон ва қаландарон.

ҶАҲР II جهر *ниг.* **ҷар**.

ҶАҲР III *а.* جهر ба равшанӣ аз ҳад зиёд ҳассос будани чашм, муассирии хеле баланди чашм ба равшанӣ.

ҶАҲРАН *а.* جهراً ба таври ошкоро, рӯйирост.

ҶАҲРӢ جهری он ки ҷаҳр мекунад.

ҶАҲ-ҶАҲАК جهجهک як навъ бозии бачагон, ки аз монеае ҷаҳида мегузаранд.

ҶАҲ-ҶАҲАКБОЗӢ جهجهکبازی бозии ҷаҳҷаҳак.

ҶАҲҶАҚ جهچق *ниг.* **ҷағҷағ**.

ҶАҲУЛ *а.* جهول *кит.* сахт ҷоҳил, он ки аз ҳад зиёд нодон аст.

ҶАШАН *а.* جشن *кит.* ҳарорат, таб, табларза.

ҶАШН جشن 1. ид, рӯзи тантана ва сурур (ба муносибати ягон воқеаи фараҳбахшу хуб): **ҷашни Истиқлол, ҷашни Наврӯз.** 2. маҷлиси шодмонӣ ба муносибати санаи таваллуди касе ё солгарди ягон ҳодисаи таърихӣ *ва ғ.*: **ҷашни Соли забони тоҷикӣ, ҷашни 1150-солагии Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, ҷашни ҳабдаҳсолагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон; ҷашн доштан** ҷашн гирифтан; **ҷашн гирифтан (кардан)** ид кардан.

ҶАШНВОРА جشنواره ид ва тантанаи махсус ба ягон муносибат.

ҶАШНГИРӢ جشنگیری ид кардан, маҷлиси шодмонӣ барпо кардан.

ҶАШНГОҲ جشنگاه ҷои ҷашн, ҷои тантанаву сурур бахшида ба ҷашн.

ҶАЪБА *а.* جعبه *кит.* қуттӣ, сандуқча.

ҶАЪД *а.* جعد марғула, печдории мӯй, мӯйи ҷингила; **ҷаъди гесӯ** марғулаҳои гесӯ.

ҶАЪДМӮЙ جعدموی ҷингиламӯй, марғуламӯй.

ҶАЪЛ *а.* جعل *кит.* қалбакӣ, дурӯғин, сохта.

ҶАЪЛӢ جعلی *марбут ба* **ҷаъл**; **ёқути ҷаълӣ** ёқути қалбакӣ.

ҶАЪФАРӢ I *а.* جعفری *бот.* 1. номи як гиёҳи хӯрданӣ, ки ба шибит монанд аст. 2. номи гули зарди хушбӯи яксола.

ҶАЪФАРӢ II *а.* جعفری :**зари ҷаъфарӣ** тиллои тоза, зари холис.

ҶЕБ جیب *ниг.* **ҷайб**.

ҶЕВА I *а.* جیوه симоб.

ҶЕВА II جیوه *кҳн.* қаравулӣ, дидбонӣ.

ҶЕВАДОР جیوهدار симобдор, симобӣ.

ҶЕВАХОНА جیوهخانه *таър.* посбонхона, қаравулхонаи бурҷдор, ки дар арк, қалъа ва қӯрғонҳо сохта мешуд ва аз он ҷо дидбонӣ мекарданд.

ҶЕВАЧӢ جیوچی *таър.* номи яке аз мансабҳои поёнӣ дар аморати Бухоро; сардори қаравул ва дидбонҳо.

ҶЕВОН جیوان навъе аз мебел, ки дару хоначаҳо дорад ва барои нигоҳ доштани чизҳо истифода мешавад: **ҷевони китоб, ҷевони либос, ҷевони оинакорӣ**.

ҶЕҒ جیغ 1. фарёд, садо (барои даъват, талаб) хондани касе пеши худ; **ҷеғу дод** фарёд, садоборорӣ, овозборорӣ; **ҷеғ задан** а) фарёд кардан, даъват кардан пеши худ, хондан; б) номбар кардан, номашро гирифта даъват кардан, муроҷиат кардан; в) даъват кардан, барпо кардан; **маҷлис ҷеғ задан; ба ёрӣ ҷеғ задан** мадад хостан аз касе; **ба меҳмонӣ ҷеғ задан** ба меҳмонӣ даъват кардан; **ба мусобиқа ҷеғ задан** ба мусобиқа даъват кардан; **гӯшҳоям ҷеғ зад** гӯшҳоям ҷарангос зад. 2. овози хурӯс; фарёди хурӯс; **ҷеғ задани**

хурӯс; **хурӯс дар ҳама ҷо баробар чеғ мезанад** (*мақ.*); шароити ҳама ҷо як хел аст.

ҶЕҒА جیغه *кӯҳ.* зинати аз пари парандаҳо ё пӯпак сохташуда, ки дар баъзе сарпӯш ё кулоҳҳо дӯхта мешавад, ҳар чизи тоҷмонанд, ки ба кулоҳ насб карда мешавад, тоҷ.

ҶЕҒЗАДА جیغزده даъватшуда, талабида.

ҶЕҒЗАНАНДА جیغزننده 1. фарёдкунанда, даъваткунанда. 2. овоздиҳанда (*нисбат ба хурӯс*).

ҶЕҒЗАНӢ جیغزنی чег задан, даъват кардан.

ҶЕҒӢ جیغی чегзананда, ку-ку карда фарёдкашанда (*дар бораи мургҳои дастпарвар*): **бедонаи чеғӣ**.

ҶЕЛ جیل *кӯҳ.* занҷире, ки (дар аморати Бухоро) ба гардани бандиён мебастанд: **ҷел андохтан, ҷел задан**.

ҶЕЛАК جیلک либоси сабуки бе остари болопӯш.

ҶЕМПЕР *англ.* جیمپیر куртаи болопӯши бофтаи фабрика ё дастӣ: **ҷемпери занона**.

ҶЕРАН(Д) جیرن//جیرند *ниг.* **ҷиран**.

ҶИБИЛЛАТ *а.* جبلّت фитрат, табиат, сиришт, асл.

ҶИБИЛЛӢ *а.* جبلّی *т.* фитрӣ, табиӣ, зотӣ.

ҶИБОЛ *а.* جبال *кит. ҷ.* **ҷабал**.

ҶИГАР جگر 1. яке аз узвҳои дарунии бадани инсон ва баъзе ҳайвонҳо, ки ҳосилкунандаи захра мебошад ва барои таъмини мубодилаи моддаҳо дар бадан хизмат мекунад. 2. *маҷ.* фарзанд, фарзанди азиз ва дилбанд; **ҷони ҷигар** *маҷ.* хешу ақрабои хеле наздик. 3. *маҷ.* шуҷоат, далерӣ, ҷуръат; **аз ҷигар // аз банди ҷигар** аз дил, аз тахти дил, бо самимият; **ҷигар сӯрох-сӯрох будан** *кинոя аз* дарду алами сахт доштан; **ҷигар хун кардан** *киноя аз* азобу уқубати сахт кашидан; **аз ҷигарат занад!** некии касеро, ки надонистӣ, осеби азиме ба ту расад; **аз ҷигар оҳ кашидан** оҳи чуқур кашидан аз шиддати дарду ғам; **хуни ҷигар хӯрда...** хеле азоб кашида..., хеле ранҷ бурда...; **хуни ҷигар шудан** хеле азоб кашидан, хеле машаққат дидан.

ҶИГАРБАНД جگربند 1. маҷмӯи ҷигар, дил, шуш *ва г.* 2. фарзанд, хеши наздик. 3. ҳар чизи наздик.

ҶИГАРБИРЁН جگربریان 1. ҷигари бирён карда. 2. *маҷ.* ҷигарсӯхта, азобкашида, ранҷдида.

ҶИГАРГОҲ جگرگاه даруни сина, ки ҷои қарор доштани ҷигар, дил, шуш *ва г.* мебошад.

ҶИГАРГӮША جگرگوشه 1. *маҷ.* фарзанд, фарзанди азиз. 2. *маҷ.* бародар, бародарзода, хеши наздик.

ҶИГАРДОР جگردار далер, ҷуръатдор, нотарс.

ҶИГАРДОРӢ جگرداری нотарсӣ, далерӣ.

ҶИГАРДӮЗ جگردوز 1. рост ба ҷигар халанда. 2. *маҷ.* мафтункунанда, шайдокунанда.

ҶИГАРИРАНГ جگری‌رنگ ба ранги ҷигар, олуболуранг.

ҶИГАРИТОБ جگری‌تاب ба ранги ҷигарӣ, ҷигаримонанд: **ранги ҷигаритоб**.

ҶИГАРӢ جگری 1. *мансуб ба* **ҷигар**; аз ҷигар тайёршуда: **кабоби ҷигарӣ**. 2. ҷигариранг, рангаш ба ранги ҷигар. 3. бо тамоми қувва, аз тахти дил; **ҷигарӣ зӯр задан** бо тамоми қувва зӯр задан; **оҳи ҷигарӣ кашидан** оҳи чуқур кашидан.

ҶИГАРКАБОБ جگرکباب 1. ҷигарбирён, кабобе, ки аз ҷигар пухта шудааст. 2. *маҷ.* ғамзада, мусибатзада, аламдида.

ҶИГАРОВАР جگرآور *кит.* пурдил, диловар, нотарс.

ҶИГАРПОЛУДА جگرپالوده ҷигархун, ҷигаробшуда, пурдарду алам.

ҶИГАРПОРА جگرپاره 1. як пораи ҷигар, лахти ҷигар. 2. фарзанди азиз; хеши наздик.

ҶИГАРРАНГ جگررنگ *ниг.* **ҷигариранг**.

ҶИГАРРЕШ جگرریش *маҷ.* бисёр аламдида, мусибатзада, ғамзада.

ҶИГАРСӮЗ جگرسوز сахт азобдиҳанда, сахт ранҷрасон, аламангез; **оҳи ҷигарсӯз** оҳи пурдарду алам.

ҶИГАРСӮЗАНДА جگر سوزنده *ниг.* **ҷигарсӯз**.

ҶИГАРСӮХТА جگرسوخته аламдида, ҷигарреш, ғамзада, мусибатзада.

ҶИГАРТОБ جگرتاب ҷигарсӯз, дарду ғамдиҳанда.

ҶИГАРХАСТА جگرخسته ҷигарреш, ғамзада, андӯҳгин.

ҶИГАРХАРОШ جگرخراش ҷигарсӯз, аламовар, хеле пуртаъсир.

ҶИГАРХОР جگرخوار бераҳм, дурушт, зишткор, золими хунхор.

ҶИГАРХОРА جگرخواره *ниг.* **ҷигархор**.

ҶИГАРХУН جگرخون ҷигарреш, ғамзада; **ҷигархун кардан** ҷигарреш кардан, сахт аламзада кардан.

ҶИГДА جگده *ниг.* **санҷид**.

ҶИГДАГУЛ جگده‌گل гулаш ба ранги гули ҷигда, гули монанди гули санҷид.

ҶИГДАГУЛӢ جگده‌گلی :**пиёлаи ҷигдагулӣ** пиёлаи гулаш ба ранги гули ҷигда.

ҶИГӢ-ҶИГӢ I جگی‌جگی лафзест, ки дар вакти зорӣ ва тавба кардан аз коре, инчунин, ба тарзи шӯхӣ гуфта мешавад: **ҷигӣ-ҷигӣ тавба кардам** дигар намегӯям, дигар намекунам.

ҶИГӢ-ҶИГӢ II جگی‌جگی буз ё бузғоларо садо кардан, ҷеғ задан.

ҶИҒДА-ҶИҒДА جغده‌جغده пора-пора, тамоман дарида, тика-тика.

ҶИҒИЛДОН جغلدان 1. донадони парандагон, ки аз ҳалқум поёнтар ҷой гирифтааст, сангдон, чинадон. 2. *маҷ.* гулӯ, ҳалқ, шикам ва нафси одам; **ба ҷиғилдон задан, ба ҷиғилдони** *касе* **рафтан** аз тарафи ҳамон одам азони худ карда шудан (-и чизе).

ҶИҒ-ҶИҒ جغجغ *тақлиди овоз, ки* садои парандахо, даридани матоъ, кушодаву пӯшида шудани дарро ифода мекунад.

ҶИД(Д) *а.* جد 1. кӯшиш, саъй; **ҷидду ҷаҳд** ғайрату кӯшиши зиёд, зӯрзанӣ. 2. аз таҳти дил; *муқоб.* **ҳазл, шӯхӣ**.

ҶИДДАН *а.* جدّاً 1. ба таври ростию дурустӣ. 2. бе ҳазлу шӯхӣ. 3. ба саъйу кӯшиш, бо қатъият.

ҶИДДИЁНА جدّیانه ба таври ҷиддӣ, ба таври қатъӣ, бешӯхӣ.

ҶИДДИНАМО جدّی نما зоҳиран ҷиддӣ, ҷиддӣ нишон додани худ.

ҶИДДИСИМО جدّی‌سیما дорои симои ҷиддӣ.

ҶИДДИЯТ *а.* جدّیت ҷиддӣ будан; ҷиддигӣ, қатъият, сахт ва устувор будан дар иҷрои коре, тамкин дар гап ва кор; **бо ҷиддият** аз таҳти дил, бо қатъият.

ҶИДДӢ جدّی 1. ҳар чизе ки аз таҳти дил буда, ба тариқи ҳазлу шӯхӣ набошад; *муқоб.* **шӯхӣ, ҳазл.** 2. қатъӣ, бо қатъият. 3. диққатталаб. 4. муҳим, зиёд, куллӣ; **тағйироти ҷиддӣ** тағйироти ба назар намоён, тағйироти муҳим, куллӣ. 5. пуртамкин, бовиқор, ба қадру эътибори худ расанда, вазнин. 6. бодиққат. 7. ҳақиқӣ, аслӣ, чунонки бояду шояд; **зиндагии ҷиддӣ**. 8. он чи барои пешгирӣ аз оқибати бад, диққат ва аҳамияти калон талаб мекунад: **бемории ҷиддӣ, бӯҳрони ҷиддӣ; гапи ҷиддӣ** гапи муҳим, гапи аҳамиятнок; **ҷиддӣ гап задан** ба таври бояду шояд дар бораи чизе сухан кардан, бо қатъият, бидуни шӯхӣ чизеро гуфтан; **ранги ҷиддӣ гирифтан** аҳамият пайдо кардан, қатъият пайдо кардани коре; **эътибори ҷиддӣ додан** ба таври бояду шояд аҳамият додан ба чизе; **вазъияти ҷиддӣ гирифтан** ҳолати устувор ва қатъӣ гирифтан.

ҶИДОЛ *а.* جدال 1. ҷанг, ҳарб, задухӯрд: **ҷангу ҷидол**. 2. хусумат, низоъ, кашмакаш.

ҶИДОР *а.* جدار *кит.* девор.

ҶИДОРӢ جداری ҳар чизи мансуб ба девор.

ҶИЗ-БИЗ جزبز садои бирён шудани гӯшт дар дег.

ҶИЗЯ *а.* جزیه *таър.* як навъ андоз, ки дар мамлакатҳои мусулмонӣ аз ғайри мусулмонон ба тарзи саршуморӣ гирифта мешуд.

ҶИЗЯГИРӢ جزیه‌گیری *таър.* ҷизя гирифтан.

ҶИЛАВ جلو 1. афзори чармини сари асп, ки барои ба даҳони асп андохтан ду оҳанчаи пайваст дорад ва ба он асп идора карда мешавад, лаҷоми асп; **ҷилави** *касе* **ба дасти** *касе* **будан** *маҷ.* ихтиёри касе ба дасти касе будан; **ҷилави** *касеро* **кашидан** касеро танбеҳ додан, касеро ба итоат (тартиб) даъват кардан; **ҷилави** *чизеро* **ба даст гирифтан** ихтиёри чизеро ба даст гирифтан; **ҷилави** *чизеро* **сар додан** чизеро ба ихтиёри худ мондан, кордор

нашудан (бо касе, чизе). 2. пеш, пеши ҳар чиз; **дар ҷилави** *касе* **рафтан** пеш-пеши касе рафтан; **ба (дар) ҷилави асп рондан** пеш-пеши асп пиёда рондан касеро; **ба ҷилави** *касе* **афтодан** пеш-пеши касе рафтан.

ҶИЛАВБАНД جلو بند банди чилав, лаҷомбанд.

ҶИЛАВГИРӢ جلوگیری пешгирӣ, манъ кардан, боздоштан; **ҷилавгирӣ кардан** пешгирӣ кардан, боздоштан (*аз амале*).

ҶИЛАВДОР جلودار *кӯҳ.* 1. хизматгоре, ки аспи хоҷаашро дошта меистад, пешхизмати мутасаддии асп, хизматгоре, ки пеш-пеши одами мансабдор меравад. 2. аскари хизматгори афсари қисми савора.

ҶИЛАВКАШ جلوکش касе, ки ҷилави чизеро (*аспро, харро*) мекашад.

ҶИЛАВХОНА جلوخانه *таър.* 1. айвони ду тарафи дарвозахонаи ҳавлии мансабдорон ё ҳокимон; майдони ҳавлии подшоҳ ё ҳоким. 2. як қисми болопӯши ҳавлии масҷид, ки ба иморати масҷид пайванд аст.

ҶИЛАВШАХ جلوشخ *ниг.* **шахҷилав**; гарданшах (*мас., асп*).

ҶИЛБОБ *а.* جلباب чодир.

ҶИЛБУР جلبر коғази ба рӯяш як навъ рег часпондашуда, ки онро барои судан ва ҷилодор кардани чӯб ва филизот ба кор мебаранд, коғази соё.

ҶИЛВА *а.* جلوه 1. ба тарзи дилрабо ва бо ҳаракатҳои дилкаш намудор шудан, худро нишон додан. 2. намуди чизҳои дилрабо; **ҷилва кардан** а) тофтан, хуш ва дилкаш намудан; б) дилрабоӣ кардан, карашма намудан, бо нозу карашма роҳ гаштан; **ҷилва додан** намоён кардан, зоҳир сохтан.

ҶИЛВАГАР جلوه‌گر 1. намоён, намудор, тобон, дурахшон. 2. ҷилобахш, дурахшон; **ҷилвагар шудан** намудор гаштан, тофтан, тобидан, дурахшидан.

ҶИЛВАГАРӢ جلوه‌گری 1. тобиш, тобидан, дурахшидан, намоён шудан, намудор гаштан. 2. нозу карашма.

ҶИЛВАГОҲ جلوه‌گاه майдони намоиши ҳунар, саҳна.

ҶИЛВАДОР جلوه‌دار *ниг.* **ҷилодор**.

ҶИЛВАФУРӮШ جلوه‌فروش ишвагар, ноздор, танноз.

ҶИЛВАФУРӮШӢ جلوه‌فروشی ишвагарӣ, ноз, таннозӣ: **ҷилвафурӯшӣ кардан**.

ҶИЛД *а.* جلد 1. пӯст. 2. парда, рӯйпӯш. 3. рӯйпӯш, болопӯш, *мас.*, **ҷилди болишт, лӯла** *ва г.* 4. китобандоз, ғилоф. 5. муқова ва рӯи муқоваи китоб. 6. қисм, як китоби алоҳидаи муқовадор.

ҶИЛДБАНД جلدبند муқовабанд; он ки китобро муқова мебандад.

ҶИЛДБАНДӢ جلدبندی амал ва шуғли ҷилдбанд; муқовабандии китоб.

ҶИЛДДОР جلددار он чи ҷилд дорад: **дутори ҷилддор, ҷомадони ҷилддор.**

ҶИЛДИРОБА جلدرابه оби ҷории миқдораш хеле кам, оби ҷӯйчаи хӯрдакак.

ҶИЛДИРОС جلدراس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои оби ҷории миқдоран камро ифода мекунад.

ҶИЛДНОК جلدناک ҷилддор, ҷилдпӯш: **курсии ҷилднок.**

ҶИЛО I *а.* جلا 1. сайқал, равшанӣ; дурахш, тобиши дурахши чизе, хусусан баъди пардоз ва сайқал додан; **ҷило додан** сайқал додан, дурахшон кардан, аз чангу ғубор пок карда пардоз додан.

ҶИЛО II جلا *ниг.* **ҷало; ҷилои ватан (кардан)** тарки ватан (кардан), маҷбуран ба кишвари дигар барои иқомат рафтан.

ҶИЛОДЕҲ جلاده он ки ва он чи ҷило медиҳад, ҷилобахш, дурахшон, тобон.

ҶИЛОДИҲАНДА جلادهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷило додан**. 2. ҷилодор, тобишдор, дурахшанда: **оби ҷилодиҳанда, барфи ҷилодиҳанда**. 3. сайқалдиҳанда.

ҶИЛОДИҲӢ جلادهی 1. дурахш, тобиш, дурахшонӣ, тобишнокӣ. 2. сайқал додан, сайқалдиҳӣ: **дастгоҳи ҷилодиҳӣ.**

ҶИЛОДОР جلادار ҷилодиҳанда, дурахшнок, дурахшон, тобишдор, сайқалнок: **санги ҷилодор, шамшери ҷилодор**.

ЧИЛОКОР جلاکار он ки фарши тахтагӣ ё мармарро бо мошини махсус суфта карда, ба онҳо ҷило мебахшад.

ЧИЛОНОК جلاناک *ниг.* **ҷилодор**.

ЧИЛФ *а.* جلف *кит.* одами дурушт, беадаб, нодон; сафеҳ.

ЧИМ I جم *гуфт.* дам, ором, хомӯш; **ҷим истодан** хомӯш истодан, ором нишастан; **ҷим нишастан** ором нишастан, хомӯш истодан, гап назада, ҷавоб нагуфта нишастан; **ҷим шудан** хомӯш гаштан.

ЧИМ II جیم *номи ҳарфи шашуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 3 баробар аст.*

ЧИМОД *а.* جماد *ниг.* **ҷамод**.

ЧИМОЛ *а.* جمال *ҷ.* **ҷамал**.

ЧИМОЪ *а.* جماع мубоширати марду зан, алоқаи ҷинсӣ.

ЧИМЧИМА جمجمه лойдони зоҳиран хушк, ки баъд аз по мондан бар болои он одам ва ҳайвонро оҳиста-оҳиста фурӯ мекашад.

ЧИМ-ЧИТ جم‌جت *гуфт.* тамоман ором, тамоман хомӯш, осуда; **ҷим-ҷит нишастан** хомӯш нишастан, гап назадан ва овоз набаровардан.

ЧИН *англ.* جن *тех.* мошини пахтатозакунӣ, мошинае, ки пахтаро аз чигит ҷудо мекунад.

ЧИН(Н) *а.* جن махлуқи мавҳуми афсонавӣ аз қабили деву парӣ; **ҷин задан** осеб расонидани ҷин, девона шудан; **ҷин занад!** ибораест, ки ҳамчун дашноми сабук вақти норизо будан аз касе ё чизе гуфта мешавад; **чӣ ҷин задааст!** чӣ рӯй додааст, чӣ таъсир кардааст, чӣ бало задааст (*дар мавриди ҳайронӣ ва тааҷҷуб аз кирдори касе гуфта мешавад*).

ЧИНГИЛА جنگله марғула, печутобхӯрда, фатила; **мӯй ҷингила**; ◊ **гилаву ҷингила кардан** шикояти бисёр кардан, бисёр гила кардан, изҳори норизогӣ кардан.

ЧИНГИЛАКОКУЛ جنگله‌کاکل ҷингиламӯй.

ЧИНГИЛАМӮЙ جنگله‌موی дорои мӯйи ҷингила, марғуламӯй, фатиламӯй.

ЧИНГИЛАПО جنگله‌پا мӯи пояш ҷингила: **бузаки ҷингилапо**.

ЧИНГИЛАРИШ جنگله‌ریش риши марғула.

ЧИНГИРОС جنگراس *калимаи тақлиди овоз*, *ки* садои занг ва чизҳои бо он монандро ифода мекунад: **ҷингироси телефон, ҷингирос задан**.

ЧИНДОР جن دار *ниг.* **ҷинниnамо**.

ЧИНЗАДА جن‌زده он ки дар асари ҳодисае ба бемории руҳӣ гирифтор шудааст, девонаавзоъ.

ЧИН(Н)ИБАШАРА جنی بشره *ниг.* **ҷиннинамо**.

ЧИНКӮЧА جن‌کوچه *гуфт.* тангкӯчаи печ дар печ ва хаму рост.

ЧИННИАВЗОЪ جنّی‌اوضاع ҷиннинамо, ҷиннибашара, атвор ва гуфтораш ғайритабиӣ.

ЧИННИГӢ جنّیگی 1. девонагӣ. 2. бадрафторӣ, беақлӣ, бемулоҳизагӣ; **ҷиннигӣ кардан** бемулоҳиза ва беақлона рафтор кардан.

ЧИННИНАМО جنّینما девонанамо, девонамизоҷ, девонавазъ.

ЧИННИТАБИАТ جنّی‌طبیعت девонатабъ, ҷинниавзоъ.

ЧИННИХОНА جنّی‌خانه *гуфт.* девонахона, беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ.

ЧИННӢ جنّی девона, аз ақл бегона.

ЧИНОӢ جنائی *мансуб ба* **ҷиноят**; ҷиноятӣ: **кори ҷиноӣ, парвандаи ҷиноӣ, ҷустуҷӯи ҷиноӣ**.

ЧИНОН *а.* جنان *ҷ.* **ҷаннат**.

ЧИНОС *а.* جناس *адш.* ду ё чанд калимаи лафзан ва шаклан як, ки ҳар кадом маънои дигар доранд.

ЧИНОҲ *а.* جناه *дурусташ* **ҷаноҳ**; бол, қанот.

ЧИНОЯТ *а.* جنایت гуноҳи ҷиддӣ, ҷурм ва хатои зараровар, ки сазовори ҷазои сахт бошад: **ҷиноят кардан**.

ЧИНОЯТӢ جنایتی *мансуб ва оид ба* **ҷиноят: кодекси ҷиноятӣ, парвандаи ҷиноятӣ**.

ЧИНОЯТКОР جنایت‌کار он ки ҷиноят кардааст, он ки аз ӯ гуноҳи сахт содир шудааст, айбдор, гунаҳгор.

ЧИНОЯТКОРӢ جنایت‌کاری ҷиноят кардан, амали ҷинояткор, ҷинояткор будан.

ҶИНОЯТКОРОНА جنایتکارانه ба таври ҷиноятӣ, душманона.

ҶИНОЯТПЕША جنایتپیشه он ки шуғлаш ҷинояткорист, ҷинояткори ашаддӣ, ҷинояткори хавфнок.

ҶИНОЯТШАРИК جنایتشریک шарики ҷинояткор, касе ки дар ҷинояте иштирок доштааст.

ҶИНС I *а.* جنس 1. навъ, хел, гунаи чизҳо, ки боз хелҳои дигар дошта бошад: **ҷинси нави пахта, ҷинси ҳайвонот, ҷинси растанӣ**. 2. зот, насл. 3. мол, матоъ, чизи фурӯхтанӣ. 4. ҷинсият, тааллуқ доштан ба навъи мардона ё занона: **ҷинси занона, ҷинси мардона**. 5. *грам.* ҷинсияти грамматикӣ дар баъзе забонҳо, масалан, дар забони русӣ ва арабӣ, ки аломати хоси фарққкунанда дорад.

ҶИНС II *лот.* جنس як навъ матои ғафси пахтагӣ; шим ё либоси аз матои ҷинс тайёршуда.

ҶИНСАН *а.* جنساً 1. вобаста ба ҷинс, аз рӯи ҷинс, вобаста ба хел ва навъ. 2. вобаста ба зот ва насл.

ҶИНСИЯТ جنسیت мансуб будан ба ин ё он ҷинс, навъ, хел, тааллуқ доштан ба ин ё он ҷинс.

ҶИНСӢ جنسی 1. *мансуб ба* **ҷинс**; **тафриқаҳои ҷинсӣ** фарқ кардани ҷинси чизе. 2. зотӣ, наслӣ, нажодӣ. 3. марбут ба амали шаҳвонӣ: **алоқаи ҷинсӣ**.

ҶИНСШИНОС جنسشناس молшинос, мутахассиси навъ ва моҳияти матоъ.

ҶИНҶАРОҒ جنچراغ чароғи хурди бе шишаи лампа, ки пилта дар равған месӯзад.

ҶИНҶАК جنجک *гуфт.* 1. чизи сахт бирён ва қоқу сурхшуда. 2. сӯхта, сӯхта сиёҳшуда.

ҶИНҶАККАБОБ جنجککباب кабоби гӯшташ резаи то ба сурхӣ бирёншуда.

ҶИР جیر чарми мулоими бахмалмонанд аз пӯсти оҳу, буз *ва г.*, замша.

ҶИРА *а.* جیره 1. *кҳн.* хӯроки ройгон, тақсими ройгони хӯрокӣ ё хӯроквории ҳаррӯза. 2. музди рӯзбайъ.

ҶИРАН//ҶИРАНД جیرن//جیرند аспи рангаш зарди ба сурхӣ моили думу ёлаш сиёҳ.

ҶИРАНАЛО جیرن الا аспи ҷирани холдор.

ҶИРГА *т.* جرگه 1. *ниг.* **ҷурга**. 2. маҷлиси олӣ (дар Афғонистон).

ҶИРЕШ جریش *ниг.* **ҷириш I**.

ҶИРИНГАС//ҶИРИНГОС جرنگس//جرنگاس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои телефон ва садои ба замин задани ягон чизи филизиро ифода мекунад: **телефон ҷирингас зад**.

ҶИРИНГ-ҶИРИНГ جرنگجرنگ *калимаи тақлиди овоз, ки* садои ба ҳам бархӯрдани чизҳои филизӣ ё садои занги телефонро ифода мекунад.

ҶИРИНДӢ جرندی *гуфт.* ҷойҳои чиркину ифлос.

ҶИРИШ I جریش 1. орди дурушт, орди сабӯсдор. 2. сабӯс, орди нимбехта.

ҶИРИШ II جرش як навъ пойгаи асп, ки саворон ҳамдигарро кӯшиши аз асп партофтан мекунанд.

ҶИРМ I *а.* جرم *кит.* ҷисми шаффоф; ҷирмҳои осмонӣ ҷисмҳои осмонӣ (моҳ, ситораҳо).

ҶИРМ II جرم *гуфт.* айб, камбудӣ, нуқсон, дард; *муқ.* ҷурм.

ҶИСМ *а.* جسم 1. ҳар чизе, ки аз фазо ҷой ишғол мекунад; ҳар чизе, ки дарозо, паҳно ва жарфо дошта бо ҳавоси панҷгона дарк мешавад: **ҷисми газмонанд, ҷисми моеъ, ҷисми осмонӣ, ҷисми сахт**. 2. бадан, ҷасад, пайкар, тан.

ҶИСМАН *а.* جسماً аз ҷиҳати ҷисм, ба эътибори ҷисм: **ҷисман солиму боқувват**.

ҶИСМИЯТ *а.* جسمیت ҷисм будан, ҷисмӣ будан.

ҶИСМӢ جسمی 1. *мансуб ба* **ҷисм**. 2. ҷисмият. ҷисмдор.

ҶИСМОНИЯТ *а.* جسمانیت *ниг.* **ҷисмият**.

ҶИСМОНӢ جسمانی 1. ҷисмӣ, вобаста ба ҷисм; *муқоб.* **рӯҳонӣ**. 2. бо ҷисм, бо бадан, бо тан, ба воситаи ҷисм; *муқоб.* **рӯҳӣ, фикрӣ**: **кори ҷисмонӣ, меҳнати ҷисмонӣ, қувваи ҷисмонӣ**.

ҶИСР *а.* جسر пул, кӯпрук; пули муваққат ба рӯи об ба воситаи киштӣ *ва г.*, понтон.

ҶИФА *а.* جیفه *(ҳайвони)* мурдори гандида, табоҳшуда.

ЧИҲАК جهک *ниг.* **чияк.**

ЧИҲАКДОР جهکدار *ниг.* **чиякдор.**

ЧИҲАТ *а.* جهت 1. ҷониб, сӯй, тараф; **чиҳатҳои аслӣ** чор тарафи аслӣ: шимол, ҷануб, шарқ, ғарб. 2. ҷанба, тараф: **чиҳати мусбат, чиҳати манфӣ.** 3. сабаб, ваҷҳ, тарафи коре, масъалае; **ба чиҳати** ба сабаби, ба иллати. 4. хислат, хусусият: **чиҳати нек.** 5. нисбат, муносибат; **чиҳати хешӣ доштан**; **аз ин чиҳат** а) аз ин сабаб, бинобар ин, ба ин ваҷҳ; б) аз ин хусус, дар ин бора; **аз ҳамин чиҳат** аз ҳамин сабаб, бинобар ин; **аз ҳар чиҳат** аз ҳар тараф, ҳаматарафа, комилан; **аз чиҳати...** а) аз хусуси..., аз бобати...; б) ба сабаби..., барои....

ЧИҲОД *а.* جهاد 1. *д.* ҷанг дар роҳи дин. 2. ҷанг; **чиҳод кардан** ҷангу мубориза бурдан.

ЧИҲОЗ *а.* جهاز 1. асбоб ва чизҳое, ки арӯс бо худ ба хонаи шавҳар меорад. 2. ҳар гуна асбобу анҷоме, ки барои иҷрои коре лозим аст, таҷҳизот.

ЧИҲОЗОНИДАН جهازانیدن бо чизҳои даркорӣ таъмин кардан, муҷаҳҳаз кардан (*мас., корхонаеро*).

ЧИҲОЗОНИДА جهازانیده ба ҳар чизи даркорӣ таъминшуда, муҷаҳҳаз.

ЧИҲОН جهان *ниг.* **чаҳон**.

ЧИЯК جیک тасмаи борики бофта ё дӯхта, ки ба гирди каллапӯш, ҷома *ва г.* дӯхта мешавад, фаровез, шероза, зеҳ: **чияки ҷома.**

ЧИЯКБОФ جیک باف он ки чияк мебофад.

ЧИЯКБОФӢ جیکبافی амалу шуғли чиякбоф.

ЧИЯКДОР جیکدار дорои чияк, чиякдӯзӣ шуда.

ЧИЯН جیین фарзанди бародар ё хоҳар, додарзода, хоҳарзода, ки аз худи шахс хурд бошад.

ҶО//ҶОЙ جا//جای 1. фазо ё масоҳате, ки аз тарафи касе ё чизе ишғол шуда бошад ё ишғол шавад ё мавқеи ягон ҳаракат, амал ва ҳодиса бошад, макон, мавзеъ, маҳал. 2. манзили истиқомат, оилаву рӯзгор, бошишгоҳ, манзил. 3. мавқеъ, маврид, вақт. 4. дам, вақт. 5. *маҷ.* мансаб, вазифа, кор, мартаба. 6. қисм, пора, ҳисса. 7. ҷойгоҳ, ҷогаҳ, рахти хоб. 8. куҷо; **аз ҷое** аз ҳеҷ куҷо. 9. сабаб, асос. 10. тараф. чиҳат; **ин ҷои кор муҳим аст**. 11. *маҷ.* идора, ташкилот дахлдор; **ба ҷо** ба мавқеъ, муносиб; **ҷо ба ҷо** аз рӯи тартиб, ба тартиб, ба низом, нуқта ба нуқта, ҳар қадом ба ҷои худ; **ҷои**... ба ҷои..., ба сифати..., ба ивази..., ҳамчун; **ҷои андеша** маҳалли андеша; **ҷои даркорӣ** мавриди истифода, маҳалли истифода; **ҷои истиқомат** истиқоматгоҳ, бошишгоҳ, манзили истиқомат; **ҷояш холӣ** дар мавриди дар ягон маҷлис ҳозир набудани касе ва ё фавтидани касе ба тариқи таассуф гуфта мешавад; **ҷо-ҷо** ҳар ҷо ҳар ҷо; **аз он ҷо ки**... аз он сабаб ки..., азбаски; дар ҷояш устувор пойдор, мавҷуд, воқеъ; **ба ҷои** ба ивази, дар бадали...; **чӣ ҷои ин(он) ки**... чӣ ҳоҷат бар он ки...; чӣ ҷои ин сухан? **чӣ ҷои фикр** чӣ ҳоҷат ба фикр, чӣ эҳтиёҷ ба фикр карда нишастан; **ҷо ба ҷо афтодан** дар ҷои худ наҷунбида ғалтидан, якбора афтидан; **ҷо ба ҷо гузоштан** аниқ ба ҷои худ гузоштан, айнан дар ҷояшон ба тартиб мондан; **ҷо ба ҷо истодан** дар ҷои худ якбора, наҷунбида истодан; **ҷо ба ҷо кардан** ба ҷои худ гузоштан, ба тартиб ҷой додан, ҷойгир кардан; **ҷо ба ҷо мурдан** якбора мурдан, дарҳол мурдан; **ҷо ба ҷо нишастан** ба тартиб ба ҷои худ нишастан; **ҷо ба ҷо шудан** ба ҷои худ қарор гирифтан, ҷойгир шудан; **ҷои гарми худро хунук кардан** манзили хуб ё кори мувофиқи худро монда ба дигар ҷо ё кор рафтан; **ҷо гарм кардан** дуруст ҷойгир шудан, дар ҷое мустаҳкам барқарор шудан; **ҷо гирифтан** а) ҷойгир шудан, маскан кардан дар ҷое; б) воқеъ будан; **ҷо додан** а) ҷойгир кардан; б) шинондан; **ҷо доштан** а) ҷойгир будан, муқим будан; б) мавҷуд будан, дида шудан; в) асос доштан; **ҷои гап нест** ҳоҷати гап нест; **ҷои гурез набудан** илоҷ надоштан, илоҷи халосӣ набудан; **ҷой намеёфт(анд), ки** ... сахт саросема ва безобита будан, чи кор кардани худро надониста мондан; **ҷои нишастан наёфтан** безобита будан, бисёр беқарор будан; **ҷои сӯзан задан набудан** ниҳоят пур будан, ҳеҷ ҷои холӣ набудан; **ҷои** *чизеро* **гирифтан** чизеро иваз кардан; **ҷои шубҳа намондан** барои шубҳа кардан асос ва сабабе набудан; **ҷо кардан** ҷойгир кардан, ҷо додан, андохтан, гунҷондан; **ҷо шудан** а) ҷойгир гаштан, маскан гирифтан; б) пинҳон шудан; **ҷояш ояд** мавридаш бошад, мавқеаш муносиб бошад, маҳалли мувофиқаш бошад; **аз ҷо бархестан** хестан, баланд шудан, омодаи коре шудан, қиём кардан; **ақл ба ҷояш омадан**

ҳушёр шудан; **ба як ҷо расидани синну сол** пир шудан, солхӯрда шуда мондан; **ба ҷое расондан** *чизеро, кореро* ба дараҷае расондан, ба ҳадде расондан; **ба ҷои** *касе* **нишастан** ҷои касеро гирифтан, касеро дар коре, шуғле иваз кардан; **ба ҷо овардан** а) иҷро кардан, анҷом додан (коре, супоришеро); б) риоя кардан; ҳурматашро ба ҷо овардан; **гап дар ин ҷо будан** сабаб ва манбааш ин ҷо будан; **дил ба ҷояш омадан** дил осуда гаштан, дил ором ёфтан; **хонаю ҷо кардан** истиқомат кардан, оиладорӣ кардан; **ҷо–ҷо** дар баъзе ҷойҳо, на дар ҳама ҷо: **гандум ҳама ҷо, паланда ҷо-ҷо** (*зарб.*).

ҶОБАҶО جابجا касе ё чизеро бо тартиб ва дар ҷояш гузоштан.

ҶОБАҶОГУЗОРӢ جابجاگذاری чизҳоро бо тартиби муайян дар ҷояшон мондан.

ҶОБАҶОКУНАНДА جابجاکننده он ки ҷобаҷо мекунад.

ҶОБАҶОМОНӢ جابجاکنی *ниг.* **ҷобаҷогузорӣ**.

ҶОБИР *а.* جابر *кит.* ҷабркунанда, ситамгар.

ҶОБИРӢ جابری амал ва сифати ҷобир.

ҶОБИРОНА جابرانه золимона, бераҳмона.

ҶОВИД جاوید 1. абадӣ, ҳамешагӣ, доимӣ; **ҷовид мондан** абадӣ боқӣ мондан, ҳамеша будан. 2. ҳамеша, доим, мудом, доимо.

ҶОВИДНОМ جاویدنام он ки номаш доим зинда мондааст, некном.

ҶОВИДОН جاویدان 1. ҳамешагӣ, абадӣ, доимӣ. 2. ҳамеша, доим, доимо; **ҷовидон гаштан (шудан)** абадӣ боқӣ мондан; **ҷовидон мондан** абадӣ мондан.

ҶОВИДОНА جاویدانه абадӣ, доимӣ, ҳамешагӣ.

ҶОВИДОНӢ جاویدانی 1. абадӣ, доимӣ, ҳамешагӣ: **асари ҷовидонӣ, бахти ҷовидонӣ**. 2. ҷовид, ҷовидон, ҳамеша, доим.

ҶОГА(Ҳ) I جاگه 1. бисоти хоб, бистар рахти хоб: **ҷогаҳ андохтан, ҷогаҳ партофтан: ҷогаҳи** *касеро* **хушк кардан** ҳаёти касеро барбод додан, зиндагии касеро барҳам задан; **ҷо ҳасту ҷогаҳ нест** тамоман нопадид шудани чизе аз ҷое. 2. ҷойгир, руст, пинҳон, *ниг.* **ҷого**.

ҶОГА(Ҳ) II جاگه зарфу асбоби рӯзгор.

ҶОГА(Ҳ) III جاگه *гуфт.* пинҳон кардан, баҷо кардан.

ҶОГАҲҒУНДОРӢ جاگه‌غنداری рахти хобро гундоштан, бистари хобро ҷамъ кардан.

ҶОГА(Ҳ)МЕЗ جاگه‌میز *гуфт.* он ки пешоби худро дошта наметавонад, он ки вақти хоб дар бистар мемезад, сиҷинг.

ҶОГИР جاگیر 1. *ниг.* **ҷойгир**. 2. *таър.* ҷое, ки ба подоши хизмат инъом мегардад (дар Ҳиндустон).

ҶОГИРӢ جاگیری 1. ҳаҷм ва андозаи ҷои гирифта. 2. ҷои муносиб ишғол кардан, ҷогир будан.

ҶОГО//ҶОГОҲ جاگاه//جاگا *гуфт.* пинҳон, руст, пӯшида, махфӣ; **ҷого доштан** пинҳон кардан; **ҷого кардан** пинҳон кардан.

ҶОГОӢ//ҶОГОҲӢ جاگاهی//جاگائی пинҳонӣ, рустӣ, махфӣ, ҷогаҳӣ.

ҶОҒ جاغ 1. устухони рӯй, ки дар он дандонҳо қарор гирифтааст: **ҷоғи боло, ҷоғи поён**. 2. *маҷ.* даҳон, манаҳ. 3. *маҷ.* сергапӣ, лаққигӣ; **ҷоғ задан** *гуфт.* бисёр гап задан, лаққидан; **ҷоғи** *касе* **кушода шудан; ҷоғи** *касе* **тасфидан** *маҷ.* бисёр гап задани касе, ба гап даромада рафтани касе; **ҷоғ монда кардан** бисёр гап задан.

ҶОҒАР جاغر 1. гурриии гулӯи инсон, ки як навъ беморист: **бемории ҷоғар**. 2. ҷинадони (ҷиғилдони) мурғон.

ҶОҒАРДОР جاغردار бемории ҷоғар дошта, дорои бемории ҷоғар.

ҶОҒВАСЕЪ جاغ وسیع дорои ҷоғи калон.

ҶОҒЗАНӢ جاغزنی ҷоғ задан, манаҳзанӣ, ниҳоят сергапӣ.

ҶОДА *а.* جاده 1. роҳ, роҳи рост. 2. *маҷ.* мартаба, дараҷа, мақом; **ба ҷодае расидан** ба дараҷае расидан. 3. соҳа, ришта.

ҶОДАБУРӢ جاده‌بری *кит., маҷ.* роҳзанӣ, duздӣ.

ҶОДАСОЗӢ جاده‌سازی *кит.* роҳсозӣ, бунёд ва сохтани роҳҳо.

ҶОДУ I جادو 1. ҷодугар, афсунгар, соҳир, сеҳркунанда. 2. сеҳр, афсун, он чи ҷозибаи пурқувват ва фиребу мафтункунанда дошта

бошад; **наргиси (чашми) ҷоду** *маҷ.* чашми ҷозибадор, нигоҳи мафтункунанда; **сеҳру ҷоду** а) соҳирӣ ва ҷодугарӣ, сеҳру афсун; б) чизи ҷозибу мафтункунанда; **ҷоду кардан** сеҳр кардан, афсун кардан, ба худ ҷазб кардан, фиреб дода моил кардан.

ҶОДУ II جادو *кишов.* дастгоҳи алафбурӣ.

ҶОДУБАЁН جادوبيان 1. сеҳрбаён. 2. *маҷ.* фасеҳзабон.

ҶОДУБАЁНӢ جادوبيانى 1. сеҳрбаёнӣ. 2. *маҷ.* фасеҳзабонӣ.

ҶОДУБАНД جادوبند он ки сеҳру ҷодуро бартараф мекунад, бартарафкунандаи сеҳру ҷоду.

ҶОДУВАШ جادووش дилбар, маҳваш.

ҶОДУВОНА جادوانه ҷодугарона, сеҳрангез.

ҶОДУГАР جادوگر 1. он ки ҷоду мекунад, соҳир, афсунгар. 2. дилфиреб, мафтункунанда.

ҶОДУГАРЗАН جادوگرزن зане, ки ҷоду мекунад.

ҶОДУГАРӢ جادوگرى амали ҷодугар, соҳирӣ, афсунгарӣ; **ҷодугарӣ кардан** афсунгарӣ кардан.

ҶОДУГАРОНА جادوگرانه 1. ба тарзи ҷоду ва ҷодугарӣ; соҳирона, афсунгарона. 2. ҷодугарӣ, афсунгарӣ.

ҶОДУЗАБОН جادوزبان сухангӯйи моҳир, бо гап ҳамаро дар ҳайрат гузоранда.

ҶОДУЗАБОНӢ جادوزبانى суханони ҷаззоб ва тасхиркунанда гуфтан, бо сухан ба дил роҳ ёфтан.

ҶОДУЗАН جادوزن *ниг.* **ҷодугарзан**.

ҶОДУӢ جادوئى 1. *ниг.* **ҷодугарӣ**. 2. фиребгарӣ, сохтакорӣ, қаллобӣ.

ҶОДУКУШО جادوكشا *ниг.* **ҷодубанд**.

ҶОДУМАНИШ جادومنش дорои рафтор ва кирдори ҷодувона, ҷодуниҳод.

ҶОДУПАРАСТ جادوپرست парастанда ва парвандаи ҷодугарон ва ҷодугарӣ.

ҶОДУСУХАН جادوسخن шоире, ки суханаш дилрабо, мафтункунанда ва монанди сеҳру ҷоду таъсирбахш аст.

ҶОДУСУХАНӢ جادوسخنى амали ҷодусухан.

ҶОДУХАЁЛӢ جادوخيالى сеҳрангезии хаёл; *маҷ.* мавзунтабъӣ, хаёлпардозӣ.

ҶОДУЧАШМ جادوچشم соҳиби чашмони мафтункунанда ва дилрабо.

ҶОЗИБ *а.* جاذب 1. ҷазбкунанда, ба худ кашанда, ба худ ҷалбкунанда. 2. дилрабо, мафтункунада: **чашми ҷозиб**.

ҶОЗИБА *а.* جاذبه 1. *муаннаси* **ҷозиб**. 2. ба худ кашанда, ба худ ҷалбкунанда. 3. кашиш, қувваи кашанда, ҷазбкунандагӣ; **қувваи ҷозибаи Замин** қувваи кашиши Замин.

ҶОЗИБААНГЕЗ جاذبه‌انگيز ангезандаи ҷозиба, эҷодкунандаи ҷозиба.

ҶОЗИБАДОР جاذبه‌دار 1. боҷозиба, ҷозибанок, он ки ва он чи хосияти ба худ кашандагӣ дорад. 2. диққатҷалбкунанда, дилкаш, дилрабо, мафтункунанда.

ҶОЗИБАДОРӢ جاذبه‌دارى 1. ҷозибадор будан, диққатҷалбкунандагӣ, қобилияти ба худ кашандагӣ доштан. 2. дилкашӣ, дилрабоӣ, мафтункунандагӣ.

ҶОЗИБАНОК جاذبه ناک *ниг.* **ҷозибадор**.

ҶОЗИБАНОКӢ جاذبه‌ناكى *ниг.* **ҷозибадорӣ**.

ҶОЗИБАСАНҶ جاذبه‌سنج *физ.* асбобе, ки бо он ҷозиба (қувваи кашиш)-ро месанҷанд.

ҶОЗИБАСАНҶӢ جاذبه‌سنجى *мансуб ба* **ҷозибасанҷ**; санҷидани қувваи ҷозиба.

ҶОЗИБОНА جاذبانه дилрабоёна, ба худ ҷалб карда, бо рафтори ҷазбкунанда.

ҶОЗИМ *а.* جازم қасди қатъикунанда ба иҷрои коре, ҷазмкунанда; **ҷозим шудан** а) азми қатъӣ кардан, қарори қатъӣ гирифтан; б) яқин ҳосил кардан.

ҶОИЗ *а.* جائز иҷозатшуда, раво, мумкин; **ҷоиз дидан (донистан)** раво донистан, мумкин ҳисоб кардан; **ҷоиз доштан** раво донистан, мумкин шуморидан; **агар ин таъбир ҷоиз бошад...** агар ин ифода (ин тавр гуфтан) раво бошад....

ҶОИЗА *а.* جائزه инъом, мукофот: **ҷоизаи давлатии ба номи Рӯдакӣ; шарҳҷоиза** ҷоизаи асосӣ, гран-при.

ҶОИЗАДОР جائزه دار мукофотгирифта, соҳиби ҷоиза.

ҶОЙАНДОЗ جای‌انداز он ки ҷои хоб тайёр мекунад; матоъ ё порчаи густурданӣ.

ҶОЙБАРОЙ جای‌برائی *гуфт.* ба ҷое рафтан, ба меҳмонӣ рафтан.

ҶОЙГАҲ جای‌گه *ниг.* **ҷогаҳ**.

ҶОЙГИР جای‌گیر ҷойгиркунанда, маконгиранда, муқим; **ҷойгир гардидан (гаштан)** ҷо гирифтан; **ҷойгири** *касе* **шудан (гаштан)** ҷои касеро гирифтан, ба ҷои касе нишастан, мақоми касеро ишғол кардан; **ҷойгир кардан** ҷо додан, маскан додан, шинондан; **ҷойгир шудан** а) ҷо гирифтан, даромада нишастан, маскан кардан; б) ҷо шудан, ғунҷидан; в) ба худ ҷой ёфтан.

ҶОЙГИРӢ جای‌گیری ҷой гирифтан, воқеъ шудан (ба тарзи табиӣ дар ҷое), ҷогирӣ.

ҶОЙГИРКУНОНӢ جایگیرکنانی 1. ҷо додан, ҷойгир кардан. 2. татбиқ кардан, ҷорӣ кардан.

ҶОЙГИРОНӢ جای‌گیرانی ҷой тайёр карда гузоштан, ҷо гирифтан.

ҶОЙГОҲ جای‌گاه 1. ҷои хоб, рахти хоб; *муқ.* ҷога(х). 2. ҷой, манзил, маскан. 3. зарф, ҷои барои нигоҳдории чизе.

ҶОЙГУЗИН جای‌گزین ивазкунанда.

ҶОЙДОР جای دار доро ва соҳиб ба ҷои нишаст.

ҶОЙДОРӢ جای‌داری маҳаллӣ, ҳар чизе ки хоси ҳамон маҳал бошад, ҳар чизе ки истеҳсол ё рӯидан ҳамон маҳал бошад: **коғази ҷойдорӣ, қолини ҷойдорӣ, ғӯзаи ҷойдорӣ, шамъи ҷойдорӣ**.

ҶОЙИВАЗКУНАНДА جای‌عوض‌کننده 1. ҳар ки ва ҳар чи ки ҷояшро иваз мекунад. 2. ғайридоимӣ, ноустувор, тағйирёбанда.

ҶОЙНАМОЗ جاینماز рӯйҷое, ки дар рӯи он намоз мехонанд, саҷҷода.

ҶОЙПӮШ جای‌پوش пардаи дӯхта ё кашидадӯзишуда, ки бо он рахти хоб ё кӯрпаро мепӯшонанд.

ҶОЙПӮШАК جای‌پوشک :**либоси ҷойпӯшак** *ниг.* **ҷойпӯшӣ: либоси ҷойпӯшӣ**.

ҶОЙПӮШӢ جای‌پوشی :**либоси ҷойпӯшӣ** либосе, ки ҳангоми ба ҷое рафтан мепӯшанд.

ҶОЙРАВ جای‌رو он ки ба маъракву маросимҳо рафта ҳунарнамоӣ мекунад; маросимрав, маъракарав.

ҶОЙРАВӢ جای‌روی *гуфт.* ба меҳмонӣ рафтан: **либоси ҷойравӣ**.

ҶОЙХОБ جای‌خواب ҷогаҳ, рахти хоб, бистари хоб, ҷои хоб.

ҶОЛА جاله *ниг.* **жола**.

ҶОЛАБАРФАК جاله‌برفک барфи ба ҷола омехта.

ҶОЛИБ *а.* جالب ба худ кашанда, ҷалбкунанда, ҷозибадор, ҳавасангез; **ҷолиби диққат** диққатҷалбкунанда, сазовори диққат, шавқовар, ҳавасангез.

ҶОМ جام 1. қадаҳ, пиёлаи майнӯшӣ; ҷоми бода: **ҷоми булӯрӣ, ҷоми гулгун, ҷоми май, ҷоми шароб**. 2. *ба тариқи истиора* худи ҳамон чизро ифода мекунад; **ҷоми зафар, ҷоми ишрат, ҷоми меҳр, ҷоми саодат, ба ҷоми** *касе* **заҳр рехтан** зиндагии касеро заҳролуд кардан. 3. *варз.* ҷоизае барои ягон соҳаи варзиш, **ҷоми футбол, шаҳҷом** ҷоизаи ҷаҳонӣ барои мусобиқа дар варзиш.

ҶОМА I جامه либоси пахтаноки дарозиаш аз зону поён, ки аз рӯй мепӯшанд; **ҷомаи абраастари кампахта, ҷомаи алоча, ҷомаи банорас, ҷомаи беқасаб, ҷомаи зеҳборик, ҷомаи серпахта, ҷомаи боронӣ** ҷомаи обногузар, ки вақти борон мепӯшанд; **ҷомаи хоб** бистари хоб; **ҷомаи корӣ** корҷома, либоси корӣ; **ҷомаи амал пӯшидан** амалӣ гардидан, ба вуҷуд омадан, иҷро гардидан; **ҷома пӯшондан** *ба касе* ҳурмати касеро ба ҷо оварда ба вай ҷома инъом кардан; **ҷома чаппа пӯшидан** дар қаҳру ғазаб будан, оташин будан, якравӣ кардан; **чанд ҷома пеш дарондан** синну солаш калон будан аз касе, таҷрибааш бештар будан аз касе; **ба гап ҷома пӯшондан** гапдон будан, суханпардозӣ кардан; **ҷомаи бомаслиҳат (буридашуда) кӯтоҳ намеояд** (*мақ*); **ҷомаи азо пӯшидан** азо доштан.

ҶОМА II جامه *кит.* ҷом, қадаҳ; кӯза, кӯзаи шароб.

ҶОМАБОБ جامه‌باب матои лоиқ ва муносиб ба-

рои ҷома дӯхтан.

ҶОМАБОФ جامه‌باف *кит.* бофанда.

ҶОМАБОФӢ جامه‌بافی *кит.* бофандагӣ.

ҶОМАБУРОН جامه‌بران чанд рӯз пеш аз тӯй либосворни арӯсро буридану дӯхтан.

ҶОМАВОР جامه‌وار 1. либоси муносиб барои ҷома. 2. матое, ки барои дӯхтани як ҷома кифоя мекунад.

ҶОМАВОРӢ جامه‌واری 1. матои муносиб барои дӯхтани ҷома. 2. як порча матоъ, ки барои як ҷома дӯхтан кифоя бошад: **як ҷомаворӣ сатин.**

ҶОМАГӢ I جامگی либоспулӣ, пули либос; *маҷ.* маош, ротиба, мавоҷиб.

ҶОМАГӢ II جامگی *ниг.* **ҷомавор.**

ҶОМАДАРИДА جامه‌دریده 1. он ки ҷомааш дарида аст. 2. *маҷ.* камбағал, бенаво, муздур.

ҶОМАДАРОН جامه‌دران он ки ҷома медаронад; он ки дар таъминоти каси дигаре бошад, хӯранда, пӯшанда: **нонхӯру ҷомадарон**.

ҶОМАДАРОНӢ جامه‌درانی ҷомаи якдигарро даронидан, либосдаронӣ, занозанӣ.

ҶОМАДОН جامه‌دان қуттии (сандуқчаи) махсуси дастакдор барои андохтани либосворӣ ва чизҳои дигар, чамадон.

ҶОМАДОР جامه‌دار 1. ҷомапӯш, ҷомапӯшида. 2. *таър.* он ки либосворни амирро назорат мекард.

ҶОМАДӮЗ جامه‌دوز он ки ҷома медӯзад, он ки ба дӯхтани ҷома машғул аст.

ҶОМАДӮЗӢ جامه‌دوزی ҷома дӯхтан: **кори (касби) ҷомадӯзӣ, ҷомадӯзӣ кардан**.

ҶОМАЗЕБ جامه‌زیب 1. чизи муносиб барои дӯхтани ҷома (*мас.*, *матоъ*, зеҳ *ва г.*). 2. *маҷ.* одаме, ки ҷома ё либосҳои дигар ба вай мезебад, одами хушқад ва хушнамуд.

ҶОМАКАН جامه‌کن *кит.* ҷое, ки дар гармоба либосҳоро аз тан мекашанд, рахткан.

ҶОМАКОРجامه‌کار ҷомаи корӣ, корҷома.

ҶОМАПӮШ جامه‌پوش он ки ҷома пӯшида бошад, он ки дар тан ҷома дорад.

ҶОМАПӮШОНӢ جامه‌پوشانی 1. ба касе ҷома пӯшонидан. 2. ба касе ҷома инъом кардан (дар тӯй, ҷашн *ва г.*); ◊ **ба сухан ҷомапӯшонӣ** суханпардозӣ.

ҶОМАСАФЕДОН جامه‌سفیدان *таър.* пайравони Муқаннаъ ва шуришиёни Осиёи Миёна ва Хуросон ба муқобили аъроб дар асрҳои VII – VIII *ва г.*

ҶОМАФУРӮШӢ جامه‌فروشی фурӯхтани ҷома, фурӯши ҷома: **бозори (дӯкони, растаи) ҷомафурӯшӣ.**

ҶОМАХОБ جامه‌خواب *кит.* бистар, рахти хоб.

ҶОМАХОНА جامه‌خانه ҷои либосовезӣ, гардероб, ҷолибос.

ҶОМАШӮӢ جامه‌شوئی 1. шустани либос, либосшӯӣ. 2. чизе ки барои ҷомашӯӣ истифода мешавад: **тағораи ҷомашӯӣ, хокаи ҷомашӯӣ, собуни ҷомашӯӣ**. 3. чизҳои, либосҳои шусташаванда; **ҷомашӯии** *касеро* **овардан**.

ҶОМАШӮЙ جامه‌شوی он ки ҷома мешӯяд, либосшӯянда.

ҶОМАШӮЙХОНА جامه‌شوی‌خانه ҷои махсус, ки дар он ҷомашӯӣ мекунанд.

ҶОМЕА *а.* جامعه ҷамъияти одамон, гурӯҳи одамон, иҷтимоъ, ҷамъият.

ҶОМЕАГАРО جامعه‌گرا 1. он ки ба корҳои иҷтимоӣ майл дорад. 2. *с.* он ки манфиатҳои умумиро ҳимоят мекунад.

ҶОМЕАГАРОӢ جامعه‌گرائی ба ҷомеа майл доштан, манфиатҳои одамонро ҳимоя кардан.

ҶОМЕАПАЗИРӢ جامعه‌پذیری қабулкунандаи урфу одат, кирдор, рафтор ва муносибат, иҷтимоӣ будан, зуд бо атрофиён забон ёфтан.

ҶОМЕАСИТЕЗӢ جامعه‌ستیزی аз ҷомеа гурехтан, хилватнишинӣ, бо гурӯҳи одамон забон наёфтан, муошират карда натавонистан.

ҶОМЕАШИНОС جامعه‌شناس олиме, ки ба масъала ва мушкилоти иҷтимоии ҷомеа сару кор дорад.

ҶОМЕАШИНОСӢ جامعه‌شناسی илме, ки ҳаёти иҷтимоии ҷамъиятро меомӯзад.

ҶОМЕЪ *а.* جامع 1. ҷамъкунанда, гирдоваранда. 2. дарбаргиранда, аз худкунанда; **ҷомеъул-**

ҳикоёт дарбаргирандаи ҳикояҳо. 3. маҷмӯъ, ҳама. 4. масҷиди калон: **масҷиди ҷомеъ**.

ҶОМИД *а.* جامد 1. сахт, зич. 2. сахтшуда, яхкарда. 3. *хим.* ғайриорганикӣ. 4. ғайризинда. 5. *грам.* каммаҳсул, сода.

ҶОМИЗ جامیز ҷое дар зери мизи корӣ барои гузоштани китоб, дафтар ва дигар ашёи лозими корӣ.

ҶОМОНДА جامانده 1. он ки аз ҷое ё аз гурӯҳе ақиб мондааст, ҷудоафтода, дурафтода. 2. боқимонда; он чи баъд аз марг аз касе боқӣ мондааст, мерос.

ҶОМОНДАГӢ جاماندگی ҷудо шудан ё дур мондан аз касе ё аз гурӯҳе, дурафтодагӣ, ҷудомондагӣ.

ҶОМПАЙМО جام‌پیما он ки шаробнӯширо дӯст дорад, арақхӯр, майхора.

ҶОН جان 1. олами рӯҳии дохилии инсон, ки ҳамчун як чизи шартӣ ва мавҳум тасаввур мешавад ва онро сабаби зиндагӣ мешумуранд, рӯҳ, равон. 2. умуман, як чизи мавҳуме, ки сабаби зиндагии ҳамаи ҷондорон тасаввур мешавад, василаи асосии зиндагӣ; **бо ҳавли ҷон** аз тарси зиёд; **талвосаи ҷон**; **ваҳми ҷон** тарсу ваҳм барои ҳифзи зиндагӣ. 3. ҳаёт, зиндагӣ; **ҷон гарав ҷома гарав** (*мақ.*) вақте гуфта мешавад, ки бо ҳар роҳе кореро иҷро кардан хоҳанд; **дили одаткарда балои ҷон** (*мақ.*). 4. *маҷ.* дил, қалб; **аз мағзи ҷон** бо самими дил; **ба ҷон аз тахти дил**; **ба (бо) ҷону дил** аз самими қалб, бо самимияти тамом. 5. *маҷ.* одами хеле наздик, хеш ё фарзанд; ҷону ҷигар. 6. муроҷиат ба тарзи навозиш, эҳтиром ва таъкиди наздикӣ, азиз, киромӣ: **ҷони бобо!, ҷони ширин!, эй ҷон!, эй ҷони ман!, ҷӯраи ҷон** ҷӯраи қарин. 7. моҳият, асос, мағз; **ҷони гапро гуфтан** моҳияти гапро гуфтан. 8. пасванди навозиш ва эҳтиром: **додарҷон, модарҷон, муаллимҷон; ҷони одам** одами хеле хуб, одами меҳрубон ва шафиқ; **балои ҷон** а) офати ҷони одам; б) боиси ташвиш, заҳмат, ранҷ, бадбахтӣ *ва г.*; **ҷон аз бадан баромадан** мурдан, тамом шудан; **ҷон ҳузур кардан** роҳат кардан, кайф кардан; **ҷон ба каф гирифтан** фидокорӣ кардан, ҷонбозӣ кардан, аз хатар натарсида коре кардан; **ҷон ба лаб расидан (омадан)** қариб ба мурдан расидан, сахт ба танг омадан; **ҷон ба саломат бурдан** зинда халос шудан аз таҳлукае; **ҷон ба хатар андохтан** зиндагии худро ба хавф мондан, ба кори хавфнок иқдом кардан; **ҷон бахшидан** а) боиси мадор ва қувват шудани чизе ба касе; б) фидо шудан, қурбон шудан; **ҷон ба ҳалқ овардан** ба мурдан наздик кардан, хеле дилтанг ва безор кардан аз коре; **ҷон бохтан** ҷон фидо кардан, ҷон нисор кардан дар иҷрои коре, дар муборизае; **ҷон гирифтан** а) қувват пайдо кардан; б) равнақ ёфтан, ба ҳаракат даромадан; **ҷон гарав мондан** ба мурдан розӣ шуда кореро анҷом додан; **ҷон дар амон мондан** саломат мондан, таҳлукае набудан барои зиндагӣ; **ҷон даромадан** *ба касе* қувват пайдо шудан дар касе, шавқу иштиёқ пайдо шудан барои коре; **ҷон дар рамақ доштан** ҳанӯз зинда будан; **ҷон додан** а) мурдан; б) қурбон шудан; в) таслим шудан, сар фуровардан; **ҷон дода ҷон гирифтан** сахт задухӯрд кардан; **ҷон доштан** а) зинда будан; б) асос доштан, сабаб доштан; **ҷони** *касе* **баромадан** а) мурдан; б) сахт хашмгин шудан; **ҷони** *касеро* **бахшидан** зинда монондан, ҳукми куштани касеро бекор кардан; **ҷони** *касеро* **халос кардан** раҳоӣ додан, озод кардан касеро (аз қайде, ташвише, хатаре *ва г.*); **ҷони** *касе* **ҳалок будан** дар ғами чизе будан, дар талвосаи чизе будан; **ҷони худро дареғ надоштан** ҷон фидо кардан, фикри зинда мондани худро накардан; **ҷони худро халос кардан** саломат халос шудан, наҷот ёфтан; **ҷон кандан** а) дар ҳолати назъ будан, дар дами марг будан; б) азобу машаққат кашидан, сахт кӯшидан барои коре; **ҷон коҳондан** азоб кашидан, ранҷ бурдан, заҳмати бисёр кашидан; **ҷонро ба ҷаббор додан** мурдан, ба мурдан розӣ шудан; **ҷон фидо кардан** ҳаёти худро бахшидан, ранҷу заҳмати бисёр кашидан барои коре; **ҷон ситондан** ҷон гирифтан, куштан; **ҷон супурдан** мурдан, ҳалок шудан; **ҷон қурбон кардан** худро фидо кардан; **ҷон-ҷон гуфтан** аз самими қалб розӣ шудан, бо камоли майл маъқул донистан; **аз сад ҷон як ҷонаш ҳам халос нашудан** вақте гуфта мешавад, ки аз халосии касе ҳеҷ умеде набошад; **аз ҷон андешидан** ғами зиндагии худро хӯрдан, дар бораи ҳаёти худ фикр кардан, аз ҷони худ тарсидан; **аз ҷон безор кардан** сахт ба танг овардан; **аз ҷони худ гузаштан** а) аз баҳри зиндагӣ гузаштан; б) ҷон фидо кардан; **аз ҷон сер кардан** касеро безор

кардан, ба танг овардан; **аз ҷон сер шудан** аз тангӣ ва вазнинии аҳвол ба мурдани худ розӣ шудан, сахт ба танг омадан; **ба фикри молу ҷон шудан** дар ғами чизу чора ва саломатии худ будан; **ба ҷони** *касе* **расидан** безор шудан аз чизе, хеле ба танг омадан аз чизе; **ба ҷони** *касе* **қасд кардан** дар паи нест кардани касе шудан; **ба ҷон омадан** безор шудан, ба танг омадан; **ба ҷон расондан** безор кардан; ба ҷону ҳолаш намондан маҷбур кардан касеро; **ба ҷон ҷабр кардан** худро ба азоби сахт мондан, худро сахт азият додан; **дард аз ҷон гузаштан** сахт дар азоб будан аз озоре; **дар ғами ҷон будан** дар фикри зиндагии (зинда мондани) худ будан; **дуои ҷони** *касеро* **кардан** саломатию беҳбуди касеро хостан; **то ҷон дар тан будан** то зинда будан; **то ҷон доштан** а) то зинда будан; б) бо тамоми қувва; **як тану як ҷон шудан** муттаҳид шудан.

ҶОНАВАР جانور *ниг.* **ҷонвар**.

ҶОНАК جانک *калимаи навозиш аз* **ҷон**: **ҷонаки ширинам**.

ҶОНАМБАРО جانمبرا *гуфт.* ниҳоят зиҳна ва ҳарис, хасиси гузаро.

ҶОНАМОЗ جانماز *ниг.* **ҷойнамоз**.

ҶОНАФЗО(Й) جان‌افزا(ی) рӯҳафзо, зиндагибахш.

ҶОНАФРӮЗ جان‌افروز хурсандибахш, ба ваҷд оваранда.

ҶОНАФШОН جان‌افشان *ниг.* **ҷонсупор**.

ҶОНАФШОНӢ جان‌افشانی ҷонсупорӣ, ҷонфишонӣ.

ҶОНБАР جان‌بر 1. ҷонгир, ҷонрабо, кушанда. 2. *маҷ.* мафтункунанда.

ҶОНБАРОР جان‌برار ҷонгиранда, кушанда, маҳвкунанда.

ҶОНБАХШ جان‌بخش 1. ҳаётбахш, фараҳбахш. 2. он ки барои касе ё коре худро фидо мекунад, ҷонфидо, фидокор.

ҶОНБИН جان‌بین бинандаи ҷон, бинандаи дил; ботинбин, дақиқбин, нозукбин.

ҶОНБОЗ جان‌باز муборизи диловар, фидокор.

ҶОНБОЗӢ جان‌بازی ҷон фидо кардан, ҷон дареғ надоштан, фидокорӣ; **бо ҷонбозӣ** фидокорона, ҷон дареғ надошта (коре кардан); **ҷонбозӣ кардан** фидокорӣ кардан, аз қурбон шудан натарсида коре кардан.

ҶОНБОЗОНА جان‌بازانه фидокорона, ҷонро дареғ надошта.

ҶОНБОХТА جان‌باخته ҷонбозанда, ҷонбоз, фидокор, қурбоншаванда.

ҶОНВАР جانور 1. ҳар чизи зинда ғайр аз инсон. 2. *маҷ.* одами бад ва бешуур, одами ҳайвонхислат.

ҶОНВАРАК جانورک ҷонвари хурд, ҷонзоти хурд: **ҷонвараки баҳрӣ**.

ҶОНВАРДОР جانوردار *кит.* сайёд, шикорчӣ.

ҶОНВАРШИНОС جانورشناس олиме, ки ғайр аз инсон чизҳои дигари зиндаро меомӯзад.

ҶОНВАРШИНОСӢ جانورشناسی илме, ки дар бораи ҳайвонот баҳс мекунад, зоология.

ҶОНГАЗО(Й) جانگزا(ی) *кит.* 1. осебрасондани ҷон, ҷонкоҳ. 2. кушанда.

ҶОНГИР جان‌گیر ҷонбарор, кушанда: **тири ҷонгир**.

ҶОНГИРИФТА جان‌گرفته ҷондароварда, қувватгирифта, беҳтаршуда.

ҶОНГУДОЗ جان‌گداز гудозандаи ҷон, обу адокунандаи ҷон, ҷонгусил, ҷонкан, ҷонкоҳ: **азоби ҷонгудоз, мусибати ҷонгудоз, озори ҷонгудоз, тири ҷонгудоз, фарёди ҷонгудоз, оҳи ҷонгудоз**.

ҶОНГУДОЗОНА جان‌گدازانه хеле пуразоб, хеле сахт,бо як азоб, бо душвориву мушкилӣ.

ҶОНГУЗАР جان‌گذر аз ҷон гузаранда, ҷонгусил, ҷонкан, кушанда: **тири ҷонгузар**.

ҶОНГУСИЛ جان‌گسیل ҷонгудоз, ҷонкан, кушанда; **шабохуни ҷонгусил**.

ҶОНДАРОЗӢ جان‌درازی *кит.* умрдарозӣ.

ҶОНДЕҲ جان‌ده ҷонбахш, зиндагибахш.

ҶОНДОДА جان‌داده ҷонфидо, фидокор.

ҶОНДОР I جاندار 1. ҳар чизе ки ҷон дошта бошад, зинда. 2. ҳайвон, ҷорпо: **моли ҷондор**. 3. ҷоннок, қувватнок.

ҶОНДОР II جاندار он ки барои амнияти ва эминии шахсе масъул аст, силоҳдор, яроқдор;

нигаҳбон, посбон.

ҶОНДОРАК جاندارک тасғири ҷондор, ҷондори хурд.

ҶОНДОРУ جاندارو 1. нӯшдору, подзаҳр, доруи зидди заҳр, тарёк. 2. *маҷ.* май, шароб.

ҶОНЗОД جانزاد *пиг.* **ҷонзот**.

ҶОНЗОТ جانذات 1. ҷондор, ҳар чизи зинда. 2. кас, одам.

ҶОНИБ *а.* جانب 1. тараф, сӯй, самт. 2. *маҷ.* ашхос, одамон; **аз ҷониби...** а) аз сӯи..., аз самти...; б) аз тарафи..., аз номи...; **аз ҷониби** *касе* **кор кардан**; в) ба ҷои..., ба номи..., аз тани...; **ба ҷониби**... ба тарафи...; **ин ҷониб** а) то ин дам, то ин вақт, ин тараф, ин сӯ; б) банда, камина; **ҷониби** *чизеро* **тарҷеҳ кардан (додан)** чизеро беҳтар шумурдан, чизеро бартар шумурдан, тарафи чизеро гирифтан; **ҷониби** *чизе* **шудан** ба сӯи чизе рафтан; **ба ҷониби дигар гардондан (тофтан)** ба сӯи дигар тофтан.

ҶОНИБДОР جانبدار тарафдор, ҳаводор, дастгир.

ҶОНИБДОРӢ جانبداری тарафгирӣ, ҳимоя, дастгирӣ дар вақти муайян.

ҶОНИШИН I جانشین 1. он ки ба ҷои касе дар вақти набудани ӯ кор мебарад. 2. он ки ба каси дигар барои бурдани кор ёрӣ мерасонад, кофил, муовин: **ҷонишини мудир, ҷонишини раис, ҷонишини сардор**. 3. ёвар, мададгор, давомдиҳанда.

ҶОНИШИН II جانشین *грам.* ҳиссаи нутқе, ки ба ҷои исму сифату шумора меояд.

ҶОНИШИНӢ جانشینی ҷонишин будан, муовинӣ, кофилӣ.

ҶОНӢ I جانی 1. самимӣ, ҳақиқӣ, содиқ, босадоқат: **бародари ҷонӣ, дӯсти ҷонӣ, ҷӯраи ҷонӣ**. 2. қаттол, бераҳм: **душмани ҷонӣ.**

ҶОНӢ II *а.* جانی ҷинояткунанда, ҷинояткор.

ҶОНКАН جان‌کن он ки аз дилу ҷон кор мекунад, меҳнатдӯст, фидокор.

ҶОНКАНӢ جان‌کنی 1. азобу машаққати сахт, талвасаи марг, ҳолатиназъ. 2. *маҷ.* ҳаракати пурмашаққат, зӯрзании пуршиддати боазоб.

ҶОНКАНОНА جان‌کنانه дар ҳолати ҷонканӣ, ҳаракати ниҳоят бошиддат аз ҳавли ҷон.

ҶОНКОҲ جان‌کاه 1. ҷонгусил, ҷонгудоз, пурдард, пуразоб: **нолаи ҷонкоҳ, овози ҷонкоҳ, оҳи ҷонкоҳ, садои ҷонкоҳ, фарёди ҷонкоҳ**. 2. кушанда, марговар, ҷонбарор: **найзаи ҷонкоҳ**.

ҶОНКОҲОНА جان‌کاهانه ҷонкоҳ, безоркунанда ва тоқатшикан: **умедвориҳои ҷонкоҳона**.

ҶОНКОҲОНӢ جان‌کاهانی ҷон коҳонидан, ташвиш, заҳмат.

ҶОННИСОР جان‌نثار нисоркунандаи ҷон, ҷонфидо, фидокор.

ҶОННИСОРӢ جان‌نثاری нисор кардани ҷон, фидокорӣ, ҷонфидоӣ.

ҶОННИСОРКУНАНДА جان‌نثارکننده *пиг.* **ҷоннисор**.

ҶОННИСОРОНА جان‌نثارانه ба тарзи ҷоннисорӣ, фидокорона.

ҶОННОК جانناک 1. ҷондор, зинда; **қувваи ҷоннок** қувваи зинда. 2. боҳаракат, пурҷӯш, пурхурӯш, гарму ҷӯшон, боравнақ; **ҷоннок гузаронидан (дарсро, машғулиятро)**; **ҷоннок кардан**; **ҷоннок гардонидан** (кореро, амалеро).

ҶОННОКӢ جانناکی 1. зинда будан, ҷон доштан. 2. пурҷӯшӣ, пурхурӯшӣ, гарму ҷӯшонӣ, равнақдорӣ.

ҶОНО جانا эй ҷон (*мухотаб*).

ҶОНОЗОР جان‌آزار озордиҳандаи ҷон, ҷонкоҳ, азобдиҳанда.

ҶОНОЗОРӢ جان‌آزاری амалу шуғли ҷонозор.

ҶОНОН جانان маҳбуб, маҳбуба, маъшуқ, маъшуқа.

ҶОНОНА جانانه маҳбуба, маъшуқа.

ҶОНОСО جاناسا ҷоноромкунанда, оромбахши руҳу ҷон.

ҶОНОФАРИН جان‌آفرین 1. *д. сифати* Худо. 2. *маҷ.* ҷонбахш, рӯҳбахш, зиндакунанда, соҳибҳунар, соҳибистеъдод.

ҶОНОҶОН جاناجان маҳбуб, дӯстдор, меҳрубон, азиз: **ватани ҷоноҷон, дӯсти ҷоноҷон**.

ҶОНПАНОҲ جان‌پناه ҷонпарвар, ҷонбахш; *ки-*

поя аз роҳату ҳаловатдиҳанда.

ҶОНПАРВАР جانپرور ҷонбахш, рӯҳафзо, роҳатбахш, ҳаловатбахш.

ҶОНПАРДОЗ جانپرداز дилрабо, шавқовар, ҷаззоб.

ҶОНСАБИЛ جانسبیل 1. он ки ҷонаш зоеъ шудааст, ҷонфигор. 2. *маҷ.* бадбахт: **одами ҷонсабил**.

ҶОНСАРАК جانسرک *гуфт.* 1. саросема, беқарор. 2. саросемавор, беқаророна, аз ҳавли ҷон, бо ошуфтагии тамом.

ҶОНСАХТ جانسخت тоқатовар, тобоваранда, бобардошт, устувор: **дарахти ҷонсахт, одами ҷонсахт, растании ҷонсахт**.

ҶОНСАХТӢ جانسختی сахтҷонӣ, пояндагӣ, дерпоӣ, зуд бархамнахӯрандагӣ: **ҷонсахтии урфу одатҳои кӯҳна**.

ҶОНСЕР جانسیر он ки аз ҷони худ сер шудааст, он ки аз ҷон безор шудааст, азобдида.

ҶОНСИПОР جانسپار *ниг.* **ҷонсупор**.

ҶОНСИПОРӢ جانسپاری *ниг.* **ҷонсупорӣ**.

ҶОНСИПОРОНА جانسپارانه *ниг.* **ҷонсупорона**.

ҶОНСИПӮЗ جانسپوز *кит.* нигаҳдорандаи ҷон, аз мурдан нигоҳдоранда, нигаҳдори ҷон.

ҶОНСИТОН جانستان 1. ҷонгир, кушанда. 2. ҷонгудоз, ҷонгусил, бисёр сахт.

ҶОНСИТОНӢ جانستانی ҷонгирӣ, ҷон гирифтан, кушандагӣ, қатл.

ҶОНСУПОР جانسپار он ки кореро фидокорона иҷро мекунад, он ки ба касе, ба коре ба тамом дода шудааст; фидокор, ҷонфидо, ҷонбахш, содиқ.

ҶОНСУПОРӢ جانسپاری ҷон фидо кардан, фидокорӣ, ҷонбахшӣ, ҷонфидоӣ; **ҷонсупорӣ кардан** фидокорӣ нишон додан, ҷон фидо кардан.

ҶОНСУПОРОНА جانسپارانه фидокорона, ҷонфидоёна, ҷонбахшона: **ҷонсупорона** *коре* **кардан**.

ҶОНСӮЗ جانسوز 1. сӯзонандаи ҷон, азобдиҳанда: **гармии ҷонсӯз, оташи ҷонсӯз**. 2. он ки барои касе ё коре ҷонашро фидо мекунад, фидокор, ниҳоят ғамхор ва дилсӯз: **модари ҷонсӯз, одами ҷонсӯз**. 3. пурсӯз, пуразоб, пуралам, аламнок: **ишқи ҷонсӯз, нолаи ҷонсӯз, оҳи ҷонсӯз**.

ҶОНСӮЗӢ جانسوزی 1. пурсӯзӣ, пураламӣ, пуразобӣ, ҷонгудозӣ. 2. ғамхорӣ, дилсӯзӣ: **ҷонсӯзӣ кардан ба** *касе, чизе*; **ҷонсӯзӣ кардан дар ҳаққи** *касе, чизе*.

ҶОНСӮЗОНА جانسوزانه фидокорона, дилсӯзона, аз таҳти дил: **ҷонсӯзона кор кардан**.

ҶОНТАЛВОСА جانتلواسه *гуфт.* дар талвосаи ҷон, аз тарси ҷон: **ҷонталвоса дасту по задан**.

ҶОНФАЗО جانفزا *ниг.* **ҷонфизо**.

ҶОНФАЗОӢ جانفزائی *кит.* ҷонафзоӣ, рӯҳафзоӣ, равонбахшӣ.

ҶОНФАЗОЯНДА جانفزاینده *кит.* ҷонафзо, рӯҳафзо, зиндагибахш, ҳаётбахш.

ҶОНФАРСО(Ӣ) جانفرسا(ی) 1. ҳалокатовар, кушанда: **тири ҷонфарсо, ҳуҷуми ҷонфарсо**. 2. ҷонфигор, пуразоб, пурмашаққат: **кори ҷонфарсо, роҳи ҷонфарсо**.

ҶОНФАРСОӢ جانفرسائی ҷонгудозӣ, ҷонкоҳӣ.

ҶОНФИГОР جانفگار афгор ва хастакунандаи ҷон, сахт азобдиҳанда.

ҶОНФИДО جانفدا фидокор, ҷонсупор.

ҶОНФИДОЁНА جان فدایانه *ниг.* **ҷонфишонӣ**.

ҶОНФИДОӢ جانفدائی фидокорӣ, ҷонсупорӣ: **ҷонфидоӣ кардан**.

ҶОНФИЗО جانفزا ҷонафзо, рӯҳафзо, фараҳбахш, роҳатбахш, ҳаётбахш.

ҶОНФИШОН جانفشان ҷонфидо, ҷоннисор, фидокор, ҷонбахш, ҷонсупор.

ҶОНФИШОНӢ جانفشانی 1. фидокорӣ, ҷонбахшӣ, ҷонсупорӣ, қурбон шудан. 2. ғамхорӣ, дилсӯзӣ.

ҶОНХАРОШ جانخراش ҷонфигор, ҷонсӯз: **нолаи ҷонхарош, фарёди ҷонхарош**.

ҶОНШИКОР جانشکار шикоркунандаи ҷон, ҷонситон.

ҶОНШИКОФ جانشکاف ҷонсӯз, ҳалокатовар: **тири ҷоншикоф**.

ҶОНШУМУРӢ جانشمری ҳисоби сари оила, гурӯҳи мардум *ва г.*, оморгирии аҳолӣ.

ҶОПОНӢ جاپانی *мансуб ба* **ҷопон**; японӣ: **рӯй-моли ҷопонӣ**.

ҶОР I جار 1. овоз, садо, фарёд. 2. хабар, хабардиҳӣ, даракдиҳӣ: **ҷор андохтан, ҷор задан, ҷор кашидан** бо овози баланд чизеро эълон кардан (*хабар додан, шунавондан, ба ҳама маълум кардан*).

ҶОР II *а.* جار ҳамсоя.

ҶОРЗАН جارزن *ниг.* **ҷорчӣ**.

ҶОРИГАРДИДА جاری‌گردیده ҷоришуда.

ҶОРИКУНАНДА جاری‌کننده он ки чизеро ҷорӣ мекунад, он ки чизеро амалӣ ва умумӣ мегардонад.

ҶОРИШАВАНДАГӢ جاری‌شوندگی дорои қобилияти ҷорӣ шудан, ба равон шудан қобил будан (*дар бораи* моеъ).

ҶОРИШАВӢ جاری‌شوی 1. ҷорӣ шудан, равон шудан; **ҷоришавии об**. 2. татбиқ; амалӣ шудан; умумӣ ва ҳаётӣ гаштан.

ҶОРИЯ I *а.* جاریه *кит. муаннаси* **ҷорӣ**; **лаҳзаи ҷория** лаҳзаи гузарон.

ҶОРИЯ II *а.* جاریه *кӯҳ.* 1. духтар. 2. канизак.

ҶОРӢ جاری 1. равон, раванда, гузаранда, мурркунанда: **оби ҷорӣ**. 2. амалӣ, маъмул: **таомули ҷорӣ**. 3. дар вақти ҳозира амалкунанда, дар айни ҳол ҳаракаткунанда ва мавҷуд, ҳозира: **кори ҷорӣ, масъалаи ҷорӣ, панҷсолаи ҷорӣ, соли ҷорӣ, тартиботи ҷорӣ, ҳисоби ҷорӣ (дар ҳисоборорӣ); ҷорӣ гаштан (гардидан)** ҷорӣ шудан; **ҷорӣ доштан** маъмул гардонидан; **ҷорӣ кардан** а) равон кардан; б) рехтан; в) амалӣ гардонидан, ба ҳаракат даровардан, маъмул кардан, татбиқ гардондан: **дигаргунии ҷорӣ кардан, тартиб ҷорӣ кардан, ҷорӣ намудан ҷорӣ кардан; ҷорӣ шудан** а) равон шудан (*мас., об ва г.*); б) амалӣ гаштан, татбиқ шудан, барқарор гаштан, ба ҳаракат даромадан; в) гузаштан, мурур кардан: **ҷорӣ шудани вақт, ҷорӣ шудани рӯз**.

ҶОРӮБ جاروب асбоби рӯфтурӯб, ки аз шохаҳои баъзе гиёҳҳо баста тайёр мекунанд; **ҷорӯб задан (кардан)** рӯфтан, рӯфта тоза кардан.

ҶОРӮБАЛАФ جاروب‌علف алафи ҷорӯб, алафе, ки барои ҷойрӯбӣ истифода мешавад.

ҶОРӮББАНД جاروب‌بند он ки ҷорӯбро баста тайёр мекунад.

ҶОРӮББУТТА جاروب‌بته буттаи ҷорӯб, буттае, ки аз он ҷорӯб мебанданд.

ҶОРӮБДУМ جاروب‌دم ҳайвоне, ки думаш монанди ҷорӯб дарози паҳн аст.

ҶОРӮБЗАН جاروب‌زن касе, ки ҷорӯб мезанад, он ки рӯфтурӯб мекунад.

ҶОРӮБӢ جاروبی *мансуб ба* **ҷорӯб**; бутаҳои барои ҷорӯббандӣ муносиб.

ҶОРӮБКАШ جاروب‌کش *ниг.* **ҷорӯбзан**.

ҶОРӮБКАШӢ جاروب‌کشی ҷорӯбзанӣ.

ҶОРӮБМОНАНД جاروب‌مانند он чи ба ҷорӯб монанд аст.

ҶОРӮБНОРАСИДА جاروب‌نارسیده норӯфта, рӯбучиннашуда.

ҶОРӮБРИШ جاروب‌ریش серриш, паҳнриш: **марди ҷорӯбриш**.

ҶОРЧӢ جارچی *ниг.* **ҷарчӣ**.

ҶОСИЛИҚ *ю.* جاثلیق 1. пешвои руҳонии насрониёни католик, ки аз усқуф болотар меистод. 2. насронӣ, масеҳӣ.

ҶОСУС *а.* جاسوس хабаркаши махсус, ҷустуҷӯ карда хабардиҳандаи аҳволи ягон давлат ё мамлакат ба одамони дахлдори давлати дигар, хабаркаши сиёсии махфӣ.

ҶОСУСӢ جاسوسی амали ҷосус, касби ҷосус, ҷосус будан, аҳволи мамлакатеро ба мамлакати дигар хабар додан: **кори ҷосусӣ, ҷосусӣ кардан**.

ҶОФИРОЙ جافی‌رای *кит.* он ки ният ва қасди ҷафокорӣ дорад, ҷафоандеш, ҷафокор.

ҶОФӢ *а.* جافی *кит.* ҷафокор, ҷафопеша.

ҶОХСУК//ҶОХШУК جاخسوک//جاخشوک доси ғалладаравӣ.

ҶОҲ جاه 1. мартаба, мақом, дараҷаи баланд, рутба, мансаб: **ҷоҳу масиад**. 2. шаъну шавкат, шӯҳрат, дастгоҳу дабдаба; **ҷоҳу ҷалол** қадру эътибор, давлату шавкат.

ҶОҲДӮСТ جاه‌دوست мартабапараст, мансабпараст.

ҶОҲИЛ *а.* جاهل 1. нодон, бедониш, бефаҳм. 2. бемаърифат, бефарҳанг, мутаассиб.

ҶОҲИЛИЯТ *а.* جاهلیت 1. *таър.* давраи тоисломии таъриху адабиёти араб. 2. давраи бутпарастӣ. 3. *ниг.* **ҷоҳилӣ**.

ҶОҲИЛӢ جاهلی 1. ҷаҳолат, нодонӣ. 2. таассуб, мутаассибӣ, бемаърифатӣ, бефарҳангӣ.

ҶОҲИЛОНА جاهلانه 1. ҷоҳилвор, ба таври ҷоҳилон: **ҷоҳилона коре кардан, ҷоҳилона фарёд кардан**. 2. ҷоҳилӣ, нодонӣ, бефарҳангӣ, бемаданиятӣ: **таассуби ҷоҳилона**.

ҶОҲПАРАСТ جاه‌پرست мансабпараст, мансабдӯст, мартабахоҳ.

ҶОҲПАРАСТӢ جاه‌پرستی мансабпарастӣ.

ҶОҲПАРАСТОНА جاه‌پرستانه шӯҳратпарастона, мансабпарастона.

ҶОҲТАЛАБ جاه‌طلب *ниг.* **ҷоҳпараст**.

ҶОҲТАЛАБӢ جاه‌طلبی *ниг.* **ҷоҳпарастӣ**.

ҶОҲТАЛАБОНА جاه‌طلبانه *ниг.* **ҷоҳпарастона**.

ҶОҲҶӮ(Й) جاه‌جو(ی) *ниг.* **ҷоҳпараст**.

ҶОШ جاش *кит.* нон.

ҶОШДОН جاشدان сандуқи нон, нондон.

ҶУББА جبّه *кҳн.* ҷомаи болопӯшии васеи дароз.

ҶУББАХОНА جبه‌خانه *кҳн.* анбори аслиҳа.

ҶУБН I *а.* جبن *кит.* панир.

ҶУБН II //ҶУБУН *а.* جبن//جبون *кит.* тарсончакӣ, буздилӣ.

ҶУБРОН *а.* جبران *кит.* 1. товон. 2. пур кардани ҷои чизи талафшуда.

ҶУБРОНПАЗИР جبران‌پذیر қобили ҷуброн, барқароршавандагии талафшуда.

ҶУБРОНПУЛӢ جبران‌پولی пуле, ки дар ивази чизи талафшуда диҳанд.

ҶУВОЗ جواز дастгоҳест иборат аз кундаи миёнкофтаи калон ва тири сутунӣ, ки ба он асп ё говро баста чарх занонда аз кунҷид, зағир *ва г.* равған мекашанд: **ҷувози равғанкашӣ, аспи ҷувоз, ҷувози дари хона** *кинояз аз* гови дӯшой.

ҶУВОЗКАШ جوازکش 1. он ки дар ҷувоз равған мекашад. 2. ҳайвонс, ки ба ҷувоз мебанданд: **аспи ҷувозкаш, гови ҷувозкаш**.

ҶУВОЗКАШӢ جوازکشی ба воситаи ҷувоз равған кашидан.

ҶУВОЗКУНДА جوازکنده 1. кундаи ҷувоз. 2. *маҷ.* одами ғафси дағал.

ҶУВОЗРОН جوازران *ниг.* **ҷувозкаш**.

ҶУВОЗТАРОШ جوازتراش устои ҷӯбтароше, ки бисёртар кундаи ҷувоз метарошад.

ҶУВОЗТАРОШӢ جوازتراشی амалу шуғли ҷувозтарош.

ҶУВОЗХОНА جوازخانه ҷое, ки дар он бо ҷувоз равған мекашанд.

ҶУВОЛ جوال халта ё тӯрбаи калон, ки аз канор хурдтар буда дар он ғалла ва чизҳои дигар меандозанд; **ҷувол-ҷувол** якчанд ҷувол, хеле бисёр; **як ҷувол сухан гуфтан** сухани бисёр гуфтан; **дурӯғро бо ҷуволаш гуфтан** дурӯғи бисёр гуфтан.

ҶУВОЛГӮША جوال‌گوشه хурҷин.

ҶУВОЛДӮЗ جوال‌دوز 1. он ки ҷувол медӯзад. 2. сӯзани калон, ки бо он ҷувол, канор ва монанди инҳоро медӯзанд.

ҶУВОЛДӮЗӢ جوال‌دوزی амали ҷуволдӯз.

ҶУВОЛЧА جوالچه ҷуволи хурд, халта, линга.

ҶУВОН جوان *гуфт.* 1. *ниг.* **ҷавон**. 2. *кҳн.* амрад, бериш.

ҶУВОНА جوانه *ниг.* **ҷавона** 1.

ҶУВОНБОЗ جوان‌باز *кҳн.* амрадбоз.

ҶУВОНИМАРГ جوانمرگ он ки дар ҷавонӣ мурдааст; *маҷ.* ноком, ба муроднорасида.

ҶУВОНИМАРГБОБ جوانمرگباب *гуфт.* сазовори ҷавонимарг шудан (*дар ҳаққи ҷавони бадкора гуфта мешавад*).

ҶУВОНӢ جوانی *ниг.* **ҷавонӣ**.

ҶУВОНМАРГ جوانمرگ *гуфт., ниг.* **ҷавон(и)марг**.

ҶУВОНМАРД جوانمرد *ниг.* **ҷавонмард**.

ҶУВОРИҒУНДОРӢ جواری‌غنداری ҷамъ кардани маҳсули ҷуворӣ, ғундоштани ҳосили ҷуворӣ.

ҶУВОРИЗОР جواریزار ҷое, ки ҷуворӣ кошта-анд, ҷое, ки ҷуворимакка хеле зиёд аст, киштзори ҷуворӣ.

ҶУВОРИКОР جواریکار он ки ҷуворӣ кишт мекунад, коранда ва кишткунандаи ҷуворӣ.

ҶУВОРИКОРӢ جواریکاری шуғли ҷуворикор, коридан ва коштани ҷуворӣ.

ҶУВОРИМАККА جواریمکّه *ниг.* **ҷуворӣ**.

ҶУВОРИМАККАҒУНДОР جواریمکّه‌غندار он ки ҷуворимакка кишта, ҳосилашро ғун медорад; восита ва техникае, ки бо он ҷуворӣ ҷамъоварӣ мекунанд.

ҶУВОРИМАККАҒУНДОРӢ جواریمکّه‌غنداری *ниг.* **ҷуворигундорӣ**.

ҶУВОРИМАККАЗОР جواریمکّه‌زار майдони кишти ҷуворимакка.

ҶУВОРИМАККАПАРВАР جواریمکّه پرور он ки ҷуворимакка кишт мекунад.

ҶУВОРИМАККАПАРВАРӢ جواریمکّه‌پروری *ниг.* **ҷуворикорӣ**.

ҶУВОРИПОЯ جواریپایه пояи ҷуворӣ.

ҶУВОРИШ جوارش *тиб.* омехтаи доругӣ барои мӯътадил гардондани ҳозима, ҷавориш.

ҶУВОРӢ جواری растаниест ғалладонагӣ, ки пояаш наймонанди ғафс буда, донаҳои сафедаш дар хӯшаи нӯги пояаш ғун мешавад: **ҷуворин сафед**.

ҶУҒЗ *а.* جغز чуғз, чуғд, бум.

ҶУҒРОФИДОН جغرافیدان *ниг.* **ҷуғрофиядон**.

ҶУҒРОФИЯ *ю.* جغرافیه илмест, ки вазъияти кураи Замин, шароити табиӣ, нуфус, захираҳо ва иқтисодиёти онро меомӯзад ва вобаста ба ин соҳаҳои гуногун дорад: **ҷуғрофияи иқтисодӣ, сиёсӣ, табиӣ** *ва г.*

ҶУҒРОФИЯДОН جغرافیه‌دان мутахассиси соҳаи ҷуғрофия; донандаи илми ҷуғрофия.

ҶУҒРОФӢ جغرافی *мансуб ба* **ҷуғрофия: мавқеи ҷуғрофӣ, харитаи ҷуғрофӣ**.

ҶУД *а.* جود ҷавонмардӣ, саховат, бахшиш, эҳсон.

ҶУДО I جدا 1. фосиладор, дур аз ҳам, алоҳида, канда. 2. буридашуда аз чизе, қатъшуда. 3. танҳо; **ҷудо будан** ба таври алоҳида воқеъ будан, дур будан, танҳо будан; **ҷудо гардидан (гаштан)** а) дур шудан, канда шудан; б) маҳрум гаштан; **ҷудо кардан** а) дур кардан, алоҳида карда мондан, сиво кардан; б) буридан, аз ҳам фосиладор гардонидан; в) махсус гардонидан, таъйин кардан; г) интихоб кардан, хоста сара карда гирифтан; ғ) аз ҳам дур гардонидан, маҳрум намудан; д) фарқ кардан, фарқ кунондан, мумтоз ва мушаххас гардонидан; **аз ҳам ҷудо кардан** аз ҳамдигар дур кардан, ба байни ду кас ҷудоӣ андохтан; **ҷудо мондан** дур мондан, канда шуда мондан, танҳо мондан; **ҷудо шудан** а) канда шудан, гусистан, қатъ гардидан, дур афтодан; б) дур афтодан; в) тақсим шудан, аз ҳам бурида шудан; **ҷудо шудан аз зани худ (ё аз шавҳари худ)** якҷоя зиндагӣ накардан бо зани худ (бо шавҳари худ), талоқ додан зани худро (баромадан аз шавҳари худ); **ҷудо шудан** *аз касе, аз чизе* маҳрум шудан аз касе, чизе, гум кардан касеро, чизеро; **ҷудо шуда истодан** фарқ кардан (*ду чиз аз ҳамдигар*), имтиёз доштан нисбат ба дигаре; **ҷудо-ҷудо** алоҳида-алоҳида, ба таври алоҳида.

ҶУДО II جدا *гуфт.* хеле, бисёр, бисёр ҳам, хусусан, аз ҳад зиёд.

ҶУДОГАШТА جداگشته аз ҳамдигар ҷудо шуда.

ҶУДОГӢ جداگی *шакли нодурусти* **ҷудоӣ**.

ҶУДОГОНА جداگانه 1. алоҳида, дигар-дигар. 2. фарқкунанда, дигаргун, махсус, хос; **хислатҳои ҷудогона; ҷудогона-ҷудогона** алоҳида-алоҳида, ҷудо-ҷудо, ба таври алоҳида.

ҶУДОГОНАГӢ جداگانگی дар ҳолати аз ҳам ҷудо ва алоҳида будан, алоҳидагӣ, фарқ.

ҶУДОИАНДОЗӢ جدائی‌اندازی тафриқа андохтан, доштани хоҳиши аз ҳам ҷудо кардан: **сиёсати ҷудоиандозӣ**.

ҶУДОӢ جدائی 1. ҷудо будан, аз ҳам канда ва дур будан; **ҷудоӣ аз хешон**. 2. дурӣ, фироқ, ҳаҷр; **аламн ҷудоӣ ва сӯзи фироқ**. 3. фарқ, тафовут.

ҶУДОКУНАК جداکنک 1. асбоби рӯзгор аст, ки барои ҷудо кардани шир ба равған, дӯғ *ва г.* ба кор бурда мешавад. 2. *барқ.* қатъкунак.

ҶУДОКУНАНДА جداکننده 1. он ки ва он чи чи-

зеро аз чизе ҷудо мекунад; **хати ҷудокунанда**. 2. фарққкунанда: **аломати ҷудокунанда**.

ҶУДОНАШАВАНДА جدانشونده тафриқанопазир, он чи ҷудо намешавад: **қисми ҷудонашаванда**.

ҶУДОНАШАВАНДАГӢ جدانشوندگی хосияти ҷудонашаванда.

ҶУДОНОШУДАНӢ جداناشدنی ҷудонашаванда.

ҶУДОШАВАНДА جداشونده он ки ва он чи ҷудо мешавад, тақсимшаванда.

ҶУДОШУДА جداشده 1. кандашуда, буридашуда (аз чизе). 2. маҳрумшуда, дуршуда.

ҶУЗ جز *калимаи истисно* ба ғайр аз, ғайр аз, ғайри..., ғайр; ба истисноӣ; магар; **ба ҷуз** ғайр аз, ғайри....

ҶУЗВ//ҶУЗЪ *а.* جزو//جزء дастае аз коғази навишташуда ё китоби нашршуда: **ҷузъи таълифӣ, ҷузви чопӣ**.

ҶУЗВБАНД//ҶУЗЪБАНД جزوبند//جزءبند касе, ки ҷузвҳои китобро ба ҳам дӯхта барои муқова тайёр мекунад, саҳифабанд.

ҶУЗВБАНДӢ//ҶУЗЪБАНДӢ جزوبندی//جزءبندی ҷузвҳои китобро барои муқова ба ҳам дӯхтан: **ҷузъбандӣ кардан**.

ҶУЗВАДОН جزوهدان *ниг.* **ҷузвдон**.

ҶУЗВГИР//ҶУЗЪГИР جزوگیر//جزءگیر *ниг.* **ҷузвдон**.

ҶУЗВДОН جزودان//جزءدان ҷилди картонӣ ё чармин барои нигоҳ доштани коғазҳо.

ҶУЗВИЁТ *а.* جزویات *ниг.* **ҷузъиёт**.

ҶУЗВӢ جزوی *ниг.* **ҷузъӣ**.

ҶУЗҒУН جزغون *бот.* як навъ растании пӯстлохи сафед дошта.

ҶУЗОМ *а.* جذام *кҳн., тиб.* бемории махав, хӯра.

ҶУЗЪ *а.* جزء 1. пораи чизе, ҳисса, қисм; *муқоб.* **кул(л)**. 2. *ниг.* **ҷузв**.

ҶУЗЪАН *а.* جزءاً як қисм, порае аз...

ҶУЗЪБАНД جزءبند *ниг.* **ҷузвбанд**.

ҶУЗЪБАНДӢ جزءبندی *ниг.* **ҷузвбандӣ**.

ҶУЗЪИЁТ *а.* جزئیات *ҷ.* **ҷузъӣ**; 1. чизҳои ҷузъӣ, чизҳои хурд ва андак. 2. тафсил, тафсилот, баёни ҳама қисмҳои матлабе. 3. *кҳн.* шеър ва адабиёт (*дар истилоҳи мадрасаҳои Бухоро*).

ҶУЗЪИЁТБАЁНӢ جزئیاتبیانی ҷузъ ба ҷузъ, қисм ба қисм ва нукта ба нукта гуфта додан; ба тафсил нақл кардан.

ҶУЗЪӢ جزئی 1. *мансуб ба* **ҷузъ**. 2. қисм, ҳисса, пора, майда, хурд, қисми ғайри асосӣ; *муқоб.* **куллӣ; кори ҷузъӣ, қисми ҷузъӣ, ҷузъӣ ва куллӣ; маслиҳатҳои ҷузъӣ** маслиҳатҳои оид ба майда-чуйдаҳои масъалае; **масъалаҳои ҷузъӣ** масъалаҳои ғайриасосӣ.

ҶУЛ(Л) *а.* جل болопӯши аспу хар *ва ғ.*; **ҷулу чиҳоз (чағоз)** а) афсори асп, шутур *ва ғ.*; б) чизу чора, лахту лухт, чизҳои майда-чуйда; **ҷулу пӯстак** лоқу пар, чизҳои майда-чуйда.

ҶУЛАСО *а.* جلسا *ҷ.* **ҷалис**.

ҶУЛБОН جلبان *бот.* як навъ гиёҳи яксола ё бисёрсола аз оилаи лӯбиёиҳо.

ҶУЛҒУНДӢ جلغندی аловмон, гулахӣ, оташмон, хидматрасони ҳаммом бо либосҳои пора-пора ва сиёҳи равғанмонанд.

ҶУЛДУ *м.* جلدو инъом, бахшиш.

ҶУЛДУРПӮШ جلدرپوش *гуфт.* жандапӯш, либосаш дарида.

ҶУЛЛА جلّه навъе аз занбӯруғ.

ҶУЛ(Л)ОБ جلاب шарбати қанд, ки бо гулоб омехтаанд ва хосияти доруӣ дорад.

ҶУЛУС *а.* جلوس *кҳн.* 1. нишастан. 2. бар тахти подшоҳӣ нишастан, ибтидои подшоҳии касе; **ҷулус кардан** бар тахти подшоҳӣ нишастан, подшоҳ шудан.

ҶУЛҲУНДИПӮШ جلهندیپوش *гуфт.* даридалибос, жандапӯш, либосҳояш даридаи чиркин.

ҶУЛҲУНДӢ جلهندی *гуфт.* дарида, ҷигда-ҷиғда, тикка-тикка (либос).

ҶУЛҶУЛ *а.* جلجل 1. зангӯлаи хурд, ки ба доираву нақора ё гардани ҳайвонот мебанданд. 2. доира, даф.

ҶУМАК جمک нӯли чойник, офтоба, лӯлаи об *ва ғ.*

ҶУМАКШИКАСТА جمکشکسته нулаш шикаста (*мас.*, *чойник*).

ҶУМАЛ *а.* جمل *ниг.* **абҷад.**

ҶУМБИДАН جمبيدن *шакли гуфтугӯии* **ҷунбидан.**

ҶУМЛА *а.* جمله 1. ҳама, ҳамагӣ; **ҷумлаи...** ҳамаи..., тамоми.... 2. гурӯҳ, тӯда, доира; **аз ҷумла** аз ин гурӯҳ, аз ин ҳисоб, дар он миён; **аз ҷумлаи...** а) аз гурӯҳи..., аз қабили...; **бар ҷумлаи...** ба ҳамаи...; **аз ин (он) ҷумла** аз ин ҳисоб, инчунин. 3. *грам.* як калима ё якчанд калимаи аз ҷиҳати грамматикӣ ва овой муташаккил, ки як фикри томро ифода мекунад: **ҷумлаи сода, ҷумлаи мураккаб, ҷумлаи хабарӣ, ҷумлаи саволӣ, ҷумлаи хитобӣ, ҷумлаи пайрав; ҷумла-ҷумла** бо ҷумлаҳои алоҳида, қисм-қисм.

ҶУМЛАБАНДӢ جمله‌بندى 1. *грам.* сохти ҷумла. 2. тарзи гуфтор, шакли ифодаи фикр.

ҶУМЛАГӢ جملگى ҳамагӣ, ҳама, тамом, тамомӣ.

ҶУМЛАПАРДОЗ جمله‌پرداز 1. он ки фикрашро хуб ифода мекунад, суханпардоз. 2. устоди сухан, суханвар.

ҶУМЛАСОЗӢ جمله‌سازى *ниг.* **ҷумлабандӣ.**

ҶУММАК جمّک *ниг.* **ҷумак.**

ҶУМОДЕУЛАВВАЛ جمادى‌الاوّل номи моҳи панҷуми солшумории қамарии мусулмонӣ, ҷамодиулаввал.

ҶУМОДЕУЛОХИР جمادى‌الآخر номи моҳи шашуми солшумории қамарии мусулмонӣ, ҷамодиулохир.

ҶУМОДЕУСОНӢ جمادى‌الثانى *ниг.* **ҷумодеулохир.**

ҶУМҲУД *а.* جمهود *кит.* яхбандӣ.

ҶУМҲУР *а.* جمهور гурӯҳи мардум, ҳама.

ҶУМҲУРИХОҲ جمهورى‌خواه тарафдори давлатдории ҷумҳуриявӣ.

ҶУМҲУРИЯВӢ جمهوريوى *мансуб ба* **ҷумҳурӣ: рӯзномаи ҷумҳуриявӣ.**

ҶУМҲУРИЯТ جمهوريت *ниг.* **ҷумҳурӣ.**

ҶУМҲУРӢ جمهورى 1. кишвар ё давлате, ки роҳбари аввали вай интихобист; **Ҷумҳурии Тоҷикистон.** 2. саросарӣ, умумиҷумҳурӣ ҷумҳуриявӣ: **Кумитаи ҷумҳурии истилоҳот.**

ҶУМҶУМА جمجمه *кит.* косахонаи сар.

ҶУМҶУМАМОҲӢ جمجمه‌ماهى *зоол.* як навъи моҳӣ.

ҶУМЪА *а.* جمعه номи як рӯзи ҳафта, ки баъди панҷшанбе ва пеш аз шанбе меояд, рӯзи одина; **намози ҷумъа** *д.* намозе, ки рӯзи ҷумъа хонда мешавад.

ҶУМЪАБОЗОР جمعه‌بازار бозоре, ки танҳо рӯзҳои ҷумъа баргузор мешавад.

ҶУМЪАХОНӢ جمعه‌خوانى *д.* хондани намози ҷумъа.

ҶУНБАНДА جنبنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷунбидан.** 2. ҳаракаткунанда, ҷондор.

ҶУНБИДАН جنبيدن 1. ҳаракат кардан, ба ҳаракат даромадан. 2. рафтан, аз ҷое ба ҷое рафтан. 3. *маҷ.* кор кардан, ба кор машғул шудан; **ёрои (мадори) ҷунбидан надоштан** беқувват будан, беҳолу бемадор будан.

ҶУНБИШ جنبش 1. ҳаракат, аз ҷое ба ҷое шудан, ҷунбидан, ба ҳаракат даромадан: **ҷунбиши одам, ҷунбиши шоххои дарахт.** 2. *маҷ.* кор, шуғл; **ҷунбиши рӯзгор; ҷунбиш додан** ҷунбонидан, ҳаракат додан; **ҷунбиш кардан** ба ҳаракат даромадан; **ҷунбиш хӯрдан** (якбора) ҳаракат кардан, ҷунбидан; **ба ҷунбиш даромадан** а) ба ҳаракат даромадан, ҳаракат кардан; б) қувват гирифтан; **ба ҷунбиш овардан** ба ҳаракат даровардан; **ба ҷунбиш омадан** ба ҳаракат даромадан.

ҶУНБОН جنبان *ниг.* **ҷунбонак.**

ҶУНБОНАК جنبانک ҷунбанда, ноустувор, лиққонак: **дандони ҷунбонак, ҷунбонак шудан.**

ҶУНБОН(И)ДАН جنباندن//جنبانيدن 1. чизеро ба ҷунбиш даровардан, чизеро ба ҳаракат даровардан (андохтан); **ҷунбондани шоху баргҳои дарахтон.** 2. чизеро ин тарафу он тараф рост кардан; **гаҳвора ҷунбондан; китф ҷунбондан** изҳори таааҷҷуб кардан; **лаб ҷунбондан** оҳиста чизе гуфтан; **сар ҷунбондан** а) салом додан; б) бо ҳамин ишора чизеро тасдиқ кардан; в) изҳори норизогӣ ё сарзаниш кардан.

ҶУНБОНИШ جنبانش *ниг.* **ҷунбонидан.**

ҶУНБУҶӮЛ جنب‌وجول дар ҷунбиш будан, ба

коре машғул шуда истодан, дар ҳаракат будан: **ҷунбуҷӯл доштан: ҷунбуҷӯл кардан: дар ҷунбуҷӯл будан**.

ҶУНГ جنگ *кӯҳ.* дафтаре, ки ба он ашъори шоирон навишта шудааст, баёз.

ҶУНД *а.* جند лашкар, сипоҳ, қӯшун.

ҶУНУБ *а.* جنوب *д.* он ки баъд аз муомилаи заношӯӣ ғусл накарда бошад, касиф, нопок.

ҶУНУД *а.* جنود *ҷ.* **ҷунд**.

ҶУНУН *а.* جنون ҷинниги, девонагӣ.

ҶУНУНДОР جنوندار девонаавзоъ, ҷиннифеъл, девона.

ҶУНУНКАДА جنونکده ҷиннихона; **ин ҷунункада** *киноя аз* дунё.

ҶУНУНМИЗОҶ جنونمزاج девонамизоҷ, девонатабъ, девонаавзоъ.

ҶУНУНОВАР جنونآور амал ё маводе, ки ба девонагӣ бурда мерасонад.

ҶУНУНОМЕЗ جنونآمیز *ниг.* **ҷунуновар.**

ҶУР جر *гуфт.* навъ, хел, қисм.

ҶУРГА//ҶИРГА//ҶАРГА *т.* جرگه 1. ҳалқа задан, давра кашидан, ҳалқавор қатор шудани мардум; давра задани мардум барои дар миёна гирифтани сайд. 2. анҷуман, анҷуманорой: **ҷиргаи қабоили Афғонистон**.

ҶУРҒОТ جرغات шири туршонидашуда, ки баъди таровиши обаш чакка мешавад; **ҷурғот хобондан; ба ҳар ош ҷурғот шудан** гунаи дигари **ба ҳар ош қатиқ шудан**.

ҶУРҒОТАК جرغاتک *бот.* яке аз гулҳои ҷурғотак.

ҶУРҒОТИН جرغاتین *ниг.* **ҷурғотӣ**.

ҶУРҒОТӢ جرغاتی *мансуб ба* **ҷурғот**; ҷурғот ҳамроҳшуда, ҷурғот рехташуда (*мас.*, *ягон хели хӯрок*).

ҶУРМ *а.* جرم гуноҳ, айб; **ҷурм доштан** гуноҳ доштан, гунаҳгор будан.

ҶУРМОНА جرمانه *ниг.* **ҷарима**.

ҶУРМШИНОС جرمشناس *ҳуқ.* мутахассиси соҳаи корҳои ҷиноятӣ.

ҶУРМШИНОСӢ جرمشناسی *ҳуқ.* илмест, ки воситаву василаҳои махсуси ҷамъ кардан, тадқиқ ва муайян намудани далелҳои судиро таъйин мекунад.

ҶУРЪА *а.* جرعه миқдори як дам кашиданӣ аз ҳар як чизи нӯшиданӣ; миқдори андак аз ҳар чизи нӯшиданбоб, як қулт: **ҷуръаи об, як ҷуръа май, як ҷуръа чой**.

ҶУРЪАДОН جرعهدان *кит.* зарфи шароб, қадаҳи шароб, шаробдон.

ҶУРЪАКАШ جرعهکش соқӣ, бодарез.

ҶУРЪАНӮШ جرعهنوش шаробхӯр, майнӯш, майхӯр.

ҶУРЪАРЕЗ جرعهریز 1. пиёлаи майхӯрӣ. 2. соқӣ.

ҶУРЪАТ *а.* جرئت//جرأت ҷасорат, далерӣ, нотарсӣ; **ҷуръат додан** ҷасорату далерӣ бахшидан; **ҷуръат доштан** ҷасорат доштан, натарсидан, тарс надоштан; **ҷуръат кардан** натарсида кореро иҷро кардан, ҷасорат нишон додан; **ҷуръат пайдо кардан** ҷасорат ёфтан, натарсидан дар иҷрои коре.

ҶУРЪАТНОК جرئتناک соҳибҷасорат, нотарс, ҷасур, далер.

ҶУРЪАТТАЛАБ جرئتطلب ягон коре, ки иҷрояш ҷуръат металабад.

ҶУССА جثّه бадан, тан, пайкар, ҷасад: **ҷуссаи бузург, ҷуссаи лоғар, ҷуссаи назарногир**.

ҶУССАДОР جثّهدار паҳлавонҷусса, қавиҳайкал, бузургҷусса.

ҶУССАКАЛОН جثّهکلان *ниг.* **ҷуссадор**.

ҶУСТАН جستن 1. ҷӯёи чизе шудан, кофтан, ҷустуҷӯ кардан: **баҳона ҷустан, даво ҷустан, чора ҷустан, фурсат ҷустан**. 2. хостан, пурсидан: **мадад ҷустан, маслиҳат ҷустан**.

ҶУСТОР جستار *кит.* ҷустуҷӯ, кофтуков, пурсуков.

ҶУСТУҶӮ(Й) جستجو(ی) 1. кофтуков; **ба ҷустуҷӯи...** ба кофтукови...; **бо ҷустуҷӯӣ...** бо кофтуков, бо пурсуҷӯ, бо пурсиш. 2. пурсуҷӯӣ, пурсиш: **ҷустуҷӯ кардан, дар ҷустуҷӯ афтодан**. 3. талаб, хост; **дар ҷустуҷӯи** *чизе* дар талаби чизе, барои чизе.

ҶУСТУҶӮКУНАНДА جستجوکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷустуҷӯ кардан**. 2. он

ки ҷустуҷӯ мекунад, ҷӯянда.

ҶУТ جوت *бот.* як навъ гиёҳи тордорест, ки аз лифи вай матоъҳои дағал ва арғамчин бофта мешавад.

ҶУФТ جفت 1. ду дона аз як чиз, ҳар чизи дугона аз қабили пойафзор, либосворӣ *ва ғ.*; **як ҷуфт кафш (мӯза), як ҷуфт куртаю эзор, як ҷуфт гӯшвора**. 2. ду барзагов, ки барои шудгор кардани замин ба юғ баста мешавад: **ҷуфти гов: як ҷуфт барзагов; ҷуфт бастан** говҳоро ба юғ бастан; **ҷуфт рондан** бо ҷуфт замин шудгор кардан. 3. нару модаи ҳар чиз. 4. ҳамсар, ҳамболин, зану шӯй; **сари** *касеро* **ҷуфт кардан** хонадор кардан касеро, зандор ё шавҳардор кардан касеро. 5. ҳамроҳ, шарик; **ҷуфт гаштан (гардидан)** бо чизе ҳамроҳи чизе шудан. 6. рақами ҷуфт, шумори ба ду бе каср тақсимшаванда; *муқоб.* **тоқ**: **адади ҷуфт, рақами ҷуфт; ҷуфт-ҷуфт** дутоӣ, дуто-дуто.

ҶУФТА جفته ҷуфтак, лагад; **ҷуфта задан** ҷуфтак задан, бо ду пои ақиб баробар лагад задан.

ҶУФТАК جفتک 1. лагадзанӣ бо ҳар ду пой. 2. ба хеҷ чиз нигоҳ накарда гурехтан; **ҷуфтак задан** а) лагад задан; б) якбора ва бо ҷаҳидан гурехтан.

ҶУФТАКЗАНОН جفتکزنان лагадзанон.

ҶУФТАН جفتن 1. ҷуфт–ҷуфт мувофиқ шудан. 2. як чизро ба ду қисми баробар тақсим карда болои ҳам гузоштан.

ҶУФТАНГУШТ جفتانگشت пои баъзе аз парандаҳо, ки ду ангушт доранд (*мас.*, *шутурмурғ*).

ҶУФТБАНД جفتبند абзоре, ки аз ду ҳалқа ва занҷирае барои бастани чорпоён (аспу хар, гов...) дар тавила ва ё ҷои дигар иборат аст.

ҶУФТБАРОРОН جفتبراران маъракаи ҷуфт баровардан дар оғози киштукор.

ҶУФТБОШӢ جفتباشی *таър.* дар гузашта як навъ андоз буд аз сари ҳар як чорпо.

ҶУФТГАР جفتگر он ки заминро бо барзагов шудгор мекунад.

ҶУФТГАРӢ جفتگری амали ҷуфтгар.

ҶУФТӢ جفتی якҷо шудан, ҳамроҳ шудан, наздик шудан (нар ва мода); **ҷуфтӣ кунондан** наздик кунондан барои наслгирӣ.

ҶУФТОНА جفتانه *ниг.* **ҷуфтбошӣ**.

ҶУФТРАНДА جفترنده рандаи хурде, ки барои суфта кардан истифода мешавад.

ҶУФТРОН جفتران он ки ҷуфт меронад, он ки бо ҷуфт замин шудгор мекунад.

ҶУФТРОНӢ جفترانی ҷуфт рондан, замин рондан, шудгор кардан: **вақти ҷуфтронӣ, ҷуфтронӣ кардан**.

ҶУФТСУМ جفتسم баъзе аз ҳайвоноте, ки суми пояшон ба ду қисми баробар тақсим шудааст (*аз қабили* гов, буз *ва ғ.*).

ҶУФТСУМОН جفتسمان чорпоёне, ки суми ҷуфт доранд (гов, гӯсфанд).

ҶУҲАЛО *а.* جهلا *ҷ.* **ҷоҳил**.

ҶУҲҲОЛ *а.* جهّال *ҷ.* **ҷоҳил**.

ҷӯ(й) جو(ی) 1. *асоси замони ҳозира аз* **ҷустан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ҷӯянда, ҷустуҷӯкунанда: **савобҷӯй, баҳонаҷӯй, донишҷӯ...**

ҶӮ جو *ниг.* **ҷӯй**.

ҶӮБОР جوبار *ниг.* **ҷӯйбор**.

ҶӮГАК//ҶӮКАК جوگک//جوکک ҷӯҷа; мурғаки бисёр майда; гунҷишк.

ҶӮГИХОНА جوگیخانه ҷои зисти ҷӯгиҳо, маҳалли ҷӯгиҳо.

ҶӮГӢ جوگی лӯлӣ, аз қавми лӯлӣ.

ҶӮЁ جویا ҷӯянда, кобанда, пурсуҷӯкунанда; **ҷӯё будан** дар ҷустуҷӯи чизе будан; **ҷӯё шудан** а) кофтан, кофтуков кардан; б) пурсон шудан, пурсидан, пурсиш кардан; **ҷӯёи ҳолу аҳвол шудан** ҳолу аҳвол пурсидан.

ҶӮЁН جویان 1. ҷӯянда, кофтуковкунанда; талабанда; **ҷӯён шудан** кофтуков кардан, пурсуҷӯ кардан. 2. дар ҳолати ҷустан.

ҶӮЙ جوی замини (роҳи) ба дарозӣ кандашуда (ба таври табиӣ кофта), ки дар он об ҷорӣ мешавад, наҳри хурд: **ҷӯи обёрӣ, ҷӯи равон, ҷӯй кандан, ҷӯй кофтан, ҷӯй баровардан.**

ҶӮЙБОР جویبار 1. ҷои ҷӯяш бисёр. 2. ҷӯи калон, анҳор, ки ҷӯйҳои дигар аз он об мегиранд; **ба ҷӯйбори** *касе* **об омадан** *маҷ.* ханди-

дани бахт ба рӯи касе, омад кардани кори касе.

ҶӮЙБОРӢ جویباری *мансуб ба* **ҷӯйбор**.

ҶӮЙБОРКАНӢ جویبارکنی кандани маҷрои ҷӯи нав.

ҶӮЙБОРТОЗАКУНӢ جویبارتازه‌کنی одатан дар баҳорон ҷӯйборонро аз сангу гил тоза кардан.

ҶӮЙКАН جوی‌کن он ки ҷӯй меканад, ҷӯйков.

ҶӮЙКАНӢ جوی‌کنی ҷӯй кандан, ҷӯй кофтан.

ҶӮЙКОВ جویکاو касе ки ҷӯй меканад, ҷӯйкан.

ҶӮЙКОВӢ جویکاوی ҷӯй кофтан, ҷӯйканӣ.

ҶӮЙТОЗАКУНӢ جوی‌تازه‌کنی ҷӯйро кофта аз лойқа тоза кардан.

ҶӮЙЧА جویچه ҷӯи хурд.

ҶӮЙЧАБОЗӢ جویچه‌بازی ҷӯйча канда бозӣ кардани кӯдакон дар ҷои сероб.

ҶӮЛ جول **:ҷӯлу пӯстак** чизу чора; майда чуйда, кӯрпаву болишт, ҷул.

ҶӮЛИДА جولیده 1. парешон, ба ҳам омехта, печу тобхӯрда (*сифати мӯй*) (*дурусташ жӯлида*). 2. касе ё чизе, ки ба ягон чизи чиркин олуда бошад: **ба лой ҷӯлида; ба хок ҷӯлида**.

ҶӮЛИДАМӮ(Й) جولیده‌مو(ی) дорои мӯйи парешону ба ҳампечида.

ҶӮЛИДАН جولیدن олуда шудан, оғуштаи чизе шудан, ба ҳам печидан.

ҶӮЛОН(И)ДАН جولاندن//جولانیدن *шакли бавоситаи* **ҷӯлидан**; олуда кардан, оғуштаи чизе кардан: **ба хок ҷӯлондан**.

ҶӮЛОҲ(А) جولاه//جولاهه *кҳн.* 1. бофанда. 2. тортанак.

ҶӮЛОҲАК جولاهک 1. *шакли тасғири* **ҷӯлоҳ**, бофанда. 2. тортанак, анкабут.

ҶӮР I جور 1. мувофиқ, мутобиқ, ҳамовоз, ҳамоҳанг (будани чизе ба чизе); **бо ҷӯр** бо як овоз, бо як оҳанг, бо ҳамовозӣ; **ҷӯр гардидан** ҷӯр шудан; ҷӯр кардан ҳамоҳанг кардан, ҳамовоз намудан (чизеро бо чизи дигар, *мас., оҳангро ё ягон асбоби мусиқӣ*), бо ҳам мутобиқ гардонидан; **ҷӯр шудан** а) ҳамоҳанг гаштан, мувофиқ шудан ба оҳанг ё овози чизи дигар; б) *маҷ.* ҳамроҳ шудан, дӯст гардидан. 2. хушвақт ва тандуруст (будани касе).

ҶӮР II جور *зоол.* як навъ парандаест булбулмонанд аз гурӯҳи гунҷишкон.

ҶӮРА جوره дӯст, рафиқ, ошно: **ҷӯраи қарин, ҷӯраи ҷонӣ, ду ҷӯра, ҷӯраи обногузар** *гуфт.* рафиқи хеле наздик; **ҷӯра шудан** дӯст гаштан (бо якдигар). 2. ду порчаи як матоъ, ки як либосворӣ мешавад: **як ҷӯра алоча, як ҷӯра беқасаб**.

ҶӮРАБОЗ جوره‌باز шахсе, ки бо дигарон ҷӯрагӣ мекунад, касе ки ошнои бисёр дошта вақташро бештар бо онҳо мегузаронад.

ҶӮРАБОЗӢ جوره‌بازی 1. муносибати ҷӯрагии ҳамсолон, бо айшу ишрат вақтгузаронии мардони ҳамсол. 2. *маҷ.* дар коре риояи хотири ҷӯраи худро кардан.

ҶӮРАГӢ جورگی дӯстӣ, рафоқат, ошноӣ; **ҷӯрагӣ кардан** дӯстӣ доштан.

ҶӮРАҚАНДӢ جوره‌قندی яке аз навъҳои харбуза: **харбузаи ҷӯрақандӣ**.

ҶӮРКУНАНДА جوره‌کننده он ки асбобҳои мусиқиро мувофиқи қоидаи мусиқӣ ҷӯр мекунад.

ҶӮРОБ جوراب пайпоки пахтагин ё синтетикӣ.

ҶӮРОББОФ جوراب‌باف он ки ҷӯроб мебофад, бофандаи ҷӯроб.

ҶӮРОББОФӢ جوراب‌بافی ҷӯроб бофтан, ҷӯроб тайёр кардан: **дастгоҳи ҷӯроббофӣ, коргоҳи ҷӯроббофӣ**.

ҶӮРТАКИГӮЙ جورتکی‌گوی *шева.* чизеро барқасд гӯянда, ба тарзи ҳазл суханкунанда.

ҶӮРХОНӢ جورخوانی ҷӯр шуда хондан, ҳамоҳанг шуда хондан, хор.

ҶӮУЛБАҚАР *а.* جوع البقر *ниг.* **ҷӯулкалб**.

ҶӮУЛКАЛБ *а.* جوع‌الکلب бемории пурхӯрӣ, ки гирифтори ин беморӣ бо хӯрдан сер намешавад.

ҶӮРШАВАНДА جورشونده он ки ва он чи ҷӯр мешавад, ҳамоҳангшаванда.

ҶӮҶА جوجه ҷӯҷа, бачаи мурғ, бачаи парандагон: **ҷӯҷа баровардан, ҷӯҷа хобондан**.

ҶӮҶАБАРОРАК جوجه‌برارک *гуфт.* инкубатор.

ҶӮҶАБАРОРӢ جوجه‌براری баровардани ҷӯҷа нисбат ба замон ё макон: **даврон ҷӯҷабарорӣ, мошини ҷӯҷабарорӣ**.

ҷӯш جوش *асоси замони ҳозира аз* **ҷӯшидан**.

ҶӮШ I جوش 1. ҷӯшидани об ва моеоти дигар бо таъсири оташ, ҳар чизи гарм ва тафсон; **оби ҷӯш; дар ҷӯш будан** дар ҳолати ҷӯшиш будан, ҷӯшида истодан. 2. хурӯш, туғён, шӯр, ғалаён; **ҷангу ҷӯш** ҷанг дар ҳолати ғалаёни ҳиссиёт; **ҷангу ҷӯшу ғавғо** ғалаён, талотум. 3. *маҷ.* ғазаб, қаҳр, хашм. 4. *маҷ.* гармогармӣ, тафс, авҷ; **дар вақти ҷӯши кор; ҷӯшу хурӯш** а) шӯру ғавғо; б) шавқу ҳаяҷон; в) гармогармӣ, авҷ, равнақ; **ҷӯш задан** а) фаввора задан, ҷӯшида баромадан; б) туғён кардан, бо туғён ҷорӣ шудан; **дар ҷӯш будани дарё**; в) ба ҳаяҷон омадан; г) авҷ кардан, дар равнақ будан; **аз ҷӯш мондан** а) аз ҷӯшидан мондан, хунук шудан; б) аз авҷ фаромадан, гармиашро гум кардан; **ба ҷӯш даромадан** ба ҷунбишу ҳаракат омадан; **ба ҷӯш овардан** ба ҷӯшиш даровардан, ба шӯру ҳаяҷон овардан; **ба ҷӯш омадан** а) ҷӯшидан, ҷӯшиш кардан, туғён кардан; б) ба шӯру ҳаяҷон омадан; **ба ҷӯшу хурӯш овардан** ба ҷунбишу ҳаяҷон даровардан, ба шавқу завқ даровардан.

ҶӮШ II جوش пайвастан (*ду филизро ба воситаи ҷӯшдиҳӣ*); **ҷӯш додан** ба ҳам пайвастани ду чизи филизӣ, кафшер кардан.

ҶӮША I جوشه ранги сурхи шингарфӣ барои ранг кардани чизҳои моеъ.

ҶӮША II جوشه ҷои нав кафшершуда.

ҶӮШАГАРӢ جوشه‌گری ба ҳам васл – кафшер кардани филизҳо ба воситаи ҷӯшдиҳӣ.

ҶӮШАНДА جوشنده чизе ки меҷӯшад, туғёнкунанда; **дарёи ҷӯшанда.**

ҶӮШЗАНОН جوشزنان *феъли ҳол аз* **ҷӯш задан**; дар ҳолати ҷӯш задан.

ҶӮШИДАН I جوشیدن 1. ба ҷӯш омадани об ё моеи дигар бо таъсири оташ ё ҳарорати дигар. 2. фаввора зада баромадани об ва чизҳои обакии дигар аз зери замин. 3. ба сабаби дер истодан дар ҳолати табиӣ туршида ба ҳаракат омадани моеот: **ҷӯшидани сирко, шароб, ҷурғот** *ва г.*. 4. *маҷ.* дамидан, туғён кардан, ба талотум даромадан, хурӯшидан. 5. *маҷ.* ба ҳаяҷон омадан, ба изтироб омадан, дар ғазаб шудан. 6. *маҷ.* равнақу ривоҷ ёфтан, бо авҷу суръат пеш рафтан. 7. *маҷ.* ба шавқ омадан, саъю кӯшиши зиёд пайдо кардан; **деги касе ҷӯшидан** кори касе омад кардан, даромад ва маишати хуб доштан.

ҶӮШИДАН II جوشیدن *гуфт.* дӯшида гирифтани шири гов, буз, гӯсфанд *ва г.*: **гов ҷӯшидан, шир ҷӯшидан**.

ҶӮШИШ جوشش 1. ҷӯшидани об ва чизҳои дигари обакӣ бо таъсири оташ ва ҳарорати дигар. 2. фаввора зада баромадани об. 3. *маҷ.* гармӣ, авҷ, болоравӣ, равнақ. 4. *маҷ.* ҳаяҷон, изтироб. 5. *маҷ.* саъй, кӯшиш. 6. *маҷ.* шиддат, бисёрӣ. 7. дар ҳолати табиӣ туршида дамидани моеот: **ҷӯшиши сирко, ҷӯшиши шароб**.

ҶӮШОЙ جوشائی *гуфт.* дӯшой, ширдиҳанда, дӯшидашаванда: **гови ҷӯшой**.

ҶӮШОН جوشان 1. ҷӯшанда, дар ҳолати ҷӯшидан: **деги ҷӯшон**. 2. гарм, тафсон: **оби ҷӯшон, ҷойи ҷӯшон.** 3. пуртуғён, пурталотум; **дарёи ҷӯшон**. 4. фавворазананда: **чашмаи ҷӯшон.** 5. дар изтиробу ҳаяҷон, пурҷӯшу хурӯш: **дили ҷӯшон; гарму ҷӯшон** пурҳарорат; **пурсупоси гарму ҷӯшон** пурсупоси самимӣ, аз таҳти дил, бо ҷӯшу хурӯш; **саломи гарму ҷӯшон, суханронии гарму ҷӯшон**.

ҶӮШОНДА جوشانده 1. ҷӯшонидашуда: **оби ҷӯшонда**. 2. пухташуда дар об: **тухми ҷӯшонда**.

ҶӮШОН(И)ДАН جوشاندن//جوشانیدن 1. об ё моеоти дигарро ба воситаи оташ ё ҳарорати дигар ба ҷӯш овардан; об ҷӯшон(и)дан: **шир ҷӯшондан**, *чизеро* **ҷӯшондан.** 2. чизеро дар об ҷӯшонда пухтан: **тухм ҷӯшондан, картошка ҷӯшондан, нахӯд ҷӯшондан**.

ҶӮШОНДАШУДА جوشانده‌شده *ниг.* **ҷӯшонда**.

ҶӮЪ *а.* جوع *кит.* гуруснагӣ.

ҶӮЯ-ҶӮЯ جویه‌جویه *ниг.* **ҷӯяк**.

ҶӮЯ//ҶӮЯК جویه//جویک ҷӯйчаҳои майдони кишт, ки барои обёрӣ кашида мешаванд, ҳатак: **ҷӯяки пахта, ҷӯяки харбуза, ҷӯяк кашидан; ҷӯя-ҷӯя** *ниг.* **ҷӯяк (ҷӯяк–ҷӯяк).**

ҶӮЯК جویک *ниг.* **ҷӯя**.

ҶӮЯК–ҶӮЯК جویک‌جویک ба ҷӯякҳо тақсимшу-

да: **оби ҷӯяк–ҷӯяк**.

ҶӮЯКДАРМИЁН جویک‌درمیان дар байн як ҷӯяк-ро партофта ба дигарӣ гузаштан.

ҶӮЯКДОР جویک‌دار замини киштшудае, ки ҷӯяк дорад.

ҶӮЯКӢ جویکی он чи марбут ба ҷӯяк аст.

ҶӮЯККАШАК جویک‌کشک *кишов.* олати мах сус, ки бо вай ҷӯяк мекашанд, огардкашак.

ҶӮЯНДА جوینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷустан**. 2. ҷустуҷӯкунанда, кобанда: **ҷӯяндагони сарватҳои зеризаминӣ; ҷӯянда ёбанда** (*зарб.*). 3. тарафдор, толиб; **ҷӯяндагони сулҳ**.

ҶӮЯНДАГӢ جویندگی ҷустуҷӯ кардан, ҷустуҷӯкунандагӣ, кофтуков намудан

Ш

Ш *ҳарфи сиву якуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ҳарфи* шин (ش) *ифода мешавад; дар ҳисоби абҷад ба адади 300 баробар аст.*

ШААФ *а.* شعف шодӣ, хурсандӣ, хушҳолӣ, шодмонӣ.

ШАБ شب 1. муддати муайян аз фурӯ рафтани Офтоб то баромадани он, ки ҳаво торик мешавад; *муқоб.* **рӯз**. 2. шабона, шабҳангом; **шаби адабӣ** шабнишиние, ки дар он масъалаҳои адабӣ баҳсу муҳокима ва асарҳои адабӣ хонда мешавад; **шабу рӯз** муддати як шабонарӯз; **шаб гузарондан** дар ҷое шабона мондан, хобидан дар ҷое; **шаб шудан** фаро расидани шаб; ◊ **шаб ба хайр** шабро нағз гузаронед (ибораест, ки шабона ҳангоми видоъ гӯянд).

ШАБА I شبه шабона, шабина, дар вақти шаб, шабҳангом.

ШАБА II شبه 1. санги сиёҳи барроқ, ки дар асбобҳои зинатии заргарӣ ба кор бурда мешавад. 2. *маҷ.* сиёҳӣ, тирагӣ, тирагунӣ.

ШАБАГУН شبگون *ниг.* **шабгун**.

ШАБАК شبک *шакли тасғир ва навозиши* **шаб**.

ШАБАКА *а.* شبکه 1. ҳар чизи сӯрох-сӯрох; панҷара; тирезаи шабакадор (сӯрох-сӯрох), ки аз сим ё тахта созанд; тӯри моҳигирӣ. 2. маҷмӯи муассисаҳои ҳамнавъ, ки дар доираи маълуме ҷо гирифта кор мекунанд: **шабакаи роҳи оҳан, шабакаи якуми телевизион**.

ШАБАКАДОР شبکه‌دار дорои шабака; дорои сӯрох буда.

ШАБАКАДОРӢ شبکه‌داری шабакадор будан; дорои сӯрохҳо будани панҷара.

ШАБАКИЯ *а.* شبکیه *тиб.* яке аз пардаҳои дохили чашм.

ШАБАКӢ شبکی шабона, шабонгоҳ.

ШАБАНГӢ شبنگی *гуфт.* 1. *мансуб ба* **шаб;** он чи диншаб рух дода буд. 2. дирӯза.

ШАБАФРӮЗ شب‌افروز 1. шабро равшанкунанда; **моҳи шабафрӯз** моҳе, ки бо партави худ шабро равшан мекунад. 2. кирми шабтоб.

ШАБАФРӮЗӢ شب‌افروزی **:шабафрӯзӣ кардан** шабро равшан кардан, чароғон кардани шаб.

ШАБАҲ I *а.* شبح сиёҳии шакли одам ё чизе ки аз дур дида мешавад; сиёҳӣ, суроб.

ШАБАҲ II شبه *ниг.* **шаба** I.

ШАБАҲМОНАНД شبح‌مانند *мансуб ба* **шабаҳ** I; ба суроб монанд.

ШАБАҲРАНГ شبه‌رنگ сиёҳранг.

ШАБАЪ *а.* شبع серӣ.

ШАББЕДОРӢ شب‌بیداری дар шаб бедор будан, бедорхобӣ, шабзиндадорӣ.

ШАББОДА شب‌باده боди нарми бегоҳонӣ, насими форами шабона; боди сабук.

ШАББОШ شب باش касе, ки шабро ҳам дар ҷои кор мегузаронад; **шаббош будан** шабона ҳам

кор кардан.

ШАББӮ(Й) (شب‌بو(ی) *бот.* гиёҳи баландсоқае, ки гулҳои сабзи зебо ва муаттар дорад.

ШАБГАРД شب‌گرد 1. он ки шаб гардиш мекунад; **дузди шабгард** дузде, ки шабона ба дуздӣ даст мезанад. 2. посбони шабона.

ШАБГАРДӢ شب‌گردی 1. шабона гардиш (саёҳат) кардан. 2. дар шаб посбонӣ кардан.

ШАБГАҲ شبگه *кит.* шабҳангом, шабона.

ШАБГИР شب‌گیر *кит.* 1. сафар кардан саҳаргоҳи барвақт. 2. саҳаргоҳ, ҳангоми саҳар, субҳи барвақт; **гоҳи шабгир** вақти саҳар, вақти бомдод. 3. шабона, ҳангоми шаб (*то саҳар*); **нолаи шабгир** нолаи шабона (*то саҳаргоҳ*).

ШАБГИРГОҲ شب‌گیرگاه *кит.* саҳаргоҳ.

ШАБГИРӢ شب‌گیری *мансуб ба* **шабгир**; **боди шабгирӣ** боди шабгиранда ва шамоли саҳаргоҳӣ.

ШАБГОҲ شبگاه *ниг.* **шабгаҳ**.

ШАБГУЗАРОНӢ شب‌گذرانی *исми амал аз* **шаб гузаронидан**; шабона дар ҷое манзил кардан ва хоб рафтан.

ШАБГУН شبگون чун шаб тираву сиёҳ, сияҳранг; сиёҳ, тира.

ШАБДАР شبدر *бот.* гиёҳест себарга аз ҷинси юнучқа, ки хӯроки чорпоёни алафхӯр аст, себаргаи сурх.

ШАБДАРАВ شب‌درو дарав дар шабҳангом, шаб даравидан, дарави шабона.

ШАБДАРМИЁН شب‌درمیان коре, ки як шаб мешавад ва шаби дигар намешавад: **шабдармиён посбонӣ кардан**.

ШАБДАРТУРШАК شب درترشک *гуфт.* навъе аз юнучқа.

ШАБДЕЗ شبدیز *кит.* 1. номи аспи Хисрави Парвиз, ки сиёҳранг будааст. 2. *маҷ.* асп. 3. *киноя аз* **шаб**. 4. номи яке аз навоҳои сигонаи Борбад.

ШАБДИЗ شبدیز *ниг.* **шабдез** 1., 2.

ШАБДОР شبدار *ниг.* **шабдар**.

ШАБЕХУН شبیخون ҳамлаи ногаҳонӣ дар шаб; ҳуҷуми ногаҳонии шабона ба душман; **шабехун задан** шабона ногаҳон ҳуҷум кардан ба душман.

ШАБЕҲ *а.* شبیه монанд, мисл, назир, моно.

ШАБЁЗА شبیازه *кит.*, *ниг.* **шабпарак**.

ШАБЗИНДАДОР شب‌زنده‌دار он ки шаб бедор бошад, шаббедор.

ШАБЗИНДАДОРӢ شب زنده داری бедор будан дар шаб; азоби шаббедориро кашидан; **шабзиндадорӣ кардан** шаб нахобида ба коре машғул будан.

ШАБИКА *а.* شبیکه *кит.* тӯри дом, тӯри сайёдӣ, ки бо он парандаҳо, ҳайвонҳо, моҳӣ *ва г.* сайд мекунанд.

ШАБИНА شبینه *мансуб ба* **шаб**; шабона, дишаба, шабангӣ.

ШАБИСТОН شبستان 1. хонаи хоб, хобхона. 2. ҳарамсаро.

ШАБИХУН شبخون *ниг.* **шабехун**.

ШАБКОР شبکار он ки шаб кор мекунад, корманди басти шабона.

ШАБКОРӢ شبکاری кор кардан дар шаб; **шабкорӣ кардан** шабона кор кардан.

ШАБКУК شبکوک *кит.* гадое, ки шабона болои манора баландӣ, теппа ё дарахте баромада, як-як мардуми шаҳр ё маҳалларо дуо мекардааст, то садақа диҳанд.

ШАБКУЛОҲ شب‌کلاه як навъ каллапӯши сабук, ки ҳангоми хоб ё шаб дар сар мекунанд.

ШАБКӮР شب‌کور он ки ба бемории шабкӯрӣ мубталост.

ШАБКӮРӢ شب‌کوری яке аз бемориҳои чашм, ки гирифтори он шабҳо дар рӯшноии заиф чизеро намебинад.

ШАБМОНДА شبمانده боқимондаи хӯроки шаб ё дирӯз пухташуда: **оши шабмонда.**

ШАБНАВАРД شب‌نورد :**чароги шабнавард** фонуси дастӣ.

ШАБНАМ شبنم рутубате, ки шабона ё саҳар ба рӯи гиёҳҳо, сабза ва гулҳо мерезад; **шабнам рехтан (фаромадан)** пайдо шудани намӣ дар рӯи наботот ва гиёҳҳо.

ШАБНАМО شبنما чизе, ки дар шаб саҳехтар метобад; дар шаб тобанда.

ШАБНАМХӮРДА شبنم‌خورده гулу гиёҳ ва алафе, ки бар он шабнам нишаста бошад.

ШАБНИШИН شب‌نشین он ки дар шабнишинӣ иштирок дорад.

ШАБНИШИНӢ شب‌نشینی 1. шабона даври ҳам ҷамъ шуда маҳфил оростани дӯстон. 2. меҳмонӣ дар шаб, шабгузаронӣ бо сӯҳбат ва дилхушӣ.

ШАБОБ *а.* شباب *кит.* ҷавонӣ.

ШАБОБАТ شبابت *ниг.* **шабоб: давраи шабобат**.

ШАБОВЕЗ شب‌آویز **:мурғи шабовез** гӯё мурғе будааст, ки тамоми шаб ба як по истода фарёд мекашидааст ва ба ривояте, гӯё то чакраи хун аз гулӯяш начакад, хомӯш намешудааст; онро мурғи ҳақгӯй ё мурғи ҳақ ҳам меноманд.

ШАБОНА شبانه ҳангоми шаб, шабонгоҳӣ, ба вақти шаб: **посбони шабона**, **хӯроки шабона**; **мактаби шабона** мактабе, ки дар он шаб дарс мехонанд.

ШАБОНАРӮЗ شبانه‌روز як шабу як рӯз, 24 соат.

ШАБОНАРӮЗӢ شبانه‌روزی амали беисти шабонарӯз: **хизмати шабонарузӣ**.

ШАБОНАХОН شبانه‌خوان он ки шабона таҳсил мекунад; ◊ **мурғи шабонахон** мурғе, ки шаб нағмасароӣ мекунад.

ШАБОНГАҲ//ШАБОНГОҲ شبانگه//شبانگاه ҳангоми шаб, шабҳангом.

ШАБОНГОҲӢ شبانگاهی шабона, ҳангоми шаб; *мансуб ба* **шабонгоҳ**: **оҳангҳои шабонгоҳӣ**.

ШАБОНРӮЗ شبانروز *ниг.* **шабонарӯз**.

ШАБОРӮЗ شباروز *ниг.* **шабонарӯз**.

ШАБОРӮЗӢ شباروزی **:даври шаборӯзӣ** мурури замон, гузаштани вақт.

ШАБОХУН شباخون *ниг.* **шабехун**.

ШАБОҲАНГ شباهنگ 1. мурғи саҳар, мурғи саҳархон; булбул. 2. ситораи субҳ, ситораи корвонкаш (Сирус). 3. *маҷ.* шаб, шабонгоҳ.

ШАБОҲАНГОМ شباهنگام *кит.*, *ниг.* **шабҳангом**.

ШАБОҲАТ *а.* شباهت шабеҳ будан, монанд будан, монандӣ; **шабоҳат доштан** монанд будан.

ШАБОШАБ شباشب ҳангоми шаб, шабона, дар шаб.

ШАБПАЙМО شب‌پیما *кит.* 1. шабгард, шабрав, дар вақти шаб гарданда, роҳпаймо дар шаб. 2. *маҷ.* он ки шаби дароз аз ишқ ва ҳиҷрони ёр бесабру тоқат қадам мезанад, ошиқи шабзиндадор.

ШАБПАРА//ШАБПАРАК شب‌پره//شب‌پرک кӯршабпарак, хаффош, муши паррон.

ШАБПАРАСТ شب‌پرست парастандаи шаб, дӯстдори шаб, шабгард.

ШАБПАРВОЗ شب‌پرواز шабона парвоз-кунанда; **ҳавопаймои шабпарвоз** ҳавопаймое, ки шабона мепарад.

ШАБПОС شب‌پاس посбони шабона.

ШАБПӮШ شب‌پوش *ниг.* **шабпӯшак**.

ШАБПӮШАК شب‌پوشک калла ва либосе, ки ба шаб вақти хоб мепӯшанд.

ШАБРАВ شبرو 1. он ки шаб роҳ меравад ё шабона аз пайи коре мешавад; **дузди шабрав** дузде, ки шабона ба дуздӣ мебарояд.

ШАБРАНГ شبرنگ сиёҳ, сиёҳтоб; **аспи шабранг** аспи сиёҳмушкин; **зулфи шабранг** мӯи зулфи сиёҳ; **абри шабранг** абри сиёҳ.

ШАБТОБ شب‌تاب ба шаб тобанда, шабона аз худ рӯшноидиҳанда; **кирми шабтоб** кирми хурде, ки моддаи фосфории рӯи баданаш дар торикӣ аз худ рӯшноӣ медиҳад, кирми шабафрӯз; **соати шабтоб** соате, ки ақрабакҳои фосфордораш ба шаб метобад.

ШАБТОБОН شب‌تابان *ниг.* **шабтоб**.

ШАБТОЗ شب‌تاز *ниг.* **шабехун**.

ШАБУШ//ШАПУШ شبش//شپش ҳашараи майдаи беболи хунмак, ки дар натиҷаи чиркинӣ дар бадани инсон ва ҳайвонот пайдо мешавад ва аз паҳнкунандагони баъзе бемориҳои сироятӣ аст; **шабуш кардан** шабуш пайдо шудан дар бадан ва либос.

ШАБУШАК شبشک резаҳои сафеди сабӯсмонанд, ки дар сар пайдо мешавад, сабӯсак.

ШАБУШЗОР شبش‌زار ҷои зиёдии шабуш; **шабушзор шудан** шабуш зер кардан, сершабуш шудан.

ШАБУШИН شبشین касе, ки дар бадан ва либос шабуш дорад.

ШАБУШК شبشک *ниг.* **шабуш**.

ШАБХЕЗ شبخیز 1. он ки шаб, пеш аз дамидани субҳ аз хоб хеста ба коре машғул мешавад. 2. *мач.* ошиқи шаббедор.

ШАБХЕЗӢ شبخیزی шаббедорӣ, шабзиндадорӣ.

ШАБХОБӢ شبخوابی ба шаб хобидан; **либоси шабхобӣ** либос барои хобидан дар шаб.

ШАБХОНА شبخانه хобгоҳ; ҷое, ки камбағалони бехонумон шабро дар он ҷо мегузаронанд.

ШАБҲАНГОМ شبهنگام шабона, вақти шаб.

ШАБЧАРА شبچره он чи шабона мехӯранд.

ШАБЧАРО شبچرا шабона чаридани чорпо; рама, пода ё галаро шабона ба чаро бурдан: **аспро ба шабчаро баровард**.

ШАБЧАРОҒ شبچراغ ҳар гавҳари обдор ва дурахшанда, тобон; **гавҳари шабчароғ** гавҳари дурахшони қиматбаҳо, ки шабона равшанӣ медиҳанд.

ШАВ شو ҳавл, тарс, ваҳм; **шав бурдан** ба ҳавл афтодан, ваҳмидан: **дилам нохост шав бурд; шав гирифтан** рамидан, ваҳмида рам кардан, ба ҳавл афтодан.

ШАВВАС شوّس садои ҷараёни об.

ШАВВОЗ شوّاز *гуфт., шакли вайроншудаи* "**Шоҳбоз**", *ки дар мавриди таъриф ва таҳсини касе гуфта мешавад.*

ШАВВОЛ شوّال номи моҳи даҳуми солшумории қамарӣ.

ШАВВОС شوّاس *ниг.* **шаввас**.

ШАВГУН شوگون *ниг.* **шугун**.

ШАВӢ *а.* شوی *кит.* бирён, бирён шуда, гӯшти бирён.

ШАВКАРОН شوکران *бот.* гиёҳи доруӣ аз оилаи чаъфарӣ.

ШАВКАТ *а.* شوکت ҷоҳ, ҷалол, бузургворӣ, ҳашамат, азамат, шукӯҳ.

ШАВҚ *а.* شوق орзумандӣ, майли зиёд, рағбат, иштиёқ: **шавқу завқ** майл ва хоҳиш; **шавқ доштан** майли зиёд доштан (*ба коре*); **ба шавқ овардан** *касеро* ба коре иштиёқманд кардан; **ба шавқ омадан** иштиёқманд шудан, бо майли тамом ба коре даромадан.

ШАВҚАНГЕЗ شوق انگیز *ниг.* **шавқовар**.

ШАВҚАНГЕЗӢ شوقانگیزی шавқовар будан, шавқоварӣ.

ШАВҚАНГЕЗОНА شوقانگیزانه бо завқу ҳавас ба чизе машғул шудан.

ШАВҚАФЗО شوقافزا он чи шавқу ҳавас ва майли касро ба коре меафзояд.

ШАВҚДОР شوق دار *ниг.* **шавқманд**.

ШАВҚМАНД شوقمند хеле ҳавасманд ва иштиёқнок.

ШАВҚМАНДӢ شوقمندی майл ва орзумандии зиёд доштан ба чизе.

ШАВҚНОК شوقناک *ниг.* **шавқманд**.

ШАВҚОВАР شوقآور 1. он чи боиси шавқ ва рағбат мегардад; **шавқовар будан** диққатҷалбкунанда будан. 2. чизе ки касро барои коре ҳавасманд мекунад.

ШАВҚОВАРӢ شوق آوری *ниг.* **шавқангезӣ**.

ШАВҚОВАРОНА شوقآورانه *ниг.* **шавқангезона**.

ШАВҚУН شوقون *гуфт.* доду фарёд; **шавқун андохтан** доду фарёд барпо кардан; **шавқун бардоштан** доду фарёд кардан; **шавқун баромадан** аз ҷое садои доду фарёд баромадан, баланд шудани садоҳо; **шавқун кардан** доду фарёд кардан, ҳаёҳу бардоштан.

ШАВҚФИЗО شوق فزا ба шавқ оваранда.

ШАВЛА شوله оши мулоим аз биринҷ, шӯла.

ШАВНИЗ شونیز *ниг.* **шуниз**.

ШАВНӢ شونی *лаҳҷ.* даҳанбанди ҷувол, канаби пашмин, ки бо он даҳони ҷуволро медӯзанд ё мебанданд.

ШАВОМИХ *а.* شوامخ *ҷ.* **шомих**; **шавомихи ҷибол** ҷойҳои баланди кӯҳ.

ШАВОРЕЪ *а.* شوارع *ҷ.* **шореъ**.

ШАВР *а.* شور *кит.* маслиҳат, машварат; **шавр кардан (намудан)** маслиҳат кардан, машварат намудан.

ШАВУОЙ شووآی рафтуой, рафтуомад; ҳаракати доимӣ.

ШАВҲАР شوهر марди зандор, шӯй, ҳамсар: **ба шавҳар баромадан; шавҳар кардан** ба никоҳи марде даромадани зан.

ШАВҲАРДОР شوهردار зане, ки дорои шавҳар аст.

ШАВҲАРДОРӢ شوهرداری дар никоҳи касе будани зан; тарзи муомила ва рафтори зан бо шавҳар.

ШАВҲАРКАРДА شوهرکرده зани ба шавҳар баромада.

ШАВҲАРҶУДО شوهرجدا зани ҷудомонда ва дурафтода аз шавҳар.

ШАВҲАРШАВАНДА شوهرشونده касе, ки ба духтаре ё зане шавҳар шудан мехоҳад, ба шавҳар шудан муносиб.

ШАВШУВ شوشو садои ҷараёни об.

ШАВШУВДОР شوشودار *зби.* овозҳои ҳамсадое, ки дар талаффузашон ғулғула (шавшув) бештар ба назар мерасад.

ШАГО شگا *кит.* тирдон, тиркаш.

ШАГОЛ شگال *ниг.* **шағол.**

ШАҒ شغ *кӯҳн.* 1. шох, шохи дарахт; шохи ҳайвон. 2. қадаҳи шаробнӯшӣ аз шохи гов.

ШАҒА شغه *кит.* обила, қубла, пина.

ШАҒАБ *а.* شغب *кит.* 1. овози баланди ғулғуладори шӯрангез, мағал, шӯру ғавғо. 2. фитна ва фасод; ҷидол, хархаша.

ШАҒАБНОК شغبناک *кит.* пуршӯру гавго, пурҷӯшу хурӯш, пурмағал.

ШАҒАВУЛ//ШИҒОВУЛ شغاول//شغول *таър.* ноиби удайчӣ, ки як мансабе дар дарбори амири Бухоро буд.

ШАҒАЛ شغل сангмайда, сангреза.

ШАҒАЛДОР شغلدار дорои шағал, омехта бо сангрезаву сангпораҳо.

ШАҒАЛЗАМИН شغلزمین замини камхоки сангрезадор.

ШАҒАЛЗОР شغل زار замини шағалаш бисёр.

ШАҒАЛРЕЗӢ شغل ریزی рехтани сангпораҳо (*ба роҳ ё ба бандҳои об*).

ШАҒАЛРЕХТА شغل‌ریخته **:роҳи шағалрехта** роҳи фаршаш аз шағал.

ШАҒАФ *а.* شغف *кит.* муҳаббат ва дӯстии пурэҳтирос ва шиддатнок; шавқу ҳавас.

ШАҒБА I شغبه *кит.* обилаи шахшудаи пӯсти даст, пой *ва г.*

ШАҒБА II شغبه *кит.* фирефта, хору залил; мутеъ.

ШАҒО شغا *ниг.* **шаго.**

ШАҒОЛ شغال ҳайвони даранда аз ҷинси саг, ки лошахор аст ва мурғони хонагиро шикор мекунад.

ШАДДА I *а.* شدّه сангҳои гаронбаҳо, ки ба ришта гузаронида ба гардан меовезанд; **шаддаи марҷон** марҷонҳои ба як ришта кашидашуда. 2. умуман ҳар чизи ба ришта кашидашуда.

ШАДДА II *а.* شدّه *грам.* 1. шиддатнок ду бор талаффуз кардани овоз. 2. аломати “ ّ ” монанде, ки дар алифбои арабӣ ба болои ҳарфҳои ташдиддошта монда мешавад.

ШАДДОД *а.* شدّاد 1. номи як подшоҳи ситамгари афсонавӣ, ки гӯё даъвои худоӣ кардааст. 2. *маҷ.* золим, бераҳм.

ШАДДОДӢ شدّادی бераҳмӣ, золимӣ; ◊ **даъвои шаддодӣ кардан** хеле аз худ рафта худро қавитару тавонотар аз ҳама пиндоштан.

ШАДИД *а.* شدید шиддатнок, сахт.

ШАДИДА *а.* شدیده сахтӣ, бадбахтӣ.

ШАДИДАН *а.* شدیداً қатъӣ, ҷиддӣ: **шадидан маҳкум кардан.**

ШАДОИД *а.* شدائد *ҷ.* **шадида.**

ШАЁН *а.* شیان *ниг.* **шиён.**

ШАЁТИН *а.* شیاطین *ҷ.* **шайтон.**

ШАИР *а.* شعیر *кит.* ҷав.

ШАЙ *а.* شئ *ниг.* **шайъ.**

ШАЙБ *а.* شیب *кит.* сафед шудани мӯй, мӯйсафедӣ, пирӣ: *муқоб.* **шабоб.**

ШАЙБА *олм.* شیبه 1. ҳалқаи миёнаш сӯрохе, ки ба таги гайка гузошта маҳкам мекунанд. 2. ҳаппаки дарунпури вазнин, ки дар хоккей ба ҷои тӯб бозӣ карда мешавад.

ШАЙД *а.* شید *кит.* ҳила, макр, фиреб, риё, тазвир.

ШАЙДО شیدا 1. ошуфта, шефта, мафтун, ошиқ. 2. девона, маҷнун; **шайдо шудан** ошиқу

ошуфта шудан, мафтун гардидан.

ШАЙДОДИЛ شیدادل ошуфтадил, дилдода, ошики гузаро.

ШАЙДОЙ شیدایی ошуфтагӣ: аз ишқ шайдо будан.

ШАЙЁД *а.* شیّاد *кит.* фиребгар, маккор, дағобоз, ҳилагар.

ШАЙЛАМ شیلم *бот.* гиёҳи мадҳушкунанда.

ШАЙН *а.* شین *кит.* нуқсон, камукост, айб; зиштӣ.

ШАЙПУР شیپور карнайча, карнайи аскарон ва мактабиён.

ШАЙПУРЗАН شیپورزن *ниг.* **шайпурнавоз.**

ШАЙПУРӢ شیپوری *бот.* як навъ гул: **гули шайпурӣ.**

ШАЙПУРНАВОЗ شیپورنواز он ки шайпур менавозад.

ШАЙПУРЧӢ شیپورچی *ниг.* **шайпурнавоз.**

ШАЙТАНАТ *а.* شیطنت шайтонӣ, шӯрангезӣ, ҳилагарӣ, фитнагарӣ.

ШАЙТОН *а.* شیطان 1. иблис, аҳриман; яке аз фариштаҳо, ки мувофиқи раъйи Худованд рафтор накард (*шахсияти мавҳуми афсонавӣ*). 2. *маҷ.* одами ҳилагар, маккор; **шайтон бераҳа кардан, шайтон аз роҳ баровардан (задан)** ба роҳи хато рафт, гумроҳ шудан; **шайтонро фиреб додан** ниҳоят фиребгару ҳилагар будан (дар ҳаққи одами ҳилагари гузаро гуфта мешавад).

ШАЙТОНАК شیطانک *шакли тасғир ва навозиши* **шайтон.**

ШАЙТОНАРОБА شیطان‌ارابه *кӯҳн.* велосипед, дучарха.

ШАЙТОНӢ شیطانی 1. шайтон будан, шайтанат. 2. саркашӣ, нофармонӣ, бадкорӣ; **шайтонӣ кардан** ҳилагарӣ кардан, маккорӣ кардан.

ШАЙТОНПАРАСТ شیطان‌پرست парастандаи шайтон; маккор, ҳилагар.

ШАЙТОНПАРАСТӢ شیطان‌پرستی парастандаи шайтон; маккорӣ, ҳилагарӣ.

ШАЙТОНСИФАТ شیطان‌صفت дорои сифати шайтон; маккорӣ, ҳилагарӣ.

ШАЙТОНТЕРИГӢ شیطان‌تیریگی либоси аз матои шайтонтерӣ дӯхташуда.

ШАЙТОНТЕРӢ شیطان‌تیری як навъ матои дурушт ва доштноки нахӣ.

ШАЙТОНФИРЕБ شیطان‌فریب фиребгари гузаро, ниҳоят ҳилагар.

ШАЙТОНЧА شیطانچه шайтонак, шайтони хурд (*ба бачаҳои шӯх гуфта мешавад*).

ШАЙХ *а.* شیخ 1. марди пир, кӯҳансол; **шайху шоб** пиру ҷавон. 2. олим, донишманд: **Шайх Саъдӣ, Шайх Аттор.** 3. муршид, пешвои рӯҳонӣ, эшон, пир; обид, зоҳид.

ШАЙХӢ شیخی муршидӣ, эшонӣ, пирӣ.

ШАЙХТАРОШ شیخ‌تراش он ки худро шайх вонамуд мекунад.

ШАЙХУЛИСЛОМ شیخ‌الاسلام 1. сардор ва пешвои дин дар ислом. 2. мансаби олии динӣ дар Бухорои даврaи амир, сардори муллоён.

ШАЙХУХАТ *а.* شیخوخت пирӣ, солхӯрдагӣ.

ШАЙЪ *а.* شیء чиз.

ШАЙЪӢ شیئی чизӣ, моддӣ; чизи дахлкунанда, чизи исботкунанда; **далели шайъӣ** чизи далелкунандаи ҷиноят.

ШАК(К) *а.* شک шубҳа, гумон; **ба шак афтодан** шубҳа кардан; **шак доштан** шубҳа доштан, гумонбар шудан; **шак овардан** шубҳа кардан ба дурустии ақидае (*бештар ақидаи динӣ*).

ШАКАЛОД *фр.* شکلاد як навъ ширинӣ, ки аз какао, шакар, шир тахия мешавад.

ШАКАР *ҳ.* شکر шираи аз лаблабуи қанд ё найшакар ҳосилкарда, ки резаи дона-дона мешавад (*дар шеър ба шакли* **шаккар** *ҳам меояд*).

ШАКАРАК شکرک доначаҳои шакармонанде, ки дар меваҳои хушк ва мураббо пайдо мешавад; **шакарак бастан** пайдо шудани доначаҳои шакармонанд дар мавиз, мураббо *ва г.*

ШАКАРАКБАСТА شکرک‌بسته шакарак пайдокарда, сахт шуда шакармонандшудаи асал *ва г.*

ШАКАРАНГУР شکرانگور ангури сафедранги лӯндаи донакдор.

ШАКАРАФШОН شکرافشان 1. шакарбор.

шакарпош, шакаррез. 2. *маҷ.* ширинсухан, хушзабон; **лаъли шакарафшон** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРАФШОНӢ شکرافشانی 1. шакарборӣ, шакаррезӣ. 2. *маҷ.* ширинсуханӣ, хушгӯӣ, хушгуфторӣ.

ШАКАРБАРГ شکربرگ як навъ ҳалво.

ШАКАРБЕЗА شکربیزه як навъ кулчақанд.

ШАКАРБОДОМ شکربادام омехтаи бодом ва зардолуи хушк (ғулинг).

ШАКАРБОР شکربار шакаррез, хеле ширин; **лаби шакарбор** *киноя аз* лаби маъшуқа.

ШАКАРБУРА شکربوره як навъ самбӯсаи ширин аз асалу шакар.

ШАКАРВАШ شکروش *кит.* шакармонанд, ширин; **лаби шакарваш** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРВОР شکروار шакармонанд, ширин.

ШАКАРГУН شکرگون *кит.* шакармонанд, шакарранг, сафед; **шакаргун** пораи матои абрешимии сафедранги нафис.

ШАКАРГУФТОР شکرگفتار ширинсухан, ширинзабон, хушгап.

ШАКАРГУФТОРӢ شکرگفتاری ширинсуханӣ, ширинзабонӣ.

ШАКАРДАҲАН شکردهن *ниг.* **шакардаҳон**.

ШАКАРДАҲОН شکردهان *киноя аз* ширин-сухан, хушгап.

ШАКАРДОН شکردان зарф барои нигоҳдории шакар дар рӯи дастархон (суфра).

ШАКАРДОР شکردار ҳар чизе, ки дорои шакар бошад.

ШАКАРЗАБОН شکرزبان ширинзабон, ширингуфтор.

ШАКАРЗОРشکرزار 1. *ниг.* **шакаристон**. 2. *маҷ.* латофат, назокат, ҷозибадорӣ.

ШАКАРИН شکرین *мансуб ба* **шакар**; шакаромез, ширин.

ШАКАРИНЛАЪЛ شکرین‌لعل *кит. киноя аз* ширинлаб.

ШАКАРИСТОН شکرستان мазрааи найшакар, найшакарзор.

ШАКАРӢ شکری *ниг.* **шакарин**.

ШАКАРЛАБ شکرلب *ниг.* **шакаргуфтор**.

ШАКАРЛАНГ شکرلنگ он ки андаке мелангад, он ки дар роҳ гаштан саҳлакак мелангад, шакарпо.

ШАКАРЛАҲҶА شکرلهجه *кит., киноя аз* ширинзабон, ширинсухан.

ШАКАРМАСТ شکرمست *ниг.* **ширакайф**.

ШАКАРМУРӮД شکرمرود навъе аз амруди хеле ширини гуворо.

ШАКАРНАМ شکرنم андак намӣ аз бориши кам.

ШАКАРНИСОР شکرنثار *кит.* шакарбор, шакаррез, шакарафшон.

ШАКАРОБ شکراب 1. оби бо шакар ширин кардашуда. 2. навъи хӯрок аз реза буридаи пиёз, помидор, қаланфур ва кабудӣ, ки дар он нон пора карда мехӯранд.

ШАКАРОЛУД شکرآلود *кит.* 1. бо шакар омехта; **шакаролуд кардан** а) ба шакар омехтан, ширин кардан; б) *маҷ.* бахра гирифтан, завқ бурдан. 2. *маҷ.* ширин, хуш (*дар бораи сухан*); **ба лаб хокро шакаролуд кардан** *киноя аз* заминбӯсӣ ва таъзим кардан.

ШАКАРОЛУДА شکرآلوده шакаромехта; **ақиқи шакаролуда** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРОМЕХТА شکرآمیخته *ниг.* **шакаролуда**.

ШАКАРПО شکرپا *ниг.* **шакарланг**.

ШАКАРПОРА شکرپاره номи навъе аз харбузаи ширин.

ШАКАРРЕЗ شکرریز 1. шакарафшон, шакарбор; ширинӣ ва пуле, ки ба сари арӯс мепошанд. 2. *маҷ.* садои форам, сухани дилкашу ширин.

ШАКАРРЕЗӢ شکرریزی 1. шакарафшонӣ, шакарборӣ. 2. *маҷ.* гуфтани суханони латиф ва ширин.

ШАКАРФАСОНА شکرفسانه *кит.* 1. *киноя аз* ширинсухан, хушгуфтор. 2. гӯяндаи афсонаҳои форам ва шавқовар.

ШАКАРФУРӮШ شکرفروش фурӯшандаи шакар.

ШАКАРХАНД شکرخند он ки хандаи ширину латифе дорад; **лаъли шакарханд** *маҷ.* лаби маъшуқа.

ШАКАРХАНДА شکرخنده табассум, табассуми зерилабӣ, хандаи латифи ишваомезона.

ШАКАРХЕЗ شکرخیز 1. ҳосилкунандаи шакар, шакарафшон. 2. *мач.* шакарзор, шакаристон.

ШАКАРХОБ شکرخواب 1. хоби хушу ширин, хоби форам. 2. хоби саҳаргоҳ.

ШАКАРХОЙ شکرخای 1. шакармаканда, мазакунандаи шакар. 2. *мач.* ширинзабон.

ШАКАРХОР شکرخوار 1. хӯрандаи шакар. 2. *киноя аз* ширинсухан.

ШАКАРЧАШ شکرچش *кит.* намуна, чошнӣ, ки барои санҷидани маза мегиранд ё ба лаб мерасонанд.

ШАКАРЧОЙ شکرچای он ки ба дурустии чизе шубҳа мекунад.

ШАКДОР شکدار ҳар чизе, ки дорои шак бошад.

ШАКИДАН شکیدن *гуфт.* молидан; часпондан.

ШАКК *а.* شک *ниг.* **шак.**

ШАККАР شکّر *ниг.* **шакар** (*шакли мустаъмал дар назм*).

ШАККАРФИШОН شکرفشان *кит., ниг.* **шакарафшон.**

ШАККАРФИШОНӢ شکرفشانی *ниг.* **шакарафшонӣ.**

ШАККАРШИКАН شکرشکن *кит.* 1. шакарафшон, шакаррез. 2. *мач.* ширинсухан.

ШАККАРШИКАНӢ شکرشکنی *кит., киноя аз* хушсуханӣ, хушгуфторӣ.

ШАККОК *а.* شکّاک шаккунанда.

ШАККОКӢ شکّاکی шак кардан, шак овардан, шак доштан; **шаккокӣ кардан** дар ақидае шак овардан, нобоварӣ баён кардан.

ШАККОКОНА شکّاکانه аз рӯи шак, бо шаккокӣ,нобоварона.

ШАКЛ *а.* شکل 1. мисл, монанд, назир; **ба шакли...** ба монанди.... 2. тарз, навъ, намуд; **шакл ва мундариҷа** сурат ва мазмун: **шаклҳои адабӣ, шаклҳои шеърӣ.** 3. қиёфа, шамоил, афту андом, башара: **шакли безеб.** 4. сурат; **шакли** *чизеро* **гирифтан** шабеҳу монанд шудан ба чизе.

ШАКЛАН *а.* شکلاً аз ҷиҳати шакл ва намуд; бо шакл ва намуди худ: **маданияти шаклан миллӣ.**

ШАКЛГИРӢ شکل‌گیری шакл гирифтан, сурат пайдо кардан; пайдоиш; ҳосилшавӣ: **шаклгирии қабати ҳосилхези замин.**

ШАКЛДИҲӢ شکل‌دهی тағйир додани шаклу намуди чизе.

ШАКЛПАРАСТ شکل‌پرست он ки шакл, ҷиҳати зоҳирии чизеро мебинад ва меписандад: формалист.

ШАКЛПАРАСТӢ شکل‌پرست *мансуб ва марбут ба* **шаклпараст.**

ШАКЛСОЗӢ شکل‌سازی *ниг.* **шаклдиҳӣ.**

ШАҚ(Қ) *а.* شق *кит.* шикоф; чок, шикофта; нима. 2. устувор ва рост, ки хаму рост намешавад.

ШАҚАЛДОҚ *т.* شقلداق *ниг.* **шақилдоқ.**

ШАҚАРРОС شقرّاس *калимаи тақлиди* овоз, ки садои бархӯрдани ду чизро ифода мекунад; **шақаррос задан** садои шақарросӣ баровардан.

ШАҚАР-ШАҚАР شقر شقر *калимаи тақлиди овоз*, ки пайи ҳам ба ҳам задани чизҳоро ифода мекунад.

ШАҚИҚА *а.* شقیقه 1. мобайни гӯшаи абрӯ ва гӯш, чакка. 2. *тиб.* дарди нимисар.

ШАҚИЛДОҚ//ШАҚИЛЛОҚ *т.* شقلداق//شقلاق як навъ бозичаи кӯдакона, ки ҳангоми ҷунбонидан садо мебарорад.

ШАҚӢ *а.* شقی *кит.* 1. бадбахт. 2. золим, бераҳм.

ШАҚҚА *а.* شقّه :**девонаи шаққа** *гуфт.* тамоман девона, девонаи гузаро.

ШАҚО *а.* شقا *кит.* бадбахтӣ, бало.

ШАҚОВАТ *а.* شقاوت *кит.* 1. бадбахтӣ, тирабахтӣ, накбат; *муқоб.* **саодат.** 2. сахтдилӣ, сангдилӣ, бераҳмӣ.

ШАҚОВАТПЕША شقاوت‌پیشه *кит.* сахтдил, бераҳм.

ШАҚОИҚ *а.* شقائق яке аз навъҳои лола.

ШАҚОҚУЛ شقاقل сабзии кӯҳӣ.

ШАҚ-ШАҚ شق شق 1. *калимаи тақлиди овози* паранда (акка) 2. *мач.* гапҳои беҳуда, сафсата.

ШАҚШАҚА شقشقه *ниг.* **шақилдоқ; шақшақаи дарвоза** навъе аз кӯбаҳои дарвоза.

ШАЛ شل касе, ки даст ё пояш ба иллате аз кор баромада бошад; фалач; **шал шудан** ба иллате аз кор баромадани даст ё по.

ШАЛАҚ شلق фарсуда, аз кор баромада; ◊ **даҳанаш шалақ** одами даҳонаш бефаровез, шартакигӯй; **шалақ шудан** фарсуда шудан.

ШАЛАППАС شلپّس садои ба ҳам задани мавҷҳои об: **шалаппас задан**.

ШАЛАП-ШАЛАП شلپ شلپ садои баҳамзании бардавоми об.

ШАЛВОР شلوار 1. эзор. 2. шим.

ШАЛВОРБАНД شلواربند эзорбанд.

ШАЛҒАМ شلغم бехгиёҳи хӯрокии турбмонанд, ки мазаи тунду тезе дорад.

ШАЛҒАМАК شلغمک *бот.* вазирак.

ШАЛҒАМБАРКАШ شلغمبرکش *маҷ.* бебаркаш, беҳисоб, бемеъёр.

ШАЛҒАМӢ شلغمی шалғамдор, бошалғам; **шӯрбои шалғамӣ** шӯрбои шалғам андохта; ◊ **шалғамӣ карда бастан (-и салла)** навъе аз бастани салла, ки шакли болояш қуббадор баста мешавад.

ШАЛҒАМЧА شلغمچه турбча.

ШАЛҒАМШӮРБО شلغمشوربا шӯрбое, ки бо шалғам пазанд.

ШАЛДАРД شل درد бемории шалӣ, фалаҷ.

ШАЛДАРОС شلدراس *ниг.* **шалдар-шалдар; шалдарос задан** бо садои шалдарос равон шудани об.

ШАЛДАР-ШАЛДАР شلدرشلدر садои ҷараён ва резиши об.

ШАЛИЛ شليل навъе аз шафтолу, ки пӯсташ монанди зардолу бе пат буда, рангаш сурху сафед мешавад, шафтолуи луччак.

ШАЛӢ شلی фалаҷ, фалаҷ будан.

ШАЛЛОҚ *а.* شلاق 1. тозиёна, тозиёнаи тасмагӣ. 2. зарба задан (*бо тозиёна, даст ва г.*); **шаллоқ хӯрдан** зарбу лат додан.

ШАЛЛОҚӢ شلاقی 1. берӯ, беобрӯ, айёр. 2. шаллоқхӯрда, тозиёнахӯрда.

ШАЛЛОҚКОРӢ شلاقکاری бо қамчин латту кӯб кардан.

ШАЛОИН شلاين *гуфт.* 1. шилқин (*одаме, ки аз касе чизе нарӯёнад, намемонад*). 2. монда, кӯфта, бекора, шалпар; **шалҳаю шалоин** а) шилқини часпак; б) кӯфтаю бекора.

ШАЛОЛА شلاله 1. харсанги овезони зери ях; яхпораи овезон. 2. шаршара, обшорон.

ШАЛПАР شلپر аз қувват афтода, мондаю афсурда, беҳол, бемадор, лакот; **шалпар кардан** касе ё чорпоеро бо кор ё бо роҳгардӣ лакоту бемадор кардан; **шалпар шудан** лакот шудан.

ШАЛПАРӢ شلپری беҳолӣ, бемадорӣ.

ШАЛПӮЙ شلپوی шарфаи по, садои по дар вақти гаштан; шарфа.

ШАЛТАҚ *т.* شلتق тар, намкашида, шип – шилта; шилтиқ; маҷақу вайроншуда (*нисбат ба меваҳо*).

ШАЛТОҚ شلتاق *ниг.* **шилтоқ**.

ШАЛТӮК شلتوک шолӣ.

ШАЛҲА شلهه 1. пардаи равғандори часпак дар гӯшт. 2. *маҷ.* одами шилқин, безоркунанда.

ШАЛҲАГӢ شلهگی шилқинӣ, безоркунандагӣ.

ШАЛҲАДОР شلهه دار :**гӯшти шалҳадор** гӯшти дорои пардаи равғандори часпак.

ШАЛҲИДАГӢ شلهيدگی хушк, пажмурда.

ШАМ(М) *а.* شم қувваи шомма, ки яке аз ҳисси панҷгонаи инсон аст, бӯён.

ШАМА شمه *ниг.* **шамма**.

ШАМАД شمد *кит.* 1. рӯйҷо, болопӯши сафед, ки тобистон дар вақти хоб ба болои худ мегиранд. 2. як навъ нони сафеди калон.

ШАМАК شمک курмак.

ШАМАН شمن бутпараст.

ШАМАР شمر хавзча, обгир, кӯлча.

ШАМИДАН I شميدن бӯидан, бӯй кардан.

ШАМИДАН II شميدن *кит.* 1. рамидан, тарсидан; беҳуш шудан. 2. ошуфтан.

ШАМИЛА شميله *кит. ба ин шакл камистеъмол аст*; *ҷамъаш* **шамоил**.

ШАМИМ *а.* شميم бӯи хуш, хушбӯй.

ШАМИМА *а.* شميمه *муаннаси* **шамим**.

ШАМЛ *а.* شمل 1. ҷамъият, гурӯҳ. 2. парешонхотирӣ.

ШАММА *а.* شمّه 1. пасмондаи чой, ки баъди нӯшидани он дар чойник мемонад. 2. андаке, мухтасаре.

ШАММОМА *а.* شمّامه меваест хурди хушбӯй аз ҷинси харбуза; дастанбӯй.

ШАММОЪ *а.* شمّاع *кит., ниг.* **шамърез**.

ШАМОИЛ *а.* شمایل 1. *ҷ.* **шамила**, хислатҳои нек. 2. қиёфа, намуди берунӣ.

ШАМОЛ *а.* شمال бод; **шамол додан** а) худро бод додан дар ҳавои гарм (*бо бодбезак, рӯймол ва г.*); б) ба ҷои ҳаворас баровардa хушкондани либос, кӯрпа *ва г.*; в) ба воситаи кушодани тиреза ё дарича тоза кардани ҳавои хона; ◊ **шамол кашидан//шамол хӯрдан** а) дар ҳавои тоза гаштан, ҳавои тоза гирифтан; б) бемор шудан дар натиҷаи расидани ҳавои хунук; **шамол набошад, шохи дарахт намеҷунбад** (*зарб.*) ҳеҷ чиз бесабаб намешавад, ҳар рӯйдоде сабабе дорад.

ШАМОЛГАРДОН شمالگردان садде ки шамол аз он намегузарад (*кӯҳ, девор*).

ШАМОЛГУЗАР شمالگذر аз байнаш шамолгузаранда.

ШАМОЛДАРО شمالدرا ҷои ҳаводароии хона, ҷое ки аз он ҷо ҳавои тоза медарояд.

ШАМОЛДИҲӢ شمالدهی *исми амал аз* **шамол додан**.

ШАМОЛЗАДА شمالزده дар натиҷаи зиёд истодан дар ҳавои кушодаву ҷои шамолрас дурушт шудани пӯсти рӯю даст.

ШАМОЛКАШ شمالکش шамолдаро, ҷои ба хона даромадани ҳавои тоза.

ШАМОЛНОК شمالناک шамолвазанда; **рӯзи шамолнок** рӯзе, ки шамол вазида истода бошад.

ШАМОЛПАНАҲ شمالپنه *ниг.* **шамолпаноҳ**.

ШАМОЛПАНОҲ شمالپناه ҷое, ки аз вазидани шамол эмин аст, ҷои шамолнорас.

ШАМОЛРАС شمالرس ҷое, ки ба он шамол мерасад; *муқоб.* **шамолпаноҳ**.

ШАМОЛСАНҶ شمالسنج *ниг.* **бодсанҷ**.

ШАМОМА *а.* شمامه хушбӯӣ, атрдон; шамъи муаттар, шамъи атрноку хушбӯй.

ШАМОТАТ *а.* شماتت 1. шоду хурсанд шудан ба ғам ва ранҷи касе. 2. сарзаниш; таъна; ришханд.

ШАМОТАТОМЕЗ شماتت‌آمیز хурсандии бадниятона.

ШАМОНИДАН شمانیدن *шакли бавоситаи феъли* **шамидан**; бӯидан.

ШАМПАН *фр.* شمپن *гуфт.* навъи шароби ангурии кафкдор.

ШАМПУН *англ.* شمپون маҳлули собун барои шустани мӯи сар *ва г.*: **шампуни саршӯӣ**.

ШАМС *а.* شمس офтоб, хуршед, меҳр; **шамсу қамар** офтобу моҳ, меҳру моҳ.

ШАМСА شمسه курси зарандуд, ки дар қуббаҳо, гунбазҳо, иморатҳо, шодурвонҳо насб мекунанд.

ШАМСИЯ *а.* شمسیه 1. *мансуб ба* **шамс**. 2. соябон, чатр, ки дар гармои тобистон ба сар гирифта мегарданд.

ШАМСӢ شمسی *мансуб ба* **шамс**; **соли шамсӣ** муддати як давр задани Замин гирди Офтоб, ки 12 моҳ ё 365 рӯзу 5 соат ва 48 дақиқаву 46 сония аст (*аз аввали* ҳамал-фарвардин *то охири* хут-исфандмоҳ).

ШАМХОЛ *т.* شمخال *кит.* раис.

ШАМШЕР شمشیر яроқи сарди оҳанӣ ё фӯлодии дарози якдама ё дудамаи дастадор, шоф; ◊ **бо шамшер сухан гуфтан** бо шамшер ба ҷанги касе баромадан.

ШАМШЕРБАДАСТ شمشیربدست он ки дар дасташ шамшер дорад; ҷанговари шамшердор.

ШАМШЕРБОЗ شمشیرباز шамшерзан; шамшербозикунанда.

ШАМШЕРБОЗӢ شمشیربازی навъе аз варзиши дукаса, ки бо шамшер ба ҳамдигар ҳамла мекунанд.

ШАМШЕРГАР شمشیرگر шамшерсоз, шофсоз.

ШАМШЕРДОР شمشیردار *ниг.* **шамшербадаст**.

ШАМШЕРЁЛ شمشیریال ҳайвони ёлаш сих-сихи ростистода.

ШАМШЕРЗАБОН شمشیرزبان *кинoя аз* теззабон, бурросухан; устоди сухан.

ШАМШЕРЗАН شمشیرزن 1. он ки дар шамшер задан маҳорат дорад. 2. марди ҷангӣ; диловар.

ШАМШЕРЗАНӢ شمشیرزنی шуғлу амали шамшерзан.

ШАМШЕРҚАЛАМ شمشیرقلم адиби қалами таҳрираш фасеҳи гузарову таъсирбахш.

ШАМШЕРМОНАНД شمشیرمانند чизе ки шабеҳи шамшер аст, ба шамшер монанд, ба сони шамшер.

ШАМШЕРМОҲӢ شمشیرماهی *биол.* як навъ моҳӣ, ки бинии дарози шамшермонанд дорад.

ШАМШЕРСОЗ شمشیرساز устои оҳангаре, ки кораш махсуси шамшерсозӣ буд, шамшергар.

ШАМШОД شمشاد дарахти ҳамешасабзе, ки баргҳои хурди анбӯҳ ва чӯби хеле сахт дорад, аз чӯби шамшод асбобҳои гуногун, аз ҷумла шона месозанд; **қомати шамшод** қомати рости мавзун ва зебо.

ШАМШОДБОЛО شمشادبالا *кинoя аз* қади мавзун ва зебои маъшуқа.

ШАМШОДҚАД شمشادقد он ки қомати рости мавзун дорад.

ШАМШОДҚОМАТ شمشادقامت *ниг.* **шамшодқад.**

ШАМЪ *а.* شمع яке аз манбаъҳои равшандиҳанда, ки аз мум ё чарбу тайёр карда ба дарунаш пилта монда мегиронанд; **шамъ гирондан** шамъ афрӯхтан.

ШАМЪГАР شمعگر *ниг.* **шамърез.**

ШАМЪГАРӢ شمعگری шамърезӣ кардан.

ШАМЪДОН شمعدان зарфи махсусе, ки дар он шамъ мегузоранд.

ШАМЪКУШАК شمع‌کشک асбоби найчамонанди махсус, ки барои куштани шамъ истифода мешавад.

ШАМЪҚАЙЧӢ شمعقیچی васила ба қайчӣ монанд, ки барои гирифтани пилтаи сӯхтаи шамъ ба кор бурда шавад.

ШАМЪРЕЗ شمعریز он ки шамъ тайёр мекунад.

ШАМЪРЕЗӢ شمعریزی 1. тайёр кардани шамъ. 2. корхонае, ки дар он шамъ истеҳсол мекунанд.

ШАМЪСОН شمعسان монанди шамъ, мисли шамъ гудозон.

ШАМЪЧА شمعچه шамъи хурду борик; шамъи истифодашуда

ШАМЪЧАРОҒ شمعچراغ чароғдон, ки дохили он шамъ гузошта мегиронанд.

ШАНБАЛИД شنبلید *бот.* гиёҳест, ки гули зардранги он бӯи тезу ғализ дорад ва бар сари роҳҳо мерӯяд.

ШАНБЕ شنبه рӯзи баъди ҷумъа.

ШАНБЕГӢ شنبه‌گی 1. *мансуб ба* **шанбе**. 2. ҳашари ҷамъиятӣ, ки барои корҳои умумӣ, бемузд рӯзҳои шанбе гузаронида мешавад.

ШАНГ شنگ ширинрафтор, хушрафтор, зариф, шӯх; зебо, хушрӯй; **шӯху шанг** шӯху зебо.

ШАНГАРФ شنگرف 1. яке аз навъҳои сангҳои маъданӣ–симоби гӯгирддор, ки гарди сурхи қаҳварангаш дар наққошӣ ба кор меравад. 2. кирми дароз, ки дар киштзор пайдо шуда, ғалларо нобуд мекунад.

ШАНГИНА شنگینه *кит.* чӯби гавронӣ.

ШАНГӢ شنگی шӯхӣ, зарофат.

ШАНГУЛ شنگول *ниг.* **шанг.**

ШАНГУЛА شنگوله *ниг.* **шанг.**

ШАНҒУ شنغو *лаҳҷ.* бефаҳм, ақлгумкарда; **девонаи шанғу** девонаи гузаро.

ШАНД شند *кит.* минқор, нӯли паранда.

ШАНДАФ شندف *кит.* духул, табл.

ШАНЕЪ *а.* شنیع *кит.* зишт, қабеҳ, нописанд; **амри шанеъ** кори қабеҳ, кори ношоиста.

ШАНОАТ *а.* شناعت зиштӣ, қабоҳат, кори ганда ва зишт.

ШАНТАЖ *фр.* شنتژ таҳдид, найранг.

ШАПАЛАК شپلک 1. шабпарак. 2. парвона.

ШАПАЛОҚ شپلاق шаппотӣ, силӣ, шаппотии ҷарангдор; **шапалоқ задан** шаппотӣ задан, силӣ задан.

ШАПИДАН شپیدن *лаҳҷ.* 1. задан, лат кардан. 2. сава кардан, тит-пит кардан, бо роҳи шапидан ба воситаи чӯб мулоим кардани пахтаи кӯҳна.

ШАППОТӢ شپاتی задан бо кафи даст ба рӯи касе, силӣ, шапалоқ, торсакӣ.

ШАП-ШАП شپشپ *калимаи тақлиди овози*: **помонӣ: шап-шапи по.**

ШАР(Р) *а.* شر бадӣ; *муқоб.* **некӣ, хайр; шар расондан ба** *касе* бадӣ кардан, зарар расондан.

ШАРА شره *ниг.* **шараҳ.**

ШАРАҚҚОС شرقّاس *калимаи тақлидии* овоз, ки овози ба ҳам задани ду чизро ифода мекунад.

ШАРАҚҚОСЗАНӢ شرقّاس‌زنی садои шараққос карда аз ҳам ҷудо шудани чизҳо.

ШАРАҚҚОСӢ شرقّاسی шараққосзананда; чизи нав (*оид ба пул, когаз*).

ШАРАҚ-ШАРАҚ شرق شرق *ниг.* **шараққос.**

ШАРАНГ شرنگ 1. ҳанзал. 2. ҳар чизи талх, заҳр.

ШАРАНГЕЗ شرنگیز фитнакор, бадкор.

ШАРАР *а.* شرر *ниг.* **шарора.**

ШАРАРАНГЕЗ شررانگیز оташакпар, оташпош.

ШАРАРАФШОН شررافشان *ниг.* **шарорапош.**

ШАРАРБОР شرربار оташбор, шарорапош; **табъи шарарбор** истеъдоди хеле баланд ва ҳисси-ётбахш (*хусусан дар шеъргӯӣ*).

ШАРАРПОШ شررپاش *ниг.* **шарарфишон.**

ШАРАРФИШОН شررفشان *кит.* шарарпош, шӯълавар.

ШАРАРФИШОНӢ شررفشانی *кит.* 1. шарарпошӣ, шӯълаварӣ. 2. *маҷ.* таъсири зиёд.

ШАРАФ *а.* شرف 1. обрӯ, номус, шаън, ифтихор. 2. бузургворӣ, бузургӣ, баландии мақом ва насаб. 3. фазилат, бартарӣ, шарофат; **ба шарафи...** ба ҳурмати..., барои бузургдошти...

ШАРАФЁБ شرفیاب касе, ки ба шараф ва ифтихоре ноил шуда бошад; он ки ба ҳузури бузурге расидааст; **шарафёб шудан** (*ба ҳузури касе*) ба ифтихори қабули каси бузурге сазовор шудан.

ШАРАФЁБӢ شرفیابی шарафёб шудан; шарафманд шудан.

ШАРАФМАНД شرفمند бошарофат, баномус.

ШАРАФНОК شرفناک шарофатманд, бошарофат.

ШАРАФОТ *а.* شرفات 1. кунгураҳои иморатҳои олӣ; қасрҳо. 2. *маҷ.* баландиҳо.

ШАРБАТ *а.* شربت нӯшобаи ширин; оби мева ё фушурдаи он, ки бо шакар омехта пухта бошанд; доруи нӯшиданӣ.

ШАРБАТДОР شربت‌دار 1. хизматгоре, ки шарбат ва нӯшобаҳо дар ихтиёри ӯст. 2. мансаби махсус дар дарбори амирон, аз қабили дастархончӣ.

ШАРБАТОБ شربت‌آب обе, ки бо шираи пору омезиш ёфта ба киштзор ҷорӣ карда мешавад.

ШАРБАТОБДИҲӢ شربت‌آبدهی ба кишт шарбатоб додан.

ШАРБАТПАЗӢ شربت‌پزی оби мева ва шираи он, ки бо шакар омехта мепазанд.

ШАРБАТФУРӮШ شربت‌فروش нӯшобафурӯш, фурӯшандаи шарбат.

ШАРБАТФУРӮШӢ شربت‌فروشی амали шарбатфурӯш.

ШАРБАТХОНА شربت‌خانه ҷои нигоҳ дории ширавор ва нӯшобаҳо (*дар зиёфат ва тӯйҳо*).

ШАР(А)ЁН *а.* شریان раги хунгард, раге, ки дар он хун мегардад.

ШАР(А)ЁНӢ شریانی *мансуб ба* **шараён: фишори шараёнӣ.**

ШАРЗА شرزه хашмгин ва зӯровар.

ШАРИАТ *а.* شریعت 1. оин, суннат, тариқат, дин. 2. *маҷ.* расм, одат. 3. роҳ ва қонунҳои дини Ислом.

ШАРИАТГУЗОР شریعت‌گذار ба шариат эҳтиромгузоранда, қонунҳои шариатро риоякунанда.

ШАРИАТДОН شریعت‌دان он ки аз аҳкоми шариат ба хубӣ огоҳ аст.

ШАРИАТЗАДА شریعت زده мардуди шариат, аз шариат рӯйгардонида.

ШАРИАТМАДОР شریعت‌مدار унвони рӯҳониёни олии Ислом.

ШАРИАТПАНОҲ شریعت‌پناه унвони рӯҳониёни мусулмон; унвони эҳтиромии қозиён.

ШАРИАТПАРВАРӢ شریعت‌پروری риоят кардани аҳкоми шариат.

ШАРИДАН شریدن равон ва ҷои шудан, шоридан.

ШАРИК *а.* شریک 1. ҳамроҳ, ҳамкор. 2. ҳамдарс, ҳамсабақ; **шарик шудан** ҳамроҳ шудан.

ШАРИКДАВЛАТ شریک‌دولت шарики молу давлат, касе ки бо дигаре дар молу сарват шарик аст.

ШАРИКДАРС شریک‌درس ҳамсабақ, ҳаммактаб.

ШАРИКДАСТ شریک دست касе, ки дар коре бо каси дигар шарикӣ дорад.

ШАРИКӢ شریکی ширкат, ҳамкорӣ, ҳамдастӣ; **шарикӣ кардан** ҳамроҳ будан, ҳамдаст будан.

ШАРИКОНА شریکانه кори бо шарикӣ иҷрошаванда; **кори шарикона** кори якҷоя.

ШАРИКУЛИҶОРА *а.* شریک‌الاجاره он ки дар хонаи ба иҷора гирифта бо як ё чанд нафари дигар саҳмгузор аст.

ШАРИКУЛМОЛ *а.* شریک‌المال касе ки бо ду ё чанд нафари дигар дар моле ё чизе баробар саҳм дорад.

ШАРИР *а.* شریر бадкор, бадкирдор, бадикунанда: **марди шарир, гурги шарир**.

ШАРИРОНА شریرانه бадкорона, бадкир-дорона.

ШАРИФ *а.* شریف 1. асил, наҷиб, соҳиби шараф ва ифтихор. 2. шарофатманд, обрӯманд. 3. муборак. 4. *маҷ.* пок ва муқаддас: **Қуръони Шариф, Бухорои Шариф**.

ШАРҚ *а.* شرق 1. ба тарафи офтоббаро, самти тулӯи Офтоб, Ховар, Ховар-замин; *муқоб.* **гарб**. 2. мамлакатҳое, ки дар тарафи шарқи рӯи Замин воқеъ гаштаанд.

ШАРҚИЁНА شرقیانه махсус ба мардуми Шарқ, ба тарзи мардуми Шарқ, анъана ва урфу одатҳои Шарқ.

ШАРҚИХОНӢ شرقی‌خوانی сурудхонӣ.

ШАРҚӢ I شرقی 1. *мансуб ба* **шарқ**; ховарӣ; *муқоб.* **гарбӣ**. 2. сокини машриқзамин, машриқӣ.

ШАРҚӢ II شرقی суруд, тарона.

ШАРҚШИНОС شرق‌شناس олиме, ки бо омӯхтани Шарқ ва забонҳои шарқӣ машгул аст, ховаршинос.

ШАРҚШИНОСӢ شرق‌شناسی маҷмӯи илмҳои доир ба Шарқ, омӯхтани Шарқ, ховаршиносӣ.

ШАРМ شرم 1. хиҷолат, ҳаё. 2. номус, ор; **шарм доштан (кардан)** шармидан, ҳаё кардан, изо кашидан.

ШАРМАНДА شرمنده шармсор, хиҷолатзада, хиҷил; **шарманда кардан** *касеро* дар хиҷолат монондан, беобрӯ кардан (*касеро бо фош кардани ягон кори қабеҳи он*); **шарманда шудан** дар хиҷолат мондан.

ШАРМАНДАВОР شرمنده‌وار мисли шарманда, хиҷолаткашида.

ШАРМАНДАГӢ شرمندگی шармсорӣ, шарманда будан, хиҷолат, хиҷолатмандӣ.

ШАРМГИН شرمگین бошарм, боҳаё, хиҷолаткашанда.

ШАРМГИНӢ شرمگینی хиҷолат, шармсорӣ, шармдорӣ.

ШАРМГИНОНА شرمگینانه хиҷолатомез, шармсорона, дар ҳолати шарм ва ҳаё.

ШАРМГОҲ شرمگاه узви таносули мард ё зан.

ШАРМДОР شرم دار *ниг.* **шармгин**.

ШАРМДОРАНДАГӢ شرم‌دارندگی шармгинӣ, шармсорӣ.

ШАРМЗАДА شرم‌زده шармдошта аз амали норавои худ.

ШАРМИДАН شرمیدن шарм кардан, хиҷолат кашидан.

ШАРМИН شرمین шармгин, шармдор.

ШАРМНОК شرم‌ناک шармгин, изокаш, он ки шарму ҳаё дорад.

ШАРМОВАР شرم‌آور он чи боиси шарм ва хиҷолат мешавад.

ШАРМОМЕЗ شرم آمیز шармгинона.

ШАРМСОР شرمسار шарманда, хиҷил; шармгин, хиҷолатманд; **шармсор кардан** шарманда кардан, дар хиҷолат монондан.

ШАРМСОРӢ شرمساری ҳолати шармсор; хиҷолат, шармандагӣ.

ШАРМҶОЙ شرم‌جای *ниг.* **шармгоҳ**.

ШАРОБ *а.* شراب 1. нӯшиданӣ, нӯшоба. 2. май, бода, мусаллас.

ШАРОБДОР شراب‌دار мутасаддии шаробхона (*анбори нигоҳдошти шароб*)-и подшоҳон дар давраи пешин, соқӣ.

ШАРОБДӮСТ شراب‌دوست он ки май ва арақнӯширо дӯст медорад.

ШАРОБЗАДА شراب‌زده майзада, касе, ки шаробнӯшӣ ба вай одат шудааст, майхора.

ШАРОБЗАДАГӢ شراب‌زدگی майхорагии доимӣ, майнӯшии ҳамешагӣ.

ШАРОБӢ شرابی 1. ранги арғувонӣ. 2. *ниг.* **шаробнӯш**; соқӣ.

ШАРОБКАШ شراب‌کش соқӣ, шаробрез.

ШАРОБНӮШ شراب‌نوش он ки шароб ва умуман нӯшобаҳои масткунанда менӯшад.

ШАРОБНӮШӢ شراب‌نوشی майхорагӣ, бодапарастӣ.

ШАРОБПАЗ شراب‌پز он ки май тайёр мекунад, тайёркунандаи май ва мусаллас аз ангур.

ШАРОБПАЗӢ شراب‌پزی шаробсозӣ, мусалласпазӣ.

ШАРОБРЕЗ شراب ریز *ниг.* **шаробкаш**.

ШАРОБСОЗ شراب ساز *ниг.* **шаробпаз**.

ШАРОБСОЗӢ شراب‌سازی амали шаробсоз, шаробпазӣ.

ШАРОБФУРӮШ شراب‌فروش он ки касбаш фурӯхтани шароб аст, фурӯшандаи шароб.

ШАРОБФУРӮШӢ شراب‌فروشی 1. касби шаробфурӯш. 2. ҷое, ки дар он шароб мефурӯшандмайкада.

ШАРОБХОНА شراب‌خانه майхона, майкада, ҷои шаробнӯшӣ.

ШАРОБХОРА شراب‌خواره шаробзада, майзада.

ШАРОБХОРАГӢ شراب‌خوارگی шаробзадагӣ, майхорагӣ, шаробхӯр будан.

ШАРОБХӮР شراب خور *ниг.* **шаробнӯш**.

ШАРОБХӮРӢ شراب‌خوری майнӯшӣ, шаробнӯшӣ.

ШАРОБШИНОС شراب شناس 1. мутахассиси соҳаи истеҳсоли шароб, энолог. 2. он ки шаробро қадр мекунад.

ШАРОБШИНОСӢ شراب‌شناسی соҳаи махсуси истеҳсоли шароб.

ШАРОИН *а.* شراین *ҷ.* **шараён**.

ШАРОИТ *а.* شرائط *ҷ.* **шарт**. 1. талабҳое, ки яке аз ду тарафи имзокунандагони шартнома ба миён мегузорад. 2. вазъият, аҳвол, вазъ; **шароити кор** аҳволи кор, чигунагии вазъияти кор.

ШАРОКАТ *а.* شراکت шарик шудан, ҳамроҳ ва ҳамкор шудан дар коре ё муассисае.

ШАРОКАТӢ شراکتی шарикӣ кардан, ҳамроҳӣ намудан.

ШАРОКАТНОМА شراکتنامه ҳуҷҷат дар бораи ҳамкор ва шарик будан дар коре ё соҳае.

ШАРОР *а.* شرار 1. *ниг.* **шаршара**. 2. оташ.

ШАРОРА شراره оташпораҳои ҷаҳанда, чирикка; **шарора задан** ба ҳаво ҷастани оташпораҳо; аланга зада баромадан.

ШАРОРАБАРОРӢ شراره‌براری оташрезӣ, оташафшонӣ.

ШАРОРАБОР شراره‌بار 1. оташрез, оташфишон. 2. пурҷӯшу хурӯш: **дили шарорабор**; **чашмони шарорабор** чашмони оташрез ва шарорапош.

ШАРОРАДОР شراره‌دار 1. он чи аз он шарора мепарад. 2. *маҷ.* ҷаззоб: **чашмони шарорадор**.

ШАРОРАНИШОН شراره نشان шароракуш.

ШАРОРАОЛУД شراره آلود шароранок.

ШАРОРАПОШ شراره پاش *ниг.* **шарорабор**.

ШАРОРАТ *а.* شرارت 1. бадӣ кардан, зиён расондан ба касон; бадӣ, бадкорӣ, бадкирдорӣ. 2. фитнаангезӣ.

ШАРОРАТОМЕЗ شرارت‌آمیز бадкорона, фитнаангезона.

ШАРОРАТПЕША شرارت‌پیشه он ки пешааш бадкорӣ ва фитнаангезист.

ШАРОФАТ *а.* شرافت бошараф будан, бузургқадр будан; бошарафӣ, обрӯмандӣ; **аз (ба) шарофати...** ба туфайли ..., аз лутф ва марҳамати..., дар сояи...

ШАРОФАТМАНД شرافتمند бошараф, боободрӯ, шариф, наҷиб.

ШАРОФАТМАНДӢ شرافتمندی бошараф будан, шарифӣ, наҷибӣ.

ШАРОФАТМАНДОНА شرافتمندانه аз рӯи шаро-

фат, бо шарофат, бо риояти ҳайсият ва обрӯмандӣ.

ШАРР *а.* شرّ *ниг.* **шар(р)**.

ШАРРАҚӢ شرّقی *калимаи тақлиди овоз*; **шараққӣ кардан** якбора овоз баровардан: **қулф шараққӣ карда дар кушода шуд**.

ШАРРОС شرّاس садои чараёни тези об аз баландӣ; **шаррос задан** паёпай бо ғулғула рехтани об; ◊ **шаррос зада хондан** *чизеро* равон ва дарнамонда хондан, озод хондан.

ШАРРОСӢ شرّاسی **:шарросӣ аз ёд кардан** *гуфт.* дарс ё шеърро нағз ва пухта донистан ва аз ёд бурро гуфта тавонистан.

ШАРРУННОС *а.* شرالناس бадтарини одамон.

ШАРТ *а.* شرط 1. қарор, паймон, аҳд, қавлу қарор: **шарт бастан** қавлу қарор кардан. 2. лозим шумурдан ва алоқаманд гардидани чизе ба чизе; **шарт будан** лозим будан, зарур дониста шудан; **шарт мондан** ичрои қарору аҳди худро пеш гузоштан.

ШАРТАКИГӮӢ شرتکی‌گویی рӯирост ва беистиҳола гуфтани гапе.

ШАРТАКИГӮЙ شرتکی‌گوی *гуфт.* он ки гапро бетакаллуф ва бемулоҳиза росту пӯстканда мегӯяд.

ШАРТАН *а.* شرطاً ба тарзи шарт, аз рӯи шарт, шартӣ; нисбӣ, нисбатан; **шартан ҳамин тавр номидан** шартан номгузорӣ кардан.

ШАРТБАНДӢ شرطبندی *исми амал аз* **шарт бастан**; барои исботи дурустии даъво чизеро ба гарав мондан.

ШАРТДОР شرطدار дорои шарту шароит, бо шарту шароит.

ШАРТИКУНОН شرتی‌کنان шартӣ карда, якбора.

ШАРТӢ I شرطی чизи пешакӣ муқаррар кардашудаи рамзӣ, ки фақат ба муқаррар-кунандагон маълум аст, машрут.

ШАРТӢ II شرتی якбора, бемулоҳиза, беистиҳола: кореро шартӣ кардан.

ШАРТНОМА شرطنامه паймоннома, аҳднома, қарордод; **шартнома бастан** ӯҳдадорӣ бастан.

ШАРТНОМАБАНДӢ شرط نامه بندی *исми амал аз* **шартнома бастан**; қарордод бастан.

ШАРТНОМАВӢ شرطناموی *мансуб ба* **шартнома**; **ӯҳдадориҳои шартномавӣ** ӯҳдадорие, ки дар шартнома қайду шарт шудаанд.

ШАРТНОМАДОР дорои шартнома, бо шартнома.

ШАРТНОМАПАЗИР شرطنامه‌پذیر қобили шартнома будан.

ШАРТ-ШУРТ شرت‌شرت якбора, бе ҳеҷ фосила.

ШАРФА I شرفه *кит.* кунгураи биноҳои бошукӯҳ.

ШАРФА II شرفه садо, овоз: **шарфаи по** садои по, садои помонӣ.

ШАРҲ *а.* شرح 1. баён кардан, тавзеҳ кардан; баён, тавзеҳ ва маънидод кардани ягон масъалаи илмӣ; **шарҳи ҳол** баёни аҳвол ва зиндагонии шахсӣ, ҳолнома. 2. китобҳое, ки махсус дар тавзеҳ ва баёни ягон асар навишта мешавад: **шарҳ додан (кардан)** маънидод кардан, баён кардани мазмуни чизе.

ШАРҲА *а.* شرحه порча, лукма; порчаи гӯшт, буридаи гӯшт; **шарҳа-шарҳа** порча-порча.

ШАРҲДИҲАНДА شرح‌دهنده он ки китобе ё масъалаеро шарҳ дода ҷойҳои душвори онро мефаҳмонад.

ШАРҲДИҲӢ شرح دهی *исми амал аз* **шарҳ додан**.

ШАРҲДОР شرح‌دار дорои шарҳу тавзеҳ, тафсирдор.

ШАР-ШАР شرشر садои резиши об, обшор.

ШАРШАРА شرشره ҷои рост аз боло ба поён рехтани об, обшорон.

ШАРЪ *а.* شرع 1. *ниг.* **шариат**. 2. қонун, қоида.

ШАРЪАН *а.* شرعاً мувофиқи шаръ, аз рӯи шариат.

ШАРЪӢ شرعی *мансуб ба* **шаръ**: **ваҷҳи шаръӣ, сабаби шаръӣ, далели шаръӣ; таклифи шаръӣ** аҳком ва қавоиде, ки иҷрои он ба ҳар як мусулмони болиғ фарз аст.

ШАССӢ *фр.* شسّی 1. рамаи автомобил бо ҳамаи қисмҳои механикиаш, ки дар он насб шудааст. 2. қисми ҳавопаймо, ки ба он имконияти ба рӯи замин ҳаракат карданро медиҳад (*чарх ва механизмҳои ба он вобаста*).

ШАСТ I شست//شصت *шумораи миқдорӣ* шаш бор даҳ, 60.

ШАСТ II شست қуллоби моҳигирӣ, банд; **аз шасти** *чизе* **раҳоӣ ёфтан** аз банд ва чанголи чизе халос шудан.

ШАСТ III شست бо суръат, чобук ва тез ҳаракат кардани ягон чиз; **аз шаст фуромадан** кам ва суст шудани гирифтугири касе дар коре, паст шудани дағдаға ва дӯғу пӯписаи касе.

ШАСТГИР شستگیر тирандоз аз камон, камондор.

ШАСТСОЛА شصتساله он ки аз умраш шаст (60) сол гузаштааст.

ШАСТСОЛАГӢ شصت سالگی шаст сол пур шуда, шастсола будан.

ШАСТУМ شصتم *шумораи тартибӣ аз* **шаст**.

ШАСТУМИН شصتمین *мансуб ба* **шастум**; касе ё чизе, ки дар шумораи шаст қарор дорад.

ШАТ(Т) *а.* شط 1. канори дарё, соҳил. 2. рӯди бузург, дарё. 3. номи дарёи бузург, ки дар Ироқ аз баҳам пайвастани дарёҳои Даҷла ва Фурот ба вуҷуд омадааст, Шаттулараб.

ШАТАК شتک аспи дигарро ҳамроҳи аспи асосӣ ба ароба бастан; **шатак кардан** асперо дар ароба ба паҳлӯи аспи асосӣ бастан.

ШАТАКБАНДӢ شتکبندی бастани шатак, шатак кардан.

ШАТАКЧӮБ شتکچوب чӯби махсус барои бастани аспҳо ба ароба.

ШАТАЛ *а.* شتل маблағе, ки қиморбоз пас аз бурдани пули ҳариф ба тариқи инъом ба дигарон медиҳад, чӯтал.

ШАТАН *а.* شطن таноб, ресмон, расани дароз.

ШАТМ *а.* شتم дашном додан, ҳақорат кардан; **зарбу шатм** шаллоқу дашном.

ШАТР *а.* شطر 1. нимаи ягон чиз; ҷузъ, пора; **шатре** қадре, каме, андаке. 2. ҷониб, сӯй, тараф.

ШАТРАМА شترمه шӯх, бесар.

ШАТРАНГ شترنگ *ниг.* **шатранҷ**.

ШАТРАНҶ شطرنج шоҳмот.

ШАТРАНҶБОЗ شطرنج باز шоҳмотбоз, он ки дар ин бозӣ маҳорат дорад.

ШАТРАНҶБОЗӢ شطرنج بازی шоҳмотбозӣ.

ШАТРАНҶӢ شطرنجی *кит.* шоҳмотбоз, шатранҷбоз.

ШАТТА شتّه *гуфт.* **шаллоқ**; **шатта задан** ба касе бо даст, по чизи дигаре зарба задан; **шатта хӯрдан** зада шудан, кӯфта шудан, шаллоқ хӯрдан; **шатта аз ҷони** *касе* **гузаштан** сахт таъсир кардани зарбаи шаллоқ.

ШАТТОҲ *а.* شطّاح берӯй, густох, бешарм.

ШАТТОҲӢ شطاحی густохӣ, берӯӣ

ШАТУН *р.* شتون як қисми техникӣ дар муҳаррик (мотор).

ШАТҲ *а.* شطح 1. *дар тасаввуф* - суханони мухолифи зоҳири шаръ гуфтан ва калимоти мухолифи шариат ба забон овардан. 2. суханҳои бешармонаи густохона.

ШАФАҚ *а.* شفق сурхии нури Офтоб вақти ғуруб ва ё саҳаргоҳон пеш аз тулӯъ.

ШАФАҚАТ//ШАФҚАТ *а.* شفقت меҳрубонӣ, дилсӯзӣ, марҳамат, тараҳҳум.

ШАФАҚГУН شفق گون *мач.* сурхранг.

ШАФАҚӢ شفقی *кит. мансуб ба* **шафақ**.

ШАФАҚОСО شفقآسا монанди шафақ, сурхранг.

ШАФАҚРАНГ شفقرنگ ба ранги шафақ, сурхранг.

ШАФАҚРУХСОРА شفقرخساره *кит. кинояи аз* сурхрӯ, гулчеҳра

ШАФАТ شفت паҳлуи чизе, назди чизе; **дар шафати**... дар паҳлӯи..., дар назди...

ШАФЕЪ *а.* شفیع шафоаткунанда, он ки барои дигаре илтимоси афв ва ё ёрмандӣ мекунад, восита; **шафеъ овардан** касеро восита қарор додан.

ШАФИҚ *а.* شفیق меҳрубон, дилсӯз; **рафиқи шафиқ** дӯсти меҳрубон.

ШАФИҚОНА شفیقانه бо меҳрубонӣ, аз рӯи дилсӯзӣ, дилсӯзона.

ШАФИРА شفیره *зоол.* зочаи кирмак.

ШАФҚАТОМЕЗ شفقتآمیز меҳрубонона, дилсӯзона, раҳмдилона.

ШАФОАТ *а.* شفاعت илтимос, талаби афв ё ёрмандии касе ба касе; **шафоат кардан** восита шудан, илтимоси афв барои касе.

ШАФОАТГАР شفاعت‌گر *ниг.* **шафеъ.**

ШАФОАТКУНАНДА شفاعت‌کننده *ниг.* **шафеъ.**

ШАФОАТНОМА شفاعت‌نامه номае, ки бо хоҳише, бештар бо хоҳиши афви гуноҳе навишта мешавад.

ШАФОАТТАЛАБ شفاعت‌طلب *ниг.* **шафоатхоҳ.**

ШАФОАТТАЛАБӢ شفاعت‌طلبی *ниг.* **шафоатхоҳӣ.**

ШАФОАТХОҲ شفاعت‌خواه толиби шафоат, хоҳони шафоат, шафоатталаб.

ШАФОАТХОҲӢ شفاعت‌خواهی шафоатталабӣ, шафоатхоҳ будан.

ШАФРА شفره теғи(корди) мӯзадӯзӣ.

ШАФТАРАНГ شفترنگ меваест аз ҷинси шафтолу, бештар сурху сафед аст.

ШАФТОЛУ شفتالو *бот.* дарахт ва меваи серширан хуштамъи он, ки донаҳои калон ва сахту талх дорад.

ШАФТОЛУГИН شفتالوگین хӯрданӣ ё нӯшидание, ки аз меваи шафтолу тайёр шудааст: **мураббои шафтолугин.**

ШАФТОЛУГӢ شفتالوگی *ниг.* **шафтолугин.**

ШАФТОЛУГУЛ شفتالوگل (нусхаи) гули шафтолу.

ШАФТОЛУЗОР شفتالوزار боғи дарахтони шафтолу.

ШАФТОЛУҚОҚ شفتالوقاق шафтолуи хушк.

ШАФТОЛУОБ شفتالوآب шираи шафтолу, шарбати шафтолу.

ШАФТОЛУРАНГ شفتالورنگ ранги зарди сурхтоб.

ШАФФОФ شفّاف 1. он чи мисли булӯр ва шиша соф буда, аз паси он чизҳои дигар дида мешавад. 2. тобон, дурахшон (*монанди булӯр*); соф, бегубор, зулол.

ШАФФОФИЯТ *а.* شفّافیت 1. *ниг.* **шаффофӣ.** 2. *маҷ.* вазъу ҳолати ошкоро.

ШАФФОФӢ شفّافی дурахшандагӣ, тобандагӣ; софӣ, зулолӣ, бегуборӣ.

ШАФША شفشه *кит.* 1. шохи дарахт. 2. шӯшаи тилло ё нуқра. 3. нахи тилло ё нуқра, симҳои борики тилло ва нуқра. 4. чӯбе, ки ҳаллоҷон пахтаро ба он мезананд, савачӯб.

ШАФ-ШАФ شف شف холӣ аз маънӣ: ◊ **шаф-шаф нагуфта, шафтолу гуфтан** якбора равшану пӯстканда суханро гуфтан, гапро дароз накардан.

ШАФШОҲАНГ شفشاهنگ *кит.* тахтаи оҳан, ки сӯрохҳои майда ва калон дорад; заргарон симҳои тилло, нуқра ва ғайраро барои борик кардан аз он гузаронда мекашанд, кирётахта.

ШАХ I شخ 1. маҳкам, устувор, қат ва ҳамнашаванда. 2. карахтшуда, беҳисшуда (*ягон узви бадан*); карахт.

ШАХ II شخ кӯҳпора, сахра; кӯҳ.

ШАХДАМ شخدم **:дари шахдам** даре, ки ба сахтӣ кушода ва баста шуда, дар вақти кушодану пӯшидан садо медиҳад.

ШАХДАСТ شخدست 1. сахтдаст. 2. *маҷ.* мумсик, хасис.

ШАХЗАМИН شخزمین замини сахти киштнобоб.

ШАХӢ شخی шах (I) будан.

ШАХКАМОН شخ‌کمان тирандозе, ки зеҳи камони ӯ сахту таранг бошад, кашидани чунин камон далели қуввати зиёд аст.

ШАХКАМОНӢ شخت‌کمانی 1. пурзӯрӣ, тавоноӣ. 2. *маҷ.* сахтдилӣ, сангдилӣ, бераҳмӣ.

ШАХКОСА شخ کاسه *кит.* жола, яхча.

ШАХНАВАРД شخنورد кӯҳу кӯталгард, кӯҳнавард (*сифати асли тездав*).

ШАХОР شخار *кит.* ишқор.

ШАХПОРА شخ پاره пораи шах, кӯҳпора.

ШАХС *а.* شخص кас, одам, нафар.

ШАХСАН *а.* شخصاً бевосита, бевосита худ.

ШАХСИЯТ شخصیت 1. хислати хоси фардии ҳар кас, ки ӯро аз дигарон фарқ мекунонад. 2. иззати нафс, ҳайсият.

ШАХСИЯТПАРАСТ شخصیت‌پرست он ки шахсиятпараст аст; он ки ба шахсе сари итоату парастиш фуруд овардааст.

ШАХСИЯТПАРАСТӢ شخصیت‌پرستی парастиши шахс; шахспарастӣ.

ШАХСӢ شخصی *мансуб ба* **шахс**; оид ба шахси худ; фардӣ, хусусӣ: **манфиати шахсӣ** манфиати фардии касе; **гарази шахсӣ** а)

душмании шахсӣ; б) дар коре дар назар доштани манфиати шахсии худ; **ҳайати шахсӣ** а) афроди мансуб ба идора ё муассиса; б) тамоми афроди фармондеҳон ва тобеони як дастаи аскарӣ.

ШАХСОНИЯТ شخصانیت ғараз, ғараз доштан ба касе, душманӣ ва адовати шахсӣ.

ШАХСПАРАСТӢ شخص‌پرستی боло бардории мавқеи як шахс, нисбат додан ба вай он сифатҳое, ки дар воқеъ надорад.

ШАХУДАН شخودن *кит.* харошидан ва реш намудан бо нохун.

ШАХУЛИДАН شخولیدن *кит.* бонгу фарёд кардан, дод задан; ҳуштак кашидан.

ШАХЧА شخچه девораи ростбаромадаи кӯҳ.

ШАХЧИЛАВ شخچلو саркаш, гарданшах (*оид ба* асп).

ШАХШ شخش *кит.* кӯҳна (*оид ба* ҷома, пӯстин *ва г.*).

ШАХШАВӢ شخشوی шах I (2) шудан.

ШАХШИДАН شخشیدن *кит.* лағжидан; аз ҷо афтидан.

ШАХШУДА شخ‌شده сахтшуда, қоқшуда; аз ҳаракат монда.

ШАХШУДАМОНДА شخ‌شده‌مانده беҳаракат-монда, аз ҷунбиш бозмонда.

ШАХШӮЛ شخشول ноҳамвор, носуфта, дағар-буғур; **дастҳои шахшӯл** дастҳои аз кори ҷисмонӣ сахту дуруштшуда.

ШАХШӮЛӢ شخشولی ноҳамворӣ, дағар-буғурӣ, дуруштӣ.

ШАҲ شه *ниг.* **шоҳ**.

ШАҲАВОТ *а.* شهوات *ҷ.* **шаҳват**.

ШАҲАНШОҲ شهنشاه *ниг.* **шоҳаншоҳ**.

ШАҲБАЙТ شه‌بیت *ниг.* **шоҳбайт**.

ШАҲБОЗ شهباز *ниг.* **шоҳбоз**.

ШАҲБОЛ شهبال бузургтарин пар аз парҳои боли мурғ, шаҳпар; бол.

ШАҲВАТ *а.* شهوت орзу ва майли сахт барои расидан ба ягон талаби нафс; майл ба ҷимоъ.

ШАҲВАТАНГЕЗ شهوت‌انگیز ба вуҷудоварандаи шаҳват.

ШАҲВАТНОК شهوتناک он ки ҳисси шаҳвониаш зиёд бошад, шаҳватпараст.

ШАҲВАТОМЕЗ شهوت‌آمیز чизе ё амале, ки боиси бедории ҳиссиёти шаҳвонӣ мешавад.

ШАҲВАТПАРАСТ شهوت پرست касе, ки аз пайи майлҳои нафсонӣ меравад; ҳарис ба ҷимоъ; фосиқ, бадахлоқ.

ШАҲВАТПАРАСТӢ شهوت‌پرستی шаҳватпараст будан, ба шаҳват дода шудан.

ШАҲВАТПАРАСТОНА شهوت‌پرستانه бо ҳисси шаҳвонӣ; фосиқона: **нигоҳи шаҳватпарастона**.

ШАҲВАТРОНӢ شهوت‌رانی ба шаҳват дода шудан; шаҳватпарастӣ.

ШАҲВОНӢ شهوانی *мансуб ба* **шаҳват**; **қувваи шаҳвонӣ** қуввае, ки касро ба сӯи шаҳват мебарад.

ШАҲВОР شهوار *ниг.* **шоҳвор**.

ШАҲД *а.* شهد асал, ангубин; ширинӣ.

ШАҲДБОР شهدبار 1. ширин. 2. *маҷ.* ширин-гуфтор.

ШАҲДГУФТОР شهدگفتار 1. ширинзабон, хушгап. 2. *киноя аз* **маҳбуба**.

ШАҲДДОР شهددار бо асал махлутшуда, хӯрданӣ ё доруи бо асал омехташуда.

ШАҲДӢ شهدی *ниг.* **шаҳддор**.

ШАҲДРЕЗ شهد ریز *ниг.* **шаҳдбор**.

ШАҲДХАНД شهدخند он ки хандаи малеҳу дилкаш дорад.

ШАҲЗОДА شهزاده *ниг.* **шоҳзода**.

ШАҲЗОДАГӢ شهزادگی *кит., ниг.* **шоҳзодагӣ**.

ШАҲИД I *а.* شهید 1. кушташуда дар роҳи дин. 2. умуман кушташуда дар роҳи кори ҳақ; кушташудаи бегуноҳ; **шаҳид шудан** кушта шудан.

ШАҲИД II شهید *а. ниг.* **шоҳид**.

ШАҲИҚ *а.* شهیق *кит.* овози баланди хар, ҳангос задани хар.

ШАҲИН شهین *ниг.* **шоҳин**.

ШАҲИР *а.* شهیر маъруф, машҳур, номдор.

ШАҲӢ I شهی *ниг.* **шоҳӣ**.

ШАҲӢ II *а.* شهی *кит.* ҷалбкунандаи майлу орзу; форам.

ШАҲКОСА شه کاسه *ниг.* **шоҳкоса**.

ШАҲҚА *а.* شهقه *кит.* бонг бо овози баланд.

ШАҲЛО *а.* شهلا 1. зани мешчашм. 2. чашми сиёҳи калони зебо; **наргиси шаҳло** чашми зебои дилфиреб.

ШАҲЛОЧАШМ شهلاچشم он ки чашмони калон-калони зебо дорад.

ШАҲЛУТ شهلوت навъи хӯрок аз чарбу.

ШАҲМ *а.* شهم чарбу, равғани дарунии гӯсфанд, буз, гов *ва г.*

ШАҲНА *а.* شهنه *таър.* посбони шаҳр, миршаб, доруға, сардори шабгардон.

ШАҲНАГӢ شهنگی *кит.* вазифа ва амали шаҳна.

ШАҲНАГОҲ شهنه گاه миршабхона.

ШАҲНАЙ شهنی *мус.* як навъи най.

ШАҲНИШИН شه‌نشین 1. *таър.* ҷои нишасти подшоҳон. 2. ҷои аз фарши хона андак баланд дар пешгоҳ барои меҳмонони баландқадр.

ШАҲНОЗ شهناز яке аз мақомҳои фаръии “Шашмақом”.

ШАҲНОЙ شهنای *ниг.* **шаҳнай**.

ШАҲОБ *а.* شهاب *ниг.* **шиҳоб**.

ШАҲОБРАНГ شهاب رنگ ба ранги сурх.

ШАҲОДАТ *а.* شهادت 1. шаҳид шудан, кушта шудан (*дар роҳи дин*); **ба шаҳодат расидан** шаҳид шудан. 2. шоҳидӣ, гувоҳӣ додан; **шаҳодат додан** гувоҳ шудан; **калимаи шаҳодат** фикраи махсуси “лоилоҳа-иллаллоҳ”, ки ба забон овардани он расмияти мусулмонист.

ШАҲОДАТГОҲ شهادتگاه ҷои кушта шудан, ҷои шаҳид шудан.

ШАҲОДАТНОМА شهادتنامه ҳуҷҷат, ки ягон ҳуқуқи воқеиро тасдиқ мекунад; ҳуҷҷати шиносномаи шахсӣ, ҳуҷҷат барои таҳсил, касб ё ихтирои шахсӣ; **шаҳодатномаи тавал-луд** зоднома.

ШАҲОМАТ *а.* شهامت далерӣ, нотарсӣ, бебокӣ.

ШАҲПАР//ШОҲПАР شاهپر // شهپر *ниг.* **шаҳбол**.

ШАҲР I شهر 1. ободии калони сернуфус, ки маркази маъмурӣ, тиҷоратӣ ва саноат аст: **шаҳри марказӣ, шаҳри саноатӣ; шаҳри сераҳолӣ.** 2. *кит.* кишвар, сарзамин, мамлакат.

ШАҲР II *а.* شهر *кит.* моҳи сол.

ШАҲРАК شهرک 1. шаҳри хурд, шаҳрча. 2. маркази аксари ноҳияҳо дар Тоҷикистон.

ШАҲРАФРӮЗ شهرافروز яке аз аз оҳангҳои мусиқии классикии шарқӣ.

ШАҲРБАНД شهربند 1. девори қалъа, ҳисор. 2. маҳбус, зиндонӣ.

ШАҲРВАНД شهروند аҳолии расмии шаҳр ё кишвар.

ШАҲРВАНДӢ شهروندی *марбут ба* **шаҳрванд**; табаа.

ШАҲРДИДА شهردیده касе, ки дар шаҳр буда, аз тартибу кордориҳои шаҳр бохабар аст.

ШАҲРДОР شهردار он ки масъулияти идора намудани шаҳрро дар ӯҳда дорад, мири шаҳр, раиси шаҳр.

ШАҲРДОРӢ شهرداری 1. амал ва вазифаи шаҳрдор. 2. маркази идораи шаҳр, ҳукумати шаҳр, баладия.

ШАҲРИВАР شهریور моҳи шашуми соли шамсӣ (мутобиқи сунбула), ки ба 23 август- 22 сентябр рост меояд.

ШАҲРИВАРӢ شهریوری *кит.* 1. *мансуб ба* **шаҳри-вар**. 2. аввали фасли тирамоҳ: **абри шаҳри-варӣ**.

ШАҲРИЁНА شهریانه ба тартибу қоидаи шаҳрӣ.

ШАҲРИЁР شهریار *кит.* подшоҳ, шоҳ.

ШАҲРИЁРӢ شهریاری 1. *мансуб ба* **шаҳриёр**; оид ба шаҳриёр. 2. подшоҳӣ, шоҳӣ.

ШАҲРИСТОН شهرستان *кҳн.* шаҳри калоне, ки қалъа ва дар гирдогирдаш ҳисор дорад, гирду атрофи арк, шористон, шорсон; шаҳр.

ШАҲРИСТОНӢ شهرستانی *мансуб ба* **шаҳристон**; шаҳрӣ.

ШАҲРӢ شهری 1. *мансуб ба* **шаҳр**: **китобхонаи шаҳрӣ**. 2. аҳли шаҳр, сокини шаҳр.

ШАҲРНИШИН شهرنشین муқим дар шаҳр.

ШАҲРОРОӢ شهرآرایی зебу оро додани шаҳр ба

ягон муносибат.

ШАҲРОҲ شهراه *ниг.* **шоҳроҳ**.

ШАҲРОШӮБ شهرآشوب 1. он ки шаҳреро ба ошӯб меандозад, он ки дар ҳусну ҷамол шаҳреро ба шӯр овардааст. 2. шӯрангез. 3. як навъи шеър, ки мазмуни шӯху шӯрангез дорад.

ШАҲРОШӮБОНА شهرآشوبانه ба таври шаҳрошӯб; шӯрангезона.

ШАҲРУХ شهرخ дар бозии шатранҷ якбора расидани кишти асп ҳам ба шоҳ, ҳам ба рух.

ШАҲРРӮД شهررود рӯди асосие, ки шаҳрро бо об таъмин мекунад.

ШАҲРӮД شهرود 1. *ниг.* **шоҳрӯд**. 2. номи рӯде дар Эрон.

ШАҲРСОЗ شهرساز он ки дар сохтану бино кардан ва ободии шаҳр саҳмгузор аст, он ки шаҳр месозад.

ШАҲРСОЗӢ شهرسازی бино кардани шаҳр, сохтани шаҳр.

ШАҲРТОШ شهرتاش *кит.* ҳамшаҳрӣ.

ШАҲРЧА شهرچه шаҳри хурд; қасаба.

ШАҲСАВОР شه‌سوار *ниг.* **шоҳсавор**.

ШАҲСУТУН شه‌ستون *ниг.* **шоҳсутун**.

ШАҲСУФА شه صفه суфаи калони баланд.

ШАҲТОР شه تار *мус.* тори ғафсу асосии асбоби мусиқии тордор.

ШАҲТУТ شهتوت *ниг.* **шоҳтут**.

ШАҲҶӮЙ شهجوی ҷӯи калон, наҳр.

ШАҲШАРОБ شهشراب навъи майи (шароби) олӣ.

ШАҶАН *а.* شجن *кит.* ғам, андӯҳ.

ШАҶАР *а.* شجر *кит.* дарахт.

ШАҶАРА *а.* شجره рӯйхати номи аҷдоди касе, насабнома, шаҷаранома.

ШАҶАРӢ شجری 1. *мансуб ба* **шаҷар**; дорои нишона ё аломате аз дарахт. 2. навъи хати арабӣ-форсӣ ва ҳисоби абҷад, ки шакли ҳарфҳо ба шохаҳои дарахт монанданд.

ШАҶАРАНАВИС شجره‌نویس он ки насабномаи авлодро навишта бошад.

ШАҶАРНОМА شجرنامه *ниг.* **шаҷара**.

ШАҶИР *а.* شجير *кит.* тир.

ШАҶОМ شجام *кит.* сармои сахт.

ШАШ شش *шумораи миқдорӣ* байни панҷу ҳафт,6.

ШАШАНГУШТА شش انگشته он ки панҷаи по ё дасташ шаш ангушт дорад, барака.

ШАШАФЗОЛ شش‌افزال ду қисми мудаввари дандонадори як ҷузъи мошин, ки ба воситаи шаш дандона ҳаракат мекунанд.

ШАШАФЗОР شش افزار *ниг.* **шашафзол**.

ШАШБАЛЛА شش‌بلّه шаш балл дошта: **бодн шашбалла, заминҷунбии шашбалла**.

ШАШБЕЛА شش‌بیله сифати завраке, ки тавассути шаш бел ронда мешавад: **завраки шашбела**.

ШАШБУРҶА شش‌برجه дорои шаш бурҷ, шашманорадор: **мадрасаи шашбурҷа**.

ШАШГӮША شش‌گوشه *ниг.* **шашкунҷа**.

ШАШДАР شش در 1. ҷое ва чизе, ки шаш дари баромад дошта бошад. 2. дар бозии нардмавриде, ки яке аз бозигарон ҳамаи шаш хонаи пеши роҳи ҳарифро гирифта роҳи ӯро баста бошад. 3. баста будани роҳи баромад ва наҷот; **ба шашдар афтодан** а) шашдар шудан дар бозии нард; б) сахт дар тангӣ мондан; **дар шашдари ҳайрат мондан** дар коре сахт ҳайрон монда чӣ кор кардан ва куҷо рафтани худро надонистан, оҷиз мондан.

ШАШДАРА شش دره дорои шаш дар.

ШАШДОНГ شش‌دانگ тамоми моликияти ба шаш қисм тақсимшаванда; тамоми моликияти касе; пурра, комил.

ШАШӢ ششی 1. *мансуб ба* **шаш**. 2. қартаи шашхолдор.

ШАШКА *р.* شششکه бозӣ дар тахтаи 64 (ё 100) хонадор бо мӯҳраҳои сиёҳу сафед.

ШАШКАБОЗ ششکه باز бозикунандаи шашка.

ШАШКАБОЗӢ ششکه‌بازی машғул шудан бо бозии шашка, бозии шашка.

ШАШКАРАТА شش‌کرته шаш баробар, ба шаш зарбшуда; **қаҳрамони шашкаратаи ҷаҳон** варзишгаре, ки ба гирифтани унвони қаҳрамонӣ шаш бор муяссар шудааст.

ШАШКАРАТӢ ششکرتی шашзарбӣ.

ШАШКУНҶА ششکنجه шакли ҳандасие, ки шаш кунҷ дорад.

ШАШҚАБАТА ششقبطه 1. аз шаш қабат иборатбуда: шаш қабат кӯрпа; **бинои шашқабата** бинои шашошёна.

ШАШҚАТОР ششقطار иборат аз шаш қатор: **ашки шашқатор**.

ШАШМАҚОМ ششمقام *мус.* маҷмӯи шаш мақоми асосии мусиқии классикии тоҷик, ки ҳар як мақом дар дохили худ шӯъбаҳо ва ҷузъҳои зиёде дорад.

ШАШМАҚОМДОН ششمقامدان мутахассиси сурудан ва навохтани оҳангҳои мусиқии классикии тоҷик-Шашмақом.

ШАШМАҚОМХОН ششمقامخوان сароядаи оҳангҳои Шашмақом; сарояндаи оҳангҳои классик.

ШАШМЕТРА ششمتره он чи шаш метр (600см) андоза дорад: **тахтаи шашметра.**

ШАШМЕТРӢ ششمتری он чи ки ба ду ва зиёдтар қисми баробари иборат аз шаш метр ҷудо карда шудааст: **даҳ дона тахтаи шашметрӣ.**

ШАШМОҲА ششماهه муддати шаш моҳро фарогиранда; **курси шашмоҳа** курсе, ки муддати давомоташ шаш моҳ аст.

ШАШМОҲАГӢ ششماهگی шаш моҳ дошта: дар шашмоҳагӣ.

ШАШОШЁНА ششآشیانه аз шаш ошёна (қабат) иборатбуда: **бинои шашошёна**.

ШАШОШЁНАДОР ششآشیانه‌دار дорои шаш ошёна, шашқабата.

ШАШПАНҶЗАН ششپنجزن бозингари бозиҳои саргармкунанда, қиморбоз.

ШАШПАР ششپر гурзе, ки шаш пару шаш паҳлу дорад.

ШАШПО شش پا он чи ки дорои шаш по бошад.

ШАШРУКНА ششرکنه 1. *адш.* дар арӯз шеъре, ки ҳар мисраи он ба шаш қисм тақтеъ шавад. 2. *меъ.* биное, ки дорои шаш сутун бошад.

ШАШРӮЗА ششروزه бо шаш рӯз, ба муддати шаш рӯз, он чи муддаташ шаш рӯз аст; **дунёи шашрӯза** дунёи гузарон.

ШАШРӮЗАГӢ شش روزگی :**дар шашрӯзагӣ** дар аз шаш рӯзи арзи вуҷуд карданаш.

ШАШРӮЗӢ شش روزی *марбут ба* **шашрӯза.**

ШАШРӮЯ ششرویه ҷисме ё шакли ҳандасие, ки шаш тараф дорад.

ШАШСАД ششصد *шумораи миқдорӣ* шаш бор сад.

ШАШСАДӢ شش صدی ҳар чизи шашсад-шашсад ҷудошуда.

ШАШСАДУМ ششصدم *шумораи тартибӣ аз* **шашсад**.

ШАШСАДУМИН ششصدمین *марбут ба* **шашсадум**; тартиби касе ё чизе, ки дар шумораи шашсад қарор дорад.

ШАШСАРӢ ششسری *кит.* ҳар чизи навъи аъло; ◊ **зари шашсарӣ** тиллои комилиёр.

ШАШСОАТА ششساعته мӯҳлати шаш соат дошта; барои шаш соат.

ШАШСОАТӢ ششساعتی шаш соат –шаш соат ҷудо шуда.

ШАШСОЛА ششساله мӯҳлати шаш сол дошта, ба ҳастияш шаш сол пуршуда.

ШАШСОЛАГӢ ششسالگی шашсола будан; шаш сол доштан: **дар шашсолагӣ.**

ШАШСОЛӢ ششسالی шаш сол–шаш сол тақсим шуда.

ШАШТАБАҚА شش طبقه *ниг.* **шашқабата.**

ШАШТАРАФА ششطرفه дорои шаш тараф буда.

ШАШТИРА ششتیره силоҳи оташфишоне, ки ба тирхонааш шаш тир меғунҷад: **таппончаи шаштира.**

ШАШТОГӢ ششتاگی шаш дона –шаш дона.

ШАШТОЙ ششتایی *ниг.* **шаштогӣ.**

ШАШТОР شش تار номи яке аз олатҳои мусиқии торӣ.

ШАШҲАЗОРА شش هزاره *ниг.* **шашҳазорум.**

ШАШҲАЗОРӢ ششهزاری шаш ҳазор –шаш ҳазор ҷудошуда.

ШАШҲАРБА ششحربه як навъи варзиш.

ШАШҲАФТАИНА شش هفتئینه мӯҳлати шаш ҳафта дошта.

ШАШЧИЛДА ششجلده асаре, ки аз шаш чилд иборат аст: **куллиёти шашчилда.**

ШАШЧИЛДӢ ششجلدی *марбут ба* **шашчилда.**

ШАШЯК شش یک аз шаш як ҳисса, 1,6.

ШАЪБ *а.* شعب *кит.* мардум, тӯдаи мардум.

ШАЪБАДА *а.* شعبده 1. найранг, найрангбозӣ. 2. *маҷ.* ҳила, макр, фиреб.

ШАЪБАДАБОЗ شعبده باز найрангбоз.

ШАЪБАДАБОЗӢ شعبده‌بازی амали шаъбадабоз.

ШАЪБОН *а.* شعبان моҳи ҳаштуми солшумории қамарии ҳиҷрӣ.

ШАЪН//ШОН *а.* شأن//شان шараф, эътибор, қадр, мартаба, дараҷа; **ба шаъни...** ба шарафи...

ШАЪР *а.* شعر *кит.* 1. мӯй; маҷмӯи мӯйсари касе. 2. болопӯши мӯини сабуки шабона.

ШАЪРБОФ شعرباف *кит.* 1. мӯйтоб, мӯйбоф. 2. он ки аз мӯй ё абрешим порча мебофад.

ШАЪРПӮШ شعرپوش *кит.* пӯшандаи ҷомаи мӯина, мӯинапӯш.

ШАЪШАА *а.* شعشعه дурахш, дурахшонӣ, ҷило, тобонӣ, тобандагӣ.

ШАЪШААДОР شعشعه‌دار дурахшон, тобон, нурпош.

ШАЪШААПОШ شعشعه‌پاش нурафшон; **офтоби шаъшаапош** офтоби нурпош ва равшанипарокан.

ШАЪШААПОШӢ شعشعه‌پاشی нурафшонӣ, нурпароканӣ (Офтоб, Моҳ, ситораҳо).

ШЕБ شیب *шакли ихтисории* **нишеб**; *муқоб.* **фароз.**

ШЕБА شیبه *кит.* аз камон тир партоб кардан.

ШЕБДОР شیب‌دار ҷои нишебӣ ва пастхамӣ дошта.

ШЕБИДАН شیبیدن *кит.* омехтан, аралаш кардан.

ШЕБО شیبا *кит.* шефта, мушавваш, пуризтироб.

ШЕВА I شیوه 1. тарз, тариқ, равиш. 2. ноз, карашма. 3. ҳила. 4. ҳунар, фазилат.

ШЕВА II شیوه тарзи талаффузи маҳал ва ҷои муайяне, лаҳҷа.

ШЕВАБОЗ شیوه باز *ниг.* **шевагар.**

ШЕВАГАР شیوه گر ишвагар, дилфиреб.

ШЕВАГАРӢ شیوه‌گری 1. ишвагарӣ, нозу карашма кардан. 2. *маҷ.* фиребгарӣ, ҳилагарӣ.

ШЕВАГӢ شیوگی *гуфт. мансуб ба* **шева**; лаҳҷавӣ.

ШЕВАН شیون нола, навҳа, гиряву зорӣ ҳангоми рӯй додани мусибате; **шеван кардан** оҳу нола кардан, доду фиғон баровардан.

ШЕВАНД شیوند тахтаи нонросткунӣ, тахта барои рост кардани нон ва дигар маҳсулоти хамирӣ.

ШЕВАШИНОС شیوه‌شناس мутахассиси таҳқиқи шеваҳо, он ки шеваҳоро меомӯзад.

ШЕВАШИНОСӢ شیوه‌شناسی илми омӯхтани шеваҳо; лаҳҷашиносӣ.

ШЕВО شیوا фасеҳ, балеғ.

ШЕВОЗАБОН شیوازبان забони фасеҳ, ширин ва фаҳмо.

ШЕВОЙ شیوایی *мансуб ба* **шево**; фасоҳат, балоғат.

ШЕД شید *шакли кӯтоҳшудаи* **хуршед.**

ШЕЛОН شیلان *кит.* 1. дастархон. 2. *маҷ.* зиёфат, меҳмондорӣ, базм; масолеҳи зиёфат.

ШЕР شیر 1. ҳайвони дарандаи қавиҷусса, ки бозу ва чанголи қавӣ дорад. 2. *маҷ.* далер, ҷасур, диловар; ◊ **бо думи шер бозӣ кардан** кори хафвнок кардан; **дер ояду шер ояд** коре бо таъхир мешуда бошад ҳам, расову пухта шавад.

ШЕРАК شیرک :**шерак шудан** далер шудан, ҷуръат пайдо кардан.

ШЕРАМАРД شیر مرد *ниг.* **шермард.**

ШЕРАФКАН شیرافکن 1. он ки шерро ғалтонда мағлуб мекунад. 2. пурзӯр, қавибозу, далер.

ШЕРБАЧА شیربچه 1. бачаи шер. 2. як гурӯҳ сарбозони хоси амири Бухоро.

ШЕРБОЗУ شیربازو қавидаст, зӯр, шуҷоъ, паҳлавон.

ШЕРБОН شیربان нигоҳубинкунанда ба шер.

ШЕРВАШ شیروش *кит.* шермонанд, шерфаш.

ШЕРАВЖАН شیراوژن *кит., ниг.* **шерафкан.**

ШЕРВОН شیروان ҷои холӣ байни сақф ва боми дупӯшаи он.

ШЕРВОНИПӮШ شیروانی‌پوش боме, ки болояш ба шакли махрутӣ пӯшонда шудааст; *ниг.* **шервонӣ**.

ШЕРВОНӢ شیروانی боме, ки хаймавор чӯбкорӣ шуда ба он тунука зада бошанд.

ШЕРВОР شیروار чун шер, шер барин; далер, бебок.

ШЕРГИР شیرگیر 1. он ки шерро шикор карда метавонад. 2. *маҷ.* далер, нотарс, зӯрманд.

ШЕРДИЛ شیردل далер, нотарс, бебок; **шердил кардан** кассро дар корс далер кардан; **шердил шудан** ҷуръат пайдо кардан.

ШЕРДИЛӢ شیردلی ҷасорат, диловарӣ, нотарсӣ, бебокӣ.

ШЕРДИЛОНА شیردلانه ҷасурона, бебокона, нотарсона.

ШЕРДОР شیردار 1. *ниг.* **шербон**. 2. дорои тасвири шер: **мадрасаи Шердор**.

ШЕРЗАҲРА شیر زهره *ниг.* **шердил**.

ШЕРЗОД شیر زاد *ниг.* **шердил**.

ШЕРЗӮР شیرزور 1. зӯрманди шермонанд, хеле зӯр. 2. сифати Баҳроми Гӯр, ки гӯё монанди шер зӯрӣ доштааст.

ШЕРӢ شیری шер будан, монанди шер будан, ҳайбат ва зӯрии шерона доштан; диловарӣ, ҷасурӣ; **шерӣ гирифтан** шердил шудан, ҷасорат пайдо кардан; **шерӣ кардан** рафтори шерона кардан; далерӣ ва шуҷоат нишон додан.

ШЕРМАРД شیرمرد диловар, далер, нотарс, шуҷоъ, бебок.

ШЕРМАРДӢ شیرمردی диловарӣ, ҷасорат, аз ҷон натарсида худро ба обу оташ задан.

ШЕРМОНАНД شیرمانند монанди шер, ба сони шер.

ШЕРОЗА I شیرازه ҳошия, зеҳе, ки ба даври токӣ, бари ҷома, гирди остин *ва г.* медӯзанд.

ШЕРОЗА II شیرازه дар истилоҳи саҳҳофӣ ҷузвабандии китоб; бахяи махсусе, ки саҳҳоф ба ду тарафи варақҳои дӯхташуда мезанад.

ШЕРОЗАБАНД شیرازه بند саҳҳоф, муқовагар.

ШЕРОЗАБАНДӢ شیرازه‌بندی муқовабандӣ, саҳҳофӣ.

ШЕРОЗАДӮЗ شیرازه‌دوز он ки шероза медӯзад.

ШЕРОЗАДӮЗӢ شیرازه دوزی амали шерозадӯз.

ШЕРОЗӢ شیرازی 1. *мансуб ба* **шаҳри Шероз**. 2. яке аз навъҳои харбуза.

ШЕРОНА شیرانه чун шер, мисли шер, шервор; ҷасурона, далерона.

ШЕРОСО شیرآسا *ниг.* **шервор**.

ШЕРПАЛАНГ شیرپلنگ *зоол.* як навъ ҳайвони палангмонанд, ирбис.

ШЕРПАНҶА شیرپنجه *кинояи аз* зӯр, қавӣ.

ШЕРСАГ شیرسگ саге чун шер нотарс, зӯр ва фарогирандаи шикор.

ШЕРСИФАТ شیر صفت *ниг.* **шерона**.

ШЕРСОН شیرسان *ниг.* **шерона**.

ШЕРТАВОН شیرتوان дар қувват ва зӯрӣ чун шер тавоно.

ШЕРТАН شیرتن *кит.* паҳлавоне, ки ҳамчун шер миёнборику тану тӯшу бозуҳояш калон ва қавӣ мебошад.

ШЕРФАШ شیرفش *кит.* шермонанд, шерваш.

ШЕРШИКОР شیرشکار *кит.* 1. шикоркунандаи шер. 2. ҳамчун шер шикоркунанда, дар шикор ҳамчун шер зӯру тавоно. 3. марди далер, паҳлавон, шерафкан.

ШЕФ *англ.* شیف *гуфт.* 1. идорае, ки муассисае, мактабе ё муассисаи дигареро ба шефӣ гирифтааст, сарпараст. 2. сардор, раис.

ШЕФӢ شیفی ӯҳдадории ҷамъиятии муассисае барои ёрии моддӣ додан ба идора, мактаб ё муассисаи дигар: **ба шефӣ гирифтан** ягон муассисаро зери сарпарастӣ ва мадад гирифтан, сарпарастӣ.

ШЕФТА شیفته шайдо, дилдода, мафтун, ошиқ; ошуфта, ҳайрон; **шефта шудан** а) ошиқ шудан, дил бохтан; б) ҳайрон шудан.

ШЕФТАГӢ شیفتگی ошиқӣ, дилбохтагӣ; ошуфтагию саргаштагӣ (*аз ишқ*).

ШЕФТАДИЛ شیفته‌دل шайдо, мафтун; дилбохта.

ШЕФТАН شیفتن 1. мафтун шудан, шайдову шефта шудан. 2. телба шудан, саросема шудан.

ШЕҲА شیهه *ниг.* **шиҳа**.

ШЕҲАКАШӢ شیهه‌کشی бонгзании асп.

ШЕЪР *а.* شعر сухани мавзуни қофиядор, асари бадеие, ки ба ин тарз навишта шудааст: **шеър бастан**, **шеър гуфтан**, **шеър хондан**; **шеъри "нав"** ашъори дар шакли нав, ки дар солҳои охир расм гардид; **шеъри сафед** *ниг.* **шеъри нав**.

ШЕЪРБОФ شعرباف *кит.* 1. шоир, нозим. 2. шоиртарош, қофиябоф.

ШЕЪРБОФӢ شعربافی амали шеърбоф.

ШЕЪРГӮЙ شعرگویی шеърнависӣ, шоирӣ.

ШЕЪРДОН شعردان он ки шеъри зиёдеро аз ёд медонад ва ба маънии шеър мерасад.

ШЕЪРДОНӢ شعردانی шеърдон будан.

ШЕЪРДУЗД شعردزد он ки шеъри дигаронро аз они худ ба қалам медиҳад.

ШЕЪРДӮСТ شعردوست он ки шеърро бисёр мехонад ва дӯст медорад.

ШЕЪРДӮСТӢ شعردوستی дӯст доштани шеър.

ШЕЪРЁДКУНӢ شعریادکنی аз бар кардани шеър, ки барои парвариш ва инкишофи завқи бадеӣ аҳамияти калон дорад.

ШЕЪРИЯТ *а.* شعریت шоирона будан; латифу нафис будан.

ШЕЪРӢ شعری *мансуб ба* **шеър**; **қувваи шеърӣ** истеъдоди шоирӣ.

ШЕЪРНАВИС شعرنویس шоир, иншокунандаи шеър, шеъргӯй.

ШЕЪРНАВИСӢ شعرنویسی шеър эҷод кардан, шеър гуфтан, шоирӣ.

ШЕЪРРАС شعررس он ки маъно ва нозукиҳои шеърро дарк мекунад; шеърфаҳм, маънишикоф.

ШЕЪРСАРОЙ شعرسرای гӯянда ва хонандаи шеър бо лаҳну оҳанг; шоир.

ШЕЪРТИРОЗ شعرطراز *кинoя аз* шоир.

ШЕЪРФАҲМ شعرفهم *ниг.* **шеъррас**.

ШЕЪРФАҲМӢ شعرفهمی дарк кардани маъно, нозукиҳо ва нуктаҳои шеър; соҳиб будан ба завқи бадеӣ.

ШЕЪРХОН شعرخوان он ки шеъри худ ё дигареро хонда ба дигарон мешунавонад.

ШЕЪРХОНӢ شعرخوانی 1. хондан, мутолиа кардани шеър. 2. бо овози баланд хондан ва сурудани шеър; **шеърхонӣ кардан** шеър хондан.

ШЕЪРШИНОС شعرشناس он ки дақоиқи маънӣ ва қоидаву қонунҳои шеърро медонад, шеъррас.

ШЕЪРШИНОСӢ شعرشناسی шеършинос будан.

ШИА *а.* شیعه яке аз мазҳаби асосӣ дар Ислом; пайравони Алӣ.

ШИАМАЗҲАБ شیعه‌مذهب *д.* пайрави мазҳаби шиа, он ки дар мазҳаби шиа аст.

ШИБАР شبر замини пурнам.

ШИБАРЗАМИН شبرزمین замини сернами лаби об, замини серзаҳ.

ШИБАРШАВӢ شبرشوی шибар шудани замин, сернам шудани замин, заҳ зер кардани замин.

ШИББА شبّه бо кӯбаи махсус, бо паси ланд ё бел зада ҳамвор кардани замини сусти ягон ҷо: **шибба кардан**.

ШИББАЗАНӢ شبّه زنی *ниг.* **шиббакунӣ**.

ШИББАКУНӢ شبّه‌کنی бо васоили махсус зада сахт кардани замини нарм.

ШИББАКӮБАК شبّه‌کوبک ғулаест дастадор, ки онро бар замини суст зада заминро сахт мекунанд.

ШИББАМОШИН شبّه‌ماشین *гуфт.* мошини махсуси шиббакунӣ.

ШИББАХӮРДА شبّه‌خورده замини сахтшуда дар натиҷаи помолшавӣ ё задан бо чизе.

ШИБИРҒОНӢ شبرغانی навъе аз ангури сиёҳ, ки ба вилояти Шибирғони Афғонистон мансуб аст.

ШИБИР-ШИБИР شبر شبر *калимаи тақлиди овози* ба ҳам расидани баргҳо аз таъсири боди сабук *ва г.*

ШИБИТ شبت гиёҳи полезии хӯрокӣ, ки таъм ва бӯи хуше дорад.

ШИБОҒ شباغ *бот.* буттаи худрӯй аз қабили явшон, ки чун сӯзишворӣ ба кор меравад.

ШИБОҒӢ شباغی *гуфт., мансуб ба* **шибоғ**; **нони шибоғӣ** нони дар оташи шибоғ пухташуда.

ШИБР *а.* شبر вачаб; андозаи паймоиш баробар ба 22,5 см.

ШИБРАМ شبرم *бот.* гиёҳест биёбонӣ, баландпоя, рост ва ширадор монанди най, ки дар тибби қадим барои муоличаи истисқо (обхӯра), қулинч, дарди мафосил *ва г.* ба кор мерафтааст.

ШИБУРҒОНӢ شبرغانی *ниг.* **шибирғонӣ.**

ШИБ-ШИДАМ شب شدم **:шиб-шидам кардан** *касеро гуфт.* ҳамаи чизу чораи касеро рабудан.

ШИБ-ШИЛТА شب شلته *гуфт.* тамоман тар.

ШИВАР شور *ниг.* **шибар.**

ШИВАРЗАМИН شورزمین *ниг.* **шибарзамин.**

ШИВИР-ШИВИР شویرشویر *калимаи тақлиди овоз* садои ба ҳам расиши баргҳои дарахт.

ШИВОҚ شواق *ниг.* **шибоғ.**

ШИГАРФ شگرف 1. *кит.* ачиб, ҳайратовар; хуб, зебо. 2. одами ҳайратовар; одами пӯшидахислат.

ШИГАРФӢ شگرفی 1. зебоӣ. 2. чобукдастӣ, чолокӣ, ҳунармандӣ.

ШИГИФТ شگفت 1. тааччуб, ҳайрат, ҳайронӣ. 2. ачиб, ҳайратовар.

ШИГИФТАН شگفتن дар тааччуб мондан, ҳайрон шудан.

ШИГИФТИДАН شگفتیدن *кит., ниг.* **шигифтан.**

ШИГИФТӢ شگفتی 1. ҳайратангез, мавриди тавачҷуҳ қароргирифта. 2. ачобат, ачоибӣ, ғалатӣ будан.

ШИГОФ شگاف *шакли дигари* **шикоф.**

ШИГОФИДАН شگافیدن *ниг.* **шикофидан.**

ШИГОФТАН شگافتن *ниг.* **шикофтан.**

ШИГУФА شگوفه шукуфа.

ШИГУФОНИДАН شگوفانیدن шукуфонидан, гулкунонидан.

ШИГУФТАН شگفتن *шакли дигари* **шукуфтан.**

ШИҒ شغ *ниг.* **чиғ.**

ШИҒҒАС شغّس *калимаи тақлиди* овози қамиш дар қамишзор ва монанди он.

ШИҒЕЛ شغیل сермеваю серҳосил, пурбор (*шохаи дарахт*).

ШИҒОВУЛ شغاول *таър.* аз мансабҳои дарборӣ дар аморати Бухоро – ноиби удайчӣ.

ШИДДАТ *а.* شدّت 1. ҳадди баланд ва сахти ҳолате; **аз шиддати...** аз сахтии..., аз зиёдии..., аз баландии...; **шиддат кардан** а) авч гирифтан, ба дарачаи баланд расидан; б) *кинояи аз* дӯғ задан, таҳдид кардан. 2. тезӣ ва суръати баланди қувваи барқ.

ШИДДАТГИРӢ شدّت گیری *ниг.* **шиддатёбӣ.**

ШИДДАТЁБӢ شدّتیابی авҷгирии шиддат; баланд шудани шиддат.

ШИДДАТНОК شدّتناک сахт, тез, бошиддат.

ШИДДАТНОКӢ شدّتناکی сахтӣ, тезӣ.

ШИЁН شیان *кит.* чазо, мукофот, подош.

ШИЁР شیار *кит.* шудгор; **шиёр кардан** шудгор кардан, рондани замин.

ШИЗ شیز *кит.* обнус, чӯби сахти сиёҳ, ки аз он асбобҳои гаронбаҳои гуногун сохта мешавад

ШИКАМ شکم қисме аз аъзои бадани одам ва ё ҳайвонот, ки аъзои ҳозима дар вай чо дорад; ◊ **шикам танбӯр навохтан** сахт гушна будан; **шикам хорида гаштан** а) баҳона кардан, узр овардан; б) кор накарда гаштан, беҳуда вақт гузаронидан.

ШИКАМБА شکمبه меъдаи чорпоён, меъдаи ҳайвоноти алафхӯр.

ШИКАМБАНД شکمبند миёнбанди махсус барои дуруст нигоҳ доштани шикам; миёнбанди занона барои маҳкам доштани доман.

ШИКАМБАНДА شکمبنده пурхӯр, шикампараст, баднафс.

ШИКАМБАНДАГӢ شکمبندگی баднафсӣ, пурхӯрӣ, носерамӣ.

ШИКАМГИРИФТА شکم گرفته шахси гирифтори қабзи меъда ё рӯда.

ШИКАМГИРИФТАГӢ شکم گرفتگی гирифт кардани меъда ва ё рӯда; қабзи меъда ё рӯда.

ШИКАМГУРУСНА شکم گرسنه гурусна, гушна.

ШИКАМҒАФС شکم غفس *ниг.* **шикамкалон.**

ШИКАМДАМ شکم دم *ниг.* **шикамкалон.**

ШИКАМДАРД شکم‌درد дарди меъда ё рӯда.

ШИКАМДОР شکم دار *ниг.* **шикамкалон**.

ШИКАМӢ شکمی *мансуб ба* **шикам**.

ШИКАМКАЛОН شکم‌کلان он чи ва ё он ки шикамаш калон ва баромада бошад.

ШИКАМНОКӢ شکمناکی бо шикам рӯ ба замин.

ШИКАМПАРАСТ شکم‌پرست пурхӯр, он ки ҳамеша дар пайи хӯрокхӯрӣ ва дар ҷустуҷӯи хӯрокҳои лазиз аст.

ШИКАМПАРАСТӢ شکم‌پرستی шикампараст будан; шикамбандагӣ.

ШИКАМПАРВАР شکم‌پرور он ки фақат дар ғами шикамсерии худ аст, шикамбанда.

ШИКАМПАРВАРӢ شکم‌پروری *ниг.* **шикампарастӣ**.

ШИКАМПЕЧ شکم پیچ *ниг.* **шикампечон**.

ШИКАМПЕЧОН شکم‌پیچان дарди шикам, пайдоиши печиш дар шикам.

ШИКАМРАВ شکم رو дарунрав, исҳол.

ШИКАМСЕР شکم‌سیر сер, он ки ба хӯрок майл ва эҳтиёҷ надорад.

ШИКАМСЕРӢ شکم سیری серӣ.

ШИКАМЧА شکمچه 1. шиками хурд. 2. *маҷ.* нисбат ба касе гуфта мешавад, ки қадаш паст бошаду шикамаш калон.

ШИКАМЧАРОН شکم چران *ниг.* **шикампараст**.

ШИКАМЧАРОНӢ شکم‌چرانی *ниг.* **шикампарастӣ**.

шикан شکن 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **шикастан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шикананда: **яхшикан, аҳдшикан, паймоншикан**.

ШИКАН شکن печу хами зулф.

ШИКАНҶ شکنج *ниг.* **шиканҷа**.

ШИКАНҶА شکنجه азоб, ранҷ, озор, уқубат; фишор; **шиканҷа кардан** азоб додан, тахти фишор қарор додан.

ШИКАНҶАГОҲ شکنجه‌گاه ҷои азобу азиятдиҳӣ (*мас., ба маҳбусон*).

ШИКАНҶАОМЕЗ شکنجه‌آمیز пуразоб, озордиҳанда.

ШИКАРА شکره *кит.* мурғи шикорӣ, шикоркунанда.

ШИКАСТ شکست 1. шикаста шудан. 2. мағлубият; **шикаст афтодан** (*ба кори касе*) нобарорӣ рӯй додан; **шикаст ёфтан** шикастан, лат хӯрдани ягон узви бадан; **шикаст додан** мағлуб кардан касеро, пирӯз шудан бар касе; **шикаст хӯрдан** ба мағлубият дучор шудан, мағлуб гардидан.

ШИКАСТА شکسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **шикастан**. 2. ба шикаст дучоршуда; **дили шикаста** дили малул, маъюс ва гирифтори андӯҳ; **хати шикаста** а) хати бурида-бурида, хати мункасир; б) яке аз тарзҳои навишти хатти арабӣ.

ШИКАСТАБАНД شکسته‌بند он ки устухони шикастаи баданро ба ҳам оварда мебандад ва муолиҷа мекунад.

ШИКАСТАБАНДӢ شکسته‌بندی ҷогузорӣ ва бастани устухонҳои шикастаи бадан.

ШИКАСТАБОЗУ شکسته‌بازو *кит.* беқувват, нотавон.

ШИКАСТАБОЛ شکسته‌بال 1. мурғе, ки болҳояш шикаста аст. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ШИКАСТАВОР شکسته‌وار 1. монанди одами устухонҳояш шикаста. 2. *маҷ.* зарфҳои шишагӣ.

ШИКАСТАВОРӢ شکسته‌واری *гуфт.* зарфҳои шишагин, ки хеле зиёд мешикананд.

ШИКАСТАГӢ شکستگی 1. шикаста, пора-пора шудан ё будан. 2. бозораш касодшуда, дар рақобати савдо шикастхӯрда, муфлисшуда. 3. *маҷ.* хоксорӣ. 4. *маҷ.* дара, ҷойҳои ноҳамвор. 5. каср, кам кардан.

ШИКАСТАДИЛ شکسته‌دل ғамзада, маҳзун, ноумед, маъюс.

ШИКАСТАДИЛӢ شکسته‌دلی озурдахотирӣ, маҳзунӣ, ноумедӣ.

ШИКАСТАЗАБОН شکسته‌زبان он ки вақти гап задан забонаш мегирад, он ки гуфтори равону фасеҳ надорад.

ШИКАСТАКОМӢ شکسته‌کامی бадбахтӣ, мусибатзадагӣ, офатзадагӣ.

ШИКАСТАМИЗОҶ شکسته‌مزاج бемор, тани носиҳат.

ШИКАСТАН شکستن 1. реза-реза кардан, пора-пора кардан, майда кардан; **ҳезум шикастан** ҳезум майда кардан, хезум кафондан. 2. буридан, қатъ кардан. 3. дар рақобати тиҷорат, савдо ё молиявӣ шикаст хӯрдан. 4. таскин ёфтан, пасанда шудан: **шикастани ташнагӣ**; **аҳд (паймон, кавл) шикастан** ба аҳду қавли худ вафо накардан; **миёни** *кори касе* **шикастан** ба кори касе халал расидан, аз равнақ мондани кори касе; **сухани** *касеро* **шикастан** сухани касеро ба инобат нагирифтан.

ШИКАСТАНАФС شکسته‌نفس одами фурӯтан, хоксор.

ШИКАСТАНАФСӢ شکسته‌نفسی фурӯтанӣ, хоксорӣ; *муқоб.* **калонгирӣ**.

ШИКАСТАНАШАВАНДА شکسته‌نشونده сахт, маҳкам, мустаҳкам.

ШИКАСТАНОМ شکسته‌نام бадном; ба фасодӣ ва бадӣ ном бароварда.

ШИКАСТАНОПАЗИР شکسته‌ناپذیر қавӣ, устувор, доимӣ.

ШИКАСТАПАЙВАНД شکسته‌پیوند чизи шикастаро ба воситае ба ҳам пайванд намудан (*мас.*, *бо ширеш*).

ШИКАСТАПО(Й) شکسته‌پا(ی) 1. касе ё чизе, ки устухони пояш шикаста бошад. 2. *маҷ.* суст, беқувват, заиф.

ШИКАСТАПОРА شکسته‌پاره реза, хӯрда, майда.

ШИКАСТАРАНГ شکسته‌رنگ рангпарида, зардранг.

ШИКАСТАРӮҲ شکسته‌روح *ниг.* **шикастахотир**.

ШИКАСТАУСТУХОН شکسته استخوان он ки устухони ӯ шикастааст.

ШИКАСТАХОТИР شکسته‌خاطر озурдадил, афтодарӯҳ, дилшикаста, маъюс.

ШИКАСТАХОТИРӢ شکسته‌خاطری ҳолати шикастахотир.

ШИКАСТАҲОЛ شکسته‌حال парешонхотир, бадаҳвол, навмеду маъюс.

ШИКАСТАҲОЛӢ شکسته‌حالی аломат ва ҳолати шикастаҳол.

ШИКАСТАҶОН شکسته‌جان *ниг.* **шикастахотир**.

ШИКАСТАҶОНӢ شکسته‌جانی *ниг.* **шикастахотирӣ**.

ШИКАСТАШОХ شکسته‌شاخ 1. чорпои шохдоре, ки ба сабабе шохаш шикаста бошад. 2. шохааш шикаста (*дарахт*). 3. *маҷ.* шикастхӯрда.

ШИКАСТНАЁБАНДА شکست‌نیابنده *ниг.* **шикастнопазир**.

ШИКАСТНАХӮРАНДА شکست‌نخورده *ниг.* **шикастнопазир**.

ШИКАСТНОПАЗИР شکست‌ناپذیر мағлубнашаванда; қавӣ, тавоно.

ШИКАСТНОПАЗИРӢ شکست‌ناپذیری шикастнопазир будан, шикастнопазир, мағлубнопазирӣ; мустаҳкамӣ.

ШИКАСТОВАР شکست‌آور мағлубкунанда; харобиовар.

ШИКАСТУРЕХТ شکست وریخت таъмир, тармим; камбуду нуқсони бино.

ШИКАСТХӮРДА شکست‌خورده мағлуб, ба шикаст дучоршуда.

ШИКАСТХӮРӢ شکست‌خوری мағлубият; дучори шикаст шудан.

ШИКВА شکوه гила, шикоят, изҳори норизоӣ; **шиква кардан** шикоят кардан.

ШИКВАОМЕЗ شکوه‌آمیز гиламандона, бо изҳори шикоят.

ШИКЕБ شکیب сабр, тоқат, таҳаммул; қарор, оромӣ.

ШИКЕБАНДА شکیبنده босабр, тоқатнок.

ШИКЕБИДАН شکیبیدن сабр кардан, таҳаммул ва бурдборӣ намудан, тоқат овардан; орому қарор гирифтан.

ШИКЕБО شکیبا бобардошт, тоқатнок, таҳаммулкунанда, босабр, сабур.

ШИКЕБОӢ شکیبائی сабр, таҳаммул, тоқат; орому қарор.

ШИКЕБОНИДАН شکیبانیدن *тарзи бавоситаи* **шикебидан**; ором кардан; таскин додан.

ШИКОЛ *а.* شکال ресмоне, ки бо он пойҳои асп ва хачирҳои саркашро мебанданд, ишкел.

ШИКОР شکار 1. ҳайвони сайдшуда. 2. сайд

кардан, шикоргирӣ; ◊ **шикори** *касе* **барор гирифтан** омад кардани кори касе, барор гирифтани кори касе, ба даст даромадани чизи матлуб.

ШИКОРГИР شکارگیر гирандаи шикор, ба даст дорандаи сайд.

ШИКОРГОҲ شکارگاه ҷои шикор, ҷои сайд.

ШИКОРДУЗД شکاردزد ғайриқонунӣ ба шикор машғул шудан.

ШИКОРДУЗДӢ شکاردزدی амали шикордузд.

ШИКОРИДАН شکاریدن сайд кардан, шикор кардан.

ШИКОРӢ شکاری *мансуб ба* **шикор: бозӣ шикорӣ, туфанги шикорӣ, саги шикорӣ**.

ШИКОРЧИГӢ شکارچیگی амали шикорчӣ.

ШИКОРЧӢ شکارچی шикоркунанда, сайёд, мерган.

шикоф شکاف *асоси замони ҳозира аз* **шикофтан**.

ШИКОФ شکاف ҷои кафидаи чизе, кафида, рахна, сӯрохӣ, сӯрох.

ШИКОФА شکافه *кит.* захмаи мутрибон, мизроб, нохун.

ШИКОФИДАН شکافیدن сӯрох кардан, чок кардан, рахна задан.

ШИКОФӢ شکافی сӯрохӣ, ҷои рахна ва сӯрох.

ШИКОФКУНӢ شکاف‌کنی *ниг.* **шикофидан**.

ШИКОФТАН شکافتن чок кардан, кафондан, сӯрох кардан.

ШИКОЯТ *а.* شکایت изҳори гила ва норизоӣ аз касе ё чизе, гила, шиква, гиламандӣ; **шикоят кардан** норозигӣ изҳор намудан, гила кардан.

ШИКОЯТГАР شکایتگر шикояткунанда.

ШИКОЯТӢ شکایتی *мансуб ба* **шикоят: аризаи шикоятӣ.**

ШИКОЯТКУНАНДА شکایت‌کننده касе, ки норозигиашро нисбат ба касе ё чизе ба мақомоти дахлдор изҳор кунад.

ШИКОЯТНОМА شکایتنامه аризаи шикоятӣ, хате, ки дар он шикояте баён ёфтааст.

ШИКОЯТНОПАЗИР شکایتناپذیر шикояте, ки қобили баррасӣ нест; ғайри қобили қабул будани шикоят.

ШИКОЯТОМЕЗ شکایت آمیز *ниг.* **шикоятомезона**.

ШИКОЯТОМЕЗОНА شکایت‌آمیزانه бо оҳанги гила ва норизоӣ.

ШИКУХ شکوخ *кҳн.* пешпохӯрӣ; лағзиш.

ШИКУХИДАН شکوخیدن *кҳн.* 1. пешпо хӯрдан, лағзидан. 2. тарсидан, ҳаросидан.

ШИКӮҲ شکوه *кҳн.*хавф, бим, ҳарос, тарс.

ШИКӮҲАНДАГӢ شکوهندگی *кит.* тарсу бим; ҳаросандагӣ.

ШИКӮҲИДАН شکوهیدن *кит.* тарсидан, ҳаросидан, ваҳмидан.

ШИҚ(Қ) *а.* شقّ 1. нимаи чизе; як тарафи бор. 2. қисм, пора. 3. ноҳия, як қисмати вилоят.

ШИҚИРРОС شقّراس садои ба ҳам задани чизҳои оҳанӣ ва шишагӣ; **шиқиррос задан** садои шиқирросӣ баровардан.

ШИҚОҚ *а.* شقاق мухолифат, ихтилофот; нифоқ, ҷудоӣ, душманӣ.

ШИЛ شل *кҳн.* найзаи хурди дупарра ё сепарра.

ШИЛДИРОБА شلدرآبه оби ҷории кам.

ШИЛДИРОС شلدراس 1. садои начандон баланди резиши об, садои ҷараёни об. 2. садои ба ҳам расиши чизҳои тунуки оҳанӣ ё булӯрӣ; **шилдирос задан** бо садои шилдирос равон шудан, садои шилдиросӣ баровардан.

ШИЛДИРОСЗАНӢ شلدراس‌زنی *исми амал аз* **шилдирос задан**.

ШИЛДИРОСЗАНОН شلدراس‌زنان *феъли ҳол аз* **шилдирос задан;** дар ҳоли шилдиросзанӣ.

ШИЛИМ شلم *ниг.* **шилм**.

ШИЛИМПАЗӢ شلم پزی *ниг.* **шилмпазӣ**.

ШИЛҚ شلق *кит.* лойи часпанда, гили ёзанда.

ШИЛҚИН شلقین *гуфт.* 1. безоркунанда, берӯй (*аз сифатҳои бади одам*). 2. хеле ҳарис дар коре.

ШИЛҚИНӢ شلقینی берӯйӣ, безоркунандагӣ; часпида гирифтан ба коре.

ШИЛЛИК شلیک якбора якҷоя тир холӣ кардани чанд яроқи оташбор; **шиллик додан** якҷоя тир холӣ кардан ба шараф ё эҳтироми касе ё чизе.

ШИЛЛИНГ شیلنگ вохиди пулии Инглистон баробари 1/20 фунт стерлинг.

ШИЛМ شلم моддаи часпаке, ки аз шоху танаш дарахти мева таровида сахт чудо мемонад.

ШИЛМАК شلمک *гуфт.* 1. шилми дарахт. 2. **часпанда, часпак.**

ШИЛМПАЗӢ شلمپزی пухтани шилм барои ҳосил кардани шиpeш, ширешпазӣ.

ШИЛПУҚ شلپق чашми дардманди обрав: **чашми шилпуқ.**

ШИЛТА شلته тамоман тар, шип-шилта.

ШИЛТИҚ شلتق *гуфт.* таршуда, ба об афтода, сар то сар таршуда (*либос*).

ШИЛТОҚ شلتاق ҷанҷол, хархашае, ки бесабаб бошад; **тӯҳмати шилтоқ** тӯҳмати беасос.

ШИЛХА شلخه *бот.* як навъ алафи турши хӯрданбоб.

ШИЛХАШӮРБО شلخه‌شوربا шӯрбое, ки бо шилха пухта шуда бошад.

ШИЛҲА شلهه як хел алафи хӯрданӣ, шавел.

ШИЛҲАШӮРБО شلهه‌شوربا шӯрбое, ки бо шавел пухта шудааст.

ШИЛШИЛА شلشله 1. занчираи коғазҳои ранго-ранг барои ороиш, овеза барои зинат; **шилшилаи коғазӣ** коғазҳои рангоранги секунҷа ва дарозрӯяи ба як ресмон қатор часпондашуда, ки дар ҷашнҳо барои тазйин меовезанд. 2. овезаҳои торнок ва ё пӯпакдори канори чизҳои матоӣ.

ШИЛШИЛАДОР شلشله‌دار дорои шилшила, пӯпакдор.

ШИЛШИЛАПО شلشله‌پا пойҳояш пари пӯпакдор: **мурғи шилшилапо.**

ШИМ I شیم шалвор.

ШИМ II شیم *кит.* як навъ моҳии холдор.

ШИМА//ШИМАТ *а.* شیمه//شیمت хулқ, табиат, хӯй, одат.

ШИМОЛ *а.* شمال 1. яке аз чор тарафи асосӣ: *муқоб.* **ҷануб.** 2. маҳалле, ки дар ҳамин тараф воқеъ шуда бошад.

ШИМОЛӢ شمالی *мансуб ба* **шимол**; воқеъ дар тарафи шимол.

ШИМПАНЗЕ *фр.* شمپنزی навъе аз маймунҳои одамнамо, ки дум надорад.

ШИМШОР شمشار *кит.* шохчаҳои навсабзидаи шамшод.

шин شین 1. *асоси замони ҳозира аз* **шиштан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* шинанда: **офтобшин, идорашин, хонашин...**

ШИН ش *номи ҳарфи шонздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ* (ش), *ки дар ҳисоби абҷад ба* 300 *баробар аст*; *ин ҳарф* шини манқута, шини мӯъҷама *ва* шини қарашат *ҳам номида мешавад.*

ШИН//ШИНА *олм.* شین//شینه чанбараки оҳанӣ ё резинии чархи ароба ё мошин.

ШИНАБАРОРӢ شینه‌براری истеҳсоли шина, баровардани шина: **корхонаи шинабарорӣ.**

ШИНАК شینک хандақ барои панаҳ шуда тирандозӣ кардан, сангар.

ШИНАКНИШИН شینک‌نشین он ки дар хандақ нишаста омодаи тирандозист, сангарнишин.

ШИНАКСОЗ شینک‌ساز он ки дар ҷанггоҳ шинак месозад, сангарсоз.

ШИНАКСОЗӢ شینک‌سازی сангару хандаққовӣ барои паноҳ шуда ҷангидан, сангарсозӣ.

ШИНАМ I شینم зебанда, муносиб, мувофиқ, дилкаш; **нақши шинам** нақши дилчасп ва бисёр муносиб; **шинам афтодан (омадан)** созгор омадан, мувофиқат кардан, ҷӯр ва соз омадан (-и *чизе ба чизе*), ба ҳам мутаносиб будан ва зебидани ду чиз.

ШИНАМ II شینم :**шинам-шинами Офтоб** ҳангоми ба ғуруб майл кардани Офтоб; **шинам – нашинам** нишастан ҳамоно, ба муҷарради нишастан.

ШИНГАРФ شنگرف *ниг.* **шангарф.**

ШИНГИЛ شنگل хӯшаи хурди ангур: **як шингил ангур; як шингил** камтар, андак аз чизе.

ШИНЕЛ *фр.* شنیل палтои ҳарбии расмие, ки дӯхти махсус дорад.

ШИНЕЛПӮШ شنیل‌پوش марде, ки шинели ҳарбӣ дар бар дорад.

ШИНО شنا обдонӣ, оббурӣ, шиноварӣ.

ШИНОВАР شناور шинокунанда, обдон, оббур; касе ё чизе, ки дар рӯи об ҳаракат мекунад.

ШИНОВАРӢ شناوری амали шиновар, шино кардан.

ШИНОКУНАНДА شناکننده *ниг.* **шиновар**.

ШИНОН(И)ДАН شناندن//شنانیدن 1. дар ҷое чизеро устувор кардан, насб кардан, ҷойгир кардан. 2. коштан, коридан, нишондан; **дарахт шинондан** ниҳол ё қаламчаи дарахтро ба замин шинондан. 3. *маҷ.* ҳабс кунондан, ба маҳбас шинондан.

ШИНОР شنار *кит.* шиноварӣ, обдонӣ, обварзӣ.

шинос شناس 1. *асоси замони ҳозира аз* **шинохтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шиносанда, донандаи чизе: **суханшинос, вазифашинос, забоншинос…**

ШИНОС شناس ошно, шиносо; маълум; наздик, қариб: **овози шинос, шаҳри шинос; шинос кардан** ошно кардан, муаррифӣ кардан (*касеро ба касе*); **шинос шудан** ошноӣ пайдо кардан.

ШИНОСНОМА شناس‌نامه ҳуҷҷати махсус барои нишон додани шахсияти шаҳрвандӣ; паспорт: **шиносномаи хориҷӣ**.

ШИНОСНОМАДИҲӢ شناسنامه‌دهی додани шиноснома: **идораи шиносномадиҳӣ**.

ШИНОСО شناسا *ниг.* **шинос**.

ШИНОСОӢ شناسائی 1. ошно будан, ошноӣ, шинос шудан (*бо касе ё коре*). 2. огоҳӣ, бохабарӣ; **шиносоӣ пайдо кардан** (*бо касе, бо чизе*) ошно шудан, бохабар ва огоҳ гардидан (*аз чизе*).

ШИНОСОН(И)ДАН شناساندن//شناسانیدن *тарзи бавоситаи* **шинохтан**; касеро бо касе шинос кардан, касеро ба касе муаррифӣ кардан; маълум кардан чизеро ба касе.

ШИНОХТ شناخت шинохтан, фаҳму фаросат, маърифат ва дониш; **аҳли шинохт** аҳли маърифат.

ШИНОХТА شناخته шиносшуда, машҳур.

ШИНОХТАН شناختن 1. шинос будан, донистан, воқиф будан (шудан); ошноӣ доштан, балад будан. 2. ташхис додан, муайян кардан. 3. фарқ кардан, тамйиз додан: **аз дур** *чизеро* **шинохтан**. 4. расман эътироф кардан, қабул намудан; ◊ **худро шинохтан** ба камол расидан.

ШИНОХТАНАШАВАНДА شناخته‌نشونده ба тавре ки шинохта намешавад.

ШИНУФТАН شنفتن шунидан.

ШИНУХЕЗ شین وخیز 1. тарзи зиндагӣ; рафтор; **шину хез кардан** рафтор кардан. 2. шишту хез, болову поин шудан, нишастану бархостан.

ШИНУША شنوشه *кит.* атса.

ШИНҶАРФ شنجرف *ниг.* **шанҷарф**.

ШИОР *а.* شعار 1. мақсад, маром. 2. касб, пеша; **шиор кардан** ба худ касбу пеша қарор додан (чизеро). 3. хитобаи дар шакли мӯҷаз, ки дар ягон ғояи раҳнамоӣ ё талаби сиёсӣ баён ёфтааст. 4. варақа ё лавҳаҳое, ки дар рӯи он хитоба ё марочиате навишта шудааст.

ШИОРПАРТОӢ شعارپرتائی шиор пешниҳод кардан, шиор додан.

ШИПАНГ شپنگ айвони аз чор тараф кушода дар боғҳо.

ШИПЕЛИДАН شپیلیدن фишурдан, фишор додан.

ШИПИРРОС شپرّاس овози пасти бо суръат гузаштан аз ҷое.

ШИППАК شپّک кафши сарипоии одатан бепошнаи хонапӯш.

ШИППӢ شپی оҳиста, вале ниҳоят тези номаълум; **шиппӣ карда даромадан** *ба ҷое* номаълум карда, банохост даромадан ба ҷое.

ШИППОНДАН شپّاندن 1. афшондан. 2. *маҷ.* танбеҳ додан, сарзаниш кардан касеро. 3. *маҷ.* афшонда гирифтан, кашида гирифтан.

ШИП-ШИЛТА شپ شلته тар, тамом тар; **шипшилта шудан** тамоман тар шудан.

ШИП-ШИП شپ شپ *калимаи тақлиди* овози нарму оҳиста.

ШИР شیر моеи сафедранги ширинтаъм, ки баъд аз зоидан аз пистони занон ва ҷонварони пистондор таровида мебарояд ва аввалин ғизои навзодон аст; **шири хушк** ширe, ки онро бо усули махсусе хушконда ба ҳолати орд даровардаанд; ◊ **бо шир даромада бо ҷон баромадан** хулқу хислати азалӣ, аз модарзод будани чизе; **аз шир мондан** хушк шудани шири гову гӯсфанд; **аз даҳонаш бӯи шир меояд** ҳанӯз кӯдак, хом ва бетаҷриба будани касе;

ширу шакар қитъаи манзуме, ки ба ду забон навишта шудааст (*мас., як байти тоҷикӣ, байти дигар ба туркӣ ё арабӣ ва г.*); **шири мурғу пои мор** чизи ноёб, он чи аслан вуҷуд надорад.

ШИРА شیره моеи ширине, ки аз меваҳо ба воситаи фушурдан ҳосил мекунанд, оби мева, афшура: **шираи себ**; **шира гирифтан** а) ширадор шудан, пухта обдору ширин шудани мева, ангур *ва г*; б) *маҷ.* авҷ кардан, гарму ҷӯшон шудан (*мас., суҳбат*).

ШИРАВОР شیره‌وار хӯрданиҳои ширин (*муррабо, ҳар гуна нуқл, набот ва ҳалво*), ширинӣ.

ШИРАВОРДОН شیره‌واردان ҷои нигоҳдории ширавор ва шириниҳо.

ШИРАВОРПАЗ شیره‌وارپز ширинипаз, ҳалвопаз, қаннод.

ШИРАВОРПАЗӢ شیره‌وارپزی 1. амали ширавор-паз. 2. корхонае, ки дар он ҷо ширавор тайёр мекунанд.

ШИРАВОРФУРӮШ شیره‌وارفروش касе, ки шира-вор мефурӯшад.

ШИРАВОРФУРӮШӢ شیره‌وارفروشی бозоре, дӯ-коне, ки дар он ширавор мефурӯшанд.

ШИРАВОРХОНА شیره‌وارخانه хоначаи махсус барои нигоҳдории шириниёт дар тӯю маъракаҳо.

ШИРАДОР شیره‌دار дорои шира; обдор, пурта-роват; **овози ширадор** садои хуш, форам ва пуртаъсир.

ШИРАКАЙФ شیره‌کیف андак маст.

ШИРАКАЙФӢ شیره‌کیفی ҳолати ширакайф.

ШИРАКАШ شیره‌کش 1. он ки аз чизе шира мекашад. 2. он ки мӯътод ба кашидани дуди шираи тарёк аст.

ШИРАКАШӢ شیره‌کشی амали ширакаш.

ШИРАНОК شیره ناک *ниг.* **ширадор**.

ШИРАТОЛА شیراتاله атолае, ки аз ширу орд мепазанд.

ШИРБАДАН شیربدن он ки пӯсти баданаш сафед аст, симтан, симинтан.

ШИРБАҲО شیربها он чи домод вақти арӯсӣ ба падару модари арӯс медиҳад, маҳр.

ШИРБИРИНҶ شیربرنج таоме, ки аз шир ва биринҷ пухта мешавад.

ШИРБО شیربا биринҷи дар шир пухташуда, ширшулла.

ШИРБОЗ شیرباز :**барраи ширбоз** баррае, ки шири модарро ба серӣ макида ба воя расида бошад, парваришёфта бо шир.

ШИРБӮЙ شیربوی дорои бӯи шир: **лаби ширбӯй** лаби кӯдак.

ШИРВОНӢ شیروانی *ниг.* **шервонӣ**.

ШИРВОР شیروار чун шир сафед, ба ранги шир.

ШИРГАРМ شیرگرم ба гармии шири нав аз пистон дӯшида, андак гарм.

ШИРГИЁҲ شیرگیاه *бот.* як навъ гиёҳ, ки зарбат ҳам гӯянд.

ШИРГОВ شیرگاو *бот.* як навъ алафест, ки ширан сафеди заҳролуд дорад.

ШИРГУН شیرگون ба ранги шир, ба мисоли шир (*дар ранг*).

ШИРДЕҲ شیرده 1. гову гӯсфанди ширдиҳанда. 2. *маҷ.* касе, ки аз вай нафъе ҳосил мешавад, касе, ки аз вай чизе рӯёндан мумкин аст, серпул.

ШИРДИҲӢ شیردهی шир додан; **ширдиҳии гов** муддате, ки гов шир медиҳад.

ШИРДОҒ شیرداغ шири сӯзон бо маска ва набот.

ШИРДОН شیردان 1. шиканбаи барра, бузғола. 2. зарфи шир.

ШИРДОР شیردار моле, ки шир медиҳад, моле, ки шири зиёд дорад.

ШИРДӮШ شیردوش говдӯш, говҷӯш.

ШИРДӮШӢ شیردوشی амали дӯшидани шир.

ШИРЕШ شریش моддаи часпдоре, ки аз хушконида кӯфтани соқаи гиёҳе ҳосил мешавад, асосан дар саҳҳофӣ ва пойафзордӯзӣ ба кор меравад, сиреш.

ШИРЕШКОРӢ شریش‌کاری бо ширеш пайваст кардану часпондан.

ШИРЕШКОСА شیریش‌کاسه косаи махсус барои нигоҳ доштани ширеш.

ШИРЕШПАЗ شریش‌پز он ки ширеш тайёр мекунад.

ШИРЕШПАЗӢ شریش پزی амали ширешпаз.

ШИРЁН *а.* شیریان *ниг.* **шараён**.

ШИРЗАДА شیرزده тифле, ки аз беназомии синамаконӣ бемор шудааст; кӯдаки харобу лоғар.

ШИРЗИМА شیرذمه *кит.* гурӯҳи начандон калони одамон.

ШИРИН شیرین 1. ба таъму мазаи қанду асал. 2. ширадор, лазиз: **харбузаи ширин, себи ширин**. 3. латиф, хуш, форам, гуворо, дилкаш, хушоянд: **забони ширин, сухани ширин, хоби ширин; ширин кардан (даҳонро)** чашидани ширавор; ◊ **ҷони ширин** азиз (*дар мавриди илтифот, меҳрубонӣ ва навозиш хитоб карда мешавад*).

ШИРИНАДО شیریناادا хушрафтору хушгуфтор, малеҳ.

ШИРИНАДОӢ شیریناادائی ширинсуханӣ, латифгуфторӣ, хуштакаллумӣ, хушсуханӣ.

ШИРИНБАЁН شیرینبیان он ки фасеҳу дилчасп сухан мегӯяд, хушгуфтор, ширинкалом.

ШИРИНБИЯ شیرینبیه *бот.* гиёҳе, ки решаи ширинмазаи он дар табобати беморон ба кор меравад.

ШИРИНГУФТОР شیرین گفتار *ниг.* **ширинбаён**.

ШИРИНГУФТОРӢ شیرینگفتاری хушгапӣ, ширинкаломӣ.

ШИРИНДАҲАН شیریندهن хушгуфтор, ширинзабон.

ШИРИНДАҲОН شیریندهان *ниг.* **шириндаҳан**.

ШИРИНДОНА شیریندانه мевае, ки донаҳои ширин дорад: **анори шириндона**.

ШИРИНЗАБОН شیرینزبان 1. ширингуфтор, хуштакаллум. 2. хушмуомила, нармгап.

ШИРИНЗАБОНӢ شیرینزبانی ширинзабон будан, хушсуханӣ, хушгапӣ.

ШИРИНИДӮСТ شیرینیدوست он ки шираворро нағз мебинад ва зиёд мехӯрад.

ШИРИНИПАЗ شیرینیپز он ки касбаш пухтани шириниҳост.

ШИРИНИПАЗӢ شیرینیپزی шуғли шириипаз.

ШИРИНИПАЗХОНА شیرینی پزخانه коргоҳе, ки махсус барои пухтани хӯрданиҳои ширин аст.

ШИРИНИФУРӮШ شیرینیفروش он ки ба фурӯши шириниҳо машғул аст.

ШИРИНИФУРӮШӢ شیرینیفروشی шуғл ва амали ширинифурӯш.

ШИРИНИХӮР شیرینیخور он ки ширинӣ бисёр дӯст дорад.

ШИРИНӢ شیرینی 1. ширин будан; *муқоб.* **талхӣ** ва **туршӣ**. 2. шираи меваҳо, ки бо роҳи ҷӯшонидани онҳо гирифта мешавад.

ШИРИНКАЛОМ شیرینکلام хушсухан, хушгап.

ШИРИНКОМ شیرینکام он ки дар кораш муваффақият ҳаст, хушбахт.

ШИРИНКОМА شیرینکامه маблаҒе, ки баъд аз муомилаи харид ё фурӯш ба каси миёнарав ё ба даллол ба тариқи мукофот дода мешавад.

ШИРИНКОР شیرینکار ҳазлкаш, шӯх, латифагӯй, масхарабоз.

ШИРИНКОРӢ شیرینکاری ҳазлгӯӣ, латифагӯӣ, шӯхӣ; **ширинкорӣ кардан** шӯхӣ, латифагӯӣ кардан ё бо чақчақҳои ширин дигаронро хурсанд кардан.

ШИРИНЛАБ شیرینلب 1. хушгуфтор, хушгап, гуфтораш фасеҳу балеғ. 2. сифати маҳбуба.

ШИРИНЛИҚО شیرینلقا хушсурат, дилкаш, хубрӯй.

ШИРИНМАЗА شیرین مزه таъми шириндошта.

ШИРИНМИЯ شیرینمیه *ниг.* **ширинбия**.

ШИРИННАМО شیرین نما камтар ширин.

ШИРИННАФАС شیرین نفس он ки сухани ӯ ба шунаванда таъсирбахш аст, одами хушсӯҳбат, ширингуфтор.

ШИРИНРАҚАМ شیرینرقم *кит.* хушнавис, хушхат.

ШИРИНСУРУД شیرین سرود *ниг.* **ширинтарона**.

ШИРИНСУХАН شیرین سخن *ниг.* **ширинбаён**.

ШИРИНСУХАНӢ شیرینسخنی ширинбаёнӣ, хушгапӣ.

ШИРИНТАКАЛЛУМ شیرینتکلم *ниг.* **ширинсухан**.

ШИРИНТАРОНА شیرین ترانه *кит.* ширинсуруд,

хушовоз, хушхон.

ШИРИНХАНД شیرین خند хушханд, хушхон.

ШИРИНХИСОЛ شیرین خصال дорои хислатҳои некӯ, он ки дорои хулқи нек аст.

ШИРИНҲАРАКОТ شیرین‌حرکت *ниг.* **ширинадо**.

ШИРИНЧА شیرینچه *зоол.* ҳашараи майдаи зараррасон, ки ба танаи дарахтон ва гиёҳҳо часпида шираи онҳоро мемакад ва аз офатҳои хавфноки наботот аст.

ШИРИНҶАВОБ شیرین‌جواب он ки бо суолҳо ҷавобҳои латиф ва нозук медиҳад, хушадо, ширинадо.

ШИРИНШАМОИЛ شیرین‌شمائل хушрӯ, хушсурат, зебо.

ШИРӢ شیری *мансуб ба* **шир**: **хӯроки ширӣ**; **дандони ширӣ** дандоне, ки одатан дар айёми ширхорагӣ мебарояд.

ШИРК شرک *д.* куфр, ба ягонагии Худо шак овардан.

ШИРКАДУ شیرکدو *хӯр.* кадуи дар шир пухташуда.

ШИРКАТ *а.* شرکت иштирок кардан, шарик будан; **ширкат доштан (кардан)** иштирок кардан, ҳамроҳӣ намудан. 2. муассисаи тиҷоратӣ, саноатӣ *ва г.*, ки аз иштироки чанд сармоядор ба вуҷуд меояд.

ШИРКАТКУНАНДА شرکت‌کننده иштироккунанда.

ШИРҚАҲВА شیرقهوه қаҳваи бо шир ва шакар омехта.

ШИРҚИЁМ شیرقیام шире, ки дар корхона махсус гафс карда мешавад.

ШИРМАК شیرمک бачаи одам ё ҳайвон, ки шири модар мемакад.

ШИРМАСТ شیرمست бузғола ё барраи ҳанӯз ширмаки шӯху чолоку бозигар, аз шири модар сер.

ШИРМАҲТОБ شیرمهتاب нури маҳину ба назар хушу форами Моҳ.

ШИРМОЛ شیرمال навъи нон, ки хамири онро аз орди гандуму нахӯди кофта ва ширу равған тайёр мекунанд.

ШИРМОЛПАЗ شیرمال‌پز нонвое, ки нони ширмол мепазад.

ШИРМОЛПАЗӢ شیرمال‌پزی 1. пухтани нони ширмол. 2. нонвойхонае, ки дар он нони ширмол мепазанд.

ШИРМОҲӢ شیرماهی *зоол.* як навъ моҳии гӯшташ болаззат аз оилаи гулмоҳиҳо.

ШИРМУРҒ شیرمرغ *кит.* муши паррон, кӯршабпарак, хаффош.

ШИРНАВБАТ شیرنوبت қарор дар байни чанд хонаводаи говдор, ки шири дӯшидашударо ба навбати рӯзи муқаррарнашон мегиранд.

ШИРО(Ъ) *а.* شراء // شرا харид, харидан; **широу байъ** харидуфурӯш.

ШИРОВАР شیرآور зиёдкунандаи шир: **ғизои шировар**.

ШИРОЗ شیراز *кит.* нонхӯрише, ки шибитро реза карда бо мост меомезанд ва камтар шир рехта чанд рӯз то турш шуданаш нигоҳ медоранд ва баъд онро мехӯранд.

ШИРОК *а.* شراک банди кафш, тасмаи кафш.

ШИРОЪ *а.* شراع *кит.* 1. бодбони киштӣ. 2. ҳар чизи баландбардошта чун хайма ва соябон.

ШИРПАЙВАНД شیرپیوند навъе аз зардолуи ширину хуштаъм.

ШИРПАРВАРД شیرپرورد ширхор; нозпарвард.

ШИРПОЛАК شیرپالک *ниг.* **ширполо**.

ШИРПОЛО شیرپالا дока барои соф кардани шир.

ШИРПУЛӢ شیرپولی *ниг.* **ширбаҳо**.

ШИРРАВҒАН شیرروغن шири гарми равғаномехта.

ШИРРАНГ شیررنگ ранги сафеди зардтоб.

ШИРРОС شیراس садои ҷараён ва резиши об; **ширрос задан** бо садо ҷорӣ шудани об.

ШИРСӮЗ شیر سوز *ниг.* **ширдоғ**.

ШИРФУРӮШ شیرفروش он ки шир мефурӯшад, фурӯшандаи шир.

ШИРФУРӮШӢ شیرفروشی шуғли ширфурӯш; фурӯши шир; ҷои фурӯхтани шир.

ШИРХИШТ شیرخشت ширае, ки танаи баъзе гиёҳҳоро харошида ҳосил мекунанд ва ранги

зардчатоб дошт ва дар давраи пеш ҳамчун дору истифода мешуд.

ШИРХОНА شیرخانه хонаи нигоҳдории шир.

ШИРХОР//ШИРХОРА شیرخوار//شیرخواره кӯдаке, ки ҳанӯз шири модар мемакад, бачаи ширхӯр, тифл, кӯдак.

ШИРХОРА شیرخواره *ниг.* **ширхор.**

ШИРХОРАГӢ شیرخارگی кӯдакӣ, тифлӣ, даврони ширмакӣ.

ШИРХӮР شیرخور *ниг.* **ширхор.**

ШИРХӮРА شیرخوره 1. ширхӯр. 2. бародар ё хоҳари ширӣ, ду бачаи падару модар ҷудое, ки аз пистони як модар шир хӯрдаанд.

ШИРХӮРАГӢ شیرخورگی *мансуб ба* **ширхӯра**; ширхӯра будан.

ШИРЧОЙ شیرچای шири бо чой ҷӯшонида, ки равғани зард андохта мехӯранд.

ШИРҶӮШ شیرجوش *ниг.* **ширдӯш.**

ШИРҶӮШӢ شیرجوشی дӯшидани шири гов, гӯсфанд *ва г.*, амали ширҷӯш.

ШИР-ШИР شرشر *калимаи тақлиди овози* ҷорӣ шудани об.

ШИРШӮЛА شیر شوله *ниг.* **ширбиринҷ.**

ШИРЪАТ *а.* شرعت *кит.* 1. зеҳи камон. 2. дом барои паранда.

ШИСТАН شستن *шакли кӯтоҳшудаи* **нишастан.**

ШИТИРРОС شتراس *калимаи тақлиди овози* баҳамрасии барг ва гиёҳҳо; **шитиррос задан** ба ҳам расида садо баровардани барг ва гиёҳҳо.

ШИТО I *а.* شتاء *кит.* зимистон, фасли зимистон.

ШИТО II شتا *кит.* он ки ноништа (ношто) накардааст ё наҳор нахӯрдааст, гурусна.

ШИТОБ شتاب таъҷил, аҷала; *муқоб.* **даранг**; **шитоб доштан (кардан)** аҷала кардан, саросема будан.

ШИТОБЗАДА شتاب زده саросема, боаҷала.

ШИТОБЗАДАГӢ شتابزدگی *марбут ба* **шитобзада**; шитобзада будан.

ШИТОБИДАН شتابیدن *ниг.* **шитофтан.**

ШИТОБКОР شتابکار аҷалакунанда, шитобкунанда дар иҷрои коре, саросема.

ШИТОБКОРӢ شتابکاری аҷала, саросемагӣ.

ШИТОБКОРОНА شتابکارانه бо аҷала, бо шитоб, басуръат, саросемаворона.

ШИТОБКУНӢ شتابکنی саросема шудан.

ШИТОБОЛУД شتابآلود шитобон, ботаъҷил.

ШИТОБОН شتابان дар ҳолати шитоб, босуръат, башитоб.

ШИТОЛАНГ شتالنگ буҷули по, устухони пошнаи по.

ШИТОЛИНГ شتالنگ *ниг.* **шитоланг.**

ШИТОФТАН شتافتن шитоб кардан, аҷала кардан, бо суръат рафтан ва давидан.

ШИТТА شتّه 1. лойқаи собун, он чи вақти собунпазӣ дар таги дег таҳнишин мешавад. 2. умуман лойқа; **лойи шитта** лойи часпаки мулоим.

ШИФЕР *олм.* شیفیر масолеҳи сохтмонӣ барои бомпӯшӣ.

ШИФЕРБАРОРӢ شیفیربراری истеҳсоли шифер: **корхонаи шифербарорӣ.**

ШИФЕРӢ شیفیری бо шифер пӯшондашуда.

ШИФЕРПӮШ شیفیرپوش бо шифер пӯшидашуда (*боми ҷое*).

ШИФЕРФУРӮШ شیفیرفروش он ки ба фурӯхтани шифер машғул аст, фурӯшандаи шифер.

ШИФЕРФУРӮШӢ شیفیرفروشی фурӯши шифер: **ҷои шиферфурӯшӣ.**

ШИФО *а.* شفا 1. тандурустӣ, раҳоӣ аз беморӣ, сиҳатшавӣ. 2. даво, дармон; **шифо ёфтан** сиҳат шудан, аз беморӣ раҳоӣ ёфтан.

ШИФОАНГЕЗ شفاانگیز *ниг.* **шифобахш.**

ШИФОБАХШ شفابخش сиҳаткунанда, беҳбудибахшанда; давоӣ, аз дарде шифодиҳанда.

ШИФОБАХШӢ شفابخشی шифобахш будан; хусусияти доруӣ доштан (-и доруе); шифодиҳанда будан.

ШИФОДИҲАНДА شفا دهنده *ниг.* **шифобахш.**

ШИФОЁБАНДА شفایابنده дард ё касалие, ки илоҷи даво дорад.

ШИФОЁБӢ شفایابی беҳ гаштани ҳоли бемор.

ШИФОКОР شفاکار табиби ҳозиқ, пизишки донишманд.

ШИФОН *фр.* شفان матои тунуки нарми абрешимӣ ё нахӣ, ҳарир.

ШИФОНЕР *фр.* شفانیر ҷевон барои нигаҳдории либос.

ШИФОНОПАЗИР شفاناپذیر бехна шаванда, бедаво, бедармон: **дарди шифонопазир**.

ШИФОПАЗИР شفاپذیر дурустшаванда, сиҳатёбанда, дармонпазир: **дарди шифопазир**.

ШИФОХОНА شفاخانه муолиҷахона, беморхона, дармонгоҳ.

ШИФОҲАН *а.* شفاهاً *ниг.* **шифоҳӣ**.

ШИФОҲӢ شفاهی он чи даҳанакӣ гуфта шавад, забонӣ, даҳанакӣ; *муқоб.* **хаттӣ**.

ШИФР *фр.* شیفر *ниг.* **рамз**.

ШИФРКУШОӢ شیفر کشای *ниг.* **рамзкушоӣ**.

ШИФТ شفت пӯшиши болои хона аз дарун, сақф.

ШИФТРАВ شفت‌رو **:дузди шифтрав** дузди гузаро, дузди моҳиру чолок.

ШИХОР شخار араҳи дастии яҳудиён.

ШИҲ شیه *бот.* явшон, дармана.

ШИҲА شیهه овози баланди асп; шеҳа; **шиҳа задан (кашидан)** бонг задан (-и асп).

ШИҲАК شیهک **:шиҳак додан** *лаҳҷ.* ҳавои касеро баланд кардан, барангехтан.

ШИҲАКАШӢ شیهه‌کشی шиҳа кашидани асп.

ШИҲОБ *а.* شهاب 1. шӯъла, шӯълаи оташ. 2. ситораи дурахшони паррон.

ШИҲОББОРОН شهاب‌باران бархӯрди ситораҳои паррони бисёр бо ситораи дигар ё бо сайёрае.

ШИҲОБИРАНГ شهابی‌رنگ ранги сурхи арғувонӣ, сурхи баланд, қирмизӣ.

ШИҲОБӢ شهابی ба шиҳоб монанд.

ШИҲОБПОРА شهاب‌پاره қисми хурди шиҳоб, шикаста ва тиккае аз шиҳоб.

ШИҲОБСИФАТ شهاب‌صفت шиҳобвор, чун шиҳоб дурахшон.

ШИША شیشه 1. ҷисми шаффофи шиканандае, ки аз гудохта ба қолибҳои гуногун рехтани омехтаи реги квартсӣ ҳосил мешавад: **шишаи тиреза**. 2. зарфи шишагӣ барои моеот.

ШИШАБАНД شیشه‌بند шиша нишондашуда, бо шишаҳо басташуда: **айвони шишабанд**.

ШИШАБАНДӢ شیشه‌بندی **:шишабандӣ кардан** шиша нишондан, бо шишаҳо орову зинат додан.

ШИШАБАРОРӢ شیشه‌براری коргоҳе, ки дар он шиша истеҳсол мешавад.

ШИШАБОЗ شیشه باز он ки дар сирк ба воситаи шиша найранг нишон медиҳад, *мас.* шишапора мехӯрад, бо пойи бараҳна болои шишапораҳо рақс мекунад *ва г.*

ШИШАБОЗӢ شیشه‌بازی найрангбозӣ, шӯъбадабозӣ; **шишабозии сипиҳр** ҷорӣ шудани оби дида.

ШИШАБУР شیشه‌بر 1. устои махсуси бурандаи шиша. 2. *ниг.* **шишабурак**.

ШИШАБУРАК شیشه‌برک асбоби чархакдори алмосии махсус барои буридани шиша.

ШИШАБУРӢ شیشه بری амали шишабур.

ШИШАВОР شیشه‌وار 1. чун шиша, ба монанди шиша; зудшикан. 2. маснуоти шишагӣ.

ШИШАГАР شیشه‌گر шишасоз, коргари коргоҳи шишабарорӣ.

ШИШАГАРӢ شیشه‌گری 1. касбу кори шишагар. 2. коргоҳи шишасозӣ.

ШИШАГИН شیشگین *ниг.* **шишагӣ**: **сандуқчаи шишагин**.

ШИШАГӢ شیشگی аз шиша сохташуда; **дари шишагӣ** дари шишадор.

ШИШАГУН شیشه‌گون ба шиша монанд, беранг; ранги обӣ.

ШИШАДИЛ شیشه‌دل нозукдил; *муқоб.* **сангдил**.

ШИШАДОР شیشه‌دار он чи дар худ ва дар таркиби худ шиша дорад: **дари шишадор**.

ШИШАК شیشک барраи яксолаи гӯсфанд.

ШИШАКОР شیشه‌کار *кит.* нозуккор, нозуктабъ.

ШИШАКОРӢ شیشه کاری *ниг.* **шишабандӣ**.

ШИШАМ//ШИШУМ شیشم *кит.* 1. номи яке аз оҳангҳои таснифкардаи Борбад. 2. номи олати мусиқӣ.

ШИШАМАЙДА شیشه‌میده пораю резаҳои шишаи шикаста.

ШИШАМОНАНД شیشه‌مانند *ниг.* **шишагун.**

ШИШАНИҲОД شیشه‌نهاد *кит.* 1. шишамонанд. 2. бебаҳо; **фалаки шишаниҳод** *киноя аз* нопойдор, бебаҳо, бевафо.

ШИШАПАЗ شیشه‌پز он ки дар корхона шиша тайёр мекунад.

ШИШАПАЗӢ شیشه‌پزی шуғли шишапаз; шишагарӣ, шишабарорӣ.

ШИШАПАХТА شیشه‌پخته пахтаи шишагӣ, ки барои гарминигаҳдорӣ ба лӯлаҳо мепечонанд.

ШИШАПОРА شیشه پاره *ниг.* **шишамайда.**

ШИШАРЕЗА شیشه ریزه *ниг.* **шишамайда.**

ШИШАСОЗ شیشه ساز *ниг.* **шишагар.**

ШИШАСОЗӢ شیشه سازی *ниг.* **шишагарӣ.**

ШИШАТОЗАКУНАК شیشه‌تازه‌کنک асбоби махсус, ки дар вақти боридани барфу борон шишаи пеши мошинҳоро тоза мекунад, барфпок.

ШИШАҶОН شیشه جان *киноя аз* каси нозуктабъу заифтабъ.

ШИШТ ششت *гуфт.* нишаст; сӯҳбат, зиёфат.

ШИШТАН ششتن *ниг.* **нишастан.**

ШИШТА-ШИШТА ششته ششته *гуфт.* пас аз муддате нишастан; оҳиста-оҳиста.

ШИШТУХЕЗ ششت‌وخیز нишасту бархост, равуо, зиндагӣ, рӯзгузаронӣ.

ШИШТУХЕЗӢ ششت وخیزی муошират ва рафтор доштан бо касе, ба ҷое равуо доштан.

ШИШУМ شیشم *ниг.* **шишам.**

ШЛАГБАУМ *олм.* شلگبئم ғави бардошта ва фуровардашаванда барои бастани роҳ дар гузаргоҳҳои умумӣ (*мас., дар ҷоҳое, ки роҳи оҳан гузаргоҳи умумиро бурида мегузарад*).

ШЛАНГ *р.* شلنگ лӯлаи дарунхолии резинӣ барои гузарондан ё кашида гирифтани ҷисмҳои обакӣ ва газҳо.

ШЛЮЗ *р.* شلیوز таҷҳизоти махсус аз қабили бандҳо ва дарғотҳо барои сатҳи оби дарёҳоро пасту баланд кардан.

ШОБ(Б) *а.* شاب *кит.* ҷавон; **шайху шоб** пиру ҷавон; ҳама.

ШОБЕЗАК شابیزک *бот.* гиёҳи захрноки меваҳояш сиёҳранг, ки хосияти табобатӣ дорад.

ШОБОЗ شاباز *шакли гуфтугӯии* **шоҳбоз** (2); диловар, далер, чолок, чирадаст (*дар мавриди таҳсин гуфта мешавад*).

ШОБОШ شاباش 1. *шакли кӯтоҳшудаи* **шодбош**; аҳсан, офарин; 2. саломат бош, хушнуд бош.

ШОВИНИЗМ *фр.* شاوینزم миллатгароии ифротии иртиҷоӣ, ки бартарии иркӣ тарғиб мекунад ва байни миллатҳо тафриқаву низоъ меангезад.

ШОВИНИСТ *фр.* شاونیس тарафдори шовинизм, миллатгарои иртиҷоӣ.

ШОВИНИСТӢ شاونیستی *мансуб ба* **шовинист**; пайравӣ аз шовинизм.

ШОГИРД شاگرد 1. он ки дар назди усто ё муаллиме чизе меомӯзад (*дарс, касбу ҳунаре*). 2. хонанда, талаба, дарсхон. 3. ёрманд, дастёр, хизматгор; **шогирд шудан** ба касе кор омӯхтан, барои коромӯзӣ кор кардан ё хондан дар назди касе.

ШОГИРДАК شاگردک 1. *шакли тасғирии* **шогирд.** 2. дар мӯзадӯзӣ - ресмончаи кӯтоҳаке, ки ба сӯзан гузаронда шудааст ва вақти дӯхтан ресмони дарозро ба он васл мекунанд.

ШОГИРДӢ شاگردی омӯхтани касб ё дониш дар назди усто ё муаллиме; амал ва шуғли шогирд; **ба шогирдӣ гирифтан** *касеро* касеро ба назди худ барои ҳунаромӯзӣ гирифтан; **шогирдӣ кардан** шогирд будан, вазифа ва кори шогирдро ба ҷо овардан; **ба шогирдӣ додан** касеро барои омӯхтани касбу ҳунаре ба назди устое мондан.

ШОГИРДОНА شاگردانه ҳамчун шогирд; дар пайравӣ.

ШОГИРДПЕША شاگردپیشه 1. чокар, мулозим, пайкор, навкар (*дар ҳузури амалдори калон ё ҳоким дар Бухорои амирӣ*). 2. пасттарин дараҷаи хизмати давлатӣ (*дар аморати Бухоро*).

ШОГИРДПЕШАЙ شاگردپیشه‌ای кор ва вазифаи шогирдпеша.

ШОГИРДЧӮБ شاگرد چوب чӯбе, ки ба воситаи он пиллаи абрешимро пас аз ҷӯшондан аз ҳам ҷудо мекунанд.

ШОД شاد хушнуд, хурсанд, хушҳол, хушу хуррам; **шод кардан** боиси хурсандии касе шудан; ◊ **арвоҳи** *касеро* **шод кардан** касеро ба хайру некӣ ёд кардан.

ШОДАРВОН شادروان *ниг.* **шодурвон**.

ШОДБАҲР شادبهر *кит.* хушбахт, хурсанд, аз шодӣ баҳравар.

ШОДБОД شادباد табрик; таҳсину таъриф; **шодбод гуфтан** таҳсин кардан, офарин хондан.

ШОДБОДӢ شادبادی :**шодбодӣ кардан** табрик кардан, муборакбодӣ кардан.

ШОДБОШ(Ӣ) شادباش//شادباشی табрик кардан, муборакбод намудан.

ШОДВАРД شادورد *кит.* 1. хирмани Моҳ, ҳола. 2. тахт, сарир, маснад.

ШОДГУНА شادگونه *кит.* 1. такягоҳ, болишт. 2. зани мутриба.

ШОДДИЛ شاددل хушҳол, дилшод, масрур.

ШОДИАНГЕЗ شادی‌انگیز он чи боиси хурсандию хушҳолӣ мегардад; хурсандибахш.

ШОДИБАХШ شادی‌بخش хушҳолкунанда, хурсандиовар.

ШОДИЁНА شادیانه 1. хурсандона, аз рӯи хурсандӣ; ба муносибати рӯй додани ягон ҳодисаи шодибахш. 2. ҳадя ба касе, ки ягон хабари шодибахш овардааст, муждагонӣ; **шодиёна гирифтан** *аз касе* муждагонӣ ситондан барои овардани хабари хуше.

ШОДИКАФ(АК) شادی‌کف//شادی‌کفک дилкаф шудан аз хурсандӣ, марги ногаҳонӣ аз шунидани ягон хабари хуш; **шодикафак шудан**.

ШОДИМАРГ شادی مرگ марги ногаҳоние, ки аз ниҳояти шодӣ рӯй медиҳад.

ШОДИОВАР شادی‌آور шодибахш, хушҳолкунанда.

ШОДӢ شادی хурсандӣ, хушҳолӣ, хушнудӣ.

ШОДКОМ شادکام 1. хушҳол, шодмон. 2. комрон.

ШОДКОМӢ شادکامی 1. хушнудӣ, хурсандӣ. 2. комронӣ, комгорӣ.

ШОДМОН شادمان шод, хурсанд, хушҳол.

ШОДМОНӢ شادمانی шодӣ, хурсандӣ, хушҳолӣ.

ШОДМОНОНА شادمانانه бо шодӣ, бо хурсандӣ, шодон.

ШОДОБ شاداب 1. пуроб, сероб, обдор, ширадор. 2. тару тоза, сабзу хуррам, пуртароват; **шодоб кардан** аз об сер кардан; сабзу шукуфон гардонидан.

ШОДОН شادان дар ҳолати шодию хурсандӣ, шодмон, хушҳол, хушдил.

ШОДОНДИЛ شادان دل *кит.* дилшод, хуррамдил, хурсанд.

ШОДРАВОН شاد روان 1. бо эҳтиром ёдоварӣ кардани шахси вафоткарда. 2. марҳум, раҳматӣ.

ШОДУРВОН شادروان *кит.* саропарда, хайма; шомиёнаи подшоҳӣ.

ШОДХОР شادخوار *кит.* 1. шодмон, хушҳол. 2. шаробхӯр, майхӯр, махора.

ШОДХОРӢ شادخواری шодмонӣ, хушҳолӣ, хурсандӣ.

ШОЕА *а.* شایعه *кит.* хабари рост ё дурӯғ, ки шоеъ (паҳн) шудааст, овоза, миш-миш.

ШОЕЪ *а.* شایع *кит.* паҳншуда, ошкор, овозашуда; **шоеъ шудан** паҳн шудан, ошкор шудан, ба ҳама маълум гардидан.

ШОЁН شایان шоиста, сазовор, лоиқ, арзанда; **шоёни диққат** сазовори диққат, ба диққат арзанда; **шоёни тақдир** он чи сазовор ва лоиқи тақдир аст.

ШОИБА *а.* شائبه *кит.* 1. омезиш, олудагӣ; олуда шудан ба чизи ифлос ва палид. 2. шакку шубҳа, гумон. 3. офат, бадбахтӣ; осеб. 4. мисл, монанд

ШОИДАН شائیدن//شاییدن *кит.* лоиқ будан, муносиб будан, шоиста ва сазовор будан.

ШОИҚ *а.* شائق 1. шавқдиҳанда, шавқангез. 2. ҳавасманд, орзуманд, иштиёқманд.

ШОИР شاعر он ки шеър мегӯяд (менависад), гӯяндаи шеър.

ШОИРА شاعره *муаннаси* **шоир**; зане, ки шеър менависад, зани шеъргӯянда.

ШОИРӢ شاعری шеърнависӣ, шеър гуфтан, касбу

пешаи шоир.

ШОИРНАМО شاعرنما он ки худро шоир метарошад.

ШОИРОНА شاعرانه шоирвор, чун шоир.

ШОИРТАБИАТ شاعرطبیعت он ки табиаташ моил ба шоирист; шеърфаҳм, шеърдӯст.

ШОИРТАБЪ شاعرطبع *ниг.* **шоиртабиат**.

ШОИРТАРОШ شاعرتراش он ки худро шоир ба қалам медиҳад.

ШОИРТАРОШӢ شاعرتراشی амали шоиртарош; шоиртарош будан.

ШОИСТА شایسته сазовор, лоиқ, муносиб, шоён.

ШОИСТАГӢ شایستگی арзандагӣ, сазоворӣ; эътибор, манзалат.

ШОИСТАН شایستن сазовор будан, лоиқ будан, муносиб будан.

ШОЙВАРД شایورد *ниг.* **шодвард**.

ШОЙГОН شایگان *кит.* 1. сазовор, лоиқ, шоиста. 2. фаровон, бисёр: **ганҷи шойгон**.

ШОКИР *а.* شاکر шукргузор, шукркунанда, сипосгузор, миннатдор.

ШОКӢ *а.* شاکی *кит.* шикояткунанда, гилакунанда.

ШОКОР شاکار *кит.* корҳои маҷбурии бемузд, бегор.

ШОКОСА شاکاسه *ниг.* **шоҳкоса**.

ШОҚ(Қ) *а.* شاق *кит.* сахт, душвор, мушкил.

ШОҚҚА *а.* شاقه *кит. муаннаси* **шоқ(қ)**; душвор, сахт, кори душвори тоқатфарсо; **меҳнати шоққа** меҳнати (кори) тоқатфарсо.

ШОҚУЛ شاقول гулӯлаи махсус, ки ба сари ресмоне меовезанд ва дар бинокорӣ барои санҷидани ростӣ ё каҷии девор ба кор мебаранд.

ШОҚУЛӢ شاقولی *мансуб ба* **шоқул**.

ШОЛ شال 1. матои дастибофти дағал аз пашм: **ҷуволи шол** 2. палоси дастибофти пашмин, гилеми пашмин.

ШОЛВОР شالوار *ниг.* **шалвор**.

ШОЛИЗОР شالیزار киштзори шолӣ, замине, ки дар он шолӣ киштаанд.

ШОЛИКОР شالیکار он ки бо кишту кор шолӣ машғул аст, кишткунандаи шолӣ.

ШОЛИКОРӢ شالیکاری 1. амали шоликор. 2. замине, ки дар он шолӣ киштаанд. 3. кишти шолӣ, киштани шолӣ.

ШОЛИКӮБАК شالیکوبک асбоби махсус барои ҷудо кардани биринҷ аз пӯстлохи шолӣ.

ШОЛИКӮБӢ شالیکوبی кӯфта ҷудо кардани биринҷ аз пӯстлохи шолӣ.

ШОЛИПАХОЛ شالیپخال алафе, ки дар натиҷаи кӯфтани шолӣ аз пояи он ҳосил мешавад.

ШОЛИПОЯ شالیپایه 1. киштзори шолӣ, шолизор. 2. соқаи шолӣ.

ШОЛӢ I شالی биринҷи ҳанӯз нокӯфта ва аз пӯстлох ҷудо карданашуда.

ШОЛӢ II شالی *мансуб ба* **шол**.

ШОЛНАМАД شالنمد ҷул, сағрипӯши намадин; палоси намадин.

ШОЛУДА شالوده *кит.* пойдевор, таҳкурсӣ, бунёд.

ШОЛҲАНГ شالهنگ *кит.* 1. гарав, гаравгон. 2. шӯр, ғавғо. 3. макр, фиреб, ҳила, найранг.

ШОЛЧА شالچه палоси хурд; палос.

ШОМ شام 1. аввали шаб, ҳангоми акнун торик шудани ҳаво, вақти говгум; **шому саҳар** ҳама вақт, мудом, доимо. 2. хӯроке, ки бегоҳӣ хӯрда мешавад: **хӯроки шом**. 3. номи қадимаи кишвари Сурия.

ШОМГОҲ شامگاه вақти шом, бегоҳӣ, вақти говгум, ҳангоми ғуруби Офтоб.

ШОМГОҲОН شامگاهان дар вақти шом, вақте ки шом шавад, говгум.

ШОМИЁНА شامیانه хиргоҳ (чодир, хайма)-и калони зебо барои пазироии меҳмонон; саропарда; **шомиёна задан** шомиёна барпо кардан, чодир афроштан.

ШОМИЛ *а.* شامل фарогиранда, дарбаргиранда; **шомил будан** доро будан.

ШОМИХ *а.* شامخ 1. баланд. 2. ҳавобаланд, мутакаббир.

ШОМӢ شامی 1. *мансуб ба* **шом**. 2. хӯроки бегоҳӣ.

ШОММА *а.* شامّه ҳисси бӯёӣ, бӯйфаҳмӣ (*яке аз панҷ ҳис*).

ШОМХӮРДА شام‌خورده аз пурраги ва ҳолати бадр ба нақс ва ба завол майлкарда: **моҳи шомхӯрда**.

ШОН I *а.* شان *ниг.* **шаън**.

ШОН II شان *шакли ихтисории* **эшон**; онҳо; вайҳо.

ШОН III شان қолиби соқи мӯза, шончӯб: **шони мӯза**.

ШОН IV شان *кит.* канду, хонаи занбӯри асал.

ШОНА I شانه 1. олати дандонадор барои ҳамвор кардан ва ба тартиб овардани мӯй; **шона задан** мӯйҳоро бо шона ба тартиб овардан; **шона бастан** шоху навда баровардани ниҳолҳо (*растаниҳо*). 2. олатест дар дӯкони бофандагӣ, ки торҳоро дуто-дуто аз даруни вай мегузаронанд; ◊ **шона-шона кардан** сарпечӣ кардан, саркашӣ кардан; чапғалат додан..

ШОНА II شانه устухонҳои паҳну тунуки белчамонанад, ки бозуҳои дастро ба бадан мепайвандад; дӯш, китф.

ШОНАБАЙН شانه‌بین *тиб.* байни ду шона, қисми болоии сутунмӯҳра, аз гардан поёнтар.

ШОНАБАНДӢ شانه‌بندی *исми амал аз* **шона бастан**.

ШОНАБАҲО شانه‌بها *маҷ.* арзонбаҳо, хеле арзон.

ШОНАГӢ شانگی 1. торҳои аз даруни олати шона дутоӣ гузаронидашаванда. 2. матои ҷомавори бо ин торҳо бофташуда.

ШОНАДОН شانه دان ғилоф барои шона.

ШОНАЗАН شانه‌زن 1. устои бофанда, ки торҳоро аз даруни шона дутоӣ мегузаронад. 2. *ниг.* **машшота** 1.

ШОНАЗАНӢ شانه زنی амали шоназан.

ШОНАКУНӢ شانه کنی *ниг.* **шоназанӣ**.

ШОНАМОНАНД شانه‌مانند ба шона монанд, мисли шона.

ШОНАНАДИДА شانه‌ندیده мӯи чанд вақт боз шонанашуда.

ШОНАПАРТОӢ شانه‌پرتائی ҳосил набаста шонаашро партофтани растанӣ.

ШОНАПАҲН شانه‌پهن он ки китфи сербар дорад, фарохкитф; тануманд.

ШОНАСАР//ШОНАСАРАК شانه‌سر// شانه‌سرک ҳуд–ҳуд, парандае, ки болои сараш ба шона монанд аст.

ШОНАСАРАК شانه سرک *ниг.* **шонасар**.

ШОНАСИФАТ شانه‌صفت монанди шона, шонасон.

ШОНАТАРОШ شانه‌تراش устое, ки аз чӯби махсус шона метарошад.

ШОНАТАРОШӢ شانه‌تراشی касбу кори шонатарош; сохтани шона аз чӯби махсус.

ШОНАФАРОХ شانه فراخ *ниг.* **шонапаҳн**.

ШОНАХӮРДА شانه خورده шонашуда.

ШОНДАН شاندن *кит.* 1. шона кардан. 2. шинондан, фурӯ нишондан, бартараф кардан.

ШОНЗДАҲ شانزده *шумораи миқдори* адади даҳ ва шаш, 16.

ШОНЗДАҲСОЛА شانزده‌ساله он ки умраш ба шонздаҳ расида бошад.

ШОНЗДАҲСОЛАГӢ شانزده سالگی дар давраи шонздаҳсола будан, шонздаҳсола шудан.

ШОНЗДАҲУМ شانزدهم *шумораи тартибӣ аз* **шонздаҳ**.

ШОНЗДАҲУМИН شانزدهمین *ниг.* **шонздаҳум**.

ШОНӢ *а.* شانی *кит.*душман.

ШОНЧӮБ شان چوب *ниг.* **шон** III.

ШОПУЛ شاپول *ниг.* **шоҳпул**.

шор شار 1. *асоси замони ҳозира аз* **шоридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* **шоранда**, **раванда**: **обшор**, **хуншор**, **арақшор**.

ШОР شار *кит.* шаҳр.

ШОРА *ҳ.* شاره 1. дастори бузурги нафис ва мунаққаши ҳиндӣ, салла. 2. чодире, ки занони ҳиндӣ ба таври махсус мепӯшанд, сорӣ.

ШОРАК شارک *зоол.* парандаи хурди сиёҳранги хушовоз; сор, мургак.

ШОРБУН شاربون *тиб.* захме, ки дар меъда ё дигар узвҳои дарунӣ пайдо мешавад.

ШОРЕҲ *а.* شارح шарҳкунанда, баёнкунанда, тафсир ва маънидодкунанда; шарҳнавис ба асаре.

ШОРЕЪ *а.* شارع 1. роҳи бузург, кӯчаи калон, роҳи рост, шоҳроҳ. 2. соҳиби шаръ, муайянкунандаи аҳкоми шариат.

ШОРИБ شارب 1. нӯшанда, ошоманда. 2. мӯйлаб, бурут.

ШОРИДАН شاریدن равон шудан, ҷорӣ шудан; аз боло ба поин рехтани об, моеот ва чизҳои дигар.

ШОРИҚ *а.* شارق 1. тулӯъкунанда. 2. тобон, фурӯзон.

ШОРИҚА *а.* شارقه тобанда, фурӯзанда.

ШОРИСТОН شارستان *ниг.* **шаҳристон.**

ШОРО شارا шоранда, он чи мешорад.

ШОРОН شاران шоранда, доимо шоридан, дар ҳоли шоридан.

ШОРОНДАН شاراندن *тарзи бавоситаи* **шоридан**; резондан, равон кардан, ҷорӣ сохтан; ғеҷонда фуровардан.

ШОРСОН شارسان *ниг.* **шаҳристон.**

ШОСПАРАМ شاسپرم *ниг.* **шоҳсипарғам.**

ШОССЕ *фр.* شاسّی роҳи калону ҳамвори сангрехта ё сангфаршшуда, роҳи заминаш сахту ҳамвор, шоҳроҳ.

ШОТ *а.* شات *кит.* гӯсфанд, барра.

ШОТАРА شاتره *ниг.* **шоҳтара.**

ШОТИР *а.* شاطر *кӯн.* 1. дар қадим касе ки пеш-пеши аспи подшоҳ чусту чолок давида, аризаҳои додхоҳонро мегирифт. 2. чусту чолок (*одам*).

ШОТИРХОНА شاطرخانه ҷои ҷамъ омадани **шотирон.**

ШОТУ شاتو 1. шоҳтир, ариш; тири ароба. 2. нардбон.

ШОТУПОЯ شاتو پایه *лаҳҷ.* зинапоя.

ШОУ *англ.* شاو намоиши умумӣ, намоиши барномаҳои фароғатию иқтисодӣ дар телевизион.

ШОФ شاف шамшер; **дасти худро шоф кардан** дасти худро чун шамшер боло бардоштан.

ШОФАК شافک *бот.* як навъ растанӣ.

ШОФБУРУТ شاف بروت *ниг.* **шофмӯйлаб.**

ШОФЕИЯ *а.* شافعیه *д.* яке аз чаҳор мазҳаби дини ислом, ки асосгузори он имом Абдуллоҳ Муҳаммад ибни Шофеӣ будааст.

ШОФЕӢ شافعی пайрави мазҳаби шофеия.

ШОФЕР//ШОФЁР *фр.* شافیر//شافیار *гуфт.* ронандаи автомобил (хоҳ саворӣ бошад, хоҳ боркаш).

ШОФЕЪ *а.* شافع шафоаткунанда, дархостнамоянда, хоҳишгар.

ШОФӢ 1. شافی басанда, қаноатбахш, кофӣ; **ҷавоби шофӣ** посухи дуруст. 2. шифобахш, шифодиҳанда.

ШОФМОҲӢ شاف ماهی *зоол.* моҳие, ки бинии чун шамшер дароз дорад, шамшермоҳӣ.

ШОФМӮЙЛАБ شافمویلب касе ки мӯйлаби дарози ғафси моил ба боло дорад, шофбурут.

ШОХ شاخ 1. ҷисми устухонмонанде, ки аз каллаи баъзе ҳайвонот (*буз, гов ва г.*) мерӯяд. 2. он қисми дарахт, ки аз танаи асосӣ рӯидааст, шоха, навда; **шох задан** а) ҳамла карда бо шохи худ ба касе зарба расондани чорпои шохдор; б) бо табар ва дасткола буридани шохҳои дарахт; **шохи ҳаҷомат** шохе, ки вақти хунгирӣ аз бадан ба воситаи он пӯстро макида теғ мезаданд; ◊ **шох шудан** номаълум аз ҷое бадар рафтан гурехтан.

ШОХА شاخه 1. шохи (навдаи) дарахт ва бутта. 2. қисми ҷудошуда аз дарё ё роҳ.

ШОХАК شاخک *ниг.* **шохча.**

ШОХБАНД شاخبند аргамчине, ки аз шохи чорпо (*гов ва г.*) гузаронда баста мемонанд.

ШОХБАСТ شاخبست деворае, ки аз химчаҳои ба ҳам бофта тайёр мекунанд, чапарак.

ШОХБУР شاخبر асбоби шамшермонанд, ки барои буридани шохи дарахтон ва буттаҳо ба кор бурда мешавад.

ШОХДОР شاخدار чорпое, ки шох дорад; ◊ **милтиқи шохдор** милтиқи поядор, ки устувор карда баъд тир меандохтанд.

ШОХЗАН شاخزن шохзананда; **гови шохзан** гове, ки одати бо шохи худ ҳуҷум кардан дорад.

ШОХЗАНӢ شاخ زنی амали шохзан.

ШОХИС شاخص *кӯн.* аломати нишондиҳандаи роҳ, ки одатан аз сангу чӯб сохта мешуданд,

намоя.

ШОХӢ شاخی 1. он чи аз шох сохта шуда бошад: **шонаи шохӣ**. 2. чоршоха, сешоха.

ШОХНОШИКАСТА شاخناشکسته *маҷ.* худсар, саркаш; мағрур.

ШОХОБ//ШОХОБА شاخاب//شاخابه ҷӯе, ки аз дарё ё ҷӯи калоне ҷудо шуда бошад ё баъзан ба дарё пайваст мешавад.

ШОХСОР شاخسار 1. шохаи дарахт. 2. қисми болоии пуршоху барги дарахт. 3. ҷои анбӯҳи дарахтони сершох.

ШОХЧА شاخچه шохаи хурд, навда.

ШОХЧАБАНД شاخچه‌بند 1. шоха пахн кардани дарахт; муҳаввате, ки бо шохаҳои дарахт сохта шудааст. 2. *кит.* тӯҳматкунанда, бӯҳтонгӯ.

ШОХЧАБАНДӢ شاخچه‌بندی 1. шоха рондан ва пахн кардани дарахт. 2. *маҷ.* иловаҳое, ки ба ягон ҳикоя ё оид ба ягон масъалаи илмӣ ҳамроҳ карда мешавад, тафсилоти зиёд ҳамроҳ кардан ба нақле ё масъалае. 3. *кит.* тӯҳмат кардан, бӯҳтонзанӣ.

ШОХҶӮЙ شاخجوی ҷӯйчаи аз ҷӯи калон ҷудошуда, шохоб.

ШОХШИКАСТА شاخشکسته ромшуда, оромшуда, ба қисмат тан дода.

ШОҲ شاه 1. подшоҳ, султон, соҳиби тахту тоҷ. 2. мӯҳраи асосӣ дар шатранҷ–шоҳмот. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънии* бузургӣ ва бартарӣ нисбат ба ҳаммонандон: **шоҳасар, шоҳбайт, шоҳтир**.

ШОҲАНШАҲ شاهنشه *ниг.* **шоҳаншоҳ**.

ШОҲАНШОҲ//ШОҲАНШАҲ شاهنشاه//شاهنشه шоҳи шоҳон, подшоҳи бузург, император.

ШОҲАНШОҲӢ//ШОҲАНШАҲӢ شاهنشاهی//شاهنشهی подшоҳи подшоҳон будан, подшоҳии бузург, империя.

ШОҲАСАР شاهاثر асари барҷаста ва беҳтарини осори бадеӣ ё санъати нафиса.

ШОҲБАЙТ شاه‌بیت байти барҷаста ва беҳтарини як ғазал ё жанри дигари назм.

ШОҲБАРЗАГОВ شاه‌برزگاو *зоол.* барзагови калончуссаи ёбоӣ, буйвол.

ШОҲБОЗ شاهباز 1. бози калон, бози шикорӣ. 2. *маҷ.* далер, нотарс, шаввоз (*дар мавриди таҳсини касон гуфта мешавад*).

ШОҲБОЛ شاهبال бузургтарин боли парандаҳо.

ШОҲБОНУ//ШАҲБОНУ شاهبانو//شه‌بانو зани шоҳ, малика.

ШОҲБУЛУТ شاه بلوت дарахти калони монанд ба дарахти чормағз, ки мевааш пӯстлохи нозук ва ду ё чор мағз дорад, ки онро хом ё дар оташ таф дода меҳӯранд, кастона.

ШОҲБУЛУТӢ شاه‌بلوتی *мансуб ба* **шоҳбулут**.

ШОҲБУРУТ شاهبروت марде, ки бурути калони боло тобдодашудаи басавлат дорад; *муқ.* **шофбурут, шофмӯйлаб**.

ШОҲБӮ(Й) شاهبو(ی) *ниг.* **анбар**.

ШОҲВАШ شاه‌وش шоҳмонанд, монанди шоҳ.

ШОҲВОР شاهوار чизи сазовори шоҳ, чизи арзандаи хубу аъло; **дурри шоҳвор** марвориди якдонаи калон.

ШОҲГАВАЗН شاه‌گوزن *зоол.* ҳайвоне аз оилаи гавазнҳо, ки ҷуссаи калон дорад, лос.

ШОҲДОНА شاه‌دانه бангдона.

ШОҲДОРУ شاه‌دار 1. шароб. 2. беҳтарин дору.

ШОҲДУХТ شاه دخت *ниг.* **шоҳдухтар**.

ШОҲДУХТАР شاه‌دختر 1. духтари шоҳ 2. *маҷ. дар мавриди таҳсину тавсиф ба духтарон низ гуфта мешавад.*

ШОҲЗАН شاهزن малика, шоҳбону.

ШОҲИБОФ شاهی‌باف бофандае, ки матоъҳои абрешимӣ мебофад.

ШОҲИБОФӢ شاهی‌بافی 1. шуғли пешаи бофандаи матоъҳои абрешимӣ. 2. коргоҳе, ки дар он ҷо шоҳӣ мебофанд: **корхонаи шоҳибофӣ**.

ШОҲИВОР شاهی‌وار матоъҳои абрешимӣ, абрешимвор.

ШОҲИД *а.* شاهد 1. касе, ки кореро бо чашми худ дида бошад, гувоҳ; **шоҳид овардан** барои исботи муддао касе ё чизеро гувоҳ нишон додан, далел овардан; **шоҳиди ҳоли** *касе* **будан** ба аҳволи касе воқиф будан. 2. *маҷ.* зан ё ҷавони хушрӯй; хубрӯй, маҳбуб, маҳбуба.

додан, далел овардан; **шоҳиди ҳоли** *касе* **будан** ба аҳволи касе воқиф будан. 2. *маҷ.* зан ё ҷавони хушрӯй; хубрӯй, маҳбуб, маҳбуба.

ШОҲИДБОЗ شاهدباز амрадбоз, бачабоз, фосиқ.

ШОҲИДБОЗӢ شاهدبازی *кӯҳ.* амрадбозӣ.

ШОҲИДӢ شاهدی гувоҳӣ, шоҳид будан, шаҳодат.

ШОҲИДПАРАСТ شاهدپرست *кит.* шоҳидбоз; зебопараст.

ШОҲИДПАРАСТӢ شاهدپرستی *кит.* шоҳидбозӣ; зебопарастӣ.

ШОҲИКАБОБ شاهی‌کباب гӯштбирён (*аз гӯшти тунук ва майда резашуда бо дунба*).

ШОҲИҚ *а.* شاهق *кит.*баланд.

ШОҲИМАРДОН شاهی‌مردان *д.* лақаби халифаи чорум Али ибни Абутолиб.

ШОҲИН I شاهین 1. навъе аз парандагони шикорӣ. 2. *маҷ.* далер, диловар.

ШОҲИН II شاهین милаи чӯбин ё оҳании тарозуи дастӣ аст, ки дар ду тарафи он палла баста чизҳо бармекашанд: **шоҳини тарозу**.

ШОҲИНШАҲПАР شاهین‌شهپر *кит.* дорои болҳои монанди боли шоҳин.

ШОҲӢ I شاهی матои аз нахи абрешимӣ бофташуда, ҳарир.

ШОҲӢ II شاهی *мансуб ба* **шоҳ**; шоҳона.

ШОҲКАБОБ شاه کباب *ниг.* **шоҳикабоб**.

ШОҲКОР شاه‌کار кори барҷастаи бузург, ки дар иҷрои он хунарнамоӣ карда бошанд.

ШОҲКОСА شاه‌کاسه косаи калон, шоҳкоса, шокоса.

ШОҲКОСАЧАШМ شاه‌کاسه‌چشم калончашм, барҷастачашм.

ШОҲМОР شاهمار *зоол.* навъе аз морҳои калон.

ШОҲМОТ شاهمات номи бозии маъруф, шатранҷ.

ШОҲМОТБОЗ شاهمات‌باز он ки шоҳмот мебозад, шатранҷбоз.

ШОҲМОТБОЗӢ شاهمات بازی шатранҷбозӣ.

ШОҲНАЙ شاهنی *ниг.* **шаҳнай**.

ШОҲНИШИН شاه‌نشین *ниг.* **шаҳнишин**.

ШОҲНОМАСАРОӢ شاهنامه‌سرایی навиштани асари манзум дар мавзӯъ ва шакли “Шоҳнома”-и Фирдавсӣ.

ШОҲНОМАХОН شاهنامه‌خوان он ки “Шоҳнома”-и Фирдавсиро бо оҳанги махсус мехонад.

ШОҲНОМАХОНӢ شاهنامه‌خوانی :**шоҳномахонӣ кардан** дар ҷамъомадҳо “Шоҳнома”-ро ба овози баланд хондан.

ШОҲОНА شاهانه 1. *мансуб ба* **шоҳ;** аз ҷониби шоҳ: **фармони шоҳона**. 2. муносиби шоҳ; олӣ, пуршукӯҳ.

ШОҲПАР شاهپر *ниг.* **шоҳбол**.

ШОҲПАРАСТ شاه‌پرست он ки тарафдори сохтори давлатдории шоҳигарӣ (монархистӣ) мебошад.

ШОҲПАРАСТӢ شاه‌پرستی *мансуб ба* **шоҳпараст**.

ШОҲПИСАНД شاه پسند *бот.* гиёҳест зинатӣ, ки гулҳои зебои хушбӯ дорад.

ШОҲПУЛ شاه پول пул (кӯпрук)-и калон.

ШОҲРАГ شاهرگ раги гардан, раге, ки хунро аз дил ба сар мерасонад.

ШОҲРОҲ شاهراه роҳи васеи калон, роҳи асосӣ, шоссе.

ШОҲРӮД شاهرود 1. рӯди калон. 2. *мус.* тори калони созҳои мусиқӣ, тори “бам”. 3. номи яке аз созҳои торӣ.

ШОҲСАВОР شاهسوار 1. савори боҳашамат, савори далер ва бомаҳорат. 2. *киноя аз* **маҳбуба**.

ШОҲСИМ شاهسیم сими ғафси асосии барқ дар дастгоҳ ё бино; сими бисёртораи ғафс, ки кабел низ гӯянд.

ШОҲСИПАРҒАМ شاهسپرغم *бот.* як навъи райҳон, нозбӯ.

ШОҲСУТУН شاهستون сутуни асосии бино.

ШОҲТАРА شاهتره *бот.* номи гиёҳи худрӯе, ки гулҳои бунафшранги хурд-хурд дорад; дар об ҷӯшондаи он ба хориши бадан нофеъ аст.

ШОҲТИР شاهتیر 1. болори асосии сақфи хона. 2. ариш, шоту.

ШОҲТУТ شاهتوت тути сиёҳи калондонаи ширадор, шаҳтут.

ШОҲҶОДА شاهجاده *ниг.* **шоҳроҳ**.

ШОШ//ШОША شاش//شاشه бавл, пешоб, мезак; **шоша кардан** шошидан, бавл кардан.

ШОША شاشه *ниг.* **шош**.

ШОШАДОН شاشه‌دان халтачае дар бадани инсон, ки дар он пешоб ҷамъ мешавад, мезакдон, масона.

ШОШБАНД شاش‌بند *тиб.* душвории пешобкунӣ.

ШОШИДАН شاشیدن бавл кардан, пешоб кардан, мезидан; **хун шошидан** ба ҷои бавл хун пешоб кардан (*ба сабаби иллат ё зарбате*).

ШОЯД شاید балки, эҳтимол, мумкин ки; аҷаб не.

ШОЯМ شایم шоиста, сазовор.

ШПАЛ شپل *ҳол.* чӯб ё гӯлаҳои оҳанӣ, ки ба зери релсҳои роҳи оҳан чида, релсро бо меххо бо он васл мекунанд.

ШПАТ *олм.* شپت *маъд.* номи умумии гурӯҳе аз маъданҳо аз ҷинси силикатҳо.

ШТАМП *олм.* شتمپ 1. қолиб дар рехтагарӣ. 2. тамғае, ки одатан ба гӯшаи чапи коғазҳои расмӣ зада мешавад.

ШТАНГ//ШТАНГА *олм.* شتنگ//شتنگه мили оҳание, ки дар ду тарафаш дискҳои оҳанӣ дорад, вазна барои бардошта кувваозмоӣ кардан дар мусобиқаҳо.

ШТАНГАБАРДОР شتنگه بردار вазнабардор.

ШТАПЕЛ *олм.* شتپیل *боф.* нахи дар корхонаи бофандагӣ ҳосилшуда.

ШТАТ *лот.* شتت *ниг.* **баст**.

ШТАТӢ شتتی *мансуб ба* **штат**.

ШТЕМПЕЛ *англ.* شتیمپل мӯҳр, тамға.

ШУАБ *а.* شعب *ҷ.* **шӯъба**.

ШУАРО *а.* شعرا *ҷ.* **шоир**.

ШУБОБ *а.* شباب ҷавонӣ; *муқоб.* **пирӣ; айёми шубоб** рӯзгори ҷавонӣ.

ШУБОН شبان *шакли арабишудаи* **чӯпон**; галабон.

ШУБОНӢ شبانی чӯпонӣ, амали чӯпон.

ШУБҲА *а.* شبهه шак, гумонбарӣ; **ба шубҳа андохтан** *касеро* бадгумон кардан, ба шак андохтан; **ба (дар) шубҳа афтодан** бадгумон шудан, гумонбар шудан; **шубҳа доштан** дилпур набудан, шак доштан; **шубҳа кардан** гумонбар шудан, шак доштан.

ШУБҲААНГЕЗ شبهه‌انگیز он чи боиси тардиду шак мешавад.

ШУБҲАДОР شبهه دار он ки дар коре ё масъалае шакку тардид дорад.

ШУБҲАКУНАНДА شبهه‌کننده *ниг.* **шубҳадор**.

ШУБҲАНОК شبهه‌ناک он чи мавриди шак ва шубҳа мебошад, шубҳаовар.

ШУБҲАНОКӢ شبهه ناکی *мансуб ба* **шубҳанок.**

ШУБҲАОВАР شبهه‌آور *ниг.* **шубҳаангез**.

ШУБҲАОМЕЗ شبهه‌آمیز нодилпурона, бо шакку тардид.

ШУВВАС//ШУВВОС شوّس//شوّاس садои резиши об ё вазиши бод.

ШУВВӢ شوّی :**шуввӣ кардани дил** *гуфт.* аз ягон хабари ногаҳонӣ ваҳмида ба ҳаяҷон омадани дил.

ШУВОТ شوات *гуфт.* борони сим-сим, борони майда.

ШУГ شگ масал, афсона.

ШУГУН شگون 1. фоли нек; муборак шумурдани чизе, шавгун. 2. байъи аввал (дар савдо).

ШУГУФТАН شگفتن *кит.*, *ниг.* **шукуфтан**.

ШУҒ شغ *ниг.* **шағ**.

ШУҒА شغه *кит.* пӯсти ғафсе, ки аз кори зиёд дар даст ё аз роҳгардии зиёд дар пои одам пайдо мешавад, обила, пина.

ШУҒЛ *а.* شغل машғулият, кор, пеша, касб; **шуғл кардан** машғул шудан бо коре.

ШУҒНӢ شغنی *ниг.* **шуғнонӣ**.

ШУҒНОНӢ شغنانی аҳли ноҳияи Шуғнони вилояти Бадахшон, ки забони хоса доранд: **забони шуғнонӣ**.

ШУДАН شدن 1. гардидан, гаштан. 2. анҷом ёфтан, иҷро гардидан. 3. рафтан, равон гаштан: **аз пайи кор шудан, хона ба хона шудан**. 4. будан. 5. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ:* **саргардон шудан, ҳайрон шудан, дуруст шудан, ислоҳ шудан, сиҳат шудан; калон шудан** а) ба воя расидан, бузург шудан; б) ба мансаб расидан, амал гирифтан; **сар шудан** а) сардорӣ кардан; б)

шурӯъ ёфтан, оғоз гардидан: **маҷлис сар шуд.**

ШУДАНӢ شدنی 1. *сифати феълии замони оянда аз* **шудан**; он чи бояд бишавад, он чи воқеъ гаштанаш мумкин аст; **шуданӣ мешаваду омаданӣ меояд** (*мақ.*); **шуданӣ шуд** он чи боист мешуд, рӯй дод (*дар мавриди гузаштани кор аз кор гуфта мешавад*). 2. лоиқ, сазовор. 3. солим, тандуруст; назаррас, ояндадор.

ШУДГОР شدگار замини рондашуда, замини барои кишт омодашуда; **шудгор кардан** заминро барои кишт рондан; **шудгори тирамоҳӣ** тирамоҳ баъд аз бардоштани ҳосил шудгор карда мондани замин.

ШУДГОРБОБ شدگار باب замини барои шудгор мувофиқ.

ШУДГОРКУНӢ شدگارکنی *исми амал аз* **шудгор кардан**; заминро барои кишт рӯгардон ва мулоим кардан.

ШУДГОРПУЛӢ شدگارپولی *таър.* андозе, ки дар аморати Бухоро аз заминҳои шудгор, аммо нокишта гирифта мешудааст.

ШУДГОРШУДА شدگارشده замини барои кишт тайёршуда.

ШУДОМАД شدآمد омадурафт, равуо, рафтуой.

ШУЙӮЪ *а.* شیوع *кит.* ошкор гардидан, машҳур шудан, овоза шудан.

ШУК شک *гуфт., бот.* як навъ буттаи хордор, ки дар дашту биёбон мерӯяд, шутурхор.

ШУКР *а.* شکر сипосгузорӣ, миннатдорӣ аз некии касе, ташаккур; **шукр кардан** қонеъ будани худро бо миннатдорӣ изҳор кардан.

ШУКРГУЗОР شکرگذار шукркунанда, сипосгузор, миннатдор.

ШУКРГУЗОРӢ شکرگذاری шукру неъмати эҳсони касеро гуфтан, сипосгузорӣ, миннатдорӣ.

ШУКРИЯ شکریه *ниг.* **шукрнома**.

ШУКРНОМА شکرنامه навиштае, ки дар он миннатдорӣ аз некии касе баён ёфтааст, номаи шукрона, номаи миннатдорӣ, шукрия.

ШУКРОН شکران сипосгузорӣ кардан, шукр гуфтан, миннатдорӣ изҳор намудан.

ШУКРОНА شکرانه *ниг.* **шукрон**; **шукрона кардан** миннатдорӣ изҳор намудан.

ШУКУФА شکوفه 1. гули дарахти мева. 2. *тиб.* як навъ бемории пӯст, ки дар бадан пайдо мешавад.

ШУКУФАДОР شکوفه‌دار гулдор, дорои гул, гулнок.

ШУКУФАЗОР شکوفه‌زار ҷое, ки дарахтони зиёде шукуфтаанд, ҷои зиёдии шукуфа.

ШУКУФО شکوفا *ниг.* **шукуфон**.

ШУКУФОН شکوفان 1. дар ҳолати шукуфой, шукуфта. 2. *маҷ.* обод, маъмур, дар ҳоли тараққӣ (*мамлакат, ҷой*). 3. шод, хуррам; **шукуфон шудан** а) шукуфтан; б) *маҷ.* шоду хурраму хандон шудан.

ШУКУФОНИДАН شکوفانیدن *тарзи бавоситаи* аз **шукуфтан**; **шукуфонидани оҳак** ба воситаи об кушоёндани оҳак.

ШУКУФОНӢ شکوفانی 1. шукуфо будан, дар ҳолати шукуфон будан. 2. *маҷ.* хуррам, айни мавсими авҷ ва барор.

ШУКУФТ شکفت кушода шудан, шукуфта шудан.

ШУКУФТА شکفته 1. вошуда, гулкарда, кушодашуда (гул, гунча). 2. хандоншуда, мутабассим; **оҳаки шукуфта** оҳаке, ки об расида аз ҳам пошида ва гардмонанд шудааст.

ШУКУФТАН شکفتن 1. гул кардан, кушодан (-и гул). 2. хандон шудан, табассум кардан: **чеҳрааш аз шодӣ шукуфт**. 3. афрӯхтан, фурӯзон шудан: **шукуфтани оташ**.

ШУКУФТАРӮЙ شکفته‌روی хандонрӯй, пуртабассум .

ШУКУФТАХӮ(Й) شکفته‌خو(ی) *кит.* кушодатабъ, хушхулқ.

ШУКӮҲ شکوه 1. шавкат, ҳашамат. 2. ҳайбат ва даҳшат. 3. тавоноӣ, қудрат, дабдаба, ҷалол. 4. ҳисси эҳтиром ва таъзим, ки аз дидани шахси бузург пайдо мешавад.

ШУКӮҲДОР شکوه‌دار соҳиби ҷалол ва шавкат.

ШУКӮҲИДАН شکوهیدن *кит.* шаъну шавкат намудор кардан, пайдо кардани ҳисси тафохур.

ШУКӮҲМАНД شکوهمند *ниг.* **шукӯҳдор**.

ШУКӮҲМАНДӢ شکوه‌مندی соҳиби шукӯҳу ҳашамат будан.

ШУКӮҲНОК شکوه‌ناک соҳиби шукӯҳу ҳашамат.

ШУКӮҲНОКӢ شکوه‌ناکی соҳиби шукӯҳу ҳашамат будан.

ШУҚҚА *а.* شقه порае аз чизе; мактуби хурд, руқъа.

ШУЛҒУТ شلغوت дастзада, маҷақшуда; *маҷ.* фартут.

ШУЛЛУК شلّوک кирми сиёҳи дар лойқа пайдошавандаи хунмак, золу, зулук.

ШУЛЛУКДОН شلوک‌دان зарфе, ки шуллукҳоро дар он нигоҳ медоранд.

ШУЛОН شولان хӯроки шӯлаи суюқ.

ШУЛХА *р.* شلخه *гуфт.* сабӯси (пӯчоқи) чигит баъд аз кашидани равғани он, ки ба чорво медиҳанд (*аз* шелухаи *русӣ*).

ШУЛХАХӮР شلخه‌خور хӯрандаи шулха (*чорво*).

ШУМ شوم 1. нахс, манҳус, номуборак; **хабари шум** хабари бад, хабари нохуш. 2. шӯх, беитоат.

ШУМАРИДАН شومریدن *ниг.* **шуморидан**.

ШУМАТ شمت 1. ғурур, такаббур. *2.* ҳирс. оз.

ШУМБАЧА شوم بچه 1. бадкор, бадкир дор. 2. нооpом, шӯх.

ШУМГИЁҲ شوم‌گیاه *бот.* гиёҳи худрӯй, ки дар харбузазорҳо пайдо шуда палаки онро мехушконад.

ШУМДИДОР شوم‌دیدار манҳус, номуборак, шумрӯй.

ШУМЗОДА شوم‌زاده манҳусзода, аз зоти нахс.

ШУМЕР شومیر халқияти бостоние дар минтақаи Байнаннаҳрайн.

ШУМЕРӢ شومیری *мансуб ба* **шумер**: **забони шумерӣ**.

ШУМӢ شومی 1. нахсӣ, бадбахтӣ. 2. шӯхӣ, густохӣ.

ШУМҚАДАМ شوم‌قدم *ниг.* **шумпой**.

ШУМНАФАС شوم‌نفس он ки хабари баде овардааст, он ки гапи бади нохушро гуфтааст.

ШУМО شما 1. *ҷонишини шахсии шахси дуюми ҷамъ.* 2. ба тарзи эҳтиром барои ифодаи шахси дуюми танҳо низ истеъмол мешавад.

шумор شمار *асоси замони ҳозира аз* **шуморидан//шумурдан**.

ШУМОР شمار 1. ҳисоб, миқдор: **шумори пул**. 2. адад; **беҳадду бешумор** беҳисоб, ба қадре зиёд, ки ҳисоб надорад; **шумор надоштан** беҳисоб будан, зиёд будан; **ба шумор рафтан** ҳисоб ёфтан, шумурда шудан. 3. *кҳн.* илми ҳисоб, арифметика.

ШУМОРА شماره 1. адад, миқдор. 2. рақам, рақами тартибии чизе.

ШУМОРАГУЗОР شماره‌گذار 1. он ки ба чизе рақам мегузорад. 2. асбоби рақамгузорӣ.

ШУМОРАГУЗОРӢ شماره‌گذاری амали шуморагузор.

ШУМОРАЗАНӢ شماره‌زنی *ниг.* **шуморагузорӣ**.

ШУМОРИДАН شماریدن //شماردن *ниг.* **шумурдан**.

ШУМОРИШ شمارش *исми феълӣ аз* **шумор(и)дан**; ҳисоб, ҳисоб кардан.

ШУМПАЙ شوم پی шумқадам, оварандаи бадбахтӣ, манҳус.

ШУМПОЙ شوم‌پای он ки пои қадамаш шум, бехосият ва накбатовар аст, наҳсқадам.

ШУМТОЛ شومتال навъе аз ҷинси дарахти сафедор.

ШУМТОЛЕЪ شوم‌طالع бадбахт, накбатзада, беиқбол.

ШУМУЛ شمول чизеро фаро гирифтан, дар бар гирифтан.

ШУМУР شمر шумор, адад, миқдор.

ШУМУРДАН شمردن 1. ҳисоб кардан, теъдод кардан, шумора кардан. 2. пиндоштан, маҳсуб донистан.

ШУМУРДА شمرده *сифати феълии замони гузашта аз* **шумурдан**; **шумурда-шумурда** ҳолати шумурдани чизе; ҳисобкунон; якто-якто; **шумурда-шумурда қадам мондан** якто-якто, бо эҳтиёт қадам мондан.

ШУМХАБАР شوم‌خبر 1. хабари шум, хабари бад ва нахс. 2. он ки хабари ногувор меорад.

ШУМШАКЛ شوم‌شکل шакли нахсу накбатовар, одаме, ки шакли дилнокаш дорад.

ШУМШАПАЛАК شوم‌شپلک *зоол.* шапалаки калони бунафштоби зери болҳояш тираи

рахдор.

ШУМШУК شومشوک *гуфт.* безоркунанда, берӯй, беҳаё, густох; **гадои шумшук** гадои берӯи безоркунанда, гадои шилқин.

ШУНАВАНДА شنونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **шунидан**; он ки ба чизе гӯш мекунад, гӯшкунанда, сомеъ. 2. хонанда, донишҷӯ (*дар баъзе мактабҳои олӣ*).

ШУНАВИДАН شنویدن *ниг.* **шунидан**.

ШУНАВО شنوا шунидашаванда, ба гӯш расанда, он чи возеҳ гуфта шуда ва нагз шунида мешавад; **бо овози шунаво** бо овози баланде, ки ҳама шунаванд.

ШУНАВОӢ شنوایی 1. шунаво будан. 2. яке аз ҳавоси панҷгона, ки шунидани садо ба воситаи гӯш аст; қобилияти шунидан, сомеа.

ШУНАВОНИДАН شنوانیدن ба гӯши касе расондан, ба самъи касе расондан, гуфтан барои он ки касе шунавад.

ШУНАҲ شنه *гуфт.* шӯълаи Моҳ ва Офтоб.

ШУНИД شنید шунидан, самъ; **аз рӯи шуниди ман** мувофиқи он чи ки ман шунидаам.

ШУНИДАН شنیدن истимоъ кардан, ба гӯш гирифтан, суханро гӯш кардан, чизеро гӯш кардан, дарк кардани овоз ба воситаи гӯш, гӯш додан; **шунидан кай бувад монанди дидан** (*зарб.*).

ШУНИДАНАШУДА شنیده‌نشده хабару овозаи гушношунид.

ШУНИДАНӢ شنیدنی *сифати феълии замони ҳозира аз* **шунидан**; сазовори шунидан, он чи ба шунидан меарзад: **ҳикояи шуниданӣ**.

ШУНИЗ شنیز *ниг.* **сиёҳдона**.

ШУНҚОР *т.* شنقار мурғи шикорӣ аз ҷинси боз.

ШУНУФТАН شنفتن *ниг.* **шунидан**.

ШУНУФТАНӢ شنفتنی *ниг.* **шуниданӣ**.

ШУОЪ *а.* شعاع нури Офтоб; партав, рӯшноӣ: **шуои Офтоб; шуоъ афкандан** рӯшноӣ ба чизе андохтан, равшан кардан.

ШУОЪАФКАН شعاع‌افکن партавандоз, партавнок, тобон, дурахшон.

ШУОЪАФКАНӢ شعاع‌افکنی нурафканӣ, партавандозӣ.

ШУОЪДОР شعاع‌دار *ниг.* **шуоъафкан**.

ШУОЪЗАНӢ شعاع‌زنی шуоъ афкандан, дурахшидан.

ШУОЪОСО شعاع‌آسا монанди дурахш, мисли шуоъ.

ШУОЪПОШ شعاع‌پاش партавафшон, нурбор.

ШУПУШК شپشک *ниг.* **шабуш**.

ШУРАКО *а.* شرکا *ҷ.* **шарик**.

ШУРАФО *а.* شرفا *ҷ.* **шариф**.

ШУРБ *а.* شرب 1. нӯшидан, нӯшин. 2. шаробнӯшӣ, майнӯшӣ.

ШУРРУТ شرّوت суюқ, обакӣ: **лойи шуррут**.

ШУРТА *а.* شرطه 1. *кҳн.* дастаи посбонони шаҳр, шаҳна; **соҳиби шурта** сардори низому интизом. 2. *кит.* мувофиқ, матбӯъ; **боди шурта** боди мувофиқ.

ШУРУҚ شروق 1. тулӯи Офтоб, баромадани Офтоб. 2. *маҷ.* зухур ва тобиш.

ШУРУР شرور *ҷ.* **шар**(р).

ШУРУТ شروط *ҷ.* **шарт**.

ШУРУФ *а.* شرف *кит.* наздикӣ, қарибӣ, арафаи...; **дар шуруфи** *чизе* **будан** дар арафаи содиршавии чизе будан.

ШУРӮҲ *а.* شروح *ҷ.* **шарҳ**; китобҳое, ки дар шарҳи китобе навишта шудаанд.

ШУРӮЪ *а.* شروع оғоз кардан ба коре, сар кардан кореро; саршавӣ, оғоз, ибтидо; **шурӯъ кардан (намудан)** сар кардан, оғоз намудан; **шурӯъ кардан** сар шудан, оғоз шудан.

ШУРФА *а.* شرفه нақш ва кунгурае, ки дар қисми болоии девори хонаҳо наздик ба сақф месозанд; кунгура.

ШУСТА شسته *сифати феълии замони гузашта аз* **шустан**; шусташуда, покиза; **шуставу рӯфта** поку покиза.

ШУСТАГАР شسته‌گر 1. гозур, либосшӯй, ҷомашӯй, он ки касбаш ҷомашӯӣ аст. 2. он ки суфи дастбофро барои сафеду тозатар шудан мешӯяд.

ШУСТАГАРӢ شسته‌گری касб ва кори шустагар.

ШУСТАДИЛ شسته‌دل покдил, софботин, покталат.

ШУСТАН شستن 1. пок ва тоза кардани чизе бо об. 2. *маҷ.* пок кардани чизе аз олоиш: **шустани доғ**; **шустани гуноҳ**; ◊ **даст шустан** *аз коре, касе* аз баҳри чизе гузаштан, аз чизе умеди худро кандан.

ШУСТАШУДА شسته‌شده пок ва тоза кардашуда.

ШУСТУШӮ(Й) شستوشو(ی) бо об поку тоза кардан, бо об равондани чирк ва олудагӣ аз бадан.

ШУТУЛУМ شتلم *шакли дигари* **уштулум**.

ШУТУР شتر ҳайвони аҳлии калонҷуссаи кӯҳондори боркаш.

ШУТУРАКӢ شترکی 1. шутурсавор, ба шутур савор шуда: **шутуракӣ омадан**. 2. шутурбон, шутуркаш.

ШУТУРБАЧА شتربچه бачаи уштур, уштурча.

ШУТУРБОН شتربان нигаҳбони шутур; ронандаи шутур, сорбон.

ШУТУРБОНӢ شتربانی кор ва шуғли шутурбон.

ШУТУРБОР شتربار боре, ки як шутур бардошта тавонад; бори вазнин,.

ШУТУРВОР شتروار *кит., ниг.* **шутурбор.**

ШУТУРГАРДАН شترگردن ағба ва талу теппаҳои дарозу печдарпеч.

ШУТУРГИЁҲ شترگیاه *ниг.* **шутурхор**.

ШУТУРҒОЗ شترغاز *бот.* гиёҳе, ки онро бо сирко мехӯранд, бехи ров.

ШУТУРДИЛ شتردل 1. кинавар, кинаҷӯ, бадхоҳ. 2. тарсончак, буздил.

ШУТУРДИЛӢ شتردلی дорои сифат ва хислати шутурдил будан.

ШУТУРДОР شتردار соҳиби шутур, он ки шутур дорад.

ШУТУРЗАҲРА شترزهره *ниг.* **шутурдил**.

ШУТУРКАШ شترکش шутурбон, сорбон.

ШУТУРКИНА شترکینه баддил, кинаҷӯ.

ШУТУРҚАТОР شترقطار корвони шутурҳо.

ШУТУРЛАБ شترلب шахси лабаш монанд ба лаби шутур, лабовезон.

ШУТУРМУРҒ شترمرغ *зоол.* бузургтарин паранда, ки қадаш то ба се метр мерасад ва хеле тез медавад.

ШУТУРПАЙ شتر پی *бот.* шанбалид.

ШУТУРПАЛАНГ//ШУТУРГОВПАЛАНГ شترپلنگ//شترگاوپلنگ *зоол.* ҳайвони алафхӯри дорои гардани хеле дароз, заррофа.

ШУТУРПАРВАР شترپرور он ки бо парвариши шутур машғул аст.

ШУТУРПАРВАРӢ شترپروری кор ва шуғли шутурпарвар.

ШУТУРСАВОР شترسوار савори шутур, он ки ба шутур савор аст.

ШУТУРСАВОРӢ شترسواری амали шутурсавор, шутурсавор будан.

ШУТУРХОНА شترخانه тавилаи шутурон.

ШУТУРХОР شترخوار *бот.* растании хордоре, ки онро шутур бо рағбат мехӯрад.

ШУТУРХӮ(Й) شترخو(ی) бадхӯй, бадкин.

ШУТУРХӮӢ شترخوئی бадхӯӣ, бадкинагӣ.

ШУТУРҶАНГ شترجنگ ба ҳам ҷанг андохтани шутурони маст барои ҳангома.

ШУУБИЯ *а.* شعوبیه ҷараёне, ки дар асрҳои миёна дар баробари бартариҷӯии арабҳо нисбат ба мардуми эронинажод ба майдон омадааст.

ШУУР *а.* شعور ҳис кардан, дарёфтан; идрок, дарёфт, фаросат, фаҳм; **шуур доштан** фаросат доштан, соҳиби идрок будан.

ШУУРНОК شعورناک қобилияти дарк ва дарёфт, бофаросат

ШУУРНОКӢ شعورناکی шуурнок будан, шуур доштан.

ШУХ I شوخ *кит.* чирк, ифлосӣ.

ШУХ II شوخ *ниг.* **шах** II.

ШУХМ شخم шудгор, бо омоч ё трактор рондани замин.

ШУХЧА شخچه *гуфт.* резаҳои санг дар хок.

ШУҲАДО *а.* شهدا *ҷ.* **шаҳид**.

ШУҲУД *а.* شهود *ҷ.* **шоҳид**.

ШУҶОАТ *а.* شجاعت далерӣ, пурдилӣ, ҷасурӣ, нотарсӣ, ҷуръат.

ШУҶОАТМАНД شجاعتمند шуҷоъ, соҳиби

шуҷоат, диловар, пурдил.

ШУҶОАТМАНДӢ شجاعتمندی диловарӣ, ҷасурӣ, шуҷоатманд будан.

ШУҶОАТПЕША شجاعت‌پیشه далер, нотарс, пурдил, шуҷоатманд.

ШУҶОАТНОК شجاعتناک шуҷоатманд.

ШУҶОЪ *а.* شجاع шуҷоатманд, далер, ҷасур, диловар.

ШУШ شش яке аз аъзои асосӣ дар бадани инсон ва ҳайвон, ки узви аслии нафасгирист.

ШУША شُشه *ниг.* **шӯша**.

ШУШБАНД ششبند *гуфт.* камтар хӯроке, ки барои андак фурӯ нишондани гуруснагӣ хӯранд; **шушбанд кардан** андак рафъи гуруснагӣ кардан; **шушбанд шудан** боиси рафъи гуруснагӣ шудани хӯроке.

ШУЮЪ *а.* شیوع паҳн шудан, шоеъ шудан.

ШӮ//ШӮЙ شو//شوی шавҳар; **ба шӯ додан** ба шавҳар додан.

ШӮЁНДАН شویاندن *тарзи бавоситаи* **шустан**; чизеро ба воситаи касе ё чизе шустан, чизеро ба касе ба шустан додан.

ШӮЙДОР شوی دار шавҳардор.

ШӮЛА شوله *ниг.* **шавла**.

ШӮЛАК شولک *кит.* аспи тезрафтор.

ШӮЛАКАДУ شوله‌کدو шӯлае, ки дар он каду меандозанд.

шӯр شور *асоси замони ҳозира аз* **шӯридан**.

ШӮР I شور 1. ҳаяҷон, изтироб, ошуфтагӣ. 2. ғавғо, фарёд. 3. фитна, фасод, ошӯб; **шӯру ғавғо** доду фарёд, фитнаю ошӯб; **ба шӯр андохтан // ба шӯр овардан** ба ҳаяҷон овардан, барангехтан; **ба шӯр омадан** шӯридан, ба ҳаяҷон омадан, бадҷаҳлу оташин шудан.

ШӮР II شور *бот.* сернамак, намакаш аз ҳадди эътидол зиёд, намакин.

ШӮРА I شوره 1. ҷисми сафеди намакмонанд, ки дар заминҳои шӯр ва беҳосил пайдо мешавад. 2. шӯразамин; замини беҳосил; **шӯра задан(-и замин)** пур аз шӯра шудани хок, ки дар он гиёҳ намерӯяд; ◊ **тухм дар шӯра афкандан** кори бесамар кардан.

ШӮРА II شوره як навъи гиёҳи ёбоии биёбонӣ.

ШӮРАБАНДӢ شوره‌بندی :**шӯрабандии замин** шӯра (намак) пайдо кардани замин (хок).

ШӮРАБУМ شوده بوم *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРАВӢ شوروی 1. *мансуб ба* **шӯро**. 2. *марбут* **Иттиҳоди Шӯравии собиқ**

ШӮРАДОР شوره دار шӯра пайдокарда, шӯрзада.

ШӮРАЗАДА شوره زده намакзада, намакин.

ШӮРАЗАМИН//ШӮРЗАМИН شوره زمین//شورزمین хоки ба рӯяш шӯра дамида, шӯрзада, шӯрахок; замини беҳосил.

ШӮРАЗОР I شوره‌زار замине, ки онро гиёҳи шӯра пахш кардааст.

ШӮРАЗОР II شوره زار замини шӯрахок, замини пур аз шӯра, ки дар он гиёҳ намерӯяд.

ШӮРАК شورک донаки зардолу ва дигар меваҳои намакини бирёнкарда.

ШӮРАНГЕЗ شورانگیز ҳаяҷонбахш, ошуфтакунанда, ошӯбовар; фитнаангез.

ШӮРАНГЕЗӢ شورانگیزی шӯрангез будан. ҳаяҷонбахшӣ.

ШӮРАНДОЗ شورانداز *ниг.* **шӯрангез**.

ШӮРАНДОЗӢ شوراندازی *ниг.* **шӯрангезӣ**.

ШӮРАПУШТ شوره پشت авбош, безорӣ.

ШӮРАПУШТӢ شوره پشتی авбошӣ, безоригӣ.

ШӮРАФКАН شورافگن *ниг.* **шӯрангез**.

ШӮРАХОК شوره‌خاک *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРБАХТ شوربخت бадбахт, бетолеъ, тирабахт, сияҳрӯз.

ШӮРБАХТӢ شوربختی бадбахтӣ, бетолеӣ, тирарӯзӣ.

ШӮРБО شوربا *хӯр.* таоми обакӣ, ки аз гӯшт, сабзавот ва нахӯд пухта мешавад: **пул бошад, дар ҷангал шӯрбо** (*зарб.*).

ШӮРГИЁҲ شورگیاه *ниг.* **шӯра** II.

ШӮРЗАДА شورزده замини шӯр пахшкардаи беҳосил.

ШӮРЗАМИН شورزمین *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРИДА شوریده *сифати феълии замони гузашта аз* **шӯридан**; бадқаҳршуда, ба шӯр омада, ба

ҳаяҷон омада; ошуфтахотир, ошуфта, парешон.

ШӮРИДАБАХТ شوریده‌بخت *кит.* шӯрбахт, бахтбаргашта.

ШӮРИДАБАХТӢ شوریده‌بختی шӯрбахтӣ, бахтбаргаштагӣ.

ШӮРИДАВОР شوریده‌وار *кит.* девонавор, ба монанди девона.

ШӮРИДАГӢ شوریدگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **шӯридан**; ошуфтагӣ, изтироб. 2. девонагӣ.

ШӮРИДАДИЛ شوریده‌دل дилбохта, ошиқи шайдо, беқарор.

ШӮРИДАКОР شوریده‌کار *кит.* он ки кораш чаппа шудааст, ошуфтаҳол, парешонҳол.

ШӮРИДАМАҒЗ شوریده‌مغز саргаранг, гич; ҳайрон.

ШӮРИДАН شوریدن 1. ба ҳаяҷон омадан, ошуфта шудан, ба ҷӯшу хурӯш омадан. 2. ба қаҳру ғазаб омадан, оташин шудан. 3. *маҷ.* ба талотум афтодан, туғён кардан (-и *дарё*).

ШӮРИДАРАНГ شوریده‌رنگ *кит.* рангпарида, ҳаросон.

ШӮРИДАРАҲ شوریده‌ره *ниг.* **шӯридароҳ**.

ШӮРИДАРОЙ شوریده‌رای *кит.* 1. парешонхотир. 2. бадандеш, он ки нияташ бад аст.

ШӮРИДАРОҲ شوریده‌راه *кит.* роҳгумзада, гумроҳ, гумкардароҳ, бероҳашуда.

ШӮРИДАРӮЗГОР شوریده‌روزگار бечора, бенаво, дармонда.

ШӮРИДАСАР شوریده‌سر *кит.* беқарор, саргашта; овора, қаландар.

ШӮРИДАХОТИР شوریده‌خاطر парешонхотир, ошуфтаҳол.

ШӮРИДАҲОЛ شوریده‌حال парешонхотир, ошуфтаҳол, беқарор, бесару сомон.

ШӮРИСТОН شرستان *ниг.* **шӯразор**.

ШӮРИШ شورش 1. ҳаяҷон, ошуфтагӣ, ҷӯшу хурӯш. 2. хашм, оташинӣ. 3. балво, фитна. 4. ошӯб, исён.

ШӮРИШГАР شورشگر балвогар, ошӯбгар; исёнкунанда.

ШӮРИШГАРӢ شورشگری исёнгарӣ, ёғигарӣ, балвогарӣ.

ШӮРИШЧӢ شورشچی *ниг.* **шӯришгар**.

ШӮРӢ شوری шӯр будан, сернамакӣ.

ШӮРМОҲӢ شورماهی 1. *зоол.* номи як навъ моҳӣ. 2. моҳии шӯр, моҳии намакин.

ШӮРНӮЛ شورنول зоги сиёҳ, гуроб.

ШӮРО *а.* شورا 1. машварат. 2. барои машварат гирди ҳам ҷамъ омадани ҳайате. 3. мақоми ҳокимияти маҳал: **шӯрои деҳа (ҷамоа)**.

ШӮРОБ شوراب оби шӯр, оби намакин.

ШӮРОБА شورابه 1. оби шӯр, оби намакин. 2. *киноя аз* ашк, сиришк, оби дида.

ШӮРОЙ شورایی 1. *мансуб ба* **шӯро**. 2. таър. шӯравӣ; **мактаби шӯрой** мактаби шӯравӣ; **ҳукумати шӯрой** ҳукумати шӯравӣ.

ШӮРОНИДАН شورانیدن 1. *тарзи бавоситаи* **шӯридан**. 2. ба шӯр овардан, ба ҷӯшу хурӯш овардан. 3. барангехтан, ба балво ва шӯриш таҳрик кардан; ба қаҳру хашм овардан. 4. ба талотум андохтан (*мас.*, *дарёро*).

ШӮРПАХТА شورپخته пахтаи дар оби ҷӯшидаи намакдор ё дар пешоби кӯдак таршуда, ки ба узви латхӯрдаи бадан мебанданд.

ШӮРТАК شورتک камнамак; **бодиринги шӯртак** бодиринги камнамак.

ШӮРТАН شورتن *зоол.* навъи моҳии баҳрӣ.

ШӮРТОЛЕЙ شورطالعی *ниг.* **шӯрбахтӣ**.

ШӮРТОЛЕЪ شورطالع *ниг.* **шӯрбахт**.

ШӮРХОК شورخاک *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРЧАМОҲӢ شورچه ماهی *зоол.* як навъи моҳӣ.

ШӮТАЛАБ شوطلب *гуфт.* зан ё духтари талабгори шавҳар: **шӯталаб шудан**.

ШӮХ I شوخ 1. чолок, беқарор, серҳаракат, ноором, бозигар: **бачаи шӯх**. 2. зиндадил, ширинкор, ширинсухан. 3. фаттон, ишвагар: **чашми шӯх, рафтори шӯх**. 4. зебо, танноз. 5. шодиафзо, фараҳбахш, шӯрангез (*оҳанг, суруд*): **шӯху шанг** зебо ва танноз; чусту чолок, зарифу хушрафтор.

ШӮХ II شوخ чирку риме, ки дар болои ҷароҳат сахт шудааст.

ШӮХГАП شوخ گپ базлагӯй, ҳазлгӯй.

ШӮХДИДА شوخ دیده *ниг.* **шӯхчашм.**

ШӮХИБАРДОР شوخی‌بردار он ки ҳазлу шӯхиро мефаҳмад.

ШӮХИОМЕЗ شوخی آمیز омехта бо шӯхӣ, бо мазоҳу ҳазл, нимҷиддию нимшӯхӣ.

ШӮХИОМЕЗОНА شوخی‌آمیزانه *ба таври* **шӯхиомез.**

ШӮХӢ شوخی 1. серҳаракатӣ, бозигарӣ, ноороми. 2. ширинкорӣ, ҳазл, мазоҳ; **шӯхӣ кардан** а) бозию бетартибӣ кардан; ҳаракати бачагона кардан; б) ҳазл кардан, ширинкорӣ кардан, бо ҳазлу мазоҳ гап задан.

ШӮХМИЗОҶ شوخ‌مزاج шӯхтабиат, базлагӯй, ширинкор, шӯхидӯст.

ШӮХНИГОҲ شوخ نگاه он ки нигоҳи фаттону дилангез дорад.

ШӮХОБ شوخ‌آب **:дарёи шӯхоб** дарёи тези пурталотум.

ШӮХОҲАНГ شوخ‌آهنگ мусиқие, ки оҳанги шӯх дорад.

ШӮХРАНГ شوخ‌رنگ чашмхарош, баланд, чашмбар (*дар бораи ранг*).

ШӮХРАНГӢ شوخ‌رنگی шӯхранг будан, чашмбар будан, назаррабоии рангҳо.

ШӮХРӮЙ شوخ‌روی бочуръат, боҷасорат; бебок; нотарс.

ШӮХТАБИАТ شوخ طبیعت *ниг.* **шӯхтабъ.**

ШӮХТАБИАТӢ شوخ‌طبیعتی табиати шӯх доштан, шӯхтабиат будан, шӯхмизоҷӣ.

ШӮХТАБЪ شوخ‌طبع шӯхмизоҷ, хушгуфтор, базлагӯй.

ШӮХЧАШМ شوخ‌چشم 1. он ки чашмони зебо ва дилфиреби айёрона дорад. 2. *маҷ.* густох, бешарм, беҳаё, фиребо.

ШӮХЧАШМӢ شوخ‌چشمی 1. беҳаёӣ, бешармӣ, густохӣ. 2. фиребгарӣ. 3. ишвагарӣ, фаттонӣ; зебоӣ, диловезӣ.

ШӮХЧАШМОНА شوخ‌چشمانه 1. беҳаёёна, густохона. 2. ишвагарона, бо фатонат.

ШӮХШАНГ شوخ‌شنگ *кит.* 1. шӯх, бозигар. 2. ишвагар, бокарашма; сернозу карашма.

ШӮҲРА *а.* شهره машҳур, номдор, овозадор; **шӯҳраи офоқ будан** машҳуру маъруфи тамоми дунё будан; **шӯҳра гаштан (шудан)** машҳур шудан, ном баровардан, овоза гаштан.

ШӮҲРАВАР شهره ور *ниг.* **шӯҳратманд.**

ШӮҲРАТ *а.* شهرت *кит.* машҳурӣ, номдорӣ, ном баровардан, маъруф гаштан; **шӯҳрат доштан** машҳур будан, маъруф будан, ном баровардан; **шӯҳрат ёфтан** а) маъруф шудан, машҳур шудан, ном баровардан; б) овоза шудан; **шӯҳрат пайдо кардан** шӯҳрат ёфтан.

ШӮҲРАТАФЗО شهرت‌افزا он чи шӯҳрат, маъруфият ва номдории чизеро боз ҳам зиёдтар мекунад.

ШӮҲРАТБАЛАНД شهرت‌بلند дорои шӯҳрат ва маъруфияти зиёд.

ШӮҲРАТДОР شهرت دار *ниг.* **шӯҳратманд.**

ШӮҲРАТЁР شهرت یار *ниг.* **шӯҳратманд.**

ШӮҲРАТМАНД شهرت‌مند машҳур, номбаровардa, маъруф.

ШӮҲРАТМАНДӢ شهرت‌مندی машҳурӣ, маъруфӣ, маъруфият, овозадорӣ; машҳурии ифтихормандона.

ШӮҲРАТНОК شهرت ناک *ниг.* **шӯҳратманд.**

ШӮҲРАТНОКӢ شهرت‌ناکی *ниг.* **шӯҳратмандӣ.**

ШӮҲРАТПАРАСТ شهرت پرست он ки хоҳони шӯҳрат ва маъруфият мебошад, он ки аз паи машҳур шудан мегардад, толиби шӯҳрат.

ШӮҲРАТПАРАСТӢ شهرت‌پرستی шӯҳратпараст будан, толиби шӯҳрат будан, шӯҳратҷӯӣ.

ШӮҲРАТТАЛАБӢ شهرت‌طلبی хоҳони маъруфият ва номбарорӣ, дар талаби шӯҳрат будан.

ШӮҲРАТҶӮ(Й) شهرت‌جو(ی) *ниг.* **шӯҳратпараст.**

ШӮША شوشه 1. яхе, ки дар зимистон дар нӯги новадонҳо баста овезон мешавад. 2. пораи яклухти хок, ангишт *ва г.*

ШӮШАБАНДӢ شوشه‌بندی шӯша бастан, шӯшазор шудан, бо шӯша мунҳасир шудан.

ШӮШАЛАК شوشلک *ниг.* **шӯша.**

ШӮШАШАКЛ شوشه شکل мисли овезаҳои ях (шӯша) шуда, ба шӯша монанд.

ШӮЪБА *а.* شعبه яке аз қисмҳои як идора ё

муассисаи калон, қисми хурди як идора, бахш.

ШӮЪБАДА شعبده *ниг.* **шаъбада**.

ШӮЪБАДАБОЗ شعبده با ز *ниг.* **шаъбадабоз.**

ШӮЪБАДАБОЗӢ شعبده‌بازی *ниг.* **шаъбадабозӣ.**

ШӮЪЛА *а.* شعله 1. забонаи оташ, аланга. 2. фурӯғ, равшанӣ, тобиш, шуоъ; **шӯъла задан** а) забона кашидан, аланга задани оташ; б) оташ задан, афрӯхтан.

ШӮЪЛААФКАН شعله‌افگن нурдиҳанда, равшанкунанда.

ШӮЪЛААФРӮЗ شعله‌افروز оташафрӯз, алангазананда, тобон.

ШӮЪЛААФШОН شعله‌افشان шӯълапош, оташбор, паҳнкунандаи забона ва фурӯғи оташ.

ШӮЪЛАБОР شعله‌بار оташбор, фурӯзон, нурпош; ◊ **оҳи шӯълабор** оҳи пурсӯз, оҳи пурдарду алам.

ШӮЪЛАБОРӢ شعله‌باری оташафшонӣ, нурпошӣ, партавафканӣ.

ШӮЪЛАВАР شعله‌ور забоназананда чун оташ даргирифта; нурпош, фурӯзон, тобон; **шӯълавар кардан** барафрӯхтан, даргирондан, **шӯълавар шудан (гардидан)** барафрӯхтан, даргирифтан, забона задан, дурахшидан.

ШӮЪЛАВАРӢ شعله‌وری аланга задан, барафрӯхтан (-и оташ); фурӯзонӣ, шӯълаафшонӣ.

ШӮЪЛАВОР شعله‌وار шӯъламонанд, мисли шӯъла.

ШӮЪЛАЗАН شعله‌زن алангазананда, оташафкан, оташзананда, забона кашида сӯзанда (*оташ*).

ШӮЪЛАЗО(Й) شله زا(ی) шӯълавар, оташафрӯз.

ШӮЪЛАПАРАСТӢ شعله پرستی оташпарастӣ.

ШӮЪЛАПАРВАР شعله‌پرور *кит.* шӯъланок, шӯъладор; ◊ **оҳи шӯълапарвар** оҳи пурсӯз, оҳи пурдарду алам, оҳи шӯълабор.

ШӮЪЛАПОШ شعله‌پاش *ниг.* **шӯълабор**, **шӯълаафкан**.

ШӮЪЛАРАНГ شعله‌رنگ ба ранги оташ, сурху тобон.

ШӮЪЛАРЕЗ شعله‌ریز шӯълаафшон, шӯълапош.

ШӮЪЛАРӮ(Й) شعله‌رو(ی) 1. оташинрӯй, дурахшонрӯй. 2. *киноя аз* зебо, хушрӯй.

ШӮЪЛАСИФАТ شعله‌صفت ба мисли шӯъла, ба аланга монанд, шӯълавор.

ШӮЪЛАФИКАН شعله فکن *ниг.* **шӯълаафкан.**

ШӮЪЛАФИШОН شعله‌فشان *ниг.* **шӯълаафшон.**

ШӮЪЛАХЕЗ شعله‌خیز *кит.* забоназананда, алангапош; тобон, дурухшон.

ШӮЪЛАХӮ شعله‌خو оташмизоҷ, тундхӯй, бадфеъл.

ШӮЯНДА شوینده *сифати феълии замони ҳозира аз* **шустан**; поккунанда, покизакунанда: **маводи шӯянда**.

Э

Э *ҳарфи сиву сеюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калима бо ҳарфҳои* алиф (ا) *ва* йо (ی) *ишора мешавад.*

Э ای *нидо, ки* норизоӣ, ҳайрат, афсӯс, надомат, нобоварӣ *ва г.-ро ифода мекунад*: э, **монед, э, не, э, пурсида чӣ кор мекунӣ!**

ЭБ ایب *гуфт.* муносиб, мувофиқ, сазовор, арзанда; **ба эбаш**... ба ҳадди эътидол; **эб кардан** саришта кардан; **ба худ эб дидан** ба худ муносиб донистан; **ба эб омадан** андаке дуруст шудан, мувофиқи ҳол шудан.

ЭБАК//ИБАК ایبک *кит.* 1. бут, санам. 2. қосид; ғулом.

ЭВАКУАТСИОНӢ ایوکوئتسیانی *мансуб ба* **эвакуатсия**; **нуқтаи (маркази) эвакуатсионӣ (тахлия)**.

ЭВАКУАТСИЯ *ю.* ایوکوتسیه аз маҳалли хавфнок ба ҷои бехавф кӯчонидани аҳолӣ, чизу чора ва муассисаҳои гуногун вақти таҳдиди душман, офати табиӣ *ва г.*, тахлия.

ЭВЕН ایوین халқи бумӣ дар Ёқутистон, Коряк, Чукотка ва дигар ноҳияҳои Сибир; ламутҳо.

ЭВЕНК ایوینک халқест, ки дар Сибир ва Шарқи Дур зиндагӣ мекунад; тунгусҳо.

ЭВЕНКӢ ایوینکی *мансуб ба* **эвенк**.

ЭВКАЛИПТ *ю.* ایوکلیپت *бот.* як навъ дарахти бузург, ки дар ҷануб, аз ҷумла дар Австралия, меруяд ва чӯб, реша ва баргҳояш маҳсулоти гаронбаҳои саноатӣ ҳисоб меёбад.

ЭВОЛЮТСИОНИЗМ *лот.* ایوالیوتسیانیزم таълимот оид ба инкишофи тадриҷӣ.

ЭВОЛЮТСИОНИСТ *лот.* ایوالیوتسیانیست тарафдори эволютсионизм.

ЭВОЛЮТСИОНӢ ایوالیوتسیانی *мансуб ба* **эволютсия**; тадриҷӣ.

ЭВОЛЮТСИЯ *лот.* ایوالیوتسیه *фалс.* инкишофи тадриҷӣ; муттасил тараққӣ ёфтан, аз ҳоле ба ҳоле гузаштани чизе (воқеае), таҳаввул, таҳаввулот.

ЭВОР ایوار *кит.* 1. вақти байни аср ва шом, вақти торик шудани рӯз, шомгоҳон, говгум. 2. сафари шабона, роҳравӣ дар шаб; **эвор рондан** вақти аср сафар кардан.

ЭВРИСТИКА *ю.* ایوریستکه 1. илмест, ки тафаккури эҷодии пурсамарро тадқиқ ва таҳлил мекунад. 2. дар Юнони қадим усули таълиме буд бо роҳи саволу ҷавоб.

ЭВФЕМИЗМ *ю.* ایوفیمیزم *зби.* муродифе, ки ба ҷои ягон сухани дағал ё беадабона кор фармуда мешавад (*мас.*, *ба ҷои* ҳомила дуҷон ё вазнин; *ба ҷои* мурд қазо кард).

ЭВФЕМИСТӢ ایوفیمیستی *мансуб ба* **эвфемизм**.

ЭВФОНИЯ *ю.* ایوفانیه *адш.* дар асоси таносуби хушоҳангии забон навиштани шеър.

ЭДАР ایدر *кит.* 1. ин ҷо, дар ин ҷо. 2. акнун, инак, кунун, ҳоло.

ЭДИР ایدیر :**эдир кардан** *лаҳҷ.* пӯсти гӯсолаи мурдаро коҳ пур карда, вақти дӯшидани мо-

дагов зинда вонамуд кардани он; ба пистони гов даст зада, ба дӯшидан омода кардани он.

ЭДУН ایدون *кит.* 1. акнун, ҳоло. 2. ба ин тариқ, ин тавр.

ЭЗИД ایزد *кит.* Худо, Яздон.

ЭЗИДӢ//ЭЗАДӢ//ИЗАДӢ ایزدی 1. *мансуб ба* **эзид**. 2. *мач.* ниҳояти олимансабӣ.

ЭЗИДПАРАСТ ایزدپرست *кит.* худопараст, обид, зоҳид.

ЭЗИДШИНОС ایزدشناس *кит.* худотарс, худочӯй.

ЭЗМА ایزمه *гуфт.* сергапи шилқин, он ки дар бораи чизе бисёр сергапӣ мекунад.

ЭЗМАГӢ ایزمگی *гуфт.* эзма будан; сергапӣ, шилқинӣ.

ЭЗОПӢ ایزاپی *мансуб ба* масалнависи Юнони қадим Эзоп; сухани ба тарзи маҷозу киноя гуфташуда, ки мақсадро ба тарзи пинҳон ифода мекунад.

ЭЗОР ایزار либоси яккабатаи почадор, ки аз миён поёнро мепӯшонад, лозимӣ, поҷома: **куртаву эзор**.

ЭЗОРА ایزاره қисми поёнии гирдогирди девори хона, аз тоқча то замини хона.

ЭЗОРБАНД ایزاربند ресмони тасмамонанд, ки барои ба миён бастан аз нифаи эзор гузаронида мешавад.

ЭЗОРДЕВОРӢ ایزاردیواری *ниг.* **эзора**.

ЭЗОРПОЧА ایزارپاچه як почаи эзор, қисми поёни эзор, ки соқи пойро мепӯшонад.

ЭЗОРСУРХАК ایزارسرخک *зоол.* номи як парандаи бешагии нӯлборик, ки бо нӯлҳояш пӯсти дарахтро сӯрох мекунад.

ЭЗОҲ *а.* ایضاح возеҳ ва равшан кардани матлабе; шарҳ, тавзеҳ; **эзоҳ додан** шарҳ додан, тафсил кардан, баён кардан.

ЭЗОҲДИҲАНДА ایضاح‌دهنده шарҳдиҳанда, тафсиркунанда.

ЭЗОҲДИҲӢ ایضاح‌دهی шарҳу тавзеҳ додан, баён.

ЭЗОҲӢ ایضاحی *ниг.* **эзоҳдиҳанда**.

ЭЗОҲНОМА ایضاح‌نامه мактуби эзоҳӣ, ба таври хаттӣ шарҳу эзоҳ додан.

ЭЙ ای *ҳарфи нидо ва хитоб*: **эй, рафиқон!**

ЭЙДУН ایدون *ниг.* **эдун**.

ЭКВАТОР *лот.* ایکواتار *ҷугр.* доираи тасаввурӣ, ки заминро ба нимкураи шимолӣ ва ҷанубӣ ҷудо мекунад; истуво, хати истуво.

ЭКВАТОРӢ ایکواتاری *мансуб ба* **экватор**; воқеъ дар экватор.

ЭКВИВАЛЕНТ *лот.* ایکویولنت як чизи ба чизи дигар айнан баробар, ҳаммаъно, ҳамарзиш, муодил, ҳамчанд.

ЭКЗЕМА *ю.* ایکزیمه *тиб.* навъе аз бемории пӯст, ки дар он қублачаҳои намдор пайдо шуда хориш ба амал меоварад; бемории шукуфа.

ЭКЗОГАМИЯ ایکزاگمیه одате, ки аз қабила, қавм ё гурӯҳи иҷтимоии худ зангириро манъ мекунад; *муқ.* **эндогамия**.

ЭКЗОТИКА *ю.* ایکزاتیکه чизҳои ба шароити ягон ҷо хос набуда, ки бегона менамояд: чизҳои ғайримуқаррарӣ ва ба расму одати ягон ҷо бегона; аҷибу гариб.

ЭКИЗАК *т.* ایکیزک *гуфт.* тифлони дар як вақт аз як модар таваллудшуда, ҳамзод, тавъам(он), дугоник: **экизак таваллуд кардан**.

ЭКИПАЖ *фр.* ایکیپژ *ниг.* **сарнишин**.

ЭКЛЕКТИЗМ *ю.* ایکلیکتیزم ба таври механикӣ ба ҳам омехтани ақида ва таълимоти гуногун дар навиштан, тадқиқот ва эҷод кардани чизе.

ЭКОЛОГИЯ *ю.* ایکالاگیه як шохаи биология, ки муносибати организмро бо муҳити атроф меомӯзад, ҳифзи муҳити зист: **экологияи растанӣ, экологияи ҳайвонот**.

ЭКОЛОГӢ ایکالاگی *марбут ба* **экология**.

ЭКРАН *фр.* ایکران 1. пардае, ки тасвирҳои навори кино дар он мунъакис мешавад, пардаи кино. 2. кино: **экран барои бачаҳо**. 3. оинаи телевизор, ки дар он намоишҳо инъикос меёбанд: **экрани телевизор**.

ЭКСКАВАТОР *лот.* ایکسکواتار мошини заминкан, ки дар кандану ба ҷои дигар партофтани хок, лой, сангреза дар роҳсозӣ, кӯҳканӣ, иншоотҳои обӣ *ва г.* истифода мешавад.

ЭКСКАВАТОРЧӢ ایکسکواتارچی он ки бо экскаватор кор мекунад, идоракунандаи экскаватор.

ЭКСКУРСАНТ *лот.* ایکسکورسنت он ки дар экс-

курсия иштирок мекунад, аъзои экскурсия.

ЭКСКУРСИОНӢ ایکسکورسیانی *мансуб ба* корҳои экскурсия: **бюрои экскурсионӣ, пойгоҳи экскурсионӣ**.

ЭКСКУРСИЯ *лот.* ایکسکورسیه тамошои муташаккили гурӯҳӣ ба ягон ҷои хушманзараи табиат, музей, иншоот ва муассисаҳои дигар.

ЭКСПАНСИОНИЗМ ایکسپنسیانیزم тавсеаталабӣ, таҷовуз.

ЭКСПАНСИОНӢ ایکسپنسیانی *мансуб ба* **экспансия** *ва* **экспансионизм: сиёсати экспансионӣ**.

ЭКСПАНСИЯ *лот.* ایکسپنسیه бо роҳи истило вусъат додани ҳудуди ягон давлат ва ба давлатҳои дигар паҳн кардани нуфузи иқтисодӣ ва сиёсии он.

ЭКСПЕДИТСИОНӢ ایکسپیدیتسیانی *мансуб ба* **экспедитсия**.

ЭКСПЕДИТСИЯ ایکسپیدیتسیه 1. сафар ё саёҳати илмии як гурӯҳ одамон ба ҷои муайян: **экспедитсияи археологӣ, экпедитсияи илмӣ**. 2. саёҳати як гурӯҳ ба ягон ҷо бо мақсади муайян. 3. аъзои ҳамин гурӯҳ.

ЭКСПЕРИМЕНТ *лот.* ایکسپیریمینت *низ.* **озмоиш**.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛӢ ایکسپیریمینتلی *низ.* **озмоишӣ**; таҷрибавӣ: **ҷойгоҳи эксперименталӣ, усули эксперименталӣ; маълумоти эксперименталӣ** маълумотҳои аз таҷриба ба даст омада.

ЭКСПЕРТ *лот.* ایکسپیرت мутахассиси ягон соҳа, ки доир ба ягон масъала хулосаи худро медиҳад; комиссияи экспертҳо, ташхисгар, коршинос.

ЭКСПЕРТИЗА ایکسپیرتیزه ягон масъаларо дида баромада хулоса баровардани мутахассисион, ташхис, муоина; ҳукми экспертҳо: **экспертизаи тиббӣ, аз экспертиза гузаштан**.

ЭКСПЕРТӢ ایکسپیرتی *мансуб ба* **эксперт: комиссияи экспертӣ**.

ЭКСТЕНСИВӢ ایکستینسیوی танҳо ба афзоиши миқдорӣ аҳамият дода, сифатро ба эътибор нагирифтан; *муқоб.* **интенсивӣ; кишоварзии экстенсивӣ**.

ЭКСТЕРН *лот.* ایکستیرن он ки дар ягон мактаб дарс нахонда, мустақилан тайёрӣ дида, имтиҳон месупорад.

ЭКСТЕРНАТ *лот.* ایکستیرنت системаи бо роҳи худомӯзӣ тайёрӣ дида, имтиҳон супурдан.

ЭКСТРЕМИЗМ *лот.* ایکستریمیزم пайравӣ ба назария ва чорабиниҳои ифротӣ (*хусусан дар сиёсат*), ифротталабӣ.

ЭКСТРЕМИСТ *лот.* ایکستریمیست тарафдори ақидаи қатъӣ ва ифротӣ.

ЭКСТРЕМИСТӢ ایکستریمیستی *мансуб ба* **экстремист: назари экстремистӣ, қувваҳои экстремистӣ**.

ЭЛ *т.* ایل 1. дӯст, ёр, рафиқ: **эл шудан**. 2. қавм, қабила, тоифа; **элу улус** қабилаҳо, тоифаҳо; ◊ **эл сохтан** мутеъ кардан.

ЭЛАК ایلک ордбезак: **элак баҳона, дидор ғанимат** (*мақ.*).

ЭЛАКБОФ ایلکباف он ки элак мебофад, бофандаи элак.

ЭЛАКБОФӢ ایلکبافی амал ва шуғли элакбоф.

ЭЛДОР ایلدار *кит.* соҳибқабила, соҳибтоифа, хешутабордор; сардори қабила, пешвои қабила.

ЭЛЕВАТОР الیوتار 1. иморати аз ҷиҳати техникӣ муҷаҳҳаз барои нигоҳ доштани ғалла. 2. *тех.* мошини борбардорӣ.

ЭЛЕКТР *ю.* الیکتر *низ.* **барқ**.

ЭЛЕКТРӢ الیکتری *низ.* **барқӣ** 2.

ЭЛЕКТРОВОЗ *ю.* الیکتراواز як навъ нақлиёт, ки ба воситаи қувваи барқ ҳаракат мекунад.

ЭЛЕКТРОД *ю.* الیکتراد 1. асбоби барқгузарон, ки ба воситаи он ток ба моеъ ё газ мегузарад. 2. воситаи кафшергарӣ.

ЭЛЕКТРОДИНАМИКА *ю.* الیکترادینمیکه як шӯъбаи физика, ки хосиятҳои қувваи барқро меомӯзад.

ЭЛЕКТРОДИНАМИКӢ الیکترادینمیکی *физ. мансуб ба* **электродинамика**.

ЭЛЕКТРОКАР *ю.* الیکتراکر борбари дорои муҳаррики барқӣ.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАММА *ю.* الیکتراکردیاگرمه наворе, ки дар он пасту баландии заниши дил навишта шудааст.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФ *ю.* الیکتراکردیاگرف дастгоҳе, ки пасту баландии заниши дилро ба навор сабт мекунад.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЯ *ю.* الیکتراکردیاگرفیه ба навор навишта гирифтани пасту баландии задани дил.

ЭЛЕКТРОКОМБАЙН *ю.* الیکتراکامبین комбайне, ки бо қувваи барқ кор мекунад.

ЭЛЕКТРОКӮРА الیکتراکوره печи барқӣ.

ЭЛЕКТРОЛИЗ *ю.* الیکترالیز *хим.* ба қисмҳои таркибӣ ҷудо шудани моддаҳо бо таъсири қувваи барқ.

ЭЛЕКТРОЛИТ *ю.* الیکترالیت *хим.* моддаҳои химиявӣ ва системаҳое, ки дар таркиби онҳо ҷараёни электрикӣ бо воситаи ионҳо интиқол меёбад.

ЭЛЕКТРОЛИТӢ الیکترالیتی *мансуб ба* **электролит**.

ЭЛЕКТРОМАГНЕТИЗМ *ю.* الیکترامگنیتیزم *физ.* маҷмӯи ҳодисаҳои магнитӣ, ки бо таъсири қувваи электрик пайдо шуда бошад.

ЭЛЕКТРОМАГНИТ *ю.* الیکترامگنیت магнити (оҳанрабои) электрикӣ.

ЭЛЕКТРОМАГНИТӢ الیکترامگنیتی *мансуб ба* **электромагнит: мавҷҳои электромагнитӣ**.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИК *ю.* الیکترامیخنیک мутахассиси электромеханика: **муҳандиси электромеханик**.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА *ю.* الیکترامیخنیکه як шӯъбаи электротехника оид ба мошинаҳои электрикӣ.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИКӢ الیکترامیخنیکی *мансуб ба* **электромеханика**.

ЭЛЕКТРОМОБИЛ *ю.* الیکترامابیل автомобиле, ки бо қувваи барқ кор мекунад.

ЭЛЕКТРОН *ю.* الیکتران *физ.* хурдтарин зарраи электрикии зарядаш манфӣ, ки қисми таркибии ҳастаро ташкил дода, дар атрофи ядрои мусбат ҳаракат мекунад.

ЭЛЕКТРОНИКА *ю.* ایلیکترانیکه илмест дар бораи ҷараёнҳои электронӣ ва инчунин техникаи ба кор бурдани таҷҳизоти электронӣ.

ЭЛЕКТРОНӢ الیکترانی *мансуб ба* **электрон** ва **электроника: саноати электронӣ, мошинаи электронии ҳисоббарӣ**.

ЭЛЕКТРОТЕХНИКА *ю.* الیکتراتیخنیکه 1. илми истифода аз қувваи электрик; асосҳои назарии электротехника. 2. як соҳаи саноат, ки асбобҳои электрикӣ истеҳсол мекунад: **маҳсулоти электротехникаи маишӣ**.

ЭЛЕКТРОТЕХНИКӢ الیکتراتیخنیکی *мансуб ба* **электротехника: саноати электротехникӣ**.

ЭЛЕКТРОХИМИКӢ الیکتراخیمیکی *нигЭ.* **электрохимиявӣ**.

ЭЛЕКТРОХИМИЯ *ю.* الیکتراخیمیه *хим.*, *физ.* як шӯъбаи химияи физикӣ, ки муносибати протсессҳои электрикӣ ва химиявиро меомӯзад.

ЭЛЕКТРОХИМИЯВӢ الیکتراخیمیوی *мансуб ба* **электрохимия: комбинати электрохимиявӣ**.

ЭЛЕМЕНТ *лот.* الیمینت *ниг.* **унсур**. 2. *хим.* унсури басит, ҷисми басит; чизи сода, ки бо усулҳои муқаррарии химиявӣ ба қисмҳои таркибӣ ҷудо намешавад: **элементҳои химиявӣ, системаи даврии элементҳо, таснифи химиявии элементҳо**.

ЭЛЕМЕНТАРӢ الیمینتری сода, басит: **курси элементарӣ, математикаи элементарӣ**.

ЭЛИКСИР *фр.* ایلکسیر 1. як навъ нӯшокӣ, қиём ё шираи чизе барои нӯшидан. 2. нӯшокии афсонавие, ки гӯё барои инсон умри абадӣ ва ҷавонӣ мебахшидааст, нӯшдору.

ЭЛЛИКБОШӢ ایلّیک‌باشی *таър.* яке аз мансабҳои хурди маъмурии пешазинқилобӣ; сардори панҷоҳ аскар дар сипоҳи хонигарӣ.

ЭЛЛИНИЗМ ایلّینیزم 1. *таър.* як давраи таърихии ноҳияҳои шарқии Баҳри Миёназамин, Осиёи Пеш ва атрофи Баҳри Сиёҳ аз истилои Искандар то солҳои 30-юми солшумории мелодӣ мо. 2. *мансуб ба* забон ва тамаддуни Юнон.

ЭЛЛИПС//ЭЛЛИПСИС *ю.* ایلّپس//ایلّیپسس *риёз.* доираи дарозрӯяи тухмшакл.

ЭЛЛИПСӢ ایلّپسی *мансуб ба* **эллипс**; тухмшакл: **мадори эллипсӣ**.

ЭЛНАВКАР ایلنوکر *таър.* қисми аскарӣ дар Бухорои амирӣ, ки аз қабилаҳои ӯзбак ва туркман ташкил меёфт.

ЭЛОТ ایلات *ч.* эл; қабилаҳои ӯзбак ва туркман.

ЭЛОТИЯ ایلاتیه элҳо, элот, ӯзбакҳои кӯчманчӣ.

ЭЛХОН *т.- м* ایلخان *таър.* лақаб ва унвони подшоҳони муғул.

ЭЛЧИГАРӢ ایلچیگری *таър.* сафорат, сафирӣ, намояндагии ягон давлат дар давлати дигар.

ЭЛЧИХОНА ایلچی‌خانه *таър.* сафоратхона.

ЭЛЧӢ *т.* ایلچی *таър.* 1. намояндаи як давлат дар давлати дигар, фиристодаи махсус, сафир. 2. намояндае, ки дар майдони ҷанг барои гуфтугӯ кардан ба тарафи муқобил фиристода мешавад.

ЭМ ایم :**эм кардан** *гуфт.* нағзак пайванд кардан, гул буридан: ◊ **эму алас**; **эму дам** (**дем**) бо дуо ва ҷоду гӯё муолиҷа кардани касалҳо.

ЭМБАРГО *исп.* امبرگا аз тарафи давлат манъ карда шудани содирот ва воридоти молҳои хориҷӣ, таҳрим.

ЭМБРИОЛОГИЯ *ю.* امبرآلاگیه як соҳаи биология, ки инкишофи ҷанинро меомӯзад.

ЭМБРИОН *ю.* ایمبریان *анат.* ҷанини ҳайвон ва одам дар ибтидои инкишофаш.

ЭМГАР ایمگر 1. он ки эм мекунад. 2. он ки эму дам мекунад.

ЭМИЗАК ایمزک *гуфт.* пистонаки резинӣ, ки ба даҳони шишаи пуршир гузаронда, ба кӯдак мемаконанд.

ЭМИН *а.* ایمین бехавф, дар амну амон; хотирҷамъ, осуда; **эмин будан** дар амон будан, хотирҷамъ будан; **эмин кардан** бехавф гардонидан, бехатар кардан, хотирҷамъ гардонидан; **эмин мондан** саломат мондан, маҳфуз мондан.

ЭМИНӢ ایمینی 1. бехавфӣ, бехатарӣ, амонӣ, амният. 2. хотирҷамъӣ, осудагӣ, оромӣ.

ЭМИССАР *лот.* امیسّر он ки аз тарафи созмонҳои сиёсӣ ё давлате бо супориши махсус (асосан махфӣ) ба давлати дигар фиристода мешавад.

ЭМИССИЯ I *лот.* امیسّیه *иқт.* баровардан ва паҳн кардани пулҳои коғазӣ ва ҳар гуна ҳуҷҷатҳои пулӣ, барориши пул.

ЭМИССИЯ II *лот* امیسّیه *физ.* фотон, электрон, ион *ва г.*, афкандани ҷисмҳои гарм ё ҷисмҳое, ки ба онҳо майдонҳои электромагнитӣ таъсир мерасонанд.

ЭМКУНӢ ایم‌کنی *лаҳҷ.* эм кардан, нағзак пайванд кардан.

ЭМУЛСИЯ *лот.* ایمولسیه моеъ, ки дар таркибаш ба миқдори муайян қатраҳои микроскопии моеи дигар мавҷуд аст, масалан омехтаи обу равған ва ишқор, ки дар коркарди филизот истифода мешавад.

ЭМУЛСИЯОФАР ایمولسیه‌آفر моддаҳое, ки аз онҳо эмулсия ҳосил шавад.

ЭНДОГАМИЯ *ю.* انداگمیه одати зан гирифтан танҳо аз қабила, қавм ё гурӯҳи иҷтимоии худ; *муқоб.* **экзогамия**.

ЭНДОКРИНӢ انداکرینی *марбут ба* **эндрокринология**: **бемории эндрокринӣ**.

ЭНДОКРИНОЛОГ *ю.* انداکرینالاگ *тиб.* мутахассиси соҳаи эндокринология, ғадудшинос.

ЭНДОКРИНОЛОГИЯ اندراکرینالاگیه *тиб.* соҳаест оид ба ғадудҳои дохилӣ ва бемориҳои вобаста ба он.

ЭНДШПИЛ *олм.* ایندشپیل марҳилаи интиҳоии бозии шоҳмот.

ЭНЕРГЕТИКА *ю.* انیرگیتکه 1. як соҳаи физика, ки хусусиятҳои неруро меомӯзад. 2. соҳаи техника, ки бо тарзи истеҳсол ва истифодаи анвои неру машғул мешавад.

ЭНЕРГЕТИКӢ انیرگیتکی *мансуб ба* **энергетика**: **иншооти энергетикӣ**.

ЭНЕРГИЯ *ю.* انیرگیه *физ.* неру, кувва: **энергияи барқӣ**, **энергияи ҳастаӣ**.

ЭНСЕФАЛИТ *ю.* انسیفلیت *тиб.* варами мағзи сар, ки аз таъсири микроорганизмҳои касалиовар пайдо мешавад, илтиҳоби мағз.

ЭНСИКЛОПЕДИСТ *ю.* انسیکلاپیدیست донишманди ҳамаи соҳаҳои илм, аллома.

ЭНСИКЛОПЕДИЯ *ю.* انسیکلاپیدیه китоби махсуси ба шакли луғат тартиб додашуда, ки дар он дар бораи ҳама ё як соҳаи дониши инсон маълумоти илмӣ ҷамъ оварда шудааст, донишнома, доиратулмаориф: **Донишномаи Рӯдакӣ**.

ЭНСИКЛОПЕДӢ انسیکلاپیدی *мансуб ба* **энсиклопедия**: **луғати энсиклопедӣ**.

ЭНТОМОЛОГ انتامالاگ мутахассиси энтомология, ҳашаротшинос.

ЭНТОМОЛОГИЯ انتامالاگیه як соҳаи зоология, ки ҳашаротро меомӯзад, ҳашаротшиносӣ.

ЭНТОМОЛОГӢ انتامالاگی *мансуб ба* **энтомология**.

ЭПИГРАФ *ю.* اپیگرف *адш.* чумла ё иқтибосе, ки дар аввали китоб ё фасли алоҳидаи он навишта шуда, ба ғоя ва мазмуни асосии асар ишора мекунад.

ЭПИДЕМИОЛОГ *ю.* اپیدیمیاًلاگ мутахассиси соҳаи илми эпидемиология, коршинос ва пизишки бемориҳои гузаранда ва оммавӣ.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ *ю.* اپیدیمیاًلاگیه *тиб.* илме, ки пайдоиши бемориҳои гузарандаи оммавӣ, роҳҳои пешгирӣ ва мубориза бо ин бемориҳоро меомӯзад.

ЭПИДЕМИОЛОГӢ اپیدیمیاًلاگی *мансуб ба* **эпидемиология: маркази беҳдоштӣ эпидемологӣ.**

ЭПИДЕМИЯ *ю.* اپیدیمیه паҳн шудани ягон бемории гузаранда, вабо.

ЭПИДЕМИЯВӢ اپیدیمیوی *мансуб ба* **эпидемия: бемориҳои эпидемиявӣ.**

ЭПИЗОД *ю.* اپیزاد 1. воқеа, ҳодиса. 2. *адш.* воқеае, ки дар сюжети асари бадеӣ ба андозае мустақилона ба назар мерасад.

ЭПИКУРЕИЗМ *ю.* اپیکوریزم 1. *фалс.* фалсафаи материалист ва атеисти Юнони қадим Эпикур, ки дар асоси ақидаҳои атомистӣ оламро тавзеҳ дода буд. 2. ҷаҳонбиние, ки аз таҳрифи таълимоти этикии Эпикур пайдо шудааст ва он айшу ишратро мақсади ҳаёт мешуморад. 3. *маҷ.* ишратпарастӣ, айшдӯстӣ.

ЭПИКӢ اپیکی *мансуб ба* эпос ва тарзи баёни он; ҳамосӣ, размӣ.

ЭПИЛЕПСИЯ *ю.* اپیلیپسیه *тиб.* бемории асаб, саръ.

ЭПИЛЕПТИКӢ اپیلیپتکی *мансуб ба* **эпилепсия.**

ЭПИЛОГ *ю.* اپیلاگ *адш.* хотимаи асари бадеӣ, ки одатан дар он тақдири минбаъдаи қаҳрамон нақл карда мешавад.

ЭПОПЕЯ *ю.* اپاپیه силсилаи асарҳо ё асари калони эпикии як нависанда, ки воқеаҳои муҳими таърихии ягон давраи калонро тасвир мекунад. («Шоҳнома»-и Фирдавсӣ; «Ҷанг ва сулҳ»-и Л. Толстой *ва ғ.*).

ЭПОС *ю.* اپاس *адш.* 1. достони қаҳрамонӣ, достони ҳамосӣ. 2. маҷмӯи осори достонҳои фолклорӣ.

ЭРАТӢ ایرتی *лаҳҷ.* сохта, қалбакӣ, сунъӣ: **мӯи эратӣ.**

ЭРГАНАК ایرگنک *лаҳҷ.* чизи аз химчаву навдаҳои дарахт сохташуда, ки ҳамчун девор ҷоеро иҳота мекунад, девораи химчагин, чапар.

ЭРИТРОСИТ *ю.* ایریتراسیت ҷузъи таркибии хун – ҷисмчаҳои хурде, ки гемоглобин дарбар доранд.

ЭРКА *т.* ایرکه *гуфт.* нозпарвард: **писари эрка, эрка кардан (бачаро)** ба нозу нузи бача роҳ додан.

ЭРКАГӢ ایرکگی 1. нозу нуз. 2. нозпарвардӣ; **эркагӣ кардан** нозу нуз кардан.

ЭРКАТОЙ *т.* ایرکه‌تای *гуфт.* пурнозу нуз.

ЭРКАТУЛФОР ایرکه تلفار *ниг.* **эркатой.**

ЭРМАК *т.*ایرمک *гуфт.* худро ба чизе машғул доштан, воситае, ки боиси вақтгузаронӣ бошад.

ЭРОД *а.* ایراد 1. гуфтор, баён, зикр, гуфтан; **эрод кардан** гуфтан, сухан рондан. 2. эътироз, нуктагирӣ, хурдагирӣ (*ба гап ё кори касе*): **эрод гирифтан** а) хурдагирӣ кардан, айбҷӯӣ кардан (*ба кор, гапи касе*); б) ба ягон фикри касе розӣ нашуда, сухани ӯро буридан.

ЭРОДГИР ایرادگیر он ки ба ягон фикр ё коре эрод мегирад, он ки ба чизе хурдагирӣ мекунад, нуктагиранда ба чизе.

ЭРОДГИРАНДА ایرادگیرنده *ниг.* **эродгир.**

ЭРОДГИРӢ ایرادگیری амали эродгир.

ЭРОДНОПАЗИР ایرادناپذیر он чи ба эрод гирифтани он касе ҳақ надорад.

ЭРОЗИЯ ایرازیه *геол.* шуставу хӯрда шудани замин (хок) аз борон, об *ва ғ.*, фарсоиш

ЭРОН ایران 1. *таър.* номи умуми сарзамини эронинажодон. 2. номи расмии Ҷумҳурии Исломии Эрон

ЭРОНЗАМИН ایرانزمین *таър.* сарзамини Эрон, мамлакати Эрону эронинажодон.

ЭРОНИНАМО ایرانی‌نما монанд ба эронӣ.

ЭРОНӢ ایرانی *мансуб ба* **Эрон: гурӯҳи забонҳои эронӣ.**

ЭРОНШАҲР ایرانشهر *таър.* сарзамин ва кишвари Эрон.

ЭРОНШИНОС ایرانشناس мутахассиси соҳаи таъриху филология ва иқтисоду маданияти Эрон.

ЭРОНШИНОСӢ ایرانشناسی омӯзиш, таҳқиқ ва тадқиқи таърих, филология ва маданияти Эрон.

ЭСКАДРИЛИЯ *фр.* ایسکدریلیه гурӯҳи ҳавопаймоҳои ҳарбӣ: **экскадрилияи ҳавопаймоҳои бомбаандоз, экскадрилияи ҳавопаймоҳои қиркунанда**.

ЭСКАЛАТОР *англ.* ایسکلتار зинапояи равон (*мас.*, *дар метро*).

ЭСКИЗ *фр.* ایسکیز тарҳи пешакии ягон тасвир, расм *ва г.*, ангора.

ЭСКИМО *фр.* ایسکما яхмоси шоколаддор.

ЭСКИМОС ایسکماس як тоифаи халқ, ки дар Аляска, шимоли Канада, Чукотка ва ҷазираи Врангел зиндагӣ мекунад.

ЭСКИМОСӢ ایسکماسی *марбут ба* **эскимос**: **забони эксимосӣ**.

ЭСКОРТ ایسکارت *ҳ.* дастаи аскарони муҳофизат ва мушояаткунандаи касе ё чизе, дастаи ташрифот: **эскорти фахрӣ**.

ЭСОР *а.* ایثار *кит.* нисор кардан, бахшидан.

ЭСПЕРАНТО *фр.* ایسپرنتا забони байналхалқӣ, ки дар асри XIX дар асоси грамматика ва луғатҳои забонҳои аврупоӣ ба таври сунъӣ эҷод шуда буд.

ЭССЕ *фр.* ایسّی навъи очерк.

ЭССЕНАВИС ایسّی‌نویس нависанда ё рӯзноманигоре, ки дар эҷодаш эссе нақши ғолибтар дорад.

ЭСССЕНАВИСӢ ایسّی‌نویسی ба навиштани эссе машғул будан.

ЭСТАКАДА *фр.* ایستکده пули релсдори пасту баланд шаванда, ки дар роҳҳои оҳан, бандарҳо ё амади дарёҳо пайваст карда мешавад ва барои бор кардану фаровардани бор истифода мегардад.

ЭСТАФЕТА *фр.* استفیته 1. *варз.* мусобиқаи дави дастаҳо, ки дар он пойгачиён дар ҷои муайяни роҳ якдигарро иваз карда аломати шартиро гирифта медаванд, намояндаи кадом тим аломатро ба ҷои муқаррар пештар расонад, ҳамон даста ғолиб мешавад. 2. аломате, ки як пойгачӣ ба дигараш вақти ивазшавиаш медиҳад. 3. *маҷ.* навбати ягон кори бузург, ки дар иҷрояш одамони гуногунсин иштирок мекунанд; **эстафетаро гирифтан** *киноя аз* давом додани коре, ки дигарон сар кардаанд.

ЭСТАФЕТӢ استفیتی *марбут ба* **эстафета**.

ЭСТЕТИЗМ *ю.* استیتیزم 1. нафосатдӯстӣ. 2. ба ҷиҳати зоҳирии асарҳои санъат дода шуда, ғояи онҳоро ба назар нагирифтан; формализм дар санъат.

ЭСТЕТИКА *ю.* استیتیکه таълимоти фалсафиест, ки қонунҳои умумӣ, моҳият, пайдоиш ва тараққиёти санъатро таҳқиқ менамояд ва қонунҳои тараққиёти онро аз нуқтаи назари зебоии ҳаёт ва инъикоси он дар асарҳои санъат меомӯзад.

ЭСТЕТИКӢ استیتیکی *мансуб ба* **эстетика**: **лаззати эстетикӣ**, **идеяи эстетикӣ**, **назарӣ ё**, **тарбияи эстетикӣ**.

ЭСТОНӢ ایستانی *мансуб ба* **Эстония**: **забони эстонӣ**.

ЭСТРАДА *фр.* ایسترده 1. ҷои баланди махсус ба оркестр ва барои баромадкунандагон. 2. иҷрои асарҳои хурди мусиқавӣ ва драмаӣ аз эстрада.

ЭСТРАДӢ ایستردی *мансуб ба* **эстрада**: **оркестри эстрадӣ**.

ЭТАК ایتک аз лаҷом (нӯхта) гирифта бурдан (*мас.*, *аспро*).

ЭТАЛОН *фр.* ایتالان намунаи дақиқона сохташудаи ченак ва андоза, ки барои санҷидани ҳамин гуна чизҳо истифода мешавад: **эталони симобӣ, эталони симин**.

ЭТИКА *фр.* ایتکه таълимот дар бораи ахлоқ, принсипҳо ва мавқеи он дар ҷамъият.

ЭТИЛӢ ایتیلی аз этил: **спирти этилӣ**.

ЭТИМОЛОГ ایتیمالاگ *збш.* мутахассиси соҳаи этимология, пажӯҳишгари решашиносии калимаҳо.

ЭТИМОЛОГИЯ *ю.* ایتیمالاگیه *збш.* 1. як соҳаи забоншиносӣ, ки пайдоиши калимаҳоро меомӯзад. 2. пайдоиши калима, решашиносии вожаҳо.

ЭТИМОЛОГӢ اتیمالاگی *збш. мансуб ба* **этимология**: **луғати этимологӣ, тадқиқоти этимологӣ**.

ЭТНИКӢ اتنیکی мансуби ягон халқ ва халқият; *ниг.* **нажодӣ** 2.: **таркиби этникии аҳолӣ**.

ЭТНОГЕНЕЗ *ю.* اتناگینیز пайдоиши халқ.

ЭТНОГРАФ *ю.* اتناگرف мутахассиси этнография, он ки бо мардумшиносӣ машғул аст, мардумшинос.

ЭТНОГРАФИЯ *ю.* اتناگرفیه 1. илме, ки маишат, урфу одат ва маданияти моддию маънавии халқҳоро меомӯзад, мардумшиносӣ. 2. хусусиятҳои маишат, урфу одат ва маданияти ягон халқ: **этнографияи сокинони ягон маҳал**.

ЭТНОГРАФӢ اتناگرفی *мансуб ба* **этнография**: **маълумоти этнографӣ, экспедитсияи этнографӣ**.

ЭТНОЛИНГВИСТ اتنالنگویست муҳаққиқи забон ва хусусиятҳои этнографии як халқ.

ЭТНОЛИНГВИСТИКА *ю.* اتنالنگویستکه бахши илми забоншиносӣ, ки алоқа ва муносибати байни забон ва хусусиятҳои этникиро меомӯзад.

ЭТЮД *фр.* اتیود 1. тарҳи ягон асар ё ягон қисми вай дар санъати тасвирӣ. 2. асари хурди мусиқавӣ. 3. асари мусиқавӣ.

ЭФИОП ایفیاپ ҳабашӣ, ҳабашистонӣ.

ЭФИОПӢ ایفیاپی *марбут ба* **Эфиопия** (Ҳабашистон).

ЭФИР I *ю.* ایفیر моддаи обакии зудбухор, ки аз имтизоҷи спиртҳо ё спирту туршиҳо иборат аст; **равғани эфир** моддаи моеи зудпари равғаннамуди беранг ё зардранги бӯяш тез, ки аз баргу меваи баъзе растаниҳои хушбӯй ҳосил мекунанд ва дар атриёт ва тиб истифода мешавад.

ЭФИР II *ю.* ایفیر муҳити ҳаво, ки дар он радиомавҷҳо ва сигналҳо паҳн мешаванд.

ҲСЭФИРДОР ایفیردار дорои эфир: **равғани эфирдор**.

ЭХИНОКОКК ایخیناکاک *зоол.* кирми паразити риштамонанд, ки дар рӯдаи саг, гурба ва гург мешавад ва дар рӯдаи одам пайдо шуданаш хавфнок аст.

ЭҲ ایه *калимаи нидо, ки* ҳайрат, тааҷҷуб, таассуф, шавқ, шодӣ *ва монанди инҳоро ифода мекунад.*

ЭҲА ایهه *калимаи нидо, ки* ҳайрат, таассуф ва аз чизе норозӣ буданро *ифода мекунад.*

ЭҲДО *а.* اهدا *кит.* ҳадя додан, инъом фиристодан.

ЭҲДОС *а.* احداث аз нав сохтан; ба вуҷуд овардан, падид овардан, эҷод намудан, бино кардан.

ЭҲЕ ایهی *калимаи нидо, ниг.* **эҳа**.

ЭҲЁ *а.* احیا *кит.* 1. аз нав зинда гардонидан, ҳаёт бахшидан. 2. зинда шудан.

ЭҲЁКУНӢ احیاکنی аз нав зинда кардан, барқарор кардан.

ЭҲЁШАВӢ احیاشوی аз нав пайдо шудан, аз нав зинда шудан.

ЭҲЗОН *а.* احزان андӯҳгин кардан, ғамгин сохтан: **кулбаи эҳзон** хонаи ғам, ғамхона.

ЭҲЗОР *а.* احضار *кит.* ҳозир кардан, ҷеғ зада оварондан (*касеро ба ҷое*).

ЭҲМОЛ *а.* اهمال *кит.* бепарвоӣ, саҳлангорӣ; таъхир, сустӣ.

ЭҲМОЛКОР اهمالکار сусткор, корро ақибкашанда.

ЭҲРОҚ *а.* احراق *кит.* сӯхтан; сӯзиш; сӯхтор.

ЭҲРОМ *а.* احرام *д.* дар вақти маросими ҳаҷ дар ҳудуде, ки муқаддас шуморида шудааст, пӯшидани порчаи сафеди нодӯхта: **эҳром бастан**.

ЭҲРОМБАНД احرامبند он ки маросими ҳаҷ ба ҷо оварда эҳром бастааст.

ЭҲРОМӢ احرامی матои нодӯхтаи сафед, ки ҳоҷиён дар вақти ҳаҷ мепӯшанд.

ЭҲСОЪ *а.* احصاء шумор, шумурдан, ҳисоб кардан, ба ҳисобгирӣ.

ЭҲСОИЯ *а.* احصائیه *кҳн.* идораи омор.

ЭҲСОН I *а.* احسان 1. некӯӣ, лутфу марҳамат. 2. ато, бахшиш, инъом; **эҳсон кардан (намудан)** а) бахшидан, инъом кардан; б) лутфу марҳамат кардан.

ЭҲСОН II *а.* احصان зан гирифтан, зандор шудан.

ЭҲСОНГАР احسان‌گر *ниг.* **эҳсонкор**.

ЭҲСОНКОР احسان‌کار соҳибмарҳамат, саховатманд.

ЭҲСОНКОРӢ احسان‌کاری некукорӣ, бахшандагӣ.

ЭҲСОС *а.* احساس ҳис кардан, ба воситаи яке аз ҳисҳои панҷгона дарёфтани чизе; ҳис, фаҳм; **эҳсос кардан** ҳис кардан, дарк кардан, пай бурдан, фаҳмидан.

ЭҲСОСОТӢ احساساتی ба эҳсосот додашаванда, ҳассос, зуд мутаассиршаванда.

ЭҲСОСШАВАНДА احساس‌شونده ҳисшаванда.

ЭҲТИЁТ *а.* احتیاط 1. оқибатандешӣ, кори бомулоҳиза, кори ботадбир, ботадбирӣ, ҳушёрӣ, пухтагӣ. 2. пасандоз барои эҳтиёҷи муҳим, барои эҳтиёҷи номаълум нигоҳ доштани чизе. 3. нигоҳбонӣ, муҳофизат; **аз рӯи эҳтиёт** мулоҳизакорона, барои пешгирӣ аз чизе, эҳтиётан, бо мулоҳизаи ноомади кор; **барои эҳтиёт** барои пешгирӣ аз пешомаде; **эҳтиёт кардан** а) ҳушёр шудан, барҳазар будан; б) нигоҳ доштан, муҳофизат кардан; в) нигоҳ доштан, захира кардан барои эҳтиёҷ ва рӯзи ноомад; **эҳтиёт шудан** хабардор шудан, ҳушёр будан.

ЭҲТИЁТАН *а.* احتیاطاً аз рӯи **эҳтиёт**.

ЭҲТИЁТӢ احتیاطی 1. барои эҳтиёт нигоҳ дошташуда, захиравӣ: **қисмҳои эҳтиётӣ**, **тирҳои эҳтиётӣ**. 2. барои эҳтиёт, пешакӣ: **чораҳои эҳтиётӣ**.

ЭҲТИЁТКОР احتیاط‌کار мулоҳизакор, ботадбир, оқибатандеш, ҳушёр.

ЭҲТИЁТКОРӢ احتیاط‌کاری эҳтиёткор будан, мулоҳизакорӣ, оқибатандешӣ, бо эҳтиёт кор кардан.

ЭҲТИЁТКОРОНА احتیاط‌کارانه 1. мулоҳизакорона, оқибатандешона. 2. ҳушёрона, мудаббирона; эҳтиёткорона кор кардан. 3. эҳтиётан, аз рӯи эҳтиёт.

ЭҲТИЁҶ *а.* احتیاج 1. ҳоҷат, ҳоҷатмандӣ, ниёзмандӣ ба чизе. 2. зарурат; **эҳтиёҷ доштан** ҳоҷатманд будан, зарурат доштан.

ЭҲТИЁҶМАНД احتیاجمند ҳоҷатманд, он ки ба чизе эҳтиёҷ дорад.

ЭҲТИЁҶМАНДӢ احتیاجمندی ҳоҷатмандӣ, муҳтоҷӣ ба чизе.

ЭҲТИЗОЗ *а.* اهتزاز *кит.* 1. шод шудан, шодмонӣ, хурсандӣ. 2. лаппидан, ҷунбидан, такон хӯрдан дар ҷои худ (*мас., байрақ*).

ЭҲТИЗОР *а.* احتضار *кит.* фаро расидани марг: **ҳолати эҳтизор** лаҳзаи ҷонканӣ.

ЭҲТИКОР *а.* احتکار *кит.* анбор карда мондани мол барои ба нархи гарон фурӯхтан.

ЭҲТИҚОР *а.* احتقار *кит.* таҳқир кардан, ҳақорат; хору ҳақир шумурдан.

ЭҲТИЛОМ احتلام *а.* нутфа рехтан ҳангоми хоб, ки нишонаи балоғат аст, «шайтон задан», шайтонӣ шудан.

ЭҲТИМОЛ *а.* احتمال 1. пешомади номаълум; ҳар чиз ё воқеае, ки шуданаш ё нашуданаш маълум нест. 2. гумон, тахмин, занн. 3. шояд, мумкин аст ки, аҷаб нест, ки; **ба ҳар эҳтимол** а) ба ҳар ҳол; б) ба ҳар ҳодиса..., ба ҳар гуна пешомад.

ЭҲТИМОЛАН احتمالاً фаразан, мумкин аст ки, шояд.

ЭҲТИМОЛӢ احتمالی 1. фарзӣ, тахминӣ. 2. имконпазир, он чи шуданаш имкон дорад: **ҳуҷуми эҳтимолӣ**.

ЭҲТИМОМ *а.* اهتمام *кит.* саъю кӯшиш, ҳиммат, ғамхорӣ.

ЭҲТИРОЗ *а.* احتراز *кит.* парҳез ва худдорӣ кардан аз коре ё аз чизе.

ЭҲТИРОҚ *а.* احتراق *кит.* сӯхтан, сӯзиш, даргирифтан.

ЭҲТИРОҚӢ احتراقی даргиранда, сӯзанда.

ЭҲТИРОМ *а.* احترام ҳурмат, иззату икром; **эҳтироми** *касеро* **ба ҷо овардан** касеро мувофиқи қадраш иззату икром кардан; **эҳтиром кардан (намудан)** ҳурмат кардан.

ЭҲТИРОМАН *а.* احتراماً барои эҳтиром, ба сабаби ҳурмат.

ЭҲТИРОМГУЗОР احترام‌گذار соҳиби иззату эҳтиром.

ЭҲТИРОМГУЗОРӢ احترام‌گذاری мӯҳтарам шумурдан, соҳибэҳтиром донистан.

ЭҲТИРОМӢ احترامی эҳтиромнок, ҳурматнок:

унвони эҳтиромӣ.

ЭҲТИРОМКОР احترام‌کار он ки нисбат ба ҳама ҳурмату эҳтиром дорад.

ЭҲТИРОМКОРОНА احترام‌کارانه бо эҳтиром, бо иззату икром, эҳтиром зоҳир карда, эҳтиромкунон.

ЭҲТИРОМКУНАНДА احترام‌کننده *ниг.* **эҳтиромкор**.

ЭҲТИРОМОНА احترامانه *ниг.* **эҳтироман**.

ЭҲТИРОС *а.* احتراس хоҳиши зӯр, майл ва рағбати бисёр.

ЭҲТИСОБ *а.* احتساب *кит.* 1. шумурдан, ба ҳисоб гирифтан. 2. бозхост, ба ҷавобгарӣ кашидан (*амали муҳтасиб*); **эҳтисоб кардан** ҷазо додан, ба ҷавобгарӣ кашидан.

ЭҲТИСОС *а.* احتساس ҳиссиёт, эҳсосот.

ЭҲТИШОМ *а.* احتشام 1. соҳиби ҳашамат ва шукӯҳ будан. 2. *маҷ.* кибру ғурур, калонгирӣ, худписандӣ.

ЭЧКАМАР//ЭЧКЕМАР *т.* ایچکمر//ایچکیمر *лаҳҷ.* калтакалоси калон, сусмори калон.

ЭҶ ایج *ниг.* **хеҷ**.

ЭҶОБ *а.* ایجاب *кит.* воҷиб, зарур гардонидан, қабул гардонидан; **ба эҷоби...** ба тақозои; **ба эҷоби инсониятпарварӣ**.

ЭҶОБӢ ایجابی мусбат, тасдиқӣ; *муқоб.* **манфӣ**: **ҷавоби эҷобӣ** ҷавоби мусбат.

ЭҶОД *а.* ایجاد 1. ба вуҷуд овардан, офаридан. 2. асар, чизи офаридашуда; **эҷод кардан (намудан)** офаридан, ба вуҷуд овардан.

ЭҶОДГАР ایجادگر эҷодкунанда, офаранда, эҷодкор.

ЭҶОДИЁТ ایجادیات асар, ёдгорӣ ва чизҳои пурарзиши маданӣ ва моддӣ, ки мундариҷаи нав дошта бошанд; ба вуҷуд овардани асарҳои бадеӣ, ёдгорӣ ва чизҳои пурарзиши модӣ: **эҷодиёти нависанда, эҷодиёти халқ**.

ЭҶОДӢ ایجادی ҳар чизе ва коре, ки ба эҷодкорӣ вобаста аст, ҳар чизе ва амале ки ба эҷодиёт мансуб аст; эҷодкорӣ, бунёдкорӣ: **кори (меҳнати) эҷодӣ, фаъолияти эҷодӣ, қувваҳои эҷодӣ, иттифоқҳои эҷодӣ**.

ЭҶОДКОР ایجادکار он ки чизеро эҷод мекунад, бавуҷудоваранда, офаринанда, бунёдкунанда: **халқи эҷодкор**.

ЭҶОДКОРӢ ایجادکاری эҷод кардан, бо бунёд ва офаридани чизе машғул шудан, бунёдкорӣ.

ЭҶОДКОРОНА ایجادکارانه коре, ки хусусияти эҷодӣ дорад, коре, ки дар он чизе офарида мешавад ва бунёд мегардад; бунёдкорона, бунёдкорӣ.

ЭҶОДКУНАНДА ایجادکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **эҷод кардан**. 2. он ки эҷод мекунад, эҷодкор, бунёдкунанда, офаринандаи чизе.

ЭҶОЗ *а.* ایجاز кӯтоҳӣ, ихтисор дар сухангӯӣ, мухтасарбаёнӣ.

ЭҶОЗАН ایجازاً ба таври кӯтоҳ, ихтисоран.

ЭШИКОҒОСӢ *т.* ایشیکاغاسی *таър.* мансаби нуҳум дар тартиби мартабаҳо дар аморати Бухоро, раиси ташрифот.

ЭШИКОҒОБОШӢ *т.* ایشیکاغاباشی *ниг.* **эшикоғосӣ**.

ЭШОН I ایشان 1. *ҷонишини шахси сеюми ҷамъ* **онҳо**. 2. баъзан барои эҳтироми шахси сеюми танҳо кор фармуда мешавад.

ЭШОН II ایشان *таър.* рӯҳонии намоён, шайх, муллои рӯҳонӣ, ки гузаштагонаш низ ба ҳамин табақа мансуб бошанд, лақаби шайхҳо, хоҷагон ва муллоҳои калон.

ЭШОНБИБӢ ایشان‌بیبی зане, ки аз хона водаи эшонҳо бошад, зани солхӯрдае аз эшонҳо.

ЭШОНЗОДА ایشان‌زاده фарзанди эшон, бачаи домулло ё шайхи калон.

ЭШОНӢ ایشانی *мансуб ба* **эшон**; кор ва амали эшон, эшон будан; рӯҳонӣ будан, муллоӣ; духонӣ.

ЭШОНТӮРА ایشان‌توره *таър.* пешвои дарвешон.

ЭЪДОД *а.* اعداد *кит.* тайёрӣ, омодагӣ.

ЭЪДОМ *а.* اعدام *кит.* нест кардан, куштан, нобуд сохтан.

ЭЪЗОЗ *а.* اعزاز ҳурмат, иззат, эҳтиром: **эъзозу икром; эъзоз кардан** иззат кардан.

ЭЪЗОМ I *а.* اعزام *кит.* фиристодан, равона кардан.

ЭЪЗОМ II *а.* اعظام *кит.* бузург доштан, бузург кардан.

ЭЪЗОР *а.* اعذار *кит.* 1. узроварӣ, маъзарат хостан. 2. баҳона ҷустан, баҳона кардан.

ЭЪЛОМ I *а.* اعلام 1. огоҳ кардан, огоҳонидан. 2. огоҳӣ.

ЭЪЛОМ II *а.* اعلام аламнок кардан, озор расонидан, азият расонидан.

ЭЪЛОМИЯ اعلامیه изҳорот, баёноти расмӣ.

ЭЪЛОН *а.* اعلان 1. ошкор кардан. 2. огоҳӣ, хабардиҳӣ, маълумгардонӣ; эълон кардан, хабар додан, маълум гардонидан. 3. эълоннома, реклама.

ЭЪЛОНКУНАНДА اعلانکننده хабардиҳанда, маълумкунанда, огоҳонанда.

ЭЪЛОННОМА اعلاننامه варақае, ки дар он эълон навишта шудааст; **эълоннома часпонидан** коғази эълонро ба ҷое часпондан, ки мардум хонанд.

ЭЪМОҚ *а.* اعماق *кит.* чуқуриҳо, тагҳо (*дурусташ* **аъмоқ**).

ЭЪРОБ *а.* اعراب *кит.* 1. дуруст таллафуз кардан ва дуруст навиштани калимаҳо. 2. ҳаракатҳо (*забар, зер, пеш, сукун ва г.*) дар навишти калимаҳо ба алифбои арабӣ; ҳамаи ҳаракатҳои навишти арабии калимаҳо.

ЭЪРОЗ *а.* اعراض 1. ҳазар кардан, дурӣ намудан. **эъроз кардан** (ё **намудан**). 2. норозигӣ, эътироз; зиддият, мухолифат.

ЭЪТИБОР *а.* اعتبار 1. обрӯ, қадр, мартаба, манзилат, аҳамият. 2. эътимод, бовар, имтинон; **ба эътибори...** ба назар гирифтани..., асосан...; **ба эътибори ин ки** аз он сабаб ки, ба сабаби ин ки, бинобар ин ки; **эътибор додан** аҳамият додан, диққат кардан, ба назар гирифтан; **эътибор доштан** арзиш доштан, сазовори боварӣ будан, қадр ва аҳамият доштан; **аз назари эътибор дур мондан** аз доираи назар берун мондан, аҳамият дода нашудан; **аз эътибор соқит кардан** аз ҳисоб берун кардан, ба ҳисоб нагирифтан, мавҷуд ҳисоб накардан. 3. доштани ҳаққи истифодаи қарз, хидматрасонӣ ё хариди маҳсулот бе пардохти фаврии пул.

ЭЪТИБОРАН *а.* اعتباراً сар карда..., давом дода...; **аз имрӯз эътиборан** аз имрӯз сар карда.

ЭЪТИБОРДОР اعتباردار дорои мартабаву обрӯву эътибор, дорои аҳамият ва арзиш, арзишдор.

ЭЪТИБОРНОК اعتبارناک 1. мавриди эътимод, соҳибэътибор, баобрӯ, боқадр, бонуфуз. 2. асоснок, ҳақиқӣ, мӯътабар: **маълумотҳои эътибornок**. 3. ҷорӣ, дар истифодабуда: **ҳуҷҷати эътиборнок**.

ЭЪТИБОРНОКӢ اعتبارناکی 1. эътимоднокӣ, боқадрӣ, бонуфузӣ, бообрӯӣ. 2. асоснокӣ, мӯътабарӣ.

ЭЪТИБОРНОМА اعتبارنامه *дипл.* ҳуҷҷати давлатӣ, ки ба намояндаи дипломатӣ дар бораи таъйин шуданаш ба сафорат дода мешавад, ваколатнома.

ЭЪТИДОЛ *а.* اعتدال дараҷаи миёна, мӯътадилӣ (*мас., на гарм ва на хунук, на тар ва на хушк*); баробарӣ, мувозанат; **аз ҳадди эътидол гузаштан** вайрон шудани мувозанат, аз байн рафтани мӯътадилӣ.

ЭЪТИЗОЛ *а.* اعتزال гӯшанишинӣ, ҷудоӣ, узлат; **аҳли эътизол** аҳли мӯътазила, мансубони мазҳаби мӯътазила.

ЭЪТИЗОР *а.* اعتذار *кит.* узрталабӣ, узрхоҳӣ.

ЭЪТИКОФ *а.* اعتکاف *д.* гӯшанишинӣ барои ибодат.

ЭЪТИКОФНИШИН اعتکافنشین гӯшанишин, узлатӣ.

ЭЪТИҚОД *а.* اعتقاد ақида доштан, бовар, яқин доштан; **эътиқод доштан (кардан)** бовар кардан, ақида доштан.

ЭЪТИҚОДМАНД اعتقادمند *ниг.* **эътиқоднок**.

ЭЪТИҚОДНОК اعتقادناک боэътиқод, боварнок.

ЭЪТИЛО *а.* اعتلا *кит.* баланд шудан, улув, боловарӣ, бартарӣ.

ЭЪТИЛОЛ *а.* اعتلال *кит.* бемор шудан, иллат пайдо кардан.

ЭЪТИЛОФ *а.* ائتلاف *кит.* иттиҳод, ба ҳам пайвастан.

ЭЪТИЛОФӢ ائتلافی пайвастшавӣ, муттаҳид шудан: **неруҳои эътилофӣ**.

ЭЪТИМОД *а.* اعتماد бовар кардан ба чизе, ба

касе ё чизе бовар карда кореро кардан, боварӣ, итминон; **бо эътимод** бо боварӣ, бо итминон; **эътимод доштан** бовар кардан, дилпурӣ доштан; **эътимод кардан** бовар кардан, итминон доштан.

ЭЪТИМОДБАХШ اعتمادبخش боварибахш, мавриди эътимод.

ЭЪТИМОДИЯТ اعتمادیت қобили боварӣ будан: **эътимодияти истифодаи таҷҳизот**.

ЭЪТИМОДНОК اعتمادناک 1. боэътимод, эътимодбахш, мавриди итминон: **одами эътимоднок, мисоли эътимоднок**. 2. боэътибор, эътибornок.

ЭЪТИМОДНОКӢ اعتمادناکی боэътимод будан, боварибахшӣ, боваринокӣ.

ЭЪТИМОДНОМА اعتمادنامه ҳуҷҷати расмие, ки намояндагии дипломатӣ таъйин шудани касеро тасдиқ мекунад.

ЭЪТИМОДУДДАВЛА *а.* اعتمادالدّوله такягоҳи давлат, паноҳи давлат, боэътибори давлат (*сифати шахси мӯътамад*).

ЭЪТИНО *а.* اعتنا таваҷҷӯҳ, диққат: **эътино кардан** аҳамият додан, диққат кардан, таваҷҷӯҳ доштан.

ЭЪТИРОЗ *а.* اعتراض эродгирӣ, бо хӯрдагирӣ пеши сухани касеро бастан; норозигӣ ва муқобилат ба фикр ё кори касе; **эътироз баён кардан** норозигӣ изҳор кардан.

ЭЪТИРОЗӢ اعتراضی эътирознок: **мактуби эътирозӣ, митинги эътирозӣ**.

ЭЪТИРОЗНОМА اعتراض‌نامه эътирози хаттӣ.

ЭЪТИРОЗНОПАЗИР اعتراض‌ناپذیر раднашаванда, инкорнопазир.

ЭЪТИРОЗОМЕЗ اعتراض‌آمیز эътирознок, норозиёна: **суоли эътирозомез**.

ЭЪТИРОФ *а.* اعتراف иқрор шудан, камбудии худро ё бартарии чизеро ба гардан гирифтан, ба коре розӣ шудан ва қабул кардан; *муқоб.* **инкор**; **эътироф кардан (намудан)** ба чизе розӣ шудан, чизеро қабул кардан.

ЭЪТИСОБ *а.* اعتصاب *кит.* корпартоӣ.

ЭЪТО *а.* اعطا *кит.* ато кардан, бахшидан, бахшиш.

ЭЪҶОЗ *а.* اعجاز оҷиз гардондан, ба аҷз овардан, кардани коре, ки дигарон аз он оҷиз бошанд; кори аз одат берун ва ҳайратовар (*хоси пайғамбарон*).

ЭЪҶОЗКОР اعجازکار он ки кори ҳайратовар мекунад, мӯъҷизакор.

ЭЪҶОЗКОРӢ اعجازکاری кори ҳайратовар кардан, мӯҷизакорӣ.

ЭЪҶОЗКОРОНА اعجازکارانه мӯъҷизакорона, ба таври ҳайратовар.

ЭЪҶОЗНАВИС اعجازنویس нависандаи эъҷоз, мӯъҷизанавис, шоире, ки шеъри аҷиби ҳайратовар мегӯяд.

Ю

Ю *ҳарфи сию чоруми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ду ҳарф – йо ва вов (یو) ифода мегардад.*

Ю و (یو) *пайвандаки пайвасткунандаи паиҳам, ки баъди калимаҳои бо садонок тамомшавандаи паиҳам ба ҷои* «ва» *истифода мешавад*: **хонаю дар, ҳавою ҳавас**....

ЮБА یوبه *кҳн.* орзу, хоҳиш, ҳавас, иштиёқ.

ЮБС//ЯБС *а.* یبس хушк шудан.

ЮБУСАТ *а.* یبوست *кит.* 1. хушкӣ, беобӣ. 2. қабзият.

ЮҒ *т.* یوغ 1. абзори ҷуфт, ки бар гардани ҷуфти гов ниҳода, чӯби испор ё моларо ба вай мебананд. 2. *маҷ.* асорат, бандагӣ.

ЮҒАК یوغک юғи хурди ҷувоз, ки ба гардани асп ё гови ҷувоз мебананд.

ЮҒАН یوغن *бот.* номи як хел алафи хӯрокии чорпо, ки ӯған, юғон, юға низ меноманд.

ЮҒӢ یوغی чӯби гафсест, ки дар тарафи пешайвони болои сутунҳо гузошта бар болои вай яксар болорҳо мемонанд.

ЮҒЧА یوغچه ходаи калон, чӯби кундаланг.

ЮЗ یوز 1. *зоол.* ҳайвони дарандаи хурдтар аз паланг. 2. саги шикорӣ

ЮЗА I یوزه *кит.* бачаи юз, бачаи саги шикорӣ.

ЮЗА II یوزه *кит.* гадо, соил.

ЮЗБОШӢ *т.* یوزباشی *кҳн.* сардори дастаи саднафараи қӯшун.

ЮЛҒУН *т.* یولغون як навъ дарахти буттагӣ, ки дар даштҳо ва соҳили санглохи дарёҳо мерӯяд.

ЮЛМА *т.* یولمه :**юлма кардан** аз пашм тоза кардани пӯсти гӯсфанд бо роҳи дар оби ҷӯш тар кардани он.

ЮМН *а.* یمن 1. *кит.* бахт, толеъ, иқбол. 2. баракат. 3. некӣ, хубӣ; **ба (аз) юмни...** ба шарофати..., аз баракати...

ЮН یون *кит.* 1. намадзин, ҷул. 2. пашиз, дирам, фулус.

ЮНГ ینگ *гуфт.* инҷиқии шахси касалманд аз бемории бардавом.

ЮНДИКОСА ینديکاسه *лаҳҷ.* зарфест, ки ба он сагро хӯрок медиҳанд.

ЮНДӢ *т.* یوندی *гуфт.* обе, ки пас аз шустани косаю табақ ва дег боқӣ мемонад.

ЮНДУҚ *т.* یوندق *ниг.* **юндӣ**.

ЮНЕСКО یونیسکا яке аз муассисаҳои СММ, ки ба масъалаҳои илм, маориф ва фарҳанг машғул аст.

ЮНОН یونان номи кишвари маъруф дар нимҷазираи Балкан; ◊ **юнони рӯз** субҳи рӯз, субҳидам.

ЮНОНЗАМИН یونانزمین сарзамини Юнон.

ЮНОНӢ یونانی *мансуб ба* **Юнон**.

ЮНУС یونس номи яке аз пайғамбарон, ки ба коми моҳӣ фурӯ рафта буд; ◊ **Юнус андар даҳони моҳӣ шуд** рафтани рӯз ва фаро расидани шаб.

ЮНУЧҚА *т.* یونچقه алафест дарозпояи баргаш

ба барги себарга монанд, ки барои хӯроки ҳайвонот кишт мешавад.

ЮНУЧҚАДАРАВ(Ӣ) یونچقه‌درو(ی) вақти дарави юнучқаи расида.

ЮНУЧҚАЗОР یونچقه‌زار замини кишти юнучқа.

ЮНУЧҚАКОРӢ یونچقه‌کاری юнучқаро кишт карда, парвариш кардан.

ЮНУЧҚАПАЯ یونچقه‌پیه *ниг.* **юнучқапоя**.

ЮНУЧҚАПОЯ یونچقه‌پایه замине, ки юнучқа кишт шудааст, замини юнучқа.

ЮРГАК *т.* یورگک *гуфт.* :**юргак кардан** парпеч кардани кӯдак.

ЮРГАКПЕЧ یورگک‌پیچ *ниг.* **юргак**.

ЮРҒА *т.* یورغه сифати ҳайвони савории резақадами тезрафтор.

ЮРИШ *т.* یورش тохти лашкар ба душман, ҳуҷуми лашкар, тохтутоз; **юриш кардан** ҳуҷум кардан, ҳамла овардан.

ЮРИШГАР یورشگر *кҳн.* нисбат ба шоҳ ё сарлашкаре мегӯянд, ки муттасил ба дигар кишварҳо лашкар мекашад.

ЮРМА *т.* یورمه як навъ гулдӯзӣ.

ЮРМАДӮЗ یورمه‌دوز он ки ба гулдӯзии юрма машғул аст.

ЮРМАДӮЗӢ یورمه‌دوزی амали юрмадӯз.

ЮРМОН یورمان *зоол.* ҷонварест хурд аз хояндагон, зараррасони кишт.

ЮРТ *т.* یورت хонаи муваққати махрутшакли мардуми кӯчманчӣ.

ЮРУШ *т.* یورش *ниг.* **юриш**.

ЮСА یوسه *кит., ниг.* **арра**.

ЮСР *а.* یسر осонӣ, осон шудан, осонӣ, осонии кор, кушоиши кор; *муқоб.* **уср**.

ЮСРО *а.* یسری осонӣ, осоиштагӣ; *муқоб.* **усро**.

ЮСУФ یوسف номи писари Яъқуби пайғамбар, ки дар ҳусну ҷамол бемисл будааст; **Юсуфи рӯз** *киноя аз* офтоб.

ЮСУФИСТОН یوسفستان *кит., киноя аз* макони зебоӣ, маҳалли хубрӯён.

ЮСУФӢ یوسفی *мансуб ба* **Юсуф**; **ҷамоли юсуфӣ** юсуфмонанд зебо будан, зебоӣ, хушрӯӣ.

ЮСУФНИГОР یوسف‌نگار *киноя аз* зебо, хушрӯй, хушнамуд.

ЮСУФРУХ یوسف‌رخ *киноя аз* зебо, бисёр хушрӯй.

ЮСУФРӮ(Й) یوسف‌رو(ی) *ниг.* **юсуфрух**.

ЮСУФТАЛЪАТ یوسف‌طلعت *ниг.* **юсуфрух**.

ЮСУФҶАМОЛ یوسف‌جمال *ниг.* **юсуфрух**.

ЮФӢ یوفی *кит.* ҳарзагӯй, беҳудагӯй, лофзан.

ЮФУН یفون *кит.* 1. кӯҳналибос, даридалибос, ҷандапӯш. 2. даридагӣ, лахт-лахт.

ЮҲО یوها 1. ҷонвари пурдаҳшати афсонавӣ. 2. *гуфт.* носерам, бисёр пурхӯр.

Я

Я *ҳарфи сию панҷуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимае, ки бо* йои *фатҳадор сар мешавад, танҳо бо ҳарфи* йо (ی) *ва дар охири калима бо ҳарфҳои* йо ва ҳои ҳаввази ғайрималфуз (یه) *ифода мегардад*: **як** - یَک, **ягона** - یَگانه, **қофия** - قافیه, **нохия** - ناحیه.

ЯБ یب *кҳн.* тир, тири пайкондор.

ЯБҒУ *т.* یبغو *таър.* унвони ҳокимони муғулӣ-туркӣ дар Осиёи Миёна ва Эрон.

ЯБОБ *а.* يباب *кит.* вайрон, хароб.

ЯБРУҶ *а.* يبروج *ниг.* **ябрӯҳ**.

ЯБРӮҲ *а.* يبروح *бот.* як навъ гиёҳест, ки бех ва решаи он ба шакли одам аст; астаранг, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.

ЯБРӮҲУССАНАМ//ЯБРУҶУССАНАМ *а.* يبروح‌الصّنم//يبروج‌الصّنم *ниг.* **ябрӯҳ**.

ЯБС *а.* يبس *ниг.* **юбс**.

ЯВҒОН يوغان хӯроки бегӯшту беравған; *маҷ.* хӯроки фақирона.

ЯВМ *а.* يوم *кит.* рӯз.

ЯВМИН *а.* يومين *кит.* рӯзҳо; **кулли явмин батар** (*мақ.*) рӯз аз рӯз бадтар, беҳбудӣ нест.

ЯВМИЯ *а.* يوميه *мансуб ба* **явм**; рӯзона; якрӯза; ҳаррӯза.

ЯВМӢ يومی 1. рӯзона. 2. ҳаррӯза; якрӯза.

ЯВМУДДИН *а.* يوم‌الدّين *д.* рӯзи қиёмат.

ЯВМУЛҚИЁМ *а.* يوم‌القيام *д.* рӯзи ба по хестан; *киноя аз* рӯзи қиёмат, рӯзи растохез, рӯзи ҳашр.

ЯВМУЛҲИСОБ *а.* يوم‌الحساب *д.* рӯзи ҳисоб; охири дунё, рӯзи қиёмат, рӯзи маҳшар.

ЯВМУЛҶАЗО *а.* يوم‌الجزا рӯзи ҷазо додани гунаҳгорон, рӯзи қиёмат

ЯВОҚИТ *а.* يواقيت *ҷ.* **ёқут**.

ЯВОШ *т.* يواش *гуфт.* ором, мулоим, гапдаро.

ЯВШОН يوشان *бот.* як навъ гиёҳи худрӯи биёбонӣ, ки бӯй ва мазаи талх дорад.

ЯГОН يگان *ҷонишини номуайян, ки* шахс ё чизи номуайянро *ифода мекунад*; **ягон рӯз**, **ягон кас**, **ягон вақт**; **якта ҳам**, **ягонто ҳам**, **ягон-ягон** а) якто-якто, як-як, ҷудо-ҷудо, аҳёнан; б) алоҳида-алоҳида, ҳарҷо-ҳарҷо, тоқа-тоқа, аҳён-аҳён.

ЯГОНА يگانه 1. танҳо, якка. 2. яккаву ягона; маҳз, фақат (*бо тобиши таъкид*); **яккаву ягона** танҳо, фақат якто. 3. беҳамто, бемисл, беназир. 4. як, якшуда, муттаҳид, умумӣ; **ҷабҳаи ягона** ҷабҳаи муттаҳид; **ягона кардан** растаниҳои ғулув шуда баромадаро тоқа-тоқа кардан.

ЯГОНАГӢ يگانگی иттифоқ, ваҳдат, иттиҳод, якҷиҳатӣ.

ЯГОНАГӮӢ يگانه‌گويی худопарастӣ, яктопарастӣ.

ЯГОНАГӮЙ يگانه‌گوی *кит.* худогӯй, худоҷӯй, худопараст, яктопараст.

ЯГОНАДИЛ یگانه‌دل якдил, мувофиқ, ҳамақида, ҳамовоз, ҳамраъй.

ЯГОНАКУНӢ یگانه‌کنی ягона кардан, тоқа-тоқа гузоштани ниҳоли наврастаи растаниҳо.

ЯГОНТА یگانته *гуфт.* 1. бисёр не якто, якто ҳам бошад. 2. ҳеҷ як аз (онҳо), ҳеҷ кадом.

ЯГУНА یگونه *шакли кӯтоҳшудаи* **як гуна**.

ЯҒИР *т.* یغیر захме, ки дар пушти ҳайвоноти саворӣ аз зарби молиш хӯрдани полон ё зин пайдо мешавад; **шутур калон, яғираш ҳам калон** (*зарб.*) яъне ташвиши ҳар кас мувофиқи ҳоли худи ӯ мебошад.

ЯҒЛОҒУ//ЁҒЛОҒУ *т.* یغلاغو//یاغلاغو *гуфт.* зарфи мисин ё чӯянӣ (-и дастадор) барои пухту паз ё доғ кардани равған.

ЯҒМО *т.* یغما талаву тороҷ, ғорат, маҷбуран кашида гирифтани чизу чораи дигарон; **ба яғмо бурдан** тороҷ кардан; **ба яғмо рафтан** тороҷ шудан, ғорат гардидан.

ЯҒМОБАР یغماگر ғоратгар.

ЯҒМОГАР یغماگر тороҷгар, ғоратгар.

ЯҒМОГАРӢ یغماگری тороҷгарӣ, ғоратгарӣ.

ЯҒМОДИДА یغمادیده тороҷшуда, ғоратшуда.

ЯҒМОӢ یغمائی 1. *мансуб ба* **яғмо**: **бути яғмоӣ** маҳбубаи зебо. 2. тороҷгарӣ, яғмогарӣ. 3. тороҷгар, ғоратгар: **турки яғмоӣ**.

ЯҒНОБӢ یغنابی *мансуб ба* **Яғноб**: **забони яғнобӣ**; **аҳли Яғноб**.

ЯҒОМ *а.* یغام дев, иблис; шайтон.

ЯД *а.* ید даст; ◊ **яди байзо** а) дасти мӯъҷизаноки Мӯсои пайғамбар, ки агар дар бағал карда, сипас берун мебаровард, мисли офтоб медурахшид; б) дасти сафеди ёр; в) равшанӣ; офтоб; г) мӯъҷиза; корнома; д) маҳорат, тавоноӣ, қудрат; е) машҳур, маълум, забардаст: **яди суфло** дасти паст; дасти мӯҳтоҷ ва гадо; **яди тӯло, яди улё** дасти дароз; маҳорат, тавоноӣ.

ЯДАЙН *а.* یدین ду даст.

ЯДАК یدک 1. аспи эҳтиётии зинкарда ва ороста, ки пешопеши подшоҳон ва амирон мебурданд, аспи ятак. 2. *тех.* аробае, ки аз қафои мошин ё трактор баста мешавад, притсеп.

ЯДАККАШ یدک‌کش 1. аз ҷилав гирифта бурдан (*мас., аспро*). 2. мошин ё трактори махсус, ки барои бурдани мошинҳои вайрон ё бемотор истифода мешавад.

ЯДАККИШТӢ یدک‌کشتی киштии махсус барои баста бурдани дигар киштиҳо.

ЯДАКСАНҶ یدک‌سنج асбобе, ки барои чен кардани қувваи кашиш истифода мешавад.

ЯДРО *р.* یدرا *ниг.* **ҳаста**.

ЯДРОӢ یدرائی *мансуб ба* **ядро**; вобаста ба ядро; **физикаи ядроӣ**; **силоҳи ядроӣ**.

ЯЗАК یزک *кит.* 1. пешқаровули лашкар, ки барои аз душман хабардор шуда истодан истифода мешавад, пешрави сипоҳ, пешҷанг ва ҷилавгарди лашкар, талиа: **язак бар язак** қаравул паси қаравул, даста ба даста, гурӯҳ-гурӯҳ; **язак нишондан** қаравул мондан, посбон таъйин кардан. 2. ҷосус.

ЯЗАКДОР یزکدار *кит.* сардори пешқаравулон, раиси фавҷи ҷилавгард, сардори талиаи лашкар

ЯЗАКДОРӢ یزکداری *кит.* посбонӣ, қаравулӣ, нигаҳбонӣ.

ЯЗДӢ یزدی *мансуб ба* **Язд**; истиқоматкунандаи Язд; сокини Язд.

ЯЗДОДӢ یزدادی *кит.* навъи хӯрок аз гӯшти қима ё ҷигар, ки болои он тухми пухтаи мурғро гузошта, рӯи оташ мегузоранд, наргисӣ.

ЯЗДИГУРДӢ یزدگردی 1. *таър., марбут ва мансуб ба* **Яздигурди савум** – охирин подшоҳи Сосонӣ. 2. солшуморӣ ва таърихи яздигурдӣ.

ЯЗДОН یزدان *кит. д.* Худо, Худованд, Офаридгор.

ЯЗДОНӢ یزدانی *мансуб ба* **яздон**; ◊ **(ин) хилъати яздонӣ** а) *д.* чизи худодод; б) бадани инсон.

ЯЗДОНПАРАСТ یزدانپرست худопараст, худоҷӯй, худотарс.

ЯЗДОНПАРАСТӢ یزدانپرستی худопарастӣ, худоҷӯӣ, худотарсӣ.

ЯЗДОНШИНОС یزدانشناس худошинос, худопараст.

ЯЗДОНШИНОСӢ یزدانشناسی худошиносӣ, худопарастӣ.

ЯЗИДӢ یزیدی 1. *мансуб ба* **Язид** – номи яке аз халифаҳои умавӣ, ки набераи Муҳаммади пайғамбар (с) – Ҳусайн ибни Алӣ дар дашти карбало бо фармони ӯ кушта шуд. 2. *кинояаз* одами бадкеш.

ЯЗНА *т.* یزنه шавҳари хоҳар, хола ё амма, ки нисбат ба хешони зан калонсолтар бошад, поччо.

ЯЙЛОВ *т.* ییلاو *ниг.* **яйлоқ.**

ЯЙЛОВӢ ییلاوی *ниг.* **яйлоқӣ.**

ЯЙЛОҚ *т.* ییلاق ҷои тобистонгузаронии чорво ва чорводорон; ҷои хушобу ҳаво барои истироҳати тобистонӣ.

ЯЙЛОҚӢ ییلاقی *мансуб ба* **яйлоқ: чорводории ялоқӣ.**

ЯК یک 1. *шумораи миқдорӣ* адади аввалин. 2. *ҳамчун артикли* «е»: **як нафар** нафаре; **як нафас** нафасе; **як рӯз** рӯзе, дар яке аз рӯзҳо; **дар як зум** дар лаҳзае, дар оне. 3. *ҷонишини номуайян*; **як-ду** чанд; **як дарача** то андозае, то ҳадде; **як навъ** ба навъе, ба тарзе, ким чи хел; **қадар** то андозае, каме; **кадом як ба кимкадом** (*чизи номуайян*). 4. баробар, якхела (*ин ба он ё он ба ин*); **як ба як** а) алоҳида-алоҳида; б) сар ба сар, батафсил, аз як сар; **як дунё (олам)** ниҳоят бисёр, хеле зиёд; **як миқдор** каме, камтар; **як сари қадам (по)** масофаи наздик ба ягон нуқтае, маконе ҳангоми роҳ рафтан; **як тану як ҷон** муттаҳид, муттафиқ; **як тиру ду нишон** бо як ҳаракат ба ду чиз соҳиб шудан; **як умр** тамоми умр; **яку якбора** ногаҳон, дафъатан; **як хел** монанд, баробар; **аз як сар** аз аввал, аз ибтидо, аз аввал то охир, ҳамагӣ; **бо як забон** муттафиқона, муттаҳидона; **якаш ду намешуд** дар зиндагиаш бартарие вуҷуд намеомад, чиз андӯхта наметавонист; **як гапи** *касеро* **ду накардан** гапи касеро нагардондан, гуфтаҳояшро ҳатман иҷро кардан; **як дилу як ҷон (тан) шудан** муттаҳид шудан, муттафиқ гаштан; **яки** *касеро* **ду гуфтан** гапи касеро гардондан, гуфтаашро накардан; **як кардан** муттаҳид кардан; **як кор накарда намемонд** ҳатман зарар мерасонд; **якро сад кардан** хеле муболиға кардан, хеле афзудан (чизеро); **як чашм пӯшида кушодан** фурсати андак, лаҳзае, онан; **як чиз шудан** ягон воқеае рӯй додан; **як шудан** муттаҳид шудан; **як қад паридан** бехост аз чизи ногаҳонӣ тарсидан; **ба як пул нагирифтан** қадр накардан, ба эътибор нагирифтан; **як-як** а) паси ҳам, ба навбат, аз як сар; б) якто-якто, яктоӣ; в) ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, ҳар яке.

ЯКАНДОЗ یکانداز 1. гилемчаи камбар. 2. кӯрпачаи камбар.

ЯКАСПА یکاسپه воситаи нақлиёт, ки онро як асп мекашад: **аробаи якаспа.**

ЯКБАҒАЛА یکبغله курта ё дигар либоси болопӯш, ки аз як тарафаш киса дорад.

ЯКБАРА یکبره 1. яктарафа: **пичаки тугмааш якбара.** 2. нисбат ба матоъ; **матои якбара** матое, ки бараш 80-100 см аст.

ЯКБАРГА یکبرگه *бот.* як намуд алаф, ки тана ва як дона барг дорад.

ЯКБАСӢ یکبسی *кит.* якборагӣ, тамоман.

ЯКБЕЛА یکبیله қаиқе, ки бо як бел ронда мешавад.

ЯКБОРА یکباره 1. дар айни замон. 2. якҷоя, ҳама бо ҳам, баробари ҳам. 3. баногоҳ, ногаҳон, банохост; **яку якбора** тамоман, бакуллӣ.

ЯКБОРАГӢ یکبارگی *ниг.* **якбора**; **ба якборагӣ** банохост, дафъатан.

ЯКБОРӢ یکباری як бор-як бор, якдафъагӣ.

ЯКБУРДАГӢ یکبردگی як бурда-як бурда: **якбурдагӣ нон.**

ЯКВАҚТА یکوقته дар як вақт иҷрошаванда, вобастаи як вақти муайян: **ёрдампулии яквақта.**

ЯКВАҚТӢ یکوقتی дар як вақт иҷрошаванда ва ба як вақт мансуб ва мавқуф.

ЯКВАҶАБӢ یکوجبی як ваҷаб-як ваҷаб.

ЯКГАЗА یکگزه иборат аз як газ, ба андозаи як газ.

ЯКГӮША یکگوشه он ки ё он чи ки як гӯш дорад: **деги якгӯша.**

ЯКДАҚИҚА(Г)Ӣ یکدقیقه‌ای//یکدقیقگی як дақиқа–як дақиқа (вақти ҷудошуда): **фурсати якдақиқагӣ.**

ЯКДАМА یکدمه чизи буранда (*корд, ханҷар*), ки

як дам (канори тези буранда) дорад.

ЯКДАМИНА یکدمینه яклаҳзагӣ, кӯтоҳмуддат.

ЯКДАРА یکدره як дар дошта, дорои як дар: **хонаи якдара, ҳуҷраи якдара**.

ЯКДАСТ یکدست 1. бо як даст, якбора. 2. якхела, якшакл. 3. монанд, ҳамсол. 4. муттаҳид, мутаффиқ.

ЯКДАСТА یکدسته 1. якдастадор, дорои фақат як даст. 2. *гуфт.* номи зарфи обгирӣ, ки як даста дорад.

ЯКДАСТӢ یکدستی мутаффиқӣ, ягонагӣ, муттаҳидӣ.

ЯКДАФЪА یکدفعه *ниг.* якдафъагӣ; подоши якдафъа подоше, ки як маротиба дода мешавад.

ЯКДАФЪАГӢ یک دفعگی барои як бор, барои як навбат, якмартабагӣ: **иҷозатномаи якдафъагӣ**.

ЯКДАФЪАИНА یکدفعئینه *ниг.* **якдафъагӣ**.

ЯКДАФЪАГИНА یکدفعگینه *гуфт., ниг.* **якдафъагӣ**.

ЯКДАҲОНӢ یکدهانی хӯроки ба миқдори як даҳон; андак, каме.

ЯКДИГАР یکدیگر ҳамдигар, нисбат ба ду кас (чанд кас), ду чиз (чанд чиз) ба ҳам.

ЯКДИГАРӢ یکدیگری муносибат нисбат ба ҳам, ҳамдигарӣ, ҳамдигарфаҳмӣ.

ЯКДИГАРФАҲМӢ یکدیگرفهمی ду ва ё чанд нафар, ки дар масъалае мувофиқат кунанд.

ЯКДИЛ یکدل ҳамфикр, муттафиқ, муттаҳид; **якдил шудан** муттаҳиду муттафиқ шудан.

ЯКДИЛА یکدله *ниг.* **якдил**.

ЯКДИЛАГӢ یکدلگی *гуфт.* 1. ҳамфикрӣ, ҳамақидагӣ, муттаҳидӣ: **бо якдилагӣ**. 2. устуворӣ, маҳкамиродагӣ.

ЯКДИЛӢ یکدلی ҳамраъйӣ, ҳамақидагӣ, ҳамфикрӣ.

ЯКДИЛОНА یکدلانه бо якдилӣ, бо ҳамраъйӣ, муттафиқона, бо як овоз.

ЯКДОНА یکدانه 1. ягона, танҳо. 2. беназир, бемисл.

ЯКЕ یکی 1. шахсе, нафаре, як нафар, як кас. 2. ҳар як, ҳар кадом. 3. дафъатан, якбора, баногоҳ; **яке аз...** аз ҷумлаи...; **яке (яку) якбора** ба як бор, якбора, тамоман, (ба таври) ҳамешагӣ.

ЯКЗАБОН یکزبان ҳамфикр, ҳамраъй, якдил, муттаҳид, муттафиқ; **якзабон шудан** а) ҳамфикр шудан, муттаҳид ва муттафиқ шудан; б) забон як кардан, созиш кардан.

ЯКЗАБОНА یکزبانه *ниг.* **якзабон**.

ЯКЗАБОНӢ یکزبانی якдилӣ, ҳамовозӣ, ҳамфикрӣ.

ЯКЗАЙЛ یکذیل 1. ба андозаи баробар, бо як қарор. 2. муттасил, пайваста, беист.

ЯКЗАЙЛА یکذیله якхела; ҳамвора, пайваста, муттасил.

ЯКЗАНА یکزنه марде, ки танҳо як зани никоҳӣ дорад.

ЯКЗАНАГӢ یکزنگی ойине, ки танҳо як зан, як никоҳро раво медонад, моногамия.

ЯКЗАНӢ یکزنی *ниг.* **якзанагӣ**.

ЯКЗОНУ یکزانو бо як зону, як зону (нишастан), як зонуро ба замин такя дода нишастан.

ЯККА یکّه 1. танҳо, ба танҳоӣ; **якка ба якка** танҳо ба танҳо. 2. ягона, танҳо худаш. 3. бемисл, беҳамто; **яккаву ягона** танҳо, ягона; **хоҷагии якка** хоҷагии танҳо ва алоҳида, хоҷагии шахсӣ; **якка мондан** а) танҳо мондан; б) танҳо монондан; **якка-якка** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида.

ЯККААНДОЗ یکّهانداز *ниг.* **якандоз**.

ЯККАБАЙТ یکّهبیت шоҳбайт, беҳтарини байтҳо аз шеър, фардбайт.

ЯККАБАНД یکّهبند рӯймоли миёнбанди мардон.

ЯККАБЕХ یکّهبیخ :**яккабех кардан** ягона кардан.

ЯККАБОҒ یکّهباغ боғе, ки берун аз шаҳр ё деҳ дар ҷои кушод воқеъ шуда бошад.

ЯККАГАРД یکّهگرد он ки танҳо меравад (мегардад), танҳо ҳаракаткунанда.

ЯККАГӢ یکّگی танҳоӣ, ҷудо ва танҳо будан (*зистан, кор кардан*).

ЯККАДАРМИЁН یکّهدرمیان ҷудо-ҷудо, бо фосила-

ла, номураттаб.

ЯККАДАСТ یکّه‌دست он ки худаш танҳо кор мекунад, касе ки дар хоҷагиаш худаш кор мекунад: **деҳқони яккадаст, хоҷагии яккадаст; яккадаст шудан** дар кори хоҷагӣ танҳо мондан.

ЯККАДАСТӢ یکّه‌دستی яккадаст будан, яккадаст шуда кор кардан.

ЯККАЗАНӢ یکّه‌زنی якканикоҳӣ, якзанӣ.

ЯККАЗИРОАТ یکّه‌زراعت *кишов.* фақат як намуд зироатро коштан.

ЯККАКОРД یکّه‌کارد корди калони ғилофдор, ки ба миён меовезанд.

ЯККАҚАДАМ یکّه‌قدم якта-якта қадам партофта роҳ гаштан, бо оҳистагӣ қадам монда рафтан.

ЯККАЛАЧОМ یکّه‌لجام ресмони дароз, ки ба як ҳалқаи лаҷом мебанданд.

ЯККАМАРДИКОРӢ یکّه‌مردکاری кори мардикории алоҳида, мардикоре, ки танҳо кор мекунад.

ЯККАМАХАВ یکّه‌محو *кӯҳ.* он ки аз одамон ҷудо шуда зиндагӣ кунад, мардумҷудо.

ЯККАМЕХ یکّه‌میخ мехи калони чӯбини қуббадор (*барои бастани асп ва г*).

ЯККАНАВОЗ یکّه‌نواز навозандае, ки дар саҳна танҳо худаш асбоби мусиқӣ менавозад.

ЯККАНАВОЗӢ یکّه‌نوازی амали якканавоз; навозиши мусиқии яковоза.

ЯККАНАФАС یکّه‌نفس *маҷ.* мардумгурез, гӯшанишин.

ЯККАНИКОҲӢ یکّه‌نکاحی *ниг.* **яккazaнӣ**.

ЯККАПИСАР یکّه‌پسر писари танҳои як оила, фарзанди ягона.

ЯККАРАВОҚ یکّه‌رواق иборат аз як равоқ, дорои як равоқ (*ҳуҷраи мадраса*).

ЯККАРАҚС یکّه‌رقص номи яке аз оҳангҳои шӯх, барои рақси якка.

ЯККАРАТА یک‌کرته якдафъаина, якмаротиба; истифодааш як маротиба: **сузандоруи яккарата**.

ЯККАРАТӢ یک‌کرتی якборӣ, якмаротибагӣ.

ЯККАРЕЗ یکّه‌ریز маҳини оҳиста ва фосиладор: **садои яккарез**.

ЯККАСА یک‌کسه 1. муносиби як кас, барои як кас: **чои яккаса**. 2. як кас иҷрокунанда: **хониши яккаса**.

ЯККАСАВОР یکّه‌سوار танҳосавор, савори танҳо, яккатоз.

ЯККАСАР یکّه‌سر якка, танҳо, муҷаррад.

ЯККАСАРДОР یکّه‌سردار сардори ягона, сарвари ягона.

ЯККАСАРДОРӢ یکّه‌سرداری сардор, сарвар, пешвои ягона доштан, яккасолорӣ, фармонравоии мутлақ.

ЯККАСӢ یک‌کسی як кас-як кас, як нафар-як нафар.

ЯККАСУМ یکّه‌سم *зоол.* тоқсум; *муқоб.* **ҷуфтсум**.

ЯККАТИР یکّه‌تیر милтиқи ба тирдонаш як тир ҷошаванда: **милтиқи яккатир**.

ЯККАТОЗ یکّه‌تاز 1. аспи пештози пешсаф. 2. *маҷ.* худбин, худпарвар. 3. *маҷ.* ягона, беҳамто.

ЯККАФУРӮШӢ یکّه‌فروشی якта-якта фурӯхтан, чаканафурӯшӣ.

ЯККАХОН یکّه‌خوان он ки худаш якка суруд мехонад: **ҳофизи яккахон**.

ЯККАХОНӢ یکّه‌خوانی танҳо суруд хондан, амали яккахон.

ЯККАХОҶАГӢ یکّه‌خواجگی хоҷагидории хонавода, хоҷагии якка.

ЯККАХУДОӢ یکّه‌خدایی Худои ягонаро парастиш кардан, эътиқод доштан ба ягонагии Худо; тавҳид.

ЯККАҲИЗБӢ یکّه‌حزبی давлат ва ҳокимияте, ки тахти роҳбарии як ҳизб қарор дорад.

ЯККАҲОКИМИЯТӢ یکّه‌حاکمیتی ҳокимияти якка, ҳокимияти мутлақа.

ЯККАЧИН یکّه‌چین 1. баргузида, интихобшуда, интихобӣ, сара; **ҳайати яккачин; яккачин кардан** интихоб карда гирифтан.

ЯККАЧӮБ یکّه‌چوب чӯби калонро болои сой ва дарёча ҳамчун кӯпрук мондан.

ЯККАҶЕҒ یکّه‌جیغ хониши канда-кандаи бедона.

ЯККАЧИЛАВ یکّه‌جلو ресмони (банди) ба як ҳалқаи лаҷом басташаванда.

ЯККИЛОГРАММӢ یک‌کلاگرمی як кило-як кило: **аз ҳар навъаш як килограммӣ**.

ЯККИЛОМЕТРА یک‌کلامتره масофаи як километр: **роҳи яккилометра**.

ЯККИЛОМЕТРӢ یک‌کلامتری як километр-як километр тақсим ё ҷудо кардани масофае.

ЯККӮҲОНА یک‌کوهانه шутуре, ки як кӯҳон дорад: **шутури яккӯҳона**.

ЯККАБАТА یک‌قبطه 1. иборат аз як қабат: **тирезаи яккабата**. 2. якошёна: **бинои яккабата**.

ЯККАВЛ یک‌قول қавлаш як, дар қавлаш устувор.

ЯККАВЛӢ یک‌قولی вафодор ба як қавл, як ваъда, устувор будан дар қавлу ваъда, истодагарӣ дар гапи худ.

ЯККАЛАМ یک‌قلم 1. яку якбора, якбора гуфтан: ҳама, якҷоя, пурра. 2. ягон бор; аққалан, лоақал.

ЯККАТОРА یک‌قطاره дар як қатор мондан, дар як хат саф кашидан.

ЯККОЛИБА یک‌قالبه якхела, дар як қолиб сохташуда, як андозаю як хел қолиб дошта, стандартӣ.

ЯККУЛОЧӢ یک‌قلاچی иборат аз кулоч, бо дарозии як кулоч.

ЯККУЛТӢ یک‌قلتی як култ-як култ: **яккултӣ об нӯшидан**.

ЯККУТБА یک‌قطبه як қутб дошта.

ЯКЛАБА یک‌لبه ба як тараф майл кардан ё қатъ шудани чизе: **яклаба шудан**.

ЯКЛАХТ یک‌لخت *ниг*. **яклухт**.

ЯКЛАҲЗАГӢ یک‌لحظگی ба муддати хеле кам, онӣ: **нигоҳи яклаҳзагӣ**.

ЯКЛИНГА یک‌لینگه якпо, чӯлоқ, маиб.

ЯКЛИТРӢ یک‌لیتری 1. ба андозаи як литр. 2. як литр–як литр: **яклитрӣ шир додан**.

ЯКЛУНҶА یک‌لنجه яктарафа овезон шудан, бо як тарафи даҳон.

ЯКЛУХТ یک‌لخت 1. якпора, яккитъа, бутун, яктаркиба: **замини яклухт, санги яклухт**. 2. маҷмӯан, ҷамъан, ба қисмҳо тақсим накарда: **усули яклухт обёрӣ кардани пахта**. 3. кӯтара; **савдои яклухт** умдафурӯшӣ.

ЯКЛУХТГИР یک‌لخت‌گیر кӯтарахар (*дар хариду фурӯш, савдо*).

ЯКЛУХТӢ یک‌لختی бутунӣ, якҷоягӣ, яктаркибӣ.

ЯКЛУХТФУРӮШ یک‌لخت‌فروش кӯтарафурӯш, умдафурӯш.

ЯКЛУХТФУРӮШӢ یک‌لخت‌فروشی кӯтарафурӯшӣ, умдафурӯшӣ.

ЯКЛУХТХАРАНДА یک‌لخت‌خرنده кӯтара харидкунанда.

ЯКМАЗҲАБ یک‌مذهب дар пайравии як дин будан, фақат ба як дин мӯътақид будан.

ЯКМАҚОМӢ یک‌مقامی *мус*. яковоза.

ЯКМАНӢ یک‌منی ба вазни як ман, ба миқдори як ман; **ҷоми якманӣ** қадаҳи калон, ки як ман(900 г) май ҷой мегирад.

ЯКМАРОМ یک‌مرام якзайл, якхела, оҳанги якнавохти якранга; дилгиркунанда, дорои ҳадафи ягона.

ЯКМЕТРА یک‌متره он чи як метр дарозӣ дорад; ба андозаи як метр.

ЯКМЕТРӢ یک‌متری як метр-як метр: **якметрӣ буридан** (*мас., ресмонро*).

ЯКМИЗОН یک‌میزان *ниг*. **якнавохт**.

ЯКМИЛА یک‌میله нисбат ба милтиқ ва туфанге гӯянд, ки як мил дорад.

ЯКМОЛ یک‌مال ба як андоза молишхӯрда.

ЯКМОҲА یک‌ماهه ба муддати як моҳ, як моҳ вақтро гузаронида: **бачаи якмоҳа, хӯроки якмоҳа, якмоҳа рафтан**.

ЯКМОҲАГӢ یک‌ماهگی дар даврае, ки якмоҳа буд; муддат ва мӯҳлати як моҳ дошта.

ЯКНАВОХТ یک‌نواخت якхела, якоҳанг.

ЯКНАВОХТӢ یک‌نواختی якоҳанг будан, якхелагӣ, доимӣ дар як маром карордошта.

ЯКНАВЪӢ یک‌نوعی якхела, ба ҳам монанд будан.

ЯКНАСАҚ یک‌نسق якхела, ба як тартиб, якнавъ;

асарҳои **якнасақ**.

ЯКНАФАРА یکنفره *ниг.* **яккаса**.

ЯКНАФАРӢ یکنفری *ниг.* **яккасӣ**.

ЯКНИКОҲӢ یکنکاحی *ниг.* **якканикоҳӣ**.

ЯКНИШЕБА یکنشیبه болопӯши бино, ки як тараф нишеб дорад.

ЯКОВОЗА یکآوازه бо як овоз хондашаванда: **сурӯди яковоза**.

ЯКОҲАНГ یکآهنگ якнавохт, яххела.

ЯКОҲАНГӢ یکآهنگی якнавохтӣ, яккелагӣ (-и оҳанг).

ЯКОШЁНА یکآشیانه иборат аз як ошён, яккабата: **бинои якошёна**.

ЯКОЯК یکایک 1. якто-якто, яке аз паси дигаре, як ба як. 2. аз як сар, сар то сар, тамоман.

ЯКПАЛЛАГӢ یکپلگی *бот.* растаниҳои якпаллагӣ.

ЯКПАРДАГӢ یکپردگی нисбат ба намоишномае, ки аз як парда (намоиш) иборат аст.

ЯКПАҲЛУ یکپهلو 1. ба як паҳлу, бо як паҳлу (*хобидан, дароз кашидан, ёзидан, истодан*). 2. *мач.* якрав, якраҳа.

ЯКПО یکپا он ки танҳо як пой дорад: чулок, маиб.

ЯКПОЗАГӢ یکپازگی иборат аз як поза, позааш якто, яккапоза: **плуги якпозагӣ**.

ЯКПОХСАГӢ یکپاخسگی иборат аз як қатор пахса: **девори якпахсагӣ**.

ЯКПОРА یکپاره яклахт, яккитъа, якпорча.

ЯКПОРЧА یکپارچه 1. том, ягона, пурра. 2. яклухт, муттаҳид.

ЯКПОРЧАГӢ یکپارچگی ягонагӣ, муттаҳидӣ, муттафиқӣ.

ЯКПОЯ یکپایه 1. дорои фақат як поя, ба як поя кароргирифта: **мизи мудаввари якпоя**. 2. ба як пой: **якпоя истодан** *мач.* исрор кардан, сахт исрор кардан.

ЯКПУДА یکپوده як пуд (*тахм.* 16 кг) вазн дошта.

ЯКПУДӢ یکپودی ҳар баркаши як пуд.

ЯКПУЛА یکپوله ба арзиши як пул; тамоман беарзиш, ҳеч.

ЯКРАВ یکرو гарданшах, гапнодаро, инодкор.

ЯКРАВӢ یکروی гарданшахӣ, гапнодарой, инодкорӣ, **якравӣ кардан** а) гапнодарой кардан, инодкорӣ кардан; б) исрор кардан, истодагарӣ кардан (*барои гузаронидани гапи худ, кори худ*).

ЯКРАВОНА یکروانه якравӣ кардан, гапнодарой кардан; якрав, гапнодаро.

ЯКРАҚАМА یکرقمه *риёз.* адади воҳид, шумораи аз 1 то 9.

ЯКРАНГ یکرنگ 1. ба як ранг, дорои як хел ранг: **куртаи якранг**. 2. яххела, бо як тарзу намуд, баробар, якнасақ.

ЯКРАНГА یکرنگه *ниг.* **якранг** 1.

ЯКРАНГӢ یکرنگی 1. яххелагӣ, яктарзӣ, якнамудӣ, якнавохтӣ. 2. монандӣ, набудани махсусият ва фарқият. 3. ҳамраъйӣ, ҳамфикрӣ, ҳамкорӣ.

ЯКРАҲА یکرهه исроркор, гарданшах, гапнодаро.

ЯКРАҲАГӢ یکرهگی 1. якравӣ, саркашӣ, гарданшахӣ. 2. исрор, истодагарӣ, қатъият, суботкорӣ.

ЯКРАЪЙ یکرای 1. устувор дар раъй ва ақидаи худ, принсипнок. 2. исроркор, якрав.

ЯКРАЪЙӢ یکرایی 1. ягонагии фикр дар масъалае, якдилӣ. 2. устуворӣ дар ақидаи худ, принсипнокӣ.

ЯКРОН I یکران 1. аспи сурхранги ёлу думаш сафед; аспи хуб ва хушнамуд. 2. яктарафа, якпаҳлу: **якрон нишастан** болои асп қадре кач шуда бо гурур нишастан.

ЯКРОН II یکران *варз.* як тарзи гӯштингирии тоҷикӣ.

ЯКРӮ یکرو 1. яктарафа: **матои якрӯ** матое, ки як тарафаш нақшу нигор дорад. 2. якпаҳлу, яктарафа. 3. якақида, пайрав ва содиқ ба як фикру ақидаи муайян.

ЯКРӮЗА یکروزه 1. ба муддати (тӯли) як рӯз: **борони садрӯза - офтоби якрӯза** (*мақ.*). 2. барои як рӯз: **хӯроки якрӯза, якрӯза рафтан**. 3. *мач.* бебақо, ноустувор, тезгузаранда; кай-

фияти якрӯза.

ЯКРӮЗӢ یکروزی як рӯз–як рӯз; ҳар кас як рӯз: **якрӯзӣ истироҳат кардан**.

ЯКРӮӢ یکروئی самимият, рӯирост; ҳақгӯӣ, росткорӣ.

ЯКРӮЯ یکرویه 1. яктарафа, ба якпаҳлу. 2. рост, ошкор. 3. *ниг.* **якрӯ**.

ЯКСАВОР یکسوار танҳосавор, савори танҳо.

ЯКСАВОРА یکسواره *ниг.* **яксавор**.

ЯКСАВТӢ یکصوتی яковоза, якнавоӣ.

ЯКСАР یکسر 1. ҳама, ҳамагӣ, ҷумла. 2. сар то сар, ҳама ҷо. 3. ҳамеша, доимо, пайваста, мудом; **аз яксар** аз сар то охир, аз аввал сар карда.

ЯКСАРА یکسره якбора; ҳамагӣ, сар то сар; **чигит яксара неш зада баромад**.

ЯКСАРӢ یکسری тамоман, пурра.

ЯКСАФ یکصف ҳамсаф; иттиҳод; **яксаф шудан** ҳамрадиф шудан, муттаҳид гаштан.

ЯКСОАТА یکساعته ба муддати як соат: **суханронии яксоата, танаффуси яксоата, кори яксоата**.

ЯКСОАТӢ یکساعتی як соат-як соат ҷудо шуда, ҳар кас як соат: **яксоатӣ дам гирифтан**.

ЯКСОЛА یکساله 1. ба синни як сол: **бачаи яксола**. 2. давоми як сол, ба муддати як сол: **хизмати яксола**.

ЯКСОЛАГӢ یکسالگی яксола будан: **синни яксолагӣ**.

ЯКСОН یکسان 1. якхел, бефарқ, баробар, мусовӣ. 2. якхела, монанд; **ба замин (хок) яксон кардан** несту нобуд кардан.

ЯКСОНӢ یکسانی якхелагӣ, баробар будан бо чизе.

ЯКСОХТ یکساخت сохташ монанд ва якхела.

ЯКСУТУНА یکستونه биное, ки дар як сутуни асосӣ қарор дорад.

ЯКСУХАН یکسخن якқавл, якзабон, устуворӣ дар қавлу аҳд.

ЯКСУХАНӢ یکسخنی дар қавлу аҳд устувор будан, якзабон будан.

ЯКСӮ(Й) یکسو(ی) як тараф, дар як канор; **яксӯй ниҳодан** бартараф кардан, дур кардан; **яксӯй шудан** барканор шудан, ҳазар кардан, дур шудан.

ЯКСӮМА یکسومه *кҳн.* пуле, ки аз як сӯм иборат аст; чизе ки арзишаш баробари як сӯм аст.

ЯКСӮЯ یکسویه ба як сӯ, ба як тараф ба як паҳлӯ майлкарда: **яксӯя шудан**.

ЯКТА یکته *гуфт., ниг.* **якто**; яктаву ягона; якта-нимта; **якта-якта** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, як-як: **якта-якта гап задан, якта-якта қадам гузоштан**.

ЯКТАБАҚА یکطبقه дорои як табақа: **дари (дарвозаи) яктабақа**.

ЯКТАБАҚӢ یکطبقی як табақ-як табақ; **ба ҳар кас яктабақӣ**.

ЯКТАГӢ یکتگی *гуфт., ниг.* **яктогӣ**.

ЯКТАК//ЯКТАГ//ЯКТАҲ یکتک//یکتگ//یکته ҷомаи беостар, хилъат.

ЯКТАН یکتن муттаҳид, муттафиқ: **яктану якҷон**.

ЯКТАНА یکتنه танҳо, якка, ба танҳоӣ.

ЯКТАРАФА یکطرفه якпаҳлу, якрӯя; **масъаларо яктарафа кардан** ҳал кардан масъалаеро, ба як қарор омадан (*дар бораи чизе*); **яктарафа рафтор кардан** танҳо як тарафи масъалаеро ба эътибор гирифта қарор баровардан, тарафи якеро гирифтан; **яктарафа шудан** ҳал шудан, бартараф шудан (-и баҳсе, мунокишае...).

ЯКТАРАФАГӢ یکطرفگی дар як тараф қарор гирифтан, як тарафро гирифтан, ҷонибдори як тараф будан.

ЯКТАРАФӢ یکطرفی *ниг.* **яктарафагӣ**.

ЯКТАҲ یکته *ниг.* **яктак**.

ЯКТАҲКУРТА یکته‌کرته яктаҳе, ки ба даруни вай мисли гиребони курта гиребоне дӯхта мешуд, ин гиребонро кушода мондан ё тугма кардан мумкин буд, агар бо тугма баста шавад, монанди пӯшидани курта аз зери яктак менамуд.

ЯКТАҲПӮШ یکته‌پوش он ки дар тан яктах дорад.

ЯКТИНА یکتینه *кҳн.* воҳиди хурдтарини пулӣ

дар давраи Шуравӣ, воҳиди хурдтарини пули Россия (копейка); он чи қурби як тинро дорад.

ЯКТИНӢ یکتینی 1. пуле, ки як тин арзиш дорад. 2. як тин-як тин, ба қимати як тин.

ЯКТИРА یکتیره нисбат ба аслиҳа: **милтиқи яктира**.

ЯКТО یکتا 1. як адад, фард, якто. 2. ягона, сара, беназир; **дурри якто** марвориди калон; **якто-якто** *ниг.* **як-як; якто-якто номбар кардан**.

ЯКТОГӢ یکتاگی якто-якто, як-як, паси ҳам.

ЯКТОДИЛ یکتادل софдил, бекина, бекудурат.

ЯКТОЗ یکتاز бадав, саросема, таъҷилӣ.

ЯКТОӢ یکتایی якто-якто, ба ҳар кас якто.

ЯКТОПАРАСТ یکتاپرست он ки Худои ягонаро мепарастад, монотеист.

ЯКТОПАРАСТӢ یکتاپرستی равия ё дини яккахудоӣ, монотеизм.

ЯКТОРА یکتاره 1. иборат аз тор (мӯй); ресмони борик. 2. якнӯг, якнӯга.

ЯКУМ یکم 1. аввалини ҳар чиз дар муайян кардани тартиби он; нахуст, аввал: **бори якум, ошёнаи якум, синфи якум, қатори якум**. 2. хубтарин, беҳтарин, баландтарин; **навъи якум, ҷои якум, ҷои якумро гирифтан**. 3. аввал, сараввал; **якум ин ки** аввал ин ки; **якум шудан** аввалин шудан, ҷои аввалро гирифтан.

ЯКУМИН یکمین 1. нахустин, аввалин: **якумин бор; якумин шуда** аввалин шуда, нахустин шуда. 2. аз ҳама беҳтар, аз ҳама хубтарин: **якумашро интихоб кардан**.

ЯКУМИНДАРАҶА یکمیندرجه дараҷаи якум, дараҷаи аввал, бисёр нағз.

ЯКУМРА یکعمره *ниг.* **якумрӣ: ҳабси якумра**.

ЯКУМРӢ یکعمری ба як умр, барои тамоми умр: **нафақаи якумрӣ; рафиқи якумрӣ**.

ЯКУНИМ یکونیم як чизи пурра ва боз нисф аз яктои дигар, киифодаи риёзиаш чунин аст: 0,5 ё ½.

ЯКУНИММЕТРА یکونممتره он чи 1 метру 50 сантиметр бошад, 150 сантиметр.

ЯКУНИММОҲА یکونیمماهه он ки ва он чи, ки ба таваллуд ва ё пайдоишаш якуним моҳ пур шуда бошад.

ЯКУНИМРӮЗА یکونیمروزه он чи ки мӯҳлаташ якуним рӯз шуда бошад (*ё аст*).

ЯКУНИМСОЛА یکونیمساله он ки ва он чи ба таваллуд ва ё пайдоишаш якуним сол пур шуда бошад.

ЯКУНИМФОИЗА یکونیمفائضه он чи таркибашро якуним фоиз чизи муҳим ташкил диҳад.

ЯКФАЗА یکفزه нисбат ба барқ, ки як фазаи муқаррарӣ 220 волтро ташкил медиҳад.

ЯКФИКРӢ یکفکری *ниг.* **ҳамфикрӣ**.

ЯКХЕЛА یکخیله яксон, ҳамсон; якзайла, якшакл, ҳамнавъ, ҳамшакл; монанд, шабеҳ.

ЯКХЕЛАГӢ یکخیلگی якхела будан, ҳамшаклу монанд будан.

ЯКХЕЛӢ یکخیلی *ниг.* **якхелагӣ**.

ЯКХОНАГӢ یکخانگی *ниг.* **якҳуҷрагӣ**.

ЯКХУДОӢ یکخدایی *ниг.* **яктопарастӣ**.

ЯКХОНАНОК یکخانهناک *гуфт.*, иборат аз як хона, якхонагӣ.

ЯКҲИҶОӢ یکهجایی *грам.* иборат аз як ҳиҷо.

ЯКҲУҶРАГӢ یکهجرگی хонае, ки барои як нафар одам ё як оилаи фақат аз зану шавҳар иборатбуда пешбинӣ шудааст.

ЯКЧАНД یکچند як миқдор, чанде, чандин: **якчанд рӯз пеш, якчанд сол пеш, якчанд воқеаи аҷоиб, ба якчанд ҳазор мерасад** ба чандин ҳазор мерасад.

ЯКЧАНДВАҚТА یکچندوقته вақти на чандон тӯлонӣ, муваққатан.

ЯКЧАНДКАРАТА یکچندکرته ду-се маротиба, якчанд бор, чандин карат.

ЯКЧАНДСОАТА یکچندساعته барои ду-се соат, тахминан вақти аз ду то панҷ соат.

ЯКЧАНДСОАТӢ یکچندساعتی ба ду–се соатӣ ҷудошуда.

ЯКЧАНДТА یکچندته *ниг.* **якчандто**.

ЯКЧАНДТАГӢ یکچندتگی тахминан се-чорто-се-чорто.

ЯКЧАНДТО یکچندتا *шумораи ками номаълум,* чандто, чанд нафар.

ЯКЧАРХА یکچرخه якчархдор, дорои як чарх: **аробаи дастии якчарха**.

ЯКЧАШМА یکچشمه он ки танҳо як чашмаш солим аст; **шаҳри якчашма равӣ, якчашма шав** (*мақ.*) *дар ҳолати худро ба шароит мувофиқ кардан гуфта мешавад.*

ЯКҶИЛДА//ЯКҶИЛДӢ یکجلده//یکجلدی иборат аз як ҷилд, ҳаҷман дар як ҷилд.

ЯКҶИНС یکجنس аз якҷинс, якнавъ, якхел.

ЯКҶИНСА یکجنسه *биол.* иборат аз як ҷинс, якхела.

ЯКҶИНСӢ یکجنسی 1. *биол.* аз ҷиҳати ҷинс якхела. 2. якхелагӣ, якнавъӣ.

ЯКҶИҲАТ یکجهت 1. розӣ, мувофиқ. 2. ҳамфикр, дӯст, рафиқ, яксамт, ба як тараф.

ЯКҶИҲАТӢ یکجهتی розигӣ, мувофикатӣ, муттаҳидӣ, дӯстӣ.

ЯКҶО یکجا ҳама бо ҳам; муттаҳид, якдилу якҷон, якҷоя.

ЯКҶОЙ یکجایی якҷоя, якҷояшуда, ҷамъшуда, маҷмӯъ.

ЯКҶОН یکجان *маҷ.* якдил, муттаҳид: **якдилу якҷон будан.**

ЯКҶОНИБА یکجانبه яктарафа, нопурра, ғайримунсифона: **якҷониба баҳо додан**.

ЯКҶОЯ یکجایه 1. бо ҳам, дар як ҷо: **якҷоя кор кардан**. 2. дар якҷо, якбора, ҷамъан. 3. якшуда, муттаҳидшуда; **якҷоя кардан** як кардан, ҷамъ кардан; **якҷоя шудан** ҷамъ шудан, муттаҳид гаштан.

ЯКҶОЯГӢ یکجایگی ҳамакаса, ҳама якбора; ҳамроҳ бо дигарон; **дар якҷоягӣ бо...**

ЯКҶОЯКУНАНДА یکجایه‌کننده ҳама кас ё ҳамаи чизҳоро бо ҳам якҷо кунанда; муттаҳидкунанда, он чи ё он ки ҳамаро бо ҳам меорад.

ЯКҶОЯШАВӢ یکجایه‌شوی бо ҳам муттаҳид шудан, дар як ҷо ҷамъ шудан.

ЯКҶӮР یکجور якхела, яксохт, якшакл.

ЯКШАБӢ یکشبی як шаб-як шаб, ҳар кас як шабӣ: **якшабӣ посбонӣ кардан**.

ЯКШАВӢ یکشوی як шудан, иттиҳод кардан, муттаҳид гаштан.

ЯКШАКЛА یکشکله *ниг.* **якхела**.

ЯКШАКЛӢ یکشکلی якхелагӣ, ҳамшакл.

ЯКШАНБЕ یکشنبه номи рӯзи охири ҳафта, ки пас аз шанбе меояд.

ЯКШАНБЕГӢ یکشنبگی *мансуб ба* **якшанбе**.

ЯКШОХА یکشاخه 1. дорои як шох, чизе ки як шох дорад. 2. ба як сӯ моилшуда, яктарафа, каҷ гузошташуда (*доир ба* каллапӯш).

ЯҚА یقه *ниг.* **яха**.

ЯҚЗОН *а.* یقظان бедор, ҳушёр.

ЯҚИН *а.* یقین 1. дониши дақиқ дар бораи чизе, чизи возеҳ ва собитшуда; бешубҳаву гумон. 2. бегуфтугӯ, бечунучаро, ҳатман; **ба яқин** бе ҳеҷ шубҳа, бе хато, аниқ; **яқин гаштан** равшан шудан, итминон пайдо шудан; **яқин доштан** бовар кардан, боварӣ ҳосил кардан; **яқин донистан** боварӣ ҳосил кардан, хуб дониста гирифтан; **яқин кардан** бовар кардан, итминон пайдо кардан; **яқин ҳосил кардан** боварӣ ҳосил кардан, итминон пайдо кардан; **яқин ҳосил шудан** боварӣ пайдо шудан, эътимод пайдо гаштан.

ЯҚИНАН *а.* یقیناً бешубҳа, бо боварии комил, комилан дуруст, бо эътимоди муайян.

ЯҚИНӢ یقینی дурустӣ, эътимоднокӣ, боитминонӣ.

ЯҚТИН *а.* یقطین *бот.* растание, ки танаи дарози дар рӯи замин паҳну густурда дорад, аз қабили бодиринг ва каду.

ЯЛ یل *кит.* паҳлавон, далер, шуҷоъ.

ЯЛА یله кушода, боз; **яла кардан** кушодан, боз кардан; **яла шудан** кушода шудан; **даҳон яла шуда мондан** *маҷ.* сахт ҳайрон шудан.

ЯЛАВ یلو *гуфт.* байрақ, ливо.

ЯЛАГАРД یله‌گرد дар тирамоҳ, баъд аз ғундоштани ҳосил ба заминҳои кишт барои чаро сар додани ҳайвонот.

ЯЛАҚҚОС یلقّاس *калимаи тасвирӣ* якбора тофтани чизи дурахшон ва шаффоф: **ялаққос задан**.

ЯЛАҚҚОСӢ یلقّاسی дурахшон, шаффоф, ҷилодиҳанда.

ЯЛАҚ-ЯЛАҚ يلقيلق *калимаи тасвирӣ* паси ҳам ҷило дода тофтани чизҳои дурахшон.

ЯЛАЛӢ//ЯЛЛАЛӢ يللى овоз ё бонгу фарёде, ки дар ҳолати хушӣ, айшу ишрат ва кайфу сафо бароварда мешавад; **ялалӣ ялло** *ниг.* **ялла-ялло**; ◊ **аз ялалӣ во кардан** тарк кардани айшу ишрат.

ЯЛАМА *т.* يلمه *хӯр., гуфт.* 1. хӯроки биринҷӣ назар ба мастоба ғафстар. 2. *маҷ.* одами суст.

ЯЛАНГ يلنگ *гуфт.* замини кушоди холӣ аз иморат ва кишт; **яланг-яланг гаштан** *гуфт.* беҳуда ва бекор гаштан.

ЯЛАНГӢ يلنگى *ниг.* **яланг**; **ҷои ялангӣ** майдони кушод.

ЯЛДАРРОС يلدرّاس *калимаи тасвирӣ* дурахш, ҷило, тобиши чизҳои шаффоф: **ялдаррос задан, ялдаррос кардан**.

ЯЛДАР-ЯЛДАР يلدريلدر *калимаи тасвирӣ* ҷило, дурахш, тобиши такрории чизҳои шаффоф; **ялдар-ялдар кардан** дурахшидан, ҷило додан.

ЯЛДО يلدا шаби аз ҳама дарозтарини сол, ки ба шаби 22 декабр рост меояд: **шаби ялдо**.

ЯЛЛА-ЯЛЛО يلّه‌يلّا 1. нақароти сурудҳои халқӣ; сурудхонии вақтхушона. 2. кайфу сафо (*бо суруд*); **ялла-ялло карда гаштан** кайф карда фориғболона гаштан.

ЯЛМОҒУЗ يلماغز *гуфт.* 1. ҷонвари афсонавии пурхӯри носер. 2. *маҷ.* одами бад, ки мисли он чизи афсонавӣ носер бошад.

ЯЛОҚ *т.* يلاق *гуфт.* зарфи кӯҳна ё кафида, ки дар он ба саг хӯрок медиҳанд.

ЯЛТАР-ЯЛТАР يلتريلتر *ниг.* **ялдар-ялдар**.

ЯЛТИ يلتى *гуфт.* якбора, ногоҳ: **ялти карда нигаристан** ногоҳ бо дурахши якбораи чашм нигаристан.

ЯЛТИРОС يلتيراس *ниг.* **ялтос**.

ЯЛТОС يلتاس дурахш, ҷило ва тобиши чизҳои шаффоф, ки чашмро мебарад: **ялтос задан, ялтос кардан**.

ЯЛТОСӢ يلتاسى дурахшанда, ҷилодор.

ЯЛТУР-ЮЛТУР يلتريولتر *ниг.* **ялдар-ялдар**.

ЯМ *а.* يم *кит.* баҳр.

ЯМАНӢ يمنى *мансуб ба* **Яман**; **ақиқи яманӣ** а) ақиқи машҳур, ки аз Яман меоваранд; б) *киноя аз* лаби маҳбуба; **бурди яманӣ** як навъ матои хатдор, ки аз Яман меоваранд; **теғи яманӣ** шамшери аълосифат, ки дар Яман месохтанд.

ЯМИН *а.* يمين *кит.* дасти рост; тарафи дасти рост; **ямину ясор** тарафи росту чап.

ЯМИНАН *а.* يميناً дар тарафи рост қарор дошта, дар тарафи рост буда.

ЯМОҚ *т.* يماق порчае, ки ба чизҳои дарида ва порашуда дӯхта мешавад; пина, васла, дарбеҳ; **ямоқ кардан** дӯхтан, дарбеҳ монда дӯхтан; **ин ба вай ямоқ ҳам намешавад** *маҷ.* ин дар назди вай тамоман ночиз ва нотавон аст.

ЯМОҚДОР يماقدار ҳар чизи бо ямоқ, чизе ки ба вай ямоқ андохта шуда бошад.

ЯМОҚДӮЗ يماقدوز он ки ба чизи дарида ямоқ медӯзад, пинадӯз, дарбеҳандӯз.

ЯМОҚДӮЗӢ يماقدوزى амал ва шуғли ямоқдӯз.

ЯМОҚИН يماقين *ниг.* **ямоқдор**.

ЯМОҚӢ يماقى ямоқдор, дарбеҳдор.

ЯМОҚНОК يماقناک *ниг.* **ямоқдор**.

ЯМОН *а.* يمان *кит.* дурахшанда, тобанда.

ЯМОНӢ يمانى *ниг.* **яманӣ**.

ЯНВАР ينور номи моҳи якуми солшумории милодӣ.

ЯНГА *т.* ينگه зани бародар, амак ва таго; келин (*нисбат ба хешони шавҳар, ки дар синну сол калон бошад*).

ЯНТОҚ ينتاق *бот.* гиёҳест майдабарги хордор, ки бештар дар биёбонҳо мерӯяд, хори уштурхӯр: **ба уштур янтоқ даркор бошад, гарданашро дароз мекунад** (*мақ.*).

ЯНТОҚЗОР ينتاقزار замине, ки дар он бештар янтоқ мерӯяд.

ЯНТОҚФУРӮШ ينتاقفروش он ки янтоқ мефурӯшад, янтоқкаш.

ЯНТОҚФУРӮШӢ ينتاقفروشى касбу амали янтоқфурӯш.

ЯПОН يپان мардуми аслии Япония.

ЯПОНӢ يپانى *мансуб ба* **япон**: **забони японӣ**.

ЯРА يره *гуфт.* захм, ҷароҳат; **яраи афғонӣ** *тиб.* пашшахӯрд(а).

ЯРАДОР يره‌دار захмдор; маҷрӯҳ, он ки ҷароҳат бардоштааст; ярадор шудан дар ҷанг ё ҳодисае захмдор шудан, захм бардоштан, ҷароҳат бардоштан.

ЯРАҚОН *т.* يره‌قان *тиб.* касалии зардча, зардпарма.

ЯРАҚОНӢ يره‌قانى зардшуда, зардчашуда; **ярақонӣ шудан** *киноя аз* хазон шудан.

ЯРҒОҚ *т.* يرغاق *гуфт.* пашмаш рехта пӯсташ намудоршуда: **пӯстини яргоқ**.

ЯРҒУ *т.* يرغو *кит.* 1. ҳукм, фармон. 2. шикоят, даъво, арзу дод. 3. мусодираи молу мулки касе ҳамчун ҷазо.

ЯРҒУЧОҚ *т.* يرغوچاق *гуфт.* ӯғурчоқ, ҳовани кӯчак.

ЯРД *англ.* يرد воҳиди андозаи дарозӣ дар баъзе кишварҳо баробари 91,5 см.

ЯРЛИҒ *т.* يرليغ *ниг.* **ярлиқ**.

ЯРЛИҚ *т.* يرليق 1. *таър.* фармони подшоҳӣ. 2. фармон барои додани мансаб, рутба, номаи фахрӣ, номаи имтиёз *ва г.* 3. тамғаи мол, ки дар он таърих, навъ, миқдор ва нархаш навишта мешавад, ярлиғ.

ЯРЛИҚДОР يرليق‌دار *кит.* он ки аз хон мансаб ё номаи имтиёзе гирифтааст.

ЯРМА يرمه ғалладонаи нимкӯфти муқашшар: **оши ярма, ярмаи қӯноқин**.

ЯРМАРКА *р.* يرمركه бозори калон, ки барои намоиш ва фурӯхтани молҳо дар вақтҳои муайян ташкил карда мешавад, бозори фурӯши чизе: **ярмаркаи маҳсулоти кишоварзӣ**.

ЯРОВУЛ *т.* يراول қисми пешоҳанг ва посбонии лашкар.

ЯРОҚ *т.-м.* يراق *ниг.* **силоҳ**.

ЯРОҚБАДАСТ يراق‌بدست *ниг.* **силоҳбадаст**.

ЯРОҚБАРДОР يراق‌بردار *кҳн.* дар гузашта дар кишварҳои Ғарб паҳлавонони номӣ барои аслиҳабарӣ бо худ одами махсус доштанд; *ниг.* **силоҳбардор**.

ЯРОҚДОР يراق‌دار *ниг.* **силоҳдор**.

ЯРОҚДОРӢ يراق‌دارى *ниг.* **силоҳдорӣ**.

ЯРОҚНОК يراق‌ناک *ниг.* **мусаллаҳ**.

ЯРОҚНОКӢ يراق‌ناکى *ниг.* **силоҳдорӣ**.

ЯРОҚПАРТОӢ يراق‌پرتايى *ниг.* **силоҳпартоӣ**.

ЯРОҚСОЗ يراق‌ساز силоҳсоз.

ЯРОҚСОЗӢ يراق‌سازى *ниг.* **силоҳсозӣ**.

ЯРОҚФУРӮШ يراق‌فروش *ниг.* **силоҳфурӯш**.

ЯРОҚФУРӮШӢ يراق‌فروشى *ниг.* **силоҳфурӯшӣ**.

ЯРОҚҶАЛЛОБ يراق‌جلّاب *ниг.* **силоҳфурӯш**.

ЯРОҚҶАЛЛОБӢ يراق‌جلّابى *ниг.* **силоҳфурӯшӣ**.

ЯРЧ يرچ фурӯравии теппа ё ҷарии лаби дарё дар вақти заминларза ё боронгарӣ.

ЯРЧӢ يرچى *мансуб ба* **ярч**.

ЯСАВ *т.* يسو *кҳн.* қатор, тартиб (*истилоҳи аскарӣ*).

ЯСАВУЛ//ЯСОВУЛ *т.* يسول//يساول *таър.* хидматгори дарбори амир, ҳоким ва мансабдори калон, ки чӯб ва ярок гирифта тартиб нигоҳ медошт ва дар сафар ҳамроҳӣ мекард.

ЯСАВУЛБОШӢ//ЯСОВУЛБОШӢ يسولباشى//يساولباشى *таър.* сардори ясавулон дар дарбори амир ва ҳокимон.

ЯСИР *а.* يسير *кит.* саҳл, осон.

ЯСИРАК يسيرک яке аз воҳидҳои хурди ченаки вазн.

ЯСО *а.* يسا *кҳн.* ҷазо, қассос.

ЯСОВУЛ *т.* يساول *ниг.* **ясавул**.

ЯСОВУЛБОШӢ *т.* يساولباشى *ниг.* **ясавулбошӣ**.

ЯСОВУЛӢ يساولى *кит.* бахшиши махсуси хурд, хизматонаи ясавулон, умуман инъоми ночиз.

ЯСОВУЛХОНА يساولخانه *таър.* постгоҳ, хонача барои осоиши ясавулон.

ЯСОҚ *т.* يساق *кҳн.* қоида, қонун, тартиб; **чӯби ясоқ** чӯби ҷазо, чӯбе, ки бо он гунаҳкорро ҷазо медиҳанд.

ЯСОҚӢ *т.* يساقى *кит.* аскарбача, ҷанговари ҷавон.

ЯСР *а.* يسر *кит.* чап, тарафи чап.

ЯСОР *а.* يسار *кит.* тарафи дасти чап.

ЯСОРАН *а.* يساراً аз тарафи чап қароргирифта.

ЯТИМ *а.* يتيم 1. бачаи бепадару бемодар, сағир; **ятим кардан** аз падару модар маҳрум кардани кӯдак; **ятим мондан** бе падару модар мондан. 2. *кҳн.* хидматгори корҳои кишоварзӣ, ки солона ё моҳона нигоҳ дошта мешуд, батрак.

ЯТИМАК يتيمک ятимбача, ятимча.

ЯТИМБАЧА يتيم‌بچه 1. бачае, ки ятим аст, ятимак. 2. батракбача, хидматгорбача.

ЯТИМДОР يتيم‌دار *кҳн.* беваи кӯдакдор.

ЯТИМДУХТАР يتيم‌دختر духтари бе падару модар калоншуда.

ЯТИМӢ يتيمی 1. бепадару бемодар будан, сағирӣ. 2. ятим шуда кор кардан, хидматкорӣ, батракӣ.

ЯТИММОНДА يتيم‌مانده он ки падар ё модар ва ё ҳар дуяш вафот карданд.

ЯТИМОНА يتيمانه монанди ятим: **дар вазъияти ятимона**.

ЯТИМПАРВАР يتيم‌پرور ғамхори ятим.

ЯТИМХОНА يتيم‌خانه 1. *кҳн.* паноҳгоҳи ятимон, хонаи нигоҳубини ятимон. 2. хидматгорхона, хонаи истиқомати батракҳои хидматгор дар ҳавлиҳои одамони доро.

ЯТИМШУДА يتيم‌شده *ниг.* **ятиммонда**.

ЯТИМЧА يتيمچه *ниг.* **ятимак**.

ЯТИМНАВОЗ يتيم‌نواز навозиши ятимон, меҳрубонӣ ва парастиши кӯдакони ятим.

ЯТОҚ *т.* يتاق посбонӣ, муҳофизат.

ЯТОҚДОР يتاق‌دار *кит.* посбон, нигаҳбон, посдор, муҳофиз.

ЯТОҚДОРӢ يتاق‌داری *кит.* посбонӣ, нигаҳбонӣ, посдорӣ.

ЯТОҚӢ يتاقی *кит.* посбон, муҳофиз, нигаҳбон.

ЯХ يخ оби аз шиддати хунукӣ басташуда, оби афсурда; **ях бастан (кардан)** а) ба ях табдил ёфтани об *ва г.*; б) бисёр хунук хӯрдан; **ях барин шудан** а) бисёр хунук шудан; б) ҳарорати гармиро гум кардан.

ЯХАК يخک 1. яхпора; яхи тунук. 2. як навъ ҳалво; **ҳалвои яхак**. 3. як навъ атр; **атри яхак**. 4. навъе аз себ.

ЯХБАНД يخبند яхбаста, яхгирифта (*аз шиддати хунукӣ*).

ЯХБАНДӢ يخبندی ях бастан, ях кардан (*аз шиддати хунукӣ*).

ЯХБАНДОН يخبندان шиддати сармои зимистон, ки ҳам чиз ях мебандад, яхбандие, ки ҳатто раҳҳо мисли шиша мегарданд.

ЯХБАСТА يخبسته *сифати феълии замони гузашта аз* **ях бастан**; яхкарда, ба ях табдилёфта, бо ях пӯшидашуда: **Укёнуси яхбастаи шимолӣ**.

ЯХБАСТАГӢ يخبستگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **яхбаста;** яхбандии умумӣ ва тӯлонӣ.

ЯХБОЗ يخباز он ки дар рӯйи ях бозӣ ё рақс мекунад.

ЯХБОЗӢ يخبازی амали яхбоз.

ЯХБУР يخبر 1. он ки кораш буридани яхҳост. 2. асбоби махсус барои буридану пора кардани ях.

ЯХБУРЧА يخبرچه ҷои шикастагии ях (*барои обгирӣ*); ҷои шикофи яхи рӯи ҳавз, дарё *ва г.*

ЯХДОН I يخدان сандуқи чармин, ки дар он ашёи гуногун нигоҳ дошта мешавад.

ЯХДОН II يخدان 1. ҷои нигоҳ доштани ях, анбори ях, яххона. 2. чиҳози махсус барои хунук нигоҳ доштани хӯрданиҳо, ки дар он дастгоҳи хунуккунанда шинонда шудааст, яхҷол.

ЯХДОНДОР يخدان‌دار ҷой ва ё воситаи нақлиёт, ки бо яхдон муҷаҳҳаз гаштааст: **вагони яхдондор**.

ЯХДОР يخدار он чи дар таркибаш ях дорад, бо ях омехташуда.

ЯХЗАДА يخزده *сифати феълии замони гузашта аз* **ях задан**; сахт сармозада, яхбаста.

ЯХЗАДАГӢ يخزدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **яхзада**; яхкарда, сахт хунук зада.

ЯХИН يخين яхдор; бо ях пӯшондашуда, яхбаста:

қуллаҳои яхин.

ЯХЗОР یخزار *ҷугр*. ҷои бисёрии ях, ҷой ва макони ях, ҷойҳои саросар яхбаста, яхистон.

ЯХИСТОН یخستان ҷойҳои саросар бо ях пӯшидашуда, макони ях.

ЯХӢ یخی *мансуб ба* **ях**; **моҳиҳои яхӣ**.

ЯХКАРДА یخ‌کرده *ниг*. **яхбаста**: **оби яхкарда**, **замини яхкарда**.

ЯХКУНАК یخکنک 1. як қисми яхдон II, 2. 2. чиҳози махсус барои истеҳсоли ях.

ЯХКУНОНӢ یخکنانی *тарзи бавоситаи* **ях кардан**; ях кунонидан.

ЯХКӮБ یخ‌کوب 1. асбоби яхшиканӣ. 2. яхкӯбанда, шиканандаи ях.

ЯХКӮМА یخکومه *ниг*. **яхтӯда**.

ЯХКӮЧ یخ‌کوچ аз гармӣ об шуда ҳаракат кардани пиряххо.

ЯХЛАХШАК یخلخشک *ниг*. **яхмола**.

ЯХМАЙДАКУНАК یخ‌میده‌کنک *ниг*. **яхкӯб**.

ЯХМАН(АК) یخمن//یخمنک *лаҳҷ*. растании буттагӣ, ки меваи хурди олуболумонанди сурхи туршак дорад.

ЯХМОЛ یخمال *ниг*. **яхмолак**.

ЯХМОЛА یخماله *ниг*. **яхмолак**.

ЯХМОЛАК یخمالک ба рӯи ях давида лағжида бозӣ кардан; ба пой асбоби яхмолакпарӣ баста рӯи ях давидан: **яхмолак паридан**, **яхмолак рафтан**.

ЯХМОЛАКБОЗӢ یخمالک‌بازی *ниг*. **яхмолак**.

ЯХМОЛАКПАРӢ یخمالک‌پری яхмолакбозӣ, рӯ-рӯи ях бозӣ кардан.

ЯХМОС یخماس хӯрдании мисли ях хунук, ки аз ширу шакар тайёр мекунанд, бастанӣ, ширях.

ЯХМОСФУРӮШ یخماس‌فروش он ки яхмос мефурӯшад.

ЯХМОСФУРӮШӢ یخماس‌فروشی 1. амал ва кори яхмосфурӯш. 2. ҷой ва макони фурӯши яхмос: **дӯкони яхмосфурӯшӣ**.

ЯХНӢ یخنی 1. гӯшти ҷӯшонида ё дар равған пухтаи сардшуда: **гӯшти яхнӣ**, **мурғи яхнӣ**. 2. ҷои хунук кардашуда, ҷои сард.

ЯХНОГИР یخناگیر он чи чизи моеъро аз ях кардан эмин медорад, зидди ях.

ЯХОБ یخاب 1. оби мисли ях хунук, оби бисёр хунук. 2. оби бо ях хунук кардашуда. 3. обе, ки дар баъзе ҷойҳо дар зимистон ба замини кишт медиҳанд: **яхоб додан**, **яхоб мондан**; **ба дил яхоб (оби хунук) задан** тамоман ноумед шудан.

ЯХОБА یخابه *ниг*. **яхоб**.

ЯХОБДОН یخابدان 1. ҷои яхоб, зарфи яхобандозӣ. 2. ниҳоят хунук, бисёр сард.

ЯХОБӢ یخابی меваи тар, ки дар тобистон дар ҷои хунук ва ё бо ях нигаҳ дошта мешавад.

ЯХОБМОНӢ یخاب‌مانی яхоб мондан, яхобдиҳӣ (*ба замини кишт*).

ЯХОБФУРӮШ یخاب‌فروش он ки яхоб мефурӯшад.

ЯХОБХӮРДА یخاب‌خورده замини дар зимистон об додашуда.

ЯХОЛУД یخ‌آلود махлут бо ях, омехта бо ях; он чи қисме аз он ях бастааст.

ЯХПАРАК یخ‌پرک *ниг*. **яхмолак**.

ЯХПАРЧА یخ‌پرچه яхреза, реза ва пораи ях.

ЯХПИР یخپیر яххои чандинсола, пиряхи дар муддати чандин солҳо ҳосилшуда дар кӯҳсори баланд; пирях, лозар.

ЯХПОРА//ЯХПОРЧА یخپاره//یخپارچه пораи ях, яхреза.

ЯХПӮШ یخ‌پوش ҷое, ки таги ях мондааст: **қуллаҳои яхпӯш**.

ЯХРАВ یخرو оби бо ях равон дар зимистон ё аввали баҳор.

ЯХРЕЗА یخریزه пораҳои майдаи ях.

ЯХСОЗӢ یخ‌سازی ях ҳосил кардан.

ЯХТАРОШ یخ‌تراش он ки ях метарошад.

ЯХТАРОШАК یخ‌تراشک асбоби тешамонанди дамаш аррашакл, ки бо он яхро тарошида реза мекунанд.

ЯХТЕША یخ‌تیشه яхзанак, яхмайдакунак.

ЯХТӮДА یخ‌توده дар баҳрҳои қутби шимол ҷамъ

ва ғарам шудани яххо.

ЯХХОНА یخخانه хоначаи зеризаминии сард, ки дар он чизҳои хӯроквориро аз вайрон шудан нигоҳ медоранд.

ЯХЧА یخچه 1. яхреза, яхпарча, жолаи яхин. 2. қабати тунуки яхи рӯи об.

ЯХЧАБАНДӢ یخچه‌بندی *ниг.* **яхбандӣ**.

ЯХЧОЛ یخچال таҳхонаи ниҳоят хунук, заминкани яхин; яхдон.

ЯХШИКАН یخ‌شکن он чи яхро мешиканад, яхро шикофанда: **киштии яхшикан**.

ЯХШИКАНӢ یخ‌شکنی яхро шикастан; қобилияти ях шикастан.

ЯХШОРА یخشاره фурӯравии ях.

ЯХШУДА یخ‌شده ба ях табдилшуда: **газҳои яхшуда**.

ЯҲУД یهود *ниг.* **яҳудӣ**.

ЯҲУДИЯТ یهودیت расму оини яҳудиён, дини яҳудиён.

ЯҲУДӢ یهودی *мансуб ба* **халқи яҳудӣ**; банӣ Исроил, исроилӣ: **забони яҳудӣ; халқи яҳудӣ**.

ЯШБ یشب *ниг.* **яшм**.

ЯШК یشک дандони тез ва калони пешини ҳайвонҳои бузург ва даранда, ашк, ноб.

ЯШМ یشم як хел санги сафеди сабзтоби шаффофи гаронбаҳо, ки барои ороиши деворҳо ва сохтани асбобу зарфҳо истифода мешавад.

ЯШМИН یشمین *ниг.* **яшмӣ**: **пиёлаҳои яшмин**.

ЯШМӢ یشمی аз яшм сохташуда.

ЯШШИҚ *т.* یشّیق *гуфт.* гӯшти беравған, гӯшти моли хароб.

ЯЪНЕ *а.* یعنی *калимае, ки пеш аз ҷумла ё ибораи тафсилӣ меояд*: 1. маънояш ин аст ки..., маънои мақсудӣ ин аст ки; хулоса. 2. ба ҳамин тариқ, тавре ки маълум аст..., тавре ки дида мешавад.

ЯЪС *а.* یأس маъюсӣ, ғамгинӣ, ноумедӣ.

ЯЪСОВАР یأس‌آور маъюсовар, андӯҳовар.

ЯЪСОМЕЗ یأس‌آمیز ноумед, маъюс.

ЯЪСУБ *а.* یعسوب маликаи занбӯри асал.

ЯЪСШИКАН یأس‌شکن *кит.* барҳамдиҳандаи ноумедӣ, аз дил барандаи ғаму андӯҳ.

ЯЪҚУБ *а.* یعقوب 1. кабк. 2. номи яке аз пайғамбарони банӣ-Исроил (яҳудиён), ки падари Юсуф буд.

ЯЪҚУБӢ یعقوبی 1. пайрави Яъқуб, пайрави мазҳаби яъқуб. 2. *маҷ.* меҳрубонӣ, дӯстдорӣ.

ЯЪҶУҶ *а.* یعجوج 1. дар ривоятҳо навъе аз махлуқот, ки Яъҷуҷу Маъҷуҷ низ мегӯянд ва бадкора ҳисоб меёбад. 2. қавме, ки аз сершуморӣ дар ҷанг мағлубнашаванда буда, гӯё Искандар барои лашкари онҳо садде сохта будааст.

ЯШМА یشمه пӯсти хоми сафед, ки бо даст молида пардоз мекунанд.

МИФТОҲИ ВОЖАҲОИ ФАРҲАНГ БО АЛИФБОИ АРАБИАСОСИ ТОҶИКӢ

مفتاح واژهای فرهنگ با الفبای عربی اساس تاجیکی

Алифбои арабиасоси тоҷикӣ ва ҳуруфи кириллии мутобиқи он

الفبای عربی اساس تاجیکی و حروف کریلّئ مطابق آن

آ	о	ذ	з	غ	ғ
ا	и,э,у,ӯ	ر	р	ف	ф
ب	б	ز	з	ق	қ
پ	п	ژ	ж	ک	к
ت	т	س	с	گ	г
ث	с	ش	ш	ل	л
ج	ҷ	ص	с	م	м
چ	ч	ض	з	ن	н
ح	ҳ	ط	т	و	в,у,ӯ
خ	х	ظ	з	ه	ҳ
د	д	ع	ъ	ی	и,е,й

آ،ا

آ o I
آ o II
آ(ی) o(й)
آب об I
آب об II
آبا обо
آباد обод
آبادکنی ободкунӣ
آبادان ободон
آبادانی ободонӣ
آبادانیدن ободонидан
آبادسازی ободсозӣ
آبادگر ободгар
آبادنشین ободнишин
آبادی ободӣ
آبآشنا обошно
آبان обон
آب انبار обанбор
آبانماه обонмоҳ
آباه оббо
آبائی обой
آبباز оббоз
آببازی оббозӣ
آببازیداری оббозидорӣ
آببر оббар
آببرا оббаро
آببدل оббадал
آببرداشته оббардошта
آببردار оббардор
آببرداری оббардорӣ
آببر оббур
آببرده оббурда
آببری оббурӣ
آببند оббанд
آببها оббаҳо
آب انباشت обанбошт
آب انجیر обанҷир
آب آورد обовард
آبپاش обпош
آبپر обпар
آبپاشک обпошак
آبپاشکبازی обпошакбозӣ
آبپاشی обпошӣ
آبپرتا(و) обпарто(в)
آبپیکر обпайкар
آبتازه обтоза
آبترازو обтарозу

آبتقسیمکنک обтақсимкунак
آبتلاشی обталошӣ
آبجو//آبجو обчав//обичав
آبجواز обҷувоз
آبچوب обчӯб
آبخانه обхона
آبخاک обхок
آبخاکی обхокӣ
آبخواه обхоҳ
آبداده I обдода I
آبداده II обдода II
آبدرمانی обдармонӣ
آبدندان обдандон
آبدوستی обдӯстӣ
آبشش обшуш
آبشیب обшеб
آبشیشه обшиша
آبطلب обталаб
آبفروش обфурӯш
آبفروشی обфурӯшӣ
آبفشار//آبافشار обфишор//обафшор
آبقند обқанд
آبکاست обкост
آبکدو обкаду
آبکرته обкурта
آبکش обкаш
آبکشت обкишт
آبکور обкӯр
آبگردش обгардиш
آبگرمکننده обгармкунанда
آبگوشتی обгӯштӣ
آبگون обгун
آبنبات обнабот
آبنگاری обнигорӣ
آبنما обнамо
آبنمک обнамак
آبهراس обҳарос
آبهراسی обҳаросӣ
آبورنگ обуранг
آبوتاب обутоб
آبوتابدهی обутобдиҳӣ
آبوتابیافته обутобёфта
آبورز обварз
آبورزی обварзӣ
آبوروغن обуравған
آبوهواسنجی обуҳавосанҷӣ
آبئیکت обйект
آبئیکتیو обйектив
آبئیکتیوانه обйективона
آبئیکتیوی обйективӣ

آبئیکتیویزم обйективизм
آبافکن обафкан
آبآلود оболуд
آبانداز обандоз
آباندازی обандозӣ
آباندام обандом
آبجبک обҷаббак
آبجهی обҷаҳӣ
آبجو(ی) обҷӯ(й)
آبجوش обҷӯш
آبجوشفروشی//آبجوشفروشی обиҷӯшфурӯшӣ//обҷӯшфурӯшӣ
آب جوشانک обҷӯшонак
آب جوشان обҷӯшон
آب جوشانک обҷӯшонак
آبچه обча
آبچهکاری обчакорӣ
آبچهکار обчакор
آبچین обчин
آبچینک обчинак
آبخست//آبخوست обхаст//обхуст
آبخوار обхор
آبخواره обхора
آبخور обхӯр
آبخورده обхӯрда
آبخوره обхӯра
آبخورک обхӯрак
آبخوری обхӯрӣ
آبخیز обхез
آبخیزی обхезӣ
آبد II обид II
آبدار I обдор I
آبدار II обдор II
آبداری обдорӣ
ابداغ обдоғ
آبدان I обдон I
آبدان II обдон II
آبدزد обдузд
آبدرا обдаро
آبدزدک обдуздак
آبدزدی обдуздӣ
آبدست обдаст
آبدستان обдастон
آبدسته обдаста
آبدسته گردان обдастагардон
آبدستی обдастӣ
آبده обида
ابدهی обдиҳӣ
آبدو обдав
آبدوست обдӯст
آبدوغ обдӯғ

آبدوک обдавак
آبدیده обдида
آبران оброн
آبرانی обронӣ
آبراهه оброҳа
آبرز образ
آبرزآفری образофарӣ
آبرزناک образнок
آبرسانی обрасонӣ
آبرسیده обрасида
آبرفتار обрафтор
آبرنگ обранг
آبرهه обраҳа
آبرو обрав
آبرودار обрӯдор
آبرو(ی) обрӯ(й)
آبروبک обрӯба(к)
آبرومند обрӯманд
آبرومندی обрӯмандӣ
آبروناک обрӯнок
آبریز обрез
ابریزک обрезак
آبپز обпаз
آبزا обзо
آبزن обзан
آبسال обсол
آبسبز(ه) обсабз(а)
آبستن обистан
آبستنی обистанӣ
آبسنج обсанҷ
آبشار обшор
آبشارکنی обшоркунӣ
آبشتنگاه обиштангоҳ
آبشخور/آبشحو
обишхӯр//обишхар//обишхор
آبشسته обшуста
آبشناس обшинос
آبشناسی обшиносӣ
آبشونده обшаванда
آبشوی обшӯй
آبشوی обшавӣ
آبشیرینکن(ک) обширинкун(ак)
آبصافکنک обсофкунак
آبغلت обғалт
آبگاه обгоҳ
آبگذشته обгузашта
آبگرائی обгарой
آبگردان обгардон
آبگردانچه обгардонча
آبگرمکنک обгармкун(ак)
آبگری обгарӣ

آب گریز обгурез
آب گریزی обгурезӣ
آب گز обгаз
آبگذر обгузар
آبگذرانی обгузаронӣ
آبگوشت обгӯшт
آبگیر обгир
آبگیرک обгирак
آبگیری обгирӣ
آبگینه обгина
آبگینه خانه обгинахона
آبگینه رنگ обгинаранг
آبگینه گر обгинагар
آبگینه‌حصار обгинаҳисор
آبگینه‌گهر обгинагуҳар
آبله обила
آبله پا обилапо
آبله دار обиладор
آبله داری обиладорӣ
آبله رو(ی) обиларӯ(й)
آبله ریز обиларез
آبله زار обилазор
آبله زده обилазада
آبله فرسا обилафарсо
آبله گذرانی обилагузаронӣ
آبله کوبی обилакӯбӣ
آبلوج облуч//обилуч
آبمان обмон
آبمانی обмонӣ
آبموری обмӯрӣ
آبنابردار обнобардор
آبنارسیده//آبنرسیده
обнарасида//обнорасида
آبناگذر обногузар
آبناگیر обногир
آبناک обнок
آبنبات обинабот
آبنبار обанбор
آبنوس обнӯс
آبنوسرنگ обнӯсранг
آبنوسی обнӯсӣ
آبونه обуна
آبونه شوی обунашавӣ
آبونوی обунавӣ
آبک обак
آبکار обкор
آبکامه обкома
آبکان обакон
آبکریزدار обгурездор
آبکشانی обкашонӣ
آبکشک обкашак
آبکشی обкашӣ
آبکشیده обкашида
آبکند обканд
آبکنده обканда
آبکی обакӣ
آبی I обӣ I
آبی II обӣ II
آبیرنگ/آبرنگ обиранг//обранг
آبیکاری обикорӣ
آبیار обёр
آبیاری обёрӣ
آبیاریشونده обёришаванда
آبیاریکننده обёрикунанда
آپارتونیزم оппортунизм
آپارتونیست оппортунист
آپارتونیستی оппортунистӣ
آپتیمیزم оптимизм
آپتیمیست оптимист
آپتیمیستی оптимистӣ
آپتیکه оптика
آپتیکی оптикӣ
آپیره опера
آپیره تیوی оперативӣ
آپیره وی операвӣ
آپیریته оперетта
آتش оташ
آتشارابه оташароба
آتشافروز оташафрӯз
آتش افروزی оташафрӯзӣ
آتش افشان оташафшон
آتش افشانی оташафшонӣ
آتش آلود оташолуд
آتش انداز оташандоз
آبشوی обшавӣ
آبشیرینکن(ک) обширинкун(ак)
آبصافکنک обсофкунак
آبغلت обғалт
آبگاه обгоҳ
آبگذشته обгузашта
آب گرائی обгарой
آب گردان обгардон
آب گردانچه обгардонча
آب گرم کنک обгармкун(ак)
آبگری обгарӣ
آب گریز обгурез
آب گریزی обгурезӣ
آب گز обгаз
آبگزر обгузар
آبگزرانی обгузаронӣ
آبگوشت обгӯшт
آبگیر обгир
آبگیرک обгирак
آبگیری обгирӣ
آبگینه обгина
آبگینه خانه обгинахона
آبگینه رنگ обгинаранг
آبگینه گر обгинагар
آبگینه‌حصار обгинаҳисор
آبگینه‌گهر обгинагуҳар
آبله обила
آبله پا обилапо
آبله دار обиладор
آبله داری обиладорӣ
آبله رو(ی) обиларӯ(й)
آبله ریز обиларез
آبله زار обилазор
آبله زده обилазада
آبله فرسا обилафарсо
آبله گذرانی обилагузаронӣ
آبله کوبی обилакӯбӣ
آبلوج облуч//обилуч
آبمان обмон
آبمانی обмонӣ
آبموری обмӯрӣ
آبنابردار обнобардор
آبنارسیده//آبنرسیده
обнарасида//обнорасида
آبناگذر обногузар
آبناگیر обногир
آبناک обнок
آبنبات обинабот
آبنبار обанбор
آبنوس обнӯс
آبنوسرنگ обнӯсранг
آبنوسی обнӯсӣ
آبونه обуна
آبونه شوی обунашавӣ
آبونوی обунавӣ
آبک обак
آبکار обкор
آبکامه обкома
آبکان обакон
آبکریزدار обгурездор
آبکشانی обкашонӣ
آبکشک обкашак
آبکشی обкашӣ
آبکشیده обкашида
آبکند обканд
آبکنده обканда
آبکی обакӣ
آبی I обӣ I
آبی II обӣ II
آبی‌رنگ/آبرنگ обиранг//обранг
آبیکاری обикорӣ
آبیار обёр
آبیاری обёрӣ
آبیاری‌شونده обёришаванда
آبیاری‌کننده обёрикунанда
آپارتونیزم оппортунизм
آپارتونیست оппортунист
آپارتونیستی оппортунистӣ
آپتیمیزم оптимизм
آپتیمیست оптимист
آپتیمیستی оптимистӣ
آپتیکه оптика
آپتیکی оптикӣ
آپیره опера
آپیره‌تیوی оперативӣ
آپیره‌وی операвӣ
آپیریته оперетта
آتش оташ
آتش‌ارابه оташароба
آتش‌افروز оташафрӯз
آتش‌افروزی оташафрӯзӣ
آتش‌افشان оташафшон
آتش‌افشانی оташафшонӣ
آتش‌آلود оташолуд
آتش‌انداز оташандоз
آتش‌اندود оташандуд
آتش‌انگیز оташангез
آتشبار оташбор
آتش‌باران оташборон
آتش‌باری оташборӣ
آتشباز оташбоз
آتشبازی оташбозӣ
آتش‌بردار оташбардор
آتش‌برگ оташбарг
آتش‌بس оташбас
آتش‌بند оташбанд
آتش‌بیان оташбаён
آتش‌بیانی оташбаёнӣ
آتش‌پا(ی) оташпо(й)
آتش‌پاد оташпод
آتش‌پاره оташпора
آتش‌پاشنده оташпошанда
آتش‌پران оташпарон
آتش‌پرست оташпараст
آتش‌پرستی оташпарастӣ
آتشتاب оташтоб
آتشتاب‌آور оташтобовар
آتش‌خاموشکن оташхомӯшкун
آتش‌خاموش‌کنک
оташхомӯшкунак

оташхомӯшкунӣ آتشخاموشکنی
оташхона آتشخانه
оташхӯ(й) آتشخو(ی)
оташхор آتشخوار
оташхора آتشخواره
оташхорӣ آتشخواری
оташхоригӣ آتشخوارگی
оташдон آتشدان
оташдам آتشدم
оташдиҳанда آتشدهنده
оташдида آتشدیده
оташранг آتشرنگ
оташрез آتشریز
оташзабон آتشزبان
оташзабонӣ آتشزبانی
оташзан آتشزن
оташзананда آتشزننده
оташзана آتشزنه
оташсухан آتشسخن
оташсурхкун آتشسرخکن
оташтабъ آتشطبع
оташфишон آتشفشان
оташфишонӣ آتشفشانی
оташфикан آتشفکن
оташқалам آتشقلم
оташковак آتشکاوک
оташгар آتشگر
оташгархоҳ آتشگرخواه
оташгардон آتشگردان
оташгарӣ آتشگری
оташгир آتشگیر
оташгирон آتشگیران
оташгиронак آتشگیرانک
оташгиранда آتشگیرنده
оташгира آتشگیره
оташгирак آتشگیرک
оташлибос آتشلباس
оташмон آتشمان
оташмонӣ آتشمانی
оташмизоҷ آتشمزاج
оташмизоҷӣ آتشمزاجی
оташманиш آتشمنش
оташнок آتشناک
оташнишон آتشنشان
оташнишонӣ آتشنشانی
оташнафас آتشنفس
оташнаво آتشنوا
оташвор آتشوار
оташков آتشکاو
оташкуш آتشکش
оташкушой آتشکشای

оташкушак آتشکشک
оташкушӣ آتشکشی
оташбон آتشبان
оташдеҳ آتشده
оташфурӯз آتشفروز
оташгоҳ آتشگاه
оташгул آتشگل
оташгун آتشگون
оташвош آتشوش
оташак I آتشک I
оташак IV آتشک IV
оташак II آتشک II
оташак III آتشک III
оташкада آتشکده
оташӣ آتشی
оташин آتشین
оташинхона آتشینخانه
оташинхӯ(й) آتشینخو(ی)
оташинхӯӣ آتشینخوئی
оташинсухан آتشینسخن
оташинтабъ آتشینطبع
оташинқалам آتشینقلم
оташинмизоҷ آتشینمزاج
оташинмизоҷӣ آتشینمزاجی
оташиннафас آتشیننفس
оташина آتشینه
оташинӣ آتشینی
отанг آتنگ
ота آته
отун آتون
отӣ آتی
отия آتیه
осор آثار
осорхона آثارخانه
осом آثم
осим آثم
оч آچ
очил III آچل III
очил IV آچل IV
очинг آچنگ
очингдор آچنگدار
очур آچور
очор I آچار I
очор II آچار II
очордан//очоридан آچاردن//آچاریدن
очорӣ آچاری
очар آچر
оча آچه
очакалон آچه‌کلان
очерк آچیرک

очеркнавис آچیرکنویس
охол آخال
охтан آختن
охта آخته
охиз آخز
охир آخر
охирбин آخربین
охирбинӣ آخربینی
охирзамон آخرزمان
охур آخر//آخور
охиран آخراً
охируламр آخرالامر
охируззамон آخرالزمان
охирандеш آخراندیش
охирандешӣ آخراندیشی
охират آخرت
охиратшиносӣ آخرتشناسی
охиратгаро آخرتگرا
охиратгароӣ آخرتگرایی
охурча آخرچه
охурчӯб آخرچوب
охурчӣ آخرچی
охурсолор آخرسالار
охирсухан آخرسخن
охирнумрӣ آخرعمری
охура//охурак آخره//آخرک
охурӣ آخری
охирӣ آخری
охирин آخرین
охшиҷ آخشیج
охшиг آخشیگ
охунд آخوند
охунднома آخوندنامه
одамият آدمیت
одоб آداب
одобдонӣ آداب‌دانی
одобдон آداب‌دان
одоғ آداغ
озарахш//одарахш آذرخش//آدرخش
одарм آدرم
одрам آدرم
одам I آدم I
одам(й)гарӣ آدمی‌گری
одам II آدم II
одам III آدم III
одамбадбин آدم‌بدبین
одамбадбинӣ آدم‌بدبینی
одамбезор آدم‌بیزار
одампарвар آدم‌پرور
آدمخوار//آدمخور

одамхор//одамхӯр
одамхӯрӣ آدمخوری
одамдузд آدمدزد
одамдуздӣ آدمدزدی
одамдӯст آدم‌دوست
одамдӯстӣ آدم‌دوستی
одамдида آدم‌دیده
одамрабо آدم‌ربا
одамрабоӣ آدم‌ربایی
одамсар آدم‌سر
одамсанҷида آدم‌سنجیده
одамшинос آدم‌شناس
одамшаванда آدم‌شونده
одамшикор آدم‌شکار
одамшакл آدم‌شکل
одамсурат آدم‌صورت
одамгурез آدم‌گریز
одамгурезӣ آدم‌گریزی
одамгиёҳ آدم‌گیاه
одаммурӣ آدم‌مری
одамношинос آدم‌ناشناس
одамногузар آدم‌ناگذر
одамнадида آدم‌نادیده
одамнишин آدم‌نشین
одамнамо آدم‌نما
одамвор آدم‌وار
одамкорфармоӣ آدم‌کارفرمائی
одамкашонӣ آدم‌کشانی
одамона آدمانه
одамкуш آدم‌کش
одамкушӣ آدم‌کشی
одамӣ آدمی
одамихор آدمی‌خوار
одамизод(а) آدمی‌زاد(ه)
одаминамо آدمی‌نما
одамиёна آدمیانه
ода آده
одӣ آدی
одиянда آدینده
одина آدینه
озар I آذر I
озар II آذر II
озар III آذر III
озар IV آذر IV
озарафрӯз آذرافروز
озарбойҷонӣ آذربایجانی
озаргон آذرگان
озаргушасб آذرگشسب
озаргун(а) آذرگونه
озаранг//одаранг آذرنگ//آدرنگ
озаркада آذرکده

آذرکیش озаркеш
آذری I озарӣ I
آذری II озарӣ II
آرا I ор I
آرا II ор II
آرا оро
آرأ ороъ
آراتارا оро-торо
آراده ородеҳ
آرادهی ородеҳӣ
آراستگی оростагӣ
آراستن оростан
آراسته ороста
آراگر орогар
آراگری орогарӣ
آرام ором
آرام افزا оромафзо
آرامپز оромпаз
آرامجای оромҷой
آرامسوز оромсӯз
آرام آرام ором-ором
آراماندن оромондан
آرامانه оромона
آرامبخش оромбахш
آرامبند оромбанд
آرامش оромиш
آرامشگاه оромишгоҳ
آرامفزا//آرامافزا
оромфизо//оромафзо
آرامگاه оромгоҳ
آرامگه оромгаҳ
آرامی оромӣ
آرامیدن оромидан
آرامیده//آرمیده-
оромида//орамида
آرائیدن ороидан
آرایش ороиш
آرایشدهنده ороишдиҳанда
آرایشگاه ороишгоҳ
آرایشگر ороишгар
آرایشی ороишӣ
آراینده ороянда
آرد орд
آرداب//آردابه ордоб\\ордоба
آردار ордор
آردبریان ордбирён
آردبیز ордбез
آردبیزخانه ордбезхона
آردبیزک ордбезак
آردبیزی ордбезӣ
آردخلته ордхалта
آردسازی ордсозӣ
آردفروش ордфурӯш
آردفروشی ордфурӯшӣ
آردوار ордвор
آردک ордак
آردکش ордкаш
آردکشی ордкашӣ
آردی ордӣ
آردین орден
آردینتار ординатор
آردینتوره ордината
آردیندار ордендор
آرزو орзу
آرزوبخش орзубахш
آرزوپرور орзупарвар
آرزوپروری орзупарварӣ
آرزوپزیر орзупазир
آرزودار орзудор
آرزوداری орзудорӣ
آرزوسنجی орзусанҷ
آرزومند орзуманд
آرزومندانه орзумандона
آرزومندی орзумандӣ
آرزوکش орзукуш
آرستن орастан
آرسته ораста
آرفاایی орфоэпӣ
آرفاآپیه орфоэпия
آرفاگرفیه орфография
آرگنیکی органикӣ
آرمان ормон
آرمانخواه ормонхоҳ
آرمانخواهی ормонхоҳӣ
آرمانطلب ормонталаб
آرمانطلبی ормонталабӣ
آرمانگرا ормонгаро
آرمانگرایی ормогарой
آرمانی ормонӣ
آرمیدن орамидан
آرمیده орамида
آرنج оранҷ//оринҷ
آرنج оринҷ
آرنجبند оринҷбанд
آرنجشار оринҷшор
آرنجمانک оринҷмонак
آرنده оранда
آرنگ I оранг I
آرنگ II оранг II
آرنگ III оранг III
آرنگ IV оранг IV
آرو ору
آروخانه орухона
آروغ оруғ
آروغده оруғда
آرکستر оркестр
آری оре
آری I орӣ I
آریا ориё
آریان ориён
آریانژاد ориёнажод
آریانی ориёнӣ
آریای орисӣ
آریت II орият II
آریغ ореғ
آریه ория
آز оз
آزاد озод
آزاداندیش озодандеш
آزادچهر озодчеҳр
آزادشوی озодшавӣ
آزادگی озодагӣ
آزادماهی озодмоҳӣ
آزاداندیشی озодандешӣ
آزادانه озодона
آزادزیستی озодзистӣ
آزادسازی озодсозӣ
آزادسرو озодсарв
آزادسیر озодсайр
آزادشده озодшуда
آزادطبع озодтабъ
آزادفکر озодфикр
آزادفکری озодфикрӣ
آزادمرد озодмард
آزادمنش озодманиш
آزادمنشی озодманишӣ
آزادنامه озоднома
آزاده озода
آزاده گردی озодагардӣ
آزاده مرد//
آزادمرد озодамард//озодмард
آزادوار озодвор
آزادکرد озодкард
آزادکنی озодкунӣ
آزادی озодӣ
آزادی بخش озодибахш
آزادی پرست озодипараст
آزادی خواه озодихоҳ
آزادی خواهانه озодихоҳона
آزادی خواهی озодихоҳӣ
آزادی دوست озодидӯст
آزادی دوستدار озодидӯстдор
آزادی دوستی озодидӯстӣ
آزادی طلب озодиталаб
آزادی طلبی озодиталабӣ
آزادی‌نامه озодинома
آزار озор
آزار I озор I
آزار II озор II
ازارپرست озорпараст
آزارداده озордода
آزاردار озордор
آزاردن озордан
آزارده озордеҳ
آزاردهنده озордиҳанда
آزاردهی озордиҳӣ
آزاردیده озордида
آزارش озориш
ازارمند озорманд
آزاری II озорӣ II
آزاری I озорӣ I
آزپرست озпараст
آزپرستی озпарастӣ
آزپسند озписанд
آزخ озах
آزخدار озахдор
آزدار оздор
آزرپرست озарпараст
آزرخش озурахш
آزردن озурдан
آزرده озурда
آزرده جان озурдаҷон
آزرده خاطر озурдахотир
آزرده خاطری озурдахотирӣ
آزرده دل озурдадил
آزرده دلی озурдадилӣ
آزرده گی озурдагӣ
آزرم I озарм I
آزرمجو(ی) озармҷӯ(й)
آذرماه озармоҳ
آزفنداک озфандок
آزمائیدن озмондан
آزمایش озмоиш
آزمایشگاه озмоишгоҳ
آزمایشگاهی озмоишгоҳӣ
آزمایشگر озмоишгар
آزمایشکار озмоишкор
آزمایشی озмоишӣ
آزماینده озмоянда
آزمند озманд
آزمندانه озмоидан
آزمندی озмандӣ
آزمودن озмудан
آزمودنی озмуданӣ

آزموده озмуда
آزموده شده озмудашуда
آزموده کار озмудакор
آزمون озмун
آزمونه озмуна
آزمونی озмунӣ
آزور озвар//озур
آزوق//آزوقه озуқ\\озуқа
آزوقه فروش озуқафуруш
آزوقه فروشی озуқафурӯшӣ
آزوقه واری озуқаворӣ
آزوقوی озуқавӣ
آزی озӣ
آزینبندی озинбандӣ
آژدن//آژیدن//آجیدن ожадан//ожидан//очидан
آژده ожада
آژنگ ожанг
آژنگچهر ожангчеҳр
آژنگ دار ожангдор
آژیدن ожидан
آژیده ожида
آژیر ожир
آس ос V
آس ос VI
آس ос I
آس ос IV
آس ос II
آس ос III
آسا I осо I
آسا осо II
آسان осон
آسانفهم осонфаҳм
آسان آسان осон-осон
آسانکک осонакак
آسانی осонӣ
آسائیدن осоидан
آسائیده осоида
آسایش осоиш
آسایشگاه осоишгоҳ
آسایشتگی осоиштагӣ
آسایشته осоишта
آستان остон
آستان روب остонрӯб
آستانه остона
آستانه برا остонабаро
آستانه بوس остонабӯс
آستر//استر остар\\астар
آستردار остардор
آسترشاهی остаршоҳӣ
آستروار остарвор

آستری остарӣ
آستین остин
آستینافشانی остинафшонӣ
آستیندار остиндор
آستیندراز остиндароз
آستینفشان остинфишон
آستینکوتاه остинкӯтоҳ
آستینچه остинча
آسغده осағда
آسغده осуғда
آسمان осмон
آسماناساس осмонасос
آسمانبوس осмонбӯс
آسمانپیما(ی) осмонпаймо(и)
آسمانتاز осмонтоз
آسمانتخت осмонтахт
آسمانخراش осмонхарош
آسمانخیز осмонхез
آسماندره осмондара//осмондарра
آسمانرس осмонрас
آسمانرنگ осмонранг
آسمانروز осмонрӯз
آسمانزده осмонзада
آسمانسای осмонсой
آسمانسنج осмонсанҷ
آسمانسیر осмонсайр
آسمانشتاب осмоншитоб
آسمانشکاف осмоншикоф
آسمانفر осмонфар
آسمانگاه осмонго(ҳ)
آسمانگرد осмонгард
آسمانگیر осмонгир
آسماننما осмоннамо
آسماننهاد осмонниҳод
آسماننورد осмоннаворд
آسمانکف осмонкаф
آسمانفرهنگ осмонфарҳанг
آسمانگر осмонгар
آسمانگون осмонгун
آسمانگونه осмонгуна
آسمانه осмона
آسمانوش осмонваш
آسمانی осмонӣ
آسمانیرنگ осмониранг
آسه оса
آسودن осудан
آسوده осуда
آسوده جان осудаҷон
آسوده جانی осудаҷонӣ
آسودهحالانه осудаҳолона

آسوده خاطر осудахотир
آسوده خال осудаҳол
آسوده خالی осудаҳолӣ
آسوده خیال осудахаёл
آسوده دل осудадил
آسوده دلانه осудадилона
آسوده گاه осудахгоҳ
آسوده گی осудагӣ
آسوده کاری осудакорӣ
آسوری осурӣ
آسی осӣ II
آسیا осиё I
آسیا осиё II
آسیاب осиёб
آسیابان осиёбон
آسیابانی осиёбонӣ
آسیاپولی осиёпулӣ
آسیاچرخ осиёчарх
آسیاخانه осиёхона
آسیاسنگ осиёсанг
آسیب осеб
آسیبده осебдеҳ
آسیب دهنده осебдиҳанда
آسیب دیده осебдида
آسیب رسان осебрасон
آسیب شناس осебшинос
آسیب شناسی осебшиносӣ
آسیتین осетин
آسیتینی осетинӣ
آسیمه осема
آسیمه سر// سرآسیمه// آسیمه سا ر осимасар//осемасар//осема-сор
آسیمه نظر осеманазар
آسیوار осивор
آسیون осеван
آش ош I
آشتخته оштахта
آشخانه ошхона
آشخانه دار ошхонадор
آشخور ошхӯр
آشخوره ошхӯра
آشخورک ошхӯрак
آشخوری ошхӯрӣ
آشکدو ошкаду
آش آلود ошолуд
آشام ошом
آشامیدن ошомидан
آشامیدنی ошомиданӣ
آشپز ошпаз
آشپزخانه ошпазхона

آشپزی ошпазӣ
آشتی оштӣ
آشتیجویانه оштиҷӯёна
آشتیخواهی оштихоҳӣ
آشتیخوره(ک) оштихӯра(к)
آشتیدهنده оштидиҳанда
آشتیدهی оштидиҳӣ
آشتیناپذیر оштинопазир
آشتیناپذیری оштинопазирӣ
آشتینشونده оштинашаванда
آشتیگی оштигӣ
آشدان ошдон
آشفتگی ошуфтагӣ
آشفتن ошуфтан
آشفته ошуфта
آشفتهبخت ошуфтабахт
آشفتهحال ошуфтаҳол
آشفتهحالی ошуфтаҳолӣ
آشفتهخاطر ошуфтахотир
آشفتهدل ошуфтадил
آشفتهروز ошуфтарӯз
آشفتهروزگار ошуфтарӯзгор
آشفتهسامان ошуфтасомон
آشفتهمغز ошуфтамағз
آشفتهموی ошуфтамӯй
آشفتهکاکل ошуфтакокул
آشمال ошмол
آشمالی ошмолӣ
آشنا ошно I
آشنا ошно II
آشنائی ошноӣ
آشناباز ошнобоз
آشنابازی ошнобозӣ I
آشنابیزار ошнобезор
آشناخانه ошнохона
آشنارو(ی) ошнорӯ(й)
آشنازی ошнобозӣ II
آشنانما ошнонамо
آشناور ошновар
آشنایانه ошноёна
آشوب ошӯб I
آشوب ошӯб II
آشوبکار ошӯбкор
آشوبگر ошӯбгар
آشوبگرانه ошӯбгарона
آشوبگری ошӯбгарӣ
آشوبیدن ошӯбидан
آشوغ ошӯғ
آشکار ошкор
آشکارا ошкоро
آشکاربیانی ошкорбаёнӣ

آشکارکننده ошкоркунанда
آشکوبه ошкӯба
آشکوخیدن//اشکوخیدن
ошкӯхидан//ашкӯхидан
آشی ошӣ
آشیان//آشیانه ошён\\ошёна
آصف осаф
آصفی осафӣ
آغاریدن оғоридан
آغا/اقا оғо\\оқо
آغار оғор
آغاز оғоз
آغازیدن оғозидан
آغازین оғозин
آغال оғол
آغال I оғол I
آغال II оғол II
آغالانیدن оғолонидан
آغالش оғолиш
آغالیدن оғолидан
آغالیق оғолиқ
آغرده оғарда
آغشت оғушт
آغشتگی оғуштагӣ
آغشتن
оғаштан//оғиштан\\оғуштан
آغشتن оғуштан
آغشته оғушта
آغشته оғашта//оғишта\\оғушта
آغل I оғил I
آغل II оғил II
آغلخانه оғилхона
آغوشکشی оғӯшкашӣ
آغوش оғӯш
آغوش оғӯш
آغوشیدن оғӯшидан
آفاق офоқ
افاقگرد офоқгард
آفاقگیر офоқгир
آفاقی офоқӣ
آفت офат
آفت بار офатбор
آفترسیده офатрасида
آفتزده офатзада
آفتاب офтоб
آفتاب بازگشت офтоббозгашт
آفتاب برا офтоббаро
آفتاب پرست офтобпараст
آفتاب پرستی офтобпарастӣ
آفتاب پوش офтобпӯш
آفتاب تیغه офтобтеғa
آفتاب خورده офтобхӯрда
آفتاب دوست офтобдӯст
آفتاب رخ офтобрух
آفتاب ررویه офтобрӯя
آفتاب رس офтобрас
آفتاب رو(ی) офтобрӯ(й)
آفتابرویه نشین офтобрӯянишин
آفتابزده офтобзада
آفتابزدگی офтобзадагӣ
آفتاب سنج офтобсанҷ
آفتاب سوختگی офтобсӯхтагӣ
آفتاب سوخته офтобсӯхта
آفتاب سیما офтобсимо
آفتاب شنم офтобшинам
آفتاب فرا офтобфаро
آفتاب گرد офтобгард
آفتاب گردش офтобгардиш
آفتاب گردک офтобгардак
آفتاب گیر офтобгир
آفتاب نارس офтобнорас
آفتاب ندیده офтобнадида
آفتاب نشین офтобнишин
آفتابزار офтобзор
آفتابناک офтобнок
آفتابه офтоба
آفتابه دار офтобадор
آفتابه کش офтобакаш
آفتابی офтобӣ
آفتلمالاگ офталмолог
آفتلمالاگیه офталмология
آفرنده офаранда
آفریدگار офаридгор
آفریدن офаридан
آفریده офарида
آفریده گار офаридагор
آفرین I офарин I
آفرین II офарин II
آفرین خوان офаринхон
آفرین سرایی офаринсароӣ
آفرینش офариниш
آفرینگر офарингар
آفرین گو(ی) офарингӯ(й)
آفریننده офаринанда
آفرینندگی офаринандагӣ
آفند офанд
آقا оқо
آقسقالی оқсаққолӣ
آقسقال оқсақол\\оқсаққол
آکتیبر октябр
آکتیبری октябрӣ
آکچ окач
آکسد ها оксидҳо
آکسگین оксиген
آکسه окаса
آکل окил
آکله окила
آگاهدل огоҳдил
آگاهانیدن огоҳонидан
آگاهاننده огоҳонанда
آگاهانه огоҳона
آگاهانیدن/آگهانیدن
огаҳонидан//огоҳонидан
آگاهمند огоҳманд
آگاهی огоҳӣ
آگاهی نامه огоҳинома
آگاهیدن огоҳидан
آگر огар
آگرد огард
آگردکش огардкаш
آگردکشک огардкашак
آگردکشی огардкашӣ
آگفت огафт
آگنج оганҷ
آگندگی//آکندگی
огандагӣ//окандагӣ
آگندن//آکندن огандан\\окандан
آگندنی//آکندنی
оганданӣ//оканданӣ
آگنده پر//آکنده پر
огандапар//окандапар
آگنده پهلو огандапаҳлу
آگنده گوش огандагӯш
آگنده//آکنده оганда//оканда
آگنش//آکنش оганиш//оканиш
آگنه//آکنه огана//окана
آگه огаҳ
آگهی огаҳӣ
آگور огур
آگین огин
آل I ол I
آل II ол II
آل III ол III
آلات олот
آلاله олола
آلاندن//آلانیدن олон(и)дан
آلانیدن олонидан
آلائیش олоиш
آلاینده олоянда
آلبالو олболу
آلپوش олпӯш
آلپیکر олпайкар
آلت олат
آلتین گوگرد олтингӯгирд
آلش олаш
آلشزار олашзор
آلغده олугда
آلغونه олғуна
آلفتگی олуфтагӣ
آلفته олуфта
آلفته باز олуфтабоз
آلفته تراش олуфтатарош
آلفته ستنگ олуфтасатанг
آلفته نما олуфтанамо
آلفته وار олуфтавор
آلله Оллоҳ
آلم олам
آلمانی олмонӣ
آلهه олиҳа
آلو олав
آلو олу
آلوخانه олавхона
آلومان олавмон
آلوبالو олуболу
آلوبالورنگ олуболуранг
آلوبالوقاق олуболуқоқ
آلوبالوگی олуболугӣ
آلوچه بندک олучабандак
آلوچه олуча
آلوچین олучин
آلود олуд
آلودگی олудагӣ
آلودن олудан
آلوده олуда
آلوده دامان олудадомон
آلوده دامانی олудадомонӣ
آلوده دامن олудадоман
آلوده ساز олудасоз
آلوده کاری олудакорӣ
آلوده کننده олудакунанда
آلوزار олузор
آلوس олус
آلوغوندار олуғундор
آلوق олук
آلوقاق олуқоқ
آلومانی олавмонӣ
آلک олак
آلیمپی олимпӣ
آلیمپیئده олимпиада
آماج I омоч I
آماج II омоч II
آماجگاه омочгоҳ
آماج омоч
آماده омода

آماده باش омодабош
آماده سازی омодасозӣ
آماده شوی омодашавӣ
آماده گاه омодагоҳ
آمادگی омодагӣ
آمار омор
آمارشناس оморшинос
آمارگر оморгар
آمارگیر оморгир
آمارگیری оморгирӣ
آماری оморӣ
آماریدن оморидан
آماس омос
آماس کرده омоскарда
آماس دار омосдор
آماسی омосӣ
آماسیدن омосидан
آماسیده омосида
آماسیدگی омосидагӣ
آمال омол
آمانیم омоним
آماه омоҳ
آماهنده омоҳонанда
آماهیده омоҳида
آماهیدن омоҳидан
آماهانیدن омоҳонидан
آمد омад
آمدورفت کننده
омадурафткунанда
آمدوشد омадушуд
آمدآمد омад-омад
آمدن омадан
آمده омада
آمده آمده омада-омада
آمدورفت омадурафт
آمر I омир I
آمرانه омирона
آمرزش омурзиш
آمرزگار омурзгор
آمرزگاری омурзгорӣ
آمرزیدن омурзидан
آمرزیده омурзида
آمرغ омурғ
آمله омула
آموت омут
آموختگاری омӯхтгорӣ
آموختگی омӯхтагӣ
آموختن омӯхтан
آموختنی омӯхтанӣ
آموخته омӯхта
آمودن омудан

آمودن омӯдан
آموده омӯда
آموز омӯз
آموزاندن/آموزانیدن
омӯзондан//омӯзонидан
آموزخانه омӯзхона
آموزش омӯзиш
آموزشگاه омӯзишгоҳ
آموزشگاهی омӯзишгоҳӣ
آموزشکده омӯзишкада
آموزشی омӯзишӣ
آموزگار омӯзгор
آموزگاری омӯзгорӣ
آموزنده омӯзанда
آموزندگی омӯзандагӣ
آموزه омӯза
آموزیدن омӯзидан
آمیانه омиёна
آمیختگی омехтагӣ
آمیختن омехтан
آمیخته омехта
آمیز омез
آمیزش омезиш
آمیزشیابی омезишёбӣ
آمیزگار омезгор
آمیزگاری омезгорӣ
آمیزه омеза
آمیغ омеғ
آمین I омин I
آمین II омин II
آمینگوی омингӯй
آمینگویی омингӯӣ
آمینه омина
آن I он I
آن II он II
آنامستیکه ономастика
آنتالاگیه онтология
آندنیایی ондунёӣ
آندون ондун
آنف ониф
آنفاً онифан
آنه она
آنه مرغ онамурғ
آنه کلان онакалон
آنوقته онвақта
آنکالاگی онкологӣ
آنکالاگیه онкология
آنین онин
آویز I овез I
آویز II овез II
آویزان овезон

آوا ово
آوائی овоӣ
آوار овор
آوارگی оворагӣ
آواره овора
اواره گرد оворагард
آواره گردی оворагардӣ
آواز овоз
آوازدار овоздор
آوازگرفته овозгирифта
آوازگذراننده овозгузаронанда
آوازگیر овозгир
آوازناک овознок
آوازنویسی овознависӣ
آوازانداز овозандоз
آوازاندازی овозандозӣ
آوازخوان овозхон
آوازخوانی овозхонӣ
آوازدارک овоздорак
آوازدهنده овоздиҳанда
آوازدهی овоздиҳӣ
آوازرس овозрас
آوازغفس овозғафс
آوازه овоза
آوازه انگیز овозаангез
آوازه دار овозадор
آوازه گو(ی) овозагӯ(й)
آوازه ناک овозанок
آوازی овозӣ
آوان овон
آوانگار овонигор
آوانگاری овонигорӣ
آوانویسی овонавиcӣ
آوخ овах
آور I овар I
آور овар
آور II овар II
آورانیدن оваронидан
آورد овард
آوردگاه овардгоҳ
آوردجوی овардҷӯй
آوردخواه овардхоҳ
آوردگه овардгаҳ
آوردن овардан
آورده оварда
آورده شده овардашуда
آورنده оваранда
آوری оварӣ
آوریدن оваридан
آورینگ овринг
آوستا овасто

آوستاخوان овастохон
آول овул
آولنشین овулнишин
آولجا овулҷо
آوند ованд
آوندی овандӣ
آونگ ованг
آوه оваҳ
آویختگی овехтагӣ
آویختن овехтан
آویخته овехта
آویز овез
آویزانگوش овезонгӯш
آویزه овеза
آویشن овешан
آویشه овеша
آه оҳ
آهگوی оҳгӯй
آهکشی оҳкашӣ
آهاه оҳо
آهار оҳор
آهاردار оҳордор
آهاری оҳорӣ
آهر оҳар
آهردار оҳардор
آهرزده оҳарзада
آهرزنی оҳарзанӣ
آهرمن оҳарман
آهری оҳарӣ
آهستگی оҳистагӣ
آهسته оҳиста
آهسته رای оҳистарой
آهسته رو оҳистарав
آهسته سخن оҳистасухан
آهسته کار оҳистакор
آهسته کاری оҳистакорӣ
آهسته آهسته оҳиста-оҳиста
آهستکک оҳистакак
آهستیک оҳистаяк
آهمند оҳманд
آهن оҳан
آهنبال оҳанбол
آهنبدن оҳанбадан
آهنبر оҳанбур
آهنپاره оҳанпора
آهنپایه оҳанпоя
آهنپوش оҳанпӯш
آهنتخته оҳантахта
آهنتراش оҳантарош
آهنتراشی оҳантарошӣ
آهنتسمه оҳантасма

آهنتن оҳантан
آهن جامه оҳанҷома
آهندار оҳандор
آهن دل оҳандил
آهن ربا оҳанрабо
آهن ریزه оҳанреза
آهنساز оҳансоз
آهنسازی оҳансозӣ
آهنساو оҳансов
آهن فروش оҳанфурӯш
آهنگداز оҳангудоз
آهنگدازی оҳангудозӣ
آهن میده оҳанмайда
آهنکوب оҳанкӯб
آهنجیدن оҳанҷидан
آهنگ I оҳанг I
آهنگ II оҳанг II
آهنگدار оҳангдор
آهنگساز оҳангсоз
آهنگسازی оҳангсозӣ
آهنگر оҳангар
آهنگرخانه оҳангархона
آهنگری оҳангарӣ
آهنی оҳанӣ
آهنین оҳанин
آهنین اراده оҳанинирода
آهنین بازو оҳанинбозу
آهنین پنجه оҳанинпанҷа
آهنین پیکر оҳанинпайкар
آهنین تن оҳанинтан
آهنین دل оҳаниндил
آهنین رای оҳанинрой
آهو I оҳу I
آهو II оҳу II
آهو III оҳу III
آهوبره оҳубар(р)а
آهوتک оҳутак
آهوچشم оҳучашм
آهوبچه оҳубача
آهودل оҳудил
آهودلی оҳудилӣ
آهودو оҳудав
آهومند оҳуманд
آهون оҳун
آهووار оҳувор
آهک оҳак
آهکپز оҳакпаз
آهکپزی оҳакпазӣ
آهکزرنیخ оҳакзарних
آهکسنگ оҳаксанг
آهکآب оҳакоб

آهکزنی оҳакзанӣ
آهکناک оҳакнок
آهکی оҳакӣ
آهیختن//آهختن оҳехтан//оҳихтан
آهیدن оҳидан
آی ой
آیا оё
آیات оёт
آیان оён
آیانی оёнӣ
آیس оис
آیند оянд
آینده оянда
آینده بینیояндабинӣ
آینده دارояндадор
آیه I оя I
آیه//آیت II оя\\оят II
آیین I оин I
آیین II оин II
آیین III оин III
آیینپرست оинпараст
آیین نامه оиннома
آییننامه‌وی оинномавӣ
آیینه I оина I
آیینه II оина II
آیینه III оина III
آیینه بازی оинабозӣ
آیینه بند оинабанд
آیینه بندان оинабандон
آیینه بندی оинабандӣ
آیینه بین оинабин
آیینه تاب оинатоб
آیینه دار оинадор
آیینه دان оинадон
آیینه دوزی оинадӯзӣ
آیینه رخسار оинарухсор
آیینه رو(ی) оинарӯ(й)
آیینه ساز оинасоз
آیینه سازی оинасозӣ
آیینه سان оинасон
آیینه قدی оинақадӣ
آیینه گر оинагар
آیینه گری оинагарӣ
آیینه گون оинагун
آیینه وار оинавор
آیینه کاری оинакорӣ
آیینه کردار оинакирдор
اثراپارت аэропорт
اثراپلن аэроплан
اثرادرام аэродром

اثرادینمیکه аэродинамика
اثرازال аэрозол
اثراستت аэростат
اثرانوتیکه аэронавтика
اثرانویگتسیه аэронавигатсия
ائمه аимма
ائودت аудит
ائودتار аудитор
ائودتاری аудиторӣ
ائوکسیان аукцион
الائی алоӣ
اب аб
ابا II або II
ابا I ибо I
ابا II ибо II
ابا//عبا I або I
ابابیل абобил
ابتدا ибтидо
ابتدائی ибтидоӣ
ابتداع ибтидоъ
ابتذال ибтизол
ابتر абтар
ابتسام ибтисом
ابتشار ибтишор
ابتغاء ибтиғо
ابتکار ибтикор
ابتلا ибтило
ابتلاع ибтилоъ
ابتنا ибтино
ابتهاج ибтиҳоҷ
ابتهال ибтиҳол
ابتیاع ибтиёъ
ابجد абҷад
ابجدخوانی абҷадхонӣ
ابجیل//ابجیر абҷил//абҷир
ابحار ибҳор
ابخار ибхор
ابخازی абхозӣ
ابد абад
ابداً абадан
ابدا ибдо
ابداع ибдоъ
ابدال абдол
ابدال ибдол
ابدالآباد абадулобод
ابدالابد абадулабад
ابدالآبدین абадулобидин
ابدالدهر абадуддаҳр
ابدزنده абадзинда
ابدی абадӣ
ابدیت абадият

ابر абар
ابر абар
ابر I абр I
ابر II абр II
ابر III абр III
ابراء ибро
ابرار аброр
ابراز иброз
ابرآلود абролуд
ابرآلوده абролуда
ابرام ибром
ابربند абрбанд
ابربندی абрбандӣ
ابرپاره абрпора
ابرپوش абрпӯш
ابرتوده абртӯда
ابردار абрдор
ابرسفت абрсифат
ابرش абраш
ابرص абрас
ابرق абрак
ابرقدرت абарқудрат
ابرقدرتی абарқудратӣ
ابرقی абрақӣ
ابرگرفته абргирифта
ابرمرد абармард
ابرناک абрнок
ابرناکی абрнокӣ
ابرناگذر абрногузар
ابرنجن абранҷан//абранҷин
ابرندود абрандуд
ابره абра
ابره убар(а)
ابره убра
ابره‌استر абраастар
ابرو//ابروی абрӯ//абрӯй
ابروبارک абрӯборик
ابروپیوست абрӯпайваст
ابروچینک абрӯчинак
ابروچینی абрӯчинӣ
ابرودراز абрӯдароз
ابروسیاه абрӯсиёҳ
ابروفراخ абрӯфарох
ابروفراخی абрӯфарохӣ
ابروقلم абрӯқалам
ابروکشادگی абрӯкушодагӣ
ابروکشاده абрӯкушода
ابروکمان абрӯкамон
ابروهلال абрӯҳилол
ابری абрӣ
ابریز ибриз

ابریشمکار абрешимкор
ابریشمکاری абрешимкорӣ
ابریشم абрешим//абрешум
ابریشمریس абрешимрес
ابریشمباری абрешимборӣ
ابریشمباف абрешимбоф
ابریشمبافی абрешимбофӣ
ابریشم‌بها абрешимбаҳо
ابریشمتاب абрешимтоб
ابریشمتابی абрешимтобӣ
ابریشم‌دوز абрешимдӯз
ابریشم‌دوزی абрешимдӯзӣ
ابریشمرنگ абрешимранг
ابریشم‌ریسی абрешимресӣ
ابریشم‌کشی абрешимкашӣ
ابریشم‌گون абрешимгун
ابریشم‌مانند абрешиммонанд
ابریشم‌وار абрешимвор
ابریشم‌واری абрешимворӣ
ابریشمی абрешимӣ
ابریشمین абрешимин
ابریق ибрик
ابزار абзор
ابزاردان абзордон
ابزارساز абзорсоз
ابزارسازی абзорсозӣ
ابزارفروش абзорфурӯш
ابزارفروشی абзорфурӯшӣ
ابزال абзол
ابساربسیه абсорбсия
ابساس ибсос
ابسترکت абстракт
ابسترکتسیانیزم абстрактсионизм
ابسترکتسیانیست абстрактсионист
ابسترکتسیه абстрактсия
ابسترکتی абстрактӣ
ابصار ибсор
ابطاء ибто
ابطال ибтол
ابعاد абъод
ابعاد ибъод
ابعد абъад
ابقاء ибқо
ابکم абкам
ابگار абгор
ابگاری абгорӣ
ابل ибил
ابلاغ иблоғ
ابلغ аблағ
ابلق аблақ

ابلقسوار аблақсавор
ابلقی аблақӣ
ابله аблаҳ
ابلهانه аблаҳона
ابله‌فریب аблаҳфиреб
ابله‌فریبانه аблаҳфиребона
ابله‌فریبی аблаҳфиребӣ
ابله‌نما аблаҳнамо
ابله‌وار аблаҳвор
ابله‌وش аблаҳваш
ابلهی аблаҳӣ
ابلوچ//ابلوج аблуч//аблуҷ
ابلیس иблис
ابلیسانه иблисона
ابلیسی иблисӣ
ابن ибн
ابنا абно
ابن‌السبیل ибнуссабил
ابن‌الوقت ибнулвақт
ابنه убна
ابهام I ибҳом I
ابهام II ибҳом II
ابهت уббаҳат
ابهت убуҳҳат
ابهر абҳар
ابو(ل) абу(л)
ابواب абвоб
ابوالبشر абулбашар
ابوالهول абулҳавл
ابوان абавон
ابوت убувват
ابوی абавӣ
ابویت абавият
ابوین абавайн
ابی абе
ابی دانش абедониш
ابیات абёт
ابیره абера
ابیشه абеша
ابیض абяз
اپا упо
اپتیت апатит
اپریل апрел
اپریلی апрелӣ
اپه апа
اتابک атобак
اتابکان атобакон
اتاپیا утопия
اتاقه утоқа
اتاله атола
اتاله‌پا атолапо

اتاله‌پزی атолапазӣ
اتاله‌خور атолахӯр
اتالیق атолиқ
اتام атом
اتامی атомӣ
اتامیزم//اتامستیکه атомизм//атомистика
اتباع атбоъ
اتّباع иттибоъ
اتّحاد иттиҳод
اتّحادیه иттиҳодия
اتّخاذ иттихоз
الاترابی аллотропӣ
الاترابیه аллотропия
اترار утрор
اتراک атрок
اترکسیان аттраксион
اتّساع иттисоъ
اتّسام иттисом
اتشی атташе
اتّصاف иттисоф
اتّصال иттисол
اتّفاق иттифоқ
اتّفاقاً иттифоқан
اتّفاقا иттифоқо
اتّفاقچی иттифоқчӣ
اتّفاق‌نامه иттифоқнома
اتّفاقی иттифоқӣ
اتّکا иттико
اتنیکی этникӣ
اتلنت атлант
اتماسفیره атмосфера
اتماسفیری атмосферӣ
اتمام итмом
اتناگراف этнограф
اتناگرافی этнографӣ
اتناگرفیه этнография
اتناگینیز этногенез
اتنالنگویست этнолингвист
اتنالنگویستیکه этнолингвистика
اتّهام иттиҳом
اتو уту
اتوکش утукаш
اتویزم атавизм
اتی уттӣ
اتّیستت аттестат
اتّیستتسیانی аттестатсионӣ
اتّیستت‌دهی аттестатдиҳӣ
اتّیستتسیه аттестатсия
اتیمالاگی этимологӣ
اثاثه асоса

اثبات исбот
اثبات‌پذیر исботпазир
اثبات‌پذیری исботпазирӣ
اثبات‌شونده исботшаванда
اثبات‌کننده исботкунанда
اثبات‌ناپذیر исботнопазир
اثبات‌ناپذیری исботнопазирӣ
اثر асар
اثربخش асарбахш
اثربخشی асарбахшӣ
اثرپذیر асарпазир
اثرپزیری асарпазирӣ
اثردزد асардузд
اثردزدی асардуздӣ
اثرکننده асаркунанда
اثرگذار асаргузор
اثرگذاری асаргузорӣ
اثرناک асарнок
اثقال асқол
اثم I исм I
اثنا асно
اجابت иҷобат
اجاج уҷоҷ
اجاره иҷора
اجاره‌پولی иҷорапулӣ
اجاره‌خور иҷорахӯр
اجاره‌دار иҷорадор
اجاره‌ده иҷорадеҳ
اجاره‌دهی иҷорадиҳӣ
اجاره‌کار иҷоракор
اجاره‌گیر иҷорагир
اجاره‌گیری иҷорагирӣ
اجاره‌مانی иҷорамонӣ
اجاره‌نشین иҷоранишин
اجاروی иҷоравӣ
اجازت иҷозат
اجازت‌نامه иҷозатнома
اجانب аҷониб
اجبار иҷбор
اجباراً иҷборан
اجباری иҷборӣ
اجتبا иҷтибо
اجتذاب иҷтизоб
اجتلاب иҷтилоб
اجتماع иҷтимоъ
اجتماعانه иҷтимоона
اجتماعی иҷтимоӣ
اجتماعیت иҷтимоият
اجتماعیون иҷтимоиюн
إجتنا иҷтино
اجتناب иҷтиноб

اجتهاد иҷтиҳод
اجحاف иҷҳоф
اجداد аҷдод
اجدادی аҷдодӣ
ابجدخوان абҷадхон
اجر аҷр
اجر уҷр
اجرخوار//اجرخور уҷрихор//уҷрихӯр
اجرا иҷро
اجرا уҷро
اجرائیه иҷроия
اجراشونده иҷрошаванда
اجراکننده иҷрокунанда
اجراگر иҷрогар
اجرام аҷром
اجرتخور уҷратхӯр
اجرتگیر уҷратгир
اجره//اجرت уҷрат
اجریق аҷриқ
اجزا аҷзо
اجساد аҷсод
اجسام аҷсом
اجل аҷалI
اجلّ аҷалII//аҷалл
اجل رسیده аҷалрасида
اجلاس иҷлос
اجلاسیه иҷлосия
اجلال иҷлол
اجل گیاه аҷалгиёҳ
اجماع иҷмоъ
اجمال иҷмол
اجمالاً иҷмолан
اجمالی иҷмолӣ
اجناس аҷнос
اجنبی аҷнабӣ
اجور уҷур
اجیر аҷир
اجیرق аҷириқ
اجیرقزار аҷириқзор
اجینه аҷина
اجینه بادک аҷинабодак
اجینه خانه аҷинахона
اجینه زده аҷиназада
اچاق уҷоқ
الاچپار алочипор
الاچشم алочашм
الاچهباف алочабоф
الاچهبافی алочабофӣ
الاچهپوش алочапӯш
احادیث аҳодис

احاطه иҳота
احاطه گیر иҳотагир
احباب аҳбоб
احتراز эҳтироз
احتراس эҳтирос
احتراق эҳтироқ
احتراقی эҳтироқӣ
احترام эҳтиром
احترامکار эҳтиромкор
احترامکننده эҳтиромкунанда
احترامگذار эҳтиромгузор
احترامگذاری эҳтиромгузорӣ
احتراماً эҳтироман
احترامانه эҳтиромона
احترامکارانه эҳтиромкорона
احترامی эҳтиромӣ
احتساب эҳтисоб
احتساس эҳтисос
احتشام эҳтишом
احتضار эҳтизор
احتقار эҳтиқор
احتکار эҳтикор
احتمال эҳтимол
احتمالاً эҳтимолан
احتمالی эҳтимолӣ
احتمام иҳтитом
احتیاتاً эҳтиётан
احتیاج эҳтиёҷ
احتیاجمند эҳтиёҷманд
احتیاجمندی эҳтиёҷмандӣ
احتیاط эҳтиёт
احتیاطکار эҳтиёткор
احتیاطکارانه эҳтиёткорона
احتیاطکاری эҳтиёткорӣ
احتیاطی эҳтиётӣ
احد аҳад
احدا эҳдо
احداث аҳдос
احداث эҳдос
احدب аҳдаб
احدیت аҳадият
احرار аҳрор
احراق эҳроқ
احرام эҳром
احرامبند эҳромбанд
احرامی эҳромӣ
احزان эҳзон
احساس эҳсос
احساسشونده эҳсосшаванда
احساساتی эҳсосотӣ
احسان эҳсон I

احسانکار эҳсонкор
احسانکاری эҳсонкорӣ
احسانگر эҳсонгар
احسن аҳсан
احسنت аҳсант
احصا эҳсоъ
احسان эҳсон I
احصان эҳсон II
احصائیه эҳсоия
احضار эҳзор
احکام аҳком
احمر аҳмар
احمق аҳмақ
احمق فریب аҳмақфиреб
احمق نما аҳмақнамо
احمقانه аҳмақона
احمقی аҳмақӣ
احوال аҳвол
احوال پرسی аҳволпурсӣ
احوال فهمی аҳволфаҳмӣ
احوالجوئی аҳволҷӯӣ
احوالدان аҳволдон
احور аҳвар
احوط аҳват
احول аҳвал
احیا эҳё
احیاشوی эҳёшавӣ
احیاکنی эҳёкунӣ
احیان аҳён
احیاناً аҳёнан
اخ ах
اخ ух
اخبارنویس ахборнавис
اخبار ахбор
اخباردهنده ахбордиҳанда
اخباردهی ахбордиҳӣ
اخبارنامه ахборнома
اخبارنویسی ахборнависӣ
اخت ухт
اختئالاگ ихтиолог
اختئالاگیه ихтиология
اختر ахтар
اختراع ихтироъ
اختراعچی ихтироъчӣ
اختراعکار ихтироъкор
اختراعکاری ихтироъкорӣ
اختراعگر ихтироъгар
اختربین ахтарбин
اخترسپاه ахтарсипоҳ
اخترسوخته ахтарсӯхта
اخترشمار ахтаршумор

اخترشماری ахтаршуморӣ
اخترشناس ахтаршинос
اخترشناسی ахтаршиносӣ
اخترگو(ی) ахтаргӯ(й)
اخترنگاری ахтарнигорӣ
اختری ахтарӣ
اختصار ихтисор
اختصارات ихтисорот
اختصارشوی ихтисоршавӣ
اختصاره ихтисора
اختصاص ихтисос
اختصاص طلب ихтисосталаб
اختصاص آموزی ихтисосомӯзӣ
اختصاصمند ихтисосманд
اختفا ихтифо
اختلاج ихтилоҷ
اختلاط ихтилот
اختلاف ихтилоф
اختلاف اندازی ихтилофандозӣ
اختلاف کار ихтилофкор
اختلاف کاری ихтилофкорӣ
اختلافناک ихтилофнок
اختلال ихтилол
اختناق ихтиноқ
اخته ахта
اخته خانه ахтахона
اخته کنی ахтакунӣ
اختیار ихтиёр
اختیاراً ихтиёран
اختیارانه ихтиёрона
اختیارداری ихтиёрдорӣ
اختیاری ихтиёрӣ
اخذ ахз
اخراج ихроҷ
اخرب ахраб
اخرم ахрам
اخروی ухравӣ
اخری ухро
اخش ахш
اخشم ахшам
اخشیج ахшеҷ
اخشیجان ахшеҷон
اختصاصناک ихтисоснок
اخضر ахзар
اخضری ахзарӣ
اخطار ахтор
اخطار ихтор
اخفا ихфо
اخفش ахфаш
اخگر ахгар
اخگرآسا ахгаросо

ахгаристон اخگرستان
ахгарвор اخگروار
ахгул اخگل
ахлот اخلات
ахлотпартой اخلات پرتائی
ахлотчой اخلات جای
ахлоттӯда اخلات‌توده
ахлотхона اخلات‌خانه
ахлотрезӣ اخلات‌ریزی
ахлоткашонӣ اخلات‌کشانی
ихлос اخلاص
ихлосманд اخلاصمند
ихлосмандона اخلاصمندانه
ихлосмандӣ اخلاصمندی
ахлоф اخلاف
ахлоқ اخلاق
ахлоқомӯзӣ اخلاق‌آموزی
ахлоқан اخلاقاً
ахлоқӣ اخلاقی
ахлоқиёт اخلاقیات
ихлол اخلال
ахавон اخوان
ихвон اخوان
ухувват اخوت
ахёр اخیار
ахир اخیر
ахиран اخیراً
адо ادا
адоомез اداآمیز
адот ادات
идора اداره
идорахона اداره‌خانه
идорашавандагӣ اداره‌شوندگی
идорашаванда اداره‌شونده
идоракунанда اداره کننده
идоравӣ اداروی
идорӣ اداری
адофаҳм ادافهم
адофаҳмӣ ادافهمی
идома//идомат ادامه//ادامت
идомадиҳанда ادامه‌دهنده
адонашаванда ادانشونده
адоӣ ادئی
адаб ادب
адабдӯст ادبدوست
адабдӯстӣ ادبدوستی
адабгоҳ//адабгаҳ ادبگاه//ادبگه
удабо ادبا
идбор ادبار
адабомӯз ادب آموز
адабомӯзӣ ادب آموزی

адабпарвар ادب‌پرور
адабпарварда ادب‌پرورده
адабпеша ادب‌پیشه
адабчӯб ادب‌چوب
адабхона ادب‌خانه
адабдон ادب‌دان
адабдонӣ ادب‌دانی
адабистон ادبستان
адабсаро(й) ادب‌سرا(ی)
адабсанҷ ادب‌سنج
адабӣ ادبی
адабинавис ادبی‌نویس
адабиёт ادبیات
адабиётшинос ادبیاتشناس
адабиётшиносӣ ادبیاتشناسی
адабиётдӯст ادبیات‌دوست
адабиётдӯстӣ ادبیات‌دوستی
идхол ادخال
идроҷ ادراج
идрор I ادرار I
идрор II ادرار II
идрорпулӣ ادرارپولی
идрорнома ادرارنامه
идрок ادراک
идрокнорас ادراک‌نارس
адрас ادرس
адрасбоф ادرس‌باف
адрасбофӣ ادرس‌بافی
адраспӯш ادرس‌پوش
адрасмон ادرسمان
адрес ادریس
идрис ادریس
адажио ادژیاو
иддао ادّعا
иддио ادعا
адъия ادعیه
идғом ادغام
адкан ادکن
идмон ادمان
удмурт ادمورت
удмуртӣ ادمورتی
адмирал ادمیرل
адмиралӣ ادمیرلی
адно ادنی
адҳам ادهم
адавот ادوات
адвор I ادوار I
адвор II ادوار II
адвокат ادواکت
адвокатӣ ادواکتی
адвиёт ادویات

адвиячот ادویجات
адвия ادویه
идеалӣ ادیئلی
адён ادیان
адиб ادیب
адибона ادیبانه
удайчӣ ادیچی
адир ادیر
идиш ادیش
адим ادیم
адютант ادیوتنت
изо I اذا//ایذا I
изобат اذابت
изоат I اذاعه//اذاعت I
азон اذان
азонгӯ(й) اذان گو(ی)
азонгӯӣ اذان گوئی
изъон اذعان
азфар اذفر
азкор اذکار
излол I اذلال I
изн اذن
узн اذن
азноб اذناب
азвоқ اذواق
азият اذیت
азиятовар اذیت آور
азиятдиҳанда اذیت‌دهنده
азиятдиҳӣ اذیت‌دهی
азиятдида اذیت‌دیده
азияткаш اذیت‌کش
ар ار
аробача ارابچه
аробарон ارابه‌ران
аробаронӣ ارابه‌رانی
аробакаш ارابه‌کش
аробакашӣ ارابه‌کشی
ароба ارابه
аробахона ارابه‌خانه
аробадаро ارابه‌درا
аробасозӣ ارابه‌سازی
аробагузар ارابه‌گذر
аробагард ارابه‌گرد
аробасоз ارابه‌ساز
аробасавор ارابه‌سوار
аробасаворӣ ارابه‌سواری
иродат ارادت
иродатгароӣ ارادت‌گرائی
иродатгарой ارادت‌گرای
иродатманд ارادتمند
иродатмандӣ ارادتمندی

ирода اراده
арозил اراذل
ар-ар ارار
ар-аркунон ار ارکنان
ар-арӣ ار اری
ароз اراز
уролог ارالاگ
урологӣ ارالاگی
урология ارالاگیا
уран ارن
арбоб ارباب
арбобона اربابانه
арбобзода اربابزاده
арбобӣ اربابی
арбитраж اربیترژ
арпахон//арпағон ارپخان//ارپغان
арпабодиён ارپه‌بادیان
арпашолӣ ارپه‌شالی
иртибот ارتباط
иртиҷоъ ارتجاع
иртиҷоъпараст ارتجاع‌پرست
иртиҷоӣ ارتجاعی
иртиҷоият ارتجاعیت
иртиҷоиюн ارتجاعیون
иртиҷол ارتجال
иртиҳол ارتحال
иртизоқ ارتزاق
иртисом ارتسام
артиш ارتش
иртизо ارتضا
иртизоъ ارتضاع
иртиод ارتعاد
иртиош ارتعاش
иртифоъ ارتفاع
иртифоъшинос ارتفاع‌شناس
иртифоқ ارتفاق
иртифоҳ ارتفاه
иртиқо ارتقا
иртикоб ارتکاب
иртиёш ارتیاش
иртиёз ارتیاض
артериосклероз ارتیرئاسکلیراز
артезианӣ ارتیزئنی
артист ارتیست
артикл ارتیکل
артел ارتیل
артиллерия ارتیلیریه
ирс ارث
ирсӣ ارثی
ирсият ارثیت
арҷ ارج

ارجل арчал
ارجمند арчманд
ارجمندی арчмандӣ
ارچند арчанд
ارچه арча
ارچه арчи
ارچه‌زار арчазор
ارحام арҳом
ارحم арҳам
ارحم‌الراحمین арҳамарроҳимин
ارخئزم архаизм
ارخا ирхо
ارخر архар
ارخئآلاگ археолог
ارخئآلاگیه археология
ارخیتیکتار архитектор
ارخیتیکتوره архитектура
ارخیو архив
ارخیی архей
ارد ард
ارد ирд
ارداف ардоф
اردام ардом
اردک//اوردک урдак
اردم ардам
اردمزد урмузд
اردوI урду//ӯрдуI
اردوII урдуII
اردوزبان урдузабон
اردوگاه урдугоҳ
اردیبهشت урдибиҳишт
اردیبهشتی урдибиҳиштӣ
ارذال арзол
ارز арз
ارزIV арзIV
ارزاق арзоқ
ارزان арзон
ارزان بها арзонбаҳо
ارزان فروش арзонфурӯш
ارزان فروشی арзонфурӯшӣ
ارزانی арзонӣ
ارزش арзиш
ارزشگذاری арзишгузорӣ
ارزشیابی арзишёбӣ
ارزشمند арзишманд
ارزشناک арзишнок
ارزمند арзманд
ارزن арзан
ارزن‌خواره арзанхора
ارزن‌خور(ک) арзанхӯр(ак)
ارزندگی арзандагӣ

ارزنده арзанда
ارزن‌زار арзанзор
ارزن کاری арзанкорӣ
ارزنی арзанӣ
ارزیاب арзёб
ارزیابی арзёбӣ
ارزیدن арзидан
ارزیز арзиз
ارژن аржан
ارژنگ//ارتنگ//ارسنگ
аржанг//артанг//арсанг
ارس I арс I
ارس//اراس аррас//аррос
ارسال ирсол
ارسال کننده ирсолкунанда
ارسلان арсалон
ارسینها арсинхо
ارش араш
ارشاد иршод
ارشد аршад
ارضI арзI
ارضیII арзӣII
ارغاب ирғоб
ارغام арғом
ارغچ арғач//арғич
ارغشت//ارغشتک
арғушт//арғуштак
ارغمچین арғамчин
ارغمچین‌باف арғамчинбоф
ارغمچین‌بافی арғамчинбофӣ
ارغمچین‌تابی арғамчинтобӣ
ارغمچین‌فروش арғамчинфурӯш
ارغمچین‌فروشی арғамчинфурӯшӣ
ارغن арған
ارغنچک арғунчак
ارغنچک‌بازی арғунчакбозӣ
ارغند//ارغنده арғанд//арғанда
ارغنون арғунун//арғанун
ارغنون‌زن арғунунзан
ارغنون‌ساز арғунунсоз
ارغنون‌نواز арғунуннавоз
ارغنون‌نوازی арғунуннавозӣ
ارغنونی арғунунӣ
ارغوان арғувон//арғавон
ارغوانی арғувонӣ
ارغوانی‌رنگ арғувониранг
ارغومک//ارغوماق
арғумак//арғумок
ارغون арғун
ارفاع ирфоъ
ارفه арфа

ارقام арқом
ارقم арқам
ارک арк
ارکان аркон
ارکتیکه арктика
ارکتیکی арктикӣ
ارگ арг
ارگا арго
ارگان аргон
ارل арал
ارلش аралаш
ارلندی ирландӣ
ارم ирам
ارمان армон
ارمتوربند арматурбанд
ارمتورچی арматурчӣ
ارمتورسازی арматурсозӣ
ارمتوره арматура
ارمد армад
ارمغان армуғон
ارمغانی армуғонӣ
ارمل армал
ارمله армала
ارمنده арманда
ارمنی арманӣ
ارمنی‌تبار арманитабор
اره موی аррамӯй
ارنب арнаб
ارنگ аранг
ارنگی аранге
اره арра
اره داس аррадос
اره زبان арразабон
اره وار арравор
ارّه‌پشت аррапушт
اره‌پشت‌دار аррапуштдор
اره‌کش арракаш
اره‌کشی арракашӣ
اره‌مانند аррамонанд
ارّه‌ماهی аррамоҳӣ
اره‌میده аррамайда
اروا ирво
ارواح арвоҳ
اروانه арвона
اروپا урупо
اروس урус
اروق//اروغ уруғ//урук I
اروند арванд
اریس ирис
اریفمامتر арифмометр
اریفمتیکه арифметика

اریفمتیکی арифметикӣ
اریکه арика
اریه ария
ارئیر گرد арйергард
از аз
ازII изоII
ازات азот
ازات узот
ازاتی азотӣ
ازاتیرمی изотермӣ
ازاتیرمیه изотермия
ازارI изорI
ازاره изора
ازالت изолат
ازالیتار изолятор
ازالیتسیه изолятсия
ازآن‌خودی азонихудӣ
ازبس азбас
ازبسکه азбаски
ازبک ӯзбак
ازبکی ӯзбакӣ
ازپاافتاده азпоафтода
ازپامانده азпомонда
ازخودرفته азхудрафта
ازخودکنی азхудкунӣ
ازدحام издиҳом
ازدست‌دهی аздастдиҳӣ
ازدواج издивоч
ازدوسر аздусар
ازدیاد издиёд
ازدیگرسازی аздигарсозӣ
ازرق азрақ
ازرق پوش азрақпӯш
ازرق چشم азрақчашм
ازرقفام азрақфом
ازرق لباس азрақлибос
ازرقی азрақӣ
ازغیج изғич
ازکارافتادگی азкорафтодагӣ
ازکارافتاده азкорафтода
ازکیا. азкиё(ъ).
ازل азал
ازلالII излолII
ازلی азалӣ
ازمان измон
ازمنه азмина
ازنظرگذرانی азназаргузаронӣ
ازنگو узангу
ازنوسازی азнавсозӣ
ازهر азҳар
ازواج азвоч

азеро(к) ازیرا(ک)
азимут ازیمت
аждар اژدر
аждаргун اژدرگون
аждарниҳод اژدرنهاد
аждарҳо اژدرها
аждаҳо اژدها
аждаҳобора اژدهاباره
аждаҳопайкар اژدهاپیکر
аждаҳохӯ(й) اژدهاخو(ی)
аждаҳодӯш اژدهادوش
аждаҳосар اژدهاسر
аждаҳошикор اژدهاشکار
аждаҳошикорӣ اژدهاشکاری
аждаҳошаванда اژدهاشونده
аждаҳофаш اژدهافش
аждаҳок اژدهاک
аждаҳокеш اژدهاکیش
аждаҳомонанд اژدهامانند
аждаҳонафс اژدهانفس
аждаҳоваш اژدهاوش
ажрикӣ اژرقی
ажрикчашм اژرقی چشم
ажғал اژغل
уллос الاس
уллосзананда الاس زننده
уллосзанӣ الاسزنی
уллоскашӣ الاسکشی
уллоскашанда الاسکشنده
ус(с) اس(س)
исоа(т) اسائه//اسائت
ассотсиатсия اسآتستسیه
асотин اساتین//اساطین
асорат اسارت
асоратовар اسارت آور
асос اساس
асосгузор اساسگذار
асоснок اساسناک
асосан اساساً
асосдор اساس دار
асосгузоранда اساس گذارنده
асоснокӣ اساس ناکی
асоснома اساس نامه
асосӣ اساسی
асотир اساطیر
асотиршинос اساطیرشناس
асотиршиносӣ اساطیرشناسی
асотирӣ اساطیری
асофил اسافل
асомӣ اسامی
асбоб اسباب

асбоббарорӣ اسباب براری
асбобхона اسباب خانه
асбобдор اسباب دار
асбобсоз اسباب ساز
асбобсозӣ اسباب سازی
асбосемент اسباسمینت
исбоғ اسباغ
асбест اسبیست
асп اسپ
аспбандӣ اسپبندی
асппойӣ اسپپائی
асппой اسپ پای
асппарвар اسپ پرور
асппарварӣ اسپ پروری
аспто3 اسپ تاز
аспто3ӣ اسپتازی
аспҷаллоб اسپ جلاب
аспҷаллобӣ اسپ جلابی
аспхона اسپ خانه
аспромкунӣ اسپ رامکنی
аспсавор اسپ سوار
аспсаворӣ اسپ سواری
аспнамад اسپ نمد
испор اسپار
аспафкан اسپافکن
аспангез اسپانگیز
аспона اسپانه
испоҳ اسپاه
аспбоз اسپ باز
аспбозӣ اسپ بازی
аспбон اسپبان
аспбонӣ اسپبانی
испич اسپچ
аспдор اسپدار
аспдорӣ اسپداری
аспдузд اسپدزد
аспдуздӣ اسپدزدی
аспдавон اسپدوان
аспдавонӣ اسپدوانی
аспдӯст اسپدوست
испурч اسپرچ
аспарағм//аспарғам اسپرغم
испаргам اسپرغم
испарак اسپرک
испараг اسپرگ
испарлус اسپرلوس
испарма اسپرمه
аспрез//аспрес اسپریز//اسپریس
аспист اسپست
аспак اسپک
аспакбозӣ اسپک بازی

аспакӣ اسپکی
испаноч اسپناج
испанок اسپناق
испаноҳ اسپناه
испанд اسپند
اسپندآرمذ//اسفندآرمذ
испандормуз//исфандормуз
испандон اسپندان
испанддона اسپنددانه
испанӣ اسپنی
аспа اسپه
испаҳсолор اسپهسالار
аспвор اسپوار
успуш اسپوش
аспӣ اسپی
испед اسپید
аспирант اسپیرنت
аспирантура اسپیرنتوره
аспирантӣ اسپیرنتی
аспирин اسپیرین
аспил اسپیل
аст است
усто استا
устох استاخ//اوستاخ
устохона استاخانه
устод استاد//استاذ
устодона استادانه
истода استاده//ایستاده
устодӣ استادی
устозӣ استاذی
истор استار
истора استاره
эстафета استفیته
эстафетӣ استفیتی
устокор استاکار
устокорона استاکارانه
устокорӣ استاکاری
устогӣ استاگی
устоӣ استائی
истибдод استبداد
истибдол استبدال
истабр استبر
استبرک//استبرق
истабрак//истабрак
истибсор استبصار
истибъод استبعاد
истисмор استثمار
истисморшаванда استثمارشونده
истисморкунанда استثمارکننده
истисморгар استثمارگر
истисно استثنا

истисноӣ استثنائی
истиҷоза استجازه
истиҷло استجلاء
истиҷлоб استجلاب
истиҳола استحاله
истеҳсон استحسان
истеҳсол استحصال
истеҳсолот استحصالات
истеҳсолкунанда استحصال کننده
истеҳсолӣ استحصالی
истеҳзор استحضار
истеҳқоқ استحقاق
истеҳқоқӣ استحقاقی
истеҳком استحکام
истихора استخاره
истихбор استخبار
истихдом استخدام
истахр استخر//اصطخر
истихроҷ استخراج
истихфо استخفا
истихфоф استخفاف
истихлос استخلاص
устухон I استخوان
устухон II استخوان
устухонбузург استخوان بزرگ
устухонбанд استخوان بند
устухонбандӣ استخوان بندی
устухонпора استخوان پاره
устухонпарда استخوان پرده
устухонталошӣ استخوان تلاشی
устухонхоӣ استخوان خائی
устухонхор استخوان خوار
устухонхорӣ استخوان خواری
устухонхӯр استخوان خور
устухонхӯрӣ استخوان خوری
устухондор استخوان دار
устухондард استخوان درد
устухонрабо استخوان ربا
устухонреза استخوان ریزه
устухонрезагӣ استخوان ریزگی
устухонсозӣ استخوان سازی
устухоншинос استخوان شناس
устухоншиносӣ استخوان شناسی
устухонфурӯшӣ استخوان فروشی
устухонӣ استخوانی
истидомат استدامت
истидрок استدراک
истидъо استدعا
истидлол استدلال
астарI استر I
астарII استر II

استرائد астероид
استراحت истироҳат
استراحت گاه истироҳатгоҳ
استرافزیکه астрофизика
استرالاگیه астрология
استرانامیه астрономия
استرانوت астронавт
استرانوتیکه астронавтика
استربار астарбор
استرباری астарборӣ
استرداد истирдод
استردار астардор
استردن устурдан
استرشاهی астаршоҳӣ
استرضا истирзо
استروار астарвор
استرواری астарворӣ
استرون астарвон
استرون устурвон
استسقا истисқо
استسقائی истисқоӣ
استشاره//استشارت(т) истишора(т)
استشمام истишмом
استشهاد истишҳод
استطاعت иститоат
استطراد иститрод
استظهار истизҳор
استعاذه//استعاذت(т) истиоза(т)
استعاره истиора
استعاره آمیز истиораомез
استعاروی истиоравӣ
استعانت истионат
استعباد истеъбод
استعجال истеъҷол
استعداد истеъдод
استعدادناک истеъдоднок
استعفا истеъфо
استعلا истеъло
استعلاج истеълоҷ
استعلام истеълом
استعمار истеъмор
استعمارگر истеъмолгар
استعمال истеъмол
استعمالات истеъмолот
استعمال‌شونده истеъмолшаванда
استعمال کننده истеъмолкунанда
استعمالی истеъмолӣ
استغاثه//استغاثت(т) истиғоса(т)
استغراق истиғроқ
استغفار истиғфор
استغفرالله астағфируллоҳ

استغنا истиғно
استفاده истифода
استفاده‌برنده истифодабаранда
استفاده‌بری истифодабарӣ
استفاضه//استفاضت(т) истифоза(т)
استفراغ истифроғ
استفسار истифсор
استفهام истифҳом
استقامت истиқомат
استقامت‌جای истиқоматҷой
استقامت گاه истиқоматгоҳ
استقامتی истиқоматӣ
استقبال истиқбол
استقرا истиқро
استقراب истиқроб
استقرار истиқрор
استقلال истиқлол
استقلالیت истиқлолият
استکبار истикбор
استکشاف истикшоф
استکمال истикмол
استم I истам I
استماع истимоъ
استمالت истимолат
استمتاع истимтоъ
استمداد истимдод
استمرار истимрор
استمزاج истимзоҷ
استمساک истимсок
استمگر истамгар
استملاک истимлок
استمناء истимно
استناد истинод
استناس истинос
استنباط истинбот
استنجا истинҷо
استنساخ истинсох
استنشاق истиншоқ
استنطاق истинтоқ
استنفار истинфор
استنکار истинкор
استنکاف истинкоф
استه I аста I
استه II аста II
استهانت истиҳонат
استهزا истеҳзо
استهزاآمیز истеҳзоомез
استهزاآمیزانه истеҳзоомезона
استهزاکار истеҳзокор
استهزاکارانه истеҳзокорона
استواء истиво

استواء устуво
استوار устувор
استوارانه устуворона
استواری устуворӣ
استوان устувон
استوانه устувона
استوانه ای устувонаӣ
استور устур
استوربان устурбон
استوره I устура I
استیتیزم эстетизм
استیتیکه эстетика
استیتیکی эстетикӣ
استیزه истеза
استیلا истило
استیلاگرانه истилогарона
استیلاگری истилогарӣ
اسحاب исҳоб
اسد асад
اسر IV аср IV
اسرا исро
اسرا усаро
اسرار асрор
اسرارآمیز асроромез
اسرارآمیزانه асроромезона
اسرارانگیز асрорангез
اسرارانگیزانه асрорангезона
اسرارناک асрорнок
اسراعیلی исроилӣ
اسراف исроф
اسرافکار исрофкор
اسراف کارانه исрофкорона
اسراف کاری исрофкорӣ
اسطبل//اصطبل истабл
اسطرلاب устурлоб
اسطوره II устура II
اسعار асъор
اسعد асъад
اسف асаф
اسفلالسافلین асфалассофилин
اسفل السافلین асфалуссофилин
اسفلت асфалт
اسفلت پوش асфалтпӯш
اسفناج исфаноҷ
اسفناخ исфанох
اسفنج исфаноҷ
اسفند I исфанд I
اسفند II исфанд II
اسقا исқо
اسقاط исқот
اسقوف усқуф

اسکدار искудор
اسکریده аскарида
اسک انجبین исканҷабин
اسکنجه исканҷа
اسکندر искандар
اسکنه искана
اسکنه‌پیوند исканапайванд
اسکنه‌قلم исканақалам
اسکونه ускуна
اسکیه аския
اسکیه‌باز аскиябоз
اسگدار асгудор
اسلاف аслоф
اسلام ислом
اسلامی исломӣ
اسلامیت исломият
اسلحه аслиҳа
اسلحه ساز аслиҳасоз
اسلحه‌سازی аслиҳасозӣ
اسلحه‌پرتایی аслиҳапартоӣ
اسلحه‌خانه аслиҳахона
اسلحه‌دار аслиҳадор
اسلحه‌داری аслиҳадорӣ
اسلحه‌ناک аслиҳанок
اسلحه‌ناکشوی аслиҳанокшавӣ
اسلم аслам
اسلوب услуб
اسلوبشناس услубшинос
اسلوبشناسی услубшиносӣ
اسلیق ислиқ
اسلیقی ислиқӣ
اسلیمی ислимӣ
اسم асам(м)
اسم исм II.
اسما асмо
اسماً исман
اسماعیل‌دوان исмоилдавон
اسماعیلی исмоилӣ
اسماعیلیه исмоилия
اسمبلییه ассамблея
اسمر асмар
اسمه усма//ӯсма
اسن асан(н)
اسناد аснод
اسناد иснод
اسهال исҳол
اسهال‌آور исҳоловар
اسهل асҳал
اسو асав
الاسی уллосӣ
اسیپتیکه асептика

اسیتت асетат
اسیتیلن асетилен
اسیداز асидоз
اسیر асир
اسیرافتاده асирафтода
اسیرک асирак
اسیروار асирвор
اسیری асирӣ
اسیستنت ассистент
اسیمتریه аси(м)метрия
اسیمیلیتسیه ассимилятсия
اسینخرانی асинхронӣ
اشّار ашшор
اشارتی ишоратӣ
اشاره//اشارت ишора//ишорат
اشاره‌چوب ишорачӯб
اشاره‌خط ишорахат
اشپلک ушпулак
اشتباه иштибоҳ
اشتداد иштидод
اشتر уштур
اشترگیاه уштургиёҳ
اشترا иштиро
اشتراک иштирок
اشتراکچی иштирокчӣ
اشتراکدار иштирокдор
اشتراکداری иштирокдорӣ
اشتراک کننده иштироккунанда
اشتراکیون иштирокиюн
اشتربان уштурбон
اشترپای уштурпой
اشترخار уштурхор
اشترغاز уштурғоз
اشترک уштурак
اشتغال иштиғол
اشتق аштақ
اشتقاق иштиқоқ
اشتقی аштақӣ
اشتلم уштулум
اشتها иштиҳо
اشتهاانگیز иштиҳоангез
اشتهاآور иштиҳоовар
اشتهار иштиҳор
اشتهاکشا иштиҳокушо
اشتی иштӣ
اشتیاق иштиёқ
اشتیاقمند иштиёқманд
اشتی‌باز иштибоз
اشتی‌بازی иштибозӣ
اشتی‌خانه иштихона
اشجار ашҷор
اشخار//اشقار ишхор//ишқор
اشخاص ашхос
اشدّ ашадд
اشدّی ашаддӣ
اشرار ашрор
اشراف ашроф
اشراف ишроф
اشرافانه ашрофона
اشرافزاده ашрофзода
اشراق ишроқ
اشراک ишрок
اشرف ашраф
اشرفی ашрафӣ
اشعار ашъор
اشغال ашғол
اشغال ишғол
اشغال‌شده ишғолшуда
اشغالگر ишғолгар
اشغالگرانه ишғолгарона
اشغالی ишғолӣ
اشقار ишқор
اشقارآب ишқороб
اشقاردار ишқордор
اشقارانی ишқорронӣ
اشقارناکی ишқорнокӣ
اشقاری ишқорӣ
اشقر ашқар
الاشقشقه алошақшақа
اشقه ашақа
اشک ашкI
اشک ашкII
اشکپیما ашкпаймо
اشکفشانی ашкфишонӣ
اشکاشیمی ишкошимӣ
اشک‌افشان ашкафшон
اشک‌افشانی ашкафшонӣ
اشکال ашкол
اشکال ишкол
اشکالود ашколуд
اشکانیان ашкониён
اشک‌آور ашковар
اشکبار ашкбор
اشکباری ашкборӣ
اشک‌پالا ашкполо
اشک‌ریز ашкрез
اشک‌ریزان ашкрезон
اشک‌ریزی ашкрезӣ
اشک‌فشان ашкфишон
اشکم ишкам
اشکمبه ишкамба
اشکم‌کلان ишкамкалон
اشکنجه ишканҷа
اشکوب ашкӯб
اشکوفه ушкуфа
اشکیل ишкел
اشکیل‌باغی ишкелбоғӣ
اشکیل‌بند ишкелбанд
اشکیلدار ишкелдор
اشکیلک ишкелак
اشن ашанI
اشن ашанII
اشنان ушнон
اشنه ашна
اشنه ушна
اشنه بسته ушнабаста
اشنه دار ушнадор
اشنه گیاه ушнагиёҳ
اشهب ашҳаб
اشهر ашҳар
اشهل ашҳал
اشوله ашӯла
اشوله‌چی ашӯлачӣ
اشوله‌خوان ашӯлахон
اشوله‌خوانی ашӯлахонӣ
اشوله‌گوئی ашӯлагӯӣ
اشیا(ء) ашё
اشیاع ашёъ
اصابت исобат
اصالت асолат
اصبع исбаъ
اصحاب асҳоб
اصرار исрор
اصراراً исроран
اصرارکارانه исроркорона
اصرارکاری исроркорӣ
اصطبار истибор
اصطلاح истилоҳ
اصطلاحات истилоҳот
اصطلاح‌شناس истилоҳшинос
اصطلاح‌شناسی истилоҳшиносӣ
اصطلاحی истилоҳӣ
اصطیاد истиёд
اصعب асъаб
اصغر асғар
اصفر асфар
اصفی асфо
اصل асл
اصلاً аслан
اصلا асло
اصلاح ислоҳ
اصلاحات ислоҳот
اصلاحات‌پرور ислоҳотпарвар
اصلاحات‌پروری ислоҳотпарварӣ
اصلاحات‌خواه ислоҳотхоҳ
اصلاحات‌خواهی ислоҳотхоҳӣ
اصلاحات‌طلب ислоҳотталаб
اصلاحات‌طلبی ислоҳотталабӣ
اصلاح‌پذیر ислоҳпазир
اصلاح‌شونده ислоҳшаванда
اصلاح‌طلب ислоҳталаб
اصلاح‌کار ислоҳкор
اصلاح‌ناپذیر ислоҳнопазир
اصلاح‌نشونده ислоҳнашаванда
اصلع аслаъ
اصلی аслӣ
اصلیت аслият
اصناف асноф
اصنام асном
اصول усул
اصولاً усулан
اصولی усулӣ
اصیل асил
اصیل‌زاده асилзода
اصیل‌زادگی асилзодагӣ
اضائه//اضائت изоатII
اضاعت изоатIII
اضافت изофат
اضافگی изофагӣ
اضافه//اضافت изофа//изофат
اضافه‌پرداخت изофапардохт
اضافه‌کاری изофакорӣ
اضافه‌معاش изофамаош
اضافه‌نویسی изофанависӣ
اضافی изофӣ
اضحی азҳо
اضداد аздод
اضرار азрор
اضرار изрор
اضطراب изтироб
اضطراب‌آمیز изтиробомез
اضطراب‌انگیز изтиробангез
اضطراب‌آور изтиробовар
اضطراب‌ناک изтиробнок
اضطرار изтирор
اضعاف изъоф
اضلال излолIII
اضمار измор
اضمحلال измиҳлол
اطاعت итоат
اطاعت‌کار итоаткор
اطاعت‌کارانه итоаткорона
اطاعت‌کاری итоаткорӣ
اطاعت‌کیش итоаткеш

اطاعت گری итоатгарӣ
اطاق уток
اطاله//اطالت(т) итола(т)
اطبا атиббо
اطراف атроф
اطرافی атрофӣ
اطعمه атъима
اطفا итфо
اطفال атфол
اطقی иткӣ
اطّلاع иттилоъ
اطّلاعات иттилоот
اطّلاعاتی иттилоотӣ
اطّلاعیه иттилоия
اطلاق итлок
اطلس II атлас II
اطلس I атлас I
اطلس باف атласбоф
اطلس بافی атласбофӣ
اطلس پوش атласпӯш
اطلس کرته атласкурта
اطلسی атласӣ
اطمنان итминон
اطمنان بخش итминонбахш
اطناب итноб
اطوار атвор
اظغی изғӣ
اظلم الظالمین азламуззолимин
اظهار изҳор
اظهارات изҳорот
اظهار کننده изҳоркунанда
اظهار گه изҳоргаҳ
اظهارنامه изҳорнома
اعاده//اعادت(т) иода(т)
اعانت ионат
اعانه иона
اعتبار эътибор
اعتبارنامه эътиборнома
اعتباراً эътиборан
اعتباردار эътибордор
اعتبارناک эътиборнок
اعتبارناکی эътиборнокӣ
اعتدال эътидол
اعتذار эътизор
اعتراض эътироз
اعتراضآمیز эътирозомез
اعتراض ناپذیر эътирознопазир
اعتراض نامه эътирознома
اعتراضی эътирозӣ
اعتراف эътироф
اعتزال эътизол

اعتصاب эътисоб
اعتقاد эътиқод
اعتقادناک эътиқоднок
اعتقادمند эътиқодманд
اعتکاف эътикоф
اعتکافنشین эътикофнишин
اعتلا эътило
اعتلاف эътилоф
اعتلافی эътилофӣ
اعتلال эътилол
اعتماد эътимод
اعتمادالدوله эътимодуддавла
اعتمادنامه эътимоднома
اعتمادبخش эътимодбахш
اعتمادناک эътимоднок
اعتمادناکی эътимоднокӣ
اعتمادبیت эътимодият
اعتنا эътино
اعجاز эъҷоз
اعجازکار эъҷозкор
اعجازکارانه эъҷозкорона
اعجازکاری эъҷозкорӣ
اعجازنویس эъҷознавис
اعجوبه аъҷуба
اعدا аъдо
اعداد эъдод
اعدام эъдом
اعذار эъзор
اعراب аъроб
اعراب эъроб
اعرابی аъробӣ
اعراض эъроз
اعراف аъроф
اعزاز эъзоз
اعزام I эъзом I
اعزه аизза
اعشار аъшор
اعشاری аъшорӣ
اعصاب аъсоб
اعضا аъзо
اعطا эъто
اعظام II эъзом II
اعظم аъзам
اعلام аълом
اعلام I эълом I
اعلام II эълом II
اعلامیه эъломия
اعلان эълон
اعلان کننده эълонкунанда
اعلان نامه эълонномa
اعلان کنی эълонкунӣ

اعلم аълам
اعلمی аъламӣ
اعلی//اعلا аъло
اعلی‌چی аълочӣ
اعلی حضرت аълоҳазрат
اعلی‌خوان аълохон
اعلی‌خوانی аълохонӣ
اعلی درجه аълодарача
اعلی صفت аълосифат
اعم аам(м)
اعماق аъмок
اعماق эъмок
اعمال аъмол
اعمش аъмаш
اعمی аъмо
اعوان аъвон
اعوذبالله аузубиллох
اعور аъвар
اعیان аъён
اغاثت иғосат
اغالق ағолук
اغانی ағонӣ
اغانی سرا ағонисаро
اغبر ағбар
اغبری ағбарӣ
اغبه ағба
اغتراب иғтироб
اغتسال иғтисол
اغتشاش иғтишош
اغتفار иғтифор
اغتمام иғтимом
اغتنام иғтином
اغر ағар(р)
اغرا иғро
اغراق иғрок
اغزیه ағзия
اغفال иғфол
اغلاط ағлот
اغلاق иғлок
اغلب ағлаб
اغلوطه уғлута
اغماز I иғмоз I
اغماز کاری I иғмозкорӣ I
اغماض II иғмоз II
اغماض کاری II иғмозкорӣ II
اغنیا ағниё
اغنیه уғния
اغوا иғво
اغوا انگیز иғвоангез
اغواپیشه иғвопеша
اغواگر иғвогар

اغواگرانه иғвогарона
اغواگری иғвогарӣ
اغیار ағёр
افادناک ифоданок
افاده ифода
افاریزم афоризм
افاضل афозил
افاضه//افاضت(т) ифоза(т)
اف اف аф-аф
افاقه ифока
افت афт
افت уфт
افت وخیز уфтухез
افتادگی афтодагӣ
افتادن//افتیدن афтодан//афтидан
افتاده афтода
افتاده уфтода
افتادگی уфтодагӣ
افتاده آواز афтодаовоз
افتاده حال афтодаҳол
افتاده روح афтодарӯх
افتاده مانده//افتیده مانده
афтодамонда//афтидамонда
افتان афтон
افتاندن афтондан
افتانیدن афтонидан
افتتاح ифтитох
افتتاحانه ифтитоҳона
افتتاحی ифтитоҳӣ
افتادن уфтодан
افتخار ифтихор
افتخارآمیز ифтихоромез
افتخارمند ифтихорманд
افتخارمندانه ифтихормандона
افتخارمندی ифтихормандӣ
افتخارنامه ифтихорнома
افتخاری ифтихорӣ
افترا ифтиро
افتراق ифтирок
افتش афтиш
افتضاح ифтизох
افتکار ифтикор
عفّتناکی иффатнокӣ
افت وخیز афтухез
افت ودرفت афтударафт
افتیدن афтидан
افچه афча
افدر афдар
افر уфар
افراختن афрохтан
افراخته قامت афрохтақомат

افراد афрод
افراز афроз
افراز ифроз
افراشتن афроштан
افراط ифрот
افراط کارانه ифроткорона
افراط کاری ифроткорӣ
افراط گرائی ифротгароӣ
افراطی ифротӣ
افروختگی афрӯхтагӣ
افروختن афрӯхтан
افروخته афрӯхта
افروز афрӯз
افروزان афрӯзон
افروزانیدن//افروزاندن
афрӯзон(и)дан
افروزش//فروزش
афрӯзиш//фурӯзиш
افزار афзор
افزارساز афзорсоз
افزارسازی афзорсозӣ
افزایش афзоиш
افزایشناک афзоишнок
افزاینده афзоянда
افزودگی афзудагӣ
افزودن афзудан
افزودنی афзуданӣ
افزوده афзуда
افزون афзун
افزونگردانی афзунгардонӣ
افزونی афзунӣ
افساد ифсод
افسار афсор
افسار گسیخته афсоргусехта
افسانگی афсонагӣ
افسانه афсона
افسانه پرداز афсонапардоз
افسانه پردازی афсонапардозӣ
افسانه پرست афсонапараст
افسانه خوان афсонахон
افسانه خوانی афсонахонӣ
افسانه ساز афсонасоз
افسانه سازی афсонасозӣ
افسانه سرا афсонасаро
افسانه سرائی афсонасароӣ
افسانه شنوی афсонашунавӣ
افسانه گوئی афсонагӯӣ
افسانه گوی афсонагӯй
افسانه مانند афсонамонанд
افسانه وار афсонавор
افسانوی афсонавӣ

افسد афсад
افسر I афсар I
افسر II афсар II
افسردگی афсурдагӣ
افسردن афсурдан
افسرده афсурда
افسرده جان афсурдачон
افسرده خاطر афсурдахотир
افسرده خاطری афсурдахотирӣ
افسرده دل афсурдадил
افسرده دلی афсурдадилӣ
افسرده رو(ی) афсурдарӯ(й)
افسرده شده афсурдашуда
افسرطراز афсартироз
افسری афсарӣ
افسوس афсӯс
افسوس آمیز афсӯсомез
افسوسخورانه афсӯсхӯрона
افسون афсун
افسون ساز афсунсоз
افسونسازی афсунсозӣ
افسون سخن афсунсухан
افسون کار афсункор
افسونخوان афсунхон
افسونگر афсунгар
افسونگری афсунгарӣ
افشا ифшо
افشاگر ифшогар
افشان афшон
افشان афшон
افشانیدن//افشاندن афшон(и)дан
افشردن афшурдан
افشرده афшурда
افشرده گام афшурдагом
افشره афшура
افصح афсаҳ
افصحبیان афсаҳбаён
افضل афзал
افضلی афзалӣ
افضلیت афзалият
افطار ифтор
افطاری ифторӣ
افطسی афтасӣ
افعال афъол
افعی афъӣ//афъо
افغان I афғон I
افغان II афғон II
افغانی афғонӣ
افق уфуқ
افقی уфуқӣ
افکار афкор

افکندگی афкандагӣ
افکندن//افگندن
афкандан//афгандан
افکندنی//افگندنی
афканданӣ//афганданӣ
افکننده афкананда
افگار афгор
افگانه афгона
افگندن афгандан
افگنده//افکنده афканда//афганда
افلاطونی афлотунӣ
افلاطونیه афлотуния
افلاح ифлоҳ
افلاس ифлос
افلاس کاری ифлоскорӣ
افلاس کننده ифлоскунанда
افلاس گری ифлосгарӣ
افلاسی ифлосӣ
افلاک афлок
افلاک شناس афлокшинос
افلاکی афлокӣ
افلیسون афлесун
افنا ифно
افندیگی афандигӣ
افندی афандӣ
افوات афвот
افواج афвоҷ
افواه афвоҳ
افول уфул
افهام афҳом
افیکس аффикс
افیون афюн
افیونخور афюнхӯр
افیونی афюнӣ
الاق улоқ
اقارب ақориб
اقاله иқола
اقامت иқомат
اقامت کده иқоматкада
اقامتگاه иқоматгоҳ
اقبال иқбол
اقبالبلند иқболбаланд
اقبالناک иқболнок
اقتباس иқтибос
اقتباسی иқтибосӣ
اقتحام иқтиҳом
اقتدا иқтидо
اقتدار иқтидор
اقتراب иқтироб
اقتراح иқтироҳ
اقتراض иқтироз

اقتراع иқтироъ
اقتران иқтирон
اقتصاد иқтисод
اقتصادچی иқтисодчӣ
اقتصاددان иқтисоддон
اقتصادشناس иқтисодшинос
اقتصادی иқтисодӣ
اقتصادیات иқтисодиёт
اقتصار иқтисор
اقتضا иқтизо
اقتفا иқтифо
اقتنا иқтино
اقدام иқдом
اقدس ақдас
اقرار иқрор
اقرارشوی иқроршавӣ
اقراری иқрорӣ
اقران ақрон
اقرب I ақраб I
اقربا ақрабо
اقربایی ақрабоӣ
اقربک ақрабак
اقرن ақран
اقسام ақсом
اقسم ақсум
اقصا ақсо
اقصر ақсар
اقطاع иқтоъ
اقطاعدار иқтоъдор
اقطع ақтаъ
اقل(ل) ақал(л)
اقلاّ ақаллан
اقلام ақлом
اقلیت ақаллият
اقلیم иқлим
اقلیمشناس иқлимшинос
اقلیمشناسی иқлимшиносӣ
اقلیم گیر иқлимгир
اقلیم گیری иқлимгирӣ
اقلیمی иқлимӣ
اقلیمیا иқлимиё
اقلیون ақаллиюн
اقمشه ақмиша
اقناع иқноъ
اقنوم уқнум
اقوات ақвот
اقوام ақвом
اقیانوس уқёнус
اقیانوس پیما уқёнуспаймо
اقیانوس شناس уқёнусшинос
اقیانوس شناسی уқёнусшиносӣ

اقیانوس گرد укёнусгард
اقیانوس نورد укёнуснаворд
اقیانوسی укёнусӣ
اکا ако
اکابر акобир
اکابرزاده акобирзода
اکارد аккорд
اکاردئان аккордеон
اکاس аккосI
اکاسیره акосира
اک اک ак-ак
اکّال I акколI
اکّال II акколII
اکّال بازی акколбозӣ
اکّال دسته акколдаста
اکبر акбар
اکت акт
اکتحال иктиҳол
اکتساب иктисоб
اکتشاف иктишоф
اکتفا иктифо
اکتنامیتستها актиномитсетҳо
اکتنیه актиния
اکتنیی актиний
اکتیار актёр
اکتیاری актёрӣ
اکتیو актив
اکثر аксар
اکثرا аксаран
اکثریت аксарият
اکثریون аксариюн
اکدر акдар
اکدش акдиш
اکدمی академӣ
اکدمیزم академизм
اکدمیک академик
اکدمیکی академикӣ
اکدمیه академия
اکدمیوی академиявӣ
اکر акр
اکرابتی акробатӣ
اکرابتیکه акробатика
اکرام икром
اکراه икроҳ
اکرئین украин
اکرئینی украинӣ
اکرخین акрихин
اکرم акрам
اکریدتیو аккредитив
اکس икс
اَکّس//اکّاس аккас//аккос
اکسنت аксент
اکسیر иксир
اکسیر گر иксиргар
اکسیه аксия
اکل акл
اکلیل иклил
اکمال икмол
اکمل акмал
اکمه акмаҳ
اکناف акноф
اکنون//کنون акнун//кунун
اکه ака
اکه//اکا ука//уко
اکه ملا акамулло
اکوریل акварел
اکورنوم аквариум
اکوستیکه акустика
اکوستیکی акустикӣ
اکوشیر акушер
اکوشیری акушерӣ
اکومرین аквамарин
اکوملیتار аккумулятор
اکوملیتاری аккумуляторӣ
اکید акид
اکیداً акиданI
اکیداً аккиданII
اگر агар
اگرا угро
اگرابئالاگی агробиологӣ
اگرابئالاگیه агробиология
اگراتخنیکه агротехника
اگراتخنیکی агротехникӣ
اگراخیمیه агрохимия
اگرافیزیکه агрофизика
اگرانام агроном
اگرانامی агрономӣ
اگرانامیه агрономия
اگرچند агарчанд
اگرچه агарчи
اگرری аграрӣ
اگریک игрек
اگریگت агрегат
اگلامیرت агломерат
اگلامیرتسیه агломератсия
اگناستیتسیزم агноститсизм
اگینت агент
اگینتی агентӣ
الا алоI
الا алоII
الّا илло
الاغ улоғ
الامان аламон
الامشک аломушак
الآن алъон
الاندن аллондан
الاو алов
الاو улов
الاوبازی аловбозӣ
الاوخانه аловхона
الاودان аловдон
الاوگیرک аловгирак
الاومان аловмон
الاوی аловӣ
الباقی албоқӣ
البام албом
البته албатта
البستی албастӣ
البسه албиса
الپینیزم алпинизм
الت алт
التباس илтибос
التجا илтиҷо
التجاآمیز илтиҷоомез
التجاج илтиҷоҷ
التحاق илтиҳоқ
التحام илтиҳом
التذاذ илтизоз
التراق алатароқ
التزام илтизом
التزام نامه илтизомнома
التصاق илтисоқ
التفات илтифот
التفات آمیز илтифотомез
التفات کارانه илтифоткорона
التفات کاری илтифоткорӣ
التقاء илтиқо
التقاط илтиқот
التقام илтиқом
التمتم ултиматум
التماس илтимос
التماسکننده илтимоскунанда
التماس نامه илтимоснома
التماسی илтимосӣ
التهاب илтиҳоб
التواء илтиво
التیام илтиём
التیرنتیوه алтернатива
التیرنتیوی алтернативӣ
الثغ алсағ
الجبر алҷабр
الجه улча
الحاح илҳоҳ
الحاد илҳод
الحاق илҳоқ
الحال алҳол
الحان алҳон
الحان илҳон
الحذر алҳазар
الحق алҳақ
الحمد алҳамд
الحمدلله алҳамдулиллоҳ
الزام илзом
الس алас
الست аласт
السلام ассалом
الصاق илсоқ
الصلا ассало
الطاف алтоф
الطف алтаф
الغو алғав
الغ улуғ
الغاو алғов
الغده алагда
الغرض алғараз
الغش алғаш
الغیاث алғиёс
الف алифI
الف алф
الف илф
الفلام алифлом
الفاسا алифосо
الفاظ алфоз
الفالقد алифулқад
الفبا алифбо
الفباخوانی алифбохонӣ
الفبانویس алифбонавис
الفبانویسی алифбонависӣ
الفبایی алифбоӣ
الفت улфат
الفت پذیر улфатпазир
الفتی улфатӣ
الفختن алфахтан
الفراق алфироқ
الفنجیدن алфанчидан
الفوار алифвор
الفه алфа
الفه زرها алфа-зарраҳо
الفه کاهش алфа-коҳиш
القا илқо
القاب алқоб
القصه алқисса
القضا алқазо
القندی алқундӣ

الکسیر эликсир
الکلائد алкалоид
الکن алкан
الکل алкул
الکلی алкулӣ
الکی аллакай
الکیمیا алкимиё
الگارتم алгоритм
الگیبره алгебра
الگیبری алгебрӣ
الله аллоҳ
الم аламI
الم انگیز аламангез
المآور аламовар
الم بر аламбар
الم رسیده аламрасида
الم زده аламзада
الم کش аламкаш
المناک аламнок
الماس алмос
الماس پاره алмоспора
الماس پیکان алмоспайкон
الماس تراش алмостарош
الماس تراشی алмостарошӣ
الماسدار алмосдор
الماس رنگ алмосранг
الماس کاری алмоскорӣ
الماس مانند алмосмонанд
الماسگون алмосгун
الماسوار алмосвор
الماسی алмосӣ
المان аламон
الم انگیز аламангез
الم برار аламбарор
المدار аламдорI
الم دیده аламдида
الم زدگی аламзадагӣ
المینت алимент
النگه аланга
النگه دار алангадор
الو алав
الودار улавдор
الو//الاو улав//улов
الوان алвонI
الوان алвонII
الوان پوش алвонпӯш
الوانج алвонҷ
الوانجبازی алвонҷбозӣ
الوانجخوران алвонҷхӯрон
الوانجخورنده алвонҷхӯранда
الوانجخوری алвонҷхӯрӣ
الوانجدهی алвонҷдиҳӣ
الوپاره алавпора
الوپاشی алавпошӣ
الوخانه алавхона
الوداع алвидоъ
الودان алавдон
الوس улус
الوف улуф
الوقت алвақт
الوکوش алавкуш
الوگیری алавгирӣ
الومان алавмон
اله алла
اله илоҳ
اله گویی аллагӯӣ
الهاه илоҳа
الهام илҳом
الهام بخش илҳомбахш
الهام ده илҳомдеҳ
الهی илоҳӣ
الهیات илоҳиёт
الیرگیه аллергия
الیف алифII
الیف алифIII
الیک илик
الیکتر электр
الیکتر электродинамика
الیکتر электродинамикӣ
الیکتراکر электрокар
الیکتراکردیاگرفیه
электрокардиография
الیکتراتیخنیکه электротехника
الیکتراتیخنیکی электротехникӣ
الیکتراخیمیکی электрохимикӣ
الیکتراخیمییوی электрохимиявӣ
الیکتراخیمییه электрохимия
الیکتراد электрод
الیکتراکامبین электрокомбайн
الیکتراکردناگرف
электрокардиограф
الیکتراکردناگرمه
электрокардиограмма
الیکتراکوره электрокӯра
الیکترالیت электролит
الیکترالیتی электролитӣ
الیکترالیز электролиз
الیکترامابیل электромобил
الیکترامگنیت электромагнит
الیکترامگنیتی электромагнитӣ
الیکترامگنیتیزم
электромагнетизм
الیکترامیخنیک электромеханик
الیکترامیخنیکه электромеханика
الیکترامیخنیکی
электромеханикӣ
الیکتران электрон
الیکترانی электронӣ
الیکترانیکی электроникӣ
الیکتراواز электровоз
الیگرا аллегро
الیم алимI
الیمینت элемент
الیمینتری элементарӣ
الیومین алюмин
الیومینی алюминӣ
الیومینیی алюминий
ام(م) ум(м)
امالامراض уммуламроз
امالحوادث уммулҳаводис
امالخبائس уммулхабоис
امالخلائق уммулхалоиқ
امالقرا уммулқуроъ
امالکتاب уммулкитоб
امّا аммо
اماج амоҷ
اماج умоҷ
امّار аммор
امارت аморат
امارت иморатI
امارت پناه аморатпаноҳ
امارتزتار амортизатор
امارتزتسانی амортизатсионӣ
امارتزتسیه амортизатсия
امّاره аммора
اماکن амокин
اماله имолаI
اماله имолаII
امام имом
امامت имомат
امامتی имоматӣ
امام خطیب имомхатиб
امامزاده имомзода
امامیه имомия
امان амон
امانات амонот
امان پولی амонпулӣ
امانت амонат
امانت فروش амонатфурӯш
امانت گذار амонатгузор
امانت گذاری амонатгузорӣ
امانت دار амонатдор
امانت فروشی амонатфурӯшӣ
امانت کسه амонаткасса
امانت نگاهدار амонатнигоҳдор
امانتی амонатӣ
امان گاه амонгоҳ
امّانل аммонал
امان نامه амоннома
امانی амонӣ
امّانیت аммонит
امّانیی аммоний
امبرنالاگییه эмбриология
امبرگا эмбарго
امبلتاری амбулаторӣ
امبلتاریه амбулатория
امپیرتار император
امپیرتاری императорӣ
امپیریلیزم империализм
امپیریلیست империалист
امپیریلیستی империалистӣ
امپیریه империя
امپلیتوده амплитуда
امپوتتسیه ампутатсия
امپوله ампула
امپیر ампер
امپیرمتر амперметр
امت уммат
امتثال имтисол
امتحان имтиҳон
امتحانات имтиҳонот
امتحان دهنده имтиҳондиҳанда
امتحان سپارنده
имтиҳонсупоранда
امتحان گیرنده имтиҳонгиранда
امتحان گیری имтиҳонгирӣ
امتحانی имтиҳонӣ
امتداد имтидод
امتزاج имтизоҷ
امتعه амтиа
امتلا имтило
امتناع имтиноъ
امتنان имтинон
امتیاز имтиёз
امتیازدار имтиёздор
امتیازناک имтиёзнок
امتیازناکی имтиёзнокӣ
امثال амсолI
امثال амсолII
امحاق имҳоқ
امداد имдод
امدادطلب имдодталаб
امدادطلبانه имдодталабона
امدادطلبی имдодталабӣ

امدادگر имдодгар
امدادی имдодӣ
امر амр
امرا умаро
امرار имрор
امراض амроз
امربر амрбар
امرخط амрхат
امرد амрад
امردبازی амрадбозӣ
امردهنده амрдиҳанда
امردهی амрдиҳӣ
امرکننده амркунанда
امرود амруд
امرودبن амрудбун
امروز имрӯз
امروزپگاه имрӯз-пагоҳ
امروزه имрӯза
امروزها имрӯзҳо
امروزی имрӯзӣ
امروزینه имрӯзина
امری амрӣ
امزجه амзича
امساک имсок
امسال имсол
امساله имсола
امشب имшаб
امشبه имшаба
امضا имзо
امضادار имзодор
امضانامه имзонома
امعان имъон
امفیتأتر амфитеатр
امفیبیه амфибия
امکان имкон
امکان‌پذیر имконпазир
امکان‌پذیری имконпазирӣ
امکان‌ناپذیر имконнопазир
امکان‌ناپذیری имконнопазирӣ
امکانیت имконият
املاء имло,
املائی имлоӣ
املاک амлок
املاکدار амлокдор
املاکدارخانه амлокдорхона
املح амлаҳ
املح‌الشعرا амлаҳушшуаро
املس амлас
امم умам
امن амн
امن‌آباد амнобод

امنیت амният
امنیت‌جوی амниятҷӯй
امنیت‌خواه амниятхоҳ
امنیتی амниятӣ
امنیه умния
امواج амвоҷ
امواج‌زنان амвоҷзанон
اموال амвол
امور умур
امهات уммаҳот
امهال имҳол
امهت уммаҳат
امی уммӣ
امّینک аммиак
امیابه амёба
امید умед
امید уммед
امیدبخش умедбахш
امیدخانه умедхона
امیدوار уммедвор
امیدکده умедкада
امیدگاه умедгоҳ
امیدوار умедвор
امیدوارکننده умедворкунанда
امیدوارانه умедворона
امیدواری умедворӣ
امیر амир
امیرآخور амирохур
امیرالبحر амирулбаҳр
امیرالحجاب амирулҳуҷҷоб
امیرالشعرا амирушшуаро
امیرالمؤمنین амирулмӯъминин
امیرزاده амирзода
امیرشناس амиршинос
امیرکان//امیرکانی
амеркон//амерконӣ
امیری амирӣ
امیسر эмиссар
امیسّیه I эмиссия I
امیسّیه II эмиссия II
امین амин
امیناکیسلاته аминокислота
امینانه аминона
انا ино
اناالحق аналҳақ
انابت инобат
اناتسیه аннотатсия
اناد анод
انار анор
انار‌بن анорбун
انارت инорат

انار‌دانک анордонак
اناردانه анордона
انار‌رنگ анорранг
انارزار анорзор
انارستان анористон
انارگل аноргул
اناری анорӣ
انافیلیس анофелес
انام аном
انامیلیه аномалия
انانس анонс
انای аной
انبتاز анабиоз
انبار анбор
انباربان анборбон
انبارچی анборчӣ
انبارخانه анборхона
انباردار анбордор
انبارداری анбордорӣ
انبارزده анборзада
انبارکنی анборкунӣ
انباری анборӣ
انباریدن анборидан
انباز анбоз
انباز анбоз
انبازی анбозӣ
انباشتن анбоштан
انباشته анбошта
انبان анбон
انبانچه анбонча
انبانه анбонча
انبر//انبور анбур//анбӯр
انبرک анбурак
انبزیس анабазис
انبساط инбисот
انبسته анбаста
انبوذن//انبودن анбузан//анбудан
انبوه анбӯҳ
انبوهی анбӯҳӣ
انبیا анбиё
انبیق анбиқ
انت анти-
اناتَم анатом
انتامالاگ энтомолог
انتامالاگی энтомологӣ
انتامالاگییه энтомология
انتامی анатомӣ
انتامیه анатомия
انتانیم антоним
انتبئاتکها антибиотикҳо
انتباه интибоҳ

انتیزس антитезис
انتخاب интихоб
انتخاب کننده интихобкунанда
انتخابات интихобот
انتخاباتی интихоботӣ
انتخابی интихобӣ
انتراپالاگ антрополог
انتراپالاگیه антропология
انتزاع интизоъ
انتساب I интисоб I
انتساخ интисох
انتساق интисоқ
انتسکلان антисиклон
انتسیپتکه антисептика
انتشار интишор
انتشارات интишорот
انتصاب II интисоб II
انتصاح интисоҳ
انتصار интисор
انتصاف интисоф
انتظار интизор
انتظاربرنده интизорбаранда
انتظاری интизорӣ
انتظام интизом
انتظام‌دوست интизомдӯст
انتظام‌ناک интизомнок
انتظام‌ناکی интизомнокӣ
انتظامی интизомӣ
انتعاش интиош
انتفاع интифоъ
انتفشیست антифашист
انتقاد интиқод
انتقادی интиқодӣ
انتقاش интиқош
انتقاص интиқос
انتقال‌پذیر интиқолпазир
انتقال‌دهنده интиқолдиҳанда
انتقال‌ناپذیر интиқолнопазир
انتقال‌ناپذیری интиқолнопазирӣ
انتقام интиқом
انتقام‌جو интиқомҷӯ
انتقام‌جوئی интиқомҷӯӣ
انتقام‌خواه интиқомхоҳ
انتقام‌خواهی интиқомхоҳӣ
انتقام‌ستانی интиқомситонӣ
انتقام‌گیر интиқомгир
انتقام‌گیری интиқомгирӣ
انتقلال интиқлол
انتکاس интикос
انتگانزم антагонизм
انتما интимо

انتها интиҳо
انترنتسانال интернатсионал
انترنیت интернет
انتینه антенна
انثا унсо
انجاح инҷоҳ
انجاز инҷоз
انجام I анҷом I
انجام II анҷом II
انجام خانه анҷомхона
انجام شدنی анҷомшуданӣ
انجام‌بخش анҷомбахш
انجام‌پذیر анҷомпазир
انجام‌دهنده анҷомдиҳанда
انجام‌ناپذیر анҷомнопазир
انجامه анҷома
انجامیدن анҷомидан
انجدان анҷудон
انجذاب инҷизоб
انجره анҷара
انجلا инҷило
انجم анҷум
انجم‌سپاه анҷумсипоҳ
انجم‌شناس анҷумшинос
انجمن анҷуман
انجمن‌آرا анҷуманоро
انجمن‌افروز анҷуманафрӯз
انجمن‌پیرا анҷуманпиро
انجمن‌ساز анҷумансоз
انجمنگاه анҷумангоҳ
انجوخ анҷух
انجوخیدن анҷухидан
انجوره анҷура
انجیبر анҷибар
انجیدن анҷидан
انجیده анҷида
انجیر анҷир
انجیربن анҷирбун
انجیرپزان анҷирпазон
انجیرخوار анҷирхор
انجیرخور анҷирхӯр
انجیرزار анҷирзор
انجیل инҷил
انچر анчар
انچه анча
انحدار инҳидор
انحراف инҳироф
انحصار инҳисор
انحطاط инҳитот
انحفاظ инҳифоз
انحلال инҳилол
انحنا инҳино
انخذال инхизол
انخرانیزم анахронизм
انخفاض инхифоз
انخلاع инхилоъ
اند анд
اندا II андо II
اندا I//اندای андо I//андой
اندائیدن андоидан
انداخت андохт
انداخت андохт
انداختن андохтан
انداختنی андохтанӣ
انداخته андохта
انداز андоз
انداز андоз
اندازپرداز андозпардоз
اندازچینی андозчинӣ
اندازدهنده андоздиҳанда
اندازسپار андозсупор
اندازه андоза
اندازه شناس андозашинос
اندازه گذاری андозагузорӣ
اندازه گیر андозагир
اندازه گیری андозагирӣ
انداکرینالاگ эндрокринолог
انداکرینالاگییه эндокринология
انداکرینی эндрокринӣ
انداگمییه эндогамия
اندام андом
انداوه андова
انداوه چی андовачӣ
انداوه‌چوب андовачӯб
انداوه‌شده андовашуда
انداوه‌کنی андовакунӣ
انداوه‌گر андовагар
انداویدن андовидан
اندائیش андоиш
اندائیشگر андоишгар
اندر андар
اندراس индирос
اندرافتادن андарафтодан
اندرآمدن андаромадан
اندرآوردن андаровардан
اندرآویختن андаровехтан
اندرخور андархур
اندرخورد андархурд
اندرخوردن андархурдан
اندررسیدن андаррасидан
اندرز андарз
اندرزخوانی андарзхонӣ
اندرزگو(ی) андарзгӯ(й)
اندرزنامه андарзнома
اندرشدن андаршудан
اندرکشیدن андаркашидан
اندرگاه андаргоҳ
اندرگذشتن андаргузаштан
اندرمان андармон
اندرماندن андармондан
اندرمانی андармонӣ
اندرون андарун
اندرونی андарунӣ
اندریافت андарёфт
اندریک андаряк
اندک андак
اندک ریش андакриш
اندک مایه андакмоя
اندک یاب андакёб
اندک‌خرد андакхирад
اندک‌خوار андакхор
اندک‌خور андакхӯр
اندکسیدن андаксидан
اندک‌مایگی андакмоягӣ
اندک مندک андак-мундак
اندمه андама
اندوخت андӯхт
اندوختن андӯхтан
اندوخته андӯхта
اندود андуд
اندودن андудан
اندوز андӯз
اندوه андӯҳ
اندوه انگیز андӯҳангез
اندوه خوار андӯҳхор
اندوه خیز андӯҳхез
اندوه سرای андӯҳсарой
اندوه گسار андӯҳгусор
اندوه گساری андӯҳгусорӣ
اندوهناک андӯҳнок
اندوه‌آور андӯҳовар
اندوه‌زده андӯҳзада
اندوه‌کش андӯҳкаш
اندوه گین андӯҳгин
اندوه گینانه андӯҳгинона
اندوه گینی андӯҳгинӣ
اندوه‌مند андӯҳманд
اندی анде
اندیش андеш
اندیشه андеша
اندیشه سنج андешасанҷ
اندیشه مند андешаманд
اندیشه ور андешавар
اندیشه‌رانی андешаронӣ
اندیشه‌سگال андешасигол
اندیشه‌سوز андешасӯз
اندیشه کار андешакор
اندیشه کاری андешакорӣ
اندیشه‌مندانه андешамандона
اندیشه‌مندی андешамандӣ
اندیشه‌ناک андешанок
اندیشه‌ناکی андешанокӣ
اندیشه‌ورز андешаварз
اندیشیدن андешидан
انذار инзор
انرخاسیندکلیزم анархосиндикализм
انرخیست анархист
انرخیستی анархистӣ
انرخیزم анархизм
انرخیه анархия
انزال инзол
انزوا инзиво
انزور анзур
انزورت анзурат
إنس инс
انس унс
انسگیری унсгирӣ
انساب ансоб
انسان инсон
انسان بدبینانه инсонбадбинӣ
انسان‌بدبینی инсонбадбинӣ
انسان‌پرور инсонпарвар
انسان‌دوست инсондӯст
انسان‌دوستانه инсондӯстона
انسان‌دوستی инсондӯстӣ
انسان‌شناسی инсоншиносӣ
انسان‌نواز инсоннавоз
انسان‌وار инсонвор
انسانی инсонӣ
انسانیت инсоният
انسانیت‌پرور инсониятпарвар
انسانیت‌دوست инсониятдӯст
انستیتوت институт
انسداد инсидод
انسکاب инсидод
انسمبل ансамбл
انسور ансур
انسول ансул
انسی инсӣ
انسیفالیت энсефалит
انسیکلاپیدی энсиклопедӣ
انسیکلاپیدیست энсиклопедист
انسیکلاپیدیه энсиклопедия

انشا иншо
انشاءالله иншоаллоҳ
انشات иншоот
انشاد иншод
انشانویس иншонавис
انشانویسی иншонависӣ
انشراح иншироҳ
انشعاب иншиоб
انشقاق иншиқоқ
انصار ансор
انصاف инсоф
انصاف جوی инсофҷӯӣ
انصباب инсибоб
انصر унсур
انصراف инсироф
انصرام инсиром
انصری унсурӣ
انضباط инзибот
انضمام инзимом
انطباق интибоқ
انطفا интифо
انطماس интимос
انطوا интиво
انظار анзор
انعام инъом
انعامبخشی инъомбахшӣ
انعامدهی инъомдиҳӣ
انعامی инъомӣ
انعدام инъидом
انعطاف инъитоф
انعقاد инъиқод
انعکاس инъикос
انعکاسکننده инъикоскунанда
انفاذ инфоз
انفاس анфос
انفاق инфоқ
انفتاح инфитоҳ
انفجار инфиҷор
انفراد инфирод
انفرادی инфиродӣ
انفراز инфироз
انفس анфус
انفساخ инфисоҳ
انفصال инфисол
انفطار инфитор
انفعال инфиол
انفکاک инфикок
انتقالپذیری интиқолпазирӣ
انقراض инқироз
انقسام инқисом
انقضا инқизо
انقطاع инқитоъ
انقلاب инқилоб
انقلابچی инқилобчӣ
انقلابی инқилобӣ
انقلابیون инқилобион
انقیاد инқиёд
انکار инкор
انکارناپذیر инкорнопазир
انکسار инкисор
انکشاف инкишоф
انکشاف یابنده инкишофёбанда
انکشاف یابی инкишофёбӣ
انکیته анкета
انگ I анг I
انگ II анг II
انگار ангор
انگار ангор
انگاره ангора
انگاره خر ангорахар
انگاریدن ангоридан
انگاز ангоз
انگاشتن ангоштан
انگبین ангубин
انگبین ангабин
انگبین خانه ангубинхона
انگبیندار ангубиндор
انگبین لب ангубинлаб
انگبینه ангубина
انگت ангат
انگتزار ангатзор
انگر ангар
انگستریم ангстрем
انگشبه ангашба
انگشت ангушт
انگشت ангишт
انگشتمانند ангуштмонанд
انگشتال ангиштол
انگشتانه ангуштона
انگشت براری ангиштбарорӣ
انگشت پاره ангиштпора
انگشت پانه ангуштпона
انگشت پولی ангиштпулӣ
انگشت پیچ ангуштпеч
انگشت خانه ангиштхона
انگشتخانی ангуштхонӣ
انگشتر ангуштар
انگشتری ангуштарӣ
انگشترین ангуштарин
انگشت سنگ ангиштсанг
انگشت شمار ангуштшумор
انگشت فروش ангиштфурӯш
انگشت فروشی ангиштфурӯшӣ
انگشتک ангуштак
انگشتکن ангишткан
انگشتکنی ангиштканӣ
انگشتگر ангиштгар
انگشتگز ангуштгаз
انگشت گزان ангуштгазон
انگشت نما ангуштнамо
انگشت نمائی ангуштнамоӣ
انگشته ангушта
انگشتوار ангиштвор
انگشتوانه ангуштвона
انگف ангаф
انگک ангак
انگل ангал
انگله ангала
انگلیس زبان англисзабон
انگلیسی англисӣ
انگلیسی زبان англисизабон
انگلیون ангалюн
انگودان ангудон
انگور ангур
انگورالا ангурало
انگورپرور ангурпарвар
انگورپروری ангурпарварӣ
انگورپز ангурпаз
انگورپزان ангурпазон
انگورپزی ангурпазӣ
انگورچین ангурчин
انگورچینی ангурчинӣ
انگوردان ангурдон
انگورزار ангурзор
انگورفروش ангурфурӯш
انگورفروشی ангурфурӯшӣ
انگوری ангурӣ
انگوله ангула
انگیختن ангехтан
انگیخته ангехта
انگیدرد ангидрид
انگیز ангез
انگیز ангез
انگیزان ангезон
انگیزانیدن ангезонидан
انگیزش ангезиш
انگیزنده ангезанда
انگیزه ангеза
انگیزیدن ангезидан
انگینه ангина
انلیتیکی аналитикӣ
انلیزتار анализатор
اننس ананас
انوار анвор
انوارافشان анворафшон
انواع анвоъ
انود ануд
انودانه анудона
انور анвар
انوشه анӯша
انه ана
انهار анҳор
انهدام инҳидом
انهزام инҳидор
انیاب анёб
انیرسیه инерсия
انیرگیتکه энергетика
انیرگیتکی энергетикӣ
انیرگییه энергия
انیس I анис I
انیس II анис II
انیق аниқӣ
انیقی аниқӣ
انین анин
انیورستست университет
انیویرسالی универсалӣ
او у
او I ӯ I
او II ӯ II
اوتسیانی авиатсионӣ
اوتسیه авиатсия
اونه авиа
اونه پاچته авиапочта
اوائل авоил
اواخر авохир
اواره авора
اواس уввос
اواسط авосит
اوال увол
اوان I авон I
اواو ав-ав
اوباریدن авборидан
اوباش авбош
اوباشانه авбошона
اوباشی авбошӣ
اوبال убол
اوبالک уболак
اوبده ӯбада
اوبه ӯба
اوتابوس автобус
اوتادرام автодром
اوتاروچکه авторучка
اوتاسیستیرنه автосистерна
اوتاگینی автогенӣ

اوتامابیل автомобил
اوتامابیل‌ران автомобилрон
اوتامابیل‌رانی автомобилронӣ
اوتامابیل‌سازی автомобилсозӣ
اوتامابیل‌گرد автомобилгард
اوتامابیلی автомобилӣ
اوتامت автомат
اوتامتانی автоматонӣ
اوتامتانیدن автоматонидан
اوتامتچی автоматчӣ
اوتامتی автоматӣ
اوتامتیکه автоматика
اوتامشینه автомашина
اوتاو ўтов
اوج авҷ
اوج‌پر авҷпар
اوج‌رو авҷрав
اوج‌گیری авҷгирӣ
اوج‌نورد авҷнаворд
اوراد аврод
اورادخوانی авродхонӣ
اوراق авроқ
اوراق урок//ўроқ
اوراق ўроқ
اوردک ўрдак
اوردک‌پرانی ўрдакпаронӣ
اورده II ўрдаII
اورده I ўрдаI
اوردو ўрду
اوردوگاه ўрдугоҳ
اورمز ўрмуз
اورمزد ўрмузд
اورند авранд
اورندیدن аврандидан
اورنگ авранг
اوره ўра
اوره مانند ўрамонанд
اوروپایی аврупоӣ
اوروپایی‌دوخت аврупоидўхт
اوریب уреб
اوریب‌چشم уребчашм
اوریبچه уребча
اورینگ авринг
اوزبک ўзбак
اوزبکی ўзбакӣ
اوزبیک ўзбек
اوزبیکی ўзбекӣ
اوزک ўзак
اوزیل узел
اوستا авасто
اوستا авесто

اوستائی авастоӣ
اوستاخی устохӣ
اوسط авсат
اوسل ўсал
اوسمه ўсма
اوسمه کشی ўсмакашӣ
اوسون авсун
اوصاف авсоф
اوضاع авзоъ
اوطان автон
اوعجبه ўъчуба
اوغر уғур
اوغر ўғур
اوغرچه ўғурча
اوغرچه دسته ўғурчадаста
اوغردسته уғурдаста
اوغرشکل ўғуршакл
اوغرکوبی ўғуркўбӣ
اوغرچه уғурча
اوغردسته ўғурдаста
اوغرک уғурак
اوغرک ўғурак
اوف уф
اوفر авфар
اوقات I авқотI
اوقات II авқотII
اوقات‌پزی авқотпазӣ
اوقات‌تلخ авқотталх
اوقات‌تلخی авқотталхӣ
اوقات‌خوری авқотхўрӣ
اوقات‌واری авқотворӣ
اوقاف авқоф
اوگست август
اوگستی августӣ
اوگی ўгай
اول аввал
اول авул
اولاً аввалан
اولا аввало
اولا авло
اولاد авлод
اولادی авлодӣ
اولپان ўлпон
اولپانپولی ўлпонпулӣ
اولت ўлат
اولتره صدا ултрасадо
اولتره ултра
اولتره آواز ултраовоз
اولتره بنفش ултрабунафш
اولجه ўлча//ўлча
اولچک ўлчак

اولچکچوب ўлчакчўб
اول‌شخص аввалшахс
اول‌مقام аввалмақом
اولنگ I ўлангI
اولنگ II ўлангII
اوله аввала
اول‌هاله аввалҳола
اولو улу
اولوالامر улуламр
اولوالخمر улулхамр
اولویت авлавият
اولی аввалӣ
اولیا авлиё
اولیتر авлотар
اولین аввалин
اولین‌درجه аввалиндарача
اولیه аввалия
اوماچ ўмоч
اوه ўҳ
اوهام авҳом
اوهواوهو ўҳҳў-ўҳҳў
اوهواوهو ўҳў-ўҳў
اوی ўй
اویتمیناز авитаминоз
اویس увайс
اویغر уйғур
اویغری уйғурӣ
اهار аҳор
اهالی نشین аҳолинишин
اهالی аҳолӣ
اهانت иҳонат
اهبت ўҳбат
اهتزاز эҳтизоз
اهتمام эҳтимом
اهداب аҳдоб
اهرام аҳром
اهرام‌شکل аҳромшакл
اهرام‌مانند аҳроммонанд
اهرمن аҳраман
اهریمن аҳриман
اهریمن аҳреман
اهل аҳл
اهلانه аҳлона
اهلی аҳлӣ
اهلیت аҳлият
اهم аҳам(м)
اهمال эҳмол
اهمالکار эҳмолкор
اهمیت аҳамият
اهمیت‌دار аҳамиятдор
اهمیتناک аҳамиятнок

اهمیتناکی аҳамиятнокӣ
اهو уҳу
اهواهو уҳу-уҳу
اهورامزدا аҳуромаздо
ای ай
ای I эI
ای II эII
ای эй
ایا аё
ایاب иёб
ایار аёр//иёр
ایاره аёра
ایاریج аёрич
ایاس аёс
ایاغ//ایاق аёғ//аёқ
ایالات иёлот
ایالت иёлат
ایام айём
ائان ион
ائاناسفره ионосфера
ائانزتسیه ионизатсия
ایب эб
ایبک эбак//ибак
ایپاپییه эпопея
ایپاتیکه ипотека
ایپّادرام ипподром
ایپاس эпос
ایپچیل эпчил
ایپیدیمیالاگ эпидемиолог
ایپیدیمیالاگی эпидимиологӣ
ایپیدیمیالاگییه эпидемиология
ایپیدیمییه эпидемия
ایپیدیمییوی эпидемиявӣ
ایپیزاد эпизод
ایپیسینتر эписентр
ایپیکوریزم эпикуреизм
ایپیکی эпикӣ
ایپیگرف эпиграф
ایپیلاگ эпилог
ایپیلیپتکی эпилептикӣ
ایپیلیپسییه эпилепсия
ایتالان эталон
ایتام айтом
ایتک этак
ایتیکه этика
ایتلیوی италиявӣ
ایتیلی этилӣ
ایتیمالاگ этимолог
ایتیمالاگیه этимология
ایتیود этюд
ایثار исор

ايثار эсор
ايج эч
ايجاب эчоб
ايجابى эчобӣ
ايجاد эчод
ايجادكار эчодкор
ايجادكارانه эчодкорона
ايجادكارى эчодкорӣ
ايجادكننده эчодкунанда
ايجادگر эчодгар
ايجادى эчодӣ
ايجاديات эчодиёт
ايجاز эчоз
ايجازا эчозан
ايچكيمر эчкемар
ايخچم ихчам
ايخيناكاک эхинокок
ايدر эдар
ايدون айдун
ايدون эдун
ايدون эйдун
ايديئل идеал
ايديئليزتسيه идеализатсия
ايديئليزم идеализм
ايديئليست идеалист
ايديئليستى идеалистӣ
ايدئاگرمه идеограмма
ايديامه идиома
ايدير эдир
ايديه идея
ايديه‌ناکى идеянокӣ
ايديوى идеявӣ
ايرتى эратӣ
ايراد эрод
ايراددار эроддор
ايرادگير эродгир
ايرادگيرى эродгирӣ
ايرادناپذير эроднопазир
ايرازييه эрозия
ايران айрон
ايران شناس эроншинос
ايران شناسى эроншиносӣ
ايرانى эронӣ
ايرانى نما эронинамо
ايرتسيانليزم ирратсионализм
ايرغى ирғай
ايركه эрка
ايركه تلفار эркатулфор
ايركه تاى эркатой
ايركگى эркагӣ
ايرگنک эрганак

ايرمانI ирмонI
ايرمان//ارمانII ирмонII
ايرمانسرا(ى) ирмонсаро(й)
ايرمک эрмак
ايريتراسيت эритросит
ايريم ирим
ايريمچى иримчӣ
ايز из
ايزاپى эзопӣ
ايزاتاپ изотопо
ايزار эзор
ايزاربند эзорбанд
ايزارپاچه эзорпоча
ايزارديوارى эзордеворӣ
ايزارسرخک эзорсурхак
ايزاره эзора
ايزاميرها изомерҳо
ايزان изон
ايزد эзид
ايزد изад
ايزدپرست изадпараст
ايزدشناس изадшинос
ايزدى эзидӣ//эзадӣ//изадӣ
ايزشناس изшинос
ايزشناسى изшиносӣ
ايزگير изгир
ايزگيرى изгирӣ
ايزمگى эзмагӣ
ايزمه эзма
ايسپيرنتا эсперанто
ايست ист
ايست ист
ايستادگى истодагӣ
ايستادن истодан
ايستاده گرى истодагарӣ
ايستكده эстакада
ايستاياندن истоёндан
ايستانى эстонӣ
ايسترده эстрада
ايستردى эстрадӣ
ايستگاه истгоҳ
ايستم истамII
ايسر айсар
ايسسى نويس эссенавис
ايسسى نويسى эссенависӣ
ايسكدريليه эскадрилия
ايسكلتار эскалатор
ايسكيما эскимо
ايسكيماس эскимос
ايسكيماسى эскимосӣ
ايكسكورسيه экскурсия

ايسكيز эскиз
ايسى эссе
ايسيسچى эссечӣ
ايشانI эшонI
ايشانII эшонII
ايشانبيبى эшонбибӣ
ايشانزاده эшонзода
ايشانتوره эшонтӯра
ايشانى эшонӣ
ايشيكآغاباشى эшикоғобошӣ
ايشيكآغاسى эшикоғосӣ
ايصبيرگ айсберг
ايضاً айзан
ايضاح эзоҳ
ايضاح دهنده эзоҳдиҳанда
ايضاح دهى эзоҳдиҳӣ
ايضاح نامه эзоҳнома
ايضاحى эзоҳӣ
ايغاق айғок
ايغاقى айғокӣ
ايغير айгир
ايفا ифо
ايفده айфуда
ايفده‌سرى айфудасарӣ
ايفياپ эфиоп
ايفياپى эфиопӣ
ايفيرI эфирI
ايفيرII эфирII
ايفيردار эфирдор
ايقان икон
ايکالاگى экологӣ
ايکالاگييه экология
ايکانه икона
ايکرن экран
ايکزاتيکه экзотика
ايکزاگميه экзогамия
ايکزيمه экзема
ايکسپارت экспорт
ايکسپنسيانى экспансионӣ
ايکسپنسيانيزم экспансионизм
ايکسپنسيه экспансия
ايکسپيديتسيانى экспедитсионӣ
ايکسپيديتسيه экспедитсия
ايکسپيرت эксперт
ايکسپيرتى экспертӣ
ايکسپيرتيزه экспертиза
ايکسپيريمينت эксперимент
ايکسپيريمينتالى эксперименталӣ
ايکسپيريمينتى экспериментӣ
ايکستريميزم экстремизм
ايکستريميست экстремист

ايکستريميستى экстремистӣ
ايکستيرن экстерн
ايکستيرنت экстернат
ايکستينسيوى экстенсивӣ
ايکسکوتار экскаватор
ايکسکوتارچى экскаваторчӣ
ايکسکورسنت экскурсант
ايکسکورسيانى экскурсионӣ
ايکليکتيزم эклектизм
ايکوتار экватор
ايکوتارى экваторӣ
ايکوولينت эквивалент
ايکيپژ экипаж
ايکيزک экизак
ايل эл
ايلنوکر элнавкар
ايلات элот
ايلاتيه элотия
ايلاق айлок
ايلپس//ايلپسس эллипс\\эллипсис
ايلپسى эллипсӣ
ايلچى элчӣ
ايلچيخانه элчихона
ايلچيگرى элчигарӣ
ايلخان элхон
ايلدار элдор
ايلغار//الغار илғор
ايلغى илғай
ايلک элак
ايلکباف элакбоф
ايلکبافى элакбофӣ
ايلکباشى элликбошӣ
ايلمى эламӣ
ايليکترانيکه электроника
ايلينيزم эллинизм
ايلّيوزيانيزم иллюзионизм
ايلّيوزيانيست иллюзионист
ايلّيوزيه иллюзия
ايلّيومينتار иллюминатор
ايم эм
ايمکنى эмкунӣ
ايما имо
ايماكننده имокунанда
ايمان имон
ايمانفروش имонфурӯш
ايمبريان эмбрион
ايمپرتيو императив
ايمچى эмчӣ
ايميزک эмизак
ايمن айман
ايمولسييه эмулсия

ایمولسیه آفر эмулсияофар
ایمّونیتیت иммунитет
ایمین эмин
ایمینی эминӣ
این ин
اینجابزن инҷобизан
ایناق//اناق инок
اینترمدیه интермедия
اینترنت интернат
اینترنتسیانلی интернатсионалӣ
اینترنتسیانلیزم интернатсионализм.
اینترنتسیانلیست интернатсионалист.
اینتگرل интеграл
اینچ инч
اینجائی инҷой
اینجهانی инҷахонӣ
اینجو инҷу
اینجیق инҷиқ
اینجیقی инҷиқӣ
اینچنین инчунин
ایندشپیل эндшпил
ایندکس индекс
ایندوکسیه индуксия
ایندیکتار индикатор
اینفره‌ساختار инфрасохтор
اینفره‌سرخ инфрасурх
اینفره‌صدا инфрасадо
اینفوزاریه инфузория
اینک инак
اینکوبتار инкубатор
اینکوبتاری инкубаторӣ
اینکویزتسیه инквизитсия
اینگلیتسییه ингалятсия
اینولید инвалид
ایوار эвор
ایه эх
ایوکواتسیانی эвакуатсионӣ
ایوکواتسیه эвакуатсия
ایوالیوتسیانی эволютсионӣ
ایوالیوتسیانیزم эволютсионизм
ایوالیوتسیانیست эволютсионист
ایوالیوتسیه эволютсия
ایوان айвон
ایوانچه айвонча
ایواندار айвондор
ایوریستیکه эвристика
ایوفانیه эвфония
ایوفیمیزم эвфемизм
ایوفیمیستی эвфемистӣ

ایوکلیپت эвкалипт
ایول июл
ایولی июлӣ
ایون июн
ایونی июнӣ
ایوین эвен
ایوینک эвенк
ایوینکی эвенкӣ
ایهاالناس айюҳаннос
ایهاالساقی айюҳассоқӣ
ایهاالصلاة айюҳассалот
ایهام иҳом
ایهه эҳа
ایهی эҳе
ایئراگلف иероглиф
ایئراگلفی иероглифӣ
ایئررخیه иерархия
اییل аил//айил

ب

ب б
باII боII
باI боI
باIII боIII
باآبرو(ی) бообрӯ(й)
بااحترام боэҳтиром
بااحتیاط боэҳтиёт
بااحتیاطی боэҳтиётӣ
بااختصاص боихтисос
بااختصاصی боихтисосӣ
باآداب боодоб
باآدابانه боодобона
باآدابی боодобӣ
باادب боадаб
باادبانه боадабона
باادبی боадабӣ
باادراک боидрок
بااراده боирода
بااساس боасос
بااستحقاق боистеҳқоқ
بااستعداد боистеъдод
بااستعدادی боистеъдодӣ
بااصرار боисрор
بااضطراب боизтироб
بااعتبار боэътибор
بااعتدال боэътидол
بااعتقاد боэътиқод
بااعتماد боэътимод
باافتخار боифтихор

بااقتدار боиқтидор
باالتفات боилтифот
باالتفاتی боилтифотӣ
باامتیاز боимтиёз
باامید боумед
باانتظام боинтизом
باانتظامی боинтизомӣ
بااندام боандом
بااندیشگی боандешагӣ
بااندیشه боандеша
باانصاف боинсоф
باانصافانه боинсофона
باانصافی боинсофӣ
بااهتمام боэҳтимом
باایمان боимон
بابI бобI
بابII бобII
بابIII бобIII
بابا бобо
بابائی бобой
باباپیرک бобопирак
باباجان бобоҷон
باباخانه бобохона
باباکلان бобокалон
بابایانه бобоёна
بابت бобат
بابرار бобарор
بابراری бобарорӣ
بابرداشت бобардошт
بابرکتی бобаракатӣ
بابرکه//بابرکت бобарака(т)
بآبرو(ی) баобрӯ(й)
بآبرویی баобрӯӣ
بابزن бобзан
بابضاعت бобизоат
بابقا бобақо
بابک бобак
بابونه бобуна
بابی бобӣ
بابیل бобил
بابیه бобия
باتأثیر ботаъсир
باتجربه ботаҷриба
باتحمل ботаҳаммул
باتدبیر ботадбир
باتدبیری ботадбирӣ
باتدریج ботадриҷ
باترتیب ботартиб
باترتیبی ботартибӣ
باترحّم ботараҳҳум
باتره ботара

باتشبث боташаббус
باتعجّب ботааҷҷуб
باتعجیل ботаъҷил
باتفصیل ботафсил
باتکلف ботакаллуф
باتکلفانه ботакаллуфона
باتکلفی ботакаллуфӣ
باتلاطم боталотум
باتلاق ботлоқ
باتلاق‌زار ботлоқзор
باتلاق‌زمین ботлоқзамин
باتلاقی ботлоқӣ
بئتلان биатлон
باتمکین ботамкин
باتمکینانه ботамкинона
باتمکینی ботамкинӣ
باتمیز ботамиз
باتمیزی ботамизӣ
باتنیک ботаник
باتنیکه ботаника
باتنیکی ботаникӣ
باتور ботур
باثبات босабот
باثبات босубот
باثباتی босаботӣ
باثباتی босуботӣ
باثروت босарват
باثمر//باثمره босамар//босамара
باج боҷ
باجپولی боҷпулӣ
باجخانه боҷхона
باج‌خواه боҷхоҳ
باجداو боҷдов
باجده боҷдеҳ
باجرأت боҷуръат
باجرأتانه боҷуръатона
باجرأتی боҷуръатӣ
باجستان боҷситон
باجستانی боҷситонӣ
باجگاه боҷгоҳ
باجگذار боҷгузор
باجگذاری боҷгузорӣ
باجگیر боҷгир
باجگیری боҷгирӣ
باجوهر боҷавҳар
باجه боҷа
باچکه бочка
باچکه‌ساز бочкасоз
باچکه‌مانند бочкамонанд
باحتیاط баэҳтиёт
باحجاب боҳиҷоб

باحرارت боҳарорат
باحرمت боҳурмат
باحشمت боҳашамат
باحلاوت боҳаловат
باحور боҳур
باحورا боҳуро
باحوری боҳурӣ
باحوصلگی боҳавсалагӣ
باحوصله боҳавсала
باحیا боҳаё
باحیائی боҳаёӣ
باخبر бохабар
باخت бохт
باخت‌خیز бохтхез
باختر бохтар
باخترزمین бохтарзамин
باختری бохтарӣ
باختن бохтан
باخته бохта
باخرد бохирад
باخردی бохирадӣ
باخط бохат
باخه боха
بادI бодI
بادII бодII
بادا бодо
بآداب баодоб
باداباد бодобод
بآدابانه баодобона
بآدابی баодобӣ
بادآسا бодосо
بادافراه бодафроҳ
بادام бодом
بادامچشم бодомчашм
بادامچه бодомча
بادامچه‌گل бодомчагул
بادام‌زار бодомзор
بادامستان бодомистон
بادامشکل бодомшакл
بادام‌شکنک бодомшикан(ак)
بادامک бодомак
بادام‌گل бодомгул
بادامی бодомӣ
بادانگیز бодангез
بادآور бодовар
بادآورد бодовард
بادآورده бодоварда
بادبان бодбон
بادبان‌دار бодбондор
بادبانی бодбонӣ
بادبدبه бодабдаба
بادبدست бодбадаст
بادبر бодбур
بادبرک бодбарак
بادبرک‌باز бодбаракбоз
بادبرک‌بازی бодбаракбозӣ
بادبرک‌پرانی бодбаракпарронӣ
بادبند бодбанд
بادبندی бодбандӣ
بادبیزک бодбезак
بادبیزک‌شکل бодбезакшакл
بادبیزکمانند бодбезакмонанд
بادبیزن бодбезан
بادپای бодпо(й)
بادپیما(ی) бодпаймо(й)
بادپیمائی бодпаймоӣ
بادخوان бодхон
بادخور бодхӯр
بادخورده бодхӯрда
بادخورک бодхӯрак
بادخوره бодхӯра
بادخیز бодхез
باددار боддор
باددرا боддаро
باددست боддаст
باددستی боддастӣ
باددهک боддиҳак
باددهنده боддиҳанда
بادرفتار бодрафтор
بادرم бодрум
بادرنجبویه бодранҷбӯя
بادرنگ бодиринг
بادرنگI бодрангI
بادرنگII бодрангII
بادروج бодруҷ
بادروزه бодрӯза
بادرویه бодрӯя
بادریز//بادریزک бодрез//бодрезак
بادریسه бодреса
بادسار бодсор
بادساری бодсорӣ
بادست‌وپا бодаступо
بادسر бодсар
بادسنجI бодсанҷI
بادسنجII бодсанҷII
بادشکن бодшикан
بادعنان бодинон
بادغر//بادغرد бодгар//бодгард
بادقّت бодиққат
بادقّتی бодиққатӣ
بادکرده бодкарда
بادکش бодкаш
بادکشک бодкашак
بادگر бодгар
بادگردان бодгардон
بادگرفته бодгирифта
بادگری бодгарӣ
بادگیر бодгир
بادل бодил
بادمانند бодмонанд
بادموری бодмӯрӣ
بادناک боднок
بادنجان бодинҷон
بادنما боднамо
بادوار бодвор
بادولت бодавлат
باده бода
بادها бодаҳо
باده‌پرست бодапараст
باده‌پرستی бодапарастӣ
باده‌پیما бодапаймо
باده‌پیمایی бодапаймоӣ
باده‌خانه бодахона
باده‌خوار бодахор
باده‌خواری бодахорӣ
باده‌خواه бодахоҳ
باده‌ده бодадеҳ
باده‌رنگ бодаранг
باده‌فروش бодафурӯш
باده‌فروشی бодафурӯшӣ
باده‌کش бодакаш
باده‌کشی бодакашӣ
باده‌گسار бодагусор
باده‌گساری бодагусорӣ
باده‌نوش боданӯш
باده‌نوشی боданӯшӣ
بادی бодӣ
بادیان бодиён
بادیانت бодиёнат
بادیانه бодиёна
بادیانی бодиёнӣ
بادی‌گر бодигар
بادی‌گری бодигарӣ
بادیگی бодигӣ
بادیهI бодияI
بادیهII бодияII
بادیه گرد бодиягард
بادیه‌پیما бодияпаймо
بادیه گردی бодиягардӣ
بادیه‌نشین бодиянишин
بادیه‌نشینی бодиянишинӣ
باذکاوت бозаковат
باذل бозил
باذهن бозеҳн
باذوق бозавқ
بار бор
بارI борI
بارII борII
بارIII борIII
بارIV борIV
بارV борV
بارافتیده борафтида
بارافکنی борафтида
باران борон
بارانخورده боронхӯрда
باران سنج боронсанҷ
بارانسنجی боронсанҷӣ
بارانگری боронгарӣ
بارانداز борандоз
باراندازی борандозӣ
باران‌دیده борондида
بارانرسیده боронрасида
بارانزا боронзо
بارانک боронак
بارانگذر боронгузар
باران‌گیر боронгир
باراناگذر боронногузар
بارانی боронӣ
بارانیدن боронидан
بارآور боровар
بارآوری боровӣ
باربر борбар
باربردار борбардор
باربرداری борбардорӣ
باربند борбанд
باربندک борбандак
باربندی борбандӣ
بارت борт
بارت‌ردیست бортрадист
بارتمیخنیک бортмеханик
بارجامه борҷома
بارحم бораҳм
بارخانه борхона
بارخدا борхудо
بارخط борхат
بارخلته борхалта
بارخواه борхоҳ
بارخیز борхез
بارخیزی борхезӣ
بارد борид
باردار бордор
باردارشوی бордоршавӣ
باردارکنی бордоркунӣ

باردارى бордорӣ
باردان бордон
بارده бордех
باردهى бордиҳӣ
بارز бориз
بارسالار борсолор
بارسنج борсанҷ
بارش бориш
بارشات боришот
بارشک борашк
بارشناک боришнок
بارع бореъ
بارغبت борағбат
بارفرار борфурор
بارفرارى борфурорӣ
بارفرستانى борфиристонӣ
بارفرستنده//بارفرستاننده борфиристанда//борфиристонанда
بارفروشى борфурӯшӣ
بارق бориқ
بارقه бориқа
بارک борак
بارک‌الله боракаллоҳ
بارکش боркаш
بارکشان боркашон
بارکشانى боркашонӣ
بارکشى боркашӣ
بارکنک боркунак
بارکننده боркунанда
بارگاه боргоҳ
بارگذارى боргузорӣ
بارگه боргаҳ
بارگى борагӣ
بارگیر боргир
بارگیرنده боргиранда
بارگیرى боргирӣ
بارگین боргин
بارمانک бормонак
بارنامه I борномаI
بارنامه II борномаII
بارندگى борандагӣ
بارنده боранда
بارو бору
باروار борвор
باروبنه борубуна
باروت борут
باروتخانه борутхона
باروتدان борутдон
باروتساز борутсоз
باروتسازى борутсозӣ
باروت‌کوب борutкӯб
باروت‌کوبى борутkӯбӣ
باروتى борутӣ
بارور борвар
بارورسازى борварсозӣ
بارورى борварӣ
باره I бораI
باره II бораII
باره III бораIII
باره IV бораIV
بارى борӣ
باریاب борёб
بارى‌تعالى борӣ-таоло
باریدن боридан
باریشه бореша
باریک борик
باریک‌بینى I борикбинӣI
باریک‌اندام борикандом
باریک‌اندیش борикандеш
باریک‌اندیشى борикандешӣ
باریک‌بدن борикбадан
باریک‌بین борикбин
باریک‌بینى II борикбинӣII
باریک‌خیال борикхаёл
باریک‌سنج бориксанҷ
باریک‌گیر борикгир
باریک‌میان борикмиён
باریکى борикӣ
باز боз
باز I бозI
باز II бозII
باز III бозIII
باز IV бозIV
بازار бозор
بازارجا(ى) озорҷо(й)
بازارچه бозорча
بازارچى бозорчӣ
بازارشناس бозоршинос
بازارشناسى бозоршиносӣ
بازارکى бозоракӣ
بازارگان бозоргон
بازارگانى бозоргонӣ
بازارگاه бозоргоҳ
بازارگرد бозоргард
بازارگردى бозоргардӣ
بازارگیر бозоргир
بازارناگذر бозорногузар
بازارى бозорӣ
بازاریاب бозорёб
بازاریابى бозорёбӣ
بازارى‌دوز бозоридӯз
بازارى‌دوزى бозоридӯзӣ
بازارى‌زاده бозоризода
بازارى‌یانه бозориёна
بازافکندن бозафкандан
بازآمدن бозомадан
بازآموزى бозомӯзӣ
بازاندن бозондан
بازاندیشیدن бозандешидан
بازایستادن бозистодан
بازبان бозбон
بازبستن бозбастан
بازبسته бозбаста
بازبینى бозбинӣ
بازپخت бозпухт
بازپرداخت бозпардохт
بازپرداختن бозпардохтан
بازپرس бозпурс
بازپرسى бозпурсӣ
بازپرسیدن бозпурсидан
بازپروردن бозпарвардан
بازپرورى бозпарварӣ
بازپس бозпас
بازپسگیرى бозпасгирӣ
بازپسین бозпасин
بازپیچ бозпеч
بازپیرائى бозпироӣ
بازپیوستن бозпайвастан
بازجستن бозҷустан
بازجویى бозҷӯӣ
بازخرید бозхарид
بازخریدن бозхаридан
بازخواست бозхост
بازخواستن бозхостан
بازخواند бозхонд
بازخواندن бозхондан
بازخوانده бозхонда
بازخوانى бозхонӣ
بازخواه бозхоҳ
بازداد боздод
بازدادن боздодан
بازدار боздор
بازدارنده боздоранда
بازدارى I боздорӣI
بازدارى II боздорӣII
بازداشت боздошт
بازداشت‌شده боздоштшуда
بازداشتگاه боздоштгоҳ
بازداشتن боздоштан
بازداشته боздошта
بازدانستن боздонистан
بازده боздеҳ
بازدهى боздеҳӣ
بازدید боздид
بازدیدکننده боздидкунанда
بازرس бозрас
بازرستن бозрастан
بازرسى бозрасӣ
بازرفتن бозрафтан
بازرگان бозаргон//бозургон
بازرگانى бозаргонӣ//бозургонӣ
بازسازى бозсозӣ
بازشمارى бозшуморӣ
بازگستردن бозгустурдан
بازکشیدن бозкашидан
بازکننده бозкунанда
بازکوشیدن бозкӯшидан
بازگذاشتن бозгузоштан
بازگرد бозгард
بازگردانیدن бозгардон(и)дан
بازگردنده бозгарданда
بازگردیدن бозгардидан
بازگرفتن бозгирифтан
بازگذشتن бозгузаштан
بازگسستن бозгусастан
بازگشت бозгашт
بازگشتن бозгаштан
بازگشت‌ناپذیر бозгаштнопазир
بازگشته бозгашта
بازگشتى бозгаштӣ
بازگفتن бозгуфтан
بازگو(ى) бозгӯ(й)
بازگوئى бозгӯӣ
بازگوکننده бозгӯкунанда
بازگونه бозгуна
بازگوى бозгӯй
بازگیرى бозгирӣ
بازماناندن бозмонондан
بازماندن бозмондан
بازمانده бозмонда
بازناگرد бозногард
بازنامه бознома
بازینت бозинат
بازنده бозанда
بازنشسته бознишаста
بازنگر бозингар
بازنگرى бозингарӣ
بازنمودن бознамудан
بازو бозу
بازو бозӯ
بازوبند бозубанд
بازودراز бозудароз
بازه боза

بازی бозӣ
بازیابی бозёбӣ
بازیافت бозёфт
بازیافتن бозёфтан
بازیافته бозёфта
بازیچه бозича
بازیچه‌فروش бозичафурӯш
بازیچه‌فروشی бозичафурӯшӣ
بازیدن бозидан
بازی‌ده бозидеҳ
بازی‌گاه бозигоҳ
بازیگر бозигар
بازی‌گردان бозигардон
بازی‌گردانی бозигардонӣ
بازی‌گری бозигарӣ
بازی‌گوش бозигӯш
بازین бозин
باژ бож
باژدار бождор
باژستان божситон
باژگاه божгоҳ
باژگونه божгуна
بأس//باس баъсII//бос
باستان бостон
باستانگرایی бостонгароӣ
باستانشناس бостоншинос
باستانشناسی бостоншиносӣ
باستانی бостонӣ
باسترمه бостурма
باسخا босахо
باسخاوت босаховат
باسرشتگی босариштагӣ
باسرشته босаришта
باسرعت босуръат
باسعادت босаодат
باسعادتی босаодатӣ
بآسفیره биосфера
باَسق босиқ
باسقاق босқоқ
باسقان босқон
باسلیق бослиқ
باسلیقه босалиқа
باسمچی босмачӣ
باسمچیگری босмачигарӣ
باسمچیگی босмачигӣ
باسمه босма
باسواد босавод
باسوادانه босаводона
باسوادی босаводӣ
باسور босур
باسیاست босиёсат

بآسیناز биосеноз
باَش бош
باش бош
باشتاب бошитоб
باشجاعت бошуҷоат
باشد бошад
باشدت бошиддат
باشرافت бошарофат
باشرف бошараф
باشرفانه бошарафона
باشرفی бошарафӣ
باشش бошиш
باششگه//باششگاه
бошишгаҳ//бошишгоҳ
باشعور бошуур
باشعورانه бошуурона
باشعوری бошуурӣ
باشفقت бошафқат
باشقرد бошқирд
باشقردی бошқирдӣ
باشکوه бошукӯҳ
باشگاهی бошгоҳӣ
باشگه//باشگاه бошгаҳ//бошгоҳ
باشنده бошанда
باشنگ бошанг
باشوق бошавқ
باشوکت бошавкат
باشه I бошаI
باشه II бошаII
باشهامت бошаҳомат
باشیدن бошидан
باشیده бошида
باصبر босабр
باصبرانه босаброна
باصبری босабрӣ
باصداقت босадоқат
باصر босир
باصرفه босарфа
باصره босира
باصفا босафо
باصفت босифат
باصلابت босалобат
باصلابتی босалобатӣ
باصولت босавлат
باضربه бозарба
باطراوت ботароват
باطل ботил
باطن ботин
باطنسیاه ботинсиёҳ
باطناً ботинан
باطن‌بین ботинбин

باطن‌خراب ботинхароб
باطن‌شناس ботиншинос
باطنطنه ботантана
باطنی ботинӣ
باطنیه ботния
باظرافت бозарофат
باظرافتی бозарофатӣ
باظفر бозафар
باعتبار баэътибор
باعث боис
باعدالت боадолат
باعدالتانه боадолатона
باعدالتی боадолатӣ
باعزت боиззат
باعصمت боисмат
باعصمتی боисматӣ
باعظم боазм
باعظمت боазамат
باعفت боиффат
باعفتی боиффатӣ
باعقل боақл
باعقلانه боақлона
باعقلک боақлак
باعقلی боақлӣ
باغ боғ
باغات боғот
باغبان боғбон
باغبانی боғбонӣ
باغبند боғбанд
باغپرور боғпарвар
باغپروری боғпарварӣ
باغپیرا(ی) боғперо(й)
باغچه боғча
باغچه‌دار боғчадор
باغدار боғдор
باغداری боғдорӣ
باغرض бограз
باغرضانه боғаразона
باغرور боғурур
باغساز боғсоз
باغسازی боғсозӣ
باغستان боғистон
باغ‌شهر боғшаҳр
باغکار боғкор
باغکوچی боғкӯчӣ
باغلغله боғулғула
باغنده боғунда
باغنشین боғнишин
باغی боғӣ
باغیرتانه боғайратона
باغیرتی боғайратӣ

باغیریت боғайрат
باف боф
بافبند//بافتبند
бофбанд//бофтбанд
بافبندی//بافتبندی
бофбандӣ//бофтбандӣ
بافت бофт
بافت бофт
بافت‌برداری бофтбардорӣ
بافتبند бофтбанд
بافتبندی бофтбандӣ
بافتشناسی бофтшиносӣ
بافتن бофтан
بافتنی бофтанӣ
بافته I бофтаI
بافته II бофтаII
بافته‌شناس бофташинос
بافته‌شناسی бофташиносӣ
بافدم бофдум
بافر бофар(р)
بافراست бофаросат
بافراستی бофаросатӣ
بافراغت бофароғат
بافرهنگ бофарҳанг
بافرهنگی бофарҳангӣ
بافزن бофзан
بافصاحت бофасоҳат
بافضل бофазл
بافضیلت бофазилат
بافطانت бофатонат
بافندگی бофандагӣ
بافنده бофанда
بافه бофа
بافهم бофаҳм
بافیدن бофидан
بنآفیزیکه биофизика
بنآفیزیکی биофизикӣ
باَفیض бофайз
باقدرت боқудрат
باقدرتی боқудратӣ
باقوّت боқувват
باقوّتی боқувватӣ
باقی боқӣ
باقی‌دار боқидор
باقیمانده боқимонда
باک бок
باکرگی бокирагӣ
باکره бокира
باکرّه бокурра
باکروفر бокарруфар
باکس бокс

باکسچی боксчӣ
باکسیت боксит
باکسیت‌دار бокситдор
باکفایت бокифоят
باکلّه бокалла
باکره бокура
باکی бокӣ
بال болI
بال бол
بال болII
بالا болоI
بالابردار болобардор
بالا//بالائی болоII//болоӣ
بالای قطبی болоиқутбӣ
بالاآب болооб
بالابر болобар
بالابرائی болобарой
بالابرداری болобардорӣ
بالابلند болобаланд
بالابلندی болобаландӣ
بالاپر болопур
بالاپوش болопӯш
بالاپوشک болопӯшак
بالاپوشیده болопӯшида
بالاخانه болохона
بالاخانه‌دار болохонадор
بالآخره билохира
بالاد болод
بالادار болодор
بالادراز болодароз
بالادرجه болодарача
بالادری болодарӣ
بالادست болодаст
بالادستی болодастӣ
بالار болор
بالاروی болоравӣ
بالاری болорӣ
بالاساخت болосохт
بالاسنگ болосанг
بال‌افشان болафшон
بال‌افشانی болафшонӣ
بالاکاری болокорӣ
بالاکشاد(ه) болокушод(а)
بالاکوچه болокӯча
بئالاگ биолог
بَالاگذر бологузар
بالاگرو бологарав
بئالاگی биологӣ
بئالاگیه биология
بَالان болонI
بالان болонII

بالانشین болонишин
بالانشینی болонишинӣ
بالای болой
بالایی болойI
بالایی болойII
بالای‌هم болоиҳам
بالجمله билчумла
بالخاصه билхос(с)а
بالدار болдор
بالذات биззот
بالذت болаззат
بالذتی болаззатӣ
بالزنان болзанон
بالسرخ болсурх
بالش болиш
بالش//بالشت болиш(т)
بالشتچه болиштча
بالشتک болиштак
بالشکسته болшикаста
بالشویزم болшевизм
بالشویک болшевик
بالشویکی болшевикӣ
بالضرورت биззарурат
بالطافت болатофат
بالعکس билъакс
بالغ болиғ
بالغ болуғ
بالغچه болғача
بالغ‌دل болиғдил
بالغ‌دولت болиғдавлат
بالغ‌نظر болиғназар
بالغه болға
بالفرض билфарз
بالفعل билфеъл
بالفور билфавр
بالقوّه билқувва
بالکل билкулл
بالله биллаҳ
بالمرّه билмарра
بالمعاینه билмуояна
بالنده боланда
بالو болуI
بالو болуII
بالوایه болвоя
بالوعه болуа
بالیاقت болаёқат
بالیاقتی болаёқатӣ
بالید болид
بالیدن болидан
بالیده болида
بالین болин

بام бомI
بام бомII
بامب бомб
بامبه бомба
بامبه‌انداز бомбаандоз
بامبه‌اندازی бомбаандозӣ
بامبه‌باران бомбаборон
بامبه‌پرتا бомбапарто
بامبه‌پرتایی бомбапартоӣ
بام‌پوش бомпӯш
بام‌پوشی бомпӯшӣ
بامدار бомдор
بامتانت боматонат
بامچه бомча
بامحبّت бомуҳаббат
بامداد бомдод
بامدادان бомдодон
بامدادی бомдодӣ
بامدنیت бомаданият
بامدنیتی бомаданиятӣ
بام‌زد бомзад
بامزد бомузд
بامزه бомаза
بامسلک бомаслак
بامشقّت бомашаққат
بامشقّتی бомашаққатӣ
بامصلحت бомаслиҳат
بامعرفت бомаърифат
بامعرفتی бомаърифатӣ
بامعلومات бомаълумот
بامعنی бомаънӣ
بامغز бомағз
بام‌کوبه(ک) бомкӯба(к)
بامگاه бомгоҳ
بامگوشه бомгӯша
باملاحت бомалоҳат
باملاحظگی бомулоҳизагӣ
باملاحظه бомулоҳиза
بامنش боманиш
بامنطق бомантиқ
باموفقیت бомуваффақият
بامهار бомаҳорат
بامهر бомеҳр
بامید баумед
بان бонI
بان бонII
باندام баандом
باندیشگی баандешагӣ
باندیشه баандеша
بانزاکت боназокат
بانزاکتی боназокатӣ

بانشاط бонишот
بانظام бонизом
بانعمت бонеъмат
بانفاست бонафосат
بانفوذ бонуфуз
بانک бонк
بانکدار бонкдор
بانکداری бонкдорӣ
بئانکه бионика
بانکه бонка
بانکی бонкӣ
بانگ бонг
بانو бону
بانوا бонаво
بانی бонӣI
بانی бонӣII
بآوازمانی баовозмонӣ
باوجدان бовиҷдон
باوجدانانه бовиҷдонона
باوجدانی бовиҷдонӣ
باور бовар
باورخط боварxат
باورکننده боваркунанда
باوری боварӣ
باوری‌بخش боварибахш
باورناک боваринок
باوفا бовафо
باوفائی бовафоӣ
باوقار бовиқор
باوقارانه бовиқорона
باوقاری бовиқорӣ
باه боҳ
باهتور боҳтур//баҳтур
باهدف боҳадаф
باهر боҳир
باهمت боҳиммат
باهمتی боҳимматӣ
باهمضد боҳамзид//баҳамзид
باهنر боҳунар
باهو боҳу
باهوا боҳаво
باهوش боҳуш
باهوشی боҳушӣ
باهیبت боҳайбат
بای бойI
بای бойII
بایدهنده бойдиҳанда
بایزن бойзан
بایانه боёна
بای‌بابا бойбобо
بایبچگی бойбачагӣ

بایبچه бойбача
بایبچّه бойбачча
بایبکه бойбика
بایچه бойча
بایچیچک бойчечак
باید бояд
بایداده бойдода
بایدختر бойдухтар
بایراق бояроқ
بایست боист
بایستگی боистагӣ
بایستن боистан
بایستنی боистанӣ
بایسته боиста
بایشوی бойшавӣ
بایع боеъ
بایگان бойгон
بایگانی бойгонӣ
بایمجان бойимҷон
ببر бабр
ببرافکن бабрафкан
ببرداشت бабрдошт
به اندام баандом
ببرکتی бабаракатӣ
ببلئاگرفی библиографӣ
بپا бапо
بپاکننده бапокунанда
بپایقدم бапоиқадам
بت I бут I
بتساز бутсоз
بتاز батоз
بتبات батбот
بت پرست бутпараст
بت پرستانه бутпарастона
بت پرستی бутпарастӣ
بت تراش буттарош
بت تراشی буттарошӣ
بت خانه бутхона
بتدبیر батадбир
بتدریج батадриҷ
بتر батар
بتریه I батареяI
بتریه II батареяII
بتسیله батсилла
بتشکن бутшикан
بتفصیل батафсил
بتکده буткада
بتکرار батакрор
بتگر бутгар
بتگری бутгарӣ
بتلیان баталион

بتم битум
بتمام батамом
بتمکین батамкин
بتون I бутун I
بته бутта
بته بند бутабанд
بته بندی бутабандӣ
بته بور буттабур
بتّه دیوار буттадевор
بتّه زار буттазор
بته قالب бӯтақолиб
بتّه گی буттагӣ
بجل//بجول буҷу:л
بجا баҷо
بجاآورنده баҷооваранда
بجاآوری баҷооварӣ
بجان رساننده баҷонрасонанда
بجرأت баҷуръат
بجرس//بجراس
биҷиррас//биҷиррос
بجک буччак
بجلباز буҷулбоз
بجلبازی буҷулбозӣ
بجلک бучулак
بچک бичак
بچکم бачкам
بچکی бачкӣ
بچگی бачагӣ
بچله бачилла
بچه бача
بچه буча
بچه бучча
بچه باز бачабоз
بچه بازی бачабозӣ
بچه بان бачабон
بچه بانی бачабонӣ
بچه پا(ی) бачапо(й)
بچه پائی бачапоӣ
بچه پرتا бачапарто
بچه پرتایی бачапартоӣ
بچه چه бачача
بچه خوار бачахор
بچه خور бачахӯр
بچه خورک бачахӯрак
بچه دار бачадор
بچه داری бачадорӣ
بچه دان бачадон
بچه دزد бачадузд
بچه دزدی бачадуздӣ
بچه دوست бачадӯст
بچه زا бачазо

بچه زایی бачазоӣ
بچه غر бачағар
بچه کش бачакуш
بچه کشک бачакушак
بچه گانه бачагона
بچه مرد бачамард
بچه مردم бачамардум
بچه مرده бачамурда
بچه مور бачамур
بچه یک бачаяк
بحبس گیری баҳабсгирӣ
بحت баҳт
بحث баҳс
بحث انگیز баҳсангез
بحث برانگیز баҳсбарангез
بحث پذیر баҳспазир
بحث طلب баҳсталаб
بحثه بحث баҳсмабаҳс
بحث ناپذیر баҳснопазир
بحث ناطلب баҳсноталаб
بحثناک баҳснок
بحر I баҳр I
بحر آسا баҳрсо
بحران бӯҳрон
بحر پیما баҳрпаймо
بحر پیمایی баҳрпаймоӣ
بحر دست баҳрдаст
بحر کت داری баҳаракатдорӣ
بحر گرد баҳргард
بحر گردی баҳргардӣ
بحر نگار баҳрнигор
بحر نورد баҳрнавард
بحر نوردی баҳрнавардӣ
بحری баҳрӣ
بحساب گیری баҳисобгирӣ
بحضور баҳузур
بحور буҳур
بحیره буҳайра
بخار бухор
بخار آلود бухоролуд
بخارایی бухороӣ
بخارپز бухорпаз
بخارخانه бухорхона
بخارخدات бухорхудот
بخارکنک бухоркунак
بخارمانند бухормонанд
بخاری I бухорӣ I
بخاری II бухорӣ II
بخاری دوخت бухоридӯхт
بخاری ساز бухорисоз
بخاری سازی бухорисозӣ

بخاریگی бухоригӣ
بخاصیت бахнав
بخت бахт
بخت آزمایی бахтозмоӣ
بخت آور бахтовар
بخت برگشتگی бахтбаргаштагӣ
بخت برگشته бахтбаргашта
بخت بسته бахтбаста
بخت بیدار бахтбедор
بخت جنبان бахтҷунбон
بخت جوی бахтҷӯй
بخت سفید бахтсафед
بخت فیروز бахтфирӯз
بخت قرین бахтқарин
بخت کشا бахткушо
بخت کشایی бахткушоӣ
بخت کور бахткӯр
بخت نامه бахтнома
بخته бахта
بختور бахтвар
بختور бахтур
بختور бухтур
بختی бухтӣ
بختیار бахтёр
بختیار бахтиёр
بختیارانه бахтиёрона
بختیاری бахтиёрӣ
بخرد бихрад
بخردی бихрадӣ
بخس бухс
بخسانیدن бахсонидан
بخسیدن бахсидан
بخش бахш
بخش бахш
بخشائین бахшоидан
بخشاندن бахшондан
بخشاننده бахшонанда
بخشایش бахшоиш
بخشش бахшиш
بخشش دهی бахшишдиҳӣ
بخشش ستانی бахшишситонӣ
بخشش گیری бахшишгирӣ
بخشش ناپذیر бахшишнопазир
بخشش نامه бахшишнома
بخشگاه бахшгоҳ
بخشندگی бахшандагӣ
بخشنده бахшанда
بخشودن бахшудан
بخشی бахшӣ
بخشیدن бахшидан
بخشیدنی бахшиданӣ

بخشیده бахшида
بخگلتیر бухгалтер
بخگلتیری бухгалтерӣ
بخگلتیریه бухгалтерия
بخل бухл
بخمل бахмал
بخمل برگ бахмалбарг
بخمل گل бахмалгул
بخمل مانند бахмалмонанд
بخملین бахмалин
بخنو бахнав
بخور бахур
بخور бухур
بخوردان бухурдон
بخیازه бахиёза
بخیدن бахидан
بخیر бахайр
بخیل бахил
بخیلی бахилӣ
بخیه бахия//бахя
بخیه‌دوزی бахядӯзӣ
بخیه‌دوزی//بخیدوزی бахиядӯзӣ//бахядӯзӣ
بد бадI
بد бадII
بدسر бадсар
بدسری бадсарӣ
بدسلیقه бадсалиқа
بدصدا бадсадо
بدمنصب бадмансаб
بدنهادی бадниҳодӣ
بدا бадо
بدائت бидоат
بدائی буддоӣ
بدائیه буддоия
بدآبوهوا бадобуҳаво
بداختر бадахтар
بداختری бадахтарӣ
بداخلاق бадахлоқ
بداخلاقی бадахлоқӣ
بدارکشی бадоркашӣ
بداشت бадошт
بداشتها бадиштиҳо
بداشتی бадоштӣ
بداصل бадасл
بداعت бадоат
بداعمال бадаъмол
بداعمالی бадаъмолӣ
بداغ бадоғ
بداغ будоғ
بداغاز бадоғоз

بدافت бадафт
بدافعال бадафъол
بداقبال бадиқбол
بداقبالی бадиқболӣ
بدآمد бадомад
بدآموخته бадомӯхта
بدآموز бадомӯз
بدآموزی бадомӯзӣ
بدآمیز бадомез
بدان бад-он
بدان бидонI
بدان бидонII
بدانجام баданҷом
بداندام бадандом
بداندرون бадандарун
بداندیش бадандеш
بداندیشه бадандеша
بداندیشی бадандешӣ
بداهت бадоҳат
بداهتاً бадоҳатан
بداهه бадоҳа
بداهه‌پرداز бадоҳапардоз
بداهه‌خوان бадоҳахон
بداهه‌خوانی бадоҳахонӣ
بداهه‌ساز бадоҳасоз
بداهه‌سرا бадоҳасаро
بداهه‌سرایی бадоҳасароӣ
بداهه‌نواز бадоҳанавоз
بداهه‌نوازی бадоҳанавозӣ
بدآواز бадовоз
بداوت бадоват
بداوضاع бадавзоъ
بدایت бидоят
بدایع бадоеъ
بدآیین бадоин
بدباطن бадботин
بدبخت бадбахт
بدبختانه бадбахтона
بدبختی бадбахтӣ
بدبدرقه бадбадрақа
بدبرش бадбуриш
بدبروت бадбурут
بدبشره бадбашара
بدبندگی бадбандагӣ
بدبنده бадбанда
بدبنه бадбуна
بدبنیاد бадбунёд
بدبو(ی) бадбӯ(й)
بدبوشده бадбӯшуда
بدبویی бадбӯӣ
بدبین бадбин

بدبینانه бадбинона
بدبینی бадбинӣ
بدپسند бадписанд
بدپوشاک бадпӯшок
بدپیمان бадпаймон
بدپیوند бадпайванд
بدتن бадтан
بدتنی бадтанӣ
بدجلو бадҷилав
بدجنس бадҷинс
بدجنسی бадҷинсӣ
بدجه//بدجیت будҷа//будҷет
بدجهل бадҷаҳл
بدجهلانه бадҷаҳлона
بدجهلی бадҷаҳлӣ
بدچشم бадчашм
بدچشمی бадчашмӣ
بدحال бадҳол
بدحالت бадҳолат
بدحجاب бадҳиҷоб
بدحجابی бадҳиҷобӣ
بدخرج бадхарҷ
بدخشانی бадахшонӣ
بدخشم бадхашм
بدخشمانه бадхашмона
بدخشمی бадхашмӣ
بدخشی бадахшӣ
بدخصال бадхисол
بدخصلت бадхислат
بدخط бадхат
بدخطی бадхатӣ
بدخلق бадхулқ
بدخلقی бадхулқӣ
بدخیم бадхим
بدخو(ی) бадхӯ(й)
بدخوئی бадхӯӣ
بدخواب бадхоб
بدخوابی бадхобӣ
بدخوان бадхон
بدخوانی бадхонӣ
بدخواه бадхоҳ
بدخواهانه бадхоҳона
بدخواهی бадхоҳӣ
بدخور бадхӯр
بدخیال бадхаёл
بدخیالی бадхаёлӣ
بددرونی баддарунӣ
بدفعلی бадфеълӣ
بددل баддил
بددلی баддилӣ
بددماغ баддимоғ

بددماغی баддимоғӣ
بددوخت баддӯхт
بددوزی баддӯзӣ
بددهن баддаҳан
بددهنی//بددهانی
баддаҳанӣ//баддаҳонӣ
بددین баддин
بددینی баддинӣ
بدذات бадзот
بدر бадр
بدر бадар
بدراس бидиррос
بدرام бадром
بدراه бадроҳ
بدراهی бадроҳӣ
بدرای бадрой
بدرأی//بدرای бадраъй//бадрой
بدرایی бадройӣ
بدربدر бидир-бидир
بدرجات бадарачот
بدردخورد бадардхӯрд
بدرشک бадрашк
بدرشکانه бадрашкона
بدرشکی бадрашкӣ
بدرغگی бадарғагӣ
بدرغه бадарға
بدرغه‌شده бадарғашуда
بدرفتار бадрафтор
بدرفتاری бадрафторӣ
بدرقه бадрақа
بدرکاب бадрикоб
بدرکابی бадрикобӣ
بدرگ бадраг
بدرگی бадрагӣ
بدرنگ бадранг
بدرو бадрав
بدرو(ی) бадрӯ(й)
بدروئی бадрӯӣ
بدرود бадруд
بدرود бидруд
بدروز бадрӯз
بدروزگار бадрӯзгор
بدروزگاری бадрӯзгорӣ
بدروزی бадрӯзӣ
بدره бадра
بدریخت бадрехт
بدریختی бадрехтӣ
بدریشه бадреша
بدزا бадзо
بدزبان бадзабон
بدزبانی бадзабонӣ

بدّیزم буддизм
بدزهر бадзаҳр
بدزهره бадзаҳра.
بدزهری бадзаҳрӣ
بدزین бадзин
بدسابقه бадсобиқа
بدساخت бадсохт
بدساختگی бадсохтагӣ
بدساز бадсоз
بدسازی бадсозӣ
بدست бидаст
بدست бадаст
بدسته бадаста
بدست و پا бадаступо
بدست و پاگی бадаступогӣ
بدسخن бадсухан
بدسرشت бадсиришт
بدسرشتی бадсириштӣ
بدسگال бадсигол
بدسگالی бадсиголӣ
بدسلوک бадсулук
بدسلوکی бадсулукӣ
بدسیر бадсияр
بدسیرت бадсират
بدسیرتی бадсиратӣ
بدسیما бадсимо
بدشعار бадшиор
بدشکل бадшакл
بدشکلی бадшаклӣ
بدشگون бадшугун
بدشگونی бадшугунӣ
بدصفت бадсифат
بدصفتی бадсифатӣ
بدصورت бадсурат
بدطالع бадтолеъ
بدطالعی бадтолеӣ
بدطعم бадтаъм
بدطعمی бадтаъмӣ
بدطینت бадтинат
بدطینتی бадтинатӣ
بدعادت бадодат
بدعت бидъат
بدعت کار бидъаткор
بدعمل бадамал
بدعهد бадаҳд
بدعهدی бадаҳдӣ
بدفرجام бадфарҷом
بدفطرت бадфитрат
بدفعل бадфеъл
بدفکر бадфикр
بدقدم бадқадам
بدقدمی бадқадамӣ
بدقصد бадқасд
بدقصدانه бадқасдона
بدقصدی бадқасдӣ
بدقلب бадқалб
بدقلبی бадқалбӣ
بدقلیق бадқилиқ
بدقلیقی бадқилиқӣ
بدقمار бадқимор
بدقماری бадқиморӣ
بدقوارگی бадқаворагӣ
بدقواره бадқавора
بدقواق бадқавоқ
بدقواقی бадқавоқӣ
بدقول бадқавл
بدقولی бадқавлӣ
بدقهر бадқаҳр
بدقهرانه бадқаҳрона
بدقهری бадқаҳрӣ
بدقیافگی бадқиёфагӣ
بدقیافه бадқиёфа
بدکار бадкор
بدکارگی бадкорагӣ
بدکاره бадкора
بدکاری бадкорӣ
بدکام бадком
بدکامه бадкома
بدکردار бадкирдор
بدکردارانه бадкирдорона
بدکرداری бадкирдорӣ
بدکش бадкаш
بدکلّه бадкалла
بدکنش бадкуниш
بدکنشی бадкунишӣ
بدکیش бадкеш
بدکیشی бадкешӣ
بدکینه бадкин//бадкина
بدگپ бадгап
بدگپی бадгапӣ
بدگذران бадгузарон
بدگرد бадгард
بدگشت бадгашт
بدگشتی бадгаштӣ
بدگفتار бадгуфтор
بدگفتاری бадгуфторӣ
بدگل бадгил
بدگلویی бадгулӯӣ
بدگلی бадгилӣ
بدگمان бадгумон
بدگمانی бадгумонӣ
بدگهر бадгуҳар
بدگو(ی) бадгӯ(й)
بدگوئی бадгӯӣ
بدگوار бадгувор
بدگوشت бадгӯшт
بدگوهر бадгавҳар
بدگوهری бадгавҳарӣ
بدگیر бадгир
بدگیری бадгирӣ
بدل бадал
بدلجام бадлаҷом
بدل شوندگی бадалшавандагӣ
بدل شونده бадалшаванда
بدل شوی бадалшавӣ
بدلگام бадлагом
بدلگامی бадлагомӣ
بدلهجه бадлаҳҷа
بدلی бадалӣ
بدلیجات бадалиҷот
بدلی سازی бадалисозӣ
بدمحضر бадмаҳзар
بدمذاق бадмазоқ
بدمذهب бадмазҳаб
بدمذهبی бадмазҳабӣ
بدمر бадмур
بدمرد бадмард
بدمردی бадмардӣ
بدمزاج бадмизоҷ
بدمزگی бадмазагӣ
بدمزه бадмаза
بدمست бадмаст
بدمستی бадмастӣ
بدمسیر бадмасир
بدمعاش бадмаош
بدمعاشرت бадмуоширaт
بدمعاشی бадмаошӣ
بدمعاملگی бадмуомилагӣ
بدمعامله бадмуомила
بدمنتان бадминтон
بدمنتانباز бадминтонбоз
بدمنتان بازی бадминтонбозӣ
بدمنش бадманиш
بدمنظر бадманзар
بدمنظری бадманзарӣ
بدمهر бадмеҳр
بدمهری бадмеҳрӣ
بدن бадан
بدنام бадном
بدنام کنی бадномкунӣ
بدنامی бадномӣ
بدنژاد баднажод
بدنظر бадназар
بدنعل баднаъл
بدنعلی баднаълӣ
بدنفس баднафас
بدنفس баднафс
بدنفسی баднафсӣ
بدنقش баднақш
بدنما бадномо
بدنمایی бадномоӣ
بدنمود бадномуд
بدنه бадана
بدنهاد бадниҳод
بدنی баданӣ
بدنی буданӣ
بدنیت бадният
بدو бадвI
بدو бадвII
بدو бидав
بدواهمه бадвоҳима
بدوضع бадвазъ
بدوضعی бадвазъӣ
بدولت бадавлат
بدون бидуни
بدوی бадавӣ
بدویت бадавият
بدهضم бадҳазм
بدهضمی бадҳазмӣ
بدهوا бадҳаво
بدهوایی бадҳавоӣ
بدهیئت бадҳайат
بدهیبت бадҳайбат
بدهیبتانه бадҳайбатона
بدهیبتی бадҳайбатӣ
بدی бадӣ
بدیع бадеъ
بدیع الجمال бадеулҷамол
بدیعه бадеа
بدیعی бадеӣ
بدیعیات бадеиёт
بدیعیت бадеият
بدیل бадил
بدین бад-ин
بدیهتاً бадеҳатан
بدیهه бадеҳа
بدیهه خوان бадеҳахон
بدیهه گو(ی) бадеҳагӯ(й)
بدیهه گویی бадеҳагӯӣ
بدیهه نواز бадеҳанавоз
بدیهه نوازی бадеҳанавозӣ
بدیهی бадеҳӣ
بدیهیات бадеҳиёт
بذال баззол

بذر базр
بذرافشان базрафшон
بذرالبنج базрулбанҷ
بذل базл
بر бар
بر барI
بر барII
بر барIII
بر барIV
بر барV
بر бар(р)
بر барр
بر бирII
بر бирр
بر бур
بر бур(р)
بر бар
برائت бароатI
برائت бароатII
براه бурро
برائت‌الطلب бароатутталаб
برابر баробар
برابرا баробаро
برابراندازه баробарандоза
برابرپهلو баробарпаҳлу
برابرتأثیر баробартаъсир
برابرحجم баробарҳаҷм
برابرحقوق баробарҳуқуқ
برابرحقوقی баробарҳуқуқӣ
برابرسرعت баробарсуръат
برابرشوی баробаршавӣ
برابرطرف баробартараф
برابرقوّه баробарқувва
برابرقیمت баробарқимат
برابرکنجه баробаркунҷа
برابرمعنایی баробармаъноӣ
برابرمعنی баробармаъно
برابرمقدار баробармиқдор
برابرنهاده баробарниҳода
برابروزن баробарвазн
برابروزنی баробарвазнӣ
برابری баробарвазнӣ
برات баротI
برات баротII
برادر бародар
برادراندر бародарандар
برادرانه бародарона
برادرخواند бародархонд
برادرخواندگی бародархондагӣ
برادرخوانده бародархонда
برادرزاده бародарзода
برادرزن бародарзан
برادرشهر бародаршаҳр
برادرشوی бародаршӯӣ
برادرکش бародаркуш
برادرکشی бародаркушӣ
برادروار бародарвор
برادری бародарӣ
برار барор
برار барор
برآراستن бароростан
برآراسته баророста
برارش барориш
برارناک барорнок
برارناکی барорнокӣ
برآرنده бароранда
براز бароз
براز барозI
براز барозII
برازندگی барозандагӣ
برازنده барозанда
برازیدن барозидан
براستادن баристодан
برآسودن баросудан
برآشفتن барошуфтан
براضافه баризофа
براعلا бараъло
براعلائینه баралоина
برافراختن барафрохтан
برافراشتن барафроштан
برافراشته барафрошта
برافروختگی барафрӯхтагӣ
برافروختن барафрӯхтан
برافزودن барафзудан
برافشاندن барафшондан
برافکندن барафкандан
براق бароқ
براق барроқ
براق буроқ
براق‌ابرو бароқабрӯ
براکیر брокер
براگی буррогӣ
برام бром
برامتر барометр
برآمد баромад
برآمد баромадI
برآمد баромадII
برآمدگاه баромадгоҳ
برآمدگی баромадагӣ
برآمدن баромадан
برآمدنگاه баромадангоҳ
برآمده баромада
برآمودن баромудан
برآمیختن баромехтан
برآمیخته барфомехта
بران барон
بران брон
بران буррон
برانخ бронх
برانخیت бронхит
برانداختن барандохтан
برانداز барандоз
براندن барондан
براندودن барандудан
برانغار баронғор
برانگاشتن барангоштан
برانگیختن барангехтан
برانگیزانیدن барангезонидан
برانگیزش барангезиш
برانگیزنده барангезанда
برآور баровар
براورد баровард
برآوردن баровардан
برآوردنی баровардани
براورده баровардa
براورنده бароваранда
برآویختن баровехтан
براهمه бароҳама
براهیختن бароҳехтан
براهین бароҳин
برای барои
برایلیر бройлер
برایند бароянд
براینده бароянда
برایی бурройӣ
بربادده барбоддеҳ
بربادهنده барбоддиҳанда
برباددهی барбоддиҳӣ
بربادرفته барбодрафта
بربادروی барбодравӣ
بربر(ها) барбар(ҳо)
بربردن барбурдан
بربری барбарӣ
بربریت барбарият
بربریزم барбаризм
بربست барбаст
بربستن барбастан
بربسته барбаста
بربط барбат
بربطزن барбатзан
بربطنواز барбатнавоз
بربند барбанд
برپا барпо
برپاکننده барпокунанда
برپاکنی барпокунӣ
برپریدن барпаридан
برتافتن бартофтан
برتر бартар
برتری бартарӣ
برتری‌جویی бартариҷӯӣ
برتری‌داشته бартаридошта
برترین бартарин
برتن бартан
برتنگ бартанг
برتنگی бартангӣ
برتنی бартанӣ
برتنیدن бартанидан
بترتیب‌اندازی//بترتیب‌آوری батартибандозӣ//батартибова
рӣ
برتیر бартер
برج бурҷ
برجا барҷо
برجاماندگی барҷомондагӣ
برجامانده барҷомонда
برج‌سازی бурҷсозӣ
برجسته کار барҷастакор
برجسته کاری барҷастакорӣ
برجستگی барҷастагӣ
برجستن барҷастан
برجسته барҷаста
برجسته دوزی барҷастадӯзӣ
برجسته‌استخوان барҷастаустухон
برجسته‌رخسار барҷастарухсор
برجسته‌طبع барҷастатабъ
برجسته‌طبعی барҷастатабъӣ
برجوشیدن барҷӯшидан
برجهیدن барҷаҳидан
برچ барч
برچسپ барчасп
برچک барчак
برچک бурчак
برچه барча
برچیدگی барчидагӣ
برچیدن барчидан
برچیده барчида.
برحذر барҳазар
برحق барҳақ
برحیات барҳаёт
برخ барх
برخاست бархост
برخاستن бархостан
برخاسته бархоста
برخان бархон

برخروشیدن бархурӯшидан
برخطا бархато
برخفج бархафч
برخلاف бархилоф
برخور бархур
برخور бархӯр
برخورد бархӯрд
برخورد бархӯрд
برخوردار бархурдор
برخورداری бархурдорӣ
برخوردن бархӯрдан
برخورده бархурда
برخورنده бархуранда
برخی бархе
برخی бархӣ
برخیره бархира
برخیزاندن бархезондан
برخیستن||برخاستن
бархестан//бархостан
برد бард
برد бурд
برد бурдI
برد бурдII
بردادن бардодан
بردار бардор
بردار бардорI
بردار бардорII
برداراندن//بردارانیدن
бардорон(и)дан
بردارنده бардоранда
برداروزن бардорузан
برداشت бардошт
برداشت бардошт
برداشت‌طلب бардошттталаб
برداشتن бардоштан
برداشت‌ناپذیر бардоштнопазир
برداشت‌ناپذیری
бардоштнопазирӣ
برداشتناک бардоштнок
برداشتنی бардоштанӣ
برداشته бардошта
برداقی бӯрдоқӣ
بردبار бурдбор
بردباری бурдборӣ
بردروغ бардурӯғ
بردگی бардагӣ
بردگی бурдагӣ
بردم бардам
بردماندن бардамондан
بردمه бардама
بردمی бардамӣ

بردمیدن бардамидан
بردن бурданI
بردن бурданII
بردناک бурднок
بردوام бардавом
بردوآورد бурдуовард
بردوختن бардӯхтан
بردویده бардавида
برده барда
برده бурдаI
برده бурдаII
برده‌دار бардадор
برده‌داری бардадорӣ
برده‌فروش бардафурӯш
برده‌فروشی бардафурӯшӣ
بردی бардӣ
بردیدن бардидан
بررستن баррустан
بررسیدن баррасидан
برروییدن баррӯидан
برز барз
برز бурз
برزخ барзах
برزدن барзадан
برزش барзиш
برزکوه барзкӯҳ
برزگار барзгор
برزگر барзгар
برزگری барзгарӣ
برزن барзан
برزنده барзанда
برزنگی барзангӣ
برزه‌کار барзакор
برزه‌گاو барзагов
برزه‌گر барзагар
برزیاد барзиёд
برزیادی барзиёдӣ
برزیدن барзидан
برزیگر барзигар
برزیگری барзигарӣ
برژوئزی буржуазӣ
برژوئزیه буржуазия
برژه биржа
برس бурс
برس барс
برسات барасот
برساختن барсохтан
برسام барсом
برسم барсам
بررسیدن баррасидан
برش буриш

برش//برج барш//барч
برشپز баршпаз
برشتن бириштан
برشته биришта
برشدن баршудан
برشده баршуда
برشکافتن баршикофтан
برشکستن баршикастан
برشکفتن баршукуфтан
برشگاه буришгоҳ
برشمردن баршумурдан
برشوریدن баршӯридан
برص барас
برطرف бартараф
برطرف‌شده бартарафшуда
برطرف‌کننده бартарафкунанда
برعبث барабас
برعکس баръакс
برعلا баръало
برعلاوه барилова
برعلاینه баръалоина
برغلط барғалат
برغو бурғу
برف барф
برف پاره барфпора
برف پوش барфпӯш
برف‌آب барфоб
برف‌آسا барфосо
برف‌آلود(ه) барфолуд(а)
برف‌انداز барфандоз
برف‌بازی барфбозӣ
برف‌بیلکنی барфбелкунӣ
برف‌پاک барфпок
برف‌پاک‌کن барфпоккун
برف‌تازه‌کنک барфтозакунак
برف‌توده барфтӯда
برفراختن барфарохтан
برفرازنده барфарозанда
برفرازیدن барфарозидан
برفراشتن барфароштан
برفراشته барфарошта
برفروب барфрӯб
برفروبه барфрӯба
برفروبی барфрӯбӣ
برفروختن барфурӯхтан
برفروزاندن барфурӯзондан
برفریزان барфрезон
برفریزه барфреза
برفزودن барфузудан
برفسنج барфсанч
برفشاندن барфишондан

برف‌طوفان барфтӯфон
برفک барфак
برفک‌تراش барфактарош
برفکندن барфикандан
برف‌کوب барфкӯб
برف‌کوری барфкӯрӣ
برف‌گرفته барфгирифта
برف‌گیر барфгир
برف‌نگاه‌داری барфнигоҳдорӣ
برفی барфӣ
برفین барфин
برق барқ
برق‌آسا барқосо
برق‌افشان барқафшон
برق‌افشانی барқафшонӣ
برق‌انداز барқандоз
برق‌پاش барқпош
برق‌پرواز барқпарвоз
برق‌جولان барқчавлон
برقد барқад
برق‌دار барқдор
برق‌درمانی барқдармонӣ
برق‌دزدی барқдуздӣ
برقرار барқарор
برقرارسازی барқарорсозӣ
برقرارشوی барқароршавӣ
برقرارکننده барқароркунанда
برقرارکنی барқароркунӣ
برقراری барқарорӣ
برق‌رسانی барқрасонӣ
برق‌رفتار барқрафтор
برق‌رو барқрав
برق‌زبان барқзабон
برق‌زدگی барқзадагӣ
برق‌زده барқзада
برق‌زنان барқзанон
برق‌زننده барқзананда
برق‌زنی барқзанӣ
برق‌سنج барқсанч
برقصد барқасд
برقصدانه барқасдона
برق‌صفت барқсифат
برقع буркаъ
برق‌کار барқкор
برق‌کاری барқкорӣ
برق‌گردان барқгардон
برق‌گرفتگی барқгирифтагӣ
برق‌گرفته барқгирифта
برق‌گیر барқгир
برق‌مانند барқмонанд
برق‌ماهی барқмоҳӣ

برقناک барқнок
برقنگاه барқнигоҳ
برقنما барқнамо
برقه барқа
برقه‌دار барқадор
برقوار барқвор
برقی барқӣ
برقیه барқия
برک баракI
برک баракII
برک баракIII
برک брак
برکات баракот
برکات‌السماء баракотуссамоъ
برکات‌العرض баракотуларз
برک‌الله баракаллоҳ
برکت баракат
برکت‌ناک барака(т)нок
برکت‌ناک баракатнок
برکردن барқандан
برکش баркаш
برکش баркашI
برکش баркашII
برکشادن//برکشودن
баркушодан//баркушудан
برکشنده баркашанда
برکشیدن баркашидан
برکشیده баркашида
برک‌گیرک баракгирак
برکمال баркамол
برکمالی баркамолӣ
برکنار барканор
برکناری барканорӣ
برکندن баркардан
برکنده барканда
برکوفتن баркӯфтан
برکه баракаI
برکه бирка
برکه бурка
برکه//برکت баракаII//баракат
برکی баракӣ
برگ барг
برگریزانی баргрезонӣ
برگاشتن .баргоштан
برگ‌انجیری барганҷирӣ
برگ‌پیوند баргпайванд
برگچه баргча
برگ‌خورک баргхӯрак
برگ‌دار баргдор
برگذار баргузор
برگذاری баргузорӣ
برگذاشتن баргузоштан
برگذرانیدن//برگذراندن
баргузарон(и)дан
برگذردن баргузардан
برگذشتن баргузаштан
برگردان баргардон
برگرداندن//برگردانیدن
баргардон(и)дан
برگردانده//برگردانیده
баргардон(и)да
برگردنده баргарданда
برگردیدن баргардидан
برگرفتن баргирифтан
برگ‌ریز баргрезӣ
برگریزان баргрезон
برگریزی баргрезӣ
برگزن баргзан
برگ‌زنی баргзанӣ
برگزیدگی баргузидагӣ
برگزیدن баргузидан
برگزیدنی баргузиданӣ
برگزیده баргузида
برگستوان баргустувон
برگستواندار баргустувондор
برگستوان‌ور баргустувонвар
برگشت баргашт
برگشت‌پذیر баргаштпазир
برگشت‌پذیری баргаштпазирӣ
برگشتگی баргаштагӣ
برگشتن//برگردیدن
баргаштан//баргардидан
برگشت‌ناپذیر баргаштнопазир
برگشت‌ناپذیری
баргаштнопазирӣ
برگشتنی баргаштанӣ
برگشته баргашта
برگشته‌اختر баргаштаахтар
برگشته‌ایام баргаштаайём
برگشته‌بخت баргаштабахт
برگشته‌دولت баргаштадавлат
برگشته‌طالع баргаштатолеъ
برگشته‌مژگان баргаштамижгон
برگ‌شکل баргшакл
برگفتن баргуфтан
برگک баргак
برگماشتن баргумоштан
برگن бурган
برگه барга
برگه‌دان баргадон
برگه‌نویسی барганависӣ
برگوت бургут
برگوتبینی бургутбинӣ
برلاس барлос
برم барм
برمالیدن бармолидан
برمحل бармаҳал
برمخیدن бармахидан
برملا бармало
برمنش барманиш
برمنشی барманишӣ
برمه бурма
برنا барно
برنادل барнодил
برناس барнос
برناموی барномавӣ
برنامه барнома
برنامه‌ریزی барномарезӣ
برنامه‌ساز барномасоз
برنامه‌سازی барномасозӣ
برنامه‌سنجی барномасанҷӣ
برنامه‌گذاری барномагузорӣ
برنامه‌نویس барноманавис
برنامه‌نویسی барноманависӣ
برنایی барноӣ
برنج биринҷ
برنج‌آبه биринҷоба
برنج‌دار биринҷдор
برنج‌زار биринҷзор
برنج‌فروش биринҷфурӯш
برنج‌فروشی биринҷфурӯшӣ
برنج‌کار биринҷкор
برنج‌کاری биринҷкорӣ
برنجی биринҷӣI
برنجی биринҷӣII
برندگی барандагӣ
برندگی бурандагӣ
برنده барандаI
برنده барандаII
برنده буранда//бурранда
برنده бурранда
برنشاندن барнишондан
برنشستن барнишастан
برنگاریدن барнигоридан
برنوس бурнус
برنوشتن//برنبشتن
барнавиштан//барнабиштан
برنهادن барниҳодан
بره бара
بره барра
برهان бурҳон
بره‌بریان баррабирён
بره‌پیاز баррапиёз
بره‌چه баррача
بره‌زای барразоӣ
بره‌کباب барракабоб
بره‌گاو баррагов
برهم барҳам
برهم‌خوردگی барҳамхӯрдагӣ
برهم‌خوری барҳамхӯрӣ
برهم‌دهی барҳамдиҳӣ
برهم‌زن барҳамзан
برهمن бараҳман
برهمنی бараҳманӣ
برهمنیه бараҳмания
برهنگی бараҳнагӣ
برهنه бараҳна
برهنه‌پا(ی) бараҳнапо(й)
برهنه‌تن бараҳнатан
برهنه‌سر бараҳнасар
برهوا барҳаво
بروت бурут
بروتسیلیاز брутселлёз
بروتی бурутӣ
بروج буруҷ
برودت бурудат
برودوز бурудӯз
بروز буруз
بروزیدن барвазидан
بروفه буруфа
بروقت барвақт
بروقتکک барвақтакак
بروقتی барвақтӣ
برومند барӯманд
برون бурун
برون‌افکنی бурунафканӣ
برون‌ریز бурунрез
برون‌سو бурунсӯ
برون‌شهری буруншаҳрӣ
برونق баравнақ
برون‌مرزی бурунмарзӣ
برونه буруна
برونی бурунӣ
برویخط‌گیری барӯйхатгирӣ
بریی барий
بری барӣ
بری баррӣ
بریاپوش бӯрёпӯш
بریان бирён
بریت бурят
بریتان баритон
بریتی бурятӣ
برید барид
بریدن буридан

بریده бурида
بریدی баридӣ
بریزن||بریجن барезан//бареҷан
بریزینت брезент
بریزینتپوش брезентпӯш
بریزینتی брезентӣ
بریشم барешим
بریشم бирешим
بریشمزن барешимзан
بریشمنواز барешимнавоз
بریشمنوازی бирешимнавоз
بریشمی бирешимӣ
بریشمین барешимин
بریشیم کشی барешимкашӣ
بریق барик
بریکیت брикет
بریل баррел
بریلینت бриллиант
برعلاوه барилова
برین баринII
برینک баринак
بز(ز) баз(з)
بز буз
بزاز баззоз
بزازی баззозӣ
بزان бизон
بزانه базона
بزبازی бузбозӣ
بوزبله бӯзбала
بزپروری бузпарварӣ
بزدل буздил
بزدلانه буздилона
بزدلی буздилӣ
بزرگ бузург
بزرگانه бузургона
بزرگ جثه бузургҷусса
بزرگ حجم бузургҳаҷм
بزرگداشت бузургдошт
بزرگ دل бузургдил
بزرگ دلی бузургдилӣ
بزرگ زادگی бузургзодагӣ
بزرگ زاده бузургзода
بزرگ سال бузургсол
بزرگ سالی бузургсолӣ
بزرگ مرد бузургмард
بزرگ مردی бузургмардӣ
بزرگ منش бузургманиш
بزرگ منشانه бузургманишона
بزرگ منشی бузургманишӣ
بزرگوار бузургвор
بزرگوارانه бузургворона

بزرگی бузургӣ
بزرهه бузраҳа
بزریش бузриш
بزغاله бузғола
بزک бузак
بزکش бузкаш
بزکشک бузкашак
بزکشی бузкашӣ
بزلت базалт
بزله базла
بزله خوانی базлахонӣ
بزله گو(ی) базлагӯ(й)
بزله گویی базлагӯӣ
بزم базм
بزم آرا базморо
بزم آرائی базморой
بزم افروز базмафрӯз
بزم آورد базмовард
بزم خانه базмхона
بزم دوست базмдӯст
بزم ساز базмсоз
بزم طلب базмталаб
بزمک базмак
بزم گرد базмгард
بزم گردی базмгардӣ
بزمگه//بزم گاه базмгаҳ//базмгоҳ
بزم نشین базмнишин
بزمه базма
بزمی базмӣ
بزن бизан
بزنگاه бизангоҳ
بزنیس бизнес
بزنیسمین бизнесмен
بزوار бузвор
بزور базӯр
بزوری базӯрӣ
بزه база
بزه базаҳ
بزهکار базаҳкор
بزهکاری базаҳкорӣ
بزهگر базаҳгар
بزیب базеб
بزیبی базебӣ
بزیچه бузича
بزیس базис
بزین базин
بژ баж//буж
بس бас
بسا басо
بساتین басотин
بساط бисот

بساطدار бисотдор
بسامان басомон
بسآمد басомад
بسآمدی басомадӣ
بساونده басованда
بساویدن басовидан
بست бастI
بست бастII
بستان бустон
بستر бистар
بستری бистарӣ
بستری شده бистаришуда
بستگان бастагон
بستگی бастагӣI
بستگی бастагӣII
بستن бастан
بستنی бастанӣ
بستوه бистӯх
بسته баста
بسته بند бастабанд
بسته بندی бастабандӣ
بسته پا бастапо
بسته دست бастадаст
بسته دل бастадил
بسته دم бастадам
بسته دهان бастадаҳон
بسته زبان бастазабон
بسته شده басташуда
بسته شونده басташаванда
بسته کار бастакор
بسته میان бастамиён
بستیزه баситеза
بسحنه گذارنده басаҳнагузоранда
بسد буссад
بسدین буссадин
بسرشته басаришта
بسرعت басуръат
بسزا басазо
بسطت бастат.
بسغده басағда
بسکتبال баскетбол
بسکتبال باز баскетболбоз
بسکتبال بازی баскетболбозӣ
بسکه баски
بسلفت бисулфат
بسلیقه басалиқа
بسم الله бисмиллоҳ
بسمبس басмабас
بسمدان бисмадон
بسمل бисмил
بسنده басанда

بسی басе
بسیار бисёр
بسیار آشیانه бисёрошёна
بسیار آواز бисёровоз
بسیار آوازه бисёровоза
بسیار پایه бисёрпоза
بسیار پرده бисёрпарда
بسیار تر бисёртар
بسیار ترین бисёртарин
بسیار تیره бисёртираI
بسیار تیره бисёртираII
بسیار جانبه бисёрҷониба
بسیار چینه бисёрчена
بسیار حاکمیتی бисёрҳокимиятӣ
بسیار حجره бисёрҳуҷра
بسیار حربه бисёрҳарба
بسیار حزبی бисёрҳизбӣ
بسیار خدای бисёрхудоӣ
بسیار خوار//بسیار خواره
бисёрхор//бисёрхора.
بسیار خور бисёрхӯр
بسیار دیده бисёрдида
بسیار رویه бисёррӯя
بسیار زبانی бисёрзабонӣ
بسیار زنی бисёрзанӣ
بسیار ساحه бисёрсоҳа
بسیار ساله бисёрсола
بسیار سرداری бисёрсардорӣ
بسیار شوهری бисёршавҳарӣ
بسیار عصره бисёрасра
بسیار عضوه бисёрузва
بسیار فن бисёрфан
بسیار قبته бисёрқабата
بسیار قطبه бисёрқутба
بسیار قیمته бисёрқимата
بسیار کنجه бисёркунҷа
بسیار مر бисёрмар
بسیار مغز бисёрмағз
بسیار منزله бисёрманзила
بسیار نقطه бисёрнуқта
بسیار نکاحی бисёрникоҳӣ
بسیاری бисёрӣ
بسیج басеҷ
بسیج//بسیچ басиҷ//басеҷ
بسیجیدن басеҷидан
بسیچیدن басечидан
بسیط басит
بسیکتریسه биссектриса
بسیم басим
بش башI
بش башII

بش буш
بشارت башорат
بشارت‌نامه башоратнома
بشاش башшош
بشاشت башошат
بشال бушол
بشتاب баштоб
بشدّت башиддат
بشر башар
بشردوست башардӯст
بشردوستانه башардӯстона
بشردوستی башардӯстӣ
بشره башара
بشری башарӣ
بشریت башарият
بشست башаст
بشک башкI
بشک башкII
بشکفه бишкуфа
بشکم башкам
بشکولیدن бишкӯлидан
بشکولیده бишкӯлида
بشلیدن башлидан
بشم башм
بشمار//بشمور башумор//башумур
بشن башн
بشولیدن бишӯлидан
بشیر баширI
بشیر баширII
بصبر басабр
بصبرانه басаброна
بصبری басабрӣ
بصر басар
بصرفگی басарфагӣ
بصفا басафо
بصل басал
بصولت басавлат
بصیر басир
بصیرت басират
بضاعت бизоат
بضربه базарба
بضع бизъ(а)
بط бат
بطیء батеъ
بطال баттол
بطالت батолат
بطالت битолат
بطالی баттолӣ
بطانه//بطانت битона(т)
بطراوت батароват

بطس(ت) батис(т)
بطش батш
بطکوب баткӯб
بطل батал
بطلان батлон
بطلان бутлон
بطن батн
بطنت битнат
بطنی батнӣ
بطون бутунII
بطون бутунIII
بطین батин
بعاقبت баоқибат
بعث баъсI
بعد баъд
بعد бӯъд
بعداً баъдан
بعدانقلابی баъдиинқилобӣ
بعدجنگی баъдиҷангӣ
بعده баъдаҳу
بعدی баъдӣ
بعدینه баъдина
بعزت баиззат
بعضاً баъзан
بعضی баъзе
بعقل баақл
بعقلی баақлӣ
بعمد баамд
بعید баид
بعیدالغور баидулғавр
بعیدالفکر баидулфикр
بغاج бағоч
بغاج‌خانه бағочхона
بغاج‌کشانی бағочкашонӣ
بغاج‌مانک бағочмонак
بغاچ бағоч
بغاز бағоз
بغاوت баговат
بغایت бағоят
بغبغه бағбаға
بغپور бағпур
بغجامه бугчома
بغچه буғча
بغدادی бағдодӣ
بغرا бағро//буғро
بغض буғз
بغل бағал
بغل бағл
بغلابه бағлоба
بغل‌بند бағалбанд
بغل‌پنجره бағалпанчара

بغل‌تاق бағалтоқ
بغل‌تاک бағалток
بغل‌شاخ бағалшох
بغل‌عصا бағаласо
بغلک бағалак
بغلکش бағалкаш
بغل‌کشی бағалкашӣ
بغل‌کیسه бағалкиса
بغل‌گاه бағалгоҳ
بغلی бағалӣ
بغوز буғӯз
بغوزک буғӯзак
بغوزی буғӯзӣ
بغوم буғум
بغومپایها буғумпойҳо
بغومدرد буғумдард
بغومک буғумак
بغی бағй
بغیت бағият
بغیرت бағайрат
بغیرتانه бағайратона
بغیرتی бағайратӣ
بفراغت бафароғат
بفرجه бафурча
بفشتکس бифштекс
بفهم бафаҳм
بفیت буфет
بفیتچی буфетчӣ
بفیض бафайз
بقاء бақо
بقاق букок
بقّال баққол
بقّالی баққолӣ
بقایا бақоё
بقر бақар
بقراس бақаррос
بقرب бақурб
بقعه букъа
بقل бақл
بقم бақ(қ)ам
بقوّت бақувват
بقوّتی бақувватӣ
بقه букка
بقیه бақия
بقیه‌پولی бақияпулӣ
بک бакII
بک бакI
بکا буко
بکارت бакорат
بکاره бакора
بکتر бактар

بکترئالاگی бактериологӣ
بکترئالاگیه бактериология
بکترئیه бактерия
بکترئیه‌شناسی бактерияшиносӣ
بکر бикр
بکرالعمل бикруламал
بکسیر буксир
بکلور бакалавр
بکلّی бакуллӣ
بکه бика
بکه‌بم бакабум
بکول//بکاول бакавул//баковул
بکولی бакавулӣ
بگانه багона
بگتر//بکتر багтар//бактар
بگذار бигзор
بگرس баграс
بگز бигиз
بگذار бигузор
بگماز бигмоз
بگنی багнӣ
بل бал
بل балл
بلا бало
بلا било
بلازدگی балозадагӣ
بلااخر билоохир
بلااراده билоирода
بلاانگیز балоангез
بلاآور балоовар
بلاتأخیر билотаъхир
بلاتوقف билотаваққуф
بلاج балоч
بلاجو(ی) балоҷӯ(й)
بلاچه балоча
بلاخور балохӯр
بلاخورده балохӯрда
بلاخیز балохез
بلاد билод
بلادت балодат
بلادیده балодида
بلارج балорач
بلارسیده балорасида
بلارک балорак
بلازده балозада
بلاعمل билоамал
بلاعوض билоиваз
بلاغ балоғ
بلاغت балоғат
بلاغی балоғӣ
بلاک блокI

بلاک блокII
بلاکش балокаш
بلاکشی балокашӣ
بلاگردان балогардон
بلال билол
بلالک балолак
بلان баллон
بلان балон
بلانهایه билониҳоя
بلاهت балоҳат
بلایه балоя
بلبل булбул
بلبل‌زبان булбулзабон
بلبل‌زبانی булбулзабонӣ
بلبلستان булбулистон
بلبل‌ستان булбулситон
بلبلک булбулак
بلبلنوا булбулнаво
بلبله булбула
بلبله‌گردان булбулагардон
بلبله‌گردانی булбулагардонӣ
بلبلوار булбулвор
بلچیق балчиқ
بلخی балхӣ
بلد баладI
بلد баладII
بلدازیر булдозер
بلدازیرچی булдозерчӣ
بلداق балдоқ
بلده балда
بلده баллада
بلدی баладӣ
بلذت балаззат
بلسان баласон
بلع балъ
بلعجب булаҷаб
بلعیدن балъидан
بلغار булғорI
بلغار булғорII
بلغاری булғорӣI
بلغاری булғорӣII
بلغاک булғок
بلغم балғам
بلغم‌آور балғамовар
بلغم‌پرتایی балғампартоӣ
بلغمی балғамӣ
بلغمی‌مزاج балғамимизоҷ
بلغه булға
بلغور балғур
بلغور булғур
بلغوری балғурӣ
بلقاس‌زنان балаққосзанон
بلق‌بلق балақ-балақ
بلقس//بلقاس
балаққас//балаққос
بلک балк
بلکفد булкафд
بلکن балкан
بلکنجک булканҷак
بلکه балки
بلند баланд
بلندآبروی баландобрӯй
بلنداختر баландахтар
بلنداختری баландахтарӣ
بلنداختصاص баландихтисос
بلنداراده баландирода
بلندآشیانه баландошёна
بلنداقبال баландиқбол
بلنداقبالی баландиқболӣ
بلندآهنگ баландоҳанг
بلندآواز баландовоз
بلندآوازه баландовоза
بلندبالا баландболо
بلندپایگی баландпоягӣ
بلندپایه баландпоя
بلندپرواز баландпарвоз
بلندپروازی баландпарвозӣ
بلندحاصل баландҳосил
بلندحرارت баландҳарорат
بلنددیوار баланддевор
بلندرطبه баландрутба
بلندشدت баландшиддат
بلندشونده баландшаванда
بلندصدا баландсадо
بلندصفت баландсифат
بلندصفتی баландсифатӣ
بلندطالع баландтолеъ
بلندطبع баландтабъ
بلندعیار баландиёр
بلندغایه баландғоя
بلندفشار баландфишор
بلندقامت баландқомат
بلندقد баландқад
بلندکوه баландкӯҳ
بلندگو баландгӯ
بلندگویک баландгӯяк
بلندگویی баландгӯӣ
بلندمحصول баландмаҳсул
بلندمرتبگی баландмартабагӣ
بلندمرتبه баландмартаба
بلندمضمون баландмазмун
بلندمعرفت баландмаърифат
بلندمعرفتی баландмаърифатӣ
بلندمقام баландмақом
بلندمهک баландмаҳак
بلندنام баландном
بلندنظر баландназар
بلندنظری баландназарӣ
بلندهمت баландҳиммат
بلندهمتی баландҳимматӣ
بلندهوا баландҳаво
بلندوالت баландволт
بلندی баландӣ
بلندی‌سنج баландисанҷ
بلندین баландин
بلنس баланс
بلوا балво
بلواانگیز балвоангез
بلواگر балвогар
بلواگرانه балвогарона
بلواگری балвогарӣ
بلوت балут
بلوت булутII
بلوج балуҷ
بلوجی балуҷӣ
بلور булӯр
بلورشکل булӯршакл
بلورشناسی булӯршиносӣ
بلورگردی булӯргардӣ
بلوروار булӯрвор
بلوری булӯрӣ
بلورین булӯрин
بلورینه булӯрина
بلوط булутI
بلوطزار булутзор
بلوطی булутӣ
بلوغ булуғ
بلوق булуқ
بلوک булук
بلی бале
بلیان биллион
بلیت балет
بلیت балия(т)
بلیت билет
بلیت‌فروش билетфурӯш
بلیت‌فروشی билетфурӯшӣ
بلیت‌میستر балетмейстер
بلید балид
بلیردبازی билярдбозӣ
بلیرد биллиярд
بلیرد билярд
بلیردباز биллиярдбоз
بلیردباز билярдбоз
بلیردبازی биллиярдбозӣ
بلیسان балисон
بلیستیکه баллистика
بلیستیکی баллистикӣ
بلیغ балеғ
بلیغ балиғ//балеғ
بلیق балиқ
بلی‌گو(ی) балегӯ(й)
بلی‌گویی балегӯӣ
بلیله балила
بلیومنگ блюминг
بم бам
بمبوک бамбук
بمزه бамаза
بمزه‌خورک бамазахӯрак
بمعنی бамаънӣ
بمورد бамаврид
بمی бамӣ
بن бин
بنساله бунсола
بن//بون бун
بنا банно
بناI биноI
بناً биноан
بنابر бинобар
بنات банот
بنات‌النعش банотуннаъш
بناچار баночор
بناحق баноҳақ
بناخواست банохост
بنارس банорас
بناساز биносоз
بناسازی биносозӣ
بناکار бинокор
بناکاری бинокорӣ
بناکننده бинокунанда
بناگاه баногоҳ
بناگر биногар
بناگوش баногӯш
بناگوش буногӯш
بناموس баномус
بناموسی баномусӣ
بنان банон
بنبست бунбаст
بنت бинтI
بنت бинтII
بنت‌پیچ бинтпеч
بنج банҷ
بنچه бунча
بند банд
بند банд

بندار бундор
بنداندن бандондан
بندباز бандбоз
بندچه бандча
بندر бандар
بندرگاه бандаргоҳ
بندری бандарӣ
بندسازی бандсозӣ
بندق бундуқI
بندقدار бундуқдор
بندک бандакI
بندک бандакII
بندک‌جانشین бандакҷонишин
بندک‌دار бандакдор
بندکشا//بندگشا бандкушо//бандгушо
بندکشایی бандкушоӣ
بندکنه бандкана
بندگی бандагӣ
بندوبست бандубаст
بندورغ бандварғ
بندوق бундуқII
بنده банда
بنده‌پرور бандапарвар
بنده‌پروری бандапарварӣ
بنده‌خانه бандахона
بنده‌زاده бандазода
بنده‌فروش бандафурӯш
بنده‌فروشی бандафурӯшӣ
بنده‌نواز банданавоз
بنده‌نوازی банданавозӣ
بنده‌وار бандавор
بندی бандӣ
بندی‌بان бандибон
بندی‌خانه бандихона
بندیرال бандерол
بندینه бандина
بندی‌وار бандивор
بنصر бинсир
بنفش банафш
بنفش бунафш
بنفشه бунафша
بنفشه‌رنگ бунафшаранг
بنفشه‌زار бунафшазор
بنفشه‌گون бунафшагун
بنفوذ бануфуз
بنقشه‌گیری банақшагирӣ
بنک банкI
بنک бунак
بنکامت банкомат
بنکدار бунакдор
بنک‌دهی бунакдиҳӣ
بنکر банкир
بنکه банка
بنگ банг
بنگالی банголӣ
بنگاه//بنگه бунгоҳ//бунгаҳ
بنگاهی бунгоҳӣ
بنگدانه бангдона
بنگی бангӣ
بنگیانه бангиёна
بنگی‌خانه бангихона
بنلاد бунлод
بنمایه бунмоя
بنن банан
بنور банур
بنه бунаI
بنه бунаII
بنه‌خیز бунахез
بنه‌دار бунадор
بنی банӣ
بنیاد бунёд
بنیادکار бунёдкор
بنیادکارانه бунёдкорона
بنیادکاری бунёдкорӣ
بنیادکن бунёдкан
بنیادکننده бунёдкунанда
بنیادگذار бунёдгузор
بنیادگذاری бунёдгузорӣ
بنیادگر бунёдгар
بنیادگرا бунёдгаро
بنیادگرایی бунёдгароӣ
بنی‌آدم банӣ-одам
بنیادی бунёдӣ
بنیان бунён
بنیان‌فکن бунёнфикан
بنیان‌کن бунёнкан
بنیان‌گذار бунёнгузор
بنیان‌گذاری бунёнгузорӣ
بنیانی бунёнӣ
بنی‌بشر банӣ-башар
بنیز баниз
بنیگردنی бунигарданӣ
بوی گرفته бӯйи ирифта
بو(ی) бӯ//бӯй
بوئیدن бӯидан
بوآب баввоб
بوآبی баввобӣ
بواجب бавоҷиб
بوادی баводӣ
بوار бавор
بوارد баворид
بوارق бавориқ
بواسطه бавосита
بواسیر бавосир
بواسیری бавосирӣ
بواطن бавотин
بوالفضول булфузул
بوالکرم булкарам
بوالهوس булҳавас
بوالهوسانه булҳавасона
بوالهوسی булҳавасӣ
بوالوفا булвафо
بوب буб
بوبو бубу
بوتفاری бутафорӣ
بوتفاریه бутафория
بوتله бутала
بوتنه бӯтана
بوته бӯта
بوته خشت бӯтахишт
بوته‌ساز бӯтасоз
بوتیربراد бутерброд
بوتیمار бутемор
بوتیمار бутимор
بوجدان бавиҷдон
بوجودآری бавуҷудорӣ
بوجودآیی бавуҷудоӣ
بوجی буҷӣ
بوجیت буҷет
بوجیتی буҷетӣ
بوخچه бӯхча
بود бувад
بود буд
بودار бӯдор
بودگار будгор
بودگی будагӣ
بودن будан
بوده буда
بودهنده бӯдиҳанда
بودوباش будубош
بور бӯрI
بور бӯрII
بورابرش бӯрабраш
بوران бӯрон
بوران‌آور бӯроновар
بورانی бӯронӣ
بوبرد бӯбурд
بوررنگ бӯрранг
بورک бӯрак
بوره бӯра
بوریا бӯрё
بوریائی бӯрёӣ
بوریاباف бӯрёбоф
بوریابافی бӯрёбофӣ
بوریاپولی бӯрёпулӣ
بوریاپیچ бӯрёпеч
بوریاچه бӯрёча
بوریاکوبان бӯрёкӯбон
بوریکله бӯрикалла
بوزه бӯза
بوزه‌خوری бӯзахӯрӣ
بوزه‌خانه бӯзахона
بوزه‌خور бӯзахӯр
بوزینگی бӯзинагӣ
بوزینه бӯзина
بوس бӯс
بوسابوس бӯсобӯс
بوسابوسی бӯсобӯсӣ
بوستان бӯстон
بوستان‌افروز бӯстонафрӯз
بوستان‌سرا(ی) бӯстонсаро(й)
بوستانی бӯстонӣ
بوسه бӯса
بوسه‌افشان бӯсаафшон
بوسه‌باران бӯсаборон
بوسه‌بازی бӯсабозӣ
بوسه‌جای бӯсаҷой
بوسه‌چین бӯсачин
بوسه‌ربا бӯсарабо
بوسه‌ستان бӯсаситон
بوسه‌فریب бӯсафиреб
بوسه‌گاه бӯсагоҳ
بوسه‌گیر бӯсагир
بوسیدن бӯсидан
بوش бавиш
بوش бавш
بوش бувиш
بوشجو бавшҷӯ
بوشناس бӯшинос
بوشهری бӯшаҳрӣ
بوغ буғI
بوغ буғII
بوغ буғIII
بوغ‌انبار буғанбор
بوغ‌تاب буғтоб
بوغ‌تابشده буғтобшуда
بوغ‌تقسیم‌کنک буғтақсимкунак
بوغچه бӯғча
بوغچه‌بردار бӯғчабардор
بوغچه‌بندی бӯғчабандӣ
بوغچه‌پیچ бӯғчапеч
بوغچه‌دار бӯғчадор
بوغچه‌زده бӯғчазада

بوغ خانه бугхона
بوغ داده буғдода
بوغ دهی буғдиҳӣ
بوغ رانک буғронак
بوغ رانی бугронӣ
بوغ ساق буғурсоқ
بوغرنج буғранҷ
بوغ سرد کنک бугсардкунак
بوغشوندگی буғшавандагӣ
بوغشوی буғшавӣ
بوغ کشی буғкашӣ
بوغ کنک буғкунак
بوغ گرد буғгард
بوغ گردانی буғгардонӣ
بوغ گرم کنک буғгармкунак
بوغمه буғмаI
بوغمه буғмаII
بوغی буғӣI
بوغی буғӣII
بوغیکننده буғикунанда
بوفیر буфер
بوق бӯқ
بوقلمون буқаламун
بوقلمون бӯқаламун
بوقلمون صفت бӯқаламунсифат
بوقلمون صفتی бӯқаламунсифатӣ
بوقلمونی бӯқаламунӣ
بوقی бӯқӣ
بو کتر خلته буктерхалта
بو کری букрӣ
بو کک буккак
بو گان бугон
بو گرفته бӯгирифта
بو گند бӯганд
بو گیر бӯгир
بو گین бӯгин
بول бавл
بو لک бӯлак
بولیدن бавлидан
بوم бумI
بوم бумII
بومزی бумазӣ
بومهن бумҳан
بومی бумӣ
بون бавн
بوه бува
بوی бӯӣ
بویبر бӯйбар
بویبری бӯйбарӣ
بویا бӯё
بویدار бӯйдор

بویژه бавежа//бавижа
بو یکشی бӯйкашӣ
بو یگیر бӯйгир
بو یمادران бӯймодарон
بوی ناک бӯйнок
بو ینده бӯянда
بو یه бӯяI
بو یه бӯяII
بنیه буния
بنیه буня
به ба
به беҳI
به беҳII
به تاب батоб
بها баҳо
بها//بها. баҳо(ъ)
به ابا баибо
بهادار баҳодор
بهادر баҳодур
بهادرانه баҳодурона
بهادری баҳодурӣ
بهادهنده баҳодиҳанда
بهادهی баҳодиҳӣ
بهار баҳорI
بهار баҳорII
بهاران баҳорон
بهارانه баҳорона
بهارخانه баҳорхона
بهارخواب баҳорхоб
بهار رو یه баҳоррӯя
بهارستان баҳористон
بهار گاه баҳоргоҳ
بهاری баҳорӣ
بهاریات баҳориёт
بهاری کاری баҳорикорӣ
بهاریه баҳория
به اصل баасл
به افتاد баҳафтод
بها کننده баҳокунанда
بها گذار баҳогузор
بها گذاری баҳогузорӣ
بهامانی баҳомонӣ
به انصاف баинсоф
بهانه баҳона
بهانه تراشی баҳонатарошӣ
بهانه جو(ی) баҳоначӯ(й)
بهانه جویی баҳоначӯӣ
بهانه طلب баҳонаталаб
بهانه طلبی баҳонаталабӣ
بهانه کاو баҳонаков
بهانه کاوی баҳонаковӣ

بهانه گیر баҳонагир
بهایم баҳоим
بهائیه баҳоия
بهائی баҳоӣ
به به баҳ-баҳ
به به беҳ-беҳ
بهبود беҳбуд
بهبودی беҳбудӣ
بهتان бӯҳтон
بهتان آمیز бӯҳтономез
بهتان زن бӯҳтонзан
بهتان گوی бӯҳтонгӯй
بهتانگویی бӯҳтонгӯӣ
بهتر беҳтар
به ترتیب батартиб
بهجت баҳҷат
بهداشت беҳдошт
بهداشتی беҳдоштӣ
بدرد бадард
بهر баҳрII
بهر баҳрIII
به راحت бароҳатIII
بهرام баҳром
بهرامه баҳрома
بهرانی бӯҳронӣ
بهره баҳра
بهره اندوز баҳраандӯз
بهره اندوزی баҳраандӯзӣ
بهره بر баҳрабар
بهره بردار баҳрабардор
بهره برداری баҳрабардорӣ
بهره بری баҳрабарӣ
بهره مان баҳрамон
بهره مند баҳраманд
بهره مندی баҳрамандӣ
بهره ور баҳравар
بهره وری баҳраварӣ
بهره یاب баҳраёб
بهره یابی баҳраёбӣ
بهروز беҳрӯз
بهروزی беҳрӯзӣ
بهرین баҳрайн
بهرینی баҳрайнӣ
بهزادی беҳзодӣ
بی زمینه безамина
به زیستی беҳзистӣ
بهشت биҳишт
بهشت روی биҳиштрӯӣ
بهشتی биҳиштӣ
به شوق آمده башавқомада
به صرفه басарфа

بی عیب беайб
بقدر бақадр
بقیمت бақимат
به گزین беҳгузин
بهل биҳил
بهله баҳла
بهله دوز баҳладӯз
بهم آمیزی баҳамомезӣ
بهمان баҳмон
بهمدان беҳмадон
بهمضد баҳамзид
بملاحظگی бамулоҳизагӣ
بملاحظه бамулоҳиза
بهمن баҳман
بهمنگان баҳмангон
بهموت баҳмут
بهنانه беҳнона
بنوارگری банаворгирӣ
بهمت баҳиммат
بهوا баҳаво
بهوسله баҳавсала
بوجودآوری бавуҷудоварӣ
بهوده баҳуда
بهوسلگی баҳавсалагӣ
بهوش баҳуш
بهی баҳӣ
بهی беҳӣ
بهی биҳӣ
بهیگی биҳигӣ
بهیگین биҳигин
بهیمه баҳима
بهین беҳин
بی беI
بی бий
بی اختلاف беихтилоф
بی اختلافی беихтилофӣ
بی اشتباه беиштибоҳ
بی اشتهایی беиштиҳоӣ
بی اعتباری беэътиборӣ
بی الکاگال беалкогол
بی ایمانی беимонӣ
بی بار бебор
بیبی бай-бай
بی تحاشا бетаҳошо
بی تحاشی бетаҳошӣ
بی تردید бетардид
بی ثبات бесубот
بی حوصلگی беҳавсалагӣ
بی حوصله беҳавсала
بی خاندان бехонадон
بی خانواده бехонавода

بی خراج бехироч
بی دقت бедиккат
بی دولت бедавлат
بی دولتی бедавлатӣ
بی دیانتی бедиёнатӣ
بی رغبت берағбат
بی رنج беранч
بی زر безар
بی زرده безарда
بی زبانی безиёнӣ
بی ساز бесоз
بی ستون‌مهره бесутунмӯхра
بیسلوق бесулук
بی صاحبمانده бесохибмонда
بی صاحبی бесохибӣ
بیضابطگی безобитагӣ
بی غلاغله беғалоғула
بیغوله беғӯла
بی فراستی бефаросатӣ
بی فرمان бефармон
بی قول бекавл
بی کدورت бекудурат
بی کلاهی бекулохӣ
بی گپ бегап
بی گزند бегазанд
بی گله бегила
بی گناهی бегунохӣ
بی گنه// بی گناه бегунах//бегунох
بی گیاهی бегиёхӣ
بی مثال бемисол
بی مذهب бемазхаб
بی مذهبی бемазхабӣ
بی میل бемайл
بی نظمی беназмӣ
بی نوری бенурӣ
بی وفا бевафо
بی وفایی бевафоӣ
بی وقفه бевакфа
بی وقوف бевукуф
بی یراق беярок
بی یراقی беярокӣ
بیا биё
بی آب беоб
بی ابا беибо
بی اباگی// بی ابایی беибогӣ//беибоӣ
بیابان биёбон
بیابان‌زدایی биёбонзудоӣ
بیابان‌گرد биёбонгард
بیابان‌گردی биёбонгардӣ
بیابان‌مرگ биёбонмарг

بیابان‌نشین биёбоннишин
بیابان‌نورد биёбоннаворд
بیابان‌نوردی биёбоннавордӣ
بیابانی биёбонӣ
بی ابایانه беибоёна
بی ابر беабр
بی ابرو беабрӯ
بی آبرو беобрав
بی آبرو(ی) беобрӯ(й)
بی آبرویی беобрӯӣ
بی ابری беабрӣ
بی آبگریز беобгурез
بی آب‌ورنگ беобуранг
بی آب‌ورنگی беобурангӣ
بی آبی беобӣ
بیات I баётI
بیات II баётII
بی ائتمان беитминон
بی ائتمانی беитминонӣ
بی اثبات беисбот
بی اثر беасар
بی اجازت беичозат
بی احترام беэхтиром
بی احترامانه беэхтиромона
بی احترامی беэхтиромӣ
بی احتیاج беэхтиёч
بی احتیاجی беэхтиёчӣ
بی احتیاط беэхтиёт
بی احتیاطانه беэхтиётона
بی احتیاطی беэхтиётӣ
بی اختیار беихтиёр
بی اختیارانه беихтиёрона
بی آخر беохир
بی آخری беохирӣ
بی اخلاص беихлос
بی اخلاصی беихлосӣ
بی آداب беодоб
بی آدابانه беодобона
بی آدابی беодобӣ
بی ادب беадаб
بی ادبانه беадабона
بی ادبی// بی آدابی беадабӣ//беодобӣ
بی ادراک беидрок
بی ادراکی беидрокӣ
بی آدم беодам
بی آدمی беодамӣ
بی ادیه беидея
بی ارادگی беиродагӣ
بی اراده беирода
بی آرام беором
بی آرامی бероромӣ

بی ارج беарч
بی ارز беарз
بی ارزش беарзиш
بی ارمان беармон
بی آرمان беормон
بی آزار беозор
بی آزاری беозорӣ
بی آزرم беозарм
بی آزرمی беозармӣ
بی آزمون беозмун
بی عضنی беазмӣ
بی اساس беасос
بی اساسی беасосӣ
بی اسباب беасбоб
بی استثنا беистисно
بی استحاله беистихола
بی استخوان беустухон
بی استر беастар
بی استعداد беистеъдод
بی استعدادی беистеъдодӣ
بی استفاده беистифода
بی آستین беостин
بی اسلحه беаслиха
بی اسم беисм
بی آسیب беосеб
بی اصالت беасолат
بیاض баёз
بی اطاعت беитоат
بی اطاعتی беитоатӣ
بی اطّلاع беиттилоъ
بی اطّلاعی беиттилоӣ
بیاع байёъ
بی اعتبار беэътибор
بی اعتبارانه беэътиборона
بی اعتدال беэътидол
بی اعتدالی беэътидолӣ
بی اعتراض беэътироз
بی اعتقاد беэътикод
بی اعتقادی беэътикодӣ
بی اعتماد беэътимод
بی اعتمادی беэътимодӣ
بی اعتنا беэътино
بی اعتنایانه беэътиноёна
بی اعتنایی беэътиноӣ
بی آفت беофат
بی آفتاب беофтоб
بی اقتدار беиктидор
بی اقتداری беиктидорӣ
بی آلایش беолоиш
بی آلایشی беолоишӣ
بی التفات беилтифот

بی التفاتانه беилтифотона
بی التفاتی беилтифотӣ
بی الفت беулфат
بی الفتی беулфатӣ
بی امان беамон
بی امانت беамонат
بی امانتی беамонатӣ
بی امّت беуммат
بی امتحان беимтихон
بی امتیاز беимтиёз
بی امداد беимдод
بی امدادی беимдодӣ
بی امضا беимзо
بی املاک беамлок
بیان баён
بیانات баёнот
بی انباز беанбоз
بی انتظام беинтизом
بی انتظامی беинтизомӣ
بی انتها беинтихо
بی انتهایی беинтихоӣ
بی انجام I беанчомI
بی انجام II беанчомII
بی انجامی I беанчомӣI
بی انجامی II беанчомӣII
بی انداز беандоз
بی اندازه беандоза
بی اندام беандом
بی اندامی беандомӣ
بی اندیشگی беандешагӣ
بی اندیشه беандеша
بی انصاف беинсоф
بی انصافانه беинсофона
بی انصافی беинсофӣ
بیان‌کننده баёнкунанда
بی انگشت беангушт
بیان‌نامه баённома
بیانیه баёния
بی اهالی беахолӣ
بی اهمیت беахамият
بی اهمیتی беахамиятӣ
بی آهنگ беоханг
بی آواز беовоз
بی اوزان беавзон
بی اولاد беавлод
بی ایست беист
بی ایمان беимон
بی باج бебоч
بی باخت бебохт
بی باد бебод
بی بادی бебодӣ

беборон بی باران
беборонӣ بی بارانی
бебориш بی بارش
беборишӣ بی بارشی
бебозгашт بی بازگشت
бебок بی باک
бебокона بی باکانه
бебокча بی باکچه
бебокӣ بی باکی
бебол بی بال
беболобандӣ بی بالابندی
бебачагӣ بی بچگی
бебача بی بچه
бебаҳс بی بحث
бебахт بی بخت
бебахш بی بخش
бебадал بی بدل
бебадӣ بی بدی
бебар بی بر
бебарор بی برار
бебарорӣ بی براری
бебуриш بی برش
бебуришӣ بی برشی
бебарф بی برف
бебарқ بی برق
бебарака(т) بی برکه(ت)
бебаракатӣ بی برکتی
бебаркаш بی برکش
бебарг بی برگ
бебаргӣ بی برگی
бебурут بی بروت
бебарӣ بی بری
бебисот بی بساط
бебасар بی بصر
бебасарӣ بی بصری
бебизоат بی بضاعت
бебизоатӣ بی بضاعتی
бебақо بی بقا
бебақоӣ بی بقایی
бебандубор بی بندوبار
бебандуборӣ بی بندوباری
бебунёд بی بنیاد
бебунёдӣ بی بنیادی
бебаҳо بی بها
бебаҳр بی بهر
бебаҳра بی بهره
бебӯ(й) بی بو(ی)
бибӣ بیبی
бибиотун بیبی آتون
бибиҷон بیبیجان
бибича بیبیچه
бибихалифа بیبی خلیفه
бибисешанбе بیبی سه شنبه
бибикалон بیبی کلان
бибикайвонӣ بیبی کیوانی
бебим بی بیم
бебинӣ بی بینی
бепо(й) بی پا(ی)
бeподош بی پاداش
бепосбон بی پاسبان
бепошна بی پاشنه
беповусар بی پاوسر
бепоён بی پایان
бепоёнӣ بی پایانی
бепоягӣ بی پایگی
бепоя بی پایه
бепат بی پت
бепадар بی پدر
бепар بی پر
бепироягӣ بی پرایگی
бепироя بی پرایه
бепартов بی پرتاو
бепардоз بی پرداز
бепардагӣ بی پردگی
бепардаI بی پرده
бепардаII بی پرده
бепардагӯӣ بی پرده گویی
бепарастор بی پرستار
бепарасторӣ بی پرستاری
бепурсиш بی پرسش
бепарҳез بی پرهیز
бепарво بی پروا
бепарвофалак بی پروافلک
бепарвоӣ بی پروای
бепарвоёна بی پروایانه
бепринсип بی پرینسپ
бепринсипона بی پرینسپانه
бепринсипӣ بی پرینسپی
бепасоянд بی پسایند
бепушт بی پشت
бепуштибон بی پشتیبان
бепуштупаноҳ بی پشت و پناه
бепул بی پول
бепулӣ بی پولی
бепаноҳ بی پناه
бепаноҳӣ بی پناهی
бепӯст بی پوست
бепир بی پیر
бепешоянд بی پیشایند
бепайкон بی پیکان
бепайвандак بی پیوندک
байтI بیت
байтII بیت
байтIII بیت
байтбандӣ بیتبندی
бетоб بی تاب
бетобӣ بی تابی
бетаъсир بی تأثیر
бетаъсирӣ بی تأثیری
бетаъхир بی تأخیر
бетор بی تار
бетаърих بی تأریخ
байтулаҳзон بیت الاحزان
байтулэҳзон بیت الاحزان
байтуладвия بیت الادویه
байтуласном بیت الاصنام
байтулҷунун بیت الجنون
байтулҳарам//байтулҳаром بیت الحرام//بیت الحرم
байтулҳазан بیت الحزن
байтулхало بیت الخلا
байтушшараф بیت الشرف
байтуссамад بیت الصمد
байтуссанам بیت الصنم
байтуларӯс بیت العروس
байтуламал بیت العمل
байтулғазал بیت الغزل
байтулқасида بیت القصیده
байтулкаъба بیت الکعبه
байтуллаҳм بیت اللحم
байтуллоҳ بیت الله
байтулмол بیت المال
байтулмаъмур بیت المعمور
байтулмулк بیت الملک
байтулнахл بیت النحل
бетааммул بی تأمّل
бетааммулӣ بی تأمّلی
бетон بیتان
бетонпӯш بیتان پوش
бетонпӯшӣ بیتان پوشی
бетонрез بیتان ریز
бетонрезӣ بیتان ریزی
бетонгар بیتانگر
бетонӣ بیتانی
байтбарак بیت برک
байтбаракбозӣ بیت برک بازی
бетаҷрибагӣ بی تجربگی
бетаҷриба بی تجربه
бетаҳаррукӣ بی تحرکی
бетаҳаммул بی تحمل
бетаҳаммулӣ بی تحملی
бетахаллуф بی تخلف
бетухм بی تخم
байтхонӣ بیت خوانی
бетадбир بی تدبیر
бетадбирӣ بی تدبیری
бетарбиятӣ بی تربیتی
бетарбия(т) بی تربیه(ت)
бетартиб بی ترتیب
бетартибона بی ترتیبانه
бетартибӣ بی ترتیبی
бетараҳҳум بی ترحّم
бетараҳҳумӣ بی ترحّمی
бетазалзул بی تزلزل
бетазвир بی تزویر
беташаббус بی تشبث
беташаббусӣ بی تشبّثی
беташвиш بی تشویش
беташвишӣ بی تشویشی
бетаоруф بی تعارف
бетааззур بی تعذر
бетааллуқ بی تعلّق
бетааллуқӣ بی تعلّقی
бетаъмир بی تعمیر
бетағйир بی تغییر
бетафовут بی تفاوت
бетафовутӣ بی تفاوتی
бетақсир بی تقصیر
бетақсирӣ بی تقصیری
бетакаллуф بی تکلّف
бетакаллуфона بی تکلّفانه
бетакаллуфӣ بی تکلّفی
бетаг بی تگ
байтал بیتل
беталаф بی تلف
беталафот بی تلفات
бетимсол بی تمثال
бетамаллуқ بی تملّق
бетамаллуқӣ بی تملّقی
бетамиз بی تمیز
бетамизӣ بی تمیزی
бетаносуб بی تناسب
бетаносубӣ بی تناسبی
бетанаффус بی تنفس
бетавон بی توان
бетаваҷҷӯҳ بی توجه
бетаваҷҷӯҳӣ بی توجهی
бетӯш بی توش
бетӯша بی توشه
бетавфиқ بی توفیق
бетавфиқӣ بی توفیقی
бетаваққӯъ بی توقّع
бетаваққуф بی توقف
бетана بی تنه

بی‌ته бетаҳ
بیته‌افکنش бета-афканиш
بیته‌زرّه‌ها бета-зарраҳо
بیته کاهش бета-коҳиш
بی‌تیر бетир
بی‌تیمار бетимор
بی‌تیماری бетиморӣ
بی‌ثباتی бесуботӣ
بی‌ثمر бесамар
بی‌ثمره бесамара
بی‌ثمری бесамарӣ
بیجا беҷо
بیجاخرجی беҷохарҷӣ
بیجادگی беҷодагӣ
بیجاده беҷодаI
بیجاده беҷодаII
بیجاده‌رنگ беҷодаранг
بیجاده گون беҷодагун
بیجاده‌لب беҷодалаб
بیجاگرد беҷогард
بیجاگردی беҷогардӣ
بیجان беҷон
بیجانی беҷонӣ
بیجای беҷой
بیجایگاه беҷойгоҳ
بی‌جرئت беҷуръат
بی‌جرئتانه беҷуръатона
بی‌جرئتی беҷуръатӣ
بی‌جرم беҷирм
بی‌جرم беҷурм
بی‌جرنگ беҷаранг
بی‌جزا беҷазо
بی‌جگر беҷигар
بی‌جلا беҷило
بی‌جمال беҷамол
بی‌جنجال беҷанҷол
بی‌جهاز беҷиҳоз
بی‌جهت беҷиҳат
بی‌جواب беҷавоб
بی‌جوهر беҷавҳар
بی‌جوهری беҷавҳарӣ
بی چارگی бечорагӣ
بی چاره бечора
بی چاره‌پرور бечорапарвар
بی چاره‌حال бечораҳол
بی چاره‌وار бечоравор
بی‌چشم бечашм
بی‌چشم و رو бечашмурӯ
بی‌چشم و رویی бечашмурӯӣ
بی‌چشمی бечашмӣ
بیچون бечун
بی‌چون و چرا бечунӣ
بیچونی бечунучаройӣ
بی‌چیز бечиз
بی‌چیزی бечизӣ
بی‌حاصل беҳосил
بی‌حاصلی беҳосилӣ
بی‌حاکمیتی беҳокимиятӣ
بی‌حال беҳол
بی‌حالانه беҳолона
بی‌حال کننده беҳолкунанда
بی حالی беҳолӣ
بی‌حامی беҳомӣ
بی‌حجاب беҳиҷоб
بی‌حد беҳад(д)
بی‌حدود беҳудуд
بی تحرک бетаҳаррук
بی‌حرکت беҳаракат
بی‌حرکتی беҳаракатӣ
بی‌حرمت беҳурмат
بی‌حرمتی беҳурматӣ
بی‌حس беҳис(с)
بی‌حساب беҳисоб
بی‌حسابی беҳисобӣ
بی‌حس کننده беҳискунанда
بی‌حسن беҳусн
بی‌حسی беҳиссӣ
بی‌حضور беҳузур
بی‌حضوری беҳузурӣ
بی‌حفاظ беҳифоз
بی‌حقوق беҳуқуқ
بی‌حقوقی беҳуқуқӣ
بی‌حکمت беҳикмат
بی‌حلاوت беҳаловат
بی‌حلاوتی беҳаловатӣ
بی‌حمایت беҳимоят
بی‌حمیت беҳамият
بی‌حمیتی беҳамиятӣ
بی‌حیا беҳаё
بی‌حیاگی беҳаёгӣ
بی‌حیایانه беҳаёёна
بی‌حیایی беҳаёӣ
بی‌حیثیت беҳайсият
بی‌حیثیتی беҳайсиятӣ
بی‌حیله беҳила
بیخ бех
بی‌خار бехор
بی‌خاصیت бехосият
بی‌خاطره бехотира
بی‌خانمانی//بی‌خان و مانی
бехонумонӣ
بی‌خانه бехона
بی‌خان و مان//بی‌خانمان бехонумон
بی‌خبر бехабар
بی‌خبری бехабарӣ
بیخپیاز бехпиёз
بیختن бехтан
بیخته бехта
بیخجست бехҷаст
بی‌خدا бехудо
بی‌خداوند бехудованд
بی‌خرج бехарҷ
بی‌خرجی бехарҷӣ
بی‌خرد бехирад
بی‌خردی бехирадӣ
بی‌خزان бехазон
بی‌خط бехат
بی‌خطا бехато
بی‌خطر бехатар
بی‌خطری бехатарӣ
بی‌خط و سوادی бехатусаводӣ
بی‌خطی бехатӣ
بیخکن бехкан
بیخکنده бехканда
بیخگوشی бехгӯшӣ
بی‌خلل бехалал
بیخمیوه бехмева
بی‌خواب бехоб
بی‌خوابی бехобӣ
بی‌خواست бехост
بی‌خواسته бехоста
بی‌خواطر бехавотир
بیخود бехуд
بی‌خودانه бехудона
بیخودی бехудӣ
بی‌خوراک бехӯрок
بی‌خوراکی бехӯрокӣ
بی‌خوف бехавф
بی‌خوفی бехавфӣ
بی‌خون бехун
بی‌خونی бехунӣ
بی‌خویش бехеш
بی‌خویشاوند бехешованд
بی‌خویشتن бехештан
بی‌خویش و تبار бехешутабор
بیخی бехӣ
بی‌خیال бехаёл
بی‌خیالانه бехаёлона
بی‌خیر бехайр
بید бедI
بید бедII
بیدا(ء) байдо(ъ)
بی‌داد бедод
بی‌دادپیشه бедодпеша
بی‌دادگر бедодгар
بی‌دادگرانه бедодгарона
بی‌دادگری бедодгарӣ
بی‌دادی бедодӣ
بیدار бедор
بیدارباش бедорбош
بیداربخت бедорбахт
بیدارخواب бедорхоб
بیدارخوابی бедорхобӣ
بیداردل бедордил
بیداردلی бедордилӣ
بیدارشده бедоршуда
بیدارفکر бедорфикр
بیدارمغز бедормағз
بیداری бедорӣ
بی داشت бедошт
بی‌داغ бедоғ
بی دال бедол
بیدانجیر беданҷир
بی‌دانش бедониш
بی‌دانشی бедонишӣ
بیدانک бедонак
بی دانه бедонаI
بیدانه бедонаII
بیدانه‌باز бедонабоз
بیدانه‌بازی бедонабозӣ
بیداو бедов
بیدبرگ бедбарг
بیدبن бедбун
بی‌دخل бедахл
بی‌در бедар
بی‌درامد бедаромад
بی‌درخت бедарахт
بی‌درختی бедарахтӣ
بی‌درد бедард
بی‌دردسر бедардисар
بی‌دردگردانی бедардгардонӣ
بی‌دردی бедардӣ
بی‌درک бедарак
بی‌درمان бедармон
بی‌درمانی бедармонӣ
بی‌درنگ бедаранг
بی‌درنگی бедарангӣ
بی‌دروازه бедарвоза
بیدریغ бедареғ
بیدزار бедзор
بی‌دست бедаст
بیدستان бедистон
بیدستر бедастар
بی‌دستگاه бедастгоҳ

бедастгоҳӣ بی‌دستگاهی
бедаста بی‌دسته
бедастёр بی‌دستیار
بی‌دستیاری
бедастёрӣ//бедастиёрӣ
байдақ بیدق
бедиққатӣ بی‌دقتی
бедгул بیدگل
бедгун بیدگون
бедил بیدل
бедилшинос بیدلشناس
бедилшиносӣ بیدلشناسی
бедилон بی‌دلان
бедилхон بیدلخوان
бедилхонӣ بیدلخوانی
бедилӣ بیدلی
бедалел بی‌دلیل
бедалелӣ بی‌دلیلی
бедам بی‌دم
бедум بی‌دم
бедимоғ بی‌دماغ
бедимоғӣ بی‌دماغی
бедмушк بیدمشک
бедандон بی‌دندان
бедандонӣ بی‌دندانی
беда بیده
бедабурак بیده‌برک
бедабурӣ بیده‌بری
بیده‌پایه//بیده‌پیه
бедапоя//бедапая
бедахона بیده‌خانه
бедаҳан//бедаҳон بی‌دهن//بی‌دهان
бедаво بی‌دوا
бедавом بی‌دوام
бедуд بی‌دود
бедудмон بی‌دودمان
бедиёнат بی‌دیانت
бедин بی‌دین
бединӣ بی‌دینی
бедевор بی‌دیوار
безот بی‌ذات
безурёт//безуриёт بی‌ذریات
безурётӣ//безуриётӣ بی‌ذریاتی
безавқ بی‌ذوق
безавқӣ بی‌ذوقی
бирI بیر
беробита بی‌رابطه
бероҳат بی‌راحت
бероҳашуда بیراهه‌شده
бероҳӣ//бераҳӣ بی‌راهی//بی‌رهی
берабт بی‌ربط

берабтӣ بی‌ربطی
бераҳм بی‌رحم
бераҳмона بی‌رحمانه
бераҳмат بی‌رحمت
бераҳмӣ بی‌رحمی
берухсат بی‌رخصت
берад بی‌رد
бересмон بی‌ریسمان
берағбатӣ بی‌رغبتی
байрақ//байроқ بیرق//بیراق
байрақбар بیرق‌بر
байрақбардор بیرق‌بردار
байрақча بیرقچه
байрақдор بیرق‌دار
байрақситон بیرق‌ستان
байраққаш بیرق‌کش
берамақ بی‌رمق
берамақӣ بی‌رمقی
беранг بی‌رنگ
берангубор بی‌رنگوبار
берангубӯ بی‌رنگوبو
берангӣ بی‌رنگی
беривоҷ بی‌رواج
беривоҷӣ بی‌رواجی
бесарупоӣ بی‌روپایی
берӯҳ بی‌روح
берӯҳӣ بی‌روحی
берӯзӣ بی‌روزی
беравған بی‌روغن
берун بیرون
беравнақ بی‌رونق
берунмарзӣ بیرون‌مرزی
беруна بیرونه
берунӣ بیرونی
берунишаҳрӣ بیرون‌شهری
берӯӣ بی‌روی//بی‌رو
берӯёна بی‌رویانه
берӯӣ بیرویی
бераҳ بی‌ره
бераҳагӣ بی‌رهگی
бераҳа بی‌رهه
бероҳа//бераҳа بی‌رهه//بی‌راهه
бераҳӣ بی‌رهی
бериёӣ بی‌ریا
бериёӣ بی‌ریای
береча بی‌ریجه
бериш بی‌ریش
берешагӣ بی‌ریشگی
береша بی‌ریشه
без بیز
безI بیز

безII بیز
безод بی‌زاد
безор بیزار
безоркунанда بیزارکننده
безорӣ بیزآری
безон بیزان
безовар بیزاور
безабон بی‌زبان
безабонӣ بی‌زبانی
безаҳмат بی‌زحمت
безада بی‌زده
безарӣ بی‌زری
безаряд بی‌زرید
байзак بیزق
безгак بیزگک
безамин بی‌زمین
безаминӣ بی‌زمینی
бизан بیزن
безан بی‌زن
безанӣ بی‌زنی
безавол بی‌زوال
безаволӣ بی‌زوالی
безаҳрагӣ بی‌زهرگی
безаҳра بی‌زهره
безиён بی‌زیان
безеб بی‌زیب
безебӣ بی‌زیبی
безинҳор بی‌زینهار//بی‌زنهار
бесобиқа بی‌سابقه
бесоҳил بی‌ساحل
бесозиш بی‌سازش
бесомон بی‌سامان
бесабаб بی‌سبب
бесипос بی‌سپاس
бесипосӣ بی‌سپاسی
бистI بیست
бистII بیست
бистсолагӣ بیستسالگی
бистяк بیستیک
беситора بی‌ستاره
бесатр بی‌ستر
бесатрӣ بی‌ستری
бистсола بیست‌ساله
бистгонӣ بیستگانی
бистум//бистумин بیستم//بستمین
бесутун بی‌ستون
бесаҳв بی‌سحو
бесухан بی‌سخن
бесар بی‌سر
бесаробон بی‌سرابان
бесаробонӣ بی‌سرابانی

бесаранҷом بی‌سرانجام
бесаранҷомӣ بی‌سرانجامی
бесироят بی‌سرایت
бесарпараст بی‌سرپرست
бесарпарастӣ بی‌سرپرستی
бесарпаноҳ بی‌سرپناه
бесарпаноҳӣ بی‌سرپناهی
бесариштагӣ بی‌سررشتگی
бесаришта بی‌سررشته
бесаранҷомона بی‌سرنجامانه
бесарупо(й) بی‌سروپا(ی)
бесарусомон بی‌سروسامان
бесарусомонӣ بی‌سروسامانی
бесарусадо بی‌سروصدا
бесарунӯг بی‌سرونوگ
бесарунӯгӣ بی‌سرونوگی
бесарӣ بی‌سری
бесазо بی‌سزا
бесуккон بی‌سکان
бесикка بی‌سکه
бесукун بی‌سکون
бесилоҳ بی‌سلاح
бесалаб بی‌سلب
бесалиқагӣ بی‌سلیقگی
бесалиқа بی‌سلیقه
бесанг بی‌سنگ
бесавод بی‌سواد
бесаводона بی‌سوادانه
бесаводӣ بی‌سوادی
бесуд بی‌سود
бесӯз بی‌سوز
бесӯк بی‌سوک
бесиёсат بی‌سیاست
бесиёсатӣ بی‌سیاستی
бесират بی‌سیرت
бесиратӣ بی‌سیرتی
бесимI بی‌سیم
бесимII بی‌سیم
бесимо بی‌سیما
бесимӣ بی‌سیمی
беш بیش
беш//биш بیش
биш بیش
бешох بی‌شاخ
бешоха بی‌شاخه
бешогирд بی‌شاگرد
бешубҳа بی‌شبهه
бешитоб بی‌شتاب
бештар بیشتر
бештарин بیشترین
бешахс بی‌شخص

بی‌شرافت бешарофат
بی‌شرافتی бешарофатӣ
بی‌شرف бешараф
بی‌شرفانه бешарафона
بی‌شرفی бешарафӣ
بی‌شرم бешарм
بی‌شرمانه бешармона
بی‌شرمی бешармӣ
بی‌شریک бешарик
بی‌شعور бешуур
بی‌شعورانه бешуурона
بی‌شعوری бешуурӣ
بی‌شفقت бешафқат
بی‌شفقتی бешафқатӣ
بی‌شک бешак(к)
بی‌شکست бешикаст
بی‌شکل бешакл
بی‌شکلی бешаклӣ
بی‌شکوه бешиква
بیشگی бешагӣ
بی‌شمار бешумор
بی‌شمال бешамол
بی‌شمالی бешамолӣ
بی‌شمر бешумар
بی‌شمر бешумур
بی‌شو(ی) бешӯ(й)
بی‌شوخی бешӯхӣ
بی‌شوق бешавқ
بی‌شوهر бешавҳар
بی‌شوهری бешавҳарӣ
بی‌شویی бешӯйӣ
بیشه беша
بیشه دشت бешадашт
بیشه‌باغ бешабоғ
بیشه‌بان бешабон
بیشه‌بانی бешабонӣ
بیشه‌دار бешадор
بیشه‌داری бешадорӣ
بیشه‌داشته бешадошта
بی‌شهری бешаҳрӣ
بیشه‌زار бешазор
بیشی бешӣ
بی‌شیر бешир
بیشینه бешина
بی‌صاحب бесоҳиб
بی‌صبر бесабр
بی‌صبرانه бесаброна
بی‌صبری бесабрӣ
بی‌صحن бесаҳн
بی‌صدا бесадо
بی‌صداقت бесадоқат

بی‌صداقتی бесадоқатӣ
بی‌صرفه бесарфа
بی‌صفا бесафо
بی‌صفت бесифат
بی‌صفتی бесифатӣ
بی‌صلاحیت бесалоҳият
بی‌صلاحیتی бесалоҳиятӣ
بی‌صنف бесинф
بی‌صورت бесурат
بی‌صیقل бесайқал
بیضا байзо
بی‌ضابطه безобита
بی‌ضرر безарар
بیضه байза
بیضه آسا байзаосо
بیضه‌شکل байзашакл
بیضه‌مانند байзамонанд
بیضوی байзавӣ
بیضی байзӣ
بی‌ضیا безиё
بیطار байтор
بیطاری байторӣ
بی‌طاعت бетоат
بی‌طاعتی бетоатӣ
بی‌طاقت бетоқат
بی‌طاقتانه бетоқатона
بی‌طاقتی бетоқатӣ
بی‌طالع бетолеъ
بی‌طالعی бетолеӣ
بی‌طراوت бетароват
بی‌طرف бетараф
بی‌طرفانه бетарафона
بی‌طرفی бетарафӣ
بی‌طمع бетамаъ
بی‌طمعی бетамаӣ
بی‌طهارت бетаҳорат
بی‌طهارتی бетаҳоратӣ
بی‌ظرف безарф
بی‌ظرفی безарфӣ
بی‌ظرفیت безарфият
بی‌ظرفیتی безарфиятӣ
بیع байъ
بی‌عائلگی беоилагӣ
بی‌عائله беоила
بی‌عار беор
بی‌عاری беорӣ
بی‌عاقبت беоқибат
بی‌عاقبتی беоқибатӣ
بیعانه байъона
بیع‌پولی байъпулӣ
بیعت байъат

بیعت‌نامه байъатнома
بیعتی байъатӣ
بی‌عدالت беадолат
بی‌عدالتانه беадолатона
بی‌عدالتی беадолатӣ
بی‌عدد беадад
بی‌عدیل беадил
بی‌عذّت беиззат
بی‌عذّتی беиззатӣ
بی‌عذیت беазият
بی‌عزم беазм
بی‌عسل беасал
بی‌عقل беақл
بی‌عقلانه беақлона
بی‌عقلی беақлӣ
بی‌عقیده беақида
بی‌علاج беилоҷ
بی‌علاجی беилоҷӣ
بی‌علاقگی беалоқагӣ
بی‌علاقه беалоқа
بی‌علایق беалоиқ
بی‌علت беиллат
بی‌علتی беиллатӣ
بی‌علف беалаф
بی‌علفی беалафӣ
بی‌علم беилм
بی‌علمی беилмӣ
بی‌عمل беамал
بی‌عملی беамалӣ
بیع‌نامه байънома
بی‌عهد беаҳд
بی‌عهدی беаҳдӣ
بی‌عیار беиёр
بی‌عیبی беайбӣ
بیغاره байғора
بی‌غایه беғоя
بی‌غبار беғубор
بی‌غربت беғурбат
بی‌غرض беғараз
بی‌غرضانه беғаразона
بی‌غرضی беғаразӣ
بی‌غش беғаш
بی‌غل беғил
بی‌غلط беғалат
بی‌غم беғам
بی‌غمانه беғамона
بی‌غمی беғамӣ
بی‌غوغا беғавғо
بیغوله байғула
بیغوله‌نشین байғуланишин
بی‌غوله‌نشین беғӯланишин

بی‌غیرت беғайрат
بی‌غیرتی беғайратӣ
بی‌فائده бефоида
بی‌فاصله бефосила
بی‌فائذ бефоиз
بی‌فراست бефаросат
بی‌فراویز бефаровез
بی‌فرجام бефарҷом
بی‌فردا бефардо
بی‌فرزند бефарзанд
بی‌فرزندی бефарзандӣ
بی‌فرق бефарқ
بی‌فرمانی бефармонӣ
بی‌فرنجی бефаранҷӣ
بی‌فرهنگ бефарҳанг
بی‌فرهنگی бефарҳангӣ
بی‌فروز бефурӯз
بی‌فروشنده бефурӯшанда
بی‌فروغ бефурӯғ
بی‌فریاد бефарёд
بی‌فساحت бефасоҳат
بی‌فضل бефазл
بی‌فضلی бефазлӣ
بی‌فعالیت бефаъолият
بی‌فعالیتی бефаъолиятӣ
بی‌فکر бефикр
بی‌فکری бефикрӣ
بی‌فنا бефано
بی‌فهم бефаҳм
بی‌فهمی бефаҳмӣ
بی‌فیض бефайз
بی‌فیضی бефайзӣ
بی‌قابلیت беқобилият
بی‌قابلیتی беқобилиятӣ
بی‌قاش беқош
بی‌قاعدگی беқоидагӣ
بی‌قاعده беқоида
بی‌قافیه беқофия
بی‌قالب беқолиб
بی‌قانونی беқонунӣ
بی‌قدر беқадр
بی‌قدری беқадрӣ
بی‌قرار беқарор
بی‌قرارانه беқаророна
بی‌قراری беқарорӣ
بی‌قرب беқурб
بیقرب‌شوی беқурбшавӣ
بی‌قرین беқарин
بی‌قسم беқасам I
بیقسم беқасам II
بیقصب беқасаб

بیقصب باف бекасаббоф
بی قطعیت беқатъият
بی قطعیتی беқатъиятӣ
بی قلتق беқилтиқ
بی قواره беқавора
بی قوت беқувват
بی قوتی беқувватӣ
بی قولی беқавлӣ
بی قیاس беқиёс
بی قیافه беқиёфа
بی قید беқайд
بی قیدانه беқайдона
بی قیدی беқайдӣ
بی قیل وقال беқилуқол
بی قیمت беқимат
بیک бек
بی کار бекор
بی کارایستی бекористӣ
بی کارخوابی бекорхобӣ
بی کارخوابیده бекорхобида
بی کارخوجگی бекорхӯҷагӣ
بی کارخوجه бекорхӯҷа
بی کارشده бекоршуда
بی کارگرد бекоргард
بی کارگردی бекоргардӣ
بی کارگی бекорагӣ
بی کارمانده бекормонда
بی کارمانی бекормонӣ
بی کاره бекора
بی کاره گرد бекорагард
بی کاروبار бекорубор
بی کاری бекорӣ
بی کاست бекост
بیکاشتی бектошӣ
بی کام беком
بی کامی бекомӣ
بی کانکرس беконкурс
بیکبار баякбор
بی کتاب бекитоб
بیک ذاتی бекзотӣ
بی کران бекарон
بی کرانه бекарона
بی کردار бекирдор
بیکزاده бекзода
بی کس бекас
بی کسی бекасӣ
بی کشت бекишт
بی کفایت бекифоят
بی کفایتی бекифоятӣ
بی کفن бекафан
بی کفنی бекафанӣ

بی کلاه бекулоҳ
بی کله бекалла
بی کم бекам
بی کمبودی бекамбудӣ
بی کمر бекамар
بی کم و زیاده бекамузиёда
بی کم و کاستی бекамукостӣ
بی کنار беканор
بی کناره беканора
بی کناری беканорӣ
بیکو(ی) бекӯ(й)
بیکی бекӣ
بی کیف бекайф
بیکی گری бекигарӣ
بی کینگی бекинагӣ
بی کینه бекина
بیگ бег
بیگار бегор
بیگاری бегорӣ
بیگانگی бегонагӣ
بیگانه бегона
بیگانه پرست бегонапараст
بیگانه پرستی бегонапарастӣ
بیگانه پسند бегонаписанд
بیگانه رو бегонарӯ
بیگانه زبان бегоназабон
بیگانه زمین бегоназамин
بیگانه وار бегонавор
بیگاه бегоҳ
بیگاهان//بیگاهانی бегоҳон//бегоҳонӣ
بیگاه خیز бегоҳхез
بیگاهی бегоҳӣ
بیگاهیروز//بیگاهیروزی бегоҳирӯз//бегоҳирӯзӣ
بی گذشت бегузашт
بی گردگی бегурдагӣ
بی گرده бегурда
بی گفتوگو(ی) бегуфтугӯ(й)
بی گمان бегумон
بی گوش бегӯш
بی گوشت бегӯшт
بیگه бегаҳ
بیگه خیز бегаҳхез
بیگهی бегаҳӣ
بیگی бегӣ
بی گیاه бегиёҳ
بیگی جان бегиҷон
بیگیم бегим
بیل бел
بی لاف белоф

بی لانه белона
بی لب белаб
بیل بینی белбинӣ
بیل پا(ی) белпо(й)
بی لجام белаҷом
بی لجامی белаҷомӣ
بیلچه белча
بیل دار белдор
بیل دندان белдандон
بی لذت белаззат
بی لذتی белаззатӣ
بیل زن белзан
بیل زنی белзанӣ
بی لطافت белатофат
بی لطف белутф
بی لطفی белутфӣ
بی لفظ белафз
بی لقب белақаб
بیلک байлак
بیلک белак
بیلکاری белкорӣ
بیلکش белкаш
بیلکشی белкашӣ
بیلکه белакка
بی لگام белагом
بیل گردان белгардон
بی لگنده белаганда
بیلگیگی белгиягӣ
بیلنچک белинчак
بی لیاقت белаёқат
بی لیاقتی белаёқатӣ
بیم бим
بی مادر бемодар
بی مادری бемодарӣ
بیمار бемор
بیمارانه беморона
بیمار بینی беморбинӣ
بیمار پرس беморпурс
بیمار پرسان беморпурсон
بیمار پرست беморпараст
بیمار پرستی беморпарастӣ
بیمار پرسی беморпурсӣ
بیمار خانه беморхона
بیمار خیز беморхез
بیمار دار бемордор
بیمار داری бемордорӣ
بیمار دل бемордил
بیمار سان беморсон
بیمارستان бемористон
بیمارک беморак
بیمار گونه беморгуна

بیمارنما беморнамо
بیماری беморӣ
بیماریابی беморёбӣ
بیماری زا беморизо
بی مال бемол I
بی مال бемол II
بیم آلود бимолуд
بی مانعه бемонеа
بی مانند бемонанд
بی مایه бемоя
بی مباحثه бемубоҳиса
بی مبالغه бемуболига
بی متکا бемуттако
بی مثل бемисл
بی مجال бемаҷол
بی محابا(ت) бемуҳобо(т)
بی محاکمه бемуҳокима
بی محصول бемаҳсул
بی محک бемаҳак
بی محل бемаҳал
بی محنت бемеҳнат
بی مدار бемадор
بی مدارا бемадоро
بی مدارانه бемадорона
بی مداری бемадорӣ
بی مداوا бемудово
بی مدت бемуддат
بی مدنیت бемаданият
بی مدنیتی бемаданиятӣ
بی مراد бемурод
بی مرادی бемуродӣ
بی مراق бемароқ
بی مراقانه бемароқона
بی مراقی бемароқӣ
بی مرحمت бемарҳамат
بی مرحمتی бемарҳаматӣ
بی مرز бемарз
بی مرگ бемарг
بی مرگی бемаргӣ
بی مروت бемурувват
بی مروتی бемурувватӣ
بی مرور бемурур
بی مزد бемузд
بیم زده бимзада
بی مزگی бемазагӣ
بی مزه бемаза
بی مسئولیت бемасъулият
بی مسئولیتانه бемасъулиятона
بی مسئولیتی бемасъулиятӣ
بی مستثنا бемустасно
بی مسلک бемаслак

بی مسلکی бемаслакӣ
بی مشقت бемашаққат
بی مصرف бемасраф
بی مصلحت бемаслиҳат
بی مضمون бемазмун
بی مطلب бематлаб
بی معاش бемаош
بی معرفت бемаърифат
بی معرفتی бемаърифатӣ
بی معنا бемаъно
بی معنویت бемаънавият
بی معنویتی бемаънавиятӣ
بی معنی бемаънӣ
بی معنی گویی бемаънигӯӣ
بی معنیگی бемаънигӣ
بی مغز бемағз
بی مغزی бемағзӣ
بی مقدار бемиқдор
بی مقصد бемақсад
بی مکافات бемукофот
بی مکان бемакон
بی مکانی бемаконӣ
بی مکر бемакр
بیمگاه бимгоҳ
بی ملاحظگی бемулоҳизагӣ
بی ملاحظه бемулоҳиза
بیملال бемалол
بی ملک бемулк
بی ممانعت бемамониат
بی مناسبت бемуносибат
بیمناک бимнок
بی منت беминнат
بی منتها бемунтаҳо
بی منزل беманзил
بی منزلی беманзилӣ
بی منطق бемантиқ
بی منطقی бемантиқӣ
بی منفعت беманфиат
بی منفعتی беманфиатӣ
بی مورد бемаврид
بی موفقیت бемуваффақият
بی موفقیتی бемуваффақиятӣ
بی موقع бемавқеъ
بی مونس бемӯнис
بی موی бемӯй
بی مویلب бемӯйлаб
بیمه бима
بی مهتاب бемаҳтоб
بی مهر бемеҳр
بی مهره бемӯҳра
بی مهری бемеҳрӣ

بیمه شده бимашуда
بیمه گذار бимагузор
بیمه گر бимагар
بی مهلت бемӯҳлат
بیمه نامه биманома
بی میلان бемайлон
بی میلانه бемайлона
بی میلی бемайлӣ
بی مینه бемайна
بی میوه бемева
بین байн
بین. баян.
بین бин
بین قطعوی байниқитъавӣ
بین منطقوی байниминтақавӣ
بین موسمی байнимавсимӣ
بینا II биноII
بینائی I биноӣI
بینائی II биноӣII
بینابین байнобайн
بی ناخون бенохун
بین اداروی байниидоравӣ
بین اداری байниидорӣ
بینادل бинодил
بین العابدین байналобидин
بین الحاجبین байналҳоҷибайн
بین الخلقی байналхалқӣ
بین العوام байналавом
بین الملل байналмилал
بین المللی байналмилалӣ
بین الناس байнанноc
بین النهرین байнаннаҳрайн
بی نام беном
بی ناموس беномус
بی ناموسانه беномусона
بی ناموسی беномусӣ
بی نام و ننگ беномунанг
بی نان бенон
بین پرلمنتی//بینپرلمانی байнипарламентӣ//байнипарлумонӣ
بی نتیجه бенатиҷа
بین جمهوریوی байниҷумҳуриявӣ
بین جمهوری байниҷумҳурӣ
بین حجروی байниҳуҷравӣ
بین حجیروی байниҳуҷайравӣ
بین حکومتی байниҳукуматӣ
بین خودی байнихудӣ
بین دری байнидарӣ
بین دندانی байнидандонӣ
بین دولتی байнидавлатӣ

بی ندید бенадид
بی نزاع бенизоъ
بی نزاعی бенизоӣ
بی نزاکت беназокат
بی نزاکتی беназокатӣ
بینزال бензол
بین زبانی байнизабонӣ
بینزین бензин
بینزین اندازک бензинандозак
بینزین دهی бензиндиҳӣ
بینزین فروش бензинфурӯш
بینزین فروشی бензинфурӯшӣ
بینزین کش бензинкаш
بین ساحوی байнисоҳавӣ
بین ستاروی байниситоравӣ
بی نسل бенасл
بی نسلی бенаслӣ
بین سیاروی байнисайёравӣ
بینش биниш
بی نشان бенишон
بی نشانی бенишонӣ
بین شهری байнишаҳрӣ
بینشور бинишвар
بی نصب бенасаб
بین صنفی байнисинфӣ
بی نصیب бенасиб
بی نصیبی бенасибӣ
بی نطق бенутқ
بی نظارت беназорат
بی نظارتی беназоратӣ
بی نظام бенизом
بی نظامی бенизомӣ
بی نظری беназарӣ
بی نظم беназм
بی نظیر беназир
بی نعل бенаъл
بی نفاست бенафосат
بی نفس бенафас
بی نفع бенафъ
بین فکلتوی байнифакултавӣ
بی نفوس бенуфус
بی نقاب бениқоб
بین قبرغوی байниқабургавӣ
بین قبیلوی байниқабилавӣ
بی نقص бенақс
بی نقشه бенақша
بی نقص бенуқс
بی نقصان бенуқсон
بین قطاری байниқаторӣ
بی نکاح беникоҳ
بین کارخانوی байникорхонавӣ

بین کتابخانوی байникитобхонавӣ
بی نگاه و بین бенигоҳубин
بی نگهبان бенигаҳбон
بی نماز бенамоз
بی نمازی бенамозӣ
بی نمک бенамак
بی نمکی бенамакӣ
بی نمود бенамуд
بی نمودی бенамудӣ
بین ناحیه‌وی байниноҳиявӣ
بیننده бинанда
بی ننگ бенанг
بی ننگی бенангӣ
بینوا I бенавоI
بینوا II бенавоII
بی نوایانه бенавоёна
بی نوایی I бенавоӣI
بی نوایی II бенавоӣII
بی نوبت бенавбат
بی نوخته бенӯхта
بی نور бенур
بین وزارتی байнивазоратӣ
بی نوگ бенӯг
بین ولایتی байнивилоятӣ
بینه байина
بی نهایت бениҳоят
بین همدگری байниҳамдигарӣ
بینی бинӣ
بی نیاز бениёз
بی نیازی бениёзӣ
بی نیام бенаём
بی نیام бениём
بینی باریک биниборик
بینی پچق бинипачақ
بینی پُچُق бинипучук
بینی دراز бинидароз
بینی درازکها бинидарозакҳо
بینی دری бинидарӣ
بی نیرنگ бенайранг
بینی سرخ бинисурх
بینی کج биникач
بینی کشی биникашӣ
بینی کلان биникалон
بی وارث беворис
بی وارثی беворисӣ
بی واره бевора
بی واسطه бевосита
بی وجدان бевиҷдон
بی وجدانانه бевиҷдонона
بی وجدانی бевиҷдонӣ
بی وجه бевачҳ

بی‌وجود бевуҷуд
بی‌وجودی бевуҷудӣ
بیور бевар
بیورا бюроI
بیوراکرات бюрократ
بیوراکرتیزم бюрократизм
بیوراکرتی бюрократӣ
بیوراکرتیه бюрократия
بی‌وزن бевазн
بی‌وزنی бевазнӣ
بیوسیدن баюсидан
بی‌وضو бевузӯъ.
بی‌وطن беватан
بی‌وطنی беватанӣ
بی‌وقار бевиқор
بی‌وقت бевақт
بی‌وقتی бевақтӣ
بی‌وقتی‌روزی бевақтирӯзӣ
بیوگان баюгон
بیوگی бевагӣ
بیولیتین бюллетен
بیوه бева
بیوه‌پیر бевапир
بیوه‌زن бевазан
بی‌وهم беваҳм
بیوه‌مرد бевамард
بیوه‌مرگ бевамарг
بیه бия
بی‌هدف беҳадаф
بی‌هراس беҳарос
بی‌همت беҳиммат
بی‌همتا беҳамто
بی‌همتانه беҳимматона
بی‌همتی беҳимматӣ
بی‌هنجار беҳанҷор
بی‌هنجاری беҳанҷорӣ
بی‌هنر беҳунар
بی‌هنرانه беҳунарона
بی‌هنری беҳунарӣ
بی‌هوا беҳавоI
بی‌هوا беҳавоII
بیهودگی беҳудагӣ
بیهوده беҳуда
بیهوده‌گرد беҳудагард
بیهوده‌گردی беҳудагардӣ
بیهوده‌گوی беҳудагӯ(й)
بیهوده‌گویی беҳудагӯӣ
بی‌هوس беҳавас
بی‌هوسی беҳавасӣ
بی‌هوش беҳуш
بی‌هوشانه беҳушона
بی‌هوشی беҳушӣ
بی‌هویت беҳувият
بی‌هیجان беҳаяҷон
بی‌یاد беёд
بی‌یار беёр
بی‌یاور беёвар
بی‌یاوری беёварӣ

پ

پ п
پیاب паёб
پیل افسر пилафсар
پیام паём
پیام‌آور паёмовар
پگاه пагоҳ
پگه خیز пагаҳхез
پگه خیزی пагаҳхезӣ
پگاه خیز пагоҳхез
پگاه خیزی пагоҳхезӣ
پگاه‌شب пагоҳшаб
پگاهان пагоҳон
پگاهی пагоҳӣ
پگاهی‌روز пагоҳирӯз
پگاهی‌روزی пагоҳирӯзӣ
پی بری пайбарӣ
پیش‌بینیشده пешбинишуда
پاافشار поафшор
پابازی побозӣ
پابلند побаланд
پای نارس пойнорас
پا(ی)بریده по(й)бурида
پاانداز поандоз
پاآهو пооҳу
پااورنجن поавранҷан
پابرجا(ی) побарҷо(й)I
پابرجای побарҷо(й)II
پابرهنه побараҳна
پابرهنگی побараҳнагӣ
پابست побаст
پابستگی побастагӣ
پابسته побаста
پابند побанд
پابوس побӯс
پابوسی побӯсӣ
پابیل побел
پابیلکرده побелкарда
پاپ поп
پاپوش попӯш
پاپوشی попӯшӣ
پاپیچ попеч
پاتر потар
پاتوسقه потусқа
پاتیشه потеша
پاتیله потила
پاجامه почома
پاچا почо
پاچا поччо
پاچپایه почпоя
پاچته почта
پاچته خانه почтахона
پاچک почак
پاچنگ почангI
پاچنگ почангII
پاچه поча
پاچه پز почапаз
پاچه دراز почадароз
پاخسه похса
پاخسه دیوار похсадевор
پاخسه زن похсазан
پاخسگی похсагӣ
پاخسه گین похсагин
پاد под
پادار подор
پاداری подорӣ
پاداش подош
پاداشده подошдеҳ
پاداشدهنده подошдиҳанда
پاداشدهی подошдиҳӣ
پاداشت подошт
پادام подом
پادپالکاونیک подполковник
پادرهوا подарҳавоI
پادراز подароз
پادراز пойдароз
پادرد подард
پادرگل подаргил
پادری подарӣ
پادزهر подзаҳр
پادشا подшоI
پادشاه подшоҳ
پادشاه بازی подшоҳбозӣ
پادشاه دختر подшоҳдухтар
پادشاهزاده подшоҳзода
پادشاهانه подшоҳона
پادشاهی подшоҳӣ
پادشه подшаҳ
پادشیپنیک подшипник
پادکانی подуконӣ
پادگان подгон
پادنگ поданг
پادوان подавон
پاده пода
پاده بان подабон
پاده بانی подабонӣ
پاده برا подабароI
پاده جا подаҷоI
پاده چرا подачароI
پاده چی подачӣ
پاده خانه подахона
پادیر подир
پار пор
پارکین поргин
پارگی поргӣ
پاراو поров
پارت порт
پارتی портӣ
پارچه порча
پارچه باف порчабоф
پارچه بافی порчабофӣ
پارچه-پارچه порча-порча
پارچه فروش порчафурӯш
پارچه فروشی порчафурӯшӣ
پارچه گل порчагул
پاردوم пордум
پارس порс
پارسا порсоI
پارسال порсол
پارساله порсола
پارسالینه порсолина
پارسای порсой
پارسنگ порсанг
پارسی порсӣ
پارسی زبان порсизабон
پارسی گوی порсигӯй
پارسی یانه порсиёна
پارگمتیزم прагматизм
پارلمان порлумон
پارلمانی порлумонӣ
پارو пору
پاروآب поруоб
پاروانداژی поруандозӣ
پاروپاشی порупошӣ
پاروتوده порутӯда
پاروخانه порухона
پاروکش порукаш
پاروکشان порукашон
پاروکشانی порукашонӣ
پاروزنی порузанӣ
پاروکشی порукашӣ
پاره пораI
پاره пораII

پارهIII пораIII
پاره ای порай
پاره-پاره пора-пора
پاره خوار порахор
پاره خور порахўр
پاره خوری порахўрӣ
پاره ده порадех
پاره دهنده порадиханда
پاره دهی порадихӣ
پاره دوز порадўз
پاره دوزی порадўзӣ
پاره زن поразан
پاره شده порашуда
پاره کیری порагирӣ
پاره گی порагӣ
پاره گیر порагир
پارین порин
پارینه порина
پازاچ позоч
پازخ позах
پازند позанд
پازه поза
پازه ریز позарез
پازهر позахр
پازیتیویزم позитивизм
پازیتیوی позитивӣ
پازیر позер
پاژخ пожах
پاژند пожанд
پاس пос
پاسار посор
پاسبان посбон
پاسبانگاه посбонгох
پاسبانی посбонӣ
پاسخگوئی посухгўӣ
پاسدار посдор
پاسدارنده посдоранда
پاسداری посдорӣ
پاسکنا поскуно
پاسکنه поскуна
پاسگاه посгох
پاسنگ посанг
پاسخ посух
پاسخگو(ی) посухгў(й)
پاسخنامه посухнома
پاسوخته посўхта
پاسیرهI посираI
پاسیرهII посираII
پاسیره کار посиракор
پاش пош
پاش-پاش пош-пош
پاشخورده пошхўрда
پاشخورنده пошхўранда
پاشخوری пошхўрӣ
پاشدهک пошдихак
پاشا пошо
پاشابیبی пошшобибӣ
پاشاخان пошшохон
پاشان пошон
پاشنگ пошанг
پاشنه пошна
پاشنه باریک пошнаборик
پاشنه بلند пошнабаланд
پاشنه پست пошнапаст
پاشنه پهن пошнапахн
پاشنه دار пошнадор
پاشیدن пошидан
پاشیده пошида
پاغند поганд
پاغنده погунда
پاغه пога
پاغه-پاغه пога-пога
پاغه چوب погачўб
پاغه مال погамол
پافشار пофишор
پافشاری пофишорӣ
پاک пок
پاکآب покоб
پاک باز покбоз
پاک بازی покбозӣ
پاک باطن покботин
پاکبین покбин
پاک-پاکیزه пок-покиза
پاک جامه покчома
پاک حساب покхисоб
پاک دامن покдоман
پاک دامنی покдоманӣ
پاک دست покдаст
پاک دل покдил
پاک دلانه покдилона
پاک دلی покдилӣ
پاک دهان покдахон
پاک دیده покдида
پاک دین покдин
پاک دینی покдинӣ
پاک رگ покраг
پاک رو покрав
پاک زات покзот
پاک زاد покзод
پاک زاده покзода
پاک زبان покзабон
پاک زبانی покзабонӣ
پاک ضمیر покзамир
پاک ضمیری покзамирӣ
پاک سیرت поксират
پاک سرشت поксиришт
پاک سریشتی поксириштӣ
پاک شو(ی) покшў(й)
پاک طبیعت поктабиат
پاک طینت поктинат
پاک فطرت покфитрат
پاککاری поккорӣ
پاک کردار поккирдор
پاک گوهر покгавхар
پاک لغز поклағз
پاکمرد покмард
پاک مغز покмағз
پاک مهر покмехр
پاک نژاد покнажод
پاک نژادی покнажодӣ
پاک نسب покнасаб
پاک نظر покназар
پاکن هشونده покнашаванда
پاک نهاد покниход
پاکنویسی покнависӣ
پاک نیت покният
پاک وجدان поквичдон
پاک وجدانی поквичдонӣ
پاکار покор
پاکاری покорӣ
پاک رای покрой
پاکشا покушо
پاکشال покашол
پاکشک покашак
پاکشکبازی покашакбозӣ
پاکلته покалта
پاکنده покунда
پاکو поку
پاکوبی покўбӣ
پاکی покӣ
پاکیزه покиза
پاکیزه اخلاق покизаахлок
پاکیزه اندام покизаандом
پاکیزه پاسخ покизапосух
پاکیزه تن покизатан
پاکیزه جان покизачон
پاکیزه چهر покизачехр
پاکیزه خو(ی) покизахў(й)
پاکیزه دامن покизадоман
پاکیزه دامنی покизадоманӣ
پاکیزه دل покизадил
پاکبزه دلی покизадилӣ
پاکیره رای покизарой
پاکیزه رو(ی) покизарў(й)
پاکیزه روی покизарўӣ
پاکیزه سرشت покизасиришт
پاکیزه سیرت покизасират
پاکیزه طبع покизатабъ
پاکیزه طینت покизатинат
پاکیزه قول покизақавл
پاکیزه کار покизакор
پاکیزه کارانه покизакорона
پاکیزه کاری покизакорӣ
پاکیزه کنی покизакунӣ
پاکیزه گوهر покизагавхар
پاکیزه گوی покизагўй
پاکیزه گی покизагӣ
پاکیزه مغز покизамағз
پاکیزه نظر покизаназар
پاکیزه نفس покизанафс
پاکیزه نویس покизанавис
پاکیزه وجدان покизавичдон
پاگان погон
پاگاندار погондор
پاگران погарон
پاله نگ полханг
پالاI полоI
پالاپالا полополо
پالایش полоиш
پالایشگاه полоишгох
پالائیدن полоидан
پالان полон
پالاندوز полондўз
پالاندوزی полондўзӣ
پالانگر полонгар
پالانگری полонгарӣ
پالانبند полонбанд
پالانه полона
پالانی полонӣ
پالایک полояк
پالاینده полоянда
پالغ полуғ
پالک полк
پالکانه полкона
پالکاونیک полковник
پالگانه полгона
پالنگ поланг
پالوچ получ
پالودگی полудагӣ
پالودن полудан
پالوده полуда
پالوده مغز полудамағз
پالوان полвон
پالوانکچل полвонкачал

پالوانی полвонӣ
پالوده پز полудапаз
پالهنگ полаҳанг
پالیتسیه политсия
پالیتیخنیکی политехникӣ
پالیتیزم политеизм
پالیدن полидан
پالیز полез
پالیز полиз
پالیزبان полизбон
پالیزکار полизкор
پالیزکاری полизкорӣ
پالیزگاه полизгоҳ
پالیزک полизак
پالیزی полизӣ
پالیس полис
پالیسیمیه полисемия
پالیفانیه полифония
پالیک полик
پالیکانه поликона
پالیکلینیکه поликлиника
پالیگانه полигона
پالیگرفی полиграфӣ
پالیگرفیه полиграфия
پالیتیلین полиэтилен
پامال помол
پامالگشته помолгашта
پامانک помонак
پامانی помонӣ
پامس помас
پامیدار помидор
پامیرشناس помиршинос
پامیرشناسی помиршиносӣ
پامیری помирӣ
پانزده понздаҳ
پانزدهسالکی понздаҳсолагӣ
پانزدهساله понздаҳсола
پانزدهم понздаҳум
پانصد понсад
پاورق поварак
پاورقی поваракӣ
پاویست повест
پای по(й)
پای поӣ
پای пой
پای пой
پای افزار пойафзор
پای افزال пойафзол
پای افزالدوز пойафзолдӯз
پای افزالدوزی пойафзолдӯзӣ
پای افزالفروش поафзолфурӯш
پای افزالفروشی поафзолфурӯшӣ
پای انداز пойандоз
پایآور пойовар
پایباریک пойборик
پایباز по(й)боз
پایبازی пойбозӣ
پایبرهنه пойбараҳна
پایبست пойбаст
پایبسته пойбаста
پایبند пойбанд
پایبوسی пойбӯсӣ
پایپرتای пойпартоӣ
پایپش пойпаш
پایپوش пойпӯш
پایپیچ пойпеч
پایپیچک пойпечак
پایتابه пойтоба
پایتک пойтак
پایتیشه пойтеша
پایجامه//پاجامه пойҷома//поҷома
پایچه پز // پایچاپز
пойчапаз//пойчопаз
پایچه//پاچه пойча//поча
پایخست пойхаст
پایدار пойдор
پایداره пойдора
پایداری пойдорӣ
پایداس пойдос
پایدام пойдом
پایدان пойдон
پایدیوار пойдевор
پایرنج пойранч
پایستون пойсутун
پای سوخته//پاسوخته
пойсӯхта//посӯхта
پای شکسته//پاشکسته-
пойшикаста//пошикаста
پای شکن пойшикан
پای شویخانه пойшӯйхона
پایکار пойкор
پایکهنشین пойгаҳнишин
پایکوب I пойкӯб I
پایکوب II пойкӯб II
پایکوبی пойкӯбӣ
پایگوی пойгавӣ
پای لوچ пойлуч
پایگاه пойгоҳ
پایگه пойга
پایگه пойгаҳ
پایگه چی пойгачӣ
پایلغز пойлағз
پایمانک поймонак
پایمانی поймонӣ
پایمزد поймузд
پایمزدی поймуздӣ
پاینرسیده пойнарасида
پایا поё
پایان поён
پایاب поёб
پایاناب поёноб
پایانبین поёнбин
پایانبینی поёнбинӣ
پایان ناپذیر поённопазир
پایان نشین поённишин
پایانی поёнӣ
پایتخت пойтахт
پائیدن поидан
پایده-پایده поида-поида
پاییز поиз
پایزان поизон
پایزد поезд
پاییزگاه поизгоҳ
پایزه поиза
پایژه поижа
پایستن поистан
پایسته поиста
پایک пояк
پایکزنی поякзанӣ
پایکی поякӣ
پایمال поймол
پایمالشده поймолшуда
پایمالکننده поймолкунанда
پایمالکنی поймолкунӣ
پایمالگشته поймолгашта
پایمرد поймард
پایمردی поймардӣ
پایین поин
پایینآب поиноб
پایین پرست поинпараст
پایین پرستی поинпарастӣ
پایین طلب поинталаб
پاینگاه поингоҳ
پایین نگر поиннигар
پایندگی пояндагӣ
پاینده поянда
پایینی поинӣ
پایه поя
پایه افزار пояафзор
پایه خراب пояхароб
پایه گزار поягузор
پایه گزاری поягузорӣ
پایه ور появар
پپلس паплус
پپیراس папирос
پپیراسدان папиросдон
پپیراسکش папироскаш
پپیراسکشی папироскашӣ
پپیروس папирус
پت пат
پت пут
پتالاگی патологӣ
پتالاگیه патология
پتدار патдор
پترپتر питир-питир
پتر патар
پتر پتر патар-патар
پتراس патаррос
پتفوز патфуз
پتک патак
پتک путк
پتکفروش патакфурӯш
پتکچه патакча
پتناک патнок
پتواز патвоз
پتیاره патёра
پتیفان патефон
پتیله патила
پتینت патент
پچق пачақ
پچقشده пачақшуда
پچیر پچیر пичир-пичир
پچیراس пичиррос
پچیراسی пичирросӣ
پچینگ пичинг
پچینگآمیز пичингомез
پچینگآمیزه пичингомеза
پچینگپرانی пичингпаронӣ
پحلو شکار паҳлушикор
پهناگاه паҳногоҳ
پخ пах
پخ I пих I
پخال пахол
پخالپوش пахолпӯш
پخالی//پخالین пахолӣ//пахолин
پخت пахт
پختو پز пухтупаз
پختگی пухтагӣ
پختن пухтан
پخته пахта
پخته пухта
پخته تازه کنی пахтатозакунӣ
پخته جلاب пахтаҷаллоб
پخته جلابی пахтаҷаллобӣ

پخته چی пахтачӣ
پخته چین пахтачин
پخته چینی пахтачинӣ
پخته خار пухтахор
پخته خشکانی пахтахушконӣ
پخته خشک کنک пахтахушккунак
پخته دار пахтадор
پخته رای пухтарой
پخته ریسی пахтаресӣ
پخته زار пахтазор
پخته سازی пахтасозӣ
پخته سازی пухтасозӣ
پخته سپاری пахтасупорӣ
پخته سخن пухтасухан
پخته سیب пахтасеб
پخته شانه کنی пахташонакунӣ
پخته شناس пахташинос
پخته غنداری пахтағундорӣ
پخته کار пахтакор
پخته کار пухтакор
پخته کارانه пухтакорона
پخته کاری пахтакорӣ
پخته کاری пухтакорӣ
پخته کش пахтакаш
پخته کشانی пахтакашонӣ
پخته کشی пахтакашӣ
پختگی пахтагӣ
پخته گین пахтагин
پخته مغز пухтамағз
پخته ناک пахтанок
پخسان пахсон
پخسگین//پخسگی пахсагӣ(н)
پخش II пахш II
پخش I пахш I
پخشخورده пахшхӯрда
پخشکنی пахшкунӣ
پخشاپش пахшопаш
پخماق пахмоқ
پخماقمو(ی) пахмоқмӯ(й)
پخنو пахну
پداندر падандар
پدر падар
پدرقصور падаркусур
پدرآزار падарозор
پدرامیدن пидромидан
پدراندر падарандар
پدرانه падарона
پدربزرگ падарбузург
پدربیزار падарбезор
پدرجد падарчад

پدرخته падрахта
پدرخواند(ه) падархонд(а)
پدرداده падардода
پدردار падардор
پدررحمت падарраҳмат
پدرزن падарзан
پدرسالار падарсолор
پدرسالاری падарсолорӣ
پدرسگ падарсаг
پدرسوخته падарсӯхта
پدرشاهی падаршоҳӣ
پدرشوهر падаршавҳар
پدرشوی падаршӯӣ
پدرعروس падарарӯс
پدرفرزندی падарфарзандӣ
پدرکش падаркуш
پدرکشته падаркушта
پدرکشی падаркушӣ
پدرکلان падаркалон
پدرلعنت падарлаънат
پدرمادر падармодар
پدرمرده падармурда
پدروار падарвор
پدرود падруд
پدرودن падрудан
پدروکیل падарвакил
پدری падарӣ
پده пада
پده пуда
پدواز падвоз
پدید падид
پدیدائی падидоӣ
پدیدار падидор
پدیدارشناسی падидоршиносӣ
پدیداری падидорӣ
پدیدآورنده падидоваранада
پدیده падида
پدیده شناسانی падидашиносона
پدیده شناسی падидашиносӣ
پدینه пудина
پذیدن пазидан
پذیر пазир
پذیرا пазиро
پذیرائی пазироӣ
پذیرش пазириш
پذیرفت пазируфт
پذیرفتار пазируфтор
پذیرفتاری пазируфторӣ
پذیرفتگاری пазируфтгорӣ
پذیرفتن пазируфтан
پذیرفتنی пазируфтанӣ

پذیرفته пазируфта
پذیرنده пазиранда
پذیره пазира
پر пар
پر I пар I
پر II пар II
پر III пар III
پر IV пар IV
پر I пур I
پرادا пурадо
پرارزش пурарзиш
پراسرار пурасрор
پراشک пурашк
پرافسون пурафсун
پرافغان пурафғон
پرالم пуралам
پراندوه пурандӯҳ
پراندیش пурандеш
پراندیشه пурандеша
پراندیشگی пурандешагӣ
پراندیشی пурандешӣ
پرانوار пуранвор
پربرکت пурбаракат
پربرگ пурбарг
پرپر пар-пар II
پرپر пар-пар I
پرپر пир-пир
پرپر пур-пур
پرواز парвоз
پرده دران пардадарон
پریشانکار парешонкор
پریشان نصز парешонназар
پریشان نفس парешоннафас
پریشان نگاه парешоннигоҳ
پراشیدن парошидан
پراکوه парокӯҳ
پرآب пуроб
پرآبله пуробила
پرابلیمه проблема
پرآبی пуробӣ
پراپر пуропур
پراتاکال протокол
پراتسیسار протсессор
پرآتش пуроташ
پراتیز протез
پراتیستنتی протестантӣ
پراتیستنتیزم протестантизм
پرآجنگ пурочинг
پراحتراس пурэҳтирос
پراحترام пурэҳтиром
پراحساس пурэҳсос

پراحسان пурэҳсон
پراختلاف пурихтилоф
پراختلال пурихтилол
پرآدم пуродам
پرآذر пурозар
پرآرزو пурорзу
پراریکتار проректор
پرآزار пурозор
پرآزرم пурозарм
پرآژنگ пурожанг
پراستعداد пуристеъдод
پراستغنا пуристиғно
پراشتها пуриштиҳо
پراشتیاق пуриштиёқ
پرآشوب пурошӯб
پراضطراب пуризтироб
پراعتماد пурэътимод
پراعجاز пурэъҷоз
پرافتخار пурифтихор
پرافسانه пурафсона
پرافشان парафшон
پرافشانی парафшонӣ
پرافیسار профессор
پرافیساری профессорӣ
پراقتدار пуриқтидор
پراقتداری пуриқтидорӣ
پراکورتوره прокуратура
پراکندگی парокандагӣ
پراکندن парокандан
پراکنده احوال парокандааҳвол
پراکنده//پراکنده пароканда//пароганда
پراکنده خاطر парокандахотир
پراکنده خاطری парокандахотирӣ
پراکنده دل парокандадил
پراکنده رزق парокандаризқ
پراکنده روز парокандарӯз
پراکنده شوی парокандашавӣ
پراکنده کنی парокандакунӣ
پراکنده گوی парокандагӯӣ
پراکنده حال парокандаҳол
پراکنش пароканиш
پراکورار прокурор
پراکوراری прокурорӣ
پرالتفات пурилтифот
پرالک паролак
پرالهام пурилҳом
پرام паром
پرامران паромрон
پران I парон I
پران II парон II
پران پران парон-парон

پرانچه паронча
پرانچک парончак
پرانخوجه паронхӯча
پراندن парондан
پراندن//پرانیدن парон(и)дан
پراننده паронанда
پرآواز пуровоз
پرآوازه пуровоза
پراوج пуравҷ
پرآور паровар
پراهتزاز пурэҳтизоз
پرآهو пуроҳу
پرانتظار пуринтизор
پرباد пурбод
پربادہ пурбода
پربار пурбор
پرباری пурборӣ
پربر пурбар
پربرداشت пурбардошт
پربستر парбистар
پربسته парбаста
پربها пурбаҳо
پربهره пурбаҳра
پربیم пурбим
پربین пурбин
پرپا(ی) парпо(й)
پرپران парпарон
پرپره парпара
پرپشه парпашша
پرپشگی парпашагӣ
پرپنک парпанак
پرپهن парпаҳн
پرپی парпӣ
پرپیچ парпеч
پرپیچ пурпеч
پرپینه пурпина
پرتI партI
پرتII партII
پرتاو парто
پرتاب партоб
پرتاب пуртоб
پرتابشناسی партобшиносӣ
پرتابی партобӣ
پرتابیدن партобидан
پرتأثیر пуртаъсир
پرتشده партшуда
پرتافتن партофтан
پرتاوI партовI
پرتاوII партовII
پرتب пуртаб
پرتجربه пуртаҷриба

پرتدبیر пуртадбир
پرتزویر пуртазвир
پرتشویش пурташвиш
پرتعفن пуртааффун
پرتکبر пуртакаббур
پرتگاه партгоҳ
پرتلاطم пурталотум
پرتمکین пуртамкин
پرتوI партавI
پرتوII партавII
پرتوانداز партавандоз
پرتوافشان партавафшон
پرتوافشانی партавафшонӣ
پرتوافکن партавафкан
پرتوافکنی партавафканӣ
پرتوان пуртавон
پرتودرانی партавдаронӣ
پرتوسنج партавсанҷ
پرتوشناس партавшинос
پرتوشناسی партавшиносӣ
پرتوفکن партавфикан
پرتهدید пуртаҳдид
پرتهلکه пуртаҳлука
پرثروت пурсарват
پرثمر пурсамар
پرثمره пурсамара
پرجاذبه пурҷозиба
پرجثه пурҷусса
پرجدل пурҷадал
پرجسارت пурҷасорат
پرجفا пурҷафо
پرجگر пурҷигар
پرجگری пурҷигарӣ
پرجلا пурҷило
پرجلوه пурҷилва
پرجنجال пурҷанҷол
پرجوش пурҷӯш
پرچم парчам
پرچمدار парчамдор
پرچمداری парчамдорӣ
پرچمی парчамӣ
پرچمین пурчамин
پرچنگ пурчанг
پرچهI парчаI
پرچهII парчаII
پرچه بری парчабурӣ
پرچه پرچه парча-парча
پرچه گل парчагул
پرچینI парчинI
پرچینII парчинII
پرچین пурчин

پرچین پیوند парчинпайванд
پرچین کار парчинкор
پرچین کاری парчинкорӣ
پرچین میخ парчинмех
پرحذر пурҳазар
پرحرارت пурҳарорат
پرحرج пурҳараҷ
پرحرکت пурҳаракат
پرحزن пурҳузн
پرحسد пурҳасад
پرحسرت пурҳасрат
پرحشم пурҳашам
پرحشمت пурҳашамат
پرحکمت пурҳикмат
پرحلاوت пурҳаловат
پرحوادث пурҳаводис
پرحیرت пурҳайрат
پرحیله пурҳила
پرخوارI пурхорI
پرخاش пархош
پرخاشجوی пархошҷӯй
پرخاشدیده пархошдида
پرخاشساز пархошсоз
پرخاشکیش пархошкеш
پرخاشاک пурхошок
پرخاشگاه//پرخاشگه пархошгоҳ//пархошгаҳ
پرخاصیت пурхосият
پرخاک пурхок
پرخرد пурхирад
پرخروش пурхурӯш
پرخشم пурхашм
پرخشمانه пурхашмона
پرخطر пурхатар
پرخم пурхам
پرخمار пурхумор
پرخنده пурханда
پرخواب пурхоб
پرخوارII пурхорII
پرخواطر пурхавотир
پرخور пурхӯр
پرخوری пурхӯрӣ
پرخوف пурхавф
پرخون пурхун
پرخه параха
پرخیال пурхаёл
پردگی пардагӣ
پردیواری пардеворӣ
پرداخت пардохт
پرداختشونده пардохтшаванда
پرداختکننده пардохткунанда

پرداختگر пардохтгар
پرداختن пардохтан
پرداختنی пардохтанӣ
پرداختی пардохтӣ
پردار пардор
پرده عروسک пардаарӯсак
پرداز пардоз
پرداز пардоз
پردازدهنده пардоздиҳанда
پردازدهی пардоздиҳӣ
پردازگر пардозгар
پردازگری пардозгарӣ
پردازناک пардознок
پردازنده пардозанда
پردازیدن пардозидан
پرداشت пурдошт
پرداکس парадокс
پرداکسلی парадоксалӣ
پردامنه пурдомана
پردان пурдог
پردان пурдон
پردانه пурдона
پردبدبه пурдабдаба
پردرامد пурдаромад
پردربه пурдарбеx
پردرد пурдард
پردقت пурдиққат
پردقتی пурдиққатӣ
پردل пурдил
پردلی пурдилӣ
پردهI пардаI
پردهII пардаII
پرده بال пардабол
پرده بردار пардабардор
پرده برداری пардабардорӣ
پرده پوش пардапӯш
پرده پوشانه пардапӯшона
پرده خت пардахт
پردختن пардахтан
پردخته пардахта
پرددوز пардадӯз
پرده در пардадар
پرده دارI пардадорI
پرده دارII пардадорII
پرده داری пардадорӣ
پرده دریده пардадарида
پرده ساز пардасоз
پرده سرا(ی)I пардасаро(й)I
پرده سرا(ی)II пардасаро(й)II
پرده سوز пардасӯз
پرده شکاف пардашикоф

پرده شناس пардашинос
پرده پوشی пардапӯшӣ
پردک пардак
پرده کش пардакаш
پرده کشا пардакушо
پرده گاه пардагоҳ
پرده گر пардагар
پرده گیلیم пардагилем
پرده نشین пардашин
پرده نشین парданишинӣ
پرده وار(ی) пардавор(ӣ)
پردهست пурдаҳшат
پردرد пурдуд
پردیده пурдида
پردیز пардез
پرذوق пурзавқ
پرر пурз
پرراز пурроз
پرریخته паррехта
پرزه دار пар(р)адор
پررطوبت пурруттубат
پررک пар(р)ак
پررنگ пурранг
پررونق пурравнақ
پرریزی паррезӣ
پرریک пар(р)ик
پرزبان пурзабон
پرزجم пурзахм
پرزحمت пурзаҳмат
پرزده رو(ی) парзадарӯ(й)
پرزر пурзар
پرزنان парзанон
پرزنی парзанӣ
پرزور пурзӯр
پرزوری пурзӯрӣ
پرزهر пурзаҳр
پرزیان пурзиён
پرزیت паразит
پرزیتالاگیه паразитология
پرزین пурзин
پرزینت пурзинат
پرسوپاس пурсупос
پرسوجو(ی) пурсучӯ(й)
پرسوکاو пурсуков
پرساپرس пурсопурс
پرسان пурсон
پرسایه пурсоя
پرسبزه пурсабза
پرست параст
پرستار парастор
پرستارزن парасторзан

پرستاره пурситора
پرستاری парасторӣ
پرستنده парастанда
پرسته параста
پرستو парасту
پرستوه пурсутӯҳ
پرستیدن парастидан
پرستش парастиш
پرستشخانه парастишхона
پرستشکده парастишкада
پرستشگاه парастишгоҳ
پرستشگر парастишгар
پرستشگری парастишгарӣ
پرسخاوت пурсаховат
پرسرمایه пурсармоя
پرسرور пурсурур
پرسش пурсиш
پرسشجانشین пурсишчонишин
پرسشنامه пурсишнома
پرسعادت пурсаодат
پرسلابت пурсалобат
پرسنده пурсанда
پرسنگ пурсанг
پرسوخته парсӯхта
پرسوز пурсӯз
پرسوزوگداز пурсӯзугудоз
پرسیدن пурсидан
پرسیدنی пурсиданӣ
پرسیم пурсим
پرسینبسته парсинбаста
پرسینگ парсинг
پرسینگبسته парсингбаста
پرشأن пуршаън
پرشان пуршон
پرشتاب пуршитоб
پرشجاعت пуршучоат
پرشدت пуршиддат
پرشر пуршар
پرشراب пуршароб
پرشراره пуршарора
پرشرافت пуршарофат
پرشرر пуршарар
پرشرف пуршараф
پرشرم пуршарм
پرشعله пуршӯъла
پرشفق пуршафақ
پرشفقت пуршафқат
پرشکر пуршак(к)ар
پرشکست пуршикаст
پرشکسته паршикаста
پرشکن пуршикан

پرشکوفه пуршукуфа
پرشکوه пуршукӯҳ
پرشهامت пуршаҳомат
پرشوت парашут
پرشور пуршӯр
پرشوق пуршавқ
پرشوکت пуршавкат
پرشوهرت пуршӯҳрат
پرشهد пуршаҳд
پرشیب пуршеб
پرصبر пурсабр
پرصبرانه пурсаброна
پرصبری пурсабрӣ
پرصدا пурсадо
پرصریح пурсареҳ
پرصفا пурсафо
پرصنعت пурсанъат
پرصورت пурсурат
پرضرر пурзарар
پرضیاء пурзиё
پرطاقت пуртоқат
پرطاقتانه пуртоқатона
پرطاقتی пуртоқатӣ
پرطاوسی паритовусӣ
پرطراوت пуртароват
پرطغیان пуртуғён
پرطلب пурталаб
پرطمع пуртамаъ
پرطنطنه//پرتنتنه пуртантана
پرظاهر пурзоҳир
پرعذاب пуразоб
پرعزم пуразм
پرش париш
پرعظمت пуразамат
پرغبار пурғубор
پرغذا пурғизо
پرغرور пурғурур
پرغش пурғаш
پرغصب пурғазаб
پرغصه пурғусса
پرغلاغله пурғалоғула
پرغلط пурғалат
پرغلغل пурғулғул
پرغلغله пурғулғула
پرغلیان пурғалаён
پرغم пурғам
پرغمزه пурғамза
پرغنجایش пурғунчоиш
پرغوغا пурғавғо
پرغیرت пурғайрат
پرفاجعه пурфочиа

پرفایده пурфоида
پرفتن пурфитан
پرفتنه пурфитна
پرفتوح пурфутӯҳ
پرفره пурфарах
پرفریب пурфиреб
پرفزع пурфазаъ
پرفسون пурфусун
پرفشان парфишон
پرفشانی парфишонӣ
پرفصاحت пурфасоҳат
پرفضیلت пурфазилат
پرفن пурфан
پرفیض пурфайз
پرفینی парфинӣ
پرقدرت пурқудрат
پرقیمت пурқимат
پرقوت пурқувват
پرقهر пурқаҳр
پرک парак I
پرک парак II
پرک парк
پرکار пуркор
پرکاری пуркорӣ
پرکاله паргола
پرکاله паркола
پرکبر пуркибр
پرکروفر пуркарруфар
پرکشی паркашӣ
پرکفک пуркафк
پرکلفت пуркулфат
پرکم паркам
پرکنده парканда
پرکننده пуркунанда
پرکین//پرکینه пуркин(а)
پرگار паргор
پرگاردان паргордон
پرگارزن паргорзан
پرگاری паргорӣ
پرگپ пургап
پرگپی пургапӣ
پرگر паргар
پرگرد пургард
پرگره пургиреҳ
پرگس//پرگست паргас//паргаст
پرگل пургул
پرگنده парганда
پرگو(ی) пургӯ(й)
پرگوئی пургӯӣ
پرگسسته паргусаста
پرگوشت пургӯшт

پرگوهر пургавҳар
پرگی пуррагӣ
پرگل пургил
پرلاف пурлоф
پرلای пурлой
پرلذت пурлаззат
پرلطافت пурлатофат
پرلعل пурлаъл
پرلمانی парлумонӣ
پرلمینت парламент
پرلمینتی парламентӣ
پرلومان парлумон
پرلیل паралел
پرلیلاگرم параллелограмм
پرلیلی параллелӣ
پرلیلیپپید параллелепипед
پرم парам
پرماسیدن пармосидан
پرماجرا пурмоҷаро
پرماس пармос
پرمایه пурмоя
پرمبالغه пурмуболига
پرمتانت пурматонат
پرمحارت пурмаҳорат
پرمحبت пурмуҳаббат
پرمحتوا пурмӯҳтаво
پرمحصول пурмаҳсул
پرمخیده пармахида
پرمدعا пурмуддао
پرمرارت пурмарорат
پرمسام пурмасом
پرمسرت пурмасаррат
پرمسولیت пурмасъулият
پرمشتری пурмуштарӣ
پرمشغله пурмашғала
پرمشقت пурмашаққат
پرمصیبت пурмусибат
پرمضمون пурмазмун
پرمعرفت пурмаърифат
پرمعما пурмуаммо
پرمعنا пурмаъно
پرمعنائی пурмаъноӣ
پرمعنی пурмаънӣ
پرمغز пурмағз
پرمغل пурмағал
پرمکر пурмакр
پرملال пурмалол
پرملامت пурмаломат
پرمنش пурманиш
پرمنفعت пурманфиат
پرموج пурмавҷ

پرمه парма
پرمه آسا пармаосо
پرمه چاه пармачоҳ
پرمه سان пармасон
پرمه کننده пармакунанда
پرمه کنی пармакунӣ
پرمه گر пармагар
پرمه وار пармавор
پرمهر пурмеҳр
پرمتر параметр
پرمیوه пурмева
پرن паран
پرنا парно
پرناز пурноз
پرنازونوز пурнозунуз
پرناک парнок
پرناله пурнола
پرنتیجه пурнатиҷа
پرندI парандI
پرندII парандII
پرندا пурнидо
پرنداخ парандох
پرنده паранда
پرندبافی парандбофӣ
پرنده پرور парандапарвар
پرنده پروری парандапарварӣ
پرنده شناس парандашинос
پرنده شناسی парандашиносӣ
پرنزاکت пурназокат
پرنش пароniш
پرنشاط пурнишот
پرنشعه пурнашъа
پرنعمت пурнеъмат
پرنعیم пурнаим
پرنفاست пурнафосат
پرنفع пурнафъ
پرنفوذ пурнуфуз
پرنقش пурнақш
پرنقش و نگار пурнақшунигор
پرنقصان пурнуқсон
پرنکهت пурнакҳат
پرنگار пурнигор
پرنم пурнам
پرنمک пурнамак
پرنو парнӯ
پرنور пурнур
پرنوش пурнӯш
پرنوف пурнӯф
پرنون парнун
پرنوید пурнавид
پرنهیب пурниҳеб

پرنیاز пурниёз
پرنیان парниён
پرنیان پوش парниёнпӯш
پرنیانی парниёнӣ
پرنیرنگ пурнайранг
پرو парӯ
پروا парво
پروار парвор
پرواربند парворбанд
پرواربندی парворбандӣ
پرواره парвораI
پرواره парвораII
پرواری парворӣ
پرواز کننده парвозкунанда
پرواز کنان парвозкунон
پروازگاه//پروازگه
парвозгаҳ\\парвозгоҳ
پروازه парвоза
پروازی парвозӣ
پرواس парвос
پرواسیدن парвосидан
پروانچه парвонча
پروانک парвонак
پروانه парвонаI
پروانه парвонаII
پروانه парвонаIII
پروانه چی парвоначӣ
پروانه دار парвонадор
پروانه ده парвонадеҳ
پروانه سان парвонасон
پروانه صفت парвонасифат
پروانه گی парвонагӣ
پروانه وار парвонавор
پرواهمه пурвоҳима
پروائی парвоӣ
پروبالریخته паруболрехта
پروبالسوخته паруболсӯхта
پروجد пурваҷд
پروحشت пурваҳшат
پرورانیدن парваронидан
پرورد парвард
پروردگار парвардигор
پرورده парвардаI
پرورده парвардаII
پرورده خانه парвардахона
پرورش парвариш
پرورشکننده парваришкунанда
پرورشیافته парваришёфта
پرورشگاه парваришгоҳ
پرورنده парваранда
پروریدن парвар(и)дан

پروریده парвар(и)да
پروز парваз
پروزن пурвазн
پروسخ пурвасах
پروسعت пурвусъат
پروسوسه пурвасваса
پروقار пурвиқор
پرولوله пурвалвала
پروند парванд
پرونده парвандаI
پرونده парвандаII
پروانه ده парвонадеҳ
پروه парва
پروهان парваҳон
پرویزن парвезан\\парвизан
پروین парвин
پره пар(р)а
پره пурра
پره بدن пуррабадан
پره حقوق пурраҳуқуқ
پره رو(ی) пуррарӯ(й)
پرحدث пурҳадас
پرهمت пурҳиммат
پرهنر пурҳунар
پرهوس пурҳавас
پرهوش пурҳуш
پرهون парҳун
پرهیاهو пурҳаёҳу
پرهیبت пурҳайбат
پرهیجان пурҳаяҷон
پرهیز парҳез
پرهیزی парҳезӣ
پرهیزانه парҳезона
پرهیز کار парҳезкор
پرهیز کاری парҳезкорӣ
پرهیز کنی парҳезкунӣ
پرهیز گار парҳезгор
پرهیز گاری парҳезгорӣ
پرهیزیدن парҳезидан
پری парӣI
پری пурӣ
پری افسای парифсой
پری اندام париандом
پری بند парибанд
پری پیکر парипайкар
پری چهر(ه) паричеҳр(а)
پری خانه парихона
پری خوان парихон
پری خوانی парихонӣ
پری دخت паридухт
پری دختر паридухтар

پریده(گی) парида(гӣ)
پریده парида
پریرخسار парирухсор
پریرو(ی) парирӯ(й)
پری رخ парирух
پری زاد(ه) паризод(а)
پری زده паризада
پریسا(ی) парисо(й)
پریسا парисо
پری سیما парисимо
پری صورت парисурат
پری گرفته паригирифта
پری مانند паримонанд
پری نژاد паринажод
پریوار паривор
پریوره паривара
پریوش париваш
پریتیت паритет
پریدار паридор
پریدمیت предмет
پریدن паридан
پریده خیال паридахаёл
پریده رنگ паридаранг
پریر парер
پریر парир
پریروز парерӯз
پریروز парирӯз
پریز парез
پریزمه призма
پریزیدینت президент
پریزیدینتی президентӣ
پریزیدئوم президиум
پریش пареш
پریشان парешон
پریشان احوال парешонаҳвол
پریشان احوالی парешонаҳволӣ
پریشان حال парешонҳол
پریشان حالی парешонҳолӣ
پریشان خاطر парешонхотир
پریشان خاطرانه
парешонхотирона
پریشان خاطری парешонхотирӣ
پریشان خیال парешонхаёл
پریشان دل парешондил
پریشان دماغ парешондимоғ
پریشان روزگار парешонрӯзгор
پریشان روزگاری
парешонрӯзгорӣ
پریشان سفر парешонсафар
پریشان سیر парешонсайр
پریشان شده парешоншуда

پریشان فکر парешонфикр
پریشان فکری парешонфикрӣ
پریشان گوئی парешонгӯӣ
پریشان موی парешонмӯй
پریشانی парешонӣ
پریشب парешаб
پریشب паришаб
پری شمایل паришамоил
پریشن парешан
پریشیدن парешидан
پریفیکس префикс
پرینتیر принтер
پرینسیپ принсип
پرینسیپناک принсипнок
پز паз
پزانیدن пазон(и)дан
پزبانی пурзабонӣ
پزش пазиш
پزشک пизишк
پزشکی пизишкӣ
پزمان пазмон
پزمانشده пазмоншуда
پزمانی пазмонӣ
پزندگی пазандагӣ
پزنده пазанда
پژ паж
پژمرده пажмурда
پژوین пажвин
پژاگن пажогин//пажоган
پژاوند пажованд
پژمان пажмон
پژمان حال пажмонхол
پژمانی пажмонӣ
پژمردگی пажмурдагӣ
پژمردن пажмурдан
پژمردنی пажмурданӣ
پژمرده حال пажмурдаҳол
پژمرده دل пажмурдадил
پژمرده روح пажмурдарӯҳ
پژمرده روی пажмурдарӯй
پژمریده пажмурида
پژن пажан
پژند пажанд
پژواک пажвок
پژول пажул
پژولاندن//پژولانیدن
пажӯлон(и)дан
پژولیدن пажӯлидан
پژولیدن пижӯлидан
پژولیده пажӯлида
پژوه пажӯҳ

پژوهش пажӯҳиш
پژوهشکار пажӯҳишкор
پژوهشگاه пажӯҳишгоҳ
پژوهشکده пажӯҳишкада
پژوهشگر пажӯҳишгар
پژوهشنامه пажӯҳишнома
پژوهشی пажӯҳишӣ
پژوهندگی пажӯҳандагӣ
پژوهنده пажӯҳанда
پژوهیدن пажӯҳидан
پژوهیدن пижӯҳидан
پژوهیده пажӯҳида
پس пас
پس пус
پسآب пасоб
پس ازجنگی пасазҷангӣ
پس افتادگی пасафтодагӣ
پس افتاده пасафтода
پس افکند пасафканд
پس افکنده пасафканда
پسآمد пасомад
پس انداز пасандоз
پس اندیش пасандеш
پسآهنگ пасоҳанг
پسپا пасипо
پسپگاه паспагоҳ
پسپوس паспӯс
پسخیز пасхез
پسروی пасравӣ
پسفردا пасфардо
پسقدم пасқадам
پسمانده пасмонда
پسماندگی пасмондагӣ
پسناکی паснокӣ
پسناگرد пасногард
پسنشینی паснишинӣ
پسوند пасванд
پساپیش пасопеш
پساچین пасочин
پسادست пасодаст
پساوند пасованд
پسایند пасоянд
پسایندگان пасояндагон
پساویدن пасовидан
پسپارت паспорт
پسپردگی паспардагӣ
پست паст
پست пист
پستآب пастоб
پست پست паст-паст
پستجنس пастҷинс

پستخمی пастхамӣ
پست ذهن пастзеҳн
پسترونده пастраванда
پستروی пастравӣ
پستسغری пастсағрӣ
پست سلیقه пастсалиқа
پستشونده пастшаванда
پستشوی пастшавӣ
پست صفت пастсифат
پست صفتی пастсифатӣ
پست طالع пасттолеъ
پست طینت пасттинат
پست طینتی пасттинатӣ
پست فطرت пастфитрат
پست فطرتی пастфитратӣ
پست قامت пастқомат
پست قد пастқад
پستگانی пастгонӣ
پست مضمون пастмазмун
پست نظر пастназар
پست نظری пастназарӣ
پست نهاد пастниҳод
پست همت пастҳиммат
پست همتی пастҳимматӣ
پستاقی I пистоқӣ I
پستاقی II пистоқӣ II
پستاقرنگ пистоқиранг
پستان I пистон I
پستان II пистон II
پستان بند пистонбанд
پستاندار пистондор
پستاندارک пистондорак
پستانک пистонак
پستانی пистонӣ
پستبالا пастболо
پستقی пистақӣ
پستک пастак
پستکچه пастакча
پستکک пастакак
پسته писта
پسته دهان пистадаҳон
پسته زار пистазор
پسته کاری пистакорӣ
پسته کاری пистакорӣ
پستگی пистагӣ
پسته لب писталаб
پسته مغز пистамағз
پستی пастӣ
پسخم пасхам
پسخمی пасхамӣ
پسخند писханд

پسخند آمیز писхандомез
پسخورده пасхӯрда
پسر писар
پسر пусар
پسرانه писарона
پسربچه писарбача
پسرچه писарча
پسردار писардор
پسرزاده писарзода
پسرنبیره писарнабера
پسراندر писарандар
پسراندر пусарандар
پسرخاله писархола
پسرخاند(ه) писархонд(а)
پسرک писарак
پسرگیر писаргир
پسری писарӣ
پسرینه писарина
پسک писк
پسکش паскаш
پسکشی паскашӣ
پسکوچه паскӯча
پسند пасанд
پسند писанд
پسند писанд
پُس اندر пусандар
پسنده пасанда
پسندیدن писандидан
پسندیده писандида
پسندیده خلق писандидахулқ
پسندیده خو(ی) исандидахӯ(й)
پسندیده رای писандидадарой
پسندیده طبع писандидатабъ
پسندیده فکر писандидафикр
پسندیده کار писандидакор
پسندیده کیش писандидакеш
پسیچ пасич
پسیچیدن пасичидан
پسیخالاکیه психология
پسین пасин
پسینگاه пасингоҳ
پسینه пасина
پسینیان пасиниён
پش паш
پش پش пиш-пиш
پشاوری пишовурӣ
پشت пишт
پشت пушт
پشتبالا пуштболо
پشتپردگی пуштипардагӣ
پشتخمزده пуштхамзада
پشتخمیده пуштхамида
پشتریش пуштреш
پشتسوخته пуштсӯхта
پشتکوز пушткӯз
پشتاپشت пуштопушт
پشتاره пуштора
پشتاره کش пушторакаш
پشتی گیر пуштигир
پشتی گل пуштигул
پشتیوانی пуштивонӣ
پشتبان пуштбон
پشتبانی пуштбонӣ
پشتبرهنه пуштбараҳна
پشت پشت пушт-пушт
پشتک I пуштак I
پشتک II пуштак II
پشتکامی пуштикомӣ
پشتکی пуштакӣ
پشتگرم пуштгарм
پشتگرمی пуштгармӣ
پشتلنگ пушталанг
پشتناک пуштнок
پشتناکی II пуштнокӣ II
پشتناکی I пуштнокӣ I
پشتناکی III пуштнокӣ III
پشتنگ пуштанг
پشتو пашту
پشتو пушту
پشتواره пуштвора
پشتوان пуштвон
پشته пушта
پشته پشته пушта-пушта
پشته کوه пуштакӯҳ
پشتی пуштӣ
پشتیبان пуштибон
پشتیباندار пуштибондор
پشتیبانی пуштибонӣ
پشک пашк
پشک пишак
پشک пишк
پشک пушак
پشکبچه пишакбача
پشکشوی пишакшӯ(й)
پشک пушк
پشگل пишгил
پشلاق пишлоқ
پشلنگ пушланг
پشم пашм
پشمآگند пашмоганд
پشمآلود пашмолуд
پشمبار пашмбор
پشمباری пашмборӣ
پشم بزی пашмибузӣ
پشم بر пашмбур
پشمتراشک пашмтарошак
پشمتراشی пашмтарошӣ
پشم چین пашмчин
پشم چینی пашмчинӣ
پشمدار пашмдор
پشمریخته пашмрехта
پشمریس пашмрес
پشمریسی пашмресӣ
پشمشانکنک пашмшонакунак
پشمشوئی пашмшуӣ
پشمناک пашмнок
پشماق//بسیماق
пашмок//басмок
پشمک пашмак
پشمین пашмин
پشمینه пашмина
پشمینه بافی пашминабофӣ
پشمینه پوش пашминапӯш
پشمینه بافی пашминабофӣ
پشنگ пашанг
پشه паш(ш)а
پیشه пеша
پشه بند паш(ш)абанд
پشه بندی паш(ш)абандӣ
پشه خانه паш(ш)ахона
پشه خورده паш(ш)ахӯрда
پشه کشک//پشه کش
паш(ш)акуш(ак)
پشه گیر паш(ш)агир
پشیز пашиз
پشیزه пашиза
پشیمان пушаймон
پشیمانی пушаймонӣ
پشیمانی آور пушаймониовар
پغنه пагна
پغه паға
پغه پغه пага-пага
پغه تابی пагатобӣ
پغنه пагана
پف пуф
پفک пуфак
پقاس пиққос
پقر پقر пиқир-пиқир
پقراس пиқиррос
پک I пак I
پک II пак II
پکر пакар
پکری пакари
پکند паканд
پکنه пакана
پکنی паканӣ
پگاهتر//پگهتر
пагоҳтар//пагаҳтар
پگاهینه пагоҳина
پگاهانی пагоҳонӣ
پگاهی пагаҳӣ
پگه пагаҳ
پل I пал I
پل II пал II
پل II пул II
پلساز пулсоз
پلسازی пулсозӣ
پلارک палорак
پلارکخور палоракхӯр
پلاسی палосӣ
پلالک палолак
پلالکتیغ палолактеғ
پلانج палонч
پلاس палос
پلاسپوش палоспӯш
پلاسین палосин
پلامبه пломба
پلبندی палбандӣ
پلپایه палпоя
پلتا палто
پلتاواری палтоворӣ
پلتر палтар
پلترخورجین палтархӯрчин
پلتسکرته платскарта
پلته I палата I
پلته II палата II
پلتینه платина
پلچه палча
پلخ палах
پلزمه плазма
پلستلین пластилин
پلستمسه пластмасса
پلستیده ها пластидаҳо
پلشت пилишт//палашт
پلشک пилишк
پلغده палагда
پلق پلق палақ-палақ
پلک палак
پلک паллак
پلکبان палакбон
پلک سرخ пилксурх
پلک مرده палакмурда
پلکزار палакзор
پلکی палакӣ

پلم палм
پلمیدن палмидан
پلماس палмос
پلماسیدن палмосидан
پلمودن палмудан
پلنگ паланг
پلنگ افکن палангафкан
پلنگ مش(ک) палангмуш(к)
پلنگوار палангвор
پلنگینه палангина
پلنگینه پوش палангинапӯш
پلو палав
پلوپز палавпаз
پلوپزی палавпазӣ
پلوکدو палавкаду
پلوخور палавхӯр
پلوگ плуг
پله пал(л)а
پله بردار паллабардор
پله پرور пиллапарвар
پله پروری пиллапарварӣ
پلیآزای палеозой
پلیآلیت палеолит
پلیآنتالاگ палеонтолог
پلیآنتالاگیه палеонтология
پلیا палео
پلید палид
پلیدکار палидкор
پلیدی палидӣ
پنترکیزم пантуркизм
پنترکیست пантуркист
پنترکیستی пантуркистӣ
پنام паном
پناه паноҳ
پناهبر паноҳбар
پناهجو(ی) паноҳҷӯ(й)
پناهدهنده паноҳдиҳанда
پناهدهی паноҳдиҳӣ
پناهگاه паноҳгоҳ
پناهگیرنده паноҳгиранда
پناهنده паноҳанда
پناهندگی паноҳандагӣ
پناهی паноҳӣ
پناهیدن паноҳидан
پنبک пунба(к)
پنبه панба
پنبه пунба
پنبه چوب пунбачӯб
پنبه دانه панбадона
پنبه دانه пунбадона
پنبه درگوش пунбадаргӯш

پنبه زار панбазор
پنبه زار пунбазор
پنبه زن панбазан
پنبه زنی панбазанӣ
پنبه صفت пунбасифат
پنبه فروش панбафурӯш
پنبه کار панбакор
پنبه کاری панбакорӣ
پنتیزم пантеизм
پنج панҷ
پنجپا(یه) панҷпо(я)
پنجپره панҷпар(р)а
پنجتار панҷтор
پنجتاگی панҷто(г)ӣ
پنجتانگی панҷтонагӣ
پنجتگی панҷтагӣ
پنجتیره панҷтира
پنجخانه دار панҷхонадор
پنجزبانه панҷзабона
پنج ضربه панҷзарб
پنجاه ساله панҷоҳсола
پنجساله панҷсола
پنجسالگی панҷсолагӣ
پنج سطحه панҷсатҳа
پنجسیر панҷсер
پنجسیمه панҷсима
پنجشاخه панҷшоха
پنجصد панҷсад
پنجصدساله панҷсадсола
پنجصدسالگی панҷсадсолагӣ
پنجصدمین панҷсадумин
پنجصدم панҷсадум
پنج قیره панҷқирра
پنجکسه панҷкаса
پنجکسی панҷкасӣ
پنجکنجه панҷкунҷа
پنجگاه панҷгоҳ
پنجگوشه панҷгӯша
پنج مصرع панҷмисра
پنجنوش панҷнӯш
پنجوقته панҷвақта
پنجوقتی панҷвақтӣ
پنجیک панҷяк
پنجیک خور панҷякхӯр
پنجیک کار панҷяккор
پنجیک کاری панҷяккорӣ
پنجابی панҷобӣ
پنجاه панҷоҳ
پنجاهسالگی панҷоҳсолагӣ
پنجاهم панҷоҳум
پنجاهمین панҷоҳумин

پنجباره панҷбора
پنجبالار панҷболор
پنجبالاره панҷболора
پنجحربه панҷҳарба
پنجرخه панҷраха
پنجرکنه панҷрукна
پنجروزه панҷрӯза
پنجروزی панҷрӯзӣ
پنجروی панҷравӣ
پنجرویه панҷрӯя
پنجره панҷара
پنجره آهنین панҷараоҳанин
پنجره دیوار панҷарадевор
پنجره دار панҷарадор
پنجرک панҷарак
پنجره گلچین панҷарагулчин
پنجره نشین панҷаранишин
پنجشنبه панҷшанбе
پنجگانه панҷгона
پنجم панҷум
پنجمین панҷумин
پنجه панҷа
پنجه افکنی панҷаафканӣ
پنجه دار панҷадор
پنجه زن панҷазан
پنجه شکل панҷашакл
پنجه کش панҷакаш
پنجه گیر панҷагир
پنجه گیری панҷагирӣ
پنج هزاری панҷҳазорӣ
پنجی панҷӣ
پنجهزاره панҷҳазора
پند панд I
پند панд II
پندآموز пандомӯз
پندآمیز пандомез
پندآمیزانه пандомезона
پندپذیر пандпазир
پندشنو пандшунав
پندناپذیر панднопазир
پندار пиндор
پنداشت пиндошт
پنداشتن пиндоштан
پندام пандом
پندآموزی пандомӯзӣ
پندآمیز пандомез
پندانه пундона
پندتوز пандтӯз
پنددهنده панддиҳанда
پنددهی панддиҳӣ
پندگو(ی) пандгӯ(й)

پندگوئی пандгӯӣ
پندمند пандманд
پندنامه пандномa
پندی пандӣ
پنگان пингон
پنه панаҳ
پنهکاری панаҳкорӣ
پنهان пинҳон
پنهانداری пинҳондорӣ
پنهانکار пинҳонкор
پنهانکارانه пинҳонкорӣ
پنهانکاری пинҳонкорӣ
پنهانکنی пинҳонкунӣ
پنهانگاه пинҳонгоҳ
پنهانکی пинҳонакӣ
پنهانی пинҳонӣ
پنیر панир
پنیرپزی панирпазӣ
پنیرآب паниров
پنیرپز панирпаз
پنیرک панирак
پنیرمایه панирмоя
پنیری панирӣ
پنیومتیکی пневматикӣ
پو пӯ
پو(ی) пӯ(й)
پوئیدن пӯйидан
پویش пӯиш
پوبلیسیستی публисистӣ
پوبلیسیستیکه публисистика
پویتش пӯптиш
پوپ//یوپ пӯб//пӯп
پوپک пӯпак
پوپکدار пӯпакдор
پوپکی пӯпакӣ
پوپنک пӯпанак
پوپنکبسته пӯпанакбаста
پوپو пӯпу
پوپی пӯпӣ
پوپیدار пӯпидор
پوپیسه пӯписа
پوپینه مرغ пӯпинамурғ
پوچ пуч
پوچمغز пучмағз
پوچمغزی пучмағзӣ
پوچیدن пучидан
پوچاق пӯчоқ
پوچک пучак I
پوچک пучак II
پوچک пуччак
پوچله(ک)//پوچلک пучала(к)

پوچوق пучуқ
پودI пудI
پودII пудII
پودIII пудIII
پودنگی пудинагӣ
پورII пурII
پوز пӯз
پوزبند пӯзбанд
پوزخند пӯзханд
پوزش пӯзиш
پوزشپذیر пӯзишпазир
پوزشگر пӯзишгар
پوسانیدن пӯсонидан
پوساننده пӯсонанда
پوساندن пӯсондан
پوست пӯст
پوستپاره пӯстпора
پوستپرتا пӯстпарто
پوست پرتافته пӯстпартофта
پوستپرتائی пӯстпартоӣ
پوست پرده пӯстпарда
پوست سفید пӯстсафед
پوست غفس пӯстғафс
پوست کنده пӯстканда
پوستلاخ пӯстлох
پوستلاق пустлоқ
پوستلاق خور пӯстлоқхӯр
پوست لخت пӯстлахт
پوستمال пӯстмол
پوست نوشت пӯстнавишт
پوست دنبه пӯстдунба
پوستک пӯстак
پوستکچه пӯстакча
پوستکنی пӯстканӣ
پوستی пӯстӣ
پوستین пӯстин
پوستین پوش пӯстинпӯш
پوستینچه пӯстинча
پوستیندوز пӯстиндӯз
پوستیندوزی пӯстиндӯзӣ
پوسش пӯсиш
پوسندگی пӯсандагӣ
پوسیدگی пӯсидагӣ
پوسیدن пӯсидан
پوسیده пӯсида
پوش пӯш
پوش пӯш
پوشاک пӯшок
پوشاکواری пӯшокворӣ
پوشاکی пӯшокӣ
پوشاندن//پوشانیدن пӯшон(и)дан

پوشانده شده пӯшондашуда
پوشت خانه пӯштахона
پوشیدگی пӯшидагӣ
پوشیدن пӯшидан
پوشیدنی пӯшиданӣ
پوشیده пӯшида
پوشیده چشم пӯшидачашм
پوشیده حال пӯшидаҳол
پوشیده راز пӯшидароз
پوشیده رازی пӯшидарозӣ
پوشیده رخ пӯшидарух
پوشیده روی пӯшидарӯй
پوشش пӯшиш
پوغنک пуғанак
پوک пук
پوکI пукI
پوکII пукII
پوکI пӯкI
پوکII пӯкII
پوک دهن пӯкдаҳан
پوک کشک пӯккашак
پوک شوی пӯкшавӣ
پوکه пукка
پوکه пӯка
پوکه пӯкка
پوکی пӯкӣ
پوکیدن пӯкидан
پوکیدن пӯккидан
پولI пулI
پولپرست пулпараст
پولپرستی пулпарастӣ
پول جداکنی пулҷудокунӣ
پولجمعکنی пулҷамъкунӣ
پولدار пулдор
پولداری пулдорӣ
پولدوست пулдӯст
پولسپارنده пулсупоранда
پولطلب пулталаб
پولغنداری пулғундорӣ
پولکی пулакӣ
پولمست пулмаст
پولناسیر пулносер
پولناک пулнок
پولیاب пулёб
پولیابی пулёбӣ
پولاد пӯлод
پولادوار пӯлодвор
پولادبال пӯлодбол
پولادپوش пӯлодпӯш
پولادخای пӯлодхой
پولاددست пӯлоддаст

پولادرگ пӯлодраг
پولادرنگ пӯлодранг
پولادریز пӯлодрез
پولادریزی пӯлодрезӣ
پولادسای пӯлодсой
پولادسم пӯлодсум
پولادسنج пӯлодсанҷ
پولادگداز пӯлодгудоз
پولادگدازی пӯлодгудозӣ
پولادگر пӯлодгар
پولادمیخ пулодмех
پولادنعل пӯлоднаъл
پولادی пӯлодӣ
پولادین пӯлодин
پولت пулт
پولدان пулдон
پولکچه пулакча
پولکچه بال пулакчабол
پولکچه دار пулакчадор
پوله пӯла
پولی пулӣ
پولیمیات пулемёт
پولیمیاتچی пулемётчӣ
پونش пунш
پویا пӯё
پویان пӯён
پوینده пӯянда
پوینده راه пӯяндароҳ
پویه пӯя
په په паҳ-паҳ
پهلو паҳлу\\паҳлӯ
پهلوان паҳлавон
پهلوان پیکر паҳлавонпайкар
پهلوان جثه паҳлавонҷусса
پهلوان صورت паҳлавонсурат
پهلوانانه паҳлавонона
پهلوانزاده паҳлавонзода
پهلوانی паҳлавонӣ
پهلوچوب паҳлучӯб
پهلودار паҳлудор
پهلوداری паҳлудорӣ
پهلودری паҳлударӣ
پهلوزن паҳлузан
پهلونشین паҳлунишин
پهلوی паҳлавӣ
پهلوئی паҳлуӣ
پهلوی شناس паҳлавишинос
پهن паҳн
پهنآب паҳноб
پهن بال паҳнбол
پهنبر паҳнбар

پهن برگ паҳнбарг
پهن پیشانه паҳнпешонӣ
پهن دشت паҳндашт
پهن دوش паҳндӯш
پهن روی паҳнрӯй
پهن ریش паҳнриш
پهن شانه паҳншона
پهن سینه паҳнсина
پهنشده паҳншуда
پهن کتف паҳнкитф
پهنکننده паҳнкунанда
پهنکنی паҳнкунӣ
پهن کوه паҳнкӯҳ
پهن گوش паҳнгӯш
پهنا паҳно
پهنائی паҳноӣ
پهنانه паҳнона
پهن آور паҳновар
پهناوری паҳноварӣ
پهنک паҳнак
پهنهII паҳнаII
پهنهI паҳнаI
پهنی паҳнӣ
پی пи
پیI пайI
پیII пайII
پیIII пайIII
پی افکن пайафкан
پی افکنی пайафканӣ
پیتابه пайтоба
پیتیشه пайтеша
پیخجسته пайхуҷаста
پیدرپیی пайдарпайӣ
پیدرهم пайдарҳам
پیدرهمی пайдарҳамӣ
پیدگاگ педагог
پیدگاگی педагогӣ
پیدگاگیکه педагогика
پیرریزی пайрезӣ
پیسپاری пайсипорӣ
پیسپر пайсипар
پیسپری пайсипарӣ
پیسفید пайсафед
پیسکون пайсукун
پیسوده пайсуда
پیشناس пайшинос
پیشناسی пайшиносӣ
پیغلط пайғалат
پیفراخ пайфарох
پیفراخی пайфарохӣ
پیکاوی пайковӣ

پیکرده пайкарда
پیگسسته пайгусаста
پیگفتار пайгуфтор
پیگمکنی пайгумкунӣ
پی چین пайчин
پیابه//پیهآبه пиёба//пеҳоба
پیاپی паёпай
پیاپیی паёпайӣ
پیادگی пиёдагӣ
پیاده ииёда
پیاده پایگه пиёдапойга
پیاده راهه пиёдароҳа
پیاده رو ииёдарав
پیاده روی пиёдаравӣ
پیاده عسکر пиёдаскар
پیاده قوشون пиёдакӯшун
پیاده گذر пиёдагузар
پیاده گرد пиёдагард
پیاده گردی пиёдагардӣ
پیاده نظام пиёданизом
پیاز пиёз
پیاز بریان ииёзбирён
پیاز بیخ пиёзбех
پیاز داغ пиёздоғ
پیاز دانه пиёздона
پیاز شکل пиёзшакл
پیازک пиёзак
پیازین пиёзин
پیاز آبه пиёзоба
پیاز فروش пиёзфурӯш
پیازی пиёзӣ
پیاله пиёла
پیاله پیما пиёлапаймо
پیاله دار пиёладор
پیاله کش пиёлакаш
پیاله گردان пиёлагардон
پیاله نوش пиёланӯш
پیامگزار паёмгузор
پیامگزاری паёмгузорӣ
پیامگیر паёмгир
پیامنامه паёмнома
پیامنگار паёмнигор
پیامبر паёмбар
پیامبرانه паёмбарона
پیامبر گونه паёмбаргуна
پیامبری паёмбарӣ
پیبری паямбарӣ
پیپاره пайпора
پیت пайт
پیتپلیق питпилик
پیتان питон

پیتراگرفیه петрография
پیچ печI
پیچ печII
پیچبر печбур
پیچ پیچ печ-печ
پیچخورده печхӯрда
پیچدار печдор
پیچدرپیچ печдарпеч
پیچوتاب печутоб
پیچوتابخورده печутобхӯрда
پیچوتابخوری печутобхӯрӣ
پیچاپیچ печопеч
پیچاک печок
پیچان печон
پیچان печон
پیچانده شده печондашуда
پیچانیدن//پیچاندن печон(и)дан
پیچدرپیچی печдарпечӣ
پیچک печакI
پیچک печакII
پیچک печакIII
پیچن(د) пичан(д)
پیچنده печанда
پیچه печа
پیچه пича
پیچه بند печабанд
پیچه بند пичабанд
پیچه سفید пичасафед
پیچلک печалак
پیچیدن печидан
پیچیده печида
پیچش печиш
پیخ пихII
پیخ пех
پیخال пайхолI
پیخال пайхолII
پیخال пехол
پیختن пехтан
پیخس пайхас
پیخست пайхаст
پیخستن пайхастан
پیخسته пайхаста
پیدئتر педиатр
پیدا пайдо
پیداشونده пайдошаванда
پیداشوی пайдошавӣ
پیداور пайдовар
پیدایش пайдоиш
پدرام пидром
پیدرپی пайдарпай
پیدل педал

پیر пир
پیرامون пиромун
پیرخر пирхар
پیردختر пирдухтар
پیرزن пирзан
پیرشوی пиршавӣ
پیرا перо
پیرانسال пиронсол
پیرا(ی) перо(й)
پیرار перор
پیرارسال перорсол
پیرارساله перорсола
پیرارینه перорин(а)
پیرازه пироза
پیراستن перостан
پیراستن пиростан
پیراسته пероста
پیراشتگی перостагӣ
پیرامون перомун
پیران перрон
پیرانسالی пиронсолӣ
پیرانسالگی пиронсолагӣ
پیرانه пирона
پیرانه سر пиронасар
پیرانه سری пиронасарӣ
پیراهن пероҳан
پیراهن пироҳан
پیراهن چاک пироҳанчок
پیراهن خواب пироҳанхоб
پیراهن دوز пироҳандӯз
پیراهن دوزی пироҳандӯзӣ
پیراهن گلگون пироҳангулгун
پیراهنی пироҳанӣ
پیرهه пайраҳа
پیراهه пайроҳа
پیرایش пероиш
پیرایش пироиш
پیرایه пероя
پیرایه пироя
پیرایه بند пероябанд
پیرایه بند пироябанд
پیرایه بندی пероябандӣ
پیرایه بندی пироябандӣ
پیرایه پوش перояпӯш
پیرایه پوش пирояпӯш
پیرایه ده пероядеҳ
پیرایه سازی пероясозӣ
پیرایه سازی пироясозӣ
پیرایه گر пероягар
پیربانو пирбону
پیرپیندیکولیر перпендикуляр

پیرخانه пирхона
پیره زال пиразол
پیرزال пирзол
پیرسال пирсол
پیرسانژ персонаж
پیرسگ пирсаг
پیرشده пиршуда
پیرک пирак
پیرکی пиракӣ
پیرگاو пиргов
پیرگمینت пергамент
پیرمام пирмом
پیرمرد пирмард
پیرو пайравI
پیرو пайравII
پیروانه пайравона
پیروز пирӯз
پیروزاختر пирӯзахтар
پیروزبخت пирӯзбахт
پیروزبخت пирӯзбахтӣ
پیروزجنگ пирӯзчанг
پیروزرزم пирӯзразм
پیروزروز пирӯзрӯз
پیروزگر пирӯзгар
پیروزه گون пирӯзагун
پیروزمند пирӯзманд
پیروزمندانه пирӯзмандона
پیروزمندی пирӯзмандӣ
پیروزه пирӯза
پیروزه تخت пирӯзатахт
پیروزه رنگ пирӯзаранг
پیروزه طشت пирӯзаташт
پیروزی пирӯзӣ
پیروی пайравӣ
پیرویکننده пайравикунанда
پیره пира
پیره زن пиразан
پیره سر пирасар
پیره مرد пирамард
پیره میده пирамида
پیرهن пираҳан
پیرهن пераҳан
پیرهنپوش пераҳанпӯш
پیرهنچاک пераҳанчок
پیرهندار пераҳандор
پیری пирӣ
پیریخ пирях
پیریگیی перигей
پیریمیتر периметр
پیرینی пиринӣ
پیزده пайзада

پیس пес
پیسپار пайсипор
پیسخا писхо
پیسه пайса
پیسه песа
پیسی песӣ
پیسیمیزم пессимизм
پیسیمیست пессимист
پیسیمیستی пессимистӣ
پیش пешI
پیش пешII
پیشآب пешоб
پیشآباور пешобовар
پیشآب براری пешоббарорӣ
پیشآبدان пешобдон
پیشآبراه пешоброҳ
پیشآبرن пешоброн
پیش ازانتخاباتی пешазинтихоботӣ
پیش ازانقلابی пешазинқилобӣ
پیش ازجنگی пешазҷангӣ
پیش ازعیدی пешазидӣ
پیش افتاد пешафтод
پیشآمد пешомад
پیشآمده пешомада
پیش انداز пешандоз
پیش اندیش пешандеш
پیش اندیشه пешандешӣ
پیش اندیشی пешандеша
پیشآهنگ пешоҳанг
پیشآهنگی пешоҳангӣ
پیش ایوان пешайвон
پیش ایواندار пешайвондор
پیشباده пешбода
پیشباز пешбоз
پیشبال пешбол
پیشبر пешбар
پیشبرد пешбурд
پیشبرنده пешбаранда
پیشبری пешбарӣ
پیشبسته пешбаста
پیشبند пешбандI
پیشبند пешбандII
پیشبین пешбин
پیشبینانه пешбинона
پیشبینی пешбинӣ
پیشپاخور пешпохӯр
پیشپاره пешпора
پیشپای пешпо(й)
پیشپرداخت пешпардохт
پیشپزک пешпазак
پیشپیرا пешперо

پیش پیش пеш-пеш
پیشتاز пештоз
پیشتخته пештахта
پیشتر пештар
پیشتره пештара
پیشجلو пешчилав
پیشجنگ пешчанг
پیشخانه пешхона
پیشخدمت пешхидмат
پیشخذمت пешхизмат
پیشخذمتی пешхизматӣ
پیشخرید пешхарид
پیشخوان пешхонI
پیشخورد пешхӯрд
پیشخیز пешхез
پیشخیزی пешхезӣ
پیشداد пешдод
پیشدار пешдор
پیشدرگیر пешдаргир
پیشدرگیران пешдаргирон
پیشدست пешдаст
پیشدستی пешдастӣ
پیشدندان пешдандон
پیشدهن пешдаҳан
پیشدهنی пешдаҳанӣ
پیشدوکان пешдӯкон
پیشدیوار пешдевор
پیشرانده пешронда
پیشرس пешрас
پیشرفت пешрафт
پیشرفتگی пешрафтагӣ
پیشرفته пешрафта
پیشرو пешрав
پیشرواق пешравоқ
پیشروبه пешрӯба
پیشروی пешравӣ
پیشسلام пешсалом
پیشسلامی пешсаломӣ
پیشصف пешсаф
پیشطاق пешток
پیشعهد пешахд
پیشقبضه пешқабза
پیشقدم пешқадам
پیشقدمی пешқадамӣ
پیشقرارداد пешқарордод
پیشقراول пешқаравул
پیشکار пешкор
پیشکاره пешкора
پیشکرایه пешкироя
پیشکساده пешкушод(а)
پیشکسوت пешкисват

پیشگه пешгаҳ
پیشگاه пешгоҳ
پیشگذاشته пешгузошта
پیشگذشته пешгузашта
پیشگرد пешгард
پیشگفتار пешғуфтор
پیشگوی пешгӯ(й)
پیشگویی пешгӯӣ
پیشگرفته пешгирифта
پیشگیرک пешгирак
پیشگیری пешгирӣ
پیشلشکر пешлашкар
پیشمزد пешмузд
پیش مصرع пешмисраъ
پیشناف пешноф
پیشناکی пешнокӣ
پیشنماز пешнамоз
پیشنویس пешнавис
پیشنهادشده пешниҳодшуда
پیشنهادی пешниҳодӣ
پیشنهاد пешниҳод
پیشیار пешёр
پیشادست пешодаст
پیشاپیش пешопеш
پیشار пешор
پیشان пешон
پیشانه بافک пешонабофак
پریشان حواس парешонҳавос
پیشانه пешона
پیشانی пешонӣ
پیشانی باریک пешониборик
پیشانی بلند пешонибаланд
پیشانی بند пешонибанд
پیشانی بندک пешонибандак
پیشانی پهن пешонипаҳн
پیشانی تنگ пешонитанг
پیشانی دونگ пешонидӯнг
پیشانی سخت пешонисахт
پیشانی فراخ пешонифарох
پیشانی قشقه пешоникашқа
پیشانی کشاد пешоникушод
پیشانی کشاده пешоникушода
پیشانی نوشت пешониннавишт
پیشانی وسیع пешонивасеъ
پیشایند пешояндI
پیشایند пешояндII
پیشایندار пешояндор
پیشاینده пешоянда
پیشبندی пешбандӣ
پیشپا пешипо
پیشپاخوری пешпохӯрӣ

پیشخان пешхонII
پیشدامن пешдоман
پیشکش пешкаш
پیشکی пешакӣ
پیشگیر пешгир
پیشه ور пешавар
پیشه وری пешаварӣ
پیشوا пешво
پیشواز пешвоз
پیشوازگیرنده пешвозгиранда
پیشوازکیری пешвозгирӣ
پیشوائی пешвоӣ
پیشوند пешванд
پیشی пешӣ
پیشیزبانی пешизабонӣ
پیشین пешин
پیشینزمان пешинзамон
پیشینگاه пешингоҳ
پیشینگه пешингаҳ
پیشینه пешина
پیشینی пешинӣ
پیشینیان пешиниён
پیغاره пайғора
پیغاله пайғола
پیغام пайғом
پیغامآور пайғомовар
پیغامبر пайғомбар
پیغمبرزاده пағамбарзода
پیغامبری пайғомбарӣ
پیغامده пайғомдеҳ
پیغامرسان пайғомрасон
پیغامرسانی пайғомрасонӣ
پیغامگزار пайғомгузор
پیغامگزاری пайғомгузорӣ
پیغمبر пайғамбар
پیغمبرانه пайғамбарона
پیغمبری пайғамбарӣ
پیغو пайғу
پیغوله пайғӯла
پیغوله نشین пайғӯланишин
پیغونژاد пайғунажод
پیقوی пайғавӣ
پیک пайк
پیکار пайкор
پیکارجوی пайкорҷӯ(й)
پیکارگه пайкоргаҳ
پیکارگاه пайкоргоҳ
پیکارپرست пайкорпараст
پیکارساز пайкорсоз
پیکارگر пайкоргар
پیکال пайкол

پیکان пайкон
پیکانخورده пайконхӯрда
پیکانزن пайконзан
پیکانگر пайконгар
پیکاننشان пайконнишон
پیکانه пайкона
پیکانه سم пайконасум
پیکانی пайконӣ
پیکر пайкар
پیکربزرگ пайкарбузург
پیکرتراشی пайкартарошӣ
پیکرتراش пайкартарош
پیکرآرا(ی) пайкароро(й)
پیکرآرائی пайкаророӣ
پیکرساز пайкарсоз
پیکرسازی пайкарсозӣ
پیکرنگار пайкарнигор
پیکره пайкара
پیکره ساز пайкарасоз
پیکره سازی пайкарасозӣ
پیکنده пайканда
پیگار пайгор
پیگرد пайгард
پیگم пайгум
پیگمکرده пайгумкарда
پیگمینت пигмент
پیگیر пайгир
پیگیرانه пайгирона
پیگیری пайгирӣ
پیل пил
پیل استخوان пилустухон
پیلافکن пилафкан
پیلافگن пилафган
پیلبالا пилболо
پیلپا(ی) пилпо(й)
پیلپیکر пилпайкар
پیلزور пилзӯр
پیلسوز пилсӯз
پیلگوش пилгӯш
پیلوار пилвор
پیلبار пилбор
پیلبان пилбон
پیلبند пилбанд
پیلتن пилтан
پیلته пилта
پیلته بخمل пилтабахмал
پیلته پیچ пилтапеч
پیلته تاو пилтатов
پیلته چراغ пилтачароғ
پیلته سوز пилтасӯз
پیلته کش пилтакаш

پیلتگی пилтагӣ
پیلسته пиласта
پیلک пилк
پیلمرغ пилмурғ
پیلمیدن пилмидан
پیله I пилаI
پیله II пилаII
پیله III пилаIII
پیله I пиллаI
پیله II пиллаII
پیله III пиллаIII
پیله افکنی пилафканӣ
پیله پایه пиллапоя
پیله پز пиллапаз
پیله پزی пиллапазӣ
پیله جا пиллаҷо
پیله چگی пиллачигӣ
پیله خانه пиллахона
پیله خشککنک
пиллахушккунак
پیله خشکانی пиллахушконӣ
پیله دار пилладор
پیله داری пилладорӣ
پیله ریسی пилларесӣ
پیله سپاری пиллаcупорӣ
پیله طیارکنی пиллатайёркунӣ
پیله کش пиллакаш
پیله کشک пиллакашак
پیله کشی акашӣпилл
پیله گر пиллагар
پیله گزاری пилагузорӣ
پیله ور пилавар
پیما паймо
پیمان паймон
پیماندار паймондор
پیمانداری паймондорӣ
پیمانده паймондех
پیمانشکن паймоншикан
پیمانشکنانه паймоншиканона
پیمانشکنی паймоншиканӣ
پیمانکار паймонкор
پیمانکاری паймонкорӣ
پیمانکسل паймонгусил
پیمان نامه паймоннома
پیمانه شکن паймонашикан
پیمانه کش паймонакаш
پیمانه کشی паймонакашӣ
پیمانه گسار паймонагусор
پیمانه نوش паймонанӯш
پیمانه паймона
پیمانی паймонӣ

پیمایش паймоиш
پیمبر паямбар
پیمه пима
پیمودن паймудан
پینتان пентон
پینسین пенсин
پینک пинак
پینکروی пинакравӣ
پینکی пинакӣ
پینگوین пингвин
پینو пину
پینه пина
پینه دار пинадор
پینه دوز пинадӯз
پینه دوزی пинадӯзӣ
پینه زده пиназада
پینیتسیلین пенитсиллин
پیه пеҳ
پیه пийҳ
پیه пиҳ//пеҳ
پیهآبه пеҳоба
پئنینا пианино
پئنینانواز пианинонавоз
پیو пайӯ
پیوگانی паюгонӣ
پیوا пиво
پیواپز пивопаз
پیوافروش пивофурӯш
پیوافروشی пивофурӯшӣ
پیوست пайваст
پیوست пайваст
پیوستشونده пайвастшаванда
پیوستشوی пайвастшавӣ
پیوستکننده пайвасткунанда
پیوستکنی пайвасткунӣ
پیوستار пайвастор
پیوستگان пайвастагон
پیوستگی пайвастагӣ
پیوستن пайвастан
پیوسته пайваста
پیوسته ابرو пайвастаабрӯ
پیوسیدن паюсидан
پیوند пайванд
پیوندخورده пайвандхӯрда
پیوندشوندگی пайвандшавандагӣ
پیوندشونده пайвандшаванда
پیوندکاری пайвандкорӣ
پیوندکنک пайвандкунак
پیوندکننده пайвандкунанда
پیوندکنی пайвандкунӣ
پیوندناپذیر пайванднопазир

پیونددار пайванддор
پیوندک пайвандак
پیوندکدار пайвандакдор
پیوندگر пайвандгар
پیوندگری пайвандгарӣ
پیوندگه//پیوندگاه
пайвандгаҳ//пайвандгоҳ
پیوندی пайвандӣ
پیوندش пайвандиш
پییزژ пейзаж

ت

ت т
ت те
تاI тоI
تاII тоII
تاIII тоIII
تا||ته тоIV//та
تابI тобI
تابI тобI
تابIII тобIII
تابIV тобIV
تابان тобон
تابانی тобонӣ
تاب آور тобовар
تاب آورانه тобоварона
تاب آوری тобоварӣ
تابداده тобдода
تابدارI тобдорI
تابهدارII тобдорII
تابعین тобеин
تابعیت тобеият
تابع тобеъ
تابع کننده тобеъкунанда
تابیدنI тобиданI
تابیدنII тобиданII
تابیدنIII тобиданIII
تابستان тобистон
تابستانه тобистона
تابدان тобдон
تابدهی тобдиҳӣ
تابستان тобситон
تابستان باب тобистонбоб
تابستانی тобистонӣ
تابش тобиш
تابشناک тобишнок
تابغوله тобгула
تابک тобак
تابناک тобнок
تابنده тобанда
تابندهگی тобандагӣ
تابه-تاوه тоба//това
تابهدان||تابدان тобадон//тобдон
تابهسنگ тобасанг

تابوت тобут
تابوتخانه тобутхона
تابخانه тобхона
تاب‌خورده тобхӯрда
تاو тов
تابوتساز тобутсоз
تابوتکش тобуткаш
تات тот
تاتار тотор
تاتاری тоторӣ
تأتر театр
تأتردوست театрдӯст
تأترشناس театршинос
تأترشناسی театршиносӣ
تأتری театрӣ
تاتلیتری тоталитарӣ
تات тот
تاتو тоту
تاتوره тотура
تاتوله тотула
تاتی тотӣ
تأثیرI таъсирI
تأثیرII таъсирII
تأثیرات таъсирот
تأثیربخش таъсирбахш
تأثیربخشا таъсирбахшо
تأثیرپذیر таъсирпазир
تأثیرپذیری таъсирпазирӣ
تأثیررساننده таъсиррасонанда
تأثیررسانی таъсиррасонӣ
تأثیرناپذیر таъсирнопазир
تأثیرناپذیری таъсирнопазирӣ
تأثیرناک таъсирнок
تأثیرناکی таъсирнокӣ
تاج‌الملوک||تاج‌الملک тоҷилмулук
تاج‌خروس тоҷихурӯс
تاج‌خواه тоҷхоҳ
تاج‌خواهی тоҷхоҳӣ
تاج‌دار тоҷдор
تاجری тоҷирӣ
تاج‌گذاری тоҷгузорӣ
تاج‌گل тоҷгул
تاج‌ور тоҷвар
تاج‌وری тоҷварӣ
تاجر тоҷир
تاجیک тоҷик
تاجیکانه тоҷикона
تاجیک‌زبان тоҷикзабон
تاجیکستانی тоҷикистонӣ
تاجیک‌شناس тоҷикшинос
تاجیک‌شناسی тоҷикшиносӣ
تاجیک‌نشین тоҷикнишин
تاجیکی тоҷикӣ
تاجیکی‌دان тоҷикидон
تاخت тохт
تاختن тохтан
تاخته тохта
تاخت‌وتاز тохтутоз
تأخیر таъхир
تأخیرناپذیر таъхирнопазир
تأخیرناپذیری таъхирнопазирӣ
تآدالیت теодолит
تأدیب таъдиб
تاراج тороҷ
تاراج‌دیده тороҷдида
تاراج‌شده тороҷшуда
تاراج‌کننده тороҷкунанда
تاراجگر тороҷгар
تاراج‌گردیده тороҷгардида
تاراجگری тороҷгарӣ
تاراجی тороҷӣ
تاران торон
تارتنک тортанак
تارتننده тортананда
تارتنی тортанӣ
تارتوق тортук
تارس торс
تارسکی торсакӣ
تارف торф
تارف‌دار торфдор
تارف‌زار торфзор
تارف‌کنی торфканӣ
تارفی торфӣ
تارمازدهی тормоздиҳӣ
تارنواز торнавоз
تارنوازی торнавозӣ
تارومار торумор
تاریخ таърих
تاریخ‌نگار таърихнигор
تأریخاً таърихан
تأریخچی таърихчӣ
تأریخ‌دار таърихдор
تاریخ‌دان таърихдон
تأریخ‌شناس таърихшинос
تأریخ‌شناسی таърихшиносӣ
تأریخ‌نامه таърихнома
تأریخ‌نگاری таърихнигорӣ
تأریخ‌نویس таърихнавис
تأریخ‌نویسی таърихнависӣ
تأریخی таърихӣ
تاز тоз
تازI тозI
تازIII тозIII
تازII тозII
تازش тозиш
تازه тоза
تازهI тозаI
تازه‌اندیشه тозаандеша
تازه‌بر тозабар
تازه‌برگ тозабарг
تازه‌بهار тозабаҳор
تازه‌بوم тозабум
تازه‌بنیاد тозабунёд
تازه‌وارید тозаворид
تازگی тозагӣ
تازه‌گل тозагул
تازه‌ظهور тозазуҳур
تازه‌کار тозакор
تازه‌کاری тозакорӣ
تازه‌مسلمان тозамусулмон
تازه‌نفس тозанафас
تازه‌نشونده тозанашаванда
تازنده тозанда
تازه‌نهال тозаниҳол
تازه‌پیکر тозапайкар
تازه‌پرواز тозапарвоз
تازه‌رس тозарас
تازه رخ тозарух
تازه‌رخسار тозарухсор
تازه‌رو(ی) тозарӯ(й)
تازه‌ساز тозасоз
تازه‌سخن тозасухан
تازه‌خط тозахат
تازه‌جوان тозаҷавон
تازه‌جنگ тозаҷанг
تازیانه тозиёна
تازیانه‌زنی тозиёназанӣ
تازیI тозӣI
تازیII тозӣII
تازان тозон
تازانیدن тозон(и)дан
تایI тойI
تاژ тож
تاژیک тожик
تاس тосIV
تاس тосVI
تاس||طاس тосV
تاسه زده тосазада
تاس‌ماهی тосмоҳӣ
تاسنفی тосинфӣ
تاسهI тосаI
تاسهII тосаII
تاسیده тосида
تأسیس таъсис
تأسیس‌دهنده таъсисдиҳанда
تاش тош
تافتنI тофтанI
تافتنII тофтанII
تافته тофта
تافته‌بند тофтабанд
تافته‌بندی тофтабандӣ
تئاکرتیه теократия
تأکید таъкид
تأکیداً таъкидан
تأکیدی таъкидӣ
تألمI тааллумI
تألیف таълиф
تألیف‌کننده таълифкунанда
تأمین таъмин
تامینات таъминот
تامیناتی таъминотӣ
تأمین‌کننده таъминкунанда
تأمینگر таъмингар
تاواتاو товотов
تاوان товон
تاواندهی товондиҳӣ
تاوانگیری товонгирӣ
تاول товал
تاوه това
تاوه‌سنگ товасанг
تاویدن товидан
تأویلI таъвилI
تأویلII таъвилII
تایII тойII
تایبند тойбанд
تایبندی тойбандӣ
تاکI токI
تاکII токII
تاکIII токIII
تاک بور токбур
تاک بوری токбур(р)ӣ
تاک گورکنی токгӯркунӣ
تاک‌دان токдон
تاک‌دار токдор
تاک‌داری токдорӣ
تاکزار токзор
تاکستان токистон
تاک‌کشای токкушоӣ
تاک‌پرور токпарвар
تاک‌پروری токпарварӣ
تاک‌پله токпилла
تاکسیکالاگ токсиколог
تاکسیکالاگیه токсикология
تاکسین токсин
تالI толI
تالII толII
تالواسه толвоса
تأثرII таассурII
تأثرات таассурот
تأثیرانگیز таассурангез
تأثرآور таассуровар
تأسفII таассуфII
تأسف‌آمیز таассуфомез
تأسف‌انگیز таассуфангез
تأسف‌آور таассуфовар
تأسف‌بار таассуфбор
تب таб
تبادل табодул
تبار табор
تباشیرII табоширII
تبان табон
تباه табоҳ
تباه‌روزگار табоҳрӯзгор
تباه‌کار табоҳкор
تباهی табоҳӣ
تبت таббат
تبسّم табассум
تبخال табхол
تبخاله табхола
تبخیر табхир
تب‌دار табдор
تبدل табаддул
تبدّلات табаддулот
تبدیل табдил
تبدیل‌دهنده табдилдиҳанда
تبدیل‌دهی табдилдиҳӣ

تبدیل‌شونده табдилшаванда
تبدیل‌نشونده табдилнашаванда
تبدیلی табдилӣ
تبدیل‌یابنده табдилёбанда
تبدیل‌یابی табдилёбӣ
تبر табар
تبرا||طبری табарро//табаррӣ
تبرتقسیم табартақсим
تبردسته табардаста
تبرزد // طبرزد табарзад
تبرزه табарза
تبرزین табарзин
تبرع табаррӯъ
تبرک табаррук
تبرکی табаррукӣ
تبریک табрик
تبریکات табрикот
تبریکاتی табрикотӣ
تبریک‌نامه табрикнома
تبریکی табрикӣ
تبسم‌آمیز табассумомез
تب‌شکن табшикан
تبشیر табшир
تبصره табсира
تبعه табаа
تبعه‌گی табаагӣ
تبعیت табаият
تبعید табъид
تبعیدگاه табъидгоҳ
تبعیض табъиз
تب‌گردان табгардон
تب‌گرفته табгирифта
تبلا табло
تبلر табаллур
تب‌لرزه‌داری табларзадорӣ
تبلیغ таблиғ
تبلیغات таблиғот
تبلیغاتچی таблиғотчӣ
تبلیغاتی таблиғотӣ
تبلیغ‌کننده таблиғкунанда
تب‌ناک табнок
تبنگ табанг
تبلک‌زنی таблакзанӣ
تب‌لرزه табларза
تبنگه табанга
تبنگو табангу
تبه табаҳ
تبه‌روزگار табаҳрӯзгор
تبه‌کار табаҳкор
تبیر табир
تبیره табира
تبیره‌زن табиразан
تبیعتا табиатан
تبیین табйин
تپاندن тапондан
تپ‌تپ тап-тап
تپراس тапаррос
تپر تپر тапар–тапар
تپس таппас

تپک таппак
تپنده тапанда
تپه таппа
تپه теппа
تپه تپه теппа-теппа
تپه‌چه теппача
تپه‌دار теппадор
تپور тапур
تپورخاک тапурхок
تپورکلخ тапуркулӯх
تپی I тапӣ I
تپ II таппи II
تپیدن тапидан
تپش тапиш
تتبع татаббӯъ
تثبیت тасбит
تثبیت‌گر тасбитгар
تجار туҷҷор
تجارب таҷориб
تجارت тиҷорат
تجارت‌خانه тиҷоратхона
تجارتی тиҷоратӣ
تجاهل таҷоҳул
تجاوز таҷовуз
تجاوزکار таҷовузкор
تجاوزکارانه таҷовузкорона
تجاوزکاری таҷовузкорӣ
تجاوزگر таҷовузгар
تجدد таҷаддуд
تجددپرور таҷаддудпарвар
تجددخواه таҷаддудхоҳ
تجدید таҷдид
تجربه таҷриба
تجربه‌آموز таҷрибаомӯз
تجربه‌آموزی таҷрибаомӯзӣ
تجربه‌خانه таҷрибахона
تجربه‌دار таҷрибадор
تجربه‌دیده таҷрибадида
تجربه‌کار таҷрибакор
تجربه‌گذرانی таҷрибагузаронӣ
تجربه‌ناک таҷрибанок
تجربوی таҷрибавӣ
تجرد таҷаррӯд
تجرید таҷрид
تجریدی таҷридӣ
تجزیه таҷзия
تجزیه‌خانه таҷзияхона
تجزیه‌کننده таҷзиякунанда
تجسس таҷассус
تجسم таҷассум
تجلی таҷаллӣ
تجلی таҷалло
تجلی‌گاه таҷаллигоҳ
تجلیل таҷлил
تجمع таҷаммӯъ
تجمل таҷаммул
تجملات таҷаммулот
تجملی таҷаммулӣ
تجن تجند таҷан(д)

تجنگ таҷанг
تجنیس таҷнис
تجوید таҷвид
تجویز таҷвиз
تجویف таҷвиф
تجهیز таҷҳиз
تجهیزات таҷҳизот
تجهیزانیدن таҷҳизонидан
تجهیزانیده‌شده таҷҳизонидашуда
تحت таҳт
تحت‌اللفظ таҳтуллафз
تحت‌اللفظی таҳтуллафзӣ
تحتانی таҳтонӣ
تحت‌خانه таҳтхона
تحدید II таҳдид II
تحرک таҳаррук
تحریب таҳриб
تحریر таҳрир
تحریرا таҳриран
تحریرات таҳрирот
تحریرطلب таҳрирталаб
تحریری таҳрирӣ
تحریریه таҳририя
تحریص таҳрис
تحریف таҳриф
تحریف‌کار таҳрифкор
تحریف‌کاری таҳрифкорӣ
تحریف‌گر таҳрифгар
تحریف‌گری таҳрифгарӣ
تحریک таҳрик
تحریک‌آمیز таҳрикомез
تحریکی таҳрикӣ
تحریم таҳрим
تحریمی таҳримӣ
تحسر таҳассур
تحسین таҳсин
تحسین‌آمیز таҳсиномез
تحسینانه таҳсинона
تحسین‌کارانه таҳсинкорона
تحصیل таҳсил
تحصیلات таҳсилот
تحصیل‌دیده таҳсилдида
تحصیل‌کرده таҳсилкарда
تحصیلی таҳсилӣ
تحف туҳаф
تحفه тӯҳфа
تحقق таҳаққуқ
تحقیر таҳқир
تحقیرآمیز таҳқиромез
تحقیردیده таҳқирдида
تحقیرشده таҳқиршуда
تحقیق таҳқиқ
تحقیقات таҳқиқот
تحقیقاتی таҳқиқотӣ
تحقیق‌کننده таҳқиқкунанда
تحقیقگر таҳқиқгар
تحقیقی таҳқиқӣ
تحکم таҳаккум
تحکیم таҳким

تحکیمات таҳкимот
تحکیماتی таҳкимотӣ
تحلیل таҳлил
تحلیلگر таҳлилгар
تحلیلات таҳлилот
تحلیل‌کننده таҳлилкунанда
تحلیلی таҳлилӣ
تحمل таҳаммул
تحمل‌ناپذیر таҳаммулнопазир
تحمیل таҳмил
تحمیلی таҳмилӣ
تحول таҳаввул
تحولات таҳаввулот
تحولی таҳаввулӣ
تحویل I таҳвил I
تحیر таҳайюр
تحیرآمیز таҳайюромез
تحیرانگیز таҳайюрангез
تخاری тахорӣ
تخت I тахт I
تخت II тахт II
تخت III тахт III
تخت‌بام тахтбом
تخت‌گان тахтгон
تخت‌گاه тахтгоҳ
تخت‌مان тахтмон
تخت‌نشین тахтнишин
تخت‌نشینی тахтнишинӣ
تخته тахта
تخته‌بازی тахтабозӣ
تخته‌بر тахтабур
تخته‌بست тахтабаст
تخته‌بند тахтабанд
تخته‌بندی тахтабандӣ
تخته‌بر тахтабурӣ
تخته‌بیتان тахтабетон
تخته‌پاره тахтапора
تخته‌پشت тахтапушт
تخته‌پل тахтапул
تخته‌پوشت тахтапушт
تخته‌پوش тахтапӯш
تخته‌جای тахтаҷой
تخته‌چه тахтача
تخته‌چه‌بندی тахтачабандӣ
تخته‌چه‌خوانی тахтачахонӣ
تخته‌چوب тахтаҷӯб
تخته‌دیوار тахтадевор
تخته‌رواق тахтаравоқ
تخته‌سفه тахтасуфа
تخته‌سنگ тахтасанг
تخته‌فرش тахтафарш
تخته‌کت тахтакат
تخته‌کلاه тахтакулоҳ
تخته‌کنجاره тахтакунҷора
تخته‌کنه тахтакапа
تخته‌کوب тахтакӯб
تختگی тахтагӣ
تخته‌گیر тахтагир
تخته‌گیری тахтагирӣ

تخته‌گین тахтагин
تخته‌نرد тахтанард
تخته‌ورغ тахтаварғ
تختی тахтӣ
تخریب тахриб
تخریب‌کار тахрибкор
تخریب‌کاری тахрибкорӣ
تخصص тахассус
تخصص‌طلب тахассусталаб
تخصصی тахассусӣ
تخصیص тахсис
تخفیف тахфиф
تخل‌خل тахалхул
تخلص тахаллус
تخلف тахаллуф
تخلف‌پذیر тахаллуфпазир
تخلف‌ناپذیر тахаллуфнопазир
تخلیص тахлис
تخلیط тахлит
تخلیه тахлия
تخم тухм
تخمان тахмон
تخم‌بازی тухмбозӣ
تخم‌بریان тухмбирён
تخم‌پاشی тухмпошӣ
تخم‌پرتاتی тухмпартоӣ
تخم‌پاشک тухмпошак
تخم‌جنگ тахмчанг
تخم‌دان тухмдон
تخم‌زا тухмзо
تخم‌زای тухмзой
تخم‌شکل тухмшакл
تخم‌گذاری тухмгузорӣ
تخم‌مانی тухммонӣ
تخم‌مغچه тухммуғча
تخمه тухма
تخم‌هجیره тухмҳуҷайра
تخمی тухмӣ
تخمی‌پرور тухмипарвар
تخمی‌پروری тухмипарварӣ
تخمی‌کار тухмикор
تخمی‌کاری тухмикорӣ
تخمین тахмин
تخمینا тахминан
تخمینی тахминӣ
تخیر тахир
تخیل тахайюл
تخیلات тахайюлот
تداخل тадохул
تدارک тадорук
تداوی тадовӣ
تدبر тадаббур
تدبیر тадбир
تدبیرساز тадбирсоз
تدبیرشناس тадбиршинос
تدریج тадриҷ
تدریجا тадриҷан
تدریجی тадриҷӣ
تدریس тадрис
تدریس‌گاه тадрисгоҳ
تدریسی тадрисӣ
تدفین тадфин
تدقیق тадқиқ
تدقیقات тадқиқот
تدقیقاتچی тадқиқотчӣ
تدقیقاتی тадқиқотӣ
تدقیق‌کننده тадқиққунанда
تدقیق‌گر тадқиқгар
تدقیقی тадқиқӣ
تدلیس тадлис
تدویر тадвир
تدوین тадвин
تذرو тазарв
تذکر тазаккур
تذکره тазкира I
تذکره тазкира II
تذکره‌نویس тазкиранавис
تذکیه // تذکیت тазкия(т) II
تذلیل тазлил I
تذهب тазҳиб
تر тар
تر тур
تراب туроб
تراپاسفیره тропосфера
ترپتسیه трапетсия
تیرپوتی терапевтӣ
تراپیکی тропикӣ
تیراپییه терапия
تراتر таротар
تراج گشته тороҷгашта
ترخامه трахома
ترار террор
تراز || طراز тароз//тироз
ترازو тарозу
ترازوبان тарозубон
ترازوجای тарозуҷой
ترازوخانه тарозухона
ترازودار тарозудор
ترازوداری тарозудорӣ
ترازوسنج тарозусанҷ
ترازوشکن тарозушикан
ترازوکش тарозукаш
ترازوکشی тарозукашӣ
ترازومثقال тарозумисқол
ترازی || طرازی тарозӣ
ترازیدن || طرازیدن
тарозидан//тирозидан
تراش тарош
تراش‌کار тарошкор
تراش‌کاری тарошкорӣ
تراشنده тарошанда
تراشه тароша
تراشه‌کفانی тарошакафонӣ
تراشه‌چین тарошачин
تراشیدن тарошидан
تراشیدنی тарошиданӣ
تراشیده тарошида
ترکتار трактор
ترکتاران тракторрон
ترکتارانی тракторронӣ
ترکتارسازی тракторсозӣ
تراکم тарокум
ترامبان тромбон
ترامبان‌نواز тромбоннавоз
تراندام тарандом
ترنزیت транзит
ترنزیتی транзитӣ
ترنسفارمتار трансформатор
ترنسکریپسیه транскрипсия
ترانه тарона
ترانه‌خوان таронахон
ترانه‌خوانی таронахонӣ
ترانه‌ساز таронасоз
ترانه‌سازی таронасозӣ
ترانه‌سرا(ی) таронасаро(й)
ترانه‌سرائی таронасарой
ترانه‌گو(ی) таронагӯ(й)
ترانه‌گوئی таронагӯӣ
ترانه‌نویس таронанавис
ترانه‌نویسی таронанависӣ
تراوش таровиш
تراوشی таровишӣ
تراویح таровеҳ
تراویدن таровидан
ترئکتارییه траектория
ترب турб
ترباد тарбод
تربادزده тарбодзада
تربادشناس тарбодшинос
تربادشناسی тарбодшиносӣ
ترباکینیرتار турбогенератор
تربت турбат
تربت‌خانه турбатхона
ترب‌تراش турбтарош
تربچه турбча
تربندی тарбандӣ
تربوز тарбуз
تربیت тарбият
تربیت‌پذیر тарбиятпазир
تربیت‌دهنده тарбиятдиҳанда
تربیت‌دیده тарбиятдида
تربیت‌کننده тарбияткунанда
تربیت‌گر тарбия(т)гар
تربیت‌گیرنده тарбия(т)гиранда
تربیت‌ناپذیر тарбиятнопазир
تربیتی тарбиятӣ
تربیت‌یافته тарбиятёфта
تربیع тарбеъ
تربینه турбина
تربینه سازی турбинасозӣ
تربیه // تربیت тарбия//тарбият
تربیه‌گیری тарбиягирӣ
تربیوی тарбиявӣ
تیرپیوت терапевт
ترتیب тартиб
ترتیبات тартибот
ترتیب‌دهنده тартибдиҳанда
ترتیب‌دهی тартибдиҳӣ
ترتیب‌ناک тартибнок
ترتیبی тартибӣ
ترتیل тартил
ترجمان тарҷимон
ترجمان тарҷумон
ترجمانی тарҷумонӣ
ترجمهٔ‌حالی тарҷимаиҳолӣ
ترجمهٔ‌حالی тарҷумаиҳолӣ
ترجمه тарҷима
ترجمه тарҷума
ترجمه‌شده тарҷумашуда
ترجموی тарҷумавӣ
ترجیح тарҷеҳ
ترجیع тарҷеъ
ترجیع بند тарҷеъбанд
ترح کش тарҳкаш
ترح کشی тарҳкашӣ
ترحم тараҳҳум
ترحم‌آمیز тараҳҳумомез
ترحم‌آور тараҳҳумовар
ترخوری тархӯрӣ
ترخون тархун
ترخیص тархис
تردامن тардоман
تردامنی тардоманӣ
تردد тараддуд
تردست тардаст
تردستی тардастӣ
تردماغ тардимоғ
توردوزی тӯрдӯзӣ
تردید тардид
تردیدناپذیر тардиднопазир
ترزبان тарзабон
ترزبانی тарзабонӣ
ترزخمه тарзахма
تریزم туризм
ترس тарс
ترس турс I
ترس турс II
ترسا тарсо
ترسازاده тарсозода
ترسان тарсон
ترسان‌چک тарсончак
ترسانچکی тарсончакӣ
ترساندل тарсондил
ترساندنی тарсонданӣ
ترساننده тарсонанда
ترسانیدن тарсон(и)дан
ترسبزه тарсабза
ترس ترس тарс-тарс
ترس‌خانه тарсхона
ترس‌خورده тарсхӯрда
ترس‌کار тарскор
ترس‌کاری тарскорӣ
ترسکی тарсакӣ
ترس‌گار тарсгор
ترس‌گاری тарсгорӣ
ترسل тарассул

ترسناک тарснок
ترسنده тарсанда
ترسو тарсу
ترسیدن тарсидан
ترسیده тарсида
ترسیم тарсим
ترسیمی тарсимӣ
ترش туруш
ترش турш//туруш
ترشانیدن туршон(и)дан
ترشح тарашшуҳ
ترشروی турушрӯ(й)
ترشروئی туршрӯӣ
ترشرویانه туршрӯёна
ترشک туршак
ترشمانند туршмонанда
ترشمزه туршмаза
ترشی туршӣ
ترشیدن туршидан
ترصد тарассуд
ترصیع тарсеъ
ترغیب тарғиб
ترغیبات тарғибот
ترغیباتی тарғиботӣ
ترغیب‌کننده тарғибкунанда
ترغیب‌گر тарғибгар
ترف тарфV
ترفةالعین тарфатулъайн
طرفت // ترفه тарфа//тарфат
ترقا тараққо
ترقاترق тарақотурук
ترقاس тараққос
ترقاس‌زنان тараққосзанон
ترق ترق тарақ-турук
ترقی тараққӣ
ترقیات тараққиёт
ترقی‌پرور тараққипарвар
ترقی‌خواه тараққихоҳ
ترقی‌خواهانه тараққихоҳона
ترقی‌خواهی тараққихоҳӣ
ترقیش тарқиш
ترقیشدار тарқишдор
ترک тарак
ترک тарк I
ترک тарк II
ترک таррак
ترک турк
ترکاندن||ترکانیدن
тарқондан//тарқонидан
ترکان‌خدیو турконхидев
ترکاننده тарконанда
ترکانه туркона
ترکانش таркониш
ترک‌تاز турктоз
ترک‌جوش туркҷӯш
ترک‌زبان туркзабон
ترک‌شناس туркшинос
ترک‌شناسی туркшиносӣ
ترکمن туркман

ترکنده тарканда
ترکننده таркунанда
ترکه тарака
ترکه‌چی таракачӣ
ترکی туркӣ
ترکیب таркиб
ترکیبا таркибан
ترکیبات таркибот
ترکیب‌بند таркиббанд
ترکیب‌بندی таркиббандӣ
ترکیبی таркибӣ
ترکی‌دان туркидон
ترکیدن таркидан
ترکش таркиш
ترگو тергав
ترم турм
ترمادینمیکی термодинамикӣ
ترمادینمیکه термодинамика
ترماگرف термограф
ترماگرفیه термография
ترمامتر термометр
ترمایدرائی термоядроӣ
ترمه тарма
ترمه خیزی тармахезӣ
ترمه دوی тармадавӣ
ترمه فرایی тармафуроӣ
ترمه‌ترید тарматарид
ترمه‌خیز тармахез
ترمه‌دو тармадав
ترمه کن тармакан
ترماس термос
ترمیت термит
ترمیکس термекс
ترمیم тармим
ترمیم‌گر тармимгар
ترمیم‌گری тармимгарӣ
ترمیمی тармимӣ
ترمین термин
ترمیوه тармева
ترناو тарнов
ترناوچه тарновча
ترنج турунҷ
ترانجبین таранҷабин
ترنشونده тарнашаванда
ترنگ таранг
ترنگی тарангӣ
ترنم тараннум
ترنه турна
ترنه‌قطار турнақатор
تره тар(р)а
تره‌تیزک таратезак
تیره‌رنگ тираранг
تررئوم террариум
ترکاته терракота
ترایستی террористӣ
ترایزم терроризм
ترایست террорист
ترالیبوس троллейбус
ترولیبوسران троллейбусрон

ترویج тарвиҷ
تری тарӣ
ترینده триада
ترپاک тарёк
ترپاک‌خانه тарёкхона
ترپاک‌کش тарёккаш
ترپاک‌کشی тарёккашӣ
ترپاکی тарёкӣ
تریبونل трибунал
تریبونه трибуна
تریپسین трипсин
تریت тарит
تریتیی тритий
ترید I тарид I
تریفتانگ трифтонг
تریکاتژ трикотаж
تریکاتژبافی трикотажбофӣ
تریکا трико
تریگانامتریه тригонометрия
ترینه тарина
تریاد триод
تریوه тарева
تزرق тазриқ
تزیید тазйид
تزلزل тазалзул
تزلزل‌ناپذیر тазалзулнопазир
تزوج тазаввуҷ
تزویج тазвиҷ
تزویر тазвир
تزویرگر тазвиргар
تزیس тезис
تزیی тазйӣ
تزیّن тазайн
تزیین тазйин
تساوی тасовӣ
تسبیح тасбеҳ
تسبیح‌گردانی тасбеҳгардонӣ
تسخیر тасхир
تسخیرشده тасхиршуда
تسخیرکننده тасхиркунанда
تسخیرناپذیر тасхирнопазир
تسر تسُر тасар-тусур
تسف тасф
تسفیدن тасфидан
تسکین таскин
تسکین‌آمیز таскиномез
تسکین‌بخش таскинбахш
تسکین‌دهنده таскиндиҳанда
تسکین‌ناپذیر таскиннопазир
تسکین‌نیابنده таскиннаёбанда
تسلا // تسلی тасалло//тасаллӣ
تسلسل тасалсул
تسلط тасаллут
تسلی тасаллӣ
تسلی‌آمیز тасаллиомез
تسلی‌آور тасаллиовар
تسلیت таслият
تسلیت‌بخش таслиятбахш
تسلی‌دهنده тасаллидиҳанда

تسلی‌دهی тасаллидиҳӣ
تسلیم таслим
تسلیم‌کارانه таслимкорона
تسلی‌یاب тасаллиёб
تسلی‌یابی тасаллиёбӣ
تسمه тасма
تسمه‌ارّه тасмаарра
تسمه‌پولاد тасмапӯлод
تسمه تسمه тасма-тасма
تسمه‌چرخ тасмачарх
تسمه‌دار тасмадор
تسمه‌شکل тасмашакл
تسمه‌قمچین тасмақамчин
تسمه‌گی тасмагӣ
تسمه‌وار тасмавор
تسنن тасаннун
تسوید тасвид
تسویه// تسویت тасвия//тасвият
تسهیل тасҳил
تش таш I
تش таш II
تشبث ташаббус
تشبث‌کار ташаббускор
تشبث‌کاری ташаббускорӣ
تشبیب ташбиб
تشبیه ташбеҳ
تشتت ташаттут
تشت // طشت ташт
تشتک таштак
تشتگر таштгар
تشخیص ташхис
تشخیصات ташхисот
تشدد ташаддуд
تشدید ташдид
تشریح ташреҳ
تشریحی ташреҳӣ
تشریف ташриф
تشریفات ташрифот
تشریفاتی ташрифотӣ
تشریف‌آور ташрифовар
تشریف‌آوری ташрифоварӣ
تشریف‌فرما ташриффармо
تشریک ташрик
تشفی ташаффӣ
تشکر ташаккур
تشکرنامه ташаккурнома
تشکل ташаккул
تشکل‌یابی ташаккулёбӣ
تشکیل ташкил
تشکیلات ташкилот
تشکیلات‌چیگی ташкилотчигӣ
تشکیلاتی ташкилотӣ
تشکیل‌دهنده ташкилдиҳанда
تشکیل‌دهی ташкилдиҳӣ
تشکیلی ташкилӣ
تشناب ташноб
تشنج ташаннуҷ
تشنج‌آور ташаннуҷовар
تشوق ташаввуқ

تشویر ташвир
تشویش ташвиш
تشویش آمیز ташвишомез
تشویش انگیز ташвишангез
تشویش آور ташвишовар
تشویش دهنده ташвишдиҳанда
تشویش دهی ташвишдиҳӣ
تشویش کشی ташвишкашӣ
تشویشناک ташвишнок
تشویق ташвиқ
تشویقات ташвиқот
تشویقاتگر ташвиқотгар
تشویقاتی ташвиқотӣ
تشویق کننده ташвиққунанда
تشنه ташна
تشنه جگر ташнаҷигар
تشنه چشم ташначашм
تشنه حال ташнаҳол
تشنه خوار ташнахор
تشنه خون ташнахун
تشنه دل ташнадил
تشنه دلی ташнадилӣ
تشنه زبان ташназабон
تشنه زده ташназада
تشنه شکن ташнашикан
تشنه کام ташнаком
تشنه کامی ташнакомӣ
تشنگی ташнагӣ
تشنگی شکن ташнагишикан
تشنه لب ташналаб
تشهیر ташҳир
تصادف тасодуф
تصادفا тасодуфан
تصادفات тасодуфот
تصادفی тасодуфӣ
تصادم тасодум
تصحیف тасҳиф
تصحیح тасҳеҳ
تصحیحات тасҳеҳот
تصحیحگر тасҳеҳгар
تصدق тасаддуқ
تصدی тасаддӣ
تصدیع тасдеъ
تصدیق тасдиқ
تصدیق کننده тасдиққунанда
تصدیق نامه тасдиқнома
تصرف тасарруф
تصرفی тасарруфӣ
تصریح тасреҳ
تصریف тасриф
تصریف شونده тасрифшаванда
تصریف نشونده тасрифнашаванда
تصفیه тасфия
تصلی بخش||تسلابخش
тасаллибахш//тасаллобахш
تصمیم тасмим
تصنع тасаннӯъ
تصنیف тасниф
تصنیفات таснифот
تصنیفگر таснифгар
تصور тасаввур
تصورات тасаввурот
تصور شونده тасаввуршаванда
تصور ناپذیر тасаввурнопазир
تصور نشونده тасаввурнашаванда
تصوری тасаввурӣ
تصوف тасаввуф
تصوفی тасаввуфӣ
تصویب тасвиб
تصویر тасвир
تصویرات тасвирот
تصویر شده тасвиршуда
تصویر شونده тасвиршаванда
تصویر ناپذیر тасвирнопазир
تصویرناک тасвирнок
تصویر نشونده тасвирнашаванда
تصویری тасвирӣ
تصویر یافته тасвирёфта
تضاد(د) тазод(д)
تضرع тазаррӯъ
تضلیل II тазлил II
تضمین тазмин
تضمینات тазминот
تضمینی тазминӣ
تضییق тазйиқ
تطاول татовул
تطبیق татбиқ
تطبیقی татбиқӣ
تطور татаввур
تطویل татвил
تطهیر татҳир
تظاهر тазоҳур
تظاهرات тазоҳурот
تظلم тазаллум
تعارف таоруф
تعارفات таоруфот
تعاقب таоқуб
تعالی таолӣ
تعالی таоло
تعامل таомул
تعاهد таоҳуд
تعب тааб
تعبد тааббуд
تعبیر таъбир
تعبیر دان таъбирдон
تعبیر دهنده таъбирдиҳанда
تعبیر کننده таъбиркунанда
تعبیر گر таъбиргар
تعبیر گوی таъбиргӯй
تعبیر نامه таъбирнома
تعبیه таъбия
تعجب тааҷҷуб
تعجب آمیز тааҷҷубомез
تعجب انگیز тааҷҷубангез
تعجب آور тааҷҷубовар
تعجب کارانه тааҷҷубкорона
تعجیل таъҷил
تعجیلی таъҷилӣ
تعداد таъдод//теъдод
تعداد теъдод//таъдод
تعدّد тааддуд
تعدی тааддӣ
تعرض тааррuз
تعرض ناپذیر тааррузнопазир
تعریف таъриф
تعریفات таърифот
تعریف دوست таърифдӯст
تعریف گر таърифгар
تعریف نامه таърифнома
تعریفه таърифа
تعزر тааззур
تعزیر таъзир
تعزیه // تعزیت таъзия(т)
تعسر таассур I
تعسف таассуф I
تعسف کنان таассуфкунон
تعصب таассуб
تعطیل таътил
تعظیم таъзим
تعفدان таафдон
تعفن тааффун
تعفنی тааффунӣ
تعقیب таъқиб
تعقیبات таъқибот
تعقیباتی таъқиботӣ
تعقیب کننده таъқибкунанда
تعریف таъриф
تعریفی таърифӣ
تعلق тааллуқ
تعلقدار тааллуқдор
تعلق داری тааллуқдорӣ
تعلل тааллул
تعلم тааллум II
تعلیفات таълифот
تعلیم таълим
تعلیمات таълимот
تعلیم خانه таълимхона
تعلیم دهی таълимдиҳӣ
تعلیم دیده таълимдида
تعلیم گاه таълимгоҳ
تعلیم گرفته таълимгирифта
تعلیم گیری таълимгирӣ
تعلیمی таълимӣ
تعمق тааммуқ
تأمّل тааммул I
تعمل тааммул II
تعمید таъмид I
تعمید таъмид II
تعمیر таъмир
تعمیرات таъмирот
تعمیر باب таъмирбоб
تعمیر طلب таъмирталаб
تعمیر گاه таъмиргоҳ
تعمیر گر таъмиргар
تعمیم таъмим
تعنه آمیز таънаомез
تعنه باران таънаборон
تعنه زن таъназан
تعنه زنی таъназанӣ
تعنی тааннӣ
تعهد тааҳҳуд
تعهدنامه тааҳҳуднома
تعهل тааҳҳул
تعود тааввуд
تعویذ таъвиз I
تعویض таъвиз II
تعویق таъвиқ
تأیید таъйид
تعیین таъйин
تعیینات таъйинот
تعیین نامه таъйиннома
تغائی тағо(ӣ)
تغائی тағоӣ
تغابچه тағобача
تغار тағор
تغاره тағора
تغاره چه тағорача
تغافل тағофул
تغافل پیشه тағофулпеша
تغایک тағояк
تغایک دار тағоякдор
تغذیه тағзия
تغزل тағаззул
تغمه тағма
تغنی тағаннӣ
تغیر тағайюр
تغییر тағйир
تغییرات тағйирот
تغییر پذیر тағйирпазир
تغییر پذیری тағйирпазирӣ
تغییر دهی тағйирдиҳӣ
تغییر ناپذیر тағйирнопазир
تغییر ناپذیری тағйирнопазирӣ
تغییر یابنده тағйирёбанда
تغییر یابی тағйирёбӣ
تغییر یافته тағйирёфта
تف таф(ф)
تف туф
تفاؤل тафоул
تفاخر тафохур
تفاق тифоқ
تفاقا тифоқан
تفاقا тифоқо
تفاقانه тифоқона
تفاقی тифоқӣ
تفاوت тафовут
تفاوتناک тафовутнок
تفاله тафола
تفاهم тафоҳум
تفباد тафбод
تفت тафт
تفتان тафтон
تفت باد тафтбод
تفتن тафтан
تفته тафта
تفته جگر тафтаҷигар

تفته‌دل тафтадил
تفتیش тафтиш
تفتیشات тафтишот
تفتیشاتی тафтишотӣ
تفتیش کننده тафтишкунанда
تفتیشی тафтишӣ
تفحص тафаҳҳус
تفدان туфдон
تفرج тафарруҷ
تفرج گاه тафарруҷгоҳ
تفرق тафарруқ
تفرقه тафриқа
تفرقه‌انداز тафриқаандоз
تفرقه‌اندازی тафриқаандозӣ
تفریح тафреҳ
تفریحات тафреҳот
تفریط тафрит
تفس тафс
تفسان тафсон
تفساندن тафсондан
تفسانده‌شده тафсондашуда
تفسانیدن тафсонидан
تفسیدن тафсидан
تفسیده тафсида
تفسیر тафсир
تفسیر کننده тафсиркунанда
تفسیره тафсира
تفسیری тафсирӣ
تفسش тафсиш
تفشیله тафшила
تفصیلاً тафсилан
تفصیل тафсил
تفصیلات тафсилот
تفصیلناک тафсилнок
تفصیلی тафсилӣ
تفضل тафаззул
تلفظ талаффуз
تفقد тафаққуд
تفکر тафаккур
تفنگ туфанг
تفنگ‌پرانی туфангпаронӣ
تفنگچه туфангча
تفنگدار туфангдор
تفنگ‌ساز туфангсоз
تفور тафӯр
تفهم тафаҳҳум
تفهیم тафҳим
تقابل тақобул
تقارب тақорубI
تقارب тақорубII
تقاضا тақозо
تقاضاگر тақозогар
تقانج тиққонч
تقاندن тиққондан
تقبل тақаббул
تق تق тақ-тақ
تقتیر тақтирI
تقدس тақаддус
تقدیر тақдирI

تقدیر тақдирII
تقدیرپرست тақдирпараст
تقدیرپرستی тақдирпарастӣ
تقدیرجنبان тақдирҷунбон
تقدیرساز тақдирсоз
تقدیرنامه тақдирнома
تقدیس тақдис
تقدیم тақдим
تقر тақар
تقراس тақаррос
تقرب тақарруб
تقر تقر тақар-тақар
تقر تقور тақар-тукур
تقریب тақриб
تقریباً тақрибан
تقریبی тақрибӣ
تقریر тақрир
تقریراً тақриран
تقریض тақризI
تقریظ тақризII
تقریظ نویس тақризнавис
تقسیم тақсим
تقسیمات тақсимот
تقسیم‌بندی тақсимбандӣ
تقسیمچه тақсимча
تقسیم‌شونده тақсимшаванда
تقسیم‌شوندگی тақсимшавандагӣ
تقسیم کننده тақсимкунанда
تقسیم‌گر тақсимгар
تقسیم‌ناپذیر тақсимнопазир
تقسیم‌نشونده тақсимнашаванда
تقسیمی тақсимӣ
تقصیر тақсирI
تقصیر тақсирII
تقصیربین тақсирбин
تقصیرگوئی тақсиргӯӣ
تقطیر тақтирII
تقطیع тақтеъ
تقل тақал
تقلا тақалло
تقلب тақаллуб
تقلب‌کار тақаллубкор
تقلب‌کاری тақаллубкорӣ
تقلبی тақаллубӣ
تقل‌کاری тақалкорӣ
تقلید тақлид
تقلیدچی тақлидчӣ
تقلیدکار тақлидкор
تقلیدکارانه тақлидкорона
تقلیدکاری тақлидкорӣ
تقلیدکننده тақлидкунанда
تقلیدگر тақлидгар
تقلیدگری тақлидгарӣ
تقلیدناپذیر тақлиднопазир
تقلیدی тақлидӣ
تقلیل тақлил
تقوا تقوی тақво
تقوادار тақводор
تقواداری тақводорӣ

تقوافروش тақвофурӯш
تقویت тақвия(т)
تقویت کننده тақвияткунанда
تقویم тақвим
تقیّد тақайюд
تک такI
تک такII
تک тик
تک тук
تکاب такоб
تکاپو(ی) такопӯ(й)
تکامل такомул
تکان такон
تکان‌خوری таконхӯрӣ
تکانیدن такон(и)дан
تکاور таковар
تکاوری таковарӣ
تکبر такаббур
تکبّرانه такаббурона
تکبّرفروشی такаббурфурӯшӣ
تک‌برگ такбарг
تکبرناک такаббурнок
تکبری такаббурӣ
تک‌بند такбанд
تک‌بندباف такбандбоф
تکبیر такбир
تک‌پائی такпой
تک‌پرسی такпурсӣ
تک‌تاز тактоз
تک تک так-так
تکتیکه тактика
تکتیکی тактикӣ
تکثیر таксирI
تک‌جائی такҷоӣ
تک‌جای такҷой
تک‌چرم такчарм
تک‌خانه такхона
تک‌دو такдав
تکذیب такзиб
تکرار такрор
تکراراً такроран
تکراراستحصال такрористеҳсол
تکرارشوندگی такроршавандагӣ
تکراری такрорӣ
تکریم такрим
تک‌سنج таксинҷ
تکسی таксӣ
تکسیر таксирII
تک‌شین такшинI
تک‌شین такшинII
تکفیر такфир
تکفیری такфирӣ
تکفین такфин
تک کرسی таккурсӣ
تک‌گیر такгир
تک‌گیری такгирӣ
تکلف такаллуф
تکلم такаллум
تکلیف таклиф

تکمیل такмил
تکمیل‌دهی такмилдиҳӣ
تکمیلی такмилӣ
تکمیل‌یابی такмилёбӣ
تک‌نشان такнишон
تک‌نشین такнишин
تخنالاگ технолог
تخنالاگیه технология
تخنالاگی технологӣ
تخنیک техник
تخنیکه техника
تخنیکه پرست техникапараст
تخنیکه‌پرستی техникапарастӣ
تخنیکه‌دان техникадон
تخنیکی техникӣ
تکه такаI
تکه такаII
تکه тиккаI
تکه тиккаII
تکه такка
تکه‌بز такабуз
تکه‌سلتنگ такасалтанг
تکگی такагӣ
تک‌وپو такупӯ
تک‌وتاز такутоз
تک‌ودو такудав
تک‌ورو(ی) такурӯ(й)
تک دیگی такидегӣ
تکیه такя
تکیه گاه такягоҳ
تکیه‌جای такяҷой
تکیه‌دار такядор
تکیه کلام такякалом
تکیه گه такягаҳ
تکیه‌نشین такянишин
تگ тагI
تگ тагII
تگدار тагдор
تگدوزی тагдӯзӣ
تگ و رو тагурӯ
تگاب тагоб
تگابی тагобӣ
تگالاوی тагаловӣ
تگ‌پا тагипо
تگ‌پایمانی тагипоймонӣ
تگ‌پرسی тагпурсӣ
تگ‌پوش тагпӯш
تگپوشی тагпӯшӣ
تگ‌پهن тагпаҳн
تگ تگ таг-таги
تگ‌لمه‌دوز тагламадӯз
تگ‌جای тагҷой
تگ‌چرم тагчарм
تگ‌چشم тагичашм
تگ‌خانه тагхона
تگدان тагдон
تگرگ тагарг
تگ‌ریخته тагрехта
تگ‌زمینی тагизаминӣ

تگس тагас
تگ‌سری тагисарӣ
تگسری тагсарӣ
تگ‌سنج тагсанҷ
تگ‌شفتی тагишифтӣ
تگ‌کابی тагкобӣ
تگ‌کرسی тагкурсӣ
تگ‌کش тагкаш
تگکی тагакӣ
تگ‌گیری таггирӣ
تگل тагал
تگل‌برّه тагалбарра
تگل‌جنگ тагалҷанг
تگل‌جنگ‌اندازی тагалҷангандозӣ
تگلک тагалак
تگ‌لمه таглама
تگ‌مانک тагмонак
تگمه тугма
تگمه‌بند тугмабанд
تگمه‌دار тугмадор
تگن тугун
تگ‌ناکی тагнокӣ
تگنچک тугунчак
تگ‌نشین тагнишин
تگیدن||تکیدن тагидан//такидан
تگ‌دیگی тагидегӣ
تگین тагин//тигин
تگین тегин
تگین‌خور тегинхӯр
تلاتوب талотӯб
تلاتوف талотуф
تلاشیدن талошидан
تلاش талош
تلاشی талошӣ
تلاطم талотум
تلاغو таллоғу
تلافی талофӣ
تلان таллон
تلان I талон I
تلان II талон II
تلاوت тиловат
تلبگی телбагӣ
تلبه телба
تلبه‌کار телбакор
تلبه‌کاری телбакорӣ
تلبیس талбис
تلبیس‌کار талбискор
تلبیس‌کاری талбискорӣ
تلبیسی талбисӣ
تلپک телпак
تلپک‌دار телпакдор
تلپک‌دوز телпакдӯз
تلپک‌دوزی телпакдӯзӣ
تلپک‌موی телпакмӯй
تل‌چه талча
تلخ талх
تلخ‌آب талхоб
تلخ‌آبه талхоба

تلخ‌پسند талхписанд
تلخ‌زبان талхзабон
تلخ‌زبانی талхзабонӣ
تلخ‌سخن талхсухан
تلخ‌سخنی талхсуханӣ
تلخ‌سرشت талхсиришт
تلخ‌فام талхфом
تلخک талхак
تلخ‌کام талхком
تلخ‌کامی талхкомӣ
تلخ‌کش талхкаш
تلخ‌گفتار талхгуфтор
تلخ‌گفتاری талхгуфторӣ
تلخ‌گوئی талхгӯӣ
تلخ‌گوی талхгӯй
تلخ‌مزاج талхмизоҷ
تلخ‌مزه талхмаза
تلخ‌نما талхнамо
تلخه I талха I
تلخه II талха II
تلخه دان талхадон
تلخه کف талхакаф
تلخی талхӣ
تلخیص талхис
تلسکپ телескоп
تلسکپی телескопӣ
تلطف талаттуф
تلف талаф
تلفات талафот
تلفار тулфор
تلفان телефон
تلف کاری талафкорӣ
تلف کشده талафшуда
تلف گار||تلف کار
талафгор//талафкор
تلفن‌چی телефончӣ
تلفنی телефонӣ
تلقان талкон
تلون талаввун
تلگرف телеграф
تلگرفی телеграфӣ
تلگرفخانه телеграфхона
تلم тулум
تلمود талмуд
تلمیح талмеҳ
تلنگ туланг
تله I тала I
تله II тала II
تلبرنامه телебарнома
تلتیپ телетайп
تلتیپی телетайпӣ
تلدستگاه теледастгоҳ
تلستودیه телестудия
تلفانگاشت телефоннигошт
تلگرمه телеграмма
تلمتر телеметр
تلمتری телеметрӣ
تلمخنیکه телемеханика
تلمخنیکی телемеханикӣ

تلمناره телеманора
تلویزار телевизор
تلواسه талвоса
تلون талаввун
تلویح талвеҳ
تلویزیان телевизион
تلویزیانی телевизионӣ
تلوین талвин
تمارض таморуз
تماس тамос
تماسک тамосук
تماشا тамошо
تماشائی тамошой
تماشاباب тамошобоб
تماشابین тамошобин
تماشابینی тамошобинӣ
تماشاخانه тамошохона
تماشادوست тамошодӯст
تماشاطلب тамошоталаб
تماشاکده тамошокада
تماشاکدو тамошокаду
تماشاکن тамошокун
تماشاکنان тамошокунон
تماشاگر тамошогар
تماشاگری тамошогарӣ
تماشاگه||تماشاگاه
тамошогаҳ//тамошогоҳ
تماغ // تماق тимоғ//тимоқ
تماکو тамоку
تماکوپرور тамокупарвар
تماکوپروری тамокупарварӣ
تماکوخلته тамокухалта
تماکودان тамокудон
تماکوزار тамокузор
تماکوفروشی тамокуфурӯшӣ
تماکوقوطی тамокуқуттӣ
تماکوکار тамокукор
تماکوکاری тамокукорӣ
تماکوکش тамокукаш
تماکوکشی тамокукашӣ
تمالک тамолук
تمام тамом
تماما тамоман
تمامت тамомат
تمام‌تأریخ тамомтаърих
تمام‌رخ тамомрух
تمام‌شدنی тамомшуданӣ
تمام‌شده тамомшуда
تمام‌عیار тамомъиёр
تمام‌کننده тамомкунанда
تمام‌نشدنی тамомнашуданӣ
تمام‌نشونده тамомнашаванда
تمامی тамомӣ
تمامیت тамомият
تمایل тамоил
تمایل тамоюл
تمایلات тамоюлот
تمبل тамбал
تمبلانه тамбалона

تمبلی тамбалӣ
تمبه тамба
تمبور тамбур
تمتع таматтуъ
تمتمی тамтамӣ
تمثال тимсол
تمثیل тамсил
تمثیلی тамсилӣ
تمجید тамҷид
تمچه тимча
تمدن тамаддун
تمدیح тамдеҳ
تمدید тамдид
تمر I тамр I
تمر II тамр II//тимр
تمرکز тамаркуз
تمرین тамрин
تمساح тимсоҳ
تمسخر тамасхур
تمسخرآمیز тамасхуромез
تمشق тумшуқ
تمشق‌بند тумшуқбанд
تمغه тамға
تمغا тамғо
تمکین тамкин
تملق тамаллуқ
تملق آمیز тамаллуқомез
تملق پیشه тамаллуқпеша
تملق کار тамаллуққкор
تملق کارانه тамаллуқкорона
تملق کاری тамаллуқкорӣ
تملق گوئی тамаллуқгӯӣ
تملق گوی(ی) тамаллуқгӯ(й)
تملک тамаллук
تملیک тамлик
تمن I туман I
تمنا // تمنی таманно
تمن‌آلود туманолуд
تموز тамуз
تمهید тамҳид
تموک тамук
تمول тамаввул
تمیز тамайюз
تمیز тамиз
تمییز тамйиз
تن I тан I
تن II тан II
تنار тенор
تنارا(ی) таноро(й)
تنارائی танорой
تن‌آزاد танозод
تنازع танозӯъ
تنازی танозӣ
تناسا таносо
تناسائی таносой
تناسب таносуб
تناسبا таносубан
تناسباک таносубнок
تناسخ таносух

تناسل таносул
تناسلی таносулӣ
تنافر танофур
تناقص таноқус
تناقض таноқуз
تناور тановар
تناول тановул
تنباکو танбоку
تنبان тунбон
تن برهنه танбараҳна
تنبل танбал
تنبلانه танбалона
تنبلی танбалӣ
تنبور танбӯр
تنبورنواز танбӯрнавоз
تنبورنوازی танбӯрнавозӣ
تنبوری танбӯрӣ
تنبه танба
تنبه танбеҳ
تنبه دهی танбеҳдиҳӣ
تنبه کارانه танбеҳкорона
تنپاک کن танпоккун
تن پرست танпараст
تن پرستی танпарастӣ
تن پرور танпарвар
تن پروری танпарварӣ
تن پوشه танпӯша
تنته طنطنه тантана
تنته ناک тантананок
تنته ناکی тантанокӣ
تنتنوی тантанавӣ
تنته танте
تنج тинч
تنجی тинчӣ
تن خراب танхароб
تن خواه танхоҳ
تنخواهدار танхоҳдор
تند тунд
تندار тандор
تندباد тундбод
تندبالا тундболо
تندبو тундбӯ
تندپرواز тундпарвоз
تندتاز тундтоз
تندخشمی тундхашмӣ
تندخلق тундхулқ
تندخلقی тундхулқӣ
تندخو(ی) тундхӯ(й)
تندخوئی тундхӯӣ
تندخیز тундхез
تندذهن тундзеҳн
تندر тендер
تندر тундар//тундур
تندر тундур
تندرائی тундрой
تندرای тундрой
تندرای тундрӯ(й)
تن درست тандуруст
تندرستی тандурустӣ

تندرفتار тундрафтор
تندرفتاری тундрафторӣ
تندرو тундрав
تندروی тундравӣ
تندری тендерӣ
تندزبان тундзабон
تندفعل тундфеъл
تندفعلی тундфеълӣ
تندک тундак
تندگپ тундгап
تندگپی тундгапӣ
تندمجاز тундмичоз
تندمجازی тундмичозӣ
تندمزه тундмаза
تندنویس тунднавис
تندنویسی тунднависӣ
تنده тунда
تندهی тандиҳӣ
تندی тундӣ
تندیدن тандидан
تندیدن I тундидан I
تندیدن II тундидан II
تندیس тандис
تنزل таназзул
تنزیه танзеҳ
تنزیل I танзил I
تنزیل II танзил II
تنشریک таншарик
تنشوئی таншӯӣ
تنشوی таншӯӣ
تنشویک таншӯяк
تن صحت тансиҳат
تن صحتی тансиҳатӣ
تنظیم танзим
تنظیمات танзимот
تنظیم کاری танзимкорӣ
تنظیم کننده танзимкунанда
تنظیم گر танзимгар
تنظیم گری танзимгарӣ
تنظیم نشونده танзимнашаванда
تنعم танаъум
تنفر танаффур
تنفرآمیز танаффуромез
تنفس танаффус
تنقیح танқеҳ
تنقید танқид
تنقیدا танқидан
تنقید آمیز танқидомез
تنقید کارانه танқидкорона
تنقید کننده танқидкунанда
تنقیدی танқидӣ
تنقیص танқис
تنقیصی танқисӣ
تنقیه // تنقیت танқия//танқият
تنک танк
تنک тунук
تنک آب тунукоб
تنک آبه тунукоба
تنک بضاعت тунукбизоат

تنک پوست тунукпӯст
تنک چی танкчӣ
تنک دل тунукдил
تنک ران танкрон
تنک رانی танкронӣ
تنک روشنائی тунукрӯшноӣ
تنک روی тунукрӯӣ
تنک ریش тунукриш
تنک زن танкзан
تنک ساز танксоз
تنک سازی танксозӣ
تنک شراب тунукшароб
تنک شکن танкшикан
تنک ظرف тунукзарф
تنک قبت тунуккабат
تنکگی тунукагӣ
تنک مایه тунукмоя
تنک مغز тунукмағз
تنکه тунука
تنکه پاره тунукапора
تنکه پوش тунукапӯш
تنکه ساز тунукасоз
تنکه سازی тунукасозӣ
تنکه کاری тунукакорӣ
تنکی танкӣ
تنکی тунукӣ
تنکیر танкер
تنگ I танг I
تنگ II танг II
تنگ III танг III
تنگ тунг
تنگضرف тангзарф
تنگاتنگ танготанг
تنگ آستین тангостин
تنگ آغوشی тангоғӯшӣ
تنگ بختی тангбахтӣ
تنگ بسته тангбаста
تنگ بهر тангбахр
تنگ پیشانی тангпешонӣ
تنگ تاب тангтоб
تنگ تنگ танг-танг
تنگ تنگ тинг-тинг
تنگ چشم тангчашм
تنگ چشمی тангчашмӣ
تنگ خرد тангхирад
تنگ خردی тангхирадӣ
تنگ در тангдар
تنگ درزی тангдарзӣ
تنگ دز тангдарз
تنگ دست тангдаст
تنگ دستی тангдастӣ
تنگ دل тангдил
تنگ دلی тангдилӣ
تنگ دهن тангдаҳан
تنگ رو танграв
تنگ روزی тангрӯзӣ
تنگ زهره тангзаҳра
تنگ سال тангсол
تنگ سالی тангсолӣ

تنگ عیش тангайш
تنگ عیشی тангайшӣ
تنگ قبا тангқабо
تنگ کوچه тангкӯча
تنگ مایه тангмоя
تنگ مزاج тангмизоч
تنگ معاش тангмаош
تنگ مغز тангмағз
تنگ میدان тангмайдон
تنگ نای тангно(й)
تنگ نظر тангназар
تنگ نظرانه тангназарона
تنگ نظری тангназарӣ
تنگ نفس тангнафас
تنگه I танга I
تنگه II танга II
تنگه III танга III
تنگه دان тангадон
تنگ وتار тангутор
تنگ حوصلگی тангхавсалагӣ
تنگ حوصله тангхавсала
تنگی тангӣ
تنلساز тунелсоз
تنلسازی тунелсозӣ
تن لوچ танлуч
تنمیه // تنمیت танмия//танмият
تنور танӯр
تنورخانه танӯрхона
تنورساز танӯрсоз
تنورسازی танӯрсозӣ
تنورکباب танӯркабоб
تنوره I танӯра I
تنوره II танӯра II
تنوع танаввӯъ
تنومند тануманд
تنومندی танумандӣ
تنویر танвир
تنویرگر танвиргар
تنویری танвирӣ
تنه I тана I
تنه II тана II
تنها танҳо
تنهائی танҳоӣ
تنهادست танҳодаст
تنهادستی танҳодастӣ
تنهاگرد танҳогард
تنهاگردی танҳогардӣ
تنهانشینی танҳонишинӣ
تنه بسته танабаста
تنه کار танакор
تنه وار танавор
تنی танӣ
تنیدن танидан
تو ту
تو I тӯ I
تو II тӯ II
توابع тавобеъ
تواره тавора
تواره тувора

تواره‌بند таворабанд
تواره‌گیری таворагирӣ
تواریخ таворих
تواضع тавозӯъ
تواضع‌پیشه тавозӯъпеша
تواضع‌شیوه тавозӯъшева
تواضع‌کار тавозӯъкор
تواضع‌کارانه тавозӯъкорона
توافر тавофур
توافق тавофуқ
توأم тавъам
توأمان тавъамон
توان тавон
توانا тавоно
توان‌آزمایی тавонозмоӣ
توانائی тавоноӣ
توان‌بخش тавонбахш
توانستن тавонистан
توانش тавониш
توانگر тавонгар
توانگردل тавонгардил
توانگردلی тавонгардилӣ
توانگری тавонгарӣ
توب тӯбI
توب тӯбII
توب тӯбIII
توبا тӯбо
توبان тубон
توب‌انداز тӯпандоз
توب‌بازی тӯббозӣ
توبچه тӯбча
توب‌چی‌باشی тӯпчибошӣ
توب‌خانه тӯпхона
توبره тӯбра
توپسازی тӯпсозӣ
توبسده тӯбсада
توپ‌سلام тӯпсалом
توبک тубак
توبه тавба
توبه‌خانه тавбахона
توبه‌شکن тавбашикан
توبه‌کار тавбакор
توبه‌کننده тавбакунанда
توبه‌گر тавбагар
توبی тӯбӣ
توپ тӯп
توپ‌پرانی тӯппаронӣ
توپچی тӯпчӣ
توپرخار тӯпурхор
توپ‌زنی тӯпзанӣ
توپلنگ тӯпаланг
توپه туппа
توپه‌کشک туппакашак
توپی тӯппӣ
توپی‌دوز тӯппидӯз
توت тут
توت‌افشانی тутафшонӣ
توت‌انجیر тутанҷир
توت‌پروری тутпарварӣ

توت‌خوری тутхӯрӣ
توت‌پز тутпаз
توت‌زار тутзор
توت‌شنانی тутшинонӣ
توت‌مویز тутмавиз
توتیله тутила
توتیلگی тутилагӣ
توجه таваҷҷӯх
توجیه тавҷеҳ
توحش таваҳҳуш
توحید тавҳид
توختن тӯхтан
توده тӯда
توده‌باز тӯдабоз
توده‌بازی тӯдабозӣ
توده‌برگ тӯдабарг
توده‌ستاره тӯдаситора
توده‌کش тӯдакаш
توده‌گل тӯдагул
تور тӯр
تورات таврот
تورانی туронӣ
توریاف тӯрбоф
توربافی тӯрбофӣ
توربه тӯрба
تورخلته тӯрхалта
توردار тӯрдор
تورسبد тӯрсабад
توریست турист
تورشکل тӯршакл
تورق тӯруқ
تورکدو тӯркаду
تورم таваррум
توره тӯра
توره‌گی тӯрагӣ
توری тӯрӣ
توز тӯз
توزیع тавзеъ
توزیدن тӯзидан
توس тӯс
توس‌زار тӯсзор
توسط тавассут
توسعه тавсеа
توسعه‌طلبی тавсеаталабӣ
توسل тавассулI
توسن тавсан
توسن‌دلی тавсандилӣ
توش туш
توش тӯш
توشبیره тушбера
توشبیره‌گیرک тушберагирак
توشک тӯшак
توشدار тӯшдор
توشه тӯша
توصیف тавсиф
توصل тавассулII
توصیف‌نامه тавсифнома
توصیه тавсия
توصیه‌کننده тавсиякунанда

توصیه‌نامه тавсиянома
توضیح тавзеҳ
توضیحات тавзеҳот
توضیحی тавзеҳӣ
توطعه тавтеа
توطعه‌آمیز тавтеаомез
توطعه‌کار тавтеакор
توغ туғII
توغ тӯғ
توغبردار туғбардор
توغری тӯғрӣ
توغک туғак
توغیان туғён
توف тавф
توفلنگ тӯфаланг
توفیدن тӯфидан
توفیر тавфир
توفیرسنج тавфирсанҷ
توفیق тавфиқ
توق тавақ
توقد таваққуд
توقسبا туқсабо
توقع таваққӯъ
توقف таваққуф
توقیف тавқиф
توقف‌گاه таваққуфгоҳ
توقم тӯқум
توقم‌دوز тӯқумдӯз
توقم‌شلک тӯқумшуллук
توقیر тавқир
توقیع тавқеъ
توکل таваккал
توکل таваккул
توکلا таваккалан
توکلی таваккалӣ
تولا||تولی тавалло
تولد таваллуд
تولدخانه таваллудхона
تولدگاه таваллудгоҳ
تولک тулак
تولی‌آمیز таваллоомез
تولید тавлид
تولیدات тавлидот
تولیداتی тавлидотӣ
تولیدکننده тавлидкунанда
تولیدی тавлидӣ
تومن//تومان туман//тумонII
تون‌تاب тунтоб
تونل тунел
تونی тунӣ
توهم таваҳҳум
تویل||طویل тавил
ته таҳI
ته таҳII
تهاجم таҳоҷум
تهاجمی таҳоҷумӣ
ته‌بغلی таҳбағалӣ
ته‌پوش таҳпӯш
ته‌پوشی таҳпӯшӣ

ته‌تر таҳтар
تهتول таҳтӯл
ته‌جائی таҳҷоӣ
ته‌چوبکاری таҳчӯбкорӣ
ته‌خانگی таҳхонагӣ
ته‌خانه таҳхона
ته‌خانه‌دار таҳхонадор
ته‌دار таҳдор
ته‌دان таҳдон
تهدر таҳдар
تهدید таҳдидI
تهدیدآمیز таҳдидомез
تهدیدآمیزانه таҳдидомезона
تهدیدکارانه таҳдидкорона
تهدیدکنان таҳдидкунон
تهدیدکننده таҳдидкунанда
تهدیدگر таҳдидгар
ته‌دیوار таҳдевор
ته‌رنگ таҳранг
تهزیب таҳзиб
ته‌سفه таҳсуфа
ته‌شنات таҳшинот
ته‌شیر таҳшир
ته‌شیری таҳширӣ
ته‌شین таҳшин
ته‌شینی таҳшинӣ
ته غلبیر таҳғалбер
ته کرسی таҳкурсӣ
ته کش таҳкаш
ته گیر таҳгир
تهلکه таҳлука
تهلکه‌آمیز таҳлукаомез
تهلکه‌انگیز таҳлукаангез
تهلکه‌آور таҳлукаовар
تهلکه‌ناک таҳлуканок
تهلیکه таҳлика
ته‌مان таҳмон
تهمت тӯҳмат
تهمت‌آلود тӯҳматолуд
تهمت‌آلوده тӯҳматолуда
تهمت‌آمیز тӯҳматомез
تهمت‌انگیز тӯҳматангез
تهمت‌بار тӯҳматбор
تهمت‌بافی тӯҳматбофӣ
تهمتچی тӯҳматчӣ
تهمت‌زده тӯҳматзада
تهمت‌گر тӯҳматгар
تهمت‌گرانه тӯҳматгарона
تهمتن таҳамтан
تهمتی тӯҳматӣ
ته‌نشسته таҳнишаста
ته‌نشین таҳнишин
تهنیت таҳният
تهور таҳаввур
تهویل таҳвилII
تهویلی таҳвилӣ
تهویه таҳвия
تهی тиҳӣ
تهی‌دست тиҳидаст

تهی‌دستی тиҳидастӣ
تهیگاه тиҳигоҳ
تهی‌مغز тиҳимағз
تهیه таҳия
تهیه‌کننده таҳиякунанда
تهیه‌گر таҳиягар
تیار III тайёр III
تیار II тайёр II
تیارخور тайёрхӯр
تیارخوری тайёрхӯрӣ
تیار // طیار I тайёр I
تیارفروش тайёрфурӯш
تیارکننده тайёркунанда
تیاری тайёрӣ
تیاری‌بینی тайёрибинӣ
تیاریمه теорема
تیاق таёқ
تیب теб
تیبیت тибит
تیبیتی тибитӣ
تیپ I тип I
تیپ II тип II
تیپ‌سازی типсозӣ
تیپه‌کوه теппакӯҳ
تیپالاگیه типология
تیپالاگی типологӣ
تیت тит
تیتال титол
تیتال‌بافی титолбофӣ
تیتر титр
تیت‌شده титшуда
تیتو титав
تیر I тир I
تیر II тир II
تیر III тир III
تیر IV тир IV
تیر V тир V
تیر VI тир VI
تیراز тироз
تیرازنده тирозанда
تیرازه тироза
تیرژ тираж
تیراژه тирожа
تیرافکن тирафкан
تیرانچک(ک) тирронча(к)
تیرانداز тирандоз
تیراندازی тирандозӣ
تیرباران тирборон
تیربرگ тирбарг
تیربند тирбанд
تیرپرانی тирпарронӣ
تیرپرواز тирпарвоз
تیرجوی тирҷӯй
تیرخانه тирхона
تیرخورده тирхӯрда
تیردان тирдон
تیررس тиррас
تیرزن тирзан
تیرزنی тирзанӣ

تیرساز тирсоз
تیریست тирист
تیرک тирак
تیرکش тиркаш
تیرکشان тиркашон
تیرکشی тиркашӣ
تیرکیش тиркиш
تیرکیش‌تسمه тиркиштасма
تیرگان тиргон
تیرگک тиргак
تیرگکمان тиргакмон
تیرمار тирмор
تیرماروار тирморвор
تیرمانند тирмонанд
تیرمزک тирмизак
تیرمیخ тирмех
تیرنارس тирнорас
تیرناگزر тирногузар
تیره I тира I
تیره тире
تیره‌بخت тирабахт
تیره‌بختی тирабахтӣ
تیره‌بیرون тираберун
تیره‌چشم тирачашм
تیره‌دل тирадил
تیره‌دلی тирадилӣ
تیره‌رای тиравой
تیره‌روز тирарӯз
تیره‌روزگار тирарӯзгор
تیره‌روزی тирарӯзӣ
تیره‌روی тирарӯ(й)
تیره‌سوز тирасӯз
تیره‌شب тирашаб
تیره‌شبی тирашабӣ
تیره‌ضمیر тиразамир
تیره‌عقل тираақл
تیره‌فام тирафом
تیره‌گون тирагун
تیره‌گی тирагӣ
تیره‌ماه тирамоҳ
تیره‌ماهرویه тирамоҳрӯя
تیره‌ماهی тирамоҳӣ
تیره‌مغز тирамағз
تیره‌نهاد тираниход
تیروار тирвор
تیروکمان тирукамон
تیریز тирез//тириз
تیریزه тиреза
تیریزه‌چه тирезача
تیریزه کاری тирезакорӣ
تیز тез
تیز тиз
تیزآب I тезоб I
تیزآب II тезоб II
تیزآب‌خورده тезобхӯрда
تیزآبدهنده тезобдиҳанда
تیزآبدهی тезобдиҳӣ
تیزآبه тезоба
تیزآبی тезобӣ

تیزانیدن тезон(и)дан
تیزبازار тезбозор
تیزبازاری тезбозорӣ
تیزبال тезбол
تیزبو(ی) тезбӯ(й)
تیزبین тезбин
تیزبینی тезбинӣ
تیزپا тезпо
تیزپیکان тезпайкон
تیزپر тезпар
تیزپرواز тезпарвоз
تیزپز тезпаз
تیزپزک тезпазак
تیزتک тезтак
تیزجریان тезҷараён
تیزچاپ тезчоп
تیزچشم тезчашм
تیزچشمی тезчашмӣ
تیزچنگ тезчанг
تیزچنگال тазчангол
تیزحرکت тезҳаракат
تیزحرکتی тезҳаракатӣ
تیزخشم тезхашм
تیزدرگیرنده тездаргиранда
تیزدست тездаст
تیزدستی тездастӣ
تیزدم тездам
تیزدندان тездандон
تیزدو тездав
تیزذهن теззеҳн
تیزذهنی теззеҳнӣ
تیزرفتار тезрафтор
تیزرنج тезранч
تیزرو тезрав
تیزروی тезравӣ
تیززبان теззабон
تیززبانی теззабонӣ
تیزسرعت тезсуръат
تیزسیران тезсайрон
تیزشکن тезшикан
تیزشکنی тезшиканӣ
تیزشنو тезшунав
تیزفکر тезфикр
تیزفکری тезфикрӣ
تیزفهم тезфаҳм
تیزفهمی тезфаҳмӣ
تیزکار тезкор
تیزکاری тезкорӣ
تیزکنجه тезкунча
تیزکننده тезкунанда
تیزکین тезкин
تیزگام тезгом
تیزگداز тезгудоз
تیزگر тезгар
تیزگرد тезгард
تیزگردی тезгардӣ
تیزگذر тезгузар
تیزگزک тезгазак
تیزگفتار тезгуфтор

تیزگوش тезгӯш
تیزگوشه тезгӯша
تیزگیر тезгир
تیزمزاج тезмизоҷ
تیزمغز тезмағз
تیزناخون тезнохун
تیزنگاه тезнигоҳ
تیزنول тезнӯл
تیزنویس тезнавис
تیزنویسی тезнависӣ
تیزهوش тезҳуш
تیزوتند тезутунд
تیزوجد тезваҷд
تیزویر тезвир
تیزی тезӣ
تیسل тайсал
تیشه теша
تیغ тег
تیغ‌آرائی теғоройӣ
تیغ‌آزمائی теғозмоӣ
تیغ‌افروز теғафрӯз
تیغ‌افشان теғафшон
تیغ‌باران теғборон
تیغ‌باز теғбоз
تیغ‌بازی теғбозӣ
تیغ‌بلند теғбаланд
تیغ‌بند теғбанд
تیغ‌پرتافته теғпартофта
تیغدار теғдор
تیغ‌زن теғзан
تیغکشی теғкашӣ
تیغک‌مانند теғакмонанд
تیغه тега
تیغه‌دار тегадор
تیغی тегӣ
تیکتانیکه тектоника
تیکتانیکی тектоникӣ
تیلماچ тилмоч
تیله тела
تیله‌دهی теладиҳӣ
تیم тим I
تیم тим II
تیم тим III
تیماج тимоч
تیمار темор
تیمار тимор
تیمم таяммум
تیمن таяммун
تین тин I
تین тин II
تینس теннис
تینس‌باز теннисбоз
تینس‌بازی теннисбозӣ
تیهو тиҳу
تیو тев
تیولن тюлен
تیونه тевана

ث

ثاباتناک соботнок
ثابت собит
ثابت‌رأی собитрой
ثابت‌قدم собитқадам
ثابت‌قدمانه собитқадамона
ثابت قدمی собитқадамӣ
ثابت عزم собитазм
ثاقب соқиб
ثالث солис
ثالثاً солисан
ثامن сомин
ثانی сонӣ
ثانیاً сониян
ثانیه сония
ثانیه گرد сониягард
ثانیوی сониявӣ
ثانیه‌سنج сониясанч
ثانیه‌شمار сонияшумор
ثبات сабот
ثبات субот
ثباتکار суботкор
ثباتکارانه суботкорона
ثباتکاری суботкорӣ
ثبات کارانه саботкорона
ثبات کاری саботкорӣ
ثبت I сабт I
ثبت‌دارو сабтдору
ثبوت субут
ثبور субур
ثخونت II сухунат II
ثروت сарват
ثروتخیز сарватхез
ثروتدار сарватдор
ثروتمند сарватманд
ثروتمندی сарватмандӣ
ثریا сурайё
ثریاسریر сурайёсарир
ثریامقام сурайёмақом
ثریامکان сурайёмакон
ثعالب саолиб
ثعبان суъбон
ثعبانی суъбонӣ
ثعلب I саълаб I
ثعلب II саълаб II
ثغر I сағр I
ثغر II сағр II
ثفل суфл
ثفلی I суфлӣ I
ثقالت сақолат
ثقبه сукба
ثقل сикл
ثقلت сиклат
ثقه сика
ثقیل I сакил I
ثلاثه салоса
ثلث сулс
ثلج салч
ثلمه//ثلمت сулма
ثمار симор
ثمان//ثمانه самона
ثمر I самар I
ثمر(ه)بخش
самарабахш//самарбахш
ثمر II самар II
ثمره самара
ثمره آور самараовар
ثمره ناکی самаранокӣ
ثمره‌دار самарадор
ثمره‌ناک самаранок
ثمین I самин I
ثنا I сано I
ثنا II сано II
ثناگستر саногустар
ثناگوی саногӯй
ثناخوان санохон
ثناخوانی санохонӣ
ثناگر саногар
ثناگوئی саногӯӣ
ثنایا саноё
ثنیه сания
ثواب I савоб I
ثواب‌اندوزی савобандӯзӣ
ثوابت савобит
ثواب‌جو савобчӯ
ثواب‌طلب савобталаб
ثواب‌کار савобкор
ثواب‌کاری савобкорӣ
ثوابی савобӣ
ثوب II савб II
ثور савр
ثوری I саврӣ I
ثوری II саврӣ II
ثیب сайиб
ثیبه сайиба

ج

ج ч
جاعوضکنی чоивазкунӣ
جا//جای чо\\чой
جائز чоиз
جائزه чоиза
جائزه دار чоизадор
جابجا чобачо
جابجاکننده чобачокунанда
جابجاکنی чобачомонӣ
جابجاگذاری чобачогузорӣ
جابر чобир
جابرانه чобирона
جابری чобирӣ
جاپانی чопонӣ
جاثلیق чосилик
جاجا чо-чо
جاخسک//جاخشک
чохсук//чохшук
جاده чода
جاده بری чодабурӣ
جاده سازی чодасозӣ
جادو I чоду I
جادو II чоду II
جادوپرست чодупараст
جادوکشا чодукушо
جادومنش чодуманиш
جادوانه чодувона
جادوبند чодубанд
جادوبیان чодубаён
جادوبیانی чодубаёнӣ
جادو چشم чодучашм
جادو خیالی чодухаёлӣ
جادوزبان чодузабон
جادوزبانی чодузабонӣ
جادوزن чодузан
جادوسخن чодусухан
جادوسخنی чодусуханӣ
جادوگر чодугар
جادوگرانه чодугарона
جادوگرزن чодугарзан
جادوگری чодугарӣ
جادووش чодуваш
جادوی чодуӣ
جاذب чозиб
جاذبانه чозибона
جاذبه чозиба
جاذبه انگیز чозибаангез
جاذبه دار чозибадор
جاذبه داری чозибадорӣ
جاذبه سنج чозибасанч
جاذبه سنجی чозибасанчӣ
جاذبه ناک чозибанок
جاذبه ناکی чозибанокӣ
جار I чор I
جار II чор II
جارچی чорчӣ
جارزن чорзан
جاروب чорӯб
جاروب بته чорӯббутта
جاروب بند чорӯббанд
جاروب دم чорӯбдум
جاروب علف чорӯбалаф
جاروب مانند чорӯбмонанд
جاروب نارسیده чорӯбнорасида
جاروب ریش чорӯбриш
جاروب زن чорӯбзан
جاروب کش чорӯбкаш
جاروب کشی чорӯбкашӣ
جاروبی чорӯбӣ
جاری чорӣ
جاریشونده чоришавандагӣ
جاریشوی чоришавӣ
جاریکننده чорикунанда
جاریکنی чорикунӣ
جاریگردیده чоригардида
جاریه I чория I
جاریه II чория II
جازم чозим
جاسوس чосус
جاسوسی чосусӣ
جاش чош
جاشدان чошдон
جاغ чоғ
جاغزنی чоғзанӣ
جاغوسیع чоғвасеъ
جاغر чоғар
جاغردار чоғардор
جافرای чофирой
جافی чофӣ
جاگه میز чога(х)мез
جاگا//جاگاه чого\\чогох
جاگائی//جاگاهی чогоӣ\\чогохӣ
جاگه I чога(х)I
جاگه II чога(х)II
جاگه III чога(х)III
جاگهغونداری чогахғундорӣ
جاگیر чогир
جاگیری чогирӣ
جالب чолиб
جاله I чола I
جاله II чола II
جاله برفک чолабарфак
جام чом
جامپیما чомпаймо
جاماندگی чомондагӣ
جامانده чомонда
جامگی I чомагӣ I
جامه I чома I
جامه II чома II
جامه باب чомабоб
جامه باف чомабоф
جامه بافی чомабофӣ
جامه بران чомабур(р)он
جامه پوش чомапӯш
جامه پوشانی чомапӯшонӣ
جامه جواب чомахоб
جامه خانه чомахона
جامه دار чомадор

جامه دان чомадон
جامه دران чомадарон
جامه درانی чомадар(р)онӣ
جامه دریده чомадарида
جامه دوز чомадӯз
جامه دوزی чомадӯзӣ
جامه زیب чомазеб
جامه سفیدان чомасафедон
جامه شوی чомашӯӣ
جامه شوئی чомашӯӣ
جامه شویخانه чомашӯйхона
جامه فروشی чомафурӯшӣ
جامه کار чомакор
جامه کن чомакан
جامگی II чомагӣ II
جامه وار чомавор
جامه واری чомаворӣ
جامد чомид
جامیز чомиз
جامع чомеъ
جامعه чомеа
جامعه پذیری чомеапазирӣ
جامعه ستیزی чомеаситезӣ
جامعه شناس чомеашинос
جامعه شناسی чомеашиносӣ
جامعه گرا чомеагаро
جامعه گرائی чомеагароӣ
جان чон
جانآزار чонозор
جانآزاری чонозорӣ
جان افروز чонафрӯз
جانآفرین чонофарин
جان افزا(ی) чонафзо(й)
جان افشان чонафшон
جان افشانی чонафшонӣ
جانباخته чонбохта
جانباز чонбоз
جانبازانه чонбозона
جانبازی чонбозӣ
جانبخش чонбахш
جانبر чонбар
جانبرار чонбарор
جانبین чонбин
جانپرداز чонпардоз
جانپرور чонпарвар
جانپناه чонпаноҳ
جانتلواسه чонталвоса
جانخراش чонхарош
جانداده чондода
جاندارو чондору
جاندرازی чондарозӣ
جانده чондеҳ
جانسبیل чонсабил
جانسپار чонсипор
جانسپار чонсупор
جانسپارانه чонсипорона
جانسپارانه чонсупорона
جانسپاری чонсипорӣ
جانسپاری чонсупорӣ
جانسپوز чонсипӯз
جانستان чонситон
جانستانی чонситонӣ
جانسخت чонсахт
جانسختی чонсахтӣ
جانسرک чонсарак
جانسوز чонсӯз
جانسوزانه чонсӯзона
جانسوزی чонсӯзӣ
جانسیر чонсер
جانشکار чоншикор
جانشکاف чоншикоф
جانفدا чонфидо
جانفدای чонфидоӣ
جانفدایانه чонфидоёна
جانفرسا(ی) чонфарсо(й)
جانفرسای чонфарсоӣ
جانفزا чонфазо
جانفزائی чонфазоӣ
جانفزاینده чонфазоянда
جانفشانی чонфишонӣ
جانفگار чонфигор
جانکن чонкан
جانگداز чонгудоз
جانگدازانه чонгудозона
جانگذر чонгузар
جانگرفته чонгирифта
جانگسیل чонгусил
جانگیر чонгир
جان نثار чоннисор
جان نثارانه чоннисорона
جان نثار کننده чоннисоркунанда
جان نثاری чоннисорӣ
جانا чоно
جاناجان чоночон
جاناسا чоносо
جانان чонон
جانانه чонона
جانب чониб
جانبدار чонибдор
جانبداری чонибдорӣ
جاندار I чондор I
جاندار II чондор II
جاندارک чондорак
جانذات чонзот
جانزاد чонзод
جانشمری чоншумурӣ
جانشین I чонишин I
جانشین II чонишин II
جانشینی чонишинӣ
جانفزا чонфизо
جانفشان чонфишон
جانک чонак
جانکاه чонкоҳ
جانکاهانه чонкоҳона
جانکاهی чонкоҳӣ
جانکنانه чонканона
جانکنی чонканӣ
جانگزا(ی) чонгазо(й)
جانمبرا чонамбаро
جانماز чонамоз
جانناک чоннок
جانناکی чоннокӣ
جانور чонавар
جانور чонвар
جانوردار чонвардор
جانورشناس чонваршинос
جانورشناسی чонваршиносӣ
جانورک чонварак
جانی I чонӣ I
جانی II чонӣ II
جاوید човид
جاویدان човидон
جاویدانه човидона
جاویدانی човидонӣ
جاویدنام човидном
جاه чох
جاه پرست чоҳпараст
جاه پرستانه чоҳпарастона
جاه پرستی чоҳпарастӣ
جاه جوی чоҳчӯ(й)
جاه دوست чоҳдӯст
جاه طلب чоҳталаб
جاه طلبانه чоҳталабона
جاه طلبی чоҳталабӣ
جاهل чоҳил
جاهلانه чоҳилона
جاهلی чоҳилӣ
جاهلیت чоҳилият
جای انداز чойандоз
جای برائی чойбароӣ
جای پوش чойпӯш
جای پوشی чойпӯшӣ
جای خواب чойхоб
جای دار чойдор
جای داری чойдорӣ
جای رو чойрав
جای روی чойравӣ
جای عوضکننده чойивазкунанда
جاپوشک чойпӯшак
جایگاه чойгоҳ
جایگذین чойгузин
جایگه чойгаҳ
جایگیر чойгир
جایگیرانی чойгиронӣ
جایگیر کنانی чойгиркунонӣ
جایگیری чойгирӣ
جای نماز чойнамоз
جبابره чабобира
جبار чаббор
جباری чабборӣ
جبال чибол
جبان чабон
جبانت чабонат
جبدق чабдук
جبر I чабр I
جبر II чабр II
جبر III чабр III
جبر پیشه чабрпеша
جبر دیده чабрдида
جبر رسیده чабррасида
جبر کننده чабркунанда
جبرا чабран
جبران чуброн
جبران پذیر чубронпазир
جبران پولی чубронпулӣ
جبروت чабарут
جبری чабарӣ//чабрӣ
جبری чабрӣ
جبرائیل чабраил
جبریه чабрия
جبریه чабария
جبش чаб(б)иш
جبغت чабғат//чабғут
جبل чабал
جبلی чабалӣ
جبن I чубн I
جبن//جبون чубн II//чубун
جبنده чаб(б)анда
جبون чабун
جبه чабба
جبه чубба
جبه خانه чуббахона
جبهه II чабҳа II
جبهه I чабҳа I
جبهه سائی чабҳасоӣ
جبیدن чаббидан
جبیدن чабидан
جبیره I чабира I
جبیره II чабира II
جبین чабин
جبینگرفته чабингирифта
جخ//چخ чах//чах
جخش чахш
جد(د) чад(д)
جد(د) чид(д)
جد чадд
جدا чиддан
جداجدا чудо-чудо
جدا I чудо I
جدا II чудо II
جدار чидор
جداری чидорӣ
جداشده чудошуда
جداکنک чудокунак
جداکننده чудокунанда
جداگانه чудогона
جداگانگی чудогонагӣ
جداگی чудогӣ
جدال чидол
جداناشدنی чудононшуданӣ
جدانشونده чудонашаванда
جداشونده чудошаванда
جدانشوندگی чудонашавандагӣ
جداول чадовил
جدائی чудоӣ
جدای اندازی чудоиандозӣ

جدر чадр
جدر чадар
جدری чадарӣ
جداگشته чудогашта
جدل чадал
جدله чадала
جدلی чадалӣ
جدوار чадвор
جدول чадвал
جدولبندی чадвалбандӣ
جدولدار чадвалдор
جدولسازی чадвалсозӣ
جدولکش чадвалкаш
جدولکشی чадвалкашӣ
جدولوار чадвалвор
جده чадда
جدی чиддӣ
جدی чадӣ
جدی سیما чиддисимо
جدی نما чиддинамо
جدی یانه чиддиёна
جدید чадид
جدیدتراش чадидтарош
جدیدا чадидан
جدیدکشی чадидкушӣ
جدیدی чадидӣ
جدیدیه чадидия
جدیر чадир
جدییت чиддият
جذاب чаззоб
جذابیت чаззобият
جذب чазб
جذبکننده чазбкунанда
جذبمند чазбманд
جذبه чазба
جذر чазрI
جر чар
جر чур
جر чар(р)
جرائد//جراید чароид
جرائم//جرایم чароим
جراح чаррох
جراحت чароҳат
جراحتبند чароҳатбанд
جراحتبندی чароҳатбандӣ
جراحتدار чароҳатдор
جراحتدیده чароҳатдида
جراحتناک чароҳатнок
جراحی чарроҳӣ
جراحیه чарроҳия
جراد чарод
جرادالبحر чародулбаҳр
جرار чаррор
جراسک чаросак
جرالاثقال чарруласқол
جرب чараб
جرچی чарчӣ
جرس чарас
جرسجنبان чарасчунбон

جرعت чуръат
جرعت طلب чуръатталаб
جرعتناک чуръатнок
جرعه чуръа
جرعه دان чуръадон
جرعه ریز чуръарез
جرعه کش чуръакаш
جرعه نوش чуръанӯш
جرغات чурғот
جرغاتک чурғотак
جرغاتی чурғотӣ
جرغاتین чурғотин
جرق جرق чарақ–чарақ
جرقه чарақка
جرقیدن чарақидан
جرگه чирга
جرگه чурга//чирга//чарга
جرمI чирмI
جرمII чирмII
جرم чурм
جرمشناس чурмшинос
جرمشناسی чурмшиносӣ
جرمانه чурмона
جرندی чириндӣ
جرنگ جرنگ чиринг-чиринг
جرنگ جرنگ чаранг–чаранг
جرنگدار чарангдор
جرنگداری чарангдорӣ
جرنگاس чарангос
جرنگاسزنان чарангосзанон
جرنگاسزنی чарангосзанӣ
جرنگاسی чарангосӣ
جرنگس//جرنگاس
чирингас\\чирингос
جرنگس чарангас
جره чарра
جریI чарӣI
جریII чарӣII
جری чаррӣ
جریان чараён
جریانگاه чараёнгоҳ
جریب чариб
جریبکش чарибкаш
جریبانه чарибона
جرید чарид
جریده чарида
جریده نگار чариданигор
جریده نگاری чариданигорӣ
جریده نویس чариданавис
جریده نویسی чариданависӣ
جریش чиреш
جریشI чиришI
جریشII чиришII
جریمه чарима
جریمه بندی чаримабандӣ
جریمه پولی чаримапулӣ
جریموی чаримавӣ
جریناک чаринок
جزجز чаз-чаз

جزII чазII
جزI чаз(з)I
جز чуз
جزا чазо
جزابینی чазобинӣ
جزادهنده чазодиҳанда
جزادهی чазодиҳӣ
جزادیده чазодида
جزاگاه чазогоҳ
جزاگیری чазогирӣ
جزانامه чазонома
جزائرI чазоирI
جزام чузом
جزائی чазоӣ
جزایرII чазоирII
جزایرIII чазоирIII
جزایل чазоил
جزبز чиз-биз
جزبه чазаба
جزبه دار чазабадор
جزدار чаззин
جزر чазрII
جزس чаззас
جزع чазаъ
جزع чазъ
جزع чузъ
جزعبند чузъбанд
جزعبندی чузъбандӣ
جزعا чузъан
جزعی чузъӣ
جزعیات чузъиёт
جزعیاتبیانی чузъиётбаёнӣ
جزغون чузғун
جزک чазак
جزم чазм
جزمند чазманд
جزمی чазмӣ
جزه чазза
جزه دار чаззадор
جزه گین//جزه گی
чаззагин\\чаззагӣ
جزو//جزء чузв\\чузъ
جزوبند//جزءبند
чузвбанд\\чузъбанд
جزوبندی//جزءبندی
чузвбандӣ\\чузъбандӣ
جزودان//جزعدان чузвдон
جزوگیر//جزءگیر
чузвгир\\чузъгир
جزوهدان чузвадон
جزوی чузвӣ
جزویات чузвиёт
جزی чаззӣ
جزیر чазир
جزیره чазира
جزیرگی чазирагӣ
جزیره نشین чазиранишин
جزیروی чазиравӣ
جزیل чазил

جزیه чизя
جزیه گیری чизягирӣ
جسارت часорат
جسارتمند часоратманд
جسارتناک часоратнок
جسارتناکی часоратнокӣ
جسامت часомат
جست част
جستوخیز частухез
جستار чустор
جستجوکننده чустучӯкунанда
جستجوی чустучӯ(й)
جستگاه частгоҳ
جستن чустан
جستن частан
جستنگاه частангоҳ
جسته جسته часта–часта
جسته часта
جسد часад
جسر чиср
جسک часк
جسم чисм
جسما чисман
جسمانی чисмонӣ
جسمانیت чисмоният
جسمی чисмӣ
جسمیت чисмият
جسه чусса
جسه دار чуссадор
جسه کلان чуссакалон
جسور часур
جسورانه часурона
جسوری часурӣ
جسیم часим
جشن чашн
جشن чашан
جشنگیری чашнгирӣ
جشنگاه чашнгоҳ
جشنواره чашнвора
جعبه чаъба
جعد чаъд
جعدموی чаъдмӯй
جعفریI чаъфарӣI
جعفریII чаъфарӣII
جعل чаъл
جعلی чаълӣ
جغ جغ чиг-чиг
جغاز чағоз
جغاله//چغاله чағола//чағола
جغبوت чағбут
جغجغ чағчағ
جغده جغده чигда–чигда
جغذ чуғз
جغرافی чуғрофӣ
جغرافیدان чуғрофидон
جغرافیه чуғрофия
جغرافیه دان чуғрофиядон
جغلدان чиғилдон
جغلق чағаллиқ

чагидан جغیدن
чафо جفا
чафоомез جفاآمیز
чафоандеш جفااندیش
чафобин جفابین
чафочӯӣ جفاجوی
чафодида جفادیده
чафокор جفاکار
чафокорӣ جفاکاری
чафокашӣ جفاکشی
чафогустар جفاگستر
чафописанд جفاپسند
чафопеша جفاپیشه
чафокаш جفاکش
чафокеш جفاکیش
чафогар جفاگر
чуфт جفت
чуфтангушт جفت انگشت
чуфтбошӣ جفتباشی
чуфтбаророн جفتبراران
чуфтбанд جفتبند
чуфтрон جفتران
чуфтронӣ جفترانی
чуфтранда جفترنده
чуфтсум جفتسم
чуфтсумон جفتسمان
чуфтшавӣ جفتشوی
чуфтона جفتانه
чуфтак جفتک
чуфтакзанон جفتکزنان
чуфтгар جفتگر
чуфтгарӣ جفتگری
чуфтан جفتن
чафтан جفتن
чафта جفته
чуфта جفته
чуфтӣ جفتی
чафс جفس
чафсранда جفسرنده
чафсӣ جفسی
чафн جفن
чафанг جفنگ
чигда جگده
чигдагул جگده گل
чигдагулӣ جگده گلی
чигар جگر
чигаровар جگرآور
чигархарош جگرخراش
чигарсӯз جگرسوز
чигарсӯзанда جگرسوزنده
чигаркабоб جگر کباب
чигарполуда جگرالده
чигарбирён جگربریان
чигарбанд جگربند
чигарпора جگرپاره
чигартоб جگرتاب
чигархаста جگرخسته
чигархор جگرخوار
чигархора جگرخواره

чигархун جگرخون
чигардор جگردار
чигардорӣ جگرداری
чигардӯз جگردوز
чигарранг جگررنگ
чигарреш جگرریش
чигарсӯхта جگرسوخته
чигаргоҳ جگرگاه
чигаргӯша جگرگوشه
чигарӣ جگری
чигаритоб جگریتاب
чигариранг جگریرنگ
чигӣ–чигӣII جگی جگیII
чигӣ–чигӣI جگی جگیI
чал جل
чалла جل
чул(л) جل
чилоI جلاI
чало جلا
чилоII جلاII
чаллоб جلاب
чул(л)об جلاب
чаллобӣ جلابی
чалочул جلاجل
чалочил جلاجل
чалочин جلاجین
чалочинкампир جلاجین کمپیر
чаллод جلاد
чилодор جلادار
чалодат جلادت
чилодеҳ جلاده
чилодиҳанда جلادهنده
чилодиҳӣ جلادهی
чаллодӣ جلادی
чилокор جلاکار
чалол جلال
чалолат جلالت
чалолатмаоб جلالتمعاب
чилонок جلاناک
чалабI جلبI
чалабII جلبII
чалб جلب
чалабхона جلبخانه
чалбкунанда جلبکننده
чилбоб جلباب
чулбон جلبان
чилбур جلبر
чалабӣ جلبی
чулчул جلجل
чилд جلد
чалд جلد
чилддор جلددار
чалдкор جلدکار
чилдбанд جلدبند
чилбандӣ جلدبندی
чилдироба جلدرآبه
чилдирос جلدراس
чулдурпӯш جلدرپوش
чилднок جلدناک

чалду جلدو
чулду جلدو
чалдӣ جلدی
чалидия جلدیه
чуласо جلسا
чаласа جلسه
чулғундӣ جلغندی
чалғӯза جلغوزه
чилф جلف
чилав جلو
чилавбанд جلوبند
чилавхона جلوخانه
чилавдор جلودار
чулус جلوس
чилавшах جلوشخ
чилавкаш جلوکش
чилавгирӣ جلوگیری
чилва جلوه
чилвадор جلوه دار
чилвафурӯш جلوه فروش
чилвафурӯшӣ جلوه فروشی
чилвагоҳ جلوه گاه
чилвагар جلوه گر
чилвагарӣ جلوه گری
чалвиз جلویز
чулла جله
чалҳундӣ جلهندی
чулҳундӣ جلهندی
чулҳундипӯш جلهندپیوش
чалӣ جلی
чалис جلیس
чалил جلیل
чимI جمI
чим-чит جم جت
чамод جماد
чимод جماد
чамодот جمادات
чумодиюлохир جمادی الآخر
чумодиюлаввал جمادی الاوّل
чумодиюсонӣ جمادی الثانی
чам(м)оза جمازه
чам(м)ош جماش
чимоъ جماع
чамоат جماعت
чамоатӣ جماعتی
чамоа جماعه
чамол جمال
чимол جمال
чамолак جمالک
чамолаккокул جمالک کاکل
чамоҳир جماهیر
чамбӯс جمبوس
чумбидан جمبیدن
чимчима جمجمه
чумчума جمجمه
чимчимагӣ جمجمگی
чумчумамоҳӣ جمجمه ماهی
чамр جمر
чамра جمره

чамшедӣ جمشیدی
чамъ جمع
чамъомад جمعآمد
чамъомадгоҳ جمعآمدگاه
чамъомада جمعآمده
чамъоварӣ جمعآوری
чамъбаст جمع بست
чамъбастӣ جمع بستی
чамъбандӣ جمع بندی
чамъшаванда جمع شونده
чамъкунанда جمع کننده
чамъан جمعاً
чамъулчамъ جمع الجمع
чамъбастшуда جمعبستشده
чамъбастшаванда جمعبستشونده
чамбасткунанда جمعبستکننده
чамъдастӣ جمعدستی
чумъа جمعه
чумъабозор جمعه بازار
чумъахонӣ جمعه خوانی
чамъӣ جمعی
чамъият جمعیت
чамъиятшинос جمعیتشناس
чамъиятшиносӣ جمعیتشناسی
чамъиятӣ جمعیتی
чуммак جمک
чумакшикаста جمکشکسته
чумак\\чуммак جمک//جمّک
чамал جمل
чумал جمل
чамалға جملغه
чумла جمله
чумлабандӣ جمله بندی
чумлапардоз جمله پرداز
чумласозӣ جمله سازی
чумлагӣ جملگی
чамӯх جموه
чумҳуд جمهود
чумҳур جمهور
чумҳурӣ جمهوری
чумҳурихоҳ جمهوریخواه
чумҳурият جمهوریت
чумҳуриявӣ جمهوریهوی
чамил جمی
чамеъ جمیع
чамеан جمیعاً
чамила جمیله
чамилӣ جمیلی
чин جن
чин(н) جن
чиндор جندار
чинзада جنزده
чинкӯча جنکوچه
чанобII جنابII
чанобI جنابI
чанобат جنابت
чаноҳ جناح
чаноҳӣ جناحی
чаноҳайн جناحین

جنازه чаноза
جنازهخوانی чанозахонӣ
جناس чинос
جنان чанон
جنان чинон
جناه чинох
جنای чиноӣ
جنایت чиноят
جنایتپیشه чиноятпеша
جنایتشریک чиноятшарик
جنایتکار чинояткор
جنایتکارانه чинояткорона
جنایتکاری чинояткорӣ
جنایتی чиноятӣ
جنب чанб
جنبوجول чунбучӯл
جنبان чунбон
جنبانش чунбониш
جنبانک чунбонак
جنبانیدن чунбон(и)дан
جنبش чунбиш
جنبنده чунбанда
جنبه чанба
جنبیدن чунбидан
جنت чаннат
جنتکده чаннаткада
جنتمکان чаннатмакон
جنتی чаннатӣ
جنجال чанчол
جنجالطلب чанчолталаб
جنجالی чанчолӣ
جنجککباب чинчаккабоб
جنچراغ чинчароғ
جنچک чинчак
جند чунд
جندله чандала
جنده чанда
جنده پوش чандапӯш
جنس чинс I
جنسا чинсан
جنسشناس чинсшинос
جنسی чинсӣ
جنسیت чинсият
جنگ чанг I
جنگ чанг II
جنگ чунг
جنگآزمای(ی) чангозмо(й)
جنگآزموده чангозмуда
جنگ افروز чангафрӯз
جنگ اندازی чангандозӣ
جنگآورانه чанговарона
جنگآوری чанговарӣ
جنگبازی чангбозӣ
جنگجو(ی) чангчӯ(й)
جنگجوئی чангчӯӣ
جنگجویانه чангчӯёна
جنگخواه чангхох
جنگخواهی чангхохӣ
جنگ دوست чангдӯст

جنگ سگال чанг сигол
جنگ طلب чангталаб
جنگ طلبانه чангталабона
جنگ طلبی чангталабӣ
جنگ نامه чангнома
جنگاندن чангондан
جنگاور чанговар
جنگلبانی чангалбонӣ
جنگخواهانه чангхоҳона
جنگدیده чангдида
جنگر جنگر чангар-чунгур
جنگراس чангаррос
جنگراس чингирос
جنگره чангара
جنگرگی чангарагӣ
جنگساز чангсоз
جنگکننده чангкунанда
جنگگاه чанггох
جنگل чангал
جنگلبری чангалбурӣ
جنگلپرور чангалпарвар
جنگلپروری чангалпарварӣ
جنگلدار чангалдор
جنگلداری чангалдорӣ
جنگلدشت чангалдашт
جنگلدشتی чангалдаштӣ
جنگلنشین чангалнишин
جنگلبان чангалбон
جنگلزار чангалзор
جنگلستان чангалистон
جنگله чингила
جنگله پا чингилапо
جنگله ریش чингилариш
جنگله کاکل чингилакокул
جنگله موی чингиламӯй
جنگلی чангалӣ
جنگلیال чангалёл
جنگنادیده чангнодида
جنگنامه خوانی чангномахонӣ
جنگور чангвар
جنگی чангӣ
جنگیدن чангидан
جنوب чануб
جنوب чунуб
جنوبی чанубӣ
جنود чунуд
جنور чанвар
جنون чунун
جنونآمیز чунуномез
جنونآور чунуновар
جنوندار чунундор
جنونکده чунункада
جنونمزاج чунунмизоч
جنی чиннӣ
جنی اوضاع чинниавзоъ
جنی بشره чин(н)ибашара
جنی خانه чиннихона
جنی طبیعت чиннитабиат
جنیبت чаниба(т)

جنیبتدار чанибатдор
جنیبتکش чанибаткаш
جنیبه بر чанибабар
جنیگی чиннигӣ
جنین чанин
جنیندار чаниндор
جنیندان чаниндон
جنینشناس чаниншинос
جنینشناسی чаниншиносӣ
جنی نما чиннинамо
جنینی чанинӣ
جوجو чав–чав
جو чав I
جو чав II//чавв
جو чӯ
جوبید чавбед
جودرو чавдарав
جوفروش чавфурӯш
جوفروشی чавфурӯшӣ
جواب чавоб
جوابدهنده чавобдиханда
جوابا чавобан
جوابگر чавобгар
جوابگری чавобгарӣ
جوابگو(ی) чавобгӯ(й)
جوابگوئی чавобгӯӣ
جوابی чавобӣ
جوابیه чавобия
جواد чавод I
جواد чавод II
جوار чавор
جوارش чавориш
جوارش чувориш
جواری مکه чуворимакка
جواریمکهپرور чуворимаккапарвар
جوارمکه پروری чуворимаккапарварӣ
جواری مکه غوندار чуворимаккағундор
جواری مکه غونداری чуворимаккағундорӣ
جواری مکه زار чуворимакказор
جواری чуворӣ
جواریپایه чуворипоя
جواریغونداری чуворигундорӣ
جواریکار чуворикор
جواریکاری чуворикорӣ
جواریزار чуворизор
جواز чувоз
جواز чавоз
جوازتراش чувозтарош
جوازخانه чувозхона
جوازکشی чувозкашӣ
جوازکنده чувозкунда
جوازتراشی чувозтарошӣ
جوازران чувозрон
جوازکش чувозкаш
جوازنامه чавознома

جواسیس чавосис
جوال чаввол
جوال чувол
جوالدوز чуволдӯз
جوالدوزی чуволдӯзӣ
جوالگوشه чуволгӯша
جوالچه чуволча
جواله чаввола
جوامع чавомеъ
جوان чавон//чувон
جوان чувон
جوانباز чувонбоз
جوانبخاری чавонбухорӣ
جوانبخاریان чавонбухориён
جوانبخت чавонбахт
جوانپسر чавонписар
جوان پهلوان чавонпаҳлавон
جوانتراش чавонтарош
جواندختر чавондухтар
جواندل чавондил
جوانزن чавонзан
جوانسال чавонсол
جوان فکر чавонфикр
جوانگشته чавонгашта
جوان مرد чавонмард
جوان مرد чувонмард
جوانمردانه чавонмардона
جوانمردی чавонмардӣ
جوانمرگ чавонимарг
جوانمرگ чувонмарг
جوانمرگ باب чавонимаргбоб
جوانمرگی чавонмаргӣ
جوان نما чавоннамо
جوان نمائی чавоннамоӣ
جوانانه чавонона
جوانب чавониб
جوانرای чавонрой
جوانک чавонак
جوانکک чавонакак
جوانه чавона
جوانه чувона
جوانه گاو чавонагов
جوانوار чавонвор
جوانی чавонӣ
جوانی чувонӣ
جوانیمرگ чувонимарг
جوانیمرگ باب чувонимаргбоб
جواهر чавоҳир
جواهر آلات чавоҳиролот
جواهر دارو чавоҳирдору
جواهرساز чавоҳирсоз
جواهرسازی чавоҳирсозӣ
جواهرشناس чавоҳиршинос
جواهرفروش чавоҳирфурӯш
جواهرفروشی чавоҳирфурӯшӣ
جواهرکار чавоҳиркор
جواهرکاری чавоҳиркорӣ
جواهرنشان чавоҳирнишон
جواهرنگار чавоҳирнигор

جواهرات чавохирот
جواهردار чавохирдор
جواهرنثار чавохирнисор
جوبار чӯбор
جوبیدی чавбедӣ
جوپز чавпаз
جوپزک чавпазак
جوت чут
جوجه чӯча
جوجه برارک чӯчабарорак
جوجه براری чӯчабарорӣ
جود чуд
جودار чавдор
جودان чавдон
جودانه чавдона
جودت чавдат
جودروی чавдаравӣ
جور чавр
جور чӯрI
جور чӯрII
جورپیشه чаврпеша
جورخوانی чӯрхонӣ
جورکننده чӯркунанда
جوراب чӯроб
جورابباف чӯроббоф
جورابباقی чӯроббофӣ
جورتکیگو чӯртакигӯй
جورشونده чӯршаванда
جوری مکه чаворимакка
جوره чӯра
جوره باز чӯрабоз
جوره بازی чӯрабозӣ
جوره قندی чӯракандӣ
جورگی чӯрагӣ
جوز чавз
جوزا чавзо
جوزار чавзор
جوزبون чавзбун
جوزک чавзак
جوزی чавзӣ
جوزینه чавзина
جوسر чавсар
جوسق чавсак
جوسنگ чавсанг
جوش чӯшI
جوش чӯшII
جوش чӯш
جوشان чӯшон
جوشاندگی чӯшонда(гӣ)
جوشانده شده чӯшондашуда
جوشانیدن чӯшон(и)дан
جوشانی чӯшой
جوشزنان чӯшзанон
جوشش чӯшиш
جوشن чавшан
جوشنپوش чавшанпӯш
جوشنخای чавшанхой
جوشنشکن чавшаншикан
جوشنگذار чавшангузор

جوشنگذر чавшангузар
جوشنده чӯшанда
جوشنوار чавшанвар
جوشه чӯшаII
جوشه чӯшаI
جوشه گری чӯшагарӣ
جوشه чӯша
جوشیدن чӯшиданI
جوشیدن чӯшиданII
جوع чӯъ
جوع البقر чӯулбакар
جوع الکلب чӯулкалб
جوف чавф
جوق чавк
جوکوب чавкӯб
جوگک//جوکک чӯгак//чӯкак
جوگی чӯгӣ
جوگی خانه чӯгихона
جوگیر чавгир
جول чӯл
جولاب чӯлоб
جولان чавлон
جولانشتاب чавлоншитоб
جولانگر чавлонгар
جولانگه//جولانگاه чавлонгах\\чавлонгох
جولانیدن чӯлон(и)дан
جولاهک чӯлохак
جولاهه чӯлох(а)
جولخ чавлах
جولخی чавлахӣ
جولق чавлак
جولقی чавлакӣ
جولیدن чӯлидан
جولیده чӯлида
جولیده موی чӯлидамӯ(й)
جومست чавмаст
جوهر чавхар
جوهردار чавхардорI
جوهردار чавхардорII
جوهرشناس чавхаршинос
جوهری чавхарӣ
جوهریات чавхариёт
جوی чавӣ
جوی чӯ(й)
جوی чӯй
جویتازه کنی чӯйтозакунӣ
جویکن чӯйкан
جویکنی чӯйканӣ
جویا чӯё
جویان чӯён
جویبار чӯйбор
جویبارتازه کنی чӯйбортозакунӣ
جویبارکنی чӯйборканӣ
جویباری чӯйборӣ
جویچه чӯйча
جویچه بازی чӯйчабозӣ
جویک جویک чӯяк–чӯяк
جویکدار чӯякдор

جویکدرمیان чӯякдармиён
جویککشک чӯяккашак
جوی کاو чӯйков
جوی کاوی чӯйковӣ
جویکی чӯякӣ
جوین чавин
جوینده чӯянда
جوینده گی чӯяндагӣ
جویه جویه чӯя–чӯя
جویه//جویک чӯя\\чӯяк
جه чах
جهجهک чах-чахак
جهاد чиход
جهاز чахоз
جهاز чихоз
جهازانیدن чихозонидан
جهازانیده شده чихозонида
جهال чуххол
جهالت чахолат
جهالت پرست чахолатпараст
جهالت پرستی чахолатпарастӣ
جهالت پیشه чахолатпеша
جهان чахонII
جهان чахонI
جهان чихон
جهانآرا чахоноро
جهانآزموده чахонозмуда
جهان افروز чахонафрӯз
جهانآفرین чахонофарин
جهان پهلوان чахонпахлавон
جهان پیما чахонпаймо
جهانتاب чахонтоб
جهان جهان чахон-чахон
جهانجوی чахончӯй
جهانجویانه чахончӯёна
جهانسالار чахонсолор
جهان ستان чахонситон
جهان سوز чахонсӯз
جهان شمول чахоншумул
جهان فهمی чахонфахмӣ
جهان کشا чахонкушо
جهان کشای чахонкушой
جهانگرائی чахонгарой
جهانگشته чахонгашта
جهان نما чахоннамо
جهان نورد чахоннавард
جهانبان чахонбон
جهانبانی чахонбонӣ
جهانبخش чахонбахш
جهانبین чахонбин
جهانبینی чахонбинӣ
جهاندار чахондор
جهانداری чахондорӣ
جهاندن чахондан
جهاندیده чахондида
جهانروائی чахонравой
جهانگرد чахонгард
جهانگردی чахонгардӣ
جهانگیر чахонгир

جهانگیری чахонгирӣ
جهانی чахонӣ
جهانی شوی чахонишавӣ
جهانیان чахониён
جهانیدن чахонидан
جهت чихат
جهجق чахчак
جهجهکبازی чах-чахакбозӣ
جهد чахд
جهر чахрI
جهر чахрII
جهر чахрIII
جهران чахран
جهری чахрӣ
جهش чахиш
جهک чихак
جهکدار чихакдор
جهل чахл
جهلآمیز чахломез
جهلا чухало
جهنده чаханда
جهنم чаханнам
جهنمی чаханнамӣ
جهول чахул
جهیدن чахидан
جهیم чахим
جیب чайб
جیب чеб
جبلت чибиллат
جبلی чибиллӣ
جیبی чайбӣ
جیر чир
جیران чайрон
جیرنالا чиранало
جیرن(د) черан(д)
جیرن//جیرند чиран\\чиранд
جیره чайра
جیره чира
جیش чайш
جیعت чайъат
جیغ чеғ
جیغزننده чеғзананда
جیغزده شده чеғзада
جیغزنی чеғзанӣ
جیغه чеға
جیغی чеғӣ
جیفه чифа
جیک// جحک чияк\\чихак
جیکباف чиякбоф
جیکبافی чиякбофӣ
جیکدار чиякдор
جیکداری чиякдорӣ
جیل чел
جیلاو чайлов
جیلق чайлик
جیلک челак
جیم чимII
جیمپیر чемпер
جین чиян

جنسII чинсII
جیوان чевон
جیوهI чеваI
جیوهII чеваII
جیوه چی чевачӣ
جیوه خانه чевахона
جیوه دار чевадор

چ

چ ч
چابک чобук
چابکپای(ی) чобукпо(й)
چابکپر чобукпар
چابکحرکت чобукҳаракат
چابکدست чобукдаст
چابکرو чобукрав
چابکسواری чобуксаворӣ
چابک اندیش чобукандеш
چابک اندیشه чобукандеша
چابکانه чобукона
چابکدستی чобукдастӣ
چابک رفتار чобукрафтор
چابکسرای чобуксарой
چابکسوار чобуксавор
چابک قدم чобукқадам
چابکقلم чобукқалам
چابکی чобукӣ
چابه\\چاوه чоба\\чова
چاپ чоп
چاپخانه чопхона
چاپار чопор
چاپاری чопорӣ
چاپ انداز чопандоз
چاپر чопар
چاپرخانه чопархона
چاپکننده чопкунанда
چاپکنی чопкунӣ
چاپگر чопгар
چاپیدن чопидан
چاپلوس чоплус
چاپلوسانه чоплусона
چاپلوسی чоплусӣ
چاپنویس чопнавис
چاپه чопа
چاچ чоч
چاچی чочӣ
چادر чодар\\чодир\\чодур
چادر чодир
چادربسر чодарбасар
چادرپوش чодарпӯш
چادرخیال чодархаёл
چادرخیال чодирхаёл
چادرشب чодиршаб
چادرنشین чодарнишин
چادرنشین чодирнишин
چادرنشینی чодарнишинӣ
چار ناچار чор-ночор
چارI чорI
چارII чорII
چارIII чорIII
چارارکان чораркон
چاراسپه чораспа
چارانگشتی чорангушт(ӣ)
چاررخه чоррах(а)
چارضرب чорзарб
چارآئنه чороина
چارآشیانه чорошёна
چارآوازه чоровоза
چارآینه чоройна
چارابزال чорабзол
چارباره чорбора
چاربازارگرد чорбозоргард
چارباغI чорбоғI
چارباغII чорбоғII
چارباغچه чорбоғча
چارباغناک чорбоғнок
چاربالشت чорболишт
چاربرچه чорбурча
چاربرگه чорбарга
چاربروی чорбарӯӣ
چاربند чорбанд
چاربندی чорбандӣ
چاربیخ чорбех
چاربیله чорбела
چارپا чорпо
چارپادار чорподор
چارپاداری чорподорӣ
چارپاره чорпора
چارپاره زن чорпоразан
چارپایه чорпоя
چارپر чорпар
چارپره чорпара
چارتائی чортой
چارتابه чортоба
چارتارI чорторI
چارتارII чорторII
چارتاگی чортоғӣ
چارتراش чортарош
چارترک чортарк
چارته чортах
چارتگی\\چارتاگی чортағӣ\\чортоғӣ
چارجانبه чорҷониба
چارجایه чорҷоя
چارجرخه чорчарха
چارجلده чорҷилда
چارجلک чорчил(л)ик
چارجله чорчил(л)а
چارچشمه чорчашма
چارچلالک чорчилолак
چارچلکشکل чорчил(л)икшакл
چارچند чорчанд
چارچوب чорчӯб
چارچوبه чорчӯба
چارچوکه чорчӯкка
چارچهلوI чорпаҳлуI
چارچهلوII чорпаҳлуII
چارحاکم чорҳоким
چارحد чорҳад
چارحربه чорҳарба
چارخانه чорхона
چارخانه گی чорхонагӣ
چارخشت чорхишт
چارخیز чорхез
چاردارو чордору
چاردرد чордард
چاردره чордара
چاردسته чордаста
چارده чордах
چاردهم чордаҳум
چاردهمین чордаҳумин
چاردیوار чордевор
چاردیواری чордеворӣ
چاررکنه чоррукна
چارروزه чоррӯза
چارروزهگی чоррӯзагӣ
چارروبه чоррӯя
چاررهه\\چارراهه чорраҳа\\чорроҳа
چارزانو чорзону
چارزبان чорзабон
چارزبانی чорзабонӣ
چارساله чорсола
چارساله گی чорсолагӣ
چارسوIII чорсӯIII
چارسوI чорсӯI
چارسوII чорсӯII
چارشاخه чоршоха
چارشانه чоршона
چارشربت чоршарбат
چارشنبه чоршанбе
چارصاعته чорсоата
چارصاعتی чорсоатӣ
چارصاعتینه чорсоатина
چارصد чорсад
چارصد чорсад
چارصدساله чорсадсола
چارصدسالهگی чорсадсолагӣ
چارصدم чорсадум
چارصدمین чорсадумин
چارصدی чорсадӣ
چارصنفدار чорсинфдор
چارصنفه чорсинфа
چارضد чорзону
چارطاقI чортоқI
چارطاقII чортоқII
چارطرفه чортарафа
چارغ чоруғ
چارفائضه чорфоиза
چارق чорук
چارقپوش чоруқпӯш
چارقدوز чорукдӯз
چارقدوزی чорукдӯзӣ
چارقب чорқаб
چارقبته чорқабата
چارقت чорқат
چارقرس чорқарс
چارقره чорқирра
چارقطاره чорқатора
چارقطاری чорқаторӣ
چارکتاب чоркитоб
چارکسه чоркаса
چارکسی чоркасӣ
چارکفان чоркафон
چارکنجه чоркунҷ(а)
چارگان чоргон
چارگانه чоргона
چارگاه чоргоҳ
چارگل чоргул
چارگله чоргула
چارگوشهI чоргӯшаI
چارگوشهII чоргӯшаII
چارم чорум
چارماتاره чормотора
چارماغک чормоғак
چارماهه чормоҳа
چارماهه گی чормоҳагӣ
چارمحرکه чормуҳаррика
چارمغز чормағз
چارمغزبزی чормағзбозӣ
چارمغززار чормағззор
چارمغزرنگ чормағзранг
چارمی чорумӣ

چارمیخ чормех
چارمین чорумин
چارنعله чорнаъл(а)
چاروا чорвоI
چاروا پرور чорвопарвар
چاروا پروری чорвопарварӣ
چاروادار чорводор
چارواداری чорводорӣ
چاره чора
چاره اندیشی чораандешӣ
چاره بین чорабин
چاره بینی чорабинӣ
چاره پذیر чорапазир
چاره پذیری чорапазирӣ
چاره جوئی чораҷӯӣ
چاره جوی чораҷӯ(й)
چاره ساز чорасоз
چاره سازی чорасозӣ
چاره کار чоракор
چاره کاری чоракорӣ
چاره گر чорагар
چاره گری чорагарӣ
چاره ناپذیر чоранопазир
چارهجائی чорҳиҷоӣ
چاره زاره чорҳазора
چاری чорӣ
چاریار чорёр
چاریک чоряк
چاریک عصره чорякасра
چاریک فنل чорякфинал
چاریکفنلی чорякфиналӣ
چاریککار чоряккор
چاریککاری чоряккорӣ
چاریکی чорякӣ
چاش чошI
چاش чошII
چاشغلبیر чошғалбер
چاشت чошт
چاشتگاه чоштгоҳ
چاشتگاهی чоштгоҳӣ
چاشنی чошнӣ
چاشنیگیر чошнигир
چاشنیگیری чошнигирӣ
چاشیدن чошидан
چاق чок
چاقو чоқу
چاک چاک чок–чок
چاک чок
چاکبرک чокбурак
چاکبری чокбурӣ
چاکدوز чокдӯз
چاکدوزی чокдӯзӣ
چاککنی чоккунӣ
چاکبر чокбур
چاکر чокар
چاکرانه чокарона
چاکری чокарӣ
چاک و پاره دوز чокупорадӯз
چاک و پاره دوزی чокупорадӯзӣ
چاکی чокӣ
چال чолII
چال чолIII
چال чолV
چال чолI
چال чолIV
چالوار чолвор
چالاب чолоб
چالاک чолок
چالاکدست чолокдаст
چالاکدستی чолокдастӣ
چالاکگرد чолокгард
چالاکانه чолокона
چالاکی чолокӣ
چالش чолиш
چالشگر чолишгар
چالشگری чолишгарӣ
چاله чола
چام чом
چامه чома
چانه чонаI
چانه بند чонабанд
چانه گوی чонагӯӣ
چانه чонаII
چاو човI
چاو човII
چاواله човола
چاوانداز човандоз
چاواندازی човандозӣ
چاوش човуш
چاوشی човушӣ
چاوه чова
چاوه چه човача
چاویدن човидан
چاه чоҳ
چاهچه чоҳча
چاهدار чоҳдор
چاهسار чоҳсор
چاهکاوی чоҳковӣ
چاهکن чоҳкан
چاهکنی чоҳканӣ
چاهبن чоҳбун
چای чой
چای чопӣ
چایباد کش чойбодкаш
چایجواری чойҷуворӣ
چایجوش чойҷӯш
چایجوشانی чойҷӯшонӣ
چایخانچی чойхоначӣ
چایخانه чойхона
چایخلته чойхалта
چایخور чойхӯр
چایخورک чойхӯрак
چایخوری чойхӯрӣ
چایدان чойдон
چایفروش чойфурӯш
چایفروشی чойфурӯшӣ
چایقطی чойқуттӣ
چایکار чойкор
چایکاری чойкорӣ
چایکش чойкаш
چایکشی чойкашӣ
چایکهک чойкаҳак
چایگردان чойгардон
چایپولی чойпулӣ
چای خانگی чойхонагӣ
چای خانه دار чойхонадор
چایزار чойзор
چایستان чойистон
چاینک чойнак
چاینک чойник
چاینکپوشک чойникпӯшак
چاینکمانند чойникмонанд
چاینوش чойнӯш
چاینوشی чойнӯшӣ
چبق чубук
چبقکش чубуккаш
چبیره чабера
چبیره//چپیره чабира//чапира
چبین//چبین//چپین
чаббин//чуббин//чаппин
چپ чап
چپانداز чапандозII
چپانداز чапандозI
چپانداز чапандозIII
چپاندازی чапандозӣI
چپاندازی чапандозӣII
چپ چپ чап-чап
چپاتی чапотӣ
چپاتی чаппотӣ
چپار чипор
چپاری чипорӣ
چپان чапон
چپتاره чиптора
چپته чиптаI
چپته чиптаII
چپته باف чиптабоф
چپته بافی чиптабофӣ
چپته فرش чиптафарш
چپته فروش чиптафурӯш
چپته فروشی чиптафурӯшӣ
چپته گی чиптагӣ
چپته گین чиптагин
چپچک чапчак
چپدر чапдар
چپدست чапдаст
چپدستی чапдастӣ
چپر чапарI
چپر чапарII
چپرباف чапарбоф
چپرک чапаракI
چپرک чапаракII
چپرک чапаракIII
چپرک чапаракIV
چپرگردانی чапаргардонӣ
چپرگوش чапаргӯш
چپرو чаправ
چپروی чаправӣ
چپغلط чапгалат
چپقان чипкон
چپک чапак
چپکزنی чапакзанӣ
چپکوجه чапкӯча
چپگیر чапгир
چپگیری чапгирӣ
چپن чапан
چپنه чапана
چپه чаппа
چپه پیچ чаппапеч
چپه شوی чаппашавӣ
چپه گردان чаппагардон
چپی чапӣ
چپیگری чапигарӣ
چپیره чапира
چپین чаппин
چپین чуппин
چت чет
چتر чатр
چتردار чатрдор
چترداری чатрдорӣ
چترساز чатрсоз
چترقاقو чатрқоқу
چترک чатракI
چترک чатракII
چترکش чатркаш

چترمان чатрмон
چترمن чатрман
چتری чатрӣ
چتکش четкаш
چتگیر четгир
چتمه чатма
چتن чатан
چخ чах
چخ чех
چخ чихII
چخچوب чахчӯб
چخاو чухо
چخت чахт
چختکی чахтакиӣ
چخدیگ чахдег
چخس чахс
چخماق чахмоқ
چخه чуха
چخی чехӣ
چخیدن чахидан
چدیر чадир
چر чир
چرچر чир-чир
چرا чароI
چرا чароII
چرائی чаройI
چرائی чаройII
چراپولی чаропули
چراجا(ی) чарочо(й)
چراخوار чарохор
چراخواره чарохвора
چرازار чарозор
چراسزنان чиррасзанон
چراسزنی чиррасзанӣ
چراسک чаросак
چراستان чароситон
چراسی чирросӣ
چراغ чароғ
چراغ чироғ
چراغپایه чироғпоя
چراغ آویز чароғовез
چراغ افروز чароғафрӯз
چراغان чароғон
چراغان чироғон
چراغانی чароғонӣ
چراغبانه чароғбона
چراغپایه чароғпоя
چراغچه чароғча
چراغچی чироғчӣ
چراغدار чароғдор
چراغدان чароғдон//чироғдон

چراغساز чароғсоз
چراغسازی чароғсозӣ
چراغستان чароғистон
چراغفروش чароғфурӯш
چراغفروشی чароғфурӯшӣ
چراغک чароғак
چراغک чироғак
چراغ کوش чароғкуш
چراغ کوشانی чароғкушонӣ
چراغمرده чароғмурда
چراغنده чароғанда
چراغوار чароғвор
چراغواره чароғвора
چراغواره чироғвора
چراغواسه чароғвоса
چراغوانی чароғвонӣ
چراغی чароғӣ
چراغینه чароғина
چراگاه чарогоҳ
چراگاهی чарогоҳӣ
چراگر чарогар
چران чарон
چراننده чарonанда
چرانیدن чаронидан
چرب чарб
چرب آخور чарбохур
چرب آخوری чарбохурӣ
چربانیدن чарбонидан
چرب بالا чарбболо
چرب پهلو чарбпаҳлу
چرب ترازو чарбтарозу
چرب چرب чарб-чарб
چرب خورش чарбхӯриш
چرب خیز чарбхез
چرب دست чарбдаст
چرب دستی чарбдастӣ
چرب رباه чарбрабо
چرب رود чарбрӯд
چرب روده чарбрӯда
چربز чарбуз
چرب زبان чарбзабон
چرب زبانی чарбзабонӣ
چرب سخن чарбсухан
چرب سخنی чарбсуханӣ
چربش чарбиш
چربشدار чарбишдор
چربشفروش чарбишфурӯш
چرب شیر чарбшир
چربک чарбакII
چربک чурбак
چربک чарбакI

چرب گفتار чарбгуфтор
چرب گفتاری чарбгуфторӣ
چرب گو(ی) чарбгӯ(й)
چرب گوئی чарбгӯӣ
چربنده чарбанда
چربو чарбу
چربوبسته чарбубаста
چربودار чарбудор
چربوگی чарбугӣ
چربه чарба
چربی чарбӣ
چربیدن чарбидан
چرت чурт
چرتیر чартер
چرتیری чартерӣ
چرچرک чирчирак
چرچین чарчин
چرچینفروش чарчинфурӯш
چرچینفروشی чарчинфурӯшӣ
چرچینواری чарчинворӣ
چرخ чархII
چرخ чархI
چرخزانو чархзону
چرخسنگ чархсанг
چرخ آسیاتراشی
чархиосиётарошӣ
چرخاب чархоб
چرخابه чархоба
چرخافلک чархофалак
چرخاندن//چرخانیدن
чархон(и)дан
چرخباد чархбод
چرخبال чархбол
چرخپایه чархпоя
چرخچوب чархчӯб
چرخچی чархчӣ
چرخدار чархдор
چرخدیگ чархдег
چرخریسک чархресак
چرخریسی чархресӣ
چرخریشت чархришт
چرخزن чархзан
چرخزنان чархзанон
چرخزنی чархзанӣ
چرخساز чархсоз
چرخسازی чархсозӣ
چرخسه чарахса
چرخش чархиш
چرخشت чархушт
چرخشروان чархишравон
چرخک чархак

چرخکش чархкаш
چرخکشی чархкашӣ
چرخگر чархгар
چرخ گردان чархгардон
چرخله чархала
چرخماله чархмола
چرخه чарха
چرخه گردان чархагардон
چرخی чархӣ
چرخیدن чархидан
چرخینتبق чархинтабақ
چرد чардI
چرد чардII
چردان чардон
چرده чарда
چرز чарз
چرس چرس чирс-чирс
چرس\\چراس чиррас\\чиррос
چرس чарасI
چرس чарасII
چرس чарасIII
چرس чарасIV
چرس чарсI
چرس чарсII
چرس чарсIII
چرسچرس чарс-чарс
چرسدان чарасдон
چرسدان чарсдон
چرسی чарсӣ
چرش чариш
چرغ чарғ
چرغدار чарғдор
چرغند чарғанд
چرغنده чарғанда
چرق چرق чириқ-чириқ
چرقاس чириққос
چرقاس чуруққос
چرقچرق чарақ-чарақ
چرقسانیدن чарақсондан
چرقسه чарақса
چرقی чуруққӣ
چرک чирк
چرک чурак
چرک чуррак
چرکآبه чиркоба
چرکآلود чирколуд
چرکبردار чиркбардор
چرکنابردار чиркнобардор
چرکاب чиркоб
چرکین чиркин
چرکینی чиркинӣ

چرگر чургар
چرگر чаргар
چرگی чиргӣ
چرگین чиргин
چرم чарм
چرمدستک чармдастак
چرمالات чармолот
چرمدستکدوزی чармдастакдӯзӣ
چرمگر чармгар
چرمگری чармгарӣ
چرمی чармӣ
چرمین чармин
چرمینه‌پوش чарминапӯш
چرند чаранд
چرندگوئی чарандгӯӣ
چرندگوی чарандгӯӣ
چرندو чаранду
چرنده чаранда
چرنده чаранда
چرنگ чаранг
چرنگ чиринг
چرنگک чарангак
چرنگیدن чарангидан
چروانس червонес
چروک чурук
چرویدن чарвидан
چرویده чарвида
چره I чурра I
چره II чурра II
چریدن чаридан
چریک чарик
چسپ часп
چسپاچسپی часпочаспӣ
چسپان I часпон I
چسپان II часпон II
چسپانیدن часпон(и)дан
چسپک часпак
چسپکی часпакӣ
چسپنده часпанда
چسپیدن часпидан
چسپیده часпида
چست чуст
چستخیز чустхез
چستک чустак
چسرچسر часар-чусур
چسنی I чустӣ I
چسنی II чустӣ II
چسوچه чесуча
چسونچه чусунча
چشانیدن чашон(и)дан
چشم чашм
چشمآلوس чашмолус
چشمالا чашмало
چشمانداز чашмандоз
چشماندازی чашмандозӣ
چشمبند I чашмбанд I
چشمبندکبازی чашмбандакбозӣ
چشمپزشک чашмпизишк
چشمپزشکی чашмпизишкӣ
چشمتر чашмтар
چشمتنگ чашмтанг
چشمتنگی чашмтангӣ
چشمتیز чашмтез
چشم‌دریده чашмдарида
چشمرس чашмрас
چشمزد чашмзад
چشمسیر чашмсер
چشمشهلا чашмшаҳло
چشمکاردان чашмикордон
چشمکبود чашмкабуд
چشمناک чашмнок
چشم‌بادام чашмбодом
چشم‌باز чашмбоз
چشم‌براه чашмбароҳ
چشم‌براهی чашмбароҳӣ
چشم‌بسته чашмбаста
چشم‌بنام
чашмбаном//чашмпаном
چشم‌بند II чашмбанд II
چشم‌بندک чашмбандак
چشم‌بندی чашмбандӣ
چشم‌بیجا чашмбеҷо
چشم‌بینا чашмбино
چشمپوش чашмпӯш
چشم پوشی чашмпӯшӣ
چشم‌چقور чашмчуқур
چشم‌خانه чашмхона
چشم‌خراش чашмхарош
چشم‌خیره‌کننده
чашмхиракунанда
چشم‌دار чашмдор
چشم‌داری чашмдорӣ
چشم‌داشت чашмдошт
چشم‌درد чашмдард
چشم‌دید чашмдид
چشم‌رسیده чашмрасида
چشم‌زخم чашмзахм
چشم‌زده чашмзада
چشم‌زن чашмзан
چشم‌زنی чашмзанӣ
چشم‌سیاه чашмсиёҳ
چشم‌سیری чашмсерӣ
چشمک чашмак
چشم کج чашмкаҷ
چشمکدار чашмакдор
چشمکزنی чашмакзанӣ
چشم کلان чашмкалон
چشم کوشاده чашмкушода
چشمکی чашмакӣ
چشم گرسنگی чашмгуруснагӣ
چشم گرسنه чашмгурусна
چشم گشته чашмгашта
چشم گشنگی чашмгушнагӣ
چشمگشنه чашмгушна
چشم‌مرغی чашмимурғӣ
چشم‌ناگذر чашмногузар
چشم‌ندیده чашмнадида
چشم‌نما чашмнамо
چشم‌نمائی чашмнамоӣ
چشمه чашма
چشمه دار чашмадор
چشمه سان чашмасон
چشمه‌سار чашмасор
چشنده чашанда
چشیائی чашнёӣ
چشیدن чашидан
چغ чағ//чуғ
چغ чуғ
چغار чағор
چغاره чағора
چغاز чағоз
چغانه чағона
چغانه‌زن чағоназан
چغانی чағонӣ
چغانیرود чағонирӯд
چغانیان чағониён
چغبوت чағбут
چغپرده чиғпарда
چغتائی чағатоӣ
چغتای чағатой
چغدیگ чағдег
چغر III чиғир III
چغرچغر чуғур-чуғур
چغر I чиғир I
چغر II чиғир II
چغرچق чуғурчуқ
چغز\\چغد чуғз\\чуғд
چغز I чағз I
چغز II чағз II
چغز III чағз III
چغزک чағзак
چغل чағал
چغل I чиғил I
چغل II чиғил II
چغل чуғул
چغلخور чуғулхур
چغل чугал
چغلی чуғулӣ
چغندر чуғундар
چغو чағу
چغو чуғу
چغوک чағук
چغیدن чағидан
چفت чафт
چفت чуфт
چفته чафта
چفسیدن чафсидан
چقّان чаққон
چقّانی чаққонӣ
چقچق чақчақ
چق چق чақ-чақ
چق چق чиқ-чиқ
چقچقی чақчақӣ
چقر чақар
چقرچقر чақар-чукур
چقرسنگ чақарсанг
چقریم чақрим
چقل чиқил
چقلاق чақалоқ
چقلاق‌بینی чақалоқбинӣ
چقلداق чақалдоқ
چقماق чақмоқ
چقماقدار чақмоқдор
چقماق‌زنی чақмоқзанӣ
چقماقک I чақмоқак I
چقماقک II чақмоқак II
چقماقی чақмоқӣ
چقور чуқур
چقوررفته чуқуррафта
چقورآب чуқуроб
چقورچه чуқурча
چقورروی чуқурравӣ
چقوری чуқурӣ
چقوریکاوی чуқуриковӣ
چقه чақ(қ)а
چقّه чаққа
چقیدن чақидан\\чаққидан
چقّیدن чаққидан
چقیر чақир
چقیلدن чақилдоқ
چک I чак I
چک чек
چک II чук II
چک II чак II

چکIII чакIII
چکIV чакIV
چکV чакV
چکچک чак-чак
چکچک чик-чик
چک//چکVI чак//чикVI
چکاچک\\چکاچاک чакочак\\чакочок
چکاده чакод(а)
چکاره чикора
چکامه чакома
چکامه‌سرا(ی) чакомасаро(й)
چکامه‌سرائی чакомасароӣ
چکامه‌گوئی чакомагӯӣ
چکامه گوی чакомагӯ(й)
چکاندن//چکانیدن чакон(и)дан
چکاوک чаковак
چک بوران чукбурон
چک بور чукбур
چک بوری чукбурӣ
چکچک чакчак
چکره чакра
چکره‌جکره чакра-чакра
چکره‌ریز чакрарез
چکره‌شمار чакрашумор
چکری чукрӣ
چکس чакас
چکش чакиш
چکش чак(к)уш
چکش чаккуш
چکش‌پذیر чакушпазир
چکش‌پذیری чакушпазирӣ
چکش‌خور чакушхӯр
چکش‌خوری чакушхӯрӣ
چکش‌زن чакушзан
چکش‌کاری чакушкорӣ
چکک I чакакI
چکک II чакакII
چکّک чаккак
چکلک чакалак
چکلک‌زار чакалакзор
چکمن чакман
چکموغ чакамуғ
چکمه чакма
چکمیزک чакмезак
چکن чакан
چکنه чакана
چکنه чскана
چکنه‌فروش чаканафурӯш
چکنه‌فروشی чаканафурӯшӣ
چکوک чакук

چکّه I чаккаI
چکّه II чаккаII
چکّه III чаккаIII
چکّه IV чаккаIV
چکه чикка
چکّه‌خلته чаккахалта
چکّی чаккӣ
چکیدن I чакидан I
چکیدن II чакидан II
چکیده II чакидаII
چکیده I чакидаI
چکیده III чакидаIII
چکیده IV чакидаIV
چکیده V чакидаV
چکیده خور чакидахӯр
چکیست чекист
چگامه//چکامه чагома//чакома
چگت чигит
چگس чагас
چگل чигил
چگلی чигилӣ
چگل شده чигилшуда
چگوت чугут
چگونگی чигунагӣ
چگیچگی чигӣ-чигӣ
چگینه чигина
چگینه کش чигинакаш
چگینه کشی чигинакашӣ
چل чил
چلبر чилбур
چلبغم чилбуғум
چلپا(ی)II чилпо(й)II
چلپا I чилпоI
چلتاره чилтора
چلتن чилтан
چلچراغ чилчароғ
چلچل чал-чал
چلچوب чилчӯб
چلدختران чилдухтарон
چلدروغ чилдурӯғ
چلستون чилсутун
چلکافخان чилкофхон
چلکاکل чилкокул
چلگزه чилгаза
چلیاسین чилёсин
چلیماق чилямок
چلاب чалоб
چلاچول(ی) чалочул(й)
چلالک чилолак
چلاندن чаллондан
چلب//چلپ чалаб//чалап

چلبک чалбак
چلبله чулбула
چلبند чилбанд
چلپ چلپ чалап-чалап
چلپ چلپ чалп–чалп
چلپاس чалпос
چلپان گوش чалпонгӯш
چلپس чалпас
چلپس\\چلپاس
чалаппас\\чалаппос
چلپک чалпак
چلپک پز чалпакпаз
چلپک پزی чалпакпазӣ
چلپک خور чалпакхӯр
چلتار чилтор
چلتنان чилтанон
چلچی чалчиқ
چلدرجه گی чилдарачагӣ
چلدره чилдара
چلساله чилсола
چلسالگی чилсолагӣ
چلش чалиш
چلغوزه чалғӯза
چلغوزه чилғӯза
چلفس чалфас
چلک чалак
چلک IV чилликIV
چلک I чил(л)икI
چلک чиллак
چلک I чилликI
چلک II чилликII
چلک III чилликIII
چلکبازی чиллакбозӣ
چلک чилликбозӣ
چلکبازی чилликдаста
چلکخال чилликхол
چلکریس чилликрес
چلکریسی чилликресӣ
چلکشکل чилликшакл
چلکساز чалаксоз
چلکسازی чалаксозӣ
چلکش чалкаш
چلکی чилликӣ
چلگزهموی чилгазамӯӣ
چلم чилум
چلمانداز чилимандоз
چلمدار чилимдор
چلمکدو чилимкаду
چلمق чалмак
چلم کش чилимкаш
چلم کشی чилимкашӣ

چلمه чалма
چلمه‌فتیر чалмафатир
چلو чалав
چلو чилав
چلوار чалвор
چلواربافی чалворбофӣ
چلواری чалворӣ
چلوپزخانه чалавпазхона
چلوچ чалуч
چلوخورش чалавхуриш
چلوکباب чалавкабоб
چلوکباب чилавкабоб
چلویدن чалавидан
چله I чил(л)аI
چله I чалаI
چله II чалаII
چله III чалаIII
چله IV чалаIV
چله чалла
چله II чил(л)аII
چله III чил(л)аIII
چله IV чил(л)аIV
چله آب чиллаоб
چله پله чала-пала
چله پیچ чиллапеч
چله چلپه чалачулпа
چله خانه чиллахона
چله گی чиллагӣ
چله گیاه чиллагиёҳ
چله ملا чаламулло
چله ناک чилланок
چله نشین чилланишин
چله نشینی чиланишинӣ
چله‌استا чалаусто
چله‌بندک чалабандак
چله‌دارو чилладору
چله‌سواد чаласавод
چله‌سوادی чаласаводӣ
چله‌کار чалакор
چله‌کاری чалакорӣ
چله‌گریزان чиллагурезон
چله‌نشین чил(л)анишин
چله‌نشینی чил(л)анишинӣ
چلیپا чалипо
چلیدن I чалидан I
چلیدن II чалидан II
چلیدن III чалидан III
چلیم чилим
چم IV чамIV
چم VII чамVII
چم I чимI

چم I чам I
چم II чам II
چم III чам III
چم V чам V
چم VI чам VI
چم VIII чам VIII
چم II чим II
چم III чим III
چم IV чим IV
چم V чим V
چمبر чимбур
چمپوش чимпӯш
چمخور чимхӯр
چماق чумоқ
چمان II чамон II
چمان I чамон I
چمانچی чамончӣ
چمانه чамона
چمانی чамонӣ
چمانیدن//چمانیدن чамон(и)дан
چمبر پیچ чамбарпеч
چمبر شاخ чамбаршох
چمپیان чемпион
چمپیانات чемпионат
چمپر чамбар
چمچق чумчуқ
چمچه чумча
چمخوری чимхӯрӣ
چمزار чимзор
چمک чумак
حملق чимилиқ
چمن I чаман I
چمن II чаман II
چمن آرا(ی) чаманоро(й)
چمنآرائی чаманороӣ
چمن آسوده чаманосуда
چمن افروز чаманафрӯз
چمن اندود чаманандуд
چمنبر чаманбур
چمنپرداز чаманпардоз
چمنپردازی чаманпардозӣ
چمن پوش чаманпӯш
چمنپیرای чаманпеpo(й)
چمن جهر чаманчеҳр
چمن چمن чаман-чаман
چمن خیز чаманхез
چمند чаманд
چمن داری чамандорӣ
چمنده чаманда
چمن رمیده чаманрамида
چمن زار чаманзор

چمن زن чаманзан
چمن زنی чаманзанӣ
چمنساز чамансоз
چمنستان чаманистон
چمن سرای чамансарой
چمن سیما чамансимо
چمن طبع чамантабъ
چمن طراز чамантироз
چمن طرازی чамантирозӣ
چمن فروز чаманфурӯз
چمن کاری чаманкорӣ
چمنگاه чамангоҳ
چمن گرد чамангард
چمن گردی чамангардӣ
چمن گمکرده чамангумкарда
چمنی чаманӣ
چمیدن I чамидан I
چمیدن II чамидан II
چمیدن III чамидан III
چمیدن IV чамидан IV
چن чен
چنار чанор
چنار чинор
چنارزار чинорзор
چنارستان чинористон
چنارک чанорак
چنارک чинорак
چناری чинорӣ
چناغ чаноғ
چناگ чуноғ
چنان чунон
چنانچون чунончун
چنانچه чунончи
چنانکه чунонки
چنب чанаб
چنبر чанбар
چنبرباز чанбарбоз
چنبربازی чанбарбозӣ
چنبر پیچ чанбарпеч
چنبر چسپ чанбарчасп
چنبر چنبر чанбар-чанбар
چنبردان чанбардон
چنبرساز чанбарсоз
چنبرشاخ чанбаршох
چنبر فروش чанбарфурӯш
چنبرک чанбарак
چنبر کش чанбаркаш
چنبر کشکل чанбаракшакл
چنبره чанбара
چنبری чанбарӣ
چنبرین чанбарин

چنبک чунбак
چنبه чунба
چند чанд
چندآدمه чандодама
چندآشیانه чандошёна
چندامد чандомад
چندان чандон
چنداندیشی чандандешӣ
چندباره\\چندباری чандбора\\чандборӣ
چندبرنامه وی чандбарномавӣ
چندپاغندگی чандпоғундагӣ
چندجانبه чандҷониба
چندجایه чандҷоя
چندجلده чандҷилда
چندجلدی чандҷилдӣ
چندچند чанд-чанд
چندحالتی чандҳолатӣ
چندخیله чандхела
چندر чандар
چندر чандир
چندر чундар
چندرپای чандирпой
چندرقمه чандрақама
چندرگوشت чандиргӯшт
چندروزه чандрӯза
چندری чандирӣ
چندزبانه чандзабона
چندزبانی чандзабонӣ
چندساعته чандсоата
چندساعتی чандсоатӣ
چند ساله чандсола
چندسالی чандсолӣ
چندسر чандсар
چندسره чандсара
چندشبکوی чандшабакавӣ
چندصدائی чандсадоӣ
چندصدساله чандсадсола
چندطبقه чандтабақа
چندطرفه чандтарафа
چندعصره чандасра
چندعصری чандасрӣ
چندعصرینه чандасрина
چندفزه чандфаза
چندقبته чандқабата
چندک чундак
چندکارپوسه чандкорпуса
چندکاره чандкора
چندکرتی чандкаратӣ
چندکلامتره чандкилометра
چندکنجه чандкунҷа

چندکنله чандканала
چندگانه чандгона
چندگوشه чандгӯша
چندگونه чандгуна
چندل чандал
چندم чандум
چندماهه чандмоҳа
چندمتره чандметра
چندملیانه чандмиллиона
چندمین чандумин
چندن чандан
چندنشانی чанднишонӣ
چندنفره чанднафара
چندنفری чанднафарӣ
چندنقطه ای чанднуқтаӣ
چندوقته чандвақта
چندوقتینه чандвақтина
چندهجائی чандҳиҷоӣ
چندهزارساله чандҳазорсола
چندهزاره чандҳазора
چندهزاری чандҳазорӣ
چندی чанде
چندی чандӣ
چندیرموشک чандирмушак
چندین чандин
چندین باره чандинбора
چندین جلده чандинҷилда
چندین روزه чандинрӯза
چندین ساله чандинсола
چندین عصره чандинасра
چندین عصرینه чандинасрина
چندین کرته чандинкарата
چنغلاک чанголок
چنک ченак
چنکال خوست чанголх(в)аст
چنکانیدن чангон(и)дан
چنکرچنکور чангар-чунгур
چنکنک ченкунак
چنکنی ченкунӣ
چنکه чунки
چنگ II чанг II
چنگ III чанг III
چنگ II чунг II
چنگ I чанг I
چنگ IV чанг IV
چنگ I чунг I
چنگ III чунг III
چنگ IV чунг IV
چنگچنگ чинг-чинг
چنگ آلود чанголуд
چنگار чангор

چنگال чангол
چنگالتیز чанголтез
چنگالخوش чанголхуш
چنگالدار чанголдор
چنگالزن чанголзан
چنگالک чанголак
چنگاله чангола
چنگالی чанголӣ
چنگباران чангборон
چنگپشت чангпушт
چنگچه чангча
چنگدار чангдор
چنگرک чунгурак
چنگ زن чангзан
چنگزنان чангзанон
چنگزنی чангзанӣ
چنگقاوز чангқовуз
چنگک чангак
چنگک чингак
چنگکش чангкаш
چنگکشک чангкашак
چنگکشی чангкашӣ
چنگکی чангакӣ
چنگل чангал
چنگلوک чангалук
چنگنواز чангнавоз
چنگنوازی чангнавозӣ
چنگه чинга
چنگی чангӣ
چنه чана
چنه‌بازی чанабозӣ
چنه‌سازی чанасозӣ
چنه‌سواری чанасаворӣ
چنین чунин
چو чав
چو чу
چاوچاو чов–чов
چواتی чавотӣ
چوب чӯб
چوبباز чӯббоз
چوببازی чӯббозӣ
چوببندی чӯббандӣ
چوب بور чӯббур
چوب بوری чӯббурӣ
چوبپاره чӯбпора
چوبتاره чӯбтора
چوبتراش чӯбтарош
چوبتراشی чӯбтарошӣ
چوبخورده чӯбхӯрда
چوبخورک чӯбхӯрак
چوبدست чӯбдаст
چوبدسته чӯбдаста
چوبراست чӯброст
چوبراهه чӯброҳа
چوبزن чӯбзан
چوبزنی чӯбзанӣ
چوبسای(ی) чӯбсо(й)
چوبشناس чӯбшинос
چوبشناسی чӯбшиносӣ
چوبکار чӯбкор
چوبکدو чӯбкаду
چوبکش чӯбкаш
چوبکشی чӯбкашӣ
چوبگری чӯбгарӣ
چوبگز чӯбгаз
چوبمانند чӯбмонанд
چوبچک чӯбчак
چوبچه чӯбча
چوبدار чӯбдор
چوبشوی чӯбшавӣ
چوبک чӯбак
چوبکزن чӯбакзан
چوبکاری чӯбкорӣ
چوبه чӯба
چوبین чуббин
چولک чулак
چوبین чӯбин
چوپان чӯпон
چوپان بچه чӯпонбача
چوپان پسر чӯпонписар
چوپانی чӯпонӣ
چوپچله\چوبچله
чӯпчилла\\чӯбчилла
چوپاره чавпора
چوت чӯт
چوتزن чӯтзан
چوتاره чавтора
چوتکه чӯтка
چوتل чӯтал
چوتلپولی чӯталпулӣ
چوتلگیر чӯталгир
چوتور чӯтур
چوتوری чӯтурӣ
چوجه чӯча
چوجه برارک чӯчабарорак
چوجه براری чӯчабарорӣ
چوجه خروس чӯчахурӯс
چورتکیگوئی чӯртакигӯӣ
چوری чӯрӣ
چوریکیده чакидахӯрӣ
چوریگی чӯригӣ
چوزه чӯза
چوس\\چواس чуввас\\чуввос
چوسزنی чуввасзанӣ
چوش чуваш
چوشی чувашӣ
چوک I чук I
چوکانیدن чӯк(к)ондан
چوکر чавкар
چوکندی\\چوکند
чавканд\\чавкандӣ
چوکه чӯкка
چوکی чавкӣ
چوکیدن чӯкидан
چوکیده чӯкида
چوگان I чавгон I
چوگان II чавгон II
چوگان III чавгон III
چوگانباز чавгонбоз
چوگانبازی чавгонбозӣ
چوگان پرست чавгонпараст
چوگانزن чавгонзан
چوگانمانند чавгонмонанд
چوگانی чавгонӣ
چول чӯл
چولمرک чӯлмарг
چولاق чӯлоқ
چولپی чӯлпӣ
چولستان чӯлистон
چولی чӯлӣ
چولی чавлӣ
چولی گوشتک чавлигӯштак
چون чун
چونگ чунг
چونه чуна
چونی чунӣ
چوین чӯян
چوینپاره чӯянпора
چوینریز чӯянрез
چوینریزه чӯянреза
چوینریزی чӯянрезӣ
چوینگداز чӯянгудоз
چوینگدازی чӯянгудозӣ
چوینی чӯянӣ
چوینین чӯянин
چه چه чах-чах
چه чах
چه I чи I
چه II чи II
چه I -чӣ I
چه II чӣ II
چهچهه чах–чаха
چهار чаҳор
چهارساله чаҳорсола
چهارکنجه чаҳоркунча
چهارگاه чаҳоргоҳ
چهارگوشه чаҳоргӯша
چهارمغز чаҳормағз
چهارآشیانه чаҳорошёна
چهاراسپه чаҳораспа
چهارباغ чаҳорбоғ
چهاربر чаҳорбар
چهاربرگه чаҳорбарга
چهارپا(ی) чаҳорпо(й)
چهارپایه чаҳорпоя
چهارپهلو чаҳорпаҳлӯ
چهارجانبه чаҳорчониба
چهارچرخه чаҳорчарха
چهارچوبه чаҳорчӯба
چهاردره чаҳордара
چهارده سالگی чаҳордаҳсолагӣ
چهارده ساله чаҳордаҳсола
چهاردهم чаҳордаҳум
چهاردهمین чаҳордаҳумин
چهاررخه чаҳорраха
چهارزانو чаҳорзону
چهارصرب чаҳорзарб
چهارسالگی чаҳорсолагӣ
چهارسالینه чаҳорсолина
چهارسو чаҳорсӯ
چهارشاخ чаҳоршох
چهارشنبه чаҳоршанбе
چهارصاعته чаҳорсоата
چهارصاعتی чаҳорсоатӣ
چهارصد чаҳорсад
چهارصدم чаҳорсадум
چهارصدمین чаҳорсадумин
چهارطرفه чаҳортарафа
چهارقبته чаҳорқабата
چهارکتاب чаҳоркитоб
چهارکسی чаҳоркасӣ
چهارگانه чаҳоргона
چهارگوشگی чаҳоргӯшагӣ
چهارم чаҳорум
چهارموجه чаҳормавча
چهارمیخ чаҳормех
چهارمین чаҳорумин
چهاریک чаҳоряк
چهر чеҳр
چهره чеҳра
چهره پردازی чеҳрапардозӣ
چهره خندان чеҳрахандон
چهره کشاده чеҳракушода
چهره گرم чеҳрагарм

چهره آرا чехраоро
چهره‌افروزی чехраафрӯзӣ
چهره‌پرداز чехрапардоз
چهره گلگون чехрагулгун
چهره گلنار чехрагулнор
چه کن чахкан
چه کنی чахканӣ
چهل чихил
چی -чӣ II
چی\\چه чӣ I
چیت чит
چیتفروش читфурӯш
چیتفروشی читфурӯшӣ
چیتگر читгар
چیتگری читгарӣ
چیچک чечак
چیخ чих I
چیدن чидан
چیده чида
چیده اعضا чидааъзо
چیر//چیره чер//чера
چیره чира
چیره دست чирадаст
چیره دستی чирадастӣ
چیره زبان чиразабон
چیره زبانی чиразабонӣ
چیز чиз I
چیز чиз II
چیز آموزی чизомӯзӣ
چیزپرست чизпараст
چیزپرستی чизпарастӣ
چیزدار чиздор
چیز کشانی чизкашонӣ
چیزو чизу
چیزه чиза
چیست чист
چیستان чистон
چیستانگوئی чистонгӯӣ
چیستانگوی чистонгӯй
چیستانگویک чистонгӯяк
چیستانیابی чистонёбӣ
چیغ чеғ//чиғ
چیغ чиғ
چیغباف чиғбоф
چیغبافی чиғбофӣ
چیغه زن чиғазан
چیغی чеғӣ
چیقاندن чайқондан
چیقاوبازار чайқовбозор
چیقه чайқа
چیلان челон I
چیلان челон II
چیلانگر челонгар
چیلانگری челонгарӣ
چیله чайла
چین чин II
چین чин III
چین чин IV
چین чин V
چین чинi
چین چین чин-чин
چینخورده чинхӯрда
چیندار чиндор
چیندار کنی чиндоркунӣ
چینشناس чиншинос
چیندن чиндан
چینش чиниш
چینشناسی чиншиносӣ
چینک чинак
چینکچی чинакчӣ
چیننده чинанда
چینوارد чайнворд
چینوت чин(а)ват
چینود чин(а)вад
چینه чина I
چینه чина II
چینه чина III
چینهدان чинадон
چینی чинӣ II
چینی чинӣ
چینی чинӣ I
چینی чинӣ III
چینی чинӣ IV
چینی чинӣ V
چینی بند чинибанд
چینی بندی чинибандӣ
چینی پرند чинипаринд
چینی تاج чинитоҷ
چینی حریر чиниҳарир
چینیخانه чинихона
چینیساز чинисоз
چینیسازی чинисозӣ
چینی سده чинисада
چینی سرشت чинисиришт
چینی طراز чинитароз
چینی فروش чинифурӯш
چینی فروشی чинифурушӣ
چینی کلاه чиникулоҳ
چینی گجم чинигуҷум
چینی گل чинигул
چینینگار чининигор
چینی وار чинивор
چینی وارفروش чиниворфурӯш
چینی وارفروشی чиниворфурӯшӣ
چینی واری чиниворӣ
چیور чевар
چیوره чевара
چیوری чеварӣ

ح

ح\\حه ҳе
حائط ҳоит
حائل\\حایل ҳоил\\ҳойил
حاتم ҳотам
حاتمانه ҳотамона
حاتمی ҳотамӣ
حاج ҳоҷ(ч)
حاجب ҳоҷибi
حاجب ҳоҷиб
حاج ҳоҷибi
حاجب ҳоҷибi
حاجت ҳоҷат
حاجتبرار ҳоҷатбарор
حاجتبراری ҳоҷатбарорӣ
حاجتخانه ҳоҷатхона
حاجتمند ҳоҷатманд
حاجتمندی ҳоҷатмандӣ
حاجز ҳоҷиз
حاجی ҳоҷӣ I
حاجیگی ҳоҷигӣ
حاد ҳод(д)
حادث ҳодис
حادثه ҳодиса
حادثهپرورد ҳодисапарвард
حادثهخیز ҳодисахез
حاذق ҳозиқ
حار ҳор(р)
حارث ҳорис I
حارس ҳорис II
حارص ҳорис III
حاره ҳорра
حازل ҳозил
حاسد ҳосид
حاسدانه ҳосидона
حاسدی ҳосидӣ
حاسه ҳосса
حاشالله\\حاشلله-
ҳошалиллоҳ//ҳошолиллаҳ
حاشا ҳошо
حاشا ҳошо I
حاشا کالله ҳошокалло
حاشیه ҳошия
حاشیهباف ҳошиябоф
حاشیهبافی ҳошиябофӣ
حاشیه بندی ҳошиябандӣ
حاشیه دار ҳошиядор
حاشیه دوزی ҳошиядӯзӣ
حاشیه سازی ҳошиясозӣ
حاشیه گذار ҳошиягузор
حاشیه گذاری ҳошиягузорӣ
حاشیهنشین ҳошиянишин
حاشیهنشینی ҳошиянишинӣ
حاشیهنویس ҳошиянавис
حاشیهکش ҳошиякаш
حاشیهکشی ҳошиякашӣ
حاصل ҳосил
حاصلآور ҳосиловар
حاصلبرداری ҳосилбардорӣ
حاصلبندی ҳосилбандӣ
حاصلخیز ҳосилхез
حاصلخیزی ҳосилхезӣ
حاصلدار ҳосилдор
حاصلده ҳосилдеҳ
حاصلدهنده ҳосилдиҳанда
حاصلدهی ҳосилдиҳӣ
حاصلشده ҳосилшуда
حاصلشونده ҳосилшаванда
حاصلغندار ҳосилғундор
حاصلغنداری ҳосилғундорӣ
حاصلگرو ҳосилгарав
حاصلناک ҳосилнок
حاصلناکی ҳосилнокӣ
حاصلکننده ҳосилкунанда
حاصلکنی ҳосилкунӣ
حاضر ҳозир
حاضرغایب ҳозирғоиб
حاضرجواب ҳозирҷавоб
حاضرجوابی ҳозирҷавобӣ
حاضرخدمت ҳозирхизмат
حاضرخدمتی ҳозирхизматӣ
حاضرشوی ҳозиршавӣ
حاضرنگی ҳозирангӣ
حاضره ҳозира
حاضرهزمان ҳозиразамон
حاضرکک ҳозиракак
حاضری ҳозирӣ
حاضرین ҳозирин
حاضم ҳозим
حاضمه ҳозима
حاطه ҳота
حافظ ҳофиз
حافظه ҳофиза
حافظی ҳофизӣ
حال ҳол
حالپرسی ҳолпурсӣ
حالجوئی ҳолҷӯӣ
حالدان ҳолдон
حالا ҳоло
حالب ҳолиб
حالت ҳолат
حالی ҳолӣ
حالی ҳолӣ
حالیا ҳолиё
حامد ҳомид
حامض ҳомиз
حامل ҳомил

حاملگی ҳомилагӣ
حامله ҳомила
حاملهدار ҳомиладор
حاملهداری ҳомиладорӣ
حامی ҳомӣI
حامی ҳомӣII
حامیگی ҳомигӣ
حانث ҳонис
حانوت ҳонут
حاوی ҳовӣ
حاکم ҳоким
حاکمخانه ҳокимхона
حاکمنشین ҳокимнишин
حاکمی ҳокимӣ
حاکمیت ҳокимият
حاکمیتپرستی ҳокимиятпарастӣ
حاکمیتدوست ҳокимиятдӯст
حاکمیتدوستی ҳокимиятдӯстӣ
حاکمیتپرست ҳокимиятпараст
حاکی ҳокӣ
حب ҳаб(б)
حب ҳабб
حب ҳубб
حبالملک ҳуббулмалик
حبالوطن ҳуббулватан
حبائل ҳабоил
حباب ҳабоб
حباب ҳубоб
حباباساس ҳубобосос
حبات ҳаббот
حباله ҳабола
حباله ҳибола
حبهٔ ҳаббат
حبذا ҳаббазо
حبر ҳабр
حبر ҳибрI
حبر ҳибрII
حبس ҳабс
حبسخانه ҳабсхона
حبسکنی ҳабскунӣ
حبسگاه ҳабсгоҳ
حبش ҳабаш
حبشی ҳабашӣ
حبشیزاده ҳабашизода
حبل ҳабл
حبلالمتین ҳаблулматин
حبلالورید ҳаблулварид
حبه\\حبهٔ ҳабба//ҳаббат
حبوب ҳубуб
حبوبات ҳубубот
حبور ҳубур
حبیب ҳабиб
حبیبه ҳабиба
حتا ҳатто
حتماً ҳатман
حتمی ҳатмӣ
حتیالامکان ҳатталимкон
حج ҳаҷ
حجاب ҳиҷоб

حجاج ҳуҷҷоҷ
حجام ҳаҷҷом
حجامت ҳаҷомат
حجب ҳуҷб
حجت ҳуҷҷат
حجتداری ҳуҷҷатдорӣ
حجتنامه ҳуҷҷатнома
حجتناکی ҳуҷҷатнокӣ
حجتنگار ҳуҷҷатнигор
حجتنگاری ҳуҷҷатнигорӣ
حجتی ҳуҷҷатӣ
حجر ҳаҷар
حجرالاسود ҳаҷаруласвад
حجرالقمر ҳаҷрулқамар
حجره ҳуҷра
حجرهدار ҳуҷрадор
حجرهنشین ҳуҷранишин
حجله ҳаҷла\\ҳиҷла
حجله ҳуҷла
حجله ҳиҷла
حجم ҳаҷмI
حجم ҳаҷмII
حجماً ҳаҷман
حجمی ҳаҷмӣ
حجه ҳиҷҷа
حجو ҳаҷв I
حجوم ҳуҷум
حجومآور ҳуҷумовар
حجومکننده ҳуҷумкунанда
حجومکنی ҳуҷумкунӣ
حجیره ҳуҷайра
حجیرهتخم ҳуҷайратухм
حجیرهدار ҳуҷайрадор
حجیرهشکل ҳуҷайрашакл
حجیروی ҳуҷайравӣ
حد ҳад(д)
حداثت ҳадосат
حداد ҳаддод
حدادی ҳаддодӣ
حدالامکان ҳадалимкон
حدایق ҳадоиқ
حدبندی ҳадбандӣ
حدبه ҳадаба
حدت ҳиддат
حدث ҳадс
حدزده ҳадзада
حدقه ҳадақа\\ҳадқа
حدوث ҳудус
حدود ҳудуд
حدودگذار ҳудудгузор
حدودگذاری ҳудудгузорӣ
حدودی ҳудудӣ
حدگذار ҳадгузор
حدگذاری ҳадгузорӣ
حدی\\حدا ҳудоI
حدیث ҳадис
حدید ҳадид
حدیده ҳадида
حدیده کش ҳадидакашак

حدیده کشی ҳадидакашӣ
حدیقه ҳадиқа
حذر ҳазар
حر ҳар(р)
حرI ҳур\\ҳуррI
حراثت ҳиросатII
حرارت ҳарорат
حرارتبخش ҳароратбахш
حرارتبردار ҳароратбардор
حرارتسنج ҳароратсанҷ
حرارتسنجی ҳароратсанҷӣ
حرارتی ҳароратӣ
حراست ҳаросат
حراست ҳиросатI
حراستپیشه ҳиросатпеша
حراق ҳарроқ
حراقه ҳарроқа
حرام ҳаром
حرامتوشه ҳаромтӯша
حرامخشتک ҳаромхиштак
حرامرزق ҳаромризқ
حرامزادگی ҳаромзодагӣ
حرامزاده ҳаромзода
حراممرده ҳароммурда
حراممری ҳароммурӣ
حراممغز ҳароммағз
حرامکار ҳаромкор
حرامکاری ҳаромкорӣ
حرامکنی ҳаромкунӣ
حرامخور ҳаромхӯр
حرامخوری ҳаромхӯрӣ
حرامی ҳаромӣ
حرب ҳарб
حربدیده ҳарбдида
حربگاه ҳарбгоҳ
حربه ҳарба
حربی ҳарбӣ
حربیوار ҳарбивор
حربیکنای ҳарбикунонӣ
حربیانه ҳарбиёна
حرث ҳарсI
حرج ҳарҷ
حرس ҳарсII
حرس ҳирс
حرسبلند ҳирсбаланд
حرسکنی ҳискунӣ
حرف ҳарф
حرفپرست ҳарфпараст
حرفپرستی ҳарфпарастӣ
حرفچین ҳарфчин
حرفچینی ҳарфчинӣ
حرفشناس ҳарфшинос
حرفگیر ҳарфгир
حرفگیری ҳарфгирӣ
حرفنوشت ҳарфнавишт
حرفه\\حرفت ҳирфа(т)
حرفی ҳарфӣ
حرقهٔ\\حرقه
ҳуркбюат//ҳурқа//ҳиркат//

حرکه ҳирка
حرم ҳарамI
حرم ҳурм
حرمخانه ҳарамхона
حرمسرای ҳарамсарой
حرمگاه ҳарамгоҳ
حرمنشین ҳарамнишин
حرمان ҳирмон
حرمانزده ҳирмонзада
حرمت ҳурмат
حرمتداشت ҳурматдошт
حرمتدان ҳурматдон
حرمتگذاری ҳурматгузорӣ
حرمتناک ҳурматнок
حرمتکارانه ҳурматкорона
حرمله ҳармал(а)
حروف ҳуруф
حروفچین ҳуруфчин
حروفچینی ҳуруфчинӣ
حروفیه ҳуруфия
حرون ҳарун
حرکات ҳаракот
حرکت ҳаракат
حرکتآور ҳаракатовар
حرکتدهنده ҳарактдиҳанда
حرکتکننده ҳаракаткунанда
حری ҳуррӣ
حریت ҳуррият
حریتپرور ҳурриятпарвар
حریتطلب ҳурриятталаб
حریتچی ҳурриятчӣ
حریر ҳарирII
حریربر ҳарирбар
حریرباف ҳарирбоф
حریربافی ҳарирбофӣ
حریرفروش ҳарирфурӯш
حریرفروشی ҳарирфурӯшӣ
حریرنما ҳарирнамо
حریره ҳарираI
حریره ҳарираII
حریری ҳарирӣ
حریرین ҳаририн
حریسه پز ҳарисапаз
حریص ҳарис
حریصانه ҳарисона
حریصی ҳарисӣ
حریف ҳариф
حریفانه ҳарифона
حریفی ҳарифӣ
حریق ҳариқ
حزب ҳизб
حزبالله ҳизбуллоҳ
حزبپرست ҳизбпараст
حزبپرستی ҳизбпарастӣ
حزبی ҳизбӣ
حزن ҳузн
حزن آمیز ҳузномез
حزن انگیز ҳузнангез
حزنآور ҳузновар

حزین ҳазин
حزینانه ҳазинона
حس ҳис(с)
حس ҳисс
حسشونده ҳисшаванда
حساب ҳисоб
حساب برار ҳисоббарор
حساب براری ҳисоббарорӣ
حساب بری ҳисоббарӣ
حسابچی ҳисобчӣ
حسابدار ҳисобдор
حسابداری ҳисобдорӣ
حسابدان ҳисобдон
حسابدانی ҳисобдонӣ
حسابرس ҳисобрас
حسابرسی ҳисобрасӣ
حسابشونده ҳисобшаванда
حسابگاه ҳисобгоҳ
حسابگر ҳисобгар
حسابگری ҳисобгарӣ
حسابگیر ҳисобгир
حسابگیری ҳисобгирӣ
حسابکار ҳисобкор
حسابکاری ҳисобкорӣ
حسابکننده ҳисобкунанда
حسابکنک ҳисобкунак
حسابکنی ҳисобкунӣ
حسابات ҳисобот
حسابات دهنده ҳисоботдиҳанда
حساباتدهی ҳисоботдиҳӣ
حساباتی ҳисоботӣ
حسابی ҳисобӣ
حسادI ҳассодI
حسادت ҳасодат
حساس ҳассос
حساسی ҳассосӣ
حساسیت ҳассосият
حسام ҳисом//ҳусом
حسام ҳусом//ҳисом
حسان ҳассон
حسانه ҳассона
حسب ҳасаб
حسب ҳасб
حسبه ҳасба
حسبه دار ҳасбадор
حسد ҳасад
حسدانگیز ҳасадангез
حسدآور ҳасадовар
حسدبر ҳасадбар
حسدبری ҳасадбарӣ
حسدپیشه ҳасадпеша
حسدخور ҳасадхӯр
حسدخورانه ҳасадхӯрона
حسدخوری ҳасадхӯрӣ
حسدناک ҳасаднок
حسدور ҳасадвар
حسدوری ҳасадварӣ
حسرت ҳасрат
حسرت آمیز ҳасратомез

حسرت انگیز ҳасратангез
حسرت آور ҳасратовар
حسرتپرور ҳасратпарвар
حسرتخور ҳасратхӯр
حسرتمند ҳасратманд
حسرتناک ҳасратнок
حسرتکده ҳасраткада
حسرتکدهه ҳасраткада
حسن ҳусн
حسن ҳасан
حسنا ҳасно
حسنات ҳасанот
حسنه ҳасана
حسنک ҳасанак
حسود ҳасуд
حسودانه ҳасудона
حسودخور ҳасудхӯр
حسودخوری ҳасудхӯрӣ
حسودی ҳасудӣ
حسی ҳиссӣ
حسیات ҳиссиёт
حسیاتپرست ҳиссиётпараст
حسیبII ҳасибII
حسیبI ҳасибI
حسینیI ҳусайнӣI
حسینیII ҳусайнӣII
حشر ҳашр
حشر ҳашар
حشرات ҳашарот
حشراتخور ҳашаротхӯр
حشراتشناس ҳашаротшинос
حشراتشناسی ҳашаротшиносӣ
حشرجای ҳашарҷой
حشرچی ҳашарчӣ
حشرگاه ҳашргоҳ
حشره ҳашара
حشری ҳашарӣ
حشم ҳашам
حشمت ҳашмат
حشمت ҳашамат\\ҳашмат
حشمتپرست ҳашматпараст
حشمتناک ҳашаматнок
حشو ҳашв
حشیش ҳашиш
حصاة ҳусот
حصادII ҳассодII
حصار ҳисор
حصارداری ҳисордорӣ
حصاری ҳисорӣ
حصانت ҳасонат//ҳисонат
حصر ҳаср
حصرم ҳисрим
حصگی ҳиссагӣ
حصن ҳисн
حصه ҳисса
حصه بخش ҳиссабахш
حصه چه ҳиссача
حصه دار ҳиссадор
حصه داری ҳиссадорӣ

حصه گذار ҳиссагузор
حصه گذاری ҳиссагузорӣ
حصول ҳусул
حصیر ҳасир
حصیرباف ҳасирбоф
حصیربافی ҳасирбофӣ
حصین ҳасин
حضار ҳуззор
حضرت ҳазрат
حضور ҳузур
حطب ҳатаб
حطی ҳуттӣ
حفاظت ҳифозат
حفاظتدار ҳифозатдор
حفر ҳафр
حفره ҳуфра
حفریات ҳафриёт
حفظ ҳифз
حفید ҳафид
حفیظ ҳафиз
حق ҳақ(қ)
حق ҳаққ
حقآبه ҳаққоба
حقالزحمت ҳаққуззаҳмат
حقالسهم ҳаққуссаҳм
حقال عبر ҳаққулубур
حقالعمل ҳаққуламал
حقالقدم ҳаққулқадам
حقالقلم ҳаққулқалам
حق الله ҳаққуллоҳ
حقبین ҳақбин
حقپرست ҳақпараст
حقپرستی ҳақпарастӣ
حقجو ҳақҷӯ
حقدار ҳақдор
حقده ҳақдеҳ
حقدهی ҳақдиҳӣ
حقدوست ҳақдӯст
حقشناس ҳақшинос
حقشناسی ҳақшиносӣ
حقطلب ҳақталаб
حقگذاری ҳақгузорӣ
حقگزار ҳақгузор
حقگو(ی) ҳақгӯ(й)
حقگویی ҳақгӯӣ
حق مردمخور ҳаққимардумхӯр
حقناشناس ҳақношинос
حقناشناسی ҳақношиносӣ
حقناگذار ҳақногузор
حقنشناس\\حقناشناس
ҳақнашинос
حقنواز ҳақнавоз
حقور ҳақвар
حقان ҳаққон
حقاه ҳаққо
حقارت ҳақорат
حقارت آمیز ҳақоратомез
حقانی ҳаққонӣ
حقانیت ҳаққоният

حقایق پذیر ҳақоиқпазир
حقایق شناس ҳақоиқшинос
حقایق شنو ҳақоиқшунав
حقایق ҳақоиқ
حقروی ҳақравӣ
حقنه ҳуқна
حقه ҳуққа
حقه باز ҳуққабоз
حقه بازی ҳуққабозӣ
حقوق ҳуқуқ
حقوقدار ҳуқуқдор
حقوقداری ҳуқуқдорӣ
حقوقشناس ҳуқуқшинос
حقوقشناسی ҳуқуқшиносӣ
حقوقی ҳуқуқӣ
حقیر ҳақир
حقیری ҳақирӣ
حقیرانه ҳақирона
حقیق ҳақиқ
حقیقت ҳақиқат
حقیقتبین ҳақиқатбин
حقیقتپرداز ҳақиқатпардоз
حقیقتجوی ҳақиқатҷӯй
حقیقتجویی ҳақиқатҷӯӣ
حقیقت دوست ҳақиқатдӯст
حقیقت دوستی ҳақиқатдӯстӣ
حقیقتشناس ҳақиқатшинос
حقیقتشناسی ҳақиқатшиносӣ
حقیقتگوی ҳақиқатгӯй
حقیقتگویی ҳақиқатгӯӣ
حقیقتنظر ҳақиқатназар
حقیقتنگار ҳақиқатнигор
حقیقتا ҳақиқатан
حقیقی ҳақиқӣ
حلI ҳал(л)I
حلII ҳал(л)II
حلIII ҳал(л)III
حل ҳалл
حلپذیر ҳалпазир
حلطلب ҳалталаб
حلکننده ҳалкунанда
حلاج ҳаллоҷ
حلاجی ҳаллоҷӣ
حلاجیخانه ҳаллоҷихона
حلال ҳалол
حلال ҳаллол
حلالزاده ҳалолзода
حلالنمکی ҳалолнамакӣ
حلالکار ҳалолкор
حلالکارانه ҳалолкорона
حلالکاری ҳалолкорӣ
حلاله ҳалола
حلالی ҳалолӣ
حلاوت ҳаловат
حلاوتبخش ҳаловатбахш
حلاکت ҳалокат
حلاکت انگیز ҳалокатангез
حلاکت آور ҳалокатовар
حلاکی ҳалокӣ

حلفا ҳалфо
حلق ҳалқ
حلقبین ҳалқбин
حلقگی ҳалқагӣ
حلقه ҳалқа
حلقه حلقه ҳалқа-ҳалқа
حلقه بر گوش ҳалқабаргӯш
حلقه بگوش ҳалқабагӯш
حلقه بندی ҳалқабандӣ
حلقه پشت ҳалқапушт
حلقه پیچ ҳалқапеч
حلقه دار ҳалқадор
حلقه دوانک ҳалқадавонак
حلقه دوک ҳалқадавак
حلقه شکل ҳалқашакл
حلقه مانند ҳалқамонанд
حلقه ناک ҳалқанок
حلقوار ҳалқавор
حلقوم ҳалқум
حلقوم ҳулқум
حلقومی ҳалқумӣ
حلقوی ҳалқавӣ
حلقی ҳалқӣ
حک ҳак
حکام ҳукком
حکاک ҳаккок
حکایات ҳикоёт
حکایت ҳикоят
حکایگی ҳикоягӣ
حکایه بندی ҳикоябандӣ
حکایه گوی ҳикоягӯӣ
حکایه نویس ҳикоянавис
حکایه نویسی ҳикоянависӣ
حکایه(ة) ҳикоя(т)
حکم ҳукм
حکم ҳакам
حکم ҳикам
حکمانداز ҳукмандоз
حکماندازی ҳукмандозӣ
حکمبراری ҳукмбарорӣ
حکمدار ҳукмдор
حکمران ҳукмрон
حکمرانی ҳукмронӣ
حکمروا ҳукмраво
حکمروایی ҳукмравоӣ
حکمفرما ҳукмфармо
حکمفرمایی ҳукмфармоӣ
حکمنامه ҳукмнома
حکمکش ҳукмкаш
حکمکننده ҳукмкунанда
حکما ҳукамо
حکمت I ҳикмат
حکمت II ҳикмат
حکمت آرا ҳикматоро
حکمتآموز ҳикматомӯз
حکمتآمیز ҳикматомез
حکمتشناس ҳикматшинос
حکمتشناسی ҳикматшиносӣ
حکمتناک ҳикматнок

حکمیت ҳакамият
حکومت ҳукумат
حکومتپرست ҳукуматпараст
حکومتدار ҳукуматдор
حکومتداری ҳукуматдорӣ
حکومتی ҳукуматӣ
حکیم ҳаким
حکیمانه ҳакимона
حلم ҳилм
حله ҳулла
حله باف ҳуллабоф
حله پوش ҳуллапӯш
حلوا ҳалво
حلوامغزی ҳалвомағзӣ
حلواگر ҳалвогар
حلواگرخانه ҳалвогархона
حلواگری ҳалвогарӣ
حلوایی ҳалвоӣ
حلواپز ҳалвопаз
حلواپزی ҳалвопазӣ
حلواتراش ҳалвотарош
حلوافروش ҳалвофурӯш
حلوافروشی ҳалвофурӯшӣ
حلول ҳулӯл
حلیم I ҳалим
حلیم II ҳалим
حلیمانه ҳалимона
حلیمی ҳалимӣ
حماسه ҳамоса
حماسه سرای ҳамосасароӣ
حماسوی ҳамосавӣ
حماقت ҳамоқат
حمال ҳаммол
حمالی ҳаммолӣ
حمام ҳамом
حمام ҳаммом
حمامچی ҳаммомчӣ
حمامه ҳамома
حمایت ҳимоя(т)
حمایت ҳимоят
حمایل ҳамоил
حمایه چی ҳимоячӣ
حمایه شونده ҳимояшаванда
حمایه گر \\ حمایتگر
ҳимоягар\\ҳимоятгар
حمایهکننده ҳимоякунанда
حمد ҳамд
حمری\\حمره ҳумро\\ҳумра
حمزه II ҳамза
حمل ҳамал
حمل ҳамл
حملکننده ҳамлкунанда
حمله ҳамла
حمله آور ҳамлаовар
حمله گر ҳамлагар
حمید ҳамид
حمیده ҳамида
حمیل ҳамел
حمیل ҳимел

حمیم ҳамим
حنا I ҳино
حنابندان ҳинобандон
حنابندی ҳинобандӣ
حناط ҳаннот
حناطی ҳаннотӣ
حناگل ҳиногул
حناکار ҳинокор
حنبلی ҳанбалӣ
حنبلیه ҳанбалия
حنجره ҳанҷара
حنجری ҳанҷарӣ
حنفی ҳанафӣ
حنفیه ҳанафия
حنوط ҳанут//ҳунут
حنوط ҳунут
حنیف ҳаниф
حنین ҳанин
حوا ҳавво
حوائج ҳавоиҷ
حواجب ҳавоҷиб
حوادث ҳаводис
حواریون ҳавориюн
حواسیدن ҳавосидан
حواسیده ҳавосида
حواشی ҳавошӣ
حواصل I ҳавосил
حواصل II ҳавосил
حواصل III ҳавосил
حواله ҳавола
حواله دار ҳаволадор
حواله دهی ҳаволадиҳӣ
حواله گاه ҳаволагоҳ
حواله گه ҳаволагаҳ
حوالی ҳаволӣ
حوت ҳут
حور ҳавр
حور III ҳур
حورچشم ҳурчашм
حورپیکر ҳурпайкар
حورسرشت ҳурсиришт
حورنژاد ҳурнажод
حورزاد ҳурзод
حوصله ҳавсала I
حوصله ҳавсала I
حوصله ناک ҳавсаланок
حوض ҳавз
حوضگردک ҳавзгардак
حوضه II ҳавза
حوضه I ҳавза
حوضوی ҳавзавӣ
حوضک ҳавзак
حول ҳавал
حولی ҳавлӣ
حولیبان ҳавлибон
حولیبانی ҳавлибонӣ
حولیپائی ҳавлипо(й)ӣ
حولیپای ҳавлипой
حولیدار ҳавлидор

حولیدرمیان ҳавлидармиён
حولیروبی ҳавлирӯбӣ
حولیسازی ҳавлисозӣ
حه ҳ
حی V ҳай(й)
حیا ҳаё
حیات I ҳаёт
حیاتآزموده ҳаётозмуда
حیات بخش ҳаётбахш
حیات بخشنده ҳаётбахшанда
حیات دوست ҳаётдӯст
حیات دوستی ҳаётдӯстӣ
حیات شناس ҳаётшинос
حیات شناسی ҳаётшиносӣ
حیات فهمی ҳаётфаҳмӣ
حیاتن ҳаётан
حیاتی ҳаётӣ
حیازده ҳаёзада
حیاط II ҳаёт
حیث ҳайс
حیثیت ҳайсият
حیجمدان ҳеҷмадон
حیدر ҳайдар
حیران ҳайрон
حیرانی ҳайронӣ
حیرت ҳайрат
حیرتافزا ҳайратафзо
حیرت انگیز ҳайратангез
حیرت آور ҳайратовар
حیرت بخش ҳайратбахш
حیرت زده ҳайратзада
حیرت فزا ҳайратфизо
حیرتگاه ҳайратгоҳ//ҳайротгоҳ
حیرتگه ҳайратгаҳ
حیرتنگار ҳайратнигор
حیرتکده ҳайраткада
حیز\\هیز ҳез
حیض ҳайз
حیضبینی ҳайзбинӣ
حیف ҳайф
حیفا ҳайфо
حیل ҳаял
حیل ҳил
حیله ҳила
حیله آمیزانه ҳилаомезона
حیله باز ҳилабоз
حیله جو(ی) ҳилаҷӯ(й)
حیله ساز ҳиласоз
حیله گر ҳилагар
حیله گرانه ҳилагарона
حیله گری ҳилагарӣ
حیله کار ҳилакор
حیله کارانه ҳилакорона
حیله کاری ҳилакорӣ
حین II ҳин
حیوان ҳайвон
حیوان ҳаявон
حیوان سیرت ҳайвонсират
حیوان صفت ҳайвонсифат

حیوان مری ҳайвонмурӣ
حیوانات ҳайвонот
حیواناتپروری ҳайвонотпарварӣ
حیوانداری ҳайвонотдорӣ
حیوانی ҳайвонӣ

خ

خ х
خ хе
خاتم хотамI
خاتم хотамII
خاتم хотим
خاتمالانبیا хотамуланбиё
خاتمبند хотамбанд
خاتمبندی хотамбандӣ
خاتمساز хотамсоз
خاتمسازی хотамсозӣ
خاتمکار хотамкор
خاتمکاری хотамкорӣ
خاتموی хотимавӣ
خاتمه хотима
خاتون хотун
خاج хоч
خاجگی دار хочагидор
خاج хочI
خاج хочII
خاخام хохом
خاد ход
خادم ходим
خادمی ходимӣ
خاده хода
خارخار хор-хор
خار хорI
خار хорIII
خاربست хорбаст
خاربند хорбанд
خاروار хорвор
خارا хоро
خاراپلی хоропулӣ
خاراتراش хоротарош
خاراسنگ хоросанг
خاراشکن хорошикан
خاران خاران хорон-хорон
خارانیدن хорон(и)дан
خارایی хорой
خواربار хорбор
خاربته хорбутта
خاربن хорбун
خاربینی хорбинӣ
خارپشت хорпушт
خارپشتک хорпуштак
خارپشتی хорпуштӣ
خارپوستان хорпӯстон
خارتوت хортут
خارتوده хортӯда
خارج хориҷ
خارج آهنگی хориҷоҳангӣ
خارجه хориҷа
خارجه پرست хориҷапараст
خارجه پرستی хориҷапарастӣ
خارجی хориҷӣ
خارخسک хорхасак
خاردار хордор
خارزار хорзор
خارستان хористон
خارسیم хорсим
خارش хориш
خارشآور хоришовар
خارش انگیز хоришангез
خارش دار хоришдор
خارشتر хоршутур
خارشک хоришак
خارق хорик
خارقالعادة хорикулода
خارقالقاعده хорикулкоида
خارک хорак
خارکش хоркаш
خارکشک хоркашак
خارکشی хоркашӣ
خارگل хоргул
خارماهی хормоҳӣ
خارمیستیر хормейстер
خارناک хорнок
خارومال хорумол
خاره سم хорасум
خاره хора
خاره شکن хорашикан
خاریاگرفی хореографӣ
خاریاگرفییه хореография
خاریدن хоридан
خازن хозин
خازه хозаI
خازه хозаI
خاسه хосаII
خاسه باف хосабоф
خاسه بافی хосабофӣ
خاشاک хошок
خاشاک دروی хошокдаравӣ
خاص хос
خاصگی хосагӣ
خاصه хосаI
خاصه хосса
خاصیت хосият
خاضع хозеъ
خاطر хотир
خاطرداشت хотирдошт
خاطرآزار хотирозор
خاطرآزرده хотирозурда
خاطرآشفته хотирошуфта
خاطرات хотирот
خاطرافرده хотирафсурда
خاطربینی хотирбинӣ
خاطرپذیر хотирпазир
خاطرپریش хотирпареш
خاطرپریشان хотирпарешон
خاطرپریشانی хотирпарешонӣ
خاطرپسند хотиреписанд
خاطرجمع хотирҷамъ
خاطرجمعانه хотирҷамъона
خاطرجمعی хотирҷамъӣ
خاطرخواه хотирхоҳ
خاطرخواهی хотирхоҳӣ
خاطرداری хотирдорӣ
خاطررس//خاطررسان
хотиррас\\хотиррасон
خاطررسان хотиррасон
خاطررسانی хотиррасонӣ
خاطرفریب хотирфиреб
خاطرمشوش хотирмушавваш
خاطرنشان хотирнишон
خاطرنشین хотирнишин
خاطرنواز хотирнавоз
خاطروی хотиравӣ
خاطره хотира
خاطره گویی хотирагӯӣ
خاطره نگاری хотиранигорӣ
خاطره نویس хотиранавис
خاطره نویسی хотиранависӣ
خاطف хотиф
خاطی хотӣ
خاک хок
خاقان хоқон
خاقانی хоқонӣ
خاکآب хокоб
خاکآلود хоколуд
خاک انداز хокандоз
خاک باد хокбод
خاک بارش хокбориш
خاکبازی хокбозӣ
خاکبان хокбон
خاکبرداری хокбардорӣ
خاکبرسر хокбарсар
خاکبوس хокбӯс
خاکبوسی хокбӯсӣ
خاکبیز хокбез
خاکپارو хокпору
خاکپاش хокпош
خاکپاشی хокпошӣ
خاکپرتا хокпарто
خاکپشته хокпушта
خاکتپور хоктапур
خاکتپه хоктеппа
خاکتوده хоктӯда
خاکخوار хокхор
خاکخورده хокхӯрда
خاکرنگ хокранг
خاکروب хокрӯб
خاکروبه хокрӯба
خاکروبه دان хокрӯбадон
خاکریز хокрез
خاکروبی хокрӯбӣ
خاکریزه хокреза
خاکریزی хокрезӣ
خاکزاد хокзод
خاکزار хокзор
خاکزن хокзан
خاکزنی хокзанӣ
خاکسار хоксор
خاکسارانه хоксорона
خاکساری хоксорӣ
خاکسرشت хоксиришт
خاکسنگ хоксанг
خاکطوفان хоктӯфон
خاککشانی хоккашонӣ
خاککشی хоккашӣ
خاکگردان хокгардон
خاکمال хокмол
خاکمانند хокмонанд
خاکنشین хокнишин
خاکنگاهدارنده хокнигоҳдоранда
خاکنوری хокнурӣ
خاکنهاد хокниҳод
خاکباران хокборон
خاکپر хокпур
خاکپوش хокпӯш
خاکجای хокҷой
خاکدار хокдор
خاکدان хокдон
خاکستان хокистон
خاکستر хокистар
خاکستردان хокистардон
خاکسترآب хокистароб
خاکسترآلود хокистаролуд

خاکسترنگ хокистарранг
خاکسترنگ//خاکستریرنگ
хокистариранг//хокистарранг
خاکسترنشین хокистарнишин
خاکستری хокистарӣ
خاکشناس хокшинос
خاکشناسی хокшиносӣ
خاکشیر хокшир
خاکه хока
خاکه قند хокақанд
خاکی хокӣ
خاکیرنگ хокиранг
خاکین хокин
خاکینهاد хокинниҳод
خاکیی хоккей
خاکیبباز хоккейбоз
خاکیببازی хоккейбозӣ
خاگ хог
خاگینه хогина
خاگینه کرم хогинакарам
خال I холI
خال II холII
خال III холIII
خال IV холIV
خالشپلک холшапалак
خالکوبی холкӯбӣ
خالچه холча
خالد холид
خالدار холдор
خالص холис
خالصالله холисанлиллоҳ
خالصانه холисона
خالق холиқ
خالقی холиқӣ
خالقیت холиқият
خاله хола
خاله بازی холабозӣ
خاله بچه холабача
خاله بیغم холабеғам
خاله بیغمی холабеғамӣ
خاله خمیر холахамир
خالی холӣ
خالی بیخ холибех
خالیکنی холикунӣ
خالیگردی холигардӣ
خالیگی холигӣ
خالیمانده холимонда
خالیسترین холестерин
خام хом
خام اندیش хомандеш
خام اندیشی хомандешӣ

خامپز хомпаз
خامپزک хомпазак
خامتاک хомток
خامتلاش хомталош
خامچوت хомчӯт
خام خام хом-хом
خامخشک хомхашак
خامخوابه хомхоба
خامخیال хомхаёл
خامخیالانه хомхаёлона
خامخیالی хомхаёлӣ
خامدران хомдарон
خامدست хомдаст
خامدستی хомдастӣ
خامدوز хомдӯз
خامدوزی хомдӯзӣ
خامرای хомрой
خامرشته хомришта
خامسوز хомсӯз
خامصوف хомсуф
خامطبع хомтабъ
خامطبعی хомтабъӣ
خامطمع хомтамаъ
خامفربه хомфарбеҳ
خامفکر хомфикр
خامفکری хомфикрӣ
خامقیماق хомқаймоқ
خامکار хомкор
خامکاری хомкорӣ
خامکله хомкалла
خامکوک хомкӯк
خامگویی хомгӯӣ
خامگوی хомгӯй
خامنویس хомнавис
خاماخام хомохом
خامک хомак
خامکچه хомакча
خامکی хомакӣ
خاموش хомӯш
خاموش شده хомӯшшуда
خاموشنشونده хомӯшнашаванда
خاموشانه хомӯшона
خموشانه хамӯшона
خاموشک хомӯшак
خاموشکنک хомӯшкунак
خاموشی хомӯшӣ
خاموشیدن хомӯшидан
خامه I хомаI
خامه II хомаII
خامه دوزی хомадӯзӣ
خامه ران хомарон

خامه رانی хомаронӣ
خامه زن хомазан
خامی хомӣ
خامی گری хомигарӣ
خان I хонI
خاناطلس хонатлас
خانتخته хонтахта
خانچه хонча
خانخانی хонхонӣ
خانزاده хонзода
خانسالار хонсолор
خانصاحب хонсоҳиб
خانه دان хонадон
خانه قاه хонақоҳ
خانه قاهی хонақоҳӣ
خانقاه نشین хонақоҳнишин
خانگی хонагӣ
خانگیها хонагиҳо
خانم хоним
خانم хонум\\хоним
خانمان سوز хонумонсӯз
خانمان//خانومان хонумон
خاننده хонанда
خانوادگی хонаводагӣ
خانواده хонавода
خانوار хонавор
خانه خانه хона-хона
خانه хона
خانه آباد хонаобод
خانه باف хонабоф
خانه بافت хонабофт
خانه براری хонабарорӣ
خانه برانداز хонабарандоз
خانه برباد хонабарбод
خانه بردوش хонабардӯш
خانه بیزار хонабезор
خانه پائی хонапой
خانه پای хонапой
خانه پرورد хонапарвард
خانه پوری хонапурӣ
خانه پولی хонапулӣ
خانه جای хоначой
خانه چه хонача
خانه چه хонача
خانه خدا хонахудо
خانه خراب хонахароб
خانه خیز хонахез
خانه دار хонадор
خانه دارشوی хонадоршавӣ
خانه داری хонадорӣ
خانه داماد хонадомод

خانه دشمن хонадушман
خانه رس хонарас
خانه روبک хонарӯбак
خانه روبی хонарӯбӣ
خانه روشنکنی хонаравшанкунӣ
خانه زاد хоназод
خانه ساز хонасоз
خانه سازی хонасозӣ
خانه سلات хонасалот
خانه سوخته хонасӯхта
خانه سوز хонасӯз
خانه شکسته хонашикаста
خانه شیر хонашер
خانه شین хонашин
خانه شینی хонашинӣ
خانه غنداری хонағундорӣ
خانه کار хонакор
خانه کاوک хонаковак
خانه کاوی хонаковӣ
خانه کوچ хонакӯч
خانه گدا хонагадо
خانه گریز хонагурез
خانه گیری хонагирӣ
خانه مانده хонамонда
خانه نشین хонанишин
خانه نشینی хонанишинӣ
خانه ویران хонавайрон
خانه ویرانی хонавайронӣ
خانی хонӣ
خانیگری хонигарӣ
خاور ховар
خاورزمین ховарзамин
خاورشناس ховаршинос
خاورشناسی ховаршиносӣ
خاوریان ховариён
خایسک хоисак
خایسک хоиск
خایسکزن хоисказан
خاین хоин
خاینانه хоинона
خاینده хоянда
خاینی хоинӣ
خایه хоя
خایه ریز хоярез
خاییدن хоидан
خاییده شده хоидашуда
خاییش хоиш
خباثت хабосат
خباز хаббоз
خبازی хаббозӣ
خباک хабок

خبب хабаб
خبث хубс
خبر хабар
خبر آور хабаровар
خبر آوری хабароварӣ
خبربر хабарбар
خبربری хабарбарӣ
خبربیار хабарбиёр
خبربیاری хабарбиёрӣ
خبرپراکنی хабарпароканӣ
خبرپرس хабарпурс
خبرت хибрат
خبرچی хабарчӣ
خبرچین хабарчин
خبرچینی хабарчинӣ
خبرخوان хабархон
خبردار хабардор
خبردارکننده хабардоркунанда
خبرداری хабардорӣ
خبردهنده хабардиханда
خبردهی хабардихӣ
خبررسان хабаррасон
خبررسانی хабаррасонӣ
خبرکش хабаркаш
خبرکشی хабаркашӣ
خبرگذاری хабаргузорӣ
خبرگیر хабаргир
خبرگیران хабаргирӣ
خبرگیری хабаргирӣ
خبرنگار хабарнигор
خبرنگاری хабарнигорӣ
خبرنویس хабарнавис
خبرنویسی хабарнависӣ
خبری хабарӣ
خبزدو хабаздӯ//хабаздӯк
خبک хабак خبه хаба
خبیث хабис
خبیثی хабисӣ
خبیر хабир
خبیره хабера
خپ хап
خپگیر хапгир
خپک хаппак
خپکی хаппакӣ
خپی хаппӣ
ختا хито
ختائی хитоӣ
ختام хитом
ختای хитоӣ
ختای شناس хитойшинос
ختای شناسی хитойшиносӣ

ختلی хатлӣ
ختلی خرام хатлихиром
ختم хатм
ختمکرده хатмкарда
ختمکننده хатмкунанда
ختنک хатанак
ختنه хатна
ختنه سور хатнасур
ختنه طوی хатнатӯй
ختنه کنی хатнакунӣ
خجالت хичолат
خجالتآمیز хичолатомез
خجالتآور хичолатовар
خجالتزده хичолатзада
خجالتکشی хичолаткашӣ
خجالتمند хичолатманд
خجالتمندانه хичолатмандона
خجالتمندی хичолатмандӣ
خجسته хучаста\\хучиста
خجسته хучиста
خجسته اختر хучастаахтар
خجسته پی хучастапай
خجسته طالع хучастатолеъ
خجسته فرجام хучастафарчом
خجسته لقا хучасталико
خجسته نام хучастаном
خجل хичил
خجلت хичлат
خجلتزده хичлатзада
خچیر хачир
خچیربان хачирбон
خخ خخ хих-хих
خدI хадI
خدII хадII
خدا худо
خدائی худоӣ
خدابیزار худобезор
خدابیخبر худобехабар
خداوند худованд
خداداد(ه) худодод(а)
خدازده худозада
خدازدگی худозадагӣ
خداپرست худопараст
خداپرستی худопарастӣ
خداپسند худописанд
خدات худот
خداترس худотарс
خداناترسی худонотарсӣ
خداترسی худотарсӣ
خداجو(ی)(ی) худочӯ(й)(ӣ)
خداحافظی худохофизӣ

خدارحمتی худорахматӣ
خداشناس худошинос
خداشناسی худошиносӣ
خداناترس худонотарс
خداناشناس худоношинос
خداناشناسی худоношиносӣ
خدایگان худойгон
خداینما худойнамо
خدایی худоӣ
خدر хадар
خدر хидр
خدره хадра
خدعه худъа
خدم хадам
خدمات хадамот
خدماتی хадамотӣ
خدمت хидмат
خدمتپناه хидматпанох
خدمتگار хидматгор
خدمتگزار хидматгузор
خدمتگزاری хидматгузорӣ
خدمتی хидматӣ
خدنگ хаданг
خدنگ افکن хадангафкан
خدنگدار хадангдор
خدنگزار хадангзор
خدوک хадук
خدی хадӣ
خدیش хадеш
خدیوی хадевӣ
خدیو хадев
خذمتانه хизматона
خذمتچی хизматчӣ
خذمتپیشه хизматпеша
خذمترسان хизматрасон
خذمترسانی хизматрасонӣ
خذمتگار хизматгор
خذمتگارزنک хизматгорзан(ак)
خذمتگاری хизматгорӣ
خذمتگزار хизматгузор
خذمتگزاری хизматгузорӣ
خذمتنشانداده хизматнишондода
خذمت//خدمت хизмат\\хидмат
خذمتی хизматӣ
خر хар
خرI харI
خرII харII
خرآس харос
خرآسبان харосбон
خرآماج харомоч
خراب хароб

خرابآباد харобобод
خراب اندرون харобандарун
خرابشده харобшуда
خرابکار харобкор
خرابکاری харобкорӣ
خرابکننده харобкунанда
خرابات харобот
خراباتگردی хароботгардӣ
خراباتنشینی хароботнишин
خراباتی хароботӣ
خرابخانه харобхона
خرابک(ک) харобак(ак)
خرابکارانه харобкорона
خرابه хароба
خرابه زار харобазор
خرابه نشین харобанишин
خرابی харобӣ
خرابی آور харобиовар
خرات харрот
خراتی харротӣ
خراتین харотин
خراج хароч
خراج хироч\\хароч
خراجدهنده хирочдиханда
خراجدهی хирочдихӣ
خراجگذار хирочгузор
خراجغذار хирочгундор
خراجات харочот
خراجاتپلی харочотпулӣ
خراز харроз
خرازی харрозӣ
خراس хиррос
خراس хуррос
خراسانی хуросонӣ
خراش харош
خراشخورده харошхӯрда
خراشدار харошдор
خراشیدن харошидан
خراشیده شده харошидашуда
خرافات хурофот
خرافات پرست хурофотпараст
خرافات پرستی хурофотпарастӣ
خرافاتی хурофотӣ
خرافی хурофӣ
خراک хуррок
خراککشی хуррокkашӣ
خرام хиром
خرام хром
خرامآور хиромвар
خرامدار хромдор
خرامگر хромгар

خراماسامه хромосома
خرامان хиромон
خرامش хиромиш
خرامندگی хиромандагӣ
خرامنده хироманда
خرامیدن хиромдан
خرانبار харанбор
خرانالاگی хронологӣ
خرانالاگیه хронология
خربازار харбозор
خرب харруб
خربار харбор
خربان харбон
خربتI харбатI
خربتII харбатII
خربزه харбуза
خربزه پز харбузапаз
خربزه زار харбузазор
خربزه فروش харбузафурӯш
خربزه فروشی харбузафурӯшӣ
خربزه کار харбузакор
خربزه کاری харбузакорӣ
خربندگی харбандагӣ
خربنده харбанда
خربندی харбандӣ
خربها харбаҳо
خربیواز харбевоз
خرپایه харпоя
خرپنجه харпанча
خرکله харкалла
خرگوش харгӯш
خرپشته харпушта
خرتاز хартоз
خرتازی хартозӣ
خرتال хартол
خرتیه хартия
خرج харҷ
خرج بردار харҷбардор
خرجکنی харҷкунӣ
خرجلاب харҷалоб
خرجی харҷӣ
خرجیدن харҷидан
خرچال харчол
خرچنگ харчанг
خرچنگگیر харчанггир
خرخانه хархона
خرخر хир-хир
خرخر хур-хур
خرخشه хархаша
خرخشه جوئی хархашаҷӯӣ
خرخشه جوی хархашаҷӯӣ

خرخوتوک хархутӯк
خرخور хархӯр
خرد хирад
خرد хурд
خرداملاک хурдамлок
خرداندازه хурдандоза
خرداندیش хурдандеш
خردحجم хурдҳаҷм
خرد харад//харрад//хард
خرد хард
خرداد хурдод
خردپرور хирадпарвар
خردپرورد хирадпарвард
خردپیشه хирадпеша
خردجسه хурдҷусса
خردسال хурдсол
خردسالی хурдсолӣ
خردسوز хирадсӯз
خردکله хурдкалла
خردل хардал
خردمند хирадманд
خردمندانه хирадмандона
خردمندی хирадмандӣ
خردمنش хурдманиш
خردنامه хираднома
خردندان хардандон
خرده хурда
خرده بین хурдабин
خرده بینی хурдабинӣ
خرده فروش хурдафурӯш
خرده فروشی хурдафурӯшӣ
خردی хурдӣ
خردیافته хирадёфта
خرز хараз
خرز харз
خرزن харзан
خرزهره харзаҳра
خرزین харзин
خرس хирс
خرسباز хирсбоз
خرسبازی хирсбозӣ
خرسبان хирсбон
خرسبچه хирсбача
خرسخانه хирсхона
خرسشکار хирсшикор
خرس گیر хирсгир
خرسانه хирсона
خرستامتیه хрестоматия
خرستیانی христиёнӣ
خرسک хирсак
خرسک مرود хирсакмурӯд

خرسند хурсанд
خرسندانه хурсандона
خرسندکننده хурсандкунанда
خرسندی хурсандӣ
خرسندآور хурсандиовар
خرسندی بخش хурсандибахш
خرسنگ харсанг
خرسنگدیوار харсангдевор
خرسوار харсавор
خرسواره харсавора
خرسواری харсаворӣ
خرشلغم харшалғам
خرشیدوش хуршедваш
خرشیدپرست хуршедпараст
خرشیدرو хуршедрӯй
خرشیدسیما хуршедсимо
خرشیدطلعت хуршедталъат
خرشیدوار хуршедвор
خرشیدی хуршедӣ
خرطبیعت хартабиат
خرطوم хартум
خرطومچه хартумча
خرطومدار хартумдор
خرطومی хартумӣ
خرارابه харароба
خرفه хурфа
خرفه پوش хирқапӯш
خرق харқ
خرقه хирқа
خرکI харакI
خرکII харакII
خرک//خراک хуррак\\хуррок
خرکار харкор
خرکتیرناک характернок
خرکره харкурра
خرکمان харкамон
خرکی харакӣ
خرگاه хиргоҳ
خرگاه харгоҳ
خرگاهی хиргоҳӣ
خرگدا харгадо
خرگله харгала
خرگواز харгувоз
خرگوشبچه харгӯшбача
خرگوشپرور харгӯшпарвар
خرگوشپروری харгӯшпарварӣ
خرگوشداری харгӯшдорӣ
خرگوشک харгӯшак
خرگوشی харгӯшӣ
خرگه хиргаҳ
خرگواز харгавоз

خرگه харгаҳ
خرگیر харгир
خرم хуррам
خرما хурмо
خرمازار хурмозор
خرمانه хуррамона
خرمایی хурмоӣ
خرمایی رنگ хурмоиранг
خرمایی موی хурмоимӯй
خرمدل хуррамдил
خرمرد хармурд
خرمزاج хармизоҷ
خرمغز хармағз
خرمگس хармагас
خرمن хирман
خرمنجای(ی) хирманҷо(й)
خرمن سوخته хирмансӯхта
خرمن کوب хирманкӯб
خرمن کوبی хирманкӯбӣ
خرمنگاه хирмангоҳ
خرمه хурма
خرمه چه хурмача
خرمهره хармӯҳра
خرمی хуррамӣ
خرنای харнай
خرنای хурнай
خرنده харанда
خرنوب харнуб
خروار харвор
خروار хирвор
خروج хуруҷ
خروج хурӯҷ
خروس хурӯс
خروسباز хурӯсбоз
خروسبازی хурӯсбозӣ
خروسبانگ хурӯсбонг
خروسجنگ хурӯсҷанг
خروسچوجه хурӯсчӯҷа
خروسک хурӯсак
خروسوار хурӯсвор
خروسی хурӯсӣ
خروش хурӯш
خروشان хурӯшон
خروشیدن хурӯшидан
خرهI хараI
خرهII хараII
خره харра
خری харӣ
خری хиррӣ
خری آواز хирриовоз
خریاک хурёк

خرید харид
خرید харид
خریدار харидор
خریدارطلب харидорталаб
خریداری харидорӣ
خرید کننده харидкунанда
خریدن харидан
خریدنی хариданӣ
خریدوفروخت харидуфурӯхт
خریدوفروش харидуфурӯш
خریده харида
خریده خور харидахӯр
خریده فروش харидафурӯш
خریشیدن харешидан
خریطه харита
خریطه کش харитакаш
خریطه کشی харитакашӣ
خریطه نویس хаританавис
خریطه نویسی хаританависӣ
خریف харифI
خریف харифII
خریگری харигарӣ
خریگی хирригӣ
خز хаз
خزان کرده хазонкарда
خزان хазон
خزانبرگ хазонбарг
خزانریز хазонрез
خزانریزی хазонрезӣ
خزانزده хазонзада
خزاندیده хазондида
خزانرسیده хазонрасида
خزانک хазонак
خزانه хазона
خزانه хизона
خزانه خانه хазонахона
خزانه دار хазонадор
خزانیه хазония
خزاین хазоин
خزاینه داری хазонадорӣ
خزخزان хазхазон
خزر хазарI
خزر хазарII
خزر хазарIII
خزری хазарӣ
خزف хазаф
خزفپاره хазафпора
خزنده хазанда
خزیب хазӣб
خزیدن хазидан
خزیده хазида

خزینه хазина
خزینه خانه хазинахона
خزینه دار хазинадор
خزینه دزد хазинадузд
خزینه داری хазинадорӣ
خزینه دزدی хазинадуздӣ
خس хас
خسارت хисорат
خسارت хасорат
خساست хасосат
خسبر хасбур
خسبیدن хусбидан
خسبیده хасбеда
خسپایه хаспоя
خسپرده хаспарда
خسپرور хаспарвар
خسپوش хаспӯш
خسپولی хаспулӣ
خست хиссат
خستن хастан
خستوانه хастувона//хустувона
خستوت хастут
خسته хастаI
خسته хастаII
خسته جان хастаҷон
خسته جانی хастаҷонӣ
خسته جگر хастаҷигар
خسته حال хастаҳол
خسته حالانه хастаҳолона
خسته حالی хастаҳолӣ
خسته خاطر хастахотир
خسته دل хастадил
خسته دلی хастадилӣ
خسته شوی хасташавӣ
خسته کننده хастакунанда
خستگی хастагӣ
خسته ناپذیر хастанопазир
خسته نشونده хастанашаванда
خسخانه хасхона
خسدزد хасдузд
خسروبه хасрӯба
خسروبه دان хасрӯбадон
خسر хусур
خسرو хусравӣI
خسرو хусравӣII
خسرو хусрав
خسروانی хусравонӣ
خسروانه хусравона
خسروی хисравӣI
خسروی хисравонӣ//хусравонӣ
خسف хасф

خسک хасак
خسکپه хаскапа
خسکخوار хасакхор
خسکش хаскаш
خسکشک хаскашак
خسکلاه хаскулох
خسکی хасакӣ
خسگوگرد хасгӯгирд
خسمال хасмол
خسمیده хасмайда
خسمانه хасмона
خسور хасур
خسوف хусуф
خسی хасӣ
خسی хасӣI
خسی хасӣII
خسیدن хесидан
خسیرخسیر хисир-хисир
خسیس хасис
خسیسانه хасисона
خسیسی хасисӣ
خسین хасин
خش хашI
خشکتف хушкитф
خش хашI
خشابه//خشاوه хишоба\\хишова
خشاس хашшос
خشاس хишшос
خشب хашаб
خشت خشت хишт-хишт
خشت хиштV
خشت хиштI
خشت хиштIV
خشت хиштII
خشت хиштIII
خشت بست хиштбаст
خشتبستکننده хиштбасткунанда
خشت بند хиштбанд
خشتپاره//خشتپرچه хиштпора\\хиштпарча
خشت پز хиштпаз
خشت پزی хиштпазӣ
خشت چین хиштчин
خشت چینی хиштчинӣ
خشت خال хиштхол
خشت دیوار хиштдевор
خشت ریز хиштрез
خشت ریزی хиштрезӣ
خشت زن хиштзан
خشت زنی хиштзанӣ

خشت ساو хиштсов
خشت فرش хиштфарш
خشت قالب хиштқолиб
خشت کاری хишткорӣ
خشت کشان хишткашон
خشت کشانی хишткашонӣ
خشت کار хишткор
خشتتین хиштин
خشتک хиштак
خشتی хиштӣ
خشخاش хашхош
خشخش хаш-хаш
خشرخشر хишир-хишир
خشراس хиширос
خشرخشر хашар-хашар
خشک хушк
خشکانیدن хушкон(и)дан
خشک اندام хушкандом
خشک بارگیر хушкборгир
خشک بدن хушкбадан
خشک بند хушкбанд
خشک پای хушкпой
خشک دست хушкдаст
خشک رود хушкрӯд
خشک سار хушксор
خشک سال хушксол
خشک سالی хушксолӣ
خشک سر хушксар
خشک طینت хушктинат
خشک شده хушкшуда
خشک طینتی хушктинатӣ
خشک کام хушкком
خشک کنک хушккунак
خشک لب хушклаб
خشک مانده хушкмонда
خشک مغز хушкмағз
خشک хашук//хушук
خشکه хушка
خشکه شویی хушкашӯӣ
خشکی хушкӣ
خشکی تابآور хушкитобовар
خشکی تابآوری хушкитобоварӣ
خشکی گرد хушкигард
خشکیدن хушкидан
خشکیده хушкида
خشم хашм
خشمآلود хашмолуд
خشمآور хашмовар
خشم انگیز хашмангез
خشمگین хашмгин
خشمگینانه хашмгинона

خشمگینی хашмгинӣ
خشمناک хашмнок
خشمناکی хашмнокӣ
خشمین хашмин
خشن хашан
خشنسار хашансор
خشونت хушунат
خشونتآمیز хушунатомез
خشین хашин
خشینه хашина
خصال хисол
خصلت хислат
خصم хасм
خصمسوز хасмсӯз
خصمگیر хасмгир
خصوص хусус
خصوصاً хусусан
خصوصی хусусӣ
خصوصیشده хусусишуда
خصوصیگردانی хусусигардонӣ
خصوصیت хусусият
خصومت хусумат
خصومتآمیز хусуматомез
خصومتگری хусуматгарӣ
خضاب хизоб
خضر хизр
خط хатI
خط хатII
خط آور хатовар
خطا хато
خطاپوش хатопӯш
خطاپیشه хатопеша
خطاکار хатокор
خطاکاری хатокорӣ
خطائی хатоӣ
خطاب хитоб
خطابنامه хитобнома
خطاباً хитобан
خطابخش хатобахш
خطابخشی хатобахшӣ
خطابه хитоба
خطابی хитобӣ
خطابین хатобин
خطات хаттот
خطاروی хаторавӣ
خطاشنوی хатошунавӣ
خطاطی хаттотӣ
خطافهمی хатофаҳмӣ
خط باران хатборон
خط بر хатбар
خط بردار хатбардор
خط برداری хатбардорӣ
خط برک хатбарак
خط بری хатбарӣ
خطبا хутабо
خطبه хутба
خط بیار хатбиёр
خط خوان хатхон
خطچه хатча
خطچوب хатчӯб
خط دار хатдор
خط دان хатдон
خطر хатар
خطرآور хатаровар
خطرانگیز хатарангез
خطرناک хатарнок
خطرناکی хатарнокӣ
خط شناس хатшинос
خط شناسی хатшиносӣ
خطک хатак
خط کش хаткаш
خط کشان хаткашон
خط کشک хаткашак
خط کشی хаткашӣ
خط کورکنک хаткӯркунак
خط مشقکنی хатмашқкунӣ
خط ناک хатнок
خط نویس хатнавис
خط نویسی хатнависӣ
خطمی хатмӣ
خطوه хатва
خطه хитта
خطی хаттӣ
خطینت хатиат
خطیب хатиб
خطیر хатир
خف хаф
خفا хафо
خفاش хаффош
خفت хиффат
خفت хуфт
خفتوخواب хуфтухоб
خفتوخیز хуфтухез
خفت хуфт
خفتان хафтон
خفتدن хуфтадан
خفتگی хуфтагӣ
خفتن хуфтан
خفته хуфта
خفته ارکان хуфтааркон
خفجه хафча
خفچه хафча
خفگی хафагӣ
خفه хафа
خفه بغ хафабуғ
خفه قان хафақон
خفه کننده хафакунанда
خفه نما хафанамо
خفی хафӣ
خفیۀ(т) хуфя(т)
خفیف хафиф
خکخانه хукхона
خکس хакас
خکستان хукситон
خکسی хакасӣ
خلا хало
خلاب халоб
خلاجا(ی) халоҷо(й)
خلار хлор
خلارافارم хлороформ
خلارانی хлоронӣ
خلارانیدن хлоронидан
خلاردار хлордор
خلارزنی хлорзанӣ
خلارناک хлорнок
خلارید хлорид
خلاص халос
خلاصشده халосшуда
خلاصکار халоскор
خلاصکاری халоскорӣ
خلاصکننده халоскунанда
خلاصگر халосгар
خلاصتاً хулосатан
خلاصوی хулосавӣ
خلاصه хулоса
خلاصی халосӣ
خلاف хилоф
خلافکار хилофкор
خلافت хилофат
خلافی хилофӣ
خلاق халлоқ
خلال хилол
خلالوش халолӯш
خلانیدن халон(и)дан
خلایق халоиқ
خلته халта
خلته بستر халтабистар
خلته چه халтача
خلته دار халтадор
خلخال халхол
خلته شده халташуда
خلد хулд
خلص хуллас
خلط хилт
خلع халъ
خلعت хилъат
خلعت پوشانی хилъатпӯшонӣ
خلف халаф
خلف хулф
خلفا хулафо
خلق халақ
خلق халқ
خلق хулқ
خلقپرست халқпараст
خلقپرستی халқпарастӣ
خلقپرور халқпарвар
خلقپروری халқпарварӣ
خلقپوش халақпӯш
خلقچیگی халқчигӣ
خلقچی халқчӣ
خلق دوست халқдӯст
خلق دوستی халқдӯстӣ
خلق آزار халқозор
خلق آزاری халқозорӣ
خلقاً хулқан
خلقان хулқон
خلقت хилқат
خلقی халқӣ
خلقیت халқият
خلقیه халқия
خلک халак
خلل халал
خللپذیر халалпазир
خللدار халалдор
خللدارشوی халалдоршавӣ
خللرساننده халалрасонанда
خللرسانی халалрасонӣ
خللناپذیر халалнопазир
خللناپذیری халалнопазирӣ
خلم хилмIV
خلم хилмI
خلم хилмII
خلم хилмIII
خلنج халанҷ
خلنجی халанҷӣ
خلنده халанда
خلوت хилват
خلوت خانه хилватхона
خلوت سرای хилватсарой
خلوت کده хилваткада
خلوتگاه хилватгоҳ
خلوت گذین хилватгузин
خلوت گذینی хилватгузинӣ
خلوت نشین хилватнишин

خلوت نشینی хилватнишинӣ
خلوتی хилватӣ
خلوص хулус
خله халаI
خله халаII
خله جان халачон
خله چوب халачӯб
خله خور халахӯр
خله ناک халанок
خله халаIII
خله халаIV
خلیا хулё
خلیج халич
خلیدن халидан
خلیده دل халидадил
خلیده روان халидаравон
خلیش халишII
خلیش халишIII
خلیش халишI
خلیفه زاده халифазода
خلیفه گری халифагарӣ
خلیفه نشین халифанишин
خلیفه халифа
خلیفه کار халифакор
خلیفه کاری халифакорӣ
خلیق халиқ
خلیقت халиқат
خلیل халил
خلیلی халилӣ
خلیلیخورک халилихӯрак
خم хам
خم хум
خم химI
خم химII
خم химIII
خما хумо
خمار хаммор
خمار химор
خمار хуммор
خمار хумор\\хуммор
خمار آلوده хуморолуд(а)
خمارانه хуморона
خمارچشم хуморчашм
خمارشکن хуморшикан
خمارشکنی хуморшиканӣ
خمار گرفته хуморгирифта
خماری хуморӣ
خماری хаморӣ
خمارین хуморин
خمان хамон
خمانیدن хамон(и)дан

خماهان хумоҳан//хумоҳон
خم چاینک хумчойник
خم خورده хамхӯрда
خمدان хумдон
خم کله хумкалла
خم گرفته хамгирифта
خم گشت хамгашт
خم گشته хамгашта
خم مانند хуммонанд
خمبه хамба\\хумба
خمبیدن хамбидан
خمچه хумча
خمر хамр
خمره хумра
خمس хумс
خمستان хумистон
خمسه хамса
خموپیچ хамупеч
خموت//حاموت хамут\\хомут
خموش хамӯш
خموشی хамӯшӣ
خمول хумул
خمه хамма
خمی хамӣ
خمیازه хамёза
خمیازه کشان хамёзакашон
خمیازه کشی хамёзакашӣ
خمیدن хамидан
خمیده хамида
خمیده پشت хамидапушт
خمیده قامت хамидақомат
خمیده قد хамидақад
خمیده گی хамидагӣ
خمیر хамир
خمیر گیر хамиргир
خمیرترش хамиртуруш
خمیرخانه хамирхона
خمیرخوابانی хамирхобонӣ
خمیرشوری хамиршӯрӣ
خمیرمایه хамирмоя
خمیروار хамирвор
خمیره хамира
خمیری хамирӣ
خمیرین хамирин
خن хан
خناثا хуносо
خنادیک ханодиқ
خنازیر ханозир
خناس ханнос
خناق хуннок
خناق хунок

خنب ханб
خنب хунб
خنبه хунба
خنبه ханба
خنبیدن ханбидан
خنثا хунсо
خنج ханчI
خنج ханчII
خنجال ханчол
خنجالکش ханчолкаш
خنجر ханчар
خنجرکش ханчаркаш
خنجربازی ханчарбозӣ
خنجرگذار ханчаргузор
خنجری ханчарӣ
خنجک ханчак
خنجیر ханчир
خند ханд
خند ханд
خنده آمیز хандаомез
خنداخند хандоханд
خندان хандон
خندانچک хандончак
خندان رو(ی) хандонрӯ(й)
خندان روئی хандонрӯӣ
خندان رویک хандонрӯяк
خندانلب хандонлаб
خندانیدن хандон(и)дан
خندق хандақ
خندق کاوی хандақковӣ
خنده ханда
خنده آور хандаовар
خنده آورانه хандаоварона
خنده آوری хандаоварӣ
خنده خریش хандахариш
خنده درمانی хандадармонӣ
خنده ریش хандариш
خنده زار хандазор
خنده سار хандасор
خنده کنان хандакунон
خندیدن хандидан
خندیده хандида
خنزر хинзир
خنک хунук
خنک اندام хунукандом
خنک بشره хунукбашара
خنک خانه хунукхона
خنک خور хунукхӯр
خنک خورده хунукхӯрда
خنک خوری хунукхӯрӣ
خنک روی хунукрӯй

خنک زدگی хунукзадагӣ
خنک زده хунукзада
خنک ستاره хунукситорa
خنک سخن хунуксухан
خنک شکل хунукшакл
خنک شمایل хунукшамоил
خنک طرح хунуктарх
خنک قیافه хунукқиёфа
خنک کننده хунуккунанда
خنک نظر хунукназар
خنک نظری хунукназарӣ
خنکی хунукӣ
خنگ хинг
خنگل хингил
خنیا хунё
خنیاگر хунёгар
خنیاگری хунёгарӣ
خنین جگر хунинчигар
خنین دل хуниндил
خو хавI
خو хавII
خو(ی) хӯ(й)
خواب хобI
خواب‌آلود хоболуд
خواب‌آلودانه хоболудона
خواب‌آلودی хоболудӣ
خواب‌آور хобовар
خواب‌آور хобвора
خواب برده хоббурда
خواب بینی хоббинӣ
خواب پر хобпар
خواب خلته хобхалта
خواب دوست хобдӯст
خواب روی хобравӣ
خواب شناس хобшинос
خواب شناسی хобшиносӣ
خواب کرده хобкарда
خواب کنی хобкунӣ
خواب گاه хобгоҳ
خواب گذار хобгузор
خواب گذاری хобгузорӣ
خواب گرد хобгард
خواب گردی хобгардӣ
خواب نامه хобнома
خواب وخیز хобухез
خواب//خاب хобII
خواباتک хобонак
خوابان хобон
خوابانیدن хобон(и)дан
خوابتاک хобнок
خوابش хобишI

خوابش II **хобиш**
خوابنده **хобанда**
خوابیدن **хобидан**
خوابیده **хобида**
خواجگی **хочагӣ**
خواجگیداری **хочагидорӣ**
خواجه **хоча**
خواجه زاده **хочазода**
خواجه سرای **хочасарой**
خوار II **хор**
خوارزمی **хоразмӣ**
خوارق **хаворик**
خواروزار **хорузор**
خواروزاری **хорузорӣ**
خواره **хувора**
خواری **хорӣ**
خوازه **хавоза**
خوازه برداری **хавозабардорӣ**
خواست **хост**
خواستار **хостор**
خواستگار **хостгор**
خواستگارشونده **хостгоршаванда**
خواستگاری **хостгорӣ**
خواستن I **хостан**
خواستن II **хостан**
خواسته گیری **хостагирӣ**
خواص I **хавос(с)**
خواص II **хавос(с)**
خواطر **хавотир**
خواطر کشانه **хавотиркашона**
خواطر آمیز **хавотиромез**
خواطر ناک **хавотирнок**
خواطری **хавотирӣ**
خوان II **хон**
خوان **хон**
خوان III **хон**
خوانا **хоно**
خواناندن **хонондан**
خواندگی **хондагӣ**
خواندن **хондан**
خواندن باب **хонданбоб**
خوانده **хонда**
خوانده شدنی **хондашуданӣ**
خوانش **хониш**
خوانشگاه **хонишгох**
خوانین **хавонин**
خواه **хох**
خواه ناخواه **хох-нохох**
خواهان **хохон**
خواهر **хохар**
خواهر **хохарӣ**

خواهراندر **хохарандар**
خواهرانه **хохарона**
خواهرخواند **хохархонд**
خواهرخوانده **хохархонд(а)**
خواهرزاده **хохарзода**
خواهرزن **хохарзан**
خواهرشوی **хохаршӯ(й)**
خواهرعروس **хохарарӯс**
خواهرجه **хохарча**
خواهش **хохиш**
خواهشدار **хохишдор**
خواهشگر **хохишгар**
خواهشمند **хохишманд**
خواهم ناخواهم **хохам-нохохам**
خواهنده **хоханда**
خوب **хуб**
خوب چهره **хубчехра**
خوب رویی **хубрӯй**
خوب روی **хубрӯй**
خوب سرشت **хубсиришт**
خوب سیرت **хубсират**
خوب سیما **хубсимо**
خوب صورت **хубсурат**
خوب فرجام **хубфарчом**
خوب کردار **хубкирдор**
خوب منظر **хубманзар**
خوب نهاد **хубниход**
خوب انی **хубонӣ**
خوب خد **хубхад**
خوب کار **хубкор**
خوبی **хубӣ**
خوتک **хӯтук**
خوجن **хӯчаин**
خوجن شناس **хӯчаиншинос**
خوجنی **хӯчаинӣ**
خوجه **хӯча**
خوچ I **хуч**
خوچ II **хуч**
خوچدار **хучдор**
خود **худ**
خود **хӯд**
خودآرا **худоро**
خودآرائی **худоройӣ**
خودآزمائی **худозмоӣ**
خودآموز **худомӯз**
خودآموزنده **худомӯзанда**
خودآموزی **худомӯзӣ**
خوداداره کنی **худидора**
خودافروزش **худафрӯзиш**
خودافروزی **худафрӯз**
خودانگیز **худангезӣ**

خودباور **худбовар**
خودباورانه **худбоварона**
خودباوری **худбоварӣ**
خودبین **худбин**
خودبینانه **худбинона**
خودبینی **худбинӣ**
خودپر **худпур**
خودپرست **худпараст**
خودپرستانه **худпарастона**
خودپرستی **худпарастӣ**
خودپسند **худписанд**
خودپسندانه **худписандона**
خودپسندی **худписандӣ**
خودچرخزنی **худчархзанӣ**
خودحرکت **худхаракат**
خودخدمترسانی **худхизматрасонӣ**
خودخدمتگزاری **худхизматгузорӣ**
خودخواه **худхох**
خودخواهانه **худхохона**
خودخواهی **худхохӣ**
خودخور **худхӯр**
خوددار **худдор**
خودداری **худдорӣ**
خوددانمی **худдонамӣ**
خوددان **худдон**
خوددانم **худдонам**
خوددرگیر **худдаргир**
خوددرگیری **худдаргирӣ**
خوددوست **худдӯст**
خوددوستی **худдӯстӣ**
خودرأی **худраъй**
خودرای//خودرأی **худрой//худраъй**
خودرسته **худраста**
خودرو **худрав**
خودرو(ی) **худрӯ(й)**
خودریز **худрез**
خودساخت **худсохт**
خودسازی **худсозӣ**
خودستا **худсито**
خودستایانه **худситоёна**
خودستایی **худситоӣ**
خودسر **худсар**
خودسرانه **худсарона**
خودسری **худсарӣ**
خودسوزانی **худсӯзонӣ**
خودسوزی **худсӯзӣ**
خودشار **худшор**
خودشناس **худшинос**
خودشناسی **худшиносӣ**
خودعذابدهی **худазобдихӣ**
خودعملکننده **худамалкунанда**

خودفروز **худфурӯз**
خودفروش **худфурӯш**
خودفروشی **худфурӯшӣ**
خودفریبدهی **худфиребдихӣ**
خودفریبی **худфиребӣ**
خودفعالی **худфаъолӣ**
خودفعالیتی **худфаолиятӣ**
خودکار **худкор**
خودکامه **худком//худкома**
خودکامی **худкомӣ**
خودکفائی **худкифоӣ**
خودمختار **худмухтор**
خودمختاری **худмухторӣ**
خودکرده **худкарда**
خودکشی **худкушӣ**
خودگدازی **худгудозӣ**
خودگرد **худгард**
خودگمکنی **худгумкунӣ**
خودمبلغگزاری **худмаблаггузорӣ**
خودمحدودکنی **худмахдудкунӣ**
خودمرده **худмурда**
خودمنشی **худманишӣ**
خودنما **худнамо**
خودنمایی **худнамоӣ**
خودنویس **худнавис**
خودویژگی **худвижагӣ**
خودویژه **худвижа**
خور **хур**
خور I **хӯр**
خور II **хӯр**
خورابه **хӯроба**
خوراک **хӯрок**
خوراکپزی **хӯрокпазӣ**
خوراکخوری **хӯрокхӯрӣ**
خوراکدهی **хурокдихӣ**
خوراکنامه **хӯрокнома**
خوراکپز **хӯрокпаз**
خوراکواری **хӯрокворӣ**
خوراکی **хӯрокӣ**
خورانیدن **хӯрон(и)дан**
خورجین **хӯрчин**
خورخورک **хӯрхӯрак**
خورد **хӯрд**
خورد **хӯрд**
خوردخان **хӯрдхон**
خوردن **хӯрдан**
خوردنباب **хӯрданбоб**
خوردنی **хӯрданӣ**
خوردوخواب **хӯрдухоб**
خوردوخوراک **хӯрдухӯрок**
خورده **хӯрда**

хӯрдашуда
хурдакор
хурдакак
хурдагир
хурдагирона
хурдагирӣ
хӯрдагирӣ
хӯриш
хуршед
хуршедгун
хуршедсавор
хуршедфом
хуршеднамо
хуршедрӯй
хӯранда
хӯрок
хӯрӣ
хӯришхона
хӯришгар
хӯсондан
хӯса
хӯсидан
хваш
хуш
хӯш
хушодоб
хушодобӣ
хушомад
хушомадомез
хушомадгӯ(й)
хушомадгӯёна
хушомадгӯӣ
хушовоз
хушовозӣ
хушоҳанг
хушоҳангӣ
хушоянд
хушичора
хушахтар
хушахтарӣ
хушахлоқ
хушахлоқӣ
хушадо
хушадой
хушистеъдод
хушатвор
хушатворӣ
хушифода
хушиқбол
хушилҳон
хушандом
хушандомӣ
хушбода
хушбодухаво
хушбор
хушбош
хушбошӣ
хушбофт
хушбовар
хушбахт
хушбахтона
хушбахтӣ
хушбахт
хушбӯ(й)
хушбӯтуламак
хушбӯӣ
хушбазм
хушбаён
хушбаёнӣ
хушбин
хушбинона
хушбинӣ
хушпойкалам
хушпазирӣ
хушпарвоз
хушпӯшок
хушпул
хушпулӣ
хушкавлод
хуштарбия
хуштарх
хуштакаллум
хуштавозӯъ
хушчинс
хушҷаҳоз
хушчон
хушчанчан
хушҳол
хушҳолкунанда
хушҳолона
хушҳолӣ
хушҳавасона
хушхон
хушхон
хушхабар
хушхиром
хушхиромӣ
хушхисол
хушхат
хушхатӣ
хушхулқ
хушхулқӣ
хушхандона
хушхӯ
хушхӯ(й)
хушхӯрок
хушхӯрак
хушдор
хушдаромад
хушдил
хушдоман
хушдилӣ
хушдимоғӣ
хушдӯкон
хушзот
хушзотсулиӣ
хушзотӣ
хушзамон
хушзаминӣ
хушзеҳн
хушзеҳнӣ
хушрӯ
хушрафтор
хушрафторӣ
хушранг
хушрангӣ
хушрӯ(й)
хушрӯзӣ
хушравиш
хушрӯйбоз
хушрӯӣ
хушзеб
хушзабон
хушзабонӣ
хушзеб
хушсоҳт
хушсоҳтӣ
хушсухан
хушсадарчом
хушсаргулбоз
хушсулук
хушсалиқа
хушсавод
хушсимо
хушсӯҳбат
хушсадо
хушсадой
хушсифат
хушсурат
хуштолеъ
хуштолеӣ
хуштабъ
хуштабъӣ
хуштабиат
хуштабиатӣ
хуштаъм
хуштаъмӣ
хуштинат
хуштинатӣ
хушибора
хушфитрат
хушфитратӣ
хушфеъл
хушфеълӣ
хушфаҳм
хушқомат
хушқад
хушқалам
хушқарина
хушқалам
хушқаламӣ
хушқавл
хушқиёфа
хушкомӣ
хушкорчӣ
хушкалом
хушкаломӣ
хушканор
хушгап
хушгапӣ
хушгузаронӣ
хушгуфтор
хушгуфторӣ
хушгил
хушгилӣ
хушгӯ(й)
хушгувор
хушгуворӣ
хушлибос
хушлахча
хушлаҳн
хушлиқо
хушманзар
хушмизоч
хушмазагӣ
хушмазмун
хушмаза
хушмаош
хушмуошират
хушмуоширатӣ
хушмуомилагӣ
хушмуомила
хушманишин
хушмақол

خوش مقالی хушмақолӣ
خوش منظر хушманзар
خوش منظره хушманзар(а)
خوش منظری хушманзарӣ
خوش منش хушманиш
خوش منشی хушманишӣ
خوش مویلب хушмӯйлаб
خوش نام хушном
خوش نامی хушномӣ
خوش نسل хушнасл
خوش نظر хушназар
خوش نقش хушнақш
خوش نگاه хушнигоҳ
خوش نما хушнамо
خوش نمایی хушнамоӣ
خوش نمک хушнамак
خوش نمود хушнамуд
خوش نمون хушнамун
خوش نوا хушнаво
خوش نواز хушнавоз
خوش نوایی хушнавоӣ
خوش نویس хушнавис
خوش نویسی хушнависӣ
خوش نهاد хушниҳод
خوش نیت хушният
خوش وقت хушвақт
خوش وقتی хушвақтӣ
خوش هوا хушҳаво
خوش آب хушоб
خوش آبورنگ хушобуранг
خوش آبونمک хушобунамак
خوش آبوهوا хушобуҳаво
خوشا хушо
خوشانیدن хӯшонидан
خوش کار//خوش کارد хушкор//хушкорд
خوش مشام хушмашом
خوشنود хушнуд
خوشنودانه хушнудона
خوشنودی хушнудӣ
خوشو хушу
خوشه хӯша
خوشه بندی хӯшабандӣ
خوشه چین хӯшачин
خوشه چینی хӯшачинӣ
خوشه دار хӯшадор
خوشه گل хӯшагул
خوشه وار хӯшавор
خوشی хушӣ
خوشیدن хӯшидан
خوض хавз

خوف хавф
خوف آور хавфовар
خوف دار хавфдор
خوفناک хавфнок
خوفناکی хавфнокӣ
خویشبین хешбин
خوفه хуфа
خفیت хуфият
خفیتاً хуфиятан
خفیه хуфия
خفیگی хуфиягӣ
خوک хук
خوکبان хукбон
خوکبانی хукбонӣ
خوک بچه хукбача
خوک پایی хукпоӣ
خوک پرور хукпарвар
خوک پروری хукпарварӣ
خوک خانه хукхона
خوک داری хукдорӣ
خوک صفت хуксифат
خوک طینت хуктинат
خوکی хукӣ
خول хӯл
خولگی хӯлагӣ
خولگین хӯлагин
خوله хӯла
خون хун
خون آب хуноб
خون آب//خونآبه хуноб\\хуноба
خون آشام хуношом
خون آشامی хуношомӣ
خون آفر хунофар
خون آلود хунолуд
خون آلودگی хунолудагӣ
خون افشان хунафшон
خون بار хунбор
خون بند хунбанд
خون بها хунбаҳо
خون پاش хунпош
خون پالای(й) хунполо(й)
خون پرتایی хунпартоӣ
خون توان хунтавон
خون جگر хунҷигар
خون جوش хунҷӯш
خون جوشی хунҷушӣ
خون چکان хунчакон
خون خوار хунхор
خون خوارانه хунхорона
خون خواره хунхора
خون خواری хунхорӣ

خون خواه хунхоҳ
خون خواهی хунхоҳӣ
خون خور хунхӯр
خون خورانه хунхӯрона
خون خوری хунхӯрӣ
خون دار хундор
خون داری хундорӣ
خون رنگ хунранг
خون رو хунрав
خون روی хунравӣ
خون ریز хунрез
خون ریزی хунрезӣ
خون سرد хунсард
خون سردانه хунсардона
خون سردی хунсардӣ
خون شار хуншор
خون شاری хуншорӣ
خون شناس хуншинос
خون شناسی хуншиносӣ
خون طشنه хунташна
خون طلب хунталаб
خون طلبی хунталабӣ
خون فشان хунфишон
خون کشی хункашӣ
خون گذران хунгузарон
خون گذرانی хунгузаронӣ
خون گرد хунгард
خون گردی хунгардӣ
خون گرفته хунгирифта
خون گرم хунгарм
خون گرمی хунгармӣ
خون گشته хунгашта
خون گیر хунгир
خون گیری хунгирӣ
خون مردمخور хунимардумхӯр
خون مست хунмаст
خون مک хунмак
خونی хунӣ
خونین хунин
خونین دل хуниндил
خوی گیر хӯйгир
خوید//خید
хавид//хавед//хивед//хед
خویش хеш
خویش بچه хешбача
خویش نشناس хешнашинос
خویش واقربائی хешуақрабоӣ
خویش وتبار بازی хешутаборбозӣ
خویش وتباری хешутаборӣ
خویشIII хешIII
خویشII хеш//хайшII

خویش آوند хешованд
خویش آوندی хешовандӣ
خویشتن хештан
خویشتنبین хештанбин
خویشتنبینی хештанбинӣ
خویشتنپرست хештанпараст
خویشتنپرستی хештанпарастӣ
خویشتنشناس хештаншинос
خویشتنشناسی хештаншиносӣ
خویشکار хешкор
خویشکام хешком
خویشی хешӣ
خویشیگری хешигарӣ
خیابان хиёбон
خیات хайёт
خیاتی хайётӣ
خیارI хиёрI
خیارII хиёрII
خیارک хиёрак
خیال хаёл
خیال آلمیز хаёломез
خیال آلود хаёлолуд
خیال اندیش хаёландеш
خیال اندیشی хаёландешӣ
خیال انگیز хаёлангез
خیال باف хаёлбоф
خیال بافی хаёлбофӣ
خیا ل پرست хаёлпараст
خیال پرستی хаёлпарастӣ
خیال پرور хаёлпарвар
خیال پریشان хаёлпарешон
خیال پریشانی хаёлпарешонӣ
خیالاً хаёлан
خیالات хаёлот
خیالاتی хаёлотӣ
خیالتی хаёлатӣ
خیال خانه хаёлхона
خیالمند хаёлманд
خیالمندانه хаёлмандона
خیالی хаёлӣ
خیام хайём
خیام хиём
خیانت хиёнат
خیانت پیشه хиёнатпеша
خیانتکار хиёнаткор
خیانتکارانه хиёнаткорона
خیانتکاری хиёнаткорӣ
خیانتگر хиёнатгар
خیانتگرانه хиёнатгарона
خیانتگری хиёнатгарӣ
خیت хит

خیر хайр
خیر کننده хайркунанда
خیرات хайрот
خیراتی хайротӣ
خیراندیش хайрандеш
خیراندیشانه хайрандешона
خیراندیشی хайрандешӣ
خیرباد хайрбод
خیرخانه хайрхона
خیرخواه хайрхоҳ
خیرخواهانه хайрхоҳона
خیرخواهی хайрхоҳӣ
خیرگرد хайргард
خیرگوی хайргӯй
خیرگی хирагӣ
خیروخوش хайрухуш
خیرورگ хирург
خیرورگیه хирургия
خیره خیره хира-хира
خیره хайра
خیره хира
خیره بین хирабин
خیره تاب хиратоб
خیره چشم хирачашм
خیره چشمی хирачашмӣ
خیره رنگ хираранг
خیره روئی хирарӯйӣ
خیره روی хирарӯӣ
خیره سر хирасар
خیره سرانه хирасарона
خیره سری хирасарӣ
خیره سوز хирасӯз
خیره شوی хирашавӣ
خیره طبع хиратабъ
خیره طبعی хиратабъӣ
خیره طبیعت хиратабиат
خیره طبیعتی хиратабиатӣ
خیره کننده хиракунанда
خیره نما хиранамо
خیره خیره хира-хира
خیری хайрӣ
خیریت хайрият
خیریت اثر хайриятасар
خیریه хайрия
خیزI хезI
خیزII хезII
خیزآب хезоб
خیزان хезон
خیزاندن хезондан
خیزران хайзурон
خیززننده хеззананда
خیززنی хеззанӣ
خیساندن хисондан
خیسانیدن хесонидан
خیستن хестан//хечидан
خیک хик
خیک گردن хикгардан
خیکرتک хекиртак
خیل хайл
خیلI хелI
خیلII хелII
خیلا хело
خیلتاش хайлтош
خیلمخیل хелмахел
خیلی хеле
خمچه химча
خمچه بدن химчабадан
خمچه کاری химчакорӣ
خمچه کوب химчакӯб
خمچگی химчагӣ
خمچگین химчагин
خمچه میان химчамиён
خیمگی хаймагӣ
خیمه хайма
خیمه دوز хаймадӯз
خیمه دوزی хаймадӯзӣ
خیمه زار хаймазор
خیمه شهرک хаймашахрак
خیمه گاه хаймагоҳ
خیمیاوی химиёвӣ
خیمیزتسیه химизатсия
خیمیکت химикат
خیمیکی химикӣ
خیمیوی химиявӣ
خیمیه химия
خینه хина

د

د д
دأب даъб
دابه добба
داتسینت дотсент
داتسینتی дотсентӣ
داچ доч
داخل дохил
داخل شده дохилшуда
داخل شونده дохилшаванда
داخل شوی дохилшавӣ
داخله дохила
داخلی дохилӣ
داخنده дохунда
داخول дохул
داد дод
دادI додI
دادII додII
دادا додо
دادار додор
دادآفرید додофарид
دادآفرین додофарин
دادبخش додбахш
دادبخشی додбахшӣ
دادبیگی додбегӣ
دادپاک додпок
دادپرست додпараст
دادپرور додпарвар
دادپروری додпарварӣ
دادجو додҷӯ
دادخواه додхоҳ
دادخواهی додхоҳӣ
دادر додар
دادرانه додарона
دادرخواند(ه) додархонд(а)
دادرزاده додарзода
دادرس додрас
دادرسی додрасӣ
دادرشوی додаршӯӣ
دادرعروس додарарӯс
دادرک додарак
دادری додарӣ
دادزننده додзананда
دادزنی додзанӣ
دادستان додситон
دادستانی додситонӣ
دادسرا(ی) додсаро(й)
دادگاه додгоҳ
دادگاهی додгоҳӣ
دادگر додгар
دادگری додгарӣ
دادگستر додгустар
دادگستری додгустарӣ
دادگو додгӯ
دادگوئی додгӯӣ
دادن додан
دادنامه доднома
دادنی доданӣ
داده дода
دادور додвар
دادوستد додуситад
دادوگرفت додугирифт
دار дор
دارI дорI
دارII дорII
دارا доро
دارائیI доройI
دارائیII доройII
دارافزین дорафзин
دارالاخلاق дорулахлоқ
دارالاسلام дорулислом
دارالامارت доруламора(т)
دارالامان доруламон
دارالبقا дорулбақо
دارالبوار дорулбавор
دارالبیع дорулбайъ
دارالخلافت дорулхилофат
دارالسرور доруссурур
دارالسلطنه доруссалтана
دارالشفا дорушшифо
دارالضرب доруззарб
دارالضیافت доруззиёфат
دارالفنا дорулфано
دارالفنون дорулфунун
دارالقرائت дорулқироат
دارالقضا дорулқазо
دارالکتب дорулкутуб
دارالمعلمین дорулмуаллимин
دارالملک дорулмулк
دارباز дорбоз
داربازی дорбозӣ
داربام дорбом
داربست дорбаст
داربوی дорбӯй
دارپرنیان дорпарниён
دارچین дорчин
دارچین رنگ дорчинранг
دارچینی дорчинӣ
دارک дорак
دارکدو доркаду
دارم дорам
دارمی дорамӣ
دارندگی дорандагӣ
دارنده доранда
دارو дору
داروبرد дорубард
داروپاشک дорупошак
داروپاشی дорупошӣ
داروپز дорупаз
داروچکانک доручаконак
داروخانه дорухона
دارودار дорудор
دارودان дорудон
داروزنی дорузанӣ
داروساز дорусоз

дорусозӣ داروسازی
дорушинос داروشناس
дорушиносӣ داروشناسی
доруғагӣ داروغگی
доруға داروغه
доруфурӯш داروفروش
доруфурӯшӣ داروفروشی
доруқуттӣ داروقوطی
дорукада داروکده
дорукӯбак داروکوبک
доругузаронӣ داروگذرانی
доругӣ داروگی
доруғир داروگیر
дорувор دارووار
доруворӣ دارو واری
дос داس
досарра داس ارّه
досранда داس رنده
достон داستان
достонхонӣ داستانخوانی
достонзеб داستان زیب
достонсароӣ داستان سرائی
достонгӯӣ داستان گوئی
достоннавис داستان نویس
достоннависӣ داستان نویسی
достонхон داستانخوان
достонсоз داستانساز
достонсозӣ داستانسازی
достонсаро(й) داستانسرا(ی)
достонгӯ(й) داستان گو(ی)
достонӣ داستانی
достак داستک
досак داسک
доскола داسکاله
доскалла داس کلّه
дош داش
дошхона داشخانه
дошод داشاد
дошт داشت
дошт داشت
доштдор داشتدار
доштан داشتن
доштнок داشتناک
доштнокӣ داشتناکی
доштанӣ داشتنی
дошта داشته
дошан داشن
дошӣ داشی
доуссаълаб دا.الثعلب
доӣI داعی
доия داعیه

доғ داغ
доғоб داغ آب
доғоҳан داغآهن
доғдор داغدار
доғдоғ داغداغ
доғдил داغدل
доғзан داغزن
доғкарда داغکرده
доғгоҳ داغگاه
доғгирифта داغ گرفته
доғдида داغدیده
доғгар داغگر
доғгаҳ داغ گه
доғӣ داغی
дофеъ دافع
доқёнус//доқиёнус داقیانوس
доқёнусӣ داقیانوسی
доктор داکتار
докторант داکتارنت
докторантура داکتارنتوره
докторӣ داکتاری
докагӣ داکگی
дока داکه
докапеч داکه پیچ
догматизм داگمتیزم
догматикӣ داگمتیکی
догма داگمه
долI دال
долII دال
долIII دال
дол(л) دال(ل)
долон دالان
доллар دالر
долак دالک
домI دام
домII دام
домIII دام
домод داماد
домодбоб داماد باب
домодбаророн دامادبر آران
домодбаророн دامادبر آری
домодтӯра//домодхоҷа دامادتوره//دامادخواجه
домоддор دامادار
домоддаророн دامادداران
домодшаванда دامادشونده
домодталабон دامادطلبان
домодӣ دامادی
домон دامان
домкрат دامکرت
домгоҳ دامگاه

домулло داملا
домуллотарош داملاتراش
домуллонамо داملانما
доман دامن
доманафшонӣ دامن افشانی
доманолуда دامن آلوده
доманбасар دامن بسر
домантар دامنتر
домандароз دامن دراز
доманрас دامن رس
доманфарох دامن فراخ
доманкаш دامنکش
доманкашон دامنکشان
домангир دامنگیر
доманолудагӣ دامن آلودگی
доманаI دامنه
доманаII دامنه
доманадор دامنه دار
домино دامینا
доминобоз دامیناباز
доминобозӣ دامینابازی
дон دان
дон دان
донпошӣ دان پاشی
донхӯр دانخور
донкоса دانکاسه
доно دانا
доноӣ دانائی
донотарош داناتراش
донотарошӣ داناتراشی
доначa دانه چه
донча دانچه
донистан دانستن
донистанӣ دانستنی
дониста دانسته
донистакор دانسته کار
дониш دانش
донишафрӯз دانش افروز
донишалфанҷ دانش الفنج
донишомӯхта دانش آموخته
донишомӯз دانش آموز
донишомӯзӣ دانش آموزی
донишандӯзӣ دانش اندوزی
донишпарвар دانشپرور
донишпарварӣ دانشپروری
донишпажӯҳ دانشپژوه
донишҷӯӣ دانشجوئی
донишҷӯӣ دانشجوی
доништалаб دانشطلب
донишгустар دانشگستر
донишварӣ دانشوری

донишандӯхта دانش اندوخته
донишандӯз دانش اندوز
донишпазир دانش پذیر
донишпараст دانش پرست
донишпажӯҳӣ دانش پژوهی
донишдӯст دانش دوست
донишдӯстӣ دانش دوستی
доништалабӣ دانش طلبی
донишфурӯз دانش فروز
донишқарин دانش قرین
донишкада دانشکده
донишгоҳ دانشگاه
донишгоҳӣ دانشگاهی
донишманд دانشمند
донишмандона دانشمندانه
донишмандӣ دانشمندی
донишнома دانش نامه
донишвар دانشور
донишӣ دانشی
донак دانک
донакбозӣ دانک بازی
донакшӯрак دانک شورک
донакдор دانکدار
донг دانگ
дониста دانسته
донгона دانگانه
донагӣ دانگی
донанда داننده
дона دانه
донаафшон دانه افشان
донабаркаш دانه برکش
донабайъ دانه بیع
донапош دانه پاش
донахӯрак دانه خورک
донасӯз دانه سوز
донашакл دانه شکل
донамонанд دانه مانند
донахӯр دانه خور
донадор دانه دار
донашӯрак دانه شورک
донафурӯшӣ دانه فروشی
дов داو
довар داور
доваргоҳ داورگاه
доварӣ داوری
довталаб داوطلب
довталабона داوطلبانه
довталабӣ داوطلبی
доҳул داهل
доҳӣ داهی
доҳиёна داهیانه

داهیگی доҳигӣ
داهیه I доҳияI
داهیه II доҳияII
دائر доир
دائرت‌المعارف доиратулмаориф
دائرگی доирагӣ
دائره I доираI
دائره II доираII
دائره زن доиразан
دائره شکل доирашакл
دائره وار доиравор
دائره کش доиракаш
دائره‌مانند доирамонанд
دائره‌نواز доиранавоз
دائره‌نوازی доиранавозӣ
دائم доим
دائماً доиман
دائماً доимо
دائم‌بهار доимбаҳор
دائمی доимӣ
دائمیت доимият
دایرگی дойрагӣ
دایره дойра
دایره بزم дойрабазм
دایره دست дойрадаст
دایره دستی дойрадастӣ
دایره کش дойракаш
دایره‌خبر дойрахабар
دایره‌زن дойразан
دایره‌زنی дойразанӣ
دایره‌نواز дойранавоз
دایره‌نوازی дойранавозӣ
دایره‌وار дойравор
دایه доя
دایگی доягӣ
دایی II доӣII
دب даб
دب дубб
دباغ даббоғ
دباغت дабоғат
دباغت дибоғат
دباغ‌خانه даббоғхона
دباغی даббоғӣ
دبدبه дабдаба
دبدبه‌دار дабдабадор
دبدبه‌ناک дабдабанок
دبدله дабдала
دبران дабарон
دبردوقی дабардӯқӣ
دبره дабара
دبستان дабистон
دبستانی дабистонӣ
دبنگ дабанг
دبور дабур
دبوس даб(б)ус
دبه I даббаI
دبه II даббаII
دبه III даббаIII
دبیت дебет
دبیت дебит
دبیر дабир
دبیرانه дабирона
دبیرپیشه дабирпеша
دبیرخانه дабирхона
دبیرستان дабиристон
دبیرستانی дабиристонӣ
دبیروار дабирвор
دبیری дабирӣ
دبیقی дабиқӣ
دبیله дабила
دپه درست дуппа-дуруст
دثار дисор
دجا//دجی дуҷо
دجّال даҷҷол
دجله даҷла
دچار дучор
دچارآمده дучоромада
دخالت дахолат
دخالت ناپذیر дахолатнопазир
دخالت‌ناپذیری дахолатнопазирӣ
دخان I духонI
دخت духт
دختر духтар
دختراندر духтарандар
دخترانه духтарона
دخترباز духтарбоз
دخترباری духтарбозӣ
دختربچه духтарбача
دختربرآری духтарбарорӣ
دختربینان духтарбинон
دختربینی духтарбинӣ
دخترچه духтарча
دخترخاله духтархола
دخترخانه духтархона
دخترخواند духтархонд
دخترخوانده духтархонда
دختردار духтардор
دختردزد духтардузд
دخترزا духтарзо
دخترزاده духтарзода
دخترعمک духтарамак
دخترعمه духтарамма
دخترک духтарак
دختری духтарӣ
دختور духтур
دختورخانه духтурхона
دختوری духтурӣ
دخش дахш
دخل дахл
دخلدار дахлдор
دخمسه дахмаса
دخمه дахма
دخمه بان дахмабон
دخمه‌بانی дахмабонӣ
دخمه گاه дахмагоҳ
دخن духн
دخنه духна
دخول духул
دخیل дахил
دد дад
ددمنش дадманиш
ددمنشانه дадманишона
دده I дадаI
دده II дадаII
ددی дадӣ
در I дарI
در II дарII
در дур(р)
در(ی) даро(й)
درآ даро
درآبرآ даробаро
دراج дурроҷ
درآدرآ дародаро
دراز дароз
درازا дарозо
درازآهنگ дарозоҳанг
درازبالا дарозболо
درازبینی дарозбинӣ
درازپا(ی) дарозпо(й)
درازپایه дарозпоя
درازپنجه дарозпанҷа
درازدامن дароздоман
درازدست дароздаст
درازدست дароздаст
درازدستی дароздастӣ
درازدم дароздум
درازرو(ی) дарозрӯ(й)
درازرویه дарозрӯя
درازریش дарозриш
درازشکل дарозшакл
درازشکلی дарозшаклӣ
درازشیر дарозшир
درازعمر дарозумр
درازعمری дарозумрӣ
درازقد дарозқад
درازک дарозак
درازکشیده дарозкашида
درازگپی дарозгапӣ
درازگردن дарозгардан
درازگوئی дарозгӯӣ
درازگوش дарозгӯш
درازمدت дарозмуддат
درازمو(ی) дарозмӯ(й)
درازموج дарозмавҷ
درازمهلت дарозмӯҳлат
درازمیل дарозмил
درازنا дарозно
درازنخ дарознах
درازنول дарознӯл
درازنویس дарознавис
درازنویسی дарознависӣ
درازی дарозӣ
درآس диррос
دراست диросат
درآشفتن дарошуфтан
درآعه дурроа
درافتادن даруфтодан
درافتادن//درافتیدن
дарафтодан//дарафтидан
درافروختن дарафрӯхтан
درافزودن дарафзудан
درافشان//درافشان
дурафшон//дурфишон
درافشاندن дарафшондан
درافکندن дарафкандан
درآک даррок
درآگندن дарогандан
درآگنده дароганда
درآمد даромад
درآمددهنده даромаддиҳанда
درآمددهی даромаддиҳӣ
درآمدگاه даромадгоҳ
درآمدن даромадан
درآمدناک даромаднок
درآمدناکی даромаднокӣ
درآمده даромада
درآموختن даромӯхтан
درآمیختگی даромехтагӣ
درآمیختن даромехтан
درآمیخته даромехта
درانداختن дарандохтан
درانیدن дарон(и)дан
درآوردن даровардан
درآویختن даровехтан

درآویخته даровехта
درای дарой
درایت дироят
در اینده дароянда
درب дарб
درباختن дарбохтан
دربار дарбор
درباری дарборӣ
دربافتن дарбофтан
دربان дарбон
دربان‌خانه дарбонхона
دربانی дарбонӣ
دربایست дарбоист
دربایسته дарбоиста
دربچه дарбача
دربدر дарбадар
دربدر گردی дарбадаргардӣ
دربدری дарбадарӣ
دربدوار дарбадевор
دربر گیرنده дарбаргиранда
دربستن дарбастан
دربسته дарбаста
دربند дарбанд
دربندان дарбандон
دربه дарбеҳ
دربه‌دار дарбеҳдор
دربه‌ناک дарбеҳнок
دربین дурбин
درپ драп
درپذیر дарпазир
درپرده дарпарда
درپیچیدن дарпечидан
درتاز дартоз
درج дарҷ
درج дурҷ
درج‌شده дарҷшуда
درجه дараҷа
درجه‌بندی дараҷабандӣ
درجه‌دار дараҷадор
درجه‌داری дараҷадорӣ
درچه дарча
درچیدن дарчидан
درحال дарҳол
درخت дарахт
درخت بر дарахтбур
درخت‌بری дарахтбурӣ
درخت‌دار дарахтдор
درخت‌زار дарахтзор
درختستان дарахтистон
درخت‌سنبه дарахтсунба
درخت‌شنانی дарахтшинонӣ

درختک дарахтак
درخرامیدن дархиромидан
درخزیدن дархазидан
درخش дурахш
درخشان дурахшон
درخشانی дурахшонӣ
درخشیدن дурахшидан
درخواست дархост
درخواست کننده дархосткунанда
درخواستن I дархостан I
درخواستن II дархостан II
درخور//درخورد
дархур//дархӯр//дархӯрд
درخوردن дархӯрдан
درخیستن дархестан
درد дард
دردا дардо
دردادن дардодан
دردار дардор
دردآشنا дардошно
دردافزا дардафзо
دردآلود дардолуд
دردآلوده дурдолуда
دردآمیز дардомез
دردانگیز дардангез
دردانه дурдона
دردآور дардовар
دردبار дардбор
دردپرور дардпарвар
دردچین дардчин
دردخند дардханд
دردر дир-дир
دَردَرک дардарак
دردزده дардзада
دردشناس дардшинос
دردکش дардкаш
دردکشی дардкашӣ
دردکشیده дардкашида
دردم дардам
دردمند дардманд
دردمندانه дардмандона
دردمندی дардмандӣ
دردمیدن дардамидан
دردمیده дардамида
دردناک дарднок
دردناکردنی дарднокарданӣ
درده дурда
دردی آمیز дурдиомез
دردی خوار дурдихор
دردی کش дурдикаш
دردی نوش дурдинӯш

دردی‌آشام дурдиошом
درربودن даррабудан
درساندن даррасондан
دررسیدن даррасидан
دررفتن даррафтан
درز дарз
درزدن дарзадан
درزدوز дарздӯз
درزدوزی дарздӯзӣ
درزمال дарзмол
درزه дарза
درزه‌بند дарзабанд
درزی дарзӣ
درزیگی дарзигӣ
درس дарс
درساختن дарсохтан
درساز дарсоз
درساعت дарсоат
درس آموز дарсомӯз
درس آموزی дарсомӯзӣ
درست дуруст
درست رفتار дурустрафтор
درستکار дурусткор
درستکاری дурусткорӣ
درست‌اندیش дурустандеш
درست‌پیمان дурустпаймон
درست‌شدنی дурустшуданӣ
درست‌نویسی дурустнависӣ
درستی дурустӣ
درس‌خانه дарсхона
درس‌خوان дарсхон
درس‌خوانی дарсхонӣ
درس‌دهی дарсдиҳӣ
درس‌فهمی дарсфаҳмӣ
درسگاه дарсгоҳ
درس گذرانی дарсгузаронӣ
درس گوی дарсгӯй
درس گویی дарсгӯӣ
درسی дарсӣ
درشت дурушт
درشت‌باف дуруштбоф
درشت‌بافت дуруштбофт
درشت‌پشم дуруштпашм
درشت‌خو дуруштхӯ
درشت‌روئی дуруштрӯӣ
درشت‌روی дуруштрӯй
درشت گوئی дуруштгӯӣ
درشت گوی дуруштгӯй
درشت‌معاملگی
дуруштмуомилагӣ
درشت‌معامله дуруштмуомила

درشتی дуруштӣ
درشدن даршудан
درشکستن даршикастан
درع диръ
درع پوش диръпӯш
درغ дарғ
درغات дарғот
درغات‌پولی дарғотпулӣ
درغات‌سازی дарғотсозӣ
درغضب дарғазаб
درفتادن дарфитодан
درفزودن дарфузудан
درفش дарафш
درفش I дирафш I
درفش II дирафш II
درفش III дирафш III
درفش дурафш
درفشان дирафшон
درفشان дурфишон
درفشیدن дирафшидан
درفنجک дарфанчак
درقّاس дараққос
درق‌درق дарақ-дарақ
درک III дарак III
درک I дарак I
درک II дарак II
درک дарк
درکار даркор
درکاری даркорӣ
درکردن даркардан
درکشا даркушо
درکشائی даркушоӣ
درکشاده даркушода
درک شوندگی даркшавандагӣ
درک شونده даркшаванда
درکشیدن даркашидан
درکوبی даркӯбӣ
درکوشیدن даркӯшидан
درگاه//درگه даргоҳ//даргаҳ
درگاه‌نشین даргоҳнишин
درگاهی даргоҳӣ
درگذر даргузар
درگذرانیدن даргузаронидан
درگذشت даргузашт
درگذشت даргузашт
درگذشتن даргузаштан
درگذشته даргузашта
درگیراندن даргирондан
درگیرانیدن даргиронидан
درگرفتن даргирифтан
درگرفته даргирифта

درگسیختن даргусехтан
درگشتن даргаштан
درگشته даргашта
درگه даргаҳ
درگهی даргаҳӣ
درگیر даргир
درگیرنده даргиранда
درگیری даргирӣ
درم дирам
درمزن дирамзан
درمان дармон
درماناندن дармонондан
درمانبخش дармонбахш
درمانپذیر дармонпазир
درماندگی дармондагӣ
درماندن дармондан
درمانده дармонда
درمانگاه дармонгоҳ
درمانگاهی дармонгоҳӣ
درمانگر дармонгар
درمانگری дармонгарӣ
درمانناپذیر дармоннопазир
درمانی дармонӣ
درمخرید дирамхарид
درمدار дирамдор
درمدوست дирамдӯст
درمریز дирамрез
درمنه дармана
درمه драма
درمتورگی драматургӣ
درموترگ драматург
درموترگیه драматургия
درموی драмавӣ
درمه نویس драманавис
درمه نویسی драманависӣ
درمتیزم драматизм
درمیان дармиён
درمیانی дармиёнӣ
درناگیر дарногир
درناگیری дарногирӣ
درندگی дарандагӣ
درنده даранда
درنده وار дарандавор
درنشاندن дарнишондан
درنشستن дарнишастан
درنگ I даранг I
درنگ II даранг II
درنگ پیشه дарангпеша
درنگ‌درنگ даранг-даранг
درنگ‌درنگ дарангидаранг
درنگ‌د-رنگ диринг-диринг

درنگرستن дарнигаристан
درنگس//درنگاس
дарангас//дарангос
درنگی дарангӣ
درنگیرنده дарнагиранда
درنمودن дарнамудан
درنهادن дарниходан
درنوردیدن дарнавардидан
درنوشتن дарнавиштан
درو дарав
درّو даррав
درواخ дарвох
دروازه дарвоза
دروازه‌بان дарвозабон
دروازه‌بانی дарвозабонӣ
دروازه‌خانه дарвозахона
دروازه‌دار дарвозадор
دروازی дарвозӣ
دروایست дарвоист
دروایستن дарвоистан
درود I дуруд I
درود II дуруд II
درودن дурудан
دروغ дурӯғ
دروغ آمیز дурӯғомез
دروغ باف дурӯғбоф
دروغ بافی дурӯғбофӣ
دروغ پراکنی дурӯғпароканӣ
دروغ‌پرداز дурӯғпардоз
دروغ‌پردازی дурӯғпардозӣ
دروغ زن дурӯғзан
دروغگو(ی) дурӯғгӯ(й)
دروغگوئی дурӯғгӯӣ
دروغکی дурӯғакӣ
دروغی дурӯғӣ
دروغین дурӯғин
دروگر даравгар
دروگری даравгарӣ
درون дарун
درون‌افروز дарунафрӯз
درون‌بر дарунбар
درون‌بین дарунбин
درون‌بینی дарунбинӣ
درون‌پرور дарунпарвар
درون‌تهی дарунтиҳӣ
درونج дарунаҷ
درون‌خالی дарунхолӣ
درون‌دار дарундор
درون‌درون дарун-дарун
درون‌رانی дарунронӣ
درون‌رو дарунрав

درون‌روی дарунравӣ
درون‌زا дарунзо
درون‌سوخته дарунсӯхта
درون‌سوز дарунсӯз
درون‌سوزی дарунсӯзӣ
درون‌سیاه дарунсиёҳ
درون‌شهری даруншаҳрӣ
درون‌صاف дарунсоф
درون کاواک дарунковок
درونکی дарунакӣ
درون‌گرا дарунгаро
درون‌گرایی дарунгароӣ
درون‌مایه дарунмоя
درون‌مرزی дарунмарзӣ
درون‌ناکی даруннокӣ
درون‌نگاری даруннигорӣ
درون‌نگری даруннигарӣ
درونه даруна
درونی дарунӣ
درویدن даравидан
درویزه дарвеза
درویزه‌گری дарвезагарӣ
درویش дарвеш
درویش صفت дарвешсифат
درویشانه дарвешона
درویش‌پرور дарвешпарвар
درویش‌دوست дарвешдӯст
درویش‌سیرت дарвешсират
درویش‌صفتی дарвешсифатӣ
درویش‌نما дарвешнамо
درویش‌نواز дарвешнавоз
درویش‌نوازی дарвешнавозӣ
درویشی дарвешӣ
دره I дара I
دره II дара II
درّه I дарра I
درّه II дарра II
دره‌دست даррадаст
دره‌زن дарразан
دره‌زنی дарразанӣ
درهم дарҳам
درهم дирҳам
درهم‌رفته дарҳамрафта
درهم آمیختگی дарҳамомехтагӣ
درهم آمیخته дарҳамомехта
درهم آمیزه дарҳамомеза
درهم آمیزی дарҳамомезӣ
درهم‌پیچیده дарҳампечида
درهم‌ریخته дарҳамрехта
درهم‌زده дарҳамзада
درهم‌شکستگی дарҳамшикастагӣ

درهم‌شکسته дарҳамшикаста
درهم‌کشیده дарҳамкашида
درهمی дарҳамӣ
دری I дарӣ I
دری II дарӣ II
دریا дарё
دریاب дарёб
دریاباد дарёбод
دریابار дарёбор
دریابندگی дарёбандагӣ
دریابنده дарёбанда
دریاچه дарёча
دریادل дарёдил
دریادلانه дарёдилона
دریادلی дарёдилӣ
دریادمکش//دریادرکش
дарёдамкаш//дарёдаркаш
دریاشکوه дарёшукӯҳ
دریاشناس дарёшинос
دریافت дарёфт
دریافت дарёфт
دریافتن дарёфтан
دریاکش дарёкаш
دریاگرد дарёгард
دریاگردی дарёгардӣ
دریانورد дарёнавард
دریانوردی дарёнавардӣ
دریاوش дарёваш
دریایی дарёӣ
دریچه дарича
دریچه‌دار даричадор
دریخانه дарихона
دریدگر дуредгар
دریدگری дуредгарӣ
دریدگی даридагӣ
دریدن даридан
دریده дарида
دریده‌جامه даридаҷома
دریده‌دهان даридадаҳон
دریده‌دهن даридадаҳан
دریده‌لباس даридалибос
دری‌زبان даризабон
دریغ дареғ
دریغا дареғо
دریغاگو(ی) дареғогӯ(й)
دریغ گویی дареғгӯӣ
دریواس даревос
دریوزه дарюза
دریوزه‌گر дарюзагар
دزد дузд
دزدادزدی дуздодуздӣ

دزدافشار	дуздафшор
دزدافشان	дуздафшон
دزدافشانی	дуздафшонӣ
دزداندن	дуздондан
دزدانه	дуздона
دزدبازار	дуздбозор
دزدبرده	дуздбурда
دزدبشره	дуздбашара
دزدپیشه	дуздпеша
دزدخانه	дуздхона
دزدزده	дуздзада
دزدصفت	дуздсифат
دزدگاه	дуздгоҳ
دزدنده	дузданда
دزدوار	дуздвор
دزدی	дуздӣ
دزدیدن	дуздидан
دزدیده	дуздида
دزیودا	дзюдо
دژ	диж
دژآگاه	дижогоҳ
دژآلود	дижолуд
دژآهنگ	дижоҳанг
دژبان	дижбон
دژخیم	дижхим
دژخیم	дужхим
دژدار	диждор
دژغال	дажғол
دژغال‌بیتان	дажғолбетон
دژغیم	дажгим
دژم	дижам
دژمروی	дижамрӯй
دژن	дижан
دست	даст
دست	дуст
دستپاچه	дастпоча
دست پاک کن	дастпоккун
دست پخت	дастпухт
دست پرور	дастпарвар
دست پرورد	дастпарвард
دست پرورده	дастпарварда
دست پوشک	дастпӯшак
دست پیچ	дастпеч
دست پیمان	дастпаймон
دست تنگی	дасттангӣ
دست تنها	дасттанҳо
دست تنهایی	дасттанҳоӣ
دست تهی	дасттиҳӣ
دست تیشه	дасттеша
دستجمعی	дастҷамъӣ
دست شکسته	дастшикаста
دستخالی	дастхолӣ
دستخشک	дастхушк
دستخشکی	дастхушкӣ
دستخط	дастхат
دستخوش	дастхуш
دسترام	дастром
دسترسا	дастрасо
دسترسی	дастрасӣ
دسترومال//دسترویمال	дастрӯмол//дастрӯймол
دستساخت	дастсохт
دست ساز	дастсоз
دست سای	дастсой
دست سوز	дастсӯз
دست شکسته	дастшикаста
دستشنان	дастшинон
دستشنانده	дастшинонда
دستشویک	дастшӯяк
دست فروش	дастфурӯш
دست فروشی	дастфурӯшӣ
دست و پادار	даступодор
دست و پازنی	даступозанӣ
دستادست	дастодаст
دستار	дастор
دستاران	дасторон
دستارچه	дасторча
دستارخوان	дасторхон
دستاردار	дастордор
دستارداری	дастордорӣ
دستارک	дасторак
دستارّه	дастарра
دست آزمایی	дастозмоӣ
دست آس	дастос
دستافزار	дастафзор
دستافشار	дастафшор
دستافشان	дастафшон
دست آموز	дастомӯз
دستان	дастон
دستانگو	дастонгӯ
دستانداز	дастандоз
دستاندازی	дастандозӣ
دستانساز	дастонсоз
دستانسرا(ی)	дастонсаро(й)
دستاننواز	дастоннавоз
دستاننوازی	дастоннавозӣ
دستآورد	дастовард
دستاول	даставвал
دستآویز	дастовез
دستبازی	дастбозӣ
دستبافت	дастбофт
دستبالا	дастболо
دستبخاک	дастбахок
دستبدست	дастбадаст
دستبرد	дастбурд
دستبسته	дастбаста
دستبکار	дастбакор
دستبگریبان	дастбагиребон
دستبگریبانی	дастбагиребонӣ
دستبند	дастбанд
دستبوس	дастбӯс
دستبوسی	дастбӯсӣ
دستپاک	дастпок
دستپاکی	дастпокӣ
دستپانه	дастпона
دستدراز	дастдароз
دستدرازی	дастдарозӣ
دسترخوان	дастархон
دسترخوان	дастурхон
دسترخوانچی	дастархончӣ
دسترخواندار	дастархондор
دسترخوانداری	дастархондорӣ
دستدهی	дастдиҳӣ
دسترس	дастрас
دسترنج	дастранҷ
دستزد	дастзад
دستزن	дастзан
دستشو//دستشویه	дастшӯ//дастшӯя
دستفال	дастфол
دستفشاری//دستفشوری	дастфишорӣ/дастфишурӣ
دستک	дастак
دستکار	дасткор
دستکاری	дасткорӣ
دست کاله	дасткола
دستکام	дастком
دست کج	дасткач
دست کجی	дасткачӣ
دستکدار	дастакдор
دستکدوزی	дастакдӯзӣ
دستکزن	дастакзан
دستکزنان	дастакзанон
دستکش	дасткаш II
دستکش	дасткаш I
دست کشاده(ه)	дасткушод(а)(о)
دست کشادی	дасткушодӣ
دست کشت	дасткишт
دست کشی	дасткашӣ
دست کشیده	дасткашида
دست کفان	дасткафон
دست کوتاه	дасткӯтоҳ
دست کوتاهی	дасткӯтоҳӣ
دستکی	дастакӣ
دستکی فروش	дастакифурӯш
دستکی فروشی	дастакифурӯшӣ
دستگاه	дастгоҳ
دستگاه‌ساز	дастгоҳсоз
دستگاه‌سازی	дастгоҳсозӣ
دست گرائی	дастгарой
دست گرای	дастгарой
دست گرمی	дастгармӣ
دستگه	дастгаҳ
دستگیر	дастгир I
دستگیر	дастгир II
دستگیر	дастгир III
دستگیرشده	дастгиршуда
دستگیرک	дастгирак
دستگیری	дастгирӣ I
دستگیری	дастгирӣ II
دستلاف	дастлоф
دستمال	дастмол
دستمال کدو	дастмолкаду
دستمالی	дастмолӣ
دستمایه	дастмоя
دستمزد	дастмузд
دستموزه	дастмӯза
دستنارس	дастнорас
دستنبو(ی)	дастанбӯ(й)
دستنبویه	дастанбӯя
دستنخورده	дастнахӯрда
دستنشان	дастнишон
دستنشانده	дастнишонда
دستنشین	дастнишин
دستنگار	дастнигор
دستنگر	дастнигар
دستنگری	дастнигарӣ
دستنهال	дастниҳол
دستنوشت	дастнавишт
دستنوشته	дастнавишта
دستنویس	дастнавис
دستوار(ه)	даствор(а)(о)
دستوپابسته	даступобаста
دستوپنجه دار	даступанҷадор
دستور	дастур
دستورالعمل	дастуруламал
دستوردهنده	дастурдиҳанда
دستوردهی	дастурдиҳӣ
دستورزاده	дастурзода
دستورعمل	дастурамал
دستوروشویی	дастурӯшӯӣ
دستوری	дастурӣ
دسته	даста
دسته‌برنجی	дастабиринҷӣ

دسته بندی дастабандӣ
دسته جمعانه дастаҷамъона
دسته جمعی дастаҷамъӣ
دسته دراز дастадароз
دسته سازی дастасозӣ
دسته صدف дастасадаф
دسته کوتاه дастакӯтоҳ
دسته گل дастагул
دسته نقره дастанукра
دستی дастӣ
دست یاب дастёб
دستیار дастёр
دستیاری дастёрӣ
دستی ساخت дастисохт
دستینه дастина
دسیسه дасиса
دسیسه باز дасисабоз
دسیسه بازی дасисабозӣ
دسیسه کار дасисакор
دسیسه کارانه дасисакорона
دسیسه کاری дасисакорӣ
دشت дашт
دشت بازار даштбозор
دشت پیما даштпаймо
دشت رویه даштрӯя
دشت نشین даштнишин
دشتنورد даштнавард
دشتبان даштбон
دشتی даштӣ
دشخوار душх(в)ор
دشمن душман
دشمن تراشی душмантарошӣ
دشمن دار душмандор
دشمن سوز душмансӯз
دشمن فکن душманфикан
دشمنکش душманкуш
دشمنکشی душманкушӣ
دشمن گداز душмангудоз
دشمنوار душманвор
دشمن افکن душманафкан
دشمن افکنی душманафканӣ
دشمنانه душманона
دشمن کوبی душманкӯбӣ
دشمنی душманӣ
دشنام дашном
دشوار душвор
دشوار برآ душворбаро
دشوار پسند душворписанд
دشوار تلفظ душворталаффуз
دشوار خوار душворхор
دشوار فهم душворфаҳм

دشوار فهمی душворфаҳмӣ
دشوار گداز душворгудоз
دشوار گذر душворгузар
دشوار گرد душворғард
دشواری душворӣ
دشوار یاب душворёб
دشنه дашна
دعا дуо
دعاخوان дуохон
دعاخوانی дуохонӣ
دعاگر дуогар
دعاگوئی дуогӯӣ
دعاگوی дуогӯй
دعاگویان дуогӯён
دعانویس дуонавис
دعاوی даовӣ
دعوا даъво
دعوائی даъвоӣ
دعواگر даъвогар
دعواگری даъвогарӣ
دعوت даъват
دعوت شونده даъватшаванда
دعوتگر даъватгар
دعوتگه даъватгаҳ
دعوتنامه даъватнома
دعوت‌شده даъватшуда
دعوتی даъватӣ
دعوی даъвӣ
دغ дағ
دغا даго
دغاباز дағобоз
دغابازی дағобозӣ
دغاپیشه дағопеша
دغ‌دغ дағ-дағ
دغدغان дағдағон
دغدغک дағдағак
دغدغه дағдаға
دغدغه‌دار дағдағадор
دغربغر дағар-буғур
دغل дағал
دغلانه дағалона
دغلباز дағалбоз
دغلبازی дағалбозӣ
دغل بافت дағалбофт
دغل پشم дағалпашм
دغل طبیعت дағалтабиат
دغل کاری дағалкорӣ
دغل مزاج дағалмизоҷ
دغل معاملگی дағалмуомилагӣ
دغل معامله дағалмуомила
دغل موی дағалмӯй

دغلی дағалӣ
دغیج дағеч
دف даф
دفزن дафзан
دفزنان дафзанон
دفگردان дафғардон
دفنواز дафнавоз
دفاع дифоъ
دفّاف даффоф
دفتر I дафтар I
دفتر II дафтар II
دفترداری дафтардорӣ
دفترچه дафтарча
دفتردار дафтардор
دفتری дафтарӣ
دفع дафъ
دفع الوقت дафъулвакт
دفع ناپذیر дафънопазир
دفعتاً дафъатан
دفعه дафъа
دفلا//دفلی дифло
دفن дафн
دفنوک дафнук
دفی дафӣ
دفین дафин
دفینه дафина
دق дақ
دق I дақ(к)I
دق II дақ(к)II
دقائق дақоиқ
دقاق даққоқ
دقاقی даққоқӣ
دقیانوس дақёнус
دقیانوسی дақёнусӣ
دقیق дақиқ
دقیقاً дақиқан
دقیقانه дақиқона
دقیق بین дақиқбин
دقیق کار дақиққор
دقیق کارانه дақиққорона
دقیق کاری дақиққорӣ
دقیقگی дақиқагӣ
دقیق نظر дақиқназар
دقیق نظرانه дақиқназарона
دقیقه I дақиқа I
دقیقه II дақиқа II
دقیقه خو(ی) дақиқахӯ(й)
دقیقه دان дақиқадон
دقیقه سنج дақиқасанҷ
دقیقه شمار дақиқашумор
دقیقه شماری дақиқашуморӣ

دقیقه شناس дақиқашинос
دقیقه گرد дақиқагард
دقیقه یاب дақиқаёб
دقیقه یابی дақиқаёбӣ
دقیقی дақиқӣ
دکان дуккон
دک دک дак-дак
دکدنگ дакаданг
دکردکور дакар-дукур
دکردکر дукур-дукур
دکک диккак
دکنگ даканг
دکه дакка
دکه дукка
دل дил
دل آبکننده дилобкунанда
دل آرام дилором
دل آزار дилозор
دل آزردگی дилозурдагӣ
دل آسا дилосо
دل افسرده дилафсурда
دل افگاری дилафгорӣ
دلبردار дилбардор
دلبرداری дилбардорӣ
دل بیحضوری дилбеҳузурӣ
دلپذیر дилпазир
دلپذیری дилпазирӣ
دلجزیر дилчазир
دلدزد дилдузд
دلسخت дилсахт
دلسردانه дилсардона
دلسردی дилсардӣ
دلسوز дилсӯз
دلسوزانه дилсӯзона
دلسیاه дилсиёҳ
دل سیاهی дилсиёҳӣ
دل شکار дилшикор
دل شکسته дилшикаста
دل شکن дилшикан
دل صاف дилсоф
دل ضعیف дилзаиф
دل کشال дилкашол
دل کشالی дилкашолӣ
دلکنده дилканда
دلکور дилкӯр
دلگداز дилгудоз
دلمانده дилмонда
دلمردگی дилмурдагӣ
دلناخواهانه дилнохоҳона
دلنازک дилнозук
دلناکش дилнокаш

دلنگران дилнигарон
دلیاب дилёб
دلیابی дилёбӣ
دلائل далоил
دل آبخور дилобхӯр
دلآرا дилоро
دل آرائی дилороӣ
دل آزاری дилозорӣ
دل آزرده дилозурда
دل آسائی дилосоӣ
دل آسوده дилосуда
دل آشفته дилошуфта
دل آشنا дилошно
دل آشوب дилошӯб
دلافتاده дилафтода
دلافروز дилафрӯз
دلافگار дилафгор
دلاک даллок
دلاکی даллокӣ
دلآگاه дилогоҳ
دلآگاهی дилогоҳӣ
دلال даллол
دلال далол
دلالانه даллолона
دلالت далолат
دلاله даллола
دلالگی даллолагӣ
دلالی даллолӣ
دلام I дилом I
دلام II дилом II
دلانگیز дилангез
دلاور диловар
دلاورانه диловарона
دلاوری диловарӣ
دلاویز диловез
دلاویزی диловезӣ
دلباختگی дилбохтагӣ
دلباخته дилбохта
دلباز дилбоз
دلبازی дилбозӣ
دلبر дилбар
دلبرانه дилбарона
دلبردگی дилбурдагӣ
دلبرده дилбурда
دلبرک дилбарак
دلبری дилбарӣ
دلبزن дилбазан
دلبستگی дилбастагӣ
دلبسته дилбаста
دلبند дилбанд
دل بی جا کننده дилбечокунанда

دل بی حضور کننده дилбеҳузуркунанда
دل پاره дилпора
دل پاک дилпок
دل پاکی дилпокӣ
دل پر дилпур
دل پرانه дилпурона
دل پرسی дилпурсӣ
دل پرشونده дилпуршаванда
دل پری дилпурӣ
دل پسند дилписанд
دل پسندی дилписандӣ
دلتنگ дилтанг
دلتنگی дилтангӣ
دلجمع дилҷамъ
دلجمعانه дилҷамъона
دلجمعی дилҷамъӣ
دلجو(ی) дилҷӯ(й)
دلجوئی дилҷӯӣ
دلجوان дилҷавон
دلجویانه дилҷӯёна
دلچاک дилчок
دل چسپ дилчасп
دل چسپی дилчаспӣ
دل حزین дилҳазин
دل خجل дилхиҷил
دل خجلی дилхиҷилӣ
دل خراب дилхароб
دل خرابی дилхаробӣ
دل خراش дилхарош
دل خستگی дилхастагӣ
دل خسته дилхаста
دلخنک дилхунук
دلخنکی дилхунукӣ
دلخواست дилхост
دلخواسته дилхоста
دلخواه дилхоҳ
دلخوش дилхуш
دلخوش کننده дилхушкунанда
دلخوشی дилхушӣ
دلخون дилхун
دلدادگی дилдодагӣ
دلداده дилдода
دلدار дилдор
دلداری дилдорӣ
دلدل дулдул
دلدوز дилдӯз
دل ربا дилрабо
دل ربائی дилрабоӣ
دل ربایانه дилрабоёна
دل رباینده дилрабоянда

دل ریش дилреш
دل زنده дилзинда
دل زنی дилзанӣ
دلستان дилситон
دل سختی дилсахтӣ
دلسرد дилсард
دل سفید дилсафед
دل سوخته дилсӯхта
دل سوزی дилсӯзӣ
دلشاد дилшод
دلشادانه дилшодона
دلشاد کننده дилшодкунанда
دلشادی дилшодӣ
دلشده дилшуда
دل شکاری дилшикорӣ
دل شکستگی дилшикастагӣ
دل صافانه дилсофона
دل صافی дилсофӣ
دلفراخ дилфарох
دلفریب дилфиреб
دلفریبانه дилфиребона
دلفریبی дилфиребӣ
دلفگار дилфигор
دلفین далфин
دلفین дулфин
دلق далқ
دلق پوش далқпӯш
دلک дилак
دلکش дилкаш
دلکشا дилкушо
دلکشائی дилкушоӣ
دل کشاد дилкушод
دلکف дилкаф
دل گداخته дилгудохта
دل گران дилгарон
دل گرسنه дилгурусна
دلگرم дилгарм
دلگرمی дилгармӣ
دلگی даллагӣ
دلگیر дилгир
دلگیرانه дилгирона
دلگیر کننده дилгиркунанда
دلگیری дилгирӣ
دل ماندگی дилмондагӣ
دل مرده дилмурда
دلمل дулмул
دل ناخوش дилнохуш
دل ناخوشی дилнохушӣ
دل نازکی дилнозукӣ
دلنرم дилнарм
دلنرمی дилнармӣ

دلنشان дилнишон
دلنشین дилнишин
دل نگرانی дилнигаронӣ
دلنواز дилнавоз
دلنوازی дилнавозӣ
دلو далв
دله I дала I
دله II дала II
دله далла
دل وسیع дилвасеъ
دلیر далер
دلیرانه далерона
دلیروار далервор
دلیری далерӣ
دلیل I далел I
دلیل II далел II
دلیل ناک далелнок
دلیلی далелӣ
دم дам
دم I дам I
دم II дам II
دم III дам III
دم IV дам IV
دم дим
دم дум
دمبردار думбардор
دمبرداری думбардорӣ
دمجنبانی думҷунбонӣ
دمرو думрав
دمکلته думкалта
دمکوتاه думкӯтоҳ
دملکانی думликконӣ
دم آبه дамоба
دماثت дамосат
دمادم дамодам
دمادم думодум
دمار димор
دماغ I димоғ I
دماغ II димоғ II
دماغ بلند димоғбаланд
دماغ پرور димоғпарвар
دماغ چاقی димоғчоқӣ
دماغ سوختگی димоғсӯхтагӣ
دماغ سوخته димоғсӯхта
دماغ سوز димоғсӯз
دماغ سوزی димоғсӯзӣ
دماغ آشفته димоғошуфта
دماغ چاق димоғчоқ
دماغه димоға
دماغی димоғи
دم آلوده дамолуда

دمامه дамома
دمان дамон
دمان дамон
دماندن дамондан
دمبال думбол
دمبر دمبر думбур-думбур
دمبر دمبور дамбар-дамбур
دمبرک думбурак
دمبره думбура
دمبریده думбурида
دمبسته дамбаста
دمبک думбак
دمبل дамбал
دمبل думбал
دمبل думбул
دمبلی дамбалӣ
دمبوق дамбук
دمبه думба
دمبه دار думбадор
دم‌پخت дампухт
دم‌پختگی дампухтагӣ
دم‌پخته дампухта
دم‌پز дампаз
دمتیز дамтез
دم‌جنبان думҷунбон
دمچه думча
دمچه چین думчачин
دمچه دار думчадор
دمخور дамхӯр
دمخورده дамхӯрда
دمدار дамдор
دمدار думдор
دمدراز думдароз
دمدزد дамдузд
دمدزدانه дамдуздона
دمدزدی дамдуздӣ
دمدمکی дамдамакӣ
دمدمه I дамдама I
دمدمه II дамдама II
دمروی думравӣ
دمساز дамсоз
دمسازی дамсозӣ
دمسرد дамсард
دمش дамиш
دم طبق дамтабақ
دمع дамъ
دمغازه думгоза
دم کردگی дамкардагӣ
دم کردنی дамкарданӣ
دم کرده дамкарда
دم کش дамкаш

دمگاه дамгоҳ
دمگر дамгар
دمگرفته дамгирифта
دمگه дамгаҳ
دمگیر дамгир
دمگیری дамгирӣ
دمل думмал
دملمه дамлама
دمن даман
دمنده даманда
دمنه димна
دموی дамавӣ
دموی مزاج дамавимизоҷ
دمه I дама I
دمه II дама II
دمه III дама III
دم‌هات کرده дамҳоткарда
دمیدگی дамидагӣ
دمیدن I дамидан I
دمیدن II дамидан II
دمیده дамида
دن дан(н)
دنائت диноат
دنازور динозавр
دنان данон
دنب дунб
دنبال дунбол
دنبال بریده дунболбурида
دنبالچه дунболча
دنبال گیر дунболгир
دنبال گیری дунболгирӣ
دنباله дунбола
دنباله دار дунболадор
دنباله گیر дунболагир
دنباله گیری дунболагирӣ
دنباله‌پر дунболапур
دنبره дунбура
دنبره نواز дунбуранавоз
دنبره نوازی дунбуранавозӣ
دنبل дунбул
دنبل بریان дунбулбирён
دنبه дунба
دنبه دار дунбадор
دنبه گداز дунбагудоз
دنبه کلان дунбакалон
دند I данд I
دند II данд II
دندان дандон
دندان‌بر дандонбар
دندان‌پزشک дандонпизишк
دندان‌پزشکی дандонпизишкӣ

دندان‌خای дандонхой
دندان‌خایک дандонхояк
دندان‌خلال дандонхилол
دندان‌دار дандондор
دندان‌دراز дандондароз
دندان‌درد дандондард
دندان‌ریخته дандонрехта
دندان‌زد дандонзад
دندان‌زنی дандонзанӣ
دندان‌ساز дандонсоз
دندان‌سازی дандонсозӣ
دندان‌سفید дандонсафед
دندان‌شکن дандоншикан
دندان‌شوئی дандоншӯӣ
دندان‌شویک дандоншӯяк
دندان‌صدف дандонсадаф
دندان‌طلاء дандонтил(л)о
دندان کاو(ک) дандонков(ак)
دندان کن дандонкан
دندان گذر дандонгузар
دندان گیر дандонгир
دندان‌ماله дандонмола
دندان‌ناگذر дандонногузар
دندان‌نما дандоннамо
دندانه дандона
دندانه‌بری дандонабурӣ
دندانه‌دار дандонадор
دندانه کشی дандонакашӣ
دندانه‌ماله дандонамола
دندانی дандонӣ
دندنه дандана
دنده I данда I
دنده II данда II
دنگ I данг I
دنگ II данг II
دنگ III данг III
دنگل дангал
دنگاسگی дангосагӣ
دنگاسه дангоса
دنگانه дангона
دنگ‌دنگ данг-данг
دنگر دنگر дангар-дангар
دنگل дангил
دنگی дангӣ
دنگله дингила
دنن дунан
دنه дана
دنی данӣ
دنیا дунё
دنیائی дунёӣ
دنیائی дунявӣ

دنیابیزار дунёбезор
دنیابیزاری дунёбезорӣ
دنیابین дунёбин
دنیاپرست дунёпараст
دنیاپرستی дунёпарастӣ
دنیاجوی дунёҷӯӣ
دنیادار дунёдор
دنیادشمن дунёдушман
دنیادوست дунёдӯст
دنیادیده дунёдида
دنیاطلب дунёталаб
دنیاگردی дунёгардӣ
دنیاگیر дунёгир
دنیاوی дунёвӣ
دنیدن данидан
دو дав
دو дав
دو ду
دوئی дуӣ
دوئیت дуият
دوا даво
دوائر давоир
دوائی давоӣ
دواالمسک давоулмиск
دواب(ب) давоб(б)
دوابخش давобахш
دوابدار давобдор
دو آبه дуоба
دواپذیر давопазир
دوات давот
دوات‌خانه давотхона
دوات‌دار давотдор
دوات‌ساز давотсоз
دوات‌سازی давотсозӣ
دو آتشه дуоташа
دوات‌گر давотгар
دوات‌گری давотгарӣ
دواتی давотӣ
دواج давоҷ
دوادو//دوادوی даводав//даводавӣ
دوار даввор
دوارگی дуаррагӣ
دوازده дувоздаҳ
دوازده انگشته дувоздаҳангушта
دوازده انگشتی дувоздаҳангуштӣ
دوازده برج дувоздаҳбурҷ
دوازده روزه дувоздаҳрӯза
دوازده ساعته дувоздаҳсоата
دوازده ساعتی дувоздаҳсоатӣ
دوازده قبطه дувоздаҳқабата
دوازده قطاره дувоздаҳқатора

دوازده گانه дувоздаҳгона
دوازده مقام дувоздаҳмақом
دوازده آشیانه дувоздаҳошёна
دوازده امامه дувоздаҳимома
دوازده پرده дувоздаҳпарда
دوازده تیره дувоздаҳтира
دوازده ساله дувоздаҳсола
دوازده گره дувоздаҳгиреҳ
دوازدهم дувоздаҳум
دواساز давосоз
دواسازی давосозӣ
دواسپه дуаспа
دواشونده давошаванда
دوآشیانه дуошёна
دواکننده давокунанда
دواگر давогар
دوال давол
دوالباز даволбоз
دوالبازی даволбозӣ
دوالزم дуализм
دوالیست дуалист
دوالیستی дуалистӣ
دواله давола
دوالی даволӣ
دوام давом
دوامات давомот
دوام‌پذیر давомпазир
دوامت давомат
دوام‌دار давомдор
دوام‌داری давомдорӣ
دوام‌ده давомдеҳ
دوام دهنده давомдиҳанда
دوام کننده давомкунанда
دوام‌ناک давомнок
دوام‌ناکی давомнокӣ
دوامیت давомият
دوانI давонI
دوانII давонII
دواناپذیر давонопазир
دواندن//دوانیدن давон(и)дан
دواندیش дуандеш
دواندیشی дуандешӣ
دواننده давонанда
دوانه давона
دوآهنه дуоҳана
دواوین давовин
دوباره дубора
دوباره پز дуборапаз
دوباره‌دوزی дуборадӯзӣ
دوباره‌کاری дуборакорӣ
دوباری дуборӣ

دوبالا дуболо
دوباله дубола
دوباله ها дуболаҳо
دوبخته дубахта
دوبرجه дубурча
دوبرجی дубурчӣ
دوبرگه дубарға
دوبرگی дубаргӣ
دوبرهI дубараI
دوبرهII дубараII
دوبسته дубаста
دوبستی дубастӣ
دوبهره дубаҳра
دوبیته дубайта
دوبیتی дубайтӣ
دوبیزه дубеза
دوبیله дубела
دوبین дубин
دوبینی дубинӣ
دوپا дупо
دوپاره дупора
دوپازگی дупозагӣ
دوپایه дупоя
دوپشته дупушта
دوپله дупалла
دوپوسته дупӯста
دوپوله дупула
دوپیکر дупайкар
دوتا дуто
دوتائی дутоӣ
دوتار дутор
دوتارنواز дуторнавоз
دوتارنوازی дуторнавозӣ
دوتاری дуторӣ
دوتبعیتی дутабаиятӣ
دوتخمه дутухма
دوتیغه дутеға
دوجان дучон
دوجانبه дучониба
دوجانی дучонӣ
دوجایگی дучоягӣ
دوجایه дучоя
دوجنسه дучинса
دوجنسی дучинсӣ
دوچرخه дучарха
دوچرخه سوار дучархасавор
دوچرخه‌سواری дучархасаворӣ
دوچند дучанд
دوچندان дучандон
دوچه давча
دوحه давҳа

دوخت дӯхт
دوخت дӯхт
دوختن дӯхтан
دوخت‌ودوز дӯхтудӯз
دوخوابه духоба
دوخوانII духонII
دوخوره духӯра
دوخیز духез
دوخیله духела
دود дуд
دودآسا дудосо
دودافکن дудафкан
دودافکنی дудафканӣ
دودآلود дудолуд
دوداندود дудандуд
دودانگیز дудангез
دودآهنگ дудоҳанг
دودبرآ дудбаро
دودبرائی дудбароӣ
دودپولی дудпулӣ
دودخانه дудхона
دودخورده дудхӯрда
دودداده дуддода
دوددار дуддор
دوددهی дуддиҳӣ
دودر дудар
دودرنگ дудранг
دودره дудара
دودزدگی дудзадагӣ
دودزده дудзада
دودسته дудаста
دودصفت дудсифат
دودغوله дудғӯла
دودکش дудкаш
دودگاه дудгоҳ
دودگرفته дудгирифта
دودلانه дудилона
دودلگی дудилагӣ
دودله дудила
دودم дудам
دودمان дудмон
دودمانند дудмонанд
دودمه дудама
دودناک дуднок
دودهI дудаI
دودهII дудаII
دوده خورد дудахард
دوده خورد дудахӯрд
دودوان дав-давон
دودوک дав-давак
دودوک بازی дав-давакбозӣ

دودی дудӣ
دور давр
دور дур
دورادور давродавр
دورادور дуродур
دورافتادگی дурафтодагӣ
دورافتاده дурафтода
دورافکن дурафкан
دوران даварон
دوران даврон
دورانداز дурандоз
دوران‌دیده даврондида
دوراندیش дурандеш
دوراندیشانه дурандешона
دوراندیشی дурандешӣ
دورانی даваронӣ
دوراهه дуроҳа
دوراهی дуроҳӣ
دورباش дурбош
دوربرد дурбурд
دوربینانه дурбинона
دوربینی дурбинӣ
دورپرواز дурпарвоз
دوردست дурдаст
دوررو дуррав
دورزن дурзан
دورزننده даврзананда
دورزنی даврзанӣ
دورزنی дурзанӣ
دورسنج даврсанҷ
دورکنه дурукна
دورگرد давргард
دورگرد дургард
دورگه дурага
دورگی даврагӣ
دورگیر давргир
دورماندگی дурмондагӣ
دورمانده дурмонда
دورمدراز дурмадароз
دورنظر дурназар
دورنظری дурназарӣ
دورنگ дуранг
دورنگار дурнигор
دورنگاری дурнигорӣ
دورنگر дурнигар
دورنگری дурнигарӣ
دورنگه дуранга
دورنگی дурангӣ
دورنما дурнамо
دورنماساز дурнамосоз
دورنویس дурнавис

دوره давра
دوره‌پلته даврапилта
دوره‌گرد даврагард
دوره‌گردی даврагардӣ
دورهه дураҳа
دورو дурӯ
دوروئی дурӯӣ
دوروبر даврубар
دورودراز дурудароз
دوروزه дурӯза
دورویگی дурӯягӣ
دورویه дурӯя
دورهٔ جنگی давраичангӣ
دورّی даврӣ
دوری дурӣ
دورزنی даврзанӣ
دوز дӯз
دوزاندن дӯзондан
دوزانو дузону
دوزبان дузабон
دوزبانه дузабона
دوزبانی дузабонӣ
دوزبر дузабар
دوزخ дӯзах
دوزخ آشام дӯзахошом
دوزخ آشامی дӯзахошомӣ
دوزخسرا(ی) дӯзахсаро(й)
دوزخی дӯзахӣ
دوزخی‌رو дӯзахирӯ
دوزرده дузарда
دوزندگی дӯзандагӣ
دوزنده дӯзанда
دوزنده زن дӯзандазан
دوزنگی дузанагӣ
دوزنه дузана
دوزه дӯза
دوزیست дузист
دوزیستی дузистӣ
دوساعته дусоата
دوساعتی дусоатӣ
دوساعتینه дусоатина
دوسالگی дусолагӣ
دوساله дусола
دوست дӯст
دوست انگیز дӯстангез
دوست باز дӯстбоз
دوست بازی дӯстбозӣ
دوست پرور дӯстпарвар
دوستدارانه дӯстдорона
دوستد اشتنی дӯстдоштанӣ
دوست داشته дӯстдошта

دوسترو(ی) дӯстрӯ(й)
دوسترویک дӯстрӯяк
دوستکام дӯстком
دوستکامی дӯсткомӣ
دوستنواز дӯстнавоз
دوستوار дӯствор
دوستانه дӯстона
دوستدار дӯстдор
دوستداری дӯстдорӣ
دوسترویی дӯстрӯӣ
دوستگان дӯстгон
دوستگانی дӯстгонӣ
دوستونه дусутуна
دوستی дӯстӣ
دوسر дусар
دوسره дусара
دوسمته дусамта
دوسیدن дӯсидан
دوش давиш
دوش дӯш
دوش I дӯш I
دوش II дӯш II
دوشا дӯшо
دوشائی дӯшоӣ
دوشاب дӯшоб
دوشاخدار душохдор
دوشاخه душоха
دوشادوش дӯшодӯш
دوشبکه душабака
دوشش дӯшиш
دوشکله душакла
دوشنبگی душанбегӣ
دوشنبه душанбе
دوشهروندی душаҳрвандӣ
دوشیدن дӯшидан
دوشیزگی дӯшизагӣ
دوشیزه дӯшиза
دوشین//دوشینه дӯшин//дӯшина
دوصد дусад
دوصدم дусадум
دوصدی дусадӣ
دوطبقه дутабақа
دوطرفه дутарафа
دوغ I дӯғ I
دوغ II дӯғ II
دوغاب дӯғоб
دوغابی дӯғобӣ
دوغداغ дуғдоғ
دوغزنی дӯғзанӣ
دوغلدرکه дуғилдирака
دوقبتی дуқабатӣ

دوقبطه дуқабата
دوقت дуқат
دوقطاره дуқатора
دوقطبه дуқутба
دوقناته дуқанота
دوقوله дуқавла
دوک давак
دوک дук
دوک بینی дукбинӣ
دوک تراش дуктарош
دوک تراشی дуктарошӣ
دوک ریس дукрес
دوکشکل дукшакл
دوکارده дукорда
دوکاره дукора
دوکان дӯкон
دوکانبافی дӯконбофӣ
دوکانخانه дӯконхона
دوکاندار дӯкондор
دوکانداری дӯкондорӣ
دوکانچه дӯконча
دوکدان дукдон
دوک‌دوک дук-дук
دوکرته дукарата
دوکرتی дукаратӣ
دوکسه дукаса
دوکسی дукасӣ
دوکفان дукафон
دوکفه дукафа
دوکه дука
دوکوهانه дукӯҳона
دوکوهه дукӯҳа
دوکی дукӣ
دوگ дуг
دوگ پشت дугпушт
دوگانک дугоник
دوگانگی дугонагӣ
دوگانه дугона
دوگانه باز дугонабоз
دوگانه بازی дугонабозӣ
دوگانه پرست дугонапараст
دوگانه پرستی дугонапарастӣ
دوگانه‌سوز дугонасӯз
دوگانی дугонӣ
دوگاه дугоҳ
دوگبینی дугбинӣ
دوگروهی дугурӯҳӣ
دوگزه дугаза
دوگزی дугазӣ
دوگمانه дугумона
دوگوئی дугӯӣ

دوگوشه дугӯша
دوگیتی дугетӣ
دوگیسو дугесӯ
دول дувал
دول I дӯл I
دول II дӯл II
دول III дӯл III
دول IV дӯл IV
دولا дӯло
دولاب дӯлоб
دولابکار дӯлобкор
دولابکاری дӯлобкорӣ
دولابی дӯлобӣ
دولانه дӯлона
دولبی дулабӣ
دولت давлат
دولت‌پناه давлатпаноҳ
دولت‌خانه давлатхона
دولت‌خواه давлатхоҳ
دولت‌خواهانه давлатхоҳона
دولت‌خواهی давлатхоҳӣ
دولت‌داری давлатдорӣ
دولت‌سرا давлатсаро
دولت‌شهر давлатшаҳр
دولتمند давлатманд
دولتمندی давлатмандӣ
دولتی давлатӣ
دولت‌یار давлатёр
دولت‌یاری давлатёрӣ
دولچه дӯлча
دولمه дӯлма
دولنجه дулунча
دولی дӯлӣ
دوم дувум
دوم درجه дувумдарача
دوماتاره думотора
دوماهه думоҳа
دومحوره думеҳвара
دومعنائی думаъноӣ
دومعنی دار думаънидор
دومعنا دار думаънодор
دومغز думағз
دومغزه думағза
دوم-موم дӯм-дӯм
دومهره думӯҳра
دومیله думила
دومین дувумин
دون дун
دونپایه дунпоя
دونپرور дунпарвар
دونپروری дунпарварӣ

دونپرست дунпараст
دوند даванд
دوندگی давандагӣ
دونده даванда
دونژاده дунажода
دونفری дунафарӣ
دونقطه дунуқта
دونگ даванг
دونگ дӯнг
دونگ پیشانی дӯнгпешонӣ
دونگی дӯнгӣ
دونهمت дунҳиммат
دونهمتی дунҳимматӣ
دونیم дуним
دونیمه дунима
دوهجائی дуҳиҷоӣ
دوهفته‌ای дуҳафтаи
دووتاز давутоз
دووغیج давуғеч
دویدن давидан
دویده давида
دویده‌روان давидаравон
دویست дувист
دویوم дуюм
دویومباره дуюмбора
دویومین дуюмин
ده даҳ
ده деҳ
ده деҳ
دهتایی даҳтоӣ
دهساله даҳсола
دهشورا деҳшӯро
دهکرته даҳкарата
دهمرده‌گوی даҳмардагӯӣ
دهنشین деҳнишин
دهیک даҳяк
دهیک گیر даҳякгир
دهیکچی даҳякчӣ
دها даҳо
دهات деҳот
دهاتی деҳотӣ
دهاده деҳодеҳ
دهار даҳор
دهاز даҳоз
دهاقین даҳоқин
دهانبند даҳонбанд
دهانبندی даҳонбандӣ
دهان بیفراویز даҳонбефаровез
دهانتنگ даҳонтанг
دهان//دهن даҳон//даҳан
دهانپزشک даҳонпизишк
دهانپزشکی даҳонпизишкӣ
دهانزده даҳонзада
دهانسوخته даҳонсӯхта
دهانسوز даҳонсӯз
دهان کشایی даҳонкушоӣ
دهانکی даҳонакӣ
دهانه даҳона
دهانی даҳонӣ
دهباشی даҳбошӣ
دهپنجی даҳпанҷӣ
دهچار даҳчор
دهچند даҳчанд
دهخدا деҳхудо
دهدل(ه) даҳдил(а)
دهدهی даҳдаҳӣ
دهر даҳр
دهره даҳра
دهروزگی даҳрӯзагӣ
دهروزه даҳрӯза
دهرویه даҳрӯя
دهری даҳрӣ
دهریانه даҳриёна
دهریگی даҳригӣ
دهزبان даҳзабон
دهسالگی даҳсолагӣ
دهستان деҳистон
دهش диҳиш
دهشت даҳшат
دهشت افزا даҳшатафзо
دهشت انگیزی даҳшатангезӣ
دهشتبار даҳшатбор
دهشتزا даҳшатзо
دهشتزدگی даҳшатзадагӣ
دهشتزده даҳшатзада
دهشتناک даҳшатнок
دهشتافزایی даҳшатафзоӣ
دهشتافکن даҳшатафкан
دهشت آلوده даҳшатолуда
دهشتانگیز даҳшатангез
دهشتانگیزانه даҳшатангезона
دهشت آور даҳшатовар
دهقانبچه деҳқонбача
دهقان деҳқон
دهقان پسر деҳқонписар
دهقانزاده деҳқонзода
دهقانی деҳқонӣ
دهکده деҳкада
دهگزه даҳгаза
دهل дуҳул
دهل دریده дуҳулдарида
دهلزن дуҳулзан
دهلیز даҳлез
دهلیزی даҳлезӣ
دهم даҳум
دهمرده даҳмарда
دهمنی даҳманӣ
دهن даҳан
دهنباز даҳанбоз
دهنبسته даҳанбаста
دهنبین даҳанбин
دهندریده даҳандарида
دهندوز даҳандӯз
دهنسوز даҳансӯз
دهن شیرینی даҳаншириниӣ
دهنفراخ даҳанфарох
دهنکلان даҳанкалон
دهنده диҳанда
دهندوخته даҳандӯхта
دهنزده даҳанзада
دهنسوخته даҳансӯхта
دهنکلانی даҳанкалонӣ
دهنکی даҳанакӣ
دهنمرد даҳанмард
دهنوسیع даҳанвасеъ
دهنیلگی//دهانیلگی даҳанялагӣ//даҳонялагӣ
دهنیله//دهانیله даҳаняла//даҳоняла
دهه даҳа
دهی даҳӣ
دهیکخور даҳякхӯр
دی дай
دی дӣ
دیّار дайёр I
دیار дайёр II
دیَار диёр
دیّان дайён
دیانت диёнат
دیبا дебо
دیباچه дебоча
دیباچه نویس дебочанавис
دیبارخ деборух
دیبیوت дебют
دیپا депо
دیپرتمنت департамент
دیپلام диплом
دیپلامتی дипломатӣ
دیپلامتیه дипломатия
دیپلامدار дипломдор
دیپلامنویس дипломнавис
دیپلامنویسی дипломнависӣ
دیپلامی дипломӣ
دیت дият
دیتستان диятситон
دیتسمیتر детсиметр
دیتیکتیو детектив
دیجور дайҷур
دیدار дидор
دیداربینی дидорбинӣ
دیداری дидорӣ
دیدبان дидбон
دیدبانگاه дидбонгоҳ
دیدبانی дидбонӣ
دیدکتیکه дидактика
دیدکتیکی дидактикӣ
دیدگاه дидгоҳ
دیدگی дидагӣ
دیدن дидан
دیدنباب диданбоб
دیدنی диданӣ
دیده дидаI
دیده дидаII
دیده باز дидабоз
دیده بوسی дидабӯсӣ
دیده خانه дидахона
دیده دار дидадор
دیده گاه дидагоҳ
دیده نشده диданашуда
دیده وری дидаварӣ
دیدهافروز дидаафрӯз
دیدهتر дидатар
دیدهدرآئی дидадароӣ
دیدهدرآ дидадаро
دیدهدوز дидадӯз
دیدهشونده дидашаванда
دیده کش дидакаш
دیده گریان дидагирён
دیدهور дидавар
دیدو дайду
دیدوزن дайдузан
دیدوکسیه дедуксия
دیدوگی дайдугӣ
دیر дайр
دیر дер
دیرادیر деродер
دیرآرام дером
دیرآشنا дерошно
دیرآموز деромӯз
دیرباز дербоз
دیرباور дербовар
دیرپا(ی) дерпо(й)
دیرپز дерпаз
دیرپزک дерпазак

دیر جنب дерчунб
دیر خفته дерхуфта
دیر خیز дерхез
دیر رسیده деррасида
دیر زی дерзӣ
دیر ساز дерсоз
دیر سال дерсол
دیر ساله дерсола
دیر سوز дерсӯз
دیر فهم дерфаҳм
دیر فهمی дерфаҳмӣ
دیر کرد деркард
دیر گاه дергоҳ
دیر گداز дергудоз
دیر گذر дергузар
دیر مان дермон
دیر مانده дермонда
دیر مانی дермонӣ
دیرمتالاگیه дерматология
دیر مدت дермуддат
دیر مر дермур
دیرند деранд
دیر نشین дайрнишин
دیره дира
دیر هضم дерҳазм
دیروز дирӯз
دیروزکک дирӯзакак
دیروزه дирӯза
دیروزی дирӯзӣ
دیروزینه дирӯзина
دیری дерӣ
دیرژبل дирижабл
دیرژیار дирижёр
دیرژیاری дирижёрӣ
دیریکتار директор
دیریکتاری директорӣ
دیرین дерин
دیرین اساس деринасос
دیرینگی деринагӣ
دیرینه дерина
دیرینه بنیاد деринабунёд
دیرینه روز деринарӯз
دیرینه سال деринасол
دیزینفیکسیه дезинфексия
دیزه деза
دیزی дезӣ
دیزیل дизел
دیزیلی дизелӣ
دیزینتیریه дизентерия
دیسپنسیر диспансер
دیستیلیتسیه дистиллятсия

دیسک диск
دیسکاتیکه дискотека
دیسنت десант
دیسنتچی десантчӣ
دیسنتی десантӣ
دیسیرتسیه диссертатсия
دیسیمیلیتسیه диссимилятсия
دیشب дишаб
دیشبه дишаба
دیفتانگ дифтонг
دیفوزیه диффузия
دیفیرینسئل дифференсиал
دیفیرینسئلی дифференсиалӣ
دیفیس дефис
دیکبر декабр
دیکبری декабрӣ
دیکتافان диктофон
دیکتانه декатонна
دیکتتار диктатор
دیکتوره диктатура
دیکتنت диктант
دیکته дикта
دیکریت декрет
دیکلمتسیه декламатсия
دیکن декан
دیکنت деканат
دیکلتر декалитр
دیگ дег
دیگپایه дегпоя
دیگ پوشک дегпӯшак
دیگ خانه дегхона
دیگ ریز дегрез
دیگ ریزی дегрезӣ
دیگ سله дегсалла
دیگ شکل дегшакл
دیگ گیرک деггирак
دیگ لیس деглес
دیگلیسی деглесӣ
دیگجوش дегчӯш
دیگچه дегча
دیگدان дегдон
دیگر дигар
دیگر اندیش дигарандеш
دیگر اندیشی дигарандешӣ
دیگر بار дигарбор
دیگر باره дигарбора
دیگر خیله дигархела
دیگر سان дигарсон
دیگر سرا(ی) дигарсаро(й)
دیگر شوی дигаршавӣ
دیگر گون дигаргун

دیگر گون
شوندگی дигаргуншавандагӣ
دیگر گون
شونده дигаргуншаванда
دیگر گون شوی дигаргуншавӣ
دیگر گون سازی дигаргунсозӣ
دیگر گونه дигаргуна
دیگر گونی дигаргунӣ
دیگری дигарӣ
دیگزتسیه дегазатсия
دیگشو дегшӯ
دیگشوی дегшӯй
دیگ گردش деггардиш
دیگمانک дегмонак
دیگی дегӣ
دیلفین делфин
دیلیر дилер
دیلیری дилерӣ
دیماکرت демократ
دیماکرتی демократӣ
دیماکرتیه демократия
دیماگرفی демографӣ
دیماگرفیه демография
دیماه//دیمه даймаҳ//даймоҳ
دیماهی даймоҳӣ
دیمپنگ демпинг
دین дайн
دین дин
دینآور диновар
دین باور динбовар
دین باوری динбоварӣ
دین پذیر динпазир
دین پرست динпараст
دین پرور динпарвар
دین پروری динпарварӣ
دین فروش динфурӯш
دین فروشی динфурӯшӣ
دینار динор
دینار بار динорбор
دینار بخش динорбахш
دینار سنج динорсанҷ
دینار گان диноргон
دینار گون диноргун
دیناری динорӣ
دینتورت денатурат
دیندار диндор
دیندارانه диндорона
دینداری диндорӣ
دینکک//دینیکک динакак//динаякак
دینما динамо

دینامیتر динамометр
دینمیت динамит
دینمیکه динамика
دینمیکی динамикӣ
دینه дина
دینه روز динарӯз
دینه شب динашаб
دینه یک динаяк
دینی динӣ
دینیه диния
دیهگی деҳагӣ
دیهه деҳа
دیهه نشین деҳанишин
دیهیم дайҳим
دیهیمدار дайҳимдор
دیو дев
دیواختر девахтар
دیوار девор
دیواربند деворбанд
دیوارافکن деворафкан
دیواربوته деворбутта
دیواربدیوار деворбадевор
دیواربست деворбаст
دیواربلند деворбаланд
دیوارپست деворпаст
دیوارخشت деворхишт
دیواردار девордор
دیواردرمیان девордармиён
دیوارزن деворзан
دیوارزنی деворзанӣ
دیوارشکن деворшикан
دیوارکشی деворкашӣ
دیوارکن деворкан
دیوارکوب деворкӯб
دیوارگر деворгар
دیوارگری деворгарӣ
دیوارنگاره деворнигора
دیوارنگاری деворнигорӣ
دیوارنوشته деворнавишта
دیواره девора
دیواری деворӣ
دیوال девол
دیوان девон
دیوانبان девонбон
دیوانبیگی девонбегӣ
دیوانسالار девонсолор
دیوانخانه девонхона
دیوانسالاری девонсолорӣ
دیوانگی девонагӣ
دیوانه девона
دیوانه‌اوضاع девонаавзоъ

دیوانه‌خانه девонахона
دیوانه‌صفت девонасифат
دیوانه‌طبیعت девонатабиат
دیوانه‌فعل девонафеъл
دیوانه‌فعلی девонафеълӣ
دیوانه‌مانند девонамонанд
دیوانه‌مزاج девонамизоҷ
دیوانه‌نما девонанамо
دیوانه‌وار девонавор
دیوانی девонӣ
دیوباد(ه) девбод(а)
دیوبچه девбача
دیوبشره девбашара
دیوبند девбанд
دیوبندی девбандӣ
دیوپا//دیوپای девпо//девпой
دیوطینت девтинат
دیوث даюс
دیوجوهر девҷавҳар
دیوچه девча
دیوخانه девхона
دیودار девдор
دیودل девдил
دیودلی девдилӣ
دیورالیومینیی дюралюминий
دیوزاد девзод
دیوزده девзада
دیوزیره девзира
دیوث дайюс
دیوسار девсор
دیوسرشت девсиришт
دیوسوار девсавор
دیوسیر девсияр
دیوسیرت девсират
دیوسیما девсимо
دیوشکل девшакл
دیوصورت девсурат
دیوطبع девтабъ
دیوک девак
دیوکار девкор
دیوکاری девкорӣ
دیوکده девкада
دیوکردار девкирдор
دیوگاه девгоҳ
دیولاخ девлох
دیولوتسیه девалватсия
دیومار девмор
دیومانند девмонанд
دیومرد девмард
دیومردم девмардум
دیوه дева

دیویزیان дивизион
دیویزیه дивизия
دیویم дюйм
دیئبیت диабет
دیئفرگمه диафрагма
دیئگرمه диаграмма
دیئلاگ диалог
دیئلیکتزم диалектизм
دیئلیکتیکه диалектика
دیئلیکتیکی диалектикӣ
دییزم деизм

ذ

ذات зот I
ذات зот II
ذاتاً зотан
ذات‌البروج зотулбуруҷ
ذات‌البین зотулбайн
ذات‌الکبد зотулкабад
ذات پروری зотпарварӣ
ذاتی зотӣ
ذاتیه зотия
ذاکر зокир
ذال зол I
ذایقه зоиқа
ذباب зубоб
ذباله зубола
ذبح забҳ
ذبح зибҳ
ذبیح забеҳ
ذخیره захира
ذخیره‌دار захирадор
ذرّات заррот
ذراع зироъ
ذرّه зарра
ذرّه‌بین заррабин
ذرّه‌سان заррасон
ذروه зирва
ذروه зурва(т)
ذریات зурриёт
ذریت зуррият
ذریعه зареа//зариа
ذقن зақан
ذکا зако
ذکاوت заковат
ذکاوت‌مند заковатманд
ذکاوت‌ناک заковатнок
ذکر зикр
ذکر закар

ذکرشده зикршуда
ذکریافته зикрёфта
ذکی закӣ
ذکی‌طبع закитабъ
ذلت зиллат
ذلیل залил
ذلیلانه залилона
ذلیلی залилӣ
ذم зам(м)II
ذمه зимма
ذمی зиммӣ
ذمیم замим
ذنب занаб
ذنب занб
ذو//ذی зу//зӣ
ذوالجلال зулҷалол
ذوالحجّه зулҳиҷҷа
ذواللسانین зуллисонайн
ذوالفقار зулфиқор
ذوالقرنین зулқарнайн
ذوالقعده зулқаъда
ذوب завб
ذوبان завабон
ذوذنب зузанаб
ذوفنون зуфунун
ذوفنون зӯфунун
ذوق завқ
ذوق‌انگیز завқангез
ذوق‌آور завқовар
ذوق‌بخش завқбахш
ذوق‌مند завқманд
ذوق‌یاب завқёб
ذولبیا зулбиё//зулибиё
ذهب заҳаб
ذهن зеҳн
ذهناً зеҳнан
ذهن‌تیز зеҳнтез
ذهن‌مانی зеҳнмонӣ
ذهنی зеҳнӣ
ذهین заҳин
ذی зӣ
ذی‌روح зирӯҳ
ذیل зайл

ر

ر р
ر ре
رابات робот
رابطه робита
راتار ротор
راتب ротиб I
راتب ротиб II
راتبه ротиба
راتبه‌خور ротибахӯр
رتسیه ратсия
راتق ротиқ
راته рота
راجع роҷеъ
راجع النقد роҷеуннақд
راجه роҷа
راجی роҷӣ
راح. роҳ III
راحت роҳат
راحت‌آمیز роҳатомез
راحت‌الحلقوم роҳатулҳулқум
راحت طلب роҳатталаб
راحت طلبی роҳатталабӣ
راحت فزای роҳатфазо(й)
راحت‌آور роҳатовар
راحت‌انگیز роҳатангез
راحت‌افزا роҳатафзо
راحت‌بخش роҳатбахш
راحت‌جان роҳатҷон
راحت کرسی роҳаткурсӣ
راحتی роҳатӣ
راحل роҳил
راحله роҳила
راد род
رادمرد родмард
رادمردی родмардӣ
رادمنش родманиш
رادمنشی родманишӣ
رادی родӣ
ردئتسیانی радиатсионӣ
ردئتسیه радиатсия
ردئتور радиатор
راز роз
رازگوی розгӯй
رازدار роздор
رازداری роздорӣ
رازدان роздон
رازدانی роздонӣ
رازک розак
رازککار розаккор
رازککاری розаккорӣ
رازکشایی розкушо
رازکشای розкушой
رازنگه‌دار рознигаҳдор
رأس раъс
راست рост

راست بر آمده ростбаромада
راست بین ростбин
راسترو рострав
راست فکر ростфикр
راست فکری ростфикрӣ
راست قلم ростқалам
راست قولی ростқавлӣ
راستکار росткор
راستکاری росткорӣ
راست کنجه росткунҷа
راستگرا ростгаро
راستنما ростнамо
راستا росто
راستایی ростоӣ
راست‌خطه ростхатта
راست‌خطی ростхаттӣ
راست‌دل ростдил
راست‌قول ростқавл
راست کردار росткирдор
راست کرداری росткирдорӣ
راست گفتار ростгуфтор
راست گو(ی) ростгӯ(й)
راست گوشه ростгӯша
راست ناکی ростнокӣ
راسته роста
راستی ростӣ
راستین ростин
راسخ росих
راس خدم росихдам
راس خقدم росихқадам
راسل росил
راسم росим
راسو росу
راش рош
راشد рошид
راشکش рошкаш
راشکشی рошкашӣ
راصد росид
راضی розӣ
رازیانه розиёна
راضیگی розигӣ
راغ I роғI
راغ II роғII
راغدار роғдор
راغ دندان роғдандон
راغب роғиб
راغه راغه роға-роға
راغی роғӣ
رافت рофат
رافضی рофизӣ
رافع рофеъ

رافه рофа
رازق розиқ
راقم роқим
راقی I роқӣI
راقی II роқӣII
راک//راگ I рок//рогI
راگ II рокII
راکب рокиб
راکد рокид
رال рол
رام I ромI
رام II ромII
رام III ромIII
رام کننده ромкунанда
رام کنی ромкунӣ
رام گشته ромгашта
رام نشونده ромнашаванда
رامانس романс
رامب ромб
رامبشکل ромбшакл
رامروز ромрӯз
رامش ромиш
رامشده ромшуда
رامشگاه ромишгоҳ
رامشگر ромишгар
رامشگری ромишгарӣ
رامشی ромишӣ
رامن роман
رامن نویس романнавис
رامنتیک романтик
رامنتیزم романтизм
ران I ронI
ران II ронII
راناندن ронондан
راندن рондан
رانده ронда
رانده‌شده рондашуда
رانش рониш
رانندگی ронандагӣ
راننده ронанда
راو ров
راود ровад
راورا//رآورا роваро//раавро
راوک ровак
راوکی ровакӣ
راوی ровӣ
راه I роҳI
راه II роҳII
راه آورد роҳовард
راهبان роҳбон
راهبانی роҳбонӣ

راهبلد роҳбалад
راهبند роҳбанд
راهبندان роҳбандон
راهبین роҳбин//раҳбин
راهپای роҳпой
راه پولی роҳпулӣ
راهپوی роҳпӯӣ
راهتوشه роҳтӯша//раҳтӯша
راهدار роҳдор
راهداری роҳдорӣ
راهدان роҳдон
راهدیده роҳдида
راهرو//رهروی роҳрав\\раҳрав
راهروان роҳравон
راهروی роҳравӣ
راهزن роҳзан
راهزنانه роҳзанона
راهزنی роҳзанӣ
راهساز роҳсоз
راهسازی роҳсозӣ
راهسپار роҳсипор
راه سنج//ره سنج роҳсанҷ//раҳсанҷ
راه کرا роҳкиро
راه کشا // راه роҳкушо \\
роҳкушоянда
راه کشایی роҳкушоӣ
راه گذار роҳгузор
راه گذر роҳгузар
راه گرد роҳгард
راه گردی роҳгардӣ
راهنمای роҳнамо(й)
راهنورد роҳнаворд
راهوار//رهوار роҳворI//раҳвор
راهیاب роҳёб
راه آهنچی роҳоҳанчӣ
راهب роҳиб
راهبر роҳбар
راهبرزیب роҳбарзеб
راهبری роҳбарӣ
راهبری کننده роҳбарикунанда
راهبریت роҳбарият
راهبی роҳибӣ
راهبیت роҳибият
راه‌پیما роҳпаймо
راه‌پیمایی роҳпаймоӣ
راه‌جوی роҳҷӯ(й)
راه‌خرجی роҳхарҷӣ
راه‌خط роҳхат
راه‌خطی роҳхатӣ
راه‌دوک роҳдавак
راه‌شناس роҳшинос

راهکی роҳакӣ
راه گم роҳгум
راه گم زده роҳгумзада
راه گم کرده роҳгумкарда
راهن роҳин
راهنامه роҳнома
راه‌نشاندهی роҳнишондиҳӣ
راه‌نشین роҳнишин
راه‌نمائی роҳнамоӣ
راه‌نمون роҳнамун
راه‌نوردی роҳнавардӣ
راهوار//راهور роҳворII//роҳвар
راهی роҳӣ
راه‌یابی роҳёбӣ
راه‌یافته роҳёфта
رایی роӣ
رای I ройI
رای II ройII
رایت роят
رایجه роиҷ(а)
رایحه роиҳа
رایزن ройзан
رایزنی ройзанӣ
رای‌ساز ройсоз
رای‌شناس ройшинос
رایض роиз
رایق роиқ
رایگان ройгон
رایل роял
رب раб(б)
رب руб(б)
رب الناس рабуннос
ربا рибо
رباب рубоб
رباب نواز рубобнавоз
رباطی работӣ
رباح рабоҳ
رباخوار//رباخور
рибохор\\рибохӯр
رباخواری рибохорӣ
رباخور рибохӯр
رباخوری рибохӯрӣ
رباط работ
رباط بان работбон
رباعی рубоӣ
رباعیات рубоиёт
ربانی раббонӣ
ربایش рабоиш
ربایندگی рабояндагӣ
رباینده рабоянда
ربائیدن рабоидан

ربض рабаз
ربط рабт
ربع рабъ
ربع рубъ
ربقه рибка
ربنا раббано
ربو рабвII
ربو//ربوه. рабвI//рабва
ربوبی рабубӣ
ربوخه рабуха
ربودگی рабудагӣ
ربودن рабудан
ربوده рабуда
ربون рабун
ربی раббӣ
ربیب рабиб
ربیبه рабиба
ربیع рабеъ
ربیع الآخر рабеулохир
ربیع الاول рабеулаввал
ربیع الثانی рабеуссонӣ
ربیعی рабеӣ
رپارتژ репортаж
رپسادیه рапсодия
رتب рутабI
رطب рутабII
رتبه рутба
رتبه پرست рутбапараст
رتبه پرستی рутбапарастӣ
رتسیپت ретсепт
ریتم ритм
رجا//رجاء рачо//ричо
رجاء ричо
رجب раҷаб
رجز раҷаз
رجزخوانی раҷазхонӣ
رجوع руҷӯъ
رجولیت раҷулият//руҷулият
رجه раҷҷа
رجه‌چوب раҷҷачӯб
رجیم раҷим
رچک рачак//рачук
رحل раҳлI
رحل раҳлII
رحم раҳм
رحم دلی раҳмдилӣ
رحم آور раҳмовар
رحم دل раҳмдил
رحم دلانه раҳмдилона
رحمان раҳмон
رحم‌انگیز раҳмангез

رحمت раҳмат
رحمت نامه раҳматнома
رحمتی раҳматӣ
رحم‌خور раҳмхӯр
رحم‌خوری раҳмхӯрӣ
رحیق раҳиқ
رحیل раҳил
رحیم раҳимI
رحیم раҳимII
رخ рах
رخ рухI
رخ рухII
رخ рухIII
رخه پیچ рахапеч
رخ پیچ рахпеч
رخ رخ рах-рах
رخ زرد рухзард
رخا рахо
رخام рухом
رخامی рухомӣ
رخاوت раховат
رخ‌باریک рахборик
رخ‌برآر рахбарор
رخ‌برآری рахбарорӣ
رخ‌بین рахбин
رخت рахт
رخت‌آویز рахтовез
رخت‌خانه рахтхона
رخت‌شور рахтшур
رخت‌شوی рахтшӯ(й)
رختک рахтак
رخت‌کش рахткаш
رخت рахт
رخت‌دار рахтдор
رخچه рахча
رخ‌دار рахдор
رخسار//رخساره рухсор\\рухсора
رخساره سرخ рухсорасурх
رخساره گلگون рухсорагулгун
رخش рахшI
رخش рахшII
رخش рахшIII
رخشان рахшон
رخشاندگی рахшондагӣ
رخشانی рахшонӣ
رخشنده рахшанда
رخشیدن рахшидан
رخصت рухсат
رخصت طلبی рухсатталабӣ
رخصت نامه рухсатнома
رخصتی рухсатӣ

رخک рухак
رخنک рахнак
رخنگی рахнагӣ
رخنه рахна
رخنه دار рахнадор
رخنه کنی рахнакунӣ
رخنه گاه рахнагоҳ
رخنه گر рахнагар
رد рад(д)I
رد рад(д)II
رد рад(д)III
رداء ридо
ردائت радоат
ردان радон
ردت риддат
ردر радар
ریدک ридак
ردیکولیت радикулит
ردناپذیر раднопазир
ردنشونده раднашаванда
رده рада
ردیا радио
ردیااکتیوی радиоактивӣ
ردیااکتیویت радиоактивият
ردیاتخنیک радиотехник
ردیاتخنیکه радиотехника
ردیاخانه радиохона
ردیاستنسیه радиостансия
ردیاستودیه радиостудия
ردیاعلاقه радиоалоқа
ردیاگذرانی радиогузаронӣ
ردیاگرمه радиограмма
ردیاموج радиомавҷ
ردیایی радиоӣ
ردیست радист
ردیف радиф
ردیاکتیو радиоактив
ردیوس радиус
ردیاشنوانی радиошунавонӣ
ردیه раддия
ردیی радиӣ
رذالت разолат
رذیل разил
رذیلانه разилона
رذیلت разилат
رذیلی разилӣ
رز раз
رزاق раззоқ
رزانت разонат
رزبان разбон
رزق ризқ

رزم разм
رزم دوست размдӯст
رزم‌آور размовар
رزم‌جو(ی) размҷӯ(й)
رزمگر размгар
رزمگه//رزمگاه размгаҳ\\размгоҳ
رزمنده разманда
رزمه разма
رزمی размӣ
رزمیدن размидан
رزیدن разидан
رزین разин
رژد ражд
رژه ража
رس русII
رس//رست русIII//руст
رسا расо
رساقامت расоқомат
رسارسی расорасӣ
رساره рессор(а)
رسالت рисолат
رساله рисола
رسام рассом
رسامی рассомӣ
رسانت расонат
رسانده расонанда
رسانیدن расон(и)дан
رسایی расоӣ
رسایل расоил
رسپوبلیکه республика
رست раст
رست рустI
رست рустII
رست رستکان بازی
руст-рустаконбозӣ
رستاخیز растохез
رسته چه растача
رستگار растагор
رستگاری растагорӣ
رستم рустам
رستم دل рустамдил
رستمانه рустамона
رستن растанI
رستن растанII
رستن рустан
رستنی растанӣII
رستنی растанӣI
رستنی рустанӣ
رستنی‌پرور растанипарвар
رستنی‌پروری растанипарварӣ
رستنی شناس растанишинос

رستنی شناسی растанишиносӣ
رسته растаI
رسته растаII
رسته рустаI
رسته рустаII
رستی рустӣ
رسد расадI
رسش расишI
رسش расишII
رسم расмI
رسم расмII
رسمدار расмдор
رسماً расман
رسم‌الخط расмулхат
رسمانه расмона
رسم‌باز расмбоз
رسم‌شده расмшуда
رسم کش расмкаш
رسم کشی расмкашӣ
رسم گیر расмгир
رسمناک расмнок
رسمه расама
رسمی расмӣ
رسمیگذشت расмигузашт
رسمیت расмият.
رسمیت‌پرست расмиятпараст
رسمیت‌پرستی расмиятпарастӣ
رسمیتچی расмиятчӣ
رسمیتچیگی расмиятчигӣ
رسمیت‌دوست расмиятдӯст
رسمیت‌دوستی расмиятдӯстӣ
رسن расан
رسن‌باز расанбоз
رسن‌بازی расанбозӣ
رسن‌بر расанбур
رسن‌تاب расантоб
رسن‌تابی расантобӣ
رسنده расанда
رسنگر расангар
رسن‌ور расанвар
رسوا расво
رسوایی расвоӣ
رسول расул
رسول русул
رسول‌خانه расулхона
رسول‌دار расулдор
رسولی расулӣ
رسوم русум
رسید расид
رسیدگی расидагӣ
رسیدن расидан
رسیدنگاه расидангоҳ
رسیدنی расиданӣ
رسیده расида
رش рашI
رش рашII
رش рашIII
رش рашIV
رشاد рашод
رشادت рашодат
رشاسه рашоша//ришоша
رشت рашт
رشت ришт
رشتن риштан
رشته риштаI
رشته риштаII
رشته ای риштаӣ
رشته شکل ришташакл
رشته علف риштаалаф
رشته کش риштакаш
رشته مانند риштамонанд
رشح рашҳ
رشحه рашҳа
رشد рушд
رشدیه рушдия
رشقه ришқа
رشک рашк
رشک ришк
رشک دار рашкдор
رشک‌آمیز рашкомез
رشک‌آور рашковар
رشک‌انگیز рашкангез
رشک‌ناک рашкнок
رشکین рашкин
رشوه خوار//رشوه خور
ришвахор\\ришвахӯр
رشوه خوری ришвахӯрӣ
رشوه دهنده ришвадиҳанда
رشوه ستان ришваситон
رشوه گیر ришвагир
رشوه گیری ришвагирӣ
رشوه//رشوت ришва(т)
رشوه‌ستانی ришваситонӣ
رشید рашид
رصاص расос
رصاصه расоса
رصد расадII
رصدبند расадбанд
رصدبندی расадбандӣ
رصدبین расадбин
رصدخانه расадхона
رصددار расаддор
رصددان расаддон
رصدگاه//رصدگه
расадгоҳ//расадгаҳ
رصدنشین расаднишин
رصین расин
رضا ризо
رضاجو ризоҷӯ
رضاجویی ризоҷӯӣ
رضاع ризоъ
رضامند ризоманд
رضامند ризомандӣ
رضایی ризоӣ
رضایت ризоят
رضایتمند ризоятманд
رضایتمندی ризоятмандӣ
رضایت نامه ризоятнома
رضاییت ризоият
رضوان ризвон
رضی разӣ
رضیع разеъ
رطب ратб
رطل ратлI
رطل ратлII
رطل ритл
رطوبت рутубат
رطوبت آمیز рутубатомез
رطوبت پذیر рутубатпазир
رطوبت سنج рутубатсанҷ
رطوبت ناپذیر рутубатнопазир
رطوبت ناک рутубатнок
رطوبت ناکی рутубатнокӣ
رطیب ратиб
رعاف руоф
رعایا раоё
رعایه//رعایت риоя\\риоят
رعب руъб
رعد раъд
رعدآسا раъдосо
رعدآور раъдовар
رعدبانگ раъдбонг
رعدوار раъдвор
رعده реъда//раъда
رعشه раъша
رعنا раъно
رعنایی раъноӣ
رعی раъйI
رعی раъйII
رعیت раийя\\раийят
رعیت раият
رعیت‌پرور раиятпарвар
رعیت‌پروری раиятпарварӣ
رعیت‌نواز раиятнавоз
رعیت‌نوازی раиятнавозӣ
رعیتی раиятӣ
رغبت рағбат
رغبت рағбатнок
رغبت انگیز рағбатангез
رغبتناکی рағбатнокӣ
رغبت‌آور рағбатовар
رغزه рағза
رغزه‌بافی рағзабофӣ
رغم рағм
رغیف рағиф
رف раф
رفرف рафрафI
رفرف рафрафII
رفات руфот
رفاقت рафоқат
رفاه рафоҳ//рифоҳ
رفاه рифоҳ
رفاهت//رفاهیت
рафоҳат\\рафоҳият
رفت рафт
رفت‌آوری рафтоварӣ
رفتار рафтор
رفتارفت рафто-рафт
رفتن рафтан
رفتنی рафтанӣ
رفت‌و آ(ی) рафтуо(й)
رفت‌و آمد рафтуомад
رفته рафта
رفته رفته рафта-рафта
رفته روان рафта-равон
رفته گار рафтагор
رفچه рафча
رفع рафъ
رفعت рафъат\\рифъат
رفق рифқ
رفقا руфақо
رفک рафак
رفو руфӯ
رفوگر руфӯгар//рафӯгар
رفوگری руфӯгарӣ
رفیده рафида
رفیده پا рафидапо
رفیده روی рафидарӯй
رفیده ماهی рафидамоҳӣ
رفیع рафеъ
رفیق рафиқ
رفیقانه рафиқона
رفیقی рафиқ
رقابت рақобат

رقابت پذیر рақобатпазир
رقابت کننده рақобаткунанда
رقابت ناپذیر рақобатнопазир
رقابت دار рақобатдор
رقابت ناک рақобатнок
رقابت ناکی рақобатнокӣ
رقاص раққос
رقاصک раққосак
رقاصی раққосӣ
رقاع риқоъ
رقاق риқоқ//руқоқ
رقاقت рақоқат
رقبا руқабо
رقبت риқба//риқбат
رقبه рақаба
رقت риққат
رقت انگیز риққатангез
رقت آور риққатовар
رقص рақс
رقصان рақсон
رقصانیدن рақсон(и)дан
رقصیدن рақсидан
رقعات руқаот
رقعه руқъа
رقم рақам
رقمدار рақамдор
رقم گذاری рақамгузорӣ
رقم زن рақамзан
رقمی рақамӣ
رقیب рақиб
رقیق I рақиқ I
رقیق II рақиқ II
رقیم рақим
رقیه руқя
رکاب I рикоб I
رکاب II рикоб II
رکابدار рикобдор
رکاکت ракокат
رکتار ректор
رکتارت ректорат
رکعت ракъат
رکن рукн
رکو//رکوک
раку//руку//ракук//рукук
رکود рукуд
رکوع рукӯъ
رکون рукун
رکیک ракик
رکین ракин
رگ раг
رگبند рагбанд

رگبندی рагбандӣ
رگدار рагдор
رگزن рагзан
رگ زنی рагзанӣ
رگ شناس рагшинос
رگ شناسی рагшиносӣ
رگ کش рагкаш
رگ کشی рагкашӣ
رگ مال рагмол
رگ مالی рагмолӣ
رگو рагу
رگه рага
رم I рам I
رم II рам II
رمخورده рамхӯрда
رماد рамод
رمارم раморам
رمال раммол
رمالی раммолӣ
رمان руммон
رماندن рамондан
رمح рамх
رمح румх
رمد рамад
رمزدار рамздор
رمز рамз
رمز آشنا рамзошно
رمز خوانی рамзхонӣ
رمز کشا рамзкушо
رمز آمیز рамзомез
رمزأ рамзан
رمز کشایی рамзкушоӣ
رمزگر рамзгар
رمزناک рамзнок
رمزنویس рамзнавис
رمزنویسی рамзнависӣ
رمزی рамзӣ
رمضان рамазон
رمق рамақ
رمل рамал
رمل рамл
رمنده раманда
رمندگی рамандагӣ
رموز рамуз
رموز румуз
رموزفهم рамузфаҳм
رموزفهمی рамузфаҳмӣ
رمه рама
رمه بان//رمه واز
рамабон//рамавон
رمه پای рамапо(й)

رمه ران рамарон
رمه رمه рама-рама
رمیح рамеҳ
رمیدن рамидан
رمیده рамида
رنتگین рентген
رنتگینی рентгенӣ
رنج ранҷ
رنج آور ранҷовар
رنج دیده ранҷдида
رنجاندن ранҷон(и)дан
رنجبر ранҷбар
رنجبرد ранҷбурд
رنجبردار ранҷбардор
رنج برده ранҷбурда
رنجبرزاده ранҷбарзода
رنجبری ранҷбарӣ
رنجزا ранҷзо
رنجش ранҷиш
رنجش آمیز ранҷишомез
رنج کش ранҷкаш
رنجمند ранҷманд
رنجمندی ранҷмандӣ
رنجور ранҷур
رنجوری ранҷурӣ
رنجه ранҷа
رنجیدگی ранҷидагӣ
رنجیدن ранҷидан
رنجیده ранҷида
رنجیده خاطر ранҷидахотир
رند II ранд II
رند ринд
رند ранд
رند I ранд I
رندی риндӣ
رندانه риндона
رنده I ранда I
رنده II ранда II
رنده کاری рандакорӣ
رنده کنی рандакунӣ
رنده گر рандагар
رنده گری рандагарӣ
رندیدن рандидан
رنگ I ранг I
رنگ II ранг II
رنگ باخته рангбохта
رنگ رفته ранграфта
رنگ رو ранграв
رنگ ریز рангрез
رنگ آمیز I рангомез I
رنگ آمیز II рангомез II

رنگ آمیزی рангомезӣ
رنگ آور ранговар
رنگارنگ рангоранг
رنگارنگی рангорангӣ
رنگ بال рангбол
رنگ برنگ рангбаранг
رنگ بست рангбаст
رنگ پاشک рангпошак
رنگ پر рангпар
رنگ پریدگی рангпаридагӣ
رنگ پریده рангпарида
رنگ پوش рангпӯш
رنگ چشم рангчашм
رنگدار рангдор
رنگدان рангдон
رنگ دهنده рангдиҳанда
رنگ دهی рангдиҳӣ
رنگ رز ранграз
رنگ رنگ ранг-ранг
رنگ ریزخانه рангрезхона
رنگ انگیزی рангангезӣ
رنگ ریزی рангрезӣ
رنگ زرد рангзард
رنگ زردی рангзардӣ
رنگ زن рангзан
رنگ زنی рангзанӣ
رنگ ساز рангсоз
رنگ سازی рангсозӣ
رنگ ساو рангсов
رنگستان рангистон
رنگ سنج рангсанҷ
رنگ شناسی рангшиносӣ
رنگ کار рангкор
رنگ کندگی рангкандагӣ
رنگ کنده рангканда
رنگ کنی рангкунӣ
رنگ گر ранггар
رنگ مال рангмол
رنگ مالی рангмолӣ
رنگوار рангвор
رنگوارفروش рангворфурӯш
رنگوارفروشی рангворфурӯшӣ
رنگ و بار рангубор
رنگ و بارخانه рангуборхона
رنگ و باردهی рангубордиҳӣ
رنگ و بارفروشی рангуборфурӯшӣ
رنگه ранга
رنگین рангин
رنگین ادائی рангинадоӣ
رنگینا//رنگینان
рангино//рангинон

رنگین خیال рангинхаёл
رنگین کمان рангинкамон
رنگینی рангинӣ
رو рав
رو рӯ
روپوشی рӯпӯшӣ
روخنک рӯхунук
رو(ی)بست рӯ(й)баста
رو//روی ру\\рӯй
رو//روی рӯ\\рӯй
روئیدن рӯидан
روئیده рӯида
روییدگی рӯидагӣ
روئین рӯин
روئین تن рӯин(а)тан
روئین تن рӯйинтан
روئین تنی руйинтанӣ
روئینه рӯина
رووآ//رووآی равуо\\равуой
روا раво
روابین равобин
روابط равобит
ریواج ривоч
رواج ревоч
رواج دهنده ривоҷдиханда
رواج ناک ривоҷнок
رواح равоҳ
رواحل равоҳил
روادید раводид
روارو раворав
رواروی раворавӣ
ریواس ревос I
ریواس ревос II
رواق равоқ
رواق раввоқ
رواقدار равоқдор
رواقی равоқӣ
رواکام равоком
روان равон I
روان равон II
روان آسای равоносо(й)
روان بخش равонбахш
روان بیمار равонбемор
روان بیماری равонбеморӣ
روان پرداز равонпардоз
روان پرور равонпарвар
روان پزشک равонпизишк
روان پزشکی равонпизишкӣ
روان خوان равонхон
روان خوانی равонхонӣ
روان خواه равонхоҳ

روان درمانی равондармонӣ
روان شاد равоншод
روان شناختی равоншинохтӣ
روان شناس равоншинос
روان شناسی равоншиносӣ
روان طبع равонтабъ
روانک равонак
روانه равона
روانه کننده равонакунанда
روانی равонӣ I
روانی равонӣ I
روانیدن равон(и)дан
روایت ривоят
روایت کننده ривояткунанда
روایت محضر ривоятмаҳзар
روایت نگار ривоятнигор
روایح равоеҳ
روب рӯб
روب و چین рӯбучин
روباری рӯборӣ
روباز рӯбоз
روبالا//روببالا рӯболо\\рӯйболо
روبالین рӯболин
روبانیدن рӯбонидан
روباه باز рубоҳбоз
روباه بازی рӯбоҳбозӣ
روباه بچه рӯбоҳбача
روباه صفت рӯбоҳсифат
روباه صفتی рӯбоҳсифатӣ
روباه طبیعت рӯбоҳтабиат
روباه//روبه рӯбоҳ\\рӯбаҳ
روباهانه рӯбоҳона
روباه مزاج рӯбоҳмизоҷ
روباهوار рӯбоҳвор
روباهی рӯбоҳӣ
روبردار рӯбардор
روبرو(ی) рӯбарӯ(й)
روبروشوی рӯбарӯшавӣ
روبروکنی рӯбарӯкунӣ
روبل рубл
روبند//رویبند рӯбанд\\рӯйбанд
روبنده рӯбанда
روبوسی рӯбӯсӣ
روبه рӯбаҳ
روبهانه рӯбаҳона
روبه صفت рӯбаҳсифат
روبه مزاج рӯбаҳмизоҷ
روبیدن рӯбидан
روبین//روبیین рӯбин\\рӯйбин
روبینان//روبیینان
рӯбинон\\рӯйбинон.

روبینانه рӯбинона
روبینک рӯбинак
روبینی рӯбинӣ
روپنه рӯпанаҳ
روپوست рӯпуст
روپوش рӯпӯш
روپوشک рӯпӯшак
روپوش کنی рӯпӯшкунӣ
روپیه рупия
روترش рӯтурш
روح الله руҳуллоҳ
روح рӯҳ
روح равҳ
روح руҳ I
روح руҳ II
روح پرور
руҳпарвар\\рӯҳпарвар
روح شناس рӯҳшинос
روح فرسا рӯҳфарсо
روح مرده рӯҳмурда
روح نواز рӯҳнавоз
روحاً рӯҳан
روح افتاده рӯҳафтода
روح افتادگی рӯҳафтодагӣ
روح افزا//روح فزا
рӯҳафзо\\рӯҳфизо
روح افزایی рӯҳафзоӣ
روح القدس рӯҳулқудс
روحانی рӯҳонӣ
روحانیت рӯҳоният
روح بخش рӯҳбахш
روح بلند рӯҳбаланд
روح بلندانه рӯҳбаландона
روح بلند کنی рӯҳбаландкунӣ
روح بلندی рӯҳбаландӣ
روح پرور рӯҳпарвар
روح شناسی рӯҳшиносӣ
روحقه рӯҳқа
روحنت равҳанат
روحی руҳӣ\\рӯҳӣ
روحی рӯҳӣ
روحین руҳин
روحیه руҳия
روحیه руҳия\\рӯҳийя
رود руд
رود рӯд
رودخانه рӯдхона
رودزن рӯдзан
رودنواز рӯднавоз
رودبار рӯдбор
روده دراز рӯдадароз

رودکاوی рӯдковӣ
رودنواز рӯднавоз
رودوی рӯдавӣ
روده рӯда
روده ای рӯдаӣ
روده بند рӯдабанд
روده پا рӯдапо
روده غفس рӯдагафс
روده غفسی рӯдағафсӣ
روده کف рӯдакаф
روده کن рӯдакан
روده کنک рӯдаканак
روز рӯз
روزبه рӯзбеҳ
روزافروز рӯзафрӯз
روزافزون рӯзафзун
روزانه рӯзона
روزبان рӯзбон
روزبیع рӯзбайъ
روزدرمیان рӯздармиён
روزدیده рӯздида
روزسیاه рӯзсиёҳ
روزشماری рӯзшуморӣ
روزغار рӯзғор
روزغارداری рӯзғордорӣ
روزغارکشی рӯзғоркашӣ
روزقرار рӯзқарор
روزکور рӯзкӯр
روزگار рӯзгор
روزگاردار рӯзгордор
روزگارداری рӯзгордорӣ
روزگاردیده рӯзгордида
روزگذرانی рӯзгузаронӣ
روزگرد рӯзгард
روزگون рӯзгун
روزمره рӯзмарра
روزمزد рӯзмузд
روزنادیده рӯзнодида
روزنامه рӯзнома
روزنامه نویس рӯзноманавис
روزناموی рӯзномавӣ
روزنامه خوان рӯзномахон
روزنامه خوانی рӯзномахонӣ
روزنامه فروش рӯзномафурӯш
روزنامه فروشی рӯзномафурӯшӣ
روزنامه نگار рӯзноманигор
روزنامه نگاری рӯзноманигорӣ
روزنامه نویسی рӯзноманависӣ
روزنه//روزن равзан\\равзана
روزه рӯза
روزه خور рӯзахӯр

روزه دار рӯзадор
روزه داری рӯзадорӣ
روزه کشای рӯзакушоӣ
روزی рӯзӣ
روزی‌بخش рӯзибахш
روزی‌ده рӯзидеҳ
روزینه рӯзина
روس русI
روس рӯс
روس زبان русзабон
روسبی//روسپی русбӣ//руспӣ
روسپی руспӣ
روسپی زاده руспизода
روستا русто\\рӯсто
روستاق рустоқ
روستایی рустоӣ
روسرخ рӯсурх
روسری рӯсарӣ
روسفید рӯсафед
روسفیدی рӯсафедӣ
روسی русӣ
روسیدان русидон
روسیاه рӯсиёҳ
روسیاهی рӯсиёҳӣ
روش равиш
روش آموز равишомӯз
روش آموزی равишомӯзӣ
روشن равшан
روشن рӯшан
روشندل равшандил
روشنروان равшанравон
روشنروانی равшанравонӣ
روشناس рӯшинос
روشناسی рӯшиносӣ
روشنایی равшаноӣ
روشنایی рӯшноӣ
روشنایی‌ترسی рӯшноитарсӣ
روشنایی‌درآ рӯшноидаро
روشنایی دوست рӯшноидӯст
روشنایی‌دهنده рӯшноидиҳанда
روشنایی‌دهی рӯшноидиҳӣ
روشنایی گذر рӯшноигузар
روشنایی ناگذر рӯшноиногузар
روشنایی‌هراسی рӯшноиҳаросӣ
روشن‌بصر равшанбасар
روشن‌بیان равшанбаён
روشن‌بین равшанбин
روشن‌بینی равшанбинӣ
روشن‌تاب равшантоб
روشن‌جبین равшанҷабин
روشن‌دلی равшандилӣ

روشن‌رای равшанрой
روشن‌شوی равшаншавӣ
روشن‌ضمیر равшанзамир
روشن‌فکر равшанфикр
روشن‌فکری равшанфикрӣ
روشن‌قیاس равшанқиёс
روشنگر равшангар//рӯшангар
روشن گهر равшангуҳар
روشن‌نفس равшаннафас
روشن‌نمائی равшаннамоӣ
روشن‌نهاد равшанниҳод
روشنی равшанӣ
روشنی‌بخش равшанибахш
روشنی‌دهنده равшанидиҳанда
روشنی‌ناگذر равшаниногузар
روضه равза
روضه‌رنگ равзаранг
روضه‌گاه равзагоҳ
روغن کاری равғанкорӣ
روغن مالی равғанмолӣ
روغن مانند равғанмонанд
روغن ماهی равғанмоҳӣ
روغن‌آلود равғанолуд
روغن‌انداز равғанандоз
روغن‌برآری равғанбарорӣ
روغن‌جلاب равғанҷаллоб
روغن‌خانه равғанхона
روغن‌خور равғанхӯр
روغن‌خورده равғанхӯрда
روغن‌دار равғандор
روغن‌داغ равғандоғ
روغن‌دان равғандон
روغن‌ریزی равғанрезӣ
روغن‌زده равғанзада
روغن‌سوزی равғансӯзӣ
روغن‌شار равғаншор
روغن‌فروش равғанфурӯш
روغن‌فروشی равғанфурӯшӣ
روغن کدو равғанкаду
روغن کش равғанкаш
روغن‌کشی равғанкашӣ
روغن‌گر равғангар
روغن‌گری равғангарӣ
روغن‌گلی равғангулӣ
روغن‌گیری равғангирӣ
روغن ناکی равғаннокӣ
روغنی равғанӣ
روغنین равғанин
روغیزه рӯғеза
روفت وچین рӯфтучин
روفت وروب рӯфтурӯб

روفتن рӯфтан
روفته рӯфта
روگر//رویگر рӯгар//рӯйгар
روگردان//رویگردان-
рӯгардон\\рӯйгардон
روگردان شده рӯгардоншуда
روگرم рӯгарм
رول рул
رومی румӣI
رومی румӣII
رون раван
رون рун
روناس рунос
روناس рӯнос
روناسی рӯносӣ
روند раванд
رونده раванда
رونده‌نشین раванданишин
رونق равнақ
رونق‌انگیز равнақангез
رونق گری равнақгарӣ
رونمایی рӯнамоӣ
رو ورقه рӯварақ(а)
روی равӣ
روی руй\\рӯй
روی рӯй
روی اندود рӯйандуд
روی باریک рӯйборик
روی تراشیده рӯйтарошида
رویجا(ی) рӯйҷо(й)
روی حولی خوابی рӯйҳавлихобӣ
روی حولیگی рӯйҳавлигӣ
روی خاطر рӯйхотир
روی خط рӯйхат
روی خط کنی рӯйхаткунӣ
روی خطچی рӯйхатчӣ
رویخوش рӯйхуш
رویراست рӯйрост
روی سیاه рӯйсиёҳ
روی کرته рӯйкурта
روی کشباب рӯйкашбоб
رویکشده рӯйкашшуда
روی کش کنی рӯйкашкунӣ
روی کشاده рӯйкушода
روی کنی рӯйканӣ
روی گردان рӯйгардон\\рӯгардон
روی مال рӯймол
روی مالچه рӯймолча
رویهم рӯйҳам
روی‌آبی рӯйобӣ
روی‌آستینی рӯйостинӣ

روی‌آور рӯйовар
رویا рӯё
روی‌استخوانی рӯйустухонӣ
رویانیدن рӯён(и)дан
روی‌بند рӯйбанд
روی‌بست рӯйбаст
روی‌بست‌شده рӯйбастшуда
روی‌بست کنی рӯйбасткунӣ
روی‌بین рӯйбин
روی‌بینان рӯйбинон
روی‌بینی рӯйбинӣ
روی‌پوش рӯйпӯш
روی‌پوش کنی рӯпӯшкунӣ
روی‌پوشی//روپوشی
рӯйпӯшӣ\\рӯпӯшӣ
روی‌پهن рӯйпаҳн
روی‌جای рӯйҷоӣ
روی‌داد рӯйдод
روی‌داده рӯйдода
روی‌دراز руйдароз
روی‌دریچه рӯидарича
روی‌دلکی рӯидилакӣ
روی‌راست рӯирост
روی‌زرد руйзард
روی‌زمینی рӯизаминӣ
روی‌سینگی рӯисинагӣ
روی‌صحنی рӯисаҳнӣ
رویکی بین рӯякибин
رویکی بینی рӯякибинӣ
روی کش рӯйкаш
رویکی рӯякӣ
رویکی کار рӯякикор
رویکی‌فهمی рӯякифаҳмӣ
روی گردان شده рӯгардоншуда
روی‌گردانی рӯйгардонӣ
رویمال//رومال рӯмол\\рӯймол
رویمالچه//رومالچه
рӯмолча\\рӯймолча
روی‌میزی рӯимизӣ
روی‌میزی рӯмизӣ
روین рӯин
روی‌نادید рӯйнодид
روی‌ناکی рӯйнокӣ
روین‌رنگ рӯинранг
روی‌نما рӯйнамо
روی‌نما//رونما рӯнамо\\рӯйнамо
روی‌نمائی рӯйнамоӣ
روی‌نوشت рӯйнавишт
روی‌نویس рӯнавис
روی‌نویس//رونویس
рӯйнавис\\рӯнавис

روی‌نویسی рӯйнависӣ
روی‌نویسی рӯнависӣ
روینی рӯянӣ
رویه равия
رویه рӯя
رویین руин
رویین تن руинтан
رؤسا руасо
رؤیا рӯъёё
رؤیت рӯъят
ره раҳ
ره پولی раҳпулӣ
رهپیما раҳпаймо
رهپیمایی раҳпаймой
رهره раҳ-раҳ
رهنورد раҳнавард
رهنورد раҳоварл
ره‌آموز раҳомӯз
رها раҳо
رهائی раҳоӣ
رهائی بخش раҳоибахш
رهاره раҳораҳ
رهاسازی раҳосозӣ
رهاشدگی раҳошудагӣ
رهاشده раҳошуда
ره‌انجام раҳанчом
رهاننده раҳонанда
رهانیدن раҳон(и)дан
رهاوری раҳовӣ
رهایش раҳоиш
رهبان рӯҳбон
رهبانیت рӯҳбоният//раҳбоният
رهبر раҳбар
رهبری раҳбарӣ
رهبری کننده раҳбарикунанда
رهبریه раҳбария
ره‌بلد//راه‌بلد раҳбалад\\роҳбалад
رهبه раҳаба//раҳба
ره‌پائی раҳпоӣ
رهدوک раҳдавак
رهرو раҳрав
رهروان раҳравон
رهزن раҳзан
رهزنی раҳзанӣ
رهسپار//راهسپار
раҳсипор\\роҳсипор
رهسپاری раҳсипорӣ
رهفرسا раҳфарсо
ره کشا раҳкушо
ره کوفتگی раҳкӯфтагӣ
رهکی раҳакӣ

رهگذر раҳгузарI
رهگذر раҳгузарII
ره گرائی//ره گیرائی
раҳгарой//раҳгирой
ره گرد раҳгард
ره گردی раҳгардӣ
رهگم раҳгум
رهگم زده раҳгумзада
رهگم کرده раҳгумкарда
رهن раҳн
رهن نامه раҳнннома
ره‌نارفته раҳнорафта
رهنما раҳнамо
رهنمایی раҳнамой
ره‌نمون раҳнамун
ره‌نوردی раҳнавардӣ
رهی раҳӣI
رهی раҳӣII
رهیدن раҳидан
رهین раҳин
رئیس раис
رئیس جمهور раисҷумҳур
رئیس شناس раисшинос
رئیسی کننده раисикунанда
رئیس باب раисбоб
رئیس‌جمهوری раисҷумҳурӣ
رئیس‌خانه раисхона
رئیسی раисӣ
ریا риё
ریاکار риёкор
ریاحین раёҳин
ریاست раёсат//риёсат
ریاضت риёзат
ریاضت کشی риёзаткашӣ
ریاضت کش риёзаткаш
ریاضی риёзӣ
ریاضیدان риёзидон
ریاضیات риёзиёт
ریاکارانه риёкорона
رئکتاری риёкорӣ
رئکتار реактор
رئکتیو реактив
رئکتیوی реактивӣ
ریال риёл
رئلیزم реализм
ریان райён
ریاورز риёварз
ریاورزی риёварзӣ
ریب райб
ریپرتوئر репертуар
ریجه реча

ریچال//ریچار речор//речол
ریح рех
ریحان райҳон
ریحانی райҳонӣ
ریحلت реҳлат
ریخ рих
ریخت‌شناسی рехтшиносӣ
ریختگی рехтагӣ
ریختن рехтан
ریخته рехта
ریخته پا рехтапо
ریخته گری рехтагарӣ
ریخته‌پیکر рехтапайкар
ریخته گر рехтагар
ریخته گرخانه рехтагархона
ریخن рехан//рихан
ریخین рихин
ریخینک рихинак
ریخین کدار рихинакдор
ریز рез
ریز резII
ریزریز рез-рез
ریزان резон
ریزانس резонанс
ریزاندن резондан
ریزباف резбоф
ریزبافت резбофт
ریزبرگه резбарга
ریزبین резбин
ریزبینی резбинӣ
ریزپردازنده резпардозанда
ریزترشه резтарша
ریزدینت резидент
ریزروتسیه резерватсия
ریزسنگ резсанг
ریزش резиш
ریزشگاه резишгоҳ
ریزفیلم резфилм
ریزگ резгӣ
ریزموج резмавҷ
ریزندگی резандагӣ
ریزنده резанда
ریزه реза
ریزه باران резаборон
ریزه باز резабоз
ریزه چینی резачинӣ
ریزه دانه резадона
ریزه دندان резадандон
ریزه ریزه реза-реза
ریزه سنگ резасанг
ریزه کاری резакорӣ

ریزه کنی резакунӣ
ریزه وار резавор
ریزه‌اندام резаандом
ریزه‌چارپا резачорпо
ریزه‌چین резачин
ریزه‌خور//ریزه‌خوار
резахор\\резахӯр
ریزه‌مهره резамӯхра
ریزه‌وارفروش резаворфурӯш
ریزه‌وارفروشی резаворфурӯшӣ
ریزیدن резидан
ریزین резинпӯш
ریزینوار резинвор
ریزینه//ریزین резин\\резина
ریزینی резинӣ
ریژ реж
ریژسیار режиссёр
ریژه режа
ریس рес
ریس рейс
ریس рес
ریسمان ресмон
ریسمان بافی ресмонбофӣ
ریسمانی ресмонӣ
ریسمانبند ресмонбанд
ریسمان‌باز ресмонбоз
ریسمان‌بازی ресмонбозӣ
ریسمان‌باف ресмонбоф
ریسمان‌تاب ресмонтоб
ریسمان‌جلاب ресмонҷаллоб
ریسمان‌ریس ресмонрес
ریسمان‌ریسی ресмонресӣ
ریسمان‌شکل ресмоншакл
ریسمان‌مانند ресмонмонанд
ریسمان پیچانی ресмонпечонӣ
ریسیدگی ресандагӣ
ریسیدن ресанда
ریسیدن ресидан
ریشیده решидаI
ریش реш
ریش риш
ریش تراش риштарош
ریش تراشک риштарошак
ریش تراشی риштарошӣ
ریش تراشیده риштарошида
ریش تنک риштунук
ریشخندآمیز ришхандомез
ریش ریش реш–реш
ریش سیاه ришсиёҳ
ریش کلان ришкалон
ریش‌جنبانی ришҷунбонӣ

ریشخند ришханд
ریشدار ришдор
ریش‌دراز ришдароз
ریش‌سفید ришсафед
ریش‌گاو ришгов
ریش‌گیرک ришгирак
ریشناک ришнок
ریشه реша
ریشه برانداز решабарандоз
ریشه‌ای решаӣ
ریشه‌چه решача
ریشه‌دار решадор
ریشه‌سوز решасӯз
ریشه‌شناختی решашинохтӣ
ریشه‌شناس решашинос
ریشه‌شناسی решашиносӣ
ریشه‌کاو решаков
ریشه‌کاوی решаковӣ
ریشه‌کش решакаш
ریشه‌کن решакан
ریشه‌کنی решаканӣ
ریشگی решагӣ
ریشه‌یابی решаёбӣ
ریشیدن решидан
ریشیده II решида II
ریشین решин
ریع райъ
ریعان райъон
ریغ рег
ریفیرات реферат
ریفیرنت референт
ریفریندم референдум
ریفلکس рефлекс
ریک//ریگ рег II//рек
ریکارد рекорд
ریکاردی рекордӣ
ریکاشه//ریکاسه рекоша//рекоса
ریکلمه реклама
ریکلمه دهنده рекламадиҳанда
ریگ I рег I
ریگ پشته регпушта
ریگ خاک регхок
ریگ خانه регхона
ریگدار регдор
ریگ ریزه регреза
ریگ سنگ регсанг
ریگ سنگی регсангӣ
ریگ شور регшӯр
ریگ شوی регшӯ(й)
ریگ فرش регфарш
ریگ کوچی регкӯчӣ
ریگ میده регмайда
ریگ‌آمیز регомез
ریگ‌بازی регбозӣ
ریگبوم регбум
ریگبی регбӣ
ریگ پخش کنی регпахшкунӣ
ریگ توده регтӯда
ریگ‌داغ регдоғ
ریگ‌ذره регзарра
ریگ‌زار регзор
ریگ‌زردک регзардак
ریگسار регсор
ریگستان регистон
ریگلمنت регламент
ریگ‌لای реглой
ریگی регӣ
ریلس релс
ریلس‌سازی релссозӣ
ریلی реле
ریلیف релйеф
ریم I рим I
ریم II рим II
ریمدار римдор
ریمکش римкаш
ریمناک римнок
ریمه рима
ریمی римӣ
رینگ ринг
ریومتیزم ревматизм
ریوه рева
ریتینگ рейтинг

ز

ز зе
ز зи
زایش зоиш
زایشگاه зоишгоҳ
زائل зоил
زاب I зоб I
زابغر зобғур
زابگر зобгар
زااتخنیکه зоотехника
زاج зоҷ
زاچه зоча
زاچه‌بازی зочабозӣ
زاد I зод I
زاد зод
زادبوم зодбум
زادروز зодрӯз
زادسال зодсол
زادسرو зодсарв
زادگان зодагон
زادگاه зодгоҳ
زادن зодан
زادنامه зоднома
زادوبود зодубуд
زاده зода
زار зор
زار I зор I
زار//زار II зор//зорр II
زارا зоро
زاران зорон
زارمانده зормонда
زارنده зоранда
زاره зора
زاری зорӣ
زاریدن зоридан
زاری کنان зорикунон
زاغ зоғ
زاغ‌چشم зоғчашм
زاغچه зоғча
زاغ‌چهر зоғчеҳр
زاغسار зоғсор
زاغسر зоғсар
زاغنول зоғнӯл
زاغه зоға
زافه зофа
زاک//زاگ зок//зоғ
زاکاب зокоб
زال II зол II
زاالاگیه зоология.
زالو золу
زامهران зомаҳрон
زامهران зомҳарон
زامو зому
زاموچه зомуча
زامیاد зомиёд
زان з-он
زانو зону
زانوبند зонубанд
زانوکشان зонукашон
زانونشین зонунишин
زانی зонӣ
زانیه зония
زاو I зов I
زاو II зов II
زاور I зовар I
زاور II зовар II
زاور III зовар III
زاویه зовия
زاویه‌سنج зовиясанҷ
زاویه‌نشین зовиянишин
زاویه‌نشینی зовиянишинӣ
زاهد зоҳид
زاهدی зоҳидӣ
زائچه зоича
زائد зоид
زائدن зоидан
زاییده зоида
زائر зоир
زایا зоё
زایاندن зоёндан
زاینده зоянда
زب//زپ заб//зап
زبان забон
زبان کوتاه забонкӯтоҳ
زبان‌آموز забономӯз
زبان‌آموزی забономӯзӣ
زبانور забоновар
زبان‌آوری забоноварӣ
زبانباز забонбоз
زبانبازی забонбозӣ
زبان‌بریده забонбурида
زبان‌بستگی забонбастагӣ
زبان‌بسته забонбаста
زبان‌بند забонбанд
زبان‌تیز забонтез
زبان‌چرب забончарб
زبانچه забонча
زبان‌خائی забонхоӣ
زبان‌خط забонхат
زبان‌دان забондон
زبان‌دانی забондонӣ
زبان‌دراز забондароз
زبان‌درازی забондарозӣ
زبان‌ران забонрон
زبان‌رسانی забонрасонӣ
زبان‌زد забонзад
زبان‌زده забонзада
زبان‌سوخته забонсӯхта
زبان‌شناس забоншинос
زبان‌شناسی забоншиносӣ
زبان‌فروش забонфурӯш
زبان‌فهم забонфаҳм
زبانک забонак
زبان‌کوتاهی забонкӯтоҳӣ
زبان‌گرفته забонгирифта
زبان‌گیر забонгир
زبان‌گیری I забонгирӣ I
زبان‌گیری II забонгирӣ II
زبانه забона

زبانه‌دار забонадор
زبان‌ور забонвар
زبانی забонӣ
زبده зубда
زبر забар
زبر зибр
زبرپوش забарпӯш
زبرتنگ забартанг
زبرجد забарҷад
زبردست забардаст
زبردستی забардастӣ
زبررو забаррав
زب‌زرد заб-зард
زبوده забуда
زبور забур
زبورخان забурхон
زبون забун
زبون‌کش забункуш
زبون‌گیر забунгир
زبون‌گیری забунгирӣ
زبونی забунӣ
زبیب забиб
زپ зап
زجاج заҷҷоҷ
زجاج зуҷоҷ
زجاج‌ساز зуҷоҷсоз
زجاجی зуҷоҷӣ
زجاجیه зуҷоҷия
زجر заҷр
زحل зуҳал
زحمات заҳамот
زحمت I заҳмат I
زحمت II заҳмат II
زحمت‌طلب заҳматталаб
زحمت‌کش заҳматкаш
زخم захм
زخم‌بند захмбанд
زخم‌بندی захмбандӣ
زخم‌خورده захмхӯрда
زخم‌دار захмдор
زخم‌دارشوی захмдоршавӣ
زخم‌گاه захмгоҳ
زخمه захма
زخمی захмӣ
زخمیده захмида
زخنگی зихнагӣ
زخنه зихна
زدا зудо//зидо
زدگی задагӣ
زدنی заданӣ
زدوخورد задухӯрд
زدودن зидудан
زدودن зудудан
زده зада
زده‌شده задашуда
زر зар(р)
زر зарр
زرآب зароб
زراعت зироат
زراعت‌کار зироаткор
زراعت‌کاری зироаткорӣ
زراعتی зироатӣ
زرآغن//زرآغنگ зароган//зароганг
زرّافه заррофа
زرآگین зарогин
زرآلو заролу
زراندوز зарандӯз
زراندوزی зарандӯзӣ
زربافت зарбофт
زربافتی зарбофтӣ
زرباندن//زربانیدن зирбон(и)дан
زربخش зарбахш
زربفت//زربفته зарбафт//зарбафта
زربک зирбак
زربید зарбед
زربیدن зирбидан
زرپاش зарпош
زرپاشی зарпошӣ
زرپرست зарпараст
زرپوش зарпӯш
زرپیچک зарпечак
زرپیکر зарпайкар
زرجو зарҷӯ
زرچوبه зарчӯба
زرحل зарҳал
زرحل‌پیچ зарҳалпеч
زرحل‌کاری зарҳалкорӣ
زرحلی зарҳалӣ
زرخاک зархок
زرخرید зархарид
زرخیز зархез
زرد зард
زردآب зардоб
زردار зардор
زردآلو зардолу
زردآلوآب зардолуоб
زردآلوافشانی зардолуафшонӣ
زردآلوپز//زردآلوپزی зардолупаз//зардолупазӣ
زردآلوچین зардолучин
زردآلوچینی зардолучинӣ
زردآلوزار зардолузор
زردپرمه зардпарма
زردپوست зардпӯст
زردتاب зардтоб
زردچشم зардчашм
زردچوبه//زرچوبه зардчӯба//зарчӯба
زردچه зардча
زردخاک зардхок
زردرو зардрӯ
زردروئی зардрӯӣ
زردشت зардушт
زردشتی зардуштӣ
زردشتیه зардуштия
زردک зардак
زردگون зардгун
زردگونه зардгуна
زردوز зардӯз
زردوزی зардӯзӣ
زرده зарда
زرده‌جوش зардаҷӯш
زردی зардӣ
زردینه зардина
زرریز заррез
زرشک зиришк
زرشناس заршинос
زرشوئی заршӯӣ
زرشویی заршӯӣ
زرع I заръ I
زرع II заръ II
زرغلداق зарғилдоқ
زرفام зарфом
زرفشان зарафшон
زرفشان зарфишон
زرق зарқ
زرک зирк
زرکار заркор
زرکش заркаш
زرکشیده заркашида
زرکفیل заркафил
زرکوب заркӯб
زرگداز заргудоз
زرگذار заргузор
زرگر заргар
زرگرانه заргарона
زرگری заргарӣ
زرگلدار заргулдор
زرگوش заргӯш
زرگوش‌پروری заргӯшпарварӣ
زرگون заргун
زرم зарим
زرم зарм
زرماهی зармоҳӣ
زرنثار зарнисор
زراندود зарандуд
زرنرد зарнард
زرنگ заранг
زرنگار зарнигор
زرنگی зарангӣ
زرنیخ зарних
زرنیخ зирних
زروانی зурвонӣ
زرود заруд
زرورق зарварақ
زره зирех
زره‌پوش зирехпӯш
زره‌دار зирехдор
زره‌زن зирехзан
زره‌شکن зирехшикан
زره‌گر зирехгар
زری зарӣ
زرید заряд
زریددار заряддор
زریق‌زریق зириқ-зириқ
زرّین заррин
زرین зарин
زرّین‌تاب зарринтоб
زرّین‌کمر зарринкамар
زشت зишт
زشت‌اندام зиштандом
زشت‌طینت зишттинат
زشت‌خو зиштхӯ
زشت‌رو зиштрӯ
زشت‌کار зишткор
زشتی зиштӣ
زعفر заъфар
زعفران заъфарон
زعفرانی заъфаронӣ
زعفرمه заъфарма
زعم заъм
زعم зӯъм
زعمی зӯъмӣ
زغار загор
زغاره I заѓора I
زغاره II заѓора II
زغاره‌ماهی заѓорамоҳӣ
زغال зугол
زغال‌سنگ зуѓолсанг
زغامه заѓома
زغامه‌روی заѓомарӯӣ
زغن заган

زغوته зағӯта
زغیر зағир
زغیرپایه зағирпоя
زغیرپرور зағирпарвар
زغیردروی зағирдаравӣ
زغیرکار зағиркор
زغیرکوبی зағиркӯбӣ
زف зуф
زفاف зифоф
زفت зифт
زفت зафт
زفت зуфт
زقوم заққум
زکات закот
زکاتچی закотчӣ
زکام зуком
زکام‌شده зукомшуда
زکه‌خور зуккахӯр
زل зал
زلازل залозил
زلال зулол
زلزله зилзила
زلزله‌بردار зилзилабардор
زلزله‌برداری зилзилабардорӣ
زلزله‌خیز зилзилахез
زلزله‌سنج зилзиласанҷ
زلزله‌سنجی зилзиласанҷӣ
زلف зулф
زلف‌آشفته зулфошуфта
زلف‌چوگان зулфчавгон
زلفک зулфак
زلفین зулфин
زلل залал
زلو//زلوک зулу//зулук
زلّه I залла I
زلّه II залла II
زله‌بند заллабанд
زم II зам II
زم зум
زم I зам I
زم зим
زماروغ заморуғ
زمام зимом
زمام‌دار зимомдор
زمام‌داری зимомдорӣ
زمان замон
زمان‌بندی замонбандӣ
ضمانت замонат
زمان‌جنگی замонҷангӣ
زمان‌گیری замонгирӣ
زمانه замона

زمانه‌ساز замонасоз
زمانه‌سازی замонасозӣ
زمانی//زمانوی замонӣ//замонавӣ
زمبوروغ замбӯруғ
زمبوروغ‌بریان замбӯруғбирён
زمبوروغ‌زار замбӯруғзор
زمخت зумухт
زمرد зумрад
زمرّد зумуррад
زمرّدرنگ зумуррадранг
زمرّدفام зумуррадфом
زمرّدگون зумуррадгун
زمرّدی зумуррадӣ
زمردین//زمردی
зумуррадин//зумуррадӣ
زمره зумра
زمزم I замзам I
زمزم II замзам II
زمزمه замзама
زمستان замистон
زمستان зимистон
زمستان‌گذرانی зимистонгузаронӣ
زمستانه зимистона
زمستانی зимистонӣ
زمن заман
زمهریر замҳарир
زمی замӣ
زمین I замин I
زمین II замин II
زمین III замин III
زمین‌بوس заминбӯс
زمین‌بوسی заминбӯсӣ
زمین‌پیما заминпаймо
زمین‌جنبی заминҷунбӣ
زمین‌خیز заминхез
زمین‌دار заминдор
زمین‌داری заминдорӣ
زمین‌دوزی заминдӯзӣ
زمین‌ران заминрон
زمین‌رانی заминронӣ
زمین‌سازی заминсозӣ
زمین‌کاو заминков
زمین‌کشا заминкушо
زمین‌کشائی заминкушоӣ
زمین‌کن заминкан
زمین‌کنی заминканӣ
زمین‌کوب заминкӯб
زمین‌گیر замингир
زمین‌لرزه заминларза
زمینه замина
زمین‌وصله заминвасла

زمینی заминӣ
زن зан
زن зан
زنا зино
زنار зуннор
زنازنی занозанӣ
زناشویی заношӯӣ
زناکار зинокор
زناکاری зинокорӣ
زناگر зиногар
زناگری зиногарӣ
زنان занон
زناندن//زنانیدن
занондан//занонидан
زنانه занона
زن‌باره занбора
زن‌باز занбоз
زن‌بازی занбозӣ
زنبر занбар
زنبرغلتک занбарғалтак
زنبرک//زنبورک
занбарак//занбӯрак
زنبرکش занбаркаш
زنبرمیان занбармиён
زن‌بشره занбашара
زنبق занбақ
زنبور занбӯр
زنبوربان занбӯрбон
زنبورپروری занбӯрпарварӣ
زنبورخانه занбӯрхона
زنبورک занбӯрак
زنبوروغ занбӯруғ
زن‌بیزار занбезор
زنبیل занбил
زنبیل‌باف занбилбоф
زنبیل‌بافی занбилбофӣ
زن‌پرست занпараст
زن‌پرستی занпарастӣ
زنجبیل занҷабил
زن‌جلاب занҷаллоб
زن‌جلب занҷалаб
زنجیر занҷир
زنجیربند занҷирбанд
زنجیرچه занҷирча
زنجیردار занҷирдор
زنجیرشکل занҷиршакл
زنجیرگاه занҷиргоҳ
زنجیرگسسته занҷиргусиста
زنجیرموی занҷирмӯй
زنجیره занҷира
زنجیروار занҷирвор

زنجیری занҷирӣ
زنخ занах
زنخدان занахдон
زند занд
زن‌دار зандор
زن‌داری зандорӣ
زندان зиндон
زندان‌بان зиндонбон
زندان‌خانه зиндонхона
زندان‌شکن зиндоншикан
زندانی зиндонӣ
زندگانی зиндагонӣ
زندگی зиндагӣ
زن‌دوست зандӯст
زن‌دوستی зандӯстӣ
زنده зинда
زنده‌جدا зиндаҷудо
زنده‌جدایی зиндаҷудоӣ
زنده‌دار зиндадор
زنده‌دل зиндадил
زنده‌دلانه зиндадилона
زنده‌دلی зиндадилӣ
زنده‌زایی зиндазоӣ
زنده‌صغیر зиндасағир
زنده‌یاد зиндаёд
زنده‌یتیم зиндаятим
زندیق зиндиқ
زن‌سه‌طلاق зансеталоқ
زنش заниш
زن‌شونده заншаванда
زن‌طبیعت зантабиат
زن‌طلاق занталоқ
زن‌طلاقی занталоқӣ
زنغر занғар
زنک занак
زنک занака
زنک‌باز занакбоз
زنکه‌باز занакабоз
زنکه‌بازی занакабозӣ
زنگ II занг II
زنگ I занг I
زنگار зангор
زنگاربسته зангорбаста
زنگارتاب зангортоб
زنگارخورده зангорхӯрда
زنگاررنگ зангорранг
زنگاری зангорӣ
زنگ‌بسته зангбаста
زنگ‌دار зангдор
زنگ‌زده зангзада
زنگ‌زن зангзан

зангила زنگله
зангногир زنگ ناگیر
зангӯла زنگوله
зангӯлача زنگوله‌چه
зангӯладор زنگوله‌دار
зангӣ زنگی
зангиёна زنگیانه
зангир زنگیر
зангирӣ زنگیری
зангимизоҷ زنگی‌مزاج
занмурда زن‌مرده
занмизоҷ زن‌مزاج
занanda زننده
занбамузд زن به مزد
занӣ زنی
завод زواد
завода زواده
заввор زوّار
завор زوار
завош زواش
завол زوال
заволпазир زوال‌پذیر
заволпазирӣ زوال‌پذیری
заволнопазир زوال‌ناپذیر
завола زواله
заволёфта زوال‌یافته
зӯбин زوبین
зӯпин زوپین
завҷ زوج
завҷа زوجه
завҷият زوجیت
завҷайн زوجین
завҷӣ زوجی
завҷагӣ زوجیگی
зуд زود
зудбовар زودباور
зудбоварӣ زودباوری
зудбадал زودبدل
зудпарвоз زودپرواز
зудпаз زودپز
зудпазак زودپزک
зудтар زودتر
зудҳаракат زودحرکت
зудхез زودخیز
зудрас زودرس
зудранҷ زودرنج
зудрав زودرو
зудшикан زودشکن
зудамал زودعمل
зудфаҳм زودفهم
зудқаҳр زودقهر
зудгудоз زودگداز
зудгузар زودگذر
зуднавис زودنویس
зуднависӣ زودنویسی
зудҳазм زودهضم
зудӣ زودی
зӯр زور
зӯран زوراً
зӯрозмо زورآزما
зӯрозмоӣ زورآزمائی
зӯровар زورآور
зӯроварӣ زورآوری
зӯрбазӯракӣ زوربهزورکی
зӯрхона زورخانه
зӯрзанӣ زورزنی
зӯрталаб زورطلب
заврақ زورق
заврақрон زورق‌ران
заврақронӣ زورق‌رانی
завраққаш زورق‌کش
зӯракӣ زورکی
зӯргӯӣ زورگویی
зӯрманд زورمند
зӯрмандӣ زورمندی
зӯрӣ زوری
зӯригарӣ زوریگری
зуғ زوغ
зукка زکّه
завлона زولانه
заванҷ زونج
заҳ زه
зеҳI زهI
зеҳII زهII
зеҳIII زهIII
заҳоб زهاب
заҳор//зиҳор زهار
зиҳоф زهاف
зеҳбофӣ زهبافی
заҳбур زهبر
заҳбурканӣ زهبرکنی
зӯҳд زهد
заҳдор زهدار
зеҳдор زهدار
заҳдон زهدان
зеҳдон زهدان
зӯҳдпеша زهدپیشه
зӯҳдфурӯш زهدفروش
заҳрI زهرI
заҳрII زهرII
заҳро زهرا
заҳроб زهراب
заҳроба زهرآبه
заҳрогин زهراگین
заҳролуд زهرآلود
заҳролудшавӣ زهرآلودشوی
заҳромез زهرآمیز
заҳрбо زهربا
заҳрбез زهربیز
заҳрпечак زهرپیچک
заҳрханд(а) زهرخند(ه)
заҳрдор زهردار
заҳрзан زهرزن
заҳркаш زهرکش
заҳрнок زهرناک
заҳра زهره
зӯҳра زهره
зӯҳрачабин زهره‌جبین
заҳрадор زهره‌دار
заҳрадон زهره‌دان
заҳракаф زهره‌کف
заҳзамин زه‌زمین
зеҳак زهک
зеҳборик زه باریک
зеҳакдор زه کدار
заҳкаш زه‌کش
заҳкашида زه کشیده
зеҳгир زهگیر
заҳнок زه‌ناک
зиҳӣ زهی
заҳидан زهیدن
заҳирI زهیرI
заҳирандом زهیراندام
зиёд زیاد
зиёдат زیادت
зиёдатӣ زیادتی
зиёда زیاده
зиёдасар زیاده‌سر
зиёдаталабӣ زیاده‌طلبی
зиёдӣ زیادی
зиёрат زیارت
зиёратгоҳ زیارتگاه
зиён زیان
зиёновар زیان‌آور
зиёнпарварӣ زیان‌پروری
зиёндор زیان‌دار
зиёнрасонӣ زیان‌رسانی
зиёнзада زیان‌زده
зиёнкор زیان‌کار
зиёнкорӣ زیان‌کاری
зиёнгирифта زیان‌گرفته
зеб زیب
зебо زیبا
зебоандом زیبااندام
зебопайкар زیباپیکر
зеботинат زیباطینت
зебочашм زیباچشم
зебодухтар زیبادختر
зеборӯй زیباروی
зебосимо زیباسیما
зебошиносӣ زیباشناسی
зебосанам زیباصنم
зебосурат زیباصورت
зеботалъат زیباطلعت
зебоманзар زیبامنظر
зебоӣ زیبایی
зебоипараст زیبایی‌پرست
зебоишинос زیبایی‌شناس
зебдеҳ زیب‌ده
зебиш زیبش
зайбақ زیبق
зебанда زیبنده
зебидан زیبیدن
зайтун زیتون
зайтунӣ زیتونی
зиҷ زیج
зиҷ زیچ
зиҷӣ زیچی
зиҷисанҷ زیجی‌سنج
зайд زید
зер زیر
зероI زیراI
зериобӣ زیرآبی
зерафкан(д) زیرافکن//زیرافکند
зерандоз زیرانداز
зербоб زیرباب
зерибағалӣ زیربغلی
зербино زیربنا
зербанд زیربند
зерипӯстӣ زیرپوستی
зерпӯш زیرپوش
зерпироҳан زیرپیراهن
зертанг زیرتنگ
зерҷома زیرجامه
зеричашмӣ زیرچشمی
зердаст زیردست
зердастӣ زیردستی
зеризаминӣ زیرزمینی
зерсутун زیرستون
зерисангӣ زیرسنگی
зерфун زیرفون
зирфун زیرفون
зирак زیرک
зиракона زیرکانه

زیرک‌طبیعت зиректабиат
زیرک‌منش зиракманиш
زیرکنده зеркунда
زیرکوهی зерикӯҳӣ
زیرکی зиракӣ
زیرگاه зергоҳ
زیرگذر зергузар
زیرگروه зергурӯҳ
زیرگی зирагӣ
زیرلبی зерилабӣ
زیرنشین зернишин
زیره зира
زیره‌با зирабо
زیره‌چای зирачой
زیررو зеррав
زیریبه зиреба
زیرین зерин
زیست зист
زیست‌شناسی зистшиносӣ
زیست‌کوره зисткура
زیستن зистан
زیغ зиғ
زیغال зиғол
زیغ‌باف зиғбоф
زیلو зилу
زین зайн
زین зин
زین з-ин
زین‌بردار зинбардор
زین‌پوش зинпӯш
زینت зинат
زینت‌بخش зинатбахш
زینت‌ده зинатдеҳ
زین‌خانه зинхона
زین‌دار зиндор
زین‌ساز зинсоз
زین‌سازی зинсозӣ
زینه зина
زینهار зинҳор
زینهاردار зинҳордор
زینه‌باغ зинабоғ
زینه‌پایه зинапоя
زیور зевар

ژ

ژاژ жож
ژاژخا(ی) жожхо(й)
ژاژخایی жожхоӣ
ژاژدرا(یی) жождаро(ӣ)
ژاژطبع жожтабъ
ژاژک жожак
ژاژگو(ی) жожгӯ(й)
ژاژوک жожук
ژاژیدن жожидан
ژاغر жоғар
ژاله жола
ژاله‌باران жолаборон
ژاله‌برفک жолабарфак
ژاله‌ریز жоларез
ژاله‌سان жоласон
ژاله‌گون жолагун
ژاله مانند жоламонанд
ژانگلیار жонглёр
ژانگلیاری жонглёрӣ
ژاویدن жовидан
ژخ//زخ жах//зах
ژخار жихор
ژخش жахш
ژراغن//ژراغنگ жароған//жароғанг
ژرد жард
ژرف жарф
ژرفا жарфо
ژرفاسنج жарфосанҷ
ژرف‌اندیش жарфандеш
ژرف‌اندیشی жарфандешӣ
ژرفبین жарфбин
ژرف بینی жарфбинӣ
ژرف نگاه жарфнигоҳ
ژرف نگر жарфнигар
ژرف نگری жарфнигарӣ
ژرفی жарфӣ
ژرنلیست журналист
ژرنلیستکه журналистика
ژغژغ жағ-жағ
ژغار I жағор I
ژغار II жағор II
ژغاره I жағора I
ژغاره II жағора II
ژغاره III жағора III
ژغاله жағола
ژغند жағанд
ژف жаф
ژفت жафт
ژفک жафк
ژفکاب жафкоб
ژفکی жафкӣ
ژفیدن жафидан
ژک I жак I
ژک II жак II
ژکاره жакора
ژکان жакон
ژکور жакур
ژکیت жакет
ژکیدن жакидан
ژگاره жағора
ژگور//ژکور жағӯр//жакӯр
ژلیت жилет
ژند I жанд I
ژند II жанд II
ژندرم жандарм
ژندرمیریه жандармерия
ژنده I жанда I
ژنده II жанда II
ژنده‌پوش жандапӯш
ژنده‌پوشی жандапӯшӣ
ژنده‌پیراهن жандапероҳан
ژنده‌پیراهن жандапироҳан
ژنده‌پیل жандапил
ژنده‌شیر жандашер
ژنده‌قبا жандақабо
ژنده کفش жандакафш
ژندگی жандагӣ
ژنر жанр
ژنری жанрӣ
ژنگ I жанг I
ژنگ II жанг II
ژنگ жинг
ژنگ‌دان жангдон
ژنه жана
ژو//ژو жав//зав
ژواگار//ژواغار//ژواگر
жавогор//жавоғор//жавогар
ژوبین жӯбин
ژوبین‌زن//ژوپین‌زن
жӯбинзан//жӯпинзан
ژوبین کش//ژوپین کش
жӯбинкаш//жӯпинкаш
ژوبین‌وار//ژوبین‌وار
жӯбинвор//жӯпинвор
ژوپین жупин
ژوپین жӯпин
ژورک жаврак
ژوژ жӯж
ژولیدگی жӯлидагӣ
ژولیدن жӯлидан
ژولیده жӯлида
ژولیده‌زلف жӯлидазулф
ژولیده‌مو(ی) жӯлидамӯ(й)
ژوهیدن жӯҳидан
ژی же
ژی жӣ
ژیان жаён
ژیان жиён
ژیدن жидан
ژیده жида
ژیلتین желатин
ژیوه жева
ژیوه жива

س

ساتسئلیست сотсиалист
سابات собот
سابق собиқ
سابقاً собиқан
سابق‌الذکر собиқуззикр
سابقه собиқа
ساتر сотир
ساتگین сотгин
ساج I соҷ I
ساج II соҷ II
ساج گون соҷгун
ساچ соч
ساچمدان сочмадон
ساچمه ریز сочмарез
ساچم ریزی сочмарезӣ
ساچمه сочма
ساحر I соҳир I
ساحرانه соҳирона
ساحره II соҳира II
ساحری соҳирӣ
ساحل соҳил
ساحل‌بندی соҳилбандӣ
ساحه соҳа
ساحوی/ساحگی соҳавӣ//соҳагӣ
ساخت I сохт I
ساخت II сохт II
ساختار сохтор
ساختمان сохтмон
ساختمانی сохтмонӣ
ساختن сохтан
ساخته сохта
ساختگی сохтагӣ
ساختوک сохтук
ساخته کار сохтакор
ساخته کارانه сохтакорона
ساخته کاری сохтакорӣ
سادات содот
سادگی содагӣ

ساده I содаI
ساده II содаII
ساده رفتار содарафтор
ساده رفتاری содарафторӣ
ساده روی содарӯӣ
ساده عذار содаизор
ساده عذاری содаизорӣ
ساده لوح содалавҳ
ساده لوحی содалавҳӣ
ساده لوحانه содалавҳона
ساده‌دل содадил
ساده‌دلانه содадилона
ساده‌دلی содадилӣ
ساده‌رو(ی) содарӯ(й)
ساده‌زنخ содазанах
ساده‌نویسی соданависӣ
سار сор
سار I сорI
سار II сорII
سارو соро
ساربان сорбон
ساربان سرای сорбонсарой
ساربانخانه сорбонхона
سارق сориқ
سارنج соранч
سارنگ соранг
ساروان сорвон
ساری сорӣ
ساز соз
ساز I созI
ساز II созII
سازاندن созондан
سازش созиш
سازش کنی созишкунӣ
سازشکار созишкор
سازشکارانه созишкорона
سازشکاری созишкорӣ
سازشگر созишгар
سازشگرانه созишгарона
سازشگری созишгарӣ
سازشناپذیر созишнопазир
سازشنامه созишнома
سازگار созгор
سازگاری созгорӣ
سازمان созмон
سازمانده созмондеҳ
سازماندهنده созмондиҳанда
سازماندهی созмондиҳӣ
سازندگی I созандагӣI
سازنده I созандаI
سازنده II созандаII
سازنده کار созандакор
سازو созу
سازوار созвор
سازواری созворӣ
سازور созвар
سازیدن созидан
ساسانی сосонӣ
ساسانیان сосониён
ساسکن соскан
ساطع сотеъ
ساطور сотур
ساعات соот
ساعت соат
ساعت‌بیع соатбайъ
ساعت‌ساز соатсоз
ساعت‌سازی соатсозӣ
ساعدسفید соидсафед
ساع کیسه соаткиса
ساغ соғ
ساغر согар
ساغرکش соғар
ساغرکشی согаркашӣ
ساغو соғу
ساغوتراش соғутарош
ساغوتراشی соғутарошӣ
سافل софил
ساق I соқI
ساق II соқII
ساقط соқит
ساقه I соқаI
ساقه II соқаII
ساقه III сокаIII
ساقی соқӣ
ساقی‌نامه соқинома
ساقیه соқия
ساکب сокиб
ساکت сокит
ساکتانه сокитона
ساکتی сокитӣ
ساکن сокин
ساکن رگ сокинраг
ساکنک сокинак
ساکول сокӯл
سال I солI
سال II солII
سالآزمای солозмой
سالدار солдор
سالار солор
سالانه солона
سالب солиб
سال‌بر солбар
سال‌بند солбанд
سالخورده солхӯрда
سال‌دیده солдида
سال روز солрӯз
سال شماری солшуморӣ
سالغ солиғ
سالغوت солғут
سالف солиф
سالک солик
سالگرد солгард
سالگردانی солгардонӣ
سالم گردانی солимгардонӣ
سال گشت солгашт
سالم солим
سالم عقلی солимақлӣ
سالمان солиман
سالم‌عقل солимақл
سالم‌فکر солимфикр
سالم فکری солимфикрӣ
سالمند солманд
سالمی солимӣ
سالنامه солнома
سالنامه‌نویسی солноманависӣ
سالنامه‌نویس солноманавис
سالنوی солинавӣ
سالو солу
سالوس солус
سالوسی солусӣ
سالوک солук
سالیان солиён
سالیانه солиёна
سام(م) сом(м)
سام I сомI
سام II сомII
سامان сомон
سامان‌آلات сомонолот
سامان‌سوز сомонсӯз
سامانه сомона
سامانی II сомониII
سامانی I сомонӣI
سامانیان сомониён
سامح сомеҳ
سامی I сомӣI
سامی II сомӣII
سان I сонI
سان II сонII
سان III сонIII
سان IV сонIV
سان V сонV
ساناته соната
ساناتاریه санатория
سانتی‌متر сантиметр
سانسکریت санскрит
سانسکریت شناس санскритшинос
سانسکریت شناسی санскритшиносӣ
سانسکریتی санскритӣ
سانیت сонет
ساو сов
ساوخوز совхоз
ساوری соварӣ
ساولیق совлиқ
ساوه сов(а)
ساویت//سافیتی советӣ
ساویدن совидан
ساهر I соҳираI
ساهره I соҳираI
ساهی I соҳӣI
سائر I соирI
سائر II соирII
سائس соис
سائق соиқ
سائقه II соиқаII
سائل II соилII
سائل//سایل I соилI
سائلی соилӣ
سائم II соимII
ساعدن III соидIII
سائیدن соидан
سای сой
سای сой
سایت II сайтII
سایش соиш
سایه соя
سایه بان شکل соябоншакл
سایه بانگل соябонгул
سایه پرست сояпараст
سایه پرورد сояпарвар
سایه ناک соянок
سایه زده сoязада
سایه سایه сoячашм
سایگاه сoягоҳ
سایه گرد сoягард
سایه گیر сoягир
سایه مند сoяманд
سایه نما сoянамо
سایه‌افکن сoяафкан
سایه‌افکن сoяфикан
سایه‌انداز сoяандоз
سایه‌بان сoябон
سایه‌پرورده сoяпарварда
سایه‌دار сoядор
سایه‌دست сoядаст

سایه‌دوست соядӯст
سایه‌رو соярав
سایه‌رو соярӯ
سایه‌روشن сояравшан
سایه‌صفت соясифат
سایه‌گستر соягустар
سایه‌گه//سایه‌گاه соягах//соягоҳ
سایگی соягӣ
سایه‌نشین соянишин
سب сабб
سب саб(б)
سبّابه саббоба
سبّاح саббоҳ
سبّاحی саббоҳӣ
سباع сибоъ
سبّاک саббок
سبال сибол
سبب сабаб
سبب‌جویی сабабҷӯӣ
سبب‌جوی сабабҷӯй
سبب‌خواه сабабхоҳ
سببدار сабабдор
سببگار сабабгор
سبب‌ناک сабабнок
سبب‌ناکی сабабнокӣ
سببی сабабӣI
سببی сабабӣII
سببیت сабабият
سبت сабтII
سوبتراپیکی субтропикӣ
سبچه сабча
سبحان субҳон
سبحان الله субҳоналлоҳ
سبحانه субҳона
سبحه сабҳа//субҳа
سبحه субҳа
سبد сабад
سبدتور сабадтӯр
سبدچین сабадчин
سبدباف сабадбоф
سبدبافی сабадбофӣ
سبدپوش сабадпӯш
سبدچه сабадча
سبدچوب сабадчӯб
سبز сабз
سبزچشم сабзчашм
سبزآب сабзоб
سبزاندن//سبزانیدن сабзон(и)дан
سبزپای сабзпой
سبزپوش сабзпӯш
سبزتاب сабзтоб

سبزچه сабзча
سبزچهره сабзчехра
سبزخط сабзхат
سبزرنگ сабзранг
سبزش сабзиш
سبزفام сабзфом
سبزقبا сабзқабо
سبزک сабзакI
سبزک сабзакII
سبزک сабзакIII
سبزکاری сабзкорӣ
سبزگون(ه) сабзгун//сабзгуна
سبزنما сабзнамо
سبزوات сабзавот
سبزوات‌فروش сабзавотфурӯш
سبزوات‌فروشی сабзавотфурӯшӣ
سبزوات‌کار сабзавоткор
سبزوات‌کاری сабзавоткорӣ
سبزواتی сабзавотӣ
سبزه сабза
سبزه‌بندی сабзабандӣ
سبزه‌خور сабзахӯр
سبزه‌زار сабзазор
سبزه‌زارکنی сабзазоркунӣ
سبزی сабзӣI
سبزی сабзӣII
سبزی‌پاره‌کنی сабзипоракунӣ
سبزی‌جات‌فروش сабзиҷотфурӯш
سبزی‌جات‌فروشی
сабзиҷотфурӯшӣ
سبزی‌دان сабзидон
سبزیدن сабзидан
سبزی‌رنگ сабзиранг
سبزی‌ریزه‌کنک сабзирезакунак
سبزی‌ریزه‌کنی сабзирезакунӣ
سبزی‌فروش сабзифурӯш
سبزی‌فروشی сабзифурӯшӣ
سبزی‌کهک сабзикаҳак
سبزینگی сабзинагӣ
سبزینه сабзина
سبزینه‌چهره сабзиначехра
سبزینه‌رنگ сабзинаранг
سبزینه‌رو(ی) сабзинарӯ(й)
سوبستنسیه субстансия
سبسترت субстрат
سبع сабъI
سبع сабъII
سبع субъ
سبع‌سیرت сабъсират
سبعی сабъӣ
سبعیکت субект

سبعیکتیوی субективӣ
سبعیکتیویزم субективизм
سبق сабақII//сабқ
سبق اللسان сабқуллисон
سبدچوب сабадчӯб
سبق آموز сабақдиҳӣ
سبق آموزی сабақомӯзӣ
سبقت сабқат
سبقت сибқат
سبق‌دهی сабақдиҳӣ
سبق‌گیری сабақгирӣ
سبک сабкI
سبک сабкII
سبک сабук
سبکتاز сабуктоз
سبکوار сабуквор
سبک‌اراده сабукирода
سبک‌اندیش//سبک‌اندیشه сабукандеш(а)
سبک‌بار сабукбор
سبک‌باری сабукборӣ
سبک‌بال сабукбол
سبک‌پا(ی) сабукпо(й)
سبک‌پر сабукпар
سبک‌پرواز сабукпарвоз
سبک‌تن сабуктан
سبک‌جان сабукҷон
سبک‌جانی сабукҷонӣ
سبک‌جثّه сабукҷусса
سبک‌جلو сабукҷилав
سبک‌خیز сабукхез
سبک‌دست сабукдаст
سبک‌دستی сабукдастӣ
سبک‌دو сабукдав
سبک‌دوش сабукдӯш
سبک‌رأی сабукраъй
سبک‌رای сабукрой
سبک‌رفتار сабукрафтор
سبک‌رو сабукрав
سبک‌روی сабукравӣ
سبک‌روح сабукрӯҳ
سبک‌روحی сабукрӯҳӣ
سبک‌روی сабукрӯйӣ
سبک‌زبان сабукзабон
سبکسار сабуксор
سبکساری сабуксорӣ
سبک‌سر сабуксар
سبک‌سری сабуксарӣ
سبک‌سنگ сабуксанг
سبک‌سوار сабуксавор
سبک‌سیر сабуксайр

سبک‌شناسی сабкшиносӣ
سبک‌شوی сабукшавӣ
سبک‌عنان сабукъинон
سبک‌فکر сабукфикр
سبک‌فکرانه сабукфикрона
سبک‌فکری сабукфикрӣ
سبک‌قدم сабукқадам
سبکک сабукак
سبک‌گرد сабукгард
سبک‌لقا сабуклиқо
سبک‌مایگی сабукмоя
سبک‌مایه сабукмоягӣ
سبک‌مزاج сабукмизоҷ
سبک‌مغز сабукмағз
سبک‌مغزی сабукмағзӣ
سبک‌وزن сабуквазн
سبک‌وزنی сабуквазнӣ
سبکی сабукӣ
سبل сабал
سبل субул
سبلت сабалат
سبلت саблат
سبلت сиблат
سبو сабӯ
سبو(ی) сабу//сабӯ(й)
سبوس сабӯс
سبوس‌تریت сабӯстарит
سبوس‌داغ сабӯсдоғ
سبوسک сабӯсак
سبوسناک сабӯснок
سبوکش сабукаш
سبوکش сабӯкаш
سبوی сабӯй
سبیکه сабика
سبیل сабилI
سبیل сабилII
سبیل сибил
سبیل‌مانده сабилмондаI
سبیل‌مانده сабилмондаII
سپ‌سرخ суп-сурх
سپار сипор
سپار сипор
سپار супор
سپار супор//сипор
سپارت спорт
سپارتلاتا спортлото
سپردن супурдан
سپارش супориш
سپارش دهنده супоришдиҳанда
سپارش‌گر супоришгар
سپارشنامه супоришнома

سپارشی супориши
سپاریدن//سپردن супоридан//супурдан
سپارنده супоранда
سپاره сипора
سپاس сипос
سپاستن сипостан
سپاسدار сипосдор
سپاسگ ذار сипосгузор
سپاسگ ذاری сипосгузорӣ
سپاسگو(ی) сипосгӯ(й)
سپاسه сипоса
سپاهI сипоҳI
سپاه سالار сипоҳсолор
سپاه سالاری сипоҳсолорӣ
سپاهانه сипоҳона
سپاه گرانه сипоҳгарона
سپاهگری сипоҳгарӣ
سپاهیگری сипоҳигарӣ
سپاهی сипоҳӣ
سپر сипар
سپر сипар
سپرباز сипарбоз
سپربالک сипарболак
سپرتار сепаратор
سپرتکیده спартакиада
سپرجی сипарҷӣ
سپرچه گل сипарчагул
سپردار сипардор
سپرداری сипардорӣ
سپردیواره сипардевора
سپردن сипурдан
سپردیوار сипардевор
سپرز сипурз
سپرز супурз
سپرشکل сипаршакл
سپرغم сипаргам
سپرم сипарам
سپرمانند сипармонанд
سپریI сипарӣI
سپریدن//سپردن сипар(и)дан
سپریغ супарег
سپریII сипарӣII
سپس сипас
سپسالار сипаҳсолор
سپسفید сап-сафед
سپل сапал
سپل پا(ی) сапалпо(й)
سپنج сипанҷ
سپند сипанд
سپندارمز сипандормуз

سپنددانه сипанддона
سپندان сипандон
سپوختن сипӯхтан//сипӯзидан
سپوزگار сипӯзгор
سپوزیدن сипӯзидан
سپه сипаҳ
سپهداری сипаҳдорӣ
سپه سالاری сипаҳсолорӣ
سپه سرور сипаҳсарвар
سپه شکل сипаҳкаш
سپه شکن сипаҳшикан
سپهبد сипаҳбад//сипаҳбуд
سپهدار сипаҳдор
سپهر сипеҳр
سپهرسرای сипеҳрсой
سپهروار сипеҳрвор
سپید сапед
سپیددست сапеддаст
سپیدفام//سفیدفام сапедном//сафедном
سپیدکاری//سپیدگاری сапедкорӣ//сапедгорӣ
سپیدگار//سپیدکار сапедкор//сапедгор
سپیدار сапедор
سپیدجامه сапедҷома
سپیدگار сапедгор
سپیدگاری сапедгорӣ
سپیده сапеда
سپیده‌دم сапедадам
سپیده‌دمان сапедадамон
سپیدی//سفیدی сапедӣ//сафедӣ
سپیرت спирт
سپیرتدار спиртдор
سپیرتناک спиртнок
سپیرتی спиртӣ
سپکتکل спектакл
سپیکتر спектр
سپیکر спикер
ستا сито
ستا//ستای сито(й)
ستاد ситод
ساده رویی содарӯӣ
ستدیان стадион
ستادن ситодан
ستار саттор
ستار(ه)II ситор(а)II
ستارهI ситораI
ستاره توده ситоратӯда
ستاره خنک ситорахунук
ستاره سپاه ситорасипоҳ

ستاره سوخته ситорасӯхта
ستاره شکل ситорашакл
ستاره شناسی ситорашиносӣ
ستاره مانند ситорамонанд
ستاره وار ситоравор
ستاره‌باران ситорабор
ستاره‌زار ситоразор
ستاره‌شمار ситорашумор
ستاره‌شماری ситорашуморӣ
ستاره‌شناس ситорашинос
ستاره گرم ситорагарм
ستاره گرمی ситорагармӣ
ستاغ ситоғ
ستاک ситок
ستام ситом
ستامتالاگیه стоматология
ستان ситон
ستان//استان стон//истон
ستندرتانی стандартонӣ
ستاندن//ستانیدن ситон(и)дан
ستانش ситониш
ستاننده ситонанда
ستانه ситона
ستاوس ситвус
ستایدن ситоидан
ستایش ситоиш
ستایش سرا ситоишсаро
ستایش کار ситоишкор
ستایشگاه ситоишгоҳ
ستایشگر ситоишгар
ستبری ситабрӣ
ستخوان сутхон
ستد ситад
سترI сатрI
ستر ситр
ستراتسفرا стратосфера
سترتیگی стратегӣ
سترتگیه стратегия
ستروس پروری ситруспарварӣ
ستردن ситурдан//сутурдан
ستردن сутурдан
ستروس پروری ситруспарварӣ
ستروسی ситрусӣ
سترشینه старшина
سترگ ситург
سترگ сутург
سترگاه сутургоҳ
سترگی сутургӣ
سترنگ сатранг
ستوره сутра
ستره сутура

سترون сатарван
سترون сутурван//сатарван
ستکان стакан
ستمگار(ه) ситамгор(а)
سطل‌ساز сатилсоз
ستم ситам
ستماندیش ситамандеш
ستم پیشگی ситампешагӣ
ستمگاری//ستمگری
ситамгорӣ//ситамгарӣ
ستمکاری ситамкорӣ
ستمکده ситамкада
ستم کشیده ситамкашида
ستم‌پیشه ситампеша
ستم‌دیده ситамдида
ستم‌رسیده ситамрасида
ستم‌زده ситамзада
ستم‌کار ситамкор
ستم‌کش ситамкаш
ستم‌گر//ستمگار
ситамгар//ситамгор
ستم‌گری ситамгарӣ
ستنبه ситанба
ستندارت стандарт
ستنگ نما сатангнамо
ستوخوان сутухон
ستودان сутудон
ستودن ситудан
ستودن сутудан
ستوده ситуда//сутуда
ستوده сутуда
ستوده گزین сутудагузин
ستوده معاش ситудамаош
ستوده‌خصال ситудахисол
ستودیه студия
ستودینت студент
ستورI сутурI
ستوع сутӯъ
ستون сутун
ستون بندی сутунбандӣ
ستوندار сутундор
ستون گوشه
ستونچه сутунча
ستون‌مهره сутунмӯҳра
ستوهI сутӯҳI
ستیI сатӣI
ستیII сатӣII
ستیIII сатӣIII
ستیتاسکاپ стетоскоп
ستیدن ситидан
ستیرI сатирI

ستیر ситер
ستیرلیزتسیه стерилизатсия
ستیره сатир(а)II
ستیز ситез
ستیزه جو(ی) ситезаҷӯ(й)
ستیزنده ситезанда
ستیزه ситеза
ستیزه رایی ситезароӣ
ستیزه روی ситезарӯ(й)
ستیزه کاری ситезакорӣ
ستیزه کار ситезакор
ستیزیدن ситезидан
ستیغ ситеғ
ستیم ситем
ستین сатин
ستیناگرافیه стенография
ستیناگرمه стенограмма
ستیواردیسه стюардесса
ستیهیدن ситеҳидан
سجاده саҷҷода
سجاده پرست саҷҷодапараст
سجاده نشین саҷҷоданишин
سجده саҷда
سجده گاه саҷдагоҳ
سجع саҷъ
سجل сиҷил
سجن сиҷн
سجود суҷуд
سجیه саҷийя
سچاق сачоқ
سحار саҳҳор
سحب суҳуб
سحر саҳарI
سحر сеҳрI
سحرآفرین сеҳрофарин
سحرالبیان сеҳрулбаён
سحرانگیز сеҳрангез
سهره باز сеҳрабоз
سهره بازی сеҳрабозӣ
سحرباف сеҳрбоф
سحربند сеҳрбанд
سحرخوان саҳархон
سحرخیز саҳархез
سحرخیزک саҳархезак
سحرخیزی саҳархезӣ
سحرزده сеҳрзада
سحرساز сеҳрсоз
سحرکادی сеҳркорӣ
سحرکار сеҳркор
سحرکردار сеҳркирдор
سحرگاه саҳаргоҳ

سحرگاهان саҳаргаҳон
سحرگاهان//سحرگهان
саҳаргоҳон//саҳаргаҳон
سحرگاهی саҳаргоҳӣ
سحرگر сеҳргар
سحرگری сеҳргарӣ
سحرگه/سحرگاه
саҳаргаҳ//саҳаргоҳ
سحرگهی саҳаргаҳӣ
سحرنگار сеҳрнигор
سحرنما сеҳрнамо
سحره саҳара
سحری саҳарӣ
سحق саҳқ
سحور саҳур//суҳур
سحور суҳур//саҳур
سحوری саҳурӣ
سخا сахо
سخاپیشه сахопеша
سخافت сахофат
سخاوت саховат
سخاوت پیشه саховатпеша
سخاوتمند саховатманд
سخاوتمندانه саховатмандона
سخاوتمندی саховатмандӣ
سخت сахт
سخت برگ сахтбарг
سخت پای сахтпо(й)
سخت جوش сахтҷӯш
سخت چشم сахтчашм
سخت روی сахтрӯӣ
سخت سری сахтсарӣ
سخت شده сахтшуда
سخت شوی сахтшавӣ
سخت لجام сахтлаҷом
سخت اراده сахтирода
سخت اعتقاد сахтэътиқод
سخت بازو сахтбозу
سخت بال сахтбол
سخت بنیاد сахтбунёд
سخت بنیان сахтбунён
سخت پنجه сахтпанҷа
سخت جان сахтҷон
سخت جانی сахтҷонӣ
سخت جلو сахтҷилав
سخت دست сахтдаст
سخت دل сахтдил
سخت دلی сахтдилӣ
سخت رو(ی) сахтрӯ(й)
سخت روز сахтрӯз
سخت سر сахтсар

سخت کمان сахткамон
سخت کوش сахткӯш
سخت گپ сахтгап
سخت گوی сахтгӯ(й)
سخت گیر сахтгир
سختی گیری сахтигарӣ
سختگیری сахтгирӣ
سخت معامله сахтмуомила
سختن сахтан
سختو сахту
سختی сахтӣ
سختیکش сахтикаш
سختیان сахтиён
سختی دیده сахтидида
سخره сухраI
سخره сухраII
سخریه//سخریت сухрия(т)
سخسور сухсур
سخن сахун
سخن сухан
سخن آرایی суханороӣ
سخن بازی суханбозӣ
سخن بافی суханбофӣ
سخن پراکنی суханпароканӣ
سخن پردازانه суханпардозона
سخن پرور суханпарвар
سخن پروری суханпарварӣ
سخن پیوند суханпайванд
سخن درایی сухандароӣ
سخن درای сухандарой
سخن دوست сухандӯст
سخن سرایی суханcароӣ
سخن سوار сухансавор
سخن طلب суханталаб
سخن فهمی суханфаҳмӣ
سخن گذار сухангузор
سخنگر сухангар
سخن گستر сухангустар
سخن گستری сухангустарӣ
سخنگوی сухангӯӣ
سخن ناشنوی суханношунавӣ
سخن آور сухановар
سخنوران суханварона
سخن آرا(ی) суханоро(й)
سخن آفرین суханофарин
سخن باز суханбоз
سخن باف суханбоф
سخن پرداز суханпардоз
سخن پردازی суханпардозӣ
سخن پرست суханпараст
سخن چین суханчин

سخن چینی суханчинӣ
سخن دان сухандон
سخندانی сухандонӣ
سخنران суханрон
سخنرانی суханронӣ
سخن ریزه суханреза
سخن ساز сухансоз
سخن سرا сухансаро(й)
سخن شناس суханшинос
سخن سنج сухансанҷ
سخن سنجی сухансанҷӣ
سخن شنو суханшунав
سخن طراز сухантироз
سخن فهم суханфаҳм
سخنگو(ی) сухангӯ(й)
سخن ناشنو суханношунав
سخنور суханвар
سخنوری суханварӣ
سخول сахлав
سخون сухун
سخونت сухунатI
سخی сахӣ
سخیگی сахигӣ
سد сад(д)
سداد садод
سدبندی сад(д)бандӣ
سدرک сидирк
سدره сидра
سدشکن садшикан
سدکیس//سدگیس садкес//садгес
سدگیس садгес
سده садаI
سده садаIV
سده садаV
سده суддаI
سده суддаII
سده بید садабед
سده ریحان садарайҳон
سدید садид
سر сарI
سر сарII
سر сирI
سر сир(р)
سر сирр
سر сурIV
سرآستین саростин
سرآغوش сарогӯш
سرافزال сарафзол
سراگرانام сарагроном
سرانداز сарандозII
سرآهنگ сароҳанг

سرباغی сарбоғӣ
سربری сарбурӣ
سربریده сарбурида
سربزرگ сарбузург
سربزرگی сарбузургӣ
سرپوشی сирпӯшӣ
سرکوچک саркӯчак
سرگران саргарон
سرگرانی саргаронӣ
سرگین دان саргиндон
سرمتخصص сармутахассис
سرا саро I
سرا саро II
سرا сарро
سرا сирран
سرابستر саробистар
سراپرده саройпарда
سرائیدن сароидан
سراب сароб I
سراب сароб II
سراب суроб
سرابان саробон
سرابانی саробонӣ
سرابوستان саробӯстон
سرابی саробӣ
سراپای(ی) саропо(й)
سراپرده саропарда
سراج сарроҷ
سراج сироҷ
سراجه сароҷа
سراجی сарроҷӣ
سراچه сароча
سراخبار сарахбор
سرواد сарвод
سرادار сародор
سراداره саридора
سراداری сародорӣ
سرادق сародиқ//суродиқ
سرازیر сарозер
سراسپکی сараспакӣ
سراسر саросар
سراسری саросарӣ
سراسور суросур
سراسیمگی саросемагӣ
سراسیمه саросема
سراسیمه وار саросемавор
سرآشپز сарошпаз
سراشیب сарошеб
سراعضا сараъзо
سراغ суроғ
سرآغاز сароғоз

سراغه суроға
سرافراز сарафроз
سرافرازی сарафрозӣ
سرافسار сарафсор
سرافشان сарафшон
سرافکندگی сарафкандагӣ
سرافکنده сарафканда
سرافکنی сарафканӣ
سرافگندگی//سرافکندگی
سرافگندگی//سرافکندگی
сарафгандагӣ//сарафкандагӣ
سرافگنده//سرافکنده
сарафганда//сарафканда
سراقتصاددان сариқтисоддон
سروال сарвол
سرآمد саромад
سران сарон
سران сурон
سرانجام саранҷом
سرانجامدهی саранҷомдиҳӣ
سرانداز сарандоз I
سرانرو саронрӯ
سرانگشت сарангушт
سرانه сарона
سرآواز саровоз
سراوان саровон
سراول сараввал
سراولاد саравлод
سرای сарой
سرایبان саройбон
سرایبانی саройбонӣ
سرایت сироят
سرایت ناپذیر сироятнопазир
سرایت کننده сирояткунанда
سرایتی сироятӣ
سرایندگی сарояндагӣ
سراینده сароянда
سرای‌نشین саройнишин
سرب сурб
سربار сарбор
سرباری сарборӣ
سرباز сарбоз I
سرباز сарбоз II
سربازگیری сарбозгирӣ
سربازخانه сарбозхона
سربازی сарбозӣ
سربال сирбол
سربالا сарболо
سربخش сарбахш
سربداران сарбадорон
سربر сарбур

سربرهنه сарбараҳна
سربسته сарбаста
سربلند сарбаланд
سربلندانه сарбаландона
سربلندی сарбаландӣ
سربمهر сарбамӯҳр
سربند сарбанд I
سربند сарбанд II
سربندک сарбандак
سربنه сарбуна
سربرهوا сарбарҳаво
سربی сурбӣ
سربین сурбин
سرپائی сарипоӣ
سرپاس сарпос
سرپاسبان сарпосбон
سرپایان сарпоён I
سرپایان сарпоён II
سرپرتایک сарпарто(як)
سرپرست сарпараст
سرپرست сарпаст
سرپرستار сарпарастор
سرپرستاری сарпарасторӣ
سرپستانه сарпастона
سرپرستی сарпарастӣ
سرپستی сарпастӣ
سرپزشک сарпизишк
سرپناه сарпаноҳ
سرپنجه сарпанҷа
سرپوش(ک) сарпӯш(ак)
سرپوشدار сарпӯшдор
سرپوشیده сарпӯшида
سرپیاز сарпиёз
سرپیچ сарпеч
سرپیچک сарпечак
سرپیچی сарпечӣ
سرپیچیده сарпечида
سرتاب сартоб
سرتاپا сартопо
سرتاریک сарторик
سرتاسر сартосар
سرتاسری сартосарӣ
ستراتاستت стратостат
سرتراش сартарош
سرتراشان сартарошон
سرتراشخانه сартарошхона
سرتراشی сартарошӣ
سیرتشویش серташвиш
سیرتعداد сертеъдод
سیرتکلف сертакаллуф
سرتگ сартаг

سرتنگ сатанг
سرتوئی сартуӣ
سرتیز сартез
سیرجاغ серҷоғ
سرجریده сарҷарида
سرجنگ сарҷанг
سرجلو сарҷилав
سرجلودار сарҷилавдор
سرجمع сарҷамъ
سرجمعی сарҷамъӣ
سرجمله сарҷумла
سرجنبانی сарҷунбонӣ
سیرجنجال серҷанҷол
سرجوئی сарҷӯӣ
سرجوبار сарҷӯбор//сарҷӯйбор
سرجوش сарҷӯш
سرجوشی сарҷӯшӣ
سرجیک сарчик
سرجین сарчин
سرچرخ сарчарх
سرچرخک сарчархак
سرچشمه сарчашма
سرچوپان сарчӯпон
سرچین сарчин
سرحاصل сарҳосил
سیرحاصل серҳосил
سرحال сарҳол
سرحد сарҳад
سرحدبان сарҳадбон
سرحدبانی сарҳадбонӣ
سرحدچی сарҳадчӣ
سرحددار сарҳаддор
سرحدداری сарҳаддорӣ
سرحدشکن сарҳадшикан
سرحدشکنی сарҳадшиканӣ
سرحدی сарҳадӣ
سرحرف сарҳарф
سیرحرکت серҳаракат
سرحساب сарҳисоб
سرحسابدار сарҳисобдор
سرحکم сарҳакам
سرحلقه сарҳалқа
سرحلقه сарҳалқагӣ
سیرحوصله серҳавсала
سرحوض сарҳавз
سرحوض‌دار сарҳавздор
سرخ сурх
سرخاب сурхоб II
سرخ بینی сурхбинӣ
سرخ چهره сурхчеҳра
سرخ خاک сурххок

سرخ ریش **сурхриш**
سرخ زمین **сурхзамин**
سرخاب I **сурхоб I**
سرحار **сархор**
سرخاری I **сархорӣ I**
سرخاری II **сархорӣ II**
سرخانه **сархона**
سیرخانه **серхона**
سرخبید **сурхбед**
سرخپوست **сурхпӯст**
سرخپوش **сурхпӯш**
سرختاب **сурхтоб**
سرخچه تاب **сурхчатоб**
سرخچشم **сурхчашм**
سرخچه **сурхча**
سیرخراجات **серхароҷот**
سرخ رخسار **сурхрухсор**
سرخرمنی **сархирманӣ**
سرخرنگ **сурхранг**
سرخروده **сурхрӯда**
سرخروی **сурхрӯй**
سیرخریدار **серхаридор**
سرخس **сарахс**
سرخشک **сархушк**
سرخط I **сархат I**
سرخط II **сархат II**
سرخک **сурхак**
سرخکان **сурхакон**
سرخلانی **сархалонӣ**
سرخم **сархам**
سرخمانه **сархамона**
سرخمی **сархамӣ**
سرخنای **сурхной**
سرخها **сурхҳо**
سرخواب **серхоб**
سرخاره **сархора**
سرخوان **сархон**
سرخور **сархӯр**
سرخوش **сархуш**
سرخوشی **сархушӣ**
سرخونی **серхунӣ**
سرخی **сурхӣ**
سرخیل **сархайл**
سرخیل I **сархел I**
سرخیل II **сархел II**
سرخیلی **сархайлӣ**
سرخینه **сурхина**
سرخینه روی **сурхинарӯй**
سرخموی **сурхмӯ(й)**
سرد **сард**
سردگوی **сардгӯй**

سرداب **сардоб**
سردابه **сардоба**
سردار **сардор**
سردار I **сирдор I**
سردار II **сирдор II**
سرداری **сардорӣ**
سرداشت **сирдошт**
سردان **сирдон**
سرداور **сардовар**
سردبیر **сардабир**
سردخانه **сардхона**
سردختور **сардухтур**
سردخون **сардхун**
سردم **сардам**
سردرهوا **сардарҳаво**
سردرختی **сардарахтӣ**
سردرد **сардард**
سردرگم **сардаргум**
سردرگمی **сардаргумӣ**
سردروقت **саридарвақт**
سردری **сардарӣ**
سردسته **сардаста**
سردستی **сардастӣ**
سردستی **саридастӣ**
سردسیر **сардсер**
سردسیری **сардсерӣ**
سردشوی **сардшавӣ**
سردفتر **сардафтар**
سردلب **сардлаб**
سردوانی **сирдавонӣ**
سردوز **сардӯз**
سردهی I **сирдиҳӣ I**
سردهی II **сирдиҳӣ II**
سردی **сардӣ**
سردیواری **саридеворӣ**
سرراهی **сарироҳӣ**
سررده **саррада**
سررشتن **сириштан**
سررشته **саррашта**
سرشته **сиришта**
سررشته کار **сариштакор**
سررشته کارانه **сариштакорона**
سررشته کاری **сариштакорӣ**
سه رویه **серӯя**
سیرریش **серриш**
سیرریشه **серреша**
سرزده I **сарзада I**
سرزده II **сарзада II**
سرزده III **сарзада III**
سرزمین **сарзамин**
سرزمینی **саризаминӣ**

سرزنده **сарзинда**
سرزنش **сарзаниш**
سرزیاد **сарзиёд**
سرژنت **сержант**
سرژنتی **сержантӣ**
سیرساحه **серсоҳа**
سرسام **сарсом**
سرسامی **сарсомӣ**
سرسان **сарсон**
سرسانی **сарсонӣ**
سرسانی **сарсонӣ**
سرسایه **серсоя**
سرسبد **сарсабад**
سرسبز **сарсабз**
سرسبزه **серсабза**
سرسبزی **сарсабзӣ**
سرسپرده **сарсупурда**
سرسترده **сарсутурда**
سرستون **сарсутун**
سرسخت **сарсахт**
سرسخن **сарсухан**
سرسری I **сарсарӣ I**
سرسری II **сарсарӣ II**
سرسریانه **сарсариёна**
سرسری گرد **сарсаригард**
سرسری گردی **сарсаригардӣ**
سرسطر **сарсатр**
سرسفید **сарсафед**
سرسلاح **сарсилоҳ**
سرسلاله **сарсулола**
سیرسنگ **серсанг**
سرسینگی **сарисинагӣ**
سرسوزن **сарсӯзан**
سرسینه **сарсина**
سیرشاخ **сершох**
سرشاخ(ه) **сершох(а)**
سرشار **саршор**
سرشبان **саршубон//саршабон**
سرشت **сиришт**
سرشته **сариштa**
سرشتی **сириштӣ**
سرشک I **сиришк I**
سرشک II **сиришк II**
سرشک ریز **сиришкрез**
سرشکسته **саршикаста**
سرشکن **саршикан**
سرشمار **саршумор**
سیرشمار(ه) **сершумор(а)**
سرشماری **саршуморӣ**
سیرشمال **сершамол**
سرشناس **саршинос**

سرشوئی **саршӯӣ**
سرشوی **саршӯй**
سرشویان **саршӯён**
سیرشیر **саршир**
سرشیر **сершир**
سرصفحه **сарсафҳа**
سرطاس **сартос**
سرطان I **саратон I**
سرطان II **саратон II**
سرطانزا **саратонзо**
سرطانشناس **саратоншинос**
سرطانشناسی **саратоншиносӣ**
سیرطلب **серталаб**
سرعت **суръат**
سرعت فزا **суръатфизо**
سرعت‌افزا **суръатафзо**
سرعت‌افزا **суръатфазо**
سرعتناک **суръатнок**
سرعتناکی **суръатнокӣ**
سرعسکر **сараскар**
سیرغذا **серғизо**
سرغلتان **сарғалтон**
سرغوچ **сурғуч**
سرغوچی **сурғучӣ**
سرفاش کننده **сирфошкунанда**
سیرفایده **серфоида**
سرفراز **сарфароз**
سرفرازی **сарфарозӣ**
سرفرمانده **сарфармондеҳ**
سرفشان **сарфишон**
سرفکنده **сарфиканда**
سرفه I **сурфа I**
سرفه II **сурфа II**
سرفه گر **сарфагар**
سرفهم **сарфаҳм**
سرفیدن **сурфидан**
سرقات
сирқот//сариқот//сарақот
سرقافله **сарқофила**
سرقانون **сарқонун**
سرقبیله **сарқабила**
سرقت **сирқат**
سرقتی **сирқатӣ**
سرقره **серқир(р)а**
سرقند **сарқанд**
سرقته **сарқата**
سرقوت **сарқут**
سرک **сарак**
سرک **сирк**
سرکا **сирко**
سرکاتب **саркотиб**

سرکار саркор
سرکایی сиркой
سرک‌بندی саракбандӣ
سرکج саркаҷ
سرک چینی саракчинӣ
سرکردگی саркардагӣ
سرکرده саркарда
سرکسی сарикасӣ
سرکش саркаш
سرکشاده саркушода
سرکشانه саркашона
سرکشی саркашӣ
سرکفته саркафта
سرکلان саркалон
سرکنجبین сирканҷабин
سرکنسول сарконсул
سرکوب саркӯб
سرکوبی саркӯбӣ
سرکوچکی саркӯчакӣ
سرکوفته саркӯфта
سرکه сирка
سرکه پیشانی сиркапешонӣ
سرگاه саргоҳ
سرگیج саргиҷ
سرگذشت саргузашт
سرگذشته саргузашта
سرگر сиргар
سرگرد саргурд
سرگردانI саргардонI
سرگردانII саргардонII
سرگردانی саргардонӣ
سرگردی саргардӣ
سرگرفته саргирифта
سرگرم саргарм
سرگرم کننده саргармкунанда
سرگرمی саргармӣ
سرگرنگ саргаранг
سرگرنگی саргарангӣ
سرگروه саргурӯҳ
سرگره саргиреҳ
سرگریز саргурез
سرگزیت саргазит
سرگشتگی саргаштагӣ
سرگشته саргашта
سرگله саргала
سرگم саргум
سرگمشده саргумшуда
سرگمی саргумӣ
سرگوشی саргӯшӣ
سرگوشی саригӯшӣ
سرگه саргаҳ

سرگیرک саргирак
سرگین саргин
سرلشکر сарлашкар
سرلوچ сарлуч
سرلوحه сарлавҳа
سرلوحه دار сарлавҳадор
سرما сармо
سرماخوردگی сармохӯрдагӣ
سرمابردار сармобардор
سرمابرداری сармобардорӣ
سرماخورده сармохӯрда
سرمازده сармозада
سرمازدگی сармозадагӣ
سراماس саромос
سرمانک сармонак
سرمایه сармоя
سرمایه دار сармоядор
سرمایه‌داری сармоядорӣ
سرمایه گذار сармоягузор
سرمایه گذاری сармоягузорӣ
سرمحاسب сармуҳосиб
سرمحرر сармуҳаррир
سرمد сармад
سرمدی сармадӣ
سرمساق саримсоқ
سرمست сармаст
سرمستی сармастӣ
سرمشاور сармушовир
سرمشق сармашқ
سردمعامله сардмуомила
سردمعاملگی сардмуомилагӣ
سرمعمار сармеъмор
سرمقاله сармақола
سرمخنیک сармеханик
سرمه کش сурмакаш
سرمه کشک сурмакашак
سرمنبع сарманбаъ
سرمنزل сарманзил
سرمنشأ сарманшаъ
سرمنشی сармуншӣ
سرمه сурма
سرمه چوب сурмачӯб
سرمه خاک сурмахок
سرمه رنگ сурмаранг
سرمه سان сурмасон
سرمه فام сурмафом
سرمه کشی сурмакашӣ
سرمه گون сурмагун
سرمه ناک сурманок
سرمه‌دان сурмадон
سردمهر сардмеҳр

سردمهری сардмеҳрӣ
سرمه‌سا сурмасо
سرمهندس сармуҳандис
سرمه ی сурмаӣ
سرناک сирнок
سرناکی сарнокӣ
سرنامه сарнома
سرنای сурной
سرنج суринҷ
سرنجان суранҷон
سرنخ сарнах
سرنسل сарнасл
سرنشیب сарнишеб
سرنشین сарнишин
سرنقش сарнақш
سرنگون сарнагун
سرنگون سازی сарнагунсозӣ
سرنگون شوی сарнагуншавӣ
سرنگونسار
сарнагунсор//сарнигунсор
سرنگونی сарнагунӣ//сарнигунӣ
سرنهان сарниҳон
سرنوشت сарнавишт
سرنوشت‌ساز сарнавиштсоз
سرنی сурнай
سرنای сурной
سرنیچه сурнайча
سرنی نوازی сурнайнавозӣ
سرنی‌چی сурнайчӣ
سرنیزه сарнайза
سرنی‌نواز сурнайнавоз
سرو сарв
سرو суру
سرواندام сарвандом
سروبالا сарвболо
سرورفتار сарврафтор
سروا сарво
سرواده сарвода
سروبن сарвбун
سروپا сарупо
سروپاپوشانی сарупопӯшонӣ
سروتن сарутан
سروخرام сарвхиром
سرود суруд
سروددوست суруддӯст
سرودخوان сурудхон
سرودخوانی сурудхонӣ
سرودسرا(ی) сурудсаро(й)
سرودگوئی сурудгӯӣ
سرودن сурудан
سرودنویس сурудnавис

سرودنویسی сурудnависӣ
سروده суруда
سرواده‌خوان сарводахон
سرور сарвар
سرور сурур
سرورانگیز сурурангез
سرورآور суруровар
سروربخش сурурбахш
سروری сарварӣ
سروزیر сарвазир
سروستان сарвистон
سروقامت сарвқомат
سروقت сарвақт
سروقتی саривақтӣ
سروقد сарвқад
سروک сурук
سرولباس сарулибос
سرون сарун
سرون сурун
سروین сарвин
سرهI сараI
سرهII сараII
سره مرد сарамард
سرهنگ сарҳанг
سریI сарӣI
سریII сарӣII
سری сиррӣ
سریع الانتقال сареулинтиқол
سریان сараён
سریچه сарича
سریرI сарирI
سریرII сарирII
سریش сиреш//сириш
سریشم сирешим
سریع сареъ
سریع الزوال сареуззавол
سریع السیر сареуссайр
سریع الکتاب сареулкитобат
سریع الکتابتی сареулкитобатӣ
سرین сарин
سرین сурин
سریه//سریت(ت) суррия(т)
سزا сазо
سزاوار сазовор
سزایی сазой
سزیدن сазидан
سست суст
سست ارادهگی сустиродагӣ
سست آواز сустовоз
سست پی сустпай
سست جولان сустҷавлон

سست حرکتی сустҳаракатӣ
سست دل сустдил
سست رای сустрой
سست رگ сустраг
سست شوی сустшавӣ
سست عقیده сустақида
سست عهدی сустаҳдӣ
سست کوش сусткӯш
سست همت сустҳиммат
سست اراده сустирода
سست ارکان сустаркон
سست اساس сустасос
سست اعتقاد сустэътиқод
سست اندیش сустандеш
سست بازو сустбозу
سست بنیاد сустбунёд
سست پیمان сустпаймон
سست حرکت сустҳаракат
سست رو сустрав
سست عهد сустаҳд
سست قدم сустқадам
سست کار сусткор
سست کاری сусткорӣ
سست کمر сусткамар
سست گرد сустгард
سست گیری сустгирӣ
سست مزاج сустмизоҷ
سست مغز сустмағз
سست نهاد сустниҳод
سستی сустӣ
سسزار сусзор
سستیرنه систерна
سصیانت сиёнат
سطاره сат(т)ора
سطبر//ستبر ситабр
سطح сатҳ
سطحی сатҳӣ
سطر II сатр II
سطرلابسنج
сутурлобсанҷ//ситирлобсанҷ
سطل сатил
سطل сатл
سطوت сатват
سطوح II сутӯҳ II
سطور II сутур II
سعادت саодат
سعادت مآب саодатмаоб
سعادت بخش саодатбахш
سعادتمند саодатманд
سعادتمندانه саодатмандона
سعادتمندی саодатмандӣ

سعادت نشان саодатнишон
سعادت یار саодатёр
سعال II суол II
سعایت сиоят
سعایت نامه сиоятнома
سعبه саъба
سعتر//صعتر саътар
سعتری منظر саътариманзар
سعد саъд
سعدا суадо
سعدی саъдӣ
سعر суър
سعود II сууд II
سعی саъй
سعید саид
سعید طالع саидтолеъ
سعیر саир
سغانه сағона
سغانه شکل сағонашакл
سغبه суғба
سغدی суғдӣ
سغر суғур
سغرته суғурта
سغرته پولی суғуртапулӣ
سغری сағрӣ
سغری باریک сағриборик
سغری پهن сағрипаҳн
سغری وسع сағривасеъ
سغل сағал
سغود суғуд
سفائن I сафоин I
سفائن II сафоин II
سفاحت آمیز сафоҳатомез
سفارت сафорат
سفارتخانه сафоратхона
سفاره сафора
سفاک саффок
سفال сафол
سفال суфол//сифол//сафол
سفال پاره сафолпора
سفال پوش сафолпӯш
سفالت сафолат
سفالک I сафолак I
سفالک II сафолак II
سفالگر сафолгар
سفالگرخانه сафолгархона
سفالگری сафолгарӣ
سفالی сафолӣ
سفالی суфолӣ//сифолӣ//сафолӣ
سفالین сафолин
سفالین لب сафолинлаб

سفالینه суфолин
سفاهت сафоҳат
سفت суфт
سفته گر суфтагар
سفته گری суфтагарӣ
سفتن суфтан
سفته суфта
سفته کننده суфтакунанда
سفته گوش суфтагӯш
سفر I сафар I
سفر II сафар II
سفر II сифр II
سفر خط сафархат
سفر کننده сафаркунанда
سفرا суфаро
سفربر сафарбар
سفربری сафарбарӣ
سفرجل сафарҷал
سفرجلرنگ сафарҷалранг
سفرکرده сафаркарда
سفرنامه сафарнома
سفره суфра
سفره ماهی суфрамоҳӣ
سفری сафарӣ
سفسطه сафсата
سفسطه آمیز сафсатаомез
سفسطه خوانی сафсатахонӣ
سفسطه فروش сафсатафурӯш
سفسطه فروشی сафсатафурӯшӣ
سفسطه گویی сафсатагӯӣ
سفسطه گوئی сафсатагӯӣ
سفلگی сифлагӣ
سفله сифла
سفله طبع сифлатабъ
سفله پرور сифлапарвар
سفلی сифлӣ
سفلی II суфлӣ II
سفن сафан
سفیهی сафеҳӣ
سفول суфул
سفون суфун
سفید сафед
سفید پیشانی сафедпешонӣ
سفیدشده сафедшуда
سفید(ها) сафед//сафедхо
سفیدآب сафедоб
سفیدبا сафедбо
سفیدباد сафедбод
سفیدبخت сафедбахт
سفیدبختی сафедбахтӣ
سفیدبدن сафедбадан

سفیدبید сафедбед
سفیدپوچاق сафедпӯчоқ
سفیدپوست сафедпӯст
سفیدپوش сафедпӯш
سفیدپوشان сафедпӯшон
سفیدتاب сафедтоб
سفیدجامه сафедҷома
سفیدجامگان сафедҷомагон
سفیدچه сафедча
سفیدچه تاب сафедчатоб
سفیدچه رنگ сафедчаранг
سفیدچهره сафедчеҳра
سفیدچه رو(ی) сафедчарӯ(й)
سفیدخونی сафедхунӣ
سفیدار сафедор
سفیددیگ сафеддег
سفیدرخسار сафедрухсор
سفیدرنگ сафедранг
سفیدرو(ی) сафедрӯ(й)
سفیدریش сафедриш
سفیدارزار сафедорзор
سفیدفام сафедфом
سفیدک сафедак
سفیدکار сафедкор
سفیدکاری сафедкорӣ
سفیدکاسه сафедкоса
سفیدکننده сафедкунанда
سفیدکنی сафедкунӣ
سفیدگر сафедагар
سفیدگر//سفیده گر
сафедгар//сафедагар
سفیدگری сафедгарӣ
سفیدگل сафедгил
سفیدگل сафедгул
سفیدگونه сафедгун(а)
سفیدمال сафедмол
سفیدماهی сафедмоҳӣ
سفیدموی сафедмӯй
سفیدموی сафедмӯй
سفیدمهره сафедмӯҳра
سفیدنام сафедном
سفیدنژاد сафеднажод
سفیده I сафеда I
سفیده II сафеда II
سفیده‌دم сафедадам
سفیدی сафедӣ
سفیر I сафир I
سفیر II сафир II
سفیل I сафил I
سفیل II сафил II
سفیلی сафилӣ

سفینه сафинаI
سفینه сафинаII
سفیه сафеҳ
سفیه خانه сафеҳона
سقا саққоI
سقا саққоII
سقا саққоIII
سقا саққоIV
سقا саққоV
سقادار саққодор
سقامانند саққомонанд
سقائی саққоӣ
سقابازی саққобозӣ
سقاخانه саққохона
سقال саққол
سقام сақом
سقامت сақомат
سقاندن сиққондан
سقاة суқот
سقایه сақоя
سقایه//سقایت сиқоя(т)
سقر сақар
سقر сақр
سقرلات//سقرلاط сақирлот
سقط сақат
سقط همت сақатҳиммат
سقف сақф
سقف‌دار сақфдор
سقلاطون сақлотун
سقلب//صقلب//سقلاب//صقلابی
сақлоб//сақлаб
سقلب//صقلب//سقلاب//صقلابی
сақлобӣ//сақлабӣ
سقم сақам
سقمونیا сақмунйё
سقنقور сақанқур
سقو сақав
سقوط суқут
سقی сақӣ
سقیج сақич
سقیم сақим
سکفندر скафандр
سکاک саккок
سکاکی саккокӣ
سکان сукконI
سکان сукконII
سکاندار суккондор
سکاهن сакоҳан
سکاهن сикоҳан
سکپیدر скипидар
سکته сакта

سکته خوانی сактахонӣ
سکته ملیح сактамалеҳ
سکیج сакич
سکر сакр
سکر сукр
سکرآور сукровар
سکرات сакарот
سکرت сакрат
سکرات الموت сакаротулмавт
سکران сакрон
سکرانگیز сукрангез
سکره сукурра//сукра
سکرپیکه скрипка
سکسوول саксавул
سکسوول‌زار саксавулзор
سکسافان саксофон
سکلان сиклон
سکلیراز склероз
سکنج сиканҷ
سکنجبین сиканҷабин
سکنجه сиканҷа
سکنگبین сикангубин
سکنه//سکنت сакана//саканат
سکنی сукно
سکوبا сакубо//сукубо
سکوت сукут
سکون сукун
سکونت сукунат
سکه сиккаI
سکه сиккаII
سکه دار сиккадор
سکه درست сиккадуруст
سکه زن сикказан
سکه خانه сиккахона
سکه زنی сикказанӣ
سکپیتیسیزم скептитсизм
سکین секин
سکینه//سکینت сакина//сакинат
سگ саг
سگزن сагзан
سگ آبی сагобӣ
سگال сигол
سگالش сиголиш
سگالشگری сиголишгарӣ
سگالیدن сиголидан
سگ‌باز сагбоз
سگ‌بان сагбон
سگ‌بچه сагбача
سگ‌پرست сагпараст
سگ‌پروری сагпарварӣ
سگ‌جان сагҷон

سگ جانی сагҷонӣ
سگچه сагча
سگ خانه сагхона
سگدار сагдор
سگ‌دل сагдил
سگ‌دلی сагдилӣ
سگ‌دیده сагдида
سگزی сигзӣ
سگزی//سکزی
сагзӣ//сигзӣ//сакзӣ
سگسار сагсор
سگستن сугустан
سگک сагакI
سگک сагакII
سگک сагакIII
سگک‌خوار сагакхор
سگماهی сагмоҳӣ
سگ‌مزاج сагмизоҷ
سگ‌مگس сагмагас
سگ‌منش сагманиш
سگنل сигнал
سگنل‌دهنده сигналдиҳанда
سگنل‌دهی сигналдиҳӣ
سگی сагӣ
سل//سال сал//сол
سل сил
سل сул(л)
سلات саллот
سلاح силоҳ
سلاح‌بدست силоҳбадаст
سلاح برآری силоҳбарорӣ
سلاح جلاب силоҳчаллоб
سلاح جلابی силоҳчаллобӣ
صلاح خانه силоҳхона
سلاح داری силоҳдорӣ
سلاح شور силоҳшӯр
سلاح‌بردار силоҳбардор
سلاح‌پرتائی силоҳпартоӣ
سلاحدار силоҳдор
سلاح‌ساز силоҳсоз
سلاح‌سازی силоҳсозӣ
سلاح‌فروش силоҳфурӯш
سلاح‌فروشی силоҳфурӯшӣ
سلاحناک силоҳнок
سلاحیت салоҳият
سلاحیتدار салоҳиятдор
سلاخ саллох
سلاخ‌خانه саллоххона
سلاخی саллохӣ
سلاست салосат
سلاستناک салосатнок

سلاسل салосил
سلاطت салотат
سلاطین салотин
سلافن селлофан
سلافنی селлофанӣ
سلالوی сулолавӣ
سلاله сулола
سلام салом
سلامانه саломона
سلامت саломат
سلامت مانده саломатмонда
سلامتی саломатӣ
سلام‌خانه саломхона
سلام‌نامه саломнома
سلاوکی словакӣ
سلوینشناس славяншинос
سلوینشناسی славяншиносӣ
سلوینی славянӣ
سلاید селлоид
سلایق салоиқ
سلب салаб
سلب салбI
سلباده силбода
سلبی салбӣ
سلبیه сулбия
سلت салт
سلت سوار салтсавор
سلتو силтав
سلجوقی салчуқӣ
سلجوقیان салчуқиён
سلچوب салчӯб
سلح силах
سلح‌شور силахшӯр
سلحفات сулаҳфот
سلخ салхI
سلخ салхII
سلخوردگی солхӯрдагӣ
سلرانی салронӣ
سلس البول саласулбавл
سلسال салсолI
سلسبیل салсабил
سلسله силсила
سلسله پیوند силсилапайванд
سلسله‌دار силсиладор
سلسله زلف силсилазулф
سلسله نامه силсиланома
سلسله‌بند силсилабанд
سلسله‌بندی силсилабандӣ
سلسله جنبان силсилачунбон
سلسله کوه силсилакӯҳ
سلسله‌مو(ی) силсиламӯ/й/ӣ

سلط салат
سلطان султон
سلطانی султонӣ
سلطنت салтанат
سلطنت خواه салтанатхоҳ
سلطنت‌خواهی салтанатхоҳӣ
سلف салафI
سلفت сулфат
سلفوت салафут
سلفور сулфур
سلفوردار сулфурдор
سلفه کبوتک сулфакабутак
سلفه сулфа
سلفی салафӣ
سلفید сулфид
سلفیدن сулфидан
سلفیه салафия
سلق салк//силк
سلق силик
سلق силк
سلقود салқуд
سلقین салқин
سلقینی салқинӣ
سلقین شوی салқиншавӣ
سلک силк
سلکت силикат
سل کسل силкасал
سلکش салкаш
سلم суллам
سلمنا салламно
سلمه салма
سلمی салмо
سلنگ-سلنگ саланг-саланг
سلنگ саланг
سلا گیزم силлогизм
سلوت салват//сулват
سلوت сулват
سلوسن силавсин
سولق сулуқ
سلوق сӯлук
سلوک сулук
سلوک сулук
سلوی салвӣ
سلوی салвоI
سلوی салвоII
سله салла
سله сила
سله بندان саллабандон
سله دار салладор
سله کاسه саллакоса
سلی силӣI

سلیتره селитра
سلیس салис
سلیطه салита
سلیقه салиқа
سلیقه ناک салиқанок
سلیقه‌دار салиқадор
سلیکسانیر селексионер
سلیکسیه селекция
سلیم салим
سلیم الفطره//سلیم الفطرة
салимулфитра(т)
سلیم قلب салимқалб
سلیم‌دل салимдил
سلیندر силиндр
سلیویازه селлюлоза
سم сам(м)
سم самм
سم сум
سم сумI
سم сум(м)II
سم الخیاط саммулхиёт
سمتراش сумтарош
سما само
سمات сум(м)от
سماجت самоҷат
سماجت پیشه самоҷатпеша
سماخ самох
سماحت самоҳат
سمارس саморис
سمارغ саморуғ
سماط симот
سماع самоъ
سماع симоъ
سماق сум(м)оқ
سماوات самовот
سماوار самовор
سماوارچی самоворчӣ
سماوارخانه самоворхона
سماوی самовӣ
سمایی самоӣI
سمایی самоӣII//симоӣ
سمبا самбо
سمباچی самбочӣ
سمباده сумбода
سمبل сумбул
سمبله сумбула
سمبه сумба
سمبگی сумбагӣ
سمپازیوم симпозиум
سمبوسه самбӯса

سمبوسه پز самбӯсапаз
سمبوسه پزی самбӯсапазӣ
سمبوسه فروش самбӯсафурӯш
سمبوسه فروشی самбӯсафурӯшӣ
سمت самт
سمت симат
سمت الرأس самтурраъс
سمتگیری самтгирӣ
سمت‌یابی самтёбӣ
سمج сумҷ
سمدار самдор
سمدار сумдор
سمرقندی самарқандӣ
سمره сумра
سمسار симсор
سمسم симсим
سمع самъ
سمفانی симфонӣ
سمفانیه симфония
سمک самак
سمکش сумкаш
سم‌کوب сумкӯб
سمکی салмакӣ
سملکی сумалак
سمن саман//суманII
سمن саманI
سمن суман
سمنبرگ суманбарг
سمن‌بر саманбар//суманбар
سمنبر суманбар
سمن‌برگ саманбарг//суманбарг
سمنبو суманбӯ(й)
سمن‌بو(ی) саманбӯ//суманбӯ(й)
سمند саманд
سمندر самандар
سمن‌زار саманзор//суманзор
سمن‌سا(ی)
самансо(й)//сумансо(й)
سمنسای сумансо(й)
سمنک суманак
سمو сумув(в)
سموت сумутII
سمور самур
سموری самурай
سمورین//سمورین
самурин//самурӣ
سموم самум
سموم сумум
سمیت саммит
سمیته смета
سمیع самеъ

سمین саминII
سمینر семинар
سن син(н)
سنابل санобил
سناج саноч
سناجق саночик
سناچ саноч
سناچک саночак
سنار санор//синор
سنار синор
ستاغ کره ситогкурра
سنامی сунами
سنان синон
سنان گذاری синонгузорӣ
سنیپر снайпер
سنب сунб
سنباده сунбода
سنبانیدن сунбонидан
سنبل сунбул
سنبلستان сунбулистон
سنبله сунбулаI
سنبله сунбулаII
سنبه сунба
سنبگی сунбагӣ
سنبوسه فروش санбӯсафурӯш
سنبوسه санбӯса
سنبوسه‌پز санбӯсапаз
سنبوسه‌پزی санбӯсапазӣ
سنبوسه‌فروشی санбӯсафурӯшӣ
سنبیدن сунбидан
سنت суннат
سنتگمه синтагма
سنتریفوگه сентрифуга
سنتگرایی суннатгароӣ
سنتیمنتلیزم сентиментализм
سنتنیر сентнер
سنتور сантур
سنتورزن сантурзан
سنتوری сантурӣ
سنتی суннатӣ
سنتیبر сентябр
سنج санч
سنج синчII
سنجاب санчоб
سنجابی санчобӣ
سنجاق санчоқ
سنجش санчиш
سنجید санчид
سنجیدن санчидан
سنجیده گویی санчидагӯӣ
سنجیده‌شده санчидашуда

سنجیده کار санҷидакор
سنجیده گوی санҷидагӯӣ
سنچ I синҷ I
سنچه синча
سنچه کارانه синчакорона
سنچه کار синчакор
سنخج синахҷ
سنخرانی синхронӣ
سنخرانیه синхрония
سند санад
سند синд
سندان‌شکن сандоншикан
سندساز санадсоз
سندسازی санадсозӣ
سندان сандон
سندان синдон
سندان‌شکاف сандоншикоф
سنددار санаддор
سندروس сандарус
سندس сундус
سندلک сандалак
سندوس сандус
سندوسی сандусӣ
سندوف сандуф
سندی санадӣ
سندیت санадият
سنغر сунғур
سنقر сунқур
سنک синк
سنگ I санг I
سنگ II санг II
سنگ‌آزمای сангозмой
سنگ‌پخت сангпухт
سنگ‌پشت‌مانند сангпуштмонанд
سنگ‌خورک сангхӯрак
سنگ ریزی сангрезӣ
سنگ زنی сангзанӣ
سنگ شکنی сангшиканӣ
سنگ شناس сангшинос
سنگ فرسا сангфарсо
سنگ کابک сангобак
سنگ کشانی сангкашонӣ
سنگ مانند сангмонанд
سنگ میده کنک
сангмайдакун(ак)
سنگ‌آب сангоб
سنگ‌ابدوک сангобдавак
سنگار сингор
سنگاسن сангосанг
سنگ‌انداز сангандоз
سنگ‌اندازی сангандозӣ

سنگ آویز санговез
سنگ‌باران сангборон
سنگ بر сангбур
سنگ بری сангбурӣ
سنگ‌بقه сангбақа
سنگ‌پاره сангпора
سنگ‌پایه сангпоя
سنگ‌پخته сангпахта
سنگ‌پر сангпар
سنگ‌پرانی сангпаронӣ
سنگ‌پشت сангпушт
سنگ‌پشتوار сангпуштвор
سنگ‌پل сангпул
سنگ‌تراش сангтарош
سنگ‌تراشی сангтарошӣ
سنگ‌توده сангтӯда
سنگ‌چال сангчол
سنگچه باز сангчабоз
سنگچه‌بازی сангчабозӣ
سنگ‌چین сангчин
سنگ‌چینی сангчинӣ
سنگ‌خوار сангхор
سنگ‌دان сангдон
سنگ‌دل сангдил
سنگ‌دلی сангдилӣ
سنگ‌دیوار сангдевор
سنگر сангар
سنگربندی сангарбандӣ
سنگرگاه сангаргоҳ
سنگ‌ریز сангрез
سنگ‌ریزه сангреза
سنگ‌زار сангзор
سنگ‌زن сангзан
سنگ‌سار сангсор
سنگسان сангсон
سنگستان сангистон
سنگ‌شده сангшуда
سنگ‌شکن сангшикан
سنگ شناسی сангшиносӣ
سنگ‌غیلان санггелон
سنگ‌غیلانی санггелонӣ
سنگ‌فرش сангфарш
سنگک сангак
سنگک сингак
سنگ‌کار сангкор
سنگ‌کاری сангкорӣ
سنگ کوبک сангкӯбак
سنگ‌لاخ санглох
سنگ‌میده сангмайда
سنگ‌نمک сангнамак
سنگ‌نوشته сангнавишт(а)

سنگوله сангула
سنگه I синга I
سنگه II синга II
سنگی сангӣ
سنگین сангин
سنگین جان сангинҷон
سنگین‌اراده сангинирода
سنگین‌بار сангинбор
سنگین‌بها сангинбаҳо
سنگین‌دست сангиндаст
سنگین‌دل сангиндил
سنگین‌دلی сангиндилӣ
سنگینی сангинӣ
سن‌مکتبی синнимактабӣ
سنوح II сунӯҳ II
سنه сана
سنه I сунӯҳ I
سنی санӣ
سنی суннӣ
سنیتری санитарӣ
سنیتریه санитария
سنی‌مذهب суннимазҳаб
سنین I санин I
سنین II санин II
سو(ی) сӯ(й)
سو су II//сув
سو//سوٌ су I//суъ
سوء суъ
سوء‌اداره суиидора
سوء‌اداره суиидора
سوء‌استعمال суиистеъмол
سوء‌استفاده суиистифода
سؤال I суол I
سوا саво I
سوا сиво I
سوابق савобиқ
سواحل савоҳил
سواد I савод I
سواد II савод II
سوادآموز саводомӯз
سوادآموزی саводомӯзӣ
سوادکاری саводкорӣ
سوادناک саводнок
سوادناکی саводнокӣ
سوار савор//сувор
سوار сивор
سوارشوی саворшавӣ
سوارگرد саворгард
سواره II савора II
سواره савора//сувора I
سواره сувора

سواره‌هجوم саворахуҷум
سواره‌گرد саворагард
سواره‌گردی саворагардӣ
سواره‌نظام саворанизом
سواری саворӣ//суворӣ
سوال савол
سوآل суввол
سوال‌آمیز саволомез
سوال‌باران саволборон
سوال‌دار саволдор
سوال‌نامه саволнома
سوالی саволӣ
سوانح савонеҳ
سوپچک сӯпчак
سوت сут
سوتام сутом
ساتر сотир
ساتسیلیستی сотсиалистӣ
سوته I сӯта I
سوته II сӯта II
سوخ сух
سوخت сӯхт
سوخت و سوز сӯхтусӯз
سوختار сӯхтор
سوختارنشانی сӯхторнишонӣ
سوختارنشین сӯхторнишон
سوختن сӯхтан
سوختن‌باب сӯхтанбоб
سوختنی I сӯхтанӣ I
سوختنی II сӯхтанӣ II
سوخته сӯхта
سوخته جگر сӯхтаҷигар
سوخته دل сӯхтадил
سوختگی сӯхтагӣ
سوخته‌خرمن сӯхтахирман
سوخته‌مغز сӯхтамағз
سود I суд I
سود II суд II
سودآور судовар
سودا I савдо I
سودا II савдо II
سودائی савдоӣ
سودائیت савдоият
سوداب судоб
سودابی судобӣ
سودازده савдозада
سوداگر савдогар
سوداگربچه савдогарбача
سوداگری савдогарӣ
سودانی судонӣ
سوداوی савдовӣ

سودامزاج савдоимизоч
سودباز судбоз
سودبازی судбозӣ
سودبخش судбахш
سودپرست судпараст
سودپرستانه судпарастона
سودپرستی судпарастӣ
سودخور судхӯр
سودخوری судхӯрӣ
سودد судад
سودشونده судшаванда
سودمند судманд
سودمندی судмандӣ
سودن судан
سوده суда
سودی судӣ
سودیه судя
سور суварII
سور сурI
سور сурII
سور сурIII
سور сурV
سور сӯр
سوراخ сӯрох
سوراخدار сӯрохдор
سوراخ کنی сӯрохкунӣ
سوراخی сӯрохӣ
سوراغ сӯроғ
سورت саврат
سوره сура
سوروش сурӯш
سوری сурӣI
سوری сурӣII
سوری сӯрӣ
سوریانی суриёнӣ
سورینجان савринчон
سوز сӯз
سوز сӯз
سوزاک сӯзок
سوزان сӯзон
سوزاندن//سوزانیدن сӯзон/и/дан
سوزن دان сӯзандон
سوزش сӯзиш
سوزشناک сӯзишнок
سوزشواری сӯзишворӣ
سورکار сипузкор
سوزن сӯзан
سوزنبند сузанбанд
سوزندوزی сӯзандӯзӣ
سوزنزده сӯзанзада
سوزنکاری сӯзанкорӣ
سوزنکرده сӯзанкарда
سوزناک сӯзнок
سوزنبرگ сӯзанбарг
سوزن دارو сӯзандору
سوزنخورده сӯзанхӯрда
سوزنده сӯзанда
سوزنزنی сӯзанзанӣ
سوزنک сӯзанакI
سوزنک сӯзанакII
سوزنک сӯзанакIII
سوزنک сӯзанакIV
سوزن کاب сӯзанкоб
سوزنگر сӯзангар
سوزنگری сузангарӣ
سوزنوار сӯзанвор
سوزنی сӯзанӣ
سوزنی دوزی сӯзанидӯзӣ
سوزنیدوز сӯзанидӯз
سوس сусI
سوس сусII
سوسار савсор
سوسمار сусмор
سوسن савсан
سوسن сӯсан
سوسنی савсанӣ
سوط савтII
سو،ظن суизан(н)
سوغات савғот
سوغاتی савғотӣ
سوفار сӯфор
سوفچه суфча
سوفسطایی суфастоӣ
سوق сукII
سوق савкI
سوق савкII
سوق сукI
سو،قصد сӯиқасд
سوقوم сӯқум
سوقومی сӯкумӣ
سوقیه суки(й)я
سوک сӯкI
سوک сӯкII
سوگ сӯг
سوگدار сӯгдор
سوگدار сӯгдорӣ
سوگزده сӯгзада
سوگناک сӯгнок
سوگنامه сӯгнома
سوگند савганд
سوگندشکن савгандшикан
سوگندشکنی савгандшиканӣ
سوگندنامه савганднома
سوگوار сӯгвор
سوگواری сӯгворӣ
سول сӯл
سولک сӯлак
سولمه сӯлама
سوم савум
سوم сейум
سوم сеюм
سوم сӯм
سومین савумин
سومین сейумин
سومین сеюмин
سون сун
سونش суниш
سونه сӯна
سوه сава
سوهان сӯхон
سوهانچه сӯхонча
سوهان‌سنگ сӯхонсанг
سوه‌چوب савачӯб
سه сеI
سه сеII
سه آشیانه сеошёна
سه آواز сеовоз
سه بافه себофа(к)
سه بندار себанддор
سه پر сепар
سپیرتیزم сепаратизм
سه تاری сеторӣ
سه تاگی сетогӣ
سه تایی сетоӣ
سه تو сетӯ
سه جایه сечоя
سه چرخه сечарха
سه چند сечанд
سه چندی сечандӣ
سه رخه сераха
سه‌رکنه серукна
سه روزگی серӯзагӣ
سه ساعته сесоата
سه ساعتینه сесоатина
سه سالگی сесолагӣ
سه ساله сесола
سه سو сесӯ
سه صد сесад
سه صدم сесадум
سه صدمین сесадумин
سه طبقه сетабақа
سه طلاقه сеталоқа
سه عضوه сеузва
سه فزه сефаза
سه قبطه сеқабата
سه کرتی секаратӣ
سه گانگی сегонагӣ
سه ماهه семоҳа
سه ماهگی семоҳагӣ
سه مسرعگی семисрагӣ
سه نقطه сенуқта
سه هزاری сеҳазорӣ
سه یکی сеякӣ
سه‌ئی сей
سه‌اسپه сеаспа
سهام саҳом
سهام сиҳом
سهامی саҳомӣ
سه‌باره себора
سه‌برجه себурча
سه‌برگه себарга
سه‌برگه‌زار себаргазор
سه‌بند себанд
سه‌بندار себанддор
سه‌پایه сепоя
سه‌پره сепара
سه‌تار сетор
سه‌تیره сетираII
سه‌تیره сетираI
سه‌دندانه седандона
سهر саҳарII
سهر сеҳрII
سه‌راهه сероҳа
سه‌رنگه серанга
سهره сеҳра
سه‌رهه сераҳа
سه‌زبانه сезабона
سه‌زنه сезана
سه‌شاخه сешоха
سه‌شنبگی сешанбегӣ
سه‌شنبه сешанбе
سه‌طرفه сетарафа
سه‌قره сеқирра
سه‌کرته секарата
سه‌کسه//کسی секаса//секасӣ
سه‌کنجه секунча
سه‌گانه сегона
سه‌گاه сегоҳ
سه‌گزه//سه‌گزی сегаза//сегазӣ
سه‌گوشه сегӯша
سهل саҳлI
سهل саҳлII
سهل گوی саҳлгӯӣ
سهلگویی саҳлгӯӣ

سهل گیر саҳлгир
سهل گیری саҳлгирӣ
سهلنگار саҳлангор
سهل انگارانه саҳлангорона
سهل انگاری саҳлангорӣ
سهلی саҳлӣ
سهم саҳмI
سهم саҳмII
سهم саҳмIII
سهمداری саҳмдорӣ
سهمدار саҳмдорI
سهمدار саҳмдорII
سهم گذار саҳмгузор
سهم گذاری саҳмгузорӣ
سهمگیر саҳмгир
سهم گیری саҳмгирӣ
سهمگین саҳмгин
سهمناک саҳмнок
سهمیه саҳмия
سهو саҳвI
سهوروی саҳвравӣ
سهوا саҳван
سهول суҳул
سهولت суҳулат
سهوناک саҳвнок
سهی саҳӣ
سهی بالا саҳиболо
سهی قامت саҳиқомат
سهی قد саҳиқад
سهی‌سرو сиҳисарв
سهی‌قد сиҳиқад
سه یک сеяк
سهیل суҳайл
سهیم саҳим
سوی сӯй
سویق савиқ
سوین сӯян
سوین‌ساو сӯянсов
سویه сави(й)я
سویه сӯян
سویه‌سنگ сӯясанг
سئانس сеанс
سئیس саис
سئیس‌خانه саисхона
سئیسی саисӣ
سی сӣ
سی سالگی сисолагӣ
سیاح сайёҳ
سیاحت саёҳат
سیاحت‌دوست саёҳатдӯст
سیاحت‌گاه саёҳатгоҳ

سیاحت‌نامه саёҳатнома
سیاحی сайёҳӣ
سیادت сиёдат//саёдат
سیار сайёр
سیار сиёр
سیاره сайёра
سیاره‌شناس сайёрашинос
سیاره‌شناسی сайёрашиносӣ
سیاست сиёсат
سیاست‌باز сиёсатбоз
سیاست بازی сиёсатбозӣ
سیاست‌باف сиёсатбоф
سیاست دان сиёсатдон
سیاست‌شناس сиёсатшинос
سیاست‌شناسی сиёсатшиносӣ
سیاستگاه сиёсатгоҳ
سیاست گردانی сиёсигардонӣ
سیاستمدار сиёсатмадор
سیاستمدارانه сиёсатмадорона
سیاستمداری сиёсатмадорӣ
سیاستناک сиёсатнок
سیاسی сиёсӣ
سیاف сайёф
سیاق саёқ
سیاق сиёқ
سیاقت сиёқат
سیال сайёл
سیان сиён
سیاه сиёҳI
سیاه сиёҳIII
سیاه آب сиёҳоб
سیاه ابرو сиёҳабрӯ
سیاه‌اختر сиёҳахтар
سیاه‌آلو сиёҳолу
سیاه اندام сиёҳандом
سیاه‌باد сиёҳбод
سیاه‌باطن сиёҳботин
سیاه بال сиёҳбол
سیاه‌بخت сиёҳбахт
سیاه بختی сиёҳбахтӣ
سیاه بدن сиёҳбадан
سیاه برد сиёҳбурд
سیاه بروت сиёҳбурут
سیاه بند сиёҳбанд
سیاه‌بید сиёҳбед
سیاه پشم сиёҳпашм
سیاه‌پوست сиёҳпӯст
سیاه‌پوش сиёҳпӯш
سیاه پوشی сиёҳпӯшӣ
سیاه‌پیر сиёҳпир
سیاه‌تاب сиёҳтоб

سیاه‌توت сиёҳтут
سیاه‌تورق сиёҳтӯрук
سیاه‌جورده сиёҳчурда
سیاه‌چتاب сиёҳчатоб
سیاهچرده сиёҳчарда//сиёҳчурда
سیاه‌چشم сиёҳчашм
سیاهچه сиёҳча
سیاهچه رنگ сиёҳчаранг
سیاه‌چهره сиёҳчеҳра
سیاه‌خاک сиёҳхок
سیاه خال сиёҳхол
سیاه‌دان сиёҳдон
سیاه‌دانه сиёҳдона
سیاه درون сиёҳдарун
سیاه‌دل сиёҳдил
سیاه‌دلی сиёҳдилӣ
سیاه‌دوک сиёҳдук
سیاه‌رگ сиёҳраг
سیاه‌رنگ сиёҳранг
سیاه‌روز сиёҳрӯз
سیاه‌روزگار сиёҳрӯзгор
سیاه‌روزی сиёҳрӯзӣ
سیاهروی//سیهروی
сиёҳрӯ(й)//сияҳрӯй
سیاهروی сиёҳрӯӣ
سیاه‌روی сиёҳрӯй
سیاه‌ریش сиёҳриш
سیاه‌زلف сиёҳзулф
سیاه‌زمین сиёҳзамин
سیاهسده сиёҳшуда
سیاه‌سر сиёҳсар
سیاهسفره сиёҳсурфа
سیاه‌سنگ сиёҳсанг
سیاهشوی сиёҳшавӣ
سیاه‌طالع сиёҳтолеъ
سیاه‌طینت сиёҳтинат
سیاه‌علف сиёҳалаф
سیاهفام сиёҳфом
سیاهفامی сиёҳфомӣ
سیاهقاش сиёҳқош
سیاهقلمی сиёҳқаламӣ
سیاهک сиёҳак
سیاه کار сиёҳкор
سیاهکاری//سیهکاری
сиёҳкорӣ//сияҳкорӣ
سیاه کاسه сиёҳкоса
سیاهکدار сиёҳакдор
سیاه گلیم сиёҳгилем
سیاه‌گوش сиёҳгӯш
سیاه گونه сиёҳгун
سیاه‌مشکین сиёҳмушкин

سیاهمله сиёҳмилла
سیاه‌مو(ی) сиёҳмӯ(й)
سیاه‌نام сиёҳном
سیاهنامه сиёҳнома
سیاهنامی сиёҳномӣ
سیاه‌نویس сиёҳнавис
سیاهی сиёҳӣ
سیایه‌علا сиёҳало
سیب себ
سیب‌چای себчой
سیب‌چه себча
سیب‌چینی себчинӣ
سیب‌زار себзор
سیب‌قاق себқоқ
سیبک себак
سیبی себӣ
سیپ‌سیاه сип-сиёҳ
سیتاپلازم ситоплазма
سیتارزن ситозан
سیترس ситрус
سیج//سیج сеҷ//сеч
سیچک сақичак
سیحون сайҳун
سیخ сихI
سیخپر сихпар
سیخچه сихча
سیخ‌راهه сихроҳа
سیخ‌روده сихрӯда
سیخک сихII
سیخ کباب сихкабоб
سیخ کباب‌پز сихкабобпаз
سیخگوش сихгӯш
سیخ‌ماله сихмола
سیخمالهرانی сихмоларонӣ
سیخمالهکنی сихмолакунӣ
سید сайид
سیده//سیدۀ сайида//сайидат
سیر сайр
سیر серI
سیر серII
سیر сирII
سیر сияр
سیراب сероб
سیرابر серабр
سیر آبی серобӣ
سیر ادعا сериддао
سیر آدم серодам
سیر آدمی серодамӣ
سیر آرایش серороиш
سیر آرایشی серороишӣ
سیر آزخ серозах

سیر آژنگ серожанг
سیر استعمال серистеъмол
سیر آشوب серошӯб
سیر آشیانه серошён//серошёна
سیر آفتاب серофтоб
سیر الطفات серилтифот
سیران сайрон//саярон
سیران саярон
سیر اندیشه серандеша
سیر آواز серовоз
سیر آوازی серовозӣ
سیر اوج серавҷ
سیر اولاد серавлод
سیر اولادی серавлодӣ
سیر اهالی сераҳолӣ
سیر اهمیت сераҳамият
سیر باتلاق серботлоқ
سیر باجنگ серочинг
سیر بار сербор
سیر باران серборон
سیر بارانی серборонӣ
سیر بارش сербориш
سیر بارش серборишӣ
سیر بته сербутта
سیر بچه сербача
سیر بچهگی сербачагӣ
سیر بر сербар
سیر برداشت сербардошт
سیر برکت сербаракат
سیر برگ сербарг
سیر بری сербарӣ
سیر بیشه сербеша
سیر پخته серпахта
سیر پشم серпашм
سیر پشمی серпашмӣ
سیر پهلو серпаҳлӯ
سیر پول серпул
سیر پولی серпулӣ
سیر پی серпай
سیر پیاز сирпиёз
سیرت сират
سیر تاً сиратанӣ
سیر تار сертор
سیر تپه сертеппа
سیر تجربه сертаҷриба
سیر تجربهگی сертаҷрибагӣ
سیر تخم сертухм
سیر تردد сертараддуд
سیر ترددی сертараддудӣ
سیر ترقش сертарқиш
سیر ترکیبه сертаркиб(а)
سیر تشبس серташаббус
سیر تکلفی сертакаллуфӣ
سیر ثمره серсамара
سیر جاغی серҷоғӣ
سیر جبهه серҷабҳа
سیر جنبوجول серҷунбуҷӯл
سیر جنگل серҷангал
سیر چیم серчим
سیر حاصلی серҳосилӣ
سیر حرکت серҳаракатӣ
سیر خاک серхок
سیر خاکستر серхокистар
سیر خرج серхарҷ
سیر خرید серхарид
سیر خوابی серхобӣ
سیر خوشه серхӯша
سیر خون серхун
سیر داشت сердошт
سیر درآمد сердаромад
سیر دربیه сердарбех
سیر درخت сердарахт
سیر دردسر сердардисар
سیر دستیار сердастёр
سیر دعوا сердаъво
سیر دود сердуд
سیر رخی серрахӣ
سیر رفتآی серрафтуой
سیر رفتوآمد серрафтуомад
سیر رنگ серранг
سیر رنگوبار серрангубор
سیر رهه серраха
سیر روغن серравган
سیر روغنی серравганӣ
سیر زحمت серзаҳмат
سیر زلزله серзилзила
سیر زمین серзамин
سیر زن серзан
سیر زنی серзанӣ
سیر زه серзах
سیر زینه серзина
سیر سبزی серсабзӣ
سیر سفیده серсафеда
سیر سوراخ серсӯрох
سیر شغل сершағал
سیر شکل сершакл
سیر شکلی сершаклӣ
سیر شلم сершилм
سیر شلمی сершилмӣ
سیر شهوت сершаҳват
سیر شوی сершавӣ
سیر شیره сершира
سیر شیری серширӣ
سیر طرفه сертарафа
سیر طلبی серталабӣ
سیر طمع сертамаъ
سیر عدد серадад
سیر عذاب серазоб
سیر عرق серарақ
سیر عشوه серишва
سیر علف сералаф
سیر عمل серамал
سیر عملی серамалӣ
سیر عیب серайб
سیر غار серғор
سیر غذای серғизоӣ
سیر غربت серғурбат
سیر غربتی серғурбатӣ
سیر غلاغله серғалоғула
سیر غلغله серғулғула
سیر غله серғалла
سیر غمزه серғамза
سیر غنجایش серғунҷоиш
سیر غوغا серғавғо
سیر غیرت серғайрат
سیر غیرتی серғайратӣ
سیر فرزند серфарзанд
سیر فرزندی серфарзандӣ
سیر قبطه серқабата
سیر قرهگ серқир(р)агӣ
سیر قلتق серқилтиқ
سیر قلتقی серқилтиқӣ
سیر ک сирак
سیر کار серкор
سیر کاری серкорӣ
سیر کباز сиркбоз
سیر کبازی сиркбозӣ
سیر کشمکش серкашмакаш
سیر کفک серкафк
سیر که серка
سیر کوه серкӯҳ
سیر کی сиракӣ
سیر گاه сайргоҳ
سیر گپ серғап
سیر گپی серғапӣ
سیر گریه сергиря
سیر گشتوگذار сергаштугузор
سیر گلبرگ сергулбарг
سیر گوشت сергӯшт
سیر گوشتی сергӯштӣ
سیر لای серлой
سیر ماشین сермошин
سیر مال сермол
سیر مالی сермолӣ
سیر ماهی сермоҳӣ
سیر محصول сермаҳсул
سیر محصول сермаҳсулӣ
سیر محنت сермеҳнат
سیر محور сермеҳвар
سیر مشقت сермашаққат
سیر مصرف сермасриф
سیر مضمون сермазмун
سیر مطالعه сермутолиа
سیر معنا сермаъно
سیر معنای сермаъноӣ
سیر مغز сермағз
سیر مغل сермағал
سیر ملت сермиллат
سیر منه серманах
سیر موی сермӯй
سیر میوه сермева
سیر میوهگی сермевагӣ
سیر ناز серноз
سیر نازونوز сернозунуз
سیر نالش сернолиш
سیر نسخه сернусха
سیر نسل сернасл
سیر نسلی сернаслӣ
سیر نشدنی сернашуданӣ
سیر نفوذ сернуфуз
سیر نفوس сернуфус
سیر نقشونگار сернақшунигор
سیر نقطه сернуқта
سیر نم сернам
سیر نمک сернамак
سیر نمی сернамӣ
سیره сайра
سیر هجا серҳиҷо
سیر هجای серҳиҷоӣ
سیر هجیره серҳуҷайра
سیر هوس серҳавас
سیر وزه серӯза
سیر ون серун
سیر ونی серунӣ
سیری серӣ
سیر یخ серях
سیر یماق серямоқ
سیری ناپذیر серинопазир
سیز ده сездаҳ
سیز ده بالا сездаҳболо
سیز دهساله сездаҳсола
سیز دهسالهگی сездаҳсолагӣ
سیز دهم сездаҳум
سیز دهمین сездаҳумин

سیزیی сезий
سی ساله сисола
سیستماتیکی систематикӣ
سیستیمه система
سیسماگراف сейсмограф
سیسماگرافیه сейсмография
سیسمالاگ сейсмолог
سیسمالاگیه сейсмология
سسنبر сисанбар
سیف I сайф I
سیف сейф
سیفور сайфур
سیکلتو сакалту
سیگار сигор
سیگارت сигарет
سیگارفروش сигорфурӯш
سیگارفروشی сигорфурӯшӣ
سیگارکش сигоркаш
سیگارکشی сигоркашӣ
سیگاری сигорӣ
سیگستن сигустан//сугустан
سیل сайл I//сел
سیل сел
سیلاب сайлоб//селоб
سیلاب селоб
سیلابکند селобканд
سیلآبه селоба
سیلاس силос
سیلاسخابانی силосхобонӣ
سیلان сайлон
سیلان саялон
سیلان селон
سیلانیت сайлоният
سیلآورد селовард
سیلبار селбор
سیلبارش селбориш
سیل راهه селроҳа
سیل رفتار
сайлрафтор//селрафтор
سیلرفتار селрафтор
سیلگاه сайлгоҳ//селгоҳ
سیلگاه селгоҳ
سیله села
سیله сила(т)
سیله باران селборон
سیلوار селвор
سیلی силӣ II
سیم сейм
سیم сим I
سیم сим II
سیما симо

سیماب симоб
سیماباور симобвор
سیمابچشم симобичашм
سیمابدل симобдил
سیمابرنگ симобиранг
سیمابی симобӣ
سیماره симарра
سیماسیالاگیا семасиология
سیمافار семафор
سیمانتکا семантика
سیمانتکی семантикӣ
سیم اندام симандом
سیم اندود симандуд
سیماندوده симандуда
سیمای симой
سیمایلک симэлак
سیمبار симбор
سیمباز симбоз
سیمبر симбар
سیمبر симбур
سیمبیاض симбаёз
سیمپالا симполо
سیمپیچ симпеч
سیم پیکر симпайкар
سیمتن симтан
سیمتنی симтанӣ
سیم تور симтӯр
سیم چوب симчӯб
سیمخار симхор
سیم دار симдор
سیم دوزی симдӯзӣ
سیمرغ симурғ
سیمستر семестр
سیم سیم сим–сим
سیم عذار симъизор
سیم کار симкор
سیم کاری симкорӣ
سیم کش симкаш
سیم کش симкуш
سیم کشی симкашӣ
سیم کوب симкӯб
سیم گون симгун
سیم گونه симгуна
سیم ماهی симмоҳӣ
سیمنت семент
سیمنتبراری сементбарорӣ
سیمنتپوش сементпӯш
سیمنتریزی сементрезӣ
سیمنتکاری сементкорӣ
سیمنتکش сементкаш
سیمنتی сементӣ

سیمی симӣ
سیمیا симиё
سیمیاتکه семиотика
سیمین симин
سیمین اندام симинандом
سیمین بدن симинбадан
سیمین بر симинбар
سیمین بند симинбанд
سیمین پیکر симинпайкар
سیمین تن симинтан
سیمین رنگ симинранг
سیمینفان симинфом
سیمینه симина
سین син
سینانم синоним
سینت сенат
سینتار сенатор
سینتاکسس синтаксис
سینتیتکا синтетика
سینتیتکی синтетикӣ
سینتیز синтез
سیندکت синдикат
سیندکتلیست синдикалист
سیندیکلیزم синдикализм
سینس синус
سینسولیزم сенсуализм
سینما синамо
سینمای синамой
سینتاکسی синтаксисӣ
سینه сина
سینه افگار синаафгор
سینه بریان синабирён
سینه بند синабанд
سینه پهن синапаҳн
سینه تخت синатахт
سینه چاک синачок
سینه خراش синахарош
سینه خروش синахурӯш
سینه خلته синахалта
سینه درد синадард
سینه دوز синадӯз
سینه ریش синареш
سینه زنی синазанӣ
سینه سپر синасипар
سینه سفید синасафед
سینه سوز синасӯз
سینه شکاف синашикоф
سینه صاف синасоф
سینه فراخ синафарох
سینه کباب синакабоб
سینه کلان синакалон

سینه کوب синакӯб
سینه گداز синагудоз
سینه مک синамак
سینی синӣ
سیواغر севоғар
سیوال севол
سیورتک сюртук
سیورغال сиюрғол
سیورغال суюрғол
سیوف суюф
سیوم сиюм
سیومین сиюмин
سیونچی севанчӣ
سیونیزم сионизм
سیه сияҳ
سیه آلو сияҳолу
سیهبادام сияҳбодом
سیه بخت сияҳбахт
سیه پستان сияҳпистон
سیه پوش сияҳпӯш
سیه تاب сияҳтоб
سیه جامه сияҳҷома
سیهچال сияҳчол
سیه چرده сияҳчарда
سیه چشم сияҳчашм
سیه چهره сияҳчеҳра
سیه خاک сияҳхок
سیه دل сияҳдил
سیه دلی сияҳдилӣ
سیه رنگ сияҳранг
سیه روز сияҳрӯз
سیهروزگار сияҳрӯзгор
سیهروزی сияҳрӯзӣ
سیه روی сияҳрӯ(й)
سیهریش сияҳриш
سیهستاره сияҳситора
سیه سر сияҳсар
سیهفام сияҳфом
سیهک сияҳак
سیه کار сияҳкор
سیه کاری сияҳкорӣ
سیه کاسه сияҳкоса
سیهکام сияҳком
سیهکامی сияҳкомӣ
سیهکوش сияҳкӯш
سیه گلیم сияҳгилем
سیهگوش сияҳгӯш
سیه مست сияҳмаст
سیه نام сияҳном
سیه نامه сияҳнома
سیه نامی сияҳномӣ

سیهی сияхӣ

ش

شاب шоб(б)
شاباز шобоз
شاباش шобош
شابیزک шобезак
شاپول шопул
شات шот
شاتر шотир
شاترخانه шотирхона
شاتره шотара
شاتو шоту
شاتوپایه шотупоя
شاخ шох
شاخ بر шохбур
شاخ جوی шохҷӯӣ
شاخدار шохдор
شاخزن шохзан
شاخ زنی шохзанӣ
شاخ شکسته шохшикаста
شاخ نشکسته шохнашикаста
شاخاب шохоб//шохоба
شاخبست шохбаст
شاخبند шохбанд
شاخچه шохча
شاخچه بند шохчабанд
شاخچه بندی шохчабандӣ
شاخس шохис
شاخسار шохсор
شاخه шоха
شاخک шохак
شاخی шохӣ
شاد шод
شادباد шодбод
شادباشی шодбош(ӣ)
شادخوار шодхор
شادخواری шодхорӣ
شادبهر шодбахр
شاددل шоддил
شادروان шодравон
شادکام шодком
شاداب шодоб
شادان шодон
شادان دل шодондил
شادباشی шодбодӣ
شادروان шодарвон
شادروان шодурвон
شادگونه шодгуна
شادمان шодмон
شادمانانه шодмонона
شادمانی шодмонӣ
شادمرگ шодмарг
شادورد шодвард
شادکامی шодкомӣ
شادی шодӣ
شادی انگیز шодиангез
شادی آور шодиовар
شادی بخش шодибахш
شادی سنج шодисанҷ
شادی مرگ шодимарг
شادیکف//شادیکفک
шодикаф//шодикафак
شادی کفک шодикафак
شادیانه шодиёна
شار шор
شار шор
شارا шоро
شاران шорон
شاراندن шорондан
شارب шориб
شاربون шорбун
شارح шореҳ
شارسان шорсон
شارستان шористон
شارع шореъ
شارق шориқ
شارقه шориқа
شاره шора
شارک шорак
شاریدن шоридан
شاسپرم шоспарам
شاسی шоссе
شاش//شاشه шош//шоша
شاشاک шошок
شاشبند шошбанд
شاشه دان шошадон
شاشه шоша
شاشیدن шошидан
شاعر шоир
شاعرتراش шоиртарош
شاعرتراشی шоиртарошӣ
شاعرطبیعت шоиртабиат
شاعرنما шоирнамо
شاعرانه шоирона
شاعرطبع шоиртабъ
شاعری шоирӣ
شاف шоф
شاف بروت шофбурут
شاف ماهی шофмоҳӣ
شاف مویلب шофмӯйлаб
شافع шофеъ
شافعی шофеӣ
شافول шоқул
شافک шофак
شافی шофӣ
شافیار шофер//шофёр
شاق шоқ(қ)
شاقلی шоқулӣ
شاقه шоққа
شاگرد шогирд
شاگردپیشه шогирдпеша
شاگردپیشه ای шогирдпешаӣ
شاگردچوب шогирдчӯб
شاگردانه шогирдона
شاگردک шогирдак
شاگردی шогирдӣ
شال шол
شالنمد шолнамад
شالچه шолча
شالو шолуда
شالوار шолвор
شاله шола
شالهنگ шолханг
شالیI шолӣI
شالیII шолӣII
شالیپایه шолипоя
شالی پخال шолипахол
شالی کار шоликор
شالی کاری шоликорӣ
شالی کوبک шоликӯбак
شالی کوبی шоликӯбӣ
شالی زار шолизор
شام шом
شام خورده шомхӯрда
شامگاه шомгоҳ
شامگاهان шомгоҳон
شامل шомил
شامه шомма
شامی шомӣ
شامیانه шомиёна
شانI шонI
شانII шонII
شانIII шонIII
شانچوب шончӯб
شانIV шонIV
شاندن шондан
شانزده шонздаҳ
شانزده ساله шонздаҳсола
شانزده سالگی шонздаҳсолагӣ
شانزدهم шонздаҳум
شانزدهمین шонздаҳумин
شانه شانه шона-шона
شانه шонаI
شانه шонаII
شانه بندی шонабандӣ
شانه بها шонабаҳо
شانه بین шонабайн
شانه پرتای шонапартоӣ
شانه پهن шонапаҳн
شانه تراش шонатарош
شانه تراشی шонатарошӣ
شانه خورده шонахӯрда
شانه دان шонадон
شانه زن шоназан
شانه زنی шоназанӣ
شانه سر// شانه سرک
шонасар//шонасарак
شانه سرک шонасарак
شانه صفت шонасифат
شانه فراخ шонафарох
شانگی шонагӣ
شانه مانند шонамонанд
شانه ندیده шонанадида
شانه کنی шонакунӣ
شانی шонӣ
شاونیست шовинист
شاونیستی шовинистӣ
شاونیزم шовинизм
شاه шоҳ
شاه اثر шоҳасар
شاه بانو//شه بانو
шоҳбону//шаҳбону
شاه برزگاو шоҳбарзагов
شاه بروت шоҳбурут
شاه بلوت шоҳбулут//шоҳбалут
شاه بلوت шоҳбалут
شاه بلوتی
шоҳбулутӣ//шоҳбалутӣ
شاه بلوتی шоҳбалутӣ
شاه بیت шоҳбайт
شاه پرست шоҳпараст
شاه پرستی шоҳпарастӣ
شاه پسند шоҳписанд
شاه پول шоҳпул
شاه دارو шоҳдору
شاه دانه шоҳдона
شاه دخت шоҳдухт
شاه دختر шоҳдухтар
شاهزاده//شهزاده
шоҳзода//шаҳзода

شاهزاده خانم шоҳзодахоним
شاه گوزن шоҳғавазн
شاه مردان шоҳимардон
شاهنشین шоҳнишин
شاهکار шоҳкор
شاهکاسه шоҳкоса
شاهکاسه چشم шоҳкосачашм
شاه کباب шоҳкабоб
شاهانه шоҳона
شاهباز шоҳбоз
شاهبال шоҳбол
شاهبو(ی) шоҳбӯ(й)
شاهپر шоҳпар
شاهپر//شهپر шаҳпар//шоҳпар
شاهتره шоҳтара
شاه توت шоҳтут
شاه تیر шоҳтир
شاه جاده шоҳҷода
شاهد шоҳид
شاهدباز шоҳидбоз
شاهدبازی шоҳидбозӣ
شاهدپرستی шоҳидпарастӣ
شاهدپرست шоҳидпараст
شاهدی шоҳидӣ
شاهراه шоҳроҳ
شاهرگ шоҳраг
شاهرود шоҳрӯд
شاهزن шоҳзан
شاهسپرغم шоҳсипаргам
شاهستون шоҳсутун
شاهسوار шоҳсавор
شاهسیم шоҳсим
شاهق шоҳиқ
شاهمات шоҳмот
شاهمات باز шоҳмотбоз
شاهمات بازی шоҳмотбозӣ
شاهمار шоҳмор
شاهنامه خوان шоҳномахон
شاهنامه خوانی шоҳномахонӣ
شاهنامه سرایی шоҳномасароӣ
شاهنشاه шоҳаншоҳ//шоҳаншаҳ
شاهنشاهی шоҳаншоҳӣ//шоҳаншаҳӣ
شاهنشه шоҳаншаҳ
شاهنی шоҳнай
شاهوار шоҳвор
شاهوش шоҳваш
شاهیI шоҳӣI
شاهیII шоҳӣII
شاهیاف шоҳибоф
شاهیافی шоҳибофӣ

شاهیوار шоҳивор
شاهیکباب шоҳикабоб
شاهینI шоҳинI
شاهینII шоҳинII
شاهینشهپر шоҳиншаҳпар
شاکار шокор
شاکاسه шокоса
شاکر шокир
شاکی шокӣ
شائبه шоиба
شائق шоиқ
شأن шаън//шон
شائو шоу
شایان шоён
شاید шояд
شایدن шоидан
شایستن шоистан
شایسته шоиста
شایستگی шоистагӣ
شایع шоеъ
شایعه шоеа
شایگان шойгон
شایم шоям
شایورد шойвард
شب شدم шиб-шидам
شب شلته шиб-шилта
شب шаб
شب افروز шабафрӯз
شب افروزی шабафрӯзӣ
شب باده шаббода
شب باش шаббош
شب بوی шаббӯ(й)
شب بیداری шаббедорӣ
شب پیما шабпаймо
شب درمیان шабдармиён
شب درو шабдарав
شب زنده داری шабзиндадорӣ
شب گذرانی шабгузаронӣ
شب گرد шабгард
شب گردی шабгардӣ
شب گیرگاه шабгиргоҳ
شبگیری шабгирӣ
شب نشین шабнишин
شب هنگام шабоҳангом
شبکور шабкӯр
شبکوری шабкӯрӣ
شبگیر шабгир
شبI шабаI
شباب шабоб
شباب шубоб
شبابت шабобат

شباخون шабохун
شباروز шаборӯз
شباروزی шаборӯзӣ
شباشب шабошаб
شباغی шибоғӣ
شباغ шибоғ
شبان шубон
شبانروز шабонрӯз
شبانگاه(ی) шабонгоҳ(ӣ)
شبانگه شبانگاه
шабонгаҳ//шабонгоҳ
شبانه шабона
شبانه خوان шабонахон
شبانه روز шабонарӯз
شبانه روزی шабонарӯзӣ
شبانی шубонӣ
شباهت шабоҳат
شباهنگ шабоҳанг
شباویز шабовез
شبّه шибба
شبّه خورده шиббахӯрда
شبّه زنی шиббазанӣ
شبّه ماشین шиббамошин
شبّه کنی шиббакунӣ
شبّه کوبک шиббакӯбак
شبپاس шабпос
شبپرست шабпараст
شب پرواز шабпарвоз
شبپرک//شبپره
шабпара//шабпарак
شبپوش шабпӯш
شب پوشک шабпӯшак
شبت//شود шибит
شبتاب шабтоб
شبتابان шабтобон
شبتاز шабтоз
شبچرا шабчароI
شبچراغ шабчароғ
شبچره шабчара
شبحI шабаҳI
شبح مانند шабаҳмонанд
شبخانه шабхона
شب خوابی шабхобӣ
شبی خون шабхушӣ
شبخون шабихун
شبخیز шабхез
شبخیزی шабхезӣ
شبدار шабдор
شبدر шабдар
شبدر ترشک шабдартуршак
شبدیز шабдез

شبدیز шабдиз
شبر شبر шибир-шибир
شبر шибар
شبر шибр
شبرزمین шибарзамин
شبرشبر шабар-шабар
شبرشوی шибаршавӣ
شبرغانی шибирғонӣ
شبرغانی шибурғонӣ
شبرم шибрам
شبرنگ шабранг
شبرو шабрав
شبروی шабравӣ
شبزنده دار шабзиндадор
شبستان шабистон
شبش||شپش шабуш//шапуш
شبشچینی шабушчинӣ
شبشزار шабушзор
شبشک шабушак
شبشک шабушк
شبشین шабушин
شبع шабаъ
شبگون шабагун
شبگون шабгун
شبگاه шабгоҳ
شبگه шабгаҳ
شبلان шаблон
شلتی шалтӣ
شبمانده шабмонда
شبنشینی шабнишинӣ
شبنگی шабангӣ
شبنم шабнам
شبنما шабнамо
شبنم خورده шабнамхӯрда
شب نورد шабнавард
شبهII шабаII
شبهII шабаҳII
شبح رنگ шабаҳранг
شب هنگام шабҳангом
شبکوک шабкук
شبهه шубҳа
شبهه آمیز шубҳаомез
شبهه انگیز шубҳаангез
شبهه آور шубҳаовар
شبهه دار шубҳадор
شبهه ناک шубҳанок
شبهه ناکی шубҳанокӣ
شبهه کننده шубҳакунанда
شبک шабак
شبکار шабкор
شبکاری шабкорӣ

شبکره шабкара
شبکلاه шабкулох
شبکه шабака
شبکه داری шабакадорӣ
شبکه دار шабакадор
شبکی шабакӣ
شبکیه шабакия
شبیازه шабёза
شبیخون шабехун
شبینه шабина
شبیه шабех
شبیکه шабика
شپ شپ шип-шип
شپ شلته шип-шилта
شپاتی шаппотӣ
شپاندن шиппондан
شپک шиппак
شپت шпат
شپراس шипиррос
شپ شپ шап-шап
شپشک шупушк
شپل//شپله шпал//шпала
شپلاق шапалоқ
شپلک шапалак
شپنگ шипанг
شپی шиппӣ
شپیدن шапидан
شپیلیدن шипелидан
شتاI шитоI
شتاII шитоII
شتاب шитоб
شتاب آلود шитоболуд
شتاب زدگی шитобзадагӣ
شتابزده шитобзада
شتابکار шитобкор
شتابکارانه шитобкорона
شتابکاری шитобкорӣ
شتابکنی шитобкунӣ
شتابان шитобон
شتابیدن шитобидан
شتافتن шитофтан
شتالنگ шитоланг
شتالنگ шитолинг
شتاهی шаттохӣ
شتب штаб
شتپیل штапел
شتت штат
شتّاه шаттох
شتّه шата
شتتی штатӣ
شتر шутур
شترپرور шутурпарвар
شترپروری шутурпарварӣ
شترپی шутурпай
شترجنگ шутурҷанг
شتربچه шутурбача
شترخار шутурхор
شترخانه шутурхона
شترخوی шутурхӯ(й)
شترخوی шутурхӯӣ
شتردل шутурдил
شتردلی шутурдилӣ
شترزهره шутурзаҳра
شترسوار шутурсавор
شترسواری шутурсаворӣ
شترقطار шутурқатор
شترگاو پلنگ//شترپلنگ шутурпаланг//шутурговпа-ланг
شترگردن шутургардан
شترگیاه шутургиёх
شترلب шутурлаб
شترمرغ шутурмурғ
شترکش шутуркаш
شترکینه шутуркина
شترانی шатронӣ
شتربار шутурбор
شتربان шутурбон
شتربانی шутурбонӣ
شتردار шутурдор
شتراس шитиррос
شترغاز шутургоз
شترمه шатрама
شترنگ шатранг
شتروار шутурвор
شترکی шутуракӣ
شتل шатал
شتلم шутулум//уштулум
شتم шатм
شتمپ штамп
شتنگ//شتنگه штанг//штанга
شتنگه بردار штангабардор
شتون шатун
شته шитта
شتهریگی шутхаригӣ
شتک шатак
شتکبندی шатакбандӣ
شتکچوب шатакчӯб
شتیمپل штемпел
شجاع шуҷоъ
شجاعت шуҷоат
شجاعت پیشه шуҷоатпеша
شجاعتناک шуҷоатнок
شجاعتمندی шуҷоатманд
شجاعتمندی шуҷоатмандӣ
شجام шаҷом
شجر шаҷар
شجرنامه шаҷарнома
شجره шаҷара
شجرهنویس шаҷаранавис
شجری шаҷарӣ
شجن шаҷан
شجیر шаҷир
شخI шахI
شخII шахII
شخ آتش шахоташ
شخ پاره шахпора
شخ دست шахдаст
شخ زمین шахзамин
شخشده шахшуда
شخ شده مانده шахшудамонда
شخکاسه шахкоса
شخ کمان шахкамон
شخ کمانی шахкамонӣ
شخار шахор
شخار шихор
شخجلو шахчилав
شخچه шахча
شخچه шухча
شخدم шахдам
شخش шахш
شخشول шахшӯл
شخ شولی шахшӯлӣ
شخ شوی шахшавӣ
شخشیدن шахшидан
شخص шахс
شخص پرستی шахспарастӣ
شخصانیت шахсоният
شخصی шахсӣ
شخصیت پرست шахсиятпараст
شخصیت پرستی шахсиятпарастӣ
شخصاً шахсан
شخضیت шахсият
شخولیدن шахулидан
شخم шухм
شخنورد шахнавард
شخودن шахудан
شخی шахӣ
شدائد//شداید шадоид
شداد шаддод
شدادی шаддодӣ
شدآمد шудомад
شدّت шиддат
شدّت گیری шиддатгирӣ
شدّت یابی шиддатёбӣ
شدّتناک шиддатнок
شدّتناک шиддатнокӣ
شدگار шудгор
شدگارباب шудгорбоб
شدگارپولی шудгорпулӣ
شدگارشده шудгоршуда
شدگارکنی шудгоркунӣ
شدن шудан
شدنی шуданӣ
شدّهI шаддаI
شدّهII шаддаII
شدید шадид
شدیداً шадидан
شدیده шадида
شرّ шар(р)
شرّ шарр
شر شر шир-шир
شرا//شراء широ(ъ)
شراء широъ
شراب шароб
شراب خانه шаробхона
شراب خور шаробхӯр
شراب خوری шаробхӯрӣ
شراب دار шаробдор
شراب ریز шаробрез
شراب زده шаробзада
شراب زدگی шаробзадагӣ
شراب ساز шаробсоз
شراب سازی шаробсозӣ
شراب شناس шаробшинос
شراب شناسی шаробшиносӣ
شراب فروش шаробфурӯш
شراب فروشی шаробфурӯшӣ
شراب نوش шаробнӯш
شراب نوشی шаробнӯшӣ
شرابکش шаробкаш
شراب پزی шаробпазӣ
شراب پز шаробпаз
شراب خوارگی шаробхорагӣ
شراب خواره шаробхора
شراب دوست шаробдӯст
شرابی шаробӣ
شرار шарор
شرارت шарорат
شرارت آمیز шароратомез
شرارت پیشه шароратпеша
شراره шарора
شراره آلود шарораолуд
شراره بار шарорабор

شراره باری шарорабарорӣ
شراره پاش шарорапош
شراره دار шарорадор
شراره نشان шароранишон
شراس ширрос
شرافت шарофат
شرافتمند шарофатманд
شرافتمندانه шарофатмандона
شرافتمندی шарофатмандӣ
شرالناس шарруннос
شرانگیز шарангез
شراک широк
شراکت шарокат
شراکت نامه шарокатнома
شراکتی шарокатӣ
شرایط шароит
شراین шароин
شرب шурб
شربت шарбат
شربت آب шарбатоб
شربت آبدهی шарбатобдиҳӣ
شربتخانه шарбатхона
شربتدار шарбатдор
شربت فروش шарбатфурӯш
شربت فروشی шарбатфурӯшӣ
شربت پزی шарбатпазӣ
شرت شرت шарт-шурт
شرتکی گوی шартакигӯӣ
شرتکی گوی шартакигӯйӣ
شرتی шарти
شرتی کنان шартикунон
شرح шарҳ
شرح دار шарҳдор
شرح دهنده шарҳдиҳанда
شرحدهی шарҳдиҳӣ
شرحه шарҳа
شرر шарар
شرّاس шаррос
شرّاسی шарросӣ
شررافشان шарарафшон
شررانگیز шарарангез
شرربار шарарбор
شررپاش шарарпош
شررفشان шарарфишон
شررفشانی шарарфишонӣ
شروت шуррут
شرزه шарза
شر شر шар-шар
شرشره шаршара
شرط шарт
شرطاً шартан

شرط بندی шартбандӣ
شرط نامه шартнома
شرط نامه بندی шартномабандӣ
شرط نامه پذیر шартномапазир
شرط نامه وی шартномавӣ
شرطدار шартдор
شرط نامه دار шартномадор
شرطه шурта
شرطی шартӣ
شرع шаръ
شرعاً шаръан
شرعت ширъат
شرعی шаръӣ
شرف шараф
شرفیاب шарафёб
شرفیابی шарафёбӣ
شرفا шурафо
شرفات шарафот
شرفمند шарафманд
شرفناک шарафнок
شرفه I шарфа I
شرفه II шарфа II
شرفه шурфа
شرق шарқ
شرق شرق шарақ-шарақ
شرق شناس шарқшинос
شرق شناسی шарқшиносӣ
شرقاس шараққос
شرقاس زنی шараққосзанӣ
شرقاسی шараққосӣ
شرقی I шарқӣ I
شرقی II шарқӣ II
شرقی шарракӣ
شرقیانه шарқиёна
شرقی خوانی шарқихонӣ
شرک ширк
شرکا шурако
شرکت ширкат
شرکت کننده ширкаткунанда
شرم шарм
شرم آمیز шармомез
شرم آور шармовар
شرم جای шармҷой
شرم دار шармдор
شرم دارندگی шармдорандагӣ
شرم زد шармзад
شرم زده шармзада
شرم زدگی шармзадагӣ
شرمسار шармсор
شرمساری шармсорӣ
شرمگاه шармгоҳ

شرمگین шармгин
شرمگینانه шармгинона
شرمگینی шармгинӣ
شرمناک шармнок
شرمنده шарманда
شرمنده وار шармандавор
شرمندگی шармандагӣ
شرمیدن шармидан
شرمین шармин
شرنگ шаранг
شروح шурӯҳ
شرور шурур
شروط шурут
شروع шурӯъ
شروف шуруф
شروق шуруқ
شره шара
شریان шар(а)ён
شریان ширён
شریانی шар(а)ёнӣ
شریدن шаридан
شریر шарир
شریرانه шарирона
شریعت шариат
شریعت پروری шариатпарварӣ
شریعت پناه шариатпаноҳ
شریعت دان шариатдон
شریعت زده шариатзада
شریعت گذار шариатгузор
شریعت مدار шариатмадор
شریف шариф
شریک шарик
شریک الاجاره шарикулиҷора
شریک المال шарикулмол
شریک درس шарикдарс
شریک دست шарикдаст
شریک دولت шарикдавлат
شریکانه шарикона
شریکی шарикӣ
شست II шаст II
شست III шаст III
شستگیر шастгир
شستوشوی шустушӯ(й)
شستن шустан
شسته шуста
شسته دل шустадил
شسته شده шусташуда
شسته گر шустагар
شسته گری шустагарӣ
شسی шассӣ
شش шаш

شش шуш
شش آشیانه шашошёна
شش آشیانه دار шашошёнадор
شش افزار шашафзор
شش افزال шашафзол
شش انگشته шашангушта
شش پا шашпо
ششپر шашпар
ششتار шаштор
ششتیره шаштира
شش جلده шашҷилда
شش حربه шашҳарба
شش دانگ шашдонг
شش در шашдар
شش دره шашдара
شش روزه шашрӯза
شش روزگی шашрӯзагӣ
ششروزی шашрӯзӣ
شش رویه шашрӯя
شش رکنه шашрукна
شش ساعته шашсоата
شش ساعتی шашсоатӣ
شش ساله шашсола
شش سالگی шашсолагӣ
شش سالی шашсолӣ
ششسری шашсарӣ
ششصد шашсад
ششصدم шашсадум
ششصدمین шашсадумин
ششصدی шашсадӣ
شش طبقه шаштабақа
شش طرفه шаштарафа
شش قبطه шашқабата
شش قطار шашқатор
شش ماهه шашмоҳа
شش هزاره шашҳазора
شش هزاری шашҳазорӣ
شش هفته ینه шашҳафтаина
شش کرته шашкарата
شش کرتی шашкаратӣ
شش کنجه шашкунҷа
ششیک шашяк
شش برجه шашбурҷа
شش بلّه шашбалла
شش بیله шашбела
شش پنجه زن шашпанҷзан
ششت шишт
ششت و خیز шиштухез
ششت و خیزی шиштухезӣ
ششتاگی шаштогӣ
ششتایی шаштоӣ

ششتن шиштан
ششته ششته шишта-шишта
ششجلدی шашчилдӣ
ششگوشه шашгӯша
ششم шишум
ششماهگی шашмоҳагӣ
شش مقام خوان шашмақомхон
شش مقلم шашмақом
شش مقلم دان шашмақомдон
شش میتره шашметра
شش میتری шашметрӣ
ششه шуша
ششبند шушбанд
ششکه шашка
ششکه باز шашкабоз
ششکه بازی шашкабозӣ
ششی шашӣ
شصتI шастI
شصت ساله шастсола
شصت سالگی шастсолагӣ
شصتم шастум
شصتمین шастумин
شط (т) шат(т)
شطح шатҳ
شطر шатр
شطرنج шатранҷ
شطرنج باز шатранҷбоз
شطرنج بازی шатранҷбозӣ
شطرنجی шатранҷӣ
شطن шатан
شعار шиор
شعارپرتایی шиорпартоӣ
شعاع шуоъ
شعاع آسا шуоосо
شعاع افکن шуоафкан
شعاع افکنی шуоафканӣ
شعاع پاش шуоъпош
شعاع دار шуодор
شعاع زنی шуозанӣ
شعب шаъб
شعب шуаб
شعبان шаъбон
شعبده шаъбада
شعبده шӯъбада
شعبده باز шаъбадабоз
شعبده باز шӯъбадабоз
شعبده بازی шаъбадабозӣ
شعبده بازی шӯъбадабозӣ
شعبه шӯъба
شعر шаър
شعر шеър

شعرخوان шеърхон
شعرخوانی шеърхонӣ
شعردان шеърдон
شعردانی шеърдонӣ
شعرسرای шеърсарой
شعرشناس шеършинос
شعرشناسی шеършиносӣ
شعرفهم шеърфаҳм
شعرفهمی шеърфаҳмӣ
شعرگویی шеъргӯӣ
شعرنویس шеърнавис
شعرنویسی шеърнависӣ
شعرا шуаро
شعرباف шеърбоф
شعرباف шаърбоф
شعربافی шеърбофӣ
شعرپوش шаърпӯш
شعرطراز шеъртироз
شعرتراش шеъртарош
شعرخراش шеърхарош
شعردزد шеърдузд
شعردوست шеърдӯст
شعردوستی шеърдӯстӣ
شعررس шеъррас
شعری шеърӣ
شعریادکنی шеърёдкунӣ
شعریت шеърият
شعشعه шаъшаа
شعشعه پاش шаъшаапош
شعشعه پاشی шаъшаапошӣ
شعشعه دار шаъшаадор
شعف шааф
شعله шӯъла
شعله‌خو шӯълахӯ
شعله افروز шӯълаафрӯз
شعله افشان шӯълаафшон
شعله افگن шӯълаафкан
شعله بار шӯълабор
شعله باری шӯълаборӣ
شعله پاش шӯълапош
شعله پرستی шӯълапарастӣ
شعله پرور шӯълапарвар
شعله خیز шӯълахез
شعله رنگ шӯъларанг
شعله رو(ی) шӯъларӯ(й)
شعله ریز шӯъларез
شعله زا(ی) шӯълазо(й)
شعله زن шӯълазан
شعله صفت шӯъласифат
شعله فشان шӯълафишон
شعله فکن шӯълафикан

شعله ور шӯълавар
شعله وار шӯълавор
شعله وری шӯълаварӣ
شعوبیه шуубия
شعور шуур
شعورناک шуурнок
شعورناکی шуурнокӣ
شعیر шаир
شغ шағ
شغ шуғ
شغ шиғ
شغا шаго
شغال шағол
شغاول шиговул
شغب шағаб
شغبهI шағбаI
شغبهII шағбаII
شغس шиғғас
شغف шағаф
شغل шағал
شغل шуғл
شغب دار шағабдор
شغل ریخته шағалрехта
شغل ریزی шағалрезӣ
شغلزار шағалзор
شغل زمین шағалзамин
شغل دار шағалдор
شغلناک шағабнок
شغنانی шуғнонӣ
شغنی шуғнӣ
شغه шаға
شغه шуға
شغول//شغاول шағавул//шиғовул
شغیل шиғел
شفا шақо
شفاهی шифоҳӣ
شفابخش шифобахш
شفاپذیر шифопазир
شفاخانه шифохона
شفادهنده шифодиҳанда
شفاناپذیر шифонопазир
شفاکار шифокор
شفاکاری шифокорӣ
شفایابنده шифоёбанда
شفایابی шифоёбӣ
شفا. шифо.
شفاانگیز шифоангез
شفابخشی шифобахшӣ
شفاعت шафоат
شفاعت طلب шафоатталаб
شفاعت طلبی шафоатталабӣ

شفاعت نامه шафоатнома
شفاع تکن шафоаткун
شفاعت کننده шафоаткунанда
شفاعت خواه шафоатхоҳ
شفاعت خواهی шафоатхоҳӣ
شفاعتگر шафоатгар
شفافیت шаффофият
شفان шифон
شفانیر шифонер
شفاها шифоҳан
شفت шафат
شفت шифт
شفترو шифтрав
شفتالو шафтолу
شفتالوآب шафтолуоб
شفتالورنگ шафтолуранг
شفتالوزار шафтолузор
شفتالوقاق шафтолуқоқ
شفتالوگل шафтолугул
شفتالوگی шафтолугӣ
شفتالوگین шафтолугин
شفترنگ шафтаранг
شفتگی шукуфтагӣ
شفره шафра
شفشاهنگ шафшоҳанг
شف شف шаф-шаф
شفشه шафша
شفّاف шаффоф
شفّافی шаффофӣ
شفق шафақ
شفق آسا шафақосо
شفق رخساره шафақрухсора
شفق رنگ шафақранг
شفقت шафакат//шафқат
شفقت آمیز шафқатомез
شفقگون шафақгун
شفقی шафақӣ
شفیره шафира
شفیع шафеъ
شفیعیه шофения
شفیق шафиқ
شفیقانه шафиқона
شق шақ(қ)
شق شق шақ-шақ
شقاق шиқоқ
شقاقل шақоқул
شقاوت шақоват
شقاوت پیشه шақоватпеша
شقایق шақоиқ
شقر شقر шақар-шақар
شقراس шақаррос

شقرآس шиқиррос
شقشقه шақшақа
شقّ шиқ(қ)
شقلداق шақалдоқ
شقلداق шақилдоқ//шақиллоқ
شقه шаққа
شقه шуққа
شقی шақӣ
شقیقه шақиқа
شک шак(к)
شک шакк
شک шук
شکار шикор
شکاردزد шикордузд
شکاردزدی шикордуздӣ
شکارچی шикорчӣ
شکارچیگی шикорчигӣ
شکارگاه шикоргоҳ
شکارگیر шикоргир
شکاری шикорӣ
شکاریدن шикоридан
شکاف шикоф
شکاف کنی шикофкунӣ
شکافتن шикофтан
شکافه шикофа
شکافی шикофӣ
شکافیدن шикофидан
شکال шикол
شکاک шаккок
شکاکانه шаккокона
شکاکی шаккокӣ
شکایت шикоят
شکایت آمیز шикоятомез
شکایت آمیزانه шикоятомезона
شکایت ناپذیر шикоятнопазир
شکایت نامه шикоятнома
شکایت کننده шикояткунанда
شکایت کنی шикояткунӣ
شکایتگر шикоятгар
شکایتی шикоятӣ
شکر шакар
شکر шаккар
شکر шукр
شکرگذار шукргузор
شکرگذاری шукргузорӣ
شکرآب шакароб
شکرافسانه шакарфасона
شکرافشان шакарафшон
شکرافشانی шакарафшонӣ
شکرآلود шакаролуд
شکرآلوده шакаролуда

شکرآمیخته шакаромехта
شکران шукрон
شکرانگور шакарангур
شکرانه шукрона
شکربادام шакарбодом
شکربار шакарбор
شکربرگ шакарбарг
شکربسته шакаракбаста
شکربوره шакарбура
شکربیزه шакарбеза
شکرپا шакарпо
شکرپاره шакарпора
شکرپیوند шакарпайванд
شکرچای шакарчой
شکرچش шакарчаш
شکرخار шакархор
شکرخای шакархой
شکرخند шакарханд
شکرخنده шакарханда
شکرخواب шакархоб
شکرخیز шакархез
شکردار шакардор
شکردان шакардон
شکردتر шакдор
شکردهان шакардаҳон
شکردهن шакардаҳан
شکرریز шакаррез
شکرریزی шакаррезӣ
شکرزار шакарзор
شکرزبان шакарзабон
شکرستان шакаристон
شکرشکن шаккаршикан
شکرشکنی шаккаршиканӣ
شکرفروش шакарфурӯш
شکرفشان шаккарфишон
شکرفشانی шаккарфишонӣ
شکرگفتار шакаргуфтор
شکرگفتاری шакаргуфторӣ
شکرگون шакаргун
شکرلب шакарлаб
شکرلعل шакарилаъл
شکرلنگ шакарланг
شکرلهجه шакарлаҳча
شکرمرود шакармуруд
شکرمست шакармаст
شکرنامه шукрнома
شکرنثار шакарнисор
شکرنم шакарнам
شکروار шакарвор
شکروش шакарваш
شکره шикара

شکرک шакарак
شکری шакарӣ
شکرین шакарин
شکریه шукрия
شکست шикаст
شکست آور шикастовар
شکست آور шикаставор
شکست آوری шикаставорӣ
شکست خورده шикастхӯрда
شکست خوری шикастхӯрӣ
شکست ناپذیر шикастнопазир
شکست ناپذیری шикастнопазирӣ
شکست نخورده шикастнахӯранда
شکست نیابنده шикастнаёбанда
شکست وریخت шикастурехт
شکستن шикастан
شکسته шикаста
شکسته استخوان шикастаустухон
شکسته بال шикастабол
شکسته بند шикастабанд
شکسته بندی шикастабандӣ
شکسته پا(ی) шикастапо(й)
شکسته پاره шикастапора
شکسته پیوند шикастапайванд
شکسته جان шикастаҷон
شکسته جانی шикастаҷонӣ
شکسته حال шикастаҳол
شکسته حالی шикастаҳолӣ
شکسته خاطر шикастахотир
شکسته خاطری шикастахотирӣ
شکسته دل шикастадил
شکسته دلی шикастадилӣ
شکسته رنگ шикастаранг
شکسته روح шикастарӯҳ
شکسته زبان шикастазабон
شکسته شاخ шикасташох
شکستگی шикастагӣ
شکسته مزاج шикастамизоҷ
شکسته ناپذیر шикастанопазир
شکسته نامی шикастаном
شکسته نشونده
шикастанашаванда
شکسته نفس шикастанафс
شکسته نفسی шикастанафсӣ
شکسته کامی шикастакомӣ
شکسته بازو шикастабозу
شکفا шукуфо
شکفت шукуфт
شکفته خو(ی) шукуфтахӯ(й)
شکوفه دار шукуфадор
شکل шакл

شکل دهی шаклдиҳӣ
شکلا шаклан
شکلاد шакалод
شک لپرست шаклпараст
شکل پرستی шаклпарастӣ
شکل سازی шаклсозӣ
شکل گیری шаклгирӣ
شکم шикам
شکم بند шикамбанд
شکم بنده шикамбанда
شکم بندگی шикамбандагӣ
شکم پرست шикампараст
شکم پرستی шикампарастӣ
شکم پرور шикампарвар
شکم پروری щикампарварӣ
شکم پیچ шикампеч
شکم پیچان шикампечон
شکم چران шикамчарон
شکم چرانی шикамчаронӣ
شکمدار шикамдор
شکم درد шикамдард
شکم دم шикамдам
شکم رو шикамрав
شکم سیر шикамсер
شکم سیری шикамсерӣ
شکم غفس шикамғафс
شکم گرسنه шикамгурусна
شکم گرفتگی шикамгирифтагӣ
شکم گرفته шикамгирифта
شکم کلان шикамкалон
شکمبه шикамба
شکمچه шикамча
شکمناکی шикамнокӣ
شکمی шикамӣ
شکن шикан
شکن шикан
شکنج шиканҷ
شکنجه шиканҷа
شکنجه آمیز шиканҷаомез
شکنجه گاه шиканҷагоҳ
شکوخ шикух
شکوخیدن шикухидан
شکوفان шукуфон
شکوفانی шукуфонӣ
شکوفانیدن шукуфонидан
شکفتن шукуфтан
شکفته шукуфта
شکوفته روی шукуфтарӯӣ
شکوفه шукуфа
شکوفه زار шукуфазор
شکوه шиква

شکوه шикӯҳ
شکوه шукӯҳ
شکوهیدن шукӯҳидан
شکوه دار шукӯҳдор
شکوه مند шукӯҳманд
شکوه مندی шукӯҳмандӣ
شکوه ناک шукӯҳнок
شکوه ناکی шукӯҳнокӣ
شکوه آمیز шикваомез
شکوهندگی шикӯҳандагӣ
شکوهیدن шикӯҳидан
شکیب шикеб
شکیبا шикебо
شکیبانیدن шикебонидан
شکیبایی шикебоӣ
شکیبنده шикебанда
شکیبیدن шикебидан
شکیدن шакидан
شگ шуг
شگا шаго
شگاف шигоф
شگافتن шигофтан
شگافیدن шигофидан
شگال шагол
شگرف шигарф
شگرفی шигарфӣ
شگفانیدن шигуфонидан
شگفت шигифт
شگفتیدن шигифтидан
شگفتن шигифтан
شگفتن шигуфтан
شگفتن шугуфтан
شگفتی шигифтӣ
شگوفه шигуфа
شگون шугун
شل шал
شل шил
شلاق шаллоқ
شلاق کاری шаллоқкорӣ
شلاقی шаллоқӣ
شلاله шалола
شلاین шалоин
شلباق шалтоқ
شلپ شلپ шалап-шалап
شلپر шалпар
شلپری шалпарӣ
شلپس шалаппас
شلپق шилпуқ
شلپوی шалпӯй
شلتاق шилтоқ
شلتق шалтақ
شلتبق шилтиқ
شلته шилта
شلتوک шалтӯк
شلخه шилха
شلخه шулха
شلخه خور шулхахӯр
شلخه شوربا шилхашӯрбо
شلدر آبه шилдироба
شلدر شلدر шалдар-шалдар
شلدراس шалдарос
شلدراس шилдирос
شلدراس زنان шилдиросзанон
شلدراس زنی шилдиросзанӣ
شلدرد шалдард
شلشله шилшила
شلشله پا шилшилапо
شلشله دار шилшиладор
شلغم шалғам
شلغم بر کش шалғамбаркаш
شلغمچه шалғамча
شلغم شوربا шалғамшӯрбо
شلغمک шалғамак
شلغمی шалғамӣ
شلغوت шулғут
شلق шалақ
شلق шилқ
شلقین шилқин
شلقینی шилқин
شلگبوم шлагбаум
شلّوک шуллук
شلم шилим
شلم шилм
شلم پزی шилимпазӣ
شلم پزی шилмпазӣ
شلمک шилмак
شلنگ шланг
شلوار шалвор
شلواربند шалворбанд
شلوکدان шуллукдон
شله шила
شلهه шалха
شلهه шилха
شلهه دار шалхадор
شلهه شوربا шилхашӯрбо
شلهگی шалхагӣ
شلهیدن шалхидан
شلهیدگی шалхидагӣ
شلک шиллик
شلی шалӣ
شلیل шалил
شلیوز шлюз
شم шам(м)
شما шумо
شمار шумор
شمار шумор
شماردن//شماریدن шумордан//шуморидан
شمارش шумориш
شماره шумора
شماره زنی шуморазанӣ
شماره گذار шуморагузор
شماره گذاری шуморагузорӣ
شماع шаммоъ
شمال шамол
شمال шимол
شمال پناه шамолпаноҳ
شمال پنه шамолпанаҳ
شمال در آو шамолдаро
شمال زده шамолзада
شمال گذر шамолгузар
شمال گردان шамолгардон
شمال کش шамолкаш
شمال دهی шамолдиҳӣ
شمال رس шамолрас
شمال سنج шамолсанч
شمالناک шамолнок
شمالی шимолӣ
شماتت шамотат
شماتت آمیز шамотатомез
شمامه шаммома
شمامه шамома
شمانیدن шамонидан
شمایل шамоил
شمبیگی шамбегӣ
شمپن шампан
شمپنزی шимпанзе
شمپون шампун
شمخال шамхол
شمد шамад
شمدیدار шумдидор
شمر шамар
شمر шумур
شمردن шумурдан
شمرده شمرده шумурда-шумурда
شمریدن шумаридан
شمس шамс
شمسه шамса
شمسی шамсӣ
شمسیه шамсия
شمشاد шамшод
شمشادبالا шамшодболо
شمشادقامت шамшодқомат
شمشادقد шамшодқад
شمشار шимшор
شمشیر шамшер
شمشیرباز шамшербоз
شمشیربازی шамшербозӣ
شمشیربست шамшербадаст
شمشیردار шамшердор
شمشیرزبون шамшерзабун
شمشیرزن шамшерзан
شمشیرزنی шамшерзанӣ
شمشیرساز шамшерсоз
شمشیرقلم шамшерқалам
شمشیرگر шамшергар
شمشیرمانند шамшермонанд
شمشیرماهی шамшермоҳӣ
شمشیریال шамшерёл
شمع шамъ
شمعدان шамъдон
شمع ریز шамърез
شمع ریزی шамърезӣ
شمعسان шамъсон
شمع قیچی шамъқайчӣ
شمع چراغ шамъчароғ
شمعچه шамъча
شمعگر шамъгар
شمعگری шамъгарӣ
شمع کشک шамъкушак
شمل шамл
شمّت шумат
شمن шаман
شمه//شمت шима//шимат
شمه шама
شمه шамма
شمول шумул
شمک шамак
شمیدن шамидан I
شمیدن шамидан II
شمیم шамим
شمیمه шамима
شمیمه فروش шамимафурӯш
شوم پی шумпай
شوم زاده шумзода
شنا шино
شناخت шинохт
شناختن шинохтан
شناخته шинохта
شناخته نشونده
шинохтанашаванда
شنار шинор
شناس шинос
شناسنامه шиноснома

شناسا шиносо
شناسانیدن шиносон(н)дан
شناسایی шиносой
شناسنامه دهی шиносномадиҳӣ
شناعت шаноат
شنانده شده шинондашуда
شنانیدن шинон(и)дан
شناور шиновар
شناوری шиноварӣ
شناکننده шинокунанда
شنیع шанеъ
شنبلید шанбалид
شنبه шанбе
شنبه گی шанбегӣ
شنتژ шантаж
شنجرف шинҷарф
شند шанд
شندف шандаф
شنغو шанғу
شنفتن шинуфтан
شنفتن шунуфтан
شنفتنی шунуфтанӣ
شنقار шунқор
شنگ шанг
شنگرف шангарф
شنگرف шингарф
شنگل шангул
شنگل шингил
شنگله шангула
شنگی шангӣ
شنگینه шангина
شنی шинӣ
شنی پز шинипаз
شنی پزی шинипазӣ
شنه шунаҳ
شنو шунав
شنوا шунаво
شنوانیدن шунавонидан
شنوایی шунавоӣ
شنوشه шинуша
شنونده шунаванда
شنویدن шунавидан
شنید шунид
شنیدن шунидан
شنیدنی шуниданӣ
شنیده نشده шуниданашуда
شنیز шуниз
شنیل шинел
شنیل پوش шинелпӯш
شو//شوی шӯ//шӯй
شو шав

شوطلب шӯталаб
شوات шувот
شوارع шавореъ
شواز шаввоз
شواس шаввос
شواق шивоқ
شوال шаввол
شوامخ шавомих
شوخ шух
شوخI шӯхI
شوخII шӯхII
شوخاب шӯхоб
شوخ آهنگ шӯхоҳанг
شوخ چشم шӯхчашм
شوخ چشمانه шӯхчашмона
شوخ چشمی шӯхчашмӣ
شوخ رنگ шӯхранг
شوخ رنگی шӯхрангӣ
شوخ روی шӯхрӯй
شوخشنگ шӯхшанг
شوخ طبع шӯхтабъ
شوخ طبیعت шӯхтабиат
شوخ طبیعتی шӯхтабиатӣ
شوخ گپ шӯхгап
شوخ مزاج шӯхмизоҷ
شوخ نگاه шӯхнигоҳ
شوخانه шӯхона
شوخ دیده шӯхдида
شوخی آمیز шӯхиомез
شوخی آمیزانه шӯхиомезона
شوخی بردار шӯхибардор
شوخی шӯхӣ
شوره بوم шӯрабум
شوره زارI шӯразорI
شور шавр
شور шивар
شورI шӯрI
شورII шӯрII
شورافکن шӯрафкан
شورانداز шӯрандоз
شوراندازی шӯрандозӣ
شورانگیزی шӯрангезӣ
شوربخت шӯрбахт
شوربختی шӯрбахтӣ
شورپخته шӯрпахта
شوره خاک шӯрахок
شورگیاه шӯргиёҳ
شورا шӯро
شوراب шӯроб
شورآبه шӯроба
شورانگیز шӯрангез

شورانیدن шӯронидан
شورایی шӯроӣ
شوربا шӯрбо
شورتمشق шӯртумшуқ
شورتن шӯртан
شورتک шӯртак
شورچه ماهی шӯрчамоҳӣ
شورخاک шӯрхок
شوردرنگ шӯридаранг
شورزمین шиварзамин
شورزمین шӯрзамин
شورستان шӯристон
شورش шӯриш
شورشچی шӯришчӣ
شورشگر шӯришгар
شورشگری шӯришгарӣ
شورتالع шӯртолеъ
شورطالعی шӯртолеӣ
شورماهی шӯрмоҳӣ
شورنول шӯрнӯл
شورهI шӯраI
شورهII шӯраII
شورهب ندی шӯрабандӣ
شوره پشت шӯрапушт
شوره پشتی шӯрапуштӣ
شوره دار шӯрадор
شوره زارII шӯразорII
شوره زده шӯразада
شوره
زمین//شورزمین
шӯразамин//шӯрзамин
شوروی шӯравӣ
شورک шӯрак
شوری шӯрӣ
شوریدن шӯридан
شوریده шӯрида
شوریده بخت шӯридабахт
شوریده بختی шӯридабахтӣ
شوریده حال шӯридаҳол
شوریده خاطر шӯридахотир
شوریده دل шӯридадил
شوریده راه шӯридароҳ
شوریده رای шӯридарой
شوریده ره шӯридараҳ
شوریده روزگار шӯридарӯзгор
شوریده سر шӯридасар
شوریدگی шӯридагӣ
شوریده مغز шӯридамағз
شوریده وار шӯридавор
شوریده کار шӯридакор
شوس шаввас

شوشلک шӯшалак
شوشه шӯша
شوشه بندی шӯшабандӣ
شوشه شکل шӯшашакл
شوشو шавшув
شوشودار шавшувдор
شوشولک шавшӯлак
شوق افزا шавқафзо
شوق шавқ
شوق آور шавқовар
شوق آورانه шавқоварона
شوق آوری шавқоварӣ
شوقدار шавқдор
شوقمند шавқманд
شوق انگیز шавқангез
شوق انگیزانه шавқангезона
شوق انگیزی шавқангезӣ
شوق فزا шавқфизо
شوقمندی шавқмандӣ
شوقناک шавқнок
شوقون шавқун
شوگون шавгун
شولان шулон
شوله шавла
شوله шӯла
شوله کدو шӯлакаду
شولک шӯлак
شوم шум
شوم بچه шумбача
شوم پای шумпой
شوم خبر шумхабар
شوم شپلک шумшапалак
شومشوک шумшук
شوم شکل шумшакл
شوم طالع шумтолеъ
شوم قدم шумқадам
شوم گیاه шумгиёҳ
شوم نفس шумнафас
شومتال шумтол
شومی шумӣ
شومیر шумер
شومیری шумерӣ
شونی шавнӣ
شونیز шавниз
شوهر шавҳар
شوهر جدا шавҳарҷудо
شوهردار шавҳардор
شوهرداری шавҳардорӣ
شوهرشونده шавҳаршаванда
شوهرناک шавҳарнок
شوهر کرده шавҳаркарда

شوو آی шавуой
شوَس//شواس шуввас//шуввос
شوکت шавкат
شوکران шавкарон
شوی шуввӣ
شویدار шӯйдор
شوی шавӣ
شویاندن шӯёндан
شویر شویر шивир-шивир
شوینده шӯянда
شه шаҳ
شهتار шаҳтор
شه ستون шаҳсутун
شهصفه шаҳсуфа
شهکاسه шаҳкоса
شهاب шаҳоб
شهاب шиҳоб
شهاب باران шиҳобборон
شهاب پاره шиҳобпора
شهاب رنگ шаҳобранг
شهاب صفت шиҳобсифат
شهابی шиҳобӣ
شهابی رنگ шиҳобиранг
شهادت шаҳодат
شهادت نامه шаҳодатнома
شهادتگاه шаҳодатгоҳ
شهامت шаҳомат
شهنای шаҳной
شهباز шаҳбоз
شهبال шаҳбол
شهبیت шаҳбайт
شهتوت шаҳтут
شهجوی шаҳҷӯй
شهد шаҳд
شهدبار шаҳдбор
شهدخند шаҳдханд
شهددار шаҳддор
شهدریز шаҳдрез
شهدگفتار шаҳдгуфтор
شهدا шуҳадо
شهدی шаҳдӣ
شهرI шаҳрI
شهرII шаҳрII
شهرآشوب шаҳрошӯб
شهرآشوبانه шаҳрошӯбона
شهرافروز шаҳрафрӯз
شهربند шаҳрбанд
شهردار шаҳрдор
شهردیده шаҳрдида
شهرنشین шаҳрнишин
شهرآرایی шаҳроройӣ

شهرستان шаҳристон
شهرستانی шаҳристонӣ
شهراه шаҳроҳ
شهرت шӯҳрат
شهرت افزا шӯҳратафзо
شهرت بلند шӯҳратбаланд
شهرت پرست шӯҳратпараст
شهرت پرستی шӯҳратпарастӣ
شهرت جو шӯҳратҷӯ(й)
شهرت دار шӯҳратдор
شهرت طلبی шӯҳратталабӣ
شهرتمند шӯҳратманд
شهرتمندی шӯҳратмандӣ
شهرتناک шӯҳратнок
شهرتناکی шӯҳратнокӣ
شهرتیار шӯҳратёр
شهرتاش шаҳртош
شهرچه шаҳрча
شهرخ шаҳрух
شهرداری шаҳрдорӣ
شهررود шаҳр(р)ӯд
شهرساز шаҳрсоз
شهرسازی шаҳрсозӣ
شهره шӯҳра
شهره ور шӯҳравар
شهرود шаҳрӯд
شهروند шаҳрванд
شهروندی шаҳрвандӣ
شهرک шаҳрак
شهری шаҳрӣ
شهریار шаҳриёр
شهریاری шаҳриёрӣ
شهریانه шаҳриёна
شهریور шаҳривар
شهریوری шаҳриварӣ
شهزادگی шаҳзодагӣ
شهزاده шаҳзода
شهشراب шаҳшароб
شهقه шаҳқа
شهلا шаҳло
شهلاجشم шаҳлочашм
شهلوت шаҳлут
شهم шаҳм
شهوت ناک шаҳватнок
شهناز шаҳноз
شهنشاه шаҳаншоҳ
شهنشین шаҳнишин
شهنگی шаҳнагӣ
شهنه шаҳна
شهنه گاه шаҳнагоҳ
شهنی шаҳнай

شهوات шаҳавот
شهوار шаҳвор
شهوانی шаҳвонӣ
شهوت шаҳват
شهوت آمیز шаҳватомез
شهوت انگیز шаҳватангез
شهوت پرست шаҳватпараст
شهوت پرستانه шаҳватпарастона
شهوت پرستی шаҳватпарастӣ
شهوت رانی шаҳватронӣ
شهود шуҳуд
شهیI шаҳӣI
شهیII шаҳӣII
شهیدI шаҳидI
شهیدII шаҳидII
شهیر шаҳир
شهیق шаҳиқ
شهین шаҳин شیء шай
شیء шайъ
شیئی шайъӣ
شیار шиёр
شیاطین шаётин
شیان шаён
شیان шиён
شیب шеб
شیبدار шебдор
شیب шайб
شیبا шебо
شیبه шеба
شیبه шайба
شیبیدن шебидан
شیپور шайпур
شیپورچی шайпурчӣ
شیپورزن шайпурзан
شیپورنواز шайпурнавоз
شیپوری шайпурӣ
شیخ шайх
شیخ الاسلام шайхулислом
شیخوخت шайхухат
شیخ تراش шайхтарош
شیخی шайхӣ
شید шайд
شید шед
شیدا шайдо
شیدادل шайдодил
شیدایی шайдоӣ
شیر шер
شیر шир
شیراتاله ширатола
شیرافکن шерафкан
شیربا ширбо

شیرباز ширбоз
شیربدن ширбадан
شیربرنج ширбиринҷ
شیربها ширбаҳо
شیرپالا ширполо
شیرپلنگ шерпаланг
شیرپولی ширпулӣ
شیرپیوند ширпайванд
شیرتوان шертавон
شیرخانه ширхона
شیرخشت ширхишт
شیرخور ширхӯр
شیرخوره ширхӯра
شیرخورگی ширхӯрагӣ
شیردار ширдор
شیرداغ ширдоғ
شیردل шердил
شیردلانه шердилона
شیردلی шердилӣ
شیرده ширдеҳ
شیردهی ширдиҳӣ
شیردوشی ширдӯшӣ
شیرزاد шерзод
شیرزهره шерзаҳра
شیرزور шерзӯр
شیرسوز ширсӯз
شیرشوله ширшӯла
شیرصفت шерсифат
شیرگیر шергир
شیرمرد шерамард
شیرمرد шермард
شیرمردی шермардӣ
شیرمست шермаст
شیروار шервор
شیرکیف шеркайф
شیراز широз
شیرازهI шерозаI
شیرازهII шерозаII
شیرازه بند шерозабанд
شیرازه بندی шерозабандӣ
شیرازه دوز шерозадӯз
شیرازه دوزی шерозадӯзӣ
شیرازی шерозӣ
شیراسا шеросо
شیرانه шерона
شیرآور шировар
شیربازو шербозу
شیربان шербон
شیربچه шербача
شیربوی ширбӯй
شیرپالک ширполак

شیرپرورد ширпарвард
شیرپنجه шерпанча
شیرجوش ширҷӯш
شیرجوشی ширҷӯшӣ
شیرچای ширчой
شیرخوار//شیرخواره
ширхор//ширхора
شیرخوارگی ширхорагӣ
شیرخواره ширхора
شیردار шердор
شیردان ширдон
شیردوش ширдӯш
شیرذمه ширзима
شیررنگ ширранг
شیرروغن ширравған
شیرزده ширзада
شیرسان шерсон
شیرسگ шерсаг
شیرشکار шершикор
شیرفروش ширфурӯш
شیرفروشی ширфурӯшӣ
شیرفش шерфаш
شیرقهوه ширқаҳва
شیرقیام ширқиём
شیرگاه ширгиёҳ
شیرگاو ширгов
شیرگرم ширгарм
شیرگون ширгун
شیرمال ширмол
شیرمال پز ширмолпаз
شیرمال پزی ширмолпазӣ
شیرمانند шермонанд
شیرماهی ширмоҳӣ
شیرمرغ ширмурғ
شیرمست ширмаст
شیرمهتاب ширмаҳтоб
شیرمک ширмак
شیرمکان ширмакон
شیرنوبت ширнавбат
شیروار ширвор
شیروان шервон
شیروانی پوش шервонипӯш
شیروانی шервонӣ
شیروانی ширвонӣ
شیراوژن шеравжан
شیروش шерваш
شیره шира
شیره دار ширадор
شیره ناک ширанок
شیره وار ширавор
شیره وارپز шираворпаз
شیره وارپزی шираворпазӣ
شیره وارخانه шираворхона
شیره وارفروش шираворфурӯш
شیره وارفروشی шираворфурӯшӣ
شیره واردان ширавордон
شیره کش ширакаш
شیره کشی ширакашӣ
شیره کیف ширакайф
شیره کیفی ширакайфӣ
شیرک шерак
شیرکدو ширкаду
شیرکش ширкаш
شیری шерӣ
شیری ширӣ
شیریشک ширешак
شیریش ширеш
شیریشپز ширешпаз
شیریش پزی ширешпазӣ
شیریش کاسه ширешкоса
شیریش کاری ширешкорӣ
شیرین ширин
شیرین ادا ширинадо
شیرین ادایی ширинадоӣ
شیرین بیان ширинбаён
شیرین ترانه ширинтарона
شیرین تکلم ширинтакаллум
شیرین جواب ширинҷавоб
شیرین حرکت ширинҳаракат
شیرین خصال ширинхисол
شیرین خنده ширинханда
شیرین دانه шириндона
شیرین دهان шириндаҳон
شیرین دهن шириндаҳан
شیرین زبان ширинзабон
شیرین زبانی ширинзабонӣ
شیرین سخن ширинсухан
شیرین سخنی ширинсуханӣ
شیرین سرود ширинсуруд
شیرین شمائل шириншамоил
شیرین قدم ширинқадам
شیرین گفتار ширингуфтор
شیرین لب ширинлаб
شیرین لقا ширинлиқо
شیرین مزه ширинмаза
شیرین نفس шириннафас
شیرین نما ширинномо
شیرین کار ширинкор
شیرین کاری ширинкорӣ
شیرین کام ширинком
شیرین کلام ширинкалом
شیرینبیه ширинбия
شیرینچه ширинча
شیرین مقال ширинмақолӣ
شیرینمیه ширинмия
شیرینوار ширинвор
شیرینک بازی ширинакбозӣ
شیرین کارانه ширинкорона
شیرین کامه ширинкома
شیرین گفتاری ширингуфторӣ
شیرینی ширинӣ
شیرینی پز ширинипаз
شیرینی پزی ширинипазӣ
شیرینی خور ширинихӯр
شیرینی دوست ширинидӯст
شیرینی فروش ширинифурӯш
شیرینی فروشی ширинифурӯшӣ
شیرینی پزخانه ширинипазхона
شیز шиз
شستن шистан
شیشم шишам//шишум
شیشه шиша
شیشه باز шишабоз
شیشه بازی шишабозӣ
شیشه بر шишабур
شیشه برآری шишабарорӣ
شیشه برک шишабурак
شیشه بری шишабурӣ
شیشه بند шишабанд
شیشه بندی шишабандӣ
شیشه پاره шишапора
شیشه پخته шишапахта
شیشه پز шишапаз
شیشه پزی шишапазӣ
شیشه تازه کنک шишатозакунак
شیشه جان шишаҷон
شیشه دار шишадор
شیشه دل шишадил
شیشه ریزه шишареза
شیشه ساز шишасоз
شیشه سازی шишасозӣ
شیشهگر шишагар
شیشه گرخانه шишагархона
شیشه گری шишагарӣ
شیشه گون шишагун
شیشگی шишагӣ
شیشگین шишагин
شیشه میده шишамайда
شیشه نهاد шишаниҳод
شیشه وار шишавор
شیشه کار шишакор
شیشه کاری шишакорӣ
شیشه مانند шишамонанд
شیشک шишак
شیطان шайтон
شیطان ارابه шайтонароба
شیطان پرست шайтонпараст
شیطان پرستی шайтонпарастӣ
شیطان تیرگی шайтонтеригӣ
شیطان تیری шайтонтерӣ
شیطان صفت шайтонсифат
شیطان فریب шайтонфиреб
شیطان کوب шайтонкӯб
شیطانچه шайтонча
شیطانک шайтонак
شیطانی шайтонӣ
شیطنت шайтанат
شیعه шиа
شیعه مذهب шиамазҳаб
شیف шеф
شیفتن шертан
شیفتن шефтан
شیفته шефта
شیفته دل шефтадил
شیفتگی шефтагӣ
شیفر шифр
شیفرکشایی шифркушоӣ
شیفسکه шефска
شیفی шефӣ
شیفیر шифер
شیفیربرآری шифербарорӣ
شیفیرپوش шиферпӯш
شیفیرفروش шиферфурӯш
شیفیرفروشی шиферфурӯшӣ
شیفیری шиферӣ
شیلان шелон
شیلنگ шиллинг
شیلم шайлам
شیم шимI
شیم шимII
شین шайн
شینه برآری шинабарорӣ
شین وخیز шинухез
شین//شینه шин//шина
شین шин
شینم шинамI
شینم шинамII
شینک шинак
شینک ساز шинаксоз
شینک سازی шинаксозӣ
شینک نشین шинакнишин
شیوا шево
شیوازبان шевозабон
شیوایی шевоӣ

شیوع шуйӯъ
شیوع шуюъ
شیون шеван
شیوند шеванд
شیوهI шеваI
شیوهII шеваII
شیوه باز шевабоз
شیوه شناس шевашинос
شیوه شناسی шевашиносӣ
شیوه گر шевагар
شیوه گری шевагарӣ
شیوگی шевагӣ
شیوه کار шевакор
شیه шиҳ
شیهه шеҳа
شیهه шиҳа
شیهه کشی шеҳакашӣ
شیهه کشی шиҳакашӣ
شیهک шиҳак
شیاد шайёд

ص

صابر собирӣ
صابرانه собирона
صابری собирӣ
صابوته//سابوته собута
صابون собун
صابون شویی собуншӯӣ
صابون‌پز собунпаз
صابون پزخانه собунпазхона
صابون‌پزی собунпазӣ
صابونک собунак
صابونگر собунгар
صابونگری собунгарӣ
صاحب соҳиб
صاحب اخلاق соҳибахлоқ
صاحب ادراک соҳибидрок
صاحب اراده соҳибирода
صاحب استقلال соҳибистиқлол
صاحب اقبال соҳибиқбол
صاحب الجیش соҳибулчайш
صاحب امضا соҳибимзо
صاحب انتظام соҳибинтизом
صاحب تاج соҳибточ
صاحب تجربگی соҳибтачрибагӣ
صاحب تجمل соҳибтачаммул
صاحب تخت соҳибтахт
صاحب تفرس соҳибтафаррус
صاحب تفکر соҳибтафаккур
صاحب چنگال соҳибчангол
صاحب حشمت соҳибҳашамат
صاحب خبر соҳибхабар
صاحب خرد соҳибхирад
صاحب دیوان соҳибдевон
صاحب رعی соҳибраъй
صاحب سخا соҳибсахо
صاحب سکون соҳибсукун
صاحب سلطنت соҳибсалтанат
صاحب سوق соҳибсуқ
صاحب عنایت соҳибиноят
صاحب عیار соҳибъиёр
صاحب غرض соҳибғараз
صاحب فراش соҳибфирош
صاحب فکر соҳибфикр
صاحب فهم соҳибфаҳм
صاحب مایه соҳибмоя
صاحب مصلحت соҳибмаслиҳат
صاحب منزلت соҳибманзалат
صاحب ناموس соҳибномус
صاحب احترام соҳибэҳтиром
صاحب احسان соҳибэҳсон
صاحب اختصاص соҳибихтисос
صاحب اختیاری соҳибихтиёрӣ
صاحب استعداد соҳибистеъдод
صاحب اعتبار соҳибэътибор
صاحب افسر соҳибафсар
صاحب اقتدار соҳибиқтидор
صاحب امتیاز соҳибимтиёз
صاحب تجربه соҳибтачриба
صاحب تدبیر соҳибтадбир
صاحب تردد соҳибтараддуд
صاحب جاه соҳибчоҳ
صاحب جمال соҳибчамол
صاحب جشن соҳибчашн
صاحب حقوق соҳибҳуқуқ
صاحب خانه соҳибхона
صاحب خانه زن соҳибхоназан
صاحب دل соҳибдил
صاحب دولت соҳибдавлат
صاحب ذوق соҳибзавқ
صاحب زمین соҳибзамин
صاحب سخن соҳибсухан
صاحب سرمایه соҳибсармоя
صاحب سریر соҳибсарир
صاحب سعادت соҳибсаодат
صاحب سلیقه соҳибсалиқа
صاحب سماع соҳибсимоъ
صاحب طبع соҳибтабъ
صاحب عدالت соҳибадолат
صاحب عقل соҳибақл
صاحب عیال соҳибаёл
صاحب فراست соҳибфаросат
صاحب قران соҳибқирон
صاحب قلم соҳибқалам
صاحب قوت соҳибқувват
صاحب ار соҳибкор
صاحب کاری соҳибкорӣ
صاحب کتاب соҳибкор
صاحب کرامت соҳибкаромат
صاحب کرم соҳибкарам
صاحب کلام соҳибкалом
صاحب کلاه соҳибкулоҳ
صاحب کمال соҳибкамол
صاحب لسان соҳиблисон
صاحب معلومات соҳибмаълумот
صاحب منصب соҳибмансаб
صاحب نام соҳибном
صاحب نظر соҳибназар
صاحب نعمت соҳибнеъмат
صاحب نفوذ соҳибнуфуз
صاحب همت соҳибҳиммат
صاحب هنر соҳибҳунар
صاحبیI соҳибӣI
صاحبیII соҳибӣII
صاحل نشین соҳилнишин
صاحیII соҳӣII
صاد сод
صادر содир
صادرات содирот
صادراتی содиротӣ
صادر کننده содиркунанда
صادره содира
صادق القول содиқулқавл
صادقانه содиқона
صادق قول содиққавл
صارف сориф
صارم сорим
صاع соъ
صاعخاه соъхоҳ
صاعدI соидI
صاعقهI соиқаI
صاعقه بار соиқабор
صاف قلب софқалб
صافگوهر софгавҳар
صاف دل софдил
صاف دلانه софдилона
صافدلی софдилӣ
صاف ضمیر софзамир
صاف طینت софтинат
صاف کاری софкорӣ
صاف مشرب софмашраб
صافی софӣ
صافی خمیر софихамир
صافی سریرت софисарират
صافی طینت софитинат
صافیت софият
صالح солеҳ
صالحانه солеҳона
صامت сомит
صامع сомеъ
صامعه сомеа
صانحه сонеҳа
صانع сонеъ
صائب تدبیر соибтадбир
صائب رای//صایب رای
соиброй//соибраъй
صائب رأئی соибраъйӣ
صائدII соидII
صائن соин
صائب соиб
صایغ соиғ
صایمI соимI
صباI сабоI
صباII сабоII
صباسرعت сабосуръат
صبا//صبی сибо
صباح сабоҳ
صباحتI сабоҳатI
صباحت сабоҳатII//сибоҳат
صباحی сабоҳӣ
صبّار саббор
صبّاغ саббоғ
صبّاغی саббоғӣ
صبایاI сабоёI
صبایاII сабоёII
صبح субҳ
صبحدم субҳдам
صبحدم субҳидам
صبحگاهان субҳгоҳ(он)
صبحگاهان субҳгоҳон
صبحگاهی субҳгоҳӣ
صبرI сабрI
صبرII сабрII
صبرناک сабрнок
صبغت сибғат
صبوح сабӯҳ
صبوح субӯҳ
صبوحی сабӯҳӣ
صبور сабур
صبوری сабурӣ
صبی сабӣ
صبیان сибён

صبیح сабеҳ
صبیر сабир
صبیه сабия
صحائف саҳоиф
صحاب саҳоб
صحابه саҳоба
صحاف саҳҳоф
صحافی саҳҳофӣ
صحبت сӯҳбат
صحبتبرار сӯҳбатбарор
صحبت آرا сӯҳбаторо
صحبت آرائی сӯҳоп
صحت саҳат
صحت сиҳат
صحت сиҳҳат
صحتشوی сиҳатшавӣ
صحتبخش сиҳатбахш
صحتشونده сиҳатшаванда
صحت کننده сиҳаткунанда
صحتی сиҳатӣ
صحتیابنده сиҳатёбанда
صحتیابی сиҳатёбӣ
صحرا саҳро
صحرا گردی саҳрогардӣ
صحرانوردی саҳронавардӣ
صحرائی саҳроӣ
صحرارو саҳрорав
صحرا گرد саҳрогард
صحرانشین саҳронишин
صحرانورد саҳронавард
صحف суҳуф
صحن саҳн
صحنوی саҳнавӣ
صحنه I саҳна I
صحنه II саҳна II
صحنه آرا саҳнаоро
صحنه چه саҳнача
صحنه زیب саҳназеб
صحنه ساز саҳнасоз
صحنه سازی саҳнасозӣ
صحو II саҳв II
صحی сиҳӣ//саҳӣ
صحیح саҳеҳ
صحیح الاعضا саҳеҳулаъзо
صحیح الطبع саҳеҳуттабъ
صحیح النفس саҳеҳуннафс
صحیح مزاج саҳеҳулмизоҷ
صحیحی саҳеҳӣ
صحیفه//صفحه саҳифа//сафҳа
صحیفه بندی саҳифабандӣ
صحیفه بند саҳифабанд

صخره саҳр(а)
صد сад
صدا I садо I
صدا II садо II
صدافروبری садофурубарӣ
صداناگذرانی садоногузаронӣ
صدابردار садобардор
صداپرده садопарда
صدادار садодор
صداده садодеҳ
صدادهی садодиҳӣ
صدارت садорат
صدارس садорас
صداسنج садосанҷ
صداع судоъ
صداع پذیر судоъпазир
صداق сидоқ
صداقت садоқат
صداقت کار садоқаткор
صداقتمند садоқатманд
صداقتمندانه садоқатмандона
صداقتمندی садоқатмандӣ
صداگذران садогузарон
صداگرفته садогирифта
صداگیر садогир
صداناک садонок
صداناکی садонокӣ
صداناگذر садоногузар
صداناگذری садоногузарӣ
صدانشان садонишон
صدبرگ садбарг
صدبرگزار садбаргзор
صدپاره садпора
صدتا садто
صدتو садтӯ
صدچاک садчок
صدچند садчанд
صدد садад
صددانه саддона
صدر садр
صدرنگ садранг
صدرنشین садрнишин
صدره судра
صدری садрӣ
صدریش садреш
صدسالگی садсолагӣ
صدساله садсола
صدف садаф
صدف آسا садафосо
صدف پاره садафпора
صدف دندان садафдандон

صدف رنگ садафранг
صدف کاری садафкорӣ
صدف گون садафгун
صدفی садафӣ
صدفین садафин
صدق сидқ
صدقه садақа
صدقه садқа
صدقه خور садақахӯр
صدقه خوری садақахӯрӣ
صدقی сидқӣ
صدکاره садкора
صدگونه садгуна
صدم садум
صدمه садама//садма
صدمین садумин
صدور I судур I
صدور II судур II
صده II сада II
صده III сада III
صدی садӣ
صدیق садиқ
صدیق сиддиқ
صدیک садяк
صدیماق садямоқ
صدیماقی садямоқӣ
صرافت сарофат
صراح сурох
صراحت сароҳат
صراحتاً сароҳатан
صراحی сурохӣ
صراط сирот
صراف сарроф
صرافخانه саррофхона
صرافی саррофӣ
صرامت сароmат
صرح сарх
صرصر сарсар
صرصر III сарсарӣ III
صرع саръ
صرع زده саръзада
صرعی саръӣ
صرف I сарф I
صرف II сарф II
صرف сирф
صرف شونده сарфшаванда
صرف کننده сарфкунанда
صرفاً сирфан
صرفه ناک сарфанок
صرفه сарфа
صرفه بر сарфабар

صرفه جویانه сарфаҷӯёна
صرفه جوئی сарфаҷӯӣ
صرفه کار сарфакор
صرفه کارانه сарфакорона
صرفه کاری сарфакорӣ
صرفه گری сарфагарӣ
صرفی сарфӣ
صرفه جو сарфаҷӯ
صره сурра
صریح сареҳ
صریحی сареҳӣ
صطرلابدان
сутурлобдон//ситирлобдон
صطرلابنگر
//ситирлобнигарсутурлобнигар
صطرلاب//سترلاب
сутурлоб//ситурлоб
صعالیک саолик
صعب саъб
صعقه саъқа
صعلوک саълук
صعلوک сӯълук
صعوبت суубат
صعود I сууд I
صعوه саъва
صغار сиғор
صغر сиғар
صغیر сағир
صغیرخانه сағирхона
صغیره сағира
صغیره پرور//صغیرپرور
сағирапарвар//сағирпарвар
صغیره خانه сағирахона
صغیره مانده сағирамонда
صغیری сағирӣ
صف саф
صف کشی сафкашӣ
صف نشین сафнишин
صفا I сафо I
صفا II сафо II
صفابخش сафобахш
صفابخشنده сафобахшанда
صفات сифот
صفار саффор
صفارائی сафороӣ
صفاری саффорӣ
صفاکیش сафокеш
صفاوت сафова(т)
صف بندی сафбандӣ
صفت сифат
صفتاً сифатан

صفت ناک сифатнок
صفتی сифатӣ
صفچه сафча
صفح сафҳ
صفحه сафҳа
صفدار сафдор
صفدر сафдар
صفدری сафдарӣ
صفر сафарIII
صفر сифрI
صفر суфр
صفرا сафро
صفرائی сафроӣ
صفرابر сафробар
صفرازده сафрозада
صفراسوخته сафросӯхта
صفرامزاج сафро(и)мизоҷ
صفراوی сафровӣ
صفراوی مزاج сафровимизоҷ
صفرت//صفره суфра(т)
صفروار сифрвор
صف‌شکن сафшикан
صف‌شکنی сафшиканӣ
صفوان сафвон
صفوت сафват
صفوف суфуф
صفوی сафавӣ
صفه сафаҳ
صفه суфа
صفه суффа
صفه کوه суфакӯҳ
صفی сафӣ
صفیر сафирII
صقال сиқол
صقیل сақилII
صلا сало
صلاب суллоб
صلابت салобат
صلابت ناک салобатнок
صلاح салоҳ
صلاحدید салоҳдид
صلایه салоя
صلب салбII
صلب сулбI
صلب сулбII
صلبی салибӣ
صلح сулҳ
صلح پرست сулҳпараст
صلح پرستی сулҳпарастӣ
صلح پروری сулҳпарварӣ
صلح جوی сулҳҷӯӣ
صلح خواهی сулҳхоҳӣ
صلح دوستانه сулҳдӯстона
صلح طلب сулҳталаб
صلح طلبانه сулҳталабона
صلح طلبی сулҳталабӣ
صلح فروش сулҳфурӯш
صلح آور сулҳовар
صلح پرور сулҳпарвар
صلح جو сулҳҷӯ
صلح جویانه сулҳҷӯёна
صلح خواه сулҳхоҳ
صلح دوست сулҳдӯст
صلح دوستی сулҳдӯстӣ
صلح ناپذیر сулҳнопазир
صلح نامه сулҳнома
صلحیه сулҳия
صلصال салсолII
صلصل сулсул
صلف салафII
صلوات салавот
صلوة//صلات салот
صله اندیش силаандеш
صلیب салиб
صلیب شکل салибшакл
صلیب دار салибдор
صلیب کشی салибкашӣ
صلیبی сулбӣ
صم сум(м)III
صماء саммо
صماخ//سماخ симох
صمام симом
صمد самад
صمدیت самадият
صمصام самсом
صمغ самғ
صمغی самғӣ
صموت сумутI
صمیم самим
صمیمانه самимона
صمیمی самимӣ
صمیمیت самимият
صنادق санодиқ
صنادید санодид
صناع санноъ
صناع сунноъ
صناعت саноат
صناعت санъат
صناعت синоат
صناعت پیشه саноатпеша
صناعتچی саноатчӣ
صناعتور саноатвар
صناعتی саноатӣ
صنایع саноеъ
صندل сандалII
صندل сандалI
صندل سرای сандалсарой
صندل نشین сандалнишин
صندل سای сандалсой
صندلی сандалӣ
صندلیچه сандалича
صندلیگی сандалигӣ
صندوق сандуқ
صندوق زده сандуқзада
صندوق سازی сандуқсозӣ
صندوقچه сандуқча
صندوق ساز сандуқсоз
صندوقه сандуқа
صندید сандид
صنع санъ
صنع сунъ
صنعت دوست санъатдӯст
صنعت شناس санъатшинос
صنعت شناسی санъатшиносӣ
صنعت کار санъаткор
صنعت کارانه санъаткорона
صنعت کاری санъаткорӣ
صنعت گر санъатгар
صنعتگری санъатгарӣ
صنعی сунъӣ
صنعی ساخت сунъисохт
صنف синф
صنف синфII
صنفی синфӣ
صنم санам
صنم پرست санампараст
صنم خانه санамхона
صنوبر санавбар
صنوبر قد санавбарқад
صنوبر خرام санавбархиром
صنوبر زار санавбарзор
صنوبر قامت санавбарқомат
صنوف сунуф
صنیع санеъ
صواب савобII
صواب دید савобдид
صواعق савоиқ
صوامع савомеъ
صوب савбI
صوبه савба//сӯба
صوبه сӯба
صوبه دار савбадор//сӯбадор
صوبه دار сӯбадор
صوت савтI
صوت خوان савтхон
صوت خوانی савтхонӣ
صوتی савтӣ
صوتیات савтиёт
صوتیه савтия
صور суварI
صور сурVI
صورت сурат
صورت پرست суратпараст
صورت ساز суратсоз
صورت کده сураткада
صورت ناپذیری суратнопазирӣ
صورت ناپذیری суратпазирӣ
صورت نگار суратнигор
صورت نگاری суратнигорӣ
صورت پذیر суратпазир
صورت پرستی суратпарастӣ
صورت چستان суратчистон
صورت حساب суратҳисоб
صورت خانه суратхона
صورت دار суратдор
صورت زیب суратзеб
صورت کش сураткаш
صورت کشی сураткашӣ
صورتگری суратгарӣ
صورت گیر суратгар
صورت گیری суратгирӣ
صورت مجلس суратмаҷлис
صورت ناپذیر суратнопазир
صورت ناک суратнок
صور گ گیر суратгир
صورنگار суварнигор
صوری суварӣ
صوف суфI
صوف суфII
صوف сӯф
صوف پوش суфпӯш
صوفی сӯфӣI
صوفی сӯфӣII
صوفی сӯфӣIII
صوفیانه сӯфиёна
صوفی ترغی сӯфитӯрғай
صوفی گری сӯфигарӣ
صوفیگی сӯфигӣ
صولت савлатI
صولت савлатII
صولت دار савлатдор
صولت داری савлатдорӣ
صولتمند савлатманд
صولتمندی савлатмандӣ

صوله‌جان савлачон
صوم савм
صومعه савмаа
صومعه сӯмиа//савмаа
صومعه‌نشین савмаанишин
صهبا саҳбо
صهریت сеҳрият
صهریج сеҳрич
صهوه саҳва
صهیل саҳил
صیاح II сиёҳ
صیاد сайёд
صیادی сайёдӣ
صیام сиём
صیت I сайт
صیت сит
صیحه//صیحت сайҳа//сайҳат
صید сайд
صیدآزمود сайдозмуд
صیدپرست сайдпараст
صیدافکن сайдафкан
صیدگاه сайдгоҳ
صیدگیر сайдгир
صیرفی сайрафӣ
صیغه сиға
صیف II сайф
صیفی сайфӣ
صیفیه сайфия
صیقل сайқал
صیقل کار сайқалкор
صیقل‌دار сайқалдор
صیقل‌دهی сайқалдиҳӣ
صیقل‌گر сайқалгар
صیقل‌گری сайқалгарӣ
صیقلی сайқалӣ
صیود суюд
صیین сайин

ض

ض з
ضاب II зоб
ضابط зобит
ضابطه зобита
ضاحک зоҳик
ضاد II зод
ضارب зориб
ضاره зорра
ضامن зомин
ضایع зоеъ
ضباب забоб
ضبط забт
ضبط‌شده забтшуда
ضبط‌کننده забткунанда
ضبط‌گردیده забтгардида
ضحک зеҳк
ضخامت захомат
ضخیم захим
ضد зид(д)
ضداخلاقی зиддиахлоқӣ
ضداسلامی зиддисломӣ
ضدبشری зиддибашарӣ
ضدجاسوسی зиддиҷосусӣ
ضدجمعیتی зиддичамъиятӣ
ضدجنگی зиддичангӣ
ضدحکومتی зиддиҳукуматӣ
ضدخلقی зиддихалкӣ
ضددولتی зиддидавлатӣ
ضددیماکرتی зиддидемократӣ
ضددینی зиддидинӣ
ضدعلمی зиддиилмӣ
ضدقانونی зиддиқонунӣ
ضدمذهبی зиддимазҳабӣ
ضدملی зиддимиллӣ
ضدیت зиддият
ضدیت‌ناک зиддиятнок
ضرّاب зарроб
ضرّاب‌خانه зарробхона
ضرب зарб
ضرب‌المثل зарбулмасал
ضربان зарабон
ضرب‌بردار зарббардор
ضربت зарбат
ضرب‌خانه зарбхона
ضرب‌خورده зарбхӯрда
ضربدار зарбдор
ضربدارانه зарбдорона
ضرب‌سنج зарбсанч
ضربه зарба
ضربه‌خورده зарбахӯрда
ضربه‌دار зарбадор
ضربه‌گیر зарбагир
ضربی зарбӣ
ضرر зарар
ضررآور зараровар
ضرردیده зарардида
ضرررسان зараррасон
ضرررسانی зараррасонӣ
ضررکننده зараркунанда
ضررناک зарарнок
ضرور зарур
ضرورت зарурат
ضروری зарурӣ
ضریبه зариба
ضریح зариҳ
ضریر зарир
ضعف заъф
ضعیف заиф
ضعیف‌آواز заифовоз
ضعیف‌اندام заифандом
ضعیفانه заифона
ضعیف‌بدن заифбадан
ضعیف‌بنیاد заифбунёд
ضعیف‌تن заифтан
ضعیف‌جثه заифҷусса
ضعیف‌دل заифдил
ضعیف‌دلی заифдилӣ
ضعیف‌کالبد заифколбуд
ضعیف‌نالی заифнолӣ
ضعیفه заифа
ضعیفی заифӣ
ضغث зағт
ضلال залол
ضلالت I залолат I
ضلالت II залолат II
ضلع зилъ
ضم I зам(м) I
ضماد зимод
ضمن зимн
ضمناً зимнан
ضمّه замма
ضمیر I замир I
ضمیر II замир II
ضمیمه замима
ضوء завъ
ضیا зиё
ضیابخش зиёбахш
ضیافت зиёфат
ضیافت‌خور зиёфатхӯр
ضیافت‌دار зиёфатдор
ضیافت‌دهی зиёфатдиҳӣ
ضیافت‌گاه зиёфатгоҳ
ضیاگستر зиёгустар
ضیایی зиёӣ
ضیعت I зайъат I
ضیعت II зайъат II
ضیغم зайғам
ضیف зайф
ضیق зиқ
ضیقی зиқӣ
ضیمران займарон

ط

طاقچه тоқча
طاق I тоқI
طاق II тоқII
طاق III тоқIII
طاقه тоқа
طاقه‌سم тоқасум
طاقت тоқат
طاقت‌گداز тоқатгудоз
طاقت‌ناک тоқатнок
طاقت‌ناکی тоқатнокӣ
طاقت‌آور тоқатовар
طاقت‌آوری тоқатоварӣ
طاقت‌پذیر тоқатпазир
طاقت‌پذیری тоқатпазирӣ
طاقت‌فرسا тоқатфарсо
طاقت‌شکن тоқатшикан
طاقدار тоқдор
طاقدیس тоқдес
طاقیه тоқия
طاقیه‌دوز тоқиядӯз
طاقیه‌دوزی тоқиядӯзӣ
طاقی I тоқӣI
طاقی II тоқӣII
طاقچه тоқча
طابعات тобеот
طائر-طایر тоир
طائفه-طایفه тоифа
طائفی-طایفی тоифӣ
طارم торум
طاس I тосI
طاس II тосII
طاس III тосIII
طاس‌باز тосбоз
طاس‌بازی тосбозӣ
طاس‌سر тоссар
طاس‌سری тоссарӣ
طاسش тосиш
طاس کلاح тоскулоҳ
طاسی тосӣ
طاسیدن тосидан
طاعت тоат
طاعت‌پیشه тоатпеша
طاعت‌فروش тоатфурӯш
طاعت‌گاه тоатгоҳ
طاعت‌گه тоатгаҳ
طاعتوری тоатварӣ
طاعون тоун

طاعون‌زده тоунзада
طاعونی тоунӣ
طاغوت тоғут
طاغوت‌پرست тоғутпараст
طاغوت‌پرستی тоғутпарастӣ
طاغی тоғӣ
طاقچه токча
طاق тоқI
طاق тоқII
طاق тоқIII
طاقه тоқа
طاقه‌سم тоқасум
طاقت тоқат
طاقت‌گداز тоқатгудоз
طاقت‌ناک тоқатнок
طاقت‌ناکی тоқатнокӣ
طاقت‌آور тоқатовар
طاقت‌آوری тоқатоварӣ
طاقت‌پذیر тоқатпазир
طاقت‌پذیری тоқатпазирӣ
طاقت‌فرسا тоқатфарсо
طاقت‌شکن тоқатшикан
طاقدار токдор
طاقدیس токдес
طاقیه токия
طاقیه‌دوز тоқиядӯз
طاقیه‌دوزی тоқиядӯзӣ
طاقی тоқӣI
طاقی тоқӣII
طاقچه токча
طالشی толишӣ
طامع томеъ
طامعه томиа
طامات томот
طالع‌بینی толеъбинӣ
طالع‌دان толеъдон
طالع‌نامه толеънома
طالع‌شناس толеъшинос
طالع‌شناسی толеъшиносӣ
طالب толиб
طالبه толиба
طالب‌علم толибилм
طالش толиш
طالع толеъ
طالع‌بین толеъбин
طالع‌بینی толеъбинӣ
طالع‌دان толеъдон
طالع‌نامه толеънома
طالع‌شناس толеъшинос
طالع‌شناسی толеъшиносӣ
طالب толиб

طالبه толиба
طالب‌علم толибилм
طالش толиш
طاهر тоҳир
طاوس товус
طاوس‌خرام товусхиром
طاوسی товусӣ
طائر-طایر тоир
طائفه-طایفه тоифа
طائفی-طایفی тоифӣ
طب тиб(б)
طب тиб
طبابت табобат
طبابت‌خانه табобатхона
طبابت‌کننده табобаткунанда
طبابتی табобатӣ
طباشیر||تباشیر табоширI
طبخ табх
طبع табъI
طبع табъII
طبعاً табъан
طبع‌آزمایی табъозмоӣ
طبع‌چاق табъчоқ
طبع‌چاقی табъчоқӣ
طبع‌نازک табънозук
طبعیات табиёт
طبق табақ
طبق тибқ
طبق‌بر табақбар
طبق‌بری табақбарӣ
طبق‌تراش табақтарош
طبق‌تراشی табақтарошӣ
طبق‌چه табақча
طبق‌کشانی табаққашонӣ
طبق‌مانک табақмонак
طبقه табақа
طبقه‌بندی табақабандӣ
طبقوی|طبقه‌وی табақавӣ
طبل табл
طبل‌خوار таблхор
طبل‌دزنی таблзанӣ
طبل‌زن таблзан
طبلک таблак
طبلک‌زن таблакзан
طبل‌کوب таблкӯб
طبی тиббӣ
طبیب табиб
طبیبی табибӣ
طبیخ табих
طبیعت табиатI
طبیعت табиатII
طبیعت‌دوست табиатдӯст

طبیعت‌دوستی табиатдӯстӣ
طبیعت‌شناس табиатшинос
طبیعت‌شناسی табиатшиносӣ
طبیعی табиӣ
طپانچه тап(п)ончаI
طپانچه тап(п)ончаII
طراح таррох
طراحی тарроҳӣ
طرار таррор
طراری таррорӣ
طراوت тароват
طراوت‌افزا тароватафзо
طراوت‌بخش тароватбахш
طراوت‌ناک тароватнок
طرب тараб
طرب‌افزا тарабафзо
طربال тирбол
طرب‌انگیز тарабангез
طرب‌آور тарабовар
طرب‌پیشه тарабпеша
طرب‌خانه тарабхона
طرب‌خیز тарабхез
طرب‌زا тарабзо
طرب‌سرا(ی) арабсаро(й)
طرب‌گاه тарабгоҳ
طرب‌ناک тарабнок
طرح тарҳI
طرح тарҳII
طرحریز тарҳрез
طرحریزی тарҳрезӣ
طرحساز тарҳсоз
طرحسازی тарҳсозӣ
طرحشونده тарҳшаванда
طرخان-ترخان тархон
طرد тард
طرز тарзI
طرف тараф
طرف тарфI
طرف тарфII
طرف тарфIII
طرف тарфIV
طرفانه тарафона
طرف‌بازی тарфбозӣ
طرفدار тарафдор
طرفداری тарафдорӣ
طرفکشی тарафкашӣ
طرفگیر тарафгир
طرفگیری тарафгирӣ
طرفه турфа
طرفین тарафайн
طره турра

طرید таридII
طریدگاه таридгоҳ
طریف тарифI
طریف тарифII
طریق тариқ
طریقت‌شناس тариқатшинос
طریقه тариқаI
طریقه // طریقت
тариқаII//тариқат
طعم таъм
طعام таом
طعام‌پز таомпаз
طعام‌پزی таомпазӣ
طعام‌خانه таомхона
طعام‌خوری таомхӯрӣ
طعام‌فروش таомфурӯш
طعام‌فروشی таомфурӯшӣ
طعام‌نامه таомнома
طعمه тӯъма
طعمه‌خوار тӯъмахор
طعن таън
طعنه таъна
طعنه‌آمیزانه таънаомезона
طعنه‌سار таънасор
طغرا туғро
طغراکش туғрокаш
طغرانویس туғронавис
طفل тифл
طفلانه тифлона
طفلدار тифлдор
طفل‌دوست тифлдӯст
طفلی тифлӣ
طفولیت туфулият
طفیل туфайл
طفیلی туфайлӣ
طفیلی‌خور туфайлихӯр
طق-طق тиқ-тиқ
طل тал(л)I
طل тал(л)II
طلا тил(л)о
طلا тило
طلائی тил(л)оӣ
طلااندود тилоандуд
طلابرکش тил(л)обаркаш
طلاخیز тил(л)охез
طلادار тил(л)одор
طلارنگ тил(л)оранг
طلازمین тил(л)озамин
طلاق талоқ
طلاقت талоқат
طلاق‌خط талоқхат
طلاکار тил(л)окор

طلاکاری тил(л)окорӣ
طلاکاو тил(л)оков
طلاکاوی тил(л)оковӣ
طلاکمر тил(л)окамар
طلاکوب тил(л)окӯб
طلاکوبی тил(л)окӯбӣ
طلاگون тил(л)огун
طلاگین тил(л)огин
طلاناک тил(л)онок
طلاواری тил(л)оворӣ
طلایگی талоягӣ
طلایه талоя
طلایه тилоя
طلب талаб
طلب талаб
طلبات талабот
طلبان талбон
طلب کارانه талабиданӣ
طلب کننده талабкунанда
طلب گار талабгор
طلب نامه талабнома
طلبنده талабанда
طلبنده талбанда
طلبه талаба
طلبیدن талабидан
طلبیدن талбидан
طلبیدنی талабиданӣ
طلسم тилисм
طلسم بان тилисмбон
طلسم بند тилисмбанд
طلسم شکن тилисмшикан
طلعت талъат
طلم тилим
طلوع тулӯъ
طلوع کننده тулӯъкунанда
طماع таммоъ
طمث тамс
طمطراق тумтароқ
طمع тамаъ
طمع тамъ
طمع جوی тамаъчӯ(й)
طمع جوی тамаъчӯӣ
طمع دار тамаъдор
طمع کار тамаъкор
طمع کارانه тамаъкорона
طمع کاری тамаъкорӣ
طمع ورزی тамаъварзӣ
طناب таноб I
طنابانه танобона
طناب باز таноббоз
طناب بازی таноббозӣ

طناب باف таноббоф
طناب بافی таноббофӣ
طناب پولی танобпулӣ
طناب پیچ танобпеч
طناب تابک танобтобак
طناب چی танобчӣ
طناب راهه танобраҳа
طناب کش танобкаш
طناب کشی танобкашӣ
طنابه таноб II
طناز танноз
طنز танз
طنین танин
طنین انداز танинандоз
طنین دار таниндор
طواف тавоф
طوبی тубо//тубӣ
طور тавр
طوسی тӯсӣ
طوطی тӯтӣ
طوطیا тӯтиё
طوطی بروت тӯтибурут
طوطی بیان тӯтибаён
طوطی وار тӯтивор
طوعاً тавъан
طوغ туғ I
طوفان тӯфон
طوق тавқ
طوق بند тавқбанд
طوق دار тавқдор
توق توق тӯқ-тӯқ
طوقیزار туқайзор
طوقی زار тӯқайзор
طول тӯл I
طول тӯл II
طولانی тӯлонӣ
طول گیری тӯлгирӣ
طوله тӯла
طولی тӯлӣ
طومار тӯмор
طومار شکل тӯморшакл
طوی тӯй
طویانه тӯёна
طوی چه тӯйча
طوی خانه тӯйхона
طوی خبر тӯйхабар
طوی خور тӯйхӯр
طوی فراری тӯйфурорӣ
طوی گردی тӯйгардӣ
طویله тавила
طویله بند тавилабанд

طهارت таҳорат
طهارت خانه таҳоратхона
طهور таҳур
طی тай
طیاره тайёра
طیر тайр
طیران тайарон
طیره тира II
طی شده тайшуда
طی گشته тайгашта
طیلاق тайлоқ
طیلسان тайласон
طین тин III
طینت тинат
طییب тайиб

ظ

ظالم золим
ظالمانه золимона
ظالمی золимӣ
ظاهر зоҳир
ظاهراً зоҳиран
ظاهر بین зоҳирбин
ظاهر بینی зоҳирбинӣ
ظاهر پرست зоҳирпараст
ظاهر پرستی зоҳирпарастӣ
ظاهری зоҳирӣ
ظرافت зарофат
ظرافت گوی зарофатгӯй
ظرف зарф
ظرف شوی зарфшӯй
ظرف شویی зарфшӯӣ
ظرفیت зарфият
ظروف зуруф
ظریف зариф
ظریفانه зарифона
ظریفی зарифӣ
ظعن заън
ظفر зафар
ظفر آئین зафароин
ظفر آور зафаровар
ظفر انگیز зафарангез
ظفر بخش зафарбахш
ظفر مند зафарманд
ظفر مندانه зафармандона
ظفر نامه зафарнома
ظفر یاب зафарёб
ظل зилл
ظلال зилол

ظلم зулм
ظلم آباد зулмобод
ظلمات зулмот
ظلمانی зулмонӣ
ظلم پیشه зулмпеша
ظلمت зулмат
ظلمت سرا зулматсаро
ظلمت کده зулматкада
ظلم دیده зулмдида
ظلم کیش зулмкеш
ظن занн
ظهر зӯҳр
ظهور зуҳур
ظهورات зуҳурот
ظهیر заҳир II

ع

ع ие
عابد обид I
عابد فریب обидфиреб
عابس обис I
عابس обис II
عاتب отиб
عاثف осиф II
عاجز оҷиз I
عاجز оҷиз II
عاجزانه оҷизона
عاجز کش оҷизкуш
عاجز نوازی оҷизнавозӣ
عاجزه оҷиза
عاجزی оҷизӣ
عاجل оҷил II
عاجل оҷил I
عاجلاً оҷилан
عاد од
عادت одат
عادتاً одатан
عادتی одатӣ
عادل одил
عادلانه одилона
عادیانه одиёна
عاذین озин
عارض ораз
عارض ориз
عارضه ориза
عارضی оразӣ
عارضی оризӣ
عار طلب орталаб

عارف ориф
عارف اندیش орифандеш
عارفانه орифона
عارفه орифа
عارفی орифӣ
عاری орӣII
عاریت ориятI
عاریتاً ориятан
عاریتناک ориятнок
عاریت نشین ориятнишин
عاریتی ориятӣ
عاریدن оридан
عازل озил
عازم озим
عاسی осӣI
عاشق ошиқ
عاشق پیچان ошиқпечон
عاشق پیشه ошиқпеша
عاشق مزاج ошиқмизоҷ
عاشق نواز ошиқнавоз
عاشقانه ошиқона
عاشقی ошиқӣ
عاصف осифI
عاصیانه осиёна
عاطر отир
عاطفه//عاطفت отифа\\отифат
عاطل отил
عافیت офият
عافیت طلبی офиятталабӣ
عاق оқ
عاق پدر оқипадар
عاق شده оқшуда
عاقب оқиб
عاقب انداز оқибандоз
عاقبت оқибат
عاقبت оқубат
عاقبت الامر оқибатуламр
عاقبت اندیش оқибатандеш
عاقبت اندیشی оқибатандешӣ
عاقل оқил
عاقل تراش оқилтарош
عاقل تراشی оқилтарошӣ
عاقلانه оқилона
عاقلی оқилӣ
عاکف окиф
عالم олим
عالم آرای оламоро(й)
عالم آشوب оламошӯб
عالم افروز оламафрӯз
عالم بین оламбин
عالم پسند оламписанд
عالم پناه олампаноҳ
عالمتاب оламтоб
عالم تراش олимтарош
عالم دیده оламдида
عالم سوز оламсӯз
عالم شمول оламшумул
عالم شونده олимшаванда
عالم فروز оламфурӯз
عالم گرد оламгард
عالمگیر оламгир
عالم نما оламнамо
عالم نما олимнамо
عالمانه олимона
عالم عالم олам-олам
عالمی олимӣ
عالمیان оламиён
عالی олӣ
عالیتبار олитабор
عالیجاه оличоҳ
عالیجناب оличаноб
عالیجنابانه оличанобона
عالیجنابی оличанобӣ
عالی حشم олиҳашам
عالی حضرت олиҳазрат
عالی درجه олидараҷа
عالی رتبه олирутба
عالی شأن олишаън
عالیشان олишон
عالی شکوه олишукӯҳ
عالی صفت олисифат
عالی طبیعت олитабиат
عالی قدر олиқадр
عالی مرتبه олимартаба
عالی مقام олимақом
عالی منصب олимансаб
عالی نژاد олинажод
عالی نسب олинасаб
عالی همت олиҳиммат
عالی همتانه олиҳимматона
عالی همتی олиҳимматӣ
عالیه олия
عام ом(м)
عام الناس омуннос
عام فهم омфаҳм
عامر омирII
عامر омирIII
عامگی оммагӣ
عامل омилI
عامه омма
عامه باب оммабоб
عامه پسند оммаписанд
عامه فهم оммафаҳм
عامه فهمی оммафаҳмӣ
عاموی оммавӣ
عامی омӣ
عانک онукII
عانک онукI
عائد оид
عائدات оидот
عائداتی оидотӣ
عائده оида
عائق оиқ
عائل оил
عائله оила
عائله بیزار оилабезор
عائله دار оиладор
عائله داری оиладорӣ
عائله دوستدار оиладӯстдор
عائله دوستی оиладӯст
عائله دوستی оиладӯстӣ
عائله ناک оиланок
عائله ویران оилавайрон
عائلوی оилавӣ
عبا абоIII
عباب убоб
عباد ибод
عباد уббод
عبادت ибодат
عبادت‌خانه ибодатхона
عبادت کننده ибодаткунанда
عبادتگاه ибодатгоҳ
عبارت иборат
عبارت آرائی ибораторой
عباره ибора
عباره آرا ибораоро
عباره آرائی ибораорой
عباره پرداز иборапардоз
عباره پردازی иборапардозӣ
عباس аббос
عباسی аббосӣI
عباسی аббосӣII
عباسیان аббосиён
عباسیه аббосия
عبث абасI
عبث абасII
عبد абд
عبده абада
عبرانی ибронӣ
عبرت ибрат
عبرت آموز ибратомӯз
عبرت آموزی ибратомӯзӣ
عبرت آمیز ибратомез
عبرت انگیز ибратангез
عبرت بخش ибратбахш
عبرت بخشی ибратбахшӣ
عبرت بین ибратбин
عبرت خانه ибратхона
عبری ибрӣ
عبری شناسی ибришиносӣ
عبقری абқарӣ
عبهری абҳарӣ
عبودیت убуди(й)ят
عبور убур
عبورناپذیر убурнопазир
عبورگاه убургоҳ
عبوس абус
عبوس убус
عبوست убусат
عبید убайд
عبیر абир
عبیرافشان абирафшон
عبیر آگند абироганд
عبیر آمیز абиромез
عبیر سرشت абирсиришт
عبیرفشان абирфишон
عتاب итоб
عتاب آمیز итобомез
عتاب کارانه итобкорона
عتیق атиқ
عتیقه атиқа
عتیقه شناس атиқашинос
عتیقه فروش атиқафурӯш
عتیقه فروشی атиқафурӯшӣ
عتیقی атиқӣ
عثرة//عثرت асрат
عثور усур
عجائب аҷоиб
عجائب المخلوقات аҷоибулмахлуқот
عجائب خانه аҷоибхона
عجائب خصلت аҷоибхислат
عجائب خلقت аҷоибхилқат
عجائبات аҷоибот
عجائب شکل аҷоибшакл
عجائب لباس аҷоиблибос
عجاب уҷоб
عجابت аҷобат
عجابت انگیز аҷобатангез
عجالت аҷолат
عجب аҷаб
عجب уҷб
عجبا аҷабо
عجز аҷз

عجله ачала
عجم ачамII
عجم ачамI
عجم учм
عجمت учмат
عجمی ачамӣ
عجمی‌نژاد ачаминажод
عجوز//عجوزه ачуз//ачуза
عجوز کمپیر ачузкампир
عجول ачул
عجولانه ачулона
عجولی ачулӣ
عجیب ачиб
عجیب‌الاخلاق ачибулахлоқ
عجیب‌طبیعت ачибтабиат
عد(д) ад(д)
عداد идод
عدالت адолат
عدالتخانه адолатхона
عدالت‌پرور адолатпарвар
عدالت‌پرورانه адолатпарварона
عدالت‌پروری адолатпарварӣ
عدالت‌پیشه адолатпеша
عدالت‌خواه адолатхоҳ
عدالت‌خواهانه адолатхоҳона
عدالت‌خواهی адолатхоҳӣ
عدالت‌دوست адолатдӯст
عدالت‌گاه адолатгоҳ
عدالت‌گستر адолатгустар
عدالت‌گستری адолатгустарӣ
عدالت‌مند адолатманд
عدالت‌ناک адолатнок
عداوت адоват
عداوت‌جو(ی) адоватҷӯ(й)
عداوت‌خواه адоватхоҳ
عداوت‌ناک адоватнок
عدت иддат
عدد адад
عدداً ададан
عددنویسی ададнависӣ
عددی ададӣ
عدس адас
عدسشکل адасшакл
عدسی адасӣ
عدل адл
عدل‌پرور адлпарвар
عدل‌پروری адлпарварӣ
عدل‌جو(ی) адлҷӯ(й)
عدل‌خوئی адлҷӯӣ
عدل‌سگال адлсигол
عدل‌فرما(ی) адлфармо(й)

عدل‌کردار адлкирдор
عدل‌کرداری адлкирдорӣ
عدل‌گستر адлгустар
عدل‌گستری адлгустарӣ
عدل‌ورز адлварз
عدل‌ورزی адлварзӣ
عدلی адлӣ
عدلیه адлия
عدلیه‌وی адлиявӣ
عدم адам
عدن адн
عدو аду//адув(в)
عدو адӯ
عدوان удвон
عدوبند адӯбанд
عدوسوز адӯсӯз
عدوشکن адӯшикан
عدول удул
عده идда
عدی уддӣ
عدیل адил
عدیم адимII
عذاب азоб
عذاب کده азобкада
عذاب کشی азобкашӣ
عذابناک азобнок
عذاب‌آور азобовар
عذاب‌دهنده азобдиҳанда
عذاب‌دهی азобдиҳӣ
عذاب‌دیده азобдида
عذاب‌کشیده азобкашида
عذار изорII
عذار узор
عذب азб
عذب‌گوی азбгӯй
عذر узр
عذرخواهانه узрхоҳона
عذرساز узрсоз
عذرا азро
عذرآمیز узромез
عذرآمیزانه узромезона
عذرآور узровар
عذرآوری узроварӣ
عذرپذیر узрпазир
عذرپرسی узрпурсӣ
عذرجویانه узрҷӯёна
عذرخواه узрхоҳ
عذرخواهی узрхоҳӣ
عذرگوی узргӯй
عذرناپذیر узрнопазир
عذرناک узрнок

عذوبت узубат
عذول азул
عراء иро
عراده аррода
عراق ироқ
عراقی ироқӣ
عراقی‌دوزی ироқидӯзӣ
عرب араб
عربان урбон
عرب‌پرورد арабпарвард
عربده арбада
عربده کار арбадакор
عربده کش арбадакаш
عربده کشان арбадакашон
عربده‌جو(ی) арбадаҷӯ(й)
عربده‌جویانه арбадаҷӯёна
عربده‌کنان арбадакунон
عرب‌زاده арабзода
عرب‌زبان арабзабон
عرب‌شناس арабшинос
عرب‌شناسی арабшиносӣ
عربی арабӣ
عربیزم арабизм
عرجون урчун
عرش арш
عرش‌پیما аршпаймо
عرش‌نشین аршнишин
عرشه арша
عرشی аршӣ
عرشیان аршиён
عرص арсII
عرصات арасот
عرصه арса
عرصه گاه арсагоҳ
عرض араз
عرض арзII
عرض арзIII
عرض ирз
عرضه арза
عرضه داشت арзадошт
عرضی аразӣ
عرضی арзӣI
عرف урф
عرفا урафо
عرفاً урфан
عرفان ирфон
عرفانی ирфонӣ
عرفه арафа
عرفی урфӣ
عرفیت урфият
عرق арақI

عرق арақII
عرق ирқ
عرق النساء ирқуннисо
عرق خور арақхӯр
عرق خوری арақхӯрӣ
عرق فروش арақфурӯш
عرق فروشی арақфурӯшӣ
عرق آب арақоб
عرق آلود арақолуд
عرق آور арақовар
عرق جوش арақҷӯш
عرق چین арақчин
عرق ریز арақрез
عرق ریزان арақрезон
عرق ریزی арақрезӣ
عرق سوز арақсӯз
عرق سوزی арақсӯзӣ
عرق شار арақшор
عرق کش арақкаш
عرق کشی арақкашӣ
عرق گیری арақгирӣ
عرق ناک арақнок
عرق نوش арақнӯш
عرق نوشی арақнӯшӣ
عرقی арақӣ
عرقین арақин
عروج уруҷ
عروس арӯс
عروس بینان // عروس بینی
арӯсбинон//арӯсбинӣ
عروس‌شونده арӯсшаванда
عروس‌طلبان арӯстал(а)бон
عروسک арӯсак
عروسک‌انداز арӯсакандоз
عروسک‌باز арӯсакбоз
عروسک‌بازی арӯсакбозӣ
عروسک‌بران арӯсбарон
عروسی арӯсӣ
عروض арӯз
عروض‌شناس арӯзшинос
عروضی арӯзӣ
عروق урукII
عروه урва
عریش ариш
عریضه ариза
عریضه بر аризабар
عریضه بردار аризабардор
عریضه خوان аризахон
عریضه دهنده аризадиҳанда
عریضه نویس аризанавис
عریضه نویسی аризанависӣ

عريضه‌باز аризабоз
عريضه‌بازى аризабозӣ
عريضه‌برى аризабарӣ
عريضه‌چوب аризачӯб
عريضه‌چى аризачӣ
عرين арин
عز из(з)
عزا азо
عزائمخوانى азоимхонӣ
عزائم//عزايم азоим
عزائم‌خوان азоимхон
عزاخانه азохона
عزاخوان азохон
عزاخوانى азохонӣ
عزادار азодор
عزادارى азодорӣ
عزازيل азозил
عزاگرى азогирӣ
عزت иззат
عزت‌پسند иззатписанд
عزت‌خواه иззатхоҳ
عزت‌خواهى иззатхоҳӣ
عزت‌دارى иззатдорӣ
عزت‌طلب иззатталаб
عزت‌طلبى иззатталабӣ
عزت‌مند иззатманд
عزت‌مندى иззатмандӣ
عزرائيل азроил
عزل азл
عزلت узлат
عزلت‌نشين узлатнишин
عزلت‌نشينى узлатнишинӣ
عزم азмI
عزيز азиз
عزيزالوجود азизулвуҷуд
عزيمتگر азиматгар
عسرت усрат
عسس асас
عسكر аскар
عسكرباشى аскарбошӣ
عسكربچه аскарбача
عسكرخانه аскархона
عسكركشى аскаркашӣ
عسكرگيرى аскаргирӣ
عسكرى аскарӣ
عسكيه چى аскиячӣ
عسكيه گوئى аскиягӯӣ
عسكيه گوى аскиягӯй
عسل асал
عسل‌پرور асалпарвар
عسل‌پرورى асалпарварӣ

عسل‌طعم асалтаъм
عسلك асалак
عسلين//عسلى асалин//асалӣ
عشاق ушшоқ
عشاير ашоир
عشر ушр
عشرخوان ушрхон
عشريه ушрия
عشرت ишрат
عشرت‌پرست ишратпараст
عشرت‌پرستى ишратпарастӣ
عشرت‌خانه ишратхона
عشرت‌خواه ишратхоҳ
عشرت‌دوست ишратдӯст
عشرت‌سرا ишратсаро
عشرتگاه//عشرتگه ишратгоҳ//ишратгаҳ
عشرتى ишратӣ
عشره ушра
عشرى ушрӣ
عشق ишқ
عشق‌اندرپيچان ишқандарпечон
عشق‌انگيز ишқангез
عشق‌باز ишқбоз
عشق‌بازى ишқбозӣ
عشق‌سرا ишқсаро
عشق‌ورزى ишқварзӣ
عشقى ишқӣ
عشقيه ишқия
عشوه ишва
عشوه‌آميز ишваомез
عشوه‌باز ишвабоз
عشوه‌بازانه ишвабозона
عشوه‌بازى ишвабозӣ
عشوه‌ده ишвадеҳ
عشوه‌ساز ишвасоз
عشوه‌فروش ишвафурӯш
عشوه‌فروشانه ишвафурӯшона
عشوه‌فروشى ишвафурӯшӣ
عشوه‌كار ишвакор
عشوه‌كارانه ишвакорона
عشوه‌كارى ишвакорӣ
عشوه‌گر ишвагар
عشوه‌گرانه ишвагарона
عشوه‌گرى ишвагарӣ
عشير ашир
عشيره(ت) ашира(т)
عصا асо
عصابدست асобадаст
عصابغل асобағал
عصابه исоба

عصاچوب асочӯб
عصار ассор
عصاره усора
عصازنان асозанон
عصاكش асокаш
عصب асаб
عصبانى асабонӣ
عصبانيت асабоният
عصب‌درد асабдард
عصب‌شناسى асабшиносӣ
عصب‌كشى асабкашӣ
عصب‌كشى асабкушӣ
عصبه асаба
عصبى асабӣ
عصبيانه асабиёна
عصبيت асабият
عصبى‌مزاج асабимизоҷ
عصبى‌نما асабинамо
عصر асрI
عصر асрII
عصر асрIII
عصرميانگى асримиёнагӣ
عصرى асрӣ
عصرينه асрина
عصفور усфур
عصمت исмат
عصيان исён
عصيان‌كار исёнкор
عصيان‌كارانه исёнкорона
عصيان‌كارى исёнкорӣ
عصيان‌گر исёнгар
عصيان‌گرانه исёнгарона
عصيان‌گرى исёнгарӣ
عصيده асида
عضاده изода
عضاده узода//изода
عضد азуд
عضله азала
عضو узв
عضوا узван
عضويت узвият
عطا ато
عطابخش атобахш
عطاپيشه атопеша
عطار аттор
عطارد аторуд
عطارد уторид
عطارى атторӣ
عطاس утос
عطر атр
عطرافزا атрафзо

عطرافشان атрафшон
عطرافشانى атрафшонӣ
عطرآگين атрогин
عطرآميز атромез
عطربار атрбор
عطربو атрбӯ
عطرپاشك атрпошак
عطردان атрдон
عطرسا(ى) атрсо(й)
عطرساز атрсоз
عطرسازى атрсозӣ
عطرسوز атрсӯз
عطرفروش атрфурӯш
عطرفروشى атрфурӯшӣ
عطرفزا атрфазо
عطرگردان атргардон
عطرگل атргул
عطرگيرى атргирӣ
عطرمايه атрмоя
عطرى атрӣ
عطريات атриёт
عطسه атса
عطسه‌آور атсаовар
عطف атф
عطلت утлат
عطوفت утуфат
عطيه//عطيّة атия//атият
عظام изомII
عظام изомI
عظم азмII
عظم изам//узм
عظما узамо
عظمت азамат
عظمى узмо
عزّوجل аззавачал(л)
عظيم азим
عظيم الشأن азимушшаън
عظيمت азимат
عظيمى азимӣ
عفّت иффат
عفريت ифрит
عفن афин
عفو афв
عفوپزيرى афвпазирӣ
عفوطلبانه афвталабона
عفوناپزير афвнопазир
عفونت уфунат
عفيف афиф
عفيفه афифа
عقعق ақъақ
عقائد ақоид

عقاب иқоб
عقاب уқоб
عقاب بینی уқоббинӣ
عقاب مانند уқобмонанд
عقابوار уқобвор
عقابانه уқобона
عقابی уқобӣ
عقار ақор
عقار иқор
عقاقیا ақоқиё
عقب ақиб
عقب افتادگی ақибафтодагӣ
عقب افتاده ақибафтода
عقب انداز ақибандоз
عقب روی ақибравӣ
عقب کشی ақибкашӣ
عقبگاه ақибгоҳ
عقب گردی ақибгардӣ
عقب ماندگی ақибмондагӣ
عقب مانده ақибмонда
عقب مانی ақибмонӣ
عقب ناکی ақибнокӣ
عقب نشینی ақибнишинӣ
عقبه ақаба
عقبه ақба
عقبی уқбо
عقد ақд
عقد иқд
عقد уқад
عقدبندی ақдбандӣ
عقد کرده ақдкарда
عقدنامه ақднома
عقده уқда
عقده کشا уқдакушо
عقرب ақрабII
عقل ақл
عقل سنج ақлсанҷ
عقلِ کتاه ақлкӯтоҳ
عقلاً ақлан
عقلا уқало
عقل آزمای ақлозмой
عقلانی ақлонӣ
عقلبر ақлбар
عقل پسند ақлписанд
عقل خیره کننده ақлхиракунанда
عقل دزد ақлдузд
عقل رس ақлрас
عقل رسا ақлрасо
عقل رمیده ақлрамида
عقلک ақлак
عقلکی ақлакӣ

عقل گرا ақлгаро
عقل گرایی ақлгароӣ
عقل مختصر ақлмухтасар
عقل نارس ақлнорас
عقلناک ақлнок
عقلی ақлӣ
عقوبت уқубат
عقوبت دهنده уқубатдиҳанда
عقوق уқуқ
عقول уқул
عقیده ақида
عقیق ақиқ
عقیق فام ақиқфом
عقیقه ақиқа
عقیقین ақиқин
عقیم ақим
عکاس аккосII
عکاس خانه аккосхона
عکاس زنی аккосзанӣ
عکاسی аккосӣ
عکس акс
عکس الانقلاب аксулинқилоб
عکس الانقلابی аксулинқилобӣ
عکس الحرکت аксулҳаракат
عکس الحرکتچی аксулҳаракатчӣ
عکس العمل аксуламал
عکس الهجوم аксулҳуҷум
عکس انداز аксандоз
عکس اندازی аксандозӣ
عکس بر آری аксбарорӣ
عکس بردار аксбардор
عکس برداری аксбардорӣ
عکس دار аксдор
عکس ساز акссоз
عکس سازی акссозӣ
عکس کنانی акскунонӣ
عکس کننده акскунанда
عکس گیر аксгир
عکس گیری аксгирӣ
عکسه акса
عکسیز аксиз
عکّه акка
علائق алоиқ
علائم алоим
علاج илоҷ
علاج پذیر илоҷпазир
علاج ناپذیر илоҷнопазир
علاچه алоча
علاف аллоф
علاقه چی алоқачӣ

علافی аллофӣ
علاقه алоқа
علاقه دار алоқадор
علاقه داری алоқадорӣ
علاقه گاه алоқадор
علاقه مند алоқаманд
علاقه مندی алоқамандӣ
علاقه ناک алоқанок
علالا алоло
علام аллом
علامت аломат
علامت گذاری аломатгузорӣ
علامه аллома
علانیه алония
علاوگی иловагӣ
علاوه илова
علّت иллатI
علّت иллатII
علّتدار иллатдор
علّتگین иллатгин
علّتناک иллатнок
علّتناکی иллатнокӣ
علّتی иллатӣ
علف алаф
علفکاری алафкорӣ
علفگاه алафгоҳ
علف پایه алафпоя
علفخور алафхӯр
علف خوار алафхор
علف خورانی алафхӯронӣ
علف درو алафдарав
علف دروک алафдарав(ак)
علف دروی алафдаравӣ
علف زار алафзор
علف غندار алафғундор
علف غنداری алафғундорӣ
علف مالکنی алафмолкунӣ
علف مانند алафмонанд
علفین//علفی алафин//алафӣ
علل илал
عَلم аламII
علم илм
علمدار аламдорII
علما уламо
علم الیقین илмуляқин
علم آموزی илмомӯзӣ
علم جو илмҷӯ
علم جوئی илмҷӯӣ
علم دار илмдор
علم دوست илмдӯст
علم دوستی илмдӯстӣ

علم شناسی илмшиносӣ
علم ناک илмнок
علمی илмӣ
علمیت илмият
علمی نما илминамо
علن//علنی алан//аланӣ
علنی аланӣ
علنیت аланият
علو улув(в)
علوف улуфа
علوم улум
علوی алавӣ
علوی улвӣ
علوی نژاد улвинажод
علویت улвият
علوی گری алавигарӣ
علویه алавия
علیّ алийя
علی الجمله алалҷумла
علی الحال алалҳол
علی الخصوص алалхусус
علی الدوام аладдавом
علی الصباح алассабоҳ
علی الفور алалфавр
علی ذالک алозолик
علی هذا алоҳазо
علیا улё
علیا حضرت улёҳазрат
علی السویه алассавия
علیحده алоҳида
علی قدر алоқадр
علیک алайк
علیک алейк
علیک السلام алайкассалом
علیکم алайкум
علیل алил
علیل المزاج алилулмизоҷ
علیلی алилӣ
علیم алимII
علیه алайҳи
علیه السلام алайҳиссалом
علی هشتک алаҳуштак
علیین//علیون иллийин//иллийюн
عم амм
عما амо
عماد имод
عمارات иморот
عمارت иморатII
عمارت باب иморатбоб
عمارت ساز иморатсоз
عمارت سازی иморатсозӣ

عمارت گر иморатгар
عماری иморӣ
عماری аморӣ
عماریدار аморидор
عماری کش аморикаш
عمّافاس аммофос
عمال уммол
عمّامه аммома
عمامه имома
عمد амад
عمد амд
عمداً амдан
عمدچی амадчӣ
عمدران амадрон
عمده умда
عمده فروش умдафурӯш
عمده فروشی умдафурӯшӣ
عمر умр
عمرافزای умрафзой
عمرباقی умрбоқӣ
عمرپیمای умрпаймой
عمرجو умрҷӯ
عمردرازی умрдарозӣ
عمردیده умрдида
عمرزای умрзой
عمرفرسایی умрфарсой
عمرکاه умркоҳ
عمرکوتاه умркӯтоҳ
عمرکوتاهی умркӯтоҳӣ
عمرگذرانی умргузаронӣ
عمران умрон
عمرباد умрбод
عمره умра
عمرگذرانی умргузаронӣ
عمری умрӣ
عمق умқ
عمق سنج умқсанҷ
عمک амак
عمک بابا амакбобо
عمک بچه амакбача
عمک خواند амакхонд
عمک زاده амакзода
عمکی амакӣ
عمل амал
عملاً амалан
عمل پرست амалпараст
عمل پرستی амалфармо
عمل خانه амалхона
عمل دار амалдор
عمل داری амалдорӣ
عمل فرما амалфармо
عمل کرد амалпараст
عملی амалӣ
عملیات амалиёт
عملیه амалия
عمود амуд
عموداً амудан
عمودی амудӣ
عموم умум
عموماً умуман
عمومی умумӣ
عمومی اتحادی умумииттиҳодӣ
عمومی اتحادیوی
умумииттиҳодиявӣ
عمومی ارتشی умумиартишӣ
عمومی انسانی умумиинсонӣ
عمومی اوروپای умумиаврупоӣ
عمومی جمهوریوی
умумиҷумҳуриявӣ
عمومی جمهوری умумиҷумҳурӣ
عمومی جهانی умумиҷаҳонӣ
عمومی حزبی умумиҳизбӣ
عمومی خلقی умумихалқӣ
عمومی دماکراتی
умумидемократӣ
عمومی دنیوی умумидунёӣ
عمومی دولتی умумидавлатӣ
عمومی شخص умумишахс
عمومی شده умумишуда
عمومی شهری умумибашарӣ
عمومی شهری умумишаҳрӣ
عمومی عسکری умумиаскарӣ
عمومی مکتبی умумимактабӣ
عمومیت умумият
عمّه амма
عمّه بچه аммабача
عمید амид
عمیق амиқ
عمیق الفکر амиқулфикр
عمیقی амиқӣ
عمیم амим
عنا ано
عناب унноб
عنابرنگ уннобранг
عنابگون уннобгун
عنابی уннобӣ
عناد инод
عنادپیشه инодпеша
عنادکار инодкор
عنادکارانه инодкорона
عنادکاری инодкорӣ
عنادل анодил
عناصر аносир
عناکب анокиб
عنان инон
عنان پیچ инонпеч
عناندار инондор
عنانکش инонкаш
عنانگیر инонгир
عنایت иноят
عنب инаб
عنبر//عمبر анбар//амбар
عنبرآئین анбароин
عنبرآسا анбаросо
عنبرافشان анбарафшон
عنبرآگین анбарогин
عنبرآلود анбаромез
عنبرآمیز анбаромез
عنبربار анбарбор
عنبربارس анбарборис
عنبربو(ی) анбарбӯ(й)
عنبربیز анбарбез
عنبرپاش анбарпош
عنبرزا(ی) анбарзо(й)
عنبرسا анбарсо
عنبرسرشت анбарсиришт
عنبرسرشته анбарсиришта
عنبرسوز анбарсӯз
عنبرشکن анбаршикан
عنبرفروش анбарфурӯш
عنبرفشان анбарфишон
عنبرگه анбарга
عنبرماهی анбармоҳӣ
عنبرموی анбармӯй
عنبرنثار анбарнисор
عنبری анбарӣ
عنبرین анбарин
عنبریندار анбариндор
عنبرین گیسو(ی) анбарингесӯ(й)
عنبرینمو(ی) анбаринмӯ(й)
عنبرینه анбарина
عنبه анба
عنبی инабӣIII
عنبی инабӣI
عنبی инабӣII
عنبیه инабия
عنتیقه антиқа
عنتیقه فروش антиқафурӯш
عنتیقه فروشی антиқафурӯшӣ
عنتیقی антиқӣ
عندلیب андалеб
عندلیب آهنگ андалебоҳанг
عنعنه анъана
عنعنه پرست анъанапараст
عنعنه پرستی анъанапарастӣ
عنعنوی анъанавӣ
عنف анф//унф
عنف унф
عنفوان унфувон
عنفی унфӣ
عنق унқ
عنقا анқо
عنقریب анқариб
عنقود унқуд
عنکبوت анкабут
عنوان унвон
عنوانی унвонӣ
عنید анид
عنیف аниф
عنین иннин
عوا авво
عوار ивор
عوارض авориз
عواصف авосиф
عواطف авотиф
عواقب авоқиб
عوام авом
عوام الناس авомуннос
عوامانه авомона
عوام فریب авомфиреб
عوام فریبانه авомфиребона
عوام فریبی авомфиребӣ
عوام فهم авомфаҳм
عوان авонII
عوج ивач
عود авд
عود удI
عود удII
عودبیز удбез
عودسوز удсӯз
عودنواز уднавоз
عودنوازی уднавозӣ
عودی удӣ
عور ур
عورت аврат
عوریان урён
عوریانی урёнӣ
عوض иваз
عوضشونده ивазшаванда
عوض کننده ивазкунанда
عوضنشونده ивазнашаванда
عوف авф
عول авлI
عول авлII

عويص авис
عهد аҳд
عهدبندى аҳдбандӣ
عهدشكن аҳдшиканона
عهدشكنانه аҳдшиканона
عهدشكنى аҳдшиканона
عهدنامه аҳднома
عهده ӯҳда
عهده برآ ӯҳдабаро
عهده برآيى ӯҳдабароӣ
عهده برآيانه ӯҳдабароёна
عهده دار ӯҳдадор
عهده دارى ӯҳдадорӣ
عهده نابرآ ӯҳданобаро
عهده نابرآيى ӯҳданобароӣ
عده идда عيادت аёдат
عيادت иёдат
عيار айёр
عيار иёр
عيّاران айёрон
عيّارانه айёрона
عيّار پيشه айёрпеша
عيار گير иёргир
عيّارنما айёрнамо
عيارى айёрӣ
عيّاش айёш
عياشانه айёшона
عيّاشى айёшӣ
عيال аёл
عيالدار аёлдор
عيالت аёлат
عيالمند аёлманд
عيالمندى аёлмандӣ
عيان аён
عيانا аёнан
عيانتر аёнтар
عيانى аёнӣ
عيانيت аёният
عيب айб
عيبپوش айбпӯш
عيبپوشى айбпӯшӣ
عيبجو(ى) айбҷӯ(й)
عيبجويى айбҷӯӣ
عيبشمار айбшумор
عيبگذارى айбгузорӣ
عيبمانى айбмонӣ
عيبنامه айбнома
عيببين айббин
عيبدار айбдор
عيب دارشده айбдоршуда
عيب دارشونده айбдоршаванда

عيب دار كننده айбдоркунанда
عيب دار كنى айбдоркунӣ
عيبدارى айбдорӣ
عيبدان айбдон
عيب گو(ى) айбгӯ(й)
عيب گويى айбгӯӣ
عيبگير айбгир
عيبگيرى айбгирӣ
عيبناک айбнок
عيبناكى айбнокӣ
عيبه айба
عيد ид
عيدانه идона
عيدجا(ى) идҷо(й)
عيدگردک идгардак
عيدگردى идгардӣ
عيدگه//عيدگاه идгаҳ//идгоҳ
عيدى идӣ
عيديه идия
عيسوى исавӣ
عيسى исо
عيسى دم исодам
عيش айш
عيش آباد айшобод
عيش افروز айшафрӯз
عيش پرست айшпараст
عيش پرستى айшпарастӣ
عيش پرور айшпарвар
عيش پرورى айшпарварӣ
عيش دوست айшдӯст
عيش دوستى айшдӯстӣ
عيش ساز айшсоз
عيش طلب айшталаб
عيشگاه айшгоҳ
عيشخانه айшхона
عيشسازى айшсозӣ
عين айн
عيناً айнан
عين الحيات айнулҳаёт
عين العيان айнулаён
عين الكمال айнулкамол
عين اليقين айнуляқин
عينک айнак
عينكدار айнакдор
عينكناک айнакнок
عينکساز айнаксоз
عينکسازى айнаксозӣ
عينکفروش айнакфурӯш
عينکفروشى айнакфурӯшӣ
عينكى айнакӣ
عينى айнӣ

عينيت айният
عينى شناس айнишинос
عينى شناسى айнишиносӣ
عيوب уюб
عيون уюн

غ

غاب I ғоб I
غاب II ғоб II
غابه ғоба
غادر ғодир
غاديه ғодия
غاذى II ғозӣ II
غاذيه ғозия
غار I ғор I
غار II ғор II
غارب ғориб
غارت ғорат
غارت پيشه ғоратпеша
غارت ديده ғоратдида
غارت زده ғоратзада
غارت شده ғоратшуда
غارت گر ғоратгар
غارت گرانه ғоратгарона
غارت گرى ғоратгарӣ
غارتى ғоратӣ
غارستان ғористон
غارشناسى ғоршиносӣ
غارق ғориқ
غارنشين ғорнишин
غارنشينى ғорнишинӣ
غاز I ғоз I
غاز II ғоз II
غازسوخته ғозсӯхта
غازگردن ғозгардан
غازه ғоза
غازى I ғозӣ I
غازپيشه ғозипеша
غازيدن ғозидан
غاسق ғосиқ
غاش ғош
غاشيه ғошия
غاشيه بردار ғошиябардор
غاصب ғосиб
غاصبانه ғосибона
غاصبى ғосибӣ
غافر ғофир
غافل ғофил
غافلانه ғофилона

غافل گير ғофилгир
غافلى ғофилӣ
غال ғол
غالب ғолиб
غالباً ғолибан
غالبانه ғолибона
غالبى ғолибӣ
غالبيت ғолибият
غالط ғолит
غاله ғола
غاليدن ғолидан
غاليفام ғолияфом
غاليه ғолия
غاليه بار ғолиябор
غاليه بوى ғолиябӯй
غاليه دان ғолиядон
غاليه زلف ғолиязулф
غاليه سا(ى) ғолиясо(й)
غاليه گون ғолиягун
غاليه موى ғолиямӯй
غامض ғомиз
غان ғон
غانم ғоним
غاو ғов
غاوشنگ ғовшанг
غاوشو ғовшу
غاوى ғовӣ
غائب باز ғоиббоз
غائب نما ғоибнамо
غائى ғоӣ
غايب ғоиб
غايبانه ғоибона
غايب خوان ғоибхон
غايبى ғоибӣ
غايت ғоят
غايله ғоила
غايه ғоя
غايه دار ғоядор
غايه ناكى ғоянокӣ
غايوى ғоявӣ
غبار ғубор
غبار آلود(ه) ғуборолуд(а)
غباردار ғубордор
غبارروبى ғуборрӯбӣ
غبارزدائى ғуборзудоӣ
غباركش ғуборкаш
غبار گرفته ғуборгирифта
غبارناک ғуборнок
غبارى ғуборӣ
غبازه ғабоза
غباوت ғабоват

غبرا(ٔ) ғабро(ъ)
غبرائی ғаброӣ
غبطه ғибта
غبغب ғабғаб
غبغب دار ғабғабдор
غبغبه ғабғаба
غبن ғабн
غبوق ғабуқ
غبی ғабӣ
غبیرا ғубайро
غبین ғабин
غت غت ғут-ғут
غثیان ғасаён
غثیان ғасён
غجراس ғаҷаррос
غجر غجر ғаҷар-ғаҷар
غجک ғиччак
غجک‌نواز ғиччакнавоз
غجوم ғуҷум
غج ғиччи
غجیراس ғиҷиррос
غجیر غجیر ғиҷир-ғиҷир
غجیم ғиҷим
غجیم‌شده ғиҷимшуда
غجین ғиҷин
غچراس ғичиррос
غد ғад
غدائر ғадоир
غدار ғаддор
غدارانه ғаддорона
غداری ғаддорӣ
غدر ғадр
غد غد ғуд-ғуд
غدغد ғид-ғид
غدنگ ғаданг
غدو ғадв
غدود ғадуд
غدودچه ғадудча
غدوددار ғадуддор
غدودی ғадудӣ
غدّه ғудда
غدیغدی ғидӣ-ғидӣ
غدیر ғадир
غذا ғизо
غذائی ғизоӣ
غذابخش ғизобахш
غذابخشی ғизобахшӣ
غذاخور ғизохӯр
غذاخوری ғизохӯрӣ
غذادار ғизодор
غذادهنده ғизодиҳанда
غذادهی ғизодиҳӣ
غذاکش ғизокаш
غذاگیری ғизогирӣ
غذاناک ғизонок
غذاناکی ғизонокӣ
غر ғар
غرّ ғирр
غرّ ғурр
غرّا ғарро
غراب ғуроб
غرابت ғаробат
غراب‌رنگ ғуробранг
غرابه ғароба
غرار(ه) ғирор(а)
غراره ғарора
غرّاس ғаррос
غرّاس ғуррос
غراس‌زنان ғурросзанон
غراش ғарош
غراش ғарош
غراشیدن ғарошидан
غرام ғиром
غرامت ғаромат
غرامی ғиромӣ
غرّان ғуррон
غراندن ғуррондан
غرایب ғароиб
غرایبات ғароибот
غرب ғарб
غربال ғирбол
غرب‌پرست ғарбпараст
غرب‌پرستی ғарбпарастӣ
غربت ғурбат
غربت‌خانه ғурбатхона
غربت‌دیده ғурбатдида
غربت‌زده ғурбатзада
غربت‌سرا ғурбатсаро
غربی ғарбӣ
غرچ ғарч
غرچ‌غرچ ғирч-ғирч
غرچ‌غرچ ғарч-ғарч
غرچه ғарча
غرس ғарс
غرّس ғуррас
غرس//غرّاس ғаррас//ғаррос
غرش ғурриш
غرض ғараз
غرض آمیز ғаразомез
غرض‌آلود ғаразолуд
غرض‌دار ғараздор
غرض‌کار ғаразкор
غرض‌کارانه ғаразкорона
غرض‌کاری ғаразкорӣ
غرض‌گوی ғаразгӯй
غرضناک ғаразнок
غرض‌ناکی ғаразнокӣ
غرض‌ورزی ғаразварзӣ
غرضی ғаразӣ
غرغر ғарғар
غر غر ғир-ғир
غر غر ғур-ғур
غرغرک ғирғирак
غرغرک‌بازی ғирғиракбозӣ
غرغرکنان ғурғуркунон
غرغره I ғарғара I
غرغره II ғарғара II
غرف ғарф
غرفه ғурфа
غرق ғарқ
غرقاب ғарқоб
غرقابه ғарқоба
غرق پخته ғарқпухта
غرق‌شده ғарқшуда
غرق‌شونده ғарқшаванда
غرقه ғарқа
غرقه گاه ғарқагоҳ
غرّک ғуррак
غرم I ғурм I
غرم II ғурм II
غرم III ғурм III
غرم ғарам
غرمچ ғурмач
غرمجاب ғурмачоб
غرمدار ғурмдор
غرمزار ғарамзор
غرّنده ғурранда
غرنگ ғаранг
غرنگ غرنگ ғиринг-ғиринг
غرنگاس ғирингос
غرنگاس//غرنگس
ғурунгос//ғурунгас
غرنگس ғурунгас
غرنگ غرنگ ғурунг-ғурунг
غرنگیدن ғурунгидан
غرو ғарав
غرواشه ғурвоша
غروب ғуруб
غروب‌گاه ғурубгоҳ
غروبیدن ғурубидан
غرور ғурур
غروناک ғурурнок
غروشانیدن ғурӯшонидан
غروشه ғурӯша
غره ғарра
غرّه I ғурра I
غرّه II ғурра II
غرّه III ғурра III
غره‌ستون ғаррасутун
غری ғарӣ
غر ғирри
غری ғуррӣ
غریب ғариб
غریبانه ғарибона
غریب‌پرور ғарибпарвар
غریب‌پروری ғарибпарварӣ
غریب‌خانه ғарибхона
غریب‌دوست ғарибдӯст
غریب‌دوستی ғарибдӯстӣ
غریب‌زاده ғарибзода
غریبستان ғарибистон
غریبک ғарибак
غریب کش ғарибкуш
غریب گور ғарибгӯр
غریب‌مرگ ғарибмарг
غریب‌نواز ғарибнавоз
غریب‌نوازی ғарибнавозӣ
غریبه ғариба
غریبی ғарибӣ
غری‌پیشانه ғуррипешона
غریدار ғурридор
غریدن ғурридан
غریز ғариз
غریزه ғариза
غریزه گرائی ғаризагароӣ
غریزی ғаризӣ
غریق ғариқ
غریم ғарим
غرین ғарин
غری‌ناک ғурринок
غریو ғирев
غریوان ғиревон
غریویدن ғиревидан
غزا ғазо
غزارت ғазорат
غزاطلب ғазоталаб
غزال ғазол
غزال ғизол
غزالانه ғизолона
غزاله ғазола
غزاله ғизола
غزس ғижиррос
غزل ғазал
غزلیات ғазалиёт

غزل‌خوان ғазалхон
غزل‌خوانان ғазалхонон
غزل‌خوانی ғазалхонӣ
غزل‌سرا ғазалсаро
غزل‌سرایی ғазалсароӣ
غزل‌گوی ғазалгӯй
غزل‌گویی ғазалгӯӣ
غزل‌نویس ғазалнавис
غزل‌نویسی ғазалнависӣ
غزو//غزوه ғазв//ғазва
غزوات ғазавот
غژ ғаж
غژب ғужб
غژد ғажд
غژراس ғижиррос
غژس ғажжас
غژس//غژاس ғижжас//ғижжос
غژ غژ ғаж-ғаж
غژ غژ ғиж-ғиж
غژگاو ғажгов
غژم I ғужм I
غژم II ғужм II
غژیدن ғажидан
غسّال ғассол
غسّالخانه ғассолхона
غسق ғасақ
غسل ғусл
غسل‌خانه ғуслхона
غسلگاه ғуслгоҳ
غسول ғасул
غش I ғаш I
غش II ғаш II
غش(ش) ғаш(ш)
غشا//غشاء ғишо(ъ)
غش‌آور ғашовар
غشاوه ғашова
غش‌دار I ғашдор I
غش‌دار II ғашдор II
غش‌غاو ғашғов
غشگیر ғашгир
غشم ғашм
غشمشم ғашамшам
غش‌ناک ғашнок
غشه ғишша
غشوم ғашум
غشی ғашӣ
غشیان ғашён
غصب ғасб
غصبان ғасбан
غصبی ғасбӣ
غصن ғусн

غصه ғусса
غصه‌انگیز ғуссаангез
غصه‌آور ғуссаовар
غصه‌خانه ғуссахона
غصه‌خور ғуссахӯр
غصه‌دار ғуссадор
غصه‌مرگ ғуссамарг
غصه‌مند ғуссаманд
غضاضت ғазозат
غضب ғазаб
غضب‌آلود ғазаболуд
غضب‌آمیز ғазабомез
غضبان ғазбон
غضب‌انگیز ғазабангез
غضب‌آور ғазабовар
غضب‌بار ғазаббор
غضب‌ناک ғазабнок
غضب‌ناکی ғазабнокӣ
غضروف ғузруф
غضنفر ғазанфар
غطا(ء) ғито(ъ)
غفّار ғаффор
غفّاری ғаффорӣ
غفران ғуфрон
غفس ғафс
غفس‌آواز ғафсовоз
غفس‌بدن ғафсбадан
غفس‌پوست ғафспӯст
غفس‌تنه ғафстана
غفس‌صدا ғафссадо
غفسی ғафсӣ
غفلت ғафлат
غفلتاً//غفلةً ғафлатан
غفلت‌آباد ғафлатобод
غفلت‌اندیش ғафлатандеш
غفلت‌برده ғафлатбурда
غفلت‌پرست ғафлатпараст
غفلت‌پیشه ғафлатпеша
غفلت‌زده ғафлатзада
غفلت‌کار ғафлаткор
غفلت‌کاری ғафлаткорӣ
غفلت‌ورز ғафлатварз
غفلتی ғафлатӣ
غفه ғаффа
غفه ғуф(ф)а//ғуфа
غفه‌بند ғафабанд
غفور ғафур
غفیر ғафир
غل ғил
غل ғилл
غلّ ғул//ғулл

غلا ғало
غلابچه ғулобча
غلاغل ғалоғул
غلاغله ғалоғула
غلاغله‌ناک ғалоғуланок
غلاف ғилоф
غلاف‌بند ғилофбанд
غلاف‌دار ғилофдор
غلافک ғилофак
غلافی ғилофӣ
غلام ғулом
غلامانه ғуломона
غلامبچه ғуломбача
غلام‌تازی ғуломтозӣ
غلام‌جلاب ғуломҷаллоб
غلام‌جلابی ғуломҷаллобӣ
غلام‌خانه ғуломхона
غلام‌دار ғуломдор
غلام‌داری ғуломдорӣ
غلام‌زاده ғуломзода
غلام‌فروش ғуломфурӯш
غلام‌فروشی ғуломфурӯшӣ
غلامک ғуломак
غلام‌گرد ғуломгард
غلام‌گردش ғуломгардиш
غلام‌وار ғуломвор
غلام‌وارانه ғуломворона
غلامی ғуломӣ
غلبچه ғулбача
غلبکن ғалбакан
غلبه ғалаба
غلبه I ғулба I
غلبه//غلپه ғулба II//ғулпа
غلبه‌آور ғалабаовар
غلبه‌شکل ғулбашакл
غلبه‌ناپذیر ғалабанопазир
غلبیر ғалбер
غلبیرباف ғалбербоф
غلبیربافی ғалбербофӣ
غلبیروار ғалбервор
غلت ғалт
غلتان ғалтон
غلتاندن||غلتانیدن ғалтон(и)дан
غلت‌زنان ғалтзанон
غلتش ғалтиш
غلتک ғалтак
غلتک‌ارابه ғалтакароба
غلتک‌دار ғалтакдор
غلتکی ғалтакӣ
غلتگاه ғалтгоҳ
غلتیدن ғалтидан

غلتیده ғалтида
غلج ғалч
غلج ғилч
غلچه ғалча
غلدرغلدر ғулдур-ғулдур
غلدرک ғилдирак
غلدرک‌دار ғилдиракдор
غلدرک‌ساز ғилдираксоз
غلسمگی ғалсамагӣ
غلسمه ғалсама
غلسمه‌دار ғалсамадор
غلط ғалат
غلط‌افشان ғалатафшон
غلط‌انداز ғалатандоз
غلط‌اندازی ғалатандозӣ
غلط‌بین ғалатбин
غلط‌بینی ғалатбинӣ
غلط‌خوانی ғалатхонӣ
غلط‌فهمانی ғалатфаҳмонӣ
غلط‌فهمی ғалатфаҳмӣ
غلط‌کاری ғалаткорӣ
غلط‌گیر ғалатгир
غلط‌گیری ғалатгирӣ
غلط‌نامه ғалатнома
غلط‌نویسی ғалатнависӣ
غلطی ғалатӣ
غلط‌یاب ғалатёб
غلظت ғилзат
غلظت‌سنج ғилзатсанҷ
غلغل ғалғал
غلغل ғулғул
غلغله ғулғула
غلغله‌افکن ғулғулаафкан
غلغله‌انداز ғулғулаандоз
غلغله‌انگیز ғулғулаангез
غلغله‌دار ғулғуладор
غلغله‌فکن ғулғулафикан
غلغله‌ناک ғулғуланок
غلقه ғалақа
غلقه‌درا ғалақадаро
غلمان I ғилмон I
غلمان II ғилмон II
غلمغل ғалмағал
غلمک ғилмак
غلموس ғаламус
غلو ғулув
غلول ғулул
غلّه ғалла
غله بیزک ғаллабезак
غلّه‌بم ғаллабум
غلّه‌پایه ғаллапоя

غله‌جلاب ғаллаҷаллоб
غلّه‌جلابی ғаллаҷаллобӣ
غله‌خشکانک ғаллахушконак
غله‌خشک‌کنک ғаллахушккунак
غلّه‌خیز ғаллахез
غلّه‌دان I ғалладон I
غله‌دان II ғалладон II
غله‌دانه ғалладона
غله‌دانه‌کار ғалладонакор
غلّه‌دروی ғалладаравӣ
غله‌زار ғаллазор
غلّه‌سپاری ғалласупорӣ
غله‌غندار ғаллағундор
غلّه‌غنداری ғаллағундорӣ
غلّه‌فروش ғаллафурӯш
غلّه‌فروشی ғаллафурӯшӣ
غلّه‌کار ғаллакор
غلّه‌کاری ғаллакорӣ
غلّه‌کشانی ғаллакашонӣ
غلّه‌کوبک ғаллакӯбак
غلّه‌کوبی ғаллакӯбӣ
غلّه‌گی ғаллагӣ
غلّه‌موس ғалламус
غلیان ғалаён
غلیان ғалён
غلیان‌آمیز ғалаёномез
غلیظ ғализ
غلیظ‌القلب ғализулқалб
غلیظی ғализӣ
غلیواج ғалевоч
غم ғам
غمدار ғамдор
غم‌آباد ғамобод
غماز ғаммоз
غمازک ғаммозак
غمازی ғаммозӣ
غم‌آشام ғамошом
غم‌افزا ғамафзо
غم‌آلود ғамолуд
غم‌آلوده ғамолуда
غم‌آمیز ғамомез
غم‌انجام ғаманҷом
غم‌اندوز ғамандӯз
غم‌اندیش ғамандеш
غم‌انگیز ғамангез
غم‌آور ғамовар
غمای ғумой
غمای‌زار ғумойзор
غم‌باده ғамбода
غم‌بار ғамбор
غم‌برآر ғамбарор
غم‌بردار ғамбардор
غم‌بیمار ғамбемор
غم‌پرست ғампараст
غم‌پرور ғампарвар
غمخانه ғамхона
غمخوار ғамхор
غمخوارانه ғамхорона
غمخوارگی ғамхорагӣ
غمخواره ғамхора
غمخواری ғамхорӣ
غمخور ғамхӯр
غمخوری ғамхӯрӣ
غم‌دیده ғамдида
غم‌رسیده ғамрасида
غم‌روزی ғамрӯзӣ
غمز ғамз
غمزدا(ی) ғамзудо(й)
غمزدگی ғамзадагӣ
غمزده ғамзада
غمزه ғамза
غمزه‌زن ғамзазан
غمزه‌دار ғамзадор
غمزه‌کار ғамзакор
غمزه‌کننده ғамзакунанда
غمزه‌گر ғамзагар
غمس ғамус
غم‌سرا ғамсаро
غم‌سوز ғамсӯз
غمشریک ғамшарик
غم‌فرسا ғамфарсо
غم‌فرسوده ғамфарсуда
غم‌فزا ғамфизо
غمک ғамак
غم‌کاه ғамкоҳ
غمکده ғамкада
غم‌گرفته ғамгирифта
غم‌گسار ғамгусор
غم‌گسارانه ғамгусорона
غم‌گساری ғамгусорӣ
غمگین ғамгин
غمگینانه ғамгинона
غمگینی ғамгинӣ
غمناک ғамнок
غمناکی ғамнокӣ
غمنامه ғамнома
غموم ғумум
غمی ғамӣ
غمیده ғамида
غمیده‌دل ғамидадил
غمین ғамин
غن ған
غن ғун
غنا ғано
غنا ғино
غنائم ғаноим
غناچین ғуночин
غناگر ғиногар
غناوت ғановат
غنایی ғиноӣ
غنب ғанаб
غنج I ғунҷ I
غنج ғанҷ
غنج II ғунҷ II
غنجار ғанҷор
غنجال ғанҷол
غنجاندن//غنجانیدن ғунҷон(и)дан
غنجایش ғунҷоиш
غنجیدن ғунҷидан
غنچه ғунча
غنچه‌خسب ғунчахусб
غنچه‌دهان ғунчадаҳон
غنچه‌سان ғунчасон
غنچه‌گی ғунчагӣ
غنچه‌مانند ғунчамонанд
غند ғунд
غندار ғундор
غندارنده ғундоранда
غنداشتن ғундоштан
غنداشته ғундошта
غنده ғунда
غن‌شده ғуншуда
غن‌شونده ғуншаванда
غن‌شوی ғуншавӣ
غنک ғанак
غنگ I ғанг I
غنگ II ғанг II
غنگ III ғанг III
غنگ‌غنگ ғунг-ғунг
غنگ//غنگی ғинг//ғингӣ
غنگس//غنگاس ғингас//ғингос
غنگس//غنگاس ғунгас//ғунгос
غنگ‌غنگ ғинг-ғинг
غنم ғанам
غنن ғунан
غنو ғанав
غنوچین ғунучин
غنودگی ғунудагӣ
غنودن ғунудан
غنوده ғунуда
غنویدن ғанавидан
غنویده ғунувида
غنّه ғунна
غنی ғанӣ
غنیم ғаним
غنیمت ғанимат
غنیمتی ғаниматӣ
غو II ғав II
غو//غاو I ғав//ғов I
غوادی ғаводӣ
غواص ғаввос
غواصانه ғаввосона
غواصی ғаввосӣ
غوامض ғавомиз
غوایت ғавоят
غوبندی ғавбандӣ
غوت ғӯт
غوتان//غوطان ғӯтон
غوتاندن//غوتانیدن//غوطانیدن
ғӯтон(и)дан
غوته//غوطه ғӯта
غوته‌خوری//غوطه‌خوری ғӯтахӯрӣ
غوته‌ور//غوطه‌ور ғӯтавар
غوته‌وری//غوطه‌وری ғӯтаварӣ
غوتیدن ғӯтидан
غوتیده ғӯтида
غوث I ғавс I
غوج ғуҷ
غوچوب ғавчӯб
غور ғавр
غورمگس ғурмагас
غوره ғура//ғӯра
غوره ғӯра//ғура
غوره‌آب ғӯраоб
غوره‌بندی ғӯрабандӣ
غوره‌گل ғӯрагил
غوره‌مرگ ғӯрамарг
غوری ғӯрӣ
غوریان ғӯриён
غوزه ғӯза
غوزه‌آبله ғӯзаобила
غوزه‌پایه ғӯзапоя
غوزه‌پایه‌غنداری ғӯзапояғундорӣ
غوزه‌جلاب ғӯзаҷаллоб
غوزه‌چشم ғӯзачашм
غوزه‌چینی ғӯзачинӣ
غوزه‌کار ғӯзакор
غوزه‌کاری ғӯзакорӣ
غوزه‌کشی ғӯзакашӣ
غوزه‌مال ғӯзамол
غوّس//غوّاس ғуввас//ғуввос
غوّس‌زنی ғуввасзанӣ
غوش ғӯш
غوشاد ғавшод

غوشه ғӯша
غوص II ғавс
غوغا ғавғо
غوغاسالاری ғавғосолорӣ
غوغاطلب ғавғоталаб
غوغاگر ғавғогар
غوغو ғув-ғув
غوک ғук
غوک‌چشم ғукчашм
غول I ғӯл
غول II ғӯл
غول III ғӯл
غول‌پیکر ғӯлпайкар
غول‌آسا ғӯлосо
غولبک ғӯлбак
غولچه ғӯлача
غول‌خانه//غلخانه ғулхона
غولک I ғӯлак
غولک II ғӯлак
غولک‌انداز ғӯлакандоз
غولنگ ғӯлунг
غولنگ‌آب ғӯлунгоб
غوله I ғӯла
غوله II ғӯла
غوله‌بر ғӯлабур
غوله‌بری ғӯлабурӣ
غوله‌چوب ғӯлачӯб
غوله‌دنگ ғӯладинг
غوله‌فرش ғӯлафарш
غوله‌مانند ғӯламонанд
غولی ғул(л)ӣ
غولی ғӯлӣ
غولینگ ғӯлинг
غولینگ‌آب ғӯлингоб
غولینگ‌خایی ғӯлингхоӣ
غوی ғавӣ
غیاب ғиёб
غیاث ғиёс
غیب ғайб
غیب‌بین ғайббин
غیبت I ғайбат
غیبت II ғайбат
غیبتچی ғайбатчӣ
غیبت‌خانه ғайбатхона
غیبت‌دوست ғайбатдӯст
غیبت‌کننده ғайбаткунанда
غیبتگاه ғайбатгоҳ
غیبتگر ғайбатгар
غیبت‌گو(ی) ғайбатгӯ(й)
غیبت‌گویی ғайбатгӯӣ
غیبدان ғайбдон
غیب‌دانی ғайбдонӣ
غیب‌زده ғайбзада
غیب‌گو(ی) ғайбгӯ(й)
غیب‌گوئی ғайбгӯӣ
غیب‌نما(ی) ғайбнамо(й)
غیبه ғайба
غیبی ғайбӣ
غیجان ғеҷон
غیجاندن//غیجانیدن ғеҷон(и)дан
غیجانک ғеҷонак
غیجیدن ғеҷидан
غیجیده ғеҷида
غیچ ғич
غیر ғайр
غیراختیاری ғайриихтиёрӣ
غیرآرگنیکی ғайриорганикӣ
غیراساسی ғайриасосӣ
غیراصلی ғайриаслӣ
غیرامکان ғайриимкон
غیرانتظاری ғайриинтизорӣ
غیراندازی ғайриандозӣ
غیرانسانی ғайриинсонӣ
غیربهداشتی ғайрибеҳдоштӣ
غیرپرست ғайрпараст
غیرپرستی ғайрпарастӣ
غیرت ғайрат
غیرت‌بخش ғайратбахш
غیرتجارتی ғайритиҷоратӣ
غیرت‌دار ғайратдор
غیرتصریفی ғайритасрифӣ
غیرتعجیلی ғайритаъҷилӣ
غیرت‌کش ғайраткаш
غیرت‌کشی ғайраткашӣ
غیرتماسی ғайритамосӣ
غیرتمند ғайратманд
غیرتمندانه ғайратмандона
غیرتمندی ғайратмандӣ
غیرتناک ғайратнок
غیرتناکی ғайратнокӣ
غیرتی ғайратӣ
غیرجدّی ғайриҷиддӣ
غیرچشم‌داشت ғайричашмдошт
غیرحربی ғайриҳарбӣ
غیرحرفه‌ای ғайриҳирфаӣ
غیرحزبی ғайриҳизбӣ
غیرحقیقی ғайриҳақиқӣ
غیرحکومتی ғайриҳукуматӣ
غیرحیاتی ғайриҳаётӣ
غیرخالص ғайрихолис
غیردماکرتی ғайридемократӣ
غیردولتی ғайридавлатӣ
غیردینی ғайридинӣ
غیررسمی ғайрирасмӣ
غیرزمینی ғайризаминӣ
غیرستندرتی ғайристандартӣ
غیرسنیتری ғайрисанитарӣ
غیرشتتی ғайриштатӣ
غیرشرعی ғайришаръӣ
غیرشفّاف ғайришаффоф
غیرصریح ғайрисареҳ
غیرصمیمی ғайрисамимӣ
غیرصنعی ғайрисунъӣ
غیرصنفی ғайрисинфӣ
غیرضروری ғайризарурӣ
غیرطبیعی ғайритабиӣ
غیرعادلانه ғайриодилона
غیرعادی ғайриодӣ
غیرعلمی ғайриилмӣ
غیرعملی ғайриамалӣ
غیرفعال ғайрифаъол
غیرقابل ғайриқобили
غیرقانونی ғайриқонунӣ
غیرقطاری ғайриқаторӣ
غیرقناعت‌بخش
ғайриқаноатбахш
غیرکاری ғайрикорӣ
غیرکافی ғайрикофӣ
غیرکامل ғайрикомил
غیرکپیتلستی ғайрикапиталистӣ
غیرکسبی ғайрикасбӣ
غیرمادی ғайримоддӣ
غیرمتشکل ғайримуташаккил
غیرمجازی ғайримаҷозӣ
غیرمجبوری ғайримаҷбурӣ
غیرمدنی ғайримаданӣ
غیرمسئول ғайримасъул
غیرمستقل ғайримустақил
غیرمستقیم ғайримустақим
غیرمسکون ғайримаскун
غیرمسکونی ғайримаскунӣ
غیرمشروع ғайримашрӯъ
غیرمطلوب ғайриматлуб
غیرمعتدل ғайримӯътадил
غیرمعذور ғайримаъзур
غیرمعروف ғайримаъруф
غیرمعمول ғайримаъмул
غیرمقرری ғайримуқаррарӣ
غیرمقیمی ғайримуқимӣ
غیرمکتبی ғайримактабӣ
غیرممکن ғайримумкин
غیرمنتشر ғайримунташир
غیرمنتظر(ه) ғайримунтазир(а)
غیرمنتظم ғайримунтазам
غیرمنصرف ғайримунсариф
غیرمنطقی ғайримантиқӣ
غیرمنظم ғайримуназзам
غیرمنقول//غیرمنقوله
ғайриманқул(а)
غیرمنکوحه ғайриманкуҳа
غیرمهم ғайримуҳим
غیرنافذ ғайринофиз
غیرناقل ғайриноқил
غیرنظامی ғайринизомӣ
غیرنوبتی ғайринавбатӣ
غیره ғайра
غیرواجب ғайривоҷиб
غیرواقعی ғайривоқеӣ
غیری ғайрӣ
غیری‌ادبی ғайриадабӣ
غیریت ғайрият
غیژاندن//غیژانیدن ғежон(и)дан
غیژک ғижак
غیژک ғижжак
غیژیدن ғежидан
غیشه ғеша
غیض I ғайз
غیظ II ғайз
غیل ғел
غیلاغیل ғелоғел
غیلان ғелон
غیلان I ғелон
غیلان II ғелон
غیلاندن//غیلانیدن ғелон(и)дан
غیلش ғелиш
غیلغیلان ғелғелон
غیلغیلک ғелғелак
غیلک ғелак
غیلک‌شوربا ғелакшӯрбо
غیلک‌کباب ғелаккабоб
غیلنده ғеланда
غیلیدن ғелидан
غیلیده ғелида
غیم ғайм
غین ғайн
غیو ғев
غیور ғаюр
غیورانه ғаюрона
غیوری ғаюрӣ

ف

فاتاخیمیه фотохимия

فاتاسفیره фотосфера
فاتاسینتیز фотосинтез
فاتانسخه фотонусха
فاتانوار фотонавор
فاتح фотех
فاتحانه фотеҳона
فاتحه фотеҳа//фотиҳа
فاتحه фотиҳа
فاتحه خوانی фотиҳахонӣ
فاتحه دهنده фотиҳадиҳанда
فاتر фотирI
فاتق фотик
فاتن фотин
فاجر фоҷир
فاجری фоҷирӣ
فاجعوی фоҷиавӣ
فاجعانه фоҷиона
فاجعه фоҷеа
فاجعه фоҷиа
فاجعه آمیز фоҷиаомез
فاجعه انگیز фоҷиаангез
فاجعه آور фоҷиаовар
فاجعه گاه фоҷиагоҳ
فاجعه ناک фоҷианок
فاجعه نویس фоҷианавис
فاحش фоҳиш
فاحشگی фоҳишагӣ
فاحشه фоҳишаI
فاحشه фоҳишаII
فاحشه باز фоҳишабоз
فاحشه خانه фоҳишахона
فاخته фохта
فاخر//فاخره фохир//фохира
فارانیدن//فاراندن
форонидан//форондан
فارتیپیئنا фортепиано
فارس форис
فارس форс
فارسی форисӣ
فارسی форсӣ
فارسی زبان форсизабон
فارسی گوی форсигӯй
فارغ фориғ
فارغ التحصیل фориғуттаҳсил
فارغبال фориғбол
فارغبالی фориғболӣ
فارغدل фориғдил
فارغبالانه фориғболона
فارغ دلی фориғдилӣ
فارغی фориғӣ
فارق форик

فارم форам
فاروم форум
فارملیزم формализм
فارملیست формалист
فارملیستی формалистӣ
فارملین формалин
فارمی форамӣ
فاروق форуқ
فاریدن форидан
فاژ//فاژه фож(а)
فاژیدن фожидан
فاسد фосид
فاسفار фосфор
فاسفاریت фосфорит
فاسق фосиқ
فاسقانه фосиқона
فاسقی фосиқӣ
فاش фош
فاشکننده фошкунанда
فاشافاش фошофош
فاصلوی фосилавӣ
فاصله фосила
فاصله دار фосиладор
فاصله سنج фосиласанҷ
فاضل фозил
فاطر фотирII
فاطمه چمچق фотимачумчуқ
فاعل фоил
فاقه фоқа
فاکس фокус
فال фол
فال بین фолбин
فال بینی фолбинӣ
فالکشا фолкушо
فالکشایی фолкушоӣ
فال گوی фолгӯй
فال گویی фолгӯӣ
فالگیر фолгир
فالگیری фолгирӣ
فالنامه фолнома
فالج фолиҷ
فال زن фолзан
فال زنی фолзанӣ
فالکلار фолклор
فالکلارشناس фолклоршинос
فالکلارشناسی фолклоршиносӣ
فالکلاری фолклорӣ
فام фомII
فام фомI
فاما фаммо
فامل//فاملی фомил//фомилӣ

فان фон
فانالاگیه фонология
فانوس фонус
فانه фона
فانه زنی фоназанӣ
فانه شکل фонашакл
فانه مانند фонамонанд
فانی фонӣ
فانیتیکه фонетика
فانیتیکی фонетикӣ
فانید//فانیذ фонид//фониз
فانیمه фонема
فانینداسکاپ фонендоскоп
فائح фоех
فائده фоида
فائده آور фоидаовар
فائده آوری фоидаоварӣ
فائده بخش фоидабахш
فائده بخشی фоидабахшӣ
فائده بردار фоидабардор
فائده بری фоидабарӣ
فائده جوئی фоидаҷӯӣ
فائده جوی фоидаҷӯй
فائده خور фоидахӯр
فائده خوری фоидахӯрӣ
فائده دار фоидадор
فائده داری фоидадорӣ
فائده ده фоидадеҳ
فائده دهنده фоидадиҳанда
فائده رسان фоидарасон
فائده رسانی фоидарасонӣ
فائده ستان фоидаситон
فائده ستانی фоидаситонӣ
فائده شریک фоидашарик
فائده طلب фоидаталаб
فائده کار фоидакор
فائده گری фоидагарӣ
فائده مند фоидаманд
فائده ناک фоиданок
فائده ناکی фоиданокӣ
فائز фоизII
فائض фоизI
فائق фоиқ
فایتون фойтун
فایتونچی фойтунчӣ
فبریکه фабрика
فبریکی фабрикӣ
فبرین фибрин
فبریناگین фибриноген
فبها фабиҳо
فتاح фаттоҳ

فتادن фитодан
فتاده фитода
فتار фтор
فتاق фатток
فتالیدن фатолидан
فتالیده фатолида
فتان фаттон
فتانی фаттонӣ
فتح фатҳ
فتحآور фатҳовар
فتحنامه фатҳнома
فتحه фатҳа
فترات фатарот
فتراک фитрок
فترت фатрат
فترت фитратII
فتق фатқ
فتلیزم фатализм
فتلیست фаталист
فتوا//فتوی фатво//фатвӣ
فتوح футӯҳ
فتوحات футӯҳот
فتور футур
فتوریزم футуризм
فتوریست футурист
فتوی طلب фатвоталаб
فتوی نامه фатвонома
فتنه фитна
فتنه انگیز фитнаангез
فتنه انگیزی фитнаангезӣ
فتنه جو фитнаҷӯ
فتنه خانه фитнахона
فتنه کار фитнакор
فتنه گر фитнагар
فتنه گری фитнагарӣ
فتی фатӣ
فتی фато
فتیله фатила
فتیله سوز фатиласӯз
فتیله مو(ی) фатиламӯ(й)
فجاع фаҷоъ
فجائت фаҷоат
فجائت фуҷоат
فجائتاً фаҷоатан
فجائی фаҷоӣ
فجار фуҷҷор
فجر фаҷр
فجره фаҷара
فجور фуҷур
فجیع фаҷеъ
فجیعت фаҷиат

فج фаҷ
فجفج фаҷ-фаҷ
فج گوئی фаҷгӯӣ
فجفج//فجفج фуҷфуҷ//фуҷфуҷ
فجی фаҷӣ
فحاش фаҳҳош
فحاشی фаҳҳошӣ
فحش фаҳш
فحش фӯҳш
فحشکاری фаҳшкорӣ
فحشیات фаҳшиёт
فحل фаҳл
فحلی фаҳлӣ
فحول фуҳул
فحول фаҳӯл
فحول لباس фаҳӯллибос
فحوی//فحوا фаҳво
فخ фах
فخ فخ фах-фах
فخ فخ фих-фих
فخاس фаххос
فخاسی фаххосӣ
فخامت фахомат
فخر фахр
فخرآوری фахроварӣ
فخرفروشی фахрфурӯшӣ
فخری фахрӣ
فخریدن фахридан
فخریه фахрия
فخریه سرای фахриясароӣ
فخس фаххас
فخفره фахфара
فخفور фахфур
فخفوری фахфурӣ
فخک фаххак
فخم фахам
فخم фахм
فخمیدن фахмидан
فخن фахан
فخن фахн
فخیدن фахидан
فدا фидо
فداکار фидокор
فداکارانه фидокорона
فداکاری фидокорӣ
فداگشته фидогашта
فدامت фидомат
فدایی фидоӣ
فدایی وار фидоивор
فدفد фадфад
فدوی фадавӣ

فدویانه фадавиёна
فذالک фазолик
فر(ر) фар(р)
فرا фаро
فراگیر фарогир
فرائض фароиз
فراخ фарох
فراخ آستین фарохостин
فراخ اندیش фарохандеш
فراخ اندیشی фарохандешӣ
فراخ آهنگ фарохоҳанг
فراخ بال фарохбол
فراخ برویزن фарохбарвезан
فراخ بیز фарохбез
فراخ بین фарохбин
فراخ پله фарохпалла
فراخ پیشانی фарохпешонӣ
فراخ چشم фарохчашм
فراخ دامن фароҳдоман
فراخ دامنی фарохдоманӣ
فراخ دست фарохдаст
فراخ دستی фарохдастӣ
فراخ دل фарохдил
فراخ دلی фарохдилӣ
فراخ دهن фарохдаҳан
فراخ دهنی фарохдаҳанӣ
فراخ دوش фарохдӯш
فراخ دیده фарохдида
فراخ دیدگی фарохдидагӣ
فراخ رو фарохрав
فراخ روزی фарохрӯзӣ
فراخ روی фарохравӣ
فراخ روی фарохрӯ(й)
فراخ رویی фарохрӯӣ
فراخ سخن фарохсухан
فراخ شانه фарохшона
فراخ شکم фарохшикам
فراخ میدان фарохмайдон
فراخنای фарохно(й)
فراخ نعمت фарохнеъмат
فراختن фарохтан
فراخته фарохта
فراخوان фарохон
فراخواند фарохонд
فراخوانی фарохонӣ
فراخود фарохуд
فراخور фарохур
فراخی фарохӣ
فرار фирор
فرارسی фарорасӣ
فرارو(ی) фарорӯ(й)

فرارون фарорун
فراری фирорӣ
فراز фароз
فرازسنج фарозсанҷ
فرازمند фарозманд
فرازنده фарозанда
فرازی фарозӣ
فرازیدن фарозидан
فراس фаррос
فراس фиррос
فراست фиросат
فراست I фаросат I
فراست II фаросат II
فراستک фаростук
فراست مند фаросатманд
فراست مندی фаросатмандӣ
فراسخ фаросих
فراش фаррош
فراش фирош
فراش زن фаррошзан
فراشا фарошо
فراشتروک фароштурук
فراشتن фароштан
فراش خانه фирошхона
فراشه фароша
فراشه фироша
فراشی фаррошӣ
فراغ фароғ
فراغبال фароғбол
فراغت фароғат
فراغت بخش фароғатбахш
فراغت خانه фароғатхона
فراغتگاه фароғатгоҳ
فراق фироқ
فراقنامه фироқнома
فراکسیه фраксия
فراگیرنده фарогиранда
فراگیری фарогирӣ
فرامد фуромад
فرامدگاه фаромадгоҳ
فرامدگاه фуромадгоҳ
فرامدن фаромадан
فرامدن фуромадан
فرامرز фаромарзӣ
فرامش ساز фаромӯшсоз
فرامشت фаромушт
فرامشتی фаромуштӣ
فراموش ناشدنی
фаромӯшношуданӣ
فراموش фаромӯш
فراموش پیشه фаромӯшпеша

فراموش خاطر фаромӯшхотир
فراموش خاطری фаромӯшхотирӣ
فراموش خانه фаромӯшхона
فراموش شده фаромӯшшуда
فراموش کار фаромӯшкор
فراموش کاری фаромӯшкорӣ
فراموش
نشدنی фаромӯшнашуданӣ
فراموش نشونده
фаромӯшнашаванда
فراموشی фаромӯшӣ
فرانسوی фаронсавӣ
فرانهادن фарониҳодан
فرانوشت фаронавишт
فراهم фароҳам
فراهم آوری фароҳамоварӣ
فراوان фаровон
فراوان حاصل фаровонҳосил
فراوان حاصلی фаровонҳосилӣ
فراوان سخن фаровонсухан
فراوان شکیب фаровоншикеб
فراوانی фаровонӣ
فراورد фаровард
فراورد фуровард
فراوردن фаровардан
فراوردن фуровардан
فراویز фаровез
فراویزدار фаровездор
فربه фарбеҳ
فربهتن фарбеҳтан
فربهی фарбеҳӣ
فربی фарбӣ
فرت فرت фарт–фарт
فرتوت фартут
فرتوتی фартутӣ
فرتور фартур
فرث фарс
فرج фараҷ
فرج фарҷ
فرجاد фарҷод
فرجام фарҷом
فرجام جوی фарҷомҷӯӣ
فرجامگاه фарҷомгоҳ
فرجامیدن фарҷомидан
فرجامین фарҷомин
فرجه фарҷа
فرجه фурҷа
فرجی фараҷӣ
فرح I фараҳ I
فرح افزا фараҳафзо
فرح افزای фараҳафзоӣ

فرح انگیز фараҳангез
فرح انگیزی фараҳангезӣ
فرح آور фараҳовар
فرح بخش фараҳбахш
فرح بخشی фараҳбахшӣ
فرح فزا фараҳфизо
فرحزا фараҳзо
فرحمند фараҳманд
فرحمندانه фараҳмандона
فرحمندی фараҳмандӣ
فرحناک фараҳнок
فرخ фаррух
فرخ фарх
فرخ اختر фаррухахтар
فرخ پی фаррухпай
فرخ روز фаррухрӯз
فرخ روزگار фаррухрӯзгор
فرخ روی фаррухрӯй
فرخ زاد фаррухзод
فرخ سرشت фаррухсиришт
فرخ سیما фаррухсимо
فرخ طلعت фаррухталъат
فرخ فال фаррухфол
فرخ فالی фаррухфолӣ
فرخ قدم фаррухқадам
فرخ لقا фаррухлиқо
فرخ نژاد фаррухнажод
فرخ نهاد фаррухниҳод
فرخ اردیس фархордес
فرخست фархаст
فرخسته фархаста
فرخشه фарахша
فرخشه фархаша
فرخنج фарханч
فرخنده фархунда
فرخو фархав
فرخنده بخت фархундабахт
فرخنده بختی фархундабахтӣ
فرخنده پی фархундапай
فرخنده حال фархундаҳол
فرخنده رای фархундарой
فرخنده طالع фархундатолеъ
فرخنده فال фархундафол
فرخنده فالی фархундафолӣ
فرخنده فرجام фархундафарҷом
فرخنده کیش фархундакеш
فرخندگی фархундагӣ
فرخی фаррухӣ
فرد фард
فردا фардан
فردا фардо

فرداینه фардоина
فردبیت фардбайт
فردرو фардрав
فردره фардара
فردری фардарӣ
فردنوا фарднаво
فردوس фирдавс
فردوسی фирдавсӣ
فردی фардӣ
فردیت фардият
فرز фарзIV
فرز фарзIII
فرزام фарзом
فرزان фарзон
فرزانگی фарзонагӣ
فرزانه фарзона
فرزد фурузд
فرزند фарзанд
فرزندبیزار фарзандбезор
فرزندخوانده фарзандхонда
فرزندخوانی фарзандхонӣ
فرزنددار фарзанддор
فرزندداری фарзанддорӣ
فرزنددوست фарзанддӯст
فرزنددوستی фарзанддӯстӣ
فرزندطلب фарзандталаб
فرزندوار фарзандвор
فرزندی фарзандӣ
فرزیالاگی фразеологӣ
فرزیالاگیزم фразеологизм
فرزیالاگیه фразеология
فرزین фарзин
فرزین بند фарзинбанд
فرزین وش фарзинваш
فرس фурс
فرسنهاده фарасниҳода
فرسائیدن фарсоидан
فرسان фурсон
فرسایش фарсоиш
فرسب фарасб
فرسپ фарасп
فرستادن фиристодан
فرستادنی фиристоданӣ
فرستاده фиристода
فرستاننده фиристонанда
فرستادن // فرستانیدن
фиристон/и/дан
فرستنده фиристанда
فرسته фириста
فرسخ фарсах
فرسنافه фириснофа

فرسنگ фарсанг
فرسنگسار фарсангсор
فرسودن фарсудан
فرسوده фарсуда
فرسوده خاطر фарсудахотир
فرسوده خاطری фарсудахотирӣ
فرسودگی фарсудагӣ
فرش фарш
فرشته фаришта
فرشته фиришта
فرشته خصال фариштахисол
فرشته خو фариштахӯ
فرشته نهاد фариштаниҳод
فرصت фурсат
فرصت جوی фурсатҷӯй
فرصت جویی фурсатҷӯӣ
فرصت طلب фурсатталаб
فرصت طلبانه фурсатталабона
فرصت طلبی фурсатталабӣ
فرض фарзI
فرض фарзII
فرضاً фаразан
فرضاً фарзан
فرضه//فرضت фурза(т)
فرضی фарзӣ
فرضیات фарзиёт
فرضیه фарзия
فرط фарт
فرع фаръ
فرعون фиръавн
فرعونی фиръавнӣ
فرعی фаръӣ
فرغر фарғар
فرغردن фарғардан
فرغند фарғанд
فرغیش фарғеш
فرفر фарфар
فرفرک фирфирак
فرفرکبازی фирфиракбозӣ
فرفور фарфур
فرق фарқI
فرق фарқII
فرق фарқIII
فرق پذیر фарқпазир
فرق فرق фирқ-фирқ
فرق کننده фарқкунанда
فرقت фурқат
فرقناک фарқнок
فرقوی фирқавӣ
فرقه фирқа
فرقه بازی фирқабозӣ

فرقیت фарқият
فرکن фаркан
فرکند фарканд
فرگمینت фрагмент
فرم фарам
فرما(ی) фармо(й)
فرمان фармон
فرمانبر фармонбар
فرمانبردار фармонбардор
فرمانبردارانه фармонбардорона
فرمانبرداری фармонбардорӣ
فرمانبری фармонбарӣ
فرمان پذیر фармонпазир
فرمان پذیری фармонпазирӣ
فرماندار фармондор
فرمانده фармондеҳ
فرماندهی фармондеҳӣ
فرمانروا фармонраво
فرمانروایی фармонравоӣ
فرمانشکن фармоншикан
فرمانشکنی фармоншиканӣ
فرمانفرما фармонфармо
فرمانفرمایی фармонфармоӣ
فرمانگذار фармонгузорii
فرمانگذار фармонгузорі
فرمایش фармоиш
فرمایشگر фармоишгар
فرماینده фармоянда
فرمند фарманд
فرمش фармуш
فرمشی фармушӣ
فرمکالاگیه фармакология
فرمود фармуд
فرمودن фармудан
فرموده фармуда
فرموش фармӯш
فرموشکار фармӯшкор
فرموشکاری фармӯшкорӣ
فرموشی фармӯшӣ
فرناد фарнод
فرناس фарнос
فرنبیره фарнабера
فرنج фурунч
فرنج مشک фаранҷмушк
فرنجی фаранҷӣ
فرنجی پوش фаранҷипӯш
فرنجی پوشی фаранҷипӯшӣ
فرنجی ناک фаранҷинок
فرنگ фаранг
فرنگی фарангӣ
فرنگی زاده фарангизода

فرنگی طلعت фарангиталъат
فرنگی مآب фарангимаоб
فرو фурӯ
فروار фарвор
فروبری фурӯбарӣ
فروبسته фурӯбаста
فروتن фурӯтан
فروتنانه фурӯтанона
فروتنی фурӯтанӣ
فروخت фурӯхт
فروختن фурӯхтан
فروخته фурӯхта
فروخته شده фурӯхташуда
فروخته نشده фурӯхтанашуда
فروخمی фурӯхамӣ
فروخمیده фурӯхамида
فروخمیدگی фурӯхамидагӣ
فرود фуруд
فرودآئی фурудоӣ
فرودخانه фурудхона
فرودست фурӯдаст
فرودگاه фурудгоҳ
فرودین фарвадин
فروردین фарвардин
فرورفتگی фурӯрафтагӣ
فرورفته фурӯрафта
فرورونده фурӯраванда
فروروی фурӯравӣ
فروز фарваз
فروز фурӯз
فروزان фурӯзон
فروزاندن//فروزانیدن
фурӯзондан//фурӯзонидан
فروزانی фурӯзонӣ
فروزنده фурӯзанда
فروزندگی фурӯзандагӣ
فروزینه фурӯзина
فروست фурусат
فروسیت фурусият
فروش фуруш
فروش фурӯш
فروشگار фурӯшгор
فروشگاه фурӯшгоҳ
فروشنده фурӯшанда
فروشندگی фурӯшандагӣ
فروشی фурӯшӣ
فروغ фурӯғ
فروغ بخش фурӯғбахш
فروغ مند фурӯғманд
فروغ مندی фурӯғмандӣ
فروکتازه фруктоза

فروکش фурӯкаш
فروکشی фурӯкашӣ
فروگذار фурӯгузор
فروگذاشت фурӯгузошт
فرومانده фурӯмонда
فروماندگی фурӯмондагӣ
فرومایه фурӯмоя
فرومایه گی фурӯмоягӣ
فرونشانی фурӯнишонӣ
فروهر фурӯхар
فروهشتن фурӯҳиштан
فروهشته фурӯҳишта
فروهیده фурӯҳида
فرویز фарвиз
فرّه фарра
فره фара
فره
фараҳII//фара//фареҳ//фиреҳ
فرّه مند фарраманд
فرهخته фарҳахта
فرهنج фарҳанҷ
فرهنجیدن фарҳанҷидан
فرهنگ фарҳанг
فرهنگ آفرین фарҳангофарин
فرهنگ آفرینی фарҳангофаринӣ
فرهنگ پذیر фарҳангпазир
فرهنگ پذیری фарҳангпазирӣ
فرهنگ پرور фарҳангпарвар
فرهنگ پروری фарҳангпарварӣ
فرهنگ جوی фарҳангҷӯӣ
فرهنگ دوست фарҳангдӯст
فرهنگ دوستی фарҳангдӯстӣ
فرهنگساز фарҳангсоз
فرهنگسازی фарҳангсозӣ
فرهنگ سرا фарҳангсаро
فرهنگنامه фарҳангнома
فرهنگ نگار фарҳангнигор
فرهنگ نگاری фарҳангнигорӣ
فرهنگ نویس фарҳангнавис
فرهنگ نویسی фарҳангнависӣ
فرهنگستان фарҳангистон
فرهنگستانی фарҳангистонӣ
فرهنگی фарҳангӣ
فرّهی фарраҳӣ
فرهیختگی фарҳехтагӣ
فرهیختن фарҳехтан
فرهیخته фарҳехта فری фарӣ
فریاد фарёд
فریادخواه фарёдхоҳ
فریادخواهی фарёдхоҳӣ
فریادرس фарёдрас

فریادرسی фарёдрасӣ
فریادزن фарёдзан
فریادزنان фарёдзанон
فریادکشان фарёдкашон
فریادکن фарёдкун
فریادکنان фарёдкунон
فریادنامه фарёднома
فریب фиребI,II
فریب خورده фиребхӯрда
فریب خوری фиребхӯрӣ
فریب دهنده фиребдиҳанда
فریب دهی фиребдиҳӣ
فریب کار фиребкор
فریب کارانه фиребкорона
فریب کاری фиребкорӣ
فریبا фиребо
فریبان фиребон
فریبانیدن фиребонидан
فریبگر фиребгар
فریبگرانه фиребгарона
فریبگری фиребгарӣ
فریبناک фиребнок
فریبنده фиребанда
فریبندگی фиребандагӣ
فریبیدن фиребидан
فرید фарид
فریش фареш
فریضه фариза
فریفتن фирефтан
فریفته фирефта
فریق фариқ
فرینی фиринӣ
فریه фаря
فزائیش физоиш
فزاتران фазотрон
فزایش фазоиш
فزع фазаъ
فزودن фузудан
فزون фузун
فزونگویی фузунгӯӣ
فژاک фажок
فژاگین фажогин
فژغند фажганд
فژه фажа
فس фис
فساد фасод
فساد آلوده фасодолуда
فساد آمیز фасодомез
فسادانگیز фасодангез
فسادت фасодат
فساددار фасоддор

فسادکار фасодкор
فسادکارانه фасодкорона
فسادکاری фасодкорӣ
فسادکش фасодкаш
فسادناک фасоднок
فسار фасор
فسار آهیخته фасороҳехта
فسان фасонI
فسان фасонII
فسانگر фасонгар
فسانگری фасонгарӣ
فسانه фасона
فسانه پرداز фасонапардоз
فسانه خوان фасонахон
فسانه سرا фасонасаро
فسانه شمار фасонашумор
فسانی фасонӣ
فسحت фусҳат
فسخ фасх
فسردن фасурдан
فسردن фусурдан
فسرده фусурда
فسرده دل фусурдадил
فسردگی фасурдагӣ
فسردگی фусурдагӣ
فسفسک фисфисак
فسق фиск
فسقا фусақо
فسقه фасақа
فسلق фислиқ
فسمیری фисмирӣ
فسوس фусӯс
فسوق фусуқ
فسون фусун
فسون بیان фусунбаён
فسون بیانی фусунбаёнӣ
فسون پرداز фусунпардоз
فسون پردازی фусунпардозӣ
فسونکار фусункор
فسونکاری фусункорӣ
فسونگر фусунгар
فسونگری фусунгарӣ
فسیح фасеҳI
فسیله фасила
فسیله گاه фасилагоҳ
فسین фисин
فش фаш
فش فش фаш-фаш
فش فش фиш-фиш
فشار фишор
فشار фушор

فشار آوری фишороварӣ
فشاردن фишордан
فشاردهنده фишордиҳанда
فشاردهی фишордиҳӣ
فشارسنج фишорсанҷ
فشارنگار фишорнигор
فشاس фишшос
فشاس زنی фишшосзанӣ
فشاس زنی фашшосзанӣ
فشاسی фашшосӣ
فشاندن фишондан
فشردن фишурдан
فشردن фушурдан
فشرده фишурда
فشرده фушурда
فشرده شوندگی фишурдашавандагӣ
فشس//فشاس фашшас//фашшос
فشنگ фашанг
فشنگ фишанг
فشیزم фашизм
فشیست фашист
فشیستی фашистӣ
فص фас(с)
فصاحت фасоҳат
فصاد фассод
فصحا фусаҳо
فصد фасд
فصل фасл
فصلال خطاب фаслулхитоб
فصلی фаслӣ
فصیح фасеҳII
فصیح البیان фасеҳулбаён
فصیح اللسان фасеҳуллисон
فصیح بیان фасеҳбаён
فصیح بیانی фасеҳбаёнӣ
فصیح زبان фасеҳзабон
فصیح زبانی фасеҳзабонӣ
فصیح سخن фасеҳсухан
فصیح کلام фасеҳкалом
فصیحت фасеҳат
فصیحی фасеҳӣ
فصیل фасил
فضا фазо
فضائح фазоеҳ
فضائل фазоил
فضاله фузола
فضل фазл
فضل پرور фазлпарвар
فضل پیشه фазлпеша
فضل فروشی фазлфурӯшӣ
فضلا фузало
فضول фузул
فضولی фузулӣ
فضله фазла
فضه физза
فضیح фазиҳ
فضیحت фазиҳат
فضیلت фазилат
فضیلت آئین фазилатоин
فضیلت آمیز фазилатомез
فضیلت گستر фазилатгустар
فضیلت ناک фазилатнок
فطانت фатонат
فطر фитр
فطرت фитратI
فطری фитрӣ
فطیر фатир
فطیرخمیر фатирхамир
فطیرمسکه фатирмаска
فطین фатин
فعال фаъол
فعال фиол
فعالانه фаъолона
فعالی фаъолӣ
فعالیت фаъолият
فعالیتناکی фаъолиятнокӣ
فعل феъл
فعلاً феълан
فعله фаъла
فعلی феълӣ
فغ фағ
فغاک фағок
فغان фағон
فغان фиғон
فغانه фағона
فغستان фағистон
فغفور фағфур
فغفوری фағфурӣ
فغند фағанд
فغواره фағвора
فغه фаға
فغیاز фағёз
ففه фақеҳ
فق فق фиқ-фиқ
فقاع фуқоъ
فقاهت фақоҳат
فقدان фиқдон
فقدان фуқдон
فقر фақр
فقرا фуқаро
فقراپرور фуқаропарвар
فقرایی фуқароӣ
فقره фиқра
فقط фақат
فقه фиқҳ
فقها фуқаҳо
فقیر фақир
فقیرانه фақирона
فقیری фақирӣ
فک фак(к)
فکاحت факоҳат
فکت факт
فکر фикр
فکراً фикран
فکرت фикрат
فکردوانی фикрдавонӣ
فکررانی фикррронӣ
فکررسا фикррасо
فکری фикрӣ
فکس факс
فکلتتیوی факултативӣ
فکلته факулта
فکلتیت факултет
فکندن фикандан
فگار фигор
فگانه фағона
فگندن фигандан
فگوره фигура
فل مانند филмонанд
فلاسنگ фалосанг
فلات фалот
فلاجرم фалочарам
فلاح фаллоҳ
فلاح фалоҳ
فلاحت фалоҳат
فلاحتی фалоҳатӣ
فلاخن фалохан
فلاخن фалохун
فلاد фалод
فلاده фалода
فلاسف философ
فلاسفی философӣ
فلاسفیه философия
فلاسفه фалосифа
فلاطون حکمت фалотунҳикмат
فلاطون سیرت фалотунсират
فلاق фаллоқ
فلاکت фалокат
فلاکت آفر фалокатофар
فلاکت آمیز фалокатомез
فلاکت آور фалокатовар
فلاکت بار фалокатбор
فلاکت زده фалокатзада
فلاکتی фалокатӣ
فلالاگ филолог
فلالاگی филологӣ
فلالاگیه филология
فلان фалон
فلان фулон
فلانک фалонак
فلانی фалонӣ
فلج фалаҷ
فلج фалҷ
فلج زده фалаҷзада
فلج شده фалачшуда
فلج شوی фалачшавӣ
فلجی фалаҷӣ
فلخم фалхам
فلخم دار фалхамдор
فلخم داری фалхамдорӣ
فلخمان фалахмон
فلرز фаларз
فلرزنگ фаларзанг
فلز филиз(з)
فلزشناسی филизшиносӣ
فلزات филиззот
فلزساز филизсоз
فلزگداز филизгудоз
فلزگدازی филизгудозӣ
فلزی филизӣ
فلس фалс
فلس фулс
فلسفه фалсафа
فلسفه باف фалсафабоф
فلسفه بافی фалсафабофӣ
فلسفه دان фалсафадон
فلسفه رانی фалсафаронӣ
فلسفه فروشی фалсафафурӯшӣ
فلسفوی фалсафавӣ
فلسفی фалсафӣ
فلسفیات фалсафиёт
فلغند фалғанд
فلفل филфил
فلفل фулфул
فلق фалақI
فلق фалақII
فلق фалқ
فلق فلق филиқ-филиқ
فلک фалакI
فلک фалакII
فلک фулк
فلک الافلاک фалакулафлок
فلک المحیط фалакулмуҳит

فلک پایه фалакпоя
فلک پیچ фалакпеч
فلک توان фалактавон
فلک خوان фалакхон
فلک خوانی фалакхонӣ
فلک زدگی фалакзадагӣ
فلک زده фалакзада
فلکسرا фалаксаро
فلکسرایی фалаксароӣ
فلک سیر фалаксайр
فلک فرسا фалакфарсо
فلک مرتبه фалакмартаба
فلک پیما фалакпаймо
فلک تاز фалактоз
فلکسا(ی) фалаксо(й)
فلک وار фалаквор
فلکی фалакӣ
فلکیات фалакиёт
فلم филм
فلمبردار филмбардор
فلمبرداری филмбардорӣ
فلمسازی филмсозӣ
فلمنامه филмнома
فلماتیکه филмотека
فلماخن фалмохан
فلوس фулус
فله фалла
فلیکتیوی флективӣ
فلیکسیه флексия
فلیگمتیک флегматик
فلیو фалев
فم фам
فم الاسد фаммуласад
فن фан(н)
فنا фано
فناپذیر фанопазир
فناپذیری фанопазирӣ
فناخانه фанохона
فناشونده фаношаванда
فناشوی фаношавӣ
فناناپذیر фанонопазир
فناناپذیری фанонопазирӣ
فنانشونده фанонашаванда
فنتستیکه фантастика
فنتستیکی фантастикӣ
فنجان финҷон
فنجانی финҷонӣ
فند фанд
فندخوری фандхӯрӣ
فندق финдуқ
فندق фундуқ
فندقزار финдуқзор
فنشناس фаншинос
فنشناسی фаншиносӣ
فنفروش фанфурӯш
فنک фанак
فنک پوش фанакпӯш
فنل финал
فنلی финалӣ
فنن фанан
فنودن фунудан
فنون фунун
فنیر фанер
فنیر تخته фанертахта
فنیری фанерӣ
فؤاد фуод
فو фу
فوایح фавоеҳ
فوائد фавоид
فوات фавот
فواتح фавотеҳ
فواحش фавоҳиш
فواره фаввора
فواره زنی фаввоpазанӣ
فواضل фавозил
فواق фувоқ
فواکه фавокеҳ
فوت фавт
فوت фут
فوتبال футбол
فوتبالباز футболбоз
فوتبالبازی футболбозӣ
فوته باف фӯтабоф
فوته بافی фӯтабофӣ
فوته//فوطه фута
فوته//فوطه фӯта
فوتیدن фавтидан
فوج фавҷ
فوجدار фавҷдор
فوح фавҳ
فور фавр
فوراً фавран
فورت фаврат
فوری фаврӣ
فوز фавз
فوزیدن фӯзидан
فوق фавқ
فوق الاقتدار фавқулиқтидор
فوق التصور фавқуттасаввур
فوق التمام фавқуттамом
فوق الحد фавқулҳад
فوق الحساس фавқулҳассос
فوق الخالص фавқулхолис
فوق الذکر фавқуззикр
فوق السرعت фавқуссуръат
فوق الشدت фавқушшиддат
فوق الصدا фавқуссадо
فوق الطبیعت фавқуттабиа(т)
فوق الطبیعی фавқуттабиӣ
فوق العاده фавқулода
فوق العادگی фавқулодагӣ
فوق الفوق фавқулфавқ
فوق الملی фавқулмиллӣ
فوق الناقل фавқунноқил
فوق الناقلیت фавқунноқилият
فوق الوصف фавқулвасф
فوقاً фавқан
فوقانی фавқонӣ
فوقی фавқӣ
فوقیت фавқият
فوک фук
فوگان фугон
فولاد фулод
فولاد фӯлод
فولادبازو фӯлодбозу
فولادریزی фӯлодрезӣ
فولادگدازی фӯлодгудозӣ
فولادی//فولادین фӯлодин//фӯлодӣ
فوله фӯла
فونکسیه функсия
فهاد фаҳҳод
فهرست феҳраст
فهرست феҳрист
فهلوی фаҳлавӣ
فهلویات фаҳлавиёт
فهم фаҳм
فهما фаҳмо
فهماندن//فهمانیدن фаҳмон(и)дан
فهمش фаҳмиш
فهمیدن фаҳмидан
فهمیدنی фаҳмиданӣ
فی фай
فی الجمله филҷумла
فی الحال филҳол
فی الحقیقت филҳақиқат
فی الصدد фисадд
فی الصدی фисаддӣ
فی الفور филфавр
فی المثل филмасал
فی الواقع филвоқеъ
فیادل феодал
فیادلی феодалӣ
فیادلیزم феодализм
فیار фаёр
فیاض файёз
فیال фаёл
فیدیرتسیه федератсия
فیدیرتیوی федеративӣ
فیدیرلی федералӣ
فیدیرلیزم федерализм
فیدیه фидия
فیدیه фидя
فیدیه ده фидядеҳ
فیدیه دهنده фидиядиҳанда
فیدیه دهنده фидядиҳанда
فیدیه دهی фидиядиҳӣ
فیدیه دهی фидядиҳӣ
فیرمنت фермент
فیرمه ферма
فیرمه фирма
فیرمهداری фермадорӣ
فیرمیر фермер
فیرمیری фермерӣ
فیروز фирӯз
فیروزروز фирӯзрӯз
فیروزمند фирӯзманд
فیروزمندانه фирӯзмандона
فیروزمندی фирӯзмандӣ
فیروزه фирӯза
فیروزه اختر фирӯзаахтар
فیروزه چشم фирӯзачашм
فیروزه رنگ фирӯзаранг
فیروزه فام фирӯзафом
فیروزه گون фирӯзагун
فیروزه نشان фирӯзанишон
فیروزی фирӯзӣ
فیرون фирун
فیزیالاگیه физиология
فیزیاترپیست физиотерапист
فیزیاترپیه физиотерапия
فیزیالاگ физиолог
فیزیالاگی физиологӣ
فیزیک физик
فیزیکه физика
فیزیکی физикӣ
فیزین физин
فیستیول фестивал
فیصل файсал
فیض файз
فیض بار файзбор
فیض بخش файзбахш
فیض بخشی файзбахшӣ
فیض پرور файзпарвар
فیض گیری файзгирӣ

فیض یاب файзёб
فیض یابی файзёбӣ
فیضان фаязон
فیل файл
فیل фил
فیل افگن филафкан
فیلبان филбон
فیلبانی филбонӣ
فیلپائی филпойӣ
فیلپای филпой
فیل تن филтан
فیل خانه филхона
فیل گوش филгӯш
فیلِتان фелетон
فیلِتاننویس фелетоннавис
فیلتر филтр
فیلترتسیه филтратсия
فیلدیگیر фелдегер
فیلدرنگیری фелдегерӣ
فیلدشَیر фелдшер
فیلدشیری фелдшерӣ
فیلدمرشل фелдмаршал
فیلسوف файласуф
فیلسوف مآب файласуфмаоб
فیلسوفانه файласуфона
فیلسوفی файласуфӣ
فینیقی финикӣ
فیورل феврал

ق

قاب қоб
قابض қобиз
قابل қобил I,II
قابلک қобилак
قابله қобила I,II
قابلی қобилӣ I,II
قابلیت қобилият
قابلیت ناک қобилиятнок
قابلیت ناکی қобилиятнокӣ
قابیل қобил III
قاپچه қопча
قات қот
قاتر қотир I
قاترمه қотурма
قاتل қотил
قاتلی қотилӣ
قاچاق қочоқ
قاچاقبر қочоқбар
قاچاقچی қочоқчӣ
قاچاقچیگی қочоқчигӣ
قاچاقی қочоқӣ
قادح қодих
قادر қодир
قادرانداز қодирандоз
قادری қодирӣ
قادریه қодирия
قار қор III
قار қор I,II
قارچ қорч
قاره қор(р)а
قاروردان қорурадон
قاروره қорура
قاروری қорурӣ
قارون қорун I
قارون қорун II
قاروی қор(р)авӣ
قاری қорӣ
قاری از یاد қориазёд
قاری خانه қорихона
قاریگی қоригӣ I
قاز қоз
قاز گیر қозгир
قاسط қосит
قاسم қосим II
قاسم қосим I
قاش қош
قاش چینک қошчинак
قاش سیاه қошсиёҳ
قاش طلا қоштилло
قاشق қошуқ
قاشق تراش қошуқтарош
قاشق تراشی қошуқтарошӣ
قاشقچه қошуқча
قاص қос
قاصب қосиб
قاصد қосид
قاصدی қосидӣ
قاصر қосир
قاضی қозӣ I
قاضی қозӣ II
قاضیات қозиёт
قاضی الحاجات қозиюлҳоҷот
قاضی القضات қозиюлқузот
قاضی القوت қозиюлқут
قاضی بازی қозибозӣ
قاضی خانگی қозихонагӣ
قاضی خانه қозихона
قاضی زاده қозизода
قاضی کلان қозикалон
قاضی گی қозигӣ
قاطر қотир II
قاطر қотир III
قاطع қотеъ
قاعد қоид II
قاعداً қоидатан
قاعده қоида
قاعدهدان қоидадон
قاغاتی қоғотӣ
قاف қоф I
قاف қоф II
قافله қофила
قافلهسالار қофиласолор
قافیه қофия
قافیهاندیش қофияандеш
قافیهباز қофиябоз
قافیهبازی қофиябозӣ
قافیهباف қофиябоф
قافیهبند қофиябанд
قافیهبندی қофиябандӣ
قافیهپرداز қофияпардоз
قافیهپردازی қофияпардозӣ
قافیهخوان қофияхон
قافیهدار қофиядор
قافیهسنج қофиясанҷ
قافیهسنجی қофиясанҷӣ
قافیه گو(ی) қофиягӯ(й)
قافیه گوئی қофиягӯӣ
قاق қоқ
قاق بدن қоқбадан
قاقتی қоқтӣ
قاق شده қоқшуда
قاقم қоқум
قاقمه қоқма
قاقو қоқу
قاقی қоқӣ
قاقینه қоқина
قاقینهاندام қоқинаандом
قاقینهرو//قاقینهروی қоқинарӯ(й)
قال қол
قالب қолаб
قالب қолиб
قالب تهی қолабтиҳӣ
قالب دار қолибдор
قالب ریز қолибрез
قالب ریزی қолибрезӣ
قالب زده қолибзада
قالب زنی қолибзанӣ
قالب ساز қолибсоз
قالب سازی қолибсозӣ
قالبک қолибак
قالب کشی қолибкашӣ
قالب گر қолибгар
قالب گری қолибгарӣ
قالب گیر қолибгир
قالب گیری қолибгирӣ
قالبمسطر қолибмистар
قالبی қолибӣ
قال و قیل қолуқил
قال و مقال қолумақол
قالی қолӣ
قالی باف қолибоф
قالی بافی қолибофӣ
قالیچه қолича
قالین қолин
قالین باف қолинбоф
قالین بافی қолинбофӣ
قالین پوش қолинпӯш
قالینچه қолинча
قالین فرش қолинфарш
قالین فروش қолинфурӯш
قالین فروشی қолинфурӯшӣ
قام қом I
قام//قامت қом II қомат
قامت بالا қоматболо
قامت بلند қоматбаланд
قامت پست қоматпаст
قامت خم қоматхам
قامت خمیده қоматхамида
قامت رسا қоматбаланд
قاموس қомус
قاموس نگار қомуснигор
قاموس نگاری қомуснигорӣ
قانع қонеъ
قانع شوی қонеъшавӣ I
قانع کننده қонеъкунанда
قانع گردانی қонеъгардонӣ
قانون қонун II
قانون қонун
قانوناً қонунан
قانون اساس қонунасос
قانون برار қонунбарор
قانون براری қонунбарорӣ
قانون پرستی қонунпарастӣ
قانون دان қонундон
قانون دانی қонундонӣ
قانون شکنی қонуншиканӣ
قانون شناس қонуншинос
قانون شناسی қонуншиносӣ
قانون گذار қонунгузор
قانون گذاری қонунгузорӣ
قانون نامه қонуннома
قانون نواز қонуннавоз

قانونی I,II қонунӣ I,II
قانونیت конуният
قاهر қоҳир
قاهره қоҳира
قاه‌قاه қоҳ-қоҳ
قاوغه қовға
قاید I қоид I
قایف қоиф
قایل қоил
قایم қоим
قائم‌مقام қоиммақом
قایمه қоима
قب(ب) қаб(б)
قبا қабо
قبائل қабоил
قباپوستین қабопӯстин
قباپوش қабопӯш
قباحت қабоҳат
قباحت‌ناک қабоҳатнок
قباق қабоқ
قباله қабола
قباله‌نویس қаболанавис
قباله‌نویسی қаболанависӣ
قبانمد қабонамад
قبت қабат
قبّچه қуббача
قبح қубҳ
قبر қабр
قبرستان қабристон
قبرکن қабркан
قبرکنی қабрканӣ
قبرگاه қабргоҳ
قبّره қуббара
قبس қабас
قبض I қабз I
قبض II қабз II
قبض‌الوصول қабзулвусул
قبضه II қабза II
قبضه I қабза I
قبضه‌گیر қабзагир
قبضیت қабзият
قبط қибт
قبطی қибтӣ
قبق қабақ
قبل қубул
قبل қабл
قبل қибал
قبلا қаблан
قبله қибла
قبله I қубла I
قبله II қубла II

قبله‌زده қублазада
قبله‌زن қиблазан
قبله‌گاه қиблагоҳ
قبله‌گاهی қиблагоҳӣ
قبله‌نما қибланамо
قبلی қаблӣ.
قبو қабу
قبور I қубур I
قبور II қубур II
قبورخوابانی қубурхобонӣ
قبورسازی қубурсозӣ
قبورغه қабурға
قبورغه‌دار қабурғадор
قبورگذار қубургузор
قبورگذاری қубургузорӣ
قبول қабул
قبولاندن//قبولانیدن қабулон(и)дан
قبول‌خانه қабулхона
قبول‌دار қабулдор
قبول‌شونده қабулшаванда
قبول‌کنک қабулкунак
قبول‌کننده қабулкунанда
قبول‌گاه қабулгоҳ
قبول‌یابنده қабулёбанда
قبه қаба
قبه қубба
قبّه‌دار қуббадор
قبه‌سوزن қуббасӯзан
قبه‌شکل қуббашакл
قبه‌مانند қуббамонанд
قبیح қабеҳ
قبیح‌الوجه қабеҳулвачҳ
قبیحانه қабеҳона
قبیحه қабеҳа
قبیحی қабеҳӣ
قبیل қабил
قبیله қабила
قبیله‌وی қабилавӣ
قپاندن қапондан
قپچوق қапчуқ
قپقان қапқон
قپک қаппак
قپیدن қапидан
قپیده қапида
قتال қаттол
قتال қитол
قتر قتر қатар-қатар
قتغن қатаған
قتل қатл
قتل‌گاه қатлгоҳ
قتلمه қатлама

قتی//کتی қатӣ//катӣ
قتیق қатиқ
قتیق қитиқ
قتیق‌آور қитиқовар
قتیل қатил
قتیم қатим
قحبه қаҳба
قحط қаҳт
قحط‌آباد қаҳтобод
قحط‌سال қаҳтсол
قحط‌سالی қаҳтсолӣ
قحطی қаҳтӣ
قد(د) қад(д)
قدّ қадд
قدقد қуд-қуд
قدا қудо
قدائی қудоӣ
قداشونده қудошаванда
قدافرازی қадафрозӣ
قداق II қадоқ II
قداق I қадоқ I
قداق‌چی қадоқчӣ
قداق‌خانه қадоқхона
قداق‌گر I қадоқгар I
قداق‌گر II қадоқгар II
قداق‌گری I қадоқгарӣ I
قداق‌گری II қадоқгарӣ II
قداقی қадоқӣ
قداقین қадоқин
قدبلند қадбаланд
قدپست қадпаст
قدپستی қадпастӣ
قدح. қадаҳ.
قدح қадҳ
قدح پیما қадаҳпаймо
قدح‌بردار қадаҳбардор
قدح‌خوار қадаххор
قدح‌ساز қадаҳсоз
قدح‌کش қадаҳкаш
قدح‌گوئی қадаҳгӯӣ
قدح‌نوش қадаҳнӯш
قدح‌نوشی қадаҳнӯшӣ
قدخمیده қадхамида
قددراز қаддароз
قدر I қадар I
قدر II қадар II
قدر қадр
قدرانداز қадарандоз
قدربلند қадрбаланд
قدرت қудрат
قدرت‌بخش қудратбахш

قدرتمند қудратманд
قدرتمندی қудратмандӣ
قدرت‌ناک қудратнок
قدرت‌ناکی қудратнокӣ
قدرتی қудратӣ
قدردان қадрдон
قدردان‌زاده қадрдонзода
قدردانی қадрдонӣ
قدرس қадрас
قدرسا қадрасо
قدرسیده қадрасида
قدرشناس қадршинос
قدرشناسی қадршиносӣ
قدرمایه қадармоя
قدرناشناس қадрношинос
قدرناشناسی қадрношиносӣ
قدرناک қадрнок
قدس қудс
قدسی қудсӣ
قدسیت қудсият
قدغن қадаған
قدفراز қадфароз
قدک I қадак I
قدک II қадак II
قدکشک қадкашак
قدکشی қадкашӣ
قدکلته қадкалта
قدکوتاه қадкӯтоҳ
قدم қадам
قدما қудамо
قدم‌پرتائی қадампартоӣ
قدمت қидмат
قدم‌جای қадамчой
قدم‌زنان қадамзанон
قدم‌زنی қадамзанӣ
قدم‌شمار қадамшумор
قدم‌شماری//قدم‌شمری қадамшуморӣ//қадамшумурӣ
قدم‌شوم қадамшум
قدم‌فرسا қадамфарсо
قدم‌گاه қадамгоҳ
قدم‌گذار қадамгузор
قدم‌گذاری қадамгузорӣ
قدم‌گیر қадамгир
قدم‌مانی қадаммонӣ
قدم‌نارس қадамнорас
قدم‌وار қадамвор
قدنارس қаднорас
قدنما қаднамо
قدنوچه қаднавча
قدّوس қуддус

قدوق қудуқ
قدوم қудум
قدی қадӣ
قدید қадид
قدیم қадим
قدیماً қадиман
قدیم‌الایام қадимулайём
قدیمانه қадимона
قدیم‌نسل қадимнасл
قدیم‌نسلی қадимнаслӣ
قدیمه қадима
قدیمی қадимӣ
قدیمی‌ساخت қадимисохт
قرائت I қироат I
قرائت‌خانه қироатхона
قرائت‌کننده қироаткунанда
قراب II қироб II
قرابادین қарободин
قرابت қаробат
قرابه қароба
قرابه‌پرداز қаробапардоз
قرابه‌کش қаробакаш
قراخانیان қарохониён
قرار қарор
قراربخش қарорбахш
قرارداد қарордод
قراردادی қарордодӣ
قرارگاه қароргоҳ
قرارنویس қарорнавис
قراری қарорӣ
قراس қиррос
قراسان қаросон
قراق қуроқ
قراقندی қароқандӣ
قراقولی қароқӯлӣ
قراقی қуроқӣ
قراکرت қарокурт
قراکول‌پروری қароқӯлпарварӣ
قراموغ қаромуғ
قران I қирон I
قران II қирон II
قران III қирон III
قرآن қуръон
قرآن‌خوان қуръонхон
قرآن‌خوانی қуръонхонӣ
قراول қаровул
قراول‌بیگی қаровулбегӣ
قراول‌خانه қаровулхона
قراولک қаровулак
قراولی қаровулӣ
قرب I қурб I
قرب II қурб II
قربا қурбо
قربائی қарабой
قرباقه қурбоққа
قربان. II қурбон//қирбон II
قربان I қурбон I
قربان‌گاه қурбонгоҳ
قربانی қурбонӣ
قربت қурбат
قرته I қарта I
قرته. II қарта II
قرته‌باز қартабоз
قرته‌بازی қартабозӣ
قرته‌مانک қартамонак
قرچ қурч
قرچیغی қарчиғай
قرحه қарҳа
قرس I қарс I
قرس II қарс II
قرس‌قرس қарс-қарс
قرساس қарсос
قرساس қирсос
قرسس қарсас
قرسک қарсак
قرسک‌زنی қарсакзанӣ
قرسکی қарсакӣ
قرس‌وار қарсвор
قرس‌وقرس қарсуқурс
قرسی қарсӣ
قرص қурс
قرض қарз
قرض‌بردار қарзбардор
قرض‌خواه қарзхоҳ
قرض‌دار қарздор
قرض‌داری қарздорӣ
قرض‌دهنده қарздиҳанда
قرض‌دهی қарздиҳӣ
قرض‌طلب қарзталаб
قرض‌گیر қарзгир
قرض‌گیرنده қарзгиранда
قرض‌گیری қарзгирӣ
قرض‌مند қарзманд
قرض‌مندی қарзмандӣ
قرضه қарза
قرضی қарзӣ
قرطاس қиртос
قرطاسی қиртосӣ
قرعه қуръа
قرعه‌پرتائی қуръапартоӣ
قرعه‌زن қуръазан
قرعه‌کشی қуръакашӣ
قرغاچ қарағоч
قرغه қарға
قرغی қарағай
قرغی‌زار қарағайзор
قرق қарқ
قرقات қарақот
قرق‌بسته қарқбаста
قرقچی қарақчӣ
قرقوش қарақуш
قرمز қирмиз
قرمزک қирмизак
قرمزی қирмизӣ
قرمزی‌تاب қирмизитоб
قرمزی‌رنگ қирмизиранг
قرمطی қарматӣ
قرمطیه қарматия
قرن I қарн I
قرن II қарн II
قرنفل қаранфул
قرّه қирра
قرّه‌دار қиррадор
قروت қурут
قروت‌آب қурутоб
قروتک қурутак
قروق‌مالی қуруқмолӣ
قرول қаравул
قرول‌خانه қаравулхона
قرولک қаравулак
قرولی қаравулӣ
قرون қурун
قرّةالعین қурратулайн
قریب қариб
قریبی қарибӣ
قریحه қариҳа
قرین қарин
قرینه қарина
قرینی қаринӣ
قریه қария//қаря
قریه қаря
قز(з) қаз(з)
قزاق қазоқ
قزاق‌نشین қазоқнишин
قزاقی қазоқӣ
قزاگند қазоганд
قزان‌دوخت қазондӯхт
قزناق қазноқ
قزی қазӣ
قزی‌دار қазидор
قسّام қассом
قساوت қасоват
قساوت‌آمیز қасоватомез
قسر III қаср III
قسر قسر қасар-қасар
قسر قسر қасар-қусур
قسط қист
قسطاس қистос
قسقان қасқон
قسم қасам
قسم қисм
قسماً қисман
قسمت қисмат
قسمت‌خور қисматхӯр
قسم‌زده қасамзада
قسمی қасамӣ
قسم‌یادکنی қасамёдкунӣ
قسوت қасват
قسیر қисир
قسیرآس қисиррос
قسیرقسیر қисир-қисир
قسیرمانده қисирмонда
قسیرمانی қисирмонӣ
قسیری қисирӣ
قسیم қасим
قشاق қашшоқ
قشاقانه қашшоқона
قشاق‌بچه қашшоқбача
قشاق‌زاده қашшоқзода
قشاقی қашшоқӣ
قشر қишр
قشقری қашқарӣ
قشقلداق қашқалдоқ
قشقه I қашқа I
قشقه II қашқа II
قشقه‌پیشانی қашқапешонӣ
قشقه‌چینی қашқачинӣ
قشلاق қишлоқ
قشلاق‌جای қишлоқҷой
قشلاقی қишлоқӣ
قشلاقی‌دختر қишлоқидухтар
قشنگ қашанг
قشنگی қашангӣ
قشو қашов
قشون//قوشن қӯшун
قصّاب қассоб
قصّاب‌خانه қассобхона
قصّابک қассобак
قصّاب‌وار қассобвор
قصّابی қассобӣ
قصّار қассор
قصارت қасорат
قصاص қасос
قصّاص қассос

قصاص گیر қасосгир
قصاص گیرنده қасосгиранда
قصاص گیری қасосгирӣ
قصاید қасоид
قصب қасаб
قصب پوش қасабпӯш
قصبه қасаба
قصد қасд
قصداً қасдан
قصددار қасддор
قصر I қаср I
قصر II қаср II
قصص қасас
قصّه қисса
قصّه پرداز қиссапардоз
قصّه خوان қиссахон
قصّه خوانی қиссахонӣ
قصّه گوئی қиссагӯӣ
قصّه گوی қиссагӯй
قصور I қусур I
قصور II қусур II
قصیب қасиб
قصیده I қасида I
قصیده II қасида II
قصیده خوان қасидахон
قصیده خوانی қасидахонӣ
قصیده سرا(ی) қасидасаро(й)
قصیده سرائی қасидасароӣ
قصیده گوی қасидагӯй
قصیده گوئی қасидагӯӣ
قصیر қасир
قضا қазо
قضات қузот
قضاجریان қазочараён
قضاوت қазоват
قضایا қазоё
قضیب қазиб
قضیه қазия
قط I қат I
قط қатт
قط II қат II
قطار I қатор I
قطار II қатор II
قطاربست қаторбаст
قطاربید қаторбед
قطارک қаторак
قطارکوه қаторкӯҳ
قطارمیخ қатормех
قطاروزنه қаторвазна
قطاری қаторӣ
قطاره I қатора I
قطاره II қатора II
قطاس қутос
قطاس پرور қутоспарвар
قطاس پروری қутоспарварӣ
قطب I қутб I
قطب II қутб II
قطب III қутб III
قطب گرد қутбгард
قطب نما қутбнамо
قطبی қутбӣ
قطر қутр
قطران қатрон
قطران کشی қатронкашӣ
قطران مالی қатронмолӣ
قطران مالیده қатронмолида
قطرانی қатронӣ
قطره қатра
قطره باران қатраборон
قطره چکان қатрачакон
قطره دزد қатрадузд
قطره ریز қатрарез
قطره زن қатразан
قطره شمار қатрашумор
قطره شمر қатрашумур
قطره ظرف қатразарф
قطره فشان қатрафишон
قطره گی қатрагӣ
قطری қутрӣ
قط شده қатшуда
قطع қатъ
قطعاً қатъан
قطع نامه қатънома
قطعه қитъа
قطعه وی қитъавӣ
قطعی қатъӣ
قطعیاً қатъиян
قطعیت қатъият
قطن қутн
قطی қуттӣ
قطی چه қуттича
قطیع қатеъ
قطیفه қатифа
قعر қаър
قعود қууд
قفا қафо
قفا خوارگی қафохорагӣ
قفا خواره қафохора
قفا خورده қафохӯрда
قفاروی қафоравӣ
قفا کش қафокаш
قفا گاه қафокгоҳ
قفاگردی қафогардӣ
قفاگیر қафогир
قفامانده қафомонда
قفامانی қафомонӣ
قفاناکی қафонокӣ
قفانشین қафонишин
قفس қафас
قفس باف қафасбоф
قفس بافی қафасбофӣ
قفس ساز қафассоз
قفسه қафаса
قفسی қафасӣ
قفقازی қафкозӣ
قفل//قلف қуфл//қулф
قفل انداز қуфландоз
قفل بند қуфлбанд
قفل ساز қуфлсоз
قفل کشا қуфлкушо
قفل گر қуфлгар
قفیز қафиз
ققراس қақа(р)рос
قِقراس қиқиррос
ققرققر қақар-қақар
ققنوس қақнус
قل қул
قلاب қаллоб
قلاب I қуллоб I
قلاب II қуллоб II
قلابانه қаллобона
قلابی қаллобӣ
قلاچ کش қулочкаш
قلاچ қулоч
قلاچ کشی қулочкашӣ
قلاده қалода
قلاده қилода
قلاش қаллош
قلاق қаллоқ
قلاق I қалоқ I
قلاق II қалоқ II
قلاق بسته қалоқбаста
قلاق زنی қаллоқзанӣ
قلان қулон
قلاوز қаловуз
قلب I қалб I
قلب II қалб II
قلب گاه қалбгоҳ
قلباً қалбан
قلب دست қалбдаст
قلب کار қалбкор
قلب کاری қалбкорӣ
قلبکی қалбакӣ
قلبه қулба
قلبی I қалбӣ I
قلبی II қалбӣ II
قلپاق қалпоқ
قلپاق دوز қалпоқдӯз
قلّت қиллат
قلت қулт
قلتبان қалтабон
قلتوس қалтус
قلتیق қилтиқ
قلتیق دار қилтиқдор
قلزم қулзум
قلع қалъ
قلعگی I қалъагӣ I
قلعگی II қалъагӣ II
قلعه қалъа
قلعه اندودی қалъаандудӣ
قلعه بندی қалъабандӣ
قلعه چه қалъача
قلعه چی қалъачӣ
قلعه حولی қалъаҳавлӣ
قلعه دار қалъадор
قلعه رو қалъарав
قلعه ساز қалъасоз
قلعه سازی қалъасозӣ
قلعه کوب қалъакӯб
قلعه مانند қалъамонанд
قلعه وار қалъавор
قلعی қалъӣ
قلف қулф
قلف ساز қулфсоз
قلفنی қулфинай
قلق қалақ
قلق қалақ
قل قل қул-қул
قلم I қалам I
قلم II қалам II
قلماق қалмоқ
قلماقی қалмоқӣ
قلم انداز қаламандоз
قلم بدست қаламбадаст
قلم بند қаламбанд
قلم تراش қаламтарош
قلمتراشک қаламтарошак
قلم جدول қаламҷадвал
قلم چرا қаламчаро
قلمچگی қаламчагӣ
قلمچه қаламча
قلمچه شنانی қаламчашинонӣ
قلمداد қаламдод
قلمدار қаламдор

قلمدان қаламдон
قلم‌دست қаламдаст
قلم‌دیده қаламдида
قلم‌ران қаламрон
قلم‌رانی қаламронӣ
قلم‌رفته қаламрафта
قلمرو қаламрав
قلم‌زده қаламзада
قلمزن қаламзан
قلمزنی қаламзанӣ
قلم‌فرسا қаламфарсо
قلم‌فرسایی қаламфарсоӣ
قلمفور қаламфур
قلمفوردان қаламфурдон
قلمفوری қаламфурӣ
قلم‌قاش қаламқош
قلم‌قت қаламқат
قلمکار қаламкор
قلمکاری қаламкорӣ
قلم‌کردار қаламкирдор
قلم‌کش қаламкаш
قلم‌کشی қаламкашӣ
قلم‌گیر қаламгир
قلم‌وار қаламвор
قلمه II қаламаII
قلمه I қаламаI
قلمی қаламӣ
قلمی‌باف қаламибоф
قلنجان қулинчон
قلندر қаландар
قلندرانه қаландарона
قلندربچه қаландарбача
قلندرخانه қаландархона
قلندرمشرب қаландармашраб
قلندرنما қаландарнамо
قلندری қаландарӣ
قلندریه қаландария
قلنسوه қалансува
قلنفور қаланфур
قلوب қулуб
قلون I қулунI
قلّه қулла
قلیان қалён
قلیل қалил
قلین қалин
قلیه қаля
قم қум
قمار қимор
قمارباز қиморбоз
قماربازی қиморбозӣ
قمارپیشه қиморпеша
قمارخانه қиморхона
قماش қумош
قماندان қумондон
قمچی қамчӣ
قمچین қамчин
قمچین‌باف қамчинбоф
قمچین‌بافی қамчинбофӣ
قمچین‌بته қамчинбӯтта
قمچین‌دسته қамчиндаста
قمچین‌زنی қамчинзанӣ
قمچینک қамчинак
قمچین‌کاری қамчинкорӣ
قمچین‌کوب қамчинкӯб
قمر қамар
قمرالمقنع қамарулмуқаннаъ
قمران қумрон
قمرجبین қамарҷабин
قمرسا қамарсо
قمرمنظر қамарманзар
قمری қамарӣ
قمری қумрӣ
قمرین қамарин
قمزار қумзор
قمغان қумғон
قمقمه қумқума
قمیز қимиз
قمیش қамиш
قمیش‌زار қамишзор
قمیش‌کپه қамишкаппа
قمیشی қамишӣ
قمیص қамис
قنات I қанотI
قنات II қанотII
قنات‌دار қанотдор
قناتک қанотак
قنّاد қаннод
قنّادی қаннодӣ
قنار қанор
قناره қанора
قناعت қаноат
قناعت‌بخش қаноатбахш
قناعت‌بخشا қаноатбахшо
قناعت‌بخشنده қаноатбахшанда
قناعت‌پیشه қаноатпеша
قناعت‌طلبی қаноатталабӣ
قناعت‌کار қаноаткор
قناعت‌کارانه қаноаткорона
قناعت‌مند қаноатманд
قناعت‌مندانه қаноатпеша
قناعت‌مندی қаноатмандӣ
قنبیل//قنبیله қанбил//қанбила
قنتو қанту
قنچیغ//قنچیق қанчиғ//қанчиқ
قند қанд
قندآب қандоб
قنداق қундоқ
قندپاره қандпора
قندپز қандпаз
قندپزی қандпазӣ
قندچای қандчой
قندخو қандхӯ
قنددار қанддор
قنددان қанддон
قندریزه қандреза
قندز қундиз
قندز қундуз
قندزی қундузӣ
قندشکن қандшикан
قندشکنک қандшиканак
قندفروش қандфурӯш
قندفروشی қандфурӯшӣ
قندک қандак
قندلات қандалот
قندلات‌فروش қандалотфурӯш
قندلات‌فروشی қандалотфурӯшӣ
قندناکی қанднокӣ
قندی қанднокӣ
قندیل қандил
قندیلی I қандилӣI
قندیلی II қандилӣII
قندین қандин
قنطر қантар
قنطرک қантарак
قنطره қантара
قنطری қантарӣ
قنغال‌بازی қинғолбозӣ
قنغاله қинғола
قنغاله‌بازی қинғолабозӣ
قنغرات қунғурот
قنغوز қунғуз
قنغوزک қунғузак
قنفذ қунфуз
قنوت I қунутI
قنوط II қунутII
قئیش қаиш
قئیشی қаишӣ
قئیق қаиқ
قئیق‌ران қаиқрон
قئیق‌رانی қаиқронӣ
قئیق‌سوار қаиқсавор
قئیق‌سواری қаиқсаворӣ
قو I қавI
قو II қавII
قو қу
قوا I қувоI
قوّاد қаввод
قوّادخانه қавводхона
قوّادگی қавводагӣ
قوّاده қаввода
قواره қавора
قواره қувора//қавора
قوّاس қаввос
قواعد қавоид
قواق қавоқ
قوّال қаввол
قوّال‌بند қавволбанд
قواله қавола
قوّالی қавволӣ
قوام қавом
قوام қивом
قوانین қавонин
قوپل қӯпал
قوّت қувват
قوت I қутI
قوت II қутII
قوّت‌بخش қувватбахш
قوّت‌دار қувватдор
قوّت‌دهنده қувватдиҳанда
قوّت‌دهی қувватдиҳӣ
قوت‌کننده қутканда
قوتن қӯтан
قوّت‌ناک қувватнок
قوّت‌ناکی қувватнокӣ
قوتور қӯтур
قوچ қӯч
قوچقار қӯчқор
قود қавад
قوذقندی қӯзақандӣ
قور I қӯрI
قور II қӯрII
قورقور қур-қур
قورایيل қӯрайил
قورباشی қӯрбошӣ
قورچی қӯрчӣ
قورخانه қӯрхона
قورداق қавурдоқ
قورغاشیم қӯрғошим
قورغاشیم‌رنگ қӯрғошимранг
قورغاشیمی қӯрғошимӣ
قورغان қӯрғон
قورغانچه қӯрғонча
قورغانی қӯрғонӣ
قورمه қавурма

قورمه‌شوربا қавурмашӯрбо
قوره кӯра
قوروق кӯрук
قوروق‌بان қӯрукбон
قوروق‌شکن қӯрукшикан
قوروق‌شکنی қӯрукшиканӣ
قوروق‌گاه қӯрукгоҳ
قوری қӯрӣ
قوس қавс
قوساب қавсоб
قوس‌النهار қавсуннаҳор
قوسی қавсӣ
قوسین қавсайн
قوشI қӯшI
قوشII қӯшII
قوشاق қӯшоқ
قوش‌بیگی қушбегӣ
قوش‌پولی қӯшпулӣ
قوشچی қӯшчӣ
قوشخانه қӯшхона
قوش‌دایره қӯшдоира
قوشقارک қӯшқорак
قوش‌کرنی қӯшкарнай
قوش‌کننده қӯшкунанда
قوش‌گیر қӯшгир
قوش‌لگد қӯшлагад
قوش‌نی қӯшнай
قوشه қӯша
قوشه‌پیر қӯшапир
قوصر//قوصره қавсар(а)
قوقندی қӯқандӣ
قولI қавлI
قولII қавлII
قوّل қуввал
قولانه қавлона
قولتوق қӯлтуқ
قول‌نامه қавлнома
قولنج қуланҷ
قولنج қулинҷ
قولونII қулунII
قولی қулай
قوم қавм
قومی қавмӣ
قوناق қӯноқ
قوّه//قوّت қувва(т)
قوه қава
قوّه‌آزمائی қувваозмой
قوه‌خانه қавахона
قوّه‌سنج қувваsанҷ
قوّه‌سنجی қувваsанҷӣ
قوی қавӣ

قوی‌اراده қавиирода
قوی‌اعتقاد қавиэътиқод
قوی‌اندام қавиандом
قوی‌بازو қавибозу
قوی‌بال қавибол
قوی‌بنیاد қавибунёд
قوی‌پای қавипой
قوی‌پنجه қавипанҷа
قوی‌پیکر қавипайкар
قوی‌تن қавитан
قوی‌جثه қавиҷусса
قوی‌چنگ қавичанг
قوی‌چنگال қавичангол
قوی‌حال қавиҳол
قوی‌دست қавидаст
قوی‌دستگاه қавидастгоҳ
قوی‌دستگه қавидастгаҳ
قوی‌دل қавидил
قوی‌روح қавирӯҳ
قوی‌شأن қавишаън
قوی‌شوکت қавишавкат
قوی‌طبع қавитабъ
قوی‌عزم қавиазм
قویم қавим
قویمه қуйма
قوی‌نهاد қавиниҳод
قوی‌همّت қавиҳиммат
قوی‌هیکل қавиҳайкал
قوی‌یال қавиёл
قهّار қаҳҳор
قهّاری қаҳҳорӣ
قهر қаҳр
قهراً қаҳран
قهرآلود қаҳролуд
قهرآمیز қаҳромез
قهرانگیز қаҳрангез
قهرتون қаҳратун
قهرمانI қаҳрамонI
قهرمانII қаҳрамонII
قهرمانانه қаҳрамонона
قهرمان‌تراشی қаҳрамонтарошӣ
قهرمان‌زن қаҳрамонзан
قهرمان‌شهر қаҳрамоншаҳр
قهرمان‌مادر қаҳрамонмодар
قهرمان‌وار қаҳрамонвор
قهرمانیI қаҳрамонӣI
قهرمانیII қаҳрамонӣII
قهرناک қаҳрнок
قهری қаҳрӣ
قهستان қаҳистон
قهقاس қаҳқос

قهقرا қаҳқаро
قه‌قه қаҳ-қаҳ
قهقهه қаҳқаҳа
قهوگی қаҳвагӣ
قهوه қаҳва
قهوه‌آردکنک қаҳваордкунак
قهوه‌ای қаҳвай
قهوه‌جوش қаҳваҷӯш
قهوه‌جوشانک қаҳваҷӯшонак
قهوه‌خانه қаҳвахона
قهوه‌خوری қаҳвахӯрӣ
قهوه‌دان қаҳвадон
قهوه‌رنگ қаҳваранг
قهوه‌ریز қаҳварез
قهوه‌فروشی қаҳвафурӯшӣ
قهوه‌گون қаҳвагун
قهوه‌نوشی қаҳванӯшӣ
قی қай
قیار қайёр
قیاس қиёс
قیاساً қиёсан
قیاسی қиёсӣ
قیافه қиёфа
قیافه‌بازی қиёфабозӣ
قیافه‌سازی қиёфасозӣ
قیافه‌شناس қиёфашинос
قیافه‌شناسی қиёфашиносӣ
قیاق қиёқ
قیامI қиёмI
قیامII қиёмII
قیامت қиёмат
قیامت‌انگیز қиёматангез
قیامت‌پیشه қиёматпеша
قیامت‌پیکر қиёматпайкар
قیامت‌جلوه қиёматҷилва
قیامت‌خرام қиёматхиром
قیامتزار қиёматзор
قیامت‌کده қиёматкада
قیامت‌گاه қиёматгоҳ
قیامت‌نگاه қиёматнигоҳ
قیامت‌نگه қиёматнигаҳ
قیامتی қиёматӣ
قیام‌قوطی қиёмқуттӣ
قیام‌کنندهI қиёмкунандаI
قیام‌کنندهII қиёмкунандаII
قی‌آور қайовар
قیچی қайчӣ
قیچی‌زده қайчизада
قید қайд
قیدشده қайдшуда
قیدکننده қайдкунанда

قیدگیر қайдгир
قیرI қирI
قیرII қирII
قیرIII қирIII
قیرابI қиробI
قیراغاچ қайроғоч
قیراط қайрот
قیراق қайроқ
قیراق‌باز қайроқбоз
قیراق‌بازی қайроқбозӣ
قیراق‌سنگ қайроқсанг
قیراندود қирандуд
قیرپوش қирпӯш
قیرغیز қирғиз
قیرغیزی қирғизӣ
قیرکننده қиркунанда
قیرگون қиргун
قیرو қирав
قیروبسته қиравбаста
قیروپوش қиравпӯш
قیرودار қиравдор
قیروزده қиравзада
قیریندی қириндӣ
قیسه қайса.
قیصر қайсар
قیصری қайсарӣ
قیطان қайтон
قیف қиф
قیفال қифол
قیف‌شکل қифшакл
قیلI қилI
قیلII қилII
قیله қайла
قیله‌دان қайладон
قیل‌وقال қилуқол
قیم қайим
قیماب қимоб
قیماق қаймоқ
قیماق‌چای қаймоқчой
قیماق‌رنگ қаймоқранг
قیماقک қаймоқак
قیماقک‌بسته қаймоқакбаста
قیماقی қаймоқӣ
قیمت қимат
قیمت‌بها қиматбаҳо
قیمت‌دار қиматдор
قیمت‌سنج қиматсанҷ
قیمت‌شوی қиматшавӣ
قیمت‌ناک қиматнок
قیمتی қиматӣ
قیمه қима

قیمه‌اندازی қимаандозӣ
قیمه‌باب қимабоб
قیمه‌پلو қимапалав
قیمه‌کباب қимакабоб
قیمومیت қаймумият
قین қин
قینی қинӣ
قیوده куюда
قیوم қайюм
قیومی қайюмӣ

ک

کابره кобра
کابلت кобалт
کابنه кобина
کابوس кобус
کابوک кобук
کابیدن кобидан
کابین кобин
کاتب котиб
کاتبات котибот
کاتبانه котибона
کاتبه котиба
کاتبی котибӣ
کاتلت котлет
کاته кота
کاته‌باز котабоз
کاته‌بازی котабозӣ
کاتوره котура
کاتیج коттеч
کاج кочI
کاج кочII
کاچ кочI
کاچ кочII
کاچار кочор
کاچال кочол
کاچول кочул
کاچی кочӣ
کاخ кох
کاد код
کاداک кодок
کادکس кодекс
کاذب козиб
کار кор
کار кор
کارائی короӣ
کارآزما(ی) корозмо(й)
کارآزمائی корозмоӣ
کارآزمودگی корозмудагӣ
کارآزموده корозмуда
کارافتاده корафтода
کارافزا(ی) корафзо(й)
کارآگاه корогоҳ
کارآگاهی корогоҳӣ
کارآمد коромад
کارآموخته коромӯхта
کارآموز коромӯз
کارآموزی коромӯзӣ
کارانداز корандоз
کاراندازی корандозӣ
کاراندن корондан
کارآیم короям
کارباف корбоф
کاربافی корбофӣ
کاربرد корбурд
کاربری корбарӣ
کاربست корбаст
کاربند корбанд
کاربیع корбайъ
کارپارتسیه корпоратсия
کارپرتائی корпартоӣ
کارپرداز корпардоз
کارپردازی корпардозӣ
کارپسیه коррупсия
کارپوس корпус
کارجامه корчома
کارجنبان корчунбон
کارچلان корчаллон
کارچلانی корчаллонӣ
کارخانه корхона
کارخانه‌دار корхонадор
کارخورده корхӯрда
کارد корд
کاردار кордор
کارداری кордорӣ
کاردان кордон
کاردانی кордонӣ
کاردباز кордбоз
کاردبازی кордбозӣ
کاردچه кордча
کاردخورده кордхӯрда
کاردزنی кордзанӣ
کاردساز кордсоз
کاردسازی кордсозӣ
کاردک кордак
کاردکش кордкаш
کاردکشی кордкашӣ
کاردهنده кордиҳанда
کاردوست кордӯст
کاردوستی кордӯстӣ
کاردیده кордида
کارزار корзор
کارزده корзада
کارساز корсоз
کارسازی корсозӣ
کارسان корсон
کارستان користон
کارشایم коршоям
کارشایمی коршоямӣ
کارشکن коршикан
کارشکنی коршиканӣ
کارشناس коршинос
کارشناسی коршиносӣ
کارطلب корталаб
کارفرما корфармо
کارفرمائی корфармоӣ
کارکرد коркард
کارکشته коркушта
کارکن коркун
کارکوفته коркӯфта
کارگاه коргоҳ
کارگذار коргузор
کارگذاری коргузорӣ
کارگر коргар
کارگرجوان коргарчавон
کارگردان коргардон
کارگرزاده коргарзода
کارگرزن коргарзан
کارگرنشین коргарнишин
کارگری коргарӣ
کارگریز коргурез
کارگریزی коргурезӣ
کارگه коргаҳ
کارم корам
کارمزد кормузд
کارم‌شده корамшуда
کارمند корманд
کارم‌نشده корамнашуда
کارنادیده корнодида
کارناشایم корношоям
کارناشایمی корношоямӣ
کارنامه корнома
کارنده коранда
کارنمائی корнамоӣ
کاره кора
کاروان корвон
کاروان‌باشی корвонбошӣ
کاروان‌خانه корвонхона
کاروان‌سالار корвонсолор
کاروان‌سرا(ی) корвонсаро(й)
کاروانک корвонак
کاروان‌کش корвонкаш
کاروان‌گاه корвонгоҳ
کاروان‌گذر корвонгузар
کاروان‌گرد корвонгард
کاروان‌گش корвонкуш
کاروانی корвонӣ
کاروبار корубор
کارورز корварз
کاروند корунд
کاری корӣ
کاریابی корёбӣ
کاریدن коридан
کاریز корез
کاریزکن корезкан
کازر козар
کازر козур
کازری козарӣ
کازری козурӣ
کازه коза
کاژ кож
کاس косI
کاس косII
کاس косIII
کاسب косиб
کاسب‌بچه косиббача
کاسب‌دهقان косибдеҳқон
کاسب‌نشین косибнишин
کاسبی косибӣ
کاست кост
کاستن костан
کاسته коста
کاستی костӣ
کاسد косид
کاسماپالیت космополит
کاسماپالیتیزم космополитизм
کاسمادرام космодром
کاسماگانیه космогония
کاسمالاگیه космология
کاسمتیکه косметика
کاسمتیکی косметикӣ
کاسنی коснӣ
کاسه коса
کاسه‌پشت косапушт
کاسه‌تراش косатарош
کاسه‌تراشی косатарошӣ
کاسه‌خانه косахона
کاسه‌دم косадум
کاسه‌شکن//کاسه‌شکن(ک) косашикан(ак)
کاسه‌گر косагар
کاسه‌گری косагарӣ

کاسه گل косагул
کاسه لیس косалес
کاسه لیسی косалесӣ
کاسه مانند косамонанд
کاسه نواز косанавоз
کاسینوس косинус
کاش кош
کاشانه кошона
کاشتن коштан
کاشتنی коштанӣ
کاشته кошта
کاشف кошиф
کاشکه кошки
کاشه коша
کاشی кошӣ
کاشی کار кошикор
کاشی کاری кошикорӣ
کاشین кошин
کاشین کار кошинкор
کاشین کاری кошинкорӣ
کاظم козим
کاغ I коғI
کاغ II коғII
کاغتی // کاغاتی коғатӣ//коғотӣ
کاغذ коғаз
کاغذباز коғазбоз
کاغذبازی когазбозӣ
کاغذبرار коғазбарор
کاغذبراری коғазбарорӣ
کاغذبور когазбур
کاغذپاره коғазпора
کاغذپرانی коғазпаронӣ
کاغذپیچ коғазпеч
کاغذخلته коғазхалта
کاغذخورک коғазхӯрак
کاغذگیر коғазгир
کاغذی коғазӣ
کاغذین коғазин
کاف I кофI
کاف II кофII
کافتن кофтан
کافتنی кофтанӣ
کافته кофта
کافت و کاو кофтуков
کافر кофар
کافر кофир
کافردل кофирдил
کافرکیش кофиркеш
کافرنعمت кофирнеъмат
کافرنعمتی кофирнеъматӣ
کافرنهاد кофирниҳод

کافری кофирӣ
کافور кофур
کافوربار кофурбор
کافوربو(ی) кофурбӯ(й)
کافوری кофурӣ
کافی кофӣ
کافیدن кофидан
کافیین кофеин
کاک I кокI
کاک II кокII
کاک III кокIII
کاک IV кокIV
کاک V кокV
کاکئین кокаин
کاکئینی кокаинӣ
کاکاو коко
کاکتیل коктейл
کاکس кокс
کاکس شونده коксшаванда
کاکل кокул
کاکل پریشان кокулпарешон
کاکل دار кокулдор
کاکله кокула
کاکوتی кокутӣ
کال кол
کال I колI
کال II колII
کالا коло
کالایید коллоид
کالبد колбад
کالبد колбуд
کالبه колба
کالچ коллеч
کالچیدن колчедан
کالفته колуфта
کالکتار коллектор
کالکتیوانی коллективонӣ
کالکسیانر коллексионер
کالکسیه коллексия
کالگیه коллегия
کالم колум
کاله I колаI
کاله II колаII
کالوس колус
کالوشه колуша
کالیدن колидан
کالیو(ه) колив(а)(о)
کام I комI
کام II комII
کام اجرائیه комичроия
کام بخش комбахш

کام بخشی комбахшӣ
کامبین комбайн
کامبینت комбинат
کامبین چی комбайнчӣ
کامبین ران комбайнрон
کامپرس компресс
کامپرسار компрессор
کامپرسارخانه компрессорхона
کامپرساری компрессорӣ
کامپس компас
کامپیوتر компютер
کامپیوتری компютерӣ
کام جو(ی) комҷӯ(й)
کام جوئی комҷӯӣ
کامرامن комрон
کامرانی комронӣ
کامروا комраво
کامروائی комравоӣ
کامستانی комситонӣ
کام گار комгор
کام گاری комгорӣ
کام گاری комдорӣ
کامگی комагӣ
کامل комил
کاملا комилан
کامل اختصاص комилихтисос
کامل حقوق комилҳуқуқ
کامل حقوقی комилҳуқуқӣ
کامل رأی комилраъй
کامل عیار комилъиёр
کامندتوره комендатура
کامندنت комендант
کامندنتی комендантӣ
کامندیر командир
کامه I комаI
کامه II комаII
کامه III комаIII
کامه IV комаIV
کامه برداری комбардорӣ
کامه دار комадор
کامه کاوک комаковак
کامه کنی комаканӣ
کاموتتار коммутатор
کاموور комвар
کاموّنلی коммуналӣ
کاموّنه коммуна
کامونیزم коммунизм
کامونیست коммунист
کامونیستی коммунистӣ
کامی комӣ
کامیاب комёб

کامیابی комёбӣ
کام یار комёр
کامیتت комитет
کامیستر комиссар
کامیسریت комиссариат
کامیسیه комиссия
کان кон
کانا коно
کانائی коноӣ
کانتینر контейнер
کانتینرکش контейнеркаш
کانتینری контейнерӣ
کانتیننت континент
کانتیننتلی континенталӣ
کاندتسیانر кондитсионер
کاندنستار конденсатор
کاندنستسیه конденсатсия
کانسپسیه консепсия
کانسپکت конспект
کانسترو کتار конструктор
کانسترو کتیوی конструктивӣ
کانسترو کتیویزم конструктивизм
کانسترو کسیه конструксия
کانستیتو تسیانی конститутсионӣ
کانستیتوتسیه конститутсия
کانسرت консерт
کانسرتی консертӣ
کانسرن консерн
کانسرو(ه) консерв(а)(о)
کانسرو برآری консервбарорӣ
کانسروتار консерватор
کانسروتاریه консерватория
کانسروتسیه консерватсия
کانسروتیزم консерватизм
کانسروتیوی консервативӣ
کانسروگی консервагӣ
کانسرونت консервант
کانسول консул
کانسول تتسیه консултатсия
کانسول خانه консулхона
کانسول گری консулгарӣ
کانسولی консулӣ
کانسیلیوم консилиум
کانفت конфет
کانفدرتسیه конфедератсия
کانفرانس конфронс
کانفرنسیه конференсия
کانکرس конкурс
کانکرسی конкурсӣ
کانکن конкан
کانگرس конгресс

كانگلامرت конгломерат
كانوئیر конвейер
كانوای конвой
كانورت конверт
كانورسیه конверсия
كانوس конус
كانوسی конусӣ
كانونII конунII
كانونI конунI
كانونIII конунIII
كانونسیه конвенсия
كانیک коняк
كاو ков
كاواک ковок
كاواكی ковокӣ
كاواندن ковондан
كاوش ковиш
كاوشگر ковишгар
كاوشگری ковишгарӣ
كاوک ковак
كاوكاو ков-ков
كاویان//كاویانی ковиён//ковиёнӣ
كاویدن ковидан
كاه коҳ
كاهاندن//كاهانیدن коҳон(и)дан
كاهخانه коҳхона
كاهدان коҳдон
كاهدود коҳдуд
كاهربا коҳрабо
كاهرنگ коҳранг
كاهریزه коҳреза
كاهش коҳиш
كاهش‌آمیز коҳишомез
كاه‌كشان коҳкашон
كاهگل коҳгил
كاهلI коҳилI
كاهلII коҳилII
كاهلانه коҳилона
كاهل‌تن коҳилтан
كاهل‌تنی коҳилтанӣ
كاهلی коҳилӣ
كاهمیده коҳмайда
كاهن коҳин
كاهو коҳу
كاهوار коҳвор
كاهیدن коҳидан
كاهیده коҳида

كائن коин
كائنات коинот
كایفتسنت коэффитсиент

كباب кабоб
كباب‌پز кабобпаз
كباب‌پزی кабобпазӣ
كباب‌غلک кабобгелак
كبابی кабобӣ
كباده каб(б)ода
كبار кибор
كبارزاده киборзода
كبتا кубито
كبر кабар
كبر кибр
كبرا кубро
كبریا кибриё
كبریت кибрит
كبزه‌فرومان кабзафурӯмон
كبست кабаст
كبک кабк
كبک‌انجیر кабканҷир
كب كبود каб-кабуд
كب كبود кап-кабуд
كبک‌جوجه кабкҷӯҷа
كبک‌خرام кабкхиром
كبک‌رفتار кабкрафтор
كبكی кабкӣ
كبل кабел
كبلتاو кабелтов
كبلی кабелӣ
كبه каба
كبوتر кабӯтар
كبوترباز кабӯтарбоз
كبوتربازی кабӯтарбозӣ
كبوتربازی кабӯтарӣ
كبوترخانه кабӯтархона
كبود кабуд
كبودبال кабудбол
كبودبر кабудбар
كبودپوش кабудпӯш
كبودپوشی кабудпӯшӣ
كبودتاب кабудтоб
كبودجامه кабудҷома
كبودچشم кабудчашм
كبودچنبر кабудчанбар
كبودچه кабудча
كبودچه‌تاب кабудчатоб
كبودچه‌رنگ кабудчаранг
كبودر кабудар
كبودرنگ кабудранг
كبودگر кабудгар
كبوده кабуда
كبودی кабудӣ
كبودی‌زار кабудизор

كبودی‌فروش кабудифурӯш
كبودی‌فروشی кабудифурӯшӣ
كبودی‌كاری кабудикорӣ
كبید кабид
كبیر кабир
كبیره кабира
كبیسه кабиса
كبینت кабинет
كبینه кабина
كپ кап
كپّان каппон
كپچه капча
كپر капар
كپران капрон
كپک капак
كپک‌پوش капанакпӯш
كپک‌زده капакзада
كپله капелла
كپنک капанак
كپّهI каппаI
كپّهII каппаII
كپّه‌پوش каппапӯш
كپّه‌دار каппадор
كپّه‌كلان каппа-калон
كپّه‌ناک каппанок
كپّی каппӣ
كپیتل капитал
كپیتلیزم капитализм
كپیتلیست капиталист
كپیتلیستی капиталистӣ
كپیتن капитан
كپیدن капидан
كپیلیر капилляр
كپیلیری капиллярӣ
كت кат
كتاب китоб
كتاب‌آرائی китоборой
كتاب‌براری китоббарорӣ
كتاب‌پرست китобпараст
كتاب‌پرستی китобпарастӣ
كتابتی китобатӣ
كتابچه китобча
كتاب‌خانه китобхона
كتاب‌خوان китобхон
كتاب‌خوانده китобхонда
كتاب‌خوانی китобхонӣ
كتاب‌دار китобдор
كتاب‌داری китобдорӣ
كتاب‌دان китобат
كتاب‌دان китобдон
كتاب‌دوست китобдӯст

كتاب‌دوستی китобдӯстӣ
كتاب‌سازی китобсозӣ
كتاب‌شناس китобшинос
كتاب‌شناسی китобшиносӣ
كتاب‌فروش китобфурӯш
كتاب‌فروشی китобфурӯшӣ
كتاب‌مانک китобмонак
كتاب‌نامه китобнома
كتاب‌نویس китобнавис
كتاب‌نویسی китобнависӣ
كتابه китоба
كتابی китобӣ
كتابیات китобиёт
كتاد катод
كتادی катодӣ
كتالیک католик
كتالیكی католикӣ
كتان катон
كتان‌باف катонбоф
كتان‌بافی катонбофӣ
كتانی катонӣ
كتب кутуб
كتب‌خانه кутубхона
كتچه катча
كتر катар
كتر катер
كتف китф
كتف‌تنگ китфтанг
كتف‌وسیع китфвасеъ
كتک катак
كتک кутак
كتگی каттагӣ
كتلI куталI
كتلII куталII
كتلاگ каталог
كتمان китмон
كتی катӣ
كتیبه катиба
كتیبه‌شناس катибашинос
كتیبه‌شناسی катибашиносӣ
كتیر катир
كتیگاریه категория
كثافت касофат
كثافت‌آفر касофатовар
كثافت‌بار касофатбор
كثافتی касофатӣ
كثیرI касирI
كثیرII касирII
كثیرالاولاد касирулавлод
كثیرالعدد касируладад
كثیرالملّت касирулмиллат

کثیف касиф
کجا кучо
کجائی кучой
کج ابرو качабрӯ
کج اندیش качандеш
کجاوه качова
کجاوه دار качовадор
کجاوه شکم качовашикам
کجبحث качбахс
کجبحثی качбахсӣ
کجبین качбин
کجبینی качбинӣ
کج پا(ی) качпо(й)
کج پهلو качпахлу
کج چشم каччашм
کج خطه качхата
کجدست качдаст
کجدستی качдастӣ
کج دل качдил
کج دم качдум
کج دهان качдахон
کج رفتار качрафтор
کج رفتاری качрафторӣ
کج رو качрав
کج روی качравӣ
کج شاخ качшох
کج طبع качтабъ
کج فکر качфикр
کج فکری качфикрӣ
کج فهم качфахм
کج فهمی качфахмӣ
کجک качак
کج کار качкор
کج کارد качкорд
کج کاری качкорӣ
کج کلاه качкулох
کج کنج(ه) качкунч(а)
کجکول качкӯл
کج گردن качгардан
کجله // کجلک качалак
کج مکج качмакач
کج نهاد качниход
کج نوگ качнӯг
کج و کلیب качукилеб
کج و کلیبی качукилебӣ
کجی качӣ
کچ кач
کچاله кучола
کچک кучук
کچک بچه кучукбача
کچکول качкӯл

کچل качалI
کچل качалII
کچل پا качалпо
کچلیدن качалидан
کچه кача
کچه بازی качабозӣ
کچوله кучула
کچیری кичирӣ
کحل кӯхл
کحلدان кӯхлдон
کحلی кӯхлӣ
کد кадI
کد кадII
کد кадIII
کد(д) кад(д)
کدام кадом
کدامی кадомӣ
کدامین кадомин
کدبانو кадбону
کدبانوئی кадбонуӣ
کدخدا(ی) кадхудо(й)
کدخدایی кадхудоӣ
کدر кадарI
کدر кадарII
کدر кадрI
کدر кадрII
کده када
کده куда
کدو каду
کدوئی кадуӣ
کدواده кадвода
کدوبا кадубо
کدوبچک кадубичак
کدوبینی кадубинӣ
کدوچگی кадучагӣ
کدوچه кадуча
کدوچه دار кадучадор
کدوخ кадӯх
کدودانه кадудона
کدورت кудурат
کدوسر кадусар
کدوسنبوسه кадусанбӯса
کدوشوربا кадушӯрбо
کدوشوله кадушавла
کدو کاری кадукорӣ
کدو کوزه кадукӯза
کدوگی кадугӣ
کدوگین кадугин
کدونگ кудунг
کدونگ گر кудунггар
کدونگری кудунггарӣ

کدونیمه кадунима
کدیر кадир
کدیور кадевар
کدیوری кадеварӣ
کذائی казоӣ
کذاب каззоб
کذب кизб
کر кар
کر кар(р)
کرا киро
کرائی кирой
کرابادین карободин
کراپولی киропулӣ
کراسّ кросс
کراسّوارد кроссворд
کراشده кирошуда
کراشیدن карошидан
کراشیده карошида
کراک карок
کراکش кирокаш
کراکش خانه кирокашхона
کراکشی кирокашӣ
کراکننده кирокунанда
کراکنی кирокунӣ
کرام киромI
کرام киромII
کرامات каромот
کرامت каромат
کرامی киромӣ
کران карон
کرانه карона
کرانه جو(ی) кароначӯ(й)
کرانه جویی кароначӯӣ
کراهت карохат
کراهت انگیز карохатангез
کراهت آور карохатовар
کراهت بار карохатбор
کراهت ناک карохатнок
کراهیت карохият
کرایه кироя
کرایه نشین кироянишин
کرباس карбос
کرباس باف карбосбоф
کرباس بافی карбосбофӣ
کرباسه карбоса
کرباسی карбосӣ
کربان карбон
کربسه карбаса
کربش карбаш
کربید карбид
کربین карабин

کربیورتار карбюратор
کرت карат
کرت карт
کرتاتکه картотека
کرتاشکه картошка
کرتاشکه بریان картошкабирён
کرتاشکه چینی картошкачинӣ
کرتاشکه شنانک
картошкашинонак
کرتاشکه شنانی картошкашинонӣ
کرتاشکه غندارک
картошкағундорак
کرتاشکه غنداری
картошкағундорӣ
کرتاشکه کار картошкакор
کرتاشکه کاری картошкакорӣ
کرتاشکه گل картошкагул
کرتاگرفی картографӣ
کرتاگرفیه картография
کرتان картон
کرتانی картонӣ
کرتریج картрич
کرتسر картсер
کرتک куртак
کرته каратэ
کرته курта
کرته وار куртавор
کرته واری куртаворӣ
کرتی каратӣ
کرج карч
کرخت карахт
کرخت شده карахтшуда
کرخت شوی карахтшавӣ
کرخت کننده карахткунанда
کرخته карахта
کرختی карахтӣ
کرخش карахш
کرد курд
کردار кирдор
کردر кардар
کردگار кирдигор
کردن кардан
کردنی карданӣ
کرده карда
کرده کار кардакор
کردی курдӣ
کردیاگرفیه кардиография
کردیاگرمه кардиограмма
کردیالاگی кардиологӣ
کردیالاگیه кардиология
کرسان карсон

کرستون карастун
کرسی курсӣI
کرسی курсӣII
کرسی‌چه курсича
کرسین карасин
کرسین‌دان карасиндон
کرسی‌نشین курсинишин
کرسین‌لمپه карасинлампа
کرسینی карасинӣ
کرشمه карашма
کرشمه‌دار карашмадор
کرفس карафс
کرک карк
کرک куркI
کرک куркII
کرکدن каркадан
کرکم каркам
کرکننده каркунанда
کرگس каргас
کرم карамI
کرم карамII
کرم кирм
کرم‌پیشه карампеша
کرم‌چه кирмча
کرم‌خورده кирмхӯрда
کرم‌خورک карамхӯрак
کرم‌زده кирмзада
کرم‌شکل кирмшакл
کرم‌شلغم карамшалғам
کرم‌شورباه карамшӯрбо
کرمک кирмак
کرمک курмак
کرمک‌پرور кирмакпарвар
کرمک‌پروری кирмакпарварӣ
کرمک‌چینی курмакчинӣ
کرمک‌دار кирмакдор
کرمک‌داری кирмакдорӣ
کرم‌کرده кирмкарда
کرم‌گستر карамгустар
کرمند карманд
کرمی карамӣ
کرمینلستیکه криминалистика
کرن кранI
کرن кранII
کرنای карной
کرنتین карантин
کرنجو каранчу
کرند куранд
کرن‌دار крандор
کرنگ куранг
کرنما карнамо

کرنول карнавал
کرنی карнай
کرنی‌چه карнайча
کرنیچی карнайчӣ
کرنی‌گل карнайгул
کرنی‌نواز карнайнавоз
کرنی‌نوازی карнайнавозӣ
کره кара
کره карра
کره курра
کره//کرت карра(т)
کرهان карҳан
کرو(ه) карв(а)
کروات каравот
کرور курурI
کرور курурII
کروز куруз
کروژ куруж
کروفر карруфар
کروک каррук
کروکی каррукӣ
کروم курум
کروه курӯх
کرویا карвиё
کری карӣ
کریز курез
کریزی курезӣ
کریکتوره карикатура
کریکتوری карикатурӣ
کریم карим
کریم крем
کریمانه каримона
کریمه карима
کریمی каримӣ
کریه карех
کریه‌المنظر карехулманзар
کریه‌منظر карехманзар
کزاز кузоз
کزر казар
کزرمه казарма
کزرمه‌نشین казарманишин
کزینا казино
کژ каж
کژترازو кажтарозу
کژدم каждум
کژدم‌زده каждумзада
کژدمک каждумак
کژدم‌گزیده каждумгазида
کژدمه каждума
کژدم‌وار каждумвор
کژدمی каждумӣ

کژنگر кажнигар
کژین кажин
کس кас
کساد касод
کسادشده касодшуда
کسادشوی касодшавӣ
کسادی касодӣ
کسالت касолат
کسانه касона
کسب касб
کسب‌آموز касбомӯз
کسب‌آموزی касбомӯзӣ
کسبه касаба
کسبوی касабавӣ
کسبی касбӣ
کستسیه кассатсия
کسته каста
کستی//کشتی кустӣ//куштӣ
کستی‌باف кустибоф
کسدان касдон
کسر касрI
کسر касрII
کسرت касрат
کسردار касрдор
کسره касра
کسروف касруф
کسری кисро
کسری касрӣ
کسفرشناس кайфаршинос
کسک касак
کسکدیار каскадёр
کسل касал
کسلبان касалбон
کسلبانی касалбонӣ
کسل‌بینی касалбинӣ
کسل‌پانی касалпоӣ
کسلخانه касалхона
کسلمند касалманд
کسل‌نما касалнамо
کسلی касалӣ
کسلی‌آور касалиовар
کسمخر касмахар
کسمدان касмадон
کسمگرد касмагард
کسمیاب касмаёб
کس‌ناشنید касношунид
کس‌نافهم каснофахм
کس‌ناگذر касногузар
کسندر касандар
کسو касав
کسوت кисват

کسوت‌گری кисватгарӣ
کسوف кусуф
کسی касе
کسیته кассета
کسیتی кассетӣ
کش каш
کش кашI
کش кашII
کش кашIII
کش куш
کش куш
کشا кушо
کشاد кушод
کشادگی кушодагӣ
کشادن кушодан
کشاده кушода
کشاده‌پیشانی кушодапешонӣ
کشاده‌دست кушодадаст
کشاده‌دستی кушодадастӣ
کشاده‌دل кушодадил
کشاده‌رو(ی) кушодарӯ(й)
کشاده‌زبان кушодазабон
کشاده‌شونده кушодашаванда
کشاده‌طبع кушодатабъ
کشاده‌گوی кушодагӯй
کشاف кашшоф
کشاکش кашокаш
کشاکشی кашокашӣ
کشاکشی кушокушӣ
کشال кашол
کشال‌پا кашолпо
کشال‌دار кашолдор
کشال‌دهی кашолдиҳӣ
کشال‌کار кашолкор
کشال‌کاری кашолкорӣ
کشاله кашола
کشاله‌کار кашолакор
کشاله‌کاری кашолакорӣ
کشاله‌کنان кашолакунон
کشال‌یابی кашолёбӣ
کشان кашон
کشان кушон
کشاندن кашондан
کشاندن кушондан
کشانیدن кашонидан
کشاورز кашоварз
کشاورز кишоварз
کشاورزی кашоварзӣ
کشاورزی кишоварзӣ
کشایاندن//کشایانیدن
кушоён(и)дан

کشایش кушониш
کش‌بافت кашбофт
کش‌بافی кашбофӣ
کشبر кашбар
کشت I кишт
کشت II кишт
کشتار куштор
کشت‌باب киштбоб
کشت‌بازی киштбозӣ
کشت‌زار киштзор
کشت‌گاه киштгоҳ
کشت‌گردان киштгардон
کشتل каштал
کشتن киштан
کشتن куштан
کشتن‌گاه куштангоҳ
کشته кишта
کشته кушта
کشته‌زار киштазор
کشته‌شده кушташуда
کشت‌وکار киштукор
کشتی киштӣ
کشتی‌بان киштибон
کشتی‌بندان киштибандон
کشتی‌بندی киштибандӣ
کشتی‌ران киштирон
کشتی‌رانی киштиронӣ
کشتی‌ساز киштисоз
کشتی‌سازی киштисозӣ
کشتی‌سوار киштисавор
کشتی‌شکستگان
киштишикастагон
کشتی‌کش киштикаш
کشتی‌کشی киштикашӣ
کشتی‌گاه киштигоҳ
کشتی‌گرد киштигард
کشتی‌نشین киштинишин
کش‌خانه кушхона
کشش I кашиш
کشش кушиш
کشش‌خانه кушишхона
کشش‌دار кашишдор
کشش‌گاه кушишгоҳ
کشف кашаф
کشف кашф
کشفی кашфӣ
کشفیات кашфиёт
کشک кашак
کشک кашк
کشکاب кашкоб
کشک‌آس кашкос

کش‌کش каш-каш
کش‌کشان каш-кашон
کش‌کشک кашкашак
کشکک кашкак
کشکله кашкала
کشکنجیر кушканчир
کشکول кашкӯл
کشکوله кашкӯла
کشکی кашкӣ
کشکین кашкин
کشم кашам
کشمش кишмиш
کشمشی кишмишӣ
کشمکش кашмакаш
کشمکشی кашмакашӣ
کشمیری кашмирӣ
کشندگی кашандагӣ
کشنده кушанда
کشنده кашанда
کشنیج кашнич
کشنیز кашниз
کشه кашша
کشودن кушудан
کشور кишвар
کشورخدای кишвархудой
کشورستان кишварситон
کشورشناس кишваршинос
کشورشناسی кишваршиносӣ
کشورکشا(ی) кишваркушо(й)
کشورکشائی кишваркушоӣ
کشوری кишварӣ
کشی кашӣ
کشیدن кашидан
کشیده кашида
کشیده‌دوز кашидадӯз
کشیده‌دوزی кашидадӯзӣ
کشیش II кашиш
کظم казм
کعب каъб
کعبه каъба
کف I каф
کف II каф
کف I куф
کف II куф
کفّار куффор
کفّاره//تکفّارة каф(ф)ора(т)
کفاف кифоф
کفالت кафолат
کفالت‌دهنده кафолатдиҳанда
کفالت‌نامه кафолатнома
کفاندن кафондан

کفانیدن кафонидан
کفایت‌کننده кифояткунанда
کفایه//کفایت кифоя(т)
کف‌بسته кафбаста
کف‌بین кафбин
کف‌بینی кафбинӣ
کفت кифт
کفتار кафтор
کفتر кафтар
کفترباز кафтарбоз
کفتربازی кафтарбозӣ
کفترخانه кафтархона
کفچه кафча
کفر куфр
کفران куфрон
کفری куфрӣ
کف‌زن кафзан
کف‌زنی кафзанӣ
کفسن кафсан
کفش кафш
کفش‌بردار кафшбардор
کفش‌برداری кафшбардорӣ
کفش‌دوز кафшдӯз
کفش‌دوزی кафшдӯзӣ
کفش کن кафшкан
کفشیر кафшер
کفشیرکاری кафшеркорӣ
کفشیرکش кафшеркаш
کفشیرکنی кафшеркунӣ
کفشیرگر кафшергар
کفشیرگری кафшергарӣ
کفک кафк
کفکازی кафкозӣ
کفک‌آلود кафколуд
کفک‌دار кафкдор
کف‌کوبی кафкӯбӣ
کفکی I кафакӣ
کفکی II кафакӣ
کفگیر кафгир
کفگیرزن кафгирзан
کفگیرزنی кафгирзанӣ
کفل кафал
کفلیز кафлез
کفلیزک кафлезак
کفلیزه кафлеза
کفلیس кафлес
کف‌مال кафмол
کفن кафан
کفن кафн
کفن‌پولی кафанпулӣ
کفن‌پیچ кафанпеч

کفن‌دوز кафандӯз
کفن‌دزد кафандузд
کفن‌دزدی кафандуздӣ
کفن‌دوزی кафандӯзӣ
کفن‌فروشی кафанфурӯшӣ
کفن‌گدا кафангадо
کفنی кафанӣ
کفّه каффа
کفیدره кафедра
کفیدگی кафидагӣ
کفیدن кафидан
کفیده кафида
کفیل кафил
کفیلی кафилӣ
ککئا какао
ککتوس кактус
ککس кекс
ککنه какана
کل кал
کل кулл
کلا I кило
کلابتن калобатун
کلابتنی калобатунӣ
کلابه калоба
کلابه‌ریس калобарес
کلابه‌ریسی калобаресӣ
کلاپیسه калопеса
کلاچه калоча
کلاریه калория
کلاریه‌ناک калориянок
کلاریه‌ناکی калориянокӣ
کلاژه I каложа
کلاژه II каложа
کلاغ калоғ
کلاف‌پیچ калофпеч
کلاف‌کشی калофкашӣ
کلافه калоф(а)
کلال I калол
کلال II калол
کلال кулол
کلال кулола
کلالت калолат
کلال‌خانه кулолхона
کلال‌گری кулолгарӣ
کلالی кулолӣ
کلام калом
کلام‌الله каломуллоҳ
کلامی каломӣ
کلان калон
کلان‌پای калонпой
کلانتر калонтар

کلان تراشی калонтарошӣ
کلان جثه калонҷусса
کلان جثه گی калонҷуссагӣ
کلان حجم калонҳаҷм
کلان خرج калонхарҷ
کلان زاده калонзода
کلان سال калонсол
کلان سالی калонсолӣ
کلان سر калонсар
کلان شونده калоншаванда
کلان شوی калоншавӣ
کلان کار калонкор
کلان گپ калонгап
کلان گپی калонгапӣ
کلان گیر калонгир
کلان گیرانه калонгирона
کلان گیری калонгирӣ
کلان وارانه калонворона
کلانی калонӣ
کلانی گری калонигарӣ
کلاه кулоҳ
کلاه برداری кулоҳбардорӣ
کلاه خود кулоҳхӯд
کلاه دار кулоҳдор
کلاه داری кулоҳдорӣ
کلاه دوز кулоҳдӯз
کلاه دوزی кулоҳдӯзӣ
کلاه ساز кулоҳсоз
کلاه سازی кулоҳсозӣ
کلاهک кулоҳак
کلاه گذاری кулоҳгузорӣ
کلاه گوشه кулоҳгӯша
کلاوه калова
کلب калб
کلباغ калбоғ
کلبز калбуз
کلبه кулба
کلپتره калпатра
کلپن клапан
کلپیسه калпеса
کلتک калтак
کلتک بازی калтакбозӣ
کلتک بدست калтакбадаст
کلتکچه калтакча
کلتک خوری калтакхӯрӣ
کلتک دار калтакдор
کلتک کاری калтаккорӣ
کلتک کوب калтаккӯб
کلتک میل калтамил
کلته калта
کلته پا(ی) калтапо(й)
کلته پایه калтапоя
کلته پوستین калтапӯстин
کلته چه калтача
کلته دم калтадум
کلته ریش калтариш
کلته زبان калтазабон
کلته فهم калтафаҳм
کلته کرا калтакиро
کلته کلاس калтакалос
کلچ килч
کلچه кулча
کلچه بهی кулчабиҳӣ
کلچه پز кулчапаз
کلچه رو(ی) кулчарӯ(й)
کلچه قند кулчақанд
کلچه مانند кулчамонанд
کلخات калхот
کلرنت кларнет
کلزاغ калзоғ
کلسی калсий
کلسیتسیزم класситсизм
کلسیک классик
کلسیکانه классикона
کلسیکی классикӣ
کلف калаф
کلفت кулфат
کلفت انگیز кулфатангез
کلفت زده кулфатзада
کلک каллак
کلک калакI
کلک калакII
کلک килк
کلّک куллук
کل کل кал-кал
کلکن кулкан
کلکه калка
کلکولیتار калкулятор
کلکولیتسیه калкулятсия
کلگاو калгов
کلل калал
کلمات калимот
کل مرغ калмурғ
کل مسجد калмасҷид
کلمه калима
کلمه باز калимабоз
کلمه بازی калимабозӣ
کلمه ساز калимасоз
کلمه سازی калимасозӣ
کلند каланд
کلندچه каландча
کلند دسته каланддаста
کلندرو каландрав
کلندریش каландриш
کلندزن каландзан
کلندزنی каландзанӣ
کلند کاری каландкорӣ
کلند کش каландкаш
کلند کنی каландкунӣ
کلندگردان каландгардон
کلندگردانی каландгардонӣ
کلنده каланда
کلنگ кулангI
کلنگ кулангII
کلنگ кулангIII
کلنگ دار кулангдор
کلنگ دان кулангдон
کلنگ دل кулангдил
کلنگی кулангӣ
کلوته кулӯта
کلوته پوشک кулӯтапӯшак
کلوته ریش кулӯтариш
کلوچه кулӯча
کلوخ кулӯх
کلوخ انداز кулӯхандоз
کلوخ چین кулӯхчин
کلوخ دار кулӯхдор
کلوخ روی кулӯхрӯй
کلوخ شدگار кулӯхшудгор
کلوخ کوب кулӯхкӯб
کلوش калавиш
کلوش калӯш
کلوش کهنه калӯшкӯҳна
کلوک кулӯк
کلوله кулӯла
کلوله شکل кулӯлашакл
کلونده калаванда
کلویدن калавидан
کلویده калавида
کله калла
کلّه килла
کله кулаҳ
کله باران//کله باران(ی)
кулаҳборон(ӣ)
کلّه بر каллабур
کلّه پا каллапо
کلّه پاچه каллапоча
کلّه پز каллапаз
کلّه پزی каллапазӣ
کلّه پوش каллапӯш
کلّه پوش فروش каллапӯшфурӯш
کلّه پوش فروشی
каллапӯшфурӯшӣ
کلّه جنبان каллаҷунбон
کلّه جنبانی каллаҷунбонӣ
کلّه جنگ каллаҷанг
کلّه خشک каллахушк
کله خود кулаҳхӯд
کلّه دار калладор
کله دار кулаҳдор
کلّه زن каллазан
کلّه زنی каллазанӣ
کلّه شوربا каллашӯрбо
کلّه قند каллақанд
کلّه قندی каллақандӣ
کلّه کدو каллакаду
کلّه کرم каллакарам
کلّه کلان каллакалон
کلّه کن каллакан
کلّه کوبک каллакӯбак
کلّه مناره калламанора
کلّه موش калламуш
کلّه موش گیرک калламушгирак
کلّه میخ калламех
کلّه ورم каллаварам
کلّه ورمی калаварамӣ
کلی калӣ
کلّی куллӣ
کلّیات куллиёт
کلیب килеб
کلّیت куллият
کلّیتاً куллиятан
کلیتک калитак
کلیچه кулича
کلید калид
کلیددار калиддор
کلیددان калиддон
کلیرنگ клиринг
کلیسا калисо
کلیک килик
کلیل калил
کلیم калим
کلیم الله калимуллоҳ
کلیمی калимӣ
کلین келин
کلین بیاران келинбиёрон
کلین بیبی келинбибӣ
کلین بینی келинбинӣ
کلین پاشا келинпошшо
کلین چک келинчак
کلین شونده келиншаванда
کلین طلبان келинтал(а)бон
کلین فراری келинфурорӣ
کلینیکه клиника

کلّیه куллия
کم кам
کم кум
کم آب камоб
کم ابر камабр
کم آبشوی камобшавӣ
کم آبی камобӣ
کماج кумочI
کماج кумочII
کماج кумоч
کم آدم камодам
کم ارزش камарзиш
کم آزار камозор
کم آزاری камозорӣ
کماس камос
کم استعداد камистеъдод
کم استعمال камистеъмол
کماسه камоса
کم اعتبار камэътибор
کم اعتباری камэътиборӣ
کم اعتقاد камэътиқод
کم اعتنا камэътино
کم اعتنائی камэътиноӣ
کم اقتدار камиқтидор
کم اقتداری камиқтидорӣ
کمال камолI
کمال камолII
کمالات камолот
کم التفات камилтифот
کم التفاتی камилтифотӣ
کمال نامه камолнома
کم آمد камомад
کم آمده камомада
کمان камон
کمان ابرو камонабрӯ
کمان انداز камонандоз
کمان اندازی камонандозӣ
کمان بینی камонбинӣ
کمان پای камонпой
کمان جوله камонҷӯла
کمانچه камонча
کمان خانه камонхона
کمان دار камондор
کم اندیشگی камандешагӣ
کم اندیشه камандеша
کمان ساز камонсоз
کمان سازی камонсозӣ
کمان شکل камоншакл
کمان غولک камонғӯлак
کمانک камонак
کمان کش камонкаш

کمان کشی камонкашӣ
کمان گر камонгар
کمان گروهه камонгурӯҳа
کمان گری камонгарӣ
کمان گوشه камонгӯша
کمان گیر камонгир
کمان مهره камонмӯхра
کمانه камона
کمان وار камонвор
کمان ور камонвар
کمان وری камонварӣ
کمانی камонӣ
کم اهالی камаҳолӣ
کم اهمیت камаҳамият
کم آواز камовоз
کم باد камбод
کمبار камбор
کم باران камборон
کم بارانی камборонӣ
کم بارش камбориш
کم باور камбовар
کم بخت камбахт
کمبر камбар
کمبرد камбурд
کم بضاعت камбизоат
کم بضاعتی камбизоатӣ
کمبغل камбағал
کمبغلانه камбағалона
کمبغل بچه камбағалбача
کمبغل پرور камбағалпарвар
کمبغل زاده камбағалзода
کمبغل شوی камбағалшавӣ
کمبغل نشین камбағалнишин
کمبغلی камбағалӣ
کم بها камбаҳо
کم بود камбуд
کم بودی камбудӣ
کمبوی камбӯй
کم بین камбин
کم بینی камбинӣ
کم پخته кампахта
کم پشم кампашм
کمپل кампал
کم پول кампул
کم پولی кампулӣ
کمپیر кампир
کمپیرانه кампирона
کمپیر گلک кампиргулак
کم تأثیر камтаъсир
کم تجربگی камтаҷрибагӣ
کم تجربه камтаҷриба

کمتر камтар
کم تردّد камтараддуд
کم ترین камтарин
کم تشوش камташвиш
کم ثمر камсамар
کم جرأت камҷуръат
کم جلا камҷило
کم چیز камчиз
کم چین камчин
کم چینی камчинӣ
کم حاصل камҳосил
کم حاصلی камҳосилӣ
کم حافظه камҳофиза
کم حرارت камҳарорат
کم حرکت камҳаракат
کم حرکتی камҳаракатӣ
کم حس камҳис(с)
کم حواس камҳавос
کم حواسی камҳавосӣ
کم حوصلگی камҳавсалагӣ
کم حوصله камҳавсала
کیمخت кемухт
کیمخت گر кемухтгар
کیمختی кемухтӣ
کم خرج камхарҷ
کم خرد камхирад
کم خردی камхирадӣ
کم خواب камхоб
کم خوابی камхобӣ
کم خوار камхор
کم خوارگی камхорагӣ
کم خواره камхора
کم خور камхӯр
کم خوراک камхӯрок
کم خوراکی камхӯрокӣ
کم خوری камхӯрӣ
کم خون камхун
کم خونی камхунӣ
کم داشت камдошт
کم دان камдон
کم دانش камдониш
کم دانشی камдонишӣ
کم دانی камдонӣ
کم دخل камдахл
کم درامد камдаромад
کم درخت камдарахт
کم دستمایه камдастмоя
کم دل камдил
کم دیدار камдидор
کم دیده کار камдидакор
کمر камар

کمر باریک камарборик
کمربسته камарбаста
کمربند камарбанд
کمرتان камертон
کمرچه камарча
کمرشکن камаршикан
کم رغبت камрағбат
کم رغبتی камрағбатӣ
کمرگاه камаргоҳ
کمرگه камаргаҳ
کم رنگ камранг
کمره камера
کمروار камарвор
کم روغن камравған
کم روو آی камравуой
کمروی камеравӣ
کمری камарӣ
کم ریش камриш
کم زبان камзабон
کم زده камзада
کم زمین камзамин
کم زمینی камзаминӣ
کم زن камзан
کم زور камзӯр
کم زول камзӯл
کم زولچه камзӯлча
کم سال камсол
کم سالی камсолӣ
کم سان камсон
کم سخن камсухан
کم سخنی камсуханӣ
کم سن камсин(н)
کم سن و سال камсин(н)усол
کم سواد камсавод
کم سوادی камсаводӣ
کم شعور камшуур
کم شمار камшумор
کم شماری камшуморӣ
کم شوی камшавӣ
کم شیر камшир
کم شیره камшира
کم صبری камсабрӣ
کم طلب камталаб
کم ظرف камзарф
کم ظرفی камзарфӣ
کم ظرفیت камзарфият
کم ظرفیتی камзарфиятӣ
کمعدد камадад
کم عقل камақл
کم عقلی камақлӣ
کم علم камилм

کم‌عمر камумр
کم‌عیار камъиёр
کم‌غذا камғизо
کم‌غیرت камғайрат
کم‌غیرتی камғайратӣ
کم‌فائده камфоида
کم‌فراست камфаросат
کم‌فرزند камфарзанд
کم‌فهم камфаҳм
کم‌قدر камқадр
کم‌قوت камқувват
کم‌قوتی камқувватӣ
کمک кумак
کم‌کار камкор
کم‌کاری камкорӣ
کمک‌پولی кумакпулӣ
کمک‌رسان кумакрасон
کمکک камакак
کمک‌هزینه кумакҳазина
کم‌گپ камгап
کم‌گپی камгапӣ
کم‌گنجایش камгунҷоиш
کم‌گوشت камгӯшт
کم‌گوشتی камгӯштӣ
کم‌گوی камгӯй
کم‌مایه каммоя
کم‌محصول каммаҳсул
کم‌مدنیت каммаданият
کم‌مزد каммузд
کم‌مصرف каммасраф
کم‌مضمون каммазмун
کم‌معاش каммаош
کم‌معرفت каммаърифат
کم‌مقدار каммиқдор
کم‌منفعت камманфиат
کم‌مهارت каммаҳорат
کم‌مهر каммеҳр
کم‌موی каммӯй
کم‌میوه каммева
کمند каманд
کمندافکن камандафкан
کمندیده каманддида
کم‌نظیر камназир
کم‌نفع камнафъ
کم‌نما камнамо
کم‌نمائی камнамоӣ
کم‌نمک камнамак
کم‌نور камнур
کم‌همّت камҳиммат
کم‌همّتی камҳимматӣ
کم‌هنر камҳунар

کم‌وبیش камубеш
کم‌وتم камутум
کم‌وزن камвазн
کم‌وزنی камвазнӣ
کم‌وکاست камукост
کمی каме
کمی камӣ
کمیاب камёб
کمیابی камёбӣ
کم‌یافت камёфт
کمیت камият
کمیت кумайт
کمیته кумита
کمیز кумез
کمین I камин I
کمین II камин II
کمین‌گاه камингоҳ
کمین‌گه камингаҳ
کمینه камина
کمین‌ور каминвар
کمینی каминӣ
کن кан
کن кун
کنار канор
کنارنگ каноранг
کناره канора
کناره‌جوئی канорачӯӣ
کناره‌جوی канорачӯй
کناره‌دار канорадор
کناره‌گیر канорагир
کناره‌گیری канорагирӣ
کناری канорӣ
کنّاس каннос
کناغ куноғ
کنام куном
کناندن канондан
کنانیدن кунонидан
کنایه‌آمیز киноямез
کنایه‌دار киноядор
کنایه‌وی киноявӣ
کنب канаб
کنبور(ه) канбур(а)
کنبی канабӣ
کنتته кантата
کنج кинҷ
کنج кунҷ
کنجاره кунҷора
کنجاله кунҷола
کنجک кунҷак
کنج‌کاو кунҷков
کنج‌کاوی кунҷковӣ

کنجکی кунҷакӣ
کینجه кенҷа
کنجی кунҷӣ
کنجت кунҷит
کنجیتک кунҷитак
کنجید кунҷид
کنجیدک кунҷидак
کنجیدی кунҷидӣ
کند кунд
کنداش кундош
کنداور кундовар
کنداوری кундоварӣ
کندپا кундпо
کندچه кундача
کندذهن кундзеҳн
کندذهنی кундзеҳнӣ
کندر к-андар
کندوره кандура
کندرو кундрав
کندوری кандурӣ
کندزبان кундзабон
کندزبانی кундзабонӣ
کندعقل кундақл
کندعقلی кундақлӣ
کندفهم кундфаҳм
کندفهمی кундфаҳмӣ
کندک кандак
کندکار кандакор
کندکاری кандакорӣ
کندکنجه кундкунҷа
کندگی кандагӣ
کندل кундал
کندن кандан
کندنی канданӣ
کنده канда
کنده кунда
کنده‌پیخ кундапих
کنده‌خانه кундахона
کنده‌زانو кундазону
کنده‌کاو кундаков
کنده‌کاوی кундаковӣ
کندو кунду
کندو канду
کندوک кандук
کندوکوب кандукӯб
کندی I кундӣ I
کندی II кундӣ II
کندیر кандир
کندیری кандирӣ
کنز канз
کنسلر канслер

کنش куниш
کنشت куништ
کنشتو(ک) канашту(к)
کنگ кинг
کنگر кунгур
کنگره I кунгура I
کنگره II кунгура II
کنگره‌دار кунгурадор
کنگره‌کاری кунгуракорӣ
کنگرو кенгуру
کنل канал
کنل‌کابی каналкобӣ
کنل‌کاو каналков
کنلیزتسیانی канализатсионӣ
کنلیزتسیه канализатсия
کن‌مکن кун-макун
کنور I канур I
کنور II канур II
کنوریدن кануридан
کنون кунун
کنونی кунунӣ
کنه кана
کنّه I кунна I
کنّه II кунна II
کنه кунҳ
کنه‌خانه канахона
کنه‌دانه канадона
کنه‌زده каназада
کنه‌کنجید канакунҷид
کنه‌مانند канамонанд
کنی канӣ
کنیز каниз
کنیزک канизак
کنیزی канизӣ
کنیسه каниса
کنیفال канифол
کنیه // کنیت куния(т)
کو ку
کو кӯ
کواته квота
کوارجا каворачо
کواروم кворум
کواره II кавора II
کواره I кавора I
کواکب кавокиб
کوب кӯб
کوب I куб I
کوب II куб II
کوب II кӯб II
کوبش кӯбиш
کوبک кӯбак

کوبکاری кӯбкорӣ
کوبنده кӯбанда
کوبه куба
کوبه кӯба
کوبی кубӣ
کوبیدن кӯбидан
کوبیده кӯбида
کوبین кӯбин
کوپال кӯпол
کوپان купон
کوپروک кӯпрук
کوپروکساز кӯпруксоз
کوپروکسازی кӯпруксозӣ
کوپه купе
کوتاه кӯтоҳ
کوتاه‌آستین кӯтоҳостин
کوتاه‌اندیش кӯтоҳандеш
کوتاه‌اندیشی кӯтоҳандешӣ
کوتاه‌انگشت кӯтоҳангушт
کوتاه‌بیانی кӯтоҳбаёнӣ
کوتاه‌بین кӯтоҳбин
کوتاه‌بینانه кӯтоҳбинона
کوتاه‌بینی кӯтоҳбинӣ
کوتاه‌پای кӯтоҳпой
کوتاه‌پایه кӯтоҳпоя
کوتاه‌پشم кӯтоҳпашм
کوتاه‌دامن кӯтоҳдоман
کوتاه‌دست кӯтоҳдаст
کوتاه‌دستی кӯтоҳдастӣ
کوتاه‌زبان кӯтоҳзабон
کوتاه‌عقل кӯтоҳақл
کوتاه‌عقلی кӯтоҳақлӣ
کوتاه‌عمر кӯтоҳумр
کوتاه‌عمری кӯтоҳумрӣ
کوتاه‌قامت кӯтоҳқомат
کوتاه‌قد кӯтоҳқад
کوتاهک кӯтоҳак
کوتاهکک кӯтоҳакак
کوتاه‌گردن кӯтоҳгардан
کوتاه‌متراژ кӯтоҳметраж
کوتاه‌مدّت кӯтоҳмуддат
کوتاه‌مژگان кӯтоҳмижгон
کوتاه‌مهلت кӯтоҳмӯҳлат
کوتاه‌موج кӯтоҳмавҷ
کوتاه‌میل кӯтоҳмил
کوتاه‌نظر кӯтоҳназар
کوتاه‌نظرانه кӯтоҳназарона
کوتاه‌نظری кӯтоҳназарӣ
کوتاهی кӯтоҳӣ
کوتره кӯтара
کوتره‌بیع кӯтарабайъ

کوتره‌سودا кӯтарасавдо
کوتره‌فروش кӯтарафурӯш
کوتره‌فروشی кӯтарафурӯшӣ
کوتره‌گیر кӯтарагир
کوتک кӯтак
کوتکارابه кӯтакароба
کوتل кӯтал
کوته кӯтаҳ
کوته‌بین кӯтаҳбин
کوته‌دست кӯтаҳдаст
کوته‌دستی кӯтаҳдастӣ
کوتهی кӯтаҳӣ
کوتوال кутвол
کوتوال кӯтвол
کوثر кавсар
کوثری кавсарӣ
کوچ кӯч
کوچاکوچ кӯчокӯч
کوچاندن//کوچانیدن кӯчон(и)дан
کوچانده//کوچانیده кӯчон(и)да
کوچ‌بندی кӯчбандӣ
کوچت кӯчат
کوچت‌شانی кӯчатшинонӣ
کوچش кӯчиш
کوچک кӯчак
کوچک‌دل кӯчакдил
کوچک‌دلی кӯчакдилӣ
کوچ‌کشانی кӯчкашонӣ
کوچگی кӯчагӣ
کوچمنچی кӯчманчӣ
کوچمنچی‌گی кӯчманчигӣ
کوچن кучан
کوچن кӯчан
کوچنده кӯчанда
کوچن‌وار кӯчанвор
کوچه кӯча
کوچه‌باغ кӯчабоғ
کوچه‌باغی кӯчабоғӣ
کوچه‌پوشی кӯчапӯшӣ
کوچه‌گرد кӯчагард
کوچه‌گردی кӯчагардӣ
کوچی кӯчӣ
کوچیدن кӯчидан
کوچیدنی кӯчиданӣ
کودرت квадрат
کودرتی квадратӣ
کودک кӯдак
کودکانه кӯдакона
کودک‌دار кӯдакдор
کودکستان кӯдакистон
کودک‌وار кӯдаквор

کودکی кӯдакӣ
کودن кавдан
کور кавар
کور кӯр
کورآب кӯроб
کورارت курорт
کوربخت кӯрбахт
کوربرزنگی кӯрбарзангӣ
کورپتک кӯрпатак
کورپچه кӯрпача
کورپچه‌وار кӯрпачавор
کورپستان кӯрпистон
کورپشّه кӯрпашша
کورپه кӯрпа
کورپه‌دوز кӯрпадӯз
کورپه‌دوزان кӯрпадӯзон
کورپه‌دوزی кӯрпадӯзӣ
کورپه‌وار(ی) кӯрпавор(ӣ)
کورتار куратор
کورتت квартет
کورتس квартс
کورتکه куртка
کورخرید кӯрхарид
کورخریدار кӯрхаридор
کوردل кӯрдил
کوردود кӯрдуд
کورروده кӯррӯда
کورزار каварзор
کورس курс
کورسنت курсант
کورسواد кӯрсавод
کورسوادی кӯрсаводӣ
کورسیو курсив
کورش кураш
کورشپرک кӯршапарак
کورک каварак
کورک кӯрак
کورک‌بندی кӯракбандӣ
کورک‌چینک кӯракчинак
کورک‌چینی кӯраккчинӣ
کورک‌دار кӯракдор
کورکش кӯркаш
کورک‌غندار кӯракғундор
کورک‌غنداری кӯракғундорӣ
کورک‌کشک кӯраккашак
کورک‌کشی кӯраккашӣ
کورک‌کنی кӯраккапӣ
کورکورانه кӯр-кӯрона
کورگره кӯргирех
کورمار кӯрмор
کورمهتاب кӯрмаҳтоб

کورموش кӯрмуш
کورنمک кӯрнамак
کورنمکی кӯрнамакӣ
کوره кура
کوره кӯраI
کوره кӯраII
کوره‌خانه кӯрахона
کوره‌شکل курашакл
کوره‌گر кӯрагар
کوره‌گری кӯрагӣ
کوره‌مانند курамонанд
کوری кӯрӣ
کوز кӯз
کوز(ه)پشت кӯз(а)пушт
کوزه кӯза
کوزه‌چه кӯзача
کوزه‌گر кӯзагар
کوزه‌گری кӯзагарӣ
کوزه‌گل кӯзагул
کوژ кӯж
کوژپشت кӯжпушт
کوس кӯсI
کوس квас
کوس кӯсII
کوست кӯст
کوسدار кӯсдор
کوسک кӯсак
کوسن кавсан
کوسه кӯса
کوسه‌ریش кӯсариш
کوش кӯш
کوشا кӯшо
کوشش кӯшиш
کوشک кӯшк
کوشنده кӯшанда
کوشه кавша
کوشیدن кӯшидан
کوفت кӯфт
کوفتگی кӯфтагӣ
کوفتن кӯфтан
کوفتنی кӯфтанӣ
کوفته кӯфта
کوفته شده кӯфташуда
کوفته‌کاری кӯфтакорӣ
کوفته‌کباب кӯфтакабоб
کوفت‌وکوب кӯфтукӯб
کوفجان кӯфчон
کوفشانه кӯфшона
کوفی кӯфӣ
کوک кӯкI
کوک кӯкII

کوک кӯкIII
کوکب кавкаб
کوکب‌شناس кавкабшинос
کوکبه кавкаба
کوکبه‌دار кавкабадор
کوکچه кӯкча
کوکزی кавказӣ
کوک‌سلطان кӯксултон
کوکنار кӯкнор
کوکنارخانه кӯкнорхона
کوکناردانه кӯкнордона
کوکناری кӯкнорӣ
کوکو ку-ку
کوکوI кукуI
کوکوII кукуII
کوکوپلو кукупалав
کول кавал
کول кӯл
کولاب кӯлоб
کولابی кӯлобӣ
کولبار кӯлбор
کولتیوتار култиватор
کولتیوتسیه култиватсия
کول‌شناس кӯлшинос
کول‌شناسی кӯлшиносӣ
کولمک кӯлмак
کولوار кӯлвор
کولی кӯлӣ
کومه кӯма
کون кун
کون кавн
کونت квант
کونتی квантӣ
کونده‌لنگ кӯндаланг
کونه‌فروش кӯҳнафурӯш
کونین кавнайн
کوه кӯҳ
کوهان кӯҳон
کوهاندار кӯҳондор
کوه‌بان кӯҳбон
کوه‌بانی кӯҳбонӣ
کوه‌برا кӯҳбаро
کوه‌برائی кӯҳбароӣ
کوه‌پاره кӯҳпора
کوه‌پایه кӯҳпоя
کوه‌پیاز кӯҳпиёз
کوه‌پیکر кӯҳпайкар
کوه‌پیما кӯҳпаймо
کوه‌پیمائی кӯҳпаймоӣ
کوهتن кӯҳтан
کوه‌جگر кӯҳчигар

کوه‌دامن кӯҳдоман
کوهسار кӯҳсор
کوهستان кӯҳистон
کوهستانی кӯҳистонӣ
کوه‌شناسی кӯҳшиносӣ
کوه‌کن кӯҳкан
کوه‌کنی кӯҳканӣ
کوه‌گرد кӯҳгард
کوه‌گردی кӯҳгардӣ
کوهنشین кӯҳнишин
کوهنگی кӯҳнагӣ
کوهنه‌پرستانه кӯҳнапарастона
کوهنه‌فروشی кӯҳнафурӯшӣ
کوهنه‌لباس кӯҳналибос
کوه‌نوردی кӯҳнавардӣ
کوهه кӯҳа
کوهه‌گرفته кӯҳагирифта
کوه‌وار кӯҳвор
کوهی кӯҳӣ
کوی кӯй
کویان куён
کویر кавир
کُیه куя
کیه‌خورده куяхӯрда
کویه‌زده куязада
که каҳ
که кеҳ
که ки
کهانت киҳонат
کهبدI кӯҳбудI
کهبدII кӯҳбудII
کهتاب каҳтоб
کهتر кеҳтар
کهتری кеҳтарӣ
کهتوده каҳтӯда
کهخانه каҳхона
کهدان каҳдон
که‌درزه каҳдарза
کهدود каҳдуд
کهربا каҳрабо
کهربائی каҳрабоӣ
کهربارنگ каҳраборанг
کهریزه каҳреза
کهکشان каҳкашон
کهگیل каҳгил
کهل каҳл
کهله каҳла
کهمیده каҳмайда
کهن куҳан
کهن куҳун
کهن‌بنیاد куҳанбунёд

کهن‌پیوند куҳанпайванд
کهن دیز куҳандиз
کهن‌ساخت куҳансохт
کهن‌سال куҳансол
کهن‌سالی куҳансолӣ
کهنه кӯҳна
کهنه‌آباد кӯҳнаобод
کهنه‌پاره кӯҳнапора
کهنه‌پرست кӯҳнапараст
کهنه‌پرستی кӯҳнапарастӣ
کهنه‌جهان кӯҳначаҳон
کهنه‌دم кӯҳнадам
کهنه‌دنیا кӯҳнадунё
کهنه‌دوز кӯҳнадӯз
کهنه‌دوزی кӯҳнадӯзӣ
کهنه‌شده кӯҳнашуда
کهنه‌شوی кӯҳнашавӣ
کهنه‌عقیده кӯҳнаақида
کهنه‌کار кӯҳнакор
کهنه‌کاله кӯҳнакола
کهنه‌کسل кӯҳнакасал
کهنه‌کیش кӯҳнакеш
کهنه‌کیشی кӯҳнакешӣ
که‌نورد кӯҳнавард
کهولت куҳулат
کهیر каҳир
کهیل каҳил
کهین кеҳин
کیI кайI
کیII кайII
کی кӣ
کیII кайII
کیا киё
کیار киёр
کیاست киёсат
کیان каён
کیانا киёно
کیانی каёнӣ
کیبانو кайбону
کیبرنتیکه кибернетика
کیبرنتیکی кибернетикӣ
کیبیدن кебидан
کیچّه кичча
کیریا кирё
کیریاتخته кирётахта
کیسگی кисагӣ
کیسلاته кислота
کیسنه кайсана
کیسه киса
کیسه‌بر кисабур
کیسه‌بری кисабурӣ

کیسه‌بغل кисабағал
کیسه‌تهی кисатиҳӣ
کیسه‌خالی кисахолӣ
کیسه‌خرجی кисахарҷӣ
کیسه‌دار кисадор
کیسه‌کاوی кисаковӣ
کیسه‌کسل кисакасал
کیسه‌کمر кисакамар
کیسه‌مال кисамол
کیشI кешI
کیشII кешII
کیشIII кешIII
کیشIV кешIV
کیشI кишI
کیشII кишII
کیش‌بافت кешбофт
کیش‌بافی кешбофӣ
کیشن кишан
کیف кайф
کیفاً кайфан
کیفال кифол
کیفالگی кифолагӣ
کیف‌آور кайфовар
کیف‌چاق кайфчоқ
کیف‌چاقی кайфчоқӣ
کیفرI кайфарI
کیفرII кайфарII
کیفرخواست кайфархост
کیفرشناسی кайфаршиносӣ
کیف‌ناک кайфнок
کیفی кайфӣ
کیفیت кайфият
کیک кайк
کیک кек
کیگل кегл
کیلاII килоII
کیلاIII килоIII
کیلابیت килобайт
کیلاتانه килотонна
کیلاگرم килограмм
کیلامتر километр
کیلاوالت киловолт
کیلاوت киловатт
کیلاوت‌ساعت киловатт-соат
کیم ким
کیماک каймок
کیمال кимол
کیمخا// کیمخاب кимхо//кимхоб
کیمه кема
کیمیا кимиё
کیمیائی кимиёӣ

کیمیاگر кимиёгар
کیمیاگری кимиёгарӣ
کین кин
کین к-ин
کینا кино
کیناتیاتر кинотеатр
کیناستودیه киностудия
کیناشناس киношинос
کیناشناسی киношиносӣ
کینافستول кинофестивал
کینافیلم кинофилм
کیناکامدیه кинокомедия
کیناوری киноварӣ
کینایه киноя
کینتیکه кинетика
کینتیکی кинетикӣ
کیندار киндор
کینسکاپ кинескоп
کینمتاگرفیست кинематографист
کینمتاگرفیه кинематография
کینه кина
کینه‌آور киновар
کینه‌توز кинатӯз
کینه‌توزی кинатӯзӣ
کینه‌جو(ی) кинаҷӯ(й)
کینه‌جوئی кинаҷӯӣ
کینه‌چی киначӣ
کینه‌خواه кинахоҳ
کینه‌خواهی кинахоҳӣ
کینه‌دار кинадор
کینه‌داری кинадорӣ
کینه‌کش кинакаш
کینه‌گر кинагар
کینه‌ور кинавар
کیها кайҳо
کیهان кайҳон
کیهان‌شناسی кайҳоншиносӣ
کیهان‌نورد кайҳоннавард
کیهان‌نوردی кайҳоннавардӣ
کیهانی кайҳонӣ
کیهزار кайҳазор
کیهه кайҳа
کیوان кайвон
کیوان‌مثال кайвонмисол
کیوانی II кайвонӣ II
کیوانی I кайвонӣ I
کَوچوک каучук

گ

گاتیکه готика
گاتیکی готикӣ
گاچ гоч
گاجی//گاجی‌گری гочӣ//гочигарӣ
گارد горд
گارمان гормон
گاریله горилла
گاز I гоз I
گاز II гоз II
گاز III гоз III
گازه гоза
گازور гозур
گازورگاه гозургоҳ
گاسپیتل госпитал
گاشتن гоштан
گاطبعی говтабъӣ
گاف гоф
گال I гол I
گال II гол II
گالندی голландӣ
گالیدن голидан
گام гом
گامشمار гомшумор
گامافانیه гомофония
گاو гов
گاواره I говора I
گاواره II говора II
گاو آهن говоҳан
گاوباره говбора
گاوباز говбоз
گاوبازی говбозӣ
گاوبان говбон
گاوبانی говбонӣ
گاوبند говбанд
گاوبندی говбандӣ
گاوپای говпой
گاوپایی говпойӣ
گاوپرست говпараст
گاوپرستی говпарастӣ
گاوپوست говпӯст
گاوپیکر говпайкар
گاوتاز говтоз
گاوتازی говтозӣ
گاوجسه говҷусса
گاوجگر говҷигар
گاوجلاب говҷаллоб
گاوجلابی говҷаллобӣ
گاوجوش говҷӯш
گاوجوشی говҷӯшӣ
گاوچران говчарон
گاوچرانی говчаронӣ
گاوچشم говчашм
گاوچهر говчеҳр
گاوخانه говхона
گاوخلته говхалта
گاوخور говхӯр
گاودار говдор
گاوداری говдорӣ
گاودل говдил
گاودم говдум
گاودوش говдӯш
گاودوشه говдӯша
گاودوشی говдӯшӣ
گاوران говрон
گاورانه говрона
گاورانی говронӣ
گاورس говарс
گاورسه говарса
گاورنگ говранг
گاوروغن говравған
گاوروی говрӯй
گاوریش говриш
گاوزبان говзабон
گاوزنبور говзанбӯр
گاوزهره говзаҳра
گاوزور говзӯр
گاوزوری говзӯрӣ
گاوسار говсор
گاوسر говсар
گاوشیر говшир
گاوصندوق говсандук
گاوکش говкаш
گاوکیسه говкиса
گاوگاه говгоҳ
گاوگدنگ говгаданг
گاوگوم говгум
گاوگوش говгӯш
گاوگون говгун
گاولند(ی) говланд(ӣ)
گاومانند говмонанд
گاوماهی говмоҳӣ
گاومرگی говмаргӣ
گاوملخ говмалах
گاومیری говмирӣ
گاومیش говмеш
گاوی говӣ
گاویال говёл
گاویزنه говизана
گاویگری говигарӣ
گاه гоҳ
گاها гоҳо
گاهبار гоҳбор
گاه‌جوی гоҳҷӯй
گاه‌شماری гоҳшуморӣ
گاه‌گیر гоҳгир
گاه‌نامه гоҳнома
گاهنبار гоҳанбор
گاهنگان гоҳангон
گاهوار гоҳвор
گاهواره гоҳвора
گاهی гоҳӣ
گبر I габар I
گبر II габар II
گبر I габр I
گبر II габр II
گبری габрӣ
گبز габз
گبزی габзӣ
گپ гап
گپفروشی гапфурӯшӣ
گیپا//گپا гепо//гипо
گپباز гапбоз
گپبازی гапбозӣ
گپباف гапбоф
گپبافی гапбофӣ
گپبردار гапбардор
گپپرانی гаппаронӣ
گپپرسی гаппурсӣ
گپچه гапча
گپچین гапчин
گپچینی гапчинӣ
گپخور гапхӯр
گپخوری гапхӯрӣ
گپدان гапдон
گپدانی гапдонӣ
گپدرا гапдаро
گپدوست гапдӯст
گپرو гаправ
گپزنان гапзанон
گپزنی гапзанӣ
گپفروش гапфурӯш
گپفهم гапфаҳм
گپ‌کاو гапков
گپ‌کاوی гапковӣ
گپ‌کلان гапкалон
گپ‌گردانی гапгардонӣ
گپ‌گذرانی гапгузаронӣ
گپ‌گذرانک гапгузаронак
گپ‌گیر гапгир
گپ‌گیری гапгирӣ
گپنابردار гапнобардор
گپنادرا гапнодаро
گپناشنو гапношунав

گپ‌نافهم гапнофаҳм
گپ‌ناگیر гапногир
گپ‌نبردار гапнабардор
گپ‌نبرداری гапнабардорӣ
گپی гапӣ
گج гаҷ
گیج гич
گجساز гаҷсоз
گج‌اندود гаҷандуд
گجبر гаҷбур
گجبری гаҷбурӣ
گجبندی гаҷбандӣ
گجپز гаҷпаз
گجپزی гаҷпазӣ
گج‌خاک гаҷхок
گجدوست гаҷдӯст
گجسازی гаҷсозӣ
گجسنگ гаҷсанг
گجکار гаҷкор
گجکاری гаҷкорӣ
گجکوب гаҷкӯб
گجکوبی гаҷкӯбӣ
گجگر гаҷгар
گجگری гаҷгарӣ
گجم гуҷум
گجیر гаҷир
گجی гаҷӣ
گجین гаҷин
گچ гач
گچبندی гачбандӣ
گچکاری гачкорӣ
گچه гача
گچه гачча
گچه‌بازی гачабозӣ
گدا||گدای гадо//гадой
گدائی гадоӣ
گدابازی гадобозӣ
گدابچه гадобача
گداپیشه гадопеша
گداچشم гадочашм
گداچشمی гадочашмӣ
گداخانه гадохона
گداخت гудохт
گداختن гудохтан
گداختنی гудохтанӣ
گداخته гудохта
گداخصلت гадохислат
گداخصلتی гадохислатӣ
گداخلق гадохулқ
گدادختر гадодухтар
گدارفتار гадорафтор
گدارو(ی) гадорӯ(й)
گداز гудоз
گداز гудоз
گدازادگی гадозодагӣ
گدازاده гадозода
گدازش гудозиш
گدازشگر гудозишгар
گدازگر//گدازشگر гудозгар//гудозишгар
گدازن гадозан
گدازنده гудозанда
گدازه гудоза
گدازور гудозвар
گدازیدن гудозидан
گدازیده гудозида
گداسیما гадосимо
گداصفت гадосифат
گداصفتی гадосифатӣ
گداطبع гадосифатӣ
گداکش гадокуш
گداگرسنه гадогурусна
گداگشنه гадогушна
گدامانند гадомонанд
گدامنش гадоманиш
گداهمت гадоҳиммат
گدای гадой
گدایانه гадоёна
گدای‌بچه гадойбача
گدک гадак
گدیک гадик
گدیه гадя
گدیه гидя//гадя
گدیه پرست гадяпараст
گدیه‌پرست гидяпараст//гадяпараст
گذر гузар
گذر гузар
گذرا гузаро
گذران гузарон
گذراندن//گذرانیدن гузарон(и)дан
گذراننده гузаронанда
گذریش гузариш
گذرگاه гузаргоҳ
گذرگه гузаргаҳ
گذرنده гузаранда
گذری гузарӣ
گذشت гузашт
گذشت‌کننده гузашткунанда
گذشتگان гузаштагон
گذشتن гузашт
گذشتن гузаштан
گذشتنی гузаштанӣ
گذشته гузашта
گذشته‌گرایی гузаштагароӣ
گرI гарI
گر гар
گرII гарII
گرائیدن гароидан
گرائیدن гироидан
گرازI гурозI
گرازII гурозII
گرازIII гурозIII
گرازان гурозон
گرازدندان гуроздандон
گرازسم гурозсум
گرازه гуроза
گرازیدن гурозидан
گراس гуррос
گراسمیستر гроссмейстер
گرامی гиромӣ
گرانبار гаронбор//гиронбор
گرانسر гаронсар
گرانقمت гаронқимат
گران//گیران гарон//гирон
گران‌بارانه гаронборона
گران‌باری гаронборӣ
گران‌بها гаронбаҳо
گران‌پایه гаронпоя
گران‌تمکین гаронтамкин
گران‌جان гаронҷон
گران‌جانی гаронҷонӣ
گران‌خواب гаронхоб
گران‌خوار гаронхор
گران‌خیز гаронхез
گران‌دست гарондаст
گران‌دستی гарондастӣ
گراندن гирондан
گران‌رکاب гаронрикоб
گران‌رکابی гаронрикобӣ
گران‌رو гаронрав
گران‌سایه гаронсоя
گران‌سنگ гаронсанг
گران‌سنگی гаронсангӣ
گران‌سیر гаронсайр
گرانش гарониш
گرانیشی гаронишӣ
گران‌فروش гаронфурӯш
گران‌فروشی гаронфурӯшӣ
گرانقدر гаронқадр
گرانگوش гаронгӯш
گرانگوشی гаронгӯшӣ
گرانمایگی гаронмоягӣ
گرانمایه гаронмоя
گران‌نرخ гароннарх
گرانی гаронӣ
گرایش гароиш//гироиш
گرایش гироиш
گراین героин
گراینده гароянда
گرایی гироӣ
گرب герб
گربچه гурбача
گربریی гербарий
گربز гурбуз
گربزی гурбузӣ
گربگی гурбагӣ
گربه гурба
گربه بید гурбабед
گربه دو гурбадав
گربه‌چشم гурбачашм
گربه‌چشمی гурбачашмӣ
گربه‌دوک гурбадавак
گربه‌رو гурбарав
گربه‌روی гурбарӯй
گربه‌سان гурбасон
گربه‌سانان гурбасонон
گربه‌شو(ی) гурбашӯ(й)
گربه گون гурбагун
گربه‌لقا гурбалиқо
گربه‌مانند гурбамонанд
گربه‌ماهی гурбамоҳӣ
گربه‌وار гурбавор
گربیتسید гербитсид
گرجی гурҷӣ
گرچند гарчанд
گرچه гарчи
گردI гирдI
گرد гард
گرد гард
گرد гурд
گردا гардо
گرداب гирдоб
گردابه гардоба
گرداب‌وش гирдобваш
گرداس гурдос
گردافشانی гардафшонӣ
گردافکن гурдафкан
گرداگرد гардогард
گرداگرد гирдогирд
گردآلود гардолуд
گردآلودشوی гардолудшавӣ
گردآلوده гардолуда
گردآمده гирдомада

گردان гардон
گردان гардон
گرداندن||گردانیدن гардон(и)дан
گرداننده гардонанда
گردانه гардона
گردآورنده гирдоваранда
گرداوری гирдоварӣ
گردباد гирдбод
گردبادآسا гирдбодосо
گردبادمانند гирдбодмонанд
گردباده гирдбода
گردباف гирдбоф
گردبالش гирдболиш
گردبان гирдбон
گردبر гирдбур
گردبرگ//گردنبرگ гардбарг//гарданбарг
گرد به گردان гирдбагирдон
گردپاش гардпош
گردپاشک гардпошак
گردپای гирдпой
گردپیچ гирдпеч
گردچینکنک гардченкунак
گردچین гардчин
گردخان гирдхон
گرددارشوی гарддоршавӣ
گرددان гарддон
گرددندان гирддандон
گردر гардар
گردراب гардероб
گردران гирдрон
گردروی гирдрӯй
گردزاد гурдзод
گردسوز гирдсӯз
گردش гардиш
گردش باب гардишбоб
گردش دار гардишдор
گردش کنان гардишкунон
گردشگاه гардишгоҳ
گردش گر гардишгар
گردش گری гардишгарӣ
گردفشان гардфишон
گردک гардак
گردک гирдак
گردک гурдак
گردکان гирдакон
گردکشک гардкашак
گردکم гардкам
گردگاه гирдгоҳ
گردگرد гирдгард
گردگردان гирдгардон

گردگردنده гирдгарданда
گردگرفته гардгирифта
گردگیر гардгир
گردگیر гурдгир
گردگیرک гардгирак
گردگیری гардгирӣ
گردمان гирдмон
گردنبند гарданбанд
گردن гардан
گردنا гардано
گردنا гирдно
گردن افراخته гарданафрохта
گردن افراز гарданафроз
گردناگذر гардногузар
گردنان гарданон
گردن آور гардановар
گردن بریده гарданбурида
گردن باریک гарданборик
گردن پیچ гарданпеч
گردن پیچانک гарданпечонак
گردن تابی гардантобӣ
گردن دادگی гардандодагӣ
گردن دراز гардандароз
گردن درازی гардандарозӣ
گردندگی гардандагӣ
گردنده гарданда
گردن زن гарданзан
گردن شخ гарданшах
گردن شخی гарданшахӣ
گردن شکسته гарданшикаста
گردن غفس гардангафс
گردن غفسی гардангафсӣ
گردن فراز гарданфароз
گردن فرازی гарданфарозӣ
گردن کج гарданкач
گردن کش гарданкаш
گردن کشی гарданкашӣ
گردن کنده гарданканда
گردن کوتاه гарданкӯтоҳ
گردنگاه гардангоҳ
گردن گیر гардангир
گردنه гардана
گردنه گیر гарданагир
گردنوری гарднурӣ
گردنی гарданӣ
گرده гарда
گرده гирда
گرده гурда
گرده سوهان гирдасӯҳон
گرده آلو гурдаолу
گرده پرتابی гирдапартоӣ

گرده پز гирдапаз
گرده دار гурдадор
گرده رو гирдарӯ
گرده کف гурдакаф
گرده گاه гурдагоҳ
گردهم آیی гирдиҳамоӣ
گردو гирду
گردوبازی гирдубозӣ
گردوخواکی гардухокӣ
گردون гардун
گردون سوار гардунсавор
گردون شکوه гардуншукӯҳ
گردون کش гардункаш
گردون کلاه гардункулоҳ
گردون گزار гардунгузор
گردون نورد гардуннавард
گردونه гардуна
گردی гардӣ
گردی гирдӣ
گردی гурдӣ
گردیدن гардидан
گردینه гардина
گرز гурз
گرزبان гурзбон
گرزدار гурздор
گرزن гарзан
گرزه гарза//гурза
گرزه гурза
گرژ гараж
گرژدنی гражданӣ
گرژدنین гражданин
گرس гурс
گرستن гиристан
گرسنگی гуруснагӣ
گرسنه гурусна
گرسنه چشم гурусначашм
گرسنه چشمی гурусначашмӣ
گرسنه مرگی гуруснамаргӣ
گرسنه نشینی гуруснанишинӣ
گرسینه гурсина
گرف граф
گرفت гирифт
گرفت гирифт
گرفتار гирифтор
گرفتاری гирифторӣ
گرفتگی гирифтагӣ
گرفتن гирифтан
گرفتنی гирифтанӣ
گرفته гирифта
گرفته خاطر гирифтахотир
گرفته زبان гирифтазабон

گرفته لب гирифталаб
گرفت و گیر гирифтугир
گرفت و مان гирифтумон
گرفیکه графика
گورکنی гӯрканӣ
گرکیش гиркиш
گرگ гург
گرگ تینت гургтинат
گرگ آشتی гургоштӣ
گرگ آشنایی гургошноӣ
گرگانه гургона
گرگاو гургов
گرگ بچه гургбача
گرگ بند гургбанд
گرگ پا гургпо
گرگ خانه гургхона
گرگ دندان гургдандон
گرگ دو гургдав
گرگ ربایی гурграбоӣ
گرگ زاده гургзода
گرگسار гургсор
گرگ سگ гургсаг
گرگ سیرت гургсират
گرگ صفت гургсифат
گرگ طبیعت гургтабиат
گرگک гургак
گرگ کردار гургкирдор
گرگ مانند гургмонанд
گرگ مزاج гургмизоч
گرگ مست гургмаст
گرگ منیش гургманиш
گرگوار гургвор
گرگی гургӣ
گرگین гаргин
گرگین гургин
گرگینه гургина
گرگینه چرم гургиначарм
گرگینه دوز гургинадӯз
گرم гарам
گرم гарм
گرم грамм
گرم гурм I
گرم гурм II
گرما гармо
گرمائی гармоӣ
گرمابه гармоба
گرمابه بان гармобабон
گرمابه دار гармобадор
گرماتشخیص гармоташхис
گرمادرمانی гармодармонӣ
گرمازدگی гармозадагӣ

گرمازده гармозада
گرماسنج гармосанҷ
گرماگرم гармогарм
گرماگرمی гармогармӣ
گرمان гармон
گرمان‌نواز гармоннавоз
گرمانیه гармония
گرماهنگ гармоҳанг
گرمایش гармоиш
گرمایشی гармоишӣ
گرم‌بوسی гармбӯсӣ
گرم‌پرسی гармпурсӣ
گرم‌تاز гармтоз
گرم‌تک гармтак
گرمتیکه грамматика
گرمتیکی грамматикӣ
گرم‌جوشی гармҷӯшӣ
گرم‌چشمه гармчашма
گرمچه гурмча
گرم‌چهره гармчеҳра
گرم‌خانه гармхона
گرم‌خشک гармхушк
گرم‌خو гармхӯ
گرم‌خوئی гармхӯӣ
گرم‌خون гармхун
گرم‌خونی гармхунӣ
گرم‌خیز гармхез
گرم‌خیزی гармхезӣ
گرم‌دار гармдор
گرم‌دار гурмдор
گرم‌دارو гармдору
گرم‌دل гармдил
گرم‌دماغ гармдимоғ
گرم‌دماغی гармдимоғӣ
گرم‌رخسار гармрухсор
گرم‌رفتار гармрафтор
گرم‌رو гармрав
گرم‌رو(ی) гармрӯ(й)
گرم‌سری гармсарӣ
گرم‌سیر гармсайр
گرم‌سیر гармсер
گرم‌سیری гармсерӣ
گرم‌سیل гармсел
گرم‌سیل‌زده гармселзада
گرم‌شکمی гармшикамӣ
گرم‌شوی гармшавӣ
گرم‌صحبت гармсӯҳбат
گرم‌طبع гармтабъ
گرم‌علف гармалаф
گرم‌قاق гармқоқ
گرمک гармак
گرمک‌فروش гармакфурӯш
گرم‌کنک гармкунак
گرم‌کننده гармкунанда
گرم‌کنی гармкунӣ
گرم‌کینی гармкинӣ
گرمگاه гармгоҳ
گرم‌مزاج гарммизоҷ
گرم‌نفس гармнафас
گرم‌نگاه гармнигоҳ
گرمنی германӣ
گرمنیی германий
گرمه гарма
گرمی гармӣ
گرمیان гармиён
گرمی‌بخش гармибахш
گرمی‌بر гармибар
گرمی‌بردار гармибардор
گرمی‌برداری гармибардорӣ
گرمی‌پذیر гармипазир
گرمی‌تاب‌آور гармитобовар
گرمیچه гармича
گرمی‌خواه гармихоҳ
گرمی‌دار гармидор
گرمی‌دهنده гармидиҳанда
گرمی‌دوست гармидӯст
گرمی‌سنج гармисанҷ
گرمی‌عوض‌کنک гармиивазкунак
گرمی‌عوض‌کنی гармиивазкунӣ
گرمی‌غنجایش гармиғунҷоиш
گرمی‌گزران гармигузарон
گرمی‌گزرانی гармигузаронӣ
گرمی‌ناگزر гарминогузар
گرمی‌نگاه‌دار гарминигоҳдор
گرمی‌نگاه‌داری гарминигоҳдорӣ
گرن геран
گرنت грант
گرنته граната
گرنته‌انداز гранатаандоз
گرنج гурунҷ
گرنگ гаранг
گرنگشده гарангшуда
گرنگ‌نما гарангнамо
گرنگی гарангӣ
گرنه гарна
گرنیتور гарнитур
گرنیزان гарнизон
گرنیزانی гарнизонӣ
گرو гарав
گرواندن гаравондан
گروبندی гаравбандӣ
گروپولی гаравпулӣ
گروخانه гаравхона
گروخط гаравхат
گرودار гаравдор
گروده гаравдеҳ
گرودهنده гаравдиҳанда
گرویش гаравиш
گروکشی гаравкашӣ
گروگان гаравгон
گروگان‌گیری гаравгонгирӣ
گروگذار гаравгузор
گروگذاری гаравгузорӣ
گروگیر// گروگیرنده
гаравгир//гаравгиранда
گروگیری гаравгирӣ
گرومان гаравмон
گرومان гирумон
گرونامه гаравнома
گروه гурӯҳ
گروهبان гурӯҳбон
گروها گروه гурӯҳогурӯҳ
گروهان гурӯҳон
گروه‌باز гурӯҳбоз
گروه‌بازی гурӯҳбозӣ
گروه‌بندی гурӯҳбандӣ
گروهک гурӯҳак
گروهی гурӯҳӣ
گروی гаравӣ
گرویدن гаравидан
گره гиреҳ
گره‌بر гиреҳбур
گره‌بسته гиреҳбаста
گره‌بند гиреҳбанд
گره‌پیچ гиреҳпеч
گره‌پیشانی гиреҳпешонӣ
گره‌دار гиреҳдор
گره‌زده гиреҳзада
گره‌زنی гиреҳзанӣ
گره‌کشا гиреҳкушо
گره‌کشا(ی) гиреҳкушо(й)
گره‌کشایی гиреҳкушоӣ
گرهگاه гиреҳгоҳ
گره‌گیر гиреҳгир
گره‌مو(ی) гиреҳмӯ(й)
گرهه гириҳа
گریان гирён
گریانچک гирёнчак
گریانچکی гирёнчакӣ
گریاندن// گریانیدن гирён(и)дан
گریبان гиребон
گریبانبند гиребонбанд
گریبانگیری гиребонгирӣ
گریبان‌چاک гиребончок
گریبان‌دریده гиребондарида
گریبان‌کشاد гиребонкушод
گریبان‌کشاده гиребонкушода
گریبان‌گیر гиребонгир
گریبانی гиребонӣ
گریبان‌یله гиребоняла
گریپ грипп
گریختگی гурехтагӣ
گریختن гурехтан
گریختن‌گاه гурехтангоҳ
گریختنی гурехтанӣ
گریخته гурехта
گریدر грейдер
گریز гурез
گریز гурез
گریزاگریز гурезогурез
گریزان гурезон
گریزاندن// گریزانیدن
гурезон(и)дан
گریزانه гурезона
گریزانی гурезонӣ
گریزپا(ی) гурезпо(й)
گریزش гурезиш
گریزگاه гурезгоҳ
گریزگه гурезгаҳ
گریزگی гурезагӣ
گریزنده гурезанда
گریزه гуреза
گریم грим
گرینده гирянда
گریه гиря
گریه‌آلود гиряолуд
گریه‌آمیز гиряомез
گریه‌انگیز гиряангез
گریه‌آور гиряовар
گریواز гиревоз
گریوه гирева
گریوه// گیریوه гарева//гирева
گز газ
گز газI
گز газII
گز газIII
گز газIV
گزا(ی) газо(й)
گزاب газоб
گزابیتان газобетон
گزابیتانی газобетонӣ
گزاپراواد газопровод
گزار гузор
گزار гузор

گزارد гузорд
گزاردن гузордан
گزارش гузориш
گزارش‌دهی гузоришдиҳӣ
گزارشگر гузоришгар
گزارشنامه гузоришнома
گزارنده гузоранда
گزاره I гузора I
گزاره II гузора II
گزاری гузорӣ
گزاریدن гузоридан
گزاشتن гузоштан
گزاف газоф//гизоф
گزاف гизоф
گزافکار газофкор
گزافکاری газофкорӣ
گزافگو(ی) газофгӯ(й)
گزافگوی газофгӯӣ
گزافگویی гизофгӯӣ
گزافه газофа//гизофа
گزافه гизофа
گزاگنرتار газогенератор
گزآلود газолуд
گزآلودگی//گزآلودی газолудагӣ//газолудӣ
گزالین газолин
گزان газон
گزاندن газондан
گزانگبین газангубин
گزاوانگان газовангон
گزایدن газоидан
گزاینده газоянда
گزپاشک газпошак
گزتازه‌کنی газтозакунӣ
گزتازه‌کنک газтозакунак
گزتقسیمکنی газтақсимкунӣ
گزتنویر газтанвир
گزچراغ газчароғ
گزچنکنک газченкунак
گزچوب газчӯб
گزحاصل‌کنی газҳосилкунӣ
گزخانه газхона
گزخیز газхез
گزدار газдор
گزدم газдум
گزر газар
گزسنج газсанҷ
گزصفت газсифат
گزفکار гизофкор
گزک III газак III
گزک I газак I
گزک II газак II
گزکفشیر газкафшер
گزکفشیرچی газкафшергар
گزکواری газакворӣ
گزگذر газгузар
گزگز газ-газ
گزگزران газгузарон
گزگزرانی газгузаронӣ
گزگوش газгӯш
گزگوشت газгӯшт
گزگوشتی газгӯштӣ
گزگون газгун
گزگونی газгунӣ
گزلک газлак
گزم газм
گزمال газмол
گزمانند газмонанд
گزمه газма
گزن газан
گزناک газнок
گزناگزر газногузар
گزند I газанд I
گزند II газанд II
گزندرسان газандрасон
گزندگی газандагӣ
گزنده газанда
گزنه газна
گزنه زار газназор
گزه газа
گزوار газвор
گزوارباف газворбоф
گزوارباقی газворбофӣ
گزوارفروش газворфурӯш
گزوارفروشی газворфурӯшӣ
گزواری газворӣ
گزیته газета
گزید//گزیت газид//газит
گزیدن газидан
گزیدن гузидан
گزیده газида
گزیده гузида
گزیر газир
گزیر гузир
گزیستان газистон
گزیش газиш
گزین гузин
گزین гузин
گزینه газина
گزینه газина
گژ гаж
گژار гужор
گژدم гаждум
گژدمک гаждумак
گژدمه гаждума
گژدموار гаждумвор
گسار гусор
گسارنده гусоранда
گساریدن гусор(и)дан
گستاخ густох
گستاخانه густохона
گستاخ‌دست густохдаст
گستاخکاری густохкорӣ
گستاخوار густохвор
گستاخی густохӣ
گستپا гестапо
گستر густар
گستراانترالاگیه гастроэнтерология
گستراندن//گسترانیدن густарон(и)дан
گستردن густурдан
گستردن//گستریدن густар(и)дан
گستردنی густарданӣ
گستردنی густурданӣ
گسترده густурда
گسترک густарак
گستره густара
گستریت гастрит
گسترش густариш
گسترین густарин
گستوان густувон
گسستگی гусастагӣ
گسستن гусастан//гусистан
گسستن гусистан
گسسته гусаста//гусиста
گسسته‌امید
гусастаумед//гусистаумед
گسسته‌خرد гусастахирад
گسسته‌دل гусастадил
گسسته‌دم гусастадам
گسسته‌رگ гусастараг
گسسته‌روان гусастаравон
گسسته‌عنان гусастаинон
گسسته‌لجام гусасталиҷом
گسسته‌مهار гусистамиҳор
گسسته‌ناپذیر гусастанопазир
گسلانیدن гусилонидан
گسلیدن гусилидан
گسیختن гусехтан
گسیخته гусехта
گسیل гусел
گسیل гусел
گسیلاندن//گسیلانیدن
гуселон(и)дан
گسیل‌کننده гуселкунанда
گش гаш
گشاسب гушосб
گشت гашт
گشت гашт
گشتا(ی) гушто(й)
گشتار гаштор
گشتاری гашторӣ
گشتاگشت гаштогашт
گشت‌روزی гаштирӯзӣ
گشت‌زنی гаштзанӣ
گشتک гаштак
گشتن гаштан
گشتنی гаштанӣ
گشته гашта
گشته‌سر гаштасар
گشت‌وگزاری гаштугузорӣ
گشتی гаштӣ
گشن гашан
گشن гушн
گشن‌سار гашансор
گشنگی гушнагӣ
گشن‌گیری гушнгирӣ
گشنه гушна
گشنه‌پرزور гушнапурзӯр
گشنه‌چشم гушначашм
گشنه‌چشمی гушначашмӣ
گشنه‌گدا гушнагадо
گشنه‌مرده гушнамурда
گشنه‌مست гушнамаст
گشنی гушнӣ
گشنیج//گشنیج гашнич//гашнич
گشنیچک гашничак
گشنیدن гушнидан
گشنیز гашниз
گشنیزه гашниза
گشنیزی гашнизӣ
گفت гуфт
گفت I гуфт I
گفت II гуфт II
گفتار гуфтор
گفتاردرمانی гуфтордармонӣ
گفتارفروش гуфторфурӯш
گفتاری гуфторӣ
گفتن гуфтан
گفتن‌باب гуфтанбоб
گفتنی гуфтанӣ
گفته гуфта
گفت‌وشنفت гуфтушунуфт

گفت‌وشنید гуфтушунид
گفت‌وگزار гуфтугузор
گفت‌وگو(ی) гуфтугӯ(й)
گفت‌وگویی гуфтугӯӣ
گکتا гекто
گکتر гектар
گل гил
گل гул
گلبخمل гулбахмал
گلگردانی гулгардонӣ
گلاب гулоб
گلابتون гулобтун
گلابدان гулобдон
گلابزن гулобзан
گلابگر гулобгар
گلابگیر гулобгир
گلابگیری гулобгирӣ
گلابلیزتسیه глобализатсия
گلابه гилоба
گلابوس глобус
گلابی гулобӣ
گلابی‌پاش гулобпош
گلابی‌تاب гулобитоб
گلابی‌رنگ гулобиранг
گلاج гулоч
گل‌افسار гулафсор
گل‌افشان гулафшон
گل‌افشانی гулафшонӣ
گلاگن(ها) галоген(хо)
گلاگنی галогенӣ
گلاله гулола
گل‌آلود гилолуд
گل‌آلوده гилолуда
گلان галлон
گلان гулон
گل‌انداخته гуландохта
گل‌اندود гиландуд
گل‌انگبین гулангубин
گل‌اویز гуловез
گلایه гилоя
گلایه‌آمیز гилояомез
گلایه‌کنان гилоякунон
گلباد гулбод
گلبادام гулбодом
گلبار гулбор
گلباران гулборон
گلباز гулбоз
گلباغ гулбоғ
گلبافت гулбофт
گلبام гулбом
گلبان гулбон

گلبانگ гулбонг
گلبخمل‌پوش гулбахмалпӯш
گلبدن гулбадан
گلبر гулбур
گلبرگ гулбарг
گلبرگ‌روی гулбаргрӯй
گلبری гулбурӣ
گل‌بزم гулбазм
گل‌بسر гулбасар
گلبن гулбун
گلبند гулбанд
گلبندی гулбандӣ
گلبهار гулбаҳор
گل‌بهی гулбиҳӣ
گلبو(ی) гулбӯ(й)
گل‌بوته гилбӯта
گلبوته гулбутта
گلبیز гулбез
گلپاش гулпош
گلپاشی гулпошӣ
گلپر гулпар
گل‌پرتایی гулпартоӣ
گل‌پرست гулпараст
گل‌پرستی гулпарастӣ
گل‌پرور гулпарвар
گل‌پروری гулпарварӣ
گلپوش гулпӯш
گل‌پیچک гулпечак
گلپیرهن
гулпераҳан//гулпираҳан
گلتابی гилтобӣ
گل‌جام гулҷом
گلجوش гулҷӯш
گلچای гулчой
گل‌چنبر гулчанбар
گلچهر гулчеҳр
گلچهره гулчеҳра
گلچین I гулчин I
گلچین II гулчин II
گلچین‌دار гулчиндор
گلچینی гулчинӣ
گلخاره гилхора
گلخاک гилхок
گلخانه гулхона
گلخط гулхат
گلخن гулхан
گلخن‌افروز гулханафрӯз
گلخن‌تاب гулхантоб
گل‌خنده гулханда
گلخن‌گرانی гулхангиронӣ
گلخن‌نشین гулханнишин

گلخن‌نشینی гулханнишинӣ
گلخنی гулханӣ
گلخورک гулхӯрак
گلخیز гулхез
گلدار гулдор
گلدار гилдор
گلدام гулдом
گلدان гулдон
گلدست гулдаст
گلدسته I гулдаста I
گلدسته II гулдаста II
گلدوراس гулдурос//гулдуррос
گلدوراس‌زنان
гулдурос//гулдуррос
گلدوز гулдӯз
گلدوزی гулдӯзӣ
گلدوست гулдӯст
گلرخ гулрух
گلرخسار гулрухсор
گل‌رنگ гулранг
گلرو(ی) гулрӯ(й)
گلریز гулрез
گلریزان гулрезон
گلریزه гулреза
گلریه галерея
گلزار гулзор
گلزاربان гулзорбон
گلستان гулситон
گلستان гулистон
گل‌سنگ гулсанг
گلسنگ‌شناسی гулсангшиносӣ
گلشکر гулшакар
گلشن гулшан
گلشن‌آرا гулшаноро
گلشن‌سرا гулшансаро
گلشنی гулшанӣ
گل‌صفت гулсифат
گلعزار гулъизор
گلعزار гулъузор
گلغر гулгар
گلغلمان гилгилмон
گل‌غنچه гулгунча
گلغنده гулганда
گلفام гулфом
گل‌فرش гилфарш
گلفروش гулфурӯш
گلفروشی гулфурӯшӣ
گلفشان гулфишон
گلفشانی гулфишонӣ
گلفهشنگ гулфаҳшанг
گلقند гулқанд

گلک гулак
گلکدوزی гулакдӯзӣ
گلکار гилкор
گلکار гулкор
گلکاری гилкорӣ
گلکاری гулкорӣ
گلکتیکه галактика
گل‌کرده гулкарда
گل‌کرم гулкарам
گلکش гилкаш
گلکشی гилкашӣ
گلگج гулгач
گل‌گر гилгар
گل‌گردان гулгардон
گل‌گزاری гулгузорӣ
گل‌گشت гулгашт
گل‌گل гулгул
گلگون гулгун
گلگون‌رخسار гулгунрухсор
گلگون‌روخ гулгунрух
گلگون‌سوار гулгунсавор
گلگون‌قبا гулгунқабо
گلگون‌کفن гулгункафан
گلگونه гулгуна
گلگونی гулгунӣ
گل‌گیر гилгир
گل‌گیرک гулгирак
گلگین гилгин
گلماله гилмола
گلمالی гилмолӣ
گلماهی гулмоҳӣ
گلمایه гилмоя
گل‌مخمل гулмахмал
گل‌مخمل‌پوش гулмахмалпӯш
گل‌مژه гулмижа
گل‌مهره гилмӯҳра
گل‌میخ гулмех
گلنار гуланор
گلنار гулнор
گلنارگون гулноргун
گلناری гулнорӣ
گلناک гилнок
گلنثار гулнисор
گلنداز гуландоз
گلندام гуландом
گل‌نسب гулнасаб
گل‌نقش гулнақш
گلنگدان гулангдон
گلنم гулнам
گلنوش гулнӯш
گلو гулӯ

گلوافشانی гулӯафшонӣ
گلوام гулвом
گلواژه гулвожа
گلوبند гулӯбанд
گلوبندگی гулӯбандагӣ
گلوبنده гулӯбанда
گلودرد гулӯдард
گلوزندانک гулӯзиндонак
گلوسوز гулӯсӯз
گلوفشار гулӯфишор
گلوگاه гулӯгоҳ
گلوگرفتگی гулӯгирифтагӣ
گلوگرفته гулӯгирифта
گلوگیر гулӯгир
گلوله гулӯла
گلوله زنی гулӯлазанӣ
گلوله‌اندازی гулӯлаандозӣ
گلوله‌باران гулӯлаборон
گلوله پاره гулӯлапора
گلوله‌پرانی гулӯлапаронӣ
گلوله‌ریز гулӯларез
گلوله کمان гулӯлакамон
گلونامتر галванометр
گلونی галванӣ
گلونیزتسیه галванизатсия
گله гала//галла
گله галла
گله гила
گله гула
گله آسیا галаосиё
گله آمیز гилаомез
گله آمیزانه гилаомезона
گله‌بان галабон
گله‌بانی галабонӣ
گله‌بهادر галабаҳодур
گله‌جزیره галачазира
گله‌دار галадор
گله‌داری галадорӣ
گله‌رو галарав
گله‌ستاره галаситора
گله‌صاحبی галасоҳибӣ
گله کنان гилакунон
گله گاو галагов
گله گزاری гилагузорӣ
گله‌مند гиламанд
گله‌مندانه гиламандона
گلی гелий
گلی гилӣ
گلی гулӣ
گلیا гелио
گلیاتخنیکه гелиотехника

گلیادستگاه гелиодастгоҳ
گلیاگرفیه гелиография
گلیامتر гелиометр
گلیامرکزی гелиомарказӣ
گلیسرین глитсерин
گلیفه галифе
گلیم гилем
گلیم‌باف гилембоф
گلیم‌بافی гилембофӣ
گلیم‌پاره гилемпора
گلیمچه гилемча
گلیم‌فروش гилемфурӯш
گلیم‌فروشی гилемфурӯшӣ
گلین гилин
گلیوکازه глюкоза
گم гумI
گم гумII
گم гумIII
گماتالاگیه гематология
گمار гумор
گمارنده гуморанда
گماریدن гумор(и)дан
گماشتن гумоштан
گماشته гумошта
گماگلابین гемоглобин
گمان гумон
گمان آمیز гумономез
گمان‌بر гумонбар
گمان‌بری гумонбарӣ
گمان‌پذیر гумонпазир
گمان‌دار гумондор
گمان‌زد гумонзад
گمان‌زده гумонзада
گمانمند гумонманд
گمانمندی гумонмандӣ
گمانه гумона
گمانه‌زنی гумоназанӣ
گمانیدن гумонидан
گمبراس гумбурос//гумбуррос
گمبس гамбуск
گمبسک гамбусак
گمبسکوار гамбусквор
گم‌بودگی гумбудагӣ
گم‌بوده гумбуда
گمبیت гамбит
گمراه гумроҳ
گمراه‌شده гумроҳшуда
گمراهی гумроҳӣ
گمرک гумрук
گمرکخانه гумрукхона
گمرکی гумрукӣ

گمره гумраҳ
گمرهی гумраҳӣ
گمزده‌راه гумзадароҳ
گمست гамаст
گم‌شده гумшуда
گمکرده гумкарда
گمکرده‌پی гумкардапай
گمکرده‌دل гумкардадил
گم کرده‌راه гумкардароҳ
گم گرس гумгурс
گمگشتگی гумгаштагӣ
گمگشته гумгашта
گم گم гум-гум
گمنام гумном
گمنامی гумномӣ
گمنیتری гуманитарӣ
گمهI гаммаI
گمهII гаммаII
گمه‌شعاع‌ها гамма-шуоъҳо
گموس гумус
گم‌وگور гумугӯр
گمی гамӣ
گمیز гумиз
گمیزدان гумиздон
گن ген
گناتسید генотсид
گناستیسیزم гностисизм
گناسیاآلاگی гносеологӣ
گناسیاآلاگیه гносеология
گنافاند генофонд
گناگون‌آوازی гуногуновозӣ
گناه//گنه гуноҳ//гунаҳ
گناه‌آلود гуноҳолуд
گناه‌آمورز гуноҳомурз
گناه‌بخش гуноҳбахш
گناه‌کار гуноҳкор
گناه‌کارانه гуноҳкорона
گناه‌کاری гуноҳкорӣ
گناه‌گارانه гуноҳгорона
گناه‌گاری гуноҳгорӣ
گنبد гунбад
گنبدخانه гунбадхона
گنبدسرای гунбадсаройӣ
گنبدمانند гунбадмонанд
گنبدی гунбадӣ
گنبز гунбаз
گنبزچه гунбазча
گنبزدار гунбаздор
گنبزشکل гунбазшакл
گنبزمانند гунбазмонанд
گنبزی гунбазӣ

گنتکی генетикӣ
گنتیکه генетика
گنتیل гантел
گنج ганҷ
گنجا гунҷо
گنج‌افشانی ганҷафшонӣ
گنج آگن ганҷоган
گنجاندن//گنجانیدن гунҷон(и)дан
گنجایش гунҷоиш
گنجایش‌دار гунҷоишдор
گنجایی гунҷоӣ
گنج‌بان ганҷбон
گنج‌بخش ганҷбахш
گنج‌بخشی ганҷбахшӣ
گنج‌پرداز ганҷпардоз
گنج‌جو ганҷҷӯ
گنج‌جویی ганҷҷӯӣ
گنج‌خانه ганҷхона
گنج‌خدا ганҷхудо
گنج‌دان ганҷдон
گنج‌ریز ганҷрез
گنج‌سنج ганҷсанҷ
گنجشک гунҷишк
گنجشک‌روزی гунҷишкрӯзӣ
گنجشکک гунҷишкак
گنجشکی гунҷишкӣ
گنج کاو ганҷков
گنج کاوی ганҷковӣ
گنج‌نامه ганҷнома
گنجه ганҷа
گنجور ганҷур
گنجوره ганҷура
گنجوری ганҷурӣ
گنجوله гунҷула
گنجوی ганҷавӣ
گنجی ганҷӣ
گنج‌یاب ганҷёб
گنجیدن гунҷидан
گنجینه ганҷина
گنجینه‌دار ганҷинадор
گنجینه‌سنج ганҷинасанҷ
گند ганд
گندا гандо
گندا гундо
گنداب гандоб
گندابرو гандобрав
گنداندن гандондан
گنداور гундовар
گندآوری гундоварӣ
گندبال гандбол
گندبالباز гандболбоз

گندپیر гандпир
گنددماغ ганддимоғ
گنددهان ганддаҳон
گندر гендер
گندری гендерӣ
گندزدا гандзудо
گندزدائی гандзудоӣ
گندزدگی гандзадагӣ
گندزده гандзада
گندگی гандагӣ
گندم гандум
گندمگونی гандумгунӣ
گندمبا гандумбо
گندم‌برداری гандумбардорӣ
گندم‌بریان гандумбирён
گندم‌پایه гандумпоя
گندم‌پز(ی) гандумпаз(ӣ)
گندم‌جوشک гандумчӯшак
گندم‌خیز гандумхез
گندم‌درو гандумдарав
گندم‌دروی гандумдаравӣ
گندم‌رنگ гандумранг
گندم‌زار гандумзор
گندم‌شورک гандумшӯрак
گندم‌فروش гандумфурӯш
گندم‌فروشی гандумфурӯшӣ
گندمک гандумак
گندم‌کار гандумкор
گندم‌کاری гандумкорӣ
گندم‌کوب//گندم‌کوبه гандумкӯб(а)
گندم‌کوبی гандумкӯбӣ
گندمکوچه гандумкӯча
گندمگون гандумгун
گندمگونه гандумгуна
گندمنما гандумнамо
گندمنمای гандумнамоӣ
گندمی гандумӣ
گندمیان гандумиён
گندمین гандумин
گندنا гандано
گنده ганда
گنده гунда
گنده‌بر гандабар
گنده‌بر гандабур
گنده‌برید гандабурид
گنده‌بوی гандабӯӣ
گنده‌پران гандапарон
گنده‌پرانی гандапаронӣ
گنده‌پیر гандапир
گنده‌خشتک гандахиштак
گنده‌درو гандадарав
گنده‌دماغ гандадимоғ
گنده‌دماغی гандадимоғӣ
گنده‌دهان гандадаҳон
گنده‌کار гандакор
گنده‌کاری гандакорӣ
گنده‌گپ гандагап
گنده‌گپی гандагапӣ
گنده‌گرد гандагард
گنده‌گشت гандагашт
گنده‌گو гандагӯ
گنده‌گوئی гандагӯӣ
گنده‌مغز гандамағз
گنده‌مغزی гандамағзӣ
گنده‌نویس ганданавис
گنده‌نویسی ганданависӣ
گندی гандӣ
گندی гундӣ
گندیدگی гандидагӣ
گندیدن гандидан
گندیده гандида
گنرتار генератор
گنرتاری генераторӣ
گنرل генерал
گنرلتیت генералитет
گنرلسیموس генералиссимус
گنرل-گوبرنتار генерал-губернатор
گنرلی генералӣ
گنزیس генезис
گن‌سازی генсозӣ
گنگ I ганг I
گنگ II ганг II
گنگ III ганг III
گنگ гунг
گنگار гунгор
گنگار гангор
گنگبار гангбор
گنگستر гангстер
گنگستریزم гангстеризм
گنگی гунгӣ
گنه гунаҳ
گنه‌آمورز гунаҳомурз
گنه‌سوز гунаҳсӯз
گنه‌کار гунаҳкор
گنه‌کارانه гунаҳкорона
گنه‌کاری гунаҳкорӣ
گنهگار гунаҳгор
گنهگارانه гунаҳгорона
گنهگاری гунаҳгорӣ
گنیا гунё
گنیا гунниё
گو гав
گو гӯ
گونیا гӯнё
گوار гувор
گوارا гуворо
گواران гуворон
گوارایی гуворой
گوارندگی гуворандагӣ
گوارنده гуворанда
گواره гавора
گواریدن гуворидан
گوارش гувориш
گواز гавоз//гувоз
گواژه гавожа
گواژه гувожа
گواشتن гувоштан
گوالیدن гаволидан
گوالیدن гуволидан
گوانپهلوان гавонпаҳлавон
گوانجی гавончӣ
گواه гувоҳ
گواهنامه//گواهینامه
гувоҳнома//гувоҳинома
گواهی гувоҳӣ
گوباز гавбоз
گوپاره гавпора
گوپال гупол
گوپال гӯпол
گوپان гӯпон//гӯппон
گوپچک гупчак
گوپسر гупсар
گوپسرسوار гупсарсавор
گوپی I гуппӣ I
گوپی II гуппӣ II
گوپیدسته гуппидаста
گوپیچه гуппича
گوپی‌چوب гуппичӯб
گوپی‌زنی гуппизанӣ
گوجگر гавчигар
گوخانه гавхона
گود гавд
گودآب гавдоб
گودال гавдол//гудол
گودبرداری гавдбардорӣ
گودر(ه) гавдар(а)
گودران гудрон
گودرفته гавдрафта
گودنشست гавднишаст
گودنشین гавднишин
گوده гавда
گوده‌حرام гавдаҳаром
گوده‌دار гавдадор
گوده‌کلان гавдакалон
گودوشه гавдӯша
گودی гавдӣ
گور I гӯр I
گور II гӯр II
گوراب гӯроб
گورابه гӯроба
گوراسپ гӯрасп
گورافکن гӯрафкан
گورافکنی гӯрафканӣ
گورافگنی гӯрафганӣ
گوراگور гӯрогӯр
گوران гаврон
گوراندن//گورانیدن гӯрон(и)дан
گورانه гаврона
گوربان гӯрбон
گورپشته гӯрпушта
گورچشم гӯрчашм
گورخانه гӯрхона
گورخر гӯрхар
گوردیه гвардия
گورزا гӯрзо
گورزاد гӯрзод
گورستان гӯристон
گورسخته гӯрсӯхта
گورسم гӯрсум
گورشکن гӯршикан
گورغولی гӯрғулӣ
گورکاو гӯрков
گورکاوک гӯрковак
گورکاوی гӯрковӣ
گورکن гӯркан
گورگاه гӯргоҳ
گورگه I гӯргаҳ I
گورگه II гӯргаҳ II
گورگیاه гӯргиёҳ
گورگیر гӯргир
گورگیری гӯргирӣ
گورمانند гӯрмонанд
گوروغلی гӯрӯғлӣ
گوروغلی‌خوان гӯрӯғлихон
گوروغلی‌سرا гурӯғлисаро
گوری гурӣ
گوری гӯрӣ
گوریدن гӯридан
گوریده гӯрида
گوز гавз
گوزاب гавзоб
گوزاده гавзода

گوزباز гавзбоз
گوزبن гавзбун
گوزن гавазн
گوزنبچه гавазнбача
گوزنبره гавазнбарра
گوزنپرور гавазнпарвар
گوزنپروری гавазнпарварӣ
گوساله гӯсола
گوساله‌بان гӯсолабон
گوساله‌بانی гӯсолабонӣ
گوساله‌پرست гӯсолапараст
گوساله پرستی гӯсолапарастӣ
گوساله‌چشم гӯсолачашм
گوساله‌مزاج гӯсоламизоч
گوسپند гӯспанд
گوسپند کشان гӯспандкушон
گوسفند гӯсфанд
گوسفندبان гӯсфандбон
گوسفندبانی гӯсфандбонӣ
گوسفندپرور гӯсфандпарвар
گوسفندپروری гӯсфандпарварӣ
گوسفندتراش гӯсфандтарош
گوسفندتراشی гӯсфандтарошӣ
گوسفندجلاب гӯсфандчаллоб
گوسفندجلابی гӯсфандчаллобӣ
گوسفندچرانی гӯсфандчаронӣ
گوسفندخانه гӯсфандхона
گوسفنددار гӯсфанддор
گوسفندداری гӯсфанддорӣ
گوسفندوار гӯсфандвор
گوسفندی гӯсфандӣ
گوش I гӯш
گوش II гӯш
گوشخزک гӯшхазак
گوشاگوش гӯшогӯш
گوشانه гӯшона
گوش آهنگ гӯшоҳанг
گوش آویز гӯшовез
گوش بر гӯшбур
گوش بری гӯшбурӣ
گوش بریده гӯшбурида
گوش بستر гӯшбистар
گوش بقمار гӯшбакимор
گوشبند гӯшбанд
گوش پهن гӯшпаҳн
گوش پیچ I гӯшпеч
گوش پیچ II гӯшпеч
گوش پیوند гӯшпайванд
گوشت гӯшт
گوشتاب гӯштоб
گوش تابک гӯштобак

گوشتابه гӯштоба
گوشت آدم‌خور гӯштиодамхӯр
گوشت آلود гӯштолуд
گوشت آور гӯштовар
گوشت‌برده гӯштбурда
گوشت‌بریان гӯштбирён
گوشت‌پاره гӯштпора
گوشتخوار гӯштхор
گوشتحواری гӯштхорӣ
گوشتخور гӯштхӯр
گوشتخوری гӯштхӯрӣ
گوشت‌دار гӯштдор
گوشت‌داری гӯштдорӣ
گوشت‌فروش гӯштфурӯш
گوشت‌فروشی гӯштфурӯшӣ
گوشت‌قیمه гӯшткима
گوشت‌قیمه کنک гӯшткимакунак.
گوشت کوب I гӯшткӯб
گوشت کوبک гӯшткӯбак
گوشت کوبی II гӯшткӯб
گوشتناک гӯштнок
گوشتی I гӯштӣ
گوشتی II гӯштӣ
گوش تیز гӯштез
گوش تیزی гӯштезӣ
گوشتی گیر гӯштигир
گوشتی گیری гӯштигирӣ
گوشتین I гӯштин
گوشتین II гӯштин
گوشتین گیر гӯштингир
گوشتین گیری гӯштингирӣ
گوشخار гӯшхор
گوشخانه гӯшхона
گوش خراش гӯшхарош
گوش خیز гӯшхез
گوش خیزک гӯшхезак
گوش دار гӯшдор
گوش دراز гӯшдароз
گوش درایک гӯшдарояк
گوش درد гӯшдард
گوش دهنده гӯшдиҳанда
گوش رس гӯшрас
گوش روز гӯшрӯз
گوش زد гӯшзад
گوش سیخ гӯшсих
گوش شوی гӯшшӯй
گوش شویی гӯшшӯӣ
گوشفیل гӯшфил
گوشک гӯшак
گوش کاوک гӯшковак

گوشکدار гӯшакдор
گوش کر гӯшкар
گوش کر کننده гӯшкаркунанда
گوش کشان гӯшкашон
گوش کشک гӯшкашак
گوش کشی гӯшкашӣ
گوش کلان гӯшкалон
گوشکی гӯшакӣ
گوش گذار гӯшгузор
گوش گران гӯшгарон
گوش گرانی гӯшгаронӣ
گوشگی гӯшагӣ
گوش گیر гӯшгир
گوش مال гӯшмол
گوش مالک гӯшмолак
گوش مالی гӯшмолӣ
گوش مانک гӯшмонак
گوش ماهی гӯшмоҳӣ
گوش ناشنید гӯшношунид
گوش ناشنیده гӯшношунида
گوش نواز гӯшнавоз
گوشه гӯша
گوشه پیما гӯшапаймо
گوشه‌دار гӯшадор
گوشه کش гӯшакаш
گوشه کشی гӯшакашӣ
گوشه گیر гӯшагир
گوشه گیری гӯшагирӣ
گوشه‌نشین гӯшанишин
گوشه‌نشینی гӯшанишинӣ
گوشوار гӯшвор
گوشوارک гӯшворак
گوشواره гӯшвора
گوش وان гӯшвон
گوش وانی гӯшвонӣ
گوش وزنین гӯшвазнин
گوش وزنینی гӯшвазнинӣ
گوشی гӯшӣ
گوشیدن гӯшидан
گوشیده гӯшида
گوغلتک гавгалтак
گوک гавак
گوک کشان гаваккашон
گوک کشی гаваккашӣ
گوگرد гӯгирд
گوگرد چوب гӯгирдчӯб
گوگرددار гӯгирддор
گوگرد زنی гӯгирдзанӣ
گوگرد قطی гӯгирдкуттӣ
گوگردی гӯгирдӣ
گوگم гавгум

گول гӯл
گولاق гавлок
گولخ гӯлах
گول خور гӯлхӯр
گول خورده гӯлхӯрда
گولخی гӯлахӣ.
گول زن гӯлзан
گولگرد гӯлгард
گولگیر гӯлгир
گولگیری гӯлгирӣ
گول نما гӯлнамо
گوله гӯла
گولی гӯлӣ
گولیس гавлес
گومنیزم гуманизм
گومیژه гавмижа
گومیش гавмеш
گون гун
گون -гун
گوناگون гуногун
گوناگون اختصاص гуногунихтисос
گوناگون اندیشی гуногунандешӣ
گوناگون آهنگ гуногуноҳанг
گوناگون اهنگی гуногуноҳангӣ
گوناگون آواز гуногуновоз
گوناگون برگ ногунбарг
گوناگون پهلو гуногунпаҳлу
گوناگون تخم гуногунтухм
گوناگون تسریف гуногунтасриф
گوناگون تمغه гуногунтамга
گوناگون جنس гуногунчинс
گوناگون جنسه гуногунчинса
گوناگون حجم гуногунхачм
گوناگون خال гуногунхол
گوناگون ذات гуногунзот
گوناگون رتبه гуногунрутба
گوناگون رنگ гуногунранг
گوناگون زبان гуногунзабон
گوناگون زبانی гуногунзабонӣ
گوناگون ژنر гуногунжанр
گوناگون ساحه гуногунсоҳа
گوناگون ساخت гуногунсохт
گوناگون سال гуногунсол
گوناگون سویه гуногунсавия
گوناگون سیما гуногунсимо
گوناگون شکل гуногуншакл
گوناگون طایفه гуногунтоифа
گوناگون طبقه гуногунтабака
گوناگون طبیعت гуногунтабиат
گوناگون قد гуногункад
گوناگون کسب гуногункасб

گوناگون لفظ гуногунлафз
گوناگون مضمون гуногунмазмун
گوناگون معنا гуногунмаъно
گوناگون ملّت гуногунмиллат
گوناگون موضوع гуногунмавзӯъ
گوناگون میل гуногунмил
گوناگون نام гуногунном.
گوناگون نسل гуногуннасл
گوناگون وقت гуногунвақт
گوناگونی гуногунӣ
گونه гуна
گونی гунӣ
گوهر гавҳар
گوهرافشان гавҳарафшон
گوهرافشانی гавҳарафшонӣ
گوهربار гавҳарбор
گوهرپاره гавҳарпора
گوهرپاش гавҳарпош
گوهرچین гавҳарчин
گوهرخیز гавҳархез
گوهردار гавҳардор
گوهرریز гавҳаррез
گوهرزا гавҳарзо
گوهرزاد гавҳарзод
گوهرسنج гавҳарсанҷ
گوهرشمار гавҳаршумор
گوهرشناس гавҳаршинос
گوهرشناسی гавҳаршиносӣ
گوهرفروش гавҳарфурӯш
گوهرفروشی гавҳарфурӯшӣ
گوهرفشان гавҳарфишон
گوهرک гавҳарак
گوهرکش гавҳаркаш
گوهرگر гавҳаргар
گوهرگین гавҳаргин
گوهرمایه гавҳармоя
گوهرنژاد гавҳарнажод
گوهرنشان гавҳарнишон
گوهرنگار гавҳарнигор
گوهرنگین гавҳарнигин
گوهری гавҳарӣ
گوهرین гавҳарин
گوی гӯй
گویبازی гӯйбозӣ
گوی// گو гӯй//гӯ
گویا I гӯё I
گویا II гӯё II
گویاندن гӯёндан
گویایی гӯёӣ
گویش гӯиш
گویش гӯйиш

گوینده гӯянда
گویوار гӯйвор
گویی гӯӣ
گه гаҳ
گهان геҳон
گهان خدیو геҳонхидев
گهبد гаҳбуд
گهر гуҳар
گهرافشان гуҳарафшон
گهرافشانی гуҳарафшонӣ
گهربار гуҳарбор
گهربخش гуҳарбахш
گهربیز гуҳарбез
گهرپاش гуҳарпош
گهرپاک гуҳарпок
گهرپرور гуҳарпарвар
گهرپوش гуҳарпӯш
گهرخیز гуҳархез
گهردار гуҳардор
گهرریز гуҳаррез
گهرزا гуҳарзо
گهرزاد гуҳарзод
گهرسنج гуҳарсанҷ
گهرفروش гуҳарфурӯш
گهرفشان гуҳарфишон
گهرکش гуҳаркаш
گهرنثار гуҳарнисор
گهرنما(ی) гуҳарнамо(й)
گهری гуҳарӣ
گه گیر гаҳгир
گه گیری гаҳгирӣ
گهنبار гаҳанбор
گهواره гаҳвора
گهواره بخش гаҳворабахш
گهواره بندان гаҳворабандон
گهواره پوشک гаҳворапӯш(ак)
گهواره جنبان гаҳворачунбон
گهواره جنبانی гаҳворачунбонӣ
گهواره ساز гаҳворасоз
گیا гиё
گیا آسا гиёосо
گیاباتنیکه геоботаника
گیابن гиёбун
گیاخار гиёхор
گیاخاک гиёхок
گیاخیمیه геохимия
گیادارو гиёдору
گیادزی геодезӣ
گیادزیه геодезия
گیازار гиёзор
گیاسنتریزم геосентризм

گیاغ гиёғ
گیافیزیکه геофизика
گیافیزیکی геофизикӣ
گیاگرفیه география
گیالاگیه геология
گیامتریه геометрия
گیاه гиёҳ
گیاه آبه гиёҳоба
گیاهان гиёҳон
گیاه پزشک гиёҳпизишк
گیاه پزشکی гиёҳпизишкӣ
گیاه خوار гиёҳхор
گیاه خواری гиёҳхорӣ
گیاه خورد гиёҳхӯрд
گیاه درمانی гиёҳдармонӣ
گیاه زار гиёҳзор
گیاه شناس гиёҳшинос
گیاه شناسی гиёҳшиносӣ
گیاهک гиёҳак
گیاهمند гиёҳманд
گیاهنامه гиёҳнома
گیاهی гиёҳӣ
گیپا гипо
گیپاتنوزه гипотенуза
گیپارترافیه гипертрофия
گیپتیت гепатит
گیپرباله гипербола
گیپس гипс
گیپناتیزم гипнотизм
گیپناز гипноз
گیپناز کننده гипнозкунанда
گیپنازگر гипнозгар
گیتّا гетто
گیتره гитара
گیتره نواز гитаранавоз
گیتره نوازی гитаранавозӣ
گیتی гетӣ
گیتی فروز гетифурӯз
گیتی آرا гетиоро
گیتی افروز гетиафрӯз
گیتی بان гетибон
گیتی پژوه гетипажӯҳ
گیتی پناه гетипаноҳ
گیتی پیما гетипаймо
گیتی دار гетидор
گیتی ستان гетиситон
گیتی شناس гетишинос
گیتیکشا(ی) гетикушо(й)
گیتی نگار гетинигор
گیتی نما(ی) гетинамо(й)
گیتی نورد гетинаворд

گیجه гичча
گیدرا- гидро-
گیدرااگریگت гидроагрегат
گیدراتخنیکه гидротехника
گیدراتروبینه гидротурбина
گیدرادینمیکه гидродинамика
گیدرادینمیکی гидродинамикӣ
گیدراگن гидроген
گیدراگنرتار гидрогенератор
گیدراگیالاگیه гидрогеология
گیدرالاگیه гидрология
گیدرالیز гидролиз
گیدراملی آرتسیه
гидромелиоратсия
گیدراملی آرتیوی
гидромелиоративӣ
گیدرت гидрат
گیدره гидра
گی دزد гапдузд
گیر гир
گیرا гиро
گیراگر гирогир
گیرگیرک гиргирак
گیرگیرکبازی гиргиракбозӣ
گیرنده гиранда
گیرودار гирудор
گیریم// گیرُم гирим//гирум
گیز гиз
گیزیر гейзер
گیس гес
گیس باف гесбоф
گیس بافی гесбофӣ
گیستلاگیه гистология
گیسو гесу//гесӯ
گیسوبریده гесубурида
گیسوبند гесубанд
گیسودار гесудор
گیکتالتر гектолитр
گیکتامتر гектометр
گیکتاوت гектоватт
گیکه гайка
گیکه تاب гайкатоб
گیگرا- гигро-
گیگراسکاپ гигроскоп
گیگراسکاپی гигроскопӣ
گیگرامتر гигрометр
گیگه بیت гигабайт
گیگیینه гигиена
گیگیینی гигиенӣ
گیلاس гелос
گیلاسی гелосӣ

گیلزه гилза
گیمنزیه гимназия
گیمنستیکه гимнастика
گیمنستیکی гимнастикӣ
گینکالاگی гинекологӣ
گینکالاگیه гинекология
گیهان гайхон//гехон
گیهانخدیو
гайхонхидев//гехонхидев
گیوه гева
گیوه‌کش гевакаш

ل

لاآلی лаолӣ
لآمه лаома
لا ло
لا//لای II ло//лой
لائیدن лоидан
لابال лоубол
لاابالانه лоуболона
لاابالی лоуболӣ
لااقل лоакал
لابد лобуд(д)
لابدا лобуддан
لابدی лобуддӣ
لابه лоба
لابه‌کنان лобакунон
لابه‌گر лобагар
لابه‌گری лобагарӣ
لات лот
لاتو лото
لاتریه лотерея
لاتینانیدن лотинонидан
لاتینی лотинӣ
لاجرعه лочуръа
لاجرم лочарам
لاجواب лочавоб
لاجورد лоч(у)вард
لاجوردی лоч(у)вардӣ
لاچار лочор
لاچره лочира
لاچین лочин
لاچین‌وار лочинвор
لاحول лохавл(а)
لاخ лох
لاد I лод
لاد II лод
لاد III лод
لادن، لاذن лодан//лозан
لاده лода
لارد лорд
لازال лозол
لازم лозим
لازمه лозима
لازمی лозимӣ
لازمیت лозимият
لاژورد ложвард
لاژه ложа
لاس лос
لاش лош
لاشیء лошайъ
لاشریک лошарик
لاشک лошак(к)
لاشه лоша
لاشه‌خر лошахар
لاشه‌خوار лошахор
لاشه‌خور лошахӯр
لاشی лошӣ
لاعلاج лоилоч
لاغ лоғ
لاغر лоғар
لاغراندام лоғарандом
لاغراندامی лоғарандомӣ
لاغربدن лоғарбадан
لاغرتن лоғартан
لاغرجثه лоғарчусса
لاغرزمین лоғарзамин
لاغرمیان лоғармиён
لاغرنهاد лоғарниход
لاغری лоғарӣ
لاف лоф
لاف‌زن лофзан
لاف‌زنی лофзанӣ
لافکی лофакӣ
لافیدن лофидан
لاق лок
لاقید локайд
لاقیدانه локайдона
لاقیدی локайдӣ
لاک II лок
لاک III лок
لاک IV лок
لاک V лок
لاکدار локдор
لاک//لک I лок//лак
لاکاماتیو локомотив
لاک‌پشت локпушт
لاکتار локатор
لاک‌خورده локхӯрда
لاک‌زده локзада
لاک‌زنی локзанӣ
لاکی I локӣ
لاکی II локӣ
لاکن локин
لاگریتم логарифм
لاگریتمی логарифмӣ
لال I.II лол
لالا I лоло
لالا II лоло
لالایی лолой
لالمانی лоломонӣ
لالنگ лоланг
لاله лола
لاله آسا лолаосо
لاله‌پوش лолапӯш
لاله‌چینی лолачинӣ
لاله‌خسک лолахасак
لاله‌رخ лоларух
لاله‌رخسار лоларухсор
لاله‌رنگ лоларанг
لاله‌روی лоларӯ(й)
لاله‌زار лолазор
لاله‌سان лоласон
لاله‌کبک лолакахак
لاله‌گون лолагун
لاله‌وار лолавор
لالی лолӣ
لام I.II.III.IV лом
لامبرده ломбард
لامحال//لامحاله ломахол//ломахола
لامذهب ломазхаб
لامذهبی ломазхабӣ
لامسه ломиса
لامع ломеъ
لامعه ломеа
لامکان ломакон
لامکانی ломаконӣ
لامه II лома
لامه I лома
لامیه ломия
لانه лона
لانه‌سازی лонасозӣ
لاویدن ловидан
لاهز лохаз
لاهزی лохазӣ
لاهوت лохут
لاهوتی лохутӣ
لاهی лохӣ
لای I лой
لای II лой
لای آب//لای آبه лойоб//лойоба
لای آلود лойолуд
لای آماج лойомоч
لای بازی лойбозӣ
لایجوز лоячуз
لایح лоех
لایحوی лоихавӣ
لایحه лоиха
لایحه‌ساز лоихасоз
لایحه‌سازی лоихасозӣ
لایحه‌کش лоихакаш
لایحه‌کشی лоихакашӣ
لای خوابانی лойхобонӣ
لای خانه лойхона
لای خورک лойхӯрак
لای دان лойдон
لایزال лоязол
لای شکر лойшакар
لایعقل лояъкил
لایعنی лояънӣ
لای فشان лойфишон
لایفوت лояфут
لایق лоик
لایقه лойка
لایقه‌دار лойкадор
لایقه‌زار лойказор
لای کاری лойкорӣ
لای کش лойкаш
لای گر лойгар
لای گری лойгарӣ
لایموت лоямут
لاینام лояном
لاینقطع лоянкатеъ
لایی лой
لایین лойин
لب лаб
لب луб(б)
لب آویزان лабовезон
لباب лубоб
لباچه лабоча
لباده лабода
لباده лубода
لبراتوری лабораторӣ
لبراتوریه лаборатория
لبرنت лаборант
لبرنتی лаборантӣ
لباس либос
لباس آویزک либосовезак
لباس‌بر либосбур
لباس‌بری либосбурӣ
لباس‌پوشی либоспӯшӣ

لباس خانه либосхона
لباس دار либосдор
لباس دوز либосдӯз
لباس دوزی либосдӯзӣ
لباس شویی либосшӯӣ
لباس فروشی либосфурӯшӣ
لباس قپک либосқапак
لباس کشی либоскашӣ.
لباس وار либосвор
لباس واری либосворӣ
لبالب лаболаб
لب باف лаббоф
لب بافی лаббофӣ
لب برگردان лаббаргардон
لب برگشته лаббаргашта
لب بسته лаббаста
لب پر лабпар
لب پریدگی лабпаридагӣ
لب پریده лабпарида
لبتاب лабтоб
لب تخت лабтахт
لب ترش лабтурш
لب ترشی лабтуршӣ
لب تشنه лабташна
لب تنگ лабтанг
لبث лабс
لب چاک лабчок
لب چرا лабчаро
لب چسپ лабчасп
لب چشک лабчашак
لب چنگ лабчанг
لب خشک лабхушк
لبخند лабханд
لبخندک лабхандак
لبخنده лабханда
لب خوانی лабхонӣ
لبد лабад
لب دریایی лабидарёӣ
لبدوز лабдӯз
لبدول лабдӯл
لبریتا либретто
لبریز лабрез
لبس лабс
لب سرخ کنک лабсурхкунак
لب سوخته лабсӯхта
لب سوز лабсӯз
لبشان лабшон
لب شکر лабшакар
لب شکسته лабшикаста
لب شور лабшӯр
لب شوی لته лабшӯйлатта

لب غفس лабгафс
لبک лабак
لب کج лабкаҷ
لب کشال лабкашол
لبکی лабакӣ
لبکی دوزی лабакидӯзӣ
لب گرد лабгирд
لب گردان лабгардон
لب گز лабгаз
لب گزی лабгазӣ
لبلاب I лаблоб I
لبلاب II лаблоб II
لبلبو лаблабу
لبلبو رنگ лаблабуранг
لبلبو زار лаблабузор
لبلبو شوربا лаблабушӯрбо
لبلبو غندار лаблабуғундор
لبلبو غنداری лаблабуғундорӣ
لبلبو فروش лаблабуфурӯш
لبلبو فروشی лаблабуфурӯшӣ
لبلبو کار лаблабукор
لبلبو کارک лаблабукорак
لبلبو کاری лаблабукорӣ
لبلبو کاوک лаблабуковак
لبلبوگین//لبلبوگی лаблабугин//лаблабугӣ
لب لچ луб-луч
لب لچک луб-лучак
لب لوله лаблӯла
لبلوله دار лаблӯладор
لب لیس лаблес
لبن лабан
لبنی лабанӣ
لبنیات лабаниёт
لبه лаба
لبه دار лабадор
لبه دوزی лабадӯзӣ
لبی лабӣ
لبی лаббай
لبیب лабиб
لبیرلیزم либерализм
لبیرینت лабиринт
لبیشه//لباشه лабеша//лабоша
لبق лабиқ
لبیک лаббайк
لبیک زنان лаббайкзанон
لبی گوئی лаббайгӯӣ
لبی گوی лаббайгӯй
لبی گویان лаббайгӯён.
لپاس лаппос
لپاندن//لپانیدن лаппон(и)дан

لپیدن лаппидан
لپتاپ лептоп
لپر лапар I
لپر лапар II
لپسزنی лаппасзанӣ
لپس//لپاس лаппас//лаппос
لپش лаппиш
لپ لپ лап-лап
لپ لپ лип-лип
لپّی лаппӣ
لپیده лаппида
لت лат III
لت лат I
لت лат II
لتاگرفیه литография
لت بردار латбардор
لت برداری латбардорӣ
لتخواره латхора
لتخوردگی латхӯрдагӣ
لتخورده латхӯрда
لتخوری латхӯрӣ
لتر латар
لتره латра
لتسینزیه литсензия
لتسیی литсей
لتگین//لتگی латтагин//латтагӣ
لت انبان латанбон
لتنبر//لت انبار
латанбар//латанбор
لتوانی литвонӣ
لتوگی литвагӣ
لتوی латвӣ
لتویه گی латвиягӣ
لته латта
لته بند латтабанд
لته پاره латтапора
لته پته латта-путта
لته پرست латтапараст
لته پیچ латтапеч
لته خوار латтахор
لته کهنه латтакӯҳна
لتیش латиш
لتیشی латишӣ
لثم ласм
لج лаҷ(ҷ)
لچ лач
لجاج лаҷоҷ
لجاجت лаҷоҷат
لجاره лаҷҷора
لجام лаҷом
لجام دوز лаҷомдӯз

لجام زده лаҷомзада
لجامک лаҷомак
لجام گسخته лаҷомгусехта
لجام گسسته лаҷомгусаста
لجام گسیختگی лаҷомгусехтагӣ
لجام ناپذیر лаҷомнопазир
لجن лаҷан
لجه луҷҷа
لچک лачак
لحاظ лиҳоз
لحاف лиҳоф
لحد лаҳад
لحظوی лаҳзавӣ
لحظه лаҳза
لحظه شماری лаҳзашуморӣ
لحف лаҳф
لحم лаҳм
لحمی лаҳмӣ
لحن лаҳн
لحنک лаҳнак
لحومت луҳумат
لحیف лаҳиф
لحیم лаҳим
لحیم خورده лаҳимхӯрда
لحیم کار лаҳимкор
لحیم کاری лаҳимкорӣ
لحیم کش лаҳимкаш
لحیه лиҳя
لخ//لوخ лух
لخت лахт II
لخت лахт I
لخت лухт
لختک лахтак
لخته лахта
لخته شوی лахташавӣ
لخچک//لخشک лахчак//лахшак.
لخچه лахча
لخچه وار лахчавор
لخش лахш
لخشان лахшон
لخشه лахша
لخشیدن лахшидан I
لخشیدن лахшидан II
لخشیده лахшида
لخشش лахшиш
لخلخ лах-лах
لخلخه лахлаха
لخه лаха
لخه لخه лаха-лаха
لدغ ладғ
لدغه ладга

لدنی ладунӣ
لدیر лидер
لذت лаззат
لذت آور лаззатовар
لذت افزا лаззатафзо
لذت بخش лаззатбахш
لذت فزا лаззатфизо
لذت گیر лаззатгир
لذت ناک лаззатнок
لذت یاب лаззатёб
لذت یابی лаззатёбӣ
لذع лазъ
لذیذ лазиз
لر лар
لرز ларз
لرز ларз
لرزان ларзон
لرزاندن//لرزانیدن ларзон(и)дан
لرزانک ларзонак
لرزاننده ларзонанда
لرزش ларзиш
لرزلرزان ларз-ларзон
لرزنده ларзанда
لرزه ларза
لرزیدن ларзидан
لرزیده ларзида
لزگی лазгӣ
لزگینی лазгинӣ
لزوم лузум
لزومات лузумот
لزیر лазер
لزیری лазерӣ
لس лас
لسان лисон
لسان الغیب лисонулғайб
لسی ласӣ
لسین ласин
لش I лаш I
لش II лаш II
لشکر лашкар
لشکرشکوف лашкаршукуф
لشکرشکن лашкаршикан
لشکرشکنی лашкаршиканӣ
لشکرکش лашкаркаш
لشکرکشی лашкаркашӣ
لشکرگاه лашкаргоҳ
لشکری лашкарӣ
لطائف латоиф
لطائف الحیل латоифулҳиял
لطافت латофат
لطف лутф
لطف آمیز лутфомез
لطفاً лутфан
لطمه латма
لطیف латиф
لطیف اندام латифандом
لطیف اندامی латифандомӣ
لطیف بازو латифбозу
لطیف پیوند латифпайванд
لطیف خوئی латифхӯӣ
لطیف سرشت латифсиришт
لطیف طبیعت латифтабиат
لطیف منظر латифманзар
لطیفه латифа
لطیفه گوی латифагӯй
لطیفه گویی латифагӯӣ
لطیفه نما латифанамо
لطیفی латифӣ
لعاب луоб
لعاب دهی луобдиҳӣ
لعب лаъб
لعب лаиб
لعبت лӯъбат
لعبت باز лӯъбатбоз
لعبت بازی лӯъбатбозӣ
لعبتک лӯъбатак
لعب گر лаъбгар
لعل лаъл
لعل آشام лаълошом
لعل فام лаълфом
لعل قند лаълқанд
لعلک лаълак
لعل گر лаългар
لعل گون лаългун
لعل گونه лаългуна
لعل وش лаълваш
لعلی I лаълӣ I
لعلی II лаълӣ II
لعلیچه лаълича
لعن лаън
لعنت лаънат
لعنت کرده лаънаткарда
لعنت نامه лаънатнома
لعنتی лаънатӣ
لعین лаин
لغات луғот
لغایت лиғоят
لغت луғат
لغت دان луғатдон
لغت ساز луғатсоз
لغت سازی луғатсозӣ
لغت شناس луғатшинос
لغت شناسی луғатшиносӣ
لغت نامه луғатнома
لغت نویس луғатнавис
لغت نویسی луғатнависӣ
لغجیدن лағҷидан
لغد лағад
لغز лағз
لغز лағз
لغز луғз
لغزان лағзон
لغزاندن//لغزانیدن лағзон(и)дан
لغزش лағзиш
لغزش گاه лағзишгоҳ
لغزلغزان лағз-лағзон
لغزندگی лағзандагӣ
لغزنده лағзанда
لغزیدن лағзидан
لغژان лағжон
لغژانک лағжонак
لغژش//لغزش лағжиш//лағзиш
لغژندگی лағжандагӣ
لغژنده лағжанда
لغژیدن//لغزیدن//لغجیدن
лағжидан//лағзидан//лағҷидан
لغژیده лағжида
لغمان лағмон
لغو лағв
لغوی луғавӣ
لف лаф(ф)
لفافه лифофа
لفیت лафет
لفج лафч
لفج лафча
لفج//لفج лафч//лафҷ
لفچن лафчан
لفچه//لفجه лафча//лафҷа
لفظباز лафзбоз
لفظاً лафзан
لفظ بازی лафзбозӣ
لفظی лафзӣ
لفیف лафиф
لق лақ
لق лиқ
لق луқ
لقا лиқо
لقاندن//لقانیدن лаққон(и)дан
لقاندنی//لقانیدنی лаққон(и)данӣ
لقّانک лиққонак
لقب лақаб
لقب گذاری лақабгузорӣ
لقطه луқата
لفظ лафз
لقلق лақлақ
لق لق лиқ-лиқ
لق لقه лақлақа
لقمه луқма
لقمه پرتای луқмапартой
لقمه دهی луқмадиҳӣ
لق ولق лақулуқ
لقوه лақва
لقّه лаққа
لقّه лиққа
لقی лаққӣ
لقی лақай
لقیدن лаққидан
لقیدن лиққидан
لقیده лаққида
لقیده лиққида
لقیط лақит
لقیگی лаққигӣ
لقیی лақайӣ
لک лак I
لک лак II
لک//لاک лак//лок III
لکات лакот
لکاتی лакотӣ
لکانه лакона
لکتار лектор
لک درای лакдирой
لکّس ликкас
لکّه ماهی лаққамоҳӣ
لکلک лакалак
لکلک лаклак
لک لک лик-лик
لکلکبازی лаклакбозӣ
لکلک خانه лаклакхона
لکلکی лаклакӣ
لکموس лакмус
لکنت лакнат//лукнат
لکنت лукнат
لکوک лукук
لکّه лакка
لکّه دار лаккадор
لکشم лакашам
لکّه گیری лаккагирӣ
لکهن лакҳан
لکیار ликёр
لگ II лаг II
لگ I лаг I
لگلگ лаглаг
لگام лагом
لگام گسیختگی лагомгусехтагӣ

لگام گسیخته лагомгусехта
لگتوره лигатура
لگد лагад
لگدانداز лагадандоз
لگداندازی лагадандозӣ
لگدپران лагадпарон
لگدپرانی лагадпаронӣ
لگدپرتایی лагадпартоӣ
لگدخسته лагадхаста
لگدخوار лагадхор
لگدخور лагадхӯр
لگدخورنده лагадхӯранда
لگدزن лагадзан
لگدزنی лагадзанӣ
لگدکاری лагадкорӣ
لگدکوب лагадкӯб
لگدکوبه лагадкӯба
لگدکوبی лагадкӯбӣ
لگدمال лагадмол
لگدمالی лагадмолӣ
لگن лаган
لگن‌بردار лаганбардор
لگن‌برداری лаганбардорӣ
لگنچه лаганча
لگنده лаганда
لگیر лагер
للم лалм
للمی лалмӣ
للمی‌کار лалмикор
للمی‌کاری лалмикорӣ
للّو//للوق лаллу//лаллук
للوقانه лаллуқона
لمپاچکه лампочка
لمپه лампа
لمپه‌دار лампадор
لمتر ламтур
لمحه ламҳа
لمسI ламсI
لمسII ламсII
لمعه ламъа
لمعه‌فشان ламъафишон
لم‌لم лам-лум
لمهI ламаI
لمهII ламаII
لمه‌مرکیسم ламаркизм
لمه‌یزم ламаизм
لمیت лимит
لم‌یزل ламязал
لنج ланҷ
لنج лунҷ
لنجه ланҷа

لنجی ланҷӣ
لنجیدن ланҷидан
لندهور ландаҳур
لندهوری ландаҳурӣ
لنگI лангI
لنگII лангII
لنگ линг
لنگاک лангок
لنگان лангон
لنگچه лингча
لنگر лангар
لنگراندازی лангарандозӣ
لنگرچوب лангарчӯб
لنگردار лангардор
لنگرک лангарак
لنگرگاه лангаргоҳ
لنگری лангарӣ
لنگس лангас
لنگه линга
لنگی лангӣ
لنگیدن лангидан
لنگیده лангида
لؤلؤ лӯълӯъ
لؤلؤبند лӯълӯъбанд
لؤلؤسنج лӯълӯъсанҷ
لؤلو лӯълӯ
لؤم лӯъм
لوI лавI
لوII лавII
لوIII лавIII
لوIV лавIV
لوV лавV
لوا лаво
لوا ливо
لواح лаввоҳ
لواحی лаввоҳӣ
لواحق лавоҳиқ
لوازم лавозим
لوازمات лавозимот
لواش лавош
لواشی лавошӣ
لواطه ливота
لواطه‌گر ливотагар
لوامع лавомеъ
لوایح лавоеҳ
لوب‌لونده лӯб-лӯнда
لوبیا лӯбиё
لوبیاشورک лӯбиёшӯрак
لوبیایی лӯбиёӣ
لوتI лутI
لوتII лутII

لوت‌خور лутхӯр
لوث лавс
لوچ луч
لوچک лучак
لوچّک луччак
لوچی лучӣ
لوح лавҳ
لوحه лавҳа
لوحه‌کش лавҳакаш
لوحه‌کشی лавҳакашӣ
لوختک лӯхтак
لوختک‌باز лӯхтакбоз
لوختک‌بازی лӯхтакбозӣ
لوختک‌مانند лӯхтакмонанд
لوختکی лӯхтакӣ
لوخسیدن лухсидан
لوخسیده лухсида
لوره лӯра
لوزIII лавзIII
لوزI лавзI
لوزII лавзII
لوزتین лавзатайн
لوزی лавзӣ
لوزینه лавзина
لوّس лаввас
لوس лӯс
لوسانه лӯсона
لوش луш
لوشI лӯшI
لوشII лӯшII
لوطی лутӣ
لوطی лӯттӣ
لوطی‌باز лӯттибоз
لوطی‌بازی лӯттибозӣ
لوک лӯк
لوکّاس лӯккос
لوک‌لوک лӯк-лӯк
لوکّه лӯкка
لوکیدان лӯкидон
لوکّیدن лӯккидан
لوکیده лӯккида
لوگوش лавгӯш
لول лӯл
لوله лӯла
لوله‌بالار лӯлаболор
لوله‌بالشت лӯлаболишт
لوله‌بچه лӯлибача
لوله‌پیچ лӯлапеч
لوله‌شکل лӯлашакл
لوله‌کباب лӯлакабоб
لولی лӯлӣ

لولی زن лӯлизан
لولی‌دختر лӯлидухтар
لولی‌گری лӯлигарӣ
لولیگی лӯлигӣ
لولی‌وش лӯливаш
لوم лавм
لون лавн
لوند лаванд
لوندانه лавандона
لوندچه лӯндача
لونده лӯнда
لونده‌خوجه лӯндахӯча
لونده‌سر лӯндасар
لونده‌شکل лӯндашакл
لونده‌یکک лӯндаякак
لوندی лавандӣ
لوندیک лӯндаяк
لونگی лӯнгӣ
لونگی‌دار лӯнгидор
لونه лавна
لوید лавед//лавид
له лаҳ
لهب лаҳаб
لهجگی лаҳҷагӣ
لهجوی лаҳҷавӣ
لهجه лаҳҷа
لهجه‌شناس лаҳҷашинос
لهجه‌شناسی лаҳҷашиносӣ
لهذا лиҳозо
لهو лаҳв
لهه лаҳа
لهیب лаҳиб
لئیم лаим
لئیم‌الطبع лаимуттабъ
لئیمانه лаимона
لئیمی лаимӣ
لین лайин
لیاتچیک лётчик
لیاقت лаёқат
لیاقت‌مند лаёқатманд
لیاقت‌مندی лаёқатмандӣ
لیاقت‌ناک лаёқатнок
لیاقت‌ناکی лаёқатнокӣ
لیالی лаёлӣ
لیان лаён
لیبیرل либерал
لیتر литр
لیترگیه летаргия
لیث лайс
لیرزیم лиризм
لیرهI лираI

لیره лираII
لیریکه лирика
لیریکی лирикӣ
لیزک лезак
لیزگین лезгин
لیزیدن лезидан
لیژتاز лижатоз
لیژتازی лижатозӣ
لیژرانی лижаронӣ
لیژه лижа
لیس лес
لیسالیس лесолес
لیساندن//لیسانیدن лесон(и)дан
لیسک лесак
لیسیده лесида
لیسنده лесанда
لیسیدن лесидан
لیف лиф
لیفافه ناک лифофанок
لفت лифт
لیفت‌بان лифтбон
لیف‌دار лифдор
لیف‌زنی лифзанӣ
لیفکدو лифкаду
لیفه лифа
لیفی лифӣ
لیقّاندن ликқондан
لیک лек
لیکلیک ликлик
لیکاندنликкондан
لیکسیکاگرفیه лексикография
لیکسیکالاگیه лексикология
لیکسیکه лексика
لیکسیکی лексикӣ
لیکن лекин
لیکسیه лексия
لیگلی легалӣ
لیگه лигаI
لیگیان легион
لیل лайл
لیلا лайло
لیلةالقدر лайлатулқадр
لبله// لبلک
лела(к)
لیلکی лайлакӣ
لیلی лайлӣ
لیماند лимонад
لیمو лимӯ
لیموپرور лимӯпарвар
لیموپروری лимӯпарварӣ
لیموخانه лимӯхона

لیمورگیاه лимӯгиёҳ
لیمورنگ лимӯранг
لیموزار лимӯзор
لیمیا лимиё
لیناتیپ линотип
لینالئوم линолеум
لینته лента
لینتیر линтер
لینزه линза
لینگافان лингофон
لینگ‌دراز лингдароз
لینگ‌زنی лингзанӣ
لینگویستیکه лингвистика
لیوک люк
لیوکس люксI
لیوکس люксII
لیولنگ левланг
لیباریست лейборист
لیباریستی лейбористӣ
لیتننت лейтенант
لیتننتی лейтенантӣ
لیکاست лейкотсит

م

مَ- ма-
مآب маобI
مآل маол
ما мо
ما мо
مائده моида
مائل//مایل моил
مابین мобайн
مابینی мобайнӣ
مات мот
ماتار мотор
ماتارالیر мотороллер
ماتاردار мотордор
ماتارسازی моторсозӣ
ماتاسیکل мототсикл
ماتاسیکل‌ران мототсиклрон
ماتاسیکل‌رانی мототсиклронӣ
ماتاسیکل‌سوار мототсиклсавор
مات‌خانه мотхона
ماتم мотам
ماتم‌بار мотамбор
ماتم‌خانه мотамхона
ماتم‌دار мотамдор
ماتم‌داری мотамдорӣ
ماتم‌زده мотамзада

ماتم‌سرا мотамсаро
ماتم‌کده мотамкада
ماتمی мотамӣ
ماجد мочид
ماجرا мочаро
ماجراجو(ی) мочарочӯ(й)
ماجراجویانه мочарочӯёна
ماجراجویی мочарочӯӣ
ماجراطلب мочароталаб
ماچه моча
ماچه‌خر мочахар
ماحصل моҳасал
ماحضر моҳазар
ماخ мох
مأخذ маъхаз
مأخذشناسی маъхазшиносӣ
مأخوذ маъхуз
مادام модом
ماداندر модандар
مادح модех
مادر модар
مادرآورد модаровард
مادراندر модарандар
مادرانه модарона
مادربزرگ модарбузург
مادربه‌خطا модарбахато
مادربه‌خطایی модарбахатой
مادربیزار модарбезор
مادرخدا модархудо
مادرخواند(ه) модархонд(а)
مادرزاد модарзод
مادرزادی модарзодӣ
مادرزن модарзан
مادرسالاری модарсолорӣ
مادرسگ модарсаг
مادرشاهی модаршоҳӣ
مادرشو(ی) модаршӯ(й)
مادرشوهر модаршавҳар
مادرشهر модаршаҳр
مادرعروس модарарӯс
مادرک модарак
مادرکلان модаркалон
مادرمرده модармурда
مادرنیزم модернизм
مادروار модарвор
مادری модарӣ
مادل модел
مادل‌ساز моделсоз
مادل‌سازی моделсозӣ
مادول модул
ماده мода

ماده моддаI
ماده моддаII
ماده‌بز модабуз
ماده‌خر модахар
ماده‌سگ модасаг
ماده‌شیر модашер
ماده‌گاو модагов
ماده‌گرگ модагург
مادی моддӣ
مادیان модиён
مادیت моддият
مادی‌گرائی моддигарой
مادینه модина
مادیون моддиюн
مار мор
ماراسپند мориспанд
ماراسفند морисфанд
مارافسا морафсо
مارافسایی морафсой
مارباز морбоз
مارباز‌ی морбозӣ
ماربچه морбача
مارپیچ морпеч
مارتاریه мораторuя
مارچوبه морчӯба
مارخور морхӯр
مارد морид
ماردی моридӣ
مارزبان морзабон
مارزده морзада
مارژ морж
مارسار морсор
مارستان мористонI
مارستان мористонII
مارسرها морсарҳо
مارفالاگی морфологӣ
مارفالاگیه морфология
مارفیمه морфема
مارفیی морфий
مارگ морг
مارگز моргаз
مارگزیده моргазида
مارگیاه моргиёҳ
مارگیر моргир
مارمانند мормонанд
مارماهی мормоҳӣ
ماروار морвор
ماز моз
مازاد(ه) мозод(а)
مازو мозу
ماس мос

ماسان мосон
ماست мост
ماست آبه||مست آبه
мостоба//мастоба
ماسوا мосиво
ماسه моса
ماسه‌بادی мосабодӣ
ماسه‌زار мосазор
ماسه‌سنگ мосасанг
ماسیدن мосидан
ماش мош
ماشابه мошоба
ماشابه‌خور мошобахӯр
ماشاق I мошоқ I
ماشبا мошбо
ماش‌پلو мошпалав
ماش‌پیابه мошпиёба
ماشرا мошаро
ماشک мошак
ماش‌کچری мошкичирӣ
ماش‌کدو мошкаду
ماش‌وبرنج мошубиринҷ
ماشوره мошура//мошӯра
ماشه I моша I
ماشه II моша II
ماشی I мошӣ I
ماشی II мошӣ II
ماشی III мошӣ III
ماشین(ه) мошин(а)
ماشین‌آلات мошинолот
ماشین‌باز мошинбоз
ماشین‌بازی мошинбозӣ
ماشین‌خانه мошинхона
ماشین‌دار мошиндор
ماشین‌درا мошиндаро
ماشین‌ران мошинрон
ماشین‌رانی мошинронӣ
ماشین‌ساز мошинсоз
ماشین‌سازی мошинсозӣ
ماشین‌سوار мошинсавор
ماشین‌سواری мошинсаворӣ
ماشین‌گذر мошингузар
ماشین‌گرد мошингард
ماشین‌نویس мошиннавис
ماشین‌نویسی мошиннависӣ
ماشینه‌چی мошиначӣ
ماشینه‌دوزی мошинадӯзӣ
ماشینی мошинӣ
ماضی мозӣ
ماغ I моғ I
ماغ II моғ II

مافات мофот
مافوق мофавқ
مافوق‌الطبیعت мофавқуттабиат
ماقبل моқабл
ماقوت моқут
ماک мок
ماکو моку
ماکیان мокиён
مال мол
مال I мол I
مال II мол II
مالاکلام молокалом
مالامال I моломол I
مالامال II моломол II
مالان молон
مالاندن молондан
مال‌اندوز моландӯз
مال‌پرست молпараст
مال‌پرستی молпарастӣ
مال‌پرور молпарвар
مال‌پروری молпарварӣ
مال‌جلاب молҷаллоб
مال‌جلابی молҷаллобӣ
مال‌خانه молхона
مال‌خری молхарӣ
مال‌دار молдор
مال‌داری молдорӣ
مال‌دوست молдӯст
مالش молиш
مالش‌ده молишдеҳ
مالش‌گر молишгар
مال‌شناس молшинос
مال‌شناسی молшиносӣ
مال‌غنداری молғундорӣ
مال‌فروش молфурӯш
مال‌فروشی молфурӯшӣ
مالک молик
مالکانه моликона
مالک مالک молак-молак
مالکی моликӣ
مالکیت моликият
مالکیت‌پرست моликиятпараст
مالکیت‌پرستی моликиятпарастӣ
مال‌گذار молгузор
مال‌گذاری молгузорӣ
مال‌گیرنده молгиранда
مال‌مردم‌خور молимардумхӯр
مال‌مردم‌خوری молимардумхӯрӣ
ماله I мола I
ماله II мола II
ماله‌کشی молакашӣ

ماله‌کنی молакунӣ
مالی молӣ
مالیات молиёт
مالیبدن молибден
مالیت молият
مالیخولیا молихулиё
مالیدن молидан
مالیدنی молиданӣ
مالیده молида
مالیکولوی молекулавӣ
مالیکوله молекула
مالیکولی молекулӣ
مالیوی молиявӣ
مالیه молия
مام мом
ماما момо
مامائی момоӣ
ماماجرغاتک момочурғотак
مامادایگی момодоягӣ
مامادایه момодоя
ماماگل момогул
مامراز момроз
مامک момак
مأمن маъман
مأمور I маъмур I
مأمور II маъмур II
مأموری I маъмурӣ I
مأموریت маъмурият
مأمول I маъмул I
مأمون маъмун
مامه мома
مامیران момирон
مان мон
مان мон
مانا моно
ماناپالیزم монополизм
ماناپالیست монополист
ماناپالیستی монополистӣ
ماناپالیه монополия
ماناتیزم монотеизм
ماناگرمه монограмма
مانالاگ монолог
ماناندن I монондан I
مانتژ монтаж
ماندگار мондагор
ماندگاری мондагорӣ
ماندن I мондан I
ماندن II мондан II
ماندنی монданӣ
مانده монда
مانده‌شده мондашуда

مانده‌شوی мондашавӣ
مانده‌کننده мондакунанда
مانده‌گی мондагӣ
مانرخیزم монархизм
مانرخیست монархист
مانرخیه монархия
مانستن монистан
مانع монеъ
مانعه монеа
مانعی монеӣ
مانند монанд
مانندی монандӣ
مأنوس маънус
مان‌وگیر монугир
مانومینتلی монументалӣ
مانوی монавӣ
مانوی‌کردار монавикирдор
مانیتار монитор
مانیدن монидан
مانیده монида
مانیزم монизм
مانیست монист
مانیستی монистӣ
مانی‌قلم мониқалам
مانیه мония
مأواگاه маъвогоҳ
مأواگه маъвогаҳ
ماوت мовут
ماورا моваро
ماوراءالنهری мовароуннаҳрӣ
ماومنی мовуманӣ
مأوی||مأوا маъво
ماه//مه моҳ//маҳ
ماهار моҳор
ماهانه моҳона
ماهانه‌خور моҳонахӯр
ماهانه‌خوری моҳонахӯрӣ
ماهانه‌گیر моҳонагир
ماهانه‌گیری моҳонагирӣ
ماه‌پاره||مه‌پاره моҳпора//маҳпора
ماه‌پرست моҳпараст
ماه‌پروین моҳпарвин
ماه‌پیکر||مه‌پیکر
моҳпайкар//маҳпайкар
ماه‌پیما моҳпаймо
ماهتاب//مه‌تاب моҳтоб//маҳтоб
ماهتاب‌شب||مه‌تاب‌شب
моҳтобшаб//маҳтобшаб
ماهتابی//مهتابی
моҳтобӣ//маҳтобӣ
ماهجبین моҳҷабин

ماهجمال моҳҷамол
ماهچهره моҳчеҳра
ماه‌درمیان моҳдармиён
ماهر моҳир
ماهرانه моҳирона
ماهرخ||مه‌رخ моҳрух//маҳрух
ماهرخسار моҳрухсор
ماهرو(ی)||مه‌رو(ی) моҳрӯ(й)//маҳрӯ(й)
ماهری моҳирӣ
ماهسنگ моҳсанг
ماهسیما моҳсимо
ماه‌طلعت моҳталъат
ماهگرد моҳгард
ماه‌لقا||مه‌لقا моҳлиқо//маҳлиқо
ماه‌منظر моҳманзар
ماهنامه моҳнома
ماهنورد моҳнавард
ماهنوردی моҳнавардӣ
ماهوار моҳвор
ماهواره моҳвора
ماهواره‌ای моҳворай
ماهوت моҳут
ماهوت‌باف моҳутбоф
ماهوت‌بافی моҳутбофӣ
ماهوتی моҳутӣ
ماهوش моҳваш
ماهی моҳӣ
ماهیان моҳиён
ماهیانه моҳиёна
ماهی‌بریان моҳибирён
ماهی‌پرور моҳипарвар
ماهی‌پروری моҳипарварӣ
ماهی‌پز моҳипаз
ماهی‌پزی моҳипазӣ
ماهیت моҳият
ماهیتاً моҳиятан
ماهیچه моҳича
ماهی‌خوار моҳихор
ماهی‌خور моҳихӯр
ماهی‌خورک моҳихӯрак
ماهی‌دار моҳидор
ماهی‌داری моҳидорӣ
ماهی‌دان моҳидон
ماهی‌دودی моҳидудӣ
ماهی‌شناس моҳишинос
ماهی‌شناسی моҳишиносӣ
ماهی‌شوربا моҳишӯрбо
ماهی‌فروش моҳифурӯш
ماهی‌فروشی моҳифурӯшӣ
ماهی‌گیر моҳигир

ماهی‌گیری моҳигирӣ
مایحتاج мояҳтоҷ
مایع моеъ
مایعی моеӣ
مایک мояк
مایندر моиндар
مایندر мояндар
مأیوس маъюс
مأیوسانه маъюсона
مأیوسی маюсӣ
مایه моя
مایه‌دار моядор
مایه‌دان моядон
مایه‌کوبی моякӯбӣ
مایه‌ور моявар
مایی моӣ
مباح мубоҳ
مباحث мабоҳис
مباحثه мубоҳиса//мубоҳаса
مباحثه‌کننده мубоҳисакунанда
مباحثه‌وی мубоҳисавӣ
مباد мабод
مبادا мабодо
مبادرت мубодарат
مبادلگی мубодилагӣ
مبادله мубодила
مبادله‌وی мубодилавӣ
مبار//مبا мабор//мубор//мубо
مبارز мубориз
مبارزه мубориза
مبارزه‌کننده муборизакунанда
مبارک муборак
مبارک‌باد муборакбод
مبارک‌بادی муборакбодӣ
مبارک‌پی муборакпай
مبارک‌فال муборакфол
مبارک‌قدم мубораққадам
مبارک‌نامه муборакнома
مبارک‌نهاد муборакниҳод
مبارکی муборакӣ
مباشر мубошир
مباشرت мубоширaт
مبالغ маболиғ
مبالغه муболиға
مبالغه‌آمیز муболиғаомез
مبالغه‌دار муболиғадор
مبالغه‌کار муболиғакор
مبالغه‌وی муболиғавӣ
مباهات мубоҳот
مبتدا мубтадо
مبتدی мубтадӣ

مبتر мубаттар
مبتکر мубтакир
مبتلا||مبتلی мубтало
مبتنی мубтанӣ
مبحث мабҳас
مبدأ мабдаъ
مبدّل мубаддал
مبدل‌شوی мубаддалшавӣ
مبذول мабзул
مبرّة мааҳозо
مبرد мубаррад
مبرد мубаррид
مبرز мабраз
مبرم мубрам
مبروص мабрус
مبری||مبرا мубарро
مبسوط мабсут
مبشر мубашшир
مبصر мубассир
مبل‌سازی мебелсозӣ
مبلغ маблағ
مبلغ мубаллиғ
مبلغ‌جداکنی маблағҷудокунӣ
مبلغ‌غنداری маблағғундорӣ
مبلغ‌گذار маблағгузор
مبلغ‌گذاری маблағгузорӣ
مبنا мабно
مبنی мабнӣ
مبهم мубҳам
مبهمی мубҳамӣ
مبهوت мабҳут
مبهوتی мабҳутӣ
مبین мубайян
مبین мубин
متابع мутобеъ
متابعت мутобиат
متأثر мутаассир
متأثرشوی мутаассиршавӣ
متأخر мутааххир
متارکه муторика
متأسف мутаассиф
متأسفاً мутаассифан
متأسفانه мутаассифона
متاع матоъ
متاع‌باف матоъбоф
متاع‌بافی матоъбофӣ
متألم мутааллим I
متانت матонат
متأهل мутааҳҳил
متبسم мутабассим
متجاوز мутаҷовиз

متجسس мутаҷассис
متحد муттаҳид
متحداً муттаҳидан
متحدانه муттаҳидона
متحدشوی муттаҳидшавӣ
متحدکننده муттаҳидкунанда
متحدگردانی муттаҳидгардонӣ
متحده муттаҳида
متحدی муттаҳидӣ
متحرق мутаҳарриқ
متحرک мутаҳаррик
متحرکی мутаҳаррикӣ
متحصص мутаҳассис
متحقق мутаҳаққиқ
متحمل мутаҳаммил
متحیر мутаҳаййир
متحیرانه мутаҳайирона
متخصص мутахассис
متخصصی мутахассисӣ
متخلص мутахаллис
متداول мутадовил
متدین мутадайин
متذکّر мутазаккир
متر метр
مترادف мутародиф
متراکم мутароким
مترتب мутараттиб
مترجم мутарҷим
متردد мутараддид
مترددانه мутараддидона
مترددی мутараддидӣ
متراژ метраж
مترشح мутарашшеҳ
مترصد мутарассид
مترقی мутараққӣ
مترنم мутаранним
متروک матрук
متروکات матрукот
متری метрӣ
متریئلیزم материализм
متریئلیست материалист
متریئلیستی материалистӣ
متریه материя
متزلزل мутазалзил
متسع муттасеъ
متشکر муташаккир
متشکل муташаккил
متشکلانه муташаккилона
متشکلی муташаккилӣ
متشنج муташанниҷ
متصدی мутасаддӣ

متصرف мутасарриф
متصل муттасил
متصلاً муттасилан
متصله муттасила
متصلی муттасилӣ
متصوف мутасаввиф
متضاد мутазод(д)
متعارف мутаориф
متعال мутаол
متعجب мутааҷҷиб
متعجبانه мутааҷҷибона
متعدد мутааддид
متعدی мутааддӣ
متعصب мутаассиб
متعصبانه мутаассибона
متعصبی мутаассибӣ
متعفن мутааффин
متعقد мутааққид
متعلق мутааллиқ
متعلقات мутааллиқот
متعلقی мутааллиқӣ
متعلم мутааллимII
متعه мутъа
متعهد мутааҳҳид
متغایر мутағоир
متغلب мутағаллиб
متغیر мутағайир
متفرد мутафаррид
متفرق мутафарриқ
متفق муттафиқ
متفکر мутафаккир
متفکرانه мутафаккирона
متقابل мутақобил
متقارب мутақориб
متقال митқол
متقالی митқолӣ
متقدم мутақаддим
متقلب мутақаллиб
متقلد мутақаллид
متقی муттақӣ
متکبر мутакаббир
متکبرانه мутакаббирона
متکبری мутакаббирӣ
متکفل мутакаффил
متکلم мутакаллим
متکی||متکا муттако
متکی муттакӣ
متل матал
متلاشی муталошӣ
متلورگی металлургӣ
متلون муталаввин

متمادی мутамодӣ
متمایل мутамоил
متمدن мутамаддин
متمرکز мутамарказ
متمرکزانیدن мутамарказонидан
متمکن мутамаккин
متملق мутамаллиқ
متملقانه мутамаллиқона
متمنی||متمنا мутаманно
متمنی мутаманнӣ
متمول мутамаввил
متن матн
متناسب мутаносиб
متناسباً мутаносибан
متناسبی мутаносибӣ
متناهی мутаноҳӣ
متنبه мутанаббеҳ
متنبی мутанаббӣ
متن‌خوانی матнхонӣ
متن‌شناس матншинос
متن‌شناسی матншиносӣ
متنفر мутанаффир
متنفس мутанаффис
متنکر мутанаккир
متنوع мутанаввеъ
متواتر мутавотир
متواری мутаворӣ
متوازی мутавозӣ
متوازیاً мутавозиян
متواضع мутавозеъ
متواضعانه мутавозеона
متوالی мутаволӣ
متوالیاً мутаволиян
متوجه мутаваҷҷеҳ
متورع мутаварреъ
متوسط мутавассит
متوضا мутаваззо
متوطن мутаваттин
متوفی||متوفا мутаваффо
متوقع мутаваққеъ
متوقف мутаваққиф
متوکل мутаваккил
متولد мутаваллид
متولی мутаваллӣ
متون мутун
متوهم мутаваҳҳим
متّه митта
متهم муттаҳам
متهم муттаҳим
متهمی муттаҳамӣ
متهور мутаҳаввир

متیلی метилӣ
متیمتیک математик
متیمتیکه математика
متین матин
متین‌اراده матинирода
متینج матинч
متینی матинӣ
مثابه масоба
مثال мисол
مثانه масона
مثبت мусбат
مثقال мисқол
مثقالی мисқолӣ
مثقب мисқаб
مثل масал
مثل мисл
مثلاً масалан
مثلث мусаллас
مثلثات мусалласот
مثل‌نویس масалнавис
مثله мусла
مثمر мусмир
مثمن мусамманI
مثمن мусамманII
مثنوی маснавӣ
مثنوی‌خوان маснавихон
مثنوی‌خوانی маснавихонӣ
مثوبت масубат
مجاب муҷоб
مجادل муҷодил
مجادله муҷодила
مجاذبه муҷозиба
مجار маҷор
مجاری маҷорӣ
مجاز маҷоз
مجازاً маҷозан
مجازات муҷозот
مجازی маҷозӣ
مجال маҷол
مجالس маҷолис
مجامع маҷомеъ
مجامعت муҷомиат
مجاناً маҷҷонан
مجانی маҷҷонӣ
مجاور муҷовир
مجاهد муҷоҳид
مجاهده муҷоҳида
مجبور маҷбур
مجبوراً маҷбуран
مجبوری маҷбурӣ
مجبوریت маҷбурият

مجبول маҷбул
مجتبا муҷтабо
مجتث муҷтас
مجتمع муҷтамаъ
مجتهد муҷтаҳид
مجد маҷд
مجدد муҷаддад
مجدد муҷаддид
مجدداً муҷаддадан
مجدر муҷаддар
مجذب муҷаззиб
مجذوب маҷзуб
مجرا//مجری маҷро
مجرا муҷро
مجرب муҷарраб
مجرد муҷаррад
مجردانه муҷаррадона
مجردی муҷаррадӣ
مجرگ маҷарг
مجرم муҷрим
مجروح маҷрӯҳ
مجروحی маҷрӯҳӣ
مجره миҷарра
مجری муҷрӣ
مجزا муҷаззо
مجس маҷас(с)
مجسم муҷассам
مجسمه муҷассама
مجسمه‌ساز муҷассамасоз
مجسمه‌سازی муҷассамасозӣ
مجصص муҷассас
مجعد муҷаад
مجق маҷақ
مجگان миҷгон
مجلا||مجلی муҷалло
مجلد муҷаллад
مجلس маҷлис
مجلس‌آرا маҷлисоро
مجلس‌افروز маҷлисафрӯз
مجلس‌بازی маҷлисбозӣ
مجلس‌قماب маҷлисқимоб
مجلس‌گاه маҷлисгоҳ
مجلس‌نشین маҷлиснишин
مجلسی маҷлисӣ
مجله маҷалла
مجماروق миҷморуқ
مجمر миҷмар
مجمع маҷмаъ
مجمعه маҷмаа
مجمل муҷмалI
مجمل муҷмалII

مجملی муҷмалӣ
مجموع маҷмӯъ
مجموعا маҷмӯан
مجموعه маҷмӯа
مجن миҷан(н)
مجنون маҷнун
مجنونبید маҷнунбед
مجنونوار маҷнунвор
مجوز муҷавваз
مجوس маҷус
مجوسی маҷусӣ
مجوف муҷавваф
مجه миҷа
مجهز муҷаҳҳаз
مجهول маҷҳул
مجیب муҷиб
مجید маҷид
مجینگ миҷинг
مچی муччӣ
محابات муҳобот
محاذی муҳозӣ
محارب муҳориб
محاربه муҳориба
محارم маҳорим
محاسب муҳосиб
محاسبات муҳосибот
محاسبه муҳосиба
محاسن маҳосин
محاصره муҳосира
محاط муҳот
محافظ муҳофиз
محافظت муҳофизат
محافظتچی муҳофизатчӣ
محافظت کننده муҳофизаткунанда
محافظتگر муҳофизатгар
محافظه муҳофиза
محافظه کار муҳофизакор
محافظه کاری муҳофизакорӣ
محافل маҳофил
محاق муҳоқ
محاکمه муҳокима
محاکمه رانی муҳокимаронӣ
محاکمه شده муҳокимашуда
محال муҳол
محال اندیش муҳоландеш
محاوره муҳовара
محب муҳиб(б)
محبانه муҳиббона
محبت муҳаббат
محبت آمیز муҳаббатомез

محبت پرور муҳаббатпарвар
محبتناک муҳаббатнок
محبره меҳбара
محبس маҳбас
محبسی маҳбасӣ
محبوب маҳбуб
محبوبه маҳбуба
محبوبیت маҳбубият
محبوس маҳбус
محبوس خانه маҳбусхона
محبوسی маҳбусӣ
محتاج мӯҳтоҷ
محتاجی мӯҳтоҷӣ
محتال мӯҳтол
محترض мӯҳтариз
محترم мӯҳтарам
محترما мӯҳтараман
محترمانه мӯҳтарамона
محتسب мӯҳтасиб
محتشم мӯҳташам
محتشمی мӯҳташамӣ
محتضر мӯҳтазир
محتمل мӯҳтамал
محتمل мӯҳтамил
محتوی||محتوا мӯҳтавӣ//мӯҳтаво
محتویات мӯҳтавиёт
محجب мӯҳҷаб
محجمه меҳҷама
محجن меҳҷан
محجوب маҳҷуб
محدب муҳаддаб
محدث муҳаддис
محدث муҳдас
محدود маҳдуд
محدوداختصاص маҳдудихтисос
محدود کننده маҳдудкунанда
محدود کنی маҳдудкунӣ
محدودنظری маҳдудназарӣ
محدوده маҳдуда
محدودیت маҳдудият
محذور маҳзур
محراب меҳроб I
محرر муҳаррир
محرری муҳаррирӣ
محرق муҳарриқ
محرق мӯҳрақ
محرق мӯҳриқ
محرک муҳаррик
محرم маҳрам
محرم муҳаррам
محرمانه маҳрамона

محرم بچه маҳрамбача
محرم پیشه маҳрампеша
محرمی маҳрамӣ
محرم یسول маҳрамясавул
محروس маҳрус
محروم маҳрум
محرومی маҳрумӣ
محرومیت маҳрумият
محزون маҳзун
محزونانه маҳзунона
محزونی маҳзунӣ
محسن муҳассан
محسن мӯҳсин I
محسوب маҳсуб
محسوس маҳсус
محسی маҳсӣ
محشر маҳшар
محشی||محشا муҳашшио
محصل муҳассал
محصل муҳассил
محصلانه муҳассилона
محصن муҳсин II
محصور маҳсур
محصول маҳсул
محصولات маҳсулот
محصولات بر آری маҳсулотбарорӣ
محصولات سپاری маҳсулотсупорӣ
محصول ناکی маҳсулнокӣ
محض маҳз
محضر маҳзар
محفل маҳфил
محفل آرا маҳфилоро
محفوظ маҳфуз
محفه миҳаффа
محق муҳиқ(қ)
محقر муҳаққар
محقق муҳаққиқ
محققانه муҳаққиқона
محک маҳак
محکم маҳкам
محکم اراده маҳкамирода
محکم اعتقاد маҳкамэътиқод
محکمشوی маҳкамшавӣ
محکمه маҳкама
محکمی маҳкамӣ
محکوم маҳкум
محکوم شده маҳкумшуда
محکومی маҳкумӣ
محکومیت маҳкумият
محل маҳал(л)
محلب меҳлаб

محل باز маҳалбоз
محل بازی маҳалбозӣ
محل پرست маҳалпараст
محل پرستی маҳалпарастӣ
محلتی маҳаллатӣ
محل دان маҳалдон
محل گرا маҳалгаро
محل گرایی маҳалгароӣ
محلول маҳлул
محله маҳалла
محلی маҳаллӣ
محلی муҳалло
محلی دوخت маҳаллидӯхт
محمدانا маҳмаддоно
محمدانائی маҳмаддоноӣ
محمدی муҳаммадӣ
محمل маҳмил
محمل کش маҳмилкаш
محمود маҳмуд
محمول маҳмул
محنت меҳнат
محنت آباد меҳнатобод
محنت دوست меҳнатдӯст
محنت دوستی меҳнатдӯстӣ
محنت رسان меҳнатрасон
محنت روزی меҳнатрӯзӣ
محنت سرا меҳнатсаро
محنت شناسی меҳнатшиносӣ
محنت طلب меҳнатталаб
محنت قرین меҳнатқарин
محنت کش меҳнаткаш
محنت کوفته меҳнаткӯфта
محنت گریز меҳнатгурез
محنت گریزی меҳнатгурезӣ
محنتی меҳнатӣ
محو маҳв
محور меҳвар
محوری меҳварӣ
محوطه муҳаввата
محول муҳаввал
محیط муҳит
محیط شناسی муҳитшиносӣ
محیل муҳил I
مخابره мухобира
مخارج махориҷ I
مخارج махориҷ II
مخاز мухоз
مخازن махозин
مخاصم мухосим
مخاصمه мухосама//мухосима
مخاطب мухотаб

مخاطب мухотиб
مخاطره мухотира//мухотара
مخالف мухолиф
مخالف‌انداز мухолифатандоз
مخالف‌اندازی мухолифатандозӣ
مخالفت мухолифат//мухолафат
مخالفت‌کار мухолифаткор
مخالفت‌کاری мухолифаткорӣ
مخالفین мухолифин
مخبر мухбир
مخبری мухбирӣ
مختار мухтор
مختاریت мухторият
مخترع мухтараъ
مخترع мухтареъ
مختص мухтас(с)
مختصر мухтасар
مختصراً мухтасаран
مختفی мухтафӣ
مختل мухтал(л)
مختلط мухталит
مختلف мухталиф
مختلف‌زبان мухталифзабон
مختلفی мухталифӣ
مختوم махтум
مخدر мухаддар
مخدر мухаддир
مخدرات мухаддарот
مخدره мухаддара
مخدره мухаддира
مخدوم махдум
مخرب мухарриб
مخرج махрач
مخرقه михрақа
مخروب махруб
مخروط махрут
مخروط‌شکل махрутшакл
مخروطی махрутӣ
مخروطی‌شکل махрутишакл
مخزن махзан
مخسوم махсум
مخصوص махсус
مخصوصاً махсусан
مخصوص‌گردانی махсусгардонӣ
مخصوص‌گردانیده махсусгардонида
مخصوصیت махсусият
مخطی мухтӣ
مخفف мухаффаф
مخفی махфӣ
مخفیانه махфиёна

مخلب михлаб
مخلد мухаллад
مخلص махлас
مخلص мухалласI
مخلص мухалласII
مخلص мухлис
مخلصانه мухлисона
مخلصی мухлисӣ
مخلوط махлут
مخلوطی махлутӣ
مخلوق махлуқ
مخمر мухаммар
مخمس мухаммас
مخمصه махмаса
مخمل махмал
مخمل‌باف махмалбоф
مخمل‌بافی махмалбофӣ
مخمل‌پوش махмалпӯш
مخملک махмалак
مخمل‌نما махмалнамо
مخملی махмалӣ
مخملین махмалин
مخمور махмур
مخمورسار махмурсор
مخموری махмурӣ
مخنث муханнас
مخنقه михнақа
مخو махав
مخوخانه махавхона
مخوف махуф
مخوکاسه махавкоса
مخوی махавӣ
مخیر мухайир
مخیر мухайяр
مخیل мухайил
مخیل мухайял
مخیله мухайила
مخیم мухайям
مدّ мад(д)I
مدّ мад(д)II
مدائن мадоин
مدّاح маддоҳ
مدّاحی маддоҳӣ
مداخل мадохилI
مداخل мадохилII
مداخله мудохила
مداد мидод
مدار мадорI
مدار мадорII
مدارا мадоро
مدارا мудоро

مدارس мадорис
مداری мадорӣ
مدافع мудофеъ
مدافعه وی мудофиавӣ
مدافعه‌کار мудофиакор
مدافعه‌کننده мудофиакунанда
مدافعه‌گاه мудофиагоҳ
مدافعه‌گر мудофиагар
مدافعه мудофиа
مدام мудомI
مدام мудомII
مدام‌العمر мудомулумр
مدان мадон
مداوا мудово
مداوم мудовим
مداومت мудовимат
مداهن мудоҳин
مداهنه//مداهنت мудоҳана//мудоҳанат
مدایح мадоеҳ
مدبّر мудаббир
مدبر мудбар//мудбир
مدت муддат
مدح мадҳ
مدحت мидҳат
مدح‌خوان мадҳхон
مدح‌خوانی мадҳхонӣ
مدحگر мадҳгар
مدح گو(ی) мадҳгӯ(й)
مدح گوی мадҳгӯӣ
مدح‌نویس мадҳнавис
مدح‌نویسی мадҳнависӣ
مدحیه мадҳия
مدحیه‌خوان мадҳияхон
مدحیه‌خوانی мадҳияхонӣ
مدحیه‌سرا мадҳиясаро
مدحیه‌سرائی мадҳиясарой
مدحیه‌گوئی мадҳиягӯӣ
مدحیه‌گوی мадҳиягӯӣ
مدحیه‌نویس мадҳиянавис
مدحیه‌نویسی мадҳиянависӣ
مدخل мадхал
مدد мадад
مددپرسی мададпурсӣ
مددجوی мададчӯӣ
مددجویی мададчӯӣ
مددخواه мададхоҳ
مددخواهی мададхоҳӣ
مددرسان мададрасон
مددرسانی мададрасонӣ
مددگار мададгор

مددگاری мададгорӣ
مددمعاش мададмаош
مدر мадар
مدرج мудрач
مدرس мударрис
مدرسه мадраса
مدرسه‌خوان мадрасахон
مدرسه‌دیده мадрасадида
مدرسی мударрисӣ
مدرک мадрак
مدرک мудрак
مدرک мудрик
مدعا муддао
مدعی муддаӣ
مدعیانه муддаиёна
مدغم мудғам
مدفن мадфан
مدفوع мадфӯъ
مدفون мадфун
مدقق мудаққиқ
مدقوق мадқуқ
مدل медал
مدل دار медалдор
مدنگ маданг
مدنی маданӣ
مدنیت маданият
مدنیت‌ناک маданиятнок
مدنیت‌ناکی маданиятнокӣ
مدور мудаввар
مدوزه медуза
مده маддаI
مدّه маддаII
مدهش мудҳиш
مدهوش мадҳуш
مدهوش‌کننده мадҳушкунанда
مدهوش‌وار мадҳушвор
مدهوشی мадҳушӣ
مدیحه мадеҳа
مدید мадид
مدیر мудир
مدیری мудирӣ
مدیریت мудирият
مدینه мадина
مدیون мадюн
مذاب музоб
مذاق мазоқI
مذاق мазоқII
مذاکره музокира
مذاهب мазоҳиб
مذبح мазбаҳ
مذبذب музабзаб

مذبوح мазбӯҳ
مذبوحانه мазбӯҳона
مذکّر музаккар
مذکور мазкур
مذلّت мазаллат
مذمّت мазаммат
مذمّت‌آمیز мазамматомез
مذموم мазмумI
مذهب мазҳаб
مذهّب музаҳҳаб
مذهب‌پرست мазҳабпараст
مذهب‌پرستی мазҳабпарастӣ
مذهبی мазҳабӣ
مذیت мазият
مرّ мар//маррI
مر марII
مرآت миръот
مراتب(ه) маротиб(а)
مراجعت муроҷиат
مراجعت‌کننده муроҷиаткунанда
مراجعت‌نامه муроҷиатнома
مراحل мароҳил
مراد мурод
مرادبخش муродбахш
مرادف муродиф
مرارت марорат
مراسا муросо
مراساکار муросокор
مراساکارانه муросокорона
مراساکاری муросокорӣ
مراساگر муросогар
مراسلات муросилот
مراسله муросила
مراسم маросим
مراسمی маросимӣ
مراعات муроот
مراعات‌النظیر муроотунназир
مراعت муроат
مراغه||مراغت мароға//мароғат
مرافعه мурофиа//мурофаа
مرافعه‌خانه мурофиахона
مرافقت мурофиқат
مراق мароқ
مراق‌آور мароқовар
مراق‌انگیز мароқангез
مراقب муроқиб
مراقبت муроқибат//муроқабат
مراق‌ناک мароқнок
مراکز марокиз
مرام маром
مرامری муромурӣ

مرامنامه маромнома
مراهق мурохиқ
مربّا мураббо
مربّاپزی мураббопазӣ
مربط марбат//марбит
مربط марбит
مربع марбаъ
مربّع мураббаъ
مربوط марбут
مربوطه марбута
مربّی мураббӣ
مربیگی мураббигӣ
مربیه мураббия
مرت март
مرتاض муртоз
مرتّب мураттаб
مرتّب мураттиб
مرتّبا мураттабан
مرتبه мартаба
مرتّبی мураттибӣ
مرتجع муртаҷеъ
مرتد муртад
مرتدی муртадӣ
مرتضی муртазо
مرتفع муртафеъ
مرتکب муртакиб
مرتی мартӣ
مرتینی мартенӣ
مرثیه марсия
مرثیه‌خوان марсияхон
مرثیه‌خوانی марсияхонӣ
مرثیه‌سرا(ی) марсиясаро(й)
مرثیه‌سرائی марсиясароӣ
مرثیه‌گوئی марсиягӯӣ
مرثیه‌گوی марсиягӯй
مرجان марҷон
مرجانی марҷонӣ
مرجع марҷаъ
مرجل мирҷал
مرجوع марҷӯъ
مرجمک марҷумак
مرچ мурч
مرچ‌دان мурчдон
مرحبا марҳабо
مرحلوی марҳалавӣ//марҳилавӣ
مرحله марҳала//марҳила
مرحله марҳила
مرحله‌بندی марҳилабандӣ
مرحله‌دار марҳиладор
مرحمت марҳамат
مرحوم марҳум

مرحومه марҳума
مرخشه марахша
مرخّص мураххас
مرخّصی мураххасӣ
مرخّم мураххамI
مرخّم мураххамII
مرد мард
مردآزما(ی) мардозмо(й)
مرداب мурдоб
مرداد мурдод
مردار мурдор
مردارانه мурдорона
مرداری мурдорӣ
مردافکن мардафкан
مردانگی мардонагӣ
مردانه мардона
مردانه‌پوش мардонапӯш
مردانه‌دوز мардонадӯз
مردانه‌رو мардонарав
مردانه‌وار мардонавор
مردبندی мардбандӣ
مردپسند мардписанд
مردرنگ мардранг
مردسالار мардсолор
مردسالاری мардсолорӣ
مردستان мардистон
مردصفت мардсифат
مردک мардак
مردکار мардикор
مردکارگیر мардикоргир
مردکارگیری мардикоргирӣ
مردکاری мардикорӣ
مردگران мардгирон
مردگری мардигарӣ
مردم мардум
مردم‌آزار мардумозор
مردم‌آزاری мардумозорӣ
مردم‌آمیز мардумомез
مردم‌آمیزی мардумомезӣ
مردم‌بیزار мардумбезор
مردم‌بیزاری мардумбезорӣ
مردم‌پسند мардумписанд
مردم‌خوار мардумхор
مردم‌خور мардумхӯр
مردم‌خوری мардумхӯрӣ
مردم‌دار мардумдор
مردم‌داری мардумдорӣ
مردم‌در мардумдар
مردم‌دوست мардумдӯст
مردم‌دوستی мардумдӯстӣ
مردم‌زاد мардумзод

مردم‌زاده мардумзода
مردم‌سار мардумсор
مردم‌سالار мардумсолор
مردم‌سالارانه мардумсолорона
مردم‌سالاری мардумсолорӣ
مردم‌ستانی мардумситонӣ
مردم‌شناس мардумшинос
مردم‌شناسی мардумшиносӣ
مردم‌فریب мардумфиреб
مردم‌فریبی мардумфиребӣ
مردمک мардумак
مردم‌کش мардумкуш
مردم‌کشی мардумкушӣ
مردم‌گریز мардумгурез
مردم‌گریزی мардумгурезӣ
مردم‌گزا//مردم‌گزای
мардумгазо(й)
مردم‌گیاه мардумгиёҳ
مردم‌نشین мардумнишин
مردم‌نواز мардумнавоз
مردم‌نوازی мардумнавозӣ
مردم‌وش мардумваш
مردمی мардумӣ
مردن мурдан
مردنی мурданӣ
مردوار мардвор
مردود мардуд
مرده мурда
مرده‌آسا мурдаосо
مرده‌خانه мурдахона
مرده‌خور мурдахӯр
مرده‌دل мурдадил
مرده‌دلی мурдадилӣ
مرده‌ریگ мурдарег//мурдариг
مرده‌سوزی мурдасӯзӣ
مرده‌شو(ی) мурдашӯ(й)
مرده‌شویی мурдашӯӣ
مرده‌کش мурдакаш
مرده‌کشی мурдакашӣ
مرده‌مانند мурдамонанд
مرده‌نیوار мурданивор
مرده‌وار мурдавор
مردی мардӣ
مردینه мардина
مرز марз
مرزبان марзбон
مرزبانی марзбонӣ
مرزبندی марзбандӣ
مرزدار марздор
مرزداری марздорӣ
مرزشکن марзшикан

مرزشکنی марзшиканӣ
مرزکشی марзакашӣ
مرزنجوش марзанҷӯш
مرزنشین марзнишин
مرزنگوش марзангӯш
مرزوبوم марзубум
مرزه марза
مرزه‌غن марзаган
مرزه‌کش марзакаш
مرزی I марзӣ I
مرس марас
مرسات мирсот
مرسل мурсал
مرسل мурсил
مرسله мурсала
مرسوم марсум
مرش I марш I
مرش II марш II
مرشروت маршрут
مرشل маршал
مرشید муршид
مرصاد мирсод
مرصّع мурассаъ
مرصّع‌کاری мурассаъкорӣ
مرض мараз
مرض‌سوز маразсӯз
مرضی II марзӣ II
مرطوب мартуб
مرغ марғ
مرغ мурғ
مرغابی мурғобӣ
مرغابی‌پرور мурғобипарварӣ
مرغابی‌وار мурғобивор
مرغباز мурғбоз
مرغبازی мурғбозӣ
مرغبان мурғбон
مرغبانی мурғбонӣ
مرغبریان мурғбирён
مرغپرور мурғпарвар
مرغپروری мурғпарварӣ
مرغ‌چوجه мурғчӯҷа
مرغخانه мурғхона
مرغزار марғзор
مرغزار марғузор
مرغزاری марғзорӣ
مرغزی марғазӣ
مرغ‌شوربا мурғшӯрбо
مرغ‌فریاد мурғфарёд
مرغک мурғак
مرغ‌کباب мурғкабоб
مرغوا мурғво

مرغوب марғуб
مرغوز марғуз
مرغوزی марғузӣ
مرغوله марғӯла
مرغوله‌دار марғӯладор
مرغوله‌مو(ی) марғӯламӯ(й)
مرغه‌زن марғазан
مرفانی марафонӣ
مرفق мирфақ
مرفوع марфӯъ
مرفّه мураффаҳ
مرفّه‌الحال мураффаҳулҳол
مرقد марқад
مرقّع мураққаъ
مرقع‌پوش мураққаъпӯш
مرقوم марқум
مرکب маркаб
مرکّب мураккаб
مرکّبات мураккабот
مرکب‌سوار маркабсавор
مرکب‌سواری маркабсаворӣ
مرکّب‌نویسی мураккабнависӣ
مرکّبی мураккабӣ
مرکتینگ маркетинг
مرکز марказ
مرکز маркиз
مرکزانی марказонӣ
مرکزانیدن марказонидан
مرکزانیده‌شده марказонидашуда
مرکزرو марказрав
مرکزشتاب марказшитоб
مرکزگرا марказгаро
مرکزگرایی марказгароӣ
مرکزگریز марказгурез
مرکزی марказӣ
مرکزیت марказият
مرکزیت маркизет
مرکسیزم марксизм
مرکسیست марксист
مرکسیستی марксистӣ
مرکن миркан
مرکه марка
مرگ марг
مرگ‌آبه маргоба
مرگ‌آسا маргосо
مرگ‌آفرین маргофарин
مرگ‌آور марговар
مرگامرگ маргомарг
مرگامرگی маргомаргӣ
مرگ‌اندیش маргандеш
مرگ‌اندیشی маргандешӣ

مرگبار маргбор
مرگ‌پرستی маргпарастӣ
مرگ‌خوانی маргхонӣ
مرگ‌دارو маргдору
مرگرین маргарин
مرگزا маргзо
مرگ‌موش маргимуш
میرگن мерган
مرگو мургу//мургӯ
مرگوار маргвор
مرمت мараммат
مرمر мармар
مرمرتراش мармартарош
مرمرتراشی мармартарошӣ
مرمرشکل мармаршакл
مرمرک мармарак
مرمرمانند мармармонанд
مرمری мармарӣ
مرمرین мармарин
مرملاد мармалод
مرموز мармуз
مرمیجان//مرمینجان марми(н)ҷон
مروا мурво
مروارید марворид
مرواریدک марворидак
مرواریدکاری марворидкорӣ
مروت мурват
مروت мурувват
مروت‌تاب мурваттоб
مروح мураввеҳ
مروحه мирваҳа
مرود мурӯд
مرور мурур
مرورگاه мурургоҳ
مروزی марвазӣ
مروّق I мураввақ I
مروّق II мураввақ II
مروک марвак
مروی I марвӣ I
مروی II марвӣ II
مره марра
مرهم марҳам
مرهون марҳун
مریخ миррих
مریخ‌نبرد миррихнабард
مرید мурид
مریدی муридӣ
مریدین меридиан
مریض мариз
مریضی маризӣ
مزاج I мизоҷ I

مزاج II мизоҷ II
مزاجدان мизоҷдон
مزاح мазоҳ
مزاحکار мазоҳкор
مزاحم музоҳим
مزاحمت музоҳимат
مزاد мазод
مزار мазор
مزارستان мазористон
مزارع мазореъ
مزارگذشته мазоргузашта
مزازای мезозой
مذاکره‌چی музокирачӣ
مزاوجت музоваҷат
مزاوله музовала
مزایا мазоё
مزایده музоида
مزایده музояда
مزایده‌بر музоядабар
مزبله мазбала
مزبور мазбур
مزجات музҷот
مزخرف музахраф
مزد музд
مزددهی муздиҳӣ
مزدگیر муздгир
مزدگیری муздгирӣ
مزدوج муздавиҷ
مزدور муздур
مزدی муздӣ
مزراق мизроқ
مزرع мазраъ
مزرعه мазраа
مزروع мазрӯъ
مزعفر музаъфар
مزمار I мизмор I
مزمزه I мазмаза I
مزمن музмин
مزنگ мазанг
مزوت мазут
مزوت‌آلود мазутолуд
مزور музаввар
مزور музаввир
مزوره музаввара
مزه маза
مزه‌خورک мазахӯрак
مزه‌دار мазадор
مزه‌کنان мазакунон
مزه‌ناک мазанок
مزیب музайяб
مزید мазид

مزیدن мазидан
مزین музайян
مژ маж
مژار мажор
مژده мужда
مژده‌آور муждаовар
مژده‌بر муждабар
مژده‌دهنده муждадиҳанда
مژده‌رسان муждарасон
مژده‌رسانی муждарасонӣ
مژده‌گانی муждагонӣ
مژده‌ور муждавар
مژگان мижгон
مژگان‌دراز мижгондароз
مژه мижа
مژه‌زنی мижазанӣ
مس мис
مسئله масъала
مسئله‌آموز масъалаомӯз
مسئله‌تلاشی масъалаталошӣ
مسئله‌دار масъаладор
مسئله‌زا масъалазо
مسئله‌ساز масъаласоз
مسئله‌گزاری масъалагузорӣ
مسئول масъул
مسئولیت масъулият
مسئولیت‌شناس масъулиятшинос
مسئولیت‌شناسی
масъулиятшиносӣ
مسئولیت‌ناک масъулиятнок
مسئولیت‌ناکی масъулиятнокӣ
مسا||مساء масо(ъ)
مسائل масоил
مسابقه мусобиқа
مسابقه‌کننده мусобиқакунанда
مساجد масоҷид
مساح массоҳ
مساحت масоҳа(т)
مساحت мисоҳат
مساحت‌گر мисоҳатгар
مساس мисос
مساعد мусоид
مساعدت мусоидат
مسافر мусофир
مسافربر мусофирбар
مسافربری мусофирбарӣ
مسافرت мусофират
مسافرخاک мусофирхок
مسافرخانه мусофирхона
مسافرکش мусофиркаш
مسافرکشانی мусофиркашонӣ

مسافرگیری мусофиргирӣ
مسافری мусофирӣ
مسافه||مسافت масофа//масофат
مسافه‌سنج масофасанҷ
مساکن масокин I
مساکین масокин II
مسالحه мусолиҳа
مسالک масолик
مسالمت мусолимат//мусоламат
مسالمت‌آمیز мусолиматомез
مسام масом
مسامحه мусомаҳа//мусомиҳа
مسامره мусомара
مسان мусон
مساوات мусовот
مساوی мусовӣ
مساویت мусовият
مساهله мусоҳила
مساهله‌کار мусоҳилакор
مساهله‌کارانه мусоҳилакорона
مساهله‌کاری мусоҳилакорӣ
مساهم мусоҳим
مساهمت мусоҳамат
مسبار мисбор
مسبب мусаббиб
مسبح мусаббеҳ
مسبوق масбуқ
مست маст
مست муст
مستابه мастоба
مستأصل мустаъсал
مستامست мастомаст
مستانه мастона
مستبد мустабид
مستبدانه мустабидона
مستبدی мустабидӣ
مستثمر мустасмар
مستثمر мустасмир
مستثنی||مستثنا мустасно
مستجاب мустаҷоб
مستجیر мустаҷир
مستحب мустаҳаб(б)
مستحق
мустаҳиқ(қ)//мустаҳақ(қ)
مستحکم мустаҳкам
مستحکم‌شوی мустаҳкамшавӣ
مستحکم‌کننده
мустаҳкамкунанда
مستحکم‌کنی мустаҳкамкунӣ
مستحکمی мустаҳкамӣ
مستدام мустадом

مستدر мустадир
مستراح мустароҳ
مسترح мустареҳ
مسترد мустарад
مستزاد мустазод
مستشار мусташор
مستشرق мусташриқ
مستطاب мустатоб
مستطیل мустатил
مستظهر мустазҳар
مستظهر мустазҳир
مستعار мустаор
مستعان мустаон
مستعد мустаид(д)
مستعرب мустаъриб
مستعفی мустаъфӣ
مستعمل мустаъмал
مستعین мустаин
مستغرق мустағриқ
مستغل мустағал
مستغنی мустағнӣ
مستفاد мустафод
مستقبل мустақбал
مستقر мустақар(р)
مستقر мустақир(р)
مستقل мустақил
مستقلاً мустақилан
مستقلانه мустақилона
مستقل‌شوی мустақилшавӣ
مستقل‌معنا мустақилмаъно
مستقلی мустақилӣ
مستقلیت мустақилият
مستقلیتی мустақилиятӣ
مستقیم мустақим
مستقیماً мустақиман
مستقیمانه мустақимона
مستک мастак I
مستک мастак II
مستکبر мустакбир
مستکبری мустакбирӣ
مست‌کننده масткунанда
مستمر мустамир(р)
مستملکه‌وی мустамликавӣ
مستملکه мустамлика
مستملکه‌دار мустамликадор
مستملکه‌داری мустамликадорӣ
مستمند мустаманд
مستمندی мустамандӣ
مستند мустанад
مستنشق мустаншиқ
مستنیر мустанир

مستوار маствор
مستور мастур
مستوره мастура
مستوری мастурӣ
مستوفی муставфӣ I
مستوفی муставфӣ II
مستولی муставлӣ
مستوی муставӣ
مسته муста I
مسته муста II
مستی мастӣ I
مستیگری мастигарӣ
مسجد масҷид
مسجع мусаҷҷаъ
مسجود масҷуд
مسح масҳ
مسحگر масҳгар
مسحی масҳӣ
مسحی‌دوز масҳидӯз
مسحی‌دوزی масҳидӯзӣ
مسحی‌فروش масҳифурӯш
مسحی‌فروشی масҳифурӯшӣ
مسخ масх
مسخر мусаххар
مسخرگی масхарагӣ
مسخره масхара
مسخره‌آمیز масхараомез
مسخره‌آمیزانه масхараомезона
مسخره‌باز масхарабоз
مسخره‌بازی масхарабозӣ
مسدد мусаддад
مسدس мусаддас
مسدود масдуд
مسران мисрон
مسرت масаррат
مسرت‌بخش масарратбахш
مسرع мусреъ
مسرف мусриф
مس‌رنگ мисранг
مسرور масрур
مسرورانه масрурона
مسطح мусаттаҳ
مسطر мистар
مسعود масъуд
مسکت мускат
مسکت мускит
مسکر мускир
مسکرد маскарад
مس‌کلاه мискулоҳ
مسکن маскан
مسکنت масканат

مسکوک маскук
مسکون маскун
مسکوی маскавӣ
مسکه маска
مسکین мискин
مسکین‌خانه мискинхона
مسکین‌نوازی мискиннавозӣ
مسکینی мискинӣ
مس‌گداز мисгудоз
مس‌گدازی мисгудозӣ
مس‌گر мисгар
مس‌گری мисгарӣ
مسلخ мусаллах
مسلخانه мусаллахона
مسلخ‌شوی мусаллахшавӣ
مسلخ‌کنی мусаллахкунӣ
مسلخ маслах
مسلسل мусалсал
مسلط мусаллат
مسلک маслак
مسلک‌فروش маслакфурӯш
مسلک گم کرده маслакгумкарда
مسلم мусаллам
مسلم муслим
مسلما мусалламан
مسلمان мусалмон
مسلمان мусулмон
مسلمان‌آباد мусулмонобод
مسلمانی мусалмонӣ
مسلمانی мусулмонӣ
مسلمه муслима
مسلوب I маслуб
مسلوخ I маслух
مسلوق маслуқ
مسلوک маслук
مسمات мусаммот
مسمار мисмор
مسمر мусаммар
مسمط мусаммат
مسموع масмӯъ
مسموم масмум
مسمّی//مسمّا мусаммо
مسن мусин(н)
مسند маснад
مسند муснад
مسندنشین маснаднишин
مسندنشینی маснаднишинӣ
مسواک мисвок
مسوده мусаввада
مسهل мусҳил
مسی мисӣ

مسیح||مسیحا масеҳ//масеҳо
مسیحا масеҳо
مسیحادم масеҳодам
مسیحانفس масеҳонафас
مسیحی масеҳӣ
مسیحیت масеҳият
مسیر масир
مسین мисин
مسینه мисина
مسینه کوبی мисинакӯбӣ
مشئوم машъум
مشا. машшоъ
مشائیه машшоия
مشابه мушобеҳ
مشابهت мушобеҳат
مشارالیه мушорунилайҳ
مشاطه машшота
مشاعره мушоира
مشاق машшоқ
مشاقی машшоқӣ
مشاکرت мушокират
مشاکل мушокил
مشال мушол
مشام машом
مشانه мушона
مشاور мушовир
مشاوره мушовара
مشاوره мушовира
مشاهد мушоҳид
مشاهده мушоҳида
مشاهده کار мушоҳидакор
مشاهده کاری мушоҳидакорӣ
مشاهده کننده мушоҳидакунанда
مشاهیر машоҳир
مشایخ машоих
مشایعت мушоиат
مشایعت мушояат
مشبع мушаббаъ
مشبک мушаббак
مشبه мушаббаҳ
مشت I мушт
مشت‌افشار муштафшор
مشتاق муштоқ
مشتاقانه муштоқона
مشتاقی муштоқӣ
مشت‌باران муштборон
مشت‌برداری муштбардорӣ
مشتبه муштабаҳ
مشتبه муштабеҳ
مشت‌پر муштипар
مشت‌جنگ муштҷанг

مشترک муштарак
مشترک муштарик
مشترک‌المنافع муштаракулманофеъ
مشترکانه муштаракона
مشترنده муштранда
مشتری I муштарӣ
مشتری II муштарӣ
مشتری‌اخلاق муштариахлоқ
مشتری‌بخت муштарибахт
مشتری‌دار муштаридор
مشتری روی муштарирӯй
مشتری‌عارض муштариораз
مشت‌زن муштзан
مشت‌زنی муштзанӣ
مشت‌زور муштзӯр
مشت‌زوری муштзӯрӣ
مشتغل муштағил
مشتق муштақ
مشتقات муштақот
مشتک муштак
مشت‌کاری мушткорӣ
مشتک گیری муштакгирӣ
مشتک‌نورد муштакнавард
مشت‌کوبی мушткӯбӣ
مشتکی муштакӣ
مشت‌مال муштмол
مشت‌مالی муштмолӣ
مشتمل муштамил
مشتوت маштут
مشته мушта
مشتهر муштаҳар
مشتهی||مشتها муштаҳо
مشجب мишҷаб
مشجر мушаҷҷар
مشحون машҳун
مشخته мушахта
مشخص мушаххас
مشخصات мушаххасот
مشدد мушаддад
مشرب машраб
مشربه машраба
مشرف мушарраф
مشرف мушриф
مشرق машриқ
مشرق‌زمین машриқзамин
مشرقی машриқӣ
مشرک мушрик
مشرکی мушрикӣ
مشروب машруб
مشروبات машрубот

مشروبات‌فروش машруботфурӯш
مشروبات‌فروشی машруботфурӯшӣ
مشروح машрӯҳ
مشروط машрут
مشروطه وی машрутавӣ
مشروطه машрута
مشروطه‌خواه машрутахоҳ
مشروطه‌خواهی машрутахоҳӣ
مشروطه‌طلب машрутаталаб
مشروطه‌طلبی машрутаталабӣ
مشروطیت машрутият
مشروع машрӯъ
مشط II мушт
مشعبد мушаъбид
مشعبدی мушаъбидӣ
مشعشع мушаъшаъ
مشعل машъал
مشعل‌افروز машъалафрӯз
مشعل‌افروزی машъалафрӯзӣ
مشعل‌بر машъалбар
مشعل‌دار машъалдор
مشعوف машъуф
مشغله машғала
مشغول машғул
مشغولی машғулӣ
مشغولیت машғулият
مشفق мушфиқ
مشفقانه мушфиқона
مشفقی мушфиқӣ
مشق машқ
مشقت машаққат
مشقت‌آور машаққатовар
مشقتناک машаққатнок
مشق‌دهنده машқдиҳанда
مشق‌دیده машқдида
مشق کنی машқкарда
مشق‌گاه машқгоҳ
مشقی машқӣ
مشک машк
مشک мушк
مشکاب машкоб
مشکابی машкобӣ
مشکات мишкот
مشک‌افشانی мушкафшонӣ
مشک‌بار мушкбор
مشک‌بو//مشک‌بوی мушкбӯ(й)
مشک‌بید мушкбед
مشک‌بیز мушкбез
مشک‌بیزی мушкбезӣ
مشک‌خیز мушкхез

مشک دانه мушкдона
مشک دم мушкдум
مشک رنگ мушкранг
مشک ریز мушкрез
مشک سا(ی) мушксо(й)
مشکستان мушкистон
مشک شکن мушкшикан
مشک فروش мушкфурӯш
مشک فشان мушкфишон
مشکک мушкак
مشکل мушкил
مشکلات мушкилот
مشکل افشا мушкилифшо
مشکل بیان мушкилбаён
مشکل بیانی мушкилбаёнӣ
مشکل پسند мушкилписанд
مشکل پسندی мушкилписандӣ
مشکل تراشی мушкилтарошӣ
مشکل تربیه мушкилтарбия
مشکل فهم мушкилфаҳм
مشکلک мушклак
مشکل کشا мушкилкушо
مشکل گذر мушкилгузар
مشکلی мушкилӣ
مشک مالی мушкмолӣ
مشک مانند мушкмонанд
مشک موی мушкмӯй
مشک نکهت мушкнакҳат
مشکو(ی) мушкӯ(й)
مشکوفی//مشکوفه
машкуфӣ//машкуфа
مشکوک машкук
مشکی мушкӣ
مشکین мушкин
مشکین بوی мушкинбӯй
مشکین خال мушкинхол
مشکین رقم мушкинрақам
مشکین شمایل мушкиншамоил
مشکین کلاله мушкинкулола
مشکین کمند мушкинкаманд
مشکین موی мушкинмӯй
مشلک||مشکلک
мушлак//мушклак
مشمش миш-миш
مشمشه машмаша
مشمله мушмула
مشموم машмум
مشنگ мушанг
مشنگ мушунг
مشورت машварат
مشورتچی машваратчӣ

مشورت خانه машваратхона
مشورت گاه машваратгоҳ
مشورتی машваратӣ
مشوش мушаввaш
مشوشانه мушаввашона
مشوش خاطر мушаввашхотир
مشوش خاطری мушаввашхотирӣ
مشوش خیال мушаввашхаёл
مشوشی мушаввашӣ
مشهد машҳад
مشهود машҳуд
مشهور машҳур
مشی машӣ
مشیب машиб
مشیت машият
مشیر мушир
مشیمه машима
مشینه машина
مصائب масоиб
مصاحب мусоҳиб
مصاحبه мусоҳиба
مصاحبی мусоҳибӣ
مصادره‌وی мусодиравӣ
مصادره//مصادرت
мусодира//мусодара(т)
مصادم мусодим
مصادمه мусодима
مصارف масориф
مصاف масоф
مصاف آزموده масофозмуда
مصافحه мусофаҳа
مصافگاه масофгоҳ
مصالح I масолеҳ I
مصالح II масолеҳ II
مصالح سنجی масолеҳсанҷӣ
مصالح شناسی масолеҳшиносӣ
مصباح мисбоҳ
مصحح мусаҳҳаҳ
مصحح мусаҳҳеҳ
مصححی мусаҳҳеҳӣ
مصحف мусаҳҳаф
مصحف мусҳаф
مصداق мисдоқ
مصدر масдар
مصدق мусаддиқ
مصر миср
مصر мусир(р)
مصرع мисраъ
مصرف масраф//масриф
مصروع масрӯъ
مصروف масруф

مصروفیت масруфият
مصری мисрӣ
مصطبه мастаба
مصطفی мустафо
مصطلح мусталаҳ//мусталеҳ
مصطلحات
мусталаҳот//мусталеҳот
مصفا мусаффо
مصقل мисқал
مصقول масқул
مصلح муслеҳ
مصلحت маслиҳат
مصلحت آشی маслиҳатошӣ
مصلحت آمیز маслиҳатомез
مصلحت آمیزانه маслиҳатомезона
مصلحت اندیش маслиҳатандеш
مصلحت بین маслиҳатбин
مصلحت چی маслиҳатчӣ
مصلحت خانه маслиҳатхона
مصلحت خواه маслиҳатхоҳ
مصلحت خواهی маслиҳатхоҳӣ
مصلحت دهنده маслиҳатдиҳанда
مصلحت دید маслиҳатдид
مصلحت شنو маслиҳатшунав
مصلحت گذار маслиҳатгузор
مصلحتگر маслиҳатгар
مصلحت گو//مصلحت گوی
маслиҳатгӯ(й)
مصلحت گیری маслиҳатгирӣ
مصلحتی маслиҳатӣ
مصلوب II маслуб II
مصلّی//مصلا мусалло
مصمم мусаммам
مصنف мусаннаф
مصنف мусанниф
مصنفی мусаннифӣ
مصنوع маснӯъ
مصنوعات маснуот
مصنوعی маснӯӣ
مصوب мусаввиб
مصوت мусаввит
مصور мусаввар
مصور мусаввир
مصوره мусаввара
مصون масун
مصونیت масуният
مصونیت شناسی масуниятшиносӣ
مصیبت мусибат
مصیبت دیده мусибатдида
مصیبت زده мусибатзада
مصیبت کده мусибаткада

مصیبت ناک мусибатнок
مصیبت نامه мусибатнома
مصیقل мусайқал
مضاجعت музоҷаат
مضارع музореъ
مضاعف музоаф
مضاف музоф
مضافات музофот
مضافاتی музофотӣ
مضامین мазомин
مضایقه музоиқа//музояқа
مضبوط мазбут
مضحک музҳик
مضحکوی мазҳакавӣ
مضحکه мазҳака
مضحکه نویس мазҳаканавис
مضحکه نویسی мазҳаканависӣ
مضر музир(р)
مضراب мизроб
مضرب мазриб
مضرت мазаррат
مضروب мазруб
مضطر музтар
مضطرانه музтарона
مضطرب музтариб
مضطربانه музтарибона
مضطرب حال музтарибҳол
مضطری музтарӣ
مضمار II мизмор II
مضمحل музмаҳил
مضمر музмар
مضمضه II мазмаза II
مضموم II мазмум II
مضمون мазмун
مضمونا мазмунан
مضموندار мазмундор
مضیق||مضیقه мазиқ//мазиқа
مطابق мутобиқ
مطابقا мутобиқан
مطابقت мутобиқат
مطار матор
مطاع мутоъ
مطالب матолиб
مطالبه||مطالبت
мутолиба//мутолибат
مطالعه мутолиа
مطالعه کننده мутолиакунанда
مطایبه мутоиба
مطایبه گوئی мутоибагӯӣ
مطبخ матбах
مطبخی матбахӣ

مطبعه матбаа
مطبوع I матбӯъ I
مطبوع II матбӯъ II
مطبوعات матбуот
مطحن митҳан
مطرا мутарро
مطراگر мутаррогар
مطران митрон
مطرانه митрона
مطرب мутриб
مطربی мутрибӣ
مطرح матраҳ
مطرد митрад
مطرقه митрақа
مطعون матъун
مطلا муталло
مطلب матлаб
مطلع матлаъ
مطلع мутталеъ
مطلق мутлақ
مطلقا мутлақан
مطلقا мутлақо//мутлақан
مطلقیت мутлақият
مطلوب матлуб
مطلوبات матлубот
مطلوباتچی матлуботчӣ
مطمئن мутмаин
مطمح матмаҳ
مطمع матмаъ
مطموره матмура
مطموره‌نشان матмуранишон
مطموره‌نشین матмуранишин
مطنطن мутантан
مطهر мутаҳҳар
مطهره митҳара
مطیر матир
مطیع мутеъ
مطیعانه мутеона
مطیعی мутеӣ
مطیعیت мутеият
مظروف мазруф
مظفر музаффар
مظفرانه музаффарона
مظفریت музаффарият
مظلم музлим
مظلمه мазлима
مظلوم мазлум
مظله мизалла
مظله‌دار мизаллодор
مظنون мазнун
مظنه мазанна

مظهر мазҳар
مع маа
معاب II маоб II
معاد маод
معاد муод
معادل муодил
معادله муодила
معادن маодин
معاذ маоз
معاذالله маозаллоҳ
معارف маориф
معارف‌پرور маорифпарвар
معارف‌پروری маорифпарварӣ
معارف‌دوست маорифдӯст
معارف‌دوستی маорифдӯстӣ
معاریف маориф II
معاش маош
معاشخور маошхӯр
معاشر муошир
معاشرت муоширaт
معاشقه муошиқа
معاصر муосир
معاف маоф//муоф
معاف муоф
مع‌التأسّف мааттаассуф
معالج муолиҷ
معالجه муолиҷа
معالجه‌پذیر муолиҷапазир
معالجه‌خانه муолиҷахона
معالجه‌شونده муолиҷашаванда
معالجه‌کننده муолиҷакунанда
معالجه‌ناپذیر муолиҷанопазир
معالجه‌نشونده муолиҷанашаванда
معالجه‌وی муолиҷавӣ
معالقصّه маалқисса
معامل муомил
معاملات муомилот//муомалот
معامله муомила
معامله‌دار муомиладор
معانی маонӣ
معانی‌سرا маонисаро
معاودت муовадат
معاوضه муовиза
معاون муовин
معاونت муованат
معاهد муоҳид
معاهده муоҳида
معاهده‌بندی муоҳидабандӣ
معاهده‌نامه муоҳиданома
معاینه муоина

معبد(ه) маъбад(а)
معبر(ه) маъбар(а)
معبر муаббир
معبود маъбуд
معتاد мӯътод
معتبر мӯътабар
معتبری мӯътабарӣ
معتد мӯътад(д)
معتدل мӯътадил
معتدلانه мӯътадилона
معتدلی мӯътадилӣ
معترض мӯътариз
معترف мӯътариф
معتزل мӯътазил
معتزله мӯътазила
معتزلیه мӯътазилия
معتقد мӯътақид
معتقداً мӯътақидан
معتکف мӯътакиф
معتمد мӯътамад
معجر меъҷар
معجز мӯъҷиз
معجزوی мӯъҷизавӣ
معجزه мӯъҷиза
معجزه‌آسا мӯъҷизаосо
معجزه‌آفرین мӯъҷизаофарин
معجزه‌آور мӯъҷизаовар
معجزه‌دار мӯъҷизадор
معجزه‌ساز мӯъҷизасоз
معجزه‌کار мӯъҷизакор
معجزه‌کارانه мӯъҷизакорона
معجزه‌کاری мӯъҷизакорӣ
معجم мӯъҷам
معجون маъҷун
معد муад(д)
معدل муаддил
معدل‌النهار муаддилуннаҳор
معدن маъдан
معدن‌دار маъдандор
معدن‌شناس маъданшинос
معدن‌شناسی маъданшиносӣ
معدن‌کن маъданкан
معدن‌کنی маъданканӣ
معدن‌گدازی маъдангудозӣ
معدنی маъданӣ
معدنیات маъданиёт
معدود маъдуд
معدوم маъдум
معده меъда
مع‌ذالک маазолик(а)
معذب муаззаб

معذرت маъзарат
معذرت‌خواهی маъзаратхоҳӣ
معذور маъзур
معرب муарраб
معرض маъраз
معرف муарриф
معرفت маърифат
معرفت‌بیزار маърифатбезор
معرفت‌پذیری маърифатпазирӣ
معرفت‌پرور маърифатпарвар
معرفت‌پروری маърифатпарварӣ
معرفت‌دوست маърифатдӯст
معرفت‌ناک маърифатнок
معرفت‌ناکی маърифатнокӣ
معرفتی маърифатӣ
معرفی муаррифӣ
معرفی‌نامه муаррифинома
معرکه маърака
معرکه‌آرا маъракаоро
معرکه‌زیب маъраказеб
معرکه‌گیری маъракагирӣ
معروض маъруз
معروضه маърӯза
معروضه‌چی маърӯзачӣ
معروضه‌کننده маърӯзакунанда
معروف маъруф
معری||معرا муарро
معز муиз(з)
معزز муаззаз
معزول маъзул
معزی||معزا муаззо
معشر маъшар
معشوق маъшуқ
معشوقه маъшуқа
معشوقه‌بازی маъшуқабозӣ
معشوقی маъшуқӣ
معصفر муасфар
معصوم маъсум
معصومانه маъсумона
معصومه маъсума
معصومی маъсумӣ
معصیت маъсият
معطّر муаттар
معطّری муаттарӣ
معطل маътал
معطّل муаттал
معطلی маъталӣ
معطوف маътуф
معظم муаззам
معظم мӯъзам
معظمی муаззамӣ

معفو маъфув
معقول маъқул
معک маак
معکوس маъкус
معلاق меълоқ
معلّق муаллақ
معلق زن муаллақзан
معلق زنان муаллақзанон
معلق زنی муаллақзанӣ
معلقه муаллақа
معلل муаллал
معلم муалламI
معلم муалламII
معلم муаллимI
معلم муълам
معلم تیار کنی муаллимтайёркунӣ
معلمی муаллимӣ
معلول маълул
معلوم маълум
معلومات маълумот
معلوماتدار маълумотдор
معلومات دهی маълумотдиҳӣ
معلوماتناک маълумотнок
معلومات نامه маълумотнома
معلی||معلا муалло
معمادار муаммодор
معمار меъмор
معماری меъморӣ
معماگوئی муаммогӯӣ
معمر муаммар
معموری маъмурӣII
معمول маъмулII
معمولی маъмулӣ
معمی||معما муаммо
معنا//معنی маъно//маънӣ
معناً маънан
معنائی маъноӣ
معنبر муанбар
معنوی маънавӣ
معنویات маънавиёт
معنی маънӣ
معنیداد маънидод
معنیدار маънидор
معنیدارانه маънидорона
معود муаввад
معوض муавваз
معونت маунатII
مع‌هذا маахозо
معهود маъхуд
معیار меъёр
معیاری меъёрӣ
معیب маиб
معیشت маишат
معیشت پرست маишатпараст
معیشت پرستی маишатпарастӣ
معیشت دوست маишатдӯст
معیشی маишӣ
معیل муил
معین маин
معین муайян
معین муин
معین شده муайяншуда
معین شونده муайяншаванда
معین کننده муайянкунанда
معینی муайянӣ
معیوب маъюб
مغ мағ
مغ муғ
مغار||مغاره мағорII//мағора
مغار мағорI
مغاربسته мағорбаста
مغاره‌نشین мағоранишин
مغازه мағоза
مغازه‌دار мағозадор
مغاص мағос
مغاک мағок
مغاکی мағокӣ
مغالطه муғолата
مغانه муғона
مغبچه муғбача
مغبون мағбун
مغتنم муғтанам
مغجه муғча
مغجه‌بندی муғчабандӣ
مغجه پیوند муғчапайванд
مغجه‌دار муғчадор
مغرب мағриб
مغرب پرست мағрибпараст
مغرب رویه мағрибрӯя
مغربی мағрибӣ
مغرض муғриз
مغرضانه муғризона
مغرور мағрур
مغرورانه мағрурона
مغروری мағрурӣ
مغرب زمین мағрибзамин
مغز мағз
مغز آبه мағзоба
مغز پوشیده мағзпӯшида
مغزدار мағздор
مغز شوئی мағзшӯӣ
مغزوب мағзуб
مغزی мағзӣ
مغزی‌دار мағзидор
مغزیدن мағзидан
مغزی دوزی мағзидӯзӣ
مغزی گذاری мағзигузорӣ
مغزین мағзин
مغسرا муғсаро
مغسول мағсул
مغشوش мағшуш
مغفر миғфар
مغفرت мағфират
مغفور мағфур
مغل//مغول муғул
مغل мағал
مغل چای муғулчой
مغل چه муғулча
مغلطه мағлата
مغلق муғлақ
مغلق بیان муғлақбаён
مغلق بیانی муғлақбаёнӣ
مغلق گو(ی) муғлақгӯ(й)
مغلق گوئی муғлақгӯӣ
مغلقی муғлақӣ
مغل گاه мағалгоҳ
مغلوب мағлуб
مغلوب شوندگی мағлубшавандагӣ
مغلوب شونده мағлубшаванда
مغلوب ناپذیر мағлубнопазир
مغلوب ناپذیری мағлубнопазирӣ
مغلوب نشوندگی
мағлубнашавандагӣ
مغلوب نشونده мағлубнашаванда
مغلوبه мағлуба
مغلوبی мағлубӣ
مغلوبیت мағлубият
مغلول мағлул
مغلی//مغول муғулӣ
مغمبر муғамбир
مغمبرانه муғамбирона
مغمبر نما муғамбирнамо
مغمبری муғамбирӣ
مغموم мағмум
مغمومانه мағмумона
مغنی муғаннӣ
مغیلان мағелон
مغیلان муғайлон
مغیلان муғелон
مفاتیح мафотеҳ
مفاجا(ت) муфоҷо(т)
مفاخر муфохир
مفاخرت муфохират
مفارق муфориқ
مفارقت муфориқат
مفاسد мафосид
مفاصل мафосил
مفت муфт
مفتاح мифтоҳ
مفت باز муфтбоз
مفت بر муфтбар
مفت بری муфтбарӣ
مفتح муфаттеҳ
مفتخر муфтахар
مفت خوار||مفت خواره
муфтхор//муфтхора
مفت خواری муфтхорӣ
مفت خور муфтхӯр
مفت خوری муфтхӯрӣ
مفترق муфтариқ
مفتش муфаттиш
مفتشی муфаттишӣ
مفتضح муфтазеҳ
مفتقر муфтақир
مفتوح мафтӯҳ
مفتول мафтул
مفتون мафтун
مفتون کننده мафтункунанда
مفتونی мафтунӣ
مفتی муфтӣI
مفتی муфтӣII
مفتیات муфтиёт
مفتیگی муфтигӣ
مفحش муфҳиш
مفخر мафхар
مفرح муфарраҳ
مفرح муфарреҳ
مفرحنامه муфарреҳнома
مفرد муфрад
مفردات муфрадот
مفرش мафраш
مفروز мафрузI
مفروش мафруш
مفروض мафрузII
مفروضات мафрузот
مفسد муфсид
مفسده мафсада
مفسدی муфсидӣ
مفسر муфассир
مفصل мафсил
مفصل муфассал
مفصلاً муфассалан
مفصلی муфассалӣ
مفضال мифзол

مفعول мафъул
مفقود мафқуд
مفکوروی мафкуравӣ
مفکوره мафкура
مفلاک мифлок
مفلس муфлис
مفلسشوی муфлисшавӣ
مفلسکننده муфлискунанда
مفلسی муфлисӣ
مفلق муфлиқ
مفلوج мафлуҷ
مفلوک мафлук
مفوض муфаввaз
مفهم муфҳим
مفهوم мафҳум
مفید муфид
مفیض муфиз
مفیه мафия
مقابل муқобил
مقابل برایی муқобилбароӣ
مقابل گذاری муқобилгузорӣ
مقابله муқобила//муқобала
مقابلیت муқобилият
مقاتله муқотала
مقادیر мақодир
مقارن муқорин
مقارنه муқорана
مقاصد мақосид
مقاطع мақотеъ
مقاطعه муқотаа
مقال мақол
مقاله мақола
مقاله نویس мақоланавис
مقاله نویسی мақоланависӣ
مقام мақомI
مقام мақомII
مقامات мақомот
مقاومت муқовимат//муқовамат
مقاوه муқова
مقاوه بند муқовабанд
مقاوه بندی муқовабандӣ
مقاوه دار муқовадор
مقاوه ساز муқовасоз
مقاوه سازی муқовасозӣ
مقایسوی муқоисавӣ
مقایسه муқоиса
مقایسه شونده муқоисашаванда
مقایسه ناپذیر муқоисанопазир
مقایسه نشونده
муқоисанашаванда
مقبره мақбара

مقبل муқбил
مقبوض мақбуз
مقبول мақбул
مقتدر муқтадир
مقتدری муқтадирӣ
مقتدی муқтадо
مقتضا муқтазо
مقتضی муқтазӣ
مقتل мақтал
مقتول мақтул
مقدار миқдор
مقدارا миқдоран
مقداری миқдорӣ
مقدر муқаддар
مقدس муқаддас
مقدسات муқаддасот
مقدسی муқаддасӣ
مقدم мақдам
مقدم муқаддам
مقدمات муқаддамот
مقدموی муқаддимавӣ
مقدمه муқаддима
مقدور мақдур
مقر мақар(р)
مقراض миқроз
مقراضه миқроза
مقرب муқарраб
مقرر муқаррар
مقررا муқарраран
مقررات муқаррарот
مقرری муқаррарӣ
مقرض муқарриз
مقرضی муқарризӣ
مقرعه миқраа
مقرنس муқарнас
مقرون мақрун
مقری муқрӣ
مقسوم мақсум
مقشر муқашшар
مقشر کننده муқашшаркунанда
مقصد мақсад
مقصدناک мақсаднок
مقصدناکی мақсаднокӣ
مقصر муқассир
مقصود мақсуд
مقصور мақсур
مقصوره мақсураI
مقصوره мақсураII
مقطر муқаттар
مقطع мақтаъ
مقطع миқтаъ

مقطعات муқаттаот
مقطوع мақтӯъ
مقعد мақъад
مقعد муқъад
مقل муқл
مقلب муқаллиб
مقلد муқаллид
مقلدی муқаллидӣ
مقلوب мақлуб
مقله муқла
مقناطیس миқнотис
مقناطیسی миқнотисӣ
مقناع миқноъ
مقنع муқаннаъ
مقنعه//مقنع//مقناع миқнаа//миқнаъ//миқноъ
مقود миқвад
مقور муқаввар
مقوس муқаввас
مقوله мақула
مقوی муқаввӣ
مقهور мақҳур
مقیاس миқёс
مقید муқайяд
مقیم муқим
مقیمی муқимӣ
مک мак
مکابره мукобара
مکاتب макотибI
مکاتبات мукотибот
مکاتبه мукотиба
مکاتیب макотибII
مکّار маккор
مکّارانه маккорона
مکّاری маккорӣ
مکاس мукос
مکافات мукофот
مکافاتانیدن мукофотонидан
مکافات گیری мукофотгирӣ
مکالمه муколама//муколима
مکان маконI
مکان маконII
مکان نما маконнамо
مکان یابی маконёбӣ
مکانیدن макон(и)дан
مکةالله маккатуллоҳ
مکتب мактаб
مکتب بچه мактаббача
مکتب خانه мактабхона
مکتب خوان мактабхон
مکتب خوانی мактабхонӣ

مکتب دار мактабдор
مکتب داری мактабдорӣ
مکتب رو мактабрав
مکتب روی мактабравӣ
مکتبی мактабӣ
مکتوب мактуб
مکتوبا мактубан
مکتوبچه мактубча
مکتوب نویس мактубнавис
مکتوب نویسی мактубнависӣ
مکتوبی мактубӣ
مکث макс
مکحول макҳул
مکدر мукаддар
مکر макр
مکرآمیز макромез
مکرامواج микромавҷ
مکران макарон
مکران پلو макаронпалав
مکراندیش макрандеш
مکرر мукаррар
مکروه макрӯҳ
مکرهه макраҳа
مکسور максур
مکسیموم максимум
مکشوف макшуф
مکعب мукааб
مکعب شکل мукаабшакл
مکعب متر мукаабметр
مکفوف макфуф
مکلف мукаллаф
مکلفیت мукаллафият
مکلل мукаллал
مکمل мукаммал
مکمل мукаммил
مکملی мукаммалӣ
مکمنه макмана
مکناس микнос
مکنت мукнат
مکنون макнун
مکو маку
مکون мукавван
مکه макака
مکّه маккаI
مکّه маккаII
مکّه جواری маккаҷуворӣ
مکیت макет
مکیت ساز макетсоз
مکیدن макидан
مکیدنی макиданӣ
مکیده||مکیدت макида(т)

مکیده макида
مکین макин
مگر магар
مگزین магазин
مگس магас
مگس افشان магасафшон
مگس پران магаспаррон
مگس پرانی магаспарронӣ
مگس ران магасрон
مگس رانی магасронӣ
مگس کش магаскуш
مگس وار магасвор
مگسی магасӣ
مگمه магма
مگنالیه магнолия
مگنی магний
مگنیت магнит
مگنیتافان магнитофон
مگنیت سنج магнитсанч
مگنیتی магнитӣ
مگنیتیزم магнетизм
مگنیزیه магнезия
میگفان мегафон
مگه وت мегаватт
مگیستر магистр
مگیستر توره магистратура
مگیسترل магистрал
مگیسترلی магистралӣ
مل мул
ملا//ملأ мало//малоъ
ملا мулло
ملائک//ملائکه малоик//малоика
ملابچگی муллобачагӣ
ملابچه муллобача
ملابدبوتک муллобудбӯтак
ملاتراش муллотарош
ملاجرنگ муллочиринг
ملاح маллоҳ
ملاحت малоҳат
ملاحظه мулоҳиза
ملاحظه رانی мулоҳизаронӣ
ملاحظه کار мулоҳизакор
ملاحظه کارانه мулоҳизакорона
ملاحظه کاری мулоҳизакорӣ
ملّاحی маллоҳӣ
ملادرمه мелодрама
ملازاده муллозода
ملازم мулозим
ملازمت мулозимат
ملازمی мулозимӣ

ملاطفت мулотафат//мулотифат
ملاقات мулоқот
ملاقات گاه мулоқотгоҳ
ملاقی мулоқӣ
ملاک маллок
ملاک милок
ملاگی муллогӣ
ملال малол
ملال آور малоловар
ملال انگیز малолангез
ملالت малолат
ملالت بار малолатбор
ملامت маломат
ملامت آمیز маломатомез
ملامت دیده маломатдида
ملامت کش маломаткаш
ملامتگر маломатгар
ملامت گوی маломатгӯй
ملانما муллонамо
ملاهی малоҳӣ
ملایانه муллоёна
ملایم мулоим
ملایمانه мулоимона
ملایم بدن мулоимбадан
ملایمپشم мулоимпашм
ملایمت мулоимат
ملایمتی мулоиматӣ
ملایم خنک мулоимхунук
ملایم خنکانه мулоимхунукона
ملایم خنکی мулоимхунукӣ
ملایم سخن мулоимсухан
ملایم سخنی мулоимсуханӣ
ملایم شده мулоимшуда
ملایم شوی мулоимшавӣ
ملایم طبع мулоимтабъ
ملایم طبیعت мулоимтабиат
ملایم گپ мулоимгап
ملایم گپی мулоимгапӣ
ملایم گفتاری мулоимгуфторӣ
ملایمی мулоимӣ
ملایی муллоӣ
ملبس малбас
ملبوس малбус
ملت миллат
ملتبس мултабас
ملت پرست миллатпараст
ملت پرستی миллатпарастӣ
ملتجی мултаҷӣ
ملت چی миллатчӣ
ملت چیگی миллатчигӣ

ملترس//ملتراس милтирас//милтирос
ملتس||ملتاس милтас//милтос
ملتفت мултафит
ملتیق милтиқ
ملتیق اندازی милтиқандозӣ
ملتیق دار милтиқдор
ملتیق ساز милтиқсоз
ملتیق سازی милтиқсозӣ
ملتیق ناک милтиқнок
ملت گرا миллатгаро
ملت گرایی миллатгароӣ
ملت ملت милт-милт
ملت ملتکنان милт-милткунон
ملتیپلیکتسیه мултипликатсия
ملتیق پرانی милтиқпарронӣ
ملجا малҷо
ملح милҳ
ملحد мулҳид
ملحدی мулҳидӣ
ملحق мулҳақ
ملحقات мулҳақот
ملحم мулҳамII
ملحوظ малҳуз
ملخ малах
ملخص мулаххас
ملخک малахак
ملزم мулзам
ملزوم малзум
ملعبه малъаба
ملعون малъун
ملفوف малфуф
ملقب мулаққаб
ملک малак
ملک малик
ملک милкI
ملک милкII
ملک мулк
ملک الشعرا маликушшуаро
ملک العرش маликуларш
ملک الکلام маликулкалом
ملک الموت малакулмавт
ملک خوئی малакхӯӣ
ملک خوی малакхӯй
ملک دار милкдорI
ملک دار милкдорII
ملک دار мулкдор
ملک داری мулкдорӣ
ملک زاده маликзода
ملک ستا(ی) маликсито(й)
ملکک милкак

ملکک мулкак
ملکک گون мулкакгун
ملکوت малакут
ملکه малака
ملکه малика
ملکه بانو маликабону
ملکه دار малакадор
ملکی мулкӣ
ملکیت мулкият
ملگی маллагӣ
ملل милал
ملمع муламмаъ
ململک милмилак
ملنگ маланг
ملواح милвоҳ
ملوث мулаввас
ملوک мулук
ملول малул
ملولانه малулона
ملولی малулӣ
ملون мулавван
ملوه мулӯҳ
مله малла
ملّه تاب маллатоб
ملّه رنگ малларанг
ملّه ریش маллариш
ملهم малҳам
ملهم мулҳамI
ملهم мулҳим
مله موی малламӯй
ملهوف малҳуф
ملهی малҳо
ملی миллӣ
ملیارتسیه мелиоратсия
ملیت миллият
میلیتسیانیر милитсионер
میلیتسیه милитсия
ملیح малеҳ
ملیح بیان малеҳбаён
ملیح دیدار малеҳдидор
میلیسه милиса
میلیسه خانه милисахона
ملی شکل миллишакл
ممات мамот
ممالک мамолик
ممانت мамонт
ممانعت мамониат
ممبرنه мембрана
ممتاز мумтоз
ممتحن мумтаҳанI
ممتحن мумтаҳин

ممتد мумтад(д)
ممتنع мумтанеъ
ممتنع‌الوجود мумтанеъулвуҷуд
ممتهن мумтаҳанII
ممد мумид(д)
ممدوح мамдӯҳ
ممدود мамдуд
ممدوده мамдуда
ممر мамар(р)
ممزوج мамзуҷ
ممسک мумсик
ممسکی мумсикӣ
ممکن мумкин
ممکن‌الوجود мумкинулвуҷуд
مملکت мамлакат
مملکت داری мамлакатдорӣ
مملو мамлу
مملوک мамлук
ممنوع мамнӯъ
ممنوع گاه мамнӯъгоҳ
ممنون мамнун
ممنونانه мамнунона
ممنونیت мамнуният
مموه мумаввах
ممهد мумаҳҳад
ممهد мумаҳҳид
ممیز мумайиз
من манI
من манII
من мин
منابع манобеъ
منات манот
مناجات муноҷот
منادا мунодо
منادی мунодӣ
منار манор
منارشکل маноршакл
مناره манора
مناره‌دار манорадор
مناری манорӣ
منازل манозил
مناسب муносиб
مناسبت муносибат
مناسبت‌دار муносибатдор
مناص манос
مناصب маносиб
مناطق манотиқ
مناظرگر мунозирагар
مناظروی мунозиравӣ
مناظره мунозира
مناع манноъ

منافرت мунофират
منافع манофеъ
منافق мунофиқ
منافقانه мунофиқона
منافقی мунофиқӣ
مناقب маноқиб
مناقب‌نامه маноқибнома
مناقب‌نویس маноқибнавис
مناقشه муноқиша
مناقض муноқиз
منال манол
منام маном
منامتر манометр
منّان маннон
منبت мунаббат
منبت کار мунаббаткор
منبت کاری мунаббаткорӣ
منبر минбар
منبع манбаъ
من بعد минбаъд
من بعده минбаъда
منت миннат
منت‌بردار миннатбардор
منت‌پذیر миннатпазир
منت‌پذیری миннатпазирӣ
منتجب мунтаҷаб
منتحل мунтаҳал
منتحل мунтаҳил
منتخب мунтахаб
منتخبات мунтахабот
منت‌دار миннатдор
منت‌دارانه миннатдорона
منت‌داری миннатдорӣ
منتدی мандатӣ
منتسب мунтасиб
منتسخ мунтасах
منیتسیپلی мунитсипалӣ
منیتسیپلیتت мунитсипалитет
منتشر мунташир
منتصب мунтасаб
منتظر мунтазир
منتظری мунтазирӣ
منتظم мунтазам
منتظماً мунтазаман
منتظمانه мунтазамона
منتظمی мунтазамӣ
منت‌گذاری миннатгузорӣ
منتمس мунтамис
منتو манту
منتهی//منتها мунтаҳо
منتهی мунтаҳӣ

منثنی мунсанӣ
منثور мансурI
منج мунҷI
منج мунҷII
منجر мунҷар
منجک манҷак
منجک мунҷик
منجل минҷал
منجلق(ی) манҷалақ(й)
منجّم мунаҷҷим
منجمد мунҷамид
من‌جمله минҷумла
منجمنت менеҷмент
منجّمی мунаҷҷимӣ
منجنیق манҷаниқ
منجنیق‌انداز манҷаниқандоз
منجوق манҷуқ
منجیر менеҷер
منچاق минчоқ//мунчоқ
منچاق мунчоқ
منچه мунча
منحت минҳат
منحرف мунҳариф
منحصر мунҳасир
منحط мунҳат(т)
منحل мунҳал
منحنی мунҳанӣ
منحوس манҳус
منحول манҳул
منخر//منخار минхар//минхор
منخرط мунхарит
مند манд-
مندت мандат
مندرج мундариҷ
مندرجه мундариҷа
مندرس мундарис
مندل мандал
مندی мундӣ
منزحف мунзаҳиф
منزل манзил
منزل мунзал
منزلگاه манзилгоҳ
منزلگه манзилгаҳ
منزله//منزلت манзала//манзалат
منزله||منزلت манзила//манзилат
منزلی манзилӣ
منزوی мунзавӣ
منزه муназзаҳ
منسرح мунсареҳ
منسلک мунсалик
منسوب мансубI

منسوبه мансубаI
منسوبیت мансубият
منسوج мансуҷ
منسوخ мансух
منش маниш
منشآت муншаот
منشأ маншаъ
منشفه миншафа
منشور маншур
منشویزم меншевизм
منشویک меншевик
منشه манша
منشه‌طلب маншаталаб
منشی муншӣ
منشیگی муншигӣ
منصب мансаб
منصب پرست мансабпараст
منصب‌پرستی мансабпарастӣ
منصب‌تلاش мансабталош
منصب‌تلاشی мансабталошӣ
منصب‌جوئی мансабҷӯӣ
منصب‌جوی мансабҷӯй
منصبدار мансабдор
منصب‌دوست мансабдӯст
منصب‌دوستی мансабдӯстӣ
منصب گیری мансабгирӣ
منصبی мансабӣ
منصف мунсиф
منصفانه мунсифона
منصوب мансубII
منصوبه мансубаII
منصور мансурII
منصوص мансус
منصه минасса
منضم мунзам(м)
منطبع мунтабеъ
منطق мантиқ
منطقاً мантиқан
منطق‌الطیر мантиқуттайр
منطقةالبروج минтақатулбуруҷ
منطق دار мантиқдор
منطقه минтақа
منطقه‌وی минтақавӣ
منطقی мантиқӣ
منظر манзар
منظرگاه манзаргоҳ
منظرگه манзаргаҳ
منظروی манзаравӣ
منظره манзара
منظره‌نگار манзаранигор
منظّم муназзам

منظّم муназзим
منظور манзур
منظوم манзум
منظومه манзума
منظومه‌نویس манзуманавис
منع манъ
منعدم мунъадим
منعکس мунъакис
منعم мунъим
منغص мунаггас
منغیت мангит
منغیتیه мангития
منفجر мунфаҷир
منفجره мунфаҷира
منفخ минфах
منفذ манфаз
منفرد мунфарид
منفسخ мунфасих
منفصل мунфасил
منفصله мунфасила
منفعت манфаат
منفعت манфиат
منفعت‌آور манфиатовар
منفعت‌بخش манфиатбахш
منفعت‌پرست манфиатпараст
منفعت‌پرستی манфиатпарастӣ
منفعت‌جو(ی) манфиатҷӯ(й)
منفعت‌جوئی манфиатҷӯӣ
منفعت‌خواه манфиатхоҳ
منفعت دار манфиатдор
منفعت‌رسان манфиатрасон
منفعت‌ناک манфиатнок
منفعل мунфаил
منفک мунфак
منفور манфур
منفی манфӣ
منقار минқор
منقارگاه минқоргоҳ
منقاش минқош
منقبت манқабат
منقّح мунаққаҳ
منقّد мунаққид
منقرض мунқариз
منقّش мунаққаш
منقضی мунқазӣ
منقل манқал
منقلا(ی) минқало(й)
منقلب мунқалиб
منقل‌دان манқалдон
منقورت манқурт
منقورتی манқуртӣ
منقورتیت манқуртият
منقوش манқуш
منقول манқул
منقه манқа
منقّی//منقّا мунаққо
منک манак
منکر мункар
منکر мункир
منکرشوی мункиршавӣ
منکسر мункасир
منکسف мункасиф
منکشف мункашиф
منکوب манкуб
منکوحه манкӯҳа
منکوس манкус
منکین манекен
منگ мангI
منگ мангII
منگا манго
منگ‌باشی мингбошӣ
منگله мангула
منگنه мангана
منگیدن мангидан
منمنی манманӣ
مننگیت менингит
منوال минвол
منوّر мунаввар
منوّری мунавварӣ
منوط манут
منوفکتوره мануфактура
منه мана
منه манах
منهاج минҳоҷ
منهج манҳаҷ
منهدم мунҳадим
منهزم мунҳазим
منه‌زنی манаҳзанӣ
منهل манҳал
منهی манҳӣ
منهیات манҳиёт
منهیة манҳи(й)ят
منی манӣI
منی манӣII
منیاور манёвр
منیر мунир
منیسک манисак
منیفست манифест
مؤاخذه//مؤاخذات
муохиза//муохизат
مؤبّد муаббад
مؤثر муассир
مؤثری муассирӣ
مؤخر муаххар
مؤدب муаддаб
مؤدبانه муаддабона
مئذنه меъзана
مؤرخ муаррих
مئزر меъзар
مؤسس муассис
مؤسساتی муассисотӣ
مؤسسه муассиса
مؤسسه‌وی муассисавӣ
مؤکد муаккад
مؤلف муаллиф
مؤلفی муаллифӣ
مؤلم муаллимII
مؤمن мӯъмин
مؤنث маунатI
مؤنث муаннас
مئوزر маузер
مؤید муайид
مو(ی) мӯ(й)I
مو мӯ
موات мавот
مواج мавваҷ
مواجب мавоҷиб
مواجه мувоҷеҳ
مواد мавод(д)
مواریث маворис
موازنه//موازنت
мувозина//мувозинат
موازی мувозӣ
مواسا//مواسات мувосо
مواساکار мувосокор
مواساکارانه мувосокорона
مواساکاری мувосокорӣ
مواصله//مواصلت
мувосила//мувосилат
مواضعه мувозаа
موافق мувофиқ
موافقت мувофиқат
موافقت‌نامه мувофиқатнома
موافقه мувофиқа
موالد мавлид
موالی маволӣ
موانع мавонеъ
موبد мӯбад
موت мавт
موتنت мутант
موج мавҷ
موج‌انگیز мавҷангез
موجب мӯҷиб
موجبر мавҷбур
موج‌خیز мавҷхез
موج‌خیزی мавҷхезӣ
موج‌دار мавҷдор
موجدانه муҷид(д)она
موج‌ریز мавҷрез
موجز муҷаз
موجز мӯҷаз
موجزبیان мӯҷазбаён
موجزبیانی мӯҷазбаёнӣ
موجزبیانی мӯҷазбаёнӣ
موج‌زن мавҷзан
موج‌زنان мавҷзанон
موج‌زنی мавҷзанӣ
موج‌سنج мавҷсанҷ
موج‌سوار мавҷсавор
موج‌سواری мавҷсаворӣ
موج‌شکن мавҷшикан
موجک мавҷак
موج گردان мавҷгардон
موجگیر мавҷгир
موج‌مانند мавҷмонанд
موج‌ناک мавҷнок
موج‌وار мавҷвор
موجود мавҷуд
موجودات мавҷудот
موجوده мавҷуда
موجودی мавҷудӣ
موجودیت мавҷудият
موجه мавҷа
موجه муваҷҷаҳ
موجیب мавҷиб
موچل мучал
موچینک мӯчинак
موحد муваҳҳид
موحیی мӯҳйӣ
موخشک کنک мӯхушккунак
موخورک||موخارک
мӯхӯрак//мӯхорак
مو(د)د муд(д)
مود мӯд
مودب муаддиб
مودّت маваддат
مودشده мӯдшуда
موذن муаззин
موذنی муаззинӣ
مور мӯр
مورث муваррас
مورث мурис
مورچال||مورچل мӯрчол//мӯрчал
مورچل мӯрчал

مورچه мӯрча
مورچه‌خانه мӯрчахона
مورچه‌خوار||مورچه‌خور
мӯрчахор//мӯрчахӯр
مورچه‌گیر мӯрчагир
مورچه‌میان мӯрчамиён
مورد маврид
مورد муваррад
مورد мӯрд
موردناشناس мавридношинос
مورسان мӯрсон
مورمیان мӯрмиён
موروث маврус
موروثی маврусӣ
موری мӯрӣ
موریانه мӯриёна
موزرد мӯзард
موزون мавзун
موزون‌قامت мавзунқомат
موزون‌قد мавзунқад
موزونی мавзунӣ
موزه мӯза
موزه‌پوش мӯзапӯш
موزه‌جلاب мӯзачаллоб
موزه‌دار мӯзадор
موزه‌دوز мӯзадӯз
موزه‌دوزی мӯзадӯзӣ
موزی‌شناسی музейшиносӣ
موزیی музей
موژ мӯж
موسر мусир
موسفید мӯсафед
موسفیدی мӯсафедӣ
موسم мавсим
موسمه мавсима
موسمی мавсимӣ
موسوس мувасвас
موسوم мавсум
موسوی мусавӣ
موسی мӯсо
موسیاه мӯсиёҳ
موسیچه мусича
موسیقار мусиқор
موسیقه‌وی мусиқавӣ
موسیقی мусиқӣ
موسیقی‌دان мусиқидон
موسیقی‌دانی мусиқидонӣ
موسیقی‌دوست мусиқидӯст
موسیقی‌شناس мусиқишинос
موسیقی‌شناسی мусиқишиносӣ
موسیقی‌فهم мусиқифаҳм

موسیقی‌نواز мусиқинавоз
موسیقی‌نوازی мусиқинавозӣ
موش муш
موش‌بروت мушбурут
موشح мувашшаҳ
موش‌خار мушхор
موش‌خانه мушхона موش خانه
موش‌خورده мушхӯрда
موش‌دندان мушдандон
موش‌زده мушзада
موش‌قپک мушқапак
موشک I мушак I
موشک II мушак II
موشک III мушак III
موشکاف мӯшикоф
موشکافانه мӯшикофона
موشکافی мӯшикофӣ
موشک‌انداز мушакандоз
موشک‌باران мушакборон
موشک‌باز мушакбоз
موشک‌بازی мушакбозӣ
موشک‌بزی мушакбезӣ
موشک‌پرانی мушакпаронӣ
موش کشک мушкушак
موش گیر мушгир
موش گیرک мушгирак
موش‌هلک мушхалак
موصل мувассал
موصوف мавсуф
موصول мавсул
موض мавз
موضع мавзеъ
موضوع мавзӯъ
موضوعی мавзӯӣ
موظف муваззаф
موعد мавъид
موعظه мавъиза
موعود мавъуд
موفق муваффақ
موفقانه муваффақона
موفقیت муваффақият
موفی||موفا муваффо
موقت муваққат
موقتاً муваққатан
موقتی муваққатӣ
موقع мавқеъ
موقعشناس мавқеъшинос
موقف мавқиф
موقلم мӯқалам
موقوف мавқуф
موقوفات мавқуфот

موکب мавкиб
موکل муваккал
موکله мӯкалла
مول мӯл I
مول мӯл II
مولامول мӯломӯл
مولانا мавлоно
مولتانی мӯлтонӣ
مولجر мӯлчар
مولد мавлид
مولد муваллид
مولو мулу
مولود мавлуд
مولوی мавлавӣ
مولویه мавлавия
موله мӯла
مولی||مولا мавло
مولی мӯлӣ
مولیدن мӯлидан
مولیزاده мавлозода
موم мум
موم‌اندود мумандуд
موم‌دار мумдор
موم‌زده мумзада
موموج‌بار мавчбор
مومول мумул
مومی мумӣ
مومیا мумиё
مومیا мӯмиё
مومیایی мумиёӣ
مومین мумин
مونس мунис
مونس мӯнис
مونمونه мунмуна
موهبه//موهبت мавҳиба//мавҳибат
موهش муваҳҳиш
موهوم мавҳум
موهومات мавҳумот
موهومات‌پرست мавҳумотпараст
موهومات‌پرستی
мавҳумотпарастӣ
موی//مو II мӯй//мӯ II
مویان мӯён
موی‌بافی мӯйбофӣ
موی‌بند мӯйбанд
موی‌پریشان мӯйпарешон
موی‌چینک мӯйчинак
موی‌دار мӯйдор
موی‌دراز мӯйдароз
موی‌رگ мӯйраг

موی‌ریخته мӯйрехта
موی‌ریزی мӯйрезӣ
مویز мавиз
مویزدار мавиздор
موی‌زرد мӯйзард
مویزک мавизак
موی‌سر мӯйсар
مویسر мӯясар I
موی‌سرتراشی мӯйсартарошӣ
موی‌سرگیر мӯйсаргир
موی‌سرگیران мӯйсаргирон
موی‌سرگیری мӯйсаргирӣ
موی‌سفید мӯйсафед
موی‌سفیدی мӯйсафедӣ
موی‌سیاه мӯйсиёҳ
موی‌قلم мӯйқалам
مویک мӯяк
مویک دار мӯякдор
موی کشان мӯйкашон
موی کنان мӯйканон
موی کنی мӯйканӣ
موی گیری мӯйгирӣ
موی‌لب мӯйлаб
موی‌لب‌دار мӯйлабдор
موی‌لب‌دراز мӯйлабдароз
موی‌لب‌سفید мӯйлабсафед
موی‌لب‌سیاه мӯйлабсиёҳ
موی‌لب گیری мӯйлабгирӣ
موی‌لبی мӯйлабӣ
موی‌مانده мӯймонда
موی‌میان мӯймиён
موین мӯин
مویه мӯя I
مویه мӯя II
مویه‌گر мӯягар
مویینه мӯина
مویینه‌فروش мӯинафурӯш
مویینه‌فروشی мӯинафурӯшӣ
مویینه‌وار мӯинавор
مه ма
مه маҳ
مه меҳ
مهابت маҳобат
مهابت‌ناک маҳобатнок
مهاجر муҳоҷир
مهاجرت муҳоҷират
مهاجری муҳоҷирӣ
مهار маҳор//миҳор
مهارت маҳорат
مهارت‌ناکی маҳоратнокӣ
مه‌پاره||ماه‌پاره маҳпора//моҳпора

مه‌پرست маҳпараст
مه‌پیکر маҳпайкар
مهتاب маҳтоб
مهتاب‌شب маҳтобшаб
مهتابی маҳтобӣ
مهتر меҳтар
مهتر آئین меҳтаройин
مهترپرست меҳтарпараст
مهترزاده меҳтарзода
مهترنژاد меҳтарнажод
مهتری меҳтарӣ
مهجبین маҳҷабин
مهجز мӯҳҷаз
مهجور маҳҷур
مهجوری маҳҷурӣ
مهد маҳд
مهذار меҳзор
مهر маҳр
مهر меҳр
مهر мӯҳр
مهر آفرین меҳрофарин
مهرآمیز меҳромез
مهرا муҳарроI
مهراب меҳробII
مهرانگیز меҳрангез
مهرانه маҳрона
مهرانه мӯҳрона
مهربار меҳрбор
مهربان меҳрубон
مهربانانه меҳрубонона
مهربانی меҳрубонӣ
مهربند мӯҳрбанд
مهرپرست меҳрпараст
مهرپرستی меҳрпарастӣ
مهرپرور меҳрпарвар
مهرپیوند меҳрпайванд
مهرداری мӯҳрдорӣ
مهردان мӯҳрдон
مهردولت меҳрдавлат
مهرزنی мӯҳрзанӣ
مهرساز меҳрсоз
مهرسان меҳрсон
مهرقالب мӯҳрқолаб
مهرکار меҳркор
مهرکن мӯҳркан
مهرکنی мӯҳрканӣ
مهرگان меҳргон
مهرگانی меҳргонӣ
مهرگسیل меҳргусил
مهرگیاه меҳргиёҳ
مهرماه меҳрмоҳ

مهرنامه меҳрнома
مه‌رو маҳрӯ
مه‌روخ маҳрух
مهرور меҳрвар
مهرورز меҳрварз
مهرورزی меҳрварзӣ
مهره мӯҳра
مهره‌باز мӯҳрабоз
مهره‌بازی мӯҳрабозӣ
مهره‌دار мӯҳрадорI
مهره‌دار мӯҳрадорII
مهره‌زن мӯҳразан
مهره‌زنی мӯҳразанӣ
مهره‌قلم мӯҳрақалам
مهره‌کش мӯҳракаш
مهره‌کشی мӯҳракашӣ
مهره‌گر мӯҳрагар
مهری меҳрӣI
مهری меҳрӣII
مه‌طلعت маҳтальат
مهل маҳл
مهلت мӯҳлат
مهلت‌دار мӯҳлатдор
مه‌لقا маҳлиқо
مهلک маҳлак
مهلک мӯҳлик
مهلکه маҳлака
مهم муҳим
مهمات муҳиммот
مهماز меҳмоз
مهمان//میهمان меҳмон
مهمان‌پذیر меҳмонпазир
مهمان‌خانه меҳмонхона
مهمان‌دار меҳмондор
مهمان‌داری меҳмондорӣ
مهمان‌دوست меҳмондӯст
مهمان‌دوستی меҳмондӯстӣ
مهمان‌سرا//مهمان‌سرای
меҳмонсаро(й)
مهمانک меҳмонак
مهمان‌کده меҳмонкада
مهمان‌گریز меҳмонгурез
مهمان‌نواز меҳмоннавоз
مهمان‌نوازانه меҳмоннавозона
مهمان‌نوازی меҳмоннавозӣ
مهمانی меҳмонӣ
مهمل мӯҳмал
مهملات мӯҳмалот
مهمله мӯҳмала
مه‌منظر маҳманзар
مهمیز маҳмез

مهنا муҳанно
مهند муҳаннад
مهندس муҳандис
مهندسی муҳандисӣ
مهندم муҳандам
مهوس муҳаввис
مهوش маҳваш
مهیا муҳайё
مهیب муҳиб
مهیل маҳил
مهیل муҳилII
مهین маҳинI
مهین маҳинII
مهین маҳинIII
مهین меҳин
مهین‌پشم маҳинпашм
مهین‌نخ маҳиннах
می майI
می майII
میار майор
میاکرد миокард
میاکردیت миокардит
میامن маёминI
میامن маёминII
میان миён
میان‌بر//میانه‌بر
миёнбур//миёнабур
میان‌بست миёнбаст
میان‌بند миёнбанд
میان‌بندی миёнбандӣ
میان‌تهی миёнтиҳӣ
میانجا(ی) миёнҷо(й)
میان‌جدا миёнҷудо
میانجی миёнҷӣ
میانجیگری миёнҷигарӣ
میان‌خالی миёнхолӣ
میان‌داری миёндорӣ
میان‌درد миёндард
میان‌دری миёндарӣ
میان‌دشتی миёндаштӣ
میان‌سال миёнсол
میان‌سالی//میانه‌سالی
миёнсолӣ//миёнасолӣ
میان‌سرای миёнсарой
میان‌سوراخ миёнсӯрох
میان‌شکاف миёншикоф
میان‌شکن миёншикан
میان‌غو миёнғу
میان‌کالی миёнколӣ
میانه миёна
میانه‌پرواز миёнапарвоз

میانه‌جا(ی) миёнаҷо(й)
میانه‌حال миёнаҳол
میانه‌حالانه миёнаҳолона
میانه‌درآ миёнадаро
میانه‌دهلیز миёнадаҳлез
میانه‌دیوار миёнадевор
میانه‌رو миёнарав
میانه‌روک миёнаравак
میانه‌روی миёнаравӣ
میانه‌سال миёнасол
میانه‌عمر миёнаумр
میانه‌قد миёнақад
میانه‌گوشت миёнагӯшт
میانه‌گی миёнагӣ
میانه‌گیر миёнагир
میانه‌مدت миёнамуддат
میانه‌مهلت миёнамӯҳлат
میانه‌وزن миёнавазн
میانیز майонез
می‌بایست мебоист
میبیل мебел
میبیل‌ساز мебелсоз
میبیل‌فروشی мебелфурӯшӣ
می‌پرست майпараст
می‌پرستی майпарастӣ
می‌پیما майпаймо
میت майит
میتاد метод
میتادالاگی методологӣ
میتادالاگیه методология
میتادی методӣ
میتادیست методист
میتادیکه методика
میترا метро
میتراپالیتن метрополитен
میتّل металл
میتلاگرفیه металлография
میتلورگیه металлургия
میتن метан
میته‌فزیک метафизик
میته‌فزیکه метафизика
میتیار метеор
میتیارالاگیه метеорология
میتیاریت метеорит
میتیاریتی метеоритӣ
میتیل метил
میتین метин
میتینگ митинг
میثاق мисоқ
میخ мех
می‌خانه майхона

میخ پرچ мехпарч
میخ پرچین мехпарчин
میخ چوب мехчӯб
میخچه мехча
میخچه آبک мехчаобак
میخچه کاری мехчакорӣ
میخچه گل мехчагул
میخ ساز мехсоз
میخ سازی мехсозӣ
میخ ستون мехсутун
میخک мехак
میخ کشک мехкашак
میخ کوب мехкӯб
میخ کوبی мехкӯбӣ
میخ گردان мехгардон
میخنیتسیزم механитсизм
میخنیزتار механизатор
میخنیزتاری механизаторӣ
میخنیزتسیه механизатсия
میخنیزم механизм
میخنیک механик
میخنیکانی механиконӣ
میخنیکانیدن механиконидан
میخنیکه механика
میخنیکی механикӣ
می خوار майхор
می خوارگی майхорагӣ
می خواره майхора
می خور майхӯр
می خوری майхӯрӣ
میخی мехӣ
میدان майдон
میدانتاز майдонтоз
میدانچه майдонча
میداندار майдондор
میدانداری майдондорӣ
میدان دیده майдондида
میدان غریب майдонгариб
میدانگاه майдонгоҳ
میدان گریز майдонгурез
میدانگه майдонгаҳ
میدانی майдонӣ
میده майда
میده II майдаII
می ده майдеҳ
میده اوباشی майдаавбошӣ
میده باران майдаборон
میده باز майдабоз
میده بافت майдабофт
میده بافی майдабофӣ
میده برگ майдабарг

میده چاروادار майдачорводор
میده چیده майда–чайда
میده چیده майда–чуйда
میده چیده فروشی майда–чуйдафурӯшӣ
میده سالار майдасолор
میده سوداگر майдасавдогар
میده سودخوری майдасудхӯрӣ
میده شدگار майдашудгор
میده فروش майдафурӯш
میده فروشی майдафурӯшӣ
میده قطر майдақутр
میده کار майдакор
میده کاری майдакорӣ
میده کاسب майдакосиб
میده کاسبی майдакосибӣ
میده گپ майдагап
میده گپی майдагапӣ
میده گل майдагул
میده لگنده майдалаганда
میده ملت майдамиллат
میده نقش майданақш
میده نویس майданавис
میده نویسی майданависӣ
میده هنرمند майдаҳунарманд
میده هنرمندی майдаҳунармандӣ
میده یک майдаяк//майдаякак
میر мир
میراب мироб
میرابی миробӣ
میراث мерос
میراث بر меросбар
میراث بری меросбарӣ
میراث خور меросхӯр
میراث خوری меросхӯрӣ
میراث ده меросдеҳ
میراث دهنده меросдиҳанда
میراث گذار меросгузор
میراث گیر меросгир
میراثی меросӣ
میراخور мирохӯр
میراندن||میرانیدن мирон(и)дан
میرزا мирзо
میرزاباشی мирзобошӣ
میرزاخانه мирзохона
میرزادکک мирзодикак
میرزایی||میرزاگی мирзо(г)ӣ
میرسنجلی||میرسنجری мирсанҷалӣ//мирсанҷарӣ
میرشب миршаб
میرشب خانه миршабхона

میرشکار миршикор
میرشکار миршикор
میرشکاری миршикорӣ
میرغضب мирғазаб
میرموشان миримушон
میروک мирук
میره мира
میرهزار мириҳазор
میری мирӣ
میریناس меринос
میز майиз
میز миз
میز آب мизоб
میزان мизон
میزبان мизбон
میزبانی мизбонӣ
میزچه мизча
میزدگی майзадагӣ
میزده майзада
میزر майзар
میزک мезак
میزکدان мезакдон
میزیدن мезидан
میستیکه мистика
میسر муяссар
میسره майсара
میسور майсур
می سوسن майсавсан
میسه майса
میسه زار майсазор
میسیانر миссионер
میش меш
میش چشم мешчашм
میش سار мешсор
میشی мешӣ
میشی گر мешигар
میشیگی мешигӣ
می عاد меодд
میعاد миод//меод
میعادگاه миодгоҳ
میعیت маи(й)ят
میغ мег
میغ آلود меголуд
میفالاگیه мифология
می فروش майфурӯш
می فروشی майфурӯшӣ
میقات миқот
میکالاگیه микология
میکده майкада
میکر//قلیم микроиқлим
میکرآرگنیزم микроорганизм

میکرااوتابوس микроавтобус
میکراب микроб
میکرابئالاگی микробиологӣ
میکرابئالاگیه микробиология
میکرابی микробӣ
میکراذره микрозарра
میکراسکاپ микроскоп
میکراسکاپی микроскопӣ
میکراعناصر микроаносир
میکرافان микрофон
میکرافیلم микрофилм
میکرامتر микрометр
میکران микрон
می کش майкаш
می کشی майкашӣ
می گر майгар
می گسار майгусор
می گساری майгусорӣ
می گون майгун
می گونی майгунӣ
میل майл
میل I милI
میل II милII
میلاد мелод//милод
میلاد милод
میلادی мелодӣ//милодӣ
میلادی милодӣ
میلان майлон
میلانچی майлон
میلاو милов
میلاوه миловня
میل چوب милчӯб
میل دراز милдароз
میلش майлаш
میله I милаI
میله II милаII
میلیان миллион
میلیانر миллионер
میلیتریزتسیه милитаризатсия
میلیتریزم милитаризм
میلیتریستی милитаристӣ
میلیرد миллиард
میلیردیر миллиардер
میلیگرم миллиграмм
میلیمتر миллиметр
میلیمتری миллиметрӣ
میم мим
میمازه мимоза
میمنت майманат
میمنه маймана
میمون I маймунI

میمون II маймунII
میمون باز маймунбоз
میمون بازی маймунбозӣ
میمونک маймунак
میمونی маймунӣ
مینا I миноI
مینا II миноII
مینابان минобон
مینار минор
مینارنگ миноранг
مینافام минофом
میناکاری минокорӣ
میناگر миногар
میناگون миногун
مینامیات миномёт
میناماتچی миномётчӣ
مینایی миноӣ
مینچه майнача
مینگی майнагӣ
مینو мену
مینو мину//мену
مینوش майнӯш
مینوشی майнӯшӣ
مینه I майнаI
مینه II майнаII
مینه мина
مینه افکن минаафкан
مینه انداز минаандоз
مینه بر миёнабур
مینه جویک миначӯяк
مینه سوز майнасӯз
مینه گداز майнагудоз
مینه گذار минагузор
مینه گذاری минагузорӣ
مینه وار майнавор
مینیتوره//مینیاتور миниатюра//минётур
مینیرالاگیه минералогия
مینیرل минерал
مینیرلی минералӣ
مینیموم минимум
میومیو мияв-мияв
میوه мева
میوه آور меваовар
میوه پروری мевапарварӣ
میوه پز мевапаз
میوه جات мевачот
میوه چینی мевачинӣ
میوه خشکانی мевахушконӣ
میوه خشککنک мевахушккунак
میوه دار мевадор
میوه دهنده мевадиханда
میوه زار мевазор
میوه غنداری мевагундорӣ
میوه فروش мевафурӯш
میوه فروشی мевафурӯшӣ
میه мийя
میهن меҳан
میهن миҳан
میهن پرست меҳанпараст
میهن پرستی меҳанпарастӣ
میهن دوست меҳандӯст
میهن دوستی меҳандӯстӣ
میهن فروش меҳанфурӯш
میهن فروشی меҳанфурӯшӣ
میهنی меҳанӣ
مییستان майистон

ن

نائبی ноибӣ
نائره ноира
نائل ноил
نائم ноим
نائیره нойира
ناآباد нообод
نااتفاق ноиттифоқ
نااتفاقانه ноиттифоқона
نااتفاقی ноиттифоқӣ
ناآدم ноодам
ناآدمگری ноодамгарӣ
ناآدمی ноодамӣ
ناآرام ноором
ناآرامی нооромӣ
ناآزمود(ه) ноозмуд(а)
ناآزمودگی ноозмудагӣ
ناآزموده کاری ноозмудакорӣ
ناآزموده کار ноозмудакор
نااستوار ноустувор
نااستوارانه ноустуворона
نااستواری ноустуворӣ
ناآسودگی ноосудагӣ
ناآسوده ноосуда
ناآشنا ноошно
ناآشنایی ноошноӣ
نااصل ноасл
نااصلی ноаслӣ
ناآگاه ноогоҳ
ناآگاهانه ноогоҳона
ناآگاهی ноогоҳӣ
ناآگه ноогаҳ
ناآگهی ноогаҳӣ
ناآمد ноомад
ناآموخته ноомӯхта
ناامید ноумед
ناامیدانه ноумедона
ناامیدی ноумедӣ
ناانصاف ноинсоф
ناانصافانه ноинсофона
ناانصافی ноинсофӣ
نااهل ноаҳл
نااهلانه ноаҳлона
نااهلی ноаҳлӣ
ناب I нобI
ناب II нобII
ناباب нобоб
نابابی нобобӣ
نابالغ ноболиғ
نابالغی ноболиғӣ
ناباور нобовар
ناباورانه нобоварона
ناباوری нобоварӣ
نابایست нобоист
نابجا нобачо
نابخرد нобихрад
نابخردی нобихрадӣ
نابرابر нобаробар
نابرابرحقوق нобаробарҳуқуқ
نابرابرحقوقی нобаробарҳуқуқӣ
نابرابری нобаробарӣ
نابرار нобарор
نابراری нобарорӣ
نابردبار нобурдбор
نابسامان нобасомон
نابسامانی нобасомонӣ
نابسته нобаста
نابسود//نابسوده
нобисуд//нобисуда
نابغه нобиға
نابلد нобалад
نابلدی нобаладӣ
نابنوا нобанаво
نابهره I нобаҳраI
نابهره II нобаҳраII
نابهرهمند нобаҳраманд
نابهنگام нобаҳангом
نابود нобуд
نابودگی нобудагӣ
نابودمند нобудманд
نابوده нобуда
نابودکار нобудкор
نابودکاری нобудкорӣ
نابودی нобудӣ
نابکار нобакор
نابکارانه нобакорона
نابکاری нобакорӣ
نابینا нобино
نابینایی нобиноӣ
ناپاک нопок
ناپاکدامن нопокдоман
ناپاکزیزه کار нопокизакор
ناپاکی нопокӣ
ناپایدار нопойдор
ناپایداری нопойдорӣ
ناپخته нопухта
ناپدرام нопидром
ناپدید нопадид
ناپذیر нопазир
ناپرسیده нопурсида
ناپره нопурра
ناپسند нописанд
ناپسندانه нописандона
ناپسندی нописандӣ
ناپیدا нопайдо
ناپیداکنار нопайдоканор
ناپیوست//ناپیوسته(а) нопайваст(а)
ناپیوستگی нопайвастагӣ
ناتاب нотоб
ناتابی нотобӣ
ناتنتی нотанте
ناتراشیده нотарошида
ناترس нотарс
ناترسانه нотарсона
ناترسی нотарсӣ
ناتری натрий
ناتریئت нотариат
ناترياينلی нотариалӣ
ناتریوس нотариус
ناتفاق нотифоқ
ناتفاقی нотифоқӣ
ناتمام нотамом
ناتنج нотинч
ناتنجی нотинчӣ
ناته I нотаI
ناته II нотаII
ناتوان нотавон
ناتوانایی нотавоноӣ
ناتوان بین нотавонбин
ناتوان بینی нотавонбинӣ
ناتوانی нотавонӣ
ناتیار нотайёр

ناثر носирI
ناثواب носавобII
ناجائز ночоиз
ناجالب ночолиб
ناجمع ночамъ
ناجنبان ночунбон
ناجنس ночинс
ناجوانمرد ночавонмард
ناجوانمردانه ночавонмардона
ناجوانمردی ночавонмардӣ
ناجور ночӯр
ناجوری ночӯрӣ
ناجی ночӣ
ناچار ночор
ناچاری ночорӣ
ناچاق ночоқ
ناچخ ночах
ناچسپ ночасп
ناچسپان ночаспон
ناچسپانی ночаспонӣ
ناچسپی ночаспӣ
ناچه ноча
ناچیز ночиз
ناحق ноҳақ
ناحق شناس ноҳақшинос
ناحقانه ноҳақона\\ноҳаққона
ناحقی ноҳақӣ//ноҳаққӣ
ناحمولی ноҳамулӣ
ناحیه ноҳияI
ناحیه بندی ноҳиябандӣ
ناخاطرجمع нохотирчамъ
ناخاطرجمعی нохотирчамъӣ
ناخداI нохудоI
ناخداII нохудоII
ناخردمند нохирадманд
ناخردمندانه нохирадмандона
ناخلف нохалаф
ناخواست нохост
ناخوانا нохоно
ناخوانده нохонда
ناخواه нохох
ناخواهم нохоҳам
ناخوب нохуб
ناخوردنی нохӯрданӣ
ناخوش нохуш
ناخوشنود нохушнуд
ناخوشنودانه нохушнудона
ناخوشنودی нохушнудӣ
ناخوشی нохушӣ
ناخون нохун
ناخون آرائی нохунорой

ناخون پیرای(ی) нохунперо(й)
ناخون خورک нохунхӯрак
ناخون دراز нохундароз
ناخون گیرک нохунгирак
ناخونه нохуна
ناخونک нохунак
نادار нодор
نادارم нодорам
نادارمی нодорамӣ
ناداری нодорӣ
نادان нодон
نادانی нодонӣ
نادختر нодухтар
نادر нодир
نادرست нодуруст
نادرستی нодурустӣ
نادره нодира
نادره‌کار нодиракор
نادره‌دان нодирадон
نادره گفتار нодирагуфтор
نادرکار нодаркор
نادرکاری нодаркорӣ
نادم нодим
نادیدنی нодиданӣ
نادیده нодида
نارI норI
نارII норII
ناراحت норохат
ناراحتی норохатӣ
ناراست норост
ناراضی норозӣ
ناراضیانه норозиёна
ناراضیگی норозигӣ
نارام нором
ناربان норбон
نارپستان норпистон
نارپوست норпӯст
نارجل норчил
نارданI нордонI
ناردانII нордонII
ناردانه нордона
ناردبان нордбон
نارس норас
نارسا норасо
نارسائی норасой
نارسیده норасида
نارضا норизо
نارضاگی норизогӣ
نارضائی норизой
نارضایانه норизоёна
نارگل норгул

نارگیل норгил
نارمتیو норматив
نارنج норанч//норинч
نارنج норинч
نارنجی норанчӣ//норинчӣ
نارنجی норинчӣ
نارنگ норанг
ناره нора
ناروا норавo
ناروان норавон
ناروشن норавшан
ناروشنی норавшанӣ
نارفته норӯфта
نارون норван
نارویگ норвег
نارویگی норвегӣ
نارین норин
ناز ноз
نازائی нозой
نازاده нозода
ناز آفرین нозофарин
نازا(ی) нозо(й)
نازاینده нозоянда
نازبردار нозбардор
نازبو(ی) нозбӯ(й)
نازپرور нозпарвар
نازپرورده нозпарварда
نازپروردگی нозпарвардагӣ
نازدار ноздор
نازش нозиш
نازگل нозгул
نازل нозил
نازنده нозанда
نازنوز нозунуз
نازنین нозанин
نازنینی нозанинӣ
نازک нозук
نازک ادا нозукадо
نازک ادای нозукадой
نازک اندام нозукандом
نازک اندامی нозукандомӣ
نازک اندیش нозукандеш
نازک اندیشی нозукандешӣ
نازکانه нозукона
نازک بدن нозукбадан
نازک بدنی нозукбаданӣ
نازک بیان нозукбаён
نازک بین нозукбин
نازک بینی нозукбинӣ
نازک پوست нозукпӯст
نازک پیکر нозукпайкар

نازک خیال нозукхаёл
نازک دل нозукдил
نازک دلی нозукдилӣ
نازک رخساره нозукрухсора
نازک روی нозукрӯй
نازک سنج нозуксанч
نازک سنجی нозуксанчӣ
نازکش нозкаш
نازک صنم нозуксанам
نازک طبع нозуктабъ
نازک طبعی нозуктабъӣ
نازک طبیعت нозуктабиат
نازک طبیعتی нозуктабиатӣ
نازک طینت нозуктинат
نازک فهم нозукфаҳм
نازک فهمی нозукфаҳмӣ
نازک مزاج нозукмизоч
نازک مزاجی нозукмизочӣ
نازک معامله нозукмуомила
نازک معاملگی нозукмуомилагӣ
نازک میان нозукмиён
نازکنان нозкунон
نازکننده нозкунанда
نازکک нозукак
نازکی нозукӣ
نازیب нозеб
نازیبا нозебо
نازیبائی нозебой
نازیدن нозидан
نازیرکی нозиракӣ
ناسI носI
ناسII носII
ناساز носоз
ناسازگار носозгор
ناسازگارانه носозгорона
ناسازگاری носозгорӣ
ناسازی носозӣ
ناسالم носолим
ناسالمی носолимӣ
ناسپاس носипос
ناسپاسی носипосӣ
ناستوده носитуда
ناستوده носутуда//носитуда
ناسخI носихI
ناسخII носихII
ناسدان носдон
ناسرنگ носранг
ناسره носара
ناسزا носазо
ناسزاگو(ی) носазогӯ(й)
ناسزاگوئی носазогӯӣ

ناسفته носуфта
ناس‌فروش носфурӯш
ناس‌فروشی носфурӯшӣ
ناسوت носут
ناسور//ناصور носур
ناسوز носӯз
ناس‌کدو носкаду
ناس‌کش носкаш
ناس‌کشی носкашӣ
ناسی I носӣ I
ناسی II носӣ II
ناسیر носер
ناسیرانه носерона
ناسیرم носерам
ناسیرمی носерамӣ
ناسیری носерӣ
ناشاد ношод
ناشایسته ношоиста
ناشایستگی ношоистагӣ
ناشایم ношоям
ناشپاتی ношпотӣ
ناشپوتی ношпӯтӣ
ناشتا ношито
ناشتا ношто
ناشد ношуд
ناشدنی ношуданӣ
ناشر ношир
ناشسته ношуста
ناشف ношиф
ناشفاف ношаффоф
ناشمار//ناشمر
ношумор\\ношумур
ناشناخت ношинохт
ناشناس ношинос
ناشناسا ношиносо
ناشناسائی ношиносоӣ
ناشناسی ношиносӣ
ناشنوا ношунаво
ناشنوائی ношунавоӣ
ناشکر ношукр
ناشکری ношукрӣ
ناشکسته ношикаста
ناشکفته ношукуфта
ناشکن ношикан
ناشکیب ношикеб
ناشکیبا ношикебо
ناشکیبی ношикебӣ
ناشی ношӣ
ناصبور носабур
ناصبوری носабурӣ
ناصحت носиҳат

ناصحیح носаҳеҳ
ناصحیحی носаҳеҳӣ
ناصر II носир II
ناصریح носареҳ
ناصریحی носареҳӣ
ناصواب I носавоб I
ناصح носеҳ
ناصحانه носеҳона
ناصیحی носеҳӣ
ناضرور нозарур
ناطق нотиқ
ناطقه нотиқа
ناطقی нотиқӣ
ناظر нозир
ناظرات нозирот
ناظری нозирӣ
ناظم нозим
ناعلاج ноилоҷ
ناعلاجی ноилоҷӣ
ناعهده‌برائی ноӯҳдабароӣ
ناعهده‌برایانه ноӯҳдабароёна
ناعیان ноаён
ناف ноф
نافارم нофорам
نافذ нофиз
نافر нофир
نافرجام нофарҷом
نافرجامی нофарҷомӣ
نافرخ нофаррух
نافرخ‌اختر нофаррухахтар
نافرمان нофармон
نافرمان‌بردار нофармонбардор
نافرمان‌برداری нофармонбардорӣ
نافرمانی нофармонӣ
نافله нофила
نافه нофа
نافهم нофаҳм
نافهما нофаҳмо
نافهمی нофаҳмӣ
نافهمیده нофаҳмида
نافع нофеъ
ناقابل ноқобил
ناقابلی ноқобилӣ
ناقد ноқид
ناقص ноқис
ناقص‌العقل ноқисулақл
ناقص‌العقلی ноқисулақлӣ
ناقصی ноқисӣ
ناقل I ноқил I
ناقل II ноқил II
ناقل‌تسمه ноқилтасма

ناقلیت ноқилият
ناقه ноқа
ناقوام ноқавом//ноқивом
ناقوس ноқус
ناگاه ногоҳ
ناگپ ногап
ناگپی ногапӣ
ناگداخته ногудохта
ناگزیر ногузир
ناگزیری ногузирӣ
ناگفت ногуфт
ناگفتنی ногуфтанӣ
ناگفته ногуфта
ناگه ногаҳ
ناگهان ногаҳон
ناگهانی ногаҳонӣ
ناگوار ногувор
ناگوارا ногуворо
ناگواری ногуворӣ
ناگیرا ногиро
نال I нол I
نال II нол II
نالائق нолоиқ
نالان нолон
نالایقی нолоиқӣ
نالش нолиш
نالش‌گر нолишгар
نالشکنان нолишкунон
نالش‌کننده нолишкунанда
نالنده ноланда
ناله нола
ناله‌آمیز нолаомез
ناله‌آمیزانه нолаомезона
ناله‌پرداز нолапардоз
ناله‌گر нолагар
نالیدن нолидан
نام ном
نامأمور номаъмур
نامأنوس номаънус
نام‌آور номовар
نامبارک номуборак
نامبارکی номуборакӣ
نامبر номбар
نام‌براری номбарорӣ
نام‌بردار номбардор
نام‌برداری номбардорӣ
نام‌برده номбурда
نامبرشده номбаршуда
نامتحد номуттаҳид
نامتحدی номуттаҳидӣ
نامتصل номуттасил

نامتشکل номуташаккил
نامتشکلانه номуташаккилона
نامتشکلی номуташаккилӣ
نامتفقانه номуттафиқона
نامتناسب номутаносиб
نامتناسبی номутаносибӣ
نامتناهی номутанохӣ
نامجو(ی) номҷӯ(й)
نامجوئی номҷӯӣ
نامحدود номаҳдуд
نامحدودی номаҳдудӣ
نامحرم номаҳрам
نامحرمی номаҳрамӣ
نامحصور номаҳсур
نام‌دار номдор
نام‌داری номдорӣ
نام‌دزد номдузд
نامرئی I номаръӣ I
نامراد номурод
نامرادی номуродӣ
نامراسا номуросо
نامربوط номарбут
نامربوطی номарбутӣ
نامرتب номураттаб
نامرتبی номураттабӣ
نامرد номард
نامردانه номардона
نامردم номардум
نامردمی номардумӣ
نامردی номардӣ
نامرضی номарзӣ
نامرعی II номаръӣ II
نامرغوب номарғуб
نامرغوبی номарғубӣ
نامزد номзад
نامزدی номзадӣ
نامسئول номасъул
نامساعد номусоид
نامساعدی номусоидӣ
نامستحکم номустаҳкам
نامستحکمی номустаҳкамӣ
نامستعد номустаид
نامستقل номустақил
نامستقلی номустақилӣ
نامستقیم номустақим
نامستقیمی номустақимӣ
نامستلب номусталаб
نامستلبی номусталабӣ
نامسدود номасдуд
نامسطح номусаттаҳ
نامسلسل номусалсал

نامسلمان номусулмон
نامسکون номаскун
نامشهور номашҳур
نامشهوری номашҳурӣ
نامضبوط номазбут
نامطبوع номатбӯъ
نامطلوب номатлуб
نامعتدل номӯътадил
نامعدود номаъдуд
نامعروف номаъруф
نامعقول номаъқул
نامعقولی номаъқулӣ
نامعلوم номаълум
نامعلومک//نامعلومکک номаълумак\\номаълумакак
نامعلومی номаълумӣ
نامعین номуайян
نامعینی номуайянӣ
نامفصل номуфассал
نامفهوم номафҳум
نامفهومی номафҳумӣ
نامقبول номақбул
نامقبولی номақбулӣ
نامقدور номақдур
نامقرر номуқаррар
نامقرری номуқаррарӣ
نام گذاری номгузорӣ
نام گوی номгӯӣ
نام مانی номмонӣ
ناممکن номумкин
ناممکنی номумкинӣ
نامناسب номуносиб
نامناسبی номуносибӣ
نامنتظم номунтазам
نامنتظمی номунтазамӣ
نامنظور номанзур
نامنظومی номанзумӣ
نام‌نویس номнавис
نام‌نویسی номнависӣ
نامه нома
نامه‌آور номаовар
نامه‌بر номабар
نامه‌بری номабарӣ
نامهربان номеҳрубон
نامهربانانه номеҳрубонона
نامهربانی номеҳрубонӣ
نامه‌رسان номарасон
نامه‌رسانی номарасонӣ
نامه‌سیاه номасиёҳ
نامه‌نگار номанигор
نامه‌نگاری номанигорӣ

نامه‌نویسی номанависӣ
ناموافق номувофиқ
ناموافقتی номувофиқатӣ
ناموجه номуваҷҷаҳ
ناموجود номавҷуд
ناموр номвар
ناموزون номавзун
ناموزونی номавзунӣ
ناموس номус
ناموفقیتی номувафаққиятӣ
نامکرر номукаррар
نامکرری номукаррарӣ
نامکمل номукаммал
نامکملی номукаммалӣ
نامی I номӣ I
نامی II номӣ II
نامیدن номидан
نامیده номида
نامیده‌شونده номидашаванда
نامیه номия
نان нон
نان‌برده нонбурда
نان‌بری нонбурӣ
نان‌بندان нонбандон
نان‌پر нонпар
نان‌پز нонпаз
نان‌پزی нонпазӣ
نان‌جو(ی) нонҷӯ(й)
نان‌چسپانی нончаспонӣ
نان‌خانه нонхона
نان‌خلته нонхалта
نان‌خواه нонхоҳ
نان‌خور нонхӯр
نان‌خورش нонхӯриш
نان‌خورک I нонхӯрак I
نان‌خورک II нонхӯрак II
نان‌خوری нонхӯрӣ
نان‌دان нондон
نان‌دهنده нондиҳанда
نان‌راست‌کنی нонросткунӣ
نان‌ریزه нонреза
نانشته ноништа
نان‌شکنان ноншиканон
نان‌طلب нонталаб
نان‌فروش нонфурӯш
نان‌فروشی нонфурӯшӣ
نان‌گدائی нонгадоӣ
نانمایان нонамоён
نان‌میده нонмайда
نانوائی нонвоӣ
نانوای(ی) нонво(й)

نانوای‌خانه нонвойхона
نانوشته нонавишта
نان‌کشانی нонкашонӣ
نانی нонӣ
ناهار ноҳор
ناهب ноҳиб
ناهد ноҳид
ناهمال ноҳамол
ناهموار ноҳамвор
ناهمواری ноҳамворӣ
ناهنجار ноҳинҷор
ناهنجاری ноҳинҷорӣ
ناهوشیار ноҳушёр
ناهی ноҳӣ
ناهیه II ноҳия II
ناو I нов I
ناو II нов II
ناوابسته новобаста
ناواجب новоҷиб
ناواقف новоқиф
ناودان новдон
ناورد новард
ناوردخواه новардхоҳ
ناوقت новақт
ناوقتی новақтӣ
ناوه нова
ناوه‌چه новача
ناوه‌دار новадор
ناوه‌دان новадон
ناوه‌شکل новашакл
ناوه‌مانند новамонанд
ناوک I новак I
ناوک II новак II
ناوک‌انداز новакандоз
ناوک‌اندازی новакандозӣ
ناویدن новидан
ناوله новелла
ناوله‌نویس новелланавис
ناوله‌نویسی новелланависӣ
ناک I нок I
ناک II нок II
ناکاردیده нокордида
ناکارم нокорам
ناکاسته нокоста
ناکافی нокофӣ
ناکام ноком
ناکامی нокомӣ
ناکنوت нокаут
ناکرده‌کار нокардакор
ناکزار нокзор
ناکس нокас

ناکسی нокасӣ
ناکشاده нокушода
ناکشته нокишта
ناکفایتی нокифоятӣ
ناکفایه//ناکفایت нокифоя(т)
نای I ной I
نای II ной II
نایاب ноёб
نایافت ноёфт
نای‌انبان нойанбон
نایبر ноябр
نایبری ноябрӣ
نایچه нойча
نایزه ноиза
نایژه ноижа
نبات II набот II
نبات I набот I
نباتات наботот
نباتات‌شناس набототшинос
نباتات‌شناسی набототшиносӣ
نبات‌پز наботпаз
نبات‌پزی наботпазӣ
نبات‌چای наботчой
نباتی I наботӣ I
نباتی II наботӣ II
نباشد набошад
نباهت набоҳат
نبرد набард
نبردآزما(ی) набардозмо(й)
نبردآزموده набардозмуда
نبردافزار набардафзор
نبردگاه набардгоҳ
نبرده набарда
نبرده‌جوان набардаҷавон
نبردی набардӣ
نبسه набаса
نبشتن набиштан
نبشته набишта
نبض набз
نبض‌سنج набзсанҷ
نبض‌سنجی набзсанҷӣ
نبض‌شناسی набзшиносӣ
نبض‌گیری набзгирӣ
نبض‌نگار набзнигор
نبهره набаҳра
نبوت нубувват
نبوغ нубуғ
نبوی набавӣ
نبی набӣ
نبید//نبیذ набид//набиз
نبیره‌چه наберача

نبیره набера
نبیره‌دار наберадор
نپه‌نو наппа-нав
نت нат
نتاج ниточ
نتایج//نتائج натоич
نتیجه‌بخش натичабахш
نتن натн
نتورلیستی натуралистӣ
نتورفلسفه натурфалсафа
نتورلی натуралӣ
نتورلیزم натурализм
نتورلیست натуралист
نتیجه натича
نتیجه‌گیری натичагирӣ
نتیجه‌ناک натичанок
نتیومارت натюрморт
نثار нисор
نثر I насрI
نثرنویس насрнавис
نثرنویسی насрнависӣ
نثری насрӣ
نجابت начобат
نجات начот
نجات‌بخش начотбахш
نجات‌بخشی начотбахшӣ
نجات‌دهنده начотдиханда
نجات‌دهی начотдихӣ
نجات‌یابی начотёбӣ
نجات‌یافته начотёфта
نجار наччор
نجاری наччорӣ
نجاست начосат
نجبا нучабо
نجده//نجدت начда//начдат
نجس начас
نجم начм
نجند начанд
نجو начво
نجوم нучум
نجومی нучумӣ
نجک//نچک начак//начак
نجیب начиб
نجیبانه начибона
نجیبی начибӣ
نجس начис
نجیسی начисӣ
نجندان начандон
نحاس нухос
نحاست нахосат
نحافت нахофат

نحر I нахрI
نحس нахс
نحسی нахсӣ
نحسیت нахсият
نحل нахл
نحو нахв
نحول нухул
نحوه нахва
نحوی нахвӣ
نحیف нахиф
نحیفی нахифӣ
نخ нах
نخبندی нахбандӣ
نخاد наход
نخاس наххос
نخاع нухоъ
نخاله нухола
نخ‌بند нахбанд
نخ‌پیچ нахпеч
نخ‌تاب нахтоб
نخ‌تابی нахтобӣ
نخته нихта
نخجیر нахчир
نخجیرگان нахчиргон
نخجیرگاه нахчиргох
نخجیروال нахчирвол
نخچد//نخجد нахчад//нахчад
نخچل//نخجل
нахчал//нахчал//нахчул
نخچیر нахчир
نخچیرزن нахчирзан
نخ‌دار нахдор
نخرت нахарт
نخ‌ریس нахрес
نخ‌ریسی нахресӣ
نخست нахуст
نخست‌فرزند нахустфарзанд
نخست‌نمایش нахустнамоиш
نخست‌وزیر нахуствазир
نخستین нахустин
نخ‌گیرک нахгирак
نخل нахл
نخلستان нахлистон
نخل‌بند нахлбанд
نخلی нахлӣ
نخوت нахват
نخود нахӯд
نخودبریان нахӯдбирён
نخودپزی нахӯдпазӣ
نخوددانه нахӯддона
نخودرنگ нахӯдранг

نخودزار нахӯдзор
نخودشوربا нахӯдшӯрбо
نخودشورک нахӯдшӯрак
نخودک нахӯдак
نخودی нахӯдӣ
ندا нидо
نداف наддоф
ندافخانه наддофхона
ندافی наддофӣ
ندامت надомат
ندامت‌زده надоматзада
ندب надаб
ندبه нудба
ندرت нудрат
ندرتاً нудратан
ندم надам
ندما нудамо
ندوه надва
ندی надӣ
ندید надид
ندیم надим
ندیمی надимӣ
نذر назр
نذرده назрдех
نذری назрӣ
نر нар
نراد наррод
نرانگشت нарангушт
نربز нарбуз
نرپرده нарпарда
نرپی нарпай
نرخ нарх
نرخر нархар
نرخ‌گذار нархгузор
نرخ‌گذارنده нархгузоранда
نرخ‌گذاری нархгузорӣ
نرخ‌مانی нархмонӣ
نرخ‌نامه нархнома
نرخوک нархук
نرد нард
نردباز нардбоз
نردبازی нардбозӣ
نردبان нардбон
نردتخته нардтахта
نردسنبل нардсунбул
نرده нарда
نرسگ нарсаг
نرشتر наршутур
نرغول нарғӯл
نرک наррак
نرکاز наркоз

نرکی нарракӣ
نرگاو наргов
نرگت наргат
نرگس наргис
نرگسه наргиса
نرگسی наргасӣ
نرگسی наргисӣ
نرم нарм
نرم‌ماده нармода
نرم‌آهن нармохан
نرم‌آهنی нармоханӣ
نرم‌بدن(ها) нармбада(хо)
نرم‌پای нармпой
نرم‌تن нармтан
نرم‌خاک нармхок
نرم‌خوی нармхӯ(й)
نرم‌دل нармдил
نرم‌دلانه нармдилона
نرم‌دلی нармдилӣ
نرم‌رو нармрав
نرم‌زبان нармзабон
نرم‌سخن нармсухан
نرم‌شانه нармшона
نرم‌شمشیر нармшамшер
نرم‌طبیعت нармтабиат
نرمک нармак
نرم‌کنک нармкунак
نرم‌گردن нармгардан
نرم‌گفتار нармгуфтор
نرم‌گفتاری нармгуфторӣ
نرم‌گوی нармгӯӣ
نرم‌لگام нармлагом
نرم‌معامله нармуомила
نرم‌نگاه нармуомила
نرمه I нармаI
نرمه II нармаII
نرمی нармӣ
نرمیدن нармидан
نرمین нармин
نره нарра//нара
نره‌شیر наррашер
نریان нарён
نریمان наримон
نرینه нарина
نز н-аз
نزا I назоI
نزا II назоII
نزار I назорI
نزار низор
نزاری низорӣ
نزاع низоъ

نزاکت назокат
نزاکت آمیز назокатомез
نزاهت назоҳат
نزد назд
نزدحولیگی наздиҳавлигӣ
نزدشهری наздишаҳрӣ
نزدمکتبی наздимактабӣ
نزده нуздаҳ
نزده‌ساله нуздаҳсола
نزده‌سالگی нуздаҳсолагӣ
نزدهم нуздаҳум
نزدهمین нуздаҳумин
نزدیک наздик
نزدیک‌بین наздикбин
نزدیک‌بینی наздикбинӣ
نزدیک‌فکر наздикфикр
نزدیکی наздикӣ
نزع назъ
نزل нузл
نزله назла
نزهت нузҳат
نزهت‌بخش нузҳатбахш
نزهتگاه нузҳатгоҳ
نزول нузул
نژاد нажод
نژاد нижод
نژادپرست нажодпараст
نژادپرستانه нажодпарастона
نژادپرستی нажодпарастӣ
نژادشناسی нажодшиносӣ
نژادی нажодӣ
نژند нажанд
نژند нижанд
نس нус
نسا нисо
نساج нассоҷ
نساجی нассоҷӣ
نساخ нассох
نساس насос
نسب насаб
نسبت нисбат
نسبتاً нисбатан
نسب‌تراشی насабтарошӣ
نسب‌شناس насабшинос
نسب‌شناسی насабшиносӣ
نسب‌نامه насабнома
نسبی нисбӣ
نسترن настаран
نستعلق настаълиқ
نستوه настӯҳ
نسج насҷ

نسخ насх
نسخه нусха
نسخه بدل нусхабадал
نسخه بردار нусхабардор
نسخه برداری нусхабардорӣ
نسخه گیر нусхагир
نسخه گیری нусхагирӣ
نسخه نویس нусханавис
نسخه نویسی нусханависӣ
نسخه کش нусхакаш
نسخه کشی нусхакашӣ
نسر насар
نسرII насрII
نسرین насрин
نسکI наскI
نسکII наскII
نسکIII наскIII
نسک нуск//наск
نسق насақ
نسق наск
نسل насл
نسلاً наслан
نسل‌ده наслдеҳ
نسل‌دهی наслдиҳӣ
نسل گیری наслгирӣ
نسلی наслӣ
نسناس наснос//нисноc
نسوان нисвон
نسیان нисён
نسیبII насибII
نسیم насим
نسیه насия\\нася
نسیه‌چین насиячин
نسیه‌چینی насиячинӣ
نسیه‌فروشی насияфурӯшӣ
نش наш
نشجورI нӯшхӯрI
نشاسته нишоста
نشاط нишот
نشاط آفری нишотофар
نشاط آور нишотовар
نشالا нишолло
نشالاپز нишоллопаз
نشالاپزی нишоллопазӣ
نشالافروش нишолофурӯш
نشالافروشی нишоллофурӯшӣ
نشان нишон
نشان нишон
نشانرس нишонрас
نشان‌داد нишондод
نشان‌دار нишондор

نشاندن нишондан
نشان‌دهنده нишондиҳанда
نشان‌دهی нишондиҳӣ
نشان‌زن нишонзан
نشان‌زنی нишонзанӣ
نشانگاه нишонгоҳ
نشان گذاری нишонгузорӣ
نشان گیر нишонгир
نشان گیری нишонгирӣ
نشانه нишона
نشانه‌دار нишонадор
نشانه گذار нишонагузор
نشانه گذاری нишонагузорӣ
نشانه گیر нишонагир
نشانه گیری нишонагирӣ
نشانه‌مانی нишонамонӣ
نشانه‌ناک нишонанок
نشانه کرده нишонакарда
نشانه‌یرک нишонагирак
نشان کرده нишонкарда
نشانی нишонӣ
نشانیدن нишонидан
نشان‌یرک нишонгирак
نشأونما нашъунамо
نشأ нашъ
نشتر наштар
نشتر ништар
نشترزن//نیشترزن
нештарзан//ништарзан
نشخوار нушхор//нушхӯр
نشخوار//نشخور нишхор//нишхӯр
نشخورد нишхӯрд
نشرI нашрI
نشرII нашрII
نشرIII нашрIII
نشرت нушра(т)
نشریات нашриёт
نشریه нашрия
نشست нишаст
نشست нишаст
نشستگاه нишастгоҳ
نشستگی нишастагӣ
نشستن нашастан
نشستن нишастан
نشستن باب нишастанбоб
نشستن گاه//نشستن گه
нишастангоҳ//нишастангаҳ
نشستهI нишастаI
نشستهII нишастаII
نشست و خیز нишастухез
نشعه нашъа

نشعه‌بخش нашъабахш
نشعه‌جلاب нашъаҷаллоб
نشعه‌جلابی нашъаҷаллобӣ
نشعه‌خانه нашъахона
نشعه‌دار нашъадор
نشعه‌مند нашъаманд
نشعه‌مندی нашъамандӣ
نشعه کش нашъакаш
نشعه کشی нашъакашӣ
نشف нашф
نشلا нишалло
نشلاپز нишаллопаз
نشلاپزی нишаллопазӣ
نشلافروش нишаллофурӯш
نشلافروشی нишаллофурӯшӣ
نشه наш(ш)а
نشه کش наш(ш)акаш
نشه کشی наш(ш)акашӣ
نشو нашв
نشور нушур
نشوز нушуз
نشونما нашвунамо
نشیب нишеб
نشیبانه нишебона
نشیبی нишебӣ
نشید//نشیده нашид\\нашида
نشیم нишем
نشیمن нишеман
نشیمنگاه нишемангоҳ
نشیمنگه нишемангаҳ
نشیننده нишинанда
نصاب нисоб
نصاری насоро
نصایح насоеҳ
نصب насб
نصرIII насрIII
نصرانی насронӣ
نصرانیت насроният
نصرت нусрат
نصرت آئین нусратоин
نصرت آور нусратовар
نصرت بخش нусратбахш
نصرت قرین нусратқарин
نصرتمند нусратманд
نصف нисф
نصف‌النهار нисфуннаҳор
نصف‌روزی нисфирӯзӣ
نصف‌شبی нисфишабӣ
نصفه کار нисфакор
نصفه کاری нисфакорӣ
نصوح насӯҳ

نصیب насиб I
نصیبه насиба
نصیبه‌خور насибахӯр
نصیبه‌دار насибадор
نصیح насеҳ
نصیحت насиҳат
نصیحت‌آمیز насиҳатомез
نصیحت‌آمیزانه насиҳатомезона
نصیحت‌ده насиҳатдиҳӣ
نصیحت‌شنو насиҳатшунав
نصیحتگر насиҳатгар
نصیحتگری насиҳатгарӣ
نصیحت گوئی насиҳатгӯӣ
نصیحت گوی насиҳатгӯӣ
نصیحت‌ناپذیر насиҳатнопазир
نصیر насир
نضار назор II
نضارت назорат II
نطاق наттоқ
نطاق нитоқ
نطاقی наттоқӣ
نطع натъ
نطفه нутфа
نطق натақ
نطق нутқ
نظائر назоир
نظارت назорат I
نظارتچی назоратчӣ
نظارت گر назоратгар
نظارت کننده назораткунанда
نظاره наззора
نظاره назора
نظافت назофат
نظام низом
نظام‌نامه низомнома
نظامی низомӣ
نظامی‌مانند низомимонанд
نظر назар
نظراً назаран
نظرباز назарбоз
نظربازی назарбозӣ
نظربلند назарбаланд
نظربلندانه назарбаландона
نظربلندی назарбаландӣ
نظربند назарбанд
نظرپرست назарпараст
نظرپرسی назарпурсӣ
نظرپست назарпаст
نظرپسند назарписанд
نظر تنگ назартанг
نظر تنگی назартангӣ

نظر خواه назархоҳ
نظر خواهی назархоҳӣ
نظر خواهی назархоҳӣ
نظر دوز назардӯз
نظر دید назардид
نظر ربا назаррабо
نظر ربایی назаррабоӣ
نظر رس назаррас
نظر سنجی назарсанҷӣ
نظر فریب назарфиреб
نظر فریبی назарфиребӣ
نظر گاه назаргоҳ
نظر گه назаргаҳ
نظر گیر назаргир
نظر محدود назармаҳдуд
نظر ناگیر назарногир
نظر ناگیرانه назарногирона
نظر ناگیری назарногирӣ
نظر کرده назаркарда
نظری назарӣ
نظریات назариёт
نظریه назария
نظریه‌دان назариядон
نظریه‌وی назариявӣ
نظم назм
نظمنویس назмнавис
نظماً назман
نظم‌شناسی назмшиносӣ
نظمی назмӣ
نظیر назир
نظیره назира
نظیره‌سرائی назирасароӣ
نظیره گوئی назирагӯӣ
نظیف назиф
نعامه наома
نعت наът
نعره наъра
نعش наъш
نعش کش наъшкаш
نعل наъл
نعل‌بند наълбанд
نعل‌بندی наълбандӣ
نعل‌بها наълбаҳо
نعل‌دار наълдор
نعل‌داغ наълдоғ
نعل‌زن наълзан
نعل‌زنی наълзанӣ
نعل‌شکل наълшакл
نعلگر наългар
نعلگری наългарӣ
نعلناک наълнок

نعم наам II
نعم наам I
نعم ниам
نعما наъмо
نعمت неъмат
نعمت‌آباد неъматобод
نعمت‌بخش неъматбахш
نعمت‌پرورده неъматпарварда
نعمت‌ده неъматдеҳ
نعمت‌رسان неъматрасон
نعمت‌نثار неъматнисор
نعنا наъно
نعوذبالله наузубиллоҳ
نعیم наим
نغاره нағора
نغاره‌چوب нағорачӯб
نغاره‌زن нағоразан
نغاره‌زنی нағоразанӣ
نغام нағом
نغز нағз
نغزک нағзак
نغزک‌بری нағзакбурӣ
نغزک‌دار нағзакдор
نغزکک нағзакак
نغزک کنی нағзакканӣ
نغزک کوبی нағзаккӯбӣ
نغزی нағзӣ
نغل нағил
نغمه нағма
نغمه‌باز нағмабоз
نغمه‌بازی нағмабозӣ
نغمه‌پرداز нағмапардоз
نغمه‌پردازی нағмапардозӣ
نغمه‌تراز//نغمه‌طراز нағматироз
نغمه‌خوان нағмахон
نغمه‌سرا нағмасаро
نغمه‌سرائی нағмасароӣ
نغمه گر нағмагар
نغمه‌نواز нағманавоз
نغمه‌نوازی нағманавозӣ
نفاذ нафоз
نفاس. нифос
نفاست нафосат
نفاع наффоъ
نفاق нифоқ
نفایه. нафоя I
نفایه. нафоя II//нуфоя
نفت нафт
نفت‌انداز нафтандоз
نفت‌اندازی нафтандозӣ
نفت‌خیز нафтхез

نفت‌دار нафтдор
نفت‌رسان нафтрасон
نفت‌رسانی нафтрасонӣ
نفتلین нафталин
نفت کش нафткаш
نفت کشان нафткашон
نفت کشی нафткашӣ
نفتی нафтӣ
نفحه нафҳа
نفخ нафх
نفر нафар
نفرت нафрат
نفرت آمیز нафратомез
نفرت‌انگیز нафратангез
نفرت آور нафратовар
نفرت‌بار нафратбор
نفرت‌زده нафратзада
نفری нафарӣ
نفریدن нафридан
نفرین нафрин
نفرین کرده нафринкарда
نفس нафас
نفس нафс
نفس‌الامر нафсуламр
نفسانی нафсонӣ
نفسانیت нафсоният
نفس‌بند нафасбанд
نفس‌پرست нафспараст
نفس‌پرستی нафспарастӣ
نفس‌پرور нафспарвар
نفس تنگ нафастанг
نفس تنگی нафастангӣ
نفس گردان нафасгардон
نفس گیری нафасгирӣ
نفس کشی нафаскашӣ
نفس کلان нафскалон
نفس کوتاه нафаскӯтоҳ
نفسی нафасӣ
نفسی нафсӣ
نفع нафъ
نفع‌آور нафъовар
نفع‌دهنده нафъдиҳанда
نفقه нафақа
نفقه‌خور нафақахӯр
نفقه گیر нафақагир
نفقه گیری нафақагирӣ
نفل нафл
نفوذ нуфуз
نفوذناپذیر нуфузнопазир
نفوذناپذیری нуфузнопазирӣ
نفوذناک нуфузнок

نفور нуфур
نفوس нуфус
نفی нафӣ
نفیر нафирI
نفیر нафирII
نفیس нафис
نفیسه нафиса
نفیسه کاری нафисакорӣ
نفیس کار нафискор
نفیس کارانه нафискорона
نفیسی нафисӣ
نق ниқ
نقا нақо
نقاب ниқоб
نقاب پوش ниқобпӯш
نقاب پوشی ниқобпӯшӣ
نقاب پوشیده ниқобпӯшида
نقابدار ниқобдор
نقابی ниқобӣ
نقاط нуқот
نقار ниқор
نقارجوی ниқорҷӯ
نقارطلب ниқорталаб
نقارطلبی ниқорталабӣ
نقارگیر ниқоргир
نقارگیرنده ниқоргиранда
نقارگیری ниқоргирӣ
نقاره||نغاره нақора\\нағора
نقاره‌چوب нақорачӯб
نقاره‌چی нақорачӣ
نقاره‌خانه нақорахона
نقاره‌زن нақоразан
نقاره‌زنی нақоразанӣ
نقاره‌نواز нақоранавоз
نقاره‌نوازی нақоранавозӣ
نقاری наққорӣ
نقاش наққош
نقاش‌خانه наққошхона
نقاشی наққошӣ
نقب нақб
نقب‌افکن нақбафкан
نقب‌افکنی нақбафканӣ
نقب‌زن нақбзан
نقب‌زنی нақбзанӣ
نقب کن нақбкан
نقب کنی нақбканӣ
نقبی нақбӣ
نقط нуқат
نقدII нақдII
نقدI нақдI
نقداً нақдан
نقدانقد нақдонақд
نقدشناس нақдшинос
نقده нақда
نقدی нақдӣ
نقدینه нақдина
نقر нақр
نقرات нақарот
نقرسنگ нақрасанг
نقره нуқра
نقره آسا нуқраосо
نقره اندود нуқраандуд
نقره بند нуқрабанд
نقره پوش нуқрапӯш
نقره تاب нуқратоб
نقره حل нуқраҳал
نقره دار нуқрадор
نقره دوانی нуқрадавонӣ
نقره رنگ нуқраранг
نقره سان нуқрасон
نقره فام нуқрафом
نقره گون нуқрагун
نقره گی нуқрагӣ
نقره گین нуқрагин
نقره مانند нуқрамонанд
نقره مو(ی) нуқрамӯ(й)
نقره وار нуқравор
نقره واری нуқраворӣ
نقره کار нуқракор
نقره کاری нуқракорӣ
نقره کوب нуқракӯб
نقره کوبی нуқракӯбӣ
نقریس никрис
نقشI нақшI
نقش آفرین нақшофарин
نقش آفرینی нақшофаринӣ
نقش انداز нақшандоз
نقش اندازی нақшандозӣ
نقش باز нақшбоз
نقش بند нақшбанд
نقش بندی нақшбандӣ
نقش بندیه нақшбандия
نقش خوان нақшхон
نقش خوانی нақшхонӣ
نقش دار нақшдор
نقش قالب нақшқолаб
نقشگوئی нақшгӯӣ
نقشگوی нақшгӯй
نقشماه нақшмоҳ
نقش نامه нақшнома
نقشناک нақшнок
نقش نگار нақшнигор
نقشه нақша
نقشه بردار нақшабардор
نقشه برداری нақшабардорӣ
نقشه گیری нақшагирӣ
نقشه کش нақшакаш
نقشه کشی нақшакашӣ
نقش کلان нақшкалон
نقشکن нақшкан
نقش کنی нақшканӣ
نقش کوب нақшкӯб
نقش کوبی нақшкӯбӣ
نقشین нақшин
نقص нақс
نقص нуқс
نقصدار нуқсдор
نقصان нуқсон
نقصان دار нуқсондор
نقض нақз
نقطه нуқта
نقطه دار нуқтадор
نقطه گذاری нуқтагузорӣ
نقطه ویر گل нуқтавергул
نقل нақл
نقل нуқл
نقلدان нуқлдон
نقلان нақлон
نقلگوی нақлгӯй
نقل کننده нақлкунанда
نقلی нақлӣ
نقلیات нақлиёт
نقلیاتی нақлиётӣ
نقود нуқуд
نقی ниққӣ
نقیب нақиб
نقیبت нақибат
نقیر нақир
نقیصه нақиса
نقیض нақиз
نقیضه нақиза
نکات нукот
نکاتین никотин
نکاح никоҳ
نکاحنامه никоҳнома
نکاحانه никоҳона
نکاحی никоҳӣ
نکبا накбо
نکبت накбат
نکبت آور накбатовар
نکبت بار накбатбор
نکبت زده накбатзада
نکبت زدگی накбатзадагӣ
نکته нукта
نکته پرداز нуктапардоз
نکته پردازی нуктапардозӣ
نکته دان нуктадон
نکته دانی нуктадонӣ
نکته سنج нуктасанҷ
نکته سنجی нуктасанҷӣ
نکته فهم нуктафаҳм
نکته فهمی нуктафаҳмӣ
نکته‌گیر нуктагир
نکته‌گیری нуктагирӣ
نکته‌کشا нуктакушо
نکث наксI//никс
نکس наксII
نکهت накҳат
نکهت آور накҳатовар
نکو накав
نکو накӯ
نکوئی накӯӣ
نکواحوال накӯаҳвол
نکواحوالی накӯаҳволӣ
نکواندیش накӯандеш
نکوبخت накӯбахт
نکوحالی накӯҳолӣ
نکوخصال накӯхисол
نکوخصلت накӯхислат
نکوخواه накӯхоҳ
نکوخواهی накӯхоҳӣ
نکوذات накӯзот
نکورای накӯрой
نکوروی накӯрӯй
نکوسرشت накӯсиришт
نکوصفت накӯсифат
نکوصفتی некӯсифатӣ
نکوطالع накӯтолеъ
نکوفرجام накӯфарҷом
نکوگوی накӯгӯй
نکونام накӯном
نکونامی накӯномӣ
نکوهش накӯҳиш
نکوهش никӯҳиш
نکوهیدن накӯҳидан
نکوکار накӯкор
نکوکاری накӯкорӣ
نکوکردار накӯкирдор
نکیر накир
نگار нигор
نگارپرست нигорпараст
نگارپرستی нигорпарастӣ
نگارخانه нигорхона
نگارستان нигористон

نگارش нигориш
نگارگر нигоргар
نگارنده нигоранда
نگاره нигора
نگاشتن нигоштан
نگاه//نگه нигох\\нигах
نگاهبان нигохбон
نگاهبانی нигохбонӣ
نگاهبین нигохубин
نگاه‌دار нигохдор
نگاه‌دارنده нигохдоранда
نگاه‌داری нигохдорӣ
نگران нигарон
نگراندن//نگرانیدن нигарон(и)дан
نگرانی нигаронӣ
نگرستن нигаристан
نگرش нигариш
نگریدن нигаридан
نگلیزم нигилизм
نگلیستی нигилистӣ
نگن наган
نگه нигах
نگهبان нигахбон
نگهبانی нигахбонӣ
نگهت нагхат
نگهدار нигахдор
نگهداری нигахдорӣ
نگون нагун
نگون нигун
نگون нугун
نگون‌بخت нагунбахт
نگون‌بختی нагунбахтӣ
نگونسار нагунсор
نگونسار нугунсор
نگین нигин
نگین‌خانه нигинхона
نگین‌دار нигиндор
نگینه нигина
نگینه‌دار нигинадор
نگینه‌کاری нигинакорӣ
نگین‌کاری нигинкорӣ
نلم налм
نلک нилк//налк
نم нам I
نم нам II//намм
نما намо
نما намо
نمابندی намобандӣ
نماد намод
نمادگرا намодгаро
نمادگرائی намодгароӣ

نمادی намодӣ
نمادین намодин
نماز намоз
نمازخوانی намозхон
نمازخوانی намозхонӣ
نمازشام‌کشا намозишомкушо
نمازگاه намозгох
نمازگزار намозгузор
نمازگزاری намозгузорӣ
نمازی намозӣ
نماساز намосоз
نماسازی намосозӣ
نمام наммом
نماک намок
نمایان намоён
نمایانی намоёнӣ
نمایش намоиш
نمایش‌دهنده намоишдиханда
نمایش‌دهی намоишдихӣ
نمایشگاه намоишгох
نمایشگر намоишгар
نمایشگه намоишгах
نمایش‌نامه намоишнома
نمایش‌کارانه намоишкорона
نمایش‌کاری намоишкорӣ
نمایشی намоишӣ
نمایندگی намояндагӣ
نماینده намоянда
نمچ намч
نمچه нимча I
نم‌چین намчин
نمد намад
نم‌دار намдор
نمدپوش намадпӯш
نمدزین намадзин
نمدساز намадсоз
نمدگر намадгар
نمدمال намадмол
نمدمالی намадмолӣ
نمدی намадӣ
نمدین намадин
نم‌ریزه намреза
نم‌زمین намзамин
نمط намат
نم‌گرفته намгирифта
نمناک намнок
نم‌نگذران//نم‌ناگذران намнагузарон\\намногузарон
نمو нумӯ\\нумув
نمود намуд
نمودار намудор

نمودن намудан
نمون намун
نمونه намуна I
نمونه намуна II
نمونه‌ای намунавӣ
نمونه‌وار намунавор
نمک намак
نمک‌اندیش намакандеш
نمکدار намакдор
نمک‌آب намакоб
نمک‌پاشی намакпошӣ
نمک‌چش намакчаш
نمک‌چشک намакчашак
نمک‌خوار намакхор
نمک‌خواره намакхора
نمک‌خور намакхӯр
نمک‌خورده намакхӯрда
نمک‌دان намакдон
نمکزار намакзор
نمک‌زده намакзада
نمک‌سا намаксо
نمک‌سار намаксор
نمک‌سنگ намаксанг
نمک‌سود намаксуд
نمکش намкаш
نمک‌شناس намакшинос
نمک‌شوئی намакшӯӣ
نمک‌فروش намакфурӯш
نمک‌فروشی намакфурӯшӣ
نمک‌ناشناس намакношинос
نمکین намакин
نمی намӣ
نمی‌بردار намибардор
نمیدن намидан
نمیرنده намиранда
نمی‌سنج намисанч
نمیگری намигарӣ
نمیم намим
نمی‌ناگذر наминогузар
نمی‌نگاه‌داری наминигохдорӣ
ننگ нанг
ننگ‌آور нанговар
ننگین нангин
ننگین‌روی нангинрӯӣ
ننک شخ нинакшах
ننک شخی нинакшахӣ
نو нав
نوایجاد навэчод
نوا наво I
نوا наво II
نوا наво III

نوآئین навоин
نواب наввоб
نواب нуввоб
نوآباد навобод
نوابخش навобахш
نواحی навохӣ
نواحی‌نشین навохинишин
نواخت навохт I
نواخت навохт II
نواختن навохтан I
نواختن навохтан II
نواخوان навохон
نواخوانی навохонӣ
نوادر наводир
نوار навор
نواربردار наворбардор
نواربرداری наворбардорӣ
نواردار навордор
نوارشکل наворшакл
نوارگیر наворгир
نوارگیری наворгирӣ
نواز навоз
نوازش навозиш I
نوازش навозиш II
نوازشگر навозишгар
نوازش‌کار навозишкор
نوازش‌کارانه навозишкорона
نوازش‌کاری навозишкорӣ
نوازنده навозанда
نوازندگی навозандагӣ
نواساز навосоз
نواسنج навосанч
نواسه навоса
نوآفرین навофарин
نواقص навоқис
نواگر навогар
نوال навол
نواله навола
نواله‌بر наволабур
نوآمده навомада
نوآموز навомӯз
نوان навон
نوآور навовар
نوآوری навоварӣ
نوباریده навборида
نوباغ навбоғ
نوبافته навбофта
نوبالغ навболиғ
نوباوه навбова
نوبت навбат II
نوبت навбат I

نوبت پائی навбатпоӣ
نوبت دار навбатдор
نوبت داری навбатдорӣ
نوبت زن навбатзан
نوبتگاه навбатгоҳ
نوبت نواز навбатнавоз
نوبتی навбатӣ
نوبتیگاه навбатигоҳ
نوبر навбар
نوبر امد навбаромад
نوبر نهال навбарниҳол
نوبروت навбурут
نوبری навбарӣ
نوبنیاد навбунёд
نوبهاری навбаҳорӣ
نوبهره навбаҳра
نوبیخ навбех
نوبتچی навбатчӣ
نوبهار навбаҳор
نوپخت(ه) навпухт(а)
نوپر навпар
نوپرداز навпардоз
نوپرست навпараст
نوپرواز навпарвоз
نوتأسیس навтаъсис
نوتحصیل навтаҳсил
نوتشکیل навташкил
نوجبه навчаба
نوجو навчӯ
نوجوان навчавон
نوجوانی навчавонӣ
نوجوش навчӯш
نوچه навча
نوح нӯҳII
نوحه навҳа
نوحه خوانی навҳахонӣ
نوحه سرا навҳасаро
نوحه سرای навҳасароӣ
نوحه گر навҳагар
نوحه گری навҳагарӣ
نوخانه دار навхонадор
نوختم навхатм
نوخته нӯхта
نوختهبند нӯхтабанд
نوخط навхат
نوخواسته навхоста
نوخیز навхез
نود навад
نوداماد навдомод
نودرس навдарс
نودرسخوان навдарсхон

نودساله навадсола
نودعوت навдаъват
نودگساله گی навадсолагӣ
نودم навадум
نودم навдам
نودمیده навдамида
نودمین навадумин
نودندان навдандон
نوده навда
نوده دار навдадор
نوده دوانی навдадавонӣ
نوده نهال навданиҳол
نودوخته навдӯхта
نودوش навдӯш
نودوشیده навдӯшида
نودولت навдавлат
نودولتی навдавлатӣ
نور нур
نورافشان нурафшон
نورافشانی нурафшонӣ
نورافکن нурафкан
نورافکنی нурафканӣ
نورانی нуронӣ
نوربار нурбор
نورباران нурборон
نوربخش нурбахш
نورپاش нурпош
نورپاشنده нурпошанда
نورپاشی нурпошӣ
نورد навард
نورد навард
نوردچه навардча
نورددار наварддор
نوردهنده нурдиҳанда
نوردی навардӣ
نوردیدن навардидан
نورس наврас
نورسته навраста
نورسته навруста
نورسی наврасӣ
نورسیده наврасида
نورفشان нурфишон
نورفشانی нурфишонӣ
نوره нура
نوروئیده наврӯида
نوروز наврӯз
نوروزگار наврӯзгор
نوروزماه наврӯзмоҳ
نوروزی наврӯзӣ
نوری нурӣ
نوریاندازی нуриандозӣ

نوری پاشک нурипошак
نوری پاشی нурипошӣ
نوری کشانی нурикашонӣ
نوریخته наврехта
نوریش навриш
نوزا навзо
نوزای навзоӣ
نوزاد(ه) навзод(а)
نوزمین навзамин
نوساخت навсохт
نوسازی навсозӣ
نوسبز навсабз
نوسبزیده навсабзида
نوسه наваса
نوسه нӯса
نوسواد навсавод
نوش нӯш
نوش нӯш
نوش آبه нӯшоба
نوشباد нӯшбод
نوشخور нӯшхӯрII
نوشدارو нӯшдору
نوشگیاه нӯшгиёҳ
نوشلب нӯшлаб
نوشکام нӯшком
نوشانوشی нӯшонӯшӣ
نوشادر навшодир
نوشاگرد навшогирд
نوشانوش нӯшонӯш
نوشانیدن нӯшон(и)дан
نوشاکی нӯшокӣ
نوشت навишт
نوشتار навиштор
نوشتاری навишторӣ
نوشتجات навиштаҷот
نوشتن навиштан
نوشتنی навиштанӣ
نوشته навишта
نوشدگار навшудгор
نوشده навшуда
نوشکفته навшукуфта
نوشیدن нӯшидан
نوشیدن باب нӯшиданбоб
نوشیدنی нӯшиданӣ
نوشیره навшира
نوشین нӯшин
نوشینباده нӯшинбода
نوشینلب нӯшинлаб
نوشینه нӯшина
نوع навъ
نوعروس наварӯс

نوع سنجی навъсанҷӣ
نوعمان нӯъмон
نوعی навъӣ
نوغان навғон
نوف нӯф
نوفه нӯфа
نوفکر навфикр
نوفیدن нӯфидан
نوقان навқон
نوقران навқирон
نوقرو навқирав
نوقلم навқалам
نوگ آستینی нӯгиостинӣ
نوگ باریک нӯгборик
نوگ بریده нӯгбурида
نوگ تاک нӯгток
نوگ تیز нӯгтез
نوگ داده нӯгдода
نوگ دار нӯгдор
نوگ رویمالی нӯгирӯмолӣ
نوگ زبانی нӯгизабонӣ
نوگ کج нӯгкач
نوگانی навгонӣ
نوگچه нӯгча
نوگرا навгаро
نوگرائی навгароӣ
نوگل навгул
نول нӯл
نول باریک нӯлборик
نول دار нӯлдор
نول دراز нӯлдароз
نولزنی нӯлзанӣ
نوله нула
نوله нӯла
نوله کشی нулакашӣ
نوم навм
نومشق навмашқ
نومید навмед
نومیدانه навмедона
نومیدی навмедӣ
نون нунI
نون нунII
نوند наванд
نوند(ه) наванд(а)
نونگی навангӣ
نونهال навниҳол
نوک нӯк
نوکغفس нӯкғафс
نوک//نوگ нӯг\\нӯк
نوکار навкор
نوکارم навкорам

نوکاری навкорӣ
نوکچه нукча
نوکچه нӯкча
نوکچه‌درگیرانی нӯкчадаргиронӣ
نوکر навкар//нӯкар
نوکر нӯкар
نوکرانه навкарона//нӯкарона
نوکرانه нӯкарона
نوکری навкарӣ//нӯкарӣ
نوکری нӯкарӣ
نوکنده навканда
نوکک навакак
نوکی навакӣ
نوکیسه навкиса
نوی навӣ
نویادگیر навёдгир
نوید навид
نویس навис
نویساندن нависондан
نویسانویس нависонавис
نویستن навистан
نویسنده нависанда
نویسندگی нависандагӣ
نویگتسیانی навигатсионӣ
نویگتسیه навигатсия
نویگری навигарӣ
نویگری‌دوست навигаридӯст
نویلیر нивелир
نوین навин
نه на
نه наҳ
نه I нуҳI
نه ارزنده наарзанда
نه بالار нуҳболор
نه ساله нуҳсола
نه سالگی нуҳсолагӣ
نه صد нӯҳсад
نه صدساله нуҳсадсола
نه صدسالگی нуҳсадсолагӣ
نه صدم нуҳсадум
نه صدمین нуҳсадумин
نه گانه нуҳгона
نه یک нуҳяк
نهاد ниҳод
نهادن ниҳодан
نهار I наҳорI
نهار II наҳорII
نهاراً наҳоран
نهاری наҳорӣ
نهازیدن ниҳозидан//нуҳозидан
نهال I ниҳолI
نهال II ниҳолII
نهال‌پروری ниҳолпарварӣ
نهال‌پرور ниҳолпарвар
نهالخانه ниҳолхона
نهالزار ниҳолзор
نهال‌شنانی ниҳолшинонӣ
نهاله I ниҳолаI
نهاله II ниҳолаII
نهاله‌گاه//نهاله‌گه ниҳолагоҳ//ниҳолагаҳ
نهالی I ниҳолӣI
نهالی II ниҳолӣII
نهان ниҳон
نهانخانه ниҳонхона
نهانگاه ниҳонгоҳ
نهانی ниҳонӣ
نهای ниҳой
نهایت ниҳоят
نهب наҳб
نهج наҳҷ
نهر II наҳрII
نهری наҳрӣ
نهضت наҳзат
نهضت неҳзат
نهفت нуҳуфт
نهفتن нуҳуфтан
نهفته нуҳуфта
نهم нӯҳум
نهمار наҳмор
نهمین нуҳумин
نهنبن нуҳунбан//ниҳунбан
نهنگ наҳанг
نهوس нуҳус
نهوست нуҳусат
نهی наҳй
نهیب наҳиб
نهیب ниҳеб
نی най
نی не
نیا ниё
نیابت ниёбат
نیابیی ниобий
نیاز ниёз
نیازمند ниёзманд
نیازمندی ниёзмандӣ
نیازی ниёзӣ
نیاگان//نیاکان ниёгон//ниёкон
نیالیت неолит
نیام наём//ниём
نیام ниём
نیان неон
نی‌انبان найанбон
نیانی неонӣ
نیاکان ниёкон
نیایش ниёиш
نی‌بدست найбаст
نیت ниййят
نیت ният\\ниййят
نیتراگین нитроген
نیتران нейтрон
نیترانی нейтронӣ
نیترت нитрат
نیچه I найчаI
نیچه II найчаII
نیچه‌انداز найчаандоз
نیچه‌اندازی найчаандозӣ
نیچه‌پیوند найчапайванд
نیچه‌شیشه найчашиша
نیچه‌مانند найчамонанд
نیچی найчӣ
نی‌درو найдарав
نیر найир
نیران//نیوران нейрон//неврон
نیرنج найранҷ
نیرنجات найранҷот
نیرنگ найранг
نیرنگباز найрангбоз
نیرنگبازی найрангбозӣ
نیرنگساز найрангсоз
نیرو нерӯ
نیرو нирӯ//нерӯ
نیروبخش нерӯбахш
نیروسنج нерӯсанҷ
نیروسنجی нерӯсанҷӣ
نیروگاه нерӯгоҳ
نیرومند нерӯманд
نیرومند нирӯманд
نیرومندی нерӯмандӣ
نیرومندی нирӯмандӣ
نیز низ
نیزار найзор
نیزه найза
نیزه‌انداز найзаандоз
نیزه‌اندازی найзаандозӣ
نیزه‌باز найзабоз
نیزه‌بازی найзабозӣ
نیزه‌بالا найзаболо
نیزه‌پرتائی найзапартоӣ
نیزه‌جنگ найзаҷанг
نیزه‌دار найзадор
نیزه‌زنی найзазанӣ
نیزه‌ور найзавар
نیسان найсон
نیسانی найсонӣ
نیست нест
نیستان найистон
نیستان найситон
نیستان нестон
نیست‌اندرجهان нестандарҷаҳон
نیستک нестак
نیستی нестӣ
نی‌سار//نیساری найсор//несорӣ
نیش неш
نیش‌باریک нешборик
نیشتر нештар
نیشتربقا//نیشتربها нештарбақо//ништарбаҳо
نیشتک нештак
نیش‌تیز нештез
نیشخند нешханд
نیش‌خورد нешхӯрд
نیش‌دار нешдор
نیش‌دراز нешдароз
نیش‌دیده нешдида
نیش‌زبان нешзабон
نیش‌زن нешзан
نیش‌زنی нешзанӣ
نیش‌مانند нешмонанд
نیشو I нешуI
نیشو II нешуII
نیشکر найшакар
نیشکرزار найшакарзор
نیش‌کند нешкунд
نیش‌کوتاه нешкӯтоҳ
نیفت нефт
نیفه нефа
نیفه нифа
نی‌قلم найқалам
نیک нек
نیک‌احوال некаҳвол
نیک‌احوالی некаҳволӣ
نیک‌اختر некахтар
نیک‌اخلاق некахлоқ
نیک‌اخلاقی некахлоқӣ
نیک‌اراده некирода
نیک‌اطوار некатвор
نیک‌افعال некафъол
نیک‌افعالی некафъолӣ
نیک‌انجام неканҷом
نیک‌انجامی неканҷомӣ
نیک‌اندیش некандеш
نیک‌اندیشی некандешӣ
نیک‌ایام некайём

نیک ایامی некайёмӣ
نیک بخت некбахт
نیک بختی некбахтӣ
نیک بین некбин
نیک بینانه некбинона
نیک بینی некбинӣ
نیک پی некпай
نیک پیوند некпайванд
نیک پیوندی некпайвандӣ
نیک پیی некпайӣ
نیک تقدیر нектақдир
نیک حال некҳол
نیک حالی некҳолӣ
نیک خصلت некхислат
نیک خصلتی некхислатӣ
نیک خو(ی) некхӯ(й)
نیک خوئی некхӯӣ
نیک خواه некхоҳ
نیک خواهانه некхоҳона
نیک خواهی некхоҳӣ
نیک دل некдил
نیک دلانه некдилона
نیک دلی некдилӣ
نیکذات некзот
نیک رای некрой
نیک رفتار некрафтор
نیک رو некрав
نیک رو(ی) некрӯ(й)
نیک روز некрӯз
نیک روزی некрӯзӣ
نیک ساخت нексохт
نیک ساز нексоз
نیک سرشت нексиришт
نیک سرشتی нексириштӣ
نیک سگال нексигол
نیک سگالی нексиголӣ
نیک سیرت нексират
نیک سیرتی нексиратӣ
نیک صفت нексифат
نیک صفتی нексифатӣ
نیک طالع нектолеъ
نیک طالعی нектолеӣ
نیک طبیعت нектабиат
نیک طبیعتی нектабиатӣ
نیک طینت нектинат
نیک طینتی нектинатӣ
نیک عزم неказм
نیک عهد некаҳд
نیک عهدی некаҳдӣ
نیک فال некфол
نیک فالی некфолӣ
نیک فرجام некфарҷом
نیک فرجامی некӯфарҷомӣ
نیک فطرت некфитрат
نیک فطرتی некфитратӣ
نیک قدم неккадам
نیکل никел
نیکل اندوده никеландуд(а)
نیکلی никелӣ
نیک محضر некмаҳзар
نیک محضری некмаҳзарӣ
نیک مرد некмард
نیک منش некманиш
نیک منشی некманишӣ
نیک منظر некманзар
نیک منظری некманзарӣ
نیک نام некном
نیک نامی некномӣ
نیک نژاد некнажод
نیک نهاد некниҳод
نیک نهادی некниҳодӣ
نیکو некӯ
نیکو سخنی некӯсуханӣ
نیکو سیر некӯсияр
نیکو سیری некӯсиярӣ
نیکو نام некӯном
نیکو نامی некӯномӣ
نیکوئی некӯӣ
نیکو احوال некӯаҳвол
نیکو احوالی некӯаҳволӣ
نیکو اخلاق некӯахлоқ
نیکو اخلاقی некӯахлоқӣ
نیکو افعال некӯафъол
نیکو افعالی некӯафъолӣ
نیکو ایام некӯайём
نیکو حال некӯҳол
نیکو خصال некӯхисол
نیکو خصالی некӯхисолӣ
نیکو خصلت некӯхислат
نیکو خصلتی некӯхислатӣ
نیکو سخن некӯсухан.
نیکو عمل некӯамал
نیکو فرجام некӯфарҷом
نیکو فرجامی некӯфарҷомӣ
نیکو نهاد некӯниҳод
نیکو نهادی некӯниҳодӣ
نیکو همت некӯҳиммат
نیکو همتی некӯҳимматӣ
نیکو کار некӯкор
نیکو کاری некӯкорӣ
نیکو کردار некӯкирдор
نیکو کرداری некӯкирдорӣ
نیک کرداری неккирдорӣ
نیکی некӣ
نیگتیو негатив
نیل найл
نیل нил
نیلابرنگ нилобиранг
نیلابی нилобӣ
نیلان нейлон
نی لبک найлабак
نیلگون нилгун
نیله нила
نیلوفام нилуфом
نیلوفر нилуфар
نیلوفری нилуфарӣ
نیلی нилӣ
نیم ним
نیم پوستین нимпӯстин
نیم پوسیده нимпӯсида
نیمشبی нимашабӣ
نیم ابریشمی нимабрешимӣ
نیم استگاه нимистгох
نیم آستین нимостин
نیم افراشته нимафрошта
نی مانند наймонанд
نیم اوتامتی нимавтоматӣ
نیم باز нимбоз
نیم بته нимбутта
نیم بر нимбур
نیم برداشته нимбардошта
نیم برهنه нимбараҳна
نیم بریان нимбирён
نیم بسمل нимбисмил
نیم بود нимбуд
نیم بیابان нимбиёбон
نیم بیدار нимбедор
نیم بیداری нимбедорӣ
نیم بیمار нимбемор
نیم بیکار нимбекор
نیم پر нимпур
نیم پرده нимпарда
نیم پز нимпаз
نیم پشمین нимпашмин
نیم پهلو нимпаҳлӯ
نیم پودی нимпудӣ
نیم پوش//نیم پوشیده
нимпӯш\\нимпӯшида
نیم پیکره нимпайкара
نیم تاریک нимторик
نیم تاریکی нимторикӣ
نیم تبسم нимтабассум
نیم تخت нимтахт
نیم ترگ//نیم ترک
нимтарг//нимтарк
نیم تعظیم нимтаъзим
نیم تنه нимтана
نیم ته нимта
نیمتگی нимтагӣ
نیم تهی нимтиҳӣ
نیم تیار ҳнимтайёр
نیم جامه нимҷома
نیم جان нимҷон
نیم جدی нимҷиддӣ
نیم جزیره нимҷазира
نیمچه II нимчаII
نیمچه گی нимчагӣ
نیمچه ملا нимчамулло
نیم حلقه нимҳалқа.
نیم خائیده нимхоида
نیم خالی I нимхолӣ I
نیم خالی II нимхолӣ II
نیم خام нимхом
نیم خراب нимхароб
نیم خشک нимхушк
نیم خفته нимхуфта
نیم خم нимхам
نیم خند нимханд
نیم خنده нимханда
نیم خواب нимхоб
نیم خورده нимхӯрда
نیم خیز нимхез
نیم دائره нимдоира
نیم داشت нимдошт
نیم دانه گی нимдонагӣ
نیم دریده нимдарида
نیم دشت нимдашт
نیم دنبل нимдунбул
نیم راغ нимрог
نیم راهه нимроҳа
نیم رخ нимрух
نیم رس нимрас
نیم رسمی нимрасмӣ
نیم رنگ нимранг
نیم رهه нимраҳа
نیم روز нимрӯз
نیم روزه нимрӯза
نیم روزی нимирӯзӣ
نیم روزی нимрӯзӣ
نیم روزینه нимрӯзина
نیم روشن нимравшан
نیم روی нимрӯ(й)
نیم رویه нимрӯя
نیم زنده нимзинда

نیم‌ساخت нимсохт
نیم‌ساعته нимсоата
نیم‌ساعتینه нимсоатина
نیم‌ساله нимсола
نیم‌سالی нимсолӣ
نیم‌سالینه нимсолина
نیم‌سرد нимсард
نیم‌سفته нимсуфта
نیم‌سوخته нимсӯхта
نیم‌سوز нимсӯз
نیم‌سیر нимсер
نیم‌سیری нимсерӣ
نیم‌شاهی нимшоҳӣ
نیم‌شب нимашаб
نیم‌شب нимшаб
نیم‌شبی нимшабӣ
نیم‌شسته нимшуста
نیم‌شفاف нимшаффоф
نیم‌شنوا нимшунаво
نیم‌شوخی нимшӯхӣ
نیم‌شکسته нимшикаста
نیم‌شکفت нимшукуфт
نیم‌شکن нимшикан
نیم‌صدا нимсадо
نیم‌طبق нимтабак
نیم‌عصری нимасрӣ
نیم‌غرم нимғурма
نیم‌فربه нимфарбеҳ
نیم‌فنلی нимфиналӣ
نیم‌پخته нимпухт(а)
نیم‌گردان нимгардон
نیم‌گرسنه нимгурусна
نیم‌گرسنگی нимгуруснагӣ
نیم‌گرفته нимгирифта
نیم‌گرم нимгарм
نیم‌گشنه нимгушна
نیمگی нимагӣ
نیم‌لتره нимлитра
نیم‌لنگ нимланг
نیم‌لوچ нимлуч
نیم‌ماهه ниммоҳа
نیم‌محافظ ниммуҳофиз
نیم‌محافظتچی ниммуҳофизатчӣ
نیم‌مرده ниммурда
نیم‌مست ниммаст
نیم‌مستقل ниммустақил
نیم‌مستملکه ниммустамлика
نیم‌منی нимманӣ
نیم‌ناقل нимноқил
نیم‌ناقلی нимноқилӣ
نیم‌ندا нимнидо

نیم‌نشست нимнишаст
نیم‌نقاب нимниқоб
نیم‌نگاه нимнигоҳ
نیم‌نما нимнамо
نیم‌نهانی нимниҳонӣ
نیمه нима
نیمه‌راه нимароҳ
نیم‌هشیار нимҳушёр
نیم‌وا нимво
نیم‌وهشی нимваҳшӣ
نیم‌ویرانه нимвайрона
نیم‌کاره нимкора
نیم‌کاره‌گی нимкорагӣ
نیم‌کاسه нимкоса
نیم‌کاف нимкоф
نیم‌کاله нимкола
نیم‌کاواک нимковок
نیم‌کت нимкат
نیم‌کره нимкура
نیم‌کشا нимкушо
نیم‌کشاده нимкушода
نیم‌کشته нимкушта
نیم‌کفان нимкафон
نیم‌کفته нимкӯфта
نیم‌کور нимкӯр
نیمی нимӣ
نیمیس немис
نیمیسی немисӣ
نی‌نواز найнавоз
نی‌نوازی найнавозӣ
نینی нинӣ
نینیچه нинича
نیو нев
نیوبند невбанд
نیوراپتالاگ невропатолог
نیوراپتالاگیه невропатология
نیوراز невроз
نیورالاگیه неврология
نیوشا ниюшо//нийӯшо
نیوشیدن ниюшидан
نیوه нева
نیی найӣ
نیین найин

و

و ва
و آن в–он
واI воI
واII воII
واIII воIII
واایستادن воистодан
واافتادن воафтодан
وابریدن вобуридан
وابستگی вобастагӣ
وابستن вобастан
وابسته вобаста
وابل вобил
وابند вобанд
وابوسیدن вобӯсидан
واپرداختن вопардохтан
واپرسیدن вопурсидан
واپریدن вопаридан
واپس вопас
واپس‌رو вопасрав
واپس‌گرا вопасгаро
واپس‌گرائی вопасгароӣ
واپس‌گرایانه вопасгароёна
واپس‌ماندگی вопасмондагӣ
واپس‌مانده вопасмонда
واپسی вопасӣ
واپسین вопасин
واپوشیدن вопӯшидан
واپیچیدن вопечидан
واتI вотI
واتII вотII
واتکانیدن вотаконидан
وات‌کش воткаш
وات‌کشی воткашӣ
واثق восиқ
واجI воҷI
واجII воҷII
واجب воҷиб
واجبات воҷибот
واجب‌الاذعان воҷибулизъон
واجب‌الدفع воҷибуддафъ
واجب‌القتل воҷибулқатл
واجب‌المنع воҷибулманъ
واجب‌الوجود воҷибулвуҷуд
واجبی воҷибӣ
واجد воҷид
واجست воҷуст
واجستن воҷустан
واچیدن вочидан
واحد воҳид
واحه воҳа
واخ вох
واخریدن вохаридан
واخزیدن вохазидан
واخواست вохост
واخواستن вохостан

واخواسته вохоста
واخواندن вохондан
واخواه вохоҳ
واخواهی вохоҳӣ
واخوردن вохӯрдан
واخوردی вохӯрдӣ
واخوری вохӯрӣ
واخیدن вохидан
واخیده вохида
وادادن вододан
وادار водор
وادار водор
واداشتن водоштан
وادی водӣ
وادیدن водидан
وادی‌نشین водинишин
وادیویل водидан
واذیج возич
وار вор
وارI ворI
وارII ворII
وارث ворис
وارثی ворисӣ
وارثیت ворисият
وارد ворид
واردات воридот
وارداتی воридотӣ
واردکننده воридкунанда
واردگر воридгар
وارده ворида
وارساندن ворасондан
وارستگی ворастагӣ
وارستن ворастан
وارسته вораста
وارسی ворасӣ
وارسیدن ворасидан
وارفتگی ворафтагӣ
وارفتن ворафтан
وارفته ворафта
وارمیده ворамида
وارنگ воранг
وارنگی ворангӣ
وارون ворун
وارون ворун
وارونه воруна
وارونه‌گوئی ворунагӯӣ
وارونی ворунӣ
واره вора
وارهاندن//وارهانیدن
ворахон(и)дан
وارهیدن ворахидан

واریختگی ворехтагӣ
واریختن ворехтан
واریخته ворехта
واریز ворез
واز воз
وازر возир
وازعII возеъII
واژگون//واژگونه вожгун(а)
واژگون‌بخت вожгунбахт
واژگون‌بختی вожгунбахтӣ
واژگونی вожгунӣ
واژون//واژونه вожун(а)
واژه вожа
واژه‌پرداز вожапардоз
واژه‌پردازی вожапардозӣ
واژه‌تراشی вожатарошӣ
واژه‌سازی вожасозӣ
واژه‌شناس вожашинос
واژه‌شناسی вожашиносӣ
واژه‌گان вожагон
واژه‌گان‌شناس вожагоншинос
واژه‌گان‌شناسی вожагоншиносӣ
واژه‌گان‌گار вожагоннигор
واژه‌گان‌نگاری вожагоннигорӣ
واژه‌نامه вожанома
واژیدن вожидан
واسپاری восупорӣ
واستادن//واستاندن восито(н)дан
واسط восит
واسطه چی воситачӣ
واسطه восита
واسطه جوی воситаҷӯӣ
واسطه شونده воситашаванда
واسطه گر воситагар
واسطه گری воситагарӣ
واسع восеъ
واسله восила
واسوخت восӯхт
واسوخت восӯхт
واسوختگی восӯхтагӣ
واسوختن восӯхтан
واسوختنی восӯхтанӣ
واسوخته восӯхта
واشدن вошудан
واشستن вошустан
واشکافتن вошикофтан
واشکفتن вошукуфтан
واشگونه вошгуна
واشمردن вошумурдан
واشناختن вошинохтан
واشنیدن вошунидан

واشونده вошаванда
واشه воша
واشی вошӣ
واصف восиф
واصل восил
واضح возеҳ
واضحی возеҳӣ
واضحیت возеҳият
واضعI возеъI
واعظ воиз
واعظی воизӣ
وافد вофид
وافر вофир
وافرستادن вофиристодан
وافروش вофурӯш
وافروشی вофурӯшӣ
وافور вофур
وافورخانه вофурхона
وافورکش вофуркаш
وافورکشی вофуркашӣ
وافوری вофурӣ
وافی вофӣ
واقع воқеъ
واقعاً воқеан
واقعات воқеот
واقع بین воқеъбин
واقع بینانه воқеъбинона
واقع بینی воқеъбинӣ
واقع گرا(ی) воқеъгаро(й)
واقع گرائی воқеъгароӣ
واقع گرایانه воқеъгароёна
واقع گوی воқеъгӯй
واقع نگار воқеънигор
واقعن گاری воқеънигорӣ
واقع نما воқеънамо
واقع نمائی воқеънамоӣ
واقعه воқеа
واقعه جو воқеаҷӯ
واقعه دیده воқеадида
واقعه طلب воқеаталаб
واقعه گر(ی) воқеагар(й)
واقعه نگار воқеанигор
واقعه نگاری воқеаталабӣ
واقعه نویس воқеанавис
واقعه نویسی воқеанависӣ
واقعی воқеӣ
واقعیت воқеият
واقف воқиф
واکرده вокарда
واکزل вокзал
واکشادن вокушодан

واکشودن вокушудан
واکشیدن вокашидан
واکفیدن вокафидан
واکنش вокуниш
واکنشگر вокунишгар
واگذار вогузор
واگذار вогузор
واگذاشتن вогузоштан
واگذر вогузар
واگرائدن вогароидан
واگرائی вогароӣ
واگردئیدن вогардидан
واگریختن вогурехтан
واگشتن вогашт
واگفتن вогуфтан
واگیر вогир
واگیردار вогирдор
واگیرفتن вогирифтан
واگیری вогирӣ
والI волI
والII волII
والا ванилло
والاI волоI
والاII волоII
والائش волониш
والائی волоӣ
والاباف волобоф
والاتبار волотабор
والاتباری волотаборӣ
والاجاه волоҷоҳ
والاجناب волоҷаноб
والاحضرت волоҳазрат
والاخرد волохирад
والاد волод
والاقدر волоқадр
والاگوهر//والاگهر
вологавҳар//вологухар
والامرتبه воломартаба
والامقام воломақом
والامنش воломаниш
والان волон
والانژاد волонажод
والانظر волоназар
والاهمت волоҳиммат
والاهمتی волоҳимматӣ
والایت волоият
والت волт
والت‌سنج волтсанҷ
والت‌متر волтметр
والد волид
والده волида

والدین волидайн
والسّلام вассалом
والغونه//والگونه
волғуна//волгуна
والفرم волфрам
والله валлоҳ
والمیدن воламидан
والهI волаI
والهII волаII
واله волеҳ
والی волӣ
والی گری волигарӣ
والیبال волейбол
والیبال باز волейболбоз
والیبال بازی волейболбозӣ
وام вом
وام вом
وامالیدن вомолидан
واماندگی вомондагӣ
واماندن вомондан
وامانده вомонда
وام‌برگ вомбарг
وام‌دار вомдор
وام‌داری вомдорӣ
وامق вомиқ
وام‌گذار вомгузор
وام‌گیر вомгир
وام‌گیرنده вомгиранда
وام‌گیری вомгирӣ
وام‌واژه вомвожа
وامی вомӣ
وان вон
واندر в-андар
وانشاندن вонишондан
وانشستن вонишастан
وانگریستن вонигаристан
وانمود вонамуд
وانمودن вонамудан
وانویس вонавис
وانهادن вониҳодан
واو вов
واویلا вовайло
واه воҳ
واهب воҳиб
واهشتن воҳиштан
واهلیدن воҳилидан
واهمچی воҳимачӣ
واهمه воҳима
واهمه‌آور воҳимаовар
واهمه‌انداز воҳимаандоз
واهمه‌انگیز воҳимаангез

واهمه‌دار вохимадор
واهمه‌داری вохимадорӣ
واهمه‌زده вохимазада
واهمه‌گر вохимагар
واهمه‌ناک вохиманок
واهی вохӣ
وای вой
وایافتن воёфтан
وای‌زن войзан
وایه I воя I
وایه II воя II
وایه III воя III
وایه‌سازی воясозӣ
وایه‌کش воякаш
وبا вабо
وبانی вабоӣ
وباخانه вабохона
وبازده вабозада
وباگرفته вабогирифта
وبال вабол
وبال вубол
وبر вабар
وت ватт
وتر ватар
وت‌ساعت ватт-соат
ویتمین витамин
ویتمین‌دار витаминдор
ویتمینی витаминӣ
وتیرپالا ватерполо
وتیره ватира
وثائق васоиқ
وثاق висоқ
وثاقت васоқат
وثن васан I
وثوق вусуқ
وثیق васиқ
وثیقه васиқа
وج ваҷ
وجار виҷор
وجازت ваҷозат
وجاهت ваҷоҳат
وجب ваҷаб
وجد ваҷд
وجدآمیز ваҷдомез
وجدافزا ваҷдафзо
وجدان виҷдон
وجداناً виҷдонан
وجدان‌فروش виҷдонфурӯш
وجدان‌فروشی виҷдонфурӯшӣ
وجدان‌ناک виҷдоннок
وجدانی виҷдонӣ

وجرّاس виҷиррос
وجع ваҷаъ
وجع‌البطن ваҷаулбатн
وجل ваҷал
وجنات ваҷанот
وجنت ваҷна(т)
وجود вуҷуд
وجوه вуҷӯҳ
وجوه‌العین вуҷӯҳулайн
وجه ваҷҳ
وجهاً ваҷҳан
وجیز ваҷиз
وجیع ваҷеъ
وجیه ваҷеҳ
وحدانی ваҳдоният
وحدانیت ваҳдоният
وحدت ваҳдат
وحدت‌آباد ваҳдатобод
وحدت‌سرا ваҳдатсаро
وحش ваҳш
وحش ваҳиш
وحشانی ваҳшонӣ
وحشانیت ваҳшоният
وحشت ваҳшат
وحشت‌آباد ваҳшатобод
وحشت‌آور ваҳшатовар
وحشت‌افزا ваҳшатафзо
وحشت‌انگیز ваҳшатангез
وحشت‌زا ваҳшатзо
وحشت‌زدگی ваҳшатзадагӣ
وحشت‌زده ваҳшатзада
وحشت‌سرا ваҳшатсаро
وحشت‌فزا(ی) ваҳшатфизо(й)
وحشت‌کده ваҳшаткада
وحشت‌گاه ваҳшатгоҳ
وحشت‌ناک ваҳшатнок
وحشی ваҳшӣ
وحشیانه ваҳшиёна
وحشیت ваҳшият
وحشی‌سرشت ваҳшисиришт
وحشی‌صفت ваҳшисифат
وحشی‌طبع ваҳшитабъ
وحشی‌طبیعت ваҳшитабиат
وحشی‌گری ваҳшигарӣ
وحشی‌گی ваҳшигӣ
وحشی‌مزاج ваҳшимизоҷ
وحشی‌وار ваҳшивор
وحق ваҳақ
وحوش вуҳуш
وحوش‌پرور вуҳушпарвар
وحوش‌پروری вуҳушпарварӣ

وحی ваҳй
وحید ваҳид
وحیداً ваҳидан
وخامت вахомат
وخامت‌آمیز вахоматомез
وخانی вахонӣ
وخراس ваччарос
وخش вахш
وخشور вахшур
وخشیج вахшиҷ
وخیم вахим
وداد//ودید вадод//видод
وداد видод
وداع вадоъ
وداع видоъ
وداع‌نامه видоънома
وداعی видоӣ
ودایع вадоеъ
ودعه вадаа
ودود вадуд
ودونگ вадаванг
ودیعه//ودیعت вадиа//вадиат
ور вар
ور в-ар
وریَنت вариант
وریَنت‌ناکی вариантнокӣ
ورا(ء) варо(ъ)
ورا варо
ورا виро
وراثت варосат
وراسدن варосудан
ورافتادن варафтодан
ورّاق варроқ
ورام варом
ورامدن варомадан
ورانداختن варандохтан
ورانداز варандоз
وراوردن варовардан
وربستن варбастан
ورپریدن варпаридан
ورتاج вартоҷ
ورتاوستن вартовистан
ورتش вартиш
ورتش‌باز вартишбоз
ورتش‌بازی вартишбозӣ
ورثه вараса
ورج варҷ
ورج‌مند варҷманд
ورجه варҷа
ورجه‌خانه варҷахона
ورجه‌گرفته варҷагирифта

ورنجی варанҷӣ
ورچیدن варчидан
ورخیزدن вархезидан
ورد вард
ورد вирд
ورداشت вардоштан
وردست вардаст
وردنه вардана
وررسیدن варрасида
وررفان варрафон
وررفتن варрафтан
ورز варз
ورز варз
ورزا варзо
ورزش варзиш
ورزش‌خانه варзишхона
ورزش‌درمانی варзишдармонӣ
ورزش‌گاه варзишгоҳ
ورزش‌گر варзишгар
ورزش‌نویس варзишнавис
ورزشی варзишӣ
ورزگر варзгар
ورزم варазм
ورزه варза
ورزی варзӣ
ورزیدن варзидан
ورزیده варзида
ورساقی варсоқӣ
ورساقی‌خوانی варсоқихонӣ
ورساقی‌گویی варсоқигӯӣ
ورشان варашон
ورشدن варшудан
ورشکست варшикаст
ورشکستگی варшикастагӣ
ورشکستن варшикастан
ورشکسته варшикаста
ورطه варта
ورع вараъ
ورغ варғ
ورغ‌بند варғбанд
ورق варақ
ورقا варқо
ورقانی варқонӣ
ورق‌پاره варақпора
ورق‌زنی варақзанӣ
ورق‌سنگ варақсанг
ورقه варақа
ورقه‌ساز варақасоз
ورقین варақин
ورکاک варкок
ورم варам

ورم کرده варамкарда
ورمیدن варамидан
ورمیده варамида
ورنج варанҷ
ورنه варна
ورود вуруд
ورودی вурудӣ
وروَر варвар
وروریده вардарида
وروریزم варваризм
وریب вуреб
ورید варид
وز в-аз
وزارت вазорат
وزارت‌پناه вазоратпаноҳ
وزارت‌خانه вазоратхона
وزارتی вазоратӣ
وزان вазон
وزانیدن вазонидан
وزر визр
وزرا вузаро
وزش вазиш
وزغ вазағ
وزک вазак
وزن вазн
وزناً вазнан
وزن‌بردار вазнабардор
وزن‌برداری вазнабардорӣ
وزن‌دار вазндор
وزن‌داری вазндорӣ
وزن‌کشی вазнкашӣ
وزن‌ناکی вазннокӣ
وزنه вазна
وزنین вазнин
وزنین‌آواز вазниновоз
وزنین‌آهنگ вазниноҳанг
وزنینانه вазнинона
وزنین‌بار вазнинбор
وزنین‌تن вазнинтан
وزنین‌جثه вазнинҷусса
وزنین‌طبیعت вазнинтабиат
وزنین‌قدم вазнинқадам
وزنینک//وزنینکک
вазнинак//вазнинакак
وزنین‌نوا вазнинnаво
وزنین‌وزنین вазнин-вазнин
وزنینی вазнинӣ
وزواد взвод
وزیدن вазидан
وزیر вазир
وزیرانه вазирона

وزیرزاده вазирзода
وزیرک вазирак
وزیری вазирӣ
وزیلین вазелин
وژّاس важжос
وژّس//وژّاس вижжас//вижжос
وژّی важжи
وسائط васоит
وسائل васоил
وساده висода
وساطت васотат
وساوس васовис
وستی вастӣ
وسخ васах
وس‌د висидӣ(вӣ.сӣ.дӣ)
وسرغه васарға
وسط васат
وسطا вусто
وسط السماع васатуссамоъ
وسطی васатӣ
وسعت вусъат
وسعت‌آباد вусъатобод
وسعت‌دهی вусъатдиҳӣ
وسعت‌گیری вусъатгирӣ
وسعت‌ناک вусъатнок
وسعت‌یابی вусъатёбӣ
وسکاره васкора
وسکی виски
وسّل вассал
وسمه васма
وسمه вусма//васма
وسمه‌دان вусмадон
وسمه‌کشی вусмакашӣ
وسمه‌کشیده вусмакашида
وسن васанII
وسناد васнод
وسنی васнӣ
وسواس васвос
وسواس‌آمیز васвосомез
وسواسی васвосӣ
وسوسه васваса
وسوسه‌انگیز васвасаангез
وسوسه‌باز васвасабоз
وسوسه‌کار васвасакор
وسوسه‌گر васвасагар
وسوسه‌مند васвасаманд
وسّه васса
وسّه‌بوریا вассабӯрё
وسّه‌جفت вассаҷуфт
وسیع васеъ
وسیع‌پیشانی васеъпешонӣ

وسیع‌جویک васеъҷӯяк
وسیع‌شوی васеъшавӣ
وسیعی васеӣ
وسیله васила
وسیله‌جوی василаҷӯӣ
وسیله‌جویی василаҷӯ(ӣ)
وسیله‌ساز василасоз
وسیله‌سازی василасозӣ
وسیم васим
وش вашI
وش вашII
وش вашIII
وشا вашо
وشاق вушоқ
وشانی вашонӣ
وشاه вишоҳ
وشت вашт
وشتن ваштан
وشق вашақ
وشکرده вашкарда
وشکریدن вашкаридан
وشم вашмI
وشم вашмII
وشم вушм
وشم‌کرده вашмкарда
وشنگ вашанг
وشی вашӣ
وشی‌باف вашибоф
وشی‌رز ваш(ш)ираз
وشی‌فام вашифом
وشیک вашик
وشینه вашина
وشی‌وار вашивор
وصّاف вассоф
وصّافی вассофӣ
وصال висол
وصایا васоё
وصایانامه васоёнома
وصایت васоят
وصایتاً васоятан
وصف васф
وصفیه васфия
وصل васл
وصلت вуслат
وصل‌جو васлҷӯ
وصل‌خواه васлхоҳ
وصل‌شده васлшуда
وصل‌شونده васлшаванда
وصلک васлак
وصل‌کننده васлкунанда
وصل‌گر васлак

وصل‌گری васлгарӣ
وصله васлаI
وصله васлаII
وصله‌دار васладор
وصلی васлӣ
وصمت васмат
وصول вусул
وصی васӣ
وصیت васият
وصیت‌کننده васияткунанда
وصیت‌گر васиятгар
وصیت‌نامه васиятнома
وصیگی васигӣ
وضاحت вазоҳат
وضاعت вазоат
وضع вазъ
وضعاً вазъан
وضعی вазъӣ
وضعیت вазъият
وضو вузӯ
وضوح вузӯҳ
وضیع вазеъ
وضیعه вазиа
وضیمه вазима
وطا вато
وطن ватан
وطن‌بیزار ватанбезор
وطن‌پرست ватанпараст
وطن‌پرستانه ватанпарастона
وطن‌پرستی ватанпарастӣ
وطن‌پرور ватанпарвар
وطن‌پروری ватанпарварӣ
وطن‌خواه ватанхоҳ
وطن‌خواهی ватанхоҳӣ
وطن‌دار ватандор
وطن‌دوست ватандӯст
وطن‌دوستانه ватандӯстона
وطن‌دوستی ватандӯстӣ
وطن‌فروش ватанфурӯш
وطن‌فروشی ватанфурӯшӣ
وطن‌گدا ватангадо
وطن‌گریز ватангурез
وطنی ватанӣ
وطواط ватвот
وظیفه вазифа
وظیفه‌خواه вазифахоҳ
وظیفه‌خور вазифахӯр
وظیفه‌دار вазифадор
وظیفه‌شناس вазифашинос
وظیفه‌شناسی вазифашиносӣ
وظیفه‌طلب вазифаталаб

وظیفه گیر вазифагир
وعار ваор
وعدگی ваъдагӣ
وعده ваъда
وعده باز ваъдабоз
وعده بازی ваъдабозӣ
وعده خلاف ваъдахилоф
وعده خلافی ваъдахилофӣ
وعده دار ваъдадор
وعده شکن ваъдашикан
وعده شکنی ваъдашиканӣ
وعده کژ ваъдакаж
وعده گاه ваъдагоҳ
وعده نامه ваъданома
وعر ваър
وعظ ваъз
وعظ آمیز ваъзомез
وعظ گوئی ваъзгӯӣ
وعظ گوی ваъзгӯй
وعید ваид
وغا вағо
وغروغر вағар-вағар
وغروغور вағар-вуғур
وغس ваққас
وغستن вағастан
وغنیج вағнич
وغ وغ вағ-ваг
وغی ваги
وغیش вагеш
وفا вафо
وفااندیش вафоандеш
وفاپرورده вафопарварда
وفاپیشه вафопеша
وفات вафот
وفاجوی вафоҷӯй
وفادار вафодор
وفاداری вафодорӣ
وفاق вифоқ
وفاقت вифоқат
وفاکیش вафокеш
وفاگر вафогар
وفانامه вафонома
وفد вафд
وفق вифқ
وفلی вафлӣ
وفور вуфур
وفی вафӣ
وقاحت вақоҳат
وقّاده ваққода
وقار виқор
وقّاس ваққос

وقاع виқоъ
وقایع вақоеъ
وقایع نامه вақоеънома
وقایع نگاری вақоеънигорӣ
وقایع نویس вақоеънавис
وقایع نویسی вақоеънависӣ
وقایه виқоя
وقت вақт
وقت بیع вақтбайъ
وقت چاق вақтчоқ
وقت چاقی вақтчоқӣ
وقت خوش вақтхуш
وقت خوشی вақтхушӣ
وقت شمار вақтшумор
وقت شناس вақтшинос
وقت شناسی вақтшиносӣ
وقت کشی вақткашӣ
وقت گذرانی вақтгузаронӣ
وقت گیر вақтгир
وقتی вақтӣ
وقروقر вақар-вақар
وق زده вақзада
وقع вақъ
وقف вақф
وقف خور вақфхӯр
وقف خوری вақфхӯрӣ
وقف کار вақфкор
وقف نامه вақфнома
وقفه вақфа
وقفیه вақфия
وقود вақуд
وقوع вуқӯъ
وقوع گاه вуқӯъгоҳ
وقوف вуқуф
وق وق вак-вак
وقیح вақеҳ
وقیحه خوی вақеҳахӯй
وقید вақид
وکئوم вакуум
وکئوم سنج вакуумсанҷ
وکالت ваколат
وکالت خانه ваколатхона
وکالت دار ваколатдор
وکالت دهنده ваколатдиҳанда
وکالت نامه ваколатнома
وکالتی ваколатӣ
وکر вакр
وکسینه ваксина
وکلا вукало
وکیل вакил
وکیل ننده вакилкунанда

وکیلی вакилӣ
وگان вагон
وگانچه вагонча
وگانسازی вагонсозӣ
وگر//واگر ва-гар//в-агар
وگرنه//ورنه вагарна//в-арна
ولات вулот
ولادت валодат
ولادت вилодат
ولادت گاه валодатгоҳ
ولادت نامه валодатнома
ولاکین валокин
ولایت I вилоят I
ولایت II вилоят II
ولایت داری вилоятдорӣ
ولایت ستان вилоятситон
ولایت کشا вилояткушо
ولایت گیر вилоятгир
ولایت گیری вилоятгирӣ
ولایتی вилоятӣ
ولت вилт
ولد валад
ولدالزنا валадуззино
ولس валс
ولع валаъ
ولقان вулқон
ولکن вулкан
ولکن شناس вулканшинос
ولکن شناسی вулканшиносӣ
ولکنی вулканӣ
ولکنیزتسیه вулканизатсия
ولگری вулгарӣ
ولگریزم вулгаризм
ولمت валламат
ولنگار валангор
ولنگارشده валангоршуда
ولنگاری валангорӣ
ولنگیدن валангидан
ولو валав
ولود валуд
ولوع валӯъ
ولوع вулӯъ
ولوله валвала
وله вилла
ولی вале
ولی валӣ
ولی‌الله валиуллоҳ
ولیتراشی валитарошӣ
ولی‌شناس валишинос
ولیعهد валиаҳд
ولیعهدی валиаҳдӣ

ولیک валек
ولیکین валекин
ولیگی валигӣ
ولیمه валима
ولینت ناکی валентнокӣ
ولینعمت валинеъмат
ولینعمتی валинеъматӣ
وناغ ваноғ
ونانه ванона
ونج ванҷ
ونجنک ванҷанак
وند ванд
وندل вандал
وندلیزم вандализм
ونگ ванг
ونگاس вангос
ونگاس вингос
ونگس вангас
ونگونگ ванг-ванг
وننگ вананг
ونّه ванна
ونّه خانه ваннахона
ونیل ванил
ونیل دار ванилдор
ونیلین ванилин
وه ваҳ
وهّاب ваҳҳоб
وهّابی ваҳҳобӣ
وهّابیه ваҳҳобия
وهّاج ваҳҳоҷ
وهب ваҳаб
وهب ваҳб//ваҳаб
وهبی ваҳбӣ
وهق ваҳқ//ваҳақ
وهل ваҳал
وهل ваҳл
وهلتاً ваҳлатан
وهله ваҳла
وهم ваҳм.
وهم انگیز ваҳмангез
وهمک//وهمکی
ваҳмак//ваҳмакӣ
وهم گرفته ваҳмгирифта
وهم ناک ваҳмнок
وهمی ваҳмӣ
وهمیدن ваҳмидан
وهنگ ваҳанг
وی вай
ویبرآن вибрион
ویبرتار вибратор
ویبرتسیه вибратсия

ویتا вето
ویتیرنریه ветеринария
ویحک вайҳак
ویدیا видео
ویدیاتالار видеотолор
ویدیاسیدی видеосидӣ
ویدیافلم видеофилм
ویدیامگنتافان видеомагнитофон
ویدیانوار видеонавор
ویر вир
ویران вайрон
ویرانذات вайронзот
ویرانشده вайроншуда
ویرانشوی вайроншавӣ
ویرانکار вайронкор
ویرانکاری вайронкорӣ
ویرانکننده вайронкунанда
ویرانگر вайронгар
ویرانگری вайронгарӣ
ویرانگی вайронагӣ
ویراناپذیر вайроннопазир
ویراننشونده вайроннашаванда
ویرانه вайрона
ویرانهزار вайроназор
ویرانی вайронӣ
ویرتالیات вертолёт
ویرگول вергул
ویروس вирус
ویروسدار вирусдор
ویروسشناس вирусшинос
ویروسشناسی вирусшиносӣ
ویروسناک вируснок
ویروسی вирусӣ
ویزس//وزاس виззас//виззос
ویزویز виз-виз
ویزویزک визвизак
ویزه виза
ویژگی вижагӣ
ویژه вежа
ویژه вижа
ویطنمی ветнамӣ
ویغنه вигна
ویکتار вектор
ویکتاری векторӣ
ویکسیل вексел
ویگان вигон
ویگیتتسیانی вегетатсионӣ
ویگیتتسیه вегетатсия
ویگیتتیوی вегетативӣ
ویلI вайлI
ویلII вайлII

ویل вел
ویلاسپید велосипед
ویلاسپیدران велосипедрон
ویلاسپیدرانی велосипедронӣ
ویلاسپیدسوار велосипедсавор
ولگرد велгард
ولگردی велгардӣ
ویله вайла
وین в-ин
وینتیل вентил
وینتیلیتار вентилятор
وینتیلیتسیه вентилятсия
وینیرالاگ венеролог
وینیرالاگی венерологӣ
وینیرالاگیه венерология
وینیرکی венерикӣ

ه

هاI хоI
هاII хоII
هاIII хоIII
هواتازه کنک хавотозакунак
هاتف хотиф
حاجیII хоҷӣII
هادی ходӣ
هار хор
هاری хорӣ
هاژ хож
هاژوئیدن хожуидан
هاژیدن хожидан
حواس хавос
هواسنج хавосанҷ
هواسنجی хавосанҷӣ
هاله хола
هامون بر хомунбур
هامون نورد хомуннавард
هامه хомма
هامیIII хомӣIII
هان хон
هاون хован
هاویه ховия
هاویه بند ховиябанд
هاویه مثال ховиямисол
های хой
هایوهو хоюху
هایهای хой-хой
هبا//هبا. хабо(ъ).
هباک//هپاک хабок//хапок

هبده хабдах
هبده سالگی хабдахсолагӣ
هبده ساله хабдахсола
هبدهم хабдахум
هبدهمین хабдахумин
هبک хабак
هبک хабк//хабак
هبوط хубут
هپاک хапок
هپک بازی хаппакбозӣ
هپل хапал
هپلک хапалак
هپلک хаппак
هتک хатк
هتول хатӯл
هتول کار хатӯлкор
هتول کاری хатӯлкорӣ
هجاI хиҷоI
هجائی хиҷоӣ
هجر хаҷр
هجر хиҷр
هجران хиҷрон
هجران دیده хиҷрондида
هجران زاده хиҷронзада
هجرت хиҷрат
هجری хиҷрӣ
هجوII хаҷвII
هجوآمیز хаҷвомез
هجوگوی хаҷвгӯй
هجوگویی хаҷвгӯӣ
هجونامه хаҷвнома
هجونگار хаҷвнигор
هجونویس хаҷвнавис
هجونویسی хаҷвнависӣ
هجوی хаҷвӣ
هجویات хаҷвиёт
هجویه хаҷвия
هجه хаҷҷа
هداII худоII
هدایا хадоё
هدایت хидоят
هدایت گر оятгар
هدر хадар
هدف хадаф
هدفدار хадафдор
هدفگیری хадафгирӣ
هدفمند хадафманд
هدفمندی хадафмандӣ
هدم хадм
هده худа
هدهد худхуд

هدهه хадаха
هدیچی худайчӣ
هدیه хадия\\хадя
هذاقت хазоқат
هذیان хазаён
هذیان хазён
هذیان آمیز хазёномез
هذیان سرا хазёнсаро
هذیان گوی хазёнгӯ(й)
هر хар
هرآئینه хароина
هرا хурро
هراس харос
هراس آمیز харосомез
هراس آور харосовар
هراسان харосон
هراساندن харосон(и)дан
هراس انگیز харосангез
هراس انگیزی харосангезӣ
هراسانی харосонӣ
هراسزا харосзо
هراس زده харосзада
هراسناک хароснок
هراسناکی хароснокӣ
هراسنده харосанда
هراسه хароса
هراسیدن харосидан
هراسیده харосида
هرب хараб
هرتمان хуртумон
هرثانیگی харсониягӣ
هرجائی харҷоӣ
هرجاگرد харҷогард
هرجانبه харҷониба
هرجاهرجا харҷо-харҷо
هرجومرج хараҷумараҷ
هرج ومرج харҷумарҷ
هرجومرج طلب харҷумарҷталаб
هرجومرج طلبی харҷумарҷталабӣ
هرجومرجی харҷумарҷӣ
هرجهته харҷихата
هرچند харчанд
هرخیلگی хархелагӣ
هرخیله хархела
هردری хардарӣ
هردقیقگی хардақиқагӣ
هردم افزاینده хардамафзоянда
هردم خیال хардамхаёл
هردم خیالی хардамхаёлӣ
هررنگه харранга
هرروزه харрӯза

هرزه ҳарза
هرزه‌باف ҳарзабоф
هرزه‌تاز ҳарзатоз
هرزه درای(й) ҳарзадаро(й)
هرزه درایی ҳарзадароӣ
هرزه عمل ҳарзаамал
هرزه کار ҳарзакор
هرزه گرد ҳарзагард
هرزه گردی ҳарзагардӣ
هرزه گفتار ҳарзагуфтор
هرزه گوی ҳарзагӯ(й)
هرزه گویی ҳарзагӯӣ
هرساس ҳарсос
هرساعته ҳарсоата
هرساعتی ҳарсоатӣ
هرساله ҳарсола
هرسالینه ҳарсолина
هرشبانه روزی ҳаршабонарӯзӣ
هرشبه ҳаршаба
هرطرفه ҳартарафа
هرکاره ҳаркораI
هرکاره ҳаркораII
هرگاهی ҳаргоҳӣ
هرگپ ҳаргап
هرگز ҳаргиз
هرم ҳарамII
هرماهه ҳармоҳа
هرمزد ҳурмуз(д)
هروانگاه ҳарвонагоҳ
هروانگه ҳарвонагаҳ
هروانه ҳарвона
هروقته ҳарвақта
هرهفت ҳарҳафт
هرهفتگی ҳарфҳафтагӣ
هرهفته اینه ҳарҳафтаина
هریر ҳарирI
هرین ҳаррин
هرینگی ҳаринагӣ
هرینه ҳарина
هریسه//هلیسه ҳариса\\ҳалиса
هزار ҳазорI
هزار ҳазорII
هزاراسپند ҳазориспанд
هزارپا ҳазорпо
هزاردستان ҳазордастон
هزارساله ҳазорсола
هزاک ҳузок//ҳазок
هزال ҳузол
هزبر\\هژبر ҳизабр//ҳижабр
هزبرانداز ҳизабрандоз
هزبراوژن ҳизабравжан

هزج ҳазаҷ
هژده ҳаждаҳ
هژدهسالگی ҳаждаҳсолагӣ
هژدهساله ҳаждаҳсола
هژدهم ҳаждаҳум
هژدهمین ҳаждаҳумин
هزل//هزیل ҳазл\\ҳазил
هزل‌آمیز ҳазломез
هزل باز ҳазлбоз
هزل بازی ҳазлбозӣ
هزل بردار ҳазлбардор
هزل دوست ҳазлдӯст
هزل کش ҳазлкаш
هزل گوی ҳазлгӯй
هزل گویی ҳазлгӯӣ
هزلیات ҳазлиёт
هزوارش ҳузвориш
هزیل ҳазил
هزیلکی ҳазилакӣ
هژبر\\هزبر ҳужабр\\ҳузабр
هژیر ҳажир//ҳужир
هژیر ҳужир//ҳажир
هژیری ҳужирӣ
هست ҳаст
هستک ҳастак
هستو ҳастуI
هستو ҳастуII
هستو ҳастуIII
هسته ҳаста
هسته ҳастаӣ
هستی ҳастӣ
هستیسوز ҳастисӯз
هشت ҳашт
هشت ҳушт
هشتابگری ҳаштобгарӣ
هشتاد ҳаштод
هشتادسالگی ҳаштодсолагӣ
هشتادساله ҳаштодсола
هشتادم ҳаштодум
هشتادمین ҳаштодумин
هشترویه ҳаштрӯя
هشتسالگی ҳаштсолагӣ
هشتساله ҳаштсола
هشتصاعته ҳаштсоата
هشتصاعتی ҳаштсоатӣ
هشتصد ҳаштсад
هشتصدسالگی ҳаштсадсолагӣ
هشتصدساله ҳаштсадсола
هشتصدم ҳаштсадум
هشتصدمین ҳаштсадумин
هشتک ҳаштак

هشتک ҳуштак
هشتکساز ҳуштаксоз
هشتک کشان ҳуштаккашон
هشتک کشی ҳуштаккашӣ
هشت کنجه ҳашткунҷа
هشتکوار ҳуштаквор
هشتم ҳаштум
هشت ماهه ҳаштмоҳа
هشتمین ҳаштумин
هشتن ҳиштан
هشتوت بازی ҳуштутбозӣ
هشت هشت ҳушт-ҳушт
هشتیک ҳаштяк
هش-هش ҳаш-ҳаш
هشیارانه//هوشیاراته ҳушёрона
هشیوار ҳашивор//ҳушивор
هشیوار ҳушевор//ҳашивор
هضم ҳазм
هضم شوی ҳазмшавӣ
هفت ҳафт
هفت آشیانه ҳафтошёна
هفتاد ҳафтод
هفتادسالگی ҳафтодсолагӣ
هفتادساله ҳафтодсола
هفتادم ҳафтодум
هفتادمین ҳафтодумин
هفت اورنگ ҳафтавранг
هفت بالار ҳафтболор
هفت بر ҳафтбар
هفت پشت ҳафтпушт
هفت پوست ҳафтпӯст
هفت پهلو ҳафтпаҳлу
هفت تاره ҳафттора
هفت جوش ҳафтҷӯш
هفت چند ҳафтчанд
هفت دادران ҳафтдодарон
هفترنگ ҳафтранг
هفت روزه ҳафтрӯза
هفت رویه ҳафтрӯя
هفت ساعته ҳафтсоата
هفت ساعتی ҳафтсоатӣ
هفت ساله ҳафтсола
هفت سالگی ҳафтсолагӣ
هفتسر ҳафтсар
هفت سین ҳафтсин
هفت شنبه ҳафтшанбе
هفت شین ҳафтшин
هفتصد ҳафтсад
هفتصدم ҳафтсадум
هفتصدمین ҳафтсадумин
هفت فرسخی ҳафтфарсахӣ

هفت فرسنگی ҳафтфарсангӣ
هفت قبطه ҳафтқабата
هفتک ҳафтак
هفتکسه ҳафткаса
هفت کسی ҳафткасӣ
هفت کنجه ҳафткунҷа
هفتگانه ҳафтгона
هفت گردان ҳафтгардон
هفتگی ҳафтагӣ
هفتم ҳафтум
هفت ماهه ҳафтмоҳа
هفتمین ҳафтумин
هفت میوه ҳафтмева
هفت نفری ҳафтнафарӣ
هفته ҳафта
هفته ای ҳафтаӣ
هفته فهم ҳафтафаҳм
هفته وار ҳафтавор
هفتیک ҳафтяк
هفتینه ҳафтайна
هفده ҳафдаҳ
هقاس ҳиққос
هقق ҳиққақ
هقک ҳиққак
هقهق ҳиқ-ҳиқ
هقی ҳиққӣ
هکذا ҳоказо
هکک\\هقک\\حکک\\حقک
ҳиккак//ҳиққак
هل ҳил
هل ҳил
هلاس ҳаллос
هلاک ҳалок
هلال ҳилол
هلال‌ابرو ҳилолабрӯ
هلالی ҳилолӣ
هلاهل ҳалоҳил
هلاهل ҳалоҳин
هلبو(ی) ҳулбӯ(й)
هلبه ҳулба
هلپراس ҳилпирос
هلپند ҳалапанд
هلک ҳавлак
هلکیش ҳалакиш
هلم هلم ҳилм-ҳилм
هل هل ҳал-ҳал
هل هل ҳил-ҳил
هلهله ҳалҳала
هیلیدن ҳилидан
هلیسه\\هریسه ҳалиса\\ҳариса
هلیل ҳалил

هلیل آب ҳалилоб(а)
هلیله I ҳалилаI
هلیله II ҳалилаII
هم I ҳамI
هم II ҳамII//ҳамм
هم آخور ҳамохӯр
هم آش ҳамош
هم آشیان ҳамошён
هم آشیانه ҳамошёна
هم آغوش ҳамогӯш
هم آغوشی ҳамоғӯшӣ
هم آموز ҳамомӯз
هم آموزی ҳамомӯзӣ
هم آمیزی ҳамомезӣ
هم آوائی ҳамовоӣ
هم آواز ҳамовоз
هم آوازی ҳамовозӣ
هم آورد ҳамовард
هم آویز ҳамовез
هم آهنگ ҳамоҳанг
هم آهنگساز ҳамоҳангсоз
هم آهنگسازی ҳамоҳангсозӣ
هم آهنگی ҳамоҳангӣ
هم آیند ҳамоянд
هما(ی) ҳумо(й)
هماآسا ҳумоосо
هم ارث ҳамирс
هم ارز ҳамарз
هم ارزش ҳамарзиш
هم ارزشی ҳамарзишӣ
هماره ҳамора
هم اطاق ҳамутоқ
هم اکنون ҳамакнун
همال ҳамол
همام ҳумом
همان ҳамон
همانا ҳамоно
هم اندازه ҳамандоза
هم اندام ҳамандом
هم اندیش ҳамандеш
هم اندیشی ҳамандешӣ
همانسان ҳамонсон
هم اولاد ҳамавлод
هم اولادی ҳамавлодӣ
همایش ҳамоиш
همایون ҳумоюн
همایون بخت ҳумоюнбахт
همایون فال ҳумоюнфол
همایون گان ҳумоюнгон
همایونی ҳумоюнӣ
همایی ҳамоӣ

همباز ҳамбоз
همبازی ҳамбозӣ
همبالا ҳамболо
همبالایی ҳамболоӣ
همبالی ҳамболӣ
همبالین ҳамболин
همبر ҳамбар
همبری ҳамбарӣ
همبزم ҳамбазм
همبستر ҳамбистар
همبستگی ҳамбастагӣ
همبسته ҳамбаста
همبطن ҳамбатн
همبند ҳамбанд
همبندی ҳамбандӣ
همپا(ی) ҳампо(й)
همپایه ҳампоя
همپر ҳампар
همپرواز ҳампарвоз
همپروازی ҳампарвозӣ
همپشتی ҳампуштӣ
همپنجگی ҳампанҷагӣ
همپنجه ҳампанҷа
همپهلو ҳампаҳлӯ
همپیاله ҳампиёла
همپیشگی ҳампешагӣ
همپیشه ҳампеша
همپیمان ҳампаймон
همپیمانی ҳампаймонӣ
همپیوند ҳампайванд
همپیوندی ҳампайвандӣ
همت ҳиммат
همتا ҳамто
همتاب ҳамтоб
همت بلند ҳимматбаланд
همت بلندی ҳимматбаландӣ
هم ترازو ҳамтарозу
هم تقدیر ҳамтақдир
همتک//همتگ ҳамтаг//ҳамтак
همتک ҳамтак
همتن ҳамтан
همتنگ ҳамтанг
همتنه ҳамтана
همتو ҳамту
همجرم ҳамҷурм
همجنس ҳамҷинс
همجنسی ҳамҷинсӣ
همجوار ҳамҷавор
همجواری ҳамҷаворӣ
همجهت ҳамҷиҳат
همچرا ҳамчаро

همچشم ҳамчашм
همچشمی ҳамчашмӣ
همچو//همچون ҳамчу\\ҳамчун
همچنان ҳамчунон
همچنین ҳамчунин
هم حدود ҳамҳудуд
هم حدودی ҳамҳудудӣ
هم حقوق ҳамҳуқуқ
هم حقوقی ҳамҳуқуқӣ
همخاک ҳамхок
همخانگی ҳамхонагӣ
همخانه ҳамхона
هم خدمت ҳамхизмат
هم خرج ҳамхарҷ
هم خصلت ҳамхислат
همخو ҳамхӯ
همخوابگی ҳамхобагӣ
همخوابه ҳамхоб(а)
همخون ҳамхун
همخونی ҳамхунӣ
همخوئی ҳамхӯӣ
همداستان ҳамдостон
همداستانی ҳамдостонӣ
همدامان ҳамдомон
همدرد ҳамдард
همدردانه ҳамдардона
همدردی ҳамдардӣ
همدرس ҳамдарс
همدرسی ҳамдарсӣ
همدرود ҳамдуруд
همدست ҳамдаст
همدستان ҳамдастон
همدستی ҳамдастӣ
همدل ҳамдил
همدلان ҳамдулон
همدلی ҳамдилӣ
همدم ҳамдам
همدمی ҳамдамӣ
همدوره ҳамдавра
همدوش ҳамдӯш
همدوشی ҳамдӯшӣ
همدونه ҳамдуна
همدیار ҳамдиёр
همدیگر ҳамдигар
همدیگرفهمی ҳамдигарфаҳмӣ
همدیگری ҳамдигарӣ
همدین ҳамдин
هم دیهه ҳамдеҳа
هم ذات ҳамзот
همراز ҳамроз
همراه ҳамроҳ

همراهک ҳамроҳак
همراهکنی ҳамроҳкунӣ
همراهی ҳамроҳӣ
همرأی ҳамраъйӣ
همرای ҳамрой
همردیف ҳамрадиф
همرزم ҳамразм
همرشته ҳамришта
هم رتبه ҳамрутба
هم رکاب ҳамрикоб
هم رنج ҳамранҷ
هم رنگ ҳамранг
همرو ҳамрав
همروی ҳамрӯйӣ
همره ҳамраҳ
همزاد ҳамзод
همزانو ҳамзону
همزبان ҳамзабон
همزبانی ҳамзабонӣ
هم زیستی ҳамзистӣ
همزمان ҳамзамон
همزور ҳамзӯр
همزه I ҳамзаI
هم ساحه ҳамсоҳа
همساز ҳамсоз
همسازی ҳамсозӣ
همسال ҳамсол
همسان ҳамсон
همسانی ҳамсонӣ
همسایگی ҳамсоягӣ
همسایه ҳамсоя
همسایه زمین ҳамсоязамин
همسایه قشلاق ҳамсояқишлоқ
همسایه گذر ҳамсоягузар
هم سبق ҳамсабақ
هم سخن ҳамсухан
همسر ҳамсар
همسرا(ی) ҳамсаро(й)
هم سرحد ҳамсарҳад
همسری ҳамсарӣ
هم سطح ҳамсатҳ
هم سفر ҳамсафар
هم سفره ҳамсуфра
هم سفری ҳамсафарӣ
هم سلاح ҳамсилоҳ
هم سلک ҳамсилк
هم سن ҳамсин(н)
هم سنگ ҳамсанг
هم سنگر ҳамсангар
هم سن و سال ҳамсиннусол
همسیله ҳамсела

هم شغل ҳамшуғл
هم شغلی ҳамшуғлӣ
هم شکل ҳамшакл
هم شکلی ҳамшаклӣ
هم شکم ҳамшикам
هم شمار ҳамшумор
هم شنا ҳамшино
همشهر//همشهری
ҳамшаҳр\\ҳамшаҳрӣ
همشیر ҳамшир
همشیره ҳамшира
همشیره زاده ҳамширазода
هم شیون ҳамшеван
هم صحبت ҳамсуҳбат
هم صحبتی ҳамсуҳбатӣ
هم صدا ҳамсадо
هم صف ҳамсаф
هم صفیر ҳамсафир
هم صنف ҳамсинф
هم طایفه ҳамтоифа
هم طبق ҳамтабақ
هم طرح ҳамтарҳ
هم طویله ҳамтавила
هم عرضی ҳамарзӣ
هم عصر ҳамаср
هم عقیده ҳамақида
هم عنان ҳамъинон
هم عنانی ҳамъинонӣ
هم فکر ҳамфикр
هم فکری ҳамфикрӣ
هم قافیه ҳамқофия
هم قبیله ҳамқабила
هم قد ҳамқад
هم قدم ҳамқадам
هم قدمی ҳамқадамӣ
هم قدح ҳамқадаҳ
هم قران ҳамқирон
هم قرین ҳамқарин
هم قسمت ҳамқисмат
هم قشلاقی ҳамқишлоқ(ӣ)
هم قطار ҳамқатор
هم قلم ҳамқалам
همقوم ҳамқавм
همکار ҳамкор
همکاری ҳамкорӣ
همکاسه ҳамкоса
همکتف ҳамкитф
هم کسب ҳамкасб
هم کسبی ҳамкасбӣ
هم کورس ҳамкурс
هم کیسه ҳамкиса
همکیش ҳамкеш
همکیشی ҳамкешӣ
همگان ҳамагон
همگانی ҳамагонӣ
همگپ ҳамгап
همگذر ҳамгузар
همگر ҳамгар
همگرا ҳамгиро
همگرایی ҳамгироӣ
همگردن ҳамгардан
همگروه ҳамгурӯҳ
همگروهه ҳамгурӯҳа
همگری ҳамгарӣ
همگینان ҳамгинон
همگوشت ҳамгӯшт
همگوشه ҳамгӯша
همگون(ه) ҳамгун(а)
همگون سازی ҳамгунсозӣ
همگونی ҳамгунӣ
همگوهر ҳамгавҳар
همگی ҳамагӣ
همگی ҳамтагӣ
همگیر ҳамгир
هم لخت ҳамлахт
هم لفظ ҳамлафз
هم مانند ҳаммонанд
هم مانندی ҳаммонандӣ
هم محله ҳаммаҳалла
هم محلی ҳаммаҳаллӣ
هم مخرج ҳаммахраҷ
هم مذهب ҳаммазҳаб
هم مذهبی ҳаммазҳабӣ
هم مرز ҳаммарз
هم مرتبگی ҳаммартабагӣ
هم مرتبه ҳаммартаба
هم مرکز ҳаммарказ
هم مرکزانی ҳаммарказонӣ
هم مسابقه ҳаммусобиқа
هم مسلک ҳаммаслак
هم مسلکی ҳаммаслакӣ
هم مشرب ҳаммашраб
هم مضمون ҳаммазмун
هم معنا ҳаммаъно
هم معنایی ҳаммаъноӣ
هم مکتب ҳаммактаб
هم ملت ҳаммиллат
هم ملتی ҳаммиллатӣ
هم منزل ҳамманзил
هم منصب ҳаммансаб
هم مؤلف ҳаммуаллиф
هم مؤلفی ҳаммуаллифӣ
هم میهن ҳаммеҳан
هم میهنی ҳаммеҳанӣ
همنام ҳамном
همنامی ҳамномӣ
همنبرد ҳамнабард
همنرخ ҳамнарх
همنژاد ҳамнажод
همنشست ҳамнишаст
همنشین ҳамнишин
همنشینی ҳамнишинӣ
همنظر ҳамназар
همنفس ҳамнафас
همنقش ҳамнақш
همنمک ҳамнамак
همنوا ҳамнаво
همنواز ҳамнавоз
همنوازی ҳамнавозӣ
همنواله ҳамнавола
همنورد ҳамнавард
همنوع ҳамнавъ
همنوعی ҳамнавъӣ
همنهاد ҳамниҳод
هموار ҳамвор
هموارکنی ҳамворсозӣ
هموارکوه ҳамворкӯҳ
هموارگرد ҳамворгард
همواره ҳамвора
همواری ҳамворӣ
هم وثاق ҳамвисоқ
هم روزگار ҳамрӯзгор
هم وزن ҳамвазн
هم وطن ҳамватан
هم وطنی ҳамватанӣ
هم ولایت ҳамвилоят
هموم ҳумум
همه ҳама
همه باب ҳамабоб
همه بین ҳамабинI
همه بین ҳамабинII
همه پرسی ҳамапурсӣ
همه تن ҳаматан
همه جاگرد ҳамаҷогард
همه جانبه ҳамаҷониба
همه جایه ҳамаҷоя
همه دان ҳамадон
همه روزه ҳамарӯза
همه ساله ҳамасола
همه طرفه ҳаматарафа
همه فهم ҳамафаҳм
همه کاره ҳамакора
همه گونه ҳамагуна
همه ماهه ҳамамоҳа
همه مه ҳамҳама
همی ҳаме
همیاری ҳамёрӣ
همیان ҳамён
همیت ҳами(й)ят
همیدون ҳамедун
همیراق ҳамярок
همیشگی ҳамешагӣ
همیشه ҳамеша
همیشه بهار ҳамешабаҳор
همیشه حاضر ҳамешаҳозир
همیشه سبز ҳамешасабз
همین ҳамин
همین جایی ҳаминҷо(й)ӣ
همین روزه ҳаминрӯз(а)
همین شبه ҳаминшаба
هن ҳан
هنا ҳиноII
هنباز ҳанбоз
هنبازگو ҳанбозгӯ
هنبازی ҳанбозӣ
هنجار ҳанҷор//ҳинҷор
هنجار ҳинҷор
هنجیدن ҳанҷидан
هند ҳанд
هندبا ҳиндбо
هندبایی ҳиндбоӣ
هندسه ҳандаса
هندسی ҳандасӣ
هندشناس ҳиндшинос
هندلک ҳандалак
هندو ҳинду
هندوئیه ҳиндуия
هندوانه ҳиндувонаI
هندوانه ҳиндувонаII
هندواوروپاشناسی
ҳиндуаврупошиносӣ
هندواوروپایی ҳиндуаврупоӣ
هندوختایی ҳиндухитоӣ
هندوستانی ҳиндустонӣ
هندویی ҳиндуӣ
هندی ҳиндӣ
هنر ҳунар
هنرآزمایی ҳунарозмоӣ
هنرآموز ҳунаромӯз
هنرآموزی ҳунаромӯзӣ
هنرپرور ҳунарпарвар
هنرپروری ҳунарпарварӣ
هنرپیشه ҳунарпеша
هنرستان ҳунаристон

هنرگاه ҳунаргоҳ
هنرمند ҳунарманд
هنرمندانه ҳунармандона
هنرمندی ҳунармандӣ
هنرنما ҳунарнамо
هنرنمایی ҳунарнамоӣ
هنرور ҳунарвар
هنروری ҳунарварӣ
هنری ҳунарӣ
هنظل ҳанзал
هنگ ҳангI
هنگ ҳангII
هنگ ҳангIII
هنگ ҳангIV
هنگ ҳангV
هنگ ҳангVI
هنگ ҳангVII
هنگ ҳангVIII
هنگاس ҳангос
هنگام ҳангом
هنگامه ҳангома
هنگامه آرا ҳангомаоро
هنگامه جو(ی) ҳангомаҷӯ(й)
هنگامه جوی ҳангомаҷӯӣ
هنگامه جویی ҳангомаҷӯӣ
هنگامه دار ҳангомадор
هنگامه شده ҳангомашуда
هنگامه طلب ҳангоматалаб
هنگامه طلبی ҳангоматалабӣ
هنگامه گیر ҳангомагир
هنگامه ناک ҳангоманок
هنگرهنگر ҳингир-ҳингир
هنگش//هنگاس ҳунгос//ҳунгас
هنگفت ҳангуфт
هنگ هنگ ҳунг-ҳунг
هنگی ҳангӣ
هنود ҳунуд
هنوز ҳанӯз
هنی ҳанӣ
هو ҳу\\ҳув
هو ҳув
هو ҳӯ
هوا ҳавоI
هوا ҳавоIV
هوا ҳавоII
هوا ҳавоIII
هوائی ҳавоӣ
هواانگیز ҳавоангез
هوابارانک ҳавоборонак
هواباره ҳавобора
هوابرا ҳавобаро
هوابرد ҳавобурд
هوابلند ҳавобаланд
هوابلندانه ҳавобаландона
هوابلندی ҳавобаландӣ
هواپرست ҳавопараст
هواپرستی ҳавопарастӣ
هواپرور ҳавопарвар
هواپیما ҳавопаймо
هواپیمائی ҳавопаймоӣ
هواپیمابر ҳавопаймобар
هواپیماربا ҳавопайморабо
هواپیمار بای ҳавопайморабоӣ
هواپیمازدگی ҳавопаймозадагӣ
هواجس ҳавоҷис
هواجوی ҳавоҷӯӣ
هواخواه ҳавохоҳ
هواخواهی ҳавохоҳӣ
هواخوری ҳавохӯрӣ
هوادار ҳаводор
هواداری ҳаводорӣ
هوادرایک ҳаводарояк
هوادمک ҳаводамак
هوادهی ҳаводиҳӣ
هوارنگ ҳаворанг
هوازدگی ҳавозадагӣ
هواشده ҳавошуда
هواشناس ҳавошинос
هواشناسی ҳавошиносӣ
هواصاف کنک ҳавософкунак
هوافشار ҳавофишор
هوافشاری ҳавофишорӣ
هواکش ҳавокаш
هواگذر ҳавогузар
هواگذران ҳавогузарон
هواگذرانی ҳавогузаронӣ
هواگذری ҳавогузарӣ
هواگرفته ҳавогирифта
هواگرم کنک ҳавогармкунак
هواگیر ҳавогир
هواگیری ҳавогирӣ
هوام(م) ҳавом(м)
هوان ҳавон
هواناگذر ҳавоногузар
هواناگذری ҳавоногузарӣ
هاون دسته ҳовандаста
هوانورد ҳавонавард
هواوردی ҳавонавардӣ
هوایکی ҳавоякӣ
هوباری//هوبارا//هوبره ҳуборӣ//ҳуборо//ҳубара
هوپ ҳӯп
هوپرانی ҳӯпронӣ
هوپک\\هوپاق ҳӯппак\\ҳӯппоқ
هوج ҳавуҷ
هوجوئی ҳавоҷӯӣ
هودج ҳавдаҷ
هور ҳурII
هور ҳӯр
هورت ҳӯрт
هورت هورت ҳӯрт-ҳӯрт
هوز ҳаввазI
هوز ҳаввазII
هوز ҳузI
هوز ҳузII
هوزن ҳавзан
هوس\\هواس ҳуввас\\ҳуввос
هوس ҳавас
هوس آباد ҳавасобод
هوس آرائی ҳавасороӣ
هوسانگیز ҳавасангез
هوس انگیزانه ҳавасангезона
هوس باز ҳавасбоз
هوس بازی ҳавасбозӣ
هوس پیشه ҳаваспеша
هوس دار ҳавасдор
هوس ران ҳавасрон
هوس رانی ҳавасронӣ
هوسکار ҳаваскор
هوسکی ҳавасакӣ
هوسمند ҳавасманд
هوسمندگردانی
ҳавасмандгардонӣ
هوسمندی ҳавасмандӣ
هوسناکی ҳаваснок
هوسناکی ҳаваснокӣ
هوش//هش ҳуш
هوشدار//هشدار ҳушдор
هوشربا//هشربا ҳушрабо
هوشمند//هشمند ҳушманд
هوشمندی//هشمندی ҳушмандӣ
هوشیار//هشیار ҳушёр
هوشیارخانه//هوشیارخانه-
ҳушёрхона
هوشیاری//هشیاری ҳушёрӣ
هوضرب ҳузарб
هوقی ҳӯққӣ
هول ҳавл
هولانگسز ҳавлангез
هولناک ҳавлнок
هو هو ҳув-ҳув
هویت ҳувият
هویدا ҳувайдо
هه ҳаI
هه ҳаII
هی ҳайI
هی ҳайIV
هی ҳайII
هی ҳайIII
هی ҳей
هیئت//هیأت ҳайат
هیأت شناس ҳайатшинос
هیاهو ҳаёҳу
هیاهوکنان ҳаёҳукунон
هیبت ҳайбат
هیبت انگیز ҳайбатангез
هیبت ناک ҳайбатнок
هیج ҳеҷ
هیجا ҳиҷоII
هیجان ҳаяҷон
هیجان آمیز ҳаяҷономез
هیجان آور ҳаяҷоновар
هیجان انگیز ҳаяҷонангез
هیجان بخش ҳаяҷонбахш
هیجان ناک ҳаяҷоннок
هیجکاره ҳеҷкора
هیدخ ҳайдах
هیربد ҳербад//ҳарбуд
هیربد ҳербуд
هیربدخانه ҳербадхона
هیزپرست ҳезпараст
هیزچشم ҳезчашм
هیزلک ҳезалак
هیزم ҳезум
هیزم اره کن ҳезумарракун
هیزم اره کنی ҳезумарракунӣ
هیزم بر ҳезумбур
هیزم بری ҳезумбурӣ
هیزم چینی ҳезумчинӣ
هیزم خانه ҳезумхона
هیزم شکن ҳезумшикан
هیزم شکنی ҳезумшиканӣ
هیزم کش ҳезумкаш
هیزم کشانی ҳезумкашонӣ
هیزم کشی ҳезумкашӣ
هیزم کفان ҳезумкафон
هیزم کفانی ҳезумкафонӣ
هیزی ҳезӣ
هیطل//هیطل ҳайтал//ҳайтол
هیکل ҳайкал
هیکل دار ҳайкалдор
هیکل ساز ҳайкалсоз
هیکل سازی ҳайкалсозӣ
هیکل تراش ҳайкалтарош

هیکل تراشی хайкалтароши
هیکلی хайкалӣ
هیل//هل хелI
هیل хелII
هیل хил
هیل هیل хел-хел
هیمه хема
هیمه خانه хемахона
هیمه دان хемадон
هیمه کش хемакаш
هیمه کشی хемакашӣ
هین хинI
هین хинII
هیناهین хинохин
هیولا хаюло
هیولایی хаюлоӣ
هیون хаюн
هیهات хайҳот

ی

ی й
یا ё
یا ёI
یا ёII
یا йо
یاب ёб
یاب ёб
یابان ёбон
یابانی ёбонӣ
یابایی ёбоӣ
یابندگی ёбандагӣ
یابنده ёбанда
یابو ёбу
یابوسوار ёбусавор
یابیدن ёбидан
یات برسر йотбарсар
یأجوج ёъҷуҷ
یاختن ёхтан
یاد йод
یاداور ёдовар
یاداورد ёдовард
یاداوری ёдоварӣ
یادبود ёдбуд
یادداشت ёддошт
یادداشت‌نگاری ёддоштнигорӣ
یادداشت‌نویس ёддоштнавис
یادداشت‌نویسی ёддоштнависӣ
یادداشتی ёддоштӣ
یادرس ёдрас
یادروز ёдрӯз
یادسپاری ёдсупорӣ
یادشده ёдшуда
یادکرد ёдкард
یادکی ёдакӣ
یادگار ёдгор
یادگاری ёдгорӣ
یادگیر ёдгир
یادگیری ёдгирӣ
یادمالی йодмолӣ
یادمان ёдмон
یادناک йоднок
یادنامه ёднома
یادواره ёдвора
یار ёр
یار ёр
یارا ёроI
یارا ёроII
یارانه ёрона
یارایی ёроӣ
یارپرسی ёрпурсӣ
یارجوی ёрҷӯӣ
یاردم ёрдам
یاردم‌پولی ёрдампулӣ
یاردمچی ёрдамчӣ
یاردم‌دهی ёрдамдиҳӣ
یارستن ёрастан
یارستن ёристан//ёрастан
یارغو ёрғу
یارغوشده ёрғушуда
یارفروشی ёрфурӯшӣ
یارک ёрак
یارکد ёркад
یارگیر ёргир
یارمند ёрманд
یارمندی ёрмандӣ
یاره ёраI
یاره ёраII
یاره ёраIII
یارور ёрвар
یاری ёрӣ
یاریار ёр-ёр
یاری‌خواه ёрихоҳ
یاری‌دهنده ёридиҳанда
یاری‌رس ёрирас
یاری‌رسان ёрирасон
یاری‌گر ёригар
یاز ёз
یازان ёзон
یازاندن//یازانیدن ёзон(и)дан
یازده ёздаҳ
یازده‌بالار ёздаҳболор
یازدهم ёздаҳум
یازده‌ماهه ёздаҳмоҳа
یازش ёзиш
یازنده ёзанда
یازنده‌سر ёзандасар
یازیدن ёзидан
یازیده ёзида
یاس ёс
یأس яъс
یاسا ёсо
یأس‌آمیز яъсомез
یاساو ёсов
یأس آور яъсовар
یأس شنان яъсшинон
یاسمن ёсуман
یاسمین ёсамин
یاسمین‌بو(ی) ёсаминбӯ(й)
یاسمین‌رو(ی) ёсаминрӯ(й)
یاسمین‌سیما ёсаминсимо
یاسه ёса
یاسین ёсин
یاسین‌خوانی ёсинхонӣ
یاش ёш
یاشی ёшӣ
یاغلاغو ёғлоғу
یاغی ёғӣ
یاغیانه ёғиёна
یاغیگری ёғигарӣ
یاغیگی ёғигӣ
یافت ёфт
یافت ёфт
یافتگی ёфтагӣ
یافتن ёфтан
یافتنی ёфтанӣ
یافته ёфта
یافه ёфа
یافه‌درا(ی) ёфадаро(й)
یافه‌کاری ёфакорӣ
یاقوت ёқутI
یاقوت ёқутII
یاقوت‌بار ёқутбор
یاقوت‌چشم ёқутчашм
یاقوت‌رنگ ёқутранг
یاقوت‌ساز ёқутсоз
یاقوت‌سنگ ёқутсанг
یاقوت‌فام ёқутфом
یاقوت‌گون ёқутгун
یاقوت‌لب ёқутлаб
یاقوت‌مانند ёқутмонанд
یاقوت‌مغفر ёқутмиғфар
یاقوت‌نگین ёқутнигин
یاقوت‌وار ёқутвор
یاقوتی ёқутӣI
یاقوتی ёқутӣII
یاقوتین ёқутин
یاگ йог
یاگه йога
یاگورت йогурт
یال ёлI
یال ёлII
یال‌پوش ёлпӯш
یال‌دار ёлдор
یال‌دراز ёлдароз
یال‌سفید ёлсафед
یال‌سیاه ёлсиёҳ
یاله ёла
یام ёмI
یام ёмII
یامچی ёмчӣ
یام‌خانه ёмхона
یان ён
یانه ёна
یاهو ёҳу
یاوان ёвон
یاوانی ёвонӣ
یاور ёвар
یاوری ёварӣ
یاوه ёва
یاوه‌باف ёвабоф
یاوه‌بافی ёвабофӣ
یاوه‌گرد ёвагард
یاوه‌گردی ёвагардӣ
یاوه‌گوی ёвагӯй
یاوه‌گویی ёвагӯӣ
یاویدن ёвидан
یب яб
یباب ябоб
یبروج ябруҷ
یبروح ябрӯҳ
یبروح‌الصنم//یبروج‌الصنم
ябрӯҳуссанам//ябруҷуссанам
یبس юбс//ябс
یبس ябс
یبغو ябғу
یبوست юбусат
یب‌یله яб–яла
یپان япон
یپانچه японча
یپانی японӣ
یتاق ятоқ
یتاقدر ятоқдар

ياتقدرى ятоқдарӣ
ياتاقى ятоқӣ
يتيم ятим
يتيمانه ятимона
يتيم بچه ятимбача
يتيم پرور ятимпарвар
يتيم چه ятимча
يتيم خانه ятимхона
يتيم دار ятимдор
يتيم دختر ятимдухтар
يتيم شده ятимшуда
يتيمک ятимак
يتيم مانده ятиммонда
يتيم نواز ятимнавоз
يتيمى ятимӣ
يخ ях
يخ آب яхоб
يابخورده яхобхӯрда
يخابدان яхобдон
يخابفروش яхобфурӯш
يخآبمانى яхобмонӣ
يخابه яхоба
يخ آبى яхобӣ
يخ آلوده яхолуда
يخباز яхбоз
يخبازى яхбозӣ
يخبر яхбур
يخبرچه яхбурча
يخبستگى яхбастагӣ
يخبسته яхбаста
يخبند яхбанд
يخبندان яхбандон
يخبندى яхбандӣ
يخپاره//يخپارچه
яхпора\\яхпорча
يخپرچه яхпарча
يخ پرک яхпарак
يخ پوش яхпӯш
يخ پير яхпир
يخ تراش яхтарош
يخ تراشک яхтарошак
يخ توده яхтӯда
يخ تيشه яхтеша
يخچال яхчол
يخچه яхча
يخچه بندى яхчабандӣ
يخ خانه яххона
يخ دار яхдор
يخدان I яхдон I
يخدان II яхдон II
يخدان دار яхдондор

يخرو яхрав
يخريزه яхреза
يخزار яхзор
يخزده яхзада
يخزدگى яхзадагӣ
يخسازى яхсозӣ
يخستان яхистон
يخشاره яхшора
يخشده яхшуда
يخشکن яхшикан
يخشکنى яхшиканӣ
يخک яхак
يخ کرده яхкарда
يخ کنانى яхкунонӣ
يخ کنک яхкунак
يخ کنى яхкунӣ
يخکوب яхкӯб
يخکوچ яхкӯч
يخکومه яхкӯма
يخلخشک яхлахшак
يخماس яхмос
يخماس فروش яхмосфурӯш
يخماس فروشى яхмосфурӯшӣ
يخمال яхмол
يخمالک яхмолак
يخمالک بازى яхмолакбозӣ
يخمالک پرى яхмолакпарӣ
يخماله яхмола
يخمن(ک) яхман(ак)
يخميده کنک яхмайдакунак
يخناگير яхногир
يخنى яхнӣ
يخى яхӣ
يخين яхин
يد яд
يدرا ядро
يدرائى ядроӣ
يدک ядак
يدک سنج ядаксанч
يدک کش ядаккаш
يدک کشتى ядаккиштӣ
يدين ядайн
يراق яроқ
يراق яроқпартой
يراق بدست яроқбадаст
يراق بردار яроқбардор
يراق جلاب яроқчалоб
يراق جلابى яроқчалобӣ
يراق دار яроқдор
يراق دارى яроқдорӣ
يراق ساز яроқсоз

يراق سازى яроқсозӣ
يراق فروش яроқфурӯш
يراق فروشى яроқфурӯшӣ
يراق ناک яроқнок
يراقناک شوى яроқнокшавӣ
يراقناکى яроқнокӣ
يراول яровул
يرچ ярч
يرچى ярчӣ
يرد ярд
يرغاق ярғоқ
يرغو ярғу
يرغوچاق ярғучоқ
يرلغ ярлиғ
يرلق ярлиқ
يرلقدار ярлиқдор
يرمرکه ярмарка
يرمه ярма
يره яра
يره دار ярадор
يره دارشوى ярадоршавӣ
يره شوى ярашавӣ
يره قان ярақон
يره قانى ярақонӣ
يزدادى яздодӣ
يزدان яздон
يزدان پرست яздонпараст
يزدان پرستى яздонпарастӣ
يزدان شناس яздоншинос
يزدان شناسى яздоншиносӣ
يزدانى яздонӣ
يزدگردى яздигурдӣ
يزدى яздӣ
يزک язак
يزکدار язакдор
يزکدارى язакдорӣ
يزنه язна
يزيدى язидӣ
يسا ясо
يسار ясор
يساراً ясоран
يساق ясоқ
يساقى ясоқӣ
يساول//يسول ясавул\\ясовул
يساول ясовул
يساولباشى//يسولباشى
ясавулбошӣ\\ясовулбошӣ
يساولباشى ясовулбошӣ
يساولخانه ясовулхона
يساولى ясовулӣ
يسر юср

يسر яср
يسرى юсро
يسو ясав
يسير ясир
يسيرک ясирак
يشب яшб
يشک яшк
يشم яшм
يشمه яшма
يشمى яшмӣ
يشمين яшмин
يشيق яшиқ
يعجوب яъчуб
يعسوب яъсуб
يعقوب яъқуб
يعقوبى яъқубӣ
يعنى яъне
يغام яғом
يغلاغو//ياغلاغو яғлоғу\\ёғлоғу
يغما яғмо
يغماديده яғмодида
يغماگر яғмогар
يغماگرى яғмогарӣ
يغمائى яғмоӣ
يغنابى яғнобӣ
يغير яғир
يفون юфун
يقطين яқтин
يقظان яқзон
يقه яқа
يقين яқин
يقيناً яқинан
يقينى яқинӣ
يک як
يک اسپه якаспа
يک آشيانه якошёна
يکانداز якандоз
يک آهنگ якоҳанг
يک آهنگى якоҳангӣ
يک آوازه яковоза
يکبارگى якборагӣ
يکباره якбора
يکبارى якборӣ
يکبردگى якбурдагӣ
يکبرگه якбарга
يکبره якбара
يکبسى якбасӣ
يکبغله якбағала
يکبيله якбела
يکپاخسگى якпохсагӣ
يکپارچه якпорча

یکپارچگی якпорчагӣ
یکپاره якпора
یکپازگی якпозагӣ
یکپایه якпоя
یکپردگی якпардагӣ
یکپلگی якпаллагӣ
یکپهلو якпаҳлӯ
یکپوده якпуда
یکپودی якпудӣ
یک پوله якпула
یکتا якто
یکتاپرست яктопараст
یکتاپرستی яктопарастӣ
یکتادل яктодил
یکتاره якторa
یکتاز яктоз
یکتاگی яктогӣ
یکتائی яктоӣ
یکتایکتا якто-якто
یکتن яктан
یکتنه яктана
یکته//یکتگ//یکتک
яктак\\яктаг\яктаҳ
یکته якта
یکته яктаҳ
یکتهپوش яктаҳпӯш
یکته کرته яктаҳкурта
یکتگی яктагӣ
یکته یکته якта-якта
یکتیره яктира
یکتینه яктина
یکتینی яктинӣ
یکجا якҷо
یکجان якҷон
یکجانبه якҷониба
یکجاتی якҷоӣ
یکجایه якҷоя
یکجایه شوی якҷояшавӣ
یکجایه کننده якҷоякунанда
یکجایه کنی якҷоякунӣ
یکجایگی якҷоягӣ
یکجلده//یکجلدی
якҷилда\\якҷилдӣ
یک جنس якҷинс
یک جنسه якҷинса
یک جنسی якҷинсӣ
یک جهت якҷиҳат
یک جهتی якҷиҳатӣ
یک جور якҷӯр
یک چرخه якчарха
یک چشمه якчашма

یک چند якчанд
یک چندتا якчандто
یکچندتگی якчандтагӣ
یکچندته якчандта
یکچندساعته якчандсоата
یکچندساعتی якчандсоатӣ
یکچند کرته якчандкарата
یکچندوقته якчандвақта
یک خانگی якхонагӣ
یک خدائی якхудоӣ
یک خیله якхела
یک خیلگی якхелагӣ
یکخیلی якхелӣ
یکدانه якдона
یکدره якдара
یک دست якдаст
یک دسته якдаста
یک دستی якдастӣ
یک دفعگی якдафъагӣ
یک دفعگینه якдафъагина
یک دقیقگی якдақиқа(г)ӣ
یکدل якдил
یک دلانه якдилона
یک دلگی якдилагӣ
یک دله якдила
یک دلی якдилӣ
یک دمه якдама
یک دمینه якдамина
یک دهانی якдаҳонӣ
یک ذیل якзайл
یک ذیله якзайла
یکران I якрон I
یکران II якрон II
یک رأی якраъй
یک رأیی якраъйӣ
یک رقمه якрақама
یک رنگ якранг
یک رنگه якранга
یک رنگی якрангӣ
یک رهه якраҳа
یک رهگی якраҳагӣ
یکرو якрав
یکرو якрӯ
یکروانه якравона
یکروزه якрӯза
یکروزی якрӯзӣ
یکروی якравӣ
یکروی якрӯӣ
یکرویه якрӯя
یک زانو якзону
یک زبان якзабон

یک زبانه якзабона
یک زبانی якзабонӣ
یک زنه якзана
یک زنگی якзанагӣ
یکساخت яксохт
یکساری яксорӣ
یک ساعته яксоата
یک ساعتی яксоатӣ
یک ساله яксола
یک سالگی яксолагӣ
یکسان яксон
یکسانی яксонӣ
یک ستونه яксутуна
یک سخن яксухан
یک سخنی яксуханӣ
یکسر яксар
یکسره яксара
یکسری яксарӣ
یکسوار яксавор
یکسواره яксавора
یک سومه яксӯма
یک سوی яксӯ(й)
یک سویه яксӯя
یک شاخه якшоха
یک شبی якшабӣ
یک شکله якшакла
یک شکلی якшаклӣ
یکشنبه якшанбе
یکشنبگی якшанбегӣ
یکشوی якшавӣ
یک صف яксаф
یک صوتی яксавтӣ
یک طبقه яктабақа
یک طبقی яктабақӣ
یک طرفه яктарафа
یک طرفگی яктарафагӣ
یکطرفی яктарафӣ
یک عمره якумра
یک عمری якумрӣ
یک فزه якфаза
یک فکری якфикрӣ
یک قالبه якқолиба
یک قبطه якқабата
یک قطاره якқатора
یک قطبه якқутба
یک قلاچی якқулочӣ
یک قلتی якқултӣ
یک قلم якқалам
یک قول якқавл
یک قولی якқавлӣ
یک کرته яккарата

یک کرتی яккаратӣ
یک کسه яккаса
یک کسی яккасӣ
یک کلاگرمی яккилограммӣ
یک کلامیتره яккилометра
یک کلامیتری яккилометрӣ
یک کوهانه яккӯҳона
یک گزه якгаза
یک گوشه якгӯша
یک لبه яклаба
یک لتری яклитрӣ
یک لحظگی яклаҳзагӣ
یک لخت яклахт
یکلخت яклухт
یکلختخرنده яклухтхаранда
یکلخت فروش яклухтфурӯш
یکلخت فروشی яклухтфурӯшӣ
یکلخت گیر яклухтгир
یکلختی яклухтӣ
یکلنجه яклунҷа
یکلینگه яклинга
یکم якум
یکمال якмол
یک ماهه якмоҳа
یک ماهگی якмоҳагӣ
یک مذهب якмазҳаб
یک مرام якмаром
یک مقامی якмақомӣ
یکمنی якманӣ
یک متره якметра
یک متری якметрӣ
یک میزان якмизон
یک میله якмила
یکمین якумин
یکمین درجه якуминдараҷа
یک نسق якнасақ
یک نشیبه якнишеба
یک نفره якнафара
یک نفری якнафарӣ
یک نکاحی якникоҳӣ
یک نواخت якнавохт
یک نواختی якнавохтӣ
یک نوعی якнавъӣ
یک وجبی якваҷабӣ
یک وقته яквақта
یک وقتی яквақтӣ
یکونیم якуним
یک ونیم روزه якунимрӯза
یک ونیم ساله якунимсола
یک ونیم فائضه якунимфоиза
یک ونیم ماهه якунимmоҳа

یک ونیم متره якунимметра
یکه якка
یکه انداز яккаандоз
یکه باغ яккабоғ
یکه بند яккабанд
یکه بیت яккабайт
یکه بیخ яккабех
یکه پسر яккаписар
یکه تاز яккатоз
یکه تیر яккатир
یکه جائی якҳиҷой
یکه جرگی якҳуҷрагӣ
یکه جلو яккаҷилав
یکه جیغ яккачег
یکه چوب яккачӯб
یکه چین яккачин
یکه چینکنی яккачинкунӣ
یکه حاکمیتی яккаҳокимиятӣ
یکه حزبی яккаҳизбӣ
یکه خدای яккахудоӣ
یکه خواجگی яккахоҷагӣ
یکه خوان яккахон
یکه خوانی яккахонӣ
یکه درمیان яккадармиён
یکه دست яккадаст
یکه دستی яккадастӣ
یکه رواق яккаравоқ
یکه ریز яккарез
یکه زراعت якказироат
یکه سر яккасар
یکه سردار яккасардорӣ
یکه سرداری яккасардорӣ
یکه سم яккасум
یکه سوار яккасавор
یکه فروشی яккафурӯшӣ
یکه قدم яккақадам
یکه رقص яккаракс
یکه کارد яккакорд
یکه گرد яккагард
یکگی яккагӣ
یکه لجام яккалаҷом
یکه مخو яккамахав
یکه مردکاری яккамардикорӣ
یکه میخ яккамех
یکه نفس якканафас
یکه نکاحی яканикоҳӣ
یکه نواز якканавоз
یکه نوازی якканавозӣ
یکه یکه якка-якка
یکی яке
یک یک як-як

یکا یک якояк
یک دیگر якдигар
یک دیگرفهمی якдигарфаҳмӣ
یک دیگری якдигарӣ
یگان ягон
یگانگی ягонагӣ
یگانه ягона
یگانه‌دل ягонадил
یگانه کنی ягонакунӣ
یگانه گوی ягонагӯӣ
یگانه گویی ягонагӯӣ
یگان یگان ягон-ягон
یگونه ягуна
یل ял
یلاق ялоқ
یلتاس ялтос
یلتاسی ялтосӣ
یلتریلتر ялтар-ялтар
یلتر یولتر ялтур-юлтур
یلتی ялтӣ
یلتیراس ялтирос
یلدا ялдо
یلدراس ялдаррос
یلدریلدر ялдар-ялдар
یلقاس ялаққос
یلقاسی ялаққосӣ
یلق یلق ялақ-ялақ
یال کوتاه ёлкӯтоҳ
یللی ялалӣ
یلماغز ялмоғуз
یلمه ялама
یلنگ яланг
یلنگی ялангӣ
یلنگ یلنگ яланг-яланг
یله яла
یله گرد ялагард
یله یلا ялла-ялло
یلو ялав
یم ям
یماق ямоқ
یماقچی ямоқчӣ
یماقدار ямоқдор
یماقدوز ямоқдӯз
یماقدوزی ямоқдӯзӣ
یماقناک ямоқнок
یماقی ямоқӣ
یماقین ямоқин
یمان ямон
یمانی ямонӣ
یمن юмн
یمنی яманӣ

یم یم юм-юм
یمین ямин
یمیناً яминан
ینتاق янтоқ
ینتاقزار янтоқзор
ینتاق فروش янтоқфурӯш
ینتاق فروشی янтоқфурӯшӣ
یندی کاسه юндикоса
ینگ юнг
ینگه янга
ینور январ
یهود яҳуд
یهودی яҳудӣ
یهودییت яҳудият
یو ю
یواش явош
یواقیت явоқит
یوبه юба
یورت юрт
یورش юриш
یورش юруш
یورشگر юришгар
یورغه йӯрға
یورغه юрға
یورگک юргак
یورمان юрмон
یورمه йӯрма
یورمه юрма
یورمه دوز йӯрмадӯз
یورمه دوز юрмадӯз
یورمه دوزی йӯрмадӯзӣ
یورمه دوزی юрмадӯзӣ
یوز юз
یوزباشی юзбошӣ
یوزه I юзаI
یوزه II юзаII
یوسفجمال юсуфҷамол
یوسف رخ юсуфрух
یوسف روی юсуфрӯ(й)
یوسف طلعت юсуфталъат
یوسف نگار юсуфнигор
یوسفی юсуфӣ
یوسفیستان юсуфистон
یوسه юса
یوشان явшон
یوغ юғ
یوغان явғон
یوغچه юғча
یوغک юғак
یوغن юған
یوغی юғӣ

یوفی юфӣ
یوگکپیچ юргакпеч
یولغون юлғун
یولمه юлма
یوم явм
یوم الجزا явмулҷазо
یوم الحساب явмулҳисоб
یوم الدین явмуддин
یوم القیام явмулқиём
یومی явмӣ
یومین явмин
یومیه явмия
یون юн
یونان юнон
یونان زمین юнонзамин
یونانی юнонӣ
یونچقه юнучқа
یونچقه کاری юнучқакорӣ
یونچقه پایه юнучқапоя
یونچقه دروی юнучқадарав(ӣ)
یونچقه زار юнучқазор
یوندق юндуқ
یوندی юндӣ
یونس юнус
یونیسکا юнеско
یوهاه юҳо
ییلاق яйлоқ
ییلاقی яйлоқӣ
ییلاو яйлов
ییلاوی яйловӣ
ئیرتیرئیلتیر йилтир-йилтир
ئیرتیش йиртиш
ئیرتیشوار йиртишворӣ
ئیگیت йигит
ئیگیتچه йигитча
ئیگیتی йигитӣ
ئیلت ئیلت йилт-йилт
ئیلتراس йилтирос

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

Иборат аз 2 ҷилд
ҷилди II
О– Я

***Ношир:* ҶММ «Ксерокслeнд» бо ҳамкории интишороти «Сухангустар», Машҳад-Душанбе, с. 2008, 945 саҳ.**

Муҳарриррон Назарзода С., Сангинов А., Каримов С., М.-Ҳ Султон
Мусаҳҳеҳон Мискинов И., Зарафшонӣ С.,Назаршоева Ч., НекбахтшоеваС., Усмонова Г., Мирзоева О.

Муҳаррири техникӣ Ибодуллоев Ф.
Саҳифабанд ва ороишгар Назарзода Ф., Наимӣ М.
Ҳуруфчинони компютерӣ Назаршоева Ч., АшӯроваН., Усмонова Г., Некбахтшоева С., Мирзоева О., Раҷабова М., Шералиева А.

Ба чопаш 30.07.2008 имзо шуд.
Андозаи коғаз 70x100 1/16. Коғази офсетии №1.
Ҳуруфи «Times New Roman Tj». Чопи офсетӣ.
Ҳаҷмаш 60 ҷузъи чопӣ.
Адади нашр 5000 нусха.

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ

ФАРҲАНГИ ТАФСИРИИ ЗАБОНИ ТОҶИКӢ